

LOHNER

BIBLIOTHECA

MANUALIS

CONCIONATORIA

1

BV4224

L6

v. 1

1869-74

008684

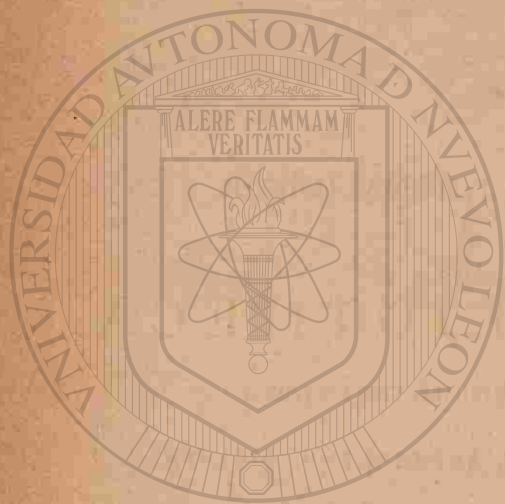
EX LIBRIS

HEMETHERII VALVERDE TELLEZ

Episcopi Leonensis

1080015294

R. P. TOBIAS LOHNER

BIBLIOTHECA

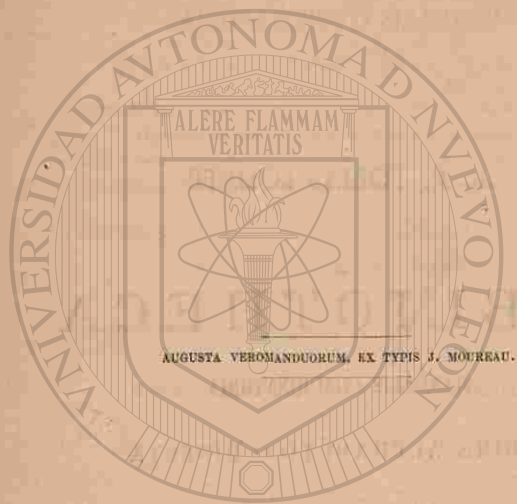
MANUALIS CONCIONATORIA

ORDINE ALPHABETICO DIGESTA.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

TOBIAS LOHNER

BIBLIOTHECA

MANUALIS CONCIONATORIA,
ORDINE ALPHABETICO DIGESTA;

Novis titulis adacta; sententiis SS. Patrum et Doctorum illustrata;
Similitudinibus, Motivis, Modis, et Doctrinis Asceticis locupletata;
Ingeniosa pro formanda concione in omnia themata conceptibus referta,
ac indice concionatorio in Evangelis festorum et dominicarum, nec non indice generali adornata.

EDITIO NOVISSIMA ET ACCURATISSIME EMENDATA;

AD COMMODIOREM USUM IN QUINQUE TOMOS DISTRIBUTA,

— CUI ULTIMO ACCEDIT OPUSCULUM:

INSTRUCTIO PRACTICA DE MUNERE CONCIONANDI, EXHORTANDI ET CATEGORIZANDI;

— CURA ET STUDIO

DD. Alphonsi CORDIER et Joannis-Baptistæ BAUD,

SACERDOTUM AC THEOLOGORUM.

TOMUS PRIMUS

Capilla Alfonsina
Biblioteca Universitaria

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEÓN
Biblioteca Viverde y Teller

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

LUTETIÆ PARISIORUM,

APUD HIPPOLYTUM WALZER, BIBLIOPOLAM,

Via vulgò dictâ de Vaugirard, 21.

M DCCC LXIX.

45294

BV 4224

L6

v.l

1869-74

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
 DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

FONDO EMETERIO
 VALVERDE Y TELLEZ

JESU CHRISTO,
 VERBO DEI FILIO,
 INCREATÆ PATRIS CŒLESTIS SAPIENTIÆ,
 ETERNO DEI VERBO,
 OMNIUM SCIENTIARUM FONTI UBERRIMO,
 LIBRO VILE OMNIA PRÆDESTINATORUM NOMINA EXPRIMENTI,
 BIBLIOTHECÆ OMNI SCIENTIARUM GENERE INSTRUCTISSIMÆ,

Ex qua S. Bonaventura omnem suam doctrinam ac haurisse confessus est,
 cujus verba singula, apicesque spiritus et vita sunt,
 IN QUÆ ORIGINALIS S. SCRIPTURÆ ET SS. PATRUM ATQUE DOCTORUM SENTENTIE,
 Omnium virtutum Exempla perfectissima,

PARABOLÆ ET SIMILITUDINES,
 Sine quibus non loqueretur ad Intellectum convincendum aptissima;
 MOTIVA AC MEDIA AD OMNES VIRTUTES ASSEQUENDAS EFFICACISSIMA,
 Brevissimum et solidissimum totius Sacre Asbesos seu doctrinarum ad perfectionem
 pertinentium Compendium:

CONCEPTUS PRÆDICABILES,
 MISCELLANÆ AC FONTALES,
 Omnium sapientum doctrine,
 Et Axiomata denique non tam mellifluis ore eructata, quam efficacissimis exemplis confirmata
 UBERRIME VELUT IN FONTE CONTINENTUR;
 Hanc Bibliothecam Minualem plurimum adactam, et feliciter expressam,
 VELUT AUCTORI PRIMARIO,

In æternam Beneficiorum acceptorum memoriam, in perpetuum Debitoris obligatissimi Syngra-
 pham, in Amoris ardentissimi tenue argumentum, in Desiderii obsequiosissimi constantissimum
 pignus, in æternum, semperque memorem summi sui Benefactoris titulum,

QUÆVIS NON SINE VERECUNDIA
 OB MUNERIS ET OFFERENTIS VILITATEM,
 Nec sine timore

OB TANTAM ACCIPIENTIS CELSITUDINEM AC MAJESTATEM;
 MAGNAM TAMEN FIDUCIAM

OB NOTAM IPSIUS CLEMENTIAM ET BENIGNITATEM,
 Nec minus prompta voluntate

OB DEBITORUM EX INMERITA MUNIFICENTIA CONTRACTORUM MULTITUDINEM
 EIUDEM

HUMILLIMUS SERVIS, INDIGNISSIMUS DISCIPULUS, OBSTRICTISSIMUS DEBITOR
 Offerit ex animo, dicit ex debito, dedit ex amore, atque ut optatam Operi huic Beneficentiam,
 ad illustrandum legentium Intellectum, ad promovendam Iustrantium voluntatem, ad solidam
 utentium delectationem,

LARGISSIME, CLEMENTISSIMQUE IMPARTIRI DIGNETUR,
 Humillime rogat, impense obsecrat, et suppliciter obtestatur

TOBIAS LOHNER.

008384

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

PRÆFATIO AD BENEVOLUM LECTOREM

Miraberis forte, Amice lector, dum frontem, titulumque librorum horum inspicias, insolitam operis nomenclationem, et pauca eaque non grandia volumina pro integra tibi bibliotheca obrudi criminaberis. Sed facile, ut speramus, mirari carpereque desines, si et scopum illius accuratius considerabis, et commodum, quod ex maxima quavis bibliotheca sperare posses, ex hac sola *Bibliotheca* (quam, quia semper ad manum esse potest, *Manuale* vocare placuit) ad votum reportare te posse perpendes.

Quid enim, sive ascetam te, sive ecclesiasten profitearis, quid aliud, inquit, pro instruendis a te discipulis vel auditoribus, ex bibliotheca, quantumcumque vasta, desiderare posses, quam ut ejusmodi volumina, quæ et aptos tibi pro concionibus formandis conceptus seu *thematæ*, ut vocant, suppeditent; et naturam virtutum vitiorumque, ac aliarum similium materiarum dilucide explicant; et ad easdem sive persuadendas, sive dissuadendas, efficacia ex S. Scriptura, SS. Patribus, Theologis, Philosophis, Exemplis, Similitudinibus, aliisque rationibus naturalibus petita testimonia et argumenta suggerant, et tandem etiam media ad finem propositum obtinendum opportuna dicent? Quanto tempore autem, labore et industria opus tibi futurum credis, ut hæc omnia ex variis libris et auctoribus collecta, in chartam transferas, atque in propositæ concionis vel exhortationis formam redigas? Atqui hoc toto tam molesto, difficilique labore, hæc, quam tibi instruximus, *Manuale Bibliotheca* te subleabit, nam et *conceptus* tibi, ut vocant, *prædicabiles* quamplurimos dictabit, et quidquid ad eos vel probandos, vel dilatandos necessarium tibi videbitur, copiose et ordinate subministrabit.

Non ignoramus equidem, similem laborem jam olim a Josepho Langio in *Polyantha*, Laurentio Beyrlinck in *Theatro vite humane*, aliisque fuisse susceptum, sed (quod cum venia tantorum virorum dixerimus) præterquam quod eorum commentarii plurimas materias vix nunquam usui tibi futuras contineant, multas vero, quas desiderare vel maxime posses, prætereant; auctoritates quoque, sententiasque S. Scripturæ et SS. Patrum, Similitudines, Exempla et similia sine speciali delectu et ordine congerant, et hæc omnia vastis voluminibus non a quovis facile comparabilibus comprehendant; hæc ipsa etiam utpote ante annos multos scripta impressaque talia sunt, quæ appetitum tuum recentiorum ingeniorum et gestorum fructus degustandi avidum satiare vix possint.

Quare merito laborem nec inutilem, nec ingratum tibi suscepturos nos existimavimus, si Bibliothecam hanc tibi præparemus, et materiarum quas desiderare posses, copia ac varietate fecundam; et ordinata methodo ac distinctione, quas in iisdem proponendis observare studuimus, prædi-

tam; et rerum denique selectu, quam velut præcipuum scopum singulariter semper ob oculos habuimus, instructum.

Habes ergo, ut breviter tibi singula enumeremus, habes, inquam, materias prope omnes, quæ tibi sive in concionibus publicis explicandæ, sive in privatis instructionibus tractandæ videbuntur, puta virtutes et vitia, et quæ ad horum sive plantationem, sive evulsionem conducere possint, copiose et ordinate digestas; nec eas etiam, quæ rariori in casu occurrere possunt, prætermittas.

Habes *naturam*, seu *definitionem, divisionem, actus et proprietates* singularum dilucide explicatas. Habes *Sententias S. Scripture et SS. Patrum* selectissimas, atque, ut commodius tibi servire queant, in suas classes, quas perumque *qualitas* (per quam nihil aliud, quam essentiam cujusque rei intelligimus), *necessitas, utilitas, æquitas, dignitas, jucunditasque*, vel eorum opposita distinguunt, distributas.

Habes *Exempla et Historias* tam veteres quam recentes, in triplicem iterum classem distinctas, quarum prima historias *Catholicorum*, seu eorum, qui veram Religionem tenuerunt; secunda *Domesticorum*, seu eorum, qui illustrissima Societati Jesu adscripti sunt; tertia vero *Ethnicorum*, seu eorum, qui Deum verum ignorarunt, complectitur. Habes *Similitudines* aptissimas una cum *Motiis* ad scopum, quem persuadere intendis, persequendum efficaciter allicientibus; et *Modiis* ad illum facile feliciterque consequendum non modice conducentibus.

Habes doctrinas *Asceticas* solidas, et in iis brevem synopsis plerorumque dogmatum, quæ de quavis Virtute, aut Vitio, aut alia simili materia ab ascetis doctoribus in schola affectus præscribuntur. Habes *Conceptus predicabiles* seu argumenta concionum (in quibus inveniendis multi non exiguum difficultatem se experiri profitentur) non simpliciter dumtaxat proposita, sed magna ex parte in concionis formam et dispositionem redacta.

Habes *Miscellanea*, id est, dicta sapientum, fabulas, apologos, aut alias ejusmodi materias, quæ condimenti loco interdum concionibus immisceri solent. Habes *Axiomata*, ex plurimis aliis, quæ passim ab auctoribus congeruntur, studiose selecta. Habes denique *Auctores* et libros, qui de simili materia fusiis scripserunt, diligenter indicatos, ut ad illos, si placuerit, velut ad fontes recurrere, pluresque de proposita materia doctrinas haurire possis.

Quid ergo superest, nisi ut vere *Bibliothecam* tibi *manualem* oblatam fatearis, et ne frustra hanc nomenclaturam sortita sit, ad manum constanter habeas, itaque utaris, ut nec nos laboris in ea instruenda suscepti, nec te operæ in ea evolvenda impense peniteat? Id unicum sane vovemus, atque ut certius abs te obtineamus, omnem tibi, Amice Lector, a Deo ter Optimo Maximo qua corporis, qua animi incolunitatem precamur.

BIBLIOTHECÆ

MANUALIS

CONCIONATORIÆ

ABNEGATIO SUI IPSIUS.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est juxta S. Basilium summa rerum omnium vite superioris oblitio, atque a suis voluptatibus recessio. S. BASIL. in reg. fusiis disp.

Quasi diceret, inquit Julius Fatius, Abnegationis proprium munus est, delere ex mente nostra affectu plenam memoriam rerum secularium, et abducere nos ab amore, affectuque inordinato erga nos ipsos. JULIUS FAT. de Mortif. c. ix.

Quod ipsum etiam confirmans S. Bernardus: Quid est, inquit, semetipsum abnegare, nisi voluptatibus propriis renuntiare? S. BERNARD. s. vii de Convers. ad sororem.

DIVISIO. — Dividitur in abnegationem *carnis, et spiritus*; illa est, per quam carni negamus, quod contra legem divinam, ac rationis relicitudinem postulat; de qua sic loquitur Cassianus: Post rerum externarum renuntiationem, illud est eumtorum inctaminum veluti quoddam solidissimum fundamentum, ut primitus carnalium desideriorum incentiva perimantur; nam nullus, carne non devicta, legitime poterit decertare. CASSIAN. l. V Instit. c. xvi.

Abnegatio spiritus est, qua animæ negatur, quod inordinate appetit; et iterum in abnegationem *intellectus et voluntatis* subdividitur: nam in corde, teste S. Bernardo, duplex est lepra, propria voluntas, et proprium consilium; lepræque nimis pessima, eoque perniciosior, quod magis interior. S. BERN. s. iii de Resurrect.

ACRUS. — Hos P. Ludovicus de Ponte, ut in vita ejus manuscripta videre est, assignavit, dum sic loquitur: Abnegationem perfectam cognovi, in magna vigilantia ad sentiendum motus inordinatos anime, et ad reprimendum statim, et castigandum nos pro illis. Sicut fortis miles viso hoste eum aggreditur, et necat, et timorem incutit aliis, ne accedant; ita est genus pietatis, in hac parte, secum esse crudellem. CASCI. opus. x, c. xv.

Hæ motuum inordinationes rediguntur ad quatuor. Prima inordinatio est in cogitationibus et imaginationibus de rebus noxiis, vel vanis, vel impertinentibus illo tempore, vel cum nimia sollicitudine.

Secunda est in affectionibus et in volitionibus rerum prohibitarum, uti sunt affectio superbie, iræ, invidia, et aliæ; vel quoad modos prohibitos, uti est turbatio, vel inquieti propensio ad concionandum, sciendum, et circa officium proprium.

Tertia est in repugnantis erga opera

tam; et rerum denique selectu, quam velut præcipuum scopum singulariter semper ob oculos habuimus, instructum.

Habes ergo, ut breviter tibi singula enumeremus, habes, inquam, materias prope omnes, quæ tibi sive in concionibus publicis explicandæ, sive in privatis instructionibus tractandæ videbuntur, puta virtutes et vitia, et quæ ad horum sive plantationem, sive evulsionem conducere possunt, copiose et ordinate digestas; nec eas etiam, quæ rariori in casu occurrere possunt, prætermittas.

Habes *naturam*, seu *definitionem, divisionem, actus et proprietates* singularum dilucide explicatas. Habes *Sententias S. Scripture et SS. Patrum* selectissimas, atque, ut commodius tibi servire queant, in suas classes, quas perumque *qualitas* (per quam nihil aliud, quam essentiam cujusque rei intelligimus), *necessitas, utilitas, æquitas, dignitas, jucunditasque*, vel eorum opposita distinguunt, distributas.

Habes *Exempla et Historias* tam veteres quam recentes, in triplicem iterum classem distinctas, quarum prima historias *Catholicorum*, seu eorum, qui veram Religionem tenuerunt; secunda *Domesticorum*, seu eorum, qui illustrissima Societati Jesu adscripti sunt; tertia vero *Ethnicorum*, seu eorum, qui Deum verum ignorarunt, complectitur. Habes *Similitudines* aptissimas una cum *Motiis* ad scopum, quem persuadere intendis, persequendum efficaciter allicientibus; et *Modis* ad illum facile feliciterque consequendum non modice conducentibus.

Habes doctrinas *Asceticas* solidas, et in iis brevem synopsis plerorumque dogmatum, quæ de quavis Virtute, aut Vitio, aut alia simili materia ab ascetis doctoribus in schola affectus præscribuntur. Habes *Conceptus predicabiles* seu argumenta concionum (in quibus inveniendis multi non exiguum difficultatem se experiri profitentur) non simpliciter dumtaxat proposita, sed magna ex parte in concionis formam et dispositionem redacta.

Habes *Miscellanea*, id est, dicta sapientum, fabulas, apologos, aut alias ejusmodi materias, quæ condimenti loco interdum concionibus immisceri solent. Habes *Axiomata*, ex plurimis aliis, quæ passim ab auctoribus congeruntur, studiose selecta. Habes denique *Auctores* et libros, qui de simili materia fusiis scripserunt, diligenter indicatos, ut ad illos, si placuerit, velut ad fontes recurrere, pluresque de proposita materia doctrinas haurire possis.

Quid ergo superest, nisi ut vere *Bibliothecam* tibi *manualem* oblatam fatearis, et ne frustra hanc nomenclaturam sortita sit, ad manum constanter habeas, itaque utaris, ut nec nos laboris in ea instruenda suscepti, nec te operæ in ea evolvenda impense peniteat? Id unicum sane volumus, atque ut certius abs te obtineamus, omnem tibi, Amice Lector, a Deo ter Optimo Maximo qua corporis, qua animi incolunitatem precamur.

BIBLIOTHECÆ

MANUALIS

CONCIONATORIÆ

ABNEGATIO SUI IPSIUS.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est juxta S. Basilium summa rerum omnium vite superioris oblitio, atque a suis voluptatibus recessio. S. BASIL. in reg. fusiis disp.

Quasi diceret, inquit Julius Fatius, Abnegationis proprium munus est, delere ex mente nostra affectu plenam memoriam rerum secularium, et abducere nos ab amore, affectuque inordinato erga nos ipsos. JULIUS FAT. de Mortif. c. ix.

Quod ipsum etiam confirmans S. Bernardus: Quid est, inquit, semetipsum abnegare, nisi voluptatibus propriis renuntiare? S. BERNARD. s. vii de Convers. ad sororem.

DIVISIO. — Dividitur in abnegationem *carnis, et spiritus*; illa est, per quam carni negamus, quod contra legem divinam, ac rationis reatitudinem postulat; de qua sic loquitur Cassianus: Post rerum externarum renuntiationem, illud est eumtorum inctaminum veluti quoddam solidissimum fundamentum, ut primitus carnalium desideriorum incentiva perimantur; nam nullus, carne non devicta, legitime poterit decertare. CASSIAN. l. V Instit. c. xvi.

Abnegatio spiritus est, qua animæ negatur, quod inordinate appetit; et iterum in abnegationem *intellectus et voluntatis* subdividitur: nam in corde, teste S. Bernardo, duplex est lepra, propria voluntas, et proprium consilium; lepræque nimis pessima, eoque perniciosior, quod magis interior. S. BERN. s. iii de Resurrect.

ACRUS. — Hos P. Ludovicus de Ponte, ut in vita ejus manuscripta videre est, assignavit, dum sic loquitur: Abnegationem perfectam cognovi, in magna vigilantia ad sentiendum motus inordinatos anime, et ad reprimendum statim, et castigandum nos pro illis. Sicut fortis miles viso hoste eum aggreditur, et necat, et timorem incutit aliis, ne accedant; ita est genus pietatis, in hac parte, secum esse crudellem. LA SCIZ. opus. x, c. xv.

Hæ motuum inordinationes rediguntur ad quatuor. Prima inordinatio est in cogitationibus et imaginationibus de rebus noxiis, vel vanis, vel impertinentibus illo tempore, vel cum nimia sollicitudine.

Secunda est in affectionibus et in volitionibus rerum prohibitarum, uti sunt affectio superbie, iræ, invidia, et aliæ; vel quoad modos prohibitos, uti est turbatio, vel inquieti propensio ad concionandum, sciendum, et circa officium proprium.

Tertia est in repugnantis erga opera

virtutum, cum tepiditate annexa circa illa, uti sunt opera cultus divini, obedientiæ, amoris proximorum.

Quarta est libertas sensuum, in videndo, audiendo, loquendo, excedendo ad has res cum impetu; curiositate, libertate, etc. Quod si in his quatuor generibus inordinationum me mortificabo et negabo, tollam impedimenta unionis cum Deo, et perfecte familiaritatis cum illo, et potero dicere: Introdixit me Rex in cellam vinariam, et ordinavit in me charitatem.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Si quis vult post se venire abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me, **MATTH. XVI, 24.**

Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, et projice abs te; expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. **MATTH. V, 29.**

NECESSITAS. — Castigo corpus meum, et in servitutem redigo, ne forte, cum aliis predicavero, ipse reprobus efficiar. **I. COE. IX, 27.**

Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si præstes animæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis. **ECCL. XVIII, 30.**

Circumcidimini Domino, et auferite præputia cordium vestrorum: viri Juda, et habitatores Jerusalem: ne forte egredietur ut ignis indignatio mea, et succendantur, et non sit, qui extinguat, propter malitiam cogitationum vestrarum. **JEZ. IV, 5.**

UTILITAS. — Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. **JOAN. XII, 24.**

Qui amat animam suam, perdet eam; et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. **IB. 25.**

DIGNITAS. — Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum concupiscentiis suis. **GAL. V, 24.**

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Semetipsum abnegat, qui mutatus ad meliora incipit esse quod non erat, et desinit esse quod erat. Quia licet homo quoad substantiam suam manet idem

qui ante, quoad animi tamen qualitatem oportet ut mutetur, et fiat alius homo. **S. CHR. Syp. Ezech.**

Qui sunt violenti illi, qui regnum celorum rapiunt? nempe illi, qui non aliis, sed voluntatibus suis præclaram inferunt violentiam, qui direptione laudabili, omni se præsentium rerum voluptate fraudant, et vocem dominicæ egregie direptores pronuntiant, et per ejusemodi rapinam regnum celorum violenter invadunt. Isti sunt profecto laudabiles violenti, qui vim faciunt perditioni suæ. Perditio nostra est oblectatio vite presentis, et, ut expressius dicam, exentio voluntatum, desideriorum que nostrorum. **CASSIAN. COLL. XXIV, c. XXVI.**

Vere magni animi est, quasdam injurias negligere, nec ad quorundam consortia aureas vel linguam habere.

Illud est magnificentum, si subjectus contumeliis, judicium Dei laudes; si vexatus aegritudine, judicio Dei deputes; si te inopia premit, non revocet quominus laudes judicium Dei.

Magna virtus est si non ludas a quo læsus es; magna virtus est si cui nocere potuisti pareas: nobile vindictæ genus est ignoscere victo.

Contemne divitias, et eris dives; contemne gloriam, et eris gloriosus; contemne supplicia inimicorum et tunc eos superabis.

NECESSITAS. — Nemo in coelestem thalamum coronatus ingreditur, nisi qui primam, et secundam, et tertiam negationem impleverit, ut scilicet primo renuntiet rebus omnibus humanis, et parentibus; secundo voluntati propriæ: tertio inani gloria, que solet obedientiam subsequi. **S. CLM. GR. II.**

Nisi quis a semetipso deficiat, ad Deum, qui supra se est, non appropinquat. **Glossa sup. Luc.**

DIGNITAS. — Omnes homines sumus ad imaginem Dei: illud autem ad similitudinem illorum tantum est, qui per multam charitatem, libertatem suam Deo in servitutem adixerunt. Quando enim non sumus nostri, tunc similes sumus ei, qui nos sibi per charitatem reconciliavit. **S. DRACON. c. IV.**

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

NECESSITAS. — Fili, non potes perfectam possidere libertatem, nisi totaliter abneget semetipsum; compediti sunt omnes pro-

prietarii, et sui ipsius amatores, cupidi curiosi, gyro vagi, quaerentes semper mollia, non que Jesu Christi, sed hoc sæpe fingentes, et componentes quod non stabit; peribit enim totum, quod non est ex Deo ortum. **Lib. III, c. XXXIII, § 1.**

Adhuc multa habes ad relinquendam, que, nisi ex integro mihi resignaveris, non acquires quod postulas. **IB. § 2.**

Quandocumque homo aliquid inordinate appetit, statim inquietus fit. **Lib. I, c. VI, § 1.**

Homo, qui necdum perfecto in se mortuus est, cito tentatur, et vincitur in pravis et vilibus rebus. Sæpe habet tristitiam, cum se subtrahit: leviter etiam indignatur, si quis ei resistit. **IBID.**

INCURSIUS. — Resistendo passionibus invenitur pax vera cordis, non eis serviendo. **IB. § 2.**

Tene breve et consummatum verbum: dimitte omnia, invenies omnia; relinque cupidinem, et invenies requiem. **Lib. III, c. XXXII, § 1.**

Utinam sic tecum esses, et ad hoc pervenisses, ut tu ipsius amator non esses, sed ad nutum meum pure stares, et ejus quem tibi proposui, Patris, tunc mihi valde placeres, et tota vita tua in gaudio et pace transiret. **IBID. § 3.**

UTILITAS. — Fili, quantum a te vales exire, tantum in me poteris transire. Sicut nihil foris concupiscere, internam pacem facit; sic se interius relinquere, Deo conjungit. Volo, te perfectam addiscere abnegationem in voluntate mea, sine contradictione et querela. **Lib. III, c. VI, § 1.**

EXEMPLA CATHOLICA.

QUALITAS. — Salamanus cum prius in sua domuncula sine ullo humano consortio vixisset, Episcopo domum ejus ingrediente, nihil resistit. Deinde civis vici, ex quo erat, proficiscens ad alium locum, cum noctu fluvium trajecissent, et domum perdidissent, eum accipientes nec resistentem, nec jubentem, in suum vicum exportarunt, et in domuncula incluserunt, ubi ille similiter quietem agebat, cum nullo loquens. Paucis autem post diebus, qui erant illius vici, qui est e diverso, cum noctu rursus aggressi essent, et domum perdidissent, ad se abduxerunt, neque contradicentem, nec, ut maneret, ur-

gentem, neque rursus prompto et lacri animo recedentem. Ita seipsum omnino mortuum mundo constituit. **LANCEZ. OPUSC. X, c. XIV.**

S. Maria Magdalena de Pazzis adeo in hac abnegatione profecerat, ut ne quidem Spiritum Sanctum, desiderio ex propria voluntate orto, desiderare vellet. Hinc dicebat: Nolo ipsum desiderare ex meipsa, tanquam a meipsa; quia nolo habere ullum desiderium, et audeo dicere, imo dicam: quamvis illud desiderium mihi daret, ut per illud voluntas mea fieret, et non illius tanquam illius, et non tanquam mea; etiamsi in hoc esset ejus voluntas, sed illa non esset principaliter, imo totaliter ejus, nullo modo vellem esse contenta. Atque ita bonum, quod ad me venit non per hanc viam pure solius Divine voluntatis, non mihi videtur bonum. **LANCEZ. OPUSC. X.**

De monachis Ægyptiis testatur Cassianus, quod adeo voluntatem suam abnegarint, ut, quæcumque fuerint a Præposito præcepta, tanquam a Deo sint cœlitus edita, sine ulla discussione complere festinent, et nonnumquam etiam impossibilia sibi impetrata ea fide ac devotione suscipiant, ut tota virtute ac sine ulla hesitatione purificare ea nitantur, et si impossibilitatem quidem præcepti pro senioris sui reverentia metiantur. **CASSIAN. LIB. III Hist. c. X.**

Abbas Noster, ingressus Religionem apud se dicebat: Ego et asinus unum sumus: posthac debet esse, sicut ille; quidquid ei imponitur, hoc portat, et sine mora quidem, non petens, quare, aut ad quem finem ei imponatur. Vide plura, maxime de nostris hominibus in V. Mortificatione § 5 et 6. **Vit. PP. I. de humil.**

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut æger aut cliens, ubi a medico vel advocate deceptum se advertit, illorum consilia merito respuit; ita cum nos quoque a judicio et voluntate nostra toties deceptos esse sciamus, merito deinceps fidere amplius non debemus. **FATIUS, c. XII.**

NECESSITAS. — Sicut lapsus et jacenti in luto ad hoc, ut abstergatur et emundetur, non satis est surgere, sed postquam surrexit, requiritur, ut sordes illas, que vestibus inhaeserunt, excutiat; ita illi, qui multis annis in cœno proprii amoris ac voluptatum hujus mundi immerisus jacuit, non sufficit sur-

gere et emergere ex hoc coeno, relinquendo mandam, et ea, quæ in mundo sunt; sed necesse est, ut etiam sordes a se excutiat, et maculas, id est, affectus mundanos eluat. FATIUS, c. IX.

Sicut patrefamilias peregre abente, mox canes domestici hæc illac insolenter vagantur, importunis lateribus omnia complent, et morsibus quosvis obvios aggrediuntur; ita cum anima foras evagatur, et negligit ea quæ sunt sui numeris, mox veluti proferri alique importuni canes ex diversis partibus libidines corporis foras se dant, et vehementer in ipsam obstrant, ac variis modis dilacerant. S. BASIL. in *Concl. monach.*

Sicut equus aufugiens, qui capistrum adhuc capiti obvolutum habet, facile implicatur, capistrumque, et in stabulum antiquum restituitur; ita et is, qui a mundo fugit, nisi etiam a capistro affectuum mundanorum sit liber, facile iterum antiquis cupiditatibus restituitur; et tandem omnino iterum ad mundum retrahetur. FATIUS, c. IX, *de Mort.*

UTILITAS. — Sicut equus, hæc indomitus et effrenis, si tamen peritum habeat equitem sibi insidentem, nemini nocet, ipsam vero equitem cito, facileque viam suam decurrere facit; ita corporis vivacitæ ei, qui ad eam retinendam, animum promptum ac vigilantem habet, non modo non obest, sed potius plurimum juvat ad viam perfectionis celeriter ac suaviter decurrendam.

Sicut obturatis fontibus præcipuis aqua largitur fluentis, mox omnes etiam rivi ab illis promanantes exsiccantur; ita ex abnegatione voluntatis et iudicii proprii, abnegatio omnium aliarum passionum et affectuum in anima nostra repugnantium procedere solet.

ASCETICA.

Cum hæc abnegatio sit unum ex præcipuis mediis, quibus ad perfectionem tenditur et pervenitur; ideo plurimum quoque conari debet Asceta, ut cognitionem, estimationem, et praxim illius sufficientem acquirat.

Et cognitionem quidem quod attinet, hæc non difficile acquiri, si bene perpendat doctrinam a S. Dorotheo sequentibus verbis datam: Patres sancti et Majores nostri sibi ipsam mundum crucifigentes, per dura certamina, sese quoque mundo crucifixerunt. Nos vero videmus nobis ipsis mundum crucifixisse, quia reliquimus eum, et ad mona-

stria divertimus; at nolumus nos mundo crucifigere, adhuc enim in animo nostro viget blanditiæ illius, adhuc in nobis ipsius affectum abscondimus. Compatimur illius gloriæ, compatimur deliciis et voluptatibus, compatimur ornamentis et vestibus, ob viles et inanes res dilabimur plerumque ad pristinas ejus passiones. Quod sane non nisi ex amantia provenit, ut qui pretiosas, et magnas res reliquimus, ob minimas plurimum pertuelemur. Atque id a nobis pessime, ut enim mundo et ejus rebus abrenuntiavimus, ita et pristinis ejus passionibus abrenuntiare debemus.

Praxim vero abnegationis ex sequenti S. Nili Abbatis doctrina discet: Considerandum est, inquit, his, qui nuper a mundi tumultu discesserunt, ut quietem et silentium colant, caveantque, ne frequentius in publicum prodeundo, vulnera per sensus accepta cogitatione renovent, neve antiquis peccatorum similitudinibus alias formas adjungant; mens enim eorum, qui nuper a malitia recesserunt, similis est corpori ex diuturno morbo convalescere incipienti, quod nondum confirmatis viribus qualibet affectio in graviorem morbum impellit. CASSIAN. lib. V *Inst.* c. XIII.

Unde et Sanctus Bernardus ait: Omnis nova conversio pristinae vite habet permissionem. S. BERN. serm. VI *ad Sor.*

Estimationem denique ex doctrina ab ipso Christo S. Mariæ Magdalene de Pazzis data concipiet, sic enim ei dixit: Inter impedimenta donorum S. Spiritus non tantum sunt ea peccata, quæ Deum expellunt ex anima, sed et propria voluntas, et proprium iudicium eorum, qui modo suo volunt servire Deo. Qui quidem desiderant Spiritum Sanctum, sed eum desiderant eo modo, qui illis placet, et qui illa videtur et sic se reddunt inhabiles ad percipiendum eum, qui est tanquam hamus quidam, quo Deus vult capere animam ex se adeo vilem. *Vit.* p. III, § 4.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — S. Fulgentius Episcopus et Abbas illos veros Monachos esse dicebat, qui mortificatis voluntatibus suis parati essent, nihil velle, vel nolle, sed Abbatis tantummodo consilia vel præcepta servare. S. S. S. 1 Jan.

S. Bernardus querens, an ex Collegio Discipulorum reprobari quis possit, non habens loculos? respondet affirmative, eo quod non tantum dentur loculi pecunie, sed etiam proprie voluntatis, quæ, nisi abnegatur, æque ac pecunia in periculum præcipitare potest. S. BERN. in decl. sup. *Ecce nos.*

UTILITAS. — Catharina sic olim locutus est Christus: Dico tibi, et Patri animæ tuæ, quem dedi tibi super terram, ut viriliter toleretis ea, quæ concedantur vobis, omni propria voluntate sensitiva perempta; hæc enim ratione omnes virtutes acquiruntur.

DIGNITAS. — Eidem alias dixit Christus: Si peteris a me, qui sunt isti? tibi respondeam: Ipsi sunt alter ego, quia sponte perdidit, et abnegavit eorum propriam voluntatem, facti meæ voluntati conformes, et unii, et in omnibus ea induti.

AUCTORES.

Julius Fatus, *de Mortific.* c. IX, X, XI, XII, Nicolaus Lancius, opusc. X, c. XIII, XIV et XV.

Bernardinus Rosignolus, *de Disciplina Christ. perfect.* l. II, c. XXX et l. V, c. VI.

ABSTINENTIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, quæ voluptatem in usu ciborum sitam refrenamus, et debitum modum in eorum sumptione constituimus. Vobrevius, juxta S. Thomam: Est subtractio ciborum ratione regulata. S. THOM. II, 2. q. CXLVI, cap. 1.

DIVISIO. — Dividitur 1. In *Magnum et generale*, de qua S. Augustinus: Magnum et generale jejunium est, abstinere ab iniquitatibus, et illicitis voluptatibus. 2. *Naturalem*, per quam ab omni simpliciter cibo, potuque abstinemus, qualis ante sumptionem SS. Eucharistiæ a media nocte requiritur. Licet hæc et prior abstinencia minus proprie abstinencie nomen participet, prout illa ex S. Thoma supra definita est. 3. *Philosophicam*, quæ est ratio nemine cibi ac potus secundum rationem moderata. 4. *Ecclesiasticam*,

quæ juxta Ecclesiæ præscriptum certis diebus, et carum esum subtrahimus, et unica tantum refectione contenti sumus. S. ACC. *super Joan.*

Subdividitur hæc Abstinencia Ecclesiastica in *Quadragesimalem*, de qua S. Ambrosius ait: Bonum est quidem cunctis temporibus jejunare, sed melius Quadragesimam jejunare cum Christo; hæc enim Quadragesimam nobis Dominus suo jejunio consecravit. 2. In *abstinencia Quatuor Temporum*, de qua S. Isidorus Hispalensis locutus est dicens: Triduana autem diebus jejunare de exemplo sumptum est Nivitarum, qui damnatis pristinis vitiiis, lotos se tribus diebus jejunio ne penitentia contulerint, et operi sacris Deum ad misericordiam provocarunt. S. ISID. c. XLV. *De offic. Eccl.*

3. In *Vigiliarum abstinencia*, de qua S. Bernardus sic locutus est: Sanctorum Festa præcipua Patrum sanxit auctoritas, votivis præveniendâ jejunis, utiliter plane, et non ad insipientiam nobis, si adferri, qui advertat. Multa siquidem quotidie peccata contrahimus, et in multis offendimus omnes, nec tutum est omnino, celebrandas suscipere festivitates sacras, maximeque eas, quæ maxime sunt, nisi prius abstinencia purificatione præmissa, quod digniores inveniamur et capiores spiritualium gaudiorum. Et paulo post: Non modo tamen præparatio est ad proximam celebritatem observatio præmissa jejunii, est et admonitio quedam, eruditioque non parva. Discimus ex hoc ipso, quam sit vera via festivitatis æternæ. Quid est enim, quod jejunis solemnibus præveniamus, nisi quod per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Dei? Indignus quippe est solemnium lætitia qui stultam Vigiliæ abstinencia non observat. Mane, inquam, si renuis affligere animam tuam in Vigiliæ, indignus jure censeberis roque, et exultatione festiva. Est autem universim præsentis vite tempus Vigiliæ, quædam solemnitas magni et æterni Sabbati, quod præstolamur, nec censeberis Vigiliæ longiores, si æternitatem festivitatis attendas. S. BERN. in *Vigil. S. Andree*.

Suspiciuntur autem hæc jejunia ad quinque fines obtinendos. 1. Ad cultum divinum religiosius exhibendum. 2. Ad carnem edomandam, spirituique subjiendam. 3. Ad fructus penitentia dignos præstandos. 4. Ad obedientiam exercendam. 5. Ad quamlibet Dei gratiam consequendam.

gere et emergere ex hoc coeno, relinquendo mandam, et ea, quæ in mundo sunt; sed necesse est, ut etiam sordes a se excutiat, et maculas, id est, affectus mundanos eluat. FATIUS, c. IX.

Sicut patrefamilias peregre abeunte, mox canes domestici hæc illac insolenter vagantur, importunitis lateribus omnia complent, et morsibus quosvis obvios aggrediuntur; ita cum anima foras evagatur, et negligit ea quæ sunt sui numeris, mox veluti proferri alique importuniti canes ex diversis partibus libidines corporis foras se dant, et vehementer in ipsam obstrant, ac variis modis dilacerare conantur. S. BASIL. in *Concl. monach.*

Sicut equus aufugiens, qui capistrum adhuc capiti obvolvatum habet, facile implicatur, capistrumque, et in stabulum antiquum restituitur; ita et is, qui a mundo fugit, nisi etiam a capistro affectuum mundanorum sit liber, facile iterum antiquis cupiditatibus restituitur; et tandem omnino iterum ad mundum retrahetur. FATIUS, c. IX, *de Mort.*

UTILITAS. — Sicut equus, hæc indomitus et effrenis, si tamen peritum habeat equitatem sibi insidentem, nemini nocet, ipsam vero equitem cito, facileque viam suam decurrere facit; ita corporis vivacitatem, qui ad eam retinendam, animum promptum ac vigilantem habet, non modo non obest, sed potius plurimum juvat ad viam perfectionis celeriter ac suaviter decurrendam.

Sicut obturatis fontibus præcipuis aqua largitur fluentis, mox omnes etiam rivi ab illis promanantes exsiccantur; ita ex abnegatione voluntatis et iudicii proprii, abnegatio omnium aliarum passionum et affectuum in anima nostra repugnantium procedere solet.

ASCETICA.

Cum hæc abnegatio sit unum ex præcipuis mediis, quibus ad perfectionem tenditur et pervenitur; ideo plurimum quoque conari debet Asceta, ut cognitionem, estimationem, et praxim illius sufficientem acquirat.

Et cognitionem quidem quod attinet, hæc non difficile acquiri, si bene perpendat doctrinam a S. Dorotheo sequentibus verbis datam: Patres sancti et Majores nostri sibi ipsam mundum crucifigentes, per dura certamina, sese quoque mundo crucifixerunt. Nos vero videmus nobis ipsis mundum crucifixisse, quia reliquimus eum, et ad mona-

stria divertimus; at nolumus nos mundo crucifigere, adhuc enim in animo nostro viget blanditiæ illius, adhuc in nobis ipsius affectum abscondimus. Compatimur illius gloriæ, compatimur deliciis et voluptatibus, compatimur ornamentis et vestibus, ob viles et inanes res dilabimur plerumque ad pristinas ejus passiones. Quod sane non nisi ex amantia provenit, ut qui pretiosas, et magnas res reliquimus, ob minimas plurimum pertuelemur. Atque id a nobis pessime, ut enim mundo et ejus rebus abrenuntiavimus, ita et pristinis ejus passionibus abrenuntiare debemus.

Praxim vero abnegationis ex sequenti S. Nili Abbatis doctrina discet: Considerandum est, inquit, his, qui nuper a mundi tumultu discesserunt, ut quietem et silentium colant, caveantque, ne frequentius in publicum prodeundo, vulnera per sensus accepta cogitatione renovent, neve antiquis peccatorum similitudinibus alias formas adjungant; mens enim eorum, qui nuper a malitia recesserunt, similis est corpori ex diuturno morbo convalescere incipienti, quod nondum confirmatis viribus qualibet affectio in graviores morbum impellit. CASSIAN. lib. V *Inst.* c. XIII.

Unde et Sanctus Bernardus ait: Omnis nova conversio pristina vite hæbet permissionem. S. BERN. serm. VI *ad Sor.*

Estimationem denique ex doctrina ab ipso Christo S. Mariæ Magdalene de Pazzis data concipiet, sic enim ei dixit: Inter impedimenta donorum S. Spiritus non tantum sunt ea peccata, quæ Deum expellunt ex anima, sed et propria voluntas, et proprium iudicium eorum, qui modo suo volunt servire Deo. Qui quidem desiderant Spiritum Sanctum, sed eum desiderant eo modo, qui illis placet, et qui illa videtur et sic se reddunt inhabiles ad percipiendum eum, qui est tanquam hamus quidam, quo Deus vult capere animam ex se adeo vilem. *Vit.* p. III, § 4.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — S. Fulgentius Episcopus et Abbas illos veros Monachos esse dicebat, qui mortificatis voluntatibus suis parati essent, nihil velle, vel nolle, sed Abbatis tantummodo consilia vel præcepta servare. S. AUG. 1 Jan.

S. Bernardus querens, an ex Collegio Discipulorum reprobari quis possit, non habens loculos? respondet affirmative, eo quod non tantum dentur loculi pecunie, sed etiam proprie voluntatis, quæ, nisi abnegatur, æque ac pecunia in periculum præcipitare potest. S. BERN. in decl. sup. *Ecce nos.*

UTILITAS. — Catharina sic olim locutus est Christus: Dico tibi, et Patri animæ tuæ, quem dedi tibi super terram, ut viriliter toleretis ea, quæ concedantur vobis, omni propria voluntate sensitiva perempta; hæc enim ratione omnes virtutes acquiruntur.

DIGNITAS. — Eidem alias dixit Christus: Si peteris a me, qui sunt isti? tibi respondeam: Ipsi sunt alter ego, quia sponte perdidit, et abnegavit eorum propriam voluntatem, facti meæ voluntati conformes, et unii, et in omnibus ea induti.

AUCTORES.

Julius Fatus, *de Mortific.* c. IX, X, XI, XII, Nicolaus Lancizius, *opusc.* X, c. XIII, XIV et XV.

Bernardinus Rosignolius, *de Disciplina Christ. perfect.* l. II, c. XXX et l. V, c. VI.

ABSTINENTIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, quæ voluptatem in usu ciborum sitam refrœnamus, et debitum modum in eorum sumptione constituimus. Vobrevius, juxta S. Thomam: Est subtractio ciborum ratione regulata. S. THOM. II, 2. q. CXLVI, cap. 1.

DIVISIO. — Dividitur 1. In *Magnam et generalem*, de qua S. Augustinus: Magnam et generalem jejunium est, abstinere ab iniquitatibus, et illicitis voluptatibus. 2. *Naturalem*, per quam ab omni simpliciter cibo, potuque abstinemus, qualis ante sumptionem SS. Eucharistiæ a media nocte requiritur. Licet hæc et prior abstinencia minus proprie abstinencie nomen participet, prout illa ex S. Thoma supra definita est. 3. *Philosophicam*, quæ est ratio nemine cibi ac potus secundum rationem moderata. 4. *Ecclesiasticam*,

quæ juxta Ecclesiæ præscriptum certis diebus, et carum esum subtrahimus, et unica tantum refectione contenti sumus. S. ACC. *super Joan.*

Subdividitur hæc Abstinencia Ecclesiastica in *Quadragesimalem*, de qua S. Ambrosius ait: Bonum est quidem cunctis temporibus jejunare, sed melius Quadragesimam jejunare cum Christo; hæc enim Quadragesimam nobis Dominus suo jejunio consecravit. 2. In *abstinencia Quatuor Temporum*, de qua S. Isidorus Hispalensis locutus est dicens: Triduana autem diebus jejunare de exemplo sumptum est Nivitarum, qui damnatis pristinis vitiiis, lotos se tribus diebus jejunio ne penitentia contulerint, et operi sacris Deum ad misericordiam provocarunt. S. ISID. c. XLV. *De offic. Eccl.*

3. In *Vigiliarum abstinencia*, de qua S. Bernardus sic locutus est: Sanctorum Festa præcipua Patrum sanxit auctoritas, votivis præveniendâ jejunis, utiliter plane, et non ad insipientiam nobis, si adferri, qui advertat. Multa siquidem quotidie peccata contrahimus, et in multis offendimus omnes, nec tutum est omnino, celebrandas suscipere festivitates sacras, maximeque eas, quæ maxime sunt, nisi prius abstinencia purificatione præmissa, quod digniores inveniamur et capiores spiritualium gaudiorum. Et paulo post: Non modo tamen præparatio est ad proximam celebritatem observatio præmissa jejunii, est et admonitio quedam, eruditioque non parva. Discimus ex hoc ipso, quam sit vera via festivitatis æternæ. Quid est enim, quod jejunis solemnibus præveniamus, nisi quod per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Dei? Indignus quippe est solemnium lætitia qui stultam Vigiliæ abstinencia non observat. Mane, inquam, si renuis affligere animam tuam in Vigiliæ, indignus jure censeberis roque, et exultatione festiva. Est autem universim præsentis vite tempus Vigiliæ, quodam solemnitate magni et æterni Sabbati, quod præstolamur, nec censeberis Vigiliis longiores, si æternitatem festivitatis attendas. S. BERN. in *Vigil. S. Andree*.

Suspiciuntur autem hæc jejunia ad quinque fines obtinendos. 1. Ad cultum divinum religiosius exhibendum. 2. Ad carnem edomandam, spirituique subjiendam. 3. Ad fructus penitentia dignos præstandos. 4. Ad obedientiam exercendam. 5. Ad quamlibet Dei gratiam consequendam.

Actus. — Cibos ab Ecclesia veitios tempore, quo prohibentur, non sumere.

Jejunia Ecclesiastica exacte servare, nec non ex propria Regula, aut Instituto ordinata custodire, et ex consilio aliqua non præcepta suscipere.

Hora consuetæ secundum morem Religionis, aut Congregationis, in qua vivimus, et non citius manducare.

Cibos lautiores ac pretiosiores, si necessitas aut caritas non exigat, fugere et aversari.

Communes cibos non exquisite præparatos, sed quomodoecumque oblatos libenter comedere.

Quantitate ciborum salutis corporis necessarium, et salutis animæ non officientem dumtaxat accipere.

Ante comestionem cogitationes de cibis penitus abscondere, et in ipsa comestione æstum et nimiam aviditatem cohibere.

Ex quantitate et qualitate, et numero esculentorum ea omnia subtrahere, quæ salutis corporis non nocent, et puritati mentis deserviant.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Cibis tuis, quo vesceris, erit in pondere et mensura. EZECH. IV, 16.

Charissimi, obsecro vos, tanquam peregrinos et advenas abstinere a carnalibus desideris, quæ militant adversus animam. PETR. II, 11.

Attendite ne graventur corda vestra in crapula et ebrietate, et curis hujus vite, et superveniat in vos repentina dies illa. LUC. XXI, 34.

Habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus. I THIM. VI, 18.

Sanctificate jejunium (munditie vite) et vocate cœtum (pauperum scilicet). JOEL. II, 15.

Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, planctu, et fletu. IBI. 12.

Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, et faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans, sed Patri tuo, qui est in abscondito; et Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. MATH. VI, 17.

Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypoeritæ tristes; exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes. Amen dico vobis, quia receperunt mercedem suam. MATH. VI, 16.

Quando sederis, ut comedas cum Principe, diligenter attende, quæ apposita sunt ante faciem tuam, et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam, ne desideres de cibis ejus, in quo est panis mendacii. PROV. XXIII, 1.

NECESSITAS. — Sobrii estote, et vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circum, querens quem devoret.

Hoc autem genus Dæmoniorum non ejicitur, nisi per orationem et jejunium. MATH. XVII, 20.

Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo in æternum, ne fratrem meum scandalizem. I COR. VIII, 13.

UTILITAS. — Scitote, quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in jejunis et orationibus in conspectu Domini. JEREM. 21.

Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, quam epule splendide in peregrino sine domicilio. ECCL. XXXI, 29.

Quam sufficiens est homini credito vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab illo, et non senties dolorem. IBI. XXXI, 22.

Bona est oratio cum jejunio et elemosyna magis quam thesauros abscondere. TOR. XII, 8.

DIGNITAS. — Erit magnus coram Domino, et vinum et siceram non bibet, et Spiritu Sancto replebitur adhuc in utero matris sue. LUC. I, 15.

JECUNDITAS. — Beata terra, enjus Principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum, et non ad luxuriam. ECCL. X, 16.

Beati, qui nunc esuritis, quoniam saturabimini. LUC. VI, 21.

Somnus sanitatis in homine parco, dormiet usque mane, et anima illius cum illo delectabitur. ECCL. XXXI, 34.

EX SS. PATRIBUS ET ASCETIS.

QUALITAS. — Cave, ne utilitatem jejunii sola escarum abstinencia metiaris; verum enim jejunium est, ab omnibus vitis esse alienum. S. BASIL. in hom. de laude jejunii.

Per abstinenciam vitæ carnis extinguenda sunt, non caro. Sic necesse est, ut artem continentie quis teneat, quatenus non carnem, sed vitia occidat; sæpe enim dum in illa hostem insequimur, etiam civem, quem diligimus, trucidamus; et sæpe, dum concivi parcimus, hostem ad prælia quærimus. S. GREGOR. hom. XXX, Nov.

Qui cibis abstinent, et mala agunt, dæmones imitantur, quibus culpa adest, et cibis deest. ISIDOR. supra Amos.

Per Simonem (Cyreneum) qui signatur, nisi abstinentes, qui foris carnem affligunt, interior tamen fructum abstinencie non acquirunt. Crucem igitur Domini Simon in angaria portat, qui, cum ad bonum opus sine bona voluntate ducitur, rem bonam sine fructu operatur. Simon ergo Crucem portat, sed in Crucem non moritur, quia abstinentes exterius corpus per abstinenciam affligunt, sed interior per desiderium mundo vivunt. S. GREG. super Ecol. p. 5.

Sint moderata et sancta in omni mentis humilitate jejunia, quæ ita attenuent corpus, ut mentem elevent, ne res humilitatis gignat superbiam, et vitia de virtute nascantur. S. HIER. in Epist.

Illud jejunium Deus approbat, ut hoc, quod tibi subtrahis, alteri largiaris, ut unde affligitur, inde egentis proximi caro reparatur. S. GREGOR. in Pasc.

Jejunium sine elemosyna est lucerna sine oleo. CESARIUS in admon. II.

Quid nobis jejunium proderit, si relinquatur in terra? sublevetur penna quadam orationis. S. BEAT. in Epist.

Hoc est perfectum et rationabile jejunium, quando noster exterior homo jejunat, interior orat; facilius etiam per jejunium oratio penetrat cœlum. S. ISIDOR. de Sum. bon.

Prudenter sibi serviri vult Deus, non ut nimietate debiles fiant, et post medicorum suffragia requirant; temperandum enim est, ut si fieri possit, coeptum obsequium gradatim provehat potius, quam inconsiderantia minuatur. Glossa HIER. sup. I Tim. c. v.

Qui abstinet a carnibus, quibus aliis diebus uti licet, quomodo peccata admittes, quæ omnino nunquam licent? S. AUG. Ser. XXIV, de Temp.

Jejunium tunc viget, tunc vincit, tunc triumphat, cum duce misericordia pugnat. S. CYPRIAN. ser. VIII.

Hæc justitia hominis in hac vita, jejunium, elemosyna, oratio. Vis orationem tuam volare ad Deum? fac illi duas alas, jejunium et elemosynam. S. AUGUST. in Ps. XLII.

Considerate, fratres, si horrea et cellaria nostra annis singulis replemus, unde uno anno cibum habeat caro nostra, putas, quantum debemus recondere, unde in æter-

nium sustentetur anima nostra? AUGUST. serm. LVI, de Temp.

Semper virtutis cibis jejunium fuit. S. LEO, s. n. de Jejunio.

Jejunium schola precum, animæ cibis, oris frenum. Jejunium animæ nostre alimentum est; et sicut corporalis iste cibis impingunt corpus, ita et jejunium animam habitioem efficit, et valentioem. Leves ei pennas producit, ut in sublime feratur, et summa contemplari queat. Vellem ergo vos purificata mente, valeque deliciis et voracitati dicto, matrem omnium honorum et pudicitie, aliarumque virtutum omnium magistram, jejunium explicitis vestre mentis sinibus suscipere. S. CASSIUS. hom. I, in c. II Gen.

Legimus primum in veteri testamento Noe temporibus, cum omne genus humanum scelera iniquitas occupasset, tot dierum numero patefactis cataractis cœli, aquarum pluvias deluxisse, etc. Ita et modo nobis Dominus illius temporis quadragesimam dedit, ut constituto dierum numero patefactis oculis, pluvia non misericordie cœlestis irroret, et inundatione facta per Baptismum, lavari salutaris non imber illuminet, et sicut tunc factum est, apurum fluctibus extingatur in nobis delictorum iniquitas, virtutum justitia conservetur. S. AMBROS. serm. XXXIV.

Si suggerentem audias intrinsecus tentatorem: Quid facis, quia jejunas? defraudas animam tuam, non ei das, quod eum delectat, tibi ipsi ingeris ponam, tuis ipse tortor, et cruciator existis, etc. Responde hujusmodi tentatori per hanc similitudinem: Si jumento forte insideres, si equo uteris, qui te gestiendi posset præcipitare; nonne ut securius iter ageres, cibaria ferocenti subtraheres, et fame domares, quem freno non posses? Caro mea jumentum meum est; iter ago in Hierusalem; plerumque me rapit, et de via conatur excludere; via autem mea Christus est; ita exultantem non colibebo jejunio? S. ATCS. de util. Jejunii, l. IX, c. I.

Quotquot viros virtutum videmus, sine jejunio non legitimus ascendisse, nec aliquid magnum moliti sunt, nisi prius abstinencia præcessisset. Quanta res jejunium? Angelus ex hominibus facit. S. CYPRIAN. l. de Jejunio.

Advertamus ergo, quanta sit inter jejunium et saturitatem distantia, inter ventrem vacuum et pulmones distanti distentos. Moy-

ses quia jejunavit Dominum vidit. Populus qui manducavit et bibit, idola fabricavit. Impetraverunt unius hominis jejunia, quod totius populi saturitas desperaverat. Princeps humani generis Adam, quamdiu jejunavit, in paradiso fuit; ubi vero comedit, ejectus est de paradiso. Ejecit ergo nos de paradiso cibus; reducat esurians, reducat jejunium. Semper enim juncta est saturitati lascivia. Sancto Elia jejuniante etiam elementa famulata sunt. Videle, charissimi, quanta sit Dei clementia erga jejunantes. S. AEsER. *in de Domini. 1. Quadri.*

Uno temporis momento ob gulam populus ille per maxima prodigia Dei cultum elictus, in Ægyptiacam idololatriam lapsissime devolutus est. Ex quo si utrumque simul conferas, videre licet, jejunium ad Deum ducere, delicias vero salutem perdere. Quid Esau inquinavit, servumque fratris reddidit? nonne esca una, propter quam primogenita vendidit? Samuelem vero nonne per jejunium oratio largita est matri. Quid fortissimum Samsonem inexpugnabilem reddidit? nonne jejunium, cum quo in matris ventre conceptus est. Jejunium concepit, jejunium nutrit, jejunium virum effecit. Quod sane Angelus matri præcepit, monens quæcumque ex vite procederent, ne attingeret, non vinum, non siceram liberet. Jejunium Prophetas genuit, potentes confirmat atque roborat. Jejunium leges sapientes facit: animæ optima custodia, corporis socius securus, fortibus viris munimentum et arma, athletis et certantibus exercitatio. Hoc præterea tentationes propulsat, ad pietatem armat, cum sobrietate habitat, temperantia opifex est; in bellis fortitudinem affert, in pace quietem docet; Nazarenum sanctificat, Sacerdotem perficit. S. BASIL. *hom. 1. de Jejun. ante Medii.*

Abstinentia tua atque jejunium tantum eo magis Deo grata sunt, quo cum moribus sanctis offeruntur, ut cum in aliis sint umbra vitorum, in te sunt ornacula virtutum. *HERON. ad Demetr.*

Quid prodest tenuari corpus abstinentia, si animus intumescit superbia? Idem, *ad Celant.*

Sic abstinere debemus, ut non nos necessitati abstinentia subdemus, ne jam non devoti, sed inviti rem voluntariam faciamus. *PROPERT. Lib. II. de Vit. contemptu.*

Mater sanitatis est abstinentia, mater aegritudinis est voluptas, sine enim carne et

vino cito friget Venus, et a patre Libero ad incoessam Venerem proximus est imperantia locus. *HERON. in Epist.*

Melior est abstinentia vitorum, quam ciborum. *BARNARD. ad Sororem.*

NECESSITAS. — Propterea et Deus hominem a principio faciens, illico frenum ei jejunii manibus imposuit, veluti pie amabilemque matri et magistro optimo committens. Si in paradiso jejunium necessarium fuit, extra paradisum multo magis erit. Si ante plagam utilis medicina fuerat, multo magis post plagam. Si necdum bello voluptatum insurgente, nobis arma fuerat opportuna, multo magis post voluptatum, vitorumque prælium a demonibus nobis illatum. Igitur nobis necessaria sunt a jejunio auxilia. Vidisti, quomodo irascitur Deus jejunio spreto? Disce et quomodo letatur jejunio honorato. Quemadmodum jejunio spreto mortem sperenti obtulit, sic iterum eodem honorato a morte revocavit. S. CHRYS. *tom. V. de Panis. hom. 11.*

Sed cur Elia Deus panem et aquam tantum, non etiam submisit prandium, sicut Danieli in cavum leoninum? Augustinus respondens: Scilicet Deus, inquit, prophetam suum tentantem diabolum aliter superare non posse, nisi jejunio eruditus insidiantis inimici tentamenta depelleret. S. AUGUST. *tom. X. serm. LXII. de Temp.*

Nos creaturam Dei omnem laudamus, sed maciem sagina, abstinentiam luxurie, jejunia præferimus saturitati. A diebus Joannis Baptiste jejunatoris et virginis, regnum celorum vim patitur, et violenti diripiunt illud. Timemus enim, ne ab adventu æterni Judicis, sicut in diebus dilavii, et everstonis Sodome et Gomorrhæ, deprehendamus manducantes, et bibentes, et nubentes, et nuptii tradentes. Nam et diluvium, et ignis de celo saturitatem pariter et nuptias, quæ deleret, invenit. S. HIERON. *1. H. advers. Joen.*

ÆQUITAS. — Si sola gula peccavit, sola jejunet, et sufficit; si vero peccaverant et membra, cur non jejunet et ipsa? Jejunet igitur oculus a curiosis aspectibus, et omni petulantia, ut bene humiliatus coercentur in penitentia, qui male libervagabatur in culpa. Jejunet lingua a detractatione et murmuratione, ab inutilibus et vanis, et scurrilibus verbis; interdum quoque ob gravitatem silentii ab ipsis, quæ videri poterant necessaria. Jejunet auris nequiter pruriens in fabulis, et rumoribus, et quæcumque otiosa,

et ad salutem minime pertinentia. Jejunet manus ab otiosis signis et operibus omnibus, quæ non sunt imperata; sed et multo magis ipsa anima jejunet a vitis et propria voluntate sua, etenim sine hoc jejunio cetera a Domino reprobandur, sicut scriptum est: Quia in diebus jejuniorum vestrorum voluntates vestre inveniuntur. S. BEAT. s. XXXVIII.

Quia a Paradisi gaudiis per cibum cecidimus; ad hæc, in quantum possumus, per abstinentiam resurgamus. S. GREGOR. in Homil.

Cogitandum summopere est, ut, qui se illicita meminit commississe, a quibusdam etiam licitis studeat abstinere; quatenus per hoc Conditori suo satisfaciat, ut, qui commisit prohibita, sibi metipsi abscondere debet et concessa, et se reprehendat in minimis, quem meminit in maximis deliquisse. Idem, *hom. sup. Ec.*

UTILITAS CORPORIS. — Mater sanitatis est abstinentia, mater aegritudinis voluptas; nam sine carne et vino cito friget Venus, et a patre Libero ad incoessam Venerem proximus est gradus. S. HIER. in Epist.

Excipite male valentes sanitatis matrem: qui bene estis valetudine, excipite bonæ habitudinis custodem. Interroga medicos, et dicent tibi, nihil esse periculosius habitudine corporis extreme bonæ, ideoque, qui peritissimi sunt artis, per jejunium extrahunt redundantiam, ne vis nature pondere corpulentie fracta succumbat. Idem.

UTILITAS ANIMÆ. — Jejunium purgat mentem, sublevat sensum, carnem spiritui subijcit, cor facit contritum et humiliatum, concupiscentiæ nebulas dispergit, libidinum ardores extinguit, castitatis vero lumen accendit. S. AUG. in s. de Jejun.

Sic arce in terram vergens est onus animæ, et sarcina prætervans prævolantem, quantum quisque delectatur superiore vita sua, tantum deponit de terrena sarcina sua. S. AUG. in trac. de Util. jejun.

Jejunium orationem, devotionem, et fiduciam donat. Oratio virtutem impetrat jejunandi, et jejunium meretur gratiam orandi. Jejunium orationem roborat, oratio sanctificat jejunium, et representat Domino. S. BEAT. s. XXXVIII.

Bonum et salutare jejunium, quo redimuntur æterna supplicia, dum remittuntur peccata; non solum autem ablatio est peccatorum, sed etiam extirpatio vitorum; non solum obtinet veniam, sed meretur gratiam;

non solum delet peccata præterita, quæ commissimus, sed etiam repellit futura, quæ committere poteramus, hodie.

DIGNITAS. — Quid est jejunium, nisi substantia et imago vite celestis? Jejunium refectio animæ, cibus mentis. Jejunium est vita Angelorum. Jejunium mors culpe, excidium delictorum, remedium salutis, radix gratiæ, fundamentum est castitatis. Hoc gradu ad Deum citius pervenitur; hoc gradu antequam curru Elias ascendit. S. AMBR. *1. de Elia et jejun.*

Jejunium non solum perfecta virtus, sed ceterarum virtutum fundamentum est, et sanctificatio, et pudicitia, atque prudentia, sine qua nemo videbit Deum. S. HIER. *ad Demetr.*

Jejunium est animarum nostrarum tranquillitas, senum decor, adolescentium pedagogy, continentium magister, quod omnem sexum et ætatem quasi diadema quoddam ornat. S. CHRYS., *hom. 11. in Gen.*

Quidquid vetustate præcellit, idem venerabile est; reverere igitur jejunii canitatem. Tanti vetus est, ut simul cum homine condito in Paradiso coeperit. In Paradiso prescriptum est.

Jejunium seminus esse Dei arcem, Christi castrum, murum Spiritus Sancti, vexillum fidei, castitatis signum, sanctitatis trophæum. *PETAV. NAV. in serm.*

JEGUNDITAS. — Jejunium animæ nostre alimentum est, leves ei pennas producit, ut in sublime feratur, et summa contemplari queat, voluptatibusque, et omnia, quæ in hoc mundo habentur suavisa, ipsa sit superior. Et quemadmodum leviores naves maria velocius transeunt, contra multos oneribus gravata submerguntur; ita jejunium quidem leviores reddens mentem, efficit, et facilis hujus vite pelagus transmittat, et in cælum, ac ea, quæ in coelis sunt, respiciat, et nihil faciat presentia, sed ut umbras, et si quid minus, diffugere censeat. S. CHRYS., *hom. 1. in Gen.*

JEJUNIUM QUADRAGESIMALE. — Adest nobis venerabile, et medicabile tempus quadragesimæ, per quod jejunantes peccatorum nostrorum vulnera curare debemus, illius prærogatio tardium parere non debet; quia quanto plures dies sunt jejunii, tanto major est causa remedii. Sunt messis illi, et vindemias dies, inquit B. Hilarius, Episcopus Arclatensis, *de vit. quadreg.*, omni acceptatione dignissimi, propter fructum, et celestium

gratiarum, quas nobis partuntur, copiam. AUGUST., serm. lxxv de Temp.

videtis, quia, quod quadragesimam jejunamus, non est humana inventio; auctoritas est divina; et est mysticum, non presumptum; nec est de terreno usu, sed de celestibus secretis. S. CAROL., serm. xi.

Eccc, fratres charissimi, Deo propitio, tempus quadragesimæ venit, et ideo rogo, dilectissimi, ut dies istos corporibus salubres, et animas medicinales ita cum Dei adjutorio sancte et spiritualiter celebremus; ut observatio sanctæ Quadragesimæ non nobis judicium pariat, sed profectum. Si enim negligenter agimus, si nos minus occupationibus implemus, si castitatem servare nolumus, si jejunis, et vigiliis, et orationibus non insistimus, si Scripturas Divinas, aut ipsi non legimus, aut legentes alios non libenter audimus, ipsa nobis medicamenta convertentur in vulnera, et inde habebimus judicium, unde potuimus habere remedium. Et ideo rogo vos, fratres carissimi, ad Vigiliis maturius surgite, ad Tertiam, ad Sextam, ad Nonam ante omnia convenite. Nullus so a sancto opere subtrahat, nisi quem infirmas, aut publica utilitas, aut forte certa et grandis necessitas tenuerit occupatum. Infelix voluptas, infelicio cupiditas atque luxuria per transitoriam dilectionem præparant sempiternam amaritudinem. Abstinencia vero, vigilia, orationes, atque jejunium per brevissimas angustias perducunt ad Paradisi delicias; quia non mentitur veritas, que in Evangelio dicit: Arcta et angusta via est, que ducit ad vitam, et pauci sunt, qui inveniunt eam. Nec per latam viam diu gaudetur, nec per angustam et asperam longo tempore laboratur; quia et isti post brevem tristitiam accipiunt vitam æternam, et illi post parvum gaudium patiuntur sine fine supplicium. Et ideo, fratres carissimi, in istis quadraginta diebus, quasi totius anni cibaria anime nostræ, jejunando, legendo vel orando providere debemus. Nam licet per totum annum, Deo propitio, lectiones divinas frequenter et fideliter audiat, in istis tamen diebus de pelago, et fluctibus mundi hujus quasi ad portum Quadragesimæ confugientes, debemus requiescere, et lectiones divinas in exceptorio cordis nostri cum silentio et pace suscipere; ut, Deo propitio, pro amore vite æternæ, quod per totum annum multis tempestatibus, id est, peccatorum fluctibus, aut fractum, aut dissolu-

tum, aut corruptum, aut perditum est, omni sollicitudine istis diebus reparare studeamus atque componere. S. AUG., s. 1, in Cin.

Non enim frustra quadraginta dies jejuniorum sunt constituti, quibus Moyses et Elias, et ipse Dominus jejunavit, et Ecclesia præcipuum observationem jejuniorum, Quadragesimam vocat. Unde et in Hebræo de Ninivitis apud Joannem Prophetam scriptum perhibent: adhuc Quadraginta dies, et Ninive subvertetur; ut per tot dies accommodatos humilitationi penitentium, intelligatur in jejunis sua delivisse peccata et impetrasse misericordiam Dei. Idem, l. 1, q. lxxv.

Quadragesima sane jejuniorum habet auctoritatem, et in veteribus libris est jejunio Moysis et Eliæ, et ex Evangelio. Idem, epist. cxxix.

Omne vite nostræ tempus, stadium quoddam debemus putare virtutum et ad celeste brevium tota virtute contendere. Sed hoc præcipue in Quadragesimæ diebus implendum est, qui abstinentie et jejunis dedicati, tantum nobis ad virtutem animi conferunt, quantum et de corpore voluptatem decerpunt. Est autem legitimus numerus iste jejunii, et qui in sanctis celebratur exemplis. Celebremus ergo hos dies cum omni acrietate mentis et gaudio, et eos omnibus epulis et corporalibus deliciis præferamus. In his enim præcipue diebus ad implendam Domini voluntatem accendimur, quando maxime per abstinentiam voluptas carnis extinguitur. Tunc enim ad Dominum, et ad ejus futura promissa tota mens purior facienda festinat, cum nulla crapula, nulla cibi vel potus satietate crassatur. Unde et Salvatore in Evangelio dixit: Attendite itaque vobis, ne graventur corda vestra in crapula, et ebrietate, et cogitationibus secularibus, et superveniat in vos dies illa repentina; tanquam laqueus enim supervenit universo mundo, et nemo effugiet. Idem.

Sed et illa est in Quadragesimæ diebus grandis utilitas, quod, dum etiam a licitis abstinemus, magis ac magis admonemur illicita vitare. Qui enim abstinemus nos a carnibus, quibus aliis diebus nobis uti licet; qui nos abstinemus a vino, quo moderate uti licet; qui ergo ista vitamus, que aliquando licent, in primis peccata fugiamus, que omnino nunquam licent. Itaque si volumus bene jejunare a cibis, ante omnia jejunemus a vitis. Quid enim prodest vitare corpus ab escis, et animam replere

EXEMPLA CATHOLICA, ET SACRA.

QUALITAS. — De B. Virgine sic scribit S. Ambrosius: Quid ego exequar ciborum parcimoniam, officiorum redundantiam, alterum supra naturam superuisse, alterum pene ipsi naturæ defuisse? Illic nulla intermissa tempora, hinc congeneratos jejunio dies? etsi quando reficiendi successisset voluntas, cibis plerumque obvis, qui mortem areret, non delicias ministraret. S. ANNA. l. II de Virg.

Uxor Manoe liberatorem populi concepturæ apparens Angelus abstinentiam præcepit. JUDÆ. XIII.

Proposuit Daniel in corde suo, ne polleretur de mensa Regis. Eidem Deus in lacum per Habacuc, non carnem et alia cibaria delicata, sed panem et pulmentum misit. DAN. III, 14.

Elezarus maluit occidi, quam carnes porcinas contra legem comedere. Idem etiam fratres Machabæi præstitērunt cum matre. II MACC., VI et VII.

S. Joannes Præcursor Domini, teste S. Augustino, locustis in eremo et melle silvestri nutritus, non animalium carnibus, non vohærum suavitibus pascebat; poterat utique juxta Jordanem potius piscium delicias sibi exhibere, sed penitentiam prædicaturus, rigorem jejunii exemplo suo magis debuit, et factis ostendere. S. AUG. s. lxxv de Temp.

S. Nicolaus Episcopus, adhuc infans, cum reliquis diebus lac nutritus frequens sugeret, quarta et sexta feria semel dumtaxat, idque vesperi sugibat; quam jejunii consuetudinem in reliqua vita semper tenuit. S. CHRYS., 6 dec.

B. Maria Magdalena de Pazzi etiam in pueritia non sumebat jentaculum, et in summo ætu, nullo refrigerio utebatur, quod adeo Deo placuit, ut post viginti quatuor annos ei revelaverit, propter hanc mortificationem gulæ ei preparatum esse in cœlis mensam plenam pretiosissimis cibis. VITE c. v.

S. Thomas Aquinas cum in morbo magnum habuisset desiderium certum genus porrorum pisciculorum comedendi, iique appositi essent, noluit illos manducare, ut appetitum eastigaret. PERRAS SANCHEZ, in Regn. Dei, c. 11.

Cum quondam B. Macario uva recens mitteretur, ille ab ejus comestione sibi tempe-

peccatis? Quid prodest, pallidum esse jejunis, si odio et invidia livescas? Quid prodest, vinum non bibere, et iracundia veneno inebriari? Quid prodest abstinere a carnibus ad edendum creatis, et malignis obtractionibus fratrum membra lacerare? Quid prodest, si abstinemus ab his, que aliquando licent, et faciamus illa, que nunquam licent? Deus enim illos honorat et diligit, qui illicita fugiunt. Sic ergo, ut dixi, jejunemus a cibis, ut multo magis jejunemus a vitis, ut sanctorum morum ubertate saturemur, ut et in futuro mereamur ipsorum operum retributione satiari, sicut in Evangelio legimus: Beati, qui esuriunt, et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Illam enim compensationem magis eligere debemus, ut cibis, quibus nos abstinemus, eos pauperibus ac debilibus largiamur; secundum illud, quod scriptum est: Beati, qui contenti sunt esurire, ut alibi reficiantur. Satis Deo acceptum est manus, quando indigens saturatur, quando nudus vestitur, quando ira non perficitur, et iracundia tempus non reservatur, quando malum pro malo non redditur. Tunc grata sunt Deo nostra jejunia, si illi, qui necessitate jejunant, reficiantur a nobis. Tunc illam Domini sententiam audire merebimur: Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex minimis istis, mihi fecistis. O benignissimum Dominum ad edomandam hominum avaritiam, qui sibi dari dicit, quod vel minimo pauperi donatum fuerit. Vobis autem, fratres, præstet Domini misericordia, ut et jejunis, et elemosynis in bonis operibus serviatis. Idem, s. 1, in Dom. 4 Quadr.

Non enim leve peccatum, fidelibus indicatum Quadragesimam Domino non jejunare, et jejunia consecrata ventris voracitate dissolvere. Scriptum est: Qui dicit, se in Christo manere, debet, sicut ille ambulavit, et ipse ambulare. S. Ivis ergo Christianus esse, debet, quod Christus, facere. Ille qui peccatum non habebat, Quadragesimam jejunavit, tu non vis Quadragesimam jejunare, qui peccas? Ille peccatum non habebat, sed pro nostris jejunavit peccatis. Qualis ergo apud conscientiam tuam Christianus es, cum Christo pro te esuriendo tu prandens? Cum Salvatore pro te jejunante tu relinquis? Non igitur, sicut dixi, leve peccatum est, indictum violare jejunium. S. ANNA, l. III, s. xv, de Quadrage.

rans, cum alicui infirmo misit, qui, postquam illam iterum alteri misisset, ad omnes denique Eremi manus pervenit, et non sine ingenti admiratione ad Macarium rediit. *Ibid.*, f. 400.

Abbas Isidorus, etsi summam sibi abstinentiam imperabat, tamen propter hilaritatem animi pinguis factus est, eumque semel flens ad mensam accederet, et causa flentis quaereret, respondit: Ego debere cum Christo in modis Paradisi delictis habitare, et huc venio manducaturus, ut bruti. *Ibid.*

Fr. Bernardus de Quintavalle, socius S. Francisci, dicens solebat, gula vim multo magis in gustu, quam copia ciborum reperiri; ideo ipse libenter ad publica convivia accedebat, eo quod ibi insignem haberet occasionem se mortificandi, aliosque edificandi. *Ib.* f. 481.

Constantinopoli, cum ob summam annonæ caritatem Justinianus Imperator in Quadragesima carnes vendi jussisset, Christiani tam severe servarunt abstinentiam, ut nullent fame contabescere, quam carne vesci. *Nicæni. lib. XII, c. XXXII.*

Venantii quondam Patricii in Samnii partibus villa fuit, in qua colonus ejus filium Honoratum nomine habuit, qui annis puerilis ad amorem celestis patrie per abstinentiam exarsit. Cumque tam magna conversatione polleret, seque jam ab otioso quoque sermone restringeret, multumque, ut praefatus sum, per abstinentiam carnem domaret, die quadam parentes ejus viciniis suis convivium fecerunt, in quo ad vescendum carnes paratæ sunt; quas dum ille ad esum contingere præ abstinentiæ amore recusaret, ceperunt eum parentes ejus irridere, ac dicere: Comede, numquid tibi in his montibus piscem allaturi sumus? Illo vero in loco piscem audiri consueverant, non videri. Sed dum his sermonibus Honoratus irrideret, repente in convivio aqua defuit ad ministerium, et cum situla lignea, sicut mos illic erat, mancipium ad montem perrexit. Dumque hauriret aquam, piscis situlam intravit. Reversumque mancipium ante ora dissemiens piscem cum aqua fudit, qui ad totius diei victum potuisset Honorato sufficere. Mirati sunt omnes, tolaque illa parentum irrisio cessavit. Cœpere namque in Honorato venerari abstinentiam, quam ante deridebant, sique a Dei homine irrisio nis detersit opprobria piscis de monte. *Spec. exempli tit. de Abstinentia, exempl. 1.*

Procopius de Justiniano Imperatore sic scribit: Omnibus illis diebus, qui Paschalem solemnitate præcedunt, jejuniu addictus duram quandam vitam egit, nedum regali alienam, sed neque privato alicui aliquo modo acceptabilem. Per dies abstinebat; summo mane itidem e lecto surgens Reipublicæ invigilavit, cujus negotia verbo et opere pertractans, matutinum, meridianum, et non minus nocturnum tempus implevit; nam in seram noctem lectum petens mox surrexit, quasi plumarum pertusus. Cibi appetens, vinum, panem, et alia id genus cibaria abesse voluit, brassicam solum, et agrestes herbas longo tempore sale et aceto maceratas edebat; potus aqua erat sola; neque his ad saturitatem utebatur, sed petillum cibum paulisper degustatum, mox dimisit, non eo simpio, quod naturæ satis erat. *DARBOLE, c. IV, tit. XI, exempl. x.*

Evagrinus, Nicephoro teste, ad Macarium anachoretam sub meridiem revisit, eumque fatigatione ac siti exhaustus frigidam postulare, Macarius ad illum placide: Mi fili, ait, contentus esto hac umbra; multi enim viatores, et navigantes ea nunc carent. Evagrinus vir mitior ingenii ad tranquillitatem se componens, de temperantia cepit dissertare. Cui Macarius: Confide, o fili, ait, et bono esto animo; ego jam totis viginti annis neque panem, neque aquam, neque somnum ad satietatem admisi. Et panem quidem ad medicum libellæ pondus comedi, aquam ad mensuram parissimam bibi; cum vero fatigatio me cogeret, parietis acclivis, exiguum somni partem rapui. Hæc vite mee methodus est. *Nicæni. lib. II, c. LXVII.*

Legitur in *Scolis Cæli*, quod quidam Praelatus semel erat, qui non comedeat carnes, tamen faciebat multas injustas exactiones. Cum igitur semel exieredasset unam viduam, illa cum filiis suis in brachiis accessit ad eum, dicens: Domine, tu non comedis carnes mortuas, sed comedis carnes vivas, quia cum depredationibus tuis interfectis, et devoratis omnes subditos tuos. Devora ergo etiam istos duos filios meos, et comede eos. Quod ille audiens et compunctus, restitit ei omnia. Patet ex hoc abstinentiam a carnibus nihil homini profuturam esse, neque ulla castigatione corporis, si homo non abstinat a peccatis, et præsertim ab oppressione pauperum, quia non prodest bonum facere, nisi abstinatur a malo. Sunt enim duæ partes justitiæ, sci-

licet declinare a malo, et facere bonum. *Spec. exempl. cap. 1, exempl. XIV.*

Edmundus, Cantuariensis Archiepiscopus, ipse quoque virginitatis coronam adeptus est, lasciviam carnis domans jejuniis. Peria sexta siccò pane tantum et aqua frigida semper est usus. Nunquam illi cura fuit ut pasceret corpus, sed ut sustentaret. Propterea quidem cibavit illum Dominus pane vite et intellectus et aqua sapientiæ salutari potavit illum; fuit enim Doctor egregius disciplinis apprime eruditus, multis præterea miraculis clarus. *SARELLI lib. II.*

S. Bonifacius, Moguntiae Archiepiscopus, S. Lutgero, Episcopo Monasteriensi, teste, tantam coluit abstinentiam, ut vix unquam, secundum Apostoli dictum, modico vino utebatur, quod non esset aqua mixtum. Et non tantum in semetipso hoc adimplevit, sed et omnes sibi subditos vehementer admonuit, ut nunquam ebrietatis malum incurrerent, sed vel inferni foveam præcaverent et vitarent. *NICOLAUS SERARIUS lib. III de Rebus Moguntinis.*

Genovefa, Parisiensis virgo, a quinquagesimo anno ad quinquagesimum usque, hordeaceo tantum pane et fabis contenta, bis in hebdomada cibum sumebat. Quinquagenaria, Episcoporum jussu, hordeaceo pauli lac et piscem adjeit, ne ad mortem fere conscitam festinare videretur. *BONFINI lib. VI. III.*

B. Fulgentius, Ruspensis Episcopus, supra credibilem modum laboribus se abstinentia cruciabat, sine vino et oleo, manducans et bibens sic parce et tenuiter, ut inedia magnitudo siccitatis corporis cutem fatiscere diversis ulceribus cogeret, ac superducta impeligne, delicati corporis pulchritudo foderetur. Putabant plurimi tunc B. Virum sub occasione infirmitatis aut necessarium simul a proposito sanctitatis, aut reddendum distinceps tepidum, ne vel regulæ communis parcimoniam custodiret. Ille vero contra spem omnium, misericordie Dei prævenientis auxilio gubernante, ex infirmitate corporis ampliores vires animi capiebat. Saltem vero corporis arbitrio Domini committebat, hoc plerisque dicens: Scimus omnes ex epulis vitium solere servari, non sanitatem posse conferri, nam ut sanetur infirmitas, si explenda videtur gulæ cupiditas, quare infirmantur etiam illi, qui conviviis lautioribus quotidie saginantur? Tolerabat ergo infirmitatem patienter, exercebat abstinentiam satis humiliter. Parvum namque putans

omne quod faciebat, de die in diem melior fieri gestiebat. Hoc propositum cordis ejus miseratur et misericos Deus adjutorio superni juveninis fuleiens, velociter ei corporalem restituit sanitatem. *In Vita a discipulo ejus scripta, apud Surium, 1 die jan.*

NECESSITAS. — Referebant quidam fratres de Abbate Niceta, qui fuit discipulus Abbatissæ Silvani, quia quando in cella sua in monte Sina degabat, moderate abstinebat pro necessitate corporis; quando autem Episcopos ordinatus est in Faran, nimis constrinxit se ipsum diutina abstinentia, et in vigiliis propensus, atque in orationibus intentus agebat. Hæc autem videns discipulus ejus, dixit ei: Quid est, Domine, hoc, quia quando in eremo conversabamur, non tantum in abstinentia laborabas? Respondit ei beatus vir dicens: Considera, frater, quoniam ibi eremus erat, et secreta vita; ac paupertas; nunc autem egressi de eremo cum secularibus conversamur hominibus, et multas ac varis nobis occasiones occurrunt, et ideo timeo, ne in fine vite mee aliqua occasione Deum offendamus. Si enim S. Apostolus Paulus, qui Christum in se loquentem habebat, et qui tantas virtutes animi possidebat, ut usque ad tertium caelum, adhuc in corpore positus, ascenderet, tamen dicebat: Maccero corpus meum et servituti subicio, ne forsan aliis prædicans ipse reprobus inveniar; quid nos humiles et peccatores facere oportet?

UTILITAS. — Legi aliquando in Teutonicali libro, quod erat in civitate Genuensi virgo quædam pulcherrima facie, nobilis genere, dives rebus, honestis orta parentibus, nomine Marina. Hanc cum quidam ditissimis atque honestissimis vir, nomine Aronus, in matrimonium accepisset, et aliquandiu cum ea in summa dilectione vixisset, secretum in thalamum dicens: Scis, inquit, dulcissima Marina, quomodo negotiationis auxilio, res, famam, honores, et universa, quæ habemus, accepimus, et per eam in hunc felicissimum statum accessimus. Unde quia in Alexandria res, et cause, quas cum cæteris hujus officii viris habui, inordinate relicte sunt, nisi tibi acerba esset mea absentia, vellem illic pergere, et singula rite ordinare, et sic reverti ad te, nunquam a te nisi per mortem separandus. Ad hæc Marina ingemiscens: Etsi gravis est mihi, inquit, tua absentia, et cum te non videro, erit omne tempus longissimum, quia tamen tibi

utile visum est, placet, quod concepisti. Age quod libet, tantum ne rebus dispositis ad me desertam sponsam tuam revertire cuncteris. At Aronus : Unum, inquit, est, o Marina, quod tui causa expaveo. Sciant enim juvenes et adulescentes civitatis hujus, te feminam decorum esse, et pulchris fore pulchriorem, unde timeo, si me absentem audierint, et te legitimi mariti carcere tutore, parabant laqueos pudori tuo, et te in sui amorem fraudibus conabuntur allicere. Quod si agerent, ut tu pudoris oblitam in adulterium labereris, certe te honore, et me vita privarent. Ad qua verba Marina in lacrymas resoluta : Ne timeas, inquit, o Arone, ego enim malam vitam defungi, quam rem tam selestiam admittere. Perge igitur securus, non est quod in hac parte formides, quia Deo favente presidium, præter te, nullum amatorem admittam. Tali responso accepto Aronus, rebus dispositis in Alexandriam navigavit. Ubi eam esse, cum proceres civitatis Genensis cognovissent, ordinatis ante domum Marine choris, institutis ludis, resonantibus cantilenis, cor Marine nitentantur evertere. Sed Marina, ut sponsionem marito factam illibatam servaret, clausit fores, fenestras omnes obstruxit, oculos simul et aures, quantum prævalebat, avertit. Cum igitur post multas insidias eam Marina pectus vulnerare non possent, fletuque femina de accepto trophæo liberior, custodiam solitam mitigavit. Quod dum faceret, quemdam virum pulcherrimum, procerum forma, nomine Dagmannum, ante domum suam frequentius pertransire videbat; unde interrogat ab ancillis, quisnam, qualisve esset vir ille, qui tam insigne decus, et corporis, et mortum præferret. Verum cum audisset eum in utroque jure Doctorem, dotatissime ingenio scientia, amplius eum cepit amare, felicem se judicans, et nimium beatam, si talis viri amplexibus quandoque uti contingeret. Ut igitur texeret laqueum innocenti, ornatam fulgida veste se ante fores domus suæ quotidie a Dagmanno visendam deposuit, ut suo decore, tanquam veneno per oculos Dagmanni prætercuntis misso, cor saucium amore vulneraret. At vero Dagmannus vir prudens cum esset, et sapiens, nunquam ad eam vel modice intuentiam oculum vertit, sed sibi suisque rebus intentus, maturo vultu semper præterit. Videns ergo Marina, occultis dolis se non posse proficere, vi acta amoris, et pudore vacillante, ad

aperta certamina fugiebat. Porro misit nuntius Dagmanno, petens, ut ad se venire non cunctaretur. Dagmannus vero nihil sinistra suspiciatus, venit ad eam, ratus, quia secum de aliqua causa juris haberet conferre. Quem cum Marina in thalamum meretricio cultu ornatum induxisset, post multas verborum ambages, se ejus amore captam indicavit, petitique instantius, ut mutuis amplexibus fruenterentur. Quod ubi audivit Dagmannus, vir utique pudicissimus, ingemuit, miserabile ducens, tantum decus tam indebitis amoris procellis agitari, doluitque vehementer, tam vasti pudoris armarium adulterii connubiis consensisse. Verum volens ejus vulnere adhiberi remedium, amorem reciprocum simulavit : O me felicem, inquit, o me faventibus Fatibus beatum, quod in eam horam mihi venire concessum est, ut tanto decore frui liceat! Et conversus ad Marinam : Sis felix, pulcherrima femina, que te primam ad hujusmodi amorem obtulisti, Noveris tamen, hujus conjunctionis, quam utrique optamus, leve esse repagulum, atque celerius removendum, quod, quia mihi amica esse copisti, liberius intimabo, ut si dies, in quo tibi jungar, sese protraxerit, causam dilationis, agnosces. Cum Bononie in studiis vitam agerem, contigit quendam vice studentes seditionem suscitari. In qua seditione quidam quidem vulnerati sunt, quidam vero etiam morte prostrati. Quibus ita fientibus, armati Praesides in tumultum militibus vallati occurrerunt, et nonnullos e studentibus captivantes, in carcerem proiecerunt. Inter quos et ego ducebar tanquam unus ex eis, qui tam eruantem seditionem in urbe concitasset. Videns ergo me carceris caligine retineri, et servari ad poenam, votum voti Domino, qui conscientiarum latebras novit, quod si me hujus sceleris expertem, liberum et incolumem ad patriam solum reduceret, redderetque vivum parentibus, per integri anni spatium caste, illibateque viverem, ac per idem tempus in pane et aqua jejunarem. Favit voto Conditor rerum, et me miraculose satis vinculis, quibus injuste ligabar, absolvit, reddiditque liberum parentibus, quod paulo ante vehementius flagitabam. Quapropter ne tanto Liberatori ingratus existerem, et sponsionis meæ infastus infractor, statim ut carceris liber exissem, jejunium promissum inchoavi, et eousque hodie productum est, ut sexaginta tantum dies jejunii existi-

mem superesse, quibus transactis, ut cito facient in tuos amplexus, dulcissima Marina, perveniam. Tu interim forlitter age, et amoris nostri faces foveto. Ad hæc verba, alta ferens suspiria Marina, ait : O tempus nimis longum, et dies tediosos animo diligenti! cepitque anxiam vehementer. Quod videns Dagmannus, dixit femine : Si igitur tibi nimis longe videntur hi sexaginta dies tu mecum hoc tempus divide. Sume tibi triginta dies jejunii, et ego triginta dies mihi ipsi reservabo, quo fiet, ut infra triginta dierum spatium cupitis amplexibus fruamur. Nam ita voti mei qualitatem moderavi, ut per interpositam personam urgentibus causis satisfacere valeam sponsioni. Dicebat ista vir castus et sapiens, non eo, quod aliquod mali opere adimplere cogitaret sed ut tentatam feminam abstinentie remedio liberaret. Ad hujusmodi igitur consilium vultu et animo exhilarata, promptissima voluntate pro Dagmanno jejunium femina inchoavit. Et Dagmannus tunc quidem decessit ab ea; sed post tres dies ad eam reversus, visurus quid ageret, et utrum assumptum jejunium, prout promiserat, inviolatum servaret. Quæ statim, ut vidit venientem, assurgit intranti, sedem locat, choritatis intime signa demonstrat, Dagmannus vero monuit eam, ut constanter agat, et inchoata jejunia compleat, atque sic recedens, post septem dies revertitur. Rediens autem, vidit in ex paulo ante ruhentia ora ex inedia palluisse. Unde impensius eam consolans, suadet, ne jejunia sibi dura existimet, per quæ celerius conjungantur. Et rursus post monitionem abscessit. Rediens autem tertio decima quinta die jejunii, invenit eam usque adeo imbecillum factam, ut vix assurgere prævaleret venienti, et usque adeo in ea sanguinem friguisset, ut plurimis licet vestibus circumnicta esset, nullatenus tamen caleceret. Quam ut prius confortatam derelinquens Dagmannus, vigesimo nono die revertitur, et invenit eam in lecto decubentem, et omnibus viribus usque adeo destitutam, ut vix anhelitum ad loquendum sufficientem retentasset. Quod ubi vidit : Quomodo, inquit, tunc tecum agitur, Marina dulcissima? Num inter frigentia membra adhuc ad me fervidum anore pectus observas? Tunc Marina ad se reversa, intelligensque, prudentem virum hujusmodi consilium, ad sibi medendum, invenisse : Grates, inquit, tibi,

sapientissime virorum, mille refundam, nec vel sic possum tuæ claritatis insigniis satis esse, quibus non modo honori meo, sed etiam amplissime pudori providisti. Tu igitur vale, et me tibi debitricem teneto, quia tuis numeribus, industria, consilio, non solum ad te irreverrens amor refrugit, sed et omnis illiciti amoris, jejunio saluberrimo medente, usque adeo ardor avolvit, ut marito revertenti castra pudoris inviolata servare contendam. Ad quod me juvabit Dominus, qui sit Deus benedictus in sæcula. DAUBOLT. Exempl. VII.

Ad conservandam sanitatem nihil efficacius, quam cibi et potus identitas conservata; varia enim ferula variarum sunt naturarum. Omnis autem talis varietas parit humorum repugnantiam, et omnis humorum repugnantia repugnat sanitati. Unde elegantissime, et prudentissime respondit quidam de nostris adolescentibus Belvacensi Episcopo cum interroganti, unde contigerat, quod sanior, et pulchrior esset in claustro, quam solebat esse in sæculo : Quia, inquit, uniformiter vivo, et decenter. De quorum primo habeo, ut sanus sim, de secundo, ut pulcher sim. In sæculo enim vivebam tam deformiter, quam uniformiter, de quorum primo turpidulo nascitur etiam corporalis, de secundo egritudo. Perrexitque querere dicens : Quid ergo comedisti hodie? Satis, inquit. Quid heri? Similiter satis. Non queso, inquit, de quantitate, sed de qualitate. Quid comedisti heri, quid hodie? Heri, inquit, comedi piscem et olera; et hodie olera et piscem; eras autem comedam piscem oleribus; post olera cum pisibus. Vide ergo quam pulchro circuitu eandem sententiam circumdixit, ut variis modis ostenderet, eadem se semper dieta uti, que præstat corpori sanitatem, et pulchritudinem. Ibid. exempl. VII.

D. Hieronymus, de Asella sanctissima virgine ejusmodi ad Marcellam scribens, adfert exemplam, dicens : Cum per omnem annum jugi jejunio pasceretur, biduo, triduoque sic permanens, tum vero in Quadragesima navigi sui vela tendebat, omnes pene hebdomades vultu lætante conjungens, et quod impossibile forsitan est hominibus ad credendum, Deo autem præstante possibile est, ita ad quinquagenariam pervenit ætatem, ut non doleat stomachus, non viscerum cruciaretur injuria, non sicca humoris, in qua cubabat, jaentia membra con-

leeret, non sacco asperata cutis fetorem, situmque contraheret, sed sano corpore, animo sanior, solitudinem putaret delicatæ, et in turbe turbida crenum inveniret monachorum. In genibus durities camelorum præ orandi frequentia occalluisse reperita est. S. HIERON. epist. xxv.

Elias jejuniæ celum clausit sacrilego populo Judæorum; jejuniæ filium viduæ ab inferis resuscitavit; jejuniæ pluvias et ignes de celo exavit; jejuniæ curru ad celum raptus est, et quadraginta dierum jejuniæ divinam acquisivit presentiam. Tunc denique plus meruit, quando plus jejunavit. S. AMB. in l. de Elia et jejuniæ.

Esther et Juditha jejuniæ in diebus effecerunt, ut propositum suum feliciter percellentes, populum suum ab interitu liberarint. ESTH. iv. et JUDITH. vii.

Vir quidam in Italia misere divexatus a podagra et chiragra, et reliquo membrorum usu privatus, cum ab hoste in turrim inclusus, et quotidie nominis paucæ arcto, et aqua modica refectus esset, rebus mutatis salvis et incolomis, colore vultus commendabili, et carcere dimissus est. DAN. l. I de Jejunio.

POENA VIOLATÆ ABSTINENTIÆ. — D. Gregorius Nazianzenus virtute præstans, qui, etsi statu humilis, tamen tanquam celsior loco vibrare jacula in delinquentes, cum occasione opportuna daretur, minime prætermisit, non hæreticos solum Ecclesiæ Catholice periculosos, sed et Ecclesiæ quoque filios pravitate morum a disciplina Ecclesiastica aberrantes coercuit. Cum enim (ut vel unum de his hic referamus exemplum) accepisset Eleusium Præfectum sibi familiaritate conjunctum, ab Ecclesiæ jejunium institutum prætermittere, ut gravis offensæ reum, ad ipsum scribens ita redarguit: Excepi te etiam tacens, ut silentii quoque sermonem esse intelligas per calamum se proferebant. Loquar autem, que et amicitie et hujusmodi temporis conveniant. Legibus injuriam facis, Judex, qui non jejunas. Et quomodo leges humanas servabis, qui divinas contemnis, et pro nihilo ducis. Purga tribunal tuum, ne duorum alterum tibi accidat, ut aut malus fias, aut existimeris. Fœda spectacula proponere, se ipsum tradidit esse. In summa, o Judex, futurum scito, ut judicaris, et minus peccabis. His nihil melius habebam, quod tibi præberem. S. GREGOR. Naz. epist. xxxiv.

De B. Elphego, Wintoniensi in Angliâ Episcopo, sanctitate claro, legitur, quod in die Cinerum, cum de more penitentes de Ecclesiæ liminibus removeret, hortatus est eos, ut tempore Quadragesimali jejuniæ et castitate vacantes, diebus illis uxorum etiam delicias abstinerent. Quorum unus, ceteris Episcopi jussionibus reverenter obtemperantibus, joculari cepit, dicens se abstinere non posse a Venere, a cibo pariter et conjugio. Cui Episcopus: Contristas me, miser, oppido nesciens quid tibi pariat dies ventura. Et sic homo ille recedens duram B. Elphegi prophetiam nebulo experitur, dum postera luce in cubiculo est repertus exanimis, incertum, utrum a diabolo sit suffocatus. BABONIVS, l. X. Annal. ad annum Domini 947.

Anno 1375, in Septimana Sancta milites Comitibus Ludovicæ a Nassau contempta Religione veteri, carnibus passim vescabantur, et immodes lætitiæ efferebantur. Parochus vero id temporis agens, in loco non valde a castris militum remoto, suos confortabat, ut sacrum Quadragesimæ tempus pergerent religiose peragere; illos quidem divinis humanisque sanctionibus contemptis, nunc strenue commensari carnibus, visitare et letari, sed lugubre et funestum Pascha habituros, se vero ac suos fausto ac felici Paschate gavisuros. Quod et factum; nam Catholicis post exactos Sanctæ Quadragesimæ labores Paschalem Solemnitatem festivis gaudiis celebrantibus, ecce subito feria quarta Paschæ universus ille Ludovicæ exercitus, cum ipso Comite Ludovico omnibusque antesignanis, cæsus et interfectus est, paucissimis fuga salvatis. Adhuc ecce erant in ore eorum, inquit Psalmista, et ira Dei descendit super eos, et gladius Catholicorum devoravit carnes et carnivoros. Hanc stragem Gerhardus Candidus in appendice Historiarum Belgarum Joannis Meyeri his verbis succincte annotavit. Decimoquarto, inquit, Aprilis die, auxiliares copie, que Auraci vires nitabantur firmare in Ericeto Mokensi, vulgo «auf der Moeter Danden», ab Hispanis fuisse sunt, et dissipate, præcipui exercitus Duces, Ludovicus et Henricus, Nassovii Comites, et Christophorus Palatinus, nec inter vivos, nec inter mortuos reperti. DAVOULT, c. iv., tit. X, excerpt. vi.

His quoque non absimilem historiam refert P. Martinus Delrio, *Disquisitionum Magicarum* tom. II, his verbis: Paucis abhinc

annis, postquam Torpatenses in Lutherana doctrinam concesserant, feria sexta solemnè Paschæ festum proxime præcedente, finita Lutherani Ecclesiæ concione, civibus e templo D. Matri Virgini sacro reverentibus, quidam alium concivem et familiarem invitavit ad prandium; rogat, una domum committetur, habere se egregium paratum petasonem Westphalicum: alter parum abhorrens respondit, sibi esse gallum opipare clixum, quem cupiat in symbolum adferre. Dum ad mensam acetum datur, alter os quoddam galli ambedere volens, imprudens pene ipsum deglutit; quod cum neque transmittere, neque eximere valeret, eo ipso die suffocatur. Alter postridie Paschæ malo spiritu corripitur, et non multo post rabie et furore exagitatus animam una cum demone exhalat. DEINTO, in *Disquisit.* p. I, q. III.

Rusticus noster die Veneris negotii causa hereticum Villæ ministrum adiit. Erat in mensa opipare sane apparatus carnis. Jubeat ille assidere hospitem, ut irridendum propinet computatoribus, quippe Catholicum invitavit ad carnes; cum ille constanter abnueret, et se eo die acceri ab his Religione diceret, arripuit risus materiam, urgent, sollicitant, risu, echinnis, atque temulentia clamoribus admovent ori, intrudunt prope in oculos; tam egregius minister magnum bolum delicatissime carnis arripit, rusticum nomine appellat, et in ejus ludibrium, eunctis intentis ad spectaculum, mantum attollit, ac deglutiturus pandit impurissimas fauces. Adhuc esca erat in ore ipsius, et ira Dei descendit super eum. Hæsit aperto atque hianti ore; nullo conatu, nulla vi conjungi iterum maxillæ poterunt, quas Deus disjuncturavit. Percuñitur Uratislaviam, frustra adhibet chirurgos, aliosque medicos; dumque magni sunt ad rem novam concursus, ille qui contra Religionem Catholicam exasperaverat, et ore apertissimo verbum nullum exprimere poterat, eo miraculo prædicabat apertissime fidei veritatem in ejusque testimonium os habebat apertum invitus. Non ubi nisi morte, fastidioso exitu, petulans maliereula inter Catholicos immerans, die Sabbati, ut primum carnis bolum in os ingressi, extincta repente in terram concidit. DAVOULT, l. c., excerpt. ix.

In Provincia Polonica, anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo quinto, juvenis quidam in Podlachie oppido cum

feria sexta carnis vesceretur, nec ab hospitibus monitus respiceret, hospita, ut est feminarum sexus ad imprecandum promptus natura, ad hellionem conversa: Utinam, inquit, vel diabolium vres! Habuitque subitum eventum mala præcio. Nam carni vorator a diabolo cooptus est obsideri. Cumque ad patrem delata res esset, adhibiteque de more preces, et exorcismi, scire malus diemon in Sacerdote cepit, furere in eos, qui aderant, juvenemque illum miserandum in modum exerceri, donec interclusis faucibus enecavit. Fuit hæc res juveni quidem ipsi luctuosa, etsi cum æquitatis divine pena ad sanitatem jam ante traduxerat, sed imperati ab Ecclesiæ jejuniæ contemporibus, quos inopinatus casus perturbavit, salutaris. *Ibid.* exempl. x.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius quamdiu Manrese fuit, pane solo, et aqua vitam tolerabat, et omnibus diebus, præterquam Dominicæ, jejunabat. Sed et postea carnem vitulinam, pullos, aliaque, que in deliciis sunt, non admittēbat, licet hospites ad convivium invitatos haberet, et tamen senex morbis oppressus, stomachique nausea repletus erat. *Vita*, l. I, c. v; *Gloria S. Ign.* c. xix.

S. Franciscus Xaverius cum in Comorino versaretur licet summe laboraret, et sudore perpetuo diffunderet, tamen oriza tantum exigua, et a se cocta vivebat, raro pisce aut lacte licet acido adhibito. Meliaporam tendens septem dies sine ullo cibo traduxit. *Vita*, l. I, c. vi, et lxi.

P. Petrus Faber, cum initio conversionis ob scrupulos, nature in comedendo satisfacere non posset, in Exercitiis per sex dies a cibo et potu abstinuit; ex quo tempore magna facilitatem et tranquillitatem circa abstinentiam per totam vitam est nactus. *Vita*, l. I, c. lli.

P. Franciscus Suárez, præter Quadragesimum et totum Adventum, ter in hehdomade severe jejunabat. *Vita*, l. Ang. præ.

P. Thomas Sanchez semel in die comedebat et bibebat, idque nocta; ultimis vero annis altero tantum die calidos cibos sumebat, altero herbas, sæpe tamen multis diebus solis herbis vivebat. Ann. 1610. *Collog. Gran. Vita*, cap. v et viii.

P. Gonsalvus Silveria, cum esset Conim-

bricæ, domum se a concione conferens, cibarii panis frustum a Promocendo petebat, eoque ad locum solitarium culinae proximum secedens, majori cum voluptate fruebatur, quam alii exquisitissimis cibis. Idem cum sororum suam feminam valde nobilem invisere jussus esset, inter alias conditiones etiam hanc posuit, ut nihil obsonii præter bovina carnem simpliciter elixam, vel si piscem edi oporteat, duratum sole aut fumo halocem, aqua pura coctum, apponeretur. *Vita itinerario præfixa.*

P. Sebastianus Barradius vilissima tantum et palato ingrattissima edebat. Sæpe mortificandi sui gratia nullissimos, aut frigidissimos sumebat cibos. Sæpe petebat a Superioribus, ut aliorum reliquiis vesci possent, quod dum negabatur, hoc saltem excogitavit, et evicit, ut, quicquid semel ab eo incisum erat, seu panis, seu malum, quomodo frustillum ex eo supererat, nihil integri admitteret.

P. Franciscus Villanova pauculis sæpe frustulis e mensa sociorum relictis fruebatur. In hospitio ad patrem nihil, nisi subinde parum casei addebat. *Hist. soc., l. 1, n. 197.*

Joannes Berchamannus nihil unquam peculium in cibo admisit, dicens, sperare se Deo coram fore, ut communia non nocerent, quando illi uteretur, ne discederet a communi usu. Affirmabat usu temporis temperantiam paulatim æquari posse; se vero ut non jejunandi assuetudine obstringeretur, cospisse ab initio suscepti tyrocinii detrahere quotidie aliquid de cibo consueto, atque hæc via didicisse abstinere. *Vita, p. 73.*

EXEMPLA PROFANA.

Galenus medicus decimo quoque die jejunium sibi indicabat, sanitatis videlicet conservandæ gratia. Hippocrates, medicorum Princeps, ad annos centum et quadraginta vixit; causam rogatus respondit: Quia nunquam satur a mensa auxoxi. *Col. Rhodig., lib. X, c. XII.*

Galenus, Trajani et Antonini Imperatorum Archiater, interrogatus, cur ad tantam senectutem pervenerit (sunt enim, qui sciebant, vixisse eum annos centum et quadraginta) hanc attulit causam: Nunquam satur a mensa diessi; nunquam sic me effidi in cibum et potum, quin aliquid semper superfuert edendi bibendique desiderium.

Hinc bene Ecclesiasticus: Qui abstinens est, adjiciet ad vitam. *MATT. FABER, serm. IV. Cinerum conc. 1, p. 417.*

Pompæio egrotanti medicus turbos præscripsit ex tempestate, qua comparari non poterant; suggerente vero quodam, apud Lucullum inveniri posse: Itane, inquit Pompeius, nisi deliciis deditus esse Lucullus, nequaquam viveret Pompeius. Contemptoque medico, cibus parabilibus usus est. O vere masculam animum, qui ne vitam quidem deliciis acceptam ferre sustinuit! *(P. RISSÉ, exhort. Scholast. XXVI, ex apoph.)*

Agesilaus, cum per Thasiorum agros, quæ gens ut rerum copia abundat, ita voluptati erat addicta, exercitum duceret, Thasii, honoris gratia dopo liberali miserunt farinas, anseres, bellaria liba ex melle condita; varique generis, ac pretii, tum esculenta, tum poculenta; atque præter farinas nihil admisit, et reliqua domum referri jussit, tanquam sibi, suisque prorsus inutilia. Ceterum, cum illum præcibus et obtestationibus urgerent omnino, ut acciperet xenia, jussit ea inter Helotes distribuere (id erat apud Lacedæmonios mancipiorum genus). Ejus facti causam visitantibus reposuit, non decere, qui virtutis fortitudinisque studio tenerentur, istius modi delicias cupiditasque recipere; sapienter ostendens, nihil esse servilium abjectiusque, quam gula ventrisque cupiditatibus obnoxium vivere. Idem.

Socrates semper jucunde edebat et bibeat, quia neutrum faciebat, nisi esuriens ac sitiens, dicere solitus: Optimum condimentum esse famem, quod et optime edulcaret omnia, et nullius esset impendii. Quod sapit nutrit, medicorum maxima est. At enim nunquam cibus sapidior est, quam cum modice in postrema refectione admisissus est. *P. RISSÉ, l. c.*

Regina Carum, Adas illud habebat in more, ut assiduo mitteret Alexandro obsonia, bellariaque per simulum rerum architectos coquosque magna arte parata. Alexander vero dixit: Seipsum habere meliores obsoniorum artifices, ad prandium quidem nocturnum iter, ad cenam vero tenue prandium. Idem, *ex Apoph.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS.—Sicut æger medicinas accipit, non quia voluptas, sed necessitas id requi-

rit; ita de cibus, non quantum appetitus exigit, sed quantum necessitas suadet, capiendum est. *S. AUG., constit. vit.*

Sicut hi, qui medicinali remedio potare disponunt, si non fuerint diligenti abstinentia preparati, fructum remedii sentire non possent; ita et hi, qui post crapulam ad jejunium veniunt, remedium non agnoscunt. *S. CHRYS., hom. 1, de pæna.*

Sicut equis frenas sunt imponenda, ne alioqui per præcipitia ducant; ita anima, ne ad inferni præcipitia delabatur, corpus per jejunium et abstinentiam frenare debet. *S. AUG., c. x, de doctrin.*

UTILITAS.—Sicut vermes, qui in puerorum intestinis germinant, pharmacis quibusdam vehementer acerbis et amaris excutiantur; ita peccatum in intimis sensibus habitans extinguit, enecatque simul atque in illud jejunium supervenerit. *S. BASIL., h. 1, de laude jejun.*

Sicut rex aliquis volens civitatem occupare, ante omnia, si potest, alimentorum et aque subtractionem procurat; ita qui vult corpus animo subjicere, non citius id, quam per jejunium et abstinentiam obtinebit. *Vite PP., l. V, libell. 4, n. 19.*

Sicut leviores naves maria facilius transiunt, contra multos oneribus gravate submerguntur; ita jejunium leviores reddens mentem efficit, ut facilis hujus vitæ pelagus transmittat, et in coelum, ac ea, quæ in oculis sunt, respiciat, et nihil faciat presentia, sed ut umbras diffugere censeat. *S. CHRYS., hom. 1 in Gen.*

Sicut miles, si gestarit arma gravantia, non est terrori hostibus, qui sciunt, armaturæ gravitatem pedum velocitati, et bellandi usui obesse, si vero levia acceperit, et tractabilia, sicut avis aliqua obrivum se feret hostibus; ita et qui carnem non ebrietate, neque indulgentia, neque deliciis incrassarit, sed jejunio et precibus diuturnaque afflictionum sustinentia leviores et tenuiores effecerit, sicut avis aliqua superne devolans, ita valido impetu in phalanges Daemonum irruit, et occurrentes virtutes facile invadit, sibi que subjicit. Idem, *hom. de resurr.*

Sicut oleum mare invitum etiam tranquillum facit; ita jejunium nolentia quoque et reluctantia incentiva corporis extinguit. *S. CLAU., grad. XXVI.*

Sicut terra, si moderate sit irrigata, sem-

tilitate effandit; multis vero imbribus madefacta spinas, tantum et tribulos fert; sic terra cordis, si moderato utamur victu, semina sibi innata ac insita pura edit, et illa, quæ sunt a Spiritu Sancto seminata, cum multa viriditate et ubertate fructuum profert; sin vero potu madent, ex omnibus cogitationibus suis spinas et tribulos procreant. *Ibid., c. XLVIII.*

MOTIVA.

Quia divina misericordia nobis conciliat. Sic Ninivite jejunio suo Dei iram averterunt.

Quia orationem nostram Deo gratiorem facit; bona est enim oratio cum jejunio.

Quia per jejunium Demoneum vincimus; hoc enim genus Daemoniorum non ejicitur, nisi in oratione et jejunio.

Quia per jejunium carnis tentationes effugimus; in luto enim exsiccat non facile volutaturus.

Quia jejunium similes nos Angelis facit; ut pote qui ab omni corporali cibo abstinent.

Quia qui abstinens est et jejunat, adjiciet vitam corpori, animæ, gratiæ, gloriæ.

Jejuna, quia peccatis; jejuna, ut non pecces; jejuna ut accipias; jejuna ut permaneat, quæ accepisti. *(S. CHRYS., hom. 1 de jejuna.)*

MEDIA.

Christi et sanctorum Exemplam frequenter ob oculos ponere, dicereque cum S. Augustino sibi ipsi: Potuerunt isti et iste, et tu non poteris?

Spiritualibus rebus magna cum diligentia vorare; gustato enim spiritu desipit omnis caro, et quicquid illo modo ad carnales voluptates conducit, ut sunt cibus et potus.

Sæpe considerare quam vilis, brevis, noxia sit voluptas, quæ ex cibo et potu hauritur.

Quotidie sibi parum de cibo potuque detrahere, donec ad certam corpori convenientem mensuram perveniat.

Exercitatio corporis et animi assidua, ut S. Bernardus sunsit dicens: Surge, præcinge te, tolle otium, exere vires, move brachia, complosas explicæ manas, exercita te in alio, et statim senties sola te appetere, quæ famem tollant, non fauces demulcent. Reddet enim saporibus cibus exercitium, quos tulit inertia. Multa, quæ respuit otiosus, post laborem sumes vel desideriosus.

mensura et pondere ipsi correspondente sit largiturus, de quo vide *ibid.* c. vi.

Potest ex illa sententia Ecclesiastæ: Beata gens, cuius Principes comedunt in tempore, etc. *Eccl.* x. 17.

Ostendi, quam recte arguatur, Christianos vere a Deo electam gentem esse, ut quæ carnem crucifigat cum concupiscentiis suis. Unde potest hic de institutione Quadragesimæ agi, et quasi facienda sit indicari. Vide *Brexel.* in *Alce.* l. II, c. ix.

Potest dici, Proverbum illud S. Augustini: Deum non tam verba, quam adverbia amare ac premiare, in jejuniis vel maxime etiam locum habere, atque adeo ostendi potest, quod jejuniis, 1. Vere, et non fide, 2. Hiliter. 3. Pie, seu cum bona intentione. 4. Amanter, id est, cum munda conscientia. 5. Liberatiter, id est, varia bona opera addendo, sit transcendendum. Vide *Februm Fep. Ciner.* con. ii.

Potest ostendi, quomodo jejunantes excitare se possint ad alacritate suscipiendum jejuniis, exemplo Christi, de quo S. Chrysostomus pulchram hanc sententiam protulit: Ne attendas ad laborem solum, sed ad fructum. Labor quidem nobis est in jejuniando, at nondum pro Domino Jesu crucifixi sumus. Majora ipse tulit, parva nos reddimus. Crucifixus est propter te, et sinit, et bibit acetum cum felle propter te, quid tu propter ipsum? Stas in labore, nondum pendisti in cruce. Ne sis ingratus in Domino Jesum: qui non compatitur Jesu, ignorat Jesum. S. CURSUS, t. I, in c. 1 Gen. hom. 1.

ALII CONCEPTUS PRO CONCIONIBUS SERVIENTES.

QUALITAS. — Non probat Dominus qualiamque illa jejunia, quia si tota Quadragesima ab illicitis oculis abstinere, interim vero in malo statu perseveres, non est hoc bonum jejuniis, quod famelicam reliquit animam. NYSSEUS, *serm.* II, in *die Cin.* § 3.

S. Basilius Magnus, hom. II de *jejunio*, quid sit legitimum jejuniis sic describit: Verum jejuniis est a vitis immunem esse, continentia lingue, iræ cohibito, obsecrationis, mendacii, perjuri, ab his abstinere, verum jejuniis est. Non est aurum, quidquid licet; neque jejulant

omnes, qui non comedunt. Temperare animo a pravis cupiditatibus, manibus a malefactis, oculis a petulantibus obtutibus, lingua a susurro, obsecratione, contumeliis, blasphemis, ventri a gula simul et Venere, id verum jejuniis ex S. Basilio. Quanta verborum gratia hoc expressit Lao, ille omnium, quotquot Ecclesia habuit, mansuetissimas: Superfluum est, inquit Magnus Pontifex, ser. VII de *jejunio decimi mensis*, suscipere esuriam, et iniquam non deponere voluntatem, rescisso affligi cibo, et a conceptu non desistere peccato. Carnale est, non spirituale jejuniis, ubi soli corpori non pareatur, et in his, que omnibus deliciis potentiora sunt, permanere.

Quis nescit, quam perditis quondam moribus Ninivitarum urbs magna fuerit! Destinavit ad eam Deus Jonam Prophetam, qui in viam, et ad vite sanioris studia cum revocaret. Ivit Propheta, fecit quod jussum, et quoniam quadraginta dierum inducias, quibus scelera sua penitentia damnare, et errata emendare possent, addidit Rex omnibus jejuniis, saccos, cilicia, cineres, et supplicia, que de se quisque serneret, publico edicto imperans, ita decrevit: Homines et jumenta, et oves, et pecora non gustent quicquam, nec pascantur, et aquam non bibant, *Jonæ* III, 7. Primus legem subit, qui tulit, et mox post illum ceteri, nec enim magnes tam facile ferrum ad se allicit et trahit, quam propense ad omnem boni operis usum subitio exemplum Principis adducit.

Postquam devote obtemperarunt Regi, et penitentia tam strenua sua in se errata mulctarunt, resilita superiore illo severiore proposito Deus, qui novit retractare sententiam, dum impiis mutat mentem. Sed quam nobis Scriptura vocat a Domino fatalis decreti causam assignat? Et vidit Deus opera eorum, inquit, quia conversi sunt de via sua mala, et misertus est Deus super malitiam, quam locutus fuerat, ut faceret eis, et non fecit. Opere pretium est hic figere pedem, et pensulare id, quod dicitur Deus vidisse opera eorum. Quare nunquam non commemorat jejuniis juniorum omnium, quecumque nobis historie produnt, prodigiosissimum? Quod jejunarint homines, quos ratio in rerum sublimiorum notitiam adduxit, visum id sæpe sitque hodie, ut communem abstinentiam servent plurimi; sed parvulus, et pœudes observantes jejuniis quis vidit? Cur ergo tam inviditi jejuniis non fit mentio, vel

ut inde intelligeremus, placuisse etiam illud Numini? Theophylactus prætermisit jejuniis causam adfert causæ nostræ plurimum opportunam: Respexit autem Dominus, ait ille, opera ipsorum, videlicet bona, que fecerant, jejuniis ipsorum non aspexit, proinde jejuniis non fuit per se sufficiens, ut Deum redderet propitium, ut eam placaret, nisi et mores correxissent, et bona opera exhibuissent. Si victum tantum a se abdicasset Ninivite, non vitium, nihil obtinissent; jejuniis, quod solam Deo probatur, est a vitis immunem esse. S. LEO, ser. VIII.

Gravis quidam et acutus auctor subtilem habuit de re aliqua cogitationem dignam, quam expendatis, et observetis. Quid mysterii subdit, aiebat, quod vix dum unus militum, Longinus quidam, lancea latus Christi aperuit, quando continuo exivit sanguis, non ille solus, sed comitatus aqua? Latet sub hoc sanguinis et aque pari effluxu non Sacramentum tantum, sed insigne quoque documentum. Quale porro documentum? Respondet, eo mysterio cum sanguine aquam concurrisset, ut hinc instrueremur, id a nobis in omnibus nostris mortificationibus, afflictionibus, jejuniis agi oportere, ut sanguinis comes semper sit aqua, ut qui in carnem suam flagris animadvertit, donec sanguinem vertat, qui jejuniis corpus emaciat, debilitatque, in hæc taliaque opera non sinat esse sletibus orba, sed cruori lacrymas adjungat, Deumque offendisse doleat, nam fundere sine aqua sanguinem, infructuosus labor est: jejuniare, nec meliorem simul vitam vivere, inanis fatigatio est; abdicare a se cibos, non flagitia, est operam ledere, et oleum præterea perdere. *Ibidem.*

Isaïas Propheta eandem nobis doctrinam egregie tradit. Prævidebat ille stupendas mortificationes, et asperitates, quibus se afflicti erant viri, qui in lege gratiæ futuri saneti erant, atque ne se infructuosos labore frustra conficerent, verum debito modo ea opera perlicerent, his eos verbis ex sensu allegorico appellat: Egredietur virga de radice Jesse, *xi.* 15. et Et talibus doceamur, quem servare in jejuniis, cæterisque afflictionibus, modum debeamus; imo vero. Mox nempe subjicit: Et flos de radice ejus ascendet. Quis horum sensus, aut quomodo ea accipiam, ut in rem præsentem conveniant? Virga judicialis potestatis, a qua supplicia decernuntur et inferuntur, penitentia symbolum est, qua de nobis ipsis penas repe-

timus. Unde hæc penitentia orti debet? De radice. Dicit, dicit hoc amplioribus, et illustrioribus verbis Albertus Magnus: Non solum ex summitate virgæ, sed ex radice ascendet flos, quia non tantum ex afflictione corporis, sed ex humilitate mentis ascendet flos, id est, spes æternæ beatitudinis. Hæc ille *serm.* lvi. Non afflorescet Christianus, nec quicquam proficiet, nisi virga, afflictio, jejuniis suum ab humili radice originem ducant, et cum animi demissione, penituntine ac vero dolore sint conjuncta; quod vero cum his conjunctum, idem bonum est jejuniis. *Ibidem.*

Jejuniis et penitentia obsonant Angelos et lautas epulas ad voluptatem beatis illis Spiritibus ministrant. S. Athanasius, cum verbis amplificare laudes jejuniis vellet, non invenit commodiora, quam si diceret: Jejuniis Angelorum cibos est, *lib. de Virgin.*; in tantam sublimitatem assurgit, qui rite jejunat, ut Angelis mensam opulentam opparamque instruat. Sed ne simplex quidem et promissum jejuniis putes; ita post ista monet Divus Athanasius: Non enim qui a cibis jejunat solummodo, probe se gerit, sed qui abstinet ab omni opere malo, hoc enim jejuniis consistit. Qui sic ventrem cibis vacuat, et ex animo simul vitia exhaurit, et abstinentiam escarum abstinentia condit offensarum, seu culpæ, in ex voto et ad gustum Angelorum jejunat, et opulum illis dat tam gratum, quam splendidum. At si tale jejuniis est Angelorum epulam, quisquis jejunat, et non ad modum, quem dixi, hoc facit, idem, quantum in ipso est, Angelos, Gæstitesque reliquos fame conficit, et necat; e contra vero demones pascit, inferique convivium celebrat, quibus enim operibus offensionem adfert Angelis, isdem voluptatem conciliat demonibus.

Filius prodigus id testatum dabit. Reliquit ille patrias aëres, prodigique exemplo facultates omnes cum meretricibus. Hinc in tantam incidit egestatem, ut famulatu se addicere ipse habuerit domini, qui misit illum in villam suam, et pasceret porcos. *Luce.* xv. Porro qui porcos ad pastum dacebat, ipse impastus atque inanis dies totos transmittibat, enchiebatque saturari de silicio, et nemo illi dabat. Itaque qui subius suum victum procurabat, ipse artissime jejunabat. Quos porcos dicas a prodigo filio pastos? Pascetbat porcos, id est, demones, aint S. Augustinus et Hugo Cardinalis.

Cibus ergo demonibus inferrebat copiosus, ipse ex jejuniu famelicus. Sic quisquis perperam jejunat, quisquis vitis pascitur, dum victu abstinet, idem demones pascit, Coelites fame necat. Pascibat demones, cibus et alimentum ipse erat; talis est unusquisque peccator, demonem ex se pascit. Quid facit alimentum in corpore ejus, quem nutrit? In substantiam comedentis transit, non aliter, quam mansuetudo ovīs in frumentum simul et cibum leonis vertitur. Ergo qui jejunat, et interim peccat, uti filius prodigus fecit, si est cibus et nutrimentum demonis, in demonem vertitur, non transformatione nature, sed imitatione morum et vitæ. Prorsum hoc pessima virtus habet, qui jejunat, simulque peccat, demon est, diabolus est, inferorum verna est. S. Eligius et Isidorus id his paribus verbis affirmant: Qui a cibus abstinent, et prave agunt, demones imitantur, quibus esca non est, et nequitia semper est. *Ibidem*.

UTILITAS. — De jejuniu Sanctus Iustinus, Archiepiscopus Toletanus, in suis Commentariis in Nalium sic ait: Jejunium est mors vitiatorum, vita virtutum; est jejuniu pars corporis, decus membrorum, ornamentum vitæ, castitatis murus, civitas sanctitatis. Omnia hæc sacri jejunii elogium vehementer probò, unum tamen est, in quo non nihil difficultatis invenio, quod dicitur jejuniu pars corporis, et decus membrorum. Quod abstinentia sit interitio seclerum, gladius flagitiorum, sanctitatis vigor et hospitatio, murus castitatis adamantineus, arx pietatis invieta, id facile est intellectu; verum quod sit pars corporis, et partium illius ornamentum, quomodo persuaderi queat, nescio, presertim cum magis videatur imminuere, extenuare, et tanquam limo deterere corpus, et consumere, et membra ejus squallere obducere, et marcidia effluere. At erris, mi homo, inquit S. Julianus, pusillanimitasque tua, et vana imprudentis rationis apprehensio a vero te abducit, jejuniu enim non debilitat, sed roborat, et poenitentia non est gladius infernalis, sed panis confortans, et vitam in eis reperis, in quibus invenire mortem putabas, cum e contra sæpe morbos, mortem incerras et ciborum luxu, et deliciarum intemperante usa, ex quibus et constantiorem incolunitatem, et vitam perdurabiliorem expectabas. Videte tale quidpiam in tribus pueris, sancti Propheta Danielis sociis, qui cum leguminibus

tantum vescerentur et stala jejuniu observarent, tam decentem formam, liberalemque, et elegantem speciem eis tenuis ille victus, et diuturnior inedia attulit, ut de eis sacer Textus, Dan. c. i, v. 19, ita pronuntiet: Non inventi tales de universis, ex omnibus adolecentibus, qui ad hoc nutricebantur, ut Regi ab inimicis cubiculis essent, non fuit aliquorum tam grata Nabuchodonosoris oculis, quam Danielis, asselarumque ejus venustas. Ex quo arbitrari licet quod jejuniu non necat, non maciat abstinentia, sed ornat potius corpus, membraque illius honestat. Est jejuniu pars corporis, decus membrorum, Majorque ex illo pulchritudo nascitur, quod fedissimam turpitudinem alaturum videbatur. Part. I. VI *Polit.* c. ii.

Quanto autem sit jejunii efficacitas, non parum ex eo elucescit, quod Regi virtutum et omnis potentis Domino in supremo illius, et poenali cum acerbis morte conflictu accessit. Blasphemias in illum plurimas et atrocissimas hostes ipsius capitales omnes jaebant, quod ipse, ex sententia S. Augustini, multo ante pecciderat, et per os Propheta Regi prædixerat, quando, Ps. lxxvii, v. 5, sic aiebat: Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis: confortati sunt, qui persecuti sunt me inimici mei injuste; et eum solum meam, qua intolerantissime laborabam, illis significarem, dederunt in escam meam fel, et in siti mea potaverunt me aceto; *ibid.* v. 22. Satis manifeste hic videre licet, inquit egregie Doctor, quam accurate ad ipsum littere sensum expletum hoc fuerit in mitissimi Agni acerbissima passione. Cum enim videret quod omnia jam tormenta exantlasset, solusque reliquus esset ex aceto degustatus cruciatus, vix addeam se vanaque solum suam aperuerat, quando Judas, ut illius dolores exasperaret magis, auctioresque redderet, mordax acetum ei propinarunt. Veram Evangelista monet, quod cum gustasset, noluit bibere. Math. xxvii, v. 34. Dicit nunc Augustinus: Quidam inter hos tam acres et acerbos conflictus, tantisque amaritudines patientissimus Dominus egit? Id, quod Propheta cum Evangelista congruens affirmat: Operui in jejuniu animam meam. *Ibid.* v. 11. In que Augustinus: Jejunare elegit, impotens manere maluit, quam libere. Cumque hæc jejunii lorica se texisset: Consummatum est inquit, apud S. Joannem c. xix, 30, velut dixisset: Ad umbilicem deductum est nego-

tum, et certa est victoria. Qui enim forti hæc, insignique lorica communitus est, non habet quod metuat, hostiumque profligationem, et indubitatum sibi promittere potest triumphum. Irrigant itaque inimici, furiant hostes, ac perbaecentur, armentur blasphemias, jaclant convitia, vomant probra, quidquid libitum est, id faciant, et dicant, totus contra me arcus conjuret, sed hoc sibi persuasum habeat, quod inanis a me redibit, nam in me non habet quidquam, Joan. xiv, 30, hoc est, non inveniet, qua parte me invadere queat, ut fere exponit S. Gregorius: Cur istud? Quoniam operui in jejuniu animam meam, jejuniu contactus, jejunii sento munus, et a summo vertice usque ad extremas cales sum obarmatus. Quis sub his armis timeat? Quis tali clypeo sentatus tremat? Tanta nimirum vis est jejunii, ut Deus ipse illa uti videatur adversus omnes suos visibiles et invisibiles hostes, tanquam non haberet navium robur sum et defendendi se, ac protegendi potentiam immensam. Quod autem jejunii presidium sibi adhibere voluit magnus Dominus, hoc ad illius singularem commendationem fecit, ut, quanta sit illius virtus, et potestas, nobis innotesceret, quod scilicet solum tueri illum, cum tam multis in locis, tam rabiosis ab hostibus oppugnaretur, potuisset, tametsi viros, quibus seipsum defendere, alias nullas habuisset. *Id.*, l. i. c. vii.

Levitici xiv, mandat Deus duos passeres sacrificari, quorum alter occidendus erat, alter permittendus evolare; ut unus evollet, alteri moriendum est. Quid hoc indicat? Sacrificium, quod a nobis Deus exigit. Duo passeres sunt corpus et anima. Utrumque teneris offerre. Quomodo? Accipe cultrum et guttur alteri scinde, cultrum jejunii; sic evolabit alter, *Id.* Orig. in Psalm. xxxvii, hom. i, in opere ipso Paulus: Actorum c. ix, v. 9. Erat tribus diebus non videns, et non manducavit, neque bibit. Corpus illius quasi passerculus jaebat in terra mortificatum, et ecce anima quomodo evolavit? Usque ad tertium orbem raptus est in Paradisum, jejuniu illum elevavit, ut fere explicat Hieronymus lib. II *contra Jovinianum*. PHILIPP. HARTUNG., f. 274.

Elias et Moyses, quorum hic conjugatorum, ille Virginum, et Religiosorum exemplar a Christo assumpti sunt, ut constet, utrumque statum obligari ad jejuniu. Elias et Moyses iterum expendit, cujus utriusque corpus, vel non habetur, vel non

videtur, quia jejuniu sic corpus extenuat, ut videri non possit, ut rapti ad Paradisum, et transfigurari cum Christo mereatur. An dum extenuatur corpus, impingatur animus. David de se: In terra deserta et in via, et iniqua, sic in Sancto apparui tibi. Psalm. lxxii. Hoc desertum jejuniu est, et a cibus temperantia, inquit S. Ambrosius, serm. xxvii *de Quadragesima*; a cibus temperare, est Deo in Sancto apparere; jejuniu observare, est animo impingescere, additur enim mox, vers. 6: Sicut adipe et pinguedine repleratur anima mea. Semper virtuti cibus jejuniu fuit, teste S. Leone, serm. *de Jejuniu*.

Elegantior S. Ambrosius, hom. xxxvii *in Quadragesima*, explicans id serm. xxxvi: Comedit, et aperti sunt oculi ambrosium, cumque cognovissent se esse nudos, etc. Adam Evam non nisi interperantia cognovit, quando jejunavit ab interditiis epulis, tandem et a pudendis jejunavere peccatis. Fame enim amica Virginitatis est, et inimica lascivie, Satanas vero castitatem prodigit, nutrit illecebras. Nota quod David dicit: Operui in jejuniu animam meam. At vero Adam violato jejunio vidit se nudum, quia nempe gula nudos facit, jejuniu operit. Hom. xxx *in Gen.*

Bonum operimentum, quod animam tegit. Hæc iterum S. Ambrosius, lib. I *de Elia*. I Reg. vii, contra Philistheos victores pugnaturi, sub Samuele, Israelite jejunaverunt in die illa, vers. 6, et ita frugerunt hostes, ut nunquam redirent: Nec apposerunt ultra, ut venirent in termino Israel. Nec tantum ante pugnam, sed in ipsa die pugnae jejunatum fuisse lego. I Regum xiv, Saul cum decem millibus contra Philistheos iturus, adjuravit populum diebus: Maledictus vir, qui comederit panem usque ad vesperam. Et quis Jonathan, qui solus paulo ante exercitum hostilem frugerat, ignarus juramenti, gustavit modicum mellis, pene se et suos perdidisset. I Machab. iii, 47. Judas Machabeus cum suis jejunaverunt illa die; quo fructus? Die sequenti cum tribus millibus virorum tantum, qui tegumenta et gladius non habebant, contra Gorgiam, qui mille equites electos habebat, et quinque milia virorum selectissimorum (hi docti ad prelium) ad conflictum processit: venit, vicit. HARTUNG. fol. 276.

Satis de jejuniu; addamus aliquid de modo jejunandi, qui ex modo edulium princeps

hujus temporis, salpam, inquam, parandi, desumitur. Quo salpa candidior, eo melior; et quo sincerior est jejunantis intentio Deo placendi, et Majestatem supremam, exemplo Jesu Christi placendi, hoc jejuniū perfectius, sapidius et acceptius divino est palato. Candor Pharisæis deficit, hinc illud Christi Matth. vi. v. 16: Nolite fieri sicut Hypocritæ. Maceratur in aquis salpa, jejuniū tum aquis penitentiae et lacrymarum morgatur, nec desint elemosynæ, quas aquis conferri, ex cap. iii. v. 33 Ecclesiastici, didicimus: Ignem ardentem extinguit aqua, et elemosyna resistit peccatis. Salpa denique tonditur, ut mollescat, et aromatis variis conditur ut sapiat. HARRIS, fol. 277.

Jejunavit Saluator noster, quando a demone tentandus, ut tali exemplo nos doceret adversus tentationes nulla esse jejuniū validiora arma, non scutum, non lorica defensionis commodiorem. Subnotavit hoc S. Basilus Magnus, hom. 1. de *Jejunio*, ubi sic habet: Dominus noster non prius in carne, quam pro nobis assumpserat, diaboli insultu excepit, quam eam jejuniū communiasset. Itaque tam est potens armatura jejuniū, ut securus inire bellum, et congressum hoste possit Christianus quisquis illa est instructus. Magna sane exaggeratio est, quod Christus non prius in carne diaboli insultu excepit, quam eam jejuniū communiasset. Quid enim amplius, aut majus dici queat? Videtur enim jejuniū tam forte esse scutum, ut illo satis esse lectus, ne tutus Christus potuerit, tametsi omni alio defensionis genere nudus. NYSSEUS, *Dom. 4. Quadrag. § 3.*

Aut nonnulli Samsonem fuisse giganteum. Si ita est, ut ille voluit, quis eum giganteum fecit, atque ita fascinavit, ut perpetuus ab hostibus victor rediret, quam si a viribus et robore vestimes, magis ex aere fusus, quam ex carne et sanguine coagmentatum dicens? Quæ res fortissimum Samsonem fecit inexpugnabilem? Clamat Magnus Basilus, hom. 1. de *Jejunio*, Respondetque: An non jejuniū? Cum jejuniū in utero matris conceptus est, cum jejuniū educatus est. Jejunio in virum adolevit; et quomodo non omnes superaret, ac vinceret? (Ibid.)

Cui familiare est jejuniū, is non hominum sed Angelorum posthac catalogo est inserendus, de quo S. Athanasius, Orat. de *Virg.*: Qui jejuniū ulitur, Angelicæ ordinis censendus est. Quid habet Angelus? Illam

unam inter plurimas excellentias, quod nec benedictione nec maledictione movetur: II Regum. iv. v. 17, cuius tam est inexpugnabilem fortitudo, ut nec adulationibus intumescat, nec dejectatur probris. Talis est, qui jejuniū observans, Angelicæ ordinis censendus est, vivit ut Angelus, atque ob id est insuperabilis. Quid vero si etiam Dei vitam vivat? De quo David ait: Non accedet ad te malum, Psalm. xc. ipse namque sua essentia habet immunitatem, ac libertatem ab omni malo, damno, incommodo. Tali privilegio ex gratiæ dono gaudet, qui jejunit, nec enim alius illo vicinius ad Deum accedit, quod S. Ambrosius enarrat, I in *Jonam* sic expressit: Alter Deo proximi esse non possumus, nisi ad eum jejuniis propinquemus, Deus enim ipse jejunit, et sanctus est. At si Dei vitam vivit, quisquis jejunit, quomodo non semper triumphet, donec in hoc mundo agit? Quæ illi poena incommodabit? Quæ illum tentationes subigent? Quis hostis suppeditabit? Ibid. fol. 61.

Murus est Christiano jejuniū, inexpugnabilis diabolo, infragabilis inimico. Quis enim unquam Christianorum jejunit et captus est? Quis sobrius mansit, et victus est? Tentulentum aggreditur diabolo, luxuriosum aggreditur inimico. Ubi autem jejuniū videtur, fugit, metuit, terretur, pertimescit; debilitatur inedia, infirmitate prosternitur. Prosternitur, inquam, infirmitate quia Christianorum infirmitas fortitudo est. S. CHRYS., serm. 1. de *jejunio*.

Ne sis ingratus erga Dominum Jesum, ne deplures, quod jejunas, sed plura, quod non semper jejunas (hoc, obsecro, alte infinge animo, non plora, quod jejunas, sed plora, quod non semper jejunas). Qui non compatitur Jesu, ignorat Jesum; qui repellit jejuniū, ignorat crucem, quæ ut non est mala, ita nec tu eam, quasi malam suspiceris, ne sit fœdus servus, qui minister est. Dei. DREX. l. II, c. 11, *Aloc.*

Jejuniū modestie principium, fructuosa naturæ violentia, malarum cogitationum fuga, gula victoriosa, insigne lumen anime, interioris hominis refectio, orationis munditia, mentis custodia, meritorum schola, luxuriæ resinctio, noxarum abolitio, contritionis janna, intemperantiæ disciplina, Angelorum vita, quietis occasio, obedientiæ custos, tranquillitatis parens, robur animi, spiritus vigor, radix gratiæ. Jejuniū salutis alimentum, libidinis trophæum, castitatis

murus, pudiciæ propugnaculum, humilitatis augmentum, concupiscentiæ triumphus, imbecillitatis allevamentum, sanitatis asylum. Jejuniū omnis esculenti condimentum, valetudinis summum presidium, jejuniū penitentiae fundamentum, crapula antidotum, agrotationis remedium, contractæ culpæ excidium, fidei vexillum, peregrinationis necessarium viaticum, reconciliationis acceptum sacrificium, omnis piæ actionis adjumentum maximum. Jejuniū prorsus est Aloë saluberrimi, licet amarioris succi, jejuniū vere pharmacum est pharmacorum omnium præstantissimum. Jejuniū mors vitiorum, incrementum et vita virtutum, Paradisi ostium. Vides, ait Chrysostomus, quanta res sit jejuniū; Angelos ex hominibus facit. Ibidem.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Quicumque fecerat votum in lege, et se volebat Domino consecrare, a vino, et omni eo, quod inebriare poterat, abstinere debebat. NUM. VI.

Dicebat unus ex Patribus: Invenitur homo multum comedens, et adhuc esuriens, ne satietur; alter autem parum comedit, et satiatur; ille autem majorem habet mercedem, quam iste. *Vita PP.*, l. III, n. 48.

Recte dicebat Schola Salernitana: Si dat oluscula mensa minuscula, pace referta, ne pete grandia, lautaque prandia, lite repleta. SCHOLA SALERN.

Platonis convivium duo dicebantur habere commoda, jucundum et utilem discursum, et ut sequenti die alieui bene esset. LANGIUS in *Poly.*

Epaminondas Thebanus a vicino ad eum invitatus eum mensam delicias affluenter reperisset, iratus discessit dicens: Ego te opinabar rei diviniæ operam dare, non de contumelia cogitare. Ibidem.

Socrates interrogatus, per quid differret ab aliis hominibus? respondit: Alios vivere, ut comedant; se vero comedere, ut vivat. Ibidem.

UTILITAS. — Lacedæmonii nullam disciplinam abstinentiæ potiorē habebant, ubi que adolescentes obesos inedia macerabant. Ibidem.

Diogenes juveni cuidam dicenti, se ad convivium invitatum esse, dixit: Noli ire, deterior redibis. Ibidem.

S. Vincentius Ferrerius querens, cur Christus in monte Thabor Moysen et Eliam secum adduxerit? respondit, id ideo contigisse, quia isti soli ex antiquis Patribus Quadragesimam jejunaverunt. S. VINC., serm. II. *Sabb. ante Reminisc.*

De Christo Ven. Boda dixit: Carnem ipsius prius oportuit elevari per Ascensionem, quam Spiritus Sanctus descenderet, ut doceret carnem prius per jejuniū allevandam, ut ad spiritum et spiritualia animus resurgat. VEN. BODA, in *Ps. CXXIII.*

Cum Absalon exiit a patre septius requisivisset Joab ancilium suum, ut veniret ad ipsum, suæ semper petitionem neglexisset, servos suos misit, omnesque segetes illius comburi jussit, siquæ facile obtinuit, ut veniret. Simili modo anima peccatrix desiderans aeterno Patri conciliari, sepe quidem invitat corpus, ut et ipsum veniat ad Patrem, lacrymarum fundendo, et penitentiae opera peragendo pro ipso intercedat, sed hoc, quæ diu messis, id est, nutrimentum voluptatis adest, venire recusat; hæc autem messe destructa per jejuniū, parebit.

Abbas Ypericus dicebat: Jejuniū est frenum motachi adversus peccatum. Qui autem abiecit jejuniū, velut equus fervens desiderio femine rapitur. Et alias dixit: Sicutum jejuniū corpus animæ a profundo elevat, et sicut fistulas delectationum. *Vita PP.*, l. III.

In trecentis viris, qui aquas lambebant, et moderate bibebant, liberavit Dominus Israel de manu Madian. JUDIC. VII.

Grues ante quam in remotas regiones volitent, nihil nisi arenam comedunt, ne pinguescant, et in volatu retardentur; cur homo in cœlum volaturus non perinde abstinentia se præparet. S. VINC., *Sabb. ante Reminisc.*

AXIOMATA.

Quo minus ægrotes, non extra tempora potes. SCHOLA SALERN.

Ex magna coena stomacho fit maxima poena.

Ut sis nocte levis, sit tibi coena brevis. Ibid.

Pone gulæ metas, ut sit tibi grandior tetas.

Per raros pastus, carnales deprime fastus. Si tibi deficiant medici, medici tibi fiant hæc tria: mens hilaris, requies moderata, diæta. TYMPUS GORAT, in *occurat. canon.*

Quo tibi potarum plus est in ventre salutem.

Hoc minus ex haustis hinc salutis habes.
Est sanitatis mater abstinencia.

Et tibi non male sit, fuge quidquid in arbore crescit. *DREVEL. Aloc.*, lib. XI, c. IV.

Servares vires, si rura frequenter obires.
Bacchus amet Glaucum, viclum quoque sumito panem.

Esurias, sitias, vigiles, sic rheumata cures.
Nam morbos multos ferula multa ferunt.

Abstinencia te quiete morbos cures plurimos. *Ididem.*

Vis sanus permanere?
Floris omnibus exerce.

Cursum raris non emulare:
Modico cibo utere. *Idem, c. v.*

Anima sica sapientissima. *HERACTUS.*

AUCTORES.

Jeremias Drexelius in *Aloc.*

Franciscus Labata. *Tit. Abstinencia.*

Philippus D'Outreman in *Podagoga Christiano* p. 2, c. XXIV, § 6.

Petrus Canisius tom. IV, c. IV.

Ludovicus de Ponte tom. III, tr. II, c. XIV.

Petrus Sanchez in *Regno Dei* p. V, c. VII.

P. Albertus Magnus in *Paradiso animæ* cap. VII.

Ludovicus Granatensis in *Silva locorum comm.* fol. 538.

Nicolaus Alvarez opus. II, c. II et XV.

Jacobus Alvarez t. II de *ad. pt. virt.* l. III, p. II, c. X et XI.

Franciscus Arrias tom. III, tr. V, a., c. IV usque ad XXI.

Didacus Stella de *contemptu mundi* l. III, c. XVIII.

Bernardinus Rosignolius de *discipl. Relig. perf.* l. IV, cap. XXXIV.

Matthias Faber *Fer. Um. conc.* t. et II, Item *Dom. I Quæst. conc.* IV, v et VI.

Thomas Stapletonus text. 2 in *Don. t. Quæst.* Item text. 6 in *Don. infr. Nativ.*

Josephus Mansi *Bibl. moralis* tr. I.

ACCEPTIO PERSONARUM.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Juxta S. Thomam est inæqualitas Justitiæ distributiæ, in quantum alicui attribuitur præter proportionem. S. THOM. II, II, qu. LXIII, art. 4.

Sen, ut fusiùs describit Alexander de Alexandris, est injuria, qua personæ personæ præfertur in conferendo ei aliquid, quod ex debito justitiæ alteri est conferendum, ratione alicujus conditionis transitorie, non congruentis ad ipsam rem existentis circa Personam, puta divitiarum, potestatis terrene, vel cognationis carnalis, et non ob meritum ejus ad ipsam rem. *ALEX. AL. II, II, de accept. pers.*

ACTUS. — Octo assignantur in Jure Canonico. Primus est in *Pœnitentiæ impositione*, de qua sic loquitur Concilium Laodicense: Sacerdos pœnitentiam imploranti absque Personarum acceptiõne pœnitentiam secundum leges injungat, negligentes vero pœnitentes tardius reconcilietur. *XXVI, q. VII, can. 6.*

Secundus est in *Pœnitentiæ definitione*, de qua sic Nicolaus Papa: Necessè est, secundum sacramentum Scripturarum documentum, ac secundum justitiæ tramitem, et accusatum, et accusatorum simul adesse, et unam partem, qualicunque prædila sit auctoritate, sic prosum audiri, ut alteri parti nullum præjudicium irrogetur. *Q. VI, can. 20.*

Tertius est in *Fidei prædicatione*, de qua idem Pontifex sic scripsit: Ubina legistis Imperatores antecessores vestros Synodalibus conventibus interfuisse, nisi forte in quibusdam, ubi de fide tractatum est, que omnium communis, que non solum ad Clericos, verum etiam ad Laicos, et ad omnes omnino pertinet Christianos? *Dist. XCVI, c. IV.*

Quartus est *Hospitalitatis receptio*, de qua Sanctus Chrysostomus: Abraham hospitalem se circa omnes ostendebat. Si scrutator esset circa refugientes ad se, nunquam Angelos hospitio recepisset; fortassis enim non putasset Angelos, sed cum reliquis repelleret; sed quoniam omnes recipiebat, suscepit et Angelos. S. CHRYS. in ep. ad *Hebr.*

Quintus est in *elemosynarum largitione*,

nam hæc, teste S. Hieronymo, indifferenter omnibus patet, juxta illud: Omni tribus. S. HIER. ad *Paul.*

Sextus est in *diguitatum collatione*, quoniam, ut ait Sanctus Chrysostomus, non, qui majore fuerit in honore inter homines, ille est justior, sed qui justior, ille major. S. CHRYS. h. XII, in cap. XXXI *Matth.*

Septimus est in *honoris exhibitione*, nam vilissimus computandus est, nisi præcellat scientia et sanctitate, qui est honore præstantior, ut Symmachus Laurentio, Mediolanensi Episcopo, scripsit.

Octavus est in *judiciorum declaratione*, de qua Josaphat dixit ad constitutos a se Judices: Videte, quid faciatis, non enim hominis exercetis judicium, sed Domini, et quodcumque judicaveritis, in vos redundabit. Non enim est apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec Personarum acceptio, nec cupiditas munerum. *Lib. II, Paral., c. XIX.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Non consideres personarum pauperis, nec honores vultum potentis, juste judica Proximo tuo. *LEV. XIX, 15.*

Nulla erit distantia personarum; Ita parum audies, ut magnum. *DEUT. I, 17.*

Fratres mei, nolite in personarum acceptiõne habere fidem Domini Jesu Christi gloriæ. Etenim si introiret in eorum vestrum vir anulum aureum habens, in veste splendida, introierit autem et pauper in sordido habitu, et intendatis in eum, qui indutus est veste præclara, et dixeritis ei: Tu sede hic bene; pauperi autem dicatis: Tu sta illic,

aut sede sub scabello pedum meorum; nonne judicatis apud vosmetipsos, et facti estis judices cogitationum iniquarum? Audite, Fratres mei dilectissimi, nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, et heredes regni; quod repromisit Deus diligentibus se? *JACOB. II, 1.*

DAMNUM. — Si legem perfecti regalem secundum Scripturas diliges proximum tuum, sicut te ipsum, bene facitis; si autem personas accipitis, peccatum operamini, redarguti a lego quasi transgressores. *II, 8.*

Est, qui perdet animam suam præ confusione et ab imprudenti persona perdet eam, personæ autem acceptiõne perdet se. *ECL. XXIV.*

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Nos non judicatis secundum merita causarum, sed personarum; non jura, sed munera; non quod ratio dicit, sed quod voluntas affectet; non quod sentiat, sed quod mens cupiat; non quod liceat, sed quod libeat. Nunquam in vobis est ita simplex oculus, ut totum corpus lucidum sit; sed aliquid semper dimittitis fermenti, quo totam massam corrumpitis. *INNOC. I, II, de cond. vil. hom.*

Clamat pauper, et nemo exaudit; loquitur dives, et quilibet applaudit. Dives locutus est, et omnes tacuerunt, et verbum illius usque ad urbem perducunt. Pauper locutus est, et dicitur: Quis est hic? et si offenderit, subvertent eum. Clamat vim patiens, et nullus exaudit, vociferatur, et non est qui judicat. Diviti dicitur: Tu sede hic bene; pauperi vero: Tu sta illic, vel sede sub scabello pedum meorum. *Idem.*

Nec bonis adversariorum, si honestum quid habuerint, detrahendum; nec amicorum sunt laudanda vitia, et unum quodque non personarum, sed rerum pondere judicandum est. S. IUSTINUS ad *Pamnoch.*

Personam hominis accipere est, hominem, non quia homo, sed propter aliquid quod circa ipsum est, honorare. S. GREG. in *hom. IV Mor.*

FUGA. — Absit, Domine, ut in tabernaculo tuo præ pauperibus accipiantur persone divitum, aut præ ignobilibus nobiles, quando potius infirma mundi elegisti, ut confunderes fortia. S. AUG. in *Serm.*

EXEMPLA.

Anno Christi 568, cum Justinus Imperator videret subditos a suis dominis gravissime opprimi, nec monitis et rescriptis quidquam proficeret, convocatis aliquando in Curiam potentibus eos hortatus est, ut vel deinceps a simili oppressiõne pauperum abstinere, aut alium Imperatorem eligerent. Quo auditò procerum quidam assurgens, sic Imperatorem allocutus est: Constitue me coram omnibus prefectum urbis, mandaque, ut eujusque rationem potiorem justitia non habeam, utque mihi de tuis rebus monitorio auditus semper pateat, et recipio, me intra

Quo tibi potarum plus est in ventre salutem.

Hoc minus ex haustis hinc salutis habes.
Est sanitatis mater abstinencia.

Et tibi non male sit, fuge quidquid in arbore crescit. *DREVEL. Aloc.*, lib. XI, c. IV.

Esurares vires, si rura frequenter obires.
Bacchus amet Glaucum, viclum quoque sumito panem.

Esurias, sitias, vigiles sic rheumata cures.
Nam morbos multos ferula multa ferunt.

Abstinencia te quiete morbos cures plurimos. *Ididem.*

Vis sanus permanere?
Floris omnibus exerce.

Cursum raris non emulare:
Modico cibo utere. *Idem.*, c. V.

Anima sicca sapientissima. *HERACTUS.*

AUCTORES.

Jeremias Drexelius in *Aloc.*
Franciscus Labata. *Tit. Abstinencia.*

Philippus D'Outreman in *Podagoga Christiano* p. 2, c. XXIV, § 6.

Petrus Canisius tom. IV, c. IV.
Ludovicus de Ponte tom. III, tr. II, c. XIV.

Petrus Sanchez in *Regno Dei* p. V, c. VII.
P. Albertus Magnus in *Paradiso animæ* cap. VII.

Ludovicus Granatensis in *Silva locorum comm.* fol. 538.

Nicolaus Alvarez opus. II, c. II et XV.

Jacobus Alvarez t. II de *ad. pt. virt.* l. III, p. II, c. X et XI.

Franciscus Arrias tom. III, tr. V, a., c. IV usque ad XXI.

Didaeus Stella de *contemptu mundi* l. III, c. XVIII.

Bernardinus Rosignolius de *discipl. Relig. perf.* l. IV, cap. XXXIV.

Matthias Faber *Fer. Cim. conc.* t. II, c. II.

Item *Dom. I Quæst. conc.* IV, v et VI.

Thomas Stapletonus text. 2 in *Dom. I Quæst.* Item text. 6 in *Dom. infr. Nativ.*

Josephus Mansi *Bibl. moralis* tr. I.

ACCEPTIO PERSONARUM.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Juxta S. Thomam est inæqualitas Justitiæ distributiæ, in quantum alicui attribuitur præter proportionem. S. THOM. II, II, qu. LXIII, art. 4.

Sen, ut fusiùs describit Alexander de Alexandris, est injuria, qua personæ personæ præfertur in conferendo ei aliquid, quod ex debito justitiæ alteri est conferendum, ratione alicujus conditionis transitorie, non congruentis ad ipsam rem existentis circa Personam, puta divitiarum, potestatis terrenæ, vel cognationis carnalis, et non ob meritum ejus ad ipsam rem. *ALEX. AL. II, II, de accept. pers.*

ACTUS. — Octo assignantur in Jure Canonico. Primus est in *Pœnitentiæ impositione*, de qua sic loquitur Concilium Laodicense: Sacerdos pœnitentiam imploranti absque Personarum acceptiõne pœnitentiam secundum leges injungat, negligentes vero pœnitentes tardius reconcilietur. *XXVI, q. VII, can. 6.*

Secundus est in *Pœnitentiæ definitione*, de qua sic Nicolaus Papa: Necessè est, secundum sacramentum Scripturarum documentum, ac secundum justitiæ tramitem, et accusatum, et accusatorum simul adesse, et unam partem, qualicunque prædila sit auctoritate, sic prorsus audiri, ut alteri parti nullum præjudicium irrogetur. *Q. VI, can. 20.*

Tertius est in *Fidei prædicatione*, de qua idem Pontifex sic scripsit: Ubina legistis Imperatores antecessores vestros Synodalibus conventibus interfuisse, nisi forte in quibusdam, ubi de fide tractatum est, que omnium communis, que non solum ad Clericos, verum etiam ad Laicos, et ad omnes omnino pertinet Christianos? *Dist. XCVI, c. IV.*

Quartus est *Hospitalium receptiõne*, de qua Sanctus Chrysostomus: Abraham hospitalem se circa omnes ostendebat. Si scrutator esset circa refugientes ad se, nunquam Angelos hospitio recepisset; fortassis enim non putasset Angelos, sed cum reliquis repelleret; sed quoniam omnes recipiebat, suscepit et Angelos. S. CHRYS. in ep. ad *Hebr.*

Quintus est in *elemosynarum largitiõne*,

nam hæc, teste S. Hieronymo, indifferenter omnibus patet, juxta illud: Omni tribus. S. HIER. ad *Paul.*

Sextus est in *diguitatum collatione*, quoniam, ut ait Sanctus Chrysostomus, non, qui majore fuerit in honore inter homines, ille est justior, sed qui justior, ille major. S. CHRYS., h. XII, in cap. XXXI *Matth.*

Septimus est in *honoris exhibitioe*, nam vilissimus computandus est, nisi præcellat scientia et sanctitate, qui est honore præstantior, ut Symmachus Laurentio, Mediolanensi Episcopo, scripsit.

Octavus est in *judiciorum declaratione*, de qua Josaphat dixit ad constitutos a se Judices: Videte, quid faciatis, non enim hominis exercetis judicium, sed Domini, et quodcumque judicaveritis, in vos redundabit. Non enim est apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec Personarum acceptio, nec cupidio munerum. *Lib. II, Paral., c. XIX.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Non consideres personarum pauperis, nec honores vultum potentis, juste judica Proximo tuo. *LEV. XIX, 15.*

Nulla erit distantia personarum; Ita parum audies, ut magnum. *DEUT. I, 17.*

Fratres mei, nolite in personarum acceptiõne habere fidem Domini Jesu Christi gloriæ. Etenim si introiret in eorum vestrum vir anulum aureum habens, in veste splendida, introierit autem et pauper in sordido habitu, et intendatis in eum, qui indutus est veste præclara, et dixeritis ei: Tu sede hic bene; pauperi autem dicatis: Tu sta illic,

aut sede sub scabello pedum meorum; nonne judicatis apud vosmetipsos, et facti estis judices cogitationum iniquarum? Audite, Fratres mei dilectissimi, nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, et heredes regni; quod repromisit Deus diligentibus se? *JACOB. II, 1.*

DAMNUM. — Si legem pœnitentiæ regalem secundum Scripturas diliges proximum tuum, sicut te ipsum, bene facitis; si autem personas accipitis, peccatum operamini, redarguti a lego quasi transgressores. *II, 8.*

Est, qui perdet animam suam præ confusione et ab imprudenti persona perdet eam, personæ autem acceptiõne perdet se. *ECL. XXIV.*

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Nos non judicatis secundum merita causarum, sed personarum; non jura, sed munera; non quod ratio dicit, sed quod voluntas affectet; et non quod sentiat, sed quod mens cupiat; non quod liceat, sed quod libeat. Nunquam in vobis est ita simplex oculus, ut totum corpus lucidum sit; sed aliquid semper dimittitis fermenti, quo totam massam corrumpitis. *INNOC. I, II, de cond. vil. hom.*

Clamat pauper, et nemo exaudit; loquitur dives, et quilibet applaudit. Dives locutus est, et omnes tacuerunt, et verbum illius usque ad urbem perrexit. Pauper locutus est, et dicitur: Quis est hic? et si offenderit, subvertent eum. Clamat vim patiens, et nullus exaudit, vociferatur, et non est qui judicet. Diviti dicitur: Tu sede hic bene; pauperi vero: Tu sta illic, vel sede sub scabello pedum meorum. *Idem.*

Nec bonis adversariorum, si honestum quid habuerint, detrahendum; nec amicorum sunt laudanda vitia, et unum quodque non personarum, sed rerum pondere judicandum est. S. IUSTINUS ad *Pamnoch.*

Personam hominis accipere est, hominem, non quia homo, sed propter aliquid quod circa ipsum est, honorare. S. GREG. in *hom. IV Mor.*

FUGA. — Absit, Domine, ut in tabernaculo tuo præ pauperibus accipiantur persone divitum, aut præ ignobilibus nobiles, quando potius infirma mundi elegisti, ut confunderes fortia. S. AUG. in *Serm.*

EXEMPLA.

Anno Christi 568, cum Justinus Imperator videret subditos a suis dominis gravissime opprimi, nec monitis et rescriptis quidquam proficeret, convocatis aliquando in Curiam potentibus eos hortatus est, ut vel deinceps a simili oppressiõne pauperum abstinere, aut alium Imperatorem eligerent. Quo auditò procerum quidam assurgens, sic Imperatorem allocutus est: Constitue me coram omnibus prefectum urbis, mandaque, ut eujusque rationem potiorem justitia non habeam, utque mihi de tuis rebus monitorio auditus semper pateat, et recipio, me intra

mensem effecturum, ne ulla amplius injuria illata audiat. Quod cum pergratum fuisset Imperatori, ideoque ipsum Præfectum constituit, paulo post venit vidua et a magistratu suo omnibus facultatibus spoliatam se fuisse conquesta est. Unde statim Præfectus cum per hanc viduam primo, dein per aliquem ex famulis citari jubet, cumque is non comparuisset, sed a rege ad convivium invitatus fuisset, eo ipse quoque Præfectus se confert, atque Imperatori: Si in eo persistis, o Imperator, quod mihi mandasti, ne scilicet cuiquam eorum, qui pauperes opprimunt, paream, scito, me quoque promissis satisfacturum. Sin eos tu, premitentia ductus, amicos potius habes et conviviis adhibes, scito, me quoque delicta tua, que in me recepi. Ad quod cum Imperator responderet, ut seipsum solio detraheret, si solum sciret, Præfectus illico oppressorem abripi, in curiam abduci et causa examinata, verberibus mulctari, caput radi, nudumque asino impositum per urbem circumdaci jubet, omnes vero opes illius mulieris viduæ addici. Quo facto omnes adeo conterriti magistratus, ut nulla unquam injuria deinceps illata audiretur, ipse vero Præfectus patriâ dignitate ornatus in officio confirmaretur. FAB. EON. viii. in fest. S. Magd.

Canutus, Wandalorum Rex, cum plurimos in atrocissimo deprehensus ad mortem damnasset et unus ex illis clamaret, se de principis Canuti cognitione esse, respondit Rex: Ergo cogato nostro, ut honoratior sit locus, sublimis patibulum præparato. GRÆZUS. l. III. Wand. c. XXXII. apud FAB. IX. in Dom. 22. post Pent.

Canutus, Haraldo defuncto, Danorum Rex factus, cum magnatum insolentia solutos, hebetatosque præsi juris nervos aspiceret, omnibus ingenii modis ad reparandam patrii moris disciplinam conatus, probatoris justitiæ cultum severissimis edidit institutis, contumacem et labentem acquiritatis tenorem in pristinum habitum revocavit. Non sanguini, non necessitudini, quo minus juste se gereret indulgentiam habuit, nullius amicitie aut familiaritatis impunitatem injurie tribuit; sed omnia antiquæ consuetudinis momenta præcurrens labefactum juris vinculum, tenacissimo nexu astrinxit, ac paternæ severitatis vestigia sollicitus usurpavit. SAXO. GRAM. l. XIII. Hist. Danica.

Cum S. Dunstanus, Cantuariensis in An-

glia Archiepiscopus, luxum quorundam ex Clero castigare vellet, ejusque veniam et impunitatem Rex ipse deprecaret, imago Christi, cruci affixi, que presens erat, ad Dunstanum conversa, hæc dixit: Castiga illos, neve parca. Qua voce stupefactus Rex a deprecatione destitit. PETRUS RIBADENEIRA l. II. de Principe Christiano, v. ex SCHIO, t. II.

SIMILITUDINES.

Quemadmodum sol tam egenis quam divitibus æquali modo ac mensura lumen dispensat, sic Principum est, sine ullo, personarum respectu, subditorum causas examinare, et æquali justitiæ temperatione judicare. CAROLUS V. apud FAB. l. c.

Sicut caprea æqualiter hæc porrigit gemellis, etsi alter candidus, alter niger sit; ita æqualiter charitas dispensanda est hominibus, etiam si alius pauper, alius dives sit; unde de Sponsa dicit Sponsus: Duo ubera tua sicut duo hinnuli capreae gemelli. CANT. iv. 5.

Sicut Verbum ad dexteram Patris sedens, quinque vulneribus suis trahit animas bestias ad se, tanquam ad objectum beatificum, et in terra alias ad se creaturas trahit vi meritum, et tanquam objectum contemplationis; sic anima in memoriam revocans sibi vulnera Christi a Verbo relicta, trahit ad se quinque fetibus amoris omnes creaturas, desiderando ex charitate accendere omnes amore Verbi, et spargere ubique illum ignem, quem Verbum venit accendere in terra. Vita S. Mod. de Paz. p. s. § 2.

ASCETICA.

Etsi omnes homines studiosè vitare debeant acceptionem Personarum, præcipue tamen Asceta conari debet, ut omnes universali amore complectatur, nec ullum inter Personas ob naturæ motivum, sine gravi ratione, faciat discrimen; eum enim hic supponatur magis illuminatus a Deo, merito ab eodem quoque requiritur, ut prioribus oculis proximum suum consideret, et non tam externa corporis aut facultatum bona, sed internam animæ pulchritudinem attendat; id quod breviter et bene S. Bernardus indicavit, dum dixit: Sunt namque, qui pulchros, despectis deformibus, amant et

laudant, suspiciunt et honorant; illi vero, qui sanos habent oculos, solam animi pulchritudinem in homine diligunt et reverentur. S. BEAS. de ord. vit.

Ut ergo hanc doctrinam tanto perfectius observare queat Asceta, tria præcipue bene nosse et considerare debet.

Primum est, ut sciat, quid in iis, cum quibus agere solet, considerare debeat, nempe non exteriorum corporis (quod siccus stercorum, sterquilinum nive coopertum, sepulchrum foris dealbatum, intus autem plenum ossibus est) formam, sed internam animæ decorem et dignitatem (quæ ex eo, quod sit imago et similitudo SS. Trinitatis, vivum Spiritus S. templum, membrum Christi, ejusdem sanguine pretiosissimo lotum, emptum et redemptum, hæres regni cælestis etc. exurgit) attendat; hæc namque motiva cum in omnibus æqualiter reperiantur, merito ad æqualem quoque allicere debent amorem.

Secundum est, ut diligenter consideret exempla, quæ in hoc genere Christus, SS. Apostoli, alique viri sancti et zelosi reliquerunt. Et Christus quidem per appositum nobis, teste S. Ambrosio, specimen dedit, dum ad curandum Roguli filium, etsi coram ali eo nec obiter rogatus, domum tamen illius pergere noluit, ne in illo curando videretur divitias et dignitatem respexisse. E contrario vero ad servum Centurionis, licet ipse Centurio non rogaverit, sanitati restituendum mox dixit: Veniam, et curabo eum; ne videretur in famulo tali conditionem despexisse, et ut formam daret imitanda humilitatis, quæ humilioribus juxta ac superioribus deferendum doceret. Sed et S. Paulus hæc in parte præclarum se magistrum exhibuit, hinc tam sollicitè monuit, ut non sit servus, non masculus, non femina, sed omnes unum in Christo Jesu, non ignarus videlicet, Christum omnes homines velle salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire; sed et dedisse semetipsum redemptionem pro omnibus. GAL. i.

Hinc, et Pater cælestis aliquando S. Catharinae Senensis dixit: Recte desiderii sancti sine dubio acceptat omnes, ex eo, quia anima famelica mei honoris non est contenta particulam habere, sed omnes habere peroptat; bonos habere quarit, ut eam adjuvet in suo reti ponere pisces, et ut sibi met quotidie conservent, et augeant perfectionem; imperfectos vero cordialiter af-

fectuose desiderat, ut boni sint; infideles quoque tenebrosos exoptat, ut veniant ad lumen sancti Baptismatis. Omnes ergo peroptat habere, cujusmodi conditionis vel status existant, ut ex eo, quod omnes in me videt, a mea bonitate creatos, cum tam ignifera charitate, atque pretioso sanguine Jesu Christi Filii mei redemptos. (DIA. CXLVI.)

Tertium est, ut, quantum est ex se, propensius ad plebeios, humiles et egenos, quam opulentos ac honoratos excolendos et juvandos inclinet. 1. Quia sic Christus exemplo suo docuit, qui et inter signa adventus sui nuntiari S. Joanni jussit, quod Pauperes evangelizentur. MATTH. ii. 5.

2. Quia in pauperibus magis elucet imago Christi, qui, cum esset dives, propter nos egenus factus est, ut illius inopia nos divites essemus. 3. Quia securiores hæc ratione sumus, nos pure Deum, ejusque honorem in procuranda proximi salute querere. 4. Quia humilium, abjectorumque conversatio humilitatis nostræ conservatio est. (I. Cor. ii.)

5. Quia constat experientia, apud hos utilis quam apud alios operam nostram collocari, cum ut plurimum æquiore animo salutis monita, reprehensiones, ac leges accipiant, quam divites et honorati, apud quos nulla sepe ex respectu supprimuntur, quæ postea suppressa fuisse, non modice dolemus. 6. Quia cum magnis dominis multum temporis, nullo aut certe perexiguo fructu conteritur, ex turba simplici plerumque plurimum lucri brevissimo tempore reportatur; quia cum istis statim ad rem veniri potest, quo cum magnatibus non nisi per ambages obtinetur.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Non male hanc acceptionem personarum descripsit Ovidius, dum occidit:

Curia pauperibus clausa est; dat census honores;

Consus amicitias; pauper ubique jacet. (OVID. l. Tamar. Loert.)

Nec inepte Solon et Anacharsis leges araneorum telis comparabant; ut enim hæc infirmiora animalia retinent, validiora transmittunt; ita a legibus humiles et pauperes constringuntur, divites et præpotentes liberi relinquuntur. (VALER. MAX. l. VII. Sap. dicta.)

AXIOMATA.

Dat veniam corvis, vexat censura columbas, JUVEN.

Instar multorum est, quem Jupiter æquus amavit. *Ibid.*

Neminem gravat, quod æquo quilibet facti modo.

AUCTORES.

Josephus Langius, in *Polyanthæa* V, eodem.

Alphonsus Rodriguez, p. III, tr. I, c. XIV.

Nicolaus Lancizus, opuse. XII, c. 316.

ACEDIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Acedia est tædium spirituum boni quo quis negligit bona debita inchoare, aut corrupta perficere; ut S. Bernardus describit. IX. *Eustr.*

S. Gregorius dicit eam esse languidam dejectionem utriusque hominis de victum laudabili exercitio. Sed et alii SS. Patres per eam communiter intelligunt tædium in exercendis actionibus piis ad salutem necessariis.

Juxta S. Thom. Acedia est remissi animi languor ad bene operandum, præsertim vero tristitia est de re spirituali. Quæ hæc gignit filias: Malitiam rancorem, pusillanimitatem, desperationem, torporem circa præcepta necessaria, mentisque circa res illicitas evagationem. S. TH. II, III, q. xv, art. 1.

Juxta S. Damascenum vero acedia est quedam tristitia aggravans quæ scilicet ita deprimit animum hominis, ut nihil ei agere libeat, sicut ea, quæ sunt acida, frigida sunt. *Ib.* art. 4.

Et ideo acedia importat quoddam tædium operandi, ut patet per hoc, quod dicitur in Glossa super illud psalmi: Omnem escam abominata est anima eorum. A quibusdam dicitur, quod acedia est torpor mentis, bona negligentis inchoare. S. Bonaventura, S. Augustinum sectatus, eam definit: Tædium interni boni. S. BONAV. p. I, cons. vii.

Denominatur a græca voce, significans tristitiam, quæ tædium, quia per eam anima tædium habet de omni spirituali difficili, etc. Desidia dicitur, quasi desistentia; negli-

gentia vero magis respicit significationem propriam, scilicet omissionem circumstantiæ debite; quasi non diligentia; sunt autem comites negligentia, torpor et pigritia, quæ, quamvis sint idem, tamen pigritia dicitur, eo quod pigret difficultas laboris; torpor vero aspicit appetitum quietis.

Divisio. — Variè a variis dividitur. 1. Marchantius juxta definitionem S. Bernardi supra traditam assignat duas species, quarum prior est, quæ bona opera cum tædio, et tristitia aggredimur; posterior, quæ inchoata bona ex tædio intermittuntur. In *Herbo Part.*

2. Jacobus Alvarez in mortalem et venialem dividit, quarum prior morti spirituali comparatur, de qua S. Paulus dixit: Surge qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus. *ER. v, 14.*

Et Siracides: Tabitudo et mors imminet in mandatis ejus. *ECC. XXVIII, 37.*

Posterior sonans spiritualis vocatur, de quo S. David locutus est: Dormitavit anima mea per tædio. *PS. CVIII, 28.*

Actus. — In exercitiis spiritualibus remisse se gerere; meditari sine fructu; orare sine devotione; conscientiam suam cursim examinare; legere, quæ delectent, non quæ moveant; in confessione durum, in communione lapidem et sine sensu existere; in exhortationibus spiritualibus sponte ad aliena distrahi, ita ut cum Israelitis dicat: Anima mea nauseat super cibo isto levissimo. *NUM. XXII, 5.*

Nunquam se colligere; nam ut recte Thomas Kempensis ait: Si fortiter proponens saepe deficit, quid ille qui raro aut minus fixe aliquid proponit? *LIV. III, c. XX, §2.*

Proposita sua assidue mutare; nam, ut idem dixit: Si pietatis causa, aut fraternali utilitatis proposito quandoque consuetum omittitur exercitium, facile postea poterit recuperari. Si autem tædio animi, aut negligentia facile relinquatur, satis culpabile est, et nocivum sentietur.

Otium et carnalia desideria sectari; nam ut recte S. Gregorius dixit, mens, quia se ad superiora stringenda non dirigit, neglectam se inferius per desideria expandit. Et dum studiorum sublimium vigore non constringitur; cupiditatis infamæ fame sauciatur, ut, quo se per disciplinam ligare dissimulat, eo se esuriens per voluptatum desideria spargat. S. GREG. I. III *Post. XVI.*

Cui recte per Salomonem dicitur: Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo æstate, et non dabitur ei. *PROV. XXVI, 4.*

Colloquia inutilia querere et frequentare; nam, ut iterum pius Asecta ait: Ideo tam libenter loquimur, quia per mutuas locutiones ab invicem consolari querimus et cor diversis cogitationibus fatigatum optamus relevari. *L. I, 2, 10.*

Ferventes homines aversari, et Patres Spirituales fugere; de quo gradu sic loquitur S. Laurentius Justinianus: Instigant livore detractionibus lingue habenas laxant (tepidi fratres) et vitam proximorum murmurantibus dilaniare non cessant, observant gressus, verba discutunt, et mores illorum, quibus invident, semper diducant. Eorum derogant devotionibus, eorum virtutibus læcessunt, eorumque bonis operibus affliguntur. Facile et pro minimo adversus eos, qui æmulantur, turbantur, nec spiritu livoris agitati suum valent cohibere vel dissimulare furorem. Non possunt pacifice loqui, sed mox, ut verba protulerint, fervore intrinsecus inchoant, forsique contumeliosa verba jactantur. Bonum illorum malum dicunt, sed vel utinam malum bonum. Insatiabilis prorsus istorum est languor; non enim placeant blanditiis, non mulerentur obsequiis, non rationibus acquiescunt. Quin potius, quemadmodum lignum accenditur additione lignorum, ita et horum passio augetur multiplicatione virtutum. S. LAUR. *Jusr. de dis. Mon. XII.*

FILLE ACEDIÆ. — S. Isidorus sequentes septem filias ei assignat, quæ sunt, otiositas, somnolentia, importunitas mentis, inquietudo corporis, instabilitas, verboritas, curiositas. S. ISID. I. III, *de summo bono. XXXVII, ap. S. Th. cit.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Vade ad formicam, o piger, et considera vias ejus, et discite sapientiam: quæ cum non habent fructum, nec præceptum, nec principem, parat in æstate cibum sibi, et congregat in messe, quod comedit. *PR. VI, 6.*

Vult, et non vult piger: arare noluit, mendicabit ergo æstate, et non dabitur ei. *PR. XIII, 4.*

Habeo adversum te paucos, quod charitatem tuam primam dereliquisti. Memor esto

itaque, unde excideris, et age poenitentiam, et prima opera face. *ECC. IX, 10.*

Quocumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. *ISA. XI, 12.*

Propter quod remissas manus et soluta genua erigite, et gressus rectos facite pedibus vestris, ut non claudicans quis erret, magis autem sanetur. *IB. XXVI, 13, 14.*

Dicit piger, leo est in via, et leena in itineribus: sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo. Abscondit piger manum sub ascella sua, et laborat sibi ad os suum eam converterit. Sapienter sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. *IB. XV, 16.*

DAMNUM. — Pigrum dejicit timor: animæ autem effeminatorum esuriens: qui mollis et dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis. *PR. XVIII, 8.*

Pigredo immittit soporem, et anima dissoluta esuriat. Qui custodit mandatum, custodit animam suam. Qui autem negligit viam suam, mortificabitur. Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam. *IB. XIX, 16.*

Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quiddam manus ejus operari: tota die concupiscit et desiderat: qui autem iustus est tribuit, et non cessabit. *IB. XXI, 25.*

Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, replebitur egestate. *IB. XXVIII, 19.*

In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia, aperti sunt iniquitate et impietate sua. *PS. LXXII, 3.*

Maledictus, qui facit opus Domini fraudulenter; vel, ut septuaginta translulerunt, negligenter. *ISA. LXVIII, 10.*

Sic stulti estis, ut, cum spiritu creperitis, nunc carne consumemini. *GAL. III, 3.*

Videns fici arborem unam secus viam, venit ad eam, et nihil invenit in ea, nisi folia tantum, et ait illi: Nunquam ex te fructus nascatur in septimum. Et arefacta est continuo ficulnea. *MATTH. XIII, 19.*

Arborem fici habebat quidam plantatum in vinea sua, et venit querens fructum in illa, et non invenit. Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres sunt, ex quo venio querens fructum in ficulnea hæc, et non invenio; succide ergo illam: ut quid etiam terram occupat? At ille respondens, dicit

AXIOMATA.

Dat veniam corvis, vexat censura columbas, JUVEN.

Instar multorum est, quem Jupiter æquus amavit. *Ibid.*

Neminem gravat, quod æquo quilibet facti modo.

AUCTORES.

Josephus Langius, in *Polyanthæa* V, eodem.

Alphonsus Rodriguez, p. III, tr. I, c. XIV.

Nicolaus Lancizus, opuse. XII, c. 316.

ACEDIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Acedia est tædium spirituum boni quo quis negligit bona debita inchoare, aut corrupta perficere; ut S. Bernardus describit. IX. *EPIST.*

S. Gregorius dicit eam esse languidam dejectionem utriusque hominis de victum laudabili exercitio. Sed et alii SS. Patres per eam communiter intelligunt tædium in exercitiis actionibus piis ad salutem necessariis.

Juxta S. Thom. Acedia est remissi animi languor ad bene operandum, præsertim vero tristitia est de re spirituali. Quæ hæc gignit filias: Malitiam rancorem, pusillanimitatem, desperationem, torporem circa præcepta necessaria, mentisque circa res illicitas evagationem. S. TH. II, III, q. xv, art. 1.

Juxta S. Damascenum vero acedia est quedam tristitia aggravans quæ scilicet ita deprimit animum hominis, ut nihil ei agere libeat, sicut ea, quæ sunt acida, frigida sunt. *Ib.* art. 4.

Et ideo acedia importat quoddam tædium operandi, ut patet per hoc, quod dicitur in Glossa super illud psalmi: Omnem escam abominata est anima eorum. A quibusdam dicitur, quod acedia est torpor mentis, bona negligentis inchoare. S. Bonaventura, S. Augustinum sectatus, eam definit: Tædium interni boni. S. BONAV. p. I, cons. VII.

Denominatur a græca voce, significans tristitiam, quæ tædium, quæ per eam anima tædium habet de omni spirituali difficili, etc. Desidia dicitur, quasi desistentia; negli-

gentia vero magis respicit significationem propriam, scilicet omissionem circumstantiæ debite; quasi non diligentia; sunt autem comites negligentia, torpor et pigritia, quæ, quamvis sint idem, tamen pigritia dicitur, eo quod pigret difficultas laboris; torpor vero aspicit appetitum quietis.

Divisio. — Variè a variis dividitur. 1. Marchantius juxta definitionem S. Bernardi supra traditam assignat duas species, quarum prior est, quæ bona opera cum tædio, et tristitia aggredimur; posterior, quæ inchoata bona ex tædio intermittuntur. In *Herbo Part.*

2. Jacobus Alvarez in mortalem et venialem dividit, quarum prior morti spirituali comparatur, de qua S. Paulus dixit: Surge qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus. *EPH.* v, 14.

Et Siracides: Tabitudo et mors imminet in mandatis ejus. *ECC.* XXVIII, 37.

Posterior sonans spiritualis vocatur, de quo S. David locutus est: Dormitavit anima mea per tædio. *PS.* CVIII, 28.

Actus. — In exercitiis spiritualibus remisse se gerere; meditari sine fructu; orare sine devotione; conscientiam suam cursim examinare; legere, quæ delectent, non quæ moveant; in confessione durum, in communionem lapidem et sine sensu existere; in exhortationibus spiritualibus sponte ad aliena distrahi, ita ut cum Israelitis dicat: Anima mea nauseat super cibo isto levissimo. *NUM.* XXII, 5.

Nunquam se colligere; nam ut recte Thomas Kempensis ait: Si fortiter proponens saepe deficit, quid ille qui raro aut minus fixe aliquid proponit? *LIV.* III, c. XX, §2.

Proposita sua assidue mutare; nam, ut idem dixit: Si pietatis causa, aut fraternali utilitatis proposito quandoque consuetum omittit exercitium, facile postea poterit recuperare. Si autem tædio animi, aut negligentia facile relinquatur, satis culpabile est, et nocivum sentietur.

Otium et carnalia desideria sectari; nam ut recte S. Gregorius dixit, mens, quia se ad superiora stringenda non dirigit, neglectam se inferius per desideria expandit. Et dum studiorum sublimium vigore non constringitur; cupiditatis infamæ fame sauciatur, ut, quo se per disciplinam ligare dissimulat, eo se esuriens per voluptatum desideria spargat. S. GREG. I. III *Post.* XVI.

Cui recte per Salomonem dicitur: Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo æstate, et non dabitur ei. *PROV.* XXVI, 4.

Colloquia inutilia querere et frequentare; nam, ut iterum pius Asecta ait: Ideo tam libenter loquimur, quia per mutuas locutiones ab invicem consolari querimus et cor diversis cogitationibus fatigatum optamus relevari. *L. I, 2, 10.*

Ferventes homines aversari, et Patres Spirituales fugere; de quo gradu sic loquitur S. Laurentius Justinianus: Instigant livore detractionibus lingue habenas laxant (tepidi fratres) et vitam proximorum murmurationibus dilaniare non cessant, observant gressus, verba discutunt, et mores illorum, quibus invident, semper diducant. Eorum derogant devotionibus, eorum virtutibus læcessunt, eorumque bonis operibus affliguntur. Facile et pro minimo adversus eos, qui æmulantur, turbantur, nec spiritu livoris agitati suum valent cohibere vel dissimulare furorem. Non possunt pacifice loqui, sed mox, ut verba protulerint, fervore intrinsecus inchoant, forsique contumeliosa verba jactantur. Bonum illorum malum dicunt, sed vel utinam malum bonum. Insatiabilis prorsus istorum est languor; non enim placeant blanditiis, non mulerentur obsequiis, non rationibus acquiescunt. Quin potius, quemadmodum lignum accenditur additione lignorum, ita et horum passio augetur multiplicatione virtutum. S. LAUR. *JUR.* de *dis. Mon.* XII.

FILLE ACEDIÆ. — S. Isidorus sequentes septem filias ei assignat, quæ sunt, otiositas, somnolentia, importunitas mentis, inquietudo corporis, instabilitas, verboritas, curiositas. S. ISID. I. III, de *summo bono.* XXXVII, ap. S. TH. cit.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Vade ad formicam, o piger, et considera vias ejus, et discite sapientiam: quæ cum non habent fructum, nec præceptum, nec principem, parat in æstate cibum sibi, et congregat in messe, quod comedit. *PR.* VI, 6.

Vult, et non vult piger: arare noluit, mendicabit ergo æstate, et non dabitur ei. *PR.* XIII, 4.

Habeo adversum te paucos, quod charitatem tuam primam dereliquisti. Memor esto

itaque, unde excideris, et age poenitentiam, et prima opera face. *ECC.* IX, 10.

Quocumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. *ISA.* XLII, 12.

Propter quod remissas manus et soluta genua erigite, et gressus rectos facite pedibus vestris, ut non claudicans quis erret, magis autem sanetur. *IB.* XXXVI, 13, 14.

Dicit piger, leo est in via, et leena in itineribus: sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo. Abscondit piger manum sub ascella sua, et laborat sibi ad os suum eam converterit. Sapienter sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. *IB.* 15, 16.

DAMNUM. — Pigrum dejicit timor: animæ autem effeminatorum esuriens: qui mollis et dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis. *PR.* XVIII, 8.

Pigredo immittit soporem, et anima dissoluta esuriat. Qui custodit mandatum, custodit animam suam. Qui autem negligit viam suam, mortificabitur. Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam. *IB.* XIX, 16.

Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quiddam manus ejus operari: tota die concupiscit et desiderat: qui autem justus est tribuit, et non cessabit. *IB.* XXI, 25.

Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, replebitur egestate. *IB.* XXVIII, 19.

In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia, aperti sunt iniquitate et impietate sua. *PS.* LXXXII, 3.

Maledictus, qui facit opus Domini fraudulenter; vel, ut septuaginta translulerunt, negligenter. *ISA.* LXVIII, 10.

Sic stulti estis, ut, cum spiritu creperitis, nunc carne consumemini. *GAL.* III, 3.

Videns fici arborem unam secus viam, venit ad eam, et nihil invenit in ea, nisi folia tantum, et ait illi: Nunquam ex te fructus nascatur in septimum. Et arefacta est continuo ficulnea. *MATTH.* XIII, 19.

Arborem fici habebat quidam plantatum in vinea sua, et venit querens fructum in illa, et non invenit. Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres sunt, ex quo venio querens fructum in ficulnea hæc, et non invenio; succide ergo illam: ut quid etiam terram occupat? At ille respondens, dicit

illi: Domine, dimitte illam et hoc anno, usquedum fodiam circa illam, et mittam stercorea: et si quidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam. *LUC. XVI, 6.*

Ego sum vitis, et Pater meus agricola est. Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum; et omnem qui fert fructum purgabit eum, ut fructum plus afferat. *JOAN. XV, 1.*

Serve male et piger, sciebas quia meto, ubi non semino, et congrego, ubi non sparsi, oportuit ergo te committere premium meum nummularis, et veniens ego recepissim utique, quod meum est, cum usura. Tollite itaque ab eo talentum, et date ei, qui habet decem talenta. Omni enim talenti dabitur, et abundabit; et autem, qui non habet, et quod videtur habere, auferetur ab eo. Et inutilem servum eiecit in tenebras exteriores: illi erit datus, et stridor dentium. *MATTH. XXV, 16.*

Videte, vigilate et orate; nescitis enim quando tempus sit, etc. Vigilate ergo, nescitis enim quando Dominus domus veniat, sero, an media nocte, an galli cantu, an mane: ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico: vigilate. *MARC. XIII, 33, 35.*

Surge qui dormis et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus. Videte itaque, fratres, quomodo eam ambuletis, etc. redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. *EPH. V, 14.*

Esto vigilans, et confirma metera, que moritura erant. Non enim inventio opera tua plena coram Deo meo; in mente ergo habe, qualiter acceperis, et audieris, et serva, et penitentiam age. Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tanquam fur, et nescies, qua hora veniam ad te. *AP. III, 2.*

A diebus autem Joannis Baptiste usque nunc, regnum Cælorum vix patitur et violenti rapiunt illud. *MATTH. II, 12.*

Omnis piger in egestate est. Bederia occidunt pigrum, noluit enim quidquam operari. *PH. XXI, 5 et 6.*

Inutilem servum eiecit in tenebras exteriores, ubi erit datus et stridor dentium. *MATTH. XXV, 13.*

Servus, qui cognovit voluntatem domini sui, et non se preparavit, et non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis. *LUC. XII, 47.*

Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollent eum. Si quis in me non

manserit, mittetur foras, sicut palmos, et aresecet, et colligent eum, et in ignem mittentur, et ardet. *JOAN. XV, 2.*

Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium divitias parat. *PH. X, 4.*

Iter pigrorum quasi sepes spinarum: via justorum absque offendiculo. *PH. XV, 19.*

Per agrum pigri hominis transivi, et per vineam viri stulti, et ecce totum repleverant urtica, et operuerant superficiem ejus spine, et maceria lapidum destructa erat. *IB. XXIV, 30.*

Esquequo, piger, dormis? Usquequo de somno consurges? Parum, inquam, dormis, modicum dormitabis, pauxillum manus conferes, ut quiescas? et veniet tibi quasi cursor egestas, et mendicitas, quasi vir armatus. *IB. 32.*

Qui congregat in messe filius sapiens est: qui autem sterit in æstate, filius confusions. *PH. X, 5.*

Utinam frigidus esses, aut calidus, sed quia tepidus es, et nec frigidus, nec calidus, incipiam te emovere ex ore meo. *AROC. I, 15.*

Jam securis ad radicem posita est. Omnis ergo arbor, que non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mit tetur. *MATTH. III, 10.*

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — O Homo imprudens, millia millium ministrant ei, et decies centena millia assistunt ei, et tu sedere præsumis. *S. BEAT. in Ser.*

Vult, et non vult piger. Pigri vocabulo denotatur, qui vult regnare cum Deo, et non laborare pro Deo. Delectant premia, cum pollicentur; deterrent certamina, cum jubentur. *BEAT. sup. Proc. lib. II, XII.*

Non dormientibus provenit Regnum Cælorum, nec otio et desidia torpentibus Beatitudo æternitatis reprimitur. *S. LEO ser. de Apparit.*

Torpor et ignavia dicunt, si lectioni continuo studio semper insistis, oculorum caliginem incurris; si indolenter lacrymas fundis, ipsos etiam oculos amittis; si prolatis vigiliis psalmodum censum persolvitis, insaniam capitis acquiritis; si quotidiano labore te conficis ad opus spirituale quando consurgis? *S. AVO. de conflictu vit. vit. IX.*

Viro sapienti sua vita vinea est, sua mens,

sua conscientia; nil quippe incultum desertumve in se sapiens derelinquet. Stultus non ita. Cuncta apud eum neglecta invenies, cuncta jaentia, cuncta inculta et sordida. Ubi vitis virtutis? Ubi botrus boni operis? Ubi vitium lætitiæ spiritualis? Per agrum hominis pigri transivi, inquit, et per vineam viri stulti, et ecce totum repleverant urtica, et operuerant superficiem ejus spine, et maceria lapidum destructa erat. *S. BEAT. serm. LXIII.*

Nemo dicat, sufficit mihi, justus sum. Qui dixerit, remansit in via, non novit pervenire. Ubi dixerit, sufficit, ubi hæsit. Attende Apostolum, cui non sufficit: Fratres, inquit, ego me non arbitror apprehendisse. Et rursus dicit: Qui se putat aliquid scire, nondum scit quomodo oporteat eum scire. Unum autem, que retro sunt, oblitus, in ea que ante sunt extensus, secundum intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis. Ille ergo currit, tu hæsis? Ille nondum dicit se perfectum, et tu jam de perfectione gloriaris. Confundantur, qui dicunt tibi: Euge, euge! Confundaris et tu inter illos, qui tibi dicit: Euge, euge! *S. AVO. in Ps. XXXIX.*

Invenire est homines pusillanimes et remissos, delectantes sub onere, virga et calcariibus indigentes, quorum brevis et rara compunctio, animalis cogitatio, tepida conversatio, quorum obedientia sine devotione, sermo sine circumspectione, oratio sine cordis intentione, lectio sine adificatione. Quos denique, ut videmus, vix gehennæ metus inhibet, vix pudor cohibet, vix frenat ratio, vix disciplina coercet. Non tibi horum vita inferno penitus appropinquare videtur? *S. BEAT. ser. VI de Acedia.*

Sunt nonnulli, qui bona quidem opera faciunt, vel coactione, vel necessitate, vel consuetudine, sed ad hæc agenda nulla alicritate moventur. Quod vitium proprie Acedia dicitur, et hoc quidem vitio Religiosi homines maxime affliguntur, nam sæculares admodum pauci, etsi hoc sit vitium, non animadvertunt; mundo enim alligati spiritualis vitii vix possunt apprehendere nomen. *S. BEAT. tr. de Pass. Domini, XIX.*

Acedia est remissio anime, resolutio mentis, pusillanimitas exercitationis, odium professionis, detractrix Dei quasi inviscerosi et existens sine benignitate. Attonita in psalmodia, infirma in oratione, in ministerio ferrea, in opere manuum pigra, in obedientia

improba. *S. CLIMACTUS apud March. tr. VII, lect. I Hor. Past.*

Recte pigri vocabulo denotatur, qui vult regnare cum Domino, et non pati pro eo; delectant premia, cum pollicentur; deterrent certamina, cum jubentur. *S. HIER. in XII Proc.*

Vult et non vult; habet voluntatem adactivam, non imperativam. Itaque vult finem, sed media ad finis adaptionem necessaria non vult amplecti; vult perfectionem et beatitudinem obtinere, sed non vult jejunare, in vigiliis, disciplina et orationibus perdurare, cunctas vanitates et delectationes pravæ derelinquere, injurias, persecutiones et contemptus propter Deum gaudenter perferre. *DION. CARTH. apud Mansi, III, disc. I, n. 4.*

Noli fidem pensare temporibus, nec me ideo meliorem putes, quod prior in Christi exercitia coepim militare. Paulus Apostolus in Vas electionis de persecutore mutatus, novissimus in ordine, primus in meritis est, quia extremus hæret, plus omnibus laboravit, subitus calor longum viciat teporem. *HUGO CARD. XVI.*

Tunc quis torpere dicitur, cum ad bene operandum invenitur inefficax; sicut aqua tepere seu tepida esse dicitur, cum non est efficacis caloris. Unde tibi in Apocalypsi dicitur: Utinam esses calidus, aut frigidus, sed quia tepidus es, incipiam te emovere ex ore meo; et talis torpor ex displicentia boni videtur procedere, que tanta esse poterit, quod erit cum peccato mortali; ut cum quis palatum anime sic corruptum habet, quod in nullo bono spirituali complacentiam invenit, et propter hoc, quidquid boni facit, tepide et indevote facit. Unde ex hoc rumo procedit negligentia, cum quis negligit facere quod debet; vel si forte illud facit, absque diligentia facit, et secundum hoc dupliciter potest habere rationem mortalis; uno modo, si dimittantur per negligentiam necessaria ad salutem. Alio modo, ut si forte talia fiant, sic contempta fiant, quod quoquo modo fiant, non curat omnino; et sic intelligitur illud: Qui negligit vitam suam, mortificatur. *S. BOSAV. spect. animæ. II.*

Pigritia malitie conjuncta est. BASIL. Pigritie cum avaritia certamen est. *AGG. serm. XXII, de verb. Ap.*

DAMNUS. — Si inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non sublevat, ipsa operandi remissio contra hoc, quod

operatum est, pugnat. Hinc quod per Salomonem dicitur: Qui mollis et dissolutus in opere suo fuerit, frater est sua opera dissipantis, quia videlicet, qui coopta bona districte non exagitat, dissolutione negligentie manum destruentis imitatur. Hinc Sardis Ecclesie Episcopo ab Angelo dicitur: Esto vigilans, et confirma cætera, que mortura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo tuo; quia ergo plena coram Deo ejus opera inventa non fuerant, mortura reliqua etiam, que erant gesta, prædicabat. Admonendi sunt etiam, ut perpendant quod tolerabilis esse potuisset, rectam viam non acciperet, quam post arreptam post tergum redire, nisi enim retro aspicerent, ergo cooptum studium nullo tempore langueret. Audiant ergo, quod scriptum est: Mellis erit eis non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti. S. GREG. III. *post. adim.* XXXV.

Revertitur (paterfamilias) ut de talentis rationes ponat, quia si a bona actione torpescimus, de ipsis donis, que contulit, nos districtus judicat. Consideramus ergo, que accepimus, atque in eorum erogatione vigilemus. Nulla nos a spirituali opere terrena cura impedit, ne si in terra talentum absconditur, talenti dominus ad iramodiam provocetur. Piger enim serpens, cum jam culpas iudex examinat, talentum de terra levat, quia sunt plerique, qui tunc se a terrenis desideris vel operibus subtrahunt, quando jam per animæ conversionem judicis ad æternum supplicium trahuntur. Idem hom. ix, in Ev.

Negligentia multorum malorum fit causa non vigilantibus, paulatim a spirituali consuetudine ac ratione vivendi abducens, et fidei ardorem deprædans, efficiensque, ut voluptatibus tanquam dominis serviamus, non enim sunt cogitationis compiecti, que post hanc vitam erunt retributiones. S. ERM. de *reccor. mort.*

Locum diabolo preparat (Acedia); in ollam tepidam libenter musæe resident, que ferventem fugiant. Tentationibus patet, unde legitur in Collationibus Patrum, quod monachum operantem daemon unus pulsat, otiosum vero innumeris; est enim homo acediosus quasi urbs absque murorum ambitu, et quasi signum positum ad sagittam. Præterea acediosus receptaculum sordium se facit. S. ALBERT. MAG. I. III, comp. XVIII.

Faciens diabolus occupat illos, quos in

bono opere non invenit occupatos, nam immundus spiritus cum invenit domum vacantem, scilicet per acediam, assumit alios septem spiritus nequiores se, id est, universa vitia, et ingressi habitant ibi, ut dicitur *Lucæ* II. S. BOVAV. *diat.* tit. I, vi.

Tepidi, si dia permanserint sub onere tepiditatis, aut opprimuntur, aut succumbunt, aut quodammodo in inferno sunt, nec unquam respicient in lucem miserationum Domini, nec in libertatem spiritus, que sola facit jugum suave, et onus leve. Raro affectiones suas dirigunt in Deum, et eorum compunctio non continua, sed horaria est. Non spiritus et caro, ignis et tepiditas in uno domicilio commorantur, præsertim cum tepiditas ipsi Domino solet vomitum provocare. S. BEN. § 2, de *Ascens.*

Non tibi horum vita inferno peccatus appropriare videtur, dum intellectu affectui, et affectu intellectui repugnante, necesse habeat mittere manum ad opera fortia, qui cibo fortium minime sustentantur; socii plane tribulationis, sed non consolationis? Exurgamus, obsecro, quemcumque ejusmodi stimus, resarcimus animas, spiritum recolligamus, abicientes perniciosam tepiditatem, et si non, quia periculum est et Deo solet (quod interdum miserabiliter plangimus) etiam vomitum provocare, certe, quia molestissima, plena miserie et doloris, et inferno plane proxima, umbra mortis pure censetur. Idem § 3, de *Ascens.*

Simplicem gehennam, in seculo viventes, sibi comparassent; duplicis gehennæ supplicio, in monasteriis negligenter viventes, se reos faciunt. S. ERM. s. de *rit. relig.*

Vie animæ illi, que in tepiditate sua secura consistit, se justificando, de qua Dominus in Apocalypsi in persona talis animæ ait: Sedeo ut Regina, vidua non sum, luctum non video. Et subdit: Propterea una die venient plæge ejus. S. BAS. p. 3, § 7.

Admonendi sunt, ut perpendant, quod tolerabilis esse potuisset rectam viam non arripere, quam post tergum redire, nisi enim retro respicerent, erga cooptum studium nullo tempore langueret. Audiant ergo, quod scriptum est: Mellis erat eis non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti. Audiant quod scriptum est: Utinam frigidus esset, aut calidus, sed quia tepidus es, nec frigidus, nec calidus, incipiam te vomere ex ore meo. Calidus quippe est, qui bona studia, et arri-

pit et consummat. Frigidus vero est, qui consummanda nec inchoat. Et sicut a frigore per teporem transitur ad calorem, ita a calore quoque per teporem reditur ad frigus. Quisquis ergo amiso infidelitatis frigore, sed nequaquam tepore superato, exardescit ut ferveat, prædubio calore desperato, dum noxio in tepore demoratur, agit ut frigescat. Sed sicut post teporem frigus sub spe est, ita post frigus tepor in desperatione. Qui enim adhuc in peccato est, conversionis fiduciam non amittit; qui vero post conversionem tepuit, et spem, que esse potuit, de peccatore subtrahit. Aut calidus ergo quisque, aut frigidus esse queritur, ne tepidus evomat, ut videlicet, aut nedum conversus adhuc, de se spem conversionis præbeat, aut jam conversus in virtutibus inardescat, ne evomat tepidus, qui a calore, quem proposuit, tepore ad noxium frigus redit. S. GREG. I. VIII, *post. adiuor.* XXXV.

Qui domini talentum, nullo de ipso facto luero, in terra absconderit, timeat ne quasi indignus a sponsi convivio amoveatur. Est quidem disciplina celestis velut mare, in eo nihil, nisi vivat, perseverare potest; omne enim mortuum et immundum ad littora projicit. Hinc est, quod in Apocalypsi dicitur: Utinam frigidus etc. Vae qui vomitur, quoniam Regno Dei ineptus judicatur! S. LUC. JESU. VII de *cast. convul.*

Secundum morum informationem spiritaliter notandum, quod arbor infructuosa succiditur, maxime que triennium fructum non facit, in quo intelligitur recte, homo negligens ad opera virtutis; et quidem recte per seam infructuosam negligentia humana arguitur. Primo, quia ficus habet folia magna et multa, et in illo potissime arguitur negligentia illius, qui magna habet verba, ut in Ecclesiastico: Noli chatus esse in lingua tua, et inutilis et remissus in operibus tuis. Secundo quia folia ficus sunt manni similia, et in illo potissimum reprehenditur negligentia ejus, qui alios ad operandum invitavit, cum ipse nihil operetur. Tertio, quia fructus ficus est saporis, ideo merito ipsius carentia negligentiam designat, et presentia ipsius designat opus virtutis, quod est suave et delectabile. S. BOVAV. in *xii Luc.*

Pigri in divinis, in presenti et in futuro, sustinent detrimentum, quia id ipsum boni, quod agunt, faciunt cum labore et tedio, et sine consolatione et gustu. Propter quod, et parum, aut nihil merentur: ferventes vero

et agiles serviunt Deo cum gaudio, et delectabile est eis exercere divina, ideoque in premio crescent præcipue, et sunt Deo chari et complacentes. Pigritia ex charitatis defectu, et inconsideratione divine majestatis ac novissimorum procedit. DIOSYDUS CARTH. in *vi Proc.*

Hoc frigus, si semel invaserit animam, mox (ut in corpore solet evenire febricitantibus) subit quidam animi rigor, et vigor lætescit, languor fingitur virum, horror austeritatis intenditur, timor sollicitat pauperitatis; contrahitur animus, subtrahitur gratia, protrahitur longitudo vite, spiritus ratio, spiritus extinguitur, defervescent novitius fervor, ingravescit tepor fastidiosus, refrigerat fraterna charitas, blanditur voluptas, fallit securitas, revocat consuetudo. Quid plura? Dissimulatur lex, abdicatur jus, fas proscibitur, derelinquitur timor Domini. Dantur postremo impudentie manus, præsumitur ille temerarius, ille pulcherrimus, ille turpissimus, plenus ille ignominia et confusione, saltus de excelso in abyssum, de pavimento in sterquilinum, de solio in elocam, de caelo in connum, de claustro in sœculum, de Paradiso in Infernum. S. BAS. s. xxv, in *Cont.*

Neque existimandum est, cum ruinae aliquis cernitur, tum incipere Jamnam; sed qui comederant alieni robur ejus, et ignoravit. Ob eam causam non Spiritus S. admonet: In pigritia humiliabitur contignatio et infirmitate manuum perstabit domus. S. BEN. § *cont. vir ingrat.*

Admonendi sunt, qui inchoata bona minime consummant, ut tanta circumspectione considerent, quia, dum proposita non perficiunt, etiam que fuerant coopta, convellunt. Si enim, quod videtur gerendum, sollicita intentione non crescit, etiam quod fuerat bene gestum decrevit. In hoc quippe mundo anima quasi more navis est contra idem fluminis condescendens, que uno loco nequaquam stare permittitur, quia ad ima relabitur, nisi ad summa conetur. Si ergo inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non sublevat, ipsa operandi remissio contra hoc, quod operatum est, pugnat. Hinc enim est, quod per Salomonem dicitur: Qui mollis et dissolutus in opere suo fuerit, frater est sua opera dissipantis. S. GREG. III, *Post.* lib. XXXV.

Radix desperationis est ignavia, et non solum radix, sed et nutritrix ejus et mater.

Nam sicut vestimentum et lineam generat et nutrit, ita ignavia non solum gignit ex se desperationem, sed alit et fovet. S. CHRYS. s. 1, de lapsu.

Tristitia animarum crudele tormentum est, et dolor inextinguibilis, et iudicium omni iudicio et vindicta deterior. Nam et vermi similis est venenato, non solum carnem, sed et animam ipsam perimens; et linea non solum ad ossa, sed etiam ad corda pertinens; et perpetuus quidam carnis ex, non corpus dilans, sed viros anime consumens. S. CHRYS. ep. vii, ad Olymp.

FUGA. — Quia vitam expendimus in vanitatibus, ex hoc provenit illud, quod valde timendum, quod multi vocati, pauci electi. O quam timenda sententia, et quam expavescenda! Quis hoc dicit, nisi ille procurator, cui commissum est premiare operarios? Credite mihi, fratres, credite, quod sapius admonui, sapius clamavi: nisi viriliter laboraveritis, non recipietis premium. Tu. VITÆ. ap. Mans. disc. s. n. 4.

Ne dulcescat nobis hic negligentia, ut non postea nobis amarescat æternus ignis, et vermis nunquam dormiens. S. ERÆN. § de vir. Reliq.

Aliter admonendi sunt pigri, atque aliter precipites: illi namque suadendi sunt, ne agenda bona, dum differunt, amittant; isti vero admonendi sunt, ne dum honorum tempus incaute festinando præveniunt, eorum merita imitent. Pigri itaque intempestum est quod sepe, dum opportune agere, que possumus, volumus, peno post, cum volumus, non valeamus; ipsa quippe mentis desidia, dum congruo fervore non attenditur, a bonorum desiderio funditus convalescente furtim torpore macelatur. S. GREGORIUS. p. III, post. anima. xxv.

Vidit Jacob scalam et in scala Angelos, ubi nullus residens, nullus subsistens apparuit, sed vel ascendere vel descendere videbantur universi; quatenus daretur intelligi inter profectum et defectum in hoc statu mortalium vite nihil medium inveniri, sed quomodo ipsum corpus nostrum continue crescere constat, aut decrescere, sic necesse sit, et spiritu ut proficere semper, aut deficere. S. BEAT. ep. cccxiii.

Lapsus quispiam, nequaquam subita ruina corruiisse credendus est, sed aut prave institutionis deceptus exordio, aut per longam mentis incuriam paulatim virtute animi decedente, et per hoc sensim vitii incre-

brescentibus, casu mirabili concidisse. Ante contritionem enim præcedit incuria, et ante ruinam mala cogitatio. Quemadmodum domus nunquam ad ruinam subitaneo procumbit impulsu, nisi aut antiquo vitio fundamenti, aut longa inhabitantium desidia, stillicidiis primum paucissimis penetrantibus corrupta sensim fuerint munimenta tectorum, quibus per vetustam negligentiam in majorem modum patefactis, atque collapsis, paulatim post hæc influit pluviarum imbricunque tempestas. In pigritiis enim humiliabitur contignatio, et in segnitie manuum perstillabit domus; et Salomon aliis verbis: Stillicidia eiciunt hominem in die hyemali de domo sua. CASSIAN. coll. vi, 71.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

O Tempus et negligentia status nostri, quod tam cito declinamus a pristino fervore et jam cedet vivere præ lassitudine et tempore. Utinam in te penitus non dormire profectus virtutem, qui multa sapiens exempla vidisti devotorum! L. I, xvii, § 5.

Quis fiet de nobis adhuc in fine, qui tepescimus tum mane? Vae nobis, si sic volumus declinare ad quietem, quasi jam pax sit et securitas, cum nequum appareat vestigium veræ sanctitatis in conversatione nostra! L. I, xxii, § 7.

Quam jucundum est et dulce, videre fervidos et devotos fratres, bene morigeratos et disciplinatos! Quam triste est et grave, videre inordinate ambulantes, qui ea, ad que vocati sunt, non exercent! L. I, xv, § 5.

Religiosus fervidus omnia bene portat; capit, que illi jubentur. Religiosus negligens et tepidus habet tribulationem super tribulationem, et ex omni parte patitur angustiam, quia interiori consolatione caret, et exteriori capere prohibetur. Ib. § 7.

Si incipis tepescere, incipies male habere. Si autem dederis te ad fervorem, invenies magnam pacem, et senties levionem laborem, propter Dei gratiam et virtutis amorem. Homo fervidus et diligens ad omnia est paratus. Major labor est resistere vitii et passionibus, quam corporalibus insudare laboribus. Qui parvos non vitat defectus, paulatim labitur ad majores. Ib. § 11.

EXEMPLA CATHOLICA.

FUGA ACEDIÆ. — Christus tantopere hoc vitium et otium fugit, ut de seipso per Davidem dixerit: Pame sum ego, et in laboribus a juventute mea. Ps. lxxxvi, 16.

B. Virgo, adhuc in templo existens, a summo mane usque ad tertiam orationi insistebat, tum labori manuali usque ad nonam vacabat, sicque totam diem hac vicissitudine consumens, otium studiosissime fugit. MARTINUS, l. III, 9.

D. Antonius, cum aliquando animus illius tedium et cogitationum confusio invaderent, atque ideo a Deo auxilium peteret, vidit foras quemdam tanquam sedentem et operantem, deinde surgentem ab opere et orantem, et iterum sedentem, plectaque de palmis facientem, atque inde rursus ad orationem surgentem, post que audivit vocem dicentem sibi: Sic fac, et salvus eris. SYRAC. ex. d. 2, ex 54.

Abbas Paulus, probatissimus Patrum, quotidie certum ex collectis palmarum foliis pensum a se exigebat, cumque opere totius anni tantum fuisset impletum, nec vendere posset, id quod sollicita cura laboraverat, singulis annis supposito igne concremabat. CASSIAN. X, xxv.

Abbas Pambo, cum esset mortuus, astantibus dixit: Ex quo veni in hunc locum, nullus fuit dies, quo non operis aliquid fecerim manibus meis; nec memini me ab aliquo gratis panem datum comedisse. PALLADIUS, X.

Frater quidam perrexit ad Abbatem Alexandrum, in ipsius monasterii Abbatis Gerasimi Antistitem, et ait illi: Abbas, volo ex loco, ubi habito, discedere; valde enim acedia et tedio animi laboro. Respondit ei Abbas Alexander: Istud, fili, signum est, quia nec regnum celorum, nec æternum cruciatum in mente habes; nam si ista sollicita intentione cogitares, nullam in cella tua acediam sentiret. SERAPHIUS. post. spirit. cxlii.

Erat senex quidam in monasterio Abbatis Scisci. Distabat autem cella ipsius a puteo fere mille passibus, et nunquam passus est, ut sibi alius afferret aquam, sed facto fure, unum ipsum cepit ad puteum ligavit, et alterum in cella sua: jacebat autem funis in terra. Quando ergo pergebat sibi haurire aquam, supra funem ambulabat; hoc autem

faciebat senex, ut inveniret puteum, cum autem arena propter ventum operuisset funem, tenebat ipsum manu, excubebat, et rursus illum in terra ponebat, et super eum ambulabat. Frater autem quidam rogabat senem, ut se permetteret illi afferre aquam, cui respondit senex: Fili, viginti jam et duo sunt anni, ex quo mihi semper ita hausi aquam, et laborem meum tu modo auferre vis? Idem, cclxix.

Abbas Athanasius illud frequenter in ore habebat: Olim Patres nostri conati sunt vitare spiritus distractionis, omnique temporis iacturam studioso cavere; namque autem negligentia acediaque, duo hostes capitalissimi, in eorum locum successerunt. Idem cogitans aliquando, quidnam inter eos, qui demoni pigritiam offerent resistenter, quique ei obsequerentur, interesset, raptus est in amonem locum: socio vero roganti, ut ad eam legitimum societatem, quam videbat (quamque solus andiebat) admitteretur, responsum est: neminem pigrum, oscitandum et negligentem eo pertinere, aut pervadere posse. MAXIMUS, dis. v, n. 3.

Quidam frater volens discedere in solitudinem, a matre propria prohibebatur; ille vero dicebat matri sue: Permite me, mater, salvare enim volo animam meam. Cum autem non posset retinere eum mater, dimisit eum. Ille vero veniens in solitudinem, per negligentiam omnem vitam suam consumebat, contigit autem, ut moreretur mater ejus, et post tempus aliquod factus est et ipse ægrotus, et raptus in exstasim ad iudicium, invenit matrem cum his, qui iudicabantur. Illa autem eum vidisset eum, obstupuit dicens: Quid est hoc, fili; et tu in hunc locum deductus es condemnandus, et ubi sunt illa verba, que solchas diceis, quoniam salvare volo animam meam? Erubescens ergo ille in verbis, que audiebat, stabat, nihil habens quod responderet. Et ecce voce facta, ut hic revocaretur, tanquam altero jussu, ex conobio fratrum transire, reversus ad se, omnia que cogoverat, quæque audierat, astantibus referrebat. Ad confirmationem sane verborum suorum rogavit, ut aliquis exstantibus iret ad monasterium, ut videret, si transisset frater ejusdem nominis, de quo audierat: qui profectus invenit ita, ipse vero postquam sanus effectus est, reclusit se, lacrymans super his, que fecerat prius in negligentia. Tanta autem erat ei compunctio, ut cum multi eum rogarent paululum requie-

scere, ne forsitan noxium aliquid pateretur per incessantem fletum, ille noluit, dicens: Si matris meae improprie non portavi, quemadmodum presentie Christo et Angelis ejus in die iudicii, aut improprie aut tormenta portabo? VITA PP. I. III.

Dorotheus, Thebanus monachus, interdum lapides ex mari, quod erat in proximo, colligere, inque annos singulos extruere parvam domum solebat, et eam dare his qui sibi domum edificare non poterant. Noctu autem folia palmarum necessebat textura tortili, et illis sportulas conficiebat, quibus victum sibi suppeditaret. Nunquam visus est sua sponte quieti se tradere. Cui quidam: Cor, inquit, ita corpus conficis? Quia illud, inquit, me conficit. SOZOMEN, I. VI. 29.

Cura oti vitandi honestavit Landgravi Thuringie Principis uxorem, Elisabeth, que erat Pannonum Regis filia, cum multis ante viduitatem opibus polleret, ne quandoque pro otium luxu dilaberet ancillarum officia usurpabat, lanam lintumque carpendo, nendo, texendo, suendo, ceteraque id genus opera conficiendo se plurimum fatigabat, sic pudicitiam conservavit, sic humilitatem custodivit, sic ipsa Evangelice perfectionis insignia, quibus post obitum martiris eluxit, comparavit. Etenim ad illam beatitudinis quietem perveniri non potest, nisi per vitam presentis frequentes et assiduos labores. CORAD. in vita ejus, apud Sur. tom. VI.

DAMASC. — In vita sancte Brigite virginis, ex Scolia oriunde, legitur quod, cum aliam quandam virginem ad mensam suam invitasset, notavit juxta latum ejus constitutum spiritum quandam malignam, quem cum ipsa etiam videre euperet, Brigita sancta eidem, ut oculos suos Crucis signo muniret, precepit; quo facto, vidit satanam tetrica specie, immam et vasto capite, et per foramina et rimas omnes capitis flammam fatumque erumpentem. Tum Brigita: Loquere, ait, nobis, demon. At ille: Non possum, inquit, tibi loqui, sancta virgo, nec lamen tua jussa contempere, quandoquidem tu precepta Dei non contemas. Cur vero, ait S. Brigita, huc accessisti? Apud virginem hanc, inquit, demorandi mihi et spatium et opportunitatem prestant ejus desidia et torpor. Conversa ad virginem S. Brigita: Vide nunc, inquit, quem tam multis annis apud te foveris. Atque ex illa die liberata est virgo ab illo nequam spiritu. DATROIT. VII. tit. XXI. ex. 42.

Franciscus Pius, Comes Mirandulanus, in vita Joannis Pici patris scribit, non longo post obitum Joannis Pici tempore, spectrum Joannis apparuisse Hieronymo Savonarole, eique dixisse, torqueri se penis expiatoriæ, eo quod non satis diligenter et ferunde talentum sibi a Deo creditum eruditionis et ingenii multiplicasset et quia non, quanti par erat, fecisset internas Dei suggestiones inspirationesque, que adhortabantur honestos labores, quos inchoavit, non abrumpere, et que sibi animo proposuerat, ea instanter operari atque perficere. Que Hieronymus mox in conatione proposuit, et omnium precibus Picum commendavit. DELAIO, § 2, *disquisit. mag.* qu. XXVI, sect. VI.

Vidi juvenem, inquit Thomas Cantipratanus, cujus amarissima relatione memini, quod subjungo: Hic piorum fratrum suorum labore manuum vivebat; ipse vero senis otio vacabat et tædio, et factum est animadversione divina, ut eo cum patre et fratribus ad mensam sedente, cibi (sicut ei soli videbatur) varentur in angues, sapore tamen rerum deterentium non mutato. Hoc cum per aliquot dies continuaretur in pejus, tandem mutato vite proposito liberatus est, et sanatus. CANTIP. I. II, *Apom.* IX, p. 2.

Senex quidam narravit nobis: Cum Thebaidem venissemus, quod senex unus morabatur extra civitatem Antinoum, magna virtutis vir, qui in cella sua egerat annos septuaginta. Erant autem illi discipuli decem, ex quibus unus erat valde negligens sui, senex ergo sæpius illum corripiebat, et hortabatur dicens: Frater, sollicitudinem gere pro anima tua; habes enim mori et nisi te emendaveris, in supplicium teudes. Frater autem ille semper seni inobediens erat, nec ea, que ab ipso dicebantur, admittent. Contigit autem post aliquantulum temporis, ut iste moreretur; contristatus vero senior super illo valde (sciebat enim, quod in magna desidia et negligentia de sæculo exisset) cepit orare ac dicere: Domine Jesu Christe, verax Deus noster, revela mihi quid sit in excusa fratris animam. Aspexit autem in concussæ mentis effectus fluvium ignis, ingentemque in ipso igne multitudinem, ac melium fratrem illum ad collum usque demersum; tunc ait illi senior: Nonne te propter hanc peccatam orabam, ut curam anime tue ageres, fili? Respondit frater et ait seni: Gratias ago Deo, Pater, quod vel caput meum requiem habet,

per orationes enim tuas super caput Episcopi sto. SOPH. XLIV, *prat.*

Cassarius factum quoddam memorabile refert, quod Religioso cuidam somnolento accidit; ita enim scribit: Vix sunt duo menses elapsi, quod Dominus Abbas Campensis retulit nobis de monacho quodam, qui semper in choro solebat dormire, rem terribilem valde. Nocte enim quadam, cum ex more dormiret, alitis psallentibus, crucifixus de altari venit, dormientem excitavit, et cum tanto nisu maxillam ejus percussit, ut infra tertium diem moreretur. CESARIUS, I. IV, 58.

Paulo ante idem Cassarius aliud quoddam retulerat exemplum, licet non aequè terribile, aptum tamen ad acediosos ex desidiæ lethargo excitandos. Cum enim monachus quidam post matutinum, eo tempore, quod orationi destinatum est, sedem quandam ad dormiendum occupasset, Christus ei ostendere volens somnum hunc nec tali hora, nec tali loco convenire, eidem in cruce quidem apparuit, sed obverso ei dorso, ut dicere videretur: Quia tepidus es et acediosus, non es dignus faciem meam intueri. (Ib. XXX.)

David, qui tempore, quo solebat Reges ad bella procedere, domi remansit et otio vacavit, in grave adulterium et homicidium incidit. II REG. XI.

Salomon, quando in dedicatione Templi occupatus fuit, luxurie stimulos non sensit, hoc vero completo, otio vacans, femina instigante, deficit ad idola et vitulum aureum adoravit. IV REG. XI.

Quidam Patrum cum demonem in Fratris ejusdem cella modo ingredientem, modo egredientem videret; et ex Fratre quasiisset, quid ageret, deprehendit tum ingressum esse demonem, quando Frater otiosus erat, et eum exisse, quando occupatus erat. SALUSTIUS in spec. p. I. XVII.

S. Antocius transiens prope domum quandam Angelosque tecto insidentes videns, cum intrasset, viduum cum tribus filiabus, nudis pedibus, laevo vestitu colum trahentem vidit. Quibus cum largam stipem obtulisset, alio tempore prope eandem domum incedens demones tecto insidentes vidit, iterumque ingressus, et quid a vidua et filiabus ageretur, percontatus, advertit eas, deposita coin, otio et comendo corpori vacare solitas. SEN. 2. *Moi.*

Samson, dum cum Philistæis pugnat, non potest capi ab hostibus, sed postquam dormivit in sinu femine et otiose cum ea re-

mansit, mox capitur et cæcatur ab hostibus. JUDIC. XXVI.

Cum Sodomite homines in otio hebescent in spurcissimum illud nefarie libidinis scelus precipites lapsi sunt. EZECII. XVI.

Virgines dormitantes, quarum lampades non fuerant prius ornate, fuerunt postea a nuptiis excluse. MATT. XXV.

EXEMPLA DOMESTICA.

FUGA. — S. Franciscus Xaverius sæpe dicebat, erubescere se et indignari, mercatores vitium suorum mercium vendendam gratia tam mature in Japoniam penetrasse, se vero tam sero cum thesauris et divitiis coelestibus eodem pervenisse. TUNSET. I. III, XVI.

Joannes Berchmannus ne quid temporis dilaberet, perpetuo secum libellum aliquem sacrum aut studii utilem habebat, eumque si quo loco diutius commorandum erat, statim explicabat, legebatque. VITA p. f. 125.

Jo. Baptista Gentilis otium adeo exhoratus est, ut non modo sibi imperatos labores peracerrime completeret, sed alios etiam studiosissime juraret, ideoque pes et manus omnium diceretur. Et videbatur labore perpetuo perpetuum alere pietatem et hanc admirabilem habere laboris. Anno 1650. *Per Med. coll. Taurinensis*, n. 23.

Joannes de Mendosa, licet honestissimus ortus natalibus, Marthe semet ministerio adscribi voluit, in quo tam sedulam et laboriosum se exhibuit, ut etiam, cum plumbis debilitatis vix se sustentaret, labores continuaret, ne mors, ut dicere solebat, cessantem et imparatum occuparet. ANPUS 1612, f. 34.

Ego inter rara omni ævi exempla forum, qui ardentissimo animo ad discendum incubuerunt, Ignatium jure optimo censeo rependendum. Quum enim inter admiranda philosophiæ abdicatæ ejus gratia voluptates, etiam quibus vita modestissime assuet, libenter adiuvas prædicari; longe major profecto ejus erit laus, qui literarum causa ea sibi dependerit solatia, que ipsum animum liquidissime, atque innocentissime oblectant. Mitto triginta annos nate hominem militarem; atque ingenii præfervidi et cum extrema rerum necessariorum egestate luctantem inter pueros grammaticæ addiscendæ militasse. Dissimulo repetitam Parisiis studiorum omnium rationem, quam Compluti

et Salamantica ipsa festinatio audiendi conturbasset. Quid, rogo, fuit liquidissimis, quibus quam maxime jam tum abundabat, animi sensibus abstulisse? Quid fraudes damonis, qui vel ad levissimas amoris vocalas voluptates eas ventilabat, perque illarum illecebras vocabat a litterarum commentatione, fraudes, inquam, agnovisse atque constantia, et demissione discussisse? Ostendit Ignatius, si quos divinus amor litteris incipavit, eas totius amoris involvimento esse antefendas. *Ruo: l. VII, xii, n. 1.*

Nec sequitur a summis viris litteris opera data est, ut auxilios voluticopias promptas haberent. Et Latini quidem, nisi res in clarissima Concilii Tridentini luce peracta scribatur, vix fidei inveniat portentosa studentis contentio. De gravissima controversia Pontificis Theologus dicturus Latinus, quo diutius plus ponderis inesset, nullum a se laudatum iri auctorem, quem a capite ad calcem diligenter perfectum non exussisset, aut etiam in breviora non redeget, vir minime gloriosus proplam profectus edixit; mox contentum trium horarum oratione supra tringenta Patrum testimonia in medium attulit, in hisque, ut antiquos dissimulans, Alphonsi Tostati, Episcopi Abulensis, cuius ingentia volumina vitam eximunt legenti, trigesimum quartum duntaxat annum agebat, Lanius, quum in ea Synodo tunc disputaret, quorum bonam partem ex Ignatii disciplina Apostolice fuerat peregrinatus. Sed solum hominis ingenium librorum pariter, ac laborum vasto caput tolerantissimum, et legendis et retinendis suffiebat, ut de hoc viro dixit olim Salmeron, tantum sibi prestare Lanium, quantum ipse illiteratis hominibus antecelleret. *ib. n. 3.*

Nemo eruditior est, qui Francisci Turripes sui avi Theologos fama, que tum viva dissentis voce in clarissima totius Christiani orbis luce Tridenti collecta, tum deinde immortalis eruditionis libris consignata non abolebitur. Huic quam aeris fabrici adnotandi scribendique contentio, dextere arte acie, in modum habitumque scribens ita contracti, ut facile non possent explicari; sed plures thesauros orbi dedit contracta Francisci manus quam Regum extenta. Huic viro parem unum habuit antiquitas, Chrysanthum Sardinum, quem infelicis laboris reum habita cum desertore Juliano peragit consuetudo. *ib. n. 3.*

Inter præclara ingenia, que doctissimis avumque laturis monumentis Reipublice profuerunt, ingens Delrii nomen fama habet, vel uno Magicarum Disquisitionum opere, supra invidiam elata. Incredibilem illam rerum, ac linguarum cognitionem ut sibi compararet, summo ingenio, acerrimum studendi laborem sibi addendum putavit. Ergo ne cursandi per Bibliothecam necessitas commentationem interrumpere, curulem selam subditis rotis ita librariis plateis illigerat, ut pede pulsa, quam libere in partem procederetur; itaque quum novis libris opus esset, eos se, nihil aliorum intermissa lectione, moliebatur, ubi repositos esse sciebat. Egreigia enim vero parcimonia temporis, que fama immortalitate compensetur. *ib. n. 4.*

Vixit etiamnum Possesvini memoria, quamvis monumenta eam viventis non habeat celebritatem, quam egregia vel a prima adolescentia litterarum omnium ac principum linguarum cognitione est consecutus. Quia enim antelucanas horas somno æque, atque commentationi aptissimas esse non ignorabat, ne illas mollissime ad labens redormendi amor studio litterarum adimeret, alterum fidei pedem ad lectuli, et conopsei fulcrum exhibitum iturus alligabat, ut si primo, ac legitimo exhausto somno, matutina, et minus necessariam ad quietem se convertisset in latus, adductis illico fidei, excitaretur. *ib. n. 5.*

Vidimus ingentium voluminum et spisso admodum opere scriptorum auctorem Joannem Lorium, hominem vere Calenterum in contentione studendi. Nulla ille die ab opere cessabat, horasque minimum septenas in Bibliotheca stans in studium divinarum litterarum incumbere, tanta capacissima mentis contentione, ut quamvis evocatus a peregrinis, qui hominis aut videndi, aut consulendi causa confuebant, illos humanissime ad ostium exiperet, ubi se Bibliothecæ reddiderat, scripturam illico continuaret, nulla dubitantis animi litura, ut non tam commentari, quam olim composita memoria causa scripto consignare videretur. *ib. n. 6.*

Alterum in divinis litteris exponendis Iumen Cornelium a Lapide habuit Collegium Romanum, hominem, qui perussillo corporis modulo ingentem animum, et nullis diudiorum laboribus fractum clauderebat. Hic exigua ac prope nulla cum sociis consuetudine, quamquam suavissimis ac sanctissimis esset moribus, adeo scribendo ac meditando

erat additus, ut alienato quasi ab huius mortalitatis curis animo uteretur. Somnus ipse, qui quatuor non amplius horis definitur, recurrentibus diurnis curis, atque illustriorem cogitationum imaginibus sese obijcientibus, levis erat, ac suspensus, et non sui juris, sed vigiliarum. Huic tante contentioni, quamquam tenui semper valetudine ab adolescentia, usque ad duo et septuagesimum quam suffieisset, ad extremum relictis immortalibus monumentis inter carmina scripturarum, quibus insueverat, extinctus est. *ib. n. 7.*

Inimitabili propemodum temporis parcimonia fuisse oportet, ac studendi sciendique avidissimum Th. Sanctium. Qui enim aliter poterat decem quotidiana horas litterario negotio constanter habere sepositas, qui multus esset divinis in precibus, ac mysteriis, sedulasque aures animos confessione expiantibus daret? sed qui nugis procul vitam destinato vivunt, illis tempus, ut vanis nunquam supersit, seriis semper abundat. *ib. n. 8.*

Magnum utriusque nomen Francisci Suarii, et Mendoeze, inter sæculi principes litterarum vitos, sive acute disputare de divinis, sive divina oracula incredibili eruditione opus sit interpretari. Et Suario quidem fracto leviter die perennis erat commentandi, docendi, et tandem labor, et etiam in Italica peregrinatione statim ac lectica, qua debilitatis viribus venebatur, fuisse deposita, in meritoris hospitii avito librario, que tacitus secum fuerat meditata, divine arcana sapientie et cædro digna monumenta dictaret. Mendosum nos ipsi Genove olim vidimus, et incredibilem hominis diligentiam, ac temporis parcimonia satis mirari nequivimus. Quamquam enim tantum non mutatis ad celeritatem equis in urbem properaret, ac fama nominis omnibus expeditis effusissima humanitate fuisse exceptus, illico tamen post religionis moris amplexus, brevesque salutationes, in cubiculum aliquid scripturas se recepit, et quamlibet parvam temporis moram, quam necessaria iumentorum mutatio attulerat, in ararium intulit sapientie. Nisi non quotidianis casibus ad mortis injurias occalluissent indignari promptum erat, homines immortalitate dignissimos, et Reipublicæ maxime utiles ac frugiferos in ipsa laborum contentione abripi, ne destinata periciant. Sed admoventi fumus, ne temper injuriam aliquid, aut etiam nihil agentes

prodigamus, quum instantibus hæc studiosissime utentibus abruptatur. *ib. n. 9.*

EXEMPLA PROFANA.

Ægyptii, lege lata, mortis pena animadvertent in eos, qui artem, qua alerentur, exhibere non possent. Dion. Sicul.

Solon inter alias leges etiam hanc posuerat, ut filius patrem alere non teneretur, qui nullam artem ipsum docuisset, aut doceri curasset. *PLUTARCH. in Solon.*

Athenienses, si quis de crimine quodam accusabatur, ac deses etiam ac otiosus probabatur, non aliam ad alterum erimen probationem requirebant. *LAERT. l. II, 2.*

Seneca de seipso scripsit: Nullus mihi per otium dies exit, partem noctium studiis vendico. Non vaeo somno, sed succumbo et oculos vigilia fatigatos, cadentesque in opere detineo. *Epist. viii.*

Brachmanna philosophi pueros suos imprecans foras extrudebat, si quando nihil utilis operæ vel parentibus, vel suis rebus necessariis dedissent. *LANIUS in Polyant. l. 636.*

Venceslaus, Romanorum Imperator, tam ignavus fuit, ut propter pigritiam administrandi, ad Imperio dejectus sit. *TERTIA, l. V, lxxvii.*

SIMILITUDINES.

Sicut terra inculta aliud nihil, quam spinas tribulosque ex se gignit, aut stagnans aqua bufones et serpentes; sic et hominis desidiosus animus nihil præter flagitia generat. *P. E. C. C. vii, p. 1, § 8.*

Sicut aves non nidificant in alis molarum, nec in illis desident, nisi dum a solito motu quiescunt; ita diabolus neque locum, neque quietem in illis reperit, qui semper in motu et actione sunt; sed solum in otiosis sedem figit. *ENGEL. Dom. Sept. p. II, lvs. Ev.*

Sicut ostium vertitur in cardine suo (id est, aliis ingredientibus et egredientibus ad res suas agendas, cardinibus suis inheret) ita piger in lectulo suo quiescit, dum alii ad labores surgunt. *Pa. xxvi, 14.*

Sicut febris quædam tempore præstituto ardentissimos calores et aestus ciet; ita aecidia certis temporibus, et tum maxime, quando orationi vacandum est, infestat. *CASIANUS, l. X, de Instit. Mon.*

Sicut vestimentum lineam generat et nutrit; ita ignavia non solum gignit ex se desperationem, sed alit, et fovet. S. CHRYS. I. *de lapsu.*

Sicut pueri, dum in casulis luteis componendis occupantur et in arundine equitant, occupatisimè sibi videntur, cum tamen prudentium iudicio meras nugas otiose tractent; sic omnes hominum occupationes, quæ ad Dei gloriam et postquam aliorum salutem non tendunt, etsi seriæ et gravia negotia videantur, a Deo et Sanctis velut otium et nugæ videntur. STAPLETON. *TRON. s. in Sepul.*

Sicut homo contagiosus in nullum domus angulum admittitur; ita otium velut ipsissima pestis ab omnibus vitæ nostræ horis proscindendum est. DRAK. in pal. III. VII. § 4.

Sicut per rimam sentinæ aqua latentis intrat, et exorescit, donec navis per naufragium incariam demergatur; ita ex otio ac ignavia cogitationes prave et concupiscentiæ multiplicantur, donec navis cordis eis succumbens in peccato periclitetur. S. BERN. *s. de S. Andrea.*

Sicut aqua, quæ caret decursu, ac jacet in foveis, putrescit; ita et corpus otii tibi confectum concupiscentiarum ac voluptatum carnalium parit ac nutrit insaniam. S. LAUR. *JUR. c. v. de ligno Vitæ.*

Sicut vas plenum, nullius alterius rei admittende capax est; ita, et mens, et cor nostrum, quando per fidem nostram cum gratia cooperationem rebus repletur divinis, nullum demoniacis locum dabit suggestionibus, quin potius his ingruentibus intrepide respondebit: Apage hinc sis, siquidem possessio jam capta est, nec ulli ultra aditus patet; siquidem intus existens prohibet extraneum. MANSI. *disc. IV. n. 8.*

Sicut crocodilus est animal fugax audaci, audacissimum timido; ita et crocodilus infernalis heroica opera aggredientes horret et expavescit, timidus vero gloriose insultat. Talex aliquando se præbuit Basilius Magnus, quando a Modesto, Imperatoris Valentis Prefecto, per minas ad Arianozum sectam amplexandam sollicitatus, cum incredibili animositate in hæc respondit verba: Modeste, Basilio Magno jubes? Formica es, rugias licet ut leo. Invincibilem hæc Basilius fortitudinem S. Hieronymus adumbrasse videtur, quando illum explicans Amos textum (Qui dormitis in lectis eburneis) ita dicitur: Qui athleta est Domini, et exer-

ctur ad luctam et preparat se contra adversarias potestates, dormit in nuda humo, imitans Jacob, et ponit sibi lapidem ad caput, quem reproba verant adificantes ei factus est in caput anguli. Qui vero delicias vacat, atque luxuriam, et omnia causa ventris faciunt, dormiunt in lectis eburneis, mortui animalis, et immundis hærent ossibus; et quia pulchra videntur vitia, et presentis nitore delectant, requiescunt in eorum lectulis, et sopore gravissimo deprimentur. Si Ephrem modum tentationis acedie a nobis repellendi his verbis tradit: Si obvenciente acedia resisteret frater operando, et se exercendo, tunc acedia spiritum divine gratiæ auxilio repelleret. Quod S. Hieronymus confirmat, dum Rusticum salubriter his verbis monet: Semper aliquid boni fac; facito, ut te diabolus non inveniat otiosum.

Sicut athleta corpus suum studiose exercet, ut illud ad certaminis artificium aptum, compositumque reddat; ita, et pietatis pugil seipsum ad omne opus bonum exercere debet; cum dicat Apostolus, I *THESS. IV. 7.* Te ipsum vero ad pietatem exerce. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est; pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, et futura.

Sicut si quis in medio cursu rapidi, et præcipitius ejusdem torrentis constitutus firmare se vellet, nec ulterius progredi, in evidenti esset periculo, ne ab impetu aquarum dejectus periret; eodem modo in vita spirituali accidit, utpote quæ naturæ nostræ depravate opponitur; nam passionum nostrarum impetus ad vitium, ad peccatum, ad torrentem mundi sequendum nos pertrahit, nisi nobismetipsos faciamus violentiam, ut rapidum appetitum nostrorum torrentem secure transire valeamus, vincendo et mortificando ipsos, hoc enim si commiserimus, retrogrediemur, decedemusque a spirita, nam regnum colorum vim patitur et violenti rapiunt illud.

Sicut paralysis facit membra arida, et impotentia, sic acedia facit pedes impotentes ad ambulandum, manus ad operandum et membra omnia ad laborem penitentis sustinendum; unde de talibus dicitur in Psalmo: Manus habent, et non palpant; pedes habent et non ambulabunt. S. BOAV. *diar. tit. I. vii.*

Sicut immensum Babylonie colossum exile destruxit saxum, inque minutissimos redegit pulveres (abscessus est lapis de monte

sine manibus, et percussit statuam in pedibus, et comminuit, tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum et aurum, et redacta quasi in favillam); ita quoque vel unicum exile saxum, id est, una negligentia, seu pigritia, circa alieius momenti materiam admissa sufficiens est, ut humi prosternat, inque illum conciat præcipitium animam quampiam, quæ prius in virtute atque sanctitate eminenter excellabat. MANSI. *dist. II. n. 2.*

Sicut ignis rarefactus nullum caloris gradum amittit, sed tamen debilior fit, et quamvis in semetipso non minus calidus sit, quam ante, eosdem tamen, quos ante, effectus producere non poterit, nec contrariis tam fortiter resistere; ita quoque charitas, quæ coelestis quidam ignis est, per peccata venialia vero quidem non diminuitur, nec aliquem intensiorem gradum amittit, attamen per illa rarefit, quia cor, quod illis subjectum est, ad diversas creaturas dilatat et extenditur, quia nunquam peccatum aliquod veniale committitur, quin sit aliquis ad objecta creata affectus; charitas autem lametsi tam extincta non sit, minorem tamen quam antea vim habet, nec est ad resistendum contrariis idonea et ideo peccata venialia non immittunt charitatem, sed ejus fervorem. AUGUST. *ib. n. 4.*

Sicut lucerna, oleo et lychno preparata, lucet, si autem per negligentiam non acciperit oleum, paulatim extinguitur, atque ita invalescunt tenebræ adversus eam, sed et mus veniens ad eam, volensque myxum ejus comedere, priusquam perfecte extingatur, non potest propter calorem ignis; si autem viderit, quod nec lumen habet, nec calorem jam retinet ignis, tunc volens trahere myxum ejus, dejicit etiam ipsam lucernam in terram, quæ, si testis fuerit, minutatur, si aræa, a domino suo reparatur; ita etiam, si neglexerit anima, paulatim recedit ab ea Spiritus Sanctus donec perfecte extingatur calor ejus, atque ita inimicus consumit, et devorat propositum anime illius, sed et corpus nequitie exterminat. Si autem quis per affectum, quem habet in Deo, bonus fuerit, simpliciter autem ad negligentiam raptus fuerit, Deus, qui misericors est, excitat in eo mentem suam etc.

Sicut infructuosa arbor intricat cespitem, necat spacia, exhaurit terræ vires, cultorem conficit damno, afficit tædio possidentem, ac sic excedere istam lucrum est, et istam

commodum non habere; sic homo itaque, qui naturæ donum, munus anime, rationis beneficium, excellentiam sensuum, iudicium mentis, artis industriam, culturæ bonum per steriles atque inopas factus evortit, occupat, mergit, auctori fructum, cultori gratiam negat. Sicut arbor e terra, sic iste e vita meretur excidit. Et sicut infecunda arbor, si fuerit in vinea, dum fundit mortiferam subjectis vitibus umbram, inimica non sibi soli, sed etiam palmitibus sit fecundis; ita homo deses, ignavus, non sibi fit noxius, sed multis. S. CHRYS. § 106.

Sicut acetum dentibus et fumus oculis; sic piger his, qui miserant eum. Quasi diceret, sicut acetum valde est ingratum dentibus, et fumus oculis invisus est; ita quoque homo piger supra modum est alominabilis. PA. X. XXXVI.

Sicut si quis manibus ac pedibus sanus sit, habeatque ante se escas plurimas appositæ, et significe torpens noluerit ori suo eas admoveere, usque vesci, ut animam corpusque reficiat, talsi sibi necis suæ auctor est; ita quoque monachus (seu quilibet alius piger et acediosus) qui suavissimos divine gratiæ cibos expertus est, si neglexerit ipsum invocare, haudquaquam dulcedine ejus satiari, recrearique poterit, sed velut fame consumptus, auxilioque destitutus tabescet. Quis ergo illius miserebitur, qui cum gratiæ coelestis escam, si manus extendere, gustare posset, sponte se illius suavitatis epulis per desidiam privat? S. ERAN. § *de vit. virg.*

MOTIVA.

Exemplum Dei; hinc S. Jo. Damascenus Spiritum S. non sine ingenti mysterio, divinitati ignis nomen attribuisse notat, ut per hoc insinuet, quod sicut elementum istud semper activum existit, ita quoque Deus in continua versetur operatione. Item quoque Spiritus Sanctus, quando prima omnium vice se mundo manifestum fecit, operativum prorsus et activum se exhibuit; nam, ut Scriptura ait: Spiritus Domini ferebatur super aquas. De Verbo æterno S. Joannes pariter inquit: Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil, quod factum est. Denique de Patre æterno in primis totius Biblie verbis dicitur: In principio creavit Deus eorum et terram. Et ipse Christus

de ipso dixit: Pater meus usque modo operatur. *Mansi, disc. xiv, n. 2.*

Ideo Bellovacensis recte ait: Cum audis Deum operatum fuisse sex diebus, et in septima quiescisse, frustra speras requiem, nisi post laborem. Operatur enim Deus confinio gubernando mundum, ordinando, providendo. *Bellov. Spec. Moral. l. III, p. VI, dist. 1.*

Unde Joan. v: Pater meus usque modo operatur. Neque proferenda nobis est moralitas quedam, quam Oicaster his verbis adducit: Est, quod hic advertas, scilicet non quiescendum esse, nisi prius laboraveris, similiter pluribus laborandum, paucioribus quiescendum.

Exemplum Christi, de quo sic disciunt Bellovacensis: Exemplum Christi habemus, qui dicit: Pauper sum ego, et in laboribus a juventute mea. Prius Dominus a labore non destitit usque ad diem mortis sue, diebus predicando, discurrendo, corrigendo, miracula faciendo, noctibus in orationibus insistendo. *Bellov. ib.*

Matthæi cap. viii, 16 dicitur: Vespere autem facto, obtulerunt ei multos demonia habentes, et eiciebat. At vero quamobrem Christo dæmoniacos illos liberandos tam sero obtulerunt, quoniam spectat ista tarditas? Albertus Magnus inquit, quia in die occupatus erat, Verbi Dei predicatione, ex compassione ad ignorantiam populi, et in sero per miraculum confirmavit quæ predicaverat, et excitavit populum ad laudem Dei. *Paul. xlii, 9.* In die mandavit Dominus misericordiam suam, et nocte cantium ejus. Que omnia confirmans S. Bernardus: Ipse, inquit, hominum sæculique auctor, quantum in terris visus est, et cum hominibus conversatus est, nunquid stetit? quidem teste Scriptura: Pertransiit bene faciendo et sanando omnes. Pertransiit ergo sicut non infructuose, ita non remisse, non pigro, non lento gressu: sed quemadmodum de eo scriptum est: Exultavit ut gigas, ad currendam viam. Porro currentem non apprehendit, qui et ipse pariter non currit. Et quid prodest, Christum sequi si non contingat consequi. Ideo Paulus aiebat: Sic currite, ut comprehendatis. *S. Bern. ep. cclxiii.*

Exemplum Angelorum; per quos Deus continue et incessanter operatur; de quibus proinde Vates Regius ait: Qui facit Angelos suos sustinere, nos vero honestatis gratia

urentem. S. Antonius citat S. Bernardum in hæc verba scribentem: O impudens et imprudens! millia millium ministrabant ei, et decies millies centena millia assistebant ei, scilicet ad operandum, quod eis congruit; et tu sedere præsumis, et otiosi? Unde Seraphini circa thronum Dei ab Isaia, sex alis instructi, visi fuerunt: Sex alis uni, et sex alie alteri; ubi Glossa ait: Propter velocem in omnibus discursum, sicut et venti alati dicuntur. Etenim coelestes illæ Intelligentiæ in continua sunt activitate, volvendo semper primum mobile, omnesque alias sphaeras supernas; superintendendo tutelæ provinciarum atque regnorum, suamque circa singulos nostrum quotidie, dies et noctes periculis sollicitissimam custodiam, nam Angelis suis Deus mandavit de te. *S. ALEXANDRUS, p. II, tit. ix, c. xiv, § 1.*

Exemplum mandanorum; quod sic proposuit Thomas Morus: Mundani, etenim laborant et sudant, ut eant ad infernum, cum tamen, si longe minus pro gloria Dei et anime propriæ salute facerent, subtilissimos sibi gloriæ gradus in celo comparaturos fuissent; et ideo, licet mandani in temporalibus negotiis prudentiores et astutiores sint viris spiritualibus et vere Christianæ vitæ deditis, attamen in rebus ad futuram vitam spectantibus, ab his longe superantur; et ideo Lyranus hic prudentiores interpretatur, astuti et fervidi in temporalibus negotiis. Lucas Burgensis pariter finem a Christo in hæc parabola intentum declarans, inquit: Verba sunt Christi, occasione laudate prudentiæ iniqui hujus villicæ, exprobrantis filijs Dei misericordiam suam. Eusebius Emisenus inquit: Prudentiores sunt illi in malo, quam isti in bono; vix enim inveniantur aliqui sancti, qui tantam prudentiam habeant in acquirendis bonis æternis, quantum calliditatem isti habent in acquirendis bonis temporalibus; pro his enim nocte dieque vigilant, laborant, angustiantur. Quod confirmans Stobæus sic loquitur: Ut facilius et promptius labores illos sustineamus, quos virtutis et honestatis gratia subitari sumus, hæc animo reputare secum utile fuerit; videlicet, quam multa tolerant aliqui propter malas cupiditates, ut qui amat luxuriose; et quantum sufferant alii lucrandi causa. Item quanta patient nonnulli, dum gloriam venantur. An non igitur iniquum foret, illos quidem hujusmodi pro nulla re honesta sustinere, nos vero honestatis gratia

et declinandæ causa pigritiæ (que plane pestis est vitæ nostræ) tum comparandæ: virtutis (que nobis bonorum omnium dux est) non quovis labores prompte subire; atqui verbis exprimi non potest, quanto præstantius sit eniti, ut cupiditates propriæ castigentur, quam laborare ad uxorem potiusdum alienam; item frugalitatem exerceere, quam in comparandis pecuniis laboriosum esse; et operam dare ne sis ambitiosus, quam gloriæ conquirendæ causa multis negotiis molestari. *Mansi, disc. i, n. 1.*

Exemplum avarorum; de quo S. Augustinus eleganter sic disciunt: Non est gravis avaritia? Quare ergo te de somno excitat, toque aliquando etiam dormire non sinit? Et forsasse habes cum illa alterum onus pigritiæ; et ista duo nequissima onera, seumque pugnancia premunt te, et dilantant te; non enim paria imperant, non enim similia jubent. Pigritia dicit: Dormi. Avaritia dicit: Surge. Pigritia dicit: Noli pati frigidus dies. Avaritia dicit: Tolerans in mari etiam tempestates. Illa dicit: Requiesce. Ista non sinit quiescere; jubet: Non solum procede, sed et naviga trans mare; quere terras, quas ignoras; merces in Indiam deportandas sunt. Non nosti linguam Idæorum, sed intelligibilis videtur sermo avaritiæ. Venies ignotum ad ignotum; das, accipis, emis, portas; periclitatus pervenisti, cum periculis redis, exclamas in mari exagitatus tempestate: Deus, libera me! non audis respondentem: Quare? Misi te? Avaritia tibi jussit, ut acquirereres, quod non habebas. Ego tibi jussi, ut sine labore ante ostium tuum pauperi dares, quod habebas. Illa te ad Indos misit ad reportandum aurum. Ego tibi ad ostium Christum posi, a quo Emero Regnum Cælorum. Tandemque hæc notata dignissima subit verba: Laboras in jussione avaritiæ, in jussione mea non laboras. *S. AUGUST. S. xxii, de verb. Apost.*

Exemplum peccatorum; quod Bellovacensis sic proponit: Vehementer et efficaciter nos excitare debet, imo compellere labor, quem voluntarie sumunt, et gaudenter sustinent plures mundani omnibus diebus vitæ suæ, pro modico luero vel commodo temporali. Denique si consideremus, quantos labores, timores, et pericula, quantas sollicitudines et angustias sustinent miseri peccatores pro flagitijs suis, et perversis voluntatibus suis adimplendis, quibus non vitam, sed mortem sibi mercantur æternam.

Augustinus, in libro de Patientia, ait: Intemere, quanto in laboribus et doloribus sustinent pro rebus quas viciose diligunt, quanta pro falsis divitijs, et pro vanis honoribus, quanta pro ludicris affectionibus periculosissima et molestissima patientissime tolerant. Pecunie, gloriæ, lascivie cupidos videmus, ut ad desiderata perveniant, optatisque non careant, soles, imbres, nives, glacies, fluctus et procellosissimas tempestates, aspera et incerta bellorum immanium, ictus et vulnera, horrenda plagarum non inevitabili necessitate, sed culpabili voluntate perferre; et pro apertis scelestibus, non ut ea puniant, sed perpetrent, homines multi gravissima perferunt. *S. ISIDOR. l. III, Epist. cxxxvii.*

Unde recte Thomas Kemp. dixit: Plures mundum libentius audiunt, quam Deum; facilius sequuntur carnis suæ appetitum, quam Dei beneplacitum. Promittit mundus temporalia et prava, et servitur ei aviditate magna; ego promitto vitam et æterna, et torpescunt mortalium corda. Quis tanta cura mihi in omnibus servit et obedit, sicut mundo et dominis ejus servitur? Erubescas Silon, ait mare; et si sic causam queris, audi quare. Pro modica præbenda, longa via curritur; pro æterna vita, a multis vix pes semel a terrena levatur. Vile pretium quaritur; pro uno mmissate interdum turpiter litigatur; pro vana re et parva promissione, die nocteque fatigari non timetur. Sed proh dolor! pro bono incommutabili, pro premio inestimabili, pro summo honore et gloria interminabili, vel ad modicum fatigari pigritatur. Erubescas ergo, serve piger et querulose, quod illi paratiores inveniantur ad perditionem, quam tu ad vitam. Gaudet illi amplius ad vanitatem, quam tu ad veritatem. *THOMAS KEMP. de vitæ. Chr. l. III, tit.*

Exemplum regorum; nam, ut recte notavit Sanctus Chrysostomus, si vel parum aliquid in corpore morbi pulsaverit, statim et medicos adhibemus, et pecuniam profusam, et omni observantia, que computant, gerimus; nec prius cessatur quam quis molestus sint, mitigentur; anima vero quotidie vulneretur; cum per singula lanietur, uratur, præcipietur, et modis omnibus pereat, nec parva quidem pro ea nos cura sollicitat. *S. CHRYS. l. I, de compunct.*

Exemplum Creaturarum; quod sanctus Augustinus sequentibus verbis proponit: Aperi oculos mentis et corporis, videbis que singu-

las creaturas ad officia singula deputatas. Ecce enim sol cursum anni perficit; luna etiam mensibus et vicissitudinibus discurrit; et cæteræ stellæ. Omnia enim sibi deputata officia sine quiete exercent. Numquid etiam animalia bruta ad suæ naturæ industriam officium fugiunt? numquid etiam non semper laborant, ut conserventur in esse? numquid in suis necessitatibus deficere et pigrescere ea videmus? abest: omnia enim sub obedientia sunt, omnia agunt quod agere debent. Solus autem miser homo aecidia superatus a suo officio frequenter recedit, et Dei imaginem in se deturpans, in aecidia perseverat. Erubescit, o Christiane, absconde te a facie Salvatoris tui, quoniam insipientior iuventus et formicis hodie factus esse comprobabis. S. AUGUST. I. 17, ad fratres.

Exemplum fornicarum; nam: Ut desidem et pigrum exsuscitet, ait sanctus Cyrillus, formicam creavit Dominus; cum enim aliquis inertem degit juventutem, tum ab animantibus rationis expertibus docetur, redarguitur a Scriptura Divina, que ait: Vade ad formicam, o piger, et emulare vias ejus. Unde recte infert S. Basilus: Non tu tibi eandem, homo, diligentiam adhibebis? non tu tibi ipsi demum elaborabis? non hoc tempore presenti fruges tibi recondes, requiemque ad futurum, formicæ exemplo, parabis? Formicæ temporis hyberni pabulum æstate sibi sedulo condit, et non quod hyemis incommoda pondum adsunt, otiosus tempus traducit, sed incessabili quodam intento studio legendi, ad semina tantisper incumbit, dum sufficiens alimentum in cellulis sibi recondet. Neque id incuria facit, sed sapienti quadam providentia, ut quamplurimo tempore pabulum sibi persistere, conservarique possit. Sicut enim unguentis fructus melios, arrososque condit, ne rursus in fruges exeant de terra, atque inutiles sibi in usum alimonie fiant. Cum senserit eos madefactos imbre, profert, et exsiccet; nec omni tempore id agit, sed cum presenserit aerem serenam in statione teneri, serenamque eorum. Sed et Hugo Card. consentiens: Mittit Salomon, inquit, ad formicam, quia in ejus natura fere contra omnia vitia cautela reperitur, quia parvum animal est, sic docet humilitatem; item sollicitum, sic docet vitare otium; item providum, sic docet providentiam de futuro. Galat VI. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum. S. Hieronymus ait: Cadentes sub onere humeris suis

sublevant; item areto calle incedit, ut Hugo Cardinalis observat, et sic docet poenitentiam. Luc. XIII. *Contendite intrare per angustam portam*; item terram egerit de cavernis, sic docet contemptum terrenorum; item grano pascitur, sic docet honestatem vitæ. APUD MANSI, DIS. XIII, NUM. 13.

ALIA MOTIVA.

Quia Deo invisus nos reddit; nam maledictus, qui facit opus Dei negligenter.

Quia superioribus nostris graves et molestos nos efficit, sicut equus assiduus stimulis ad incessum urgendus equiti permolestus est. Quia proximis nostris odibiles nos facit, sicut mendicos robustos videmus omnibus detestabiles, et fasos apibus exosos esse.

Quia corporis sanitatem ledit, cum juxta Hippocratem hæc duo sanitatem tuncantur, cibis non satiari, et impigrum esse ad labores. Hinc equus diu stans, aqua non labendo, ferram non utendo, corrumpitur; agricole vero sanctiores plerumque sunt otiosis et delicatis hominibus.

Quia necesse vehementer anime; dum velut omnium malorum et vitiorum origo eam sceleribus replet, et in periculum salutis præcipitat. S. CAESAR. HOM. XV, in Gen. P. 87.

Quia sibi ipsi molestus est aecidiosus homo, teste S. Chrysostomo dicente: Grave malum est otium; facitque ut facilia omnia videantur difficilia; sicut studio et vigilantia, etiam ardua et difficilia facilia nobis sunt.

Quia tentationibus demonis exponit; cum, juxta antiquos Patres, apud Cassianum, qui laborat ab uno demone, otiosus ab innumeris infestetur.

Quia Christus in laboribus a juventute fuit, non debet ergo servum otio marcescere, quando ipse Dominus, et tantus quidem inter labores sudat.

Quia filii hujus sæculi tantopere laborant, ut perituras et morituras divitias congregent; quanto magis pro hero spirituali et æternum duraturo laborandum erit? Ps. VI.

Quia ipsa bruta nos ad laborem incitant exemplo suo, hinc Salomon ait: Vade piger ad formicam, et considera vias ejus, et discere sapientiam. Ps. XX, 10.

Quia paupertatem adducit in temporibus bonis, nam: Propter frigus piger arare non vult, inquit idem Salomon, mendicabit ergo æstate, et non dabitur ei.

Quia exitium sempiternum affert; nam omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur et in ignem mittetur. MATTH. I, 10.

MEDIA.

Amor Dei; nam qui fideliter diligit, ad Bellovacensis, nec faciliter obliviscitur dilectum, nec negligit implere beneplacitum voluntatis ejus; unde, ubi parvus est amor, ibi parum invenitur de diligentia; ubi perfectus amor, ibi nulla negligentia. Deuter. VIII: « Cave ne obliviscaris Domini Dei tui, et negligas mandata ejus. » Unde ergo in nobis tanta negligentia, nisi ex defectu amoris? Quod confirmans S. Bonaventura dixit: Non potest frigere foris, qui intus calecit; neque ignis et tepiditas in uno domicilio morantur, teste S. Bernardo; et ut S. Gregorius dixit: Amor Dei nunquam est otiosus; operatur enim magna, si est, si autem operari renuit, amor non est. BELLOV. Spec. dist. X.

Christi exemplum ob oculos semper habere; si enim solatum est miseris socios habere; si equus præcurrentis equi exemplo ad cursum animatur; si sua vulnera non sentit miles, qui dicit vulnera intuetur; quomodo non animabitur ad laborem, qui tanti Ducis labores considerat? Hinc merito Christus ad se invitans dicens: Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis (tedio et difficultatis molestia) et ego reficiam vos (exemplo scilicet meo).

Sanctorum exempla perversa frequenter ponderare, sibi que ipsi ignaviam illis S. Augustini verbis exprobrare: Potuerunt isti et ista, et tu non poteris?

Auxilium divinum implorare; sic enim S. Bernardus suavitè dicens: Cum te torpore, aecidia vel tedio affici sentis, noli profectua diffidere, aut desistere a studio spirituali, sed juvenis require manum, trahi te obsecrans sponse exemplo, donec denuo suscitante gratia factus promptior, alacriorque curras, et dicas: Viam mandatorum tuorum accendi, cum dilatasti cor meum. S. BERN. serm. XXII.

Severitatem judicii divini studiosè perpendere; sic enim horribilem illam tubam: Surgite mortui, et venite ad Judicium! cum S. Hieronymo frequenter in auribus resonante audiemus, et haud dubie desidia somno excitabimur.

Vocacionem et salutem suam serio utare; sic

enim tepiditatem declinabimus, ne audire cogamur: Quia tepidus es incipiam te evomere ex ore meo. AROC. III, 16.

Præsentia Dei excogitata, quam S. Basilus efficacissimum esse medium dixit adversus aecidiam. Postquam enim hæc præmississet questionem: Qui piger est ad mandatum, quomodo is ista poterit excitari, ubi gnarus sit? Mox respondet: Nempe si ei persuasum sit, ubique Dominum Deum adesse, et omnia cernere, et comminationem illam veram esse, quæ facta est adversus pigrum. S. BASILIUS in Reg. brev. interrog. 37.

Idem quoque remedium ex quibusdam S. Bernardi verbis deducitur, dicentis: Quomodo negligens poterit fieri, qui intuentem Deum nunquam desinit intueri? Aut quomodo non quasi proprium illum habere videtur, qui sic eum super se videt intuentem, ut omnia interiora ejus et exteriora omni hora considerare non cesset, omnesque non solum actus, sed ipsos subtilissimos motus anime perceretur, atque dijudicet? In vita S. Ignatii Loyola legitur, quod, cum quemdam in tradito sibi munere valde remissum atque oscitantem invenisset, quævisit ex eo, eumnam in tali ministerio daret operam, bene an hominibus? Cum ille se Deo utique deservire dixisset: Plecteris igitur, inquit Ignatius, nam in rebus humanis minus accurate versantibus jure forsitan ignoverit quispiam, at immortalis Deo ministrare negligenter, id vero nullo pacto ferendum est. Quisquis igitur assidue Dei presentiam in mente sua revolvit, huic impossibile erit, ut frigidus permaneat, aut in divino servitio otiosus, quia Deus ignis consumens est.

Continuum exercitium; sicut enim ignis modicus facilliter extinguitur, si quis illum per materiam combustibilem fovere et nutrire negligat; eodem modo de igne charitatis dicere possumus, quod facilliter deficiat, si per negligentiam, et pigritiam nostram continuis virtutum actibus vivum conservare negligamus. S. Bernardus, in sermone quodam de modo bene vivendi, ita scribit: Tunc vere Deum diligit, si pro amore illius bona, que potes, operaris. Unaqueque sancta anima debet in se monstrare amorem Dei, et verbis sanctis, et actionibus; unde in Canticis Canticorum sponsus, scilicet Christus, sponsam, id est sanctam animam ornat, dicens: « Pone me, ut signaculum super cor tuum, et super brachium tuum. » In corde sunt cogitationes, et in brachiis operationes; ergo

super eor et super brachium sponse dilectus ut signaculum ponitur, quia in sacula anima quantum ab ea diligatur, et voluntate et actione designatur, quia amor Dei nunquam est otiosus. Hinc, teste Cassiano, experientiam probatum est, acedie vitium non declinando fugiendum, sed resistendo superandum. Et nos ipsi, si forte perobdormierit, cum frequenter movendo, torporem excutere molimur. *Beax. serm. II de Modis bene vit.*

Non comparare se cum aliis etc. nam ut S. Isidorus Pelusiota dixit: Plerique hominum (Vocor enim dicere omnes, quamvis istud Scriptura dicere non valeatur) non quod amplectantur sanctitatem, sed quoniam iniquioribus se ipsos comparent, sub hac ad deteriora collatione imaginariam sibi arrogant sanctitatem, non ipsa per se divina precepta ponderantes, atque vitam suam ad illorum regulam componentes, sed cum languidis et sacerdotibus, vita statum, et rerum suarum tenorem commensurantes. S. Isidor. III, epist. xxxvii.

Quod confirmans S. Bernardus: Hinc, ait, elevaris in superbiam, dum te preponis alteri. Hinc prolicere negligis, dum te magnum quoniam arbitraris. Hinc demum incipis et delicere, dum tibi alterius comparatione etiam nimis egisse videris, sique in tepiditatem incidis, et incipis remissius agere. Scimus autem, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, et quia maledictus, qui opus Dei negligenter fecerit. S. *Beax. s. Exhort. ad prole.*

Nunquam subsistere, ut S. Gregorius Naz. suavitatis dicens: Optimum esse contendis, cave unquam in via virtutis subsistas, tibi enim, qui a vitiosa vita excessisti, perinde esse puto, consistere, ac si in immo vili gurgitem laboreris. Hinc et Salomon ait: Cum consummaverit homo, tunc incipiet, id est, se inchoasse reputabit, ut Hugo Cardinalis ait, et quasi nihil egerit, agere illa incipiet. Nec scit mens per torporum veterascere, que semper studet per desiderium inchoare. S. *Gregor. Naz. in Sermis. Eccl. xviii.*

In libello quodam apoplegmatum ex Arabico a Druso translato, inter alias sententias hæc quoque recensetur: Homo sapiens est, quamdiu querit sapientiam, ubi autem putat se ad ejus enclimen pervenisse, desipit. Sed et S. David: Beatus vir, inquit, cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit. Ps. lxxxviii.

At vero quenam sint hæc ascensiones, quas servus Dei in corde suo disponit, per quas tandem beatus evadit. S. Hieronymus his verbis declarat: Ille disponit ascensiones in corde suo, quoniamque quotidie in priora extenditur, et præteritorum obliviscitur.

Odium Dei adversus tepidos considerare, quod patetice S. Bernardus sic proponit: Simplex natura simplicitatem cordis exquirat. Denique, et cum simplicibus sermocinatio ejus; vir duplex animo inconstans est. Non potest, quem queritis, inventi ab his, qui ad tempus credunt, et in tempore tentationis recedunt. Eternitas est, que, nisi perseveranter quaesita, non invenitur. Vae peccatori terram ingredientis duabus viis! nemo enim duobus dominis servire potest. Ne hæc quidem dupliciter amat integritas illa, perfectio illa, illa plenitudo; indignum est enim ei, ut inveniantur se præbeat, nisi perfectio eam quaerit corde. Cæterum si odibilis est canis reversus ad suum vomitum, et sæpote in volaturo luti, sed et ipsum quoque, quem invenit tepidum, ex ore suo evomere incipit Deus; simulator et proditor ubi parat? Si maledictus, qui facit opus Dei negligenter, qui fraudulentus fecerit, quid meretur? Fugiamus hæc dupliciter, charissimi, et a fermento Pharisæorum omnimodo caveamus. Si non volumus frustra querere Dominum, queramus veraciter, queramus frequenter, queramus perseveranter; ut nec pro illo queramus aliud, nec cum illo aliud, nec ab illo ad aliud convertamur. S. *Beax. serm. II de Altit. cord.*

Dona collata considerare, nam ut sapienter S. Laurentius Justinianus advertit, divinum atque naturale jus, nec non et humane leges clamant, ut, cui plus dilectionis et muneris largitum est, tanto amplius exigatur ab eo, et tanto magis ingratitude vitio quisque sit reus, quanto contra honorem, voluntatem et præcepta sui largitoris senior atque potior existit. Propter hoc rationalis creatura, que præcelsis nobilitate nature et gratuitis donis sublimata est, plus omnibus suo debet famulari conditioni; debet quippe ipse homo infatigabiliter exercere se, quatenus ad cognitionem beneficiorum Dei valeat pervenire. S. *Laur. Just. c. IV de Dic.*

Premium ab oculis ponere; ut Bellouacensis suavitatis his verbis: Fructus alliciens, scilicet spirituale premium, et æternum

quod ad remissionem tendit fervoris, non multo labore potest acquiri, nam quasi pro nihilo lucrari potest homo plus quam valeant omnes divitiæ et omnia regna mundi, scilicet gratiam et gloriam, de qua Psalmista ait: Gratiam et gloriam, dabit Dominus. In libro *Judicum*, cap. xviii, legitur, eos, qui in Laïs abierunt, post reditum suis dixisse compatriotis: Surgite ascendamus; villimus enim terram valde opulentam et uberem; nolite negligere, nolite cessare, curamus et possideamus eam, nullus erit labor. Quando enim non jam spes præmii, sed illius aspectus nos allicit, nullus proprus sentitur labor. Unde S. Augustinus ait: Attendis, te habere laborem, sed attende qualem ille requiem pollicetur. Numquid cogitare poteris? Si illum posses cogitare, videres, te nihil laborare ad compensationem. Idem quoque S. Doctor, alibi in Epistola quadam inquit: Omne opus leve fieri solet, cum ejus premium cogitatur, et spes præmii solatium est laboris. *Bellov. Spec. I. III, p. VI, dis. IV.*

ASCETICA.

Cum vitium hoc, si nullum aliud, his possimum, qui virtuti ac perfectioni student, periculosum sit, merito etiam Asceta in extirpationem illius totis viribus incumbere, et, quoniam *Tepiditatis* potissimum nomine apud viros Deo sacrosati exprimitur, tria de illa specialiter advertere debet.

Primo itaque nosse debet, quid sit tepiditas ista, et que sint indicia illius; nimirum quod aliud nihil sit quam remissio fervoris in prima conversione concepti; nam, ut S. Bernardus sapienter advertit, tepescimus processu temporis fervore conversionis nostræ. Paulatim refrigerat charitas, abundat iniquitas, ut consumemus carnem, qui spiritu cooperamus: insula enim est, ut minus ex sciamus, que a Deo donata sunt nobis, indevoti pariter et ingrati. Timorem Domini relinquimus. Religiosam omnimodis solitudinem, verborum, curiosi, facili etiam detractores et murmuratores, vacantes vigiliis, frigidantes labores disciplinae, quoties sine nota id licet, quasi vero confestim sit etiam sine noxa. S. *Beax. serm. III de Annunt.*

Secundo nosse debet, duplicem esse tepiditatem, de qua S. Antoninus sic loquitur: O mala tepiditas, que vere spem conversionis abscondit, sed illam dico malam, que calorem seipitur, non autem, que præcedit;

que ad remissionem tendit fervoris, non que ad ferocem disponit. Aqua enim, que debet calefieri, prius tepet, quam caleat. Et ista tepiditas non est mala, quia tendit ad bonum; demum postquam est calida effecta aqua, si igni non adhererit, iterum ad teporem descendit. Hæc tepiditas mala est, que tendit ad frigidum, et citius congelat in glaciem, quam si calida nunquam ante fuisset; natura enim fortius agit, ubi majorem resistentiam sentit; qui enim aliquando fuit bonus, igni divino applicatus, et paulatim inde recedens, calorem illum non outrit, sed remittit et ad talem obstinationem descendit, quod in stomacho divine digestionis, ubi separatur pretiosum a vili, bonum a malo, stare non potest. Hoc autem accidit omnibus spiritualibus, qui nunquam stant posuerunt ad austrum, et postea se retro vortunt, in inchoata positentia vel religione non se coæservantes. S. *Axros. p. I, t. I, II, § 3.*

Tertio nosse debet gravitatem hujus morbi, ut ad ejus curationem suscipiendum tanto vehementius incitetur. Quam quidem gravitatem colligere potest ex eo, quod juxta SS. Patres tanta sit potentia et vis hujus tepiditatis, ut, quem semel absorbit, semper ferere relinquit. S. *Thom. II, q. v, art. 1, 3.*

Quarto nosse debet, quomodo tepiditas peccatum mortale sit; id quod S. Thomas suo more clare explicat sequentibus verbis: Potest dupliciter contingere, quod negligentia sit peccatum mortale; uno modo ex parte ejus, quod prætermittitur per negligentiam; quod quidem si sit de necessitate salutis, sive sit actus, sive circumstantia, erit peccatum mortale. Alio modo ex parte cause; si enim voluntas in tantum sit remissa circa ea, que sunt Dei, ut totaliter a Dei charitate deficiat. Ista negligentia est peccatum mortale; et hoc præcipue contingit, quando negligentia sequitur ex contemptu. Idem Angelicus Doctor, in alio quodam articulo, differentiam explicans que est inter peccatum veniale et mortale in communi, ad acediam deveniens inquit: Motus acedie in sola sensualitate, quandoque est per repugnantiam carnis ad spiritum, et tunc est peccatum veniale; quandoque vero contingit usque ad rationem, que consentit in fugam et horrorem et detestationem boni divini, carne contra spiritum omnino prævalente, et tunc manifestum est quod acedia est peccatum mortale.

Quinto nosse debet, quo præcipue tempore hæc acedia oppugnet; id quod S. Anthonius sat clare indicavit, dum dixit: Tali suggestit demon hæc acedia cogitatio- nium inlempentem, nempe alio ut emigret, et quia tempora omnia, et labor omnis vacua sibi erunt, et frugis bonæ inaniam, ut se ad alia conferri loca. Et paulo post subdit: Si quando demon hæc ex aditu cœliæ non quieverit ex trude, tunc hora maxime Com- munionis ipsum adoeitur, ut opus mentem dissipet, et in diversa alligat. A tota laudibus divinis, mentem reddidit vacuum bonæ operationis, et ab omni fruge alienam, quæ hæc quid aliud operatur, quam iners otium, et secordia animi lentescens? Neque hæc maligni spiritus quiescit astutia, siquidem, ut religiosam in via Dei negligentiam desiderique reddat, negotiorum tempora- rum curis ipsam illaqueat. Unde idem subdit Auctor: Talem in posterum mundi negotiis curat obstringendum, atque ita irrefectum, velut oress perfecta seorsum inest, et decipit istis occupationibus, quousque tandem detrahatur a fastidio monasticæ professionis. S. ANTHON. hom. xxvi de Aced.

Sexto nosse debet, cur tam difficulter eue- ritur hæc morbus; id quod S. Bernardinus his verbis indicavit: Reputant se (frigidum et acediosum) sanctos, et in peccatis non adven- tiant, dicentes: Quis aut quæ peccata com- misi ego? Nunquam violavi virginem, non adulteravi, non incedendi sacras ardea ele, Quid mali feci? Et sic isto modo se exornat tepidus, non videns, quod tunc intricatus est, etc. Horum status est periculosior om- nibus aliis, quia melius est esse facinorosum, quia secleratus cognoscens se pessimum, tremit dicendo: Heu miser, quod mala feci! Essam mille mortibus dignus, et sic sepe se humiliat Deo, flendo de peccatis suis. Tepidi sunt ad instar panni nigri, in quo non bene videntur macula, et in albo panno om- nis macula quantumcumque parva discer- nitur. In progressu vero ejusdem sermonis inquit idem Bernardinus: Magna est re- prehensibilis est egritudo tepidorum, qui se justos putant, cum sint peccatores, et si quid boni habent in se, non Deo sed sibi at- tribunt. S. BERN. hom. iv, serm. vii, p. 3.

Septimo nosse debet, cur tepidi magis, quam frigidi, Deo sint exosi et abominabiles, cujus rationem Mansi sequenti discursu indi- cat: Mysteris plena sunt illa *Ecclesiastici* verba: Melior est canis vivus leone mortuo,

verumtatem licet ab omnium sapientissimo homine, quem mundus habuit, hæc verba dictata fuerint; prima tamen facie videtur, pellem leonis mortui incomparabiliter magis appetendam esse, quam canem vivum quemcumque. Hugo Cardinalis igitur tex- tum illum in sensu mystico his verbis ad nos- trum exponit propositum, inquis: « Melior est canis vivus, id est, peccator penitens, leone mortuo, id est, quam justus torpescens. »

Cujus hæc potest esse ratio; quia anima, que vivit in gratia, si a vita spirituali remittat, et tepide vivat, ab amicitia Dei de- sidendi periculum incurrit. Unde in *Apoc- lypsi* dicitur: « Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus, sed quia tepidus es, et nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo. » Verumtatem videri non immerito posset melioris conditionis esse eum, qui tepidus est, et non frigidus, quia frigidus nullum prorsus calor gradum participat, sicut tepiditas, similiter secun- dum allusionem moralem salus est, animam quandam certam peccatis levioribus, quam unico mortali esse obnoxiam. Verum- tamen optime dicitur: « utinam frigidus esses! » quia ex tepiditate perniciosissima quædam nascitur consequentia, quando enim quis cum fervore Deo servit, ac demum in ejus servitio relaxatur, et in medio spiritualis vite defatigatus, cepta spirita- lia exercitia intermittit, non solum ut pluri- mum ad pristina redit peccata, verum etiam aversionem quandam concepit a facienda penitentia; unde Apostolus ait: « Impossi- bile est, eos, qui semel illuminati sunt, gas- taverunt etiam donum cœlestis, et participes facti sunt spiritus Sancti, et prolapsi sunt, rursum renovari ad penitentiam. » MANSI, dis. vii, n. 4.

Oculo nosse debet legitimum per solida et efficacia remedia morbum hunc curandi modum; qui quidem modus in sequentibus industriis consistit. 1. Ante omnia conetur tollere radicem morbi, et quia plerumque hæc tepiditas ex inordinato amore, seu concupiscentia alicujus rei create oritur, hæc efficaciter subtrahere studeat: aliqui enim frustra alia media adhibebit. Late porro ra- dicem hæc indicavit Mansi sequenti discursu: Filii Ruben et Gad defatigati, ulterius progredi nolentes, coram Moysè comparuerunt, rogantes ut illos in loco, qui ad pas- cenda animalia copiosissimus erat, remanere permitteret: « Regio enim uberissima est ad

pastum animalium, et nos servi tui habemus jumenta plurima. » Ecessi tibi veram eussam, ob quam homines in via Dei contemp- cunt, ob nimiam videlicet adhesionem ad bona terrena. Unde S. Philippus Neriis di- cendo consueverat, quod quantum de affectu suo homo tribuit creatoris, tantumdem de eodem affectu suo admittit creatori. Acediosus igitur et pigri cum Ruben et Gad pro nihilo habuerunt terram desiderabilem, quia bonis terrenis intenti, cœlestia bona nihil faciunt. MANSI, dis. i, n. 6.

2. Medicorum more suaviora quædam illi remedia proponat, quæ sunt imprimis oratio ad Deum, uti suavit S. Augustinus di- cens: Agnosce te in illa tentatione tedii, cum ades, et clama ad Dominum, ut de ne- cessitatibus tuis etiam hic liberet te. Et de hac tentatione liberatus cum fueris, confiteatur illi miserationes ejus. Deinde suadet illi, ut ipse quoque Deo cooperetur, et pro vilius resistat acedie, honestis occupatio- nibus se operando. S. AUG. in *Psalm.* cxi.

3. Si hæc nihil proficiant, severiora et magis amara remedia adhibeat, ostende- do ei, in quomodo malo statu versetur et quanto periodo, ne evomat ex ore Dei, et vocatione sua excidat. Jubeatur consi- dere, quid in vite termino de hoc suo vivendi modo sit sensurus, revocenturque ei in memoriam illa S. Bernardi verba: Quis ille pavor erit, o anima mea, cum dimissis omnibus, quorum tibi est tam jucunda presentia, tam gratus aspectus, coha- bitatio ipsa tam familiaris, sola ingrediens incognitam penitus regionem, occurrentia tibi calervatim rure leterrima illa monstra videbis? Quid tibi in die tante necessitatis occurret? Quis tibi dabit a rugionibus prepara- tis ad esum? Quis consolabitur? Quis de- duet? S. BERN. serm. in *VI Tribulatio.*

Imo moneatur, ut hanc suam miseriam ex aliorum tepidorum vita cognoscere stu- deat, sicut S. Gregorius suavit his verbis: Scribitur in Job: Considerate semitas The- mo, Austri, inquam, sive teporis, quia in nobis nimis didicenda credimus, quam sint turpia, in aliorum actibus cognoscimus. Sicque fit, ut ad semetipsam mens redeat, et agere, quod reprehendit, erubescat; quasi enim a speculo fecla facies displicet, cum mensurata simili, in seipsa, quod averteret, videt. Denique si tepiditas hæc nimis actus radices fixisse videtur, imitetur exemplum illorum medicorum, qui in simili casu len-

giorem curam per acidulas vel alias medici- nas suadet, horteturque, ut in solitudine spirituali secedens, sacris exorcitationibus vacet, et, tum ex peccatorum suorum, novissimorumque seria meditatione, tum ex vili- na passione Christi considerata, aliisque piis exercitiis in hoc recessu obiri solitis, ignem et fervorem charitatis in se ascendat quo tam noxiam tepiditatem fuget. S. GREG. in cit. loc.

CONCEPTUS PREDICABILES.

Ex occasione thematis: « Cum autem dormirent homines, venit inimicus ejus, et supereminavit zizania. » ostendi possunt mali fructus acedie, et zizania, que interea in mente hominis velut agro seminantur a dia- bolo. Videlicet. 1. Malitia seu delectatio bonorum spiritualium. 2. Rancor seu indignatio erga personas inducens ad bona spiri- tualia. 3. Torpor circa præcepta necessaria. 4. Pusillanimitas ab arduis consiliis, 5. Desperatio suo recessu ab ultimo fine. 6. Curiositas et evagatio ad objecta illicita. 7. Verboritas, dum per colloquutiones vanas solatium queritur. 8. Instabilitas in locis et propositis mutandis. 9. Tristitia ex carentia veri solatii exorta. 10. Inquietudo mentis, dum nihilque pacem et quietem querit, et nusquam invenit. Excitentur præmiè auli- tores, ut somnum acedie excentientes vigi- lent, caventque, ne inimicus ejusmodi zizania supereminans triticum bonorum operum subleat, et perdat. MART. xiii, 23.

Abios effectus acedie adducit, et fusius explicat Marchantius, nempe teporem, molli- tatem, somnolentiam, otium, distationem, tarditatem, negligentiam, inconstantiam, quos vide loc. cit. MANSI. *Hor. Post. tr. vii.* loc. 4.

Ex occasione thematis. « Domine, precor meus jaceat paraliticus in domo, et male torquetur. » MART. vi.

Potesit acedia paralysi comparari. 1. Quia ut paralysis omnibus prope membris san- ctitatem et virtutem movendi aufert; præcipue vero pedes a gressu, manus ab opere, corpus a motu impedit. 2. Quia acediosus ut paraliticus ab aliis semper movei et portari debet, valdeque molestus est Deo, SS. Angelis et cœlitibus, superioribus, aequalibus et inferioribus. 3. Quia non mi- nus quam paralysis est malum valde diutur-

num et prope inenarrabile. Unde merito vocandus Christus, ut curet. Vocabitur autem, si frequenter velut liberalissimus premiator honorum operum et laborum, vel ut severissimus vindex ignavie aliorumque peccatorum consideretur; si enim de quovis verbo otioso tam rigide rationem se exacturum dixit, quanto strictiorem de operibus non otiosis duntaxat, sed etiam tam graviter malitiosis exacturus est!

Ex occasione thematici: « Quid hic statia tote die otiosi? » *MATT. XX, 6.*

Dici potest, Christum, sicut variis horis otiosos invitavit ad vineam, ita indicare voluisse varios esse hominum status, qui aecidia sunt subiecti. 1. Status est a dolescentibus, « quae vel maxime fugere aecidiam debet, et formicae more congregate, quod in seram aetatem condicere possit. 2. Est a juvenibus, « quae sicut magis ob aetatis et corporis vigorem ad vicia inclinat; ita magis quoque aecidiam et otium velut omnium vitiorum radicem fugere debet. Hinc Salomon monet: Memento Caecloris tui in diebus juventutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis, et appropinquent anni de quibus deus: Non mihi placent. *ECC. XI, 4.*

3. Est a virilis aetatis, qui, ut viribus maxime pollet (unde et homo accepit) ita magis etiam labori vacare debet, quia, cui multum datum est, multum exigitur ab eo. *LEVI. XII, 48.*

4. Est a provocationis aetatis, cui sicut pleniusque varia officia committuntur, ita major quoque incumbit obligatio laborandi pro gloria Dei et subditorum bono; alioqui potentes poterit tormenta patientium, et fortioribus fortior instat cruciatio. 5. Est a senili, cui sicut parum restat temporis, ita vel maxime cogitari debet, ut optime illud impendat, et ad rationem reddendam se preparet. Certe si axioma illud: « In fine vitiorum est motus », alibi locum habet, in senio habere debet. Excitentur proinde hi omnes status, ut Christum vocantem in viciniam sequantur, et promisso denario beatitudinis aeternae dignos se efficiant.

Ex occasione thematici: « Adolescens, tibi dico, surge », *LUC. VII, 14.*

Vel, a surge, qui dormis, et exurge a mortuis. « Dicere potest concionator, se hodie excitatoris munere functurum, et omnes qui somno aecidie immersi sunt, illa formula, qua alieni studiosi excitari solent,

nimirum « Bonus dies Domini studiosi, surgite, tempus est! » excitaturum. *EPH. V, 14.*

Ostendat subinde per sententiam S. Bernardi, supra iam citati, quale sit tempus, videlicet 1. « Ad agendam penitentiam », iuxta illud S. Joannis Baptistae monitum: Penitentiam agite; appropinquavit enim regnum caelorum. *MATT. III, 2.*

2. Ad acquirendam gratiam, iuxta monitum Salomonis: Quodcumque potest facere manus tua instanter operare etc. *ECC. II, 10.*

Et Christi: Me oportet operari opera ejas, qui misit me, donec dies est. Venit nox, quando nemo potest operari. 3. « Ad gloriam promerendam. » Ostendatur proinde ejas magnitudo, et inferatur illud pi aetate: Age quod agis, fideliter labora in vinea mea, ego ero merces tua. *JOAN. IX, 4.*

Scribe, lege, canta, gema, tace, ora, sustine viriliter contraria, digna est his omnibus, et majoribus praelis, vita aeterna. *L. III de Invit. IV.*

V. Ex occasione thematici: « Per agrum pigri hominis transivi, et ecce totum repleverant urticae, et operantur speciem ejas spinae. » *PROV. XXV, 10.*

Dici potest, Diabolum, ut homines in suam potestatem redigat, et in ea retineat, varias munitiones erigere, ut per singula vitia capitalia ostendi potest; unam autem erexisse in medio agri; hanc intra terram habere cavernas pro millibus eam propugnans, undique cinctam esse spinis, adificatum in eo templum Priapo, cui Asinus pigrorum symbolum offerri consuevit, praepugnari autem a quatuor cohortibus aca spaciabus; nimirum ab adolescentibus voluptati deditis; a negotiatoribus lucro agendo, et divitiis emulandis intentis; a tepidis clericis et religiosis, et a desperatis peccatoribus; haec enim hominum classes potissimum aecidie sunt subiectae. Explicentur postea singula hujus propugnaculi partes, dicaturque 4. In agro extructum, quia inter optimas merendi occasiones committitur haec aecidia. 2. In terra habere cavernas, quia homines aecidiosi pleniusque toti sunt terrenis cupiditatibus immersi, ut qui coelestibus deliciis careant. 3. Spinis cinctum esse, id est, actionibus infructuosus, et quotquot bos tangunt, maxime autem ipsos auctores pungentibus, eorumque conscientiam vellentibus. 4. Templum Priapo adificatum, quia

tales seipso eidem tanquam pigrum asinum immolant, et pro Deo ipsum venerantur. 5. Propugnari a diestis quatuor hominum generibus, quia cum in us praecipue inveterata sit aecidia, merito illi quoque eandem praee aliis propugnare dicuntur. Ostendatur dein, quomodo hoc propugnaculum expugnari debeat, scilicet ignem fervoris applicando spinis, quibus cinctum est, hunc autem ignem de caelo petendum, considerando praemii magnitudinem, quod fervori hinc promissum est.

Ex occasione thematici: « Vade piger ad formicam, et disco sapientiam »: Ostendi potest, quomodo aecidiosi sedulitatem a formicis discere debeant. 1. Ut, sicut formica sunt providae de futuro tempore, ita et ipsi non ad praesentem duntaxat brevissimam vitam, sed etiam futuram oculos conjiciant, sibi que pro ea mature et copiose provideant. 2. Ut, sicut formica nunquam est otiosa, sed onera etiam majora, quam ipsa sit, portat; ita etiam aecidiosi seipso vineant, et semper utili labore, licet importabilis videatur, se occupent. 3. Ut, sicut formica suos labores, et grana sollicito conservat, detruendo, ne germinet; tempore pluviae abscondendo, ne maderata putrefiant; tempore sereno ea soli exponendo; ita et ipsi opera sua bona pari sollicitudine custodiant, eaque tum a pluvia vanae gloria defendant; tum soli justitiae per legitimam intentionem exponant. 4. Ut, sicut formica tum constans est in labore; ut etiam in silice vestigia relinquit; ita et ipsi perseverent in laboribus usque ad finem, ut salutem consequantur. 5. Ut, sicut formica una alteri sua grana communicat; ita et ipsi sua bona ex charitate aliis libenter largiantur.

Ex occasione thematici: « Omnem malitiam docuit otiositas. » *ECC. I, 27.*

Ostendatur, quo modo vere pigritia, et otium omnia peccata doceat, discurrendo per reliqua sex peccata capitalia, et demonstrando, quomodo 1. Superbiam doceat, dum pigri meliores se aliis aestimant, sibi que ab aliis serviri cupiant. 2. Avaritiam, dum hoc ipso, quod laborando propria bona acquirere noliunt, aliena appetunt. 3. Invidiam, dum de aliorum prosperitate laboribus suis parts tristantur. 4. Gulum, dum spiritualibus carentes solatiis, carnalibus inhiant voluptatibus, et tempus edendo et bibendo fallere conantur. 5. Luxuriam, dum caro sicut equus otiosus et bene

pastus, lascivire incipit. 6. Iram, dum graviter succensent et indignantur illis, qui ipsos ad laborem, et saniora consilia incitare moluntur, ut vere impleantur in illis, quod olim Christus de immundo Spiritu dixit, quod scilicet inveniens domum vacantem assumat secum septem alios Spiritus nequiores se. *MATT. XX, 0.*

MISCELLANEA.

FUGA. — S. Chrysostomus responsionem considerat, quam Christus duobus fratribus sibi perquam dilectis tunc dedit, quando per matrem suam primas, in regno suo, sedes postulatur; aiebat enim: « Non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo. » Quasi diceret: laboribus coronas propono, et laboribus honores, et praemia sudori. Haec apud me commendatio valet maxime, qui ad operum exhibitionem promanat; viderne non frustra dixisse, nec ipsius esse, nec Patris, sed eorum, qui decerant, labores exantlant, et molestius conficiantur? Vides, fieri non posse, ut ex illis, qui otiosi sunt ac desides, et supini jaacent, ullus aliquando salvus fiat? S. CHRYS. hom. de Petit. fl. Zebel.

Considerandus est, inquit Josephus Mansi, textus ille sponsae, quando dixit: « Ego dormio; vox dilecti mei pulsantis: aperi mihi, sonor mea. » Anima enim ista obdormierat, id est, negligenter et tepide vivebat; quam proinde Sponsus Coelestis a cordis sine somno excitare volens, fortiter inelamavit, suasque inspirationes immisit, anime quoque fores, ut aperiret, pulsavit, ut his aperiatis liberum ad oer aditum acciperet. Motiva vero aperiendi haec adduxit: « Quia caput meum plenum est rore, et cinicini mei guttis nothum. » At vero quid inter se commune habent ros, et invitatio, quia sponsus dilectum suam a pigritiae somno expergefaceret satagit? Responderi quidem posset, Christum haec verbis innuere voluisse, quod ejus tepiditas totidem spinis suum transigeret caput, quot erant transgressiones viciales; per guttas rosis denotate, quia etiam haec culpae, quando sunt deliberatae et voluntarie commissa, ei displicent. Aptius tamen ad praesens propositum nostrum respondemus, quod scilicet per hunc rorem pigritia et aecidia denotetur; quia sicut ros non nisi caelo sereno, et sub aere temperato, id est, non

nimis calido, nec excessivo frigido stillare solet, ita ros tepiditatis non descendit in animam, nec in orationibus majoribus, id est, in fervore spiritus, nec pariter tempore rigidissimi frigoris, scilicet quando est tribulata et tentata, sed tunc vel maxime stillat, quando se corbo sacro gratie frui censet, et quasi securam se reputat: ex hac namque securitate presumptionem quamdam concipiens, fervore clarificatis et devotionis relaxatur. Hic ros mysticus caput Christi, ut ita dicam, effudit, et ideo lamentatur, dicens: « Quia caput meum plenum est rore » etc. Imo hic dicitur stomacho pariter communicari videtur, dum eadem vomitum eviscat et nanscam: « quia tepidus os, incipiam te emovere ex ore meo. » *Maxi, dis. vii, n. 6.*

Inter omnes alios antiqui Testamenti Heroes, duo fuerunt illustrissimi, alique deo a Deo in celo et in terra, prae aliis sublimati,ambo enim primi sunt in Genealogia unigeniti Filii sui. Liber generationis Jesu Christi, Filius David, Filius Abraham. Ambo quoque fuerunt prae cunctis aliis generis humani accepti et privilegiati, eo quod maxime in eius obsequio ferventes se probaverunt, Vix enim Abraham a Deo vocatus fuerat, dicens: « Erodero de terra tua, et de con- gatione tua, et de domo patris tui, et veni in terram quam monstrabo tibi: cum eis autem nulla dilatione egressus est, sicut precoratur et Dominus. Quando in Mambra juxta flumen tabernaculi sedebat, inter eos otiosus videri potuisset, maxime cum tempus meridianum esset, quod homines dormire solent: At vero, ut S. Ambrosius bene observat, ante ostium sedebat Abraham, sedebat meridie, quando alii requiescebant, ipse hospitem explorabat adventum, et paulo post subjungit: Studium hospitalitatis studiosissime requirebat. Non otiosus sedet, qui longo aspexit, nec aspexisse contentus, cunctis obviam. Festinavit occurrere, quia non satis est recte facere, nisi etiam maturos pedes facias. Festinantur manducare Pascha lex jubet: uberioris enim fructus habet celebrata devotio. Discite, quam impiger esse debetis. Sed et David ardentissimum se dei amorem ostendendo dei sibi cor iteratum fuit, juxta illud: « laevi hominum secundum cor meum. » *ib. disc. xi, n. 4 et 5.*

Zacharias Propheta dei, de adventu Filii dei, Messie promissi, inquit: « Ecce ego adducam servum meum Orientem. » Et in cap. vi ejusdem Prophetae pariter inquit: « Ecce vir

Oriens nomen ejus. » At vero dic, sodes, si nosti, cur Propheta Messiam venturum potius orientis quam occidentis nomine appellat, maxime cum eo sine venisset, ut mundum moriendo redimat? Respondetur, Prophetam dicere velle, quod Messias, tanquam verus sol justitie, in horizonte hujus vite mortalis, velut sol quidam, claraque lux promissionis sit, que semper crescit et adaugetur, usque ad meridiem. Quasi lux splendens procedit et crescit, etc. Unde Christus, ad nostram doctrinam, videri debeat, quasi crescere in sapientia et etate, et gratia, id est, ut S. Bernardus declarat, secundum quod apparebat, intelligendum est (a principio enim perfectus, a principio plenus fuit spiritu sapientie) ad instructionem fiduciam, qui in perfectione et spiritu semper crescere debent. S. Paulus Philippensibus sensum, quem de semetipso habuit, his verbis exponit: « Fratres, ego non arbitror me comprehensisse. Unum autem, que retro sunt oblitiscens, ad ea vero que sunt priora extendens me ipsum, ad destinatum persequor brevium superne vocationis dei in Christo Jesu. » Quicumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus. *Idem, disc. xi, p. 1.*

Ecclesiasticus apta quadam similitudine distinctionem declarat, que est inter illum, qui semper in spiritu proficit, et inter alium, qui contentus est remanere in eo statu, in quo est, nec ulterius proficere desiderat: dicit igitur: « Homo sanctus in sapientia manet sicut sol, nam stultus sicut luna mutatur. » *EccL. i, xxvii.*

Sol autem, ut in principio diximus, quando ab oriente oritur et exurgit, semper altius et altius ascendit, suosque luminosos radios diffundit: luna autem, quando luminosissima est, tunc declinat et deficit. Et ideo Ecclesiasticus appellat illum « luminare, quod terminatur in consummatione. » Hec autem est multorum spiritualium ingens stultitia, quod postquam ad eminentes virtutis gradus pervenerunt, jam se securos esse existunt, quod amplius non deficient, nec retrocedent, et ideo sibi sistunt, et in precedentibus feru- voribus insepescunt, donec omnimoda sequatur spiritalis vite nansen. Hi autem, qui tales sunt, insignem illam S. Bernardi, in Epistola quadam traditam, susculent doctrinam, dicentis: Quod si studere perfectioni, esse perfectum est, profecto nolle proficere, deficere est. Ubi ergo sunt, qui dicere solent: Sufficit nobis, nolumus esse meliores,

quam patres nostri? O monache, non vis proficere? Non vis ergo deficere? Nequaquam. Quid ergo? Sic mihi, inquis, vivere volo, et manere in quo perveni, nec pejor fieri patior, nec melior cupio. Hoc ergo vis, quod esse non potes. Quid enim stat in hoc saeculo? Et certe de homine specialiter dictum est: Fugit velut umbra, nunquam in eodem statu permanet. S. *Bern. Ep. cclxii.*

Inter alios antiqua legis ritus, quibus Deus ab electo populo suo honorari collique volebat, non infimus ille est, quo jussit super tabernaculi mensam duodecim perpetim asservari panes, quos propositionis panes appellatos, calidos esse, omnique die renovari per duodecim alios pariter calidos substitutos precepit. Merito admirandini decretum. Numquid enim Deus ille, qui de seipso testatur, inquis: « Ego sum panis vivus, a nuncupio ille, inquam, hujusmodi indigestibile alimento? Minime quidem: sed figurative panes illi duodecim, totidem significabant tribus populi Hebraei, qui inter omnes mundi nationes unius veri dei lumen possidebat, eique debitum prestant obsequium. Per illam igitur duodecim panes calidos habentem mensam denotabat Dominus, quod populum Hebraeorum suo in cultu ferventem esse vellet, ne utique frigidum aut pigrum. Hosque ipsos panes quotidie renovari voluit, ut scilicet indesinenter bona nobis proposita renovanda, nosque ipsos ad multiplicata virtutum ad perfectionis exercitia absque ulla defatigatione, aut tepiditate, excitandos esse doceretur, eam imitaturi amoris divini sponsam, que anime electe figura, nunquam descendens, aut subsistens, sed semper ascendens exhibetur: de ea namque dicitur: « Que est ista, que ascendit etc. Trabis me post te, curramus in odorem argemontorum tuorum. etc. » Quae omnia verba prophetis, progressus, et incrementi spiritualis sunt expressiva. Indefesse eam ad exemplum nostrum insentis est Apostolus, qui de se ipso veniente gloriabatur: « Sic curro, non quasi in incertum. » Ideoque Augustinus hoc salutari nos omnes munit consilio, dicens: Nemo dicit: sufficit, justus sum. Ubi dixerit: sufficit, inhasit. Attende Apostolum, cui non sufficit. Ille currit, tu hiesisti? Ille dicit, se nondum perfectum, tu de perfectione gloriaris? Id quod S. Bernardus, in quadam Epistola, pariter nobis inculcare nititur, dum ita scribit: Nemo quippe perfectus, qui perfectior esse non appetit, et in eo quippe

perfectiorem se probat, quod ad majorem tendit perfectionem. (*Maxi, dis. xii, n. 14.*)

Democritus aliquando interrogatus: Quare industrii ab ineritibus differant? respondit: Quia impii a piis, spe nimirum bona: laboribus quippe incumbens, sine industria sperat premium amplius sum: ignavus autem desperans, nullam habet honorem futurorum spem, qua fulciatur. Homo lenis piger et iners merito timere debet, ne tanquam palea in aeternum et inextinguibilem concitatur inferni ignem, juxta illud: « Paleas comburetur igne inextinguibili. » In *Theatro vii. lum. tit. Ignavia.*

Bellocensis factum quoddam refert curiosum, quod contigit eundem, qui in suis agriculturae laboribus socors et negligens, et consequenter ad paupertatem redactus erat: hic etenim ad vetulum quendam, que apud omnes venerat, andebat, accersit, ab eodem exploraturus, unde mala ejus sors derivaretur, que quotidie de malo in pejus abibat, ab eaque aliquod ad conciliandum sibi rerum suarum prosperitatem remedium poposcat. Illa circumspiciens eum, notavit illum mala oppressura pigrum, et dixit: Quod mane surgeret, et attenderet quid primum ei dicerent hirundines aut corvices, cum primo surgerent: similiter hoc idem attenderet, cum zero iret cubitum, et ad eam rediret, et dicta harum avium referret. Quod cum attendisset, rediens ait, quod voces dictarum audierat, sed non intellexerat, quid vellent ei dicere, vel quid garritis earum significaret. Tunc illa ait: Dixerunt tibi, si intellexisses: Cuba tarde, et surge cito, et discurre pro cibo, et habebis blattam in sacco. Si non dixerunt hoc tibi verbo, dixerunt tamen exemplo suo, quia ejusmodi aves mane surgunt, et tota die discurrunt, et per multum laborem sibi necessaria acquirit: unde et tu fac similiter. *Bezzov. disc. iii, Spec.*

Jeremia Propheta orbi fatali stragem, calamitosamque ruinam inde potissimum illatam affirmat, quod officii sui obligationes oblitus tantum, ac performatorie assidit, levibusque passibus momenta suorum delictorum pertransiit: « Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est, qui recogitet corde: » ait ille, *cap. xvi, v. 41.* Unum hoc totam in ruderata detraxit terram, quod non fuerit, qui fixis cogitationibus pensaret, quam multis et magnis modis Deo servire obligati omnes essent. Notandum in his, quanto cum mysterio Propheta terre appellatione donet homi-

nem, qui non reddit fructum, quem debet Domino, cui tam magnum in modum est obnoxio. Quoniam præcipua causa sit, quod terra non satis fructificat, neque respondet expectationi ejus, qui tritici semina illi credidit? Ea nempè, quod nec aratro, quantum par, subicitur, nec vomere satis prosinditur, ac perstringitur, ut exurgere in culmos grana, atque in spæcis explicare sese possint. Nam ut bene dicendi magister Hispanus Quintilianus, lib. X, c. iii, ait: Terra illic effossi generandis, atendisque scabinibus fecundior est. Quæ vero leviter solum, et secundum superficiem, tantum tenuiter rumpitur raditurque magis, quam sulcatur, ea seminis jacturam facit, et dominum suum labore defraudat, sudoremque illius plerumque laedit, et lassitudinem frustratur, ad hunc modum vitio hominum fit, inquit Jeremias, quod terra vastatur, quia nullus est, qui recogitet corde, aratrum meditationis non penetrat terram pectoris, obligationum suarum momenta nemo satis expendit, nec quisquam est qui animam, ut debet, advertat ad statum, cui se consecravit. Quid enim non a se obtineret homo, si altius seipsum scrutaretur? Div. Nrs. p. I. Polit. c. vi.

Propheta regis de Hebræis dixit: « Quem admodum Patres eorum conversi sunt in arcum pravum, » Psal. LXXVII, 37. Hoc est, non degenerant improbi illi et perfidi a majoribus suis, sed pro eorum more et pravi arcus solenni ad insidiam sunt conversi. Quid voluit his verbis indicare Propheta? S. Bruno sic exponit illum versum Davidicum: Arcus pravus, cum prius intenditur, aliquantulum eiecit, postea vero paulatim remittendo ex toto deficit. Sic et ipsi prius in præceptis Dei valde intenti, et aliquantulum operati, paulatim remittendo ex toto defecerunt. Vitiōsus arcus cum jaculum unum, alterumve eiecit, prorsum dissolvitur, ut nullas sit illius deinceps ad explosionem usus: sic et Hebræi olim, et hodie Christiani plurimi sunt, fueruntque arcus pravi, qui cum initio essent firmi et validi, postea sunt laxi et ignavi, et oscitabundi ac remissi. Quanta sepe asperitate macerant aliqui carnes suas inter prima virtutis rudimenta! Quam acriter mortificant suas passiones! Quam crebro adeunt Sacramenta! Quam sunt observantes silentii! Quam amantes laborarum et recessus! At quam cito hæc omnia intereunt! Quam facile desistant! Communis hæc multorum est infelicitas:

prius in præceptis Dei valde intenti, et aliquantulum operati, paulatim remittendo ex toto deficiunt. Idem, in *Vit. Aboch.* l. I, vi.

DAMNUM. — Vita nostra stationi bellicæ assimilatur a Propheta dicente: « Militia est vita hominis super terram, » quocumque autem vel minima negligentia, et oscitantia sufficiens est, quæ nos prædam constituit inimici, multasque ei conciliet victorias; ideoque Vegetius hæc fusius prosequens materiam, tale posterius reliquit documentum: Multa sunt discenda atque observanda pugnantis, quidem nulla sit negligentie venia, ubi de salute certatur. De æterna animæ nostræ salute negotiamur; ideoque qualiscumque etiam minima circa ejusdem assecurationem admissa negligentia, si denique in gravia peccata desinat, penis castigatur æternis. MASSI, disc. XV, n. 7.

Deus olim cum Hebræorum populo omnium primogenitorum oblationem, tam de hominibus, quam de animalibus faciendam præcepisset, ab hac oblatione solum asini primogenitum excepit dicens: « Primogenitum asini mulabis ovis. » Sed quomodo id mysterio factum fuisse putas? Certe non alio, quam quia asinus pigerrimus est iumentum, ideoque tardum habens gressum, ad properandum non nisi sude et fuste abigitur. Audiamus hæc de R. S. Antonium de Padua in sermone quodam ita loquentem: « In asino semper reperitur torpor negligentie, quæ est sententia omnium vitiorum. » Unde dicitur asinus, quasi alta sineas; torpor enim negligentie non alta condescendit, sed per plana semper vult ire; unde, Gen. XXXII, dixit Abraham ad pueros suos: « Expectate hic cum asina. » Pueri sunt pueriles et carnales affectus, qui expectant cum asino torpore et tarditate. S. ANTONIUS PAB. Ser. *in pa. Gen. No.*

Nusquam constat, quod Israelitæ in Ægypto genua sua coram Idolis flexerint, vel in murmurationibus et detractionibus suis iustitiam Dei exasperaverint, præterquam in deserto, ubi cum mulieribus Madianitarum invecunde fornicati sunt, aliisque enormibus excessibus sese commacularunt, in quorum condignum supplicium Deus illos per quadraginta annos velut vagabundos oberrare, et circuire iuste voluit: at vero undecum ortum suum habuit hæc in Israelitis tam notabilis diversitas et alteratio, maxime cum potius in Ægypto omnem debuisse addidicisse impietatem, ubi nil nisi impia

quotidie videbant exempla, juxta illum: « Cum perverso perverteris. » Pro resolutione observandum est, quod paulo ante ex monte Psalmistæ diximus: « Operi sunt iniquitate et impietate sua, quia in labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabantur. » Contrariorum enim est eadem disciplina. Cum igitur in itinere ad terram promissionis, nec quoquam laboraverint, sed inertii otio deliti fuerint, ejus in Ægypto contrarium faciebant, inde consecutum fuit, quod se a tedio vini permisissent. Locutus est contra Dominum et Moysen, cujus unice hæc causa fuit, quia ledere cepit populum itinere et laboris. Mox enim ut hoc rerum divinarum fastidium et nausea apud hunc locum habere incipit, lingua in murmuratione laxatur, et cor ad omnem concupiscentiam et effraem appetitum sese pandit, nec ullum est vitium, quod non seletur. MASSI, disc. III, n. 8.

Quis mysticum Prophete Evangelicæ non obstetecet clamum, dum Luciferum potius in Aquilonis lateribus, quam in quæcumque alia re representat? « Sedit in monte festamenti, in lateribus Aquilonis? » Ventus aquilonaris frigus geluque importat, ideoque pigritia et algoris in divino servitio predominantis est symbolum; hoc autem vitium pulcherrimum Angelorum in naufragio et barathrum conjecit abyssus infernalis; sedere namque voluit acediosus, nec quidquam gratis doneque cooperari Altissimi; ideo enim præsumptuos dicebat: « Sedit. » Idem, disc. IV, n. 1.

Non sine mysterio spiritus infernales a Christo licentiam postularunt ingrediendi Gerasæorum immundissimos poros. Porci enim hominum pigrorum et desidiorum sunt symbolum, siquidem ad nihil aliud attendunt, quam ad se per continuum voracitatem suginandos, absque eo, quod ullum præsent laborem, et lato ac sordibus immergi gaudeant; ita pariter spiritus immundi in hominibus acediosis, commoditatibus vitæ, otio ac pigritia deditis, omne suum gaudium positum habent. Idem n. 2.

S. Job infernalis hujus monstri, quod Behemoth vocat, cante aliquando vestigia seetatis, ubinam delitesceret, nunquam haberet diverticulum, se assecutum fuisse probat, dum ait: « Sub umbra dormit, in secreto calami et in locis humentibus, protegitur umbrae umbram ejus, circumdabant eum salices torrentis. » Quæ ultima verba

admiratione non carent, potius enim credidissent, ipsum superbia sua (per quam gloriatus fuerat, dicendo: Super astra condescendam, similis ero Altissimo) extimulatum, potius ambivise circumdari cedris Libani, vel palmis Cades, vel platanis, qui sunt trans Jordanem, quam salicibus torrentis; hi enim genus quoddam sunt arborum sterillum, et infructuosarum. Cur igitur salicibus torrentis diabolus circumdatus esse dicitur? Nimirum salices, arundines et juncei, qui in stagnantibus nascuntur paludibus, verum sunt pigrorum et negligentie symbolum, a quibus dæmon, tanquam ab obsequiosis simis ævis suis circumdatur. Audiamus hæc de R. Dionysium Cartusianum ita scribentem: Per quod insinuat, quod diabolus in hominibus otiosis et voluptuosissimam sibi constituit in secretis concupiscentiarum latibulis, qui homines contra labores penitentiales et æstus pugnariæ, quibus adversus humanæ salutis hostes pugnatur, umbras coronam deliciarum, et refrigeria passionis acediosæ optant et amplectuntur, ita quod umbra super umbram oritur eis, de quibus cantatur in Psalmo LXXII. « In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur; prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum etc. » Denique cum sint arbores infructuosæ, per quas homines vitiosi a bonis operibus steriles designantur, omnes diabolo se adiungunt, et eum quasi circumdant.

Amalecæ impetum fecerunt a parte australi in Siceleg, et percurserunt; et incenderunt eam igni, et captivos duxerunt mulierulas ex ea, a minimo usque ad maximum, *1 Reg. xxx.* Amalecæ interpretantur linguam animarum, id est, combustionem lacrymarum lingue et devotivæ cupientiæ. Isti a parte australi Siceleg invadunt. Auster est ventus tepidus, de quo *Job, vi.* Considerate semitas Theman, i. Thera Saliba. « Theman interpretatur auster tepidus. Hæc est fluxa et otiosa conversatio vivendi, per quam tentat diabolus; nam cum spiritus immundus domum invenerit remissam et otio vacantem, intrat in eam. S. Ephrem inquit: « Si acciderit fratrem aliquem ad monasticam ac solitariam vitam quocumque occasione venire, et non se vigilantem præberit, protinus et e vestigio devorabit eum diabolus. » Paulo post vero modum insinuat, quod diabolus acedie venenum anime infundit, dicit enim: Inferri in illius ditionem cogitationem accediosæ

die: Hodie otiorior (ita intra se Religiosus loquitur) ut paululum me ipsam reficiam, et eras opus meum prosequar, faciamque duorum dierum opus. Interera in otio versatur. Postero die honestatis hostis demon vehementiorum fratri circumfundit acediam quam die precedenti, in memoriam ipsi preteritum ruyocans diem, atque presentem. S. ALEXANDER PAP. in *Dom. 2. Quod.*

Apud S. LOUAM, cap. XII, recensetur, quid diviti illi generit, qui abundantem collegerat messem, pro cuius custodia granaria implere coactus erat: Cogitabat intra se dicens: « Quid faciam, quia non habeo, quo congregem fructus meos? » Et dixit: « Hoc faciam: destruam horrea mea, et majora faciam, et illic congregabo omnia, que nata sunt mihi. » Dum autem hæc diceret, ab aeterna et prime veritatis opprobriantem terribilem hanc audivit vocem: « Stulte, hæc nocte expectant animam tuam a te, que autem parasti, curas erunt? » Circa quam parabolem historiam quærendum venit, quantum in re miser et infelix hic homo deliquit, quidem non videtur ulla in eo culpa, quod præcavere voluerit, non perirent aut marcescerent sub aperto aere fructus, grano, vel alijs similes segetes, que Deus illi dederat, cur igitur non poterat nova ædificare, quando illa non nisi proprijs sumptibus fabricare intendebat? Sed ecce tibi errorem manifestum, ob quem mæchatur, ut in ejus perniciem ira de celo descenderet, nimirum, delaminaverit in corde suo vitam deinceps transigere otiosam, se cordem et desidem: Unde ait: « Quiesce, hibe, et epulare. » MANSI, disc. VI. b.

Compassione utique dignus est casus ille terribilis, qui ex dispositione facti, qui omnia fecit, uxori Lot accidisse legitur. Etenim manserat hæc in Sodoma tot annis illæsa, vivens et irreprehensibilis, Angelos hospitio exceperat, simulque cum Lot et filiabus suis infamo ex deserto divino effugerat incendium, quando cæca gradientem ira oppressit divina, et versa est in statum salis; que tanti tanque severi supplicii causa? Respondit illis utique, et coactis inhibuit fuisse, non retro oculos convertens flammam aspiceret; quo spreto mandato, respiciens post se, versa est in statum salis. Huiusmodi quidam legem etiam fuisse non nego, sed eam soli Lot infamatum astruo, conformiter ad scriptum textum iniquitatem: Locuti sunt ad eum dicentes: « Salva animam tuam, noli

respicere post terram. » Et interim in eodem capitulo de Abrahamo traditur, quod intatus est Sodamam. Quare igitur infelix illa mulier, dum retro respexit, talem in se concitavit vindictam divinam? Pigritiam segnitierque præferunt animas, que ex Sodome incendio, id est, a peccati aeternaque mortis periculis egressa est, ut ad perfectionis montem gradiatur, passus autem non modo promovet lentos, sed potius etiam retrocedit, nullo ad divinarum legum transgressionem habito respectu. Describitur mores uxoris Lot (inquit Cajetanus) non solum tardando gressu ad sequendum Lot, sed etiam recedendo se ad respiciendum; remanebat simul post Lot senem, contra mandatum Angelis, sed et, si Josepho creditur, non semel, sed sæpe uxor Lot tardabat, vertendo se. Angelus quidem salutem evasione tempore sponderat, sed qua cum conditione, notetis vagantem: « Festina et salvere; » ubi salutem sollicitudini et fervori conjungit, prohibens ne, in procedendo, pigra sit et lenta. CAJETANUS, in c. XIX Gen.

Albanensis diffidentiam, que inter prudentes et stultas virgines intercedit, in hæc verba assignat: Verisimilius est, quod prudentes dormitiant, et non dormiebant. Hoc etiam perlinet ad pendentes, nam cum tenebantur curæ expectationis sponsi venturi, non poterant dormire profunde, quin curæ excitarer, sed dormitabant, id est, periculum et leviter rapiebantur somno, et statim evigilabant; futuræ vero, licet essent in expectatione sponsi venturi, quasi non esset eis aliqua cura, sine sollicitudine dormitabant, et ideo dormire, et non dormitare dicebantur. AMBROS. q. XVI in cap. XXV *Matth.*

Comparatur piger ferro, terra, aquæ, vestis, scholari negligenti, homini stanti et non ambulanti. Ferrum, quod non tractatur, cito ruginatur. Terra, que non colitur, malis herbis generat. Aqua, que non movetur, cito corrumpitur. Vestis, que non portatur, de facili a lima corroditur. Scholaris negligens, qui non adit, de necessitate nihil scit. Homo stans, qui non cavet, facilius cadit quam ille qui semper incedit: sic accidiosus, qui non exerceat se in aliquo bono opere, ideo succumbit vitis, et vincitur lentatione. S. BONAVENT. in *Dial.* tit. I. IX.

MISCELLANEA.

FUGA ACEDIE. — Cum quedam virgo aliquando peteret, quid deo gratissimum in Quadragesima facere posset, et quomodo illud tempus sancte transigere deberet, contingit ut dum templum adit, eidem jam appropinquans, in extasim raptâ immobilis staret videretque clarissimum lucis globum ex Ecclesia prodire, directumque ad eam, medium seindi, luminosis ad ejus cor radijs conjectis: tam subito ea ipso in templi angulo, quo solebat præcari, clamam se cernebat, totumque illud jabat in SS. Sacramentum, quod patens aderat, reciperetur, simulque vocem Salvatoris illa audivit clarissime dicentem: Totus labor tuus, tota utilitas proximo, tota gloria mea. Contigit hoc autem in domo Professæ Poletana. NIEMEN. *Doct. Ascet.* I, LXXXIX.

Abbas Silvanus, cum quidam Feater alios operantes videret et diceret seni: Nolite operari cibum, qui perit; Maria optimam partem elegit; illum cum alijs Fratribus neque ad mensam vocavit, cuiusmodi rogatus ab eo dixit. Tu spiritualis es homo, et non indignus corporeo cibo. Cum ergo ille errorem suum agnosceret, dixit ei iterum senex: Puto, opus habet omnino Maria, per Martham enim Maria laudatur. SREC. EX. ad II, ex. 142.

Veteri apologo fertur rusticus cum curru et bolus in luto nitus hæsisse. Ubi cum gemeret et Hercules open impleraret, adfuit Hercules, et hominem increpans dixit: Abi, manus admove, boves urge, currum promove: Ita Dii oderunt vocati et jivalent; pigros non juvant. DAREX. in *Philos.* I. I, IV, § 2.

Joannes Moschus refert, quod Abbas Athanasius audivit choros laudantium Deum, cumque ipse etiam vellet ad eos ingredi, audivit: Nemo hæc ingreditor, negligens; abite, certate, contamine unitatem sæculi. in *Prælo spirit.* cap. CXXIX.

Alexander Magnus dicere solebat: Regium est laborare; servile est otio et luxu vacare. FABER. con. II in *Sept.* u. 1.

Alphonsus Rex reprehensus ab aliquo, quod manibus laboraret, dixit: Numquid Deus et Natura Regibus frustra manus dederunt? Idem de quovis homine dici potest. Ib. Septuaginta interpretes ad sententiam il-

lam Salomonis, *Prov.* VI. Vade ad formicam, o piger, etc., etiam hæc addunt: Vade ad apem, et discite quomodo operaria est; operationem quoque quam venerabilem facit. Ib. n. 2.

Titus, Vespasiani filius, cum quadam nocte recorderetur in cena, se nihil boni ea die fecisse, ad amicos conversus dixit: Hodie diem perdidit. S. HIERON. in VI *Galat.*

M. Anrelius Imperator dicere solebat, solam illam regionem felicem merito dicendam esse, ubi singuli proprio laboris fructum, et nemo de labore ac sudore alieno vivit. In *epist. ad Pollicionem.*

Demetrius interrogatus, quomodo otiosi a laboriosis differret? respondit, quo pacto impii a pii, sepe nimirum bona. Sperant quippe, qui corpus laboribus exerceant, pingua laborum premia; desides autem semper presentem intuentur paupertatem. POLYASTI, V *Labor.* f. 634.

Idem conspiciens juvenem valde industrium dixit illi: Perge, adolescens, nam optimum senectuti condidit obsonium. Ib.

Diogenes cuidam moventi, ut in senectute quiesceret, dixit: Quid? si in stadio curram et meta jam prope vicinus essem, cum oporteret cursum remittere et non magis intendere? LAER. I. VI.

Aristoteles dicere solebat, artium et laborum radices quidem esse amaras, sed fructus dulces. Idem. I. V, cap. v.

Severus Imp. militum Tribuno symbolum dari jussit: *Laboremus; ostendens hoc patio, quantopere acediam fugiendam judicaret. LACTANTIUS in Polyanth. de labore.*

Rusticus quidam moriturus, ut filios ad laboris amorem et fugam acedie incitaret, ad se convocatis dixit, se omnino, quam in eorum bonum compararet, pecuniam in vinea abscondisse. Quare eos mortuo, filii arbitrati thesaurum in vinea latere, hunc quidem non invenerunt, sed uberem laboris fructum tulerunt. *Æsop.*

Roale canit Claudianus:

Non quisquam fructus voris odoribus,
Hæbitus laboribus hoc spoliat favos,
Et fronti cavata, si timeat rubos.
Arant quibus rosas, molli legunt apes,
Hærentem dant, solabant labores.
De mane fortis ubi cæca magis
Duxit exempli via. (In *Nepulis Horatii*)

DAMNA ACEDIE. — Queritur Ægyptus quare sit factus adulter?

In promptu causa est, desidiosus erat.
OVID. I. de *Bened. amor.*

Pediculi enim a pulicibus invitati ad pinguis hominis opparatas epulas, avidius prædulcem succum exegerunt, ille hoc morsu concitatus, inimicum investigavit, et quia pediculi tardius reptabant, necavit; pulices vero, quia saltu insidias illius frustrati fuerant, salvos dimisit. Sic nempè inertia facultates, existimatio, ipsaque vita amittitur. *ESOPUS, fab. XXXVIII, 2.*

Otium et Reges simul et beatas perdidit urbes. *CARULUS ad Cassium.*

Otia si tollas, perire cupulibus creus.
Contempnuntque jacunt et sine luce facies.

(OVID. *id. Amor.*)

Cornu et ignavum corrumpant otia corpus?
Et spiant vitium, ni moventur aquos?

(ADAM. *Pont. vi.*)

Quo te nunquam die nil excidit esse putabis.
Hinc tibi vel positos dispendia vitæ.
Ita non in minimis ponas dispendia vitam.
Ere potest nullo vel brevi tempore curi.

(PACUVIUS in *Epico.*)

Si tibi perpetuo vigil est cura salutis.

Otia perpetuo deliciosa cavo.

Hostis apriantem quoties videt inferis hostem.

Somper victicuri currit ad arma manu.

Sed timet insiditum manumque pedumque la-

bo re

Aut mentis vigili sollicitudine studio. (idem.)

Exor pigra cum ob otium a viro graviter multata objeceret, se injuria verberari, cum nihil fecerit, responsum accepit a marito, hæc ipsa de causa verberari, quod nihil fecisset. *PONTAS, p. I, Attic. Beller.*

Nax, animus, campana, piger sine verberis

cessant:

Hæc dura, hic tardus, hæc tacet, ille jacet.

Sed simul ut ferris plagam sensere, vel nihil.

Hæc cluit, hic patet, hæc sonat, ille studet.

(PONTAS, p. II, *Beller.*)

ADAGIA.

Et mala devites, aliquid fac, otia vitæ,
otia dant vitia. *BULLIERS, F. Otium.*

O mibi prætorios referat si Juppitar annos,
Sura nimis studie est cantio desidia.

(*Id. P. Desidia.*)

AUCTORES.

Jacobus Marchantius in *Heorta Postarum*,
tr. VII, per novem lectiones.

Joannes Busseus in *Panario*, V. *Acedia* et
Pigris, et Tepiditas.

Philippus D'Outreman in *Pedagogia christiana*
p. I, cap. VII, § 8.

Jacobus Alvarez t. II, l. I, p. II, cap. XIII.

Bernardus Rosignolus lib. II de *Discip.*
Christ. c. XVIII.

Cassianus l. X de *Instit. renunt.*

Henricus Engelgravo p. II. *Luci. Ev.*

Dom. Septuag.

Matthias Faber, conc. II in *Septuag.*

Petrus Causinus p. III, § 9, f. 147.

Thomas Stapletonus text. V in *Dom. Sept.*

Josephus Monst. *Bibl. Morali tract.*

ADULATIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est, juxta S. Thomam, excessus in aliis delectandis, verbo vel facto commissus. *S. Thom. II, I, qu. III, art. I.*

Vel juxta S. Augustinum, est facta cum fallaci laude seductio.

DIVISIO. — Dividitur a S. Thoma in *mortalium* et *ventalem*. Mortalis est, quando quis vel de peccato mortali laudat alterum; vel ut graviter ei noceat in corpore vel anima.

Veniens est, cum excedit in laude alterius ex sola aviditate delectandi, vel boni adjacentis consequendi, vel mali ejusquam evitandi, idque sine alterius gravi detrimento contingit.

EX SCRIPTURA.

QUALITAS. — In ore suo pacem loquitur cum amico suo, et occulte ponit ei insidias.

JER. IX, 2.

In malitia sua iustificaverunt Regem, et in mendaciis suis Principes. *OSAE VII, 3.*

Simulator ore decipit amicum suum. *PROV. XI, 9.*

Homo, qui fictis blandisque sermonibus loquitur amico suo rete expandit gressibus suos. *Idem. XXIX, 6.*

Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula blandientis. *Id. XVII, 6.*

FIGA. — Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. *PROV. I, 10.*

Corripit me justus in misericordia, et increpabit me; oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. *Ps. CXV, 5.*

DAMNUM. — Qui justificat impium, et qui condemnat justum, uterque abominabilis est apud Deum. *PROV. XVII, 15.*

Sagitta vulnerans lingua eorum, dolium locuta est, in ore suo pacem cum amico loquitur, et occulte ponit ei insidias. Numquid super his non visitabo, dicit Dominus, aut in gentem hujusmodi non ulciscetur anima mea? *JER. IX, 8.*

Qui dicunt impio: justus es, maleficientis eius populi. *PROV. XXIV, 24.*

Vir, qui consunt pulvillos sub omni cubito manus, et faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis, ad capiendas animas! *Eccli. XIII, 18.*

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Proprie hereticorum est adulari, et eorum qui discipere cupiunt audientes, dicente Apostolo, hujusmodi enim Christo Domino non serviunt, sed suo ventri, per dulces sermones subvertunt corda innocentium. Semper insidiosa, callida, blanda est adulatio, pulchreque apud Philosophos definitur blandus inimicus. *S. Hieron. l. I, cont. Pelag.*

Collaudare delinquentes longe plus est, quod ad supplicii pertinet estimationem, quam delinquere, idque pure optimo, eo quod hoc suffragium proficiatur ab animo plane corrupto et insanabili morbo laborante; siquidem is qui, dum peccat, condemnat interim peccatum suum, poterit aliquando ad se redire, ut qui laudat malitiam, is se privavit caratione, quam adfert poenitentia. *S. Cyrillus, h. u. de David et Saul.*

Adulatio omnibus applaudit, omnibus salve dicit, prodigos vocat liberales, avaros aut esse parcos et ad rem atlantos, lascivos appellat urbanos et aulicos, obstinatis et perveris constanti titulum assignat. *S. Greg. I. XXX, mor. c. XX.*

Falsa laus adulatio est, falsa laus adulatoris, hoc est oleum peccatoris. Propterea et homines, cum falsa laude aliquem irriserint, hoc etiam de illo dicunt: Unxi illi caput. *S. Aug. comm. in Ps. cxi.*

Tales mendacia diligunt, veritatis destructores, odiorum inventores, satane medi-

tores, Dei persecutores, fratres diaboli. Vos vero, fratres, si verberamini a lingua dolosa, humiliter et tranquillo animo dicitis: Domine, libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. *Idem, in Ps. LIX.*

Mortui mortuos sepeliunt, cum peccatores peccatorem favoribus premunt. Quid enim est aliud peccare, quam occumbere? et sepelire, quam abscondere? sed qui peccatorem laudibus prosequuntur, extinctum suum verborum sporum agger abscondunt. *S. Greg. I. IV Mor. c. XIV.*

Quisquis male viventibus adulat, pulvillum sub capite jacentis ponit, ut, qui corrigi ex culpa debuerat, in ea fultus laude quiescat. *S. Greg. sup. Ezech. hom. XI.*

Quid de amore non venit honor, non honor, sed adulatio est. *S. Bern. sup. Cant.*

Oleum peccatoris, est dilectio simulata verborum, qua adulationibus et blandimentis nostras mentes (velut olei pinguedo) libenter ingrediens, rigorem veritatis emollit, et ad noxias cogitationes amoris fieti, vel potius ostentationis, perducit. *CASSIAN. sup. Ps.*

Quid adulationis unctio, nisi donorum emanatio? Quid commendationis altilio, nisi Praetorum delusio? Quid laudis arrisio, nisi eorumdam derisio? *ALAN. de complanet. natur.*

Adulatores a voluntate vultum, ab animo verbum, a mente linguam, ab intellectu loquelam, amplo dissonantis intervallo diffilulant. Plerumque enim exterius plausibiliter applaudendo collaudant, quos interius contradictoria delatione defraudant. Foris vultu applaudunt virgineo, intus scorpionis pungunt aculeo; foris adulationis mellitos complunt imbres, intus detractionis evomunt tempestates, *Id.*

Emolliri adulationibus non solum fortitudinis non est, sed etiam ignavia. *AMBROS. lib. I de Offic.*

Adulatio fallax et crudelis est. *AGG. I. II, contr. Lit. Pett. c. LXVII.*

Adulatio, si ad tempus suscipitur, augetur. *GRIG. I. VII, super Ezech.*

Sicut finis oratoris est ditione persuasisse, et medicus medicina curasse; sic adulatoris est finis suavitatis decessisse. *CYRILL. super Ep. ad Thess.*

Adulari est seductorum. *Idem.*

Adulari egregie norunt avari. *Idem, super Ep. ad Heb. h. xv.*

FIGA. — Ne credas tuis adulatoribus, qui cum te adulationibus foverint, asini aurieu-

In promptu causa est, desidiosus erat.
OVID. I. de Remed. amor.

Pedunculis enim a pulicibus invitati ad pinguis hominis opparatas epulas, avidius prædulcem succum exegerunt, ille hoc morsu concitatus, inimicum investigavit, et quia pediculi tardius reptabant, necavit; pulices vero, quia saltu insidias illius frustrati fuerant, salvos dimisit. Sic nempè inertia facultates, existimatio, ipsaque vita amittitur. ESOPUS, fab. XXXVIII, 2.

Otium et Reges simul et beatas perdidit urbes. CAVULES ad Cassium.

Otia si tollas, perire cupulibus crepus.
Contempnuntque jacunt et sine luce facies.

(OVID. id. Amor.)

Cornu et ignavum corrumpant otia corpus?
Et spiant vitium, ni moventur aquos?

(Adon. Pont. vi.)

Quo te nunquam die nil excidit esse putalis.
Hinc tibi vel positos dispendia vitæ.
Ita non in minimis ponas dispendia vitam.
Ere potest nullo vel brevi tempore curi.

(Petroneus in Epigr.)

Si tibi perpetua vigil est cura salutis.

Otia perpetuo deliciosa cavo.

Hostis apriantem quoties videt inferis hostem.

Somper victorici currit ad arma manu.

Sed timet insiditum manumque pedumque la-

do re

Aut mentis vigili sollicitus studio. (Idem.)

Exor pigra cum ob otium a viro graviter multata objeceret, se injuria verberari, cum nihil fecerit, responsum accepit a marito, hæc ipsa de causa verberari, quod nihil fecisset. PONTAS, p. I, Attic. Beller.

Nax, animus, campana, piger sine verberis cessavit.

Hæc dura, hic tardus, hæc tacet, ille jacet.

Sed simul ut ferris plagam sensere, vel nihil.

Hæc cluit, hic pergit, hæc somni, hic studet.

(PONTAS, p. II, Beller.)

ADAGIA.

Et mala devites, aliquid fac, otia vitæ,
otia dant vitia. BULLIERS, F. Otium.

O mibi prætorios referat si Juppitar annos,
Sura nimis studio est cantio desidia.

(Id. P. Desidia.)

AUCTORES.

Jacobus Marchantius in *Herco Postarum*,

tr. VII, per novem lectiones.

Joannes Busæus in *Panario*, V. Acedia et Pigritia, et Tepiditas.

Philippus D'Outreman in *Pedagogus christiano* p. I, cap. VII, § 8.

Jacobus Alvarez t. II, l. I, p. II, cap. XIII.

Bernardus Rosignolus lib. II de *Discip. Christi*, c. XVIII.

Cassianus l. X de *Instit. renunt.*

Henricus Engelgravo p. II. *Luci Ev. Dom. Septuag.*

Matthias Faber, conc. II in *Septuag.*

Petrus Causinus p. III, § 9, f. 147.

Thomas Stapletonus text. V in *Dom. Sept.*

Josephus Monst. *Bibl. Morali tract.*

ADULATIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est, juxta S. Thomam, excessus in aliis delectandis, verbo vel facto commissus. S. Thom. II, I, qu. III, art. I.

Vel juxta S. Augustinum, est facta cum fallaci laude seductio.

DIVISIO. — Dividitur a S. Thoma in *mortalium et ventalem*. Mortalis est, quando quis vel de peccato mortali laudat alterum; vel ut graviter ei noceat in corpore vel anima.

Veniens est, cum excedit in laude alterius ex sola aviditate delectandi, vel boni alieni consuequendi, vel mali cuiuspiam evitandi, idque sine alterius gravi detrimento contingit.

EX SCRIPTURA.

QUALITAS. — In ore suo pacem loquitur cum amico suo, et occulte ponit ei insidias.

JER. IX, 2.

In malitia sua iustificaverunt Regem, et in mendaciis suis Principes. OSER VII, 3.

Simulator ore decipit amicum suum. PROV. XI, 9.

Homo, qui fectis blandisque sermonibus loquitur amico suo rete expandit gressibus suos. Idem. XXIX, 6.

Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula blandientis. Ib. XVII, 6.

FIGA. — Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. PROV. I, 10.

Corripit me justus in misericordia, et increpabit me; oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Ps. CXV, 5.

DAMNUM. — Qui justificat impium, et qui condemnat justum, uterque abominabilis est apud Deum. PROV. XVII, 15.

Sagitta vulnerans lingua eorum, dolium locuta est, in ore suo pacem cum amico loquitur, et occulte ponit ei insidias. Numquid super his non visitabo, dicit Dominus, aut in gentem hujusmodi non ulciscetur anima mea? JER. IX, 8.

Qui dicunt impio: justus es, maleficientis eius populi. PROV. XXIV, 24.

Vir, qui consunt pulvillos sub omni cubito manus, et faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis, ad capiendas animas! EZECH. XIII, 18.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Proprie hereticorum est adulari, et eorum qui discipere cupiunt audientes, dicente Apostolo, hujusmodi enim Christo Domino non serviunt, sed suo ventri, per dulces sermones subvertunt corda innocentium. Semper insidiosa, callida, blanda est adulatio, pulchreque apud Philosophos definitur blandus inimicus. S. HIERON. l. I, cont. Pelag.

Collaudare delinquentes longe plus est, quod ad supplicii pertinet estimationem, quam delinquere, idque jure optimo, eo quod hoc suffragium proficiatur ab animo plane corrupto et insanabili morbo laborante; siquidem is qui, dum peccat, condemnat interim peccatum suum, poterit aliquando ad se redire, ut qui laudat malitiam, is se privavit caratione, quam adfert poenitentia. S. CRYST. h. u. de David et Saul.

Adulatio omnibus applaudit, omnibus salve dicit, prodigos vocat liberales, avaros aut esse parcos et ad rem atlantos, lascivos appellat urbanos et aulicos, obstinatis et perveris constantiæ titulum assignat. S. GREG. I. XXX, mor. c. XX.

Falsa laus adulatio est, falsa laus adulatoris, hoc est oleum peccatoris. Propterea et homines, cum falsa laude aliquem irriserint, hoc etiam de illo dicunt: Unxi illi caput. S. AUG. comm. in Ps. cxi.

Tales mendacia diligunt, veritatis destructores, odiorum inventores, satane medi-

tores, Dei persecutores, fratres diaboli. Vos vero, fratres, si verberamini a lingua dolosa, humiliter et tranquillo animo dicitis: Domine, libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Idem, in Ps. LIX.

Mortui mortuos sepeliunt, cum peccatores peccatorem favoribus premunt. Quid enim est aliud peccare, quam occumbere? et sepelire, quam abscondere? sed qui peccatorem laudibus prosequuntur, extinctum suum verborum sporum agger abscondunt. S. GREG. I. IV Mor. c. XIV.

Quisquis male viventibus adulat, pulvillum sub capite jacentis ponit, ut, qui corrigi ex culpa debuerat, in ea fultus laude quiescat. S. GREG. sup. Ezech. hom. XI.

Quid de amore non venit honor, non honor, sed adulatio est. S. BERN. sup. Cant.

Oleum peccatoris, est dilectio simulata verborum, qua adulationibus et blandimentis nostras mentes (velut olei pinguedo) libenter ingrediens, rigorem veritatis emollit, et ad noxias cogitationes amoris fieti, vel potius ostentationis, perducit. CASSIAN. sup. Ps.

Quid adulationis unctio, nisi donorum emanatio? Quid commendationis allicitio, nisi Prælatorum delusio? Quid laudis arisio, nisi eorumdam derisio? ALAN. de complanet. natur.

Adulatores a voluntate vultum, ab animo verbum, a mente linguam, ab intellectu loquelam, amplo dissonantis intervallo diffilant. Plerumque enim exterius plausibiliter applaudendo collaudant, quos interius contradictoria delatione defraudant. Foris vultu applaudunt virgineo, intus scorpionis pungunt aculeo; foris adulationis mellitos complunt imbres, intus detractionis evomunt tempestates, Ib.

Emolliri adulationibus non solum fortitudinis non est, sed etiam ignavia. AMBROS. lib. I de Offic.

Adulatio fallax et crudelis est. AUG. I. II, contr. Lit. Pett. c. LXVII.

Adulatio, si ad tempus suscipitur, augetur. GREG. I. VII, super Ezech.

Sicut finis oratoris est ditione persuasisse, et medicus medicina curasse; sic adulatoris est finis suavitatis deesse. GREG. super Ep. ad Thess.

Adulari est seductorum. Ibidem.

Adulari egregie norunt avari. Idem, super Ep. ad Heb. h. xv.

FIGA. — Ne credas tuis adulatoribus, qui cum te adulationibus foverint, asini auricu-

las post teagitant, aut ciconiarum colla curvant, aut aestuantis canis protendunt linguam. S. Hieron. *Epist. ad Rust.*

Non retineas amicos mense magis quam amicitia cupidus; qui enim tales sunt, si delicias detraxeris, illi quoque amicitias dissolvent. S. Chrys. hom. lxx. in *Matth.*

Beata mens, quæ perfecta hoc vitium vincit, nec adulator aliquando, nec adulatori credit, quæ nec desipit alterum, nec ipsa decipitur. S. Aug. in ep. xvii ad *Demetri.*

DAMNUM. — Pessima valpes osculans destructor, sed non minus adulator blandus. S. Bernardus, *lib. in Cantu.*

Hoc est causa omnium malorum, hoc est quod virtutem maxime evertit, quod retardat ac reprimat studium multorum ad ea quæ sunt honesta; quando non solum non reprehendant aliqui, sed etiam una cum illis, qui peccant, se oblectant, et quæ gratulantur. S. Chrys. *apud Drexel.* p. 1. *Phact.* H. Adulantium lingue allicant amicos in peccatis. Delectat enim ea facere, in quibus non solum non melius reprehensor, sed etiam laudator auditur. S. Aug. in sent. 137.

Duo sunt genera persecutorum, scilicet vituperantium et laudantium; sed plus persequitur lingua adulatoris, quam manus persecutentis. Idem, in *Paul.* lxx.

In multis, isto maxime tempore, regnat hoc vitium, quodque est gravissimum, humilitatis ac benevolentia loco ducitur: eo fit, ut qui adulari nescit, aut invisus, aut superbus patetur. S. Hieron. ep. lxxv.

EXEMPLA CATHOLICA.

FRAS. — Christus, teste S. Hieronymo, etsi pauperimus, nulli tamen adulari voluit; ideo in urbe hospitium reperire non potuit, foris illud quærere debuit apud pedes. S. Hieron. in *Matth.*

Sigismundus Imperator uni e proceribus nimis laudes in se congerenti colaphum impexit, dixitque: Cur memores adulatores? AENEAS SILVIUS, l. 1 *Comm.*

Sed et Ladislaus, Rex Polonorum, simili castigatione adultores castigavit, causamque rogatus respondit: Ego percussentes me repercutio. DREX. p. 1 *Phacton.* iv. § 3.

Carolus quintus, Parisiis, publica oratione laudatus, oratori respondit: Grata mihi est affinis Regis in me benevolentia, sed laudes

tua, non qualis sim, sed qualis esse debeam, mea docent. Ib.

DAMNUM. — Herodes Agrippa, cum a Tyrriis et Sidoniis apud quos peroratur, adulatore exclamatum audivisset: a Dei voces et non hominis; et hac assentatione elatus, honorem divinum admisisset, ab Angelo Domini viscerum dolore ac putrefactione percussus dixit: En ego, ille vestra appellatione Deus, vitam relinquere iubeor, fatali necessitate eoque vestrum mendacium, et quem immortalem salutastis, ad mortem rapior. JOSEPH. l. IX *Ant.* viii.

Justinianus Imperator, aliquo sagacissimus, quia Triboniano jurisconsulto cum assentatione dicens, ipsum non moriturum, sed corpore animaque ad caelos migraturum, credidit, et inde languidior factus est, in haeresi postea prolapsus, misere perit. PAN. cone. l. in *Dom.* 22 *post Pent.*

Parisus, os eloquentis ostendit, in qua sepeliri se jussit quidam, quem sero ponit mali consilii et adulationis. Cum enim Regem propter angustiam rei pecuniariae tristem et sollicitum videret, ei suavisset, ut ex minimis rebus a rustica turba in urbem importatis, unum, alterumve obolium per biennium dimittat exigeret; Regem autem felici successu consilii comerto, plures et graviores exactiones, atque in longius tempus facere adverteret, nec avertere amplius posset, pro tristitia et desperatione mortuus, in obitum illam, in quam totius illius fori sordes confluant, sepeliri voluit, ut hac ratione et de seipso penam inconsulti consilii et adulationis sumeret, et alios, ne in eodem vitium incidere, admoneret. Ib. n. 10.

EXEMPLA PROFANA.

QUALITAS. — Glisophilus tantus Philippo Regis Macedonum assentator fuit, ut cum eodem excolato et ipse oculo fascis obligato prodiret, et cum claudicante clam dicere inciperet. Si quem aerem cibum Rex ordi admitteret, etiam ipsum vultum contraheret, quasi pariter aerimoniam sentiret. Ib. n. 4.

Nicias Alexandri Magni assentator, cum Rex a musca se componenti quæreret, ideoque velut sibi molestas alias quoque muscas abigeret: Aliis profecto muscis, ait, hæc longe præstantiores ac strenuiores future sunt, ut quæ tam generosum sanguinem gustarint. Idem eum Alexandrum

sumpto medicamento cruciari torminibus videret: Quid, inquit, o Rex, nobis fiet, quando vos deos tormenta premant? Ib. n. 2.

Antiochus, Rex Asiae, cum mutata veste regia, cervum insecutus, a via aberrasset, et in casam pauperum divertens, quærensque quid de Rege homines dicerent, audivisset, Regem quidem esse virum bonum, sed pravis consiliariis stipatum, quique seria regni negotia ob insanum venandi studium postponeret; mane convolutibus iterum ad se atque dixit: Heri demum veritatem se intellexisse, nec a quoquam illorum ab eo tempore, quo ipsi servirent, liberiores vocem audivisse. Ib. n. 6.

FRAS. — Alexander Magnus philosophum quemdam, qui antea familiariter utebatur, a suo consortio hac una de causa removit, quod nunquam Regem oburgaret: Si enim, inquit, mala que facio, non intelligit, insipiens est; si intelligit et non arguit, est malevolus adulator; utrovis nomine dignus, qui a regia familiaritate plane arceatur. Ib.

Idem, cum Aristobulus de rebus ejus gestis librum scripsisset, multa que supra fidem conficta, coram ipso in navigatione recitaret, et manibus ei librum rapuit, et in Hydaspem fluvium projecit dicens: Te sic mergere deberem, ut hoc balneo dignior esses. DREX. in *Phact.* p. 1, cap. 1, § 3.

Cum Antipater a Phocione iniquum aliquid jure amicitia peteret, respondit Phocion: Non potes, o Antipater, Phocionem et amicum habere, et adulatorem. Ib. § 4.

Cum Aristippus Diogenem otus in fonte lavantem videret dixisset: Si Diogenes vellet uti Regibus, ista non esset. Respondit Diogenes: Si tu ista comedere velles, Diogenis non adulareris, mallesque homo esse quam regis canis. Ib.

Augustus Imperator ludos spectans, pronuntiate mimo: O Dominum equum et bonum! mox adulationem populi applaudentis manu vultuque suppressit, et sequenti die edicto vetuit, se Dominum appellari. FAB. l. c. n. 3.

Agesilaus, Lacedæmoniorum Princeps, intelligens Thasios sibi templa divinosque honores decrevisse ob beneficia ipsis præstita, quasivit et legatis, an civitas eorum posset homines in Deos convertere? Cuiusque illi affirmarent: Agite, inquit, vos ipsos primum Deos facite, eo facto credam vobis, posse me quoque a vobis in Deum mutari. Ib. n. 40.

TOMUS I.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut canicidæ dissimulantes et blande incedentes, subdole jaciunt laqueum et collis canum induunt; ita adultores blando sermone sese insinuant, incantatos illaqueant homines. Ib. *Laord.*

Sicut umbra, quidquid agis, imitatur; ita adulator, quocumque te vertas, sequitur. Ib. n. 4.

Sicut heliotropium se cum sole circumagat, noctu vero velut desiderio solis contrahit florem; sic gnathones se per omnia Principibus accommodant, ubi vero se eisdem displicere viderint, tristitia contabescunt. Ib.

Sicut maleolentes omnium rerum, quas eorum vident, colores induunt, ac mutant cum eisdem, solum rubrum et candidum non assumentes; ita adultores se omnium moribus conformant, solum animi candorem ac sinceritatem, et rubrum candorem erubescunt respicientes, juxta illud Alcibiadi: Et solum mores imitatur Principis atros, albi et pudici nescius. Ib.

Sicut specula intentuum imagines representant inverso ordine, que dextra sunt, sinistra, que orientem spectant, ad occidentem spectantia; ita adultores, quos voce commendant, corde vituperant, quos in faciem laudant, a tergo ridet, presentibus benevoli, absentibus infensi. Ib. n. 3.

Sicut meretricule bona omnia præter mentem amatoribus suis imprecantur; ita adultores iis quibuscumque agunt. Ib. n. 5.

Sicut cervicalis et pulvilli videntur capitibus incumbentium reniti, et tamen eadem potius, seque accommodant; sic adulator, licet fucaliam dicendi libertatem assumat, et quasdam carperet viderat, revera tamen magis se insinuat, et reprehensionem in laudem vertit, quo fortius eum irretiat. Ib. n. 7.

Sicut pediculi corpora extincta deserunt statim atque sanguis, quo alebantur, evanuit, et sicut vernæ triticum nacti non discedunt, donec vacuus reddiderint; sic adultores, quamdiu substantia illius, cui adherent, salva est, manent, hæc perdit ipsi quoque discedunt. Ib. n. 30.

Sicut paupertatis fidelicis quærere solent quod choreuma dominis placeat; ita adultores omni hora serviunt auribus. DREX II, part. I, § 2.

DAMNUM. — Sicut oleo perennat muscus

aut formice moriuntur; ita Principes assentatione et obsequio palponum in exitum trahuntur, et ipsi trahunt Rempublicam. *PLIN. l. I, c. XIX.*

Sicut lupi stillando et scalpendo asinos, prædam sibi eos faciunt; sic assentatores in perniciem intenti, blanditiis et mendaciis se insinuant, ut eam corrumpant. *DREX. l. c.*

Sicut ancille infantibus servientes agitant canas et cantum adhibent, ut infantem supiant; sic adulatores maligno suo cantu in profundum peccati soporem præcipitant peccatorem. *FAB. l. c. n. 4.*

ALERE FLAMMAM
ASCETICÆ
VIRTUTIS

Duo sunt, quæ circa hoc vitium specialiter notare debet Asceta. Primum est, ut certo sibi persuadeat, nihil adeo adversari seopo, quam Asceta præfixum habere debet, quam hoc vitium; cum enim præcipuus Ascetæ finis et studium eo duntaxat tendere debent, ut Deo soli placeat, ejusque gratiam possident, facile apparet quantopere ab hoc seopo aberraret, si per adulationis victimarum hominum sibi favorem gratiamque cerneretur conciliare. Hinc sapienter quidam Asceta dixit: Non decet subditum, ut Superiorum (quanto minus aliorum?) favores ambiat. Qui enim ab his amari velit, debet etiam placere velle; quantas autem hinc adulationes et simulationes sequuntur? Sin contraria incurras indicia, quis erit turbationum et offensionum modus? Universorum Domino placere, et ab eo diligi velle oportet, hominum de nobis sensa errabunde vagantur, aliorum invidiam erant, ac plurimum a spiritualis profectus libertate impediunt. Secunde incedit, qui nunquam sibi amore digna adscribit.

Alterum est, ut solidum sciat modum, etiam se ab aliorum adulationibus innoxium conservandi, quem quidem solide docuit S. Gregorius sic loquens: Inter verba laudantium sive vituperantium, ad mentem semper recurrendum est; et si in ea non invenitur bonum, quod de nobis dicitur, magnam tristitiam generare debet. Et rursum si in ea non invenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiâ prostrare. Quid enim si non omnes laudant, et conscientia liberos nos demonstrat? Habemus Paulum dicentem: Gloria nostra hæc est, testimonium conscien-

tia nostre. Job quoque dixit: Ecce in celo testis meus. *S. GREG. l. XVIII Mor. c. v.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Quidam apud Senecam dicebat, adulatores dominorum suorum esse arrosos, arrosos, et quod his duobus conjunctum est, derisores. *SEN. ep. XXVII.*

Cum Alphonso Regis, in Siciliam navigantis, navem gavia aves circumvolarent, dicebat Rex ad suos: Sicut aves istæ tam officiosæ non sunt, ut hunc nobis honorem deferant, sed ut aliquid escarum projiciamus, qua obtenta mox avolabunt; ita illi ex meis tamdiu mihi serviunt, quamdiu munera expectant; his obtentis obsequio subducunt. *DREX. p. 1.*

Alanus adulatores Palatinos canes vocabat, quos pulchre describens Hugo Victorinus ait: Adulator est amicus in officio, hostis in animo, comptus in verbo, turpis in facto, lætus ad prospera, fragilis inter adversa, inflatus ad obsequia, anxius ad opprobria, immoderatus ad gaudia, facilis ad humana, difficilis ad honesta. *lb.*

DAMNUM. — Perniciosa adulatio perpetuum Regum malum est, quorum opes sapius quam hostes evertit. *CELS. l. VIII.*

Plato adulatorem vocabat bestiam humano generi pestilentem, similem venefico, imo impuro damoni, qui animos incautos funestis epulis fovet, et sordibus noxiis inquinat; item prestigiatori, qui judicium et rationem aliis eripiat. *Apud FAB. conc. i, in Dom. 22 post Pent.*

Plutarchus adulatores appellare solebat *patriæ et virtutis inimicos*; Epictetus *corvos*, ut qui perinde viventium animos exocant, ac corvi mortuorum oculos effodunt; *Antisthenes meretrices*; *Anaxilaus opum vermes*; *Constantinus Magnus lineæ et sorices*. *Ibid.*

Crates eos, qui cum adulatoribus vivunt, aiebat non aliter esse desertos quam vituli sunt inter lupos. Neque enim illos adesse, quos oportet; neque cum iis, qui astant, habere societatem, cum sint insidiatores. *LARRT. l. VI, c. v.*

Pastor quidam cani oves suas custodiendas dederat, ideoque optimis pascibat cibis. Quia tamen his non contentus canis, etiam oves devoravit, pastor eum occidere voluit. Quod advertens canis dicebat ad illum: Quid me, qui unius ex domesticis tuis sum,

perdere cupis, et non potius ovibus tuis constanter insidiantem lupum interimis? Cui respondit pastor: Hoc ipso tu magis quam lupus morte dignus es, nam hic palam se meum et ovium hostem profitetur; tu vero sub amicitia specie quotidie imminuis gregem. *LANGIUS in Pohanth. V. eod.*

Cum leo quondam graviter febricitaret, ideoque eum in hara fortida procumbentem reliquæ bestiae visitarent, ex singulis quævisit, num fortioris quid persentirent? Ad quam questionem cum ursus, veritatem dicere volens, respondisset, intolerabilem se febre sentire, vix unguis leonis indignantis evasit; lupus vero, hanc indignationem effugere volens, omnia fragrantius quam balsamum olere dixit, ideoque ut falsus adulator a leone discerpitur est; unde vulpes, priorum damno respiciens, respondit, se gravi catarrho laborare, atque adeo vim discernendi odores amisisse. Quo astu leonis iram evasit. *ÆSOPUS et HERODOT. l. III.*

Bias interrogatus, quod animal esset omnium ferocissimum et noxium? respondit: Si de feris percontaris, tyrannus; si de mitibus, adulator. *TRINUS VI, ii. Mensa convi. q. v.*

Non male cecinit Seneca: Omne sub regno graviore regnum est; quia licet omnes Reges et Principes populis suis imperent, ipsi ab adulatoribus vicissim reguntur. *Ibid. q. i.*

ADUCTORES.

Matthias Faber conc. ii in *Dom. 22 post Pent.*

Hieremias Drex. in *Phaetonte p. l. c. i, ii et iii.*

Laurentius Boyzlinek in *Theatro vitæ humanæ. V. eodem.*

Josephus Langius in *Polyantha. V. eodem.*

ADULTERIUM.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est illicitus concubitus conjugali vel conjugatæ, juxta S. Thomam; vel juxta alios, alieni thori violatio. Et dicitur adulterium, quasi ad alienum thorum accessio, ut Galasius Papa ait. *S. THOM. II, II, q. CIV, art. 8.*

DIVISIO. — Dividitur in *Simplex*, cum scilicet alter ex concubentibus est tantum conjugatus; et *Duplex*, cum uterque illorum matrimonio illigatus est.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Sic et omnis mulier relinquens virum suum, et statuens hæreditatem ex alieno matrimonio; primo enim incredibile fuit in lege Altissimi; secundo in virum suum deliquit; tertio in adulterio fornicata est, et ex alio viro filios statuit sibi. *ECCLES. XXII, 32.*

Omnes adulteri, quasi elibans succensus a coquente. *OSÉE VII, 4.*

Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit; furatur enim, ut esurientem impleat animam; deprehensus quoque reddet septuplum, et omnem substantiam domus sue tradet; qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam. *PROV. VI, 30.*

FUGA. — Attende fili, fili mi, et præter uxorem tuam nunquam patris crimen seire. *TOR. IV, 13.*

DAMNUM. — Nolite errare; neque fornicarii, neque adulteri regnum Dei possidebunt. *I COR. VI, 13.*

Fovea profunda et aliena; cui iratus est Dominus, incidet in eam. *PROV. XXII, 14.*

Hoc nefas est, et iniquitas maxima. Ignis est usque ad perditionem devoratus, et omnia eradicans genimina. *TOR. XXXI, 11.*

Turpitudinem et ignominiam congregat sibi, et opprobrium illius non delebitur. *PROV. VI, 33.*

Filii adulterorum in consumptione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur.

tur. Etsi quidem longæ vite erant, in nihilum computabantur, et sine honore erit novissima senectus illorum. Etsi celerius defuncti fuerunt, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocationem; nationis enim iniqua dira sunt consummationes. *SAP. III, 16.*

Hæc in Ecclesiam adducetur, et in filios ejus respicietur, non tradent filii ejus radices, et rami ejus non dabunt fructum. Derelinquet in maledictum memoriam ejus, et dedecus illius non delebitur. *ECL. XXII, 34.*

Si quis tegerit hominis uxorem, morte moriatur. *GEN. XXVI, 21.*

Honorable consubium in omnibus, et thorus immaculatus; fornicatores enim et adulteros judicabit Dominus. *HEB. XII, v. 4.*

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Quid in omnibus peccatis adulterio gravius? Secundum enim in penis tenet locum, et in prohibitionibus quidam homicidio assimilatur adulterium. *CLEMENS POSTR. apud March., tr. IV, lect. IX, prop. 1.*

Qui adulterium perpetrare desiderat, tenebras amat. *GEN. I. V. Moyse.*

Adulterium etiam voluntate committitur. *AUG. I. I. De lib. Arbitr. c. III.*

Adulteria proli cupiditate non excusantur. *Idem contra Jul. c. VII.*

Adulterium nature injuria est. *AMBROS. I. V. Hexam.*

Adulterium etiam feris ac barbaris detestabile. *Idem I. I. de Abraham.*

FUGA. — Si ducti estis uxores, servate vos uxoribus vestris. Quales vultis eas invenire, tales et ipsæ inveniant vos. Quis vivens est, qui non castam velit ducere uxorem? Et si accepturus est virginem, quis non intactam desideret? Intactam queris; intactus esto. Puram queris; purus esto. Non enim illa potest, et tu non potes. *S. AUG. tr. XXVII De ver. Donat.*

Non mœchaberis, id est, non hîc ad aliquam aliam, præter uxorem tuam: tu autem exis hoc ab uxore, et non vis reddere uxori? Cum debeas in virtute præcedere uxorem tuam (quoniam castitas virtus est) et tu sub uno impetu libidinis cadis, et vis uxorem tuam victricem esse, et tu victus jaceris? Et cum tu caput uxoris sis, præcedit te ad thæm, cujus caput es. Vis tuam domum

capite pendere deorsum? Caput enim mulieris vir est; ubi autem melius vivit mulier quam vir, capite deorsum pendet domus. Si caput est vir, melius debet vivere, quam mulier, et præcedere in omnibus factis uxorem suam. *Idem, de Decem chædis.*

Nemo alienum affectet thorum, nec latendi spe, aut faciendi impunitate, nec longiore mariti absentia provocetur. Adest presul conjugii Deus, quem nihil latet, nullus evadet. Nemo irideat vicem absentis mariti, servat excubias Deus, imo sine excubiis deprehendet reum, antequam faciat. In animis singulorum erimen agnoscat, et si maritum sefelloris, eam non fallas; si maritum evaseris et judicem, non evades Judicem totius mundi. Ille gravius ulciscitur injuriam inopis, contumeliam mariti imprudentis; major est enim injuria auctorem, quam custodem thalami sprevisse, et non considerasse. *S. AUG. I. de Abrah. c. II.*

DAMNUM. — Adulter vel ante gehennam est omnium miserissimum, omnia suspicans, vel ad umbram contremiscens, ad nullum liberis respiciens oculis, sed omnes perimescens, et qui sciunt, et qui nesciunt, acutos videns gladios impendentes, fectores, judicis. In dolore semper est adulter, etiam in tenebris. *S. CASSIUS. in Ps. VII.*

EXEMPLA SACRA.

FUGA. — Joseph castissimus sollicitatus ab uxore Putipharis ad adulterium, fugit, pallio in manibus ejus relicto. *GEN. c. IX.*

Susanna maluit cum summa ignominia mortem oppetere absque peccato, quam adulterii crimen committendo cum senibus, nullis apud homines peccati insimulari. *DAN. XXIII.*

B. Genovefa, Ducis Brabantie filia, cum discedente Sifrido Romani Imperii Palatino, marito suo, commissa Goloni mactet, et ab hoc nequiquam ad adulterium sollicitata fuisset, apud redeuntem deum maritum a Golone velut thori violati rea accusata, et in fluvium cum infante præcipitari jussa est. Sed a famulis in silva desertâ, opeque B. Virginis, cui se specialiter commendarat, sex annis totidemque mensibus servata, tandem a marito inter venationem inventa, agnita, magnoque gaudio in thalamum denuo recepta est. *MARCIVANTUS tract. IV, in Hort. Post. lect. IX, pro.*

Matrona quædam christiana, cum Maxentius Tyrannus uxores christianas passim violaret, et ipsa quoque jam ad eundem abducenda esset, exiguum temporis spatium petiit, ut corpus decenti vestitu ornaret. Et tum cubiculum ingressa gladio pectus transfodit, statimque mortua concidit. *Ibid.*

Comes Mutinensis, cum ab Othonis III uxore Maria ad adulterium primo allectus et dein, quia consentire noluerat, de oppressione violenta etiam accusatus, ac jussu Imperatoris decollatus esset, uxor illius Imperatorem, in judicio sedentem, sic allocuta est: Ecce caput mariti mei innocenter occisi; cum hoc ignem intrabo, et si quidem illud mecum illesum manserit, argumentum id innocentie mariti mei erit; sin vero combustum fuerit, debitam iterum sceleris commissi poenam subibit. Quo dicto ignem ingressa, iterumque incolens egressa, mariti quidem innocentiam, Imperatricis vero falsitatem et nequitiam probavit, effectoque, ut ipsa quoque in rogum conjecta, debitas suorum criminum poenas læret. *BARNON. 988, et LAUS. BERR. lib. V. A. dult. I. CXXX.*

Baldwinus, Flandrie Comes, qui et Imperator Byzantium postea fuit, tantopere ab hoc crimine abhorruit, ut quotidie per præconem edicere jussisset: Nemo in palatio meo pernoscatur audeat, qui alienam conjugem tetigerit. *Ibid. fol. 124.*

DAMNUM. — Davidi, post adulterium cum Bethsabea commissum, jussu Dei dixit Nathan Propheta: Quamobrem non recedet gladius de domo tua, eo quod despexeris me, et tuleris uxorem Urie Hethæi, ut esset uxor tua. Sed et filius, qui natus est tibi, morte morietur. *II REG. XII.*

Cum in urbem Gabaa venisset levita alienigena cum uxore sua, et Gabaonita eadem cum tanta insolentia abusi essent, ut mortua conciderit, filii Israel tanti sceleris enormitate concitati, arma sumpserunt adversus filios Benjamin, urbeque succensa, viginti quinque milia ex illis occiderunt. *JUD. XIX et XX.*

In Parmensi oppido cum vicinus quidam maritum summo mane abisse cognosceret, ad uxoris illius lectum in tenebris accessit, sequè maritum simulans cum eadem congressus est. Quod ubi maritus rediens cognovit, cum conjugè suâ, quæ et ipsa delusam se videns graviter dolebat, templum ingressus, multis lacrymis suum et uxoris casum enarravit; quod dum facit, auctor

sceleris daemónico spiritu correptus, pariterque Ecclesiam ingressus, tamdiu seipsum discerpit, et modo ad terram, modo ad parietem allicit, quousque animam exhalavit. *MARCH. tr. IV, lect. IX, prop. 2, ex S. DAMIAN.*

Chiusquiscæ in agro Peruano, vir conjugatus decem totos annos confessionis officium intermiserat pellicæ turpiter addictus. Cujus hominis statum Sacerdos Soc. Jesu cum rescivisset, eum ad confessionem invitavit, et hujus obeunde diem dixit. At adulter promissi penitus tempus destinatum non observavit; quin tota urbe omnino eum ad defatigationem vagatus esset, domum rediit, cui occurrunt repente sex simii terribis aspectu ac minaci, quos pone sequens agobat, squallidus homo, facie horrenda oculis ardentibus, miram spirans eruditatem. E vestigio jussit simios palentem ac pavore contabescenscentem hominem vicentis constringere, adstrictoque acerba verbera infligere quod liberalius etiam fecerunt quam jussi esse videbantur, pessimeque affectum pro desperato relinquere. Forte uxor domo abfuerat, quæ reversa maritum hujus jacentem, imo emorientem offendit, mox confessarium evocavit; qui protinus advoans, defectum sensibus cum reperisset, expectavit, dum se via ostenderet, qua juvari posset miser. Rediit sensus, at lingue vis loquendi defuit, oculis tantum omnia tactus arbitrat, atque attonito similis, ubi esset ignarus, ac simiorum iterato aspectu percussus, quo se verleret infelix non habebat. Consilium erat bestiarium infernalium, tantum terroris ac desperationis inerte homini, ut eo statu animam inquinatissimam recte in Tartarum abripiendam emitteret. Quare si quando oculos in Crucem attolleret, circumstantia monstra atrocissima quæque misero minabantur. Sacerdos interim identidem lustrabili aqua cubitulum aspersit; et tandem eum simii usque infestantem agrum, depromptis S. Ignatii reliquiis ejus os ita attingit, ut linguam contingeret, postulantibus interim Divi suffragium circumstantibus. Secundum has procer flatum ager vehementem pectore emisit, cujus graveolentia omni mephiti lethario omnes procul abegit. Spiritus hic fetens secum exduerat vim et animum occupantis stygii Tyranni, sed non universam; detumescat lingua, vox redierat, rigebant tamen livida immoediis plagis brachia, ut nec erigi, nec colligi ad Crucis

signum efformandum possent. Verum ea iis admota S. Patris lipsana mox colorem ac dein vigorem omnem restituerunt. Agnovit adulter sue impietatis et petulantis magnitudinem, proin respiciens, omnem flagitiorum sententiam per confessionem eiecit, vitamque egit puriorem. *Annus Peruv. Colleg. Chinoquis.*

Miles quidam de latere conjugis intemptive noctis silentio vice quadam exurgens, completo cum aliena flagitio, domum luna lucente redibat, cuius faciem per fenestram intrantis uxor eminens contemplata clamat horribilo, ad eius clamorem ancilla domus, et famuli concurrentes, mox ad consultum domini pariter convolarunt, quasi a conspectu demonis exturbati. Quod ut miles vidit, animadvertit faciem suam a forma propria recessisse, et divino iudicio secundum qualitatem peccati confusions ignominiam induisse. Ergo ubi delinquit usque mane, propter versus Ecclesiam, ut confessus Sacerdoti spem propriam recipere mereretur, cui cum vacet et pecudes procedentes ad pasura obviarent, mox diros deditur magister, et quasi subito minui fulmine retroactis, quæque quoque possunt diffingunt; item pastores et obvi qui que fecerunt. Sacerdos autem in ostio Ecclesie sedens ad dicendas horas, mox ut illum vidit, signavit se, et intram Ecclesiam, ostium post se clausit. Tunc miles ante fores Ecclesie se prosternens: Misere, inquit, pater sancte, misere miserimo peccatori. Non sum ille qui videor, sed hoc mihi peccatis meis exigentibus, accidit, ut mea larvalis facies videatur, sed penitenti injungo quod vis, et sic de me, quod Deus voluerit, expectabo. Nec mora, ubi miles cum mira contritione et lacrymis est confessus, larvalis illa confusio deterse est, et propria faciem, cum sua integritate recepit. *THEO. CANTIPRAT. lib. II de Universo c. xxv, pag. 40.*

In Germania Otho Comes impudentissimus adulter, et pro adulterio a Constantiensis Episcopo excommunicatus, Dei iudicio turpissime decollatur a militibus Ludovici Comitis, cuius uxorem publicis nuptiis, eo vivente, sibi nefandissime copulavit. Qui apud monasterium in prædio ipsius constructum a suis sepultus, jussu Constantiensis Episcopi eiecit, et (ut scriptum est) ad sepulturam asini deputatur. *BARON. t. xi, ann. 1089, IV; JEREM. xxii.*

Sub annum Domini nonagesimum nona-

gesimum quintum, Imperatrix, Maria nomine, Regis Aragonum filia, Othonis Tertii uxor, ob adulterium publice igne crematur. *ALBERT. CRANT. l. IV Hist. Saxon. c. x.*

EXEMPLA PROFANA.

FUGA. — Cum ad Alexandrum Magnum quondam femella ducta fuisset, ut dormiret cum illo, et hanc interrogata, ubi tandem fuisset? respondisset se expectasse, donec maritus cubitum ivisset, Rex famulos acriter objurgavit, dicens: Reducite eum; parum enim absuit, ut vestra causa adulter fierem. *PLETAR. in Regnum et imper. apophag.*

Lycæni temporibus tanta erat apud omnes uxores pudicitia, ut cum Geradas nobilis Spartanus rogaretur ab hospite, quas poenas apud eos adulter daret? responderit, nullas pro hoc leges a Lycærgo prescriptas esse, quia nullus apud eos adulter daretur. Cumque hospes alterius instaret: Quid si autem existat? Subjecti iterum Geradas: Bovem tantum dabit, ut porrecto ultra Taygetum collo ex Eurota bibat. Dicente autem hospite, id fieri non posse, Geradas quoque: Quo pacto, aiebat, apud Spartanos adulteri esse possunt, ubi divitias, deliciae, et corporis adsevitius cultus probo habetur: contra verecundia, modestia, ac obedientia Magistratibus debita observatio, decori laudique dantur? *Idem in Lacon.*

In Insula Patanae Indis Orientalis, tam sancte servant conjugium, ut si quis adulterium commississe deprehendatur, ad parentes per virum primum deducitur juguletur ab illis, consors vero similiter ab ipsidem pugione confodiatur. *BRUNSC. in Theatr. Vit. Adult. f. cxxii.*

DAMNUM. — Aurelianus Imperator tantopere hoc vitium aversatus est, ut militem in adulterio deprehensum duarum arborum ramis implecti, sicut per eos discerpi voluerit. *Ibid.*

Saxones adhuc pagani, adulteram se strangulare cogebant, et super bustum illius incense et concrematae adulterum suspendebant. *MARCR. tr. IV de Charit. lect. ix, prop. 2.*

Ægyptii adulteris virgins mille ictus infligebant, adulteras vero ad perenne dedecus nares truncabant. *Ibidem.*

Cumant adulteram in foro ridendam exponebant, deinde asino per totam urbem

circumvehebant, ut tota vita esset infamis, nam propter hanc equitationem Onobatis vocabatur. *Ibidem.*

SIMILITUDINES.

FUGA. — Sicut satius est fame mori, quam Idolothytis vesci; ita satius est defungi sine liboris, quam ex illicito conebitu stirpem quærere. *S. AUG. De thor. conjug.*

Sicut gubernator in portu naufragium faciens, haudquaquam impetraret veniam; sic nec is, cui conjugium concessum est, quo lapsus effugiat, si aliena scrutetur matrimonia, aut quæcumque aliam feminam curiosis scrutetur oculis. *S. CHRYS. de verbis Isai. hom. iii.*

QUALITAS. — Sicut quisque, si ve Regis violaverit uxorem, si ve pauperis, si ve servi, pari ratione adulter est, cum peccatum non personarum differentia, verum ex voluntate improba id scelus admittentis iudicetur; ita et hic, imo magis adulterum dixerim, qui quamlibet ex vulgo, quam qui ipsam Regiam violaverit; illie enim plurimum irrimamenta sunt, puta opes, elegantia, forma, et ejusmodi, quorum hic nihil invenitur. *S. CHRYS. V de Adult.*

ASCETICA.

Tria fere sunt, quæ de hoc vitio bene advertere debet Asceta. Primum est, ut gravitatem illius estimare discat, aliisque similium astimationem ingenerare studeat, quam quidem ex triplici injuria, quam facit, concipere poterit; nam 1. gravem injuriam facit ipsi Sacramento Matrimonii, aliqve effectui illius, cum enim hoc Sacramentum ideo institutum sit, ut sint duo in carne una, sicut inseparabilis unio Christi cum Ecclesia significetur; hanc utramque rationem, quantum in se est, conatur tollere adulter. 2. Etiam conjugii alteri gravem injuriam affert; cum potestatem corporis sui, quam non ipse, sed consors conjugii habet, eidem auferat; unde Marchantius infert, hoc furtum quovis alio furto gravius esse: nam in illis aliquid a se distinctum, in hoc autem seipsum, qui factus est una caro cum conjugio, eripit. 3. Ipsi etiam juramento, quo publice in Ecclesia fidem sibi mutuo dederunt conjuges, injuriam facit; que quidem

violatio tanto gravius censeri debet, quanto digniores sunt, eorum quibus editum est hoc juramentum nempe Christus in Ven. Sacramento existens; Ecclesia, cujus auctoritate et imperio, ac approbatione contrahitur; Sacerdos, a quo benedictio impertitur; Baptismus, super quo juratur; Colites, qui velut testes et vindices fidei datæ invocantur.

Secundum est, ut bene notat, conjugibusque inenlet memorabilem illam S. Hieronymi sententiam, dum ait: Origò quidem amoris honesta erat, sed magnitudo deformis. Nihil enim interest, ex quam honesta causa quis insanit. Unde Xistus Pythagoricus in suis sententiis ait: Adulter est in suam uxorem ardentior amator. In aliena quippe uxore omnis amor turpis, in sua nimis. Sapiens iudicio debet amare conjugem, non affectu. Non regnet in eo voluptatis impetus, nec preceps feratur ad coitum; nihil enim est foedius, quam uxorem amare ut adulterum. Certo qui dicunt, se causa republicæ et generis humani uxoribus conjungi, et filios procreare, imitentur saltem peccates; et postquam veater uxoribus intulerint, non perdat filios; nec amatores se uxoribus præbeant, sed maritos. *S. HIERON. contra Jovin. lib. I.*

Tertium est, ut ex gravitate adulterii corporalis colligat spiritualis adulterii gravitatem; cum enim in hoc et persona, cum qua contrahitur, scilicet ipse Deus, sit infinitus dignior; et ipsa conjunctio, utpote que voto firmatur, arctior existat; et causa recedendi longe minores, cum quidquid ex amore creature sperari potest, in Creatore infinitus perfectus habeatur, facile appareat, ex omnibus his circumstantiis magnopere augeri illius gravitatem, atque adeo sicut innocens conjux jura separare se potest a thoro adulteri, ita merito timendum esse, ne Deus quoque ejusmodi animam adulteram deserat tandem auxiliis suis.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Socrates dicebat, adulteros perinde facere, ac si quis nolet ex aqua superfluo effluente libere, sed ex illa, que in fundo, et deterior est. *STOB. ser. vi.*

Adulteri maximam invidiam contrahunt, et non modo eos quos læcessunt, in se ultiores provocant; verum maritos pene omnes, qui

eandem contumeliam et injuriam formidant. FRANC. PATR. I. IV de Regn.

Optimum medium pro adulterio vitando præscripsit Plautus, dum cœcinit:

Bonas mulieres æquum est. facere, ut absentes viros

Perinde habeant, quasi presentes sint. PLAUTUS in *Sticho*.

AUCTORES.

Jacobus Marchantius, in *Horto Pastorum*, c. IV, de *Charitate*.

Laurentius Beyrlinck, in *Theatro vite humanae*, V. eodem.

Mathias Faber, conc. IV in *Dom.* 2 post *Epiph.*

Josephus Langius, in *Polygamia*, V. eod.

Joannes Major, in *Magna Speculo exempli*, V. eod.

Antonius Baumolius, in *Catechismo historico*, c. III, tit. CIII.

ETERNITAS.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est, juxta Boetium, interminabilis vite tota simul et perfecta possessio. BOET. I. V de *Consol.* pros. VI.

Juxta Cornelium a Lapide, est Circulus in se recurrens, cujus centrum *semper*, circumferentia *numquam* est. Juxta Drexelium, *Orbis* undique rotundus, in quo nec principium, nec finis est: Rota, que semper volvitur, et volvetur in omne volubilis ævum; Annus jagiter revolutus, qui ubi moritur et occidit, ibi et renascitur, rursusque oritur; *Pons judis*, in quo permeandos aque ad suam semper refluant originem, ut iterum fluant; *Labyrinthus* innumeris se gyris intorquens, qui ingressos perpetuo circumducit. Est *Anguis* orbiculatum in se reflexus, eandem ore complexens, qui in sui fine rursus semper incipit. Est *duratio* semper præsens, et unum perpetuum *hodie*, quod nunquam transit in præteritum aut futurum. Est *principium* sine principio, sine medio, sine fine. DREXEL. *Consol. ætern.*

Est, juxta S. Dionysium, *ævum ævorum*, quod non interit, sed eodem semper modo se habet. S. DIONYS. c. x de *Div. nom.*

Divisio. — Dividitur in eternitatem *Beatorum* et *Damnataram*; de quibus Christus, apud S. Matthæum, dixit: *Ibunt hi in supplicium æternum*, justi autem in vitam æternam. MATTH. XXV, 46.

EX S. SCRIPTURA.

VERITAS. — Ibit homo in domum eternitatis sue, et circuibunt in platea plangent. ECCI. XII, 8.

Ipsi gloria nunc, et in diem eternitatis. II PETR. III, 18.

ETERNITAS BEATORUM. — Circumdabit te Deus diploide justitie, et imponet mitram capiti honoris æterni. BARUC. V, 22.

Scimus, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam æternam in cordis. COR. V, 1.

Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti; et qui ad justitiam erudiant multos, quasi stellæ in perpetuis eternitates. DAN. XII, 3.

Hæc est autem voluntas Patris mei, qui misit me, ut omnis, qui videt Filium, et credit in eum, habeat vitam æternam. JOAN. VI, 40.

Quæ seminaverit homo, hæc et metet; quoniam qui seminat in carne sua, de carne et metet corruptionem; qui autem seminat in Spiritu, de Spiritu metet vitam æternam. GAL. VI, 8.

ETERNITAS DAMNATORUM. — Discedite a me, maledicti, in ignem æternum. MATTH. XXV, 41.

Ignis succensus est in furore meo, et ardebit usque ad inferni novissima, devorabitque terram cum germine suo, et montium fundamenta comburet. DEUT. XXXII, 22.

Pœnas dabunt in interitu æternam a facie Domini, et a gloria virtutis ejus. II THESS. I, 9.

Angelos vero, qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in judicium magni diei vineulis æternis sub caligine reservavit. JUD. 6.

EX SS. PATRIBUS.

UTILITAS ETERNITATIS CONSIDERATE. — Eternis inhianti, fastidio sunt transitoria. S. BER. ep. III.

Melior est modica amaritudo in fancibus,

quam æternum tormentum in visceribus. S. AUG. apud DREX. consid. VI de *Ætern.*

Si quis intra centum annos una solum nocte suavo, letumque somnium vidisset, et centenis ob id annis puniretur, an appetendum hoc somnium foret? Quod autem est somnium ad centum annos, hoc est præsens vita ad futuram, immo multo minus, et quod est gutta ad pelagus, hoc anni mille sunt ad futuram æternitatem. S. CURYS. hom. XX ad *Populum*.

Quid appendis cum infinito quantumque finitum? Decem millia annorum, decies centena millia, si dicendum est, millia millium, que finem habent, cum eternitate comparari non possunt. S. AUG. in *Ps.* XXXVI.

Digitus ejus apprehenderunt fœsum, hoc est, rectitudinem intentionis, per quam electi omnia opera, quasi fila in orbem eternitatis retorquent. Hæc in *Proo.* XXXI.

Quis tam insensata, tamque obstinate mentis homo usquam poterit inveniri, qui non expavescat, et omnino abhorreat, transitoria carnis blandimenta tormentis æternis mercari, si diligenter aspiciat indesinenterque attendat, quam sint modica, seu etiam momentanea omnia ista carnis oblectamenta, que pertranseunt, et quam sint immanis et atrocia tormenta illa æterna, que finem non habent, nec habere possunt? RIC. DE S. VICR. de *Stat. inter. hom.*

Nullus labor durus, nullam tempus longum videri debet, quo gloria eternitatis acquiritur. S. HIER. apud DREX. consid. VI.

Viri sancti presentis vite dies nihil esse conspiciunt, dum illuminate mentis oculo in considerationem eternitatis defigunt. S. GREG. I. VIII. *Mor.* c. XX.

QUALITAS. — Nec putes, quia verbis finitis finitur eternitas. Eternitas in verbo quatuor syllabis constat, in se sine fine est. S. AUG. in *Ps.* cxxv.

Cum homo de eternitate dissorat, cœcus de luce loquitur. S. GREG. I. XXVII. *Mor.* c. xxvii.

Æternitas nec tempus, nec pars ulla temporis est. NAZIANZ. ORAT. XXXVIII in *Nativ. Chris.*

Vigilanti cura per cuncta opera intentio nobis nostra pensanda est, ut nihil temporale in his, que agit, allecet, sed totam se in soliditatem eternitatis figat. S. GREG. I. XI.

Utinam saperent, ut eternitatis imago reformetur in nobis, videlicet, ut presentia imoderemur, præterita per intelligentiam

judicemus, novissima providemus ad cautelam. S. BER. S. de *SS. Petro et Paulo*.

In gloria cœlesti mira serenitas, plena securitas, æterna felicitas.

Ad eternitatis gloriam acquirendam, nullus labor durus, nullum tempus longum videri debet.

Vera eternitas in solo Deo est.

Pro magno diligi non debet, quidquid sine concluditur; illa appendenda, illa magnopere diligenda que nec inventa transeunt, nec accepta deficiant.

EXEMPLA CHRISTIANA.

S. David de seipso fatetur: Cogitavi dies antiquos, et annos æternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo, et exercitavi, et scopebam spiritum meum. *Ps.* LXXXVI, 6.

Fulco, homo ad mundi leges factus, cum quadam nocte dormire non posset, cogitare seipsum coepit: Si hic in molli lecto jacenti, absque alio dolore, tamen tam molesta est cubitio, quantopere cruciaber, si in lecto igneo æternum jacere et cruciari debebo? Itaque per hæc cogitationem immutatus est, ut mox sacre Cisterciensium congregationi nomen dederit. DREX. consid. v de *Ætern.*

Justus Lipsius, cum totis viribus se ad instantem mortis horam intrepido animo subeundam præparasset, tandem in hæc suspiria erupit: O Mater Dei, adis famulo tuo cum tota eternitate decertanti, et non me deseras in hac hora, a qua pendet anime mee salus æterna! *Ib.* consid. iv.

S. Augustinus assiduo precari solebat: Domine, hic ure, hic seca, modo in æternum parcas. *Idem.* consid. v.

Olympius, senex in conobio Gerasimi, questus quomodo in tam angusta cavea, tanto æstu, inter cyniphes et muscarum examina durare posset? respondit: Fili, ista tolero, ut cruciatu illos intolerabiles æternos evadam; cyniphes patior, ut vermem effugiam immortalæ: hos æstus facile est perferre ei, qui ignem meruit æternum. Hæc mea, etsi molesta, tamen brevia sunt et finem habebunt, illa nullum. *Ib.* consid. ix.

Cum Troilus Episcopus, hortatu S. Joannis Eleemosynarii, liberalem eleemosynam in pauperes distribui jussisset, deinde vero penitentia ductus a S. Joanne eandem pecuniam denno accepisset, paulo post in somnis

amplissimas aedes vidit, et in eorum fronte hunc titulum: Mansio æterna, et requies Troili Episcopi. Quo titulo conspecto dum vehementer gaudet, subito videt quæpiam advenientem, et sociis dicentem: Tollite hanc inscriptionem, et istam ejus loco suffigite: Mansio æterna, et requies Joannis, Episcopi Alexandrini, empta libris triginta argenti. Quo somnio correptus Troilus, liberalior in pauperibus esse cepit, *Ib. consid. 1, § 3.*

Cum Thomam Morum Aloysia uxor in carcere visitans rogaret, ne vitam et bonam, quibus longo adhuc tempore frui posset, sibi præcideret, quæsit ex ea quot annis putaret ipsum adhuc vivere posse; cumque illa viginti responderet, subjecit ipse: Næ tu imperita es mercatrix, o Aloysia, et quasi una de stultis mulieribus locuta es, dum æternitatem viginti annis vis commutari?

Alexander Pontifex nulli flagitioso omnem medelam respuenti anulum suum tradidit, ea lege gestandum, ut quoties aspiceret, imminens mortis, node pendet æternitas, recordaretur. Vix paucis diebus gestarat, et supplex ad Alexandri pedes se subjecit, atque omni veneno ejecto, in novum hominem reformatus est, *Excelsa, emb. 1, § 4. Luc. Ev.*

S. Franciscus tyrones suos identidem his verbis confirmare solebat: Fratres, magna promissimus, sed majora promissa sunt nobis. Modica hic voluptas, sed postea pœnia immensa; modicus hic labor, sed postea gloria æterna. *Ibid.*

P. Leonardus Lessius S. J. et ipse animo suo æternitatem assiduoolvebat, et alios ad idem faciendum hortabatur, dicere solitus, nullam sibi ad vincendas tentationes ac pericula peccatorum cavenda efficaciorē cogitationem videt. *Less. 1. IV de Perf. c. 17.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Quidam percommodè æternitatis magnitudinem sic declaravit: Finge, inquiebat, totum cœlum imperium membrana obductum et meris numeris novenariis inscriptum, quot annos putas his numeris contineri, cum Clavius demonstret, nullatē eum quinquaginta duabus cifris, seu *nulla*, ut vocat, longè majorem numerum efficere, ac mundus totus usque ad cœcavum firmamenti arenulis repletus grana contineret, licet decem millia talium arenularum glo-

bulum grano papaveris æqualem dumtaxat conficerent. Si vero cifra 70 ponatur, numerum arenarum contineret, qui modum milies mille millionibus millionum nostro majorem impleat. Et tamen si post tot annos finitus unice arenula tolleretur, neolum quasi initium factum esset æternitati. *Pædag. CAUST., p. 1, c. VIII, § 9.*

RECTE DIXIT PROPHETA: Etenim sagittæ tuæ (id est, calamitates hujus temporis) transeunt, vox tonitru tui (qua dices: Descendite a me, maledicti, in ignem æternum) in rota. *Ps. LXXVI, 19.*

UTILITAS. — Sæpienter pronuntiavit Tullius: Sapienti nihil potest videri magnum in rebus humanis, cui æternitas omnis, totiusque mundi nota sit magnitudo. *CICERO, III, TAC.*

Moysi olim præcepit Deus: Fac tibi duas tubas argenteas ductiles; si semel clangueris, veniat ad te Princeps, et capitā multitudinis Israël; si autem prolixior, atque concisus clamor incœperit, movebunt castra. Duæ hæc tubæ duæ voces *unc* et *semper* significant: qui prætorum tantum audit, non movet; sed si posterior auribus ejus insonet, tunc ad iter æternitatis se accinget. *DAVID, consid. IV, de Eter.*

Zeuxes quæsitus, cur tanta diligentia sua opera pingeret? respondit: Din pingo, quia æternitati pingo. Idem faciat, qui operum suorum præmium æternum fore credunt. *Idem, consid. IX, § 3.*

Ismerias Thebanus, ad Regem Persarum legationis causa missus, cum adorare Regem juberetur, anulum in terram sibi permisit, soque ad eum tollendum inclinans, in mente dixit: Non tibi, o Rex, sed anulo me inclinavi. Simili modo, qui æternitatem considerant, in omnibus adversitatibus et humilitatibus dicunt: non tibi, sed anulo æternitatis. *ÆLIANUS, 1. XI Hist. cap. XXI.*

Philosophus quidam in extremis constitutus, cum rogatus fuisset ut salutare monumentum relinqueret, calamum, quia loqui non poterat, arripens, duo OO pinxit, quod licet varii varii interpretati sint, rectissime tamen memoriam duplicis æternitatis, misere scilicet et felicis significare dicuntur. *Excelsa, Emb. 1, § 3.*

P. Christophoro Caro S. J. Christus apparens, hæc paucæ animo verba volvere assiduo hortatus est: O æternum! o momentaneum! o longum! o breve! *Ibid.*

S. Gregorius illa verba: Introduxit me

Rex in cellam vinariam, et ordinavit in me charitatem; interpretans: Quid, ait, per cellam vinariam congruentius, quam ipsam arenam æternitatis contemplationem accipimus? Et certe quicumque cogitationem hanc altius in mentem demiserit, gloriari poterit: Ordinavit in me charitatem. *S. GREG. in Cont. II.*

S. Theresia, cum horam indicari audisset, dicere solebat: Jam una hora vicinior sum patriæ et æternitati. *Excelsa, 1. c. II.*

CONCEPTUS PRÆDICABLES.

Ex occasione thematicis: *Annus æternus in mente habui*, possant auditoribus duo annuli pro xeno, aut alia occasione, offerri, unus ferreus, cui inscriptum sit: *Momentaneum quod delectat, æternum quod cruciat*; alter aureus, cui inscriptum sit: *Momentaneum quod cruciat, æternum quod delectat*. Et in primis utriusque hujus annuli usus et praxis in prosperis et adversis casibus per aliquot casus ostendatur. Deinde vero etiam fructus hujus usus ostendatur, quod scilicet eorum adminiculo quibus *abstinere* et *motuere* dicunt (in quibus duobus capitibus tota perfectio et sapientia hominis Christiani consistit) uti tum ratione, tum exemplis facile probari potest. *Ps. LXXXVI.*

Ex occasione thematicis: *Hic homo in dominum, æternitatis suæ, potest narrari parabola Barlaami de civitate, in qua consuetudo erat ut Rex non nisi per annum regnaret, postea nudus in exilium expelleretur; quod advertens quidam Rex sapiens, toto illo anno suos thesauros occulte in locum, in quem expellendam se sciebat, præmisit, unde postea expulsus, omnia cum gaudio invenit ac fructus est. Applicatur postea parabola cuius homini Christiano, atque ad thesauros bonorum operum præmittendos excitetur. Excelsa, XII, 5.*

Ex occasione thematicis: *Faciamus et ipsi nobis moneta, potest enarrari, quod supra de Zeuxe dictum est, quod scilicet ideo tandem se pingere dixerit, quia æternitati pingebat. Excitantur proinde auditores, ut et ipsi firmiter sibi persuadeant, se æternitati laborare, atque adeo cum magna perfectione omnia sua opera perficere studeant. Quod ut tanto alacrius faciant, ostendatur nonnisi et præmii æterni, quod sibi per opera sua*

parare possunt, excellentia et magnitudo. *I Mach. 1, 57.*

Ex occasione thematicis: *Reposita est mihi corona iustitiæ, potest dici vitam nostram esse similem ludo eorum, qui ad anulum currunt, ubi qui lancea anulum penetrat et aufert, præmium et laudem acquirit. Dicitur autem hunc anulum esse æternitatem, lanceam esse considerationem et memoriam, qua quicumque anulum illum penetrabit, præmium optimæ vitæ in hoc sæculo, et gloriæ in futuro aufert, id quod facile copiosius ostendi potest. II Tim. IV, 8.*

AXIOMATA.

Momentaneum, quod delectat; æternum, quod cruciat.
Momentaneum, quod cruciat; æternum, quod delectat.

Nulla satis magna securitas, ubi periclitatur æternitas. *S. BENS. apud Excelsa, emb. 1, § 1.*

Nil leve quod æternum est.
Si vis beatus esse, hoc primum cogita, æternorum intuitu contemnere, et contemni.

AUCTORES.

Jeremias Drexelius de *Ætern.*
Joan. Baptiste Mani *Circulus Eternitatis.*
Henricus Engelgrave *Emb. 1, Lucis Evangel.*

Philippus D. Outreman *p. 1, c. VIII, § 9.*
Daniel Bartoli, in germanicam linguam ex Italica, 1660, versus.

AMBITIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est dignitatis et honoris inordinatus appetitus. Per hoc enim a superbia differt, quæ est inordinatus appetitus excellentiæ in communi, et a vana gloria, quæ laudem indebitam immoderate appetit. S. THOM. II, II, q. xlii, a. 2.

DIVISIO. — Dividi potest in *Ecclesiasticam* et *secularem*. Illa est, quæ ecclesiasticæ dignitatis appetitur, de qua S. Gregorius locutus est dicens: Sunt nonnulli, qui intra Sanctam Ecclesiam per speciem Regiminis gloriam affectant honoris, videri Doctores appetunt, transcendere cæteros concupiscunt, primas in conventionibus querunt cathedras. Qui susceptum curæ pastoralis officium ministrare digne tanto magis nequeunt, quanto ad hujus humilitatis magisterium ex sola elatione pervenerunt. MARCHANI in *Heret. Pastor. Tub. Sacerd.* tr. lect. v.

Ista est, quæ seculares honorum gradus ambiuntur, qualem appetit Aman, cupiens, ut quem Rex honorare vellet, veste regali indueretur, equoque regio impositus, et diademate regali coronatus per urbem circumduceretur, præcones acclamante: Hoc honore condignus est, quemcumque Rex voluerit honorare. ESTH. VI, 11.

ACTUS. — Hos pulchre in unum cumulum collegit Innocentius, dum dixit: Ambitiosus semper estavidus, semper attentus, ne dicat quod displiceat. INNOC. *de vit. condit. hum.*

Humilitatem simulat, honestatem mentitur, affabilitatem exhibet, benignitatem ostendit, subsequitur et obsequitur, cunctos honorat, universis inclinat, frequentat curias, visitat optimates, assurgit et amplectitur, applaudit et adulatur; ut in Absalone cernere erat.

Promptus et fervidus, ubi placere cognoverit; tepidus et remissus, ubi putaverit displicere.

Improbat mala, detestatur iniqua, sed alia cum aliis probat et improbat, ut judicetur idoneus, ut reputetur acceptus, ut reputetur ab omnibus, ut a singulis approbetur.

Statim ut ad honorem est promotus, in superbiam extollitur, in jactantiam effrenatur, non curat proficere, sed gloriari præesse; præsumit se meliorem, quia cernit superiorem; priores delignatur amicos, notos ignorat, externos comitatur, contemnit antiquos, vultum avertit, cervicem erigit, fastum ostendit, grandia loquitur, sublimia meditat, subesse non patitur, præesse molitur, subditis onerosus, omnibus infestus, præceps, molestus, arrogans, gravis et importunus.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Noli querere ab homine ducatum, neque a Rege cathedram honoris. ECL. VII, 4.

Non solites exaltari amplius in monte sancto meo. SOPHON. III, 11.

Quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister; et qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus. MATH. XX, 26.

Nec quisquam sibi sumit honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. HEBR. V, 4.

DAMNUS AMBITIOSIS. — Et tu Capharnaum usque ad cælum exaltata es, sed usque ad infernum demergeris. LUC. X, 15.

Quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum. LUC. XVI, 15.

Elevasti me, et quasi super ventum ponens elisisti me valide. JON. XXX, 22.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Ambitio est quedam simia charitatis. Charitas enim patiens est pro æternis, ambitio patitur omnia pro caducis. Charitas benigna est pauperibus, ambitio divitiibus. Charitas omnia suffert pro veritate, ambitio pro vanitate. PETRUS RAVES, in Serm.

O perversitas! O abusus filiorum Adam, quia cum ascendere difficillimum sit, descendere autem facillimum, ipsi et leviter ascendunt, et difficiliter descendunt, parati ad honores et celsitudines graduum ecclesiasticorum, ipsis etiam Angelis formidandos. S. BERN. s. II, in *Aescas.*

O ambitio ambientium crux, quomodo omnes torques? omnibus placeat? nihil aeris crueat, nihil molestus inquietat; nihil ta-

men apud miseros mortales celebrius negotiis ejus. S. BERN. I, III *de Consid.*

Sæpe quos vitia nulla delectant, quos nulla potuit movere luxuria, nulla avaritia subruere, facit ambitio criminosos; habet enim forensam gratiam, domesticum periculum, et ut dominetur aliis, prius servit, curvat obsequio, ut honore donetur; et dum vult esse sublimior, fit remissior. S. AMBR. I, II, *super Luc.*

Etiã in sinu sacerdotum ambitio dormit, ibi sub umbra recubat, in secreto thalami se fraudulenter occultat. S. CYRILL. V, *de Sejun.*

Diabolica pestis est libidinis domiandi labes, quæ proinde insigne est primæ illius diabolice pravitatis indicium. S. BAS., c. X. *Const. Monast.*

Omnis honor sæculi, diaboli est negotium. S. HILARIUS, in c. III. *Math.*

Quam pauci evadunt, quibus non domiandi libido dominetur! Quem sequimini, miseri homines? An non videtis satanam tanquam fulgur de cælo cadentem? Nonne est iste mons, in quem ascendit Angelus, et diabolus factus est? S. BERN. s. IV *de Asc.*

Ambitio priores delignatur amicos, notos ignorat, externos comitatur, contemnit antiquos; vultum avertit, visum extollit, cervicem erigit, fastum ostendit, grandia loquitur, sublimia meditat. ISACENT. III, I, II, c. XXX.

Ambitiosus humilitatem simulat, honestatem mentitur, affabilitatem exhibet, benignitatem ostendit, subsequitur et obsequitur, cunctos honorat, frequentat curias, visitat optimates, assurgit et amplectitur, applaudit et adulatur. S. CHRYS. homil. II, *ad Tit.*

Ambitio hypocrisis mater est. BERNARD. serm. V in *Dom. Palm.*

Ambitio pessimus demon.

Ambitio reddit homines cæcos. BASIL. in *Epist.*

Potestatis ambitio Angelum potestate angelicæ privavit, scientiæ appetitus hominem immortalitatis gloria spoliavit. Non Evam cibus delexerat, non mandatorum destituerat oblivio, sed promissi honoris ambitio illecebrosa decepit. CHRYSOST. *super Genes.*

Omnis adeundi honoris Ecclesiastici abscederet ambitio, si se judicandos potius quam, judicatos, hi, qui præesse volunt populis, cogitarent. BERNARD. serm. *Orig. super Epist. ad Rom.*

FUGA. — Non queramus honores, imo

eos, cum oblati fuerint, repellamus et abjiciamus a nobis, et hujusmodi concupiscentiam extinguere omnibus modis studemus; ista nos et ad Principes et subditos dicimus: Anima omnis quæ honoris tenetur appetit et gloriam et homines querit, non videt cælorum regnum; non mea hæc oratio est, a me ipso ista non loquor, hæc verba Dei Spiritus profert. Id. apud MAXIM. tr. III, dis. x, n. 2.

Si novisses, quod Episcopus debet omnium onera gestare; quod aliis jacentibus datur venia, ipsi vero nequaquam; quod alii peccantibus superest excusatio, ipsi vero minime, haudquaquam festinasses ad primatum.

Ex illo pendunt omnium auditorum necessitates, probationes eorum, qui ordinantur, potus sitientium, cibus esurientium, vineti, viduae, injuriam passi. ISID. PELUS. *Epistol. ad Tim.*

Episcopus idem est, quod superintendens, ut intelligat se non esse Episcopum, qui præesse dilexerit, non professe; nec desiderare Episcopatum estimandus est, qui suum desiderat lucrum, vel honorem, non plebis salutem; non enim dicitur: « Qui Episcopatum desiderat, a bonum gradum desiderat, » sed bonum opus desiderat, » quod in majori ordine constitutus, possit, si velit, occasionem exercendarum habere virtutum. S. ANS. in *epist. ad Tim.*

Ut omnem ambitionem Christus discipulorum cordibus eximeret, parvulum in medio eorum statuit, desque primatum certare prohibuit: « Qui major, inquit, est in vobis, fiat sicut junior; et qui præcessor est, sicut ministrator; nam quis major est, qui recumbit, an qui ministrat? nome qui recumbit? Quis vero ignorat Clericum in medio Ecclesiæ esse, tanquam eum, qui ministrat? Quare meminimus potius officii nostri quam dignitatis, neque enim ad dominationem vocati sumus, sed ad opus. Non imitatio S. Hieronymus, ut pestem quandam fugiendos Clericos, ait, qui a speluncis domorum paternorum abstracti, et post in Ecclesia sublimati, ac Sacerdotiis ditati, vane gloriæ et superbiæ stimulis effertur. ISAC. III, I, IV, d. con. *Mun. c. XXXV.*

Pecunia quidem contemnere volenti satis est facile, honorem autem despiciere multi laboris indiget, magno sapientiæ, Angelicæ quidem ejusdem animæ ipsum ecclesiæ celsitudinis vertiginem tangentis. S. CHRYS. hom. XIII *ad Pop.*

DAMNUM. — Supplicat et promittit, offert, tribuit, prohi pudor! gratiam, quam gratis adipisci non potuit, per fas et nefas mittit adipisci, nec desistit adhuc, sed instat, et invadit violenter honorem, et imprudenter arripit dignitatem, amicorum suffragio, presidio propinquorum, tantoque dominationis inflammatur ardore, tanta libidine presidendi, ut nec schismata abhorreat, nec scandala formidet. *HEX. III. l. I. c. XXV.*

Hi sunt, qui subesse non sustinent, processu non norant, superioribus infideles, inferioribus importabiles. Hi inverecundi ad petendum, ad negandum frontosi. Hi importuni, ut accipiant, ingrati, ubi acceperint, docuerant linguam suam grandia loqui, cum operentur exigua. Largissimi promissores et parcissimi exhibitores, blandissimi adulatores et mordacissimi detractores, simplicissimi dissimulatores, malignissimi proditores. *S. BARN. l. IV. de Consci.*

Potestatis ambitio Angelum felicitate privavit, scientia appellatus hominem immortalitatis gloria spoliavit. Non Evam cibis deflexerat, non mandatorum destituerat oblivio, sed promissi honoris ambitio illecebrosa decipit. *S. BERN. in quod. serm.*

Quicumque desideraverit primatum in terra, inveniet confusionem in celo; et in servos Christi non computabitur, qui de primatu tractaverit. *S. CAYR. in Dial. l. III.*

Omne, quod supereminet, plus meritis afficitur, quam honoribus gaudet. Quanto quisquis curis mundi majoribus occupatur, tanto facilis vitiiis premitur; si enim vix animus valet peccata devitare quietus, quanto minus occupatione seculari devinctus. *ISID. l. III. de Sum. bon. c. XLVIII.*

Ambitio docet, quod natura non novit, cupit, quod pietas ipsa horrescit; audet perficere, quod novo supplicio Deus cogit vindicare. *S. CAYR. hom. de Absalon.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Vanitas est, honores ambire et in altum se extollere. *L. I. n. 4. c. v.*

Omnis quidem gloria humana, omnis altitudo mundana, æternæ gloriæ comparata vanitas est et stultitia. *L. III. c. XII. n. 6.*

Fili, noli tibi attrahere, si videas alios honorari et elevari, te autem despicere, et humiliari. *L. III. c. XII. n. 4.*

Erige cor tuum ad me in cælum, et

non contristabit te hominum contemptus in terra. *L. III. c. XI. n. 1.*

Non nocet, si omnibus te supponas; nocet autem plurimum, si vel uni te preponas. *L. I. c. VII. n. 3.*

Vere magnus est, qui in se parvus est, et pro nihilo omne culmen honoris ducit. *L. I. c. III. n. 6.*

EXEMPLA SACRA ET CATHOLICA.

Christus, cum agnovisset, quod populus trans mare Galilæe ob patrum miraculum eum rapere et Regem facere vellet, mox in montem solus se proripuit. *JOAN. VI.*

Moyse, cum eum adhuc parvulum Tharmulis, filia Pharaonis, in sinum Pharaonis collocasset, et Rex blande exopto diadema suum imposuisset, indignandus capiti detrahit ac in terram abiecit. *JOSEPH. lib. II. Antiq. c. 8.*

Sed et grandis factus negavit se esse filium filia Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere facultatem, majores divitias æstimans thesauro Egyptiorum improprium Christi. *HIER. XV. 24.*

S. Ambrosius, a populo et Imperatore Mediolanensi pro Episcopo postulatus, noctu ex urbe effugit, et cum Ticinum iter intendisset, non sine miraculo mane se in porta Mediolani deprehendit. *PAULINUS, in ejus Vita.*

S. Gregorius, electus in Pontificem, non modo aufugit, sed etiam Imperatore Mauritium rogavit, ne consentiret electioni. Indicio tamen columnæ igneo proditus consensus, et primus se in Epistolis servum servorum appellavit. *SERAP. in Vita, 42. Mart.*

S. Mattheus omnem locum sublimem velut precipitium reformidabat, ideoque Episcopatum non prius suscepit quam Episcopi congregati sub anathemate eum compulerunt. *PAT. Hist. Loysac. c. XII.*

S. Dominicus rogatus, ut in Carassona diocesis libertus mœneretur, quam in Tolosana, ubi tot hæreticos converterat, respondit: In Tolosana multos invenio, qui me honorant, in Carassona vero omnes impugnant. *Vita, l. IV. c. 5.*

Adrianus Sextus interrogatus, quod supplicium capitali hosti imprecaretur: Pontificatum, respondit. Hinc tale ei epitaphium factum est.

Adrianus Sextus
hic situs est,
qui nihil sibi infelicis
quam, quod imperavit,
dixit.

Leo IX, ad extremum vite redactus, confessorio suo in aurem dixit: Quam melius fuisset mihi, si monasterio, quam si eoli clavibus tenuissem! *BEYERMAN. Apoph. fol. 477.*

Paulus III, animam agens sancte, asseverabat: Mallem me subjecisse coco familie Capucinorum, quam hanc Deo proximam dignitatem decennio sustinuisse. *ENGELER. Dom. 16. post Pent. § 2.*

S. Franciscus, a Papa interrogatus, an fratres suos ad Prælaturas promovere æquo animo ferro posset, respondit: Domine, fratres mei, ideo vocati sunt minores, ut majores fieri non presumant. Si vultis, quod fructum faciunt in Ecclesia Dei, dimittite eos in statu vocationis eorum, et ad Ecclesiasticas dignitates ascendere nullatenus permittatis. *MAXI disc. v. n. 7.*

S. Chrysostomus de sua ad Episcopatum promotione ita scripsit: Ab eo ipso die, quo tu mihi Episcopatus suspensionem hanc injecisti, factum est identidem, ut corpus hoc ab anima propemodum dissolveretur, tam ingens pavor, tam ingens tristitia memi animum occupavit. *S. CAYR. l. VI. de Sacer.*

S. Hieronymus refert de quodam olim electo Episcopo, quod, priusquam oblatum sibi Episcopatum acceptaret, quendam ad Patrum suum, qui vitam agebat eremiticam, accessit, ut eum ipso, an dignitas illa sibi acceptanda esset, consilii causa deliberaret. Bonus igitur hic eremicola nepotem suum quandam proxime vicinam valde altam et præcautum rupem ascendere jussit, qui postquam conscensa rupe descendisset, senique eremita dixisset se in eadem rupe in magno fuisse precipitii horrendi periculo, sanctus ille senex subjunxit: Crede mihi, in longo majori periculo constitutus eris, ubi Episcopatus factus fueris. *S. HIER. in Reg. Monach. c. xv.*

S. Anselmus, quo animo sedem Episcopalem conscenderit, hæc verbis de semetipso testatur: Quod ignorare nequiverunt, qui eo die vultum meum inspexerunt, quando me Episcopi, Abbates, alique primates ad Ecclesiam trahentes et contradicentes rapuerunt; ita ut dubium videri posset, utrum sanum insanum, an insanum traherent sani, nisi quia illi canebant, et ego magis mortuo

quam viventem colore similis, stupore et dolore pollebam. *S. ANSEL. l. II. ep. 1.*

In vita S. Raymundi de Penafort, Ordinis Prædicatorum, refertur, quod, cum Archiepiscopus Terracoenensis, qui tunc Aragoniæ Metropolitanus erat, vacaret, Gregorius IX, ejus familiarissimus eidem præcepit, ut illum inter dies aliquot determinatos acceptaret; ipse vero, cum Papis supplicasset, ne eum gravi hoc onere molestaret, nec tamen Papa in hanc ejus petitionem condescenderet, quin potius violentiam majorem ei intenderet, adeo ex hoc afflictus fuit, ut gravi febris correptus lecto affligeretur, donec tandem Papa erga infirmantem Raymundum compassionem motus, cum ab hoc ei oblati honore liberum pronuntiaret; ex quo gratissimo ad eum transmissio nuntio adeo gavisus fuit, ut præ nimia lætitia immediate a gravi febre liberatus fuerit: ab hoc autem supremo honore acceptando ea lege et pacto a Papa liberatus fuit, ut ad eandem dignitatem alium pariter dignum nominaret: Demum vero auctor vite hæjus vultu ingens prodigium notat, quod, cum Raymundus præfatus Summo Pontifici longo tempore, meritis et virtutibus heroicis plenus, in variorum officiorum gravibus functionibus inservisset, ita tamen cauto omnes honores, cum jure merito expectantes, declinavit, ut in sedem, quo Romam ingressus fuerat humiliter statui, ab eadem quoque alma urbe recesserit. *MAXI disc. n. 11.*

Nilamou, suite civitatem Geræ, tuguriorum quoddam inhabitabat, quod adeo firmiter, ne ullus ad eum daretur adeus, occluserat, ut ipsas quoque domus fores muro obstruxerat. Cum vero mortuo loci illius Episcopo, populus sanctum hunc virum in defuncti locum elegisset, ipse vero omnibus modis sese ab eo acceptando exensarat, in eademque reluctancia firmus persisteret, Theophilus Alexandrinus ad eum promovendum cunctam eloquentiæ vim, qua mire præcelleret, adhibuit, tantumque profecit, ut cum sanctus hic monachus se hoc modo ab auctoritate et obedientia, quam tanto Præfato debebat, constrictum esse carnaret, instantiam maximam fecerit, ut saltem consecratio sua in diem sequentem usque suspenderetur, ut modico hoc temporis spatio Deo se pro felicibus tanti muneris auspiciis, tanto ferventius recomendare posset. Quod ut ei indultum fuit, Sanctus nocte illa tanto cum fervore et desiderio ab illa dignitate li-

berari petiit, ut illuscoente die, cum tugurium dejecto portæ muro apertum fuisset, jamque omnes, et inter ceteros Theophilus, magna cum lætitia ad ejus consecrationem accurressent, ipse subito expiravit. *Ib.* n. 12.

De S. Gregorio, Episc. Agrigentino in Sicilia, legitimus, postquam se a Summo Pontifice sui temporis per instinctum quemdam admirabilem in illius civitatis Episcopum electum esse intellexisset, a civitate Agrigenti fugiens, inter condensas arbores sese abscondit; ubi, postquam eum nonnulli, qui ipsum minime, quis esset, cognoscabant, invenissent, ut eorum, quos sibi insidari credebat, manus evaderet, clamabat se magnis obnoxium et obstaculum criminibus; nimirum maluit estimari homo facinorosus multorumque gravium delictorum reus, quam salutarî Episcopus. *STATUS*, 23 nov.

S. Pius V dicere solitus fuit: Cum essem Religiosus, sperabam bene de salute anime meæ; Cardinalis factus, exitum, nunc Pontifex creatus, pene despero. (*COXCEL*) A. L. V. in II. *Vita*.

Sacerdos et populus de Lystris videntes Paulum et Barnabam, deos esse eos credentes, voluerunt ipsis sacrificare, quod ipsi prohibuerunt. *ACT.* c. XIV.

QUALITAS. — Arius, qui Ariana heresios cepit et auctor exstitit, toto animi conatu in Patriarchali S. Petri Alexandrina sede succedere studuit; ita enim de eo refert Tertullianus contra Valentin, c. IV, quod Episcopatum ambiens, quia et ingenio poterat et eloquio, sed alium ex Martyrii prerogativa in locum ejus positum indignatus, de Ecclesiæ authentica regula abruptit (ut solent animi, pro prioratu exiti, presumptione ultionis accendi), ad expugnandam conversus veritatem. *MAXI* disc. I.

Tertullianum Pamelius scribit, ideo ab Ecclesiâ defecisse, quod ab Episcopatu Carthaginensi turpem passus fuerit repulsam. *Ibid.*

De Novatiano heresiarcha Annales Ecclesiastici pariter attestantur: Ne ab Ecclesiâ inglorius haberetur, qui inter ethnicos magna fuerat gloriam consecutus, Romanus Pontifex voluit eum inter Romanæ Ecclesiæ presbyteros cooptare, sed qui semel fuerat ambitiosus stimulis agitatus, eo infelix abductus est, ut quod jure non luisse, malis sibi artibus Pontificiam dignitatem procaci-

ter arrogaret. Factus est igitur Antipapa, variosque in diversas partes missi legatos, jamque diversis Ecclesiis imposuit commissiones, falsas fectasque S. Cornelio Papæ opponens calumnias. *Ibid.*

Percelebris illa PP. Capucinorum Religio inter alios primos fundatores, qui in ea instituenda et promovenda graviter laborarunt, Ludovicum quoque habuit de Fossabrano, qui munus Commissarii Generalis multis annis in ea laudabiliter administravit, variosque pro illius reformationis stabilimento sustinuit squalidos carceres, aliasque sine numero injurias; at vero, cum in quodam Capitulo Generali se simularet ex desiderio religiose quietis, a munere Commissarii Generalis totaliter alienum, tametsi id interius minime sentiret, jamque alius in ejus locum electus fuisset, omnem subito versus superiores suos deposuit obedientiæ respectum, et obedire detrectans, in præsentia omnium fratrum publice consensu pulpito, dixit: Ego sum Ludovicus ille de Fossabrano, ego Ludovicus Tangia multa hæcenus machinatus sum, pluraque machinari prævaleo, et machinabor deinceps quam plurima, ad quorum famam, sive rumorem pili capitis vestri erigentur. Provert revera postea ab ipso factum est, siquidem multas ac tantas excitavit in Religione sua seditiones, a qua tandem turpiter et ignominiose expulsus fuit. *Ibid.* n. 8.

DAMNUM. — Aman, quia honorem a Mardocheo negatum ægre ferens toti genti Judæorum interitum fuerat molitus, ipse in patibulum quod Mardocheo paraverat, suspensus est. *ESTHER.* c. VII.

Rufinus, cum Arcadio Imperatore regnum administrans, quia ipsam imperialem dignitatem sibi arrogare ausus est, caput amisit, quod publice in loco haste affixum est, dextera vero illius abscissa per urbem circa opificum officinas circumlata est cum hoc elogio: Date stipem inexplēbilis ambitionis et avaritiæ viro. *NICENI.* I. XIII, c. I.

Absalon, ambitione regni impulsus, quia contra proprium patrem exercitum eduxit, crinibus in arbore suspensus, et triplici lancea a Joab transfossus, occubuit. *II REG.* xv
Abimelech, quia septuaginta fratres interemit, ut solus regnare posset, misere postea a muliere per tegulam capiti impactam percussus lethaliter, ab armigero proprio interemptus est. *JUDIC.* x.

Herodes, Judææ Rex, ambitione regni re-

tinendi septuaginta senatores regni stirpis, uxorem Mariannam et tres filios interfici jussit. Morituros vero nobilissimos quosque ex Judæa ad se evocavit, et circos inclusos omnes a militibus occidi curavit. *LITRUS* in *Expolit.*

Herodes Agrippa, Rex Judæorum, qui divum Jacobum fratrem Joannis occidit, sedens pro tribunali, regio culta vestitus, concionabatur ad populum, quo acclamante, Dei voces et non hominis, statim percussus est ab Angelo, eo quod non dedisset honorem Deo, sed sibi tribueret, et consumptus a vermibus expiravit. *ACTOR.* XII.

Athalia, interfecto toto semine regio, regni solum occupat, sed ipsa postea interempta, documento fuit ambitiosorum casus non procul abesse. *IV REG.* II.

EXEMPLA DOMESTICA.

FCGA. — S. Ignatius honores summe fugiebat; hinc summo opere laboravit, ab initio quidem, ne Generalis fieret, postea vero ut honorem deponere posset; ob eandem causam etiam omnibus honoribus in Societate aditum præclusit. *RIBAN.* I. V, c. III.

S. Franciscus Borgia ideo etiam Societatem, abdicato Ducis titulo, elegit, quod viam honoribus in ea præclusam cernebat. Generalatus vero honorem, sicut coactus suscepit, ita non semel abdicare voluit. *VITA.* I. III.

P. Jacobus Laines non tantum varios Episcopatus et Cardinalatum, sed etiam Pontificatum, pro quo duodecim jam habebat suffragia, recusavit. *HIST. SOC.* p. 21, l. VIII, n. 2.
P. Joannes Nunnus dicebat, se male totam vitam in catena transigere, quam Patriarchatum ælliopicum suscipere; unde non nisi obedientia cogente suscepit. *HIST. SOC.* I. XIV, n. 43.

P. Andreas Oviedo cum ei Episcopatus Hierosolymitanus nuntiatus esset, ita contentus est, ut statim S. Ignatio scriperit, se in omnibus quidem obedienturam, hæc una in re non posse, proinde Pontifici scripturam, cuius tamen jussu suscepit minus. *VITA* compend.

P. Melchior Nunnus dicebat, se, si professio honorem afferat, libentius coquo coalitorem futurum; sin vero cruce, accepturum. *HIST. SOC.* I. VI, n. 97.

Claudius Jains, in quem primum e Societate honores incurrere, primum etiam, et

quidem, ut hominem et imperatoria illa Ignatiana decuria decuit, fortissime de illis triumphavit. Nec temere invehebatur honores, verum magnis suffulti judicis Ferdinandi I Cæsaris, Purpuratorum aliquot Patrum, Pontificis demum ipsius, cui Ferdinandi vehementius in rem incumbenti gratia, ut summo jure, atque pro imperio cum Claudio ageret, propemodum persuaserat. Verum quamquam undique petitus Claudius, et sua virtute, et vero etiam Ignatii Romæ ultima omnia moventis, ope stetit incolomis, quantum, quonsque Ignatii litteris de Societatis moribus certior factus Ferdinandus ab actione non destitit, minime tutus. *RUBI.* I. VII, c. x, n. 12.

Ab eodem Ferdinando benevolentia, a qua primo periculum creatum est, iterum Societatis tentata est virtus atque constantia. Etenim Petrus quidem Cæsius, quem alia omnia ageret, ingentium virtutum admiratione Ferdinandum eo consilii addidit, ut illi vacantem pastorem Viennensem deferret Ecclesiam, sed qua se dignum infusus illis ostenderet, eadem, an etiam aliquanto majore virtute, Ferdinando admirante, atque repulsum æquo animo ferente, contempsit. Et non irritatum Regis animum, sed probatum illi magis ac magis disciplinam satis ostendit conatus ille, quamquam ab eadem sociorum virtute irritus, quo sex subinde alios ex illius alumnis Episcopos creari a Pontifice postulavit. Magna plane tentatio, nisi major eorum virtus fuisset, quos, ut magistros veneramur. *Ibid.* n. 3.

Et eorum quidem exemplum non veteranis modo, verum etiam candidatis animos in modestie, atque private vite amore confirmavit; Antonius certe Corduba, cujus et perantique nobilitati, et litterarum glorie petente Philippo Principe, purpuram Julius Pontifex designaverat, quamque tantum non induerat, voto de Societate in eunda concepto, illius amplissime dignitatis desiderium sedavit primum, ac paulo post extinxit omnino; unaque antiquissimi sanguinis claritatem, ac purpureæ Vaticanæ splendorem, post Societatis habitum humilitatem. *Ibid.* n. 4.

Incesserat Clementis VIII animum Neapolitano amplissimo Archiepiscopatu Claudium Aquaviva imponendi cupidum, unde illi ad prope domesticum purpuram non admodum difficile gradus fuisset. Hoc simul atque auditum est, tum ejus, cujus petebatur caput, tum sociorum, qui erant in urbe, va-

tractabat, ut rex inde recreatus, scire voluerit quis ille jocularis esset; ubi vero intellexit eum hominem prudentem ac ingeniosum esse, ad se vocatum rogavit, cur ita blande asinum illum tractaret? Cui alter respondit: Ut asinus iste fiat equus. Tunc rex: Recte dixi, inquit, hunc hominem stolidum esse; quis enim unquam vidit, asinum fuisse mutatum in equum? Cui alter: Ego, ait, stolidus habeo, quod ex asino fieri equum velim: et rex ille sapiat meus, qui sibi persuadet, posse se e Bego fieri Brachmanem ex aurea vacca. PHILIPP. DE MARIUS in *Miss. pro Imp. l. I. c. x.*

Quendam mulier volens vocari Dominam, finxit se catellum perdidisse, quare per præconem pronuntiarum jussit, amissum esse catellum, quem, qui reperit, ad Dominam N. uxorem Domini N. referat. LVA. in *Tersap. Mor.*

Euphorbus aliquis videns quendam singularem dignitate Comitis aut Marchionis autem, ac unice sollicitum, quomodo res hæc in publicum veniret, hoc ei suggestit consilium: Finge, inquit, patentes regias tibi excidisse, et cura præconis voce per urbem totam promitti magnam mercedem ei, qui eas reperisset litteras, quibus rex te Comitem, aut Marchionem creavit, et eas ad Excellentiam tuam reportet. *Ibid.*

DAMNEM. — Themistocles, gloriæ amore insaniens, cum Miltiades ad Marathonem victoriam secum reputaret, noctes insomnes duxit, et symposiis consuetis abstiniit, dicens, somnum sibi admiscere trophæa Miltiades. PLUTARCH. in *Them.*

Jasoni totus fere Oriens, ut conditori, divinos honores et templa constituit: quæ Parmenion, Dux Alexandri M. post multos annos dirui jussit; ne cujusquam nomen in Oriente venerabilis, quam Alexandri esset. JUSTINUS l. XLII.

Walterus, Atholice Comes, Jacobi I Regis in Scotia patruus, audierat a saga, se publice coronandum; spe igitur regni Regem occidi curavit, sed ille dein affectus variis suppliciis, et curru per urbem reclusus, populo ad ludibrium nudus fuit ostensus, corona eandem capiti imposta. LE BLANC, in *Ps. VII. n. 48.*

In Hispania, jussit Wamba, Gothorum Rex, ut Paulus quidam, qui Regis nomen et insignia occuparat, sibi eum pompa redeuntis preciret, ludibrii causa corona ex nigro corio facta capiti imposta. MARIANA l. VI, c. XIII.

In Sicilia, eum quidam in Regem Annuer-

gium rebellasset, regnumque affectaret, comprehenso jussit coronam æream cum quatuor foraminibus in caput magnis clavibus defigi, atque ita hominem ahire jussit, his verbis: Habes coronam, quam voluisti, nemo tibi invidet. Is vero vertigine oborta humi prolapsus, paulo post expiravit. LE BLANC, in *Ps. VII.*

Anno 1671, Leopoldi I Cæsaris jussu, nomen mutavit Nicolai Serini filius, et jussus est, se scribere ac nominare a Corona; quæ compertum est ejus patrem, qui creditus ac dictus est ab apro occisus, affectasse coronam imperii Hungarici. *E. S. litter.*

Sacerdos quidam Nicolaus Romæ spe cupiti honoris excidens, indignatus in Orientem abiit, ubi plurimos Saracenos a se in fraudem inductos, a veri Dei cultu ipse jam alienus, emisit, ut idola desererent; sed sequerentur non aliam doctrinam, quam ipse eis traditurus esset. Ibi in Mahometem incidens eum erudit, promittente Regem eum Saracenos se facturum. Id astu egit. Columbam enim ex nido sumpsit, eamque asusecit, e Mahometis auribus cibum capere. Ista columba sensim assueta ejus auribus, ubi primum Mahometem vidit, ad humerum ejus advolans, rostrum auribus applicabat. Ubi ergo omnes sui sequaces Saracenos Nicolaus collegit, dicebat expedire, ut eum Regem sibi deligerent, quem Spiritus Sanctus in forma columbæ delapsus monstraret. Assentientibus, mox dato consensu fraudis signo columba emissa, pro veteri consuetudine in humerum Mahometis insidens, nudi rostrum admovet. Eo miraculo, ut credebant, moti Saraceni Mahometem Regem pronuntiarunt. SILV. *Var. Lect. p. IV, cap. 1.*

Diocletianus Imperator post triumphum de Persis actum, hæc tantam felicitatem, tamque prosperam fortunæ obsequium capere animo non potuit, siquidem moderatione prorsus in superbiam versa, eonsue insolentia prodiiit, ut se posthac mortalitatis oblitus, tanquam Deum adorari voluerit. Nam projicere se homines humi venerandos, atque osculum pedibus figere pati cepit, et gemmas vestibus calceisque inseruit; cum ante ipsum omnes Imperatores consulari tantum salutatione contenti fuissent, et solum clamydem purpuream privato habitu adjectissent. Is autem, ut ait Nicephorus, divinis expetitis plagis, toto primum corpore, tumorem ingentem concepit; quo deinde varie disrupto, lente ita emareuit ut blasphem-

mia ejus et impia lingua, quæ iniquitatem in actum evomerat, intra fauces ipsas verum vim proferret, qui ex ore illius prorepentes fetore pessimo locum habitationis omnem replebant. Postremo autem morcanis quam maxime latrans, sceleratam et nefariam cum violentia quadam exhalavit animam. CAROL. SIGON. l. I de *Occident. Imp. An. Dom. 297, ex Nicephoro l. VII, c. XX.*

Anno tertio Heraclii imper. qui fuit LXI a Cæsare Augusto, permittente Deo flagellari populum suum per sævitiam paganorum, Chosroes, Persarum rex, omnia fere regna terrarum suo imperio subjugavit. Jerusalem veniens, a sepulchro Domini terribis rediit, sed tamen partem Crucis sanctæ, quam Helena ibidem reliquerat, asportavit. Volens coli ab omnibus ut Deus, currum ex auro inter subtiles etiam et occultos ductus, quasi Deus, desuper aquam infundebat, et in specu subterraneo equi quadrigas trahentes in circuitu, ut quasi currum moverent, et tonitru simularent. Filio igitur suo regno tradito, in tali fano profanus residens, et juxta se Crucem Domini collocans, appellari se ab omnibus Deum volebat, et sicut legitur in libro de naturali officio, ipse Chosroes in throno residens, tanquam Pater lignum Crucis a dextris posuit, loco Filii, et gallum a sinistris, loco Spiritus Sancti, et vero Patrem jussit nominari. At Heraclius devicto ipsius filio improviso ad eum pervenit, et in throno auro eum sedere reprensus, eidem dixit: Quia lignum sanctæ Crucis secundum modum tuum honorasti, si haptismum et fidem susceperis, adhuc vitam et regnum a pacis obsidibus obtinebis; sin vero implere contempseris, gladio meo te feriam et caput tuum præcidam. Cum ille acquiescere nollet, extracto gladio profluvius eum decollavit.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut Bucephalus, Alexandri M. equus, phaleris regis indutus, nullum inessorem præter regem admisit, cum tamen hæc ornamentis exutus, quemlibet dorso suo insidere permetteret; adeoque ornamenta et phalera illæ regie superbo elatosque et spiritus videbantur imprimere; eodem prorsus modo multos hodie vide-

mus, qui in statu fortunæ private humiles existunt, emeticisque se humiliter submittunt, neminem designantur, omnibus sese benignos et affabiles exhibent, mox vero, ut ad honores et dignitatum infulas sublimantur, adeo inflantur et extolluntur, ut jam non talem, qui antea, sed prorsus diversi esse videantur. Ejusmodi est serpentis natura, qui ad solis calorem venenum sumat, evomit, veterique pelle deposita novam prorsus induit. MAXI, disc. 1, n. 9.

Sicut fumus ascendendo deficit, et sese dilatando evanescit; sic videlicet fit, cum peccatoris vitam præsens felicitas comitatur, quia ostenditur, ut altus sit, inde agitur, ut non sit. S. GREG. l. I *Reg. ep. III.*

Sicut quanto major est umbra, magisque crescit et exaltatur, tanto est defectior vicinior; ad eundem quoque modum dignitates humane quanto prosperius flunt, tanto sunt occassio magis propinque. MAXI, disc. VII, n. 4.

Sicut arundo in exteriori quidem apparentia aureum præ se colorem refert, et lucida est, interior autem inanis et vacua; ita quoque honores dignitatesque terrene prima quidem facie, ob auctoritatem, pompam, atque divitias, quæ secum adferunt, speciosi et appetibiles esse videntur, verumtamen interior in Principum illorum cordibus, gaudia illa et consolationes, quos nos quidem illis inesse somniamus, minime reperitur, lametsi enim sceptræ ipsorum aurea sint, non tamen solida, sed intus inania et vacua existant. Hæc arundine, vel sceptro ficto, Salvatoris capiti spinas validissime imprimebant, ad significandum, quod territorium subditorum regimen et dominium earum, anxietatum et molestiarum spinas (quibus tanto magis abundant, quanto magis possident dominium) in verticibus coronatis, quam maxime multiplicent. *Ibid. disc. IX, n. 10.*

Sicut ignis, licet non sit diversus, diversa tamen agit, paleam in cinerem vertit, auro sordes tollit; ita quoque, experientia teste, una eademque dignitas hominem aliquem magnis virtutibus et meritis præditum quam maxime conspicuum, omnique existimatione et veneratione dignum efficit: cum e contra si ejusmodi dignitas in indignum occiderit, ejus vitium, et ignorantiam omnibus innotescere facit. Gloriam sapientes possidebant, stultorum exaltatio ignominiosa. S. AUG. in *Psal. XXI.*

Sicut si statum quandam ruditer elaborant et defectuosum super basin quandam eminentius collocaveris, efficit ut ejus in sublimi positus defectus facilius animadvertantur, quam si humi semper jacisset; ad eandem quoque modum multorum defectus non observantur, aut notantur, quamdiu privatim vivunt: cum tamen, mox ut in altari, omniumque oculis expositi fuerint, defectus eorum omnibus manifesti evadant. S. Bernardus de aliquo, qui de eorum numero erat, ita scribit: Eo deformior, quo illustrior. Numquid potest civitatis supra montem posita desolatio abscondi, aut latere fump lucerna extincta super candelabrum? Tyrannus quoque super illa verba Sapientis: Igominiosa exaltatio, quia tunc magis apparet turpitudine sua fatuitatis; adducit aptissimam simularum in altum ascendentium similitudinem, dum ait: Sicut turpitudine posteriorum simia magis apparet, quando ascendit in altum. MASSI, disc. xii. n. 2.

Sicut quando legati Romam in solemnium pompa equestri ingrediuntur, multi circumquaque superbissime adornati oneraque utrimque tegminibus auro, argenteoque præfulgidis contracta circumferentes, omnium ad se oculos cum stupore singulorum attrahunt; at vero postquam equestri illa pompa finem suum accepit, multi prædictis omnibus illis phaleris pretiosis exuli, ad stabula redeuntur, solitisque denuo sordibus, aliisque oneribus portandis applicantur: idem quoque multis accidere solet, qui sine ullo merito ad honores promoventur; quamdiu enim potentia et favor illius, a quo ad talem dignitatem promoti fuerunt superstes manserit, aestimantur, honorantur, seu, ut melius dicam, timentur: at vero mox ut illo mortuo depositi fuerint, ad eandem denuo revertuntur vililitatem, et contemptum, in quo antes erant. Idem n. 10.

Sicut in Piscina Probatica e tam ingenti infirmorum numero unus duntaxat sanabatur, non obstante, quod omnes firmissimam recuperandæ salutis spem haberent; ita quoque in aulis, dignitate aliqua vacante, multi sunt bene meriti prelatenses, unusquisque proinde sperat, verum tamen in fine unus duntaxat consolationem accipit, cæteris omnibus delusis remanentibus. A Salvatore quoque juxta eandem Piscinam unus per miraculum pristina fuit sanitate donatus, hic autem triginta octo annis languidus

in lecto decubuerat; ita quoque, tametsi contingat, quod aliquis prelatensium suarum portum extraordinario modo assequatur, id tamen forte accidit, postquam omnes fere ætatis suæ annos in laborioso quodam servitio consumperit. Idem, disp. xvii. n. 8.

FUGA ET DAMNUM. — Sicut si homo quispiam solus esset in mundo, utique nullum honoris desiderium haberet; ita et nunc cum omnes homines sint quasi nihilum eorum Deo, merito omne honoris desiderium abjicere debet. RUIZ.

Sicut ex magna appetitus corruptione provinit, ut ægroti quidam terram avidissime comedant; ita ex grandi iudicii corruptione oritur, ut homo famulorum comitatu, et aliis similibus honorum obsequiis tantopere delectetur, ut propter hæc paranda et tuenda divinas, humanasque leges ac jura violare non horreat. LUD. GAAS. in loc. com. l. 806.

Sicut lapis deorsum cadens non sinit, donec ad fundum veniat, et in ipso motu modum tenere non potest, sed quo diutius movetur, tanto celerius labitur; ita ambitio moderatæ fines egressa, nullum ambiendi modum facit. STAPLET. in Dom. 2 post Pent. them. iv.

Sicut canis fameliens ad mensam domini assistens, bolos ipsi objectos momento deglutit, et alium incessanter petit; sic ambitiosi novos semper honores appetunt, nec unquam acquisitis satiantur. Ibidem.

Sicut cibus nimio sale conditus nulla arte ad temperatum saporem reduci potest, ita qui altiores semper honores appetunt, ad saniorum mentem vix illo medio revocari queunt. Idem, in Dom. 16 post Pent. them. vi.

Sicut imago, quo artificiosus est depicta, et rem ad vivum representat, tanto magis fallit, quia res ipsa existimatur (uti Zeuxem Parrhasius fefellit, dum tapetem tam artificiose pinxit, ut Zeuxis verum esse tapetem ratus removeri jussisset); ita honores hujus mundi, quanto majores sunt, tanto magis decipiunt, cum omnis mundi gloria non nisi umbra sit, et vapor ad modicum parens, teste S. Jacobo. Idem, in Dom. 4 Quadr.

Sicut Phaeton, dum mature nimis habenas sibi vindicavit, totum orbem accendit, et se perdidit; ita et il, qui dignitates et imperia immature sibi arrogant, et se, et subditos perdunt. OVID. in Metam.

Sicut pueri, dum papilionem in aere volitantem insequuntur, subito in scrobem cadunt; ita ambitiosi, dum oculos semper ad honores in alto positos erigunt, eosque sectantur, plerumque vel in scrobem mortis, vel in aliud grave malum præcipitantur. STAPLET. in Dom. 2 post Pent. them. vi.

Sicut Eleazarus, dum elephantem et Regem supra se stantes deiecit, simul cum illis contritus perit; ita plerumque ambitiosi, dum alios de suo gradu deprecere conantur, seipsos misere opprimunt. I MACH. vi.

Sicut ab illis cibis et potibus maxime cavendum est, qui etiam saturos et non sitientes ad edendum et bibendum provocant, quia naturam incaute obruant et extinguunt; ita honoris possessio maxime vitanda est, quæ nulli necessitati, sed soli voluptati servit. STAPLET. in Dom. 2 Pent. them. vi.

Sicut arbores per precipitia nascentes non hominum, sed corvorum usibus servantur; sic honores indebiti actiones non Deo, sed diabolo servientes proferunt. Ibidem.

Sicut hi, qui absque fame et siti bibunt aut comedunt, etiam ea, quæ sumpserunt, revolvunt, et dum superfluis se onerant alimentis, etiam necessariis privantur; ita ambitiosi, dum novos semper honores ambiunt, nec illis, quos habent, potiantur diu. Ibidem.

Sicut sævi venti in tranquillum mare delati, totum ab imo subruunt, ut et arena cum undis misceatur; sic ambitio et turpis questus animam subvertentes omnia subvertunt. S. CHRYS. h. xliii. Ad popul.

Sicut casum arborum in excelso positarum, etiamsi tenuis aura flaverit, moventur; sic sublimes homines in culmine dignitatum existentes, etiam levis nuntii fama conturbat, sicut Principes Edom robustos Moab obtinuit tremor. S. quoque Hieronymus dicit: Regnum talis conditio, feruntque summos fulmina montes. Auctor op. imp. h. MASSI, dis. xvii. n. 10.

Sicut is, qui in exercitu cunctis aliis supereminet, non solum propter auctoritatem, verum etiam ob staturam, vel armorum splendorem et ornatum, inter alios primus erit, qui ab hoste conspicietur, vel vulneratur; eadem quoque magnatum conditio esse noscitur, qui præ cunctis aliis, insidiis, mortisque periculis subjiciuntur. Eodem tempore, qui Scriptura Sacra ob oculos nobis ponit Antiochi fastum et arrogantiam, dicens: Is qui videbatur sibi fluctibus maris

imperare, mox illum simul et semel velut cadaver quoddam fetore et scaturientibus ex omni corporis parte veribus horridum representat. MASSI dis. x, n. 10.

MOTIVA.

Christi exemplum; de quo S. Gregorius sic loquitur: Sed quia idcirco in carne apparuit, ut non solum nos per passionem redimeret, verum etiam per conversationem doceret, exemplum sequentibus præbens, Rex fieri noluit, ad crucis vero patibulum sponte pervenit, oblatam gloriam culminis fugit, penam probrosæ mortis appetiit, ut membra ejus discederet, favores mundi fugere. Ubi Cajetanus apte observat, quod Evangelista de hac turba non dicat, illum Christum in thronum collocare, eisdemque sic magnifici considenti obedientiam promittere voluisse, sed tantum eos de ipso in Regem eligendo inter se consultasse. Non dicit, quod tunc facturi erant ipsum Regem, sed quod venturi essent, significans quod ipsi dispositi erant ad tractandum cum aliis, et redituri ad hoc, ut facerent eum Regem. At vero quoniam ducuntur motivo ad hoc, ut eum Regi sæptri administratione dignum et habilem esse existimarent? Num forte ideo, quia enim sæpe miracula patrare viderant? Non certe, quia alias quoque multoties in miraculis faciendis liberalem prorsus et admirabilem sese exhibuerat; aut forte ideo quia adeo prodigiose panes piscesque multiplicaverat? Neque id dici potest quia alias quoque idem miraculum, innumeros homines medicissima annona, perfectissime satiando pararat, nec tamen ullus de ipso in Regem sublimando cogitaverat. Pro resolutione igitur notanda sunt verba illa: ut rapere eum: ex his enim colligitur quod, quia Christum ab omni semper pompa et gloria mundana alienissimum et sceptro gubernando aptissimum esse conspexerant, ideo ipsum imperio dignissimum maximeque idoneum esse judicabant. In quo monstratur (inquit idem Cardinalis) quod cognoscant Jesum alienum esse ab appetitu regni, utpote quem oportebat rapere: hi enim vere sunt illi, quorum in moderandis animabus imperium felicissimo semper fine clauditur, quo ab omni fastu alieni sunt, et quoad possunt dominari detrectant: bene imperant,

qui non libenter imperant. S. GREG. p. I *Past. c. iii.*

Brevitas honorum; pro qua cognoscenda legatur dumtaxat catalogus Imperatorum exacto conscriptus, et quam subito, quamque violenta morte potior illorum pars interierit, protinus inveniamus. Inter Summos quoque Pontifices, quam sint pauci, qui Pontificatum suum etiam usque ad integrum anni spatium producere potuerint. Severinus qui et Lucius II, undecim dumtaxat supervixit menses; Leo II et Alexander V menses tantum decem; Benedictus X et Joannes XX, octo solum menses vixerunt; Stephanus V, septem; Eugenius I, sex; Innocentius V et Celestinus V, quinque tantum rexerunt mensibus. Alii duo Joannes XVI et Lando quartum tantummodo mensem attingerant. Gregorius VIII et Innocentius IX in duo usque menses Pontificale solum insecderunt. S. Anthonus M., hujus nominis unicus, regiminis Ecclesia, universalis unicum dumtaxat mensem numerare potest; at vero longe angustioribus limitibus, breviorique periodo vitam suam alii clausere Pontifices, qui summi non nisi ad dies aliquot producere potuerunt Ecclesie imperium; etenim Leo XI et Pius III in Pontificatu solum supervixere viginti sex diebus; Damasus II diebus viginti tribus; Marcellus II diebus duobus supra viginti; Sisinnius, hujus nominis unicus, diebus viginti; Celestinus IV, diebus septendecim; Bonifacius VI diebus quindocim; Urbanus VII diebus tredocim; Stephanus II et Valentinus quatuor dumtaxat dies attingere; adeoque justam habuit Beatus Petrus Damianus exclamandi rationem: O termini dominandi! qui etiam in extrema miseria videri possent angusti, quid ni in suprema gloria angustissimi videntur? Verum enim vero specialissimus hic est divina providentia modus, ad humanam tanto efficacius suppressendam superbiam, ut humani generi, quam despicienda sit temporalis gloria, in ipso gloria principatu evidentior ostendat.

Instabilitas honorum, de qua David recte dixit: Deus pone illos ut rotam. S. Bernard. autem de rota optime his verbis scribit: Sicut rota nunquam stat, sed perpetua voluntate circumagitur, ita in hac vite rota nulla stabilitas aut securitas reperiri potest. Fortunatus quidam ex aula proceribus, suoque Principi cum inter primos charus, a Duce quodam, nam in fortuna sua melius

quid desideraret interrogatus, unicum dumtaxat rem sibi deesse respondit: cuiusque ulterius ad edicendum, quidnam illud esset, urgeretur, subjunxit se clavum aliquem, quo volubilem fortunam rotam sistere, ne a statu, in quo nunc est, verti aliqua ratione posset, unice desiderare: quod quidem responsum prudentissimum fuisse, nemo dubitabit. MAXI disc. vi, n. 4.

Etenim verissima est illa S. Ambrosii sententia: Bona hujus sæculi instabilia sunt, et rotarum in morem cum ipso seculo voluntur. Sapiens divinam sapientiam pila in hoc mundo ludere perhibet: Ludens in orbem terrarum. Lusus autem hic pila, quem Deus in hoc mundo exercere dicitur, alius, et ego quidem arbitror, non est, quam continua illa sceptrorum, regnorum, dominiorumve ab una manu in alteram per gyrum, ad purum Dei beneplacitum, ad instar pile facta transmissio. Mundus enim communiter ad instar globi sen pile in forma spherica ab omnibus describitur. Id quod Boetius Severinus optime ad propositum nostrum verbis exponit: Hinc continuo ludum ludimus, rotam volubili orbe versamus, infima summis, summa infimis mutare gaudemus. Hinc prudentissime factum, quod præcelsioribus Principibus Serenitatis titulus attribuitur; coronæ item in figura solis, scepra vero in florum specie efformentur. Etenim sicut hi subito languent, clari quoque diei serenitas a repentino quodam turbine ex proviso offuscatur, ipsi sol sub caliginosis nubibus sæpe absconditur; ita quoque per hæc symbola humanarum dignitatum instabilitas haud incongrue designatur; id quod expertus est Salvator noster, qui in triumphali illo in Jerosolymam ingressu ab omnibus urbis illius civibus, imo et pueris, festivo cum gaudio veluti verus Messias solemnissime receptus fuit. Turbe autem, que precedebant, et que sequebantur, clamabant, « Hosanna Filio David: Benedictus qui venit in nomine Domini! » Et tamen ad vesperum ejusdem diei, in vastissima illa civitate neminem, qui illum hospitio excipere vellet, reperire potuit; unde in Bethaniam fors secedere coactus fuit. Ivo idemmet populus, qui illum hisce verbis: « Benedictus qui venit in nomine Domini! » honoraverat, postea exclamavit: « Tolle, tolle, crucifige! » Qui antea se propriis vestibus exuerant, ut easdem in ejus obsequium in terram prosternerent, ipsum paulo post sub-

met despoliaverunt vestibus; qui ipsum projectis in terram olivarum ramis, palmasque triumphales manibus suis gestantes læti excoeperant, paulo post ingentem ligni truncum eidem in patibulum præpararunt: O quam dissimile est: « Tolle, tolle, crucifige! » ab illo, « Benedictus, qui venit nomine Domini! » Quam dissimile: « Rex Israel » et « Non habemus Regem nisi Casarem! » Quam dissimile, rami virentes et crux; flores et spine! Cui prius sternerant vestimenta aliena, ecce suis exultur, inquit S. Bernardus. S. BERN. s. ii in *Pa.*

Curarum et insidiarum copia; uti Parabola de arboribus Regem sibi eligentibus indicat, in qua quidem primo oblatum sibi sceptrum oliva repudiavit, ejus exemplum imitate mox fuisse ficus et vitis; atqui postquam et rhamnium regie dignitatis ultronea oblatione honorasset, hoc inde responsum retulere: « Si vere me Regem constituitis, venite, et sub umbra mea requiescite. » Quo facto ambitiosi edocuerunt, quod in populorum gubernatione, sceptrorumque administratione anxietatum, sollicitudinum, laborum, periculorum, vigiliarum, simularumque arumarum spine et tribuli minime desint. Ut clarius Innocentius III indicavit dicens: Sed esto, quod sublimetur in altum, statim cura succrescent, sollicitudines cumulantur, vigilie producuntur, ex quibus natura corrumpitur, spiritus infirmatur, abruptitur somnus, amittitur appetitus, debilitatur virtus, attentatur corpus, et sic in seipso deficiens, non dimidiat dies suos, sed miserabilem vitam miserabili fine concludit. Hinc Deus e medio rubi Moysen ad regimen vocavit, ut ex hac visione cognoscere posset, thronos magnificos, in quibus Magtates resident, laborum, curarum, anxietatum, aliarumque molestiarum puncturis plenissimos existere. Junc. ix.

De Adriano IV legitur, ipsum solum fuisse dicere: Pontificam sedem quaquaversum spinis acutissimis plenam cinctamque esse, que uniuscujusque Pontificis humeros quantumvis generosos et fortes rumpere et dilacerare non desinunt. Platina pariter de alio quodam Adriano Papa hujus nominis VI refert, hunc lapidi sepulchrali verba sequentia insculpi jussisse: « Adrianus VI hic situs est, qui nihil sibi infelicis in vita, quam quod imperavit, duxit. LXXC. III, l. II, c. LXXIX.

Specialiter vero hoc ipsum Dionysius Tyrannus servo suo Damocli ostendit; cum enim

his Principum statum admodum felicem et desiderabilem esse crederet, Rex ut hunc ejus errorem corrigeret, isque graviter se deceptum esse videret, eum die quadam ad mensam suam invitavit, jussitque ensem nudum ex tenui subtilissimo filo pendulum super loco, quem is occupaturus erat, suspendi, quem cum cœnaculum ingressus cum horrore vidisset, ponere eum cepit, quod Regi ipsum invitanti tanta cum facilitate acquivisset, eumque Regem deprecaretur, ut a mensa abesse liceret, hoc a Rege responsum tulit: Scito, hanc esse Regibus propriam conditionem, quod etiam in mensa et deliciis positi, in continua sint mortis iis inferende formidine. CICERO l. V *Tusc. qq.*

ALIA MOTIVA.

Quia ambitiosus sit dissimilis Christo, et similis Lucifero, qui propter ambitionem de celo precipitatus est; unde sicut Lucifero Deus et omnes boni summe oderunt; ita et ambitiosus Deo et hominibus exosus est.

Quia ambitio primos parentes et nos cum illis sua felicitate privavit, et in supremum exitium precipitavit. Quis autem interfectores suorum parentum, suumque et fratrum suorum capitalissimum hostem odio non prosequatur, et hospitio excipiat?

Quia ambitiosus perpetuis spei, timoris, et iracundie motibus agitur, imo omnino denique per hos tres affectus, non aliter ac Absalon ambitiosus per tres lanceas, perimitur.

Quia ambitio in apostasia, aliorumque gravium vitiorum periculum precipitat; nam, ut S. Gregorius ait, unusquisque Rector toties ad apostasia culpam dilabitur, quoties præcesserit hominibus delectatus, honoris sui singularitate lætatur.

Quia honor onus potius est, quam animi levamentum; nam, ut bene Seneca advertebat, est inter omnes et honorem non tam alluatio vocis, quam rei ipsius expressa veritas; honor quippe ex onere venit, aut potius ex honore onus. SENECA. c. ii de *Brevit.*

Quia perpetuo vite periculo expositus; uti bene agnovit Saturninus, dum ad Imperium invitatus dixit: Nescitis, o amici, quid mali sit imperare! Gladii et tela cervicibus nostris imminet, impendunt utique hæste et spicula, ipsi custodes timentur, ipsi comites formidantur; non cibus pro voluptate, non iter pro auctoritate, non bella pro iudicio;

non arma pro studio sumantur. *DEVEL. Amifod. p. III, c. v.*

Quia difficilem reddit coram Deo rationis redditionem; nam, ut recte S. Gregorius dixit: Prælati, si perversa perperat, tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit. S. GREG. III. *Past. I, V.*

Sed et S. Chrysostomus: Si novisses, inquit, quod Episcopus debet omnium onera gestare; quod aliis irascitibus datur venia ipsi vero nequaquam; quod aliis peccantibus superest excusatio, ipsi vero minime, haud quaquam festinasses ad primatum. S. CHRYSOST. h. in *Aeto Apost.*

Quia fugiendo honor melius et justius obtinetur; nam, ut S. Chrysostomus ait: Primatus fugientem se desiderat, desiderantem se onerat. Quicquam ergo desiderat primatum coelestem, sequatur humilitatem ferrestrem; non enim, qui major fuit in honore, ille major; sed qui justior, ille major. Idem, in *Math.*

Hinc S. Bernardus de Sanctis dixit, quod de contemptu gloriæ gloriosius sublimati, et sublimius gloriati sunt. S. BERN. in ep. *cxiii.*

Quia ars artium et scientia scientiarum est, hominem regere, teste S. Gregorio Nazianzeno, animal maxime varium et multiplex; quemadmodum si quis bellum varium et multiplicem ex multis bellis magnis juxta, parvisque feris militibusque conflata circumare et ducere aggreddatur, hinc in natura adeo varia et prodigiosa gubernanda maxinus proculdubio labor subeundus est. S. GREG. NAZ. *Apoc. 1.*

MEDIA.

Exemplum Christi frequenter ponderare: non enim debet discipulus esse super magistrum, nec servus domino major, si ergo Christus fuit opprobrium hominum et abjectio plebis, quomodo homo affectabit esse superior hominum.

Sui et peccatorum suorum nihilum procurrere: quis enim vas stercorum honore dignum aestimet? Quis Judæ Christum tradenti exhibeat honorem? Atqui deteriorem et stercore et Judæ qui vis peccator se estimare debet.

Vilitatem honoris et gloria humana perpendere: nam, ut S. Chrysostomus ait: Nihil hominum gloria vilius. Dic enim mihi, si puerorum parvulorum videas multitudinem, lactentium dico, numquid ab eis glo-

riam concupiscas; sic erga cunctos homines disponaris propter gloriam. S. CHRYS. hom. *xlvi ad Pop.*

Exitum honoris considerare: ut idem sanctus hortatur, dum ait: Cogita, cum gloriam concupiscis, quod eam sis assecutus, et discce finem, et nihil invenies. Cogita, quantum ea res habeat jacturam, quot et quilibet bonis privet. Labores quidem sustinebit et pericula, fructibus autem privabitur et certaminum præmiis. *Ibidem.*

Humilia officia sectari: nam ut recte cecinit Horatius;

Auream quisquis meditantem
Diligit, tatus caret oboleti
Sordibus lecti, caret incandens
Saberibus aula. *HONOR. l. II Od. x.*

Seracritatem rationis reddenda frequenter animo revolve: nam omnis admodum honoris Ecclesiastici abscederet ambitio, si se judicandos potius, quam judicatos hi, qui præesse volunt populis, cogitarent. *Ono. super Epist. ad Rom.*

ASCETICA.

Tria in primis specialiter circa hoc vitium nosse et bene perpendere debet Asceta, naturam scilicet, indignitatem, et modum curandi. *Natura* in eo consistit, ut aliquis honorem velut sibi, et non Deo in ipso, exhibendum appetat, eo fere modo, quo mulus olim in solemnibus supplicatione, Isidis Deæ effigiem portans, et homines ante se prosterni videns, sibi honorem illum exhiberi putavit, ideoque ab agasone in ventre fodieatus audivit: Non tibi, sed Isidi.

Indignitas ex eo patet, quod ejusmodi homines ambitiosi omni titulo, ob quem honorem exhiberi solet, careant, virtute scilicet, qua sola, ut ait S. Bernardus, mater gratiæ est. Sola enim est, cui gloria jure debetur, secunde impenditur; quæ autem sine virtute est gloria, profecto indebitè vani, prope affectatur, et periculose capitur. Hinc jam olim Romani duo templi dedicaverunt honoris et virtuti. Sed ita, ut per Virtutis templum prius transeundum esset illi, qui in honoris templum intrare vellet, ut hoc pæto ostenderent, solam virtutem esse viam ad verum honorem; et merito, quia cum honor sit externa testificatio interne bonitatis, bonitas autem a sola virtute habeatur, recte infertur solam virtutem esse radicem et matrem gloriæ et honoris. S. BERN. in *Serm.*

Modus curandi in eo consistit, ut et villitas honoris et gloriæ humane perpendatur (nam ut S. Chrysostomus, hom. *xxxv ad Pop.* ait: Nihil hominum gloria vilius; dic enim mihi, si puerorum parvulorum videas multitudinem, lactentium dico, numquid ab eis gloriam concupiscis? Sic ergo erga cunctos homines amaris propter gloriam) et exitus illius consideretur, ut idem sanctus hortatur, l. c. dum ait: Cogita, cum gloriam concupiscis, quod eam sis assecutus, et discce finem et nihil invenies, quantum ea res habeat jacturam, quot et quilibet bonis privet. Labores quidem sustinebit et pericula, fructibus autem privabitur et certaminum præmiis.

In primis nosse oportet Ascetam, quomodo dignitates vere suscipi, et administrari debeant, id quod pulchre Cardinalis Hugo indicavit, dum illa verba: « Redde rationem villicationis tue », ponderans, ita scribit: Revolvenda erit a quolibet Prelato triplex quæstio: prima erit: Amice, quomodo huc intrasti? id est, in Prelationem. Quis te introduxit? Nummus vel Christus? Ad quid venisti? Ad honores, vel omnes? Per quam portam intrasti? Charitatis, aut cupiditatis? Postea ad secundum examen descendet, quod circa vitam, quam Prelatura tempore duxerunt, instituitur. Quomodo vixisti? Scilicet, sicut Episcopus, vel sicut rusticus? Sicut homo, vel sicut equus? Sicut pastor, vel sicut pecus? Tertium examen habebitur circa regimen, quod administravit: Quomodo vixisti? In quibus pascuis gregem meum pavisti? Quomodo a lupis et latronibus custodiasti? Quantas vigilias et labores pro grege meo sustinisti? Hæc in c. *xvi Ecc.*

Nosse debet, qualitates veri Regentis, de quibus recte Basilus dixit: Verus Princeps non per hæc externa insignia infirmossetur, cujusmodi sunt purpura, torques, seu amiculum pertene ac mollicium et diadema, sed per id, quia in primis virtutem obtinet Principe dignam. S. BASIL. in c. *vi Isaiæ.*

Quod clarus significans Stephanus Cantuariensis super illa Esdræ verba: Esdras paravit cor suum, ut investigaret legem Domini, et faceret, et doceret in Israel præceptum; et judicium scribens, tres considerat conditiones, iis, qui regimini publico admoventur, cum primis necessarias: « Ad illa tria debet Prelatus preparare cor suum, id est, ad scientiam, vitam et doctrinam: ut investigaret, ecce scientia; ut faceret, ecce vita;

ut doceret, ecce doctrina. » *STEPH. CANT. in I Esdræ, vii.*

Hinc recte Aurelius Cassiodorus dixit: Fasces accipimus, ut graves esse debeamus; tribunalia consentimus, ut merum, gradibus evehamur, nil vile, nil cupidum judicis decet. Pergit postea ulterius, et quidem ad propositum nostrum apissime: Claras enim suas maculas reddunt, si illi, ad quos multo respiciunt, aliqua reprehensione sordescunt, alioquin expedit non videri, quam cunctorum reprehensione signari. *AUREL. CASS. l. XII, ep. 1.*

Nosse debet, quo sensu S. Paulus dixerit: « Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat; » quem quidem S. Thomas sic declaravit, dum ait: Tria in Episcopatu posse considerari. Primum est operatio, per quam saluti proximorum intendit. Secundum altitudinem gradus, quia Episcopus super alios constituitur. *Matth. xxv.* « Fidelis servus et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. » Tertium honor et reverentia et sufficientia bonorum temporalium. Appetere ratione reverentia et honoris, vel sufficientie bonorum temporalium, non fiet, quia est ambitio et cupiditas, item ratione gradus alti, quia est presumpcio. Ad vero quandam casus daretur, in quo Episcopatum desiderium foret licitum? Quando nimirum desiderium nullum alium finem respicit, quam pure servitium et obsequium Dei, et subsidium salutis animarum impendendum. S. THOM. II, II, q. *cxviii, ar. 1.*

Aliter eadem verba explicat Salmeron dicens: Episcopatus in primitiva Ecclesia sine honore et sine divitiis erat. Nihil aliud erat, quam Crucem optare et opus charitatis impendere; nunc vero ubi Episcopatus cum magno honore et divitiis conjunctus est, non nisi periculose appetitur. Idem hoc dicit ante Sanctus Anselmus hisce verbis monuit: Notandum, quia quando Apostolus hoc dixit plebilibus, quicumque præerat, primum ad martyrii tormenta ducebatur; tunc ergo laudabile fuit Episcopatum querere, quando per hunc quasi ad martyrium festinaretur. Eandem quoque expositionem legi apud Dionysium Carthusianum, in libro de regimine Præsulum: Non advertunt (de ambitiosis loquitur) quod Apostolus dixit hoc, quando Episcopi trahebantur primi ad amarissimas penas, et acerbissimas mortes martyrii, ita quod tunc in Episcopatu non poterat amari, nisi opus bonum. Quidam hujus nostri sæ-

culi insignis Orator dicit, quod, quando S. Paulus sepe dicta thematis verba edixit, omnes Episcopatum refugiebant, quia ovium greges tales erant, ut his gubernandis vix ulli reperiri possent pastores; et tales pastores erant, ut pro gregibus pascentis vix pasca inveniri possent; adeoque tempora illa talia erant, in quibus simul stare poterant, dignitas cum humilitate, et dominandi fortuna cum miseria serviandi. Sacerdotes tunc auri erant, calices vero lutei, vel lignei; mitre plus curis quam gemmis ornate erant; Episcoporum clamides pauperlate potius, quam æuipictura perforate erant. Erant eo tempore Pastores sine baculo vel clava, oves sine lana, lupi sine timore, dignitates sine dignitate, Ecclesie sine dote, honores infamia pleni, ementias præcipitis conjuncte, curæ curarum plenissimæ, denique ejusmodi in statu tunc primatus erant, ut majorem quis pareat ambitionis suspitionem dignitates fugiendo, quam illas descedendo. SALMERON. tom. IV, tr. xxvii.

Nosse debet et bene notare S. Ambrosii sententiam, quando dixit: Mensura oneris pro mensura debet esse gestantis, alioquin impositi oneris fit ruina, ubi vectoris infirmitas est. S. AXAN. I, de Vid.

Nosse et ponderare debet, quod illi, qui est in gubernationis dignitate et officio constitutus, gravis ratio de omnibus subditis sit reddenda, nam unicuique Prælati dicit posse videtur, quod lib. III Reg. c. xx legimus, mirum: « Custodi virum istum, qui si elapsus fuerit, erit anima tua pro anima ejus. » De qualibet enim anima obstrictus est rigidissimum reddere computum. « Durissimum iudicium his, qui presunt, fiet. » Non enim illis solum de seipsis reddenda est ratio, verum et de omnibus aliis ipsorum curæ commissis. « Ubi est grex (inquit Deus ad Jeremiam) qui datus est tibi, pecus inelytum tuum? » Quid dices, cum visitaverit te? Hinc S. Chrysostomus dixit: Ab eo ipso die, quo tibi Episcopatus susceptionem hanc inieci, factum est identidem, ut corpus hoc ab anima propinquam dissolvatur, tam ingens pavor, tam ingens tristitia meum animum occupavit! S. CURYS. t. VI de Soc.

Nosse debet honorem, qui ab aliis deferatur, non homini sed Deo exhiberi, ut sequens factum pulchre ostendit. Cum olim Minervæ statua in jumento quodam, veste attalica auro, argentoque intertexta exor-

nato, honorificentissime accommodata, processionally ab idololatriis quibusdam passim per plateas magna cum solemnitate circumferretur, accidit, quod dum unusquisque in plateis illis, quas processio illa obibat, Minervæ statuum summa, qua poterat, reverentia veneretur, asinus honorem illum sibi delatum esse existimans, quemlibet caput inclinando resalutabat, quod alius quidem, qui asinum sequebatur, videns, eundem acriter fugitatum sic est allocutus: Non tibi, sed Deo. Idem quoque moneri possunt indigni ad dignitates præter omne meritum eveli; honores enim quos recipiunt, non sibi sed magistratui, quem administrant, aut dignitati qua gaudent, attribueri debent, ejus veritatis tunc pridem evidentia manifeste cernitur, quando honoribus (ut sepe talibus accidit) exiuntur, tunc enim patet, quam viles et contemptibiles, risuque digni existant. MANSI. disc. XII, n. 8.

CONCEPTUS PRÆDICABLES.

Ex occasione thematis: « Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ: » I Cor. I, 12.

Narrari potest in primis, quod superiorum §. n. 2, de duplici templo a Romanis edificato dictum est, et ostendi solam virtutem esse matrem gloriæ et honoris, quia illa 1. Juvat maxime ad honorem obtinendum, cum sola conferat honorem internam, ejusque sanctificationem præbet honor. 2. Juvat ad eum legitime possidendam; quia ipsa docet, nihil sibi, sed omnia Deo attribuire, atque adeo semper in ore habet illud S. Pauli: Soli Deo honor et gloria. I Tim. I, 17.

Ex occasione thematis: « Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus, » Ps. cxxxviii, 17.

Ostendi potest amicitiam Dei, qua in virtutis possessione consistit, esse optimam viam ad honores acquirendos 1. Quia est via certissima, cum ipse Deus dixerit: Qui-cumque glorificaverit me, glorificabo eum. Quis autem magis eum glorificavit, quam virtuti deditus? Ps. xv, 21.

2. Quia est via brevissima seu rectissima, cum illis ambagibus et difficultatibus careat, quas subire coguntur illi, qui honores humanos venantur, uti ex § 1. patet. 3. Quia est via securissima, cum non

contristet justum, quicquid ei acciderit, teste Salomone, sed diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum. Ps. xv, 15.

4. Quia est jucundissima, cum secura mens sit quasi jure convivium; et, si est gaudium in hoc mundo, hoc utique possideat puri cordis homo, uti Thomas Kempensis ait. L. II de Imit. c. iv.

Ex occasione thematis: « Nec sibi quisque sumit honorem. » Rom. viii, 28.

Ostendi potest honorem, cum sit extrinsecum bonum, et ab aliis obvenire debeat, non debere a nobis ipsis quaeri et ambiri. 1. Quia, ut S. Bernardus ait, talis honor hoc ipso, quod sine virtute humilitatis quaeratur, indebitè venit; sola enim virtus est mater gloriæ 2. Præpropere affectatur; sicut si ædificatio nondum solidato magnum onus imponitur 3. Periculosè captatur; quia perinde se habet, ac si infanti culter peracutus usurpandas offeratur. Hinc Christus non suscepit officium Pastoris et Prædicatoris, donec post triginta annorum exercitium in virtutibus a Patre æterno approbatus, et Spiritu sancto eductus est.

Ex occasione thematis: « Gloria et honore coronasti eum. » Ps. viii, 6.

Ostendi potest imprimis, quam parum optandus sit honor humanus, ut qui cum labore magno acquiratur, cum timore magno possidetur, cum dolore magno amittitur. Ostendatur deinde, quam omnia contraria sint in honore Dei, ut qui sine labore magno obtinetur, absque timore conservatur, et cum dolore amitti omnino non potest, quæ omnia facile ex superioribus §§ probari possunt.

Ex occasione thematis: « Nescitis quid petatis. » MATTH. xx, 22.

Potest ostendi, quoniam sit radix ambitionis, quia scilicet fragilitatem propriam ambitionis non considerant, sed ad omnes functiones honorificas, quas ambiunt, respondent: Possunt illas cum dignitate sustinere; unde perisque contingit, quod Phaetonis Ovidius fingit evenisse, ut scilicet ob imperitiam regendi, et se et alios in grandia mala precipitent; merito ergo illis dicitur: Nescitis quid petatis.

Ex occasione thematis: « Venite, et sub umbra mea requiescite. » JERIC. ix, 5.

Ambitiosi comparari possunt rhanno, quia ab initio, dum accipiunt honores, valde molles sunt et officiosi; sed ubi dignitates acquisiverint, indurescunt, aculeantur,

et spinosi efficiuntur, sed et ignem perverse conversationis de se emittunt, et se ac subditos igne infernali comburant. E contrario vero viri sancti et humiles, qui sunt oliva per suavitatem conscientie, licet per dulcedinem devotionis, vitis per hilaritatem spiritualis lætitiæ, recesant et fugiant ejusmodi honores, ne desperere quidem et dulcedinem suam cogantur. Quæ omnia fusius per partes explicari queunt.

Ex occasione thematis: « Non possum in monte salvari, ne inveniat me malum et moriar. » GEN. xix, 20.

Ostendi possunt in prima parte concionis pericula, quæ incurruntur ab iis, qui in alta dignitate constituuntur, præcipue conscientie lædendæ, devotionis et quietis amittendæ, vite corporalis et spiritualis perdendæ; quem in finem narrari potest de B. Godfredo, comobii Clarevallensis priore, qui postquam Episcopatum Tornacensem ab Eugenio Pontifice et S. Bernardo oblatum recusasset, paulo post mortuus eundem religioso aperuit, dixitque: Salvus sum, mihi que fallerit cessit fuga Episcopatus. Si enim fuisset de numero Episcoporum, fuisset de numero damnatorum. Ita mihi SS. Trinitas revelavit. MANSI. Tab. Sacr. t. I, lect. v.

In altera parte concionis explicari possunt sequentia verba ab eodem Loth prolata: « Est civitas hæc juxta, ad quam possum fugere, parva, et salvabor in ea. » Quæ sententia pulchre potest ad humilitatem applicari, utique ab omnibus supra enumeratis periculis libera est.

ALII CONCEPTUS PRÆDICABLES.

QUALITAS. — Valde considerabile est, quod Josephus Hebraeus de Archelao Herodis filio refert, nimirum, quod, cum is de gravibus quibusdam delictis apud Imperatorem accusatus esset, quorum idem nonnullorum quidem iudicio reus, aliorum vero sententia innocens esse judicabatur; verum ex mente eorum, qui cause illius examinandæ præfecti iudices erant, vera existimabantur delicta ab illo patrata, etiam illa, que eidem per calumniam fuerant imposita. Et quidem ob hunc præcipue respectum credibilia videbantur, scilicet propter naturam suam, quod fieri posse judicabant a juvene tam accenso regnandi cupiditate. Unde Didacus Stella

optime hunc in modum scribit: Est adeo detestabile vitium ambitio, ut ex ejus cupiditate quodvis malum possit presumi; nullum est flagitium, quod ambitiosus facere non tentet. *Jos. rra. lib. VI Astly. XVII, c. xvi.*

Hugo Cardinalis optime notat, quod Salvator noster quantumvis alias mitis et mansuetus fuerit, attamen in ejiendis tempis profanatoribus, et specialiter quidem in expellendis bobus, qui ibidem ad sacrificandum vendebantur, tanto fuerit indignationis motu correptus, ut hoc facinus propriis manibus suis exequi non dubitaverit. Bos est animal ordinatum ad laborem, et significat illos simoniacos, qui prouultum et exhibent laboriosa seruitia pro prebendis; additque profectus Cardinalis illum Proverbiaiorum lectum, quo dicitur: « Ubi non sunt boves, presepe vacuum est; ubi autem plurime segetes, ibi manifesta est fortitudo bovis. » Ambitiosi enim valent indefessi boves esse videntur, quotiescumque tam de temporarium honorum luero, quam de honorum asseotione agitur. Unde Chrysostomus ait: Quid enim refert, si non dos pecuniam, sed pecunia loco adularis, multaque machinariis? Pecunia tua sit tecum in perditionem, quoniam putasti ambitu humano parari domum Dei! Quibus verbis de munis seu officiis loqui intendit. *Hugo in Joann. c. ii.*

Axioma vulgatum, quod dicitur: Honores mutant mores, adeo verum est, ut S. Paulus ad Ephesios tractans, deique Christi in eos Ascensione tractans, specialiter nos erudit, Christum etiam, dum ad aeterni Patris dexteram cum tanta majestate gloriose consideret, eundem prorsus nihilominus sine ulla sui mutatione perseverare: « Qui ascendit, ipse est qui descendit. » Verum dicat aliquis: Quoniam esse poterat dubia aucti ratio, ob quam dubitari poterat, num Christus ad dexteram Patris residens idem sit, qui antea in carne passibilis vivens erat? Ratio illius hec est, quia nimirum inter nos ita fieri videmus, ut ad honores erecti non jam sint amplius iidem, qui antea, sed potius faciem, mores et affectus suos, prorsus in diversos a prioribus commutent. *Mansi, disc. iv, n. 9.*

In statua a Nabuchodonosore visa pulcherrimum quoddam observandum est mysterium. Sicut enim Deus in statua illa monarchiarum representat honores et precellentias; ita quoque eodem tempore eandem proponit, ut precipitio proximas; « Abscessus est de monte lupis sine manibus, et

perensus statuam in pedibus ejus ferreis et fideibus, et comminuit eos, et tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, argentum et aurum, et reducta quasi in favillam aestivæ areæ, quæ raptâ sunt vento, nullusque locus inventus est eis. » Circa quæ verba Hugo Cardinalis ait: Statuam percussit in pedibus, quando majores aliquos in sæculo, qui mundum videbantur sustinere et portare, dejecit in paupertatem vel mortem. *Mansi, disc. vi, n. 9.*

Valde consideranda sunt illa Osæe verba: « Transire fecit Samaria regem suum quasi spumam super faciem aquæ. » Etenim hec est aquarum omnium naturalis conditio, quod, quando obortis tempestatibus intumescent, seseque in altum erigunt, in littore, quod allidunt, spumas illas protinus gignant, quæ aquæ ex igne effervescentis videntur esse bullitus; porro intumescentes hæc aquæ dominiorum et imperiorum sunt symbolum, in quibus ambitiosi totaliter evanescent: hæc autem dominia instabilia sunt, ad eumque modum, quo spumæ, velocius disparent. Quod et S. Gregorius optime confirmat, dum ait, per hanc similitudinem nobis insinuari, quod dignitates et honores hanc habent naturalem proprietatem, quod etiamnum vix emicantes subito evanescant; sic spumose aquarum bullæ inchoantibus pluvii excitata ab intimis certatim prodeunt, sed eo celerius disruptæ deperunt, quo inflata citius extenduntur, cumque excrescent, ut appareant, crescendo peragunt ne subsistant. *S. Greg. lib. XVI Mor. c. v.*

Simon Machabeus super sepulchro demortui gloriosi patris sui naves quasdam excelsi fecit, ut hæc ratione unusquisque naves hæc cum aliis possessorum honorum insignibus conjunctas videns, inde honorum mundi hujus instabilitatem tanto clarus agnosceret: naves enim in maxime volubili elemento continuo fluctuant, adeo ut nunc deprinantur usque in abyssum, mox vero ad stellas usque crebantur. Legatur magnificenti illi aplausus, quos in Statuis primi Israelitarum regis elatione universos populus Israeliticus edidisse scribitur: « Et clamavit omnis populus, et ait: vivat rex! » Postquam vero omnes ipsum adorasset, dimisit Samuel omnem populum singulos in domum suam; at vero vix pedem suum prodeundis domibus suis moverant, cum ecce mox adversus eum quædam rebellionis species excitata fuit: « Filii Belial dixerunt:

Num salvare nos poterit iste? et despexerunt eum. » *I Mach. c. xiii.*

Tertullianus unico verbo, eoque valde significante et expressivo, ambitionem describit, dum illum versiformem appellat. *Tertull. l. de Pallio c. ii.*

In Isaiâ quoque scribitur: « Ecce gentes quasi momentum statera reputatae sunt. » *Isa. xi, 13.*

Sapientis similiter ait: « Tanquam momentum statera, sic est ante te orbis terrarum, et tanquam gutta roris antelucani, quæ descendit in terram. » *Sap. ii, 23.*

Arabicus loco momentum legit, tanquam depressio lingue bilancis. At vero scire percipere, in quoniam illa, inter dominum, quod obtinetur in subditos et stateram, sive roris antelucani guttam, consistat proportio; quidam enim statera, quæ ad emendum et vendendum facta est, commune habet cum sceptris et dominiis? Pro responsione notandum est, quod bilances eriguntur et deprimentur, ascendunt sursum et descendunt deorsum; idem quoque in conspectu Dei fit, quod honores mundi hujus; quos enim superbi procurant, et ambiant honores, nunc ascendunt, paulo post descensuri. Hanc continuo ludum ludimus, rotam etc.

Dominus Deus noster Aaroni summum sacerdotium preannuntiare volens, id ipsum florentem quidam virga mediante præstitit: « Invenit germinasse virgam Aaron; » at vero haud importuna hoc loco moveri potest questio, cur scilicet non potius ad hunc effectum oraculo, quo in Area dari solebant desiderata responsa usus fuerit, aut vera revelatione quadam Moysi specialiter facta? Nimirum Deus, qui omnia in sapientia fecit, Aaroni per hoc insinuatum esse voluit, ut supremam illam dignitatem haud seorsus labilem atque fugacem esse agnosceret, ac labilis est species seu pulchritudo elegantissimi floris, qui mane in lucem editur, et vespere efflorescit et interit; ut summam haberet humilitatem, sciens commissum sibi florem potestatis. *Mansi, disc. vii, n. 42.*

Divina quoque dispositione factum est, ut, quando Lucifer Christo omnia totius mundi regna obtulit, et spectanda proposuit, idipsum in unico duntaxat momento factum fuerit; ita enim expresse S. Lucas scribit: « Ostendit illi omnia regna orbis terre in momento temporis. » Ubi S. Ambrosius ita ait: Ecce in momento temporis secularia et terrena demonstrantur, non

enim tam conspectu celeritas indicatur, quam caduce fragilitas potestatis exprimitur. In momento enim cuncta illa prætercunt, et sæpe honor sæculi abiit, antequam venerit. *S. Amb. c. iv. in Luc.*

Theodorotus ingeniose prorsus considerat, quod quatuor nobis in Scriptura Sacra represententur statuae aureæ, quarum prima fuit vituli aurei, quam ingratus ille Dei populus in Oreb adoravit. Secunda fuit Samaritanorum statua aurea sub Jeroboam erecta. Tertia Babyloniorum pariter aurea. Quarta vero Nabuchodonosori Regi in somno commonstrata fuit, non quidem totaliter aurea, sed partim ex auro, partim etiam ex argento, aëre, ferro, et terra coagmentata. Verum die, quod, quodam in eo putas latere mysterium, solum tres primæ totaliter aureæ fuerint, absque ulla aliorum metalli interventus mixtione; quarta vero ex aliis metallis diversis, auro multum inferioribus, mixta, immo et ex terra et luto composita fuisse dicitur? Nimirum statuae istæ dignitates præfigurabant humanas. Et quidem tres status hominum manibus fuere fabricate, atque ex puro auro fusa, quæ homines omne id, quod in mangaliis splendet, oculosque intuentium ab se rapit, aurum esse sibi imaginantur, cum tamen in oculis et iudicio Dei revera ita non sit: ideo namque in statua illa, quam Deus superbissimo illi Monarchæ in somno videndam præbuit, solum caput aureum erat, deinceps vero semper ex ignobiliori et indigniori metallo conflata cernebatur, siquidem brachia et pectus argentea, venter aëneus, tibiae ferreae, pedes vero cretei seu lutei erant, ut per hoc innuatur, quod, tametsi in Principibus vere sit aurum, argentum, et æs divitiarum, auctoritatis et domini, hæc tamen omnia in illis ferro, id est, bellorum tumultibus cernuntur esse conjuncta, imo et luto infirmatum, multarumque aliarum molestiarum et inquietudinum, quæ capita coronata divexare et torquere communitur solent. *Tazobon. orat. iii in Dan.*

Querit S. Gregorius Nyssenus, cur sancta illa et felix patria, in qua Beati sempiterna gaudet quiete, vocetur Regnum. Primum quippe sermonem, quo doctrinam suam Magister celestis initiavit, (ut auditors attraheret) a tali nomine est exorsus, inquit: « Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum celorum. » *Math. v.* « Beati qui hujus vite bona temporaria volentes, liben-

terque propter me dereliquerint, quia in futura vita Reges erant, qui hic spontanei sunt pauperes. » An forte non erat nomen aliud aptius, quo donari posset illa celestis habitatio, quam Regni? Aut non poterat alia re validius, efficaciusque ad se adducere Dominus, quam una pollicitatione Regni? GAZZ. Nrss. I. II *Polit.* c. 1.

Non infirmum huic veritati ministrabit suffragium Hugo Cardinalis, cujus ea est observatio, quod sacrorum factorum scriptor, cum plurima de multorum populū florē Regum gestis, et moribus dixit, talibus verbis narrationes fere singulas absolvēre solet: « Verumtamen excelsa non abstulit; » quod III *Reg.* xv. 14 et IV *Reg.* xii. 3. et II *Parolip.* xx. 33, et alibi reperies, et hinc habet sensum: Quiddam hic, vel ille Rex fecerit, hoc tamen non fecit, ut loca profana et sacrilega in locis editioribus constructa demoliretur, in quibus turpis cultus deastris, et inanimis demoniorum simulacris, ad insigne veri Dei injuriam deferretur. Hugo ait: De paucis dicitur, quod excelsa abstulerint. Quamquam nonnullorum Regum virtutes aliquis regia historia memoret, ut Asa, Joas, aliorumque descriptiones tamen vite pene omnium sic concludit: Verumtamen excelsa non abstulit, idolorum aras in montibus, collibus, abisque sublimioribus locis excitatis non evertit, cum multa alioquin bene laudabiliterque gesta post se reliquerit. Sicut Ezechias et Josias communitatem hanc notam et reprehensionem evasisse nec meruisse videntur. Tali quidam censura, inquit Hugo, perstringi posse videntur pene omnes totius mundi homines, atque in his etiam non pauci, qui virtutibus magis exculsi majorem perfectionem sunt assecuti. Fere omnibus convenit illa exceptio, quæ toties in libris Regum reperitur: « Verumtamen excelsa non abstulit. » Sed nec multi Religiosi auferunt hæc excelsa; vix quisquam est, de quo non possit affirmari, quod in libris Regum de regibus illis plerisque dicitur, quæ unum fere multis eorum preclare factis definisse, quod excelsa non abstulerunt. Quotisque enim est ex omnibus totius orbis terrarum hominibus, si in his etiam exercitissimos Religiosos et perfectiores anachoretas recenseas, qui inter quantosvis virtutum profectus excelsa cupiditatis dominandi prorsus dejecerit? Ambitionis idolum et libido imperandi ex loco superiori, supremam animi aream pene

apud omnes obtinet. Fere omnibus convenit illa exceptio; regnandi appetitus, dominandi aviditas, a primo parente hereditario accepta, contagium est tam commune, tam vulgaris pestis, malum tam late diffusum, ut mortis, quæ nemini pareit, simile videatur. Non relinquit perfectum, non præterit laxum, invadit magnum, tentat parvum, oppugnat pastorem, aggreditur vilem, et vix reperias aliquem, cui caput a vana dominandi cupiditate non intumuerit. Quis tam agrestis paganus, tam sylvestris montanus, qui oblatam Prætoris virgam non lætus excipiat, non querat ambitiosus? Cui unquam displicuit locus sublimis, et sedes superior; cuius animus exloruit dignitatem, reformidavit imperium et fugi præfectorum, non sacris ac Moyses suam in serpentem transmutatam virgam? Hic.

Querit Plutarchus, *Problema*. X. istud: Quid est, quod Honori aperto capite rem divinam faciunt? Videtur Plutarchus subindicare sacerdotes, cum cæteris illis vicibus litabant, tecto id capite fecisse; nisi enim ita esset, non tantum mysterii in eo poneret, quod Honori, quem ut deum quendam, et tamen cæca gentilitas venerabatur, suos deopto vertice honores, sacrificiaque offerebant. At cur ea ad filius deastris cultum utebantur ceremoniis? Respondet ille: Quia splendidum quiddam, et illustre, et apertum, et late patens gloria est. Quando procerum, aut magnatum quisquam plateas obit, non illum omnes passim nudato capite honorant, sed noti solum, et quotquot urbani, et comes videri amant. At cum Rex compita transit, omnes assurgunt, omnes ad regie coronæ majestatis observantiam et reverentiam submitunt poplites, nec quisquam est, qui non sibi detrahat pileum. Sic nunc ait Plutarchus: Honori aperto capite rem divinam faciunt, tripquam pluribus dixisset: Reliquis illis, Marti, Veneri, Mercurio tecto capite res divinas faciebant; nam iræ, turpi libidini, immoderato questus studio hic, aut ille, et de toto hominum grege nonnulli tantum suos animos contradunt, et reverentiæ cultum deserunt; at vero gloria, honori, dominati, imperio, majestati nemo est, qui non detecto se capite submittat. Honori aperto capite rem divinam faciunt, non unus, et alter solum, non etiam pauci tantum, aut plurimi, sed omnes. Nam dominandi appetitus tam est insitus velut a natura genitis hominum animis, et regnandi cupiditas, et

gloriæ existinationisque præclare studium ita corda eorum subigunt, ut vix sint, qui illorum tyrannidem effugiant, vix qui illa contagiosa infirmitate immunes evadant. Ibid.

S. Ambrosius describit hominem, quem peccata omnia pro bonis, sive (ut verius dicam) pro malis, quæ ab iis habuit, tanquam debitorem in prætorium ad tribunal pertraxerint primum, deum vero, cum viderent non esse solvendo, certatim appetierint, sed una vehementius ambitio invaserit, idque jure majore, et antiquiore, quam vitia reliqua. Venit libido, inquit ille, et dicit: Meus es. Venit avaritia, et dicit: Argentum et aurum. Venit luxuria, et dicit: Meus es; ecce concurrentes adversus debitorem hominem creditrices noxas, ecce litem uni a tam multis intentatam, ecce chirographa, testificationes, indicia, quibus libido, gula, avaritia, luxuria, et vitia cæta suarum creditorum rerum tempora, et exactiois justitiam, aequitatemque asserunt. Sed unam hic ex omnibus peccatis ambitionem desilero. Ubiam illa hæsiit, aut qui fiat, quod illa, quæ seclerum princeps est et creditrix facile primaria hominis, nihil ab illo sumit repetat? Illane vero absit, ubi homo talium debitorum nomine incuratur, et nihil exigit. Audite, quid sanctus Mediolanensium Archiantistes inquit: Venit ambitio, ait ille, et dicit: Plane meus es, neque opes tantum tuas, sed et teipsum, quantum es, magno et notorio jure mihi vendiro. Nomen videtis, quo juris discrimine, et quam imparibus verbis ac meritis, hominem sibi vitia adseribant? Nam cum cætera dicant simpliciter: Meus es; sola ex omnibus ambitio fidentius loquitur, et audacter affirmat: Plane meus es, manifesto indubitatoque jure ad me spectas, nemo æque ac ego, te sibi arrogare potest, inculentioribus testimonis, quam mihi, non es obnoxius, devinatusque alteri ulli. Hinc videas, quam libere, et clare hic loquatur ambitio, Tametsi enim peccata reliqua, libido, gula, avaritia, malevolentia, et quæ sunt hujus generis alia, conveniunt hominem, et dicas ei scribere possint, sed nulla fronte apertiore, quam ambitio; nulli enim vitio illa succumbit homo, ut illi, nec ab ulla æque opprimitur passione, ut ab una dominandi aviditate. S. AMBROS. in *Ps.* cxviii.

Hujus dicti veritatem, et cupiditatis vim, potestatemque satis indicant duo infan-

tes, qui intra uterum matris positi configere cooperant. Primus inde prodibat Esau, et Jacob, velut jam tunc intellexisset fore ut ab eodem sibi præriperetur et primogenitura, et paternæ domus locus dignior, a quo prævertebatur exitu celeriore egrediens plantam fratris tenebat manu. *Genes.* xxv. 25. Esau in pedes se conjiciebat, ut fratrem cursu præveniret: Jacob autem manum alteri pedum illius injiciebat, ut moras obscurrere volenti afferret, et præoccupare illum posset. Præmatum namque ambire, et nolle ab alio quoquam anteveri, tam est naturale homini, ut, quando etiam unum aliud nihil scit, jam hoc noverit, quomodo primarium locum querere, et cavere debeat, nec quis illum alius dignitate aut gradu antecellit. In hac sententia est Olearster, quam talibus verbis expressit: Non mirum, si tanta pro primogenitura sit inter fratres discrepatio, postquam videremus, quæ pueri faciant propter hoc. Prorsus nihil novum, quod fratres adituores de imperio correntur, et pro dominatu administratione altercentur, quando et pueri nondum in lucem editi tam acriter, ardentique de primatu, et dignitate dimicant. NYSSEN. l. c.

Uti Abrahæ solidam erga se fidelitatem promptaque obsequendi voluntatem toti mundo testatam Deus faceret, hæc ei quondam imperabat: « Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, et vade in terram visionis, atque ibi offers eum in holocaustum. » *Gen.* xxii. 22. Olearster hoc loco aliquod notavit dignissimum observat, nempe quod Deus Pater solum Filium suum voluit de ambitione monarchiæ mundi tentari, cum et demon regna mundi semel omnia obtulit, quod scierit, apud illum solum nihil obtenturum hujusmodi tentationem. Quia noverat neminem, nisi Christum victorem evasurum ex presentata mundi monarchia, cum solum voluit illa tentari, inquit ille, velut dixisset Dominus: Tentare possum Abrahamum sacrificio filii, qui illi unigenitus est, neque tam charus tamen, quin pro me facile victimam maectabit. Possum alios tentare ærumnis, explorare et exagitare adversis; atque ea illo propter me animo æquo, et magno ferent. Monarchiarum vero et amplissimorum honorum oblatione neminem tentabo, nec enim quisquam est, qui regnandi ambitum superare, et opprimere possit. Filio meo hic servatus triumphus, sola illum ea expectat victoria, qui solus

aspernari imperia, et calcare monarchias posse videtur. * Quia noverat neminem, nisi Christum victorem evasurum ex presentata mundi monarchia, eum solum voluit illa tentari. * Idem, perioch. III, *Dom. 15 post Pent.*

Querit Abulensis, quam ob rem Christus, qui vivam omnium virtutum imaginem de se nobis exhibere potuit, atque ad earum exercitationem sæpe exhortari solitus fuit, solius mansuetudinis, et humilitatis prototypum se nobis præstituisse voluit dicens: « Discite a me, quia mitis sum et humilis corde. » Loquebatur alibi de jejunio, et quamquam ipse quadraginta dies, totidemque noctes inesus transisset, solum dicebat: *Tu autem cum jejunas, etc. Matth. vi, 47.* neque ait: Discite a me jejunare. *Luc. vi, 12. Erat pernoctans in oratione Dei, cumque studium ejusdem rei tam utilis, et ex qua salutis nostre momenta plurimum dependunt, persuadere nobis vellet, hoc solum ait: « Tu autem cum oraveris, etc. Matth. vi, neque dicit: Discite a me, qui totas orando noctes exegi, quomodo recte precari debeatis. Rursus cum sit ipsa liberalitas, ut nos ad largitatem excitaret, inquit: *Dote eleemosynas, Luca xi, 41,* et non ait: Discite a me magnificentiam, cuius tanta est benignitas et liberalitas. Idem est de reliquis virtutibus. Ad quid enasa, quod solius humilitatis formam a se desumi voluit? Respondit magnus doctor, quest. LXVI in cap. vi *Matth.* dicendo, quod hoc fuit, quia Christus dixit: Discite a me; ipse autem ostendebatur sicut perfectissimus; in viro autem perfectio non est magnum quod non sint que ab omnibus ut vitia reputantur. Qui meritis vite sanctioris aliis præjet, et ad altiores virtutum gradum evasit, non debet glorie dicere, quod vel absque vitis sit, quibus inquinati sunt alii, aut virtutes habeat nec alias, nec majores, quam ceteri. Vincit quispiam gulam, et jejunat, quid ille magnum facit? Amat alius orare, quid hoc mirum in misero et egentissimo Dei mendicabulo? Alius in pauperes stipem erogat, quid ea in re arduum atque operosum? Sed illam famem glorie, illam imperandi sitim extinguere, et repudiare dignitates, et calcare obvia sceptrum, et per humilitatem cordis proclivem ad pompas animam coercere, ut ne sursum tendere cupiat, hoc eximium quiddam et æterna fama dignum facinus est. Quod secum reputans Christus, aiebat: « Dis-*

cite a me, quia mitis sum, et humilis corde. » Magnus enim magister, et vir perfectissimus hoc solum laudi sibi ducere debet, quod dicat et faciat magna, quibusque comparari nequeant, quæcumque ab aliis vel dicuntur, vel fiunt. *Ibidem.*

Plutarcus auctor est, coisse quondam Philosophos, ut unum quoddam comminicerentur nomen, quod homini, nativæque ejus proclivitati quam maxime conveniret, et post diligentem consultationem non occurrisset aptius, quam ut *græce* *εὐαδ* appellarent, quod latine Lux dicitur. Rationem vero nominis affert Plutarcus, in *Moral. lib. II, talen*: Opinor autem dictum a luce, propterea quod omnibus vehementer quadam insita sit cupiditas innotescendi. Prudentissimæ lucis nomine donarunt hominem; ut enim ea in omnes partes diffunditur, nec rimulam præterit, per quam non se insinuet, ita homo, ut plurimum amat videri et emnere, et superior esse aliis, sic nullam prætermittit occasionem, qua primatum obtinere sperat. Neque hoc admodum miror; hanc enim ab ipso matris sue utero ostendit propensionem. Versabatur S. Petrus Chrysologus in consideratione maturarationis, qua fetus natus vinculis eximi, et materiam alvi prodeire angustiis festinat, sic ut constituti temporis terminos prævertere solet, septimogæ sæpe mense erumpere, neque nonna aut decimum expectare. Quid enasa est, querit Chrysologus. Illud, quod versari in luce, et innotescere amat et expetit: Disruptis temporum moris, inquit ille, serm. LVI, et rudi latrocinio, et fractis viscerum claustris, repentina vivendi luce querunt et rapiunt nascituri. Tam ardentem expetunt homines esse illustres, et conspici. *Ibidem, per L. in fer. iv, post Dominic. 2 Quadr.*

Potuit David Sælem, cum cum in antro invenit, obtundere, et ita potiri regno. Sed abstinuit a eade manu, Deique providentia omnia reliquit. Postquam tamen spe lance egressus est Saul, vocibus illum prosequens, omnium que acciderant certiorum fecit, dicens: « Considera et vide hodie; » tanquam, ex S. Joannis Chrysostomi commentario hom. de David et Saul tom. II, dixisset: Nihil loquor de anteaactis, mihi ad probationem satis est hæc dies, nolo vetera mea in te officia, que nec parva sunt, neque pauca, commemorare, quando id, quod hodie a me factum, mei in te animi testis esse locupletissimus, luculentissimusque po-

test. Quare autem dies illa poterat testatissimam facere sanctitatem et integritatem Davidis, supra quam ea, que diebus cæteris fecerat? Nimirum illa die adire regnum Saulis potuit, dum vitam illi adimeret, modo voluisset. Quod vero homo sursum evidenti occasione prætermittat, et nactus imperii adeundi occasionem negligat, id sanctitatis omnium maxime et consummatissime virtutis indicium est. *Ibidem.*

DAMNUM. — Cum Redemptor noster cum Apostolis suis de passione et morte sua jam imminente familiariter disereret, ecco protinus duorum illorum ambitiosorum fratrum mater coram Christo se statuens, arroganter illum porrexit supplicam: Dic, ut sedant hi duo filii mei unus ad dexteram tuam, alter ad sinistram in regno tuo. « Ac proinde valide notanda est dictio illa, *tunc*, qua S. Evangelista hanc recensens historiam utitur, dicens: « Tunc accessit »; id est, ex illo Salvatoris de amarissima passione et morte sua habito discursu, occasionem ampisit, supplicationem hanc Christo porrigendi pro filiis promovendis. At vero quamnam patibulum crucis cum throno regio, sceptrum cum clavibus, chlamys regia cum lacerata, sordida, et obsoleta purpura, corona spinea cum diademate regio proportionem habet? Etenim vero aliud ad huius difficultati respondendum non occurrit, præterquam trita illa S. Bernardi sententia: O ambitio, ambientium crux! Etenim incarnata sapientia specialiter ita disposuisse videtur, ut hæc mulieris et filiorum ambitio, cum Christi tormentis concurrerent, ut inde omnibus manifestum fieret, quod regum throni et imperia gravia sint, eos admodum torquentia, animorumque patibula. *Massi, dis. ix, n. 1.*

« Videbam Satanam sicut fulgur de celo cadentem ». Porro fulgura et fulmina, hæcæ æolorum diel possunt; et ideo, quando Christus dicit: « Videbam Satanam sicut fulgur de celo cadentem, » idem est, ne si diceret; superbus ille et arrogans de celo in terram, instar alicujus et bulstæ ejaculati fulminis, præcipitatus fuit, in signum quod omnes suos conatus in id dumtaxat directurus esset, ut mediante ambitione rixas, et discerdiis, et contentiones jugiter seminare posset. Inter hos superbos (inquit Sapiens) semper jurgia sunt. *Ibid.* Stella illa S. Lucæ verba: Facta est contentio inter eos, quis eorum videretur major, ponderans, ita

scribit: Habes hic, ex quo fonte bella et dissidia oriuntur, nempe ex ambitione. Hæc fuit causa, quod Romani totum orbem macularunt sanguine humano, immo, quod valde deplorandum est, discordiæ, rixæ et dissensionis etiã inter Prælatos Ecclesiasticos propter præcedentiam, quam ambiunt, sæpenumero locum habent. Unde Salmeron ait: Omnis in Ecclesia Dei tentatio, et altercatio de sedium est primatu et eminentia. Videas enim Principes hujus mundi de loco certare inter se, et cum Ecclesiasticis. Videas Ecclesiasticos de eadem re contendere; videas etiã interdum ipsos qui mundi contemptum profitentur, contentiosos inter se de honore loco decertare. *SALMER. c. IV, l. XXVII.*

Ingeniosa prorsus est illa Hugonis Cardinalis observatio, nimirum quod Salvator noster in die purificationis Mariæ ab eadem matre sua delatus, sen portatus fuerit Hierosolymam; in fuga sua, qua Herodianam declinavit sævitiam, abvectus fuerit in Ægyptum, ac denique jejunans in deserto delatus fuerit supra templi pinnaeculum. Porro per Hierosolymam vita contemplativa designatur, que pacem fruitur et quiete altissima; Ægyptus vero vitam præfigurat activam, que turbationibus et inquietudinibus intime est conjuncta. *Joan. XVI.* In mundo pressuram habebitis, in me autem pacem. Deserunt denique Religionis figura existit, in qua vita in sanctæ solitudinis recessu traducitur, et demon continuis victoriis subjungitur. Mons vero altus, in quem Christus a demone translatus fuit, superioritates denotat et prælaturas; templi vero pinnaeculum, sedem denotat seu cathedram magistralem, ex qua per Sacerdotes erudiebatur populum. In his quinque locis (verba sunt præfati Eminentissimi Cardinalis) est Jesus, id est, salus; unde in his locis querendus est Jesus, sed unde quis portavit Jesum, et in Jerusalem, et in Ægyptum, et in desertum; et quis in montem, et in pinnaeculum? Porro Hierosolymam Christus deportatus est per S. Josephum et Beatissimam Virginem; in desertum deductus est per Spiritum Sanctum; *ductus a Spiritu.* In Ægyptum, et in Jerusalem stella maris, et augmentum, fides et charitas; Spiritus autem Sanctus duxit eum in desertum. In montem vero, et super pinnaeculum duxit eum diabolus: ideo timendum est tam prælati quam magistris, ne eos diabolus in montem prælationis portaverit, et istos in sedem magistratæ. *Cesarii*

etenim Arelatensis veridica sententia est: Quisquis superbus est, demone plenus est. Hugo, in c. 11 Luc.

Primus Christi in terra Vicarius, qui tantas de Christo ad mortem usque consecretando, futuræ fidelitatis et constantiæ suæ promissiones fecerat, pedem suum aule Caipha vix intulerat, quando e vestigio Christum Magistrum et Dominum suum esse, turpissimè negavit. Unde glossa optime dicit: Non in monte, non in domo sua, non in templo Petrus negat, sed in pratorio Judæorum, in domo Principis sacerdotum, ubi non est veritas, ubi Christus captus et ligatus est. Hugo Cardin. similiter scribit: Petrus semel intravit curiam, et ibi vigorem animi perdidit, et Christum negavit: quid si diu permansisset in curia? Quinimmo addendum est insuper, Petrum aulam ingressum fuisse Principis sacerdotum, plerumque illa ambitionis febris minime ardente, quin potius cum intentione Christum in ipsam usque mortem consecretandi, et defendendi; et tamen adeo fuisse ignominiose prolapsus; et de proinde cogitate, quanto facilis et probrius lapsus sint illi, qui ibidem non alio fine commorantur, quam ut ad ambitiosarum professionum suarum metam tandem aliquando peringere possint. Advertendum quoque est, Petrum aliis mediatis in Pontificis domum fuisse introductum: « Petrus autem stabat ad ostium foris; exiit ergo discipulus alius, qui erat notus Pontifici, et dixit ostiari, et introduxit Petrum. » Quo in facto Petrus illos præfugerat perhibetur, qui ad honores admittuntur, vel ecclesiastica aut temporalia munia consecretant, per viam solius alieni favoris, per viam autem meriti minime promoventur; hi etenim in milena præcipitia corruunt, eo etiam usque, ut ipsum quoque Christum per quotidiana scandala pergeant. Nullibi enim Christus (quod bene advertendum est) tot fuit injuriis, colaphis, sannis, flagellis, spinis, aliisque diversis improperiis et tormentis affectus, quemadmodum in Anna Caipha, Pilati, et Herodis (qui omnes Magistros et Principes fuere) maledictis oculis. In aulam quoque, muliere mediante, introductus fuit: « Dixit ostiaria, et introduxit Petrum; » quia nonnunquam etiam per similes mediaticas in dignitatum culmina consecretantur. Hugo quoque Cardinalis de Petro insuper notat, quod etiam non ibi, sed foris poenituit, et egressus foras fuit

amare; quasi Evangelista dicere vellet, quod, quamdiu homo in ambitionis culmine consistit, poenitentia ne quidem per umbram aditum habere possit. MASSI, disc. III, n. 4.

Petrus Blessensis in ea est opinione, quod Etymologia hujus dictionis, *curia*, derivetur a nomine eror, quasi totum ambitiosorum aulicorum negotium nulli alteri rei intenderet, quam, ut unus alterius eruat oculos, vel sanguinem effundat. Scholiastes Tertulliani a Baeca relatus, olim vetustissimum Ecclesiæ morem fuisse scribit, dandi in Missa pacis osculum cunctis presentibus, præterquam aulicis; eujus hanc protinus rationem subnequit: Circumferatur patena pacis inter fideles, præterquam tamen inter aulicos, quos unanimis esse et pacificos non sinit ambitio. Et hinc est, quod S. Bernardus superbiorum implacabilis persecutor et hostis, ita scribat: Dispicit mortalibus angelica illa partitio, qua gloria Deo, pax hominibus ministratur, et quia gloriam usurpant, turbant pacem. PETR. BLESS. ep. VI.

S. Bernardus, in libris de consideratione, ita scribit: Claustrum quosdam malos recipit, quos ut plurimum bonos efficit; at curia bonos facilius recipere, quam facere consuevit. S. BERN. lib. IV de Consid.

S. Bernardus Senensis nonnullos considerat scopolos, in quos nos dum impingere facit, ut sic eos, qui ad dignitates sublimantur, in multa ruere vitia faciat, bonosque eorum mores corrumpat: Mentes enim, inquit, que non sunt multis virtutibus habitatae et roboratae, cito deficiunt, ex multa distractione distrahantur ab adulatoribus, qui circumstant; nemo talium magnatibus aperit veritatem, nemo sinit eos cernere peccata sua, sed in illis laudantur. Addeatque illum psalmi textum: « Ascendunt usque ad celos, » scilicet per gloriam et honorem, « et descendunt usque ad abyssos » per multiplicationem gravium peccatorum. Moxque rationem reddit, eos eodem Psalmista hujus tam turpis in peccata precipitii: « Anima eorum in malis habescebat, » id est, in peccatis resolvebatur. S. BERNARDIN. t. I, § 59, v. 4.

Idem thronum Darii Regis regium septem gradibus constantem nobis describit: Omnes autem hi gradus ex variis erant lapidibus pretiosis confecti, præter ultimum. En ipsissima sancti hujus scriptoris verba: « Rex Darius fecerat sibi thronum de auro, et per

septem gradus ascendebatur ad eum; primus erat de amethysto, secundus de smaragdo, tertius de topazio, quartus de granato, quintus de adamante, sextus de auro, septimus de luto. » Magis autem dicat fortasse aliquis, necessarium videbatur, ut gradus ultimus, utpote majestati regie proxime vicinus, omnium esset pulcherrimus et pretiosissimus; cur igitur ex luto sive creta fabricatus fuit? Respondeo igitur, id factum esse, ut per hoc Principibus viris insinuaretur, quod, quanto sunt potentiores et formidabiliores, tanto quoque majores patientur insidias, ipsique morti viciniores existant. Vel etiam illi potest, ita factum esse, ad denotandum, quod eo tempore, quo quis ad altissimum honoris gradum usque pervenit, tunc inconstans fortunæ rota communitur vel maxime mutari et gyrate solet, ita ut, qui antea consistebamus in vertice, mox mutato fortuna statim jaceamus in luto, cunctorumque pedibus conceleamur. Idem, t. IV, § 25.

PEGU. — Moyses, utpote existimatus genuinus filius Pharaonis filius, et heres regis, quadraginta annis in ejusdem Pharaonis regia, regni moderatus est sceptris; demum vero in sylvestribus Madian se abscondit, ibique totidem annis ovium gregibus pasceendis intentus fuit, donec tandem ab altissima Majestate divina populo Israelitico quidam Dei locumtenens generalis priefectus fuit. At vero postquam honorificentissimo hoc munere insignitus esset, audite, qualiter sub hoc onere ingemiscens lamentatus fuerit: « Cur afflixisti servum tuum? Quare non invenio gratiam coram te? Et cur imposuisti pondus universi populi hujus super me? » Quis, obsecro, novum hunc in emetis sæculis inauditum sermonem non obstupescat? Variæ quidem quotidie audiuntur humani generis querelæ, dum variæ a Deo abjectos existimantes, mesti vivunt ac tristes, eo quod in statu humili semper perseverent; nemo enim est, qui in hominum existimatione esse, et honorari, auctoritateque ad dominio præfulgere non diligit? Et tamen Moyses a Deo, ad honores subvectus contrarium sentit, dicens: « Cur afflixisti etc. Quare non invenio gratiam coram te? » Ambitiosus gratia Dei se excidisse arbitrantur, quando ad mundi gloriam non subvehuntur; et tamen is, qui verum lumen celestiumque bonorum notitiam habent, verissimum est, quod honores onus secum

gravissimum adferant, sub quo consequenter misere ingemiscunt. Unde optime S. Bernardus scribit: Meditantibus honoris blandiuntur, sed onera pensantibus tedio sunt atque formidini: non autem omnes capiunt hoc verbum; multi enim non tanta fiducia, et alacritate currunt ad honores, si esse sentiant et onera, gravari profecto metuerent, nec enim tunc labore et periculo quarumlibet affectarent infulus dignitatum. Porro Moyses sub hoc sibi a Divina Majestate imposito onere lamentans, hanc planetus sui reddidit rationem: « Numquid ego conceptus onem hanc multitudinem, vel genui eam, ut dicas mihi: Porta eos in sinu tuo? » Universam, obsecro, Scripturam sacram pervolvite, nec tamen unquam Moysi hoc a Deo impositum fuisse præceptum reperietis, ut populum hunc sibi commissum inter brachiorum suorum amplexus, imo et sinu suo portaret, quin potius eum jussu divino generalem populi sui duccem factum esse, cique eundem gubernandi auctoritatem, dominiumque collatum fuisse deprehenditis; cur igitur mandatum sibi esse ait, ut ipso in sinu suo portaret? Scitisne quidnam ad hoc responderi debeat? Nimium idem prorsus esse, dicere, Moysen Israelis dominio et gubernaculo fuisse admotum, quam ipsum erga populum hunc patris, matris, et patriæ officium exercere jussum fuisse, asserere; hoc enim est pondus et onus, quod gubernatori plebis alicujus oneretur impositum, ut scilicet se sollicitum erga sibi subditos patremfamilias exhibeat, eisdem in infirmitatibus suis summa cum amoris et benevolentia significatione subveniendo, ablandiendo, et compatiendo. Hinc etenim factum est, quod prudentissimus vir ille apud Isaiam, sponte sibi oblatum a populo regni sceptrum constanter recusavit, dicendo: « Non sum medicus, et in domo mea non est panis, neque vestimentum, nolite consistere me Principem populi. » Quasi diceret, illi, qui erga sibi commissos paternæ charitatis viscera non habet, qui subditorum necessitatibus sollicitè prospicere, infirmitates eorum curare, eosque, ubi opus fuerit, vestimentis congruis induere et fovere necesse, imperium etiam sponte oblatum, nequaquam acceptandum esse. Septuaginta loco verborum illorum: « Non sum medicus, » legitur: « Non ero Princeps. » Pagninus: « Non ero Dominus. » Chaldaeus: « Non sum dignus ut sim caput, aut Princeps. » S. BERN., ep. XLII.

Nonnulli optime observarunt, nusquam de Christo Salvatore nostro legi, quod in toto triginta trium annorum decursu equo aut jumento aliquo usus fuerit, tametsi varia alias loca eundo peragravit: a pertransibat beneficiendo a praterquam in solo et unico die triumphus sui, in quo veluti Rex asino insidens honorificentissime exceptus fuit; neque existimandum est, id Christum forte fortuito fecisse, siquidem debita opera nonnullis et discipulis suis in proximum castellum misit, qui asinum et pullum ligatos solverent, et adducerent, imo expresse adjecit, quod si quis eorum conatus reluctatus et jumentorum additionem impediturus esset, dicerent: quia Dominus his opus habet. Respondetur igitur, quod, quando Salvatori nostro decretum erat Regis titulum sibi acclamatum admittere, non uno, sed duobus jumentis vicissim seu per vias uti voluerit, asina nimirum et pullo ejus, animalibus scilicet natura sua gravibus portandis oneribus destinatis; ad donandum gravitate, et difficultatem oneris, quod portare debent, qui aliis presunt et dominantur. MANST, disc. x, n. 4.

In cujus confirmationem notandum est, quod, quando Samuel venturo Sauli extemporaneum preparabat convivium, in quo ipso Regem declaraturus erat; modus quidam specialiter observandus sit, quo Samuel in ferecitis appositis distribuendis uti voluit; per hunc namque modum futuro Regi indicatum esse voluit, quod regno, ejusque oneribus portandis humeri ipsius submittendi essent: Dedit locum in capite eorum, qui fuerant invitati; dixitque Samuel coram: « Da partem, quam dedi tibi, et precepi, ut reponeres arcum apud te, Levavit autem corpius armum, et posuit ante Saul. » I REG. IX, 24.

Hæc autem carnis portio a Propheta a Deo illuminato, Sauli nequaquam casualiter proposita fuit, quia idem Propheta mox subjungit: « Ecce quod remansit, pone ante te, et comede, quis de industria servatum est tibi, quando populum vocavi, et comedit Saul. » Nequaquam dubito, quin curiosi sitis ad intelligendum, quenam sit inter sceptrum et armum seu humerum bovis proportio; atque ideo pro meliori hujus mysterii intelligentia, quandam Gregorii Magni sententiam prius audite: Tantorum quippe pondera, inquit, sustinere compellitur, quantis in hoc mundo principatur. Etenim Propheta

Samuel, qui iudex populi erat, Saulem communitum esse voluit, ut se suosque humeros ad Domini sibi commissum onus et pondus fortiter portandum bene prepararet; nam juxta verissimam S. Gregorii sententiam, onus sive pondus hoc, non unum duntaxat est, et simplex, sed quot sunt in regno subditi, totidem quoque onera portanda esse, existimandum est. Ex qua sententia evidenter colligitur, quod, qui majori dominio, copiosiorique subditorum numero præest, is quoque fortiores robustioresque humeros ut habeat, necesse sit. Unde optime ad propositum auctor quidam de Saule tractans ita scribit. Quod, cum armus maxime valeat ad onera ferenda, Saul cogitaret se non ad lusum ac voluptates, sed ad maxima onera ferenda vocari. *Antiq. convival. Lib. I, c. xxxiii.*

Non defuit, qui indigne promotos ambitiosos homines Ezechieli curru similes esse pronuntiaret. Hæc enim currus quatuor facies referebat, quarum prima erat leonis, quia superbus leonis instar ad gradus sublimes violententer ascendit. Postquam vero in ediffiori loco conspicuus sedet, faciem aquilæ induit (hæc enim est facies secunda) adeo alte evolando, sit jam neminem eorum, quibus alias familiariter uti consoverat, agnoscent. Tertia facies hominis erat, quia paulatim postquam illo sibi acquisito honore excedit, iterum se hominem aliis similem esse commonstrat. Quarta facies bovem referebat; quam etiam ambitiosus ille tandem induit, quia omnibus tandem, stolidum et ignorantem ipsum esse, manifestum evadit. Unde majori quam unquam aliis ludibrio exponitur. Stultorum exaltatio, ingominia. *Ibid. disc. xii, n. 11.*

Porro advertendum est, quod, quando Christus perspicuis verbis dixit: « Qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus, » expressam fecerit servitutis mentionem. Ubi Lucas Burgensis ait: Vobis prosum adiectus, nullatenus liber. Plus est servum esse, quam ministrum, nam minister liber esse potest; servus autem totus est domini sui; quidquid habet in bonis, sive naturæ, sive fortunæ, totum addictum est servituti domini; idque totum in iis superioribus specialiter exemplificat, quibus regimur incumbit animarum: adeo servitio vestro obnoxium se esse sciat, ut quidquid habet honorum, sive animi, sive corporis, adeoque et vitam suam, ubi fuerit opus, seque ipsum

totam impendere debeat, tutande salutis vestræ. Porro prius dixerat: « Sit vester minister, » sed quasi parum nimis se dixisse videretur, subjungit: « Erit vester servus. » Unde S. Thomas ambitiosos monet dicens: Si aliquis desiderat habere primum in Ecclesia, sciat, quod illud non est habere dominium, sed servitium; in cujus confirmationem illam adducit ab Apostolo factam declarationem: « Cum essem liber ex omnibus, omnium me servum feci. » Ac proinde auctor operis imperfecti valde impense miratur, neque causam se invenire posse dicit, cur dignitates tam anxie, tantaque cum aviditate procurrant: Primum Ecclesiasticum concupiscere, neque ratio est, neque causa, quia neque justum est, neque utile; quis enim sapiens ultra se subjicere festinat servitium, laberi, dolori, et (quod majus est) periculo tali, ut det rationem pro omni Ecclesia apud justum iudicem, nisi forte, qui non credit iudicium Dei, nec timet, ut abutens primatu suo ecclesiastico seculariter, convertat cum in secularium. *LUC. BURG. in cap. xx Math.*

Memorandum est, quod, dum a Pharaone e carcere eductus Joseph a compedibus ascendit ad thronum, traditumque est ei in universam Ægyptum absoluti domini sceptrum, simul etiam ab eodem Pharaone rege catena quadam collo ejus injecta fuerit, postquam enim dixisset: « Tu eris super domum meam, et ad oris tui imperium cunctus populus obediet, uno tantum regi solio te precedam, » ut omnem quoque auctoritatem, potestatemque regiam ei delegaret, collo torquem auream circumposuit. Catenis et compedibus liberasse eum dicitur is, qui mox collo ejusdem alicui non minus ponderosam et gravem catenam injecta? Ita profecto res se habet, verum per hoc insinbare nobis voluit, quod licet carceribus exire Josephum juserit, non tamen per hoc illum ab omni servitute liberum effecerit, quin potius eandem mox denno incrementis adaukerit, dum eadem, in throno collocato, imperii sceptrum in manibus detulit, et ideo catenam collo ejus injecta. Verum quidem est, quod catena hæc aurea fuerit, quis servitium, sub qua Reges, Principes et Magnates ingomiscunt, honorifica et splendida est, ut diximus, tametsi Seneca optime dixerit: Stulti est, compedes suos quamquam aureos adamare. Porro libertas per collum liberum exprimitur; et hinc est, quod Deus significare vo-

lens populum suum sibi minime subjectum, dixerit de eo: Dure cervicis es; dumque se Hierosolymam in pristinum libertatem repositurum esse, promittere voluit, eidem dixit: Solve vincula colli tui, filia Sion; adeoque quod Pharaonem catenam, qua antea Josephi pedes obstrinxerat, nunc collo ejusdem injecta, id nequaquam ea mente factum est, ut eum liberaret, sed potius, ut eidem tacitus innueret, quod ea in dignitate graviori quam antea, servitutis iugo subjectus et pressus esset. MANST, disc. xvi, num. 4.

Quando S. Propheta Eliseus de Elia, charissimo magistro suo, loquebatur, qui tantquam sacri Prophetici gregis caput omnibus Prophetarum filius summa in veneratione erat, edicere solitus fuit: « Pater mi, currus Israel, et auriga ejus. » Quibus in verbis illud specialiter notandum venit, quod Elia uno eodemque tempore currus pariter et auriga appellatur? Quis est, qui nesciat currum et aurigam duas res esse inter se distinctissimas? Cur igitur respectu unius et ejusdem hominis edicere simul unit et conjungit? Currus viatorum sarcinas, aliaque viarum impedienda intra se portat, auriga vero currum per loca magis pervia ducit, dirigit, ac proinde imaginari vobis delectis, hæc veram quandam figuram esse eorum, qui imperant et gubernant; hi enim, tametsi leges subditis imponendi, eosque, prout illis placet, gubernandi et dirigendi auctoritatem habeant, cum hoc tamen stat, quod eodem prorsus tempore illis necessarium sit, ut pondus subditorum portent, miseris et calamitatibus subditorum universalibus et particularibus compatiantur, alimoniam sufficientem illis annonam procurando, urbes et oppida fortificando, eisdemque de munitionibus et militum sufficienti numero prospiciendo, atque quieti et saluti publice invigilando. Unde Drogo Ostiensis ait: Currus Israeli et auriga ejus, portas et regis, sustinens et gubernans. *Ibid. n. 6.*

Ex unanimi multorum sacrorum Expositorum interpretatione certum est, quod columna illa, quæ populo Israelitico in deserto ducit et rectoris loco inserviebat, ecclesiis quidam nuntius fuerit, ad hunc speciale effectum a Deo coelitus missus. At vero dicto, sodes, quamnam ob causam Angelus ille columnæ similitudinem induerit? Nimirum quia columnam ad ædificiæ pondus sustentandam destinam esse scimus, ac proinde Angelus ille insinurare nobis voluit

quod, qui populos regendo, illisque imperando dux et gubernator est aliorum, eodem tempore, quo a subditis obedientiæ debitum accipit, eodem quoque portare et sustentare debeat. *Ibid.* n. 7.

Justinus historiam refert, quod per pronuntiatam ab oraculo sententiam talem aliquando Regem eligendum esse, statutum fuerit, qui primus omnium solem orientem conspexisset; factumque hinc esse, quod omnes suos orientem versus oculos deflexerint, unico Junatæ excepto, qui ut altissimorum montium cacumina, quæ omnium primum a sole oriente irradiari vident, aspiciere posset, occidentem versus oculos suos defixit, atque ideo quia in solis luce conspicienda primus fuit, idemmet volis omnium Rex proclamatus fuit. Ex qua historia non sine rationabili fundamento hæc potest deduci optima moralitas, nimirum eos qui dignitatem non orientem (id est, delectas, honores, thesauros, imperia et dominia) respiciunt, sed occidentem (id est, terminum, in quem tandem in fine resolvendi sunt) considerant, humilitatem in se conservare, et modestiam, seque ad illarum legitimam administrationem meritissimos reddere, maximeque idoneos. Unde S. Greg. ait: Lux miseris datur, quando, qui se in hac peregrinatione miseris agnoscunt, claritatem transitorie potestatis accipiunt, et tolerare insuper honoris onera compelluntur. S. Petrus, Damianus superbos ad Magnatum mansolea spectanda hinc verbis invitât: Ubi sunt modo tot potentes sæculi, tot invictissimi Reges, et qui caelo videbantur superextolli, et totam penè mundi latitudinem sub sue potestatis imperio possidere? Nonne si ad horum sepulcra respicias, corpus illud, sub quo mundus tremere cogelatur, vix unius libræ pondus invenitur. *Juxta*, l. XVIII, *Hist.*

S. Isidorus et alii Patres decreverunt: Tantum ab ambitu debet esse sepositus Aristoteles, ut quærat rogamus, rogatus recedat, invitatus effugiat; sola illi suffragetur necessitas excusandi. Et paulo post subiungit: Profecto indignus est, nisi fuerit ordinatus invitus. S. *Ibid.*, op. 125.

Oleaster ad dignoscendum eum, qui imperiis gerendis idoneus sit, hoc infallibile signum esse statuit: Quæcumque videris sub præfectura quamvis onere gemere, crede illum optime demandatum munus administrare; quem vero letum ac gaudentem de

hac re conspexeris, dicito illum utilitatem et vanitatem in dignitate quassasse. *OLEASTER*, in c. XI *Nam.*

MISCELLANEA.

FUGA AMBITIONIS.

Curia dat curas: ego si vivere curas,
Et bene secure, non sit tibi curia curæ.

(*Exameron. in festo S. Jacob. § 2.*)

Quid sub dignitatibus lateat, recte non nemo hæc distycho expressit.

Cur tibi curæ triplex, Gregori, triplexque corona
est?

Anne nam sequitur quoque corona curæ?
(*Idea in Dominica Palm. § 1.*)

Urbanus VII, quoties amicum et subtili tela superindebat, alto pectore ingemebat: Quis crederet, sub tam levi sindone tantum ponderis delitescere! *Ibidem.*

De S. Brunone aliquis geminos hos versus composuit:

Oblatum renuit sibi Bruno Pontificum,
Corneus esse status magnatum, raro beatum.

(*ANONYM.*)

DANNUM.—Phavorinus philosophus aiebat ambitiosos esse partim ridiculos, quod ad maiora aspirarent; partim odiosos, quod ea consequerentur; partim miserabiles, quod spe sæpius fallerentur. *STROBÆUS*, serm. II de *Psoid.*

Timon vero vocabat ambitionem et avaritiam elementa malorum, eo quod ex illis omnia vitia, perinde ut omnia mixta ex elementis, generarentur. *Idem*, ser. VIII de *Instit.*

Recte de honoribus vitandis monuit Ovidius:

Vive tibi, quantumque potes, præstantia vita;
Sævum præstanti fallent ab arte venit.

(*Ovid. lib. I Trist.*)

Alphonsus, Rex Aragonum, asinus dicebat, melioris esse conditionis quam Reges, siquidem illis ellicella quandoque a dorso auferantur, his nonquam. *FABER*, conc. I, in *Festo S. Jac.*, n. 1.

Carolus quintus, Bruxellis principatum Belgii in filium suum Philippum secundum deponens, cum lacrymis dicebat: O fili, magnam tibi onas impono! *Ibidem.*

Eremiticola quidam juveni cuiusdam cognato suo ad Episcopatum postulato præcepit, ut super mensam primum, dein in plana terra jacens, aliquoties se revolveret, et quenam

voluntio securior esset, inde colligeret. Qua instructione eruditus juvenis cum Episcopatum utpote periculum plenum refugisset, postea post mortem instructori suo gratia agens apparuit, dixitque: Scito, pater, quoniam nunc essem de numero damnatorum, si fuissem de numero Episcoporum. *Ibid.* n. 2.

Robertus Holkot ambitionem equo histriocinis ejusdem comparabat, qui doctus ab eo fuerat genus submittere, quoties ille: «Flectamus genus» dicebat; iterumque surgere ad verbum *Levate*. Quem cum famulus ei surripisset, ipse eum insectus ad equum in medio fluminis consistentem solita verba: «Flectamus genus» pronuntiavit; quibus auditis equus se et sessorem aquis immerisit, et ad verbum *Levate* iterum surgens, sine famulo ad herum recurrit. Sic enim et mundus jocularum cum ambitionis et ludere honorem oblatum repetens possessorem cum ignominia deponit; unde Boetius in persona mundi sic talem ambitiosum alloquitur: Ascende, si placet, sed ea lege, ut ne, cum ludriet mei ratio postulat, descendere injuriam putes. *Ibid.* num. 3.

Dionysius, Rex Sicilia, Damocli assentatori beatum ipsum prædicanti beatitudinem Regum demonstraturus in sella juxta mensam selectissimis cibis instructam collocari, sed simul e lacunari nudum gladium et seta equina super caput pendentem immihere jussit, ut ex hoc facto colligeret, in quanto semper timore, periculoque vererentur Reges et omnes alii in honoribus constituti, quamque omnes eorum delicias et felicitates per hunc timorem corrumpuntur et fastidium generarent. *Ibid.*

Etiam illud ambitiosos non parum vexat, quod Seneca his verbis expressit: Ambitioso non alium juncendum est, multos post se videre, quam aliquem ante se habere molestum. *Apud FAB.* l. c.

Recte quoque cecinit Juvenalis:

Quid Crassos, quidquid Pompeios everit? et illum,
Ad sua qui domos deditis fregit Quirites?
Summae nempe locus nulla non arte petitus
Magnaque munimibus vela exanilla maligna.

(*JUVENAL. Sat. x.*)

AXIOMATA.

Equit honor? Onus est, et nisi scelera quædam,
Quæ nulla quemquam commoilitate beat.
Si quaeris ut honores non fugiaris onus.

(*BOETIUS V. Honor.*)

Via ut honoreris? Virtutem fac venereris.
Honores mutant mores, sed raro in meliores. *Idem.*

Si re priveris, neque nomen habere mereris.

Hoc est regnare, nolle regnare, cum possis. *PLINIUS. Ibid.* n. 2.

Qui recte faciet, non qui dominatur, erit Rex.

Tunc omnia jure tenebis,
Cum poteris Rex esse tui.

(*JUVENAL.*)

Imperare sibi, maximum est imperium. *SENECA.*

AUCTORES.

Jacobus Marchantius in *Horto postorum*, et *Tuba Sacerd.* lect. v.

Joannes Buseus in *Panario V. Ambitio*.
Ludovicus Granatensis in locis commun. f. 593.

Thomas Stapletonus in *Promptuario Morali Domin.* 3 *Adv.* text. vi, et text. vi, in *Dom.* 16 post. *Pent.* et text. iii, in *Dom.* 2 post. *Pent.*

Laurentius Beyrlinek in *Promptuario Morali* text. iv, in *Festo SS. Innocentium*, et text. i, in *Festo S. Michaelis.*

Josephus Langius in *Polygmt. V. Ambitio*.
Josephus Mansi in *Bibliotheca Morali*, tract. iii.

AMICITIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO.—Est, juxta S. Thomam, amor mutue benevolentie, super aliqua communitatione fundatus. *S. THOM.* II, II, q. XXXII, a. 1.

Juxta S. Augustinum, est omnium humanarum, divinarumque rerum cum benevolentia et charitate summa consensio. *S. AUG.*, epist. XLV.

DIVISIO.—Dividitur a S. Thoma in: *Naturalem*, quæ inter Patrem et Filium, cæterosque consanguineos inter quos communicatio rerum ad naturam pertinentium esse debet, reperitur; *Domesticam* vel *Œconomiam*, quæ est inter Domesticos in his, quæ

quod, qui populos regendo, illisque imperando dux et gubernator est aliorum, eodem tempore, quo a subditis obedientiæ debitum accipit, eodem quoque portare et sustentare debeat. *Ibid.* n. 7.

Justinus historiam refert, quod per pronuntiatam ab oraculo sententiam talem aliquando Regem eligendum esse, statutum fuerit, qui primus omnium solem orientem conspexisset; factumque hinc esse, quod omnes suos orientem versus oculos deflexerint, unico Junatæ excepto, qui ut altissimorum montium cacumina, quæ omnium primum a sole oriente irradiari vident, aspiciere posset, occidentem versus oculos suos defixit, atque ideo quia in solis luce conspicienda primus fuit, idemmet volis omnium Rex proclamatus fuit. Ex qua historia non sine rationabili fundamento hæc potest deduci optima moralitas, nimirum eos qui dignitatem non orientem (id est, delectas, honores, thesauros, imperia et dominia) respiciunt, sed occidentem (id est, terminum, in quem tandem in fine resolvendi sunt) considerant, humilitatem in se conservare, et modestiam, seque ad illarum legitimam administrationem meritissimos reddere, maximeque idoneos. Unde S. Greg. ait: Lux miseris datur, quando, qui se in hac peregrinatione miseris agnoscunt, claritatem transitorie potestatis accipiunt, et tolerare insuper honoris onera compelluntur. S. Petrus, Damianus superbos ad Magnatum mansolea spectanda hinc verbis invitât: Ubi sunt modo tot potentes sæculi, tot invictissimi Reges, et qui caelo videbantur superextolli, et totam penè mundi latitudinem sub sue potestatis imperio possidere? Nonne si ad horum sepulcra respicias, corpus illud, sub quo mundus tremere cogelatur, vix unius libræ pondus invenitur. *JURIS.* l. XVIII. *Hist.*

S. Isidorus et alii Patres decreverunt: Tantum ab ambitu debet esse sepositus Aristes, ut quaratur rogandus, rogatus recedat, invitatus effugiat; sola illi suffragetur necessitas excusandi. Et paulo post subiungit: Profecto indignus est, nisi fuerit ordinatus invitus. S. *Isid.*, op. 125.

Oleaster ad dignoscendum eum, qui imperiis gerendis idoneus sit, hoc infallibile signum esse statuit: Quæcumque videris sub prefectura quamvis onere gemere, crede illum optime demandatum munus administrare; quem vero letum ac gaudentem de

hac re conspexeris, dicito illum utilitatem et vanitatem in dignitate quassasse. *OLEASTER*, in c. xi. *Nam.*

MISCELLANEA.

FUGA AMBITIONIS.

Curia dat curas: ego si vivere curas,
Et bene secure, non sit tibi curia curæ.

(*Exameron. in festo S. Jacob. § 2.*)

Quid sub dignitatibus lateat, recte non nemo hæc distycho expressit.

Cur tibi curæ triplex, Gregori, triplexque corona
est?

Anne quam sequitur quoque corona curæ?
(*Idea in Dominica Palm. § 1.*)

Urbanus VII., quoties amicum et subtili tela superindebat, alto pectore ingemebat: Quis crederet, sub tam levi sindone tantum ponderis delitescere! *Ibidem.*

De S. Brunone aliquis geminos hos versus composuit:

Oblatum renuit sibi Bruno Pontificum,
Cornes esse status magnatum, raro beatum.

(*ANONYM.*)

DANNUM. — Phavorinus philosophus aiebat ambitiosos esse partim ridiculos, quod ad maiora aspirarent; partim odiosos, quod ea consequerentur; partim miserabiles, quod spe sæpius fallerentur. *STROBÆUS*, serm. ii de *Psoid.*

Timon vero vocabat ambitionem et avaritiam elementa malorum, eo quod ex illis omnia vitia, perinde ut omnia mixta ex elementis, generarentur. *Idem*, ser. viii de *Instit.*

Recte de honoribus vitandis monuit Ovidius:

Vive tibi, quantumque potes, præstantia vita;
Sævum præstanti fallent ab arte venit.

(*Ovid. lib. I Trist.*)

Alphonsus, Rex Aragonum, asinos dicebat, melioris esse conditionis quam Reges, siquidem illis ellicella quandoque a dorso auferantur, his nunquam. *FABER*, conc. i. in *Festo S. Jac.*, n. 1.

Carolus quintus, Bruxellis principatum Belgii in filium suum Philippum secundum deponens, cum lacrymis dicebat: O fili, magnam tibi onas impono! *Ibidem.*

Eremiticola quidam juveni cuiusdam cognato suo ad Episcopatum postulato præcepit, ut super mensam primum, dein in plana terra jacens, aliquoties se revolveret, et quenam

voluntio securior esset, inde colligeret. Qua instructione eruditus juvenis cum Episcopatum utpote periculum plenum refugisset, postea post mortem instructori suo gratia agens apparuit, dixitque: Scito, pater, quoniam nunc essem de numero damnatorum, si fuissem de numero Episcoporum. *Ibid.* n. 2.

Robertus Holkot ambitionem equo histriocinis eujusdam comparabat, qui doctus ab eo fuerat genus submittere, quoties ille: « Flectamus genus » dicebat; iterumque surgere ad verbum *Levate*. Quem cum famulus ei surripisset, ipse eum insectus ad equum in medio fluminis consistentem solita verba: « Flectamus genus » pronuntiavit; quibus auditis equus se et sessorem aquis immerisit, et ad verbum *Levate* iterum surgens, sine famulo ad herum recurrit. Sic enim et mundus jocularum cum ambitionis et ludere honorem oblatum repetens possessorem cum ignominia deponit; unde Boetius in persona mundi sic talem ambitiosum alloquitur: Ascende, si placet, sed ea lege, ut ne, cum ludriet mei ratio postulat, descendere injuriam putes. *Ibid.* num. 3.

Dionysius, Rex Sicilia, Damocli assentatori beatum ipsum prædicanti beatitudinem Regum demonstraturus in sella juxta mensam selectissimis cibus instructam collocari, sed simul e lacinari nudum gladium et seta equina super caput pendentem immihere jussit, ut ex hoc facto colligeret, in quanto semper timore, periculoque vererentur Reges et omnes alii in honoribus constituti, quamque omnes eorum delicias et felicitates per hunc timorem corrumpuntur et fastidium generarent. *Ibid.*

Etiam illud ambitiosos non parum vexat, quod Seneca his verbis expressit: Ambitioso non iam jucundum est, multos post se videre, quam aliquem ante se habere molestum. *Apud FAB.* l. c.

Recte quoque cecinit Juvenalis:

Quid Crassos, quidquid Pompeios everit? et illum,
Ad sua qui domos deduxit fœcæ Quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus
Magnaque munimibus vela exornata maligna.

(*JUVENAL. Sat. x.*)

AXIOMATA.

Equum honor? Onus est, et nisi scelera quædam,
Quæ nulla quemquam commoilitate beat.
Si quaerit ut honor, non fugiatur onus.

(*BOETIUS V. Honor.*)

Via ut honoris? Virtutem fac veneris.
Honores mutant mores, sed raro in meliores. *Idem.*

Si re priveris, neque nomen habere mereris.

Hoc est regnare, nolle regnare, cum possis. *PLINIUS.*

Qui recte faciet, non qui dominatur, erit Rex.

Tunc omnia jure tenebis,
Cum poteris Rex esse tui.

(*JUVENAL.*)

Imperare sibi, maximum est imperium. *SENECA.*

AUCTORES.

Jacobus Marchantius in *Horto postorum*, et *Tuba Sacerd.* lect. v.

Joannes Buseus in *Panario V. Ambitio*.
Ludovicus Granatensis in locis commun. f. 593.

Thomas Stapletonus in *Promptuario Morali Domin.* 3 *Adv.* text. vi, et text. vi, in *Dom.* 16 post. *Pent.* et text. iii, in *Dom.* 2 post. *Pent.*

Laurentius Beyrlinek in *Promptuario Morali* text. iv, in *Festo SS. Innocentium*, et text. i, in *Festo S. Michaelis.*

Josephus Langius in *Polygmt. V. Ambitio*.
Josephus Mansi in *Bibliotheca Morali*, tract. iii.

AMICITIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est, juxta S. Thomam, amor mutue benevolentie, super aliqua communitatione fundatus. S. *THOM.* II, II, q. XXIII, a. 1.

Juxta S. Augustinum, est omnium humanarum, divinarumque rerum cum benevolentia et charitate summa consensio. S. *AUG.*, epist. XLV.

Diviso. — Dividitur a S. Thoma in: *Naturalem*, quæ inter Patrem et Filium, cæterosque consanguineos inter quos communicatio rerum ad naturam pertinentium esse debet, reperitur; *Domesticam* vel *Œconomiam*, quæ est inter Domesticos in his, quæ

ad domum dispensationem pertinent; *Civilem* vel *Politicam*, quas inter Concives invenitur per operum civilium communicationem; *Divinam*, qua homines in uno corpore Ecclesie communicant inter se et cum Deo. S. Th., l. c.

ACTUS. — Primus est *Benevolentia in affectu*, per quam amicus propter se, et non propter sua bona diligitur; nam, teste S. Ambrosio, virtus est amicitia, non questus, quia non pecunia paratur, sed gratia. S. AMBROSII, l. III de Off.

Concordia in sensu; nam in amicis non res queritur, sed voluntas, ut sapienter S. Hieronymus dixit: Eadem velle, et eadem velle, firma amicitia est. S. HIERONIMI ad Rom. 12.

Beneficia in effectu; seu communicatio bonorum; quam ob causam amicorum omnia bona communia dicuntur. ALEXANDRI, l. VIII Eth.

Fides et Constantia in adversis; nam ut S. Augustinus recte pronuntiavit: Nihil sic probat amicum, quemadmodum oneris amici supportatio. S. AUGUSTINI, lib. XII, qq.

Et, ut Cassiodorus ait: Qui vere amicus est, omni tempore diligit; nam eum tormentum non separat, labor non laxat, thesaurus non superat, alienus amor non occupat. CASSIODORI, in Epist.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Omni tempore diligit, qui amicus est; et frater in angustiis comprobatur. PROV. XVII, 17.

Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut et in bonis illius lateris. In tempore tribulationis illius, permene illi fidelis, ut et in hereditate illius coheres sis. ECCLESII, XXI, 28.

Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi conquisilis, et in domesticis tuis fiducialiter agat: si humiliaverit se contra te, et a facie tua absconderit se, unanimum habebis amicitiam bonam. ECCLESII, VI, 14.

UTILITAS. — Amicus fidelis protectio fortis: qui autem invenit filium, invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio, et non est ponderatio digna auri et argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vite et immortalitatis, et qui metuent Dominum, invenient illum. Ib. 14.

Unguento et variis odoribus delectatur cor, et bonis amici consiliis anima dulcoratur. PROV. XXVII, 9.

Beatus, qui inveniet amicum verum. ECCLESII, XII, 12.

FALSITAS. — Est amicus secundum tempus et non permanet in die tribulationis. Est autem amicus socius mensæ et non permanet in die necessitatis. ECCLESII, VI, 3 et 10.

Sicut noxius est, qui mittit sagittas et lanceas in mortem; ita vir qui fraudulenter nocet amico suo, et cum fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci. PROV. XXVI, 18.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Vera illa amicitia est, et Christi glutine copulata, quam non utilitas rei familiaris, non presentia corporum tantum, non subdola et palpans adulatio, sed dei timor et divinarum scripturarum condilant studia. S. HIERONIMI, in epist. ad Paulinum.

Amicitia, que desinere potuit, nunquam fuit vera. S. AMBROSII, de Offic.

Amicitia parum aut facit aut accipit. Ubi inaequalitas, et affectus eminentia, alterius subjecto, ibi non tam amicitia, quam adulatio est. S. HIERONIMI, sup. Mich.

Necessitas amicum probat, et intimæ charitatis ardorem splendor exhibite subventionis elucidat. CASSIODORI, in qu. ad ep.

Amicitia tanto certior est, quanto vetustior; quia facile mutari non potest, quod per longa secula custoditur. Idem.

Non potest homo homini esse amicus, qui Deo fuerit inimicus. S. AMBROSII, apud EUSEBIUM, emb. XII.

Quid est amicus, nisi consors amoris, ad quem animum tuum adjungas, atque applices, et ita misceas, ut unum velis fieri e duobus; cui te tanquam alteri tibi committas, a quo nihil timeas, nihil ipse commodi tui inhonestum petas? Non enim vegetigalis amicitia, non questus, quia non pecunia queritur, sed gratia; nec licitatione pretiorum, sed benevolentia. S. AMBROSII, l. V de Offic. c. III.

Virtus est amicitia, non questus. AMBROSII, l. III de Offic.

Habet vera amicitia nonnunquam oburgationem, adulationem nunquam. BEERII, Ep. XXIV.

De amicitia omnis tollenda est suspicio, et sic cum amico tanquam cum astro se ostendendum. HIERONIMI, in Epist.

Ubi amicitia permanet, nihil facile credi-

tur, nihil facile recipitur, quod dissiduum possit operari. CHRYSOSTOMI, super Mat.

Novæ dignitates veteres solent amicitias mutare. CASSIODORI, in quadam epist.

Amicitia amoris est vinculum. CHRYSOSTOMI, in dicto Joann.: *Vos Amici mei.*

Amicitia nescit superbiam. AMBROSII, l. III de Offic.

NECESSITAS. — Sine amicis omnis cogitatio esset ædium, omnis operatio labor, omnis terra peregrinatio, omnis vita tormentum, sine quorum solatio vivere, esset mori. CASSIODORI, in Epist.

UTILITAS. — Solatium hujus vite est, ut habeas, cui pectus aperias, cui arcana communices, cui secreta tui pectoris committas, ut colloques tibi fidelem virum, qui in prosperis gratuletur tibi, in tribulibus compatiatur, in persecutionibus adhortetur; facilis vox et communis: *Totus sum tuus*, sed paucior est effectus. S. AMBROSII, l. III de Offic.

Amicitia et prosperas dulciores facit, et adversas communiōne temperat, et leviores reddit; quia dum in tribulatione amici consolatio adjungitur, nec amicus frangitur et minus eadem patitur. Ibid. l. III de Sionni. Bon.

EXEMPLA SACRA.

Jonathas dilexit David quasi animam suam, quia anima illius erat conglutinata animæ David; hinc et expoliavit se Jonathas tunica sua, qua erat indutus, et dedit eam David, et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum, et usque ad balteum. I REG. XXIV, 1.

Cum in navigatione Indica, fracta navi perierit in lembum adhaerentem insidissent, et propter periculum submersiois decretum esset, aliquot homines in mare eiecere, et præter alios etiam sors Gasparem Ximenium tetigisset, Ferdinandus, frater ipsius junior, dixit, non passurum se, ut Gaspar eiecetur, sed se potius vicarium caput offerre; atque adeo nequaquam urgente fratre, ut ipse velut sorte destinatus in aquis produceretur, persuasit, ut in undas abjiceretur. Sed quia a Deo roboratus, totum pene diem per 360 passuum millia notando lembum secutus est, tandem placato mari a vectoribus iterum in lembum receptus est. RUDOLPHI, Hist. l. IV, c. IV, § 45.

In Belgio, cum vir quidam insignis in extrema lueta, in primis uxorem, deinde fil-

lios et filias, et demum servos et ancillas rogasset, ut opem ferrent, et singuli responderent, non esse hoc in sua potestate, in has voces et gemitus erupit: O vanas hominum curas! O quantum est in rebus inane! Ego ego tibi, axor, vobis, o filii et filie, laboravi, sudavi, vires et valetudinem impendi, quin et animam meam forte oppignoravi, et ecce hæc est merces mea, ut in hora novissima implorem opem vestram, et non inveniam! O quam satius fuisset, si Deo servissem! Si amicos in terra, et in caelis mihi comparassem, qui in hoc articulo mihi adessent! O si vivere liceret, quam superem! ENGLERII, p. II, Luc. Evang. Embl. XIII, § 3.

Quidam moribundus cum calicem amare potius tremula manu teneret, et quidam ex adstantibus eum hortaretur, ut amicum calicem hunc propinaret, Christum e Cruce pendente intuitus dixit: Tibi amicorum meorum dilectissimo hunc calicem propino, qui salutis meæ causa calicem passionis epotasti. Ibid.

EXEMPLA PROFANA.

Perciles amico roganti, ut pro se falsum testimonium diceret, se quidem amicum esse dixit, sed ad aras usque. PLUTARCHI, l. in Apoph.

Rutilius, cum amico injustum quid petenti negasset, et is diceret: Quid ergo tua mihi opus est amicitia, si quæ peto, non impetrem? Respondit: Quinimo quid tua mihi prodest amicitia, si inhonesto propter te facere cogar? VAL. MAXIMI, l. VI, c. IV.

Scipio dabat operam, ne aliquando a foro rediret domum, priusquam aliquem eorum in quos incidisset, sibi familiarem et amicum effecisset, sentiens nullam esse homini possessionem meliorem. PLUTARCHI, in Apoph.

Dionysius senior admiratus egregiam fidem Damonis et Pythiae (quod scilicet Damon ad mortem damnatus, cum facultatem impetrasset domum prius eundi et res suas componendi, et Pythias interea vadem se obtulisset, ad constitutum tempus redierit): Rogo, inquit, ut me quoque in amicitiam vestram recipiatis; simulque vitam damnato donavist. ERASMI, l. V Apoph.

Epaminondas dicere solitus erat, non prius optimo viro interdicti discendendum e foro esse, quam sibi aliquem novam amicum conciliaret. ÆLIANI, l. XIII.

Philippus, Macedonum Rex, Hiparchi Euboici moriem cordicibus agre tulit; dicente vero quodam, attamen mature ac tempestive mortuus, et statim respondit: Mihi certe nimis propere; prius enim diem obit quam a me dignam amicitia nostra gratiam receperit. *CURIO Exemplorum lib.*

Brutus fugiens a Mutina, ut ad se interficiendum ab Antonio missos equites advensisse cognovit, quodam in loco iusta pœne debitum spiritum tenebris furari conabatur, eoque jam facta irruptione, Terentius fideli mandacio obscuritate ipsa suffragante, Brutum se esse simulavit et corpus suum trucidandum equitibus objecit. Verum cognitus a Furio, cui Bentianæ titonis officium mandatum fuerat, neco sua amici supplicium discutere non potuit. Sic invidus, fortuna cogente, vixit. *MAX. l. IV.*

Ultimo prelio quod in Philippicis campis commissum fuit, Brutum fugientem barbari equites Antoniani graviter insequabantur; quod conspiciat Lucilius, dum Brutum se fingit esse, insequentes tandem remoratus est, ut Brutus ab eis longe obesset; capto igitur Lucilio, Antonius ad quem is perducitur, obviam se lætissime plenus Brutum esse arbitrabatur, præbebat. Cum autem Antonio Lucilius jam ita propinquus esset, ut invicem audiri possent; magna voce exclamavit: Antoni! ne inquam Brutum virum vincetum exspecta; ego cum hos Brutum insequi equites cernerem, Brutum me finxi, ut is fugiendi tempus haberet; et ita ad te perductus sum eo animo, ut quæcumque in me statueris perferam. Quare attentus Antonius tante amicitia reverentia, Lucilium servavit atque in amicorum numero habuit. *B. FULG. l. IV.*

Res illa, qua Demetrius erga Mithridatem amicum et eomitem usus est, non medicis amicitia argumentum fuit. Nam eum a patre Antigone accepisset, se somnis monitum, statuisse Mithridatem occidere; quamquam iurejurando pater eum astrinxisset, ne cui eam rem aperiret, plures amicitiam quam sacramenti religionem, aut paternum imperium fecit; spaciatus enim e more cum Mithridate profectus, aliquantisper ab aliis secedens, hasta, quam manu tenebat, in terra descripsit: Fuge, Mithridates. Quam rem is ut prudens cum vidisset, nocte proxima profugit in Cappadociam, ubi ipse posterique ejus postea diu regnarunt. *BAPTIST. FULG. l. IV.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut equi virtutem in bello exploramus; ita amicum in calamitate et infortunio probamus. *MAX. s. VI.*

Sicut diligenter compingitur navis, que variis in tempestatibus usui est futura; ita diligenter prius probandus est amicus, quo quis constanter est usus. *PLUTARCH. in Moral.*

Sicut suavius est antiphonum, quam si vox eadem semper audiatur; ita jucundior est amicus ita concordans, ut tamen interdum, ubi opus est, dissideat, quam adulator per omnia semper assentiens. *SENÆ. in Simil.*

Sicut oculus unus verti non potest, nisi et alter ad idem objectum vertatur; ita inter amicos, quidquid unus voluerit idem et alter volat. *S. CYRIL. De singul. Cleric.*

Sicut cervi per fluvium natantes capita tergo antecedentis imponunt; ita et amici, ut commodius per mare hujus mundi transiant, onera sua amicorum humeris imponunt. *S. AUGUST. s. XXI. de Verb. Ap.*

UTILITAS. — Sicut medicus agrum etiam non sentientem sanat; ita amicus, etiamsi ignoretur, amicum juvat. *PLUTARCH. in Moral.*

Sicut apem propter aculeum non odio habemus, sed potius propter fructum toleramus; ita amicum propter amicam oburgationem non aversari, sed potius propter benevolentiam amare oportet. *CATO, apud MAX. s. VI.*

FALSITAS. — Sicut hirundines æstivo tempore præsto sunt, frigore pulsa recedunt; sic amici falsi sereno tempore præsto sunt, at simul ubi fortunæ hyemem viderint, auferunt. *CICERON. l. IV ad Heren.*

Sicut baculi arundinei, dum eis inniti volumus, franguntur; ita amici falsi, dum opem eorum expectamus, non juvant. *FAB. con. XIV. in Ser.*

Sicut argentum vivum, licet auro sit ardentissime copulatum, in igne tamen id deserit; ita amici falsi, etsi viventi amico fortissime adhererint, morientem deserunt. *Ibid.*

MEDIA.

Timor Dei; juxta illud Siracidis: Qui timet Deum, æque habebit amicitiam bonam,

quoniam secundum illum erit amicus illius. *ECCLES. VI. 17.*

Monsuetudo et affabilitas; juxta illud ejusdem Siracidis: Verbum dulce multiplicat amicos, et mitigat inimicos. *lib. 3.*

Communicatio bonorum; sic Antalcidas docuit, qui interrogatus, quo pacto quis amicos sibi facere posset? Respondit: Si loquatur illis jucundissima, et utilissima præstet. *PLUT. in Lacon.*

Hinc communis persuasio orta, amicitiam tribus foveri, pileo (obvium amico salutando) charta (litteras scribendo) et vitro, (haustum amico offerendo) uti olim Alphonsus, Rex Aragonie, dicere solebat.

Tolerantia malorum pro amico susceptorum; hinc de SS. Martyribus canit Ecclesia; Calicem Domini biberunt, et amici Dei facti sunt. *ENGELG. embl. XIII. §. 1.*

Consensio voluntatum; hinc Christus dixit Apostolis: Vos amici mei estis, si feceritis, que ego præcipio vobis. *JOANN. XV. 14.*

ASCETICA.

Duo sunt, que Asceta specialiter circa amicitiam observare debet. Primum est, ut sciat, quenam potissimum amicitia querenda et conservanda sit, ea scilicet, de qua pius asceta sic loquitur: Sine amico non potes bene vivere; et si Jesus non fuerit tibi præ omnibus amicis, eris nimis tristis et desolatus. *THOM. KEMP. l. II, c. VIII.*

Ob binam autem causam hic præ cæteris in amicum est eligendus. Præferam idem auctor indicat, dum ait: Dilectio creature fallax et instabilis; dilectio Jesu fidelis et perseverabilis. Qui adhæret creature, cadet cum labili; qui amplectitur Jesum, firmabitur in ævum. Illum dilige, et amicum tibi retine, qui omnibus recedentibus te non relinquet, nec patietur in fine perire. Teneas te apud Jesum vivas et moriens, et illius fidelitati te committe, qui omnibus deficientibus, solus te potest juvare. Posteriori S. Augustinus his verbis indicavit: Nihil delectabilius Deo; nam in homine sunt, que te offendunt, toleras tamen propter amicitiam. Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te, non invenies. Et non est Deus, qui te offendat, si te eum non offendas; nihil eo palehrius, nihil dulcius. *S. AUG. l. I. Hom. XXXVIII.*

Hinc alibi idem auctor sic animam alloquitur: O anima mea, dilige eum, a quo

tantum dilecta es. Elige illum amicum tuum præ omnibus amicis tuis, qui cum omnia subtrahat fuerint, solus tibi fidem servabit. In die sepulture tue cum omnes amici tui recedant a te, ille te non derelinquet, sed tenebitur a rugientibus preparatis ad escam. Idem in *Manual. c. XXIV.*

Quanti vero estimanda sit hæc amicitia paucis sed efficacibus verbis indicavit S. Gregorius, dum exclamavit: O mira divine bonitatis tue cum omnes amici tui recedant a te, ille te non derelinquet, sed tenebitur a rugientibus preparatis ad escam. Idem in *Manual. c. XXIV.*

Porro quibus mediis hæc amicitia procuranda et conservanda sit, pulchre indicavit libellus de Imit. Christi, dum ait: Magna ars est, scire cum Jesu conversari, et scire Jesum tenere, magna prudentia. Esto humilis et pacificus, et erit tecum Jesus. Sis devotus et quietus, et manebit tecum Jesus. Potes cito fugare Jesum, et gratiam ejus perdere, si volueris ad exteriora declinare. Etsi illum effugaveris et perdidideris, ad quem fugies, et quem tunc quæres amicum? Nonne hoc est majus damnum, quam si totum perderes mundum? Quid potest tibi mundus conferre sine Jesu? *Lib. II, c. VIII.*

Alterum est, ut norit discernere et fugere particulares et noxias amicitias, quod ut tanto certius præstet, primo, nosse in genere debet, quenam particulares et noxie amicitie dicende sint, scilicet omnis illa, cujus causa et fundamentum non est Deus. De qua clarius loquitur S. Basilius: Charitatem quidem, inquit, habere inter se mutuum debent fratres, non ita tamen, ut duo, tresve scorsim a cæteris sodalitatem inaneant. *BASIL. c. XXX Constit. Mon.*

Quandoquidem hoc non charitas, sed carnalitas, sed seditio et divisio foret et eorum, qui sic coeunt, improbitatis iudicium. Secundo nosse debet species harum amicitiarum, quarum tres enumerat Alphonsus Rodriguez, p. I, tr. IV, c. v et seqq.

Prima est eorum qui ob similitudinem naturæ, aut amabilitatem, formamque corporis se mutuo plus quam alios diligunt. Altera eorum, qui certis quibusdam personis, a quibus promotionem ad honorata officia sperant, adherent, eorumque gratiam et favorem variis obsequiis aucupantur. Tertia et pessima est eorum, qui inter se coeunt ad novitates in Religionem inducendas, et constitutiones ejusdem convellendas, de quibus

proin jure dicatur illud Canticorum: Filii matris mee pugnaverunt contra me. CANT. 1, 6.

3. Nosse debet indicia, per quæ cognosci possunt ejusmodi amicitia, quæ quidem clare S. Laurentius Justinianus, sequentibus verbis indicavit: Hic amor, cum in corde imprudentis exortus radices mittere ac pullulare cœperit, corporalem quærît dilecti presentiam, cum eodem habitare, cum eodem loqui desiderat. Sicut autem ex ipsis gaudet aspectu, ita absentia contristatur. Solus vult cum eo, quem diligit sensualiter loqui, solus cum eo conversari, quia in illius meate habitare jam cœpit; livore quippe invidiæ accenditur, si quæpiam ab eodem diligi, et cum eodem conversari prospexerit. Absentiam etiam ipsius, magnam sibi delectationis facturam aestimat. Sicut enim amat singulariter, ita et amari vult, atque cæco seductus errore ignorat, se vana amore perussum. S. LAUR. JUSTIN. *De dâ. monast.*, c. XXII.

4. Nosse debet damna, quæ ex libidine amicitia oriri solent, et ad tria ferè capita revocari possunt, dum scilicet Deo subtrahitur debitas amor, aut certe in creaturas dividitur; quam ob causam, ut observavit S. Chrysost. Christus post resurrectionem suam non est versatus cum Discipulis quadraginta diebus, sed per quadraginta dies; advolabat enim, ac devolvebat rursus. Cur ita tandem? Subducebat animos illorum ad altiora, nec patiebatur illos similiter erga ipsum sic affectos esse, quemadmodum prius fuerant. Si quidem sic erant affecti, ut admodum ægre ab illo divellerentur. Unde et consolans illos dicit: « Expedi vobis, ut ego vadam. » S. CHRYS. hom. 1, in *Acta Ap.*

Deinde ipsi quocumque *Communitali* seu *Religioni* graviter nocent; nam inducunt varias divisiones, clancularios congressus, conspirationes, odia, suspensiones, invidias, inimicitias, atque adeo deterrima pestis Religionum merito vocatur. Denique iis ipsis, qui eos fovent, nocent gravissime, dum et omni merito eos privant (nam teste D. Thoma, dilectio amicorum apud Deum mercedem non habet, quando propter hoc solum amantur, quia amici sunt) et gratiarum divinarum influxum impediunt. S. THOM. V, II, qu. XXVII, a. 7 ad 1.

Nam si, ut bene discurret S. Bernardus, Apostoli carni Dominicæ inherentes, quæ sola sancta erat, Spiritu Sancto repleti

nequiverunt, donec tolleretur ab eis; tu carni tuæ (et carnalibus sociis) adstrictus et conglutinatus illum meracissimum Spiritum ne putés te posse suscipere, nisi carnis istis consolationibus funditus renuntiare tentaveris. S. BERN. s. *de Asc.*

Id quod bene advertit S. Gertrudis, hinc cavebat maxime in verbis, ne cujusquam hominis cor sibi attraheret, neve in hujus se amicitiam insinualet, ne quavis post occasione retraheretur. Omnem enim amicitiam humanam, cujus advertere potuit causam, fundamentumque non esse Deum, ut viris lethale abhorrebat, malebatque obsequis ac beneficiis cujuscumque carere, quam admittere ut humano secum favore cor cujusquam esset occupatum. L. I *Inst.* c. VII.

Ejusdem animi Joannes de Luca ex ordine S. Francisci erat, qui cum a quodam interrogatus fuisset, cur tantopere Fratrum consortium vitaret? respondit: Id se ob ipsorum bonum facere; quanto magis enim ipse Deo unitus foret, tanto plus eorum commodis se prospecturum; tenerioris vero cum iis amicitias a Deo retrahere, adeoque sibi et ipsis officere. ROMANQ. p. 1, tr. IV, c. XVIII.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Vera amicitia tria requirit maxime: virtutem tanquam honestam, familiaritatem ut jucundam, et usum tanquam necessarium; nam ubi iudicis amore dignum recipere debes, et congressu letari, et uti, si eges. MAX. s. *de Amic.*

Si aliquem amicum existimas, cui non tantum credis, quantum tibi, vehementer erras, et non satis nosti vim veri amicitia, inquiebat olim Seneca. SEXEC. ep. III.

Tarquinius Superbus exul factus dixit, se tum denique cognovisse, quos fidos amicos haberet, quos infidos, cum neutris gratiam referre posset. ENASM. I. VI *Apoph.*

Recte cecinit Poeta:

Donec eris felix, multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

(OVIDIUS.)

Cum quondam hirundo ad matrem dixeret, se turdum perquam commodum amicum reperisse, respondit mater: Erras, o filia, nam male tecum conveniet, cum tu calorem, ille frigus amet; tu ver sequearis, ille brumam potat. LARGIUS, in *Polyant.*

Cum carbonarius quondam fullonem ad

redes spatiosas secum inhabitandas invitaret, negavit id fullo dicens: Quid commercii non his esse potest, cum, quæ ego eluendo nitida effeci, tu fulgine obuses? *Ibid.*

Cato censorius in amulo hoc symbolum gestabat: Esto amicus unius et inimicus nullius. PLIN. in *Ep.*

Verè Ovidius cecinit:

Tarpe quidem dicta, sed si modo vera fateamur,
Vulgus amicitias utilitate probat.

(OVM. l. II *de Pont.*)

Non male gemini illi aulici, teste S. Augustino, discurrerunt, qui considerantes quanto molimine gratia Principum acquiritur et conservetur, ad se mutuo dixerunt: Die, quæso te, omnibus istis laboribus nostris quo ambitus pervenire? Majorne esse poterit spes nostra in palatio, quam ut amici imperatoris simus? Et ibi quid non fragile, plenumque periculis? Amicus autem Del esse, si voluero, ecce jam fio. S. AUGUST. *Conf.*, c. XXIV.

Lilius Giraldus sic amicitiam depinxit: Juvenis stabat detecto capite, rudi tunica indutus, in cujus fibria scriptum erat *vera et vera*, in fronte *æstas et hyems*; habebat que latus apertum, digitum vero cordi inventum cum hæc epigraphæ: *longe et prope*. Cujus figure hæc erat expositio: Juvenis significabat amicitiam semper florentem esse debere; nudum caput indicabat nihil aliud quam amici bonum querendum; rude indumentum, tolerantiam laborum; vita et mors, societatem perpetuam; æstas et hyems, prospera et adversa; latus apertum, candorem et simplicitatem; nudum cor sinceræ amoris exhibitionem; longe et prope, ejusdem in omni loco constantiam significabat. ENERGA. Embl. XLV, P. II, § 2.

Interrogatus quidam, quid esset amicus? respondit: Alter ego. Unde et Cicero dixit: Est is amicus quidem, qui est tanquam alter idem, alterum enim acquirit, cujus animum ita cum suo commisceat, ut efficiat penum ex duobus, hinc Sygambli, Darii uxori, Hephæstionem pro Alexandro salutanti, et cognito errore deprecanti, respondit Alexander: Non errasti, nam et hic Alexander est. *Ibid.*

NECESSITAS. — Recte dixit Sallustius: Non exercitibus, neque thesauri, præsidia regni sunt, sed amici, quos neque armis cogere, neque auro parare queas; officio et fide parantur. SALLUST. in *Jugurth.*

DIGNITAS. — Nec male S. Gregorius Nazianzenus dixit:

Filiis amici non puta presentantibus,
Quos casus asper parturit, non poenula.

(APOST. ENERGA. Embl. XXII, § 2.)

JUCUNDITAS. — Excepta sapientia, inquit Cicero, nihil melius datum est homini a Diis immortalibus quam amicitia. Quid enim dulcius quam habere, cum quo omnia audeas sic loqui ut tecum? Quis esset tantus fructus in prosperis rebus, nisi haberes amicum, qui illis æque ac tu ipse gauderet? Adversa etiam ferre difficile esse sine eo, qui illa gravis etiam quam tu ferret. CICERO *de Amicitia.*

Nihil eoque agrum reficit, quam amicum affectus: non judico me mori, cum illos superstitis reliquero; puto, inquam, me victurum non cum illis, sed per illos. SEXEC. ep. LXXIX.

FALSITAS. — Verè de falso amico cecinit Martialis:

Hunc, quem vna tibi, quem mensa paravit amici
(cum,

Esse putas hinc peccus amicitia?

Vinum amet, et cyathos, et summa, et ostrea,
(non te:

Sublato vino nullus amicus erit.

(MART. l. II.)

Antigonus Diis sacrificans precabatur, ut se a simulatis servarent amicis; cumque quis interrogaret, cur hoc peteret? respondit: Quia hostes, cum cognosco, caveo. MAXIM. s. *de Amicitia.*

Pulchre falsos amicos a veris discernere docuit Barlaam, dum dixit, fuisse quempiam, qui ex tribus quos habebat amicos, duos omni benevolentia prosequelatur, tertium nihil faciebat. Quem tamen, ubi ad iudicem citatus opem petiit, solum fidelem patronum et comitem expertus est, cum primus non nisi vestem obtulerit, secundus ad parvum dumtaxat intervallum committatur est. Ex his autem amicis Barlaam primum divitias, secundum uxorem et reliquos consanguineos, tertium opera bona significare dixit. VITA BARLAAMI, c. XIII.

AXIOMATA.

Amicorum omnia sunt communia.
Mores amici moveris, non oderis.
Novos parans amicos, ne obliviscere veterum.

Neque nulli sis amicus, neque multis.
Amicus certus in re incerta cernitur.

Tempore felici multo numentur amici,
Dum fortuna perit, nullus amicus erit.
Ubi opes, ibi amici.

AUCTORES.

Aristoteles in *Magnis moralibus*.

Cicero in *Laelio*.

Josephus Langius in *Polyant.* V. eod.

Franciscus Petrarcha l. I Dial. I. et seq.

Matthæus Tympius in *Mensa Theologo-Philosophica*.

Henricus Engelgrave p. in *Lucis Evang.* embl. XIII et VL.

Alphonsus Rodriguez *De particularibus amicitis*. p. I, tr. IV, c. XVIII, XIX et XX.

Adrianus Leyraeus l. III *Apoph.* 1. *De part. amic.*, ubi hoc axioma S. Ignatii explicat: Ut inter homines tuto verseris, æquus sis omnibus, nemini obnoxius.

S. Franc. Salesius in *Introd. ad devot. vitam*, p. III, c. XVII, XIX, XX, XXI et XXII, ubi totam hanc materiam egregie pertractat, et quomodo vera amicitia a falsa discernenda sit, solide ostendit.

Bernardinus Rosignolius *De disciplina Christi*. p. I, IV, c. XXVII. PYTEL, apud GERIUM; LANGIUS in *Polyant.* V. eod. TELLUS BUCHLER. V. eod. *Florileg. polit.*

AMOR SUI.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est inclinatio voluntatis ad proprium bonum appetendum; unde alio nomine amor concupiscentiæ vocatur, ad distinctionem amoris amicitia; quo bonum voluntas appetit, non ut proprio, sed alieno subiecto bonum et conveniens est.

Divisio. — Dividitur in *bonum et malum*, seu *communem* et *proprium*. Communis est bonus est, quando homo seipsum et alia propter Deum amat; atque ideo *communis* vocatur, quia idem est cum amore, quo Deus ejusmodi objecta amat. Proprius est malus est, quando homo in se aliisque rebus

amandis, seipsum finem amoris statuit; hinc amor iste *proprius* vocatur, quia in propriam personam desinit; *malus* vero seu *perversus* appellatur, quia quantum est in se, pervertit ordinem, quem Deus secundum divinam suam providentiam homini, ceterisque creaturis præscripsit, ut nimirum ad se tanquam ultimum finem omnia tendant, et in se desinant. JULIUS. FAT. c. VI, cons. d. v.

De quo amore S. Augustinus sic loquitur: Duo amores, alter bonus, alter malus, alter dulcis, alter amarus, non se simul in uno capiunt peccatore, et ideo si quis præter te aliud diligit, non est charitas tua, Deus, in eo, amor dulcedinis et dulcedo amoris, amor non crucians, sed delectans. S. AUG. in *Medit.*

S. Thomas, post Aristotelem, dividit amorem sui in *exteriorem*, seu secundum partem irrationalium et sensitivam (qualis est bonorum corporalium et temporalium, puta divitiarum, honorum voluptatum corporis etc. amor) et *interiorem*, seu secundum partem rationalem, quo bona eterna et spiritualia appetuntur; unde dicit S. Doctor, amare seipsum, quantum ad exteriorem hominem, est vituperabile; sed quantum ad interiorem est laudabile. S. THOM. in III, dist. XXV, q. 1, a. 6.

ACTUS AMORIS SUI VITIOSI. — Se pro fine habere.

Nollo premi, aut subesse.

Pro suo comodo semper laborare.

Honorem et reverentiam desiderare; confusionem vero, et contemptum timere.

Otium et quietem corporalem amare.

Appetere curiosa et pulchra, abhorreere a vilibus et grossis.

Gaudere ad luera terrena, tritari de damno.

Amare propria et privata, inclinare ad vanitates et discursus.

Solatia sensibilia venari.

Gaudere de multis amicis et propinquis, gloriari de nobili loco et ortu generis.

Arridere potentibus, blandiri divitibus, applaudere sibi similibus.

De defectu et molestia cito queri.

Appetere scire secreta et nova audire; velle exterius apparere, et multa per sensus experiri.

Desiderare agnosci et agere, unde laus et admiratio procedit. TH. KEM., l. III, c. LIV.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Animalis autem homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei. I Cor. II, 14.

Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne meo bonum. ROM. VII, 18.

Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis mee, et captivantem me in lege peccati. Ibid. 21.

Ego ipsemet servio legi Dei, carne autem servio peccato. Ibid. 23.

Sensus et cogitatio hominis ad malum prona sunt ab adolescentia sua. GEN. VIII, 21.

DAMNUM. — Qui amat animam suam, perdet eam; et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam eternam custodit eam. JOAN. XII, 15.

In novissimis diebus erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obediens, ingrati, seculi, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, voluptatum amatores magis quam Dei. I TH. III, 1.

Qui delicate a pueritia nutrit servum suum (amorem proprium, aut carnem suam) postea sentiet eum contumacem. PROV. XXIX, 21.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Sic condita est mens humana, ut nunquam sui non meminerit, nunquam se non intelligat, nunquam se non diligat. S. AUG. c. XIV, de SS. Trin.

FECA. — Dominus communi disciplina, communi vita, communibus studiis delectatur. Usquequo, miser, diverticula captas, et consolationes propriæ voluntatis tanto labore queritas, tanto labore mendicis? Et quid faciam, inquit? Ejecit ancillam et filium ejus. S. BEN. in Serm.

Magna sane ac mira sententia, quemadmodum fit hominis in vitam suam amor, ut pereat, odium, ne pereat. Si male amaveris, tunc odisti; si bene oderis, tunc amasti. Noli amare ne perdas; noli amare in hac vita, ne perdas in æterna vita. Felices, qui oderunt custodiendo, ne perdant amando. S. AUG. tr. LVII in Joann.

Melior ac sanctorum nostri amor locum in

TOMUS I.

nobis accipiat; non enim fuerit, quo intret ad te amor Dei, nisi exulet amor tui. Ubi seipsum aliquis querit, ibi ab illo amore cadit, solus namque hic dominari vult, qui præcipit, ut feraris in Deum ex toto corde et tota anima. Parem non accipit, gloriose indolis est, totum deposit, ut totum tibi largiatur. TH. KEM. l. III, c. v.

DAMNUM. — Stipendium amoris proprii more est, initium omnis mali. S. BASIL. ap. LYRÆUM l. II *Apoph.* 1.

Amor sui, est corporis ratione carens amicitia, ex qua quidem nascitur gulositatis ratio, et inanis gloriæ cupiditas. Ex his autem nascitur universus malorum numerus. MAXIM. ap. GRAN. loc. com. f. 637.

Valde claudit oculum cordis amor privatus. S. GREG. h. IV in *Ezech.*

Prima hominis perditio fuit amor sui; si enim se non amaret, et Deum sibi præponeret, Deo semper esse subditus vellet; non autem converteretur ad negligendam voluntatem illius, et faciendam voluntatem suam. Præpone his voluntatem Dei, disce amare te, non amando te. S. AUG. s. XLVII, in c. xxvii *Matth.*

Si totum hominis bonum est amare Deum, totum hominis malum est amare seipsum. S. AUG. c. xxvi *Matth.*

Tanto amplius se quisque amat, quanto amplius se pro Deo amore non amat. S. LAO apud LYRÆUM l. II *Apoph.* II.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Solo quod amor tui ipsius magis nocet tibi quam aliqua res mundi. Secundum amorem et affectum, quem geris, quælibet res plus vel minus adhaeret. L. III, c. xxvii.

Si queris hoc vel illud, et volueris esse ibi vel ibi, propter tuum habendum et proprium beneplacitum magis habendum, nunquam eris in quietudine, nec libera sollicitudine, quia in omni re reperitur aliquis defectus et in omni loco erit, qui adversetur.

Ex hoc vitio, quod homo semelipsum nimis inordinat diligit, pene totum pendet, quidquid radicaliter vincendum est, quo devicto et subacto malo, pax magna et tranquillitas erit continuo. L. III, c. LIII.

Qui libere mecum ambulare desiderat necesse est, ut omnes pravas et inordinatas affectiones suas mortificet, atque nulli creatura privato amore concupiscenter inherat.

Si dederit homo omnem substantiam suam, adhuc nihil est; si fecerit penitentiam magnam, adhuc longe est; et si habuerit virtutem magnam et devotionem nimis ardentem, adhuc multum sibi deest, scilicet unum, quod summe sibi necessarium est. Quid illud? ut omnibus relictis se relinquat, et a se totaliter exeat, nihilque de privato amore retineat. L. II, c. xi.

Fili, oportet te adhuc multa discere, que necdum bene didicisti. Quæ sunt hæc, Domine? Ut desiderium tuum penam totaliter secundum beneplacitum meum, et tui ipsius amoris non sis, sed mea voluntatis cupidus emulor; L. III, c. xi.

Si temetipsum perfecte viceris, cetera facilius subjugabis. Perfecta victoria est, de semetipso triumphare; qui enim semetipsum subiectum tenet, ut sensualitas rationi, et ratio in cunctis obediat tibi, hic vere victor est sui et dominus mundi. L. c. lvi.

EXEMPLA SACRA.

S. Franciscus Salesius, ut de ipso confessarius testabatur, usque adeo omnem commodi et incommodi rationem negligebat, ut dicere solitus sit, se, si vel levem aliquam amoris proprii festineam in corde suo residuam nosset, illico eam ferro flammaque persecuturum. *Vit.* l. IV, 5.

B. Angela de Fulgino plus ab amore proprio, quam ab ipso demone sibi metuebatur, ut qui, nisi per eum, nihil in nos potestatis habeat; per eum vero, quasi vulpeculam semper e grege nostrorum affectuum pecus aliquod abripit. Hinc dicere solebat: Filii charissimi, nihil est in hoc mundo, nec homo, nec diabolus, nec aliqua res alia, quam tantopere habeam suspectam, quantum hunc amorem. Mentem namque penetrabilior omni gladio ancipiti transit, ac cor totum pervadit; et, nisi coerceatur, animam millenis calamitatibus invadit. *Vit.* c. LXV.

Fredericus Imperator, victis in Hungaria Gunziensibus, magnam, inquietam, actum esse opus, nunc autem majus restat, ut sollicit vincamus nos ipsos atque avaritiam et ulciscendi nos cupiditatem frenos injiciamus, quo fiat ut de privato publicus, de falso verus nostri amor triumphet. *Lytæus l. II Apoph.*

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius adeo puram in se charitatem aluit, ut omnem sui ipsius amorem prorsus a se amandaverit. Hinc sciscitanti cupiam, que optima esset via in studio virtutum proficiendi, respondit: Hoc unusquisque persuasum habeat, tantum se in studiis spiritualibus promoturum esse, quantum ab amore sui ipsius et commodi proprii affectione sese abstraxerit. Propterea in Constitutionibus gravissimum et capitale omnis ordinis et antonii hostem appellabat. *Barrotes, l. IV Vit.* § 27.

S. Franciscus Xaverius constanter bellum proprio amori indixit; hinc omnis cibi potitionisque modus naturali necessitate, non voluptate limitis, ita ut ne pane quidem expleret famem. Hinc assiduo in ore habebat, suisque inculcabat: Vince teipsum. Causamque tam frequentis repetitionis rogatus, respondit: Quia hoc preceptum S. P. Ignatii est; et si fiat, sufficit. *Lytæus l. II Apoph.* xi.

S. Franciscus Borgia, quidquid amori proprio contrarium erat, sive in victu, sive in habitatione, sive in officiis, avidè desiderabat, sollicitè exquirebat, et cum gaudio amplectebatur, ex quo studio maximos ad omnem virtutem progressus fecit.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut vulpes mortuam se simulat, ut gallinas occupet; canis latratum imitatur; ut custos pecoris, non hastis existimetur; sic philanthia affectus suos sopit, et civitatis vocem ac larvam mentitur. Hinc sponsa ait: Capite nobis vulpes parvulas, que demoluntur vineas nostras. *Cant.* II, 15.

DAMNUM. — Sicut apes, quia mel sumum summopere amant, ad alvearia propius accedentes offerate invadunt et aculeo figunt; ita qui sibi, suisque voluptatibus parvulas, omnes, qui in earum fructibus obsidunt, impetunt ac vulnerant.

Sicut Cæcias ventus nubes ad se cogit, nò tenem depluere sinit; sic amor proprius omnia ad se rapit, nec tamen quidquam aliis impertitur.

Sicut ferrum nulla re magis atteritur et destruitur, quam rubigine, quam producit ex seipso et fovet; ita nihil est, quod ita ani-

mam debilitet enervetque in via spirituali, ac rubigo proprii amoris, quam ipsa ex se producit, et in se fovet ac nutrit. *JULIUS FAT. VI de Mor. consid.* III.

MOTIVA.

AD AMOREM SUI EXTENDUM. — Quia amor sui impedit cultum Dei nam quantum est in se admitit ei divinitatem, utpote ejus solius est omnia ad se tanquam finem dirigere. Hinc ab aliquibus philanthia species idololatriæ appellatur. *STAF. conc. x, in Dom. I Quadr.*

Quia impedit proprium profectum; hinc Thomas Kemp. monet: Si ad hunc apicem (perfectionis) scandere gliscis, oportet utiliter incipere et securim ad radicem ponere, ut evellat et destruat occultam inordinatam inclinationem ad teipsum, et ad omne privatum et materiale bonum. L. III, c. lvi.

Quia impedit Religionis augmentum et pacem; cum nihil adeo charitatem et unionem dissolvat, quam proprii et privati commodi amor. Hinc S. Thomas amorem proprium fontem omnis mali vocabat, ex quo, quando fluxerit, nihil aliud quam exitium ac pestis timenda sint. S. Th. II, II, qq. LXXVII, a. 14.

MEDIA.

AD EUNDEM FINEM. — Radicis extirpatio; juvat enim, ut recte notat Thomas Kemp. non quelibet res adepta vel multiplicata exterius, sed potius contempta et decisa ex corde radicibus. L. III c. LXXVII.

Resignatio sui perfectio; sic enim flem auctor indicavit, dum dixit: Hoc desidero, ut ab omni proprietate possis expoliari, et nudus nudum Jesum sequi, tibi mori, et illi æternaliter vivere. Tunc recedit immoderatus timor, et inordinatus amor morietur. L. III c. LXXXVII.

Id quod confirmamus S. Augustinus exemplo filii prodigi: Quid, ait, de illo dicitur? Et reversus est ad seipsum. Si ergo reversus est ad se, exierat a se. Quia ceciderat a se, et exierat a se, redit prius ad se, ut redeat in illo, unde ceciderat a se. Sicut enim cadendo a se, remansit in se, sic redeundo ad se, non debet remanere in se, ne iterum exeat a se. Sargam, et ibo ad patrem meum; ecce unde ceciderat a se, ceciderat a patre suo. Redit

ad se, et pergit ad patrem, ubi tutissime servet se. Si ergo exierat a se, redeundo ad se, ut eat ad patrem, neget se, subducit se sibi, ut hæreat Deo. S. AUG. s. XLVII in c. XLVII *Matt.*

Oratio et mortificatio assidua ac fervens; sicut enim ferrum ignis ardore et icibus malleorum, excussa rubigine renovatur, sic igne ferventis orationis, et mortificationis icibus assiduis, amoris proprii rubigo excutitur. *JUL. FAT. c. vi, consider.* vi.

Amor Dei; ut enim clavus clavo pellitur, ita per Dei amorem omnis amor proprius effugatur.

ASCETICA.

Tria sunt precipua, que Asceta de amore sui inordinato nosse debet. Primum est, ut bene cognoscat indicia proprii amoris, que quidem Julius Fatus sequentibus verbis indicat: Sicut ex effectibus cognoscuntur cause; ita ex nimia sollicitudine, quam plerumque habes de tua existimatione, tuis commodis, et teipso, ex nimio etiam dolore ob adversa, que tibi solent accidere, facillime colligere poteris amorem hunc, quin te regnat, esse amorem tui ipsius.

Alterum est, ut bene cognoscat modum extirpandi amorem proprium, quem quidem Lyraus pulchre ostendit, dum ait: Quemlibet in se duos homines continere, animalem scilicet et rationalem, quorum prior discolor et arrogantis Esau, posterior probo ac miti Jacob non immerito comparetur; unde sicut Rebecca Jacobum dilexit, Esau autem odio habuit; ita voluntas quoque humana animalem hominem odisse et persequi, rationalem autem diligere, eigne obsequi debet. Quod idem alius ingenioso emblemate explicavit, dum amoris proprii naturam experimere volens alterum pinxit una sui parte ignitum, altera frigentem; hoc lemmate adfecto: Qua non nocet, arripere. Unde more suo sapienter Seneca: Fateor, inquit, insitam esse nobis corporis nostri charitatem. Fateor nos hujus generis tutelam, nec nego indulgendum illi, servendum nego. *LYRÆUS l. II Apoph.* xi.

Multis enim serviet, qui corpori servit, qui pro illo nimium timet, qui ad illud omnia refert. Sic gerere nos debemus, non tanquam propter corpus vivere debeamus, sed tanquam sine corpore non possimus. Hujus

nos nimis amor timoribus inquietat, sollicitudinibus onerat, contumeliis obiect, honestum ei vile est, cui corpus nimis charum est. Agatur ejus diligentissima cura, ita tamen ut, cum exigeratio, cum dignitas, cum fides, mittendum in ignem sit. *Senec. ep. xiv.*

Tertium est, ut bene cognoscat, quam noxius sit amor proprius omni quidem homini, sed maxime Religioso et perfectionis studioso, id quod sequenti discursu sapienter Julius Fatus declarat: Considera, inquit, si ea est conditio boni, ut sese diffundat et propaget; non posse non magnum esse malum, amorem proprium; quippe qui efficiat, ut homo illud, quod in aliis cernit bonum, ad se totum pertrahat, nec de suo vel minimi, duos esse oculos amoris proprii, alterum, propriam reputationem; alterum, proprium commodum, ab his, nisi eruantur, omnem fascinationem amoris proprii oriri. *Plato l. V de Legn.*

nimius sui amor causa existat. Is enim, qui amat, circa id, quod amat, sane obsecatur; ac proinde de rebus justis, bonis, honestis male judicat, cum in ea est sententia, ut opinetur majorem sibi quam veritati honorem tribuendum. Non tamen deest eum, qui vir magnus sit evasurus, in suis rebus acquiescere, sed ea potius complecti, quæ vel apud se ipsum, vel apud alium quempiam juste fieri videantur, itaque unusquisque a cæco illo sui amore abhorreere debet, et seipso meliores sequi, ut hujusmodi quidem in re nullam verecundiam pretextat, qua a rebus præclare agendis impediatur. *Plato l. V de Legn.*

S. Maria Magdalena de Pazzi dicere solebat, duos esse oculos amoris proprii, alterum, propriam reputationem; alterum, proprium commodum, ab his, nisi eruantur, omnem fascinationem amoris proprii oriri. *Vit. p. IV, c. xxxiv.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Magnetem, aiunt, duas inter ferri lacinias positum, magno nature miraculo alteram attrahere, ex eo scilicet latere, quo septentrionem respicit; alteram repellere, videlicet que ex latere meridionali ab eo respicitur. Idem eor humanum facere debet, attrahere scilicet ea, quæ divino beneplacito et rationi consona sunt; repellere vero, quæ sensualem vitam sapiunt. *Lynæus, l. II, Apoph. 11.*

Cometa quidam adeo stellis sunt similes, ut ipse Ptolemæus stellas secundas nominaverit, cum tamen peritiores astronomi eos e terra natos, et in tertia regione aeris consistere, et pestilentes effectus producere deprehenderint. Simili modo amor sui quibusdam verus et ordinatus amor videtur, cum tamen ex effectibus pestiferis colligatur ex vitio ortus et non nisi terrenas affectiones sapere.

UTILITAS. — Hanc breviter et bene Horatius explicavit, dum dixit:

Quanto quisque sibi plura negaverit,
A Diis plura feret.

(*Horat., l. III, oda. xvi.*)

DAMNUM. — Revera usu venit, ut omnium malorum, quibus hominum vita involvitur,

AXIOMATA.

Tantum quisque vivit Deo, quantum moritur sibi. *S. Cath. Sex. in Dial.*

Tanto quis se amplius amat, quanto amplius se pro Dei amore non amat. *S. Leo apud Lyn. Apoph. xi, l. II.*

Tantum in Deum transit homo, quantum a se exit. *Th. Kex. l. III, c. lvi.*

Charitas incipit a se ipso.

Proximus quisque sibi.

Qui sibi nequam, cui bonus? *Eccl. xiv, 3.*

AUCTORES.

Julius Fatus de Mortif. c. vi, consid. v.
Adrianus Lyraeus l. II Apophetgm.; S. Ignatius Apoph. vii.

Bernardinus Rosignolius de Discip. Christ. perf.

Ludovicus Granatensis in Locis commun. f. 636.

Thomas Stapletonus conc. x, in Dom. I Quadr.

Nicolaus Lancizius opusc. xviii, c. xiii.
Joannes Basseus in Panario V. eodem.
Josephus Langius in Polyant. V. eod.

ANGELUS.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est substantia creata, spiritalis, intellectiva, completa, per quam ultimam particulam ab anima rationali distinguitur. S. Joannes Damascenus fusus eum sic describit: Est substantia intellectualis, semper mobilis, arbitrio libera, incorporea, Deo ministrans, et gratia, et non natura immortalitatem suscipiens, cujus substantie speciem et terminum, solus, qui Creator est, novit. *S. Joann. Damasc. l. IV, c. iii.*

DIVISIO. — Dividitur in tres Hierarchias a S. Dionysio Areopagita; quarum prima est, quæ immediate illuminationes a Deo recipit,

et in tres choras subdividitur, nempe Seraphinos ab excessu charitatis appellatos; Cherubinos, sic vocatos, ob scientia excessum; et Thronos, sic appellatos, eo quod in Deo immediate rationes divinarum operum recognoscant, sicut in illis Deus, velut in throno, specialiter resideat.

Secunda hierarchia est eorum Angelorum, qui ab Angelis primæ hierarchie illuminantur, et iterum in tres choras subdividitur, nimirum Dominationes, qui præcipiunt agenda, quod est dominorum proprium; Potestates, qui ordinant actiones divinas, quas superiores in inferiores agunt, eas sursum ducendo; Principatus, qui primi sunt in eorum, quæ imperantur executione. Tertia hierarchia est eorum, per quos homines illuminantur, utpote ad quorum salutem procurandum mittuntur, pariterque in tres choras dividuntur: Virtutes, qui excessum fortitudinis ad divinas operationes important, unde per eos infirmitates curantur; Archangeli, quorum manus est haurire ea quæ sunt majoris momenti, suntque velut principes inferiorum; Angeli, quorum munus est nuntiare minora, hominumque salutem procurare. *LAUR. BEVEL. in Theat. vit. hæn. V. eod.*

Ex his novem choris priores quatuor Dionysius Assistentes vocat, eo quod semper assistant Deo; posteriores vero quinque appellat Ministrantes, eo quod ad varia mini-

steria deputentur. *S. Dionys. Coll. Hier. c. viii et xiii.*

Intellige de ordinaria via, nam extraordinarie etiam aliquot ex superioribus choris mitti S. Thomas et alii arbitrantur. *S. Th. p. I, q. cxvii, a. 4.*

S. Bonaventura illorum nobis distinctionem eodem fere modo explicat, dum ait: Distincti sunt in triplici hierarchia, scilicet suprema, media et infima. Suprema est Altissimi majestati assistentium; media autem est Angelorum contrariis sese potestabilibus opposentium; infima denique est humanis necessitatibus ministrantium, adeo ut ex novem Angelorum choris major pars nostris sit obsequii destinata. Eandem distinctionem S. Gregorius tradit, dum in infimum hierarchiam collocat Angelos, Archangelos et Virtutes; in secunda ponit Potestates, Principatus et Dominationes; in suprema denique Thronos, Cherubinos et Seraphinos. *S. Bonav. serm. de Angel. univ.*

OFFICIA. — Alia sunt, quæ erga Deum; alia, quæ erga homines exercent. Prioris generis sunt: Intueri, admirari, laudare, adorare, amare, servire. Posterioris: Offerre preces et alia opera, uti S. Raphael Tobie fassus est diebus: Ego obtuli orationem tuam Domino. *Tob. xvii, 12.*

Illuminare, id est, ea quæ futura sunt, aut ad salutem pertinent, per inspirationem, aut alia media docere; Defendere tam a corporis, quam animæ periculis et malis; Custodire, pedagogi in morem, id quod non semel Angeli præstiterunt; Solari et roborare in adversitatibus, uti tribus pueris in Babilonica fornace existentibus fecit, dum excessit Angelus flammam ignis de fornace, et fecit medium fornacis quasi rorem flantem. *DAN. III, 40.*

Quemadmodum et S. Paulus Apostolus omnes Angelos non solum ad obsequium et ministerium Dei, verum etiam ad servitium et ministerium nostrum destinatos esse existimat, dum ait: « Omnes sunt administratorii Spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capient salutis. *S. PAUL. HEBR. I, 14.*

In specie vero aliqui officium eorum sic explicant, ut Angelorum quidem officium sit, ut nos custodiant; Archangelorum, ut in divina lege, mysticisque celestibus nos erudiant; Principatum, ut vitam nostram gubernent et recte ordinent; Potestatum, ut rebellium spirituum insultus a nobis pro-

nos nimis amor timoribus inquietat, sollicitudinibus onerat, contumeliis obiect, honestum ei vile est, cui corpus nimis charum est. Agatur ejus diligentissima cura, ita tamen ut, cum exigeratio, cum dignitas, cum fides, mittendum in ignem sit. *Senec. ep. xiv.*

Tertium est, ut bene cognoscat, quam noxius sit amor proprius omni quidem homini, sed maxime Religioso et perfectionis studioso, id quod sequenti discursu sapienter Julius Fatus declarat: Considera, inquit, si ea est conditio boni, ut sese diffundat et propaget; non posse non magnum esse malum, amorem proprium; quippe qui efficiat, ut homo illud, quod in aliis cernit bonum, ad se totum pertrahat, nec de suo vel minimi, duos esse oculos amoris proprii, alterum, propriam reputationem; alterum, proprium commodum, ab his, nisi eruantur, omnem fascinationem amoris proprii oriri. *Plato l. V de Legn.*

nimius sui amor causa existat. Is enim, qui amat, circa id, quod amat, sane obsecatur; ac proinde de rebus justis, bonis, honestis male judicat, cum in ea est sententia, ut opinetur majorem sibi quam veritati honorem tribuendum. Non tamen deest eum, qui vir magnus sit evasurus, in suis rebus acquiescere, sed ea potius complecti, quæ vel apud se ipsum, vel apud alium quempiam juste fieri videantur, itaque unusquisque a cæco illo sui amore abhorreere debet, et seipso meliores sequi, ut hujusmodi quidem in re nullam verecundiam pretextat, qua a rebus præclare agendis impediatur. *Plato l. V de Legn.*

S. Maria Magdalena de Pazzi dicere solebat, duos esse oculos amoris proprii, alterum, propriam reputationem; alterum, proprium commodum, ab his, nisi eruantur, omnem fascinationem amoris proprii oriri. *Vit. p. IV, c. xxxiv.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Magnætem, aiunt, duas inter ferri lucinas positum, magno nature miraculo alteram attrahere, ex eo scilicet latere, quo septentrionem respicit; alteram repellere, videlicet que ex latere meridionali ab eo respicitur. Idem eor humanum facere debet, attrahere scilicet ea, quæ divino beneplacito et rationi consona sunt; repellere vero, quæ sensualem vitam sapiunt. *Lynæus, l. II, Apoph. 11.*

Cometa quidam adeo stellis sunt similes, ut ipse Ptolemæus stellas secundas nominaverit, cum tamen peritiores astronomi eos e terra natos, et in tertia regione aeris consistere, et pestilentes effectus producere deprehenderit. Simili modo amor sui quibusdam verus et ordinatus amor videtur, cum tamen ex effectibus pestiferis colligatur ex vitio ortus et non nisi terrenas affectiones sapere.

UTILITAS. — Hanc breviter et bene Horatius explicavit, dum dixit:

Quanto quisque sibi plura negaverit,
A Diis plura feret.

(*Horat., l. III, oda. xvi.*)

DAMNUM. — Revera usu venit, ut omnium malorum, quibus hominum vita involvitur,

AXIOMATA.

Tantum quisque vivit Deo, quantum moritur sibi. *S. Cath. Sex. in Dial.*

Tanto quis se amplius amat, quanto amplius se pro Dei amore non amat. *S. Leo apud Lyn. Apoph. xi, l. II.*

Tantum in Deum transit homo, quantum a se exit. *Th. Kex. l. III, c. lvi.*

Charitas incipit a se ipso.

Proximus quisque sibi.

Qui sibi nequam, cui bonus? *Eccl. xiv, 3.*

AUCTORES.

Julius Fatus de Mortif. c. vi, consid. v.
Adrianus Lyraeus l. II Apophetm.; S. Ignatius Apoph. vii.

Bernardinus Rosignolius de Discip. Christ. perf.

Ludovicus Granatensis in Locis commun. f. 636.

Thomas Stapletonus conc. x, in Dom. I Quadr.

Nicolaus Lancizius opusc. xviii, c. xiii.
Joannes Basseus in Panario V. eodem.
Josephus Langius in Polyant. V. eod.

ANGELUS.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est substantia creata, spiritalis, intellectiva, completa, per quam ultimam particulam ab anima rationali distinguitur. S. Joannes Damascenus fusus eum sic describit: Est substantia intellectualis, semper mobilis, arbitrio libera, incorporea, Deo ministrans, et gratia, et non natura immortalitatem suscipiens, cujus substantie speciem et terminum, solus, qui Creator est, novit. *S. Joann. Damasc. l. IV, c. iii.*

DIVISIO. — Dividitur in tres Hierarchias a S. Dionysio Areopagita; quarum prima est,

quæ immediate illuminationes a Deo recipit, et in tres choras subdividitur, nempe Seraphinos ab excessu charitatis appellatos; Cherubinos, sic vocatos, ob scientiæ excessum; et Thronos, sic appellatos, eo quod in Deo immediate rationes divinarum operum recognoscant, sicut in illis Deus, velut in throno, specialiter resideat.

Secunda hierarchia est eorum Angelorum, qui ab Angelis primæ hierarchie illuminantur, et iterum in tres choras subdividitur, nimirum Dominationes, qui præcipiunt agenda, quod est dominorum proprium; Potestates, qui ordinant actiones divinas, quas superiores in inferiores agunt, eas sursum ducendo; Principatus, qui primi sunt in eorum, quæ imperantur executione. Tertia hierarchia est eorum, per quos homines illuminantur, utpote ad quorum salutem procurandum mittuntur, pariterque in tres choras dividuntur: Virtutes, qui excessum fortitudinis ad divinas operationes important, unde per eos infirmitates curantur; Archangelos, quorum manus est haurire ea quæ sunt majoris momenti, suntque velut principes inferiorum; Angelos, quorum munus est nuntiare minora, hominūque salutem procurare. *LAUR. BEVEL. in Theat. vit. hæn. V. eod.*

Ex his novem choris priores quatuor Dionysius Assistentes vocat, eo quod semper assistant Deo; posteriores vero quinque appellat Ministrantes, eo quod ad varia ministria deputentur. *S. Dionys. Coll. Hier. c. viii et xiii.*

Intellige de ordinaria via, nam extraordinarie etiam aliquot ex superioribus choris mitti S. Thomas et alii arbitrantur. *S. Th. p. I, q. cxvii, a. 4.*

S. Bonaventura illorum nobis distinctionem eodem fere modo explicat, dum ait: Distincti sunt in triplici hierarchia, scilicet suprema, media et infima. Suprema est Altissimi majestati assistentium; media autem est Angelorum contrariis sese potestabilibus oppositium; infima denique est humanis necessitatibus ministrantium, adeo ut ex novem Angelorum choris major pars nostris sit obsequii destinata. Eandem distinctionem S. Gregorius tradit, dum in infimum hierarchiam collocat Angelos, Archangelos et Virtutes; in secunda ponit Potestates, Principatus et Dominationes; in suprema denique Thronos, Cherubinos et Seraphinos. *S. Bonav. serm. de Angel. unit.*

OFFICIA. — Alia sunt, quæ erga Deum; alia, quæ erga homines exercent. Prioris generis sunt: Intueri, admirari, laudare, adorare, amare, servire. Posterioris: Offerre preces et alia opera, uti S. Raphael Tobie fassus est diebus: Ego obtuli orationem tuam Domino. *Tob. xii, 12.*

Illuminare, id est, ea quæ futura sunt, aut ad salutem pertinent, per inspirationem, aut alia media docere; Defendere tam a corporis, quam animæ periculis et malis; Custodire, pedagogi in morem, id quod non semel Angeli præstiterunt; Solari et roborare in adversitatibus, uti tribus pueris in Babilonica fornace existentibus fecit, dum excessit Angelus flammam ignis de fornace, et fecit medium fornacis quasi rorem flantem. *DAN. III, 40.*

Quemadmodum et S. Paulus Apostolus omnes Angelos non solum ad obsequium et ministerium Dei, verum etiam ad servitium et ministerium nostrum destinatos esse existimat, dum ait: « Omnes sunt administratorii Spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capient salutis. *S. PAUL. HEBR. I, 14.*

In specie vero aliqui officium eorum sic explicant, ut Angelorum quidem officium sit, ut nos custodiant; Archangelorum, ut in divina lege, mysticisque celestibus nos erudiant; Principatum, ut vitam nostram gubernent et recte ordinent; Potestatum, ut rebellium spirituum insultus a nobis pro-

pellant; *Virtutum*, ut ad virtuose operandum nos exstimulent; *Dominionum*, ut ad inordinatas passiones nostras superandas vires sufficientes nobis subministrant; *Thronorum*, ut nos in bono cepto stabiliant, nobisque in eo perseverantiam ad finem usque concedant; *Cherubimorum*, ut mentem et intellectum in divina sapientia illuminent; *Seraphimorum*, ut corda nostra divino amore accendant; adeo ut merito non solum de duabus, sed de omnibus tribus hierarchiis et novem choris dicere liceat, quod vere sint salutis nostre ministræ. Apud MANSI tr. VI, d. 1, n. 4.

NUMERUS ANGELORUM. — Daniel Propheta visionem quamdam habuit, quam ipsemet, cap. vii. Prophetiæ suæ, describit, in qua innumerabilem quendam vidit Angelorum, thronum Dei circumstantium, numerum, qui omnes ad Divinæ Majestatis nutus exequendos arant promptissimi; cum qua visione mire consentit visio illa, quam S. Joannes in Apocalypsi se pariter habuisse scribit; vidit enim, quod erat numerus eorum millia millium. Porro S. Gregorius Magnus rationem reddit, cur Spiritus S. illos celestis curiæ exercitus in numero quodam definito describat, cum tamen ille nobis pro infinito habeatur: Supernorum civium numerus infinitus est, et definitus exprimitur, ut qui Deo numerabilis est, iste esse hominibus innumerabilis demonstretur. S. GREG. I. XVII *Mor.* c. xlii.

Sanctus Bernardinus per adductam Dionysii Areopagite auctoritatem (an vero per exaggerationem loquatur, non satis liquet) dicit: Angeli in Paradiso existentes sunt plures, quam sint stelle, quam sint arenæ maris et terræ, quam sint folia et herbe, et quam sint omnia quæcumque creata.

EX S. SCRIPTURA.

EXISTENTIA. — Benedicite Domino omnes Angeli ejus, potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum ejus. Ps. cii, 20.

Et factus est prælium magnum in celo, Michael et Angeli ejus præliabantur cum dracone, et draco pugnabat, et Angeli ejus, et non valuerunt, neque locus inventus est eorum amplius in celo. APOC. II, 7.

Millia millium ministrabant ei, et decies

millies centena millia assistebant ei. DAN. VII, 10.

Vidi, et audivi vocem multorum Angelorum in circuitu throni, numerus eorum millia millium. APOC. V, 11.

Accessistis ad civitatem Dei viventis Jerusalem celestem et multorum millium Angelorum frequentiam. HEBR. XII, 22.

Facta est cum Angelo multitudo militiæ celestis. LUC. II, 23.

CUSTODIA. — Circumdabo domum meam ex his, qui militant mihi cœntes et reverentes. ZACH. IX, 8.

Ece ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, et custodiat in via, et introducat in locum, quem paravi. Observa eum, et audi vocem ejus, nec contemnendum putes: quia non dimittit, cum peccaveris, et est nomen meum in illo. Quod si audieris vocem ejus, et feceris omnia, que loquitur, inimicus ero inimicis tuis, et affligam affligentes te. EXOD. XXIII, 20, 21.

Omnes sunt administratorii Spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capient salutis. HEB. 2, 14.

Quoniam Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis; in manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. PS. XC, 11.

Videte, ne contemnatissimum unum ex his pusillis, cur Spiritus S. illos celestis curiæ exercitus in numero quodam definito describat, cum tamen ille nobis pro infinito habeatur: Supernorum civium numerus infinitus est, et definitus exprimitur, ut qui Deo numerabilis est, iste esse hominibus innumerabilis demonstretur. S. GREG. I. XVII *Mor.* c. xlii.

Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, et eripiet eos. Vel, ut S. Hieronymus vertit: Circumdabit Angelus Domini in agro timentes eum. Vel ut septuaginta: Castrametatur Angelus Domini in circuitu timentium eum. PS. XXXIII, 8.

Vivit Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus, et non permisit me Dominus ancillam suam coquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me gaudentem in victoria sua. JUDITH, XIII, 20.

Factum est autem, ut moreretur mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum Abrahamæ. LUC. XVI, 22.

Lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt, ex fortissimis Israel, omnes habentes gladios, et ad bella doctissimi, uniuscujusque ensis super femur ejus propter timores nocturnos. CANT. III, 7.

Deus misit Angelum suum, et obtulavit ora leonum, et non nocuerunt mihi. DAN. VI, 22.

Super muros tuos, Jerusalem, constitui Custodes, tota die et nocte in perpetuum non tacebunt. IS. LXXII, 6.

Princeps regni Persarum resistit mihi, et ecce Michael unus de Principibus primis venit in adiutorium meum, et ego remansi ibi juxta Regem Persarum. DAN. X, 13.

Si in viis meis ambulaveris, et custodiam meam custodiveris, dabo tibi ambulantes deus, qui nunc hic assistunt. ZACH. III, 7.

Et alius Angelus venit, et stetit ante altare, habens thuribulum aureum, et data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus Sanctorum omnium super altare aureum, quod est ante thronum Dei, et ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo. APOC. VIII, 3.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Ministrantium ordinibus junctum est particulare hoc regimen universum, ad quod perficiendum nec tabescent tedio, nec labore succumbunt, neque seducuntur errore. S. LAURENTIUS, ser. de S. Mich.

Quante virtutis et potestatis sint, omnes Aegyptiorum primogenitos una nocte occidere? Maris fluctus siccare? Carrus et exercitum Pharaonis submergere? Tot gentes et tam robustas subvertere, et populum Israel in terram eorum introducere? Que tamen omnia unus Angelus, cui populus a Deo commissus est, qui eundem in deserto in columna præcedebat, operatus est. S. TH. VILLAN, cod. I de S. Mich.

Non valde mirabimur hæc, si orbis illos celestes tam vastos et amplios singulos a singulis spiritibus tanta velocitate, et uniformitate, tot sæculis, sine ullo velocitatis aut tarditatis augmento vel decremento moveri, consideraverimus. Ad vocem Archangeli totus suscitabitur mundus, totum terrarum orbem a summo usque deorsum, a convexo cœli usque ad infimum abyssi penetrabit illa vox. *Ibid.*

Vix audiverunt vocem divini præcepti, statim faciunt verbum ejus, ut quamvis Divini Verbi præceptum antecedit, tamen tanta illorum in exequendo velocitate et intento est, ut nescias pene, quid prius est, voxne sermonum Dei, an illorum in exequendo celeritas. S. AUG. in Ps. cii.

Vide quanta sit Angelorum charitas, qui

in celo empyreo creati, tanquam in loco sibi convenienti, et apto divine contemplationi, pro divina obedientia et charitate ad proximum, habitant nobiscum in terra, in loco obscurissimo, si cœlo empyreo comparatur, licet divina contemplatione non careant, quia totum ubique contemplantur. S. BOX, s. I de Ang.

Dicunt inter se: Si ille descendit, et descendit in corpus, si mortali indutus est carne, et sustinuit crucem, et pro hominibus mortuus est, quid nos quiescimus? Quid parcimus nobis? Eia, omnes descendamus de cœlo! Ideo et multitudo militiæ celestis erat laudantium et benedicientium Deum, quando natus est Christus. ORIG. ho. I in Ezech.

De excelsis colorum habitaculo, ad consolandos, visitandos, et adjuvandos nos, ultrahit supereminens charitas Angelos, propter Deum, propter nos, et propter seipsos: Propter Deum utique, ejus tanta erga nos pietatis viscera ipsi quoque, ut dignum est, imitantur; propter nos, in quibus nimirum propriam similitudinem admirantur; propter seipsos, quorum ordines instaurandos ex nobis, toto desiderio præstolantur. S. AUG. s. ix, c. de dilig. Deo.

Angeli boni proniores sunt ad adjuvandum quam demones ad infestandum; atqui demones nunquam ab infestatione hominis cessant usque ad mortem: ergo neque Angeli custodes cessant aliquando in custodia hominum. ABULENSIS in cap. xviii Matt. q. xxvii.

Quotidie illos ad nostri custodiam deputatos multipliciter offendimus et offensam negligentia cumulamus, ipsi autem licet a nobis frequenter injurias patiantur, sustinent tamen, et compatiuntur peccantibus, nec minor illorum circa nos custodia, imo major sollicitudo, cum boni custodis sit infirmitas magis quam sanis, operam exhibere. S. PETR. DAM. apud MANSI, disc. x, n. 12.

Annuntiant Deo Angeli opera nostra cuncta, nec non orationes, non ut ipse discat que nesciat, nihil enim est, quod ignoret; sed quia necesse habet rationalis creatura obtemperans Deo, temporales causas ad æternam veritatem referre, sive petendo, quid erga se, vel erga nos fiat; sive consulendo quid faciat, qui plus mentis affectus est, ut ipsa construat, non ut Deus instruat. S. ANSEL. in cap. xvi Luc.

Noli, o homo, tale conditoris tui negligere munus, noli custodis tui Angeli benevolen-

tiam spernere, suffragium abjicere, et ignorare consilium. Sit super custodiam tuam, et dum oras, legis, sedes, ambulas, loqueris, vel aliud agis, attende diligenter, quæcumque versantur in te; tibi assistant Angeli a dextris boni, a sinistris mali, eorum singuli ut te rapiant ad se, illisque consentias. S. LAUR. JUST. c. de *Vit. solit.*

Vigilat super nos indefessus ille divinus providentia oculus, mittens et remittens administratores illos Spiritus, qui nos custodiant in omnibus viis nostris, et cavendum est nobis a malis factis, aut verbis, cum sciamus Deum ad nos incessanter Angelos destinare, qui omnia nostra bona et mala eidem reuntent; et considera, quanta aviditate nostras res audiat, qui ad ostium accedit, ad nuntios suscipiendos. OLIVASTRA in c. xxviii *Gen.*

Angeli ad ministerium pro nostra salute semper mittuntur. GREGORIUS in *Past.*

Angeli adstant orantibus et credentibus. Idem super *Ezech.* Hom. vii.

Per Angelos Deus patribus locutus est, et apparuit. AUGUST. de *Trinit.* lib. III.

Angelus tuba Dei est. Idem de *Eternitate divin.*

Angeli præsent hominibus, Archangeli præsent Angelis. GREGORIUS in *Past.*

DIGNITAS. — In supernis Spiritibus non solum admirabilis dignitas est, et dignitas amabilis invenitur, sed tanta gloria est, quod lingua vel cor humanum nullatenus dicere valet, vel cogitare. S. AUG. s. *xxvi ad Frat.*

Domestici Dei sunt, oculi Cives, Principes paradisi, scientie Magistri, Doctores sapientie. *Ibid.*

Angelo nostro debemus reverentiam pro presentia, devotionem pro benevolentia, fiduciam pro custodia. Idem, *Ibid.*

BENEFICIA. — Propter nos inseruiunt nobis, miserantur enim sortem nostram, vident periculum nostrum, et laborem vite nostræ, qui conspiciunt nos in magno discrimine positos, in medio scilicet inter gloriam et gehennam, quibus aut perpetuo regnandum est, aut ardens, et tanto discrimini obnoxios omni sollicitudine curant in bonam partem deflectere. S. TU. VII. conc. ii, de *S. Mich.*

Castra Dei hæc sunt, quia ad modum castrorum nos muniunt, qui sumus faciles ad succedendum, fragiles ad resistendum, debiles ad operandum, et ideo occurrunt nobis tanquam potentissimi coadjutores, ut eorum

auxilio muniti discamus hostium potentias non timere. S. BONAV. apud MANS dis. i, n. 8.

Semper suadent bona, ad orandum provocant, excitant ad compunctionem et fletum, Dei scientiam ingerunt, timorem filialem docent, pacificant mentem, cogitationes ordinant, spei infundunt dulcedinem, occulta pandunt, custodiunt unitatem, legis instrumentum servare mandata, obtemperare Deo, subesse iustis, pacem diligere, humilitatem sectari; et cuncta odisse, que norunt repugnare virtuti. S. LAUR. JUST. c. xvi, de *Vit. sol.*

Propter nos laborant, circa nos cursitant, et ut dixerat quispiam, nobis serviunt, hoc est, eorum ministerium, propter nos in omnes partes mitti. S. CASSIUS. hom. iii ad *Heb.*

Benedicantur celestes Spiritus (verba sunt Damasceni), qui tametsi eximia natura dignitate et perfectione longe nobis supereminent, non tamen aspernantur nostri curam et custodiam; sed mira humilitate nobis descendentes omnem exhibent sollicitudinem, ut tandem coheredes et consortes ipsorum efficiantur in caelis. S. JO. DAMASC. l. II *Fidei orth.* c. iii.

Assidua vigilantia comitantur nos in periculis, in laboribus, in infirmitatibus, in negotiis, in itineribus semper exhortantes ad bonum, detestantes malum, protegentes a malo, si tamen intenta cordis aere eorum sacra monita audire velimus. S. LAUR. JUST. c. vii, de *Obed.*

Isti sunt, per quos sustentamur, per quos in mari et in terra juvamus, per quos mente et corpore illuminamur, per quos in tribulationibus et angustiis consolamur, per quos ab infirmitatibus frequenter liberamur. S. AUGUST. ser. *xlvi ad Frat.*

Hinc est, quod nos in huius peregrinationis naufragio, ne periretemur, protegent, præbent consilia salubria, deprecantur orationes perferunt, coram Deo offerunt vota, supplicationes impetrant, reportant gratiam, torporem excitant, de ignotis erudiunt, instruunt ad certamen, spirituales arent nequitias, atque indolentem imbecillitatem humano custodiam exhibent. S. LAUR. JUST. ser. de *Euch.*

Si orant, eorum preces offerunt Deo, nec vacui revertuntur ad nos; si pugnant, æque ipsi cum eis pugnant; si quiescent, ipsi excubias agunt, ne quid mali ab adversariis patiantur; si ignorant, docent eos; si cadunt, erigunt; si pusillanimes efficiuntur, sanctis

exhortationibus roborant et accendunt; et qua parte humana curvatur iniquitas, ea parte se opponunt casuris. Id. c. v, de *Discip. Monast.*

Fidelis Paranympus, qui mutui amoris conscius, sed non invidus, non suam querit, sed Domini gratiam, discurrit medius inter dilectum et dilectam, vota offerens, et referens dona. S. BERNAR. ser. *xxxi in Cant.*

Tunc offendimus pedem ad lapidem, cum oblata occasione temporalis boni acquirendi, vel temporalis mali evadendi, labimur in peccatum, unde bonum æternum amittimus, et sempiternum supplicium incrimamus; sed qui habitant in adiutorio Altissimi, ab Angelo custode juvantur ut vel occasio illa tollatur, id est, affectu elevato a terra, occasio temporalis boni, quod sine peccato acquiri non potest, facile contemnatur, et malum temporale, quod sine peccato vitari non potest, patientissime toleretur. BELLAR. in *Ps.* xc.

Pessimi demones nostram rapiunt perditionem usque adeo, ut videre sanguinem humanum effusum in bellis, eorum luxuria sit, et non nisi humano sanguine invocati a Magis, respondeant ad quesita, tanta est eis humani sanguinis sitis; Angeli autem e converso has truculentas bestias a nobis abigunt, atque pro nobis decertant adversus eas, ac veluti parvulos sua protectione tuebuntur. S. THOM. VIII. ser. x de *S. Mich.*

Grandis est eis cura de nobis, magnus est affectus dilectionis erga nos, et hoc totum propter honorem tue inestimabilis charitatis, que dilexisti nos, diligunt enim quos tu diligis. S. AUG. *Soliloq.* cap. *xxvii.*

CUSTODIA. — Adest unicuique nostrum etiam minimo, qui sunt in Ecclesia Dei, Angelus bonus, Angelus Domini, qui regat, qui moneat, qui gubernet, qui pro rebus nostris corrigendis et miserationibus exposcendis quotidie videat faciem Patris, qui in caelis est. ORIG. in n. 66.

Angeli non eget natura, sed imbecillitas; nihil eorum, que agimus, ignorat Deus, sed infantia nostra ad erogandum et promerendum hos tales desiderat oratores. S. ILLIAR. in p. 129.

Magna dignitas fidelium animarum ut unaqueque habeat ab orta nativitate in custodia sui Angelum deputatum, imo plures. S. HIER. *sup. Matt.* *xxiii.*

Fidelis Paranympus discurrit medius inter dilectum et dilectam, vota offerens, et referens dona; excitat istam, placet illum. S. BERN. ser. i, de *Ang.*

Angeli nostros sudores, non suos, nostras; non suos lacrymas offerunt Deo, nobis quoque ejus munera referunt. *Ibidem.*

Ipsi amant nos, quia Christus nos amavit. Dicitur certe vulgari proverbio: Qui me amat, et canem meum amat. Non vero, o beati Angeli, catelli sumus Domini illius, quem tanto affectu diligitis, catelli autem cupientes saturari de micis, que cadunt de mensa dominorum nostrorum, qui estis vos! *Ibidem.*

Quantum, putatis, desiderant cives celestes instaurari civitatis suæ ruinas? Quomodo discurrunt medii inter vos et Deum, fidelissime ad eum portantes gemitus nostros, et ipsis gratiam nobis devotissime reportantes? Plane non dedignabuntur, ut simus eorum socii, quorum facti sumus jam ministri. Idem l. II in *Vigil. Notiv.*

Bene tecum agitur (o Sponsa), bene tecum agitur in loco peregrinationis tuæ, de celo et de terra venit tibi auxilium. Qui custodiunt te, non dormitant, neque dormiunt custodes tui, Angeli sancti, vigiles tui Spiritus. Idem s. *lxxviii in Cant.*

Magna sunt beneficia tua, Domine, quibus nos honorasti, dans nobis Angelos tuos in ministeria nostrorum; dederas enim nobis, quidquid cœli ambitu continetur et quasi parva reputas hæc, que sub celo sunt, nisi adderes ea, que super cœlum sunt. S. AUG. *Soliloq.* c. *xxvii.*

Gloriantur in celo Angeli de profectibus hominum, ipsi enim velut procuratores animarum nostrarum tenent, quibus, dum adhuc parvuli sumus, velut tutoribus et actoribus committitur usque ad præfinitum tempus a patre. ORIG. h. *lxxx in c. xxi Gen.*

Anima nusquam est sine Angelorum custodia. Et sic dixerit in corde tuo: Ubi sunt? Quis eos vidit? Vidit eos Propheta Eliseus, et fecit ut videret etiam Giezi; tu non vides, quia non es Propheta, nec puer Prophete. Vidit Patriarcha Jacob, et ait: Castra Dei hæc sunt. Vidit et Doctor Gentium qui dicebat: Nemo omnes administratori Spiritus? Ergo Angelicis suffulta ministeriis et superno stipata agmine sponsa incedens, similis est equitatus Domini, prout in Canticis dicitur: Equitatus meo in curribus Pharaonis assimilavi te, amica mea. S. BERN. in II, *Joan.* 8.

Vide, o homo, quanta sit dignitas anime, quanti eam aestimet ipse Deus, qui a momento nativitate tuæ assignatum tibi de celo

voluit eundem Angelum, et hunc tante potentie, ut citius iectu oculi possit universum mundum invertere; tante majestatis, ut S. Joannes, tametsi cum Christo ipso familiariter conversari soleret, ad conspectum Angeli provolveretur in terram, eum adoraturus, tam inexplicabili scilicet ipsius vultus dignitate et claritudine coruscabat. Et tamen, o homo, hic Angelus tam potens, tam splendidus ac venerandus, a Deo tibi in tutorem adjungitur. S. HIER. apud ALBERTI. c. III. de Ang. Cust.

CURTUS. — Habetote familiares Angelos, fratres mei, frequentate eos sedula cogitatione et devota oratione, qui semper vobis adsunt ad custodiam et consolationem. S. BERN. 5 in II Ps.

Simus devoti, simus grati tantis custodiibus, redamemus eos, quantum possumus, quantum debemus, affectuose, tanquam futuros aliquando coheredes, et nostros interrim actores, et tutores a patre positos, et prepositos nobis; adhuc enim parvuli et sub tutoribus et actoribus sumus. Id. in S. de Ang. Quoties ergo gravissima cernitur urgere tentatio, et tribulatio vehemens imminere, inspece custodem tuum, directorem tuum, adiutorem tuum in opportunitatibus tuis. In tribulatione enim neque dormitat, neque dormit, etiamsi videatur quandoque ad tempus dissimulare. Ibidem.

Vae nobis, si quando provocati sancti Angeli peccatis et negligentia nostra, indignos nos judicaverint presentia et visitatione sua, qua nos protegere, et propulsare inimicum poterant! Quod si necessariam habemus familiaritatem dignationis Angelicæ, cavenda est nobis eorum offensa, et in his maxime exercendum, quibus novimus eos maxime oblectari. Hæc autem placent eis, quæ in nobis invenire delectant, ut est sobrietas, castitas, paupertas voluntaria, creber in cœlum gemitus, et super hæc omnia veritatem et pacem a nobis exigunt. Ibidem.

Tu ergo, si vis habere ministerium Angeli, rum, fuge consolationes sæculi, et tentationibus resiste diaboli. Id. in s. xi. sup. illud: Accesserunt Angeli.

In quovis diversorio, in quovis angulo Angelo tuo reverentiam exhibe, nec audeas illo presente, quod me vidente non auderis. Adsunt igitur tibi non tantum presentes tecum, sed etiam pro te adsunt, ut protegant; adsunt ut prosint. Id. in Ps. Qui hab.

Vult Dominus, ut Angelis assimilemur, ut ardeamus amore cum Seraphim, divinorum scientia fulgeamus cum Cherubim, spiritualis facti omnia iudicemus cum Thronis, nobis ipsis dominemur cum Dominationibus, fortiter resistamus inordinatis motibus cum Virtutibus, regnum anime in pace gubernemus cum Potestatibus, provideamus cum Principatibus, magna proximis exhibeamus cum Archangelis, minora indigentibus subsidia impertiamur cum Angelis. S. BAS. op. De septem. itin. ater.

Si homo non acquiescit monitis Angeli, qui sibi deputatus est ad salutem, auferetur maceria ejus, et erit in proclinationem. Quod si princeps meus, Angelum dico, qui est mihi consignatus, commouit me de bonis, et locutus est in corde meo, sed ego contemptis ejus monitis, et spreto conscientie retinaculo præcepis in peccato corruo, duplicabitur mihi pena vel pro contemptu monitoris, vel pro scelere commisso. ORIG. ho. xx. in c. xxx. Num.

Si vita nostra tam prava videtur, et squallida, ut etiam carne vestitis hominibus foetida, qualis putas est Angelis, qui jugiter semper eminent in spiritualis mundicie culmine? Unde et illud formidolose pensandum est, ne illos, qui ad custodiam nostram deputati sunt, Angelos vite nostræ fœtor offendat, ut potius apud Deum conquiri, quam sua nos debeant atestatione tueri. S. PETR. DAM. I. VI. ep. xxxii.

Cave, homo, ne quando relinquat te Medicus, sive Angelus Dei; manifestum est, quia abscessio eorum condemnatio tua sit, ut irremediabilis, nobilitisque curari; cum autem te deseruerint, quid tibi aliud eveniturum est, nisi quod solet his accidere, qui a medicis desperantur, utentes voluntate morbi sui, ut ad peiora demergantur. ORIG. h. in Jerem.

EXEMPLA EXTERNA.

CUSTODIA. — Christus Dominus in monte Oliveti sese ab Angelo confortari passus est. LUC. xli. 43.

B. Virgo a S. Archangelo Gabriele salutata est, et nuntium Incarnationis Christi per ipsam peragende accepit. Ib. c. I.

Cum D. Ambrosius Auxentium Episcopum Arianum provocasset, ut se disserentem in Ecclesia audiret eventum, ut quidam vir de

hæresi Arianorum, acerrimus disputator, ad Ecclesiam se conferret, qui, cum loquente Episcopo vidisset Angelum ad aures adstantem, et quæ diceret inspirantem, conversus fidem, quam oppugnaverat, ipse defendere cepit. PAULIN. in Vita.

S. Francisca Romana duos semper secum Angelos habebat, unum ex Archangelorum choro, qui nunquam ab ea discedebat; et alium ex quarto ordine, qui non quidem assidue, sed frequenter tamen se illi ostendebat. Hos sæpe presentibus aliis, sed nihil videntibus, hæc fere specie intuebatur. Vestes erant candore plerumque niveo, aliquando cæruleo, rarius purpureo colore; alter impressa semper in crucis modum brachia pectori apprimebat; alter ex auro tres palmae ramulos dextra præferbat; uterque, quamvis vicini essent virgini (alter enim semper dextram clauderat latus) in cœlum defixos habebat oculos: utrique promissa et aurea casaries; utrique ea claritas vultus, ut præ altero sol ipse minus lucebat, præ altero nebulae instar obscure videbatur. GÉR. BALDES. c. II. Stim. c. II.

Wenceslaus, Bohemæ Rex, occurrens in finibus Ducis Curimæni, qui fines regni hujus vastabat, ei singulare certamen obtulit, ut multorum caedibus parceret. Ubi ventum est ad manus, Angeli apparere, qui Wenceslaum protegentes, arma ministrabant. Quo viso Dux petiit veniam, eaque obtenta discessit. LUTPR. c. II. Hist.

Cæcilia, Valeriano desponsata, prima nocte nuptiarum illi dixit: Ego, Valeriane, in tutela Angeli sum, qui virginitatem meam custodit, quare ne quid in me committas, quo ira Dei in te concitetur. Quibus verbis commotus Valerianus eandem attingere non est ausus, quin etiam addidit, se in Christum crediturum, si cum Angelum videret, quod et præstitit, postquam ab Urbano Papa baptizatus eundem Angelum divino splendore fulgentem, et pone Cæciliam consistentem vidit. VIT. apud STR. 22 Nov.

Cum S. Jacobum Germanum, Ordinis S. Dominici, diabolus perpetuo vexaret, et quoties orabat, verberibus operaret, eo discedente Angelus adfuit, dixitque: Servo Dei, esto fidelis usque ad mortem, expecta Deum, viriliter age et confortetur cor tuum; ingentia sunt quæ tibi pro labore parvo atque certamine premia proponuntur. SERRUS, 4 Oct.

Joanna Urbeventana, virgo Ordinis S. Do-

minici, adhuc parvula orbata parentibus dicebat, se ab Angelo custode fidei et pietatis documenta accepisse, unde gratiam baptismalem ad mortem usque servavit. RABERTUS in Virid. p. II. c. IV.

In Mexicana Provincia, cum quispiam infirmus metu mortis graviter consternatus esset, evenit, ut die quapiam pulcherrimam juvenem admiranda luce circumdatam sibi appropinquare videret, montes aureos, et in iis ingenlem numerum personarum monstrantem, qui visu summe recreatus nihil nisi mortem desideravit. LIT. ann. Soc. Jesu. 1587.

Cum anno 1444, exercitus Christianorum in periculosa viarum discrimina incidisset, et certo ab hostibus insidiantibus delendus esset, subito miles ignotus albo equo insidens, et rubrum vexillum opportans apparuit, et eos Hierosolimam usque salvos perduxit. FAB. conc. III. in festo S. Mich. n. 1.

Liffardus monachus cum humilem vitam pertasus, jamjam fugam ex monasterio pararet, ab Angelo ad sepulchra mortuorum deductus, offensus cadaverum horribili aspectu, a meditata fuga abductus, et in proposito religioso confirmatus est. SPEC. EX. V. eod. ex. XVI.

S. Isidoro agricola pietati et orationi in templo vacante, S. Angelus Custos illius aratro interea terram scabebat, pascibat mulos, et lupos a gregibus arcebat. Vita.

Apud Lucanos in Hetruria ancilla quondam, Sita nomine, cum e templo serius ad coquendos panes domum redisset, Angelus interea missam subegit, formavit, et in mensa paratos panes posuit, ut mox in cibum mitti poterint. PED. CHR. I II, p. I, c. IV, sect. v, n. 12.

Paulo ante quam Hierosolyma subvertetur, audite sunt voces Angelorum, qui ad custodiam templi adhibiti erant, dicentium: Migremus hinc. JOSEPH. I, c. XII.

Cum quondam in monte Gargano cingulam tauris in speluncam fugisset, et sagitta, qua dominus laurum colligere volebat, rectora in ipsam sagittarium fuisset, occasione hujus miraculi didicerunt Spiontini incolæ, spectum illam spectare singulariter ad custodiam S. Michaelis. BREVIAR. ROM. 8 Maii.

Juditha, devoto Holoferne, ad suos rediens, cum gaudio dixit: Vivit Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus, et hinc euntem, et ibi commorantem, et inde huc revertentem, et revocavit me Dominus gaudentem in victoria sua, in evasione mea, et li-

heratione vestra, et non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari. *Jub. XIII, 20.*

Cum S. Onuphrius in solitudine deambulare, comitem se illi Angelus adjunxit, dixitque: Ab hora natiuitatis tue ductor ac socius tuus extitit. Et cum eodem in visibili forma sex integra millaria confecti, ut habitantem de itinere erudiret. *ALBERT. c. XI, de Ang. Cust.*

Postquam Agar, Saræ ancilla, ob hunc asperitatem domo exisset, displicuit hoc factum custodi Angelo, ideoque spectandum se illi præbuit, et acriter eam oburgans dixit: Reuertere ad dominam tuam, et humiliare sub manibus illius. *GEN. XVI.*

Monachus quidam in solitudine degens, cum in morbo Angelum aliquot hebdomadis ministrantem habuisset, postea aduenientibus visitationibus gratia aliis monachis, ejusdem presentia privatus dixit ad illos: Abite, quæso, fratres mei, quia vobis supervenientibus Angelus meus custos, a quo visibiliter presente solatium et plenissimum obsequium habui, repente dilapsus est. Quo die moratus, et Angelum suum secutus est. *Spec. Eccl. dist. II, ex XVIII.*

In Civitate quidam diocesis Trajectensis cum juvenis quidam juvenibus discipulis et læsecris se sociasset, eorumque exemplo promodum puritatem mentis, et florem virginitatis perdidisset, ubi postea domum rediit, Angelum formosissimi juvenis specie obvitium habuit, qui accedens, alapamque infligens, deinceps cautiorem esse, malasque societas defugere jussit, ac subito iterum disparuit. *lib. dist. XIV, ex IX.*

In vitis Patrum legitur, senem quondam ac sanctum virum conspexisse Angelos hilari ac sereno vultu adstantes, sicuti monachi sermonem de rebus sanctis miscabant; si autem de rebus vanis et inutilibus loquerentur, recedentes indignantesque, et succedentes in locum ipsorum atros demones, qui sub specie spurcorum animalium circumventes, impuras cogitationes eorum mentibus adhalabant. *ALI. c. VI, de Ang. Cust.*

Abbas Theodosius de seipso factus est, quod ante quam vitam solitariam profiteretur, Angelus ipsum dextra apprehendens in immensum theatrum duxerit, in quo ex una parte innumeri homines albis vestibus induti, et ex altera parte totidem nigris vestiti sedebant. Ubi cum vir inusitate magnitudinis prodisset, ab Angelo cum hoc pugnare jussus est; verum cum is timore consternatus pu-

gnam deprecaretur, Angelus hortatus est, ut pugnae duntaxat initium faceret, mox enim se adfuturum, et parta victoria caput ipsius celesti diademate coronaturum, id quod, et fecit, quam primum obsecutus Theodosius, et gigantem aggressus est. *Ibid. c. IX.*

.Elate Serionis Abbatis, cum monachus quidam in Missa verba hæc recitaret: «Supplices, te rogamus, Omnipotens Deus, jube hæc perferri per manus Sancti Angeli tui in sublime altare tuum»; vidit quamplurimos Angelos circa altare, quorum unus cæteris altior sacram Hostiam Deo, tamquam ibidem visibiliter presentem, offerebat, et mox eadem supra altare collocata disparuit. *Id. c. XV.*

S. Godratus infans, cum adhuc in cuius matrem amisisset, Angelus illi nutritus fuit, qui e nube ipsam celestem lacte pavit, et educavit ad eam in dolium, et postea per flagra martyrii cantando fere ad mortem. *NADASI An. angel. XVII, n. 6.*

B. Deodomo in Ecclesia deserta omnia ad Sacrificium necessaria paravit Angelus, ejusque ad Missam inseruit; postea vero ad iter proseguendum, equum, frenum, ephippium, sellam, stapedes, famuli instar aptavit. *EXCELEN. in Cala Sidero, in festo S. Mich.*

Theodorus adolescens, cum sub Juliano Apostata equulo tortus et acutis testis suffossus sic se gereret, ac cantaret, quasi nihil sentiret, ideoque a Juliano, ne ludibrio haberetur, vinculis solutus fuisset, interrogatus postea, qui habuisset se in tormentis? Respondit, se quidem non omnino doloris sensu carnisse, sed adstissem Angelum, qui tenuissimo linteo sudorem abstergeret, et aqua frigida corpus aspergens, ardores restingueret, et dolores sublevaret. *FAN. con. IV, in festo S. Mich.*

Basilides, mare cum sociis trajecturus, Christum ad clavum sedentem gubernatorem, Angelos vero remiges habuit, quibus feliciter optatum portum appulit. *EXCELEN. in festo S. Mich.*

Cum B. Joannes Angelus in infirmitate venam aperiri ex medici consilio jussisset, Angelus ejus custos tamen, et alia necessaria ministravit, et sanguinem pelvi excepit. *Ibid.*

S. Ferreolum Martyrem suis alatis humeris per Rhodanum novi Ariones devehenter. *SCRUP. 8 sept.*

Erolpho puero, morti vicino, extremam unctionem Angelus contulit. *ESC. I. c.*

Fulgentia Romana cum ob spurcitiem com-

missam a demone personato coram iudice, etiam adductis testibus accusata fuisset, ubi opem a B. V. et S. suo Angelo custode petiit, omniaque meliora pollicita fuit, ab hoc sub specie formosissimi adolescentis ad iudicem comitatur, potenter defensa, et feliciter in iudicio absoluta est. *Ibid.*

Cum in Hispania vir quidam nobilis S. Angelum custodem peculiari veneratione et amore prosequeretur, atque in ejus honorem quotidie corallam Marianam recitasset, Angelus ei hoc obsequium præclare rependit; nam cum illustrem dominam ædibus suis vicinam, quoties vel ex ædibus prospicientem vel transeuntem ex humanitate salutasset, maritus illius domina, zelotypie spiritu accensus, uxorem in suburbanum hortum invitatum stricto gladio coegisset, ut per litteras nobilem illum, ut villam invitaret, et marito peregre profecto se solam ibi versari scriberet; et ipse nihil mali suspicatus jam iter illud equo vectus adornasset, ubi prope patibulum transitit a roo recenter suspensus vocatus, sistere gradum, accedere, funemque rescicare jubetur, quod ubi fecit, reus equi tergo incidens incolamem ad villam deducit. Ad quam ubi venerunt, equo nobilem descendere, sibique clamydem suam porrigere jubet, simulque periculi admonet, ipse vero intrepidus villam ingreditur, inquam vix pedem intulit, cum esse armati viri ad id constituti e latebris irruunt, et misere lamentantem variis vulneribus confodiunt, et in latrinam abijciunt; ex qua tamen vivus exurgens ad nobilem redit, clamydem reddidit, vulnera ostendit, que illi parata esse dixit, iterumque conscenso equo, ubi ad patibulum ventum est, descendens corpus in furcam denno suspendit, et se Angelum ejus tutelarem esse affirmavit, qui obsequia sibi exhibita hoc beneficio rependere gubernatorem, Nobilis ergo dominum reversus, dum sequenti die indictis in honorem S. Angeli custodis Sacris, in templum se contulit, gratisque pro beneficio agendis immoratus est; famuli a zelotypo accusati, ut explorarent, quis rumor in oeciis domo exortus esset, ubi in templo versari audierunt, ibique quesitum et incolamem reperissent, cum ingenti stupore id suo domino nuntiarent, qui mox ad nobilem accedens, intellecto miraculo, in amplexibus ejus ruit, veniam petiit, et uxorem summo deinceps amore prosequitur est. *Id. § 2 ex ALPHONSO ANDBADA p. II Hist. itin. anno 1640.*

Hildegandis virgo, cum, ut pudicitia sua consuleret, sub viri specie, et Josephi nomine iter ingressa, pro furo, quem Oppidani querebant, apprehensa, fustibus cæsa, et laqueo in collum injecto, ad furcam pertracta et suspensa fuisset, Angelus ejus custos, ne laqueus fauces comprimeret, tantisper eam sustentavit, et suavissima musica aërem complens opilionem accessit, qui eam e patibulo deponeret, ipse vero equo candidissimo impositus, Veronam ad suos incolamem perduxit. *RADER. p. I, Virid. p. XI, ex eo FABER. con. III in festo S. Mich.*

Cum Nicolaus quidam Angelum tutelarum statuum inauratum ære tum suo, tum ab aliis quæsito, in prædio suo collocari jussisset, postea in Vesuviano incendio Neapolim profugiens, ibidem rogatus, num prædium suum ex illo incendio damnum aliquod fuisset passum? Respondit, nullum equidem se credere passurum fuisse, eo quod Angelus tutelarum ad limites illius collocatus, omnem ignis injuriam propulsurus speraret. Quod, et factum, nam imago illa erecto vertice extare undis, et adstata ripis prædio imminantibus est reperta, quasi limites custodiret. *ENGELG. § 4.*

Cum Dux Bojarie Maximilianus, anno 1620, in rebelles Bohemos castra movisset, et de nocte hostes loco, milite, et temporis commoditate superiores, eundem opprimere parasset, non modo a via, peritissimis licet ductoribus usi, aberrantur, sed etiam ad conspectum in oppositis castris incognitam legionem, tanto terrore consternati, et in fugam acti sunt, ut plures in fuga, quam pugna cæsi et oppressi sint. *DAEX. in Hoc. hora 5 noct. cons. XII, c. II.*

Anno 1622, cum Georgius Fredericus, Marchio Durlacensis, in Bavaricum exercitum magno furore et animo, et quasi certus de victoria, militem suum duxisset, jamque conflictus dubia alea per tres horas duravisset, subito eques niveo equo vectus incredibili ausu et celeritate, plumbeis glandibus frustra in illum convolantibus, hostilem aciem prætervectus, a tergo hostium pyrio pulveri ignem injecit, sicque milites illius metu consternatos partim in fugam egit, partim catholico exercitui cedendum objecit. *Ibid.*

Abbas quidam rogatus quemnam ejus esset quotidiana exercitatio, respondit: Ego Angelum meum mihi assistentem juxta me expecto, et custodiò meipsum, quod scriptum

est reminiscens: Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ne commovear. Timeo ergo eum, ut custodientem vias meas, et quotidie ascendentem ad Deum, et insinuantem actus meos et verba. *Vit. PP.* l. VII, c. XLV.

Divum Paulum in mari consolatur Angelus Domini et omnes qui cum eo erant in mari inter tempestates conservat. *Act.* c. XXVII.

Venerunt duo Angeli ad Lothum, percussurum incolas Sodoma civitatis, et pium quasi violentiam inferentes cum manu a periculo civitatis eduxerunt. *Gen.* XIX.

Angelus Domini, qui precedebat castra Israel, quando recedebat populus de Ægypto, stetit inter castra Ægyptiorum et castra Israel; unde in Exod. : Ecce ego mitto Angelum meum, qui procedat te, et custodiat in via et introducat ad locum quem preparavi. *Exod.* c. XIII.

Anno incarnationis Domini septingentesimo septuagesimo quarto, pius Rex Carolus in Italiam profectus est, atque dum ibi esset, Saxones ad presidia Francorum cum exercitu exentes, obsidentesque quoddam castellum Buriaburg; quamdam ecclesiam concremavit a foris a castello voluerunt, quam sacraverat beatus Bonifacius Martyr. Subito autem apparuerunt duo juvenes mitis claritatis et candoris, videntibus tam christianis, quam paganis, qui ipsam ecclesiam defendere videbantur. Horum aspectu terribili perterriti Saxones in fugam versi sunt, sicque castrum illud ab obsidione liberatum. *ADO. VIENNENSIS* in *Chron. etat.* VI, sub ann. Dom. 774.

Anno Domini 1144, cum exercitus Christianorum insidiis circumventus, et in extremas angustias contractus ab obsidendo Bostro metropoli Arabum recederet, duce conlasi nuntio incolems omnes ad propria redierunt. Cum ergo in inevitabilia incidissent discrimina, et errarent omnes in invio et non in via, et angustis locorum interculsi essent, ab ingruentibus hostibus cadendi, nec haberent duces, qui regmina preiret et locorum, per que transituri erant, haberet peritiam, ecce subito cohortes precedens miles quidam ignotus, albi sessor equi, rubei coloris vexillum bajulans, lorica indutus curtis usque ad cubitos manicis, antecedebat exercitum. Hic tanquam Angelus Domini exercitum viarum sequens compendia et ad aquas prius incognitas congruis et commodis stationibus castrametari ducebat. Qui

illis deductis Hierosolymam usque illo admirabili perfanctus ministerio ab omnium mox evanuit oculis. *GUILIEL. TYR.* l. VI, c. XII; ann. 1144.

BENEFICIA. — Tobias junior de se fassus est: Me duxit, et reduxit insum, pecuniam a Gabelo ipse recepit, uxorem ipse me habere fecit, et demonium ab ea ipse compescuit, gaudium parentibus ejus fecit, me ipsum a devoratione piscis eripuit, te quoque videre fecit lumen cœli; et bonis omnibus per eum repleti sumus. *Tob.* II, 3.

Quando tempore S. Gregorii Magni urbs Romana savissima flagellabatur pestilentia, adeo ut præ cadaverum multitudinem, urbs illa vastissima visa fuerit ingens quoddam esse mortuorum cœmeterium, placata demum divina justitia Angelus quidam supra molem Adriani visibiliter sese conspicendum præbuit, qui strictum habens, eruentisque gladium in vaginam recondibat; in signum quod mortalis illa, que hæcenus sevierat, influentia jam penitus cessaret; unde moles prædicta deinceps castrum S. Angeli denominata fuit. *MANSI, disc.* I, n. 15.

In Annalibus Ecclesiasticis legitur: Quod cum quidam, cui nomen Guinas erat, urbem Constantinopolitanam armorum suorum vi et potentia in exterminium animo statuisset adducere, accidit ut quidam immense magnitudinis Cometæ, qui ad terram usque pertingeret, conspiceretur; ipse insidias suas palam futuras esse metuens, milites suos, palatium, immissis ignibus, aggredi et infestare jussit; qui præpæ palatium venientes ingentem quemdam armorum militum excessivæ magnitudinis, et grossitiei admirabilis numerum conspexere, ex quo viso, metu et terrore consternati, retrogressi sunt, unde venerant. Tyrannus autem alio dieo minus milites ad idem palatium emittens, eosdemque non minus, quam primos ab eodem spectaculo percussos esse cernens, tandem ipsemet in propria persona ad idem se palatium recepit, eandemque armatam multitudinem oculis propriis cernens, eosdemque de foris ad palatium custodiam missos milites esse credidit, adeoque tandem a perverso suo attentato destitit, qui tamen postea milites illos Angelos civitatis illius intelares esse certo cognovit; utpote qui clientibus suis ab omni ærumna, et gravi tribulatione eripiendis, sollicito et graviter invigilant. *BARON, ann.* 400, n. 46.

Cardinalis Baronius de Theodosio Imperatore refert, quod is Persarum Regem formidabilem quandam exercitum congregasse præsentens, fiducia sua in Deum totaliter collocait; eum tametsi modicum et rarum militem adversus hostem urserit. Cumque in urbe Constantinopolitana ob accipiem prælii futurum eventum ingens omnes timor incessisset, nonnullis in Bithynia Christi fidelibus multi apparuerunt Angeli, eisdem præcipientes, ut ad populum Constantinopolitanum consolandum abirent, eundemque de reportanda per Theodosium victoria, securam certioreque redderent, eo quod multi Angelorum a Deo expediti essent, ut in hoc prælio ministri et Duces essent; unde cæsa fuerunt ex inimici fidei nostræ centum millia, quorum major pars in Euphrate submersa fuit. *Id.* ann. 420.

Arabes Cordubam de facto inhabitantes, adversus Catholicos Hispanos centum quinquaginta milia peditum, et quinquaginta milia equitum conscripserant. Dum vero Ramirus Rex de celo sibi milli postularet subsidium, subito ante Catholicorum militum exercitum celestes comparuere Spiritus, militari habitu induti, quorum presidio et duetu Ramirus cecidit 80 milia, reliquis totaliter profligatis, et dissipatis. *Id.* ann. 958, n. 4.

Memorabilis quoque illa victoria fuit, quam Sanctus Joannes Capistranus ante Belgradum a Turcis obsidione cinctum, sub Pontificatu Callisti III reportavit, in quo prælio Mahometus Christiani sanguinis avidissimus, qui in propria persona eidem prælio presens aderat, una cum ducentis millibus pugnatorum vulneratus est, et occubuit. Et quidem de Sancto Joanne præfatio Annales memorati dicunt: Cum duobus fratribus ipse solus cum per parvam transiret naviculam, visam est Turcis innumeram armorum multitudinem contra eos transisse, cum in rei veritate essent solum tres persone, et ideo rabidi cænes in sese mutuo sevierunt, et ad numerum viginti quatuor millium interfecerunt. *RAYNALD, ann.* 1456, n. 43.

De S. Paulo Simplice, S. Antonii discipulo, sequens narratur visio: Ille enim die quadam multos serenam præ se ferentes faciem, atque ab Angelo eorum custode associatos jocundis et hilares Ecclesiam ingredi vidit. Inter alios vero unum postea nigrum, a demonibus capistro per vias alligatum, ejus vero Angelum a longinquo moestissima

facie subsequentem conspexit. Ex qua visione S. Paulus plurimum contristatus fuit, licet cum Deus postea subito per immisam ei consolationem denno exberit: siquidem eundem, dum ab Ecclesia regrederetur, omnino ex atro et deformi in candidum valde desiderio scire cuperet, divina ex revelatione accepit, illum ideo nigra fuisse facie antea visum, quia fornicationis peccato multo tempore immersus fuerat. Verba autem sequentia Isaie audiendo, nimirum: «Lavami, mundi estote, auferte malum cogitationum de animabus vestris coram oculis meis, discite bene facere. Et si fuerint peccata vestra sicut coccinum, tanquam nix dealbabitur; perfecte compunctum fuisse, seriamque egisse penitentiam. *Spec. Bæ.* ex. v.

In Annalibus Ecclesiasticis de quodam Hispaniarum Rege, cui nomen Vamba erat, refertur, quod, cum exercitum suum adversus fidei rebelles ducturus esset, primo et ante omnia sollicitus fuerit, ut milites suos armis spiritualibus timoris Dei, virtutumque Christianarum communiret. At vero cum deinceps multos sui signis suis merentes adulterii crimen commisisse intellexisset, justam de illis capturus vindictam, partes eorum secretiores amputari jussit, dicens: Frustra pergit ad bellum, quem iniquitatis comitatur exemplum. At vero, qui tot militum passus fuerat facturum, quosnam postea habuisse putatis, quos adversus exercitum inimicum in sui regni defensionem opponeret? Visus est Angelorum excubiis protectus noster exercitus, et ipsos Angelos super castra corsa volitatione protectionis sue signa protendere. *BARON, ann.* 674.

In speculo exemplorum refertur unum e senioribus eremitis die quada vidisse, quod dum eremite sui spirituales inter se conferentias, sive colloquia miscerent, Angeli valde læta et hilari facie isdem adstiterint, quasi significare volentes magna in se ex devotis colloquiis voluptatem percipere; et contra vero dum de aliis rebus vanis et inutilibus confabularentur, sese idem celestes Spiritus velut indignabundi subdixerint, eorumque in locum animalia quedam successerint immunda, luto turpiter defæ-

data, que in medio monachorum sese circumvolabant, voluptatem nimirum indicantia, quam demones ex vanis et inutilibus discursibus hauriunt. *Spec. Ec.* ex. II.

Petrus ab Alva et Estorga, in portento gratiæ ex diversis revelationibus et authenticis scriptoribus astruit S. Franciscum, per Angelum a Deo missum in Assisiam civitatem ad matrem ejus Picam, fuisse annuntiatum, additque, in ejus conceptione quatuor mira contigisse: 1. Quod conceptus ejus annuntiatum sit ab Angelo. 2. Quod fuerit in utero matris sanctificatus. 3. Quod anima ejus fuerit infusa corpori 25 Martii, quod die Christus est conceptus. 4. Quod statim, ut anima ejus corpori fuit infusa, tantus splendor in valle Spoletana apparuerit, ut omnes demones exterriti judicium timerint; cum autem mater ejus dies plures ægre parturiret, quidam demon accedens in specie peregrini, dixit in stabulo eam parituram, nec prolem in sericis sed in feno edendam. Ita in stabulo et feno natus est. *Biblioth. pauper. S. BONAV. v. Angeli boni.*

Religiosus quidam pietatis causa in Armenia volens montem conscendere, ubi dicitur Arca Noe quiescere, ut illam videret, idque conatus est magno labore; sed cum tota nocte, qua potuit celeritate, fuisset progressus, mane ad montis radicem se reperit, Angelum que vidit Arce particulam deferentem sibi cum dicto: Accipe hæc de Arca reliquias; supra montem ascendere nulli mortalium licet; his dictis evanuit. *PARARR. ASS. TAB. in Itin. Orient. l. I, c. XII.*

In Paraguaría, quidam prænoxio pudore scelera in confessione reitens, in vite discrimine, quod morbus creabat, vidit spectrum horrendum sibi imminere; quare unum e nostris vocat, confitetur sincere; monstrum evanescit; succedit Angelus, (utique custos) in juvenis forma formosissimus, coronam gærens in vertice auream, gemmis distinctam, dextra linteum ferebat. Hæsit in limine tantisper vultu ad severitatem composito, tum jaecenti propior: Sume, inquit, linteum hoc, et lacrymas exterge. Linteum vix manu tetigit, tum subito sic se commoveri sensit ad delenda scelera, ut doloris impatiens in gemitus et lamenta proruperit. Dolentem subinde excepit suavitas celestis, qua eousque apersus est, dum Angelus evanuit, relicto in prodigii fidem strophiliolo. *Id. ann. 1633.*

Christianus quidam, Lucas nomine, forte

cum gentili inimicitias exercebat, qui ei magicis artibus illusurus, sub lecto Lucae fascinum posuit. Hurus igitur cubitum Lucas, vidit per suum cubile demonem discurrere cum lancea in una manu, in altera cum gladio, et infra pedes accensam flammam; quo exterritus Lucas socium suum Benedictum vocat; tunc demon ei ictum infligit: unde magis territus, opem Angeli sui custodis invocat, qui mox comparet, et eum jubet vicissim ictum cultro, quem ad cervical habebat, spectro infligere. Quod ubi Lucas fecit, mox humi conceidit homo stramineus, demoni similis, qui discurrerat, et Angelus evanescit. Sequenti nocte ad eum demonium; simul Angelus Custos iterum a Luca invocatur, hortans eum, ne timeret, sed, ut heri, spectrum periret, dum cecidit, alius stramine efficitur homo. Addebat Angelus, sub scamno cubilei alia adhuc latere ejusmodi terribilissima tredecim, que jussit eum protrahere et calcare, neque deinceps sibi timeret. Paruit Lucas, remque totam sua manu ad nostros Patres perscripsit, tunc in Regis palatio Tunquinesis existente; qui legerunt, medico regio audiente, (sunt enim his locis medici fere magis de diis) tum medicis subjunxit: Eum, qui has incantationes fecisset, esse insignem magum; sed eum, qui has ei solvit, esse utique potentiorum et scientiorum. Et fuit utique S. Angelus demone potentior. *Relat. Japon. 1644.*

Mancipium Bengalense, Macao in China profugum Christianum, quadam die Dominica templum ingressum, audiendi Sacri causa, cum ei videretur longius, impatiens more, post dimidium Sacrum egressus est templum, fastidio plenus; unde Christiani offensi sunt. Vix pedem extra limen templi extulit, cum coram eo duo juvenes comparent, quorum unus injecta in pectus manum eum sistit; alter tam sonantem ei colaphum infixit, ut in toto templo audiretur. Unde Christiani versi ad locum, unde sonus ille prodibat, videre hominem lumine prostratum et sensu destitutum, ut vite indicio careret. Demum se erigit, et ad se redit; tremebundus tamen Christianis, quid sibi a duobus Angelis (ut ipsemet dicebat) ad sui emendationem accidisset, retulit. *BARTOLI in China, l. IV, f. 1069.*

Ammonas, prope Diolcon, in eremo aliquando offerens Deo cultum, ut habet Palladius, serm. LXVI *Lausiac. hist.* vidit Angelum

stantem a dextris Altaris, et signantem fratres accedentes ad Sacramentum (SS. Eucharistiam) et scribentem in libro eorum nomina. Cum autem non adfuissent aliqui in synaxi, vidit deleri eorum nomina, qui post tres dies mortui sunt. *WARRIS. Cæn. III, c. XXII.*

Nicolaus quidam obscuri generis, sed pius admodum, in Vesuviano incendio inauratam statuam, quam tutelari Angelo fieri curaverat, et in pagi, Porticus dicti, ad sacra collocarat, sensit sibi profuisse: templo enim illo per torrentem igneum deleta, Nicolaus relicta casa et prædiolo, Neapolim profugit interea, et rogatus ab amicis, numquid detrimenti esset passus in prædio, respondit: Omnino nihil; nam meus tutelaris Angelus adstat ad agelli mei limites, et vim ignis prohibet. Ita ille divino utique afflatus. Paulo post aliqui prope portum navigantes, viderunt pueri speciem veluti littori adstantis, putant mersum in aquas, dum cæteri in igne pereunt, eo remis contendunt, propius vident, statuam esse Angeli tutelaris, erecto vertice exstantem undis, adstantem ripis, que Nicolai prædio prominebant. *JUL. CÆS. Recapitulat. de Vesuvii incendio.*

Duo erant fratres Eremitæ, quorum unus obvium thesaurum saltu superavit; alter vero eo sumpto urbem ingressus, monasterium, xenodochium etc. edificavit. Cui tamen Angelus ita fratrem pretulit, ut ei dixerit: Fratrem uno illo saltu plus meruisse, quam ipsum omnibus operibus, que illa pecunia effecit, et ob id se fratri suo vere pretulit. Addit, eum posthac non amplius aut fratris, aut suo aspectu fruaturum, quoad annis 49 penitendo eam gratiam recuperet. Ergo extra urbem Edessam annis 49 columæ institit. Anno autem quinquagesimo Angelus redux eum consolatus est, ab eo die meruit videre Angelos, et demones pellere. Vidit etiam homines peccatis obstrictos longo intervallo Angelos sequi bonos, et moerentes clientis sui casum; demones vero agminatim eos circumstare, ac vinculis constringere. Contra vidit, si ad se vir bonus accederet, bonos Angelos esse eorum antea ambulones, tripudiantes, ac lumina preferentes radianti veste; demones vero longo intervallo sequi. *VIRID. RADERI, p. III.*

Marie de Escobar, præter Custodem Angelum, decem alii Angeli in formam juvenum scitissimorum aderant, semper ad solatia, opem et auxilia. *VIT. l. I, c. VIII.*

TOMUS I.

S. Jacobus de la Marca dum versus carnificinam, seu locum ubi rei plecebantur, inter Orandum oculos reflecteret, admirabili visu Deus oculos aperuit. Prospiciebat isthuc per fenestram cubilei sui Jacobus, et ecce Angelorum cohors præfulgida loco imminabat, auditaque vox, ideo advenisse, quia plurimi ex eis, qui plebantur inibi, celesti gloria potiebantur; quibus cum justa funebria pro more hominum non fuisset persoluta, voluisse Deum ut ab Angelis persolverentur. *LYRAUS de Imt. Chr. l. VII, c. i, doct. vi.*

In Gallia, mulier agra a B. Virgine foit monita, ut se in vicinum montem curet deferri, ibi eam convalescentem, ac velle se ibi coli. Angeli comites interrogati, cum Dei Matrem esse dixerunt, jubentes feminam adire Episcopum Georgium, eique rem totam aperire. Probat is visum, et cum muliere, et sociis montem adit. Mons nive tectus erat, etsi dies 11 Julii esset. Et mox cervus exiit, qui cursu suo templi topographiam expressit, quam statim Episcopus voluit sepimento notari, donec fabricam inchoaret; qua feliciter absoluta, accedentes Angeli templum B. V. dedicarunt. Et hæc Ancienensis illa B. V. Ecclesia est, in Avernis miraculis clara. *Id. l. II, modo xxxi.*

Cum Alexander Bertius sepeliretur, ejus exequiis etiam Angeli presentes fuisse dicuntur. Nam quatuor feretrum accipere atque ad maximam aram catervatim cœlitibus affluentibus, deportare conspexi sunt; cum primum funus illatum esse templi sacrario virgineum corpusculum, longa labe consumptum, colorem vividum induere animadversum est, maximis postea miraculis clari, qui totus fuit miraculum. *Vita Alex.*

Erant vir pius Ecclesiasticus, qui sepiissime B. V. salutabat iis verbis: Beatus venter, qui portavit æterni Patris Filium, et beata ubera, que lactaverunt Christum Dominum. Quod aliquot annos solitus facere, gravi morbo opprimitur, cujus vi et vehementia ille dentibus labia et linguam laceravit, commiseratione omnium dignus. Tunc Angelorum unus (utique ejus custos) ad pedem lecti conspicuus, versus ad B. V. per hujus ægri filissimam obsequia obstatus est, ei sanitatem restitueret, cum quadam pia et reverenti expostulatione, quod os et linguam illam ejus obsequiis sacram pateretur tam acerbe lacerari; vix finivit Angelus, cum B. V. aliquot guttis lactis ex ubere expressis

ejus labia et linguam aspersit; qui illico totus convulsit, gratissime de genu actis Religionem inivit, ubi moriturus B. V. vidit adventantem cum ingenti Saeculorum numero, et Angelum, a quibus ad colum deducere morientis anima. *Barr. Ann. Sanctip. l. c. v. devot. in pro 4 Febr.*

B. Henricus Saso solebat B. V. ante solis ortum salutare, quod fuit a SS. Angelis doctus, quos audivit mane, cum sol innuieret, admirando conceptu B. V. salutari, cujus Cantici thema fuit istud: Stella Maria matris hodie proposit ad ortum. *Ibid. p. II, c. II, dev. 1 Hebr. 2 post Pasch.*

Anno 1624, femina fuit in Japonia, quæ adhuc gentilis, Amida (qui est Deus Japoniorum) nomen quotidie centies quadragies millies pronuntiabat, in quem finem summo mane surrexit, adjuva per spiritum familiarem sive dæmonem. Postea conversa ad veram fidem, toties Jesu et Mariæ nomen pronuntiavit, ad quod obsequium maturam deinde fuit ab Angelo Custode excitata. *Ibid. p. II, c. II, dev. XII, die Merc. 3 post Pasch.*

Fuit in deserto senex Anachoreta, qui diu ab omnibus in suo ultimo morbo destitutus, habuit demum ministrum Angelum, qui ei septem dies inservit. Interim vicini erant magis memores, se cum hoc senex non fuisse, statuerunt se cum adituros, et ei ager esset, opem laturos. Adsunt igitur, quibus fores pulsantibus Angelus evanescit; cum interim senex ægeæ clamaret: *He, recedite!* quod videret ab iis Angelum fugatum. Denique vi emoto pessulo ad senem Ingressum, a quo clamoris causam percunctati cum essent, senex respondit: *Dum vos cinetamini me ægrum invisere, Angelus mihi minister septem dies adfuit; cum vero vos portæ immetis, ille abscessit, et ad caelos rediit. Hæc ultima ejus vox fuit, et illico obiit.* *Vita P. P. l. V, libell. VII.*

B. Passidens subinde habuit in purgandis ollis laticibusque adiutorem, Custodem Angelum. *Pædagog. Chr. l. II, p. I, c. IV, § 5, n. 12.*

Apud Lacanos in Hetruria, ancilla quædam sancta, Sifa nomine, e templo, ubi Deo vacabat, serius ad coquendum panem domum rediisset, nisi Angelus fermentatam massam interim subegisset, inque panes efformasset, et in mensa posuisset, ut cibum immitterentur.

Sed longe mirabilis est, quod narra-

Ximenes Hierosolymitanus de Falcone quodam, in primis nobili juvene Constantino-politano, qui in Angeli sui Custodis honorem, vixit nunquam mentendi se obstrinxerat, illudque dum sancte servat, etiam cum mortis periculo, eo, per Angelum miro modo liberatur. Cum enim bonus ille, orti sine arbitris rixa ad manus cum sodale quodam venisset, eumque confodens occidisset, posset vero negando faciem evadere, voti memor mentiri noluit. Fessus ergo scelus prolixius ad judicium trahitur; et lata prompte in eum mortis sententia, inde ad supplicii locum nihil tergiversatus, re Angelo suo commendata, alacer et fiducia plenus deducitur. Ibi flexis humi genibus cervicem in ictum parat; et expedito jam gladio instat licitor, quando ex adverso videt rara palchritudine juvenem stricto illi ense, ni abstinat, minitatem. Territo visu licitori gladius excidit; a circumstanta populo, qui frequentissimus ad spectaculum confluerat, murmuratur, exclamatur; submititur alius ab irato iudice, qui prolixius caput eodem situ expectanti demetat: sed nec ille quidquam audit, neque tertius quartusque, qui ab Angelo territi omnes pedem retereant. Erat ex occisi propinquus unus aliquis, qui ipse se ad ulciscendam amici mortem, de istorum ignavia indignabundus iudici offert, et impetrata licentia theatrum conscendit, ac vindicta ardens, gladium in ictum extollit; verum et illi se continuo Angelus videndum offert, velutque voce distincta, ne clientem suum, qui negando homicidium evadere poterat, sed ejus honore et reverentia mentiri nolens, morti se obtulerat, ipse tangeret, sed ad iudicem iret potius deprecaturus pro liberatione illius, quem sciret olim in virum magnum evasurum. Fecit hic quod jussit Angelus, et amittitur reus liber, meliori se mox in monasterio mortis generi submissurus. Ubi cum veste monachali nomen assumpsit Angeli, vitamque inibi ac mortem obiit Anglicam. *Ibid. n. 3.*

Petrus de Natalibus narrat de civo quodam Aurelianensi, qui suscepta ad D. Isidori Compositellam peregrinatione, iter hoc stum S. Archangelo Raphaeli commendarat, eum enim, et duæm habuit a via abstrans, et servatorem in persequendum latronum incursu, et fluminis transvectorem, ne in iterum jam jam imminente manus veniret. Quin et ab eodem in patriam, peracta peregrinatione, ex loco, ubi prius latronum ma-

nus evaserat, ac simile jam periculum metuens progredi non audebat, interim dum somno correptus quiescit; translatus est. *Ibid. n. 11.*

In vitis PP. legitur de Abbate Moysæ, qui cum gravi carnis tentatione pulsatus, ad S. Isidorum consilii ac opis causa confugisset, nec productus ab eo Sacre Scripturæ sententiis, satis sibi ille adversus tentationis impetum armatus videretur, timeretque abs sancto sene recedere, duxit eum ad editum cellas locum Isidorus, et aperta occidentem versus fenestra, ingentes caecidæmonum turmas, tamquam ad prælium instructas; deinde ad orientem conversus, innumeram caelestem spirituum multitudinem, arma aurea gestantem ostendens: En, ait, Fili, quos ad occidentem vidisti, spiritus nequam sunt ad oppugnandos homines semper parati; contra vero quos ab oriente videndos dedit Deus bonos Angelos, eos paratos semper esse vult idem Deus ad homines defendendos. Non est ergo, cur timeas, plures enim nobiscum sunt, quam contra nos. *Ibid. n. 2.*

Circa annum reparato salutis 1635, Cordubæ apud Parquarios Indiæ occidentalis, fuit provecæ ætatis homo, quem libidinibus diu se multum assuetum suis, detestata exaggerataque vitæ turpitudine, eo impulit ut vitam pertectus, salutemque desperans, ipse sibi mortem laqueo offerre cogitavit. Et jam collum resti erat inserturus, quando voce Angeli absteritus, ac de facienda peccatorum confessione monitus, ad mentem rediit, et continuo se domo proripuit, sacerdotem, cui conscientiam expiendam offerret, quasi-turus; sed id ut fieret, passus non est stygius latro, qui viri, cui ille ob acceptum beneficium multum debebat, indutus formam, factus obvium, variis moratum sermonibus seipsum sana hominis elisit, ilansit que consilia; adeo ut non difficile fuerit (quæ est nature nostre ad malum potius, quam ad bonum adnata proclivitas) ad lubricitatis inveteratam redire consuetudinem, cui postquam sex ipsos annos iterum immersus cum vixisset, sui ac Dei immemor, majoribus quam ante cepit conscientia agitari stimulis, salutisque desperatione vehementissime urgeri. Et de vita ætate erat, et æterna salute, nisi Angelus etiam ea vice hominem collum laqueo inserentem clara voce abstrerisset, et de peccatorum venia per penitentiam Sacramentum impetranda iterum commouisset. Et tametsi tunc quidem vitæ emendatio in

confitendi voluntate steterit, dæmone amicum, ut ante sex annos, simulante, et a confessionis tribunali, quo proberat, alio divertente; non diu tamen post auditio pro concione sacerdote vehementer in eos, qui de salute sua desperant, invehente, tandem monitoris Angeli consilia secutus, ad sacerdotis pedes accessit; ubi præterite vitæ turpitudinem multis cum lacrymis eluit, factus acerrimus suimet accusator; quam autem id serio fecerit, testata est vita, quam deinceps duxit non vulgari virtutis exemplo laudabilem. *Ibid. n. 14.*

In Brabantia, Villa Bandem, fuit virgo religiosa, qua præsentem, cum sacerdos in villa sacrum faceret, vidit corpus sacerdotis et sacras vestes mire decoras. Cum vero S. Hostiam elevaret, vidit duos Angelos miræ pulchritudinis hinc inde assistere, et ejus brachia sustentare; et cum S. Hostiam deponeret, manibus utriusque manus, ne quid eas tangeret, decenter constringere; qui etiam elevatis manibus, et inclinato capite depositam adoravit. Circa tempus sumptionis vidit corpus sacerdotis lam clarum et perspicuum, ut velut per phalam crystallinam corpus hominis videretur. Missa completa, dum sacerdos vestimentum deponeret, illa ad se reversa, vidit corpus sacerdotis paulatim inspissari et in formam pristinam redire. Hæc puella, Oda dicta, habuit gratiam digne communicantes ab indignis discernendi, et aliquando in Paschate vidit tantum decem homines digne communicare. *Discipulus, lit. M. ex. XII.*

B. Alanus testatur, cum esset B. Virgo adhuc in vivis, tanti Salutationem Anglicam fuisse æstimatam, ut eam Christus, Angeli et Apostoli pronuntiarent. Addit, B. Virginem sibi apparentem dixisse: *Intua vim angelicæ salutationis probe intellexi, ipsamet ego singulari devotione pronuntiavi. Ego Maria juxta humanam naturam et esse, oravi et invocavi Mariam secundum esse gratiæ et gloriæ. Angeli quoque in celo salutant ea salutatione Virginem Mariam, non signis sed animis. Norunt enim per eam salutationem sedes Angelorum lapsorum vacuas repletas, Deum hominem factum, et mundum redemptum esse. B. Alanus l. II de Ortu Frater. c. XII.*

Veteris Germanicæ pietatis magnificentia, quæ olim amplissimis templis excitandis maxime inclaruit, ne superiori seculo vulgata per eas oras hæresum pestilentia pe-

riis crederetur, Guillelmus Bojus, rare, ac nulla unquam prædicatione satis celebranda religionis Princeps, Monachi posito templo augustissimo effecit. Eo nihil inter Principum opera hoc sæculo Germania majus habet aut elegantius. Id vero cœlestium legionum fidissimi ac fortissimi Imperatoris Michaelis nomine augustius esse voluit, quod ejusdem sacra die lucis hujus usuram primam hausisset, atque in ejus perpetuo patrocinio vita omni traducta, in æternæ possessionem mittendum se hand dubie confideret. Hoc habent principes viri, quod suæ pietatis perennata stantere possunt monumenta.

JOANN. KROB. l. III, c. IV, exemp.

Acceptam a S. Francisco Paulo familiae Minorum parente pietatem constantissime filii hodieque servant; ille quum modesta præcelleret, ratus surgentem familiam sine aliquo valido patre se tueri non posse, Angelorum omnium Imperatorem adoptavit, et præcipua quadam religione a suis colit voluit. Id illi cum aliis obsequiis plurimis faciunt; tum ejus præcipue festis diebus solemnibus abolitione omnium offensionum, sine quibus, quamquam sub ipso charitatis vexillo, hominum tamen vita non transigitur. Præclare factum, atque ex Reipublica christiana sensu, que per eadem solemnium Angelum pacis a Deo mitti, publicis votis precatur. Non aliam ob causam arma induit Michael, quam ut cœlestis aulæ pacem tueretur. Quare qui *cælo* dedit, terris etiam unus omnium optime dabit. *Ibid.* ex. iv.

S. Benedictus cum de loco, cui Subiacus nomen erat, ad montem Cassinum transmigraret, ad omne bonum duo ei Angeli occurrerant, viam qua ire deberet, præmonstrantes. SIGEBERT. ad ann. Dom. 529.

EXEMPLA DOMESTICA.

CUSTODIA.—S. Ignatius creditur Archangelo in tutelam datus esse. Eidem sæpius apparuerunt Angeli; sæpiissime etiam dum Constitutiones scriberet, suavissimæ cœlestes concentus audiebant, quorum harmonia ineffabili totus dissolvebatur in lacrymas, ac cœlesti amore fervebat. *Bibl. l. V, c. III, Gloria S. Iga.* c. iv.

Noveni primi Patres Romam euntes prope Basilicam cum divertissent, et a Lutherano parochi, quem vicerant, carcere expectare jussi essent, mane illius diei homo

adfuit formosa facie, Patresque germanice allocutus, nutu ex conclavi educit, et cum per nives periculosas et altas sæpe subridens eos duxisset, illicque magnam in corde lætitiã sensissent, repente, ubi ad regiam viam perventum est, evanuit; agnovere illi idcirco S. Angelum Custodem fuisse. *Hist. Soc. l. I, n. 114.*

P. Petrum Canisium a monasterio Ethal in Ameriano flumine equitantem, deque equo jam lapsum, ita ut uno pede in stapede hæreret, vir quidam per medias aquas insectus est, denoque in equum sustulit. Invitatus dein ad proximum hospitium ante portam evanuit. *Vita.*

P. Joan. Fernandus Hispanus in Belgium missus, cum aliquando in loco campestris solus descenderet, superveniunt improviso hæreticorum turme, quorum aspectu territus ille, cum equum tam cito ascendere non poterat, magna cum fiducia S. Angelum Custodem invocat, et ecce repente quasi validi hominis brachiis sublevaretur, vidit se in equo suo collocatum, stapede ne attacto quidem, itaque aufugit. Alias cum solus equitaret, incidit in equitem hæreticum, qui statim intentata hasta, cursu concitato, equum in ipsum incitavit. Perisistit Pater, nisi Angeli ope servatus esset; ubi enim eques ad ipsum venit, repente subsistens rogat: Jesuitane esset? cumque Pater forti animo annuisset, miles festinim ferocia deposita blande hominem alloqui, manum ad osculandum petere, ac demum sine ulla injuria abire. *Annal. Castell. Coll. Mac.* 1396.

P. Balthasar Alvarez cum Romam appeteret et cum socio aquas ingressus, ex una parte progredi vereretur, ex altera vero timeret, ne in latronem incidere, subito per aquas equitem splendidum venientem vidit, qui eos salvos et incolumes ex aquis eduxit. *Vita.* c. xxxv.

P. Bernardinus Cohnagus Romæ frequentissime Angelum Custodem suum viderat, a quo et quotiescumque in occasione venialis peccati fuit, admonitus est. *Vita.*

Gregorius Vederus, philosophiæ professor Ingolstadii, si dubium aliquod nullo labore dissolvere poterat, illud S. Angelo Custodi proposuit per preces, et statim ea ipsa nocte solutionem in somno accepit. P. Micu., sp. 1612.

Joannes Carera coadjutor in dubiis semper S. Angelum Custodem interrogabat, a quo mox responsum accepit. Sed et mane

semper ab eodem excitatus est, qua tamen gratia privatus est, cum semel excitatus non statim surrexit, nec nisi post multas lacrymas iterum obtinuit. *Hist. Soc. p. I, l. X, n. 66.*

P. Jacobo de Samiãgo S. Michael, quem præcipuo cultu colebat, non tantum auxilium ad Indos convertendos promisit, sed etiam eundem ad loca, quæ ipse adire minime cogitabat, ultro perducebat, ut tum infantes aqua salutari ablueret, tum aliorum animam egentium confessione exciperet. *Syllab. Pr. serv.*

Cum Antonius Faustinus coadjutor mortuus esset, et ex demone in energumena quæreretur, qui ei morienti potissimum adstitisset? Respondit iste: B. Virgineum, S. Ignatium, et S. Angelum Custodem adstites, qui non passus sit eum a quoquam tentari. *Annua 1604, f. 116.*

Guillelmus Elfinstons in morte aliquandiu cum Angelo Custode collocatus, quasi oculis eum aspiceret, ab eodem sibi narratum dixit, se per Purgatorii ignem quidem transiturum, sed celerime evoluturum. *PAR. CAR. q. c. IV, s. v.*

Joannes Thensis coadjutor, licet profundi esset somni, totis tamen, quibus excitatorem egit, triginta annis, non alio instrumento, quo excitaretur, usus est, quam S. Angelo suo Custode, cui ante somnum serio se commendavit. *Annua Belg. coll. Lovan.* 1670.

B. Stanislaus, cum Vienne regrotaret, nec haberet qui SS. Eucharistiam porrigeret, Angeli eandem ministrarunt. *Vita.*

Ludovico Freredoux, Burgundo, Angelo Custodi devotissimo, in examine respondententi Angelus Custos in aurem, quid quove loco respondendum esset, suggestit. *NADAST, in Ann. Angel. heb. 20, n. 2.*

Flagitium esset, dum de Angelis colendis agimus, Aloysii, quem Romæ Rote Patres amplissimo honoris titulo Angelicum Juvenem appellarunt, dissimulasse virtutem; etenim appellationem eam, quam ille castissimis moribus, vitæque ab omni mortifera labe immuni meritis sit, hæc tamen si deessent, ipso Sanctorum Angelorum cultu consequi potuisset. Sane si minutis etiam officiis, sed constantibus ea ratio tota continetur, qualis quantisque in his fuerit Aloysius, edita de Angelis meditatio liquido manifestat; qui enim de illis adeo præclara sentiret, ac faciendæ prescriberet, illis diu

multumque assuevisse sit necesse. *RABO, l. III, c. IV ex nostris ex. vii.*

Et domesticis curis Angelos præesse voluit Deus; ac propter illorum familiaritatem omni conatu illos ambire decet, quibus religiosarum familiarum cura est demandata, quod cum Petro Cottono manifeste illos fecisse accepimus, occulte plerumque peragentes, quæ in rem sunt, admonent, ac in partem veniunt sollicitudinum, vigiles nunquam dormitantes. Sed Cottonus non exquisito cultu ac veneratione tantum, sed qui Angelis homines associat, illibato predicatæ flore, quem constantissime vernantem servaverat, ut sibi frequens adesset Tutelar, illoque familiarissime uteretur, merito fuerat consecutus. In Angelum transmigrat, qui illum frui optat consuetudine. *Ibid.* ex. iv.

Jacobus Samaniegus perpetuis ac diligentissimis obsequiis ita totius cœlestis exercitus Imperatorem Michaeli sibi demeruerat, ut post multa beneficia, quibus Clientem suum in dies cumulabat, ad extremum mira quædam dignatione, se videndum illustri specie colloccatum objiceret, ac bona spei plenum ad barbarorum gentibus penetrandas, inferendumque cecis regionibus Evangelii lumen hortaretur, seque tanti operis adjutorem futurum polliceretur. Manet adhuc impetus ille nunquam remittendus, quo impressione facta in idololatriæ architectos, ac divinorum honorum usurpatores consecratos exclamavit: *Quis ut Deus?* Quo veluti tonitru attoniti ac fulmine icti ceciderunt. *Ibid.* ex. III.

Guillelmus Elfinstons, patria Scotus, sanguine et ingenio, et virtute admodum nobilis, cum pene adulescens nondum integro mense, postquam in Societatem nostram admissus fuisset, in lethalem febrem incidisset, incredibilem semper alacritatem et verbis, et vultu, et factis ipse præ se tulit, cum satiari non posset gratis Deo agendis, quod in Religione moreretur. Extremo autem ferme spiritu, cum fratres in cubiculum confertim introentes videret, in hæc ipsam vocem erupit: O gloriosam, inquit, mortem, tot Angelorum agminibus constipatam? Quin etiam ingenti atque insolito elatus gaudio: Non videtis, inquit, non videtis Angelos? Simulque Angelum suum Custodem compellans, aliquandiu ita cum eo locutus, quasi cum oculis aspiceret, a quo sibi deinde nuntiatum narravit, se per purgatorii quidem loca transiturum, sed celerime evoluturum.

Quarente autem, nescio quo, qua specie et qua forma si Angelus esset, adolescentem quemdam, qui tum aderat, indicavit, cui simillimum esse dixit. Mox etiam dulcedine quadam, mixtisque fervore ita completa est ejus anima, ut corpus ipsum, licet gravitate morbi et mortis propinquitate fractum, aliquandiu tamen insolitis motibus super lectulum quasi exiliens et gestiens ageretur, cum omnium admiratione, qui nunquam simile aliquid viderant. Simul etiam oculos retro post cervicali, cum magna quadam exultatione reflectens, ac nescio quæ, quæ a nullo percipi potuere, submirantibus, indicabat se aliquid ibi spectare, quo majorem in modum oblectaretur. Itaque quæ gaudia repente consistens, tanquam placidissimo somno consopitus, spiritum exhalavit. *Pædog. chr. t. III, p. I, c. IV, §. v. n. 14.*

Corros. — Ut hominibus sæpe ex propinquo decedit veneratio, quam e longinquo intenderet opinio, fama, quo propius ad ejus acceditur cabile, ut in luminibus accidit, deserpente; ita contra oculibus, quo familiaris cognoscuntur, majorem inesse illis dignitatem, admirabilitatemque palam est, quibus et reverentia promptior, et cultus diligentior debeat. Igitur quam Ignatio non semel se beatus ille Aigerum spectabilem videndum præbuerit exercitus, illum ego in hac etiam religionis parte admirabilem fuisse conficio. Et sane singulos per ordines veneraci, atque in illis rerum bene agendarum spem maximam colloesse accepimus, quum ardua quæque pro Dei gloria apud mortales amplificanda urgebatur. Illius etiam prudentissimum ab illorum imitatione documentum non dissimulaverim, quo eorum, qui aliis præsent, anxietatem tranquillabat. Alebat enim, ut Angeli nihil eorum omittunt, quæ pro electorum salute sibi præstanda esse intelligant; neque ideo tamen, si res minus cedat ex sententia, pace tranquillissima non fruuntur; ita Præsidibus satagendum quidem esse, verum ut res cedant, sine præcis amatæque magnis antims quietis illo detrimento. *Rit. l. III, c. IV, ex nostris ex. I.*

Eximie atque attentissime religionis vir Petrus Faber fuit, qui cum per Europam fere omnem Pontificis imperio vitis, atque hæresi bellum peregrinando circumferret, quo feliciter sibi cederent omnia, Superum opem quesitissime implorabat, ut ad oppidum urbemque accedebat, tum conceptis

rite votis, sacrisque Psalmorum carminibus Tutelarem ejus loci Angelum, Archangelumve salutabat, utque subeuntis præses ac favens adesset, quasque moliretur res, ad communis Dei gloriam promovere vellet, suaque ope juvare, haud dubia bona frugis spe precabatur. Gratam celestibus eam fuisse Religionem, non dubiis docerent experimentis; ubicumque enim ille pedem posuit, non modo alte impressa sanctimonie vestigia reliquit, verum etiam animarum lucra inde reportavit. Nusquam libentius vocati adjuvit Angeli, quam si in partem laboris ac curarum pro mortalium salute susceptarum evocentur. Ille illis optimis genis genis est; nam animorum salute, illorum supplicet Respublica. Quod etiam confirmat Hist. Soc. hunc in modum de eodem scribens, *Id. ex. VII.*

P. Petrus Faber secundam feriam semper S. Angelo Custodi dedicavit, eique se de nocte ac die jaculatoris precibus ardentissime commendabat. Idem quoties oppidum, aut pagum ingressus est, prius Archangelum, Angelosque Custodes ejus loci in auxilium vocabat. *Hist. Soc. l. III, n. 29.*

Alphonsus Rodericus, Angelorum vigiliis emulabatur, vitamque omnium illorum cultu mestri dedicat. Quoties enim velocissimè temporis fuge, viteque furto per momenta nobis sublatæ, campani eris sonitu ex rotati horologii partitione admonetur, toties ille unum ex viginti quatuor, quos sibi Angelos in patronos delegerat, apposito sacro carmine consulabat. Mira dicti res; vigilabat noctu pius, excitabatque singulas ad horarum significationes alumnorum suum, ut illud faceret officium salutacionis. Salve igitur unus omnium mortalium, quos legerim, omnium non modo vigilarum, sed horarum vir, ac proinde immortalitate dignissimus! *Rit. l. III, c. IV, ex nostris ex. v.*

P. Baltasar Alvarez omnes quidem Angelos religiose admodum venerari, sed quatuor singulari cultu didicerat. Gabrielem divinæ illius alque incomparabilis Dei adversus homines benevolentie ad Virginem olim legatum. Tum illum, qui Christo in horto adeo graviter anxio, et ad præces tertio incumbenti Summi Patris mandata detulit; et victoria per eam pugnam paulo post referendæ amplitudinem aptissimis ad consolandum verbis explicavit. Tertio illum, cui nostrorum sacrificiorum quædam est mandata provincia, ut illa juxta precantium vota

Deo offerat. Postremo Tutelarem ac patronum suum; et quum Collegia, aut Provinciam regeret suorum omnium subditorum illis protectum commendabat, ut eos, et sibi faciles, et in virtutum exercitatione strenuos validosque præstarent. Duos illos primos sua satis munera commendant, ut pro omni ratione, illorum sit amplitudo. *Ibid. ex. VIII.*

De Josepho Arriaga et Francisco Abbato, sive litterarum ac sapientiæ, sive demissionis ac laboriosa modestie laude quis præcellat Angelorum familiaritatem obsequiis cultuque diligenti posse promereri videtur. Arriaga mirum quanta pietate Custodem coleret suum, eique sapientiæ, qua erat instructus, commendaret. Abbatibus item, licet nulla litteratura, idem facere non omittit. Utrumque familiaria cum Angelis miscuisse colloquia memoria proditum est. Et Abbatibus quidem, cui etiam presentis adfuisse diebatur, adeo libera simplicitate hoc præ se ferbat, ut quum solitudinem captalet, secederetque ab arbitris, interrogatus quo se repereret, ad colloquendum Angelis responderet. Neque id quidem mirum erit, servos cum simplicitas sermonem habere, quibuscum Dominus ipse sermociaturum se pronuntiavit. *Id. ex. IX.*

Franciscus Xaverius, ubi Guam attingit, antequam pro Dei gloria laborare inciperet, Deum prius, et Archangelum India præsidem invocavit, ac tunc primum Episcopum adiit. *Vita l. II, c. II.*

Joannes Berckmannus, Societatis scholasticus, assueverat eorum, qui obviam sibi fiebant, Angelos Custodes salutare. *Vita p. I, 31.*

SIMILITUDINES.

Sicut regnum, aut civitas obsessa a numero exercitu, et intus plena conspirationibus, factionibusque contra personam Regis, nec nisi ac debilibus saucisque, ac paucissimis militibus defensa conservari non posset, nisi abunde subsidium acquireret; ita nec anima ab innumeris hostibus exterius impugnata, et intus a propriis passionibus infestata prevalere non poterit, nisi Angelorum præsidio a Deo submisso. *ALBERTIN. c. IX de S. Ang. Cust.*

Sicut in aula Principum necessarii sunt Oeconomi, qui inferioribus servis, eorumque necessitatibus prospiciant, nec tamen ex si-

mili servitute detrimentum honoris patiuntur; ita, et hominibus, eorumque necessitatibus oportebat per Angelorum sollicitudinem provideri, idque illi potissime faciunt, quia sciant, hæc ratione se debitum Supremo Regi Deo cultum, obedientiamque exhibere, nec quicquam inde de suo honore et auctoritate decedere. *Id. c. X.*

Sicut pro defensione urbium muri sunt necessarii, qui in circuitu undequaque hostium insultus areant; sic ad custodiam hominis Angelorum presentia et auxilium est necessarium, utpote per quos fortius, quam ullo muro hostium infernalium conatus eludantur. *S. BASILIUS in Psal. XXXIII.*

UTILITAS. — Sicut Angelus terruit asinum Balaam, ne dominum suum vellet ad nefariam maledictionem; ita Angeli corripunt suos clientes, ne ad Deum per peccata maledicendum procedant. *FABRI, conc. IV, in fest. S. Mich. III. F.*

Sicut Angelus tenuit manum Abraham, ne ferret et immolaret filium; sic Angeli tenent dexteram Dei, ne perdat eorum clientes. *Id. conc. III, lit. B.*

Sicut laocerta, Sania nomine, si videat serpente homini dormienti insidiantem, involat in faciem hominis, et vellicando excitat, ut a periculo sibi caveat; ita Angelus Custos cornes hominem in peccato stertentem, interni hortatibus excitat, ut a serpentis infernalis insidiis sibi caveat. *Id. conc. III, lit. D.*

Sicut mater abscondit cultum, ne infans cum arripens seipsum ledat; sic Angeli sæpe occasiones peccati subtrahunt, ne eorum clientes sibi ipsis noceant. *Id. lit. E.*

Sicut si solis radii in concavum et mundum speculum inclidunt, isque stupa applicetur, protinus ignem concipiet; ita cum amoris divini radii in Angelos velut specula purissima vibrentur, mox animas nostras ejusdem amoris igne accendunt, si per fiduciam et amorem eiusdem jungantur. *BEYER. text. VI in Festa S. Mich.*

Sicut vitrea vasa mollihus integumentis includuntur, ne ad duriora corpora allidantur et frangantur; ita vasa misericordie Deus Angelica protectione septi, ne per peccatum aut violentiam demonum perdantur. *Idem.*

Sicut hominibus per viam non tutam ambulantiis saluberrime ductores adjunguntur; ita et civis homini, quando viator est, merito SS. Angeli velut ductores fidelissimi

et potentissimi sociantur, ut per eosdem a latronum infernalium insidiis protegatur. S. Th. p. 1, q. cxlii, n. 4.

CULTUS. — Sicut discipulus omnem suo pedagogo reverentiam exhibet, nec insolenter se gerere audeat presente illo; ita cum Angeli velut pedagogi dati sint homini, omnem illis oportet ob hoc reverentiam et cultum exhiberi. FAB. conc. iii in *Fest. S. Mich.* lit. I.

Sicut apes, utpote castissima animalcula, que ex concubitu non gignuntur, oderunt venereos; ita Angeli, quia sicut carnis, ita et Veneris sunt expertes, obscenos oderunt, castos vero amant, et protegunt. Id. conc. iv, lit. I.

Sicut fumus apes fugat, et foedus odor columbas expellit; sic Angelum vitæ nostræ Custodem abigit multa lacrymarum aspergine dignam ac graveolens peccatum. S. BASIL. hom. XLV, in *Psalm. xxxv.*

Sicut ingratus maritus iudicatus fuisse Tobias junior, si comitem suum Raphaelem non quotidie salutasset, honorasset, et familiariter cum eo egisset; ita ingratus quoque merito censendi sunt, qui, cum eadem a S. Custode suo beneficia accipiant, vix semel in die eumdem salutant et honorant, multo minus vero illam ad eum fiduciam ostendunt. FAB. in *Festo S. Mich.* conc. v.

MOTIVA.

CULTUS ANGELICI. — Quia sunt *Aulici Dei*; si ergo aulicos hujus mundi propter majorem propinquitatem et familiaritatem cum Regibus et Principibus terrenis tanti æstimamus et honoramus; quanto magis Angelos propter summam familiaritatem et propinquitatem cum Rege Regum et Domino Dominantium summe æstimare et honorare par est?

Quia sunt *Pedagogi* nostri ab ipso Deo nobis propiti; si ergo illi Principum magno honore et amore prosecuntur moderatores suos, quia sic parentem suum velle sciunt, quidni parem honorem et amorem exhibeamus Angelis, velut moderatores a Deo constituti, non in profana, sed celesti sapientia nos instrumentibus?

Quia sunt *Custodes* nostri; si ergo tantopere fovetur salvaguardia, seu militas pro præsidio dati; quanto magis fovendi et

amandi erunt illi præsidarii, qui nos ab ipso demone et inheritu æterno custodiunt?

Quia sunt *Comites et Ductores* nostri; si ergo jucundus comes est vehiculum vite, si fido et perito ductore nihil gratius est viatori iter periculosum peragenti; quanto per nos gratulor debemus nobis, dum tam fidos, jucundos, et peritos ductores nactos nos esse conspicimus?

Quia sunt *Amici* nostri fidelissimi, summeque nos diligentes; si ergo, juxta Stracidis testimonium, amico fidei nulla est comparatio, et qui illum invenit, invenit thesaurum bonum, medicamentum vite et immortalitatis; quanto magis de talibus amicis gratulandum, illique omni obsequio demerendi sunt?

Quia sunt *Cohæredes* nostri; si ergo olim jucundissime illis convieturi, et communi felicitate gavisuri sumus; quidni, et nunc istam familiaritatem cum illis inchoemus, et jucunde convivere studeamus?

Quia Angeli in morte soli *propemodum adstant et defendunt*. Nam experientia quotidiana nos docet, quod, dum morti appropinquamus, amici ut plurimum a nobis recedant; etenim filii nihil nisi hereditatem cogitant; uxor de dote sua assicuranda laborat; parentes de temporalium bonorum dispositione nos urgere tunc solent; medici totam curam suam in corporis salute procuranda collocatam habent; at vero quis est, qui de anime sue salute, de sacramentis conferendis, de suggerendis salutaribus monitis et cogitationibus bonis inspirandis sollicitus existat? Is est solus Angelus, hic enim sese in defensionem adversus demonem armat; is facit, ut infirmus ad confessionem anhelet; is parochos vel alios religiosos ad eum visitandum acriter monet, is demum ipsemet de procurandis ad æternam salutem remediis sollicitus cogitat. MAXS. disc. ix, n. 4.

In Annalibus Cisterciensibus legitur, quod ejusdem Ordinis sacerdos quidam novitius sui tempore, quod ingenti cum fervore transegerat, cum jamjam moriturus esset, hæc duobus ejusdem monasterii et ordinis frerit visio exhibita: Cohortes namque Angelicæ e celo descendentes Ecclesiam ingredi, ibidemque ab illis officium defunctorum celebrari et viderunt, et audierunt. Animam solemniter officio Deo commendabant, et divini præconia laudis usque ad cælum sonoris vocibus extollabant. Insuper iidem monachii signum ad conventum pro assistentia

moribundi congregandum, dari solitum, sonare audierunt. Unde clare liquet, quam sint Angeli in illo articulo pro nobis solliciti, ut nos in eo momento orationibus et intercessionibus suis adjuvent, multosque alios fideles ad idem faciendum promoveant. Ann. Cisterc. an. 1133, ar. 3, c. lxx.

Sed in vita S. Philippi Neri, cujus magnus ille Dei servus P. Camillus de Lellis, filius spiritualis, nonnisi religionis Clericorum infirmis ministrantium primus fundator existit, legitur, quod die quadam, ut nonnullos dictorum Patrum in hoc sancto charitatis exercitio perseverare faceret, isdem dixerit, se Angelos vidisse, qui duobus illius instituti Patribus morientium animam recommendantibus, verba suggerebant, quibus infirmos alloquerentur. Vit. l. I, c. vii, n. 9.

Quia *speciebus illuminant*; ad quod probandum S. Bonaventura illum c. x Apoc. textum adducit: *Accipe librum de manu Angel.* et dicit: Quid hoc est, nisi per eum instrui et doceri? Si omnes homines, ut philosophus ait, scire desiderant, (nec scire possumus nisi doceamus) quantum illos amare debemus, a quibus continue non in vanis, sed salutiferis edocemur? Quis adeo malus esset, qui, si cæcus esset, illum non amaret, qui sibi lumen redderet? Angelicus Doctor super illa verba: *Quis revolvat nobis lapidem?* scribens, citat S. Remigium dicentem: Significat autem revolutio lapidis resurrectionem sacramentorum, que littera legis tegebantur, lex namque in lapide scripta fuit, et ideo per lapidem signatur. S. BONAV. ser. i de Angel.

Quia *sedulo ministrant*; quod beneficium Josephus Mansi sic elucidat: Si Rex aliquis, vel magnus alius mundi hujus Monarcha in personato servi habitu nobis se in via comitem jungeret, nobisque serviret, quis ejus respectus futurus esset? Vel quam ei reverentiam et gratitudinem exhibitori essemus? Aut quenam consilii, ne dum nutibus ejus, obedientia a nobis sperari posset? Utique nulla, vel admodum exigua? Jam vero ex fide nobis certum est, quod Angeli, qui veri sunt Reges celestis Paradisi (fecisti nos Deo nostro Regnum, et regnabimus), nos custodiant, nobis tamquam servi ministrent, nosque instruant, sed in habitu non solum personato, sed nec unquam a nobis viso, absit tamen, ut propterea illos despiciamus, aut servitia, aut obsequia nobis ab eisdem exhibita contemnamus. Ex dispensatione divina, inquit S. Bonaventura, sunt nobis pre-

sententes, et ideo est ministerium ipsorum continentium. Optime regius Propheta novit, quam illis reverentiam deberet, ideo ut se ad debitam illis exhibendam reverentiam excitaret, hæc semetipsum verbis monuit: *In conspectu Angelorum pallium tibi*; circa qua verba reflectens S. Hilarius ita scribit: Scit se sub specula Angelorum omnem vitam, moresque agere, et ubique hæc divinorum mysteriorum auxilia fidelibus cunctis assistere. MANSI disc. xiii, n. 15.

S. Bernardus ejusdem Psalmiste verba: « Ut custodiant te in omnibus vis tuis » glossando dicit: Quantum tibi debet hoc verbum inferre reverentiam, afferre devotionem, conferre fiduciam; reverentiam pro presentia, devotionem pro benevolentia, fiduciam pro custodia. Cautè ambula, ut videlicet, cui adsunt Angeli, sicut eis mandatum est, in omnibus vis tuis, in quovis diversorio, in quovis angulo, Angelo tuo reverentiam habeas; tu ne audeas illo presente quod vidente me non auderes. An presentem esse dubitas, quem non vides? Nos enim non solum Angelos adeo de nobis benemeritos benefactores nostros, offendimus, sed etiam ipsammet divinam et supremam Altissimi majestatem, que in vultu et facie ipsorum immediate respicendit, « siquidem Angeli semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est » offendimus. Quod absit, ut faciamus. Neque enim Angeli ex alio motivo nobis sunt venerandi, quam quia imaginem Dei sibi inferant, imo ipsammet in se Deum circumferunt. S. BEAT. ser. xii in *Psalm. xx.*

Quia *plurima alia beneficia conferunt*; uti citatus auctor sequenti discursu declarat: Si aliquis nobis per quinquaginta vel sexaginta annis servisset in mari, inter syrtis et scopulorum, inter procellas et tempestates, inter naufragia et alia similia; si custodisset ab innumeris maritimis monstribus, piratis, Turcis, etc. illas nos conservando et incolumes; si præterea nos qualibet hora, per tot annos, eripuisse a morte, insuper thesauros, sæptra, et regna lucrari nos fecisset, quam mercedem daremus ei? Aut quid dignum poterit esse beneficiis istis? Talia autem sunt bona infinita, que nobis in hujus vite procelloso mari præstantur ab hisce celestibus nuntiis; hæc namque magnam ete. qui nos post laboriosam hæc navigationem æternaliter cum Deo regnatorum ad beatam Paradisi littora feliciter perducunt; quod si autem hæc nobis assistentiam et servi-

tutem gratuito, et sine ullo ipsorum interesse aut lucro prestitissent, quanto amplius hæc nostra erga ipsos obligatio adaugeretur? Talis autem est custodia et ministerium Angelicum, quod nequaquam ad aliquod a nobis tanquam servis suis stipendium recipiendum ordinatur, sed potius hæc spectant tantum, ut nobis beneficiant, nosque omnibus natura, fortuna et gratiæ bonis compleant; sunt enim ipsi in eo statu, in quo nostro stipendio nequaquam indigent. Bonorum nostrorum non eget, et Angelus qui eruit me de cunctis malis, inquit S. Patriarcha Jacob, quando se in ultima, et decrepita etate ipsorum ope tot infortunatos ipsi occurrentes eventus feliciter evasisse deprehendit. Gen. iv, 46.

Quod si vero homo aliqua repararetur adeo ingratius, qui beneficia a suo benefactoris recepta nequaquam agnosceret, imo cogitationibus suis ad illa sese nunquam reflecteret, quam atrocibus penis talis maledicti mereretur? Et tamen quot reparantur ab imo fideles, que in totius vite suæ decursu Angelorum custodum ne vel semel quidem recordantur, multo minus aliquod illis gratulationis donativum exhibent! Ibid. disc. xvi, n. 3.

MEDIA.

AD EORUM AMOREM CONCILIANDUM. — *Oratio crebra*; nam, ut S. Chrysostomus sapienter dixit: Cætera illorum omnia, et nostra, at natura, victus, sapientia, et quidquid dixerit quispiam, longi intervallo inter se distant, precationis autem officium commune est hominibus cum Angelis. Hæc te Angelis jungit, hæc brevi sane illorum Republicæ, illorum vitæ, vivendi que rationi, dignitati, nobilitati, sapientiæ, intelligentiæ adiungitur, qui omnem sibi vitam in precibus ponendam putabit. S. CHRYS. orat. II de Precat.

Animum concordia; uti S. Bernardus indicat dicens: Sobrietas, castitas, paupertas voluntaria, crebri in cœlum gemitus, et orationes cum lacrymis, et cordis intentiones; attamen super hæc omnia unitatem et pacem a nobis exigit Angeli pacis. Quidni enim maxime delectentur his, quæ formam quamdam suæ civitatis representant in nobis, ut mirentur Jerusalem novam in terra? Et paulo post: Quomodo civitatis illius participatio est in idipsum, sic et nos id ipsum

sentiamus, id ipsum dicamus omnes, et non sint in nobis schismata; nihil vero æque offendit, et ad indignationem provocat eos, quomodo dissensiones. S. BEN. ser. I de S. Mich.

Humilitas, de qua sic idem Bernardus loquitur: Quid est, quod sola ab Angelis commendari videtur humilitas, nec tamen sola a pastoribus invenitur? Forte specialius commendat Angelis humilitatem, quia rutilibus cæteris per superbiam, ipse in humilitate stetit. S. Michael, qui supremus est cœlestis militie Princeps, templum quoddam in monte Gargano in Sanctorum Angelorum honorem dedicari et consecrari voluit; qua autem ratione ad factum sit, velim audire: In Monte Gargano venerabilis memoria S. Michaelis Archangeli, ubi ipsius nomini consecrata habetur Ecclesia, vili facta schemate, sed cœlesti prædita virtute. Idem ser. IV, de Nativ.

Chrysostomus tabernaculum, in quod S. Abraham Patriarcha tres Angelos hospitio suscepit, hæc verbis considerat: Non auro tectum livit, sed apud quercum illam tabernaculum figens, foliorum umbra contentus erat, et tam splendidum ipsi erat diversorium, ut nec Angelos apud ipsum manere puderet, non enim querebant domus splendorem, sed animæ puritatem; sciebat etiam, quantum Angelis modestia et humilitas placeret, quam insuper deinceps a Creatore suo in ejus in terram descensu didicerunt. Jacob Angelos vidit in scala illa ascendentes et descendentes; et vere ita est, nam miseris humilitati, et vilitati nostre Angeli compatiendo condescendunt. S. CHRYS. apud MASSI disc. XIV, num. 8.

Labor solibus; novimus enim oblectari Angelos labore, quia in continuo motu versantur. Ubi S. Bernardus ait: Agnoscat homines, quia qui in labore hominum non sunt, visitari ab Angelis non merentur, agnoscat, quam placeat supernis civibus labor. Quæ verba melius Doctor scripsit, dum illos pastoribus, agriculis et laboratoribus, non vero his, qui Hierosolymis otio et deliciis vacabant, apparuisse consideravit. Idem quoque S. Doctor Angelos in scala Jacob in continuo motu versari conspicens, vidit Angelos ascendentes et descendentes, nullum quiescentem. Eandem quoque doctrinam tradit Doctor Seraphicus, cuius hæc sunt verba: Simus obedientes, in divinis operibus laborantes, si Angelos volumus

habere assistentes, nam non laborantibus, non obedientibus, sed voluptatibus et deliciis vacantibus resistunt Angeli. S. BEN. ser. III de Nativ.

Patientia generosa; nam ut recte Laurentius Justinianus advertit, nunquam Angeli lassantur ab opere salutis nostræ, et a profectum nostrorum studio nunquam deficiunt, potissime si prospiciunt nos Deum diligere, devotioni insistere, sectari virtutes, spiritualiter conversari, mundum spernere, æquamiter adversa tolerare, terrena valere, et desideraro cœlestia. S. LAUL. JUST. I. de Obed. c. VII.

In sacris Canticis legitur: «Vinea mea coram me est. Mille tui pacifici, et ducenti his, qui custodiant fructus ejus. CANT. VIII, 12.

Gratitudo; nam Angelis specialiter eam deberi, S. Ambrosius sic ostendit: Canis viator et comes Angeli est, quem Raphael non otiose sibi et Tobie filio adiungendum putavit, mure specia bestia Sanctus Raphael, Tobias juvenis, quem tremendum receperat, ad relationem gratiæ erudiebat affectum, quis enim non erubescat, gratiam bene de se merentibus non referre, cum videat etiam bestias referre crimen ingrati? Ab hæc igitur sanctus ille juvenis ad gratitudinem Angulo benefactori suo maximo exhibendam magis magisque extimulatus fuit; unde cuncta ab Angulo recepta beneficia sigillatim patri suo recensendo dixit: «Quam mercedem dabimus ei? Aut quid dignum poterit esse beneficis ejus? S. AMBR. apud MASSI disc. XVI, n. 2.

Tmor, ob presentiam; uti sanctus quidam abbas indicavit, qui dum interrogaretur de honore et reverentia, quam Angulo suo custodi deberebat, respondit, quod Angelus veneratur, memor verborum illorum: «Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ne commovear»: Timeo ergo eum, ut custodiendum vias meas, et quotidie ascendente ad Deum, et insipientem ut actus meos et verba. Quod si nos sciremus quemdam Regis inimicum amicum et familiarem nobis adesse, qui cuncta verba, gressus et actus nostros consideraret, ut quicquid agimus, Domino suo referre possent, quam futuri essemus in verbis circumspecti, quantum studeamus ad ejus nobis benevolentiam conciliandam; omne illi ex parte nostra exhibendo obsequium et reverentiam? Tobias junior Ange-

lum Raphaelem magna reverentia semper prosequeretur, fameli simul cum ipso in peregrini sui viatoris habitu iter ageret; id nuncque ex verbis illis: «Domine, invadit me!» clare deducitur. Et quidem Domini titulum ei attribuit, dum cum ignoraret, quis esset; at vero postquam sese illi et parentibus ejus, quis esset manifestavit, ipse, et pater ejus trementes ceciderunt super terram in faciem suam; enim vero si Angelus nobis visibiliter appareret, quantum ei delaturi essemus honorum? Jam vero fides nostra nos docet, ipsos semper nobis presentes esse propter custodiam, quam nobis exhibent, ac proinde non minus eos revereri debemus, quam si visibiliter nobiscum consortium haberent. VII. PP. I. V. c. XLIV.

Puritas mentis et corporis; cum enim ipsi sint purissimi spiritus, et nihil æque amorem conciliet ac morum similitudo, merito in præ cæteris amari ac foveri ab Angelis creduntur, quos puritate hæc geminata sibi similiores esse conspexerunt.

Amor ardens Dei; cum enim illi eandem Deum ardentissime diligant, et a nobis etiam similiter diligi desiderent, nulla profecto ratione efficacius eos nobis demereri, atque eorum amorem conciliare possumus, quam si per amorem cum Deo, velut uni tertio conjungamur, ut eadem opera etiam cum iisdem conjungamur. Hinc cum Tobias peteret, quid pro obsequiis ac beneficiis præstitis rependere deberet, non aliud audivit, quam hæc verba: Benedicite Deum cœli, et eorum omnibus viventibus confitemini ei. Tob. XVIII, 6.

Fidelia singularis; si enim Christus olim S. Gertrudi fassus est, per similem fiduciam de ipsius in nos charitate et promptitudine ad benefaciendum, cor sibi transverberari, quidni idem etiam de SS. Angelis sentiamus?

Familiaritas crebra; sic enim S. Bernardus suavitatis dicens: Habetote familiares Angelos, fratres mei, et frequentate eos sedula cogitatione, et devota oratione, quia semper nobis adsunt ad custodiam et consolationem. Et paulo post subjungit: Si ergo tam necessariam habemus familiaritatem dignationis Angelicæ, cavenda nobis eorum offensæ, et in his maxime exercendum, quibus eos novimus delectari. S. BEN. ser. I de Ang.

ASCETICA.

Plura sunt quæ de Angelis Asceta bene nosse debet; et primo quidem, ut, quemadmodum patet, hanc Angelorum custodiam inter primos favores et beneficia sibi collata numeret, gratissimoque animo agnoscat. Quem in finem proderit sequentem S. Bernardi admonitionem bene ponderare: Angelis suis mandavit de te, Mira dignatio, et vere magna dilectio charitatis. Quis enim, quibus, de quo, quid mandavit, studiosè consideremus, fratres, diligenter commendemus memoriæ hoc tam grande mandatum. Quis enim mandavit? Cujus sunt Angeli? Cujus mandato obtemperant? Cujus obediunt voluntati? Nempe Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. Nec cunctantur, quin etiam in manibus tollant te. Summa ergo Majestas mandavit Angelis, et Angelis suis mandavit de te, illis utique sublimibus, tam beatis, et tam proxime sibi coherentibus, et vere domesticis mandavit. Tu quis es? Quid est homo, quod memor es ejus? Aut filius hominis, quoniam reputas eum? Quasi vero non sit homo putredo, et filius hominis vermis? Sed quid, putas, mandavit de te? Ut custodiant te. S. BERN. in *Præb.* Qui habitat.

Nosse debet solidum modum colendi et amandi SS. Angelos, qui quidem in tribus capitibus a S. Bernardo iterum assignatis consistere videtur, dum ait: Quantum tibi debet hoc verbum inferre reverentiam, afferre devotionem, conferre fiduciam! Reverentiam pro presentia, devotionem pro benevolentia, fiduciam pro custodia. *Reverentia* itaque consistit in hoc, ut non audeamus illis presentibus, quod alio homine presente facere non audeamus, sicque dicemus cum Esther: Vidi te, Domine, quasi Angelum Dei, et conturbatum est cor meum pro timore gloriæ tuæ. Valde enim mirabilis es, Domine, et faciès tuâ plena est gratiarum. *Devotio* consistit in prompta voluntate varios honores illis deferendi, obsequendi omnibus eorum consiliis, sicut illi habent promptissimam voluntatem nostrâ commoda et salutem promovendi. *Fiducia* denique consistit in assiduo recurso ad opem eorum, ita ut quemadmodum D. Bernardus monet, quoties gravissima cernitur urgere tentatio, aut tribulatio vehem-

ens imminere, invocemus custodes nostros, adjuutores nostros, in opportunitatibus, in tribulatione, in clamemus eos et dicamus: Domine, salva nos, perimus. Et hoc tanto audacius faciamus, quanto clarius nobis constat, quod fideles, prudentes et potentes sint.

Nosse debet, quomodo in agendo cum proximo, quantum fieri potest, Angelos imitari debeamus, quemadmodum S. Igotius a suis operariis requisivit. Consistit autem hæc imitatio in tribus potissimum capitibus. 1. Ut, sicut ipsi nobis purissime propter Deum inserviunt, atque adeo nullum respectum personarum faciunt, sed cuius etiam vilissimæ homini tam libenter inserviunt, ac pluribus, iisque præstantissimæ operam suam impendant, nihil interea de sanctitate suâ, ac familiaritate cum Deo remittentes; ita idem quoque Asceta faciat, aliosque ut faciant doceat et hortetur. 2. Ut, sicut illi omnem conatum et diligentiam adhibent in nostra salutis progredanda, ut suo modo illud Davidis dictum usurpare possint: Totis viribus preparavi impensas domus Domini, non enim homini preparatur habitatio, sed Deo. I. PARAL. XXIX, 2.

Ita similis cura ab Asceta salutis alienæ studioso athibeatur. 3. Ut, sicut illi, quocumque eventu secuto, in suavissima Dei voluntate conquiescant; ita idipsum etiam imitari Asceta studeat, memineritque ipsum etiam Deum non semper optatum operum suorum successum sortiri.

In primis nosse debet, quibus dentur Angeli? Ad quam questionem S. Augustinus sic respondet: Unaquæque res visibilis in hoc mundo habet Angelicam potestatem sibi prepositam. S. AUG. in l. 83 *Quest.*

Et forte id ipsum S. Bernardus ex eodem quoque fundamento asseruit, licet is non nihil universalius, assertionem videlicet suam ad animalia quævis minutissima extendendo, loquatur, et Damasceni auctoritatem alleget, sic enim scribit: Non solum hominibus dantur Angeli ad custodiam, sed Damascenus, in sua prima parte cap. x, dicit, quod muscæ, et pulcæ, et formicæ, et omnes creature habent unum Angelum secundum species suas.

Nosse debet, a quo tempore homines habeant custodes Angelos: Pro quo dubio S. Thomas citat Origenem, qui aliquos in ea opinione esse refert, quod Angeli nobis a tempore collati baptismi assignati fuerint; alios autem existimare deputatos nobis esse

a die nativitat. Estque hæc opinio a S. Hieronymo approbata, et rationabiliter, inquit Doctor Angelicus. Beneficia enim, quæ dantur homini divinitus, ex eo, quod est Christianus, incipiunt a tempore baptismi, sicut percipio Eucharistiæ, et alia; at ea, quæ providentur homini a Deo, in quantum habet naturam rationalem, ei exhibentur, ex quo nascendo talem naturam accipit; et tale beneficium est custodia Angelorum. Uterius idem sanctus Doctor ait, quod quoadusque homo est in utero materno, pars est matris, sicut fructus est pars arboris, ac proinde spectet ad Angelum tutelarem illum, custodire etiam fructum ventris sui, donec ab ea separatur. S. THOM. p. 1, qu. CXXX, a. 5.

Nosse debet, cur Angeli tot mala interdum infligant hominibus; de quo sic dicitur Mansi: Advertendum est, quod sponsa per quam anima a Deo electa denotatur, lamentetur dicens: «Invenerunt me custodes, qui circumvenit civitatem, percusserunt me, et vulneraverunt me, tulerunt pallium meum mihi custodes minorum. MANSI disc. VI, n. 11.

Quod si enim sponsa symbolum est animæ a Deo singulariter dilectæ, qua ratione tot ei ærumæ accidunt? Ubi est custodia Angelica, quæ ipsam defendit? Imo potius ipsimet Angeli esse videntur illi, qui adeo indignis modis eam tractant. Respondet igitur: Modus quidem ille tractandi, quo sponsa excepta fuit, oculis nostris displicere videtur, non tamen displicens, aut adversus esse videtur in conspectu Dei, imo nec in oculis ipsarummet animarum, quæ adeo indigne tractantur. Siquidem quo magis anima aliqua a Deo diligitur, nec non quo ardentius Deum diligit, tanto magis pro ipso pati desiderat. Pena interrogetur, si quis veraciter amet; ideoque bonis terrenis spoliari, tormenta ut injurias pro dilecto pati, vitam denique ipsam aut sanguinem pro Christo fundere, optima sunt delicia, quæ ardentem Deum amans anima posset optare. Cent. v, 7.

Nosse debet effectus custodiæ Angelicæ, quos breviter sic enumerat Abulensis: Primus effectus est ad bonum inducere; secundus, retrahere a malis; tertius, tollere impedimenta profectus spiritualis; quartus, liberare ab exterioribus periculis; nam quicumque potest incidere in mille pericula, nisi liberetur. ABULENS. in c. LXVIII *Math.* qu. LXIII.

S. Laurentius Justinianus de iisdem sic

loquitur: Nos instruunt in dubiis, sustentant in adversis, in prosperis humilant, orationes perferunt, reportant gratiam, cumulant merita, et erga nos infatigabiliter ministeria sua exercent. S. LAUR. JUST. ser. de *Sanct. Mich.*

Nosse debet, quomodo deserant; id quod iterum declarat Abulensis, nimirum in quantum ei aliquem custodiae suæ effectum, quem alias eidem ministrare solet, subtrahit, per quem alias ab hac vel illa tribulatione evadere potuisset; vel etiam ideo illam deserere dicitur, quia progressus spiritualis obstacula, aliaque ad lapsum irritantia offensiva e medio non auferit. Et quia nemo unquam fuit, quem Deus secundum altam providentiam suam non permittat incidere in aliquos defectus penæ vel culpæ, nemo est de custodiis, quem interdum Angeli non deserant; quomodo autem derelictio ista intelligenda sit, immediate post exponit, dum ait, id fieri: Non impendendo aliquod auxilium, quod impendere poterant. Similem quoque explicationem S. Thomas tradit, dum ait: Numquam totaliter dimittit; sed ad aliquid, propterea sicut non impedit, quin subdatur alicui tribulationi, vel etiam, quin cadat in peccatum, secundum ordinem divinarum judiciorum. ABULENS. apud MANSI disc. x, n. 5.

Nosse debet, cur Angeli gaudeant magis super uno peccatore penitentiam agente, quam super justis? Id quod S. Bonaventura indicat, dicens: Gaudent Angeli de penitentia hominis peccatoris, quia destruitur culpa, restituitur justitia, confutatur demonum superbia, efficacis efficitur Angelorum custodia, reparatur Ecclesia, placatur ira divina, et restauratur Jerusalem superna. S. BONAV. in *Luc.*

Nosse debet, quomodo Angeli Deum assiduo aspiciant, et tamen nobis ministrare possint? Ad quod dubium respondet in primis S. Anselmus dicens: Mittuntur, et assistant, quia etsi circumscriptus sit Angelicus spiritus, summus tamen spiritus, qui Deus est, circumscriptus non est; Angeli itaque et missi ante ipsum sunt, quia quolibet missi veniant intra ipsum currunt. S. ANSELM. in cap. 1 ad *Hebr.*

Deinde etiam S. Thomas: Angelus etsi interdum derelinquit hominem loco, non tamen derelinquit eum quoad effectum custodiae, quia etiam cum est in celo cognoscit, quid circa hominem agatur, nec indiget

mora temporis quoad motum localem, sed statim potest adesse. S. THOM. p. 1, qu. cxiii, a. 6.

Rationem vero huius velocitatis Abulensis in his verbis tradit: Cum non sit corpus, neque corpori alligatus, non movetur per continuum, ideo neque per tempus, sed transitu subito fit ejus de celo in terram.

Nosse debet, quæ gratitudo debeatur Angelis, ea videlicet, quam S. Raphael a Tobia utroque petiit, dicens: « Benedicite Deum cœli, et coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam. » *Tob. cap. xii, 6.*

Nimirum pro exhibitis beneficiis et servitiis præstitis Angeli nihil aliud a nobis, gratitudinis et recognitionis loco, deposcunt, quam ut Deo laudes, gratias et benedictiones, mille titulis aliunde debitas, referamus, in ejusque sancto timore perpetuo vivamus.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: « Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis: » Ps. cxvi, 11.

Potest ostendi, quantum beneficium sit Angelica custodia, ideoque dividi concio in duas partes, in quarum prima probetur, cuique homini suum Angelum custodem attributum esse, ex S. Scriptura, consensu Doctorum, ratione, historis, uti in Fabro cone. 4 in festo S. Michaelis videre est. In secunda parte ostendatur beneficii magnitudo, per discussionem circumstantiarum, quis, quibus, quid, de quo mandarit, ad modum, quem § 9, n. 1 ex S. Bernardo ostendi. Claudatur demum concio cum affectuosa apostrophe ad Deum, gratias agendo pro tanto beneficio, promittendoque quod velimus audire vocem ejus, etc. Cum alia dein apostrophe ad ipsos SS. Angelos Custodes, rogando, ut nos suscipiant demum in tutelam, illuminent, dirigant, corrigant, et demum ad optatum patriam pervadant, ubi pro nostris et illorum beneficiis Deum eum ipsis perpetuo laudemus, et benedicamus.

Ex occasione thematis: « Ecce ego mittam angelum meum, qui præcedat te, et introducat in locum, quem præparavi; observa eum, et audi vocem ejus. » *Exon. xxiii, 20.* Dicatur quod, sicut parentum prudentiorum prima cura est, ut bonos prædicatorum vel moderatores filiis suis constituent; ita et

Deus idem fecerit, uti S. Chrysostomus in his verbis indicavit: Angelum habet unusquisque credentium; si ergo Angelum habemus, sobrii simus, tamquam si pedagogi quidam nobis adessent. S. CHRYS. hom. iii in *Epist. ad Coloss.*

Itaque in prima parte ostendatur, quam præclare officio hoc sint defuncti, idque ex conditionibus ad pedagogos requisitis, quarum prima est, ut ament orientem, et libenter in tutelam suscipiant; hoc enim S. Raphaelis splendor, et vestis snocinata indicat, quorum ille quidem charitatem, hæc autem promptitudinem ad curam nostram suscipiendam indicat; hinc illud Isaie in illis impletur: Quam mittam? Ecce ego, mitte me. *Isa. vi, 9.*

Secunda conditio est, ut instruat in virtute, scientia, moribus, quod faciunt Angeli per occultas inspirationes ad fructum in triplici hoc fine obtinendum. Tertia est, ut a malis corporalibus et spiritualibus custodiant, quod ipsos facere, abunde ex historia Tobie et aliorum patet. In secunda parte ostendatur, quæ officia vicissim a cliente pedagogis debeantur, videlicet 1. *Gratitudo*, quæ uti olim Alexander Magnus fassus est, major debetur præceptorum quam parentibus, quia hi tantum esse, illi bonum esse dederunt; si autem præceptoribus pro panis annis tanta gratitudo debetur, quanta debetur Angelis, qui ab infantia usque ad finem vite hoc officio funguntur? 2. *Reverentia*, juxta illud S. Bernardi: In omni angulo Angelo tuo reverentiam habe. etc. 3. *Obedientia*, juxta illud mandatum Dei: Ecce ego mittam Angelum meum; observa, et audi vocem ejus. *Exon. xxxiii, 20.*

Alioquin enim tota cura frustrabitur, et Deus graviter punit, juxta illud: « Qui vos spernit, me spernit. » *Lev. x, 16.*

Claudatur concio gratias agendo, pro officio pedagogi tam præclare erga se exercito; petendo veniam negligentis; promittendo accuratam observantiam trium capitum ex parte nostra observandorum. Quæ de materia videri potest Fabro, cone. 5, in festo S. Mich.

Ex occasione thematis: « Nunc scio verè, quia misit Dominus Angelum suum, et eripuit me de manu Herodis. » *Act. xii, 12.*

Potest qualitas et beneficium Angelicæ Custodiæ pulchre ostendi ex S. Petri de carcere educti exemplo. Et 1. quidem demonstrari potest, quomodo adest defendendo,

consolando, offerendo preces, 2. Quomodo *refulgendo* illuminet tam corporaliter, quam spiritualiter, ut in Tobia et aliis videre est. 3. Quomodo *excitet* dormientes somnum tepiditatis. 4. Quomodo jubet *vestes assumi*, id est, removeret et vitare occasiones peccandi, ex quibus eduxit. 5. Quomodo jubet *se sequi*, imitando fervorem in servitio Dei. 6. Quomodo ducit per custodias liberando a tentationibus. 7. Et quidem per *portam ferruam*, quæ vero aperta est eis, id est, per mortem, perquam introitus in civitatem Jerusalem patet. Quæ omnia fusiùs apud Fabrum, cone. 2, in festo S. Michaelis, deducta videri possunt.

Ex occasione thematis: « Quam mercedem dabimus ei? Aut quid dignum poterit esse beneficiis ejus? » *Tob. xii, 2.*

Potest ostendi, quomodo eadem beneficia, quæ olim Tobias a S. Raphaelæ accepit, et nos a SS. Angelis Custodibus accipiamus. Ostendatur ergo 1. Quam prompte se nobis ab ipsa infantia viæ comitem obtulerit. 2. Quam potenter nos a pice immani, id est, pernicis et malis corporalibus liberarit. 3. Quomodo felix connubium cum Sara seu Domina, nempe virtute et sanctitate procuravit. 4. Quomodo demonium, ne nobis noceret, compescerit. 5. Quomodo ditescere in meritis fecerit, officiendo ut Deus daret mercedem, quam debebat. 6. Quomodo omnibus bonis nos repleverit. 7. Quomodo illuminaverit, et gaudium parentibus, id est, Deo et sue Matri fecerit. Quamque adeo merito dicamus cum Tobia: Quid dignum poterit esse beneficiis ejus? quodque ille nihil aliud potest, nisi cum S. Raphaelæ, ut benedicamus Deum bene vivendo, hæc enim est optima, Deoque gratissima laus et benedictio, quia purissima, amplissima, et longissima, juxta illud S. Augustini: Vis semper laudare Deum? Bene fac omnia, quæ facis, et semper laudasti Deum. S. AUG. in *Psalm. cxlviii.*

Hoc ergo, post brevem actionem gratiarum, promittatur S. Angelis Custodibus, et non minus accurate opere præstetur. Quæ de materia iterum Fabro, cone. 3, in festo S. Michaelis, fusiùs discurrens videri potest.

Ex occasione thematis: « Deditis mihi clypeum salutis mee. » *II Reg. xxii, 36.*

Potest Angelica custodia clypeo comparari, idque per varios usus clypeorum probari. Nam 1. sicut Laomedoniæ Amazones solebant liberos cumarum loco clypeis imponere, ut vel sic olim meminissent se ad

bellum educatos esse; ita Deus ab infantia nos clypeo huius, nimirum Angelicæ custodiæ commisit, ut et nos meminissimus militiam esse vitam hominis super terram, et ut in infantia, quo tempore maxime indigemus, hoc clypeo protecti essemus. Hinc S. Bonaventura ait: Magnæ pietatis et benignitatis est iudicium, deputare tales ministros humane fragilitati, sine quibus nullo modo esset tuta. S. BONAVENT. in *Festo S. Mich.*

2. Sicut Myrtilus milos utebatur clypeo suo in terra ad se defendendum, dum pugnat; et in mari, dum naufragium passus, illo inverso pro navi esse usus, uti notum illud distychon indicat:

Efugi geminum clypeo discrimen in uno,
Dum premerere solo, dum promoverere
(solo).

Sic Angelica custodia servat tam in tentationibus voluptatum allicientium, per terram significatis; quam adversatum terrentium et affligentium, per mare indicatis, dum scilicet nos abstinere et sustinere docent. Hinc cum S. Theophila virgo in lupanaria tracta, Sponsi celestis opem imploraret, adfuit Angelus aureo scuto instructus, cui inscriptum erat: Quis sicut Deus Christianorum? Quo eam sic protexit, ut primus illum aggredi volens exanimatus, alii excecatus, aut aliter repulsi sint. 3. Sicut olim mortui in clypeo ad sepulcrum deferebantur, juxta illud Virgilli:

Impositum clypeo referret Pallanta frequentes.

Unde et mater illa Lacena filium ad bellum mittens, oblato clypeo dixit eidem: Aut cum hoc, aut in hoc redi! Ita idem quoque Deus faciat et dicat. Ubi autem scuriorum erimus tempore mortis, quam in hoc clypeo juventes? Si enim a morte temporalis sollicite defendunt, quanto magis ab æterna tuebuntur? Id sane expertus est Lazarus portatus, et rediens ad patrem in hoc clypeo. Claudatur concio illis verbis Ecclesiæ: Sub turri presidium configimus etc. actis prius Deo gratis pro clypeo hoc submisso. Quæ de materia videri potest fusiùs discurrens Philippus Kilesius p. 1 *Nili mystici*, in festo S. Michaelis, et Henr. Engelgrave in *Panth. eod. festo.*

Ex occasione thematis: « Angelis suis mandavit de te, » *Psalm. xc, 11.*

Potest charitas Angelorum erga nos, et nostrum vicissim officium ex specie et forma, quæ plerumque apparere, et a pictoribus de-

pingi solent, demonstrari, videlicet 1. *in humana specie*; ut per hanc eorum erga nos amor probetur, cum nullus fere amor major sit, quam inter res similes. Et potest etiam hic amor ex opposito demonis odio demonstrari, utpote qui teste Pennequin p. II *Isag.* c. xxvii, in iudicio particulari fassus est, se majorem impetu ferri in perniciem animarum, quam torrens violentus per alveum fluat. Quæsitus autem a Christo, cur id faceret? respondit; Quia tu illas amas. Quidni ergo similem impetum amoris Angelis bonis ad salvandas animas concedamus? 2. *In facie juvenili*; ut indicetur vigens semper conatus et hilaritas in nostra salute procuranda, quæ proin potest exemplis confirmari. 3. *Alati*, ad indicandum promptitudinem, quæ ad nostram salutem et commoda feruntur, unde Deus apud Isaiam olim dixit; Ite, Angeli veloces, etc. Isa. xviii, 2.

In secunda parte ostendatur, quomodo nos vicissim tria officia prestare debeamus, nempe 1. *Maturam anorem*, quo nostra anima illis agglutinetur, quemadmodum anima Jonathæ cum anima Davidis unita fuerat. 2. *Constantem vigorem* et hilaritatem in eorum cultu et obsequio. 3. *Velocem fiduciam* in adversis, et *celerem obedientiam* in prosperis seu consiliis et inspirationibus bonis quas suggererint. Claudatur concio faciendo fœdus novum cum ipsis, de tribus hisce obsequiis accurate præstandis, quemadmodum ipsi sua tria officia solent præstare. Pro quibus fœdus deducendum servare possunt ea, quæ Faber, conc. vii, in festo S. Michaelis, et Franc. Albertinus, cap. x de *Angel. custodia*, afferunt.

Ex eodem themate potest pulchre deduci triplex fructus, ex missione Angelica colligendus, scilicet ut inde conjiciatur maxima Dei erga homines charitas, summa Angelorum humilitas, et excelsa hominis dignitas, quæ omnia tum ex dictis facile amplificari; tum apud *Discipulum*, serm. xxxvii, fœdus deducenda videri possunt.

Ex occasione thematicæ: « Inquire tibi aliquid quem fidelem virum, qui eat tecum. » *Thes.* v, 4.

Potest ostendi, quam fideliter et perite SS. Angeli comitis fungantur officio, idque ex conditionibus ad comitem optatum requisitis demonstrari potest nimirum: 1. Ut sit *peritus viæ*, quod vel maxime convenit Angelo, ut qui cum veritate quæsitus, non viam ad cælum norit? respondere queat;

Novi et itinera ejus (videlicet observationem mandatorum Dei) frequenter ambulavi. 2. Ut sit *benevolus et promptus*; quod itidem Angelis convenire, ostendit habitus S. Raphaelis, quando splendidus et succinctus, quibus charitas et promptitudo ad nos juvenas significatur, apparuit. 3. Ut sit *fidelis*, quam conditionem eis convenire, jam pridem docuit S. Bernardus, dum dixit: Fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt, quid trepidamus? Tantum adhaeremus eis, et in protectione Dei commorabimur. 4. Ut sit *juvendus*, quæ conditione ipsos præditos esse, tum virtus, quo pinguntur, serenitas et amabilitas indicant; tum cantus suavissimus, quo Deum laudant; tum alloquium, quo nunc termini seu Patriæ ad quam tendimus, memoriam reficiat, nunc viæ, quam ambulamus, brevitate ostendit.

ALII CONCEPTUS.

In Genesi mentio quidem fit omnium creaturarum tam visibilium quam invisibilium, qualis erat cælum empyreum, et tamen Moyses naturæ Angelicæ nullam aliam mentionem facit, nisi tantum sub nomine lucis, ut existimat S. Augustinus: *Fiat lux*, ubi novum se pro presenti proposito nostro mysterium prodit. Cur enim Angeli lucis nomine exprimitur? Quia nimirum, experientia teste, hæc in unico momento, mox ut oritur, cuiclibet tenebris diffugatis aerem totum illuminat, et calefacit, cunctosque effectus suos summa cum celeritate operatur, ac proinde similitudo isthæc spiritibus hisce beatis aptissime congruit. *MAXI disc.* iv, n. 7.

Observandus singulariter est modus quo incarnata sapientia utitur, dum de custodia et ministerio Angelorum loquitur: « Videte, inquit, ne contemnatis unum ex his pusillis; dico enim vobis, quia Angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est. » Cur obsecro de Angelis tutelariis parvulorum, qui tum propter ætatem, tum propter simplicitatem nihil estimantur, loquitur, et non potius de Angelo custodæ Abraham, Davidis, Joannis Baptistæ, S. Petri vel aliorum sanctitate et doctrina insignium mentionem facit? Chrysostomus duplicem hujus rationem adfert. Primo enim ita Christum loqui dicit propter innocentiam puerilem, quam summo diligit; secundo, quia parvuli ob teneram ipsorum custodiam præ-

funt. Horum igitur exemplum Christus allegare voluit, ut per hoc innueret, quod Angeli nullum habeant respectum ad merita et dignitates illorum, quorum servitii et obsequiis sunt deputati, sed potius similitudinem et imaginem Dei in nobis respiciunt, et qui majori premuntur necessitate, minoremque habent rerum agendarum experientiam, securiores sunt de tutela, defensione, obsequiis et indesinenti assistentia Angelorum. S. CHRYS. in *Sent.*

Jacobo Patriarchæ Deus olim cælum apertum ostendit, et scalam quandam, cujus una extremitas terram, altera vero cælum contingebat; neque hoc tantum, verum in super Angelos per eam ascendentes et descendentes ei ostendit. Quæro autem, numquid, ut Jacob ad gloriam ascenderet, scala sufficiebat, absque eo quod Angelos per eam ascendentes et descendentes conspiceret? Nequaquam; neque enim nos ad Beatitudinem vocatos esse, et cælum apertum videre sufficit, nisi etiam, quoadusque viatores sumus, cœlestium Spirituum directionem in præsto habeamus, sicutque ipsi duces nostri, qui sursum nobis eundem viam ostendant. Unde Chrysostomus ait: Aspice mirandum processum, Angelos ad nos deduxit prius; ac deinde deduxit hominem ad superna. *Ibid.* serm. de *Nativ.*

Sponsa in sacris Canticis ad cavernas invitatur: « Surge, amica mea, speciosa mea, et veni, columba mea, in foraminibus petreæ, et in caverna maceræ. » At vero numquid ipsa erat, quæ dixerat sponso: « Ostende mihi faciem tuam? » Cur igitur nunc ab ea postulat, ut in cavernas latibulo sese abscondat? Cassiodorus ait: In caverna maceræ moratur, qui presidio Angelorum utique circumdatur, et a tentationibus diaboli custoditur. *CASSIUS.* in *Can.* c. n.

In sacris Canticis legitur: « Vineæ meæ coram me est, mille tui pacifici, et ducenti his qui custodiunt fructus ejus. » Septuaginta in libris Sixtini legunt: « Mille Salomoni et ducenti etc. » Observandum est autem, quod eorundem Canticorum cap. iii dicitur: « En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt. » Ubi querendum, quemnam sit hæc utriusque loci differentia? Ibi enim *mille ducenti*, hic vero *sexaginta* exprimitur. Respondet S. Ambrosius: Crevit numerus, ubi crevit et fructus, quia quo sanctior quisquam, eo munior; quanto enim homo amplius erexit in virtutibus et meritis, tan-

to sanctitas ejus magis adaugetur, tanto major cum contentione Angeli nobis obsequia sua præstant, et familiarius nobiscum conversantur. *CAN.* viii, 12.

S. Joannes Apostolus, dum adhuc mortali hæc carne indutus hic nobiscum moraretur in terris, et prout ipsemet in Apocalypsi recenset, die quadam ad pedes ejusdem Angeli provolutus adorare eundem vellet, illum sibi dicentem audivit: « Vide ne feceris, » et subito rationem addidit: « Conservatus sum; » quasi deceret, paris ambo conditionis sumus. At vero quis est, qui, quanta naturam Angelicam inter et humanam differentia intercedat ignoret? Quid enim viatorum inter et comprehensorem, inter corpus e luto plasmatum et purissimum quandam spiritum commune esse poterit? Cui dubio S. Petrus Damianus respondet: Noluit adoratore, quem decernebat æqualem? Angelicæ munditiæ adeo contubernalis et cognata virginitas. Porro Apostolus ille in hæc virginitatis virtute adeo solide fundatus erat, ut Guericus Abbas, qui Christum introducit Matrem suam interrogantem, an post ejus ex hæc vita discessum, Gabrielem Archangelum sibi vellet substitui, eandem Christo in hæc verba respondentem quoque subintroducet: Non opus est, sufficit mihi meus novus in carne Angelus: « Discipulus illo quem diligebat Jesus. » S. PETR. DAMIAN. ser. i de *S. Joan.*

In Canticis dicitur: « Sicut turris David cœlum tuum, quæ edificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. » Per hoc tam forte et copiosum armamentarium ex mente Gregorii Nysseni patrocinium intelligitur Angelorum. Puto autem eam turrim clypeorum multitudine significare Angelicam custodiam, quæ circumsepti sumus; ubi notandum est, circumsepti, quaquaversum omnem circa nos munimentum, valla et fortalitia in nostri defensionem erigunt. S. GREG. NYSS. hom. vii in *Can.*

Petrus Blessensis discurrens de motivis, ob quæ Angeli ad nos defendendos, nobisque ministrandum tanta sollicitudine et zelo perurgentur, hæc tria tangit: Propter nos, quia naturam nostram, in animabus nostris, quæ sunt rationales spiritus, recognoscunt, nosque sibi conjunctos conformitate naturæ, et quadam cognitione intelligunt, quia sunt particeps, et capaces beatitudinis; propter Deum, cujus viscera vident effusa circa nos,

diligant nos; ac tandem ultimo loco utilitatem, que ex nostra custodia in ipsos redundat, adducit, dum ait: Propter se, quia de nobis, tanquam de lapidibus rationalibus et vivis, restaurandum est sue civitatis excidium atque celestium ruina murorum. *Petrus BLESS. ser. xlii.*

Diligant concives suos, inquit etiam S. Augustinus, per quos sue ruina secessuras insinuari expectant; illeopus magna cura, et vigilantia studio adsunt nobis, omnibus horis et locis succurrentes inter nos et te, Domine. *S. AUGUST. Serm. c. xxvii.*

ALBRE FLAMMAN
MISCELLANEA.

CUSTODIA. — Gentiles videntur agnovisse Angelicam custodiam, dum effectus quosdam fortuitos, quos philosophi sensus contingentes dixerit, considerantes, eorum rationem naturalem investigare non possunt, Angelis tribuere, quos profano vocabulo Lares, id est, Deos particularis domorum dixerit, et Genios, id est, protectores personarum suarum. *ALBERT. III. de Angel. Cust. Epist. iii.*

Seneca, in Epistola quadam, docet, cuique homini suum assistere Pedagoga, et ab eo in omnibus actionibus erudiri. *SENeca, Epist. iii.*

Sed et Epictetus cum dixisset suum eique Genium et Curatorem assistere, hanc addidit: Cum igitur fores obduxeris, et lenobras intus feceris, non occurrat ille. Solus sum. Non enim es, sed Deus intus est, et Genus noster intus est, quibus quid opus illato lumine, ut videant quid facias? *Epict. lib. I, c. xiv.*

Censorios quoque sic loquitur: Genus ita nobis assiduum observatur appositus est, ut ne puncto quidem temporis longius abscedat, sed ab utero matris acceptos ad extremum vite diem comitetur; additque appellatum Genium, sive quod in ejus tutela, ut quisque natus est, vivat; sive quod nos genios suscipiat et tueatur. *FAB. ERBERT, in Festo S. Mich.*

Menandro teste, omni homini demon assistit, mox ut nascitur, vite mystagogus. *Ibid.*

Clemens Alexandrinus sic scribit: Per gentes et civitates dispositæ sunt Angelorum prefecturæ; neque istud ignoraverunt Romani, in quorum urbe scimus templum fuisse Genii publici, sive Genii populi Ro-

mani. Suos item colonis Genios, ipsi Principi seorsim suum, grandiorum aliquem grandiori. *CLEMENS ALEX. l. VI Stromat.*

Cum Joannes Thebeus Ammoni seni duodecim annis sedulo servisset, etsi nullo nunquam initio verbo dato, idem Ammon meritum manum ejus apprehendens dixit: Hic juvenis, non homo, sed Angelus est. Quanto magis nos commendare Angelicam sollicitudinem debeamus, qui tot annis cum tanta patientia servimus? *Vit. PP.*

Cum quidam Cardinalis in Gallia gemmam centum millibus aureorum aestimantem, cuiusdam ex familia sua custodiendam obtulisset, ille tanta cura asservabat, ut diu nocteque sub axilla prope cor alligatum servavit; quanto majori cura Angeli animas sibi commissas, velut gemmas pretiosas et inestimabili sanguinis Christi pretio emptas, custodiant? *ESCHENIA, in Festo S. Mich.*

Aristoteles ad Alexandrum Magnum inter alia scripsit: Ananesis, quod teste Hermogenis, duo sunt spiritus, qui te custodiant, quorum unus stas ad dexteram, et alius ad sinistram, custodientes et scientes opera tua, et referentes factori tuo, quiquid feceris? Hoc solum in veritate debet te, o Alexander, retinere ab omni inonesto opere. *ARIST. in l. de secret. secretor.*

Angelicam Custodiam per illa Cantecorum verba nonnulli indicatam arbitrantur: En lectulum Salomonis suraginta fores ambulant ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi. Ubi per lectulum animus, in qua celestis Salomon suavissime respiciet, intelligitur; per fores autem sancti Angeli, de quibus scriptum est: Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. *CANT. III, 7.*

NECESSITAS. — Pinna, concharum genus, nunquam sine comite est, quem Pinnotarum, alii Pinophilacem vocant, is est squilla parva, alibi cancor dapis assessor. Pandit se pinna, luminibus orbatum corpus intus in munitis piscibus prebens. Assulant illi protigens, et ubi per tentantem brevi audacia, impleri illam. Hoc tempus speculans index moris levi significat, quo illa excelsa, quidquid inchoat, exanime facit, partemque socio tribuit. Quanto magis homo ejusmodi comitis, presidioque indigebit, qui cum doceat necessarium vite spiritualis sustentationem querere? *PLINII, l. IX, c. xlii.*

Sed et de isto scribit Elianus, quod semper ipsam piscis quidam albo colore, præ-

longo capite, angusta cauda, præcedat, qui nunquam separatur a ceto, sed ejus caput antegrediens, quasi semo et dux ejus existit, cuncta illi presentit et providet, extremaque cauda præmonstrat tum declinanda, tum perscquenda, abum ei demonstrat, insidiasque a piscatoribus positas signo prodit, et ubi occurrunt lævia, ne propter molem corporis in illis hæreat, tempestive præsignificat, ut alio meatum declinare possit. Cum autem ad inimum pinguedinem ceti perveniunt, amplius nec videre, nec au dire possunt carinam mole videndi audiendique meatus obstructente. Quod si eo dūce careret, haud dubie illis pericandum esset. An non similem dūcem Deus homini providit, dum ei Angelum Custodem assignavit? *ELIANUS, lib. II, Hist. anim. c. xv.*

CULTUS. — Socrati cum multi multa pro suis quisque facultatibus offerret, Eschines pauper Auditor: Nihil, inquit, dignum te, quod dare possim, invenio, et hoc uno modo pauperem me esse sentio. Itaque dono tibi, quod unum habeo, me ipsum, cogitesque, alios, cum multa tibi dederint, plus sibi reservasse. Cui Socrates: Quidni tu, inquit, mihi magnum munus dederis, nisi forte te parvo estimas? Habebo itaque curæ, ut te meliorem tibi reddam, quam accepi. Simile quid dicent, facientque Angeli clientibus suis, si se totos illis donaverint, eorumque custodiam ac directionem permiserint. *SENeca, l. I, de Benef. c. vii.*

AUCTORES.

Hieremias Drexelius in *Horologio*.
Franciscus Albertinus de *S. Angelo Cust.*
Franciscus Labata. *V. Angeli.*
Petrus Pennequin in *Bagoge ad amorem divinum*, lib. II, cap. xxii.

Pedagogus Christianus t. II, p. I, c. ix, l. 3.
Matthias Faber in *Festo S. Michaelis* conc. I, II, III, IV, v, vii.

Henricus Engelgrave in p. II *Cæli* in *Festo S. Michaelis*.
Laurentius Beyrlinck in *Theatro vite hum.* V. eodem, et promptuario in *Festo S. Michaelis*, t. 6.

Gregorius Sehererus in *Festo S. Michaelis*, c. ii et iii, ubi proponit historias, quæ de Angelis in novo et veteri Testamento habentur, et cuilibet pulchrum morale subnectit.

Josephus Langius in *Polyonthura* V. eodem.

ANIMA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est actus corporis organici, potentia vitam rationalem habentis. Vel, ut S. Augustinus definit, est substantia creata, invisibilis, incorporea, immortalis, Deo simillima, imaginem habens Creatoris sui. *S. AUG. de Qualit. anim.*

De hac locutus est S. Gregorius, dum ait: Tresvitalis spiritus creavit omnipotens Deus, unum, qui carne non tegitur; alium, qui carne tegitur, sed cum carne non moritur; tertium, qui carne tegitur, et cum carne moritur. *S. GREG. I. Dial.*

Porro habet hæc anima tres status, uti S. Bernardus indicavit, dum dixit: Adversitatis tres esse animarum sanctorum status? Primum videlicet in corpore corruptibili; secundum in corpore; tertium in corpore jam glorificato: primum in militia, secundum in requie, tertium in beatitudine consummata. *S. BERN. 2. cxxii.*

Divisio. — Dividitur in separatam, et corpori conjunctam. Illa est, que post hanc vitam a corpore soluta usque ad diem judicii existit; ista, que vel in hæc vita, vel post diem judicii corpus informat. Conjuncta autem est corpori ob quatuor causas: 1. *Propter Dei bonitatem*, qui voluit creaturam corpoream esse participem sue beatitudinis, quod esse non potuit, nisi spirituali creature conjungeretur. 2. *Propter augmentum meriti*, per afflictiones et mortificationem corporis obtinendi. 3. *Propter universi perfectionem et decorem*, cum enim esset creatura mere spiritualis, ut Deus et Angeli; et alia mere corporalis, ut terra, et arbores, et pecudes, decelbat, ut etiam crearetur partim spiritualis, partim corporalis, nempe homo. 4. *Propter servitium Dei* quod tanto gratius est Deo, quanto majorem occasionem per corpus homo nascitur, tum ad amorem suam erga Deum ostendendum; tum vero etiam ad alios exemplo suo ad eundem amorem excitandos.

POTESTATE. — Habet tres potentias, nempe memoriam, intellectum, et voluntatem. S. Anselmus pro tribus facultatibus ei assi-

diligant nos; ac tandem ultimo loco utilitatem, quæ ex nostra custodia in ipsos redundat, adducit, dum ait: Propter se, quia de nobis, tanquam de lapidibus rationalibus et vivis, restaurandum est suæ civitatis excidium atque celestium ruinâ murorum. *Petrus BLESS. ser. xlii.*

Diligant concives suos, inquit etiam S. Augustinus, per quos suæ ruinæ scissuras insinuari expectant; illeopus magna cura, et vigilantî studio adsunt nobis, omnibus horis et locis succurrentes inter nos et te, Domine. *S. AUGUST. Sabbat. c. xxvii.*

ALBRE FLAMMAN
MISCELLANEA.

CUSTODIA. — Gentiles videntur agnovisse Angelicam custodiam, dum effectus quosdam fortuitos, quos philosophi sensus contingentes dixerit, considerantes, eorum rationem naturalem investigare non possunt, Angelis tribuere, quos profano vocabulo Lares, id est, Deos particularis domorum dixerit, et Genios, id est, protectores personarum suarum. *ALBERT. III. de Angel. Cust. Epist. iii.*

Socrates, in Epistola quadam, docet, cuique homini suam assistere Pædagogum, et ab eo in omnibus actionibus erudiri. *SENÆCA, Epist. iii.*

Sed et Epictetus cum dixisset suum eique Genium et Curatorem assistere, hæc addidit: Cum igitur fores obduxeris, et lenobras intus feceris, non occurrat ille. Solus sum. Non enim es, sed Deus intus est, et Genus noster intus est, quibus quid opus illato lumine, ut videant quid facias? *ERICI, lib. I, c. xiv.*

Censorios quoque sic loquitur: Genus ita nobis assidens observatur appositus est, ut ne puncto quidem temporis longius abscedat, sed ab utero matris acceptos ad extremum vite diem comitetur; additque appellatum Genium, sive quod in ejus tutela, ut quisque natus est, vivat; sive quod nos genios suscipiat et tueatur. *FAB. DE PACT. in Festo S. Mich.*

Menandro teste, omni homini diæmon assistit, mox ut nascitur, vite mystagogus. *Ibid.*

Clemens Alexandrinus sic scribit: Per gentes et civitates dispositæ sunt Angelorum prefecturæ; neque istud ignoraverunt Romani, in quorum urbe scimus templum fuisse Genii publici, sive Genii populi Ro-

mani. Suos item colonis Genios, ipsi Principi seorsim suum, grandiorum aliquem grandiori. *CLEMENS ALEX. l. VI Stromat.*

Cum Joannes Thebæus Ammoni seni duodecim annis sedulo servisset, etsi nullo nunquam initio verbo dato, idem Ammon meritum manum ejus apprehendens dixit: Hic juvenis, non homo, sed Angelus est. Quanto magis nos commendare Angelicam sollicitudinem debeamus, qui tot annis cum tanta patientia servimus? *Vit. PP.*

Cum quidam Cardinalis in Gallia gemmam centum millibus aureorum æstimatam, cuiusdam ex familia sua custodiendam obtulisset, ille tanta cura asservabat, ut diu nocteque sub axilla prope cor alligatum servavit; quanto majori cura Angeli animas sibi commissas, velut gemmas pretiosas et inestimabili sanguinis Christi pretio emptas, custodiant? *ESCHENÆ, in Festo S. Mich.*

Aristoteles ad Alexandrum Magnum inter alia scripsit: Annesis, quod teste Hermogenis, duo sunt spiritus, qui te custodiant, quorum unus stas ad dexteram, et alius ad sinistram, custodientes et scientes opera tua, et referentes factori tuo, quiquid feceris? Hoc solum in veritate debet te, o Alexander, retinere ab omni inonesto opere. *ARIST. in l. de secret. secretor.*

Angelicam Custodiam per illa Canticorum verba nonnulli indicatam arbitrantur: En lectulum Salomonis suraginta fores ambulant ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi. Ubi per lectulum animus, in qua celestis Salomon suavisime respiciet, intelligitur; per fores autem sancti Angeli, de quibus scriptum est: Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. *CANT. III, 7.*

NECESSITAS. — Pinna, concharum genus, nunquam sine comite est, quem Pinnotarum, alii Pinophilacem vocant, is est squilla parva, alibi cancor dapis assessor. Pandit se pinna, luminibus orbatum corpus intus in pinna piscibus prebens. Assulant illi protigens, et ubi per fluctuantem crevit audacia, impleri illam. Hoc tempus speculans index moris levi significat, quo illa exalta, quidquid inchoat, exanime facit, partemque socio tribuit. Quanto magis homo ejusmodi comitis, presidioque indigebit, qui cum doceat necessarium vite spiritualis sustentationem querere? *PLINII, l. IX, c. xlii.*

Sed et de isto scribit Elianus, quod semper ipsam piscis quidam albo colore, præ-

longo capite, angusta cauda, præcedat, qui nunquam separatur a ceto, sed ejus caput antegrediens, quasi semo et dux ejus existit, cuncta illi præsentit et providet, extremaque cauda præmonstrat tum declinanda, tum perscquenda, abum ei demonstrat, insidiasque a piscatoribus positas signo prodit, et ubi occurrunt lævia, ne propter molem corporis in illis hæreat, tempestive præsignificat, ut alio meatum declinare possit. Cum autem ad inimum pinguedinem ceti perveniunt, amplius nec videre, nec au dire possunt carinam mole videndi audiendique meatus obstructente. Quod si eo dūce careret, haud dubie illis pericandum esset. An non similem dūcem Deus homini providit, dum ei Angelum Custodem assignavit? *ELIANUS, lib. II, Hist. anim. c. xv.*

CULTUS. — Socrati cum multi multa pro suis quisque facultatibus offerent, Eschines pauper Auditor: Nihil, inquit, dignum te, quod dare possim, invenio, et hoc uno modo pauperem me esse sentio. Itaque dono tibi, quod unum habeo, me ipsum, cogitesque, alios, eam multa tibi dederint, plus sibi reservasse. Cui Socrates: Quidni tu, inquit, mihi magnum munus dederis, nisi forte te parvo estimas? Habebo itaque curæ, ut te meliorem tibi reddam, quam accepi. Simile quid dicent, facientque Angeli clientibus suis, si se totos illis donaverint, eorumque custodiam ac directionem permiserint. *SENÆCA, l. I, de Benef. c. vii.*

AUCTORES.

Hieremias Drexelius in *Horologio*.
Franciscus Albertinus de *S. Angelo Cust.*
Franciscus Labata. *V. Angeli.*
Petrus Pennequin in *Bagoge ad amorem divinam*, lib. II, cap. xxii.

Pædagogus Christianus t. II, p. I, c. ix, l. 3.
Matthias Faber in *Festo S. Michaelis* conc. I, II, III, IV, v, vii.

Henricus Engelgrave in p. II *Cæli* in *Festo S. Michaelis*.
Laurentius Beyrlinck in *Theatro vite hum.* V. eodem, et promptuario in *Festo S. Michaelis*, t. 6.

Gregorius Sehererus in *Festo S. Michaelis*, c. II et III, ubi proponit historias, quæ de Angelis in novo et veteri Testamento habentur, et cuilibet pulchrum morale subnectit.

Josephus Langius in *Polygonhana* V. eodem.

ANIMA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est actus corporis organici, potentia vitam rationalem habentis. Vel, ut S. Augustinus definit, est substantia creata, invisibilis, incorporea, immortalis, Deo simillima, imaginem habens Creatoris sui. *S. AUG. de Qualit. anim.*

De hac locutus est S. Gregorius, dum ait: Tresvitalis spiritus creavit omnipotens Deus, unum, qui carne non tegitur; alium, qui carne tegitur, sed cum carne non moritur; tertium, qui carne tegitur, et cum carne moritur. *S. GREG. I. Dial.*

Porro habet hæc anima tres status, uti S. Bernardus indicavit, dum dixit: Adversitatis tres esse animarum sanctorum status? Primum videlicet in corpore corruptibili; secundum in corpore; tertium in corpore jam glorificato: primum in militia, secundum in requie, tertium in beatitudine consummata. *S. BERN. 2. cxxvii.*

Divisio. — Dividitur in separatam, et corpori conjunctam. Illa est, quæ post hanc vitam a corpore soluta usque ad diem judicii existit; ista, quæ vel in hæc vita, vel post diem judicii corpus informat. Conjuncta autem est corpori ob quatuor causas: 1. *Propter Dei bonitatem*, quæ voluit creaturam corpoream esse participem suæ beatitudinis, quod esse non potuit, nisi spirituali creature conjungeretur. 2. *Propter augmentum meriti*, per afflictiones et mortificationem corporis obtinendi. 3. *Propter universi perfectionem et decorem*, cum enim esset creatura mere spiritualis, ut Deus et Angeli; et alia mere corporalis, ut terra, et arbores, et pecudes, decelbat, ut etiam crearetur partim spiritualis, partim corporalis, nempe homo. 4. *Propter servitium Dei* quod tanto gratius est Deo, quanto majorem occasionem per corpus homo nascitur, tum ad amorem suam erga Deum ostendendum; tum vero etiam ad alios exemplo suo ad eundem amorem excitandos.

POTESTATE. — Habet tres potentias, nempe memoriam, intellectum, et voluntatem. S. Anselmus pro tribus facultatibus ei assi-

gnat rationem, qua assimilatur Angelis; appetitum, quo coequatur brutis; voluntatem, qua utrisque comparatur; memoriam, nam hæc inter duas illas facultates media est, que modo appetitui, modo rationi suffragatur. Dæx. in *Phœt.*

PROPRIETATES. — Tres quoque illi potissimum conveniunt, invisibilitas, spiritualitas, immortalitas.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Factus est primus homo in animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivificantem. Igitur sicut portavimus imaginem terrestri, portamus et imaginem celestis. II. Cor. xv. 45.

Puer exim ingeniosus, et sortitus sum animam bonam. SAP. VIII. 49.

In populo magno non agnoscat; que omnia est anima mea in tam immensa creatura? Eccl. XVI. 17.

DIGNITAS. — Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt, Domine, quia amas animas. SAP. XI. 37.

Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. GEN. I. 26.

IMMORTALITAS. — Justorum anime in manu Dei sunt, et non tanget eos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori, et estimata est afflictio exitus illorum, et quod a nobis est iter, externum (sæu exitum) illi autem sunt in pæce. Et a coram hominibus tormente passi sunt, spēs illorum immortalitate plena est. SAP. III. 1.

Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timeate eum, qui potest et animam, et corpus perdere in gehennam. MATTH. X. 28.

CURA. — Quid proderit homini, si lucratur mundum totum, et detrimentum nomine sue faciat? Aut quid dabit homo commutationis pro anima sua? MAR. VIII. 36.

Est vir sapiens anima sue sapiens, et fractus sensus illius laudabilis. Eccl. XXXVII. 25.

Fili, in vita tua tenta animam tuam, et si fuerit nequam, non des illi potestatem: non enim omnia omnibus expediunt, et non omnia anima omne genus placet. Eccl. XXXVII. 30.

Itaque et his qui patiuntur secundum voluntatem Dei, fidei Creatori commendant animas suas in beneficiis. I. PETR. IV. 19.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Mens refugit credere, quod oculis corporeis non videt. A quibus querendum est, si nunquam viderint differentiam inter hominem vivum et mortuum. Et ipsis respondentibus, quod magna sit differentia. Ergo in effectu et opere vidistis, animam esse creaturam et naturam magnæ virtutis atque potestatis, quia quidquid in corpore vidistis fortitudinis, pulchritudinis, sapientie, totum ex anime virtute ac fortitudine processit. S. GREGOR. I. IV. *Dial.* circa prin.

Ponamus ante mentis oculos edificari domum, immensa moles levari, pendere magno in maculis columnas, quis, queso te, hoc opus operatur? Corpus visibile, quod illas moles manibus trahit, an invisibilis anima, que vivificat corpus? Tolle enim, quod non videtur in corpore, et mox immobilia remanent cuncta, que movere videntur visibilia corpora metallorum, quæ ex re pensandum est, quod in hoc quoque mundo visibili nihil nisi per creaturam tuam invisibilem disponi potest. Nam sicut omnipotens Deus aspirando et implendo ea, que ratione subsistunt, et vivificat, et movet invisibilia; ita quoque invisibilia implendo movet, atque sensu vivificat carnalia corpora, que videntur. Sic ergo anima, licet invisibilis sit in natura, videtur tamen in opere, quod ab ipsa procedit. Ibid.

Idem homo et caro est, et spiritus. Spiritus quidem anima est propter gratiam, ut immortalis sit, tantique benefici auctorem laudet. Caro autem propter superbiam, ut per corpus patiat, ac patiendo submonetur quod terra est, atque ita, si quando propter mentem efflatur, propter terram dejectatur. S. GREG. NAZ. OR. XLII.

Animam justum est sedes sapientie. AUG. *sup. Psal.*
Homo animam suam non cognoscens patienter Deum non intelligit. CYR. in *Prolog.*
Anima in carne inter spinas versatur. BERN. S. XLVII.

Animam sedes est Christi tibi libenter inhabitat. Id. S. XXVIII.

Animam a Deo derelictam redire plerumque vult, et non potest, tanta est in reditu difficultas. Id. S. XXXVIII.

Animæ medicina est, credere in Christo. AUG. *de ver. Dom.*

Animam etiam pessimam, melior est optimo corpore. Idem *de Civit. Dei.*

DIGNITAS. — In ea Creator est, sub ipsa est mundus, propter ipsam factus; supra ipsam Deus, a quo, et ad quem, et propter quem ipsa facta est. ILLU. A. S. VICT. apud MASSI, tr. VII. disc. II. n. 6.

Tanto major est omnibus creaturis, quanto ipsa magis conformis et similis Deo. S. AUG. I. *de Anim. quant.* c. II.

Omnis creaturæ nomine signatur homo, omnis autem creaturæ aliquid habet homo, habet namque commune esse cum lapidibus; vivere cum arboribus, sentire cum animalibus, intelligere cum Angelis. Si ergo commune habet aliquid cum omni creatura homo, juxta aliquid omnis creatura est homo. S. GREG. HOM. XXXIX in *Evang.*

Quomodo fatendum est, animam humanam non esse, quod Deus est, ita præsumendum, nihil inter ea omnia, que creavit, Deo esse propinquius. S. AUG. I. cap.

Animam humanam omnium creaturarum naturam participat, omne spirituale suum est, quia celum habet ad manendum, Angelos ad contemendum, gloriam ad habendum, et Trinitatem ad fruendum. De aliis vero creaturis, quia homine inferiores, illique subjectæ sunt, dubitari nequit: « Omnia subjecti sub pedibus ejus, oves et boves universas, insuper et pæora campi, et volucres cæli, et pisces maris, » etc. S. AUG. S. XLVIII *ad Frat.*

Animam similis est terræ per sensum, aqua per imaginationem, aeri per rationem, firmamento per intellectum, coelorum celo per intelligentiam. Similis est lapidibus per essentiam, arboribus per vitam, animalibus per sensum, hominibus per rationem, Angelis per intellectum, Deo per intelligentiam. S. GREG. I. cap.

Sic igitur Dei Filius hominem fabricatus, quasi alium quemdam mundum, ab eo, qui aspectu sentitur, ipsum in eo collocat, magnum nimirum in parvo. S. GREG. NAZ. OR. XLII.

Cognosce te, decora anima, quia imago Dei es. Cognosce te, o homo, quia gloria es Dei; audi, quomodo gloria; Propheta dicit: « Mirabilis facta est cognitio tua ex me, » hoc est, in meo opere mirabilis facta est majestas tua, in consilio hominis tua sapientia prædicatur. S. AUG. I. VI. ex c. VIII.

Spiritualis est Paradisus, mens sancta, mens munda atque ad sui conditoris imaginem signanter expressa; jure dicitur Paradisus, quod et celestium charismatum est fluitus irrigua, et tamquam fertillum arborum vel herbarum, sic virentibus sanctorum virtutum vernat geminibus adornata. S. PETERUS DAM. I. II, ep. v.

Dicitur anima templum Dei, et multis rationibus. In templo Deus adoratur, similiter in anima fidelis. In templo offeruntur sacrificia, similiter in anima fidelis: « Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum Deus non despicies. » In templo sunt Cruces intus et extra; ita in anima debent esse Cruces intus per memoriam Passionis, et exterius per imitationem. In templo reponuntur Reliquiæ Sanctorum; sic anima fidelis debet semper recollere exempla Sanctorum. In templo est aqua benedicta, que fugat demones; ita in templo spirituali nostro debet esse aqua lacrymarum, qua fugatur diabolus. ILLU. CAER. in *Prov.*

O quanto labore, et quam ferventi amore quesivit animam amorosus Jesus! Virginis uterum vis egressus est, et dilectam animam more infantium vocat A. A. A. id est, anima mea, anima, anima, te quero. S. BERN. S. II, a. 2. c. II.

Omnes Angelos convocat ad congratulandum, non homini, sed sibi, quasi homo Dei Deus esset, et tota laus divina in ipsius inventionem dependeret, et quasi sine ipso beatus esse non potest. S. THOM. AP. MASSI, disc. X, n. 13.

Vis seire, quantum sit pretium animarum nostrarum? Redempturus eam Unigenitus non mundum dedit, non hominem, non terram, non mare, sed suum pretiosum sanguinem; quocirca dicitur Paulus: « Empti estis pretio magno. » S. GREG. HOM. in *Psal.* XLVIII.

Hæc magistra lex tenet; hæc inter Christum et legem interjecti Prophete, hæc spiritualis legis perfectior et finis Christus; hæc exinanita Deitas; hæc assumpta caro; hæc nova illa mixtio, Deus, inquam, et homo. Atque hæc omnia propter omnia, et pro uno illo generis nostri Principe in unum coierunt. S. GREG. NAZ. OR. I.

Mira querentis Dei dignitas, magna dignitas hominis sic quesiti, in qua si gloriarri voluerit, non erit insipiens, non quod aliquid videatur esse tanquam a seipso, sed

quod tanti cum fecerit ipse, a quo creatus est. Omnes enim divitiæ, omnis gloria mundi, et quidquid in eo conspicitur, minus est hæc gloria, imo nec est aliquid in comparatione ejus. S. BRAS. s. 1 de Adv.

Totus quidem iste mundus ad unius anime pretium æstimari non potest; non enim pro toto mundo animam suam Deus dare voluit, quam pro anima humana dedit. Sublimis ergo est anima pretium, quæ non nisi sanguine Christi redimi potuit. Quam ergo commutationem habis pro anima tua, qui pro nihilo das illam? Nomen Dei Filium, cum esset in sinu Patris, a peccatis spoliis pro ea descendit, ut eam a potestate Diaboli liberaret? Flevit ipsam, nec solum flevit, sed etiam morti se obtulit, ut pretiosi sanguinis sui pretio eam redimeret. Aspicere, mortalis, pro te datur hostia talis. S. BRAS. c. III. met.

Quid majus his tibi facere potuit, quam ut ad similitudinem suam conderet factor tuus? Attende igitur diligenter primæ conditionis tuæ excellentiam, et venerande Trinitatis imaginem in teipso agnosce. Idem s. LXVII. De int. Dom.

O homo, quid miraris siderum altitudinem et profunditatem maris? Animi tui abyssum intra, et mirare, si potes. Idem. l. I. de sanan. bon.

Magno pretio estimata es, o anima, pro qua requirenda e summo eorum dei Filius descendit in uterum Virginis! Quis sapiens pro requirendo oblatifinera centum dierum voluntarie laboraret? Ergo magna quidem res est anima mea, pro qua requirenda Deus in mundum descendere dignatus est. S. BRAS. l. c. c. 1.

Non custoditur magna diligentia a sapientibus res, que vilis est, sed pretiosa; in hoc profecto patet, quam pretiosa sit anima iustorum, quando solus Dominus illius vult esse custos. Ps. XCVI. « Custodit Dominus animas sanctorum suorum. » S. BRAS. de Dign. anim. a. 4. c. III.

Voluit ad se trahere per similitudinem, quas ad se trahat per dilectionem; transisse ipsam video in pretium meum, tam copioso munere redemptionis agitur, ut homo dum valere videatur. S. AUG. tom. IX, l. De dil. Deo, c. VII.

IMMORTALITAS. — Hujus autem rei (scilicet immortalitatis) veritatem duo attestantur aperte. I. Prompta voluntas, quam viri Spiritu Sancto pleni, videlicet Apostoli ac

Martyres, qui in hoc errare non potuerunt, habuerunt, animas sic ponendi, ut in æternum viverent. Numquid enim Sancti Apostoli et Martyres presentem vitam despicerent, et in morte carnis ponerent, nisi certiores vitam æternam subsequi scirent? 2. Miracula Sanctorum; nam sicut vita anime manentis in corpore ex motu deprehenditur membrorum; sic vita anime post corpus in Sanctis pensanda est ex virtute miraculorum, quia per hoc arguitur, eos in bona fide fuisse mortuos; non autem in alieno fide fuerunt, nec pro alia mortui sunt, nisi quod animæ viverent post mortem. S. ANAST. IV Dial. ciro. princ.

Anima horizon est æternitatis et temporis; quæ enim immortalis, æternitatis est participes; quæ vero corpori a Deo infusa, participes est temporis. TERTULLIANUS in Acephep.

Quid indescentias, quam curvum recto corpore gerere animam? S. BRAS. s. XIV.

Quid est, quod velis habere malum? Dies mihi, nihil omnino. Non uxorem, non filium, non filiam, non servum, non ancillam, non tunicam, postremo non caligam; et tu vis habere malam vitam? Rogo te, præpone animam tuam caligæ tuæ. S. AUG. in quod. serm.

Ad imaginem Dei facta anima rationalis, ceteris rebus occupari potest, repleri non potest; capacem enim Dei, quidquid Deo minus est, non implet. S. BRAS. s. de Debie.

Si animam negligamus, nec corpus salvare poterimus; non enim anima pro corpore, sed corpus pro anima factum est. Qui ergo, quod primum est, negligit, et quod infans est, extollit, utrumque corrumpit. Qui vero ordinem servat, et, quod primum est, colit etiam negligit, quod secundum est, per primi salutem salvabitur et secundum. S. CASSIUS. l. de Rectip.

Nisi cognoveris temetipsam, et agnoveris pulchritudinis tuæ causam inde descendere, quod ad imaginem Dei facta es; quod nisi feceris, jubeo te exire, et in ultimis gregum vestigiis collocari, et hædes pascere, illos scilicet, qui præ peccatis a sinistris statuti sunt. ORIG. h. II in Cont.

O anima, si videres te ipsam? O si agnosceres tuam excellentiam et pulchritudinem, non ita te crederes ad amorem vilium terrenorum! Quam pudendum est, generosam creaturam hinc voluptatibus fœdari, et sponsam celestis Regis vilissimo æthiopi copulari! S. THOM. VIII. s. in Dom. 19 Pent.

Nobilem vult esse vitam tuam, qui tibi commisit imaginem suam. S. EUSEB. EPIST. hom. de Sym.

Grave est ut de te dicat Deus: Non agnosco odores ancos, non agnosco imaginem meam, non agnosco vultum meum, quem ipse formavi. S. AMBROS. I. VIII Exam. c. VII.

Miser homo, ut miserum pascas corpus et vestias et carnis voluptatibus, quæ post paucos dies a vermibus devorabitur, satisfacias, sollicitus laboras, discurre, vigilas, et somnum non capis oculis, ut repleas ventrem; et pro anima tua, quæ Deo presentanda est in cœlis, cur non sollicitus fatigaris? S. BRAS. s. de Miser. hom.

Cum tanta sit excellentiæ anima, haud scio, quomodo nostrum subverterimus ordinem, et usque adeo inoleverit malitia, quæ in tantum cogit carnis concupiscentiis obsequi, ut deturbetur a throno suo Regina, cuius erat presidere, ordinare et imperare. S. CASSIUS. in c. II Gen.

Unde hæc tanta pusillanimitas, et abjectio tam miserabilis, ut egregia creatura, capax æternæ beatitudinis, et gloriæ magni Dei, utpole cuius sit inspiratione condita, similitudine insignita, errore redempta, fide dotata, spiritu adoptata, misera non erubescat sub putredine hæc corporeorum sensuum gerere servitutem. S. BRAS. c. XIII, de Contrad. Cler.

Quare non sicut visibilia corporis gerimus eam, ita et animam, quæ incorporea et invisibilis? Præsertim cum cura quæ levis sit et facilis, et nihil insaturat, neque laboretur. S. CASSIUS. h. XXI in Gen.

Magnopere deplorans confusam hominum animis demeritiam, deusque ipsis inebriantem caliginem, invenire vellem speculam aliquam excelsum, quæ omnia nihil genera hominum certanda subieceret; vellem autem et vocem adipisci, quæ per omnes terminos resonaret, et omnibus, qui in terra sunt, sufficeret, stareque et vociferari, ac Davidica illa voce exclamare! « Filii hominum, usquequo gravi corde? Quomodo enim non absurdum est in corpore, si id qualisunque etiam morbus invasit, et medicos vocare, et pecunias expendere, et tolerantiam ostendere, nec prius desistere omnia facere, quousque id, quod nos infestat, amoverimus; cum vero anima in singulos dies simulatur, precipitatur, atque omni modo seipsam perdit, ne brevem quidem habere sermonem? Idem. hom. de Anim.

Cum juxta humane usum prudentiæ detestabile plurimum sit, neglectis margaritis et gemis, lapidum, qui sternerantur in via, curam gerere; longa reprehensibilis esse arbitror, contempta vita animæ, in sola corporis inelucubitate laborare. S. LAUR. Jost. l. de Spirit. an. inter.

In homine interiori facti sumus ad imaginem Dei, in carne autem de limo terre formati sumus; et videlicet, fratres, si justum est, ut caro de terra facta, interdum bis in die capiat cibum, et anima nostra, imago Dei, vix vel post plures dies accipiat Dei verbum, cum tamen expediat nobis, ut amplius Dei imaginem, quam nostram carnem honorare debeamus? Qui enim de sola carne cogitant, bestiis et peccatoribus similes sunt, et qui ita agunt, jam in se Dei imaginem contriverunt. S. Basilius quoque hæc animæ cibande curam instantissime arguit, suadetque; ut quotiescumque corpus pasceamus, de anima quoque refocillanda serio cogitemus: Quodcumque, inquit, corpus esurit et nutrimentum appetit, cogita, et animam tuam suo tunc cibo necessario refocillare velle; et quemadmodum corpus, nisi panis sustentetur, vivere nequit; sic et anima, nisi spiritualis sapientie alimento reficiatur, mortua est. S. AMBROS. s. XXI, in die Cin.

Nihil rationabili anima pretiosius, nihilque possidendum est charius, quæ Dei est ornata imago, Christi redempta sanguine, atque sanctorum Angelorum felicitate ditanda; hæc quisquis semel amisit, ulterius recuperare non valet; etiam ex ipsa omnium sanctorum intercessione. S. LAUR. Jost. l. c.

EXEMPLA SACRA.

DIGNITAS. — Christus S. Carpo, Cretensium Episcopo, revelavit, tanti se facere quamvis animam, ut pro ea demum mori, imo et inferni tormenta sustinere paratus sit. S. AUG. in Vita.

Sed et S. Gertrudi quondam dixit: Tanto adhuc charitatis dulcore erga te cor meum afficitur, ut, si saluti tuo expediret, aliterque felicitatem æternam consequi non possem, vellem pro te sola tolerare omnia, quæ toleravi pro toto mundo. L. III, Jasin. c. XII.

S. Birgitta ab eodem audivit: Dilectio mea erga hominem modo aque grandis

atque incomprehensibilis est, sicut erat tempore passionis mee, quando per mortem meam ex nimia charitate liberavi omnes electos. Et si fieri posset, ut toties morerer, quot sunt anime in inferno, ego promptissima voluntate et perfectissima charitate corpus meum traderem, eandemque passionem et mortem pro qualibet anima sustinere, quam sustinui pro omnibus. *L. IV. Rev. c. xix.*

Eadem aliquando in iudicio vidit, et audiit in iudicio diabolum fatentem, se majori impetu ferri in perniciem animarum, quam torrens violentus per campos rapi consuevit. Causam deinde rogatus a Christo respondit: Quia tu illas tantopere amas. *PENNINOX. p. II. Hoop. c. xxvii.*

S. Catharina Senensis cum semel anime pulchritudinem vidisset, tantam de ea estimationem concepit, ut, quoties operarium aliquem spirituales transcumbat videret, pedum illius vestigia exoscularetur. Sumus in *Vita.*

Eidem aliquando pro femine peccatrici anima deprecanti, Christus illius animam a corpore egredientem vidisset, dicebat: Vides, filia, homini merito pro salute per tam pretiosam et tam eximiam pulchritudinem, omnes labores subeundos, et cum ego tanta pro ipso fecerim et passus sim, homini non inferiora esse toleranda. *Ibidem.*

B. Furseo aliquando Angeli dixerunt, unicum Beatis in celo tristissimam, id est, displicentiam nasci de perditione animarum. *PENNINOX. l. c.*

David animam coram se positam esse, et in manibus a se portari dicebat (ad eum modum, quo rem aliquam pretiosam, nobis que unice claram in manibus portare solimus) sic, quod idem est, seriam valde circa animam propriam reflexionem habebat, atque ideo Deo tantopere gratus, acceptusque erat, ut de eo diceret: « Inveni virum secundum cor meum, o idem quoque universo generi humano summa, qua poterat, cum eloquentia idealitate nitēbatur, ut tantum thesaurum, qualis est anima, toto animi conatu consideraret, eique custodiendum incumbere, ideoque omnes ad se auscultandum convocabat dicens: « Venite, audite, et narrabo, omnes qui timetis Deum, quanta fecit anime mee. » *PEAL. lxxv. 16.*

Ubi Albertus Magnus ait: Narrabo, quanta fecit anime mee, ut sciatis, quid faciat vestre, nisi per vos steterit. *MANST. disc. 1. n. 1.*

S. Theresia, qua maxima et peritissima fuit vite spiritualis magistra, sequentia meditationis altissima puncta suis specialissime commendavit, et ut continuo in eorum mentibus versarentur, præcepit, nimirum unicam esse animam, unicam esse vitam, unicam esse gloriam. *Ibid. n. 10.*

S. Gertrudis virgo a celesti sponso suo oculis edocta fuit, nimirum, ut quotiescumque Christi crucifixi intueretur imaginem, illum unumquemque hominem his verbis alloqui credat: Ea vides, quomodo pro te sum vulneratus in cruce? Si saluti tue expediret, vellem pro te solo tolerare omnia, que toleravi pro toto mundo. *Bros. in Mon. Spirit.*

S. Carolus Borromeus, postquam in vaste illius Diocesis Mediolanensis Archiepiscopum electus fuit, firmiter apud se nunquam a sua residentia procul abire aut manere velle deerat, solitus dicere, paratum se esse Cardinalitiam deserere dignitatem, si hæc illi in accumulando animarum sibi commissarum fructu impedimento foret, quarum unum plura estimabat, quam omnes totius mundi dignitates. Legatur in ejus vite caput illud, in quo de ejus zelo salutis animarum tractatur. Refert enim vite ejus historiographus, hanc illi maximam valde fuisse solentiam, qua disere solebat, unicam duntaxat animam continuam pastoris ejusdem curam digne mereri. Unde cuidam Cardinali Episcopo, quem, ne a sua diocesi procul discederet, serio adhortatus fuerat, se excusanti dicendo, Diocesim suam non admodum populosam esse quas animas, eamque proinde facile negotio per alium substitutum administrari et gubernari posse, Sanctus Carolus summa cum sollicitudine respondit: Tametsi Diocesis vestra multa animarum millia non contineret, altamen vel una tantum anime cujusvis magni pastoris presentia dignissima existit. *Vita l. II. c. II.*

Hinc in concione quadam exclamabat: O si videremus, quid sit e faucibus inferni animam unam liberare, non dubito profecto, quin hodie plurimi ad nos accederent, qui se oblatos fieri postularent, et non modo montes transirent, sed etiam apertissimis et maximis quibuscumque vite periculis sese exponerent, ubi spes aliqua esset, vel unius eliam anime recuperande. *Conc. xi ad Cler.*

Cum India Præx Constantinus admodum pius Coe a præcipuis regni administratoribus, suisque consiliariis admoneretur, quod

regia vectigalia non parvam jacturam acceptura esset, si tantis impensis Christianorum conversioni intendere vellet; ille vere ac sapienter respondit: Plus ad regni statum amplificandum, et splendorem Regis mei conducit, vel unius abjectissimi municipii in hac Insula conversio, quam divitiarum immensa copia, vel naves pipere aliisque aromatis plenissima. Firmiter enim apud se statuerat, omnia sua in discrimen dare pro unius anime conversione et incolumitate. *Ex Epist. ann. 1539.*

IMMORTALITAS. — Non erit abis re, hoc loco recensere historiam, quam habet S. Augustinus in Epistola ad Evodium scripta de Genadio rerum naturalium scientia apprime imbuto, de immortalitate tamen anime dubitante, his verbis: Genadius medicus dubitabat aliquando cum adhuc esset adolescens, et in his elemosinis ferventissimus, utrum esset illa vita post mortem. Hujus igitur mentem et opera misericordie, quoniam Deus nullo modo desereret, apparuit illi in somniis conspicuus juvenis et dignus intendi; eique dixit: Sequere me. Quem dum sequeretur, venit ad quamdam civitatem, ubi audire cepit a dextera parte sonos stavissimæ cantilenæ, ultra solitam notamque suavitatem. Tunc inleto quidam esset, ait, hymnos esse Beatorum atque Sanctorum. Sinistra autem parte quid se vidisse retulit, non satis memini. Evigilavit, et somnium fugit tantumque de illo, quantum de somnio cogitavit. Alia vero nocte ecce idem ipse juvenis eidem rursus apparuit, atque ab illo, utrum cognosceretur, interrogavit. Respondit iste, quod cum bene, planeque cognosceret. Tunc ille quæsit, ubi se nosset; nec memorie defuit, quid iste identidem responderet, totamque visum illud, hymnosque Sanctorum, ad quos audiendo se duce venerat, qua recentissimos recordabatur, facilitate narravit. Hic ille percunctatus est, utrumnum id, quod narraverat, in somniis vidisset, an vigilans? Respondit in somniis. At ille: Bene, inquit, recolis, verum est, in somniis illa vidisti; sed etiam nunc in somniis te videre scias. Hæc cum audisset iste, ita esse credidit, atque id responsione firmavit. Tunc qui hominem docebat, adjecit, et ait: Ubi est modo corpus tuum? Ille respondit: In cubiculo meo. Scisne, inquit ille, in eodem corpuseulo nunc illigatos esse et clausos, et otiosos oculos tuos, nihilque illis oculis te videre? Respondit:

Scio. Tunc ille: Qui sunt ergo, inquit, isti oculi, quibus me vides? Ad hoc iste non inveniens quod responderet, obtinuit. Cui hesitanti ille, quod his interrogantibus docere moliebatur, aperuit, et continuo: Sicut, inquit, illi oculi carnis tue utique in dormiente atque in lectulo jacente nunc vacant, nec aliquid operantur, et tamen sunt isti, quibus me intueris, et ista uteris visione; ita cum defunctus fueris, nihil agentibus oculis carnis tue, vita tibi inerit, qua vivas, sensusque, quo sentias. Cave jam deinceps ne dubites, vitam manere post mortem. Ita sibi homo fidelis ablatam dicit hujus rei dubitationem. Quo deoerit? Nisi providentia et misericordia Dei. *S. AUG. Epist. c.*

Michael Mercatus, S. R. E. Protonotarius, narrabat de avo suo, eodem, quo ipse nomine nuncupato, Michaele Mercato seniore, cui eum Marsilio Ficino nobilissimum ingenii viro summa intercedebat amicitia consuetudo, parva et aucta philosophicis facultatibus, in quibus Platonem ambo assectabantur auctoritatem. Accidit autem aliquando, ut ex more, quidam post obitum supersit homini, ex ejusdem Platonis sententia, non tamen sine trepidatione, deducere, que libertas, Christiane fidei Sacramentis sulliendi essent; eo enim argumento extat Marsilii ad ipsum Michaelen Mercato erudita quidem epistola de animi et Dei immortalitate. Cum vero inter disserendum eorum progressa longius fuisset disputatio, eam ad calcem perductam illo clausurunt corollario, ut juncta simul dextera pacis fuerint, uter eorum ex hac vita prior decederet (si liceret) alterum de alterius vite statu raderet certiorum. Quibus inter se convensis, ambo jurati ab invicem discessere. Interlapsa autem haud brevi temporis spatia, evenit, ut, cum summo mane idem Michael senior in philosophicis speculationibus vigilaret, extinguito strepitu velociter currentis equi, ejusdemque ad ostium domus cursum sistens audiret, vocemque simul Marsilii clamantis: O Michael, o Michael, vera, vera sunt illa! Ad vocem amici Michael admiratus, assurgens, fenestramque aperiens, quem audierat, vidit post terga, ad eorum iterum actio equo candido; processit est eum voce, Marsilium! Marsilium! invocans; processit et oculis, sed ab eis evanuit. Sic ipse novi casus stupore affectus, quid de Marsilio Ficino esset, sollicitus perquirendum curavit (degebat ille Florentie, ubi dem clausit

extremum) invenitque eundem illa ipsa hora defunctum, quæ eo modo auditus et visus est sibi. Quid tum ipse? Licet enim antiquæ probitatis vir esset, innoxiamque et proficuum omnibus vitam hæcenus excoluisset (prout decebat vere philosophum) ex eo tamen tempore, valescens philosophicis disciplinis, solius christianæ philosophiæ, cæteris eminentioris, propensior cultor effectus, quod reliquum fuit temporis, mundo defunctus, solæ vitæ futuræ vixit, specimen edens absolutissimi omnibus numeris christiani, qui inter philosophos sui temporis magna cum laude claruerant, nulli secundus. BAPON. l. III. an. 412.

S. David, mortuo filio ex Bersabea suscepto, dicebat: Ego magis vadam ad eum, ille vero non reveretur ad me. Ergo superstitem credidit, quia non itur ad quempiam non existentem. II REG. xiii, 33.

E celo ista posideo, (dicebat unus ex filiis Machabæorum), sed propter Dei legem nunc hæc ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea accepturum spero. II MACC. xii, 11.

Elias audiens illic Sargatanæ filiam mortuum, oravit ad Deum his verbis: Domine, Deus meus, revertatur obscuro animæ pueri iuxta in viscera ejus. Et exaudivit Dominus vocem Elie, et reversa est anima pueri ad eum, et revixit. III REG. ii, 10.

Tobias ad domesticos dixit: Filii Sanctorum sumus, et vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. Iterumque postea dixit: Et nunc, Domine, secundum voluntatem tuam fac mecum, et præcipe in pace recipi spiritum meum; expedit enim mihi mori magis, quam vivere. TOB. ii, 18.

Cum Eleazarus ad mortem raperetur, inter alia dixit: Etsi in presenti tempore supplicis hominum eripiar, sed manum omnipotentis Dei nec vitæ, nec defunctus effugiam. Ibid. iii, 6; II MACC. vi, 26.

Razias stans super gradem petram præruptam, et jam exangnis effectus; complexus intestina sua, utriusque manus projecit super turbas, invocans Dominatorem vitæ ac spiritus, ut hæc iterum illi redderet, atque ita vita functus est. II MACC. xiv, 46.

Cum septem Fratres Machabæi cum matre ab Antiocho apprehensi cogerentur edere contra sua carnes porcinas, et flagris et saureis cruciantur, mater supra modum mirabilis et honorum memoria digna, quæ perennes septem filios, sub unius diei tempore

conspiciens, bono animo ferebat, propter spem quam in Deo habebat, singulos illorum hortabatur voce patria fortiter, repleta sapientia, et femineæ cogitationi masculinum animum inserens, dixit ad eos: Nescio qualiter in utero meo apparuisti, neque enim ego spiritum et animam donavi vobis, et vitam, et singulorum membra non ego compegi. Sed enim mundi Creator, qui formavit hominis nativitatem, quique omnium invenit originem, et spiritum vobis iterum cum misericordia reddet et vitam, sicut nunc vosmetipsi ipsa despiciatis propter leges ejus. II MACC., vii.

Dum ab adversariis Evangelii lapidaretur Stephanus, invocabat Christum dicens: O Domine Jesu suscipe spiritum, meum. Act. vii.

VIRIPENSA. Thomas Cantuaricus refert de impio quodam homine, quod, dum in publica quadam taberna in quorundam quoniam contubernio constitutus, quosdam audisset de rebus alterius vite misceri sermones, is, effuso illos feridens dixerit, antiquas corporibus mortuis etiamnum supersistentes immortaliter vivere, merum esse sacrificiorum et monachorum somnium, atque commentum; quod cum a combibitionibus cum applausu exceptum fuisset, acciderit, quod eorum societati vir quidam se jungeret proferre statura, complexionisque, ut videbatur, fortis et robustus, qui et ipse potum sibi dari postulabat; cumque qua de re inter se colloquerentur sciscitatus fuisset, impius ille temere, de animalibus post mortem etiamnum vitam agentibus sermonem esse, responderit, subjunxitque: Si quis animam meam a me sibi comparare vellet, illam utique bono, facillique ei pretio divenderem, comparatamque inde lucrum potando consumerem. Quam sollicitationem procerum hocce monstrum grato animo accipiens, se ejus animam sibi pacto equo pretio comparare paratum esse dixit. Convenit inter utrumque, moxque promissa pecunia excolata, non prius a potando cessatum est, donec receptum pro anima pretium in nullam usque noctem crapulando abligurim fuisset; tum vero personatus ille gigas combibitionibus jam adesse dixit, quo domum quisque suam ut repeteret, nox ipsa serotina suaderet; rogavit tamen, ut, priusquam sibi mutuo vale dicerent, causam quandam in qua ipsos constitueret iudices et arbitros, equitate servata dirimerent, quam proinde

in hunc fere modum iisdem enarravit: Est, qui equum aliquem fune seu capistro alligatum, justo pacto persoluto pretio, sibi comparavit, dum vero equus exardens, nunquid iustitia postulat, ut et funis sive capistum, quo eum alligatus fuerat, pariter extrahatur? Omnes idipsum æquissime a venditore fieri debere, incunctanter responderant. Inter hos vero temerarius ille sacrilegus, mysterium propositæ questionis adverteus, impallescere, fugataque crapula toto corpore contremiscere cepit, qui proinde ab hoc personato gigante, qui verus demon erat, in aera sublevatus, et in sternam damnationem abductus, nusquam amplius comparuit. Imitici nostri sunt iudices. Ecce qualiter ipsemet demon, qui nobis corpus animæ (in summum ejus præjudicium) præhabendum esse suadet, eandem tamen per magni faciat, talisque præcellentia esse censet, qualis equi, si cum fune seu capistro comparatur. Quam igitur delirat ille, qui tantopere sibi in fune seu capistro, cui animal alligatum fuit, complacet, ut non illud amittat, equum negligat, et fame extingui patiatur? THOM. CANT. l. II, c. xxxvi, p. 2.

In vitâ Patrum de sancto quodam Eremita scribitur, quod, cum collam suam egressus forte fortuito mulierem quosdam elegantissime exornatam habuisset obviam, intra semelipsam suspirans, propriam tacitus reprehendebat animam, dolendo, quod illam non ita adornasset virtutibus Christianis, ut Deo magis placere posset, sicut hæc mulier corpus suum summa cum assiduitate composuerat, cultissimoque mundo muliebri condecorarat, ut placeret hominibus, seu potius incantans animas seduceret. MASSI disc. xvii, n. 25.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius, si quandoque homines ipsi occurrerent, considerans animarum a Christo redemptarum splendorem ac pretium, fixis interius lætitiæ astuantis vim, ne se extra effusus proderet, temperabat. Hist. Soc. p. 1, l. XVI, n. 413.

S. Franciscus Xaverius, cum parvulum quendam ad cælos transmisisset, dicere auditus est, hoc sibi premium sufficiens esse pro tam longinquo et molesto itinere in Indiam suscepto, quod scilicet unam animam cælo transmisisset. Epist. S. XAV.

Vide plura in hac Bibliotheca. V. Zelus § VI.

EXEMPLA PROFANA.

Anaxarchus a Nicæoreonte Cypri Tyranno captus, et malleis ferreis in saxo excavato contusus: Tunde, inquit, tunde bene Anaxarchi carnes et ossa; Anaxarchum autem, id est, animam illius, velut potiorum hominis partem, nequaquam tundes. PRUTARC.

Cercidus Megapolitanus cum in morbum incidisset, et quæreretur, num libenter moreretur? Quidni, ait? Videbo enim post mortem viros in omni scientiarum genere doctissimos, ex Philosophis Pythagoram, ex Historicis Hecataem, ex Poëtis Homerum, ex Musicis Olympum, qui suis litterarum monumentis immortale sibi nomen pepererunt. AELIUS l. XIII.

Cum Michael Mercatus et Marsilius Firmus de immortalitate disputantes inter se convenissent, quod, qui prior eorum moriturus esset, apparere, et quid de animalibus post vitam ageretur, significare deberet, accidit, ut paulo post Michael studis intentus, equum celeri gressu ad mænas suas accurrensem, simulque vocem istam audiret: O Michael, Michael, nimis vera sunt omnia, quæ de immortalitate discurremus! Cumque iterum equus abisset, Michael inquirens, quid circa Marsilium ageretur, audivit non profane amplius, sed cælesti philosophiæ exercendæ et docendæ reliquum vita impendere. BEYERLICK in Theatro vit. hum. V. eod.

QUALITAS. — Sicut qui in alieno habitant, multis anguntur incommodis, semper de aliquo domicilii parte queruntur; ita animus nunc de capite, nunc de pedibus, nunc de stomacho, nunc aliud de alio queritur, significans se esse non in suo domicilio, sed unde brevi sit emigrandum. SEXTO apud MASSI disc. ii, n. 10.

Sicut Reges et Magnates, postquam solibus aliquod valdeque magnificentiam exereunt palatium, vel civitatem aliquam e fundamentis exereunt, aut notabiliter restaurarunt, aliquam sibi in loco conspicuo

erigere solent statuas, effigiem ipsorum et similitudinem ad vivum representantem, ut posteritati in futuris sæculis, quisnam fabricæ illius auctor, et fundator sit, manifestum fiat; eodem quoque modo Deus, postquam vastam hanc mundi machinam creavit, ut deinceps, quia auctor illius fuisse, clarè ab omnibus agnosci posset, statuam aliquam, imaginem et similitudinem suam exactè referentem, fabricentem et erigere voluisse videtur, dum hominem condidit, qui veluti parvus quidam mundus erat, ut ex huius tam nobilitate creaturæ aspectu deveniret in notitiam Creatoris. Unde Vener. Beda super illa verba: « Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine, » ita exponit; Id est, in-impresus vultus istus impressus est nostræ anime; ut sit dictum ad similitudinem quasi vultus Dei, ita expresse sit in anima nostra, sicut in aliqua statua expressa est alieius vultus imago, juxta quod dictum est: « Formavit Deus hominem ad imaginem et similitudinem sui. » Ibid. disc. xiv. n. 15.

Sicut as statue ejusdem non est cum Rege substantia, sed tamen hanc auri lidere, penas dederunt; sic et in hominibus, etsi non ejusdem cum Deo substantiæ sint homines, sicut neque revera sunt, verumtamen imago illius vocati sunt. S. CHRYS. hom. iii ad Popul.

Sicut Deus est Pater, Deus est Filius, Deus est Spiritus Sanctus, non tamen tres Dii, sed unus est Deus, et tres persone; ita anima est intellectus, anima voluntas, anima memoria, non tamen tres animæ, sed una anima et tres vires. At vero paulo ante dixerat: Sicut ex Patre generatur Filius, et ex utroque procedit Spiritus Sanctus; ita ex intellectu generatur voluntas, et ex his ambobus procedit memoria. S. BERN. de inter. dom.

Sicut Deus nomine caret, ideoque incomprehensibilis est; ita nomine carens, et ignota spiritalis et immortalis animæ tuæ substantia, ad imaginem et similitudinem typicam nomine carens et incognita atque immortalis, substantiam illius hominum, qui a sæculo fuerunt, nunquam novit. Ex hac autem incomprehensibilitate Nyssenius aliam quamdam analogiam et similitudinem inter animam et Deum deducit, dicens: Quod percipi, cognoscere non potest, nullus alterius rei est argumentum, quam illam vere ac proprie incomprehensibilis Dei esse imaginem. S. GREG. Nyss. apud MANSI disc. vi. n. 4.

Sicut Deus Spiritus est; sic et anima Spiritus diæus est. Deus est immortalis, inquit S. Bernardinus, anima est immortalis, et si iusta est, cum Deo victura in sæcula sæculorum. Sicut Deus, inquit idem Sanctus, est interminabilis, et infiniabilis; ita anima, licet habeat principium, nunquam habebit finem. Creatura est, inquit S. Bernardus, vita a vita, simplex a simplici, immortalis ab immortalis, accepit, etsi non esse, posse tamen esse beata, summo proinde gradui quantum licet approprians. S. BERNARD. de Spirit. et anim.

Sicut Deus nique est totus in toto mundo, et in omni creatura sua; sic anima ubique lata in toto corpore suo, tanquam in quodam mundo suo. Sicut enim Deus in omni loco præsens existit, eodem modo de anima ratiocinari possumus, ac proinde S. Ambrosius de illa ita scribit: Diffusis cogitationibus atque consiliis hinc atque illic vagatur, que considerando spectat omnia. Dum in Italia commorantes, inquit idem Sanctus Doctor, de Orientalibus et Occidentalibus cogitamus, nosque illis, qui Persiam inhabitant, adesse putamus, eodem mox momento oculum cogitationis nostræ in Africam dirigere possumus; sequitur proficiscentes, inheremus peregrinantiibus, copulamur absentibus, alloquimur separatos, defunctos quoque ad colloquium suscitamus, eosque ut viventes complectimur. Anima nostra aliis imaginationis, cogitationum, discursuum, et desideriorum suorum, in unico momento ab uno polo volat ad alterum; jam est in celo, mox in abyso, amplectitur et pervagatur totum universum, et absque eo, quod ullam locum tangat, in millenis præsens esse reperitur locis diversis. Unde S. August. id considerans ait: Spectat omnia, videt absentia uno momento, sensus suos per totum orbis fines et mundi secreta circumfert, descendit ad inferna, ascendit inde, versatur in celo, adheret Christo, conjungitur Deo. S. AUG. ubi supra. c. xviii.

Sicut Deus causa est in mundo, inquit S. Bernardinus, incrementi in plantis, herbis, floribus, fructibus, etc.; sic anima causa est in corpore augmenti cujuslibet membri. S. BERN. de Dign. anim.

Sicut Deus omnia, quæcumque voluit, fecit in celo, et in terra, et in omnibus abyssis, educens nubes ab extremo terræ, fulgura in pluviam faciens, et producens ventos de thesauris suis; sic quoque anima liberi ar-

bitri sui dominio a Deo adornata operatur, quicquid ei libet, nunc ridet, mox plorat, nunc irascitur, mox se benignam exhibet, et voluntatis suæ dominam. PSAL. cxxxiv. 6.

Una in essentia, inquit S. Bernardinus, trina in potentis nobilissimis, libero arbitrio prædita, et dominio in res omnes corporeas. S. BERNARDIN. ubi supra.

Hinc S. Thomas de Villanova: Grandis, ait, humane nature dignitas, altissimaque prerogativa est, ut ad Dei imitationem ipsa quoque quodammodo sui juris sit, et suo arbitrio derelicta.

Sicut Deus est incorruptibilis, incorporeus, invisibilis; immortalis; ita anima pariter nulli subjecta est corruptioni, non illam humorum malignitas alterat, aeris pestilentia non inficit, non illam cogit violentia motus, non afficit illam intemperies elementorum, indivisibilis est, immortalis, æterna, invisibilis est oculis nostris, tametsi videri possit ab oculis Creatoris: Immortalis est anima, inquit S. Augustinus ne a Creatoris sui similitudine esse imago videatur; non enim poterat esse imago et similitudo Dei, si mortis termino clauderetur. S. AUG. l. 1.

Sicut Deus stans in toto mundo omnia vario modo ornat; ita anima stando in corpore variat diversimode membra, dando unicuique varias et mirabiles operationes, nam oculo dat visum, naribus odoratum, auribus auditum, pedibus gressum. S. BERNARDIN. de Dignit. hom. § 51.

Sicut Deus non continetur ab universo, sed continet illud; sic, secundum Damascenum, lib. I. c. xviii, anima non continetur a corpore, sed continet illud. Sicut Deus implet totum mundum; sic et anima totum corpus humanum. Plena et occupata sunt omnia suo auctore, inquit Tertullianus; ita quoque in toto microcosmo, id est, parvo mundo corporis humani nullum est inventre punctum, quod non vivificetur ab anima. Idem, lib. eii.

Sicut Deus regit et gubernat orbem, inquit S. Bernardinus; sic anima vegetat, conservat, vivificat, regit et gubernat corpus. Sicut Deus stabilis manens dat cuncta moveri; ita anima in corpore quiescens facit humores discurrere per corpus, et membra movet diversimode secundum corporis dispositionem, et prout placet ipsi animæ. Idem.

Sicut Deus non inficit sordibus orbis, quantumvis totum impleat orbem, velut sol qui

non inficitur luto; sic animus non inficitur corporæ sordis, quantumcumque sordescat caro. Idem.

Sicut Deus unitam sibi humanam naturam primo habuit passibilem, et postea gloriosam; sic anima primo juncta est carni passibili, demum glorificanda in celo. Idem.

Sicut, quamdiu aurum terræ commixtum est, auri nomen non habet; ita quoque anima, quamdiu bonis temporalibus et terrenis immersa conspicitur, Spiritus nomen minime meretur. MANSI, disc. xviii de An.

Et ideo, quando anima Spiritus potius, quam caro dici meretur, S. Ambrosius his nobis verbis declarat: Ut possit quis dicere, inquit, anima mea in manibus meis semper erit, non in carne sit, sed in spiritu. Sed quodam hoc fiet? Erit, si se terrenis non immisceat. S. AMBR. in c. lit. laica.

DIGNITAS. — Sicut pupilla oculi, cum sit exigua, tamen est vas ingens, quoniam intuetur una coelum, astra, solem, lunam, urbes, et alias creaturas; et eodem modo, quo conspiciuntur in illa parva pupilla oculi simul, et eodem modo efformantur et infinguntur, hoc modo se mens habet in corde; ipsum cor est vas quoddam exiguum, ibi tamen Deus, ibi Angeli, ibi vita, et regnum, ibi tamen Apostoli, et coelestes orbis, ibi thesauri gratiæ, ibi sunt omnia. S. MARCIUS, hom. xlii.

Sicut si Rex palatium aliquid comparaturus, pro quo emendo centum auri milliones abunde sufficerent, ipse nihilominus pro eo omnes thesauros impenderet, omniaque regna sua oberaret, de eo utique dicere possemus, quod palatium istud infinito pretio dignum esse estimaret; ita cum Deus noster pro animæ redemptione non mundum, non coelum empyreum, non universam Angelorum naturam et multitudinem, non denique unam tantum pretiosissimum sanguinis stillam, quæ universæ terræ, celo et Argelis, simul et collective sumptis, large præponderabat, erogarit, facile tibi est hinc judicare, quanti hanc animam fecerit et estimarit. MANSI disc. xxi. n. 2.

Sicut experientia constat, nonnullas inveniri imagines in tali situ et positura depictas, ut oculos suos in te solum directos habere videantur, absque eo quod, alios respiciant, non obstante, quod eodem tempore in plures alios oculos suos delixos tenent; eodem modo Redemptor noster in cruce suspensus velut viva æterni Patris sui imago,

divine pietatis suæ oculo unumquemque nostrum in particulari respicit, laud secus ac si copiosissimus passionis suæ fructus ad alios minime extenderetur, unde laudabilissimus usus obtinuit, quod imagini *Eecce homo* verba illa subscribi soleant: Vide, qua pro te patior. Idem, disc. XXIII, n. 10.

Sicut fatuus esset, qui optimum equum extra ad pluvium poneret, et quadrigam optime in stabulo custodiret, sic quoque fatuus est, qui diligenter custodit corpus, et de anima sua nihil curat. S. BERNARDUS de Dign. an. v. xiii.

Sicut corpus, nisi pane sustentetur, vivere nequit; sic et anima, nisi spiritalis sapientie alimento reficiatur, mortua est. S. BASIL. de Conjuget. anim.

Sicut sigilli aut imaginis præsentia ac dignitas ex dignitate objecti representati, aut idem colligitur; ita, cum anima sit ad imaginem Dei facta, merito similitudinem quoque ex eo dignitatem æstimationemque habere creditur.

Sicut in nucleis, amygdalis et similibus fructibus præcipua pars nucleus est, cortex vero thesa tantum et receptaculum est; sic anima quoque præcipua pars hominis censenda, et ab ea non a corpore velut cortice, dignitas et præsentia hominis metienda est. GALEAT. in locis com. v. eod.

IMMORTALITAS. — Sicut naturalis appetitus matricæ, quo appetit aliam formam suscipere, argumentum est corruptionis omnium rerum materialium; ita e contrario appetitus naturalis æternitatis, qui in anima nostra est, immortalitatis est argumentum; alioqui enim perperam instituta esset natura, si ea rei impossibilia naturalem nobis appetitum inseruisset, eum is omnino frustra esset.

CURA. — Sicut ille maritus, qui uxorem dotuam permittere, et ad vilissimam quoque domus servitia se persuaderi ab illa sineret, merito ab omnibus ut insanus rideretur; ita non minus ille homo Deo, Angelis, et demonibus risum movet, qui animam suam a corpore, velut consortem, ad vilissimum rerum creaturarum amorem et usum abducit patitur.

Sicut is, qui ancillam optime vestiret et pasceret, dominus vero ipsi non nisi laceras, sordidasque vestes, ac cibum, potumque vilissimum offerret, merito imprudens ac stultus censetur; ita non minorem stultitiam committere putandus est, qui neglecta

anime cura, omnem sollicitudinem in corpore bene tractando impendit.

MOTIVA.

Dignitas anime; quæ colligitur ex quatuor capitibus. 1. *Ex pulchritudine illius*, de qua S. Bernardinus dixit: Si formarentur tot empyrei cæli, quot sunt aquarum guttæ, quot sunt grana arenæ maris, omnis pulchritudo eorum simul sumpta non posset æquari pulchritudini unius anime. Et paulo post: Factor atque Creator anime ipsa sapientia est, corpus sapientie non est numerus. Deus scientiarum Dominus est; ad erigendum hominem infinita potentia usus est, voluit eadem infinita potentia et sapientia sua formare animam ad imaginem et similitudinem suam. Mensura pulchritudinem Dei, ad cuius imaginem facta est. Mensura et potentiam, qua potuit, sapientiam, qua novit, et voluntatem, qua voluit sic eam creare, et intelliges pulchritudinem ejus. S. BERNARDINUS § 51. de Dign. anim. ar. 1, c. iii.

2. *Ex creatione anime*, de qua sic loquitur S. Laurentius Just. Si id ex te, inquit, nequis adlascare, disce ab eo qui creavit cælum, terram, maris, et cuncta, quæ in eis sunt, qui scit singula, quanti sint, quotiam singulis imperitus est, quidquid habent decoris, quidquid virtutis, quidquid æstimationis et pretii, iste docebit, quanti sit anima hominis, illam ipse magni pendit, qui opus suum agnoscit; pro eruditione ejus, universi fecit hanc machinam, ipsiusque eam subieci imperio, non ut inhereret illi, fruitionemque captaret ex illa, sed ut eruditus pro illam, ascenderet ad notitiam ejus, qui fecit omnia. S. LAURENTIUS in festo S. Thome.

3. *Ex incarnatione*, de quo motivo sic dicitur Josephus Mansi: Si civitas ista, quam inhabitas, a valido quodam exercitu quaeversum obsessa, ad extremum redacta esset, adeo ut iactura illius secundum vires humanas esset irreparabilis, Deus autem e cælo copiosas dimitteret Angelorum phalanges, quæ pro tui solius defensione adversus hostes dimicando pugnarent, simulque per Angelum quemdam notum tibi faceret, hoc se tibi submisisse auxilium, in periculum istud indeclinabile evadere posses, quamque reipsa obsidione soluta hostem non solum totaliter dissipasset, verum insuper te

in totius universi Monarcham sublimasset; haud dubie favorem hunc inauditum et minime imaginabilem tibi singulariter præstitum permagni æstimares. Mystica anime tuæ Hierosolyma in potestatem inimici per perentis obsidionem redacta erat, cum ecce Deus pro illius liberatione, non jam Angelos misit (licet per illos pacem infirmari fecerit: *Et in terra pax*) sed ipsemet in propria persona de cælo in hanc miseriarum vallem descendit. « Propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de cælis, etc. » Tibi vero specialim, quo sine id fecerit, his verbis insinuat dicens: « Propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam. » MANSI disc. XLIII, n. 14.

4. *Ex Redemptione*; quod motivum S. Bernardinus sic proponit: Quod si quis quandam pretiosissimi sanguinis Christi guttam penes se haberet, quanta illam reverentia et cura custoditurus esset? Sed quantum debes habere charam unam animam, pro qua totus sanguis Christi est sparsus? S. BERNARDINUS § 40 de Anim. dig.

Similem fere conceptum S. Bernardus, his verbis utens, ait: Si stillantem de cruce Domini sanguinem collegissem, essetque repositus penes me in vase vitreo, quod portare sæpius oporteret, quid animi habiturus essem in discrimine tanto? Certo pretiosissimum animarum thesaurum servandum accepi, pro quo Christus mercator non insipiens, id est, ipsa sapientia Patris, totum suum sanguinem fudit. Quid ergo infelix, quo me vertam, si, quod sibi Christus proprio sanguine pretiosius judicavit, contigerit negligenter custodire? Utique non solum irreparabile super nos redundabit æterna damnationis damnum verum, tamquam conculcati sanguinis Agni immaculati rei, severissime punientur. S. BRUN. § 3 de Ado.

Optime igitur Eusebius Emisenus nos monet dicens: Custodiamus ergo sollicitè, quod tanti erroris commercio Christus redemit. Reus itaque erit non parvi pretii, sed sanguinis Christi, qui violat, et commaculat animam, Christi sanguine et passione mundatam. Quod benevolentiam maxime augetur ex eo, quod pro tua etiam sola æque omnia pati paratus fuisset; unde par (inquit S. Chrysostomus) esse declarat, ut quisque nostrum non minus agat gratias Deo, quam si ob ipsum solum advenisset; neque enim recutaturus fuisset, vel ob unam, tantam exhibere dispensationem, adeo singularem quem-

que hominem pari charitatis modo diligit, quo diligit orbem universum. S. CHRYS. in c. it ad Galat.

Æquitas; quæ iterum ex tribus capitibus colligitur. Primo *ex unitate anime*, de qua sic dicitur S. Chrysostomus: Si in corpore, inquit, quamvis infinitis coronis redimitus sis, corpus interim habes natura morbilitatis, et insanabile, etiamsi regnum lotum impenderis, ut etiam innumerabilia corpora, et urbes, et pecunias adjicias, non poteris corpus corrigere, quanto id magis in anima? Omnia duplicata dedit Deus nature nostræ, duos oculos, duas aures, duas manus, duos pedes, ut si alterum horum læsum sit, per alterum indigentiam relevemus. Animam vero unam nobis dedit, hanc si perdidimus, quoniam pacto vivemus. S. CHRYS. apud MANSI disc. xix, n. 14.

Quod confirmans S. Ephrem: Non est nobis, ait, certamen de pecuniis, quarum jacturam licet quis fecerit, alias pro illis rursus comparare sibi poterit; de anima nobis periculum, quam si perdidimus, non amplius recuperare poterimus, juxta quod scriptum est: « Quid prodest homini, si mundum, » etc. S. ERM. c. de virt. in pro.

Unde naturalis ingenii censura exigit, ut tanto unaqueque res: pluris æstimetur, et diligentius custoditur, quanto magis est profectua, illiusque amissio majorem possidet jacturam facit, ut recte concludit S. Laurentius Justus. LAURENTIUS JUST. de Spir. m. inter.

Secundo *ex corporis cura*; de qua sic dicitur S. Thomas Villanova: O si sanandis anima passionibus eam adhiberemus curam, quam curandis corporum ægritudinibus adhibemus! Quid non sustinet, quid non patitur ægrotus pro recuperanda salute? Atrocis ustiones, horribiles incisiones, amaras potiones, diuturnas inedas felices reputat, dummodo conceptum recuperet sanitatem; sed si anima languor curandus est, quidquid injungitur, durissimum est. Modico vino abstinere non sustinet lubricus, exiguo lucro privati non sustinet avarus, et medicum humiliori non tolerat ambitiosus; flocci penditur anime perpetua vita et mortalis corporis salus supra modum diligitur.

Unde recte infert S. Chrysostomus: Quam defensionem habebimus? Aut quam veniam? Cum corporis ægrotantis, ubi et argentum expendendum est, et medici accersendi, et dolor magnus perferendus, tantam habes-

mus curam, animam vero negligamus? Præsertim neque argentum expensuri, neque negotium aliis exhibitori, neque dolores subitari, sed absque his omnibus electione et voluntate sola omnino corrigere nos ipsi valentes, et exacto scientes, quod, nisi id fecerimus, extromum laitari sumus supplicium. S. CHRYS. hom. de Anima.

Tertio ex ratione reddenda; nam, ut iterum S. Thomas Villan. recte advertit: Grandis honor, sed grandis timor; ex hoc pensandum nobis est, cum quanto timore et sollicitudine cavere debet anima iusti, ne forte in ea aliquid turpe aut indecens inveniantur, quod oculos tantæ Majestatis offendat. S. THOM. VII. de Dedicat. Eccl.

Quædam de hominis erga animam; nam sicut tauro proprium est, quod, quando ex recepto vulnere saucius, eum, qui ipsum vulneravit, invenire non potest, ut se de vulnere accepto vindicare possit, figuram seu statuum illius in theatro repertam aggradiatur, eamque cum ingenti rabie cornibus, dentibus et pedibus impetat atque convellat; idem quoque immanis infernalis fœcere videtur; quia enim Dominus, qui ipsum in abyssum precipitem effudit, per vindictam ledere non potest, omnem vindictam adversus animam toto conatu exercere tenet, utpote in quo imaginem et effigiem Dei invavit, atque ideo in hoc mundi theatro eidem per suggestiones et insultus suos omne malum inferre satagit, quasi in hoc omnibus viribus conitens, ut imaginem et similitudinem, quam Deus illi impressit, destrueret et totaliter aboleret possit, scilicet enim, quod illa imagine sublata, comparatur iumentis insipientibus. « Imaginem ipsorum ad nihilum redigere. » MASSI disc. IV. n. 45.

Quod confirmans S. Bernardinus: Tantæ, inquit, aestimationis est anima apud diabolum, ut mystice, cum vellet divisionem de regno inter se et Deum, poposcit a Domino dicens: Gen. XV. « Da mihi animas, cetera tolle tibi. » Sed insensatus et stultus homo, nihil vilius habet, quam animam suam. S. BERN. de An. dig. ar. 1. c. VII.

ALIA MOTIVA.

PRO ANIMÆ CURA. — Quia est templum et imago Dei; si ergo pro tanto piaculo habemus, templum materiale humani sanguinis effusione vel sordibus polluere; quanto major sollicitudo adhibenda erit, ne vivum Dei

templum et imago, id est anima, fœdissimis peccatorum sordibus, et Christi sacratissimo sanguine quodammodo profuso polluantur.

Quia nihil pretiosius est in universo mundo, exceptis Angelis; si ergo tam sollicitè custodimus gemmas, aut alias res pretiosas, quanto magis cavendum erit, ne animæ incomparabiliter magis pretiosæ jacturam faciamus?

Quia unicam dicitur animam habemus, qua perditam omnia perdidimus, uti eleganter S. Chrysostomus indicavit his verbis: Omnia duplicem naturam nostram dedit Deus, binos oculos, binas aures, binas manus, binos pedes; si alterutra pars est læsa e duobus, necessitati per alteram servimus. Animam vero unam dedit nobis, hanc si perdidimus, quid superest, quocum in vita maneamus? S. CHRYS. hom. XIX. ad Pop. Antioch.

Quia in omnibus rebus volumus optima habere; cur ergo non et animam optimam?

MEDIA.

Ad dignam animæ aestimationem concipiendam.

Lectio et nobilitas S. Scripturæ, uti Salvator noster indicasse videtur, dum modum nos docere volens, quo animam nostram hæc bonis eaductis et terrenis immersam reinvenire valeamus, parabolam illam de drachma illa, sive gemma perditâ adducit. Circa quam Hugo Cardinalis ita scribit: Per drachmam significatur qualibet animus, Dei imagine insignita. Et interlinearis ait: Drachma est nummus certæ quantitatis habens imaginem Regis, talis autem nummus est anima nostra, qui Dei in se imaginem expressam refert. HUGO CARD. in c. XV. Luc.

Beda modum exponit, quo hæc moneta perditur, dicens: Mulier drachmam perdidit, quando homo, qui conditus ad imaginem Dei fuerat, peccando a similitudine sui Conditoris recessit; frequenter enim gemmam hanc inter emolumentorum temporalium, vel carnalium voluptatum sordes et immunditias perdimus; quisnam vero modus ad eam reinveniendam præcipue est observandus? Accendit lucernam, Scripturas et sacros Doctores pervolvendo: Lucerna pedibus meis verbum tuum; quia qui natalium animæ nobilitatem, et quantum Deus noster illius habeat aestimationem, pulchritudinem item et finem, ob quem a Deo creata est, intelligere cupit, necessum illi est ad hoc, ut di-

vini verbi lucerna adhibita sacra volumina pervolvat. Quid autem in specie magis considerare debeat, clare S. Bernardinus declarat dicens: Considera, anima mea: Primo, in quanta altitudine es creata. Secundo, quam magnus thesaurus es aestimata. Tertio, cum quanta diligentia es custodita. Quarto, cum quanto dolore es deperdita. Quinto, cum quanto sudore es quaesita. Sexto, cum quanto stupore es considerata. Septimo, cum quanto pretio es redempta. Octavo, cum quanto gaudio es reinventa. Nono, cum quanto premio eris beata. Quantum anima aliqua ex horum omnium motivorum consideratione haurire lumen potest, ad semelipsam cognoscendam et aestimandam, ne ex hoc tantæ dignitatis culmine decidere aliquando possit! At vero summa nostra infelicitas est quod animam nostram huic corporis luto conjunctam, in mediis horum inferiorum bonorum sordibus, nimis facilliter perdamus. Unde S. Bernardus ait: Affectionibus obligata, et illita terrenis, suam ipsius faciem considerare non potest; infixâ est in limo profundo, et seipsam non vidit, sed putat formam suam esse luteam illam, quam portat imaginem. S. BERNARDUS. de Dignit. animæ.

Consideratio fabricæ corporeæ, de qua sic disciunt S. Bernardus: Corporis staturam dedit Deus homini rectam, forsitan ut ista corporea exterioris viliorisque rectitudo figmenti, hominem interiori, illum, qui ad imaginem Dei factus est, spiritualis suæ servandæ rectitudinis admoneret, et decor limi deformitatem argueret animi. Quid enim indecentius, quam curvum recto corpore gerere animum? Perversa res est et fœda, lutæum vas, quod est corpus de terra, oculos habere sursum, oculum libere suspicere; spirituales vero et celestem creaturam suos oculos, it est, internos sensus atque affectus, trahere in terram deorsum. S. BERNARD. ser. XXXV in Cant.

Ad animam curam concipiendam.

Frequens invocatio auxilii Divini; nam, juxta Salomonem, nemo potest esse contentus (atque adeo etiam solidam animæ curam gerere) nisi Deus det. SAT. VIII. 21.

Humilitas; nam ita Christus ipse significavit, dum dixit: Discite a me, quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. MATTH. XI. 29.

TOMUS I.

Accurata sensuum custodia; ita quippe Salomon suscipere videtur, dum dixit: Omni custodia serva cor tuum (et animam tuam) quoniam ex ipso vita procedit. PROV. IV. 23.

Avegiatio assidua; de hac enim locutus est Christus, dum dixit: Qui perdidit animam suam propter me, inveniet eam. MATTH. X. 29.

Amor et studium Justitiæ Christianæ; nam justorum animæ in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis; visi sunt oculis insipientium mori, et quasi externum exitum illorum, illi autem sunt in pace. SAP. III. 8.

Tales in fine vitæ cum veritate dicent: In manus tuas commendo spiritum meum.

ASCETICA.

De hac sequentia nosse debet Asceta. Primo, dignam de ejus pretio et dignitate aestimationem concipere, quam quidem haud difficile obtinebit, si ea, quæ ex SS. Patribus supra allata sunt, bene ponderet, addatque hæc memorandam S. Ambrosii sententiam: Pietus es, o homo, pius es a Domino Deo tuo. Bonum habes artificem atque pictorem. Et quid in te pinxit? Absque dubio imaginem et similitudinem suam. Imago ad naturam spectat, similitudo ad divinos mores, atque ita anima tua est expressa effigies Dei, quantum interminata illa vis ac natura exigui in opere presentari potest. Non parum eliam augebitur hæc aestimatio, si quanta pro quavis anima Christus egerit, tuleritve, sedulo perpendatur, sic inquam, ut S. Bernardus hortatur, memoria reficere infantium necessitatum, deinde laborum, quos tulit in predicando, fatigationum in discurrendo, tentationum in jejunando, vigiliarum in orando, lacrymarum in compatiendo, insidiarum in colloquendo, postremo periculorum in falsis fratrum, convitiis, spurcorum, colaphorum, flagellorum, irrisuum, substationum, exprobrationum, clavorum, horumque similibus, que in salutem nostri generis operatus est triginta et tribus annis, et passus in medio terre. S. BERN. s. De quadrupl. debito.

Nosse debet, secundo, in quo consistat perfectio et felicitas animæ; qua de re præclare disciunt Seneca in hunc modum: Quæ conditio rerum, eadem et hominum est. Navis bonadictur, non quæ pretiosis coloribus picta

est; nec cui argenteum aut aureum rostrum est, nec ejus intela ebove celata est, neque fissis atque opibus regis pressa est, sed stabilis et firma, et juncturis aquam excludentibus spissa, ad ferendum ineursum maris magis solida, gubernaculo parens, velox, et non sentiens ventos. Gladium bonum dices, non cui deauratus est balteus, nec ejus vagina gemmis distinguitur; sed cui ad securum subtilis acies, et micro munimentum omne rupturis. Regula non quam formosa, sed quam recta sit, queritur; eo quidque laudatur, cui comparatur, quod illi proprium est. Ergo in homine quoque nihil attinet, quantum aret, quantum fœneret, a quam multis salutetur, quam pretioso incumbat lecto, quam perfido poculo bibat, sed quam bonus sit; bonus autem est, si ratio explicita et recta est, et ad naturæ suæ voluntatem accommodata. Hæc vocatur virtus; hæc est honestum et micum hominis bonum. *SENEC. ep. LXXVII ad Lucil.*

Clariss S. Bernardus: Ad imaginem Dei facta anima rationalis, cæteris rebus omnibus occupari potest, repleri omnino non potest; capacem enim Dei, quidquid Deo minus est, non implebit. *S. BERN. de Dedic.*

Hinc S. Augustinus: Væ, inquit, anime audaci, quæ speravit, si a te recessisset, se aliquid melius habituram. Versa te, reversa in tergum, et in latera, et in ventrem, et dura sunt omnia, et tu solus requies, et ecce ades. *S. AUG. l. VI Confess.*

Atque hæc causa est, cur, ut S. Chrysostomus inquit, omnem creaturam sensibilem Deus armatam et munitam creaverit, alias veloci pedum cursu, alias unguibus, alias pennis, alias cornibus, hominem solum sic disposerit, ut virtus illius sit ipse Deus, et in eo, in quo inferiorem ipsum fecit, in ipso fortiorem ea se voluerit in se, ut necessitate infirmitatis enectus semper necesse habeat Dominum suum requirere. *S. CHRYS. super Matth. vii.*

Nosse debet, tertio, quomodo ad dictam felicitatem et perfectionem suam pervenire queat, nimirum eo modo, quem Hugo indicavit, dicens: Vide, homo, dieit mundus, quomodo amavit te, qui propter te fecit me. Servio tibi, quia factus sum propter te, ut servius illi, qui fecit me et te: me propter te, et te propter se; si sentis beneficium, redde debitum; si accipis benignitatem, redde charitatem. Clariss S. Gregorius: Quoquo se vertit anima, inquit, si vigilantem intendit, in

eisdem ipsis Deum invenit, per que reliquit, ejusque potentiam eorum consideratione cognoscit, quorum amore deseruit; et per qua perversa cecidit, per hæc conversa revocatur. *S. GREG. l. XXVI Moral.*

Hinc Sanctus Bernardus animam sic alloquitur: O anima! insignita Dei imagine, decorata similitudine, desponsata in fide, dotata in spiritu, redempta sanguine, deputata cum Angelis, capax beatitudinis, hæres honoris, rationis particeps, quid tibi cum carne, qua hæc aliud vilis sterquilinum invenisti? *S. BERN. in Medit.*

Nimirum sursum, ut bene notat Seneca, animum vocant initia sua; erit autem illic etiam ante, quam hæc custodia exsolvat. Si vitia sua deseruit, persequæ ac levis in cogitationes divinas emicuit. *SENEC. ep.*

Nosse debet, cur homo rectus sit conditus; nam ut Ecclesiastes ait: « Inveni, quod fecerit Deus hominem rectum. » *ECCLES. vii.*

Rupertus, Abbas Tuitiensis, ait: Forma corporis in hoc solo amantem sursum caput attollit, eorum intetur, terramque calcans pedibus, erecto pectore incedit. Redditque mox rationem, cur divinus ille artifex corpus humanum, utpote anime mansionem, eorum versus erigere voluerit: Sidera vel cœlestia regna superne positus meditari commoneat oculis. *RUPERTUS in c. ii Genes.*

Quod confirmans S. Gregorius: Ad Deum, inquit, suspensa est, a quo formata; et quia ad Deum solum appetendum facta est, omne autem, quod infra appetit, minus est, jure et non sufficit, quod Deus non est. *S. GREG., l. XXVI Moral. c. XXVIII.*

Nosse debet, cur inspirando creata sit anima; id enim ob varia mysteria indicanda est factum, et in primis quidem Theodorëtus ait, Moyses hoc loquendi modo insinuat voluisse, divinam omnipotentis acque esse facile, animam nostram creare, quam nobis primum est respirare. Quod si urgeas, quæ igitur divina sapientia ad illam creandam divinarum personarum consistorium congregavit? Respondet id factum fuisse ad honorandum natalium anime nobilitatem, sive ad adeo digni operis majorem honorificentiam. *TARBO. l. IV in Genes. q. iv, v. 7.*

Aliud mysterium, cur animam nostram inspirando creavit, est, ut nobis insignem quandam, qua anima præ cunctis aliis creaturis præfulget, excellentiam insinuet, nimirum quod non educatur a potentia materie, sed a Deo immediate ex nihilo creata,

corpori infundatur. Unde Abulensis ait: Notatur, quod anima hominis est aliis formis perfectior, quia non est educta ex potentia materie, sed fuit creata a Deo et infusa corpori, quod notat spiratio a Deo facta. Denique aliud quoque mysterium a Pererio tangitur, nimirum, ut per hunc admirabilem productionis suæ modum dignitas anime nobis insinuetur; hic enim amulatur modum, ut ita dicam, quo ipsamet divina sapientia procedit, que de semetipsa dicit: « Ego ex ore Altissimi prodivi, » siquidem etiam anima nostra de eadem prerogativa gloriari posse videtur; sicut enim halitus seu respiratio homini vitam tribuit, ita quoque Deus est, qui anime vitam donat, et per quem ipsa subsistit. *PERERIO in c. ii Genes.*

Nosse debet, cur anima ad imaginem Dei creata sit. Cujus rationem assignat S. Augustinus, dicens: Fecisti nos, Domine, ad te, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. *S. AUGUST. l. I Conf. c. 1.*

B. Laurentius Justinianus quoque ait: Ad imaginem Dei facta anima rationalis, cæteris omnibus occupari potest, repleri non potest, capacem enim Dei, quidquid Deo minus est, non implebit. *S. LAURENT. JUST. c. v de Lign. vi.*

Nosse debet, cur hominem Deus manu propria creavit, de quo sic loquitur S. Clemens: Quoniam ejus figmentum est; et alia quidem solo jussu fecit, hominem autem per se manu fabricatus est; et quid ei proprium inspiravit. *S. CLEM. ALEX. l. II Paedog. c. iii.*

Nosse debet, cur homo imago Dei dicatur, id quod Hugo de S. Victore sequentibus verbis indicavit: Creavit ad imaginem suam, quia non est ei usquequaque similis, Filius autem imago est Patris, et non ad imaginem, quia quicquid habet Pater, totum habet Filius per naturam; homo vero est imago Dei, quod imaginem, quia non per naturam, sed participatione vel imitatione habet ea, que Deitatis sunt. Quod confirmans S. Bernardus Senensis: Quilibet anima, inquit, ad imaginem Dei formata, tres potentias habet, videlicet intellectum, memoriam et voluntatem, que sunt facta ad imaginem Trinitatis. Primo quidem intellectus, et hic creatus est ad imaginem Filii. Secundo memoria, et hæc creata est ad imaginem Patris. Tertio voluntas, et hæc creata est ad imaginem Spiritus Sancti. Et iterum alibi:

Imago Dei in anima, inquit, consistit in naturalibus proprietatibus et potentiis, ejus similitudo vero in gratiis, hoc est, in virtutibus, divina charitate et divina dilectione. S. vero Thom. de Villan, ait: Imago consistit in potentiis, similitudo in bonis. Primum est debita proportio potentiarum; secundum ornatus gratiarum et virtutum. *HUGO VIEN. in Summa Sentent. tr. V, c. ii.*

Nosse debet, quo fine condita sit anima, id quod S. Leo indicavit dicens: Si creationis nostræ intelligamus exordium, inveniemus hominem ideo ad imaginem Dei conditum, ut imitator sui esset auctoris, et hæc esse naturalem sui generis dignitatem, si in nobis quasi in quodam speculo divina benignitatis forma resplendat. *S. LEO, s. i de Jejun. dec. Mens.*

S. Bernardus vero causam hæc reddit: Consilio sanctæ Trinitatis ad imaginem et similitudinem suam creavit te Creator tuus, quod nulli alteri ex creaturis donavit, ut tanto cum ardentius diligeres, quanto mirabilius ab eo te conditum intelligeres. *S. BERN. c. XLVII De int. dom.*

S. Ambrosius vero sic de hoc fine dicitur: Ita homo creatus est, ut charitatem haberet, ut bonus esset et justus, ut patiens atque mitis, mundus et misericors foret, quas virtutes quanto plus quisque in seipso habet, tanto propius est Deo, et majorem sui conditoris gerit similitudinem. *S. AMBR., l. de Dig. cond. human. c. iii.*

Nosse debet, cur anima corpori sit immersa, ad quod dubium Elias Cretensis, Gregor. Nazianzeni commentator hisce verbis respondet: Hæc una causa est, inquit, cur anima cum corpore copulata sit, nempe ut per collocationem adversus ipsum et mundum, et afflictionem, quam hinc perpetitur, non tantum ut donum, sed etiam ut ærumnarum et afflictionum, quas in hæc vita pertulit, præmium, futurorum bonorum jucunditatem habeat. Magnam igitur anima per hæc cum corpore conjunctionem habet prerogativam præ tota natura Angelica, siquidem hæc pro illo solum instanti, quod scholæ Angelicum appellant, mereri potuit; anima vero meritis se divitem facere potest, quamdiu corpori unita fuerit, suisque meritis omnes spiritus beatorum, etiam Seraphinorum, in immensum potest transcendere. Hinc accedit, quod, ut S. Paulus ait: « Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit; » ad hæc vero luctam subeundam anima

corpore opus habebat, quia « caro concepit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem: » ac proinde plurimum anime corporis beneficio lucratur, dum mediante corpore tot gratis coelestibus locupletatur. ELIAS GREG. orat. 1.

Sanctus Bonaventura inter alias rationes, ob quas animam cum corpore unitam esse dicit, etiam in modum affert sequentem: Ut anima serviendo Deo in corpore, habeat majus meritum, quia ubi major pugna, major victoria, et per consequens, major corona: difficultas enim corporis multum valet ad efficaciam merendi; sicut corpus vivum valet ad fructum poenitentiae, sic post mortem resuscitatum valet ad consecutionem stolae duplicatae. Neque enim sola anima, sed etiam corpus coronabitur gloria, ut pote quod una cum anima meriti fuit instrumentum, dum secundum dictamen anime et recte rationis ei subjectum fuit, sequi affligi permisit. Atque hic stimulus ille erat, quem S. Chrysostomus ab anima corpori suggeri et monitionis loco proponi volebat, ut tanto libentius se peteret pro anime salute mortificari. Dicit enim: Nequaquam nos umbra hæc fugitiva seducat. Largissimam profecto mercedem pro contempta voluptate capiemus, atque ipse ad tuam animam loquitur: Tristis, quod te corporis voluptate defraudo? Sed letare potius, quia tibi cælorum regna providebo. S. BONAV. 1, H de *Oper. cond.* c. LX.

Tertiam rationem S. Nazianzenus assignat: Hæc nostra temperatio est, ut, cum imaginis dignitas nobis animos exultet, pulvis eisdem deprimat, contrahatque. S. GREGOR. NAZIANZ. or. XXVI.

Idem quoque Laurentius Justinianus his verbis tradit: Ut ex qualitate exterioris hominis discat, non elate præferre se, sed ex continuis punitionibus, quas indesinenter propter infirmitates et necessitates carnis patitur, spiritus materiamumat se in humilitate custodiendi.

Nosse debet in qua consistat pulchritudo anime, et quomodo ornanda sit; de qua materia sic discurrit S. Chrysostomus: Que est pulchritudo anime? Eadem hæc est, quæ animam Creatori suo similem efficit, nimirum Christianæ virtutes: Temperantia æqualis morum moderatio, misericordia in indignis, charitas, mutus amor fratrum, erga filios pietas, vita morigerata et obsequens erga Deum obedientia, legis plena

observatio, justitia, anime contritio, hæc sunt anime pulchritudines; atqui non sunt hæc nature, sed propensioris studii, ac liberæ voluntatis. Hæc pulchritudo, hæc nostra cum illo, de quo scriptum est: Speciosus forma præ filiis hominum, similitudo, in manu nostra est. Quam peius se non sunt hæc anime ornamenta, potest in suo jure sibi sumere. S. CARYS. in *Psalm.* XLV.

Quomodo vero ornanda sit, S. Ambrosius his verbis indicavit: Quisque diligentiam attendat primæ conditionis sue excellentiam, et venerandam in seipso Sanctæ Trinitatis imaginem agnoscat, honoremque similitudinis divine, ad quam creatus est, nobilitate morum, exercitio virtutum, dignitate meritorum habere contendat; at vero ut hæc omnia consequi valeat, curet ut prius præmittat quod sequitur: Diligentiam attendat primæ conditionis sue excellentiam. S. AMBROS. 1. de *Dignit. cond. hum.*

S. Bonaventura conditiones Deo desponsatæ anime sequentibus verbis indicat: In sponso eligendo quatuor sunt, genus, virtus, sapientia, pulchritudo, quæ omnia summe in Filio Dei reperiantur, et ideo oportet, quod sponsa ejus præparet se et nobilitet; in sponsa eligenda similiter quatuor considerantur, genus, pulchritudo, divitiæ, mores. S. BONAV. in c. XXX.

Nosse debet, qualis obligatio oriatur anime ex beneficiis acceptis, de qua sic discurrit Mansi: S. Lucas c. XV Evangelii sui nonnulla recenset miracula, quæ Salvator noster unicuique languido manus suas imponendo patravit: « At ille singulis manus imponens, curabat eos: » circa quæ verba questio exoritur, cur scilicet Christus hoc modo infirmos curandi usus fuerit? Ratio difficultatem hæc movendi est, quia tot aliis non solum sanitatem sed et vitam solo verbo restituit: Leprosus enim solo verbo voto mundavit; Cæcum per unicum verbum respice illuminavit; Filium viduæ a morte suscitavit, solum dicendo: « Adolescens, tibi dico: Surge. » Cardinalis Toletus ad presens intentum optime ita loquitur: Significabat unumquemque beneficio accepto ita obligatum manere, ac gratum se debere benefactori præstare, ac si solus ipse beneficii recipientem. Vitium enim hominum est frequens, minus se obligatos agnoscere beneficis, quæ aliis etiam conferuntur, quasi major liberalitas conferentis minus obliget recipientes, cum potius id eos debeat effi-

cere magis gratos. Toteres, in cit. vii cap.

Quod confirmans Eusebius Emyss. Christus, ait, sicut pro cunctis passus est, sic pro singulis, sicut ei totum debent universi, sic totum singuli, sed quodammodo plus singuli, quam universi, quia quantum acciperent singuli, tantum universi. Quid enim interest, si et aliis prestitit, cum, quæ tibi sunt præstita, ita integra sunt, et ita perfecta, quasi nulli alii ex his aliquid fuerit præstitum? Eusebius Emyss. *Exhort. ad Pleb.*

Quam eandem doctrinam pariter D. Chrysostomus tradit lib. II, de compunctione cordis.

Nosse debet, in quo consistat similes anime, quam S. Bonav. breviter explicat, dicens: Sanitas anime consistit in recta et circumsperta actione, in caute locationis observatione, in recitudine voluntatis, in ordinatione affectionis, et utilitate cogitationis. Salus corporalis in humorum consistit bono temperamento, ita ut unus non prævaleat aut prædominetur alteri. Eodem modo salus spiritualis in recta appetituum et affectuum temperie consistit; quia si hi inordinati et minus bene regulati fuerint, et recte rationi, Deo, sanctæque ejus legi non subiciantur, mox inde talis necessario intemperies exoritur, quæ mortem spirituales infirmitates inducit. S. BONAV. 1. II, c. VII de *Prof. relig.*

Et ideo S. Ambrosius inquit: Hæc est anime sanitas, hæc salubritas mentis, ut affluentia cesset erroris, sistatur culpa, ne serpat; cessante incentiva culpa, salus tua est, atque inoffensus vigor anime se refundit.

Nosse debet, quam turpe sit, tantam corporis curam, et animæ exiguum curere; quid enim de eo dicturus esses, qui omnem studium, magnæque sumptuum impendium in habitatione sua superbis tapetum pretiosorum peristramatibus exornanda, marmoribus elegantissimis inærandanda, auro, argentoque illustranda, statuis, picturis, quæ artificiosissimis decoranda, impenderet, sequè ipsam postea in sterquilinio omnibus aeris temporisque injuriis nudam, veluti futurum prædam exponeret? Talis est illorum stultitia, qui toto vitæ sue decursu pro corpore, quod pro brevissimo tempore anime est domesticum et habitaculum, laborant, vestibus pretiosis illud adornando, cibis exquisitis pascendo, atque ut ejus appetiti-

bus plane satisfaciatur, eidem de omnis generis deliciis, voluptatibus, divitiis, honoribus, et aliis centenis ejusmodi commoditatibus prospiciant, animam interea adeo turpiter despicientes et posthabentes, ac si simul cum corpore mortura et inerbiteria esset. D. Chrysostomus de modica quadam corporis parte ita loquitur: Pupillam oculorum tuorum, ne minimo ledatur pulvere, diligenter custodis, animam autem tuam tanta malorum congerie pressam negligis? S. CARYS. hom. XLV in *Matth.*

Nosse debet, quo sensu verum sit axioma: Anima magis est, ubi amat, quam ubi animat. Horum sensum verborum S. Albertus Magnus sic explicat: Trahit amor amantem extra se, et collocat eum in amato, faciens ei intime adhærere. Plus enim est anima, ubi amat, quam ubi animat, quia sic est in amato secundum propriam naturam, rationem, et voluntatem; sed in eo, quod animat, tantum est secundum quod est forma, quod etiam brutis convenit. S. ALBERTUS MAGN. lib. de *Adhær. Deo* c. XI.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione sententiæ illius: « Cujus est imago hæc et superscriptio? » MATTH. XXV. 20.

Potest pulchre explicari, quomodo homo sit imago Dei, atque adeo in duas partes dividi concipi. In prima ostendatur, in quibus rebus posita sit hæc ratio seu forma imaginis, nempe in cognitione et amore Dei; per hæc duo enim perfecte assimilatur illi, et perfectionem illius, beatitudinemque participat. In secunda ostendatur, quantopere hæc cogitatio quemvis excitare debeat, ad omnem peccati maculam et injuriam studiosissime cavendam; si enim pro maximo piaculo habemus, imaginem B. Virginis aut alterius sancti in lutum projicere aut aliam esse irreverentiam exhibere, quanto majus censendum erit, ipsius Dei imaginem in stercore voluptatum precipitare, et gravissimam peccati injuriam afficere! Alteri potest eum in finem exemplum Boleslai, Regis Poloniae, qui patris sui imaginem collo suspensam, quoties ad peccatum tentabatur, pectori appressit, dixitque: Absit, pater, ut rem aliquam tibi, mihi que minus honorificam committam! Vide Fabrum in *Dom.* 22, post *Pent.* c. v et vi.

Ex occasione sententiæ S. Pauli: « Nesci-

tis, quia templum Dei estis, et Spiritus Dei habitat in vobis? » I Cor. xxxiii, 16.

Potest monstrari: 1. Quam vere nobile templum sit anima, eumque in finem comparatio institui cum templo Salomonico, dicitur quod anima in tribus illud longe excedat, nempe in sumptibus factis, in cultu Dei, favoribusque collatis. 2. Inferri potest, quantopere cavendum sit, ne hoc templum polluat per transgressionem verbi divini, et sanguinis Christi perditionem, per peccatum mortale factam; aut certe si pollutum sit, quam celerrime iterum reconciliandum sit, Deoque consecrandum, aqua lacrymarum vere benedicta eum in finem adhibita. Exaggerari etiam potest illa S. Pauli sententia: Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus, Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Vide Fabrum in festo Bedic. conc. vi, n. 4 et conc. viii, n. 3 et conc. x tota.

Ex occasione sententiæ Salomonis: Omnis autem ponderatio non est digna continentis anime: » id est, a peccato abstinens et in gratia Dei constituta. Eccl. xvi, 20.

Eum in finem servare potest, quod idem Salomon de Sapientia dixit, nempe 1. « Præpositi illam regnis et sedibus, Sap. vii, 28.

Quia talis anima possidet summum regnum sui ipsius, juxta illud Seneca: Rex est, qui metuit nihil, Rex est, qui que capit nihil. Hoc regnum sibi quisque dat. Et Christus, apud S. Lucam: Ego enim regnum Dei intra vos est. 2. « Divitias nihil esse duxi in comparatione illius; » quia in anima sancta verum aurum charitatis Dei et proximi, et argentum pure conscientie, gemmæ virtutum aliarum, et uniones honorum operum reperitur. 3. « Super salutem et speciem dilexi illam; » quia vere nihil pulchrius anima juxta est, ut olim Christus S. Catharine Genensium ostendit; et vero etiam ex ipso corpore colligi potest, si enim hoc (velut domus anime) tam speciosum est, quanto pulchriorem fore credendum est ipsam animam, pro qua corpus velut habitatio preparata est?

Ex occasione sententiæ: « Creavit Deus hominem ad imaginem et similitudinem suam: » Gen. i, 27.

Ostendi potest, quam sapienter Deus hominem ad imaginem suam *ex nihilo* creaverit. 1. Ut per hoc semper in humilitate conservaretur, discretique, omnia soli Deo adscribere: si enim ei, qui arborem planta-

vit, merito et fructus adscribuntur, quidam et Deo, qui solus animam creavit, fructus quoque illius boni adscribantur? 2. Ut meminisset, quod, sicut a nulla re in creatione sua dependebat, ita in vivendo quoque solum Deum respicere, ejusque gloriam et honorem querere debeat, si quidem dignitatem et felicitatem suam susinere velit, id quod apte expressit S. Augustinus, dum dixit: Scio, Domine, quia male mihi est præter te, non solum extra me, sed etiam in me ipso. Et omnis copia, que Deus meus non est, egestas est mihi. Ut adeo merito quisque saluberrimam illam Seneca sententiam sibi applicet: Nolo tibi deesse letitiam, volo illam tibi domi nasci; nascetur si modo intra temetipsum sit. Cætera hilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt; leves sunt, nisi forte tu judicis illum gaudere, qui ridet. Animus debet esse alacer et fidens, et super omnia erectus. 3. Ut meminerit omnem spem suam in Deo ponere; ad quem enim opus quodque magis confugiat, quam ad Artilem suum? Unde eleganter S. Chrysostomus hominem ad hanc fiduciam sic hortatur: Animalia fecit Deus propter hominem, hominem propter seipsum. Si ergo animalibus ministrat propter hominem, hominibus non ministrabit propter seipsum? Quidni ergo dicat cum S. Davide: Mihi autem adhaerere Deo meo bonum est, et ponere in Domino Deo spem meam? Ps. lxxviii, 28.

Ex occasione thematis: « Quid prodest homini, si mundum universum lætetur, anima vero sue detrimentum patitur? » Matru. xvi, 20.

Ostendi potest, cur homo animas suas curam omnibus præponere debeat, nempe 1. Quia charitas incipit a seipso, utpote qui sibi proximus est. Certe omnes creature totis viribus ad suum finem et perfectionem tendunt. 2. Quia anima est fundamentum et finis omnium bonorum, que appetimus; si ergo hoc corrumpat, necesse est, omnia alia cum ipso corrumpere et in exitum labi. Hinc pulchre hic applicari potest parabola Davidis Nathan proposita de viro unam tantum oviculam, que erat ei sicut filia, habente, et tamen per vim ablata. II Reg. xii, 3.

3. Quia anima est talentum pretiosissimum homini a Deo concessitum; si ergo, cui multum datum est, multum requiretur ab eo, quam severam rationem Deus ab homine ob hoc pretiosissimum talentum male

collocatum, aut omnino perditum exigit?

Ex occasione thematis: « Castigo corpus meum et in servitum redigo. » I Cor. v, 27.

Ostendi potest, quis sit finis anime in corpore create, nempe ut ad celestem patriam per viam mandatorum tendat; hinc ei corpus velut equus assignatus, erga quod proinde tria officia exercere debet. 1. Cibum et stabulum illi non ad luxuriam et satietatem, ne recalcitret; sed ad necessitatem et honestam relaxationem, uti et somnum ad necessariam quietem concedere. 2. Frenum applicare per mortificationem, ne vel extra semitam mandatorum excurrat, aut cibi, potusve, aut luxurie immodico usu et appetitu iter impediatur. Hinc Apostolus monet: Mortificate membra vestra, que sunt super terram, fugite fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, et avaritiam, que est simulacrorum servitus, in quibus, et vos ambulastis aliquando, cum viveretis in illis. 3. Flagellum et calcaria castigationis adhibere, si forte contumaciam ostenderit, aut extra orbitam abduxerit; hinc Salomon dixit. Flagellum equo, et camus asino, et virga in dorso imprudentium. Prov. xvi, 3.

Si ergo quis equus mansuetum et tractabilem equum querit, aut facere studet, quidni et simile studium adhibeat anima, ut corpus suum mansuetum, et in servitutem redigat?

Ex occasione thematis: « Surge, præpera, amica mea, columba mea, formosa mea, et veni. » Cant. ii, 10.

Potest anima columba a Noe olim ex arca dimisse comparari, que, cum non invenisset, ubi requiesceret pes ejus, ad eum in arcam reversa est. Gen. viii, 9.

Ostendatur itaque: 1. Quomodo anima a Deo dimissa non invenit in creaturis, ubi pes, id est, affectus illius requiesceret. Eum in finem exemplum Salomonis offerri potest, qui, etsi dixarit: Vadam et affluam deliciis, hæc prohibuerunt cor summa, quin omni voluptate fruatur, et oblectaret se in his, que præparaverat, in omnibus tamen his vanitatem et afflictionem animi expertus est. Eccl. ii, 1 et 10.

2. Ostendatur, quomodo in solo Deo quietem suam reperire queat, juxta illud S. Augustini: Fecisti nos, Domine, ad te, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. S. Act. lib. I Confess.

Hinc merito S. Anselmus animam talem

sic alloquitur: Quid vagaris, o anima, per multa quærens bona corporis et anime? Quære unum bonum, in quo est omne bonum, et sufficit.

Ex occasione thematis: « Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per omnia, ut integer spiritus vester, et anima, et corpus sine querela in adventu Domini nostri Jesu Christi servetur. » I Thess. v, 23.

Potest explicari triplex ratio, ob quam anima corpori est juncta, et inde doctrinæ morales erui. 1. Propter perfectionem universi; ut esset creatura partim spiritualis, partim corporalis; unde quia spiritualis pars haud dubie potior est corporali, recte quoque inferretur, hanc illi, et non vicissim servare debere ad finem suum. Id quod præclare S. Bernardus indicavit, his verbis corpus alloquitur: Propterea noli, corpus, noli præcipere tempora, potes enim impedire anime tuæ salutem, tuam ipsius operari non potes. Omnia tempus habent. Patere, ut nunc anima pro te laboret; magis autem etiam collabora ei, quoniam si computeris, et conregnabis. Quantum ejus impedis recreationem, tantum impedis tuam, quod nimirum ante reparari non poterit, donec suam in ea Deus imaginem videat reformatam. Nobilem hospitem habes, o caro, nobilem valde, et tota salus tua pendet de ejus salute. Da honorem hospiti tanto. Tu quidem habitas in regione tua, animus vero peregrinus et exul apud te est hospitatus. Quæso te, quis rusticus, si forte nobilis et præpotens quispiam apud eum voluerit hospitari, non libenter in angulo domus sue, aut sub gradibus suis, vel ipsis cineribus accubabit, cedens hospiti suo locum, sicut dignum est, potiorum? Et tu ergo fac similiter. 2. Propter evagationem meriti; quia virtus infirmulæ et tentatione, qualis vel maxime in corpore reperitur, peccat; unde non negligenda occasio, sed corpore utendum ut equo, applicando frenum mortificationis, et flagellum vel calcaria mortificationis, ut nos ad optatam perfectionem et meritum provehat. 3. Propter participationem solatii; ut scilicet, sicut corpus in laboribus et afflictionibus participat; ita in requie etiam et consolationibus participet fiat, juxta illud S. Pauli: Sicut socii passionem estis, sic critis et consolationibus. II Cor. i, 2.

Unde exhortandi auditores ad corporis incommoda alacri ac æquo animo sustinenda.

ALII CONCEPTUS.

QUALITAS. — Diversitatem animarum in hac vita operantium pulchre Josephus Mansi per araneæ et bombycis similitudinem ostendit: Etenim aranea, inquit, se ad subtilissimam quædam filie texenda eviscerat, sed non alio id fine facit, quam ut in reticulo ex hisce filis laboriose fabricato muscus capiat; at vero quid tandem ei accidit? Postquam miserum hoc insectum telam suam multis laboribus contexit, servus familias seopam adducit, qui hanc tot laboribus fabricatam telam totaliter abolendo destruit, et disperdit, imo et ejusdem telæ artificem omnino conatu persequitur, ut mortem inferat. Non vero idem bombyx contingit, quin potius mansuetisque vermiculum lane quarit, illumque delicate fovet, et nutrit, quia hla serica contextit, ex quibus pretiosissimi deinceps panni seu vestes sericæ conficiuntur, et ideo, cum aranea muscus tantum capiat, bombyx e contra Principes et Reges post se captivos ducit; siquidem hi ambo labores ejus amittunt, quibus non regia solum conclavia, sed et sacra altaria adornant, et ideo bombycini parvis, ob eorum pretium et estimationem ab uno mundi polo ad alterum deferuntur. Hi autem figura sunt carum animarum, que bonis celestibus adipiscendis vacant, queque ex industria ad Creatoris sui servitium se applicant, et continuo pro salute æterna consequenda laborant, et fructificant: « Thesaurizant thesauros in celo, ubi neque arugo, neque tinea demolitur, neque fures effodiunt. » Hæ profecto anime a gratiis celestiumque consolationum dulcissimum manum exanimata non sunt, sed potius hislen referentissimæ; unde David ait: « Quam magna multitudo dilectionis tue, Domine, quam abscondisti timentibus telæ. » *Maxi, disc. 3, n. 14*

Videlicet aliquando nobilissimam palatii alicujus faciem et introitum, mirabili architectura ex marmore, pretiosis statuis, sculpturis, aliisque ornamentis mire adornatum et elaboratum, tandem vero dum ex curiositate plura ejusmodi artis magisterio absoluta opera videndi ad interiora palatii penetralia ingrediuntur, conclavia feno offenditis refera, ambulacra passim aranearum telis obseptâ, hortos ex artibus et repetibus silvescentes, fontes destructos, meram denique cunctis in locis desolationem conspiciunt;

dumque ingemiscences causam tantæ desolationis inquirunt, hæc sola adducitur, quia Princeps, vel dominus palatii illius incolæ, illud pro tempore deseruit, et quæ in discessu tapetes omnes, omnem pretiosam suppellectilem, universas, quibus conclavia illustrabantur, picturas, cunctaque ornamenta seorsum sustulit, et ideo, dum nulla jam palatii interioris cura habetur, omnia in eo desolata apparent, et horrescunt ingredientibus. Eodem prorsus modo de anima quadam ratiocinari licet; hæc enim, dum imagini et similitudini Creatoris sui correspondebat, omnibus erat donis, gratiis, virtutibusque Christiano homine dignis decenter adornata, adeo ut ipsum quoque speciositate sua in admirationem raperet Paradisum. At vero dum sponsus et incolæ anime Deus eamdem ob propriam anime culpam deseruit, sibi delatæ minime similis esse videtur. Quomodo mutatus est color optimus? Jam enim vilis repleta, passionumque et affectuum inordinatorum tyrannidi subjecta esse conspiciuntur, et cum antea Deus de illa dixerit: « Deliciae mee esse cum filiis hominum, » jam in ea præter effrenum appetitum sentes, lola, urticas, et stirpes, nihil quod oculis Dei placeat, in ea conspiciuntur; intellectus factus est cæcus, voluntas deses et iners, memoria ingrata, irascibilis, vindictiva: « Orientur in domibus ejus urticae, et spinae, et erit habitatio draconum, et pasena strullionum. » Unde S. Thomas Villanovanus ait: Nullos virtutum germinat affectus, nullos honorum operum producit fructus. Idem, *disc. ix, n. 23.*

DIGNITAS. — S. Mattheus parabolam illam refert de Rege, qui preparavit nuptias filio, ad quas inter multos, qui ad eandem conveniant, presumptuos ille, qui sine veste nuptiali nuptiale tridiculum ingredi præsumpsit, ad ignem condemnatus fuit: « Mittite eum in tenebras exteriores. » Quo facto sapientissimus Magister noster parabolam illam his verbis concludit: « Multi enim sunt vocati, pauci vero electi. » Circa quæ verba merito inquirendum venit, quomodo intelligenda, cum enim unus tantum convivarum condemnatus fuerit, cæteris omnibus mense imperturbato animo acumbentibus, contrarium potius dicendum fuisse videtur, scilicet multi electi, non vero pauci electi, siquidem ex multis unus tantum perit? Ad quam difficultatem alia nequit dari responsio, quam quod Deus unus dumtaxat anime

salutem tanto in pretio, et estimatione habeat, ut, dum illam perdit, innumeras se perdidisse arbitretur. Idem, *disc. x, n. 10.*

Unde Sanctus Augustinus ait: Certe unus erat ille, qui non habebat vestem nuptialem, quare dicit: « Multi sunt vocati, pauci vero electi. » quia in unius perditione sic afficitur, quasi multos perderet.

CURA ANIMÆ. — In prelio Gedeonis adversus Madianitas, tunc quæ secum abscondita habebant, lumina emicare coeperunt, quando vasa fictilia, in quibus reclusa tenebantur, fuerunt confecta; ita quoque (quia omnia in figura contingebant) lumen gloriæ in fidelium animabus tanto amplius resplendebat, quanto ipsorum corpora, quæ vere vasa sunt fictilia et fragilia, crudelius fuerint afflicta et lacerata. Idem, *disc. 11, n. 5.*

Plutarchus de Demetrio refert, quod is Rhodum obsidens, eandem igne conflagrare, et penitus destruere omiserit, tametsi id promerita fuisset, et quæ ob hoc solum, quia in membris admirabili artificio certi cujusdam philosophi, Protagenis videlicet imago depicta erat. Idem quoque Plinius his verbis scribit: Rhodum non incendit Rex Demetrius, expugnare cognominatus, ne tabulam Protagenis cremaret a parte æa mari locatam. Qualis igitur nobis erit confusio, si cum hoc gentili et crudeli milite comparemur? Hæc enim ob philosophi ejustam effugiam muris Rhodensibus impressam, eidem civitati, ne illam perderet, perperit; cum tamen nos mysticam anime nostre Jerosolymam, de qua scribitur: « Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei », tam frequenter, tantaque cum facilitate et temeritate ad flammam condemnemus infernales, non obstante quod eidem impressa sit imago non hominis alicujus, sed ipsiusmet Dei, qui illam fundavit: « Ipse fundavit eum Altissimus. » *Maxi, disc. iv, n. 11.*

De magno illo Cardinali Reginaldo Polo, qui verus Angliæ Polus Arcticus, et Fidei Catholice in eo regno columna et fulcrum fuit, legitur, eum corpus suum tam flocci fecisse, ut solitus fuerit dicere, eum, qui sibi vitam hæc eropturas esset mortalem, nihil esse facturum amplius quam quod illi nocte cubitum eunti servus facere solet, dum eum vestibus suis exiit. Quo Cardinalis dicto, ut verissimum supposito, quæro ex te, quisquis es, quidnam majoris facias; vestemne, an corpus, quod tali veste contegi-

tur? Utiq;e, nisi dolurus sis, responderis, stolidum esse eum, qui plures vestem æstimat, quam corpus. Numquid vere ita est? Et tamen hæc est innumerabilium hominum ingenis stultitia, quod, tametsi alias in cæteris sensati sint et sapientes, corpus tamen, quod nihil est aliud, quam simplex quædam anime vestis, majori in pretio habeant, quam animam. Idem, *disc. xvi, n. 2.*

Berchorius refert, quod Alexandro Magno præsentata gemma quædam fuerit, ex virtute et naturali proprietate prædita, ut in bilancem seu libram posita, conjussis alterius rei ponderi, etiam immenso, imo vastissimo euidam monti præponderaret, ita tamen, ut dum eidem gemmæ vel modicum quicquid pulveris inaspergatur, subito hanc suam mirram virtutem amiserit; quod si vere ita est, aptior hæc gemma anime nostræ figura inveniri minime poterit. Hæc enim a Deo cum tali virtute et valore creata fuit, ut universum mundum ei comparatus, insuper præponderare non possit. Imo sui pondere et ætimatione omnia creata in immensum excedit, quia Deus ipse dedit omnia, que habuit, et emittit eam. Imo semetipsum, quantus est, eidem comparandæ superimpendit. Verumtamen, si vel minimo pulveris atomo, id est, affectu terreno contaminetur, hæc ipsam omnem pretium amittere facit. Apud eundem, *disc. xviii, n. 8.*

D. Chrysostomus philosophum quemdam fuisse refert, qui in domum quædam viri præpotentis auro ubique fulgentem, marmoribus elegantissime incrustatam, columnis pretiosissimis sullatam, quaquaversum peripetasmatis tapetibusque phrygio opere artificiosissime elaboratis vestitam ingressus, vidensque pavementum inasper stragulis magno pretio æstimatis, ubique contectum, in faciem exiit domini domus; cumque de hæc inurbanitate ab eodem graviter reprehenderetur, confestim se exornavit dicendo, ideo se faciem illius hæc contumelia afflicisse, quod nusquam alibi in domo id inerte licuisset; nusquam etiam in hac ubique tam eleganter exornata domo locum invenire poterit viliosorem, quam vultum domini illum incedentis. Ex qua historia Sanctus Doctor egregium elicit moralitatem ad condemnandum illos, qui nulli alteri rei tantam adhibent operam et studium, quam ut bona sibi terrena acquirant ad delictiose tractandum corpus, dum interea pretiosissimam illis a Deo inditam animam hæredam

et emaciatum prorsus negligunt: vide, inquit, quam sit ridiculus, qui exteriora nimis sollicite exornat, et apud omnes, qui mentis compotes sunt, est contemptibilis; et merito sane, nam cum parietes quidem et solum, aliisque omnia accurate exornet; animam vero velut pannis obsitam, squalentem, jejunantem, plenam vulneribus, ab immemorabilibus caulis lætæ tantum negligens, quodnam supplicium non sustinebit? S. CHRYS. hom. de Anima.

Si Regem aliquem inter aulica regia, et in penetralibus reconditoribus equos, aliaque iumenta asservantem, sibi vero stabulum pro sua mansione eligentem videres, quid diceret? Et tamen eadem stultitia quotidie a tot committitur Christianis, qui corpori et sensibus suis exterioribus divitias, delicias, honores, voluptates, omniæque alia luxus vite bona accumulunt, cum tamen ob hoc comparati simus iumentis insipientibus; animam vero intra stabulum squalentem negligunt, siquidem hæc in hoc corporis ergastulo, putredine et immunditiis pleno, absque ulla bonorum auxiliorumque spiritualium et æternorum provisione habitare cogitur; quod enim illi commoditates et solatia preparantur temporalia, ut potius pars hominum indolesco studio facit, hoc nihil est aliud, quam vitam in stultitia inter immunditias et fatidica stercorea positam negligere, siquidem de his omnibus Apostolus optime dicit: *Quibus opibus, ut starent; et ideo dum hoc faciunt, animam adeo nobilem velut brutam et irrationale quoddam animal tractant.* Maxxi, disc. xvi, n. 8.

Apud Marcum cap. i. et Lucam cap. iv, si rem bene discussas, invenies, primum opus, quo Christus brachii sui potentiam ostendit, fuisse expulsionem demonum ex hominibus, quos occupant, post hæc vero copiose alia facere miracula, et emaculare leprosum, dare visum cæcis, brachiorum pedumque usum restituere paralyticis, claudis, manens, impotentis sanitatem agris, vitam mortuis. Est et S. Joannis Chrysostomi observatio, hom. xxi, in cap. vii Matth. operis imperfecti, ubi sic habet: Sciendum est, quod Lucæ quidem, et Marcus statim in primis ponunt demoniacum curatum, in secundo autem loco mulierem carnali infirmitate febrium laborantem. At si quæras, cur ab Emergenorum curatione potius, quam aliorum inferorum, aut male habentium curatione exorsus fuerit Dominus, respondet

ibidem: Ea videlicet causa, quia major cura est ei de salute animæ, quam corporis. Demones, quando corpora humana invadunt, id eo maxime consilio et voto faciunt, ut destruant, vastentque animas, itaque illos primum aggreditur, ejicitque Dominus; hoc enim præ cæteris rebus omnibus agere debet Christianus, ut anime negotia primo curet, velut curavit Christus, quia major cura est ei de salute animæ, quam corporis.

S. Basilius expendit finem, ad quem homo conditus fertur: Non dixit: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram, ut vescatur ligno fructifero, sed ut præsit, imperet, tum demum existit. Que concernunt carnem, secundas obtinent, nam primas sibi asserit primogenia præsidendi aeternitatis, attributa animæ. Concedere, libere, carnis sunt opera; præesse, imperare, ad animam spectat. Prius ergo Dominus de his, que ad animam hominis pertinent, statuit, quam de rebus corporis, ut significaret, illam in omni occasione hinc præferendam, eamque diligenter ac studiose curandam; atque omnes intelligeret, esse illam dominam, corpus vero mancipium. Eam ergo ob causam, Adam prius præest, quam comedit; que eam concernunt carnem, secundas obtinent, nam primas sibi asserit primogenia præsidendi aeternitatis, attributa animæ. S. Basii. hom. x, n. 18.

Accessit ad Christum quidam Scriba, et veluti ingenti servienti Deo desiderio tenebatur, perpetuoque illi adherere vellet, allebat: *Magister, sequar te quocumque ieris:* Matth. xviii, 19. Non admisit Dominus obsequium, quin multas illi in medio posuit difficultates, dicens, esse sua ruri animalium diverticula, foveas vulgibus, avibus nidus; se vero iam pauperem vitam ducere, ut nullum in mundo locum habeat, in quo vel lassatum jejuniis et vigiliis caput recubare queat. Percontatur Testatus, quare Christus, qui alios ad sui sequelam invitare solebat, hinc, qui se nitro offerebat, et scholæ ejus velle hominem dare videbatur, a suo contubernio repulsi, qui hoc nomine admitti dignus erat, quod admitti regalat. Respondet magnus Doctor, jubetque Lucam adire, qui rem hæc ita narrat, ut ex circumstantiis, a quibus eam describit, proclive sit, eamque, ob quam scriba ille repulsius sit, divinare. Is vero, c. ix, v. 57, sic habet: *Factum est autem, ambulantibus illis in via dixit quidam ad illum: Sequar te, quo-*

enique ieris. Dum Christus forte transiret, scriba ille in via, quasi ex occasione, ac præter rem, dare se discipulo Domini, et salutis suæ studio volebat, non præmeditato, non consulto, et maturo consilio, ideoque et repulsam passus est; nam quæ animæ sunt, non illa casu, non velut ab aliud agentibus per viam, obiter, sed ex composito, et ab exocipitibus, et hæc solum tum cogitantibus, tum curantibus, tractanda sunt. AULERS. in cap. viii Matth. q. lxx.

Sanctus Gregorius Nazianzenus egregie hæc doctrinam confirmavit, dum expendit ea, que ad opus nostræ Redemptionis concurrerant, dicens: Huc magistra lex tendit, hinc inter Christum et legem interjecti Prophete, hinc spiritualis legis perfectior et finis, Christus, hinc eximania Deitas, hinc assumpta caro, hinc nova illa mixtio, Deus, inquam, et homo. Atque hæc omnia propter omnia, et pro uno illo generis nostri Principe, in unum coierunt. Hæc ille; in quibus mihi hæc postrema verba ad trutinam venisse, diligenterque expendit: Hæc omnia pro uno illo generis nostri Principe in unum coierunt. Si videres in unam infirmi eujuspiam potionem hyacinthos, adamantes, aurum, uniones, que neque numerum haberent, nec pretium, adhiberi, quid diceret? Illud puto, plurimum positum esse in illius incoluntate, maximoque in pretio esse sanitatem, qua tanto pretiosissimarum rerum impendio procuratur. Vide nunc, inquit Nazianzenus, quo loco Deus animarum nostrarum salutem habeat, quam ut curaret, legem et Prophetas in unum coegit, et quod caput est, seipsum, suam divinitatem, suam humanitatem, sua attributa, sapientiam, omnipotentiam, et quæcumque talia, in remedium nostrum convertit. Hæc omnia in unum coierunt. O! quales species, e quibus salutis nostræ medicamentum conficitur! Quam pretiosa! Et quomodo Deitas velut consumitur! Deitas eximania. Vide quid Deo valeat animarum salus, et an eorum negotium velut in cursu, aut perimetoria, ac non magis multa cum maturitate, summaque attentione, et omni virium contentione procurandum? S. CHRYS. Naz. or. i.

S. Bernardus alicubi sic loquitur: Venit ad carcerem tuum, ad limum tuum, inflixus (ut dicitur) usque ad cubitos in limo profundi. Quid non suave tibi cum tibi collegeris omnes amaritudines Domini tui, et rememoraberis primum quidem illarum in-

fantiliū necessitatum, deinde laborum, quos perdidit in predicando; fatigationum in discurrando; tentationum in jejuniando; vigiliarum in orando; lacrymarum in compatiendo; insidiarum in colloquendo; postremo periculorum in falsis fratribus, convitiarum, sputorum, colaphorum, flagellorum, irrisionum, subsannationum, exprobrationum, clarorum, horumque similibus, que in salutem nostri generis operatus est triginta et tribus annis, et passus in medio terræ? Tot annos, arduosissimam vitam, inter miseriam tam multas et magnas exegit, ut salutem animabus afferret. Quantum vero temporis redemptionis corporum dedit? « In momento, in ictu oculi etc. mortui surgent incorrupti. » I Cor. xv, 52. Tantumne temporis curandis animabus impendit, et revocandis in vitam meliorem corporibus solum momentum! Discite hinc, quantum inter curam utrorumque interit. Momento corpora reviviseunt, animæ triginta, et amplius annorum longo labore curantur. Nimirum animabus diu multumque vacandum, ad corpora si modo velut per viam, obiterque attendenda, satis hoc sit. S. BERN. s. de quadr. debite est, a Nys. Bom. 3 post. Pent. § 3.

In auctore quodam de duobus fratribus legisse me meminisse, quorum unus sapiens, alter vero delirus erat, quod, dum simul in eodem itinere constituti ad bivium quoddam pervenissent, interquæ de via eligenda deliberarent, stultus viam elegerit amoeniorem et deliciosiorum; sapiens vero magis viam aspera plenuit, et difficilior; eamque diu inter se concertassent, tandem sapiens, ne fratrem suum delirum contristaret, ejus voluntati et opinioni cessit, sequi se ab illo vincti permisit. Deum vero aliquotisque progressi in latrones inciderunt, a quibus apprehensi, in tetrum carcerem fuerunt abducti; tandem vero cum ad ejus, qui caput et præfectus latronum erat, tribunal educerentur, sapiens totam culpam in delirum, hic vero in sapientem conjecit, utpote qui sanæ rationis iudicio pollens, ab eo, quem stultum esse noverat permisit se duci. Enimvero tametsi nobis necessum non sit, ut D. Chrysostomus ait, de mendacio adstruere veritatem, attamen

ex hac fabula utilissimam quamdam elioere possimus moralitatem; corpus enim et anima sunt veluti duo fratres germani, licet inter se conditione valde inæquales, siquidem anima sapiens est: « Spiritus est, qui vivificat »; Caro vero e contra fatua est et stollida: « Caro non potest quidquam. » Anima ratione prædita est, et intellecta, ideoque per sane rationis discernum sibi potest consulere; corpus vero instar stolidi jumentii, insipiens est. Et ideo anima a via ardua et difficili minime terretur, quia hæc est, quæ ad cælum perducit: « Arcta est via quæ ducit ad vitam; » et ideo temperantiam, mortificationem, penitentiam, sive ipsius abnegationem, bonorumque meritorum contemptum eligit, et diligit. « Spiritus quidem promptus est, o corpus vero superioris vite ardentem exhorrescit: « Caro autem infirma, » et ideo jejuniarum, macerationis carnis, vigiliæ, custodiæ sensuum deterrita difficultate, suam eligit deliciosam, amat voluptates, divitias, honores, cunctasque alias vite presentis commoditates; dumque inter se diu concordant conflictantur, quia « Caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, » tandem anima se suis continuè persuasionibus nihil proficere videns, a corporis importunitate superata, carnem suo modo vivere sinit, illique compatiens frena laxat. Unde fit, quod, dum simul graduntur, in latrones et viæ prædones, id est, appetitus inordinatos, pariter incidant, qui illos vitæ viciis irruitur in captivitatem abducant; finibus peccatorum suorum unusquisque constringitur; ac tandem coram supremo Iudice comparent, ut suam quæque pars sententiam accipiat, amba ad infernum condemnantur; anima quidem, quia se, suppresso rationis lumine a sensualitate vincit permisit; corpus vero, quod animam aggravaverit, suisque affectibus inordinatis suppresserit, et ideo corpus et anima perduntur in gehennam. MASSI, tr. VIII, disc. xxv, n. 43.

MISCELLANEA.

QUALITAS. Ad cœlestia et divina animi nostri se habent ut Promethæi statuæ, quæ etiam solis radiis expositæ nec v gorem habebant, nec movebantur; at ubi consensu Olympo Promethæus virgulam soli admovit et incidit, et redux in terram statuæ suæ inseruit.

illico in membris motus, et in statu fuit repertus. DREXEL in *Trismeg.* l. III, cap. 1, § 3.

Maximum est argumentum animi ab altiori venientis sede, si hæc, in quibus versatur, humilia judicat, et angusta, si exire non metuit; scit enim, quo exiturus sit, quia, unde venerit, meminit. SEX. ep. cxxi.

Exemplumque Dei quisque est in imagine parva. MAN. l. IV.

Est Deus in nobis, agitante caleosimus illo. Insuper hic sacra semina mentis habet.

(Ovin. *Fact.*)

IMMORTALITAS.

An dulcium est habitare Deum sub pectore nostro, In eorumque pedes animas, cœloque venire?

(Ovin. *Fact.* l. IV.)

DIVINITAS. In anima nostra sublimè quiddam ac divinum esse, vel hoc ex argumento colligitur, quod cum Deus reliqua animalia consideret, solummodo dixerit: Producent aquæ reptile animæ viventis, et omne volatile super terram; anima enim piscium, volatiliumque ex eadem materia cum corpore desumpta est; at quando homo formatus est, corpus quidem ex limo terre fabricatum, anima vero velut spiraculum vite a Deo inspirata est. GRANAT. in *loc. comm.* f. 92.

Tantum iter et jucundum est, ad quod natura te instruxit; debet tibi illa, quæ, si non deseris, par Deo consurges. Parem autem Deo pecunia non facit, Deus autem nihil habet; prætexta non faciet, Deus nudus est; fama non faciet, nec ostentatio tui; nemo novit Deum, licet multi male de illo existiment, et impune. Non turba servorum lecticam tuam portantium, Deus ille maximus, potentissimusque ipse omnia vehit. Nec forma quidem et vires beatum te facere possunt; nihil horum non patitur vetustatem. Quid ergo? Animus, sed hic rectus, bonus, magnus. Quid aliud voces hunc, quam Deum in corpore humano hospitantem? Hic animus tum in equitem Romanum, quam in in libertarium, quam in servum potest cadere. SEX. ep. III.

Nihil magnum est in humanis rebus, nisi animus magna despiciens. CICERO de *Nat. quest.*

Omnis suo bono constat vite fertilitas; commendat vinum sapor, velocitas cervinum. Quam fortia dorso jumenta sint, queris. In cane sagacitas prima est, si feras investigare debet; cursus, si consequi; audacia, si mor-

dere et invadere. Illud cuique optimum esse debet, cui nascitur, quo censetur. In homine optima quidem est ratio, hæc antecedit animalia cætera, Deum sequitur. Ratio ergo perfecta primum hominis bonum est, cætera illi cum animalibus satis superque communia sunt. Est fortis videlicet, et leones; velox est, et equi; corpus habet, et arbores; habet imperium ac motum voluntarium, et bestia ac vermes; habet vocem, quanto clariorem canes; acutiorem aquila, gravio-rem tauri, dulciorem et nobiliorem lusciniæ. SEX. ep. lxxv ad *Lucil.*

Omnium animi immortales sunt, sed bonorum fortiumque divini. CICERO l. II de *Leg.*

Valentior omni fortuna animus est, beatæ ac misere vite sibi causa est. SEX. ep. xcix.

Cogita in te, præter animam, nihil esse mirabile; cui magno nihil est magnam. Id. ep. VIII.

CURÆ. Isocrates, cum discipulum horti studiosissimum, sed in ornandis moribus languentem vidisset, nec in studiis quidquam proficere advertisset, his verbis eum allocutus est: Obsecro, ne hortum habeas cultiorem, quam animam. DREXEL in *Trismeg.* l. III, c. 1, § 2.

Stilpon interrogatus, quem hominem judicaret statuis simillimum? Hominem, respondit, stupidum, et animi sui negligentem. Ibid. § 3.

Demonax philosophus de hominibus sui curam negligentibus dixit: Stultissimi mortalium omnem sollicitudinem suam ponunt in extruendis ædibus, et hominum, qui ædes illas inhabitaturi sunt, nullam penitus rationem habent. Et quid magis miremur, quam eum omnes et cupiant optime vivere, et sciant, non alia re, quam animo sic vivi, nec fieri posse, quin si optime vivant, animus colendus sit, tamen animum suum minime colant. Ibid. § 2.

Europa, Regis Agenoris filia, ad litus Tyrii maris in prætio nitidissimo tanrum conspicata, quamvis primo metueret, tamen ubi mitem, blandientem, et ad sessionem invitantem vidit, tandem adire, tangere, herbas porrigere, et demum tergo insidere coepit; verum mox ab eo in mare abducta, frustra ad litus respexit, siveque lusus audaciam damnavit. Idem animæ cum corpore contingit, nisi ab initio blanditas ejus damnet; abducetur enim paulatim a littore cœlestis patriæ in mare iniquitatis et malorum,

frustraque amissam patriam suspirabit. Ibid. c. III, § 3.

Summum crede nefas, animam præfero pudori, Et propter vitam vivendi perdere causas (Juv. sat. viii).

Non immerito cecinit Ovidius:

Ut corpus radimas, ferrom patieris, et ignes, Arida nec sitiens ora lavabis aqua, Ut vales animo, quidquam tolerare negabis, At pretium pars hæc corpore majus habet.

AXIOMATA.

Animam magis est ubi amat, quam ubi amat.

Quid prodest homini, si mundam universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patitur? MATTH. XVI, 26.

Omnia si perdas, animam servare momento.

Salus anime in sanctitate justitiæ, et melior est omni auro et argento.

Qui voluerit animam suam salvam facere, perdet eam; qui autem perdidit animam suam propter me, inveniet eam.

AUCTORES.

Franciscus Labata V. *Animæ.*

Hieremias Drexelius in *Trismegisto* l. III, cap. 1.

Laurentius Beyrlinck in *Theatro vite humanæ.* V. eodem.

Josephus Langius in *Polyanthæa.* V. eodem.

Antonius Daurolius in *Catech. historiali,* cap. VIII, tit. II.

ASCESIS.

PARS PRIMA.

DICTA, SEU AXIOMATA ASCETICA COMPLECTENS.

Per Dieta hoc loco non intelliguntur quæcumque sententia ab Ascetis ore prolata, sed tales, quæ tum ab brevitatem suam, tum ab doctrinâ, quam continent, specialiter notari merentur. Ideoque axiomata, id est, celebrata et indubitata, ac notatis dignissima effata muniri possunt. Quibus quidem passim tum in libris asceticis, tum in vitis Sanctorum occurrunt, sed quæ non cuiusvis commodum est ea percurrere tales libros seligere, multa præterea propter brevitatem suam non satis intelliguntur, ideo pergruam fore arbitror si selectiora talia Dieta hæc in parte enumerem, et ut melius percipiuntur, brevem exegesis, seu declarationem subiungam.

DE AXIOMATIS AD DEUM SPECTANTIBUS

AXIOMA I.

Nemo bonus, nisi solus Deus.

Ita Christus, Luc. XVIII, cum princeps quidam ei dixisset: « Magister bone, quid faciens vitam æternam possidebo. » Respondit: « Quid me dicis bonum? Nemo bonus, nisi solus Deus. »

Exegesis.

Pro hoc Dieta recte intelligendo sciendum est, duplicem esse bonitatem, absolutam, et respectivam; illa convenit soli Deo, quia solus hic in se, et a se bonus est, et omne bonum velut fons complectitur. Ista creaturis competit, quæ solum bonæ sunt participative, et cum respectu ad Deum; voluit ergo Christus dicere solum Deum esse eminentem bonum, et infinite continentem, quidquid creaturis bonum apparet. Hinc Thomas Kemp. recte monet. « Nil magnum, nil altum, nil gratum, nil acceptum tibi sit, nisi pure Deus, aut de Deo sit. Totum vanum existima, quidquid consolationis occurrit de

aliqua creatura. Amans Deum anima, sub Deo despicit universa. Solus Deus æternus et immensus, implet omnia, solatium animæ, et vera cordis lætitia. » Lib. II, de Imit. c. v.

AXIOMA II.

Deus meus, et omnia.

Uti S. Franciscus dicere solebat, et in his verbis considerandis integras quandoque noctes transigebat; sicut vita ipsius apud Surium testatur. Scriptis, 4 octob.

Exegesis.

Quia Deus est fons omnis boni, ut ipsemet indicavit apud Jeremiam: « Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas. » Hinc merito exclamat pius Auctor: « Ecce Deus meus, et omnia, quid volo amplius et quid felicis desiderare possum? O sapidum et dulces verbum, sed amanti Verbum, non mundum, nec ea, quæ in mundo sunt: Deus meus, et omnia! Intelligenti satis dictum est, et sæpe repetere jucundum est amanti. Te siquidem presente jucunda sunt omnia; te autem absente fastidiunt cuncta. Tu facis cor tranquillum, et pacem magnam, lætitiâque festivam. » JER. II, 13, et IMITAT. I. III, c. XXXIII.

Recte ergo S. Augustinus hortatus est animam dicens: « Quid vagaris, o homuncio, querendo bona animæ tuæ, et corporis tui? Ama unum bonum, in quo sunt omnia, et sufficit, desideria simplex bonum, in quo est omne bonum, et satis est. » Et iterum: « Si queris, quære, sed non ubi queris; quære in fonte, quia tibi omnia vivunt; quod factum est, in ipso vita erat. Ecce ergo viam vitæ, a multis ad unum; ecce viam mortis ab uno ad multa. Lib. de Spirit. anim. c. LXXIV.

AXIOMA III.

Fecisti nos, Domine, ad te, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.

Ita S. Augustinus propria experientia doctus exclamabat I. I, Conf. c. 1. Hinc alibi fassus est. « Scio, Domine, quia male mihi est præter te, non solum extra me, sed in

me ipso; et omnis mihi copia, quæ Deus meus non est, ægestas mihi est. »

Exegesis.

Rationem hujus dicti fundamentalem assignat S. Bernardus dicens: « Ad imaginem quippe Dei facta anima rationalis, cæteris rebus occupari potest, repleti non potest; capacem namque Dei, quidquid Deo minus est non implet. » Hom. super: « Ecce nos reliquimus. »

Unde S. Augustinus, ad Deum suspirans, dixit: « Da quod peto, quoniam, si cuncta, quæ fecisti, mihi dederis, non sufficit servo tuo, nisi teipsum dederis. » Soliloq. c. III;

Hinc et ipse Deus apud Jeremiam dixit: « Scito et vide, quia malum, et amarum est, relinque te Dominum Deum tuum, et non esse timorem mei apud te. JEREM. II, 19.

AXIOMA IV.

Misus te, Domine, amat, qui præter te aliquid amat, quod propter te non amat.

Ita iterum S. Augustinus lib. X Confess. cap. XXIV et recte.

Exegesis.

Quia, ut Thomas Kempensis bene advertit: « Dilectus tuus talis est naturæ, ut alienum non velit admittere, sed solus cor nostrum vult habere et in eo tamquam Rex in proprio throno sedere. Lib. II, c. VII.

Hinc omnibus illum diligere volentibus dicit, quod olim Christus capere ipsum volentibus dixit: « Si me queritis, sinite hos (scilicet creaturas) abire. » JOAN. XVII, 8.

Comgestatum enim est stratum nostrum, ita ut alter decidat. Imo dividere cor cupientibus non permittit, sed dicit quodammodo cum illa muliere: « Date ei cor vivum, et nolite dividere. » ISA. XXVIII, 20.

AXIOMA V.

Quales impetus habebas ad Mundum, tales habes ad Artificem mundi.

Ita hortatus est S. Augustinus, et proprio suo exemplo confirmavit, dum, quantum prius dilexit mundum, tanto amore fereba-

tur postea in ipsum Deum; uti ipsemet testatur dicens: « Quam suave mihi subito factum est, carere suavitatibus nugarum, et quas dimittere metus fuerat, jam dimittere gaudium erat, ejiciebas enim eas a me vera lu, et summa suavitas; ejiciebas eas, et intrabas pro eis omni voluptate dulcior, sed non carni et sanguini, omni luce clarior, sed homini secreto et interiori: omni honore sublimior, sed non sublimibus in se. S. Avo. I. IX Confess. c. 1.

Exegesis.

Ratio est, quia, cum Deus infinitus dignior sit amari, quam mundus. Mundus autem ardentissimo plerumque amore diligitur a suis amatoribus, æquum est, ut simili quoque amore Deus a peccatoribus perfecte conversis diligatur. Hinc et Apostolus monuit: « Sicut exhibuistis membra vestra servire iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibeatis servite justitiæ ad sanctificationem. » ROM. VI, 19.

Imo Baruch Propheta hoc gradu non contentus amplius requirit dicens. « Sicut fuit sensus vester, ut erraretis a Deo, decies tantum iterum convertebantur. requiretis eum, » BARUCH. IV, 28.

AXIOMA VI.

Diminutio cupiditatis augmentum est charitatis.

Uti S. Augustinus recte pronuntiavit, ut etiam Thomas Kempensis confirmavit, dicens: « Tene breve et consummatum verbum: Dimitte omnia, et invenies omnia. Relinque cupidinem, et invenies requiem. L. III, c. XXXII de Imit.

Exegesis.

Ratio dicti est, quia « bonorum Auctori, teste S. Gregorio in homil. aliter inhaerere non possumus, nisi cupiditate a nobis, quæ omnium malorum radix est, abscindamus. » Ser. III de Ascens.

Hinc, ut S. Bernardus pronuntiavit, ipsi Apostoli Spiritu Sancto repleti nequiverant ante Christi Assensionem, quia carni Dominicæ, etsi sanctæ, adhærebant. Merito ergo S. Gregorius lib. VII hortatur: « Quisquis deltere devitat, fugiat, ne per hoc, quod

amat, in hoc cogatur devenire, quod vitat. Quanto enim acriore cura inardescit ad infirma, tanto tempore damnabili refrigescit a summis; utraque enim simul, et æqualiter amari non possunt. S. GREGOR. I. VII. ep. XVI.

AXIOMA VII.

Tantum quisque vivit Deo, quantum moritur sibi.

Ita Christus S. Catharinæ Senensi in Dialogo cum ipsa habito dixit. Et Thom. Kem. sub aliis terminis proponit dicans: «Tantum homo in Deum transit, quantum a se exit.» L. III, c. LVIII.

Exegesis.

Cum enim amor proprius omnium malorum radix sit, recte inferitur, hoc impedimento sublato, facile hominem Deo adhaerurum. Unde S. Augustinus præclare sic hortatur: «Prima hominis perditio fuit amor sui; si enim non se amaret, et Deum sibi præponeret, Deo subditus esse vellet, non autem converteretur ad negligendam voluntatem illius, et faciendam voluntatem suam. Præpone his voluntatem Dei, disco amare te, non amando te.» Ser. XLVII, in c. XVII.

Quod etiam alibi confirmat Thomas Kemp. dicens: «Mellior ac sanctior nostri amor locum in nobis accipiat, nec enim fuerit, quo intret ad te amor Dei, nisi exulet amor tui. Ubi seipsum aliquis querit, ibi ab illo amore cadit; solus namque hic dominari vult, qui precepit, ut feraris in Deum ex toto corde, ex tota anima. Partem non accipit, gloriose indolis est: totum deposcit, ut totum largiatur.» L. III, opuse. II.

AXIOMA VIII.

Non est malum in civitate, quod non fecit Dominus.

Ita Amos Propheta, per hoc indicare volens, omne malum pœnæ, seu a causis secundis profectum, iisque seu creaturis rationalibus, seu irrationalibus, quocumque item modo et ratione eveniat, totum prodire a manu Dei, suavissimaque ejus providentia ac dispensatione. Deus est, mi homo, qui rexit,

et direxit manum ejus, qui te percussit. Hinc in fastis Regum circa pœnam illam, quam sumpsit Deus de Davide per filium ipsius Absalonem, ob crimen adulterii, ac illata cædis Propheta, dicit Deus, quod ipsemet pœnam hanc ei velit indigere: «Ecce ego, inquit, suscitabo super te malum de domo tua, et tollam uxores tuas in oculis, et dabo proximo tuo; tu enim fecisti abscondite, ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, et in solis.» II REG. XII, 9.

Exegesis.

S. Augustinus hanc veritatem præclare per sequentia verba explicat. «Impietas eorum tanquam securis Dei facta est. Facti sunt instrumenta irati non regnum placati. Facit enim plerumque hoc Deus, quod facit et homo. Aliquando homo iratus apprehendit virgam jacentem in medio, fortasse qualecunque sarmentum; cedit inde filium suum, ac deinde proficit sarmentum in ignem, et filio servat hereditatem. Sic aliquando Deus per malos erudit bonos.» S. AUG. in Psal. LXXX super illa verba: *Posuerunt signa sua.*

De horribili illo excidio Hierosolymitanum legimus, quod, cum Titus Vespasianus, dum obiret civitatem conspicereturque fossas omnes capitibus, mortuorumque cadaveribus impletas, totamque illam circa regionem ex fœtore seu peste infectam, elatis in eorum oculis clarissima voce Deo in testem vocato, exclamarit, se tantas stragis auctorem non esse. *Hist. Eccl. p. I, l. III, c. 1.*

El barbaro illo Tyranno Alarico, ad diripiendam sologue equandam Romam profecto, occurrit veneranda canitie senex quidam Monachus, rogando illum, ne tot vellet esse malorum inventor, quæ eo die in illa Urbe deberent fieri, cui ille: Ego ultro meaque voluntate Romam non eo, sed est, qui me quotidie vellicat, illucque impellit ea voce: Vade Romam, et civitatem evertet. *Ibid. l. IX, p. II, c. II.*

Quod evidenti est argumento, omnia hæc ex Dei arbitrio, dispositioneque contingere. Hinc Regius David, maledicente sibi Semei pulvere lapidibusque impetente, cum regii famuli cogitarent de ipso vindictam sumere, hæc illos voce repressit: «Dominus illi precepit ut malediceret David, et quis audeat dicere, quare sic fecerit?» II REG. XVI, 10.

Verum quid magni est, recognoscere in

in instrumentis divinis providentiæ justitiæque homines, quando et ipsi reprobi, et in malo obfirmati, obstinatique Dæmones hoc munus obeunt. Accurate id notavit S. Gregorius in illum locum Scripturæ: «Spiritus Domini malus arripiebat Saul;» ubi idem spiritus et spiritus Domini vocatur, et spiritus malus, malus per desiderium perverse sue voluntatis, spiritus autem Domini ad demonstrandum ipsum fuisse a Deo submissum ad torquendum Saulem, et quod Deus pararetur per ipsum; hoc enim modo contextus ipse rem explicat, dum dicit: «Exagitabat ipsum spiritus nequam a Domino.» Atque ob hoc ipsum docet id S. Pater, Dæmones persequentes justos vocari in Scriptura Dei latrones, latrones quidem, ob eorum malitiam; Dei, ex data ipsis ad inferenda supplicia potestate. *Lib. XIV Mor. xx.*

Idem ponderat S. Augustinus: «Non dixit Job, inquit, Dominus dedit, diabolus abstulit: sed referendo omnia in supremum Numen) *Dominus dedit, Dominus abstulit;* probe sciens, plus diabolus non posse, quam ei Deus vellet permittere. Pergit vero hic sanctus: «Prorsus ad Deum tuum refer flagellum tuum, quia nec diabolus tibi aliquid facit; nisi ille permittat, qui desuper habet potestatem.» S. AUG. in Psal. XXXI.

AXIOMA IX.

Hæc amor non amatur.

Ita B. Jacoponus, Ordinis S. Francisci, qui, cum in carcere Romæ detineretur et amici suspiria continenter trahentem reperirent, æquæ respondit, amor non amatur. «Aut certe ut S. Bernar. alicubi queritur, non eo modo, quo docet; dum «amat charitas, amat immensitas, et nos respondimus cum mensura.»

Exegesis.

Ratio est quia ex una parte, teste S. Bernardo, cum amat Deus, non aliud vult, quam amari, quippe sciens ipso amore beatos, qui se amaverint, ex altera vero parte amor non nisi amore compensatur, atque adeo merito dolendum est, quod tantus amor tam parce compensetur. S. BERN. s. LXXXIII in Cont.

Hinc merito hortatur S. Augustinus: «Rape ad eum animas quas potes, et dic eis:

T. I.

Hunc amemus, hunc amemus.» S. AUG. I. IV *Confess. c. XII.*

Idque et verbis agamus et precibus, et supplicatione ad Deum conversi, nobis, et aliis hunc amoris thesaurum impetremus, quia, ut suo sensu dicit, et deinde inexperitos monuit id Sanctus: «Quaque verum se vertit anima, ad dolores figitur, præterquam in te.» *Lib. IV c. x Confess.*

AXIOMA X.

Non diligit utilitatem suam qui Deum non diligit.

Quia Deus solus tota et sola est utilitas humane naturæ. Scriptum vero est: «Quonium qui manet in charitate, id est, qui Deum diligit, in Deo manet, et Deus in eo.» Talis est ergo utilitas humana, ut eam, nisi qui habet, diligere nemo. Hoc ergo ipsum, quod dicunt homines, diligere se quidem utilitatem suam (quis est enim, qui hoc non sit etiam juvare paratus?) sed eam non habere, hoc ipsum, inquam, testimonium est, eos aliud diligere, non ipsam suam utilitatem. Nihil enim aliud homini faciendum utilitatem suam habeat, nisi diligere. Sed ipsi homines conantur assidue facere eam, quasi non sit; sicut pagani Deum. Nam si solus Deus utilitas est hominum, quo carere non potest, nisi qui eum nequaquam diligit. Non facienda utique est, cum sit æterna; sed tantum diligenda. Hoc solum prorsus est totius miserie nostræ causa, quod scilicet utilitatem aut non cognoscimus, aut non amamus, aut non quantum vel sicut cognoscenda et amanda est, cognoscimus et amamus.

AXIOMA XI.

Non recte navit Deum diligere, qui non scit relinquere Deum, propter Deum.

Ita S. Ignatius Loyola, qui, teste Daniele Bartolo, dicere solebat: Relinquere Deum propter Deum; magnum lucri spiritualis esse compendium, nullum dispendium. *BARTOL. I. IV, § 37.*

Intelligitur autem per Deum relinquere, hoc loco conversationem cum eo inchoatam, sive per orationem, sive per lectorem,

aut aliam similem actionem interrumpere, ut alteri actioni a voluntate Dei aut Superioris imperata vacetur.

Exegesis.

Quia cum diligere nihil aliud sit, quam idem velle, cum alio merito diligere Deum non censendus est, qui quando Deus ad certam actionem vocat, contra hanc expressam voluntatem cum eodem conversari cupit. Hinc merito Abbas Smaragdus dixit: « Propter obedientiam perfectionem omnium aliarum actio relinquenda est operum, quia magis placet Deo obedientia, quam victima. » SMARAGDUS in c. v. Regulae S. Bern.

Id quod Deus ipse pulchro exemplo confirmavit in virgine religiosa, quae divino amore flagrans, speciosum forma prae filiis hominum videre desiderarat, cui mox ille visendum se quoque praeiit, forma pueri admodum liberali. Cumque ad commune opus superioris mandato aversaretur, pulchro Jesu ait: « En dulcissime Domine mi Jesu Christo, pro explenda obedientia tuo nomine abeo, donec ad te redire liceat. » His dictis a cella exiit, et quod facere jussa erat, animo voluntario, hilarique vultu peregit. Deinde ad cellam reversa, dum eam aperiret, mira quaedam et radiantissima lux oculis eius se ingressit, adeo ut vix eam sustinere posset. Vidit igitur amatissimum suum Dominum in perfecta aetate, tanquam elegantissimum juvenem viginti et quatuor annorum adstantem. Qui interrogatus ab ea, quomodo ex pusillo tam grandis factus esset, respondit, Filia charissima, profunda velocis atque impigre obedientiae tuae humilitas, me tam brevi tempore tam grandem effecit. Semper ergo mei amore libenter obedi, si mihi sine modo cupis uniri. Post quae verba Dominus disparuit. Blosius in Apolog. pro Taulero, c. xx.

AXIOMA XII.

Iustum est hominem subditum esse Deo.

Ita impius Antiochus, II. Mach. IV. 12, postquam tot malis afflictus exclamavit: « Iustum est, hominem subditum esse Deo, et mortalem non paria Deo sentire; » nec iustum dumtaxat, sed etiam connaturale, ut

P. Vincentius Caraffa per rationem mox afferendam indicavit.

Exegesis.

Ut proprius terra situs subter aquam, aquae subter aerem, aeri subter ignem, igni denique subter caelum; ita homini proprium, et velut nativum esse debet, non modo necessitate, sed et maxima sua voluntate subjectum esse Deo, eique affixum, ut sanctissimae illius voluntatis motibus facilius circumagatur. Ceterum nihil sublimius ejusmodi submissione. Supra humana omnia hominem elevat; adeo ut fortunae vel prosperae blanditias, vel adversae terrores despiciat. Sacrus atque quem praeter Deum nihil attingere, nedum movere possit; cum Deo proxime subjectus affixusque sit; atque infra Deum procul assistant omnia.

AXIOMATA AD SEIPSUM SPECTANTIA.

AXIOMA I.

Tantum quisque se amat, quantum se odit.

Teste S. Augustino, conformiter dicto Christi dicentis: « Qui invenit animam suam, perdet illam; et qui perdidit animam suam, inveniet illam. » MATTH. x. 39.

Modus autem odio se habendi desumendus est ab odio, quo alios prosequimur: sicut enim hos nec aestimamus, nec laudamus, nec honoramus, nec amamus, nec fovemus, et, si haec eadem ab aliis praesentur dolemus; gaudemus vero si contraria fiant; ita eodem modo nos odisse debemus.

Exegesis.

Quia, dum dicto modo qui propter Deum se odit, vitiorum radicem, et concupiscentiam tollit, et varias virtutes exercet; ideoque vere amat se ipsum, amovendo a se maximum malum et summum bonum procurando. Unde S. Augustinus recte dixit: « Magna sane, inquit, ac mira sententia, quemadmodum sit hominis in vitam suam amor ut pareat; odium ne pereat. Si male amaveris, tunc odisti. Noli amare, ne perdas; noli amare, in hac vita, ne perdas in aeterna vita. Felices, qui oderunt custo-

diendo, ne perdant amando. » Tract. II in Joann.

Merito ergo quisque in hoc odium effervescit, dicitque cum S. Bernardo: « Exurgat Deus, cadat armatus iste, et coneratur inimicus homo contemptor Dei, amator sui, amicus mundi, servus diaboli. Quid tibi videtur? certe si recte sentis, mecum dicēs: Reus est mortis, crucifigatur, crucifigatur. » Apud ROTAND. p. II, tr. I, c. IV.

AXIOMA II.

Tantum proficies, quantum tibi vim intuleris.

Ita Thomas Kemp. I. I, c. xxv, et confirmavit S. Franciscus Xaverius, qui ad snos assiduo haec verba: « Vince te ipsum, » repetere solebat; cumque aliquando illi causam tam frequentis repetitionis requirerent, hoc responsum dedit: Hoc S. Patris nostri Ignatii mandatum est; hoc si fiat, sufficit. Quod autem sic res se habuerit, testatur Lyreus, de eo sic loquens: De nulla re saepius, quam de sui victoria loquebatur Ignatius: « Vince te ipsum: a illi perpetuo natabat in labiis, haec intersodales ei colloquendi materiam, coram auditoribus dicendi copiam, in domesticis exhortationibus amplissimum disputandi argumentum suppeditabat. II Apoph.

Exegesis.

Ratio est, quia cum « sensus hominis, et cogitatio hominis ad malum prona sint ab adolescentia sua. » GEN. VIII, 21, teste S. Scriptura, facile patet, non posse hominem sine magna violentia ab amore sui, et regni creaturarum inordinato avelli, atque adeo merito dici, illum prae ceteris in perfectione profecturum, qui majori sese violentia a creaturis abstraxerit. Unde sponsa non tantum pulchra ut luna, et electa ut sol, sed etiam terribilis ut castrorum acies ordinata dicitur, CANT. VI, 9, ut indicetur, per hanc sui victoriam ad tantam perfectionem, et sanctitatem ipsam pervenisse. Hinc Christus dixit: « Regnum colorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. » MATTH. XI, 12.

Id quod S. Ignatius suo quodam calculo confirmabat; cum enim adolescentem quemdam minister Romanae domus graviter accusaret apud Ignatium, et quasi minus

quietum, morigerum, atque tractabilem insectaretur; Ignatius non vulgi trutina, sed veritate et spiritualis prudentiae statera rem aestimans, respondit ministro: Mitius quasso et blandius. Equidem justum ipsum, quem tu tam acriter reprehendendum putas, quam ego in Dei via paucis mensibus profecisse arbitror, quam duos integro anno. Nominavit autem duos omnium ex domesticis candidissimos, et levitate quadam ingenii, ac morum suavitate maxime amabiles.

AXIOMA III.

Non est pax impiis.

Ita Sca Scriptura apud Isaiam. ISAIAS XLVIII, 21.

Et confirmavit idipsum D. Martinus Bracharensis in maximis suis dicens: « Pacem cum hominibus habebis, cum vitis bellum. »

Exegesis.

Cum enim res quaelibet non nisi in centro suo quiescat, fieri non potest, ut impii, qui a Deo veli centro suo separati sunt, pacem et quietem inveniant, id quod clare S. Augustinus indicavit dicens: « Fecisti nos, Domine, ad te, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. » L. I Conf. 3, c. c. XVI.

Hinc ulterius dicit: « Vae animae audaci, quae speravit, si a te recessisset, aliquid se melius habituram. Versa et reversa in tergum, et in latera, et in venter, et dura sunt omnia, et tu solus, Domine, requies. »

AXIOMA IV.

Nullum malum nisi peccatum.

Ita S. Petrus dicens: « Quis est, qui nocet vobis; si boni aemulatores fueritis? I Pet. III, 12.

Exegesis.

Quia malitia est carentia boni; nemo autem bonus est, nisi solus Deus, ergo cum solum peccatum privet hoc bono, merito solum peccatum malum dicitur. Hinc Eudoxia Imperatrix S. Chrysostomum cum graviter affligere minaretur, quidam ex antie-

dicebat: Frustra ei mimaris, quia solum peccatum timet. Sed et Franciscus Xaverius in hunc sensum dicebat: Qui nihil spectat aliud, nisi divinam gratiam, Evangelii prædicationem, animorum salutem, quid tandem recuset, aut pertimescat? Si enim versabimur, non modo in littore barbarorum, verum etiam in demonum regno; tamen nulla barbaria, neque demonum rabies quidquam nocere nobis poterit, nisi permissu, concessuque præpotentis Dei. Unum omnino timemus, ne Deum ipsum offendamus, cujus offensionem si vitaverimus, exploratam de nostris hostibus victoriam nobis, illo propitio, pollicemur. *Vit. apud SERRA.*

AXIOMA V.

Nemo læditur, nisi a seipso.

Ita communis a schoolarum schola, cui etiam Epictetus consentit dicens: « Homines perturbantur, non rebus sed iis, quas de rebus habent, opinionibus. Verbi causa: Mors non est malum, alioquin enim et Socrati sic visum esset, sed opinio de morte, que malum eam facit. Cum igitur impeditur, et distrahitur, non alios culpamus, sed nos ipsos, id est, opiniones nostras. » *C. x. Enchirid.*

Exegesis.

Ratio est, quia cum solum peccatum vere malum sit, ut supra demonstratum est; ad hoc autem nemo invitus cogi possit, recte inferitur, quemvis, si peccato consentiat, proprii sui mali fabricum esse. Hinc recte S. Petrus ait, « Et quis est, qui nocet vobis, si boni emulatores fueritis? » An non diligenter Deum omnia cooperantur in bonum? teste S. Paulo: « Numquid Deum aliquis eripere invito potest? Aut occasio hominem fragilem facit, et non potius qualis sit, ostendit? » Aliter paulo hoc dictum declarat Epictetus dicens: Memento, non eum, qui convitiatur, aut verberet, auctorem esse contumelie, sed opinionem de eis tanquam contumeliosam conceptam. Cum igitur te quispiam irritat, opinione tua te irritatum esse scito. Quapropter in primis operam dato, ne visa tibi assensum extorqueant. Nam si semel tempus et moram impetraris, facilis ipse tibi imperabis. *I. PERR. III, 13; AD ROM. VII, 26; EPICTET. Ench. c. XXVII.*

AXIOMA VI.

Si vis vitam, muta vitam.

Ita S. Augustinus, qui propria experientia hoc axioma confirmavit, vitamque suam priorem ita mutavit, ut vere dicere poterit cum S. Paulo: « Vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus. » *GAL. II, 20.*

Exegesis.

Quia, cum vita vera et bona in charitate consistat; vita autem, quam plerumque homines vivunt, in concupiscentiis et peccatis consumatur, recte inferitur, neminem veram vitam possessurum, nisi qui vitam mutaverit; hinc Apostolus monet: « Deponite vos secundum pristinam conversationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris, renovamini autem spiritu mentis vestræ, et induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia et sanctitate. »

AXIOMA VII.

Sæpe videtur esse charitas, et est magis sensualitas.

Ita Thomas Kempensis, lib. I de Imitatione Christi, cap. xv.

Exegesis.

Rationem hujus dicti idem mox subjungit dicens: Quia naturalis inclinatio, propria voluntas, spes retributionis, affectus commoditatis, raro abesse volunt. Qui veram et perfectam charitatem habet, in nulla re se ipsum querit, sed Dei solummodo gloriam in omnibus fieri desiderat. Nulli etiam invidet, quia nullum privatum gaudium amat, nec in se ipso vult gaudere, sed in Deo super omnia bona optat beatificari. Nemini aliquid boni attribuit, sed totaliter ad Deum refert, a quo fontaliter omnia procedunt; in quo finaliter omnes sancti fruibiliter quiescunt.

AXIOMA VIII.

Non habitus, sed vita facit Monachum.

Ita iterum Thomas Kempensis, l. II, c. xvii.

his verbis: « Habitus et tonsura modicum conferunt, sed mutatio morum et integra mortificatio passionum, verum faciunt Religiosum. »

Exegesis.

Quia « spectaculum facti sumus, teste S. Paulo, mundo, Angelis et hominibus. » *I. COR. IV, 9.*

Sicut ergo vestis actorem non facit laudabilem, sed actio personam conformis; ita quoque nec habitus facit Religiosum, sed morum mutatio, et perfecta mortificatio, ut dicere possit cum S. Paulo: « Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo. » *GAL. VI, 24.*

Hoc enim convenit personæ ejus.

AXIOMA IX.

Scire Deum, sola vera scientia.

Ita S. Paulus, existimans se nihil scire, nisi Christum, et hunc crucifixum. *I. COR. II, 2.* Quod ipsum etiam Poeta quidam hoc distico expressit:

*Christe, sciant quæcumque alii, mihi sufficit unum,
Cognitioque tui, cognitioque mei.*

Sed et S. Augustinus præclare id confirmans ait: « Infelix homo, qui scit illa omnia, te vero nescit. Beatus vero, qui te scit, etiam si illa nesciat. Qui autem te, et illa novit non propter illa, sed propter te, solum beatus est. In Confes. »

Exegesis.

Quia scientia duplici modo considerari potest. Primo secundum se et ut sic nihil aliud est, quam cognitio, et sine dubio vana est, quid enim juvat cognoscere sine possessione? Quid prodest alta de Trinitate disputare, si careas humilitate, unde displiceas Trinitati? Et si de Trinitate disputare parum prodest, quid erit de aliis disputare, quid est aliud scientia, nisi adjumentum et species oculi intueri? Si ergo quis habet perspicillam, non habet causas gloriandi præ alto, quo minus videt, quomodo qui habet scientiam, gloriari poterit? Si vero scientiam quoad fructum spectemus, tum maxime

dici poterit, quod sine charitate vana sit; ut præclare S. Paulus: « Si linguis hominum loquar et Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æsonans, et cymbalum tintinnans, etc. » *I. COR. XIII, 1.* quasi diceret: Quas habeo causas gloriandi, cum majorem fructum faciat cymbalum, faciens ut omnes prope percussant eor? Atque utinam tantum non prodesset, et non noceret! Quis enim nescit, quam multa bona negligentur ab iis, quos scientiæ cupiditas invasit, quam multas orationes faciunt, quam ferventer proximi salutis se impendent, si non vellent plus, quam oportet, scire? Id quod recte P. Layman indicavit dicens, stultia esse malam bestiam, que multas imperfectiones excensaret. Unde merito Thomas Kempensis: O si tantam adhiberent diligentiam ad extirpanda vitia, et virtutes inserendas, scienti ad movendas questiones, non fierent tanta mala et scandala in populo, nec tanta dissolutio in ecclesiis! Sed vas talibus, quia potentes poterent tormenta patientur! *L. I, c. 1.*

De talibus verificabitur illud S. Pauli: « Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, et gratias egerunt, sed evanescerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est eor insipientiæ eorum; dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in passionibus ignominias. » *ROM. I, 21.*

Hinc recte P. Vincentius Caraffa, S. J. Generalis, dixit: Quia vita Religiosi, ut Angelicus docet, tota est divinis obsequiis mancipata, instar holocausti perfecti, debet omne studium scientiarum ordinarî ad studium amoris Dei, et conjungere scientiam cum amore; sicut beatum creto, ad similitudinem Verbi æterni quod procedit a Patre, non ut Verbum tantum, sed ut Verbum spiritus amorem. Ita scientia nostra debet esse solum scientia, sed scientia effectiva, et spiritalis, scientia spiritus charitatem et amorem, reducendo semper, quantum potest, scientiam ad affectum. *De Sop. c. VIII.*

AXIOMA X.

Una est vincendi ratio, lætitia spiritualis.

Ita S. Antonius dicere solebat, ut P. Vincentius Caraffa de vera lætitia testatur. Hinc

Apostolus quoque tam sollicitè monet: « Gaudeat in Domino semper, iterum dico, gaudeat. » Ad PHILIP. IV, 5.

Exegesis.

Quia est medium efficacissimum ad tentationes diaboli vincendas, et propterea S. Augustino *delectatio victiæ* appellatur. Solet nimirum capitalissimus hostis in potissimum tempora observans technas suas explicare; araneam, ex genere insectorum funestum animalculum imitatus, cui retia sua non nisi humido et caliginoso coelo contextere mos est, quibus exinde imbelles menses prædatur; seu certe *ruinam aquaticam*, cui, teste Bellonio, nomen est *diabolus marinus*, tum ob fastidium atque horridum corporis aspectum, tum vel maxime ob naturam ac mores, quibus jam natanibus insidiatur, eos membris virilibus apprehensos solitus in profundum attrahere, ac dein vivare; tum vero, quod se in limosis ac fascientis locis detinet, ac volutat, ut aquam perturbet, quam ubi subjecerint pisciculi, certam ei cedant in prædam. Hinc gaudium spirituale vocat Origenes flagellum demonum: « Quoties, inquit, in Domino gaudemus, toties diabolus flagellamus. » Quia optime norunt, a lætitiâ spirituali animæ provenire totam suam ruinam; siquidem animæ non potest esse sine aliqua delectatione, ut ait S. Gregorius: « Aut igitur delectatur summus, aut infimis: » ac dum gustat res coelestes, contemnit oblectationes terrenas, quas demon proponit, atque hæc potissima ratio fuit, cur S. Ignatius, qui omnia sua divina gloriæ lubens dedicarat, sicut tristitiam a se semper procul repellere conatus est, ita et suis eandem quam longissime voluerit esse amotam, cuius non vulgare specimen, atque experimentum, teste Daniele Bartolo, nobis expressit, dum sic scribit: Tyro etiamnum Romæ erat Franciscus Costerus Mechliniensis, atque in risum mire proclivis; cumque obviam ei per domum die quadam factus S. Pater, et ridendum clare advertisset, mox ad se evocato in hæc verba locutus est: Franciscus, audio te semper ridere. Dejectus ille mox vultu et oculis acrem aliquam reprehensionem expectare; Sanctus autem iterato dicit: Et ego dico tibi, fili mi, ut rideas et gaudeas in Domino semper; Religiosus enim nullam habet tristitiæ sequioris causam, sed lætitiæ multam. Quapropter

denuo tibi dico, semper sis lætus et hilaris, et eris indubitate, si humilis atque obediens esse contenderis. Lib. IV *Vita ejus*.

AXIOMA XI.

Creaturis quasi memorialibus utendum.

Ita suavit S. Franciscus Borgia, de anima Christi, heb. 2, et id ipsum propria praxi confirmavit.

Exegesis.

Hinc loc. cit. sic scripsit: Creaturis uti debemus, quasi memorialibus, ut recordemur ex eis divinæ potentie et magnitudinis. Cum enim hos exhalat odorem, quid est nisi vestigium suavitatis Creatoris? Cum arbor crescit, lignis omnia consumit, aqua vivificat aridam, totum est demonstratio virtutis et operum Altissimi. Unde videntes, quid naturaliter fiat in creaturis, ipsum intueri debemus in illis, ut subeat memoria, et admiratio ipsius operum, et signorum amoris, quo continuat opera sua propter homines ingratos pro suis beneficiis. Similem in modum adhortatus P. Vincentius Caraffa, dixit: Percurre terram, et si aliqua in ea inveneris, quæ dulces quid sapiant, noveris guttulas esse, ac stillas decedentes a fonte divino æternæ dulcedinis, gustandas proinde non seorsim, sed ut fonti conjunctas, et cum sua origine. Separate afferunt mortem, unitæ vitam, et satietatem omni boni. Hæc est vera sapientia haurire guttas, sed in suo fonte: gaudere creaturis, sed in suo Creatore.

AXIOMA XII.

Horæ unius negotium, est æternitas.

Ita mater S. Symphoriani parvulum filium ad martirium animavit, alii vero paulo aliter dicere consueverunt: « Momentum, unde pendet æternitas. » Tu. KEX. I. III, c. XLVII.

Quia, ut Idiota dicere solebat, quem mors invenit hominem, talem homo invenit mortem, bonam scilicet vel malam: nam qualis mors, talis sors; vel, sicut vita, mors ita. Hinc recte hortatur pius Asceta in

Christi persona: O si vidisses Sanctorum in celo coronas perpetuas, quanta quoque nunc exultant gloria (qui hæc mundo olim contemptibiles, et quasi vita ipsa indigni putabantur) profecto statim humiliares usque ad terram et affectares potius omnibus subesse, quam uni præesse; nec hujus vite lætos dies concupisceres, sed magis pro Deo tribulari gauderes, et pro nihilo inter homines computari maximum lærum duceres! O si tibi hæc sperent, quomodo auderes vel semel conquiri? Nonne pro vita æterna cuncta laboriosa sunt toleranda? Non est parum quid perdere aut licerari Regnum Dei. Leva igitur faciem tuam in cœlum. Ecce ego, et omnes Sancti mei tecum, qui in hoc sæculo magnum habuere certamen, modo gaudent, modo consolantur, modo securi sunt, modo requiescunt, et sine fine tecum in regno Patris mei permanent. L. II, c. XIII.

Hinc P. Vincentius Caraffa dicere solebat: « Ut aliquid recte faciamus, oportet nos esse sicut rotas in curru Ezechielis Prophete, undique plenos oculis, quos habemus semper defixos in æternitate qua nos expectat, seu beata, seu misera, prout in hæc vita merebitur. »

AXIOMA XIII.

Aut pati, aut mori.

Ita S. Theresia dicere solebat; uti et S. Magdalena de Pazzi: « Purum fel, nullum mel. » PENNEQUIN. p. I, c. XIX, n. 6; lib. V *Vita*, c. XX.

Exegesis.

Quia ut S. Ignatius dicere solebat: « Compensatissima ad perfectionem via est si multa adversa, magnaque pro Christi amore pati. Et pete tu hanc gratiam a Deo. Non enim Dominus hoc tribuit, multum tribuit; hoc enim beneficio multa magnaque ejus continentur beneficia. » Et alius, eundem graviter adversa ferenti: « Si te faciat Deus multa pati signum, inquietat, esse velle te magnum facere Sanctum. Si vero tu cupias magnum fieri Sanctus roga eum, ut magnum tibi patiendi materiam donet, neque enim lignum aptius

excitavit foco amoris Dei, quam lignum S. Crucis est, quo usus Christus ad sacrificium charitatis immense. » Quod etiam confirmans P. Vincentius Caraffa: O bona crux! dicebat. Si capis hoc, sapiens, brevissima via perveniendi ad apicem virtutum, præcipue charitatis, via est, qua itur ad montem Calvarie, ut ibi crucifigamur. Si cui multa Deus immittit, que patiatur, signum est quod eum valde amet, et compendio sanctum facere velit. Hinc S. Xaverius dicebat: « Equidem sic mihi persuadeo; Crucis Christi Domini amatores vitam ejusmodi exercitum ærumnis beatam ducere; Crucis autem fugam, aut vacuitatem, mortis instar putare. Quæ enim mors acerbior esse potest, quam sine Christo. ubi semel gustaveris eum, vivere, eumque deserere, tuas ut sequaris cupiditates? Mihi credito, nulla crux est eum hæc comparanda. » L. X, ep. 1.

Hinc ex quo inferat P. Caraffa: Ut qui ori Christi crucifixi fel dulces facere vellet, miscendo mel consolationis terrene, si tolleret, vel minueret illum sporem divinum, quem percipit ille, qui purum degustat. Ita si doloribus adhiereantur mediâ delicata, perdunt sinceram illam dulcedinem, que sola placet gustui animæ Christum amantis, quamvis carnalis; palato non aliud videatur, quam amaritudo. S. Franciscus Borgia vero dicere solebat pro confirmatione horum omnium: Si quis videt tribulationes ingredi sua limba, gaudeat; quia sunt precursores Domini, qui parent ei locum. Et si desiderat subire montem Calvarie, ut videat Christum crucifixum et dicat: « Vere Filius Dei erat iste; delectetur cruce, qua venit; quia est signum, quod cito sit evasurus in montem. Nam prius imposuerunt eam Christo, quam montem ascenderet. Sic etiam tonitrua et fulgura signum fuerunt, quod Moyses jam subierat montem. »

AXIOMA XIV.

Contra minus et convicia veritas et patientia, et in bene agendo perseverantia sunt arma omnium potentissima.

Ita P. Jacobus Laynes, secundus Societatis Jesu Generalis, dicere solebat, ilque propria experientia dederat, uti ex vita ipsius colligere licet.

Exegesis.

Hinc Thomas Kempensis in persona Christi hortatur: « Fili, ambula coram me in veritate, et in simplicitate cordis tui me quere semper. Qui ambulat coram me in veritate, titubabit ab incursibus malis, et veritas liberabit eum a seductoribus et detractionibus iniquorum. Si veritas te liberaverit, vere liber eris, et non curabis de vanis hominum verbis. » L. III, c. IV et XLVI.

Et iterum: « Testimonium hominum sepe fallit; mem judicium verum est, stabilis, et non subvertitur. Latet plerumque, et paucis ad singula patet, numquam tamen errat, nec errare potest, etiamsi oculis insipientium non rectum videatur. Ad me ergo currendum est in omni iudicio, nec proprio iudicium arbitrio; iustus enim non conturbabitur, quidquid a Deo et acciderit. Etiam si iniuste aliquid contra eum prolatum fuerit, non multum curabit. Sed nec vane exultabit, si per alios rationabiliter excusetur, pensat namque, quia ego sum scrutans corda et renes, qui non iudico secundum faciem et humanam apparentiam, nam sepe in oculis meis reperitur culpabile, quod hominem iudicio creditur laudabile. »

Hinc jam olim cum Alveri tempore, quid omnium rerum fortissimum esset, disputaretur, illius sententia prelata est, qui veritati hoc preconium adscripsit. Quod vero etiam patientia scutum sit fortissimum contra ejusmodi minas et convitia, idem auctor sequentibus verbis indicavit: « Fili, numquam securus es in hac vita, sed quoad vixeris, semper arma spiritualia tibi sunt necessaria. Inter hostes versaris, et a dextris et a sinistris impugnaris; si ergo non uteris indigne sento patientia, non eris sine vulnere. Insuper si non ponis cor tuum fixe in me, cum mera voluntate cuncta patiendi propter me, non poteris ardorem istum sustinere, nec ad palmam pertingere Beatorum. Oportet te ergo omnia viriliter pertransire, et potenti manu uti adversus objecta. Nam vincenti datur manna, et torpenti relinquitur multa miseria. » TH. KEM. l. III, c. CXXV.

AXIOMA XV.

Omnis terra, et nulla terra nobis patria est.

Ita sepe memoratus P. Vincentius Caraffa, in epist. ad Societatem, sed et Seneca, cap. XXVIII, idem confirmat dicens: « Cum hac persuasione vivendum est: Non sum uni angulo natus, patria mea totus hic mundus est. »

Exegesis.

Illic statua hæret, ubi erigitur; nec illo versum, ubi olim est fieta, magis, quam allo propendet. Sic nostrum quemlibet par decet omnem ad locum Collegium et habitationem facilitas et æqualitas; nec major in patriam, quam in aliam partem propensio. Omnis terra et nulla terra nobis patria est. Ad omnes vocamur, ubique gentium, pari studio juravimos. Unum, si qua nobis patria, coelum est; ubi nos Pater verus, ubi paterna hereditas expectat. Omnis æque cognata natio, gens omnis una est, adoptionis divino jure, fraternitate Christi Jesu, patrimonii æterni promissionibus collata. P. VINCENTI. CARAFF. ep. ad Soc.

Hinc iterum Seneca: « Magna, inquit, et generosa res est humanos animos, nullos sibi poni nisi communes, et cum Deo terminos pati. Primum humilem non accipit patriam Ephesum, aut Alexandriam, aut si quod est etiamnum frequentius incolis, latius tectis solum. Illi patria est quodamque superne universa circuitu, cingit. Hoc omne connexum, intra quod jacent maria cum terris, intra quod aer humanis divinis secerens etiam conjungit, intra quod disposita numina actus suos excubant. P. 402.

AXIOMA XVI.

Subitus calor longum teporem vincit.

Ita S. Hieronymus in epistola ad Paulam, per hoc eam ad fervorem in servitio Dei animans, ut, quod per teporem præcedentem neglectum est, per subsequens fervorem compensetur.

Exegesis.

Hic S. Thomas dixit: Contingit quandoque, quod aliquis per magnum tempus vite vivit in peccato, et hoc est tempus perditum; sed quomodo redimet, cum homo non sufficit ad debita persolvenda? Respondeo: dicendum est, quod tanto magis debet va-

care operibus bonis, quanto prius institutus malis. S. THOM. in ep. ad Eph.

Nam ut S. Hieronymus ait, subitus calor longum teporem vincit. Hinc cum quondam S. Gertrudis peteret a Deo, et sponso suo Christo, ut peccatorum suorum, et defectuum non recordaretur amplius, rapta est a Christo in cœlum, et cum veste laciniis et centonibus consuta coram Patre cœlesti apparuit; ubi, quam primum Christus pro ea peroravit, et pretium vite ac sanguinis obtulit, de repente vestis illa, in qua omnes illius defectus distincte representabantur, lamina aurea, instar chrysellii leida cooperta fuit. Nec male alii idipsum per viatorum exemplum declarant, qui ubi se tardius processisse, et socios longe ante se reliquisse advertunt, præcedentem tarditatem celeritate cursus compensant. Hinc merito S. Ignatius suos his verbis hortatus est: « Quocirca per Jesum Christum vos oro, et obtestor, ut nullum unquam in divino servitio teporem admittatis, quandoquidem arcum frangit remissio. In epist. de Persec. c. III.

Et contra, ut sacra pagina testatur, « anima operantium impinguabitur. » Prov. c. XVIII.

AXIOMA XVII.

Qualis vir, talis oratio.

Ita Martinus Braecbarensis in Maximis; et Seneca in Proverbiis.

Exegesis.

Quia ex abundantia cordis os loquitur. Hinc idem Martinus colligit, quod imago animi, sermo sit; et ideo merito dixerit non nemo: « Loquere adolescens, ut videam te. » Apertius vero hanc causam indicavit Thomas Kempensis, dum dixit: « Quare tam libenter loquimur, et invicem fabulamur, cum tamen raro sine lesione conscientie ad silentium redimus? Ideo tam libenter loquimur, quia per multas locutiones ab invicem consolari querimus, et cor diversis cogitationibus fatigatum optamus relevare. Et multum libenter de his, que multum diligimus, vel cupimus, vel que nobis contraria sentimus, libet loqui et cogitare. » L. I, c. X, d. I.

AXIOMA XVIII.

In Societate obedientem, et sanctum esse una res sunt.

Ita P. Vincentius Caraffa, l. II, Vit. c. VI, ubi auctor vite sic loquitur: Superest mihi de obedientia dicendum, quam tanti faciebat Vincentius, ut affirmaret legum, Præsidumque observantiam et sanctitatem, diversa quidem esse nomina, sed rem eandem. Propterea ut erat hujus perquam studiosus, ita nunquam eum quisquam viderit ab ipso Societatis ingressu ad finem usque vite, id est spatio 45 annorum, vitium ullum, etiam leve contra obedientiam admittere.

Exegesis.

Ratio est quia ex una parte sanctitas in charitatis, et aliarum virtutum ei subordinatarum, possessione consistit; ex altera vero obedientia, teste S. Gregorio: « Sola virtus est, que virtutes ceteras menti inserit, insertasque custodit. S. GREG. I, XXXV, Mor.

Hinc et a S. Augustino, « Mater aliarum virtutum » appellatur. Et S. Catharina Bononiensis dicebat: « Quis dubitare potest de sua salute, si vitam finit in obedientia, que suo Domino similiorem facit, quam ulla alia virtus. » § 7 de Armat.

Itaque qui vult erigere bonum ædificium, accipiat illam pro suo fundamento, et credat firmiter, se melius salvandum per illam, quam per ullam penitentiam, jejunium, et contemplationem.

AXIOMA XIX.

Totum summum, totum perfectum.

Ita P. Vincentius Caraffa, in Epistola ad Societatem, sic loquens: Auctor erat Hieronymus Paulino, nihil in se mediocre contentus esset; totum summum, totum perfectum desideraret. Non dispari animo S. Patens noster summum nos virtutis apicem sprete vult mediocritate presertim, et divino fultus auxilio perfectissima consecrari.

Exegesis.

Quia summus summa decet. Hinc S. David templum Deo edificaturus dicebat : « Totis viribus preparavi impensas domus homini, non enim homini preparatur habitatio, sed Deo. » Præterea sicut jaclatores, ut centrum motu facilius cœliisque attingant, semper paulo altius collimant; ita perfectionis studiosi, ut eam asssequantur, ad altiora deligunt animum.

AXIOMA XX.

Non res tibi, sed se rebus submittere oportet.

Ita S. Ignatius dicere solitus, teste Ribadeneira: In rebus gerendis illud in primis tenendum, ut te rebus, non res tibi submittas; hoc est, ut rei gerende, non tue commoditatis rationem dicas, negotiorumque utilitati diligenter servias et tempori. *Vit. l. V. c. xi.*

Exegesis.

Quia cum negotiorum felix successus plerumque ab opportunitate temporis dependeat, atque adeo ea differri non expedit, nisi te illis accommodes, et suo quoque tempore administras, confuso ordinis et negotiorum, atque adeo infelix quoque successus sequetur.

AXIOMA XXI.

Non qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat.

Ita S. Paulus, quod etiam Jeremias confirmavit, dicens: « Sana me, Domine, et sanabor. Salvum me fac, et salvus ero, quoniam laus mea tu es. » *I. Cor. x. 18; Jer. xvii. 14.*

Exegesis.

Quia laus vera supponit perfectionem operis, propter quod aliquis laudabilis efficitur; atqui hanc perfectionem non cognoscit, qui se commendat, cum merito dicere possit cum S. Paulo: « Et si nihil mihi

consciis suum, non tamen propter hoc justificatus sum. » *I. Cor. iv. 4.*

Cum ergo solus Deus hanc perfectionem cognoscat; ille solum probatus censeri debet, quem Deus commendat. Hinc recte S. Augustinus dixit: « Securitas laudis in laude Dei est; ubi laudator securus est, ubi non timet, ne te laudato erubescat. *In Esam.*

Merito ergo dicebat S. Francisus: « Quotum unusquisque est in oculis tuis, tantum est, et non amplius. »

AXIOMA XXII.

Qui gaudet laudibus, perdit laudes.

Ita Wigo de tranquill. animi, c. vii, cui etiam S. Augustinus consentit dicens: « Esse humile est nolle laudari in se; qui ergo in se laudari appellit, superbus esse convincitur. » *S. Aug. in Psalm.*

Exegesis.

Non enia potest laudari, qui vult laudari. Ille laudatur, cujus bona jaclantur. Qui autem vult laudari, non solum vacuus est vero bono, sed insuper plenus magno et diabolico malo; nimirum magna arrogantia. Non ergo laudatur. Hinc recte Wigo citatus dicit: Contemptus, aut parvi habitus doluisti? Hoc ipso contemnendum, ac parvi habendum fuisse, et ideo jure id factum demonstras. Nisi enim contemnendas, ac parvi habendus fuisses, contemti, aut parvi haberi nequaquam timuisses, aut doluisses. Hoc enim ipso solo, vel maxime contemnendas, et parvi habendas es quod id times, aut doles. Prorsus non timet vilis haberi, nec contemni, nisi vilis et contemni dignus.

AXIOMA XXIII.

Quidquid agant homines, intentio judiciali omnes.

Ita commune proverbium, et recte, quia, teste S. Augustino: « Officium nostrum non initio sed fine pensandum est; ut scilicet non tantum si bonum est, sed præcipue si bonum est, propter quod facimus, cogitemus. » *S. Aug. in Ps. cxviii.*

Exegesis.

Quia cum homo ad Deum, velut ultimum finem amandum et honorandum creatus sit, nisi omnia ad illius gloriam per bonam intentionem ordinat, nullius momenti erunt, uti recte agnovit idem S. August. dicens: « Quod bona intentione non facis, non tibi proderit, quia quomodo feceris, non quomodo eveniet tibi, imputabitur. » *Idem, sup. c. vi. Matth.*

AXIOMA XXIV.

Quid sis interest, non quid possideas.

Ita Martinus Braeccharenis in Maximis. Hinc S. Augustinus dicere solebat: « Senti de Augustino quidquid vis, sola in oculis Dei conscientia me non excuset. » *S. Aug. l. c. contra Secundianum hæret.*

Exegesis.

Ratio est, quia omnia bona terrena cuique tanquam dispensatori conceduntur. Unde non tam exigit Deus ab eo, quid concesserit possidendum, quam quomodo illud dispensaverit, atque adeo quid sis (an scilicet bonus, vel malus dispensator) interest, non quid possideas; cum etiam ille, qui pauca accepit, auditurus sit: « Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca tuisi fidelis, super multa te constituam. » *MATTH. xxv. 23.*

Hinc sapienter Epictetus monuit: Nulla aliena præstantia offeraris animo. Si equus semet jactans diceret, sum pulcher, ferendum esset? Tu vero cum insolenter gloriaris, te pulcherrum equum habere, scito, te bono equo superbire. Quid igitur est tui? Usus viscerum. Quapropter cum in usu viscerum ita moratus fueris quemadmodum natura postulat, tum offeraris, tum enim aliquo tu bono letaberis. *EPIC. c. xi. Ench.*

AXIOMA XXV.

Non quam multis placeas, sed qualibus stude.

Ita iterum Martinus Braeccharenis in Maximis, ubi etiam addit: Maximum in eo vitium est, qui non melioribus vult placere, sed pluribus.

Exegesis.

Quia cum plerique hominum mali sint, et secundum affectum judicent, placere illis non possunt opera bonorum; atque adeo illis displicere laudabile est: solum ergo proborum iudicium attendum est. Hinc recte Epictetus monet: « Cum facis aliquid, quod faciendum esse statuisti, nunquam recuses inter agendum, conspicias tametsi futurum est, ut vulgus de eo secus judicet. Nam si perperam facis, rem ipsam fuge. Sin recte, quid eos vereris, qui non recte reprehendunt. » *C. xvii.*

Nec male Epicurus, apud Senecam, sic scribit: « Hæc ego non multis, sed tibi, satis enim magnum alter alteri theatrum sumus. » *Epist. vii.*

Ista, mi Lucilli (addit Seneca) candenda in animum sunt, ut contemnas voluptatem ex plerumque assensione venientem. Multi te laudant. Et quid habes, cur placeas tibi, si is es, quem multi intelligunt? Introrsus bona tua spectent. » *Ibidem.*

Ideo Democritus recte dixit: « Unus mihi pro populo, et populus pro uno. » Bene et ille, quisquis fuit (ambigitur enim de auctore) cum quaereretur ab illo, quæ tanta diligentia artis pertinere, ad paucissimos perventura? « Satis sunt, respondit, mihi pauci, satis unus, satis nullus. »

AXIOMA XXVI.

Facillime bonus eris, si ea vitaveris, que vituperaveris.

Ita iterum Martinus Braeccharenis in Maximis. Et ideo pius Asetta quoque monet: Ubique profectum tuum capias, ut si bona exempla videas, vel audias, ad imitandum accendaris. Si quid autem reprehensibile cõsideraveris, cave ne idem facias? aut si aliquando fecisti, citius emendare te studeas. Sicut oculus tuus alios considerat, sic iterum ab aliis notaris. *Tu. Kex. l. I. c. xxv. n. 5.*

Exegesis.

Quia in aliorum actionibus considerandis plerumque satis oculati, et severi censes sumas, utpote ab amore proprio non exac-

cati, quare si ea, que in aliis vituperamus, diligenter vitemus, non facile ulli vitio succumbemus, sique boni efficiemur.

AXIOMA XXVII.

Nihil impudentius anima cupiente in vanitatibus confoveri.

Ita Wigo de tranquillitate animi c. x. ubi etiam doctrinam hanc similitudine mox subiicienda aptissime declarat.

Exegesis.

Quia cum rogas Deum, ut non auferat tibi aliquid, cui inhaesisti cupido; idem est, ac si mulier a viro suo, in ipso adulterio deprehensa, cum debeat petere veniam criminis, roget potius, ne interrumpat et ipsius adulterii voluptatem. Non satis tibi est a Deo recedere, nisi ipsum ad hoc inclines, ut ea, quibus corrumpis fruendo, angeat, conservet, et coaptet; id est formas corporum, saporis, et colores? Quæ est adeo impudens mulier, ut dicat viro suo: Quære mihi illum aut illum, ejus consuetudine fruar; qui placuit mihi plus te, alioquin non quiescam. Tu tamen hoc facis viro tuo, id est, Deo, cum præter ipsum aliquid diliges, id ipsum ab eo petis, cum dicis Deo, «da mihi hoc aut illud,» hoc est dicere, «da mihi in quo te offendam, et a te fornicor.» Cum enim aliquid aliud ab eo, quam ipsum petas, ipsa petitione tua scelus ei tum, et defectionem ab eo ostendis, et necis. Misericors vindicta, si sponsus sponsam suam adulteram deprehendens, ea tantum subtrahit ei, quibus ad suam turpitudinem abutebatur. Quam vero impudica et inverecunda est ipsa, si ad injuriam hoc accipiat! Nulla alia fero tibi est causa dolendi, nisi talis, id est, de substractis libidinibus tuis. Ipsi ergo dolores tui arguunt libidines tuas ita, ut non sit opus aliis testibus. Hæc solet a sponsi oculis qualibet inverecunda et impudica mulier abscondere: lacrymas, quas pro damnis, que contingunt adultero, et quas pro injuriis ab adultero sibi irato illatis fundit; ipsas quoque injurias, similiter et gaudia. Vide nunc, an id saltem tu erga Deum facias, an non aperte coram eo pro damnis adulterii tui, id est, mundi hujus lugeas, et de prosperis exultes. «Frons ergo mulieris meretricis facta est tibi.» Jer. iii, 3.

AXIOMA XXVIII.

Occasio hominem fragilem non facit, sed qualis sit, ostendit.

Ita Thomas Kempensis, lib. c. xvi, dicens: «Quantæ autem virtutis quisque fuerit, melius patet occasione adversitatis. Occasiones namque hominem fragilem non faciunt, sed, qualis sit ostendunt.»

Exegesis.

Hinc in eadem occasione, v. g. sectandas voluptatis, alius per contemptum illarum ingentem sibi laudis meritorem, et aliorum fractuum copiam parat; alius in scelera per admissam voluptatem prouit, et grandia mala ipsamque damnationem sibi accersit. Unde sicut diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum; ita iis, qui eum oderunt, et offendere non verentur, universa in malum cedunt.

AXIOMA XXIX.

Omnia malorum radice, meum ac tuum.

Ita Martinus Braocharensis in Maximis dicens: Quietissimam vitam agerent in terris, si duo hæc verba a natura omnium rerum tollerent: *meum ac tuum.*

Exegesis.

Quia omnes lites ac turbationes mentis oriuntur in nobis a concupiscentiis nostris; atque hæc ipsa concupiscentia (inordinata intellige) nihil aliud est, quam mei et tui appetentia, ergo merito dicitur, iis sublati, homines quietissimam vitam ducturos, sicuti de facto Beati similium vitam ducunt; eo quod non reperiantur apud illos meum ac tuum; frigidum illud verbum, et quidquid est malorum in vitam nostram invehens, innumeraque gignens bella, ut S. Chrysostomus in oratione de S. Philogonio loquitur.

AXIOMA XXX.

In Christianis non laudantur exordia, sed facta.

Ita S. Hieronymus, l. I contra Jovin. iis verbis: «Non querantur in Christianis iu-

tia, sed finis et perseverantia; Paulus male cepit, sed bene finivit; Jude laudantur exordia, sed finis prodicione damnatur.»

Exegesis.

Quia, ut recte S. Gregorius dixit: «In cassum bonum agitur, si ante vite terminum deseratur; quia frustra velociter currit, qui prius, quam ad metas venerat, deficit. Lib. I Mor.»

Hinc merito S. Bernardus dicebat: «Abique perseverantia, nec qui pugnat, victoriam, virtutum nec palmam victor consequitur: vigor virium, consummatio est. Tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Denique non qui incepterit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Epist. cxxix.»

AXIOMA XXXI.

Nullum conscius peccatorum tuorum magis timeas, quam te ipsum.

Ita saepe citatus Martinus Braocharensis in Maximis, ubi et causam addit: «Alium potes effugere, te nunquam.»

Exegesis.

Hinc recte Epictetus: Pedagogo pueros nos tradiderunt parentes, qui ubique observat, ne quid lederemur; Deus autem jam viros insite conscientie custodiendos tradidit, que quidem custodia et consecratio nequaquam contemenda est, quia et Deo displiceret, et conscientie ipsi nos hostes efficiemur. Apud EUSEB. in *Ponar.* v. cod. § 2.

Unde et Poeta canit.

Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi
Displicet Austeri, prima est hæc ultio, quod se,
Judice nemo nocens absolvitur, improba quam
Gravibus fallax Prætoris vicerit iram.
JUVENALIS Satyr. xiii.

Quanobrem Bias interrogatus, quid in vita metu careret respondit: Bona conscientia. E contrario vero infernus quidam et carcer anime est rea conscientia, teste S. Bernardo, serm. xxiii in *Cont.*

DE AXIOMATIBUS AD PROXIMUM SPECTANTIBUS.

AXIOMA I.

Da mihi animas, cætera tolle tibi.

Ita Melchisedech Sacerdos, qui oblati variis ab Abrahamo hostium spoliis, nihil aliud, præter captivos reductos acceptavit, uti in sacris videre est; quod dictum merito ab iis, qui curam animarum susceperunt, observari oportet, ut scilicet per curam et laborem nihil aliud querant, quam ipsarum animarum salutem, et lucram. GENESIS XIV, 21.

Exegesis.

Quia cum omnium divinarum divinissimum sit, teste S. Dionysio Areopagita, cooperari Deo in salutem animarum, major apud ipsum gratia iuri non poterit, quam huic ipsius voluntati, quoad ejus poteris, velleficando. S. DIONYS. c. iii de *Hier.*

«Etsi immensas pecunias pauperibus eroges, plus tamen effeceris, si unam converteris animam.» Aurea Chrysaostomi vox est. CHRYS. hom. iii l. ad *Cor.* 1.

Imo majus esse miraculum censet S. Gregorius, « prædicationis verbo, atque orationis solatio peccatores convertere, quam carne mortuum suscitare.» Lib. III *Dial.* c. xxvii et ho. xxix.

Amplius quid dicam? Majus hoc opus, certe Deo plurius est, quam ipsa cæli, terræque creatio. Aves scire, quod pacto? Laboris utrinque impendium attende. Ecce ei ipse solum dixit, et facta sunt; ipse mandavit, et creata sunt. PSAL. cxlviii, 5.

Non sic in presenti animarum negotio; plurius hæc ipsi, puta sanguine pretiosissimo, vita quin ipsa steterit. Sane quo in pretio censuque apud Deum sit aliene salutis administratio, ipse almodum Servator noster iis apud dilectum discipulum verbis luententer expressit: «Propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam.» JOAN. x, 17, itaque exemplo meo ceteri homines redivi, eternum mihi convivant. Ubi notant Sancti minime eum, ut poterat, dixisse: «Prop-

terea me diligit Pater, quia in principio omnia per me creavit, » sed : « Quia ego pono animam meam, » pro recuperandis scilicet animabus perditis; ut hinc disceremus, nihil plane celesti Patri hoc opere esse antiquius. Unde et Doctor Angelicus in illa Domini verba paulo ante posita : « Sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem, et animam meam pono pro ovibus meis, » JOAN. X, 15, observat Christum non hoc tantum velle se, Patrem ea cognitionis plenitudine agnoscere, qua Pater novit ipsum; jam enim alias dixerat: « Nemo novit Filium, nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius? » MARTIN. XI, 27; sed quemadmodum obsequens filius, si cuius facili causam rogetur, reddere hanc solet: « Ego enim novi Patrem meum, » quasi dicit, sic et placere, sic velle ipsum novi; ad eundem modum ergo Christum qui se animam suam pro ovibus suis (jam scilicet nobilissimam pro re nihili posuisse dixisset, causam hujus rogatum, responsurum fuisse: « Ego agnosco Patrem, » hoc est, pernovi voluntatem, adeoque voluntatem Patris mei, et quam ipse sint in deliciis hœ ovium, hoc adeo me subigit, nec invitum, proisdem vitam ponere. Aeres igitur hinc ipsum nobis ad captanda animorum lucra stimulos subligere debet, nosse tantam partem apud Deum gratiam infiri. Quare haud injuria D. Chrysostomus id, quod Dominus Petrum tertio interrogavit: « Amas me? » quæque affirmanti subiecit: « Paseo agnos meos » sic interpretatur, quasi et discitis dixisset, hunc, quem discis, tuum mei amorem facis ostendas volo, animalibus, inquam, quis sanguine meo mercatus sum, pascedis, fovendis, confirmandis. Cuvys, de S. Philogon. et de Nat. Dei.

AXIOMA II.

Pluris faciendi est sanitas Fratrum corporalis, quam omnes mundi thesauri.

Ita S. Ignatius dicere solebat, teste Ribadeneira, l. V, c. viii, quod dum enarravit Lyraus, in hæc verba prorupit: O aureum viri sanctissimi juxta ac prudentissimi apophthegma, dignum profecto, quod non Apollinis cujusdam Delphici foribus, sed omnium preceptorum cordibus inscriberetur, tum ad tanti tamque excellentis herois laudem ac commendationem, tum vero ad præstantis-

simam Rectorem omnium institutionem! Quem namque is sumptum ferre, quam impensam ulro sustinere, curamve refugisset, ut ægris fieret bene; qui et Mygdonias opes, et Arabum gazas, Crasique divitias, si forte suppervivissent, etiam minimi familiaris sui solatio, salutique vel comparande, vel custodiendæ staturat erogare?

Eregesis.

Ratio, que ad hanc charitatem movebat, erat, quia « cum homo egrotare cepit, raro aliquid boni potest in aliorum utilitatem facere: quando vero sanus est, multa bona potest præstare, » RIBAD. l. V, c. viii.

Quæ causa fuit, cur Pyrrus, Rex Epirotarum, cum diis immolaret, non Regni sui dilatationem, aut contra hostes victoriam, non opes aut gloriam, sed sanitatem tantum petere saderet, teste Cælio Roglino; et Albertus Austrinus interrogatus, quemam esset juvenilissima possessio? responderit: « Sanctus, cujus thesaurus tam pretiosus est, ut quidvis potius perpeti debeat homo, quam eam sibi eripi sinat. » Lib. VII, c. xxiv.

Neque verbis hanc suam affectum magis, quam operibus declaravit S. Ignatius. Accidit, cum ipse gravissime langueret, et ad illum sublevandum, Patrum, qui Romæ tum quidem erant, precibus eogeretur, temporariam Vicariam admittere, omnibus, que domesticis minister ad se referre ex præscripta officii sui regula deberet, in Vicarium rejectis, illa tantum exceperit, que ad curam, salutemque eorum, qui ægra essent valetudine, pertinerent; hæc enim ad se tunc quoque referri volebat. Addit vero idem Ribadeneira ad rei tantæ confirmationem, quod ipse hæc in parte fuerat expertus: Cum, inquit, ægrotanti mihi de nocte sanguis ex brachio esset extractus, custodesque, qui excubias agerent, Ignatius apposuisse, reliqui vero se quieti dedissent, ad multam noctem, aliis dormientibus, bonus sollicitusque pater vigilabat. Bis terque misit, qui brachium expleretur, circumligatum nec esset commode, ne forte soluta vena sanguis efflueret, et subito (quod nonnullis evenit) interitum adferret. Et erat tunc dictus Ribadeneira circiter quindecim annos natus. Imo contigit non raro, ut alios excitari noiens, aut somnum eorum intertrahat, ipsemet præsertim Novitios, tamquam minorem sui curam gerentes adiret, et, cum

bene haberent, brachiumque tuto colligatum foret; inquireret. Alias duo tyrones, unus Hispanus, Gallus alter, ut auctor est Daniel Bartolus, vix pedem in domum intulerant, cum in morbum incidissent; erat autem res familiaris admodum angusta, plures domi variis morbis prostrati, quare fuit, qui eos censeret ad nosocomium deportandos, donec valetudinem recuperassent: Nequaquam vero, nequaquam id fiat, ait vir sanctus. Ad domi nostræ locus non erit eis, qui mundum totum pro Deo reliquere? Queratur locus, illis prospiciatur, et Deus propter illos nobis quoque providebit. Lib. III.

Hinc merito S. Gregorius: « Boni, inquit, Rectores, etsi jam summa contemplando appetant, necessitatibus tamen infirmantium compatiendo miscentur; quia tunc ad alta charitas mirabiliter surgit, cum ad ima proximorum se misericorditer attrahit, et cum benigne descendit ad infima, valenter recurrit ad summa. S. GREG. in *Past.*

AXIOMA III.

Gubernatio et crucifixio nomine non re differunt.

Ita P. Vincentius Caraffa dicere solitus: Officia gubernationis in societate sunt crux quedam, similis cruci Christi, que speciosum titulum habet, sed supra spinas; et spinarum quidem puncture sentiuntur, tituli vero apparentia sola delectat, sed non sanat vulnera, nec mitigat dolorem. Lib. I *Vit.* c. vii.

Eregesis.

Tales spinæ sunt sollicitudines et anxietates variæ de ratione Deo et superioribus mediatis reddenda; de sustentatione subditorum; de eorundem defectibus curandis et supportandis; de muneribus ordinis recte dispensandis et obaudiis; de secularium odiis, marmurationibus et persecutionibus perferendis; ratione quarum merito dicere possunt superiores cum Rebecca: « Si sibi mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? » GEN. xxv, 22.

Multique nunquam suscepturi fuissent hanc crucem, nisi Simonem, seu obedientiam in ea portanda socium et adiutorem haberent.

AXIOMA IV.

Charitas et prudentia facit, ut omnium nationum amos.

Ita P. Jacobus Laynius, secundus Societatis Jesu generalis, in epistola ad Petrum Canisium, anno 1552 scripta.

Eregesis.

Qui enim per prudentiam sibi præfigit legitimum finem nempe solum Deum, et hunc solum etiam per charitatem querit et amplectitur, eundem in omnibus etiam invenit, atque adeo nullam personarum distinctionem attendit, sed dicit cum S. Paulo: « Non enim est distinctio Judei et Græci; nam idem Dominus omnium, dives in omnes, qui invocant illum. » ROM. III, 22.

Unde verificabitur illud Philosophorum axioma: « Que sunt eadem cum uno tertio, sunt etiam eadem inter se. »

AXIOMA V.

Cum Proximo agendum, ut cum seipso.

Ita S. Franciscus Borgias dicere solebat, ut in vita ejusdem, l. IV, c. viii, refertur, quibus verbis indicare solebat: Sicut minorem quantitate pulveris in parvulum sclopetum, quam in magnum, imponimus; ita doctrinas nostras, et consilia eorum, quibus cum agimus, viribus esse accommodanda.

Eregesis.

Quia sicut, si ultra debitam mensuram sclopetum oneretur, rumpitur; ita si plus, quam oportet, ab iis, quorum curam suscipimus, exigamus, plus illos destruimus, quam edificabimus. Hinc S. Ambrosius ait: « Aliter enim potentibus mundi, aliter cum mediocribus, aliter cum humilibus agendum est, aliter iterum cum mansuetis, aliter cum iratis, quibus cedere oportet. » IN c. IV *Coloss.*

Quo in genere iterum laudatur S. Patris nostri Ignatii prudentia, qui voluntates ac naturas eorum, quibuscum agebat, festine odorari, ambrosios splendida, avaris utilia,

voluptuosus iucunda proponere, et suo, quod aiunt, hamo, vel esca quemcumque piscari solebat. Atque ut bonus agricola non tantum reclus ac fractuosas arbores, sed etiam depravatas, neque ita fertiles colit, easque adminiculo erigit, vel circumcidendo castigat vel sub aliena latentibus umbra cœlum aperit, vel telluris vitio laborantibus mutat locum; sic ille rerum difficultate nunquam exterritus, despiciebat in primis, quod ingenium, qua ratione, tractandum esset, iisdemque morbis saepe pro varietate nature, non diversis modo, sed et contrariis inter se medicinis attribuisse consuaverat. Ut veraciter dicere cum S. Paulo posset: « Omnis vobis factus sum, ut omnes facerem salvos. » I Cor. ix, 22.

AXIOMA VI.

Dilige, et dic quod vis.

Ita S. Augustinus dicens: « Semel tibi præceptum præcipitur: Dilige, et fac quod vis. Sive taceas, dilectione taceas; sive clames, dilectione clames; sive emendes, dilectione emendes; sive parcas, dilectione parcas. Radix sit intus dilectionis, non potest de ista radice non bonum procedere. Tr. vii in epist. i Joan. c. iii.

Exegesis.

Rationem hujus doctrinæ dedit senex ille, qui dicere solebat: Si quis cum humilitate et timore injungat fratri aliquid facere, sermo ipse, qui propter Deum egreditur, facit fratrem illum subjectum existere, et implere, quod fuerit imperatum; si quis autem voluerit jubere fratri, et hoc non secundum timorem Dei fecerit, sed contra per auctoritatem volens sibi in eo potestatem defendere, Deus, qui videt occulta cordis, non permittit eum audire, vel facere quod jubetur. In VII. PP. l. V, c. xv.

Quod a Deo est cum humilitate et obsecratione imperatur, quod autem ex potestate, cum furore et perturbatione, utpote quod a maligno est. Nimirum leniter castigatus exhibet reverentiam castiganti, asperitate autem nimie increpationis offensus, nec increpationem recipit, nec salutem, ut recte S. Prosper dixit, II de vita contemplativa.

Aliam ejusdem doctrinæ rationem dedit ipse Deus, qui quondam S. Mariæ Magdalene de Pazzi dixit: « Maxime felix spiritus, qui hodie regnat in terra est ille S. Ignatii, quia ejus filii in conducendis animabus ad Deum præcipue procurant dare notitiam, quanti momenti sit agere cum Deo; quia hoc exercitium facit, ut cum facilitate res arduas amplectantur, propter lumen, quod accipiunt a Deo in oratione. » LANCEI. opuse. 1, fol. 81.

Alias eidem Beate ostendit se in spiritus S. Joannis Evangelistæ et S. Ignatii mire sibi complacere, quod uterque cœnatus sit per viam amoris homines ad suum ultimum finem perducere; additque hanc complacentiam toties sibi renovari, quoties S. Ignatii filii eundem modum in convertendis peccatoribus tenent. Bene itaque notet hanc doctrinam operarius, certoque sibi persuadeat, hanc viam et compendiosissimam, et efficacissimam esse ad peccatores convertendos, id quod olim majores apposito apologo significaverunt, dum finerunt solem et aquilonem quondam incertamen venisse, inter eorum majoribus viribus et potentia polleret, cumque ad hoc certamen finiendum communi consensu decrevisset, cum pro fortiori habendum, qui viatori tunc forte prope ipsos transeunt pallium citius crepturus esset. Aquilo mox magno impetu statique viatorem invasit, verum plus non effecit, quam ut viator aetius sibi pallium astringeret; sed cum sol paulatim radios per pallium immisisset, ita viator incaluit, ut sine alia violentia ultro pallium abjiceret.

Simile quid experiantur operarii, qui radios amoris divini in animarum sibi commissarum pectora jaculantur, sique efficiunt ut ultro malas consuetudines exuant, dum interea illi, qui per violentiam aspectum increpationum id efficere conantur, nihil aliud obtinent, quam ut exasperati animi pertinacius in suis erroribus vitisque perseverent; nimirum non frustra Christus suis Apostolis dixit: « Discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. » MATTH. xi, 29.

AXIOMA VII.

Oratorem te puta, si quod alios doces, tibi ipsi persuaseris.

Ita Martinus Braceharensis in Maximis.

Exegesis.

Quid enim prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiar? Id quod facit, qui, quod alios docet, ipse non observat. Hinc sapienter S. Bernardus: « Si sapias, ait, concham te exhibebis, et non canalem; hic siquidem pene simul recipit et effundit; illa vero donec impleatur expectat, et sic quod superabundat, sine suo damno communicat. » Serm. xviii sup. Cant.

AXIOMA VIII.

Talis esto erga omnes, qualis erga te veritas existit

Ita Wigo, de tranquillitate animi c. xv, ubi addit: « Qualem te sustinuit, et amavit, ut meliorem faceret, tales sustine, et ama, ut meliores facias.

Exegesis.

Nam blasphemias medicum, desperando egrotum. Tam facilis enim est ejus sanitas, quanta illius in medendo potestas et benignitas. Vide ne propter opus hominis contemnas opus Dei.

AXIOMA IX.

Curam, non curationem exigit ab Operarii Deus.

Ita S. Bernardus ad Eugenium scribens: « Noli diffidere, inquit, curam exigeris, non curationem. Denique audisti: Curam habe illius, et non cura, vel sana illum. » Lib. IV de Consid. II.

Exegesis.

Quia non est in medico, ut semper relevatur cœger. At melius tibi propende tuis. Paulus loquitur: Plus omnibus laboravi, non ait, plus omnibus profui, aut plus omnibus fructificavi verbum insolens religiosissime vitans. Alias autem noverat homo, quem docuit Deus, quia unusquisque secundum laborem accipiet, non secundum proventum. Ita queso et tu fac, quod tuum est; nam Deus, quod suum est faciet, satis absque tua

anxietate et sollicitudine curabit. Planta, riga, fer curam, et tuas explevisti partes; sane incrementum, tibi voluerit, dabit Deus. Ubi forte noverit, tibi deperibit nihil, dicente Scriptura: Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum. » Sap. x.

Securus labor, quem nullus valet evacuare defectus. Quod ipsum etiam B. Virgo S. Brigitte olim sequentibus verbis insinnavit: « Amici Dei non habent attendari in servitio Dei, sed laborare, ut homo malus fiat melior, et homo bonus veniat ad perfectiora. Nam quicumque habere voluntatem sibilandi in aures omnium transeuntium, quod Jesus Christus esset vere Filius Dei, et faciendo conaretur, quantum posset, ad aliorum conversionem. licet nulli, vel pauci converterentur; nihilominus eandem mercedem obtineret, ac si omnes converterentur, sicut per exemplum dico tibi, si duo mercenarii ex præcepto Domini foderent montem durissimum, et alius invenerit aurum electum, alius vero nihil; isti propter laborem et voluntatem signi essent æquali mercede. » Lib. IV Rep. c. xiii.

AXIOMA X.

Ad conversionem animarum optior est bonus Orator, quam disertus Concionator.

Ita P. Vincentius Caraffa, l. II, c. xiii, per Oratorem hoc loco intelligens virum orationi ac contemplationi deditum.

Quod ipsum etiam S. Bernardus indicare videtur, dum ait: « Nunc autem manent tria hæc: Verbum, exemplum, oratio; major autem horum oratio. » S. Bern. epist. ci.

Exegesis.

Ratio est, quia, ut S. Justinianus sapienter advertit, « absque gratiæ adminiculo quis præsumere audeat, posse facere quidquam, dicente Domino, sine me nihil potestis facere? Nam quamvis homo a se, de se aliquid boni valeret, nihil omnino valet in altero; quoniam liberò quisque utens arbitrio, suæ potestatis est, assensum præbere suadenti. An non verba possumus veluti semina jactare, annunciare futuram felicitatem et æterna supplicia, minime tamen corda compungere, animam fletere, interiorem auditum aperire, affectum promovere, gratiam infundere? Hæc solius Dei sunt, per consensum audientis et recipientis, quemadmodum imber de cœlo

cadens terram inebriat, et eam germinare facit, ac dare semen serenti, et panem ad manducandum; sic et gratia coelestis, cum in humanum cor labitur, et rigat illud devotionis dulcedine, madefacit compunctionis rore, et per sancta desideria virtutum, atque bonorum operum fecunditatem producit ad publicum, quatenus intuentes agnoscant non ex infructuosa arbore, sed de latente divina benedictionis radice, universa laudabilia gesta prodire, Prorsus humanis inutilis est arboris truncus, si non intrinsecus gratia Dei operetur. *Lib. de Compunct. c. n.*

Unde S. Paulus ait: Ego plantavi, Apollo rigavit, Deus autem incrementum dedit. Atqui hoc incrementum magis impetrat bonus Orator, quam disertus Concionator. I Cor. iii, 7.

AXIOMA XI.

Vires tuas antea magis sentiant beneficiis, quam injuriis.

Ita Martinus Braccharenensis in Maximis.

Exegesis.

Quia, ut Tullius sapienter advertit, benevolentia beneficiis capitur maxime; secundo autem loco beneficia voluntate benevolentia movetur, etiam res forte non supplet. *Lib. I Officiorum.*

Et S. Chrysostomo teste: «Mentem habentes magis beneficia quam poena ad mandatorum obedientiam attrahunt. *Hom. lxxx.*

Cujus efficaciam rationem reddens S. Bernardus: «Dabit operam sapiens, aut maleficus capere beneficiis atque obsequiis, monitisque salutaribus, et orationibus pro his ad Deum. Non cessabit ejusmodi carbones ignis congerere super caput maledici. An non sibi captus ille videtur, qui suffusus ora rubore, quippe proprium erubescens iudicium ipse suo confusionis et poenitentis testis est, sive quod oderit hominem amore dignissimum; sive quod dilexerit tantum verbo et lingua eum, a quo se diligere opere et veritate vel sero est expertus?» *Serm. xxxiii in Cant.*

AXIOMA XII.

Magnarum rerum etsi successus non fuerit, honestus est ipse conatus.

Ita idem Martinus Braccharenensis in citatis Maximis.

Exegesis.

Quia, ut S. Chrysostomus alicubi notavit, «computat Deus voluntatem, ubi non invenit facultatem.» Hinc etiam in antiquo proverbio dicitur:

Si desint vires, tamen est laudanda voluntas.

Et vero quod clarius exemplum confirmatione hujus doctrine adduci potest, quam Christi, immo et ipsius Dei? Quis enim negare poterit, honestissimos et summe laudabiles fuisse labores et conatus, quos pro salute cuiusque hominis procuranda susceperunt? Et tamen in quam multis conatus iste suo effectu destituitur? Unde merito Catholicis quidam Poeta cecinit.

*Pae quantum poteris, tua sitque intentio justa,
Cetera supremo cuncta relinque Deo.
Sic nivea filtrabit mentem pax alma quadrige,
Et laeta pariet semper amica dies.*

AXIOMA XIII.

In conversatione ingressus alius concedendus, exitus sibi reservandus.

Ita S. Ignatius, de quo sic loquitur Daniel Bartoli, l. IV, § 36. Solemni suo carmine admonerat, id a nostris fieri hominibus oportere, ut sermonis ingressum externis facile concederent, exitus sibi reservarent; quasi vero acceptum quodcumque sermonis metallum suum tingere, atque in illud vertere, utrorumque summpere interesset.

Exegesis.

Quia verbum dulce (id est, gratum audienti, quale vel maxime est, quo de rebus ipsis fit sermo) *multiplicat amicos, et mitigat inimicos.* *Ecc. v, 3.*

Et ut S. Ambrosius sapienter advertit: «Nihil tam utile, quam diligi; nihil tam inutile, quam non amari. Itaque id agamus, ut omni sedulitate commendamus existimationem, opinionemque nostram, ut primum placiditate mentis, ex animi benignitate influamus in affectum hominum; popularis enim et grata est omnibus bonitas, nihilque, quod tam facile illabatur hominis sensibus. Ea si mansuetudine morum, ac facilitate animi, moderatione præcepti, et affabilitate sermonis, verborumque honore, patienti quoque sermonum, vite, modestiæque adju-

vetur gratia; incredibile, quantum procedit ad cumulandum dilectionis.» *L. II Off. c. 1.*

Hinc S. Franciscus Xaverius ad P. Gasparem Barzæum sic scripsit: «Pravos eujuspiam mores emendaturus, non potius manum admovebis, quam intimos ejus perspexeris sensus. Itaque magnopere tibi studeo, ut primum odoraris atque investiges, an in vitio aliquo aut mentis perturbatione occupatus, ab animi salute abhorreat. Si ira, aut quavis molestia perturbatum senseris, super sedendum erit monitoris officio, et affectus animus insinuatione quadam ac dulcedine orationis delinendus. Ubi cum redegeris in ditionem, obnoxio ad arduum tuum leges salutis impones, quæcumque opus erunt, plane aperte prescribes.

AXIOMA XIV.

Tantum per nos operabitur Deus, quantum se nostra in eo fiducia extendit.

Ita S. Bernardus, in Ps. *Qui habitat*, cui etiam S. Cyprianus consensit, dum in verba illa Deuteronomii: «Omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester erit.» *Deatr. c. ii. 24*, sic loquitur: «Pes vester utique spes vestra est, et quantumque illa processerit, obtinebit.»

Exegesis.

Rationem hujus doctrine indicavit ipse Christus S. Methildis, dum dixit: «Perplacet mihi videre homines confidentes de mea bonitate; talis enim quicumque est, et in hoc perseverat, singulariter eum in hac vita remunerabor, et in altera uberrimam ei mercedem conferam. Et quanto plus de me confidet, tanto plus etiam a me consequetur. Impossibile enim est, ut quod quis sancte de me credidit, et consequi speravit, non obtineat, cum hoc ipsum ego promiserim. Mihi igitur fidas, qui grandia a me expectat.» *Brosius, p. II, Monit. spir.*

Alia vero S. Gertrudi dixit: «Fiducia illa, quam homo in me solo collocat, credendo, posse, scire et velle me ipsum fiducialiter juvare in omnibus, cor mihi transigit, tantamque pietati mee violentiam facit, ut non possim non ei gratificari, et manus porrigere ob gustum, quem ex eo, quod totus a me pendeat, capio. Et merito si enim artifex, qui opus aliquod præcipuum ad artem suam et ingenium in eo ostendendum fecit, cupit

illi suam perfectionem dare, cavetque sedulo, ne quis dicto, vel facto male id traestet; et si forte detrimentum passum est, omni modo restaurare studet; quanto minus Deus patitur, ut homo, in quo omnem suum amorem et sapientiam ostendit, non pereat, sed omnem perfectionem acquirat!

AXIOMA XV.

Quantum nos addiderimus ad stultum, tantum ille (Deus) opponet ad adjutorium.

Ita Cesarius, lib. III ad Monach. ubi etiam addit: «Quantum nos apposuerimus ad diligentiam, tantum ille addet ad gloriam.»

Exegesis.

Quia Deo saltem in omni opere ab eo imperato cooperari debemus, juxta illud S. Augustini: «Qui creavit te, sine te, non salvabit te sine te.» Atque adeo merito ille tantum præbet auxilium, quantum nos per cooperationem nostram promeritos fuisse, advertit. Hinc S. Hieronymus dixit: «In promissis veritatis nemo dubitet. Sit homo qui esse debet (id est, cooperetur pro virtute) et addantur omnia, propter quem facta sunt omnia.» Sed et S. Gregorius, in Mor. ait: «Tanto spes in Deo solidior surgit quanto pro illo (Deo) graviora quisque pertulerit; quia nequaquam retributionis gaudium de æternitate colligitur, quod non hic pia tribulatione seminatur.»

PARS SECUNDA.

FACTA ASCETICA COMPLETENS.

Etiam hoc loco per facta Ascetica non intelliguntur quæcumque actiones, pie et laudabiles, sed heroice et generosam sui victoriam involventes, nec ex quocumque motivo humano elicitæ, sed ardentis perfectionis studio imperate; quales sat multe hæc in parte, et intentione enarrabuntur, ut quoniam exempla magis movent, quam verba, etiam hoc subsidio non careant Asceta perfectionis studiosi. Quo vero efficacior sit hæc ipsa factorum Asceticorum enarratio, brevem cuique facto glossam subjungam, qua vel præstantia tantæ actionis breviter ostendatur; vel aliorum de ea iudicium indicetur; vel si difficilis imitatio videatur, modus eam faciendi demonstratur. Unum

cadens terram inebriat, et eam germinare facit, ac dare semen serenti, et panem ad manducandum; sic et gratia coelestis, cum in humanum cor labitur, et rigat illud devotionis dulcedine, madefacit compunctionis rore, et per sancta desideria virtutum, atque bonorum operum fecunditatem producit ad publicum, quatenus intuentes agnoscant non ex infructuosa arbore, sed de latente divina benedictionis radice, universa laudabilia gesta prodire, Prorsus humanis inutilis est arboris truncus, si non intrinsecus gratia Dei operetur. *Lib. de Compunct. c. n.*

Unde S. Paulus ait: Ego plantavi, Apollo rigavit, Deus autem incrementum dedit. Atqui hoc incrementum magis impetrat bonus Orator, quam disertus Concionator. I Cor. iii, 7.

AXIOMA XI.

Vires tuas antea magis sentiant beneficiis, quam injuriis.

Ita Martinus Braccharenensis in Maximis.

Exegesis.

Quia, ut Tullius sapienter advertit, benevolentia beneficiis capitur maxime; secundo autem loco beneficia voluntate benevolentia movetur, etiam res forte non supplet. *Lib. I Officiorum.*

Et S. Chrysostomo teste: «Mentem habentes magis beneficia quam poena ad mandatorum obedientiam attrahunt. *Hom. lxxx.*

Cujus efficacia rationem reddens S. Bernardus: «Dabit operam sapiens, aut maleficus capere beneficiis atque obsequiis, monitisque salutaribus, et orationibus pro his ad Deum. Non cessabit ejusmodi carbones ignis congerere super caput maledici. An non sibi captus ille videtur, qui suffusus ora rubore, quippe proprium erubescens iudicium ipse suo confusionis et poenitentis testis est, sive quod oderit hominem amore dignissimum; sive quod dilexerit tantum verbo et lingua eum, a quo se diligere opere et veritate vel sero est expertus?» *Serm. xxxiii in Cant.*

AXIOMA XII.

Magnarum rerum etsi successus non fuerit, honestus est ipse conatus.

Ita idem Martinus Braccharenensis in citatis Maximis.

Exegesis.

Quia, ut S. Chrysostomus alicubi notavit, «computat Deus voluntatem, ubi non invenit facultatem.» Hinc etiam in antiquo proverbio dicitur:

Si desint vires, tamen est laudanda voluntas.

Et vero quod clarius exemplum confirmatione hujus doctrine adduci potest, quam Christi, immo et ipsius Dei? Quis enim negare poterit, honestissimos et summe laudabiles fuisse labores et conatus, quos pro salute cuiusque hominis procuranda susceperunt? Et tamen in quam multis conatus iste suo effectu destituitur? Unde merito Catholicis quidam Poeta cecinit.

*Pae quantum poteris, tua sitque intentio justa,
Cetera supremo cuncta relinque Deo.
Sic nivea filtrabit mentem pax alma quadriga,
Et laetae pariet semper amica dies.*

AXIOMA XIII.

In conversatione ingressus alius concedendus, exitus sibi reservandus.

Ita S. Ignatius, de quo sic loquitur Daniel Bartoli, l. IV, § 36. Solemni suo carmine admonerat, id a nostris fieri hominibus oportere, ut sermonis ingressum externis facile concederent, exitus sibi reservarent; quasi vero acceptum quodcumque sermonis metallum suum tingere, atque in illud vertere, utrorumque summpere interesset.

Exegesis.

Quia verbum dulce (id est, gratum audienti, quale vel maxime est, quo de rebus ipsis fit sermo) *multiplicat amicos, et mitigat inimicos.* *Ecc. v, 3.*

Et ut S. Ambrosius sapienter advertit: «Nihil tam utile, quam diligi; nihil tam inutile, quam non amari. Itaque id agamus, ut omni sedulitate commendamus existimationem, opinionemque nostram, ut primum placiditate mentis, ex animi benignitate influamus in affectum hominum; popularis enim et grata est omnibus bonitas, nihilque, quod tam facile illabatur hominis sensibus. Ea si mansuetudine morum, ac facilitate animi, moderatione præcepti, et affabilitate sermonis, verborumque honore, patienti quoque sermonum, vite, modestiæque adju-

vetur gratia; incredibile, quantum procedit ad cumulandum dilectionis.» *L. II Off. c. 1.*

Hinc S. Franciscus Xaverius ad P. Gasparem Barzæum sic scripsit: «Pravos eujuspiam mores emendaturus, non potius manum admovebis, quam intimos ejus perspexeris sensus. Itaque magnopere tibi studeo, ut primum odoraris atque investiges, an is vitio aliquo aut mentis perturbatione occupatus, ab animi salute abhorreat. Si ira, aut quavis molestia perturbatum senseris, super sedendum erit monitoris officio, et affectus animus insinuatione quadam ac dulcedine orationis delinendus. Ubi cum redegeris in ditionem, obnoxio ad arduum tuum leges salutis impones, quæcumque opus erunt, plane aperte prescribes.

AXIOMA XIV.

Tantum per nos operabitur Deus, quantum se nostra in eo fiducia extendit.

Ita S. Bernardus, in Ps. *Qui habitat*, cui etiam S. Cyprianus consensit, dum in verba illa Deuteronomii: «Omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester erit.» *Dattr. c. n. 24*, sic loquitur: «Pes vester utique spes vestra est, et quantumque illa processerit, obtinebit.»

Exegesis.

Rationem hujus doctrine indicavit ipse Christus S. Methildis, dum dixit: «Perplacet mihi videre homines confidentes de mea bonitate; talis enim quicumque est, et in hoc perseverat, singulariter eum in hac vita remunerabor, et in altera uberrimam ei mercedem conferam. Et quanto plus de me confidet, tanto plus etiam a me consequetur. Impossibile enim est, ut quod quis sancte de me credidit, et consequi speravit, non obtineat, cum hoc ipsum ego promiserim. Mihi igitur fidat, qui grandia a me expectat.» *Brosius, p. II, Monit. spir.*

Alia vero S. Gertrudi dixit: «Fiducia illa, quam homo in me solo collocat, credendo, posse, scire et velle me ipsum fiducialiter juvare in omnibus, cor mihi transigit, tantamque pietati mee violentiam facit, ut non possim non ei gratificari, et manus porrigere ob gustum, quem ex eo, quod totus a me pendeat, capio. Et merito si enim artifex, qui opus aliquod præcipuum ad artem suam et ingenium in eo ostendendum fecit, cupit

illi suam perfectionem dare, cavetque sedulo, ne quis dicto, vel facto male id traestet; et si forte detrimentum passum est, omni modo restaurare studet; quanto minus Deus patitur, ut homo, in quo omnem suum amorem et sapientiam ostendit, non pereat, sed omnem perfectionem acquirat!

AXIOMA XV.

Quantum nos addiderimus ad stultum, tantum ille (Deus) opponet ad adjutorium.

Ita Cesarius, lib. III ad Monach. ubi etiam addit: «Quantum nos apposuerimus ad diligentiam, tantum ille addet ad gloriam.»

Exegesis.

Quia Deo saltem in omni opere ab eo imperato cooperari debemus, juxta illud S. Augustini: «Qui creavit te, sine te, non salvabit te sine te.» Atque adeo merito ille tantum præbet auxilium, quantum nos per cooperationem nostram promeritos fuisse, advertit. Hinc S. Hieronymus dixit: «In promissis veritatis nemo dubitet. Sit homo qui esse debet (id est, cooperetur pro viribus) et addantur omnia, propter quem facta sunt omnia.» Sed et S. Gregorius, in Mor. ait: «Tanto spes in Deo solidior surgit quanto pro illo (Deo) graviora quisque pertulerit; quia nequaquam retributionis gaudium de æternitate colligitur, quod non hic pia tribulatione seminatur.»

PARS SECUNDA.

FACTA ASCETICA COMPLETENS.

Etiam hoc loco per facta Ascetica non intelliguntur quæcumque actiones, pie et laudabiles, sed heroice et generosam sui victoriam involventes, nec ex quocumque motivo humano elicitæ, sed ardentis perfectionis studio imperate; quales sat multe hæc in parte, et intentione enarrabuntur, ut quoniam exempla magis movent, quam verba, etiam hoc subsidio non careant Asceta perfectionis studiosi. Quo vero efficacior sit hæc ipsa factorum Asceticorum enarratio, brevem cuique facto glossam subjungam, qua vel præstantia tantæ actionis breviter ostendatur; vel aliorum de ea iudicium indicetur; vel si difficilis imitatio videatur, modus eam faciendi demonstratur. Unum

tamen hoc loco lectorem præmonitum velim, mirari videlicet, aut ægre ferre eum non debere, si exemplum actionis asceticæ et heroicæ hic propositum, in alio quopiam libro meo, præcipue jam enarratum invenerit; nam sicut idem nonnumquam condimentum pluribus cibus immiscetur; ita eadem quandoque historia ad diversos fines obtinendos proponi potest, sicut passim in libris historicis videre est. Alibi ergo si enarrata sunt historiae tales, communem cum affinis finem, titulumque habebant; hoc loco autem ex communi illarum acervo excerptæ et selectæ, solummodo, prout heroicam sui victoriam continent, proponuntur, ut earum præstantia et pulchritudine illectus lector, si non ad omnimodam, saltem aliqualem imitationem accendatur. Ut vero etiam facilius inveniatur eadem, visum est, hoc quoque loco ordinem alphabeticum observandum.

Heroica plane abstinentiæ exemplum S. Joannes Gualbertus fundator et incolæ Lombrosani Monasterii reliquit. Locus ibidem erat in media abietum sive perameis, cui ab æstu non timeas obumbrantibus undique ramis. Fons ibi purus, et illi nix supina erumpit vena, sed collectis aquis, depressaque in orbem solo nulla elaboratam industria piscinam implet. Huc concedebat Joannes, cum urentem sitim amplius tolerare non posset, neque lamen parato, atque innocenti remedio utebatur, verum ut illum halaret, pedes ac manus, frigidario illi satis habebat immergere, animumque pulcherrimo vicinorum montium ac vallium prospectu paululum recreatum in Deum erigere. Id ubi fecerat arido hiantique ore abire consueverat. JOAN. RHO. lib. VIII. *Vas. histor.* c. VIII, n. 1.

Quam generosa fuerit hæc victoria, vel eo aestimes, quod, cum objecta præsentia ipso magna opus fuerit violentia ad appemmagis moveant sensum, quam absentia locutum ab amplectendo objecto, tam fortiter sensibus ablandienti averendum. Unde et Epictetus ad simile factum excitans dicebat: « Si vehementer stiberis frigidam hanstam exputo, ac nemoi dicto. C. LXX. *Enchir.* »

FACTUM II.

Amor heroicus pie insanians.

S. Maria Magdalena de Pazzis cum totis præcordiis Deum acceperat, quod illi frequentissimum fuit, cursare per domum, obvias sorores apprehensa dextera ardentibus verbis ad amorem excitare, hortum ingredi, spatia citato gressu conficere, identidem sueclamare; O Amorem! ad aeris campani turrim accurre, illudque totis connixa viribus pulsare cum illis vocibus: Excitemus mortales omnes, ut amorem hunc ament. O amor! si mihi ferrea vox, quam vocalisime profecto inelamarem: Amate hunc amorem, mortales, amate! Ad hæc ardentis haud tolerans, brachia et sinum frigidam immergere ac spargere consueverat. Hæc illa in ipso testu charitatis, quæ ex imo cordis, oceanum instar effusa in anime facultates, minoris prudentiæ fines omnes obruit; eadem, cum sibi relinquatur, mirum quanta modestia eos ignes dissimularet, quorum pallido in ore cineres gerebat. Idem. I. I. c. 1, n. 1.

Nimirum hæc est genuina solius Divini amoris proprietas, ut amatum etiam ab aliis velit amari, quod summe carere et horrent immo diei rerum creaturarum amatores. Hinc præclare Nierenbergius: « Quid hæsitatis, o anima, qui necessario te amat fideliter, ut ames eum, qui perfide forsitan te amat? Infeliciter amabis bona, quæ si amet alius, irascaris; aut homines, qui si ament alium, comburentur. Amor Dei immunis est dolore et curis, qui, quod amet alios, gaudebis; et quod eum ament omnes, optabis. Hæc Dei simplicitatissima bonitas est, ut amet omnes, et ametur ab omnibus cum nullius factura vel amantis vel amati, sed cum omnium majori gaudio. Reliqua imbecilla et mendacia sunt, quæ non sufficiunt amare duos, vel amari a duobus, sine alterius fraude. JOAN. ECKER. NIENBERG. I. IV. de Adorat. a. 9.

FACTUM III.

Amor heroicus admirandus.

Maria Victoria Furnaria, Ordinis S. Francisci, cum tenerissimo quodam amoris sensu erga Deum afficeretur, ubi ab hominibus consceleratis aliquid in eum peccatum audiret, magno edito suspirio, verissimisque

suffusa lacrymis, non aliter, ac si telo leta esset, concedebat, quod animadversum attentiores socias virgines reddidit, ne ad eam tristis anaxiam hujusmodi fama penetraret. JOAN. RUO. I. I. c. 1, n. 7.

Nimirum cum amans amatum perinde ut se diligit (hinc amantium cor unum et anima una dicitur) gravissimum malum, quale est peccatum, porinde ab amato, quam a se abesse cupit. Hinc Magdalena Caraffa, matrona Neapolitana, eodem auctore teste, si forte inter colloquendum violatam ab impiis hominibus adamatam tuminis majestatem iram diligentissime criminosis deprecari. Noverat, Deum optime amari, si ejus charitati vel inimicos commendamus, quibus dum ignoscit, suo in amore triumphat Deus Idem ex. VIII.

P. Henricus Henriquez e Societate Jesu vero dicere solebat, inferos non ideo se deprecari, ne deterrimis penis cruciaretur, quas sibi suisque sceleribus debitas non ignoret; sed ne insanas illas voces contumeliose in Deum debauchantium consceleratum audiret, quibus profecto amanti nihil intolerabilius esse potest. Quem eundem sensum etiam S. P. Ignatio fuisse, varii auctores testantur. Ibid. n. 11.

C.

FACTUM IV.

Castigatio corporis singulariter heroica.

Felix virgo Barberiana lustrum integrum pernox perpetuo egit, et cum acris sua jura expositenti nature concedendum fuit, de die oculis paululum convivebat. Idem. I. VII. c. v, n. 5.

S. Petrus Alcantaranus, Ordinis Minorum, cella usus est angustissima quatuor passus in profundum, tres in fronte, adeo humili, ut ipse, qui procerus esset, erecto corpore ibi esse non posset; somnum cepit reclinato in tigillum a pariete prominens capite, eique per quadraginta annos sesqui hora tantummodo se permisit, quamquam sese pugnacissime somnus ingereret; tunicam ex laminis ferreis stano tenuissime illitis, quas mittit Germania (attam Itali vocant) minutim per-

tus, olversisque ad nuda membra punctiunculis, squammate in modum loricea contextam septem annos indutus habuit; ut reliqua afflictationum vulgata interim dissimulata, quare minime mirum erit, quod traditum a Theresia legimus, arida et arboris cortici similima cute vix obducta ossa homini superfuisse Idem. I. VII. c. v, n. 6.

Pasieca Crogia loriceam hamis consertam pondio sexaginta nudo appressum corpusculo gestavit. Piscinæ congeliatæ spinas iniecit, sequè nudam super, tum maxime nungente celo; in vepris nuda sepius membra volutavit, ac etiam somnum cepit; candentibus laminis, aut titionibus non semel se adussit, larido, aut sevo nigro guttatim stillantibus excocit. Capillo se de trabe suspendit gravi ad pedes alligato pondere; aut pedibus de eadem trabe pendens sublimis, capillis pondera innoxuit, fumoque exaccensa subtus palea excruciatæ est. Ib. n. 12.

S. Maria Magdalena de Pazzis cilicium indultis spinarum aculeis cannabine insutis adeo horridum, ut ne aspectum quidem ferre posset voluptatis, quum fila interim perfodi sibi pectus ac latera libentissime toleraret. Eadem nudo pede detrita in tunica, sub Jove frigido ac nungente in preces inclinuit tanta patientia, ut licet diro a frigore intumescere ac cruciari erura, pedesque sentiret, heh nihilominus perseveraret, ac demum nivibus propemodum obruta, vix esse inde agere posset. Ib. n. 14.

Cornelia Lampugana jussa a marito choreas duere, ut eam saltandi voluptatem in dolorem verteret, cicerum durissima credidit indidit, quæ saltu teneros in pedes adacta acerrimum doloris sensum, quo saltandi vindicaretur licentia, excitarent; ejus certe vim quum ferro non posset, linqui animo cepit, et collapsa inter manus ancillarum, relapsa est. Sed parum hoc est, vincam in eo, quod sequitur, expectationem. Quatuor integros annos genuflexa duravit diu nocteque, nimirum precari, legere, acu pingere, æbium capere, somno, ubi obstinatio incidere, paululum indulgere de genu, illi solemne fuit. Ib. n. 13.

Antonius Corsus Capuccinus cum semper sibi iratus atque implacabilis, tum destinato anni tempore incredibili eadem odio indulgens, sexaginta sex supra sexcenties et sex millenas plagis per horas quique confirmata ditissima flagellatione hecrahit; eum enim numerum totidem a Christo tele-

ratis olim flagellorum ietibus, sacrum esse dicebat. Hujus ille moris cum plus luleret imitatores, tam segre demon tuit, ut miris modis minax absterere conaretur. lb. n. 28.

Hæc exempla non eo sine proposita sunt, ut undequaque imitemur (neque enim cuivis pumilio concessum est gigantum vestigia intrare) sed quam vere dixerit nonnemo: « In amore non vivitur sine dolore; » atque adeo illum, si occasione patendi filtro a Deo non offerantur, aliunde eas accersere, ut se tanto efficacius probare possit amato; sique verificetur dictum illud pii Asceta: « Quanto carè magis per afflictionem atteritur, tanto spiritus amplius (in amore) roboratur. Et nonnumquam in tantum confortatur et affecta tribulationis et adversitatis, ob amorem conformitatis Crucis Christi, ut sine dolore ex tribulatione esse non vellet, quoniam tanto se acceptiorem Deo credit, quanto plura et graviora pro eo perferre poterit. Non est istud hominis virtus, sed gratia Christi, quæ tanta potest et agit in carne fragili, ut quod naturaliter semper abhorret et fugit, hoc fervore spiritus aggreditur et diligit. » THOM. KEAR. l. II, c. XII.

FACTUM V.

Constantia heroica.

Joannes Perezus, Ordinis Prædicatorum, cum in Ordinis petitione sæpius a Priore Cesaragustani Conventus multa causante repulsam tulisset, resevit tandem scabiosos, ac semî corruptos dentes fraudi sibi fuisse. Adolescens, qui prudentiam Prioris invalidum, et religiosus laboribus minus aptam valetudinem inde suspicantis, minime intelligebat, ratus eum fædo aspectu offensum negasse, quod petebatur, domum revertit, dentesque ad unum evellit, atque ad Priorem adiens constantie miraculo, novoque eloquentie genere edentulus validissima virtute causam peroravit, et vicit. APOC. l. V, c. XIII, n. 15.

Usque adeo scilicet verum est, quod communi proverbio circumfertur, constantiam esse potissimum pro gratiis impetratis advocatum, ut non immerito ipse Servator Christus, Luc. II. Quomodo efficaciter orandum sit, auditores instructurus, parabolam de amico post factam sepius repulsam in panibus petendis perseverante attulerit, dixeritque: « Deo vobis, et si non dabit illi surgens, quod amicus ejus sit,

propter improbitatem tamen illius (et constantiam) surget, et dabit ei quotquot habet necessarios. »

FACTUM VI.

Contemptus heroicum desiderium.

Joannes a Cruce, primus Carmelitarum exalcentorum parens, dum multis exhaustis laboribus et ærumnis Segobie cum Deo familiariter loqueretur, sequi ab eo interrogari persantiseret, quod præmium pro tot laboribus peteret? respondit: « Domine, pati et contentum propter te. » LYRAN. in Apoph. hist. I.

Sciebat namque, quod, ut ingeniose nonnemo advertebat, Deus et homo se habeant inter se comparati, sicut quantitas continuum et discreta; atque adeo sicut, quo magis quantitas continua, v. g. lignum minuitur per divisionem, tanto magis discreta quantitas, seu numerus, augetur; ita, quo magis homo per contemptum in oculis hominum minuitur, tanto magis Deus per gloriam ex contemptu tali ipsi resultantem exaltatur. Hinc sapienter Siracides snasit: « Quanto magis es, humilia te in omnibus, et invenies gratiam coram Deo, quoniam magna potentia Dei solus, et ab humilibus honoratur. » EECCL. III, 20.

D

FACTUM VII.

Dilectio heruice exoptata.

Quidam Dei servus admirandas in oratione illustrationes a Deo acceperat, eorum ille se ratur indignum, impensissime eas a se auferri rogabat; audivit Deus orationem servi sui, eumque quinquennio integro in summa spiritus ariditate reliquit. Semel amarissime lacrymanti dno Angeli ipsius conspectui sese obijciunt, consolaturi Dei servum; ad quos ipse: Non pelo consolationem ullam. Abunde enim mihi sufficit, si Dei in me voluntas adimpleatur. BROSICUS, c. 1 *Moniti spir.*

Hinc et pius Auctor libelli de Imitat. recte ad Deum sic loquitur: Domine, non sum dignus consolatione tua, nec aliqua spiritali visitatione; et ideo juste mecum agis, quando me inopem et desolatam relinquis. Si enim ad instar maris lacrymas fundere possem, adhuc consolatione tua dignus non essem. Unde nihil dignus sum, quam flagellari, et

paniri, quia graviter et sepe te offendi, et in multis valde deliqui. Ergo vera pensata ratione, nec minima sum dignus consolatione. Sed tu, clemens et misericors Deus, qui non vis perire opera tua, ad ostendendam divitias bonitatis tue in vasa misericordie, etiam præter omnem proprium meritum, dignaris consolari servum tuum supra humanum modum. Tuae enim consolationes non sunt sicut humane confabulationes. Lib. III de Imit. c. LI.

FACTUM VIII.

Dilectio offensos proximi heroice dissimulans.

Acillas venerabilis senex, et religiosissimus eremi cultor, cum sanguinem quondam expuisset, et quidam ex eo causam rogasset, respondit, id ex aculeato fratris verbo ortum esse, a quo nonnulli fuerat contristatus, voluisse tamen illud silentio involvere, et apud se patienter concoquere, idque ut faceret, gratiam a Deo postulasse, illudque quodammodo versum in sanguinem; nam tum in ore velut cruorem persensisse, quem ubi expuit, magna tranquillitate continuo fratus est. PENEBOUR, in Issig. diss. VII, n. 24.

Hunc gradum dilectionis tanti fecit lumen illud eremi, et virtutum palestra exercitissimus Pimenius, ut in supremo charitatis gradu silentium illud collocaret; rogatus enim, quo pacto quis executioni mandare posset illa Christi verba: « Majorem hæc dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat pro amicis suis; » JOAN. XV, 4, respondit: Si quis contumelia, aut verbo injurioso appetitus, cum innocentiam suam verbo verbum reponendo tueri potest, nihilominus facit, vimque sibi facit, nec verbo contristet fratrem, ille vere pro amico animam ponit. Id. n. 25.

Unde recte notat S. Athanasius, silentium Christi coram Pilato, tante fuisse ad persuadendum efficacis, ut inde innocentie testimonium Præcis neciperet. O egregiam patientiam, et sepe numero victicem apud homines, apud Deum vero semper fructuosam, sepius altissima pacis bono compensatam!

FACTUM IX.

Dilectio heruice et fructuose sui prodiga.

Elatus quondam iracundia, quam per temulentiam conceperat, Siciliæ Prorex truci

ac plane barbara voce Zingaros omnes illico ad capitula columnarum in Peristilio suspendi, quasi majestatis reos compertos levissima de causa imperavit. Timentes Prætoriani, ac satellites, ne cunctatio proprium verberet in periculum, exequi parant. Adest carnifex, injectoque laqueo, quem primum sors obtulerat, ad necem trahit. Ille vociferari, obniti, Dei hominumque fidem implorare, alienissima loqui a salute. Stabat miserorum agmen attonitum, vicina morie, cum ex infelici grege unus: Me primum, inquit, hominique huic spatium date animo ad supremam componendo. Ego qui hesternæ luce divinæ mensæ accubuerim, non moriar impuratus. Factum, quod dixit, letuosque ac magne spei securus animam pro alterius salute prodedit; vix enim huic fauces eliserat carnifex, cum discussa Principis insania, subeunte impie humanitatis verecundia, dimissi omnes læti abiire. Idem, lib. I. c. III, n. 10.

Q. vere generosam charitatis victimam, dignam verissimo Christi preconio: « Majorem hæc dilectionem nemo habet, quam ut animam quis ponat pro amicis suis. » JOAN. XV.

Quid mirum ergo si tam eximie dilectioni eximium quoque in hæc etiam vita tot hominum a morte redemptorum premium concesserit Deus!

FACTUM X.

Dilectio heruice intrepida.

Conceperant in cadaverum æceros spirantem adhuc hominem diri pestilentis necessitatis vespillones, in quibus crebra imago mortis sensum omnem extinguit humanitatis. Jacebat integra nocte in illa mortuorum stercus, mox albente celo, profundam in foveam vive caleis plenam projiciendus. Ibat forte sub illam ipsam fatalem horam et Caroli disciplina sacerdos, Eucharistiam sub umbella, sacro hymnorum cantu, ad ægros deferens, quum semimortuus ille eanentium vocibus excitatus, et labentia in morte membra, cubito connixus, attollens, media et cadaverum strage, lamentabili cum ejulatione, sacerdotem inelamant, atque obsecrat, ne divini se muneris expertum hinc abire patiat. Inhorruit comitantibus sacrum Ferulum pilus, ut luridum illud os, et viventis mortis tabidum simulacrum conspexere; at sacerdos victo ac dissimulato timore per

altam cadaverum saniem intrepidus vadens, procul spectante, et vicinum periculum horrente comitatu, desertissimum hominem, viatico immortalitatis inter ipsa mortis trophæa impertivit. Et vero quas ille mortes timeret, qui superum pariter, hominumque vitam immortalem gestaret in manu? Ruob. l. c. n. 11.

Mirantur alii, excussum ab hoc sacerdote mortis timorem fuisse, non ego miror; qui enim vitam ipsam, et Auctorem vite portaverat, quomodo mortem timere poterat? An non tunc jure cum Psalmista dicere poterat: « Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es? » PSAL. XXII.

FACTUM XI.

Dilectio inimici heroica.

Cum S. Thomas Villanova hominem de Clero, quod corruptissimis moribus Ordini dedecori esset, paulo acrius objurgasset, ille contumacia elatus in Thomam invehi, eique in se qui sacrorum Quaestorum in familiaritatem adscitis esset, nihil Archiepiscopo juris esse, vociferari cepit, adeo inveterande, ut nisi Thomas seipsum incusans, suorum iras repressisset, non nisi male maledatus, inde abiturus fuisse videatur. Verum peracto Quaestorum indicio, jubent illi hominem corripit, atque in vincula duci. Ejus rei notitiam Thomæ acumbenti quum esset allatum, exilivit, atque impransus conscensa mula ad Quaestores accurrit, et quum multis frustra egisset, ne misero illi lingue impotentia, ultra quam non peccaverat, fraudi esset; ad extremam sancte confirmans, non abiturum se, nisi voti compotem, sibi ut in cubilem redderent, pervicit. Tum peramanter amplexum, impositumque mule totam per urbem pari secum equitantem gradu circumduxit, ac sermones miscuit amicissimos. Dixisset de victis injuriis triumphum longe amplissimum agi. Ruob. l. I, c. v, n. 6.

Si, juxta S. Augustinum, nihil mirabilis est in rebus humanis, quam diligere inimicos; si, juxta Cassiodorum nihil, fortius, nihil magis egregium, quam audire noxia, et non respondere contraria; si, juxta S. Gregorium, virtus est eorum hominibus tolerare inimicos, sed virtus eorum Deo diligere, an non mirabilem merito, et Deo perinde ac homi-

nibus amabilem dieimus S. Thomam de Villanova, qui tam insignem charitatis triumphum ab inimico suo reportavit?

FACTUM XII.

Dilectio erga infirmos heroica et insolita.

Alexander Luzago, nobilis Brixiensis, jacentem in trivio senem curiosum, cadaverosum, Borno nomen fuit, indeptus, secreto in medium partem optimam curavit inferendum, lectuloque mollissimo exceptum per annos plures, quibus ille superfuert, diligentissime curavit. Ipse servus, ipse consolator cubiculum verrere, sordes amoliri, lectulum concinnare, ligna conferre, focum extruere, cibos inferre, scitamenta ex saccharo præbere, stomachabundo atque crescenti, quasi minus opportune procuraretur, suavissime blandiri, et in convitia usque prorumpentem (quanta est infimæ conditionis insolentia) admirabili dissimulatione perferre. Denum quum aliquando obiisset, indoluit Alexander suo se fundo fuisse depulsam, ex quo tam uberes ad se quotidie virtutum fructus provenirent, jamque de alio sibi circumspiciebat, sed a magno Patrefamilias, quos jam collegerat, æternum fruentis evocatus est. Idem, l. I, c. vi, n. 4.

Videri posset Alexandro dilectio columnas duas Herculeas cum inscriptione: *Non plus ultra*, statuisse; et ideo forte a Deo ad præmium evocatus est, ut qui ratum haberi vult a nobis summe consolatorii suum exitum: « Quamdiu fecistis uni ex minimis meis, mihi fecistis »; adeoque ne diffideremus, facto quandoque ipso confirmat.

FACTUM XIII.

Dilectio egrorum heroica, necque secura.

Ferdinandus, Panormi Proregis filius, societatem cum adolescentium nobilissimis coiverat, ut noctu abambulantes urbem, si quos domi ab omni suppellectili imparatos, aut humana ope destitutos atque in trivis abjectos indispicerentur, vel collata pecunia juvarent, vel etiam ad hospitalem agris domum ipsi deferrent. Hic Ferdinandus ut dignitate, sic animi ardore omnibus anteciret, pauperes suis ipse manibus moliri, nullo contagionis metu absterri, quod diceret, optima charitatis theriaca munitis, inter

nobiles pauperum Christi morbos, luemque non vulgari. Forte fortuna leprosum ad nosocomium delulerant, illumque, antequam lectulo exciperent, lavare voluerunt domus magistri. Invasit Ferdinandus magne charitatis occasionem, pedesque abluere cepit, sed indoles delicatior fossilitatem rei non ferebat; iratus itaque sibi, et deliciis ullurus, aqua sordibus ac sanie corrupta os faciemque proluit, abluta, super hæc ulcera impressu labiorum exosculatur, egregie victor. Ibid. n. 3.

Si, juxta S. Ambrosium, omnis summa disciplina Christiana in pietate et miseratione sita est, et nihil tam commendat Christianum, quam miseratio charitatis; si, juxta S. Gregorium, nihil homo habet tam divinum, quam de aliis bene mereri; S. Gerson. *NAZ. s. de Paup. amor.* quis satis æstimet, et deprædicet hanc Ferdinandi in infirmos charitatem, quam, ut coronam oleaginam dignius mereretur a Deo olim accipere, tam generosa sui victoria comitata est?

FACTUM XIV.

Dilectio heroica et illustrissima infirmorum.

Hæc in Guillelmo, pio Botaria Duce, fulsi illustrissimum, ut qui sex prope lustra, deposita purpura principali, pauperibus ministravit. Quos enim desperaverant medici, artem morbis atque ulceribus victam confessi, hos invicta morbis omnibus charitatis usus, seposita in domo exceptos invisere, alloqui, amplecti, fovere, sive manum cibis ac sorbitioneulis ori admotis alere perseveravit. Neque his tantum castris continebatur bene de pauperibus merendi ardor; excurrebant ad alias egrorum domos, ipsaque lepra infectos non refugiebat, perque villas et mapalia, quibus benefecerat, conquirit. Neque tot, quibus abundans satis sibi dives magni Principis meus videbatur, nisi suis in conclavibus tres egros pauperulos, grande scilicet pecuniam charitatis, sepositus haberet, quibus assiduam veluti si operam locasset, amantissime famulabatur, ac ne in sacrum sibi summa Tridis reverentia numerum, quidquam morti fas esset, si quem illa subriperet, quod locum impleret, illico addegebatur: ut immortalis esset non tam mortantium manipulus, quam charitatis exercitatio. Idem, l. c. n. 21.

Quid mirum ergo, si Guillelmo præclarum Siracensis encomium in se et nepotibus experiri meruit: « Illi viri misericordie sunt, quorum pietates non defuerant; cum semine eorum permanent bona, hæreditas sancta nepotes eorum, et in testamentis stetit semen, et filii eorum propter illos usque in æternum manent; semen eorum, et gloria eorum non dereliquetur. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, et nomen eorum vivit in generationem et generationem. Sapientiam ipsorum narrent populi, et laudem eorum nuntiet Ecclesia. *Ecel. XLIV, 10.*

FACTUM XV.

Dilectio heroice facienda.

Aloysius Velasquius nobilem amicum, qui muliercule amore insaniebat, cum per se, tum per communes amicos, viros religionis primos, frustra sæpius monitum, ut se respicere vellet; tandem sanctioris hebdomadæ feria quarta ad se in palatium evocati, ubi affuit, non jam rationibus, objurgationibusque agendum ratus, lacrymarum imbre aggressus, tandem, ne pergeret insanire, felicissime persuasit. Idem, l. I, c. III, n. 14.

Res profecto esset admirabilis, undis, quas charitatis expresserat ignis, victas esse flammam amoris, nisi plusquam hostili dissiderent odio amores, atque adeo mutuum sibi invicem essent venenum. Ceciderat quidam olim Poeta: Gutta cavat lapidem, non vi, sed sæpe cadendo. Verum in Velasquio tam salutares et efficaçes guttæ proferunt, etiam vi seu violentia, eas cavare laberunt, id est, indurata pectora, posse, si opportune, et de sublimi miserantis animi canali stillare sistantur. His guttis profecto applicari potest illud S. Hieronymi encomium: « Oratio Deum (et hominum pectora) tenit, lacryma cogit. » c. xxxviii in *Isaiam*. ®

FACTUM XVI.

Dilectio heroica et ingeniosa.

S. Franciscus Xaverius hominem obstinate concelebratum jam dit officiosissime coluerat, minime tamen, ut animum per confessionem expiaret, persuaserat; descenderat forte nautæ (nam simul navigabant) agnatum, quum Franciscus amicum secum trahens, in litus exscendit, blandèque confabulando vicinum in palmatum abducit, ac

de confessione simul compellat, simul in gentia procumbat, simul nudatum tergus de prompto in id flagello, acris pulsat et sanguine, quem plurimum elicibat, hominem rei novitate attonitum large respexit. Totus erat in ore amor, et voces jacebantur ardentes, quibus il se pro illius salute subire supplicii significabat. Horror primum subitus obstinatum animum concussit; subito mox divina oborienti luce, dolor infusus, et lacrymas excessit, abjectique jam contentem ante Xaverium, qui victoria lætus, que sibi non vieto, fuerat oruenta, rite expiatur in vite novitatem dedit probitatis ac sanctimonie tenuissimum. Ibid. n. 2.

Illa nempe verissime dixit Seneca: « Longum iter (ad conversionem animarum precipue) per sermones, breve et efficax per exempla, a maxime ab ingeniose charitate profecta; sunt quippe non pauci quos, ut S. Gregorius loquitur, ad amorem ecclesie Patria (et dolorem de peccatis concipiendum) magis exempla, quam prædicamenta, succedunt.

FACTUM XVII.

Dilectio heroica et zelosa.

Didaeus a S. Jago, Societatis Jesu presbyter, in eo mari, quod Philippinas interluit, instructam militum flore rostratam, magno eorum bono conscendit, jamque Dux prætoriam piratarum indeptus, tantum non expugnauerat, quam repente, incertum casu quo aperta carina, navis oceanum accepit. In eorum desperatione, dum omnia dissonis clamoribus alia atque alia properantur, ac miseri turbas perentibus æmula contemplantur. Didaeus solus aures moritoris præbuit, securus periculi atque naufragii; expiatis omnibus, vel aderant, plurimisque in proximum litris emantibus, eandem et ipse aliam subiturus, e navis margine desiliat in oceanum, salutem in undis questurus, quam in navi desperaverat; sed ecce, e tabulatis audita prope intermorta vox est rovocantis, ut refluxum de æterna salute secum acturi adhuc audiret. Exarsit ad eam vocem in Didaeo germana Societatis indoles, et, quamquam horrida undique paulum modo cunctanti mortis imago in oculis incureret, desertissimi hominis felicitatem suam nihilominus preferens vite, ad eum audien-

dum in foros regressus, vix expiatorio carmine hominem absolvet, quam vasto hiatus subsidente navi, immanique lapsu coeunte oceano hanstus est. Ibid. n. 4.

Non absimile factum narrat idem auctor de P. Francisco Rodrico in hæc verba: Revertentem ex Japonia filius Societatis Procuratorem, secundaque per tot maria, sævissimis infesta procellis, usum navigatione ad ipsa usque Tagi ostia fortuna repente destituit, ut illa major ostenderet. Alissa memorabili clade ad scopulos navis, præiosissima onera demersa, mortales multis fluctibus hausti, plurimi cymbis excepti, adrolaverat una, que Franciscum fluctibus ereptum in tutum evhebet, urgebatque vehementissime, ut sine mora conscenderet. At ille in ea tabula fluitans, et pereuntes audiens, absolvensque, charitatis, plus quam vite retinens, magis mori maluit, quam animas Christi sanguine quædas, dum undis absorberentur, diem proinde giutendas. Ibid. n. 6.

Cui facto utriusque merito subscribi potest epiphonema ab auctore his fere verbis conceptum: Magnos illi quidem Societatis Indicia damno spem rerum maximarum secum merserunt, sed præstiterant illustri documento charitatis sanciri disciplinam, in quam omnes, quicumque de Societate sumus, auctoritas nos, par est existimare. Nulla illustrior mors est, quam que charitatis imperio percipitur.

FACTUM XVIII.

Dilectio heroica, purgantium animarum.

P. Henricus Monsoyas, e Societate Jesu, secum reputans, post fata non sibi amplius integrum fore in egentissimis humane opis animos opportuna conferre beneficia, novo ausu, pioque ingenio legi fraudem facere conatus est. Nam quidquid sibi vite funeto sive in precibus, sive in sacrificiis, sive in quocumque genere piamentorum adventurum erat, proprio chirographo in posturum socios, eorum nominibus solvendis, ut illis bene esset, sui plane incuriosus, totum ex asse transtulit, inventique homo acute pius, quo steriles meritorum flammæ sibi faceret esse frugiferas. Non ignoro, prodigam minusque conformem charitati sui ipsius ordinata videri hanc liberalitatem, sed eum multiplici fenore compensatam per gratie

glorieve augmentum fuisse plures non dubitent, fenerationem piam rectius, quam prodigalitatem, dixerim. Idem. l. I, c. iv, n. 3.

Certe, si uspiam alibi, in tam illustri facto locum habere videtur munificum Servatoris promissum: « Date, et dabitur vobis. Mensuram bonam coagulatam, et sapereffluentem dabunt in sinum vestrum. » Luc. vi, 38.

FACTUM XIX.

Docilitas heroica rara.

Hujus præclarum specimen P. Franciscus Snarius reliquit, de quo sic loquitur Joannes Rhodanus: Hunc ego hominem quem nomen mihi videor appellare, quo nemo aut nostra, aut huc proxima superiori ætate interius in illarum se abdita penetravit. Ob hanc rem miraculo proximum cuiquam videri posset, illum tam prompte aliorum sententias rogasse, ac monitis acquiescisse, ut adolescentium, quos ipse in Theologicis eraderat, censuras admittit, et que jam scripserat, ad illorum placita refringeret. l. IX, c. iv, n. 7.

Æque illustre hoc in genere exemplum Cardinalis Bellarminus præbuit, qui Andream Eudemonon Joannem, et Mutum Vitellescum, viros scientia et judicio acri, sibi, postquam erat in purpura, suorum operum ac librorum, quos ederet, censors delegerat, illisque tam facilem se fingi, ac refringi prebebat, ut quum tantus esset ipse, illorum tamen monitis erescere mallet, quam obstinati in sententia animi contumaciam retinere. Nimirum, cum prudentissimi fuerint illi viri, præclare noverunt, male apud omnes audire filios, qui neminem vellent audire; et sicut plures oculi plus vident, quam unus, ita intellectum quoque aliorum judicio adhibito perferi magis, atque illustrari. Ibid. n. 5.

FACTUM XX.

Educatio heroica et pia.

Severa et pia Joannis Gersonis mater, ut natum utilibus atque sublimioribus de Deo operibus imbueret, quum jentaculis aut merendis tempus admoneret, infantem in

genus procumbere jubebat, atque a communi ac liberalissimo omnium parente Deo nuce, castanosa, ac, que maxime cuperet, poma postulare; preces profecto, si rite conciperet, non irritas futuras. Ubi pie fraudi adhuc opportunum infantem serio id agere videbat, tunc illa de superiori loco in precantis sinum, que optaverat furim jacere, ut ille de orio eu demitti nullus dubitaret. His artibus per infantiam in Deo spem omnem reponere doctus, in eam paulatim evasit sanctimonium, quas singulari adjuncta sapientia nominis, ac glorie eidem atulit immortalitatem. Idem, l. V, c. x, n. 10.

Nimirum adolescentia, teste S. Basilio, tanquam subacta et mollis cera est, que ipsa impressas in se formas quascumque facile recipit, et mollissime cedit; confestim igitur ab ipso imito, omni rerum bonarum imbui exercitatione debet. In Reg. interr. xv.

FACTUM XXI.

Eleemosyna heroica extraordinaria.

S. Thomas Villanovanus adeo in pauperes fuit liberalis, ut nomen Eleemosynarii post tot sæcula ab Joannis Alexandri memoria revocatum merito fuerit consecutus. Optimum est Valentinum Sacerdotium in paucis, annuque redditus, quum illud administravit Villanovanus, paulatim ad fringita aurosum, que summa immodis tunc erat, excreverant. Ingentem hæc pecunia vim singulis annis pauperibus alendis, donandisque adeo diligenter insumebat, ut ne obolum quidem reliquum domi faceret, clamitans, nolle se sacrilegio furto contaminari; quod ipsum ad mortem usque constantissime usurpavit. Nemo a Villanovano petiit, quin neciperet, sæpiusque ut consuleret pudori, præveniebat; nec illi summa laudum fuit dedisse, que supererant, nisi ut dare posset, culta, victuque infra privatam modum usus fuisset. Murænam magnitudine visendam obsonator domum attulerat, quam ut Archiepiscopus 70 assibus emptam audivit, laudem ingenit; quumque obsonator admoneret, ut meminisse vellet, se Archiepiscopum esse. Quasi vero, respondit, equum sit, nos Episcopos pauperum patrimonio per luxum abluere? Abi, et tam istam murænam in macellum refer, ac eodem pretio vendito; mihi sat erit, si denario obsonaveris. Idem cum novus induendus esset tho-

rax, ubi a sartore accepit, quatuor aureos valere. Apoge, inquit, hoc ego argento totum pauperem induissem, ac thoracem vendi, sibi que vilissima e linea quatuor denariis confici jussit. Idem quum alio sartore de pretio piscicena, adeo morose transegit, ut non obscura, ut quidem videbatur, Thomæ tenacitate ille subtratus abierit. Sed abierant jam anni aliquot, atque homini tres filie nobiles erant, nec unde argentum ad dotem conficeret, habebat; mortuum itaque urgebant amici, ut Archiepiscopi liberalitatem experiretur, quamvis veterum sordidum, ut ipse quidem interpretabatur, memoria reluctantem, tandem impulerunt. Hominem lubentissime Thomas excepit, atque aureis quinquaginta in singulas filias donavit; tringinta ut in dotem conferret, reliquos autem viginti secularia suppellectili comparanda, novis sponsis ut attribueret; tum hominem præ gaudio vix sui compotem, atque ad genua sibi accedentem amice monuit, ne seors interpretari vellet, si ipse ut pauperibus abundaret, diligentissime aliquando etiam odiosi patrisfamilias partes ageret. Ruop. IV, c. xiii, n. 14.

Nimirum sciverat hic sanctus, quid S. Gregorius dixerit: « Quidquid tribuitur pauperi si subtili consideratione pensetur, non est donum, sed mutuum, quia, quod datur, multiplicato sine dubio fructu percipitur. In Reg.

Hinc S. P. Augustini consilium secutus est dicentis: « Si vis esse mercator bonus, fenerator egregius, da quod non potes retinere, ut recipias, quod non potes amittere; da modicum, ut recipias centuplum; da temporalem possessionem ut consequaris eternam hereditatem. S. Aug. in epist.

F

FACTUM XXI.

Fiducia in Deum heroica.

Joannes Avila pauperem professus, ut expeditor Evangelio predicando esset, sibi nihil persuaserat defuturum; quumque plurimos annos eodem vite instituto transigisset, aiebat sibi optimum semper fundum fuisse illam Christi Domini sollicitationem: « Querite primam regnum Dei, et hæc omnia adjicientur vobis; » neque mensuram hanc unquam fefellisse. Qua porro

spe ad suprema illa bona, beatamque vitam grassaretur, vel in ipso mortis confinio præclare decuit, dum adstantem sibi Sacerdotem eodem ritu facere jussit, quo de resurrectione fieri consuevit; tanta enim erat animi ac spei sublimitate, ut semimortuus resurrectionis felicitatem cogitatione præcipere. Joas. Ruop. c. iii, n. 2.

Merito ergo S. Augustinus alicubi sic loquitur: « Tu Christiane, tu Dei servo, tu bonis operibus dedito, tu Domino tuo chare aliquid existimas defuturum? An putas, qui Christum pascit, a Christo ipso non pascitur? An putas terrena deerunt, quibus celestia et divina tribuantur? Unde hæc incredula cogitatio? Quid faciat in domo Dei perfidum pectus?»

FACTUM XXIII.

Fortitudo heroica et invicta.

Sive audere, sive pati necesse fuit, utramque laudem validissime meritis est Josephus Leobessanus Capucinus, cui Turcico ferro emori nobile, sed irritum votum fuit. Qua enim fortitudine imbutum attulit pectus, qui in anulum Turcarum tyranni ausus irrupere, ut tenenturam illi arci Evangelii lumen inferret, atque ob præclarum facinus damnatus ad uncas, pedem manumque tractus, sublimi de trabe suspensus, animique constans triduo in patibulo pependit? Sed revertendum illi fuit in patriam, in qua dirissimos in verrendis vulneribus cruciatus, medicorum ferrum, et medicamentorum cruciamenta Turcicis ipsis tormentis duriora experiretur. Ubi enim diu dissimulanti, ut morbum lateretur, doloris subegit immunitas, ferroque illi occurrentem medicum censerunt, tunc quanta viri virtus esset, apparuit. Ligare volentibus, quod motus quilibet in ea curatione ac laniata periculosisimum esset. Vos vero, inquit, vinclis abstinete, præbebo secantibus corpus immotum. Utinam illi tam firma seceret manu, quam ego membra continebo! Dixit, arreptoque Crucifixi sigillo, quod semper habebat in sinu, addidit: Hæc mea validissima sunt vincula. Nec fortius dixit, quam fecit. Semel iterumque ferrum ita passus est, quasi alieno in corpore depugnaret. Siquæ factio ipso probavit, quod S. Bernardus suavitatis dicens: « Voluit Christus oculos in sua sustollit vul-

nera, ut exemplo sui reddat ad tolerandum fortiores; non enim sentit sua vulnera miles, qui ducis sui vulnera intuetur. Idem, l. VI, c. ii, 3.

G

FACTUM XXIV.

Gratitudo heroica et insolita.

Subtilis admodum Eleonore, ex Austriacum gente, Mantuanorum Ducis, in hac gratiarum philosophia ratio fuit. Ibi beneficium se accipere agnoscebat, ubi mortalium plurimi debitam agnoscent servitute. Quis enim pauperes artifices, aratores, piscatores, ceterosque hujusmodi suos inter numerat beneficos? Faciebat hoc tamen Eleonora, eorum sudoribus sibi lautius parari dictans; et otium, quo Principes perfruerent, illorum laboribus defendi. Quam ob rem pro illorum manibus piæ preces fundere sollicitate institerat, ne plane viveret ingrata. Si erga illos, qui tam modice cooperati sunt ad delicias et necessitates suas, tam gratam se exhibuit Elisabeth, quam gratos nos erga Deum oportet esse, qui omnibus rebus, quibus fruimur, et quas alii nobis procurrant optatum incrementum dare solet, et quidem sine ullo nostro merito? Si enim Heliodorus jubet reddere majore mensura, quam acciperis utenda, quid debemus facere beneficio provocati? Idem, l. IV, c. viii, 6.

FACTUM XXV.

Gratitudo heroica premiata.

In expugnatione arcis Cronzonie, quam de Hispano in minori Britannia Gallus vi cepit, Aumontius exercitus Mareschallus, trucidari presidarios, ac nemini parci mandaverat, fiant itaque eades, et victis non inulte morientibus, omnia late sanguine redundabant. Dum maxime ira caedibus incalcesceret, nec tam pugna, quam strages esset, Anglus gregarius Hispanum, qui se in latebras penetraverat, indaptus, jugulaturus protrahabat, quum subito bono animo esse jussit, non periturum; aderant manipulares, Hispanumque ad eadem deponcebant; absterere Anglus, et si vi deditio fieret, ferro se repulsurum. Exorta inde rixa

et clamore invicem sublato, ad Aumontium res tota defertur, qui accitum Anglum suo cum Hispano interrogat. Quid ita jussa Ducis intempestiva illa humanitate contempserit, facessat illico imperata, ni pereat. Eoim vero Anglus moriturum se cum Hispano, si vitam illi conservare non posset, se profiteri agnovisse se hominem, a quo in B-igio pari humanitate olim fuisset conservatus; nolle se ingratum vivere, si illi moriendum sit, commori certum sibi esse, quando simul vivere non posset. Aumontius supra gregarii fortunam et virtutem admiratus, utrunque liberum abire permisit, et mutuo frui beneficio, factum laudans, ubi raris grati animi exemplis olim inserendum. Idem, loc. cit. n. 13.

Et quid ad hæc Christianus a Christo non armis, sed morte ipsa et quidem tam crudeli, servatus? An non dicit eum S. Bernardus: « Etsi cetera taceam, hoc solo non immerito vendicet vitam nostram, quia pro ea posuit suam? Quomodo igitur sibi vivat, sed ei qui pro se mortuus est; cui enim justius vivam, quam ei, qui, si non moretetur, ego non viverem? » Serm. de dilig. Deo.

H

FACTUM XXVI.

Humilitas heroica.

S. Philippus Nerius diebus singulis ita se miserum, et in lapsum facilem et proclivem existimabat, ut Deo diceret: « Nisi me, Deus meus, prohibueris, et corruentem sustinueris hodie te, ut alter Judas, vendam nihil, totiusque mundi mala perpetrabo. » Dicoere etiam solitam ferunt: « Vultus lateris Christi latum est, sed nisi Deus compesceret manus meas, illud ego malitia mea didicerem. » Bis in anno morbo decumbebat, ac tum temporis vite præterite poenitentiam, doloremque concipiebat maximum, et seriam, si convalesceret, emendationem proponebat. Nihil se vita eterna dignum fecisse aiebat, hominumque se esse ingratisimum, omnes sibi pro exemplo esse; tenellas virgines, et pauperes rusticos processuros; quin immo eum rogaretur, ut illud S. Martini pronuntiaret: « Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, » negavit, se hoc dicturum, eum nunquam sibi venisset in mentem ulli se ad salutem necessariam, imo nec pro-

ficum unquam fuisse. Quis modo non videt ex tanta humilitatis fundamento assurxisse, quod miratur posteritas, sublimissimæ in eo charitatis edificium, ut ex amoris excessu costam sibi fregerit, et media hyeme nimio amoris calore restuans ad fenestram apertam, ut aliquid hauriret refrigerium, constituere se sit coactus; ut merito de illo dicere possimus: Qui ascendit, quis est, nisi qui et descendit? *Patr. PERRONUS, in Isag. p. II, c. xvii, n. 18.*

FACTUM XXVII.

Jejunium heroice defensum.

Constans Stanislaus Hosii jejunii amor, ne intentato quidem mortis metu quasi instantis non potuit labefactari. Tridenti per ipsa cineraria, que ille sanctissimè decurabat, decubuit ex febrî non sine medicorum timore. Itaque monerunt, ut pullo gallinæ jejuni reficeretur. Abstantem, et leges sacri jejunii causantem, monitus a medicis, quam adulescens collega, in Tridentina Legatione Hercules Gonzaga Cardinalis, paulo vehementius instaret, atque illum amplissimè, qua tum utebatur, auctoritate, illa lege solveret, subridens Hosius dixit: Vobiscum ergo cadaveribus meus in hac vitæ statione animus et non potius divino retinetur jussus? At mihi patris ac matris parere præceptis stat sententia. Pater Deus jejunandum edixit, Mater Ecclesia dies hosce jejunio dedicavit. Pareamus! Liberabit Deus datam olim fidem, et his obtemperantem, nequaquam conjectantibus medicis, non incolemum modo, verum etiam longævum super terram præstabit. Vixit itaque amicorum blanditiis, medicorum metum, morbi vim, unico jejunii telo victor egregius. Hac eadem ille animi constantia, veterisque disciplinae retinenda studio, Poloniae Cancellerii, aliorumque nigrorum virorum suasionibus repudiatis, quidquam de immundis jejunii legibus, atque ovarum usu laxandis, tractaturum se fortiter abnuit, quod sexcentorum annorum consuetudine, totius antiquitatis pondere firmatos mores minime movendos esse putaret; facile omnia convelli, ubi semel mutandi obtinuit libido. *Ruon. l. VII, c. vi, n. 2.*

Quid mirum ergo, si tantus illius Deo Pa-

tri et Ecclesie Matri exhibitus honor et obedientia, maximam apud omnes estimationem, et gratiam peperit, impletumque est Salomonis vaticinium dicentis: « Audi, filii mi, disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tue, ut addatur gratia capiti tuo et torques collo tuo. » *Prov. 1, 2.*

FACTUM XXVIII.

Intentio heroica.

Narratur de Ivone, religioso S. Dominici, quod, cum a Ludovico Galliarum Rege ad magnum Sultanum missus esset, mulier illi obviavit, unam una lebentem prunis ardentibus refertum, altera amphoram aqua plenam portans; que, cum de causa interrogaretur facti, dicebat, se optare, ut celum prunis exiret, aquis vero infernum extinguere posset, ne quisquam deinceps amplius amore cœli, aut timore inferni, sed propter solam Dei gloriam et beneplacitum operaretur. Nec immerito quia beneplacitum hoc summum est premium, quod conferri a Deo homini potest; quodque ipsi etiam Beati suæ fidei præferunt. *Nauess. in anno Heb. 42, n. 1, f. 108.*

Hinc rectè S. Chrysostomus dixit: « Si omnino õrgnus fueris agere aliquid, quod Deo placeat, aliam ne require mercedem, præter hoc ipsum, quod placere meruisti. Si enim aliam requiris mercedem, verè ignoras, quantum bonum sit placere Deo. Si enim scires, nunquam extrinsecum aliquid mercedis, aut muneris expectes. » *L. II de Compact.*

Hoc ipsum etiam S. Thomas Aquino ipso opere declaravit, dum Christo querenti, quam mercedem expellet? respondit: Non aliam, nisi te, Domine. Quantopere autem hac responsio Deo placuerit, post mortem illius inclaruit, dum cum lucidissima stella in pectore apparuit, asserens, eam sibi ob purissimam intentionem datam esse.

FACTUM XXIX.

Labor heroicus et pius.

S. Bernardus virtute Spiritus Sancti simul et totus quodammodo laborabat exterius; et totus interior vacabat, in altero devotio-nem, pascens conscientiam, in altero laboris tempore et intus orabat, seu meditabatur

absque intermissione exterioris laboris, et exteriori laborabat absque jactura suavilatis. Et ut alio loco dicitur, ita se fecerat omnium servum, ac si toti genitus foret orbis; ita tamen liber ab omnibus, conscientia suæ curam gerebat, tamquam soli deditus curæ et custodie cordis sui. *Vita, c. vii.*

Sic nemo implevit, quod ipse suaserat dicens: « Serenus animus et prudens ad omnem se comparat laborem, nec in eo dissolvitur, sed per eum magis in seipsum colligitur, qui semper præ oculis habens, non tam quod agit, quam quod agendo intendit, omnis consummationis attendit finem. » *S. Bern. l. de Vita felic.*

Unde in eo impletum est illud Psalmiste: « Labores manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, et bene tibi erit. »

FACTUM XXX.

Mansuetudo heroica.

Domestica Philippi II, Regis Hispaniarum, mansuetudo cum incredibili gravitate conjuncta mores illius reddidit admirabiles. Nihil tam preposterum accidebat, ut exandesceret, infra regium fastigium, iram etiam arbitratus. Vigilaverat ad nullam noctem, litterasque ad Pontificem de gravissimis Christiane reipublice negotiis dederat, quam absolutam epistolam aulicæ ab epistolis dedit, ut complectam, obsequatamque sigillo inscriberet; ille semisomnis epistolam recentem ab atramento pulveraturas, haud satis attentus atramentarium invergit, totamque corrumpit. Examinaverat hominem casus inopinus, cui serena fronte Philippus; Huc, inquit, aliam chartam! Iterumque orsus scribere epistolam, de integro composuit. *Ruon. l. VII, c. viii, n. 8.*

Quid mirum, si propter hæc et similia mansuetudinis exempla Deo, hominibusque amabilis factus est Philippus? « Nihil enim, teste S. Chrysostomo, ita conciliat domino familiares, et quod illum videant tranquillum se offerre, et mansuetudine jucundum; nam et talenti majores faciunt, habentque pro patre, et non domino; gratus et amabilis est videntibus; gratus item et his, quibus nomine tantum notus est. »

FACTUM XXXI.

Mendacii heroica fuga.

Matthæum Ricciam, quam primum Nanchini sedem fixit, novæ sapientiæ atque celebris, quam profitebatur fama vulgata, adeo legibus concursu frequentabant Philosophi pariter atque Magistri Sinarum, ut quum resulandi omnes domi essent, ac disputationibus dies noctesque continuarentur, fractis viribus deficeret, nec jam tanta celebritati se parem esse sentiret. Talia, ut fit, apud se querentem clarissimus atque amississimus vir, horlari cepit, ut per domesticos se identidem esse negaret domi, spatiumque ea arte quieti sumeret necessarium. At, inquit Riccius, mendacium hoc est. Hic vero ridere amicus advenam, qui hanc mendaciorum ignoreret Philosophiam. Id ubi sentit Riccius, de Christiane legis sanctitate disputare aggressus, et mendacii fugitatem palam fecit, et hominem in maximam dedit admirationem. Vulgata res est, et pro miraculo fuit, advenisse hominem ab ultimo occidente, qui nec leviter mentiri vellet, quamvis ipsi necessarium rebus humanis medicinam arbitrabantur, ipse morbis atque incommodis omnibus deteriorum haberet, que res et Ricci famam extendit, et Christiane legi altitudo venerationem. *Ruon. l. IV, c. ix, n. 6.*

Noverat nempe Matthæus, quod, S. Augustino, incomparabiliter pulchrior sit veritas Christianarum quam Helena Græcorum. *S. August. epist. ix.*

Pro illa enim fortius martyres quam pro ista mille heroes adversus Trojanos, conderantur.

FACTUM XXXII.

Miseri cordis heroica.

Margarita Philippi III, Hispaniarum Regis, conjux, et regiarum virtutum exemplis altissimi dives Regina, dum Hispania navigantem æquum hyeme se aperit mare, Mediolani subsisterat, et domesticæ non immemor disciplinae, præclara edebat exempla. Itaque cum pauperem pannosum, semiundum, ab hyberno gelu torridum, atque obrigescentem vidisset, accessit et stipatoribus principibus uno: Vide, aiebat, misellum illum algentum. Tu ex optimo panno vestem ei a sartore ad modicum scindi acturum cura, moxque ad me offero. Factum, quod imperaverat.

Domum reversa vesti suende manum ad-movet Regina totamque diligentissime con-suit, pauperemque lautum, ac regia stipe donatum induit, Christianæ misericordie gloriosissime operata. RHO. l. I, c. vii, n. 1.

Nimirum in mente habebat Margarita illud Joanni: « Qui habuerit substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? » JOAN. I, c. I.

FACTUM XXXIII.

Morborem heroico tolerantia.

Nicolaë virgo, morte sola excepta, omnes Christi crucifixi, et Martis dolorum Regine dolores volebat sentire. Et videtur partem non infirmam impetrasse. Quinquaginta annis jacuit inter dolores, quasi Jululium doloris et mortis. Intumescibat, detumescibatque quotidie, flammam videbatur spirare tenerum corpus. Cancer illi pectus omne, ac lingua depastus est. Accessere pertinaces stomachi lapidisque dolores, et quidem festis majoribus, ut in Ecclesia duplex officium, ita ipsi duplex dolor. Videbatur in solemnitatibus festorum totis quadraginta horis, quasi in hora mortis, fuisse in agone posita. Et tamen quasi celesti quodam dolorum hydropse plena, petebat avidissima insatiabilitate febrium genera, et dolores omnes, puncturas, tumores etc. Fuitque etiam summo culpam, et plurima inter omnes passo martyri fore par in doloribus pro Christi amore libentissime ferendis. At vires ad hæc ab Altari hauriebat. Nam et sacris intererat, et Sacramento Synaxeos reliebat quotidie, devotione admirabili. Neque fuisse ferendo nisi tanto fulta auxilio. Ita post quinquaginta dolorum annos pulla corporis laecri, ac mortalitatis veste exuenda, quadraginta totis horis, clausis oculis jacuit, et passionem Christi legi sibi postulavit, fens acerbissime, quod quasi durum haberet Deum, qui illi non plures, non majores dedisset dolores, nihil se passam. Ita e doloribus ad deficiis excessit felix. VOGLER. et alii, 28 Maii.

Si, teste S. Ambrosio, « infirmitas corporis sobrietas mentis est: infirmitas virtutum officina est, » quantum par est credere virtutum copiam in Nicolaë fuisse congregatam, ubi tot officina virtutum, quot morbi, exsisterunt! Serm. LXXXIII.

FACTUM XXXIV.

Obedientia heroica.

Dederat nascenti severiorum Carmelitarum familiae nomen juvenis ingenio acri, ab Academia Salmatiensi digressus, in qua fama ante alios condiscipulos Jurisconsultos audiverat; hunc quia scientiæ suæ opinionio tumidum advertit Joannes a Cruce ilbus superior, obedientia ei medicinam facere decrevit. Libellum, in quo prima elementa Christianæ fidei continebantur, homini, ab aliis abstinere jussu, in manus tradit, imperatque ut paucorum more stylium per singulas litterarum notas ducat, easque ut legendi ignarus componat; hoc illi studium convenire. Paruit strenue adolescens, dinque id fecit tanto animi sensu, ut per eam exercitaret omnem non unius modo obedientiæ, que prima petebatur, sed reliquarum virtutum, que comites adesse solent, ingentibus se auctum incrementis fateatur; sique in se verificatum viderat, quod S. Gregorius dixit: « Obedientia sola virtus est, que virtutes cæteras menti insertasque custodit. RHO. l. IV, c. vi, n. 10.

FACTUM XXXV.

Observantia heroica.

Visum erat S. Pio V. Pontifici Romano, rerum a majoribus gestarum magnitudinem, et quam ex illis Respublica Christiana utilitatem ceperat reputanti, Lascianum Regem titulo aliquo angere, simul ad præteritorum monumentum, simul ad futurarum incitamentum. Data est Sebastiano optio, ut, quoniam vicinus Hispanis Catholicus, Anglus fidei Defensor, Hungaricus Apostolicus, et Gallus omnium primus Christianissimus dicerentur, videret ipse, quem dici vellet. Proceribus in diversa abundantibus observantissimæ Ecclesiæ nomen Sebastiani optavit; quod ex appellatio et ad fidei sane perturbatissimis illis Ecclesiæ temporibus testimonium atque ornamentum, ut prima illius nota, et ad Ecclesiæ aliquam faceret amplitudinem. Fuit sane aliorum magnatum supra citatorum titulus multiplici ex titulo gloriosus, hunc tamen ego cum Sebastiano merito aliis prætuleraim, tanto æquius, quanto majorem laudem merebatur humilitas tam rare observantiae conjuncta. Idem, lib. IV, c. v, n. 23.

FACTUM XXXVI.

Occasio unitatum heroice declinata.

Joannes Vincentius Hondondæus Pærnsini Gymnasii decus, qui quatuordecim quotidie horis studendi laborem continuabat, adhuc juvenis cum esset, per Bacchanalia sparsu timore, quasi Engubium abiisset, domi sese abdidit, absque interpellatoribus sapientiæ arcana scrutaturus. Condiscipuli ejus absentiam non ferentes, crebras epistolas domesticas ad illum dare, propositisque comediarum atque equestrium decursionum illecebris Perusium, quantum poterant, revocare; ille domi latens fidissima tamuli opera usus subinde respondere, acitit reditus spem seotus facere, ac spes lustrare, donec detecta fabula, ipsis proditi cineribus, eorum dierum, quos aliis per luxum male perdiderant, egregie multoque tum lucro sapientiæ sibi constante ratione. Idem, l. VII, c. xii, n. 14.

FACTUM XXXVII.

Oratio heroice continuata.

Joannes Baptista Vitellius corpore pariter animoque immotus perseverabat; quidecim ad minimum horas diebus singula absumebat in oratione, quantum parte, si reliqua pietatis demas officia, curando corpori relicta. Sed si quis esset, vehementius multo agebat; fuit enim quam in gravibus Christianæ Reipublice temporibus totidem sepe dies peridius ac pernox ante aram et divinissimam Eucharistiam perseveravit immotus, si duas modo horas eub aurorum excipias, quos nature uibus concedebat. Quid non a Deo antereret, quem de petendi ac precandi constantia nulla temporis dimoveret vicissitudo fadem, l. V, c. vii, n. 31.

Hinc videlicet et Joannes Avila adolescentibus, quos litterarum labor exercebat, ideidem affirmabat, male se florum genua culis obdurescere ob præviam contentionem, quam oculos laborare ob studia litterarum tantum enim sepe inane esse laborem, illius nunquam non fragiferam occupationem. Idem Stephanum Centenaresium, cujus ingens erat concionandi studium et laus, quam ab eo partitionem diurnarum ac nocturnarum horarum inter orationis ac litterarum studia andisset, horas aliquot litteris ademptas precationi jussit attribuere, quod

TOMUS I.

ista christiane dicendi optima esset magistra. Ibid. n. 9.

P

FACTUM XXXVIII.

Patientia heroica insatiabilis.

Faustina, virgo Neapolitana, longis valedudinibus ac perpetua tæbe ita erat exhausta, ut vix pelle ossa confinerentur. Roganti Cavinqterra, an satis adhuc dolorum esset (nam arcanorum conscius erat, animique moderator). Minime genitum, inquit, superest adhuc votum, quod audiri velim: Cur enim, quod reliquum est hujus corpusculi, vermes, si modo id gratum Deo, non exdant? Præstitit integram virtutem et morbi vim ferendo, et ministrantium negligentiam injuriarumque dissimulando, qui colluendo ori aquam florum forte fœtidam sæpius dederant, cum gemitu levissimo patientiam sibi violare visa, dictum revocavit, addiditque, si vel effarnato leviter Crucis signo febrim sanguinisque excretionem, qua conficitur, arceat possit, se manum dignosque non esse moturam. Tanta virtus vigesimoquinto ætatis anno assumpta est. Idem, l. VI, c. iv, n. 6.

An non hæc preclare S. Franciscum Xavierium in tribulationibus? *Amplius, amplius,* clamantem emulabat? Nimirum apud hos verificabatur notum illud: « Quo plus sunt pota, plus sitiuntur aque » (tribulationum). Hinc S. Maria Magdalena de Pazzi dicere solebat: « Desidero illa vivere, quia desidero amore sponsi diu pati. »

FACTUM XXXIX.

Patientia heroica admiranda.

Hieronymus Platus, qui luculentio opere Religiosi status bona complexus effecit ut sua si bona nosse velint viri Religiosi, fœlicibus esse liceat eodem ingenio atque oratione. De perfectione christiani officii libros plures elaboraverat, jamque ad umbilicem perditos, qui viderant, approbatione, quam tyronis unius incogitantia perierunt. Invenerat Hieronymus cartas, quas in mensa offendisset, concerpere, atque auferre; ille obediensse properat, ac parum attentus, ut ea letas solet, libros in eadem forte mensa jacentes invadit, ac temere concerpit, fœdus etiam dispergit. Quam gravi

afflictione Hieronymi animum ex periculis erit factura, non est, opinor, interrogandum; sed nihil minus suae mentis fuit, vocis ac vultus, ut etiam renidens examinati adolescentis pudorem, timoremque discussisset, quam profunde de virtutibus illis chartis disputaret, uno loco palam factum est experimento. Ibid. l. VI, c. xvii, n. 12.

Simile quid de P. Georgio Colibrando legitur, qui, cum in Enchiridion bene magnum graecorum ac latinorum Auctorum sententias, ut lingue utriusque callens erat, locissimas collegisset, eamque codicem homo ineptus per imprudens contempsisset, commotis aliis ad rei indignitatem, ipse minus innotis solemniter exaruit, veluti antidoto sic communicans ad vitam aeternam festive dissimulaverit, ac transierit, ea voce festulati, qui aeterna sperat, humanis non commoveri. Ibid. l. I, c. x, n. 3.

FACTUM XI.

Patientia heroica in injuria ferendis.

Saneius a Ripatransone, Ordinis Minorum, hominem veteris disciplinae retinente, aut recedente cupidissimum, ex quo gratia iis, qui omnia alia sentiant, minus gratiosum, quam Antistes ordo in comitio iussu eorum se genit flectere probris atque contumeliosissimis dictis oneraret, maxima voce ac totius oris acerbitate, ille contra ore letissimum renidens, pallio in sinum collecto, eoque paulum explicato: Tu vero, inquit, strenue age, atque huiusmodi fragrantissimas rosas huc afflatum congerito; ea res mihi volupe est. Ibid. l. IV, c. III, n. 11.

Scio Iustiniane Elisabethae in sinu panis frusta in rosas abuisse grandi miraculo charitatis; nemo negabit aliquanto hic majore patientia metamorphosis spinas ipsas purpureas in flores conversas.

FACTUM XII.

Patientia heroica multiplex.

Catharina Godina, Carmelitana discalceata, adolescentula clarissimi generis, inter nuptiarum mediantia, in Christi Domini e cruce pendens signum oculis casu forte coniecerat, quam mutata illa unica visione animo, et jam certa Deum sequi, virginitatem suam illi voto mancipavit, novoque ardore mentis elata Martyrum victorias et triumphos praecipavit. Audita est, quamquam non idem ac Martyribus, hostes illi

fuerint decem, quos fortiter excepit, et vicit. Decem et septem solidos annos lectulo fore perpetuo affixa, torquentibus velut in equuleo morborum sevisissimis letabunda transegit. Laborabat febre haetica, continua phthisi, carboniculis, morbo articulari, hidropo, ischiade, cardiacis, hepatis calore adeo violento, ut interale tantum non conciperent ignem. Et ne minor a medicis virtutis occasio daretur, quoquoque, quod vix ulla audivit metas, aetna vena sanguinem misit, nec tamen patientiam amisit; sapius eucubitulis eodem exancta est, indito etiam sale, quod medicus nescio quis diceret plurimum condicere venenatis humoribus evocandis; sepius cauterio inusta, his ad anpremam laetam inuncta est, animo inter haec omnia adeo tranquillo, ac ferendi avido, ut ferrum ignemque, quum secunda erat, aut inirenda, mox inciperet. Huius ergo patientiae probationem brevi morti antependendam puto. Certe tot hic sunt mortis insignes ac meditationes, quot morbi, aut morbis saxo, ora remedia: ut ergo vultis, nec ultra sanguinem, factum est sa, momento convalescit, vixitque rea Monachum induit. Ibid. l. VI, c. 17, n. 4.

Namque hic, si unquam alias verificatum fuit: Factus est, ut mors, dilectio. Dura, sicut infernus, amulatio. Aquae multa (tribulationum) non potuerunt extinguere charitatem; nec flamma obruent illam. » CANT. c. 5, 7.

FACTUM XIII.

Patientia heroica mirabilis.

P. Ignatius Ralsamon duodeviginti acerbisque morbis conflictabatur, et juxta cognominis arboris ingenium undique vulneratus admiranda vietus odorem suavissimum afflabat; cum enim vel numero ipso possit obrui, quo ille major erat, eo erigebatur alacrius, suasque domesticae appellabat beatitudines, quibus iniecia illa, quo proci dolorem habet et luctum, posset comparari. P. Nicolaus Romensis vero, gentis Belgae, cultum, quo exercitabatur, adamantem suum eximii sane pretii appellabat. Quis enim unquam tam nobilis indicature adamantem Peguensis e montibus fudit, quo emi celum quaerit? Saepe, ut per vulnera convalesceret, eadem egit constantia. Virtus virtutem parit, et patientia usi firmatur, non atolorur. Ibid. c. n. 9.

FACTUM XLIII.

Patientia heroica obediens.

P. Thomas de Blanck in ultimo discrimine vite positus quamvis persuasum haberet, moriendum sibi esse, si medicus in sectione vense mortem gereret, laemen atacriter, paruit dicendo: » Moriamur, quando Deo ita visum est. » Atque ita vita excedens, praeclearo illam conclusit obedientiae erga medicos exemplo. Quis dubitet eum nomen cum Christo super omne nomen memisse, qui cum eodem humilavit se, factus obediens usque ad mortem? *Hibit. Soc. V. Cod.*

FACTUM XLIV.

Patientia heroica humilis.

P. Joannes Plaza supremo vite triennio adeo ab ariditate occupatus et vexatus est, ut vel levem unice manus attactum sine acerrimo doloris morsu non toleraret. Haec inter animo constanti ad Deum mente ac voce conversus sepiissime usurpabat: Dum a te peregreque vapulo, ego interim Psalmum quo quagesimum poenitentiae nunc meae, ac misericordiae olim tuae testimonium sane laudatim recitabo. *Rom. l. VI, c. v, n. 11.*

Nimirum ob oculos habebat Psalmista exemplum dicentis: » Verumtamen Deo subiecta est anima mea, quoniam ab ipso patientia mea. » *Ps. LXXI, 6.*

FACTUM XLV.

Patientia heroica in persecutionibus.

S. Romualdus, funditor sal Ordinis, accusatus ab impuro homine disciplinam ejus non ferente, quasi notandum scelus secum perperasset, a suis subalitis in publico conventu contumaciis, tanquam heresic et igne dignus, adeoque et sacra celebrare prohibitus est, quae omnia licet centuaris aquisimo tulit animo. (S. PETR. DAMIAN. *in Vit.*) c. xlix. solans se Christi dicto et exemplo: » Si me persecuti sunt, et vos persequentur. » *JOAN. XV, 20.*

Ob quam causam etiam S. Philippus Nerius per triginta annos multa in domo S. Hieronymi perperas, nunquam abduci potuit, ut domicilium Patrum Congregationis Oratorii a se fundati transiret, donec auctoritate Summi Pontificis ad hoc coactus est. *Vit. l. I, c. xviii.*

FACTUM XLVI.

Paupertas heroica confidens.

Cajetanus Thienensis, Theatinorum Fundator, positus in urbe Venetiarum novi Ordinis principis, quae rejectis in Deum curis bellissima se dederat, jubetur a Caraffa Neapolim proficisci, atque in ea novam stragem pangere. Rapuit ad se animos civium ac Principum Thienensium virtus, quem quum egentissimum rerum omnium videret oppidum Comes, et virtutem hominis suspiceret, census et fundos, quibus recentem familiam aleret, liberalissime obtulit. Remittentem atque obiectentem belle sibi in ea quam profitebatur rerum omnium auditore rem Venetis processisse, monebat Comes, non eadem omnium locorum esse ingenia. Ad quae succedens Thienensis: At ego, inquit, alterum Neapolitane urbis, Venetiarum alteram Neapem esse nescissem. Verum quum obtrudendi, quae non accipiantur, nullum finem faceret Comes, veritus Thienensis ne contentio illa paupertatis limitibus officeret, ea quae concessa est die, summo mane, quos secum habebat socios, cum suis talibus, ac precum breviorum, domo, quam idem commodaverat Comes, exire jussit, clavesque remisit, nulla cum gratiarum actione jubens remittiari. Velle Thienensem experiri, an Deus alius Neapoli esset, qui fidem suam librorum aevulorum fideiussione obligatam pauperibus suis non servaret. Hinc Thienensium ingenuitas addita illis, ut quae aliis candoris, atque intaminate virginitatis sunt ornamenta, spei in Deum rejecte nec falsae eadem sint argumenta. *Rom. l. VII, c. xi, n. 12.*

FACTUM XLVII.

Paupertas heroica prolata.

Joannes Valesius calculo immaniter cruciatus, medici ferrum et valens incitissimum postulabat et secari tuto posse dicebant medicorum peritissimi. Ergo cum homine illius lanatus bene perito trecentis Belgicis florenis socii paesicentur, grandi sane mercede; nam in aliene vilis pericula caro vendunt. Hoc ut rescivit Valesius, immanem illum summam esse reputans, seque tanti esse haudquomodo credens, ut secari vellet abduci non potuit. Mañit igitur diros inter cruciatus paupertatis integro emori, quam cum aliqua illius offensione sanitatem recu-

perare; qua eadem constantia, si qua paulo pretiosiora medici pharmaca imperarent, abindebat, ne per adamata sibi paupertatis vulnera convalesceret. Quae quidem resolutio in Joanne tanto magis estimanda erat, quanto certius plerique statuunt, paupertatem commodis quidem omnibus anteludentem, at quam de vita cernitur, hujus jura esse longe potiora, atque nemo sanus divitias omnes vitae facultate comparatas esse non intelligit; ita omnibus consistere paupertatem usque ad vitae aras colendam esse. *Ibidem*, n. 9.

FACTUM XLVIII.

Pietas heroice victrix.

Multifarium in una adolescente atque elegantissime se pietas explicabit; etenim Tarellus, quum invito parente Capucinum induisset, et deposito extra patriam trecentio constantiam, solemnibus votis firmasset, jussus Forum Julii reverti, ut patrem suarum adhuc plenum placeret, se veterans probavit. Ut primum horrida illa in veste patrem convenit, tantum illi ipso in visu habitus aspectu stomachum movit, ut ingenti colapho ab homine impotentissimo ad terram affigeretur; sed egregius adolescens patris pedes incredibili modestia osculans, ita flexit, ut illic in complexum rueret, atque amantissime ipsum oscularetur. Notum inde illi genus ortum, parente domum invitante, alio pauperum Xenodochium praehabente, ex quo paupertatis amans extrahi, ac pateras in aedes migrare nunquam passus est. Mox valetudine occupatus, conclamatusque a medicis tabulas novi generis, solidasque adversus parentem pietatis conficit, illumque eorum, quae ipse cumque apud Deum merisset (sancto prociat, ut in vita esset voluntas) laudem instillat, singulique obsecrat, nihil ultra rogaturus, ut quod reliquum esset vite, ad christiane sanctitatis amissum extigat, nihil se patri amplius prestare posse. Periculi illi morientis pietas hominis animum, eamque post illius excessum vitam instituit, eujus filium, si viveret, non poneret. Si nempe etiam haec pietas, qua parentibus exhibetur, utilis est ad omnia, promissionem habent vitae, quae nunc est et futura. *Idem* l. IV, c. iv, n. 19.

FACTUM XLIX.

Prudentia heroice ingeniosa.

Grave vulnus in genu Romae a stercore ac-

ceperat vir nobilis, atque ut erat ira, et doloris impotens, quum duro cruciatu artus convellerentur, vindictam clamans et spirans, nullamque saniori suggerentium vocem aures admittens, gemine mortis in limine periclitabatur. Desperata propemodum erat non minus animi, quam corporis curatio, quum ex animorum medicis unus (e Capucinorum familia fuisse tradunt, nec nomen addunt, qui haec prodiderunt) acciri, quibus aeger delectabatur, symphoniacos habet, ac modis lenissimis capere. Itaque illaeva furentis in animum modiorum suavitate, ira atque furori modus paulatim fieri cepit, detumuitque animus; factumque misceat pretium, ut exinde monitores, atque ad omnem christiane adversus inimicem ac sciantum charitatis significationem nullo negotio traduceretur. Tanti est erudis adhuc atque indomitos humores pharmacis lenioribus praemollire, ut placide ac sine concussu possint evocari. *Idem*, l. V, a. 1, n. 6.

R.

FACTUM I.

Religio heroice.

Roganda vonia est, ad monendum delicatuli, stomachum ut audiri confirmet, aliquid enim diuturnum sum ultra communes leges a Mancinello, sed magna, atque incredibili quadam operis mercede septatum. Sumptum, fluctuante stomacho, Eucharistiam, haud ita multo post eodem redundante integram adhuc, minimeque dissolutam rejecerat aeger. Dum quid facto opus sit consulitur, atque igne parant sacras species aboleri, Mancinellus occasionem ultra invadens, quod vix cogitare audentur, facti, infestamque sordibus absorbet. Miror non tantum stomachi, quam animi robur, et charitatis praesentem adfuisse mercedem, minime miror ferant exinde divina libanti Sacramenta abditae dulcedinis sensu nunquam defuisse, ut non tam animo, quam corpore ipso laute sibi, ac delicate epulati videretur. Operae pretium est, aliquando praelare vincere, ut divinarum consolationum victoribus aera procedant. *Idem*, l. I, c. i, n. 17.

FACTUM LI.

Resignatio heroice in Divinam voluntatem.

S. Franciscus Salesius suam cum Divina

voluntate consensionem sat clare sequentibus verbis expressit: « Nolo mihi ullam eligendi opinionem dari: Deus ipse, si placet, solus eligit. Nihil volo et omnia volo, modo voluntas divina, mea Regina voluntatis, prius velit: post mortem ad locum, quem mihi incomprehensibilis bonitas assignavit, libenter et plus quam libentissime, in eoque pacate et placite conquiescam, cum hoc loci a Deo mihi facta designatione, Purgatorium mihi erit ad iustas Paradisi; sine illa Paradisus ad iustas Purgatorii me reputabitur. O! inquit, ad Paradisum potius evehamur, ibi Deum multo perfectius laudabimus. Nolo illud multo perfectius examinare aut discurrere; hoc mihi sufficit, si cum laudem, quantum ipse sapientissimus praescripserit. » Ita vir ille sanctissimus, et quietis et pacis singularis domicilium, eujus ab ore manabant hae frequenter voces: « Volo, ut quod Deus meus non est, mihi pro nihilo sit: omni me libertate aliquid volendi abdo, unicum mihi reservo desiderium conformandi me voluntati divinae, et miror homines alteri bono, quam illi, adherere. *PRESEQUIN*, in *Isagog.* p. I, c. XXIV, p. 5.

Quem in finem exemplum parvuli Jesu in praeseipio jacentis ob oculos sibi objiciebat, quum legitur ad papillas maternas manus extendisse, ut lac se haurire velle monstraret, hoc materis relinquebat providentiae, a qua oblata solatio non recusabat. Nihil ille infantulus ambiebat, omnem suam voluntatem in matris voluntate deposuisse videbatur. Ita non est satis amanti, divino beneplacito conformari, sed omni se propria voluntate exant oportet, et illam in Divinam quodammodo convertat, ita ut non tam velimus ipsi, quam Deus in nobis, et pro nobis velit operando velle simul et perficere, modo admirabili, sed amanti perjesuendo atque fructuoso.

FACTUM LII.

Alia Resignatio heroice.

Cenobita quidam cum omnia Monasterii bona divine Providentiae subjecisset, sui ipsius etiam curam abiecit, seque totum Deo permisit pro tempore et aeternitate, dicens: Si scirem divino decreto jam constitutum, ut ad inferos detrunderet, nullam vel unico momento Dei voluntati obistere; et si possem dicendo unum Patris et Ave decretum

illud evertere, ut immutare, non facerem; duo tantum Deum rogarum: unum, ut tota aeternitate sanctissimam ejus voluntatem in me impleteret; alterum, ut mihi eam faceret gratiam, me nunquam vel unquam cogitationem contra ejus decretum addiderem; quam animi demissionem et praeditorem iterabat quotidie ut nulli mirum esse debeant, si Deus hominem frequentibus miraculis honestari, cum tanta animi excelentia et magnitudo summum sit ipsa miraculum. *Ibid.*, c. XXVI, n. 21.

Quod ipsum exemplo suo insigniter confirmavit Margarita D'Arborete, virgo nostris temporibus contestata virtutis, quae cum corpore et animo gravissimis doloribus afflictae, quumque, qui illi erat a rebus conscientiae dirigendis, ad commiserationem promoveret, etque suaderet, ut istis animi angoribus se expedire conaretur: « Omnem, inquit illa, conatum adhibui, sed in cassum; quo magis a colloquio et communicatione cum aliis levationem quaero, eo magis corporis anihique tormenta accrescunt; ita tamen me animo constitutam sentio, ut iis liberari omnino nolum; ferendum esse, tolerandum est, et cum Deo in voluntatis et gaudii conspersionem veniendum; sic enim malis habere me sentio, et magis Deo conjungi: Jesus sponsus inter exornatas et patientes primus fuit, et inter amantes etiam palmam tulit. Humanitas etiam inter ista hypostaticae Verbo unita fuit; quem proinde cum propius imitator, eo magis in unum idemque cum illo conspirabo, et collimabo. » Hoc propterea est pensandum: aliud esse amare, aliud me pernoscere, quod amem. Amor ille superior nullo sensu percipi potest, latet subterfugibus, et in infinitis animi recessibus operatur, quo sensus nullus penetrat, eo velat in arcem et propugnaculum confugit. Inde emanant amantis hae voces: « Deus meus, tuncsum, eroque semper! » quos non tam ore exprimit, quam omnimodo cum voluntate Dei conformacionem, quae in certa quaedam precatio est, et ceteris omnibus excellenter; quia animus se ipsum quasi exiit, et omnibus afflictionibus superior in Deum se totum transferet, et omni jure propriae voluntatis se praesens expoliat, quasi Deo diceret: Verum est, me multum pati, Deus meus; sed aliter mecum agi nolo, quanto ita vis. Verum, atiam est, aliquam mei partem has afflictiones reingere; sed non quod ego volo, sed quod tu; amabo

hinc cœcum, hinc delictis, hinc potius hunc infernam, quam illa volueris, et illa non in seipſis ambo, sed ut tuâ voluntate assignata, quæ sola amoris mei regula est. Ibid. p. I, c. IX, n. 12.

FACTUM LIII.

Resignatio heroica vœlitis approbata.

B. Joannes Hieronymus, sacerdos e Societate nostra, vir ab virtutum ornamenta et conciones per Hispaniam celebris, et apud Philippum Secundum gratiosus, vespera plures horas orationi dare solitus fuit, in qua sæpius amorem sanctum ad factam cum amore proprio provocabat, ubi instructa velut acie prodibant omnia mala hinc infesta, et membra post aliud, quam honorifica poterant specie ad incensandum metum se menti meditantis representabant, hærebantque velut in conspectu, donec paratum se ad illa perpetienda Deo offerret. Id quod cum die quodam ageret, et famem, sitim, morbos, carceres et mortem ipsam, velut presentia pro amore Dei subeunda volens labensque accepisset; subit postremo, velut inter ultimæ necessitatis hæc cogitatio: Quid si se jam Inquisitio sacra accesseret, et de propositione hæretica in pulpitis prolata accusatum examinaret, et damnaret? Hic hæsit, et ad Deum conversus ait: Non hoc, Domine. Cumque nihilominus videretur sibi minus liberaliter cum Deo agere in hoc puncto; post aliquam cogitationum pugnam, cum amoris divino ulterius resistere non posset, tandem Deo se totum commisit, dicens: Et hoc, Domine. Vix hæc verba protulerat; cum apparitor fores pulsavit, ad Inquisitores vocat, a quibus jubetur abstinere a pulpitis, donec de propositione hæretica, quam dicebatur inter concionandam protulisse plane se purgaret. Etiam accusatus est apud Romanum Pontificem de verbis contra supremam Sedis auctoritatem temere prolatis, Romanæque necessitatis, ut dictorum rationem redderet; in utroque Tribunali post longum examen innocens declaratus, et concionibus tum Roma coram Pontifice, tum in Hispania deinceps cum majore, quam antea audientium applausu habitis clarior evasit, sed etiam Deo clarior ob amoris divini pro hæc rerum contrariarum varietatem, et in his tolerantis constantiam maxima incrementa. Ibidem, p. IV, c. VII, n. 4.

S.

FACTUM LIV.

Scientiarum amor heroicus.

Pertinax virtus animi in Angustino Stenio improbae atque oblectantis fortunæ, quæ hominem ad magna destinatum vilissimum loco, et corpore deformi nasci voluit, malignitatem omnem constantissime superavit; quamquam enim qua extrema paupertate, qua oris fœditate inter ultimæ plebeculæ homines deridendo haberetur, animus nihilominus jam tum vere magnus ipsa tolerantia eminebat. Appallit deinde se ad religionem, ac multis precibus in Canoniceorum Regularium familiam adita impetrato, adeo a collegiis exagiatu est, ut, quum litteris dare operam vellet, risu exciperent hominem, ac ne lumen in cubiculum ad lucubrandum inferret, impedirent. Hæc ille rerum iniuritate conflictatus, nequamque sciendi ardorem remisit, verum profundam nocturni operi pulcherrimo destinavit; itaque stragula obvolvens in templum descendens, septem totos annos ad pensilem ante arcam Theolohicam constantia inaudita pervigiliis, nullam facultatem, linguam nobilitatem nullam, scientiam nullam reliquam fecit, quam animo non conceperet, atque informaret, ut illis e tenebris magna nominis claritate prodierit, atque etiam in exponendis divinis oraculis sui non nimium iudicij; verum qui sine magistro didicerat, aliquando labi fuit necesse. Ruot. I. VII, c. XII, n. 4.

T.

FACTUM LV.

Tristitia heroica correctiva.

Anno 1385, in Hispania vir nobilis alienigenus criminis reus mandato Regis conjectus est in carcerem; ubi in mortis cogitatione, timoreque delixit, dum septem menses differret sententiam, ita morore contabuit, ut qui ejus curam gerebant, pro tristitia malignitæque mortuum crederent. Ubi tandem intellexit se ad mortem condemnatum, sibi que in carcere carnis manu gulam frangendam, toto corpore inhorruit, et voce intercepta sique pro angustiis vix compos, post aliquod silentium, tandem in suspiria et singultus erumpens exclamavit: Ergone mihi carnis manu moriendum? Ergo Inquisitio hæc frangenda? O Inquisitio! O chordam! O que nuntia aures, mentemque

percellunt! O inferi, et sempiterna tormenta! Tres illi concessi erant dies, quibus se pararet ad mortem; hic sanctiori consilio, et gratiæ coelestis subsidio ad rationem velut ultimam asylum confugit; purgat se Sacramento Penitentia, et coelesti pane se corroborat; res mira, in hominem alterum prostratus mulatur, timor mortis, horror carnis, laquei evanescent; mille vitas optat, ut ens omnes Deo in sacrificium offerat, omnia Martyrum supplicia omnibus corporis membris excipere ardentem in votis habet; quin et manus, oculisque erectis in cœlum a Deo postulat, ut beneficii loco supplicium suum proroget, tortoris manum præ turbatione aberrare permittat, ac sæpius intercedere ac prolabi, ut vel annum integrum imperfectis strangulationibus discitietur, mortemque non inveniat; et qui paulo ante tortorem et laqueum exhorrerat, nunc a centum lictoribus ligari, et cum ignominiosis proclamationibus circumduci impense desiderat; nocte integra ante diem supplicio destinatum voluit sibi manus et gloriæ laqueo vinciri, ut tanto diutius, hoc Dei, ut aiebat, beneficio frueretur. Denique qui prius ad solum inferorum nomen contremiscebatur, jam tanta fiducia in Deum et pacem fruatur, ut deat, videri sibi a divina misericordia calce et cemento, inferorum portas oclusas, et quem tristitia magnotidine mortuorum credebatur, tanta nunc exaudat lætitia, ut deat: Si enim peccata mea delicta, tantis incesso gaudiis, quantis brevi, ubi Dei conspectu frui dabitur, perfundar? Ejus verba et voces ita in Dei laudes et gratiarum actiones abeunt, ut admirabiles in adstantibus excitet motus animorum. Exauditus fuit a Deo in eo, quod tortorem attingebat; ille enim, dum gulam frangere conatur, animo perturbatus, dum vix advertit quid agat, quartam fere horæ partem in eo ultimo fœnestoque actu posuit, reo interim tam sereno vultu et constantia omnem hinc carnificinam excipiente, ut nec pedem, aut manum, aut aliam partem corporis moveret, nec verbo querelam proferret, adstantibus ad tantam patientiam et tranquillitatem stupore delixit, et nominatim Patre Arca, qui spectabat, et morientem in hoc ultimo certamine juvabat, quique hæc omnia litteris ad posteritatis memoriam consignavit; ut, quantum habeant mortales in humili et perseverante ac fideli oratione subsidium, agnoscerent. PENNEQUIN. p. III, c. IX, n. 4.

FACTUM LVI.

Temporis heroica parcimonia.

Angelus Pazius, Ordinis Minorum, clari nominis, magnarumque virtutum, nihil unquam per inceptas moras corrupti, sed celerissime omnia administravit, addensatque gradu, quantum officij ratio ferret, per urbem incesit, quod diceret, otiose molentibus, atque obambulantibus multa offerri aliena, quæ tempus facillime subducerent, antiniquæ vim, quæ sumpsit diffinit ingenio, mora insuper debilitarent. Ruot. I. V, c. XI, n. 5.

V.

FACTUM LVII.

Veritatis amor heroicus.

Hispani agebat Philippus Tertius, obortaque de novo vestigij controversia, civis minus quam vellet, habebat obsequentes, quod se cogi non posse dicerent, sponte vero nihil daturus. Nec deerant ex Theologis, qui regie cupiditati faverent, sed quod hi gratiam Principis veritati præhabere vulgo crederentur, ideo parum illis metuentis in publicum, ideòs id temporis Reizii nomen, etsi pro Rege sentiret, secuturum Senatum, ac civis apparebat. Ergo tentari hominem placuit, et quia anno, obdatisque honoribus inexpressibilis non dubitavit, alia via aggredidus fuit. Selebat hominem ingentes atque eruditissimos commentarios de divina gentis humanæque libertatis concordia, elaboratos habere, quos ante editum a Paulo V decretum, quod de illa controversia publicatis utrimque libris disputare videretur, non absolutos apud se habere cogeretur et in lucem bono republicæ emittore summis votis expectaret. Componit ergo ad Ruizium litteras Læronis Dux, qui cum rerum arbiter ipse solus erat Philippo, laudatunque prolixè hominem hortatur, ut justissime Regis voluntati obsequi vellet, illiusque petitionis suæ, quam esse validissimam Rex intelligeret, momentum addere auctoritatis. Obligat Regem fidem suam, acturum se cum Pontifice, ut quos premeret summæ eruditionis libros, edere posset in lucem; tantam esse Regis apud optimum Pontificem gratiam atque auctoritatem, ut de repulsa timendum non videretur. Hortari proinde se opere quam maximo, ne Regis ubi jam volentis voluntate unus ipse, quem omnium vota ep ceterent, ultra frustrari vellet. Vainda

hæc omnino petiit fuit, sed apud Ruzium major omnibus, ut est in oraculis, veritas fuit. Rescripsit, habere se gratias Regi, quas nunquam posset referre pro ea, quam de se haberet, opinione, proque promissis, que sibi auro gemisque essent pretiosiora. Caeterum neque his, neque quibus demum cumque adis a veritate, quam unice adamaret, semita ne latam quidem unguem deflecturum; ac ne suspensum diutius Regem haberet, videri sibi cives cogi non posse. Idem l. IV, c. 13, n. 5.

Nimirum alto menti Ruzius inscripsit saluberrimum monitum Salomonis: « Misericordia et veritas te non deserant, circumda eas gutturi tuo, et describe in tabulis cordis tui, et invenies gratiam et disciplinam bonam coram Deo et hominibus. Prov. c. III, 3.

FACTUM LVIII.

Victoria sui generosa.

Neapoli puella nobilis et prudens ab adulescentia parvi nobilitatis in conjugium petebatur, et jam in id consenserat utrimque parentes, et pro connubialibus pactis conamplum stabilicendis in aliquod conclava convenierant; cum puella in suo cubiculo ante pendente e cruce Christum prostrata, altioribus cogitationibus aritari cepit, et divitiis illius accendi: Quid, aiebat, quid ego, Jesu Fili Dei, et hominum amator? Siccine, dum tu carnem tuam innocentissimam tam atrociter fractas, ego voluptates, licet a conjugio licitas, consecrabor? Siccine, dum tu vulneribus et sanguine deformaris, ego formæ excolenda, ego gemmis et montibus ornando corpori operam dabo? Non fiet, Et continuo sibi comam rescindit, eaque ad pedes crucifixi appensa, illam ipsam effigiem manū gerens, e cubiculo egreditur, et ad conclava, in quod omnes convenierant, se confert; ibi ad matrem conversa: Non est, inquit, domina, quod de conjugio meo ulterius agatis; ecce sponsus iste meus est; quem elegi, et vixus pedibus crines ideo ut archas appendi. Mira hic inter omnes turbatio, admirantur aliqui, fremunt et indignantur alii; sed tamen penes Christum, novamque ejus sponsam stetit victoria. Audierat videlicet intus Christum dicentem, quod olim visibiliter conspicuus virgini sponsum terrestrem eligenti dixerat: « Ne accipis, qui sum formosus, dulcis, generosus. » PENNEQUIS, p. II, c. XVI, n. 12.

FACTUM LIX.

Victoria sui heroice sanguinea.

Johannes Baptista Faentinus, Capuccinus, ferocior, quam croci possit, natura ingenioque, ac diuturna gladiatorum consuetudine oppido efferatus, ut se tandem respexit ardentissimis animis Capuccinorum arduam, ac perdifficilem vivendi, sui que vincendi rationem, inter ipsa renascentis familie initia secutus, admirabili quadam contentione sese ad omnem perturbationum victoriam exercebat. Nec moderatores deerant, duriora imperando, et verbis castigando. Ad que ille, quamvis animo commotior, continebat se nihilominus, iraque habebat in potestate; que tamen ita efferebat, ut violentius prohibita, ferventem jam nimirum sanguinem, rupta pectoris vena, magno impetu profunderet. Tum Johannes Baptista in templum se raptim conjiciens, ut erat eruentis, ante Christi in crucem aedi signum se abiecit, atque exclamavit: « En meum sanguinem, Domine. » Exprobratis hæc vox videbatur, cui Dominus, conversa ad lateris vulnus dextera, eas reddidit: « Vide, quanta, et ego passus tui causa olim fuim. » Sic nimirum sentire non debet vulnera sua miles Christi, dum ducis sui vulnera et sanguinem intuebatur. RAOB. l. VII, c. VIII, n. 15.

FACTUM IX.

Vota heroica Deo oblata.

Joannes Falco, e Soc. Jesu, voto spondit Deo, se nunquam suo sensui in cibo et potu obsecuturum, sed soli necessitati. Joannes de Passier voto conceptis verbis se obstrinxit nihil se acturum unquam, quod divine gratie repugnaret, imo acturum semper, quidquid ex majore Dei gloria futurum erat. Ludovicus de Ponte, ex eadem Societate, vigesimo ante obitum anno, votum concepit, nullum se animo deliberato peccatum, quantumvis leve admissurum. Et eo tempore nihil in eo notari potuit, quod constaret esse capax reprehensionis. *Ex Bibl. Societ.*

Quis ergo miretur, tam liberalem organos in gratis suis communicandis fuisse Deum tanta eorum liberalitate provocatum? Zelosus honoris sui est Deus; liberalitate se vinci non patitur.

CATALOGUS Scripturarum Asceticarum præcipuarum.

Vide ad calcem tom. primi.

AVARITIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est inordinatus habendi appetitus, juxta S. Thomam, sed quia ut sic etiam superbie, aliisque vitis, conveniunt hæc definitio, ideo rectius ab eodem definitur inordinatus divitiarum appetitus. Unde quia divitiis plerumque in argento consistunt, Græci avaritiam *peleposia* dixerunt. C. II, qu. III, 6, n. 1.

DIVISIO. — Dividitur in duas species, quarum prior inhiat alienis bonis immoderate cumulandis, posterioræ propriis bonis ultra rationis præscriptam retinendis; nam ut S. Augustinus bene advertit, avarus non solum est qui rapit aliena, sed etiam qui cupidè servat sua. S. AUG. in ser. quodam.

ACTUS. — *Ninian de divitiis æstivam vitam comperit.* Nam, ut S. Augustinus ait: Avari tui volunt nimio, uti autem Deo, quoniam numerum non propter Deum intendunt, sed Deum propter numerum colunt. S. AUG. lib. XXI de Civ. cap. XXV.

Assiduum desiderium divitiarum in pectore fore. Ut S. Apostolus insinuat dicens: Qui volunt divites fieri incidunt in tentationem et laqueum diaboli, et desideria multa, inutilia et nociva, que mergunt homines in interitum. I. TIM. VI, 9.

Superfluos caros et sollicitudines de divitiis congregandas suscipere. Unde divitiis Pharaoni comparatur, quia cum eodem dicunt: Vacant et velleraurur dicentes: Domus, et sacrificium Deo nostro. Opprimantur operibus; et expliant ea, ut non acquiescant verbis mendacibus. EXOD. V, 3.

Varias artes, multaque illicitis excogitare ad divitias acquirendas. De quibus S. Gregorius loquens est dicens: De avaritia, proditio, furus, falsitas, perjuria, iniquitudo et violentia oriuntur. S. GREGOR. I. XXXI. Mor. c. XXXI.

Negare aliis debitam mercedem, victum, aut debitum solvendum. De quo acta Innocentius ait: Avarus iustus in alieno, sed parens in proprio, gulam evocat, ut arcem adimpleat; corpus extenuat, ut iterum extendat; manum habet ad dandum collectam, sed ad recipiendum porrectam; ad dandum clau-

sam, sed ad accipiendum aptam. INNOC. de cili emdit. hum.

Quod præcedenti testimonio Innocentii, et quotidiana experientia patet.

Erga pauperes et miseros cor obduratum gerere. Quia, ut S. Thomas loquitur, cor avari non emollitur, ut de divitiis subveniat miseris. S. THOM. II, q. CXXVIII, art. 8.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Infernus et perditio nunquam impletur; similiter oculi hominum insatiabiles. PROV. XXV, 20.

Avaro nihil est scelerius. ECCL. X, 9.

Omnes in viam suam declinaverunt, nunquamque ad avaritiam suam a summo usque ad novissimum. ISAAE LVI, 11.

Avaritia nec nominetur in vobis, sicut docet sanctos. EPH. V, 3.

Nec erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere, qui facient tibi penes quasi agnitas, et volabunt in celum. PROV. XXIII, 5.

Divitiae si affluant, nolite cor apponere. PSAL. LXXI, 11.

Videte, et caveate ab omni avaritia; quia non in abundantia cupimusque vita ejus est, ex his, que possidet. LEC. XXII, 15.

Quid nobis profuit superbia, aut divitiarum jaclantia quid contulit nobis? Transierunt omnia tanquam umbra. SAP. V, 8.

FUGA. — Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi fures effodiunt, et furantur, ubi erugo et lima demolitur. MARG. VI, 19.

Divitibus Injuxta sæculi præcipe, non stultissime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo. I. TIM. VI, 17.

Nihil invidiosius in luce mundum, haud dubium quia nec auctore quid possunt; habentes autem alimenta, et quibus regnare, his contenti animi. Ibid. 8.

Sunt mores sine avaritia, contenti presentibus. HEBR. XIII, 3.

Avaro cupido et tenaci sine ratione est substantia, et homini livido ad quid aurum? ECCL. XIV, 3.

DANSUM. — Conturbat domum suam, qui sceleratè avaritiam. PROV. XV, 27.

Avari regnum Dei non possidebunt. I. COR. VI, 10.

Ubi sunt, qui thesaurizant argentum et aurum, in quo confidunt homines? Ad infen-

hæc omnino petiit fuit, sed apud Ruzium major omnibus, ut est in oraculis, veritas fuit. Rescripsit, habere se gratias Regi, quas nunquam posset referre pro ea, quam de se haberet, opinione, proque promissis, que sibi auro gemisque essent pretiosiora. Cæterum neque his, neque quibus demum cumque adis a veritatis, quam unice adamaret, semita ne latum quidem unguem deflecturum; ac ne suspensum diutius Regem haberet, videri sibi cives cogi non posse. Idem l. IV, c. 13, n. 5.

Nimirum alte menti Ruzius inscripsit saluberrimum monitum Salomonis: « Misericordia et veritas te non deserant, circumda eas gutturi tuo, et describe in tabulis cordis tui, et invenies gratiam et disciplinam bonam coram Deo et hominibus. Prov. c. III, 3.

FACTUM LVIII.

Victoria sui generosa.

Neapoli puella nobilis et prudens ab adulescentia parvi nobilitatis in conjugium petebatur, et jam in id consenserat utrimque parentes, et pro connubialibus pactis connumeratæ stabilicendis in aliquod conclava convenierant; cum puella in suo cubiculo ante pendente e cruce Christum prostrata, altioribus cogitationibus aritari cepit, et divitiis illius accendi: Quid, aiebat, quid ego, Jesu Fili Dei, et hominum amator? Siccine, dum tu carnem tuam innocentissimam tam atrociter fractas, ego voluptates, licet a conjugio licitas, consecrator? Siccine, dum tu vulneribus et sanguine deformaris, ego formæ excolenda, ego gemmis et montibus ornando corpori operam dabo? Non fiet, Et continuo sibi comam rescindit, eaque ad pedes crucifixi appensa, illam ipsam effigiem manū gerens, e cubiculo egreditur, et ad conclava, in quod omnes convenierant, se confert; ibi ad matrem conversa: Non est, inquit, domina, quod de conjugio meo ulterius agatis; ecce sponsus iste meus est; quem elegi, et vixus pedibus crines ideo ut archas appendi. Mira hic inter omnes turbatio, admirantur aliqui, fremunt et indignantur alii; sed tamen penes Christum, novamque ejus sponsam stetit victoria. Audierat videlicet intus Christum dicentem, quod olim visibiliter conspectus virginis sponsam terrestrem eligenti dixerat: « Ne accipis, qui sum formosus, dulcis, generosus. » PENNEQUIS, p. II, c. XVI, n. 12.

FACTUM LIX.

Victoria sui heroice sanguinea.

Johannes Baptista Faentinus, Capuccinus, ferocior, quam croci possit, natura ingenioque, ac diuturna gladiatorum consuetudine oppido efferatus, ut se tandem respexit ardentissimis animis Capuccinorum arduam, ac perdifficilem vivendi, sui que vincendi rationem, inter ipsa renascentis familie initia secutus, admirabili quadam contentione sese ad omnem perturbationum victoriam exercebat. Nec moderatores deerant, duriora imperando, et verbis castigando. Ad que ille, quamvis animo commotior, continebat se nihilominus, iraque habebat in potestate; que tamen ita efferebat, ut violentius prohibita, ferventem jam nimirum sanguinem, rupta pectoris vena, magno impetu profunderet. Tum Johannes Baptista in templum se raptim conjiciens, ut erat eruentis, ante Christi in crucem aëti signum se abiecit, atque exclamavit: « En meum sanguinem, Domine. » Exprobratis hæc vox videbatur, cui Dominus, conversa ad lateris vulnus dextera, eas reddidit: « Vide, quanta, et ego passus tui causa olim fuim. » Sic nimirum sentire non debet vulnere sua miles Christi, dum ducis sui vulnera et sanguinem intuebatur. RAOB. l. VII, c. VIII, n. 15.

FACTUM IX.

Vota heroica Deo oblata.

Joannes Falco, e Soc. Jesu, voto spondit Deo, se nunquam suo sensui in cibo et potu obsecuturum, sed soli necessitati. Joannes de Passier voto conceptis verbis se obstrinxit nihil se acturum unquam, quod divine gratie repugnaret, imo acturum semper, quidquid ex majore Dei gloria futurum erat. Ludovicus de Ponte, ex eadem Societate, vigesimo ante obitum anno, votum concepit, nullum se animo deliberato peccatum, quantumvis leve admissurum. Et eo tempore nihil in eo notari potuit, quod constaret esse capax reprehensionis. *Ex Bibl. Societ.*

Quis ergo miretur, tam liberalem organos in gratis suis communicandis fuisse Deum tanta eorum liberalitate provocatum? Zelosus honoris sui est Deus; liberalitate se vinci non patitur.

CATALOGUS Scripturarum Asceticarum præcipuarum.

Vide ad calcem tom. primi.

AVARITIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est inordinatus habendi appetitus, juxta S. Thomam, sed quia ut sic etiam superbie, aliisque vitis, conveniunt hæc definitio, ideo rectius ab eodem definitur inordinatus divitiarum appetitus. Unde quia divitiis plerumque in argento consistunt, Græci avaritiam *argyropolia* dixerunt. C. II, qu. III, 6, n. 1.

DIVISIO. — Dividitur in duas species, quarum prior inhiat alienis bonis immoderate cumulandis, posterioræ propriis bonis ultra rationis præscriptam retinendis; nam ut S. Augustinus bene advertit, avarus non solum est qui rapit aliena, sed etiam qui cupidè servat sua. S. AUG. in ser. quodam.

ACTUS. — *Ninian de divitiis æstivam vitam comperit.* Nam, ut S. Augustinus ait: Avari tui volunt nimio, uti autem Deo, quoniam nummum non propter Deum intendunt, sed Deum propter nummum colunt. S. AUG. lib. XXI de Civ. cap. XXV.

Assiduum desiderium divitiarum in pectore fore. Ut S. Apostolus insinavit dicens: Qui volunt divites fieri incidunt in tentationem et laqueum diaboli, et desideria multa, inutilia et nociva, que mergunt homines in interitum. I. TIM. VI, 9.

Superfluos caros et sollicitudines de divitiis congregandas suscipere. Unde divitiis Pharaoni comparatur, quia cum eodem dicunt: Vacant et vacillaverunt dicentes: Domus, et sacrificium Deo nostro. Opprimantur operibus; et expliant ea, ut non acquiescant verbis mendacibus. EXOD. V, 3.

Varias artes, multaque illicitis excogitare ad divitiis acquirendas. De quibus S. Gregorius loquens est dicens: De avaritia, proditio, furus, falsitas, perjuria, iniquitatio et violentia oriuntur. S. GREGOR. I. XXXI. Mor. c. XXXI.

Negare aliis debitam mercedem, victum, aut debitum solvendum. De quo acta Innocentius ait: Avarus iustus in alieno, sed parens in proprio, gulam evocat, ut arcem adimpleat; corpus extenuat, ut iterum extendat; manum habet ad dandum collectam, sed ad recipiendum porrectam; ad dandum clau-

sam, sed ad accipiendum aptam. INNOC. de cili emdit. hum.

Quod præcedenti testimonio Innocentii, et quotidiana experientia patet.

Erga pauperes et miseros cor obduratum gerere. Quia, ut S. Thomas loquitur, cor avari non emollitur, ut de divitiis subveniat miseris. S. THOM. II, q. CXXVIII, art. 8.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Infernus et perditio nunquam impletur; similiter oculi hominum insatiabiles. PROV. XXV, 20.

Avaro nihil est scelerius. ECCLES. X, 9.

Omnes in viam suam declinaverunt, nunquamque ad avaritiam suam a summo usque ad novissimum. ISAAE LVI, 11.

Avaritia nec nominetur in vobis, sicut docet sanctos. EPH. V, 3.

Nec erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere, qui facient tibi penes quasi agnitas, et volabunt in celum. PROV. XXIII, 5.

Divitie si affluant, nolite cor apponere. PSAL. CXXI, 11.

Videte, et cavete ab omni avaritia; quia non in abundantia cujusquam vita ejus est, ex his, quas possidet. LEC. XXII, 15.

Quid nobis profuit superbia, aut divitiarum jaclantia quid contulit nobis? Transierunt omnia tanquam umbra. SAP. V, 8.

FUGA. — Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi fures effodiunt, et furantur, ubi erugo et lima demolitur. MARG. VI, 19.

Divitiis Injux sæculi præcipe, non stultissime sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo. I. TIM. VI, 17.

Nihil inutitius in luce mundum, haud dubium quia nec auctore quid possunt; habentes autem alimenta, et quibus regnare, his contenti animi. I. IUD. 8.

Sunt mores sine avaritia, contenti presentibus. I. IUD. XI, 3.

Avaro cupido et tenaci sine ratione est substantia, et homini livido ad quid aurum? ECCLES. XIV, 3.

DANSUM. — Conturbat domum suam, qui sceleratè avaritiam. PROV. XV, 27.

Avari regnum Dei non possidebunt. I. COR. VI, 10.

Ubi sunt, qui thesaurizant argentum et aurum, in quo confidunt homines? Ad inf-

ros descenderunt, et alii loco eorum surrexerunt. BARUCH. III. 19.

Nihil est iniquius, quam amare pecuniam; hic enim animam suam venalem habet. ECCI. V. 10.

Ve ei, qui multiplicat non sua. Usquequo aggravat contra se densum lutum? Numquid non repente consurgit, qui mordant te, et suscitabuntur lacerantes te, et eris in rapinam eis? HABAC. II. 6.

O mors, quam amara est memoria sua homini peccati habenti in substantia sua. ECCI. VII. 1.

Hoc scilicet intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in regno Christi et Dei. EPH. V. 5.

Agite tunc divites, plorate ululantes super miseris vestris, que advenit vobis. Divitiæ vestre putrefactæ sunt, et vestimenta vestra tinea obnoxia facta sunt. Aurum et argentum vestrum aeruginæ vitiatum est, et arago eorum in testimonium vobis erit, et exodit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. JAC. V. 3.

Facilius est camelum transire per foramen acus, quam divitem intrare in regnum caelorum. MATH. XIX. 24.

Vir, qui festinat dilari, et aliis invidet, ignorat, quod egestas superveniet ei. Psal. XXVIII. 22.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Avarus vir inferno similis est. Infernus enim, quantumcumque devoraverit, nunquam dicit: Satis est. Sic est omnes thesauri conflaverunt in avarum. S. AUG. in *Epist. ad Rom.*

Inflammatum lucro avaritia, et non extinguitur. Quasi geras quosdam cupiditatis habet; et quo plures ascenderit, eo ad alliora festinat, unde fit gravis ruina lapsuro. S. AMB. de *Noloth.*

Cum cætera vitia senescenti homine senescant, sola avaritia juvenescit. S. HIERON. in *Serm.*

Avaro tam deest, quod habet, quam quod non habet; quia aut non habita concupiscit, ut habeat, aut habita metuit, ne amittat. Et dum in adversis sperat prospera, in prosperis timet adversa, tunc illicque quasi quibusdam fluctibus volvitur. *Ibidem.*

Nihil aliud est avarus, quam bursa Principum, cellarium latronum, rixa parentum, situlus hominum. *Ibidem.*

Avarus nec patientibus compatitur, nec miseris subvenit, vel miseretur, sed offendit Deum, offendit proximum, offendit seipsum; nam Deo detinet debita, proximo denegat necessaria, sibi subtrahit opportuna: Deo ingratus, proximo impius, sibi crudelis. *INOC. de Vil. cond. hum.*

Avarus antequam lucretur, seipsum perdit, et antequam aliquid capiat capitur. *ABRAHAM. in Epist.*

Non solum avarus est, qui rapit aliena, sed ille avarus est qui cupide servat sua. *Ibidem, ib.*

Avarus Deus inimicus est. ANSELM. *super Epist. ad Epist.*

Peccatum avaritiæ mentem, quam infecerit, ita gravem reddit, ut ad appetenda sublimia attolli non possit. GREG. XIV. *Novel.*

Mens avari, que prius ex abundantia requiem quesierat, postea ad custodiam gravius laborat. *Ibidem.*

Liberalitatis vitia teguntur, nudantur avaritia. AUG. in *1. Confess.*

REGA. — Villi Adam, genus avarum et ambitiosum, audite: Quil vobis eum terrenis divitiis, et gloria temporalis, que nec veras, nec vestras sunt? Aurum et argentum tunc terra est, rubra et alba, quam solus hominum error fuerit, aut magis reputat pretiosam? S. BERN. V. ser. IV. *de Adeen.*

Nec luto melius aurum esse cogitamus, materia namque pretium non ex natura est, sed ex opinione nostra; si quis enim diligenter inquireret, multo magis auro ferrum necessarium; et quid dico auri et ferri comparationem? Hi enim vulgares lapides magis necessarii sunt, quam pretiosi, nam ex his nihil utile fieri potest; illis vero domus, et muri, et urbes constructe sunt: tu vero mihi demonstra, que de margaritis utilis istis, quin ipso quod non inde fiat damnum? Et cum tu teras unionem novam, innumeris pauperibus fame prementur. S. GREG. hoc. XXXI. *ad Popul.*

Quamprimum Apostoli verbum pietatis seminare coeperunt, annuenerat tunc eis statim tria millia, *eratque ipsorum omnium cor et anima una.* Et quis tante concordie auctor? Quod illud charitatis vinculum? Opum contemptus; nullas enim ipsorum dicebat suum aliquid esse ex his, que possidebant, sed erant ipsis omnia communia

omnia enim bona statim proveniant, ubi malorum radix, avaritiam dico, sublata fuerit, jam frivola illa verba, *meum et tuum*, que tot bella mundo invexerunt, ex saneta illa Ecclesia erant exterminata, inhabitabaturque non aliter terra, quam ab Angelis caelum. *Ibidem t. V. ser. XXI.*

Quotidie ille (Judæus) cum eo erat, qui non habebat, ubi caput reclineret, et quotidie verbis et operibus instituebatur, ut non argentum, non aurum, non duas tunicas habere vellet, et tamen reprimere se non poterat; quomodo igitur in speras absque magna cura et diligenti studio contagionem hujus morbi effugere? *Ibidem, hom. LXXXII. in Matth.*

Admonere vos volo, ut relinquatis omnia, sed non presumo. Quia vero, quisquis in hoc seculo vivit, bonis hujus terre pro ratione status sui indiget, quoniam hæc in re consilio nobis utendum erit? Sic tenete que hujus mundi sunt, ut per ea non teneamini in mundo. S. GREGOR. *ap. MANST. FR. VIII. disc. IX. n. 7.*

TEMPERUDO. — Hoc loco, et animo proterus toto perhorrescimus, et corpore intelligentes istud quod Christum dixisse memoravimus, ex adverso scilicet Deum, aurumque consistere et componi: si igitur istud sono quoque sermonis horribile est, quanto est horribilius, cum ipsis operibus tyrannus auri Dei timori præfertur? S. GREG. *hoc. XXXIII. Matth.*

Cum quis opes iniquis artibus collegit, atque hinc sibi robur et potentiam conciliari censet, similis est œgroto, in morbi abundantia sanitatem sitam esse statuenti. S. JOAN. DAMAS. I. III. cap. LV.

Nulla sane putredo vulperis, inquit S. DIMITRIUS in Dei naribus intolerabilis foetet, quam sterens avaritiæ, et cupidus quisque, dum sordentis pecunie questus accumulat, vertens exedram in latrinam, quasi molem stercoreis conservat. S. PATERUS DAM. I. II. ep. II.

DIEMUS. — An non vane etiam ille conturbatur, qui summo labore coærvat, quod nesciat, cum heredi relinquat? Sæpe, quod avarus summa congesti sollicitudine, præcipiti diffusione dilapidat hæres luxuriosus, et diu quæstio turpis belluo, presentium cæcus, futuri impavidus, quadam absorbet voragine. S. AMB. I. II. *Offic. cap. XLIX.*

Quibus argenti et auri maximum pondus, hoc etiam inter divitias suas trepidus cogita

tionis interna sollicitudo disruiat, ne prædo vastet, ne percussor infestet, ne inimica cuiusque locupletioris invidia calumniosis litibus inquietet, non eibus securo solanissime contingit. Suspirat ille in convivio, licet bibat in gemma, et cum epulis marcidum corpus thorus mollior alto sinu condidit, vigilat in pluma, nec intelligit miser speciosa sibi esse supplicia, auro se illigatum teneri, et possideri magis, quam possidere divitias atque opes. S. CYR. ep. II. *ad Donat.*

Aurum est monarcha in imperio, imperator in campis, arbiter in litigiis, cotes ferri, flammarum fomes, scopulus fidelitatis, affectum tyrannum, magnes curarum, fortissimarum expugnatorem urbium, debellatorem regnorum, mundi triumphator. Aurum est, quod innocentissimas corrumpit animas, acutissimas excecet oculos pupillas, justissimas manus calens constingit, generosissimas sibi evula subjugat. Anonym. *apud MAXI. disc. XV. n. 7.*

Æstimato malo pondere peccatorum, levius videtur alicui peccare avarum, quam idololatram; sed non mediocriter errat; non enim graviter peccat, qui duo grana thuris proiecit super altare Moreurii, quam qui pecuniam avare, cupide, et inutiliter servat, et congregat. Ridiculum videtur, quod aliquis iudicatur idololatram, quia duo grana thuris offert creature, que debuit Deo offerre; et ille non iudicatur idololatram, qui totum servitium vite sue offert creature? S. HIERON. *ep. ad Iovian.*

Cæca est avaritia, sed diversis fraudum oculata ingenis, non videt que divinitatis sunt, sed cogitat que cupiditatis sunt. S. CYR. *de Ord. dom.*

Avarus propinquis est odiosus, famulis gravis, amicis inutilis, exteris difficilis et vix affabilis, vicinis molestus, uxori malus contubernalis, liberorum parens atque sordidus educator, sui ipsius malignus curator, noctu interdumque sollicitus et cogitandus. S. AUGUSTINUS I. *de Avar.*

Non est in filo corde justitiæ vestigium, in quo sibi avaritia fecit habitaculum. S. LEO ser. IX. *de Paas.*

Avaritia est animarum loquax, mortis hamus, peccati esca, belli materia; propter opes propinqui, cognati naturam negant, fratres inter se digladiantur, loca deserti grassatoribus, mare piratis, civitates calumniatoribus replentur. Quis mendaciter petet est? Quis falsæ accusationis minister? Quis

perjurii genitor? Nonne divitiæ, ac circa divitiis studium? S. BASIL. hom. vi. in *Divit. avar.*

Derelinquitur ampliatæ possessio, et quantum sit in alterius potestatem transfusa, testimonium tamen sui sceleris servatura; apud alium facultatum tuarum pompa residit, et totam poena migravit; stultitiæ genus est, aliis fecisse licerim, et sibi parasse simplicem. S. VALENT. lib. X. de *Avar.*

Sunt hæcque (divitiæ) male acquirendo per fœnus et rapinam, furtum, fraudem; servando sunt hæcque immiseriardiæ et impietatis, timoris manducati superbia, et perversee confidentiæ; in amittendo sunt hæcque desperationis, invidia, ira, odii. HIERON. in 1. *Tim.*

Quis sapiens dubitet, cupiditatem fontem esse omnium malorum, radicem scelerum, culparum fontem, et populi quam nec terra, nec maria, nec ullus omnino locus aut securus inhabitatur, aut sine pavore transitur? Hujus concupiscentiæ causa, prædones in fluctibus, in inferibus latrones, in vicis et urbibus iures; propter hanc circumstantiones, rapinæ, mendaciæ, perjurii, falsæ testimonii, fraudes, impietates; hujus causa innocentes sanguine quotidie terra polluitur, spoliatur pauper, miser opprimitur, nec videtur, aut orationis pariter; propter hanc omnibus pro momentis lex divina contemnitur. Hujus causa nonnumquam derogatur pudor, castitas vincitur, et per illicitas voluptates impudens illud vagatur; per hanc sepe pariticia partim vocis, partim operibus perpetuantur. SIXTUS TERTIUS, lib. de *Divit.*

Videmus, quod per divitiis homo accipit facultatem perpetrandi quodcumque peccatum, et adhibendi desiderium cuiuscumque peccati, eo quod ad habenda quæcumque temporalia bona potest homo per pecuniam juvari. Juxta illud Eccl. x. «Pecunie obediunt omnia.» S. THOM. 1. II. q. LV. n. 1.

Aurum nemo tutum habet, nisi qui semper abscondit in portionei domini; fulget, per tenebras quaeritur, per tenebras custoditur. Aurum, amanti se, nihil de sua possessione permittit, refundens ei reatum suum, nisi usum suum negat, gravis acquisitio, sermionosi possessio. S. AUG. s. x. in *Divit. avar.*

Regnum illam viliorum prosequitur avaritiam fœgo (o Cancellario) cui sancta celamina detestabili devotione famulantur; que dum

pectas hominis ingressa fuerit, gregatim quoque maledictas cohortes admittit. Ferri non potest recepta, quia nescit esse solitaria, agmen habet blandissimum; arma suscipit ex talentis, et per dulcedinem superat, quos amara deceptione captivat. CASSIODORUS, lib. XII. ep. 1.

Dum Christus, Luc. XVI. dicit: «Homo quidam,» et nomen non exprimit, significare voluit, quod dives ille ignorabatur in Paradiso, ubi stabat Christus; quia in Paradiso ignoratur hominem avari amatoris mundi et divitiarum, plus quam Dei: «Amen dico vobis:»

Nescio vos? Sed Lazarus pauper, Paulus Apostolus, et similes bene cognoscuntur in Paradiso. S. BERNARDUS, t. IV. serm. XVI. p. 1.

Hoc interest inter mortem divitis et pauperis, quod inter accipitris et galline. In vivis accipiter blanda habetur et fertur in manibus, gallina contemptim habetur, et alitur. At in morte accipiter abijcit in fœnetum; gallina vero grata et accepta in herili mensa et stomacho ponitur, et fit caro et sanguis domini sui. Idem. p. 3.

Cum avaritia alium dominatur, subjectus malis omnibus demonstratur, quia de avaritia mala omnia et peccatorum omnium species oriuntur. S. AUG. de *lib. Arbit.*

Que est ista aviditas concupiscentiæ, cum et ipsæ belluæ habeant modum? Tunc enim rapiunt, quando esuriunt; parent vero prædæ, cum sentiunt satietatem. Insatiabilis est sola avaritia divitum. Semper rapit, et nunquam satiatur; nec Deum timet, nec hominem reveretur, nec patri pareit, nec matrem cognoscit, nec fratri obtemperat, nec amico fidem servat. Viduam opprimit, pupillum invadit, liberos in servitalem revocat, testimonium falsum proferri, res mortui occupantur. Que est illa animarum insania, amittere vitam, appetere mortem, acquirere aurum, et perdere cœlum? Idem de *Verbo Domini.*

Avarus hic ardet aestu concupiscentiæ, ac multiplici cura custodit, et postmodum ardet igne gehennæ. Si potentiorem videt, timet raptorem; si inferiorem, timet furem. Infelix tanta palitur, quanta pati timet. S. GREG. in *Hom.*

Divitiarum amor insatiabilis longe amplius torquet animam, quam refrigeret usu suo, quamnam acquisitio quidem laboris, possessio timoris, amissio plena doloris inventur. S. BERN. in ser. quodam.

Qui pecunie servit, et presentibus com-

pedibus constringitur, et futuris paratur. S. GREG. hom. super *Matth.*

Beatus ille, qui post illa non abiit, quæ possessa onerant, amata inquinant, amissa cruciant. S. BERN. ep. ciii.

Cupiditas est transgressionis mater, magistra nocendi, principia iniquitatis, auriga malitiei, sicarius virtutum, seditionis origo, fovea scandalorum. S. BASIL. hom. in *Avar.*

Avaro pecunie vilis est omnis affectio, et anima lucri cupida etiam pro exiguo perire non metuit; nullumque est justitie in illo corde vestigium, in quo sibi avaritia fecit habitaculum. S. LEO in *Serm.*

Avarus paritidali animo, aut patris vitam inerepat, aut matris mortem expectat; nam quisquis parentalis mortis expectatione animam pascit, paritidali crimine in hereditate succedit. S. VALENTIANUS l. XX.

Uscus ad mortem amor lucri se ingerit, nec vita Salvatoris quæstus desiderium parit. S. CYRILLUS. ser. de *Jejunio.*

Multis hodie Jude seculis, quod Dominum ac Magistrum, Deumque suum pecunia vendiderit, velut immanis et nefarium exhorrent, nec tamen cavent; nam cum pro muneribus falsum contra quemque dant testimonium, profecto quia veritatem pro pecunia negant, Deum, qui veritas est, pro pecunia vendunt.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Vanitas est, divitiis parituras querere, et in illis sperare. Vanitas est, diligere, quod cum omni celeritate transit, et illuc non insistere, ubi semperternum gaudium manet. Lib. I. c. 1. § 4.

Superbus et avarus nunquam quiescunt, pauper et humilis spiritu in multitudine pacis conversantur. Lib. I. c. vi. § 1.

Noli concupiscere, quod non licet habere. Invenit enim non quælibet res adepta vel multiplicata exterius, sed potius contempta et præcisa ex corde relicta. Lib. III. cap. XXI. § 3.

Tene breve et consummatum verbum; dimitte omnia, et invenies omnia. Relinque cupidinem, et invenies requiem. Lib. III. c. XXXII. § 3.

EXEMPLA SACRA ET CATHOLICA.

QUALITAS. — Judas Iscariotes tantopere ab avaritia occupatus et excecatus est, ut

proprium suum Magistrum, summumque Benefactorum vendere non dubitavit. MATTH. XXVI.

Avarus quidem moriturus copiosis lacrymis id unum deplorabat, quod divitiis suis desereret, aliisque reliquere cogerebat. SPEC. Eccl. dist. XIV. ex. VIII.

Alius quidam, cum subito morte extinctus esset, ideoque amici mortis causam indagatori corpus aperire jussissent, nullum eor habere deprehensus est; sed illud postea in cista pecuniarum inventum est, ubi Diabolus specie Draconis super illud sedebat, et in varias partes disceperbat. S. PIERUS A. de *Dona timoris.*

In Belgio erat vir quidam, qui filio centena aureorum millia pro hereditate relinquebat, et tamen ipse senectus frusto panis et casei onustus supra viginti milliarum pedes conficiebat. Cumque ad hospitium divertisset, prolatiis suis frustulis solummodo medium cerevisie poculum requirebat. TULLIANUS in *Spec. Eccl.* ser. vi. p. 113.

Quidam collectis multis, ut eos servaret, in commune valetudinarium inter pauperes recipi petiit, bique palmentis et olusculis victivavit. STRABONIS t. III. de *Jud.* c. vii. num. 4.

Alius quidam ditissimus in agrum proficiscens, panes breviores urbe delectos numerare solebat, ut pro numero panis restimaretur quot dies in agro futurus esset. Panis unus singulis diebus depulvabatur, qui lenacem vix satiare possent. Compensata etiam, si quando ovum et apparetur, qui pulvis fuisse occisus. S. ANTON. l. de *Naboth.* c. 17.

Novi fratrem, ait S. Bernardinus, qui a cognatis ejusmodi divitiis rogabatur, ut in extremis posito penitentium miseret. Nam triginta annis non fuit confessus. Ad ill. hortatur. At acer: Quale nunc, ait, est pretium piperis? Centenarius lane quantum videt? Sinite reverse naves? Multumne sacchari est in mundinis venalo? quidquid frater ille dependentia, et misericordia Deique queretur. Cum vero semper usque ea repeteret, que sanctus tractabat, frater ille serio in extremis positum hortabatur; at ille voce magna respondit: Non possum, non possum, non possum! et sic infelix obit. S. BERN. s. XXXI. n. 2. c. ii.

Quidam dives portari ad se jussit opes, et thesauros suos, quos tristi ore alloquens: O denarii mei, ait, o thesauri mei! in mo-

rior: juvate me, queso, juvate me, denarii mei! Relinquamne vos, dilecti denarii mei? Tangebatur eos, palpabatur, osculabatur, amplectebatur, lamentabatur: Denarii mei! Heu, denarii mei! Denum accepto argenteo calice, in illud quasi rabidis moribus stringens, cum diabolus expiravit. Idem. ser. xiv, art. 13, cap. III.

Quidam vir nobilis moriturus exclamavit: O Domine, quam contemptenda est mundus iste! Ecce ego, qui tot habeo arces et hospitia ad divertendum, et tamen nescio, quorsum ire debeam, aut quis mihi hospitium prebiturus sit. Ibidem art. 2, c. 1.

S. Bernardinus de avaro quodam, civitatis Ariminensis incola refert, quod ex ingenui tritici conservata quantitate, in magna annonæ caritate, nec quicquam in usus publicos distrabere aut vendere volens, caritatem præsentem vehementer adauxerit, adeo ut unus tritici modius 40 solidis venderetur. Et licet tunc etiam pro simili pretio tritici ab eo postuleretur annonæ, se tamen triticum vendite habere perfructorem negavit, quippe qui illud eo usque conservare deceverat, donec pretium ad 70 solidos ascenderet, itaque ne quis eam ad venditionem sollicitaret, relicta civitate ad villam quandam se receperat, ne domi reperiri posset, inceptam tamen quantitate ab his, qui Arimino venientes illic transibant, curans frumento pretium sollicite exquirebat, et audivens, quod pretium esset carius, fugabat compati pauperibus ore, sed corde gaudebat. Accidit autem, inquit idem Sanctus Pater, quod duo mercatores, qui ingentem in Apulia frumenti provisionem sibi compararant, magnam quandam navim frumento plenam ad sublevandum populi Ariminensis in dictæ civitatis portum advexerint, et quædam frumenti modium pro tritici solidis cum dimidio passim omnibus vendam exposuerint, quod cum in tota illa civitate et in cunctis locis finitimis innotuisset, occurrerunt omnes, domibusque suis de sufficienti mox annonæ prospexerunt, festivique, et gloriam in ecclesiis Deo decantantes, domum redire. Cumque avarus ille animos frumentis onustos plurimos villam suam videret transcentes, reique totius eventum ex variorum relationibus intellexisset, stupefactus voce magna exclamavit: Va mihi, tres solidos cum dimidio! Heu mihi, tres solidos cum dimidio! Cuique ab oblivis salutaretur amicis et notis, hoc solum respondebat! Tres solidos

cum dimidio! Ne quisquam aliud occurreret dicendum, præterquam: Tres solidos cum dimidio! Hisce verbis salutabat uxorem, filios, servos. Qui cum ab hoc proposito divertere cupiebant, aliud nihil ab eo torquere poterunt, quam verba illa: Tres solidos cum dimidio! Tandem sano corpore lecto se commisit; uxor morbum suspecta, medicum accessit, qui nullum aliud verum ab eo obtinere potuit, præterquam quod identidem ingenabat: Tres solidos cum dimidio! Sic dicendo prædolere crepavit, et diabolus ejus animam asportavit, inquit præfatus Sanctus Pater. S. BERN. tom. IV, ser. xxvi, p. 3.

FIGA. — Constantia, Constantini Maximi Augusti filia, et Galli Cæsaris, qui in urbe regabat, conjugis, Cleopatram Alexandrinam virum innocentem iudicia causa interfecti iussit; geminato enim mox corrupta a Cleopatram sortis, generi mortem ei vendidit, quem in visum socius habebat, quia vir probus stupri ab ea interpellatus tanta turpitudine abstinent, ejus rei quoties mentionem fieri contigeret, haud facile distulit, quia potentius existimari debebat, effrena ne in Cleopatram sortis libido, an Cleopatram honestas, an rapacis Constantiæ avaritia. BERN. FIGA, IX.

Constantinus III, Phocæ Imperatoris ex Constantino majore patre filio nepos, ex Grecia ad urbem Romanam profectus, omnibus sacris profanisque locis spoliatis, quinque diebus, quibus in ea urbe mansit, tantam statuarum ac reliquiarum ornamentorum inde abstulit, quantum antea ex magno numero omnes barbari, qui urbem Romanam diriperant, non abstulerant; adeoque acerbe populos imperio parentes, atque non in postremis Siculos gravibus tributis pressit, ut nulli vendere filios cogerentur, adeo a primis principibus degeneravit, qui non solum ornare studebant urbem Romanam, verum etiam victui necessaria populo, atque insuper pecuniam large præbebant, id gloriæ ex donationibus quaerentes, quod in rapiendo Constans sibi proposuerat, cæterum eum in Sicilia a militibus suis interfectus esset, Saraceni, qui per id tempus in Sicilia Panormum urbem occuparant, in Africam omnes Constantis rapinas devexerunt, Cui id contigit plerumque avaris solet, ut opum, quas rapinis coegesserunt, hi possessores fiant, quos minime arbitrabantur, ac penes raptorem avarumque infamia ac crimen maneat; cum illi

recto Dei iudicio rapinam commodo ac voluptate perfructurum. Ibidem.

Item S. Franciscus una cum sodali suo, e civitate Bariensi in Apulia discessisset, ingens quoddam in via publica repererat bene sartum marsupium, quod cum auro argenteoque repletum a socio ejus crederetur, is Sancto Patriarchæ magnam fecit instantiam, licentiamque sibi ab eo dari poscebat illam aperiendi, et quid intus lateret studiosius examinandi. Sanctus autem vir Dei, utpote a Deo in hoc casu specialiter illuminatus, fraudulentum serpentis artificium et dolium subito detexit, cui tamen bonus ille Frater, geminato in loculis pecuniam asservari arbitratum, minime acquievit, dolendum esse dixit, quod pauperes neglecta illa pecunia defrauderentur, que alias in magnum illorum subsidium erogari potuisset. Tunc Sanctus ille Patriarcha, una cum socio, ut turbatum solalis sui animum nonnulli componeret, demonisque fraudem perspicere magis eidem detegeret, retrogressi sunt ad locum, in quo loculos jaceere viderant, factique ab utroque oratione, Sanctus vir Dei socio suo, ut marsupium aperiret, et pervestigat, imperare coepit: oratione premissa jubet socio illum levare. Tremefactus Frater obstupuit, diabolicum jam præsentis monstrum, propter obedientiam tamen mandatum, dubitatem abiecit cordis, manum extendit ad bursam, et ecce serpens non modicus de bursa exsiliens, simulque cum ipsa subito evanesens, diabolicam deceptionem Fratri monstravit. Tunc S. Franciscus hanc sanctitate persone sue dignam protulit sententiam: Pecunia servis Dei, o Frater, nihil aliud est, quam diabolus et ovis venenosus. S. BONAV. in Vita S. Franc. c. vii, n. 5.

Idem quoque S. Antonio Magno accidisse legitur; dum enim in perfectionis viam ingressus, tanquam destinatus a Deo eremiticum anachoretarumque Patriarcha in vastam solitudinem iter ageret, demon ut a via cepta cum diverteret, atque a sanctis propositis devocaret, quid fecit? Vas ingens argenteum in mediam viam abiecit, ut Antonius illic transiret, vas illud intuens inescartur, et voluit altera Atalanta in cepto cursu siseret. Antonius autem ad dictum locum veniens, viso dicto vase argenteo, corporis quidem gressibus substulit nonnulli, nequaquam vero animus ejus moram admisit per adhesionem affectus, quia argentum intuens

protinus artificium agnovit tortuose serpentis, illudque declinavit, siquidem argentum istud torvo vultu respiciens, demoni dixit: Dispareat una tecum argentum istud, tortuose coluber! Ad que verba cum iam instar evanescentis disparuisset, sanctus autem vir Dei iter suum, tanquam victor, gloriose prosecutus fuit. MASSI, dis. iv, n. 4.

In vita S. Eduardi, Angliæ Regis, legimus quod, cum ejus subditi propter bella, quæ Rex pater ejus contra Dacos gesserat, magno opere ab eodem patre suo gravati essent exactionibus, eorumque executionis ministri Eduardi Regis etiamnum prosequerentur, accidit quod, dum pecunia illa ad eorum quandam ad hoc deputatum locum reconducta esset, sanctus hic Rex super eadem damnationem incubantem viderit, magnaque cum hilaritate ludos et jocos agitantem conspexit, qui protinde illas deinceps a subditis exigi serio prohibuit.

Nihil sic diabolo, inquit D. Chrysostomus, hominem subijci facit, ut inhiandi opibus, atque habendi amore superari. S. CHRYS. h. xvi, in Iud. Cur.

DAMASC. — De certo quodam avaro referunt historice, quod cum insinuatam quandam auricamulum in rupis eadem loco reconducto et secreto reposuisset, acciderit, quod vir quidam pauper ob summam, quam patiebatur, egestatem desperabundus, et laqueum, quo sibi vitam abrumperet, manu sua frenans, in hunc eundem locum incidit, eumque ex certis signis thesaurum ibi latere deprehendisset, et coepisset fodere, invidit feliciter in reconductum aurei depositi thesaurum, quem protinus ex eodem loco sustulit, et in locum thesauri laqueum, quem secum attulerat, eodem in loco reconducti. Post dies autem aliquot dives ille avarus cum ad repetendum depositum accessisset, illudque sublatum videret, obstupuit primum, ac quasi toto corpore obrigit, ut præ desperatione inventum in loco depositi laqueum collo iniecerit, seque ibidem suspensio suffocavit. Quod volens de tragico hoc casu videtur? Numquid vere in eo verificatum fuisse videmus, quod opus scilicet in amittendo sint laqueus desperationis? MASSI, disc. vii, num. 13.

S. Bernardinus de avaro quodam refert, quod, cum sua armaria auro per usuram adimplere, ac tum ab omni deinceps usura desistere decrevisset, magna cum parcimonia in hunc finem vivere cepit, continuoque se pro pecuniam accumulandis, sudore

fatigerit; at vero cum ea vix ad mediocritatem redisset, domum motuens, ne post repleta armaria ab ipso desceret, et meliorem vitam agere inciperet; taliter guttur constrinxit, quod quicquam non poterat deglutire, denique allatis variis cibis cepit agere clamare dicens: Crucior, crucior, et morior fame! Sed quia a diabolo suffocabatur, spiritum exhilavit ut verificetur, quod dicitur Eccl. 5. « Qui amat divitias, fructum non capiet ex eis. S. Bernardus, l. II. §. 2.º »

Constantino, Hærculi filio, imperante, vir quidam pœnitentia Constantinopolim in morbum incidit, morientemque tormentis in manus triginta auri libras dedit; edivalescit subito et pecunia expresse pœnitentia (hæc dicitur de manu impulsore) dicitur, cum cum sincero quodam et recto amico, conne loquente committit. Qui ad amicum: Repelle, inquit, mi homo, hæc inquam scitacionem, nec te pœnitentia elemosine in egentibus distribuas, ne Deum, qui tui miseratus te sanitate restituit, tu, gratia offendas, forteque iniuria et subita morte repente opprimaris, atque sine pœnitentia discedas. Sed frustra; consilium enim amici hinc unquam rejicit. Tam amicus: Quando est, que salutaria quasi, non admittis, aliquid suggeram tibi. Et ille: Quid sanas? Et amicus vere misericors: Auro, inquit, hinc mecum ad templum adi, et tibi proferre: Domine, non ego, sed iste dedit elemosynam; et ego tibi statim triginta auri libras dono annuatim. Placet hoc consilium avaro; ad templum mittitur, verba concepta pronuntiantur, aurum ab amico infelici illi in manus traditur: recepta pecunia, dum pedem ex templo effert, subito mortuus cecidit, omnibus, qui presentes aderant, ingenti horrore et pavore correptis, qui iustum iudicium laudabant, et celebrabant. Cum autem, qui aderant clerici, mirarentur amicum, ut suam sibi ipse pecuniam sumeret: Absit, inquit, hoc factum a me, immo cogitatio impia, ut ego Deo devotum aurum, et celo iam inscriptum recipiam. Domini est, nihil mihi in id amplius jus aut potestas. Quod Ananias et Saphira immemores de suo jam Deo dedicato suffragati, pecnis subita morte, quemadmodum et iste, perolverunt. Deus enim non fridetur. His illius dictis ab omnibus mirifice comprobatis, aurum pauperibus est divitum. Baron. l. III, an. 543.

Hinc non absimile refert S. Gregor. Tu-

ronensis, accidisse in Gallis: Melior quædam, inquit, sub specie religionis vocabatur jejuniis, orationibus insistebat, vigilabat perlinaciter, ac loca sancta devotione simulata circumbat assidue, eumque in hoc colore justitæ vix duraret, immensas opes que multis suscipiebat, congregabat aurum quotidies, et quod devotio Christiana prorefundendis porrigebat cupidus, loculis abdebat occultis, et que dabantur inopum necessitatibus profuturo, in pulvis marsupis condebantur; nam mulier effusa humo in medio cubitæ ollam immensam imposuit; ibique cumaliquid calam fuisset, recoodebat diligenter, et lapide superposito claudens, ut nulli pateret occultum. O terrene, quaterque execranda cupiditas, que luce fundans homines, demergis in tenebras! Quid plura? Cum olla impleta fuisset manibus, hinc mulieri tempus resolutionis advenit. Mortua vero Deo, migrans in inferno sepulta est. Post eam exequias Sacerdotes, quidamque, puellam ejus familiarum interrogant, quid de tanta fecisset pecunia, nisi ea exoranda temporis sui permisit spatium? At illa respondit, nunquam se vidisse, quod ulli inopum manus misericordie porrexisset; aut quo pecunia data devenisset ignorare se cogitur: Cum tantum scio, ait, quod cellam deportatum, regressum foras ultra rem vidit. Hæc audientes Clerici stupent, et quid ex hoc factum fuisset, diligenter inquirunt, totumque crebris scitibus pavimento tundentibus, locus in quo cellula jacebat pecunia, finitum desit impulsus, cavoque resonans pedis, que latebant, et statim remoto lapide invenitur auri congeries, et Clerici stupentes tante subtilitatis perversitatem, Episcopo, quid actum fuerat, indicant. Ille vero commotus, iussit reserato sepulchro pecuniæ super fornix examine projici dicens: Spiritus tui tibi, que congregasti; pauperibus vero Christi non desit, unde sustententur. Nec mora, cum in tenebris nocturno tempore data fuisset, audivitur voces a tumultu, letus et ululatus immensus; inter quas voces hoc maxime resonabat, se miseram, se infelicem, que auri consumebatur incendio. Denique cum per triduum hæc voces adveniente nocte resouarent, populis non durantibus, ad Sacerdotem venit. At ille accedens jubet tumuli operitorium amoveri, submotoque videt aurum quasi in fornace resolutum, in eis mulieris ingredi cum flamma sulphurea. Tunc Sacerdos oravit ad Dominum, ut quia mali-

tia ejus populis fuerat declarata, tandem Dominus penam juberet cessare a corpore, et aperto tumulto discessit, vocesque mulieris amplius non sunt audite. S. GREG. TEN. I. de Glor. MM. c. CVI.

Quidam apud Lugdunensem urbem vix ita laborans, ut unum trientem posset habere; accensus auri execrabilis sacra fame voluit per eam sæculi ora replere, juxta illum Prudentii nostri versiculum:

Auri namque fumes parvo conquiritur auro.

Igitur de hoc triente vinum comparat; admixtusque aquis, iterum per argenteos vendans agit, et tam diu turpis luci sceator est factus, usque quo centum solidos de hoc triente lucraretur; sed judicium Dei confutavit lucra diaboli. Congrens enim avarus negotiator aurum in sæculum, possessurus pecuniam unius horæ momento, alterius negotiatoris munditas adit. Extractoque triente, quasi aliquid negotiaturus colloqui cum socio cepit. Erat autem sæculus ex pelle phœnicia, sicut his manu gestare mos est, et ecce subito adveniens milvus rapit eum pedibus, atque decerpere tentat, putans a colore partem aliquam carnis esse. Sed cum nihil pinguedinis sentiret in eo, evolans super alveum Arantis, de quo hic aquas hauriens vino miscuverat, laxatum sæculum dejecit in flumen. At ille apprehensus capillis elidens se ad terram, spargensque pulverem super caput, aiebat: Væ mihi, qui iudicio Dei oppressus, perdidit pecuniam, que inique fuerat aggregata! Nam ex uno triente centum erexi solidos. Nunc perditis centum solidis, unus tantum mihi remansit triens. Væ mihi, sicut feci, sic recepi: et qui nihil eos habui, ad nihilum rediisse conspicio! Talis pecunia, diabole, tua est, per tale lucrum deduxisti Deo inobedientes in tartarum. Tale enim commercium, et in presenti damni notam ingerit, et in futuro diversarum penarum genera parit. Idem, de Gl. conf. c. cix.

Sanctus Cicerellus nuper Genue obiit, 95 ann. natus, Eucio avaro, qui cum esset mortis proximus, a Sacerdote inventus est habere secum in lectulo marsupium nummis plenum, et alteram crumenam brachio alligatam, quam identidem exiguis intervalis præ metu, ne sublata esset, manu contrectabat. Monitus de periculo, tantam auri cupiditatem formidolosam esse, respondit:

Non possum aliter facere. Quo dicto cum suis idolis animam expuit. *Ev. de Imi. Chr. patiens* l. VII. cap. 1. doct. xv.

Prefectus oppidi cujusdam in Lusitania octavo quoque die confiteri, et SS. Euchariæ summe solitus, summam in vultu religionem præferat, verum subjectos avaro, et crudeliter regebat. Dumque studet maxime opes (jure, injuria) corradere, die quadam ignotus fit illi obvius in via, ac litteras reddit, qui statim evanuit, nec visus uspiam postea. Prefectus litteris acceptis leticisque statim: Hæc mihi horride exclamat, et amissis viribus, domum inter manus delatus in lecto collocatur. Verum in eo cubiculo, ubi decumbebat, 27 demones horribili forma se obtulerunt, quorum 20 statim intro in hominem irruerunt, totumque immaniter possederunt, reliqui vero septem in eodem cubiculo se continuerunt. Hoc aspectu terribi omnibus, Sacerdotes mox vocantur, adsunt, et exorcismos adhibent; at demones: Operam, inquit, iudis; Dei jussu huc venimus, nulla alia voce efficiendi: qui foris in cubili statim, altius expellentur, quam nos nequam hunc hominem deseramus. Sacerdotes inde commoti, cubicali demones aggrediuntur, qui singulorum peccata, qui aderant, aperiebant. Ex his cum jam sex emigrasset et cubili, postrema, qui supererat, conversus ad eos, qui in hominem migraverunt, eumque acriter cruciavit: Quandoquidem, inquit, relicti sumus a sociis, quid hio agimus? Cur non eos sequimur? Qui eo dicto, mox omnes facto impetu excesserunt, atque una secum infelicem illam animam ad inferos detulerunt. *JANUS NICUS, exempl. iv.*

Reginherus, Minsensis Episcopus, post refectionem in cubiculo, ubi thesaurum suum reconditum habebat, succedens, cum quasi somnum capturus se incluisset, sequenti die fractis cervicibus exanimis, ac thesauro suo incumbens repertus est. *BAA. l. XI, an. 1068.*

Usurarius quidam cum sepeliri se cum sacco pecuniarum pleno curasset, aperto sepulchro demones sub bufonum specie visi sunt cor ejus pecunia implere. *Spec. Ex dist. vi, ex. LXXXV.*

Mulier quædam simulate sanctitatis cum aurum pauperibus elargiendum inique congregasset, illudque post mortem Episcopus super corpus exanime in sepulchro conjici jussisset, aurum quasi in fornace resolutum

in os mulieris cum flamma sulphurea fluere visum, ipsaque lamentabili egulatu se ab auro vehementissime uri, conqueri audita est. S. GREG. TERCIJ. *de Glor. Mar. c. cvii.*

Quidam oger cum triginta auri libras pauperibus distribui jussisset, ideoque subito convalescit, pomitentia facti ductus amico suo dolorem aperuit, qui promisit, se omnem ei pecuniam restitutum, si in templo coram Altari diceret: Domine, non ego, sed iste dedit elemosynam. Cum autem consensisset alter, vix templo egressus concidit exanimis, et perit. BAR. t. VII, an. 533.

Cæcus quidam alius duobus cæcis narravit, se, quod mortuum quempiam ita expoliare voluerit, ut ne linteam quidem, quo tegeretur, relinquere, ab eo apprehensum, et duobus oculis privatum esse. VII. PP. l. X, c. LXXVII.

Mauritius Imperator cum paucis nummis magnam militum manum e captivitate liberare potuisset, ex avaritia occidit illos permisit. Unde omnem occisorum turbam nocte contra se coram Christo Judice exurgente, et avaritiam ejus accusantem vidit, justoque Dei judicio damnatus, cum uxore, et omnibus liberis capite plexus est. NICKER. *Hist. l. XVIII, c. xl.*

Cupiditate seductus Achan de anathemate Jericho sumpsit, sed pro eo fuo damnatum terribile reportavit. JOSUE c. vii.

Giezi ea, que antea non habuerat, volens acquirere, non modo gratiam prophetiæ non meruit possidere, quam per successione velut hereditariam a suo habuit magistro, verum etiam e contrario eterna lepra S. Elisei maledictione perfunditur. IV REG. c. v.

Ananias et Saphira reservantes partem quamdam ex his que possederant, apostolico ore morte mulentur. ACT. v.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius tantopere aversabatur hoc vitium, ut, quo eidem aditum in Societate occluderet, per triginta dies deliberavit, an domibus professis jus aliquod ad stabiles redditus templi relinquere vellet, et tandem in negativam partem se resolverit. Ob eandem causam etiam vetuit, ne quicumque pro muneribus acciperet Societas. *Vita.*

S. Franciscus Xaverius licet plurima, eaque magna munera eidem sæpe a Regibus, aliisque opulentis personis offerebantur,

magno tamen animo semper repudiabat. In navi, licet omnia a prætoribus illi abunde fuisent suppeditata, non nisi mendicatio vivebat; quæ vero Elemosynæ nomine offerebantur, continuo in pauperes et infirmos distribuabat. *Vita l. I et II.*

P. Petrus Faber, nondum conditis Constitutionibus, proprio voto se devinxit, nunquam se quidquam pro spiritualibus functionibus accepturum, ac ne annuis quidem fructibus liberaliter usurum, nisi a potestatem habente cogere, quod ille votum inter magna Dei dona numerabat. *Hist. soc. l. III, n. 33.*

Idem Moguntia discedens, cum ei Cardinalis Archiepiscopus speciosa munera obtulisset, ea remisit dicens, se non ex his esse, qui argentam suppellectilem, sed, qui omnia sua secum portarent. Altera autem die cum ei Cardinalis ipse in Breviarii thecam centum florenos iniecerat, accepit quidem, ne tantum Antislitem contemnere videretur, sed omnes statim in socios Lovanienses summa in egestate viventes, vel in pauperes, aliosque pios usus, erogavit. *ib. n. 74.*

P. Jacobus Laynes in expeditione Africana nihil unquam de conquisitis a se pro agrorum subsidiis usurpabat; nihil unquam ab aliis in grate memoria monumentum oblatum accepit, quod eum in magna veneratione apud omnes posuit. *Hist. soc. p. 1, l. X, n. 94.*

P. Aaroz cum aliquando in Hispanis concionatus fuisset, finita concione pro consuetudine loci, magnam ei pecuniam vim obtulere, in qua repudianda ita certatum fuit, ut populus ad strepitum altercantium accurreret, qui re cognita non sine secunda admirumurata discessit. Cum deinde celebris quidam concionator diceret Dominicano cuiquam, docto et pio, Palres Societatis magnam facturos fructum, si universi in hoc concionandi modo conveniret, subjecti Dominicanus: Non in hoc rei summa vertitur, sed in eo, ut universi conveniant in factis. Deique verbo gratis ubique evulgando, facile dein, quantum ad pietatem opus erit, in dictionis forma conventuros.

Plura vide infra de virtute Paupertatis

EXEMPLA PROFANA.

QUALITAS. — Tempore Xerxis Regis vir quidam fuit Pythas nomine, qui uxorem

habebat sapientissimam, atque ad omnem benevolentiam et humanitatem optime formatam. Ille fortuito in locum quemdam incidens, ubi purissimi optimique auri venam prædixit latere certis ex vestigiis deprehendebat, omnes conatus suos, cunctorumque subditorum suorum vires, industriam et labores tanta cum vehementia in aurum illud ex imis terre visceribus eruendum applicuit, ut, posthabitis cunctis ruris, domorumque suarum negotiis, huic uni labori intenti esse cogere, unde factum est quod omnia non solum tribunalia quiescerent, verum etiam agri silvescentes, nisi nisi lappas, sentes, et tribulos germinarent, lorti quoque et oliveta in mera degenerarent deserta, vites denique nil nisi otiosos et infecundos germinarent pampinos, adeoque ubique intra breve tempus tanta unienique domi invaluit egestas, ut mulieres regionis illius lacrymabundæ ad palatium Pythas turmatim accurrentes a prudente ipsis conjuge opportunum plangentes poposcerint subsidium, id quod ab eadem protinus promissum fuit. Accidit autem, ut Pythas certa quadam ex necessitate, aut voto extimulatus, peregrinationi eundem in remotum locum institueret se accinxerit; quo e domo sua absente, uxor ejus quidquid forenlorum ad tantum aliquod institendum convivium desiderari poterat, ex mero proque auro per artifices adhibitos ea, qua fieri potuit, cum industria et ingenio fabricari fecit. Quibus omnibus rite perfectis, Pythas domum reversus, cœnam sibi apponi postulavit; quapropter sagacissima conjux ejus, ingenium ferulorum apparatus ex auro vivacissime expressum mensi inferri jussit, quem quidem avarus princeps, primitus summa cum voluptate et complacentia lastrando probavit, mox famis vehementia extimulatus, veros, non fictos, nutritivos, non vero aureos sibi cenaturo cibos poposcit, unde sagacissima mulier optimam, (ejus nimium auri investigandi studium et avaritiam reprehendendi) occasionem nacta, his eum verbis aggressa fuit: An non vides, optime marite, quantam hactenus per excessum illud, probosumque auri accumulandi studium, tibi, subditisque tuis accersaveris egestatem, et universalem miseriam? Ex quo subditis tuis a summo dileulo in seram usque noctem in plures jam annos auro egerendo a te plus nimium adstrictis, atrati stiva quiescit, terra passim tui solius

culpa in eam usque sterilitatem redacta fuit, ut præ nimia sui infeunditate vix pecoribus pascentis et nutriendis germen illius sufficiat. Hæcque efficiens, licet brevi invectiva effecit, ut universali regionum illarum fami solerter pariter et suaviter fuerit provisum; siquidem maritus ejus stultitiam, qua hactenus auri cupiditate possessus laboraverat, agnoscentes, respicit, moresque pristinos emendando, bono communi consulere et prospicere studuit. Merito igitur Aristoteles, III l. Politicorum, c. vi, admirabile illud paradoxum pronuntiavit, quod scilicet divitiæ in civitatibus annonæ parere soleant caritatem; quod jam adductum exemplum evidenter satis probavit. Hæc omnia ex magno illo oratore dicta sunto. MASCARNI, disc. v. *Cebet.*

Nificabatur aliquando in monte alauda, et quotidie accedebat ad S. Franciscum, ut cibum pro emutriendis pullis acciperet, quos ut domum duxit, et major ex pullis rostro minores appeteret, ac cibo prohiberet, vel privaret, exosus S. vir tantam eibi aviditatem, et inhumanitatem, velut ad rationis capseum, inquit: Inhumana et insatiabilis alaudicula, malam mortem obibis, nec erit ex carnivoris animalibus, quod velis tuis caribus vesci. Ita accidit, nam in vasculum aque, quod ipse vir Sanctus pro potu earum apposuerat, alauda cadens suffocata est; ex quo extracta felibus canibusque projecta, ab omnibus mansit intacta. *In Bibl. paup. lib. I de ira.*

Justinianus Imperator tam inexplabilem avaritiam fuit accensus, ut omnia subjectorum bona his, qui Magistratus administrabant, ac tributa colligebant, aut nulla de causa insidias hominibus struere volebant, ob auri amorem vendiderit. Hinc innumera-biles, causa falsa conficta, omnibus suis bonis mulentur. EVAGRUS. l. IV, c. xx.

Crumus, Rex Bulgarorum, quia non poterat a Nicephoro Imperatore Constantino-politano pacem obtinere, nisi iniquissimis conditionibus, ira accensus cum paucis militibus cum aggressus vici, et captus ejus abscondi, craniumque poculi in morem auro obdici voluit, ut vel sic alii sitim extinguere illo capite, cujus avaritiæ sitis sedari non poterat. ZONAR. t. III, in Niceph.

Cum jurisconsultus quidam injuste cause patrociniū suscipere nollet, sollicitator multos aureos, quibus bellatorum cataphractæ imagines impressæ fuerant, obtulit, qui-

bus visis jurisconsultus: Eheu! inquit, captivum me tenes; quis enim tot armatis resistet? Margn. in *Tubo Pastor*, tr. II, lect. IX.

Caligula Imperator tantopere auro et argento delectabatur, ut sapiens in thesauris suis cum magna voluptate se volutaret. SEXTON. c. XLIII, vit.

Caliphus, Babylonis Rex, turrim habebat auro, argento, et lapidibus pretiosis repletam, et tamen obsidione cinctus perire maluit, quam thesauro aperto milites evocare ad defensionem. Unde captus, et eidem turri inclensus fame perit cum hac oburgatione: I nunc, et famem depelle thesauris tuis, quos tam avidè sibi. FAB. in *Dom.* 16 post. *Pent.* conc. iv.

Tomiris, Seytharum Regina, Cyro Persarum Regi a se caso aurum in os infundi, et dici jussit: Aurum sisti, aurum bibe. Ibid.

FUGA. — Crates Thebanus suas divitias in mare abiecit dicens: Abite pessum male cupiditates. Ego vos mergam, ne ipse mergar a vobis. ENERT. l. VI.

Babylaceni reperitum aurum defodiebant, ne ejus usu pollutam aequitatem corrumpent. SOLINUS, c. XXX.

Principes quidam tantum malum credebat avaritiam esse, ut, si improbis subditis suis longam et magnam creare molestiam vellet, divites eos faceret, quippe cum divitiis ingentem curarum sarcinam accepturos. BALDIUS CRAYSIUS, l. IV de *Prud.* c. III.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut infantes et pueri magis amant unum pomum quam totum regnum; ita avari pluris faciunt parvam terre particulam, quam integrum regnum celeste. STAPL. c. V, in *Domini*. 2 post. *Pent.*

Sicut anguilla, quo magis stringitur, eo minus tenetur; sic terrene divitie, quo arctius eas amplectimur, eo minus nostras sunt. Ibid.

Sicut taipa fodiens terram supra se congerit; ita avarus terram effodiens et coacervans, eam supra se ponit, id est, dominium suum constituit. Ibid.

Sicut is, qui cacumen altissimi montis ascendere cupit, ineptissime ageret, si multis oneribus humeros gravaret; ita non minus stulte agit, qui altissimum cælum conscendere volens, divitiis terrenis se onerat. Id. them. III, in *Domini*. 24 post. *Pent.*

Sicut, qui metallis effodiendis operam

dant, potissimum aliis laborant, sibi autem vix paucos nummos lucrantur; ita avari potius, quam sibi in divitiis coacervandis laborant. S. CHRYS. hom. I.

Sicut, qui hydropo laborant, quo magis bibunt, eo plus sitiunt; ita avarus, quo plus acquirit, tanto plus desiderat. S. MAX. s. XII.

Sicut custos in vinea erigit sibi umbraculum, ut custodiat non suas, sed alienas vites (ipse enim vix delibet uvas); ita avarus quoque summa cura et anxietate custodit thesaurum suum, non sibi, sed aliis, cum ipse vix modicum de eo sumere audeat. Unde Job ait: *Edificavit sicut tinea domum suam* (id est, ut, dum edificat, destruat), et sicut custos fecit umbraculum. Job. XXVII, 28.

Sicut viator stultus foret, si itinere jam prope finito de magno viatico argeretur; ita non minus ineptus, qui, cum cras forte moriturus sit, de bonis hic accumulandis sollicitus est. SENECA, l. de *Mor.*

Sicut hi, qui per insaniam mente abalienati sunt, non jam res ipsas, prout sunt, aspiciunt, sed prout phantasia easdem representat; ita mens avari vinculis cupiditatis adstricta, semper aurum et argentum credit se tractare, etiam si alia negotia tractet. S. ALEX. *serm. Luc.*

Sicut Absalon capillis in arbore suspensus est, multo aufugiente; ita avarus in fine vite a suis possessionibus deseritur, ipso misere interea per cupiditates suas pereunte. GRATIANUS, in *loc. com.*

Sicut vas vino opplatum et oclum, etiam laxato epistomio, guttam non emittit; ita avarus divitiis repletus nec obolum dat pauperibus, quia vacuum, id est, defectum et inopiam pati timet. ENGELGRAV. p. II, *Cæli*, in *festo S. Matth.* § 3.

Sicut porcus non nisi post mortem aliis est utilis; ita avarus in vita inutilis est omnibus, post mortem pluribus omnia sua relinquens prodest. S. BONAV. in *dieta. Salut.* tit. II, c. IV.

Sicut per insaniam mente emoti, res non ut sunt, sed pro morbi sui ratione quevis imaginantur; sic anima tua ab avaritia possessa, cuncta aurum, cuncta argentum respicit. Libentius vides aurum, quam solem; quecumque vides, in aurum verti cupis, dasque operam, quoad possis, et liceat. Quid enim rerum non moliris, movesque, unius auri gratia? Frumentum tibi in aurum vertitur, vinum in aurum conerescit, lanæ ipse transeunt in aurum, omnis mercatura,

studium omne tum ac solertia, conciliat tibi suggeritque aurum. S. BASIL. hom. VI in *Dives.*

Sicut sterquilinum quidem dispersum utile est, agros enim uberes reddit, congregatum vero non tantum est inutile, magis autem inquinat et foetet; sic divitiæ dispersæ fructiferum reddunt agrum humani cordis, congregatæ vero amatorem suum inquinant. S. BERN. ap. MANSI, dis. XIX, n. 16.

FUGA. — Sicut sublata, et radicibus evulsa arboris alicujus radice, omnes quoque ejus frondes, flores, et fructus deficiunt; eodem quoque modo sublato affectu inordinato ad bona temporalia, animas quoque puras et immaculatas remanere deprehendit. MANSI, dis. V, n. 5 f.

Sicut putei illi, qui identidem exhauriunt, longe elegantiores cæteris esse solent; sic etiam divitiæ illæ, quæ quiescunt et respondent, nullius usui existunt; at quæ moventur, et hinc inde transeunt, summam utilitatem fructumque afferunt. Audiamus denique pro conclusione, quisnam ex mente D. Chrysostomi dives appellari vere mereatur: Dives est, non qui multa possidet, sed qui multa largitur. S. BASIL. *Orat.* IV.

Sicut agricola prudens, qui viam, per quam neminem vult transire, fossatis præcidit, ac palis in terra confixis, applicatis pungentibus spinis illam obstruit, atque munit; sic nempe sapientia Dei in itinere divitiarum posuit angustias multas in eas acquirendo, sollicitudines et timores in eas conservando, et dolores plurimos in eas amittendo, ut sic saltem impediuntur homines per talem viam turmatim currere ad infernum. Unde Deus apud Oseam diviti euidam avaro dicit: «Sepiam viam tuam spinis.» S. BEAT. I. II, s. XLV, om. 2, c. I.

Sicut qui spinas laxa tenet manu, non pungitur aculeis, si vero manum contrahat, quo magis contrahit, eo magis sauciatur; sic divitiæ si manibus extensis, id est, liberalibus geris, noxiæ non sunt, at vero si arctius et avidius utaris et comprimis, mirum est, quam non modo animam, sed etiam corpus enervent. DID. STELLA in c. VIII *Luc.*

DAMNUM. — Sicut infernus, quantoscumque devoraverit, nunquam dicit: Satis est; sic etsi omnes thesauri confluerint in avarum, nunquam satiabitur. S. AUG. I. IV, l. de *Sol. doct.* cap. XX.

Sicut avicula, quæ reti illaqueatæ, aut

visco innexæ captæ sunt, continuo quidem expansis alis volare nituntur, sed quo major est earum ad volandum consatus, tanto alias suas copiosiori visco imbuunt, et teneius retinentur, et a volatu plus impediuntur; idem quoque multis accidit animabus, quæ bonis hinc terrenis debita quidem cum temperantia et sobrietate frui et gaudere volentes, attamen postquam illorum dulcedinem degustarunt, tanto deinceps cum affectu illi sese immergunt, ut ab illis se expedire aut illa affectu suo deserere nunquam possint. MANSI, d. XX, n. 9.

«Incidunt in tentationem, et in laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, quæ mergunt homines in interitum.» TIM. I, VI, 9.

Sicut tinea vermis, vestimentum, ita avaritia mentem corrodit; unde tinea diæta est, eo quod tenet, et sensus insidet, quousque corrodat; sic avaritia mentem avari corrodit, ut plena multiplicet, sed secundum multiplicationem suam plus esauriat. S. ANTON. PAD. in *dom.* 6 post. *Pasc.*

Sicut viscus utramque aviculæ alam constringit, ut sursum ferri nequeat; ita cupiditatis intellectum et voluntatem detinet avari, ne sursum feratur. STAPLEY, tex. VI in *Dom.* 2 post. *Pent.*

Sicut flumina ex parvis initiis exeuntia, paulatim incrementum intolerabile progressu accipientia, demum impetu violento, quicquid obijcit, secum trahunt; ita avari potentes, quo magis crescent, eo magis opprimunt, et per oppressorum ruinas ad alios opprimendos feruntur. S. CHRYS. hom. VII in *Avar.*

Sicut terra, quæ aurum ex se producit, ad cætera omnia sterilis est; sic anima auri cupida ad nihil aliud, nisi ad illud coacervandum utilis est. STAPLEY, tex. III in *Dom.* 14 post. *Pent.*

Sicut navis pretiosis mercibus onusta, dum in mari fluctuat, jucundissimum est domino spectaculum, at in portum delata, mercibus spoliatur et nihil nisi feces et sordes retinet; ita avarus in hoc mundo plenus divitiis, secundo vento navigare videtur, sed mortis horam autem spoliatus terrenis opibus, cum suis peccatis, et sordibus nudus manet. Ibid.

Sicut luna non patitur eclipsis, nisi cum plena est, et tunc maxime distat a sole; ita homo tunc maxime obscuratur, et a Deo recedit, cum divitiis plenus est. STAPLEY, tex. II in *Dom.* *Sept.*

Sicut aspis, ne vocem incantatoris audiat, alteram aurem cauda, alteram terra obteggit; ita avarus, ne vocem Dei ad conversionem vocantis audiat, utramque aurem, intellectum scilicet et voluntatem cupiditate divitiarum occcludit. *Ibid.*

Sicut mercurius seu argentum vivum naturali inclinatione auro et argento se sociat, tamque firmiter ea apprehendit, ut non nisi per vehementem ignem separari queat, et tunc ipse in fumum abit; ita avaritia ad aurum et argentum quidem querendum impellit, sed ubi hæc acquisita sunt, ipsa in fumum abit, et evanescit. *Fas. conc. IV in Domini. 16 post Pent.*

Sicut vermiculus seriens gignit ex se fila quedam, ex quibus conficit folliculum, in quo reconditus moritur; ita dives cupiditate et avaritia ductus ex suis opibus sepulchrum sibi in inferno constituit, et parat. *Hæc. PISTUS in e. in Daniel.*

Sicut araneus seipsum viscerat pro inani tela texenda, et tandem per scopam convolvitur, et in ignem mittitur; ita avari per labores inutiles seipsum consumunt, et tandem in ignem infernalem præcipitantur. *MARCIAN. in Tuba Sacerd. tr. II, lect. x.*

Sicut mare sine fluctibus nunquam conspicitur; ita avarus nunquam sine sollicitudine, tremore, curis, periculis invenitur, cum ante quam priora componat, posteriora succedant. *S. CARYS. hom. XXXIII in Matth.*

Sicut, si quis videret latronem aliis per silvas transeuntibus insidiantem, spoliantem et maectantem, haud dubie non beatum ac miserum predicaret propter scelorum gravitatem, et supplicii subeundi periculum; ita nec avari, licet nondum in manus Iudicis venerint, quia tamen certo venturi, gravissimoque æternis supplicii castigandi sunt, felices, sed potius summa commiseratione digni censendi sunt. *S. CARYS. conc. 1 de Lazar.*

MOTIVA.

Quia avaro nihil est scelestius, atque adeo nihil abominabilius apud Deum, teste Siracide, et merito quidem. 1. Quia animam propriam vendam habet. 2. Quia Deum ipsum cum Juda pro pecunia vendit. 3. Quia in plurima alia scelera, præsertim contra fraternali charitatem, et justitiam commissa se præcipitat. 4. Quia est idolorum servus,

dam aurum et argentum pro diis habet, et adorat. *Eccl. x. 9.*

Quia vanissimus est labor avari (*PROV. XVII. 16*), sicut aranei, cum modico tempore divitiis frui possit, meritoque brevi auditurus sit illud Christi: Stulte, hæc nocte animam tuam repetent a te, et que parasti, cuius erunt? *LUC. XII. 20.*

Hinc Salomon: Quid prodest stulto habere divitias, cum sapientiam emere non possit? *Eccl. x. 40.*

Et iterum: Quid prodest possessori, nisi quod carnaliter divitias oculis? *PROV. I. 4.*

Neque enim proderunt divitiæ in die ultionis.

Quia nullo curarum et afflictionum causa est avaritia. Quis autem ultra se in spinas coniciat, et inter illas miseram et doloribus repletam vitam vivere cupiat? Quis siti perpetua vexari, quam modico potu contentus esse velit? Alqui nunquam satiari novit cupiditas, teste S. Isidoro; semper enim avarus eget, quantoque magis acquirit, tanto plus querit: nec solum desiderio augendi cruciatur, sed etiam amittendi metu afficitur. *S. ISID. l. II de Sum. bon. c. XII.*

Quia avaritia est morbus prope incurabilis. Quemadmodum enim, qui acutus bilis fervore febriçtant, non solum non extinguunt ardorem potu, sed magis accendunt; et ebriosi, quo plus potui indulgent, tanto magis argentum sitim; ita avari, quo plura possident, tanto plura cupiunt, atque adeo nunquam curantur, nisi, quod rarissimum et difficillimum est, divitiis contemnant et abiciant.

Quia in manifestum sabatis amittenda periculum precipitat ob restitutionis difficultatem; ut enim qui profundo into immersus est, vix spem concipere potest emergendi; ita hæc avarus divitiis immersus facile emergit, nisi potentiori a manu extrahatur. Hinc Habacuc clamat: Ve ei, qui multiplicat non sua. Usquequo aggravat contra se densum lutum! *HABAC. II. 6.*

Et Christus: Quam difficile est constitutus in pecuniis in regnum Dei introire! *MARC. X. 24.*

Et Sanctus Paulus: Qui volunt divites fieri, incidunt in temptationem et laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, que mergunt homines in interitum et perditionem. *TIM. 2.*

Quia nihil homine indignius, quam opibus inhære. Quid enim aurum, argentum, mar-

garite sunt, nisi terra aut lapis? Quam tarpe autem est his cor affigere? Hinc roste Seneca dixit: Ipsam naturam nos ab hoc vitio absterre, dum nulli vitio nos conciliat, sed integros ac liberos genuit. Neque aliquid, quod avaritiam irritaret, in aperto posuit, pedibus enim aurum et argentum subiecit, calcandumque ac premendum dedit; vultus autem nostros in cœlum erexit. *SENEC. ep. xcvi ad Lucil.*

Quia avaritia nemini prodest, multum vero nocet, uti recte Didaeus Stella advertit dicens: Superbus et arrogans amplissimas edificat aedes, et ita edificatores famuloque alat, necesse est. Hælio pistoribus, venatoribus, cauponibus edacitate sua prodest; et sic aliis emolumento sunt alii peccatores, quod in divitiis avaris multo aliter se habet; nam præter hoc, quod nemini ex usu sunt, Republicæ summe nocere solent, frumentum reliquaque necessaria asservantes, et in tempora cariora reponentes, pauperes affligentes, omnesque summis incommodis afficientes. Nec patientibus avaris compatitur, nec miseris subvenit, vel miseretur, sed offendit Deum, seipsum, proximum; nam Deo retinet debita, proximo denegat necessaria, sibi subtrahit opportuna, Deo ingratus, proximo impius, sibi crudelis. *DIDAC. STELLA in c. XX.*

Quia nauseam celestium mereat; non aliter, quam si quis ad magnum et lautum convivium invitatus, more impatientis vilibus dapibus se adeo in principio ingurgitaret, ut postea omni edendi appetitu amisso, reliqua comedere non posset, jam enim inædæ satisfecerat, antequam lautioribus cibis fructus erat. Hoc contingit quam plurimis, qui naturale desiderium divinorum honorum, quod Deus hominibus, quasi quamdam celi famem dedit, rebus terrenis tradunt, et ita inebriati bonis temporalibus vivunt, ut æterna colorum bona non desiderent, dicantque: « Nauseat anima nostra super cibo isto levissimo. » *STELLA, in cap. XIV Ezech.*

Unde prudens negotiator, qui videt in divitiis laborem, in honoribus poenam, invidiam in gloria, facit sarcinam suam mundi contemptum, et fugit. *S. BERN. § de 4 negot.*

Quia animam vehementer cruciat, ut S. Gregorius indicavit dicens: Quis mihi nunquam crederet, si spinas divitiis interpretari voluissem, maxime cum illæ pungant, istæ delectent; et tamen spinæ sunt, quæ cogitatio-

num suarum punctioibus mentem lacerant, et cum usque ad peccatum pertrahunt, quasi inflicto vulnere eruantur. Et iterum: Quis talem non misereatur? angustatur abundantia, constringitur et coangustatur ex opulentia; ager ei non tam redditus largiores, quam gemitas attulit graviore. *S. GREG. hom. in Evang. Luc. VIII.*

Salmeron quoque de hisce spinis ex S. Ambrosio ita scribit: Spina crucians, cogitatio est comparandi divitias, labor in illis augendis, et cumulandis, timor in illis amittendis, dolor in eis expendendis.

Quia bona, de quibus avarus gudet, non sui ipsius, sed aliena sunt. Ut S. Bernardus ostendit hæc similitudine: Sicut si videns canem aliquem, duos homines insequentes, et agnosere velis, uter ex illis canis illius dominus sit, id melius experiri non poteris, quamdum duo illi homines ab invicem separantur; sic divitiæ temporales non apparent, cuius sint, hominis, an mundi, sed eum mundus ab homine separatur, tunc manifeste apparet, quod proditor mundus illas non dedit, sed mutuavit.

MEDIA.

Se peregrinum testinore, uti S. Basilus agnovit dicens: Exilium haud agnosco, qui nullo loco circumscriptus sum, et neque terram haec quam nunc incolo, meam habeo; universam terram Dei esse scio, cuius sum advena et peregrinus. *S. BASIL. ana. III, c. XX, v. 38.*

Meo etiam Christus in peregrini specie apparuit, ut nos, qui membra ejus sumus, in hæc vita peregrinos et advenas nos esse sentiamus. *HABAC. in xxx Luc.*

Hinc S. Bernardus dixit: Obsecro, in peregrinatione hujus sæculi, in militia hæc super terram, edificemus nobis non domos ad habitandum, sed tabernacula ad deserendum, utpote cito inde evocandi, et migraturi in patriam, et civitatem nostram. *S. BERN. ad FF. de monte Dei.*

Celestis Patriæ meminisse, quia ibi est omnia nostra, id est, in celo, ibi etiam omnia recomandamus, nihil hic penitus relinquentes, quidquid enim hic dimiserimus, amittimus. Sicut enim viator, quanto magis ad viæ sue terminum appropinquat, tanto magis gaudet et exultat, animamque resumens tanto celeriori gressu progreditur; ita quoque anima

fidelis, quæ oculos suos in cælum delixos tenet, ad iter suum, quantumvis difficile, prosequendum animatur, omniaque obstacula facile superat. S. CATR. li. XII in *Moth.*

Hinc S. Laurentius Just. dixit: Validissimum contra presentis vitæ illecebras medicamentum est, futuræ vitæ habere notitiam; absque æternæ vitæ gustu et scientia, istius non habemus contemptum. S. LATR. c. 1, de *Casta. com.*

Quod confirmans S. Gregorius: Si semel, inquit, quisque ad æterna se erigat, alique in his, quæ incommutabiliter permanent, oculum cordis figat, prope nihil esse conspiciet, quidquid ad finem currit.

Vanitatem rerum mundanarum considerare, nam, ut S. Gregorius Nyssenus recte advertit: Omnia, quibus in hac vitâ mortalium curæ destinantur, inanis quædam opinio sunt, nihilque subsistens; opinio est honor, dignitas, generis claritudo, superbia, clatio, divites, et his similia. S. GREG. NYSS. tr. I in *Ps. LXII.*

Unde, et Seneca: Nemo ex his, quos purpuratos vides, felix est, non magis, quam illi, quibus seipsum aut clamidem in scena fabulas assignant. SENECA. ep. LXXX.

Damna avaritiæ perpendere. Quæ S. Bonaventura, explicans textum illum Apoc. 17, «quia dicit quod dives sum etc.» indicat dicens: Nota hic quanta sint infortunia avari; est enim miser, qui divitias cum labore acquirit; pauper, qui cum dolore perdit; cæcus, quia nihil aliud respicit; et nudus, quia nihil aliud bonum facit. S. BONAVENT. in c. Ap.

Ad veras et celestes divitias animam adjuvare; ita S. Bernardus suavit: Fratres, si divites esse cupitis, veras divitias amate, Veræ divitiæ sunt non opes, quas mundus offert, sed virtutes, quas animus possidet. S. BERN. in *serm. Sczjg.*

Hinc et Christus monet, has præ aliis querere, ut quas nec fures effodiunt et furantur, nec linea et æreus consumit. MARC. VI.

Brevitatem vitæ perpendere; nam, ut S. Gregorius ait: Longa nostrâ desideria incerpit vita brevis. In casum multa portantur, cum juxta est, quo pergitur. S. GREG. hom. XXXII, in *Ev.*

Et S. Augustinus confirmans: Avaritiæ morbus, inquit, nunquam melius compescitur, nisi cum dies mortis sine oblivione meditatur. S. AUG. de *Conflict.*

Regnum Dei et justitiam ejus ardenter querere; sic enim radix avaritiæ, scilicet timor

inopiæ et indigentie tollitur, cum vera sit promissio Christi asserentis, talibus omnia necessaria adjectum iri. MARTI. VI. 34.

Uti Sanctus David expertus est dicens: Dominus regit me et nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocavit. PSAL. XXII, 1.

Dei amorem augere; nam, teste S. Augustino, augmentum charitatis est imminutio cupiditatis. Si Deum amemus, inquit, nummos omnino non amabimus. Erit tibi numerus instrumentum peregrinationis, quo utaris ad necessitatem, non ad irritamentum cupiditatis, quo fruaris ad delectationem. Uttere mundo, non te teneat mundus; quo intrasti, iter age; existi, non mansurus. S. AUG. *sup. Ps.*

Certe Cassianus ait, hoc vitium nasci ex torpida mentis ignavia. CASS. I. II, c. 1.

Cum, juxta Sanctum Gregorium, avaritia non soleat evenire illis, qui in via Domini viriliter currunt, quibus dicitur: Viriliter agite, et confortetur cor vestrum; sed his maxime, qui effeminato gressu gradientes per blandimenta sæculi resolvuntur. S. GREG. li. XXX *Mor. c. XVI.*

Evictum avaritiæ funestum frequenter meditari. Cur enim quæ ad usum diuturna esse non possunt, ad supplicium diuturna deponas? inquit S. Ambrosius. Cave insidias, cave fraudes. S. AMB. *super Luc.*

Nam avarus, teste S. Gregorio, more avium captus, cum escam rerum terrenarum avidè concupiscit, quo stranguletur peccati laqueo, non agnoscit. S. GREG. *Past. p. III, c. XXI.*

Pauperibus dare divitias et sic in Patriam præmittere. Quid enim hoc melius bono, inquit Sanctus Ambrosius, si pauperibus largiaris, in quo tibi Deum debitorem quamdam pietatis fœderatione constituit? S. AMB. cap. VII, de *Noboth.*

Hinc ipse Christus suavit, facere amicos de mammona iniquitatis. LUC. XVI.

Christi inopiam frequenter perpendere. Quid enim indignius, quam ut servus abundet divitiis, Domino summam indigentiam patiente? Quid absurdius, quam ut discipulus magis faciat opes, quas magister suis sapientissimus verbo et opere sperandas esse docuit? ROSIN. I. II de *Discip. c. XVI.*

Evomere divitias animam gravantes. Sicut enim ei, qui stomachum gravatum sentit, suadent medici, ut medicinam ad vomitum provocantem sumat; ita et avaro nihil ad avaritiæ lenimentum magis prodest, quam

si pecunias minuendo evomat. SROB. ser. VIII, in *Just.*

Hinc Plato cuidam pecuniis accumulandis semper intento dicebat: O improbe, ne possessioni augenda studeas, sed cupiditati minuende! Sibi ergo applicet avarus Spiritus Sancti consilium per Siracidem datum: Si coactus fueris (a tuis cupiditatibus) in edendo multum, surge e medio, et vomere, et refrigerabit te, et non adduces corpori (et animo) tuo infirmitatem. ECCL. XXXI, 25.

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta. 1. Quibus potissimum modis committatur, nimirum quatuor illis, quos Hugo sequentibus verbis indicavit: Quatuor sunt in rebus possessis observanda, ne licita injuste quaramus; aut injuste acquisitis illicite fruamur; ne multa quamvis licite possideamus; ne licita illicite defendamus. Male enim acquirere, aut male uti acquisitis, de licito facit illicitum, multa sibi possidere propinquum est cupiditati; et sic quandoque, quod nimium diligitur, male defenditur. HUG. I. de *Clavis.*

Nosse pariter debet modum legitime, et cum fracta etiam spirituali rebus possessis utendi, quem quidem S. Gregorius pulchre indicavit dicens: Si cuncta mundi relinquere non potes, sic tene, quæ hujus mundi sunt, ut per ea non tenearis; ut terrena res possideatur, non possident. Sit res temporalis in usu, æterna in desiderio; hæc ut in itinere, illa ut in termino. Quasi ex latere aspiciatur, quidquid in hoc mundo agitur. Ante nos autem tota mentis intentione spectemus illa, ad quæ tendimus. Nam, et omnia retinendo relinquimus, si sic temporalia gerimus, ut tamen tota mente ad æterna tendamus. S. GREG. hom. XVI, in *Ev.*

Et hoc, quod Apostolus suavit dicens: Relinquam est, ut et qui uxores habent, tanquam non habentes sint, et qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur. II *Cor. VII, 29.*

Sicut enim is, qui in aqua submergitur, periculo caret, quamdiu caput extra aquas liberum tenet; sic qui divitiis circumdati, et immersi sunt, periculo vacant, quamdiu caput liberum est, seu cor non adheret. STALEY. text. V, in *Dom. 18, post Pent.*

Porro, quomodo divitiis utendum sit, S. Bruno etiam indicavit dicens: «Qui volunt

divites fieri etc. Ecce, qui volunt fieri, dixit, non qui sunt; cupiditatem damnablem ostendit, non divitias; possunt divites esse, et boni, sed illi, de quibus dicitur: «Divitias si affluant, nolite cor apponere.» Cor autem apponit, si aliquid agat oronem, quæ salutificum, si eorum, quæ salutaria sunt, aliqua omittat. S. BAUS. de *Imit. Chris. in pauper.*

Uti S. Abraham fecit, de quo S. Laurentius Justinianus dixit: Cum locuples esset, inquit, nequaquam inordinate divitias dilexit: unumquemque Deus non secundum affluentiam rerum, sed secundum inordinatum affectum judicabit; nec diviti obstant opes, si bene utatur, nec pauperem egestas commendabilem facit, si inter sordes et inopiam ambire non desiderit. Hæbat homo multas facultates, si in eis non extollitur, pauper est; non habet aliqd, sed cupiat, et infletur, inter divites et reprobos judicabitur; quia divites et pauperes in corde interrogat Deus, non in arca, et in pecuniis. S. LAUR. JUST. c. IV *Lign. Vita.*

Nosse debet solidum modum avaritiæ extirpandi, quem S. Prosper sapienter prescripsit, dum dixit: Quem possidendi delectat ambitio, Deum, qui possidet omnia, quæ eravit, expedita mente possidet, et in eo hæbetit, quæcumque in eo sancte habere desiderat; sed quoniam nemo possidet Deum, nisi qui possidetur a Deo, sit ipse primitus possessio, et efficietur ejus Deus possessor et portio. Et quid potest eo esse felicius, cui efficietur conditor census, et hæreditas ejus dignatur esse ipsa Divinitas? Quid ultra querit, cui omnia sunt Conditor fit? Aut quid ei sufficit, cui ipse non sufficit? S. PROSP. I. II, de *Vit. contempl. c. XVI.*

Nosse debet, cur Deus cor humanum taliter efformavit, nimirum illud in medio corporis, tanquam omnium sensuum et operationum nostrarum primum mobile repositum, eo quod modo illud formavit, ut ex ea parte, quæ terram et hæc terrena bona respicit, illud strictum, acuminatum, clausum, et angustum esse voluerit; ex ea vero parte, quæ cælum aspiciet, apertum esset et largum, ut ex hoc unusquisque homo intelligeret, quod ad consequenda bona celestia, tantumdem affectum, cogitationes, curas et animi contentionem ditare et ampliari possit, quantum se quod bona terrena coercere, moderari, et contringere teneret, ne modum excedat. MANST. dis. XVII, n. 8.

Nosse debet, cur opes datur sint; id quod

S. Salvianus indicavit dicens: Ad hoc Deus facit homines locupletes, ut bona operatione sint divites, ut commutent scilicet divitias, quas acceperunt, in bonis operibus collocantes Dei opes, quas habent in hoc sæculo temporarias, bene utendo, facientes sempiternas, ac sic agnoscetes munera Dei, duplici bono gaudeant, cum, qui sunt divite si hoc sæculo, esse quoque divites mereantur in celo. S. SALV. lib. I. *ad Cath. Eccl.*

Unde S. Augustinus etiam dixit: Bonæ sunt divitiæ, bonum est aurum, bonum est argentum, bonæ familiæ possessiones, omnia ista bona sunt; sed unde facias bona, non quas te faciant bonum. S. AUG. s. LXXII *de Div.*

Nosse debet, *divitias et similia bona, ex se ipsa utilia non esse ad salutem, sed id solum ex possessoris bonitate provenire*, ut ipse etiam Seneca naturali lumine agnovit, dicens: Aut ista bona non sunt, que vocantur, aut homo felicitur Deo est; quoniam quædam quæ parata nobis sunt, non habet in usu Deus, nec enim libido ad illum, aut opes; ergo (quod incredibile est) bona Deo desunt, aut hoc ipsam argumentum est, bona non esse, que Deo desunt. S. S. ep. LXXV.

Nosse debet *triplicem Religiosus avaritiæ morbum contrahi posse. Unus, qui decipiens miserabilis quosque ea, que non antea quidem, cum sæculo degerent, possidebant, congregare persuadent. Alius, qui hæc, quas in primordiis suæ renuntiationis abiecerant, postea resumere, et rursum desiderare compellit. Tertius, qui initio malo, vitiosoque contractus, et ab imperfectione incipiens, eos, quos semel hoc tempore mentis iniecerit, paupertatis ac diffidentie timore perterritos, spoliare se cunctis mundi facultatibus non sinit.* CASIANUS l. VII *Inst. c. xv.*

Nosse debet, *cur avari nunquam satientur*; nimirum quia potus pecuniæ non ibi est, nec ibi ponitur, ubi est situs auri. Unde sicut vinum in dolo non sedat corporalem sitim; sic pecunia in arca sitim mentis sedare non potest. Rationalis enim anima, ad imaginem Dei facta, creaturis omnibus occupari potest, satiari non potest; quia capacem Dei, quidquid Deo minus est, implere non valet. Insuper nullum corpus in spirituali loco contineri potest: nam sicut sapientia non potest repleri arca, sic nec pecunia repleri potest anima. Unde Bernardus: Non plus satiabitur cor hominis auro, quam corpus auro. S. BERN. t. II, s. IV, art. 2, c. III.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: « Aliud cecidit in spinas »: MARC. IV, 7.

Divitiæ spinis comparari possunt. 1. Quia ad illas perinde ac ad spinas accessus est difficilis et periculosus; vix enim sine læsione conscientie accedunt homines ad illas; hinc Salomon ait: Qui festinat ditari, non erit innocens. PROV. XXVIII, 20.

Quia sicut spinæ sunt receptaculum venenatorum animalium; ita diabolus, teste S. Chrysostomo, veluti sub spinis occultatur intra divitiarum impostarum assidue latitans; radix omnium malorum cupiditas. S. CHRYSOST. hom. IX, in *Epist. ad Rom.*

3. Quia sicut spinæ dolorem inferunt, cum infingunt, et cum infixæ manent, et maxime cum extrahuntur; sic divitiæ cruciant, dum acquiruntur, possidentur, et amittuntur. 4. Quia sicut spinæ in extremitate maxime pungunt; ita divitiæ in ultima possessione seu mortis tempore maxime pungunt, tunc enim verificatur illud Ecclesiastici: O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantia sua! ECCL. XCI, 4.

5. Quia sicut qui spinas laxa et aperta manu tenet, illarum non pungitur aculeis, secus vero si manum contrahat; ita nec divitiæ nocent, si liberali et cauta manu in proximos dividantur, secus vero, si avariis, quam par est, contingantur. 6. Sicut spinæ suffocant semen in illas cadens; ita divitiæ suffocant semen in illas cadens; ita divitiæ infructuosas efficiunt. Vide Staplet. text. II, in Sexag. Item Fabrum conc. II, in Sexag.

Ex occasione thematis: « Avarus, quod est Idolorum servitus, non habet hereditatem in regno Christi et Dei. » ERN. V, v. 5.

Potest ostendi gravitas et turpido avaritiæ ex eo, quod sit idolorum servitas. Nam 1. Frii volunt nummo, uti autem Deo (quem admodum S. Augustinus loquitur) quoniam non nummum propter Deum impendant, sed Deum propter nummum colunt. Hinc pecuniæ dicunt: Deus meus, et omnia. S. AUG. l. I *de Civ. c. xv.*

2. Quia pecuniæ obediunt perinde, ut idololatriæ suis Diis; imo magis, nam ut S. Chrysostomus advertebat, Idolis non omnia parent, huic vero omnia, et quodcumque faciendum suggerit, obsequuntur. S. CHRYS. hom. LXIV in *Math.*

Quid dicit avaritia? Esto omnibus inimicus, oblivescere naturam, contemne Deum, sacrificium te mihi offer. Dicto cilius parent. 3. Quia Idolis tantum boves et oves, per avaritiam vero animæ sacrificantur, quo sacrificii genere nihil est bacchicum magis, nihil insanius, inquit idem Sanctus. Hinc S. Augustinus ait: Jupiter pecunia vocatur, quod ejus sint omnia. O magnam rationem Jovi nomen imposuit, ut, quisquis amat pecuniam, non quemlibet Deum, sed ipsum Regem omnium sibi amare videatur. S. AUG. l. II *de Civ. c. XII.*

Vide Engelgrav. in *Cœli Emp. part. II in festo S. Matthæi, § 2.*

Ex occasione thematis: « Quid vultis mihi dare, et ego vobis eum tradam? » MATH. XXVI, v. 25.

Comparari potest avaritia cum venditione Christi; imo dici, majus esse scelus ex multis capitibus. 1. Ex parte *venditi*, quia Judas vendidit adhuc mortalem, et in exilio viventem; avarus autem gloriosum, et in patria jam triumphantem vendit. 2. Ex parte *venditis*, quia Judas non dum erat reprobatus, quando eundem vendidit; avarus autem scit quantum beneficium ei Christus per redemptionem exhiberit, et tamen hoc non obstante cum turpissime vendit. 3. Ex parte *illius, cui vendit*; nam Judas tantum Judæis, avarus autem Demoni eum vendit, dum ad ejus inspirationem Deum ex corde suo dimittit, ut modicam pecuniam lucretur. 4. Ex parte *pretii*; nam Judas triginta saltem argenteis vendidit; avarus autem etiam pro uno interdum nummo eundem vendere non erubescit. 5. Ex parte *temporis*; nam Judas semel tantum vendidit; avarus autem fere quotidie, imo aliquoties etiam in die, et hora. Si ergo Judas propter unicam venditionem et traditionem tam gravi pena multatus est, ut infimum in inferno locum habere per revelationem sit cognitus; quantum timere debet, qui toties et cum talibus circumstantiis vendidit? Hortare proin, ut illa Christi verba: Amice, ad quid venisti? sibi dicta putent, et melius, quam Judas, perpendentes, a tam scelerata et turpi venditione diceant abstinere. Vide Engelgrav. in p. II *Cœli Empyreæ, in Festo S. Matthæi § 2.*

Ex occasione thematis: « Radix omnium malorum est cupiditas. » I TIM. VI, 10.

Ostendatur, quam merito avaritiæ radix

omnium vitiorum sit et origo. 1. Quia sicut per radiceum planta suscipit nutrimentum; ita vitia per avaritiam et cupiditatem nutriuntur, uti bene S. Jacobus indicavit, dum dixit: Unde bella et lites in vobis? Nonne hinc? Ex concupiscentiis vestris, que militant in membris vestris. JAC. IV, 4.

2. Quia sicut radix magis se semper dilatat, et firmat in terra; ita et avaritia plures semper divitias appetit, et firmior perillarum amorem et possessionem efficitur. 3. Quia sicut radix deorsum semper tendit; ita et avaritia semper magis inferno appropinquat. 4. Quia sicut radix nullibi, nisi in terra subsistere et crescere potest; ita et avaritia non nisi in auro et argento, que nihil aliud, quam terra sunt, sedem habet. Hortare ergo, ut securim ad hanc radicem ponant, et eum ea totam arborem malitiæ excident.

Ex occasione thematis: « Hic difflatus est quasi dissipasset bona ipsius. » LUC. XVI, 11.

Ostendi potest, quod avari sint maximi dissipatores bonorum. 1. Quia dissipant bona *Fortune*; nam, teste Salomone, substantia festinata (quales sunt vel maxime divitiæ avarorum) minuetur; que autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur. PROV. XII, 11.

2. Quia dissipant bona *Corporis*; nimirum sanitatem, robur, speciem; et quandoque ipsam vitam, que per avaritiam amitti quotidiana experientia docet. 3. Quia dissipant bona *Animæ*; tum naturalia, ut sunt memoria, intellectus, voluntas, ac alia potentia, quas inutilibus operibus, puta opibus cumulandis, occupant; tum moralia, qualia sunt quies animi, fama amicitia, cum ejusmodi homines omnibus exosi sunt. 4. Quia dissipant etiam bona *supernaturalia Gratia, et Gloria*; dum toti sunt in divitiis cumulandis, nihil admodum de salute sua et meritibus agendis solliciti. Hinc adolescens ille evangelicus ad thesaurum in celo comparandum a Christo stimulatus, abiit tristis, quia habebat multas possessiones. MATH. XIX, 22.

Vide Fabrum conc. I, in Dom. 2 post Pent.

Ex occasione thematis: « Et ecce quidam homo hydropicus erant ante illum. » LUC. XIV, 2.

Potest avaritia hydropici comparari. 1. Quia sicut hydropicus perpetua siti vexatur, et ideo quamvis aquam aut alium potum arripit;

ita avarus continua siti divitiarum urgetur, et quodvis etiam vilissimum lucrum avidissime amplectitur. 2. Quia sicut hydropicus, quo plus bibit, eo plus accenditur; sic et avarus, teste S. Gregorio, ex potu sitim multiplicat, quia cum ea, quae appetit, adeptus fuerit, ad appetenda alia amplius anhelat. S. GREG. I. XIV *Mor.* cap. IV.

3. Quia sicut hydropicus cum grandi suo damno bibit, dum omnis potus haustus in corruptum humorem mutatur; ita et avarus omnes, quas acquirit divitias, in perniciem suam convertit. 4. Quia sicut hydropicus graves ab aqua inclusa et nimio humore cruciatus patitur; sic et avarus a divitiis, teste quotidiana experientia. 5. Quia sicut hydropicus plus semper bibendo, mortem sibi accelerat; ita et avarus, quo plus emulat divitias injuste, tanto magis inferno ac morti sempiternae appropinquat. Vide Fabrum, conc. IV, in Dom. 16 post Pent.

Ex occasione thematici: «Stulte, hac nocte animam tuam repetent a te, et quae parasti, enjus erant?» Luc. XI, 20.

Ostendit potest multiplex stultitia avarorum. 1. Quia felices esse cupiunt, et medium arripiunt, quo summe miseri et infelices reddantur. 2. Quia diversorium, in quo vix per horam hospitabuntur, amplissime et abundantissime instruere satagunt, et de domo, in qua perpetuo habitaturi sunt, bene instruenda nihil sunt solliciti. 3. Quia aliis, non sibi, laborant; quae autem major stultitia, quam sibi mortem et supplicium aeternum, idque inexplebile, procurare, ut alteri parvas in hac vita opes fluxas et noxias relinquunt? 4. Quia portam aeternam, per quam ad aeternam felicitatem intrandum est, divitiis onusti et gravati ingredi volunt, cum tamen Christus eas potius abiciendas esse docuerit. Vide plura de hac materia apud Engelgrave in Caelo Empyr. p. 1, die 2 Baechanal. Item Panarium Bussei V. Avaritia n. 7.

Ex occasione thematici: «Divitiarum jactantia quid proferit nobis? Transierunt omnia tanquam umbra.» Sap. v, 8.

Potest avaritia umbræ comparari. 1. Quia sicut umbra lumen, sic ipsa illustrationes et inspirationes coelestes animæ impedit. 2. Quia calorem charitatis reprimat, planeque extinguit, ut umbra calorem solis. 3. Quia sicut umbra sterilitatem in frugibus, sic ipsa in bonis operibus inducit. 4. Quia diaboli et vitiorum habitatio est, sicut umbra serpen-

tium et colubrorum. 5. Quia sicut umbra somnum provocat; sic illa obdormire facit animam in pietatis et virtutis studio. 6. Quia sicut umbra celeriter transit; ita et avaritia cum bonis, quae promittit. Unde exclamare cogentur avari cum Davide: «Dies mei sicut umbra transierunt.» PSAL. CI, 12.

ALII CONCEPTUS PRÆDICABILES.

QUALITAS.—Deus Gedeoni insigne illam adversus Madianitas victoriam impartiri volens, hoc ei signum dedit, e quo, quosnam in suum exercitum seligere posset proficuos milites, quorum opera in illo erat certamine adhibenda, perspicue dignosceret: «Qui lingua lambent aquas, sicut solent canes lambere, separabis eos seorsum; qui autem curvatis genibus biberint, in altera parte erunt.» Hi autem, qui commode bibebant, genitricis suae, cum qua poterant communitate flectebant, ut se super aquas extendere, easque tanto copiosius bibere possent, repudiati fuere, electi vero sunt et probati, qui obiter ad instar canum undas lambebant; omnia in figura contingebant. Lyranus enim moraliter in hanc historiam ita scribit: Per illos, qui biberunt aquas flexo poplite, significantur illi, qui ad hauriendum hujus mundi bona sunt nimis effusi, et illi non sunt apti ad sequendum Christum. Per illos autem qui biberunt manu aquam ad os projiciente, significantur illi, qui de bonis hujus mundi accipiunt, quantum sufficit ad necessitatem. Hi enim sunt milites ad militiam Christianam aptissimi, et adversus inimicum infernalem insuperabiles, et ab illis solis corona caelestis gloriae acquiritur. LYRANUS cap. VII *Jud.*

Idem Deus quondam Ezechielii Prophetae, ad se die quodam accersito, praecepit, ut accepta novacula capillos capitis sui sibi abraderet; eosque adhibita justi ponderis trahina libratos in tres partes aequales divideret, et primam quidem harum partium in medio civitatis igne succensam combureret; secundam per portionem in minutissimas partes discinderet; tertiam denique in ventos dispergeret. Quo quidem divino praecepto Propheta imposito, quoad sensum litteralem, strages populo immittenda, et quas in ea passurus erat, miseriae significabantur; quia aliqui eorum in igne perituri erant, alii in minutissimas particulas comminuendi, alii

denique velut mancipia in captivitate adducendi erant. In sensu autem spirituali per capillos bona significantur temporalia, quia sicut corpori et vitae corporali superflui capilli sunt, non vero essentialia, cum sint quaedam capitis excrementa, ita quoque bona terrena necessaria cum vita spirituali Christiani hominis et cum anima connexionem non habent; mysterium vero, ob quod sic capilli in tres partes dividendi erant, ab Hugone Cardinali his verbis tangitur: Divitiarum prima pars in ignem, secunda in ventum, tertia in gladium traditur, quia divites hujus mundi suas divitias expendunt, alii in igne libidinis, alii in vento superbiae, alii in lites et bella. HUG. CARD. in *Ezech.*

Injusti opum corrosores non immerito cygnis comparantur, qui in morte omnium suavissime canunt. Quia et hi morte sua, ceu cantilena suavi, testamento haerodes recreant. Unde Seneca recte: Avarus nihil boni facit, nisi cum moritur. HOLKOR. in *Sap.* lect. LXXV.

FUGA.—In magna illa caritatis annoxa, quae universam pene terram affligebat eo tempore, quo Joseph Aegypti salvator fieri meruit, magna erat in Aegypto ex praefati Joseph speciali providentia et directione frugum quarumlibet abundantia; unde Aegyptii, ut alias nationes ad se pro frumentis comparandi evocarent, paleas, e quibus frumentum excussum fuerat, in Nilum coniecerunt, ut ex illis deorsum per varias regiones decurrerent annoxa in Aegypto reservatae omnibus insinuaretur notitia; omnia in figura contingebant. Etenim Salvator totius mundi, per transitorias hujus presentis vitae aquas, paleas decurrere facit, id est, multa nobis bona apparentia, honoris videlicet, divitias, delicias et voluptates ob oculos objicit, ut ex illarum palearum vi attractiva et apparentia permoti apprehenderet et coniecere valeamus, quod in celi granario frumentum electorum copiosissime abundet, de quo dicitur: «Triticum autem congregat in horreum meum.» Ibi enim thesauri, gaudia, et gloria stabili ac vera. MANST. dis. XXII, n. 13.

Et ideo S. Augustinus nos monet dicens: Ama alteram vitam, et videbis quod ista vita tribulatio est, quaecumque prosperitate fulgeat, quibuscumque deliciis superabundet et affluat.

DAMNUM.—Consideratione dignissimum est, quod is, qui opulentissimus, multarum

que Provinciarum dominus fuit Job nimis, Spiritus Sancti instinctu de auro scripsit, dicens: «Ab aquilone aurum venit.» Cur enim aurum potius a regionibus Aquilonaribus, quam ab aliis mundi partibus provenire dicit, cum certum esse constet, aurum ex aliis quoque terrae partibus in magna copia ad nos adduci? Mysterium hujus dicti ex illis Jeremiae Prophetae verbis desumi posse existimo, quibus dicit: «Ab Aquilone pandetur orane malum.» Unde eum aurum venit, inde pariter omne vitium derivari necesse est; nam, ut S. Gregorius optime dicit: Ubi aurum placet, ibi et vitium. Dic, sodes, ubinam is qui omnis mali, omnisque vitii auctor et inventor extitit, sedem suam primitus collocavit? Num ad orientem, vel ad meridiem aut occidentem? Minime; quin potius ipsemet dicit: «Sedebo in lateribus Aquilonis.» Et ideo, tametsi omnia vitia laquei sint demonis, quibus homines involvit, Apostolos tamen solam avaritiam specialiter *damonis laqueum* solenni nomine appellat. Idem, di. 1, n. 8.

Hugo Cardinalis, in c. v. *Ezech.* dicit, quod per capillos, quae pars quaedam sunt corporis nostri superflua, bona temporalia et divitiae significantur; addit tamen, notandum esse magnam inter capillos M. Magdalene et Absalonis differentiam, quia tametsi illa capillos suos valde profanaverit, tot animas in lasivos ejus mores illaqueando, eosdem tamen etiam laquei cum pietate et devotione in obsequium Redemptoris adhibere noverat, ut et ipse ejus caperetur amoribus, et cordis ejus praeda fieret. De Absalone autem vere dici potest, illum, quod ex ejus vertice capilli prominebant, totidem etiam in capite suo gestasse laqueos, qui quibus in arbore quereus infami modo suspensus remansit. Nostisne aliquam differentiae assignare causam? Non est alia, quam haec: quia capilli Absalonis laquei erant demonis, quia haectenus specialia avaritiae fomenta praebuerant; per quae quis peccat, per haec et torquetur; etenim non obstante, quod tanti Regis filius esset, nihilominus capillos suos vel comam capitis sui detonsam vendebat, et in ea negotiabat: «Ponderabat capillos capitis sui deucenis siclis pondere publico.» I REG. XIV.

Quid magis admirandum audiri potest? etc.

S. Augustinus sequens movet dubium, cur videlicet Deus non aequè arboribus et

plantis benedixerit, ac aliis creaturis? et respondet, ideo id Deum non fecisse, quia arbores per fibras et radices in lateribus terræ inhaerent. Cum igitur homines arboribus sint similes, unde et Philosophus hominem arborem inversam appellabat, et Psalmista de eodem dicit: Quod sit lignum quod plantatum est secus decursus aquarum; » hinc est, quod Deus arboribus non benedicendo insinuare nobis voluerit, se benedictiones suas celestes nequaquam communicare illis, qui affectibus et cogitationibus suis bonis terrenis immersa hærent. S. AUG. VI. c. XI. Gen.

Refert Magister Henricus de Gandavo in suo Quodlibeto, quando Constantinus dedit Ecclesie bona temporalia, vox fertur audita fuisse: Hodie cecidit venenum in Ecclesia Dei, id tamen accidisse narrat propter malorum abusus. Quis autem est, qui Constantinum Magnam fidem et religionem Christianam de interitu periculatam restituisse, et stabilivisse nesciat? Et tamen ex altera parte, quando illam bonis temporalibus adauxit, valdeque locupletem fecit, eidem præjudicium quoddam intulisse dici potest, non quidem ex intentione et culpa ipsis, sed eorum culpa, qui divitis illis in prævos fines abutabantur. MANSI, disc. XIV. n. 2.

In carcere Pharonis, Regis Egypti, duo ex regis servis ejus detinebantur captivi, pincerna videlicet regis, et magister pistorum, qui ambo dominum suum graviter offenderant; ambo in somnis visionem habuerant, sed valde inter se differentem; quas Joseph utrique declarans, primo regis gratie reintegrationem, alteri vero penam capitalem prædixit; cujus porro presagii multe quidem adduci possent rationes, verumtamen ea, quæ ad presens nostrum propositum præ sensu morali aptissime quadrat, hæc est, quia scilicet pincerna tali fungebatur munere, in cujus executione manus suas conquinare necesse non erat; siquidem acceptum cyathum disco imponebat, vinumque ei infusum Regi bibendum propinabat, quæ omnia sine ulla manuum suarum conquinacione facillime facere poterat; magister vero pistorum non item; hic enim massam continuo tractabat, quæ ubi manibus ejus adhaeresceret, easdem farina conspersas, et non aliter a masse glutine deprurare poterat. Omnia in figura continebant. Etenim historia hæc monet illos, qui mundas manus non habent, qui terrenis

rebus immersi vivunt, iisdemque accumulandis continuo student; monet, inquam, illos, ut sibi ab ira Dei, et a condemnatione æterna diligenter caveant, eo quod manus suas semper immundas habeant; placent enim illis res alienæ, moxque visas concupiscunt; rapinas et extorsiones continuo committunt; suntque bona temporalia, veluti massa quadam, quæ faciliter aque ac tenaciter ea tractantibus adhaerescit. Unde Albertus Magnus super illa verba Psalmi: « Noli te cor apponere: » hanc glossam adiecit, quasi dicat: habere, non damno, sed affectum ponere in illis, reprobo, hoc enim est, quod divites reprobos efficit. Id. disc. XVI. n. 8.

Quando in tempestatibus maritimis periculum est submersionis, aut naufragii, nautæ se invicem alligare solent rei alieni, quam in navi habent, maxime autem alicui tabule vel trabi, aut asseri ligneo, sperantes, quod dum huius arte alligati in superficie natant, tandem aliquando salvi ad littus maris sint perventuri; quod si vero aliquis ferro vel massa aurea, vel argentea firmiter se astringeret, quæ natura sua fundum peteret, nequaquam vero in aquarum superficie natare solet, is utique omni foret periculum evadendi frustratus; siquidem una cum illis in fundum usque demergendus foret. Ad eundem quoque modum hæc est ingens avari præ cæteris peccatoribus infelicitas, quod scilicet ambitiosi adhaerescant honoribus, dignitatibus; luxuriosi crapulæ; iracundi vindictis; cumque hi affectus quantumvis immoderati sint, tandem nihilominus sive per seniles ætatis annos, sive per illarum continuum usum, sive per infirmitates, aut aliud quodvis simile accidens moderantur, vel certe totaliter deficient; cujus contrarium fit in peccato avaritiæ, utpote quæ non solum per annos quantumvis decrepitæ ætatis; verum etiam per divitiarum incrementum magis semper magisque adaugetur, ac proinde etiam vicine mortis tempore avarum non deserit, sed æque firmiter ei adhaerescit. Id. disc. VI. n. 4.

Unde Hugo Cardinalis signanter dicit: Mergunt, quia divites ad modum naufragantium, quod tenent, vix dimittunt.

Videmus quotidie, quod, dum a piscatore vermiculus aut alius gratus cibus in aquas cum hamo projicitur, omnes certatim accurrant, ut illum aliis præcipiant, illique, qui eum una cum hamo deglutivit, alii quasi

videant; sed immerito, cum potius eidem compati suo modo deberent, quia nondum retraxit hamum piscator, quem ubi retraxerit, cibus ille causabit; ut paulo post ex suo, cui innatabat, elemento extrahatur agonizans, moxque torrendus vel assandus superimponatur carbonibus. Idem quoque multis accidit, qui in hac presenti vita pinguis hereditatis opulente, vel insignis fortune, vel dignitatum, dominiorum, deliciarum, voluptatum, aliarumque prosperitatum temporalium bolis, juxta cordis sui votum impinguntur. Sed caveant sibi tales, nondum retraxit hamum piscator, ipsi hamum, quem una cum cibo deglutierant, intra fauces suas habent, nec tamen id advertunt, quod præcipuum et manifestum est æternæ reprobationis sui indicium: « Recordare, quia recepti bona in vita tua; » sed quenam hinc nascitur consequentia? Hæc cruciatum causa tota. Etenim in hac vita gaudere, ad ignem infernalem hominem condemnat; « Sicut pisces capiuntur hamo, » inquit Sapiens, et « sicut aves læqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo cum eis exemplo supervenerit interitus; » aves enim læte prorsus hinc inde circumvolant, dum esca sub læqueo vel reti recondita sese nutriunt; pisces pariter festivi in aquis circumnalant, seque hamum una cum injecta aquis esca deglutisse ignorant, et tanto facilius ambo mortis in prædam cadunt. Idem quoque multis mortalium accidit, qui in hac vita felicissime vivunt, quando enim se sibi in hoc mundo verum quemdam stabilivisse paradysum credunt, quando in prosperrimo humane felicitatis statu degunt, rota fortuna protinus eversa circumvolvitur, sol ad occasum vergit, ipsique ad infernum ex improviso aguntur precipites. Id. disc. VI. n. 5.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Cain legitur primus ædificasse civitatem, sed non Abel, qui sancti non habent hic manentem civitatem, sed futuram inquirent.

Semiramis Regina sepulchro suo inscribi jussit: Si quis Rex pecunia indiget, hoc monumentum diruat. Cum ergo Darus cupiditate pecunie allectus, sepulchrum aperiri jussisset, nihil nisi hæc verba scripta invenit: Nisi esses insatiabilis, sepulchrum mor-

torum non attingeres. STELLANUS, ap. MARC. tr. Tub. Post. lect. 3.

Quod quidam de Magnatibus cecinit, pariter omnibus avaris applicari potest:

Cuncta trahunt ad se magnates aurea, sicut magnates ad se ferrea cuncta trahunt. Ib. lect. XII.

Turoni, cum Rex Gallie Ludovicus XI culina sub habitu nobilis communis intrasset, et adolescentem veru vertentem quasi-isset, quantum lucraretur? andivit respondentem: Lucror tantum, quantum Rex ipse. Cumque Rex iterum quereret: Quid ergo Rex lucratur? Iterum ille respondit: Victum et amicum, tantumdem et ego. Sed ille a Deo, ego vero ab eo, dum illi inservio. Quo responso Rex delectatus, cum postea ad honores evertit. Ibidem, lect. II.

Recte cecinit Horatius ironice:

O Civis, civis, quærenda pecunia primùm,
Victus post nummos. Sic Janus summus ab
Imo
Perdoet, hæc racinunt juvenes dictata, senes-
quo.
HORAT. L. I. ep. I.

Non minus vere et argute Menander cecinit:

Tantum dato,
Ipsos habebis vel ministrantes Deos.
MENSAR. apud Stobæum.

S. Gregorius Nazianzenus potentiam auri sic expressit.

Vinum assererat quisquam omnia vincere.
At simulacrum alter, tortibus palmam dabat
Vero, delissim quæ robor ego quam maximum
Auro, arbitratu cuncta quod regatano.
S. GREG. in Carm. de sua vita.

Alius sic eandem potentiam expressit:

Audito nummo, quasi viso Principe summo,
Dissiliunt valvæ, nihil auditur, nisi valvæ.
EXAMON. in calo Epip. die t. Barch.

E contrario vero:

Qui caret argento, frustra utitur argumento,
Pauperibus semper curia clausa Codris, Ibid.
Ovidius quoque symbolam suam conferens breviter, sed recte, cecinit.

In pretio pretium nunc est, dat census honores.
OVID. L. I. Forst.

Fructum vero avaritiæ suppressæ sequentibus versibus pulchre expressit Horatius.

Quod si
Frigida curarum fomenta relinquere posses,
Quo te cælestis sapientia duceret, ires.
Hoc studium summi semper tractemus, et imi.
HORAT. in Epist.

Imperator Trajanus thesaurum Principum

lieni non male comparavit; ut enim crescente liene membra tabescunt; sic crescente fisco (vel cujusvis avari divitiis) debilitantur facultates. SEXTUS AURELIUS in *Vita Juliana*.

Augustus Imperator suos officiales spongias vocabat, quas, cum impleta essent opibus, ipse exprimeret. FAB. conc. 1, in *Dom.* 3 post *Pent.*

DAMNUM. — Si pecuniam habes, inquit Seneca, necesse est, ut te ipsum, aut pecuniam vilem habeas. SEX. EP. XV.

Pecunia oportet imperare, non servire. Pecunia si uti scias, ancilla est, si nescias, domina. IDEM, in *Prov.*

Hortulanus quidam, cum prius omnem pecuniam in egenos distribuisset, postea autem deductus a diabolo congregare et parcere coepisset, subito putrefacto pede omnem pecuniam in medicos erogare debuit. Unde, cum rogasset a Domino misericordiam, stetit Angelus noctu coram ipso, et dixit: Ubi sunt nummi tui? Ubi spes tua? Et cum peteret veniam, Angelus tangens pedem sanavit. Vide fusiis l. c. *Vita PP.* l. V, libel. VI, n. 21.

Cum Sigismundo Imperatori quondam ex Hungaria quadraginta millia aureorum allata essent, ea de causa dormire non potuisset, mane is fortissimos militie duces ad se evocavit et his verbis allocutus est: Ecce crudelissimos hostes, ac tortores acerrimos, a quibus nulla mihi data requies, nullus oculus sopor. Ite proin, et eos ex gazis educate, et inter vos aqua sorte dividite. Illis deinde cum gaudio absentibus, ipse quoque gaudens dixit: Recessit a me tortor, qui me flagellavit; securius modo quiescam. SOLIUS l. IV in *Alphonso*.

Recte ergo S. Cyprianus dixit: Inter divitias trepidum sollicitudo discruciat, nec intelligit miser, preciosa sibi esse supplicia. S. CYPRIAN. ep. II ad *Donat.*

Bernardus, Pipini frater, Caroli Magni nepos, conjurationis reus, impetravit, ne sibi, quemadmodum reliquis ejusdem factionis, oculi stylo ferreo eruerentur, sed aurea pelvi solis radiis opposita, in eandem confinenter fixam oculorum aciem intendens, ad fulgorem auri excœcatus est. PONTANUS, in *Bellar.* p. II, c. XXVII.

Iidem quoad internum oculum avaris contingit. Hinc S. Ambrosius ait: Cæca est avaritia, non videt, quæ divinitatis sunt, sed cogitat, quæ cupiditatis. S. AMBROSII l. LIX.

Mydas, Rex Apolloniæ, petiit ex magna

avaritia, ut, quidquid tangeret, aurum fieret. Id vero cum obtinisset, munus in ultionem conversum est, ut cibus et potus in auri naturam obrigesceret. Qua fabula pulchre avarorum stultitia et miseria significatur. OVID. lib. II *Metam.*

Recte Petrarca: Virtutum nutrix optima est paupertas, opulentia vitiiorum. Multos pavidos et imbelles, omnes tumidos ac superbos, nullum penitus virum fortem fecere divitiis. Qui thesaurum congregat, sibi, curas et invidiam, hostibus stimulos, furibus sollicitudinem addidit. PETRARCA. l. I, *Dial.* 300.

Quidam pater, cum filio multas pecunias relinqueret, iste autem omnes in arcula servaret, nec ad utiles usus impenderet, abeunte quondam Romam filio, extractos saccos pecuniam spoliavit, et iisdem magnificam domum instruxit, omniaque ad summum splendorem comparavit, saccosque arena iterum repletos antiquo loco reposuit. Quos cum filius rodens apertos arena plenos reperisset, et ideo apud patrem de furto questus fuisset, respondit pater: Quid refert, o fili, apud te; areneane, an pecunia pleni sint sacci, cum neutro modo utaris? ingeniose scilicet tenacitatem filii taxans. IB. lib. II.

AXIOMATA.

Lapis Lydius auri index, aurum hominum. CULLO LACED.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. JUVENAL. sat. XIV.

Avaro tam deest quod habet, quam quod non habet.

Et genus, et formam regina pecunia donat. Seu, ut alii, pecunie obediunt omnia. S. HIERON. ep. CIII.

Nulla ditari ratione potestis, avari, Vos faciunt inopes, quas cumulatis, opes. Male parta, male dilabuntur. FLOR. p. IV, f. 381.

AUCTORES.

Bernardus Rosignolius l. II de *Discipl.* c. XVI.

Cassiarius l. VII de *Instit. renovat.* Ludovicius Granatensis in *Duce peccatorum* l. II, c. v, f. 619.

Jacobus Marchantius in *Horto Pastorum et Tubæ Sacerdotali* tract. II.

Josephus Langius v. Avaritia, in *Polyanthæa*.

Jacobus Alvarez to. II, l. I, p. II, c. VII et VIII.

Joannes Baseus in *Panario* v. Avaritia.

Petrus Canisius p. III de *Vit. capital.* § 4.

Thomas Stapletonus in *Promptuario text.* in *Domin.* 2, post *Pent.* et text. III in *Dom.* 12, et text. v, in *Dom.* 19. Item text. VIII in *Dom.* Quinq.

Henricus Hengelgrav. in p. II *Calli Empry.* in *Festo S. Matth.*

Matthias Faber conc. 1 in *Domin.* 8 post *Pent.* et conc. IV, in *Dom.* 16.

Josephus Mansi in *Bibl. Moral.* tr. VIII.

BACCHANALIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Sunt tempus jejuniæ Quadragesimale antecedens, quo homines genio suo liberalius solent indulgere. Quorum originem Matthias Faber Ægyptiis adscribit, et ab his Orpheo magistro ad Græcos, inde ad Romanos, et tandem ex Italia trans Alpes in Germaniam translata, totum denique orbem pervasisse ait. Celebrabantur autem apud Romanos noctu a nudis feminis ac viris, nisi quod circa caput et femoralia pampinis et uvurum racemis cingebantur. Sicque tumultuario invicem commixti cœtu, in sublimi sallantes, varique gesticulatione caput et brachia moventes, carmen inconditum Baccho cantabant, nec prius a saltatione cessabant, quam defatigati, et toto corpore vacillantes, aut in proximum sibi socium respiciantur, aut in pavimentum velut fanatici et amentes proruerent. FAB. conc. IV in *Quinq.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Sedit populus manducare et bibere, surrexerunt ludere. EXOD. XXXII, 6. Usquequo facies peccatorum sumitis? PS. LXXXI, 2.

In medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis. ECCLES. IX, 20.

FIGA. — Videte, Fratres, quomodo caute

TOMUS I.

ambuletis, non quasi insipientes, sed ut sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. EPH. V, 15.

Sicut enim dicitur mala esse domus, quæ malos habitatores habet; ita dicuntur dies mali, in quibus mala fiunt a malis hominibus, ait recte S. Remigius.

Albiciamus ergo opera tenebrarum, et indamur arma lucis, sicut in die honeste ambulomus, non in commessionibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudicitis, non in contentione et æmulatione, sed induimini Dominum Jesum Christum. ROM. XIII, 12.

Tempus fletu, tempus ridendi; tempus plangendi et tempus saltandi. ECCLES. III.

Risum reputavi errorem, et gaudio dixi: Quid frustra deciperis? ECCLES. V.

Nolite jugum ducere cum infidelibus. Quæ conventio Christi ad Belial, aut quæ pars fidelis cum infideli? Qui autem consensus templo cum idolo? II COR. VI.

Ibunt in adinventibus suis. PSAL. LXXX.

Obsecro vos, Fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam Deo placentem, rationale obsequium vestrum, et nolite conformari huic sæculo. ROM. C. XII.

DAMNUM. — Ecce ascendimus Jerosolymam et consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas de Filio hominis: tradetur enim gentibus, et illudetur, et flagellabitur, et conspuetur. LUC. XVIIII.

Omnes, qui ad spectaculum processerant, trucidavit: II MACC. C. V.

Descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quoniam modicum tempus habet. APOC. XI.

Adhuc carnes eorum erant in dentibus eorum, nec defecerat hujusmodi cibus; et ecce furor Domini concitatus est in populum, et percussit eum plaga magna nimis. NUM. XI.

Cum immundus spiritus exierit ab homine, perambulabit per loca iniqua (id est, voluptatibus carentia) quærens requiem et non inveniens, dicit: Revertar in domum meam, unde exivi. Et cum venerit, invenit eam scopis mundatam et ornatam. Tunc vadit, et assumit septem alios spiritus nequiores se, et ingressi habitant ibi. Et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. LUC. II, 24.

Et nunc revelabo virtutiam ejus in oculis amatorum ejus, et vir non eruet eam de

16

lieni non male comparavit; ut enim crescente liene membra tabescunt; sic crescente fisco (vel cujusvis avari divitiis) debilitantur facultates. SEXTUS AURELIUS in *Vita Juliana*.

Augustus Imperator suos officiales spongias vocabat, quas, cum impleta essent opibus, ipse exprimeret. FAB. conc. 1, in *Dom.* 3 post *Pent.*

DAMNUM. — Si pecuniam habes, inquit Seneca, necesse est, ut te ipsum, aut pecuniam vilem habeas. SEX. EP. XV.

Pecunia oportet imperare, non servire. Pecunia si uti scias, ancilla est, si nescias, domina. IDEM, in *Prov.*

Hortulanus quidam, cum prius omnem pecuniam in egenos distribuisset, postea autem seductus a diabolo congregare et parcere coepisset, subito putrefacto pede omnem pecuniam in medicos erogare debuit. Unde, cum rogasset a Domino misericordiam, stetit Angelus noctu coram ipso, et dixit: Ubi sunt nummi tui? Ubi spes tua? Et cum peteret veniam, Angelus tangens pedem sanavit. Vide fusiis l. c. *Vita PP.* l. V, libel. VI, n. 21.

Cum Sigismundo Imperatori quondam ex Hungaria quadraginta millia aureorum allata essent, ea de causa dormire non potuisset, mane is fortissimos militie duces ad se evocavit et his verbis allocutus est: Ecce crudelissimos hostes, ac tortores acerrimos, a quibus nulla mihi data requies, nullus oculus sopor. Ite proin, et eos ex gazis educate, et inter vos aqua sorte dividite. Illis deinde cum gaudio absentibus, ipse quoque gaudens dixit: Recessit a me tortor, qui me flagellavit; securus modo quiescam. SOLI-
NUS I. IV in *Alphonso*.

Recte ergo S. Cyprianus dixit: Inter divitias trepidum sollicitudo discruciat, nec intelligit miser, sollicitudo sibi esse supplicia. S. CYPRIAN. ep. II ad *Donat.*

Bernardus, Pipini frater, Caroli Magni nepos, conjurationis reus, impetravit, ne sibi, quemadmodum reliquis ejusdem factionis, oculi stylo ferreo eruerentur, sed aurea pelvi solis radiis opposita, in eandem confineret fixam oculorum aciem intendens, ad fulgorem auri excæcatus est. PONTANUS, in *Bellar.* p. II, c. XXVII.

Iidem quoad internum oculum avaris contingit. Hinc S. Ambrosius ait: Cæca est avaritia, non videt, quæ divinitatis sunt, sed cogitat, quæ cupiditatis. S. AMBROSII. I. LIX.

Mydas, Rex Apolloniæ, petiit ex magna

avaritia, ut, quidquid tangeret, aurum fieret. Id vero cum obtinisset, munus in ultionem conversum est, ut cibus et potus in auri naturam obrigesceret. Quia fabula pulchre avarorum stultitia et miseria significatur. OVID. lib. II *Metam.*

Recte Petrarca: Virtutum nutrix optima est paupertas, opulentia vitiiorum. Multos pavidos et imbelles, omnes tumidos ac superbos, nullum penitus virum fortem fecere divitiis. Qui thesaurum congregat, sibi, curas et invidiam, hostibus stimulos, furibus sollicitudinem addidit. PETRARCA. I. I, *Dial.* 300.

Quidam pater, cum filio multas pecunias relinqueret, iste autem omnes in arcula servaret, nec ad utiles usus impenderet, abeunte quondam Romam filio, extractos saccos pecuniam spoliavit, et iisdem magnificam domum instruxit, omniaque ad summum splendorem comparavit, saccosque arena iterum repletos antiquo loco reposuit. Quos cum filius rodens apertos arena plenos reperisset, et ideo apud patrem de furto questus fuisset, respondit pater: Quid refert, o fili, apud te; areneane, an pecunia pleni sint sacci, cum neutro modo utaris? ingeniose scilicet tenacitatem filii taxans. IB. lib. II.

AXIOMATA.

Lapis Lydius auri index, aurum hominum. CULLO LACED.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. JUVENAL. sat. XIV.

Avaro tam deest quod habet, quam quod non habet.

Et genus, et formam regina pecunia donat. Seu, ut alii, pecunie obediunt omnia. S. HIERON. ep. CIII.

Nulla ditari ratione potestis, avari, Vos faciunt inopes, quas cumulatis, opes. Male parta, male dilabuntur. FLOR. p. IV, f. 381.

AUCTORES.

Bernardus Rosignolius l. II de *Discipl.* c. XVI.

Cassiarius l. VII de *Instit. renovat.* Ludovicius Granatensis in *Duce peccatorum* l. II, c. v, f. 619.

Jacobus Marchantius in *Horto Pastorum* et *Tubo Sacerdotali* tract. II.

Josephus Langius v. Avaritia, in *Polyanthæa*.

Jacobus Alvarez to. II, l. I, p. II, c. VII et VIII.

Joannes Baseus in *Panario* v. Avaritia.

Petrus Canisius p. III de *Vit. capital.* § 4.

Thomas Stapletonus in *Promptuario text.* in *Domin.* 2, post *Pent.* et text. III in *Dom.* 12, et text. v, in *Dom.* 19. Item text. VIII in *Dom.* Quinq.

Henricus Hengelgrav. in p. II *Calli Empry.* in *Festo S. Matth.*

Matthias Faber conc. 1 in *Domin.* 8 post *Pent.* et conc. IV, in *Dom.* 16.

Josephus Mansi in *Bibl. Moral.* tr. VIII.

BACCHANALIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Sunt tempus jejuniæ Quadragesimale antecedens, quo homines genio suo liberalius solent indulgere. Quorum originem Matthias Faber Ægyptiis adscribit, et ab his Orpheo magistro ad Græcos, inde ad Romanos, et tandem ex Italia trans Alpes in Germaniam translata, totum denique orbem pervasisse ait. Celebrabantur autem apud Romanos noctu a nudis feminis ac viris, nisi quod circa caput et femoralia pampinis et uvurum racemis cingebantur. Sicque tumultuario invicem commixti cæta, in sublimè sallantes, varique gesticulatione caput et brachia moventes, carmen inconditum Baccho cantabant, nec prius a saltatione cessabant, quam defatigati, et toto corpore vacillantes, aut in proximum sibi socium respiciantur, aut in pavimentum velut fanatici et amentes proruerent. FAB. conc. IV in *Quinq.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Sedit populus manducare et bibere, surrexerunt ludere. EXOD. XXXII, 6. Usquequo facies peccatorum sumitis? PS. LXXXI, 2.

In medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis. ECCLES. IX, 20.

FIGA. — Videte, Fratres, quomodo caute

TOMUS I.

ambuletis, non quasi insipientes, sed ut sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. EPH. V, 15.

Sicut enim dicitur mala esse domus, quæ malos habitatores habet; ita dicuntur dies mali, in quibus mala fiunt a malis hominibus, ait recte S. Remigius.

Albiciamus ergo opera tenebrarum, et indamur arma lucis, sicut in die honeste ambulomus, non in commessionibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudicitis, non in contentione et æmulatione, sed induimini Dominum Jesum Christum. ROM. XIII, 12.

Tempus fletu, tempus ridendi; tempus plangendi et tempus saltandi. ECCLES. III.

Risum reputavi errorem, et gaudio dixi: Quid frustra deciperis? ECCLES. V.

Nolite jugum ducere cum infidelibus. Quæ conventio Christi ad Belial, aut quæ pars fidelis cum infideli? Qui autem consensus templo cum idolo? II COR. VI.

Ibunt in adinventibus suis. PSAL. LXXX.

Obsecro vos, Fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam Deo placentem, rationale obsequium vestrum, et nolite conformari huic sæculo. ROM. C. XII.

DAMNUM. — Ecce ascendimus Jerosolymam et consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas de Filio hominis: tradetur enim gentibus, et illudetur, et flagellabitur, et conspuetur. LUC. XVIIII.

Omnes, qui ad spectaculum processerant, trucidavit. II MACC. C. V.

Descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quoniam modicum tempus habet. APOC. XI.

Adhuc carnes eorum erant in dentibus eorum, nec defecerat hujusmodi cibus; et ecce furor Domini concitatus est in populum, et percussit eum plaga magna nimis. NUM. XI.

Cum immundus spiritus exierit ab homine, perambulabit per loca iniqua (id est, voluptatibus carentia) quærens requiem et non inveniens, dicit: Revertar in domum meam, unde exivi. Et cum venerit, invenit eam scopis mundatam et ornatam. Tunc vadit, et assumit septem alios spiritus nequiores se, et ingressi habitant ibi. Et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. LUC. II, 24.

Et nunc revelabo virtutiam ejus in oculis amatorum ejus, et vir non eruet eam de

16

manu mea. Et cessare faciam omne gaudium ejus, solemnitatem ejus. *OSÆ II, 10.*

Absorpti sunt a vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt judicium, omnes enim mense replete sunt vomitu sordibusque, ita ut non esset ultra locus. *ISAËL XXVIII, 7.*

Adulte carum in dentibus eorum, nec defecerat hujuscemodi eibus, et ecce futur Domini concidens in populum percussit eum plaga magna nimis. *NUM. X, 33.*

Violabant me propter pugillum hordei et panis fragmentum, ut interficerent animas, que non moriantur. *EZECH. XIII, 19.*

Iretivit eum (Bacchus) multis sermonibus, et blanditis laborum protraxit illum. Statim eum sequitur quasi bos ductus ad victimam, et quasi agnus lascivians, et ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transigat sagitta jecur ejus. *PROV. VII, 21.*

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

FIGA. — Si medicipharmaea dare volentes jubent interea temperanter agere, ne minus pharmaca operentur; multo magis jejunium suscipituros tenuitate victus mentem expurgare, et leviorum reddere oportet. *S. CHRYS. hom. 1 in Gen.*

Athleta ante certamen exercetur, jejunator ad jejunandum temperantia preparatur, ne velut ulciscens veniat dies jejunii. *S. BASIL. hom. 3 de Laud. jejun.*

Non est per temulentiam aditus ad jejunium, nec ad justitiam iter per fraudem, nec ad sobrietatem per lasciviam, nec per malitiam ad virtutem. *Crapula et ebrietas ad lasciviam inducunt, ad jejunium frugalitas. Ibid.*

Quis cras pudicam uxorem legitime duciturus, hodie scorta et concubinas inducat in aedes? Aut que uxor legitima tale pateret connubium? *Idem, h. u. de jejun.*

Nullus servus hero suo reconciliari cupiens, hostem illius patronum adhibet. Ebrietas inimica est Deo. Itaque si cupis per confessionem reverti ad Deum, fuge temulentiam, ne magis etiam abs te Deum alienes. *Ibid.*

Heu, quid facis, o homo? Nemo uxorem castam in matrimonio ducturus, pellices ac meretricias preassumit, secumque habitare facit; nam mulier honesta ferre non poterit, ut scorta una secum habitent. Noli igitur et tu, cum inedia corpus tuum mace-

rare vis, ebrietatem prius introducere, ebrietatem, inquam, que nihil aliud est, quam publicum scortum, quam bacchans et furens mulier, ad omne genus turpitudinis prompta ac parata. *S. BASIL. Orat. v de jejun.*

Quis est adeo doloris expertus, ut non doleat, cum in ea, que ad diabolum pertinet, plus studii conferri cernat? Atqui nulla spes venie nobis, vel excusationis reliqua esset, si vel aequale studium conferretur, cum autem etiam longe superet, quis nobis defensionis locus relinquitur? Quotidie nos invitant spectacula, nec ullus pigritans, nullus est qui canctetur, nullus est qui negotiorum occupationes obtendat, sed tanquam expediti, et omni cura soluti occurrunt omnes, non castitatem senex reveretur, non ardorem naturæ ac libidinis juvenis suspectum habet. *S. CHRYS. t. V, serm. XLVIII.*

DAMNUM. — Est tempus hoc tempus descendendi de peccato in peccatum, et perducens ad infernum, et ideo dicitur: « Tenent tympanum, et citharam, et ducunt in bonis dies suos, et in puncta ad infernum descendunt. » *S. VINC. FERRELL. s. III, in Quinq.*

Spectacula etiam juxta nostram professionem opera sunt diaboli. Quomodo, o Christiane, spectacula post Baptismum sequeris, qui opus diaboli esse confiteris? Renuntiasti semel diabolo, semel et spectaculis ejus; ac proinde necesse est, prudens et sciens, dum ad spectaculum remeas, ad diabolum te redire agnoscas. *SALVIAN. lib. VI, de Provid.*

Vide retia inextricabilia, que demon inimicus noster hoc tempore nobis tendit; vide fossas peccatorum, in quas tot homines cæco quidem modo precipites agit, vide innumerabilem animarum prædam, quam hoc tempore sibi surripit. Quid plura? vide, inquam, quantum hodie Salamas triumphet, quomodo in hoc populo tuo regnet, et tyrannizet; idque non solum quoad plebeios toto anno vite vanitati deditos, verum etiam persepe quoad illos, qui alio anni tempore bonam habent animam sive custodiam, et a mundo sapientes esse existimantur. *S. CAROL. BOR. Act. Mediol. p. 1151.*

Ubi citharæ et chori, ac plausus manuum, ibi virorum tenebræ et mulierum perditio, Angelorum tristitia, et diaboli festum. *S. EPH. tom. I, de abst. a lud.*

EXEMPLA SACRA ET CATHOLICA.

FIGA. — Romanorum Senatus sacra aut

sacrilegia potius ad extremum per totam Italiam abolevit, ita ut ne nomen quidem Bacchanalium audire amplius voluerit. *S. AUG. l. VII, de Civ.*

Regina Gallia, uxor Ludovici XIII, post gravem morbum superatum, quindecim aurorum millia, quas in larvarum tripudium destinaverat, voto, quod in extremis fecerat, exolvendo, in piam causam impendit, restituta vite pretium. *MANCINUS, de Pass. l. IX, p. 668.*

S. Gertrudis, quia viderat Christum tri-duo Bacchanaliorum ad similitudinem languentis supra pectus suum recumbere, per lotum illud tempus nihil aliud investigavit, quam ut orationibus, silentio, et cæteris afflictionibus pro emundatione mundanorum hominum insudaret. Quod obsequium quam gratum illi fuerit, ostendit illi per aliam visionem, quando eidem in throno gloriæ sedens, cum S. Joanne Evangelista scribente apparuit, et, cum ipsa, quid S. Joannes scriberet, quæsiisset, respondit, omnia opera et obsequia per hoc tempus bacchanalium ab hominibus sibi impensa eum scribere, ut ipse quidem (Christus) eis mensuram bonam post mortem reddat, postea vero cum hac charta etiam ad Patrem æternum eos ducat, et mensuram coagitatam et superfluentem gratiæ ac gloriæ ipsis impetret. *L. II in fin. XIV et XVI.*

S. Maria Magdalena de Pazzi sæpe noctu se proripiebat et lecto, et ibat ad SS. Sacramentum, ibique prostrata in terra amare deflebat Dei offensas, et petebat salutem animarum, præsertim bacchanaliorum tempore, quo Deus magis offenditur, quo et angebat penitentias et preces pro peccatoribus, aliasque moniales ad hoc excitabat. *Vita p. IV, c. XXIV.*

S. Catharina Senensis toto hoc durante bacchanaliorum tempore, pro majori parte noctis in profunda oratione sequestra erat; dato autem signo, quo alie sorores ad Mutinum decantandum accerserantur, ipsa licentiam sibi a Deo dari postulabat, ut per modicum quietem membra corporis nonnihil restaurare posset, hoc enim commodiori tempore fieri non posse credebat, quam illo tempore, et hora, quo multi diversorum ordinum religiosi, et religiose Deum psallendo in cordibus suis laudabant. *MASSI, disc. XIII, n. 4.*

In Chronicis S. Francisci de quodam Patre F. Michaelis de Barea magnæ sanctitatis

viro legitur, quod tantam peccatorum, que hæc diebus libero committuntur, habuerit displicentiam, ut ad locum, ubi mulieres ad tripudia, et choreas instituendas congregatæ erant, accedens, unquamquam illarum seorsim his verbis fuerit obstatus: Quod si mihi, o benedicta filia, promiseris, quod ex puro amore Dei illum per hæc tripudia, et alia hujus temporis peccata offendere nolis; vicissim sancte tibi polliceor, quod te toto hoc anno Deo per orationes specialissimæ recommendabo; hisque promissis, plurimas illarum a vanitatibus illis frequenter abstraxit. Accidit quoque, quod hæc diebus locum quemdam, qui *caligorum* dicitur, ubi vario profani usus exercebantur, accedens, in medio iudentium tanta cum fervore indictorum ludorum detestationem predicaverit, ut multos presentium non solum pro illo anno, sed et pro aliis sequentibus a similibus usibus sæcularibus deterruerit. *CHRON. V, FRANC. p. III, l. VI, c. XXV.*

In vita S. Ludovici virginis legitur, quod dum hæc pientissima virgo, instar Jobi ulceribus pleni et afflicti, variis morbis excrucietur, audito ingenti quodam discolorum hominum strepitu in plateis hoc bacchanaliorum tempore excitato, postquam de causa illius sibi adstantes domesticos interrogasset, eidem responsum fuerit, hos clamores a nonnullis consuetis recreationibus operam dantibus excitari; quod ipsa audiens zelo reparandi honoris celestis sponsi sui, qui illis profanis diebus concubabatur, mota, eundem sponsum suum enixe rogavit, ut pro diluendis profanorum istorum hominum offensis afflictum corpusculum suum novo quodam et vehementi morbi genere dignaretur exercere; et ecce subito gravissima quadam infirmitate correpta fuit, que acerrimos ei accessit dolores, qui per totum Quadragesimam usque ad Pascha Resurrectionis sine ulla intermissione continuantur. *Vit. S. Ludov.*

S. Gertrudis, quia Sabbato bacchanaliorum tota in Deum absorpta, ab omni se applicatione exteriori sequestrabat, ideo Deus illam summa cum benignitate in sinum suum recepit; ubi tanta celestium consolationum abundantia fruebatur, ut sibi plane videretur, quod simul cum Domino suo de omnibus cœli terræque Regnis libere disponere posset. Ad hæc celestis ejus sponsus dixit ei: O dilecta mea, tu hodie facta es protectrix mea, ita enim tibi persuasum et decre-

tum esse scio; quod si sana esses, libenter pro me laboratura esses, ut securus efficerer ab iis injuriis, quibus hoc tempore specialissime offendor, ac proinde cum hodie passim ab omnibus repellar, ad te veni, ut meam in te quietem habeam. *Vit. l. IV, c. xv.*

Eidem virgini Christus Redemptor noster in Dominica Quinquagesima eodem modo et forma apparuisse legitur, in qua flagellatus et inter duos lictores circumductus fuit, quorum unus spinis caput ejus cingere, et dolorosissime pungerè videbatur. Cumque S. virgo funestum hoc et lacrymabile spectaculum memoria sua circumterens, ad amarum fletum incitata, stagnantibus præ lacrymis oculis eum sciscitata fuisset, an aliquis hunc ejus dolorem mitigandi modus excogitari posset, Christus celestis sponzus ejus ei respondit: Quod si quis amarum passionem meam devoto et amoris pleno corde ad mentem serio revocaverit, sequè exinde in corde suo compungi sentiens, pro peccatoribus Deum præcatus fuerit, in utique suavissimum afflicto cordi meo emplastrum conficiet, quo mediante dolor hic meus mitigari, et lenior ac tolerabilior fieri possit. *Ibid.*

DAMNUM. — Annales Ecclesiastici de Episcopo quodam referunt, quod is, quia Joannis nomine insignitus erat, in festo S. Joannis Evangelistæ, multas feminas nobiles ad tripudiandum invitare consueverit, cumque ipse in medio hilarum diu choreas velut choragus duxisset, repente cadens miserabili morte expiravit, mortuus non ut Episcopus, non ut Sacerdos, sed veluti histrio; mortuus non in atrio, sed in theatro; non in loco sacro, sed profano; non in Ecclesia, sed chorea. *Annales Eccl. Anno 1352, n. 31.*

Cum Baechi (qui, Num. 25. Beelphegor nominatur) festum celebrarent, et cum filiabus Moab fornicarentur Israelite, præcepit Deus Moysi, ut tolleret cunctos principes populi, et contra solem in patibulis suspenderet, et prætera unusquisque occideret proximos suos, qui Beelphegor initiati sunt. Num. xxv.

Cum populus Israeliticus sodisset manducare et bibere, et surrexisset ludere mandatum est Moysi, ut occidat unusquisque fratrem, et proximum, et amicum suum, sique viginti tria millia hominum occisa sunt. *Exod. xxxii.*

Dum Carolus VI, Rex Gallie, in nuptiis nobilissimæ cujusdam, leonis vestem et larvam

cum aliis quinque assumpsisset, saltibusque jucunde, spectante tota aula, vacaret, Ludovicus Aurelianensis Regis frater studio clarioris videndi, eorruptam faciem admovens, et regem, et socios ita accendit, ut quatuor misere statim perirent, unus in cellam properans, et aqua vinoque se immergens servaretur; Rex ipse uxoris Biturigis caudata veste involutus difficulter ab interitu vindicaretur. *Fab. con. IV, in Quinq.*

In Germania, anno 1370, cum Comes aliquot Hobenloenses Eberhardum consanguineum suum in arce Waldenberga visitasset, et, ut bacchanaliorum tempus invitabat, fautorum personis et vestibus assumptis spectaculum jucundum matronis facere voluissent, ex aleis, quibus hospites ad lusum incitabant, una in terram cecidit, quam dum puer personatus attollere conatur, funalis incautus adhibiti flammam concepit, cui, dum Eberhardus succurrere parat, etiam ipse, ac paulo post et socii juvare volentes flamma corripuntur. Concurrit ergo ad labrum vicinum, quod Comes in hunc eventum aqua impleri jusserat, at illud jam exaruerat. Alius, qui vas plenum aqua attulerat, in ipso limine offendens cecidit, aquamque effudit; alterius aquam ferentis cadus fatiscens, auxilii desperatione calamitatem auxit. Sic ergo intra tres horas tres comites misere exustulati perierunt. *Ibid.*

Quidam, ut tempore bacchanalium liberius insaniret, pictorem, qui faciem ei personatam pingeret, vocari jussit. Sed pictor aquis tantum coloratis eum illicebat potius, quam pingebat. Unde is personatum se putans, cum plurimas inoptias peregisset, omnium ludibrio se exposuit, et magno tandem cum dolore fraudem pictoris agnovit. *Ib. conc. III.*

EXEMPLA DOMESTICA.

Poliverius Manareus, dum Laureti degens intelligeret, tempore bacchanaliorum comœdiam publicam et infamem apparari, et frustra aliis mediis impedire conatus esset, orationem quadraginta horarum in Saello Lauretano magnifice ad hunc finem adornato instituit, sique omnes homines a comœdia abstraxit, atque ad celebritatem sacræ ædis attraxit. *BARRY. In devot. ante Cin. c. vi.*

Gandie, pridie cinerum, sex e nostris, veritice ac pedibus nudi, longo fune a cervi-

ebus pendente, duo etiam flagellis terga eruantante, cæteri cum cruce et calvaria in manibus, concionalundi celeberrimas urbis vias obivere. *Imago 1. sec. l. III, c. ix.*

Anno 1553, Bononia, feria quinta pinguiore, sodales prope quingenti, facie horridi, quinque partium aciem instruxere: præbant in primo agmine centum sub crucis vexillo, trabali cruce onusti. Secunda centuria mortis Calvarias portabat. Tertia sub extremi iudicii signis processit. Quarta sub inferni labaro flammis facilibus ardens et minax. Quintam Beatorum celestis Archistrategus ducebat. Quo spectaculo mire spectatores commoverunt, et ad poenitentiam ac compunctionem incitarunt. *Lit. ann. Venet. 1553.*

Anno 1640, sodales Parthenii primarie congregationis assumptæ Virginis, ut feriis antecineribus populum a profana licentia ad pietatem et devotionem advocarent, novem florum millia in extemporaneam tridui solemnitatem expenderunt. Nam mollem centum viginti palmis altam, octoginta latam pulcherrimis stautis, imaginibus, historicis emblematicis ad stuporem exornatam, et quatuor mille luminibus illustratam, ubi res divina solemnissime ab Archiepiscopo Rodiensi, presentibus septemdecim Cardinalibus, et omnibus prope Romane curiæ prælati, principumque oratoribus celebrata, magnoque populi concursu per totum triduum facta fuit. *Imago sec. lib. III.*

SIMILITUDINES.

FECA. — Sicut morigeri filii, dum patrem a fratribus vehementer irritatum advertunt, diligenter cavent, ne aliquid committant; quo patrem amplius offendant; ita homines Christiani, dum tempore bacchanaliorum vident Patrem celestem gravissimis peccatis ad justissimam iram concitatum, seculo ab ulterioribus offensis abstinere, et potius pro se et fratribus placare piis obsequiis et precibus student.

Sicut a quolibet magis acceptatur beneficium exhibitum in adversitate, quam in prosperitate; sic et ego (dicebat Christus ad S. Gertrudem) magis accepto fidelitatem illam que mihi hoc tempore (bacchanaliorum) exhibetur, quo mundus plus peccando me infestat. *l. IV, c. xvi.*

Sicut mulier videns filios suos cum ecci-

soribus patris sui fœdera pepigisse, ludere, convivari etc. subueniam viri sui sanguine conspersum profert, ut ea ostensa filios a consortio homicidarum abstinere; ita Ecclesia hoc tempore bacchanaliorum passionem Christi in Evangelio proponit, ut per ejus considerationem a peccatis absterreat homines. *STAPL. lex. I. Quinquag.*

Sicut merito reprehendimus eos homines, qui equos conductitios, quando finis itineris appropinquat, tam improbe agitant et vexant, ut ad longum tempus inutiliter existant; ita non minus carpendi sunt, qui ita per bacchanalia gulae et ebrietatis peccata se onerant ac gravant, ut postea ad quadragesimale jejuniæ ac poenitentiam inhabiles existant. *Ibidem.*

MOTIVA.

Quia bacchanalia sunt contra finem ab Ecclesia intentam; uti Josephus Mansi ostendit, sine discurrens: Inter ceteros, qui in hunc modum irrepserunt, errores, unus hic est, quod, quia paulo post in deursu Quadragesimæ, jejuniis, mortificationibus, poenitentia et solitudinis nobis vacandum est; ideo hoc tempus quadragesimale jejuniæ immediate præcedens, recreationibus, ludis, spectaculis, choreis, comensationibus, aliisque similibus dissolutionibus, et vanitatibus jure merito transcendendum esse censetur. Hoc autem falsum est, quia in Dominica Septuagesimæ, in qua mundani bacchanalibus celebrandis se accingere solent, Sancta Mater Ecclesia longe contrarium nos docet, dum ita canit: « Circumdederunt me gemitus mortis etc. » Unde venerab. Ivo Carnotensis, in sermone de Septuagesima, ita scribit: Sub typo universi temporis commendati sunt nobis specialiter hi septuaginta dies, quibus recitatione lectionum et cantiorum, casum humani generis recolimus, ut mortalitatis nostræ dolores attendentes quotidie doceamus. Unde in introitu hodiernæ Missæ, Sancta Ecclesia per lapsum primi parentis mortem sibi illatam esse deplorat. *MANSI, tr. IX, disc. 1, n. 3.*

Quia stulto est eorumdem bacchanaliorum celebratio, si peccatis sit conjuncta. Quid enim, inquit idem auctor, de sapientia quodam viro dicebat, qui se lavare et mundare volens, prius manus et faciem, ac totum corpus atramento totaliter defœderat, utique

ratiōnis et iudicii deliquim pati assereres. Et revera ita est; et ideo bacchanalia nos recto ratiōnis usi destituunt, adeoque hoc tempore vere stultorum infinitus est numerus. Idem, disc. III, n. 4.

Quia diabolus incedit incedit sunt; uti S. Chrysostomus indicavit, dicens: Non est hoc eorum, qui ad æternum Regnum vocati sunt, quique sunt in eclesiis illa civitate conscripti, non est spiritualia arma gestantium, quod certo proprium est diabolo militantium; ille enim est ille, qui etiam in artem jocos ludosque digessit, ut per hęc ad se traheret milites Christi, virtutesque eorum nervos redderet molliores; propterea in urbibus etiam theatra construxit, et illos risum ac turpium voluptatum incedentes paravit, ut per illorum læcem universas prorsus urbes communi peste corrumpere. S. CHRYS. hom. VI in *Matth.*

MEDIA.

AD ILLA ELIMINANDA. — *Exempla bona abstinentium;* ita S. Carolus Borromeus sensit, dum dixit: Quod exempla bonorum magnum in se efficaciam habeant, ut eos, qui totaliter depravati non sunt, ad ea imitantur invitent; ac proinde eo ipso, quo exercitia spiritualia hæc diebus tractantur a bonis, hoc saltem obtenturi sint, ut non omnino mali ad eadem sectanda facile se induci permittant. *Vt. S. CHRYS. l. VII, c. VII.*

Predicatio ferrens, qua abusus bacchanaliorum perstringatur; uti iterum idem Sanctus insinuat dicens: Verbum Dei fecundum semper fuit et fructuosum, ac proinde nequam convenit, ut hæc diebus, quibus mundus pravus suis exemplis predicando, homines ad mala sectanda hortatur et invitatur, ego a predicando verbo Dei desistam. Tandem ait: Eo tempore, quo multe anime ad interitum properare, divinasque iracundie flagella a populo provocari conspiciuntur, bonus et sollicitus Episcopus ad placandum Deum, eumque ad compassionem erga peccatores promovendum, ad orationem et poenitentiam una cum bonis confugere arcte obligatur. Hinc S. Chrysostomus tam serio dhortatur: Si que sunt viscera pietatis in nobis, si qua est in nobis contemptio humanitatis, si qua nos habet fraternalis salutis affectio, abstrahamus eos, qui sic ad perditionem currunt, rapiuntur ad mortem,

trahuntur ad tartara, festini sunt in gehennam. S. CHRYS. ser. CIV.

Oratio seria, uti S. Augustinus monuit, dicens: Deprecanda est misericordia Dei, ut donec intellectum ad ista damanda, et effectum ad fugienda, et misericordiam ad digno-scenda. S. AUG. in *Psalm. l.*

Passionis Dominice consideratio; quemadmodum S. Ambrosius monuit, inquit: Non corporalibus vinculis, ut Ulysses, ad arborem alligandus est animus, sed ad crucis signum spiritualibus nexibus vincendus, ne lasciviarum moveatur illecebris cursumque naturæ detorqueat in periculum voluptatis. S. AMB. VII, XI.

Quod ipsum etiam Origenes confirmans dixit: Certum est, quia ubi mors Christi animo circumfertur, non potest regnare peccatum; est enim tanta vis crucis Christi, ut si illa ante oculos ponatur, nulla concupiscentia, nulla libido, nullus furor, sed continuo ad ejus presentiam totus ille peccati et carnis fugatur exercitus. ORIG. in *c. VI. ad Rom.*

Celestium gaudiorum consideratio; uti puella illa experta est, que choreis semper valde addicta fuerat, adeo ut illas frequentissime adire desideraret, si id ei a parentibus concessum fuisset; tandem hæc suam in choreis propensionem confessario manifestavit, qui illam interrogavit: Quid si chorearum voluptas per integrum annum quotidie continuanda promitteretur, cum ea tamen conditione, ut unica tantum die ab illis adeundis abstinendo se mortificaret, numquid hæc acceptaret conditionem? Cui cum illa, omnino se hanc conditionem libenter admissuram esse respondisset, subjuxit confessarius: Scito igitur, quod, si te hæc tripudiis, que in theatris instituntur, voluntarie ex mortificatione uno tantum die privaveris, perpetuis Paradisi choreis semper et in æternum interesse et assistere poteris. Ad quod illa subintulit: Quod si ita res se habet, et asseris, libentissime tripudiis terrenis in perpetuum renuntiabo. Ac proinde confessarius, ut illam choreas ac tripudia contemnere doceret, hortatus est, ut verba illa Jeremie frequenter meditatione intra se ruminaret: « Ornaberis tympanis tuis, et egredieris in choro ludentium. » Item ut illa Davidis verba penes se ponderaret, dicens: « Præveniant principes conjuncti psallentibus, in medio juvenularum tympanistrarum; » necnon verba illa ex hymno Virginum:

« Quocumque pergis, virgines sequuntur, atque laudibus post te canentes cursitant, hymnosque dulces personant. » Quæ dum hæc Paradisi cantus melodicis, choreas et gaudia seria meditatione aliquandiu in mente sua revolvisset, suam in brevi tempore animam prorsus immaculatam in cœlum moriens transmisit. SYLVIA *Hist. l. VII, c. I, n. V.*

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta, quomodo excusationibus bacchanalis inordinate celebrationum occurrere debeat; quod videlicet illis, qui per Ecclesie permissionem dissolutiones bacchanales exercebant se tuebant, et defendunt, idem respondere possumus, quod S. Augustinus contra Faustum his verbis scribit: Aliud est, quod sustinemus; aliud, quod precipere jubemur; aliud, quod compellimur; emendare precipimur, et donec emendemus, tolerare compellimur. S. AUG. *contro Faustum l. II, c. II.*

Nosse debet, quid de spectaculis et comædiis bulicis sentiendum sit; nempe quod nihil magis damnosum moribus sit, quam in spectaculis desiderare; tunc enim facilis per voluptatem vitia subrepunt, ut Seneca recte notavit. SENECA ep. VII.

Et consentiens Petrarca: Multum, inquit, mali auribus invehitur, sed multo magis oculis, illis quasi fenestris bipotentibus in animam mors irumpit, nil potentius in memoriam descendit, quam quod visum subit, facile auditum prætervolat, conspecturam imagines rerum hærent etiam invititis, nec se tamen nisi volentibus ingerunt, perarare et perocyns obitura. PETRARCA, *c. XXX de Remed.*

Hinc Clemens Alexandrinus: Prohibeantur, inquit, spectacula, quæ nequitia, verbisque obscenis et vanis, temere profusis plena sunt. Quod enim turpe factum non ostenditur in theatris? Quod autem verbum impudens non proferunt, qui risum movent, scurræ et histriones? Qui autem ex vitio, quod in se est, delectationem aliquam perciperunt, evidentes domi imagines impingunt. S. CLEM. l. IV. *Par. c. XI.*

Nosse debet, quid de loris sentiendum sit; de quibus sensum suum S. Carolus Borromeus sequentibus verbis expressit: Proscriptæ sunt in perpetuum omnes larvæ,

per quas homines figuram, quam Deus illis indidit, non solum transformare, sed debere student; imo per quas aliqui in turpi illa stultitia eo usque progrediuntur, ut antiqua, in bestias se transformandi, metamorphoses æmulari videantur; sint etiam præter omnem animi respectum maledictæ et execranda larvæ, utpote antiquæ ruine nostræ, quam demon serpentis larva conlectus nobis procuravit, nobis refricantes memoriam. Abominabiles larvæ, sub quibus hominibus verba inhonesta eloqui, et in gesta et acta impudicitia plena prorumpere, fas esse videtur; sclerata larvæ impugnatrices honestatis et pudicitia, gravitatis inimicæ, omnisque custodie, quam Christiani hominis anima intus forisq; habere debet, extrema ruina. S. CAR. p. VII. *Act. Mediol. VII.*

Nosse debet, quid de choreis iudicandum sit; idem videlicet, quod S. Ambrosius et S. Franciscus Salesius iudicantur, quorum prior sic diserrit: Illi intuta voracundia, illecebra suspecta est, ubi comes deliciarum est extrema saltatio. Nemo, ut dixit quidam secularium Docteur, saltat sobrius, nisi qui insulari; quod si juxta sapientiam sæcularem saltationis auctor est aut temulentia, au dementia, quid divinarum Scripturarum cautum pucamus exemplis, cum Joannes prænuntius Christi saltatricis optione jugulatus, exemplo sit, plus nocuisse saltationis illecebram, quam sacrilegi fororis amertiam? S. AXEN. l. III de *Virg.*

Posterior sic loquens est: Choroas et tripudia natura sua ex se indifferentia sunt; sed hoc exercitium communitur usurpatum, valde in partem mali propendit, et proinde periculum plenum est. Quia vero nocte, et in tenebris ac caligine pierumque instituntur, hinc multa opera tenebrosa et villosa facile se insinuant in rem, que ex se ipsa mali admodum susceptibilis est. Ilorum causa vigilatur in multam noctem, unde fit, ut matutinum crastini diei tempus postea deperat, et Deo quis otio pictatis exercitiis vacare non possit. Verbo ut dicam, semper stultitia est, diem cum nocte, lucem cum tenebris, et opera sancta cum ineptis commutare. Omnes, ad invidiam quodammodo et certatim, secum vanitatem ad tripudia ferunt: ipsa autem vanitas tam evidens est, ad pravos effectus, et periculosos et illaudabiles amores colligendos disposito, ut hæc omnia facile sit et tripudiis oriri. Hoc tibi, Philothea, de cho-

reis dico, quod de fungis medicorum filii. Nam ut hi fungos optimos nihil valere aiunt, sic ego dico, optima tripudia non admodum esse bona; si tamen fungis tibi vescendum sit, vide, ut bene præparentur, et condiantur; si aliqua ex causa, a qua te non facile queas excusare, tripudia te adire oporteat, vide ut tripudia tua bene sint condita, et præparata. At quomodo, petes, illa condiam? Modestia, dignitate, et bona intentione. Comede parum, et raro, aiunt medici loquentes de fungis, nam quantumcumque bene cocti sunt, copia eorum venenum et virulenta est. Parum et raro tripudia, Philothea, aliter enim si feceris, periculo te expones, ut oisilem affectum applices. Fungi, teste Plinio, cum spongiosi et porosi sint, omnem, que sibi proxima est, infectionem et virulentiam facile attrahunt, ut si serpentibus vicini sint, illorum venenum ex vicinitate recipiant. Tripudia, choreæ, et id genus tenebrosa et nocturna conventionalia, plerumque vitia et peccata aliquo in loco dominantia (puta iurgis, invidiis, irrisiones, et carnales vanosque amores) ad se attrahunt. Et sicuti hæc exercitia, corporis illa exerecentium poros aperiant, ita etiam animi illorum; unde, si virulentus et pestilens aliquis serpens, verbum aliquid lasciviam, aliquam ineptiam, et sermonem impudicum auribus tunc afflet; vel basiliscus quispiam impudicos intuitus, et amerosos oculorum nutus conficiat, facili negotio animi occupantur, et intoxicantur. Unde merito Petrarcha dixit choream esse Veneris prælidium, libidinum stimulum, laxamentum licentiæ, ubi libera manus, liberi oculi, libera voces. S. FRANC. SALESII in *Introduc.* p. III. c. XXIII.

Pro quorum confirmatione proderit referre, quod in vita Joan. Baptiste Vitelli de Fulgino refertur, quod scilicet, dum civitas Fulginiensis pro bacchanalibus solemniter celebrandis magnos sumptuososque apparatus faceret, ipse ad illa impedienda ferventem instituerit orationem, ad quam una cum ipso faciendam aliam quamdam animam valde sanctam invitaverat, quæ, dum oraret, in spiritu elevata vidit in principio choreæ per anulum saltantia septem demoniorum capita, que tam viris, quam mulieribus, dictis tripudiis operam dantibus, omnigenas suggerebant malas cogitationes, que illos vel maxime a Deo elongare, et vitii tenacius irretire poterant. Hi quoque

dæmones in medio ipsorum spiritus rixarum et homicidiorum immiserant. At vero, quia inter hæc omnia tanto ferventius orationi insistebat, vidit, quod in eodem momento, quo choreæ imhoabantur, Angelus quidam de coelo descenderet, qui stricto gladio, quem in manibus gerebat, dæmones in fugam agebat, simulque tibicinum instrumenta minutim confringebat; unde corruente theatro omnia in confusionem conversa fuerunt. Ex quo facto, dæmonem chorearum et tripudiorum originem, auctorem et promotorem esse, clare satis colligitur. VII. l. II, c. IX.

CONCEPTUS PREDICABILES.

Ex occasione thematis: « Domine, ut videam. » LUC. XVIII. v. 14.

Potest ostendi fraus demonis, qua hoc tempore decipere solet; eum in finem narrari potest historia, supra indicata, de pictore, qui personam affingere vultu iustus, non nisi aqua colorata falsas lineas duxit. Huic ergo pictori similis diabolus dicitur, qui et ipse falsas lineas ducit, id est, falsa axiomata et principia hoc tempore dicitur, qualia sunt. 1. Nemo non agnoscat. 2. Hoc tempore omnia licent. 3. In Quadragesima velut tempore penitentis omnia peccata facile expiari possunt. Quorum proin dogmatum falsitas paulo fusius ostendatur.

Ex occasione thematis: « Ecce ascendimus Ierosolymam et consummabuntur omnia, que scripta sunt per Prophetas de Filio hominis, Ibidem. »

Potest ostendi, quomodo Passio Christi hoc tempore renovetur. Et I. quidem, quomodo agonia renovetur, offerendo illi calicem amarum, per immoderatas computationes. 2. Quomodo iterum flagelletur per denudationes corporum et vitia luxurie. 3. Quomodo coronetur per assumptionem larvarum hominibus illudendo. 4. Quomodo crux gravis ei per peccatorum hoc tempore commissorum onus imponatur. 5. Quomodo omnino crucifigatur contrahendo consuetudinem in istis peccatis, et emendationem sibi ac penitentiam quasi impossibilem efficiendo. Introducatur proin Christus illis S. Bernardi verbis auditores alloquens: Nonne satis propter te vulneratus sum? Numquid pro iniquitate tua afflictus sum? Cur addis afflictionem afflicto? Magis aggravant me vulnera peccati tui, quam vul-

nera corporis mei. S. BRAN. in quod. serm. Pro qua materia videi potest Henricus Engelgrav. in *Calo Emphyreo.*

Ex occasione thematis: « Stultorum infinitus est numerus. » ECCLES. I. 15.

Potest dicere concionator infinitum quidem esse numerum stultorum larvarum per plateas discurrantium, sed multo majorem esse numerum occultorum stultorum, qui, cum videantur sapientes, revera tamen stultissimi sint, quorum proin aliquos breviter se producturum, larvasque detracturum, ut vel pudore obruti deinceps a tali stultitia abstineant. Fingatur ergo sapientem quemdam audivisse de quodam loco et urbe, quod stultis abundet, proinde illuc iter suscepisse, ut sapientia sua illos corrigere et erudire posset. I. autem obvium habuisse nuntium vehementer festinantem, sed, cum quaesitus fuisset, quo tenderet? respondentem, se non quaesivisse, quo ire debeat? redditurum itaque et quaesiturum. Per hunc nuntium dicat significari eos Christianos, qui magnum ætatis spatium in hoc mundo confecerunt, nec tamen unquam indagarunt, cur creati sint? cur in hoc mundum missi? Ostendatur proin, quomodo hanc stultitiam corrigere debeant, id quod in posterioribus quoque stultis observandum. 2. Obvium habuisse adolescentem generoso et petulantem equo insidentem, et sarcinam gravem propriis humeris portantem, qui quaesitus, cur non equi tergo sarcinam imponat? respondit, timere se, ne equus nimium prægravetur. Significat eos, qui, ne corpus, velut equum animæ castigare, aut appetitas delicias negare illi cogantur, animæ sarcinam peccati imponere non verentur, non considerantes, quod hoc onus nihilominus et corpus premat, et omnino in infernum depressurum sit. 3. Obvius habuisse juvenes per avia et devia in curru vectos, et cum curru perpetuo eversos; quos, cum accedens advertisset, cæcum aurigam habere, et causam hujus cæci electi quaesisset, responderunt, se ideo eum elegisse, ut liberius per avia et devia vehi possent (quod ipsos summe delectaret) etsi vero hoc modo sæpe cum curru caderent, et vulnera gravia acciperent, habere tamen se bonos chirurgos, qui curarent. Significant eos, qui memoriam presentis Dei deponunt, ut liberius viam mandatorum declinent; vulnera peccati veronem curant, eo quod confessarios sufficientes habeant. 4. Obvium habuisse

gigantem, tenui filo a formosa et tenella muliercula ad carnificem tractum, qui quaesitus, cur non abrumperet filium, et se a periculo mortis liberaret? respondit: Non possum. Significat eos, qui a voluptate ad interitum trahuntur, et ad eamdem repellendam excitati respondent, se filium consuetudinis rumpere non posse. 5. Urbem ipsam ingressum, vidisse muros destructos, cujus destructionis causam cum quaesisset, responsum est, id factum jussu magistratus, eo quod difficile nimis esset muros conservare. Magistratum autem hunc constare centum senatoribus, et hanc consuetudinem habere, ut, quod ultimus et maxime juvenis senator faciendum diceret, hoc ratum, licet omnes reliqui contradicerent, habeatur. Significat, qui mandata Dei gravia nimis estimantes, violanda destruunt, eo quod amor proprius, nequiquam Deo, Sanctis, ratione contrarium suadentibus, sese suaserit. 6. Ulterius progressum vidisse duos cum oblonga trabe domum ingredi volentes; sed quia nullus alteri præcessionis honorem concedere volebat, ab eadem exclusos. Significat eos, qui ex ambitione primatum ubique affectantes, malunt coelo excludi, quam alteri cedere. 7. Ingressum hospitium vidisse famulos et ancillas splendidissime vestitos et pastos, hospitem ipsum cum uxore laceris vestibus indutos, et vix mucido pane refectos. Significat eos, qui omnem curam in ornandam et recreandum corpus impendant, nulla animæ ratione habita. 8. Cum hospite cellam ingressum vidisse cellarium in terra jacentem, et aspicientem, quomodo vinum nobilissimum aperto epistomio in terram efflavit, et ridentem eos, qui ad elandendum epistomium hortabantur. Significat eos, qui tempus nobilissimum sine feneto perire sinunt, frustra admoniti, ut modico labore illud conservare student. 9. Urbe egressum vidisse imaginem fœdissimam, et membris sine omni proportione pictis constantem, ante ædes pictoris prostare; ubi, cum quaereret, qualis pictor ibi habitaret? responsum est esse hujus propositi, ut in pingendis imaginibus non artis suæ dictamina, sed vulgi iudicium sequatur; hinc ob diversitatem iudiciorum tam fœdas imagines prodire. Significat eos, qui hominibus placere cupientes, illorum potius iudicio, quam rationis dictamina, et Sanctorum, Christique exemplis actiones suas conformare student. 10. Macellum prætergressum vidisse lanio-

nem cuncto sibi digito abscedentem, causamque quesitum respondisse, accepisse se ex casu fortuito modicum vulnus in digito, ideoque ut iustiorum habeat causam chirurgum vocandi, voluisse omnino digito abscedere. Significat eos, qui commisso uno peccato, plura admittunt, ut copiosorem habeant confessionis materiam, et eadem opera singula confiteantur. 11. Ulterius progressum vidisse duos sibi ultro pedes porrigentes et gladio abscedentes, et cum causam facti quaererentur, respondentes, pro nummi lucro ortum inter illos certamen esse, quis meliorem gladium haberet? et ideo in pedum abscessione probare eos voluisse. Significat eos, qui ut suas et militum suorum vires, animosque ostendant, bella suscipere, et plurima, utilissimamque membra a Republica abscedere non verentur. 12. Denique vidisse turham cum magno furore tela in aera recta sursum facientem, iterumque in sua capita non sine gravi lesione recipientem, eo quod de sole, qui astu fruges impediisset, vindicare se voluerint. Significat eos, qui ob infortunia exorta de Deo per blasphemias et maledicta, et murmuraciones ulcisci se volunt, faciuntque, ut omnia hæc tela iterum in capita eorum recidentia, duplicatam damnam infirant.

Nota ex his stultitias tres conciones fieri posse, ita ut in prima stulti, quos ante urbem; in secunda, quos intra urbem; in tertia, quos urbe egressus invenerit, expli-centur.

Ex occasione thematici: « Fuleite me floribus; stipate me malis, quia amore langueo. » CAST. II, 5.

Narrari potest, quod S. Gertrudis, ut supra dictum est, viderit Christum tempore bæcæcialiorum ad similitudinem languentis et infirmi super ipsius pectus recumbere; quo viso significare videtur voluisse, quod hoc tempore cupiat a dilectis suis amicus vel infirmus tractari. Et 1. quidem medicinam confessionis salutaris accipere. 2. Cibo gratissimo sui SS. Corporis relici. 3. Blandissimo alloquio orationis ferventis recreari. 4. In lectulo mollissimo contriti, et in omne Dei benedictum resignati animi collocari. Quæ omnia paulo fasius explicari possunt, simul ostendendo, quam grata Christo hæc obsequia sint futura.

Ex occasione thematici: « Domine, ut videam. » LUC. XXVIII, 41.

Dicit potest, recte hoc tempore Evangelium hoc de cæco curato legi, quia nihil magis nunc necessarium est, quam ut homines videant. 1. quidem vanitatem gaudiorum, quæ sectantur, et de quibus olim cum Salomone dicent: Vidi in omnibus vanitatem, et afflictionem animi, et nihil permanere sub sole. ECCLES. II, 22.

Ita vanitatem agnovit fructuose, qui, cum post diem totum interepulas aliaque gaudia tractatum, nocta nihil aliud sibi, quam oneratum corpus et animam relictam adverteret, respicit, et Religionem ingressus, meliora et veriora gaudia querere statuit. 2. *Stultitiam*, quæ tunc committitur, dum omni licentiae frenum permittitur, ut postea poenitentia agatur. Quis enim seipsum fodat, aut vulnerat propterea, ut occasionem habeat se lavandi, aut curari possit? 3. *Infelicitatem* ob damna secuta in opibus, fama, pace, virtutibus, meritis, gratia, et gloria, ut merito quidam dixerit, ejusmodi voluptates similes esse pomo a Fenella Regina preparato, quod qui tangebatur, a telis erumpentibus petebatur, et occidebatur.

ALII CONCEPTUS PREDICABILES.

FIGURA. — Memorabile factum est, quod a pluribus classicis et authenticis scriptoribus, nominatim vero a S. Bernardino de Senis refertur. Hic enim postquam quaesisset: Vis nosse hanc distinctionem filiorum Dei, et diaboli? Mox subdit: Audi exemplum. Vir quidam uxorem cum tribus filiis habebat, quos veros et legitimos filios suos esse hætenus semper existimabat, donec tandem aliquando conjux ejus adultera suam erga maritum fidem emovere volens, aperte diceret, quod ex tribus illis filiis, quos maritus suos esse hætenus crederat, duos ex habitu cum aliis viris commercio genuisset; cumque maritus eam instanter, uter ex tribus illis verus suus et naturalis filius esset, interrogasset, illa hanc ei notitiam dare pertinaciter renuit, et paulo post, absque eo, quod filium legitimum manifestaret, mortua fuit. Maritus vero paulo post etiam infirmatus testamentum condidit, in quo illum heredem suum futurum esse declaravit, qui ex tribus illis verus, legitimus et naturalis filius esse probaretur, absque specifica illius nominatione. Post mortem vero hujus, singuli hæreditatem tamquam veri filii adire

contententes ad iudicem concurrerunt, qui ad imitationem Regis Salomonis, ad discernendum, uter illorum verus filius esset, hoc medium excogitavit. Præcepit enim eorum patrem ad arborem alligari, et quod quilibet eorum fratrum sagitta impeteret patrem, ut noscere posset ex jactu, quis verus filius ejus esset; fuit forte memor iste prudentie Salomonis, III Reg. III, de meretricibus coram eo contententibus, tam mirabiliter ex vinculo amoris naturalis veritatem conjecturantis, et justissime judicantis. Primus illorum fratrum sagittam jacit rectissime, quantum sapuit, in cadaver patris defuncti. Secundus toto conamine nititur superare primum. Cum ad tertium pervenitur, concutiunt viscera ejus, titubare incipit animus ejus, et contremuit, negat natura filii vulnerare propriam carnem patris, horret facinus, patet vulnus, stupet spiritus, et demum ipsius nature veneno tractus, prælegit potius pro hereditate patris naturalem dilectionem, quam ejus substantiam temporalem, atque judicis. Date hereditatem, cui dare licet quia potius eligo eam amittere, quam manum licet mortuam vulnerare patrem. Nescitur rei veritas, palam fit per naturam, quod absconditum erat per culpam, manifestatur hic esse filius verus, et tota hæreditas ejus in manibus relaxatur. Enim vero quis nostrum est, qui non videat, Salvatorem nostrum hisce diebus vehementius, quam alias, lamentari posse de fidelibus suis dicendo: « Posuerunt me quasi signum ad sagittam. » Etenim corpus et sanguis Christi in trunco crucis publice expositus esse cernitur. Sancta quoque Mater Ecclesia eos, qui veri filii, et ad coelestem hæreditatem adeundam prædestinati sunt, explorare nititur. Quotquot igitur hisce diebus, gaudiis et recreationibus suis ex vero Dei amore se privant, hi veri fideles sunt. E contra vero: « Ecce peccatores paraverunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent, » quia qui hisce diebus appetitibus suis inordinatis omnem libertatem indulgent, qui peccatorum suorum jacula sine ullo filiali respectu, aut reverentia, in pectus Christi figunt, hi infallibile in se signum edant, e quo agnosci possit, quod filii sint adulteri et spurii. Non sic anima illa electa fecit, de qua dicitur: « Arcum conteret, et confringet arma. » Hi igitur oculi veri declarabuntur heredes. S. BERN. Tom. I, 4. ser. XII, a. 2, c. IV.

Si pietor aliquis virum doloribus plenum

delineare volens, caput illius exprimeret, spinis et tribulis undequaque cinctum, ejus capilli livido sanguine rigentes, oculi profundati, vultus pallidus, et sputis defodatus ac lividus esset, collum vero eboris instar candidum, ac cætera totius corporis membra veste pretiosissima auro et gemmis distincta, amicti depingeret, ipsum vero citharam intra manus illius depictam plectro tangentem, et hilari voce cantantem exprimeret, numquid pictoris illius stoliditati et imprudentie indignareris? Numquid illum pictorem anentem et delirum esse diceres? Uti que sic de illo arbitrareris; sed audi, quid Apostolus de nobis Christianis dicat, imprimis de Christo asserit: « Ipse esse caput corporis Ecclesie. » Sed quamnam sunt huic capiti subordinata membra? Nos Christiani membra illius sumus: « An nescitis, quoniam corpora vestra membra sunt Christi? » Quamnam igitur est illa stoliditas nostra, quod, cum Sancta Mater Ecclesia, Christum caput nostrum nobis exhibeat sanguine et lacrymis manantem, cum clamore valido, et crudeliter flagellatum, spinis circumdatum, et felle potatum, nos solidi homines, aliud nihil, quam voluptates, convivias et gaudia requiramus et cogitemus? MAXI, disc. XVIII, n. 8.

Deus olim serpentem æneum, qui Christi Crucifixi figura fuit, in palo quodam erigi jussit, ut omnes, qui ex serpentibus moribus accensi et intoxicati erant, ex hujus veni serpentis aspectu sanarentur. Serpentes infernales hoc tempore vel maxime igniti, in nostram perniciem venenum suum certatim evomere contendunt, lasciviam nimium, gulam, profanitatem larvarum, et similes alias carnis hominis dissolutiones; quoniam vero remedio id obtinebitus, ut ab horum serpentum moribus venenum prorsus nullum contrahamus, aut contractum protinus in nobis curetur? S. Bernardus ait: Si tentationum sentis aculeos, exaltatum serpentem æneum intueri, et suge non tam vulnera, quam ubera crucifixi. S. BERN. ep. xxv.

De insigni Dei servo, Joanne Baptista de Fulgino, implacabili illo Bacchanaliorum hoste, refertur, quod, cum quidam et germanis fratribus suis his diebus mortuus fuisset, ipse se letum esse ostenderit, ex præcipue de causa, ut cadaver illius publica expositione, multis frenum illis diebus injiceret, quia a peccatis coerceretur; sperabat enim,

quod per hoc spectaculum, si non plures, saltem aliquem a peccato aliquo veniali deterreere possent. Sed quamam est proportio inter hominem aliquem naturali morte extinctum, et inter Filium Dei propter peccata nostra in crucis infami ligno suspensum? Fratres, exclamabat S. Augustinus, ut a peccato sanetur Christum Crucifixum intueamur. Mansi.

TRIPUDIUM.— Si miles aliquis crastino die cum valido quodam et exercitate inimico suo in duello conflitaturus, hodie eidem arma in manus consignaret, quibuscum adversus ipsum valide decertare posset, quid id ipsum videns de eo diceret? Omnibus nobis evidenter et clare satis constat, corpus nostrum intra paucos dies jejuniio esse mactandum, ut tanto magis efficiatur spiritui subjectum, cur igitur tanta cum industria efficiere satagimus, ut spiritui caro prevaleat? Dicitio illa, *Carnivale*, que Italiane idem, quod Bacchanalia significat, secundum suam etymologiam, idem significare videtur, quod, *Caro prevaleat*, quod nimirum non est, quia nos inimico nostro arma subministramus, adeoque directe operamur contra consilium Apostoli dicentis: « Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiis ejus, sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. » Porro convivia, ebrietates, voluptates, et alie Bacchanaliorum dissolutiones arma sunt, quibus caro et corpus nostrum adversus spiritum dimicabit. Mansi, dis. III, 7.

S. Augustinus bacchanaliorum gaudia vocare solitus est diaboli sacramenta, quia sicut Sacramenta a Christo instituta sunt ad sanctificandas animas, ita sacramenta diaboli contrarium operantur effectum, siquidem eo solum tendant, ut perdant animas, easque gratia et amicitia Dei privent, per voluptates ab ipso excogitatas, ut conscientias indissolubilibus peccatorum nodis illaqueare possit. Sacramenta, in quantum sacrificia, iram Dei placent; at vero demonis sacramenta, qualia sunt bacchanalia, eandem semper magis irritant. S. Aug. tr. IX, in Joan. c. II.

Sacramenta Christi S. Augustinus portas Paradisi appellat, sine quibus ad vitam, que vera est vita, non intratur. At vero hee demonis Sacramenta scopuli quidam sunt, procurantes nobis precipitium inferni, cuiusmodi sunt larvæ, comœdia, spectacula

profana, scurrilitates impudicæ, tripudia, choreæ, crapulæ, ebrietates, et quævis alie bacchanaliorum turpitudines. S. Aug. tr. CXX, in Joan.

Quæstio est moralis, quare in Dominica Quinquagesimæ Sancta Mater Ecclesia facit mentionem de Christi passione, cum dicat Sapiens: « Omnia tempus habent, tempus flendi etc. » Omne negotium ipsius opportunitatem habet; cum ergo hodie sit tempus lætitiæ et exultationis, quare fit mentio de Christi passione, que est flebilis et tristis? Respondetque hic vir sanctus sequentibus verbis: Respondeo, quod Sancta Mater Ecclesia a Spiritu Sancto gubernata et recta, sciens excessum et gulositatem filiorum suorum, quam faciunt his tribus diebus in comedendo et bibendo, ideo cogitavit ponere coram filiis Christi passionem, ut fideles restringantur a gulositate, considerantes quantum constitit peccatum gulæ primorum parentum, non gallinarum et perdicum, sed unius pomi fructus esu commissum, quod Filius Dei habuit suspendi in patibulo crucis. Et quidem, quod sanctus hic prædicat de gula dixit, nos quoque aliis dissolutionibus et turpitudinibus bacchanalibus applicare possumus. S. VINC. FERREZ, ser. I, in Dom. Quinquag.

DAMNUM.— Querunt nonnulli, cur inter tot arborum et plantarum genera fens potissimum ab illo Deo, qui præ cunctis aliis virtutibus de mansuetudine gloriatur, dicens: « Dicitis a me quia mitis sum, » maledictionem accepit, cur non potius pinus, vel ulmus, aut alia quedam arbor inutilis hoc maledictionis fulmine percussa fuit? Idque eo præcipue tempore, quod fructibus parientem erant, a natura destinatum erat, (non enim erat tempus fœcorum) solvit hanc difficultatem S. Bonaventura dicens: Per fici arborem potest intelligi homo deditus dulcedini mundaniæ, qui dicitur esse secus viam, id est, in via carnis, non in via spiritus. Per hanc vero viam homo bacchanaliorum tempore dici potest incedere, ac proinde mirum non est, si Dei super se provocat maledictionem. S. BONAV. ser. I in Dom. 7 post Pent.

Cum Archias, Thebarum tyrannus, die quodam in numero amicorum se recreantium, et dulciter conversantium agmine constitutus, lætus, festivus et hilaris assisteret, littera quedam ad eum delata est, in qua ipse secreto monebatur multos in ipsius necem conjuratos hostes eodem in loco ipsi machinari mortem. ac proinde necessum ei esse,

ut ab eorum insidiis se caute subduceret; cumque litterarum hejulus instanter, litteras ut aperiret, illarumque seriæm attente perlegeret, sollicitaret, is nihilominus earum lectionem usque et usque distulit; cumque ulterius litteras illas arduum illi significare negotium, ac proinde in mora lectionis magnum subesse periculum, moneretur; Tyrannus respondit: Seria in crastinum! Sed gravi muleta moram hanc luere coactus fuit. Siquidem mox, ut ab amicis digressus fuit, violenta hostium suorum manu protinus interemptus occubuit. Quot sunt, qui hisce diebus internas a Deo inspirationes accipiunt, a prædicatoribus enixe rogantur, monentur ex librorum lectione spiritualium, nec non ab optimis timoratorum hominum exemplis, ut hisce diebus a mundi universali vanitate se subducant, qui tamen, tempus adhuc sufficiens superesse, respondent, quo in imminente Quadragesimali tempore se ab iis subtrahere, et bona operari possint; nunc tempus esse, ut pro communi hominum aliorum more genialiter vivant, quos tamen Deus in Quadragesima justo suo iudicio a mortali quadam infirmitate corripit, vel occasione insolentiarum illius temporis inimicitie alicujus gravissimum subire periculum, vel per crapulam suam totaliter perdere valetudinem, taliaque experiri discrimina permittit, ob que tota vita sua suspirare, et gemere cogantur. Mansi, dis. IX, n. 4.

Sardonica herba hanc proprietatem habet, quod tales in illam degustante spasmos causet, ut moriens os suum eo modo aperiat, et expandat, ut omnibus ridere videatur; quot sunt hisce diebus, qui ex hac herba degustant, id est, certi peccati ejusdem, vel dissolutionis venenum absorberunt, qui tametsi modo rideant, et jucundi ac hilares existant, attamen intra breve tempus se muletandos ac puniendos esse pertimescunt, aut vero culpæ illius mortalis, que illos æterna mortis reos effecit, gravem interius puncturam, et remorsum sentiunt! Idem, disc. x, n. 7.

In Annalibus Ecclesiasticis refert Baronius, quod, dum Gentiles in urbe Neocæsariensi profano cuidam festo celebrando insisterent, ingens quedam hominum in conficiendis habitantium multitudo eo conflueret, adeo ut, dum unus alteri præ nimia populi confluentis densitate cadere vix posset, dæmonem, cujus solemnitates agebantur, supplices in-

terpellarint, ut largiorem illis, commodiorumque locum indulgeret, alta voce clamantes: Jupiter, fæ nobis locum! Quod cum S. Gregorio Thaumaturgo innotuisset, subito ad eos misit, qui illis futurum esse, nomine ejus prædicarent, quod post modicum tempus largiorem et capaciorem locum essent habituri, imo voto et desiderio ipsorum longe ampliorem. Unde eodem die pestilentialis quedam illis est immissa mortalitas, que cantus ipsorum in planetis subito convertit, tantas enim ex eadem lue morientium numerus fuit, ut vivi mortuis sepeliendis minime sufficerent, nam quotidie terribilis coram eis figura se spectandam præbuit, domus autem, ad quas propius accedebat figura ista, sine ullo remedio aut javamine subito exanimabantur ab incoletibus illas. Tandem vero ideo supplicium istud sibi a Deo immisum fuisse animadvertentes, quia dæmonem invocaverant, ad Thaumaturgum accurrerunt, qui flagellum istud orationum suarum efficacia protinus amovit, eoque ad Christianam Religionem integerrime perdidit. BARON. ann. 256, n. 2.

Surius, in vita S. Eligii, refert, quod, dum populo suo die quadam prædicans, eidem ut a salubris et tripudii, cunctisque aliis profanitatibus, a dæmone ad precipiendas in infernum animas adinventis, abstineret, persuadere conaretur, quidam ex eis Episcopum se ipsorum petulantia levitatis opponentem diutius sustinere non valentes, de inferenda ei necesse inter se deliberarunt. Quod cum sanctus hic Presul, Martyrii patienti cupidus, audisset, cum uno tantum Diacono et duobus Clericis ad eam se civitatis pariem, ubi hi morabantur, contulit, et medium furibundæ multitudinis pertransiens, in locum quemdam sublimiorem et elevatum ascendit, indeque contra choreas, et tripudia mira cum energia prædicans, vanitates, demonis instrumentum et inventiones, esse dixit; e contra vero furens plebeuula variis eum convitiis et injuriis afficiens, mortem ei, nisi desisteret, comminabatur, aperte protestando, quod his se consuetis recreationibus et ludis nequaquam paterentur privari. Quare sanctus hic vir ovium suarum emendationem et respicientiam vehementer desiderans, Deum enixe rogat, ut ad salvandas ipsorum animas dæmones ipsorum corpora obsidere et ingredi permitteret, et subito quinquaginta ex illis, qui contra eum conjuraverant, a dæmone fuerunt obsessi, qui

omnes furiose salire et saltare cœperunt, non obstante, quod alii flexis eorum S. Episcopo genibus in terram provoluti eum supplices rogarint, ut pro infelici illa hominum obsessorum multitudine suas apud Deum preces et orationes impetraret; quibus ipse respondit, admiranda potius et laudanda ab ipsis esse iusta Dei iudicia, qui in reos justis beneque promeritis suppliciis ad aliorum exemplum et correctionem animadverteret. Ad tempus illi traditi sunt demonibus, quos amant, sentiant magistros suos, quos colunt. Unde hi obsessi per annum integrum choreas et tripudia sua continuantur, in cuius fine, recurrente die, quo saltare cœperant, eosdem aque benedictæ aspersione absolvit, et a tripudiis abire iussit. Senius, 44 Decemb.

MISCELLANEA.

Mahometanus quidam, legatus ad Christianos missus, cum quesitum ex eo fuisset, quid apud eos notatum dignum vidisset? respondit, nihil sibi mirabilis visum, quam quod certo tempore per integrum triduum (bacchanalia intelligebat) omnes propemodum insanent, et quarto die, modica quantitate cineris capiti imposita ad se redirent. Busquec in sua relat.

Quod olim Seneca suis dixit, hoc Christianis non male accommodatur: His, inquit, maxime diebus animo imperandum est, ut tunc voluptatibus solus abstinere, cum in illas omnis turba proclivetur. Certissimum argumentum fortitudinis suæ capit, si ad blanda, et ad luxuriam trahentia nec it, nec abducitur. Hoc multo fortius est, ebrio ac vomitante populo sicum ac sobrium esse: eadem, sed non eodem modo facere. Licet enim sine luxuria agere festum diem. Seneca ep. xviii.

Nec minus huic tempori quadrant illa S. Chrysologi verba: Erras, homo, non sunt hæc ludicra, sed crimina. Quis de impietate ludit? De sacrilegio quis jœcat? Piaculum quis diem risum? Satis se decipit, qui sic sentit. Qui jœcari voluerit cum diabolo, non potest gaudere cum Christo. Nemo cum diabolo jœcat impunè. S. CHRYSOL. f. 155.

Olim, inquit Bellarminus, hoc festum simplex erat, quia homines simpliciter sine larvis ac choreis moderate et christiane lætabantur; post brevi evasit semiduplex, et sic tandem crevit, ut etiam duplex primæ clas-

sis evaserit, et cum octava celebraretur. BALSAM. c. xx. Dom.

Olim Polyphemo Ulysses titione ardente unum, quem in fronte habebat, oculum extinxit; nunc Bæcius Thyro suo rationis lumen hominibus admittit tempore bacchanaliorum. Virg. l. III. *Æneid.*

Sapienter Seneca: Magna pars sanitates est, inquit, hortatores insanie reliquisse. Hoc ut esse verum scias, aspice, quanto aliter unusquisque sibi, aliter populo vivat. Nemo oculis suis lautus est, ne paucorum quidem, et familiarium, sed apparatus vitiolorum suorum pro modo turbæ spectantis expandit. Itaque irriamentum est omnium, in quæ insanimus, admirator et conscius. Seneca ep. xciv.

S. Catharina Senensis, quia feriis his antecesseralibus se in conclave abdidit, apparuit ei Christus, cum Matre et Angelis, dixitque: Quia tu sprevisi vanitates mundi, amplexa crucem et penitentiam, quaerens summum et æternum bonum his diebus, dum mundani vneant gula et luxurie, ideo ego te desponsabo mihi. Annoque digito inserto, illam adoptavit in sponsam. Vit. 30 April.

AUCTORES.

Nicolaus Lancizius, Opusc. xi, c. xxi.
Matthias Faber, conc. vi, v et vi in Domin. Quinquag.

Henricus Engelgrav. in Parth. Dominica, et Fer. ii ac in Quinquag. Item p. 2. *Lucis Evang.* Domin. Quinquag.

Thomas Sapletonus, tex. i in Quinquag.

BAPTISMUS.

QUOD ESSENTIAM

DEFINITIO. — Est remedium, quo homines a peccato originali ac actuali liberantur, et felicitatis æternæ seu gloriæ hæredes efficiuntur. Quæ definitio omni Baptismo, ut examinantur patebit, convenit.

DIVISIO. — Dividitur in Baptismum « fluminis, fluminis et sanguinis. » Baptismus fluminis est novæ legis primum et maxime necessarium Sacramentum, in ablutione

corporis exteriori, et legitima verborum pronuntiatione, juxta Christi institutum, consistens: uti P. Petrus Canisius definit. Baptismus fluminis est votum, seu desiderium effluæ Baptismi fluminis suscipiendi, cum perfecta contritione conjunctum. De quo S. Ambrosius in oratione de obitu Valentini junioris sic loquitur: Audio vos dolere, quod non acceperit Baptismatis Sacramentum; atqui hoc etiam in votis habuit. An non ergo habuit gratiam, quam desideravit? Imo habuit, quia poposcit. Baptismus sanguinis est Martyrium, seu effusio sanguinis pro Christo suscepta; de quo S. Clemens sic loquitur: Qui Martyrio habitus est dignus, is lætiam in Domino percipiat, quod tantam coronam adeptus sit, et quod propter confessionem ex hac vita creat. Et si Catechumenus sit, accedat ad Deum lætus; cruciatu enim, quo propter Deum afficitur, erit ei verior Baptismus; quia is quidem experientia ipsa mortuus commoritur Christo, reliqui vero mystica representatione. S. CLEM. I. V. *Apost. Const.* c. vii.

Unde et S. Cyprianus: Numquid, ait, potest vis Baptismi major aut potior esse, quam confessio? Quam passio? Ut quis coram hominibus Christum confiteatur, et suo sanguine baptizetur? S. CYPR. ep. vii.

Cæremonia antecedentes Baptismum.

Prima est *Patrini, seu Susceptoris Assistentia*; qui ideo adhibetur, ut partim fidejussoris, partim pedagogi (unde S. Augustinus fidei Doctorem appellat), partim patris spiritualis munere fungatur. Unde S. Augustinus sic tales paternos alloquitur: Vos ante omnia, tam mulieres, quam viros, qui filios in baptismo suscepistis moneo, ut cognoscatis vos fidejussores apud Deum existisse pro illis, quos visi estis de sacro fonte suscipere, ideoque semper eos admonete, ut castitate custodiant, justitiam diligant, charitatem teneant. Ante omnia symbolum et orationem Dominicam vos ipsi tenete, et illis, quos suscepistis de sacro fonte, ostendite. S. AUG. in serm. post. Pasch.

Secunda est *Nominis impositio*; qua significatur, baptizatum Deo nomen dare, et catalogo militiæ ejus adscribi debere.

Tertia est *Invasio in faciem baptizandi*; tum ut significetur, Satanam cum contemptu ab illo ejeci; tum ut indicetur, quod per Baptismum Spiritus Sanctus, velut spiracu-

lum vitæ, illi insuffletur et novus homo regeneretur.

Quarta est *Formatio crucis in fronte et pectore*; ut non erubescat nomen Christi crucifixi, sed potius amet, et intrepide confiteatur.

Quinta est *Benedictio et impositio solis*; ut quemadmodum Origenes loquitur, baptizandus per salem typicum conditus, iniquitatis fœtore careat; vel ut promissionis suæ memoria se a corruptione peccati proservet; vel ut veram Sapientiam Divinam accipiens, discretione in omnibus utatur. ORIGEN. hom. vi, in *Ezech.*

Sexta est *Salvæ ad nares et aures oppositio*; ut vocem Dei audire, et bonum odorem pietatis æternæ gustare incipiat.

Cæremonia comitantes Baptismum.

Septima est *Renuntiatio Satanae*; de qua S. Ambrosius: Ingressus es regenerationis sacramentum, repeto, quid interrogatus sis, recognosce, quid responderis. Renuntiasti diabolo et operibus ejus, mundo, luxurie, et voluptatibus ejus; tenetur vox tua non in tumulo mortuorum, sed in libro viventium. Presentibus Angelis locutus es; non est fulgere, non negare. S. AMBR. lib. I, de *initiantis* c. ii.

Octava est *Unctio baptizandi*; de qua Ivo Carnotensis: Accipistis, inquit, et oleum sanctum in pectore, ut vigeret in corde vestro sapientia. Accipistis et in humero vestro, ut in exercitio bonorum operum indeficiens servetur patientia; neque aliquando noverit sinistra vestra, quod faciat dextra vestra. Quia vero in humeris vigor constat portandi oneris, hujus partis unctione Christi Athleta dedicati estis, ut sciatis, vos ad certamen esse vocatos. IVO CARNOT.

Nona est *Trina immersio vel perfusio*; cuius rationem reddens S. Gregorius ait: Nos autem, quod tertio mergimus, triduanæ sepulture Sacramenta significamus, et dum tertio infans ab aquis educitur, resurrectio triduanæ temporis exprimitur.

Cæremonia subsequentes Baptismum.

Decima est *Unctio verticis Christumæ peracta*; qua significatur, baptismum tunc vere esse Christianum, id est, Christum unctum, et unctionem invisibilem Spiritus Sancti, per

omnes furiose salire et saltare cœperunt, non obstante, quod alii flexis eorum S. Episcopo genibus in terram provoluti eum supplices rogarint, ut pro infelici illa hominum obsessorum multitudine suas apud Deum preces et orationes impetraret; quibus ipse respondit, admiranda potius et laudanda ab ipsis esse iusta Dei iudicia, qui in reos justis beneque promeritis suppliciis ad aliorum exemplum et correctionem animadverteret: Ad tempus illi traditi sunt demonibus, quos amant, sentiant magistros suos, quos colunt. Unde hi obsessi per annum integrum choreas et tripodias sua continuarunt, in cuius fine, recurrente die, quo saltare cœperant, eosdem aque benedictæ aspersione absolvit, et a tripodibus abire iussit. Senius, 44 Decemb.

MISCELLANEA.

Mahometanus quidam, legatus ad Christianos missus, cum quesitum ex eo fuisset, quid apud eos notatum dignum vidisset? respondit, nihil sibi mirabilis visum, quam quod certo tempore per integrum triduum (bacchanalia intelligebat) omnes propemodum insanent, et quarto die, modica quantitate cineris capiti imposita ad se redirent. Busquec in sua relat.

Quod olim Seneca suis dixit, hoc Christianis non male accommodatur: His, inquit, maxime diebus animo imperandum est, ut tunc voluptatibus solus abstinere, cum in illas omnis turba proclinet. Certissimum argumentum fortitudinis suæ capit, si ad blanda, et ad luxuriam trahentia nec it, nec abducitur. Hoc multo fortius est, ebrio ac vomitante populo sicum ac sobrium esse: eadem, sed non eodem modo facere. Licet enim sine luxuria agere festum diem. Seneca ep. xviii.

Nec minus huic tempori quadrant illa S. Chrysologi verba: Erras, homo, non sunt hæc ludicra, sed crimina. Quis de impietate ludit? De sacrilegio quis jœcat? Piaculum quis diem risum? Satis se decipit, qui sic sentit. Qui jœcari voluerit cum diabolo, non potest gaudere cum Christo. Nemo cum diabolo jœcat impunè. S. CHRYSOL. f. 155.

Olim, inquit Bellarminus, hoc festum simplex erat, quia homines simpliciter sine larvis ac choreis moderate et christiane lætabantur; post brevi evasit semiduplex, et sic tandem crevit, ut etiam duplex primæ clas-

sis evaserit, et cum octava celebraretur. BALSAM. c. xx. Dom.

Olim Polyphemo Ulysses titione ardente unum, quem in fronte habebat, oculum extinxit; nunc Bacchus thyro suo rationis lumen hominibus admittit tempore bacchanaliorum. Virg. l. III. *Æneid.*

Sapienter Seneca: Magna pars sanitates est, inquit, hortatores insanie reliquisse. Hoc ut esse verum scias, aspice, quanto aliter unusquisque sibi, aliter populo vivat. Nemo oculis suis lautus est, ne paucorum quidem, et familiarium, sed apparatus vitiolorum suorum pro modo turbæ spectantis expandit. Itaque irriamentum est omnium, in quæ insanimus, admirator et conscius. Seneca ep. xciv.

S. Catharina Senensis, quia feriis his antecesseralibus se in conclave abdidit, apparuit ei Christus, cum Matre et Angelis, dixitque: Quia tu sprevisi vanitates mundi, amplexa crucem et penitentiam, quaerens summum et æternum bonum his diebus, dum mundani vneant gula et luxurie, ideo ego te desponsabo mihi. Annaloque digito inserto, illam adoptavit in sponsam. Vit. 30 April.

AUCTORES.

Nicolaus Lancizius, Opusc. xi, c. xxi.
Matthias Faber, conc. vi, v et vi in Domin. Quinquag.

Henricus Engelgrav. in Parth. Dominica, et Fer. ii ac in Quinquag. Item p. 2. *Lucis Evang.* Domin. Quinquag.

Thomas Sapletonus, tex. i in Quinquag.

BAPTISMUS.

QUOD ESSENTIAM

DEFINITIO. — Est remedium, quo homines a peccato originali ac actuali liberantur, et felicitatis æternæ seu gloriæ hæredes efficiuntur. Quæ definitio omni Baptismo, ut examinantur patebit, convenit.

DIVISIO. — Dividitur in Baptismum « fluminis, fluminis et sanguinis. » Baptismus fluminis est novæ legis primum et maxime necessarium Sacramentum, in ablutione

corporis exteriori, et legitima verborum pronuntiatione, juxta Christi institutum, consistens: uti P. Petrus Canisius definiit. Baptismus fluminis est votum, seu desiderium effluxu Baptismi fluminis suscipiendi, cum perfecta contritione conjunctum. De quo S. Ambrosius in oratione de obitu Valentini junioris sic loquitur: Audio vos dolere, quod non acceperit Baptismatis Sacramentum; atqui hoc etiam in votis habuit. An non ergo habuit gratiam, quam desideravit? Imo habuit, quia poposcit. Baptismus sanguinis est Martyrium, seu effusio sanguinis pro Christo suscepta; de quo S. Clemens sic loquitur: Qui Martyrio habitus est dignus, is lætiam in Domino percipiat, quod tantam coronam adeptus sit, et quod propter confessionem ex hac vita creat. Et si Catechumenus sit, accedat ad Deum lætus; cruciatu enim, quo propter Deum afficitur, erit ei verior Baptismus; quia is quidem experientia ipsa mortuus commoritur Christo, reliqui vero mystica representatione. S. CLEM. l. V. *Apost. Const.* c. vii.

Unde et S. Cyprianus: Numquid, ait, potest vis Baptismi major aut potior esse, quam confessio? Quam passio? Ut quis coram hominibus Christum confiteatur, et suo sanguine baptizetur? S. CYP. ep. vii.

Cæremonia antecedentes Baptismum.

Prima est *Patrini, seu Susceptoris Assistentia*; qui ideo adhibetur, ut partim fidejussoris, partim pedagogi (unde S. Augustinus fidei Doctorem appellat), partim patris spiritualis munere fungatur. Unde S. Augustinus sic tales paternos alloquitur: Vos ante omnia, tam mulieres, quam viros, qui filios in baptismo suscepistis moneo, ut cognoscatis vos fidejussores apud Deum existisse pro illis, quos visi estis de sacro fonte suscipere, ideoque semper eos admonete, ut castitate custodiant, justitiam diligant, charitatem teneant. Ante omnia symbolum et orationem Dominicam vos ipsi tenete, et illis, quos suscepistis de sacro fonte, ostendite. S. AUG. in serm. post. Pasch.

Secunda est *Nominis impositio*; qua significatur, baptizatum Deo nomen dare, et catalogo militiæ ejus adscribi debere.

Tertia est *Invasio in faciem baptizandi*; tum ut significetur, Satanam cum contemptu ab illo ejeci; tum ut indicetur, quod per Baptismum Spiritus Sanctus, velut spiracu-

lum vitæ, illi insuffletur et novus homo regeneretur.

Quarta est *Formatio crucis in fronte et pectore*; ut non erubescat nomen Christi crucifixi, sed potius amet, et intrepide confiteatur.

Quinta est *Benedictio et impositio solis*; ut quemadmodum Origenes loquitur, baptizandus per salem typicum conditus, iniquitatis fœtore careat; vel ut promissionis suæ memoria se a corruptione peccati proservet; vel ut veram Sapientiam Divinam accipiens, discretione in omnibus utatur. ORIGEN. hom. vi, in *Ezech.*

Sexta est *Salvæ ad nares et aures oppositio*; ut vocem Dei audire, et bonum odorem pietatis æternæ gustare incipiat.

Cæremonia comitantes Baptismum.

Septima est *Renuntiatio Satanae*; de qua S. Ambrosius: Ingressus es regenerationis sacramentum, repeto, quid interrogatus sis, recognosce, quid responderis. Renuntiasti diabolo et operibus ejus, mundo, luxurie, et voluptatibus ejus; tenetur vox tua non in tumulo mortuorum, sed in libro viventium. Presentibus Angelis locutus es; non est fulgere, non negare. S. AMBR. lib. I, de *initiantis* c. ii.

Octava est *Unctio baptizandi*; de qua Ivo Carnotensis: Accipistis, inquit, et oleum sanctum in pectore, ut vigeret in corde vestro sapientia. Accipistis et in humero vestro, ut in exercitio bonorum operum indeficiens servetur patientia; neque aliquando noverit sinistra vestra, quod faciat dextra vestra. Quia vero in humeris vigor constat portandi oneris, hujus partis unctione Christi Athleta dedicati estis, ut sciatis, vos ad certamen esse vocatos. IVO CARNOT.

Nona est *Trina immersio vel perfusio*; cuius rationem reddens S. Gregorius ait: Nos autem, quod tertio mergimus, triduanæ sepulture Sacramenta significamus, et dum tertio infans ab aquis educitur, resurrectio triduanæ temporis exprimitur.

Cæremonia subsequentes Baptismum.

Decima est *Unctio verticis Christumæ peracta*; qua significatur, baptismum tunc vere esse Christianum, id est, Christum unctum, et unctionem invisibilem Spiritus Sancti, per

quam regalis Sacerdotii Christi particeps factus est, accepisse.

Undecima est, *Vestis alba oblatio*; tum ut lætitia interna significetur, tum ut meminerit baptizatus, se nunc esse candidatum regni cœlestis, tamque puram deinceps retinere animam debere, quam pura hæc vestis est, et quam parus ipse de fonte exiti. Hinc S. Ambrosius: Accipisti, inquit, vestimenta candida, ut essent iudicium, quod exterius involuera peccatorum, et indueris innocentia casta velamina. S. AMBR. I. supra *Catech.*

Duodecima est *Cerei ardentis in manu traditio*; ut doceatur baptizatus, se Fidem, Spem et Charitatem non corde dumtaxat, sed etiam opere proficari et exercere debere. Hinc S. Gregorius Nazianz. ait: Lampades, quas accendes, illius luminis gestationum figuram gerunt, cum qua splendide et virgines anime splendidis fidelis lampadibus Christo sponso obviam prodibimus.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — In illa die erit fons patens domui David, et habitatoribus Jerusalem, in ablutione peccatoris et menstruate. ZACH. XII, 1.

Et nunc ergo, docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. MATTH. ult. 19.

Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus, consepulti enim sumus cum illo per baptismum inmortem. ROM. VI, 34.

Unus Deus, una Fides, unum Baptisma, Deus pater omnium, EPH. IV, 4.

In die illa exibunt aquae vivæ de Jerusalem; medium earum ad mare orientale, et medium earum ad mare novissimum; in æstate et hyeme erunt. ZACH. XIV, 8.

Haurietis aquas de fontibus Salvatoris. ISAI. XII, 3.

Candidiores Nazareæ ejus nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, saphiro pulcherrimos. THESEN. IV, 7.

NECESSITAS. — Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu, non potest introire in regnum Dei. JOAN. III, 5.

Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur. MARC. XVI, 16.

UTILITAS. — Sanabuntur aquæ. Et omnis anima vivens, quæ serpit, quocumque venerit torrens, vivet. EZEC. XLVII, 9.

Effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, et ab universis idolis vestris mundabo vos. Et dabo vobis cor novum, et Spiritum novum ponam in medio vestri. IB. XXVI, 25.

Fons de domo Domini egredietur, et irrigabit torrentem spinarum. JOEL. III, 18.

Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum, et accipietis donum Spiritus Sancti. ACT. II, 38.

Non ex operibus justitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, et renovationis Spiritus Sancti. AN TR. III, 5.

DIGNITAS. — Videte, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut Filii Dei nominemur, et simul per baptismum, juxta illud S. Joannis: Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem Filios Dei fieri. I. JOAN. I, 11.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Baptismus est, per quem primitias Spiritus accipimus, et principium alterius vite, ut sit nobis regeneratio, et sigillum, et custodia, et illuminatio. S. DAMASC. IV, *Sent.*

Detrahe verbum ab aqua, quod erit nisi aqua? Accedit verbum ad elementum, fit Sacramentum. Unde ista tanta virtus aque, ut corpus tangat, et cor abluit, nisi faciente verbo? Non quia dicitur, sed quia creditur; nam et in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud est virtus manens. S. AUG. HOM. LXXX.

Verum Baptismus constat non tam ablutione corporis, quam fide cordis, sicut Apostolica doctrina tradidit dicens: Fide mundans corda eorum. Et alibi: Salvos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientia bona interrogatio in Deum. Idem, in lib. *Sent.*

Unum novimus Baptisma saluterum, quandoquidem una est pro mundo mors, et una ex mortuis resurrectio, quarum figura est Baptisma. S. BASIL. I. de *S. Spîr.* c. xv. Baptismi aqua per Spiritum efficitur est. AUGUST. *Confess.* c. cxiv.

Baptismus signaculum fidei. Idem, hom. x. Baptisma tale est, qualis est per cujus potentiam datur, non qualis ille per quem datur. Idem, in *Math.*

Baptismus non corporis est lavatio sed anime. Idem, in *Evang. Joan.*

Baptismus extra Ecclesiam esse potest, sed non prodesse. Idem, in *Epist. ad Hebr.* hom. xix.

NECESSITAS. — Si baptizata est caro Christi, quæ sine peccato erat, propter exemplum imitationis, quanto magis baptizanda est caro mortis, propter evitandum iudicium damnationis? Id. Ep. I.

Confugite ad aquas istas; solæ enim sunt, quæ possint vim futuri ignis extinguere. Ad quas, qui moratur accedere, constat, in eo adhuc infidelitatis idolum permanere, et ab ipso prohiberi ad aquas properare, quæ salutem conferunt. Sive enim justus, sive sit injustus, Baptismus ei per omnia necessarius est; justo quidem, ut adimpleatur in eo perfectio, et regeneretur Deo; injusto vero, ut peccatorum, quæ gessit, remissio concedatur. S. AUG. I. de *Bap.*

Baptismus est captivorum, et alieni æris remissio, peccati mors, anime regeneratio, amictus splendens, character indeprehensibilis, cœli iter, regni cœlestis conciliatio, adoptionis gratia. Idem, *ibid.*

UTILITAS. — Per aquam baptismi transitus est de terrenis ad cœlestia. Ideo Pascha transitus dicitur: hic transitus est de peccato ad vitam, de culpa ad gratiam, de inquinamento ad sanctificationem. Qui per hanc aquam transit, non moritur, sed exurgit. S. AMBR. I. de *Sacramen.*

Eccæ libertatis serenitate fruuntur, qui tenebantur paulo ante captivi; et cives Ecclesie sunt, qui fuerunt in peregrinationis errore; et in justitiæ sorte versantur, qui fuerunt in peccati confusione. Non enim sunt tantum liberi, sed et sancti; non tantum sancti, sed et justus; non solum justus, sed et filii; nec solum filii, sed et hæredes; nec tantum hæredes, sed et fratres Christi; nec tantum fratres Christi, sed et coheredes; non solum coheredes, sed et membra; non membra tantum, sed et templum; nec tantum templum, sed et organum Spiritus. Vides, quot sunt Baptismatis largitates? Sed multis videtur cœlestem gratiam tantum in peccatorum remissione consistere, nos autem honores computavimus decem. S. CHRYSOST. homil. ad *Neoph.*

In Baptismo Rex, Sacerdos et Propheta afficitur. S. AUG. in *Epist. ad Corinth.* hom. III.

Per Baptismum incipimus esse oves Christi. Idem, de *Peccat. merit. et remiss.*

DIGNITAS. — Agnosce, o Christiane, dignitatem tuam, et divinæ consors factus nature,

noli in veterem vilitatem degeneri conversatione redire. Memento ejus capitis, et ejus corporis sis membrum. Reminiscere, quia erutus de potestate tenebrarum, translatus es in Dei lumen et regnum.

EXEMPLA.

QUALITAS. — Christus, teste S. Ambrosio, baptizatus est, non mundari volens, sed mundare aquas, ut ablute per carnem Christi, quæ peccatum non cognovit, Baptismatis vim haberent. S. AMBR. I. II, in *Luc.* c. ult.

Cum Philippus Eunuchum catechizasset, simulque ad aquam in via pervenissent: Ecce, inquit Eunuchus, aqua; quis me prohibet baptizari? Et descendit uterque in aquam, et baptizavit Philippus Eunuchum. ACT. VIII, 36.

Cum Processus et Martinianus, milites custodientes S. Petrum in carcere Mamertino, viderent ejus cœlestem vitam et doctrinam, ad Christum conversi sunt. At cum aqua deesset, Petrus signo crucis in rupe expresso fontem eduxit, qui adhuc hodie post annos plus mille quingentos fluit. BARON. ad *ann. Dom.* 68.

Cœduala, Rex Britonum, Romam proficiscens, desiderabat baptizari, et post baptismum mundus ad cœlos ascendere, quod utrumque obtinuit; nam Sabbato Paschæ baptizatus mox languore corripitur, et paulo post carne solutus ad cœlum abiit. V. BEBA. I. VI, c. VII.

In Lusitania, apud Osem campum baptisterium, quod ante vacuum erat, tollis et tandiu aqua referunt inventum esse, quando baptizandi aderant; his deficientibus et ipsa disparuit. S. GREG. TUR. I. I, de *Glor. Mort.* c. XXIV et XXV.

Sed et in Lycia provincia in pago Cedebratis baptisterium erat, quod a seipso aqua implebatur in die Paschæ, et durabat usque ad diem Pentecostes, tunc vero evanescebat. SORBOX. in *Prat. Spîr.* c. XXV.

Anno Christi Domini 68, evenit, ut Sanctus Petrus Apostolus in carcerem Mamertinum mitteretur, uti asservatus est a militibus Processo et Martiniano, qui multas ab causis S. Petri moniti nomen Christo dederunt, cumque non esset eo in loco ad illos baptizandos aquæ copia, mirabiliter e saxo fons erupit, e cujus aqua baptismus est administratus. BARON. *Ann. Ecc.* tom. I, ad *Annum Dom.* 68.

Tempore Anastasii Imperatoris, et Symmachi Papæ, sub annum Christi Domini 506, Deuterius Arianorum Constantinopoli Episcopus, cum Barbatem quemdam sic dictum baptizaret, reprobata et corrupta Dominica traditione, ausus est inter baptizandum dicere: Baptizetur Barbas, in nomine Patris per Filium in Spiritu Sancto. Quo dicto aqua ex Colymbetra evanuit, Barbas vero arrepta fuga exiit, et miraculum hoc cunctis significavit. *BARBÆ. l. VI, anno 506, 14.*

UTILITAS. — Mellitus monachus in extremis constitutus, dixit, apparuisse sibi juvenem litteras deferentem, et dicentem: Aperi, et lege. Illis vero apertis vidisse omnes, qui ab Episcopo baptizati fuerant, aureis litteris scriptis. Quapropter certum tenuit omnes brevi morituros, quod et factum est. *S. GREG. l. IV Dist. c. XXVI.*

Cum S. Caecilia sponsam suam Valerianum ad Urbanum Pontificem mitteret baptizandum, et ipsa ei assistere non posset, Angelus sub juvenis fulgidissimi specie adstitit, qui ei libellum aureis litteris scriptum obtulit, in quo hæc verba legebantur: Unus Deus, una fides, unum baptisma. Quo viso adeo recreatus est Valerius, ut infraito animo martyrium sustineret. *S. CHRYS. 21 Nov.*

Cum Rex Tartarorum Cassianum desponsatam sibi Regis Armenie filiam morti adjudicasset, eo quod filio perquam deformi genito suspicionem adulteri creasset, Regina petit, filium baptizare liceret, quo facto tam venustus apparuit filius, ut Rex ipse tanto miraculo commotus fidem Catholicam susceperit. *D. ANTON. p. II Hist. tit. XX, c. IX, § 9.*

S. Maria de Ogniaço vidit a puero, qui exorcismo et aliis precibus ad Baptismum paraturus, fugientem demoneum, ac deinde cum primam sacris undis tinctus esset, Spiritum Sanctum visibili specie in pueri animam, in innumera beatarum mentium corona subingredientem. *Pedag. Christ. p. I. c. 1, § 1.*

Constantinus Imperator lepra infectus cum susu sacerdotum gentilium 3000 infantium adduct, eosque, ut illorum sanguine lavare se posset, occidi jussisset, sequenti nocte a SS. Petro et Paulo apparentibus, et collaudantibus, quod matrum precibus motus a cæde abstinisset, jussus est, S. Silvestrum in monte Soracte latitantem accersere; a quo instructus in fide baptizatus, et curatus est. *BARON. ann. 324.*

S. Catharina, antequam baptizata fuit, B. Virgo cum Filio apparuit, cui cum Catharinam illa commendaret, avertit ille faciem suam dicens, nimiam esse deformitatem. Intelligens ergo Catharina hoc ob defectum Baptismi dici, festinavit illum accipere, et paulo post ipse Christus iterum ei apprensus, annulo eandem sibi desponsavit. *RIBAD. 15 Nov.*

In Ciazzurana Insula gentili adolescenti octodecim annorum se crebro visendum offerbat canis ingens, horribilis, rufus, qui eum alloquebatur, et per montes in loca abditissima deducebat, detinens eum ibi biduo, vel triduo, atque impellens, ut se manibus sublati adoraret, aliaque scriptione indigna faceret. Videns itaque adolescens, se tantam molestias a capitali humani generis hoste perpeti, tantem periculum habuit ad Ecclesiam, doctrinam Christianam audivit, et dicit, baptisma Sacramento Christo devinctus, ac de cætero nunquam a tartaro illo eam divexatus. *Lit. lap. Lud. Fris. 1596.*

Cum aliquando in Anglia tribus annis pluvia non occidisset, ideoque plurimi fimo perierent, ipsa, qua a Wilfrido Episcopo baptizati sunt die pluvia cecidit, totaque terra cum incolis revertit. *VEN. BENA. l. IV, Hist. Angl. c. XII.*

Prope Delphos Hollandiæ cum pueri quidam baptizati ceremonias ex contemptu admittere nollent, gravi infirmitate lamdi sunt correpti, donec parentum precibus permotus Sacerdos eas adhibuit. *BARON. lib. VII, coll. c. XLVIII.*

Abbas Pachomius ea nocte, qua illi a suscepto Baptismo prima fuit, mellitum rorem sibi de celo in dexteram manum decidentem videre, et vocem hanc audire visus est: Aperi mentis tue oculos, Pachomi, et agnosce in rore isto accipere a Deo gratie argumentum et pignus. *Pond. p. II, c. 1, § 1.*

DIGNITAS. — Ludovicus, Galliarum Rex, nullibi juvenilius, quam Passiaci agebat, quod ea in urbe baptismo ablatus esset, quo honore nullibi majorem se accepisse dicebatur. *Ibid. p. I. c. 1, § 1, n. 6.*

Cum Quintianus, Siciliæ Pretor, S. Agathe diceret: Nunc pudet te nobili genere natam, humilem et servilem Christianorum vitam agere? Respondit illa: Multo pretantior est Christiana humilitas et servitus Regum opibus et superbia. *Ibid. n. 5.*

BAPTISMUS FLAMMIS. — Cum S. Philemon, a Deo illuminatus Christum confiteretur, et

Tyrannus illi objiceret, quod baptizatus non esset, rogavit ille, ut aliquis e media turba ipsum baptizaret; cum vero nemo id aude-ret, ipse aulem Deum rogaret, ut Sacerdotem mitteret, Christus in nube descendens cum baptizavit. *S. CHRYS. 4 Dec.*

BAPTISMUS SANGUINIS. — Cum quinquaginta Philosophi, a S. Catharina conversi, jamque in media civitate cremandi, baptismum sollicite expeterent, S. Catharina jussit eos sine sollicitudine esse, eo quod mox proprio in sanguine essent baptizandi. Unde illi benedictione S. Virginis accepta signantes se signo sanctæ Crucis in ignem missi, animas Deo reddiderunt, ita tamen ut nec corpora, nec vestimenta, nec capillus igne fuerit correptus. *S. CHRYS. 25 Nov.*

Cum S. Gregorius ad Martyrium ducebatur, multi ad pedes ejus procedentes per Christi nomen et signum sanabantur, inter quos cum Glyceus agricola exclamasset: Magnus est Deus Christianorum! ideoque Imperatoris jussu ad supplicium ducebatur, curriebat ante milites, magnaque voce Deum rogabat, ut martyrium sibi baptismatis loco esset. *S. CHRYS. 23 April.*

Apud Alexandriam Armenia, tempore Adriani Imperatoris, exercitus decem millium militum ab Angelis de Christi Domini fide instructus, Imperatorum jussu singuli primum, ut ipse Jesus flagellis caesi, tum spinis coronati, tandem humi clavus crucifixi in monte Ararath, proprio sanguine baptizati triumphantes intrarunt in eorum, ut sibi repositam recipere coronam glorie. *Historog. Græcor. Chron. S. Antonia.*

Sancta Emerentiana, virgo Romana, col-lactanea Beate Agnetis adhuc Catechumena fide et charitate flagrans, furens in Christianos idolorum cultores cum vehementius argueret, a concitata multitudo est obruta lapidibus, Quæ in cruciatibus orans, ad sepulchrum S. Agnetis proprio sanguine quem pro Christo constanter effudit baptizata, animam Deo reddidit. *Breviar. Rom. 25 Janv.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut per primum hominem in peccato et morte nascimur; ita per Christum in justitia et vita æterna in baptismo renascimur. *S. AUG. l. de bapt.*

Sicut Circumcisio non utile membrum amputat corporis sed superfluitatem inuilem; sic per baptismum sanctorum a peccato

circumcidimur; manifestum autem, quod peccatum superfluitas concupiscentiæ est, et non necessaria concupiscentia. *S. AUG. l. IV, Orth. fd. c. xxvi.*

Sicut vox adventus spiritus, id est, venit auditur quidem, non autem videtur; sic et ratio baptismi. Auditur, quod dicitur; tamen quomodo per Spiritum fit, non videtur; auditur tamen, cum quid futurum est, ab eo, qui verba insinuat, pradicatur; ut fieri credatur, quod auditur, non tamen ratio facti reddatur. *S. AUG. l. XCIX, Veter. et novi test. c. LIX.*

Sicut viribus ignis intensius aqua calefacta non aliter, quam ignis urit; sic Spiritus Sancti operatione aquæ ad divinam reformantur virtutum, qua baptizati corpore abstergant. *S. CHRYS. ALEX. lib. II, in Joan.*

UTILITAS. — Sicut aqua superne infusa ex omni parte arcam abluet, eamque non obruet, sed sublebat, ut quin ea erant, illi ab undis servarentur, impis absorbit; eodem modo baptismi aquæ superne infusa abluunt, et ad celum evectant, ne ab undis iræ divine, vel seclerum, quibus obruantur. *BOZUS t. I, de Sign. Eccl. xv.*

Sicut Naaman per aquas Jordanis a lepra mundatus est, ejusque caro pura, quasi caro pueri effecta est; ita per aquas baptismi animam a peccati lepra mundatur, et puritati perfecte restituitur. *IV RES. v. 10.*

Sicut in transitu Maris Rubri hostes a tergo sunt mortui, sed alii contra faciem in eremo sunt inventi; sic omnes, qui sacro Baptizante tinguntur, eorum peccata præterita laxantur, quia eis velut a tergo Ægyptii hostes moriuntur; sed et in eremo alios hostes invenimus, quia, dum in hac vita vivimus, priusquam ad promotionis patriam pertingamus, multæ tentationes nos fatigant, et ad terram viventium tendentibus iter intercludere festinant. *S. GREG. lib. IX, ep. xxxix.*

Sicut aqua temperat æstum, radios solares excipit, et representat ipsum solem; ita baptismus concupiscentiæ et vitiorum ardorem extinguit, characterem virtutum et præterea gratiam, velut splendidissimam Dei imaginem homini imprimit. *PASER, cône. X, in festo SS. Trini.*

Sicut scorpii aut serpentes, qui in sicco prevalent, in aquam precipitanti prevalere non possunt; sic et spiritus nequam, qui scorpii ac serpentes appellantur, permanere ultra non possunt in hominum corpore, in quo baptizato et sanctificato incipit Spiritus

Sanctus habitare. S. Cyr. l. IV, Epist. vii. Sicut Christi crucifixi corpus tumulatum salutem mundo protulit; sic et nostrum corpus per baptismum sepultum, justitiam nobis ipsi produxit. LANGIUS, in *Polyan.*, v. eod.

NECESSITAS. — Sicut impossibile erat per Mare Rubrum petransire, nisi miraculo via fuisset facta; sic a priori vita ad coelos ascendere sine medicatione baptismi non possumus. S. CHRYS. *hóm. iv in Matth.*

Sicut cruciatu infantium corpora statim ut emittuntur ex utero, lavari solent; ita et generatio spiritualis lavacro indiget saluari; nullus enim mundus a sordo, nec si unius quidem diei fuerit vita ejus. S. IER. l. IV in *Ezech.* c. xvi.

Sicut de arido tritico massa una fieri non potest sine humore, neque unus panis; ita nec nos multi unum fieri in Christo Jesu poteramus sine aqua, quæ de celo est. Et sicut arida terra, si non percipit humorem, non fructificat; sic et nos lignum aridum nunquam fructificarem vitam sine superna voluntaria pluvia. S. IRENEUS lib. I, cap. xxxix.

INCONTINENTIA. — Sicut emissus est de arca corvus, et non redit, columba vero emissam remittit; ita et in baptisate Ecclesie, teterrimo alite expulso, id est, diabolo, pacem terre nostre columba Spiritus Sancti nuntiavit. S. IER. *contra Lucifer.*

MOTIVA.

PRO BAPTISMO RECEPIENDO. — *Necessitas*; quia nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non poterit introire in regnum Dei. JOAN. III, 5.

Utilitas; cum per baptismum vir ad hereditatem coelestem conferatur, atque adeo merito de illo illud Salomonis usurpari possit: Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illo. SAP. VII, 11.

Dignitas; quæ enim major obvenire potest dignitas, quam a Deo in filium adoptari? Hinc merito D. Joannes dixit: Videte, qualem charitatem dedit nobis Deus, ut filii Dei nominemur, et simus. JOAN. III, 1.

Juventutis; si enim juvenissimum est vite corporalis usum accepisse, quantum censei debet gaudium et voluptas, si ad vitam æternam omni bonorum genere affluentem quis renascatur?

MEDIA.

PRO BAPTISMO RITE RECEPIENDO. — *Præceptorum naturalium observatio*; facienti enim, quod est in se, non denegat Deus gratiam Baptismi; id quod multis habitans exemplis comprobatur est.

Serius et constans hujus gratiæ petitio; cum enim hæc gratia sit donum et datum aliquod ex præcipiis, quæ Deus conferre potest, merito illud desursum descendere atque adeo a Deo peti debere dicitur.

Constans in misericordiis operibus exercitatio; nam, ut bene S. Paulus dixit: Moys dicit (Deus) miserebor, cuius miserebor; et misericordiam præstabo, cuius miserebor. ROM. IX, 16.

Itaque non volentis, neque currentis, sed miserantis est Dei. Merito ergo ad hanc misericordiam promerendam, misericordia velut efficacissimum medium (juxta illud Christi, Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur) adhibetur. MATTH. V, 7.

Verbi divini auditio, aut privata cum baptisato conversatio; ita iterum S. Apostolus indiget dicens: Quomodo autem audient sine predicante? Ergo fides ex auditu; auditus autem per verbum Christi.

ASCETICA.

Tria sunt præcipue, quæ ab Asceta de Baptismo notanda et scienda sunt. Primum est, ut sciat differentiam inter hunc, et S. Joannis Baptiste baptismum. Quæ quidem septplex fuit. 1. In *forma*, 2. In *necessitate*, quia baptismus Joannis non erat necessarius ad salutem sicut baptismus Christi. 3. In *efficacia*; quia baptismus Joannis non remittebat peccata, nec conferebat gratiam, nec disponebat ad illam, ut baptismus Christi. 4. In *extensione*; quia non se extendebat baptismus Joannis ad parvulos, utpote penitentiae incapaces. 5. In *ratione significationis*; quia baptismus Joannis non erat Sacramentum. 6. In *duratione*; quia ille ad annum duravit tantum, non autem baptismus Christi. 7. In *repetitione*; quia baptismus Christi ob impressionem characteris repeti non potest, uti tamen baptismus S. Joannis poterat.

Secundum est, ut institutionis causas bene cognoscat, quæ quidem quatuor plerumque assignantur. 1. Est, ut spiritualis hominum generatio primæ animantium generationi respondeat, quæ ex aquis facta est, juxta illud

Genesis: Producant aquæ reptile animæ viventes, et volatile super terram. GEN. I, 10.

Ut causa efficiens gratiæ baptismatis, scilicet mors Christi, aptius representetur; sicut enim Christus morte superata terræ commendatus, et tertia die sine carnis corruptione resuscitatus est; ita qui baptizatur, aquæ immergitur, indeque rursus mox emergit sine læsione; ut sciat, se Christo consequutum, ejusque temporali morte ab æterna morte ereptum esse. 3. Ut principalis effectus, scilicet ablutio a peccatis, aptius representetur. 4. Ut baptismus tanto facilis administrari possit, cum aqua elementaris facillimo negotio haberi possit.

Tertium est, ut bene cognoscat officium hominis baptizati, atque ad illud implendum juvet; quod quidem officium breviter indicavit S. Augustinus, dum dixit: Sancto baptismi consona sit vita Christiana, ne cuiquam homini, si utrumlibet defuerit, vita promittatur æterna. Qui enim dixit: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non intrabit in regnum cælorum; ipse etiam dixit: Nisi abundaverit justitia vestra super Seribarum et Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum. S. AUG. c. xxvi de *Vide et Oper.*

Clarius vero S. Ambrosius id ipsum indicavit dicens: Quando Levita te interrogavit: Abrenuntias diabolo, et operibus ejus? Quid respondisti? Abrenuntio. Abrenuntias sæculo et voluptatibus ejus? Quid respondisti? Abrenuntio. Memor esto sermonis tui, et nunquam tibi excidat tæ series cautionis; si chirographum homini dederis, teneris adstrictus, et reluctanter te fenerator adstringit; si recusas, vadit ad iudicem, atque illic tua cautione convinceris. S. AMB. l. I, de *Sacr.* c. ii.

Hæc bene considerans Muritta Diaconus, Elpidophorum, quem de fonte a se susceptum, a fide defecisse adverterat, ostensa veste alba, quam in baptismo acceperat, sic allocutus est: Hæc sunt lineamina, Elpidophore, minister erroris, quæ te accusabunt, dum majestas venerit judicantis, quæ custodit diligentia mea ad testimonium tuæ perditionis, ad demergendum te in abyso putei sulphurantis. Hæc te immaculatum cinxerant de fontibus urgentem. Hæc te acrius persequuntur, cum flammantem gehennam cæperis possidere, quia induisti maledictionem sicut vestimentum, scindens atque amittens veri baptismatis et fidei sacramentum.

Quid facies, miser, cum servi patris famulias ad cenam congregaverint invitatos? Dicit tibi Rex: Quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Non video vestem, quam tibi dedi, perdidisti militiæ chlamydem, quam aqua mundavi, et purpura mei sanguinis decoravi. Characterem non video Trinitatis; ligate ergo eum pedibus et manibus, qui se separavit a fratribus Catholicis, in tenebras projicite. VICTOR. URGENS. lib. III, de *Persec. Wend.*

Hoc ipsum alia similitudine declarans S. Chrysostomus ait: Arbores, quæ insitæ sunt, et ceteram habuerunt diligentiam agrorum adhibitam, si nullam referant laboris vicissitudinem, radicibus evulse igni traduntur; tale quid in causa contingit baptismatis. Cum Christus nos instituerit, et irrigatione spirituali potiti fuerimus, si deinde fructum nullum afferamus, ignis nos expectabit gehennæ, et flamma inextinguibilis.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: « Effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus iniquitatibus vestris. » EZECH. III, 25.

Possunt explicari effectus Baptismi per aquæ similitudinem. Et 1, quidem ostendi, quod sicut olim in prima mundi creatione Spiritus Domini ferebatur, seu, ut alii interpretantur, incubabat super aquas, et sic varia viventia produxit; ita et Spiritus Sanctus aquam baptismalem et ipsum Baptismum sua virtute fecundavit, ut præstantissimum animalium genus, scilicet homo regeneratus, prodiret. 2. Quod sicut aqua mundat a sordibus; ita Baptismus a peccatis. 3. Quod sicut aqua extinguit ignem; ita Baptismus liberet a flammis Inferni et Purgatorii; imo et concupiscentiæ flammam mitiget. 4. Quod sicut aqua est summe necessaria ad vitam; juxta illud Ecclesiastici: Initium vite hominis, aqua et panis. (ECC. XXV, 25); ita et Baptismus ad vitam spirituales non minus necessarius sit.

Ex occasione thematis: « In illa die erit fons patens domui David, et habitatoribus Jerusalem in ablutionem peccatoris. » ZAC. XIII, 1. Potest huic fonti Baptismus comparari, et alia etiam sententiæ de variis fontibus in S. Scriptura prolata ei applicari. Nimirum. 1. Quod sit parvus, qui crevit in fluvium magnum, id est, ex modicis initiis magna incrementa sumpserit. 2. Quod fons iste as-

cedebat a terra, irrigans universam superficiem terre (Gen. ii. 6). id est, ab humanitate Christi exortus sit, et per totum mundum propagatur. 3. Quod sit fons patens, id est, omnibus accessus ad baptismum pateat, si mandata servare velit. 4. Quod sit fons aquarum, ejus non deficient aque (Is. lviii, 11); quia hoc Sacramentum usque ad finem mundi durabit. 5. Quod sit fons aque salientis in vitam eternam (Joan. iv, 14); eo quod jus ad illam tribuat. 6. Quod sit fons Salvatoris, juxta illud Isaiæ: Hamietis aquas de fontibus Salvatoris (Is. xlviii, 3); eo quod Christus illum instituerit. Ut merito quis dicat cum Davide: Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te etc.

Ex occasione thematicis: « Erat autem Jerusalem probatica piscina. » JOAN. v, 8.

Potest Baptismus huic piscine probatice comparari. 1. Quia sicut huic piscina vocabatur ovis, eo quod oves immolande ibi lavarentur; ita et in baptismo homines Deo per mortificationem sacrificandi abluntur. 2. Quia sicut in illa sunt quinque portus; ita in baptismo quinque Christi vulnera, per que ad baptismum accessus datur. 3. Quia sicut in illa piscina jacebat multitudo languentium, cæcorum, claudorum, aridorum; ita per baptismum curantur cæci, id est, ignorantia fidei laborantes; claudi, id est, Deo et mundo servire volentes; aridi, id est, charitate Dei et proximi carentes; languidi, id est, ab inordinatis affectibus debilitati. 2. Quia Angelus Domini, id est, Sacerdos movet, id est, applicat hanc aquam, sic infirmitatem tollit. Addatur vero, quod in hoc præstantior sit hæc piscina, quod non oporteat certa tempora expectare, nec queri cum languido illo: Hominem non habeo, ut mittat me in piscinam etc.

Ex occasione thematicis: « Baptizabantur ab eo in Jordane, confitentes peccata sua. » MATTH. iii, 6.

Potest baptismus Jordani fluvio comparari. 1. Quia sicut Jordanes idem significat, ac fluvius Judæi, et regionem Judæorum fidelium a regione infidelium dividebat; ita per baptismum Christiani ab infidelibus discernuntur. 2. Sicut in Jordane curabatur lepra Naaman; ita et in baptismo curabatur lepra peccati. 3. Quia sicut Jordanes Filius Israel se aperuit, et sicum iter præbuit; ita et per baptismum aditus ad terram promissionis, id est, vitam æternam patet. 4. Quia sicut Christus

Jordanis aquas suo contactu sanctificavit; ita baptismo vim suam ac efficaciam sua institutione tribuit. 5. Quia sicut, dum Christus in Jordane lotus est, colli aperti sunt, et Spiritus Sanctus in specie columbe descendit; ita et per baptismum reseratur cœlum, ac Spiritus Sanctus descendit, factique, ut de baptizato vere dicat Pater æternus: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacuit MATTH. iii, 17.

AUCTORES.

Jacobus Marchantius, in *Candelabra mystico tractatu II.*

Petrus Canisius tom. III, c. II.

Antonius Daurollus in *Catechismo Historiali* p. III, cap. vi.

Matthias Faber p. II, conc. viii, in Dom. 3, Adv. et conc. vi, Dom. 4.

Josephus Langius in *Polyantha* V. eodem.

BEATITUDO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est status omnium bonorum aggregatione perfectus, juxta Boetium. Boet. l. III, de *Cons.*

Juxta S. Augustinum vero, ille Beatus est, qui omnia, quæ vult, habet, nec aliquid vult, quod non deceat. S. AUG. de *Spir. et lit.*

Juxta S. Bernardum autem, Beatitudo est, ubi nihil sit, quod nolis; ubi totum sit, quod velis. S. BERN. apud DAREM. l. II, cal. c. x, § 1.

DIVISIO. — Dividitur in substantialem et accidentalem. Illa in visione beatifica, hæc in gaudiis et actibus a diæta visione distinctis consistit. Dividi etiam potest in beatitudinem corporis et anime; quarum illa, juxta D. Anselmum, pulchritudinem, agilitatem, fortitudinem, libertatem, sanitatem, voluntatem, et longevitatem involvit; hæc vero sapientiam, amicitiam, concordiam, honorem, potestatem, suavitatem, gaudium continet. S. ANSEL. l. IV, ser. de *Simil.*

ACTUS. — Potiores sunt, juxta Hugonem, sequentes: *Frœve* vita sine fine, sine molestia, sine diminutione, sine omni adversitate, Vita eorum, visio et cognitio beate Trinitatis, sicut Dominus ait: Hæc est vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, et quem misisti

Jesum Christum. Hugo, libro IV de *Anim.*

Sapere, scilicet consilia atque judicia Dei, quæ sunt abyssus multa, item causas et origines rerum omnium. De qua sapientia sic clarus loquitur S. Anselmus: Sapientiam quam omnes in hæc vita non inultiter amant, tanta in futura vita bonis erit, ut eorum, quæ scire voluerint, nihil sit, quod ignorent. Bonus enim perfecta, quæ Deus est, sapientia replebitur, eamque a facie ad faciem intuebitur. Quam dum ita perspexerit, creaturas totius nature videbit, que in Deo melius, quam in seipsis consistit. Tunc etenim justi omnia scient, quæ Deus fecit scienda, tam ea, quæ præterita, quam ea, quæ postmodum sunt futura. Ibi a singulis omnes, ibi ab omnibus singuli cognoscuntur, nec quemquam omnino latebit, quæ patria, quæ gente, quæ stirpe quis editus fuerit, vel quid etiam in vita sua fecerit. S. ANSEL. l. de *Simil.* c. LX.

Amare Deum incomparabiliter, quia sciunt, unde, et ad quid eos provexerit, amare item singulos, sicut seipsos.

Gaudere de Deo ineffabiliter; gaudere de tanta sua beatitudine. Et quia unusquisque unumquemque diligit tamquam seipsum, tantum gaudium quisque habeat de bono singulorum, quantum de suo; quoniam bonum, quod non habet in seipso, possidet in altero. Constat ergo, quod singuli tot gaudia habent, quot socios. Et singula gaudia tanta sunt singulis, quantum proprium singulorum. Cum autem quisque plus amet Deum, quam seipsum, et omnes alios secum, plus gaudet de Dei felicitate, quam de sua et omnium aliorum secum. Si ergo eor uniuscujusque vix capit suum gaudium, quomodo capit tot et tanta gaudia? Ideo dicitur: Intra in gaudium Domini tui; non, intret gaudium Domini tui in te, quia capi non posses.

Laudare Deum sine fastidio, sine fine, sicut scriptum est: Beati qui habitant in domo tua, Domine, in secula seculorum laudabunt te. PSAL. LXXXIII, 5.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Cum Moyses dixisset ad Dominum: Ostende mihi gloriam tuam. Respondit Dominus: Ostendam tibi omne bonum. EXOD. XXXIII, 29.

Satiabor, cum apparuerit gloria tua. PSAL. XVI, 13.

Non esurient, neque sitient, et non percutiet eos aestus et sol, quia miseratur eorum reges eos, et ad fontes aquarum potabit eos. IS. LXXX, 50.

O Israel, quam magna est domus Dei, et quam ingens locus possessionis ejus. BARUCH III, 24.

Tunc justi fulgebunt sicut sol in conspectu Patris eorum. MATTH. XIII, 43.

Non sunt condigne passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. ROM. VIII, 10.

Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt eum. I. COR. II, 9.

Charissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit, quid erimus. Scimus, quoniam eam apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. I. JOAN. III, 2.

Nox ultra non erit, et non egebunt lumine lucerne, neque lumine solis, quoniam Dominus Deus illuminabit illos, et regnabunt in secula seculorum. APOC. XXI, 5.

Ece tabernaculum Dei cum hominibus et habitabit cum eis. Et ipsi populus ejus erunt, et ipse Deus cum eis erit eorum Deus. Et absterget omnem lacrymam ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque ulcus, neque elumor, neque dolor erit in terra, quia prima abierunt, et dixit qui sedebat in throno: Ece nova facio omnia. Ith. XXI, 3.

Ostendit mihi civitatem sanctam Jerusalem descendentem de caelo a Deo, habentem claritatem Dei, et lumen ejus simile lapidi pretioso, et platea civitatis aurum mundum, tamquam vitrum perlucidum. Non intrabit in eam aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens, aut mendacium, nisi qui scripti sunt in libro vite. APOC. XXI, 10.

Gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis. MATTH. V, 12.

UTILITAS. — Satiabor, cum apparuerit gloria tua. PS. XVI, 13.

JUCUNDITAS. — Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te! PS. XXX, 20.

Ece ego creo caelos novos, et terram novam, et non erunt in memoria priora, et ascendent super eor, sed gaudebitis et exultabitis in sempiternum in his que creo. IS. LXIII, 17.

Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, et torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vite, et in lumine tuo videbimus lumen. PS. XXXV, 9.

cedebat a terra, irrigans universam superficiem terre (Gen. ii. 6). id est, ab humanitate Christi exortus sit, et per totum mundum propagatur. 3. Quod sit fons patens, id est, omnibus accessus ad baptismum pateat, si mandata servare velit. 4. Quod sit fons aquarum, ejus non deficient aque (Is. lviii, 11); quia hoc Sacramentum usque ad finem mundi durabit. 5. Quod sit fons aque salientis in vitam eternam (Joan. iv, 14); eo quod jus ad illam tribuat. 6. Quod sit fons Salvatoris, juxta illud Isaiæ: Hamietis aquas de fontibus Salvatoris (Is. xlii, 3); eo quod Christus illum instituerit. Ut merito quisque dicat cum Davide: Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te etc.

Ex occasione thematicis: « Erat autem Jerusalem probatica piscina. » JOAN. v, 8.

Potest Baptismus huic piscine probatice comparari. 1. Quia sicut huic piscina vocabatur ovilis, eo quod oves immolande ibi lavarentur; ita et in baptismum homines Deo per mortificationem sacrificandi abluntur. 2. Quia sicut in illa sunt quinque portus; ita in baptismo quinque Christi vulnera, per que ad baptismum accessus datur. 3. Quia sicut in illa piscina jacebat multitudo languentium, cæcorum, claudorum, aridorum; ita per baptismum curantur cæci, id est, ignorantia fidei laborantes; claudi, id est, Deo et mundo servire volentes; aridi, id est, charitate Dei et proximi carentes; languidi, id est, ab inordinatis affectibus debilitati. 2. Quia Angelus Domini, id est, Sacerdos movet, id est, applicat hanc aquam, sic infirmitatem tollit. Addatur vero, quod in hoc præstantior sit hæc piscina, quod non oporteat certa tempora expectare, nec queri cum languido illo: Hominem non habeo, ut mittat me in piscinam etc.

Ex occasione thematicis: « Baptizabantur ab eo in Jordane, confitentes peccata sua. » MATTH. iii, 6.

Potest baptismus Jordani fluvio comparari. 1. Quia sicut Jordanes idem significat, ac fluvius Judæi, et regionem Judæorum fidelium a regione infidelium dividebat; ita per baptismum Christiani ab infidelibus discernuntur. 2. Sicut in Jordane curabatur lepra Naaman; ita et in baptismo curabatur lepra peccati. 3. Quia sicut Jordanes Filius Israel se aperuit, et sicum iter præbuit; ita et per baptismum aditus ad terram promissionis, id est, vitam æternam patet. 4. Quia sicut Christus

Jordanis aquas suo contactu sanctificavit; ita baptismo vim suam ac efficaciam sua institutione tribuit. 5. Quia sicut, dum Christus in Jordane lotus est, colli aperti sunt, et Spiritus Sanctus in specie columbe descendit; ita et per baptismum reseratur cœlum, ac Spiritus Sanctus descendit, factique, ut de baptizato vere dicat Pater æternus: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui MATTH. iii, 17.

AUCTORES.

Jacobus Marchantius, in *Candelabra mystico tractatu II.*

Petrus Canisius tom. III, c. II.

Antonius Daurollus in *Catechismo Historiali* p. III, cap. vi.

Matthias Faber p. II, conc. viii, in Dom. 3, Adv. et conc. vi, Dom. 4.

Josephus Langius in *Polyantha* V. eodem.

BEATITUDO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est status omnium bonorum aggregatione perfectus, juxta Boetium. Boet. I. III, de Cons.

Juxta S. Augustinum vero, ille Beatus est, qui omnia, quæ vult, habet, nec aliquid vult, quod non deceat. S. Act. de Spir. et lit.

Juxta S. Bernardum autem, Beatitudo est, ubi nihil sit, quod nolis; ubi totum sit, quod velis. S. BENN. apud DAREX. I. II, cal. c. x, § 1.

DIVISIO. — Dividitur in substantialem et accidentalem. Illa in visione beatifica, hæc in gaudiis et actibus a diæta visione distinctis consistit. Dividi etiam potest in beatitudinem corporis et anime; quarum illa, juxta D. Anselmum, pulchritudinem, agilitatem, fortitudinem, libertatem, sanitatem, voluntatem, et longevitatem involvit; hæc vero sapientiam, amicitiam, concordiam, honorem, potestatem, suavitatem, gaudium continet. S. ANSEL. I. IV, ser. de Simil.

ACTUS. — Potiores sunt, juxta Hugonem, sequentes: *Fræe* vita sine fine, sine molestia, sine diminutione, sine omni adversitate, Vita eorum, visio et cognitio beate Trinitatis, sicut Dominus ait: Hæc est vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, et quem misisti

Jesum Christum. Hugo, libro IV de Anim.

Sapere, scilicet consilia atque judicia Dei, quæ sunt abyssus multa, item causas et origines rerum omnium. De qua sapientia sic clarus loquitur S. Anselmus: Sapientiam quam omnes in hæc vita non inultiter amant, tanta in futura vita bonis erit, ut eorum, quæ scire voluerint, nihil sit, quod ignorent. Bonus enim perfecta, quæ Deus est, sapientia replebitur, eamque a facie ad faciem intuebitur. Quam dum ita perspexerit, creaturas totius nature videbit, que in Deo melius, quam in seipsis consistit. Tunc etenim justi omnia scient, quæ Deus fecit scienda, tam ea, quæ præterita, quam ea, quæ postmodum sunt futura. Ibi a singulis omnes, ibi ab omnibus singuli cognoscuntur, nec quemquam omnino latebit, quæ patria, quæ gente, quæ stirpe quis editus fuerit, vel quid etiam in vita sua fecerit. S. ANSEL. I. de Simil. c. LX.

Amare Deum incomparabiliter, quia sciunt, unde, et ad quid eos provexerit, amare item singulos, sicut seipsos.

Gaudere de Deo ineffabiliter; gaudere de tanta sua beatitudine. Et quia unusquisque nunquamque diligit tamquam seipsum, tantum gaudium quisque habeat de bono singulorum, quantum de suo; quoniam bonum, quod non habet in seipso, possidet in altero. Constat ergo, quod singuli tot gaudia habent, quot socios. Et singula gaudia tanta sunt singulis, quantum proprium singulorum. Cum autem quisque plus amet Deum, quam seipsum, et omnes alios secum, plus gaudet de Dei felicitate, quam de sua et omnium aliorum secum. Si ergo eor unuscujusque vix capit suum gaudium, quomodo capit tot et tanta gaudia? Ideo dicitur: Intra in gaudium Domini tui; non, intret gaudium Domini tui in te, quia capi non posses.

Laudare Deum sine fastidio, sine fine, sicut scriptum est: Beati qui habitant in domo tua, Domine, in secula seculorum laudabunt te. PSAL. LXXXIII, 5.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Cum Moyses dixisset ad Dominum: Ostende mihi gloriam tuam. Respondit Dominus: Ostendam tibi omne bonum. EXOD. XXXIII, 29.

Satiabor, cum apparuerit gloria tua. PSAL. XVI, 13.

Non esurient, neque sitient, et non percutiet eos aestus et sol, quia miseratur eorum reges eos, et ad fontes aquarum potabit eos. IS. LXXX, 50.

O Israel, quam magna est domus Dei, et quam ingens locus possessionis ejus. BARUCH III, 34, 24.

Tunc justi fulgebunt sicut sol in conspectu Patris eorum. MATTH. XIII, 43.

Non sunt condigne passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. ROM. VIII, 10.

Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt eum. I. COR. II, 9.

Charissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit, quid erimus. Scimus, quoniam eam apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. I. JOAN. III, 2.

Nox ultra non erit, et non egebunt lumine lucerne, neque lumine solis, quoniam Dominus Deus illuminabit illos, et regnabunt in secula seculorum. APOC. XXI, 5.

Ece tabernaculum Dei cum hominibus et habitabit cum eis. Et ipsi populus ejus erunt, et ipse Deus cum eis erit eorum Deus. Et absterget omnem lacrymam ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque ulcus, neque elumor, neque dolor erit in terra, quia prima abierunt, et dixit qui sedebat in throno: Ece nova facio omnia. Ith. XXI, 3.

Ostendit mihi civitatem sanctam Jerusalem descendentem de caelo a Deo, habentem claritatem Dei, et lumen ejus simile lapidi pretioso, et platea civitatis aurum mundum, tamquam vitrum perlucidum. Non intrabit in eam aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens, aut mendacium, nisi qui scripti sunt in libro vite. APOC. XXI, 10.

Gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis. MATTH. V, 12.

UTILITAS. — Satiabor, cum apparuerit gloria tua. PS. XVI, 13.

JUCUNDITAS. — Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te! PS. XXX, 20.

Ece ego creo caelos novos, et terram novam, et non erunt in memoria priora, et ascendent super eor, sed gaudebitis et exultabitis in sempiternum in his que creo. IS. LXIII, 47.

Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, et torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vite, et in lumine tuo videbimus lumen. PS. XXXV, 9.

Iterum autem video vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. *Joan. xvi, 22.*

EX SS. PATRIBUS ET
DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Tanta est pulchritudo justitiæ, tanta est jucunditas lucis æternæ, hoc est, incommutabilis sapientiæ, ut, etiamsi in ea non fieret amplius, quam unius diei mora permanere, propter hoc solum innumerabiles anni hujus vitæ pleni deliciis et circumstantiis bonorum temporalium recte meritoque contemnerentur. *S. AUG. l. de Meritis.*

Ibi Deus erit omnia in omnibus, ipse finis erit desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatione landabitur. *Idem l. XXII, de Civ.*

Facilius possumus dicere, quid ibi non sit, quam quid ibi sit. Non est ibi mors, non est ibi luctus, non est ibi lassitudo, non est infirmitas, non est fames, nulla sitis, nullus æstus, nulla corruptio, nulla indignitas, nulla tristitia. *Idem, l. III, de Symp.*

Non erit aliqua invidia disparis charitatis, quoniam regnavit in omnibus unitas charitatis. *Idem, super Joan.*

Hereditas Christi, qua coheredes sumus, non minuitur copia possessorum, nec fit angustior numerositate coheredum, sed tanta est multis, quanta paucis; tanta singulis, quanta omnibus. Tantum erit vidua duobus minutis, quantum erit Petrus relinquens retia, quantum erit Zachæus dando dimidium patrimonium. Regnum Dei tantum valet, quantum habueris. *S. AUG. sup. PSAL. XL.*

Quam speciosa debet esse celestis Jerusalem, si sic fulget Roma terrestris? Si in hoc seculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem; qualis præstabitur Sanctis diligentibus veritatem? *S. FULGENTIUS, apud Sra. tom. I.*

Mercos Sanctorum tam magna est, quod non potest mensurari, tam copiosa, quod non potest finire, tam pretiosa, quod non potest æstimari. *S. BEAT. l. de Consid.*

Effugit omnem sermonem, excedit omnem humanum sensum decus illud atque majestas. Quod Deus preparavit diligentibus se, fide non capitur, spe non attingitur, charitate non apprehenditur, desideria et vota transgreditur. Acquiri potest, æstimari

non potest. *S. AUG. apud DREX. l. I. Cent. c. i.*

Si tanta facis nobis in carcere, quid ages in palatio? Si tanta solatia in hac die lacrymarum, quanta conferes in die nuptiarum? Nam ex his minimis tua magna, et ex his visibilibus tua invisibilia comprehendimus. *Idem, Sol. c. xxi.*

De Rege autem, qui horum agminum medius residet, dicere vox nulla sufficit. Ultra omnem enim Sanctorum gloriam est, ipsius inestimabilem adipisci conspectum, et splendore majestatis ejus irradiari. Si enim quotidie oporteret nos tormenta perferre, si ipsam gehennam parvo tempore tolerare, ut Christum videre possemus in gloria venientem, et Sanctorum ejus numero sociari, non erit dignum passio omne, quod mestum est, ut tantæ gloriæ donitatisque participes haberemus? *S. AUG. s. xxxvii, de Sanct.*

Frater charissime, regnum celorum clamat Deus se habere venale. Quod quidem regnum celorum tale est, ut ejus beatitudinem et gloriam nec oculus mortalis hominis possit videre, nec auris audire, nec cogitare. Ut tamen aliquo modo possis illud cogitare, quisquis ibi regnare meruerit, quidquid ipse volet, hoc erit in celo et in terra, quidquid vero nolet, non erit in celo et in terra. Tanta enim erit dilectio in Deum et eos, qui ibi erunt, et inter seipsos invicem, ut omnes se invicem diligant sicut seipsos, sed plus ament omnes Deum, quam seipsos. Et propter hoc nullus ibi volet, nisi quod vult Deus, et quod vult unus, hoc vult omnes, et quod unus vel omnes, hoc ipsum vult Deus. Quapropter quidquid vult unusquisque, hoc erit et de seipso, et de omnibus aliis, et de tota creatura, et de ipso Deo. Et sic singuli erunt perfecti Reges, quia quod singuli volent, hoc erit, et omnes simul cum Deo unus Rex, et quasi unus homo, quia omnes unum volent, et quod omnes volent, erit. *S. ANS. in ep. ii. ad Hugon.*

Qualis sit hæc gloria futura, et quibus divitiis floreat, quantoque splendore præfulgeat, laudare possumus, explicare non possumus. Quare? Quia legimus: *«Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, que preparavit Deus diligentibus se.»* *S. AUG. s. 1 de verb. Ap.*

Quantum est illud regnum! Hic deficit sensus, imaginatio, ratio, intelligentia. Est enim magnum longitudine æternitatis interminabilis, latitudine capacitatis incoercibilis, celsitudine sublimitatis incomprehen-

sibilis. *S. BEAT. s. in Dom. 3 post Ep. c. vi.*

Tanta est magnitudo celorum, quod, si de novo crearet Deus hujus magnitudinis tot terrarum orbis, quot grana aræne maris, adhuc non impleretur empyreum coelum. *Idem, t. I, l. I art. 2, c. ii.*

Civitas ista est in mensura valde spatiosa; unde dicit Bernardus, quod ad litteram quilibet Sanctus in celo empyreo habebit locum sibi assignatum proprium et speciale, magis spatiosum, quam sit ab oriente ad occidentem. *S. BEAT. apud MANSI, tr. X, disc. iii. num. 3.*

Non tibi sit angusta domus ejus, pariter ab omnibus totum a singulis possidetur regnum Dei, crescente possessorum numero non minuitur, quia non dividitur; unicuique integrum est, quod concorditer habetur a multis. *S. AUG. s. xviii de Verb. Do. c. xvii.*

Cum sint hæc omnia valde delectabilia, que bonis, pariterque malis communia tradidisti, qualia futura sunt illa, que solis bonis recondisti? Si tam innumera et varia tua dona, que nunc amicus pariter tribuis et inimicis, quam magna et innumerabilia, quam dulcia et delectabilia, que solis tuis es largiturus amicis? Si tanta solatia in hac die lacrymarum, quanta conferes in die nuptiarum? Si tanta delectabilia continet carcer, quanta, quæso, continet patria? *Idem, in MANSI, c. xxxiv.*

In hoc præcipue regnum Dei est mirabile, nam quando quis in externa proficiscitur, dicitur abisse in regnum Franciæ, vel in aliud quodvis, non tamen recte diceretur venisse regnum Franciæ in illum. Verum cum regnum Dei prius in hominem, quam homo in illud ingrediatur, optime dicitur, ad nos venisse regnum Dei, tunc enim regnat in homine, cum homo suscepit illud per fidem et charitatem. *DIMACUS SRELLA in c. xi Lug.*

Alii violenter rapiunt, alii mercantur, alii furantur, alii compelluntur. Illi rapiunt, qui reliquant omnia, et sequantur Christum; mercantur, qui dant temporalia, et accipiunt æterna; furantur, qui bona occidit faciunt, et tandem humanam vitantes solo divino testimonio sunt contenti; compelluntur intrare pauperes, quos hic ignis paupertatis, Deo dispensante, probat, ne in futuro ignis iudicii damnabiliter premat. *S. BOSAV. in c. xv.*

In gloria celesti est mira serenitas, plena securitas, æterna felicitas. *BEAT. super Cent. ser. xii.*

Beatitudo vera non est, de cujus æternitate dubitatur. *S. AUG. de Civitate Dei. l. XII.* Beatitudo posita est in vera fide.

Beatitudo est et in doloribus, nec perditur adversis. *Idem, de Temp. ser. vi.*

Beatitudo nostra futura non præsens.

AMBROS. de Jac.

Regni celorum via arcta est, nec recipit nisi parvos. *BEAT. lib. de pass. Domini.*

ILLITAS. — Si considerentur, que nobis promittuntur in caelis, vilescunt omnia, que habentur in terris. Terrena namque substantia superne felicitati comparata pondus est, non subsidium. *S. GREG. in hom.*

O beati servi Christi! O Christiani, membra vestra ligata sunt cæteris, sed spiritus vester est liberissimus! Jacet corpora in carceribus, in equuleis, in tenebris, sed mentes vestras nil potest perturbare. Hoc tantum agite, consentiendo cogitationibus vestris in palmam, considerate pulchritudinem et suavitatem celestis gloriæ, vagamini per pulcherrimas mansiones, quas Christus ait esse in caelis. Quoties ea spiritu decambulationis, toties in carcere non eritis. Nihil aris sentit in nervo, cujus animus est in celo. *TERTULL. apud LYN. in apoph. S. Ign.*

Si nautis minaces pelagi fluctus, si tempestates atque hyemes agricolis, si vulnera cælesque militibus, si gravissimi illi ietus plageque pugilibus leves videntur atque tolerabiles propter spem temporalium ac pereuntium commolorum, multo magis, cum celum proponatur in præmio, nihil esse presentibus his adversitatibus sentietur. *S. CHRYS. hom. xxiv in Matth.*

JUCUNDITAS. — Talis erit illa pulchritudinis delectatio, ut semper tibi præsens sit, et nunquam saties, imo ut semper saties, et nunquam saties. Si enim dixerò, quod nunquam saties, fames erit. Si dixerò, quod saties, fastidium times, ubi nec fastidium erit, nec fames. Quid dicam, nescio. Sed Deus habet, quod exhibeat. *S. AUG. ad Diocet.*

O vita vitalis, vita sempiterna et sempiternæ beatæ! Ubi gaudium sine merore, requies sine labore, dignitas sine tremore, opes sine amissione, sanitas sine languore, abundantia sine deflectione, vita sine morte, perpetuitas sine corruptione, beatitudo sine calamitate. *Idem, in Memor.*

Quia vidisti me, credidisti. Beati, qui non viderunt, et crederunt! Si beatitudo est credere, quod annuntiat, quanto ma-

ioris beatitudinis erit videre, quod creditur. Eusebius Emys. hom. x. de Pass.

Recordemur, quam jucunda sit quies, quam delectabilis repausatio, post depositam alicujus gravissimi oneris fascem! Quam dulces sit post longam navigationem et pericula, ad optatam terram atque portum desiderabilem pervenisse! Atque ex his colligamus et cognoscamus, quam jucundum erit, comite bona conscientia, ad vera et solida gaudia, atque ad Angelorum transire consortia, et ad illam vitam conscendere; ubi nulli erunt labores, nulla damna, nulla incommoda, et quod supra omne bonum est nulla peccata, sed eterna innocentia, inviolata justitia, inconvulsa sobrietas, atque sempiterna felicitas! Item, hom. viii.

Si dilectus in myrrha, multo magis in botri suavitate, quid faciet in presentia, qui solum in memoria delectat? Si spes tam dulcis est, quanto res dulcior erit?

Hec est plena beatitudo, et tota glorificatio hominis videre faciem Dei sui, videre eum, qui fecit cœlum et terram, videre eum, qui fecit eum, qui salvavit eum, qui glorificavit eum; videbit eum cognoscendo, amabit diligendo, laudabit possidendo. S. Bern.

Ih̄ anima valde delectabitur in continua visione delectabilis vultus Dei, de qua dicit Glossa super Psalmum, quod visionis nihil delectabilius, quia semper amabunt, quem semper videbunt. In ea tanta est delectatio, quod, teste Augustino, si posset mali, malent esse in pœnis, et Deum videre, quam esse extra pœnas, et Deum non videre, illa enim facies delectabilior mirabilis est, et plena gratiarum. S. Th. ep. lxxii. 3.

Tanta in Deo est jucunditas et amabilitas, ut cognitus ab anima statim ipsam ad se trahat, eamque vehementer in se absorbeat, ad similitudinem magnetis, qui virtute sua fortiter ferrum ad se trahit. Ibidem.

Triplex gaudium illos beatos Spiritus sanctificat et delectat. Gaudent delectabiliter in perfecta et clarissima divina charitatis contemplatione; gaudent dulciter in melliflua et suavissima Divina bonitatis degustatione; gaudent sempiternaliter in tranquilla et securissima divina Majestatis tentione. S. Bern. in soliloq.

S. Petrusnam stillam dulcedinis gustavit, et omnem aliam fastidivit dulcedinem; quid putas, dixisset, si magnam illam multitudinem dulcedinis Divinitatis gustasset, quam abscondisti timentibus te? S. Aug. in Sol. c. cxxi.

Cur per multa vagaris quærendo bona creata? Ama unum, in quo sunt omnia; si delectat pulchritudo: « Fulgebant justi sicut sol; » si libertas, aut fortitudo: « Similes erunt Angelis Dei in cœlo; » si longa et salubris vita: « Est tibi sanitas æterna; » si sanietas aut ebrietas: « Satiabuntur de gloria et inebriabuntur de ubertate domus Dei; » si melodia: « Ibi canunt Angeli; » si societas, et amicitia: « Ibi est beatorum societas, et una omnium voluntas, » si honores et divitiæ: « Gloria et divitiæ in domo ejus; » si sobrietas et certitudo: « Ibi omnium temporum æterna longitudo. » S. Bern. in Soliloq.

Si singula bona delectabilia sunt, cogita mente; vide quam delectabile sit illud bonum, quod continet juvenitatem omnium honorum, et non qualem in rebus creatis sumus experti; sed tanto differentem, quantum differt creator a creatura. S. Aug. in Medit. c. xviii.

Si bona est vita creata, quam bona est vita creatrix? Si jucunda est salus facta, quam jucunda est salus, que fecit salutem? Si multe et magne delectationes sunt in rebus delectabilibus, qualis est quanta est in illo, qui fecit omnia delectabilia? O qui hoc bono fruatur, quid illi erit, et quid illi non erit? Item.

Diagnos. — Si rex aliquis curatum suis regalibus ornamentis indutum sibi presentari preciperet, ut in regno suo filius suus a cunctis haberetur, atque in nullo quod imperaret, a quoquam contradiceretur, haeredem suum, filique sui coheredem instituerat, et cum suo nomine vocari vellet, nonne diceret, hunc magnifice et inopinate honoratum? Et certe Deus nobis hæc omnia faciet, pati enim de putredine carnis repletus nullis miseris, vocatos nos nomine suo Deus facit, ipse enim dicit: « Ego dixi, Dii estis, et filii Excelsi omnes. » Sed ipse Deus deificans est, tu vero Deus deificatus.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Fili, non te frangat labores, quos assumpsi propter me, nec tribulationes te deiciant usquequoque, sed mea promissio in omni eventu te roborat et consoletur. Ego sufficiens sum ad reddendum supra omnem modum et mensuram.

Age, quod agis, fideliter labora in vinea

mea. Ego ero merces tua magna nimis. Scribe, lege, canta, gema, tace, ora, sustine viliter contraria, digna enim est his omnibus et majoribus preliis vita æterna. Lib. III, c. xlvii.

Pensa, fili, horum fructum laborum, celerem finem atque præmiam nimis magnum, non habebis inde gravamen, sed fortissimum patientiæ tuæ solamen. Nam et pro modica voluptate, quam nunc sponte deseris, habebis semper voluptatem tuam in oculis. Ibid. § 2.

Ibi invenies omne, quod volueris, omne, quod desiderare poteris. Ibi aderit totius facultas tibi sine timore amittendi. Ibi voluntas tua una semper tecum, nihil capiet extraneum vel privatum. Ibi nullus resistet tibi, nemo de te conqueretur, nemo impediet, nihil obviabit, sed cuncta desiderata simul erunt presentia, totumque affectum tuum reficient, et adimplebant usque ad summum. Ibi reddam gloriam pro contumelia peressa, pallium laudis pro merore; pro loco novissimo sedem regni in sæcula. Ibi apparuit fructus obedientiæ, gaudebit labor penitentis, et humilis subjectio coronabitur gloriöse. Lib. III, c. xlix, § 6.

O si vidisses Sanctorum in cœlo coronas perpetuas, quanta quærens nunc exultant gloria, qui huic mundo olim contemptibiles et quasi vita ipsa indigni putabantur; profecto te statim humiliter usque ad terram, et affectares potius omnibus subesse, quam uni præesse, nec hujus vite lætos dies concupisceres, sed magis pro Deo tribulari gauderes, et pro nihilo inter homines computari maximum læcum duceres! O si tibi hæc saperent, et profunde ad cor transirent, quomodo auderes vel semel conqueri? Nonne pro æterna vita cuncta laboriosa sunt toleranda? Non est parvum quid, perdere, aut lucrari regnum Dei. Lib. III, c. xxxvii, § 3.

EXEMPLA EXTERNA.

QUALITAS. — S. Augustinus statuerat scripto exquirere ex S. Hieronymo, quid de beatitudine sentiret? Quia vero S. Hieronymus interea decessit o vita, ideo post mortem ei apparuit, dixitque: Vide, si numerare potes stellas cœli, arenas et guttus maris. Id namque facilius est, quam gloriam dicendo explicare. Est enim res tanta, quanta, nisi ipse vidissem, nunquam credidissem.

Et tam longe abest ab eo, quod ego vivens cogitabam, ut omnino sit quidpiam infinitis majus. S. Aug. ep. ad Cyril.

Iñ fœsus paulo narratum memini alibi, nimirum quod S. Augustinus, dum die quadam tractatum de Beatitudine scriberet, ad horam Completorii in extasim raptus, suavissimam quandam vocem audivit. Cumque cujusnam hæc vox esset, inquisisset; respondit loquens: Ego sum Hieronymus, amicus tuus, qui dum in hæc vita etiamnum superstes esset, varia circa hæc materiam dubia contulit. Tunc S. Augustinus lætus ad hunc dixit: Utique ex quo in cœlis vivens omnia clare et intuitive intueris, omnes hæclemus inter nos agilitas difficultates resolvere tibi jam minime arduum erit. Cui S. Hieronymus ait: Ut uno verbo edicam, quod desideras, opus erit ut mihi prius ad sequentia interrogata respondeas: Putasne quod totam terram rotunditatem in uno pugno claudere poteris; aut universam maris aquam in parvo vasculo coarctare? Si autem id impossibile iudices, longe impossibilius esse dico, quod intellectus aliquis creatus illius gloria, quam Deus diligentibus se preparavit, minimam partem capere valeat. Hisque diebus, protinus disparuit. S. Aug. tract. de Beat.

S. Chrysostomus dicere solebat, se paratum esse ad ipsas etiam inferni pœnas sustinendas, modo aspectu Christi per momentum frui liceret.

S. Franciscus, cum gravissimo oculorum dolore et insomnia vexatus Deum laudaret, solumque patientie gratiam peteret, vox quæpiam de cœlo delapsa sic eum allocuta est: Franciscus, si tota terra esset aurum, et mare, et flumina ac fontes, merum essent aurum, et omnes montes de colles essent lapides pretiosi, et tu invenires alium thesaurum his omnibus tanto nobiliorum, quanto aurum nobilius est terra, et aurum aqua, et hæc thesaurum tibi quis pro infirmitate tua daret, an non gauderes? Cumque S. Franciscus indignum se thesaurum tali diceret, ultimus vox ad eum dixit: Gaude nunc, Franciscus, quia ille est thesaurus vite æternæ, quem tibi reposui! Et ex nunc te investio, et ista infirmitas et afflictio tua est arrha illius beati thesauri. Quo audito S. Franciscus mare labatur. Spec. ex c. cal. ghor. ex viii.

B. Mechthildis a Christo quondam visitata, hæc a Sanctis illum comitantibus vocem

audivit : O beatos vos homines in terris, quibus tanta quotidie promerendi occasio est ; si enim penetraretis gloriam vobis paratam, certe eo ipso momento, quo e lecto vos proripitis, præ immenso cordis gaudio exiliretis, quod ille illuxisset dies, in quo incrementa frugum justitiæ, et illic gloriæ, prope in immensum multiplicare possitis. *Rom. p. II, ep. 1, c. XXI.*

Rogarat aliquando S. Thomas Aquinatem soror illius, quid tandem esset celestis gloria? Cui ille : Ante, inquit, quam tu illam mereare, a nemine, que sit, intelligas. *RIBAD. 7 Mart.*

Cum Hermenegildo, Regi Hispaniæ, pater necem minaretur, quod ab Ariana labe se expurgasset, respondit ille : Bene igitur mecum acturus es, pater, siquidem ut regnum hoc abs te jugulatus amittam, æternum cum superis consequar. *BENI. in festo SS. Phil. et Jac. tr. III.*

Dæmon quondam ex epergumena confessus est, se tanti gloriam celestem estimare, ut libenter omnes Damnatorum penas usque ad diem Judicii passurus esset, modo per unicum momentum aspicere Deum posset. *Spec. Ec. dist. ix, ex. xciv.*

Celestem gloriam ab brevissimum tempus expertus quidam puer, omnium hominum linguis loqui cepit. *Spec. Ec. dist. 1, ex. lvi.*

In vita S. Cecilie refertur, quod, cum martyrii ipsius ministri ipsam ærius reprehenderent, quod in flore ætatis pulcherrimo constituta, sponsaliti sui voluptates, divitiis cunctaque alia hujus vite bona simul et semel perdere non dubitaret, ipsa voce libera responderit : Hoc est dare lutum, et accipere aurum ; dare tabernaculum breve et miserabile, et magnum spatiosumque, et amplam domum accipere ex lapidibus pretiosis et auro adificatam ; dare angulum, tenebrosos locum, et accipere lucidum, margaritis celestibus resplendentem ; dare lapidem miserabilem, quem pedibus conculcatis, et accipere lapidem pretiosum, qui resplendet in regio diademate. *SCARUS, in Vita S. Cecilie.*

S. Fulgentius, Romane Urbis magnificentiam demiratus, dixit : Quam speciosa esse potest Civitas celestis, si ita fulget Romana terrestris ? Et si in hoc sæculo tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem, quamnam præstabitur Sanctis diligentibus veritatem ? *MAXI, disc. v, n. 1.*

S. Franciscus excessiva quadam melancholia oppressus, in lecto decumbens, rogavit fratrem Pacificum, ut Assisium abiens quemdam sui ordinis religiosum, qui per excessum citharædus erat, ad se accerseret, ad hoc ut ex citharæ sono modulato nonnihil sublevaretur. Cui frater Pacificus multos exinde scandalizandos fore respondit, ac proinde monuit, ut meliori usus consilio, ad Deum potius se toto corde converteret ; sic enim futurum esse aiebat, ut pro molesta illius tristitiæ mitigatione solatium aliquod perciperet. Cui consilio cum Seraphicus Pater morem gerere vellet, contigit, ut dum sanctus vir Dei ad sublevandum eum implorandum, suam in Deum mentem elevaret, profusus Angelus quidam citharæ artificioso plectro pulsans coram viro Dei compareret, qui dum vix primæ chordæ plectrum admovisset, Seraphicus Franciscus mox se tanto júbilo adeoque immensa lætitiâ demulceri et perfundi sensit, ut eum, ne secundam chordam tangeret, impense rogavit, timens, ne præ nimia suavitate et infinita dulcedine, qua interius afficiebatur, spiritum exhalaret. Unde ad infinium hunc júbilum, quem in corde suo personiscebatur, temperandum, certicam quandam viciniam amplexatus Passionem Redemptoris nostri menti suæ vivacissime impressit. *IBI. dis. ix, c. 6.*

Dimidio fere anno, priusquam vita excederet Archiepiscopus Hanno visus est sibi domum quandam omni decore intus et foris resplendentem intrare. Ecce in subselliis judicialibus, tanquam ad concilium solemniter evocati residebant, Heribertus, Coloniensis Archiepiscopus, Bardo, Moguntinus Archiepiscopus, Boppo et Eberhardus, Trevirensis Archiepiscopi, Arnulphus, Wormatiensis Episcopus, et alii quamplures Galliarum Episcopi, quorum alios in carne noverat, alios fama tantum, et lectione compererat, amici omnes stolis Pontificalibus, et habentes vestem instar nivis candidam ; ipse quoque admodum candidis ac pretiosis indutus sibi videbatur, sed partem candidatis vestimenti, eam scilicet, que pectus tegebatur, sordida quedam ac fæda caligo obducebat, ut ceterum cultus ejus splendorem suam feditate plurimum offuscaret ; propter quam ipse nimio rubore perfusus, objecta manu tegere ac celare, ne insipientium offenderet obtutum, conabatur. Videt inter eos sibi quoque sedem miri decoris paratam, quam cum occupare gaudio et exultatione æstivans

procuraret, surgens Arnulphus, Wormatiensis Episcopus, modesta voce eum prohibuit, dicens, reverendos Patres, qui assident, nolle eum in suum admittere consensum, propterea quod vestem ejus turpis hæc macula fedaret. Cumque jussus loco edere, flets, confectoque nimium animo egredere, insecutus eum idem Episcopus : A quo animo, sit, esto, Pater, maculam tantum hanc, que vestem tuam infecit, maturius ablu præcipe, quia non post multos annos beate hujus mansionis consortium, et Sanctorum Patrum, quos adspexisti, consensus voti compos percipies. Mane factum cum familiari cuidam suo visionem retulisset, ille sapienter rem conjiciens : Macula, inquit, hæc vesti tue illata, nihil aliud est, Pater, ut aestimo, quam memoria injuriæ civium tuorum, qui te anno superiore Colonia exulerunt, quibus te, Divina pietatis aspectu, jam olim oportuerat admitti hujus veniam dedisse. Hæc, quod bona venia dixerim, pectori tuo tenacius, quam equum sit, insidens, et amarissimo more contra fas mentem tuam decoquens, ceteram sanctissimæ tuæ conversationis claritatem molesta quadam caligine obducit, et obscurat. Archiepiscopus conscientie suæ testimonio convictus, ne inflicteretur, quod audiebat, reatum suum humiliter agnovit, statimque destinatis circumquaque nuntiis, cives omnes Colonie, quos in ultionem injuriæ suæ excommunicatos urbe fugaverat, ad se advocavit, eisque proxima festivitate Paschali (nam in Quadragesima visionem viderat) non solum communionem Ecclesiasticam, sed etiam bona sua omnia, que direpta fuerant, benignissime restituit. Sic gravis illa tempestas, que spiritu diabolico suscitata totam convulserat Coloniam, conquievit, pater filios, filii patrem recogoverunt ; Archiepiscopus amaritudinē, populus metū et sollicitudinē, civitas liberata est solitudine. *DAUROL. c. viii, tit. XXII, 5.*

In ea mortalitate, que Patrii Narsi tempore hanc urbem vehementer afflixit, in domo Valeriani, Romane urbis advocati, puer armentarius fuit præcipue simplicitatis et humilitatis. Cum vero ejusdem advocati domus eadem clade vastaretur, idem puer percussus est, et usque ad extremum deductus. Qui subito sublatu a presentibus rediit, sibi que dominum suum fecit vocari, qui ait : Ego in celo fui, et qui de hæc domo morituri sunt, agnovi. Ille, atque ille

morituri sunt, tu vero non timeas, quia hæc tempore moriturus non es ; ut vero scias, quia me fuisse in celo verum fateor, ecce accipis illic, ut linguis omnium loquar. Numquid non cognitum tibi fuit, Græcam Linguam me omnino nescire ? et tamen græce loquor, ut cognoscas, an verum sit, quod me omnes linguis accepisse testiflor. Cui tunc græce dominus suus locutus est, atque ille in eadem lingua respondit, ut cuncti, qui aderant, mirarentur. In eadem quoque domo prædicti Narsi spalharius Ulgarus manebat, qui festine ad egrum deductus, ei Ulgarica lingua locutus est, sed ita puer ille, in Italia natus, et nutritus, in eadem barbara locutione respondit, ac si eadem fuisset gente generatus. Mirati sunt omnes, qui audiebant, atque ex duarum linguarum experimento, quas eum ante nescisse noverant, crederentur de omnibus, quas probare minus valebant. Tunc per biduum mors ejus dilata est ; sed die tertio (quo occulto iudicio, nescitur) manus et brachia lætosque suos dentibus dilaniavit, atque ita a corpore exivit. Quo mortuo, omnes illi, quo prædixerat, ex hæc protinus læce subtratti sunt, nullusque in illa domo ex eadem tempestate defunctus est, qui voce illius denuntiatus non est. *S. GREG. I. IV Dial. c. xx.*

Anno Domini 1104, quidam Clericus de Vendopera, cum staderet in scholis apud Lugdunum, vidit visione noctis vallem sub monte, super quem civitas pulcherrima sita erat, ejus aspectus nimium delectabat inueniens, ita ut quisquis eum videret, de aspectu illius satiari non posset, et modis omnibus laboraret, quomodo ad eam pervenire valeret. Interea vidit fluvium quemdam sub pede montis, quem dum circumiret, querens, quomodo illum transmearet, vidit super ripam fluminis duodecim pauperes lavantes in flumine tunicas suas. Inter quas erat quidam veste candidissima indutus, aliis dissimilis, qui jlavabat alios in tunicarum suarum ablutione, qui postquam adjuverat unum, ibat postea adjuvare alium. Tunc Clericus, qui hoc videbat accessit ad illum, qui alios jlavabat, et dixit : Quo gaus estis vos ? qui ait : Isti pauperes homines sunt ponitiam agentes, et se a peccatis suis lavantes, et ego Filius Dei Jesus Christus, sine ejus auxilio nec isti, nec alii possunt benefacere. Civitas hæc pulchra, quam vides, Paradisus est, ubi ego maneo, et quando quis tunicam suam laverit, id est,

penitentiam egerit, in illam intrabit. Tu ipse satis diu quasiuisti viam, qua itur in illam, sed nulla alia via, quam ista, ducit ad eam. His diebus, Clericus evigilavit e somno; et mirari cepit de visione. Cumque non multo post rediisset de schola in patriam, narravit Episcopo Calalonensi visionem hanc, cui familiaris erat; qua audita Episcopus suavit ei, ut seculum relinquere, et religionem intraret, commendans ei super omnes Ordines novellum istum Ordinem Cisterciensem. Ille venit Cistercium, et invenit locum incultum et desertum, fratres inter bestias conversantes. Ad portam vero Monasterii, que de vicino facta erat, pendebat malleus ferreus, cujus sonitu ad portam, portarius compellabatur ad intrare volentibus. Hoc vero sonitu portarius vocatus, venit ad eum foras, et inclinans se salutavit eum. Quem Clericus intuens, statim cognovit eundem vidisse inter eos, qui tunicas in flumine lavabant. Rogavitque eum, ut duceret ad Abbatem. Abbas igitur et totus Conventus venit ad eum, et recognovit Clericus omnes se vidisse tunicas suas in flumine lavantes. Statimque cecidit ad Abbatis pedes, rogans eum lacrymis, ut susciperetur, qui susceptus, non multo post factus est Prior. *BELLAC. lib. XXV, c. XXVI.*

Contigit aliquando Fratrem Jordanum, Generalem Predicatorum, loqui cuidam obsessæ, quesivit a spiritu immanio, ubi foret libertus? Respondit: In celo. Et cum scrutaretur causam, quare magis desideraret esse in celo? Respondit. Ut lucem Creatoris viderem. Quesivit Magister, quam libenter videres? Respondit spiritus: Paulo amplius vidi, quam ad lectum oculi, sed propter tantum denno videre faciem Creatoris omnes penas, quas omnes demones sustinuerunt a die que eieci sunt de celo, et etiam quas sustinebunt usque ad diem iudicii, velle sustinere. Quod audiens Magister expavit vehementer, ita ut non videretur in eo spiritus. Postea ad se reversus dixit spiritui: Optime dixisti mihi, sed aliquid pulchritudinis comparationem dicas mihi ad pulchritudinem Dei. Et respondit spiritus nequam: Stulte quasiuisti, quia non potest enarrari. Sed propter instantiam petitionis tue unum tibi narro, quod tamen frivolum est, et penitus nihil respectu veritatis. Considera, inquit, quod si omnes pulchritudines omnium pulchritudinum terrarum sive colorum, atque gemmarum, vitri, auri, argenti, florum, atque omnium

metallorum, et eorum omnium, que pulchritudine sua visum delectant, redactæ essent in unum, et omnes stelle ad solis similitudinem incederent, et sol præ omnibus stellis jam prodletis, lucem haberet, et omnes illa pulchra stelle, radios suos jactarent in pulchritudinem unam: scias hoc pro certo, quod omnis illa pulchritudo humanam estimationem excederet, et tam incomparabilis esset illa pulchritudo, ad pulchritudinem Creatoris, quam nox tenebrosa est ad diem, seu solem clarissimum. Væ ergo illis, qui separantur ab illa inestimabili gloria! *JOAN. HIERONIA in Promptuario, l. c.*

Fuit quidam Monachus, qui legens in matutinis cum aliis fratribus: « Mille anni ante oculos tuos, tamquam dies hesternæ, que præterit, » intratus est nimis, quomodo illud esset possibile. Erat enim sanctus et devotus valde, post matutinas ergo mansit in choro in sua devotione, ut consueverat, et petivit sibi illum versum revelari a Deo, et incepit discere, et cum staret, avis pulcherrima ante oculos ejus, volavit et avolat. Sequelatur eam, quia totus fuit intentus ad visionem ejus. Tandem volavit extra Ecclesiam, et tamen semper prope ipsum, ut posset videri, et ita prope, ut posset apprehendi. Tandem deduxit eum extra claustrum, et ulterius deduxit eum ad unum nemus, quod fuit ante claustrum, magnum et spatiosum valde. Et ibi Monachum detinebat per dulcem melodiam per trecentos annos, nunc avolando, nunc appropinquando, quousque omnes Monachi dicti Monasterii essent defuncti. Et præ dulcedine cantus diete avis non esurivit, nec sitivit, nec comedit, nec bibit; postea avis avolans Monachum dimisit. Statim Monachus ad se reversus Monasterium suum petiit, quia prope erat, putans se eadem nocte post matutinas recessisse. Jam erat hora tertia, ut sibi videbatur, et se petivit intronitum. Dixit portarius, qui esset? Qui dixit: Sum sacrista istius Monasterii, qui post matutinas egressus sum. Portarius putans eum delirum, non cognovit eum omnino, tamen requisivit ab eo nomina fratrum, scilicet Abbatis, Prioris et Cellarii. Recitavit ergo nomina eorum, qui erant temporibus suis, et portario incogniti omnino erant. Et admirans Monachus, quod non intronitaret eum, et simularet, se nescire nomina fratrum, petiit, ut duceret eum ad Abbatem. Ductus autem ad Abbatem, nec ipse cognovit Abbatem, nec Abbas e converso eum.

Et inquisivit Abbatem de prædecessore suo, et sic inventum fuit, quod Abbas ille cum aliis, quos nominavit, ante trecentos annos esset defunctus. Tunc ostendit Abbati et omnibus fratribus, quid Deus secum operatus est per tot annos in eremo per avem, et illum versiculum: « Mille anni, etc. » et de gaudio Paradisi, et tunc ipsum in fratrem receperant, qui statim sumptis Sacramentis Ecclesiasticis, dulciter obdormivit in Domino, et ad gaudia vite æternæ pervenit.

Martini Episcopi vultus, cum obisset, splendidus apparuit, ut non mori eum, sed ad immortalitatem transire cuivis fidem faceret. Angelici præterea cantus circa ipsum auditi, eadem hora Severus Coloniensis Episcopus animam ejus ab Angelis ad celum ferri vidit. Severus etiam Monachus ipsum in quiete conspexit niveo tegumento, vultu rutili, radiantibus oculis, librum manu gerente, summa cœli petere, et evigilans audivit eundem tunc decessisse. *MANUEL. l. II.*

In Petri Apostoli martyrio a multis Angelos visos tradunt coronas illi rosarum liliorumque porrigentes, atque etiam juxta stantem Christum, aperturamque librum manu tenentem, in quo ea scripta conspiciantur, que Petrus ad populum expromebat, et dum plebs eum subtrahere neci vellet, ne oblatum gloriam impederent, petiit. Sed quæ hæc beatitudinis ejus pars, quæ tantum ad fidelium consolationem vel ad infidelium conversionem se ostendit? Cum ille etiam invisibilibus intra se jam fruere bonis, que plenus liberiusque affectans amplecti crucifigi optavit, et tam immane supplicium gratanter subit; nec mors ei gravis, sed dilatio mortis erat. *Ibidem.*

Pauli Apostoli caput a corpore dissectum ter per humum prosiliit, ter nomen Jesu Christi invocavit, tres fonticulos, qua saliendo terram contigit scaturire fecit, de vulnere ejus lac primo, deinde sanguis emanavit. Quorsum tot miracula in morte sancti hujus, nisi ut hæc tam magnifica oculis nostris objecta pensantibus, quanto illa in celo magnificentiora sint ejus præmia, que oculis videre non potest, cogitemus. *Ibidem.*

D. Hieron. corpus cum spiritu reddidisset subita lux circumfalsit: visi sunt Angeli et Christi vox audita, que illum ad possidendum cœlestis regnum invitaret. Lux cum spiritu abiit, odor suavissimus cum corpore remansit. Eadem hora Cyrillus, Episcopus Hierosol. animam ejus Angelicis mani-

bus gustatam caelum versus tendere conspexit. Eodem die sancta hæc anima miro radians fulgore Aug. Hipponas apparuit. *Ibidem.*

UTILITAS BEATITUDINIS CONSIDERATE. — Milites tres fidelitatem mutuo promiserunt, ut in quacumque necessitate se non desererent, erant in bellis et torneamentis strenui, et ad omnia mundi facta probi. Contigit tandem quadam die transisse silvam omnes in silentio; cum autem essent extra silvam, unus eorum dixit: Miror, quare sic obmutuimus in transitu silva lujus; et dixit unus eorum sui silentii esse hanc, quia videns amonitatem silvæ memor sui amonitatis cœlestis, quam causam etiam cœleri confessi sumus. Quibus senior dixit: Credite, non sine causa hoc factum esse, sed nutu Dei, ut sicut hæc in mundo, ita nunc Deo serviamus. Quapropter consulo, ut lanstrum ingrediamur, et eandem fidelitatem in Domino habeamus. Quod factum est. Et laudabiliter et strenue per aliquod tempus illi vixerunt. Tandem duo juniores ceperunt tepescere, et hoc invicem confessi sunt, et consolationem ad invicem quesierunt. Venerunt ergo ad tertium de statu querentes suo, et invenerunt eum Deo servientem, hilarem et devotum. Videns autem ille vultus eorum tristes, dixit: Ex multo otio et tedio estis tristes et segnes, mihi autem totum tempus breve videtur, quia semper occupor. Illis autem mirantibus quibus studiis et occupationibus tempus impenderet, cum sicut ipsi illitteratus esset, dixit: Tres litteras tantum inveni quas docuit me magister meus in ingressu meo, quas legens quotidie, nullo unquam tedio afflictor, sed præ desiderio legendi deficit mihi tempus. Una scripta est nigro colore, que significat peccata mea, que denigraverunt animam meam, et falsitatem et instabilitatem mundi, et penas inferni. Hanc lego a mane usque ad Missam. Secunda scripta est colore rubeo, que significat passionem Salvatoris nostri, qui multa pro nobis sustinuit. Hanc lego a Missa usque ad Noonam, quando emittit spiritum. Tertia scripta est aureis litteris, hæc est amonitas et multiplicitas gaudii cœlestis. Hanc lego usque ad Completorium, et sic expendo tempus meum sine tedio. Quo audito, ceteri multum accenssi, præcurerunt de cætero et ipsi. *Ibid. ex. xi.*

Cum quidam novitius laboraret in extremis in Conventu Argentinensi in Teulonia,

et fratres recommendarent animam ipsius Creatori, ex insperato apernit oculos suos, et ait: Audite, fratres charissimi, mihi accidit, sicut alicui eunti ad forum, et parvo pretio magnas merces ementi: ecce enim regnum accipio, et causas nescio meritum. Et hoc dicto requievit in pace. *Vite Prædicat.* p. V, c. 1.

Quidam juvenis valde nobilis et delicatus venit ad ordinem S. Francisci, qui indutus habitu fratrum post aliquos dies, diabolo instigante, cepit habere in tanta abominatione habitum, quem gerabat, quod videbatur sibi portare saccum vilissimum, et propterea horrebat manicas, abominabatur caputium, et ipsam longitudinem tunice, et ejus asperitatem tanquam importabilem aestimabat. Unde factum est, quod crescente Religionis fastidio, deliberavit penitus rejicere habitum, et redire ad sæculum. Magister autem ejus docuerat eum, quod quando ante Altare Conventus transiret, in quo servabatur sanctissimum Christi corpus, cum magna reverentia genibus flexis, et discooperito capite et cancellatis manibus, se devotissime inclinaret. Dicitur autem juvenis hoc semper sollicitè observavit. Accidit autem illa nocte qua deliberaverat dimittere habitum, et redire ad sæculum, quod oportebat eum transire Altare, ubi, sicut consueverat, genuflexit, et statim fuit ruptus in spiritu, et ostensa fuit sibi mirabilis visio. Vidit enim quasi multitudinem infinitam coram eo processionaliter transeuntem, omnes vero, qui in illa processione beati erant, bini incedebant, et erant vestiti in ornatis- simis diasperis. Facies autem eorum et manus, et quicquid apparebat de corpore, sole splendidius radiabat, et ibant cum cantu, et júbilo Angelorum solemnissime et dulcissime decantando. Inter quos duo nobiliores cæteris incedebant, tanta claritate velati, quod mirandum stuporem insipientibus ingerebant, et quasi circa finem processionis predictæ vidit etiam quemdam tanta gloria decoratum, quod videbatur quasi novus miles ab omnibus singulariter honorari. Dicitur autem juvenis hoc videns mirabatur valde, et nesciebat, quid hoc esset, nec interrogare transeuntes audebat, nec poterat, nimia dulcedine stupefactus. Sed cum processio pertransisset, et ipse adhuc videns extremos, resumens audaciam occurrit, et illos interrogans, dixit: O charissimi, rogo vos, quod dicere placeat, qui sunt isti tam

admirabiles, quos continet hæc veneranda processio? Illi vero convertentes ad eum splendidissimas facies dixerunt: Nos omnes sumus Fratres Minores, qui modo venimus de Paradiso. Et ille rursus interrogans ait: Qui sunt illi duo, qui tam excellenter inter alios rutilant? Responderunt: Illi duo, cæteris clariores, sunt beatus Franciscus et S. Antonius. Ille autem ultimus tantum honoratus, est quidam sanctus Frater noviter mortuus, quem (quia valenter contra tentationes pugnavit, et usque ad finem perseveravit in sancto proposito) ad gaudia eterni Regni cum gloria et triumpho perducimus, non solum comitantibus sanctis, sed etiam latantibus Angelis. Ista vero vestimenta diaspera, que nos tam decora portamus, data sunt nobis propter asperas tunicas, quas in Religione patienter detulimus; et glorie claritas, quam tu vides, data est nobis a Deo propter humilem patientiam, quam fecimus, et propter sanctam pauperatam, et obedientiam, et castitatem mundissimam, quam usque in finem hilari mente servavimus. Unde, illi, non sit tibi durum, saccum Religionis tam fructiferum deferre; quia si in sacco beati Francisci, amore Domini Dei nostri Jesu Christi mundum spernimus, carnem mortificando, et contra diabolum dimicando, viriliter te habueris, nobiscum simili veste fulgebis. Et his dictis, juvenis ad se rediit, et confortatus ex ipsa visione, omnem tentationem abiecit; culpam coram Guardiano et aliis fratribus recognovit, asperitatem penitentia et indumentis, ut divitias de cætero concupivit, et sic mutatus in melius, in sancta vita finivit. *Specul. Exempl.* loc. cit. ex. vi.

Ingravescente vi persecutionis, preses Martiannus sanctum Julianum, post diu tormenta, diversis penis afflictum, et vinculis ferreis per omne corpus oneratum, jussit sub voce præconis civitatem circumire, dicens: Hæc merentur Deorum rebelles, et Principum contemptores. Et cum veniret ad locum, ubi Celsus unicus filius presidis studebat, ait pater ad discipulos suos: Rem inauditam video, filium scilicet Christianum, quem ducunt, cum multitudine albarum colloquentem, et coronam super caput ejus ex gemmis et auro, cujus fulgor execat hujus aeris lucem, et alios tres viros albescentibus comis, alarumque volatu in similitudinem aquilarum super eum excubias celebrantes. Et hoc mihi videtur,

quia dignum est tali Deo servire, qui suos sic tuetur, et tali deore circumdat. Hoc audientes discipuli et magister ejus, blande corripientes eum, ab intentione revocare conati sunt. At ille doctorum volumina abiciens, etiam vestes, quas indutus erat, abiecit dicens: Nudum me mater fudit huic sæculo, quod mundi est, mundo relinquo. Hæc dicens per plateas civitatis cursum arripuit, donec, ubi sanctus Julianus torquebatur, pedibus ejus prostratus, ait: Te secunda nativitas, quam mihi Christus ostendit, patrem agnosco; Martianum vero genitorem meum, veritatis inimicum despicio. Tota autem civitas concurrebat, et filium presidis sic vulnera Martyris osculante mirabatur. Si quis autem voluisset, ex precepto presidis, puerum a Juliano complexu avellere, statim manus ejus et brachia contraherentur. Presentis ergo eis presidi, ait Juliano preses: Spei mee fructum magicis artibus auferre contendis, et ipsum parentum amorem negare compellis. Hoc eo dicente adventit et mater, cum multiplicata familia, crine soluto et nudatis umeribus, clamans. Quod videns preses clamavit incisis vestibus ad Julianum: Juliane crudelis, aspice dolorem patris et matris, et plañctum tante familie, et a magicis artibus innocente solve, et ego Imperatoribus suggeram, ut illius abscedas. Cui ille respondit: Suffragis tuis opus non habeo, nec dimitti desidero. Ecce adest, qui a te natus, modo credendo mecum renatus est, ipse tibi et matri respondeat. Respondit puer: De spinis rose nascuntur, nec rosa nata de spinis, odorem suavissimum, nec frutex, qui rosas genuit, amittit aculeos suarum poenarum. Ut ergo consuevistis, pungite, et me odorem suavitatis et crudelitatis propinare permittite. Vobis obediunt, qui perire parati sunt, me imitentur, qui de tenebris ad lucem venire contendunt. Ego pro Christo vos parentes nego, et per vitam temporalem vitam æternam acquirere. Non possum in vos plus esse, et in me crudelis. Quid moraris? Quasi incredulus et crudelis, quasi Abraham, patris manibus apprehende gladium, et victimam offer filium. Vani sunt vultus vestri, false lacrymæ, ab hac confessione pietatis nemo me valebit disjungere. Mox ergo jubetur in tenebrosam carcerem vermium scaturientem includi. Quem ingressus statim tenebræ vertuntur in lucem, et ebulliens poena disparuit. Hoc videntes

milites viginti conversi sunt. Scarus, in *Vita*, t. I.

Christus Dominus, teste S. Paulo, proposito sibi gaudio sustinuit Crucem. *Hebræ.* XII, 2.

Moses, eodem teste, magis eligebat affligi cum populo, quam temporalis peccati habere jucunditatem, majores divitias æstimans thesauris Ægyptiorum improprium Christi; aspiciēbat enim in remunerationem. *Heb.* XI, 15.

S. David de seipso fatetur: Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes, propter retributionem. *Ps.* CXVIII, 1, 2.

S. Stephanus lapides fortiter excepit quia vidit oculos apertos, Jesum stantem a dextris Dei. *Act.* VII.

S. Serapion, cum omnibus se nudasset, manu gerens Bibliorum Codicem solum, nudus per agros circumibat; sciscitantibus vero, quis eum spoliasset? sciscitantibus vero, Biblia monstrans; quo indicare voluit, se præmissis, qui in hoc volumine promittuntur, illectum; omnia terrena sprevisse. *Bessæus de Novem.*

Cum S. Adriano, nondum Christiano, obstupescendam Martyrum constantiam admiranti, et roganti quid se tanta patientia consecutus sperarent? respondissent illi, se bona illa sperare, que nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descenderunt; ita in amore Martyrii accensus est, ut mox Christi fidem amplexus, mortem pro Christo, totius corporis membris in frusta dissectis obtulit. *Suntus*, 8 Sept.

S. Symphoriani mater filium suum in gravissimis tormentis constitutum sic alloquebatur: Fili, esto memor illius vite, que tibi in celo parata est: vide ibi et te ad æternam gloriam invitantem Deum; neque enim vita tibi supplicis eripitur, sed in meliorem beatiorēque commutabitur. *Scarus*, 27 August.

Cum Thomam Morum in carcere detentum Alaycia uxor sollicitaret, ut sui, suorumque misertus, inique Regis voluntati dissimularet saltem pareret, eique, quot annis se oblati a Rege honoribus frui posset, quaerenti responderet, viginti adhuc annis, si Deo placeret, frui talibus posse, respondit ille: Abi, stulta mercatrix; tunc me caducis viginti annorum bonis æterna commutare postules? Absit, ut talem ego empionem faciam; quin potius omnia tormenta, mortisque mille sustinebo, quam ut æternam

felicitem tanto periculo exponam. SANDERUS I. I. *Schis. Angl.*

Silvanus Abbas, cum prolixiores preces finisset, manus oculis apponens, sic eos allocutus est: O mei oculi, diem vobis negari permittite. Claudamus has valvas, quæ vix unquam sine periculo patent. Nihil est in orbe terrarum, quod dignum visu sit. Quidquid ostentat terra, modicum est ac vile, nihil ad celum. In celo magna, pulchra, æterna sunt. Illic abundabimus, Deum videbimus. DUEX. II. *Cæl. cap. xv. § 5.*

JUNCTURAS. — Miles quidam a socio suo defuncto ad convivium invitatus, cum comparisset, et ad ultimum dumtaxat ferehunc venisset, redire jussus, invenit Monasterium loco domus, ex qua exierat, edificateam, sequæ ducentis annis emansisse. *Spec. ex v. cæl. glor. ex. xli.*

PACCITAS SALVANDORUM. — Quo tempore Bertoldus ex Franciscana Familia in Germania inter predicandum Dei verbum ærius in vitium invecusset, mulier, quæ eo vitio tenebatur, penitentia ac contritionis vi in media concione mortua conceidit. Verum, cum omnibus in preces procumbentibus, paulo post revixisset, narravit omnibus mortis causam, jussamque se ad corpus redire, ut peccatum illud confessione expiaret. Adfecti etiam tum alia multa, quæ viderat, tum illud in primis horribile, et dictæ etiam mirabile: Cum ipsa ad Dei tribunal apparisset, adducta simul esse sexaginta animarum millia, quæ in omnibus mundi partibus, fidei et infidelium, variis casibus excesserant ex hac vita, atque ex his tres tantum addictas purgatorio, reliquis omnes ad ignem æternum damnatas; unam autem ex Franciscanis Fratribus, eodem ipsum quoque temporis articulo defunctam, per purgatorii quidem locum transisse; sed tamen non modo ibi diutius non commoratum, verum etiam pars animarum, quæ præcipua cum eo amicitia conjuncta fuerant, secum in celum abduxisse. HIERONYMUS PLATUS I. I. c. v.

Cum D. Bernardus, Abbas Clarevallensis, ab hac vita migrasset, quod contigit Antio Domini 1153, Indictione 1, 43, Calendas Septembris, anno ætatis suæ sexagesimo quarto, horrenda visio Lingonensi Episcopo facta est. Apparuit ei namque eremita quidam mortuus, quem viventem olim noverat, qui divino timore compunctus ante aliquot annos, cum esset Decanus dives et nomina-

tus, omnia contemnens, eremitorium pro Christi amore intravit. Quem cum de statu suo, et divini iudicii districtione interrogasset, ille respondit: Ex hora, in qua ego de corpore migravi, triginta hominum millia ab hac luce transierunt. E quibus Bernardus, Clarevallensis Abbas, qui eadem hora obiit, una mecum ad celos evolavit; tres alii ad purgatorium missi sunt; cæteri omnes per sententiam iudicis condemnati, ad infernum perpetuo cruciandi descenderunt. JOAN. TAYLORUS ad Ann. 1160.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius, cum celi pulchritudinem contemplantur, exclamabat subito: O quam sordet mihi terra, cum cælum intaeor! *Vita I. V. c. 1.*

P. Sebastianus a Campo in morbo extremo nolebat de Beatorum præmio, quo illum Deus remuneratus esset, loquentes audire, eo quod indignum se tanto præmio iudicaret. *Annua Proo. Sard. 1098.*

P. Georgius Colibrant in omni conversatione Prologi et Epilogi loco hæc verba usurpabat: « Ad vitam æternam. » Hinc si quis sermonem faceret de ejus laboribus, pauperum lumus vocabat. *Annua Belg. 1619, f. 230.*

P. Joannes Hieronymus ad mortem decumbens, cum aliqui dicerent, se oraturus pro illo, ut Deus illi vitam prorogare dignetur, respondit: Nescitis, quid petatis. Perpendite, quod ego et Paradisi gloria una dumtaxat cortina (corpus suum morbidum intelligebat,) dividitur. *Annua Bet. dom. prof. His. 1608.*

Sebastianus Baretillus, juvenis incredibili desiderio fruendi beatitudine accensus, cum fratres de æterna felicitate ad lectam ejus canerent, inter hæc desideria animam efflavit. *Annua Lust. 1599.*

Joannes Rodericus, grammaticæ magister, rogatus a Rectore, num aliquid animi torqueret? respondit, hoc unicum se timere, ne forte vita prorogetur, sique optata beatitudine pro voto suo frui non possit. *Hist. Soc. p. II, l. 1.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut omnes quidem canonici

ad ejectionem veniunt, sed unus tantum eligitur; sic multi quidem simul moriuntur, et in altera vita conveniunt, sed, prohi dolor! sæpe unus dumtaxat alterve ad æternam vitam admittitur, uti pluribus historiis probatum est. RABANUS *super illud Matth. xy, Multi vocati.*

Sicut si equus ad splendidum convivium invitaretur, nihil aliud sibi imaginaretur apponendum, quam optimam avenam et aquam frigidissimam ac purissimam, quia nullas alias delicias novit; ita et nos homines cum nullas alias fere delicias quam eas, quas sensu percipimus, agnoscamus, non melius celestes voluptates apprehendere aut explicare possumus, quam per epulas, potum, et similia.

Sicut si ingressus palatium, cerneret coquinam, stabula etc. auro incrustata, et gemmis ornata, summam æstimationem præconicipes de ipso regio conclavi et ingens illius videndi desiderium haurires; ita et dum ea, quæ in hoc mundo conspicias, tam præclara vides, majora de celo concipe, ad S. Augustini imitationem, dum ait: O Domine, si tanta tuis nobis in carcere, quid dabis in Patria? Si tanta amicis et inimicis, quid est quod solis amicis servasti? Si tanta solatia in hæc die lacrymarum tribuis, quanta in die nuptiarum conferes? S. ACC. in lib. *Med.*

Sicut corallum, quando intra maris aquas latet, molle admodum est, et omnibus injuriis expositum; extractum vero ex aquis mox solidum et quasi immutabile efficitur; ita homines, quando in mari hujus mundi degunt, molles sunt et mutabiles; solidantur vero et confirmantur in gratia, quando ex mari hujus mundi extracti, Beatiss. associantur. S. FRANC. SALES, *de Amore.*

Sicut per speculum vitreum trina nobis visio administratur, qua nos ipsos, et ipsum speculum, et quicquid præsens est, videmus; sic per speculum divinæ claritatis et ipsum Deum, ut est, videbimus, quantum creatura possibile est, et nos ipsos, et omnia alia, vera et cæta scientia cognoscimus. S. FULG. *in epist.*

Sicut sol unicus mundum magis, quam omnia alia oculi luminaria illuminat; ita solus Deus magis animam satiat, quam omnium aliarum rerum possessio. GRANAT. in l. c. f. 338.

Sicut ursi alvearia invadunt favorum dulcedine illecti, quos illic melle plenos esse

autantam, nec apum aculeos curant; sic qui Deum gustare cœperunt, æternæ beatitudinis toto desiderio inhiant, nec adversitates propter illam tolerandas æstimant. STAPLET. *Dom. sep. t. VII.*

Sicut mercator leoplices in emptorium vadens, ut mercos emat, pro vilioribus statim pretium persolvit; pro pretiosioribus vero ad certum tempus se soluturum pollicetur; ita Deus mortales et civiles virtutes ac opera solvit, ne præmet in hæc vita; supernaturales vero virtutes ac merita in altera vita se remuneraturum promittit. *Ibid.*

Sicut oculus unus verti non potest, quin vertatur et alius, et in eandem partem; sic etiam corpus et anima, vel societas illa iustorum nihil poterunt velle diversum, sed eandem semper voluntatem habebunt. S. ANSEL. *l. de Simil. c. lxiii.*

Sicut corporis saturitas omnes saturos æqualiter habet, quamvis singuli cibos non æqualiter, sed pro possibilitate perciperint; ita omnes sancti licet aliqua graduum suarum diversitate sint distincti, una beatitudine perfecti erunt, quia et una perfectione beati fuerunt. S. PROSP. I. I. *de Vit. contempl. c. iv.*

Sicut sol in medicinam suos radios sic mittit, ut omnes quidem partes illuminet, sed magis eas, quæ ampliores sunt, et magis capaces; ita Deus omnes quidem beatos per lumen gloriæ illuminat, sed magis eos, qui per plura merita esse capaciores effecerunt. BERG. *in festo SS. Phil. et Jac. t. III.*

Sicut aëta est claritas solis, aëta lunæ, aëta stellarum, et tamen in eodem omnes firmamento sunt stabilitæ; sic licet sancti discrepent in merito, omnes tamen in immortalis et æternæ beatitudinis firmamento manent stabiliti. *Ibid.*

Sicut in corpore humano, vel pes loco aut officio manus, vel manus pedis fungi non exolat, aut os vel nasus, ubi oculi sunt, aut oculi ubi os et nasus, relicti sedibus non capiunt transferri, aut si transferrentur, convenienter et sine injuria non id paterentur; eodem modo in illa admirabili et glorificata dispositione, et æque disposita glorificatione beate civitatis Dei, ita quæsum quod adeptus fuerit, amabit, ut statum suum postiori gradu immutari non velit. Quare? quis cuique satis erit sua felicitas, et beatitudo sibi pro meritis suis misericoorditer impertita. S. ANSEL. *l. de Simil. c. lxiv.*

UTILITAS BEATITUDINIS CONSIDERATA. —

Sicut stilla aque modica, multo infusa vino puro, a se delicere tota videtur, et saporem vini induit, et colorem; et quomodo ferrum candens ignitum, simillimum igni fit, pristina propriaque forma exutum; et quomodo solis luce aer perfusus in eandem transformatur luminis claritatem, adeo ut non tam illuminatus quam ipsum lumen videatur; sic omnem tunc in sanctis humanam affectionem quodam ineffabili modo necesse erit a semetipsa liquefacere, atque in Dei penitus transfundi voluntatem. S. BEN. *De dilig. Deo.*

Sicut mercenarius agricola omnibus aeris iniuriis expositus arat, occat, foliis sudat, et laborat, nec cum toto die hosc labores continuare piget, quia ad mercedem, quam ex diurno labore sibi comparat, cor et animum suum directum habet; sic electi quique dum mundi hujus adversa patiuntur, cum inhonestates, contumelias, rerum damna, cruciatus corporis tolerant, esse gravia, quibus exerceantur pensant; sed cum mentis oculum ad æternæ patriæ considerationem tendant, ex comparatione præmii, quam sit leve, quod patiuntur, inveniant. S. GREG. I. VIII. *Mor. c. 11.*

Sicut filius, qui in exilio esset, et secretæ avidissime ab amicis et parentibus expectari et desiderari, avidissime utique in patriam abire cuperet; ita et merito quisvis homo ad cælum properare deberet, ac suspirare, cum sciat, se avidissime a Deo, Sanctisque ejus expectari. S. CYR. c. VI.

Sicut is, qui secretè sibi in Hispania perpetuo vivendum, utique ibi domum et habitationem præstantissimam edificaret, eamque omnibus rebus necessariis optime instrueret; ita multo magis quisvis homo conabitur merita virtutesque augere, si meminerit, se æternam in cœlis mansionem sperare.

Sicut avarus, si incidat in tabulas thesaurum indicantes, advertat autem locum, in quo thesaurus absconditus est, non sine multo labore et sudore adiri posse, nulli labori parcat, ut thesaurum obtineat, quia avarus est, cui ad pecunias cogitandas nihil arduum videtur; sic vir pius et Deo frui desiderans, inventis scripture tabulis, que docent, servis fidelibus vitam æternam in premium promitti, nulli labori parcat, ut ea potiatur. STAPL. in *dom. sept. th. VII.*

Sicut pondus grave silivioribus rebus imponatur, eas comprimit et constringit; sic momentaneum et leve tribulationis nostre

supra modum in sublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis. II COE. IV.

DIGNITAS.—Sicut is, qui indubitatum jus habet, ut in Regno aliquo succedat, Rex communiter vocari solet, tametsi sceptrum Regni illius actualiter non moderetur; ita quoque dici posse videtur, quod is, qui gratiam Dei in anima sua possidet, quæ pignus quoddam et semen est gloriæ, Regnum quoque Dei intra se habeat. MANSI disc. II. n. 14.

PERPETUITAS.—Sicut corallus, licet arbutulum tenne et flexile sit, mox tamen, ubi ex aqua extrahitur, solidatur et indurescit, nec amplius flecti patitur, colorem quoque suum pallidiusculum in rubicundum mutat; eodem modo nos quando in mari hujus mundi constituti sumus continuis lapsibus, hisque periculis subjicimur, continuam contra nosmetipsos luctam experimur et prævaricari facile possumus. At vero ex hujus maris undis extracti, et in aliam vitam translati, in amore Dei solidi, et constantes effecimur, atque in beatitudine immutabilem quemdam statum nobis comparamus. Unde S. Bonaventura ait: De hujus regni et civitatis æternitate dicit Augustinus: O vita vitalis, dulcis et amabilis, ubi summa securitas, secunda tranquillitas, tranquilla jucunditas, jucunda felicitas, felix æternitas, æterna beatitudo, et beata vita sine fine! Idem, disc. XXVI, n. 13.

MOTIVA.

AD BEATITUDINEM QUÆRENDAM.—« Quia in cœlis sunt meri Reges, » uti Jeremias Propheta indicavit, dicens: « Ingredientur per portas Civitatis hujus Reges et Principes sedentes super solium. » Quam nobilis Societas, inquit ibi Doctor Seraphicus, quam gloriosa civitas illa esset, in qua nullus omnino nisi Principes et Reges habitarent; si in civitate aliqua, duos civium miliones numerante, neminem videres alium, quam Principes, Reges, Papas, qualis in tali Regnorum et Monarchiarum Metropoli nobilitas et magnificentia reluceret! Pergit autem idem S. Bonav. de Regno cœlorum ulterius dicere: Reges utique sunt, qui de manu supremi Imperatoris coronam Regni accipiunt. Idem, c. XVII.

« Quia voluntas beatorum semper im-

pletur; » sicut enim Angelis nihil obsistit, nec aliquid eos impedire potest, nec constringere, quin pro velle suo cuncta penetrent liberrime; ita non erit aliquod obstaculum, quod nos retardet; nulla clausula, que nobis ullatenus obstet; non elementum, quod nobis ad velle nostrum promptum omnino non exiet. S. ANSEL. *de Simil. cap. LIII.*

Quod confirmans Angelicus Doctor, ibi ait: Voluntas cujusque semper et ubique complebitur, juxta illud S. Augustini: Omnipotentes erunt voluntatis suæ, sicut Deus suæ. S. THOM. Opusc. LXIII, c. IV.

Quia, ut idem S. Doctor testatur, « ubi nullus alteri subjicitur, ibi cessabit omnis prælatio, sed soli Deo omnes subjecti sunt. » Ibidem.

« Quia ibi omnes pulchritudine summa sunt præditi. » Nam S. Vincentius Ferrerius corpus aliquod gloriosum septies sole luminosius futurum scribit, unde id ipsum arguit, quod si Deus ad mundum illuminandum glorioso aliquo corpore, læco solis uteretur, hoc majori lumine mundum perfunderet, quam quo sole illustratur. S. VINCENT. FERRER. ser. III, in *Dom. in Albis.*

Quod confirmans S. Augustinus: Hujus corporis claritas, inquit, tantam solem excedit, quantum sol nostrum corpus in claritate præcellit. Si ergo unicus tantum sol in cœlo suo constitutus omnes homines, animalia et plantas lætificat, vitam et calorem omnibus viventibus subministrat, totque alios admirandos hic in terra, quæ vallis est lacrymarum, effectus producit, quale gaudium, qualis lux et claritas in cœlo empyreo ex tot innumerabilium animarum beatorum, et gloriosorum corporum consortio coruscabit, ubi hæc velut totidem soles luminosa erunt, suosque radios in illam civitatem Dei ex auro instar crystalli corusco stratum, totque inestimabilis et splendens gemmis locupletatam effundet? S. AUG. s. IX, in tr. V, c. XLVII.

« Quia omnes beati impassibiles erunt, » que impassibilitas resultabit ex virtute animæ suam corpus potenter retinens, illa quod a nullo exteriori agente immutari valebit. Unde in Apocalypsi dicitur: « Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum; etiam non erit amplius, neque clamor, sed nec ullus dolor. » APOC. VII.

Ibi lætitia, ut S. Aug. notat, sine tristitia, alius sine dolore, vita sine labore, lux sine

tenebris, vita sine morte, bonum sine omni malo. Ubi juventus nunquam senescit, ubi vita terminum nescit, ubi decor nunquam pallescit, ubi amor nunquam tepescit, ubi sanitas nunquam marcescit, ubi gaudium nunquam decrescit. S. AUG. in *Soll. cap. XXXV.*

« Quia summe agiles erunt fidem beati; » nam teste S. Bernardo, tanta credenda est futura corporum levitas, et agilitas beatorum, ut possint, si velint, absque omni mora seu difficultate ipsam quoque cogitationum nostrarum sequi ad omnia velocitatem. S. BERN. s. IV, in *Fest. Om. SS.*

Hujus autem velocitatis exemplum in radio solis licet intueri, qui statim orto sole in plaga Orientali pertingit usque ad ultimum plagæ Occidentalis, ut eo perpendamus non esse impossibile, quod de nostra debitas futura celeritate, presertim cum rebus animatis solent inesse major velocitas, quam inanimatis. S. ANSEL. *de Simil. c. II.*

« Quia summa intrā beatos unio et concordia erit; » nam ut S. Laurentius Justinianus notat, tanta vis in illa cœlesti pace nos sociat, ut quod in se quisque non accipit, hoc se accipisse in altero exultet. Una cunctis erit Beatitudo lætitiæ, quamvis non una sit omnibus sublimitas vitæ. S. LAUR. JUST. *de Lign. Vit. c. VII.*

Et confirmans id ipsum S. Anselmus: Ibi, inquit, erit tam perfecta et beata charitas justorum, quod unusquisque in tantum dilecti proximum suum, quantum se ipsum, ex quo illud inestimabile sequetur bonum, quod ita unusquisque de alterius bono, vel gaudio gaudebit, sicut de merito proprio, proinde cum inenarrabilis sit numerus Electorum, quis tanta narrare sufficit gaudium Beatorum? Ibi virgo gaudebit de castæ virginitatis privilegio; ibi vidua exultabit de sanctæ viduitatis merito; ibi Confessor læ Martyris juvenudabit triumpho; ibi Martyr tripudiat de Confessorum bravio; ibi Propheta lætatur de Patriarcharum pia conversatione; ibi Patriarcha exultabit de Prophetarum fide; ibi Apostoli et Angeli gaudebunt de merito omnium inferiorum; ibi omnes inferiores lætabuntur de gloriæ et corona superiorum. Omnibus erit una voluntas, ut S. Anselmus ait, quasi nulla esset istis, nisi Dei voluntas; ideo erit omnibus plena concordia, et ideo solent volent illi non aliud, quam quod ille, ita volent, quidquid volent illi, et ideo Filii Dei, et Dii vocabun-

tur, cujus rationem genuinam reddens S. Augustinus: Hæreditas inquit, in qua coheredes Christi sumus, non multitudine minuitur filiorum, nec fit angustior numerositate coheredum, sed tanta est multis, quanta paucis, tanta singulari, quanta omnibus. S. ANSEL. l. c. lxx.

« Quia jucundissima erit in oculis societas, » ut iterum S. Anselmus notavit, dicens: Ad cumulatum beatitudinis suæ aliud habebit, unde magis possit gaudere, quia enim quisque sicut se alterum amabit, patet, quia sic de illius felicitate, ut de sua, gaudebit. Quot igitur, et quanta gaudia quisque obtinebit, qui de tot tantisque beatitudinibus Sacretorum jubilabit? Quod si tantum de aliis, quos ut se diligit, gaudebit, quantum de Deo, quem supra se diligit, exultabit? Gaudium ei erit intus et extra, gaudium sursum et deorsum, ubique gaudium plerum. S. ANSEL. de Simil., c. lxxi.

« Quia iidem erit perfecta perpetuitas omnium gaudiorum, » teste S. Augustino dicens: Quæ dicitur (Deus) in presenti, temporalia sunt, quæ autem in futuro seculo se promittit suis daturum, æterna sunt. Temporalia bona difficile acquiruntur et acquisita facile dilabuntur, et quæ habita sunt, cum gravi sollicitudine custodiuntur, et cum dolore amittuntur, et amissa cum gravi dolore recuperantur, futuri autem sæculi bona nunquam amittuntur, cum gaudio et quiete possidentur, cum semel quis acceperit, ita securus erit, se ea nunquam amissurum, sicut certus est, vel erit, se nunquam velle amittere. S. AUG. Medit. c. x.

Cui consentiens S. Bonaventura: Cujus cursus, ait, sine termino, usus sine fastidio, refectio sine cibo, sub antiquis perpetuisque gaudiis semper nova jucunditas, et sine timore amittendi continua felicitas.

« Quia brevis labor exigitur ad beatitudinem obtinendam, » nam ut S. Augustinus notavit: Dei ineffabilis et immensa bonitas, inquit, etiam hoc protulit, ut laboris quidem tempus, et agonis non extendaret, nec longum faceret, aut æternum, sed breve, et ut ita dicam momentaneum. S. AUG. s. xxxvii, de Sanctis.

Et alibi: Qualis misericordia Dei? Non dicit: decies centena millia annorum labora; non dicit: vel mille annos labora, cum vis, labora in paucis annis, inde jam requies

erit, et finem non habebit. Momentaneum hoc etc. Idem, in Ps. xciii.

Eecce quantum pretium damus, quodammodo unam siliquam ad accipiendos thesauros sempiternos.

« Quia facilis est via perveniendi ad beatitudinem. » Non enim exigitur, ait S. Thomas Villanova, hodie a te, o Christiane, mors, non sanguis, non supplicia: ama, et regna; quid facilius, quam amare? O quam constricta est via et quam plana, ut diligendo pervenias, quo pervenit Laurentius patiente! Cujus rationem assignans Paulus de Palatio: Non pigeat, ait, audio causam, cur Dominus solam charitatem et misericordiam delegit, cui possessionem regni tribueret; causa est, quia nemo ascendit in celum, nisi qui descendit de celo; et sola charitas deduxit Christum ad nos, igitur sola charitas efferret nos ad Christum. S. THOM. VILL. Conc. Quinquag.

« Quia memoria hujus beatitudinis est remedium potentissimum ad peccata vitanda, » Quis enim vellet esse impius in patriam, cui æternus civis adscribi cupit? Dicit sane in mundo ac carni, quod olim Demosthenes meretrici allicienti fertur dixisse: Tanti penitentiæ non emo. Bessæus de Nov.

Quia eadem memoria vehementer ad pugnam animat; si enim David ob Michol promissam tam fortiter contra Goliathum pugnavit, quomodo non fortius regnabit, cui beatitudo promissa est?

Quia mira addit animos ad laborandum, omniaque adversa fortiter toleranda. Si enim gubernator navis non fluctas, sed commodum; miles non cadem et vulnera attendit, sed triumphum et victoriam; agricola non tempestates, sed messem; ambitiosos non difficultates et sumptus, sed dignitatem considerant; quidni et candidatus dignitatis ecclesiæ, desiderio regni ecclesiæ consequendi, omnes difficultates et pericula spernat?

Quia jucundos facit labores. Si enim Jacobo Patriarchæ viginti anni videbantur dies pauci propter amoris magnitudinem, quo erga Racheliam ferebatur; quam brevis et jucundus videbitur labor pro visione Dei consequenda impensus?

« Quia cœlum Patria est, ad quam fruedam et contemplandam nati sumus; » Hinc philosophi hominem arborem inversam dixerunt, cujus radix cœlum spectet, eo quod inde succum trahere oporteat. Hinc etiam Deus os homini sublime dedit, cœlumque

tueri jussit, et erectos ad sidera tollere vultus. Id quod Anaxagoras agnovit, dum sciebat, cur natus esset? Ut cœlum contempler, respondit.

MEDIA.

AD BEATITUDINEM OBTINENDAM. — *Desiderium ardens*, uti S. Eusebius monet: « Petite et accipietis; querite et invenietis; pulsate et aperietur vobis, » id est, ut petamus orando, queramus laborando, pulsemus desiderando, pulsemus proficendo, pulsemus perseverando, et in spem cœlestium promissorum tanto incitemur studio, tantoque inardescamus affectu, ut cum premiorum dignitate desideriorum magnitudo concordet. S. EUSEB. EMISSANUS in c. xi, 9.

Certe quantopere Deus a nobis hoc desiderium requirit, testatur S. Vincentius, dum narrat, quod cum quidam eximius Dei servus, qui cum magna sanctitatis opinione semper vixerat ad alteram vitam moriendo transisset, vehementer quendam scorum amicorum inceserit desiderium sciendi, an anima ejus recta volasset ad cœlum, eumque super hoc Dei responsum sibi revelari ardentem petisset, anima dieti servi igne circumdata ei apparuit, et torrefacto ex hac apparitione amico suo dixit, se in purgatorio ad aliquod tempus condemnatum hærere, eo quod in vita sua cœli gloriam eo, quo par erat, ardenti desiderio non quaesisset, aut desiderasset. S. VINCENT. FEBREB. in fest. Om. SS.

Charitas seu dilectio Dei, uti S. Apostolus indicavit, dicens: « Oculis non vidi, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quod præparavit Deus, » I Cor. c. ii, 9.

« Sed quibus? » *Is, qui diligit illum*, adeo ut S. Thom. firmiter hanc statuatur conclusionem: Qui plus diligit, majorem locum habebit.

Patientia constans in tribulationibus, juxta Christi testimonium: « Nonne hæc oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam? » LEC. xxiv.

« Et illud Actuum Apostolorum: » Per multas tribulationes oportet nos introire in Regnum Dei. ACT. c. xiv.

Hinc S. Bernardinus quoque ait: Deum ante Paradisum constituisse Angelum cum flammeo gladio, ut significaret, quod nullus possit intrare in Regnum Dei, nisi transeat

per flammeum gladium atque versalitem, qui, positus est ad custodiam ligni vitæ, sed hoc nullus potest facere, nisi per patientiam in tribulatione, gladius enim flammeus atque versatilis tribulatio est, diligens animam et corpus. S. BERN. *Dom. post Epiph.*

Cujus ulteriorem reddit rationem Jos. Mansi sic discurrens: Tria jure regula est, quod hæres possessionis alicujus, majus in illam jus habere nequeat, quam testator habuerit. Ac prout cum Christus discipulis suis, ac consequenter nobis omnibus, sub isdem oneribus et obligationibus Regnum suum relinquit, quibuscum ipse illud ab æterno Patre suo accepit, consequens est, quod si in superne illius hereditatis possessionem subingredi velimus, onera quoque et obligationes illius adimplere necessario debeamus. MANSI, dis. xxxii, v. 2.

Unde Cujatius verba illa: « Dispono vobis » etc. ita explicat: Similes mihi dispono futuros in Regno, qui perseverastis mecum in afflictionibus; primum enim Apostolus dixit: « Vos estis, qui per mansistis mecum in tentationibus meis. » MATTH. vi, 10.

Et postea subdit: « Et ego dispono vobis Regnum. » Hinc idem alibi dixit: Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est Regnum cœlorum. Sicut ergo mercator prudens, qui vult cito ditescere, ibi merces emit, ubi in magna copia habentur, ut postea revendat, ubi raro inveniantur; sic justus in hac vita multos pro Deo labores suscipiunt, velut vulgares merces, ut in altera vita copiosam a Deo mercedem percipiant. Hinc ipse Christus dixit: Beati estis, cum maledixerint vobis homines, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne malum adversum vos inveniētes propter me: gaudeat, et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlo. IUD. 11.

Pœnitentia serja; hinc B. Virgo olim ad Christum dixit: « Dolentes querebamus te, » ut nos doceret, ut siquidem invenire eundem in templo glorie volumus, ubi in medio Angelorum, et aliorum coclicolarum positus omnes suo aspectu beatus efficit, ad eum modum, quo Maria et Joseph, queramus illum dolentes cum lacu et lacrymis, per opera pœnitentiæ, et tolerantiam adversitatum. Qui enim Deum gloriosum aliter querunt, illi spe sua frustrabuntur, et non invenient. DUB. NYSSEN. ser. iv in Dom. 1. post Epiph.

Non incommoda quoque hæc venit qua-

dam mellifini Doctoris observatio : Sponsam invitabat sponsus, ut sursum erectis cogitationibus, relictisque rebus hęc terrenis aspiraret ad vitę futurę quietem, utque alacrem illam redderet, aiebat : « Surge, propra, amica mea, columba mea, formosa mea, et veni. » Cant. II, 10. « Vide simul, quam vernet patria nostra floribus, quam flagret rosis : flores apparuerunt in terra nostra. » Sanctus Bernardus in horum expositione ait : In eodem Canticis evidenter expressum est, quod florum apparitio turturis comitur auditum. Sed quid mysterii habet apparitio florum conjuncta cum auditione turturis? Flores symbolum glorię sunt, turtures typus penitentię, et animi ex recordatione male actę vitę mesti ac tristis. S. Bern. in c. II Cant.

Quod S. Gregorius Magnus, Pictus Richardus, Lauretus et alii affirmant. Et recte hominem penitentem scelerum suorum et illacrymantem peccatis hęc avis designat, que pro cantu gemit, et querulas dat voces. Quod ergo Sponsus flagrantes flores, quibus glorię significatur, cum gemebundis turturibus, penitentię symbolis, conjungit, tantum est, ac si dixisset, separari horum aliud ab alio non posse, sed necessum esse, ut per amaritudinem penitentię, per acerbitatem luctus ac suspiriorum transeat, qui ad amicitiam æternam venantis, ac ferentis glorię anhelat, nec enim coronabitur, nisi qui legitime certaverit.

Contemptus mundi et servum terrenarum, uti S. Bernardus per aptum apologum ostendit, dum ait : Patrem quemdam fuisse, qui duas habebat filias, aliam facie valde decaram, turpem vero valdeque deformem alteram, quarum primam quidem singulę procelebant, aliam vero nemo non abominabatur, quia de re cum hæc apud patrem querula voce lamentaretur, pater, ut eam consolaretur, homo eandem animo esse jussit, subdicens, quod primę nullum assignasset dotem; ipsi vero, id est, deformi, omnes suas facultates fœsse dotales, tametsi hæc regnum facile adæquarent. Moxque prædictum apologum in sensu morali explicans, per patrem Deum intelligit, per filiam vero apparenter speciosam prosperitatem mundanam, per deformem vero paupertatem exponit. Hanc turpem filiam qui acceperit in uxorem, promittit ei Deus Regnum suum, dicens : « Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum cœlorum. » Quanto autem facilis est

unicuique, paupertatem profiteri, quam divitem esse. S. Bern. serm. de Paupert. in præmio.

Consonum hoc ei quod Christus sibi dicit : « Amen dico vobis, quod omnis, qui reliquerit domum vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit. » MATTH. IX, 19.

Misericordia erga miseros, uti S. Laurentius Justinianus indicavit dicens : Venalis est beatitudo cœlestis, et tanti valet, quantum quis potest expendere. S. LARA. JCR. I. II. Hanc per egenorum susceptionem sibi vendidit Abraham; Job per miserorum compassionem; Tobias per defunctorum exequias; Zachæus per distributionem dimidii bonorum suorum; vidua duobus minutis, alii vero pro calice aque frigide; quod ipsa etiam S. Chrysostomus confirmavit in persona Dei sic loquens : Pretium non appono, ne objicias inopiam, quanti potes, tanti eme, habes obolum, eme colum; non hales obolum, da calicem frigide aque, da panem, et accipe Paradisum. S. CHRYS. hom. LVII ad Pop.

Unde S. Augustinus : Quid potentius, ait, quam ut Regnum cœlorum non solum Zachæus emat dimidio rerum suarum, sed et vidua duobus minutis, et tantumdem ibi uterque possideant? Quid potentius, quam ut idem Regnum et thesaurus diviti, et calice aque frigide pauperi valeat. S. AUG. in Ps. CXI.

Inmaculata vita, seu mandatorum observatio, juxta illud Psalmista : Beati immaculati in via. Ps. CXVII, 1.

Tamquam diceret, inquit S. Augustinus, scio quid velis; queris beatitudinem. Si ergo vis esse beatus, esto immaculatus. Quis enim ascendet in montem Domini? Aut quis stabit in loco sancto ejus? Innocens manibus, et mundo corde. Ps. CXIII, 3.

Hinc et Christus adolescenti querenti, quid faciens vitam æternam possideret? respondit : Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. MATTH. XIX, 17.

Mortificatio passionum inordinatarum; nam teste Salvatore, Regnum cœlorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. MATTH. XI, 12.

Resignatio sui; nam, ut S. Augustinus sapienter dixit : Res ista, id est, Regnum cœlestis, aliud non querit pretium, nisi teipsum. Tantum valet, quantum es tu. Te da, et ha.

bebis illam. Quid turbaris de pretio? Christus semetipsum dedit, ut acquireret se regnum Deo Patri. Ita et tu teipsum da, ut sis regnum ejus, ac non regnet peccatum in mortali tuo corpore, sed Spiritus in acquisitionem vitę. S. AUG. lib. XXXVII de Sanct.

Consideratio serię cœlestium gaudiorum; nam ut S. Gregorius notavit : Si semel quisque ad æterna se erigat, atque in his, que incommutabiliter permanent, oculum cordis figat, prope nihil esse hoc conspiciet, quidquid ad finem currit. S. GREGOR. I. X Moral. c. XIX.

Imo teste S. Thoma Villanova : Momentum tibi erit vita præsens, si oculum dirigas ad æternum premium; transit cito, quod eruciat, permanet in æternum, quod coronat. S. TH. VII. in conc. funeb.

Et quo altius in æternorum civium visione quispiam suspenditur, eo et sibi fortior, et aliis utilior invenitur, ait iterum S. Gregorius. S. GREGOR. lib. I de Reg. c. IX.

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta naturam et essentiam Beatitudinis, quod scilicet consistat in perfecta et securā fructione Dei; cum ipsi etiam Philosophi jam olim dixerint, nisi stabili et fixo bono beatum neminem esse posse. Cic. y Tuscul.

Tale autem bonum cum sit solus Deus, merito beatitudo in illius fructione, que fit per visionem et amorem inde consequentem, consistere dicitur. Distincte magis beatitudinis naturam insinuat S. Antonius Paduanus, dum ait : Primum gaudium a dextris est de jucunda Angelorum societate, quando inter Sanctos tanta erit claritas, ut gaudium singulorum sit omnium commune. Neque enim anima glorificata solum in gaudium Domini sui intrabit : « Intra in gaudium Domini tui; » verum in gaudia ingredietur omnium beatorum, sanctorum Angelorum in genere, et in specie. Secundum, de beatitudine et stola propria anime, quando lætitia sempiterna erit super caput eorum, et gaudium et beatitatem obtinebunt. Isaie LVIII, « Implebit splendoribus animam tuam. » Tertium, de Resurrectionis expectatione, quando in terra sua duplicia possidebunt.

Quartum, de admirabili Christi hominis fraternitate, quando carnem illam gloriosam oculo ad oculum videbimus, quando poterimus eum vocare fratrem, et dicere os meum, et caro mea. Adducitque auctoritatem S. Bernardi dicentis : Plenum prorsus omnis suavitatis dulcedine, hominem videre hominis conditorem, hoc gaudium speciale pro Angelis habebimus. Quintum, de manifestata Trinitatis cognitione. Sextum, de horum omnium æterna et securā possessione : « Gaudium vestrum nemo tollet a vobis. » Apocal. III. « Foras non egredietur amplius. » S. ANTON. PADUAN. apud MASSI, dis. VII, n. 5.

Nosse debet digne estimare hanc beatitudinem; quod obtinebit, si omnia vana duxerit, quocumque non ad hanc beatitudinem consequendam ordinatur, cum enim tota felicitas anime in possessione finis sui consistat, finis autem illius sit possessio Dei, merito vana et inutilia reputantur omnia, que non ad hunc finem, a quo bonitatem suam accipiunt ordinantur.

Nosse debet solidam præxim se per hanc beatitudinem ad contemptum rerum terrenarum, alique mediis ad ipsam obtinendam concordentia excutiendi; quam quidem præxim breviter indicavit S. Hieronymus sequentibus verbis : Quotiescumque te vana seculi delectaverit ambitio; quoties in mundo videris aliquid gloriosum, ad Paradisum mente transgredere : esse incipe, quod futura esse, et tunc poteris dicere : Aquę multe non poterunt extinguere charitatem, nec lumina obruent eam. S. HIER. ep. XXII, ad Eustoch.

Eodem modo in adversis casibus solatium a beatitudine futura petendum esse, idem Sanctus Demetriusdem movit dicens : Respice, quod promissum est : omne opus leve solet fieri, quando ejus pretium cogitur; et spes præmii solatium est laboris. Idem ad Demetr.

Certe, S. Gregorio teste, mala presentis vitę tanto durius animus sentit, quanto pensare bonum, quod sequitur, negligit; et quia non vult præmia considerare, que restant, gravia estimat esse, que tolerat. At si semel quisque ad æterna se erigat, atque in his, que incommutabiliter permanent, oculum cordis figat, prope nihil esse hoc conspiciet, quicquid ad finem currit. S. GREG. I. X, Mor. c. XII.

Nosse debet, duplicem beatitudo coronam esse præparatam, scilicet auream et aureolam. Aurea dicitur premium substantiale, quod consistit in tribus, scilicet in visione Dei clarissima, in fructione suavissima, et in revere.

atione securissima, de qua dicitur: « Corona aurea supra mitram ejus, » quæ est ornatus Pontificum, quia omnes Sancti non solum erunt Reges omnipotentes voluntatis suæ, sed etiam erunt Sacerdotes et Pontifices, offerentes Deo semper sacrificium laudis; et ideo dicitur: « Fecisti nos Deo nostro Regnum et Sacerdotes. » Alia corona dicitur aureola, id est, coronula parva; redditiq; coronæ hujus rationem dicendo, quod sit gloria quedam specialis accidentalis, quæ Sanctis quibusdam propter excellentiora quedam opera communicatur. Datur tribus generibus operum: *Virginitas*, et hæc est *floræ*; *Martyrius*, et hæc est *gemmea*; *Doctoribus*, et hæc est *stellata*. S. BOSAV. in *Diar.* s. L. X, c. II.

Nosse debet, *cur beatitudo a Christo gaudium plenum dicitur*, nimirum propter tria. Primo, quia adimplebit totum animi appetitum, de quo Propheta ait: « Adimplebit me lætitia cum vultu suo. » Secundo, quia consistit in visione, fruitione, et possessione plenissimi et consummati boni, quod est Deus trinus et unus. De quo immenso et infinito bono intelligendum esse dicit Textum illum Exodi, cap. xxxiii. « Ego ostendam tibi omne bonum. » Tertio, quia tale et tantum gaudium omnino inamissibile est. Unde S. Joan. xvi, dicit discipulis suis: « Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. » S. BOSAV. *loc. cit.* s. XLIX, c. ult.

S. Bonaventura per 12 fructus explicat horum gaudiorum plenitudinem; quorum primus est, sanitas absque infirmitate. Secundus, juvenus sine senectute. Tertius, satietas sine fastidio. Quartus, libertas sine servitute. Quintus, pulchritudo sine deformitate. Sextus, impassibilitas, vel immortalitas. Septimus, abundantia sine indigentia. Octavus, pax sine perturbatione. Nonus, securitas absque timore. Decimus, cognitio absque ignorantia. Undecimus gloria sine ignominia. Duodecimus, gaudium sine tristitia. S. BOSAV. *loc. cit.* s. LV.

S. Bernardus per similitudinem coronæ duodecim stellarum eandem plenitudinem demonstrat; quarum prima est memoria sine oblivione. Secunda, ratio sine omni errore. Tertia, voluntas sine omni perturbatione. Quarta, impossibilitas moriendi, quia resurgit corpus incorruptibile. Quinta, claritas, quia configuramur claritati Christi corporaliter. Sexta, agilitas, ut corpus sit agile secundum agilitatem mentis. Septima est

subtilitas, ut corpus nostrum penetret omnia corpora. Octava est, ut quilibet diligat alterum, sicut seipsum. Nona est, videre, quod proximus quilibet diligit ipsum seipsum. Decima est, Deum perfecte diligere, et plus quam seipsum. Undecima est, diligere seipsum tantummodo propter Deum. Duodecima est, videre Deum se diligentem, plus quam homo ille diligit seipsum. S. BOSAV. *ibi*.

Nosse debet, *quibus mediis oporteat obtinere beatitudinem*, de quibus discurrit Mansi: S. Ambrosius in ea est opinione, quod quando se Deus Moysi, in spineto, sive rubo spinoso videndum exhibuit, mysterium incarnationis nobis, licet a longe, præfigurare voluerit. Petrus ubi Christum intelligendum existimo, secundum quod homo est; flamma vero rubei ejus divinitatem figuravit. Quo supposito, querendum venit, cur Deus non potius in alia quadam arbore, vel planta nobiliori, v. g. platano, cedro, vel alia simili apparere voluerit? Cur videri voluit intra densum quoddam dumetum, spinis et sentibus undique obseptum? Cur non potius se rosas inter et flores conspiciondum exhibuit? Ipse quidem lilio comparatur: *sicut lilium*, sed inter spinas constituto. S. AMB. in c. vi. *Evodii*.

Unde Seraphicus Doctor ait: Volve et resolve vitam boni Jesu, et non invenies eum, nisi in cruce, ex quo enim carnem assumpsit, semper in poena fuit. A primo instanti, quo Filius Dei hæc se mortalitate nostra vestivit, nusquam illum alibi, quam inter spinas invenimus. Unde et S. Eusebius ait: Omnes Sancti, quanta passi sunt tormenta! Ecce per totum mundum in Sanctis Apostolis atque Martyribus felicitati adversitas viam fecit, salutis perditio militavit, et ostium dum vitæ claudit, gloriæ patefecit. S. EUSEB. *hom. de SS. Etpk. et Alex.*

Nosse debet, *cur Deus per tribulationes voluerit beatitudinem obtineri*; de qua questione sic Mansi discurrit: Lactantius Firmianus optime considerat, quod, licet Deus adeo se erga hominem benignum, et precium exhibuerit, ut in eum ad imaginem et similitudinem suam a se creatum, pretiosissimos quosque cæli thesauros infunderet; ex altera tamen parte corpus illi dederit corruptibile, millenisque miseris et ærumnis subjectum; sed quoniam fine id eum fecisse existimas? Ut proponeret homini virtutem, id est, tolerantiam malorum; sed qua utilitate id fecit? Per quam possit quibus in-

mortalem adipisci, ne immortalitas homini sine ulla difficultate constaret. Et quidem horum ultimorum verborum Eusebius Emissenus rationem assignat, dicens: Non vult Deus bona sua nimia inveniendi facilitate vilescere, præiosa et concupiscibilis merces cupidum amatorem, et avidum negotiatorem requirit. Quid avari continuo laborande non sustinent, ut opulentas sibi facultates congregare valeant? Et cælum nobis acquirere volumus quiete et suaviter dormiendo. MANSI, *disc. XXIV, n. 4.*

CONCEPTUS PRÆDICABLES.

Ex occasione thematici: « Homo quidam fecit cenam magnam. » LUC. XIV, 16.

Potest beatitudo huic cenæ comparari, et ostendi. Cur dicitur magna, scilicet propter *invitationem*, qui est magnus et laudabilis nimis; propter *convivens*, qui omnes sunt principes et reges cæli; propter ipsam *cenam*, quæ perfectissime famem expellet, et tamen appetitum relinquet, juxta illud: Satiabor, cum appaverit gloria tua. PS. XVI, 45.

Sed et sitim copiosissime gratissimoque potu levabit, juxta illud ejusdem Psalmistæ: « Inebriabor ab ubertate domus tuæ, et torrente voluptatis potabis eos. » PS. XXXV, 9.

Ut merito tandem exclamet cum admiratione: Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te. PS. XXX, 20.

Propter *Durationem*, quia per totam æternitatem durabit, juxta testimonium Christi dicentis: Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. JOAN. XVI, 22.

Et iterum: Dum hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam. MATTH. XXV, 26.

2. Ostendatur, quantum quisque cenam merito suscipere debeat, ut vestem nuptialem gratis ac charitatis habeat. Quam libenter item interea a vilibus escis, id est, voluptatibus illiçis et carnalibus, abstinere debeat, ut tanto perfectius in illa cenâ satiatur.

Ex occasione thematici: « Noli timere Abraham; ego protector tuus sum, et merces magna nimis. » GEN. XV, 1.

Potest ostendi. I. Cur Deus dicatur merces magna nimis; nimirum quia beatitudo, quæ hic per mercedem intelligitur, et ex ejus visione oritur, tam magna est, ut Deus

ipse majorem facere non possit, teste D. Thoma. Deinde quia magna, imo infinito excessu excedit omne hominum meritum. Præterea quia certissime dabitur, quamprimum labor hujus vitæ fuerit finitus. Et ultimo, quia est merces stabilior durans per totam æternitatem. 2. Ostendatur, si famuli et operarii hujus mundi propter modicam, incertam et perituram mercedem tam fidele, promptumque servitium præstant suis dominis carnalibus, quantum cum alacritate et fidelitate Deo ob tantam mercedem servire oporteat. Unde semper quisque sibi hoc famulos ob oculos ponere, illudque olim S. Augustino dictum obicere deberet: Potuerunt isti, et iste, et tu non poteris?

Ex occasione thematici: « Apud te est fons vitæ. » PS. XXXV, 10.

Potest ostendi, quam merito beatitudo fons dicitur veræ vitæ, quia scilicet ex ea solum gaudium, in quo vitæ consistit animæ in altera vitæ, hausit *parvus*, (cum nihil ibi sit, quod corrumpere queat ejusmodi gaudium), *recentius* (cum adeo recens videatur Beatis gaudium, ac si eo primum illo frui illo cepissent) et *abundantius* (cum fons illius a se sit, atque adeo exarscere non possit), quam merito ergo cum S. David quisvis ad hunc fontem aspirare debeat ac dicere: Quenammodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus. PS. XLII, 2.

Item: Dulcis ex ipso fonte petuntur aquæ.

Ex eodem thematico, vel isto: « Hæc est autem vitæ æternæ, ut cognoscant te solum Deum verum vivum. » JOAN. XVII, 3.

Ostendi in primis potest, quomodo vitæ animæ consistit in cognitione Dei, perfecta nempe seu beatifica visione, quæ ex hac oritur amor perfectus, per quem anima unitur moraliter summo bono atque adeo fruitur illi, siquæ operationem illam, ob quam creata est, elicit, quod est vere vivere. 2. Ostendi potest, qualis hæc vitæ sit, scilicet *vera*, cum vitæ mortalis, teste S. Gregorio, æternæ vitæ comparata, mors sit potius dicenda, quam vitæ; ipse enim quotidianus defectus corruptionis quid est aliud, quam quedam prolixitas mortis? S. GREG. *hom. XXXVII.*

Vitæ *beata*, quia omnium bonorum aggregatione perfecta, cum tunc Deus cuius Sancto dicat, quod olim Moysi dixit: Veni, ostendam omne bonum tibi. EXOD. XXXIII, 19.

Atque adeo quis cum Salomone dicere queat: Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius. *SAR. VII, 14.*

Vita *sempiterna*, uti colligitur ex citato themate, et alio Christi dictio apud Mattheum: *Ilbunt hi in supplicium æteram; justi autem in vitam æternam. MATTH. XXV, 46.*

Que omnia breviter complexus S. Prosper dixit: *Futura vita creditur hæc sempiterna, et sempiterna beata; ubi est certa securitas, et secunda tranquillitas, et tranquilla iucunditas, felix æternitas, et æterna felicitas; ubi est amor perfectus, nullus timor, dies æternus, alacer motus, et unius omnium spiritus de contemplatione Dei sui, ac de sua cum illo permansione securus; ubi ipsa civitas, que est Angelorum, Sanctorum et hominum congregatio beata, meritis fulgentibus micat, et æterna salus exuberat, veritas regnat; ubi nec fallitur quisque, nec fallit; unde nullus eicitur beatus, quo nullus adicitur miser. PROSP. I, I de vita contem. c. n.*

Excitentur proin auditores ad hanc vitam quærendam illis Psalmista verbis: *Quis est homo, qui vult vitam, diligit dies videre bonos? Declina a malo, et fac bonum. PSAL. XXXIII, 13.*

Ostendaturque, quam modicum sit, quod petitur (cum mandata ejus gravia non sint, sed potius jugum suave, et onus leve), atque adeo merito civis dici queat, quod olim Naamano servi sui dixerant: *Pater, et si rem grandem dixisset tibi Propheta, certe facere deberas: (V REG. v. 43), quanto magis, quia nunc dixit tibi: Declina a malo, et fac bonum?*

Ex occasione thematis: *Gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis. MATTH. v, 12.*

Potest magnitudo beatitudinis ex septem testium testimoniis probari. 1. Ex testimonio Dei dicentis Abrahamo: *Ego protector tuus sum, et merces magna nimis. GENES. xv, 1.*

Item Moysis dicentis: *Veni, ostendam omne bonum tibi. EXOD. XXXIII, 19.*

2. Ex testimonio Christi, in citato themate, et alibi dicentis: *Simile esse regnum celorum thesauro abscondito in agro, quem, qui invenit homo, abscondit, et præ gaudio illius vadit, et vendit universa, que habet, et emit agrum illum. MATTH. XIII, 44.*

Id quod ipse abunde implevit, dum vi-

tam et sanguinem infiniti pretii pro eo obtulit. 3. Ex testimonio *Sanctorum*, de quibus canit Ecclesia: *Omnes Sancti, quanta passi sunt tormenta, ut securi pervenirent ad palmam Martyrii et præmium felicitatis æternæ, qui omnes nunc, cum sancto Paulo, testantur, non esse condignas passiones hujus temporis ad futuram gloriam, que revelabitur in nobis.*

Et quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, que præparavit Deus iis, qui diligunt eum. I Cor. vi, 9.

4. Ex testimonio *Colorum*, qui enarrant gloriam Dei. Hinc merito Baruch exclamavit: *O Israël, quam magna est domus Dei, et quam ingens locus possessionis ejus. BARUCH II, 24.*

Et S. Ignatius: *Heu quam sordet terra, cum caelum aspicio! Et si exterior coeli facies talis est, quid intus latebit? Apud FABR. conc. II in Festo omnium Sanctorum.*

5. Ex testimonio *terre*. Si enim, ut olim S. Porphyrius, Græcorum Episcopus, visa pompa, qua Theodosius Junior baptizabatur, dicebat, ea, que paulo post evanescent, tantum glorie splendorem habent, quantum habitura sunt caelestia, que parata sunt Sanctis et electis Dei? Et ut S. Bernardus dixit: *Quid erit in Patria, si tantum est delectationis in via? 6. Ex testimonio multorum et reproborum hominum.* Si enim in hoc saeculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem, qualis præstabitur Sanctis diligentibus veritatem? Ut recte discurret S. Fulgentius, apud Sca. tom. 1.

7. Ex testimonio *dæmonis* quondam fatentis, si columna ferrea, eaque ignita novæculis, acutisque calamis undequaque instructa, atque a terra ad caelum usque pertingens staret, se assumpto humano corpore libenter per illam usque ad extremum iudicii diem volvi et revolvit velle, si coelo potiri per hæc tormenta liceat. Imo alias dicere auditus est, se omnia clamatorum tormenta libenter usque ad iudicii diem toleraturum, si unico momento Deum aspiceret liceat. CASARIUS, l. V, c. x.

Ex occasione thematis: *« Engte serve bone et fidelis, quia super pauca fuisi fidelis supra multa te constaniam: intra in gaudium Domini tui. » Vide FABRUM l. I.*

Ostendatur, quale hoc sit gaudium, scilicet i. Gaudium *sincerum* seu *purum* propter omnis mali absentiam, juxta illud Apoca-

lypsis: *Et absterget Dens omnem lacrymam ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt. APOC. XXI, 4.*

2. Gaudium *plenum* propter omnis boni presentiam, de quo gaudium Christus apud S. Joannem locutus est dicens: *Petite, et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. Ubi breviter ostendi potest, qualia gaudia in corpore et anima Sancti sunt habituri. 3. Gaudium perpetuum, juxta illud Christi testimonium: Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Ib.*

Excitentur proin auditores, ut in hac vita libenter modicam tristitiam super peccata, et adversitates ponasque ob peccata inflictas patientur, ut hæc tristitia in tale gaudium mutetur. Item ut sint fideles super pauca, id est, talenta a Deo data bene impendere studeant, ut super multa constitui olim mereantur.

Ex occasione thematis: *« Inebriabuntur ab ubertate domus tue, et torrente voluptatis potabis eos. » Ps. XXV, 9.*

Possunt enarrari quinque fontes, ex quibus inexplicabilis voluptas, et gaudium Sanctorum oritur. Videlicet. 4. *Ex loci amantate et magnitudine*, de qua S. David dixit: *Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum; concipiscit et deficit anima mea in atria Domini. PSAL. LXXXIII, 1.*

Et Baruch: *O Israël, quam magna est domus Domini, et ingens locus possessionis ejus! BARUCH III, 24.*

2. *Ex societate Sanctorum*, tam multorum, juxta illud S. Joannis testimonium: *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat. APOC. VII, 9, tam concordium*, erit enim, tunc maxime eorum cor unum et anima, quia nihil proprium possidebunt; et hoc ipso, quod perfectissime unum erunt, cum tertio, nempe Deo, etiam inter se unum erunt, tam *speciosorum* (tunc enim justi liceant, sicut sol. MATTH. XIII, 43), quorum omnium gaudium commune erit. 3. *Ex oblectatione sensuum*; que breviter enarrari possunt. 4. *Ex corporis glorificatione*, quod, teste S. Paulo surget in virtute, surget spirituale, surget incorruptibile. Cor. xv, 52, ideoque etiam quatuor dotibus impassibilitatis, agilitatis, subtilitatis, et incorruptibilitatis ornatum. 5. *Ex visione beatificæ*; de qua S. David locutus

est, dum dixit: *Leticificabis eum in gaudio cum vultu tuo. PS. XX, 7.*

Que omnia fusius explicata videri possunt apud FABRUM, conc. III, in Festo omnium Sanctorum.

Ex occasione thematis: *« Peto, nate, ut aspicias ad caelum. » II MACC. VII, 28.*

Ostendi potest, quomodo per beatitudinis memoriam se quis contra duplicem tentationem, scilicet concupiscentiam et timorem inordinatum, armare et tueri queat. Et I. quidem, quoties aliquid delectabile in terra occurrit, recordando, quod melius olim in altera vita id habituri simus, ideoque imitemur illos, qui ad convivium ituri a vilioribus cibis abstinent, quod melius se reservant. Id quod S. David fecit dicens: *Revertit consolari anima mea (in rebus creatis,) memor fui Dei, et delectatus sum. PSAL. LXXXVI, 3.*

2. Quoties adversitas occurrit, oculos iterum sursum ad caelos elevando, exemplo illorum, qui super ponticulum aquis rapacibus imminente ambulat, et vertiginem timet. Sic Mater Machabeorum filium natu minimum verbis in themate citatis animavit. Et Christus discipulos, dum dixit: *Beati estis, cum maledixerint vobis homines, etc. Gaudete et exultate quoniam merces vestra copiosa est in caelis. MATTH. VII, 11.*

ALII CONCEPTUS PREDICABILES.

QUALITAS. — Fuerunt nonnulli, qui ad caelestem gloriam adumbrandam emblemate uti sunt, cujus corpus erat caelum quoddam, stellis, sole, luna, aliisque omnibus elegantissimis et pretiosissimis ornamentis mire adornatum; anima autem dicti emblematis hæc epigraphæ exprimebatur: *« Pulchriora latent. »* Idem quoque nos in presenti dicere possumus; postquam enim de caelesti gloria multum speculati sumus; postquam de ea scripsimus, legimus, diximus, quicquid de ea a nobis scribi, legi, aut dici potuit; imo postquam imaginationi, et desiderio nostro, omne quidvis bonum, pulchrum, jucundum et appetibile, quod excogitari potest, imaginandi et desiderandi libertatem indulisimus, tandem libere dicere possumus et debemus, quod longe plura, nobiliora, et præstantiora in caelis visuri et

possessuri simus, siquidem « nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit etc. MASSI, disc. x, n. 16.

S. Bonaventura explicans illa verba: « Tunc justi fulgebunt sicut sol. » In hoc planeta quatuor corporum gloriosorum dotes considerat, dicens: In splendore significatur dos claritatis; in perpetuitate solis dos impassibilitatis; in virtute solis activa (sol enim penetrat integrum vitrum) dos subtilitatis; in celeritate solis dos agilitatis, sole celeriores erant Sancti. S. BONAV. ser. v. de Regur.

S. Bernardinus quatuor hasce dotes enumerat, illamque Sapiëntiæ textam: « Fulgebunt justi, et tanquam scintille in ardentissimo discurrent » adducens, ita scribit: Primo in fulgore designatur claritas. Secundo impassibilitatis denotatur in igne. Tertio in scintilla subtilitas indicatur. Quarto in discursu potest agilitas designari. S. BERNARDINUS tom. I, serm. xciii, art. I, c. 1.

Angelus Doctor dubium movet, cur increta et incarnata Sapiëntia potius dixerit: « Intra in gaudium Domini tui, » quam, accipe gaudium; cui hæc adhibita distinctio respondet: Quod est in aliquo, continetur ab illo, et continens majus est; quando ergo gaudium est de aliquo, quod minus est quam cor tuum, tunc gaudium intrat in cor tuum. Sed Deus major est corde, ideo qui gaudet de Deo, intrat in gaudium. S. THOM. in c. 25.

Cajetanus tamen aptius ad propositum loquitur, dum ad gaudiorum celestium æternæ beatitudinis immensitatem sese reflectens, inquit: Tam magnum est gaudium celestis patrie de Deo, ut non possit concludi in homine, et ideo homo intrat in gaudium illud incomprehensibile, et non intrat gaudium illud in hominem, velut comprehensum ab homine.

Accessit quodam ad Salvatorem mater sanctorum Jacobi et Joannis, et suppliciter eum rogavit: « Die ut sedeat hi duo filii mei unus ad dexteram tuam, et unus ad sinistram; » cui jure merito ab eodem Salvatore profusus responsus fuit: « Nescitis quid petatis. » Verum diec fortassis aliquis: Cur Christus hos discipulos, et matrem eorum reprehendit, et ignorantiam redarguit, qui alias ab ejus ore verba hæc audiverunt: « Primum querite Regnum Dei? » Numquid illos in oratione Dominica petere docuerat;

« Adveniat regnum tuum? » Cur igitur nunc illos rejicit, dicens: « Nescitis quid petatis? » Nimirum errorem, in quo hærebant, et mentibus eorum tollere voluit, siquidem ipsi in beato colorum Regno etiam sinistram reperiri credebant, in quo tamen graviter errabant, nequaquam enim ibi sinistra locum habet, sed solus et merus ibi dexteræ locus reperitur; nullum est ibi tristitiæ genus, sed solum gaudium, et mera lætitia: Delectationes in dextera tua usque in finem. Ibi lætitia est sine melanœlia, tranquillitas sine turbatione, divitiæ sine jaclura, honores sine periculis, sanitas sine indispositione, abundantia sine paupertate, vita sine morte, felicitas sine miseria. E contra vero in lacrymarum valle nullus unquam sol sine sua eclipsi nascitur, nulla dies sine nocte oritur; omnis creatura vanitatis subjecta est. MASSI, disc. I, n. 10.

Considerari meretur ad hunc finem differentia, quæ est inter margaritas, et alias gemmas, et lapides pretiosos; hi enim scalpello opus habent, et expoliri debent, postquam et terre visceribus unti sunt. Quantus enim non ablibetur labor ad perfectiendum et expolienдум aliquem adamantem, jaspidem, vel alios lapides similes? Sola margarita eo modo, quo ex aquis corinis extrahitur, ad exornandas regum coronas apta est et idonea, omnemque ab ipsis primis utalibus suis perfectionem secum adfert. Tales autem esse quoque debent animæ, quæ Paradisum ingredi volunt, scalpello indigere minime debent; quia « non intrabit in eam aliquid coinguinatum, » ideoque necessario munda, pura, nitida, atque ab omni culpe nevo expurgata esse debent. Idem, disc. xiii, n. 3.

In Exodo, inter auri, argenti, purpure, gemmarumque pretiosas oblationes, pili quoque caprarum, licet viles sint, commemerabuntur: « Pili caprarum pellesque arietum; » pari quoque modo pauperes rustici pro patientia, paupertate et laboribus, quos in hac vita sustinuerunt, pari in œcis premio remunerabuntur, quo multe animæ, quæ in hac vita sublimitas Ecclesiæ ministerii suam impenderunt industriam. Unde S. Isidorus agricola in celo cum multis Sanctis Episcopis par erit in premio; ac proinde nullus est adeo egenus et pauper, quantumvis mendicus sit, qui non habeat unde Regnum Dei comparare sibi possit. Invenitur quidem nonnunquam mendici, qui ne

miam panis ad sui refectionem habent; at vero nullus hominum adeo est desolatus, qui monetam non habeat ad comparandam sibi celestem gloriam; cujus evidens in Lazaro habemus exemplum, cui quantumvis pauperissimo et afflictissimo, solemnes in celo ab Angelis celebratæ fuerunt exequiæ, suaque mendicitate comparavit sibi Regnum celorum; liberalitati enim et magnificentia illius, qui absolutus est Dominus Paradisi, abunde sufficit, si demus quod habemus. Ibid. disc. xxx, n. 3.

Imitari hæc in re Deus videtur creditores, qui, ut a morosis debitoribus tandem solutionem expeditam obtineant, acceptant quidquid apud illos inveniant; unde si debitor dixerit: Non sunt mihi ullæ pecuniæ, creditor juxta pecuniæ debitæ quantitatem, granum se libenter accepturum esse respondet; si non habet grana, acceptabit ligna; si ligna desint, acquiescit fumo; si feno careat, tanta limeti aut sterquilini quantitate contentus erit. Eodem quoque modo in casu nostro discurrere possumus; Salvator etenim a divitibus pro pretio gloriæ pecuniis postulat in elemosynas erogatas; cui non est facultas dispensandi numeros, corpus suum per disciplinas et cilicia affligat; qui vero corporis austeritates ob nimiam debilitatem sustinere nequit, lucro animarum se consecrat; qui neque ad hoc faciendum talentum a Deo habet, in operibus misericordiæ corporalibus, sese exerceat; qui infirmus est, tribulationem a Deo sibi immisam patienter sustineat, divineque obsequatur voluntati; si contemnatur aut afficiatur opprobriis, gaudens Deum benedicat et collaudet, qui pro ejus amore patientis occasionem ei tribuit, quod si etiam nudus cum Jobo redigatur in sterquilinum, roget Deum, ut peccata offensæ et injuriæ, quibus illum adversus se irritavit, illius miseriæ intuitu condonet; sic enim peccata nostra nobis ad celum consensus scale loco deservient, dummodo pro illis poenitentiam, et emendemur.

Modus acquirendi Beatitudinem.

Deus in venditione Paradisi ad eum se modo habuisse videtur, quo mercatores in mundanis merces suas vendere solent, in principio etenim mundinarum omnia caro

pretio divendunt, quæ tandem in fine pro levi pecunia dimittunt. Quando Christus in die Ascensionis cœli officium prima vice aperuit, primis sæculis illam sequentibus magna fidelium pars sub persecutionum, solitudinum, martyriorum pretio, æternam sibi beatitudinem comparare non dubitavit; tunc in Ægypto vastæ pro Christo incolebantur horridorum desertorum solitudines, fervidissimi Christiani tunc in equaleis extendi, uncinis et pectinibus ferreis dilaniari, feris objici, ad isædemque devorari se permittebant. Postea vero cessantibus persecutionibus faciliior et planior via celum sunt ingressi, in quiete contemplationis celestium dulciter conquiescendo; aut fervidis charitatis actus exercendo, aut vero virtutum christianarum praxi et studio assiduam operam impendendo. MASSI, disc. xxx, n. 3.

Quando David Rex post devictos Amalecitas victor in Sieleg rediit, ortus est inter milites, qui ad sarcinarum custodiam remanserant, et alios, qui cruento illi prælio interfuerant, gravis de spoliorum participatione controversia, hæc enim adversus illos præfendebant, nullam illis ex partis spoliis partem deberi. Respondensque omnis vir pessimus et iniquus de viris, qui ierant cum David, dixit: « Quia non venerunt nobiscum, non dabimus eis quicquam de præda, sed sufficiat unicuique uxor sua, et filii. » David autem justus Princeps, ambabus partibus rite auditis, controversiam prædictam in favorem determinavit illorum, qui ad sarcinarum et hospitiorum custodiam remanserant. Dixit autem David: « Non sic faciatis, fratres mei, de his, quæ tradidit vobis Dominus, equum enim pars erit descendentis ad prælium, et remanentis ad sarcinas, et similiter dividunt. » III. RES. xxx.

Origenes historiam hæc propositio nostro applicans considerat, quod illi, qui Davidem ad prælium fuere secuti, Religiosos significent, qui mortificationis ferum in seipso vertentes, implacabile sibi ipsis bellum indicunt; aut vero gladio Verbi Dei vibrante multas animas convertunt, atque ab inimico infernali liberant, cum inferno continuo præliantur, nec adversus mandî illecebras, et allicientes blanditias. Per illos vero qui domi ad sarcinarum custodiam remanserunt, Sæculares intelligit, quibus ob vocationem suam bonis hæc temporalibus sese applicare incumbit. Terminato prælio, id est, post vitæ hujus, quæ « militia est super

terram, JOH. VII. 1. consummationem, Religiosi forte se solos, spoliis æternæ beatitudinis participes futuros esse credent; sed deceptos esse experientur, siquidem Deus (versus David) declarabat: « Æqua pars erit, etc. » ORIG. hom. xxx. in *Notiv.*

Et ratio est, quia amor Dei adeo intensus esse, adeoque vehementer ardere potest sub purpura et paludamento regio, quam sub vili aliquo sacco et cilicio. Quot enim Cardinales, Reges, Imperatores, et Summi Pontifices in supremo honorum, thesaurorum, et terræ felicitatis culmine positi Sancti fuere?

Ad quartam vigiliam noctis apparuit quendam inter procellesi maris fluctus, Christus discipulis suis, quos sæva tempestas misere et periculose exagitabat. Ut viderunt tam insualum prodigium, phantasmas arbitrati sunt, quod oculis usurpabant, quibus cum locutus, et de sermone agnitus fuisset, aiebat Petrus: « Domine, si tu es, iube me venire ad te super aquas. » MATTH. XIV. 28, qui Christus: « Esto, veni, accurre, sis hoc ad me; scis enim quam hoc perecipiam, qui hæc omnes invitavi, cum dixi: « Venite ad me omnes; » MATTH. II. 18, et quomodo te ipsum prohibeam venire cupientem, qui alios nihil tale cogitantes advocavi? Desistit ad ea verba in mare Petrus, cumque ventus validior de repente excitatus, velle illum fluctibus involvere videretur, presentaneumque periculum suum animadverteret, Christum inclamabat, atque ut a proximo discrimine eriperet, magnis vocibus obsecrabat. « Videns ventum validum limit, et cum coepisset mergi, clamavit dicens: Domine, salvum me fac! » ibidem 30. Quid est, quod Petro ad Christum aspiranti, jamque contententi occurrunt irati maris fluctus, et rem tam bonam, sanctamque meditantium minatur interitum tempestas, cui favere debuisse elementa omnia videntur, ut securus appellere posset ad eum, quem pebebat? Cur a turbine in periculum adductus fuit, qui ad Christum totius salutis portum anhelaat? Respondet S. Ambrosius, ser. II de Sanctis: Sanctus Petrus, dum fluctuat, dum mergitur, sic pervenit ad Dominum, ostendens nobis, quod non nisi per pericula preperat ad Christum. Exemplo ergo Petri docemur, qui naufragii pericula non fortiter ferat, qui vitæ discrimina non libenter adeat, qui tribulationes et ærumas, et rerum suarum jacturas non asquo et ma-

gno animo toleret, cum pervadere in gloriæ portum tranquillum non posse, ac delirare, qui aliter, quam per tempestates adversitatum eo pervenire posse existimat. Non enim nisi per pericula preperat ad Christum. DUMAC. NYSSEN. § 4 in *Dom. 1. post Epiph.*

Quæstio est, quare Dominus Moyses et Eliam, pro aliis veteris Testamenti Patriarchis, testes gloriæ suæ adesse voluit? Respondet appositissime Galfridus in Allegor. Biblior. apud Godefrig. Tilman: Ne clarificato facile credas, nisi occurrant ei Moyses et Elias; ut si quis affirmet, ac gloriatur, Christum in se glorificari, se quemdam Thaborem esse, et theatrum factum gloriæ, donorum, ac favorum illius, non credas, nisi fide jussopes adducat Moysen et Eliam, testes omni exceptione majores, quorum alter promulgator et reverentissimus observator legis, alter acerrimus illius propugnator fuit, ardens et vivus ignis, formidabile et horribile fulmen, qui nec regibus parcebat, neque cum subditis convivebat. Illa tuta gloria, ille indubitatus favor, inquit Galfridus, quem observantia et zelus legis probant, commendantque. Plurimum enim suspecta, et parum tuta gloria, quæcumque talium testimonio calennis et suffragis destituitur. Ne Christo clarificato facile credas, nisi occurrant ei Moyses Elias. *Ibid.* I. § 1, 6 in *sub. post 1. Dom. Quindrag.*

S. Joannes cum amonem et celestem Paradisum gloriæ, et æternæ patriæ Beatiorum, sub metaphora magnæ, amplæ, elegantis, et sumptuosa civitatis delineat, murorumque firmitatem, et portarum magnitudinem adumbrat, denique situm his paucis exprimit: « Civitas in quadro posita est; » Apoc. XXI. 16. Qui architectandi periti sunt, aiunt hæc esse stabilienda civitati commodissimam fabricam, sed cum felix illa civitas, si etiam quocumque alio modo constructa foret, æternum nihilominus duratura esset, quare magis in quadrangulum, quam in orbem et sphericam formam redacta fuit? Respondet Aretas: Cum civitas quadrangularis sit, per figuram crucis ex diametro dividitur. Quid sibi velit, quod in formam crucis ordinata est illa Beatiorum civitas? Indicio est, et documento, parum fidendum gloriæ hujus vitæ, que non obtinetur pretio crucis et afflictionis, postquam æterna, ut videtur, opus habet crucis commendatione, et adminiculo, ut suam habeat a cruce secu-

ritatem. Quod ergo illa superna civitas in quadro posita fertur, tale est, ac si diceretur: Civitas suprema gloriæ in formam crucis digesta consistit; secuta ergo ea gloria est, quæcumque enim a cruce nascitur, eadem firma, stabilis gloria est, et interitus nescia; cum civitas quadrangularis sit, per figuram crucis ex diametro dividebatur. *Ibidem.*

Conclusio.

Festinemus igitur ingredi in illam requiem, ubi vere magnus est, quisquis etiam in ea minimus est. Non mihi curæ est, Deus meus, quantus futurus sim apud te in Regno tuo, sed hoc magis curo et exopto, ut de Regno tuo sim, quia si ad domum tuam pertineo, qualiscumque fuero, magnus ero. Quanta enim illa gloria, quo tendimus, ubi omnium minimus maximo, sapientia, puritate, virtute, perfectione major est! Quisquis maximus habetur, ad illam felicitatem comparatus, velut infantulus reputatur. S. THOM. VILLANOV. CONC. 1 de S. Joan.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Eveniet Bantis olim, quod Regina Sabæ, visa gloria Salomonis, evenit; nam et illi dicent: Verus est sermo, quem audivi in terra mea etc., et non credebam narrantibus mihi, donec ipsa veni, et vidi oculis meis, et probavi, quod media pars mihi nuntiata non fuerit. Major est sapientia tua et opera tua quam rumor, quem audivi. Beati viri tui et beati servi tui, qui stant coram te semper, et audiunt sapientiam tuam! III REG. X.

Cælum Empyreum distat a terra mille septingentis nonaginta myriadibus, non gentis viginti quinque millibus, et quingentis milliariis. Nam juxta Clavium cælum hunc distat 120,630 milliariis, cælum solis 4,013,923. Firmamentum autem 161,884,945. Unde si lapis molaris et firmamento decidere, cadendo consumeret 1,500 annos solares, licet quotidie cadendo conficeret 32,780 milliaria, et singulis horis 1,300. Magnitudo vero hujus cæli est prope immensa, cum minima stella magnitudine terram decies octies superaret dicitur. CLAVIUS in *Sphæram Joann. de Sacro bosco* c. XI.

Antiochus Rex in honorem Daphnidis mire

TOMUS I.

adamate, convivium in intima aula sic instituit, ut tamen interea sexcentos ephēbos formosissimos, et ducentas puellas elegantissime vestitas per urbem mitteret, qui florēis redimiti sertis ex vasis crystallinis vina, et ex orbibus candidissimis candidos panes, et saccharosos fructus offerrent, alii interea jucunda musica accinentibus. Quod totum illico factum, ut ex hæc munificentia colligerent cives, quam nobile convivium in aula esset apparatus. Applicatio facilis ad convivium celeste, ad ejus magnitudinem demonstrandam Deus mittit in Regno Angelos varia interitum cæli gaudia præstanda offerentes. KISSAL. to. II, f. 847.

Recte de beatitudine cecinit Ovidius:

Ultima semper
Expectanda dies homini est, dieque beatus
Anto quatum nemo, supremæque funera debet.
OVID. in *Met.*

Empedocles rogatus, cur viveret? Ut cælum aspiciam, respondit; tolle cælum, et nullus ero. ENCHIR. in hom. XXI. post *Pent.* Alcinoüs Rex palatium habuit ex muris aeneis, portis aureis, postibus argenteis, lacuquebus ex electo et ebore ad miraculum elaboratis. Sed quid hoc ad cælum, ejus plateæ aurum mundum, et portæ ex singulis gemmis. *Ibidem.*

Pulchre poeta S. Ignatium terras ex aspectu cæli despicientem sic describit:

Vas astra testat, tamen in cælo vigili,
Orbisque semper errantis choros,
Divinitatis intima scena extima.
Dum vos avaro serpe conspecta fruor,
Dedisco rerum pretia, nunc gemmas jacent:
Jam pallet aurum; non habet flores humas,
Et que placebant ante, nunc sordent opea.
LYRÆUS l. I. *Apoph.* VIII.

Breviter, sed nervose etiam Ecclesia admonens, sic canit:

Oculos in altum tollite;
Illis hœbit visere,
Quod nesciat finem pati,
Sublime, celsum, interminum.
ECCLESIA, in *Off. Transfig.*

Sursum, inquit Seneca, ingentia spatia sunt, in quorum possessionem animus admittitur. SENEC. nat. qq. c. I.

Simonides interrogatus ab Hierone, Siciliae tyranno, quid, qualisve esset Deus? unius diei post alterum spatium petit ad cogitandum; et tandem post multos dies dixit: Quo considero diutius, hoc mihi res videtur obscurior. CICERO l. I de *Nat. Deor.*

Idem de beatitudine non male dixeris. Philosophus quidam interrogatus, cur patriæ curam non gereret? Digito in cœlum intento dixit: Hanc curo. *BESSÆUS de nobis.*

Is est beatus, inquit Cicero, cui nihil humanarum rerum aut intolerabile ad demittendum animum, aut minus letabile ad offerendum videri potest. *CICERO IV Tusc.*

Aristoteles varie sic defini posse beatitudinem putat, ita ut sit vel prosperitas cum virtute conjuncta; vel fortunata rerum cum virtute administratio, actiove; vel ratio per se sufficiens ad bene vivendum; vel vita plenissima voluptatis, summa securitate et præstidito nixa; vel abundantia copiarum, et absolutissima incolumitas corporis, cum potestate hujusmodi aique vi, quæ ad paranda illa et conservanda sufficiat. *ARIST. I. 1 Rhet. c. 7.*

UTILITAS.—Musa contempens formicem: Vide, inquit, quanta sit humilitas tua! Cava loca terrarum incolis, et perpetuo humi reptas, magno cum labore tandem victum quaeris. At me alie in sublimis ferant, et mensæ regie accipiunt, delicatissimis cibis vescor, et purpure regie inebriabor, quin et formosissimas genas deosutor. Cui formica: Atqui improbitas tua odiosa est omnibus, ob quam etiam tabella et venena in necem tuam parantur. Sed et modica anni parte durat felicitas tua, cum hyemis tempore mox percas, ego autem in æstate mediocri laboris exerceor, ut in hyeme quietum et securam vitam degere possim. *LANGIUS in Polyant. V. eod.*

S. Chrysostomus inter alia suadet, ut, quoniam lumen majus obfuset minus, cum quis viderit mulierem formosam, oculis splendentem, respiciat desuper, quo tale spectaculum prætereat. Id quod in aliis quoque casibus faciendum. *S. CHRYS. hom. viii de Pauc.*

Quid potest ei magnum videri, inquit Cicero, in rebus humanis, cui æternitas omnis totiusque Mundi nota sit magnitudo? Ipsa terra ita mihi parva visa est, ut me imperii nostri, quo quasi punctum ejus attingimus, pœniteret. *CICERO in somnia Scipion.*

Lysander, a Persa interrogatus, quam Respublicam florentissimam censeret? respondit: In qua bene meritis condigna præmia redduntur. Qualis ergo erit Respublica Christiana, in qua talia præmia bene meritis expectant, que in cor hominis non ascen-

derant? *BEYRL. in festo SS. Phil. et Jacob. th. iii.*

Beatitudo est in hoc mari laborantibus, inquit Beyrlinck, quod fundamentum ædificio, quod navi carina, quod in animalium generatione cor, quod viatoribus iter non asperum, euntibus hospitium commodum, mercium amor mercatoribus, agricolis spes fertilitatis. *ibidem.*

Herculi, adine adolescenti, dubitanti, quod vite iter sectaretur, due se objecerunt mulieres, una decora, deliciis affluens, et præter voluptatum illecebras nihil promittens, et hæc vitium erat; altera macilenta, rugosa, et præter labores nihil laudans, sed post eos exanillatos Deorum consortium pollicens, et hæc virtus erat; quam proinde priore rejecta, amplexus est Hercules. Idem de beatitudine injus et alterius vite dici potest. *ibidem.*

S. Martinus rogatus, ut corpusculum lateris conversione nonnulli relevaret: Sinite me, ait, cœlum respicere potius quam terram, ut suo jam itinere iturus ad Dominum spiritus dirigatur. *SULPICIUS in Vita.*

JUCUNDITAS.—Socrates interrogatus, quid esset felicitas? Voluptas, respondit, quam nulla penitudo sequitur. *STOÆUS cum.*

AUCTORES.

Petrus Canisius tom. IV, cap. ul.

Hieremias Drexelius in *Cælo.*

Ludovicus Granatensis in *loc. comm. f. 834.*

Petrus Bessæus de *quatour nobis.*

Gabriel Inchinus de *novissimis.*

Philippus D. Outreman in *Pædag. Chr.*

p. I, c. viii, § 40.

Matthias Faber con. I, II et III in *festis omnium Sanctorum.* Item con. II in *Dom. 2 Quadr.*

Thomas Stapletonus text. vii in *Dom. Sept. et text. II in Dom. 2 Quadr.*

Laurentius Beyrlinck in *festis SS. Philippi et Jacobi.*

Johannes Major in *Magno speculo Exemplorum.* Tit. *Gloria celestis.*

Antonius Danroltus in *Catechismo. Historiali* p. III, c. viii, tit. xxxii et seqq.

BLASPHEMIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO.—Est contumelia Deo illata, quo modo omnibus speciebus Blasphemie mox afferendis convenit; licet aliqui strictius eam sumendo definiant: Verbum in contumeliam Dei prolatum. *LANGIUS in Polyant.*

Blasphemia, juxta S. Augustinum, est vitium, quo aliqua mala dicuntur de bonis; itaque jam vulgo blasphemia non accipitur, nisi mala verba Deo dicere. De hominibus namque dubitari potest, Deus vero sine controversia bonus est. *S. AUG. I. II de Mor. Manich. c. xi.*

Unde et Suarez ait: Usu receptum est, ut blasphemia ad derogationem divini honoris, ac bonitatis applicata sit. Citatque eodem loco Hugonem de S. Victore, dicentem: Blasphemiam esse, cum quadam probrosa irreligiositate, et diminutione honoris divini, vituperium, ac convitium. *SUAZES II de Indign. c. iv.*

DIVISIO.—Dividi potest in mentalem, verbalem, et actualem. *Mentalis* est, que sola mente peragitur; quo modo etiam diaboli blasphemant Deum, uti et alii damnati spiritus in inferno. *Verbalis* est, que voce exprimitur, et magis in sensu cadit. *Actualis* est, que opere peragitur, sive dein per scripturam, sive per alia mala opera in contumeliam Dei directe peracta; de qua S. Ephrem locutus est dicens: Quemadmodum deus operibus bonis gloriatur, ita contra malis actionibus blasphematur; nam cum infideles intuentur Christianos, quod instar Ethnicorum ipsi quoque in crapula et ebrietate vitam degant, ludentes atque saltantes cum citharis et tympanis, non amplius dicunt, quod insensati sint Christiani, dum Christi legem transgrediuntur; verum blasphemantes asserunt, eos, sicut traditum a Christo accepimus, ita et hæere. *S. EPHR. tom. I Interrog.*

Unde et S. Augustinus: Raro, inquit, jam inveniuntur, qui Christum lingua blasphemant, sed multi, qui vita. *S. AUG. tr. xviii in c. vi, 40.*

S. Bonaventura tres modos declarat, quibus aliquis blasphemiam committere possit, scilicet vel cum attribuitur Deo, quod sibi

non convenit; vel cum removetur ab eo, quod sibi convenit; vel cum creature, attribuitur, quod proprie Deo convenit. *S. BONAV. in v. Luc.*

S. Thomas Deum variis modis offendi posse scribit: Primo quantum ad suas creaturas, scilicet in homicidiis, furtis, adulteriis, et similibus. Secundo quantum ad suam familiam spirituales. Tertio quoad personam velatum. Quarto quantum ad naturam divinam. Etenim qui furatur, inquit hic Sanctus, qui committit fornicationem, vel homicidium, Deum in subditis suis male tractat; qui vero Martyris, Apostoli, aliusque familiaribus Dei amicum necem infert, gravius illum offendit. Denique qui sacratissimum ejus Corpus sumptum pedibus suis protereret, et conculcavit, præcedentibus longe abominabiliorum Deo inferret injuriam; sed qui offendunt Deum, quantum ad naturam divinam, gravissimè peccant, quod faciunt blasphemantes. Nam blasphemiam est peccatum immediatum contra Deum.

ACTUS.—*Attribuere Deo fabulam prædicationis*, uti fecerunt Pharisæi dicentes, Christum in Beelzebub eiectione demonia. *LUC. XI, 15.*

Item Lutherus et Calvinus Deum auctorem peccati constituentes.

Adinere Deo, quod ei debetur, v. g. negando sapientiam, bonitatem, aut potentiam; uti Rapsaces negavit, Deum Judæis opem ferre posse. Item Alphonsus, Rex Hispaniæ, qui dicere ausus est, se principio mundi, si Deo presens fuisset, multa melius et sapientius ordinatum fuisse. *FAB. con. III in Dom. 18 post Pent. n. 2.*

Tribuere creature, quod solius Dei proprium est; ut si quis dicat, diabolum tam potentem esse, ac Deum; æque colendum, adorandum, etc. Item solem et lunam aut alias creaturas, rectores orbis terrarum Deos dicere, ut in Sapientie libro de nonnullis dicitur. *SAP. XIII, 2.*

Inhonorare Sacramenta, Reliquias aut alias res sacras, quatenus ad Deum spectant, uti faciunt leopoclastici, Hæretici et nostri etiam Lutherani, E. Virgini, et Sanctis debitum cultum et invocationem negantes.

EX S. SCRIPTURA.

Qualitas et gravitas.

Non assumes nomen Domini Dei tui in

Idem de beatitudine non male dixeris. Philosophus quidam interrogatus, cur patriæ curam non gereret? Digito in cœlum intento dixit: Hanc curo. *BESSÆUS de nobis.*

Is est beatus, inquit Cicero, cui nihil humanarum rerum aut intolerabile ad demittendum animum, aut minus letabile ad offerendum videri potest. *CICERO IV Tusc.*

Aristoteles varie sic defini posse beatitudinem putat, ita ut sit vel prosperitas cum virtute conjuncta; vel fortunata rerum cum virtute administratio, actiove; vel ratio per se sufficiens ad bene vivendum; vel vita plenissima voluptatis, summa securitate et præstidito nixa; vel abundantia copiarum, et absolutissima incolumitas corporis, cum potestate hujusmodi aique vi, quæ ad paranda illa et conservanda sufficiat. *ARIST. I. 1 Rhet. c. 7.*

UTILITAS.—Mœsa contempens formicem: Vide, inquit, quanta sit humilitas tua! Cava loca terrarum incolis, et perpetuo lumi reptas, magno cum labore tandem victum quaeris. At me alie in sublimi ferant, et mensæ regie accipiunt, delicatissimis cibis vescor, et purpure regie inebitabo, quin et formosissimas genas deosutor. Cui formica: Atqui improbitas tua odiosa est omnibus, ob quam etiam tabella et venena in necem tuam parantur. Sed et modica anni parte durat felicitas tua, cum hyemis tempore mox percas, ego autem in æstate mediocri laboris exerceor, ut in hyeme quietum et securam vitam degere possim. *LANGIUS in Polyant. V. eod.*

S. Chrysostomus inter alia suadet, ut, quoniam lumen majus obfuset minus, cum quis viderit mulierem formosam, oculis splendentem, respiciat desuper, quo tale spectaculum prætereat. Id quod in aliis quoque casibus faciendum. *S. CHRYS. hom. viii de Pauc.*

Quid potest ei magnum videri, inquit Cicero, in rebus humanis, cui æternitas omnis totiusque Mundi nota sit magnitudo? Ipsa terra ita mihi parva visa est, ut me imperii nostri, quo quasi punctum ejus attingimus, pœniteret. *CICERO in somnia Scipion.*

Lysander, a Persa interrogatus, quam Respublicam florentissimam censeret? respondit: In qua bene meritis condigna præmia redduntur. Qualis ergo erit Respublica Christiana, in qua talia præmia bene meritis expectant, que in cor hominis non ascen-

derant? *BEYRL. in festo SS. Phil. et Jacob. th. iii.*

Beatitudo est in hoc mari laborantibus, inquit Beyrlinck, quod fundamentum ædificio, quod navi carina, quod in animalium generatione cor, quod viatoribus iter non asperum, euntibus hospitium commodum, mercium amor mercatoribus, agricolis spes fertilitatis. *ibidem.*

Herculi, adine adolescenti, dubitanti, quod vite iter sectaretur, due se objecerunt mulieres, una decora, deliciis affluens, et præter voluptatum illecebras nihil promittens, et hæc vitium erat; altera macilenta, rugosa, et præter labores nihil laudans, sed post eos exanillatos Deorum consortium pollicens, et hæc virtus erat; quam proinde priore rejecta, amplexus est Hercules. Idem de beatitudine injus et alterius vite dici potest. *ibidem.*

S. Martinus rogatus, ut corpusculum lateris conversione nonnulli relevaret: Sinite me, ait, cœlum respicere potius quam terram, ut suo jam itinere iturus ad Dominum spiritus dirigatur. *SULPICIUS in Vita.*

JUCUNDITAS.—Socrates interrogatus, quid esset felicitas? Voluptas, respondit, quam nulla penitudo sequitur. *STOÆUS cum.*

AUCTORES.

Petrus Canisius tom. IV, cap. ul.

Hieremias Drexelius in *Cælo.*

Ludovicus Granatensis in *loc. comm. f. 834.*

Petrus Bessæus de *quatour nobis.*

Gabriel Inchtinus de *novissimis.*

Philippus D. Outreman in *Pædag. Chr.*

p. I, c. viii, § 40.

Matthias Faber con. I, II et III in *festis omnium Sanctorum.* Item con. II in *Dom. 2 Quadr.*

Thomas Stapletonus text. vii in *Dom. Sept. et text. II in Dom. 2 Quadrag.*

Laurentius Beyrlinck in *festis SS. Philippi et Jacobi.*

Johannes Major in *Magno speculo Exemplorum.* Tit. *Gloria celestis.*

Antonius Danroltus in *Catechismo. Historiali* p. III, c. viii, tit. xxxii et seqq.

BLASPHEMIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO.—Est contumelia Deo illata, quo modo omnibus speciebus Blasphemie mox afferendis convenit; licet aliqui strictius eam sumendo definiant: Verbum in contumeliam Dei prolatum. *LANGIUS in Polyant.*

Blasphemia, juxta S. Augustinum, est vitium, quo aliqua mala dicuntur de bonis; itaque jam vulgo blasphemia non accipitur, nisi mala verba Deo dicere. De hominibus namque dubitari potest, Deus vero sine controversia bonus est. *S. AUG. I. II de Mor. Manich. c. xi.*

Unde et Suarez ait: Usu receptum est, ut blasphemia ad derogationem divini honoris, ac bonitatis applicata sit. Citatque eodem loco Hugonem de S. Victore, dicentem: Blasphemiam esse, cum quadam probrosa irreligiositate, et diminutione honoris divini, vituperium, ac convitium. *SUAZES I. II de Indign. c. iv.*

DIVISIO.—Dividi potest in mentalem, verbalem, et actualem. *Mentalis* est, que sola mente peragitur; quo modo etiam diaboli blasphemant Deum, uti et alii damnati spiritus in inferno. *Verbalis* est, que voce exprimitur, et magis in sensu cadit. *Actualis* est, que opere peragitur, sive dein per scripturam, sive per alia mala opera in contumeliam Dei directe peracta; de qua S. Ephrem locutus est dicens: Quemadmodum deus operibus bonis gloriatur, ita contra malis actionibus blasphematur; nam cum infideles intuentur Christianos, quod instar Ethnicorum ipsi quoque in crapula et ebrietate vitam degant, ludentes atque saltantes cum citharis et tympanis, non amplius dicunt, quod insensati sint Christiani, dum Christi legem transgrediuntur; verum blasphemantes asserunt, eos, sicut traditum a Christo accepimus, ita et hæere. *S. EPHR. tom. I Interrog.*

Unde et S. Augustinus: Raro, inquit, jam inveniuntur, qui Christum lingua blasphemant, sed multi, qui vita. *S. AUG. tr. xviii in c. vi, 40.*

S. Bonaventura tres modos declarat, quibus aliquis blasphemiam committere possit, scilicet vel cum attribuitur Deo, quod sibi

non convenit; vel cum removetur ab eo, quod sibi convenit; vel cum creature, attribuitur, quod proprie Deo convenit. *S. BONAV. in v. Luc.*

S. Thomas Deum variis modis offendi posse scribit: Primo quantum ad suas creaturas, scilicet in homicidiis, furtis, adulteriis, et similibus. Secundo quantum ad suam familiam spirituales. Tertio quoad personam velatum. Quarto quantum ad naturam divinam. Etenim qui furatur, inquit hic Sanctus, qui committit fornicationem, vel homicidium, Deum in subditis suis male tractat; qui vero Martyris, Apostoli, aliusque familiaribus Dei amicus necem infert, gravius illum offendit. Denique qui sacratissimum ejus Corpus sumptum pedibus suis protereret, et conculcasset, præcedentibus longe abominabiliorum Deo inferret injuriam: sed qui offendunt Deum, quantum ad naturam divinam, gravissimè peccant, quod faciunt blasphemantes. Nam blasphemiam est peccatum immediatum contra Deum.

ACTUS.—*Attribuere Deo fabulam prædicationis*, uti fecerunt Pharisæi dicentes, Christum in Beelzebub eiectione demonia. *LUC. XI, 15.*

Item Lutherus et Calvinus Deum auctorem peccati constituentes.

Adinere Deo, quod ei debetur, v. g. negando sapientiam, bonitatem, aut potentiam; uti Rapsaces negavit, Deum Judæis opem ferre posse. Item Alphonsus, Rex Hispaniæ, qui dicere ausus est, se principio mundi, si Deo presens fuisset, multa melius et sapientius ordinatum fuisse. *FAB. con. III in Dom. 18 post Pent. n. 2.*

Tribuere creature, quod solius Dei proprium est; ut si quis dicat, diabolum tam potentem esse, ac Deum; æque colendum, adorandum, etc. Item solem et lunam aut alias creaturas, rectores orbis terrarum Deos dicere, ut in Sapientie libro de nonnullis dicitur. *SAP. XIII, 2.*

Inhonorare Sacramenta, Reliquias aut alias res sacras, quatenus ad Deum spectant, uti faciunt leopoclastici, Hæretici et nostri etiam Lutherani, E. Virgini, et Sanctis debitum cultum et invocationem negantes.

EX S. SCRIPTURA.

Qualitas et gravitas.

Non assumes nomen Domini Dei tui in

vanum; nec enim insontem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra. EXOD. XX, 2.

Nominatio Dei non sit assidua in ore tuo, et non in omnibus Sanctorum non admiscearis, quoniam non eris in unum ab eis. ECCI. XXIII, 9.

Cui exprobrasti, et quem blasphemasti? Contra quem exaltasti vocem tuam, et elevasti in excessum oculos tuos? Contra Sanctum Israel. IV REG. VI, 22.

Docuit iniquitas tua os tuum, et imitatis linguam blasphemantium. JOB XV, 3.

Si peccaverit vir in virum, placari et potest Deus; si autem in Deum peccaverit vir, quis orabit pro eo? I REG. II, 25.

Excucierunt ut gladium linguas suas, intenderunt arcum rem amaram. PS. LXXII, 4.

Quis est, qui loquitur blasphemias? LVC. V. Posuerunt in cœlum os suum, et lingua eorum transiit in terram. PS. LXXII.

Blasphemia tollatur a vobis, cum omni malitia. EPH. IV.

Dominatorum ejus inique agunt, dicit Dominus, et jugiter tota die nomen meum blasphematur; propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa. ISAI. LII.

Spiritus autem blasphemie non remittitur. MATHE. C, XU.

Blasphemaverunt sanctum Israel, abalienati sunt retrorsum, dereliquerunt Dominum. ISAI. L.

Vidi mulierem sedentem super bestiam cœcineam, plenum nominibus blasphemie. APOC. XVII.

DAMNUM. — Maledicti erunt, qui contempserunt te, et condemnati erunt omnes, qui blasphemaverint te. THO. XIII, 16.

Tradidi Satanae, ut discant non blasphemare. I THIMO. I.

Et huc blasphemum extra castra; et ponant omnes, qui audierunt, manus super caput ejus, et lapidem eum populus universus. LEV. XXIV.

Qui blasphemaverit in Spiritum Sanctum, non habebit remissionem in æternum. MARC. III, 29.

Homo, qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum; et qui blasphemaverit nomen Domini, morte morietur, lapidibus obruet eum omnis multitudo populi. LEVIT. XXIV, 16.

Qui in altum mittit lapidem (aut blasphemiam) super caput ejus cadet. ECCI. XXIII, 28.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

Qualitas et Gravitatis.

Nihil est horribilius blasphemia, quae ponit in cœlum os suum; omne quippe peccatum comparatum blasphemie, levius est. S. HIER. in e. XVIII Is.

Nescitis, quis sit Deus, et quali debent ore vocari? Quod si de studioso quodam viro male loquamur, dicimus: Os tuum abluet, et ita commemora; nunc vero nomen venerandum, quod audientes demones horrent, temerarie circumferimus? S. CHRYS. hom. XXVI ad Pop.

Non metuis, ne forte ignis de caelo descendat, et devoret te, qui sic os adversus Omnipotentem aperis? Neque vereris, ne forte terra sub te disrumpatur, et te absorbeat? Ne desipiaris, o homo; impossibile enim est, manus effugere Creatoris; tolli eam, qui dicit: Blasphemantes rationem reddent Deo, qui paratus est judicare vivos et mortuos. S. ERN. II Peren. c. v.

Non est hoc peccatum ullum deterius, sed neque par; nam in eo et accessio omnium malorum est, omnisque confusio, inexpiable supplicium et intolerabilis poena. S. CHRYS. tom. I, Orat. II de Fato et provid.

Alii peccatores appetunt delectationes, honores, vel aliud quidpiam mundi; et velent, si possent, his bonis frui, sine Dei offensa, sed blasphemus multo aliter, qui consulto et premeditate contra Deum insurgit. DIMEC. STELLA in Luc. c. v.

Omnia alia peccata videntur procedere partim ex fragilitate humane nature, partim ex ignorantia; sed illud peccatum blasphemie procedit ex propria malitia, et quanto est major persona offensa, tanto major culpa, et plus crescit malitia culpae, et sic blasphemia continet in se majorem multam aliis peccatis, et nullum est peccatum, quod habeat in se tantam iniquitatem, sicut blasphemia. S. BERN. t. IV, ser. XXXIII.

Peccatum tanto majus et gravius est, quanto minus motivum habet; si juvenis est, senex adulterium perpetravit, plus in hoc peccaret senex. In cæteris peccatis aliquid motivum est ad peccandum inducens, sicut in superbia excellentia dignitatis, in luxuria delectatio carnis, in gula gustus, in avaritia pecunia, in blasphemia autem nullum est

motivum, quia nulla est ibi delectatio ad blasphemandum inducens. Idem. t. I, ser. XL, a. 1, c. III.

Quis magis ingratus est Deo de beneficio specialiter sibi collato prius cæteris creaturis, scilicet loquela et lingua, quam blasphemator nominis Dei, qui cum dicere debeat cum Propheta: « Benedicam Domino in omni tempore, semper laus ejus in ore meo; » Dominum suo ore fœtido maledicit? Omnes enim creature, et quelibet suo modo sollicite laudant Deum et benedicunt potentiam, sapientiam, et elementiam Salvatoris. Ibid.

Ingratus etiam de beneficio incarnationis; nam membra illa humane infirmitatis, quae pro salute nostra assumpsit Dei Filius, blasphemus nominat ad contumeliam, quasi non satis afflictus fuerit Christus pro sua et aliorum salute, ab impietate Judaica, propterea complet contumelias ejus, Ibid.

Patet, quod blasphemantes Deum peiores sunt bestiis, canibus et aliis; canes enim non mordent dominos suos, licet ab eis laudantur, sed blasphemus eodem ore, quo Dei beneficium percipit, et bibendo vinum, Deum blasphemat. MANSI, disc. IV, n. 6.

Blasphemia est lepra, quae omnino mundari non potest, et ideo extra castra pellenda, hoc est, crimen blasphemie, quod in Spiritum Sanctum committitur, de quo dicitur: « Qui peccat in Spiritum Sanctum, non remittetur ei. » GLOSS. c. XII LEV.

Nihil est, quod animum nostrum magis exulceret et confodiat, quam horribilis atque impia, et christianis auribus intolerabilis divini nominis blasphemia, cum audivimus sacratissimum Dei, et Jesu Christi Domini nostri nomen, quod super omne nomen caelestia venerantur, terrestria adorant, inferna contemniscent (quod ne temere quidem a quopiam propter ejus sublimitatem et majestatem usurpandum sit) passim prætorum effectorumque hominum vocibus scindi etc., ut minime mirandum sit, si a Christianis populis, in tantis calamitatibus constitutis, divine iracundiae flagella non amoveantur. JUL. III, Bulla 23.

Blasphemia est peccatum diabolicum, loquela infernalis. Sicut enim Spiritus Sanctus loquitur per bonos; ita diabolus per blasphemos. MANSI, disc. VII, n. 2.

O lingua diabolica, quid potest te inducere ad blasphemandum Deum tuum, qui te plasmavit, in quo tuum summum bonum

consistit, qui te pretioso sanguine redemit? S. BERN. t. IV, ser. XXXIII.

Horrendum peccatum sacrilegium, quod et ipsorum videtur excedere facinus, qui Dominum majestatis manus sacrilegas iniecerunt. S. BERN. ser. II de Convers. S. Pauli.

Audez aperire os tuum audacter, et in cœlum verba emittere, juramenta atque blasphemias, et non times, ne fax ignea, quam Propheta vidit, demoretur in domo tua, donec ex ea, quae sub caelo est, te excidat, dum sic aures os aperire adversus Deum omnipotentem, in quem Angeli, Archangeli, Cherubim ne Seraphim non audent oculos conjicere? S. ERN. Peren. XLIII.

Nullum gratiarum actioni par bonum; quemadmodum blasphemia pejus nihil. S. CHRYS. hom. I ad Pop.

Cum Deus laudatur de bono opere tuo, laudas opere tuo Deum. Et cum blasphematur Deus de malo opere tuo, opere tuo blasphemans Deum. Itaque ad aurium exhortationem canta voce, corde ne sileas, vita ne taceas. Si ergo bene agis, et quando manducas et bibis, ad reflectionem corporis sumis, gratias agens Deo, cibus tunc, et potus laudat Deum. Si vero modum nature debitum immoderatione voracitatis excedas, et violentia te ingurgites, quantaslibet laudes lingua tua sonet, vita blasphemat. S. AUGUST. in Ps. XLVI.

Cum probum jacitur in Principem, patrie bonum et utilem, nonne tanto est indignius, quanto a veritate remotius, et a vita illius alienius? Quae igitur supplicia sufficiunt, cum Deo sit ista tam nefaria, tam insignis injuria? Idem. I. de Civ. Dei c. LXV.

DAMNUM. — Inmugiens terra in medio plebis scinditur, aperitur in profundo sinus, absipiuntur noxii, et ita ab omnibus mundi iustus ablegantur elementis, ut nec aerem haustu, nec eorum visu, nec mare tactu, nec terram contaminarent sepulchro. S. AMB. ep. LXXXVII.

EXEMPLA EXTERNA.

FUGA. — « Cum S. Michael Archangelus cum diabolo disputans alteraretur de Moyse corpore, non est ausus judicium inferre blasphemie, sed dixit: Imperet tibi Dominus. » Ex quo Josephus Mansi sic concludit, quod is, qui caelestis militie Princeps est, pro divini honoris defensione inimico Dei

non fuit ausus maledicere, qua fronte homo, vassimus ille terre vermiculus, tantis a Deo beneficiis emulatus, eundem optimum Deum, eum tanto honoris et reverentie ei debite præjudicio, blasphemare, et execrari, eique maledicere audebit? *Er. Itin.* l. 9.

S. Polycarpus, quando sollicitabatur a tyranno, ut si vitæ sue consulere vellet, Christum blasphemaret, animose respondit: Jam octoginta sex anni elapsi sunt, quibus Christo meo inservio; nec tamen unquam mali quidpiam ab illo recepi, imo multis ijsque præclaris bonis de manu ipsius auctus sum, qua igitur ratione illum, prodiu tu, o Proconsul, a me fieri desideras, blasphemare, illique maledicere potero, qui tot mihi beneficia præstitit, et hactenus adeo benigne conservavit? Qua fronte tam homo Deo et Domino ingratus esse potero? *MASS.* disc. iv.

Venerabilis Pæmen Abbas, quemdam discipulorum suorum, qui frequentibus a spiritu blasphemæ pulsabat tentationibus, docuit, ut tentatus semper diceret: Ego causam non habeo, blasphemia tua super te sit Satanas, hæc enim causam animam meam non vult, ita sanus frater ille discessit. *RUFFIN.* *Agri.* l. III, in *Vit. PP. de verbis seniorum* n. 57.

Cum S. Ludovicus, Rex Franciæ, cuncto publico sancivisset, ut cuilibet nomen Dei blasphemanti ignito ferro in labiis stigma inureretur; accidit, ut, postquam civis quidam Parisiensis hujus poenæ reatum incurrisset, multi pro illius ab hac poenâ exemptione intercederent, quem Rex justus absque misericordia cauterizari præcepit in labiis ferro candenti, in peccati sui memoriam semper iterum, et in aliorum exemplum. Non desere quidem multi etiam secundum mundum sapientes viri, qui S. Regem velut nimis crudelium et rigidum censurarent. At vero S. Rex verissimum esse sciens, quod ait Christus: « Beati estis, cum maledixerint vobis homines, mox ut horrendam Sennacherib blasphemiam audivit, certam contra ipsum oblitinendam victoriam in manu sua se habere existimavit, neque tam Hierosolymæ fortificationibus, manitionibus, victualium annonæ, militumque suorum consensu innoxius est, quam indubitata spei, quam de Deo protinus concepit, qua futurum esse confidit, quod Deus honorem ab inimico suo Sennacherib enormissime læsum defensurus esset, vindicando illatas sibi per blasphemiam gravissimas injurias. Unde S. Cy-

rius ait: hæcque legem in Regno suo perpetuo ac inviolabiliter observari voluerit; et de hoc edictum, posteris firmiter tenendum, reliquit ante mortem. *VISCERT.* in *Spec. hist.*

Anno 1509, accidit Argentiniæ, quod Senatus pro tribus sedens judicium ferre denuerit, quoad duos milites urbis præsidarios, quorum unus armis suis gubernatorem suum graviter data opera offenderat, alter vero enormes in Deum blasphemias evomuerat; et quidem unus illorum pro se sui que liberatione habebat advocatos, alter vero neminem habebat, qui in ejus defensionem eo suum aperiret. Pro illo ob spectatam fortitudinem optimi quique intercedebat, pro hoc nulli; Senatus prudens ratus violatorem Dei non meliori conditione esse, quam calumniatorem hominis, causæ cognitione, quibus oportuit, demandata, ubi blasphemiam horrendam, licet ab ebrio et emota mentis homine admissam cognovit, plus divinæ Majestati, quam humane gratiæ et intercessionis tribuendum ratus, supplicio capitali, extracta per cervicem lingua blasphemum affecit, *MASS.* disc. n. 1.

Michael de Barro Navarens, Ordinis S. Jacobi nobilis Eques, de Rege suo optime meritis, semel tantum, *per vitam Dei*, publice jurans, trigineta et uno diebus in carcerem conjectus fuit; cumque de gravi nimis poenâ qua muldebatur, apud Regem conquereretur, Rex filium suum se ipsi in socum additurum respondit, qui catenarum pondus dimidiatum eum ipso ferret, ita enim de se meritum esse, ut libenter ipsum jurare velit, hæc vero in re nullam aliam gratificandi rationem dispicere; ac proinde carcerem quidem in gratiam illius non nihil ornamentis apparari fecit, et vero compedes et catenas ab ipso tollere renuit. *FLORENT.* de *Orig. hæret.* l. V, c. vi.

Ezechias Rex, utpote a Deo magnopere illuminatus, mox ut horrendam Sennacherib blasphemiam audivit, certam contra ipsum oblitinendam victoriam in manu sua se habere existimavit, neque tam Hierosolymæ fortificationibus, manitionibus, victualium annonæ, militumque suorum consensu innoxius est, quam indubitata spei, quam de Deo protinus concepit, qua futurum esse confidit, quod Deus honorem ab inimico suo Sennacherib enormissime læsum defensurus esset, vindicando illatas sibi per blasphemiam gravissimas injurias. Unde S. Cy-

rillus Alexandrinus ait: Convitia in Deum delicta ægerime ferens Rex, esse si dissimularentur, capiendæ civitatis causam esse posse, pie prudenterque considerans, et se nihilominus ab ipso blasphemarum vocem erimine exsolvere percipiens, repente concessa veste in domum Dei ascendit, precibusque, quibus potuit, ire divinæ se opposuit; sciebat enim, quod eo ipso, quo de illatis Deo injuriis intrinsecum cordis exterius testaretur dolorem, divinamque ejus justitiam ad injurias illas debite mulandas imploraret, consequens futuram esset totius hostilis exercitus infallibile exterminium. *S. CYRILL. ALEXAND.* l. de *Fide ad Theodos.*

Robertus, Rex Franciæ, pacem publicam in Regniâ suis pro virum suarum possibilitate conservare satagebat, eoque fine devotissimas coram crucifixo quodam preces effundebat. In proœmio pragmaticæ sanctionis narratur, quod Roberto, Regi Francorum, filio Capeti, in urbe Aurelia pro pace Regni sui oranti, crucifixus non sine ingenti prodigio, et ingenti miraculo respondit: Non habiturum pacem in Regno, donec blasphemias extirparet. *LOURDES.* in c. xxiv. *Leo.*

In Annalibus Ecclesiasticis legimus, quod S. Ludovicus, Rex vero Christianissimus, inter alia monita, que filio suo, qui in Regno successurus erat, specialiter commendata esse voluit, unum hoc fuerit: Maxime autem nullum verbum blasphemie de Deo, sive de Sanctis, patiaris dici ab aliquo, quin vindictam de eo fieri facias. Et paulo post vite ejus historia ibid. n. 17, repetit, Sanctum hunc Regem eidem filio suo de novo, singulari cum anxietate animi et sollicitudine dixisse: Labora, quod omne peccatum de terra tua removeat, maxime autem blasphemiam. *RAYNAL.* ad ann. 1270. n. 15.

Moses, licet aliqui mitissimus, ubi tamen populum vitulum aureum adoravit, tam severe vindicavit, ut comminatum vitulum eidem potandum dedit, imperaveritque ut unusquisque occideret fratrem suum, et amicum, et proximum. *EXOD.* xxxii; *S. CURS.* Orat. l.

Job, etsi ab uxore ad maledicendum Deo graviter incitatus, potius tamen duxit, ut loquatur S. Chrysostomus, innumera perpeti mala, quam blasphemiam tantorum majorum relaxationem consequi. *FAB. CON.* in *Dom 18. post Pent.*

Abbas Pæmen docuit juvenem de blasphemia tentatum ita respondere: Vellem quidem blasphemare, sed non habeo causam blasphemandi Deum.

B. Ludovicus, Rex Franciæ, cum multi peterent, ut nobili cuidam poenâ blasphemiam ab eo delictam, scilicet cauteri in fronte inurendi, remitteretur, respondit: Ego paratus essem, et pro gratia reputarem si tale signum frontis meæ inureretur, dummodo tale scelus et Regno meo extirparetur. *ÆMUS.* l. VII. *Hist. Franc.*

Joannes Hurtado, Dominicanus, cum militem graviter blasphemum audivisset, sic eum allocutus est: Mentiris maligne, Deus is non est, qualem tu blasphemio ore lingis, sed bonus est, justus et misericors. Cumque miles hoc dicto efferatus ferrum stringeret, Joannes in genua provolutus martyrii palmam avidè expectabat. *EXOD.* in *Dom. 11. post Pent.*

Imperator Justinianus blasphemos morte plecti volebat. Rex Scotiæ impiam linguam radiatius excidit. Argentoratensis Magistratus, anno 1569, uni e præsidariis militibus suis, quod blasphemasset, linguam per cervicem extrahi jussit. *Pædag. Chr.* p. 1, c. v, §. 2.

DANNUM.

Sennacherib Rex ob blasphemiam in Deum factam primo centum octoginta quinque milia militum una nocte, Angelo Dei percuteus, amisit; deinde ipsemet a filiis suis percussus interit. *IV REG.* xix.

Nicanoris lingua jussu Jude præcisâ partienlatim aribus devoranda exposita et manus contra domum Sanctam omnipotentis Dei suspensa. *II. MACC.* xv 33.

Herodes Rex a vermibus consumptus est. *ACT.* xii 23.

Antiochus vero miserabili et invisibili plaga a Deo ob blasphemiam humiliatus interit. *II. MACC.* ix, 9.

Anno 1623, 9 octobris, duo adultærinæ monetae cursores ad furem damnati sunt, quorum alter catholicus cum magna asperitiam adificatione obiit, alter vero hereticus, nomine Michael Thomas Houssaye, horrendas in Deum et ejus SS. Matrem blasphemias cum effudisset, e scala vice dejectus, fure ne minimo quidem fracto, e furea delabitur, capite procul ab humeris, ac si

novacula abscissum foret, excusso, sola lingua excepta, quæ longa, infamis, et visu horrida e trunco corporis pendebat, unde eisdem funis iterum applicatus, truncumque corpus in patibulo iterum suspensum est. *Mercur. Gallic. l. x.*

B. Petrus Damianus scribit, non procul Bononia duos commessatores ad conam convenisse, in qua eum aliter gallinæcum pullum dissecisset, alter: Tam apte, inquit, hunc pullum divisisti, ut ne ipse quidem S. Petrus in integrum nobis restituere queat. Imò nec Deus, subiecit alter. Quæ blasphemiam vix prolata gallus ex jussulo vivus exiliens cantat, et alios concitans multo jure blasphemus conspergit, ipsi vero læpta tacti eandem etiam in posteros transfuderunt, quæ in criminis a majoribus patrati memoriam deinceps Ecclesie multis annis facti sunt vestigales. *S. Dam. l. II. ep. II.*

S. Gregorius narrat, puerum quinquentem in patris gremio blasphemantem a demone abreptum, nec unquam amplius conspectum esse. *S. Greg. l. IV. Dial. c. XVIII.*

Simile quid S. Cyrillus narrat de puero dhodenni cum patre ludente et S. Hieronymum blasphemante. *Cyrrill. in ep. de vitâ.*

Simón de Fornaco, Doctor Parisiensis celeberrimus, cum publice dixisset, tres fuisse impostores, qui mundum frandibus suis subjugarint, Moysen, Christum et Mahumetum, quorum primus Judæos, alter Christianos, tertius Turcos infatuavit, subito eversis oculis, mugitum emittens, et per epilepsiam elisus in terram, tertio die misere obiit, neminem nisi concubinam nominare valens. *S. Hier. Cantipr. c. XLVIII.*

Clericus quidam cum dixisset, falsam esse illam Christi sententiam: Omnis, qui se humiliat, exaltabitur; repente gladio perosinctor fulminis transfixus est. *S. DAMIAN. l. II. ep. xv.*

Aleator quidam, cum per membra Christi et Mariæ horrendo jurasset, illico corruit, voceque terribili clamavit: Heu miser! qui es, qui me interdicis? Et volutatus aliquantum humi tartaream animam efflavit. Postea vero in tergo reperta est plaga recondens horribili hiatus dehiscens, quasi securi facta. *Spec. Ec. XIII, apud BESUM in Pona V. Blasph.*

Mulier hæretica, in oppido Hollandiæ, cum in summa difficultate pariens Deiparam scropham appellasset, mox divi-

nitus punita, nigellas aliquot sæculas emortuas enixa est. *Ibid.*

In Mediolanensi Provincia, cum juvenis eisdem cum socio duellaturus, blasphemias in Dei Matrem voces protulisset, eo ipso temporis articulo adversarius, lingua et palato transfossis, peremptus est. *Stim. Vivi. l. III. c. XVI.*

Villanova, enim, anno 1613, notarius quidam publicus, Sacerdotes catholicos sepulturam catholico ritu peragentes rudentibus asinis equiparare solitus esset, ipse quoque cum ad sepulchrum efferretur, magnis asinis coloris facii apparuit, circa mortui cadaver horrendum in modum rudens, et sepulchrum aliquoties circumiens, et tandem, postquam amicos ad domum defuncti comitatus esset, ex oculis evanesces. *GAUTIER. Ser. XVII, p. 121.*

In Phœnicia mimus quidam erat, Gajanus nomine, qui, cum in theatro B. Virginem blasphemasset, hæc ei apprensus dixit: Noli, queso, noli ita ledere animam tuam. Idque tertia vice faciebat; cum autem ille magis blasphemaret, meridiæ dormienti apprensus iterum, nihilque dicens, manus et pedes digito signavit; quo facta ipse vigilans manibus et pedibus se truncatum reperit. *BARDENB. l. III. collot. c. 1.*

Baronius in Annalibus refert, quod, cum Constantinopoli ex Ariane sectæ hæreticis, qui SS. Trinitatis jurati hostes erant, unus, cui nomen Olympius, in balneo corpus suum adluens, impias contra eandem et horrendas blasphemias evomisset, confestim in raliem actus, semetipsum unguibus miserabiliter dilaniavit, et paulo post sacrilegam animam ad infernum transmisit.

Alius quoque scriptor memorabilem quemdam casum recenset, qui in regno Hispaniarum contigit circa quemdam, qui postquam omnia, quæ habebat, ludendo perdidisset, Deum instantè rogavit, ut pro jactura sua reparanda gratiam suam impetraretur; at vero, quia fortuna illi totaliter adversante, ludus semper de malo devolvebatur in pejus, pecuniis ludendo penitus amissis, tandem vestes quoque suas ejusdem ludi exponebat discrimini, ac demum vestibus denudatus domum repetit, ibidemque assumptis armis, et consensu equo in forum concessit, ubi coram multis alta voce exclamavit, et ait: Si quis est amicus et fidelis Dei, qui dicat, Deum esse aliquid, vadat, et

se armet, et congregiatur mecum in nomine Dei sui, et ego ipsum occidam sine Deo, et intelliget, quod nullus sit Deus. Ad quam propositionem omnes quidem exhorrescentes, præ nimio stupore hæere attoniti, nullus tamen ex omnibus erat, qui detestabile facinus istud, ejusque inverecundam temeritatem ei improbare auderet. Sed cui non respondit homo, protinus Deus respondit, nam qui olim flagellaverat Pharaonem, se potentie suæ opponentem, non ursis et leonibus, sed ranis et muscis, immisit Deus, huic vasano unam muscam, licet esset tempus hyemis, quæ eum in facie sic invasit, et sic inter faciem et galeam se opponens, aculeis suis graviter illum læsit, ita quod oportuit galeam deponere, et ad terram projicere; at ubi musca liberum habuit accessum, sic eum in facie feriebat, quod se defendere non valens, de equo ad terram decidit, faciem versus terram firmans, ut posset se tueri a musca, quæ etiam ibi eum fortiter invasit, nec cessavit, quousque publice blasphemiam, quam ore profano protulerat, omnibus audientibus eum cordis gemitu revocavit. *UGAUS MISONN. s. x. in explor. Symboli.*

De alio quoque blasphemio refertur, quod, cum in villa quadam Terre Laboris, in Regno Neapolitano situata, in die sancto Paraseves dno, quorum unus Christianus, alter Judæus erat, laxillis luderent, et Judæus magnam pecunie summam perdidisset, hic Christum horrendum in modum blasphemare cœperit; eumque ludum repetere volens, taxillos apprehendere niteretur, subito nervi manuum ejus contracti fuerunt; quare magis indignatus, manibus hoc modo contractis mensam latoriam in terram dejicere contendit, majori cum impetu blasphemias contra Christum, ejusque Sanctissimam Matrem multiplicando. At vero confestim super temerarium hunc hominem divina vindicta animadvertere cepit, siquidem subversis in capite oculis protinus in terram corruit mortuus; Christianus collator illius pavore nimio in amentiam versus elanguit, et miseram vitam morte misera finivit. *TH. CANTIPRAT. XII, ap. c. l. 9, §. 6.*

In historiis virorum illustrium ordinis Cisterciensis, Abbas Gherchaldus quemdam inverecundum Beatissimæ Virginis blasphematorem demonis potestati traditum fuisse refert, qui idem insuper durissima passione divexatus atque distortus est,

ita ut oculis eversis, et facie tota enormiter intumescens, linguam ardentem atque ejectione longius ab ore porrigeret, qui cum ita fuisset longo et horrendo tormento excruciatius, tandem miserabilem animam demoniacis spiritibus reddidit, linguamque effrenam, quam extraxerat, nec in morte retraxit. *In Historiis. Ordin. Cister.*

Dum post demolitum quoddam in Flandria Ordinis S. Francisci monasterium, dum multe Sanctorum status igne conflagrante absumerentur, unus illorum sacrilegorum in statuam quamdam S. Antonii incidens, postquam variis illam contumeliis affecisset, tandem in exœcanda hæc verba prorupit: Si quam vim, aut virtutem habet, declaretur. Et ecce protinus ignis e statua illa egressus, eundem viventem totaliter combussit. *BARDENB. l. III. Coll. c. XXVII.*

In ejusdem libri, capita XXX et XXXI, narratur, quod, dum hæreticus quidam ejusdem Sancti statuam ad ignem comburendam deportaret, eidem ludibrosè dixerit: Antoi, Antoi, tu quidem soles in mortale genus desecrare, eosque misero ustulare, at ubi nunc vires ille? Et ecce subito lingua illius peste correpta est, ac demum paulo post cum tota familia sua igne pestilentie consumptus est. *Ibidem.*

B. Petrus Damianus pariter de quodam impio, rixisque dedito clerico refert quod, cum tempore diem et horam presignasset, in qua cum quodam hoste suo, qui nonnullas beneficii sui possessiones usurpabat, manus conserere decreverat, acciderit, quod mane Missæ audiendæ assistens, verbaque illa audiens: « Omnis, qui se exaltat, humiliabitur, et qui se humiliat, exaltabitur, » illico hic clericus conversus in hanc vocem sacrilegam profertur eruperit: Hæc sententia vera non est, nam si ego me meis adversariis humiliter inclinasset, hodie tot possessionum copias, atque clientum non haberem. Cumque in eodem loco ab adversario clerici missus nuntius, alterum de clerici proposito informaturus, præsens adesset, hæcque a clerico prolata blasphemiam ei, a quo missus fuerat, referret, mox ille plaudens in Domino letus victorie, atque ad spem proculdubio obtinendam efficaciter militè cohortatur. Prædie vero, quam manus conserturi ad invicem erant, Deus blasphemam istum castigare volens, jumentum ejus quemdam salis modium in via obvium habere permisit, quem eum avidè abligurisset

sitibundus equus, ad copiosum quemdam aquarum rivum perveniens, ut se in torrentem illum mergeret, sitinaque suam mitigaret, frenum clerico e manibus avulsit. Ille vero dum ea manu, qua sentum tenebat, cum jumento configit, hostilibus jaculis faciem coactus exponit, et ecce repente gladius os ejus fulminis more transigit, talique sine reprobus vitam suam conclusit. O quam congrue in illa pertulit corporis parte vindictam, qua nigri fellis in Dominum vomuerat blasphemiam! Et eum Propbeta de talibus dicit: « Fili hominum, dentes eorum arma et sagitta, et lingua eorum gladius acutus; qui linguam suam et dentes adversus Deum gladii more vibravit, digne per eandem membra materialis gladii ponas exsolvi. S. PETR. DAMIAN. c. II, Ep. xv.

P. Hieronimus Drexelius refert, quod, cum anno 1581, in civitate Bituricensi, Elisabetha Blesina, in die Sacratissimi Corporis Christi una cum marito suo, matre item et ancilla, in Ecclesiam S. Severi filiojum suum in ulnis deferens ingressa fuisset, quemdam verbum Dei publice ex pulpito declamantem audiens, eum deriserit; concione vero finita, dum Parochus ejusdem loci sacram Missæ officium exordiretur, ipsa ritus Missæ et ceremonias sacras pari risu prosequens, dixit: Accedamus propinquius, et spectemus sulti illius Presbyteri superstitiosas gestulationes. Et ecce mox ut ad altare propius accessit, subito velut fulminata, sine ulla puerni, quem in ulnis portabat, lesione, in terram ad pedes gubernatoris civitatis illius concidit; mater autem ejus, que blasphemie consors fuerat, muta, nec sibi presens, elata templo, ubi magnam sanguinis copiam ex ore et naribus eiecit. DREXELIUS, in *Phæt.* c. XIV, §. 2.

Refert quidam scriptor, quod Alvarado regio Hispaniarum ministro, in prelio cum Xalisco populis habito, mortuo, Beatrix de Cuena, uxor illius, in blasphemias voces eruperit, dicendo: Nullam in Deo esse omnipotentiam. Unde subitanea quædam tempestas oborta, e vicino monte, diviua quodam civitatem a marito ipsius edificatam inundavit, quod prægrandia secum a monte divulsa saxa rapiens in domum, in qua blasphemiam illam, in cujus penam universa civitas subversa remansit, evomuerat, ingenti cum impetu allisit, soloque tenuis eandem subvertit; quod vero vel maxime ad propositum nostrum facit, est, quod

prefatus auctor scribat, quod blasphema hæc mulier imminetent domus suæ ruinam videns, saniori exinde mente concepta, precibus malum, quod imminet, a domo sua avertere quidem conabatur, sed incassum, siquidem diluvium raptata secum saxa in domum illudens, eandem oppressit, totamque civitatem momento everit. AP. MANSI, disc. v, n. 8.

Narrat Drexelius quod Batavi, postquam sacellum Beate Virginis Siehemensis depredati fuerunt, duas deinceps valde præcipuas amiserunt civitates. Ostendam nimirum, et Bredam; multaque alia infamata et fœnesta illis acciderunt. Et quidem hoc loco sileri non debet, quod ex prædonum illorum numero unus fuerit, qui equo caeco insidens per ludibrium dicit: *Eia Maria, nunc miracula faciendi tempus adest, si potes, huic equo meo visum restituis.* Quibus verbis dictis, equo quidem oculorum lumen restitutum fuit, ipse autem blasphemus prædonis penitus excecatus remansit, in multam criminis, quo Deiparam Virginem ipse deriserat. DREXELIUS, l. c. VI, §. 5.

Eusebius, in Historia Ecclesiastica, Maximiani Imperatoris odium, quo Christianos prosequatur, tantum fuisse refert, ut multas adversus Christum componi fecerit blasphemias, easdemque scholarum didascalis seu ludimagistris dari et distribui præcepit, ut scholares easdem edocti, ad majus fidei nostræ ludibrium per vios et plateas publicas decantarent, ut tanto firmius tenerentur illius elatis menti et memoriæ imprimerentur. At vero per sævam adeo pestilentiam punitus fuit, ut mortuorum cadavera ob nimiam illorum multitudinem insepulta remanserint; ita tamen, quod nullus Christianorum eadem infectus fuerit. Ipse quoque Imperator oculorum lumine orbatus, et rabie plenus, caput sum columnæ septius validius que allidens, totus desperatus necem sibimet ipsi intulit. EUSEBIUS AP. MANSI, disc. x, n. 15.

Ludovicus, Episcopus Tudenis, refert, Eliam, qui S. Franciscum in Generalitu Ordinis Minorum successit sequentem casum retulisse, qui Lauda revera accidit. Hi namque in hospitali quodam hæreticus quidam, licet ignotus, ad mortem usque infirmabatur, quem proinde Sacerdos, ut sacro se viatico armaret, hortatus fuit; cui hæreticus cum suspicis respondit: *Equus dabit mihi corpus Christi, ut accipiam, et adorem?* Cui Sacerdos, Sacellum illud confestim

allatum esse, respondit: cui infirmus replicavit: *Apuge sis, Presbyter non deferet Corpus Dominicum, sed panem nostrum.* Et ecce eodem, quo hæc dicebat, momento, cæctus quidam, qui alias cæc et domesticus fuerat, in gulam temerarii illius insilivit, dentibusque et unguibus illum misere discerpere cepit, adeo ut summa cum difficultate cæctum istum ab illo avellere possent. Quo miraculo circumstantes animati, infirmo enixe conati sunt persuadere, ut Christi in hoc Sacramento presentiam crederet, utramque hæresim detestans abjuraret, eo vel maxime, quod jam oculis conspexisset, qualiter se bestiola ista ad insultum, in communem sui et ipsius Creatorem ab ipso temere dictum vindicandum, armasset. Quibus ille, cæctum illum utique antea ferocem et rabidum fuisse, respondit. Ubi vero ab illis rei veritatem percepisset, quod scilicet nunquam ferociisset, quin potius hætenus semper unicuique familiaris et blandus existens, hæc suam ferociam et rabiem, tamquam instrumentum ab ultrice divina justitia assumptum exerevit, infirmum etiam nunquam licet, in sua contumacia perseverans, subiecit. Cum vero Sacerdos paulo post ad eum accedens, hortaretur eum, ut se ad sanio rem fidem converteret, ille vero de novo blasphemaret, et in Sacerdotis faciem conspueret, cæctus ille protinus reversus, eum, ut antea, crudeliter invasit, unguibusque atrociter in collo et facie discerpit, eumque quasi ad mortis angustias reduxit; qui tamen a circumstantibus coercitus, et ne deinceps ipsum ledere posset, videreturque, nunquam infirmus ad sanio rem reditum esset mentem, cavea inclusus fuit. Intererea blasphemus ille desperatus et obstinatus mortuus est. Cumque sua cæctio restitueretur libertas, ex hospitali ad agrum properavit, in quem cadaver impij illius projectum fuerat, ibique clamoribus et ejulatiibus aera replens, tandem et ipse mortuus est. MANSI, disc. XI, n. 2.

In partibus Vasconie, duo latrones in blasphemis quotidianis habitant, corpus Christi frequenter per diem ex contemptu nominare consueverunt; eumque ambo die quadam a suis inimicis ad mortem usque sanciat essent, omnes regionis illius canes certatim a eos accurrentes, utrumque aggressi, corpora illorum dilaniarunt, et in minutas partes discerperunt. *Præter Florum.* p. I, l, c. vi.

In alio quodam scriptore legitur, quod, cum ex duobus lusoribus unus, qui sua ludendo perdidit, varias contra Deum blasphemias effudisset, collator id ipsum audiens ei dixerit, quod modum effecit blasphemandi ignoraret; ac proinde ipsum loquere volens, horrendas contra Deum et sanctissimam ejus Matrem evomuerit blasphemias. Et ecce subito vox quædam audita fuit, hæc verba articulate pronuntians: *Hætenus illatam mihi injuriam dissimulavi; at vero nunc, cum de honore Matris mee agitur, vindictam differre nequeo.* Et confestim in eodem loco ab invisibili manu ferro transfusus animam exhalavit. CAS. WITTEB. l. VII, c. XLV.

In eadem historia de nobili quodam legitur, quod, dum longo tempore aërem quotidie turbare, novamque imminere tempestatem vidisset, impatiens et furore plenus dixerit: *Ecce de novo iste diabolus se prodero incipit.* Qui vix blasphemum hoc verbum finierat, cum ecce illic equus inter manus matris positus fulminis sagitta percussus interit, matrice prorsus illa permeante. Eodem fulmine quadam ejus ædificia compassata corruerunt, omniique ejus armenta, et ovium greges disparuerunt. *Ibid.* l. IV, c. II.

Non procul a celebri quadam Galliarum urbe degabat vir magnæ nobilitatis, sed sceleribus infamis; neque contentus peiorare, idem liberis docebat. Prolocutus a viro nobili, cum aliarum cum eo congregaretur, lethale vulnus accepit. Uxor ejus perquam pia mox virum religiosum acciri curat, qui mariti confessionem audita (fuit is ipse rei totius oculatus testis) sed is ab ægro aliud nihil audit, nisi blasphemias, juramenta et execrationes. Cumque nihil effecere se videret, cum socio in proximum conclave secedit, et per hora quadrante pro misero illo Deum orat. Interea audit clamorem in cubiculo et inter vociferationes et ejulatus has voces interruptas. *Pater, Pater, misericordia!* Adest Pater, et videt hominem furis et horrendis convulsionibus agitat. Interrogatus, quid vellet, respondit verbis concisis: *Vide ante me scripturam.* Pater legere scripturam jubet, quam semimortua et languente voce protulit; et erat: *« Dum tempus habemus, operemur bonum. »* Tum Pater sumpto crucifixo, lacrymis plenus in collum et postea pedes ægri ruit; eum amplexatur, orat, obtestatur, ut confiteri ve-

lit, Dei in obstinatos justitiam, in poenitentes misericordiam ob oculos ponit; præstare, sero tandem, quam nunquam respicere. Ubi Pater mille responsum accepit, spem salutis concepit, voluitque in eo actus contritionis elicere, nulla in eam rem prolocutus. At ille: Pater, inquit voce concisa, et oculis dolore quocumque plenis; ah! Pater, quid cogitas de contritione? E centum millibus vix quatuor ad eam mortales perungere possunt. Pater, cum ostenderet, facile id ope Dei fieri posse, cum neque blandis verbis, nec minis Dei julleis quidquam efficeret, iterum in proximum conclave se contulit, et eorum B. Virginis imagine se prostravit, subinde æger in magnam deliquit incidit, ut coactus fuerit aliqua medicamenti sumere, quod viros restauraret. Interim æger ad mortem festinat, infus computrescit, vexatur insomnia, infestatur somnis et iterum auditur instar rabidi vociferari: Pater, mi Pater, misericordia! Redi, Pater, et instar canis spurantem reperit, jam vulnere hominis damnati præferentem. Quædam æger quidem inelamat, sed cum ejulatu, blasphemias, et omnis impietatis phrasi. Pater illum animat, superesse adhuc locum poenitentiae et venie. Cui ille: Non hoc igitur! Velut furens loquitur: Iterum scripturam video. Cum tamen et Pater et conjux nil viderent. Tunc voce rauca legit: « Queratis me, et non inveniatis. » Hic Pater zelum suum et minas intendit, spem et lenitatem admiscens. At æger: Non moriar, clamat cum rabie et dentium stridore, vulnus non est mortale, injuriam facerem generose menti, et commilitones jure possent meam timiditatem criminari, ac dicere, me mortis metu confessum esse. Igitur Pater fertia jam vice secedit, plane consternatus, et mox iterum horrendos clamores exerandi hominis audit. Accurrit, hortatur ad confessionem. Cui æger: Non est jam tempus amplius; diabolus ingens volumen memorum scelerum mihi ostendit; jam sentio ejus sævitiem, et unguis, qui viscera mihi evellunt. Habuit tunc tantum adhuc virum, ut diceret, tertiam se scripturam videre (quam ipse vidit solus) legit igitur et hanc, sed horribili cum clamore: « In peccato vestro moriemini. » Eo momento, quo hæc edixit, supremum agonem adit, fremuit, tremuit, et stridit dentibus, modo prorsus horrendo. Et inter inauditos terrores immane vociferatus, infelicem animam orco

transmisit. Eodem tempore corpus apparuit tam terribile, ut vix alicujus hominis formam retineret. Vermes ex omni parte cadaveris scaturiebant, tanto cum fetore, ut nemo eum posset perferre, præter duos agrestes, qui ad eum sepeliendum in cubiculo relinquebantur. Pater postquam consolatus est viduam, ut potuit, ex arce egreditur, mortuo similis. Cumque in via ea secum volvit, quæ gesta sunt, vocem audit se appellantem, videtque ex arce hominem formidine plenum ad se adventare, qui ait: Ah! Pater, revertere quantociens, diaboli herum abstulerunt; duo molossi nigerrimi per caninum lapsi, corpus abriperunt, et per caninum regressi corpus abstulerunt nulla re alia de hero relicta, quam linteamine, cui insutus erat. Pater prope exanimatus est hoc puncto, ac robur a Deo expostulavit; et reversus ad arcem, reperit omnia, uti in via audierat, et linteam super colostram stramineam; demones in linteo foramen pugni magnitudine fecere, ut inde cadaver auferrent. Tamque tetrum fetorem post se reliquere in cubili, ut ne fortissimis quidem tolerabilis esset, quin illico pedem referrent. Interea Pater viduam vidit ad crucifixi pedes prostratam, oculis in caelum levatis, adeo desolatam, ut vocem ab ea elicere non posset; et pro illa Christum inibi e cruce pendentem precatus, eidem valedixit, et ipso morore plenus, itaque fractus, ut quindecim dies præ languore ægrosset. Uxor autem proba cepit mature penitusque res mundi abjicere; negotiisque compositis, ac liberis duobus adhuc admodum teneris (qui intra paucos menses mortui sunt) in tutorem manus traditis, eodem adhuc anno religiosus Visitato B. Virginis se adjunxit. Ad anni finem feralis fuit dies mortui anniversarius; nam eodem die, qui est a morte annuus, eadem hora et momento, quo anno priorie impiam animam efflavit, tam horribili fragore fulmen in ejus cubile irruit, ut turres corruerent, et muri minutim confracti per æra volarent, tota denique arx ita in voraginem subsedit, ut ne vestigium quidem ejus supersit, et nunc locus sit urribus passim pervius, neque de execrabili homine aliud monumentum restat, quam ejus apud inferos corpus et anima. Contigit hæc tragedia 15 Octob. 1653, quam vidit, et sua manu consignavit vir ille Religiosus, qui ad eum evocatus erat. Th. BLANCUS, in *Milite generoso*. l. II. c. 11.

P. Hieremias Drexelius refert, quod, anno 1583, Novesii in Diocesi Coloniensi, mulier quædam hæretica, sed occulta, interrogata, cur cum aliis non frequentaret Ecclesiam et officia divina, per lubricum responderit: Adeo alta et sublimis est illius fabrica, ut de illius ruina vix in ea securi esse possimus. Accidit autem eodem tempore, ut ibidem Monasterium quoddam religiosorum extra urbis moenia situm dirueretur; alibi in urbe situ quodam commodiori et securiori reedificandum, quod prædicta videns mulier, ex petulantia quadam hæretica, se gaudere, dixit, quod ad illud usque tempus vitam suam produxisset, quo Papistarum Ecclesiam devastari, et solo tenus everti videri licet; et ecce, dum prædictam Monasterii demolitionem jucundo vultu spectat, columna quædam in ipsam collapsa eandem oppressit, et totaliter contrivit, aliis astantibus nec quidquam læsis. DREXEL. *Phœt.* c. XIV. §. 2.

In Annalibus Ecclesiasticis, ex Thoma Waldensi Carmelitano, oculato teste, refertur, quod jam memoratus præclarus Ecclesie et fidei pugil propriis oculis quendam viderit hæreticum, qui, cum veram et realem Christi in sanctissimo altaris Sacramento presentiam credere nollet, ab Episcopo illud reverenter adorare iussus, dixerit: Vere dignior est aranea revereri. Diei tunc præfatus Waldensis, qui id ipsum Londini in Ecclesia Cathedrali S. Pauli vidit, quod, dum Archiepiscopus Cantuariensis ipsum ad sanctorum fidem apprehendendam frustra et incassum hortaretur, divina justitia vindex, debitum huic temerario homini immiserit supplicium. Nam statim de alto culmine tecti descendens ingens et horrenda visu aranea ad os blasphemum pervenit, et dum loqueretur, ut intraret per polluta labia sollicite procuravit, et multorum manibus vix potuit prohiberi. Unde Episcopus evocatus hæc usus, hæc divine justitiæ demonstrationem populo manifestavit. Nec mora, qui petiosissime carni Agni prælegit araneam, peccatricem carnem suam flammis devorandam amisit. *Annal. Eccles.* Anno 1596, n. 17.

Refert Baronius de Libanio sophista, qui S. Gregorii Nazianzeni magister fuit, de quo etiam Theodoretus, lib. III, c. XVIII, scribit, quod Juliani Apostate amicus et sectator existens, Christianorum quemdam sibi familiariter notum per ludibrium, quid illius fabri, id est Christus, feceret, in-

terrogavit; cui ille id, quod postea revera accidit, protinus respondit, videlicet: Deus hujus universi Creator, quem tu per ludibrium fabri filium appellas, Juliano ferefrum, in quo mox morturus collocabitur, fabricat. Factumque est, ut paulo post Juliano pessima morte defunctum fuisse nuntiaretur; nam ex vulnere lethifero, quo ab invisibili manu sauciatus fuerat, effluentem sanguinem vola manus excipiens, caelum versus projecit, ad ultimum usque spiritum blasphemia voce dicendo: Vicisti, Galilæe! BARN. ann. 363, n. 32.

Thomas Cantipratensis refert, quod, dum Lovanii in Brabantia civis quidam timoratis conscientie mane, feria sexta in Parasceve, ad templum properans, ante tabernam quamdam transeundo, dissolutos juvenes quosdam audiret ludentes, Deumque enormiter blasphemantes, viderit pariter in platea, quam pertransibat, multos homines, ex compassionem miserabilis ejusdem hominis graviter sauciati, ignoti tamen, amare plorantes. Quæ circumstantes, quoniam crimem illud commississet, sciscitaretur, responderunt, id a juvenibus illis petulantibus, Deumque in taberna sine intermissione blasphemantibus fuisse patrum, ad quos proinde ingressus, execrabile hoc facinus acerrime illis improperavit, qui tamen id ab se minime factum esse, constanter asseverarunt, falsamque hanc de illis conceptam opinionem efficacibus rationibus a se nisi sunt propulsare, utpote qui nec verbis, nec factis illi homini saucio molestiam ullam intulissent; quia vero egressi, ut vulnere hunc hominem viderent, et criminis auctorem ab eo explorarent, ipsum disparuisse invenerunt. Conversi singuli ad se ipsos, animadverterunt blasphemias suis versus Christum Dominum contumeliis affectum, rursus improperis cruciatum. THOM. CANTIPRAT. l. II. *Apam* v. c. XXIV, § 9, 10. (R)

Blasphemia castigata.

In Hispania quidam, quod taxillis infeliciter luderet, et post opem etiam Dei invocatum nihil proficeret, tandem furens, domi galeam, loricaem et arma sumit, et consensu equo, in forum provolans, omnes et singulos illic provocat, ut si quem Deum esse crederent, ejus causam armis tuerentur; se vero cessis omnibus demonstratum, nullum Deum

esse. Tum Deus unam in illum vespam misit, quæ per galeam illapsa ejus vultum, aculeo passim confixit. Donec tandem gemebundus lateretur, Deum esse, justum commissi sceleris auctorem. PAUL. ZERVENTER in *Verm. concient.* l. III, c. 1, §. 1.

Filius ejusdem mulieris Israeliticæ præcepto Domini lapidatus est, quod nomen ejus blasphemaverit.

Holophernes indignatus, quod Achion potentiam Dei cœli commendasset, dixit: Quia prophetasti quod gens Israel defendatur a Deo suo, ostendam tibi, quod non est Deus, nisi Nabuchodonosor, cum percussissemus omnes quasi hominem unum; JEREM. c. vi, verum postea per mûm femine manum caput ejus amputavit.

Propter blasphemiam D. Paulus Alexandrum et Hymenæum demoni torquendos permisit.

Blasphemus Antiochus insanabili plaga percussus est. II. MACC. c. ix.

Cum Anthemius quidam, qui non parvi quidem nominis fuit propter studium eloquentiæ, gentilis autem religione, alioquin lingue nimis et sibi indulgens, Beato Joan. Chrysostomo, Archiepiscopo Constantinopolitano, religionis diversitatem obtruderet, ipsi sic respondit Sanctus vir: Quod dicit me esse dissimilem vobis religione, erubescerem, si viderer tacere, dicens hoc esse pudendum; ego enim Deos neque novi, nec me eos unquam esse adoratum profiteor. Absit ut adeo desipiam et sit mihi lingua tam temeraria, sed unus mihi Deus est Christus, qui cognoscitur in Patre et Spiritu, qui, et omnia ab initio produxit ex nihilo, et nunc ineffabili virtute continet et annuus nobis fructus suppeditat, et manum aperiens omne animal impet beneficentia. Sed non Christus, dixit interpellans Anthemius, producit hos fructus annuus, sed elementa mundi suis temporibus producant, Deorum providentia. Nonnumquam acceperat ejus sermo, cum a maligno spiritu possessus et terræ allisus, misere jacebat rugiens, lacrymarum et timoris simul causa iis qui aderant, pervertens quidem oculos, stridens autem dentibus, spiritum vero ex ore turpissime expuens. In *vita S. Chrysost.* apud Scn. 17. Jan.

EXEMPLA DOMESTICA.

FUGA BLASPHEMIÆ. — S. Ignatius dicere solebat, si Deus ipsum in inferno collocaret, nihil sibi acerbius fore, quam audire blasphemias in Deum. *Hist. Soc.* p. I, l. X, n. 62.

S. Franciscus Xaverius scripsit in quadam epistola: Tædet me interdum vivere, ac satius esse arbitror pro religione mortem oppetere, quam in tot tantisque divini Numinis contumeliis vivere. L. I. ap. VII.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut filius, qui a patris præceptis deviat, nimis peccat, quam qui in faciem ei proterve repugnat; ita contra Deum gravius peccat, qui blasphemiam vel sacrilegium committit, quam qui humanitas delinquit. LANGIUS, in *Poliph.* l. 160.

Sicut olla que cum magno impetu et ardore sursum aquas projicit, vehementer se succensam esse ostendit; ita grandis in Deum odii signum est, blasphemiam in ipsum sursum projicere. FAB. conc. III in *Dom.* post *Pent.* n. 3.

DAMNUM. — Sicut jaenum, si in solidum aliquod ceciderit, nonnumquam in mittentem retorquetur; ita convitium in fortem et constantem virum sortum, recidit in convitium factentem. PLUR. in *Moral.*

Et quidem si id ipsum in hominibus virtuosus locum habet, quanto magis in Deo; ac proinde David cum dixisset: « Posuerunt in cœlum os suum, » et immediale subdit: « Et lingua eorum transivit in terra. » Ps. LXXII, 9.

Sicut qui lapidem sursum jaculatur, corpus celeste non attingere, nedum lacerare potest, plagam autem suo capite excipit, cum lapis eodem, unde jaculatus est, redeat; ita qui Beatam illam blasphemam Substantiam, ut nunquam offendere eam potest, quam longe possit atque excelsior sit, quam ut affici aliquo possit detrimento; sic ferrum adversus animam suam acuit et parat, cum se ingratum Domino bene merenti exhibet. S. CHRYS. hom. III, de *Natura Dei.*

MOTIVA.

AD FUGIENDAM BLASPHEMIAM. — Quia per hec vitium non creata aliqua res, uti fit in

furto, homicidio, adulterio, sed ipsa Dei majestas in seipso leditur. Unde S. Ephrem: Desine, inquit, o homo, blasphemare, ne forte idem sermo, quem contemnis, fiat flamma in ore tuo, et tuam linguam comburat. Nam si homo homini pugnam suscitans, etiam pæce jam facta in conspectum ejus prodire cohercet, quomodo tu hodie in mundo constitutus, si eras tribunali ipsius presentandus, audes talia eloqui ei non metuis, ne forte ignis descendat de cœlo, et devoret te? S. EPHR. *Peren.* XLIII.

Certe S. Hieronymus dicere ausus est, nihil horribilius esse blasphemiam, quæ ponit in excelsum os suum. Omne quippe peccatum blasphemiam levius est. S. HIER. in *Ap.* l. XVIII, c. xviii.

Quia Christum ipsum flagellat iterum, ac crucifigit; sic enim S. Augustinus aperte testatus est dicens: Flagellatus est Christus flagellis Judæorum, sed non minus flagellatur flagellis falsorum Christianorum, S. AUGUST. *super Joan.*

Unde graviter aliquando vulneratus ante hospitium jacere a viro quopiam sancto deprehensus est, quesitusque, quis tam graviter eum vulnerasset; se ab adolescentibus in hospitio blasphemantibus sic tractatum fuisse respondit. HEROLD in *Promptuar.* de *blasph.*

Quia diabolo et demone hoc vitium proprium est juxta illud Apocalypsis: « Estuaverunt homines æstu magno, et blasphemaverunt nomen Dei. » APOC. XVI, 9.

Et de diabolo: Aperuit os suum (Draco infernalis) in blasphemias ad Deum, blasphemare faciens nomen ejus, et tabernaculum ejus, et eos, qui in cœlis habitant. *Ibid.* XIII, 6.

Hinc S. Chrysost. linguam vehiculum diaboli appellat, quo blasphemiam operato contra Deum invehitur.

Quia nihil magis dedecet Christianos, quam blasphemiam. Quemadmodum enim, inquit recte Guillelmus Peraldus, blasphemus, filii diaboli ea cantica discunt in mundo, quam canant in inferno; ita filii Dei divinis laudibus assueti eos psalmos addiscunt in terris, quos cantabant in cœlis. PERALD. in *summa virt.* tr. IX, c. 1.

Quia Deus genitor noster est; quod si enim honor et reverentia erga proprios genitores, adeo unicuique homini ab omni lege, naturali, positiva, humana et divina, sub gravissimis penis præcipitur, quanto magis unumquemque urgere debet reverentia erga

illum Patrem, ex quo omnis paternitas in cœlo et in terra nominatur? Hoc seculus est in cœlestem Patrem, et idcirco dignum æterna morte. Qui maledixerit patri aut matri, morte morietur. S. BEAT. I, s. XII, a. 3, c. 1.

Quia Deus præcepit, ut inimicos tuos diligas; tu vero Deum te amantem aversaris? Deus jussit, ut convitiis insectantibus benigne loquaris, maledicentibus benedicas? Tu vero illi benefacienti, et tui curam agenti maledicis, cum nulla in re læsus sis! S. CHRYS. hom. III de *Lozaro.*

Quia idem Deus tot nobis beneficia contulit. Unde S. Ephrem sic loquitur: Quousque tandem exacerbamus eum, qui tanta nobis bona donavit; qui pulverem et terra capiens formavit hominem, et spiravit in eum spiritum vitæ; qui cuncta subiecit sub pedibus suis, et nos dormientes custodit, et excitatos protegit, et esurientes nutrit, et nudos vestit, pusillanimes consolatur, corripit et misceret, qui etiam filium suum unigenitum pro omnium vita tradidit? S. EPHR. *Peren.* XLII.

MEDIA.

Metus pœnæ æternæ, de qua locutus est S. Augustinus, dum dixit: Cum probrum jacitur in Principem patriæ bonum ac utilem, nonne tanto est indignius, quanto a veritate remotius, et a vita illius alienius; quæ igitur supplicia sufficiens, cum Deo fit ista tam nefaria tam insignis injuria? De *Civitat. Dei.* c. IX.

Metus pœnæ temporalis a seipso infligendæ. Sic militi culpam suavit quidam Pater societatis Jesu ut toties terram oscularetur, quoties in blasphemiam prorupisset; quod cum facit miles, globus plumbens, qui sine dubio ipsum stantem addidisset, prætervolavit, nec damnum aliud, quam levem thoracis adustionem intulit. *Annua* l. 1592.

Beneficentiam a Deo acceptorum ponderatio, nemo siquidem est tam impius, qui amico suo et benefactori maledicat, cum bestia ferocissima minime beneficium mansuefacti. BUSIUS in *Parar. V. blasph.*

Cito resistere tentationi blasphemie. Ita B. Joan. Climacens suavit dicens: Qui blasphemie spiritu se perturbari sentit, atque ab eo liberari cupit, pro certo habeat, non suam animam hujusmodi tentationum esse causam, sed impurum illum spiritum, qui aliquando Domino dixit: Hæc omnia tibi dabo,

si procidens adoraveris me. Ideo nos quoque contemnentes ipsum et que ab illo dicuntur nihil estimantes, securi et intrepidi dicamus: Vade post me, Salana. Sermo autem dolansque tuus in caput tuum convertetur, et in verticem tuum blasphemia tua descendet in presenti, et in futuro sæculo. Qui præter hunc modum adversus blasphemiam spiritum pugnare vult, is ei similis est, qui manibus suis consociationem continere nititur. S. CLIMAC. grad. XXXIII.

Patri suo spirituali aperire tentationem. Sic Monachus ille apud S. Climacum exemplo suo docuit, qui cum viginti annis frustra jejuniis, et vigiliis spiritum blasphemiam fugare studisset, tandem scriptam in charta tentationem sancto cuidam seni in faciem prostratus, nec illum intueri valens obtulit, quam ut legit senior, subridens, featremque erigens dixit: Pone, fili, manum tuam super oculum meum. Quod cum fecisset, ait illi senior: Super collum meum, o frater, sit hoc peccatum. Tu autem illud observa, ut floccipendas illud et nihil estimes. Quibus verbis ita roboratus est frater, ut non ante senis cella excederet quam hujusmodi morbus evanesceret. S. CLIM. lb.

Spes præmitti propter fugam blasphemie conferendi; ita correctus est miles ad urbem Ostendam; qui adeo blasphemis assuetus erat, ut ad singula verba iteraret; monitus saepe dicebat, usu ita roboratum eam consuetudinem, ut dediscere nequiret. Tandem inopia pressus stipem petiit ab uno e Patribus nostris castrensibus, qui solitus erat eam egenis militibus præbere. Aureum IIII nummum Pater promittit, si per horam se sequatur, castra et stationes militum lustrando, citra juramentum; acceptat conditionem. Dum per transennam a sociis varie læcessitur, irritatur Sacerdos præit, aureum illi ad hos insultus ostendens. Res mira! solus conspectus et spes aurei ita hominem cepit, ut consuetudinem omnino superaret. ENGEL. in t. II Panth. de Assumpt. B. V. § 4.

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta, *quomodo blasphemia per sanctos aut alias creaturas committatur*, id quod S. Th. sequentibus verbis ostendit: Sancti ex vi sui status habent quasi intrinsicam habitudinem ad Deum, et ideo si contumelia afficiantur, injuria transit in Deum ipsum, etiamsi hoc formaliter non

intendatur, vel illa habitudo expresse non consideretur, sicut considerari posset et deberet. Unde S. Thom. ait: Sicut Deus in Sanctis suis laudatur in quantum laudantur opera, que Deus in Sanctis efficit; ita et blasphemia, que fit in Sanctos, ex consequenti in Deum redundat. Quia vero obijcere quis posset, pari ratione futuram esse blasphemiam, si quis contumeliam aliquam proferat contra quamvis aliam creaturam, ideo cum eodem S. Th. respondetur: Male dicere rebus irrationalibus, in quantum sunt creature, esse peccatum blasphemie. S. TH. II, II, q. xxvi, a. 2.

Nosse debet, *unde oritur gravitas blasphemie*, quod S. Bernardus sic ostendit: In omnibus aliis peccatis, que sunt maximo contra proximam, nullus intendit divinam offensam, neque intendit se vindicare de Deo; sive committat homicidium, sive furtum, sive adulterium, sive quod simile crimen, imo potius cuperet homo hujusmodi operari, ita quod non offenderet Deum. In blasphemia autem intendit homo directe offensam Dei, et de ipso se vindicare, qui nullam commisit, neque committere potest culpam. S. BEA. t. II, s. XL, a. 2, c. 1.

Eandem optime declaravit Origenes, dum dixit: Qui maledixit patri vel matri, morte moriatur. Quis porro magis pater, quam Deus? Nonne, inquit, ipse est pater tuus, qui possedit te, fecit te, et salvavit te? Quanto ergo magis digni erant, qui huic Patri spirituum maledicunt? Hinc etiam in Levitico præcepit Deus, ut blasphemus extra castra educeretur, et non tantum carnifex, sed omnis populus eum lapidaret, ut omnes communis parentis Dei injuriam zelo glorie ejus incensi vindicarent, et ut admonerentur hoc exemplo, ne illi committerent, quod tam horrendo ac ignominioso supplicii genere plectendum esset.

Nosse debet, *cur blasphemantes Judæi deteriores a SS. Patribus dicantur*; nimirum ob sequentes causas. Prima, quia Judæi Christum in crucem egerunt, dire tractarunt, dum mortalis etiammum esset, et in statu abjecto, paupere et vili nobiscum viveret; at vero blasphemans illum, in oculis gloriose regnantem injuria afficit. Addebatque quendam ex Alexandro de Ales petitam rationem, qui ait: Fit major injuria ratione majoris status; status autem regnantis in oculis est major ipsius regnantis in terris. Secunda ratio illius est: Judæi hoc fecerunt ex igno-

rantia; et si cognovissent, nunquam Dominum glorie crucifixissent. I Cor. II, blasphemus autem hoc perpetrat ex malitia. Tertia, eaque procedentibus non minus efficax, est: Judæi non promiserunt ei fidem, blasphemiam autem in baptismo promiserunt, et in Chrismate confirmaverunt; ac proinde Deum illis apud Isaiam impropere dicit: *Ue genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, illis sceleratis, dereliquerunt Deum, blasphemaverunt sanctum Israël.* S. BEA. tom. I, ser. XII, a. 2, c. 1.

Nosse debet, *cur blasphemiam neque in hoc sæculo remitti dicatur, neque in futuro*; nimirum quia, ut Hugo Victorinus ait: Hoc malum nihil in se habet excusationis, non meretur habere executionem remissionis. Ubi notanda est dictio illa, executionem remissionis: quia tametsi Deus nunquam iam ad placandum, concedendamque ei commissuram in se culpam remissionem promptus esset, justo tamen judicio suo permittit, ne blasphemus prompta hæc ejus voluntate ulatur, quin potius ad recidivam subito redeat. Hæc Victorinus. A. S. Ber. l. e. citatus.

S. Bernardus quendam textum S. Joannis adducit, dicens: Spiritus blasphemie non remittitur, ideo vocatur peccatum ad mortem. Unde I Joan. v. 16, dicitur: *« Est peccatum ad mortem, non dico, ut pro eo roget quis, »* id est, quilibet, quia necesse est, ut magni meriti sit, qui hujus sceleris remissionem impetrare valet; cujus ratio est, quia tanta cæcitate obtenebratur mens talis, maxime judicio Dei, in puncto mortis, quod peccatum suum nullo modo cognoscere potest, unde pervenire ad veram penitentiam possit, juxta illud Levitici, c. xx. *« Qui maledixerit patri, id est Christo, et Deo, vel matri, id est, Virgini, vel Ecclesie triumphanti, extinguetur lumen ejus in mediis tenebris! »* id est, in puncto mortis. In alio quoque sermone, qui est in tom. IV, serm. XXXIII, ideim Sanctus textum illum S. Matth. *« Non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro, »* ponderans ait: Quia propter ejus ingratitudinem in puncto mortis non recordatur penitendi se, et in isto modo remanet damnatus, quia est extra gratiam Dei, et est peccatum in Spiritum Sanctum.

Nosse debet *solidum modum curandi hoc vitium*, qui in eo fere consistit, ut ex parte gravitas illius clare demonstratur; ex altera vero parte etiam ostendatur, quod hoc vi-

tium nihil commodi afferat homini, sicut alia vitia, ad que plerumque voluptatis aut honoris cupiditate trahimur; blasphemus autem sola sua malitia et odio impellitur ad blasphemandum Deum, unde merito diabolicum vocatur vitium, ut supra vidimus. ORIG. in c. XXVI Levit.

CONCEPTUS PREDICABILES.

Ex occasione tematis: *Lapidet eum populus universus.* LEVIT. XXV, 14.

Ostendatur, quam merito hæc poena, et longe gravior in altera vita infligitur blasphemio. 1. Quia condemnatur a Deo. Qui iterato repetit in Scriptura; Qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur. Ibid. XVII, 46. Idque actu in tot blasphemis terribili, et repentina morte castigatis ostendit. 2. A SS. Angelis, aliisque catholicis, quorum minus centum octoginta quinque millia Assyriorum ob blasphemiam Sanna cherib, alii Sancti alios blasphemos graviter castigaverunt. 3. Ab hominibus, præcipue magistratus dignitate et potestate præditis, qui tam per leges canonicas, quam civiles huic sceleri gravissimas poenas decreverunt. 4. A Creaturis irrationabilibus, quæ sæpe ad Dei imperium vel absorptionem blasphemos, vel consperserunt alio mortis genere, ut supra variis exemplis ostensum est. 5. A Demoniis, qui non semel blasphemos ex Dei permissione ad tartara corpore et animo rapuerunt. 6. A Scipitis qui, ut S. Joannes testatur, commanducaverunt linguas suas præ dolore, et blasphemaverunt Deum coeli præ doloribus et vulneribus suis, et non egerunt penitentiam ex operibus suis. Vide fusius hæc deducta apud Fabrum, conc. VII in Dom. Pass.

Ex occasione tematis: *« Qui blasphemaverit in Spiritum Sanctum, non habebit remissionem peccatorum. »* MARC. III, 29.

Explicari possunt cause, cur hoc peccatum tam grave censatur. 1. Quia gravissimum est ratione Offensæ; quia directe committitur in Deum, hinc Judæi audita blasphemia vestes lacebant. 2. Ratione Offensæ; quia maximam Deo inferit injuriam auferendo ipsi honorem, quem præ omnibus estimat ac defendit. 3. Ratione Offensæ; quia ex sola malitia, et grandi furia et odio in Deum committitur. 4. Ratione

Philippus D'Outreman in *Pædagogico Christiano*, p. 1, c. v, §. 2.

Jacobus Marchantius in *Oratio Pastorum* tr. III, lect. II. Et in *Tabo Sacerdot.* tr. VI, lect. xv.

Josephus Langius in *Polyantha*. V. c. dem.

Matthias Faber, conc. viii. in Dom. Passio- nis, et conc. iii. in Dom. 18, post Pent.

Ludov. Granat. in locis comm. f. 389.

Antonius Darrolius in *Floribus Exemplarum* c. III, tit. 28.

Josephus Mansi in *Bibl. meruli* tr. II.

CARITAS DEI.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, qua Deus non ob timorem pœnæ, nec ob spem præmii, sed propter seipsum, et ob suam bonitatem, diligunt. S. Dionysius eam sic describit: Est virtus unionem (cum Deo scilicet) faciens. Quam descriptionem sic exponit: Amor facit unionem, vel effective, ut amor concupiscentiæ movens ad desiderandam et amandam præsentiam amati, quasi sibi convenientis, et ad se pertinentis; vel formaliter, ut amor amicitiae, qui est talis unio vel nexu. S. Dion. de *divino cultu* c. v.

Unde S. Augustinus dicit, quod amor est quasi junctura quedam duo aliqua copulans, vel copulare appetens, amantem scilicet et quod amatur. Quod enim dicit (copulans) refert ad unionem affectus, sine qua non est amor: quod vero dicit (copulare intendens) pertinet ad unionem realem. Utramque amoris rationem et vim exprimit David; priorem quidem illis verbis: « Quem admodum desiderat cervus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te, Deus: » posteriori vero sequentiibus: « Quando veniam et apparebo ante faciem Dei? » Sic S. August. Quis mihi dabit, ut venias in cor meum, et inebries illud, ut obliviscer mala mea et unum bonum amplectar te? Noli abscondere faciem tuam. Moriar, et eam videam!

Divisio. — Dividitur in *affectivam*, et *effectivam*. Illa est, quæ in solo affectu, et qui-

dem inefficaci tantum, id est, non impellente efficaciter ad bonum amato procurandum consistit. Hæc in affectu efficaci, hoc est, semper, quantum est ex se, ad bonum amati promovendum inclinate sita est. De utraque loquitur S. Joannes: Filii, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere et veritate. In hoc cognoscimus, quoniam ex veritate sumus, et in conspectu ejus suadimus corda nostra. JOAN. c. III, 18.

Actus. — Complacere sibi in summa bonitate Dei.

Velle Deo suum bonum intrinsecum, et gaudere, quod tam perfectus sit. Et ex his duobus actibus, complacentia scilicet et benevolentia, juxta D. Th. componitur dilectio, quæ est primarius Caritatis actus.

Desiderare Deo gloriam, bonumque externum, ut videlicet ejus nomen sanctificetur a nobis et aliis, et sic omnia fiant ad majorem Dei gloriam.

Dolere de impedimentis gloriae divine, v. g. de peccatis nostris et alienis aliisque obstaculis, eaque efficaciter removere.

Velle frequenter conversari cum Deo, aut de Deo.

Desiderare magis Deo frui in hac vita, eique magis uniri per perfectionem, et consiliorum Evangelicorum adimplerionem.

Desiderare eodem magis et citius frui in Patria, adeoque, juxta exemplum, S. Pauli cupere dissolvi, et esse cum Deo.

Diligere omnia, quæ Dei sunt, præcipue lamen Proximum.

Omnia adversa, etiam ipsum martyrium, propter Deum cum gaudio sustinere.

P. Ludovicus de Ponte illius actus paulo facilius declarat, dum, ut Nicolaus Lancizius de go refert, imaginabatur sibi amorem in star hujus, qui in rivos dividitur et suo impetu vias sibi aperit, et obstacula perfrangit, et facit canales, per quos currant inclinationes amorose. LANCIZ. Opusc. x, n. 210, f. 222.

Prima inclinatio amoris Dei est destruere majores Dei inimicos, quos habet, scilicet peccata, et satisfacere Deo pro illis, castigando suam voluntatem; sensus et carnem, tanquam auctores tanti mali dignissimos omni pœnâ, et fugere inopertum talis, et ad hoc utitur mortificationes.

Secunda inclinatio amoris est crescere infinite, desiderando magis ac magis cognoscere et amare suum Deum. Ideo rumpit obstacula, quæ habet ad crescendo, scilicet

est affectiones terrenas, quia diminuit cupiditatis est augmentem caritatis, et hoc facit per mortificationem.

Tertia inclinatio amoris est, cum debita gratitudine recognoscere auctorem sui esse, qui Deus est, qui nos creavit, sustentat, auget, perficit infinitis beneficiis, ideoque desiderat illa facere obsequia usque ad sanguinis effusionem, quod facit abnegatione sui. « Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam. »

Quarta inclinatio amoris est, assimilare se amato, quia ita magis amabitur, et quia similitudo est causa amoris; et quia vita Christi tota fuit mortificatio in paupertate, contemptu, dolore, labore, ideo mortificatio amat hæc.

Quinta inclinatio amoris est, benefacere amatis ab amato, qui sunt proximi, procurando lucrari eorum animas, ad augendum patrimonium amati, et serviendo illis corporaliter, quia in illis est suus dilectus; et hoc non potest prestare, quin perdat multa commoda sua, ideo amat mortificationem.

Sexta inclinatio amoris perfecti est, desiderare conspectum sui dilecti, et gaudere ejus presentia, et presumit duas res esse ejus impedimento. Primo non complevisse numerum meritorum, quem Deus vult illum habere. Secundo post completa merita, non satisfacisse pro pœnis peccato debitibus. Ideo ut acceleret primum, et auferat secundum, exercet se in abnegatione et mortificatione; quia scilicet eum, qui vivit et moritur in cruce, currere valde, et volare sine impedimento ad gloriam; siquidem et bonus latro audivit in cruce: « Hodie mecum eris in Paradiso. »

Septima inclinatio et super omnes est, impere voluntatem dilecti, antequando eam omnibus suis utilitatibus et commodis etiam visioni Dei. Ideo delectatur mortificatione propriae voluntatis, et acceptat omnem abnegationem, quia ita vult ejus dilectus.

Denique, sicut homo sitiatus cibis pretiosis fastidit alios; ita amor solo Deo contentus nihil facit omne creatum; et ita illi facilis est omnis mortificatio, in non videndo eo, nec gustando, nec possidendo. Multoties ad hoc propositum obtulit se mihi satiatus, quam habuit Beatissima Virgo tenendo suum Christum, quem possidendo non sentiebat paupertatem, contemptum et alia; sicut dicebat mater Tobie: Om-

nia in te uno habentes, in Deo solo habeo omnia.

EX S. SCRIPTURA.

CAUSÆ MOTIVÆ AD DILIGENDUM DEUM. — Si linguis hominum loquar et Angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum, velut aes sonans. Et si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sum; et si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest, etc. I Cor. XIII, 1.

Super omnia autem caritatem habete, quod est vinculum perfectionis. COLLOSS. III, 14.

Suadeo tibi emere a me aurum ignitum, et probatum, ut locuples fias. APOC. III, 18.

Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur? LUC. XII, 49.

Introduxit me Rex in cellam vinariam et ordinavit in me caritatem. CANT. II, ECL. VII, 32

In omni virtute tua dilige illum, qui te fecit. EPH. V, 5.

Estote ergo imitatores Dei, sicut filii charissimi, et ambulate in dilectione; sicut et Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem, et hostiam in odorem suavitatis. EPH. V, 1.

Hoc tantum diligentissime præcavete, ut diligatis Dominum Deum vestrum. JOSEPH. XXIII, 44.

Præbe, fili mi, cor tuum mihi, et oculi tui vias meas custodiant. PROV. XXIII, 26.

Elige ergo vitam, ut et tu vivas, et senem tuum, et diligas Dominum Deum tuum, utque obediās voci illius, et illi adhaeræ; ipse enim est vita tua, et longitudo dierum tuorum. DEUT. XXX, 19.

Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. I JOAN. IV, 10.

MODUS DILIGENDI. — Audi Israel, Dominus Deus noster, Deus unus est. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota fortitudine tua. DEUT. VI, 5.

Et dilexerunt cum in ore suo; ego autem eorum non erat rectum cum eo. Ibidem.

Filii, non diligamus verbo aut lingua, sed opere et veritate. In hoc cognoscimus, quoniam ex veritate sumus, et in conspectu

Philippus D'Outreman in *Pædagogico Christiano*, p. 1, c. v, §. 2.

Jacobus Marchantius in *Oratio Pastorum* tr. III, lect. II. Et in *Tabo Sacerdot.* tr. VI, lect. xv.

Josephus Langius in *Polyantha*. V. c. dem.

Matthias Faber, conc. viii. in Dom. Passio- nis, et conc. iii. in Dom. 18, post Pent.

Ludov. Granat. in locis comm. f. 389.

Antonius Darrolius in *Floribus Exemplarum* c. III, tit. 28.

Josephus Mansi in *Bibl. meruli* tr. II.

CARITAS DEI.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, qua Deus non ob timorem pœnæ, nec ob spem præmii, sed propter seipsum, et ob suam bonitatem, diligunt. S. Dionysius eam sic describit: Est virtus unionem (cum Deo scilicet) faciens. Quam descriptionem sic exponit: Amor facit unionem, vel effective, ut amor concupiscentiæ movens ad desiderandam et amandam præsentiam amati, quasi sibi convenientis, et ad se pertinentis; vel formaliter, ut amor amicitiae, qui est talis unio vel nexu. S. Dion. de *divino cultu* c. v.

Unde S. Augustinus dicit, quod amor est quasi junctura quedam duo aliqua copulans, vel copulare appetens, amantem scilicet et quod amatur. Quod enim dicit (copulans) refert ad unionem affectus, sine qua non est amor: quod vero dicit (copulare intendens) pertinet ad unionem realem. Utramque amoris rationem et vim exprimit David; priorem quidem illis verbis: « Quem admodum desiderat cervus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te, Deus: » posteriori vero sequentiibus: « Quando veniam et apparebo ante faciem Dei? » Sic S. August. Quis mihi dabit, ut venias in cor meum, et inebries illud, ut obliviscer mala mea et unum bonum amplectar te? Noli abscondere faciem tuam. Moriar, et eam videam!

Divisio. — Dividitur in *affectivam*, et *effectivam*. Illa est, quæ in solo affectu, et qui-

dem inefficaci tantum, id est, non impellente efficaciæ ad bonum amato procurandum consistit. Hæc in affectu efficaci, hoc est, semper, quantum est ex se, ad bonum amati promovendum inclinate sita est. De utraque loquitur S. Joannes: Filii, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere et veritate. In hoc cognoscimus, quoniam ex veritate sumus, et in conspectu ejus suadimus corda nostra. JOAN. c. III, 48.

Actus. — Complacere sibi in summa bonitate Dei.

Velle Deo suum bonum intrinsecum, et gaudere, quod tam perfectus sit. Et ex his duobus actibus, complacencia scilicet et benevolentia, juxta D. Th. componitur dilectio, quæ est primarius Caritatis actus.

Desiderare Deo gloriam, bonumque externum, ut videlicet ejus nomen sanctificetur a nobis et aliis, et sic omnia fiant ad majorem Dei gloriam.

Dolere de impedimentis gloriae divine, v. g. de peccatis nostris et alienis aliisque obstaculis, eaque efficaciter removere.

Velle frequenter conversari cum Deo, aut de Deo.

Desiderare magis Deo frui in hac vita, eique magis uniri per perfectionem, et consiliorum Evangelicorum adimplerionem.

Desiderare eodem magis et citius frui in Patria, adeoque, juxta exemplum, S. Pauli cupere dissolvi, et esse cum Deo.

Diligere omnia, quæ Dei sunt, præcipue lamen Proximum.

Omnia adversa, etiam ipsum martyrium, propter Deum cum gaudio sustinere.

P. Ludovicus de Ponte illius actus paulo facilius declarat, dum, ut Nicolaus Lancizus de go refert, imaginabatur sibi amorem in star duvii, qui in rivos dividitur et suo impetu vias sibi aperit, et obstacula perfrangit, et facit canales, per quos currant inclinationes amorose. LANCIZ. Opusc. x, n. 210, f. 222.

Prima inclinatio amoris Dei est destruere majores Dei inimicos, quos habet, scilicet peccata, et satisfacere Deo pro illis, castigando suam voluntatem; sensus et carnem, tanquam auctores tanti mali dignissimos omni pœna, et fugere inopertum talis, et ad hoc utitur mortificationes.

Secunda inclinatio amoris est crescere infinite, desiderando magis ac magis cognoscere et amare suum Deum. Ideo rumpit obstacula, quæ habet ad crescendo, scilicet

est affectiones terrenas, quia diminuit cupiditatis est augmentem caritatis, et hoc facit per mortificationem.

Tertia inclinatio amoris est, cum debita gratitudine recognoscere auctorem sui esse, qui Deus est, qui nos creavit, sustentat, auget, perficit infinitis beneficiis, ideoque desiderat illa facere obsequia usque ad sanguinis effusionem, quod facit abnegatione sui. « Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam. »

Quarta inclinatio amoris est, assimilare se amato, quia ita magis amabitur, et quia similitudo est causa amoris; et quia vita Christi tota fuit mortificatio in paupertate, contemptu, dolore, labore, ideo mortificatio amat hæc.

Quinta inclinatio amoris est, benefacere amatis ab amato, qui sunt proximi, procurando lucrari eorum animas, ad augendum patrimonium amati, et serviendo illis corporaliter, quia in illis est suus dilectus; et hoc non potest prestare, quin perdat multa commoda sua, ideo amat mortificationem.

Sexta inclinatio amoris perfecti est, desiderare conspectum sui dilecti, et gaudere ejus presentia, et presumit duas res esse ejus impedimento. Primo non complevisse numerum meritorum, quem Deus vult illum habere. Secundo post completa merita, non satisfacisse pro pœnis peccato debitis. Ideo ut acceleret primum, et auferat secundum, exercet se in abnegatione et mortificatione; quia scilicet eum, qui vivit et moritur in cruce, currere valde, et volare sine impedimento ad gloriam; siquidem et bonus latro audivit in cruce: « Hodie mecum eris in Paradiso. »

Septima inclinatio et super omnes est, impere voluntatem dilecti, antequando eam omnibus suis utilitatibus et commodis etiam visioni Dei. Ideo delectatur mortificatione propriae voluntatis, et acceptat omnem abnegationem, quia ita vult ejus dilectus.

Denique, sicut homo sitiatus cibis pretiosis fastidit alios; ita amor solo Deo contentus nihil facit omne creatum; et ita illi facilis est omnis mortificatio, in non videndo eo, nec gustando, nec possidendo. Multoties ad hoc propositum obtulit se mihi satiatus, quam habuit Beatissima Virgo tenendo suum Christum, quem possidendo non sentiebat paupertatem, contemptum et alia; sicut dicebat mater Tobie: Om-

nia in te uno habentes, in Deo solo habeo omnia.

EX S. SCRIPTURA.

CAUSÆ MOTIVÆ AD DILIGENDUM DEUM. — Si linguis hominum loquar et Angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum, velut aes sonans. Et si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sum; et si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest, etc. I COR. XIII, 1.

Super omnia autem caritatem habete, quod est vinculum perfectionis. COLLOSS. III, 14.

Suadeo tibi emere a me aurum ignitum, et probatum, ut locuples fias. APOC. III, 18.

Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur? LUC. XII, 49.

Introduxit me Rex in cellam vinariam et ordinavit in me caritatem. CANT. II, ECL. VII, 32

In omni virtute tua dilige illum, qui te fecit. EPH. V, 5.

Estote ergo imitatores Dei, sicut filii charissimi, et ambulate in dilectione; sicut et Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem, et hostiam in odorem suavitatis. EPH. V, 1.

Hoc tantum diligentissime præcavete, ut diligatis Dominum Deum vestrum. JOSEPH. XXIII, 41.

Præbe, fili mi, cor tuum mihi, et oculi tui vias meas custodiant. PROV. XXIII, 26.

Elige ergo vitam, ut et tu vivas, et senem tuum, et diligas Dominum Deum tuum, utque obediās voci illius, et illi adhaeræ; ipse enim est vita tua, et longitudo dierum tuorum. DEUT. XXX, 19.

Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. I JOAN. IV, 10.

MODUS DILIGENDI. — Audi Israel, Dominus Deus noster, Deus unus est. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota fortitudine tua. DEUT. VI, 5.

Et dilexerunt cum in ore suo; et non autem eorum non erat rectum cum eo. Ibidem.

Filii, non diligamus verbo aut lingua, sed opere et veritate. In hoc cognoscimus, quoniam ex veritate sumus, et in conspectu

ejus suadēbimus corda nostra, scilicet, ut et super brachium sponse, dilectus in signaculum ponitur, quia in sancta anima, quantum ab ea diligitur, et voluntate et actione designatur; quia amor Dei nunquam est otiosus. Si vere est amor, magna operatur; si vero non operatur, amor non est. Si vere Deum diligis, nulla hora otiosa eris. *Bern.* s. l. *de Modo bene vivendi.*

Nescio, quo inexplicabili modo quisquis se ipsum, non Deum amat; et quisquis Deum, non seipsum, amat, ipse se amat. Qui enim non potest vivere de se, moritur utique amando se; eum vero ille diligitur, de quo vivitur, non se diligendo, magis diligit, qui propterea se non diligit, ut eum diligit, de quo vivat. *S. Aug. tr. cxxiii, in Joan.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Rogo, ut amorem Christi ostendas sociis tuis, non solum verbis, sed et operibus bonis. Tunc vero Deum diligis, si pro amore illius bona, que potes, operaris. Unaquaque anima debet in se monstrare amorem Dei, et verbis sanctis, et actionibus. Unde in Canticis Canticoorum Sponsus, scilicet Christus, Sponsam, id est, animam sanctam orat dicens: «Pone me ut signaculum super cor tuum et super brachium tuum. » In corde sunt cogitationes,

in brachio operationes. Ergo super cor et super brachium sponse, dilectus in signaculum ponitur, quia in sancta anima, quantum ab ea diligitur, et voluntate et actione designatur; quia amor Dei nunquam est otiosus. Si vere est amor, magna operatur; si vero non operatur, amor non est. Si vere Deum diligis, nulla hora otiosa eris. *Bern.* s. l. *de Modo bene vivendi.*

Nescio, quo inexplicabili modo quisquis se ipsum, non Deum amat; et quisquis Deum, non seipsum, amat, ipse se amat. Qui enim non potest vivere de se, moritur utique amando se; eum vero ille diligitur, de quo vivitur, non se diligendo, magis diligit, qui propterea se non diligit, ut eum diligit, de quo vivat. *S. Aug. tr. cxxiii, in Joan.*

Amicitie amor debet esse gratuitus; non enim propterea debet habere amicum, vel amare, ut aliquid tibi prestat. Si propterea illum amas, ut prestat tibi vel pecuniam, vel aliquid commodum temporale; non illum amas, sed illum, quod prestat; amicus gratis amandus est propter se, non propter aliquid, si hominem te hortatur amicitie regula, ut gratis diligas; quam gratis amandus est Deus, qui jubet, ut hominem diligas. Nihil delectabilius Deo. Nam in homine sunt, que offendant, per amicitiam, tamen cogis te, ut etiam illa, que offendunt in homine, tolere propter amicitiam. Si ergo non debes propter quosdam toleranda dissolvere hominis amicitiam; Dei amicitia, quibus rebus debet cogi, ut dissolvatur a te? *Id. hom. xxxviii.*

Sed dicturus es mihi: Non Deum video, quomodo sum amaturus, quem non video? Modo ostendo; ecce amas amicum gratis. Sed forte homo sanex est amicus iste tuus. Quid amas in seno; incurvum corpus, album capus, rugas in fronte, contractam maxillam? Corpus, quod vides, non amas, quia deformis est. Unde vides, quod amas? Respondurus es, te amare, quia homo est fidelis. Ergo fidem amas. Quibus oculis videtur fides, ipsis oculis videtur Deus. *Ibidem.*

Amat anima sponsum suum. Quid ab illo quaerit? A sponso suo, quem diligit, forte divitias et aurum ejus amat etc. Absit. Ipsum solum amat, et gratis amat, quia in ipso habet omnia. Hinc ipse amantissimus, dulcissimus. Quoties talem salutas, etiam ad te conversio ejus. *Id. in Ps. lxxii.*

Habet omnis amor vim suam, nec potest

vacare amor in anima amantis; necesse est, ut ducat. Sed vis nosse, qualis amor sit? Vide, quo ducat. Non enim monemus, ut nil ametis; sed monemus, ne mundum ametis, ut eum, qui fecit mundum, libere ametis. Obligata enim anima amore terreno, quasi viscum habet in pennis, volare non potest. Mundata vero ab affectibus sordidissimis apenni tanquam extensis pennis, et duabus aliis resolutis ab omni impedimento, id est, duobus preceptis dilectionis Dei et proximi volat. Quo, nisi ad Deum volando, quia ascendit amando. *Id. in Ps. cxxi.*

Quomodo diligis eum, ejus odisti preceptum? Quis est, qui dicat: Diligo Imperatorem, sed odi leges ejus? *Id. tr. IV in ep. I Joan.*

Probatio dilectionis exhibitio est operis; vero enim diligimus; si ad mandata ejus a nostris non voluptatibus coarctamus. *S. Greg. c. xxx.*

Anima, que amat, operatur magna, et reputat parva; operatur multa, et reputat parva; operatur diu, et reputat breve. *S. Th.*

Dilectio, que tendit in Deum, tendit in immensum, in infinitum (nam et infinitus Deus est, et immensus) quisquam, queso, dabitur finis esse nostri, vel modus amoris? Quid? Quod amor ipse noster non jam gratuitus impenditur, sed rependitur debitus, amat ergo immensitas, amat eternitas, amat supereminens scientie caritas, amat Deus, ejus magnitudinis non est finis, ejus sapientie non est numerus, ejus pax exsuperat omnem intellectam, et vicem rependimus eum mensura. Diligam te, Deus meus, adjutor meus, diligam te pro dono tuo, et modulo meo, minus quidem justo, sed plane non minus posse meo; qui etsi, quantum debeo, non possum, non possum tamen illa, quam possum. Potero vero plus, eum plus donare dignaberis; nunquam tamen, pro ut dignus haberis. *S. Bern. de dil. Des.*

Ponderibus suis aguntur omnia, et loca sua petunt. Pondus meum amor meus, illo feror, quoemque feror. *S. Aug. l. XXIII Cant.*

Minus, Domine, te amat, qui aliquid tecum amat, quod propter te non amat. *S. Aug. in Conf. l. X, c. xx.*

Magna res est amor, si ad suum recurrat principium, si sue origini reddatur, si refusus suo fonti semper ex eo sumat, unde jugiter fluit. *S. Bern. sup. Con. s. xxii.*

Pes tuus, amor tuus; habeto duos pedes,

noli esse claudus. Duo pedes sunt duo amores, Dei et proximi. *S. Aug. Ps. xxxiii.*

Patate amorem hominis, quasi manum animae; si quid tenet, tenere aliud non potest; ideo qui amat aliud, Deum amare non potest, occupatum habet animam. *S. Aug.*

O ignis, qui semper ardes, et nunquam extingueris. O amor, qui semper uris, et nunquam tepescis, accende me et accendar; accendar, inquam, ut totus te diligam solum. Minus enim amat te, qui tecum aliquid amat.

Vultis a me audire, quare et quomodo est diligendus Deus? et ego dico, quod causa diligendi Deum, Deus est. Modus diligend sine modo, est diligere ob duplicem causam, dico, Deum propter se diligendum, vel quia nihil justius, vel quia nihil fructuosius diligi potest. *S. Bern. in l. de Amor. Dei.*

Cum dicit, toto corde, tota anima, tota mente, nullam vite nostre partem relinquit, que vacare debeat, et quasi locum dare, ut alia re frui velit, sed quidquid aliud diligendum occurrit, illuc rapiatur, quo totius dilectionis impetus currat. *S. Aug. de Doct. Christ. l. I, c. xxii.*

Illi plus, quam se, diligunt Deum, qui pro ejus amore sue ad tempus salutem non percuti, se ipsos tribulationibus ac periculis tradunt, nudari facultibus propriis, patrie sue extorres fieri, parentibus et uxoris, et filiis suis renuntiare parati sunt, et ut totum dicam, ipsam corporis mortem non solum non refugunt, sed etiam libenter excipiunt, ambientes a corporis sui vita magis, quam a Deo vita vite suae discedere. *S. Prosr. s. II. de Vit. contempl. c. xv.*

Illi perfecte diligunt Deum, qui volendo, quod vult Deus, et nolendo, quod non vult, nec illis peccatis, quibus offenditur, acquiescunt; et semper se ad virtutes, quas ipse dignatur donare, diligendas et habendas extendunt. *Ibid.*

Dilexit nos Deus dilectis, sapienter, fortiter. Dilexit nempe dixerim, quia carnem induit. Sapienter, quia culpam cavet. Fortiter, quia mortem sustinuit. Discite ergo, christiane, a Christo, quemadmodum diligas Christum; discite amare dilectis, ne illicite; prudenter, ne decepti; fortiter, ne compressi deficiamus. *S. Bern. super Cant. s. xx.*

Indica mihi, ubi pascas, ubi cubes in meridie? Quid significat meridies? Magnum fervorem, et magnum splendorem, fervorem caritatis et splendorem veritatis. *CANT. I.*

Amoris Dei suavitas experimento, et non ratione percipitur. *Beax. de Dil. ser. LVII.*

Amandus est Deus affectuose, circumspice, dulciter, fortiter et prudenter. *Aug. in ser. de Trib.*

Si necessitas venerit, ut amor parentum sive filiorum amore Dei comparetur, et non possit utrumque servari, odium in suos, caritas in Deum servanda est. *Hieron.*

Ille in amore Dei major est, qui ad illius amorem plurimos attrahit. *Greg. in hom.*

Namquam Dei amor otiosus est, operatur enim magna si est, si vero operari renuit, amor non est. *Id. in hom.*

Amor Dei amorem animæ parit. *Aug. super Cant. ser. LXX.*

UTILITAS. — In quantum quisque amat, in tantum ad ingressum Regni appropinquat. In quantum vero amare negligit, in tantum ingredi recusat. *S. Greg. hom. XXV super illud: Domine, si tu sustuleris.*

O jugum sancti amoris, quam dulciter cupis, gloriose illaqueas, suaviter premis, delectantur omeras, fortiter stringis, prudenter erudis! O felix amor, ex quo oritur streaminis morum, puritas affectionum, subtilitas intellectuum, desideriorum sanctorum, operum claritas, virtutum securitas, meritorum dignitas, premiorum sublimitas. *Beax. de dil. Deo.*

Si vis perfecte purgari a vitis, in quantum prævalet, accende in te ignem divini amoris? Si dulcedinem divini amoris perfecte gustaveris, de temporali dulcedine non curabis. *Rabanus in quodam sermone.*

Thesaurus indeficiens est amor divinus, quem, qui habet, dives est; quo quicumque caret, pauper est. *S. Basil. in Hex.*

Caritas omnem animi languorem sanat. Caritas omnium vitiorum radices extirpat. Caritas omnium virtutum origo est. Caritas mentem illuminat, conscientiam mundat, animam lificat, Deum demonstrat. Animam, in qua caritas habitat, superbia non inflat, invidia non devastat, ira non dissipat, tristitia mala non vexat, avaritia non exereat, gula non inflammât, luxuria non inquinat, semper munda est, semper casta, semper quieta, semper laeta, semper pacifica, semper benigna, semper modesta. *Hugo, de Laude caritatis.*

Quisquis cognoscit te, diligit te, obliviscitur se, amat te plus quam se, relinquit se, et invenit se, et venit ad te, ut gaudeat de se. *S. Aug. c. VI Soli.*

Sancti viri amando discunt, quod docendo proferant. *S. Greg. sup. Ezech.*

Machina mentis vis amoris, que illam et a mundo extrahit, et in alta tollit. *Ibid. c. LXXXVII.*

Non sine premio diligitur, qui sine premio est diligendus. *S. Beax.*

Meliora sunt ubera tua vino, id est, amores tui vino consolationis terrena, quia universalior afficiens totum hominem; intus penetrans intima cordis; durabilior, quia in æternum durat. *S. Tiox.*

Due lectiones amoris sunt, doloris et doloris. O adesse et abesse! primum ad majus solatium, secundum ad majus meritum. Presentia jucundior, absentia utilior. In presentia delectatur anima cum Deo; in absentia delectatur Deus in anima. *S. Beax. Psalm.*

Scio, Domine, quia male est mihi præter te, non solum extra me, sed in me ipso. Et omnis copia, que Deus meus non est, ægestas mihi est. *S. Aug. l. XIII Conf. c. I.*

Nec absque caritate quodlibet magnum bonum suscipitur, nec cum illa quodlibet exiguum respuitur. *S. Beax. Ep. XLII.*

Beati, qui vere illius pulcherrimum amore inardescunt, caritatis enim vinculis quodammodo adstricti, coelestem ac beatum amantes amorem, obliviscuntur domesticorum et amicorum; obliviscuntur familie, et facultatum omnium, quin et immemores potus et cibi ad corporis sustentationem necessarii, soli divino et puro amoris penitus adhaerescunt. *S. Basilus, in Psal. XLV.*

Quisquis habet caritatem, ut quid eum longe mittimus, ut videat Deum? Conscientiam suam attendat, et tibi videt Deum. Vult eum forte videre scientem in celo! Habet caritatem, et in eo habitat, sicut in celo. *S. Aug. in Ps. XLIX.*

ÆQUITAS. — Meretur amari propter se ipsum Deus, et ab infidelibus; qui etsi nesciat Christum, scit tamen se ipsum. Proinde inexcusabilis est omnis etiam infidelis, si non diligit Dominum Deum suum, toto corde, tota anima, tota virtute sua. Clamat nempe intus ei innata, et non ignota ratione justitia, quia ex toto se diligere debeat, cui se totum debere non ignorat. *S. Beax. tr. de dil. Deo.*

Si homo hominem tanta diligit dilectione, ut alter alterum vix patiatur abesse; si sponsus sponso tanto conglutinatur mentis ardore, ut præ magnitudine amoris nulla perfrui valeat requie, cari sui absentiam non sine

magno moerore ferens; qua ergo dilectione, quo studio, quo fervore, anima, quam desponsasti tibi fide et migrationibus, debet diligere te verum Deum, et pulcherrimum sponsum, qui nos sic amasti, et salvasti, qui pro nobis tot, tanta et talia fecisti? Quamquam autem hæc infima habeant suas delectationes, suosque amores, tamen non tali modo delectant, sicut tu Deus noster. In te enim delectatur justus, quia amor tui suavis est, et quietus. Nam pectora, que possides, dulcedine et suavitate replet. Et contra amor sæculi et carnis anxius est, et perturbatus; animas certe, quas ingreditur, quietas esse non patitur. Semper enim suspitionibus et perturbationibus, variisque timoribus sollicitat eas. Tu itaque es delectatio rectorum, et merito. Quies enim valida est apud te, et imperturbabilis vita. Qui intrat in te, bone Domine, intrat in gaudium Domini sui. *S. Aug. Medit. c. xxxv.*

Solus est amor ex omnibus animas motibus, sensibus atque affectibus, in quo potest creatura, etsi non ex æquo, respondere Autori, vel ipsi mutuum rependere vicium. Amor ubi venerit, ceteros in se omnes tradit, et captivatus affectus, anime per se sufficit, per se placet, et propter se, ipse meritum, ipse causa, ipse fructus, ipse usus. *S. Aug. Man. c. xviii.*

Ve anime audaci, que aperavit, si a te recessisset, aliquid se melius habituram. Versa et reversa in tergum, et in latera, et in ventrem, et dura sunt omnia, et tu solus, Domine, requies. *S. Aug. VI, Conf. c. xvi.*

Avare, an parum tibi est, si te implet ipse Deus? Deus si ad te veniat, sine auro et argento, non vis illum? Quid ergo de his, que fecit Deus, tibi sufficere, cui Deus ipse non sufficit? *S. Aug. s. v in Ps. xxx.*

Da, quod peto, quoniam si cuncta, que fecisti, mihi dederis, non sufficit servo tuo, nisi te ipsum dederis. *Id. Soli, c. i.*

Hic aurum quod est, non potest tibi esse argentum. Vinum quod est, non potest esse tibi panis. Quod tibi lux est, non potest tibi esse potus. Deus tuus totum tibi erit, manducabis eum, ne esurias; bibes eum, ne sitias; illuminaberis ab eo, ne deficias; possidebis totum integrum totus integer. *Id. I. V in Ps. xxxvi.*

Ob duplicem causam Deus propter seipsum diligendus est, sive quia nihil justius, sive quia nihil diligi fructuosius potest. Meretur amari propter seipsum Deus et ab infidelibus,

qui, etsi nesciat Christum, scit tamen seipsum. Poinde inexcusabilis est omnis etiam infidelis, si non diligit Dominum Deum suum toto corde, tota anima, tota virtute sua. Clamat nempe intus ei innata, et non ignota ratione justitia, quia ex toto se illum diligere debeat, cui se totum debere non ignorat. *S. Beax. t. De dilig. Deo.*

Quid mihi es? Miserere, ut loquar. Quid tibi sum ipse, ut amari te jubeas a me, et nisi faciam, irascaris mihi, et mineris ingentes miseras? Hei mihi, parvane est ipsa miseria, si non amem te? *S. Aug. l. I Conf. c. v.*

Quando ignorabam, me instruxit; quando errabam, me reduxit; quando peccabam, me correxit; quando steti, me tenuit; quando cecidi, me erexit; quando ivi, me duxit; quando veni ad ipsum, me suscepit.... Nec pro his omnibus, quod rependam habeo, nisi tantum ut diligam. Non enim, melius, nec decentius quam per dilectionem rependi potest, quod per dilectionem datum est. *S. Beax. super illud Psal.: Quid retribuam.*

Altare Dei est cor nostrum, in quo jubetur ignis semper ardere, quia necesse ex illo ad Deum flammam caritatis indesinenter ascendere. *S. Greg. l. XV Mor. xviii.*

Cum amat Deus, non aliud vult, quam amari. Quippe non ob aliud amat, nisi ut ametur, sciens ipso amore beatos, qui se amaverint. *S. Bern. s. LXXXIII in Cant.*

Nulla major est ad amorem invitatio, quam ad amorem pervenire; nimis durus est animus, qui, si dilectionem nolit impendere, nolit rependere. *S. Bern. s. LXXXIII in Cant.*

JUCUNDITAS. — Verus amor non sentit amaritudinem, sed dulcedinem, quia soror amoris dulcedo est, sicut soror odii est amaritudo. *S. Aug. l. XIII Conf.*

Quamquam hæc infima habeant delectationes suas, suosque amores, non tamen tali modo delectant, sicut tu, Deus noster. In te enim delectatur justus, quia amor tui suavis est et quietus. Nam pectora, que possides, dulcedine et suavitate replet. Et contra amor sæculi et carnis anxius est et perturbatus; animas certe, quas ingreditur, quietas esse non patitur. *S. Aug. Med. c. xxxv.*

Qui vult gaudere de se, tristis est, qui autem de Deo gaudere vult, semper gaudebit, quia solus Deus sempiternus est. *Id. s. xxx, de SS.*

Domine Deus virtutum, ostende faciem

tuam, et salvi erimus. Nam quapaversum se verterit anima hominis, ad dolores figitur alibi, praeterquam in te, tametsi figitur in pulchris extra te, et extra se. In. L. IV. *Conf. c. x.*

Anima amans debet continuo stare in presentia Dei, et habitare intra Deum, sicut intra favum mellis habitat apis, quae ita se ei inclinat, ut non aliud nisi mel videret, gustet et tangat; sic illa non aliud nisi divina suavitate est in ipso Deo tanquam fonte, aut in creaturis instillatum gustet. Soga, soga, et lile dulcedinis divina suavitate inenarrabilem, immergore et replere, ad hanc, amice, et frater. S. Augustin.

Laudatur vobis caritas, sergentini, acclamat, laudatis! Exhortor vos, quantum datur ad magnam thesaurum. Si vobis ostenderetur aliquod vasculum, anaglyphum, inauratum, opere factum, et filiceret oculus vestros, et duceret in se intentionem cordis vestri, et placeret vobis manus artificis, et splendor metalli, et pondus argenti, nunc uniusquisque vestrum diceret: O si habere vasculum istud? Laudatur vobis caritas, si placet, habete, possidete. Non opus est, ut iurum alieni faciat; non opus est, ut emare cogitatis, gratis constat; tenete eam, nuptetimini eam, dulces illa nihil est. Si, cum commemoratur, talis est, cum habetur quilibet? S. An. tr. VII. in Ep. Joann.

Existimo, quia hoc cum inventus fuerit, cessabit a quaerendo non; potum passibus, sed desiderii quaeritur Deus. Et utique non extinguit sanctorum desiderium felix inventio, sed extendit. Numquid consummatio gaudii, desiderii est consumptio? Oleum magis est illi. S. Bern. serm. lxxxiv. in Cant.

Dilectio. — Talis est quisque, qualis eius diligit; terram diligit? Terra est. Deum diligit? Quis dicit? Deus est. *Egn. dixi, Di. etis. S. Aug. h. ii. in S. Joann.*

Cum quaeritur, utrum quisque sit homo bonus? non quaeritur, quid credat, aut speret, sed quid amet? Item, nihil esse isto Deo dono excedentibus. Id. in *Enchir. c. xvi.*

Nihil est pretiosius Deo virtute dilectionis, nihil est desiderabilius diabolo extinctione caritatis. S. Greg. in *Post.*

Beatus vir, qui ascensiones in corde suo disponit, non gressibus corporis, sed affectibus mentis. Amando ascende, quanto plus amaveris, tanto plus ascende. S. Aug. in *Ps. lxxxiii.*

Non clarescit anima fulgore aeternae pul-

chritudinis, nisi prius hinc arserit in officina caritatis. S. Greg. l. XVIII. *Mor. c. xv.*

Quantitas ejuisque animae aestimator de mensura caritatis, quam habet. S. Bern. in *Cont. s. xxvii.*

Nunquam humana opera mirabitur, quisquis se cognoverit filium Dei; deiecit se de culmine generositatis, qui admirari aliquid post Deum potest.

FACILITAS. — Nil durum, nil amarum, nil grave, nil lethale computat amor verus. Quod ferrum, quae vulnera, quae poena, quae mortis amorem prevalent separare perfectum? Amor est impenetrabilis lorica; respuit iocula, gladium excutit, periculis insultat, mortem irripit. Si amor est, vincit omnia. S. Cris. l. de *Spect.*

Qui amat, non laborat; et omnis labor non amantibus gravis est; amor solus est, qui nonem difficultatis crubescit. S. Aug. l. XIII. *Conf.*

Ideo sponsa, dum dicit: Fasciculus myrrae dilectus meus mihi, non fascem, sed fasciculum dilectum dilect, quod leve pro amore illius ducat, quidem laboris imminuat, et doloris. S. Bern.

Quotodo grave est mandatum Dei? Aut enim quisque non diligit, et ideo grave est; aut diligit, et grave esse non potest. S. Aug. l. IX. de *Not. et grat. c. ix.*

Quid hic molestum est, aut difficile? Non iuberis maria pondum tentata trajicere, et tempestate furente in mediis fluctibus susque deque jactari, non itinera ingrediti foris infesta et latronibus, satis est, si annuat animus. Div. Nyssen. s. ii. in *Dom. 17.*

Nihil difficile est, nihil grave est, quod nobis imperatur, si voluerimus. S. Cris. hom. xiv. in *epist. ad Hebr.*

Amor facilis est, omnibus se exhibet, nulli se negat, capit eum juvenis et senex, vir et mulier, sanus et infirmus, dives et pauper, summus et infimus, liber et servus, saecularis et Religiosus, debilis et fortis, nec est, qui se valeat excusare. *Intra de Dio. amara c. i.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Verè magnus est, qui magnam caritatem habet. L. I. c. iii.

Qui Deum ex toto corde amat, nec mor-

tem, nec supplicium, nec iudicium, nec infernum metuit, quia perfectus amor securum ad Deum accessum facit. L. I. c. xxiv.

Si semel perfecte introissis in interiora Jesu, et modicum de ardenti amore ejus scipuisse, tunc de proprio commodo vel incommodo nihil curares, sed magis de opprobrio illato gauderes, quia amor Jesu facit hominem seipsum contemnere. L. I. c. i.

Amans Deum anima, sub Deo despicit universa. L. II. c. v.

Dilectus tuus talis est nature, ut alienum non velit admittere, sed solus vult cor tuum habere, et tanquam Rex in proprio throno sedere. Ib. l. II.

Verus amator Christi et studiosus saeculorum virtutum non cadit super consolationes, nec querit tales sensibiles dulcedines; sed magis fortes exercitationes, et pro Christo dures sustinere labores. L. II. c. ix.

Ete Deus meus et omnia, quid vola amplius, et quid felicius desiderare possum? O sapientum et dulce verbum; sed amanti verbum, non mundum, nec ea, quae in mundo sunt. L. III. c. xxxiv.

Quidam amando me intime, dicitur divina, et loquebatur mirabilia. Plus proficit in reliquendo omnia, quam in studendo sublimi. L. III. c. xlvi.

O qui scintillam haberet verae caritatis, profecto omnia terrena sentiret esse plena vanitatis. L. I. c. xv, §. 3.

Verè ineffabilis dulcedo contemplationis tuae, quam largiris amantibus te. L. III. c. x, §. 4.

EXEMPLA EXTERNA.

B. Virgo Maria adeo amavit Deum, ut amore mortua fuerit, ut committere sentiant SS. PP. et Doctores. SS. PP. et *Interp.*

S. Petrus Domino sapius roganti, amas me? Respondit: Domine, tunc si quis amo te. *Joan. xxi.*

S. Paulus ita dilexit Deum, ut cum veritate dicere ausus sit: Qui me separabit a caritate Dei? *Rom. viii.*

De S. Maria Magdalena Christus ipse dixit: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. *Lcc. vii.*

S. Ignatius Martyr adeo Christum dilexit, ut dixerit: Ignis, crux, bestia, contracto ossium, membrorumque divisio, et totius

corporis contribio, et tota tormenta diaboli in me veniant, tantum ut Christo fruatur. *Vita, apud Simeon, 1. Feb.*

S. Thecla, post superatas bestias et carceres, sic orasse scribitur: Etiam si in singulis dies mihi cum igne, belluis, venenis, carceribus rem esse contingat, adeo mihi omne mortis et discriminis genus pro pietate subeundum ipsius Paradisi delictis, epulisque innotissimis potius ducitur; tantummodo digna, quae pro te et nomine tuo cruciatus tolerare semper possim, habear. *Vita.*

Junior quidam monachus ex seniore quodam quaerebat, cur caritas modo tam perfecta non sit, atque olim fuerat? Cui ille respondit: Olim omnes auresum progrediebantur et hinc corda etiam secum rapiebant. Sed nunc omnes ad terram inclinantur, et quae sua sunt, quaerunt. *Patres Saxen. in Regn. Dei p. vi, c. vi.*

Cum Zeno monachus in eremo contemplatione absorptus circumiret, obviam illi factus Maedonius Imperator, quid ageret? interrogavit. Cui Zeno: Et quod tam in hoc loco negotium est? Cumque Imperator responderet: Venatio meum negotium est. Respondit Zeno: Et ego pariter censeo Deum, neque donec apprehendero, cessator. Quo dicto tergum vertens Imperatori, abiit. *Idein, p. vii, c. viii.*

Dominicus cum aliquando solus in campo ab haereticis deprehensus interrogaretur, eequid acturus esset, si ipsum occidere presumerent? respondit, se hoc unum petiturum, ut, quo diutius cruciatus sentiret, summe erigi Deum amorem magis testari posset, lento enim martyrio exercerent. *Ibid.*

S. Antonius tantum in amore Dei profecerat, ut Abbati Ammonio dicere ausus sit: Nunc tandem non timeo Deum. (Intelligit servili timore.) Cumque Ammonius diceret: Et quare tu tanti aestimaris ab hominibus, cum tamen ego plus multo labore et agam, quam tu? Respondit S. Antonius: Quia ego etiam Deum plus diligo, quam tu. Et hoc sine vana gloria proferebat. *Ibid.*

Virgo quaedam in molestis mali daemonis impugnationibus constituta, eum jam pene succubisset, atque ideo muliere sterneret, Christus eam invisit, dixitque: Me dilige, qui sum formosus, dulcis et generosus. *Caxir. l. II. Apoc. c. xvii, p. 25.*

Joannes Junior de scholari scribit in *Scala caeli*: Qui ingressus Parisiis, Theologiam, eum

pergrinaretur. Itaque opere summo cavebat, ne in publico de amore sermonem inferret, cuius recitatione violentius excitabatur. At quem domi se illi permiserat, nihil omitebat eorum, que amatibus solemnitas sunt aspericia, concorsationes, iocunditas. Verum illud non vulgare, quod quam restum non ferens, in piscinas desiliret, fervore illico frigida, quasi admoto igne, tandem absterge in fabricorum leonibus, quam tingitur ferrum. Et vero admirabilis erat ardor caritatis, que molis in aquis fervorem excitebat. *Ibid.* exempli xv.

B. Jacobus quondam interrogatus, cur tantam vim lacrymarum profunderet: Quod amor non amatur, respondit. S. Franciscus Seraphicus, concepto etiam voto, se obligavit nihil se cotidiani postulat negotiorum, si amore Dei postularet. Unde incidit, ut cum quidam ex eius sancta familia ob vii sancti generationem cuperet, illius vaste animi per amorem Dei poscenti, quam primam facta permutatione suam illi tamen eodectet. Unicum dimittaxit pauperem semel rejecto, nisi legitima esset observandi formula usus, quod domesticis negotiis nihilum quantum esset occupatus; mox tamen, repulse memor, inquisitio libertatem stipem erogavit, remam etiam precatus, quod cum infolatum ad primas preces dimisisset. *Barny in Bland.* c. vi. cccc.

Raymundus Lullus quavis occasione amoris nomen iteravit, et responsi loco reposuit. Si ab eo quisquis: Cuius es? Amoris, respondisset. Unde venit? ab Amore. Quo pergis? Ad amorem. Quis te huc adduxit? Amor. Unde vivis? Amore. Ubi habitas? In amore. Totum eius ac unicum negotium erat, de amore cogitare, ac loqui. *Ibid.* l. I.

S. Gertrudis, revolens, viro quondam diversos casus instabilitatis, conversa ad Dominum dixit: Mihi adhaerere tibi soli, dilecte mi, bonum est. Tunc Dominus inclinatissimum circumplectebatur eam dicens: Et mihi semper adhaerere tibi suave est, dilecta mea. Quod cum diceret, omnes Sancti surgentes obtulerunt merita sua ante thronum ob reverentiam Domini, ut inde tribueret animam istius, ut vel sic dignior sibi fieret habitatio in ea. Unde intellexit, quam facilliter Dominus inclinat ad animam, et quam libenter Sanctorum catus ipsi ad hoc famulantur, quo ex ipsorum meritis indignitas anime supplicat. Hinc cum ex affectu desideriorum diceret: Ego vilis homuncio saluto te,

amantissimo Domine. Tale a dulcissima pietate Dei accepit responsum: El ego resalto te meam amantissimum. Per quod intellexit, quod, quotiescumque aliquis dicit Deo: dilecte mi, vel dulcissime, vel amantissime, et similia eum intenta devotione, frequenter ab ipso tale accipit responsum, ex quo ipse quasi privilegium specialis gratie habebit in celis, sicut Joannes Evangelista speciale habet gloriam in terris ex eo, quod vocatur Discipulus, quem diligebat Jesus. *INSINUAT. c. XXIX.*

Eadem virgo eum quodam vice circa Dominum Passionem memoriam habere devotius occupatam, et inde quasi effrenis in abyssum desideriorum ageretur, sensit iocur suam pre nimio festo desideriorum valde succensum, et dixit ad Dominum: Mi amator dulcissime, si istud, quod nunc sentio, scirent homines, dicerent, quod iure a tali fervore abstinere deberem propter respuerendam corporis sanitatem; cum tamen tibi oculorum meorum cognitori perspicere patet, quod omni conatu virium et sensuum meorum non possem me modo continere a tue suavitate pertransivisse commotione. Ad quod Dominus respondit: Quis, nisi sensus carens nesciat, quod inestimabiliter efficax dilecto divinitatis meae incomprehensibiliter longe exessit omnem humanam et carnalem delectationem, cum omnis dulcedo, corporea, divine dulcedini coequata, sit quasi stilla roris exigua ad immensum pelagus totius maris, cum tamen sepius homines tam efficaciter humana delectatione irahantur, quod nullatenus se possunt continere ab aliquibus, unde non corporis, sed etiam anime se sciunt periculum incursum aeternum. Quanto minus anima mea divinitatis dulcedine penetrata se potest ab amore meo continere, unde sibi seilicet aeternam felicitatem provenire? *Ibid.* l. III, c. XLIV.

S. Petrus, audiente S. Brigitta, ad militem quemdam dicebat: Ego, qui graviter cecidi, sed fortiter surrexi, impetrao tibi loriceam, id est, divinam caritatem; sicut enim lorica ex multis constat ferreis circulis, sic caritas defendit contra tela inimici et anime, fortiorem reddit hominem ad toleranda mala ingruentia, agiliorem efficit ad amorem Dei, et ferventiorum ad divinos labores, invictum in adversitatibus, longanimum in spe, perseverantem in inceptis. Ille itaque lorica fulgere debet, ut aurum, fortis esse ac chalybis et ferrum. Quia omnis homo

caritatem habens, ductilis esse debet, ut aurum, per patientiam contra omnes adversitates, fulgensque per sapientiam et discretionem, ne havesim recipiat, pro integritate fidei, dubiaque pro certis. Sit quoque lorica fortis, et ut ferrum domat omnia, sic homo utens caritate, studeat humiliare eos, qui resistunt fidei et bonis moribus. Non retrocedat propter obloentiones, non flectatur propter amicitias. Non tipescat propter comoda sua temporalia. Non dissimulet propter quietem carnis. Non reverentur propter mortem, quia nemo potest auferre vitam, nisi permittente Deo. Verumtamen quamvis lorica ex multis constet circulis, tamen duo sunt principales circuli, quibus lorica contextitur caritatis. Primus itaque circulus est cognitio Dei, et frequens consideratio divinum beneficiorum ac proceptorum, ut sciat homo, quid faciendum sit Deo, quid proximo, quid mundo. Secundus circulus est refrenatio proprie voluntatis propter Deum; omnis quippe, qui Deum perfecte et integre diligit, nihil sibi de voluntate, que contra Deum est, reservat. *Lib. IV. Revel. c. LXXIV.*

Hic similia tradit S. Gregorius Papa: Qui perfecte Deo placere desiderat (quales sunt omnes ii, qui volunt perfecta erga Deum caritate fervere) sibi de se nihil relinquat.

Fr. Victor Bergomat demoni dicenti damnatum esse, respondit: Si sum, ergo Deum in vita laudabo. Sumensque flagellum, et se cedens interea cantabat: Laudabo Dominum in vita mea, psallam Deo meo quando fuero. *Annal. v. Coptic. 1566.*

S. Apostolus Paulus cum esset Tyri, ab Agapo Propheta et Spiritu Sancto ipsi fuit predictum, quod vincula tribulationesque passurus Hierosolymis esset, ipse tamen eodem Spiritu confirmatus, illic proficeat nequamquam dubitavit; lugentibus discipulis, et magistrum indulgentissimum pariter ac doctissimum a proposito deterrentibus: Quid facitis, inquit, dentes et affligentes cor meum? Ego autem non solum alligari, sed et mori in Hierosalem peratus sum propter nomen Domini Jesu. *Ivit. in insidias incidit, comprehenditur, ligatur, caeditur, torquetur. Et tamen cum ei fandi copiam fecissent, tortores suos in viam salutis dirigere moliebatur, non pro se sollicitus, at vel sic acceptus dimitteretur, sed pro illis, ne errantes in aeternum perirent pro injuria, referens beneficium, pro malo hominum. Non enim languescit*

odium sustinens caritas; sed accenditur, si vera fuerit. *MARULL. lib. V. ex Act. Ap.*

Caritas Sanctos homines Dei non modo divitiarum dignitatumque secularium, atque honorum, verum etiam vite lucis huius contemptores fecit. Nullis tyrannorum minus supplicisve absterri potuerunt, ne nomen Christi ubique palam predicarent, atque extollerent. Petrus, Andreas, Philippus crucifigi non recusarunt. Jacobus alter de pinnaculo templi deiecit et fullonis fuste mactari, Joannes in bullientis olei dolium nudus demittit, Thomas et Mattheus lanceis confodi, Stephanus lapidibus obrui, Mattheus securi percussit, Simon et Judas firmeni sacrilegorum impetu elisi atque obrui, reliqui omnes discipuli diversis tormentorum generibus absumi ac periri. Quod post illos de tot millibus martyrum dicam? Dulcia illis tormenta erant, per que ad Christum ascendere, et cum ipso jungi properabant. Nihil illis formidini, nihil timori esse poterat, quoniam perfecta caritas foras mittit timorem; vehementiores penas repeterint, ut majora erga Christum amoris testimonium redderent; sed nulla tam vehemens a persecutoribus excogitari poterat, ut equaret patientum affectum, graviora tolerare parati erant, quam noverat inferre rabies inimici in ipsos debachantis. *MARULL. ibid.*

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius quantopere diligeret Deum, ex eo colligi poterat, quod post mortem visus sit corde aperto, in quo dilecti Jesu nomen aureis characteribus scriptum legabatur. Ante conditas Constitutiones promulgavit regibus quondam, quas tunc omnes observabant. Eorum prima erat, ut putrum pectus, et in amore Dei flagrans perpetuo custodirent, nihil ut aliud amarent, expectarent, nisi Deum, aut esse, ac sermocerari cum Deo. *Nim. essu de amore erga Jesum, H. S. p. 1. l. VII, num. 11.*

Dicere solitus erat, si Deus cum in gehenna collocaret, nihil sibi ascribitur fore, quam audire blasphemias in Deum. *H. S. p. 1. l. X, n. 2. Rib. lib. V, c. 1.*

Ad eo vero desiderabat frui Deo, ut quoties de morte sua cogitaret, a lacrymis temperare vix posset. Quantalibet vero cura et molestia fatigatus esset, in Dei tamen recor-

datione mox acquiescebat. *Gloria S. Ign.* c. vii, ubi plura vide.

Clarum quoque de ejus eximia caritate testimonium habetur in relatione pro Canonizatione in hæc verba: Quantopere diligere, patet ex summa illa cura, ac diligentia, qua studuit propter Deum proximo in spiritalibus, ac temporalibus semper benefacere, et ex maxima vigilantia, qua curavit eorum suum mundum custodire. Neque vero tantummodo custodivit eorum suum alii, que sunt contra dilectionem, sed etiam a se ipso amorem omnium rerum, que Deus non sunt, prorsus abiecit, atque in eundem transtulit Deum; omnemque affectionem ad Dei dilectionem referre conatus est. Hanc in Deum caritatem (pergunt idem Apostolici Commissarii) adeo puram in suo corde aluit, retinuitque, ut etiam sui ipsius amorem prorsus amandavit. Dixit enim aliquando, se, si opto daretur, velle potius vivere cum incertitudine Beatitudinis, et interim servire Deo, quam cum certitudine tunc obire, et judicare, sibi magis durum et pessale futurum, audire blasphemias in Domini nomen, quam penas inferni pati, si unquam ad inferos detruderetur a Deo. Tanto denique erga Deum amore flagrabat, ut tota die illum exquireret, et nihil aliud loqueretur, nihil aliud cuperet, quam placere Deo, et illius obtinere voluntati. Itaque illi se totum committebat, illum omnino sequi decreverat etiamsi toto celo, terraque privaretur. Omnes suas cogitationes, verba, opera in Deum, tamquam in finem referebat; ad Deum, ac Dei gloriam honoremque destinabat; atque ad hoc, veluti symbolum: *Ad majorem Dei gloriam*, in ore semper habebat.

Ex his nimirum oriebatur illud magnum gaudium spirituale, quo hic Dei servus plane repletus erat; illa serenitas, quam semper in vultu præsequebat; illa pax interior animi. Hæc illi. *Relatio pro Canoniz.*

S. Franciscus Xavierius scribebat in quadam Epistola: Tædet me interdum vitæ, ac satius esse arbitror pro religione mortem optere, quam in tot laetisque divini Numinis contumeliis vivere. Lib. I, ep. vii.

B. Aloysius tanto Dei amore flagrabat, ut quoties ejus mentio fiebat, ita inflammaretur, ut in vultu etiam signa quedam emicerent.

P. Petrus Faber cupiebat ad eum amoris gradum venire, ut anime sue damnationem non tam timeret ob gehennæ tormenta, quam

ne tam pretiosus Christi sanguis in ipso periret. *Vita l. I, c. xiii.*

P. Sebastianus a Campo adeo amabat Deum, ut præter eum nihil in mente et ore illi esset, hunc solum desideraret; hinc non modo rumor tota urbe notissimus nesciebat, sed neque que domi erant omnibus trita, audiebat, imo sæpe ignorabat, que nostri in collegio munia haberent. *Prov. Sardin. 1598.*

P. Jacobus Salesius divini amoris magnitudinem, ut modis exprimebat, ut nunquam satis ardere videretur, omnis illius sermo inde fere principium, ibi finem sortiebatur. Si quando jubebatur ac socios verba facere, nihil sonabat aliud, quam amorem divinum. Illiusque et usque nutriendo adveniebat spiritalis industria, quibus uteretur, qua rimpiores sequentibus versibus comprehendat.

Gusto Deum, cupio, calor, gratiasque revolve,
Offero, depono, atque resigno, mortificoque;
Confiteo, magifico, admiro, congratulor ipsi.
Biblioth. Scrip. Soc.

Quorum verborum iste est sensus breve quoddam amoris compendium complectens: Delector Dei quodam gustatu; cupio unice ipso frui, que cupido mihi zelum acit ipsi serviendi; idque vel maxime, dum recolo beneficia illius in me, pro quibus ipsi debitas gratias persolve; meque illi in signum gratitudinis ex integro offero; et me, meaque omnia ad pedes ipsius depono; ut, cum me ipsi plene resignaveram, de me constituit arbitrato suo; atque ut in hoc me resignative contineam, me mortifico; conferoque cum ipsius perfectionibus creata omnia, que ubi longe inferiora deprehendo, illas extollo atque magifico; cumque laudando delecto, admirandus venero; et tandem Deo suis gratulor excellentias. *Mortes Rusticæ, 5 Feb. fol. 160.*

Insectus in Joanne Baptista Sanctio amoris ardor fuit, et votum ultra mortalium vota questissimum. Nam, quam amori se totum permisisset, ita comparatus vivere didicerat, ut una moriendi, id est, ad videndum, quam unice diligebat, Deum, evolandis spe vitam toleraret. Hinc gravissima illi affirmatio, si integram sibi vitæ diem superesse, vel divinitus acciperet, vel certa crederet persuasionem, atroci se doloris telo confixum iri, ideoque certissime moriturum, quod tandem ab amato Deo abfuturum se certus esset. Res igitur plena erat admirabilitatis, vivere ho-

minem ea tantum gratia, quod se cito speraret esse moriturum. *JOAN. RHOOD. Hist. II, fol. 15.*

Vincensius Caraffa jam inde a pueritia perenni Numinis memorie mentem assuefecit; et ut sensus quoque, præter genium suum, ejus imagini effingenda famularetur, a tyrocinio solitus erat obicere oculis hæc verba: Præsentia Dei. Quam artem junioribus, aliisque amandi necdum satis peritis suadebat, usque dum animus suoapte impetu in Deum feratur. Idem benefaciebat omnibus, non tantum extra spem cujuslibet commodi, verum etiam actionis gratiarum, male namque repeti, aiebat, ab hominibus, quod Deo omnino dederis. Semper in ore habuit hæc verba: Amare, et pati; pati, et amare. Et in rei hujus memoriam diu super mudo peccatore gestavit pauperum signum Redemptoris in cruce pendentes, ac sine cruce; sive quod ipse cordi suo tanquam cruci clavus amoris, illum affligi desideraret; sive quod molestiam atque crucem majorem ferret. *L. II, Vita c. ix et xii.*

SIMILITUDINES.

NATURA ET QUALITAS. — Sicut carbo nisi ignitus sit, nullam habet pulchritudinem; ita nec anima, nisi habeat caritatem. Unde S. Bernardinus ait: Caritas est anima pulchritudo. S. BERNARDINUS.

Sicut oleum omnibus humoribus superius esse cognoscimus; ita caritas omnibus virtutibus sublimior comprobatur. S. AUG. ser. xlii de Temp.

Sicut si quis in via publica initium ejus recta apprehendit, recta via ducitur, et non habet opus, ut manu ducatur; sic etiam in caritate tantum arripit principium, et statim manum ipsa tibi præbens te deducit, et dirigit. S. CHRYS. hom. xix ad Heb.

Sicut il, qui voluit domos construere et palatia, ante omnia stitendū solidum fundamentum ponere; ita qui absque sui detrimento, et aliorum scandalo spirituales in seipso domum edificare desiderat, vere caritatis fundamentum jacere debet. S. LAUR. JUSTIN. de disc. c. xli.

Sicut in navi etiamsi magna sint instrumenta, si tamen non per vincula connectantur, nihil proderunt; et sicut in corpore etsi magna sint ossa, si tamen non fuerint

etiam per nervos et compagine connexa, nihil juvant; ita quæcumque, quis habeat recte facta, aut sapienter inventa, inania erunt omnia, nisi una adit caritas. S. CHRYS. hom. in ep. ad Colos.

Sicut natura arborum radices sub terra abscondit, ut a nulla re ledantur, quia ex illis rami et folia vegetantur, flores ac fructus producantur; sic cor nostrum, unde omnia procedunt, vel bona, vel mala, et maxime amor, ante omnia conservari debet, juxta illud Salom. Prov. iv. Omni custodia custodi cor tuum. *STAPL. in Dom. 17 post Pent. § 2.*

Sicut in templo Salomonis non solum Sanctum Sanctorum, sive interior pars oraculi, sed etiam domus ante oraculum vestita erat auro purissimo; sic quilibet Christi fidelis, qui est templum Domini sanctum, ex omni parte, scilicet corde, anima, viribus, pura in Deum caritate fulgere debet. *Ibidem.*

EFFECTUS. — Sicut lapis, quo proprior centro est, eo velocius movetur; ita et homo, quo proprior per verum amorem fit Deo tanquam centro suo, hoc velocius in via perfectionis deurrere movetur. NISAËNS. in lib. de Ador.

Sicut homo, qui multo vino obrutus est, usum suorum sensuum amittit, nec a mortuo multum differt; ita cum quis plenus est vino celestis caritatis, moritur mundo, habetque omnes sensus suos in cupiditatibus impeditos. *Ibidem.*

Sicut Proeus non spectat nisi Amasiam, et Amasia fit ei omnia; sic qui igne Christi captus fuerit, talis fit, qualis esset homo solus super terram habitans, qui nihil curat gloriam et ignominiam. Tentationes sic contemnit et flagella ac carceres, quasi in alieno corpore pateretur, et quasi adamantinum possideret corpus. Ea autem, que suavita sunt in hac vita, ita ridet, et non sentit, sicut nos vel ipsi mortui mortua corpora. S. CHRYS. hom. li in Acta.

Sicut amor immundus inflammat animam ad terrena concupiscenda, et peritura secunda vocat, et in ima precipitat, atque in profunda demergit; sic amor sanctus ad superna elevat, et ad æterna inflammat, et de profundo inferni levat ad Cælum. S. AUG. in Psal. cxxi.

Sicut mulier, si locupletis viro, aut honorato nubat, in summa pace et affluentia vitam degit; ita anima, que Deo per amorem se desponsat, fateri debet cum Salo-

mone: Omnia bona venerunt mihi pariter cum illo, et innumerabilis honestas per manus illius, et letata sum in omnibus. STAPLEY, in *Dom. Quad.* § 40.

Sicut eorum plus luceat, cum unum solis oculum habet, quam cum mille stellarum oculos distinguunt; sic anima mea a te unicus Deo meo plus splendoris, quam ab omnibus creaturis occipit. Fabulis annumerari potest, quod Aristoteles narrat, ad Phasiam amaram arbusculam nasci, quæ a marito in thoro collocata, conjugem fidam, et amore firmam reddat. Vero autem ejus placentiam gratiam prestare nobis potest Dei gratia, que cordibus nostris illata, amorem eorumdem firmare et devincere potest, ne vagam et lascivientem flammam per creaturas circumferat. MICH. STAUBAC. *Affectus* XIII, pag. 429, loc. c. p. 137.

MOTIVA.

Quia in Deo omnia perfectissime refulgent in fonte continentur. Rine S. Anselmus dicebat: Cur, o anima, queris per multa, quærens bona corporis et animæ? Quære unum bonum, in quo est omne bonum, et sufficit. S. ANSEL.

Et S. Augustinus: Si queris verum gaudium, quære; sed non ubi queris: quære in fonte; ibi enim omnia vivunt. Nam ut idem S. Docteur recte dixit: Si multe et magnæ delectationes sunt in rebus delectabilibus, qualis et quanta est delectatio in illo, qui fecit omnia delectabilia? Amemus unum bonum, in quo sunt omnia bona, et sufficit. S. AUG.

S. Francisco Deum ardentissime amanti ac proinde Seraphico appellato, valde familiaria fuerunt verba illa: « Deus meus, et omnia. » Quænam etenim a quopiam imaginari poterit pulchritudo et venustas amabilior illa, in quam desiderant Angeli prospicere, quæque paradisi vero paradisi esse facit? Alium adhuc rationem addit S. Thomas, dum ait: Bona, creata delectant tantum superficialiter, Deus autem intime; solus Deus substantiam animæ substantia-liter penetrat, et ideo inextinguibilis delectat. S. TH. II, II, q. XXIII, ar. 8.

Clarior denique hoc proponens motivum S. Thom. Villanova sic loquitur: Amor, teste Philosopho, est naturalis inclinatio quedam in bonum, quanto ergo aliquid melius, tanto amore dignius. Primum igitur

ac summum bonum, in quo omne bonum, quo amore prosequendum erit? Die mihi, obsecro te, anima mea, quid tibi potest placere, quod in Deo tuo non reperias? Si delectat te sapientia, sapientissimus est; si potentia, omnipotens est; si pulchritudo, candor est lucis æternæ; si divitiæ, si gloria, « Glorie et divitiæ in domo ejus; » [si delectatio, si vita, « Delectationes in dextera ejus usque in finem, et vita in voluntate ejus. » S. TH. VILLA, ser. de S. Maria Magd.

Quia nemo dignior amore, quam Deus, nisi idem S. Episcopus indicavit dicens: Quis amore dignior, quam Deus? Quis præstantior? Quis perfectior? Quis gloriosior? Nihil nobis contulerit Deus, nihil pro nobis passus fuerit, nihil nobis promiserit, certe propter hoc, quod ipse est, omni amore a nobis amandus est, quia scilicet ejus excellentia infinita infinito etiam amore dignissima est. Ibidem.

Quia invitat ad amorem, imo præcipit. Nam ut S. Bernardus ait: Illic nos provocavit anticipantis benignitas illius, qui nos et prior quæsit, et prius dilexit, cupis utraque tam amica comperita suavitas, et ansam dedit, et virendiarum depulit, et morit affectum. S. BERN. 5. § 4. sup. Cant.

S. Thomas de Villanova quoque obstupescit, quod Deus tanto hominem dignetur honore, ut se ab illo amari velit, idque sub gravi poena ei facere præcipiat. Sed neque satis mirari, et intra me obstupesco, Dominè mi, quid est hoc, quod sic amari vis a me, ut mihi mortem et æternos cruciatus mineres, si non amavero te? Tanti facis amorem meum? Quis ego sum, ut sic æstimas amari a me? S. Augustinus similem prorsus considerationem instituit dicens: Die mihi per miserationes tuas, Domine Deus meus, quid tibi sum ipse, ut amari a te jubeas me, et nisi faciam, irascaris mihi? Hinc igitur infinita cognoscitur æstimatio, quam Deus de nobis habet; id quod continui calcaris et stimuli loco ad illum quoque æstimandum et amandum esse merito debet, Totum Evangelium, omnesque hæcenus datæ leges ad hunc amorem ordinantur. *Plenitudo legis est dilectio.* S. AUG. V, Conf. c. XX.

Porro S. Thomas de Villanova hæc omnia considerans continere se nequit, quin exclamet: Inter tot et tanta celestium Spirituum agmina, et tam splendidam, tamque decoram te diligentium multitudinem, despiciabilis hujus ac vivis vermium tu, Domine,

non solum non despicias amorem, sed insuper velut grande aliquid et pretiosum cum mihi et terroribus reddidisti oblagitas et indicas! Multum dignificas me, dum sic amari vis a me; sed intelligo, Domine, quoniam in amore meo non tuam, sed meam inquiris utilitatem.

Quia sine caritate omnia nihil sunt, ut sapienter Richardus de S. Victore advertit dicens: Hæc est virtus, in qua nec minimum opus respuitur; sine qua nec maximum acceptatur; non predicatio, etiam si fiat lingua Angelorum; non fides, etiamsi montes transferat; non elemosyna, etiamsi facultates in cibos pauperum distribuat; non corporis afflictio, etiamsi tradatur corpus ita, ut ardeat. Adeoque ad hoc, ut omnia opera apud Deum accepta et grata habeantur, necessum est, ut hujus amoris signaculo, velut legitimæ characteris sint obsignata, cui perfecte consonat, quod in S. Augustino legitur, scilicet: Sola caritas sufficit, si adsit; cætera omnia nihil prosunt, si sola caritas desit. RIC. DE S. VICTORE p. I de Gra. char. c. III.

Quia caritas omnia opera meritoria facit, uti S. Bernardus indicat dicens: O quam pretiosus est amor, qui in conspectu Dei omnia pretiosa facit! Ideo aurum denominatur; aurum enim omnium thesaurorum pretium est. Addeique jam mentionatam similitudinem, quod, sicut auro appretiantur omnia, que per illum comparantur; sic cunctæ hominis cogitationes et affectiones, cuncti sermones, insuper omnes operationes amoris pretio mensurantur. S. BERN. I, II, ser. 7, ar. II, c. 1.

Quia caritas est optima via perveniendi ad Deum, uti S. Thomas Villanova indicavit dicens: Hæc est via altior, via securior, planior et brevior perveniendi ad Deum, omnis via, que a caritate non procedit, circuitus est. Similiter Idiota ad Deum conversus dicit: Non ergo, Domine susceptor amoris et largitor, jejunium, oratio et elemosyna est via recta omnino, sed amor et dilectio tua est via rectissima absque devio, via brevis absque tædio, via plana absque tumultu, via clara absque nubilo, via secura absque periculo, via juvenda cum bono socio, scilicet cum te, Domine, amantissimo duce. Si quis ad patriam celestem velit celeriter pervenire, per viam dilectionis et amoris ambulare debet, quia qui amat ardentius, currit velocius, et pervenit citius.

*Quia Deus proprie noster est, juxta illud: « Diliges Dominum Deum tuum. » Quod confirmans S. Thomas Villanova sic loquitur: Si non diligis quia Deum, neque diligis quia Dominum, saltem diligere quia tuum. Quis enim propria sua non diligit? O homo, diligis vestem tuam, diligis domum tuam, diligis arva tua, diligere quoque Deum tuum. Dilige vel quia tuum; nihil enim ita tuum est, sicut Deus tuus, quia tibi magis est tuus, quam tu. Nimirum Sanctus hic Archiepiscopus considerat, quod nos creaturas vehementer amemus, et Deus noster, qui creator est omnium creaturarum, nonnumquam, ut ita dicam, contentus esset, si pari saltem, quo ipsas, prosequeremur et illum. Cur Deum maxime et super omnia tuum a communi tuorum exceptas dilectione? Solus inter tua indignus a te judicatur amore, ut cum omnia tua diligas, ipsum maxime tuum minime diligas? Nonne indignabitur Deus super tam execranda contemptu? Pallium tuum diligis, caligas tuas diligis, zonam tuam diligis, et Deum tuum non diligis? S. THOM. VILL. ser. in *Dom.* 17 post Pent.*

Bedaucus Stella idem tuum ponderando, iisdem motivis, aliter licet verbis, utitur, dum ait: Deum dilige, quia tuus est; nam nihil est sic tibi proprium et tuum ut ipse Deus, qui potius tibi tuus est, quam tu ipse tibi.

Quia thesaurus est anima, uti S. Laurentius Justinianus testatur dicens: Nullæ majores sunt divitiæ, quam Deum possidere, et charitatem habere. S. LAUR. JUST. de Lig. cit. c. IV.

Cui consonat, quod Idiota meditatur dicens: Amorem animæ thesaurus nullus superat; nescit enim homo pretium ejus, omne aurum in comparatione ejus arena est exigua; sine amore dives pauper est, et cum illo pauper dives est, quia qui Deum tota anima amat et diligit, jam habet, quem amat. In alio vero ejusdem tractatus epistola scripsit: Non potest esse pauper, qui Deum habet, quem amat; et quomodo potest esse pauper, qui te, qui es omne bonum, habet in conscientia? Qui habet aurum in area, dives non est, sed qui te habet in conscientia, dives est; unde scribitur de te: In me sunt divitiæ et gloria, ut ditem omnes diligentes me, et thesaurus eorum repleam. IJOH. c. IV.

Quia omnes creaturas suo exemplo invitant ad amandam Deum, uti Gleaster recte advertit: Omnia, inquit, etiam inessata dant Deo Creatori suo, quicquid ab eis postula-

verit, etiam id sua natura non habeant; solus homo negat Deo suo, quod Deus ab eo petit, nempe amorem, et præcordia sua, ac tandem merito ferrea nos viscera habere, et silicibus duriores esse concludit; Ferrens, et plus quam lapideus es, si dante petra aquas Deo et populo, tu non des Domino Deo tuo cor tuum. OLEASTER in c. xx. Num.

Quia sanne in nos beneficus est. Hinc S. Thomas: Præponderat, inquit, evidenter Deus, qui tibi communicas, et dat sua, et se; de donis datis magna et multa donavit in præterito; donat, et donare non cessat in præterito; sed maxima, et plura donabit in futuro. S. THOM. OPUS. LXI. c. xi.

Alius quoque ejusdem nominis S. Thomas eleganter ostendit, quantum affectum nostrum ad se recipiat is, qui nulli alteri rei adeo intenta mente studet, quam ut nobis benefacere possit. Quem in sensum etiam Didacus Stella loquitur dicens: Saltem amorem ejus amplectere eo tempore, quo tibi beneficit, cum vero beneficia non contulerit, non cum diligas; parum certe homo ab homine peteret, qui solum postularet, ut, si quando beneficia aliqua ipso acti in eum exaceret, tum temporis diligeret; cum igitur Deus omni tempore, et omni hora beneficia factis alia majora et ampliora semper cumulet, amorem semper illi debes. Ita S. Augustinus injuriam illam, quam anima ingrata Deo facit, dum tot se ab eo beneficiis cumulata certens, cum non amat, graviter exprobrat, dicens: Majorem caritati ejus injuriam facis, si dona illius accipis, et tamen vicissitudinem dilectionis non impendis.

Quia per Eucharistiam, se sanguine omnia donat. Hinc S. Augustinus: Ama amorem, inquit, illum, qui amore tui descendit in substantiam panis, et ibi amorem suum amori tuo copulavit, humiliando se, sublimando te, conjungendo lumen sue æternitatis limo tue mortalitatis. S. AUG. II. de catech. rudibus.

S. Laurentius Justinianus, in libro de *Cæsto Convivio*, de cælesti inter Deum et animam sponsalio tractans ait: Quid se majus dare potuit? Se fecerat fratrem, et ad humane inclinaverat nature consortium; parum se judicavit egisse, nisi etiam se daret in cibum. O incomprehensibilis bonitas! Et paulo post, quoniam ad hoc faciendum motivo ductus fuerit, edisserit ipsius: Ut per quotidianum experimentum ipsius agnoscat dilectionem us-

que ad mundi terminum, voluit, ut hoc per se veret mysterium.

Quia propter beneficium redemptionis amorem nostrum specialiter sibi vindicat. ut præclare S. Augustinus advertebat dicens: Magnum quidem mihi est de Deo, quod esse me sentio opus suum, sed multo plus est, quod transisse ipsum video in pretium meum; quandoquidem tam pretioso munere ipsa redemptio agitur, ut homo Deum valere videatur. S. AUGUST. ap. MAXST. DIS. X. n. 4.

Hinc Didacus Stella merito dixit: Tot sunt ora, tot lingue, que in ejus amorem invitant, quot sunt vulnera, que in suo corpore pro tuo amore accepit, quilibet ictus est lingua quedam, que semper vociferatur, ut eum diligas. DIC. STELLA, in c. X. Luc.

Et S. Thomas Villanova exclamat: Heu, heu! dic, obsecro, o Christiane, qui nomen Christi solo verbo proferis, despicias in Christo, quod non despicias in vernaculo, et in illo æthiops amat æthiopem, et multum amat, et juste amat, quia ipse amat te. Et amat te Deus tuus, et amore tuo ardet, et pro tuo amore moritur, et solus Deus et ejus dilectio habetur contemptui, non dignus redamari putatur! Et alibi: Si adhuc in amando frigidus inveniris, duriores te lapidibus ostendis, siquidem ad tanta dignationis conspectum durissimi lapides confracti sunt, et qui sensum non habent, sensum ostenderunt, ut attendas quid facere lenentur hominum corda, si tantum pondus amoris, neque rupes ipse sustinere valuerunt. S. THOM. VII. c. III. in *Dom.* 17. Pent.

Quæ omnia iterum confirmans S. Augustinus: Opus, ait, nostræ redemptionis totam vitam nostram, totum laborem nostrum, totum obsequium nostrum, amorem denique nostrum facile sibi vendicat, totum hoc, inquam, est, quare devotionem nostram et excitat melius, et quærit suavis, et auget amplius.

Quia omnes causas amoris ab Ethnicis assignari solent, nempe bonitas, pulchritudo, similitudo, amor, perfectissimo modo in Deo reperuntur.

Quia Deus omnem amandi potentiam in omnium plantavit, ergo illi fructus et primitiæ debentur amoris. Quis enim plantavit vineam, et de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem et de lacte gregis non manducat? I. Cor. III. 8.

Ideo Deus jussit: Primitias frugum

terre tue deferres in domum Domini Dei tui. EXOD. XXIII. Atqui primitiæ cordis sunt affectus, amor, etc. ergo.

Quia Deus est nostrum totum, sed pars diligit naturaliter suum totum; ergo.

Quia Deus hominem ad amandum creavit. Hinc Deus hominem ultimo creavit, postquam Angelis coelos, terram animalibus, aerem avibus, piscibus undas dividerat, ut indicaret, homini nihil aliud superesse, quam Deum.

Quia amor est donum ex natura sua et donum per se, ergo bono ex natura sua debetur, quale est solus Deus.

Quia nihil æquius, utilius, dignius, jucundius, facilius est amore Dei. uti ex sententiis SS. PP. supra citatis patet.

MEDIA.

Consideratio creaturarum, nam ut Richardus de S. Victore ait: Integer amator Dei, quocumque se vertit, familiarem habet admonitionem amoris, rebus his pro speculis utitur, et in omnè, quod cernit, sui amatoris sibi resultat memoria. Aspiciunt cuncta, que condidit, et quo condiderit sine, et in his non tam admirabilis, quam amabilis sibi occurrit; atque ex archa dilectionis, quam præcontulit, sapienter æstimat, quanta reservavit in dotem. Castus profecto columbinusque oculus amor est, qui in rebus humano usui concessis nulla libidine figitur, sed in transitoris contemplatur æternum. RIC. DE S. VICT. de *Gradibus caritatis*, c. III.

Quod confirmans S. Augustinus: Si ista diligis, inquit, ut subjecta diligas, ut arriam sponsi, ut mœna amici, ut beneficia Domini, sic tamen, ut memineris semper, quid illi debeas, nec ista propter se, sed ista propter illum, nec ista cum illo, sed ista propter illum, et per ista illum, et super ista diligas illum.

Consideratio sui ipsius. Sic enim S. Bernardus suasit dicens: Quærat homo eminentiora bona sua in ea parte sui, qua præminet sibi, hoc est, in anima, que sunt dignitas, scientia, virtus. Dignitatem in homine liberum arbitrium dico, in quo ei nimirum datum est, cæteris non solum præeminere, sed et præsidere animantibus. Scientiam vero, qua eandem in se dignitatem agnoscat, non a se tamen. Porro virtutem, qua subinde

ipsam, a quo est, et inquirat non segniter, et teneat fortiter, cum invenerit. S. BERN. v. de *Vit. Dei*.

Meditatio assidua bonitatis et pulchritudinis divine, de hac enim verificatur illud S. Davidis: Concessit cor meum intra me, et in meditatione mea exardescet ignis. PSAL. XXXVIII. 4.

Magnam desiderium; nam initium sapientiæ et caritatis concupiscentia discipline, teste Salomone. SAP. VI.

Imo, ut idem testatur, præoccupat, qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat.

Generosus contemptus omnium rerum extra Deum, quia, teste S. Augustino, diminutio cupiditatis est augmentum caritatis. Et hic proprie locum habet illud Thom. Kempensis: Tantum proficiet, quantum tibi vim intuleris. Lib. I. de *Just.* c. xxv. Et illud Dei apud S. Joannem: Vincenti dabo manna absconditum, APOC. II. 17. Amoris scilicet divini omnem saporem minenter continentis.

ASCETI A.

De hac virtute nosse debet Asceta, in e totam perfectionem et felicitatem hominis consistere; uti S. Thomas ostendit. S. THOM. I. II. qu. 1. ar. 3.

Et colligitur ex eo, quod perfectio et felicitas hominis consistat in possessione summi boni; hæc autem possessio cum non possit ordinaria via haberi per realem unionem, necessario per intentionalem, qualis est caritas, obtineri debet. Hinc colligitur, cur Christus dixerit: «Estote perfecti, sicut Pater voster cælestis perfectus est.» MATTH. XI. v. ult.

Indicare enim voluit, quod, sicut Pater seu natura divina cum Paternitate identificata quodammodo perfectitur, et completur, dum seipsam perfectissime cognoscendo generat Filium, et cum hoc spirat Spiritum Sanctum, valit perfectissimum amorem, atque adeo ipsius Patris perfectio in perfectissima sui cognitione et amore consistit, ita hominis quoque perfectionem in hisdem duabus entitatibus consistere.

Nosse debet, quid requiratur ad dietam unionem, seu amorem, nempe quod dua spartes involvat, amorem scilicet *effectivum*, qui consistit in hoc, quod Deus et nos ad exemplum illius venit sibi bonitatem suam, et summe

gandent se esse eum, qui est. id est summe bonum et perfectum. Et effectuum, qui in hoc consistit, quod omnia, que ad extra operatur, ad majorem suam gloriam dirigat, id est, ad hoc, ut clarior et perfectior semper cognoscatur et ametur a creaturis, conformando se ejus sanctissimæ voluntati in substantia, modo, et fine nostrarum actionum, ut advertit P. Caraffa, in *Itinerario*; vel, ut alii clarior explicent, eligendo semper et agendo vel patiendo, *quæ Deo magis placeat* (qualia sunt cæteris paribus, in quibus amor copiosius demonstratur, uti fit per tribulationes fortiter perpassas; hæc enim ostendunt firmam hominis cum Deo unionem intercedere, cum per tantum violentiam abstracti se a Deo non patiantur. Item per caritatem proximo veluti imagini Dei exhibitam, per hanc enim fit, ut amplius cognoscatur et ametur Deus, atque ideo iterum major longe in amante affectus arguitur, quam si solus ipse Deum amare studisset) *quo modo magis placeat* (uti fit, si cum magna alacritate, diligentia, et constantia opus peragant; hæc enim omnia magnam iterum in amante estimationem Dei, et adhesionem ostendant, et *quia magis placeat*, id est, purissima propter ipsius beneplacitum, unde ex hoc capite tanto perfectior est amor, quanto minus solati, vel præmii a creatoris sperat, vel capit.

Nosse debet, quod ex hac unionem veluti perfectissima regula ejusque hominis perfectus in perfectione sit meliendus. Pro quo notandum ex S. Thoma: Perfectionem caritatis ex parte diligentis tunc perfectam esse, quando diligit quis tantum, quantum potest, S. Th. I, II, q. xxiv, a. 2 et 9.

Quod contingit tribus modis. Primus est, ut totum cor hominis actualiter semper feratur in Deum, et hæc est perfectio caritatis in patria, in via autem ordinarie possibilis non est ob humanam infirmitatem. Secundus modus est, ut quis totam cor suum habitualiter figat in Deo, ita scilicet, ut nihil cogitet, vel velit, quod divine caritati sit contrarium, quale est solum peccatum mortale; et hæc caritas est de necessitate salutis. Tertius modus est medius inter hos duos, ad quem duo requiruntur. I. Ut quandoquidem aliquis semper actualiter in Deum ferri non potest, conetur, saltem quantum necessitas presentis vite patitur, actualiter cum Deo uniri, ut S. Thomas pulchre docet, dum ait: « In celo una et continua et sem-

piterna operatione mens hominis Deo conjungitur, sed in hac vita, quantum delectimus ab unitate et continuitate talis operationis, tantum delectimus a beatitudine et perfectione. Licet ergo homo non semper actu operetur hujusmodi operationem, tamen quia in promptu habet eam, semper potest operari; et quia etiam ipsam cessationem, puta somni vel occupationis naturalis ad predictam operationem ordinat, quasi videtur continua operatio esse. S. Th. I, II, q. 3.

2. Requiritur, ut vitia et affectiones sic aliquis habeat mortificatas, ut ab illis vix aut parum impediatur vel retardetur unione cum Deo, sed potius fruatir pace interna, quæ est effectus perfecta caritatis. Atque hæc perfectio in hac vita haberi potest, non tamen præcepta est, sed solum sub consilium cadit. Et ex hac potissimum profectus colligendus est, quo enim magis accedit ad primum gradum, scilicet Beatorum caritatem, tanto major perfectio censetur.

Nosse debet, cur caritas inter omnes virtutes excellentissima dicatur, nempe, quia Deum attingit, ut in ipso sisit, et non ut ex eo nobis aliquid proveniat, uti S. Thomas docet. Cur item sine caritate relique virtutes nihil aestimentur, nimirum quia per ipsam homo et omnes ejus actus et virtutes ad ultimum finem diriguntur; quam ob causam etiam a SS. PP. et Ascetis regina et forma virtutum reliquarum dicitur, quia scilicet omnes, ut supernaturalem bonitatem habeant, ipsi in ordine ad finem suum consequendum servire debent, atque ab ipsa veluti radice prædictam bonitatem supernaturalem accipiunt. S. Th. II, q. xxiii, a. 6.

Ex modo dictis scint sequentia sex Axiomata erui possunt, non parum servitura Ascetæ ad perfectionis studium prosequendum. Primum est. « Nemo bonus nisi solus Deus, » quia in Deo tanquam fonte reperitur vera bonitas. Secundum: « Vanitas vanitatum, et omnia vanitas, præter amare Deum, » quia ad imaginem Dei facta anima rationalis cælestis rebus occupari potest, repleri non potest, ut recte dixit S. Bernardus. Tertium: « Minus Deum amat, qui aliquid præter ipsum amat quod propter ipsum non amat; » quia hoc ipso ostendit, se dignum de Deo estimationem non habere, ut qui in ipso tanquam fonte verum gaudium haurire non malit. Quartum: « Nullum malum, nisi peccatum; » quia scilicet hoc solum privat

vero bono, aut certe minuit conjunctionem cum illo. Quintum: « Nemo læditur, nisi a seipso; » quia nemo invitus ad peccatum cogi potest, a quo solo, ut dictum, vera læsio timeri debet. Sextum: « Non est pax impiis; » quia cum res quevis non nisi in centro suo quiescat, itaque a Deo velut centro suo discedat, hoc ipso pacem sperare non potest.

Nosse debet quatuor amores, quos S. Maria Magdalena de Pazzis communicandos sponsis Verbi divinitus accepit. Primus est *unitivus*, qui cum magna velocitate eas unit cum sponso, ac purificat certas maculas imperfectionum, quas habere possent sponse.

Secundus amor est *communicativus*, quem qui habet, non potest eum gustare, nisi videat eum gustari simul ab omnibus creaturis, et libenter se privaret Deo, ut illum posset communicare cuilibet creature, sicut eum gustavit Paulus cum dixit: « Optabam anathema esse a Christo, pro fratribus. »

Tertius est *transformativus*, qui facit, ut anima per participationem voluntatis et amoris, fiat quasi unus quidam Deus, et hæc transformatio est quasi vinculum, quod vincit et ligat animam cum Deo.

Quartus est *presentativus*, qui facit voluntatem operari sapienter et prudenter; quia facit ut operationes omnes fiant recta intentione, tantum ad honorandum Deum, prudenter, ut conserventur omnes virtutes, que producent in anima amorem. Qui simul uniti in unum, faciunt pretiosissimum anulum ad desponsandam sponsam, VITA, par. III, § 5.

Nosse pariter debet naturam divinæ dilectionis, quam quidem eleganter declaravit S. Thomas sic scribens: « Natura humani cordis cognata est dilectionis actioni; est enim cor in complexionem calidum et siccum, hæc est ignea natura, sicut naturale igni calere est, ideo naturale est cordi amando ardere. Adducitur sequentem Hugonis a S. Victore auctoritatem, ita scribentis: Vita cordis amor est, et ideo impossibile est, ut sine amore sit cor, quod vivere querit. Psal. xxxvii: Concaluit cor meum infra me, calidum consequitur leve, et sursum mobile; sed heu! « Filii hominum, usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem? » Prosequitur deinde causam structuræ et architecturæ cordis humani, et primo quidem loco

cordis substantiam ex materia solida constare considerat, hujusque mysticam quandam et spirituales reddit rationem dicens: Est cor in substantia solidum, non facile a voluptate dissolvatur; est inferius acutum, superius latum; inferius acutum, ut ad temporalia, et hæc inferiora modice attingat; superius latum, ut ad cælestia dilatet affectum. Item est interius concavum, in signum, quod per creaturas sufficienter impleri non valet, citatque sequens S. Bernardi testimonium, dicentis: Capacem quippe Dei rationalem animam, quidquid Deo minus est, non implet. S. Thoma. opuse. LXL. c. xxix.

Nosse debet modum recte diligendi Deum, quem iterum percommodè S. Thomas sequentibus verbis indicavit: Ex parte diligentis tunc est caritas perfecta; quando diligit tantum, quantum potest, quod quidem contingit tripliciter: Uno modo sic, quod totum cor hominis actualiter semper feratur in Deum, et hæc est perfectio caritatis patrie, que non est possibilis in hac vita, in qua impossibile est, per humanam vitæ infirmitatem, semper acta cogitare de Deo, et moveri dilectione ad ipsum. Alio modo, ut homo studium suum deputet ad vacandum Deo, et rebus divinis, prætermittis aliis, nisi quantum necessitas vite presentis requirit, et ista perfectio caritatis, que possibilis est in vita, non tamen est communis omnibus habentibus caritatem. Tertius vero modus, quem assignat, cuilibet statui, sexui, ætati, conditioni, et personarum professioni adaptari potest, estque facilis, et ab unoquoque practicabilis; sic enim loquitur: Tertio modo ita, quod habitualiter aliquis totum cor suum ponat in Deo, ita scilicet, quod nihil cogitet, vel velit, quod divine dilectioni sit contrarium, et hæc perfectio est communis omnibus caritatem habentibus. Ibidem II, II, qu. xxv, art. 8.

Nosse debet, quomodo creatura, salva caritate Dei, diligi queant, id quod S. Augustinus sic declarat: Quando vobis dicitur: Nolite ista diligere, an hoc dicitur, ut non manducetis, aut non bibatis, aut filios non procreetis? Non hoc dicitur, sed sit modus propter Creatorem, ut non vos illicent ista dilectione, ne ad fruentium hoc ametis, quod ad utendum habere debetis. Et iterum alibi: « Qui amat patrem aut matrem super me, non est me dignus, » ita ait: Amorem parentum, uxoris, filiorum non abstulit, sed or-

dinavit; non dixit, qui amat, sed qui amat super me; hoc est, quod Ecclesia loquitur in canticis Canticoorum: « Ordinavit in me caritatem. » Ama patrem, sed noli supra Dominum; ama genitorem, sed noli supra Creatorem. S. AUG. apud MANSI, disc. XIV, num. 1.

Quod confirmans S. Leo sic loquitur: *Æternis bonis inseparabiliter inhærendum; temporalibus vero transeuntibus utendum est, et peregrinantibus nobis, et ad patriam redire properantibus, quidquid de prosperitatibus mundi hujus occurrerit, viaticum sit itineris, non illicebat mansionis.* S. LEO ser. v. de jejun. 7. mens.

Nesse debet signa vere dilectionis; que quidem breviter indicavit S. Laurentius Instianus dicens: De signis, quibus cognoscitur, utrum homo Deum diligat, luce accipe: cum aliquis cogitat de Deo libenter, et audit, cum quis libenter pro Deo dat, cum quis pro Deo libenter patitur. S. LAUR. IUST. de Liga. vit. c. xi.

Quod confirmans S. Bonaventura: Via satre, inquit, si Deum perfecte diligis, vel aliud plus Deo ames? Attende, si de Deo plus, quam de aliis rebus cogitas, quia de illo plus cogitas, quod plus amas? Ubi enim thesaurus tuus, ibi cor tuum est; si plus cogitas de mundo, plus de lucro, plus de amico vel socio, quam de Christo, non veritas in dubium, sed tibi certissimum sit argumentum, quod ames ista plus, quam Christum. S. BOAV. Ser. de S. M. Magdalena.

Hinc sponsus sponsa dixit in Canticis: « Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, » CANT. III, 6; ut per hoc nobis insinuaret, ut non diligamus verbo, neque lingua, sed opere. Medicis infirmi vigorem exploraturus pulsam cum primis tangit, qui si delirus est, vitam periclitari significat; simili modo Idiota ait: Amor vita est anime, et qui non amat, mortuus est; si autem, an vita hæc in debito vigore constituta sit, an vero languescat, experiri volumus, opera examinemus; nam probatio dilectionis exhibitio est operis. Amor semper aliquid operatur, inquit idem Idiota, semper crescit, et augetur.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Potest ostendi, quomodo militia sit vita nostra super terram, et quomodo per gla-

dium S. Michaelis: « Quis ut Deus? » vincere omnes tentationes possumus etc. In exordio ergo dicat concionator, videtur sibi nobis contingere, quod Judæ Machabeo, cui Jeremias dedit gladium aureum dicens: Accipe gladium sanctum minus a Deo, in quo deficiat adversarios populi mei etc. II MACC. XXV, 15.

In corpore ostendat, quatuor occasiones esse, in quibus homo tentari solet, ut ad creaturas se convertat, 1. In spectatore, operum suorum querendo; est quippe homo laicis a natura cupidus, et per hoc similis Japonibus, qui etiam magno salario persoluto tristes abeunt, nisi addatur illud encomium: « Optime laborabis. » Sed in hac tentatione facile vincemus hoc gladio, quis ut Deus? qui omnes condiciones veri spectatoris ita contineat. Est quippe 1. summæ auctoritatis, ut plus sit ipsi placere, quam infirmitas infinitis creaturis. Est 2. summæ sapientie, ut possit judicium ferre de operibus. Est 3. omniscius, qui etiam cor et intentionem intrinsecus, et secundum illam judicat. An non ergo de illo recte usurpatur illud Epicteti: Hæc ego non multis, sed tibi; satis enim magnum alter alteri theatrum sumis. Et illud Jobi: Ecce in celo testis (et spectator) meus, Ios. XVI, 20.

2. In adiutore pro necessitatibus querendo. Sed quis ut Deus? qui sciat, possit et velit juvare, que tres sunt conditiones ad adiutorem requisite, et facile deduci fusi possunt. Hinc merito illam sibi Thomæ Kemp. Dei nomine probatam exhortationem applicet: Fili, ego Dominus confortans etc. I. III, de Imitat. c. xxx.

3. In consolatore querendo; nam libenter, teste eodem auctore, habemus aliquid pro solatio etc. I. II de Imit. c. IX. Sed quis ut Deus? qui utpote summum bonum potest satiare, omni loco et tempore, et sine omni labore, aut grandi pretio haberi, que sunt conditiones veri consolatoris. Juvabit ad hanc veritatem diligendam, cap. XVI I. III ejusdem auctoris. 4. In premiature querendo; nam unum ferè, teste Thoma eodem libello, est, quod multos a profectu retrahit, horror difficultatis, et labor certaminis. Hinc prima questio cum Davide plerumque movetur: Quid dabitur viro, qui perussit? Sed quis ut Deus? qui non ultro adhortatur illis verbis, ad Abrahamum, Gen. xv, 1. dictis: Noli timere, Abraham, ego protector tuus sum, et merces

magna, nimis. Vere merces magna, quia Dei beneplacitum, quod solum verus amans, querit, est 1. *Summum premium*, utpote quod Beati etiam ipsi beatitudini sue et deliciis longe præferunt. 2. *Semper præsens*, quia in illo statim instanti, quo opus peragitur, confertur solet. 3. *Insuperabile*, quia impossibile est, ut opus, quod semel placuit, non semper ei placeat. Claudatur ergo concio illis Psalmi versiculis: Quid mihi est in Cælo etc. PSAL. LXXII, 25. Mihi adhaerere etc. v. 28.

Potest ostendi, cur Christus dixerit de præcepto diligendi Deum: Hoc est maximum et primum mandatum. MATTH. XXII, 38.

Nempe maximum. 1. *Necessitate*, quia qui non diligit, manet in morte. I. JOAN. III, 15.

Hinc S. Aug.: Sola caritas sufficit, si adsit; cætera omnia nil prosunt, si caritas sola desit. S. AUG. tom. L.

Et S. Paulus: Si linguis etc. I. COR. XIII, 1. 2. *Dignitate*, quia major omnium virtutum caritas; utpote que est regina et forma illarum; et ex illius quantitate cujusque anime quantitas mensuratur, ut S. Aug. ait.

3. *Unitate*, quia cum hoc præcepto omnia bona pariter veniunt, nam amanti Deus dicit illud Enodi: Ego omne bonum ostendam tibi etc. EXOD. XIII, 19. Si enim non est inopia timentibus eum, teste Davide, PSAL. XXXIII, 40; quanto minus amantibus eum, quidquam deerit?

4. *Jucunditate*, quid enim jucundius, quam summo bono frui, semper veri gaudii ad fontem sedere, in centro suo quiescere, summum premium sperare, scilicet plenam ejusdem boni et centri possessionem?

5. *Facilitate*, vide sent. SS. Patrum supra §. 3, et simil. §. 7. An non de illo merito dicitur illud: Mandatum hoc, quod ego etc.? DEUT. XXX, 11.

Claudatur ergo concio hortando, ut auditores sibi dictam putent illam Dei adhortationem. Considera etc. ac proinde maximum hoc mandatum, maximo affectu amplectantur; maximo conatu implere satagant, et maxima denique constantia continent, ut maximum premium, id est, maximam cum Deo unionem, et per hoc maximam felicitatem acquirant. Vide Fabr. Dom. 17, post Pent. conc. I. et Stapl. in ead. Dom. §. 3.

Potest ex occasione illius sententiæ a

sponsa prolata: « Introduxit me in cellam vinariam, et ordinavi in me caritatem. » CANT. II, 14.

Declarari mira vis et efficacia per similitudinem ebrietatis, et exordium fieri a judicio Judæorum, quo judicaverunt Apostolos ebrios esse, et musto plenos, Act. II, 11; dicique cum S. Cyrillo, Catech. XXVII, vera dieunt Judæi, novum enim vere erat illud vinum, novi Testamenti gratia (et caritas). In ipso deinde corpore comparari possunt effectus ebrietatis cum effectibus caritatis. Et 1, quidem, quia hominem quodammodo ratione naturali privat, et in alium hominem mutat. 2. Quia facit hominem impavidum et animosum. 3. Quia facit pugnam, et obviosque invadentem et provocantem ad gustanda vina. 4. Quia facit jueundum et hilarem, imo omnino quasi insanientem. 5. Quia accendit et inflamat hominem. Quæ omnia pulchre caritati applicari possunt, uti videre est apud Fabr. Fer. II, Pentec. conc. VI.

Potest utilis concio fieri de signis amoris, quæ sunt: 1. *Frequenter de Deo cogitare*. Juxta id: Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum. MATTH. VI, 21.

2. *Libenter et reverenter de eo loqui*, juxta illud Luc. VI, 43. Ex abundantia cordis os loquitur.

3. *Revelare ei arcana*, præcipue in confessione, juxta illud: Quomodo dicis, quod ames me, cum animus tuus non sit mecum? JOB. XVI, 15.

4. *Libenter, et quasi inseparabiliter conversari*; nam inaudita est dilectio, que amicum diligit, et presentiam ejus non amat, inquit Cassiodorus, super Ps. XVII. Hinc S. Paulus, desiderium habens dissolvi, et esse cum Christo. I. PHELI. 23.

5. *Facere, quæ placita sunt ei*, juxta illud Joannis: Ut cognoscat mundus, quoniam diligo Patrem etc. JOAN. XIV, 31.

6. *Contemnere pericula et adversa propter ipsam*, quia fortis est ut mors dilectio, CANT. VII, 6; et majorem caritatem nemo habet, quam qui animam suam ponit pro amiciis suis. JOAN. XV, 13.

7. *Etiam imaginem illius, et alia ad ipsam pertinetia diligere*, juxta Proverbum: Qui amat quempiam, etiam canem ejus diligit, quanto magis proximum similem sibi? Juxta illud S. Joannis: Et hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligit et fratrem suum. I. JOAN. IV, 12.

Potest etiam ex occasione verborum illo-
rum Levitici: «Ignis semper in altari meo
ardet, quem nutrit Sacerdos subiciens
ligna.» Levit. vi, 12.

Caritas igni comparari, et id probari in
prima parte ex proprietatibus illius. 1. Quod
semper tendit sursum ad suum centrum, ita
et caritas, juxta illud S. Augustini: Focisti
nos, Domine, ad te, et inquietum est cor
nostrum; donec requiescat in te. S. Aug.
I. IX. Conf. c. 1. 2. Quod purificet, illuminet,
calefaciat, uti facile ex effectibus caritatis
supra indicatis videre est. 3. Quod vixit for-
tis sit, et omnia in nutrimentum suum con-
vertere conetur, quod vel maxime caritati
convincit, ut quam aqua multo non potuerit
extinguere; nam diligentibus Deum omnia
cooperantur in bonum. Hinc dicit cum S.
Paulo: Quis nos separabit a caritate Dei?
etc. Rom. viii, 25.

In secunda parte potest ostendi, quomodo
die ignis nutrire a nobis debeat per conside-
rationem beneficiorum creationis, redemp-
tionis, institutionis Sacramentorum, justifi-
cationis, predestinationis etc. juxta illud
S. Augustini: O ignis qui semper ardes, et
nunquam extingueris! O amor, qui semper
ferves, et nunquam tepescis! Unde mihi
verbum, ut exprimam signa dilectionis tue
erga me propter innumera beneficia,
quibus ab infido educasti me? etc. S. Aug.
c. xviii, *Sohi*.

In epilogo potest invocari Spiritus S. di-
cendo: Veni, S. Spiritus etc.

Potest alio modo caritas igni comparari,
et in exordio narrari fabula de Prometheo
ignem seu particulam divine auro de celo
auferente, ut corpus a se conficitur anima-
re, dicitque, hoc cum veritate dici posse de
corpore Ecclesie mystico, et igne caritatis
a S. Spiritu allato. Ostendatur postea in cor-
pore concionis, quomodo caritas sit anima
Ecclesie et membrorum ejus. Et 1. quidem:
quomodo exerceat officium anime vegeta-
tive, faciens hominem attrahere alimentum
et vegetari. Est autem triplex hoc alimen-
tum, scilicet: Verbum Dei, S. Eucharistia,
Voluntas Dei etc. que in antiquo Testa-
mento parum, vel omnino non attrahebantur,
unde Deus per David querebatur: «Qua-
draginta annis proximus fui generationi
hujus, et dixi: Semper hi errant corde; ipsi
vero non cognoverunt vias meas.» Psal.
xciv, 10. Sed post adventum Spiritus S. velut
anima mox copiose, et quidem Eucharistiam

etiam quotidie attrahebant, et per hoc adeo
vegetabantur, ut contra omnes tentationes
robustissime evaderent. 2. Quomodo exer-
ceat officium anime sensitive, faciens videre
coelestia per meditationem et fidem, audire
Verbum Dei et inspirationes illius, odorari
odorem honorum exemplorum et virtutum
a Christo et SS. relictorum, gustare suavi-
tatem Domini et bonæ conscientie, tangere
difficilia etiam opera, que prius horrebat;
movere se, et ambulare viam mandatorum
et consiliorum, immo exultare ut gigantes
ad sperandam viam, ita ut diceret sponsa:
Similis est dilectus meus caprea etc. 3. Quo-
modo exerceat officium anime rationalis,
recte apprehendendo coelestia, et terrestria
spertendo cum S. Paulo: Omnia detrimen-
tum feci etc. Et cum S. Ignatio: O quam
sordet mihi terra, cum celum aspicio! Judi-
cando sincere, Deum esse super omnia
amandum, seipsum odio habendum, proximi-
um diligendum sicut seipsum, omnia esse
vanitatem præter amare Deum etc. Discer-
endo, et convincendo voluntatem, ut am-
plectatur, que Christus amavit, et fugiat,
que ille vitanda docuit. Volendo recte, ut
amplectatur virtutes, et vitia fugiat, confor-
mando voluntatem suam cum divina etc.
romittendo semper Deum, et dicendo cum
S. David: Providebam Domitium etc. Psal.
xv, 8. Memor fui Dei, et delectatus etc. Psal.
lxxvi, 4.

In epilogo hortari potest, ut hanc animam
omni custodia defendant, quoniam ex ipsa
vita procedit. Atque adeo fugiant ignem
concupiscentie, aquam terrenarum delecta-
tionum, laqueum divitiarum, latrones malos
socios, vulnera peccati mortalis, etc. nutriant
calorem salutem pane Angelico, hauriant
aerem divinarum inspirationum et gratie
divine per orationem juxta illud: Os meum
aperui et attraxi spiritum. Psal. xi, 431.
Non ascendat in altum, ne cadat, et elidat
spiritum; semper sit memor illius Math.
Quid prodest homini, si mundum universum
lucetury etc. Matt. xvi, 2, 26.

Potest caritas auro comparari, juxta illud
Apocalypsis: «Suadeo tibi emere a me aurum
ignitum, ut loquas licet.» Aroc. iii, 17.

In corpore concionis possunt quatuor auri
proprietates comparari cum effectibus amori-
s; nempe. 1. Præstantia auri super alia
metalla cum dignitate amoris. 2. Utilitas ad
omnia cum efficacia caritatis ad omnia a
Deo impetranda; si enim pietas ad omnia

utilis, quidni multa magis caritas? Si qua-
rentibus Regnum Dei omnia adfuerint,
quanto magis diligentibus? Tunc implebitur
illud: Carissimi, si cor nostrum etc.
I. Joan. iii, 30. — 3. Aptitudo dilatationis cum
extensione caritatis ad proximam; dum ce-
dens percussioibus, seu persecutionibus se
magis dilatat, et sinum quodammodo magis
aperit, etiam inimicis. 4. Vis confortandi cor
cum virtute caritatis eundem effectum spiri-
tualiter præstante ante, in et post mortem;
que omnia facile susus deduci possunt.
Hortetur ergo, ut amant hoc aurum offe-
rendo pro eo seipsum, sicut soepe homines se
diabolo pro auro transcribunt, tantoque
promptius faciant, quanto præstantius et
verius est hoc aurum, et quanto certiora
promissa a Christo, quam diabolo facta.
Subscribant ergo se sanguine suo, et promi-
ttant se multos in obsequium adducturos.

CONCEPTUS PREDICABILES.

Balthasar Alvarez, ex Societate Jesu, aiebat,
religiosas domos videri sibi nosocomia divina
caritate vulneratorum. Qui enim aliter ibi
ex disciplina vitam possent traducere? For-
nares item, in quibus innumerabilibus Dei
donis, quasi subditis ignibus corda quan-
tumvis lapidea amore solvebantur. Nimirum
tum ex rei dignitate loquebatur, tum ex
animi sententia, cum ita comparatus viveret,
ut humanis omnibus major, Deoque tan-
tum modo intentus. Joan. Ruop. v. amor,
exam. xv.

Sacer textus refert, quod plurima turba
sequebatur Christum, et causam hanc adjicit,
quia videbant signa, que faciebat super his,
qui infirmabantur. Variæ fuerunt sequete
consilia. Namque alii illum sequebantur, ut
viderent miracula nova, hi curiosi, alii, ut
comederent de panibus ejus, hi gelosi, alii,
ut sanitatem reciperent, hi infirmi, alii, ut
eum in sermone auderent, hi Pharisei, alii,
ut doctrinam ejus acciperent, hi Discipuli.
Cumque tam multi illum sequerentur, solos
hoc nomine laudat Discipulos, dicens: «Vos,
qui secuti estis me.» Math. xix, vers. 28.
Sed quomodo Christus solos ait secutos Dis-
cipulos, cum Joannes dicat: Sequebatur eum
multitudo magna? Respondet, Christi arbitrio
et existimatione eos solos illum sequi, qui
solum sequuntur, ut sequantur, et ob id

tantum amant, ut ament, sine alterius lucri
enjuspiam expectatione, aut cupiditate, quia
et hoc omnium maximum lucrum est, quod
Deus amari se permittit a creaturis tam vilibus
et abjectis, quam sunt homines, itaque
vult etiam diligi, tantum ut diligatur, quia
amur, qui non est avidus lucri, hinc Deus
plurimum defert. Propterea dicitur S. Augu-
stinus, tractatu septingentesimo sexto in
Joannem: Quia diligunt, eligunt; hoc est,
ii, qui amant solum, ut ament, hoc Deus
unice amat, ii Dei ingenium, quantum ho-
mini fas, referunt, et mores amulantur.
DIDACUS NYSSENUS. *Dom. 4 Quadra.* § 3.

Dignum est notari, quod Deus in veteri
lege cavet, ne sibi asinus offerretur: «Nolo
michi brutum tam brutum immoles, sed pri-
mogenitum asini mutabis ove, quod si non
redemeris, interies,» inquit, Exod. deci-
mo tertio, versu decimo tertio. Hovem o
contra tam gratam habebat, ut eum sibi
litari etiam præceperit. Quid vero cansas,
quod tam vehementer et probat hovem
Dominus, et improbat asinum? Sanctus
Basilius Magnus in caput primum Isaiæ red-
dit rationem quam autem, tam opportuna,
namque ab Isaiâ indicatam causam, cum
inquit: «Bos cognovit possessorem suum,
et asinus præsepe domini sui.» Isaiæ c. 1,
v. 3. Bos dominum suum novit, nec præter
illum aliud quidquam spectat. Asinus vero
non domini, sed præsepi, sed pabuli, sed
commodi sui rationem habet. Hinc jam elu-
cebit, quare domo sua prohibeat asinum,
quare tecto digeret hovem Deus. Facit
nempe hoc, ut intelligatur, eos solos Domino
charos, qui pro more hovis, cognoscent
possessorem suum, illumque solum, nec aliud
extra, aut præter ipsum spectant, si scilicet
diligunt illum tantum, ut diligunt; sed qui
asino similes solum sibi questum, et emolu-
mentum proprium propositum habent, ut
asinus præsepe domini sui, hos non tanto-
pore diligit Deus; nec enim amat amatores
ambitiosos utilitatis suæ, nec gratam habet
voluntatem, que commodis propriis nititur.
Ibidem.

Disputat S. Joannes Chrysostomus ibidem,
utrum horum sanctorum Patriarcharum
major fuerit fides, et amor in Deum. Desi-
nitque ita: Majorem iste (Henoeh) fidem,
quam Abel ostendit. Quo argumento id,
Docteur sancte, evincis? Eo, inquit, quia nihil
illi retributum erat. Obsequia Henoehi nulla
exteriori benevolentia remuneravit Deus, ut

Abelis, qui cum lectiora et præstantiora obtulit, *respecit Dominus ad Abel*, Genesios quarto, versu quarto, ubi aliorum versio habet: « inflammavit Dominus super Abel, a igne scilicet inde submisso, quo significabat, acceptam sibi esse ejus oblationem, et gratum officium. Nunquam tale quidquam enim Henoch egit. Is vero est integerrimus amor, inquit Chrysostomus, ea sincerissima fides hominis, qui Deum amabat, illique credebat et servebat, quamquam nullo iudicio declaratum haberet, talia sua opera illi probari, hinc enim palam erat, quod Deum amabat tantum, ut amaret, eique famulabatur solum, ut famularetur; neque magnum erat, quod Deum Abel diligeret et coleret, privatum enim suum hoc ex illo emolumentum habebat, quod sciret grata esse illi sua observantia. Minus ergo aliquid hæc re faciebat, quam Henoch, ut proinde bene dictum sit a S. Chrysostomo: Majorum fidem habuit Henoch, quam Abel, qui nihil illi retributum erat, Ibidem.

Salus mundi tantis sæculorum omnium suspensis expetita in lucem mundi prodit, quod cum Angelas quidam pastoribus nuntiasset, subito facta est cum illo multitudo militum caelestium laudantium Deum, et dicentium: « Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. » Lucæ II, 43, 44. S. Cæsarius notavit pacem e caelis nuntiatam non boni ingenii, felicitis memorie, multarum divitiarum, sed bonæ voluntatis hominibus. Quare his solum pro bona sua voluntate, non alijs similiter pro opum copia, ingenii præstantia, virium robore, corporis valetudine pax nuntiata fuit? Respondit ille, homil. XIX: Quia potest dicere aliquis, facultatem non habeo. Ut non obsecundens Deo præcipiente elemosynam, inopia facere potest. Infirmitate agra sua valetudo excusat, ut sit immunis a jejunio. Sic alia sunt non paucæ, quæ homo, cum per vias suas moraliter nequest, non teneatur etiam præstare, quamdiu ista imbecillitas obstat. Verum numquid potest quisquam dicere: Bonam voluntatem habere non possum? Ergo cæterorum bonorum operum intermissio justam rationem habere potest, sed ut non propendeas voluntate in Deum, ut non ames illum, id citra piaculum fieri nequit. Numquid enim potes dicere: Bonam voluntatem habere non possum? Non potes scire; propterea etiam bonæ voluntatis hominibus pax promittitur, ut ad omnes pax

illa pertinere intelligatur, velut omnes bonæ voluntatis esse possunt. Ibidem, p. 2, fol. 327.

Merito admireris, quod Rex ille, cum ingrederetur nuptiarum locum, ut videret convivias suos, quibus opulentissimum epulum apparaverat, et quantum quisque splendoris suo vestim ornato, et elegantia ad convivii magnificentiam conferret, unum ex omnibus objuravit, quod cum sordido habitu ad nuptias tam illustres venisset, dicens: « Quomodo hæc intrasti non habens vestem nuptialem? » Math. XXII, 12. Notandum, quod hunc hominem increpat, non de auri, argenti, gemmarum, unioinum, taliumque rerum inopia, sive neglectu, sed de sola incuratione vestitus, quod indumentum non haberet nuptiale. Quid hoc vestimentum erat, quod apud ignavum et improvidum convivam Rex desiderabat? S. Gregorius, Homil. XXXVIII ait: Quid ergo debemus intelligere per nuptialem vestem, nisi caritatem? Caritas ergo fuit, qua ornatum suum hospitem Rex volebat, de cujus neglectu, cum illum objuravit, eo nobis paradigmata significare voluit, si forte ad festa Dei convenimus a jejuniis, vigiliis, cætorumque corporis afflictionum, aut virtutum quarundam aliarum ornamentis nudi, non propterea penas a nobis exacturum Deum, cum viderit nos ea pro tenuitate seu virium, seu facultatum parare non posse. At si absque caritatis trabea nos videat, id gravissime ulciscetur, quod ea parabilissima sit, nec quoquam ardui insit amoris Dei, ob quod excusato prætermitti possit, quantumvis sint alia, quorum sæpe vel pars aliqua excusabilis; Ea propter dicebat Regius Propheta: « Non est, qui se abscondat a calore ejus. » Psal. LVIII, 7. In qua Hugo Cardinalis sic commentatur: Nec est, qui se excusare possit, qui eum diligere possit. Dilectio nimirum actio voluntatis est, et liberi arbitrii opus, idcirco qui non diligit, non habet, quod negligentiam hæc in re suam purget, nec est, qui se abscondat. Quicquid oblatas, non effugias penam, si negligas præcepti tam justi observantiam. Ibidem, fol. 223.

Pulchre hæc in rem ducti a Philone Judæo de victimis offerentibus: Quid hic molestum est, aut difficile? Non juberis maria nondum prius tentata trajicere, et tempestate furenti in medijs fluctibus susque deque jactari procellis inter se conficiantibus; non itinera ingredi feris infestata et

latronibus, satis est, si annuat animus. Cor, animum, voluntatem promptam appetit Dominus, hæc illi sufficit, eaque satisfacis officio tuo, quam si prætermittas, inexcusabilis est tua ignavia. Ibidem.

Quamquam longum erat septem annorum, et tanti laboris spatium, septennium tamen illud non majus septiduo Jacobo videbatur, breveque tempus, et levem laborem, et facilem pactionem putabat, quoties ea conferebat cum flagranti amore, quo animus illius occupatus formosam Rachelem deperibat: « Videbantur ei dies pauci pro amoris magnitudine. » Gen. XXIX, 20. Ubi Interpretes, cum in hunc locum incidunt, notant potentiam amoris magnam, et vires, quas pectori infundit, quod invadit: nec enim est mare, quod non subleat, nec mons, quem non complanat, nec ignis, quem non oppugnet, nec incommodum, quod non contemnat, vel conterat, nec impossibile, quod non tentet. Ita sentit Abulensis, quando observat, quod Jacobo tam prompte lætanteque suscepti septennis servitutis duras ac diuturnos labores, ut formosam ortum custodem nancisci possit, neque lubens tantum suscepit, verum et exiguis brevibusque, ac leves, prout illam deperibat, existimavit. Nullus enim labor magnus videtur amanti, ignes non timet, nives spernit, gladiis se opponit, et omnia pericula sibi grata reputat, inquit ille. Quidquid alijs durum, molestum, operosum, hoc illi voluptas est, et deliciosum paradisi. Ibidem in Polit. par. 2. l. II, c. 11.

Dictis vires adjiciet id, quod Diogenes Laertius, qui veterum Philosophorum historias conscripsit, refert, estque fere hujusmodi: Interrogati Athenienses de nomine, quod accomodatissimum amori fore putarent, postquam dñi secum ulteratim varios expendissent titulos, qui in illum quadrare videbantur, sed proprietates ejus non satis exacte exprimebant, demum unum repererunt epithetum, quod significandis illius qualitatibus, et conditionibus aptissimum putarunt. Itaque prepositæ questioni sic responderunt: Amor pro nomine *Amarens* vocetur. Annuus idem est, quod omnibus assentiens, *der zu allem ja sagt*. Admirabilis revera titulus, et qui aptius in neminem, quam in amantem cadat. Ellusissimus, et maxime prodigus homo non concedit semper omnia, quæ rogantur, non occurrit omnibus, quæ petuntur. Valentissimus nonnumquam debilitatur. Ingeniosissimus non

semper superat obscuritatem alienius difficultis questionis. Prudentissimus et consultius non semper ita comparatus est, ut recte de omni re quovis tempore pronuntiet. Facilis ad risum, hilari et jucundo promptoque ad honestos jocos animo non semper exporrigit frontem, non semper remittit supercilium. At qui vere et integre amat, semper idem est, omni occasione ad omnia promptus, quia est annuus, omnibus assentiens, ut Maria Magdalena gladiis, spiculis, tormentis aënis, machinis fulminaribus intrepidum pectus animose objicere, cuique temporis inclementiæ sese accommodare, nemini quidquam noverat negare, gratificari omnibus, quantum poterat, studebat, idque amore sui Jesu. Ibidem, fol. 63.

S. Gregorius in Psal. XIV, ait: Machina cordis vis amoris. Bene expressit his verbis doctus Sanctus magnam violentiam amoris. Quando sive nutriendi, sive exornandi edificii necessitas postulat ut ingens aliquod, vastumque saxum ad locum illius edificiorum sublevetur, quod humeris in locum sibi convenientem efferi nequeat, invenit ingeniosa hominum industria instrumentum quoddam, seu machinam volubilem, quam viri pauci dum ineunt, et gyrant, ac velut convolvunt immanes lapides, et gravissima saxa tam leviter attollunt, ac si exiguus lapillus esset. Hæc allusisse videtur Sanctus Gregorius, cum ait: Vim amoris esse machinam cordis. Amor enim cor, quod esse libet, transfert et attollit. Nomen hoc experimento notifiediano discimus. Avarus, cuius tam grave semper ac durum cor, manus autem, ac si congelaverint, tam pigre et torpentes ad dandum, si pectoris sedem amori semel concedat et permittat, quam facilitate a sordida perilitate ad generosam liberalitatem transfertur, aut transit ipse? Timidus et ignavus quem levissima umbra exterrit, nonne est ferox, et Mars quidam bellicosus, simul ac sub Cupidinis vexillis militare incipit? Quis negare possit? Qui furiose rixatur, et evocatur ira, nonne mitescit, ut agnus, tigridisque feritatem facile deponit, cum eam videt, quam deperit? Per momenta singula experimur. Quis has facit mutationes? Quis corda ista sic movet? Quis sublevat illa tam gravia saxa? Amor, cuius vis est machina aursum attollens quantumvis pondera? Machina cordis vis amoris. Ubi amor regnat, non est periculum, quod exterrat, neque discrimen, quod adferat metum. Ibidem.

Sponsa illa de Cantibus, cum de Sponso suo, vitæque ac morum illius conditione discereret, aiebat, illum malo frondose, opacæ, patulæ, proluxæ, ac venustæ similem esse, quæ foliorum copiam calorem prohibeat, elegantiam oculos pascat, fructibus necessitatibus famis levet, inquietis : « Sicut malus inter ligna sylvarum ; sub umbra illius, quem desideraveram, sedi, et fructus ejus dulcis guttari meo. » Cant. xxiii. Acuta est in luce locum S. Bernardi annotatio, quæ sic habet : Non dixit, sub umbra, quam desideraveram, sed illum, quem desideraveram, ut indicaret, se non unquam ad refrigerium sui querere, sed arborem spectare, et de venerari ; velut dictum fuisset, illum ad bene agendum non donis sponsi, sed ipsius puro amore motam fuisse ; neque minera illius, sed personam solum respexisse. Illum unice attendebat, illi actionum omnium scopus et finis erat ; beneficia, quæ ab illo consequi poterat, non cogitabat. Integerrimus semper amor magis dilectum, quam ejus favorem spectat ; ipsiusque amore magis, quam remunerationis expectatione movetur, ut gratificari et studet ; maximum enim et largissimum premium, quodcumque tali ex re evenire potest, illud est, si non ob aliud diligat, quam ut diligat, et solius amoris amore amet.

Sophis. Rex Indorum, teste Curtio l. IX, ut Alexandro Magno quam nobiles ad venandum canes aleret, quam leonibus infestos, quam in defensione, morsuque pertinaces ostenderet, in conspectu leonem extimæ magnitudinis jussit emitti, et quatuor omnino admoveri canes, qui celeriter occuparent feram, tum et iis, qui assueverant talibus ministeris, unius canis, leoni adherentis, crura avellere, et quia non soquebatur, ferro amputare coepit ; nec sic quidem perveniens rictu, rursus aliam partem secare instituit, et inde non segniter hærentem ferro subinde cedebat, ille in vulnere fera dentes moribundus inferebat. Hoc emblemate perfecti amoris constantiam representatur, qui ubi semel dilectum apprehendit, sua res omnes humanas despiciit, ita infra se positas arbitratur, ut omnes fortunas, vitæque commoda everti, dissiparique facile sinet, dummodo Deo tranquille potitur. PARSOURN. par. l. c. xxv.

Tollatur sol, et hortis venustas, nemoribus vigor et viror, campis amoenitas, palatibus splendor, mundo sua forma perit. Aufera-

tur amor, et castitati nitior, fortitudini decus, modestiæ gratia, prudentiæ fulgor, pietatis meritum, spei premium, fidei utilitas occubuit. BARRI affect. 31.

Meditando quandoque cognoscere coepit S. Gertrudis interiorem deformitatem suam, et in ea tantum, sibi in seipso displicere, quod quasi anxie vacillans, cogitabat quomodo unquam perpenderet, ibi penetrans oculis divinitatis conspiceret infinitas. Super quotali responso est consolata : Amor facit placentiam. Unde intellexit, quod si in terrenis hominibus amor tantam prævalet, quod quandoque deformes propter dilectionem placent eis, à quibus diliguntur, et etiam interdum tantam placent, quod amatores per vim dilectionis desiderant similari amatis, quomodo hunc diffidendum est in eo, qui Deus caritas est, quod ex vi amoris non possit placitos facere, quos amat? lib. III. Inimot. c. xxx, § 21.

Seneca de virtutum moralium consecutione cum amico suo disputans : Quid tibi opus est, ut sis bonus? inquit, et uno verbo questionem, primo aspectu arduam et intricatam, respondet. NELLE. Epist. lxxx.

Quod responsum dedit etiam S. Thomas, in rebus pertractandis et illustrandis perspicacissimus, dum sorori, quæ breviori via ad perfectionem niteretur, interroganti dixit : Velis, Unde merito, cum S. Augustino, concludere possum : Vides igitur in nostra voluntate esse positum, ut hoc fruamur tanto, et tam vero bono. Quid enim tam in voluntate, quam ipsa voluntas est? Neque est, quod hanc difficultatem in Deum aliquis rejiciat, cum ipse hunc amorem super omnia imparet, gratia præveniat, et ejus impetratione deleatur. Ignem veni, inquit, mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur? Quid si etiam ex parte nostra accedit de peccato? Ea vero quid facilius, quid expeditius? Præsertim si brevis oratio etiam hac in parte non parum momenti et virtutis ad impetrandum sit habitura. Dixit aliquando Sanctæ Beatrix Mater Dei amantissima, eam, qui unum duntaxat Patrem, pro caritate obtinenda, pronuntiare, effectum fructuque non esse frustrandum.

Sponsa in Cantibus, tametsi a custodiibus civitatis pessime habita, multisque fuisset verberibus, aliisque injuriis affecta : « Invennerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem, perusserunt me, et vulneraverunt me, tulerunt pallium meum mihi. » Et tamen

filibus Jerusalem, quas fortuito obvias habuit, dixit : « Adjuvo vos, filie Jerusalem, si inveneritis dilectum, ut nuntiatis ei, quia amore langueo. » Ubi notandum, quod nullam prorsus verberum, vulnorum aliarumque acceptarum injuriarum mentionem fecerit ; quia sincere et adenter amans pro deliciis et voluptatibus habet omnia illud, quod pro objecto amato sustinet et patitur. MANSI, disc. xviii, n. 41.

Unde Sanctus Gregorius ait : Quid grave non leviter tolerat, qui amat, quidquid enim diligit, cum magna devotione portatur. Est quedam magna Dei amicitia, valde ab eodem illuminata, quæ dicere solebat, quod, postquam a celesti sagittario vulnerata fuit, deinceps quid pati sit, prorsus ignoraverit, quia fortis est ut mors dilectio. Si dederit homo omnem substantiam suam pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. S. GREG. l. V, t. I in I. Reg. xxii.

Aulici nonnulli, prout in Confessionibus S. Augustini legitimus, ad mundi contemptum in se excitandum ita inter se loquebantur : Quot et quoniam molestiæ subeunde sunt, ut quis ad Imperatoris amicitiam et benevolentiam pervenire possit! Imo, dicebant, posito etiam, quod quis ad illud felicitatis culmen tandem pertingat, per quot pericula pervenitur ad grandis periculum! At vero, subjungebat inter eosdem alius, amicus Dei si voluero esse, nunc fio. Quoniam, observo, illa futura esset hominis felicitas, in ejus arbitrio et libera potestate consisteret. Monarchia alienigenis potentissimi concilianda gratia, et intima amicitia ; seu potius Monarchia ejus inseparabilis societas, et tamen longe excellentius quid est, quod aliquis amicus Dei constituatur, et quidem id, si voluero, nunc fio. Ad hoc enim sufficit, si interiori sinceri erga Deum amoris actus elicias. S. AUG. l. VIII. Conf. c. viii.

S. Thomas postquam tributum illud, quod Deus noster a nobis exigit, leve esse hinc verbis dixisset ; Adverte et considera, quam leve tributum Dominus a nobis exigit ; pro tantis beneficiis nihil aliud exigit, nisi amorem ; mox nisi tributum illud prompte solvamus, nostram nobis ingratiudinem severissime exprobrat, et justa Dei comminatur supplicia, dicens : O quam merito, quam juste damnabitur, qui maluit aridere, quam amare. O peccator, talis tibi visus est Deus, tam onerosus amor Dei tui,

ut malis sempiternis incendiis deputari, quam amare? S. THOM. VILLAN. conc. de Fœd.

S. Augustinus illa S. Joannis verba : « Mandata ejus graviora non sunt, » declarans, aliam quamdam rationem assignat, cur jugum hoc facili negotio sustineatur : Quomodo est grave, inquit, cum sit dilectionis mandatum? S. AUG. l. de Nat. et Grat.

Idiota, in cap. i. libri, quem de amore Dei composuit, ita scribit : Inclinat amor amantem, neque in hoc laborat, amor difficultatem non movit. Amor lascivus, quantavis duram ei, qui illum sectatur, legem prescribit, hæc tamen ei semper suavis esse videtur, quanto igitur majorem vim in peccatore Christiano obtinebit amor divinus? Chrysologus ait : Fortem faciat vis amoris, quia nihil durum, nil amarum, nil grave, nil lethale computat amor verus. Quod ferum? Que vulnera? Que perna? Que mortes amorem prevalent superare perfectum?

Vulnerati cor meum, supra meo sponso, vulnerati cor meum in suo oculo tuam. Verbis hisce celestis amator suos erga ardentissime amantem animum exprimit amorem reciproci affectus. S. Gregorius textum hunc aptissima quadam similitudine explicat : Sicut enim, qui sagittam suam in medullam seipso evibrare nititur, ad hoc, ut non erret, sed sagitte jactum tanto de metu assuetione securiorem efficit, nam oculos suorum occludere solet ; ita quoque sponsa unum oculos suorum sponso suo clarum exhibet, clarum, inquam, ad cunctas hæc res terrenas, ut alterum affectus sui oculum tanto vehementius in Creatorem suum deligat. Qui ad solam Dei naturam visus æquum dirigit, is in cæteris omnibus cæcis, ad quos multorum oculi respiciant, MANSI, disc. xv, num. 13.

Figura prædictæ veritatis maxime expressiva, nisi fallar, fuit ille coram Salomone a duabus matribus habita contentio et controversia. Porro historia notissima est, quodnam scilicet fuerit sapientissimi illius Judicis in hæc perplexitate dirimenda judicium. Nimirum ut quædam ex ambabus mulieribus germana mater esset, claris elucesceret, præcepit : « Afferte mihi gladium! » Eoque allato, infantem per medium secari, et unam illius partem unæ et dimidiam partem alteri dari. Quæ sententia, quænam infantis vera et indubitata genitrix esset, detexit. Commota sunt quippe viscera ejus super filio suo, unde

et dixit: « Obsecro, Domine, da illi infantem vivum » non vero eadem fuit fœta et personata matris opinio, utpote, quæ ait: « Nec mihi, nec tibi, sed dividatur. » Paulus de Palatio ait: Bona mater integrum non divisum vult filium, licet quæ se matrem lingebat, dividi filium optaret; ita Deus integrum cor, non divisum vult; ita quoque tunc, quamvis anima a Deo electa et prædicta sit, agnosceatur, si diabolo consulenti, ut cor inter Deum et ipsum per affectum dividatur, nec mihi, nec Deo, sed dividatur, ipsa non consentiendo solida in se, et constans perseveraverit, nec cor per amorem in diversa dispersum dividi permiserit. Hac historia Didaeus Stella verba illa: « Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, » exponens utilis, dum ait: Non vult Deus cor divisum, sed integrum. Salomon veluti prudentissimus infantem integrum et intactum matri tradidit, et noluit ut divideretur. Mundus, inquit, dividatur, Deus vero contrarium. Eum vero si certum, et indubitatum aliquod signum nosse desideremus, e quo an noster erga Deum amor filialis sit, agnoscere possimus, examinandum nobis cor nostrum erit, videndumque, an sit divisum, sive an aliquam illius partem creaturis cesserimus; quia si simul cum Deo voluptates, honores, aut divitias dilexerimus, manifestum id nobis indicium erit, quod Deus a nobis eo modo, quo amari cupit, minime diligatur. Unde S. Augustinus ait: Exlude malum amorem mundi, ut implearis amore Dei; vas es, sed adhuc plenum es (amore sollicit mundi) funde quod habes, ut accipias quod non habes.

S. Athanasius quoque apte ad intentum interrogat, cur Pater æternus redemptionem nostram a Filio consummari voluerit, non vero ad hunc finem Angeli ejuspiam opera uti voluerit? Respondetque id factum esse, ne illa nobis daretur occasio amorem Deo debitum transferendi in creaturam; quia si ab Angelo fuisset redempti, motivum utique efficacissimum habituri fuisset amoris nostri partem eadem quoque impendendi. Conveniebat redemptionem fieri per eum, qui nature Dominus erat, ne alium nobis Dominum agnosceremus. S. ATHANASII, ser. III in *Agnos.*

Cui consonat illa Sancti Anselmi meditatio, dicentis: Qui creavit te, ipse redemit te, ne amorem tuum divides partim Creatori, partim tribuens Redemptori.

Quoddam, obsecro, in eo latet mysterium, quod Salvator noster innocentissimam quidem carnem suam sibi dilacerari et vulnerari permiserit, nec tamen tunicam seu vestem inconsutilem dividi voluerit? Num forte ideo id factum est, quia tunica hæc opus manuum sanctissime Matris sue fuit? Sed et Corpus Christi e virginico Matris sue sanguine conditum fuit. Aut vero factum est ideo, quia vestis illa unitatem Ecclesie sue præfigurabat, prout in apparitione S. Petro Alexandrino facta ostendit? Omnia in figura contingebant. Omnia hæc bene quidem dicuntur et aptissime, verumtamen Idiota per vestem hanc caritatem seu amorem divinum intelligit, qui divisionem minime admittit: Designatur, inquit, per tuam tunicam inconsutilem, quæ neque scissa fuit, nec divisa, quia amor neque dividi debet, neque scindi, et qui eum dividunt, vel scindunt, peiores videntur, quam milites te crucifigentes, qui tuam tunicam dividere noluerunt. Inor. c. xxii.

Deus per os Isaie Prophete nobis quoque insinuat, angustum esse lectum seu thalamum, in quo cum anima dulciter quiescit, ac proinde eundem alterius incapax esse: Coangustatum est enim stratum tuum, ita ut alter decedat, et pallium breve utrumque operire non potest. Isai. xxviii, 20.

Porro quid per hunc lectum angustum intelligatur, Dionysius Carthusianus optime declarat, dum ait: Hoc stratum est fundus cordis humani, in quo pariter quiescere nequeunt amor mundi, et amor Dei, carnalis affectio, et spiritualis dilectio, sed alter alterum pellit; ac proinde cum cor nostrum adeo sit modicum et angustum, et consequenter ad hoc, ut Deo nostro adeo nos ferventer et tenere amanti, tantoque benefactori nostro digne respondere possit, ignem et amorem sufficientem nequaquam exhibere possimus, minime profecto convenit, ut modicum hunc amorem demonio, mundo, sensui, ac inimicis nostris pariter communicemus.

Sponsus celestis anime amanti præcipit dicens: « Pone me ut signaculum super cor tuum. » Etenim quando in littera aliqua sigillum aut figura Principis alienius conspicitur, magnus illi honor et respectus ab omnibus illam videntibus defertur, nec quisquam est, qui illam contemnere aut aperire audeat; atqui Deus noster, utpote valde zelotypus, et amoris animæ nostræ cupidissimus

illius sponsus per hanc similitudinem eandem monere voluit, futurum esse, ut, si ipsum, velut sigillum quoddam cordi suo imprimeret, nullus alius affectus vel amor ad illam aliquem sit aditum obtenturus; ex quo enim Creatorem illud occupasse conspiciunt, nulli eo subingredi licebit creaturæ. Unde S. Ambrosius ita meditatur: Dulcissime et amantissime Jesu, infunde, obsecro, multitudinem caritatis tuæ pectori meo, ut te solum in corde habeam, scribe digito tuo in pectore meo dulcem tui memoriam, nulla unquam oblivione delendam. S. AMBROSII *med. c. xxxiii.*

Didaeus Stella nobilem quandam considerationem in medium adducit; considerat enim, quod amor nobis superabundanter a Deo recompensetur, aut remuneretur, cum tamen nulla sui retributione indigeat. Dicit igitur: Nulla ratio est, ut amor mercede et retributione sit dignus. Verum est, quod operarius, qui mane summo dilaoico surgit, et ad vesperam usque laborat, suum mercedem stipendium; at vero qui amet, quid est, quod præmium accipiat? Estne quid juvenilius, dulcius, aut suavius, quam semper diligere? Amor certe sui ipsius est merces, nobis vero ratione amoris et dilectionis gloriam retribuere, nihil aliud est, quam mercedem mercedi addere, et præmium præmio, et beneficium beneficio. Pro cuius meliori intelligentia evidentissimam quandam adducat similitudinem alicujus sitibundi hominis, qui ardentissimam patitur sitim, miraque cum aviditate aquam bibendam tradi sibi postulat; quod si enim tali homini non solum petita subministraretur aqua, verum etiam eidem pro aqua postulata et exhibita pecunia daretur, ad hoc ut eandem liberet, numquid largitas et munificencia ista inaudita res esset? Unde mox ita exclamat: O divinus caritas, quibus te laudibus commendabo? Nam cum anima hæc nostra (quæ nihil a Deo accipimus pretiosius) sine amore non vivere, nec stabilis permanere queat, præcipit ut amemus, et pro amoris mercede gloriam tribuit. DIDA STRELLA in *cap. x Luc.*

B. Egidius, qui socius fuit S. Francisci, ut sæcularem quandam ad verum Dei amorem accenderet, die quodam in hunc cum ipso discursum digressus fuit: Erat aliquando nonnemo, qui nec manus, nec pedes, nec oculos habebat, qui, dum ab amico suo interrogaretur, an si aliquis in mundo

inveniri posset, qui ei lumen daret ad videndum, ad ambulandum pedes, nec non et manus, quas non habebat, ei donaret, eum etiam amaturus, sequere erga hunc benefactorem gratum exhibiturus esset? Miser ille a vestigio respondit: Me ei omnibus diebus vite in servitatem etiam damissimam addiderem. Quo responso accepto, Egidius ceptum discursum resumens, ei dixit: Equis autem ille est, qui tibi oculos, aures, linguam, manus, pedes, caput largitus est? Quis nobilissimum hoc corporis et animæ compositum tibi donavit? Non alius utique quam Deus: « Manus tue, Domine, fecerunt me, et plasmaverunt me totum in circuitu, » ac proinde si te in servitutem addiceres hominis illius, qui tibi solum manus, pedes et oculos dedisset, qualis igitur, et quamvis est tua erga Deum gratitudo et amor, qui tibi ultra hosce sensus omnia alia donavit, imo et animam ipsam, eamque ad imaginem et similitudinem suam tribus nobilissimis potentis suis instructam creavit? MANSI, dis. VII, n. 4.

Quando fons aquæ vive in paludem se exonerat ibidem stagnaturus, inficit aerem, animalia venenosa producit, prorsusque corrumpit. Non vero item, quando in meatibus seu canalibus subterraneis constrictus, in deliciosum quandam amœnumque hortum derivatur, ibi namque per varios sese aqueductus in altum erigens, postea ad terram fecundandam descendit, illamque herbas, flores, fructus, et quicquid tandem in horti areolis pulchrum et utile est, a natura arte cultivata produci potest, progeminare facit. S. AUG in *Psal.* xxxi.

Hæc utique, quantum ego existimo, allusio pariter et exhortatio S. Augustini fuit, dicentis: Aquam amoris tui fluentem in cloacam, converte ad hortum; etenim amicus noster, dum fertur ad creaturas, veluti in paludibus et luto stagnans generat serpentes, bufones, aliaque animalia venenosa, id est multa vitia et peccata; ac proinde divini amoris Secretarius optime nos monet: « Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt; si quis diligit mundum, non est caritas Patris in eo, quoniam omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vite. » II JOAN. II, 13 et 16.

Non vero id nobis timendum est, quando amorem nostrum ab omnibus hisce rebus creatis subtrahimus, et Deo unicus, tunc

enim vere contempletur, quod Christus Salvator poster ait: « Si quis bibit ex hac aqua, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. » Mystica hæc aqua terram animæ nostræ fecundat floribus et fructibus omnium virtutum; ac proinde ait Ambrosius: Caritas omnium virtutum forma est, cum per ipsam omnium virtutum actus in debitum et ultimum finem ordinantur.

MISCELLANEA.

NATURA. Quidam amoris genium explicare volens pinxit adolescentem, et iuxta illum quatuor mundi globos cum verbis: « His nihil. » Dextera vero manu elevante eor versus eorum, accensum flammis, inter quæ scriptum: « Soli Deo. » PHILIPP. KYSTEL. in *Nylo Myst.*

In Ethiopia ignis fuit, qui virginibus nihil cocebat, pollutarum manus urbat; hæc probationis ignis dicitur. Talis ignis amor est. Idem.

In Anglia olim nobiles certamen ludicrum instituerunt, in quo quisque in elypeo florem, rosam, lilium depictum habebat; et Dux Britannie fasciculum florum, in quo omnes aliorum flores depicti erant cum lemmate: « In me omnia. »

Rosa Hiericuntina, etiam aridissima cum vel minimum aquæ imponitur, mox se explicat, et ramos diffundit; sic amor omnes tribulationes magno affectu necipit. DAXX. *Ros. p. II. c. XV. §. 1.*

Christus interrogans ter S. Petrum, an plus, quam alii diligeret, indicare voluit, illum, qui aliis prælicetur, diligere Deum debere plus quam sua, plus quam suos, et plus quam se. S. BEN.

S. Augustinus dixit, virtutem nihil aliud esse, quam ordinem amoris. S. AUG. I. XV. *de Civ. Dei. c. XII.*

Deo Pharaon ad filios Israel sacrificare volumens dicitur: Sacrificate Domino. Oves tantum vestre et argenta recitantur. Respondit Moyses: Cuncti greges ibunt nobiscum; non remanebit ex eis ungula, quæ necessaria sunt ad cultum Dei nostri. Sic et caritas nihil relinquere mundo aut carni vult, sed omnes vires et potentias secum ad sacrificium amoris offerendum ducit. SRA-FLET. *Don. 12 post Pent. §. 3.*

Fili Aaronis quoniam in thuribulum

ignem alienum posuerunt, igne sunt combusti. Ignis alienus in thuribulo est amor creaturæ inordinatus in corde. Cave ergo hunc imponere. Ibidem.

Cum quinque viri de tribu Dan Michæa confitite idolum abstulissent, et illo cum lacrymis sequente dicerent: Quid tibi vis? Cur clamas? Respondit ille: Deos meos, quos mihi feci, tulistis, et dicitis: Quid tibi est? Quanto magis clamabit anima, cum verus Deus illi ablati ex corde fuerit? Idem *Don. 18 post Pent.*

Sponsa, Cant. III, non dixit in lecto, sed in lectulo quæram, quem diligit anima mea. Saper quæ verba Gilbertus ait: Ego plane coærotationem quandam in hoc verbo intelligo, qui soli secum dilecto sufficit. Bonum est ergo, non dilalare, sed contrahere cogitationes et cordis lectulum. INN. NYSS. *Sabb. post Cin. perioch. III.*

Miratur S. Augustinus, in Ps. CXLIX, quod David dicit, reges alligandos in comedibus et nobiles eorum in manicis ferreis, idque inter mirabilia novi Testamenti ponat; sed respondet: Si ferræ sunt, quamdiu fument; ament et aureæ erunt. Idem ser. VII. *post Cin.*

S. Chrysostomus quærens, cur S. Joannes Bapt. baptizaverit et predicaverit in deserto, respondet his verbis: Sciebat Christesse venturum et quærebat in deserto. Se paraverat se a multitudine; oculis enim expectantibus Christum, nihil aliud aspicere dignum est, præter Christum. Idem in *Sabb. post Cin. per. III.*

Innocentius III rationem reddens, cur, Cant. VII, v. 6, dictum est: Fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio? respondet: Tantam in pœnis reprobi tolerant angustiam, ut vix aliquid cogitare possint, ubi sentiunt vim doloris. Sic amor amantem adhi versari non sinit; quam apud eum, quem diligit. ISAC. III. I. *de Contem. p. unum. c. VIII.*

Heliotropium non tantum sereno, sed etiam nubo die solem sequitur. Tantus sideris amor est, inquit Plinius, ut etiam nubo die se circumagat cum illo. PLIN. I. XII. c. XXI.

Si amant Terentiano usque adolescentis ire licuit, ut Thaidi suæ diceret: Dies noctesque ames me, me desideres, me somnies, me expectes, de me cogites, me speres, me te oblectes, mecum tota sis, meus fac sis postremo animus, quando ego sum tuus.

Refert Plutarcus, Regiam Cleopatram tam ardenti M. Antonii amore flagrasse, ut assumpto ancillæ habitu, quo regiam ma-

jestatem dissimularet, in mediis noctis tenebris per plateas civitatis illum quaeriret. PLUTARC. in *Vita Antonii.* Sed quid hoc ad amorem Dei, qui regna exuere, et monasteria intrare facit?

Sponsus de sponsa dicit, Cant. VII: Statura tua assimilata est palmæ, quia hæc arbor sola ad radicem est tenuis, supra vero ad cacumen crassa; sic ergo et sponsa amor erga creaturas tenuis erat, grandis erga Deum. S. GREG. I. XIX. *Mor. c. XXV.*

Qui bene probare vult dispositionem cordis, tangat pulsum in sinistra, ut melici solent; ita et qui vult probare dispositionem dilectionis, tangat et probet hominem adversitate, qui certior est probatio; verus enim amor non nisi passionibus probatur. NYSS. in *Dom. 20, per. IV.*

Plato dixit, amorem magnum Deum esse et omnipotentem, quippe cui nec Hercules resistere potuit, et ejus famulum se esse Socrates ex Delphico oraculo sapientissimus publice professus est. ORAT. *Ex. temp. p. II. c. III.*

Lacedæmones prius quam ad bellum exiabant, victimas amori immolabant; cur non et nos antea quodvis opus? ALEX. *ab Alex. I. IV. c. VII.*

Plinius ait, reperiri arborem, nomine laryx, quæ igne non comburitur, quin potius si igni admoveatur, ac si lapis esset, resistit, uti Cæsar probavit circa civitatem Gezzobiam turri confectæ ex tali ligno ignem applicans. Ita amor constitutus. PLINII I. XVI. *Nat. hist.*

AXIOMATA.

Fortis est ut mors dilectio, et dura sicut infernus emulatio. Cant. VII, 6.

Amor ab operibus magis pendet, quam verbis. S. IGNAT. in I. *Exercit.*

Tantum es, quantum diligis.

In amore non vivitur sine dolore.

Vanitas vanitatum et omnia vanitas, præter amare Deum. S. AUG.

Minus Deum diligit, qui aliquid diligit, quod propter ipsum non diligit.

AUCTORES.

Dionysius Carthusianus p. II. Opusc. I. IV. toto.

Didacus Stella *de amore Dei* I. toto.

Franciscus Labata v. *Amor Dei. Pædagogus Christianus* p. II. c. XXIII, §. 8. Vincentii Caraffæ *Seraphin.* Item *Itineraria.*

Petrus Sanchez in *Regno Dei.* Ludovicus Granatensis in locis communibus f. 306.

Bernardinus Rosignolius *de Disciplina Relig. perfect.* I. III. c. VI, a. c. VIII usque ad XIV, et XX usque ad finem.

Jacobus Alvarez tom. II, lib. III, p. II, c. v et p. V, lvi, c. II.

Henricus Engelgræv. in *Luceæ Evang.* p. II, *Don. 14 post Pent. §. 3.*

Matthias Faber, Conc. VI in *Fer. II Pent.* item conc. II in *Dom. 12 post Pent.* et conc. I, II, III, IV, in *Dom. 17.*

Thomas Stapletonus text. X in *Dom. 1 Quadrag.* Item text. III in *Donna. XII post Pent.* et VI text. in *Dom. 14.* et text. II et IV in *Dom. 17* et text. II in *Dom. 18* et text. VIII et IX in *Dom. 19.*

Antonius Gaudier, in com. *de Natura perfect. par. II* toto.

Josephus Mansi *Bibl. moralis* tr. IV. S. Franciscus Salesius *de Amore Dei.*

Vincentius Caraffa in *Schola sancti amari.*

CASTITAS.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, quæ ab imparis carnis voluptatibus abstinemus. Hinc S. Ambrosius: Quid est castitas, nisi expertis concupiscentiis integritas? S. Ambr. I. *de Virg. II. II, q. CII, n. 1, ad I.*

Juxta S. Thomam, castitas est virtus, quæ homo, secundum iudicium rationis et electionem voluntatis, moderate nititur corporis membris. Cui adhibenda est pudicitia, quæ ipsa eadem est ac castitas, quamvis proprie externas actiones hominis ad honesti normam dirigat. Virginitas vero a S. Augustino describitur: In carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio. Per meditationem intelligitur propositum, in quo perpetuo virgo perseverat. Hinc adjungitur proxima viduarum continentia.

DIVISIO. — Dividitur communiter in conjugalem, quæ ab omni quidem illicita, sed non perinde licita copula abstinet; et non

enim vere contempletur, quod Christus Salvator poster ait: « Si quis bibit ex hac aqua, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. » Mystica hæc aqua terram animæ nostræ fecundat floribus et fructibus omnium virtutum; ac proinde ait Ambrosius: Caritas omnium virtutum forma est, cum per ipsam omnium virtutum actus in debitum et ultimum finem ordinantur.

MISCELLANEA.

NATURA. Quidam amoris genium explicare volens pinxit adolescentem, et iuxta illum quatuor mundi globos cum verbis: « His nihil. » Dextera vero manu elevante eor versus eorum, accensum flammis, inter quæ scriptum: « Soli Deo. » PHILIPP. KYSTEL. in *Nylo Myst.*

In Æthiopia ignis fuit, qui virginibus nihil cocebat, pollutarum manus urbat; hæc probationis ignis dicitur. Talis ignis amor est. Idem.

In Anglia olim nobiles certamen ludicrum instituerunt, in quo quisque in elypeo florem, rosam, lilium depictum habebat; et Dux Britannie fasciculum florum, in quo omnes aliorum flores depicti erant cum lemmate: « In me omnia. »

Rosa Hiericuntina, etiam aridissima cum vel minimum aquæ imponitur, mox se explicat, et ramos diffundit; sic amor omnes tribulationes magno affectu necipit. *Daxx. Ros. p. II. c. XV. §. 1.*

Christus interrogans ter S. Petrum, an plus, quam alii diligeret, indicare voluit, illum, qui aliis prælicetur, diligere Deum debere plus quam sua, plus quam suos, et plus quam se. S. BEN.

S. Augustinus dixit, virtutem nihil aliud esse, quam ordinem amoris. S. AUG. I. XV. de *Civ. Dei* c. XII.

Deo Pharaon ad filios Israel sacrificare volentes dicitur: Sacrificate Domino. Oves tantum vestre et argenta recitantur. Respondit Moyses: Cuncti greges ibunt nobiscum; non remanebit ex eis ungula, quæ necessaria sunt ad cultum Dei nostri. Sic et caritas nihil relinquere mundo aut carni vult, sed omnes vires et potentias secum ad sacrificium amoris offerendum ducit. *SRA-FLET. Dom. 12 post Pent. §. 3.*

Fili Aaronis quoniam in thuribulum

ignem alienum posuerunt, igne sunt combusti. Ignis alienus in thuribulo est amor creaturæ inordinatus in corde. Cave ergo hunc imponere. Ibidem.

Cum quinque viri de tribu Dan Michæa confatide idolum abstulissent, et illo cum lacrymis sequente dicerent: Quid tibi vis? Cur clamas? Respondit ille: Deos meos, quos mihi feci, tulistis, et dicitis: Quid tibi est? Quanto magis clamabit anima, cum verus Deus illi ablati ex corde fuerit? Idem *Dom. 18 post Pent.*

Sponsa, Cant. III, non dixit in lecto, sed in lectulo quæram, quem diligit anima mea. Saper quæ verba Gilbertus ait: Ego plane coærotationem quandam in hoc verbo intelligo, qui soli secum dilecto sufficit. Bonum est ergo, non dilalare, sed contrahere cogitationes et cordis lectulum. *INN. NYSS. Sabb. post Cin. perioch. III.*

Miratur S. Augustinus, in Ps. CXLIX, quod David dicit, reges alligandos in comedibus et nobiles eorum in manibus ferreis, idque inter mirabilia novi Testamenti ponat; sed respondet: Si ferræ sunt, quamdiu fiment; ament et aureæ erunt. Idem ser. VII. post *Cin.*

S. Chrysostomus quærens, cur S. Joannes Bapt. baptizaverit et predicaverit in deserto, respondet his verbis: Sciebat Christesse venturum et quærebat in deserto. Se paraverat se a multitudine; oculis enim expectantibus Christum, nihil aliud aspicere dignum est, præter Christum. Idem in *Sabb. post Cin. per. III.*

Innocentius III rationem reddens, cur, Cant. VII, v. 6, dictum est: Fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio? respondet: Tantam in pœnis reprobi tolerant angustiam, ut vix aliquid cogitare possint, ubi sentiunt vim doloris. Sic amor amantem adhi versari non sinit; quam apud eum, quem diligit. *ISSOC. III. l. de Contem. p. unum. c. VIII.*

Heliotropium non tantum sereno, sed etiam nubo die solem sequitur. Tantus sideris amor est, inquit Plinius, ut etiam nubo die se circumagat cum illo. *PLIN. I. XII. c. XXI.*

Si amant Terentiano usque adolescentis ire licuit, ut Thaidi suæ diceret: Dies noctesque ames me, me desideres, me somnies, me expectes, de me cogites, me speres, me te oblectes, mecum tota sis, meus fac sis postremo animus, quando ego sum tuus.

Refert Plutarcus, Regiam Cleopatram tam ardenti M. Antonii amore flagrasse, ut assumpto ancillæ habitu, quo regiam ma-

jestatem dissimularet, in mediis noctis tenebris per plateas civitatis illum quaeriret. *PLUTARC. in Vita Antonii.* Sed quid hoc ad amorem Dei, qui regna exuere, et monasteria intrare facit?

Sponsus de sponsa dicit, Cant. VII: Statura tua assimilata est palmæ, quia hæc arbor sola ad radicem est tenuis, supra vero ad cacumen crassa; sic ergo et sponsa amor erga creaturas tenuis erat, grandis erga Deum. *S. GREG. I. XIX. Mor. c. XXV.*

Qui bene probata vult dispositionem cordis, tangat pulsum in sinistra, ut melici solent; ita et qui vult probare dispositionem dilectionis, tangat et probet hominem adversitate, qui certior est probatio; verus enim amor non nisi passionibus probatur. *NYSS. in Dom. 20, per. IV.*

Plato dixit, amorem magnum Deum esse et omnipotentem, quippe cui nec Hercules resistere potuit, et ejus famulum se esse Socrates ex Delphico oraculo sapientissimus publice professus est. *ONAT. Ex. temp. p. II. c. III.*

Lacedæmones prius quam ad bellum exiabant, victimas amori immolabant; cur non et nos antea quodvis opus? *ALEX. ab Alex. I. IV. c. VII.*

Plinius ait, reperiri arborem, nomine laryx, quæ igne non comburitur, quin potius si igni admoveatur, ac si lapis esset, resistit, uti Cæsar probavit circa civitatem Gezzobiam turri confectæ ex tali ligno ignem applicans. Ita amor constitutus. *PLINII I. XVI. Nat. hist.*

AXIOMATA.

Fortis est ut mors dilectio, et dura sicut infernus emulatio. *Cant. VII, 6.*
Amor ab operibus magis pendet, quam verbis. *S. IGNAT. in l. Exercit.*
Tantum es, quantum diligis.
In amore non vivitur sine dolore
Vanitas vanitatum et omnia vanitas, præter amare Deum. *S. AUG.*
Minus Deum diligit, qui aliquid diligit, quod propter ipsum non diligit.

AUCTORES.

Dionysius Carthusianus p. II. Opusc. I. IV. toto.
Didacus Stella de amore Dei I. toto.

Franciscus Labata v. *Amor Dei. Pædagogus Christianus* p. II. c. XXIII, § 8.
Vincentii Caraffæ *Seraphin. Item itinera-ria.*

Petrus Sanchez in *Regno Dei.*
Ludovicus Granatensis in locis communibus f. 306.

Bernardinus Rosignolius de *Disciplina Relig. perfect.* I. III. c. VI. a. c. VIII usque ad XIV, et XX usque ad finem.

Jacobus Alvarez tom. II, lib. III, p. II, c. v et p. V, lvi, c. II.

Henricus Engelgræv. in *Luceæ Evang.* p. II, *Dom. 14 post Pent. §. 3.*

Matthias Faber, Conc. VI in *Fer. II Pent.* item conc. II in *Dom. 12 post Pent.* et conc. I, II, III, IV, in *Dom. 17.*

Thomas Stapletonus text. X in *Dom. 1 Quadrag.* Item text. III in *Dom. XII post Pent.* et VI text. in *Dom. 14.* et text. II et IV in *Dom. 17* et text. II in *Dom. 18* et text. VIII et IX in *Dom. 19.*

Antonius Gaudier, in com. de *Natura perfect. par. II* toto.

Josephus Mansi *Bibl. moralis* tr. IV.
S. Franciscus Salesius de *Amore Dei.*
Vincentius Caraffa in *Schola sancti amaris.*

CASTITAS.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est virtus, quæ ab imparis carnis voluptatibus abstinemus. Hinc S. Ambrosius: Quid est castitas, nisi expertus contumacitatis integritas? *S. AMBR. I. I. de Virg. II. II, q. CII, n. 1, ad I.*

Juxta S. Thomam, castitas est virtus, quæ homo, secundum iudicium rationis et electionem voluntatis, moderate nititur corporis membris. Cui adhibenda est pudicitia, quæ ipsa eadem est ac castitas, quamvis proprie externas actiones hominis ad honesti normam dirigat. Virginitas vero a S. Augustino describitur: In carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio. Per meditationem intelligitur propositum, in quo perpetuo virgo perseverat. Hinc adjungitur proxima viduarum continentia.

DIVISIO. — Dividitur communiter in conjugalem, quæ ab omni quidem illicita, sed non perinde licita copula abstinet; et non

conjugalem, quæ etiam a licita copula abstinet; atque iterum dividitur in *perpetuam*, quæ voluntaria pollutione per totam vitam abstinet, et *Virginitas* appellatur; et non *perpetuam*, qua quis post voluntariam pollutionem admissam de cætero abstinere statuit. Atque hæc plerumque castitas viduarum vel coelibum vocatur, de qua tamen recte dixit Cæsarius: Longa castitas post peccatum est imitatrix virginitalis.

Huius cognata virtus pudicitia est, quæ aspectum, os, manus continemus, ne in aliquid indecens, minusve honestum tendant, quod mandatis castitatis officiat. De hac S. Cyprianus sic loquitur: Pudicitia est honor corporum, ornamentum morum, sanitas sexuum, vinculum pudoris, fons castitatis, pax domus, concordie caput. Hæc nos commendat Domino, connectit Christo; hæc expugnat omnia de membris illicita desideriorum prælia, pacem nostris corporibus inducit, beata ipsa, et beatos efficiens, apud quoscumque habitare dignatur. S. Cypri. *inde bon. dis. et pudic.*

ACTUS ET GRADUS. — Omnem illicitum carnis congressum fugere, licitum admittere. Ab omni opere carnis etiam licito abstinere.

Desideria carnis insurgentia elidere, minimeque in ea consentire.

In cogitationibus carnis non immorari, sed eos statim deprimere.

Turpes motus carnis valde deprimere, et ad aspectum et tactum eorum, quæ nos possunt ad opus nellarum provocare, fortiter cohibere.

Non moveri etiam subtilissimo voluptatis desiderio, si memoriam harum rerum vel tractatus ratio, vel necessitas lectionis ingesserit, sed velut op^{te} quoddam simplex, ac ministerium humano generi necessario contributum tranquillo et puro cordis intuitu contemplari, nihilque amplius de ejus recordatione concipere, quam si operationem laterum, vel ejuslibet alterius officinae mente pertractet.

Ne in somno quidem illecebrosis phantasmatibus illideat.

Ab illis etiam motibus, qui causas cæterogin naturales habent, tum in somno, quam vigilia liberum esse, quem gradum a paucissimis obtineri, ait Cassianus, l. XII, c. IV et VII.

Similem fere in modum hos castitatis gradus S. Bonav. assignat, dum ait: Pri-

mum gradum esse continentiam ab actu carnali, cum proposito manendi, et omnibus illicitis motibus consensum negandi. Secundum gradum ait esse, cum maceratione carnis, et per alia studia spiritualia, affectus ita mundatur et caro ita spiritui subjugatur, ut rarius tenetur et mitius. Tertium aut esse, ita edomitas habere carnis concupiscentias, quod vix rarissime et tenuissime sentiatur. Et ex affectu talis induitur castitatis amor, ut horreat, et ita detestetur omnes carnales motus, quod quasi nauseam inde patiatur, nec possit audire tractari de operibus carnis, nisi cum horrore cordis, et extorsione. Si vero pro utilitate aliorum, de Matrimonii casibus aliquid tractandum occurrerit (ut in confessione, scholasticis lectionibus, et studiis rerum talium ad scienda peccata necessariis) ita quietos motus suæ carnis sentiat, ac si de luto vel lapidibus, vel similibus tractetur. Et eam per soporem humoris (id est, seminis) abundantia naturaliter se resolvit, ita quiete et insensibiliter profluat, ut nec turpium phantasiarum imaginationibus illudatur, nec in sensu fœde delectationis titilletur. Ita perfecte castitatis distinctio, prout in hoc peccati corpore potest haberi, a viris perfectissimis obtinetur. Ut autem stabiliter in hoc gradu, et continue perseverent, puto ad hoc requiri privilegium singulare, quod etiam confirmans Abbas Cheremon, apud Cassianum, hæc ait: Probare, utrum possibile sint, certo examine definire poterit nemo, nisi per experientiam longam et puritatem cordis, ad confinia carnis ac spiritus, verbo Domini dirigente, pervenerit.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Pecegi fedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine. Job. XIII, 2.

Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra, ut abstineatis vos a fornicatione, ut sciat unusquisque vas suum possidere in sanctificatione, et honore. II THESS. IV, 3.

Ne respicias in mulieris speciem, et ne concupiscas mulierem in specie. ECCLES. XXIV, 28.

Sunt eunuchi, qui castraverunt seipsum propter Regnum cælorum. MATTH. XIX, 3.

Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coniugati; virgines enim sunt, hi sequuntur Agnum, quocumque ierit. APOC. XXXI, 5.

Scivi, quoniam non possem esse conti-

nens, nisi Deus det, et hoc ipsum scire, erat sapientie. SAP. VIII, 21.

UTILITAS. — Confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris, et post virum tuum alterum nescieris, ideo eris benedicta in æternam. JUDITH. XV, 11.

Quoniam felix et sterilis, et incoquinata, quæ nescivit thronum in delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum. SAP. III, 13.

Non fornicaberis, et non eris cum viro, et ego expectabo te. OSEA, III, 3.

Dico autem non nuptis et viduis, bonum est illis, si sic permaneant, sicut et ego. COE. VII, 8.

Mulier innopta et virgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore, et spiritu. *Ibid.* 34.

Qui sine uxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. *Ib.* 37.

DIGNITAS. — O quam pulchra est casta generatio cum claritate, immortalis est enim memoria illius, quoniam et apud Deum nota est, et apud homines. SAP. IV, 4.

Omnis autem ponderatio non est digna contentibus animæ. ECCLES. XXVI, 20.

ALLEGORICA. — Ponat vir gladium supra femur suum. EXOD. XXXII, 27.

Eccc vir unus vestitus lineis et renes ejus accineti auro obryzo. DAN. X, 5.

Contemplare viam, conforta lumbos, roborata virtutem valde. NAB. II, 1.

State succineti lumbos vestros in veritate. *EPH.* 6, 14.

Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris. LUC. XII, 35.

Succineti lumbos mentis vestre, sobrii et perfecti, sperate in eam, quæ vobis offertur, gratiam. I PET. 13.

Vidi præcinctam ad mamillas zona aurea. *Ib.* XIII, 9.

Exierunt septem Angeli præcincti circa pectora zonis aureis.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

SUBSTANTIA ET QUALITAS. — Mulier nupta est Christi ex parte; at virgo tota Christi fit. Illa non se totam alligat mundo, hæc autem nullo modo se ei accommodat. Quod est pars quædam in nupta, est totum in virgine. Quæ igitur Angelorum vitam elegisti, in eorum choris connumeraris, ita puritatem

serva, ut nunquam descendas ad vitam carnis. S. GREG. NAZ.

Crebra munuseula, et dulces litteras, et sudariola, et pragmatatos cibos sacetus amor non habet; hæc enim omnia carnis sapient, et procul sunt ab amore casto. S. HIER. apud LUDOVIC. DE PONTE. t. XXXI.

Felix conscientia, et beata virginitas, in cuius corde nullus alterius amor, quam ipsius Christi, invenitur! Quod si aliquis personæ recordatur, non suspirat propter eam, nec videre desiderat, quem visum non vellet deserere. *Ib.* in *Ep.*

Inter omnia certamina Christianorum, duriora sunt prælia castitatis, nam ibi continua pugna, et rarior victoria. Rara enim concordia forme, alioque pudicitie. Rara avis in terris, atque similima corvo. S. AUG. in *Ser.*

Castus ille est, qui amorem amore excludit, Summe igne spiritus extinxit. *Ibid.* de *Sum. bono.*

Puritatis hoc erit evidens indicium, ac plena probatio, si vel nulla imago decipiens quiescentibus nobis, et in soporem laxatis occurrat, vel certe interpellans, nullos concupiscentie motus valeat excitare. Licet enim ad plenam peccati noxam talis commotio minime reputetur, tamen nequid perfecta mentis indicium est, nec ad purum excocti vitii manifestatio, cum per fallaces imaginis hujusmodi operatur illusio. *Cass. l. VI Insti.*

Pudicus est ille, qui in somnis nullum motum, nullamque status sui mutationem sensit, et in somnis perfectam semper insensibilitatem in corporum specie, et varietate possidet. Hæc regula est perfecta consummataque castitatis, ut ita animata, sicut inanimata intueamur, atque ita rationalibus, sicut brutis corporibus, afficiamur. Initium quidem castitatis est, cogitationibus sordidis non acquiescere, atque per intervalla temporum obsceno liquore illo simpliciter, et absque ulla imaginationis illusionem respicere; medium vero naturalibus motibus ex repletionem ciborum advenientibus absque imaginationibus (scilicet phantasmatibus imaginationis) inquietari; ita tamen ut ad fluxum usque illi non perveniant; finis mortificare corpus, jam antea mortuis cogitationibus sordidis. Felix revera est, qui ad omnem colorem corporis atque aspectum, perfecte insensibilis effectus est. Magnus ille est qui nulla ex tactu passione movetur. Major

vero, qui nullo aspectu vulneratus est, atque cogitatione supernæ pulchritudinis ignem spectaculum vicit.

Hæc est consummatio castitatis, ut vigilantem monachum oblectatio libidinis nulla pertingat, ut quiescentem somniorum non fallat illusio, sed eum dormienti tantum per sopitæ mentis injuriam commotio carnis obrepserit, quemadmodum sine ulla titillatione voluptatis excitata est, ita et sine illo pruritu corporis conquiescat.

Et cum de ipsa continentia mens elatione tangitur, plerumque omnipotens Deus superbiam deserens, hæc in immandatum operis cadere permittit. Nulla enim est castitas carnis, quam non commendat humilitas mentis. S. GREG. in *Mor.*

Quidam in juventute luxuriose viventes, in senectute continentis fieri delectant, et tunc eligunt servire castitati, quando libido eos servos habere contempnit. Nequaquam in senectute continentis roandari sunt, qui in juventute luxuriose vixerunt; tale non habent præmium, quale non laboris certamen non habuerunt. Eos enim expectat gloria, in quibus fuerunt gloriosa certamina. *Isr.* I. II. de *San. bono*, c. xxxi.

Bona pudicitia conjugalis, sed melior continentia virginalis vel vidualis. *ARG. de Sanct. vita.*

Pudicitia vi nec in carne, nec in animo violari potest. *Idem, in Ept.*

Pudicitia virtus animæ est, et comitem habet fortitudinem. *Idem lib. I. de Civ. Dei.*
Castitas etiam loci abolet infamiam, non locus infamat castitatem. *ASA. I. de Virg.*

Sex sunt, quæ incorruptam conservant castitatem, scilicet: sobrietas, operatio, asperitas cultus, inhibito sensuum, raritas sermonis cum honestate, evitatio opportunitatis et personæ et loci et temporis.

UTILITAS. — Nonne tres pueri virginitatem colentes igne superiores evasere, per virginitatem corporibus ab igne inexpugnabilibus factis? Nonne Daniels corpori virginitate solidato ferarum dentes infringi non potuerunt? Nonne enim videndus esset Deus ab Israelis, castum corpus habere præcepit? Nonne etiam Sacerdotes se ipsos castos servabant, et ita adita intrabant, offerbantque hostias? Nonne lex magnum vultum castitatem appellavit? *Cit. 28. S. DAM. lib. IV. Or. fid. c. xxx.*

Virginitas æquat se Angelis, si vero exquiramus, etiam excedit, dum in carnè luctata

viciorum etiam contra naturam refert, quam non habent Angeli. Virginitas est voluptatum triumphus. Virginitas filios non habet, sed quod plus est, filiorum contempnum habet; non habet fecunditatem, sed non habet orbitatem. S. CYR. in *lib. de bono discip. et pudic.*

O virginitas, corona que nūquam marcescit, templum Dei, sacrarium Spiritus Sancti, gemma pretiosissima a paucis inventa, a multis odio habita, a solis dignis optata! O continentia mortem destruens, possidens vero immortalitatem! Tu es gaudium Prophetarum, gloria Apostolorum, vita Angelorum, et corona Sanctorum. Beatus qui te obinet, et constanter retinet; medicum enim pro te laborabit, et plurimum in te ipsa gaudebit. S. ARN. *lib. de Virg.*

Divitie tuæ virginitas tuæ; thesaurus tuus est thesaurus irrecuperabilis, postquam semel amissus est. S. HIER. in *ep. ad Demetr.*

Admonendi sunt peccatorum carnis ignorantibus, ut incessanter præmia suscipiant, et libenter præciū dubio tentationum, quas tolerant, labores calcabunt. Si enim attendatur felicitas, que scilicet transitu attingitur lenè fit quod transeundo laboratur. S. GREG. post *admon. xxxix.*

Per continentiam colligimur, ac redigimur in unum, a quo in multa deluximus. Hoc autem unum, Deus est, summum a seolum bonum, quo amando nos quoque boni, et quo fruendo beati sumus. S. AUG. in *I. X. Conf. s. xxx.*

Aplissime etiam Nazianzenus castitatem laudans: Ut aqua, inquit, que plumbis canalicibus inclusa defertur, quia multum comprimitur, et congesta volvitur, in altum erumpit, supra naturæ suæ pondus; sic et anima per continentiam totum suum amorem strinxerit, nec in creaturas diffundere patiatur, sed eum in Deum effundat, sursum tepet, nec unquam hūmī prolabetur. S. NAZIANZ. *Orat. xxvi.*

DIGNITAS. — Quod futuri sumus, vos jam esse copistis; vos resurrectionis gloriam in hoc sæculo jam tenetis, per sæculum sine sæculi cogitatione transitis, cum castæ perseveratis, ac virginis, Angelis Dei estis æquales. S. CYR. *de Hab. Virg.*

Quis humano eam posset ingenio comprehendere, quam nec natura suis inclusit legibus? Aut quis naturali voce complecti, quod

supra usum naturæ sit? E caelo accessivit, quod imitari in terris. Nec immerito vivendi sibi usum quasivit a cælo, que sponsum sibi invenit in cælis. Hæc nubes, æra, Angelos; sideraque transgrediens, Verbum Dei in ipso sinu Patris invenit, et toto haussit pectore. Nam quis tantum, cum invenit, relinquit boni? Postremo non meum est illud; quoniam que non nubant, neque nubentur, erunt sicut Angeli Dei in caelo. Neimo ergo miretur, si Angelis comparentur, que Angelorum Domino copulantur. S. ANTON. *l. I. de Virg.*

Quodammodo exire de carne est, in carne commorans, et ultra naturam est. Fragili carne circumdatus, carnis aculeos, non sentire. Et idcirco impossibile est hominem, suis, ita ut dixerim, pennis ad tam præcelsam, celestique præmium subvolare, nisi eum gratia Domini de terræ cæno munere educerit castitatis. Nulla etenim virtute tam proprie carnales homines spiritualibus Angelis imitatione conversationis æquantur, quam merito et gratia castitatis; per quam adhuc in terra degentes habent, secundum Apostolum, municipatum in cælis, quod deposita corruptela carnali habituros Sanctos promittitur in futurum, hic jam in carne fragili possidentes. S. CASSIAN. *l. VI. c. vi.*

Videtis rei hujus præstantiam atque sublimitatem; propemodum enim talis reperitur, ut concipi, comprehendique prorsus nequeat. An non enim præstantius est, quam pro carnis fragilitate, id, quod ex carne creatum sit, in carnem non gignere? An non plane Angelicum eam, que carnis vinculis alligata sit, non secundum carnem vivere, sed naturæ excelsioris esse? Caro eum mundo revolvit, sed ratio ad Deum subvehit. Caro depressit, sed ratio extulit, eique velut pennas addidit. Caro vinculis adstringit, sed amor solvit. Igitur nisi, plane excelsio volumus, sed potius recto iudicio uti, que major fieri potest dignitas, quam castitatis, que non fidem Regibus, ac Dynastis, quod homines tanti aestimant, sed illis supernis Principibus ac potestatibus nos exæquet. S. GREG. NAZ. HO. in *Matt.*

Sola est castitas, que in hoc mortalitatis loco et tempore, statum quemdam immortalis gloriæ representat. Sola inter nuptiarum solemnium morem beate illius vendicat regionis, in qua neque nubent, neque nubentur, prebens quodammodo in terris cel-

lestis jam illius conversationis experientiam. Vos interim fragile, quod perlabimur, in quo et crebro periclitamur; tenet castitas (ut mox ait Apostolus) in sanctificationem, et instar odoriferi balsami, quo condita cadavera incorrupta servantur. Sensus ipsa et artus continet, et constrigit, ne dissolvantur otis, ne corrumpantur desideris, ne carnis voluptatibus computrescant, quemadmodum legitur, de quibusdam, quia computruerunt, ut jumenta, in stercore suo. S. BENN. *ep. xlii.*

Quæ re differant ab Angelis Elias, Eliasæus, Joannes, vere amatores integritatis? Nulla, nisi quod mortali natura constabant. Nam de cætero si quis diligenter inquirat, hi nihil aliter affecti repererunt, quam beati illi Spiritus, et idipsam quo inferiore videntur conditione, in magna est eorum laude ponendum. Ut enim terrarum incolæ, et hi, qui essent mortali natura, possent ad illam virtutem vi et studio pervenire, vide, quanta eos fortitudine, quanta vite ratione præditos fuisse oporteat! S. CHRYS. *de Virg. c. lxxv.*

Et hi profecto, qui continentiam servant, Angeli sunt, qui viventes in carne corruptibili mortalium vitam illustrando tænant. Sunt autem Angeli non ex infimo quovis ordine, sed certe illustrissimi ac nobilissimi. Illi enim carnis nexibus liberi integritatem suam in cælis servant, et loco, et natura inviolabiles, et apud summum regem omnium Deum constituti. At vero illi in terræ carnis illecebris et voluptatibus diu reluctantes, ac diaboli tentamenta perpetua exercitatione vincentes, incorruptionem angelicæ puritati parem, virtute præcipua apte Creatoris oculos custodierunt. S. BASILIUS, apud PLATINUM *l. III. c. iv.*

Nihil est in omnium virtutum dignitate præstantius, quam pietas misericordie et puritas castitatis; his, tanquam duobus elevatis alis, de terrenis celestes esse mereamur. S. LEISER. *iv. de Passione.*

Christi nisi morte commoriar, resurrectione non vivam, ergo illum amemus, quem amare debuit; his, tanquam oculis, quem oculari castitas est; illi copulemur, cui nupsisse virginitas est; illi subjiciamur, ad quod jacere supra mundum stare est; propter illum desiciamur, cui cadere resurrectio est; illi commoriamur, in quo vita est. S. PAULUS, *ep. iv. ad Severum de Fide.*

Differunt quidem inter se homo pudens et Angelus, sed felicitate, non virtute. Sed

etsi illius castitas sit felicior, hujus tamen fortior esse concluditur. S. BERN. in ep.

Quis negat hanc vitam fluxisse de celo, quam non facile inveniemus in teris, nisi postquam Deus in hæc terreni corporis membra descendit? S. AMBR. l. I de Virg.

JUCUNDITAS. — Amanda est pulchritudo castitatis, cujus degustata delectatio dulcior invenitur, quam carnis; castitas enim fructus suavitatis est, et pulchritudo inviolata Sanctorum. Castitas servitus mentis est, et sanitas corporis. S. IERON. l. II de Sum. bono c. XL.

Quid virginitate suavis? quid pulchrius, quid illustrius? etenim ipsi solis radii fulgores splendidiore emittit, nos vero ab omnibus terrenis rebus avocans sic afficit, ut solum justitiæ puris et intentis oculis intueamur.

Quicumque a mundi vineis liber esse cupit, conjugium velat compedes quasdam profugere debet, et Deo vitam suam consecrare, et castitatem profiteri. Qui enim hujusmodi est, cum Deum solum sibi amandum proposuerit, ejusque puritatem et tranquillitatem omnis perturbationis expertem, et que ex his nascitur, lætitiæ et gaudium degustare optet, in eo tantum versatur, ut ab omni materia concetione et corporis affectione animum quam maxime abducat, et celesti lumine insatiabiliter hausto, puris oculis, nullaque caligine præpositis, divina contempletur. S. BASIL. c. i Consult. Monast.

O castitas, que cor possidentis te lætificas, et animæ ad celestia alas adjuvas! O castitas, que passiones minuis et animum perturbationibus liberas! O castitas, que justos illuminas, et diabolo tenebras offundis! O castitas, curras spiritualis, possessorem suum in sublime elevans! O castitas, que, rose instar, in medio animæ et corporis flores, universamque domum odoris fragrantia replet! S. EPIST. tom. I, serm. de Cast.

NECESSITAS. — Quicumque virtute poleas, quibuscumque opibus noveris, si cingulo castitatis careas, omnia per terram trahes. S. HIER. in Ep.

IMPEDIMENTA. — Plerasque virgines cognovi velle, et prohiberi a matribus, et quod gravius est, viduis, cum quibus hinc mihi sermo est. Nempe si hominem amarent filie vestre, per legem eligere possent, quem velent. Quibus igitur hominem eligere licet, Deum non licet? S. AMB. l. I de Virg.

Bonus est, si virginitatem studia paren-

tum quasi flabra pudoris aspirant; sed illud gloriosius, si tenere ignis ætatis, etiam sine veteribus nutrimentis se rapiat in fontem castitatis. Dotem negabunt parentes? Sed habes divitem sponsum, cujus contenta thesauro patriæ successione emolumenta non quaeras. Quanto dotalibus præstat compendii casta paupertas! Vincet prius, puella, pietatem, si vincis domum, vincis et saculum.

At certe ipsi gentilibus inter aras et focos venerabilis solet esse virginitas; et in quibus nulla est meritorum pietas, nulla mentis integritas, in his tamen carnis virginitas prædicatur. A profanis igitur caeremoniis virgines nemo prohibebit; ab Ecclesia Dei virginitas arcebitur? Illic coguntur, quod non docentur, hinc interdicitur, quod non licet non doceri? Illic premiis revocatur a nuptiis, hinc ad nuptias coarctantur injuriis? Illic violentia fit, ut capiantur; hic violentia fiet, ne profiteantur? Idem l. III de Virg.

EXEMPLA EXTERNA.

VIRORUM. — Josephus Patriarcha maluit in carcerem detrudi, quam ledere castitatem; hinc ejus exaltatio. GEN. XXIX.

S. Thomas Aquinas fortiter impudicam feminam vincendo, castitatis cingulo ab Angelis decorari meruit. Vita et Spec. Ec. c. VIII et XXIV.

S. Benedictus per speciem mulieris, aliquando a se vise graviter tentatus in spinas se abiecit, sicque prurientem libidinem extinxit. S. HIER. 21. Mart.

S. Dominicus meretricem, consilio Rege Castellæ, ad tentandam ejus castitatem immisam, in lectum prunis ardentibus plenum, in quo ipse sine vestim aut corporis ambusione jacebat, invitans, egregium suæ castimonie testimonium reliquit. THOMAS CANTER. l. II Apom. c. XXX, n. 45.

S. Franciscus Seraphicus ab impudica famina noctu ad se invitatam, pavimentum prunis ardentibus ex proximo igne constravit, in coque decumbens ad idem stratum mulierculam invitavit, quo facto procaecam mulierem ad poenitentiam reduxit. Idipsum in Ægypto fecisse dicitur, dum a Saracena meretrice ad impudicitiam provocatus in ignem proxime ardentem se conjecit, eamque ad stratum illud evocavit, quo tanto

viso miraculo fidem suscepit. Chron. Min. l. I, c. LXXV et l. II, c. CXLVII. Alias a demone per impuras suggestiones agitato nudum corpus in foveam glacie plenam, alio tempore in nivem projecit, et ex nive septem statuas, ac si uxorem et filii forent, formavit, et nudus amplexus est. Vita c. v.

S. Ludovicus, Catalanensium Episcopus, corpore venustus et pudicus, a quadam Galliæ Regina ad seclus invitatus, eam torvo oculo aspiciens rejecit, unde oculus ille post 400 annos incorruptus mansit, et quasi crystallus lucidissima luxit. THOMAS CANTER. l. II Apom. c. XXX, § 33.

S. Casimirus, Regis Casimiri filius, ad mortem infirmatus, medicis conubium pro sanitate recuperanda suadentibus, mori maluit, quam virginitatis facturam facere. CHRONICUS de Gestis Polon. l. XXIX.

S. Elzeario, cum ordinem intrare vellet, Christus ipse præcepit, ut Dalphinam uxorem acciperet, cum quæ tamen tam virgineæ vixit, ut Christus ipse visus sit ad caput lecti stare, et manus super utrumque extendere. Ipse vero Elzearius fateretur suam castitatem nullibi securiorem fuisse, quam cum in eodem cum Dalphina lecto dormiret. Hinc soror hujus Dalphinæ gravi tentatione luxuriæ pulsata, flexis genibus circa lectum ipsius cum reptasset, mox liberata est. S. CHRYS. tom. V.

Constantinus Magnus summo in pretio habebat virgines, eo quod in earum mentibus Deum habitare crederet, unde eas etiam ex publico alii jussit, tantumque non adoravit.

Cum Godefridus Bullionius in recuperanda Palestina tanto robore depugnaret, ut equites cataphractos uno ietu medios secaret; interrogatus, unde illi tanta vires essent? respondit: Numquam hæc dextera molliori aliquo ac turpiori tactu effeminata est. S. ATHAN. in Apol. ad filium ejus.

Felix de suo Episcopo narravit, quod cum ad Episcopatum evectus, separasset se ab uxore, hæc suspicata, id ideo fieri, ut alteri pulchriori copulari posset, quondam noctu sub lecto se abscondens vidit supra pectus illius agnum sole lucidiorem jacere. PETRUS SANCER. in Regno Dei p. V, c. VIII.

Cassianus refert, quod cum juvenis quidam ad Joannem Abbatem accederet sub exorcismo diaboli, ab eoque in ordinem admitti peteret, mox ad juvenis istius adventum Diabolus, qui nullo alioqui modo

PELLI poterat, discesserit; quare rogatus quis esset? respondit, se a parentibus ad matrimonium coactum, undecim annis cum sponsa illibatum vixisse; nunc vero, impetrata ab ea facultate, ordinem petere. Quo audito, dixit Abbas: Jam non miror, Diabolum tuam presentiam ferre non potuisse. Ibidem.

Castitatis merito juvenis (tria rosaria, per annum, quotidie ad instantiam avunculi persolvens) mirabiliter a B. V. convertitur, et ad nuptias celestes invitatur. Ex spec. d. V, ex. LIX.

S. Edmundus postquam B. Virgini suam virginitatem fovisset, eamque annulo subarrhasset, ex eo tempore (ut ipse in obitu factus est) quoties B. V. invocavit, sensit in tentatione proventum, in persecutione solatium, in tribulatione remedium, in dolore gaudium etc. Item ingenioso consilio mulierem procaecam virginis causam a scelere abduxit. Vita et Spec. Ec. d. VIII, ex. v.

Pachonis Eremitæ ductam habuit contra gravissimas carnis tentationes etiam in senectute, ita ut duodecim annis post annum quinquagesimum jam transactum, nullo die non tentaretur, vide loc. cit. Vita PP. l. VIII, c. XXIX.

Cum viri ejusdem captivi uxor vehementer plorans, causam lacrymarum reddere a divite viro jussa responderet, inopia causa se plorare, ob quam marito succurrere non posset; promisit ille se, si in seclus consentiret, maritum et carere erepturum, et quantum vellet pecuniæ daturum. Respondit illa, se mariti consensum prius requirere debere, cumque ille diceret, se mori fame malle, quam in talem petitionem consentire, audiens hunc captivum, vocavit ad se uxorem, eique significat, se in aliquo loco ollam pecuniis retortam defodisse, iret proin, et per illas pecunias maritum liberaret. Ibid. et Pratum spirit. c. CLXXXIX.

Est insigne pudoris exemplum in S. Antonio, qui Lyceum flumen vado transmissurus, cum nudandi essent pedes jussit Theodorum viæ comitem, longius a se abesse; sed ne hoc quidem pudori ejus satis fuit, siquidem ipse aliquid sui nudum videre erubescens, veste se exuere non potuit; id quam superis gratum esset, Deus miraculo testatus est, qui famulum suum momento in adversam ripam partem intacta aqua transvexit. S. ATHAN. in Vita.

SS. Julianus et Basilissa, celebratis rite

nuptiis, cum prima nocte utriusque consensus mirabiliter ad illibatam pudicitiae florem Deo servandum conspirasset, mira quadam toto cubili afflata est odorum suavitas, af-fulsi amœna lux, et in læce eorundem chori duo, quorum alteri, qui erat masculorum, Christus, alteri puellarum Virgo Mater præsideo. Et ille quidem suavissimo concentu ita copit applaudere: Vicisti, Juliane, vicisti. Tam alter subdidit: Benedicta Basili-sa, que sanctis monitis aurea præbens et animum, vanas desepxit illicebrias, et æterna vite celestis lauream dignam se reddidit. Sub hæc, viri illi ex celesti turba, nivea induti veste, procedentes, inter utrumque conjugem, nova celestis amoris vinculo, stipulata manu, eorum innovant conjugium. Interim alio quodam cantu venerabili li-bram offerente, in quo aureis exarata litteris legebatur: Quicumque obsequii divini causa mundi insanis voluptatibus manum remittit, ut fecisti, Juliane, in album eorum, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, referatur. Basiliisa vero pro eo, quod illibatam corporis sui innocentiam servare intendit, virginum numero apponetur, cujus principem locum tenet Maria Mater Jesu. *R. 2. Julii, ex Metaph.*

De Pasquale Baylon, Ord. Min. in hæc verba scribit Joannes Rho: Verborare ser-vilem in modum (hostem domesticum) sal habuit Baylon, et in officio continuit; quum enim de adolescente, qui, jam tum inter pastores, a quorum manibus ad Francisci castra se transtulit, fama esset pudicitiae ce-leberrimus, rogaret perquam familiariter gregalium unus, num hoc bello, ex quo tam pauci abeunt victores, et ipse peteretur? Ille quidem, respondit: Minime quietum esse hostis permittit, ego vero viminibus arma-tum cum famidia verberibus castigo, donec satis habens, quod doleat, otium liberta-temque meam perturbare non possit. Vetus illud Egidianam hic tenuit: Invidentem molossum, morsuque appetentem fuste abigere oportere. *JOAN. RHO. LV, c. 11 exempl. II.*

S. Carolum Borromæum eduxerant im-portune in suburbanum viri Principes, et, que temporum ante Tridentinam Synodum obtinebat licentia, mulierculam in comitatu eum habebant, que forma excellenti in Principum dedecus abuteretur; hæc enim ineptis ac profanis hominibus expeditissima ratio visa est, Caroli ab ea tristi, ut ipsi quidam interpretabantur, severitate, quam ab

Ignatii commentationibus hausisset, eve-candi. Solus, dilapsis de industria comiti-bus, in cubiculo quam sub noctem relicta esset, adfuit occultis submissa sculis, veluti ex inferni machina, proeexit mulier, jamque blanditias addebat; sed Carolus, quem im-provisi res paululum deflexerat, suis illico anteriori voce inclamat, ac pestem illam irarum plenus ahigit, abominatisque tec-tum, quod periculo, ac fraudi senserat op-portunum, inferni ejus jubet, in urbem reverti se velle. Abiit profunda jam nocte, nullisque precibus de sententia potuit dimo-veri; quasi majores nunquam tenebras of-fensurus, quam ibi reliquisset. *Id. exempl. VI.*

Severus sibi agendum censuit Laurentius Puccinensis, Capuccinus, veterisque moris exempla revocanda, quum Forolivi concio-natoris partes ardentissime suslineret, suam ille orationem, quam sequenti die ad popu-lum haberet, multa jam nocte parabat, cum pulcherrima, flagitioque prompta, se in cubiculum leatima conjecit, hominemque ad libidinem provocare ausa est. Id quorundam scelere factum deinde innotuit, qui in libidinum sortis vehementem declaman-tis Laurentii auctoritatem ea se machina subvertere posse confidebant. At Laurentius ubi periculum, et flammam circa se animadvertit, libris intentus, immotusque, ac si nihil acturus esset, seorto ne quidem appellato, digitum lucernæ flammæ admo-vet, constanterque in illa habet, donec caro diffunderet, incredibili animi pariter corpo-risque patientia, satius duxit, totum digitum igne perdere, quam vel levi afflatu castita-tem comburi. *Id. exempl. II.*

Bonaventura, Regensis Capuccinus, non uno, sed alterius dolore impudicas, quibus illa exarserat, flammam extinguendas sibi duxit, Bernardini Senensis, opinor, exem-plum secutus. Sodatum in conclave secleri opportunum de stupro impudica et nobilis matrona prociacissime compellabat, quum prompto ferreis ex catenalis flagello impu-dica os, et qua membra icibus patebant, valide verberans, adductaque fronte, ac truci voce terribilibus audaciam ac petulantiam increpitans, egregio adversus libidinis insaniam medicamento, ab ea cogitatione in concepti ac designati flagitii dolorem salu-terrimum dedit, sive ipse geles, sive flam-mas procul submoveas, tantumdem est. *Id. exempl. XII.*

Ut nulla tuta sit ætas, maxime tamen peri-

culis obnoxia est adolescentia, cui, quasi vero domestico igne non satis arderet, con-secleratis hominibus faces subdere ludus est, ineptique habentur, qui ardere nolunt. Sed horum insana judicia insuper quam haberet Antonius Caraffa adhuc adolescens is, qui deinde Cardinalis factus, Vaticanæ Senatûs sapientie fama suæ Princeps fuit) placuit impuris nebulonibus constantiam experiri. Puellam forma egregiam, et sermonis proca-ecem, comptam, ornatamque, quantum im-pudicae satis erat, in Antonii cubiculum adhuc in lectulo quiescentis summo mane immittunt, multis oneratum promissis, si pelliceret ad amplexus. Nec leve Antonii pe-riculum fuit; etenim ad primum aspectum exiliens, ad ostium, quum accurrisset, illud suorum fraude oclusum invenit; quum voce contentissima famulos inclamasset, nemo respondit; nec illa interim sibi deerat, sed omnibus agebat blandimentis totaque me-ritricia arte pugnabat. Quid faceret depre-hensus, suoque in cubiculo veluti constrictus, hostique traditus adolescens? Caminum ibi habebat, in eoque priusquam se cubitum reciperet, luculentum ignem excitarat, nam hyeme summa initum certamen est. Ergo ad illum accurrit, bulloque usus, ingenti ci-neris nube, atque ardentium adhuc pruna-rum grandine, petulantis ac coeptis instantis mulieris os, crines, sinum implet, ac semi-ustulatam egregie fugat. Meruit castissi-mus adolescens, divinarum librorum scientia postea inclarescere; nam castis ea maxime patent adita; profani procul arcentur. *Id. exempl. XIII.*

Adolescens quidam Paraquariensis iverat socius seni exploratum, que vicinis genti moribus perditissima, ac pro veteri barbaria adhuc in silvis agitata mens esset, si de pago constititendo. Evangelioque recipiendo sermo inferretur. Verum commercium statim abruptantes barbari, nudas illico feminas utrique offerunt, et adolescenti præcipue puellam, principis inter suos filiam, formæ, ut id loci, pulcherrimæ, sed libidinis projec-tissimæ, illaque, negata spe reditus, ducere, ac sibi habere jubent; ni pareant, presen-tem utrique mortem, ac lanitium, in feru-tilium usum epularum, superbissime commi-nantur. Non semper provalata virtus est; senex turpiter succubuit, novusque ex ma-riore (nam uxorem domi habebat) adulter, imperata facturum se, et cum illis se futu-rum sponpondit. Adolescentis animus, neque

inimicentis neis crudelissima terrore, ne-que blandientis voluptatis, que plurima in oculos incurrebat, dulcedine victus, et datam conjugii fidem, et paulo ante suscep-tam Religioem vite præhabuit. Nam et nu-dam puellam vel respicere non sustinuit, sequæ apud con-secleratos esse posse tanto cum animi discrimine pernegavit. Itaque constans animi, instigante puella patre, qui repulsam filiam indignissime ferebat, a bar-baris cæditur, ac immanissime devoratur. Quo in facto, et quantum a se ipso per vitia degeneret, quantumque supra se virtute attollatur humanum genus, egregio in utraque partem experimento comprobatum est. *Id. exempl. XIV.*

Nomen in Annalibus non legitimus hominis in hoc bello nobili victoria longe clarissimi. Pugna hæc fuit. Duodecimo ab urbe Lima lapide Idolum libidinis (nos Venerem dice-re-mus) colebant Peruviani, contra tam nefari-um pestem eo in pago per quatuor integ-ro dies declamavit ex Predicatorum Ordine Sacerdos, qui tam tantam injuriam Divinitatis non ferret, multosque a nefario cultu dimovit. Ubi Limam reversus est, eum aggreditur Satanas, obiectaque pulcherrimas puella specie noctu ad flagitium omni ne-quitiarum arte sollicitat, sed ille flagello de-pugnans domesticum hostem continuit, ad-monetque, ne lascivire vellet. Postridie illius noctis ad pagum redeuntis nuntiant Indi, ea nocte auditas esse voces Daemonis, flagellari se queritantis, eaque verbera mi-naci præce deprecantis. Rem porro indignum videri tantam Deo suo illatam ab eo esse contumeliam. Redit in sinu Sacerdos felix, quod his flagellis, quibus se ipse ec-ci-derat, Satanas tam luculenter vapulasset. Id quæquam non semper queritur demon, semper tamen dolet. *Id. exempl. XVII.*

S. Vitalis, a S. Ruperto secundus in Saba-burgensium numero Episcopus, ea fuit casti-monia, ut ex castissimo ejus jam septimi pectore candidissimum liliam per ipsa se tumuli marmora, et munimenta in locum penetrarit, Præstulique integerrimi virgi-neam mentem, corpusque ab omni labe in-tactum mundo prodidit. *RABE. in Bavaria sancta vol. II, p. 38.*

Non continentiam servavit per quingen-tes annos, cum autem 500 esse annorum; Deo inspirante, nupsit, et genuit tres filios, Sem, Cham et Japhet. S. CURTIS. in homilia XXIII, in Gen.

Joannes Anachoreta in quadam Ægypti prærupta rupis spelunca obstruso aditu degens, cum feminis nunquam est locutus, raro cum viris, ad se tamen intrare neminem permisit. Tribuno roganti ut se conjugi sue conspicendum sustineret, non est assensus. MARCELL. Lib. IV.

Martino Massici Campaniam montis solitario decretum ac deliberatum fuit, ne feminam aspiceret; et dum quadam, non sanctum visendi cupiditate, sed magis propositi ejus turbandi causa, captata occasione repente astisset, primus humi corruit, vultuque inter palmas collecto famam Deum et se in tali pudicitie discrimine tueretur, oravit, donec illa longo oris morâ vieta lædo inde discessit: ac ne quis Christo servis negotium facessere leve crimen putet, fama est, mulierem hanc simul atque de monte descenderet, vita decessisse, Deo temeritatem ejus ulciscente. Ibidem.

Mulierum.

Gothorum tempore hujus urbis nobilissima puella Galla Symmachæ, Consulæ ac Patriciæ filia, inter adolescentiæ tempora marito tradita, unius anni spatio ejus est morte viduata. Quam dum fervente mundi copia ad iterandum thalamum, et opes, et ætas vocarent, magis elegit spiritualibus nuptiis copulari Deo, in quibus a luctu incipitur, quam carnalibus nuptiis subjici, quæ a lætitia semper incipiunt, et ad finem cum luctu tendunt. Huic autem cum valde ignea conspersio corporis inesset, coeperunt medici dicere, quia nisi ad amplexus viriles rediret, calore nimio contra naturam barbam esset habitura; quod ita post factum est. Sed sancta mulier nihil exterioris deformationis timuit, quæ interioris sponsi speciem amavit, nec verita est, si hoc in illa fedaretur, quod a cœlesti sponso in ea non amaretur. Mox ergo ut ejus conjux defunctus est, abjecto seculari habitu ad omnipotentis Dei servitium se se apud Beati Petri Apostoli Ecclesiam monasterio tradidit, ibique multis annis simplicitati cordis, atque orationi dedita, larga indigentibus elemosynarum opera impendit. Cumque omnipotens Deus perennem jam mercedem reddere ejus laboribus decrevisset, caneri ulcere in mamma percussa est. Nocturno autem tempore ante lectum illius duo candelabra lucere

consueverant, quia videlicet amica lucis non solum spirituales, sed etiam corporales tenebras odio habebat. Quæ dum nocte quadam ex hac eadem jaceret infirmitate fatigata, vidit B. Petrum intra utraque candelabra, ante lectum suum extitisse, nec, perterrita timuit, sed ex amore sumens audaciam exultavit, eique dixit: Qui es, Domine mi? Dimissa sunt mihi peccata mea? Cui ille, benignissimè ut est vultus, inclinato capite annuit, dicens: Dimissa, veni. Sed quia quadam sanctimoniam feminam in eodem monasterio præ cæteris diligebat, illi Galla subjunxit: Rogo, ut soror Benedicta mecum veniat. Cui ille respondit: Non, sed illa talis tecum veniat. Hæc vero, quam petis, die le erit trigesimo secutura. Illi ergo expletis Apostoli visio assistentis et colloquæntis ablata est. At illa protinus cunctæ congregationis matrem accessit, eique quid viderit, quidve audierit, indicavit. Tertio autem die cum ea que fuerat jussa, soror defuncta est. Illa vero, quam poposcerat, trigesimo die subsequente est. Quod nunc usque in eodem Monasterio manet memorabile. Sicque hoc a præcedentibus matribus traditum narrare illic subtiliter solent juniores, quæ nunc sunt sanctimoniales Virgines, ac si illo in tempore huic tam grandi miraculo et ipse affuissent. S. GREG. LIB. IV. *Dialog.* c. XIII.

Erat homo (ut frater Ordinis Predicatorum retulit) faber lignorum, admodum tenuis, uxorem habens pulchram et bonam. In hanc dives quidam pecunia, sed inops corde oculos iniecerat impudicos. Missa ergo ab eo vetula nefanda, intrat domum juvenule, salutem eam, quasi cognitam, residet ad ignem. Nec mora, circumductis oculis fatigatam se plangit. Querit hinc juvencula, unde veniat, aut quid querat? Et vetula: Si ipsa sis nescio talis nominis, talisque matris filia, quam habere me credo in ista vicinia consoprinam. Cui juvencula: Si sum, nescio, tali quidem nomine censeo; et etiam habui talem matrem. Tunc vetula illa dolo et astutis plena, rucis in oscula juvenule: Bene, inquit, assimilaris matri tuæ. Tu autem qualem virum habes? Cui illa: Bonum, inquit, opere fabrum lignarium. Mox vetula altius elato genitru: Heu! inquit, optime matris filia, quomodo ad istam miseriam venisti, ut fabrum habeas virum, quæ tot in parentela tua magnos et divites habuisti? Hæc dicens quasi moesta nihil amplius locuta recessit.

Inde quarta die reversa, inquit: Vere multum sollicitor, ut post infortunium saltem copiosius rebus valeas abundare. Inveni ergo viam qua hoc fieri poterit, si mihi consentis. Est in civitate ista vir dives et potens valde, qui te (ut heri mihi dixit, cum tuum infortunium deplorarem) super omnia diligens, concupiscit. Cum isto ubertim habebis quidquid corpori placere poterit, et decere. Cui juvencula: Bonum, inquit, virum, et meliorem me habeo. Divitias autem cum peccato augere non cupio. Cui vetula quasi blando vultu congratulans: Et hinc, inquit, magis te diligo, charissima. Hæc dicens abiit. El post triduum reversa, dixit: Veni mecum, charissima, et Ecclesiam pariter gloriosissimæ Virginis visitemus. Nihil mali suspecta simplex juvencula, parit illi, et cum vetula vadit. At ubi ante portam divitis transiit, ut præordinaverat vetula, juvencula rapitur, et protrahitur in conclave. Angustiata juvencula, et eminus ad aures vetulæ se inclinans, ait: Mihi hæc nocte contigit secundum consuetudinem feminarum. Ad horam nunc liberæ me, cognata dulcissima, et fide data spondeo eras redire. Concessit, et dives. Hinc ergo juvencula domum rediens, quid fiat, excogitat. Præparat de vicinia tres fortes et validas feminas, et eas cum scopis clam in thalamo collocavit, et quasi vellet melioribus vestibus indui, venientem vetulam, velut ad suum auxilium, introduxit, firmatque ostio concurrunt feminæ, et nudatam vestibus, percutiunt scopis miscram usque ad sanguinis effusionem; nec cessant a verberibus, donec eluctuato conamine vetula ostium exiit, et nuda penitus per plateas aufugit. Mirantibus cunctis, quid factum sit, audiunt, et constantem in castitate juvenulam per totam civitatem extollunt, plusque lucrata est in honore et gloria bonæ famæ, quam fuisset in omnibus copiis et divitiis adeptura. CANTIPRAT. *Lib.* II, c. xxx, pag. 37.

Cum Otto VI, Imperator, Florentiæ esset, et inter, multas forma atque ætatis flore insignes feminas Gualdratum Bertham ipse plurimum laudaret, puellæ pater, qui aderat, Bellincionis nomine, obtulit facturum se, si ita ejus ferret animus, ut deosculandæ puellæ copiam haberet; quod cum puella audisset, respondissetque: Nullius unquam, nisi ejus, qui vir suus esset, suavium accepturam, adeo modesto Principi ea res placuit, ut indignum duceret, sine præmio

puellam dimittere. Itaque eam in matrimonium Guidoni Germano locavit, viro non solum armis atque virtute, verum generis quoque nobilitate insigni, et totam eam vallem, quæ sub Cassentini nomine, in Aretino agro censeatur, cum Comitatus honore utrisque dedit. A quibus postea familia naves, quæ Comitum Guidorum nuncupata est.

Non interfuit narrantium, nomen tradere Hispanæ mulieris, cujus virtutem audire frugiferum erit, opinor. Dum transeuntem cum fortune suæ pompa Philippum Regem ejus nominis II, e fenestra, intacta mamma, incautus spectat, visa ab eo est, atque ut erat formæ eximie, adamata; nec subditis Regis ardor clam fuit alicui ex illis uno, quibus talia rimari haud dubius fortune fundus est. Itaque ad mulierem adit; atque in anlam invitat. Illa, cui castitas cum forma certaret, dicti fœditatem aversata, interrogat tamen, quid ita se unam Rex elegerisset, quidve ex sua forma illi carum magis. Ubi nives pectoris, et mammarum ebur audivit arrisisse: Hic ego, inquit, compta mox adero, et hæc ipsa pars mundo, atque arte muliebri crescet ad pulchritudinem, et simul se in cubiculum abdit. Ibi ferventi lætitiæ pectus ac mammæ perfundens, quidquid regis animi corrupisse indignabatur, generosa corrupit, ac præclare victrix in aulam progrediens, nudato pectore, cujus jam forma decoxerat, lenonem increpuit: Heecine tam fœda pectoris species Regis oculos lecit? Nec plura opus fuit dicere. Perierant naves, quibus frigidior abiit stupri conciliator, se, artemque suam victam esse confessus. JOAN. RHO. I. VII, c. II, ex. IV.

Gravis profecto est hostis Regum libido, adversus quam castæ matronæ etiam igne pugnantium fuit. Hæc quamquam paulo antiquioris ævi, quia tamen minus Latine, quod sciam, litteris est cognita, his nostris fuit consignanda; nam plurimis quamvis agamus exemplis, veretur, ut satis munire possimus. Quam igitur sibi a Regis libidine periculum imminere sentiret, quod nullum faceret rogandi finem (et Regum preces imperis ipsis magis valide sunt) faciem cujus forma Regem captum esse, non ignorabat, titione non uno in loco adussit, eoque seministro igne pulchritudinem omnem obliteravit. Sed non ideo regis extinctus furor, veteris formæ quamvis confessa vestigia impotentius adhuc adamabat. Ergo ne post formam pudicitiam perderet, sanctioris, cui se

clanculum adixit, vitæ religionem demum obiecit ferent, atque in latebras abdita hiantem delusit; docens, alienam etiam libidinem fuga facilius vinci, quam pugna. Hæc sub Francisco meruit. *Ibid.* ex. III.

S. Euphrasia Antiochena cum a milite amasio deprehensa, non posset evadere, dixit, se eum docturam artem, quam in bellis lædi non posset, si sibi parceret, utque ejus experimentam sumeret, collum unguento unxit, quod feriens ille uno ictu amputavit. *NICEPH.* c. x.

Cum S. Victoria multis verbis S. Anatoliam virgini nuptias persuadere niteretur, ipsa potius ab ea persuasa virginitatem vovit, quo facto mox Angelus illi apparuit, dixitque: Virginitas est aurum, viduarum status argentum, et conjugalis castitas cuprum. *PERACTS SAXC.* p. V. c. viii.

Præterea castitatis egregium exemplum prebuerunt Sara, Judith, Susanna. *TOB.* III; *JUD.* viii; *DAN.* xiii.

Cum castissimam feminam vetula quædam decipere vellet, illa miro actu se ab insidiis liberavit; vetulam autem a tribus mulieribus, ad hoc constitutis, egregie verberari jussit. *Spec. Ex. v. Castitas* ex. lxxx.

Castarum meritum gloria SS. Juliano et Basilissæ ostenditur. *ib. v. Virginitas.*

Vidua quædam mortalis post mortem sorori virgini apparens floribus ab altera sorore virgine acceptis, rosa circum in muro eum explicabili odore suavitatis descripsit, simulque excessum laureata virginitatis, supra præmium viduarum ostendit. *Ex. et. ib. v. Virginitas* ex. xxxix.

Paulam Romanam ab Hieronymo proditam legimus, post mariti mortem, non solum nubere noluisse, sed etiam tum viris nunquam commisit, casta mulier vix se viduam esse putavit, si eum non sui sexus hominum vel ipsa tantum convivendi familiaritate jungerentur; sic, itaque viduitatem sancte pureque custodivit, ut in monasterio sacris virginitatis præcesset, quas enim æquaverat castitate eas cæteris virtutibus superabat. *Ibid.*

Juvenum.

S. Thomas Aquinatus Comes in ætate flore, titione propudium abegit. Bernardus incondito clamore seortum repulit, Bernardinus integerrima pudicitia adolescentulus floruit, Edmundus Cantuarien-

sis ad illicita pertrahentem fortissime profligavit. Jacobus, Regis Lusitani nepos, mortem subire, quam castitati contraria patrare elegit. Item Casimirus, Poloni Regis filius mortem oppetere potius, quam legem continentie virgine violare voluit. Michael Verinus, poeta Hispanus, qui vix octodecim annos natus, pudicitie servandæ studio vitam contempsit. Robertus Cardinalis Nobilius, qui carnis integritati jacturam vitæ posthabuit. Ex eadem familia Robertus Cardinalis Bellarminus, qui, quam a matre virginitatem carnem acceperat, quam a sacro lavacro innocentiam, Deo reddidit. Nicetas, juvenis speciosissimus, vinculis in strato, præcisam morsu linguam cum sanguinis profluvio in provocatricem est jaculatus. Pelagius, puerulus Hispanus, a Rege barbaro de turpitudine, identidem appellatus, cum precibus vinci non posset, et vis adhiberetur, prociac ad libidinoso Principi pugnos in faciem impexit. Ludovicus, Catalaniensis Episcopus, corpore perquam venusto, sed æque pudico, qui a Regina opportuno loco ad flagitium invitatus, illa torum est intutus prociacem feminam, ut terra se subderet; ejus oculus post quadringentos et amplius annos in cadavere lucidissime instar crystalli splenduit. *Saxones in Flore Mystico* orat. v. p. 369.

Conjugatorum.

Castitatem etiam in thoro conjugali servarunt Marcianus et Pulcheria; Valerianus cum Cæcilia; Julionus cum Basilissa; Eduardus, Britannia Rex, cum Editha; Henricus Imperator, Deipare studiosissimus, cum Canegunde uxore perpetuam virginitatem coluit; Emeriens, S. Stephani Hungarorum Regis filius, cum sponsa Regia carnis integritatem perpetuo illibatam custodivit; Pelagius adolescens prima nuptiarum nocte in ipso thalamo nuptiali sponsæ castitatem persuasit; Elzearius Comes et Dalphina pari consensu incorruptum virginitatis florem Deo consecrarunt. Quod etiam fecere Chrysaullus et Daria, in Italia; Ansbertus et Angadrisina in Gallia; Alphonsus II, Castiliæ Rex, vocatus castus, cum Berta in Hispania. *Ibidem.*

Virginum.

Solebat Abbas Joannes non ad imita-

tionis formulam, sed tantummodo pro ammonitione proferre, quia quidam veniens ad predictum senem habita seculari, cum ei quædam frugum suarum primitias detulisset, ferocissimo quædam demonio arreptum ibidem reperit. Qui cum Abbatibus Joannis obtestationes, ac præcepta despiciens, testaretur se nunquam ad illius imperium, de corpore, quod obsederat, migraturum, hujus adventu perterritus, cum reverendissima nominis illius inclamatione discessit; ejus tam evidentem gratiam senex non mediocriter admirans, eoque amplius obstupescens, quod hunc in habitu cernebat seculari, cepit ab eo vitæ, ac professionis ejus ordinem diligenter inquirere. Cumque ille secularem, atque uxorio vinculo obligatum esse dixisset, Beatus Joannes excellentiam virtutis ejus, et gratias, mente pertractans, quænam illi esset conversatio, attentius explorabat. Ille se rusticum, et quotidianò manuum opere victum querere nec ullius boni se esse conscium testabatur, nisi quod nunquam ante ad ruris opera manere cæterum procederet, neque vespere domum reverteretur, nisi in Ecclesia pro quotidiana vitæ commensu largitoris suo Deo gratias retulisset, neque se unquam de fructibus aliquid usurpasse, nisi prius Deo primitias eorum, ac decimas obtulisset, et nunquam se hoves suos per aliene messis tradidisse confinium, nisi prius ora clausisset, ne vel parum damni per injuriam ejus proximas sustineret. Et cum hoc quoque Abbati Joanni necdum ad comparationem tantæ gratiæ, qua eum sibi prælatum esse cernebat, idonea viderentur, atque ab eo, quidnam esset illud, quod tantæ gratiæ meritis conferri possit, vobiscum scrutaretur, ille reverentia tam sollicite inquisitionis adstrictus, uxorem, se parentum vi imperioque compulsam, cum profleri Moabæum vellet, ante undecim annos accepisse confessus est, quam nemino etiam tunc conscio, sororis loco a se virginem custodiri testabatur. Quod factum cum audisset senex, tanta est admiratione permotus, ut eoràm ipso publice proclamaret. Non immerito demonem, qui se despexerat, illius non tolerasse presentiam, ejus ipse virtutem non solum in juvenutis ardore, sed ne nunc quidem sine discrimine castitatis auderet appelere. *Cassianus* coll. iv. p. 7.

Sub Decio et Valeriano persecutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, Cyprianus Carthagine, felici errore damnati sunt,

multas apud Ægyptum et Thebaidam Ecclesias sæva tempestas depopulata est. Voluit tunc erant Christianis pro nomine Christi gladio perenti. Verum hostis callidus tarda ad mortem supplicia conquirens, animas jugulare cupiebat, non corpora, et ut ipse, qui ab eo passus est, Cyprianus ait, volentibus mori non dabatur occidi. Cujus credulitas sequenti exemplo notior fiet. Decius juvenem quædam juveni ætate florentem in amoenissimos hortulos aduæci præcepit, ibique inter candidia lilia et rubentes rosas, cum leni juxta marmore serperet rivus, et molli sibilio arborum folia ventus stringeret, superstratum planis lectulum respiciari jussit; et ne inde se excutere posset, blandis serico nexibus irretitum relinqui. Cum recessentibus cunctis, meretrix speciosa venisset, cepit delicatis stringere colla complexibus, et (quod dictu quoque nefas est,) manibus atrectare virilia. Quid ageret miles Christi, quo se converteret, nesciebat. Et quem tormenta non vicerant, superaret voluptas? Tandem coelitus inspiratus præcisam mordicis linguam, in osculantis se faciem expiit; sic libidinis sensum, succedens doloris magnitudo superavit. S. Hieron. in *Vita S. Pauli Eremitæ.*

Refort Beatus Gregorius Turonensis, quod quidam nobilissimus juvenis Romæ de nobilioribus Senatorum, cum virgine æque nobili contraxerit, temporibus Arcadii, Honorii et B. Martini, que tamen non sponte sua, sed parentum et vi et auctoritate premebatur, ut in matrimonium consentiret; cum itaque solennes nuptiæ celebrarentur lætantibus cunctis, et cantantibus organis, hæc in corde suo soli Domino decantabat dicens: Fiat cor meum et corpus meum, Domine, immaculatum, ut non confundat! Solemmer itaque cunctis nuptialibus celebratis, cum sero pariter in cubiculum decerent, ipsa conversa ad parietem, virginitatis sui periculum amarissima cepit lamentatione delere. Miratur juvenis (utpote propositi virginalis siliquæ) atque tanti casum meroris sollicitus cepit interrogatione perquirere. Tunc illa profundis gemibus cordis dolores aperiens: Hæc (inquit) est causa tanti meroris, quoniam thesauro virginitatis pretiosissimo, quem voto fideli soli Deo dedicaveram, nunc in vita privabor. Respondit juvenis: Quod et plaueret Deo conjugium, quippe quod ipse a principio constituisset hominibus observandum, ex quo

proles acquiritur, quæ est parentum gaudium, hæresque honorum. Instabat illa contrarie asserens, virginalem statum Domino acceptissimum, cuius quidem principium in cœlestibus spiritibus dedicasset, atque post hæc in terras veniens virgo mansurus, de sola virgine nasci voluisset. His itaque et pluribus aliis virgine prosequente fit consensus amborum, ut videlicet castitatem sub solo nomine conjugii ambo servarent. Cum autem jam dju sub solo nomine conjugii sic fideles virgines, atque (ut dixerim) in igne fideles martyres Christi manerent iniusti, placuit tandem Domino, ut de facibus vitæ præsentis puellam educeret. Postquam autem circa corpus ejus Ecclesiasticum comperisset officium, stans juvenis supra uxoris (ut putabatur) sepulchrum, manibus extensis in cœlum: Gratias, inquit, ago tibi Domine Deus, atque hunc thesaurum a te mihi commissum, immaculatam et integrum tibi restitui. Tunc illa de tumultu quasi subridens: Cur (inquit) ante tempus ea loqueris, quæ non interrogaris? Audiebant hæc cuncti, et mirabantur. Non multo vero post tempore etiam juvenis ipse evocatus, migravit ad Dominum. Sepultus est etiam ipse, sed per multum spatium a tumultu uxoris putative; eumque non post multum tempus exigentibus causis circa locum fodientes juvenis corpus non invenirent, in sepulchro virginis quæsitum est atque repertum, ut videlicet, quorum conjunctas animas non separat cœlum, etiam sepulchorum corpora non separat monumentum. Incolæ autem tantis mirabilibus visis, cum post horum duorum memoria venisset in medium, duos amantes eos putabant. S. GREG. TURON. *de Gloria confess.* c. xxxii.

Refert Vincentius in Speculo morali: Stigmundus, Rex Lotharingie Christianissimus, juvenili flore ætate, ne setas illa ad mala semper proclivior per luxurie inquinamenta deliret, secundum Apostoli consilium nubere magis elegit, quam uri. Audiens ergo de virgine quadam, quam per omnes terras virtutum fama vulgaverat, quod videlicet nobilis esset origine, fama proceior, atque super hæc omnia castitate, atque virtute omni præstantior, accensus est animo, ut hanc habere possit uxorem, et regni sui Reginam efficeret. Mitti solemnes nuntios cum muneribus regis in Alemania, ubi præfata virgo morabatur, pro parentum et virginis requirendo consensu. Parentes

igitur audientes Regis affectum facile consentiunt, utpote, qui omnes suam posteritatem talibus nuptiis nobilitandam ac sublimandam esse sperarent. Cumque regales nuntii de virginis consensu sollicitarentur, promiserunt parentes, quoniam ipsi eam ad nuptiarum consensum inducerent. Timebant enim, quoniam sciebant, filiam virginitalis habere propositum, ut si negaret assensum, tanta gloria de ejus parentela periret. Educiturque itaque virgo de domo, et de patria omnis fraudis ignara, utpote que nesciebat, quo duceretur. Sed cum perventum esset ad locum, atque intellexisset, se regali matrimonio copulandam, flere cepit et gemere, dicens, se virginitalitatem suam Regine et Domino cœli devovisse, atque ideo nunquam mortali homini se nupturam. Quæ enim cum Agno virginum gloria gaudere cupiebat in cœlis, exaltationem etiam regalem cum detrimento castitatis non requirebat in terris. Sed parentes atque cognati omni cavebant solertia, ne hoc ad regis nuptiam perveniret. Verum eum virginis omnis evasionis demeretur occasio, tandem die statuto ad Ecclesiam S. Stephani adducitur in sponsalibus ornamentis, ut scilicet ibi solemniter secundum morem Ecclesiasticum Regi regulariter jungeretur. Sed ubi ad Ecclesiam ventum est, videns virgo Christi nimis imminere periculum, atque majori jam libertate polita, infusa lacrymis gemens ad beata Virginis altare confugit. Quo per cornu apprehenso eadem gemens repetebat, quæ prius, atque nunquam se fatebatur ab altari avellendam, nisi promitteretur virginitalis permansura. Erubescunt parentes, immo, ut vere dicam, insaniant, se scilicet esse deprehensos. Mirantur assistentes; hi quippe causam virginis nesciebant. Ad Regis aures tandem fama pervenit, qui ubi sacrum sponsæ propositum intellexit, devotionem castitatis, atque constantiæ propositum miratur, et laudat, promittens eidem, quatenus si ab altari se pateretur abduci, non violator, sed protector et custos ejus castitatis existaret: Omnia tamen, inquit, solemniter præparentur in vestibus, epulis atque cæteris nuptialibus, tanquam mihi desponsanda sit, neque enim dignum est, cum minori solemnitate eam cœlorum Regi desponsari, quam mihi. Fecit itaque jam indni regalibus vestimentis, atque regalem coronam capiti ejus desuper imponi. Lætanlibus igitur omnibus, virgine quidem de obtento proposito castitatis, Rege

vero mirante cum cæteris de devotione tanta in ætate tam tenera, convivium celebratum est. Quo expleto, omnibus regalibus redimitam cum ingenti gaudio fecit in Ecclesiam S. Petri monialem collocari. Solum vero parentes ejus cum grandi confusione in sua reversi sunt, dolentes videlicet, quod tam sperato honore defraudati essent. Virgo autem Deo devota vitam superstitem in Domini exegit servitio, atque nuptiis hujus mundi spretis, pervenit ad nuptias æternas. VINCENT. BELVAC. in *Speculo Morali* l. I, p. III, dist. xvi.

Nobilis quedam virgo, nomine Euphemia, voverat castitatem in annis puerilibus Domino, et votum sumum (ut voverat) strenue adimplerat, se coram Deo et hominibus conservans irreprehensibilem. Pater hujus secularis videns eam formosam (licet in vitam et omnibus viribus renitentem) quidam Comiti desponsavit. At virgo plena Spiritu Sancto capellam intrabat, et projiciens se in terram orabat Reginam misericordie, ut eam in voto castitatis conservaret. Et advertens, quod ratione suæ pulchritudinis facturam castitatis patiebatur, accepto cultello: Amplius (inquit) vana pulchritudinis oensis peccati non eris, et hoc dicto nasum sibi præcidit, et labia. Pater tyrannus audiens hæc, vocato quodam crudeli suo rustico, filiam illi tradidit in ancillam, mandans, ut sub obtentu gratiæ suæ illam servitiis rusticanis manciparet. Ac rusticus compati nescius sanguini nobili, ultra modum eam laboribus et plagis affligebat. Et hæc illa omnia libenter devinebat, Deo gratias agens, quod in istum statum deduxit, in quo aliquid pro Deo sustineret. Cum vero in Dei servitio septem annis permansisset, in vigilia Nativitatis Christi, in nocte (ut mos est Christianis comedere) familia ad mensam sedente, ipsa cucurrit in stabulum, ut laudes redderet suo Creatori. Sed rusticus non visa virgine, arrepto baculo eam quæsitit. Et directis oculis in stabulum, fulgor ibidem coactus apparuit. Et putans ignem, propius accessit, et ecce Virgo Maria eum multitudine Virginum et Angelorum eam confortabat dicens: Constans esto, filia, quia pro hoc servitio dabitur tibi corona Regni cœlestis. Quod rusticus videns, totam familiam clamore convocavit, et viderunt Euphemiam nasum et labia pulcherrima habentem, et facie rutilantem, et omnes, qui eam viderant, de immenso dono pulchritudinis Deum

laudabant. Cumque pater ejus hoc audisset, veniam petens in loco stabuli claustrum virginum construxit, in quo Sancta Euphemia Deo serviens, in brevi quævit Domino. *Spec. exempl. v. Virgo ex. xix.*

Refert Jacobus de Vitriaco, sanctimoniam quamdam pulchram fuisse facie, quam Princeps dives et potens (in cuius potestate fundatum erat monasterium) concupivit, et cum nec precibus, nec muneribus sibi eam usurpare posset, mandavit per nuntios Abbatissæ, ut unum ex duobus eligeret, aut scilicet monialem illam sibi corrupendam transmitteret, aut ipse totum monasterium ignibus confligaret. Terretur vehementer Abbatissa, utpote que sciret, quoniam nisi, quæ desiderabat, obtineret, faceret pejora, quam dixerat. Pavidam igitur moniali illi sanctæ Regis edictum crudele denuntiavit. Quæ tremens et dolens cepit inquirere, cur eam præ cæteris monialibus sic amaret? Audivit ex nuntiis: Propter pulchritudinem (inquit) oculorum tuorum in te ardenti amore succensus est. Exhilarata illa, atque segregata parum a cæteris, ambos sibi oculos pia crudelitate evulsit, atque componens in disco presentavit ministris principis dicens: Te et principi vestro hæc presentate ex me, et dicentes: Ecce sagitte, quæ cor tum importuno ardore confoderant. Habes quod desiderasti, nunc eis utere pro libito, atque oculos cordis mei intactos, atque illasos relinque. *lib. ex. xx.*

Legitur in Itinerario Dietmari, quia inter Hierusalem et Bethleem est cœnobium, ubi erant sanctimoniales, quando Terra Sancta perditâ fuit, pulchre vulgæ, de quarum pulchritudine ut intellexit Soldanus, voluit eis commisseri, et præcipit eis, ut sese pulchris vestibus induerent, et ornarent, nequitiæ insectum passuras. Abatissa autem earum, ne sic ludibrio esset carni et diabolo, et ne castitatis suæ liliam mergeret in luxurie cloaciam, sui laboris annullans meritum, se suasque maluit mutilare, quam corpore integro, facie siderea immundissimum scortum existere. Igitur tanquam divinitus edocta, cum jam præ foribus esset Tyrannus, promissa exhortatione, hæc confortatione usa est: Sorores venerabiles, tempus tribulationis ac persecutionis nostræ est. Soldanus nostræ virginitalis et pudoris inimicus in promptu est, manus ejus evadere non potestis, utamini ergo meo consilio, et quod ego fecero, vos quoque faciatis. Quod dum

raturum singule conceperunt, ipsa Abbatiss primitus se naso mutilavit, et singule postmodum voluntate spontanea se mutilaverunt. Quo audito, Soldanus vehementer admirans constantiam illarum et prudentiam obstupuit, et multum hoc factum, et sua fidei tenacem constantiam approbavit. lb. ex. XXI.

Tres erant moniales in uno clastro sociæ speciales, et ex illis triæ erant virgines. He autem singule studebant se devotas Beate Virgini exhibere. Mortua vero una virgine, et jam vidua in extremis agente, tertia soror superstes rogabat viduam, ut post mortem rediret, et de præmio sociæ sacrificaret eandem. Quod promittens (si tamen foret de beneplacito Dei) expiravit. Die autem trigesima, ista ante altare in orationibus procumbente, apparuit sociæ vidua inestimali splendore fulgens nimis et dicens: Veni, quia ad reditum obligasti me. Et ecce modicam partem præmii mei, sed benedicta dies, in qua nata sum. Illa vero confortata, et resumpto spiritu, quæsit de statu prioris defunctæ. Cui illa dixit: Si totus mundus esset peramentum, et mare incantum, et omnia folia et gramina scriptores cum omnibus hominibus, qui fuerunt, et sunt et erunt futuri, primo omnes deficerent, quam immensitatem præmii celestis exprimerent. Sed primum ait ad præsens dicam tibi: Soror nostra in infinitis claritatibus me præcellit, et merito, quia ipsa heri choream cum Agno duxit candidam, cum multitudine candidarum puellarum cantans canticum singulare, solis virginibus appropriatum, et gerens sertam de divinis floribus contextum. Rogavi autem eam, ut saltem ad horam mihi sertam concederet, quæ ait: Non expedit tibi. Tamen de ipsa floribus dedi mihi, quas attuli tibi sociæ meæ charissimæ, ut aliquantulum virtutem eorum, quantum sensus capere poterit, humanius perpendas. Facto ergo ab ea circulari tractu in pavimento cum floribus, tam miri odoris processit fragrantia, quod illa super præsuavit, rapta fuit in extasim. Et sic vidua expleto promisso ad cælum rediit. Omnes qui monasterium intraverunt, per multum tempus senserunt celestem odorem. lb. ex. XXIV.

Thæcia virgo, Paulo Apostolo Iconii Christum evangelizanti credidit; cumque jam desponsata esset, repudiato conjugio, virginitatem servavit; et ob fidei confessionem

in ardentem rogum missa, uri non potuit, subitis imbribus igne extincto; deinde leonibus, ursis, tauris exposita, tot feris bellulis repente mansuetis, evasit inoffensa. Puduit proconsulem ultra in illam venire velle, cum tam atroces bestie pepercerant, et liberam dimisit. lbid.

Maria decennies puella duodecim annos nata, parentum, non sua voluntate cuidam Joanni nupti tradita, vite restrictione ac sanctitate commovit virum, ut intactam dimitteret. In virginitate ergo perseveravit, multa virtute multisque miraculis celebris evasit. lbid.

Brigitta virgo, inter Scoticas puellas pulcherrima, cum a potentibus et quidem Christianis viris in matrimonium peteretur, et illa virginitatem Domino vovisset, eundem oravit, ut aliquo corporis viti ipsam deventuraret, quo procerum inquisitione facile sedari posset. Itaque cum oculorum dolore maxime placentisset, alterum subito ulcere percussum amisit, cui ergo charior fuit virginitas oculis, nomine tanto pulchrior fuit in conspectu sponsi celestis, quanto istis terrenis (qui jam illam, quam paulo ante appellabant, responderi sibi designabantur), visa est deformior. lbid.

Violata castitatis pœna.

Abbas Polychronius nobis narravit, inquit Joannes Epiratus, quod in cenobio Penthucula Frater quidam erat sibi ipsi valde intentus et continens. Cum autem aliquando impugnetur a spiritu fornicationis, non valens hanc pugnam sustinere, egressus de monasterio, profectus est Hierico, ut concupiscentiam suam satisfaceret. Moxque ut meretricis cellam ingressus est, leprosus factus est totus. Videns autem lepram, continuo rediit ad monasterium, Deo gratias referens, et dicens: Idcirco Deus hac me castigatione percussit, ut anima mea salva sit, et magnificæ glorificabit Deum, *Præterea, fornum.*

Narravit nobis, inquit idem Epiratus, Abbas Elias, licens: Cum aliquando morarer in partibus sancti Jordanis in spelæo juxta eunuchorum monasterium, ideo quod non communicarem Machario, Archiepiscopo Hierosolimitano, die quadam circa horam sextam, aestu vehementissimo coequentem desuper (erat enim Augustus mensis) pulsavit quidam ostium spelææ meæ. Egressus

vero vidi mulierem, et dixi ad illam: Quid tu hic facis? Et respondens dixit mihi: Et ego, mi Pater, ejusdem, quo tu, instituti sum, et quasi uno lapide distat a te spelæa mea. Ostendebat autem et locum, quasi ad Austrum. Et ait: Lustravi hunc eremum, et præ aestu nimio siti fatigata sum, fac ergo charitatem, Pater, et da mihi pusillum aquæ. Itaque protuli urecum, et dedi ei. Quæ cum sumens bibisset, dimisi illam. Cum autem abisset, cepit diabolus impugnare me, immitens cogitationes sordidas in eam. Superatus igitur, neque ferens libidinis ardorem, sumpta virga mea, cellam egressus sum, in fervore aestus, cum lapides ignescerent, profectusque sum ad illam, ut implerem turpem concupiscentiam. Cum vero ferme uno studio ab ejus adhuc spelelo distarem, irentem me graviter aestu libidinis, repente factus in extasi, vidi apertam terram, et me hiatu terre absorptum. Aspicioque illic cadavera putrida jaecientia, et resoluta, et incredibili fetore plena, quemdamque reverendi habitus virum ea mihi demonstrantem, ac dicentem: Ecce istud mulieris est, istud viri, istud pueri, fructu jam ut vis, et quantumlibet, concupiscentia tua; hujus tamen voluptatis gratia vide, quot labores amittere voluisti. Vide, propter quod peccatum vos ipsos privare vultis Regno celorum. Væ humane miseriæ; propter unius horæ voluptatem tanti laboris mercede frustramini! Ego autem præ nimio fetore in terram corruvi. Tunc accedens vir ille venerabilis, qui mihi apparuerat, erexit me; et gratias agens Deo reversus sum in locum meum. Id. c. xix.

Hartfridus, beati Trudonis consanguineus, continentie voto, non amore, quem gratia remunerat, sed timore posuit, quem justitia punire solet, se se obstrinxerat. Is postea promissionis inmemor conjugium postulavit, implet, et consummat. Nocte vero sequenti, ecce vir Dei, tota sanctitatis suæ coopertus auctoritate, cum terrore ad eum ingrediens, sic increpat: Cur violata fide, uxorem dicere non timuisti? Quam frustra hoc feceris, vel ex hoc intellige: Quamvis uxoratus sis, semper tamen eris sine sobole. Et virga, quam gerebat, percutiens in femore: Signum, ait, id sit neglecte promissionis; donec vires, curvo erire, incesu male probo damnaberis. Expergetus homo, auditus eo verberare, agnoscit auctoritatem, et culpam fatetur; mutatus in melius, comam

deponit, et monasterium ingreditur, ubi vitam castigatè satis emendat. DACROTT. lib. IV, c. vii, Tit. LXXI, Ex. 3.

Cum sanctimoniales, sub instituto S. Clare militantes, ab Hæreticis et civitate Gebennensi expulse fuissent in quandam Sabaudia civitatem, quam Catholici incolebant, se se transtulerunt. Una tamen earum maluit cum perditissimo quopiam, qui monasticam vitam abjurarat, matrimonium inire, quæ sodalium suarum consortio uti, ac patriæ dulcedine, privari. Sed perditionis filia dignam factis mercedem accepit. Sacri-legus enim ejus maritus, votifragus, eam postea vivam excoriavit, justitiæque divinae executor fuit. DACROTTIUS lbid. Ex. iv.

Bello Pedemontano, nostra pene memoria, cum civitas quedam occuparetur, dux militum, virginem jam marito desponsatam, eximia pulchritudine corporis, majore etiam anime, quam adamare coeperat, in sua domo valide est aggressus. Illa vero, cum celerrime manus hominis evasisset; ostium, quo ehiendum erat, præter spem oculos invenit. Itaque cum incerta hæreret, quorsum evaderet, hoc invenit consilium. Fenestra erat patens; in publicum versa, per hanc hanc ita exiit, ut postem fenestræ medium amplexa penderet. Sic enim futurum cogitabat, ut tum ipsis conspecto periculo, tum concursu hominum in via publica, quos rei novitas contraheret, absterteris, vim adhibere non pergeret. Sed immanis, et hinc prædæ inhiantis belluæ libido, ne sic quidem repressa est. Cum ergo ne sic quidem molestus esse desineret, casta Lucretia (hoc ei nomen erat) coacta est, nodum, quem manibus strinxerat, solvere, atque in terram (erat fenestra loco satis edito) deorsum labi, ut corpore confrecto, animus integer maneret. Sed hoc corporis damnum, præclarissimis virtutis donis postea pensavit. Cum enim sanctissimam vitam multis deinde annis egisset, mortua est Persuæ in Alexandrinorum adibus. GUILIELME BALDESAN. I. II *stimul. virg. cap. viii.*

Jacobus de Vitriaco, vir doctus S. E. R. olim Cardinalis, refert, sua ætate fuisse virgines complures, quæ Leodiensi urbe ab hostibus occupata, suis habitationibus ejectæ sunt. Ex his aliquæ ad templum confugisse, alias, quæ id minus poterant, in flumen se præcipitasse, quod mortem castitatis violationi postponerent; partim in cloacas instillisse, ut nullam doloris tetritudinem cum

libidinis fectore comparandam ostenderent. Nec dubia erat mors, nisi admirabili prorsus modo sic a Deo fuissent conservate, ut in tanta multitudine nulla prorsus, vel castitatis detrimentum acceperit. Præclarum vero, quod uni ex eo numero contigit. Laborantem illam exceperant cymbala duo milites, exceptamque sollicitabant ad flagitium. At illa, cum mori, quam corrumpi mallet, tanto saltu iterum se in undas dedit, ut eodem impetu scapham everteret, corruptoresque ipsos submergeret. Ipsa vero absque omni aut animi, aut corporis damno, fluvio obsequente, ad littas emansit. *Datrol. P. IV, cap. xxxvii, Tit. XIV, exempl. xvi.*

Dum Alaricus Romam cepisset, ac diriperet, mulier quædam maximum exhibitæ pudicitie specimen. Quod namque et ætatis flore, et formæ venustate præstaret, ex Alarici militibus juvenis quidam pulchritudine ejus, quam eam vidisset, captas, ad concubitum eam sollicitavit. Quam autem illa pæculum id adversaretur, miles euse stricto mortem ei minatus, veluti eam amore concertans, per misericordiam summam tantum collum vulneravit. Illa vero errore diffusus, jugulum ferro subdit, melius sibi esse rata, ut cum pudicæ mente mortem oppeteret, quam cum viro alio concumberet. Et postquam ferocius barbarus illam aggressus est, plurimumque eam oppugnando nil egit, ad castitatem ejus conservatus, in Apostolicum Divi Petri templum eam duxit, Ecclesiæque custodibus commendavit, sex illis aureis nummis datis, ut puellam viro suo conservarent. *Ib. eodem tit. xvi.*

Refert Pater Jacobus Alvarez de Paz, e Societate Jesu celeberrimus scriptor, quod, cum in America Hispani adversus Gentes dimitentes in prælio succubissent, idcirco omnes urbes Osario incolæ tam indigne, quam Hispani advenæ, majoris securitatis causa et civitate ad fortalium quoddam confugissent, ad idem quoque asylum moniales quædam ex Instituto S. Clare, ut vitæ et pudicitie sue consulerent, confugerunt. Quia vero ob diuturnam, quam in illa munitione trahere cogebantur, moram, omnes ibi degentes magna famis cruciabantur inedia, una et monialibus, que pro herbis colligendis egressa fuerat, a milite quodam capta, in cupisidum belli Ducis potestatem consignata remansit, quam is tandem in uxorem sibi adsciscere decreverat, quod illa animad-

vertens, his illum verbis allocuta fuit: Cellare te nequeo, quod virgo sim, et quidem Christo Jesu per votum desponsata, ac in monasterio consecrata. prout ex eo, quem defero, habitu monastico videre tibi licet, ac proinde carnalibus voluptatibus operam dare, aut alium mihi sponsum adoptare, mihi non licet, ne Deo, et sponso meo pro obsequio injuriam inferam; cave igitur sis, ne violentiam mihi inferas, ne iram Dei, atque vindictam protinus incurras, tibi que me in uxorem adoptando concilies mortem. Quam virginis in loquendo animositatem barbarus obstupescens, ab omni deinceps violentia abstinuit, eamque more suo vivere permisit. Insper talen erga illam venerationem concepit, ut illam haud secus ac divinum quoddam numen deinceps veneratus fuerit, omnem illi relinquendo libertatem, qua ad coelesti sponso suo inserviendum opus habebat, quas proinde ut Religionis suæ cultum et institutum prosequi posset, Breviarium sibi ab eo dari petiit, et monasticam vestem, que utraque inter spolia Christianis erepta, et penes militem quemdam asservata, singulari Dei providentia reperta, eique subministrata fuerit, adeo insuper sanctimonialium hunc honorabat, ut quotiescumque eam se cum aliis captivis mulieribus ministerio alienti domestico ingerentem videbat, ad eandem illam removerit, dicendo, quod minime illam deceret aliis, quam Sponso suo, cui se consecrasset, inservire, rogandoque, ut suam eidem coelesti Sponso salutem instanter recommendaret. Postquam vero hæc virgo per anni spatium in domo dicti belli Ducis fuisset commorata, tandem in fine anni Deus huic Duci, indignum esse, inspiravit, ut Sponsa Christi ejus ulterius subjiceretur imperio domestico, illum proinde in manus consignaret Christianorum. Quia vero si id patenter exequeretur, penis atrocibus se subjiciendum esse formidabat, hunc pro divine voluntatis executione modum excoxit, ad Christianorum nempe vigiles, quantum sibi secure licebat appropinquans, eosdem ut illam excipiendam fantasper egredierentur, instanter rogavit, utpote quam fugam simulando, eo in loco hoc fine relicurus esset. Dictum, factum. Vigiles enim egredientes eam exceperunt cum gaudio; adeoque ipsa de pudicitia conservata triumphans, et viatrix ad Catholicos rediit, suoque benefactori ad sanctam fidem nostram amplexandam, ferventibus precibus suis lumen

a Deo impetravit. Unde tandem pius hic barbarus patria sua fugiens, omnibus facultatibus suis pro Christo relictis in Peruanum Regnum concessit, ubi hæc omnia Christianis quibus in fide erudiendus traditus fuerat ex ordine recensuit, que demum fideliter exposita fuere auctori qui præsentem historiam conscripsit. P. JACOBUS ALVAREZ TOM. *II de Castit. l. V, p. 2, c. xli.*

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius, ex quo die in B. Virginis Patrocinium se dedit, tantam consecutus est castitatem, ut nullam deinceps tyrannidem, quamvis præferendis natura, senserit. *MARTEUS I. II Vita c. vii.*

Sanctitatem animi P. Francisci Xaverii perpetua corporis sanctitas honestavit. Satis constat, ab eo virginealem pudicitiam florem ad extremum usque spiritum custoditum. Id et Melipone Vicarius, ex sermone cum Francisco libidem habito, se comperisse liquido confirmavit, et alii ejus confessiones excipere soliti se perspexisse testati. Insignis profecto in illo amor castimonie, insigne odium libidinis fuit; adeo ut vel minimas hujus generis laqueulas exosas ipsum horreret libidinis nomen. Quod ex eo, quod subjiciam, existimari licet. Ulyssippone projectionis Indicæ diem operiens cum Simone Roderico, in eodem diversabatur enucleo. Ibi in tempesta nocte repente excitatur e somno, adeo commotus, ut naribus magnam cruoris vim profunderet. Ejus deinde rei causam Simonem rogantem obstinato silentio celavit, quamdiu in Lusitania fuit. Ad ultimum ubi solvendi advenit tempus, sub digressum, in navis angulum eum eo recessit, et sine arbitris: Nunc demum, inquit, tempus est emuntiandi, quod toties ex me, Simon, frustra es seiscitatus; quippe hoc utinam, ut arbitror, sum te in hac vita visurus. Scito igitur, illa nocte impuram speciem per somnum mihi oblatam, summaque vi repellere conanti, tantam illam sanguinis copiam erupisse. Hæc signis humanis que testimonio divinum indicium, ac testimonium extineti corporis accessit integritas, Quod eximium Dei beneficium inter alia egregie virginali castimonie concessum accipimus. Cæterum Franciscus, ut tantum custodiret thesaurum, non castior fuit, quam cautor. Etsi enim vir sanctissimus celestium

rerum contemplationi maxime deditus, excellentissimæ temperantia armis tectus, nullo negotio tela nequissimi ignea extingueret; tamen adeo timidus in hoc genere et cautus erat, ut si maxime obnoxius esset libidini. Numquam cum femina ulla nisi hæc palam, et adhibitis arbitris, de rebus utique necessariis collocutus est, ratus, mulieres ferme adiri minore evoltamento, quam periculo. Id quod etiam vitæ ejus scriptor hisce verbis confirmat, dicens: S. Franciscus Xaverius adeo castitatis erat amans et studiosus, ut contra impudicam cogitationem, et in somno obvientem, ad sanguinem usque cæteret. *DATROL. P. IV, c. vii, Tit. xxxiv, Ex. 22.*

Parum ab hæc quidem laude abuisse oportuit Angelum Montiolam, hominem Italum, qui cum in terra Peruvia Evangelio per barbaras illas provincias disseminandum, diu multumque peregrinaretur, ageretque inter gentes nudis perpetuo corporibus, priusquam Evangelii lumen aspiceret, incendent, non magis ea tanta turpitudine unquam commotus est, quam si statuas inter versaretur, a quibus tamen et periculum timeri debet, quum marmoreorum signorum nuditate irritatam, et quidem non unius fuisse libidinem legamus. Verum sicut mollem argilam, ubi efficit illa marmoribus progrediendis vis comprehendit, non amplius licet refringere duratam in rigidum, ac nisi ferro cedas, indocile marmor; haud aliter ut humanum cor divina penitus pervasit gratia, ita obfirmat, ut signi statusque instar objectas sensuum illecebras respuat, ac supra lapidum omnium contumaciam, si ferro cedas, alienam nihilominus imaginem refutet. *JOAN. RHO. l. VII, c. II, exempl. 2 ex nostris.*

Sed non pluribus ex pace frui datum, plebisque omnibus pugandum est, quamquam non isdem semper artibus venerit victoria; quidam enim prompto ingenio expedito consilio, quidam acie ac duello vicere. Videamus unum e sociis per lusum et vicina flamma evadentem. Hunc nobilis in Brasilia adolescentula perditæ cum amaret, nec virtutis reverentia flammam auderet profitteri, diu animi agra, corporis ad extremam valetudinem simulans, hominem per speciem arcane confessionis excipiente, jubet advocari. Ubi, semotis minus caute arbitris, soli fuisse, ægritudinem confessæ, vulneri per vulnera medicinam male sana facere tentavit, et quia blandiendo nihil prohibeat, imo

gravi contra oratione insuper castigabatur, ut quem simplici voluptate pellicere non poterat, duplici circumventum, capitis ac lamæ periculo expugnaret, ardens libidinis per summam audaciam interminata est, ni pareat, sublato clamore, ut violatorem, stupratoremque, validissimis mancipiorum mox se obiecturam ad verbera, ad necem. Quid faceret deprehensa virtus, quum ex solitudine impudicæ audacia, casto periculum crearetur? Exiit lotum validissimum levi admodum declinatione. Quomodo ei morem gerat, sitim causatur, et illa ut potum inferant, servos advocat, cum quibus blande sermonem sacerdos tanisper ducit, donec intrante adolescentulæ matre, ad eam explicitissima fronte conversus: Bene, inquit, habere nata mihi videtur, et confessioni, ut in hoc tanto æstu laboriosa, atque levi a valetudine decumbentibus ominosa supercedendum censeo. His acerbis elusa impudentia, dum templum ingreditur, Deo pro depulso periculo gratias acturus, obvium habuit Josephum Anchieta, in magnum illud Brasiliæ lumen, qui re divinitus cognita, magna precum contentione apud Deum egerat, ne caderet; itaque ad eum: Et ego, inquit, rogavi pro te, ut non deficeret fides tua. Scilicet humanæ opis hæud quaquam est, a flammis ne leviter quidem afflatus exire, imo longe facilius ab igne illæsus abas, quam a procacis femine petitione pudicus, Ibidem, *exempl. 2.*

Consimilem projectæ libidinis impressorem Claudius Aquaviva, graviore ac validiore consilio repulit, et quamquam in lubrico et ipse positus, ac ruinae imminens, alte tamen vestigia castitatis reliquit impressa. Quæ enim ejus forma exarserat alia, quam prædebat, febrilis borans, nisi exclusio de more ab illo iudicio arbitræ, quorum aures omnino quidem, sed oculos nusquam acerbè debere, idem Claudius rerum arbiter postea sancivit, ut, inquam, solito audaciam fecit, nudato repente corpore (quod flagitii pars non minima esse censetur) ardentibusque verbis Claudium aggressa, preces, blanditias, minas, Satana erudiente, miscet. Validis profecto machinis petebatur, et grandis erat tentatio homini, cui aut libidinis, aut calumnie flammis esset conflagrandum. Sed utroque ex periculo emerit Claudius consilio, tam in speciem fædo, quam exitu salutari scaphium conspicuas, invadit, haustisque manu alvi purgamentis (parcite, qui hæc legitis) os inungit, atque attonitæ ad

oscula, ad amplexus, si terribi odoris gravitas, et sordium inquinamenta arderent, contemptim increpitans objectavit. Quod de Claudio tradidi, de Oliverio Manereo, viti Societatis primæve litidem tradunt; nec isti libidinis feditatem penitus animo informaverant, qui tam sordida persona illi occurrendum censerunt. Certe nulla tanta est sordium quarumlibet feditas, quæ, si cum veneris componatur, non debeat præoptari. Ib. *ex. 4.*

Domesticum sepe bellum pro castitate pugnantibus, externo longe periculosius experiantur, lapsu faciliore, ut sine teste. Quare non minor in hoc profligando (nam confici vix unquam potest) virtus laborat; quanta fuit igitur in eo viro, qui quum hostium importunitati solus vix par esset, formicarum legiones immisit! Crescut in Paraguaris, vicinisque regionibus formice forma, atque ingenio nihil nostris dissimiles, sed magnitudine admodum enormi, quas etiam squillarum instar acicola esse non dubitant, ergo quæ rubrum (neque enim nigra illæ sunt) maxime fervebat agmen, nudum se abjiciens, immotum corpus mortibus earum dum præbuit lacinandum, ut tota cute erentus, ac trimentibus membris victor abscederet. Quantum hic a Benedicto distat! Equidem vivos morsus, quam mortui aculei crediderim esse molestiores.

Joannes Ribera nondum erat de Societate, quum illius decora auxit. Pulcherrimus adolescens in ipso ætatis flore ab excellentis formæ muliere adamat, sollicitatusque ad flagitium, nequiter blandientem majori, quam pro ætate constantia repulerat; nec ideo tamen illa irascebatur, sed ipsa repulsa libidinem vehementius irritante, adolescentem solitario in loca deprehensum occupat, amplexumque expedit, ablatura per vim, quod precibus ac blanditiis non impetratur. Pallio manus iniecerat, sed Joannes prævalens viribus, ac reluctans, læcæ fructum exiguum flagitiosi conatus monumentum, illi retinens, liber evolavit. Feminas verbis similes non male quis dixerit, in quas cum incidis, aut sanguinem, aut pallium dare sit necesse. Ib. *ex. vi.*

P. Franciscus Adornus (qui S. Caroli Cardinalis Borromæi confessorius, ab eodem in honore et reverentia unico est habitus) proccæm feminam, quæ liberali ejus forma pellecta, scelus ab eo blanditiis flagitare aggressa erat, castissimo ingenio elusit; quan-

do turpificata sordibus, seu excrementis e latrina pelitis, facie, foediores illius amores in horrorem, nauseamque convertit. NABASI, in anno memor. 13 Januarii.

P. Joannes Hieronymus tolerantia et Ecclesiastico munere præstans inter primos Hispaniæ, cum Granatense collegium regeret, a procacissima femina obsceni flagitii est accusatus. Hispani Provincialis eam rem Patrum euidam viro prudenti, ac non inenioso vesperi in cubiculo clam ad candleæ lumen exposuit, vehementi dolore plenus Is vero, qui hæc audiebat, posteaquam nihil veri mendacio illi tam enormi subesse, constanter dixisset, adiecit: Ego, o Pater, pietatem castitatemque P. Joannis ita perspectam habeo, adeoque eum ab hoc flagitio immunem scio, ut ad innocentiam viri testificandam, atque ab omni suspitione viandandam, ansim modam manum ardenti foco inserere. Interque verba manum protinus extendit, et in mediam lychni ardentis flammam ingressi, ac tandem immotam sine ullo doloris sensu eam Scævola hic Christianus istie tenuit, donec omnia, quæ dicenda fuerat, narrasset, ac Provincialis rei novitate attonitus, non sine admiratione tam præclaræ experimenti, ab omni disquisitione tunc faciendæ cessavit etc. Proterva vero accusatrix doloribus correpta, se ipsam percutiebat, cruciatus illos turpis mendacii supplicium esse fassa, et coram Provinciali, testibus ac notario veniam petens calumnie secleratæ. Romæ quoque apud Gregorium XIII, innoxius est compertus ab omni suspitione hæresis, quam ei nescio quis, imposuerat. Obiit Hispani, anno 1605. 1. Julii, ætatis 60. societatis 43. Ib. 1. Jun.

P. Antonius Cordeses multis laudibus excellenter emipuit, et in primis consians virorum gravium sensus fuit, eum primævam baptismi gratiam nullo unquam crimine perdidisse. Totis ille quidem annis sexdecim pravaram cogitationum molestiam, difficultatemque perpassus, sæl eo in igne purior ejus spectata semper integritas est, ut proccæm etiam aliquando feminam, ad quam fuerat velut agram obtenta confessionis accitus, egregi facti insolentia, primum ad horrorem, tum vero etiam ad suæ detestationem lascivie commoverit. Nimirum ut ab ea sollicitari copit ad flagitium, ipse dissimulato consilio, postulatorque levandæ naturæ spatio, illud ubi datum est, vultum egesta proluvie delibatum præstolanti

obtulit, eoque spectaculo vehementer absterruit. Ipse vero ab omni ea mentis vexatione liberatus est, piæ feminae (ut rebatur) oratu, quæ suas illi preces apud Deum moriens, quiddam demum obtinere libuisset, spondederat, quippe qui secundum ejus obtinere perpetua deinceps fructum pacis et tranquillitatis expertus sit. Cæterum hoc illi sive ad indulgentiam, sive ad negligentiam in illo unquam loco fuit; tanta, tamque pertinaci sensuum usque custodia, ut mulierem in formam non auderet obtutum defigere. Cumque ad sextum usque et sexagesimum ætatis annum, modico propter stomachum vino sibi indulisisset, reliquæ vitæ frigida semper sitim levavit. P. ALEX. in *Vict. charæ*. 1601. c. II, p. 144 et 147.

P. Petro Cofono, cum aliquando in somnis contra immissa a demone visa impunitati affinia, magno animi corporisque conatu luctaretur, purissimi domi Spiritus, fugatis puritatis hostibus capitalissimis, femora, sine bis circum ea convoluta, tam arcte compressere, ut cicatrix ruptæ in ambitu cutis, ante et post mortem conspicua fuerit.

B. Aloysius tanta a Deo castitate præditus erat, ut nullam obscenam cogitationem vel motum, neque noctu, neque interdiu unquam experiretur; adeo vero mulieres fugiebat, ut ei nativam cum his discordiam intercedere diceret; nullam eam, etiam consanguinitate conjunctam, aspiciere sustinebat. *Vita.*

P. Laynes Romæ cum concionaretur, a femina ad flagitium allectus erat; sed ipse tamquam sensus expertus et tamquam statua aliqua nihil sentiens, gravi oratione eam deterruit. Ipse tamen dein dixit, consultius se facturum fuisse, si confestim aufugisset. *Hist. lib. s. p. II. n. 110.*

P. Petrus Faber in hospitii, domibusque recentibus, vicinorum omnium Angelos invocabat, contra fallaces spiritus. Cubitum discendens, armabat se peraltente S. Crucis signo; pique ad Deum verba illa fundebat: Hostem repellas longius etc. Et ad B. Virginem: Da mihi virtutem contra hostes tuos. Sentiebat enim princeps tenebrarum in tenebris maxime dominari: Valde autem, siebat, ad hunc finem conducere, ut in diversoribus statim proficitur que pietatem, vel piis sermonibus, vel alio religionis actu; nihil enim vel nos, vel alios magis in officio continere, quam esdja jam virtutis exempla. Denique omnium maxime hæc in re ei pro-

derat precationis studium, et pietatis ardor etc. VITA, l. II, c. xxvi.

P. Franciscus Costerus octoginta octo, quibus vixit annis, nunquam ne minima corporis inhonesta commotione, aut cogitatione pulsatus est. In se fuit adeo severus, ut perpetuo cilicio, creberrimisque flagris corpus attereret. *Biblioth. Script. soc.*

P. Balthasar Alvarez, nem publicæ Inquisitionis actu mulieres aspiciere cogere, septem integris horis oculos in B. Virginis imaginem defixos habebat. Semel vero a juvene et eleganti femina ad flagitium alectus, per orationem non modo se a tali periculo liberavit, sed illam mulierem etiam Deo lucratus est. Dicebat insuper, non esse in tanto periculo positum eum, qui ex sublimi stamine in aliqua turri penderet, atque ille, qui positus est in occasione puritatis suam amittendi.

P. Gabriel de Loyrono nihil agris ferabat, quam si obsceno rei vel tantilla species animo ejus incidisset, quam, velut ipse reus, acerbis suppliciis vindicabat. Semel cum ei nocte vigilanti simile quid incidisset, nudus prope lecto prostratus, ad hydrium aqua plenum accurrit, eaque maxima noctis parte a cervicis ad calcem usque se perfudit, ultimas luxuriantem carnem. ASS. MEXIC. *Coll. Mexic.* 1612.

P. Ferdinandus Paterno vocatus ad confessionem ignota femine, cum domum ingressus multas feminas reperisset, primum blandis verbis, tum aperta vi eum ad peccatum alliciens, invocato Deo, eoque, quo potuit modo eas repellens, concitata demum fuga aufugit. 1604. *Coll. Can-nense.*

P. Laurentius Magius Rome ad feminam aegrotam confitari cupientem vocatus, cum ab illa ad flagitium sollicitaretur, ille ad summam angustiam redactus, spatium paululum secedendi cupit, quasi satisfactus necessitati. Rediit autem facie tota stercore turpata, quod videns mulier vitam serio emendavit. Simile quid de P. Oviedo narratur. *Ex lib. Ingulat. M. S. de propriis et solidis virtutib. c. iii, § 3.*

P. Matthæus Boys, cum adhuc novitius esset, et mendicatum de more missus, mensaque adultibus, verba aliqua impudica audisset, tanto mox dolore et iracundia exarsit, ut ex oculis lacrymæ, et naribus sanguis copiose protraheret. Causam rogatus: Egone, ait, dolore non afficiar, cum videam supre-

mum Numen ita hæc lingue improbitate vocali? AN. RHEX. *Coll. spirens.* 1611.

Joannes Berckmannus dicebat, eum, qui sit impurus, nequiores fieri omnibus diabolis. Fessus est, se nunquam ulla impura tentatione oppugnatum. Hinc non potuit etiam ob horrorem erga luxuriam Confessiones S. Augustini legere. Qui eum intuebantur, licet aliorum vultus ob periculum intueri non audent, ipsius tamen aspectu ad castitatis amorem incitabantur. Post mortem etiam multis castitatis donum impetravit. P. II, *vii.* p. 72, p. 83.

Bartholomæus Mariana tantus castitatis amator erat, ut oppositum vitium nunquam colloqui sustinuit. Unde aliquando ignem petenti vultu, oculis aversis porrexit, cum addito, si quid deinceps opus esset, per aliquem de domesticis peteret: Non enim, inquit, quæbat, qui te his foribus astantem videt, statim Catharinam Secundam, aut me Franciscum alterum cogitabit. *Proc. ven. Coll. Brix.* 1308. *Proc. Arag. Cesar. aug.* 1642.

Genesius Martinez, Coadjutor, licet in prædio esset, nunquam tamen cum feminis colloqui sustinuit. Unde aliquando ignem petenti vultu, oculis aversis porrexit, cum addito, si quid deinceps opus esset, per aliquem de domesticis peteret: Non enim, inquit, quæbat, qui te his foribus astantem videt, statim Catharinam Secundam, aut me Franciscum alterum cogitabit. *Proc. ven. Coll. Brix.* 1308. *Proc. Arag. Cesar. aug.* 1642.

SIMILITUDINES.

Sicut ii, qui conosam et insalubrem regionem incolunt, ordinarie male valent; ita mirum non est assiduo egrotare animam, que corpus conosum et immundum habet. Nixæne. in lib. II, de *Adorat.* c. viii, n. 2.

Sicut regiam purpuram ceno et luto plenam merito quisvis induere recusaret; ita etiam luto et fetore infectam carnem suam portare, quisvis merito horrere deberet. Idem.

Sicut quo major est dominus, tanto ordinarie domus et aula mundior esse debet; ita cum nulla creatura (excepto Angelo) animam rationalem superet, merito domus ejus (que est corpus) purissima et mundissima esse deberet. Idem.

Sicut sponsæ magnorum Principum, si fideles sint, omnia facile a sponsis suis impetrant, ut patet in Esther, que liberationem totius populi Judaici ab Assuero obtinuit; ita multo magis sponsæ supremi Regis Christi omnia, et maxime aliorum liberationem a peccatis obtinebit. Idem.

Sicut Virgo in Zodiaco regnans, terram

maxime frugiferam facit; ita si castitas in animo hominis regnet, fructus honoris et gratiæ copiosos germinare faciet. *Imago primi Sæculi Soc.* l. II.

Sicut apes, dum vehementior furit ventus, lapillos pedibus apprehendunt, qui illis sint saburra loco, ne a tempestate huc illucque pellantur; ita ne castitas nostra a tentationum ventis periclitetur, saburrare nos oportet cognitione ejus, quod ex nobis ipsis habemus, et considerare nostram imbecillitatem, arripiendo pedibus nostrorum affectuum lapidem vivum Christum Dominum nostrum, cujus virtute fortitudinem induemus, et constantiam quam ad ejus gloriam intendimus. S. ANNA. l. III de *Virg.*

Sicut optimus corporis habitus, et coloris bonitas pugilem a cæteris distinguit; ita Christianum a cæteris macilentia corporis pallorque dellorescens, qui continentia individuum comes est, indicio est, eum in luctu carnis Adversarium suum feliciter, fortiterque prostravisse, atque adeo dicere cum S. Paulo posse: Cum infirmor, tunc potens sum. *DABREUS in loc. Carn. simil. v. Castitas* f. 79.

MOTIVA.

Exemplum Christi, qui castos habere parentes et discipulos voluit; a diabolo circa castitatem tentari noluit, et neque ab hostibus suis unquam vel minimum quid circa castitatem objici voluit.

Dignitas castitatis, utpote que juxta SS. Patres hominem Angelis similem, imo ex hæc parte aliquo modo nobiliorum facit.

Premium castorum, quod aliquando P. Ledesma Soc. Jesu indicatum est, cui, cum de castitate servande prope desperaret, B. Virgo cum S. Magdalena, et SS. Catharina M. et Senensi apparuit, promissioque ad castitatem servandam auxilio in habitu hanc stropham per socios captari curavit: Divina res est castitas, divina sed sunt premia, que continentia dat Deus. *NABAÏ, 18 Nov.*

Utilitas, que ex eo colligitur, quod anima casta fiat sponsa Dei. Si ergo Principes hujus mundi sponsis suis tantas delectationes et recreationes, tantas divitias et honores provident, quanto magis Rex cæli et terre sponsis suis talia preparabit?

Bene ponderare, quam vilis, turpis, brevis noxiæque tum corpori, tum animæ sit

voluptas venere; quamque adeo indignum sit pro tam brevi voluptate pulcherrimum et amabilissimum cæli sponsum repudiare.

Voli obligatio, si enim in sponsis Regum terrestrium fidem datam frangere per adulterium tam turpe censetur, quam turpe erit, si celesti Sponso non tantum per adulterium cum creaturis (que spiritualiter omnes vel fratres vel sorores nostræ sunt) sed etiam per incestum frangatur.

MEDIA.

Timor Dei; hæc enim est herba, qua Arazizum etiam in mediis aule periculis castitatem illibatam servavit. *Hist. Soc.* p. II, l. V, n. 63.

Amor et cultus B. Virginis; si enim, ut D. Bonaventura apud Canisium testatur, ex venerando vultu et corpore prodibat divinum aliquid, et virgineum frigidumque ros, qui ad impuritatem omnem spectantium arendam et extinguendam mirifice conferebat, et quasi virgines germinabat, aut ad majorem vite honestatem provocabat, quanto magis ab ea anne gloriosa simile auxilium expectari poterit? Ita sane expertus S. Ignatius et P. Ledesma, ut supra in Ex. domest. n. 1, et § 7, n. 3, dictum est.

Humilitas; hinc apud præcos Patres maxime instar erat, non posse ad purum quempiam carnalibus vitiis emundari, nisi universum laborem suum atque conatum ad tante perfectionis finem intellexerit non posse sufficere, nec eam nisi miseratione Dei, et adjutorio comprehendendi contingat. Et Climacus in *Scala Paradisi* ait, eum, qui sudoribus et laboribus suis adversus hujusmodi adversarium pugnat, similem esse ei, qui inimicum suum papyro ligavit; qui vero continentia ac vigiliis oppugnat, ei similem esse, qui calenis torquibusque hostem devinxit: qui denique altissima humilitate et vacuitate iracundiæ depugnat et comparat, qui occidit inimicum et in arena occulavit. *Grad. x.*

Fuga occasione; ita Josephus Patriarcha exemplo suo docuit, relinquens pallium in manibus uxoris Patipharis, contagium quippe judicavit, uti S. Ambrosius ait, si diutius moraretur, ne per manus adultera libidinis incentiva transirent. Nam, ut bene Tertull. facile est, non appetere, quod necias; at aversari, quod desideraveras, num-

quam. Accedit consilium Sapientis : Quasi a facie colubri fuge peccata. Nam, ut Balde-sanus l. c. ait, ideo fit, ut habitent et depascantur hominum flagitiosorum cadavera serpentes, quod in viventium animis sibi olim strinxerint habitationem. Recte ergo sponsa, Cant. ult. : Fuge, dilecte mi, et assimilare caprea, etc. Hinc Daphnis ab fugam libidinis in laurum conversa dicitur, ut significarent hoc figmento Pœbæ, victoriam de carne non facilius, quam per fugam, obtineri posse. *Stim. virtut. l. I, c. vii et seq. l. I, de Joseph. c. v, l. ad ux.*

Labre et occupatio honesta. Hinc S. Hier. ad edomandam carnem, Hebraeam linguam addidit, et postea dixit : *Amor scientiam Scripturarum, et carnis vitia non amabis.* Ob eandem causam Pater quidam monasterii, adolescentem quendam luxuria graviter tentatum, jurgiis et dietariis onerari precipit, ut sic ei ad intendendum cogitationibus non vacaret. *Stim. virtut. l. II, c. xxii et xxiii.*

Frequens usus Sacramentorum : præcipue sacra Communionis, de hoc enim dicit S. David, Ps. 22 : *Parasti mensam adversus eos, qui tribulant me.* Hinc pulchre S. Bonav. : *Si ergo, o anima, carnem diligis, nullam carnem, nisi Christi carnem amas.* *Stim. virtut. l. II, c. xxviii.*

Præsentia trium sociorum, Dei, B. Virginis, et S. Angel. Custodis; nam si, teste Seneca, magna pars peccatorum tollitur, si peccatoris testis assistat, quanto magis si tres isti cogitantur præsentés. Ila sane expertus S. Ephrem, mulierem ad scelus provocantem ad publicum forum invitans. *Lenov. de Ponte l. III, tr. ii, c. x, § 1.*

Accurata sensum, præcipue oculorum custodia; quia, ut sapienter S. Basilias advertit, sensualis voluptas est instar alienigenæ fontis habentis plura epistomia, qui aquam fundit per sensus et potentias carnis, et instar serpentis multorum capitum, quæ omnia inticis veneno. Hinc sponsa *Horius conclusus et fons signatus* appellatur. *Stim. virtut. l. I, c. xi.*

Votum, saltem ad tempus editum, et ejus renovatio; per hoc enim provocatur partim liberalitas Dei ad gratiam offerendam; partim firmatur voluntas in proposito castitatis servando, si enim ingens est incivilitas, non stare verbis ad promissis, quæ Regibus et Principibus hujus mundi sunt facta, quanto major erit inurbanitas atque irreverentia

si promissio Deo facta non impleatur. *Lenov. de Ponte. l. III, art. 4, § 2.*

Sic Michael Sanchez, o Soc. Jesu Coadjutor Gallus, cum ruri fore solus degeret, economiæ administrandæ causa, et a prociabus feminis non semel ad turpia varie urgeretur, sese humi projiciebat in genua, et conceptam votorum religiosorum formulam recitabat ardentè, aiebatque, id sibi semper perfectissimo remedio fuisse ad omnes turpes imagines e mente penitus abstergendas. *Nauasi, in anno memor. 23 Julii.*

Oratio; hoc clypeo S. Hieron. usus est, qui de se ipso sic scribit : O quoties ego ipse in eremo constitutus, et in illa vasta solitudine, etc. putabam me Romanis interesse deliciis? Seditam solus, qui amaritudine plenus eram; horrebant sæco membra deformia, et squalida cutis sitam Æthiopica carnis obduerat, quotidie lacrymæ, quotidie gemitus, etc. Ille igitur ego, qui ob gehennæ metum tali me carcere damnaveram, scorpionum tantum socius, et fearum, sepe choris intereram puellarum, allebat ora jejuniis, et mens desiderii astuabat in frigido corpore, etc. Itaque omni auxilio destitutus, ad Jesu jacebam pedes, etc. Memini me clamantem diem crebro junxisse cum nocte, nec prius a pectoris cessasse verberibus, quam rediret, Domino increpante, tranquillitas. S. Hieron. epist. xxii.

Hinc S. Paulus ter Dominum rogavit, ut discederet stimulus carnis ab eo, sciens nihil mirum cum Sapiente, quoniam non posset esse continens, nisi Deus daret.

Castigatio corporis; hoc medio usi sunt Paulus castigans corpus suum et in servitum redigens, quod non sit profecto vulpina cauda, Hieronymus pectus fundens non levi digitorum pulsi, sed gravi lapidis percussu, Francisus in nive se volvens nudus, et uxorem ex nive conficiens, cujus frigore flammam extingueret. Benedictus, detracta sibi veste, in spinis se rotans, ut carnis stimulum spinarum aculeis contunderet. Guillelmus Aquilanus ferro thorace pectus, catena venes constringens, ut hæc fibræ sensualitatis bellam frenarem. Dominicus catena in corpus seviens, profecto non ut muscus abigat. Damianus scopis se armans, et novus in palestra Christi virgator, corpus sevisime dilanians, Alphonsus Rodrigue, annis 47, feminam de facie nunquam videns, ideoque crebro a Virgine Virginum visitatus. *Stim. virtut. l. II, c. xii. Sanders, in*

Flora mystico, orat. v, fol. 362 et 368.

Principis oblatæ; de quo in vita B. Egidii Minorite sic legitur : Non ita diu post obitum sancti Francisci, Religiosi aliquot, quorum plerique cum illo vixerant, inter se habere consilium, in quo quisque proferret, quid de intemperantiæ importunitate vincenda maxime sentiret. Diète sunt a variis sententiæ variæ : fuit qui diceret, se cum impugnaretur, objicere sibi deformitatem hujus vitii, quod non modo abominaretur Deus, sed ne homines quidem perditissimi, nisi occultantes se, lucemque effugitantes, admitterent. Tum alius : Ut primum, inquit, tentationem hanc sentio, provolvor in genua, et cum lacrymis Virginis Matris auxilium imploro; neque ego precandî finem ante facio quam hostis faciat impugnandi. Sequēbatur, ut tertius diceret, Juniperus : Ego, inquit, cum procul adventantem hunc inimicum prospicio, portas animi bonis desideriis sanctissimisque cogitationibus occludo; et interius sublata voce : Procul, procul, exclamo, occupatus est diversorii locus! Erat tum præsens sanctissimus vir Egidius, charissimus olim S. Franciscus discipulus, Is audito responso Juniperi : Ego, inquit, arma mihi Juniperi assumo. Certe enim, qui potestatem subeunda domus inimico facit, periclitatur, ne plus damni, quam lacri proferet; eo quod proditrix nostra caro mox se cum hoste conjungat. Itaque non expectandum, dum ingressus opprimatur, sed ab ipso etiam prohibeandus ingressus. Senius, tom. VII, 23. *Aprilis.*

Fuga mulierum; sic S. Hieronymus suasit dicens : Quid tibi necesse est in ea versari domo, in qua necesse habes quotidie aut perire, aut vincere? Quis unquam mortalium juxta viperam securus somnos capiti, quæ et si non percutiat, certe sollicitat? Securius est, perire non posse, quam juxta periculum non perisse. S. Hier. ep. xlvii.

Et alibi : Hospitium tuum aut raro, aut nunquam, mulierum pedes terant. Puellas et virgines Christi aut ignora, aut equaliter dilige. Ne sub eodem tecto mansites, nec in præterita castitate confidas. Nec sanctior David, nec Samson fortior, nec Salomone potes esse sapientior. Memento semper quod mulier Paradisi columnam de possessione sua eiecit. *Lib. II, ep. xii.*

Memorian passionis Christi; hæc S. Augustinus expertus est efficacem, dicere soli-

tus : Nullum tam potens est, tam efficacem medicamentum contra ardorem libidinis, sicut mors Redemptoris mei. S. Aug. *Manual. c. xxxii.*

Tunc enim occurrit illud S. Bernardi : Deus meus pendet in patibulo, et ego voluptati operam dabo? Et dices cum fidei Uria : « Arca Dei, et Israel, et Judas habitant in papilionibus, et dominus meus Joab, et servi domini mei super faciem terre manent; et ego ingrediar domum meam, ut comedam, et bibam, et dormiam cum uxore mea? Per salutem tuam, et per salutem animæ tuæ non faciam rem hæc. » Olim Romanus quidam, quod lugente patria, domi rosæ coronatus fuisset, capite est condemnatus, et Christianus Ducis sui ac Dei summo lætu, rosæ coronari, voluptatibus indulgere audebit?

Obedientia; ita S. Bernardus præscripsit : Qui terram illam, quam Dominus dixit a militibus possidendam, corpus hoc nostrum intelligit, quod si possidere vult animam, si regnare desiderat super membra sua, necesse est, ut ipsa sit mitis, et superiori suo subiecta. Itaque non dubitat affirmare, cum caro a spiritibus imperio rebelat, indicium esse, quod ipsa quoque anima non perinde ac deberet, superioribus potestatibus subiecta sit, et contra, si se subjecerit, ipsam quoque corpus suum obediens et subiectum inventuram. Quod ipsum egregie confirmans S. August. : Expedi, inquit, inferius subijci superiori, ut ille, qui tibi subijci vult, quod inferius est, se subijciat superiori suo. Agnosce ordinem, quare pacem. Tu Deo, tibi caro. Quid justius? Quid pulchrius? Tu majori, tibi minor. Servi tu ei, qui te fecit, ut tibi serviat, quod propter te factum est. Si autem tu contempsisti servire Deo, nunquam efficies, ut tibi caro obtemperet. Qui non obtemperas Domino, cruciarius a servo. S. Aug. in *Psalm. ciii.*

Hinc et Thomas Kempensis ait : Qui non libenter et sponte suo superiori se subdit, signum est, quod caro sua necdum perfecta sibi obedit, sed sæpe recalcitrat et remurmurat. Discere ergo celeriter superiori tuo se submittere, si carnem propriam optas subjugare; citius namque exterior vincitur inimicus, si interior homo non fuerit devastatus. *Thom. Kant. l. III. de *Imit. C. c. xii.**

ASCETICA.

Et hanc materiam, quæ ad seipsum, et ad alios dirigendos pernecessaria est, ex fundamento solido intelligat Asceta, noverit: 1. Statum continentie perpetuæ duo genera personarum complecti. Primum est eorum, qui nunquam experti sunt ullam voluptatem carnalem, et etiam per reliquam vitam nunquam experti stauerunt, et hic status proprie Virginitas appellatur. Secundum est eorum, qui post amissam (sive eam, sive sine culpa) virginitatem, stauerunt castitatem deinceps perpetuo servare; et status iste proprie Celibatus vocatur. LUBOV. DE POSTE t. III, tr. n., c. 3.

Bene apprehendat commoda et excellentias, quas status continentie præ statu matrimonii habet et offert, quæ quidem ad quatuor fere revocari possunt a S. Apostolo Paulo, I Cor. vii, indicatis, quarum prima est quies et tranquillitas in puro Dei amore, et rebus omnibus, ejus obsequium spectantibus; nam ut Apostolus ait: Qui sine uxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Secunda est quod ad altiores sanctitatis gradus hominem extollat; nam eodem Apostolo teste: Mulier inupta, et virgo cogitat, quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore et spiritu; ibid. §. 4.

Qui quidem fructus, quanti faciendus sit, pulchre S. Hieron. his verbis indicat: « Non existimes parvam esse virginis amplitudinem et excellentiam, quod dicatur de illa, quod cogitat quæ Dei sunt, ut sit sancta corpore et spiritu, nam etsi nullam etiam mercedem haberet, sufficeret ei hæc sola prælatio, cogitare quæ Domini sunt. Illius fructus est sanctitas carnis et spiritus. Nam virginitas illa est hostia valde grata Christo; cum neque cogitatio spiritum, neque luxuria carnem inficit, aut maculat. » Lib. I ad Jovinianum.

Tertio est, quod conferat facultatem sine impedimento Dominum observandi: cum enim elevet animam ad Sponsæ Dei dignitatem, hoc ipso aperit ei portam, quandoquaque voluerit cum Sponso suo suaviter conversandi, et tanto facilius gratiam impetrandi, quanto magis ea necessaria est ad castitatem promissam servandam. Quarta est quod singularem claritatem et dignitatem afferat anime, juxta illud Sapientis:

« O quam pulchra est casta generatio cum claritate; immortalis est enim memoria illius, quoniam et apud Deum nota est, et apud homines. » SAP. IV, 1.

Id quod supra clarius indicavit dicens: « Felix spado, qui non cogitavit adversus Deum nequissima; diabitur enim illi fidei donum electum, et sors in templo Dei acceptissima. » SAP. III, 14.

Pariter bene apprehendere studeat incommoda, quæ secum videtur status continentie afferre, et propter quæ aliqui ipsum tantopere horrent; ea autem sunt tria potissimum. Primum est Solitudo, eo quod societate viri aut uxoris careat, qui auxilio, et subsidio sint in adversis. Secundum est Sterilitas, seu prolis carentia. Tertium est Familie et nominis, quod in terra habere poterat interitus. Ibid. §. 1.

Contra quæ impedimenta in primis universim obijcere posset Christus illud Eleane dictum ad Annam uxorem: Anna, cur fles, et quomobrem affligitur cor tuum? Numquid non ego melior tibi sum, quam decem filii? Deinde vero in mentem revocanda est illa Dei per Isaiam facta promissio: « Ne dicat Eunuchus: Ecce ego lignum aridum, quia hæc dicit Dominus Eunuchis qui custodierint Sabbata mea, et elegerint quæ ego volui, et tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea et in muris meis locum, et nomen meum a filiis et filiabus; nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit. » I REG. v, 8.

Multo minus vero timendum est ipsius mundi interitus, ob continentiam; nam cum ea sit lilium inter spinas, lilium super capitella columnarum templi, de quibus, III REG. xxi, dicitur: « Pauci sunt, qui spinas non horrent; aut, qui animum habent ad conscendendum, ut ejus pulchritudine fruantur. »

Et fusiis videre est apud Platum.

Ante omnia diligenter perpendat, quod sicut teste S. Greg., sunt duo genera luxurie, altera carnis, quæ castitatem corrumpit; altera cordis, quæ de ipsamet castitate gloriatur; I. III. c. xxvi, ita duplicem quoque suo modo castitatem, carnis scilicet, et cordis, assignari posse et debere. Hinc sapienter advertit S. August. primam pugnam eorum, qui desiderant continentiam, esse debere contra demonis suggestiones, instigantis ad multum sibi ipsis tribuendum et fidendum. Unde per medici-

nalem providentiam Dei S. David paululum desertus est a Rectore, ut per exitialem superbiam desereret ipse Rectorem, agnoscentes ex lapsu suo, se non posse solum servare sanctitatem, quam habebat. Lib. de Continentia, cap. iv.

Ex quo recte infert Cassianus, apertum iudicium esse proxime obtinendi donum castitatis, non sperare illud ex sola sua industria; et singularem esse de luxuria victoriam, non fidere propriis viribus ad eam vincendam, sed eam a divina misericordia sperare, et recurrere continuis suis orationibus ad Dominum, qui potest illam dare. Coll. XII, c. xv et xvi.

Et quamvis hæc fides videatur facilis, est tamen, ut bene observat S. Gregorius, satis difficile homini, non credere esse a se, quod videt et experitur in se. Porro consistit hæc humilitas in tribus potissimum capitibus. Primo, ut summo secreto quis sibi soli ita servet castitatem, ut nullo verbo, quod vanitatem aliquam, aut jactantiam sapiat, aut inane desiderium ostendat, quod propterea in honore esse velit, illam prodant. Secundo, ne quis inaniter gloriatur de excellentia, et perfectione sui status, aliosque, qui minus perfectum habent statum, contemnat. Tertio, ut semper vivat in timore suæ infirmitatis, memor quod Eva, cum esset virgo, fuerit decepta a serpente.

Bene etiam intelligat, quem fructum afferat votum, si castitati jungatur, quod scilicet castitas voto firmata, sit similis velleri Gedeonis, a carne ovis separato; eum castitas sine voto sit similis velleri, quod adhuc carni inhæret, adeoque rore benedictionis celestis non perinde, ut illa, implebitur.

Advertat, etsi, ut ante n. 3. dictum est, magna semper de viribus propriis diffidentia sit concipienda, sedulo tamen cavendum esse, ne per eam fiducia in divine gratie auxilio minuatur, ideoque insignis illa Dei promissio apud Isaiam facta semper ob oculos habenda erit: Hæc dicit Dominus creans te Jacob, et formans te Israel: Noli timere, quis redimet te, et vocavi te nomine tuo (id est specialiter elegi) meus es tu (multis quidem, sed præcipue desponsationis titulo) cum transieris per aquas, tecum ero, et flumina non operient te. Cum ambulaveris in igne, non combureris, et flamma non ardebit in te, quia ego Dominus Deus tuus, sanctus Israel Salvator tuus. ISAIAS, c. XLIII, 1.

Bene etiam notandum ex Cassiano, virginitatem duos habere gradus. Primum imperfectum et proprium Tyronum et pugnantium, quem Aristoteles proprie Continentiam vocavit, eo quod hic proprie se continent, et passionum impetum refrenant, qui gradus adumbratus est in tribus pueris in fornacem Babylonicam conjectis, qui saltem quoad vincula patiebantur effectum combustionis. Secundum perfectum, proprium hominum jam consummatorum, et quasi triumphantium agentium, qui pugna absolutiva magna pacis fruuntur. Coll. XII, c. x et XII. Et hæc Puritas Angelica vocatur quæ figurata est per rubrum a Moysæ visam, quæ ardebat, nec consumebatur. Exon. III, 3. Neque propterea, quod difficultate careat, imperfectior est priore, quia ut bene S. Thomas docet, non semper est melius, quod difficilius est, nec semper minus bonum, quod suavis est ac facilius; sed respicienda est origo et causa facilitatis, quæ si sit naturalis, minuit meritum, si autem spiritalis, et laude digna promovet meritum; neque enim par esset, ferventem suo fervore sibi impedimentum perfectioris meriti et præmii causare. II. 2. qu. 153, ar. IV ad 24.

CONCEPTUS PREDICABILES.

NATURA ET PRÆSTANTIA CASTITATIS. — Comparari potest speculo, dicendo in exordio, solere virgines pulchritudinis amantes, ante omnia curare, ut pulchrum speculum habeant, in quo examinent, an non macula aliqua, vel aliud quid repererint, quod pulchritudinem minuat, vel tollat; idem facere castas mentes, pulchritudinis internæ et puritatis corporeæ, quæ castitas merito censetur, amantes; ut ergo examinare possint, jam nunc pulcherrimum et nitidissimum speculum oblatum iri. Hoc præmissio exordio, in corpore dicatur, duo ad speculum requiri: 1. Plumbum, per quod intelligitur humilitas, summe necessaria ad castitatem uti ex §. præced. n. 4. patet, ubi castitas cordis vocatur. 2. Vitrum, per quod intelligitur ipsa castitas corporeæ, quæ fragilis est, ut vitrum, sed carissima juxta illud: O quam pulchra est casta generatio cum claritate, etc. SAP. IV, 1.

Et propterea indicatur tribus potissimum

rebus, ut speculum. 1. Vento pulverem inspergentem, vel pulvere invisibili, per quem intelliguntur cogitationes impure. 2. Anhelitu oris, per quem indicantur verba impudica, etc. 3. Per tactum manuum, per quem significantur opera carnalia. Hec ergo fuscus explicatur, et excitetur auditor, ad speculum hoc frequenter inspicendum, ut, quid desit pulchritudini sue, cognoscere et emendare, sicut Deo velut anime Sponsa magis placere, et in æternum thalamum introduci queat.

Dicit potest, Reges Galilee, qui Christianissimi vocantur olim Bafones (*Crotten*) habitasse in Isoginibus, quod quia festum est animal; ideo substituisse liliam, ad ostendendum candorem, quam Reges in corpore, anima, et morum sinceritate, seu sincera conversatione habere debeant. Dicitur proinde, idem tanto magis curandum cuius Christiano, quanto meliori titulo et auctoritate possidet hoc nomen; quare to ostensurum, quomodo id fieri debeat.

In prima ergo parte concionis dicatur, vereri quem non immerito posse, ne Bafonem, id est, peccatum in cordis insignibus ferat. Comparetur Bufe cum peccato, primo per fositatem. Secundo per inhabitationem luti. Tertio per veneni abundantiam; pro quo vide *Pedagog.* p. I, c. II, et *Feria II. Pent. Conc.* 6. In secunda parte demonstratur, quomodo liliam substituere debeant; id est, tripliciter candori, corporis per castitatem, animi per puritatem, morum per sinceritatem studere; pro quo videri potest *Faber* in *Auctoritate* in *Festo S. Cath. them. I.* Claudatur seria adhortatione ad hoc pulcherrimum liliam procurandum, ut vere agnoscantur Christianissimi, et ut tales non terrestre, sed cœlestis Regnum possidere mereantur.

Idem scopus probari posset per comparationem anime castæ cum *Esthere Regina*, narrando in exordio breviter historiam de *Esthere*, et dividendo corpus concionis in duas partes, quarum prima ostendat, animam castam *Estheri* similem esse, primo in nomine, quod exprimitur occulta, seu abscondita, per humilitatem, vel solitudinem. Secundo in contemptu omnis vanitatis et ornatus muliebri, juxta illud *Estheris*, quo non quaesivit mundum muliebrem. *Esth.* c. II, 15.

Tertio in pulchritudine, juxta illud *Estheris*: *Erat enim formosa valde, et incredibili pulchritudine, et omnium oculis gratiosa,*

et amabilis videbatur. *ESTHER* c. XIV, 18.

Quarto in purissimo amore Dei, juxta illud: *Tu scis, quod nunquam letata sit ancilla tua, ex quo huc translata sum, in præsentem diem, nisi in te Domine Deus etc.* In secunda parte ostendi potest primo, quomodo placuerit oculis Dei, et electa in sponsam et Reginam, juxta illud: *Veni de Libano, sponsa mea; veni, coronaberis. CANT.* IV, v. 8.

Secundo, quomodo etiam publice et communi utilitati Ecclesie, et reipublice Christiane prosit juxta illud *Estheris*: *Si inveni gratiam etc. Dona mihi animam meam, pro qua rogo, et populum, pro quo obscuro.* c. VII, 2.

Tertio, quomodo omnia impetrare queat, juxta illud *Esth.*: *Quæ est petitio tua, Esther, ut detur tibi? Quid vis fieri? Etiam si dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis.* Claudatur ad modum prioris concionis. Vide *Faber* in *Festo Nativ.* c. x.

Idem scopus probari posset comparatione facta anime castæ cum *Judith Holofernem* superante. Et in prima parte ostendi, quam bene comparetur *caro Holoferni*. 1. Propter nomen quia idem significat, ac *Furia dux*. 2. Propter obsessionem *Bethulie*, quæ idem ac *Virgo* significat. 3. Propter modum obsidendi et expugnandi, quia scilicet jubet præcipiti aquæ ductum cœlestium gratiarum, impediendo ab oratione, usu Sacramentorum, exercitio virtutum, per quæ gratia obtineri, et sitis anime ad voluptates spirituales expleri solet. In secunda parte ostendi potest, quomodo *Judith* hunc *Holofernem* superaverit. 1. Orando, et aliorum pro se preces exponendo. 2. Habendo super lumbos suos ciliam et jejunando. 3. Assumendo gladium et caput amputando, per quem intelligi potest certum servande castitatis, statui suo convenientis propositum, vel votum.

FRUCTUS SEU EFFECTUS. Potest etiam anima casta throno eburneo *Salomonis* comparari intelligendo: 1. Per ipsum ebur castitatem, et per curram charitatem. 2. Per lempulos duo castitatis officia, abstinere scilicet et sustinere. 3. Per sex gradus sex diversa genera continentium religiosorum, ecclesiasticorum, virginum, viduarum, celibum volentium perpetuo continere, conjugatorum. 4. Per manus, cooperationem nostram cum divina gratia. 5. Per duos maguos leones magnanimitatem et fiduciam. 6. Per ascensum purpureum, merita

Christi per sanguinem et passionem ejus procurata, nobisque applicata, et etiam per propriam mortificationem; quæ omnia fuscus explicata videri possunt apud *LUDOV.* DE *POSTE*, tom. III, tr. II, c. I.

Potest primarius fructus familiaritatis cum Deo explicari ex occasione illorum verborum ex *Canticis*: *Dilectus meus mihi, et ego illi, qui paseitur inter lilia.* *CANT.* XIX, 9.

1. Propter candorem castitatis, et pulchritudinem. 2. Propter sex folia candida, id est, sex diversos gradus continentium, ut supra dictum. 3. Propter sex virgulas aureas intra liliam reperiri solitas, per quas significantur sex actus perfecta castitatis, nempe in operibus, in verbis proferendis et audiendis, in aspectu et reliquis sensibus, in cogitationibus ac desideris interni, in evitandis omnibus occasionebus in intentione, quæ hæc omnia fiant, non ex necessitate, sed purissimo amore castitatis et desiderio placendi Deo. 4. Propter durum corticem mortificationis internæ et externæ, cui liliam tanquam sustentaculo innititur. 5. Propter odorem boni exempli, quem de se emitit, juxta illud *Ecclesiastici*: *Florete, flores, quasi liliam, et date odorem, et frondete in gratiam, et collaudate canticum, et benedicite Dominum in operibus suis.* In secunda parte ostenditur, quomodo *Christus* libenter pascatur inter hæc lilia, id est, suas delicias et conversationem habeat, propter similitudinem, amorem, munditiam, et minora impedimenta. Potest claudi, repetendo illud: *Florete, flores, etc.* vide *LUDOV.* DE *POSTE*, tom. III, tract. II, cap. I.

MEDIA. — Potest ex occasione illius dicti Sponsi, *Cantic.* II. *Sicut liliam inter spinas*, dici, quod dicitur anima casta inter spinas, ob varias causas. 1. Quod sicut liliam sua excellentias spinas superat; ita etiam casta anima longissime excedat eas, quæ castitatem non profitentur. 2. Quod sit inter spinas, id est, crescat et nutriatur per spinas variarum mortificationum. 3. Quod sicut liliam non impeditur per spinas a crescendo; ita nec spine curarum et solitudinum, quæ in hæc vita occurrunt, impediunt animam castam a sancti amoris exercitiis. 4. Quod anima casta sit circumdata spinis, id est, personis impeditibus a proposito castitatis, quales sunt diabolus, parentes proci aut meretricis, mali socii, nos ipsi. Claudi potest concio adhortando, ut pergat esse liliam, pergat cre-

scere, pergat odorem emittere, neque horreat spinas, quia nemo coronabitur, nisi qui legitime certaverit.

Potest ex occasione illius sententiæ ex *Proverbiis*: *«Omni custodia serva cor tuum,»* *Prov.* v. 23.

Representari imago, ejus oculi velo obtecti sint, aures spinis obseptæ, os sera oclusum, nasus digitis compressus, manus funiculo ligatæ; et inde sumi occasio explicandi mortificationem sensuum, quæ est potissimum mediis ad castitatem conservandam; videri potest *Drexelius*, in *Nivete* l. II, cap. IX, et *Stimulus virtutum*, l. I, c. XI.

Potest ex occasione fabulæ de *Daphne* fugiente procum, et in laurum conversa, ostendi. 1. Quod optimum medium sit, fugere; ejus figura fuit mulier in *Apocalypsi*, fugiens in solitudinem, ut vitaret *Dracem*, ibique inveniens sedem paratam a Deo. *Apoc.* XII, 6. Quem in finem servire multum poterit *Stimulus virtutum*, l. I, c. VII, VIII, IX, X.

2. In specie, quoniam res fugienda sint, nempe otium, societas mala, saturitas virtutis, libri inhonesti, saltatio de quibus iterum videri potest *Stimul.* l. c. XIV, XV, XXII.

Potest ex occasione insignis facti *S. Bernardi* quo clamavit: *Latrones, latrones!* etc. ostendi, quam vero *S. Bernardus* eos *latrones* vocaverit. 1. Quia ut *latrones* seducunt cantu. 2. Quia ut *latrones* spoliant divitis virtutum et meritum. 3. Quia omnino denique animam occidunt. 4. Quia inter bestias in silvis obscuris habitare solent. Vide *Drexellii Nivete*, l. I, c. IX, et *Stimulus virt.* l. I, c. XIV et XV.

ALII CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Id, quod in virginibus, quam maxime diliguntur, est, vultus, morumque pulchritudo, et elegantia, quæ profecto in anima est eximia et singularis. Unde psaltes regius ait: *«Concupivit Rex decorem tuum.»* Et *S. Augustinus* inquit: *Pulchra est casta juvenum pudicitia, et Deo amabilis, et ad omne bonum diliguntur.* Sponsus in sacro sui epithalamio sponsum pulchritudinem depingere, aut describere volens, inquit: *«Venter ejus eburneus, distinctus saphiris.»* Pro cujus loci intelligen-

ta sciendum, quod ebur ex dentibus elephanti conficit solet, hoc autem animal est castissimum, siquidem generationis causa semel tantum in vita cum sua commiscetur consorti; præterquam quod ebur eximio candore suo hanc representet virtutem. Saphirus autem instar cœli stellati colorem habet cœruleum, auri punctis hinc inde venustissime distinctus; et ideo hæc quoque gemma honestatis et pudicitie virginis egregium est symbolum. Idem quoque Sponsus, seu Spiritus Sanctus, alia sponsa virginea, membra describens talibus semper utitur symbolis, quæ ad virginis puritatem exprimendam specialiter dirigitur; unde oculos ejus esse dicit sicut columbe, caput vero ejus aurum optimum, labia ejus per lili candorem exprimit, manus denique hyacinthis plenas, capillos vero elatis palmarum ramis similes esse asserit. Verum quidem est, quod ultimus capillos sponse inter et palmarum ramos adductos parallelus, prima facie ab omni videtur proportione esse alienus, siquidem capilli subtiles, graciles sunt et debiles, palmarum vero rami grossi et robusti; attamen si quis parallelum hinc intus consideraverit, inveniet utique, quod debilius sexus feminæ, in quo virginitas quam maxime germinat et efflorescit, longe sit victoriosior, phœsusque triumphantium erexit palmas, quam robustus sexus virilis. Ad hæc sicut capilli speciem capiti venustatem adferunt, et ornamentum; ita quoque casti et virginis Christo, qui Ecclesie caput est, nigram conciliant speciem et venustatem. Unde S. Cyprianus ait: Flos est ille Ecclesiasticus geminis, decus atque ornamentum gratie spiritualis, Dei imago, respondens ad sanctimoniam Domini, illustrior portio gregis Christi. Et ideo Spiritus Sanctus de pura equidistant anime pulchritudine disserens, cum admiratione dicit: «O quam pulchra est casta generatio cum claritate! » Capilli porro ex carne nascuntur, nec tamen ullam eam ex necessariam habent conjunctionem, unde sine dolore aut illo damno a carne rudentur; pari quoque modo casti in carne præter carnem vivunt, et tametsi hæc carne circumcingantur, vivunt tamen, ac si carnis prorsus essent expertes. JOSEPHUS MANSI, tract. XV, disc. 1, num. 12.

Indubitatam est, quin inter pretiosiores et venustiores gemmas, quæ virginis symbolice referant puritatem, Margarita primum omnium locum teneat; hæc autem

tametsi suam in aquis marinis originem habeat, quantum tamen ab illis differtur est et diversa? Mare enim colorem refert viridem, aut cæruleum, Margarita vero album et candidum; mare salsum est et amarum, Margarita vero colliquefacta dulcescit; mare pavorem et terrorem incutit, juxta illud: «Mare vidit, et fugit, » innata vero Margarita proprietas est, quod cor hominis dilatat et lætificat; mare instabile est et procellosum, Margarita vero solida est et firma; Margarita tametsi in medio hujus maritimi elementi nascatur, concha tamen, in qua generatur, rorem cœli, aliosque concipit influxus cælestes; quæ eadem prodigia in anima cernuntur pura et virgine; tametsi enim in hujus nostræ mortalitatis luto nascatur, fragilis quoque et ipsa, lapsibus frequentibus subjecta, a carnis desideris stimulata, et instigata a spiritu fornicationis, vivit tamen pura et immaculata, haud secus ac si nullum haberet cum terra commercium, et veluti si purus spiritus esset; unde fit quod immortalis anime Sponsus, qui spirituum ponderator est, tanti talem quandam animam faciat, ut ad instar prudentis negotiatoris, inventa una pretiosa Margarita abierit et viderit omnia, quæ habuit, et emerit eam; ac perinde non est digna ponderatio etc. Ibid. n. 20.

Hugo Cardinalis in hæc thematis verba scribens, dubium quoddam movet, cur scilicet Joannes illos Christum sequi viderit, qui virginitatis laureola insigniti erant? Aut cur non potius sacros Doctores et Martyres in Agni contubernio et comitatu conspexerit? Et respondet: Quia nec martyrium, nec predicatio signum est generalis innocentie generaliter, sed integritas virginitatis signum est generalis innocentie generalis, quia probabile est, quod, quæ ipsam propter Deum contempserit, contempserit et mundum, et ea, quæ in eo sunt, unde signanter dicitur, quod sequuntur non Christum, sed Agnum, in quo innocentia exprimitur, et signatur. Ibid. disc. II, num. 2.

S. Thomas Aquinas, vel quisquis commentarii illius auctor est, super sæpe dicta Apocalypseo verba, virginis Filium Dei sibi valde familiarem efflere, scribit: Acquirat, inquit, de virtute castitatis divinam familiaritatem in statu viæ; unde B. Joannem familiariter diligebat Jesus, in cujus sinu recubuit. Hinc etiam quisquis sanctarum virginum vitas legerit, frequentissimas illis

Christo ipsarum sponso visiones, revelationes, aliæque familiarissima benevolentie signa concessa fuisse reperiet; hæc enim præ cunctis aliis sanctis animabus, visitationibus, raptibus, extasiis, et admiranda spiritus suavitate et consolatione a Christo demulceri solent. Virgines Virginem sequuntur, inquit Hugo Cardinalis, magis delectabiles et jucundi Deo, quam ceteri sancti; ac proinde primitiarum nomine a Spiritu Sancto appellantur, eo quod, sicut primitiæ fructuum delectabiliores sunt, et gratantius recipiuntur, B. Albertus Magnus quoque super illa verba: *Empti sunt ex hominibus*, dicit: Id est, quadam prærogativa ab aliis separati sunt; sicut primitiæ eliguntur ex fructibus. Et quidem observandum est, quod dicantur empti, qui baptismalem innocentiam servaverunt; redempti vero, qui a peccatis per poenitentiam redierunt.

Emi vero nihil est, quod natura nostra vehementius appetat, quam cibum, qui in substantiam nostram convertitur; ut vero pari quoque appetitus vehementia virgines a Dei Filio, velut spiritualis quidam ejus cibus, eique gratissimus, desiderantur; signumque Spiritus veritatis ipsemet, qui virtutis continentie auctor et largitor existit, ipsum inter lilia pasci et nutrirî testatur: «Qui pascitur inter lilia, » quod idem est, ac si diceret: Qui virgines plus amat et desiderat, quam quoslibet alios sanctos; unde Ecclesia in hymno canit: «Qui pascis inter lilia, septus choreis virginum; » et sacer quidam interpret ait: Sicut diabolus erueta iracundia, et excoerando cœno libidinis sanguinatur; ita Christus Dei Filius misericordie, mansuetudinis, vel castimonie liliis pascitur. Ibid. n. 5.

Nobilissimum acceptissimamque Dei consortium, quo Majestas ejus vel maxime honoratur, caste sunt et puræ anime. «Virgines sunt, hi sequuntur Agnum quocumque ierit, » quia ab Agni immaculati latere nunquam separantur. Unde S. Mater Ecclesia in eorum honorem ita canit: «Septus choreis virginum Sponsus decorus gloria. Quocumque pergis, virgines sequuntur, atque laudibus post te canentes cursitant. » Porro quotidiana videmus experientia, quod, tametsi Principes omnes benemeritos aulicos suos diligant, inter illos tamen aliqui communiter inveniuntur, qui ipsorum se majori gratia dignos efficientes; insidem præ ceteris charies sint, sive id fiat, quia ipsorum se

genio aptius componunt, sive ob aliam quandam prærogativam, et virtutem singularem, per quam se clementie domini sui majori insinuant; quibus proinde ad petendum ad Principis sui secretiora penetralia, nulla opus est janitoris aut ephœbi camerarii insinuatione, sed liberum habentes aditum familiarissime cum eo conversantur, et ut plurimum, quocumque se ejusmodi Principes recipiunt, individui eorum socii, et grati comites existunt. Eodem quoque modo, tametsi Salvator noster omnes servos suos honoret, diligit, suamque illis gratiam et paternam benevolentiam exhibeat, in illis tamen quam maxime sibi complacet, qui virginitatis suæ florem illibate custodiunt: «Hi sequuntur Agnum quocumque ierit. » Ibid. n. 4.

Nullus eis locus, inquit Hieronymus, in illa cœlesti aula clauditur, sed cuncta eis divinarum mansionum habitacula reseruntur. S. Isidorus, super prædicta Apocalypseo verba, scribens dicit: Tantum autem est in virginibus castitatis donum, ut etiam Joannes tantum eos Agni vestigis inherere prescribat, qui continentiam a mulierum coitibus non fuerint; ipsi enim sunt centum quadraginta millia sanctorum cytharistarum illibate virginitatis, inviolate castitatis in corde, qui sequuntur Agnum, quocumque ierit, quem nemo sequi vel audita valet, nisi tantum virginibus.

Anselmus illa Apostoli ad Corinthios verba: «Preceptum Domini de virginibus non habeo, sed consilium do, » ponderans, rationemque assignare volens, cur virtus isthæc adeo Christo grata sit et accepta, dicit: Quia ubi preceptum, ibi necessitas est servitutis, ubi vero consilium datur, ibi est arbitrium offerentis; ibi aliud facere non ficit, hic autem licet, et ideo plus amat virgines Christus, qui sponte tribunt, quod sibi non fuerat imperatum; majoris autem gratie est, offerre quod non debes, quam reddere quod exigeris. Unde Albertus Magnus super illa verba: «Hi sequuntur Agnum quocumque ierit » dicit: Sequuntur in quancumque viam, sive ad viam preceptorum, sive ad viam consiliorum. Enim vero Virginitatis libium illibatum servare, actus est perfectio nis et heroicæ virtutis, ac proinde S. Joannes ex mero instinctu divino dicit: «Hi empti sunt ex hominibus primitiæ, » non quasi alii homines, Agni in monte Calvario occisi pretioso sanguine empti, aut redempti non

merint, sed ut inde discamus, Virgines ab eo primo loco fuisse privilegiatas; et ideo dicit: « Empti sunt ex hominibus primitiis, » quasi diceret, virgines in præmium sequela sue primæ fuerunt, quæ ex ditissimo et pretioso Agni thesauro participarunt: « Hi sequuntur Agnum quocumque ierit. » Hujus quoque specialis Christi erga virgines benevolentie alia assignari potest ratio, quam S. Antonius de Padua addidit, cum ait: « Cum omnes animæ sponsæ sint Christi, specialiter tamen Virgines, quæ sicut sponsus et sponsa una sunt caro, 1. Cor. 7. Ita caro Virginum carni Christi verius se conformat, quam aliorum, quia sicut caro Christi non vidit corruptionem, sic nec caro Virginum. Ibid. n. 7.

S. Augustinus canticum novum, quod in processione Agni immaculatam turmatim sequentes modulato sunt, considerans, amabilibus hæc verba eas invitans dicens: Perseverantes, laudate Dominum æthereis, quem cogitatis uberius; sperate felicitas, cui servitis instantius; amate ardentius, cui placetis attentius; lumbis occinctis et incensis ardentibus, expectate Dominum, quando veniat a nuptiis. Vos afferetis ad nuptias Agni canticum novum, quod cantabitis cytharæ vestrae, non tunc inde, quale cantat universa terra, cui dicitur: « Cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra; » sed tale, quod nemo poterit dicere, nisi vos. Ita enim testatur quidam, Agno inter omnes alios quam maxime dilectus, inquit S. Augustinus: « Nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra. » Quo ire putamus hunc Agnum, quo eum nemo sequi vel audeat, vel valeat, nisi vos? Quo putamus eum ire? In quos saltus et præta? Gaudia virginum Christi de Christo, in Christum, cum Christo, post Christum, per Christum, propter Christum. Gaudia propria virginum Christi, non sunt eadem non virginum, quamvis Christi; nam sunt alia alia, sed nullis talia; merito eum sequimini virginitate cordis et carnis, quocumque ierit. Quid est eum sequi, nisi iurari? Porro quæ ratione intelligendum sit, quod canticum illud a nullis aliis, quam a virginibus eam possit, Venerabilis Beda declarat dicens: Singulariter canticum Agno cantare, est eum eo in perpetuum precunctis fidelibus etiam de carnis incorruptione gaudere, quod tamen electi ceteri canticum audire possunt, licet dicere nequeant. Laudes,

gratias, voces, et cantus a virginibus modulati, suaviores Agno harmoniam efficiunt, quam si omnes alii Sancti ad modulos canere contenderent, lb. n. 14.

Daniel famosam illam trium puerorum recenset historiam, qualiter scilicet, dum hi in flammarum vehementia, hanc seorsum ac in rotulento quodam, ac spirante aere festivi gestiebant, Rex sacrilegus obstupescens, propiusque accedens dixerit: « Nonne tres viros misimus in medium ignis compeditos? Qui respondentes Regi dixerunt: Vera, Rex. Respondit et ait: Ecce ego video quatuor viros solutos et ambulantes in medio ignis, et nihil corruptionis in eis est, et species quarti similis Filio Dei. » Circa quam historiam merito querendum venit, cur Filius Dei hæc pueris se jungere, illisque in habitu, vultu, moribus, cunctisque actionibus similis videri voluerit? *Vide quatuor viros.* Sed ecce tibi rationem in promptu: Nihil corruptionis in eis erat; hi namque pueri vitam agebant incorruptam, immaculatam, virginæam; et ideo Apoianus super illa Cantionum verba: « Qui pascitur inter lilia, » dicit: Tres pueri Hebræi virginitatis dilectione missi sunt inter Babilonicas flammam, in eisque melius ardente fornace, quasi inter lilia Dominus pascitur, eo quod semper requiescat in cordibus diligentibus virginitatem.

S. Joannes, ut in Apocalypsi legitimus, Angelum adorare volens ab Angelo eodem passus est repulsum: « Cecidi, ut adorarem ante pedes Angeli, et dixit mihi: Vide ne feceris. » Ibi merito quaesitum venit, quoniam motivo hic Angelus voluntarium hoc S. Apostoli obsequium admittere rennerit? « *Consecratus enim tuus sum.* » Sed quo pacto Angelus, qui humanam naturam adeo sua natura præcellit, Joannem vere conservum et collegam dicere poterat, quando hic illam in terra constitutus mortali carne præcinctus erat? Respondeo: Verum quidem est Angelum naturam suam Joanne præcellentiore fuisse, verum tamen Virgo erat, et ideo verus Angeli collega erat, nam ut Rupertus, Abbas Tuitiensis, ait: Altioris honoris et gratiæ est sacra Virginitas, quam pia commendat humilitatis venustas. B. Petrus Damianus, serm. 1. de hoc S. Apostolo, ait: Noluit adoratore quem deceret aequalem, socium iudicavit; quamvis enim in omnibus Sanctis semper sit Angelicæ munditiæ contubernalis et cognata virginitas, Beatus tamen Joannes

tanto reliquis virgines superat, quanto virginitati B. Mariæ, per sedulitatis et perpetuæ custodiæ meritum appropinquat, lb. dis. v. n. 5.

In Actibus Apostolorum, Hebræi pertinaces et increduli, suos in Sanctum Protomartyrem diligentes oculos, viderunt faciem ejus tamquam faciem Angeli, cum tamen illum mortali carne cinctum esse cernerent, talemque ex vulneribus per conjectos in illum lapides inflicto, et sanguine manantibus agnoscerent. Verum tamen mirum non est, quod, his non obstantibus, S. Stephanus illis Angelus quidam esse videretur, siquidem ut S. Augustinus ait: In amico Angelorum similitudo apparuit; quia igitur purus et immaculatus Virgo erat, vultum præseferbat Angelicum. lb. num. 7.

S. Bonaventura multas continenter viventium excellentias et prerogativas recenset, ex quibus hæc potissimum præsentis proposito nostro deservit, quod scilicet Angelis amabiles faciat, eujus hanc adducit rationem, quia cum naturaliter omne animal diligat simile sibi, etiam Angeli casti omnes castos familiaris diligunt; ideo quoque S. Apostolus dicitur: « Nostra conversatio in celis est; » et vero ex quo Sanctus hic Apostolus cum hominibus commorabatur in terra, quomodo se in Paradiso conversari, veraciter dicere poterat? Sciendum est igitur, Paulum purum et castum Virginem fuisse, virgines autem etiam dum hic in terris nobiscum degunt, consortio gaudent Angelorum. Unde S. Ambrosius ait: Dicit Apostolus, *nostra autem conversatio in celis est, et celestium conversatio potest esse nobiscum*, hoc est, ut qui vita vivimus Angelorum, recte consortium mereamur. Legatis velim S. August. in quodam sermone in Dominicam 25. post Trinitatem, ibi namque hoc de virginibus invenitis testimonium: Qui in castitate vivunt, Angelicam habent in terris conversationem; castitas homines celo conjungit, Angelis facit eivem.

De matrona quadam Angliana, Casilia nomine, Annales Ecclesiastici referunt, quod post mariti sui mortem coram Archiepiscopo Cantuariensi votum emisit perpetuæ castitatis; cum autem in propinquum esset, ut ex hac vita in alteram commigraret, confessarius suum, qui ex ordine S. Domini Religiosus erat, ad se accersiri fecit, qui in digito ejus anulum conspicens aureum, ancillis jus præcepit, ut eum e digito tollerent, ne

in eo momento, quo vel maxime humilitas et profundera erat, hoc esset ornamentum conspicua. Quod illa itandis, licet semiviva, resumpto spiritu, sic loqui conata est: Absit, absit hoc, Pater, a me, ut unquam recedat a me viva vel mortua hic anulus, quem ante tribunal Dei sponsi mei proferam in testimonium inviolatæ, quam et per hunc anulum promisi, continentis, ut recipiam, quam popigimus, retributionem. Scio, cui credidi, quoniam nobilium amplexus pro ipso cum optimis dolibus recusavi. Ecce tibi quantum libertate et fiducia æternam sperabam retributionem. Atque hæc dicens expiravit animam in Paradisum, ut pie creditur, transferendam. lb. dis. vii, n. 20.

Præterea homo castus ipsius quoque Dei sibi comparat gratiam et benevolentiam, teste Sapiente, qui in Ecclesiastici libro ait: « Gratia super gratiam mulier sancta, et pudorata. » In pessimo illo sæculo, in quo ipsomet Spiritu Sancto teste. « Omnis caro corrumpet viam suam, » nullus in universo genere humano reperiebatur, qui gratiam et amicitiam Dei non amississet, nisi solus Noë. Unde in universali illo diluvio solus ipse cum sua familia commiæ evasit naufragium. « Noë vero invenit gratiam coram Domino. » Sed quantum de ipso ad posterum memoriam in sacra Historia conscribuntur opera aut facta heroica, unde hæc sibi gratiam promeritus fuit? Non forte, quod exemplo Abraham patriam et parentes Jerelinqvit? Aut vero, quia ad imitationem Isaac vitam suam propriam Deo in sacrificio obtulit? Nihil horum in Scriptura de ipso legitur, sed solum hoc de illo dicitur: « Justus atque perfectus fuit, ambulavit cum Deo, » et hoc totum est, quod de ipso quo ad merita hujus sibi comparat benevolentiam in Scriptura sacra legitur. Verum tamen doctissimus Olearius verba illa Scripturæ: « Noë vero cum quingentorum esset annorum genuit Sem, » mature ponderans ipsissimam attingisse videtur rationem, cur Noë baptam sibi apud Deum comparavit gratiam et benevolentiam. Dicit enim: Commendat valde castitatem et continentiam Noë, qui quingentis annis eodem vitam duxit, et ideo forte tam gratus Deo esse meruit, ut in toto terrarum orbe solus in oculis Dei justus videretur. De nullo enim alio legitimus, tandem generationem distulisse. Quod vero postea matrimonio se junxerit, id eum ex speciali divina inspiratione, credi-

lile est, ea præcipue de causa fecisse, quia nimirum Deus ex toto genere humano, parvam quamdam scintillam, ejus videlicet familiarum, reservare decreverat, ac proinde volebat, ut ipse, et familia ejus homines essent castissimi, et continentissime viuentes, ut hæc ratione, sicut reliquos totius generis humani homines propter incontinentiam disperdebat, ita humanæ stirpis jacuras per vici alienas, castitatis virtuti addictissimi, progeniem restauraret. *Ibidem* dis. viii, n. 3.

S. Bonaventura in lilio sex grana, quasi auræ, et sex folia nivis instar candida considerans dicit: Et nota, quod in lilio sex sunt folia nivei coloris, et sex grana aurei coloris: sex folia nivea significant carnis pudicitiam, et sex grana aurea significant mentis munditiam. Primo ergo in lilio sunt sex folia, in quibus figurantur sex ad pudicitiam necessaria. Primum folium est cibi et potus sobrietas, juxta illud S. Hieron. in epist. xiii ad virginem Eustochiam ita scribens: Virgo fugiat vinum, ut venenum; nam vinum et adolescentia est duplex incendium voluptatis. Nam Pierius Valerianus in suis Hieroglyphicis huic flori proprium esse dicit, quod si vino humectetur, candorem suum primo perdat. Secundum folium, inquit Seraphicus Doctor, est habitus asperitas. Unde dicit Bernardus: Memento, quod asper cardus pannum facit leniorem, sicut asper habitus carnem facit castiorem. Tertium folium est laboris strenuitas, et per contrarium ignavia et otium sunt summum luxuriæ nutrimentum, juxta illud Ezechielis: Hæc fuit Sodoma iniquitas sororis tue: superbia, saturitas, abundantia pacis, et otium. » David in domo otians commisit adulterium. Quartum folium est custodia sensuum, et maxime quoad visum et auditum, quia curiositas videndi et audiendi via est ad peccatum, ejus exemplum patet in Dina. Quintum folium est modestia verborum, et maxime immoderatum, quia maxime excitatur luxuria per verba dissoluta et inhonestæ, nam dicit Apostolus, i. Corinth. xv: « Nolite corrumpi inanibus verbis: corruptum enim bonos mores prava colloquia. » Et ideo S. Hieronymus, epistola prima ad Demetriadem, post. med. Tomi noni, inquit: Sermo virginis prudens sit, et modestus, tardus, vel rarus, nec tam eloquentia pretiosus quam pudore. Sextum folium est fuga occasionum; idque confir-

mat auctoritate S. Bernardi, homilia tertia super *Missæ est*, ita monentis: Virgines quæ veræ virginis sunt, semper debent esse pavide, et nunquam secure, ut et non timenda secure etiam perhorrescant. *Ibidem* dis. xii, n. 27.

Est alia quoque novus floris proprietas, quam observat S. Bernardus, dum ait: Nec enim vel levissimam spinæ sustinet ullaque punctationem floris teneritudo, sed mox ut modico premitur, perforatur. Ita pariter candor hujus virtutis, per quamvis puncturam, aut per quodvis verbum minus honestum, per obtutam minus pudicum, vel denique per cogitationem, aut contactum, turpem facile nimis offenditur. Nam ut S. Hieronymus ait: Tenerares in feminis fama pudicitie, quasi flos pulcherrimus, cito ad levem marcescit aram, levique flatu corrumpitur, maxime ubi ætas consentit ad vitium. *Ibidem* numer. 49.

S. Bonaventura de consiliis Evangelicis disserens, tres distinguit aureolas; scilicet Virginitatis, Martyrii, et Doctorum; Virginitatis aurea. At verò quænam est ratio, quod, cum virginitas aliis virtutibus superior existat, non tamen ipsa honoretur, aut remuneretur corona aliqua, sive aureola gemmea, sed ex floribus contexta? Quia in Scriptura castitas flos dicitur, merito castis corona de floribus datur; et nota, quod castitas instar floris solo tactu marcescit, quia tactus impudicæ delectationis castitatem omnino corrumpit.

Si doctoribus sacris fidem adhibere volumus, virginitatis et continentie martyrii meritum nequaquam deest. Hoc enim S. Bernardus clare et perspicuis verbis assertit, dum ait: Genus martyrii, spiritu facta carnis mortificare, illo nimirum, quo membra ceduntur ferro, horrore quidem mitius, sed disturnitate molestius. S. Laurentius Justinianus in sermone quodam de S. Hieronymo, sanctum hanc doctorem ex hoc capite martyrem fuisse probare nititur. Nempe sine sanguinis effusione gloriosus martyrii triumphum obtinuit; quod enim varicibus mucrone non pertulit, hoc in se ipso castitatis amore complevit. Idem quoque S. Hieronymus in vita S. Paulæ, illos, qui cum salvo hoc carnis tyranno fortiter dimicant, illiusque victores evadunt, inter Martyres quasi numerandos esse dicit. Non enim solum effusio sanguinis in confessione reputatur, sed devotæ quoque mentis servitus immaculata, quotidianum martyrium est; illa corona de rosæ et violis plectitur, hæc de liliis. De S. Thecla B. Chrysostomus ait: Erat igitur in ipsa etiam virginitas, quæ illis, qui rem accurate perpendunt, magnum quoddam martyrium ante martyrium videtur; cujus convincentem hæc assignat rationem: Sunt enim crudeles quidam carnifices corporis, imo carnificibus crudeliores. S. Isidorus Pelusiota, in quadam epistola sua, idem punctum his verbis tangit, dicens: Virginitatis certamen magnum quidem et præclarum et divinum est; nam adversus corporis voluptatem ipsi bellum est, quod in aliis certaminibus labores minuit; voluptates enim et delectationes maxime carnales nimis sunt homini conaturalis, et ideo eximia virtute opus est, ut debellantur. *Ibidem* dis. xvi.

Signum Virginis in coelesti Zodiaco, ut diximus, in medio Leonis et Libræ consistit, ad denotandum, quod virgo ad instar Leonis, qui apertis oculis dormit, vigilare debeat, atque insuper discat quodvis verbum, unumquemque obtutum, omnem motum etc. librandum sibi, et ponderandum esse exacte, omniaque et singula eidem suspecta esse debere. *Ibidem* dis. xxv.

Lucas Wadingus in Annalibus Franciscanis refert, quod cum Religiosus quidam P. Egidius conveniens, coram eo gloriosus de obtenta adversus carnis vitium gloriosa victoria, modum quoque recensisset, quo carnis preparatos sibi evasisset lacuos, inter cætera, sequentis a tergo femine dixerit sibi immisam concupiscentiam, eoque validiorem, quo proprius illa accedebat, stetitse vero parumper, atque prætereuntem serius aspexisse, mox omnem errantem temptationem, quem P. Egidius mox interrogavit, an mulier illa speciosa, an vero deformis, juvenula aut vetula fuerit; cui cum Religiosus vetulam et turpem fuisse respondisset, mox vir Dei in hæc verba subjunxit: Quid ergo mirum, si præterit tentatio apposito antidoto? Scias, filii mi, potius succubuisse te, quam vicisse. In eo consistebat victoria, quod prætereuntem non aspiceres, sed demissis vel clausis oculis tentantem omnino negligeres. Hisque, utilissimum quoddam, nostro proposito admodum opportunum, subjunxit documentum, dicens: Victoria temptationis carnalis, non in congressu, sed in fuga securior et firmior; cave iterum, ne molestas tibi feminas, neque in universum ulla in faciem respexeris;

nam pro vetula adolescentula, et pro foeda speciosa se tibi objicit, quæ temptationem non remittit, sed auget; non tollet, sed immittit; quo fiet, ut facile pro victoria turpem lapsam, et pro gloria perpetuam reportes infamiam. *Ibidem* dis. xxviii, n. 4.

MISCELLANEA.

Virgines Vestales Romæ tanto in honore habebantur, ut nec attingi quidem possent, et duobus licitoribus uterentur, ac si casu in aliquem incedissent, qui ad supplicium duceretur, is statim liberaretur. *PLAUTI* l. II *ult.*

Thales Milesius, unuse septem sapientibus, suadenti matrimonium, cum adhuc junior esset, nonnullum esse tempus dixit; major vero natu cum esset, eodem instante, non amplius esse tempus, respondit. *LÆRT.* l. I.

Myrrhus philosophus rogatus, cur uxorem non duceret? respondit: Si probam duxero, eam cogar relinquere in morte; si improbam, multa ab ipsa patiar; si pauperem, eam alere debebo; si divitem, ejus impropria et jactantiam audire cogar; si turpem, eam odisse debebo; si pulchram, custodire debebo. Et pessimum omnium est, quod ei libertas mea tradenda est, ipsa tamen gratias mihi non agit. *FAB. in fest. S. Cath.*

Gaudens gaudebo in Domino, et exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimentis salutis, et indumento justitiæ circumdedit me, quasi sponsam decoratam monilibus suis. Ubi bene notandum, quod Prophetæ se sponsam et sponsam vocat, ut insinuat, non tantum hominem castum esse sponsam Dei, sed etiam sponsam castitatis. *ISAIAS*, lxi, 10.

An non grande miraculum, de quo Moyses dixit, Exod. iii, v. 3: Vadam et video visionem hæc magnam, quare rubus non comburatur? Atqui non minus mirabile opus est, hominem carneum carnales affectus in carne positum respicere. *CASS. Collat.* xii, c. xii.

S. Job dixit: Propter superbiam quasi leenam capies me; alludens ad modum, quo leenæ capiuntur structa fovea, et ove supra appensa, cui, dum insidiatur leena, in foveam cadit. Sic Deus permittit, ut in occasionem temptationis incidant superbi, et dum

inhiant dulcationibus illicitis, cadant in focum, de qua Salomon in Proverbiis dixit: Fovea profunda est meretrix, et puteus angustus aliena; cui iratus est Dominus, incidet in illa. *Lit. de Poenit.* t. III, tr. II, c. VII, § 1.

Climacus dixit: Incipientes incidere in peccata contra hanc virtutem, ob gulam; proficientibus, ob superbiam; perfectos, ob temerarium iudicium latum de aliis. *Climacus, gr. x.*

Ægyptii orabant filias suas etiam pauperes torquibus, et ab aliis pro torquibus filiarum stipem petebant. In his torquibus figure erant sex: Prima, turur cum lemmate: « Sic sola: » Secunda, columba cum lemmate: « Sic casta: » Tertia, aquila cum lemmate: « Sic prompta: » Quarta, ficaria cum lemmate: « Sic pia: » Quinta, noctula cum lemmate: « Sic vigil: » Sexta, alauda cum lemmate: « Sic sancta, aut devota. *Lit. de Poenit.* supra citatas.

S. Aug. Deum esse castitatis auctorem sequentibus verbis indicavit: Dominus noster Jesus Christus ideo per Virginis casta membra venit ad terras, ut ostenderet, Deum esse castitatis auctorem. Portemus ergo, et nos, Deum in casto corpore, quem Virginis casta membra portaverunt, Christus enim magister est castitatis, et ideo qui castitatem non habet, Christum portare non potest. *Serm. xiii de Temp.*

Simon de Cassia dignitatem castitatis ex eo colligit, quod Christus duabus virginibus factus est subditus, ut quod illorum Christus complet vota, desideria perficit, qui se puritati et munditie tradiderunt. Et hinc spes magna est facta amantibus cœlibem vitam, quanta eis in altera via familiaritate donandus, qui duobus castis in hac vita factus est subditus. I. II. c. xxxv.

S. Joannes vidit virginis in monte sequentes Agnum, quocumque ierit, quia, ut S. Gregorius loquitur, per meritum incorruptionis quo a terrenis et carnalibus dulcationibus se dividunt, in superna Redemptoris gloria sublimantur. S. Gregorius, in I. I. *Reg.* c. xiii.

S. Chrysostomus petenti: Pingo mihi sermonem virginittatis, ait: Eam in cœlo loco patentissimo pictum, dum in Zodiaco signum Virginis inter Libram et Leonem positum est, ut indicetur, pro virginittate et castitate servanda semper fortitudinem et temperantiam necessariam esse; nam virgo, eodem teste, a bello nunquam cessare potest. *Hom.*

ix, de poen. apud Drex. p. 1, Ros. c. x, § 13.

Quidam, e S. Dominici familia, cum pro castitate tuenda multas ei difficiles pugnas sustinisset, nec tamen succubisset unquam, ipsi demones inviti acclamantur: Vicisti, vicisti, quia in igne fuisti, et non ardisti. *Ibid.*

S. August. rogatus, cur cum sorore habitare nollet? respondit: Quia non sunt mihi sorores, que cum mea sorore sunt. Huic alteri quoque suavit: Contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. *Ser. cct. de Temp.*

Hannœ, Ægyptius, Abbas, postquam ab infido uxore ducta, ei virginittatis custodiam persuasisset, et octodecim annis, cum ea velut sorore habitasset, septies cum ea dicere solebat: Plurima pars hominum nescit, quam suavis sit sopor in vacuo cubili, quod solus quis occupat. Hinc postea Nitriam concessit, et plurimum monachorum pater est factus. *Ex Paladio c. viii.*

S. Hieronymus ait: Gentilem errorem Deas virginis armatas finxisse cum scuto et lancea, ut significarent, sine bello pudicitiam non posse defendi. *Ibid.*

AXIOMATA.

Castitas in juventute martirium est sine sanguine.

Voluptatem vicisse, voluptas est maxima.

Nulla major victoria, quam que de cupiditatibus carnis refertur.

AUCTORES.

Hieremias Drexelius, in *Nicoet.* Item in *Rosis*, p. I, c. ix.

Ludovicus de Ponte t. III, tr. II, c. iv et tr. VI, c. ix.

Alphonsus Rodriguez p. III, tr. ix, toto.

Hieronymus Platias I. II, de *Bono statu Relig.* c. iv.

Lucas Pinellus t. III, tr. iii, toto.

Bernardinus Rosignolus I. IV, de disc. *Christ.* c. xxxv.

Stimulus virtutum adolescentie lib. I et III toto.

Petrus Sanchez in *Regno Dei* p. V, cap. viii.

Pedagogus Christianus p. I, cap. xxiv, § 3.

Franciscus Labata v. Castitas.

Ludovicus Granatensis, in locis communibus t. 353.

Franciscus Arias t. III, de *Imitatione Christ.* tr. VI.

Antonius Gaudier, de *Natura et causis perfectionis* p. IV, c. xv.

Jacobus Alvarez t. II, l. V, p. 2, tota.

Joannes Buseus, in *Viridario* v. Castitas.

Jacobus Marchantius, in *Tuba sacerdotali* lect. xii, tr. III.

Matthias Faber in festo S. Catharinae conc. I, II et III. Item in Actuario in festo S. Silvestri, them. II, et in festo Sanctæ Catharine them. II.

Nicolaus Lancizius, opus. II, c. vii et opus. IV, c. ix, n. 116 et seq.

Josephus Mausi, t. I, *Bibl. mor.* tr. XIV.

Vincentius Caraffa, in *Scraphano seu Schola sancti amoris.*

S. Franciscus Salesius, de *Amore Dei.*

ordine apud Auctores explicata reperitur.

Quæstionculæ de Adventu.

Quæritur I. Quare tempus 4. hebdomadarum fest. Nativitatis Christi antecedentium *Adventus* vocatur? Resp. Quia quadruplicem Christi adventum nobis Eccl. hoc tempore in memoriam revocat, scilicet adventum Christi in mundum; adventum illum in iudicio cuiusque particulari; adventum ipsius in iudicio universali, et adventum ejusdem in corda hominum per gratiam sanctificantem.

Q. II. Quare hoc tempus ab Eccl. institutum est? Resp. Ut per diuina positivum ad festum solemnissimum Nativitatis dignius celebrandum nos preparamus et mundum Christo infanti in cor nostrum venturo habitaculum preparamus. Quapropter Ecclesia illa S. Pauli verba hoc tempore occinit: « Fratres, hora jam est nos de somno surgere: Ecce nunc tempus acceptabile; ecce nunc dies salutis. Abjiciamus ergo opera tenebrarum, et induamus arma lucis. »

Q. III. Quare violaceo colore utitur hoc tempore? Resp. Ad tristitiam et dolorem, quoniam de peccatis concipere debemus, significandum; hinc et nuptiarum gaudia hoc tempore interdicuntur.

Q. IV. Quomodo hoc tempore ad Nativitatem Christi preparare nos debemus? Resp. 1. Per ardens desiderium, quod Christi adventus desideretur; hinc Ecclesia assidue clamat hoc tempore: « Rorate cœli desuper, et nubes pluant justum aperiat terra, et germinet Salvatorem. » 2. Per seriam peccatorum detestationem et confessionem, uti S. Aug. in Dom. II, Adv. sequentibus verbis monuit: « Sanctum et desiderabilem, gloriosam ac singularem solennitatem, hoc est, Nativitatem Domini, fratres dilectissimi, devotione fidelissima susceperit, totis viribus nos debemus cum ipsius adjutorio preparare et omnes alacritas animæ nostræ diligenter aspicere, ne forte sit in nobis aliquid peccatum absconditum, quod et conscientiam nostram confundat ac mœstet et oculos divini majestatis offundat. Nam licet Christus Dominus noster post Passionem resurrexerit, et in cœlum ascenderit, considerat tamen, ut credimus, et diligenter attendit, qualiter se unusquisque servorum ejus sine avaritia, sine ira, sine superbia, atque luxuria ad

CATECHESIS.

Quam necessaria non modo, sed utilis etiam sit hujus tituli propositio et tractatio, vel ex ipsa catechesis definitione colligi facile potest; cum enim catechesis nihil aliud sit, quam rudium in materia ad fidem et salutem pertinenti instructio, facile intelligitur, non minus honorificam et meritoriam catechizanti, quam utilem necessariamque catechizato esse hanc catechesim. Quia vero de insigni muneris hujus præstantia de virtutibus catechizantis, et modo, industriaque in ipsa catechizationis praxi observandis egi fusius ego, in fine septime mee instructionis, que de munere concionatorum tractat, præterita communes doctrine in catechismo explicande passim in catechismis ad hunc finem ex instituto compositis et impressis proponuntur, eas solum modo doctrinas in hoc titulo afferam, que circa in festa varia Ecclesie, et caeremonias in illis observari solitas catechistam scire docere convenit; hæc enim cum non modo rudibus ad plenam catechetice doctrinarum notitiam acquirendam, sed etiam ipsis concionatoribus pro formandis in occurrentia talium festorum concionibus non modice serviro posse videantur, merito etiam lectori tanto gratiores futuræ sperantur, quanto rarius ille tali modo et

inhiant dulcationibus illicitis, cadant in focum, de qua Salomon in Proverbiis dixit: Fovea profunda est meretrix, et puteus angustus aliena; cui iratus est Dominus, incidet in illa. *Lit. de Poenit.* t. III, tr. II, c. VII, § 1.

Climacus dixit: Incipientes incidere in peccata contra hanc virtutem, ob gulam; proficientibus, ob superbiam; perfectos, ob temerarium iudicium latum de aliis. *Climacus, gr. x.*

Ægyptii orabant filias suas etiam pauperes torquibus, et ab aliis pro torquibus filiarum stipem petebant. In his torquibus figure erant sex: Prima, turur cum lemmate: « Sic sola: » Secunda, columba cum lemmate: « Sic casta: » Tertia, aquila cum lemmate: « Sic prompta: » Quarta, ficaria cum lemmate: « Sic pia: » Quinta, noctula cum lemmate: « Sic vigil: » Sexta, alauda cum lemmate: « Sic sancta, aut devota. *Lit. de Poenit.* supra citatas.

S. Aug. Deum esse castitatis auctorem sequentibus verbis indicavit: Dominus noster Jesus Christus ideo per Virginis casta membra venit ad terras, ut ostenderet, Deum esse castitatis auctorem. Portemus ergo, et nos, Deum in casto corpore, quem Virginis casta membra portaverunt, Christus enim magister est castitatis, et ideo qui castitatem non habet, Christum portare non potest. *Serm. xiii de Temp.*

Simon de Cassia dignitatem castitatis ex eo colligit, quod Christus duabus virginibus factus est subditus, ut quod illorum Christus complet vota, desideria perficit, qui se puritati et munditie tradiderunt. Et hinc spes magna est facta amantibus cœlibem vitam, quanta eis in altera via familiaritate donandus, qui duobus castis in hac vita factus est subditus. I. II. c. xxxv.

S. Joannes vidit virginis in monte sequentes Agnum, quocumque ierit, quia, ut S. Gregorius loquitur, per meritum incorruptionis quo a terrenis et carnalibus dulcationibus se dividunt, in superna Redemptoris gloria sublimantur. S. Gregorius, in I. I. *Reg.* c. xiii.

S. Chrysostomus petenti: Pingo mihi sermonem virginittatis, ait: Eam in cœlo loco patentissimo pictum, dum in Zodiaco signum Virginis inter Libram et Leonem positum est, ut indicetur, pro virginittate et castitate servanda semper fortitudinem et temperantiam necessariam esse; nam virgo, eodem teste, a bello nunquam cessare potest. *Hom.*

ix, de poen. apud Drex. p. 1, *Ros. c. x, § 13.*

Quidam, e S. Dominici familia, cum pro castitate tuenda multas ei difficiles pugnas sustinisset, nec tamen succubisset unquam, ipsi daemones inviti acclamantur: Vicisti, vicisti, quia in igne fuisti, et non ardisti. *Ibid.*

S. August. rogatus, cur cum sorore habitare nollet? respondit: Quia non sunt mihi sorores, que cum mea sorore sunt. Huic alteri quoque suavit: Contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. *Ser. cct. de Temp.*

Hannœ, Ægyptius, Abbas, postquam ab infido uxore ducta, ei virginittatis custodiam persuasisset, et octodecim annis, cum ea velut sorore habitasset, septies cum ea dicere solebat: Plurima pars hominum nescit, quam suavis sit sopor in vacuo cubili, quod solus quis occupat. Hinc postea Nitriam concessit, et plurimorum monachorum pater est factus. *Ex Paladio c. viii.*

S. Hieronymus ait: Gentilem errorem Deas virginis armatas finxisse cum scuto et lancea, ut significarent, sine bello pudicitiam non posse defendi. *Ibid.*

AXIOMATA.

Castitas in juventute martirium est sine sanguine.

Voluptatem vicisse, voluptas est maxima. Nulla major victoria, quam que de cupiditatibus carnis refertur.

AUCTORES.

Hieremias Drexelius, in *Nicœa*. Item in *Rosis*, p. I, c. ix.

Ludovicus de Ponte t. III, tr. II, c. iv et tr. VI, c. ix.

Alphonsus Rodriguez p. III, tr. ix, toto.

Hieronymus Platias I. II, de *Bono statu Relig.* c. iv.

Lucas Pinellus t. III, tr. iii, toto.

Bernardinus Rosignolus I. IV, de disc. *Christ.* c. xxxv.

Stimulus virtutum adolescentie lib. I et III toto.

Petrus Sanchez in *Regno Dei* p. V, cap. viii.

Pedagogus Christianus p. I, cap. xxiv, § 3.

Franciscus Lahata v. Castitas.

Ludovicus Granatensis, in locis communibus t. 1553.

Franciscus Arias t. III, de *Imitatione Christ.* tr. VI.

Antonius Gaudier, de *Natura et causis perfectionis* p. IV, c. xv.

Jacobus Alvarez t. II, l. V, p. 2, tota.

Joannes Buseus, in *Viridario* v. Castitas.

Jacobus Marchantius, in *Tuba sacerdotali* lect. xii, tr. III.

Matthias Faber in festo S. Catharinae conc. I, II et III. Item in Actuario in festo S. Silvestri, them. II, et in festo Sanctæ Catharinae them. II.

Nicolaus Lancizius, opus. II, c. vii et opus. IV, c. ix, n. 116 et seq.

Josephus Mausi, t. I, *Bibl. mor.* tr. XIV.

Vincentius Caraffa, in *Scraphano seu Schola sancti amoris.*

S. Franciscus Salesius, de *Amore Dei.*

ordine apud Auctores explicata reperitur.

Quæstionculum de Adventu.

Quæritur I. Quare tempus 4. hebdomadarum fest. Nativitatis Christi antecedentium *Adventus* vocatur? Resp. Quia quadruplicem Christi adventum nobis Eccl. hoc tempore in memoriam revocat, scilicet adventum Christi in mundum; adventum illum in iudicio cuiusque particulari; adventum ipsius in iudicio universali, et adventum ejusdem in corda hominum per gratiam sanctificantem.

Q. II. Quare hoc tempus ab Eccl. institutum est? Resp. Ut per diuina penitentiam ad festum solemnissimum Nativitatis dignius celebrandum nos preparamus et mundum Christo infanti in cor nostrum venturo habitaculum preparamus. Quapropter Ecclesia illa S. Pauli verba hoc tempore occinit: « Fratres, hora jam est nos de somno surgere: Ecce nunc tempus acceptabile; ecce nunc dies salutis. Abjiciamus ergo opera tenebrarum, et induamus arma lucis. »

Q. III. Quare violaceo colore utitur hoc tempore? Resp. Ad tristitiam et dolorem, quem de peccatis concipere debemus, significandum; hinc et nuptiarum gaudia hoc tempore interdicuntur.

Q. IV. Quomodo hoc tempore ad Nativitatem Christi preparare nos debemus? Resp. 1. Per ardens desiderium, quo Christi adventus desideretur; hinc Ecclesia assidue clamat hoc tempore: « Rorate cœli desuper, et nubes pluant justum aperiat terra, et germinet Salvatorem. » 2. Per seriam peccatorum detestationem et confessionem, uti S. Aug. in Dom. II, Adv. sequentibus verbis monuit: « Sanctum et desiderabilem, gloriosam ac singularem solennitatem, hoc est, Nativitatem Domini, fratres dilectissimi, devotione fidelissima susceperit, totis viribus nos debemus cum ipsius adjutorio preparare et omnes alacritas animæ nostræ diligenter aspicere, ne forte sit in nobis aliquid peccatum absconditum, quod et conscientiam nostram confundat ac mepiet et oculos divini majestatis offundat. Nam licet Christus Dominus noster post Passionem resurrexerit, et in cœlum ascenderit, considerat tamen, ut credimus, et diligenter attendit, qualiter se unusquisque servorum ejus sine avaritia, sine ira, sine superbia, atque luxuria ad

CATECHESIS.

Quam necessaria non modo, sed utilis etiam sit hujus tituli propositio et tractatio, vel ex ipsa catechesis definitione colligi facile potest; cum enim catechesis nihil aliud sit, quam rudium in materia ad fidem et salutem pertinenti instructio, facile intelligitur, non minus honorificam et meritoriam catechizanti, quam utilem necessariamque catechizato esse hanc catechesim. Quia vero de insigni muneris hujus præstantia de virtutibus catechizantis, et modo, industriaque in ipsa catechizationis praxi observandis egi fusius ego, in fine septime mee instructionis, que de munere concionatorum tractat, præterita communes doctrine in catechismo explicande passim in catechismis ad hunc finem ex instituto compositis et impressis proponuntur, eas solum modo doctrinas in hoc titulo afferam, que circa in festa varia Ecclesie, et caeremonias in illis observari solitas catechistam scire docere convenit; hæc enim cum non modo rudibus ad plenam catechetice doctrinarum notitiam acquirendam, sed etiam ipsis concionatoribus pro formandis in occurrence talium festorum concionibus non modice serviro posse videantur, merito etiam lectori tanto gratiores futuræ sperantur, quanto rarius ille tali modo et

celebrandam ejus Nativitatem studeat præparare, atque componere; et secundum quod unumquemque ornatum bonis moribus viderit, ita illi gratiam suam misericordia dispensabit etc. » 3. Per affectuosam beneficii Incarnationis considerationem, perpendendo septem circumstantias illius, quarum prima est: *Quis venerit?* Is enim filius Dei est. Quis hic non obstupescat? Si de adultis suis Angelum unum aliquem vel infantum misisset ad consolandos et liberandos nos, hostes, inquam, suos, an non sat superque id fuisse? Secunda: *Ubi venerit?* E summo caelo, videlicet Psal. xviii, de regalibus suis sedibus, Sap. xviii, de sinu patris, Joan. i, de multorum millium Angelorum frequentia, Hebr. xii, Tertia: *Quo venerit?* In hunc scilicet mundum, in vallem lacrymarum, in carcerem captivorum, in regionem umbræ mortis, in nosocomium, et piscinam probatam languentibus plebam. Quarta: *Ad quos venerit?* Ad exules, nimirum ejectione Paradiso, ad hostes et perduelles, ad mancipia demonum, ipsas quam simillima. Quinta: *Quando venerit?* « Cum enim in Dei forma esset, exinanivit semetipsum, » inquit Apostolus ad Philipp. 2. « formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitum inventus ut homo. » Si Monarcha terrenus ad liberandum mancipium a morte suam majestatem ad statum servilem demitteret, et servus servi causa fieret, quanti estimaretur hoc beneficium? At incomparabiliter plus est, Deum ad hoc se demittere, ejus demissionem nemo mirari potest. Plurimum fuisset, si vel in forma visibili gloriosa orbem hunc lustrare, et sui presentia condecoscere voluisset. Quid igitur nunc dicemus? Sexta: *Quare venerit?* Venit enim, ut eriperet nos e potestate tenebrarum, ut quaereret ovem perditam, imponeret in humeros suos, et ad aulam glorie sue deferret. Venit, ut doceret nos, tanquam magister; venit, ut exemplo suo nos præiret ad virtutes, et aspera quæque; venit, ut in filios adoptaret et heredes. Septima: *Quando venerit?* Cum videlicet nox in suo cursu medium iter perageret, Sap. xviii, id est, cum humanum genus in densissimis ignorantie tenebris versaretur, et totus mundus in maligno positus esset.

Questiones de Nativitate Christi.

Quæritur I. Cur tempore nati Christi Deus voluit descriptionem orbis universi fieri? Resp. cum S. Ambrosio, in c. n. Luc. id factum, ut intelligeremus, descriptionem hanc universi orbis potius pertinere ad eum, qui tunc nascebatur, verum totius orbis Dominum. Cui consonat, quod refert Orosius, Augustum hoc ipso tempore Domini titulum recusasse, quasi præsentem, natum jam in terris esse verum cæli terreneque Dominum. S. Gregor. hom. viii in Evangelia, ait, nascente Christo, mundum descripsit, ut aperte demonstraret, quod ille appareat in carne, qui electos suos describeret in æternitate. » Tributum Christo dandum, fides est.

Q. II. Cur Christus tempore Augusti Cæsaris nasci voluit? Resp. Quia tunc magna toto orbe pax florebat, quoniam (ut Apostolus ait, ad Ephes. ii.) « Ipse est pax nostra. » Et ut Isaias, c. ix, ait, « Princeps pacis. » « Apollis atunde advolante (ait S. Basilius, Isai. ii), ac desuper conspecta, futuri garrulitati loquacium avium silentium indicitur. » Ita Christo in orbem procedente terræ dominis bella cogitantibus silentium impositum. Q. III. Cur Dominica die natus? Resp. Natum Dominica die, « ut quo die dixit: Fiat lux, et facta est lux, ejusdem diei nocte oriretur in tenebris lumen rectis corde, » inquit Rupertus, l. III, de divin. Officiis, c. xiii.

Q. IV. Cur natus est in hyberno solstitio? Resp. Natum in solstitio hyberno, vel circa id, quo tempore solent dies crescere, et sol ad nos accedere, ut intelligeremus, quia gratis lucem Christus sol justitiæ attulit, et auxit, cum ad nos accessit.

Q. V. Cur media hyeme natus est? Resp. Quia elegit tempus frigidissimum, et quod carpi molestias esset, ut carnis prudentiam taxaret, secundum Bernardum, serm. iii. in Nativit.

Q. VI. Cur media nocte nasci voluit? Resp. Ut ex tenebris lux magis splendesceret, sicque impleteret, quod Isaias cap. ix prædixerat dicens: « Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, habitantibus in regione mortis, lux orta est illis; » illa videlicet, de qua ipse Christus dixit: « Ego sum lux mundi. » Et S. Joannes c. i: « Erat

lux vera, que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. »

Q. VII. Cur in Bethleem nasci voluit? Resp. Ob tres causas. I. Ut demonstraret, se esse de domo et familia David, Luc. ii, 2. Ut per hanc pauperem suam nativitatem mereretur nobis sublimem in caelo. Congruit huic rei situs civitatis, quia erat via in Jerusalem: Sic per humilitatem ascendit ad caelestem Jerusalem, id est, pacis visionem. 3. Bene in Bethleem nascitur Christus, inquit S. Gregor. hom. viii in Evangelia; ipse est enim, qui ait: Ego sum panis vite etc. (Bethleem enim domum panis significat) Item quia electorum mentes satietate interna refecturas erat, secundum Gregorium, libid.

Q. VIII. Cur in præsepio reclinari voluit? Resp. Ob quatuor causas. I. Ad litteram, quia non erat ei locus in diversorio. Omnia enim diversoria a ditioribus jam occupata erant, itaque recessit Deipara in stabulum vel speluncam; et quia non habebat cunas, reclinavit filium in præsepio, ut vel ibi commodius cubaret. 2. Ut significaret, se esse verum Pastorem, imo etiam cibum pecoribus suis futurum. 3. Ut indicaret, Regnum suum non consistere in fastu, palatiis, opibus et pompa, sed in mundi contemptu, nec ignominie Christo fore hanc paupertatem, sed gloriæ; imo hoc esse ejus symbolum. 4. Ut statum, in quem deciderat homo, comparatus juvenis, ostenderet, nec non genitum, quæ, bestiarum instar, debebant conversionem.

Q. IX. Cur præ cæteris pastores ad præsepio vocati sunt? Resp. Pariter ob quatuor causas. I. Ut pateret, qualis futura esset messis apud Judæos in Evangelio admittendo; cuius primitivæ essent pauperes et simplices. Nam de potentibus dicitur: « Numquid ex Principibus aliquis credit in eum? » Joan. vii. Ex gentibus contra primo vocantur Reges, quia plurimi potentes ex eis credituri erant. 2. Ut damna mundi fastum et superbiam, dum humiles tantum, non superbos Phariseos ad se vocavit. Nec mirum, quia cum Christi predicatio sit de contemptu mundi, de mortificatione, cruce etc, pauperes hanc avidè arripunt, ut se in sua paupertate solentur, et animent. Hæc vero fugiunt, et oderunt divites. Unde S. Jacobus c. ii, ait: « Nonne elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, et heredes Regni? » Item æquum est, ut qui corporali-

bis bonis destituuntur, spiritualibus donentur, et vice versa. « Difficile, imo impossibile est, ait S. Hieronymus, epist. xxxiv ad Julianum, ut presentibus quis et futuris fruatur bonis; ut hic ventrem, et ibi mentem expliat, ut de deliciis transcat ad delicias, ut in utroque sæculo pennis sit, ut in caelo et terra appareat gloriosus. » 3. Quia capaciosiores erant hujus mysterii; superbi non crederent, sed de Infante hoc dixissent, quod Achis Rex de Davide: « Vidistis hominem insanum? Quare adduxistis eum ad me? » I. Reg. ii. Vel cum Michoia: Quam gloriosus est hic Rex? II. Reg. vi. Pastores rem, ut audierunt ab Angelis, ita crediderunt. Pulehrs S. August. serm. lx de verbis Domini, ait: « Veni, tu pauper; nihil habes, nil nosti, sequere me; tam largo fonti vas inane admoveendum est. » Accedit, quod divites et delicati vix adigi poterunt, ut venirent. Alii enim suavitè dormientes, surgere renuisant; alii colum nubulum, vel intempesta nox displicuissent; alii longiore apparatu opus habuissent. 4. Quod pastorum simplex relatio majorem audientibus fidem faceret: « Plebem Dominus simplicem requirit, inquit S. Ambrosius, Luc. ii, que phalerata audita, et fucare nesciret; simplicitas enim queritur, non ambitio desideratur. » Alexander M. Homerum optabat reviviscere, ut suarum laudum dignum haberet præconem; sed non ita Christus, qui nullius præconis fuce indiget, simplicitate delectatur. Sicut dracones gemma non admittit artem aut polituram; sic et Christi Evangelium.

Q. X. Cur, nato Christo, omnes Sodomitæ extincti sunt, ut S. Hieronymus refert? Resp. Id merito accidisse; cum enim Sodomitæ naturam humanam depravet, et bestialitatem reddat, extingui debuit ab eo, qui naturam rationalem sibi copulaturus et reparaturus venerat. Ut enim Deus olim noluit inire foedus cum hominibus, et spiritum eis suum relinquere, quod naturam libidine vitiosant, nisi tellerentur rei, et purgaretur natura per diluvium, Genesis vi etc. ita nec Christus naturam humanam assumere voluit, nisi deletis iis, qui tam turpiter eam foedassent. « Hoc quippe vitio violatur ipsa societas, ait S. Aug. lib. iii Confess. c. viii, que cum Deo nobis esse debet, cum eadem natura, cuius ille auctor est, libidinis perveritate polluitur. »

Q. XI. Cur eodem Christo nato fons olei in taberna meritoria repente exortus, in Ti-

beris vicinum, fluxit? Resp. Et significetur, presentem esse Christum, qui fons est misericordie per oleum significatur. Unde Cantic. i. dicitur: « Oleum effusum nomen tum. » Oleum quidem Christi nomen est, quia, ut oleum curandis in primis vulneribus salutare; ita Jesus peccatorum salus. Hinc enim est Samaritanus ille, Luc. x. sicuti vulneribus oleum infundens. Hic est, qui adulteram absoluitur de monte Oliveti, id est, misericordie descendit in templum. Joann. viii. Effusum vero, quia largitur, et quasi nullus esset pretii, omnibus communicatur.

Q. XII. Quid significant tres. Missæ in festo Nativitatis legi solite? Resp. Id fieri tum propter sanctitatem et solemnitatem festi, ob quod die *Weihnacht* vocatur, id est, nox specialiter Deo consecrata, ideoque speciali quoque eam devotione celebranda; tum ad significandam triplicem Nativitatem Christi, *æternam*, per quam a Patre æterno genitus est; *temporalem*, qua per matrem in terris est genitus; et *spiritualem*, qua in mentibus hominum nascitur. Tum ad indicandam triplicem adorationem et cultum, quo Christus nascens honoratus est, nocte quidem ab Angelis, mane a pastoribus, et paulo post a Magis; unde et conventientia his adorationibus Evangelia leguntur.

Q. XIII. Quare hoc Festum solennius est celebrandum? Resp. Id egregie a S. Bernardo, sermone tertio in Nativitate Domini, indicari his verbis: « Obsecro vos, dilectissimi, considerate diligentius, quantum fecerit Deus pro vestra exhortatione et salute, ne infructuosus inveniat in vobis sermo tam vivus et efficax, sermo fidelis et omni acceptione dignus, sermo non tam oris, quam operis. Putatis, fratres, parum mihi molestum esse, si hoc ipsum verbum, quod nunc loquor ad vos, vacuum et sine aliqua utilitate deperit in cordibus vestris ossem? Et quis sum ego, aut quis est hic sermo meus? Si hunc tantillum vocis laborem, inutilem esse dederet homo pusillus, imo et nihil; quam justis indignatur Dominus Majestatis, si tantam ejus operam nostra aut duritia aut negligentia contingat evacuari? Avertat hoc in servilis suis, qui pro eorum salute inducere dignatus est formam servi, etc.

Quæstionacula de Circumcisione Christi.

Quæritur I. Cur Circumcisio a Deo in veteri Testamento instituta et præcepta est? Resp. Ob sequentes causas. 1. Ut esset signum memorativum pacti a Deo cum Abraham initii. Genes. xvii; ut videlicet Judæi eo signaculo moneantur, se jam transisse in fœdus illud, quo se Deo obstrinxerant, ut essent ei in peculum seu populus Deo, ejusque cultui dicatis et consecratis. Scimus certe dominicos suis mancipis stigma in fronte imprimere, ut eorum servitio mancipatos se intelligant. Scimus etiam dæmone, (quasi Dei simiam stigma imprimere sagis suis, quo notentur transisse in jus et dominium dæmonis; qui tamen aliquo jure subiecte non sunt. Multo magis Deus notare potuit servos suos, quibus jure dominatur, signaculo servitutis. 2. Ut esset signum destructivum et purgativum peccati originalis, quod per generationem transfundebatur in posteros. 3. Ut esset figura Baptismi, per quem similiter ingreditur in Ecclesiam, sicut Hebræi ingressi erant per circumcisionem; profitemur fidem publicæ, quemadmodum Hebræi suam religionem profitebantur per circumcisionem; quibus in hoc longe feliciores sumus, quod medium multo suavius prescripserit nobis Christus, quam olim Deus Hebræis. Quis enim non malit baptizari, quam circumcidi?

Q. II. Quare circumcidi Christus etiam voluit? Resp. Ob sex causas. 1. Ut ostenderet, se in veritate carnem assumpsisse, propter Manichæum, Valentinum et Apollinarem, qui dixerant Christum tantum habuisse corpus phantasticum, aut celeste vel divinum. 2. Ut suo exemplo legem circumcisionis a se olim latam approbaret, et contra obtractatores Gentiles, qui propterea Hebræos contemptui et ludibrio habebant, Appellat. Verpas. Recutitis appellabant, defenderet. 3. *Ne legem, quam ipse dederat, subtere videretur*, inquit Bernardus, tract. de Pass. Dom. c. n. 4. Ut cum suis popularibus, utpote circumcisus cum circumcisus tanto liberius agere, eosque ad se pertrahere posset; ipsique excusationem non haberent, si Christum non susceperent. 5. Ut hoc grave legis jugum in se suscipiendo, eos, qui sub lege erant redimeret. 6. Ut signaculum servitutis, et remedium peccati originalis in se

susciperet, qui venerat a servitute peccatorum liberari, et similitudinem peccatoris accipere.

Q. III. Cur octavo die circumcidi voluit? Resp. Ob tres causas. 1. Ut legi, quæ hoc mandaret, Gen. xvii. (propterea quod infans ante octavam diem nimis tener et debilis est se accommodaret, adeoque nobis obedientiam erga legem divinam commendaret. 2. Tropologicæ, ut nobis amorem suum, et desiderium patendi pro nobis ostenderet, qui octavo statim die sanguinem fundere cepit. « Vide, inquit S. Bernardus, quantum ad suscipiendos dolores festinavit, quam paratus et promptus sanguinem effundere, circumcisus pro nobis die Nativitatis sue octavo. Utinam nos saltem et anno octavo nonnilul pro Domino pateremur! » 3. Analogicæ, « ut per circumcisionem octavo die factam, et simul nominis impositionem infirmaret iis, qui digni Sanctorum consortio censentur, quod eorum nomina scriberentur in caelis; et æternæ beatitudinis, quæ post vitæ hujus septimanam consequitur, hæres fieri et consortes, quicumque vitæ innocentia et castitatis sanctimoniam sese Domino consecrassent; » inquit S. CYPRIANUS, l. de *Card. Christi oper.*

Q. IV. Cur Jesu nomen in circumcisioe accepit Christus? Resp. Quia *salvaturus erat populum suum*, ut dixerat Angelus. *Jesua* enim Hebr. Salvatorem et salutem significat; salutis enim nostræ negotium in tribus omnino consistit, in Redemptione, Justificatione, Glorificatione. Christus nobis hæc omnia prestitit; in 1. figuratus per Jesum summum Pontificem; in 2. per Jesum Doctorem; in 3. per Josuem seu Jesum Ducem. Quam ob rem jure vocatus est Jesus, id est, Salvator, quoniam talis erat, et vere ipse solus, si ad sensum non ad sonum vocis attendimus; nemo enim hæc omnia, adeoque veram salutem præter ipsum attulit.

Q. V. Cur nomen hoc post circumcisionem sortitus est? Resp. Quia placuit et non prius tam glorioso nomine insigniri, quam id promerisset, sanguinem suum pro nobis fundendo. Quam ob causam merito caput aperimus et genua submittimus, cum nomen hoc audimus; siquidem id nomen, adeoque salus et redemptio nostra, magnum ei stetit. Non facimus hoc Christi auditio nomine, quia nomen hoc dignitatis est, Regibus et Sacerdotibus commune.

Q. IV. Cur hoc nomen specialiter invocan-

dum et honorandum est? Resp. Quia, teste Apostolo, *est nomen super omne nomen*, ad Philipp. II, adeoque venerabilis ipso nomine tetragrammaton, JENOVA. Primo, quia est proprium Verbi Incarnati nomen, significans totam Incarnationis et Redemptionis economiam, seu Deum, qua Salvator et Redemptor est. (Hoc autem beneficium Redemptionis majus est, quia nihil nasci profuit, nisi reddim profuisse, ut Ecclesia canit). Nomen autem *Jehova* significat Deum, qua Dominus et Creator est. Ad hæc Redemptionis nomen includit nomen Creatoris, non e contra. Hinc infert Abulensis, in c. xx. Exodi, majus esse peccatum accipere nomen Jesu, in vanum, quam nomen Dei, et confirmat exusu Ecclesie, quæ auditio nomine Jesu flecti genua et inclinat caput; non autem auditio Dei nomine. Secundo, quia non ab homine vel creatura aliqua, sed a SS. Trinitate Christo est impositum, et ab Archangelo in terras delatum. Tertio, quia est nomen, per quod omnes salvi fieri debemus, siquidem salutem et Salvatorem nobis annuntiat. Quarto, quia est nomen efficacissimum. 1. Ad corporis ægritudines curandas. Aetor. iii. *In nomine Jesu Christi surge*. 2. Ad pellendos e corporibus dæmones. Marc. ult. *In nomine vero dæmonia ejicient*. Exemplum habetur Aetor. xvi, vers. 18, ita ut etiam peridi aliqui ad id hoc nomine uterentur, eventu quandoque felici, ut Luc. ix, vers. 49, quandoque infelici, ut Aetor. x, vers. 43.— 3. Ad eorundem dæmonum tentationes et insidias pellendas; quod experti S. Antonius, Hilarion, Edmundus, Abramius, alique. 4. Denique ad miracula patranda, omniæque sanctificanda. Ac licet effectus prædicti quandoque etiam per alia Dei nomina obtineantur, non tamen toties ac tam certo; licet nec in nominis Jesu invocatione tanta efficacia certitudo sit, quanta est sacramentis, non exlat hujus rei promissio vel sanctio aliqua. Quinto, quia unum receptum fuit apud omnes Christianos, ut hoc nomen summo honorarent, capitis adaptione, populum flexione, vel alio honoris indicio, ut eam eleganter pingitur radiis solariis circum; item dum nomen sibi hoc nomen ausus est tribuere.

Questiuicula de Epiphania, seu trium Regum festo.

Queritur I. Quales fuerunt hi Magi? Resp. Juxta sententiam probabiliorum, non fuisse maleficos, sed viros sapientes Astrologiæ et Philosophiæ vacantes, moreque philosophico viventes. Tales enim fuisse Magos apud Chaldaeos et Persas testatur Hieronymus, Dan. xi. Accedit, quod non videbatur conveniens, ut malefici et præstigiatores demonum mancipia ad præsepe Christi primi adducerent, sed talis potius, qui juxta naturæ præscripta viverent.

Q. II. An verè Reges fuerint? Resp. Affirmative; ita enim semper Christianus populus eos pinxit, ita etiam communiter Patres. Colligitur ex regis eorum muneribus, et thesaurorum aperta, quæ non est vulgare hominum. Item quia in illis regionibus Magi in summo honore erant, et nulli fere Reges nisi Magi erant. Accedit congruentia, ex D. Thom. III p. q. xxxvi, art. 4, quia enim Christus venerat omnes gentes salvas facere, docebat, ut natus non vocaret solum ad se pastores, viles, rudes, Judæos, propè constitutos, sed etiam Magos, qui essent Reges sapientes, longe positi, ut ita appareret neminem a Christo excludi.

Q. III. Cur ab Oriente vocati hi Magi ad Christum? Resp. Quia ibi genus humanum lapsus est, et ejectum e Paradiso. Unde bene jubentur Magi per aliam viam reverti. « Regio quippe nostra, inquit Gregor. hom. x in Evangel. Paradisus est, ad quam Jesu cognito redire per viam, qua venimus, prohibemur. A regione etenim nostra superbiendo, inobediendo, visibilia sequendo, cibum vetulum gustando, discussimus; sed ad eam necesse est, ut flendo, obediendo, visibilia contemnendo, atque appetitum carnis refrænoando redesinas. » Sic Gregor. Secundo, quia inde dies nascitur, Christus autem verum attulit mundum diem. Unde Zach. vi. dicitur: « Ecce Oriens nomen ejus. » Et Luc. i. « Visitavit nos Oriens ex alto. »

Q. IV. Quomodo appellati sunt hi Magi? Resp. cum Venerabili Beda in Collectaneis: « Dicitur primus Melchior, senex et canus, barba proluxa et capillis, Aurum obtulit Regi Domino. Secundus nomine Gaspar, juvenis imberbis, rubicundus, Thure quasi Deo oblatione digna Deum honorabat. Ter-

tius fuscus, integre barbatus, Balthasar nomine, per Myrrham Filium hominis mortuum professus est. » Sic ille. Tertius vero hic tres orbis partes, seu universitatem humani generis, quod per tres filios Noe propagatum est, significat ad Christum adducendam, vel etiam fidem Trinitatis.

Q. V. Cur per stellam indicem sunt vocati? Resp. Quia Astrologi erant, ideo familiaris sibi et amabili signo vocati sunt. Cum bovem ad te allidis, fenum, non carnem eportigis; cum canem vocas, carnem, non fenum ospitas. Condescendens, itaque Dominus Magorum salutis, per id vocabat eos, quod maxime delectabat. Secundo pastores Judæi vocati sunt per Angelum, quia Judæi « noceperunt legem in dispositione Angelorum, » Act. vii et ad Gal. x, et habebant legem scriptam; Gentiles vero habebant tantum naturalem, et per creaturas solum visibiles « invisibilia Dei cognoscere poterant, » ad Rom. i, idcirco vocati sunt per stellam, et cœlestis indicium. Cœli autem maxime errant gloriam Dei. Illi per creaturam rationalem, velut rationales; hi per elementum tantum, quod ratione ipsi nescirent, ut vult S. Greg. hom. x in Evangel.

Q. VI. Unde agnoverunt, hanc stellam esse indicem Christi nati? Resp. Ex peculiari revelatione et interno lumine. Quomodo enim absque hoc ad iter se accingere, Christum invenire, et pro Deo agnoscere ac venerari potuissent? Imo quomodo ibi Regem alium inquirere, ubi aliquis jam regnaret, ausi fuissent?

Q. VII. Quomodo intra tredecim dies ex Arabia Felici, quæ centum octoginta milliaribus distat a Bethleem, pervenire hoc potuerunt? Resp. Quia dromedarios habebant, teste Is. c. lx, qui, ut S. Hieronymus scribit, uno die tantum conficiunt itineris, quantum equi nostri tribus.

Q. VIII. Quare aurum, thus et myrrham ei obtulerunt? Resp. Quia crediderunt esse Deum, et ut tali attulerunt thus, quod Deo solet incendi. Crediderunt esse hominem, et ut tali obtulerunt myrrham, quæ corpora mortuorum condiantur hominum. Totum hoc verbis illis expresserunt: « Ubi est qui natus est Rex? Venimus adorare eum. » Dum dicunt natum, agnoscunt hominem; dum volunt adorare, agnoscunt Deum. Regem denique expresse vocant. Unde S. Gregor. hom. x, ait: « Eum, quem adorant, etiam mysticis muneribus predicant, auro Regem,

thure Deum, myrrha Mortalem. » Secundo S. Bernardus in *Sibolig*, ait: Forte aurum ob Christi paupertatem; myrrhæ unguentum, ob infantilis corporis teneritudinem; thuris odoramentum, ob sordidam stabuli mansionem obtulisse.

Q. IX. Quomodo nos mystice hæc munera offerre possumus? Resp. Deo offerimus aurum, thus et myrrham, quando offerimus ei animam per orationem, corpus per jejunium, seu afflictiones corporales et mortificationem, bona externa per elemosynam.

Questiuicula pro festo Purificationis.

Queritur I. Cur Christus in templo presentari, et b. V. purificari voluit, cum tamen neutera ea lege teneretur? Resp. Ob quatuor causas. 1. Ut doceret sum obedientiæ gradum observare. Nam primus gradus est observantium præcepta, sicut debent. Secundus observantium accuratius et cumulatius, quam debent. Tertius observantium ea quæ omnino non debent. Summam igitur illi obedientiam, et mater imitata est. « Nec mirum, ait D. Ambrosius de Purificatione, si mater observet legem, quam ejus filius non venerat solvere, sed adimplere. » 2. Ut doceret profundissimam humilitatem; sunt enim, qui intellectu sunt humiles, sed non voluntate, fatentur enim se peccatores, defectibus obnoxios, et omni supplicio dignos; sed nolunt tales ab aliis haberi, imo boni potius reputari, bona sua cupiunt predicari, mala nesciri. Non sic Christus et Maria, qui etiam voluntate humiles fuerunt, quia etiam ab illis vilipendi amaverunt. Etenim Christus in monte Thabor seorsum ostendit gloriam suam coram tribus tantum discipulis; passionis vero ignominiam pertulit in monte Calvarie coram ingenti multitudine. Idem gloriosam nativitatem suam paucis tantum pastoribus voluit annuntiare, ministerio Angelorum. Hoc vero ut servus voluit in templo publice offerri. Similiter Maria non ore predicabat similem aliis matribus, sed re ipsa se talem proferebat, ut nemo de ea aliter opinari posset, cum tamen longe diversa mater esset ab illis matribus. Alii jure se humiliter, quia habent in se causam humilitatis, sordes peccatorum, et defectus, vel notam servitutis, alteriusque debiti. Nihil horum in Christo, nihil in Maria. Neque enim servus Christus, neque immunda erat

Maria; nihilominus quasi tales in templo se sistunt, cum tamen ille Dominus, hæc Virgo esset. 3. Ut docerent nos gratitudinem erga Deum divinæ beneficiæ. Altera enim ratio, cur primogenita Deus sibi offerri præcipere, erat, quod Hebræorum primogenita servavit, quando Ægypto Angelus Domini omnia Ægyptiorum primogenita percussit, Exod. xii, quam rationem subdidit Moyses, Exodi iii. Ita propter hoc beneficium Judæis olim a Deo impensum, in gratiarum actionem sistit Deipara Filium, nec non et Filius se ipsum coram Deo Patre. Ubi docemur gratias agere Deo etiam pro beneficiis, quæ majoribus nostris impendit, veluti pro conservata majorum nostrorum fide, pro primis sanctis Episcopis patriæ nostræ datis, pro optimis et Catholicis Principibus, pro constanti Martyrum, foundationibus Monasteriorum et Diocesium, etc. 4. Ut ne scandali occasionem alii præberent. Cum enim lateret adhuc homines Christi Divinitas, et Deiparæ Virginitas, poterant scandalizari si vidissent, eos præceptum Domini non observare; singulariter enim, et nullo subjei præceptis, valde scandalizat. Unde gemendum in populo murmur erat, si Virgo se purificationis, et filium oblationis non presentasset. Maluit itaque honore sibi debito carere Christus, et Maria, quam offendiculi occasionem præbere.

Q. II. Cur non agnum, sed par turturam, aut duos pullos colambarum obtulit Deipara? Resp. 1. Ex paupertate, quia cum paupere filio pauper vivere voluit, ideo etiam pauperum hostiam dare. 2. Ob mysterium, quia Christus ipsemet erat Agnus verus, quem præfigurabat ille tyriacus; debet autem umbra cedere veritati. Fuit igitur in hæc oblatioe Christus Agnus matutinus, futurus postea vespertinus, in cruce scilicet immolandus, ut sic impletur figuram jugs sacrificii, Exod. xxix, ut docet S. Bern. serm. ii et iv de Purificatione. 3. « Quia talem hostiam, inquit Eucherius Lugdun. hom. infra octavam Nativitatis, offerre debuit Virgo Maria, per quam castitas et humilitas figuratur, quæ inter omnes mulieres et castior et semper humilior extitit; et bene quidem non singula, sed paria obtulit, quæ non corpore tantum, sed corpore et anima casta et humilis erat. »

Q. III. Cur festum hoc vocatur per *Lichtmestag*? Resp. Quia hoc die cerei multi benedicuntur, et accenduntur in honorem et

memoriam Christi, de quo S. Simeon dicebat: « Nunc dimittis servum tuum, Domine, quia oculi mei viderunt salutare tuum. Lumen ad revelationem gentium. »

Q. IV. Quid ergo significant cerei hoc die benedicti soliti? Resp. Ipsum Christum; nam altissima est Christi cum cereo comparatio. Nam in primis æternam Christi, qua Dei Filius est, generationem modo aliquo representat. Etenim D. Basilus, lib. II. *contra Eumelianos*, ait: « Oportet divinam de Deo generationem intelligere impossibilem, indivisibilem, sine tempore instar resplendentis à luce radii. » Itaque uti radius à luce, sed lumen à corpore luminoso producit in aere, seu diaphano, sine omni sive lucis, sive aeris corruptione; ita Filius Dei, qui, ad Hebr. I. « splendor gloriae et figura substantiæ Dei » vocatur, gignitur à Patre absque ulla corruptionis labe. Deinde uti splendor lucis est coævus soli v. gr. et si sol ab æterno fuisset, ab æterno illuminasset; ita etiam Filius Patri coæternus est. Denique uti non minuitur lux, quando producit lumen in medio eum cereus à cereo accenditur, nihil hoc perdit, sed manet totus, quantum erat prius quam alteri communicaretur; pariter et Filius, qui in Symbolo Nicæno lumen de lumine appellatur, ipsa suam totam à Patre recipit naturam, ut interim nihil ei demat. Cujus rei alterum simile affert S. Basilus; loco supra citato de artis communicatione. « Nam tota, inquit, ex decentibus in discipulos immissa, cum nihil desit decentibus, profecto adit his, qui didicerunt. 2. Cereus temporalem etiam Christi Nativitatem representat; nam uti in cereo tria sunt, quæ candulam unam constituunt, lumen, cera, stupa seu linum; ita et in Christo tres diverse substantiæ unam constituunt Christi personam, divinitas, caro, anima. Lumen seu ignis divinitatem notat, in Deut. iv. « Deus tuus ignis consumens est. » Quia ut elementum ignis superat omnia elementa claritate, subtilitate, levitate, activitate, situ seu altitudine; sic Deus omnia creata, Caro Christi carnem denotat; ut enim cera ab arboribus ex purissimo succo, quem ex odoriferis hausere floribus, sine ulla earum contaminatione aut nota conficitur; ita caro Christi opera Spiritus S. ex purissimo Deparæ sanguine sine illius labe coagulata est. Linum denique cereo lectum animæ Christi typus est. Linum illud cum flammam concipit, ea totum ignitur,

non ita cera; sic et anima Christi ex prima sui cum divinitate unione, beata et beatitudinis dotibus ornata fuit, non tamen corpus Christi, nisi post Resurrectionem.

Q. V. Cur cerei in processionibus portantur? Resp. 1. Ad protestandam fidem nostram per quam intellectus noster illuminatur. 2. In gratiarum actionem pro fidei vere lumine tam gratiose communicato. 3. Ad confusionem hæreticorum, ut ostendamus, nos non erubescere Christum confiteri coram hominibus, ut ipse quoque nos confiteatur coram Patre, qui in oculis est. 4. Ut impleamus Christi monitum, Luc. XII, hortantis: « Sint lambe vestri prociat, et lucernæ ardentibus in manibus vestris. »

Q. VI. Cur cerei in Missa accenduntur? Resp. ob tres causas. 1. Ad fidem nostram demonstrandam, quia credimus Missam esse vere sacrificium inherentem, per quod idem Christus, qui nobis crucifixus est, Patri æterno incremento modo offertur. 2. Ad festivitatem nostram et gratitudinem, quam de sacrificio hoc in nostrum commodum instituto concipimus, demonstrandam; ad hunc enim finem ignes publicos accendi, quotidiana experientia testatur. 3. Ad amorem nostrum, quo velut igne hoc holocaustum et sacrificium offerimus, demonstrandam; ad tale enim holocaustum ignis, quo tota hostia consumebatur, necessarius erat.

Q. VII. Cur ad Baptismum cereus adhibetur? Resp. Ad significandum, quod per Baptismum fidei lumen accipiunt baptizandi, et jam non filii tenebrarum, sed filii lucis effecti sint.

Q. VIII. Cur agonizantibus cereus in manus datur? Resp. Ut profiteantur, se in Catholica fide vitam finire velle, atque adeo eum prudentibus Virginitibus lampadem suam oleo charitatis, et fidei lumine instructam habere, ut ad celestes nuptias cum Agno celebrandas intramittere queant.

Q. IX. Cur in mortuorum exequiis tam copiosa lumina adhibentur? Resp. Ut ostendatur, eos vera fide illuminatos mortem optulisse, nosque ex animo illis optare, ut quemadmodum Ecclesia canit in Missa pro defunctis, lucis æternæ beatitudinæ perfrui queant.

Q. X. Cur exortis collæ tempestatibus cereus accenditur? Resp. Ut per preces, quas Ecclesia in benedictione cereorum adhibet, diaboli et assecularum illius furor, et nocendi cupiditas areat, hinc in benedictione ac-

randem precatur, ut quibuscumque locis accense, sive posite fuerint, discendant principes tenebrarum, et contremiscant, et fugiant pavidi cum omnibus ministris suis ab habitationibus illis, nec presumant illos amplius inquietare, aut molestare servientes Deo omnipotenti.

Quæstioncula de Quadragesima.

Queritur I. Cur cineres in principio Quadragesimæ capitibus inspergantur? Resp. Triplicem ob causam. 1. Ut sicut olim Ninivitem in cinere poenitentiam egerint, ita et nos poenitentiam tempus a cineribus inchoemus, hinc Ecclesia in Missa ferie Cinerum orat: « Omnipotens sempiternus Deus, qui Ninivitis in cinere et cilicio poenitentibus, indulgentiæ tuæ remedia præstitisti; concede propitius, ut sic eos imitemur habitu, quatenus venie prosequamur obtenta. Per Dominum. » 2. Ut originis nostræ memores humiliemur, et per hanc humilitatem tum a vitis absterreamur, tum etiam Deum facilius placeamus; hinc Sacerdos capiti cineres imponens dicit: « Memento homo, quia pulvis es, et in pulverem reverteris. » Et Ecclesia in Missa: « Deus, qui non mortem, sed poenitentiam desideras peccatorum, fragilitatem conditionis humane benignissime respice; et hos cineres, quos causa proferenda humilitatis, atque promerenda venie capitibus nostris imponi decernimus, benedicere pro tua pietate dignare, ut qui nos cinerem esse, et ob pravitatis nostræ meritum in pulverem reversuros cognoscimus; peccatorum omnium veniam et præmia poenitentibus repromissa misericorditer consequi mereamur. Per Christum Dominum nostrum. Amen. » 3. Ut per benedictionem cinerum varia beneficii et gratiæ propter Ecclesiæ preces obtineantur, quæ quidem beneficii in genere indicat eadem Ecclesia, quando orat, ut quicumque hos cineres super se aspserint, pro redemptione peccatorum suorum, corporis sanitatem et animæ tutelam percipiant; in specie vero illa enarrat in sequenti oratione: Deus, qui humilitatione faceris, et satisfactione placearis; aurem tuæ pistatis inclina precibus nostris, et capitibus servorum tuorum, horum cinerum aspersione affectis, effunde propitius gratiam tuæ benedictionis; ut eos et spiritu compunctionis repleas, et quæ juste postulaverint, efficaciter tribuas, et

concessa perpetua stabilitate intactos manere decernas. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Q. II. A quo institutum est Quadragesimale jejunium? Resp. In primis ab Apostolis, dein a variis Conciliis, et SS. Patribus, et ferventibus christianis, qui habere institutionem auctoritate, encomiis, et exemplis receperunt et confirmarunt.

Q. III. Ob quas causas institutum est hoc jejunium? Resp. Ob tres præcipue. 1. Ad Christi jejunantis aliqualem imitationem. 2. Ad peccatorum veniam facilius a Deo impetrandam, sicut Ninivite triduo jejunantes eam obtinuerunt; sed et futura peccata facilius devitanda, uti S. Bernardus, s. XXXVIII, indicavit dicens: « Bonam et salutarem jejunium, quo redimuntur æterna supplicia, dum remittuntur peccata, non solum autem ablutio est peccatorum, sed etiam extirpatione vitiorum; non solum obtinet veniam, sed meretur gratiam; non solum delet peccata præterita, quæ commisimus, sed etiam repellit futura quæ committere poteramus. » Et brevius S. Chrysostomus, h. I. de jejunio: « Jejunia, quia peccasti; jejunia, ut non pecces. » 3. Ad varias utilitates et gratias, quas jejunium offert, obtinendas; quas quidem in genere indicavit S. Leo, s. II. de jejunio, dicens: « Divinarum reverentia sanctionum inter quælibet spontaneæ observantia studia habet semper privilegium suum, ut sacratius sit, quod publica lege celebratur, quam quod privata institutione deperditur; exercitatio enim obedientiæ, quam sibi quisque proprio arbitrio indicat, ad utilitatem cujusdam pertinet portionis; jejunium vero, quod universa Ecclesia suscipit, neminem a generali purificatione sejungit; et tunc fit potentissimus Dei populus, quando in unitatem sanctæ obedientiæ omnium fidelium corda conveniunt, in castris militiæ Christianæ similis ex omni parte est preparatio, et eadem ubique munio. In specie vero enumerat breviter Ecclesia, dum in profectione Fer. ix. Cinerum canit: « Qui Quadragesimali jejunio vilita comprimis, mentem elevas, virtutem largiris et præmia. »

Q. IV. Quæ potissimum devotiones exerceas sunt tempore Quadragesimæ? Resp. Tres præcipue. 1. Corporis castigatio; hinc jejunium præcipitur ab Ecclesia, et flagellatio a piis fidelibus peragitur, cruceo portantur, aliæque similia opera suscipiuntur. 2. Orationi plus et accuratius vacandum;

hinc longiores preces ab Ecclesia in Breviario præscribuntur, Psalmus quinquagesimus cantatur, aliæque similes devotiones peraguntur. 3. Passio Christi sæpius ruminanda; hinc enim imagines passionem Christi representantes ante altaria, vel in medio templi suspenduntur, et hæc aut similia verba adduntur: O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, et videte, si est dolor, sicut dolor meus.

Q. V. Cur Altaria in Quadragesima cortinis teguntur? Resp. Idem ob tres causas. 1. Ut indiceretur, hoc tempus tristitiæ et condolentiæ ob passionem Christi, tunc penitentiæ agendus esse; hinc etiam nuptiæ publicæ hoc tempore prohibentur. 2. Ut significetur, nos Dei et Sanctorum faciem non visuros, nisi penitentiam agamus. 3. Ut, sicut ante dictum, passio Christi, qua communiter in talibus cortinis depicta est, vehementius cordi et memoriæ imprimatur.

Q. VI. Cur tempore Quadragesimæ Vesperæ ante meridiem cantantur? Resp. Quia olim hoc tempore antiqui christiani post Vesperas primum conabant; nunc autem, quia ob fervoris immutationem dispensatum est, ut cena illa sub meridiem accipi queat, Vesperæ quoque ante illam cantantur. Et ideo sicut in Dominica die ob memoriam festivæ Resurrectionis jejuniæ suspenditur, ita Vesperæ quoque a prandio more solito cantantur.

Q. VII. Cur Dominica *Lectare* Rosarum appellatur Dominica? Quia Pontifex præter benedictionem solemnem, qua populo benedicere solet, et quasi gratulari mediam partem Quadragesimæ feliciter transactam, etiam Rosam auream benedicit, eamque Principi cuidam de Ecclesia bene merito transmittit in signum gratitudinis ob beneficia Ecclesiæ prestata.

Q. VIII. Cur in Dominica Palmarum palmae benedicuntur? Resp. Ob tres causas. 1. Ob memoriam Christi Jerosolymam ingredientis, et cum palmis excepti. 2. Ut fruges, quæ circa hoc tempus progeminare incipiunt, ob sacram benedictionem ipsis ab Ecclesia imperitam abundantius floreat et crescant. 3. Ut indicatur Fidelibus, neminem posse Jerosolymam ecclestem ingredi, nisi qui multiplicem de vitis et passionibus suis virtutibus obtinuerint.

Quæstionæ de Passione Christi in genere.

Queritur I. Cur Christus voluit Jerosolymis pati? Resp. Ob plures causas. Prima est, quia ibi tantum immolabantur hostiæ, quæ erant figure passionis Domini. Præsertim agnus paschalis, qui non nisi Jerosolymis immolabatur, et comedebatur. Ibidem etiam Abraham in monte Moria paraverat immolare Filium; in quo Christi immolatio perspicue representatur. Secunda, quia passio Christi in bonum totius mundi decreta erat, ergo decebat, ut in medio orbis perageretur, Jerosolyma autem in medio orbis tunc habitati sita erat, confinis Asiæ, Africae, Europæ. Ut ergo toti mundo facilius innotesceret præcipuum fidei mysterium, passio, inquam, Christi, congruentissime facta est Jerosolymis, unde primis Asiæ, deinde per mare mediterraneum Africae, et Europæ cito insinuari poterat. Tertia, quia voluit in passione uti summos dolores, ita summam quoque sustinere ignominiam, quæ sanæ ex eo mirum in modum aucta est, quod in loco celeberrimo crucifixus est. Transfigurationis suæ elegit Dominus montis recessum, locum nemini conspicuum; crucifixionem vero suo locum patentissimum. Ita nos præclara nostra tegere, humilia nostra pangere decet.

Q. II. Cur tempore Paschali pati voluit? Resp. Ob duas causas. 1. Quia eo tempore Agnus Paschalis immolabatur, qui Christi immolandi typus erat. 2. Quia eo tempore plurimi ex omni Judæorum terra confluebant Jerosolymam. Voluit autem Dominus coram tanta multitudine pati, quia uti communis erat passionis fructus, ita ignominiam suam voluit esse maximam, suamque crucifixionem plurimum conspicuam.

Q. III. Cur pati voluit Christus? Resp. 1. Ad majorem Patris sui æterni gloriam, ad quem finem omnia sua opera dirigebat, ut ipse Joannes insinuat, dicens: «Ego non quero gloriam (id est honorem) meam.» 2. Ob gloriam propriam, juxta illud Luc. 22. «Nonne oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam?» 3. Ob salutem generis humani, ut indicavit Angelus Josepho, Matth. c. 1. «Et vocabis nomen ejus Jesum; ipse enim salvum faciet populum a peccatis eorum.»

Q. IV. Cur campanarum sonitus in Feria quinta usque ad Sabbatum suspenditur?

Resp. Per hoc indicari Apostolorum fugientium silentium, simulque incitantur fideles ad passionem Christi in silentio meditandam; campanarum vero invicem crepitacula ingratum sonum edentia adhibentur, ad tumultum Judæorum Christum captivum et crucifigentium significandum.

Q. V. Cur eadem Feria V. Altaria deundantur? Resp. Significari per eam deundationem, quod Christus sæpius tempore passionis fuerit denudatus, maxime vero in flagellatione, et crucifixione.

Q. VI. Cur Feria VI. tredecim candelæ tempore matutino accenduntur, et omnes successively extinguuntur præter unam, quæ sub finem retro altare portatur? Resp. Id ideo fieri, ut significetur, omnes Apostolos Christum tempore passionis dereliquisse, excepta B. V. quæ constans perseveravit.

Quæstionæ de Passione Christi, in specie de Agonia et Oratione Christi in horto.

Queritur I. Cur Christus ante egressum in montem Oliveti hymnum dixit? Resp. Ob tres causas. 1. Ut demonstraret alacritatem suam et promptitudinem patiendi, adeoque se gaudere, quod hora passionis advenit, quam magno desiderio desiderasse se dixerat. Hæc enim hora illa erat, quam ut videret, exultavit Abraham, quam totus mundus expectabat. 2. Ut doceret, homini justo potius gaudendum quam lugendum esse, cum morti appropinquat. Quammodum enim cygnus morti cum cantu obviare dicitur; sic etiam homo candidus et bonæ conscientie facit; ut S. Franciscus, qui, sub illo versu Ps. 141. «Me expectant justi, donec tribuas mihi» obiit. Et Nicolaus, in illis verbis Ps. 90. «In manus tuas commendo spiritum meum.» Et S. Ludovicus, Rex Galliarum, in illis verbis: «Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum;» ut in eorum officijs legitur. 3. Ut doceret post mortem gratias agere; ne videlicet simus instar porcorum, qui nunquam attollunt oculos ad arborem, unde glandes eis decidunt. Bruta non possunt agere gratias, nec debent, quia non sibi, sed homini nutriuntur; at homo, quia sibi vivit, maxime obligatur.

Q. II. Cur tres discipulos secum assumpsit? Resp. Ut essent testes eorum, quæ acturus et passurus erat. Nihil enim in tenebris, vel sine arbitris facere solebat Dominus; quin

potius dicebat: «Quæ dico vobis in tenebris, dicite in lumine, et quod in aure auditis, predicare super tecta.» 2. Ut sic etiam discipulos suos in campum educeret, non quidem ad pugnam cum ipso, sed ad pugnam ejus spectandam, et pugnam rationem perdiscendam, ipsosque animandos tanquam et ipsos aliquando in arenam descensuros; «sicut aquila nimirum provocans ad volandum pullos suos, et super eos volitans etc.»

Q. III. Cur torrentem Cedron transivit? Resp. 1. Quia via ad montem Oliveti illuc decebat. 2. Ut exemplo suo nos doceret, prius transeundum esse Cedron crucis et tribulationum, si ad montem Oliveti, id est, ad gloriam pervenire et in die resurrectionis capita nostra exaltare, sen levi et hilariter comparere velimus. Ita enim semel statutum est, «quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei.» Act. 14. Ad quod animat nos exemplum Christi, sicut exemplum Joannis, ducis Machabeorum, quando ad torrentem transeundum videret trepidare populum, ipse primus transfretavit. 3. Annavit enim milites, ut ipsi post eum transirent. 1. Machab. 16.

Q. IV. Cur in montem Oliveti ascendit? Resp. Ut ex eo loco inchoans passionem suam, primam et primariam ejus causam nobis demonstraret, Dei scilicet misericordiam, quæ per oleum designatur. Hinc enim est Samaritanus ille, qui misericordia motus super humanum genus gravissime vulneratum, descendit de Majestate sua, et oleum infudit vulneribus suis. 2. Ut seiremus, morti vicinos, etiamsi Penitentiam et Eucharistiæ Sacramentis manui sint, bonamque conscientiam habeant, ita ut hymnum canere queant, nihilominus accedere debere ad montem Oliveti, hoc est, ad Dei misericordiam potius, quam ad justitiam; tum quia omnia opera nostra valorem ex se non habent, sed ex Dei misericordia et gratia, per Christi passionem nobis imperita, et per Sacramenta applicata; tum quia inerti sumus, an opera nostra usquequaque perfecta sint.

Q. V. Cur in hortum montis Oliveti intravit? Resp. Quia locus ille erat notissimus Judæis, et eo quod Christus frequenter ibi orare consueverit.

Q. VI. Cur in hortum assumpsit tres sibi magis familiares discipulos? Resp. Ob tres causas. 1. Quia cæteris fortiores in fide et

Christi dilectione erant, minusque obnoxii scandalis, utpote qui Christi majestatem et gloriam speculati fuerant in monte Thabor; quasi eis diceret Christus: Vos de mea divinitate et gloria debetate non potestis; ipsi enim vidistis eam in monte, et audistis vocem Patris mei, non igitur mirorini, licet nunc alia forma, merore nimirum et afflictione circumdatus vobis appaream. Volo enim ut soli Mundo contestemini, non tantum, quis ego ex mo sim, sed qualis etiam propter ipsum factus sim. Itaque magis perfectos ad majus certamen ducit, Jacobus et Joannes jam antea gloriantur se posse habere ejus calicem. Petrus vero dicitur: « Etiam oportuit me mori tecum, non te negabo. » 2. Ut essent socii laborum, qui erant, et consolationis. Magnam illis gratie prerogativam concesserat, dum his solis gloriam suam descendit; sed eam hic tribulatione compensavit, dum eosdem molestia sua afflixit, et periculo comprehensionis se moris affecit. Ita nimirum solet Deus illos, quos majori extulit gratia, vicissim majori crucis onerare, ac deprimit. 3. Ut scirentus Dei gratiam et favorem esse, cum ipso tritari et pati, et Deo gratias agere debere, qui ab eo occasione accepit, strenue laborandi, et pro ipso patendi. Hæc enim sunt semen gloriæ.

Q. VII. Cur eripit contristari, et moestus esse? Resp. 1. Et se verum ostenderet hominem, passibilem, et eisdem nobiscum affectibus obnoxium; neque enim speciem incarnationis suscepit, sed veritatem. Debit ergo et dolorem suscipere, ut vinceret tristitiam, non excluderet. Neque enim habent fortitudinis laudem, qui stuporem magis vulnerum tulerint, quam dolorem. 2. Ut disceremus, noxias saltem delicias nobis interdiceret, et preterea quandoque ultrohem assumeret tristitiam per novissimum et sacrificium passionis Christi meditationem. « Melius esse venire ad domum luctus, quam ad domum convivi, » ait Ecclesiastes c. 7. 3. Ad consolationem inferiorum membrorum, inquit S. Bernardus, in serm. de passione Dom. « ne forte desperet aliquis, si caro infirma murmuraret, ubi ad passionem promptus est spiritus. » Item ne animis concidamus, si non summum, quem deberemus, dolorem eliciamus peccatorum, confisi in dolore Christi, qui nobis per Sacramentum applicat; quodque in confessione attritus fiat contritus.

Q. VIII. Cur oravit: « Pater mi, seu Abba Pater, si possibile est (omnia autem tibi possible sunt) transeat a me calix iste; verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat? » Resp. 1. Ut ostenderet hominibus se verum esse hominem, quasi nimis ex nobis, et vere mortem metueret, ac secundum appetitum sensitivum optare, ut eam effugeret; quia tamen in decreto Dei, et cum salute nostra fieri non poterat, petere se absolute et definitive, ut Patris voluntas fiat, etc. atque ut hinc intelligeremus, quanti ipsi steterimus, et quam caro pretio ab ipso redempti simus. 2. Ut moneret, non esse malum sentire, que sunt hominis, et affectus humanis pati, tritari, parere, ledere, etc. modo eos moderari, et rationi, atque in primis Dei voluntati accommodemus, ipsum etiam rogemus, ut affectus nostros dirigat, etc. Sic enim Christus Dominus suam fregit voluntatem, seu potius velletatem, et appetitum sensitivum, Patrisque voluntati subdidit, ut velit eger potionem amaram, a qua natura humana abhorrebat, sumeret, quia celestis Medicus sic præceperat, et salus corporis ejus, quod est Ecclesia, postulabat. Et hanc ob causam vocat hic passionem suam, *calicem*, quod instar amarae potionis esset, tametsi valde salutaris. 3. Ut doceret resignationem in divinam voluntatem, cum ait: « Non sicut ego volo, sed sicut tu, » cum enim nesciamus, quid nobis expediat, opus est, ut Deo resignemus nostras necessitates, et dicamus: « Fiat voluntas tua. » Vel cum Davide: « In manibus tuis sortes meae. »

Q. IX. Quomodo tristari potuit Christus, cum tamen gaudium beatificum possideret, omnem tristitiam excludens? Resp. ex communi Patrum sententia, gaudium illud ab eo tempore ita suspensum et prohibitum fuisse, ut in superiore tantum anime parte (qua ad Deum et finem attendit) operaretur, ad inferiorem vero (qua circa media et temporaria versatur) non fluxisset. Tunc enim velut nubes aliqua obducta erat inter utramque partem, ut neutra alteram impediret, neutra alteri quidquam communicaret. Ad eum fere modum, quo celo obducto nubibus, inferias turbo, imber, fulgura, fulmina, tonitrua fiunt maximo nostro terrore; supra nubem vero celum serenissimum est, quæ tamen serenitas tunc nihil nobis solati vel gaudii affert. Unde si quis caput supra nubem illam erigere posset, supra experiretur calorem, infra vero frigus, etc. Alia id ipsum simili-

tudine declaramus; an non aliquando eremnit, ut ager quis collo intumescat, ita ut nihil prorsus refectiois ad stomachum deferre possit? Talis igitur cibum cum voluptate in os ingerit, masticat et terit; sed quia deglutire nequit, ob faucium occlusionem, stomachus interim, et reliqua membra ventiosissime affliguntur, quia cibum attrahere cupiunt, nec possunt. Interim lingua et palatus gustu afficiuntur; sed quia illum cibum stomacho communicare nequeunt, inde acerbissimus dolor, et mors denique miserima. Ita res se habuit in Christo, Unde fit, ut gaudium beatitudinis, quod in superiore anime parte continebatur, dolorem potius et anxietatem Christo in inferiori ejus parte excitaret, quod inferior nihil gaudii et superioris parte reciperet.

Q. X. Quomodo Angelus confortavit eum? Resp. Id contigisse vel consolando eum verbis, aspectu externo, sanguinis absterione, laudibus etc. vel proponendo illi ingentem fructum, qui ex passione ejus proventurus erat, Dei gloriam, ipsius Christi exaltationem, animarum salutem et gaudium, etc. juxta id Ps. lxx. « Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum; » vel ostendendo Patris voluntatem esse, ut calicem ebiberet, hinc ea intellecta dixit: « Surgite, eamus; » obviæ scilicet turbis eum captivis.

Q. XI. Qualis fuit agonia Christi? Resp. 4. Fuisse secundum aliquos duellum quoddam voluntarium ad majorem dolorem assumptum, inter carnem et spiritum, seu appetitum sensitivum et rationem, quasi inter duos milites a Duce permissum. Caro pati refugiebat; spiritus patientem esse contendebat; et quia uniti erant, et alter alterum in suam trahere partem nitentur, inde læta agonia. Velut si duo in eodem carcere, et eadem catena colligati ita colluctentur, ut alter velit fugere, alter vero manere, eam a se mutuo nequeant separari. Fugere conabatur a morte Christi caro naturali inclinatione; sed retinebat eam spiritus, eique prævalebat, et mortem subeundam denique persuasit, tametsi trepidant et horrenti. 2. Fuisse duellum inter metum mortis et imminentium cruciatuum ex una parte; et letum gloriæ Dei et salutis hominum, ex altera. 3. Fuisse duellum inter vitam et mortem prout canit Ecclesia: « Mors et vita duello conflixere mirando. » Solet enim in moribundis adverti ejusmodi lucta, cum

mors appropinquans abripere nititur hominem e vivendum numero. Tunc enim natura horret, resistit, sudat præ angustia quamvis viribus et sensibus jam defecta, et pene exanimis. Christus integris sensibus ac viribus luctatus est cum morte clarissime conspecta.

Q. XII. Quæ cause fuerunt hujus extraordinarii sudoris, et agonie? Resp. Sequentes causas fuisse. 1. Representatio secutorum tormentorum. 2. Apprehensio peccatorum omnium ab hominibus commissorum, et committendorum, quorum enormitatem, multitudinem, damnum ex offensione Divine Majestatis ponderabat. 3. Consideratio exigui fructus passionis suæ in multis hominibus secutori. 4. Consideratio dolorum et martyriorum, quos electi passuri erant amore sui, atque adeo et ipse in corde patiebatur.

Quæstionculæ de Flagellatione Christi.

Quæritur I. Cur Christus in sua flagellatione nudari voluit? Resp. 1. Ut flagellam nuditatem, quam humano generi peccatum Adæ adduxit, puniret in seipso. Sic enim per peccatum nudatus est homo Dei gratia, et remansit fedus atque ahominabilis. 2. Ut doceret nos veterem hominem, qualis per peccatum factus est, exuere, et induere novum, qualis in Paradiso ante peccatum fuit. Adm vestitus a Deo fuit in signum admissi peccati, et in symbolum penitentia. Hinc quadraginta illi milites, ac martyres, apud S. Basilium, a Prefecto nudati, et in gelidum stagnum conjecti, ut ibi frigore necerentur, hæc voce se animabant: « Non amicum exuimus, sed hominem veterem, concupiscentia deceptione corruptum. Gratias agimus tibi, Domine, quod cum isto amictu simul et peccatum exuere liceat, quoniam ab serpente cum induimus, ab Christo vero exuimus. » Tum singulis singula de collo alate per Angelos sunt coronæ.

Q. II. Cur ad columnam ligari voluit? Resp. 1. Ut absolveremur nos a vinculis peccatorum, quibus ligati eramus, velut victima ad macellum æternæ damnationis. Quemadmodum enim Samson ligari se passus est, et fortia brachia sua in funes ultro inseruit in gratiam populi sui, ut eorum paci et quieti consuleret, et malum, quod impendebat eis a Philistæis, averteret; ita etiam Christus in gratiam omnium nostrum, ut

avereret a nobis malum illud æternum, vinciri se permisit. 2. Ut nos sibi vicissim alligaret per fidem, amorem, patientiam, obedientiam, de hoc enim prophetavit Jacob, cum Jude benedicens ait: « Ligans ad vineam pullum suum, et ad vitem asinum suam; lavabit in vino stolam suam, et in sanguine uvæ pallium suum. » Gen. 49. Pullus est populus gentilis ad Ecclesiam opera Apostolorum adductus; asinus Judæus aligatus Christo (predicanti sibi in propria persona); lavit legitur Christus ligatus corpus suum in sanguine, ut nos alligatos sibi ablueret eodem. Quis non libenter alligari vult ad hanc vitem et colummam Christum? Quis ei non obediat? Quis non libenter ferat omnia tormenta ob amorem ejus, qui tanta pro nobis pertulit? Ergo quisquis es, « injice pedem tuum in compedes illius, et in torques illius collum tuum. » Eccl. vi.

Q. III. Cur flagellari voluit? Resp. 4. Ut nos a peccatis in posterum abstereret. In primis enim si Deus ita servit in Filium innocentem, quomodo non serviet in servum impotentem? 2. Ut puniret peccata, quibus adhuc flagellamus eum tota die, quia *verbum meum blasphematur tota die*, inquit. Flagellatur autem blasphemis, ut ait S. Augustinus in Joann. III. ut illarum nobis virtutum, quas difficile ad discimus, vivum aliquod exemplum proponeret in Filio suo. Difficile ad discimus contemptus et confusionem pati. Ecce tibi Dei Filium, nudatum coram securis et ludibris expositum, ut scires nullam ignominiam esse ignominiam, sed honorem potius, eum pro Deo accipitur. Difficile ad discimus hominibus obedire, malis presertim et discitis. Ecce tibi Filium Dei, qui ligari sese et ad verbera aptari passus est, pro libertate et libidine vilissimorum servorum. Difficile ad discimus patientiam in doloribus, silentium in injuriis. Ecce tibi Magistrum hujus artificis, qui inter immania verbera tam æquo animo stetit, quasi ignoraret, quid circa se ageretur, ut dicitur Psal. xxxiv. *Congregata sunt super me flagella, et ignoravi*. Nulla ibi vox, nullus gemitus, sed velut ovis coram tondentibus se obmutuit. Imo ausim dicere, hilarem potius et alacrem se ibi exhibuisse Christum. Non enim frustra dicit, Cant. v. *Messui myrrham meam cum aromatibus meis*, loquens de passione sua. Ut enim agricola, cum metuit, letiosus esse solet, quam aliis temporibus, licet multo sudore et corporis incurvatione laborent tota die,

juxta id Is. ix. *Lætabantur coram te, sicut qui lætatur in messe*. Ita Christus licet ad verbera ad modum incandescens esset, et sanguinem sudaret, letus tamen interim fuit, quia metebat tunc aromata suorum electorum.

Quæstioncula de Coronatione Christi.

Queritur I. Cur Christus coronatus est? Resp. 4. Ipsum occasione coronationi dedisse, dum dixit, se Regem esse, sed Regnum suum non esse de hoc mundo, hoc enim ludicrum regnum esse existimantes milites, ludicrum quoque regem creaverunt. 2. Cum potissima peccata in capite, ubi quoque sensus præcipue resident, committantur, voluisse Christum specialia quoque tormenta in capite sustinere, ad satisfaciendum pro illis.

Q. II. Cur purpurea chlamyde fuit indutus? Resp. 4. Ut magis confirmarent, eum ludicrum esse regem, dum ludicra purpura, que aliqui regie dignitatis est indicium, eum induerunt. 2. Ut satisfaceret pro peccatis, que multipliciter per superbiam vestium committi solent; ut enim tales sibi per vestes superbas auctoritatem et honorem conciliare cupiunt; ita Christus ex opposito per istam vestem irrisionem et contemptum pati voluit, ut contraria contrariis curarentur.

Q. III. Cur sceptrum arundineum ei oblatum est? Resp. 4. Id ad complendam ludicram coronationem factum, tum ut ostenderent, Christum vilissimum hominem esse, qui perinde ut arundo maris, et omnibus bonis destitutus esset. 2. Id ipsum etiam ad peccata, que per Reges hujus mundi sceptris male gerentes committuntur, pati voluisse Christum; eum enim potentes poterant tormenta sint passuri, gravia quoque peccata ab iis commissa fuisse necesse est.

Q. IV. Cur sputis conspui voluit Christus? Resp. 4. Ad summam ignominiam, quæ ei obvenire poterat, tolerandum. Que enim major ignominia excogitari poterat, quam quod sit facies, in quam desiderant Angeli prospicere, sputis turpissime dehonestata? 2. Ad satisfaciendum pro peccatis, que plurima in faciebis adscitio deo orandis perpetrantur, uti et pro illis peccatis, que turpiloquio et sacrificio ore committi solent, que magis Christum dehonestabant, quam

si omnia totius mundi spolia in faciem ejus fuissent conjecta.

Quæstioncula de Crucis Bofulatione.

Queritur I. Cur Christum ante bajulationem crucis iterum propriis vestibus induerunt milites? Resp. 4. Ut magis agnosceretur, in veste propria, quam aliena. Studebant enim famam ejus modis omnibus conspurcare, et nomen exosum reddere. Erat autem facies Domini adeo deformata sputis, alapis, sanguine, ut in aliena veste vix agnosci posset. 2. Ut impletur id, quod scriptum est de ejus tunica inconsulti: « Super vestem meam miserunt sortem. » Denique ut doceret, unanimumque in suis virtutum vestibus ad mortem esse iturum, non in alienis; tametsi forte in hoc mundi theatro alias gestarit: « Nihil intulimus in mundum, nihil efferemus. » Sola opera vere nostra sunt, et hæc sola nos sequuntur.

Q. II. Cur croceam suam portare Christum voluit? Resp. Ob tres causas. 1. Quia lignum crucis adeo probrosam et maledictum erat, ut nemo honestus id vellet tangere, ideo crucifigendis ipsi gestandum erat. 2. Quia bonus Dominus noluit quemquam fatigari aut vexari propter se; juxta id Is. lxxv. *Torcular calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum.* Quod vero postea translata est crux in Simeonem, militum libidine factum est. Christus id non petiit, « Volens crucem sibi ipsi ferrebat; neque enim necessitate compulsus accessit ad mortem. Quia decebat, ut ait S. Athanasius, victorem triumphantem de diabolo, non alteri concedere, sed sibi suum trophæum gestare. Vel ut Eulymius: Gerebat crucem tanquam strepens miles lanceam, quo dejecturus erat adversarium.

Q. III. Cur duo latrones cum Christo educti sunt? Resp. 4. Ut latronum consortio Christus magis infamaretur, quasi socius vel similis eorum; quod recte expressit Lucas, eum eos vocat, alios duos nequam, mentem et intentionem Judæorum exprimens, qui ut Christum nequam facerent, adjunxerunt illi alios duos nequam. Vide hic quam vere scripserit Is. c. lvi: « Et cum iniquis reputatus est. 2. Propter mysterium significationis, ait B. Bonaventura, in c. xxiii. Luc. Nam per duos latrones secundum allegoriam intelliguntur duo populi, inter quos, et pro

quibus passus est Christus; unus scilicet Judæorum, et alter gentium, qui recte latrones dicuntur, quia utrique Deo per superbiam in Adam voluerunt præcipere dignitatem propriam. Sed populus Judæorum tanquam latro sinister adhuc blasphemavit; Gentilis autem confitetur et orat. »

Q. IV. Cur Simon Cyrenæus in cruce portanda adjutor Christo datus est? Resp. 4. Quia milites metuebant, ne Christus in via deliceret, utpote fractus viribus, adeoque crucem effugeret; aut si moram traherent, revocaretur forte sententia a Pilato. 2. Ut Dominus indicaret: « Se non suam, sed hominum mortem obire, » ut ait S. Athanasius. 3. Ut sciremus, nobis etiam post Christum gestandam esse crucem; nec satis esse, quod Christus pro nobis eam tulerit, sed oportere, ut eandem cum Simone saltem levemus a terra non nihil; quo videlicet passionem Domini per opera poenitentiae nobis applicemus. Ad hanc gestandam crucem Christus socius nos invitavit. Licet autem caro reclamet, ad hoc tamen angarianda et cogenda est.

Q. V. Cur Christus mulieres flere prohibuerit, dicens: « Nolite flere super me? » Resp. 4. Ut eas instrueret, mortem suam non ita esse flendam, sicut mortem hominis vulgaris, qui mortem evitare nequeat; nec sicut extremam calamitatem, qualem Christo inferre Judæi sperabant et studebant. Mors enim Christo erat voluntaria, deinde momentanea seu tridanea solum, denique toti humano generi utilissima et Christo ipsi gloriosa. 2. Ut eas a sue mortis deploratione abducat in deplorationem majoris calamitatis multo magis deploranda; que Jerosolymitanis immineret in exilio urbis, et omnibus denique reprobis in exilio orbis.

Quæstioncula de Crucifigione Christi.

Queritur I. Cur Christus in monte Calvarie crucifixus est? Resp. Quia juxta multorum Patrum opinionem Adam primus peccator ibi segultus est; mox ergo ibidem voluit Christus, ut sicut in Adam omnes moriantur, sic in Christo omnes vivificentur; et in illo loco, qui dicitur Calvarie locus, id est, locus capitis, caput humani generis resurrectionem inveniat cum populo universo per resurrectionem Salvatoris, qui ibi passus est et resurrexit; ut ait Orig. lr. xxxv in Mattheum.

et S. AMB. in Luc. a Congruabat, inquit, ut ibi vite nostræ primordia locarentur, ubi fuerunt mortis exordia. » 2. Mystice et propheticè secundum CYRILL. CATECH. III. quod ibi caput totius generis humani Christus erat passurus.

Q. II. Cur vinum myrrhatum, cum gustasset, noluit bibere? Resp. 1. Ne videretur voluisse conspire sensus suos, quo minus acerbiter sentiret dolorum, pati voluit Christus in illa hora tenebrarum, non relevari. Vinum autem illud, tametsi ex una parte amaritudinem præbebat, propter fel et myrrham, ex alia tamen doloris sensum poterat minuire, si exhaustum fuisset. 3. Ut sitis suæ ardorem in crucem reservaret, ubi omni dolorum genere moderi voluit omnibus nostris viliturum morbis et sensibus depravatis; visu, cum aspicere voluit afflictam Matrem, et milites ludentes pro veste sua; auditu, cum audire probra, cachinnos, blasphemias; gustu, cum sitire, et potari felle; odoratu, cum fœtore loci vexari; tactu, cum affixus cruci pendere. 3. Mystice, secundum Hieronymum, ut significaret, se mortem quidem gustaturum, sed in ea non permansurum. Quod et nobis sua morte eruit, ut mortem tantum sustineremus, id est, temporariam tantum subiremus, non vero ebiberemus, id est, æternam non subiremus, ubi peccatores bibunt fœcēm furoris Domini, et fœx eorum non exinanitur.

Q. III. Cur Christus in cruce mori debuit? Resp. 1. Ut pœna responderet delicto, medicinam verbo. *Ut unde mors oriebatur, canit Ecclesia, inde vita resurgeret; et qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur.* Primus Adam perdidit nos, cum ad lignum vitium extendit manum suam. Secundus Adam redemit nos, cum ad lignum execrabile extendit manus suas. Inobedientia in ligno perdidit, obedientia in ligno reparavit nos; et quia homo in ligno obedivit circa rem facilem, ideo nunc in eodem obedire debuit circa rem difficilem. 2. Ut hoc acerbissimo supplicio satisficeret divinæ iustitiæ, et ex hoc appareret ejus rigor, et eorumitas peccati. Quia enim peccata hominum commoverant gehennam, cui nulla equiparari supplicia possunt, idcirco gravissimum supplicium Christo fuit decretum, quale erat crux, sive ignominiam spectes, sive cruciatum. Ignominiam ejus maximam colligimus ex eo, quod in ea pendens omnium pateret, oculis, essetque omnium probrum, quod integris sensibus

continuo sentiebat, quamdiu vivebat. Unde mors turpissima et lignum maledictum vocatur in SS. Litteris, nec aliter habebatur a gentilibus. Cruciatum vero ex manuum et pedum transfixione, quorum nervi continuo distrabebantur a penduli corporis gravitate; deinde quia diuturnus erat, et saepe in aliquot dies poterat durare. Unde S. AUG. tract. XXXVI in *Joan.* ait: « Elegit extremum et pessimum genus mortis, qui omnem fuerat allaturus mortem; de morte pessima occidit omnem mortem. » 3. Ut hac ratione mors Christi omnibus innotesceret, veluti certa et indubitata (propter futuram ejus resurrectionem) ac pro salute totius mundi suscepta. Unde LACTANTIUS, I. IV. *Instit.* c. XXVI, ait: « Extendit in passione manus suas, orbemque dimensus est, ut jam tunc ostenderet ab ortu solis usque ad occasum, populum ex omnibus linguis et tribus congregatum sub alas esse venturum. » Et S. ATHANAS. I. de *Incor.* a Par, inquit, erat, ut Dominus hoc modo mortem suscipere, manusque ejus extendere, ut hac quidem veterem populum, illac vero Gentiles attraheret et ambo in se conjungeret. Id enim ipse dixit, indicans, quia morte omnes redempturus esset: Cum exaltatus fuero, inquit, omnes ad me traham. » Ad hæc, sicuti crux quatuor habet cornua in quatuor angulos divisa; ita significat Christum a quatuor mundi partibus tracturum ad se homines per suam passionem. De qua re scripsit HAVAC. c. III. dicens: « Splendor ejus, ut lux erit. Cornua in manibus ejus; ibi abscondita est fortitudo ejus. » Cornua crucis intelligi cum S. AUG. I. XVIII de *Civ.* c. xxxii, et aliis. 4. Ut perfectum nobis virtutum exemplar exhiberet, earum præsertim a quibus caro et mundus maxime abhorrebant, quales sunt hæc quatuor: Paupertas, Humilitas, Patientia, Obedientia. Etenim noxia cupiditas divitiarum, honorum, voluptatum, dominationis et libertatis, iam altis in animis hominum radices egerat, ut nisi Deus in se ipso hæc omnia, que mundis tam avidè quærebant, damnaret, impossibile foret extirpare. Quare crucem ascendit Christus, quasi excelsum cathedram, ut in ea nos doceret paupertatem in primis, quia nudus ibi stetit, nec habuit, quod haberet volucres et vulpes, ubi reclineret caput. Secundo humilitatem, quia instar malefactoris in medio latronum, loco supplicii publico et infami, in ligno excecraudo et maledicto. Tertio pa-

tientiam, quia cum summis doloribus pendit tribus horis, cum maxima patientia et silentio. « Cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur, etc. » I. PERR. II. Quarto obedientiam, quia in eo fuit obediens Patri usque ad mortem, licet et equalis esset. Nemo ergo in posterum horreat paupertatem, nemo probrum et contumelias, nemo mortem, et quodcumque mortis genus, nemo fugiat obedientiam; quia si hæc mala essent, imò si non salutaria et pretiosa essent, Dei Filius non assumpsisset.

Q. IV. Cur feria sexta mori voluit? Resp. 1. Quia illa die, sexta scilicet mundi, creatus fuit homo; ergo in eadem convenienter recreatus est, quamvis magno discrimine, nam creatus est sine labore, redemptus vero maximo labore. 2. Quia ea die de communi Patrum sententia Adam, et peccavit, et à Paradiso ejectus est; ergo bene eadem die est reparatus, et in Paradisum reductus, quod primo factum in latrone. Merito igitur Christiani hunc diem in honore habent et abstinentia sanctificant, quia in eo creati et recreati, lapsi et reparati, à Paradiso ejecti et in eum reducti sunt; in eo mors inventa et rursus eliminata fuit; in eo Scripturæ impletæ, Infernus spoliatus, et Paradisus est apertus.

Q. V. Cur in die solemnæ Paschæ mori voluit? Resp. 1. Quia Christus erat Agnus immolatus pro toto mundo, qui per eum liberandus erat de servitute Pharaonis, id est diaboli, et ab Angelo percutiente. 2. Ut magis innotesceret ejus mors, quia tunc innumerus populus ex omnibus regionibus confluxerat. 3. Quia Christus toti moriens illuxit orbem, idem conveniebat, ut Luna 14, in semiplenilunio moreretur. 4. In die primo Azyrnorum mortuus est, ut eum non epulemur in fermento malitiæ et nequitie, sed in azyrnis sinceritatis et veritatis, et ait Apostolus, I. CORINTH. V. q. d. quia Pascha nostram immolatus est Christus.

Q. VI. Cur titulus, Jesus Nazarenus Rex Judæorum, appensus est? Resp. 1. Ex mente Pilati, ut causam mortis explicaret, que ferebatur Regni Judæi affectatio. Vel secundum Chrysostomum, ut Christum exensaret, et Judæos accusaret, ac confunderet, ut qui Regem suum crucifixierat; invitus enim Christum condemnavit. Unde admodum probabile est, ad ultionem de Judæis sumendam cum sic scripsisse. 2. Ex mente et

dispensatione divina, ut hinc Christi innocentia patere: (Nihil enim criminis continet hic titulus) imò ut vera causa mortis Christi indicaretur, quæ scilicet erat Jesus, et Salvator mundi, pro aliorum scelerebus satisfactorus; et quia Nazarenus, id est, in se sen floridus virtutum, quos impuri et foedi Judæi ferre et officere non poterant, odore fragrantissimus; et quia Rex erat, ad prælium ante nos exiturus, et pro nobis hosti esse obiecturus. Itaque docet Christus, id esse et factu præstare, quod præferet cuiusque titulus, quemadmodum et ipse titulum Salvatoris et Regis nequaquam frustra gessit. Plurique ambunt titulos, et voluit vocari Rabbi, Domini, Gratioli, Clementissimi, Reverendissimi, etc. Sed tales an sint, non curavit. Nos omnes titulum Christianitatis gerimus, et sæpe christiane parum vivimus: « Nomen habes, quod vivas et mortuus es, » scribit Joannes ad Episcopum Sardiensem Apoc. 3. Unde Salvianus, I. IV. de *Provid.* ait: « Circulus aureus in auribus suis mulier pulchra et fatua, » Prov. XI. « Et in nobis itaque Christianum vocabulum quasi aurum deus est, quod si indigne utimur, fit ut sues cum ornamento esse videamur. » Sic ille, et S. Hieronymus ad Paulinum ait: « Esse Christianum grande est, non videri. »

Q. VII. Cur Christus tunicam inconsutilem portavit? Resp. 1. Ob amorem Patris sui coelestis; significat ergo hæc vestis utramque Christi naturam, divinam et humanam. Divinam, quia ea ab æterno mirabili et inscrutabili officio communicata et inducitur est Filio à Patre; et quia ea in passione indivisa et illasa, imò indivisibilis et illedibilis fuit. Humanam, quia etiam mirabili Spiritu Sancti artificio desuper contexta fuit per totum in utero B. Virginis et puris et solis filii purissimi sanguinis virginæ, nulla humana adhibita manu, vel sutura alterius admixtione. Hanc tunicam solus indidit Filius, adjuvante tamen se Patre et Spiritu Sancto, et quasi ex utraque parte manicas tenens, ut docet S. Bonaventura in mediti. vite Christi: Ita ut opus incarnationis operata sit tota Trinitas, solus tamen Filius incarnatus sit, et tunicam hanc induerit. 2. Ob amorem sanctissimæ Matris sue. Nam ut scribit Euthymius, in e. VI. MATTH. ex traditione Patrum ex fertur tunica opus fuisse Dei Matris, Adhucque alii, beatissimum Virginem Christo parvulo existente illam texuisse, et eo crescente tunicam quoque

crevisse. Nec id improbabile videtur; siquidem et vestes Hebræorum peregrinantium in deserto per annos quadraginta non sunt attrite, imo et videntur cum crescentibus crevisse. Unde enim illis vestes albe in deserto? ut notat Cornel. a Lapid. in Deum. viii. 3. Ob amorem sponsæ suæ Ecclesiæ; nam et hæc, ut diximus, designabat vestis illa, quia uti vestis ornat hominem, ita Ecclesiæ Christum. Vestis hæc contexta à filis, id est Christianis innumerabilibus per charitatem et fidem unitatem sibi mutuo innexis, ita ut dissolvi, nisi grandi peccato, deleri vero prorsus nequeat. Ac sicut vestis interitua, et Christi corpori conjunctissima semper adhaesit; ita, et Ecclesiæ per amorem semper et intima fuit. Haereticos (uti Lutheranos, et Calviniana in Imperio) assidue tantum sunt, quæ ad illam tunicam non pertinent, ideo reserari possunt, ac debent.

Q. VIII. Cur in medio latronum crucifixus est? Resp. 1. Ex mente Iudeorum, ut latronum princeps et aesignatus habere-tur; hunc locum tribui mundus suo Benefactori et Patri patriæ. 2. Ex mente Spiritus Sancti, quia crux Christi omnium Martyrum crucis superat, ideo tanquam Regine medius ei locus debebatur. « Nam passio Domini mundos habet, pænes non habet, » inquit S. Ambrosius in Lec. l. X. c. xxix. Nemo enim tantæ dignitatis homo, nemo tanto amore et fortitudine, nemo pro tali causa, nemo in tantæ innocentia unquam passus est vel patitur. Patiantur illi pro mundo, ut latro malus; alii pro Deo, ut latro bonus; Christus Deus passus est pro hominibus. 3. Quia ipsi ut mediatori medius locus debebatur; nam ibi proprie est lapis angularis, iungens duos parietes, id est, populum Hebræum et Gentium, et faciens utraque unum.

Q. IX. Quomodo eruce derelictus sit Christus a Patre? Resp. Quatenus Pater unionem protectionis sustulit, de qua Christus, Joan. vi,

dixerat: « Qui me misit, mecum est, et non reliquit me solum. Et hæc sola ad breve tempus rupta est Christo patiente, dum potestati horum et inimicorum relictus est, non tantum a Patre, sed a seipso etiam, et dum ei subtracta est omnis consolatio, quæ aliquin a superiori parte animæ derivabatur in partem inferiorem.

Q. X. Cur enim tali modo dereliquit Pater? Resp. Quia cum necessaria fuerit Christi oblatio, etiam derelictio necessaria fuit. Quare ut pater non audit filium male affectum, quia a chirurgis scinditur et uritur, clamantem et opem ejus invocantem; quia videlicet novit hæc ipsi medicam esse necessariam; sic Deus Pater non audit filium, sed dereliquit eum in tormentis, quemadmodum et ipse Christus, ut Deus, seipsum, et hominem dereliquit, ut sic sanitas toti ejus corpori mystico conferretur. 2. Quia nos dereliqueramus Deum, et ab eo recesseramus velut oves errantes, ideo Deus Pater reliquit Christum in cruce, et quaesivit oves, quæ perierant. Audi Moysen de populo suo loquentem, Deut. 32. « Dereliquit Deum factorem suum, recessit a Deo salutari suo. » Debut ergo Christus nostrum luere rebellionem et fugam, quod libentissime fecit, ut videlicet Deus Pater ipso derelicto in cruce, ad nos accurreret, nosque a gehenna liberaret; sicut cum mater aliqua assidens ægroto filio, et interim audiens duos alios cecidisse in flumen, deserit ægro et succurrit illis, qui in aquis periclitantur; torquebatur in lecto crucis Dominus, sed nos ad infernum abripiamur; nobis igitur succurrit Deus, tanquam graviter periclitantibus, et Filium dereliquit naturalem in cruce patientem.

Q. XI. Quæ fuerit illa sitis, quam Christus in cruce pati se dicebat? Resp. 1. Sitis corporalem significat, quia per tot horas vehementer fatigatus, et sanguine exhaustus revera sitiebat, et vehementissime sitiebat. Solet enim magnam corporis fatigationem, et nullam sanguinis effusionem naturaliter sequi sitis, quæ maxime affert tormentum. 2. Significat sitim adimplendi voluntatem Patris, et Scripturam, in qua illa continebatur, adeoque perficiendi opus redemptionis. Hoc indicat Joannes cum ait: « Ut consummaretur Scriptura, dixit: Sitio. » Quia enim videbat Christus omnia, quæ passurus erat, ab æterno præordinata et decreta Deo, etque in Scripturis prædicta; ideo vehemen-

ter estuabat implere omnia ad unguem, ita ut nec apex præteriretur, aut sola unum. Cum ergo etiam sitim et aceti potionem sibi decretam in Scripturis expressam, solumque sibi superesse exsolvendam sciret, ideoque dixit: Sitio, Dei scilicet voluntatem magis quam potum. Sciebat enim Dominus parum sibi profuturam, quem porrectori erant, potum, nihilque necessarium; plurimum autem referre ut Scriptura impleatur. 3. Significat sitim plura patiendi, si necesse foret, et ita videretur celesti Patri; enim enim potas homini exhausto prolonget vitam et acutum sistat sanguinem, ut vult Cardin. Baronius; item cum Dominus prænosset, se hoc verbo non quaesiturum sibi refrigerium, sed novum cruciatum acerbæ potionis, juxta Prophet. Ps. lxxviii. « In siti mea potaverunt me aceto » an non hoc ipso insinnavit, quam libenter plurima pati vellet, qui sciens volens petiit novi doloris materiam? 4. Significat sitim animarum et Gentium conversionem. Cupiebat enim Dominus omnes populos, postquam eos ad sufficientiam jam redemisset, et omnia consummasset, redemptos etiam quoad efficaciam, seu cupiebat eos sibi unire per amorem, quo modo potus unitur corpori et visceribus. In quem sensum dixit Apostolus ad Philipp. i. Testis mihi est Deus, quomodo captivum omnes vos in visceribus Jesu Christi. Hanc sitim explicavit Samaritanæ, cum petiit ab ea bibere, non sane aquam corporalem, sed ipsius animam.

Q. XII. Quid per verba: « Consummatum est, » voluit Christus significare? Resp. 1. Voluisse significare Patri, consummatum esse opus Redemptionis, quod ipsi commissum est, et a Patre susceptum perficiendum. Hoc enim est, quod anticipando dixit Dominus post ultimam cenam, mox iturus ad passionem, Joan. xvii. ad Patrem: « Opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam. » Atque ita adimplevit voluntatem Patris, et Scripturas, in quibus ea consignata erat, omnes usque ad apicem. 2. Consummatum esse baptismum suum, quo debuit baptizari, de quo prius dixerat: « Baptismo habeo baptizari, et quomodo coarctor, usque dum perficiatur? » Græce, quomodo continetur? q. d. baptismo sanguinis habeo baptizari, et quomodo desidero, ut perficiatur? Quomodo non propro, et ad mortem meam curro? Spes, quæ differtur, affligit animam. 3. Consummatum esse matrimonium inter se et

Ecclesiam, et quasi diceret: Nunc scitote Sponsam meam factam esse Reginam, et uxorem meam. Volo itaque, ut in posterum eam honoratis, ejusque filios veluti fratres, et concives vestros. 4. Consummatum esse testamentum vetus, et adimpletum; complete enim sunt umbrae et figure, sacrificia, caeremonie vestrae legis, nova facta sunt omnia, quia umbris et figuris successit ipsa res. Unde Apostolus, ad Roman. x. dixit, finem legis esse Christum. Nunc inveniens Abel a fratre occisus; nunc Arca Noë contra diluvium fabricata et perfecta; nunc arcus celestis positus est in nubibus in signum fœderis; nunc Isaac super lignum a Patre immolatus; nunc Joseph a fratris venditus, et cum sacerdotis reputatus est; nunc timolatus agnus Paschalis; nunc serpens æneus exaltatus; nunc vacca rufa extra civitatem cremata, et immolata; nunc Samson amplexus crucis columnas, aereas postestates contrivit; nunc David Goliath prostravit, vulnere suorum lapidibus, et decollavit gladio crucis. Et reliqua omnia, quæ Christum præfigurabant. 5. Consummatum esse imperium et tyrannidem Luciferi, quem hæcenus exercuit in humanum genus. « Numeravit Deus regnum tuum, et complevit illud, » uti quondam Balhasaris, DAN. v. « Consummatus est miser, » inquit ISAIAS c. xvi. « Defecit, qui conculcabat terram, » sed quo jure? Quia consummatum est, et præptum redemptionis, numerata est pecunia, et summa tota impleta ad redimendos a tyrannide demonis homines requisita. 6. Consummatum esse ædificium arce celestis, in quod Patres et limbo, alique Sancti sæculi secuti suscipiantur. 7. Consummatum esse convivium paratum omnibus infra sinum Ecclesiæ versantibus, id est, omnia necessaria ad salutem preparata, quæ sibi adhibere nolint, dicitur illis: « Perditio tua ex te, Israel, a me tantummodo auxilium tuum. »

Q. XIII. Cur clamore magno emisit spiritum? Resp. 1. Id factum esse, ut testetur dolorem ex mortis aculeo sibi inflictum, quoniam acerbissimum, maxime quia per vim et violentiam inferebatur ei mors. Optime semper sodales erant anima et corpus Christi, in nulla unquam re dissentientes; ideo non mirum, si ægre separabantur. 2. Ut testetur amorem suum, et indefessum laborem usque ad ultimum spiritum quaerendi animas nostras, et congregandi sub alas suas, quemadmodum gallina rauca voce congre-

gat pullos suos sub alas; vel quemadmodum ovis suo balatu vocal ad se agnum foris errantem. Hoc enim clamore testatur, se pro filiis suis mori, monens, uti ne fraudemus cum fructu mortis sue sperato. 3. Ut ostenderet potentiam suam, qua si vellet ita, etiam morti proximus facile posset mortem effugere, et hostes suos sternere. Ostendit autem potentiam hanc plusquam humanam, primo in eo, quod extremo spiritui tam magnam emisit vocem, siquidem homines morti vicinissimi clamare ob virium defectum naturalem. Non potuit desse Christo etiam hic defectus, quia non repente, sed paulatim enectus, et tarde mori compulsus est; et tamen clamans expirat, ut nemo non adverteret, clamorem huic miraculo tribuendum, et a Deo ipso profectum esse, qui ab homine non possit.

Q. XIV. Cur capite inclinato emisit spiritum? Resp. 1. « Ut obedientiam præstaret Patri æterno postremam, qui, juxta id (Philipp. II.) factus est obediens ad mortem. » Videtur hoc gestu respondisse, quod aliquando dixerat in spiritu, tacite respondens voluntati Patris, qui eum morti destinavit pro salute nostra: Ita, Pater, quoniam sic placuit tui ante se, ut videretur mori. Et quod Ps. xxxix dicitur: « Holocaustum et pro peccato non postulasti. (q. d. nolisti admittere sacrificia veteris testamenti pro expiatione peccatorum) tunc dixi: Ecce venio. In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam. Deus meus voluit. » 2. Ut ostenderet, se valedicere amicis suis. Valedicere in primis Matri, que in utero eum gestavit, uberibus lactavit, sollicitè educavit, ardentissime semper amavit, et ad extremum denique balitum fortissime comitata sit. Valedicere discipulis, qui eum promptè secuti, sollicitè auscultarunt, coram illis confessi sunt, cum eo denique in tribulationibus permanserunt. Valedicere noverge sue Synagoge, que dederit ei pro pane maledicta, opprobria; pro vino fel et acetum; pro corona spinas; pro accepto arundinem; pro purpura clamydem coactam; pro osculo verbera, et amapas; pro lecto denique crucem. Valedicere toti mundo, qui ei in domo sua non concesserit hospitium, qui factorem suum tam misere tractavit, miseris exturbavit. O duram vale! Cœlum luget, petreæ dirumpuntur, velum scinditur, monumenta aperiuntur in ultionem ingratorum; solus non promovetur homo! 3. Ut indicaret mortem

se iubenti subire animo, adeoque non necessitate, sed voluntati mori. Ita Cyrillus, l. XII, c. lxxvi. Chrysost. hom. lxxxix. Aug. t. cix. Theophr. et alii. Qui significant homines ceteros prius mori, postea inclinare caput, quia necessitate moriantur; Christum prius inclinasse caput, postea mortuum esse, quia voluntate sit mortuus. S. Augustinus, l. c. ait: Christum deposuisse vitam, veluti cum quis deponit vestem, quam suo arbitrio, et deponere potest, et accipere. Sic enim dixit ipsemet Dominus: « Potestatem habeo ponendi animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi eam. » 4. Ut paupertatem suam extremam nobis recomendarerit. Dixerat de se Christus, Luc. ix. « Vultus foveas habeat, et volucres cœli nidus; Filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet. » Cum ingrederetur mundum, foveam non reperit, quia non erat ei locus in diversorio, ideo reclinatus in præsepio, bestiarum hospitiis usus est. Cum jam in aere pendulus et mundo vult excedere, iam nec nidum in arbore crucis reperit, ubi respiciere; ideo inclinat caput, et in aere pendulum relinquat! 5. Ut petitionibus nostris annueret; nam, ut advertit Euthymius, in Ps. xvi. inclinatur auris, cum inclinato capite alieni exillis vocis condescendimus; ut solet medicus aegro, procerus humili. Quod igitur antea obtinere a Deo non poterat, hoc a Christo in cruce obtentum est, cum inclinato capite aurem quodque suam petitionibus nostris inclinavit; neque ad id solum, ut audiret, verum etiam, ut in causam nostram propenderet, atque adeo assentiret nobis; propterea non aures, sed aurem inclinavit, dum ad dextrum latus (ut picture crucifixi inuunt; et veresimilius, ait Barradius, ad cap. xix. Joan.) caput inclinavit.

Q. XV. Cur sol in morte Christi obscuratus est? Resp. 1. Ut ignominiam Christi in cruce denudati sol modo aliquo tegeret, adeoque temperaret. 2. Ut ostenderet occidere tunc verum Solem, qui creavit solem, et lunam, omnia que elementa; obscurari etiam omnes ejus excellentias, gloriam, potentiam, sapientiam, vitam, sanam. 3. Ut iusta funderia Creatori suo sol persolveret. Ut enim moriente patrefamilias tota domus pallis vastitur, in signum factus; Ita mundus iste tenebris vestitus est, cum Dominus ejus mortem jam jam appetiturus erat. Consolentur ergo Christo creature irrationales, ut confundant nos, et si non condoleamus, qui

causam morti ejus dedimus. 4. Ut detestationem sceleris Judæorum indicaret, quasi indigni essent, quos aspicere Sol deberet, et digni, quibus subduceretur verus sol Christus, ejus Evangelii lumen, ut in posterum in tenebris ejetatis et ignorantie permanerent. Dicebant Judæi: « Tolle, tolle hunc! » quasi dicerent id Sap. ii. « Gravis est nobis etiam ad videndum. » Itaque, et sol noluit eos aspicere, et sic quodammodo clamavit: « Tolle, tolle istos, » et disperge in nationes.

Q. XVI. Cur velum templi scissum est? Resp. 1. In detestationem sacrilegii, quod commiserunt in Deum Judæi. Si enim summus Sacerdos Caiphas, cum audivit a Christo ipsum esse Filium Dei, quasi hoc blasphemia esset, scindit vestimenta sua, in signum doloris; deiecit, ut Deus etiam hujusmodi signum daret in detestationem sceleris Judæorum. 2. Ad indicandum, reserata nunc esse mysteria veteris legis, nec non Sancta Sanctorum, id est, gloriam cœlestem patere Beatis. Tunc enim SS. Patres cooperunt gloriam Dei cernere; et deinceps omnibus patuit eadè janua. 3. Ut ostenderet scissionem et abolitionem legis Judæicæ, et transmigratiorem Dei a Synagoga ad Ecclesiam. Ad idem indicandum scribit S. Ephrem, serm. de passione Domini, tunc temporis columbam et templo Spiritum Sanctum, ejusque gratiam. « Sicut enim gloria domus est, ait S. Chrysostomus, hom. 2. de cruce et latrone, ubi velum pendet habitante intrinseco Domino domus; sic ignominia templi est, unde recessit Spiritus Sanctus. » Nimirum tunc impleri ceptum id Domini: « Ecco relinquitur vobis domus vestra deserta. »

Q. XVII. Cur terra mota est? Resp. 1. In detestationem sceleris Judæorum, quasi terra contra eos rugiens os suum aperire vellet, ad eos devorandos; quod utique contigisset, nisi pro illis in cruce Christus orasset, et terram sollicitasset. Tantum ergo id scelus erat, ut illud sustineret terra non vellet. 2. Ad honorem et majestatem Christi et mundo egredientis, et libam ingredientis; solent enim civis ad introitum magnorum Principum bombardas explodere. 3. Ut doceret tremere peccatores. Tremunt enim terra, quod innocens Christus tam severe pleclatur ob peccata aliena. Quomodo non tremat peccator, pleclendus ob sua propria? Sane

tremor ille Dei iram ingratissimum imminet.

Q. XVIII. Cur petra scisse sunt? Resp. 1. Arguebant Judæorum corda saxis duriora; siquidem his Creatori suo compatientibus, illi non sunt compassi. Unde exclamavit S. Ambrosius, l. xxii. in Luc. « O duriora saxis pectora Judæorum! Fiduntur petreæ, sed horum corda durantur; horum immobilis duritia manet orbe concessa. » 2. Præmittantur laudanda per passionem Christi saxa plurimorum pectora, et scindenda per possibilia.

Q. XIX. Cur reseratio sepulchrorum, et resurrectio mortuorum contigit? Resp. Ut indicaretur, per mortem Christi spoliandum esse mortem, et vitam nobis immortalẽ donandam. Quemadmodum Dominus in suscitacione Lazari clamans: Lazare, veni foras! mortuum et sepulchro extraxit; ita in cruce cum clamore emittens spiritum sepulchra aperuit, et mortuos evacuavit.

Q. XX. Cur vulnus lateris suscepti Christus? Resp. 1. Quia cum homines delinquere soleant omnibus suis membris, maxime vero corda, quod est fons peccatorum (de corda enim exeunt cogitationes male, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemias, ait Dominus, Matth. 15.) voluit etiam Christus pati in omnibus membris, et quibus solum cor supererat, quod proinde lancea transfixum est, ut et ipsum a veneno peccatorum in nobis expurgaretur. 2. Ut hoc vulnus amorem erga nos suum testaretur, tum quia cor, quod jam olim saucium erat amoris vulnere, nunc thorac sanctuari voluit lancea, juxta id Cant. 4. « Vulnerasti cor meum, soror mea, vulnerasti cor meum! » (ex secunda hoc vulnere lancee primum illud demonstrans amoris.) « Quia enim cor suum ferro vulnerari permittit, nisi prius amoris illius vulnus accepisset? inquit S. Bernardus, serm. 2. de pas) tibi vides Christum vere pellicano similem factum, qui de pectore suo effudit sanguinem, ut vivificaret pullos suos, peccati veno enectos; tum quia etiam sanguinem illum, qui adhuc residuus erat in corde, velut in bursario repositus pro nobis, aperto latere fudit, ut intelligeremus, nihil ei tam charum fuisse, quod non liberet pro nobis expendere, imo si opus foret, paratum se iterum pati etiam post mortem. 3. Ut asylum vite nobis panderet. Unde S. Aug. ser. 120. in Joan. scribit: « Vigilantis vetho Evangelista

usus est, ut non diceret: Latus ejus percussit, aut vulneravit, aut quid aliud; sed aperuit, ut illi quodammodo vite ostium panderetur, unde Sacramenta Ecclesie manaverunt, sine quibus ad vitam, quæ vera vita est, non intratur. » Hæc Aug. qui ibidem ait: « Hoc prenuntiabat, quod Noe in latere arcis ostium facere jussus est, quo intrarent animalia, quæ non erant diluvio peritura. » Quoties ergo tentatio exarsit, vel tribulatio nos premat, ad hoc asylum fugiamus, ibique habitemus, donec transeat tempestas. Sic monet Isaias c. 11. dicens: « Ingredere in petram, et abscondere in fossa humo a furie timoris Domini: » Petra quid, nisi Christus? Fossa humus quid, nisi ejus vultus est?

Quantitas de Resurrectione Christi.

Quæ. I. Cur Christus a mortuis resurrexit? Resp. Ob tres causas. 1. Et figuræ et prophetiæ Scripturæ de Jona, Isaiæ, Samsonis implet. 2. Ut resurrectionem hominum universalem exemplo suo confirmaret. 3. Et nos ad spiritualem Resurrectionem procurandam incitaret.

Q. II. In quo consistat spiritualis Resurrectio? Resp. In eo, ut anima per unionem charitatis Christo uniat, et quatuor partes corporis charitatis in eadem anima spiritualiter producat, et impassibilis quidem fiat per perfectam in omnibus tribulationibus cum divina voluntate confessionem; subtilis per obstaculorum a vite emendatione impediendum remotionem; agilis per ratam ad omnia Dei et proximi obsequia promptitudinem; clara denique per vitam sanctam et exemplaris accuratam studium.

Q. III. Cur ad Inferos prius descendit? Resp. 1. Ut devicto diabolo prædam ei eriperet et spolia, vinctos scilicet Patres, qui in limbo detinebantur. 2. « Ut implet omnia, » inquit Apostolus, ad Ephesios 4. hoc est, ut sicut potestatem suam ostenderet in terra vivendo et moriendo; sic etiam ostenderet in inferno, illum visitando, illuminando, effringendo. Erat ergo sicut sol quidam totum percurrens orbem, ut omnibus impertiret suum lumen et calorem.

Q. IV. Cur tertia die resurrexit? Resp. 1. Quia ex una parte debuit certo constare mors Christi, ad quod sufficiebat triduum, ex altera non debebat ejus resurrectio diu differri,

ne fides credentium corrueret, et ne caro Christi corrumpereetur. Ræle ergo tertia dies decreta est Resurrectioni. Ita. D. Thomas loc. cit. 2. Quia si tardius surrexisset, non videretur ipse surrexisse, sed quis alius, ne fuisset habitus mortis triumphator. 3. « Quia per resurrectionem Christi tertium tempus incipiebat; nam primum fuit ante legem, secundum sub lege, tertium sub gratia. Incipit etiam in Christi resurrectione tertius status Sanctorum; nam primus fuit sub figuræ legis; secundus sub veritate fidei; tertius est in eternitate gloriæ, quem Christus inchoavit resurgendo.

Q. V. Cur eum terræ motu surrexit? Resp. 1. « Propter custodes, ut timore dejecti et terrore Angeli consternati ingerent, et hæc Judæis nuntiarent, ac testes ipsi fierent veritatis; » inquit Euthymius. Prædictum de illis verbis, Nahum 3. « Custodes tui quasi locustæ, quæ considunt in soppibus, in die frigoris sol ortus est, et avolarunt. » Dies frigoris erat dies sepulture Domini; ortusigitur præter spem solæ, Christo inquam resurgente, avolarunt præ timore custodes. 2. Ad honorandum Christi resurgentis Majestatem. Solent passim Principes adventantes in civitatem aëneorum explosione tormentorum excipi, idem ergo terra Christo ad se ingredienti et ab Inferis revertenti fecit. 3. Ad indicandam Christi victoriam ab Inferno domito reportatam. Ut enim ventus terræ cavatibus inclusus, et vi erumpens terram scindit cum fragore; ita Christus ab Inferis divina vi prodiens, limbum diripit, et infernum perterrefecit.

Q. VI. Cur secum multorum corpora mortuorum suscitavit? Resp. 1. Ut suam charitatem et liberalitatem ostenderet, qui non poterat se continere, quin bonum Resurrectionis suæ et aliis max communiçaret, ad instar nimium nobilis aquilæ, quæ prædam suam sola non comedit, sed cum aliis avibus dividit. 2. Ut hi pauci essent testes resurrectionis ejus, et hinc nos quoque spem conciperemus, resurrecturos etiam suo tempore nos, quemadmodum surrexerunt isti. 3. Ut nobis aperiret voluntatem suam, quæ desiderat, quantum in ipso est, ut max omnes resurgamus spiritualiter per novam vitam. Ac sicut ipse fœralem exiit amictum, et induit cœlestem; ita nos ex toto veteri homine induamus novum, ac quantum fas est, corpus gloriosum, simulque immortales cum firmitate, ne amplius ad lethalia peccata redea-

mus, sicut Christus semel resurrexit, non amplius moriturus; impossibiles, nullis animi perturbationibus aditum præbentes, quæ morbum aliquem animæ adferant; splendentes lumine internæ cognitionis rerum cœlestium; agiles ad exequendum absque ulla repugnantia quidquid erit voluntatis Dei; subtiles et spirituales, ita omnibus terrenis renuntiantes, ut nihil ex eis, nisi quod sit necessarium, accipiamus, ut conversationem nostram habere in cœlis possimus, quamvis corpore versemur in terris.

Q. VII. Cur mulieribus ante viros apparuit? Resp. 1. Quia prima mulier, Eva, mortis internuntia fuit, et prior gustavit pomum mortiferum, voluit Deus, ut jam vite nuntia essent, et priores participarent gaudium resurrectionis. 2. Quia majore zelo et devotione prædite erant. Planxerunt enim Dominum excurrentem ad Calvarie montem, assisterunt etiam crucifixo tametsi a longe, adhererunt sepulto, primæ ad sepulchrum abierunt, cum Apostoli pœne omnes diffugissent et seras venissent; hæc ergo ante illos gaudium resurrectionis Dominicæ recreata sunt. 3. Quia magis erant idoneæ ad resurrectionis promulgationem, velut minus de dolo suspectæ, quam discipuli, minus autem obnoxie animæ diversioni iudicium.

Q. VIII. Cur Matri suæ primo apparuit? Resp. 1. Quia hoc Matris dignitas postulabat, et Filii erga eandem observantia. Samson favum mellis in ore leonis, quem occiderat, reperitum paratibus impertivit Judic. 14. Eecur non et Christus Matri suæ dulcissima resurrectionis suæ gaudia, quæ ex interrupta morte reportavit, primæ omnium communicaret? 2. Quia id ipsum Matris merita requiebant. Nemo omnium ita sensit Christi passionem, nemo tot triduum fluctibus obrutus fuit, nemo tam desideranter expectavit redivivum Christum, atque ipsius Mater; decuit ergo, ut ipsa præ omnibus gaudii resurrectionis ejus particeps fieret. Unde Rupertus, lib. VII. de divin. Offic. cap. XXV. putat Christi resuscitati hæc primam fuisse vocem: *Vadens ad montem myrrhu, et ad collem thuris.* Cant. 4. Erat enim illa tunc mons myrrhu, quia amarissima passionis Filii recentis dolore plena. Collis thuris, quia meditationi et desiderio resurrectionis ejus nnta.

Q. IX. Cur Evangelistæ non meminerunt hujus apparitionis? Resp. Quia eas tantum scripsere, quæ citari poterant in testimonium

Resurrectionis Christi; Matris autem testimonium de Filio receptum non fuisset a Judæis.

Q. X. Cur mulieres ad Discipulos missæ sunt nuntiatum Resurrectionem? Resp. 1. Quia Apostolorum erat eandem toti orbi annuntiare; ergo et præ aliis scire. 2. Quia ipsi præ cæteris ex passione Domini, suaque fuga magis consternati et dejecti, præ cæteris etiam erectione indigebant. 3. Quia conspectu Domini et Magistri magis erant digni, magisque ad credendum dispositi. Judæi velut porci Margaritam hæc pedibus calcassent, ideo eis objecta non fuit. Non capit gaudium Domini, qui putrescit in peccatis suis.

Q. XI. Cur jubentur eam Petro indicare? Resp. 1. Quia erat caput Apostolorum, futurus etiam totius Ecclesie Pastor. 2. Quia ipsius testimonium plurimum valebat apud cæteros Apostolos. *Surrexit Dominus vere, inquit, et apparuit Simoni.* Feminarum testimonium nullam mentionem faciunt. 3. Quia ex sua negatione magis contristatus erat, quam cæteri, unde egelat presentiori et peculiari Medici opera ad dolorem leniendum. Voluit ergo Dominus cum speciali hoc favore ad fiduciam et priorem amicitiam erigere, quasi non meminisset injuriæ acceptæ, ne concideret animo Discipulus, qui peccarat ex timore. Unde apparet Christi benignitas et clementia, qui tam cito obli-viscitur peccata lacrymis punita, et præterea solatur illos, ac speciali favore prosequitur, ut fortius resurgant.

Q. XII. Cur in Galilæam ablegantur Apostoli? Resp. 1. Quia in Galilæa jucunditas velut in propria patria, nec non securus cum ipso agere poterant; nam in Judæa metu Judæorum continebantur, præsertim Jerosolymis, ut docet S. Chrysostomus, hom. 90. in Matt. 2. Quia illo destinatur spectatissimam et omnibus discipulis communem apparitionem, factam plus quam quingentis fratribus, quorum multi debebant in Galilæa. 3. Quia in Galilæa frequens prædicabat, imo prædicationem inchoarat, et plurima signa fecerat, debuit igitur ibi summa Resurrectionem spectatim manifestare ad confirmationem doctrinæ, et miracula sua, et solidandos in fide eos, quos ibidem ad se traxerat. 4. Ob causam mysticam, ut doceret nobis transmigrandum esse (quod sonat Galilæa) a vitis ad virtutem, a cupiditatibus presentis sæculi ad desiderium futuri, si videre ipsum in gloria cœlesti velimus.

Q. XIII. Cur tempore Paschali toties Alleluia repetitur? Resp. Id ideo fieri, ut Ecclesia nos ad Deum propter inexplicabile beneficium Redemptionis assidue laudandum exhortetur; nam Alleluia, est vox Hebraica, ex *Allelu*, quod idem significat *ac laudate*; et *voce lo*, quod *Deum* significat, composita. Unde etiam in celo aliquoties decantari audita est haec vox, imo et miraculis approbata, ut Forerius, in vita Christi, et alii testantur.

Q. XIV. Cur vulnera sua etiam post gloriosam Resurrectionem retinuit? Resp. 1. Ut essent perpetui testes suae erga Deum et homines charitatis. 2. Ut per ea adhuc in oculis apud Patrem oraret, variaque viventibus et mortuis beneficia impetraret. 3. Ut devoto animae in illis velut petris et cavernis maeorie refugium habeant. 4. Ut in die Judicii reprobis terrorem, justis autem solatio foret.

Q. XV. Quid Coena Paschalis significat? Resp. significat Christum in gloria hanc resurrectionem. Unde quia quinque vulnera retinuit, quinque grana ex thure facta cereo infunduntur. In festo Ascensionis vero coena iste extinguitur post Evangelium, quia in celo Christus in celo ascendisse nuntiatur.

Q. XVI. Cur Vexilla tempore Paschali iterum eriguntur? Resp. 1. Ad significandam victoriam et triumphum Christi, quem de carne, mundo et Diabolo tulit. 2. Ut profiteamur, nos sub Christi vexillo militare, et dicamus cum pio Aseta, lib. III de Imit. Eia, fratres, pergamus simul, Jesus erit nobiscum, propter Jesum susceperimus hanc crucem, propter Jesum perseveremus in cruce. Erat adiutor noster, qui est dux noster, et praecessor. En Rex noster ingreditur ante nos, qui pugnabit pro nobis. Sequamur viriliter, nemo metuat terrores; sinus parati mori fortiter in bello, nos inferamus crimen gloriae nostrae, ut fugiamus a cruce! Hinc varii coloris vexilla eriguntur, ut significetur contra varios hostes pugnandum; et Martyrum quidem certamina contra Tyrannos per rubra vexilla; Virginitum contra carnem per candida; Confessorum contra mundum per corulea; Perfectorum contra Daemonem per viridia indicantur.

Quaestio de Ascensione Christi.

Queritur I. Cur Christus caelos ascenderit? Resp. 1. Ut debitam a Patre mercedem ca-

peret, et quia humiliaverat semetipsum factus obediens usque ad mortem crucis, propterea exaltaretur a Deo Patre, et acciperet Nomen super omne nomen, ita ut in Nomine Jesu floeretur omne genus caelestium, terrestrium et infernorum. Ut Matri suae et Apostolis totique Ecclesiae Spiritum Sanctum mittere posset; nam ipsemet, Joannis xvi, dixit: « Nisi abiero, Paraclitus non veniet ad vos. » Deinit autem, ut non ante, sed post Ascensionem suam mitteret, ut per eam missionem probaret se, in celo regnare. Si enim nihil inde nobis misisset, dubitarem forte, num in caelum ascendisset. Jam vero, quia Spiritum suum misit, non est dubitandi locus. 3. Ut Advocatum haberemus apud Deum, ita enim S. Joannes (1. Joan. ii) ait: « Sed etsi quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum. » Et Apost. Paul. ad Hebr. ix. « Introivit in ipsum, et apparuit vultui Dei pro nobis. » Quis non vehementer gaudeat, quod apud Patrem Judicem, fratrem habemus Advocatum? Sed quomodo est Advocatus noster? Resp. dum semper representat Deo Patri vulnera sua pro nobis accepta. Unde Apoc. v. vidit Joannes Agnum in celo stantem, quasi occisum; quia nimirum, sicut in cruce obtulit Patri passionem suam, nostram se Advocatum praebens; ita etiam nunc in celo eam Patri representat, quasi adhuc pateretur, atque interpretative orat. Deinde, juxta Patrum sententiam, vere etiam et propie orat, dum jus meritis suis debuit, et premium sibi a Patre promissum, gratiam scilicet et gloriam nobis communicandam exigit, qua homo. Quod etiam Apostolus, ad Rom. viii, cum ait: « Etiam interpellat pro nobis. » Sicut ergo in cruce pro transgressoribus oravit; ita pro illis supplicat etiam in celo justitiae divinae; sed in cruce et terra per modum servi, cum sollicitudine, pavore, clamore subido et lacrymis; in celo vero per modum filii, cum libertate, confidentia et hilaritate; stans, non in faciem praesidens. 4. Aliam adhuc causam S. Bernardus addit, serm. de Ascens. dicens: Ipsi Apostoli Spiritu Sancto repleti nequiverunt, qui carni Dominicae, etsi sancte, inhaerant.

Q. II. Cur ex monte Oliveti ascendit ad caelum? Resp. Ut inde ascenderet ad gloriam, unde descendit ad passionem. Ait enim Apostolus, ad Ephes. iv. *Quid est ascendit, nisi quia descendit?* Ergo quae via est ad patientiam, eadem est ad gloriam; et qui

vult ascendere, debet prius descendere. Adhuc autem, id ideo etiam factum, ut indicaret, se olim ut Judicem iterum venturum, et in vicina Valle Josaphat omnes judicaturum. Hinc Angeli dicebant Apostolis: « Viri Galilee, quid admiramini aspicientes in caelum? Hic Jesus, qui a vobis assumptus est, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in caelum. »

Q. III. Cur post quadraginta primum dies ascendit? Resp. Ut praederet *seipsum vicum in multis argumentis*. Act. i. Ut ageret cum Apostolis de Regno Dei, id est de Ecclesia, ejusque institutione, gubernatione, capite, de Sacramentis, de Scripturis etc. Et demum, ut charitatem et humilitatem suam vehementer commendaret, dum etiam in statu gloriae suae cum hominibus tam frequenter, et tam familiariter conversari voluit.

Q. IV. Cur feria quinta ascendit? Resp. Quia illo die prius ad montem Oliveti, sed post passurum iverat, ut ostenderet, eandem esse viam ad passionem et ad gloriam. Item die, quo Eucharistiam instituerat, forte et nobis insinuat, se et a nobis recedere, et nobiscum manere in Eucharistia. Unde mox ascendens dixit: « Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi. »

Q. V. Cur post meridiem, sumpto prius cum Apostolis prandio, ut Act. c. i. dicitur, ascendit? Resp. 1. Ut, sicut post meridiem eiecit a Paradiso est Adam; ita secundum Adam eodem tempore intraret. 2. Ut manifestior esset aspersio ejus. 3. Quia etiam in meridie circa horam diem sextam, crucifixus fuit; ut quo tempore se humiliavit ad mortem crucis, eodem exaltaretur ad caelum.

Q. VI. Cur super omnes caelos ascendit? Resp. 1. Ut, sicut in terra omnium infimum et contemptissimum habuit locum, in cruce nimirum inter latrones medium; ita et exaltatus haberet summum summum. Notum enim est, tum alte ascendere aquam, quam profunde prius descendit. Dixit aliquando Christus, exultandum fore eum, qui in mensa novissimum occupat locum, auditurumque: « A micis, ascende superius. » 2. Ut se probaret Dominum esse universorum, ipsumque velut Regem in regia, vel amphiteatro, influere in membra, et contueri omnia. Unde S. Bernardus, serm. ii, de Ascens. ait: « Cum se Dominum universorum, qui sunt in terra et in mari et in inferno, probasset, non restabat, nisi ut aeris et caelorum se esse Dominum argumentis similibus,

vel certe a potioribus approbaret. Terra enim cognovit Dominum, quia ad vocem virtutis ejus, cum clamasset voce magna: Lazare, veni foras! mortuum reddidit. Cognovit mare, quia solidum se praebuit sub pedibus ejus, ita ut Apostoli eam putarent phantasma esse. Cognovit infernus, cujus ipse portas aëreas et vectes ferreas confregit. »

Q. VII. Cur sedere ad dexteram Patris dicitur? Resp. Ad demonstrandam iudiciali potestatem; Iudicem enim est sedere. Tanquam ad quietem et cessationem a praeteritis laboribus. In mundo sempervivus est ambulare, nunquam fero sedere, nisi forte ad praedicandam sederet. Nunc tandem post fatigationem venit ad quietem. Nunc tandem post diluvium passionis, mense septimo, arva requievit super montes Armeniae. Gen. viii.

Q. VIII. Quomodo Christus cum Apostolis se mansurum dixit? Resp. Quadruplici modo. 1. *Per rotem existentiam in Eucharistia*, ob quam vere potest ad nos illa Levit. c. xxvi, verba pronuntiare: « Ponam tabernaculum meum in medio vestri, et non abiciet vos anima vestra. Ambulabo inter vos, et eris Deus vester, vosque eritis populus meus. » 2. *Per cooperationem in laboribus et operibus nostris*; sic enim ipsemet, Joann. xv, indicavit dicens: « Ego sum vitis vera, vos palmites; sicut palmas non potest fero fructum a semetipso, nisi manserit in vite; sic nec vos, nisi in me manseritis. » 3. *Per protectionem*, ut S. Cyprianus testatur dicens: Qui pro nobis semel mortem vici, semper vincit in nobis. Hinc ipse quoque Joannes, xvi cap. dixit: « In mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum. Haec locutus sum vobis, ut in me pacem habebitis. » 4. *Per virtutem*: Ideo ipsemet Joannes, xvi, hortatus est: *Usque modo non potestis quidquam in nomine meo; petite, et accipietis*. Et ideo etiam vulnera sua retinuit, ut tanto efficacius pro nobis oraret. Hinc et S. Joannes, 1. Ep. c. ii, inquit: « Si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum iustum, et ipse est propitiator peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. »

Q. IX. Quomodo cum Christo spiritualiter ascendere debemus? Resp. 1. Desiderando, sicut Apostoli oculos non averterant ab ipso, quamvis videre poterant. Hinc clamandum cum Davide: « Quemadmodum desiderat

cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. » 2. Orando, quia, cum hæc sit locutio cum Christo, eundem quasi in cœlum sequitur. 3. Amando, anima namque magis est ubi amat, quam ubi animal. 4. Imitando, hinc enim ascensus in cœlum vestigia duo terris impressi, quæ cuicque homini sunt proportionata, ut ostenderet, quemvis in suo statu ipsam sequi, et imitari posse.

Quæstioncula de Pentecostes festo, et Spiritus Sancti adventu.

Quæritur I. Cur tertia Persona SS. Trinitatis Spiritus Sanctus et Paraclitus vocatur? Resp. 1. Spiritus appellatur, 1. Quia per modum spirationis, qua homo producit flatum, seu anhelum, procedit a Patre et Filio. Sicut enim cor per os producit flatum; ita Pater per Filium producit Spiritum Sanctum. Vel potius sicut anima ex intellectione rei amabilis spirat et producit amorem ejusdem; ita Pater per Verbum spiritum Sanctum. 2. Quia similis spiritui nostro, seu anime. Sicut enim hæc corpus vivificat, eique vires infundit, ac vitales actiones gignit; ita Spiritus Sanctus animam gratia vivificat, et potentias ejus ad bene operandum exollat, ac facilitat; omniaque ejus opera meritoria vite æternæ facit. 3. Quia spiritui seu vento non alsimilis est. Ventus purgat aerem, affert pluvias, incendit ignem, propellit naves, agit molas, refrigerat homines, tibis resonare facit. Spiritus Sanctus purgat animam a peccatis, rigat et impingit lacrymis compunctionis et devotionis, amorem Dei inflammad, ac cœlum euntes promovet, ad bene operandum incitat, consolatur, ad orandum movet etc. Resp. 2. Sanctus appellatur, quia sanctissimus et purissimus, omnique sanctitatis fons. Secundo, quia animam sanctificat, et quodammodo encœniat, ut sit templum Deo consecratum. Tertio, ad differentiam spiritus maligni, qui malorum omnium inventor est. Resp. 3. Paraclitus denique significare consolatorem, exhortatorem, ad vocatum. Est ergo Consolator in adversis et tribulationibus, maxime in peccatis. « Consolator, inquit S. Gregorius, hom. xxx, de hodierno festo, idem Spiritus vocatur, quia de peccati perpetratoe morientibus, dum spem vitæ preparat, ab afflictione tristitiæ mentem levat. » Exhortator in aggrediendis et perficiendis rebus difficilibus. Advocatus,

quia « postulat pro nobis (hoc est, postulare nos facit) gentilibus inenarrabilibus. » Ad Rom. viii.

Q. II. Cur Spiritus Sanctus in die Pentecostes venit? Resp. 1. Ut significaret, legem veterem hoc die mutata in novam. Notum enim est, veterem legem Judæis in monte Sinai datam die quinquagesimo post Pascha. Quinquagesimo etiam die data lex gratiæ Christianis in monte Sion (juxta Prophetiam Is. ii. « De Sion exiit lex, et verbum Domini de Jerusalem) velut finem imponens legi veteri, sicut res ipsa finem imponit umbræ et figuræ, fuit enim promulgatio legis veteris typus legis novæ. Resp. 2. Ut significaret, ex hoc die incipere Jubilæum plenissimum remissionis peccatorum in toto mundo. Et enim numerus quinquagesimus, quem significat vox *Pentecoste*, numerus est Jubilæi, quod erat quoties quinquagesimo anno, in quo poterat quisque redire ad pristinam possessionem suam, alteri venditam. Levit. xxv. Similiter hodierno die, quo remissio peccatorum toti mundo prædicari coepit, incipiebat Jubilæum Christianorum, quo ad pristinam possessionem, id est, gratiam et gloriam perditam redire quisque poterat. Et hic est annus ille placibilis Domini, quem de tempore gratiæ prædixit Isaias, cap. lxxi, et interpretatur ipsemet Christus, Luc. xv, in quo omnia peccatorum debita Spiritus Sancti igne comburi inceperunt.

Q. III. Cur hora tertia venit? Resp. 1. Quia tunc Apostoli, et alii homines erant omnes excitati et vigiles, nec non sobrii adhuc, adeoque magis idonei ad hoc prodigium suscipiendum, et considerandum. 2. Quia illa hora apud Judæos erat orationi destinata, ait Beda. 3. Quia tunc promulgabatur lex tertia. Prima fuit lex naturæ. Secunda Moyses. Tertia lex Christi. 4. Quia Spiritus Sanctus est tertia in Trinitate Persona. Quam ob causam etiam Ecclesia hora præcæm tertia Spiritum Sanctum invocat: « Nunc, Sancte nobis Spiritus etc. »

Q. IV. Cur venit super sedentes in eadem domo? Resp. 1. Ut indicaret, quod non datur Spiritus Sanctus nisi constitutis in domo Ecclesiæ Christi. Ut enim columba a Noe emissa extra arcam non invenit, ubi requiesceret pes ejus, Gen. viii; ita nec Spiritus Sanctus extra Ecclesiam. 2. Quod non datur ira et odio assistentibus, sed unanimiter sedentibus, id est, pacificis et concordibus. Hoc enim est, quod Ps. cxxxii.

dixit David: « Ecce, quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum, etc. Sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion; quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, etc. » Quo loco Theodoretus per rorem interpretatur Spiritum Sanctum missum in montem Sion. Porro ros non cadit in terram sævientem tempestate, sed tranquilla; sic Spiritus Sanctus non venit super iracundos et odio flagrantes, quietos vult, et pacificos.

Q. V. Cur venit repente? Resp. 1. Ut miraculum hujus missionis manifestum esset. Cum enim naturale tonitru sit, prius advehit nubes, micant a longe fulgura, et subaudiuntur de procel bombi; non ita ibi, sed repente factus est de cœlo sonus, « ut subita consternatione, inquit Oëcumenius, et magis excitaret, et omnes ad concurrendum impelleret; sensibilibus vero ut miraculum confirmaret, quod omni careat calumnia etc. » Unde subdit postea Lucas: « Facta autem hæc voce convenit multitudo, et mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. » Fuit ergo repentinus iste sonitus, quasi sonitus campane, quæ instante publica necessitate pulsatur ad convocandum populum ad primam Apostolorum concionem, ut omnes intelligerent, non hominum, sed Dei promulgandum esse verbum. 2. Ut deceret, omni tempore expectandum esse Spiritum Sanctum, et parados animos ad eum recipiendum, quia repente et improvise venit, quando ipsi placet. « Spiritus ubi vult spirat, ait Dominus, Joan. iii, et vocem ejus audis; sed nescis unde veniat. »

Q. VI. Cur cum impeta? Resp. Ad significandum, quod Spiritus Sanctus credentibus, quas replet, fervorem imprimi, ut omnia celeriter et expedite agant. Unde Ambrosius, super Luc. c. i. ait: « Nescit tarda molimina Spiritus Sancti gratia. » Sane Apostoli post acceptum Spiritum Sanctum statim concionari coeperunt ad plebem, et legem Dei promulgare.

Q. VII. Cur cum sonitu venit? Resp. 1. Ad indicandum, quod sonus miraculorum, sanctitatis et prædicationis Apostolorum in omnem terram esset exiturus, juxta id Ps. xviii. « In omnem terram exivit sonus eorum. » 2. Ad designandum, Evangelium Christi esse ecclésiæ; de cœlo enim factus est sonus. Poterat ex terræ latebris per terræ motum edi sonus; sed non ita evenit, quia

talis sonus designat doctrinam hæreticorum, qui de ore promittit sua dogmata.

Q. VIII. Cur cum spiritu vehementer venit? Resp. Ad designandas mirabiles Spiritus S. operationes. Nam primo, uti spiratione et respiratio aeris vita hominis conservatur; ita vita anime flatu Spiritus S. Secundo, uti ventus aerem purgat; sic Spiritus Sanctus animam purgat a peccatis. Tertio, ut ventus impellit navim; ita Spiritus Sanctus hominum corda ad bona opera, et ad viam cæli. Quarto, uti ventus in fistulis et tibis sonum edit; sic Spiritus Sanctus cor ad docendum et loquendum ecclésiæ replet. Item ut indicaret, quod Apostoli instar ventorum peragraturi essent orbem; purgaturi mundum, dejecturi idola, refrigeraturi astutia peccatorum corda Evangelio, hoc est, bono nuntio, quod possint fieri illi Dei.

Q. IX. Cur in specie linguae venit? Resp. Quia lingua est instrumentum sermonis et prædicationis; hic autem Spiritus Sanctus constituit Apostolos Prædicatores Evangelii, constituit eisdem domum linguarum, simulque Ecclesiæ. 2. Quia, ut a verbo mentis procedit vox linguae; ita Spiritus a Filio. 3. Quia, sicut lingua distinguit saporis; ita Spiritus Sanctus facit hominem discernere res ecclésiæ a terrenis, veram doctrinam a falsa et hæretica.

Q. X. Cur in lingua ignea venit? Resp. 1. Ad demonstrandum naturam legis gratiæ, quæ est lex charitatis per ignem designatæ, juxta illud Deut. xxxiii. « In dextera ejus ignea lex. » 2. Ad significandum effectum, quem in animis Apostolorum, ceterorumque fidelium operaturus erat Spiritus Sanctus, nimirum quod in eis torporem, timorem, concupiscentias et vitia consumpturas, eosque ferventes, zelosos et quasi ignes redditurus erat. 3. Quod per hunc ignem amoris et consolationis Spiritus Sancti, non torquentem aut comburentem, sed potius refrigerantem et recreantem, superari essent ignem tribulationis ac persecutionis urentem ac consumentem. Ita Cyrillus, Cath. xvii.

Q. XI. Cur in dispersis linguis apparuit? Resp. 1. Ad indicandum duplicem charitatem Dei et proximi, quæ Spiritus Sanctus corda fidelium repleverat. 2. Ad significandum duplicem artem recte loquendi, quam docuerat eos Spiritus Sanctus, nempe loquendi cum Deo et proximo.

Q. XII. Quid est donum Spiritus Sancti? Resp. Nihil aliud esse, quam afflatus et im-

pulum ejus ad patranda rara et heroica maxima virtutum opera; quibus exerceodis solæ virtutes etiam infuse ordinariis non sufficiunt, requiritur præterea specialis motus et excitatio Spiritus Sancti.

Q. XIII. Quot sunt dona Spiritus Sancti? Resp. Septem primaria (ad quæ revocanda sunt cætera) describit Isaias c. XI. collata Christo Domino: « Requiescit super eum Spiritus Domini, et illi, Spiritus sapientiæ et intellectus, Spiritus consilii et fortitudinis, Spiritus scientiæ et pietatis, et replebit eum Spiritus timoris Domini.

Q. XIV. Quid est donum Sapientiæ? Resp. Est donum, quo causam altissimam, id est, Deum rite cognoscimus, et divina secundum veritatem iudicamus.

Q. XV. Quid est donum Intellectus? Resp. Est donum supernaturale, quo ea, quæ nobis circa fidem proponuntur, et naturaliter capere non possumus, recte et facile capere valeamus.

Q. XVI. Quid est donum Scientiæ? Resp. Est donum, quo certum et verum iudicium de veritatibus fidei formamus; nam ad assensum his præstandum duo requiruntur. 1. Ut eas capiat, et hoc præstat Intellectus. 2. Ut certum assensum præbeat, et hoc scientiæ donum efficit.

Q. XVII. Quid est donum Consilii? Resp. Est donum, quo homo se et alios dirigere potest cum prudentia, id est, ea mediâ eligere, quæ ad finem sibi et aliis prædictum magis opportuna videntur.

Q. XVIII. Quid est donum Fortitudinis? Resp. Est donum, quo amore Dei omnia adversa fortiter et generose tolerantur et superantur, uti in SS. Martyribus cernere est.

Q. XIX. Quid est donum Pietatis? Resp. Est donum, quo omnia, quæ ad Dei honorem, proximique ac nostram salutem pertinent, impigre exequimur et præstamus.

Q. XX. Quid est donum Timoris? Resp. Est donum, quo offensam Dei, et omnia alia, quæ eidem displicere possunt studiosè vitamus.

Questionculæ de festo SS. Trinitatis.

Quæritur. I. Cur hoc Festum in Dominica prima post Pentecosten celebratur? Resp. Quia, cum tribus Personis specialis Festa sint instituta, et ad honorem Patris æterni

quidem Festum Nativitatis Christi, cui singularis honor et gaudium erat, talem ipsi Filium genitum fuisse; in honorem Filii vero Festum Resurrectionis, quod propter devotos hostes specialiter ipsi gloriosum fuit; in honorem Sancti Spiritus vero Festum Spiritus Sancti institutum fuerit; conveniens videbatur, ut, ne tres Dii putarentur, unum etiam commune Festum, ob unam et commanentem naturam institueretur.

Q. II. Cur hoc Festum minori, quam alia Festa prædicta solemnitate celebratur? Resp. Id ideo fieri, ut Ecclesia ipso facto ostendat, se tantopere Festum istud æstimare, ut ea, quæ par est, solemnitate celebrare non queat. Movit ergo per humilitatem proferri suam impotentiam ad hoc Festum celebrandum, quam dilectum ipsi honorem et reverentiam non exhibere.

Q. III. Quare unus tantum Deus est S. Trinitas, cum tamen quælibet trium Personarum verus Deus sit? Resp. Cum omnes tres Personæ unam tantum naturam habeant, pluralitas autem Deorum, a pluralitate naturarum desumi solet, merito SS. Trinitatem unum dominatam Deum vocari. Hinc S. Athanasius in suo Symbolo dixit: Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus, et tamen non tres Dii, sed unus est Deus, quia, sicut singillatim unamquamque Personam verum Deum ac Dominum confiteri Christiana veritate compellimur, ita tres Deos aut Dominos dicere Catholica Religione prohibemur.

Q. IV. An ergo omnes operationes omnibus tribus Personis communes sunt? Resp. Ita quidem de operationibus ad extra productis sentiendum; non tamen de internis processionibus; nam solus Pater generare, solus Filius generari, solus Spiritus S. spirare dicitur.

Q. V. Cur ergo solus Pater Creator, solus Filius Redemptor, solus Spiritus S. Sanctificator dicitur? Resp. Non ideo hoc dici, quasi non etiam Filius et Spiritus S. creassent mundum, sed quod creatio sit primum beneficium mundo collatum, atque adeo per quamdam accommodationem merito primæ Personæ attribui videatur. Quod idem etiam cum proportionem de reliquis attributis sentiendum.

Q. VI. Cur SS. Trinitas specialiter colenda sit? Resp. Ob tres causas. 1. Quia ad imaginem illius creati sumus; quid autem magis conveniens, quam ut imago, si ratione

prædita foret, Prototypum præ cæteris amaret? 2. Quia ipsa est mare immensum omnis bonitatis; ex quo omnia nostra bona profloant, unde par est, ut illi grato animo omnia ascribamur, et sicut flumina ad mare, per debitum honorem gratiarum actionem referamus. 3. Quia SS. Trinitas, cum sit summo potens, sapiens et bona, hæc sola per se maxime potest, scit et vult juvare; creaturæ vero non nisi dependenter ab ea auxiliari possunt.

Q. VII. Qui est optimus modus colendi SS. Trinitatem? Resp. 1. Per exercitium fervens et constans trium virtutum Theologicarum, Fidei, Spei et Charitatis. 2. Per oblationem potentiarum internarum, memorie, intellectus et voluntatis ad perpetuum obsequium illius. 3. Per directionem omnium operum, verborum et cogitationum ad majorem gloriam SS. Trinitatis; sic enim perpetuum Gloria Patri, etc. ipsi canitur.

Questionculæ de festo Corporis Christi.

Quæritur I. Quando, et a quo hoc Festum sit institutum? Resp. Ab initio quidem Urbanum IV, interveniente consilio et assensu Dominorum Cardinalium, decrevisse ut Festum Corporis Christi per universam Ecclesiam, semel in anno solemniter feria quinta post Octavam Pentecostes, in toto terrarum orbe celebraretur, et vocato B. Thom. de Aquino, qui tum præsens aderat, præceptum fuit, ut officium de tali Festo secundum usum omnium Ecclesiarum componeret. Thomas autem divinarum amantiam Scripturarum, ejus mentem obedientiam et omnium virtutum decor collustraverat, præceptum hoc libenter, breviter, atque insignissime complevit. Verum quamquam Apostolica mandata omnibus Ecclesiis directa fuissent super celebranda nova de Venerabili Sacramento solemnitate, omnes tamen Ecclesie dissimulaverant obedire, præter Ecclesiam Leodiensem, quæ ubi Apostolicum Nuntium cum bullis decretalibus officio apportatis, honorifice suscepit, tamquam devota filia mox quam celerrime obedivit, rejecto officio, quod virgo Juliana confici fecerat, utens illo officio, quod Thomas Aquinas confecerat. Itaque ad adventum præfatorum bullarum tota et sola Leodiensis Diocesis præfatum solemnitate singu-

lis celebravit annis usque ad tempora Domini Joannis Papæ XXII, qui floruit anno Domini 1345, qui omnes constitutiones Clementis publicavit, et ad universalia studia transmisit. Et ultra illas ordinationes Urbani IV, Clementinis constitutionibus insertas, novas indulgentias concessit, aliæ Processionem adornavit. Et tunc igitur et deinceps solemnitas hæc per totius orbis Ecclesias devotissime accepta est.

Q. II. Qua occasione hoc Festum institutum est? Resp. Id juxta relationem R. P. Joannis Blesensis Bati, Prioris S. Jacobi Leodiensis, hæc occasione institutum fuisse. Circa annum Domini millesimum ducentesimum trigessimum in Episcopatu Leodiensi, juxta civitatem Leodi in hospitali leprosum, quod vulgarijter usque hodie, locus Cornelli montis dicitur, fuit virgo omnium virtutum flore renitens, nomine Juliana. Hæc a primis infantie annis semper sese orationi mancipabat, et crebro vidit, et quasi semper suo aspectui inter orandum ingredi mirabile signum, scilicet lunam, quasi in suo splendore, cum aliquando tamen ipsi orbicularis corporis fractione. Et videns mirabatur, et etiam timebat nesciens, quid hoc significaret. Unde mirabatur totis viribus præfatum signum amovere, nec valuit. Tandem cum nulla sua, vel aliorum fidelium precibus amovere posset, cepit cogitare, ne forte mysterium aliquod in præfato signo lateret. Tum didicit divino responso significari in luna præsentem Ecclesiam, et in ejus fractione defectum unius solemnitatis, quam Deus vult in Ecclesia celebrari, ad augmentum sacra fidei. Accepit proinde præceptum cœlitus, ut hæc solemnitate inchoaret, et celebrandum mundo nuntiaret. Illa vero ad hæc obstupescens, se non posse respondit. Verum quiescensque orationi vacabat, adinveniebatur a Domino, ut præceptum inunctum perficeret, quam ad hoc præ mortalibus cunctis Deus præelegisset. Igitur Juliana Christi virgo humilis, a tempore prædictæ visionis, per cursum annorum viginti, precibus et gemitibus inenarrabilibus institit apud Deum, qui tenus alteri personæ præfatum negotium cœli Conditor committeret. Verum quantum ipsa plus se tanto negotio indignam asserbat, eo magis humilitatis amator hæc digniorum iudicavit. Acquiscens igitur tandem virgo sacra, lotum ordinem præfate legationis Domino Joanni de Lanesuam, Canonico S. Martini

Quæstioncula de Sacrificio Missæ.

Quæritur I. Quid est Missa? Resp. Est verum et incrementum Sacrificium in nova lege ac supremæ. Cœnæ, a Christo institutum; et Deo per legitimum Ministrum, cum certis ritibus et ceremoniis, tum ad delenda peccata, tum ad gratias pro beneficiis agendas, tum ad varias obtinendas, tum ad supremum ipsius dominium profitendum, offerri soletum.

Q. II. Unde desumpta hæc vox *Missa*, fuerit? Resp. Est Baronius, ad annum trigésimum quartum Christi n. 53, a voce Hebræica *Missa* est spontaneum oblationem significante, et prima vice a Jacobo Apostolusurpata, dictam patet, rectius tamen Garantus, Azorius, et alii a vulgo potius introductam, et ab ultimis verbis *In Missa est*, scilicet hostiam vel oblationem nostram ad Deum desumptam esse censent.

Q. III. Quare Missa hæc dicitur Sacrificium? Resp. Id ex definitione Sacrificii proprie dicti in communi colligit, quæ sic formatur ab Azorio: Est actio, per quam res aliqua corporata sive ad usum, sive ad potum apta primum sacraliter certis verbis, et ceremoniis adhibita, et Deo offertur a legitimo Ministro, rita debito, in finem congruentem. Quæ omnia, ut patet, verè Missæ conveniunt.

Q. IV. Quotplex sit hoc Sacrificium? Resp. Realiter quidem unum esse; formaliter tamen et denominative multiplex, est enim *Lobrificium* et *Holocaustum*, dum totum in honorem Dei offertur. Est *Eucharisticum*, quatenus in memoriam et gratiarum actionem pro passione Christi offertur. Est *propitiatorium*, quatenus Deum nobis et defunctis propitium reddat, ut peccata aut penas remittat. Est *paenitentium* sed impetratorum, quatenus variis a Deo gratias nobis impetret.

Q. V. An Sacrificium hæc etiam Sacerdotis sit ipsorum cultui consecratur offertur? Resp. Negative; sic enim clare indicat Concilium Tridentinum, sess. XXII. cap. III. dicens: Et quævis in honorem et memoriam Sanctorum Missæ Ecclesia celebrare consueverit, non tamen illis Sacrificium offerri docet, sed Deo soli qui eos coronavit. Unde nec Sacerdos dicere solet: Offero tibi Sacrificium, Petro, vel Paule, sed Deo de illorum vicariis gratias agens, eorum patrocinia implo-

rat, ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in cœlis, quorum memoriam facimus in terris.

Q. VI. An unum idemque sit Sacrificium, quod quotidie in Missa offertur, atque illud, quod olim est in cruce immolatum? Resp. Ex Concilio Tridentino l. I. s. Una eademque est hostia, idemque nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui per seipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa. Pro quo melius intelligendo, sciendum est, in Missa Sacrificium et esse hostiam, quæ Deo offertur, et eum, qui offertur, et actionem, quæ hostiæ offertur a Sacerdote. Concilium asserit, hostiam esse eandem, quia est corpus Domini, Offerentem principalem esse eundem, eo quod idem Christus, qui tunc in cruce se obtulit nunc quoque quotidie Patri se offert, eo quod ipsius Christi Domini jussa, institutione, auctoritate, et nomine quotidie Sacerdotes offerant. Ipse igitur est principalis Sacerdos, ceteri Sacerdotes veri sunt ipsius ministri ad Sacrificium faciendum, et offerendum, Ecclesiæ auctoritate consecrati, et potestate præditi. Actio vero instrumenti, et administrati est eadem, quæ causæ principalis, ac proinde oblatio Sacerdotalis eadem est, quæ Christi, sed quotidie incremente per suos Sacerdotes Patri offertur. Sed non est eadem, quæ fuit facta olim in cruce, nam oblatio in cruce fuit facta semel, et in hæc altera incrementa quotidie replicatur. In cruce Christus seipsum revera obtulit, nunc vero in Missa Sacrificio non se per ipsum offert, sed per Sacerdotes; quia ipse Sacerdotes instituit Apostolos, et jussit ipsos, et ipsorum successores Sacrificium facere, et offerre.

Q. VII. Cur speciales vestes in Sacrificio Missæ offerendo adhibentur? Resp. Ad triplicem causam fieri: 1. Propter majorem decentiam. 2. Ad majorem estimationem Sacrificii conciliandam, unde et in veteri lege Deus certas vestes pro Sacerdotibus prescripsit. 3. Ad pietatis et devotionis augmentum pro significationem vestium ingerendam.

Q. VIII. Quid ergo significant vestes Sacerdotales. Resp. 1. Per *Ametum* significari velum, quo Judæi faciem Christi tegebant, dum eundem colaphizantes dixerunt: Prophetiza nobis Christe, quis te percussit? 2. Per *Albam* significari vestem, qua Herodes Christum illudens induci jussit. 3. Per *Cingulum fuses*, quibus columnas pro flagella-

tionem alligatus est. 4. Per *Stolam* fuses, quibus per collum ligatus ad iudices tractus est. 5. Per *Manipulum* fuses, quibus manus ejus, cum euperetur, sunt victæ. 6. Per *Casulam* indicari purpuram, quæ in coronatione fuit indutus. 7. Per *Biretam* denique coronam spinæam, quæ caput illius cum illusionem est coronatum.

Q. IX. Cur autem varii colores in his vestibus adhibentur? Resp. Ob triplicem finem. 1. Ad diversitatem festorum, v. g. Martyrum, Confessorum etc. indicandam; hinc quis Apostoli et Martyres sanguinem fuderant, color *ruber* in eorum festis adhibebatur; *caudatus* vero in festis B. Virginis, Confessorum et Virginum, quia peribant animi et corporis servare singulariter studuerant. In Dominicis quibusdam, *viridis* ad significandam, quod in die Resurrectionis, quæ juxta aliquorum opinionem in Dominica die contingit, florere iterum quod corpora incipiunt. Alias *violaceus* ad lætæm et penitentiam; et *niger* denique ad condoleantiam eum mortuis significandam usurpatur.

Q. X. Cur Altaria versus Orientem edificentur? Resp. Quia Christus ab Oriente venit in mundum, et inde ad cœlos rediit, iterumque ad Judicium rediit; et in passione faciem versus Orientem vertit.

Q. XI. Quid significatur per *Altare*? Resp. Significari tum mensam, in qua Cœnam ultimam sumpsit et S. Eucharistiam instituit, tum ipsum crucem, in qua velut in altari seipsum, ut vivam hostiam obtulit.

Q. XII. Cur Crucifixi imago in altari statuitur? Resp. Ut et Sacerdos, et circumstantes meminerint, memoriam Passionis Christi in Sacrificio præcipue recolendam esse.

Q. XIII. Quid *Calix* et *Patena* significant? Resp. Sepulchrum Christi, et lapidem super impositum.

Q. XIV. Quid *Mappa* et *Corporale* significant? Resp. Corporale sudarium, Mappam linteam, quæ corpus ejus involvuntur, indicare.

Q. XV. Cur tot ceremoniæ in Missa adhibentur? Resp. 1. Ad majorem hujus Sacrificii reverentiam et estimationem conciliandam. 2. Ad devotionem populi presentis excitandam. 3. Ad Christi Passionem clarius representandam; hinc tot cruce, extensiones manuum et brachiorum, percussiones pectoris, oscula altaris adhibentur.

Q. XVI. Cur *Missæ* ab uno latere ad alios tractetur? Resp. 1. Ut Sacerdoti ad preces in *Canone* dicendas commodius serviat. 2. Ut significetur, Evangelii prædicationem a Judæis ad Gentes translata esse, hinc in fine iterum referri, ut innatur, universalem fore in mundi fine prædicationem, ut fiat unum ovile et unus pastor.

Q. XVII. Cur statim ad *Frangendum*? Resp. Id tum ob reverentiam, quam Evangelio debemus, demonstrandam fieri, tum ad promptitudinem indicandam, quæ parati sumus ad Evangelium observandum, et omnibus viribus contra hostes deleodendum; hinc alieni ab adstantibus viris gladii nudii in manibus sub lectione Evangelii tenentur.

Q. XVIII. Cur in Missa Defunctorum populus non benedicitur? Resp. Ut indicetur, hæc Missam ad Defunctorum dumtaxat solatium et auxilium ordinari, qui proin magis benedictione, quam Deus ipsi impertitur, quam populus viventium indigent.

Q. XIX. Cur in fine Missæ ordinariæ Evangelium S. Joannis legitur? Resp. In memoriam et gratiarum actionem pro beneficio Incarnationis, quæ fuit initium vite et passionis Christi, cujus Evangelium hoc est succinctum compendium.

Quæstioncula de Beatissima Deipora.

Quæritur I. An SS. Dei Mater sine macula originalis peccati sit concepta? Resp. Affirmative, cum communissima Catholicorum Doctorem sententia, triplici ratione id probantur. 1. Ex verbis congruentibus, ex filiatione Christi et maternitate hujus Sanctissimæ Virginis petitis, sed hæc ut pote subtiliores Theologos relinquentes sunt. 2. Probat id ipsum ex variis revelationibus et miraculis, quæ uti magis ad hoc forum pertinent, ita non erit extra rem aliquas narrasse. Et primo quidem, ipsa Sanctissima Virgo Sanctæ Birgittæ dixit, se esse sine macula conceptam, et hoc non defuiri a sede Apostolica, ut libellus magis habeant occasionem suam erga ipsam affectum ostendendi, uti Bernardus de Buslis, sect. i. p. 1. refert. Idem etiam alias quodam Canonice revelavit, ut S. Anselmus, lib. I. miræ. c. VII. scribit. Nam cum Canonice iste noctu per aquas ex fornicatione rediret, et Matulium de Beatissima Virgine rectans, a Daemonibus eversa navicula submersus esset, jamque ab iisdem ad infer-

num rapiretur, subito ab hac Sanctissima Virgine ereptus est, auidique si gratus esse vellet, operam dare debere, ut a fornicatione deinceps abstinere, et festum Immaculate Conceptionis devote celebret. Deinde etiam ipse S. Thomas, ejus auctoritate tamen se maxime tueri adversarii, Fantino, Episcopo Patavienſi, id revelavit. Cum enim Episcopus hic legeret tertiam partem sancti Thomæ, et miraretur, quod ſibi deturmiſſeſſet, quod Beatissima Virgo in originali peccato sit concepta, apparuit ei S. Thomas dicens : Scias, Domine Episcopo, quod quando latam opinionem poſui, ſolum habui reſpectum ad ſtatum, quo Beatissima Virgo peccatum originale contrahere debebat, niſi per Filium ſapim eſſet preſervata; ſed Dei Filius Matrem ſuam ab omni macula preſervavit. Ita Nicolaus de Padua, tum ipſus Vicarius et Doctor, aſſerens ſe ab hoc Episcopo viſionem hanc non ſibe magna lærymarum effuſione propriis auribus audiviſſe, teſte eodem Bernardo de Budis, ſect. vii. Id ipſum vero aliis adhuc miraculis eſt confirmatum, inter que primum merito locum habere debet, quod Alexandro Alenſi, viro doctiſſimo ex ordine S. Franciſci, contigiſſe ſcribitur. Cum enim hic in feſto Conceptionis coram tota Univerſitate doceret, Beatissimam Virginem eſſe in macula originali conceptam, repentinò ac gravi morbo correptus, eoſque ſingulis annis eodem die redeunte tentatus eſt, donec volum fecit, ſe liberum de Immaculate Conceptione compositurum, hoc enim voto facto mox sanatus eſt, et poſtea in morte ſua aſſidue hæc verba ingeminavit : « Maria, Domina mea, tota pulchra eſ, et macula originalis nunquam fuit in te ! » Nec minus mirabile eſt, quod idem Bernardus de Budis in civitate Mantue accidisse narat, quod ſcilicet, cum Dominicus quidam in ſolemniffima diſputatione probare vellet, Beatissimam Virginem eſſe in macula conceptam, omnia verba in ore ejus mutata ſint, dixeritque : Propono vobis iſtam veram concluſionem, quod Beatissima Virgo ſit ſine macula concepta. Cumque Fratres inſiſcerent, et ille ſe emendare vellet, nihil aliud dicere poterit. 3. Sed quia forte ſimiles revelationes et miracula ab adversariis, ut incerta exploſentur ; ideo tertium argumentum genus eſt affectu erga Beatissimam Virginem petiit ſe formant noſtre ſententiæ Auctores : Quidquid probabiliter et ſine incommodo Beatissimam Virginem attribui poteſt, id me-

rito tribuitur ; ſed hoc fieri poteſt in Immaculate Conceptionis aſſertione ; ergo merito aſſeritur. Major eſt S. Auguſtini, Bernardi et aliorum, minor autem ex eo probatur, quod major pars Doctorum ita ſentiat, neque ullum inconveniens ex tali aſſertione ſecuturum appareat, ſed potius magni favores et gratiæ ab hac Sanctissima Virgine, quin et ipſo Chriſto, ſperari poſſint. Si tam honorifice de illa ſentiamus, et loquamur, quidni ergo id agamus ?

Q. II. Quid nomen Maria ſignificat ? Reſp. 1. Idem ſignificare ac *Hominatrix* ; quia ipſa prociſi omni dubio Apoſtoloſ et primos Chriſtianos ſecum viventes inſtruxit, et per illos nos quoque. Propterea enim S. Anſelmus, l. de excell. Virg. c. vii. exiſtimat, tam diu eam in terris poſt Chriſtum relictam, et eſſet doctrix Apoſtolorum. Sanctus etiam Ambroſius, lib. de Inſtit. Virg. c. vii. vult ab ipſa eductum eſſe in multos Joannem Evangeliſtam, qui præ cæteris hitoriam Chriſti quaſi ad vivum deſcripſit. « Non miror, inquit, præ cæteris myſteria divina locutum, cui præſto erat anſa eſt Sacramentorum. » Ac propterea forte dicitur conſervari omnia verba hæc, id eſt, quæ circa Chriſtum et ab ipſo geſta ſunt, ut poſtmodum alios edoceret. 2. Idem ſignificare ac *Stella maris* ; uti S. Bernardus, hom. 2. de B. Virgine, indicavit dicens : « Nomen Virginis Maria, quod interpretatum, *maris stella* dicitur ipſa eſt præclara et eximia ſtella ſuper hoc mare magnam et ſpatioſum ſublevata, micans meritis, illuſtrans exemplis. » Hinc ſubjungit : « O quiſquis intelligis, te in hujus ſæculi profluvio magis inter procellas et tempeſtates fluctuare, quam per terram ambulare, ne avertas oculos a fulgore hujus ſideris ; non vis obui procellis, reſpice ſtellam, voca Mariam. »

Q. III. An congruum fuerit, ut B. Deipara ante, in, et poſt partum Virgo permaneret ? Reſp. Affirmative, idque probatur : 1. *Ante partum* ; nam ſic decebat ex parte Patris, quia non decebat ut Chriſtus, præter Patrem coeleſtem, haberet alium terreſtre ; ex parte Filii, quia eſt verbum Patris, verbum enim in corde concipitur, abſque ejus omni corruptione ; ex parte carnis Chriſti, que neceſſario contraxiſſet peccatum originale, ſi ex concubitu prægnata fuiſſet, teſte S. Aug. l. de Nuptiis et Concupiſcentia. 2. *In poſt*. Primo enim ſi verbum non ſolum in corde abſque corruptione concipitur ſed etiam ex

corde procedit, decebat, ut verbum Dei etiam naſceretur ſine leſione matris. Secundo, quia Chriſtus venerat ut noſtram corruptionem tolleret, ergo non decebat, ut aliquid corrumpereſſet, præſertim integritatem matris. Unde S. Aug. in ſer. de Nat. Domini, apud D. Th. 3. p. q. 28 art. 2. ait : « Fas non erat, ut per ejus adventum violaretur integritas, qui venerat ſanare corrupta. » 3. *Post partum*. Nam, 4. id congruebat dignitati et perfectioni Chriſti, qui ſicut unigenitus eſt Patris, ita decebat, ut eſſet unigenitus et matris. 2. Uterus Virginis ſacrarium fuiſſet Spiritus Sancti. Non decebat igitur, ut ab homine violaretur. 3. Ingratiſſima fuiſſet Deipara, ſi tanto Filio non contenta fuiſſet, et ſi virginitatem, tanto miraculo ſibi conſervatam, ſponte perdere voluiſſet. 4. S. Joſeph a temeritatis nota immunis non eſſet ſi eam, quam a Spiritu Sancto concepiſſe intellexerat per Angelum, violare auſus fuiſſet.

Q. IV. Cur B. Virginis conſenſus ad Chriſti incarnationem fuit requiſitus ? Reſp. Ob ſequentes cauſas : 1. Quia hæc ſponſalia Dei Patris cum B. Virgine, item Filii Dei cum humana natura, denique Chriſti cum Eccleſia celebranda erant ; deſuit ergo, ut conſenſus utrinque addeſſet. 2. Qui nos una mulier male conſentiendo perdidit ; deſuit, ut altera bene conſentiendo nos priſtino ſtatu reſtitueret. 3. Quia ſicut abſque noſtra voluntate nos creaverat Deus, ita et nos recreare ſtatuit, ſed cum illa poſſius. Unde de dormiente quidem Adamo Eva educta eſt, ſed non item caro Chriſti de dormiente virgine. Qui croavit te ſine te, non redimet te ſine te. 4. Ut eo conſenſu Maria virtutes ſuas depromeret, et pauculis verbis oſtenderet, quam merito, ad hæc dignitatem præ omnibus aliis electa fuiſſet. 5. Denique, ut Deipare æctius obſtringeretur nos, quorum ſalutis ſuo modo dependebat etiam a Deipara, que in illo conſenſu perſonam geſſit totius nature humane, ut aſſerit S. Th. 3. p. q. 30. art. 1. Quamvis igitur ei gratias debeamus !

Q. V. An B. Virgo etiam quod corpus fuit in cœlum aſſumpta ? Reſp. ita communiter ſentire Doctores, cum Juvenali, Archiepiſcopo Jeruſolymitano, ſcribente ad Marcianum Imperatorem, ſacrosanctum corpus illius angelice ſimul et apoſtolica hymnodia elatum in tumulto quodam in regione Bethſemani reſpoſitum eſſe, et in tertium uſque

diem eo loco carmina Angelos perpetua in honorem et laudem Dei Genetrix cœmiſſe, et cum, eodem tertio die, ſi, qui in obitu Virginis matris choro Apoſtolorum non adſuerat, adveniſſet, et ſacrum illum cœtum, ut tumultum recluderet, quo et ipſe Verbi matri debitum ſupremumque poſolveret honorem precibus ſummopere ſollicitaſſet, atque ſigillo ablato ſepulchrum apertum eſſet, ſacrum illius corpus prorsus repertum non eſſe, ſed ſepulchrales illius ſcæcias tantum ſuo loco intactas atque inviolatas perinde, ac ſi eaſ corpus paulo ante reliquiſſet, reſertas. Et quidem inenarrabili odoris ſuavitate redolentes, eaſque ſuavitate illis abunde affluſas, ſignaculo rursus tumulo impoſitis, abiſſe ; atque illud ſolum pro eo ac decebat animo ſecum meditatius, Deum corpus Virginis ante communem omnium reſurrectionem immortalitate coheſuſſe.

Q. VI. Cur B. Virginis ſingularis hyperdulia cultus tribuitur ? Reſp. Ob tres cauſas. 1. Ob maternitatem illius, nam et in terris conſtat, matrem Regum et Principum non æquali cum aliis cultu colli. 2. Ob dignitatem illius tanquam Regine cœli et Sanctorum omnium, unde pariter decet, ſpeciali et majori eam cultu colli. 3. Ob ſanctitatem illius, quia ut Suarez probavit, in primo conceptionis inſtanti ſuis gratiæ accepit, quam omnes Angeli et Sancti ſimul haberint, aut habituri ſint, et hæc gratiam ſingulis momentis duplicata meſura auxit ; cum ergo honor virtutem et ſanctitatem ſequatur, merito major ob hæc cauſam illi cultus debetur.

Q. VII. In quo conſiſtat verus cultus Virginis ? Reſp. In hoc, ut corde, ore et opere colatur. Et 4. quidem *Corde*, eam digniorem omnibus Sanctis aſtimando, juxta illud S. Anſelmi, l. de conceſſ. « Nihil tibi, O Domina, æquale eſt, nihil comparabile. Omnia enim quod eſt, aut ſupra te, aut infra te eſt. Quod ſupra te eſt, ſolus Deus eſt, Quod infra te eſt omne quod Deus non eſt. » Quid multum? Ipſa eſt, inquit S. Bonav. in Speculo B. V. qua majorem facere munum poteſt Deus ; majorem Matrem, quam Matrem Dei facere non poteſt. « 2. *Ore*, magna fiducia eam per varias preces invocando, juxta monitum S. Bernardi : « In periculis, in rebus dubis Mariam cogita. » Mariam invoca, non recedat ab ore. Nam ſuum miſericordie ſue Maria omnibus aperit, ut de plenitudine ejus accipiant univerſi ; captivus redemptio-

nem, æger curationem, tristes consolationem, iustus gratiam, Angelus letitiam, tota Trinitas gloriam, et denique persona Filii Dei carnis substantiam. » 3. *Opere*, imitando virtutes illius, ut iterum S. Bernardus hortatus ait dicens: « Ut impetres orationis ejus suffragium non desoras conversationis ejus exemplum. » Et clarior S. Hieronymus, ser. de Assumpt. dum ait: « Igitur, dilectissimi, amate Mariam (quam colitis, colite, quam amatis, quia tunc vere colitis et amatis, si imitari volitis ex toto corde, quam amatis. » Nam ut hinc S. Hieronymus, ser. 1. de Assumpt. advertit: « Nam iam illi prolesti nostra laudatio, quam nobis illius imitatio; unde sponso magis placet imitator devotus quam laudator otiosus; tamen vera laudatio cordis, imitatio est operis. »

Quantumvis de SS. Angeli.

Quæritur I. An quilibet homo Angelum Custodem habet? Resp. Affirmative, ita enim S. David, Ps. 90. indicat dicens: *Angeli tuis custodiunt de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Et confirmat S. Gregorius Nyss. lib. de vit. Moys. dicens: « Veris sermo ad nos Josephi, quo creditur positum in peccatum natura nostra lapsa est, non omnino a elementis divinis neglectum esse, nec absque patrocinio olmissam, sed Angelorum, qui natura incorporei sunt, aliquem in administrum cuique institutum esse. » Hinc S. Coecilia Valeriano dixit: « Ego Valeriane, in Angeli tutela sum, qui virginitatem meam custodit; cave ne quid in me committas, quo ira Dei in te concietur. » Unde S. Bernardus, ser. 42 in Ps. 90. admirans exclamat: « Altra dignatio, et vere magna dilectio charitatis! Quis enim, quibus, de quo, quid mandavit? Summa Majestas mandavit et Angelis suis mandavit, illis utique sublimibus, tum beatiss. tam proximis sibi coherentibus, tam familiariter adherentibus, et vere domesticis? Dei mandavit de te: Tu quis es? Quid est homo, quod memor es ejus, aut illius hominis, quoniam reputas eum, quasi vevo non sit homo putredo, et filius vermis? »

Q. II. Que beneficia corporalia conferunt custodes Angel? Resp. sequentia: 1. In itineribus comitantur, ut expertus Tobias dicens: *Me dicit, et rediit.* Sic et Angelus Domini præcebat castra Israel in columna nu-

bis, monstrans iter per desertum. 2. Victum suppeditant, ita Genes. c. xxi. Cum Agar illulum suum deficiente aqua, iam animum agentem in solitudine, ad radices arboris abjcerisset, ne videret eum sibi confici; Angelus apparuit, et ostendit illi puteum aquæ limpide, qua moribundum filium rescelet. Ad hæc, Danielum in lacu leonum conclusum, per Habacuc ad eundem locum miraculiter delatum, pavit elais, qui pro messoribus parati erant. Dan. vi. Eliam etiam refugillitæ paræ subinericio, et vase aquæ. III Reg. xix. 3. Hostes compecent; ut S. Basilus testatur dicens: « Quemadmodum urbium murum effregitæ undequaque hostium insultum arcent; sic et Angelus a tergo et a fronte custodit. etc. » Et Origenes, hom. viii. octava, in e. xiii. Josue: « Sancti Angeli, inquit, videntes nos insecutionem demonum pati, intrant ad adversus eos, qui insecant, et omnes eos post terga cadentes interficiunt. » Testis Jacob, qui Angelorum presidio munus fuit contra Esau fratrem. Gen. xxxii. Testis Judas Maccabæus, qui presidio Angelorum auxiliatus, devicit Lysias exercitum. Apparuit etiam præcedens eos equus in veste candida, armis aureis, hastam vibrans. II Mach. xi. Testis Eliseus, qui circumdatus ab hostibus vidit maximum exercitum Angelorum sibi in auxilium missum. IV Reg. vi. Testis Ezechias rex, qui centum octoginta quinque millia Assyriorum hostium suorum ab Angelo una nocte transidatæ vidit. IV Reg. xvi. Testis Theodosius junior Imperator, quo cum Persis et Saracenis pugnante, circiter centum millia Saracenorum, in fluvium Euphratem Angelus Domini precipitavit. 4. A periculis servant; ita Tobiam a pisce servavit Raphael; Lot eduxerunt, et servaverunt ab incendio Sodomæ. Gen. xix. Tres pueros in fornace ignis, Dan. iii. Danielum in lacu leonum, Dan. x. Apostolos de nocte apertis carceris Januæ exederunt. Act. v. et Petrum a carcere Herodis. Act. xii.

Q. III. Que beneficia spiritualia conferunt Angel? Resp. sequentia: 1. Offerunt orationes nostras Deo, ut S. Raphael testatus est dicens: « Quando orabas eum lacrymas, et sepeliebas mortuos, et derelinquebas prandium etc. ego obtuli orationem tuam Domino. » Et Apoc. viii. « Vidit Joannes Angelum stantem ante altare aureum, adstantem incensa multa (que sunt orationes Sanctorum) super id, ante thronum Dei. Et ascendit fu-

mus incensorum de orationibus Sanctorum omnium super altare aureum. » In quem locum S. Bernardus, ser. 1. de Angelis, ait: « Angeli lacrymas sudores, non suos; nostros, non suas lacrymas offerunt Deo, nobis quæque ejus munera referunt. » Et S. Augustinus, Soliloq. c. vii. « Gemitus nostros atque suspiria referunt ad te, Domine, ut impetrent nobis facilem tuas benignitatis propitiationem. » 2. Illuminant per inspirationes, librorum spiritualium exhibitionem, vel ad concionem adducendo, vel exempla salutaria proponendo, quæ sit voluntas Dei bona, et bene placens; quid agendum, quid fugiendum sit, ubi venenum et anguis sub herba lateat. Sic Tobias docuit Raphael rationem fugandi, et eo compeendi demonem per cor, fel et jecur pisces; spiritualiter ut postea aperte dixit, per orationem, jejunium et elemosynam, cum discessurus dixit: Bona est oratio cum jejunio et elemosyna. Cor designat orationem, fel jejunium, ut pote gustat adversam, jecur seu hepar, quod cæteris membris alimenta et sanguinem subministrat, elemosynam. 3. Peccandi occasionem amovet, teste Davide Ps. xc. « Angelis suis mandavit de te, ut custodiunt te in omnibus viis tuis; in manibus portabant te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Sic Lot moruit, et ex societate Sodomitarum exiit, ne cum illis periret. 5. Consolantur; sic locutus ad Zachariam consolatoria verba, Zacharie 1. Sic assistit Tobiaæ caso Raphael: « Gaudium tibi sit, inquit, et forti animo esto, in proximo est, ut a Deo cureris. Tob. v. Sic consolatus est Magdalenam, ante sepulchrum plorantem, cum dixit: « Mulier, quid ploras? Sic et Hebræos ab hostibus afflictos, Jud. ii. Ita in nova lege sæpe consolati sunt Martyres in carceribus et suppliciis: Sanctum Sebastianum pallio candidissimo induerunt; Sancto Petro crucifixus cum coronis de floribus rosarum et liliorum asisterunt. 6. Post mortem ad celos ducent; Testis est hujus rei Christus ipse, qui Lazarum ab Angelis portatum esse in sinum Abraham dixit, Luc. xvi. Testes Sanctorum vite, quorum plurimi a Sanctis Angelis suscipi, et ad superos gestari vult sum. Velut S. Martinus, S. Dominicus, Medicus ille servulus apud S. Gregorium M; animam S. Guillelmi Abbatis vidit per duos Angelos elevari ad caelos Gornudus ejus discipulus; animam S. Pauli Eremitæ S. Antonius; animam S. Germani Episcopi S. Benedictus;

Petrus Exorcista et Marcellinus cum sociis Martyribus a spectatore visis ab Angelis in celum ferri, unde is conversus est.

Q. IV. Puresne habet quisvis homo custodes Angelos? Resp. Affirmative, si de his, qui plures simul custodiunt, sit sermo; nam ut Paulus Barry et plures alii affirmant, quælibet provincia, civitas, parochia, domus etc. peculiariter habet custodem, qui omnes in ea urbs, vel domo morantes defendit. Quemadmodum enim in Republica bene ordinata non solum particulares cuiusque loci, vel civitatis officiales sunt, sed etiam alii quidam generales super integros provincias, tractus, præfecturas, ut illi ab his dependent, et dirigantur; ita etiam Deus, quoniam intervenit Angelorum mundum gubernare constituit, præter custodes unicuique proprios, constituit quoque superiores alios, quibus integras provincias, tractus, præfecturas, civitates commisit sunt. Hujusmodi Angelos vidit Jacob. Gen. xxxii. cum dixit: « Castra Dei hæc sunt. » Præter enim duo exercitus, unus Angelis præstitit super Mesopotamiam, alter præstitit super Chanaanem constituit eum tutelæque ejus subordinatis, ut docet ibi Aiphonsus Testatus, Episcopus Abulensis.

Q. V. Car specialiter amandi sunt omnes Angel? Resp. 1. Quia natura nobilissimæ, et quasi nativæ Dei, respectu quorum non stultulari et mancipia tantum sumus. Jam si servi Assneri flectebant genua Amant, quia primus erat in aula Regis; quanto magis nos veneramus Angelos, qui sunt nativæ Dei, et tantum nos excedunt, ut vel infimus Angelus nobilior sit quam tota humana natura? 2. Quia Dei legati sunt, ut nos destinati, Dei personam representant. Unde ait Dominus Moysi, Exod. xxxii. de Angelo Ductore exercitus Israeliticæ: « Nec enim ducendo putas, quia non dimittet, cum peccaveris, et est Nomen meum in illo, » quasi: Angelus hic personam, auctoritatem et voluntatem meam representat. 3. Quia sunt pedagogi et magistri nostri. Quod si parentibus nostris placitum debemus, quia dant nobis vivere, plus certe adhuc magistris nostris, quia dant nobis bene vivere. Sic honoravit Josue Angelum, quando ante eum corruens in terram pronus dixit: « Quid Dominus meus loquitur ad servum suum? » Jos. v. Sic honorabat Raphaelem suum Tobias junior, quando vocavit eum Dominum suum, Tob. vi: « Domine, invadit me. »

Sic Sacerdos ille de Societate Jesu, qui ut refert Crombecius, de Studio perfectionis lib. II, c. II. Angelo suo custodi eam reverentiam deferrebat, ut quotiescumque portam aliquam ingredieretur, Angelo tutelari primas in ingressu relinquere. Nec vane, siquidem die quodam, dum singulari studio locum illum eidem cederet, visibilis Angelus transiit, et gratum sibi esse hujusmodi obsequium declaravit.

Q. VI. Quomodo honorandi sunt Angeli? Resp. tribus præcipue officiis. 1. Timendi sunt, juxta monitum D. Berni dicentis: «Cautè ambula, ut scilicet cui visum Angelum sicut est mandatum est in omnibus visus, in quovis diversorio, in aëre angulo Angeli tuo reverentiam habe; tu ne audias illo presente quod vidente me non auderes.» Sic faciebat Abbas in vitis Patrum, L VII, c. XLV, qui rogatus, quoniam ejus esset quotidianæ exercitatio, respondit: «Ego Angelum meum mihi assistentem juxta me expecto, et custodio memetipsum, quod scriptum est reminiscens: Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ne commovear. Timeo ergo eum, ut custodientem vias meas, et quotidie ascendentes ad Deum, et insistentem actus meos et verba.» 2. Audiendi sunt, juxta Dei præceptum, Exodi XXII, «Oserva, et audi vocem ejus, ne contemneris, quia non dimittet, cum peccaveris, et est nomen meum in illo» (Chald. habetur: *in nomine meo est verbum illius*) quasi diceret: quidquid præcipit, meo nomine præcipit. 3. Imitandi sunt, ut S. Bernardus I, de S. Michaeli monet dicens: «Quod si necessarium habemus familiaritatem dignationis Angelicæ, cavenda nobis eorum offensæ, et in his maxime exercendum, quibus novimus eos oblectari: sunt enim plura, quæ eis placent, et quæ in nobis invenire delectat, ut est sobrietas, castitas, paupertas voluntaria, crebri in cœlum gemitus, et orationes cum lacrymis et cordis intentione. Attamen super omnia hæc unitatem et pacem a nobis exigunt Angeli pacis.»

Q. VII. Cur Angeli sub specie humana depinguntur? Resp. Quia sapius in ea apparere. S. Th. I, p. q. 51, a. 2. forte ut sic amorem erga nos suum explicarent, et reciprocum a nobis erga se exigent, similitudo enim amorem causat. Qui alieni Duci pugnant in subsidium veniunt, ejus librea seu colore armorum amici veniunt, ut ami-

ci agnoscantur. Similiter S. Angeli, quia in subsidium nostrum missi sunt, vestibus nostris, nostra se a se libera induunt, ut sic intelligamus, eos amicos esse nostros, et in ministerium missos propter eos, qui hereditatem capiunt salutis.

Q. VIII. Cur in juvenili forma pinguntur? Resp. Quia, Marc. ult. in tali forma apparuerunt; dein ob naturæ speciositatem, et fulgorem nunquam senescentem, semper florentem; et quia Angeli, quæ volunt immobiliter volunt, nec mutant consilia et proposita, quæ semper et necessario bona sunt, et voluntati divins conformia.

Q. IX. Cur alati pinguntur? Resp. Quia sic hinc, et, vi. visi sunt; et præterea propter naturæ subtilitatem, juxta Chrysostomum, in hom. 3. de Incompreh. Dei nat. vel propter velocitatem in cuncta discursum, juxta Hieron., in e. vii. Isaiæ; vel quia velocissime dei mandata exequuntur, juxta Paulinum, Natal. viii. Dionys. de eol. Hierarch. c. xv. Pulchre hanc Angelorum promptitudinem describit David, Ps. 103, dicens: «Qui facit Angelos suos Spiritus.» Quæ verba Paraphrastos Claudiæns sic reddit: Qui facit Angelos suos veloces sicut ventum; nec male, sic enim et venti pinguntur, tanquam Angeli alati spirantes. Ut enim ventus nil est aliud, quam exhalatio a nube depulsa, regionem aëream et nostram celerissime pervadens; ita et Angeli a Deo ad nos missi, omnia celerissime pervadunt ac perficiunt, ac si a Dei mandato depulsi essent.

Q. X. Cur discalceati pinguntur? Resp. cum S. Dionysio, c. xv. Hierarch. Quia liberi, absoluti et expediti, atque ab exterioris omnis adjectionis labe sunt puri, et ad divins simplicitatis similitudinem pro viribus tendunt. Hæc de causa jussit Deus, Exod. iii, Moysen, cum eum ducem professionis per desertum in terram sanctam constitueret collocos exuere, quia nimirum decebat peregrinam, et ad terram sanctam tendentem exuere curas et sollicitudines terreas.

Questionculæ de Sanctis.

Q. I. Quæ sunt gaudia præcipua Sanctorum in cœlis? Resp. sequentia. 1. In intellectu, visio Dei a facie ad faciem, et creaturarum perfectissima. 2. In voluntate, amor perfectus, quies animi maxima, justitia perfecta. 3. In memoria, perpetua contemplatio

Dei, recordatio mirabilium Dei, et beneficiorum acceptorum. 4. In sensibus, tam copiose voluptatus, ut S. David, Ps. xxxv dixerit: Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, et torrente voluptatis tuæ potabis eos.

Q. II. Cur sancti specialiter honorandi sunt? Resp. Quia ipsi Deum summe honorant et amant; quem honorem nos pluris facere debemus, quam si nobis exhibitus fuisset. 2. Quia ipsi a Deo nimis sunt honorificati, ut David, Ps. lxxii testatur. 3. Quia eorum honor redundat in Deum; nam honor erga gratos et benignos conservos benevolentis erga communem Dominum judicium est, ait S. Damascenus, l. IV. Orthod. fid. c. xvi; cum laudatur pictura, laudatur et ejus auctor, cum laudatur pulchritudo creaturarum, laudatur et Creator. 4. Quia sic omnes Sanctos ut honoratos in operibus nostris spectatores, potentes in periculis defensores, propitios in necessitatibus advocatos habebimus.

Q. III. Quomodo colendi sunt Sancti? Resp. Tribus præcipue officiis. 1. Per magnam de ipsorum gloria estimationem. 2. Per cordilem fiduciam et invocationem. 3. Per sedulam virtutum ab his exercituum imitationem; nam teste S. Augustino: Tunc liberent pro nobis intercedunt, quando aliquid in nobis de suis virtutibus recognoscunt. Hinc non male cecinit poeta quidam:

Sanctorum est cultus gratissimus optima vita.

Quia cultus hic purissimus, amplissimus (id est, universas vite actiones complectens) et perpetuus est, quia diu nocturne durans.

Q. IV. An, et quomodo cognoscant Sancti preces nostras? Resp. vel per revelationem Dei, vel in ipsa illius essentia.

De Fidelibus defunctis.

Queritur I. An poena, quam anime purgatorii patiuntur, gravior sit omni poena hujus mundi? Resp. Affirmative, S. Thomas dicens: Qualemcumque poenam sensus Purgatorii quovis tormento presentis vite esse graviorem. Et hæc etiam S. Augustini doctrina est, in Psal. xxxvii, ubi adducens verba illa Apostoli, I ad Corinth. iii: «Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem, inquit, quamvis salvi per ignem, gravior tamen

erit ille ignis, quam quidquid homo potest pati in hæc vita.»

Q. II. An poena illarum paulatim minuatur? Resp. Ita quidem aliquos sentire, sed probabilius Suarezium judicare, quod non quoad intensiorem, sed durationem duratam minuatur. Quia ejusmodi poenæ ac dolores finiuntur, sicut incipiuntur. Jam vero omnes isti dolores simul incipiunt, non autem paulatim auferuntur; ergo etiam ita finiuntur, quod et verisimile est; anime enim in principio ad certam poenam, et certum tempus condemnantur, ergo etiam poena illa una eademque manebit donec tempus earum adimpletum fuerit.

Q. III. Cum Purgatorii cruciatus adeo acerbi sint, quomodo anime eo sufferre possunt? Resp. Animo lubenti ac patienti; nam etsi poenæ istæ acerbissime sint; claritas tamen, quæ in ipsis dominatur, efficit, ut in omnibus divins voluntatis sese perfectissime conforment, unde non liberent solum ac patienter poenas illas sustinent, sed et easdem amant ac complectuntur, adeo ut, si libere dimitterentur, ultra illas etiam susceperent, scilicet, juste se ad easdem condemnatas, quibus meridianis ad fructum divins Majestatis admittantur, ad quam solam præ reliquis rebus omnibus aspirant. Etsi nihil aliud sit præter solam illam cognitionem, qua norunt Deum velle, ut poenas illas sustineant, propter hæc solam prompto et parato animo eas tolerabunt, quæ promptitudo ex perfecta illa nascitur subordinatione, quam habent cum voluntate divins, qua fit, ut nihil velint ipse, quod non idem velit Deus.

Q. IV. Cur animabus Purgatorii liberaliter subveniendum? Resp. Ob tres causas. 1. Ob Dei et Sanctorum beneplacitum, qui ardent desiderant, eas a poenis suis liberari, et in consortium gloriæ admitti. 2. Ob miserum animarum statum, e quo tamquam comembra et fratres merito a nobis liberari petunt, illud Jobi ingenimantes: «Miseremini mei saltem vos amici mei!» 3. Ob nostrum commodum et solatium, quia, qua mensura mensi fuerimus, eadem remittetur nobis.

Q. V. Quis sit optimus modus ipsi subveniendi? Resp. Si detur ipsis miseriecordie mensura bona (ordinaria tempora et modum ipsis subveniendi observando) conferta (omnem operum suorum fructum satisfactorium

aliis non debitum ipsis transcribendo) *congruata* (etiam opera post mortem pro se offerenda, ex charitate transcribendo, si Deo illi placeat) *superfluent* (alios quoque ad similem misericordiam omni possibili conatu iuvando).

Q. VI. An opera pro talibus animabus oblati illis infallibiliter prosint? Resp. quod sic; viventium enim satisfactiones fundate sunt in iustitia, quippe que a Deo ordinate sint, qui cum eadem etiam non fore irritas promissit, sequitur inde, Deum illas infallibiliter acceptare; nisi quando que ob iustas causas aliud ipsi statuendum videatur.

Q. VII. An satisfactiones nostræ tantum prosint defunctis, quantum nobis profuerint? Resp. Quod ita, v. g. si quis opus aliud satisfactorium perficiat, illud pro applicet sibi, tollit quatuor gradus penas in Purgatorio persolvende; quod si ipsum opus delicto alicui applicetur, præstat omnino tantundem, prosequitur eandem in aliis virtutem habet, quam habet in nobis ipsis.

Q. VIII. An, qui iuvare animas cupit, in statu gratiæ esse debeat? Resp. cum communis Theologorum cœtu, affirmative, quia opera, que quis mortalibus peccatis obnoxius ad delendam penam facit, nullis apud Deum valoris sunt et efficacis. Atque idcirco ne ipsum quidem, qui eo in tali statu operatur, iuvare queunt, multa minus animis prodesse poterunt. (Juxta illud Apostoli, I. Cor. xiii. « Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. »

Q. IX. An indulgentiæ animabus applicatæ infallibiliter illis prosint? Resp. Auctores communiter affirmant. Ratio est, quia Christi Sanctiorumque merita et satisfactiones dantur in compensationem poenarum ac tormentorum Purgatorii, que valoris et efficaciæ sunt infinitæ; deinde etiam divinam habemus promissionem: « Quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis. » Ergo Deus infallibiliter iustitiam indulgentiæ gratias habet et acceptas, tam scilicet eas, que pro vivis, quam que pro defunctis conceduntur. Unde enim hic sit universalis totius Ecclesiæ consensus et sensus, gravissimum committet errorem, quis indulgentiæ animabus in Purgatorio existentibus, per modum suffragii concessas, dixerit esse incertas.

Q. X. An, qui applicat animabus indulgentias, in statu gratiæ esse debeat? Resp. cum Piuo et aliis, non esse necessariam. Ratio est, quia si Pontifex suo expresse commenderit, ut opus illud perficiatur ab aliquo in statu gratiæ constituto, etiam non erit necessarium, sed sufficiet, si illud ipsum opus dimittat, in effectum perducatur. Præterea status gratiæ requiritur in illo, qui effectum recipit indulgentiarum, non vero sunt anime in Purgatorio detentæ, que (ut supra dictum est) sunt in statu gratiæ. Deinde effectus indulgentiarum non ex merito dependet facientis opera illa, sed ex valore satisfactionum Christi et Sanctorum, atque ideo anime a Purgatorii penis liberari possunt, etiam si, qui facit opera illa, sit in peccato, quemadmodum Sacerdos aliquis, etsi peccatis obnoxius sit, nihilominus tamen remissionem obtinere potest peccatorum, non quidem pro se, sed pro aliis, quippe cum iste effectus non a Sacramento, sed a Sacramento Altaris dependeat. Et hoc doctrina est S. Thomæ, Ricardi, Gabriëlis, Corombei et aliorum, quos citat Suarez, de Indulgentiis, libro I, tit. IV.

Q. XI. An anima in Purgatorio solatia habeat animæ? Respondet Faber, conc. IV in de Communi animarum, affirmative, nam 1. Gratulantur sibi, quod jam sint in statu gratiæ, et merito sanæ. Quantum enim bonum est celestis gloriæ arrham habere! Hinc certe statum David gaudium vocat et lætitiæ, Ps. l. « Audivi meo dabis gaudium et lætitiæ, et exultabunt ossa humiliata. » Gaudium, inquam, veluti testem aliquem et indicem interne gratiæ. 2. Gratulantur sibi, ac Deo gratias agunt de dono innocentie; docet enim S. Thomas, q. vii de Peccato veniali, quod quam primum illud animæ post mortem revolutam fuerit, cum esse in Dei gratia, actum charitatis tam intensum eliciat, qui omnem penam expellat culpam venialem, idcirco non per modum merit, sed per modum incompossibilitatis; quemadmodum is, qui in camera magnum aliquem excubaret ignem, frigus expelleret, licet in hunc finem ignem non accenderit. 3. Gratulantur sibi de certitudine salutis, que præcipuum merito poenarum condimentum esse creditur: *Movet enim anima*, teste Blosio v. xiii. *Movet, perferre penas cum certitudine perveniendi ad Deum, quem adhuc esse in hoc vita vni periculo peccandi in Deum. 4. Gratulantur sibi, et gaudent de mutua cha-*

ritate, qua se anima mutuo in Purgatorio amplectuntur, et de mutua liberatione gaudent. 5. Denique gratulantur et gaudent Angelica visitatione; nam mitigant, teste S. Augustino, navissimo suo alioquo, aspectuque afflictorum penas. Quid enim vel alloquio eorum suavius, vel aspectu iocundius? Nuntiant deinde facta pro eis suffragia. Postremo solantur de brevi liberatione.

CHRISTIANUS.

QUOD ESSENTIAM.

Juxta S. Thomam, est, qui fidem Christi habet, qui spiritu Christi virtuose operatur, et ad imitationem Christi peccatis moritur. S. Thom. I. II, q. cxxiv, a. 5.

Aut, ut Canisius eum describit, qui Baptismatis Sacramento initiatus, totam Jesu Christi doctrinam salutarem in ejus Ecclesia profitetur. Huc etiam pertinet, quod de S. Pascono legitur, quod scilicet, cum adhuc Gentilis esset, et multis militibus fame perentibus, ad Christianam civitatem venisset, ibique victum magna charitate ministrari advertisset, quaesiverit, quantum hęc gens foret ad bene faciendum iam parata? Cumque intellexisset, Christianos vocari, hoc responso non contentus, iterum quaesiverit, quid sit esse Christianum? cui eum Deum responsum esset, esse homines pios, Deum colentes, et credentes in Jesum Filium Dei, et sperantes ab eo mercedem omnibus benefacere, Religionis hujus amore incensus, paululum recessit, et manibus in caelum levatis, se Christo in perpetuum devovit. *San. 24. Mai.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS.—Discendat ab iniquitate omnis, qui nominat nomen Domini. II Tim. II, 19. Labora sicut bonus miles Christi, certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam, vel, ut alii interpretantur, Filium Dei. I Tim. VI, 12.

Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in Regnum celorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse intrabit in Regnum celorum. MATTH. VII, 21.

Quid proderit, fratres mei, si fidem qui

dicit se habere, opera autem non habeat? Jac. II, 14.

Qui dicit, se in Christo manere, debet, quemadmodum ille ambulavit, et ipse ambulare. I Joan. II, 6.

Melius erat illis, non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti. II Petri. II, 21.

Quapropter, fratres mei, satagate, ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciat. II Petri. I, 10.

DIGNITAS.—Vos genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. I Petri. II, 9.

Gratias agentes Deo, qui nos fecit dignos in partem sortis Sanctorum in lumine. Coloss. I, 12.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS.—Christianismus est imitatio divine nature. Si igitur Christianus es, Christum Deum imitare; noli vacuum ferre nomen, a quo inane, sed plenum; tanti mensuram nominis habere, inquam, operibus nomine dignis. S. GREGORIUS, *Nyas, de Nomine et prof. Christi.*

Nemo Christianus vere dicitur, nisi qui Christo mortuus, prout valet, conquiratur. S. CYPRIANUS, *de vit. Job.*

Christiani nomen ille frustra sortitur, qui Christum nimis imitatur. Quid enim tibi prodest vocari, quod non es, et nomen usurpare alicuius? Sed si Christianum te esse delectat, que Christianitatis sunt gæra, et merito tibi Christiani nomen assume. S. AUGUSTINUS, *de vita Christi.*

Ille vere Christianus est, qui omnibus misericordiam facit; qui nulla movetur injuria; qui alienum dolorem tanquam proprium sentit; cuius mensam nullis pauper ignorat; qui coram hominibus inglorius habetur, ut coram Deo et Angelis gloriatur; qui terrenam contemnit, ut possit habere celestia; qui opprimi pauperem se presente non patitur; qui miser subvenit; qui ad lætam lætitiæ provocat alienis, quod bene faciebat Paulus. Quis infirmatur, et ego non infirmor? Ibidem.

Ipse est Christianus, qui et in sua peregrinatione se esse cognoscit. Patria nostra sursum est, ibi hospites nos erimus. Idem, *sup. Ps. cxxxii.*

Tota vita hominis Christiani, si secundum

aliis non debitum ipsis transcribendo) *congruata* (etiam opera post mortem pro se offerenda, ex charitate transcribendo, si Deo illi placeat) *superfluent* (alios quoque ad similem misericordiam omni possibili conatu iuvando).

Q. VI. An opera pro talibus animabus oblati illis infallibiliter prosint? Resp. quod sic; viventium enim satisfactiones fundate sunt in iustitia, quippe que a Deo ordinate sint, qui cum eadem etiam non fore irritas promissit, sequitur inde, Deum illas infallibiliter acceptare; nisi quando que ob iustas causas aliud ipsi statuendum videatur.

Q. VII. An satisfactiones nostræ tantum prosint defunctis, quantum nobis profuerint? Resp. Quod ita, v. g. si quis opus aliquod satisfactorium perficiat, illud pro applicet sibi, tollit quatuor gradus penas in Purgatorio persolvende; quod si ipsum opus delineto alicui applicetur, præstat omnino tantundem, propterea eandem in aliis virtutem habebit, quam habet in nobis ipsis.

Q. VIII. An, qui iuvare animas cupit, in statu gratiæ esse debeat? Resp. cum communis Theologorum cœtu, affirmative, quia opera, que quis mortalibus peccatis obnoxius ad delendam penam facit, nullis apud Deum valoris sunt et efficacis. Atque idcirco ne ipsum quidem, qui ea in tali statu operatur, iuvare queunt, multa minus animis prodesse poterunt. (Juxta illud Apostoli. I. Cor. xiii. « Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. »

Q. IX. An indulgentiæ animabus applicatæ infallibiliter illis prosint? Resp. Auctores communiter affirmant. Ratio est, quia Christi Sanctiorumque merita et satisfactiones dantur in compensationem poenarum ac tormentorum Purgatorii, que valoris et efficaciæ sunt infinitæ; deinde etiam divinam habemus promissionem: « Quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis. » Ergo Deus infallibiliter iustitiam indulgentias gratas habet et acceptas, tam scilicet eas, que pro vivis, quam que pro defunctis conceduntur. Unde enim hic sit universalis totius Ecclesiæ consensus et sensus, gravissimum committet errorem, quis indulgentias animabus in Purgatorio existentibus, per modum suffragii concessas, dixerit esse incertas.

Q. X. An, qui applicat animabus indulgentias, in statu gratiæ esse debeat? Resp. cum Piuo et aliis, non esse necessariam. Ratio est, quia si Pontifex suo expresse commendaverit, ut opus illud perficiatur ab aliquo in statu gratiæ constituto, etiam non erit necessarium, sed sufficiet, si illud ipsum opus dimittat, in effectum perducatur. Præterea status gratiæ requiritur in illo, qui effectum recipit indulgentiarum, non vero sunt anime in Purgatorio detentæ, que (ut supra dictum est) sunt in statu gratiæ. Deinde effectus indulgentiarum non ex merito dependet facientis opera illa, sed ex valore satisfactionum Christi et Sanctorum, atque ideo anime a Purgatorii penis liberari possunt, etiam si, qui facit opera illa, sit in peccato, quemadmodum Sacerdos aliquis, etsi peccatis obnoxius sit, nihilominus tamen remissionem obtinere potest peccatorum, non quidem pro se, sed pro aliis, quippe cum iste effectus non a Sacramento, sed a Sacramento Altaris dependeat. Et hoc doctrina est S. Thomæ, Ricardi, Gabriëlis, Coromensis et aliorum, quos citat Suarez, de Indulgentiis, libro I, tit. IV.

Q. XI. An anima in Purgatorio solatia habeant anime? Respondet Faber, conc. IV in de Communi animarum, affirmative, nam 1. Gratulantur sibi, quod jam sint in statu gratiæ, et merito sanæ. Quantum enim bonum est celestis gloriæ arrham habere! Hinc certe statum David gaudium vocat et lætitiam, Ps. l. « Audivi meo dabis gaudium et lætitiam, et exultabunt ossa humiliata. » Gaudium, inquam, veluti testem aliquem et indicem internæ gratiæ. 2. Gratulantur sibi, ac Deo gratias agunt de dono innocentie; docet enim S. Thomas, q. vii de Peccato veniali, quod quam primum illud anime post mortem revolutam fuerit, cum esse in Dei gratia, actum charitatis tam intensum eliciat, qui omnem penitus expellat culpam venialem, idcirco non per modum merit, sed per modum incompossibilitatis; quemadmodum is, qui in camera magnum aliquem excubaret ignem, frigus expelleret, licet in hunc finem ignem non accenderit. 3. Gratulantur sibi de certitudine salutis, que præcipuum merito poenarum condimentum esse creditur: *Movet enim anima*, teste Blosio v. xiii. *Movet, perferre penas cum certitudine perveniendi ad Deum, quem adhuc esse in hoc vita vni periculo peccandi in Deum. 4. Gratulantur sibi, et gaudent de mutua cha-*

ritate, qua se anime mutuo in Purgatorio amplectuntur, et de mutua liberatione gaudent. 5. Denique gratulantur et gaudent Angelica visitatione; nam mitigant, teste S. Augustino, navissimo suo alioquo, aspectuque afflictorum penas. Quid enim vel alloquio eorum suavius, vel aspectu iocundius? Nuntiant deinde facta pro eis suffragia. Postremo solantur de brevi liberatione.

CHRISTIANUS.

QUOD ESSENTIAM.

Juxta S. Thomam, est, qui fidem Christi habet, qui spiritu Christi virtuose operatur, et ad imitationem Christi peccatis moritur. S. Thom. I. II, q. cxxiv, a. 5.

Aut, ut Canisius eum describit, qui Baptismatis Sacramento initiatus, totam Jesu Christi doctrinam salutarem in ejus Ecclesia proficitur. Huc etiam pertinet, quod de S. Pascono legitur, quod scilicet, cum adhuc Gentilis esset, et multis militibus fame perentibus, ad Christianam civitatem venisset, ibique victum magna charitate ministrari advertisset, quaesiverit, quantum hęc gens foret ad bene faciendum iam parata? Cumque intellexisset, Christianos vocari; hoc responso non contentus, iterum quaesiverit, quid sit esse Christianum? cui cum verum responsum esset, esse homines pios, Deum colentes, et credentes in Jesum Filium Dei, et sperantes ab eo mercedem omnibus benefacere, Religionis hujus amore incensus, paululum recessit, et manibus in caelum levatis, se Christo in perpetuum devovit. *San. 24. Mai.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS.—Discendat ab iniquitate omnis, qui nominat nomen Domini. II Tim. II, 19.

Laboro sicut bonus miles Christi, certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam, vel, ut alii interpretantur, Filium Dei. I Tim. VI, 12.

Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in Regnum celorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse intrabit in Regnum celorum. *MATT. VII, 21.*

Quid proderit, fratres mei, si fidem qui

dicit se habere, opera autem non habeat? Jac. II, 14.

Qui dicit, se in Christo manere, debet, quemadmodum ille ambulavit, et ipse ambulare. I Joan. II, 6.

Melius erat illis, non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti. II Petri. II, 21.

Quapropter, fratres mei, satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciat. II Petri. I, 10.

DIGNITAS.—Vos genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. I Petri. II, 9.

Gratias agentes Deo, qui nos fecit dignos in partem sortis Sanctorum in lumine. Coloss. I, 12.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS.—Christianismus est imitatio divine nature. Si igitur Christianus es, Christum Deum imitare; noli vacuum ferre nomen, a quo incipit, sed plenum; tanti mensuram nominis habere, inquam, operibus nomine dignis. S. GREGORIUS, *NYS. de Nomine et prof. Christi.*

Nemo Christianus vere dicitur, nisi qui Christo mortuus, prout valet, conequatur. S. CYPRIANUS, *de vit. Job.*

Christiani nomen ille frustra sortitur, qui Christum nimis imitatur. Quid enim tibi prodest vocari, quod non es, et nomen usurpare alicuius? Sed si Christianum te esse delectat, que Christianitatis sunt gerg, et merito tibi Christiani nomen assume. S. AUGUSTINUS, *de vita Christi.*

Ille vere Christianus est, qui omnibus misericordiam facit; qui nulla movetur injuria; qui alienum dolorem tanquam proprium sentit; cujus mensam nullis pauper ignorat; qui coram hominibus inglorius habetur, ut coram Deo et Angelis gloriatur; qui terrenam contemnit, ut possit habere celestia; qui opprimi pauperem se presente non patitur; qui miser subvenit; qui ad lætam lætiam provocat alienis, quod bene faciebat Paulus. Quis infirmatur, et ego non infirmor? Ibidem.

Ipse est Christianus, qui et in sua peregrinatione se esse cognoscit. Patria nostra sursum est, ibi hospites nos erimus. *Idem, sup. Ps. XXXII.*

Tota vita hominis Christiani, si secundum

Evangelium vivat, crux est atque martyrium. S. MAX. in serm.

Christi ille non famulus, et subsannator et irrisor est, qui ejus se servum dicit, cui servire dissimulat. S. AUG. de vit. Chr.

Non in hoc nobis nomine tantum, quod Christiani dicimur, non blandiamur; sed propter hoc etiam nos iudicandos credamus, si nomen nobis frustra vindicemus alienum. Ibid.

Nos, fratres carissimi, philosophi non verbis, sed factis sumus; nec vestitu sapientiam, sed veritate præferimus; virtutum magis conscientiam, quam jactantiam novimus, qui non loquimur magna, sed facimus. S. CYPRIANUS.

Quamvis legem sanctissimam habeamus; si tamen ea, que barbari, faciamus, barbaris etiam deteriores sumus. Quod enim lex bona sit, nostrum non est, munus Christi est. Quare nihil in hac vita lex Christi nos adjuvat, quin potius accusat, quod sub lege positi contra legem omnia facimus. S. SALVASTIUS. Genl.

Christianus est lux, sal, fermentum. CHRYSOST. super Joan. hom. lxi.

Christiani non pugnamus, sed moriendo vincunt. S. AUG. Ep. xlii.

Christiana a bono opere cessans vix se excusabit apud Dominum. HUGO, in Evang. hom. xviii.

Christianum non faciunt parietes. S. AUG. lib. VIII. Conf. c. i.

Nihil periculosius falsis Christianis. Idem, super Ps. lxi.

DIGNITAS.—Agnosce, o Christiane, dignitatem tuam, et divine consors nature, noli in veterem villitatem degeneri conversatione redire. Memento, ejus capitis sis membrum, quodque eratus de potestate tenebrarum, translati es in Dei lumen et regnum. Noli te iterum diaboli subicere servituti, quia pretium tuum Sanguis Christi est. S. LEO, s. de Nat. Christi.

Christianorum dignitas non in terra, sed in celo posita est. Idem, lib. Quæst. ex utroq.

EXEMPLA.

QUALITAS.—S. Paulus quam bene Christiani nomen impleverit, de seipso testatur dicens: Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; in reliquo reposita mihi est corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus Judex. II TIM. iv. 7.

S. Sebastianus pectori hanc inscriptionem velut pretiosam gemmam affixit: *Quia Christianus sum*; ut hæc ratione sue vocacionis meminisset, et ad qualibet ardua pro Christo patienda animaret. SUN. 20 Januarii.

S. Calliopius, cum ad convivium in deorum celebritatem paratum invitaretur, intrepide respondit: Christianus sum, et Christum jejuniis colo, et Idolis immolata non beet in os eorum, qui Christum colunt, ingredi. Cum itaque immaniter cæsus esset, et Præses, nisi respiceret, in crucem se, ut magistrum, suffixurum minaret, iterum respondit: Admiror impudentiam tuam, qui cum sæpe ex me audieris, Christianum me esse, et Christianum esse mortuum, et in Christo victurum, tam impudenter pergis veritatem oppugnare. Ob quas voces eum Præses eum in crucem suffigi imperasset, mater id intelligens, ministris quinque nummos dedit, ut eum, sicut S. Petrum, inversa ratione crucifigerent. Quod ubi ipso die Paræseus factum est, vox de celo allapsa dixit: Veni, civis Christi, et coheres SS. Angelorum. SUN. 7 April.

Alius quidam a Tyranno interrogatus, quod ipsi nomen esset? respondit: Christianus sum. Qua natus domo? Christianus sum. Sicque ad omnes alias questiones respondit, ratus, hoc uno nomine omnes honoris titulos comprehendere. EUSEB. I. IV. hist. Eccl. cap. i.

S. Polycarpus Pæroonali rogamini tantum, nisi Christo malediceret, respondit; Octoginta et sex annis servio Christo, et nihil me læsit unquam, quomodo et maledicam? Idem, c. xv.

Non vidit Oriens et quævis alia plaga Indis Orientalis, quam nostri a centum et viginti annis exortendam susceperat Ecclesiam, magis florentem et fructu copiosiorrem, neque sanctitatem magis radicatarum, populum sanctiorem, labores magis benedictos, quam quos in Regno Tunquinesi exantlavimus. Abundantior est inibi fructus, quam fuit jactura in Japonia. In Japonia quidem, primis quadraginta annis, Patres nostri erant centum et triginta, habebant duo Episcopus, multa Collegia, inter que erant, ubi docebantur artes liberales, Seminaria non pauca, ubi educabantur catechiste; et tanta cultura toto eo tempore facti Christiani ter centies milleni; erecta dein templa ducenta. In Tunquinesi Regno

spatio triginta annorum, sine Collegiis, Seminariis, Episcopis, ad summum denique a decem sociis, sæpe paucioribus lingue illius gratiæ tot ad Christum adducti sunt, ut Japoniam numerum superarent. PHILIPP. DE MAR. l. I. de Mis. Japon. 1663.

In Gallia ad decem millia Catholicorum contra Hugonotas ivere, qui zelo divino instructi prædia ampla, uxores et liberos reliquerunt; Christoque se devoteutes, propriis militiarum stipendiis, solo victu contenti, de reliquo nudi nudum Christum secuti, cum hæc inscriptione: Eamus et nos et moriamur cum Christo. In furore Gallic.

Brocardus Monachus ait: In terra promissionis homines sunt ex omni natione, que sub celo est; et vivit qualibet gens juxta ritum suum. Et ut verum loquar, in nostram magnam confessionem, nulli in ea pejores, et in moribus corruptiores inveniuntur, quam Christiani. Ita ille causam ait, se credere, quod Hispani, Galli, Itali, Germani et scelerum et mortis rei, ac seculi quique hæc ad asylum et libertatis portum fugiant, qui locum, non animam mutant. BROCARD. in Deser. Terræ Sanctæ.

In nova Francia, cum oppidum aliquod ab hostibus Huguensibus, magno rei Christianæ incommodo, disjecto etiam templo S. Ignatii, misere habitum esset, et omnia minarentur extremam ruinam; Neophytus quidam, viso Patris, qui ejus missionis curam habebat, mortore, ob res adeo suorum afflictas, eum accedens consolatus est. Inter alia dixit: «Videris mihi verborum illorum oblitus esse, que quotidie nobis pro concione inculcas. Persuadeo mihi, te ideo esse tristem, quod videas tam florentem Ecclesiam dissipari; deici templum hoc; multos e nostris esse mortuos aut captos, reliquos sparsos hinc inde cum periculo amittendi fidem et salutem. Sed qui sumus nos, o Dei judicia indagemus? Novit ille, cur hæc faciat. Hi Christiani, qui nunquam sunt dispersi, secum fidem et bona exempla ad eos inferrent, a quibus capti sunt. Quidquid agat, ille amat nos, qui hæc permittit, Deus. Ecce homo barbarus hoc a Deo lumen accepit, ut etiam ipse ex illa bonorum putar fore barbaris Gentilibus utilis, quod Doctores in Judæorum captivitate notarunt. In Relat. nov. Franc. 1647, c. ix.

Custos carceris in quo detinebantur Paulus et Silas, videns terræmotum fieri, et carcerem aperiri, tremefactus prociellit ad pedes

eorum dicens: Domini, quid me oportet facere, ut salvus sim? At illi tixerunt: Crede in Dominum Jesum et salvus eris. Acton, c. xvi.

UTILITAS.—Blandina virgo, dum clamat in tormentis: Christiana sum; immanes cruciatus non superavit modo sed et risit, et velat inter epulas exultavit. EUSEB. iv. Hist. Eccl. c. i.

Cæsus puer, visa corona aurea, quam Angelus supra S. Juliani verticem tenebat, dum flagris cæderetur, abjectis libris Christianum se exclamavit, et martyrium subit. SUN. 9 Martii.

Cum Marinus, vir militans, civis Hierosolymitanus, honore et divitiis clarus, in persecutione Valeriani apud Cæsarem Palæstinæ inter collegas honorem quemdam obtineret militarem, ut fieri solet, insequenter collegam suum subit invidia, et exclamavit, non posse Marinum adipisci superiorum gradum, eo quod esset Christianus. Interrogatur a Judice Marinus, si ita haberet; ille ita esse, et vere esse Christianum clarissima voce testatur. Tres eti delibandi horæ decernuntur a Judice, ut eligat utrum velit immolari Diis et Imperatori, an Christianum interire. Cumque a tribunaliibus esset egressus, Theotecnus, Episcopus loci, apprehensa manu ejus perducit eum ad Ecclesiam, ibique multis verbis in fide confirmans ad ultimum in interiora perducit Altaris, gladiumque suum, quo præcinctus erat, ostendens ei, et rursum Evangelium offerens, quid e duobus mallet, interrogat; Marinus vero promptissima fide, cum manum ad Evangelium tendisset: Obtine, inquit Theotecnus, quod elegisti, o fili, et contemna presentem vitam, æternam sperato; confidens perge et suscipe coronam, quam tibi Dominus preparavit. Regressus ad tribunal, evocatur per præconem; aderat enim tempus statutum. Ille vero nec moras patitur, nec expectat interrogantem, sed continuo sibi et deliberatum asserit, et ex patris legibus confirmatum, quod Deo obtemperare oportet magis quam hominibus. Quem Judex illico capite puniendum pro tali responsione pronuntiat. EUSEB. Hist. Eccl. lib. VII, c. xii.

DIGNITAS.—Cum Quintilianus, Siciliæ Prætor, ad S. Agatham diceret: Nonne te pudet nobili genere natam humilem et servilem Christianorum vitam agere? Respondit illa: Multo præstantior est Christiana hu-

milites et servitus, Regum opibus et superbia. Sen. 5 Feb.

S. Ludovicus, Rex Gallie, milibus libentius, quam Passiaci agebat, eo quod in ea urbe baptizatus Christiani nominis titulum et honorem accepisset, quem ipse omnibus aliis honoribus longissime præferbat. *Pædagog. Christ.* p. 1, c. 1, § 1, n. 6.

Jugo, Regulus Venedorum, qui ad fontes Tauri et Dravi habitant, Carinthii hodie dicti, multos ex suis satrapis hæc ratione fecit Christianos. Anno salutis septingentesimo nonagesimo convivium laute instruxit, et vilem plebeculam simul cum equestri ordinis proceribus invitavit, atque præ foribus nobiles recumbere jussit, pane duntaxat cibario et carneula rancida pavit, vinumque fetilibus propinavit ansterum; sed agricolas sua mensa adhibitos cœna lauta pavit, et vinum poculis aureis, argenteis et gemmatibus proposuit. Cum nobiles id indigne ferrent, ac in sui contumeliam fieri stomacharentur respondit: Ideo rusticos ad mensam meam adhibui, quia sacro lavacro abluti sunt, vos vero foras reliqui, quod sordibus ethnice squalentes, hircumque impietatis olentes nauseam mihi facitis. Castigati ea re nobiles brevi tempore, sub Vergilio et Anone, lavansibus Episcopis, Christi fidem acceperunt. *Æneas Sylv.* c. xx, in *Europ.* anno 1700.

ASCETICA.

Tria sunt, quæ Asceta de hoc nomine specialiter observare debet. Primum est, ut bene cognoscat officium veri Christiani, videlicet ut Christum non ore duntaxat, sed opere etiam, per imitationem vite illius profleat; atque adeo contra concupiscentiam triplicem, oculorum, carnis et superbie, fortiter militet; nam, ut S. Paulus recte dixit: Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat, cui se probavit. Qui autem sunt Christi, carum suam crucibixerunt cum vitis et concupiscentiis. *GAL. IV. 24.*

Hinc aliqui distinctius tria ad Christiani officium requirunt, scilicet charitatem in corde, veritatem in ore, castitatem in corpore. Alioquin enim timere debet, ne impleatur comminatio S. Augustini dicentis: Detegeris et deprehenderis, o Christiane, quando aliud agis, aliud proferis; fidelis in

nomine, aliud demonstrans in opere. Renuntiasti diabolo et operibus ejus, non hominibus, sed Deo et Angelis conscribentibus, tenetur in oculo chirographum tuum. Renuntiasti non solum vocibus, sed etiam moribus; non tantum sono linguæ, sed et actu vite. *S. Aug. tr. de Symb.*

Alterum est, ut digne aestimet hunc titulum, et frequenter meminerit, se ejus beneficio in medio eorum esse positum, qui sunt gens sancta, populus acquisitionis; habere Deum patrem, Christum salvatorem, Verbum Dei pro alimonia vite, Sacramenta pro medicina animæ, gremium Ecclesie tanquam sinum matris, quæ ipsum peperit, fovet, lactat ac protegit; atque adeo hæc consideratione ad vitam Christiano nomine dignam excitet, semper seipsum illis cuiusdam ferventis Religiosi verbis excitans: Ne degeneremus ab excelsis cogitationibus Filiorum Dei.

Tertium est, ut norit, quam turpe sit, vitam tali nomine difformem vivere; id quod præclare olim S. Cyprianus Fortunato ostendit, dum cum sic alloquitur: Tu tam vili mercedis sollicitus sponte defecisti ad eum, a cuius tyrannide te Christus suo sanguine redemit, cuius jam lotus es factus. Hujus militiam professus es ad salutem lavacrum, huic dedisti nomen, hujus Sacramentis initiatus es, accepisti donativum, et pignus Spiritus, ne quid dubitares de promissa stipendio, simulque Diabolo denuntiasti perpetuas inimicitias, renuntiasti omnibus illius pompis ac voluptatibus, exsufflasti, exsufflasti jurasti in verba Redemptoris etc. » *S. Cypri. de bapt. Martyrio ad Fortun.* Idem sapienter Benjamin Diaconus legardi, Persarum Regi, ostendit, dum eidem ad fidem negandam allicienti dixit: Quo tu, Rex, supplicio dignum arbitraris eum, qui e castris tuis fugitivus hostibus se tuis iungere? Cumque Rex, morte crudelissima dignum esse respondisset, subiecit Benjamin: Quam erudeli ergo morte dignus videri debet is, qui Deum suum ac universorum Dominum ausus fuerit negare, tantum ut ne vili creatura displiceat? *TARON. l. 1, c. xviii.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS.—Sicut exigit militaris ordo, ut cum Imperator, quemcumque in militum receperit numerum, non solum signet recep-

tum, sed etiam armis competentibus instruat pugnaturum; ita in baptizato benedictio illa (confirmationis) munus est. *S. MELCH. in ep. ad Hisp. Episc.*

Sicut oleum, quo unctus fuit Aaron, non solum a capite in faciem, sed etiam in oram vestimenti defluet; ita gratia spiritualis, qua Christus a Patre unctus fuit, etiam ad minimum quemque fidelem defluit, eumque Christianum nominari facit. *MARCA. in Hort. Past. tr. 1, l. 1.*

Sicut procuratores, quibus supellex pretiosa, vel ampla cellaria creduntur, fideles dici nequeunt, si res traditas absumant; sic nec mali Christiani, qui legem ac Prophetas, Apostolicas doctrinas, Sacramenta et similia, per quæ Christiani sumus, violant, hoc nomine digni censendi sunt. *SALVIAN. contra Gent.*

Sicut non meretur dici Franciscanus, aut Benedictinus, qui S. Francisci, aut S. Benedicti Regulam non servat; ita nec Christiani dici meretur, qui Christi legem et exempla non curat. *FAB. rom. v. in fest. S. Andr.*

Sicut ficus, quæ folia tantum habuit, et non fructus, Domini voce arefacta est; ita indignus Christi gratia et influxu censendus est, qui nomen Christiani, et non opera habet. *Idem. con. iv. in Dom. vii. post Pent.*

Sicut operarii, si per totam hebdomadam sibi, non et conductori laborent, nullam ab eo mercedem sperare possunt; ita Christiani sibi, et non Deo, viventes remunerationem ab hoc nullam impetrabunt. *Idem. n. 2.*

DIGNITAS.—Sicut, si quis Demostheni operam desideret, eum faciet oratorem, si Platoni, philosophum; ita qui parat Domino, efficitur ad Magistri similitudinem Deus, qui in carne versatur. *S. CLEM. ALEX. 1. VII. Strom.*

MISCELLANEA.

QUALITAS.—S. Franciscus Borgias, cum audivisset, eum, qui se Borgiam simulasset, tremebus addictum, eum suspicio exclamavit: Si tremebus additur, qui meum nomen sibi vindicat; quid de me fieri potest, qui nomen Christi falso mihi assumpsi? *Vita. l. IV. c. 1.*

Recte dixit Ecclesiasticus: «Vestigium cordis boni, et faciem bonam difficile invenies;» nam et Christianum, cujus cor et externum opus concordant, non facile est reperire. *ECCL. c. XIII. 32.*

Mulier illa « fortis et sapiens quasivit lamm et linum, et operata est consilio manuum suarum; » non ergo sufficit externum opus perficere, sed ipsa etiam cordis intentio requiritur ad verum Christianum. *PROV. xxxi. 13.*

Romani Cives et Censores, si viderunt quempiam otiosum, interrogabant, qua arte uteretur, manisque; an colosse forent, considerabant; quas si delicatas et nitidas reperiebant, velut inutilem reipublice expulerunt. *FAB. con. iv. in Dom. vii. post Pent.*

S. Hieronymus, cum pias æquo se lectione Ciceronis et Platonis delectaret, raptus aliquando ad tribunal, et quis esset interrogatus, cumque se Christianum esse dixisset, audit a Iudice: Mentiris, nam Ciceronianus, non Christianus es. *S. HIER. in Regula Monach. vi. 13.*

Alexander militi cuiquam sumum nomen sustinent, et ignavo dixit: Aut nomen hoc deponere, aut digna Alexandro gere. Idem Christus Christianis dicit. *FAB. conc. vii. in Circumc.*

AUCTORES.

Jacobus Marchantius, in *Horto Past. tr. I. lect. 1.*

Philippus D'Outreman, in *Pædog. Christiano* p. 1. c. 1. § 1 et 2.

Matthias Faber, conc. v. in festo S. Andrea; et in festo Circumc. conc. vii.

Ludovicus Granatensis, loc. com. fol. 103.

Josephus Langius, in *Polyanth. V. eodem.*

CHRISTUS.

QUOD ESSENTIAM.

Definitio.

Est homo, ex natura divina et humana, ac Filii divini Personalitate compositus. Ita enim indicare videtur S. Athanasius in symbolo, dum ait: Sicut anima rationalis et caro unus est homo, ita Deus et homo unus est Christus.

Proprietates.

Quinque potissimum Christo perfectiones, seu proprietates, propter unionem hyposta-

nam conveniunt. 1. *Summa Gratia*; de qua S. Joannes testatus est: Et vidimus gloriam ejus quasi unigeniti a Patre, et plenum gratiæ et veritatis. Cap. 1, 14.

2. *Summa Sanctitas*; ob quam jure dicere poterat: Quis arguet me de peccato? JOAN. VIII, 46.

3. *Summa Sapientia*; de qua S. Paulus locutus est dicens: In quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ Dei absconditi. COL. II, 3.

4. *Summa Dignitas*; de qua idem Apostolus testimonium tulit, dum dixit: Omnia subiecit pedibus ejus, et ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam. EPH. I, 22.

5. *Summa Felicitas, seu Beatitudo*; quia in ipso habitat omnis plenitudo divinitatis, ut iterum S. Paulus testatur. COLOSS. II, 3.

EX S. SCRIPTURA.

Christi Incarnatio.

Ecce Virgo concipiet, et pariet Filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel. Butyrum et mel comedet, ut sciat reprobare malum et eligere bonum. ISAIA. VII, 14.

Crevit Dominus novum hominem super terram; femina circumdabit virum. JER. XXXI, 22.

Parvulus natus est nobis, et filius datus est nobis, et factus est principatus super humerum ejus, et vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis. ISAIA. IX, 6. Verbum caro factum est, et habitavit in nobis. JOAN. I, 14.

Christi Nomen.

Et vocabis nomen ejus Jesum; ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. MATT. I, 21.

Nec enim est aliud nomen sub cælo datum hominibus, in quo oportet nos salvos fieri. ACT. IV, 12.

Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, caelestium, terrestrium, et infernorum. PHILIP. II, 9.

Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc et usque in sæculum. A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen Domini. PS. CXLII, 2.

Laudate Dominum, quia bonus Dominus; psallite nomini ejus, quoniam suave est. PS. XCIV, 4.

Turris fortissima nomen Domini; ad ipsam currit justus, et exaltabitur. PROV. XVIII, v. 10.

Oleum effusum nomen tuum; ideo adolescentule dilexerunt te. CANT. I, v. 2.

Et erit: omnis, qui invocaverit nomen Domini, salvus erit. JOEL II, 12.

Christi dignitas.

Et ecce vox de caelo dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui. MATT. III, 17.

Et veniet desideratus cunctis gentibus, et implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum. AEG. II, 8.

Constituit heredem universorum, per quem fecit et sæcula; qui cum sit splendor gloriae et figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ, purificationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram Majestatis in excelsis, tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando Angelorum: Filius meus es tu; ego hodie genui te. Vide totum caput. HEB. I, 2.

Caenor est lucis aeternæ, et speculum sine macula Dei Majestatis, et imago bonitatis illius. SAR. VI, 20.

In illa die erit germen Domini in magnificentia et gloria, et fructus terre sublimis, et exultatio his, qui salvati fuerint de Israel. IS. IV, 2.

Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra. MATT. XXVIII, 19.

Sicut malus inter ligna silvarum; ita dilectus meus inter filios. CANT. II, 3.

Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, predicans præceptum ejus. ES. II, 6.

Speciosus forma præ filiis hominum; diffusa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternum. PS. XLV, 3.

Suscitavit illum a mortuis, et constituit eum ad dexteram suam in caelestibus supra omnem Principatum et Potestatem et Virtutem, et Dominationem, et omne nomen, quod nominatur non solum in hoc sæculo, sed etiam in futuro. EPH. I, 20.

nium Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. I. TIM. II, 5.

Christus amandus.

Si quis non amat Dominum nostrum Jesum Christum, sit anathema. I. COR. XVI, 21.

Qui diligit me, diligitur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum. JOAN. XIV, 21.

Ipse Pater amat vos, quia vos me amastis. JOAN. XVI, 27.

Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diligit eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus. JOAN. XIV, 23.

Estote ergo imitatores Dei, sicut filii carissimi, et ambulate in dilectione; sicut et Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam in odorem suavitatis. EPHES. V, 2.

Omnia detrimentum feci, et arbitror ut stercorea, ut Christum lucrificarem. PHILIP. XXXIII, 8.

Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio? An angustia? An fames? An nuditas? An periculum? An gladius? Sicut scriptum est: Propter te mortificamur tota die, estimati sumus sicut oves occisionis; sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos. ROM. VIII, 37.

Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est, qui diligit me. JOAN. XIV, 21.

Christus imitandus.

Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem et secularia desideria, sobrie et juste, ac pie vivamus in hoc sæculo, expectantes bonam spem et adventum gloriæ magni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi. TIT. II, 2.

Ego sum via, veritas et vita; nemo venit ad Patrem, nisi per me. JOAN. XIV, 6.

Inspice, et fac secundum exemplar, quod tibi in monte (Calvarie) monstratum est. EXOD. XXV, 40.

Vestigia ejus secutus est pes meus. Viam ejus custodivi, et non declinavi ex ea. JOB. XXIII, 11.

Trahs me post te; in odorem curvamus unguentorum tuorum. CANT. I, 4.

Christus Adjutor.

Ece ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. MATT. XXVIII, 20.

Eum, qui non noverat peccatum pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso. II. COR. V, 21.

Talem habemus Pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in caelis, Sanctorum Minister, et tabernaculi veri, quod fixit Dominus, et non homo. HEB. VIII, 1.

Ut quid enim Christus, dum adhuc infirmi essemus, secundum tempus, pro impiis mortuus est? Vix enim pro justo quis moritur; nam pro bono forsitan quis audeat mori? ROM. V, 6.

Ego suscitavi eum ad justitiam, et omnes vias ejus dirigam; ipse edificabit civitatem meam, et captivitatem meam dimittet, non in pretio, neque in muneribus. ISAI. XLV, 13.

Unde debuit per omnia fratribus assimilari, ut misericors fieret, et fidelis Pontifex ad Deum, ut repropitiaret delicta populi. In eo enim, in quo passus est ipse et tentatus, potens est et eis, qui tentantur, auxiliari. HEB. II, 17.

Amen, amen dico vobis, quia qui verbum meum audit, et credit ei, qui misit me, habet vitam æternam. JOAN. VI, 24.

Ego sum resurrectio et vita; qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet. JOAN. XI, 25.

Oves meæ vocem meam audiunt, et ego cognosco eas, et sequuntur me. Et ego vitam æternam do eis, et non peribunt in æternum, et non rapiet eas quisquam de manu meâ. JOAN. X, 1, 27.

Christus Advocatus.

Quis est, qui condemnet? Christus Jesus, qui mortuus est, imo qui et resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. ROM. VIII, 34.

Si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, et ipse est interpellatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam totius mundi. II. JOAN. II, 1.

Unus Deus, et unus mediator Dei homi-

Et ego non sum turbatus te pastorem sequens; et diem hominis non desideravi. *JER. XVII. 10.*

Ascendit pendens iter ante eos. *MICH. II. 13.* Qui non accipit crucem suam, et sequitur me, non est me dignus. *MARTH. X. 38.*

Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. *MATTH. XVI. 24.*

Vos, qui secuti estis me, et reliquistis omnia, in regeneratione cum sedoriti Filii hominis in sede Majestatis suae, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel. *MATTH. XIX. 8.*

Ego sum lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vite. *JOAN. VIII. 12.*

Qui dicit, se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, et ipse ambulare. *JOAN. II. 6.*

Si quis mihi ministrat, me sequatur, et ubi sum ego, illie et minister meus erit. *JOAN. XVIII. 26.*

EX SS. PATRIBUS.

Christus Incarnatus.

Parvulus natus est nobis, et filius datus est nobis. Natus est nobis, qui silii erat. Datus est ergo ex divinitate, natus ex Virgine. Natus, qui sentiret occisum; natus qui nasceret exordium. Natus, qui et Matre esset junior; datus, quo nec Pater esset antiquior. Natus, qui moreretur; datus, ex quo vita nasceretur. Ac sic qui erat, datus est; qui non erat, natus est. Illic dominatur, hic humiliatur; sibi regnat, et mihi militat. *EUSEB. EPISS. HOM. II. DE NAT. DOM.*

Quid hic rationem quarimus? Quid intellectum fatigamus humanum? Generationem ejus quis enarrabit? Quid novitatem stupemus, ubi certum majestatem? Et mox, substantia operis sola fuit potentia Conditoris. Secundum hanc ergo potentiam credamus Dominum nostram absque nullo sexu initio ex sola femina virum creasse, quam seminus inter ipsa initia generis humani ex solo viro feminam condidisse. *Ibidem.*

Redemptor noster homo nascendo, Vitulus moriendo, Leo resurgendo, et ad celos ascendendo Aquila factus est. *S. GREG. HOM. IV. SUPER EZECH.*

Non jam desperandum est, participatione Verbi posse homines fieri filios Dei, quando Filius Dei participatione carnis factus est

Filius hominis. *S. AUG. DE GRAT. NOVI TESTAM.*

Illuminamini modo, Fratres, habentes collyrium fidei. Processit enim saliva ejus cum terra, unde iningeretur, qui cæcus est natus, et nos de Adam cæci nati sumus, illo illuminante opus habemus. Misenit salivam eum terra. Verbum enim caro factum est, et habitavit, in nobis. *S. AUG. SUPER PS. XXX. TR. 24.*

Quando audis, Deum ex homine natum esse, et majestatem sub fragilitate latuisse, virginem prole ditatam, nec tamen virginitatem fuisse solutam, non se objiciat sensibus tuis novitas operis, nec dicas: Illud fieri non potest; quia, qui te magna credere jussit omnipotens est. Divinis rebus admiratio adhibenda est, non credulitas deneganda. In omnipotente te credere confirmas; sed si de factis ejus dubitas, imbecillitatem omnipotentis accensas. *EUSEB. EPISS. HOM. II. DE SYMB.*

Non liberaretur genus humanum, nisi sermo Dei dignaretur esse humanum. Nam et ille homo dicitur esse humanus, qui se exhibet humanum, et maxime hospitio suscepit hominem. Si ergo humanus dicitur qui suscepit hominem in domo sua, quam humanus est, qui suscepit hominem! Si ergo homo non perisset, Filius hominis non venisset. *S. AUG. DE VERBIS APOST.*

Fratres, generationem ejus quis enarrabit? Angelus nuntiavit, virtus obumbravit, Spiritus subvenit, Virgo credit, Virgo parturit, Virgo permanet. Quis non miretur? Nascitur Verbum infans, et agnoscitur longitudo brevis, latitudo angusta, altitudo sublimis, profunditas plana. Ibi agnoscitur lux non lucens, Verbum infans, aqua sitiens, panis esuriens. *S. BEAT. SUP. CANT.*

Generationem ejus quis enarrabit? Si lingua deficit, fides proficit. Magnus profectus est fidei, cum tantum de Deo suo potest concipere, quantum sermo non potest parturire. *S. MAXIMUS IN SERM. DE NATIV.*

Christi Nomen.

Nomen Jesu inest pradicatum, pascit recogitatum, lenit et ungit invocatum. Qui ita exercitatus reparat sensus, virtutes roborat, vegetat bonos mores atque honestos, castas foret affectiones. *S. BEAT. SUP. CANT.*

Nihil ita sicut hoc nomen Jesu, ire impetum cohibet, superbie tumorem sodat, livoris vulnus sanat, luxurie fluxum restrin-

git, libidinis flammam extinguit, sitim avaritiæ temperat, ac totius indecoris pruriginem sanat.

Tristatur aliquis vestrum? Veniat in cor Jeaus, et inde saliat in os, et cœco ad exortum nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit serenum. Labitur quis in crimen, currit insuper ad laqueum mortis desperando, nonne si invocet nomen vite, confestim respirabit ad vitam? *S. BEAT. SER. V. IN CANT.*

Aridus est omnis cibus anime, si non oleo isto infunditur; insipidus, si non hoc sale conditur. Si scribis, non sapit mihi nisi tibi legero *Jesum*; si disputas aut confers, non sapit mihi, nisi sonaverit tibi *Jesus*. *Jesum* mel in ore, melos in aure, in corde jubilus. *Ibidem.*

Cum nomine Jesum, hominea mihi pronono mitem et humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, et omni denique honestate et sanctitate conspicuum, eundemque Deum omnipotentem, qui suomet exemplo sanet, et roborat adjutorio. *Ibidem.*

Hoc electarium tibi habes, o anima mea, in vasculo vocabuli hujus, quod est *Jesum*. Salutiferum certe, quodque nulli unquam pesti tuo inveniat inefficax. Semper sit tibi in sinu, semper in manu, quo tui omnes in *Jesum* et sensus dirigantur, et actus. Ad hoc enim invitatis ab ipso esponsu in Caugicis, cum ait: Pone me signaculum in corde tuo, signaculum in brachio tuo. *Ibidem.*

Christus Adjutor.

Omnia habemus in Christo, et omnia in nobis *Christus*. Si a vulnere curari desideras, medicus est. Si fibrillis aestus, fons est. Si gravaris iniquitate, justitia est. Si indiges auxilio, virtus est. Si mortem times, vita est. Si tenebras fugis, lux est. Si cœlum desideras, via est. Si cibum quaris, alimentum est. *S. AMBROS. IN QUOD SER.*

Ne mundi gloria sen carnis voluptatibus abducaris, dulcescent tibi pro his sapientia, *Christus*. Ne seducaris spiritu mendacii et erroris, luceat tibi veritas, *Christus*. Ne adversitatibus fatigeris, confortet te virtus Dei, *Christus*. *S. BEAT. SUP. CANT.*

Si in te iniecerit lupus, petra *Christus* est; si ad *Christum* confugies, fugit lupus, nec terrere te poterit. Hanc petram quæsit *Petrus*, cum titubaret in fluctibus, et inve-

nit, quod quæsit, quia dexteram amplexus est *Christi*. *S. AMBROS.*

Origo omnium fontium et fluminum mare est virtutum et scientiarum *Dominus Jesus Christus*. Quis enim *Dominus* virtutum, nisi ipse *Rex gloriae*? *Continencia carnis*, cordis industria, voluntatis rectitudo, ex illo fonte manant. Non solum autem, sed et si quis callet ingenio, si quis moribus placet, inde est, inde scientia, inde sapientie sermo, thesauri siquidem sapientie et scientie ibi sunt absconditi. *S. BEAT. SER. XIII. IN CANT.*

Ipse *Christus* est os nostrum, per quod Patri loquimur; oculus noster, per quem Patrem videmus; dextera nostra, per quam Patri offerimus. *S. AMBROS. I. DE ISAAC. C. VIII.*

Quid est *Jesum*, nisi *Salvator*? Ergo propter temetipsum esto mihi *Jesum*. Noli, *Domine*, noli, sic attendere malum meum, ut obliviscaris bonum tuum, o bone *Domine*? Si ego commis, unde me damnare potes, tu non omisisti, unde me salvare soles. *S. AUG. IN MEDIT.*

Numquid *Adam* plus potuit in malo, quam *Christus* in bono? Si ex Deo nati, et in *Christo* electi sumus, quenam justitia est, ut plus noceat humana atque terrena, quam valeat divina atque celestis generatio? *S. BEAT. DE NOVO MILIT.*

Verbum vitam præbuit, ut *Opifex*; bene vivere docuit, ut *Magister*; ut semper vivere suppeditaret, ut *Deus*. *S. CLEM. ALEX.*

Christus amandus.

Scio, *Domine* mi, quia ex hoc quod me fecisti, debeo tibi incipsum, et quia redemisti, et pro me homo factus es debere tibi plus quam me, si habere; quanto tu major es, pro quo dediisti teipsum. *S. AUG. IN MEDIT.*

Tu servasti vinum bonum, tanquam si diceret: Meliora sunt *Dominum* gratie instituta, quam legis. Lex peccatorum, ad tempus utilis, hircorum et vitulorum errore mundavit; tu, *Domine*, servasti nobis vinum bonum, id est, in extremo sæculo fudisti pro nobis sanguinem tuum. *Lex* intromisit in terram promissionis, angustis limitibus terminetam; tu, *Domine*, ampos *Paradisi* sinus pandis, tu inestimabile præparas regnum, tu introdis in cœlum. *Lex* cultores suos per medium maris rubri, natura rerum stupente, perluxit. Videamus, quanto plus est, quod præstat gratia. Qui in *Christo*

(inquit) sunt, resurgent primi, et tunc simul rapiemur obviam Christo in aera. S. EUSEB. EPIST. HOM. II. de *Epiph.*

Talis nobis decebat, ut esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, de cujus sanctitatis prestantia sponsa in Cantibus ait: Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Solus enim ille malo comparatur, cujus fructus gratissimus est; ceteri vero mortales silvarum ligna sunt, que aut nullum, aut acerbissimum fructum ferunt, quo non homines, sed porci pascentur. Quo igitur consilio ab hac injuria vindicabimur? Nimirum si in illum inseramus. Sic silvestres et steriles arbores in frugiferas commutantur. Decepimus igitur a Christo Spiritum ejus, et amputatis cupiditatibus nostrarum silvestribus ramis, montibus illam nostris inseramus, et sic fructus, et ubertatis ejus consortes erimus. Hoc autem modo charitas nos unit et inserit Christo, et pinguedinis ejus participes facit. GRANAT. in *Silva loc. com. V. Christus.*

Videns Deus homines omnino carnales effectos, tantum eis Judæcinis in carne exhibuit, et durissimi cordis sit, quisquis eum affectu toto non diligit. S. BERN. in *Serm.*

Quanti te fecit Deus, ex his, que pro te factus est, agnosce, ut appareat tibi benignitas ejus in humanitate. Quanto enim minorem se fecit in humilitate, tanto majorem se exhibuit in charitate, et quanto pro me vilior, tanto mihi carior. Adverte, homo, quia limus es, et non sis superbus; et quia Deo junctus es, non sis ingratus. Id. *Serm. XII.*

Dignus plane est morte, qui tibi, Christo, recusat vivere, et qui tibi non sapit, desipit: et qui curat esse nisi propter te, pro nihilo est, et nihil est. Propter ipsam Deum fecisti omnia, et qui esse vult sibi, et non tibi, nihil esse incipit, inter omnia. S. BERN. *sup. Cant.*

Christus imitandus.

Ego sum via, veritas, vita, tamquam diceret: Qua vis ire? Ego via. Quo vis ire? Ego sum veritas, ubi vis permanere? Ego sum vita. S. AUG. *super Math.*

Ideo permittitur inimicus juxta viam ponere iaqueos, ne securitate exultationis via

deseratur, et in insidias incidat. Via Christus humilis; Christus veritas et vita; Christus excelsus et Deus. Si ambules in humili, pervenies ad excelsum. Ibidem.

Tota vita Christi in terris per hominem, quem gessit, disciplina morum fuit. Omnia enim bona mundi Christus contempsit, que contemnenda docuit; et omnia mala sustinuit, que sustinenda præcepit; ut nec in istis quaereretur felicitas, nec in istis infelicitas limeretur. S. AUG. de *Vera Relig.*

Induere Christum, est undique in nobis per sanctimoniam et mansuetudinem Christum in nobis conspicuum esse. Homo enim indutus id esse videtur, quod indutus est; appareat itaque in nobis Christus. S. CASSIUS. *super e. XIII. epist. 1. ad Corinth.*

Simus ut Christus, quoniam Christus quoque sicut nos; efficiamur Dei propter ipsum, quoniam ipse quoque propter nos homo factus est. S. GREG. NAZ. OR. XI. in *Pasch.*

Quisque suo vite pictor est, et artifex hujus voluntas, colores autem sunt virtutes, exemplar Christus esse debet. S. GREG. EP. I. de *Perfect. Christ.*

Omnis nostra virtus tam longe abest a vera virtute, quam longo est ab ea forma, quam verbo et exemplo commendavit Christus præbens in carne. S. BERN. s. IV. de *Advent.*

Parum erat Deo, ut Filium suum daret demonstratorem via; eum ipsum viam fecit, ut per illum iret, rogentem te, ambulatorem per se. S. AUG. in *Ps. cix.*

Altitudinem meam primus Angelus affectavit; scientiam quoque, que nihilominus mea est, surripere voluit homo; omnes invident mihi. Ecce venio, et talem me exhibeo, ut, quisquis gestierit imbuti, fiat illi simulatio ista ad bonum. S. BERN. s. I. de *Adv. Domini.*

Hæc sit sapientia et meditatio tua, et studium, semper aliquid de ipso (Christo) cogitare, unde vel provoceris ad imitandum eum, vel ad eum amandum exciteris. Quanto enim se quisque ei in virtutis imitatione hæc conformare studuerit, tanto ei in prima gloria et claritate appropinquabit, et similior erit. S. BONAV. in *quod ser.*

Summa felicitatis nostræ est divinæ similitudinis participatio, ad quam pervenimus, cum Deum coram intueamur. Si ergo similis Deo fieri cupis, videndo Deum, sicuti est, da operam, ut ei similis fias, videndo eum, sicuti pro te factus est, ac ita per imi-

tationem sacræ humanitatis, ad similitudinem venies summæ divinitatis. S. BERNARD.

Si dixisset tibi Dominus Deus tuus: *Ego sum veritas et vita*; tu desiderans veritatem et vitam concupiscens, viam, qua ad hæc pervenire posses, profecto quaereris, et diceres tibi: Magna res veritas, magna vita. Si esset, quomodo illuc perveniret anima mea? Quæris qua? Audi eum dicentem primo: *Ego sum via.* Primo dixit, qua venias; postea quo venias. Ego sum via, ego sum veritas. Ipse manens apud Patrem veritas et vita est; induens se carne factus est via. Non tibi dicitur: Labora quaerendo viam, ut pervenias ad veritatem et vitam, non, inquam, hoc tibi dicitur. Ego surge, piger, via ipsa ad te venit, et te desomno dormientem excitavit (si tamen excitavit) surgo et ambula! S. AUG. *sup. XXX. tr. xxiv.*

Incessum laborat in acquisitione virtutum qui eas alibi, quam in Christo quaerit. S. BERN. *ser. xxx. in Cant.*

Christum imitari tutissimum est HERAS. ad *Gelas.*

Christi exemplo adversa sunt patienda. Item, ad *Eustoch.*

Aut cum Christo aut cum Diabolo nos esse oportet, nec est deus medius. S. AUG. de *Gratia Christi contra Pelag.*

Christi vita tota humilitatem docet, Idem, *supra Ps. xxxi.*

Christum quod non sapit insipidum est. Idem, *super Evang. Joen.*

Instabitis est domus, que Christum non habet in fundamento. Tract. ix, Id. I. II. *Mor.*

Christum apprehendere poteris citius sequendo, quam legendo. BERN. in *Epist.*

Habemus in Christo quod amemus, imitemur et admiremur. Idem, *Epiph. Dom. ser. III.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE

CHRISTI.

Doctrina Christi omnes doctrinas Sanctorum antecellit; et qui spiritum Christi habebat, absconditum illi manna inveniret. Lib. I, c. 1.

Da Christo locum, et ceteris omnibus nega introitum. Cum Christum habueris, dives es, et sufficit tibi. Ipse erit provisor tuus et fidelis procurator, ut non sis opus in humanibus sperare. Homines enim cito mutantur

et deficient velociter; Christus autem manet in æternum, et astat usque ad finem fortiter. Lib. II, c. 1.

Non requiem aliquando habebis, nisi Christo intime fueris unitus. Ibid.

Teneas te apud Jesum, vivens ac moriens, et illius fidelitatis te committe, qui omnibus deficientibus solus potest te juvare. Lib. II, c. VII.

Plus homo nocet sibi, si Jesum non quaerit, quam totum mundum, et omnes sui adversarii. Ibid.

Esse sine Jesu gravis est infernus, et esse cum Jesu dulcis Paradisus. Si fuerit tecum Jesus, nullos poterit nocere inimicus. Lib. II, c. VII.

Qui invenit Jesum, invenit thesaurum bonum, ino bonum super omni bonum; et qui perdit Jesum, perdit nimis multum, et plus quam totum mundum. Pauperrimus est, qui vivit sine Jesu, et ditissimus qui bene est cum Jesu. Ibid.

Eligendum est magis, totum mundum habere contrarium, quam Jesum offensum. Ex omnibus ergo caris sit Jesus solus dilectus specialis. Ibid.

Eia, Fratres, pergamus simul; Jesus erit nobiscum. Propter Jesum suscepimus crucem; propter Jesum perseveremus in cruce. Erit Adjutor noster, qui est Dux noster et Precessor. En Rex noster ingreditur ante nos, qui pugnabit pro nobis. Sequamur viriliter, nemo metuet terrores; simul parati mori fortiter in bello, nec inferamus crimen gloriæ nostræ, ut fugiamus a cruce! Lib. III, c. LVI.

EXEMPLA EXTERNA.

S. Joannes Baptista tanti fecit Christum, ut diceret, se indignum esse, qui corrigiam calceamentorum ejus solveret. JOAN. c. I.

S. Petrus, quontempere amavit Christum, satis testatus est, dum tertia vice dixit: Domine, tu scis, quia amo te. JOAN. c. XXI.

S. Paulus ita Christum imitari studuit, et amavit, ut dicere ausus sit: Vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus. GAL. II. Et: Non judicavi me scire aliquid inter vos, nisi Jesum Christum, et hunc Crucifixum. I Cor. II. Et iterum: Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Jesu Christi Domini mei, propter

quem omnia detrimentum feci, et arbitror ut stercora, ut Christum sacrificiam. *Philip. iii.*

S. Maria Magdalena adeo Christum diligebat, ut pedibus ejus semper affixa hærere, et in mortem usque comitaretur.

S. Thomas Aquinas audiens a Christo: Bene de me scripsisti, Thoma, et quam mercedem petis? respondit: Non aliam, nisi te, Domine. *Sua. in Vig.*

S. Bernardinus officii chartas luserias facienti suavit, ut pro iis chartis SS. Jesu nomen faceret, paruit homo, et dilatus est. *Sua. in vit.*

S. Theresia de Jesu voto se astrinxit, quod noit, quantum in se est, pati, ut a quoquam mortalium in amore isthoo. Sponsione sui expressa similitudine superetur. *Ritab. l. IV. rit. c. xx.*

F. Narcissus, Dianensis Latiens, erga patrem Jesum amore flagrabat, ut ejus colloquia tantum de eo essent, cuius amore liquefactus etiam extases patiebatur. Flores colligens his partem loci sui aspergebat. Rogatus causam respondit: Hæc non mea, sed pueri Jesu lecti pars est, ideo æquum est, eam floribus exornare. *Annal. Coque. 1609.*

Cum P. Petrus Faber Madriti euidam doctrinam salutis petenti suavisset, hæc quatuor puncta sæpius examinanda: Christus in summa inopia, et ego in opulentia; Christus in fame et siti, et ego in exquisitis epulis; Christus nudus, et ego prolixe vestitus; Christus in doloribus, et ego in deliciis, ille his instructus dum ad epulas invitatus comparisset, una harum sententiarum occurrens ita eum movit, ut in lacrymas solutus abire debuerit. *Lynæus, Apoph. iii. s. l.*

Franciscus a Pæro Jesu, Valentie in Hispania, mulieri peccatrici dixit: Soror, satis diu servisti vititasti et Satana. Tempus est, ut etiam aliquando nato Infantulo servias. Risit illa, sed eadem nocte tot scrupulis et timoribus agitata est, ut summo mane necederet ad confessionem, et facta confessione. Penitentiarum ordinem ingrederetur. Dicitur est hic Franciscus a Pæro Jesu, quia, quidquid ab aliis petebat, amore Parvuli in Bethleem postulabat. *KYSSELS in Nilo mystic. t. II, c. 58, n. 14.*

Adolescens quidam cum falso a sene accusatus rogasset ut suspenderetur orientem versus, ut Christum intueri posset, mirabiliter a morte liberatus est. *Vita PP. l. X, cap. lxxii.*

Audicus Oriponti graviter decumbens jam rationes cum sacerdote computarat, cum usu venit, ut sibi levandis frigidam posceret, datur, et cum porrecto poculo, honoris causa, jubetur ei, quem amississimum haberet, propinare; lectulum forte aulica turba coronabat; tum ille circumfere oculos, et ex adverso Christum patientem contemplatus: Atque Christo, inquit, propino charissimo meo, qui me ab inferis vindicavit. Occursabat, siquidem Christi patientis amor, quem alto pectore dudum foverat. *DREXEL. in Prod. c. vi, § 7.*

Religiosus, a S. Dominici familia, coram S. Egidio, S. Francisci discipulo, dicebat habendam S. Joanni gratiam, quod in principio Evangelii sui, tam alte et magnifice de Deo, Patrisque Verbo locutus fuisset. Opposuit se contra Egidius, nihil de Deo Joannem eloquium asseverans, mirantibus cæteris, qui adstant, ait: Si avicula ex ingenti vastoque monte arenæ granum abstulisset, illamne aliquid abstulisse diegisset? Cumque illi respondissent: Si levissima illa arenula eum reliquo monte conferatur, dicendum videtur, nihil accepisse. Idem ego, inquit, de illis, que de Deo, ejusdemque natura in sacris patris habemus, judicium; illa enim si cum Dei incomprehensibili perfectione conferantur, longe abesse arbitror ab istius naturæ præstantia, de qua, quidquid a viris sanctissimis atque illuminatissimis scriptum dictamque unquam fuit, millies longius, a justa eum Dei magnitudinæ comparatione, recedere sentio, quam avicula apex, eum celo terraque collatus, atque compositus. *PENNA. in Isag. p. 1. cap. iii, n. 2.*

Crudelissime exornificatus est S. Menas ab Homogene præfeco, siquidem oculi ei efflasi, evulsa lingua, eum misere dilacerata, sed divina non caruit consolatione; apparuit misero Christus atque omnia ipsi membra restituit et sanat, hortatur quoque deinceps ad constantiam, promittitque presens in adversis omnibus auxilium. *MEXXVI. in vita ejus, apud Str. tom. VI.*

Apparuit Christus B. Barbare existenti in carcere, et presentia sua carcerem mirifice illustravit, atque virginem ad constantiam est hortatus. Eodem tempore mox plæge ejus curate sunt magna omnium admiratione. *SEARS, in vita ejus et Metaphrat. 4 Decemb.*

S. Wilhelmus, fortis Christi athleta in vo-

ocationis proposito admodum firmus, religionis et instituti sui tam erat æmulator vehementer, ut cum jam superioris, ut vocant, fungeretur officio, nulla sibi sacra religionis insulita violari. Interea apparuit illi nocte quiescenti Christus Dominus, sub forma speciosissimi adolescentis, vocansque eum proprio nomine: Noveris, inquit, Wilhelme, te ad quamdam insulam mecum profecturum, nullasque illic tentationes et molestias perpressurum, sed is mea ope superatis, ad me venies in celestem Paradisum. Quam rem non prius intellexit, quam esset in Danie Insulam Zelandiam, ubi modo quiescit, acutus. *SCHNUS, in vita ejus. 6 April.*

Elisabetha, Pannonum Regia filia, dum celestia meditaretur, in extasim abibat, et mente cernebat, quod oculi providere non possunt, quod ne tum quidem, cum ad se rediisset, dissimulare poterat, tanta etiam tacita facies hilaritatem præseferbat. Eadem enim aliquando nimio labore fatigata, lassaque resedisset, oculis in celum intentis fronte modo jucunda, modo tristis apparuit. Cujus causam interrogata confessæ est se in nubibus vidisse Jesum, qui nunc se ostendens lætam reddebat, nunc tegens moestam. Denique ipsum hæc sibi dixisse: Bono animo esto, filia, ego tecum sum! et se respondisse: Ita, Domine, tu mecum, atque ego tecum. Eodem post vitam multis annis religiose tractatam idem Dominus apparuit, atque dixit: Veni, Sponsa, celesti thalamo potire! *MARKL, l. II, c. IV.*

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius cum vitam Christi legisset, tanto eum imitandi desiderio exarsit, ut eam, quam novimus et miramur, vivendi rationem suscepit, Societatque Jesu instituerit. *Vita.*

P. Franciscus Suarez si nodus aliquis intricatior inter studendum occurreret, semper ad Christum in cruce pendente confugiabat, cumque familiarissime consulebat. *Vita, præfata lib. de Ang.*

P. Thomas Sanchez hæc tria semper charissima habebat, atque in iis omnem spem suam ponebat, Christum crucifixum, Eucharistiam, B. Virginem. *Annua. 1610.*

P. Oviedo vehementer letatus est, se quique vulneribus a latronibus affectum,

ut hoc modo Christo tanto similior esset. *Hist. Soc., p. 1, l. IV, n. 76.*

P. Emmannel Nobrega scribens affectum suum ad gradum in Societate: Velim, dicebat, noscire quidquam velle nisi in Christum, et hunc Crucifixum. *Ibid. l. 1, n. 79.*

Franciscus, a Villa Regali, Coadjutor, tanto in Christum et ejus nomen amore ferebatur, ut domesticos pariter et externos saluaret his verbis: *Laudetur Dominus noster Jesus Christus!* His verbis contulerunt pueros exultans per iterum quadrantem in iis durabat. Hæc eadem inscripsit loco sententiæ schedulis, quas Menstrui loco dividebat externis. Hinc cœtebat, quis spiritum divinum retinere posset in hoc nomine pronuntiato, et passim laudator Christi vocabatur. *Annua. Soc. 1598.*

SIMILITUDINES.

Christus Homo Deus.

Sicut ferrum ignitum una res dicitur, licet in eo et ferri, et ignis natura reperitur; ita et Christus unus dicitur, licet divinum humanamque naturam conjunctam habeat. *S. DAM. lib. I de Orth. Fid. c. xv.*

Sicut ferrum licet nigredinem et frigus contineat, si tamen igni uniat, totum candens fervensque efficitur; ita et humanitas Christi tota quodammodo divina propter unionem cum Verbo efficitur, nec tamen vicissim Verbo suas infirmitates communicat. *S. BASIL. de Nat. Christi.*

Sicut si quis purpuram aut regale diadema in terra jacens contempnat, minime reprehensibilis censetur; secus vero, si illa regio corpori conjuncta contemneret presumperit; ita licet nullam sibi piaculum, humanitatem seorsim sumptam non adorare, culpa tamen non carebit, qui eandem divinitati unitam honorare noluerit. *S. AUGUST. VIII de Ver. Dom.*

Sicut flos campi absque omni semine aut terra: fossione, impinguationeque producit; ita Christus absque omni virili semine productus, et sine Matris corruptione aut impinguatione generatus est. *S. BERN. s. l. de Verb. Dom.*

Sicut medici in gravi morbi ulceribus humores colligi sinunt, et deinde remedia apponunt; ita et peccatum oportebat omnes species indicare, donec Christus veniret, et

medicamentum apponeret. *THOM. in Luc. c. XIV.*

Sicut sol radios per vitrum immittit in cubiculum, et vitrum non lædit; ita Deus Pater misit Filium suum in uterum Sanctissime Virginis, claustrum virginali non violato.

Christus amandus.

Sicut si quis insidias, quas subditi Regi struere presumpsissent, detegeret, merito omni amore et veneratione dignus censetur: ita cum Christus omnes easque gravissimas mundi, carnis et diaboli insidias detexerit, modumque eas vitandi ostenderit, merito non minori amore ac veneratione prosequendus est, quam cum Assuerus Rex Mardochæum, qui similes insidias detexerat, honoravit. *ESTRUA. c. v.*

Sicut il, qui salvi esse cupiunt, ante omnia caput suum tuerentur et amant, utpote sine quo nec vivere, nec operari se posse sciunt; ita cum Christus sit caput nostrum, et nos velut membra illius mystica sine ejus influxu nihil facere possimus, merito ipsi pro omnibus aliis Sanctis amamus atque honoramus. *COR. I. 18.*

Sicut, cum vere novo sol ad nos redit, omnia vivere incipiunt, terra parturit, arbores frondibus vestiuntur, et tota terre facies innovatur ac revirescit, ideoque cum summa exultatione ac gaudio sol rediens excipitur; ita cum adventu Christo ad nos per Incarnationem, velut sol justitiæ, tota mundi facies spiritualiter innovata sit, surrexerunt Virginum chori, Monachorum caelitus, exercitus Martyrum, Confessorum et Pontificum ordo, merito ipse quoque amatur, et cum insigni júbilo gaudioque jam nunc etiam oriens in anima excipitur. *GRANAT. in Syll. loc. com. f. 52.*

Christus imitandus.

Sicut si actor aliquis promitteret comœdiam exhibiturum, et expectante semper populo, nunquam inciperet, merito gravissimam populi indignationem in se concitaret; ita non minore sane apud æternam Patrem et Sanctos indignationem promeretur, qui postquam promisit, se Christum per veram imitationem exhibiturum, nun-

quam hanc comœdiam, seu representationem, inchoat.

Sicut il discipuli, qui serio proficere cupiunt, vel in Philosophia, vel in Theologia, præcipue sui professoris scripta assiduo volunt, animoque bene imprimere student; ita Christianus in virtutis atque perfectionis Christianæ studio progredi cupiens, non melius il obtinebit, quam si vitam et moros Christi frequenter meditatur, et per studiosam imitationem assequi conetur.

Sicut si superior ad omnes occupationes sit primus, et subditi se recusent, merito is hoc agere ferre, conquerique censetur; ita non minus queri poterit Christus, si cum ipse ad omnes labores et virtuosas actiones primus extiterit, Christiani eum imitari recusent.

MOTIVA.

Christus amandus.

Quia est Caput nostrum, principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens, quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, et per eum omnia reconciliare in ipsum. *HEB. II. 2.*

Quia non confunditur Fratres nos vocare, dicens: Nuntio nomen tuum Fratibus meis. Et iterum: Ita, nuntiate Fratris meis, ut eant in Galileam. *MATTH. XXVIII. 10.*

Quia est Sponsus anime, candidus per vite innocentiam et sanctitatem, et rubicundus per passionem, sanguinisque sui pretiosissimi totalem effusionem, ideoque electus ex millibus. *CANT. V. 10.*

Quia Redemptor noster est; quam causam merito S. Bernardus præcipuum censet, dicit: Super omnia te mihi amabilem reddidit, o bone Jesu, calix, quem bibisti, opus nostræ redemptionis. Hoc enim omnino amorem nostrum sibi vendicat.

Christus imitandus.

Quia ita Pater æternus mandavit dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. *MATTH. XVII. 5.*

Quia Magister noster est sapientissimus, sanctissimus et mansuetissimus, que tres proprietates ad perfectum Magistrum requiruntur. Hinc ipse dixit: Vos vocatis me Magister et Domine, et bene dicitis. Et exem-

plum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, et vos faciatis. *JOAN. XIII. 18.*

Quia ipse ad imitationem hanc toties, tantisque promissis invitavit, præcipue dum dixit: Ego sum lux mundi; qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vite. *JOAN. VIII. 12.* Et iterum: Ego sum via, veritas et vita. Nemo venit ad Patrem, nisi per me. *JOAN. XIV. 6.*

Quia Pastor noster est, et, ut ipsemet dixit: Oves meæ vocem meam audiant, et ego cognosco eas, et sequuntur me, et ego vitam æternam do eis. *JOAN. X. 27.*

Christus invocandus.

Quia Advocatus noster est, juxta testimonium S. Joannis: Si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum. *I. JOAN. II. 1.*

Quia Mediator noster est, teste S. Paulo dicente: Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus. *I. TIM. II.*

Quia Frater noster est. Quidni ergo cum fiducia ad hunc prorogem Ægypti celestis potiore jure, quam ad Josephum olim fratres, confugiamus, ab eoque frumentum gratiæ divinæ petamus?

Quia Salvator noster est; atque adeo omnis, quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit, teste S. Petro. *ACTOR. II. 12.*

MEDIA.

Ad Christum imitandum.

Magna æstinatio de Christo tanquam de perfectissimo Magistro; nam teste S. Ambrosio, primus discendi ardor nobilitas est Magistri. L. de Virg.

Frequens meditatio vite Christi; ut enim qui pingendo prototypum perfecte exprimere cupit, oculos ad omnia illius lineamenta assiduo reflectit; ita et qui Christum perfecte imitari desiderat, oculum mentis in vita moribusque illius perpetuo defixum habeat oportet.

Ardens amor erga Christum, quia amor aut reperit similes, aut facit, juxta commune Ethnicorum effatum.

Assiduum exercitium; ut enim fabricandum fabri, ita imitando imitatores Christi efficiuntur.

Ad Christum amandum.

Serius ponderatio amoris Christi erga nos; cum enim, teste Seneca, efficacissimus amoris philtum sit amor, quid tantum Christi amor in corde humano non efficiet, si accurate secundum potiores circumstantias consideretur?

Alte menti imprimere, quod prius scriptor pronuntiavit: Tenes te apud Jesum, vivens et moriens, et illius fidelitatem se committit, qui omnibus deficientibus se solus potest juvare, Dilectio creaturæ fallax et instabilis; dilectio Jesu fidelis et perseverabilis. THOM. KEPL. L. II, c. VII.

Humilitatis et pacis internæ studium, ut idem auctor suscit his verbis: Magna ars est, scire cum Jesu conversari, et scire Jesum tenere, magna prudentia. Esto humilis et pacificus, et erit tecum Jesus. Sis devotus et quietus, et manebit tecum Jesus. L. II, c. VII.

Contemptus generosus externarum et sensibilibus consolationum: Poteris enim, inquit idem scriptor, fugare Jesum, si volueris ad exteriora declinare. E contrario vero frequens illi visitatio cum homine interno, dulcis sermocinatio, grata consolatio, multa pax, et familiaritas stupenda nimis. L. II, c. VIII, 9.

ASCETICA.

Tria præcipue circa Christum et bene apprehendere ipse, et alios docere debet Asceta.

Primum est, ut bene apprehendat qualitatem, necessitatem et dignitatem Incarnationis. *Qualitatem* quidem optime ex Symbolo Athanasii intelligere poterit, ubi ex sequentibus verbis explicatur: Est ergo fides recta, ut credamus et confiteamur, quia Dominus noster Jesus Christus Dei Filius, Deus et homo est. Deus est ex substantia Patris ante sæcula genitus; Homo est ex substantia Matris in sæculo natus. Perfectus Deus, perfectus Homo, ex anima rationali et humana carne subsistens. *Æqualis* Patri secundum divinitatem, minor Patri secundum humanitatem. *Qui licet* Deus sit et Homo, non duo tamen, sed unus est Christus. Unus autem non conversione divinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum. Unus

omnino non confusione substantiæ, sed unitate personæ. Nam sicut anima rationalis et caro unus est homo; ita Deus et Homo unus est Christus. *Necessitates* ex SS. Patrum doctrina cognoscet; nam ut recte S. Augustinus ait: « Si homo non perisset, Filius hominis non venturo. » *De Verb. Ap. post.* Et nisi primus homo delinqueret, secundus ad passionum probra minime veniret, teste S. Gregorio. l. III. *Moral.*

Hinc et S. Ambrosius: Non prodisset, inquit, nasci, nisi redimii profuisset. S. Ambros. *sup. Luc.*

Christissime vero S. Augustinus: Mediator, ait, inter Deum et homines, oportebat, ut haberet aliquid simile Deo, aliquid simile hominibus, ne in utroque hominibus similis, longe esset a Deo; aut in utroque Deo similis, longe esset ab hominibus, utque ita mediator non esset. S. Aug. l. X. *conf.*

Dignitatem denique intelligere poterit ex Granatensis discursu, quem sic format; dignitas divine legis, et Dominice Incarnationis beneficium colligitur ex illis Moysis verbis: Interroga deo diebus antiquis, qui fuerant ante te, ex die, quo creavit Deus hominem super terram, a summo celo usque ad summum ejus; si facta est hujusmodi res aliquando, aut unquam cognitum est, ut audiret populus vocem Domini Dei loquentis de medio ignis, sicut tu audisti et videri. *Deut. iv. 22.* Si ergo magnum fuit, Deum per Angelum loqui de medio ignis, quid erit ipsum Dei Verbum æverum Deum in assumpto homine toties inter Discipulos consedentem, eosque celestibus disciplinis imbuentem, carnere f. Recte proin S. Bernardus ait: Nemo hominum novit, nec noscere potest ad plenum, quid boni ad gratiam, quid congruentie ad sapientiam, quid decoris ad gloriam, quid commodi ad salutem, penes seipsam contineat hujus venerandi mysterii humana redemptionis inscrutabilis altitudo. S. Bern. in *Epist.*

Alterum est, ut bene apprehendat, alisque inculcet tria officia Christi primaria, nempe Ducis, Magistri et Redemptoris, que ipsemet indicavit, dum dixit: Ego sum *vies* (quia ducis ad cælum) *veritas*, (quia dico homines veritatem) et *vita*, (quia redempturus sum illos). Hinc S. Leo: Christus, inquit, est via sanctæ conversationis, veritas doctrinæ divinæ, vita beatitudinis sempiternæ. S. Leo, ser. xv *de Resurrec.*

Et S. Cyrillus: Christus nobis est via per

vite actionem, veritas per fidei rectitudinem, vita per sanctificationem.

Tertium est, ut pariter bene apprehendat tria officia, qua vicissim quisque Christianus erga Christum exercere debet, nempe 1. *Charitatem ferventiam propter dilectionem*, quod officium pulchre indicavit S. Augustinus, dum dixit: Domine, qui tibi non servit (et te amat) quia creatus est, infernum meruit; sed qui tibi non servit (et te non diligit) quia redemptus est, meretur ut novus pro illo inferas fiat. 2. *Gratitudinem maximam propter redemptionem*; si enim, ut S. Bernardus sapienter advertit, totum me debeo pro me facto, qui addam pro me reflecto, et reflecto hoc modo? 3. *Invitationem studiosissimam propter perfectionem*. Idem enim Dominus Jesus, ut ait S. Laur. Justin. quod alias docuit verbo, ipse suos primo formavit exemplo. Utrumque nobis, et meritum patientibus et patiendi speculam factus. S. Laur. Just. in *Ligno vite* c. v.

Elarius S. Ambrosius: Tempus faciendi, non jubendi; quia non legatus, neque nuntius, sed Dominus ipse salvatoris erat populum suum. Tempus faciendi, Domine, hoc est, ut *crecum ascendas*, ut mortem subeas; totus in periculum ultimam mundus urgetur; factum tuum subveniat, quoniam nec tua præcepta prodesse poterant. S. Ambros. ser. xvi in *Ps. cxviii.*

CONCEPTUS PRÆDICABLES.

Christus Incarnatus.

Potest ostendi fructus Incarnationis potissimus, scilicet reconciliatio hominis cum Deo, ideoque Christus iridi comparari: 1. *Propter similitudinem facis*, quem Deus indicavit, dum dixit: Erit arcus meus in nubibus, et videbo illum, et recordabor fœderis sempiterni, quod factum est inter Deum et inter omnem animam viventem. *Gen. ix. 6.* 2. *Propter similitudinem essentie*; ut enim iris est splendor solis in nube receptus, habetque duo cornua; ita Christus est splendor et figura Patris in carne humana receptus, duasque naturas, divinam scilicet et humanam, habet. 3. *Propter similitudinem colorum*; ut enim iris tres habet colores, viridem, ceruleum, rubeum; ita in Christo triplicis generis mysteria reperiuntur, *guldosa* per viridem, *dolorosa* per rubeum,

gloriosa per ceruleum colorem significata.

4. *Propter similitudinem odoris*, quem iris materialiter, Christus spiritualiter per virtutes et miracula reliquit. Excitandi proinde auditores, ut agnoscant, et sequantur consilium Ecclesiasticæ dicentis: Vide arcum, et benedic eum qui fecit illum: valde speciosus est in splendore suo. Vide Fabrum, in festo Annunt. c. II, n. 4.

Potest ex occasione sententiæ: « Rorate cœli desuper, et nubes pluant justum, » comparari Christus rori. 1. Quia ut ros sub noctem cecidit in terram, id est, utrum virginem, juxta Salomonis testimonium: Cum quietum silentium contineret omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus exiliens de celo a regalibus sedibus venit. 2. Quia ut roris generatio occulta est, et is sine strepitu in terram cadit; ita idem de Christi generatione veritas dicitur. 3. Quia sicut ros suavem odorem aspirat viventibus, terraque fecunditatem affert; ita Christus et suavissimum odorem exemplorum reliquit, et tam in utero virginis, quam hominum pectoribus pretiosissimos pulcherrimam virtutum fructus producit. 4. Quia sicut olim ex rore Deus Israel manna confecit; ita Deus ex Christo Eucharistiam, que omnem saporem suavitatis in se continet. 5. Quia sicut per rorem in vellus Gedonis delapsum Deus significavit se Israelitis ab inimicis liberaturum; ita per Christum in utero Virginis delapsum indicavit idem Deus se humanum genus a servitute diaboli liberaturum. Excitandi proinde auditores, ut, quoniam paratus est etiam Deus hunc rorem in ipsorum animas demittere, sinum cordis sui aperiant, magnoque desiderio eundem excipiant, ut suavissimo illius odore figurate saluberrimo recreentur et fecundentur. Interea dicant cum Ecclesia: Sicut pluvia in vellus descendisti, ut salvum faceres genus humanum. Te laudamus Deus noster.

Potest ex occasione sententiæ: « Ego sum via, veritas et vita. » *Joan. xiv. 6.*

Explari triplicem officium Christi, nempe Ducis, Magistri et Redemptoris. Et 1. quidem ostendi, quod sit Dux peritus vise, fidelis et jucundus, cujus conversatio non habet amaritudinem. 2. Magister sanctissimus, sapientissimus et mansuetissimus. 3. Redemptor potentissimus, promptissimus Deoque gratissimus. Unde excitandi auditores, ad tria officia Christiani, nempe charitatem,

gratitudinem et imitationem exercenda. Vide Fabrum in Festo Nativ. con. v.

Potest ex occasione thematis: « Et orientur vobis timentibus nomen meum sol justitie. » Christus soli comparari. 1. Quia ut soli in se maximus, et centies sexagies terra major, nobis tamen parvus et meae sagittarie similis parvus; ita Christus quidem parvulus apparuit, ut soli, sed in se major erat omnibus creaturis. 2. Quia luce suæ sapientiæ, et calore suæ charitatis totum mundum illustravit, fecundavitque, nostrum vero spectra et tartareos spiritus fugavit. 3. Quia ut sol celerissime mundum prope universum per se et suos Apostolos peragravit. 4. Quia ut sol per duodecim signa Zodiaci occurrat. Et in *Geminis* quidem fuit tempore Incarnationis, quando duas naturas conjunxit. In *Cancro*, quando adhuc in utero matris existens, Bethlehem ab omnibus repulsus, retrocedere in stabulum, ibique nasci coactus est; aut quando ex Dei summa dignitate ad hominis vilissimam conditionem descendit. In *Virgine*, quando recenter natus in gremio Mariæ recubuit. In *Libera*, quando per privatam vitam actiones suas omnes voluntati justitiæque divinæ conformavit. In *Leone*, quando tempore prædicationis plurimæ voce sua salutarem terronem incussit. In *Archente*, quando per orationem assiduum ardentissimas sagittas desideriorum, piorumque affectuum in cœlum jaculatus est. In *Scorpio*, quando fatalem ictum in morte accepit, et eclipisatus est per interpositionem terræ in sepulchro. In *Copro*, quando in montibus versatus, vel oravit, vel prædicavit, vel transfiguratus est. In *Piscibus*, quando tempore Passionis obmutuit et nec verbo apud Pilatum se defendit. In *Arietem*, quando seipsum Patri in crucis victimam obtulit. In *Taurum*, quando in infernum descendens, ejusdem janus perfregit, et divinitatis humanitatisque suæ potentia daemones vicit. In *Amphora*, quando baptismum insuit, et Discipulos suos omnes gentes baptizare jussit. Excitandi proinde auditores, ut studeant esse heliotropia, et ad solem hunc se convertentes, salutare ab eo influxus recipere studeant.

Potest ex occasione thematis: « Et peperit filium suum primogenitum, » *Lec. II. 7.* ostendi, quomodo Christum natum optime colere et amare possimus, si videlicet officia a Matre sua corporaliter illi exhibitæ,

spiritualiter nos præstemus. Et 1. quidam eum *concupiamus*, eliciendo propositum emendationis, dicendoque: Ecce ancilla (vel servus) Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. 2. *Generemus*, exsequendo propositum, et voluntatem divinam implendo, quam qui facit, vere Mater est Christi, ut ipsemet Christus fassus est. 3. *Pannis munda conscientia involuamus*; quod fiet, si consuetudines malas studiosè devitare studeamus. 4. *Lacte dulcissimo devotionis solida percipimus et nutriamus*; quod præcipue per promptam et accuratam operam ad propriam ejusque vocationem et statum pertinentium executionem præstandum est. 5. *Reclinemus in præsepio*, corde scilicet nostro, eique per veram humilitatem fecum subterramus, hoc enim ei præsepe gratissimum esse, certum est, utpote quod ipse petierit, dicens: Fili, præbe cor tuum mihi. 6. *Portemus in ulnis*; non in prosperis magis quam in adversis eidem adhaerendo, dicendoque cum S. Paulo: Quis me separabit a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro? 7. *Continuisque cantemus*, et novam quidem, cum S. David. Quod faciemus, si studuerimus, ut intellectus, voluntas, et omnes aliæ vires nostræ concordent, novamque vitam inchoemus.

Potest ex occasione thematicis: « Evangelio vobis gaudium magnum, quia natus est vobis Salvator. » Luc. II, 10.

Ostendi, quales gaudium attulerit Nativitas Christi universo mundo, Et 1. quidem Deo, per gloriam ipsius summe amplificatam. 2. Angelis, ob sedes ipsorum et ruinas restauratas. 3. B. Virgini et Josepho, dum in eorum sinu et ulnis reoumberè dignatus est. 4. Hominiibus, dum ad eos salvandos venit. 5. Patribus in Libano, dum spem libertatis certissimam contulit. Excitantur subinde auditores partim ad spirituale gaudium concipiendum; partim ad Nativitatem per novam vitam emendandam fervorem instituendam, ostendaturque breviter, quantum gaudium et ipsi per hanc Nativitatem, B. V. Angelis, Patribus, hominibus, quibuscumque agunt, purgantibus animabus creare possint.

Potest ex occasione thematicis: « Natus est vobis hodie Salvator. » Luc. II, 13.

Dicit, antiquum esse morem, ut natales dies magnorum dominorum magna cum solemnitate celebrarentur, variisque donis natalitia offerantur. Excitari proinde possunt

auditores, ut et ipsi sequantur hunc morem, et quia dignum tali Domino munus non habent, imitentur Aeschinæ pauperem studiosum, qui cum Magistro Socrati varii varia dona offerent, ipse quoque accessit, et cum aliud non haberet, seipsum obtulit, auditque a Socrate: Bono animo esto, o Aeschinæ! vere tu liberalitate tua omnes alios superasti, ac proinde vel ex hoc tempore operam dabo, ut te tibi meliorem quamdam restitiam. Poterit ergo concio in duas dividi partes, et in prima quidem probari, quod hoc donum sit Christo gratissimum, quia multum dat, qui nihil sibi retinuit. In secunda autem ostendi posset, quomodo etiam Christus nos nobis restitituro meliores in bonis natura, in bonis gratia et in bonis gloria. Vide Thom. Kemp. l. IV, c. viii, et Fabrum in Festo Paris. conc. II, n. 4.

Christi nomen.

Potest ex occasione thematicis: « Oleum effusum nomen tuum. » Cant. I, 2.

Comparari SS. Jesu nomen cum oleo, 1. Quia ut oleum supernat omnibus liquidibus; ita hoc nomen est nomen super omne nomen, præcipue quoad significatum, quod excedit omnino bonum creatum. 2. Quia sicut oleum cibus condiendis adhibetur; ita SS. nomen Jesu omnibus actionibus admiscendum est, præcipue precibus, ad imitationem Ecclesie semper claudens orationes: Per Dominum nostrum Jesum Christum; sic enim impletur, quod Christus dixit: Si quis petierit in nomine meo, hoc faciam. Joas. xiv, 14.

3. Quia sicut oleum ad faciem alendam præparatum est; ita SS. Jesu nomen ad scientias et sapientiam, uti pius scripserit in persona Christi sic loquens fatetur: Ego sum, qui doceo hominem scientiam, et exteriorum intelligentiam parvulis tribuo, quam ab homine possit doceri. De Unit. l. III, c. xliii.

4. Quia sicut oleum roborat certaturos; ita SS. nomen Jesu contra diaboli insidias munit, ejusque vires frangit, uti ex pluribus historiis patet. Quare excitandi erunt auditores, ut vasa electa, id est, corda munda præparent pro hoc oleo, illique ista copiose adimpleri a Christo petant.

Potest ex occasione thematicis: « Vocabis nomen ejus Jesum. » Luc. I, 31.

Hoc SS. nomen, prout depingi solet, pro streua offerri. Et prima quidem littera I clericis offerri, tum quia et littera perfectissima et relictissima, utpote significationem totius nominis continens; tum quia significat Itonem, atque adeo mox Sacerdotes, ut præsent exemplo, et sint prompti ad omnia officia suæ vocationi convenientia. Secunda littera II conjugatis offerri potest, tum quia significat indissolubilem conjunctionem per medium lineolam; tum quia per crucem in medio poni solitam indicat tribulationes in matrimonio non defuturas, sed quæ per nomen et auxilium Jesu leniendæ sint Tertia S studiosè juventuti offerri potest, simulque indicari, quod a Christo discere debeat vitam a pueritia rectè instituerè, atque adeo proficere in ætate, sapientia, gratia apud Deum et homines. Hortandi proinde auditores, ut boni consulant hanc streuam, atque ex ea solidum fructum referre studeant.

MISCELLANEA.

Mercator ille, qui suadente S. Bernardino nihil aliud, quam S. Jesu nomen effinxit, ditissimus factus est, quis ergo dubitat, ditiorum multo futurum eum, qui nihil aliud quam Christum in operibus suis formare, et representare conabitur. Certe si Christum bene scis (imitari) satis est, si cætera necis.

Si B. Virgo pictorem, qui ipsius imaginem elegantissime semper efformare studuit, a lapsu in peccatum præservavit, manu ab imagine porrecta; quanto magis Christus a lapsu in peccatum præservavit eos, qui ipsum in cordibus suis pulcherrime depingere studuerint.

S. Damasceno, cum fortiter imaginum cultum defendisset et restaurasset, ob eamque causam Leo Isaacus manu abscindi jussisset, B. Virgo manum integre restituit; quanto magis Christus contra Leonem Tartarum nos defendet, si imaginem suam, id est, virtutes suas restaurare studuerimus?

Quidam Rex confici sibi vestem ex panno jussit, ut mercatores pannum similis materia vendere possent. Aurelius Imp. volens reducere studia philosophia, primus scholam ingressus est et omnes post se traxit. Sub Ludovico II, Rege Francia, nemo estimabat studia, quia is filium studere volebat prop-

ter imbecillitatem. Sub Francisco Primo florebat, quia viros doctos amabat. Idem quia tonderi se jussisset, ut facilius vinous auris curaretur, effecit ut necio capillos longos portare vellet. Quia Alexander et Alphonsus Reges collo obtorto incedebant, idem aulici quoque faciebant. Athiopes ita amant Reges, ut ad eorum imitationem vivere, vestiri, loqui, incedere, comedere, bibere studeant, imo et oculum eruerent, aut crus debilitarent, si Regem talem haberent. Quanto magis similis amor, et imitationis studium erga Christum exerceendum est?

Christus S. Brigitte dixit: Quid te delectat audire opera mundanorum, et bella Procerum, et cur tali auditu inani occuparis, cum ego sim omnium Dominus, nullaque delectatio sine me in pretio habenda sis? Si cupis audire facta magni Domini, si considerare opera magalia, debes utique audire et considerare facta mea, quæ intellectui incomprehensibilia sunt, cogitatione stupenda, et auditu admiranda. Lib. VI, Rev. c. xxxvii.

Inter alia præconia Christus recte hos campi dicitur, partim quia sine personarum acceptione omnibus eum carere volentibus in communis propositus est; partim quia solo coelestis spiritus influxu, sine ulla humani cultus opera in castissimis Virginis visceribus, velut in campo quodam satus et conservatus fuit. GRANAT. in *Silea loc. com.*

Christus admirabilis est in Nativitate, consiliarius in predicatione, Deus in operatione, fortis in passione, pater futuri sæculi in resurrectione, princeps pacis in perpetua beatitudine. S. BERT. l. X. *Inter parvos.*

Triplex est Christi Nativitas, naturalis in carne, spiritualis in corde, æterna in celo. Prima natus est semel; secunda sæpe; tertia semper. Prima fuit absque patre, secunda absque patre et matre. FABER. in *festo Nat. con. III.*

Pulchram exhortationem ad Christi imitationem et amorem proposuit S. Bernardus in hæc verba: Obsecro vos, dilectissimi, considerate diligentius, quantum fecerit Deus pro vestra exhortatione et salute, ne infructuosus inveniarit in vobis sermo tam vivus et efficax, sermo fidelis et omni acceptione dignus, sermo non tam oris, quam operis. Putatis, fratres, parum mihi molestum esse, si hoc ipsum verbum, quod nunc loquor ad vos, vacuum et sine aliqua utilitate deperire in cordibus vestris nossem? Et

quis sum ego, aut quis est hic sermo meus? Si hunc tantillum vocis laborem, inutilem esse doleret homo pusillus, imo et nihil; quam iustus indignabitur Dominus majestatis, si tantam ejus operam nostra aut duritia aut negligentia contingat evacuari? Avertat hoc in servulis suis, qui pro eorum salute induere dignatus est formam servi! *Serm. III, in Natal. Dom.*

Primus Adam pellicis vestitur tunicis, pannis sequutus involvitur. Non est tale iudicium mundi. Aut iste fallitur, aut mundus errat; sed divinam impossibile est falli Sapientiam. Et mox: Christus utique, qui non fallitur, elegit quod molestias est. Id ergo melius, id utilius, id potius eligendum. Et quisquis aliud docet, vel suadet, ab eo tanquam seductore cavendum. *S. BEAT. ser. III, in Natal. Dom.*

Quid mirum, si inter prospera fluctuas et adversa, qui necdum statuisti super petram pedes tuos? dicebat S. Bernardus Henrico magistro suo.

S. Franciscus Salesius dicebat: Non maneat in nobis, sed mente, intentione, ac fiducia domicilium ligamus in aperto latere Christi, nam sine illo nihil possumus, et licet possemus, nollemus tamen aliquid sine illo aggredi; totum in illo, totum per illum, totum cum illo, totum propter illum nos habere oportet; totum nostrum ipse est.

Christus S. Brigitte dixit: Magis paterer eor meum vulnerari et dividi, quam te curarem. Et iterum: Talis mihi etiamum est voluntas, qualis fuit pendenti in cruce; idem enim modo sum, qui tunc fui, quando latroni misericordiam petenti peccata omnia dimisi et cœli portas aperui.

AUCTORES.

Eusebii Nierenbergii, *Amor ergo Jesum.*
Jeremie Drexellii, *Christus nascens, moriens, resurgens.*

Gasparris Tausch, *Fontes Salvatoris.*
Francisci Acrias, *Tomus de Imitatione Christi.*

Antonius Gaudier, *de Imitatione Christi.*
Ludolphus Saxiona, *de vita Christi.*
Eusebii Nierenbergii, *in Doctrinis Asceticis* lib. III.

COGNITIO SUI.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est seicntia, qua homo ad movendum affectum suum, seipsum quoad naturalia et moralia cognoscit, et quid ex se habeat, quid vero ex Deo possideat, attentam mentis consideratione discernit. *JACOB. AUYAR. t. II, l. IV, p. 2, e. 1.*

DIVISIO. — Bividi potest in Cognitionem sui quoad naturalia, et quoad moralia; illa est, qua cognoscuntur ea, qua a natura quisque habet; hæc est, qua considerantur, qua libero suo arbitrio quisque operatus est.

ACRUS. — Tres potissimum possunt assignari. Primus est, quo quis cognoscit, quid fuit, quia sperma fœtidum; quid est, quia vas stercoreum; et quid erit, quia esca vermium. *S. BEAT. in Form. hom. vit.*

Secundus, quo consideratur, quid quisque potuerit, possit, et poterit, videlicet undequaque nihil; nam, ut sapienter S. Augustinus dixit, sicut oculus corporis, licet plenissime sanus, nisi candore lucis adfutus, non potest cernere; sic homo quibuscumque donis ornatus, nisi æterna luce Justitiæ divinitus adjuvetur, non potest recte vivere. *S. AUG. 1. de Nat. et grat. c. 25.*

Tertius est, quo cognoscitur, quid quisque fecerit, faciat, aut facturus sit; id quod graphice S. Bernardus expressit, dum dixit: Quid necesse est singulis ejus, id est, animæ miseria numerare, quam sit onerata peccatis, obscura tenebris, irretita illecebris, prurienti concupiscentiis, obnoxia passionibus, impleta illusionibus, proxima semper ad malum, in vitium omne proclivis, postremo totius confusionis et ignominie plenus? Mirum, si ipse quoque justitiæ nostræ omnes, ad lumen veritatis inspecte, velut patris menstruales inveniantur; injustitiæ deinceps quales reputabuntur? Si lumen, quod in nobis est, tenebræ sunt, ipse tenebræ, quante erunt? *S. BEAT. s. v. in Dedic. Eccl.*

EX S. SCRIPTURA.

Vide vias tuas in convalle; seito, quid feceris. *JER. II, 23.*

Ego vir videns pauperitatem meam, in virga indignationis ejus. *THEB. III, 2.*

Contemplabor, ut videam, quid dicatur mihi, et quid respondeam ad arguentem me. *HABAC. II, 1.*

NECESSITAS. — Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere, et abi post vestigia gregum tuorum. *CANT. 1, 7.*

UTILITAS. — Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, in uno oculorum tuorum, et in uno crine colli tui; *CANT. IV, 9*; id est, per cognitionem tui, ut Alvarez et alii interpretantur.

Postquam ostendisti mihi (scilicet probrum et malum statum meum) percussisti femur meum. *JER. XI, 19.*

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Revera omnium causarum difficillimum est, seipsum cognoscere; non enim solus oculus ea, quæ extrinsecus habentur, inspiciens, seipsum non valet intueri, sed etiam mens ipsa, satis acule aliena delicta contemplans, tardior est erga suorum cognitionem. *S. BASIL. in Hexam. l. IX.*

Unumquodque eorum facie sua ambulabat. Quid est eorum facie sua ambulare, nisi seipsa sibi presentia habere? Sicut ambulare eorum facie Dei, est, Deum sibi facere presentem. *S. GREG. tom. IV, in Ezech.*

Iste in hæc vita justorum labor est, ut æmetipsum inveniant, et invenientes, blando et corrigendo ad meliora perducant. *Idem l. X. Mor. c. XXII.*

Eleci intra sinum cordis adversum se, quidquid impugnat, enumerant; ibi ante oculos suos omnes, quod delibant, concervant; ibi, quidquid per iram districti iudicis discerni possit, intuentur; ibi tot patitur supplicia, quot pati timent. *Ibidem.*

Qui vult intelligere qualis est, tales debet aspicere, qualis non est. *Reg. XXIV. Mor.*
Quanto quis minus se videt tanto minus sibi displicet, et quanto majoris gratiæ lumen perceperit, tanto amplius reprehensibilem se esse cognoscit. *Ibidem.*

Prudentis hominis est nosse mensuram suam.

Frustra cordis oculus erigit ad videndum Deum, qui nondum idoneus est ad videndum seipsum. Prius enim est ut cognoscas invisibilia spiritus tui, quam possis esse idoneus ad cognoscendum invisibilia Dei. Et si non potes cognoscere te, non prosumas apprehendere ea, quæ sunt supra te. Præcipuum et principale speculum ad videndum Deum, animus rationalis intuens seipsum. *HIERO. l. III, de Anima.*

Scio, neminem absque sui cognitione salvari, de qua nimirum mater salutis humilitas oritur, et timor Domini, qui et ipse sicut initium sapientiæ, ita et salutis est. *S. BEAT. s. 37. sup. Cant.*

Omnis gravis angustia. Si me inspecio, non tolero meipsum. Si non inspecio, nescio meipsum. Si me considero, terret me facies mea. Si non considero, fallit me damnatio mea. Si me video, horror est intolerabilis. Si non video, mors inevitabilis. *S. ANSELMUS in suis Medit.*

Noveris licet omnia mysteria, noveris lata terræ, alta cœli, profunda maris, si te nescieris, eris similis ædificanti sine fundamento, ruinam, non structuram faciens. Quidquid exstruxeris extra te, erit instar congesti pulveris, ventis obnoxium. Non ergo sapiens, qui sibi non est. Sapiens sibi, sapiens erit, et bibet de fonte putei sui prius ipse. *S. BEAT. c. III.*

Semper tibi displicet, quod es, si vis pervenire ad id, quod non es; nam ubi tibi placuisti, ibi remansisti. *S. AUG. ser. 1. de Verb. Apot.*

UTILITAS. — Primum ipsum fontem suum, id est, mentem, de qua oritur, consideratio purificat, deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, mores componit, vitam honestat et ordinat; postremo divinarum pariter et humanarum rerum scientiam confert. *S. BEAT. de Contid.*

Est primum hominis sapientiam affectantis, contemplari, quid ipse sit; quid intra se, quid infra se, quid supra, quid contra, quid ante, quid postea sit. Hæc consideratio quadripartitum parit fructum, utilitatem sui, charitatem proximi, contemptum mundi, amorem Dei. *S. CANTY. tr. de Symb. c. III.*

Disce ex tuo spiritu cognoscere, quid debeas de aliis spiritibus estimare. Hæc porta, hæc schola, hic introitus, iste ascensus; hæc intratur ad intima, hæc elevatur ad sum-

quis sum ego, aut quis est hic sermo meus? Si hunc tantillum vocis laborem, inutilem esse doleret homo pusillus, imo et nihil; quam iustus indignabitur Dominus majestatis, si tantam ejus operam nostra aut duritia aut negligentia contingat evacuari? Avertat hoc in servulis suis, qui pro eorum salute induere dignatus est formam servi! *Serm. III, in Natal. Dom.*

Primus Adam pellicis vestitur tunicis, pannis sequutus involvitur. Non est tale iudicium mundi. Aut iste fallitur, aut mundus errat; sed divitiarum impossibile est falli Sapientiam. Et mox: Christus utique, qui non fallitur, elegit quod molestias est. Id ergo melius, id utilius, id potius eligendum. Et quisquis aliud docet, vel suadet, ab eo tanquam seductore cavendum. *S. BEAT. ser. III, in Natal. Dom.*

Quid mirum, si inter prospera fluctuas et adversa, qui necdum statuisti super petram pedes tuos? dicebat S. Bernardus Henrico magistro suo.

S. Franciscus Salesius dicebat: Non maneat in nobis, sed mente, intentione, ac fiducia domicilium ligamus in aperto latere Christi, nam sine illo nihil possumus, et licet possemus, nollemus tamen aliquid sine illo aggredi; totum in illo, totum per illum, totum cum illo, totum propter illum nos habere oportet; totum nostrum ipse est.

Christus S. Brigitte dixit: Magis paterer eor meum vulnerari et dividi, quam te curarem. Et iterum: Talis mihi etiamum est voluntas, qualis fuit pendenti in cruce; idem enim modo sum, qui tunc fui, quando latroni misericordiam petenti peccata omnia dimisi et cœli portas aperui.

AUCTORES.

Eusebii Nierenbergii, *Amor ergo Jesum.*
Jeremie Drexellii, *Christus nascens, moriens, resurgens.*

Gasparris Tausch, *Fontes Salvatoris.*
Francisci Acrias, *Tomus de Imitatione Christi.*

Antonius Gaudier, *de Imitatione Christi.*
Ludolphus Saxiona, *de vita Christi.*
Eusebii Nierenbergii, *in Doctrinis Asceticis* lib. III.

COGNITIO SUI.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est scientia, qua homo ad movendum affectum suum, seipsum quoad naturalia et moralia cognoscit, et quid ex se habeat, quid vero ex Deo possideat, attentam mentis consideratione discernit. *JACOB. AURAB. t. II, l. IV, p. 2, e. 1.*

DIVISIO. — Bividi potest in Cognitionem sui quoad naturalia, et quoad moralia; illa est, qua cognoscuntur ea, qua a natura quisque habet; hæc est, qua considerantur, qua libero suo arbitrio quisque operatus est.

ACRUS. — Tres potissimum possunt assignari. Primus est, quo quis cognoscit, quid fuit, quia sperma fetidum; quid est, quia vas stercoreum; et quid erit, quia esca vermium. *S. BEAT. in Form. hom. vit.*

Secundus, quo consideratur, quid quisque potuerit, possit, et poterit, videlicet undequaque nihil; nam, ut sapienter S. Augustinus dixit, sicut oculus corporis, licet plenissime sanus, nisi candore lucis aditus, non potest cernere; sic homo quibuscumque donis ornatus, nisi æterna luce Justitiæ divinitus adjuvetur, non potest recte vivere. *S. AUG. l. de Nat. et grat. c. 25.*

Tertius est, quo cognoscitur, quid quisque fecerit, faciat, aut facturus sit; id quod graphice S. Bernardus expressit, dum dixit: Quid necesse est singulis ejus, id est, animæ miseria numerare, quam sit onerata peccatis, obscura tenebris, irretita illecebris, prurienti concupiscentiis, obnoxia passionibus, impleta illusionibus, proxima semper ad malum, in vitium omne proclivis, postremo totius confusionis et ignominie plenus? Mirum, si ipse quoque justitiæ nostræ omnes, ad lumen veritatis inspecte, velut patris menstruales inveniantur; injustitiæ deinceps quales reputabuntur? Si lumen, quod in nobis est, tenebræ sunt, ipse tenebræ, quante erunt? *S. BEAT. s. v. in Dedic. Eccl.*

EX S. SCRIPTURA.

Vide vias tuas in convulle; seito, quid feceris. *JER. II, 23.*

Ego vir videns pauperitatem meam, in virga indignationis ejus. *THEB. III, 2.*

Contemplabor, ut videam, quid dicatur mihi, et quid respondeam ad arguentem me. *HABAC. II, 1.*

NECESSITAS. — Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere, et abi post vestigia gregum tuorum. *CANT. I, 7.*

UTILITAS. — Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, in uno oculorum tuorum, et in uno crine colli tui; *CANT. IV, 9*; id est, per cognitionem tui, ut Alvarez et alii interpretantur.

Postquam ostendisti mihi (scilicet probrum et malum statum meum) percussisti femur meum. *JER. XI, 19.*

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Revera omnium causarum difficillimum est, seipsum cognoscere; non enim solus oculus ea, quæ extrinsecus habentur, inspiciens, seipsum non valet intueri, sed etiam mens ipsa, satis acule aliena delicta contemplans, tardior est erga suorum cognitionem. *S. BASIL. in Hexam. l. IX.*

Unumquodque eorum facie sua ambulabat. Quid est eorum facie sua ambulare, nisi seipsa sibi presentia habere? Sicut ambulare eorum facie Dei, est, Deum sibi facere presentem. *S. GREG. tom. IV, in Ezech.*

Iste in hac vita justorum labor est, ut æmetipsum inveniant, et invenientes, blando et corrigendo ad meliora perducant. *Idem l. X. Mor. c. XXII.*

Eleci intra sinum cordis adversum se, quidquid impugnat, enumerant; ibi ante oculos suos omnes, quod delibant, concervant; ibi, quidquid per iram districti iudicis discerni possit, intuentur; ibi tot patitur supplicia, quot pati timeant. *Ibidem.*

Qui vult intelligere qualis est, tales debet aspicere, qualis non est. *Reg. XXIV. Mor.*
Quanto quis minus se videt tanto minus sibi displicet, et quanto majoris gratiæ lumen perceperit, tanto amplius reprehensibilem se esse cognoscit. *Ibidem.*

Prudentis hominis est nosse mensuram suam.

Frustra cordis oculus erigit ad videndum Deum, qui nondum idoneus est ad videndum seipsum. Prius enim est ut cognoscas invisibilia spiritus tui, quam possis esse idoneus ad cognoscendum invisibilia Dei. Et si non potes cognoscere te, non presumas apprehendere ea, quæ sunt supra te. Præcipuum et principale speculum ad videndum Deum, animus rationalis intuens seipsum. *HUGO l. III, de Anima.*

Scio, neminem absque sui cognitione salvari, de qua nimirum mater salutis humilitas oritur, et timor Domini, qui et ipse sicut initium sapientiæ, ita et salutis est. *S. BEAT. s. 37. sup. Cant.*

Omnis gravis angustia. Si me inspicio, non tolero meipsum. Si non inspicio, nescio meipsum. Si me considero, terret me facies mea. Si non considero, fallit me damnatio mea. Si me video, horror est intolerabilis. Si non video, mors inevitabilis. *S. ANSELMUS in suis Medit.*

Noveris licet omnia mysteria, noveris lata terræ, alta cœli, profunda maris, si te nescieris, eris similis ædificanti sine fundamento, ruinam, non structuram faciens. Quidquid exstruxeris extra te, erit instar congesti pulveris, ventis obnoxium. Non ergo sapiens, qui sibi non est. Sapiens sibi, sapiens erit, et bibet de fonte putei sui prius ipse. *S. BEAT. c. III.*

Semper tibi displicet, quod es, si vis pervenire ad id, quod non es; nam ubi tibi placuisti, ibi remansisti. *S. AUG. ser. I, de Verb. Apot.*

UTILITAS. — Primum ipsum fontem suum, id est, mentem, de qua oritur, consideratio purificat, deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, mores componit, vitam honestat et ordinat; postremo divinarum pariter et humanarum rerum scientiam confert. *S. BEAT. de Consid.*

Est primum hominis sapientiam affectantis, contemplari, quid ipse sit; quid intra se, quid infra se, quid supra, quid contra, quid ante, quid postea sit. Hæc consideratio quadripartitum parit fructum, utilitatem sui, charitatem proximi, contemptum mundi, amorem Dei. *S. CANTY. tr. de Symb. c. III.*

Disce ex tuo spiritu cognoscere, quid debeas de aliis spiritibus estimare. Hæc porta, hæc schola, hic introitus, iste ascensus; hæc intratur ad intima, hæc elevatur ad sum-

ma; ex hac siquidem proficeis ad cognitionem omnium celestium, terrestrium, et infernorum. Hugo l. I. de Anima.

Magnus accessus ad Deum est cognitio infirmitatis sue. Locis corpora continentur, animi autem locus est affectio sua. Magna est utilitas servo Dei, propriam infirmitatem cognoscere, atque in suis viribus aut meritis nullam fiduciam habere. Tunc enim incipit adesse virtus divina, quando desicere incipit presumptio humana. Cassian. super illud Ps. *Miserere mei, quoniam infirmus sum.*

O homo, si te videres, tibi displiceres et mihi placeres; sed quia te non vides, tibi places et mihi displiceres. Venit tempus, cum nec mihi, nec tibi placebis; mihi, quia peccasti; tibi, quia ardebis. S. Basi.

Multæ scientiæ hominum; sed nulla melior est illa, quæ cognoscit homo seipsum; beatus homo, qui se potest cognoscere. Item de Inter. domo c. xxvii.

Noveris te, ut Deum timeas; noveris et ipsum, ut seque ipsum diligas. In altaro initiatis ad sapientiam, in altero consummaris; quia initium sapientiæ timor Domini est, et plenitudo legis est charitas. Item, ser. 37 in Cant.

DISCIPLINA. — Est omnium disciplinarum pulcherrima ac maxima, seipsum nosse. S. Cypri. Pæd. l. III.

Melior est scientia, si teipsum cognoscas, quam si te neglecto cursum siderum, vires herbarum, complexiones hominum, naturas animalium, coelestium, terrestriumque omnium cognitionem habeas; multi enim multa sciunt, et seipsum nesciunt, cum tamen summa Philosophia sit sui cognitio. Hugo de S. Victoris l. de Claustro animæ.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Hæc est utilissima et altissima lectio, sui ipsius vera cognitio et despectio. L. I. c. II.

Qui bene seipsum cognoscit, sibi ipsi viscesit, nec laudibus delectatur humanis. Ibidem.

Humilis tui cognitio certior via est ad Deum, quam profunda scientiæ inquisitio. L. I. c. IV.

Ad te ipsum oculos reflecte, et aliorum, facti cavens iudicare. In iudicando alios homo frustra laborat, sæpius errat, et leviter

peccat; seipsum vero discutendo et iudicando, semper fructuose laborat. L. I. c. IV.

Habe semper oculum super te primum, et admones teipsum specialiter præ omnibus tibi dilectis. L. I. c. XXI, § 3.

Nunquam eris devotus et internus, nisi de alienis silueris, et ad teipsum specialiter respexeris. L. II, c. V.

EXEMPLA.

S. Augustinus assidue precabatur, et dicebat: Deus semper idem, noveris me, noveris te. Roma. p. II, tr. II, c. IX.

S. Franciscus Seraphicus perditus et pernox in hac oratione erat occupatus: Domine, quis sum ego, et quis tu? Ibidem.

B. Margarithæ, sanctimoniali Institutii S. Domitii, cum peteret a Deo gratiam cognoscendi vitam, per quam antiqui Patres ad tantam sanctitatem pervenissent, in libro auctoris litteris exarata hæc verba ei ostensa sunt: Perfectio antiquorum Patrum isthæc fuit: Deum amare, seipsum nosse et despiciere, aliorum vero contemnere neminem, neminem vel in te minima iudicare. Ibid.

Willigistus, Colonienis Archiepiscopus, in votis suis fortune memoriam, in museo, et ubique alibi rotam (erat enim patre rhedario natus) cum hac epigrapha depingi curavit: Qui sis, furisque memento. Eusebia. Dom. 3. Ado. § 4.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius statim a primo conversionis sue initio, ad intimam sui ipsius notitiam studuit penetrare, iis adhibitis mediis, quæ plurimum istuc facere posse cognoverat, quæque ipse in libello Exercitiorum indicat his verbis: Considerabo meipsum, quisnam aut qualis sim, additis exemplis quæ, me in maiorem mei contemptum trahant; ut si mecum reputem, quantulus sim ad hominum omnium cœtum comparatus; quid deinde sit multitudo universa mortalium, si cum Angelis, beatisque hominibus conferatur. Adde, quid rei sit tandem, quidquid est creatum præ ipso Creatore; jam quid humuncio unus esse possum? Denum inspiciam corruptionem mei totius, pravitatem animæ, ac corporis fositatem, ac me tamquam ulcus sivo apostema esse ducam, ex

quo tanta sanies peccatorum tantaque vitiorum lues defluxit. Exerc. II, hebdom.

S. Franciscus Xavericus dicere solebat, eos, qui in virtutibus sincero proficere cupiunt, in sui cognitione diu multumque versari oportere, fibris cupiditatum evulsis, veræ humilitatis altas radices figere. Vita l. IV, c. XXIV.

S. Franciscus Borgia omnia sibi hospitia optime semper preparata esse dicebat, eo quod semper duos nuntios, scilicet cognitionem sui et inferri præmitteret, qui hospitium prepararent. Sed et alias postquam in asceticis se exercere consuevit, duas quotidie horas in meditatione cognitionis sui consumebat, in eoque totus erat, ut quidquid audiret, videret, legeret, in huius potissimum argumenti usum traheret. Vita l. IV.

Franciscus Suarez rogatus a quodam primario Academiæ professore, uter Deo plus deberet, Rex aliquis, cui Deus sceptrum obtulerit, an ipse, cui Deus Theologiæ claves commisit? demissis oculis, erubescens respondit: Ille plus ei debet, cui humilitatem sui quæ notitiam dedit.

EXEMPLA PROFANA.

Lechas, Rex Poloniæ, ab aratro ad regnum evectus, semper vestes rusticas in palatio suspensas in oculis habebat, ne prior conditio animo excederet. AENEAS SILVICUS de Regno Boh. Ibidem.

Primislaus, Rex Poloniæ, ad solum a strava vocatus, sculponeas ac petones asservari iussit, ne unquam rusticum exueret.

Agathocles, Sicilia Rex, semper testaceis vasis utebatur, ne se filium signi obliuisceret. Eusebius. Embl. IV, § 4, ibid.

Quidam Rex Mogorum Tamerlani nepos, ob heroica facta vilissimos quosque erehere solebat, sed tamen iisdem semper etiam instrumenta artis, ex qua assumpti fuerant, præferri iubebat.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut oculus alia videns, seipsum tamen non cernit; ita etiam mens nostra corrupta, aliena vitia magis spectat quam sua. LANGIUS, in Polyenth.

NECESSITAS. — Sicut ille paterfamilias merito reprehendendus esset qui assidue

indagaret quid in alienis ædibus fiat, de sua vero domo nullam notitiam habere studeret, atque adeo penitus eam perire sineret; ita non minori reprehensione dignus coram Deo est ille homo, qui se neglecto, cursum cœli, et alia ad se non pertinentia considerat. Eod. Anonyma.

UTILITAS. — Sicut Christus, dum cæcum illuminavit, oculos lato prius linit; sic nos ad cognitionem nostri, et vitiorum ducit. S. BONAV.

MOTIVA.

Quia cognitio sui est via brevissima et certissima perveniendi ad cognitionem Dei; nam, ut S. Bernardus ait, primo omnium oportet animam scire seipsum, quod postulat ordo rationis, quando, quod nos sumus, primum nobis est. S. BENX. sup. Cant. hom. 36.

Hinc Cassiodorus ait: Magnus accessus ad Deum est cognitio infirmitatis sue.

Quia per cognitionem talem obtinetur vera humilitas, ut S. Bernardus testatur, dum ait: Ergo tenetis memoria, quod teneam assensum vestrum, neminem absque sui cognitione salvari, de qua nimirum mater salutis humilitas oritur. Item ser. 37 in Cant.

Et S. Hieronymus: Draehma (humilitatis) perit, sed in stercore propriæ vilitatis per cognitionem sui invenitur.

Quia, per eandem cognitionem sui, charitas et beneplacitum Dei non modice promovetur, juxta illud Sancti Bernardi: O homo, si te videres, mihi placeres, et tibi displiceres. Lib. II, c. v.

Quia etiam fraterna charitas per talem cognitionem egregie promovetur. Qui enim bene et recte sua ponderaret, inquit Thomas de Kempis, non esset, quod de alio graviter iudicaret.

Quia hæc cognitio est necessaria ad salutem, juxta S. Bernardi testimonium dicentis: Scio, neminem absque cognitione sui salvari; quia qui hæc caret, sequetur concupiscentias inordinatas, implebitque illud Cantico: Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere, et abi post vestigia gregum tuorum, et pascè hædos tuos, id est, inordinatas affectiones tuas. CANT. 1, 7.

MEDIA.

Oratio; nam, teste S. Gregorio, cognoscere se non potest anima, quæ tota apud se non est, nisi etiam Divinæ luci appropinquet. S. GREG. I. XXXI. *Mor.*

Quies et solitudo muniti; nam sicut concussa aqua imaginem respicientis non reddit, sed solum eam est quieta; sic anima non deprehendit se, nisi cum est quieta. Idem, I. II *sup. Ezech.* hom. XXXI.

Accuratam conscientie examen; nam hoc est speculum, quod Bias frequenter inspicere suadebat, ut unusquisque suas actiones contempleretur, ut honestas magis orietur, turpes vero emendet.

Humilitas; nam qui plenissime appetit intelligere qualis est, debet conspici se, qualis non est, ut ex honorum forma metiatur ipse, quanto deserto homo deformis est. Lucem namque debet conspici se, qui vult de tenebris indicare, lumen intelligentie humilitas aperit, Sapientia abscondit. S. GREG. I. *Mor.*

Curiositatem in alienis moribus inspicendū vitare, nam ut Sanctus Prosper ait, tamdiu quis peccata sua, quam nosse et flere debet, ignorat, quamdiu curiose aliena considerat.

ASCETICÆ.

Tria sunt præcipue, quæ de sui cognitione bene observare debet Asceta. Primum est, in quo consistat vera sui cognitio. Qua in re facem egregie præterit S. Ambrosius sic discurrens: Quid est se noscere? nisi ut scias unusquisque hominem ad imaginem et similitudinem Dei factum, rationis capacem, qui terram suam excolere, tanquam bonus agricola debeat, aratro quodam et fuce sapientie, ut vel dura scindantur, vel luxuriantia recedantur, qui inferiorem sui portionem animi imperio debeat gubernare? Unde etiam in lege scriptum est: Attendo tibi, ne fiat verbum absconditum in corde tuo. Tibi, inquit, attende; non utique dicit pecunie tue, non possessionibus tuis, non viribus corporis, sed anime ac menti tue; unde omnia consilia, facta, cogitationesque manant. Tibi ergo attende ibi, ubi potius esse te nosti. S. AMB. S. II. in Ps. CXXIII.

Alterum est, ut magnam concipiat aestimationem de hæc cognitione, quam quidem haud

difficiliter concipiet, si meminerit, eandem merito ab antiquis Patribus pro fundamento totius adificii spiritualis habitum esse, ut pote ex qua vera et genuina humilitas, sine qua nec charitas, nec ulla alia virtus subsistere din potest. Adde quod, teste Aristotele, difficillimum, atque adeo pulcherrimum quoque sit cognoscere seipsum. ARIST. I. II *Magn. mor.*

Tertium est, ut solidam quoque praxim cognoscat, acquirendi et exercendi hanc sui cognitionem, quam quidem duplici modo consequi potest, nempe vel per comparationem sui cum Deo, aut cum aliis hominibus, maxime iustis et perfectis, ut supra, S. Ignatium docuisse diximus; vel per accuratam considerationem propriarum infirmitatum et imperfectionum, ut Innocentius Pontifex docuit sequentibus verbis: O vilis conditionis humane indignitas! O indigna villitatis humane dignitas! Herbas et arbores investigat, ille de se produunt flores, et frondes, et fructus, et tu de te lentes, lumbricos, et pediculos; ille de se effundit oleum, vinum, et balsamum, et tu de te sputum, et urinam, et sterces. Ille de se spirant suavitatis odorem, et tu de te reddis abominacionem fetoris. Qualis arbor, talis fructus, non enim potest arbor bona malos fructus facere.

CONCEPTUS PRÆDICABLES.

Ex occasione thematis: « Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, replietur multis miseriis. » Job. XIV.

Possunt miserie totius vite humane explicari. Et I. quidem ea, quæ cumque ætati proprie sunt, nempe, respectu *Infantia*, impotentia, et rationis carentia; respectu *Adolescentia*, inclinatio seu facilitas ad faciendum malum, et difficultas in faciendo bono; respectu *Juventutis*, periculum huius in electione stans, in quo tum multi aberrant, et quotiesque aberrant; respectu *Viriditatis ætatis*, sollicitudo in regenda et agenda familia, statuque suo tuendo; respectu *Senectutis*, languor et rerum omnium fastidium. 2. Demonstrari potest, quæ miserie omnibus his ætatibus communes sint, nempe, respectu corporis, necessitas cibi, potus, ac somni (de quibus recte Thomas Kempensis dixit: Vere miseria est, vivere super terram. Quanto

homo volnerit esse spiritualior, tanto præsens vita fit ei amarior; quia sentit melius, et videt clarius humane corruptionis defectus. Nam comedere, bibere, vigilare, dormire, quiescere, laborare, et cæteris necessitatibus subjacere, vere magna miseria est, et afflictio homini devoto, qui libenter esset absolutus, et liber ab omni peccato. Lib. I. c. XII. § 2.

Labor, morbi, dolores, mors; respectu anime, perpetua pugna, perpetuum salutis periculum, perpetuus lapsus; ratione quorum omnium merito quisvis cum S. Job exclamavit: Tædet animam meam vitæ mee, dimittam adversam me eloquium meum, loquar in amaritudine anime mee. Dicam Deo: noli me condemnare. Job. x. 1.

Ex occasione thematis: « Tu quis es? » Job. I. 20.

Ostendi potest, quemodo quisvis ex se utitur et frequenter querere debeat, quis sit secundum triplicem statum. 1. Secundum *Naturam*; ut meminerit, se esse rationalem creaturam, atque adeo vitam rationi conformem ducere debere, ne illam severam S. Chrysostomi increpationem audire cogatur: Hominem te agnosce nequeo, cum nempe ut asinus recolectes, lascivias vero ut taurus, tanquam equus post mulieres hinnias, ventri ut ursus indulgeas, ut mulus carnem impingues, et malum memoria teneas ut camelus. Porro rapias quidem ut lupus, ac ut serpens irascaris, ferias ut scorpium, sis subdolos ut vulpes, nasquilia venenum tanquam aspis et viperæ serves, ac sicut malignus Dæmon Fratros impugnes. Quomodo te cum hominibus connumerare valso, talis in naturæ signa cum non intuear? S. CRYST. s. XXXII. *ad. Popul.*

2. Secundum *Religionem*; ut meminerit, se esse Christianum, et proinde illam Sancti Jacobi sententiam sibi applicet: Quid proderit, Fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Jac. II. 14. Nam, ut recte S. Augustinus dixit, *Christiani nominis non sola dignitas facit Christianum, nihilque prodest, quod aliquis Christianus vocetur in nomine, si hoc non ostendit in opere.* S. AUG. s. XXXIII. *de SS.*

3. Secundum *Statum seu Officiū*; ut meminerit se spectaculum factum esse Deo, Angelis, et hominibus, atque adeo operam det, ut personam suam ad exemplum Christi ita sustineat, ut dici de eo perinde possit: « Bene omnia fecit. »

Ex occasione thematis: « Et Jesus proficiebat sapientia, et ætate, et gratia apud Deum et homines. » Luc. II. 53.

Potest dicere concionator, multum sollicitos esse quosdam homines, ut veram sui effigiem quoad corpus obtineant, utilius vero justiusque sollicitos fore de effigie vera animi obtinenda, facem autem se cuique in præsentii concione oblaturam, eamque non aliam esse, quam memorabilem illam pii Ascete sententiam. *Tantum proficies, quantum tibi vim intuleris.* Lib. I. de *Init. Christi*, c. XXV. § ult.

Ostendat ergo veritatem hujus axiomatis triplici ratione. 1. Auctoritate Scripture sacre in re hæc veteriam sui commendantis, maxime in Apocalypsi, ubi promittit Deus, quod ei, qui vicerit, daturus sit nomen novum, manna absconditum, vestimenta alba, edere de ligno vite, non ledi a morte secunda, potestatem super gentes, non deleri nomen ejus de libro vite, columnam esse in templo Dei, scribi super eum nomen Dei sui, sedere eum in throno. 2. Auctoritate Virorum sanctorum ex hoc judicio præcipue profectum quoque metientium; id quod de S. Ignatio maxime refertur, ut qui perpetuo suis occidebat: *Vince te ipsum*; ita ut S. Franciscus Xavierius idem faciens, cum aliquando eam tam frequenter repetitæ hujus doctrinæ rogaretur, non aliam reddiderit, quam quod hæc doctrinæ S. Ignatii sit, et si fiat, sufficiat. Potest etiam afferri in confirmationem testimonium Ludovici Blosii dicentis, si duo in campo ambularent, et alter florem a se conspectum deciperet, alter ad vincendum se abstinere a deceptio, hunc tanto intervallo in merito imparem fore, quanto cæsum a terra distat. 3. Ratione quoque id confirmat dicendo, quod cum profectus hominis in charitate Dei consistat, hæc autem nihil magis impedit, quam amor et timor inordinatus rerum sensibilium (quam ob causam veteres Philosophi sapientiam in abstinentio et sustinendo stant esse putabant) si autem per tui victoriam maxime expugnetur, recte concluditur, tantum quemque proficere, quantum sibi ipsi vim intulerit. Quem in finem practicus exemplis ostendi potest, quemodo sanctissimi quisque Viri vim sibi intulerint, et eorum exemplum auditores imitari possint.

MISCELLANEA.

QUALITAS.—Cognitio sui et bonitas Divina sunt quasi scala Jacob, cujus pars una terre affixa erat (et hæc est sui cognitio) altera cœlium attingebat, scilicet Divinae misericordiæ thronum, per quam profunde Angelorum more ascendere et descendere debemus, ita ut ad pusillanimitatem ob defectus nostros incitati, ascendamus ad Divinam misericordiam; sublatis vero encomiis ad nostri cognitionem descendamus. *ROBA, p. II, tr. III, c. VIII.*

NECESSITAS.— Interrogatus quidam senex a Fratre, quæ causa esset, cur ita Fratres suos semper iudicaret? Respondit: Quin necdum teipsum cognovisti; nam qui se ipsum novit, Fratrum vitia non respicit, *Vita PP. I, X, c. xci.*

Deprehendas te oportet ante, quam emerdes, rectis jam olim dixit Seneca. *SEN. ep. xxvii.*

Idem alibi clamat: O egregiam artem! seis rotunda metiri, in quadratum redigis, quancumque formam acceperis; intervalla siderum dieis, nihil est, quod in mensuram tuam non cadat. Si artifex es, metire hominis animum, die, quam magnus sit, quam pusillus sit. Scis, quæ sit recta linea? Quin tibi prodest, si, quid in vita rectum sit, ignoras? Idem, *ep. lxxxviii.*

Et iterum alibi: Hoc nos pessimos facit, quod nemo vitam suam respicit. Idem, *ep. lxxxiii.*

Plato, ignorantiam sui vocabat genus improbitatis universe; nosse autem seipsum, esse absolute sapere, ab eo omnem vitam sapientiam, justitiamque pendere nec prudentem, bonum, aut felicem esse posse, qui seipsum non probe norit. *PLATO, in Philabo et Anatoribus.*

Xenophon dicebat eum, qui seipsum ignorat, neque ad regimen sui, neque ad familie et Republicæ gubernationem idoneum esse. *XENOPH. I, IV.*

UTILITAS.— Ad tertium cœlum ascendendum est per primum et secundum. Primum autem cœlum est cognitio sui, secundum cognitio Dei. Hinc S. Bernardus: Gradus, inquit, ad notitiam Dei est cognitio tui, et ex imagine sua, quæ in te renovabitur, ipse videbitur. *S. BERN.*

Demonax interrogatus, quando philoso-

phari inciperet? Quando meipsum cognosco, respondit. *LANGIUS, in Polyanth.*

Philemon dicere solebat: Homo cum sis, id fac semper intelligas, et semper eris homo. *Ibidem.*

Breviter et sapienter Juvenalis, cecinit:

*E onis descendit pulvis zaraté
Figendam, et memori tractandam pectora.*

JUVENAL. Sat. xi.

JECUNDITAS.— Christus S. Catharine Senensis dixit: Filia, si noveris, quis ego sim, et quæ tu sis, beata eris. Ego sum, qui sum, tu es, quæ non es. Hæc cogitatione freta facile coheres omnes inque inimici. Et vero quomodo quis persuadeat nihilum aliquod laudis promereri? *SCAUR, Vita.*

Thales dicere solebat, difficile esse, noscere seipsum, sed beatum. Et hæc esse vitam secundum naturam. *LAAGUS, in Polyanth. v. eodem.*

Aristoteles affirmabat, difficillimum esse seipsum cognoscere, sed suavissimum. *ARIST. c. II, Uagn. mor.*

AXIOMATA.

Christe, sciant quæcumque alii, mihi sufficit una cognitioque tui, cognitioque mei. *Anonym.*

Tecum habita, et nox quam sit tibi curta supplex. *PRANSIUS I, IV.*

Nemo minus notus, quam quisque sibi. *S. CHRYS.*

Is maxime se novit, qui se nihil putat, quia hoc veritati maxime congruum est.

Ut nemo in sese tentat descendere nemo, Sed procedenti spectatur mania tergo.

PRANSIUS.

Qui multum foris, raro domi est.

ACTORES.

Alphonsus Rodriguez, p. II, tr. III, c. vi, vii, viii et ix.

Jacobus Alvarez, tom. II, l. IV, p. II.

Joannes Peliccius, de offic. *Humanis Religiosi*, l. II, c. x.

Joannes Buseus, in *Vivendaria*, verbo *Cognitio sui*.

Henricus Langius, in *Polyanthæa*, verbo *Cognitio et notitia sui*.

Henricus Engelgrave, *Emblem. IV*, in Dominicæ, 3 Adventus.

Ludovicus Granatensis, in *Loeis communibus*, f. 616.

COMMUNIO.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS.—Beneficentia et Communio non oblivisci. *HEBR. XII, 16.*

Ubi cumque fuerit corpus, illic congregantur et aquila. *MATTH. c. xxiv, 27.*

Paratum panem de celo prestistis illis. *SAT. XVI, 20.*

UTILITAS.— Frumento et vino stabili eam. *GEN. xxvii, 38.*

Quid enim bonum ejus est, et quid pulchrum ejus, nisi frumentum Electorum? *ZACH. IX, 17.*

Eccc Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *JOAN. I, 29.*

Filii tui sicut novelle olivarum in circuitu mense tue. *PS. cxxvii, 3.*

Parasti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me. *PS. cxvi.*

Transibit enim Dominus per cœlii Egypti; cumque viderit sanguinem in superminari, et in utroque peste, transcendet ostium domus, et non sicut percussorem ingredi domos vestras, et ledere. *EXON. XII, 23.*

Faciet Dominus excipitum omnibus populis in monte hoc convivium vindemie. Et precipitabit in monte isto faciem vinculi colligati. *ISAÏ. xxv, 3.*

Et cognoverunt eum in fratione panis. *LEUC. xxiv.*

Quotiescumque manducabitis panem hunc, et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabit. *I. GEN. xi.*

Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. *JOAN. v.*

JECUNDITAS.— Paratum panem de celo prestistis eis, omne delectamentum in se habentem, et omnis saporis suavitatem. *SAT. XVI, 20.*

Sicut olivæ et pinguedine repleatur anima mea, et labiis exultationis laudabit os meum. *PS. lxxii.*

Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti (id est, in hoc Sacramento abscondite tribuisti, ut S. Bernardus exponit) timentibus te! *PS. lxxx.*

De petra melle saturavit eos. *PS. lxxx.*

Substantia tua dulcedinem tuam, quam in Filios habes, ostendebat; et deserviens

uniuscujusque voluntati, ad quod quisque volebat, convertebatur. *SAT. XVI, 21.*

DISPOSITIO.— Mundamini, qui fertis vasa Domini. *ISAÏ. lxx.*

Super triticum et vinum ruminabunt. *OSEE, vii.*

Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat. *I. COR. XI.*

Sic autem illum comedetis: Renes vestros accingetis, et calcamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus. *EXOD. XII.*

Accepto corpore Joseph, involvit illud in sindone munda. *MATTH. xxv.*

Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum die verbo, et sanabitur puer meus. *Ibidem, viii.*

INDIGNA COMMUNIO.— Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini. *I. COR. I.*

Qui manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit, non iudicium Corpus Domini. *Ibidem.*

Anie, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem? Tunc Rex dixit ministris: Ligatis manibus et pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores. *MATTH. xxii.*

Loquere ad Aaron et filios ejus, ut caveant ab his, quæ consecrata sunt Filiorum Israel, et non contaminent nomina sanctificatorum nihil, quæ ipsi offerunt; ego Dominus, die ad eos, et ad posteros eorum: Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea, quæ consecrata sunt, et quæ obtulerunt Filii Israel Domino, in quo est immunditia, peribit coram Domino. *LEV. xxv.*

Anima polluta, quæ oderit de carnis hostie pacificorum, quæ oblata est Domino, peribit de populo suis. *LEV. xxvii, 20.*

Post buccellam intravit in eum Sathanas. *JOAN. xiiii.*

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

DISPOSITIO.— Rogo, ut audias prudentiam serpentis; serpens enim, cum cooperit ire ad bibendum, antequam veniat ad fontem evomit omne venenum; imitare ergo et tu, clarissime, hunc serpentem in hac parte, ut, antequam venias ad fontem, id est, Communionem

MISCELLANEA.

QUALITAS.—Cognitio sui et bonitas Divina sunt quasi scala Jacob, cujus pars una terra affixa erat (et hæc est sui cognitio) altera cœlium attingebat, scilicet Divinae misericordiæ thronum, per quam profunde Angelorum more ascendere et descendere debemus, ita ut ad pusillanimitatem ob defectus nostros incitati, ascendamus ad Divinam misericordiam; sublatis vero encomiis ad nostri cognitionem descendamus. *ROBA, p. II, tr. III, c. VIII.*

NECESSITAS.— Interrogatus quidam senex a Fratre, quæ causa esset, cur ita Fratres suos semper iudicaret? Respondit: Quin necdum teipsum cognovisti; nam qui se ipsum novit, Fratrum vitia non respicit, *Vita PP. I, X, c. xci.*

Deprehendas te oportet ante, quam emerdes, rectis jam olim dixit Seneca. *SEN. ep. xxvii.*

Idem alibi clamat: O egregiam artem! seis rotunda metiri, in quadratum redigis, quancumque formam acceperis; intervalla siderum dieis, nihil est, quod in mensuram tuam non cadat. Si artifex es, metire hominis animum, die, quam magnus sit, quam pusillus sit. Seis, quæ sit recta linea? Quis tibi prodest, si, quid in vita rectum sit, ignoras? Idem, ep. lxxxviii.

Et iterum alibi: Hoc nos pessimos facit, quod nemo vitam suam respicit. Idem, ep. lxxxiii.

Plato, ignorantiam sui vocabat genus improbitatis universe; nosse autem seipsum, esse absolute sapere, ab eo omnem vitam sapientiam, justitiamque pendere nec prudentem, bonum, aut felicem esse posse, qui seipsum non probe norit. *PLATO, in Philabo et Anatoribus.*

Xenophon dicebat eum, qui seipsum ignorat, neque ad regimen sui, neque ad familie et Reipublicæ gubernationem idoneum esse. *XENOPH. I, IV.*

UTILITAS.— Ad tertium cœlum ascendendum est per primum et secundum. Primum autem cœlum est cognitio sui, secundum cognitio Dei. Hinc S. Bernardus: Gradus, inquit, ad notitiam Dei est cognitio tui, et ex imagine sua, quæ in te renovabitur, ipse videbitur. *S. BERN.*

Demonax interrogatus, quando philoso-

phari inciperet? Quando meipsum cognosco, respondit. *LANGIUS, in Polyanth.*

Philemon dicere solebat: Homo cum sis, id fac semper intelligas, et semper eris homo. *Ibidem.*

Breviter et sapienter Juvenalis, cecinit:

*E onis descendit pulvis cineris
Figendum, et memori tractandum pectoris.*

JUVENAL. Sat. xi.

JECUNDITAS.— Christus S. Catharine Senensis dixit: Filia, si noveris, quis ego sim, et quæ tu sis, beata eris. Ego sum, qui sum, tu es, quæ non es. Hæc cogitatione freta facile coheres omnes inque inimici. Et vero quomodo quis persuadeat nihilum aliquod laudis promereri? *SCAURI, Vita.*

Thales dicere solebat, difficile esse, noscere seipsum, sed beatum. Et hæc esse vitam secundum naturam. *LAAGUS, in Polyanth. v. eodem.*

Aristoteles affirmabat, difficillimum esse seipsum cognoscere, sed suavissimum. *ARIST. c. II, Uagn. mor.*

AXIOMATA.

Christe, sciant quæcumque alii, mihi sufficit una cognitioque tui, cognitioque mei. *Anonym.*

Tecum habita, et noris quam sit tibi curta suppellex. *PRANSIUS I, IV.*

Nemo minus notus, quam quisque sibi. *S. CHRYS.*

Is maxime se novit, qui se nihil putat, quia hoc veritati maxime congruum est.

*Ut nemo in sese tentat descendere nemo,
Sed procedenti spectatur mania tergo.*

PRANSIUS.

Qui multum foris, raro domi est.

ACTORES.

Alphonsus Rodriguez, p. II, tr. III, c. vi, vii, viii et ix.

Jacobus Alvarez, tom. II, l. IV, p. II.
Joannes Peliccius, de offic. *Humanis Religiosi*, l. II, c. x.

Joannes Buseus, in *Vivendaria*, verbo *Cognitio sui*.

Josephus Langius, in *Polyanthæa*, verbo *Cognitio et notitia sui*.

Henricus Engelgrave, *Emblem. IV*, in Dominicæ, 3 Adventus.

Ludovicus Granatensis, in *Loeis communibus*, f. 618.

COMMUNIO.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS.—Beneficentia et Communio nonne oblivisci. *HEBR. XII, 16.*

Ubi cumque fuerit corpus, illic congregantur et aquila. *MATTH. c. XXIV, 27.*

Paratum panem de celo prestistis illis. *SAP. XVI, 20.*

UTILITAS.— Frumento et vino stabili eam. *GEN. XXVII, 38.*

Quid enim bonum ejus est, et quid pulchrum ejus, nisi frumentum Electorum? *ZACH. IX, 17.*

Eccc Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *JOAN. I, 29.*

Filii tui sicut novelle olivarum in circuitu mense tue. *PS. CXXVII, 3.*

Parasti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me. *PS. CXXV.*

Transibit enim Dominus per cœlii Egypti; cumque viderit sanguinem in superminari, et in utroque poste, transcendet ostium domus, et non sicut percussorem ingredi domos vestras, et ledere. *EXON. XII, 23.*

Faciet Dominus excipitum omnibus populis in monte hoc convivium vindemie. Et precipitabit in monte isto faciem vinculi colligati. *ISAÏ. XXV, 3.*

Et cognoverunt eum in fratione panis. *LEVL. XXIV.*

Quotiescumque manducabitis panem hunc, et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabit. *I. GEN. XI.*

Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. *JOAN. V.*

JECUNDITAS.— Paratum panem de celo prestistis eis, omne delectamentum in se habentem, et omnis saporis suavitatem. *SAP. XVI, 20.*

Sicut olivæ et pinguedine repleatur anima mea, et labiis exultationis laudabit os meum. *PS. LXXI.*

Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti (id est, in hoc Sacramento abscondite tribuisti, ut S. Bernardus exponit) timentibus te! *PS. LXX.*

De petra melle saturavit eos. *PS. LXXX.*

Substantia tua dulcedinem tuam, quam in Filios habes, ostendebat; et deserviens

uniuscujusque voluntati, ad quod quisque volebat, convertebatur. *SAP. XVI, 21.*

DISPOSITIO.— Mundamini, qui fertis vasa Domini. *ISAÏ. LII.*

Super triticum et vinum ruminabunt. *OSEE, VII.*

Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat. *I. COR. XI.*

Sic autem illum comedetis: Renes vestros accingetis, et calcamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus. *EXOD. XII.*

Accepto corpore Joseph, involvit illud in sindone munda. *MATTH. XXII.*

Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum die verbo, et sanabitur puer meus. *Ibidem, VII.*

INDIGNA COMMUNIO.— Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini. *I. COR. I.*

Qui manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit, non iudicium Corpus Domini. *Ibidem.*

Anice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem? Tunc Rex dixit ministris: Ligatis manibus et pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores. *MATTH. XXII.*

Loquere ad Aaron et filios ejus, ut caveant ab his, quæ consecrata sunt Filiorum Israel, et non contaminent nomina sanctificatorum nihil, quæ ipsi offerunt; ego Dominus, die ad eos, et ad posteros eorum: Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea, quæ consecrata sunt, et quæ obtulerunt Filii Israel Domino, in quo est immunditia, peribit coram Domino. *LEV. XXII.*

Anima polluta, quæ oderit de carnis hostie pacificorum, quæ oblata est Domino, peribit de populo suis. *LEV. XXVII, 20.*

Post buccellam intravit in eum Sathanas. *JOAN. XXIII.*

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

DISPOSITIO.— Rogo, ut audias prudentiam serpentis; serpens enim, cum cooperit ire ad bibendum, antequam veniat ad fontem evomit omne venenum; imitare ergo et tu, clarissime, hunc serpentem in hac parte, ut, antequam venias ad fontem, id est, Communionem

Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi, eromas omne venenum, scilicet odium, iram, malitiam, invidiam, voluntatem carnalem, et noxias cogitationes ex corde tuo. S. BERN. ser. xxx, de *Modo bene viv.*

Quomodo tu ad illam mensam, ad presertiam Christi, ad tactum Dei Filii, inre-
pidus audes accedere, quem Joannes Bap-
tista tangere contempsit? Petrus Aposto-
lorum Princeps a se pre- formidina repulsi-
dicens: « Exi a me, Domine, quia homo peccator sum! » Cogita, quod iste, quem tu
sumas, erit Judex tui. Notandum autem
Apostolorum, eodem tempore et loco, quando
nos ad celestem hunc panem, verbis illis in-
vitat: « Probet autem seipsum homo, et
sic de pane illo edat, » nos pariter ad rigorem
sumas exstimulare examen, et Christum nobis
in hoc Sacramento tanquam Judicem oculis
nostris proponere, dum ait: « Quoties-
cumque enim manducabitis panem hunc, et
calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis,
donec veniat. » Voluit namque Aposto-
lus per hanc Judicis mentionem, nobis com-
municantibus, sanctum quemdam imprimere
timorem Judicis particularis animo nostras,
quasi in preparati ad mensam hanc accedere
deberemus, veluti si Judicem nos judicaturum,
et non Salvatorem nos nataritum,
exceptari essemus. Honor Regis, inquit S.
Bernardus, judicium diligit, videlicet in
sumptione corporis ejus; discedenda est
enim conscientia, quasi homo ex hoc mundo
sit transiturus ad Patrem. Profecto si Prin-
cipem vestrum ad aedes vestras admissuri
essetis, summa utique cum sollicitudine pro-
cul inde eliminaretis, quicquid et displicere
posset, et offendere, maximo si vos pu-
nienti potestate polleret. S. BERN. in *Fac.*
c. vii.

Quam civilem vivendi methodum conside-
rans S. Bernardus, se continere nequit,
quin exclamet: O si expectares in domo tua
eiusdem magni domini temporalis adven-
tum, quanta solertia, quanta munditia,
quantaque diligentia disponeres domum
tuam! Quanto magis preparandum est con-
scientie hospitium Regi celorum et Do-
mino Angelorum? S. BERN. s. lvi, ar. ii,
c. i.

Audite, Fratres mei, si Beata Virgo Maria
honoratur (ut dignum est) quia ipsum por-
tavit in sanctissimo utero suo; si B. Joannes
Baptista contempsit, et non audebat tangere

Domini verticem; si sepulchrum, in quo per
aliquod tempus jacuit, sic veneratur: quan-
tum debet esse sanctus et dignus, qui non
jam moriturum, sed in aeternum victurum
et glorificaturum, in quem desiderant Angeli
prospicere, contrectat manibus, corde et ore
sumit, et aliis ad sumendum præbet? S.
FRANCESC. *Op.* c. i, ep. 12.

UTILITAS. — Non est sanguis Christi dete-
rior Babylonio igne, ille scilicet sanctorum in
camino honorare corpora et Chaldaeos com-
burare; quanto magis sanguis ille pretiosis-
simus scilicet perditur incredulos et servare
fideles! S. CHRYS. apud MANSI, disc. xii,
n. 4.

Terretur adversarius, cum Christiani labia
videt Christi errore rubentia. PATER. DAM.
ad *Blanc.* c. iii.

Corpus Christi accipere majus et utilius
est quam orare. S. HIERON.

Christi corporis et sanguinis participatio
necessaria et utilis est ad vitam aeternam.
S. BASIL. in *Summ. mot.*

INBIXA COMMUNIO. — Porro gravissimum
est et horrendum male communicandum
delictum; pejus enim est quodammodo,
quam Christi corpus erui suffigere, atque
pretiosum ejus sanguinem fundere; propter
quod dicit Apostolus: « Reus erit corporis
et sanguinis Domini. » Deterior enim peccat
vel ipso Juda, qui Filium Dei et pretio ven-
didit et osculo prodidit; nam hic non solum
exterius osculatur, sed intus morsu lethali
afficit, ut Propheta dicat, « Aperuerunt
super me os suum, sicut leo rapiens et ru-
giens »; atque, quod ad se attinet, re-
novat Filii Dei mortem. SALMERON, s. xli,
c. viii.

Domine Jesu Christo, inquit Petrus Bles-
sensis, Sacramento corporis et sanguinis
tui quasi pigrius et oblidam ovestis gratis
dimisisti, et in eo constituisti nobis, non
mortem, sed vitam, non iudicium, sed salu-
tem, quam perditus ergo est, qui redemptionem
in perditionem, qui sacrificium in sac-
rilogium, qui vitam convertit in mortem.
PATER. BLESS. *op.* cxxii.

Audiamus ergo, et per hoc horrescamus,
inquit S. Chrysostomus. Carnes suas nobis
tradidit, seipsum immolatum proposuit,
quam igitur satisfactionem offeremus, cum
tali pabulo nutrit, taliter peccamus, cum
Agnum comedentes in lupos convertimur,
cum ovinis carnibus saturati, ut leones rap-
tiamus. S. CHRYS. hom. li in *Matth.*

Tales socii sunt Judæ proditoris, de quo
in Joanne legitur: « Post bœcellam introi-
vit in eum Satan »; nam et ante in eum
intravit, sed quia Corpus Domini indigne
accepit, magis possedit eum diabolus. DRO-
SUS. s. de *Indign. cum.*

Quantum flagitium sit in spurcissimam
pectoris tui cloacam saceratum Christi san-
guinem fundere, Apostolica illa tuba perso-
nnit, dicens: « Quicumque manducaverit
panem hunc etc. » reus erit, ne si occidisset,
et effudisset, non aequaliter, sed propor-
tionaliter; quæcumque enim blasphemias,
quæcumque irrisiones, quæcumque oppro-
bria impissimi Judæi in Christum corporalis
in semetipso crucifigens et ostentui habens.
S. THOM. VILL. c. iii de *Sacr.*

O ingratitude omni nequitia plena! Nonne
ingrattissimus putaretur, qui haberet domi-
cium, a quo cuncta, que habet, accepisset
bona, et ipsum a morte et a suspensio mul-
tis suis laboribus liberasset, et tamen ipsum
dominium in immundissimum stabulum inimi-
ci sui prodigiosè locaret, et crudeliter
accaretur? Longa majori ingratitude
plenus est, qui in mortali culpa Domini
lumentabiliter ait. « Consecraverunt me
inimici mei tota die. » S. BERN. s. v, ar. i,
c. iii.

Cave, ne Herodi officinaris similis, et dicas:
« Ut et ego veniens adorem eum », cumque
veneris, interire coneris; hujus enim si-
miles sunt, qui indigne abutuntur commu-
nionis mysterio. S. CHRYS. hom. vii, in
Matth.

Repositum fuit illud pretiosissimum cor-
pus in sindone mundata, et in monumento
novo. Iste autem in ore, adhuc potu hesternis
festente, et in sentina ventris, adhuc ex pre-
cedenti erapula estuante, demergit eum,
quem Angeli prospicere conceperunt, quem
prospiciendo delectationes æternas accipiunt.
Nonne potius Antichristianus, quam Chris-
tianus iudicandus est, qui quantum in se est,
Christum jam factum impassibilem, ita træt-
tate indigne, ita probris afficit, ita crudeliter
interimit et sepelit inhonestè? PATER. BLESS.
op. cxxiii.

Quam temerarium, quamque nefarium
est, eruentis manibus intemperate Virginis
tractare filium? Quis auditis hoc sustinet
aurium, quis oculus non confunditur ad in-

lultum, ubi pretium mundi mittitur in ster-
quilinum? Etenim non minus est detestabile,
in os pollutum, quam in lutum mittere Dei
Filium. S. BERN. l. c.

Corpus Christi aliter piis, aliter impiis sapit.
CAUVOSQ. *super Ep. ad Cor.*

Sicut corporalis cibus cum ventrem inve-
nerit adversis humoribus occupatum, am-
plius lædit, magis nocet, et nullum præstat
auxilium; ita et spiritualis cibus si aliquem
reperit malignitate pollutum, magis eum
perdit non sua natura, sed accipientis vitio.
IDEM, *hom.* v, *super Matth.*

Væ tradentibus Christum ad crucifigen-
dum, sed vae eum maligna conscientia sub
Sacramento sumentibus illum, et non trad-
tant eum Judæis ad crucifigendum, tradunt
tamen ipsum membris inimici ad sumen-
dum. *Registr. sup. Matth. gloss.*

RARA COMMUNIO. — Desidium vestram per-
pendite, quippe qui corpus in via toties in
die reficiatis, et animam miseram longa
peregrinatione laborantem, vel semel in
mensis reficere negligatis. S. THOM. VILL.
conc. i in F. Corp. Christi.

Si dicas: si gratiam habes cur ad Sacra-
mentum participandum accedis? Respon-
debo, et pariter objicam: si visis, quorum
sotis? Inquis: No vitam perdam. Eadem ra-
tione et ego subjungam: Pane vite pascor,
non gratiam, quas in me est, amittam; nam ita
etiam lucerna oleum infundis, ne propter
olei defectum extingatur; denique, non
tantum, ne gratia jacturam faciam, ad hunc
cibum accedo, sed ut etiam gratiam corro-
borare et perficere valeam. SALMERON, tr. xi,
c. ix.

FRÆQUENS COMMUNIO. — Oportet omnem
Christianum beate Ecclesie vacare, et nun-
quam abesse a SS. Communionem, que in
ea peragitur, propter SS. Angelos, qui in
ea permanent, et eos, qui ingrediuntur,
semper describunt; et Deo aperiunt, et
pro eis orationes faciunt; propter Sancti
Spiritus gratiam, que invisibiliter qui-
dem semper permanet, maxime autem, et
peppia ratione, tempore S. Synaxis, et
numquamque eorum, qui invenitur, tran-
smutat et transformat. S. DROSY. *opud
Maximam Monach.* l. XXX, *Ecol. Myst.*
c. xxv.

Quotidie communicare, et participem fieri
SS. Corporis et Sanguinis Christi horum
est et utilis, cum ipse aperte dicat: « Qui
manducat carnem, etc. » Joan. 6; nam assi-

due participem fieri, id demum nihil aliud esse, quam frequenter, et multifariam vivere, quis dubitet? S. BASIL. *in ep. ad Patriam de Communione.*

Sæpe communica, et quam potes sapissime, idque suavis et consilio Confessarii tui; et mihi crede, sicut lepores in montibus nostris hyerno tempore albescent, quod præter nivem nil videant, aut comedant; ita te pulchritudinem, bonitatem et puritatem ipsam in hoc divino Sacramento sapius adorando et sumendo totam pulchram, bonam et puram fore, S. FRANCISCVS SALESIVS *in Philothea*, p. II, c. 21.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

CULTUS. — Maria, Maximiliani II conjux, postquam a Germania in Hispanias revertit, ineredibilem quendam pietatem emicuit, dies duos, quoties Mysteris communicaret (faciebatur autem frequentissime) divine in illi liberalitati recolende adeo ab omnibus curis sepositos habebat, ut nihil rerum humanarum cogitationibus in illos vellet licere. Id, cum alias sæpe, tum eo tempore maxime apparuit, quo Maximilianus filius, qui dissimulata persona sacrum Jacobi tumulum veneraturus in ultimos Gallitiae fines fuerat peregrinatus, in Germaniam revertens Mantuae Carpentanorum substitit, sequæ secretis Caesaris Legato indicavit. Ille curricula ad Marianum deferret, adesse Maximilianum, ac manum osculari, matremque amplecti perempere. Ad hæc Maria: Ego perendie cum videbo; hodierna enim dies expiandis culpis destinata est; in crastina Eucharistia sumenda dicenda; qui dies cum Deo solidi debeantur, non est, quod in Maximiliani gratiam eos diminuat. JOH. RUD. I. II, c. de Tert. c. 1, n. 5.

Anna ab Almeda, ordinis Minorum, noctem ejus diei, qui sacris epulis festus erat futurus, justo pervigilio ita ducebat insonnem, et ne quid, quamquam longa vigilia edomitam corpusculum, pro innata insolentia in animum auderet, flagello acriter casum servitutis admonebat. *Ibid.*, n. 16.

Corruptissima licet apud Moscos Christiana res sit, remanent nihilominus antique dignitates præclara vestigia, quæ observasse non penitent. Quis enim non miretur ex-

tremos Europæ homines, et rerum divinarum alta mersos ignorantia, attamen hæc divina Mysteria usque adeo venerari, ut, qua die iisdem participant, quod sæpiuscule faciunt, sicut omnino, nullo cibo potaque eam frangentes, perfrigida illa in regione perseverent? Nescio, quo modo plures illi suis in tenebris, quam plerique apud nos clarissima in luce videant. *Ibid.*, n. 29.

Corpus Christi in Sacramento Altaris devotissime veneratur S. Margarita, virgo illustrissima, Regis Hungarorum filia, et sub elevatione illius in Missa lebat uberrime, et frequenter ab elevatione usque ad sacram Communionem, sic præ devotione manebat abstracta a corporis sensibus, ut quasi mortua videretur. Quando vero sacrum erat communionem perceptura, die precedenti non sumebat, nisi panem et aquam, et tota nocte in orationibus permanebat. Sumebat autem ipsum Sacramentum cum magna devotione, et multo lacrymarum imbce, atque interdum adeo rapiebatur in spiritu, ut eum mortua videretur, nec raro visa est inter cælum et terram, plus quam cubiti altitudine elevata nullis corporis sensibus utens. Post acceptam vero Eucharistiam, tenebat ab una parte margaritam ante faciem ad Communionem accipientium, hoc sine, ut videret identidem Corpus Christi, ipsa quoque die, qua communicarat, persistebat continenter in precibus usque ad noctem; et tunc cibo valde modico utebatur. *DACAOT.* c. v, ser. LXXXIX, ex. 4.

DESIDERIUM. — S. Bernardinus de insigni illo Dei servo Hugone de S. Victore refert, quod cum morti vicinus esset, et sanctissimum Sacramentum avidissime expeteret, circumstantes eum cum cælum retinere non posse viderent, hostiam ei non consecratam obtulere, inique Dei servus ad eos conversus ait: Misereatur vestri Deus, Fratres, cur me deludere vultis? Iste enim, quem mihi portastis, non est Dominus meus. At illi attoniti, Corpus Domini max attulerunt, sed ille videns, se non posse illud accipere, elevatus in cælum manibus, sic oravit: Ascendat filius ad Patrem, et spiritus ad eum, qui fecit illum! Et inter hæc verba emisit spiritum; et Corpus Domini inde disparuit.

Bollandus scribit S. Lucianum, presbyterum et martyrem, carceribus inclusum, cum aliud altare illi non suppeteret, in-

cruentum sacrificium super pectus suum, quod loco altaris adhibuit, celebrasse, Salmoron quoque aliud insigne memorat eussam Religiosi factum, qui, cum cibum propter languorem, stomachique infirmitatem retinere non posset, et nihilominus Communionis desiderio traheretur, sacerdotem rogavit ut hostiam sacram candido inclusum lino, super pectus ejus collocaret, quod cum fecisset sacerdos, corpus Domini penetravit in cor ejus, et ita compos desiderii sui ex fide magna profecti, non minus, quam hæmorrhøisa, tangens Domini fimbriam, factus est. *BOLLANDUS*, 7 Jan. c. IV.

Mediolani, dum pestis grassaretur, fuit in publica hospitali domo S. Gregorii homo quidam, qui peste mortuus putabatur; inde igitur ad locum asportatur, unde ceteri mortui ad cometerium efferantur. Eo loci, cum in magno cadaverum acervo tota nocte pene sepultus fuisset, mane dum publica curatiois sacerdos, qui peste ægrotantibus sanctissimum Eucharistia Sacramentum ferre consererat, illuc transiret, ubi ille cadaveribus plane operatus iacebat, de repente ardenti sumende Eucharistia desiderio excitatus, se in genua erexit, et hæc divina occasione exhilaratus, voce, quam ab illo animam exultante consolatio vix eliceret, a sacerdote supplex petiit, sibi quoque dari sanctissimum Viaticum, quod ubi sacerdos libentissime ministravit, et ille religiose, summaque veneratione accepit; eodem loco statim in pestis acerbitate, cum summo percipulo sacri Viatici gaudio, ex hæc vita migravit. S. CAROL. BOU. conc. v, prov.

B. Franciscus a Pueris Jesu prope confitebatur desiderio, cum dies Communionis aderat; hinc exclamabat sæpe: Io! adhuc tantum septem horas, adhuc unica ad illam superest; cæmus, jam tempus est! *BANDES*, p. III, c. II, prax. III.

S. Thomas Villan, sequens narrat factum: Vidi monialium quendam, que Corpus Domini, sicut cervus fontem aquarum desiderabat sitiens, cui, ut videbatur, difficile erat, in Sacramento, vel una sola die abstinere, tanta erat sumendi aviditas, tantus accedendi appetitus. Die Sancto Parasceves, cum Corpus Domini Ecclesiastico more in monumento reponitur, quia obitus sacerdotum formam, quam illi daret, non reservavit, ejulatibus et clamoribus domum replevit, ut Filii unigeniti sepulturam lugere videretur, neque enim ejus desiderio subve-

niri poterat. Tandem cum in fletibus et lacrymis amarissima tota die persisteret, mirabile dictu, due manus visibiles ei cum Sacramento apparuerunt, ex quibus ipsam accepit, quo accepto omnia illa amaritudo in consolationem uberrimam mutata est. Hæc omnia, inter multas alias revelationes, ab ejus ore ipse audivi, qua mihi non sponte sua, sed obedientia astricta narravit, quia in Ordine nostro mihi subdita erat. S. THOM. VILL. c. II, in fest. corporis Christi.

In Ecclesia S. Francisci aliud mirabile perpetuis signatur monumentis. Præparaverunt duo Fratres Laici pro modulo suo ad sacram Communionem cum ceteris Fratribus de religioso more in die Cene Domini faciendam; emque nihil minus cogitaretur a loci Guardiano (urgebat siquidem necessitas) panem mendicari in civitatem mittuntur, qui tandem domum tardius reversi, eum et divinum officium persolutum, et reliquos Fratres mensæ assidentes invenissent, Ecclesiam, ubi Venerabile Christi Salvatoris Corpus de morte asservabatur, contempta reflectione, petunt, ibique suas vias, quod sacra Communionem in tanta solecitate privarentur, miserrime dolentes, gemitibus ac singultibus anxie vacabant. Dumque nihil minus cogitarent, ex ipsa arcula, qua sacrosancta Eucharistia recondebatur, grabissimus quidam, pulcherrimus, ac compositus juvenis prosiit, qui asserens se Christum Dominum esse, eorum utriusque sacram Communionem porrexit, statimque locum, unde profferat, repetiit. Exiit adhuc vestigia pedum ipsius pavimento ejus sædelli, in quo hoc contigit, impressa atque ferreæ craticulis contacta. *WATINGS*, an. 1222, n. 9.

UTILITAS. — Ramirus, Rex Hispania, infestis cum Saracenis preliatis, in montes se contulit, ad certum quemdam locum totus desolatus, ubi illi per noctem S. apparuit Jacobus Apostolus, suum ei promittens auxilium et infallibilem victoriam; hæc tamen conditio, ut postredie milites omnes sacra se armarent Communionem; qua corroborati 70 millia Saracenorum occiderunt. Anno 1040, dum Barbari iidem Messaniam ministris imperialibus subditam invaderent, hi omnes sacra prius refecti Communionem, portas aperientes, tanto cum impetu in cautes illos proruperunt, ut irreparabilem eis intulerint stragem, cadaveribus planities, vales et flumina implentes; quo ex tempore amplexissima Siciliæ insula, tyrann-

nico cæteroque barbarorum jugo pressa, in pace reflorescere cepit. BARON. ANN. 1040, n. 15.

Maria de Escobar licet senio, morbis et minimo cibo deformata esset, quando tamen divinum epulum sumebat, elegans erat, facie plena et rossa instar Angeli, ac vires corporis instaurabantur. *Vita, P. LIB. DE POST. l. I, c. VII, c. III.*

Rodericus Intiguex, seu Ignatius, magister Ordinis S. Jacobi, cum Leream obsideret, diffidens humanis viribus, suos milites jussit se confessione et SS. Communionem munire, ac invocato Dei et B. Virginis auxilio, urbem aggredi. B. Virgo post hæc in somnis sacerdoti ejusdem Ordinis apparens gratias agit, ob administrata militibus Sacramenta: cum superiorum Angelorum et Virginum comitatu spectabili, ait, hæc plus illis profutura, quam omnia arma; et victoriam pollicetur. Narravit hæc sacerdos omnibus militibus, et quod a B. Virgine in signum victorie malum granatum accepisset. Unde milites animati urbem invaserunt. Tum in platea quidam sagittarius in Malmotanum urbis gubernatorem sagittam expedit: a eum de la Virgen de la Granada, vel cor illius contigit, et victoriam inclamavit, et max se Mauri dederunt. EISEN. NIEMENBERG. in *Topog. Marian.* c. III.

S. Maler Theresia auctoritate virorum prastantissimorum nisi quotidie communicabat, idque ratum se habere ostendit Deus, dum aliqui ex stomachi debilitate matre et vesperi vomentem, deinceps, quo hoc Sacramento frui posset, mane ab ea molestia liberavit. Quæ tamen si Confessorius aut Christus Communionem vetabat, statim sine tristitia acquiescebat. *Vita, l. IV, c. XII.*

Cum S. Lutgarda singulis Dominicis communicare solite Antistes id prohiberet, hæc statim afflicta morbo, non prius ab eo liberari potuit, quam eandem iterum permitteret. *Sua, l. III, in Vita.*

Cum sanctimonialis quædam alias a frequenti Communione absterret, Christus de ea S. Gertrudi pro illa oranti dixit: Non placet, quæ cæteras a sacra corporis mei mensa absterret, cum summa mihi delicia sint esse cum hominibus. *Biosius, in Monit.* c. VI.

S. Bonaventura, cum aliquandiu ex reverentia SS. Missæ Sacrificio abstinere, al-

teri cuiquam sacerdoti ad aram facienti assistens sensit unam sacræ hostiæ particulam ab altari in os mirabiliter transferri, ex quo intellexit, gratius esse Deo, si amore ad tremenda illa mysteria accedamus, quam si ex timore quodam et reverentia subterfugiamus. *RIBAD. in Vita, 19 Maii.*

S. Petrus Celestinus dubitans, num Deo frequens Communitio, quam rarior magis placeret, ideoque aliquoties abstinens, et ob id Romam, Pontificis consulendi causa, proficiscens, Abbatem, a quo monachi vestem acceperat, jam vita functum obvium habuit, qui eum ita affatus est: Bene sentis, illi mihi, de angusto corporis Christi mysterio, cum nemo, ne Angelus quidem illo satis dignus sit, sed non ideo illos minus frequenter eum timore et reverentia usurpabis. Quibus dictis nusquam comparat. *RIBAD. in Vita, 19 Maii.*

Cum S. Catharina Senensem Episcopus quidam ob frequentiam Communionis argueret, et illud S. Augustini objiceret: Quotidie Eucharistiam sumere, uae laudo, nec vitupero, singulis tamen Dominicis diebus communicandum hortor; illa respondit: Ex quo S. Augustinus, me non vituperat, cur in, Pater reverende, me reprehendis? Quo dicto Episcopus confusus tacuit. S. ANTON. p. II, tit. XXIII, c. XIV, § 44.

S. Catharina Gemensis, quando ex causa ad divinam mensam accedere non poterat, toto illo die dolore conficiebatur, et sibi ipsi intolerabilis erat, unde qui apud illam morabantur, ei compatientes dicebant, clarum esse, placere Deo, ut quotidie celeste opulum accipiat. *Vita, c. III.*

Cum mulier quædam incantationibus magorum in æquum conversa, et S. macarii, ad quem a marito deducta fuerat, precibus liberata esset; causam illæ hujus permissionis esse dicebat, quod per quinque septimanas a Communione abstinisset. *Spec. ec. p. II, ex. LXXV.*

Cum S. Gertrudis Communionem, quam valde desiderabat, consilio matris spiritualis omisisset, Christus ei dixit: Quia te liberasti me omittere pure propter me, ego in gremio meo confovebo te. *Biosius, in Monit.* c. VI.

Marcus, scriptor apud Ægyptios, ita cognominatus, quoniam curæ illi fuit Anachoretarum Ægypti vitas describere eum, aliquando genibus provolutus Eucharistiam

a sacerdote poposcisset, apparuit manus eum sibi porrigens, nec dubitari ille accipere quod divinitus offerri credidit; nec ambigit quin Angelus fuerit, qui præripere ausus sit officium sacerdotis, majoremque incussit hominibus reverentiam, erga se metum panis ipse Trinitatis, cum tam mirabiliter etiam ab Angelo porrigi visus sit. *MARELL. l. IV.*

COMMUNIO DIGNA. — In primitiva Ecclesia diaconus populo Communionem præbitorum alta voce clamabat: Sancta sanctis. Si quis non sit sanctus, ad Sacramentum non accedat. *Pædagog. Christ. c. XVI, § 4.*

S. Catharina Senensis, velut infans ad matrem ubera, ad hoc sacramentum anhelabat, acquiescebatque. Quoties Sacramentum inter manus sacerdotis aspicebat, mox impatiens dicebat: O cito, cito illud anime mee nutrimentum intima cordis immittere propera! Et cum sæpe missa durante raptus esset, ipso tamen Communionis tempore ad se reversa dixit: O mi Domine, mortua licet forem, ad vitam redirem, ut te frui possem! *Vita, c. IV.*

S. Mechtildem Christas sic instruxit: Quando ad S. Eucharistiam accedis, illud tibi veri honoris amorisque opta, quo ulla unquam creatura erga me fuit. Hoc enim amoris votum mihi ex voto tuo gratium acceptumque erit. *Biosius in Monit.* c. VI.

Cum S. Gertrudem ingens cupiditas communicandi incessisset, et ipsa se ad eam minus dispositam credidisset, tristis ad Dei matrem coelitus se convertit, rogavitque ut, quicquid in illis olim gratiæ ad promerendos divinos favores fuerat, totum pro se Deo offerant, quomodo efficit, ut in oculis Dei talis visa fuerit, qualis esse optabat, ut ipse Christus ei revelavit. *Ibidem.*

Ferdin. II, Imperator, ante Synaxim percipiendam semper severiore abstinentia convulsum accipit. Ipso vero Eucharistia suscipienda tempore tantum ardorem et pietatem, tot suspiria et lacrymas proferebat, ut incensus Dei amore animus, plane e corpore suo servatori obvis ire velle videretur. *Vita, c. IV.*

Inde post acceptum Christi corpus quod superest temporis, ad horam cibi capiendi usque, precibus, gratisque agendis magna reverentia in templo ponunt. Multi etiam

post cibum sumptum in templum redeunt, manentque usque ad vesperam. Dies, qua primo accedunt ad Eucharistiam, est illis festiva læticia celebris. Hinc mater quædam sua filiole honorande enusa, primo eam mitidissime ornavit. Deinde, dum ea communiet, interea domum purgavit, juncos (præcipuo illis partibus honore) ornavit, cubiculum singulari ornatu intravit, odoribus replevit, redeuntem amplexibus osculisque excepit, divinam illi felicitatem gratulata est, et in cubiculum deductam luminibus accessit illustre, hortata est, ut gratias agat Deo pro tanto beneficio, ideoque elato ostio ipsam solam reliquit, arcans eum Deo colloquii instituendum. *Annus 1686, f. 578.*

S. Francisus flagrabat erga Sacramentum Dominicæ Corporis fervore omnium medullarum, stupore admirans permaximo illam charissimam dignationem, et dignissimam charitatem. Sæpe communicabat, et tam devote, ut alios devotos efficeret dum ad immaculatæ Agni degustationem suavem spiritus ebrius, in mentis plurimum rapiebatur excessum. S. BONAV. in *Vita, c. IX.*

IXVGA COMMUNIO. — S. Gertrudis post sumptam Communionem revolvens, quanta diligentia os esset observandum, quod præcipue voto tuo gratiantium pretiosorum Christi mysteriorum, hæc similitudine elocta est a Domino: Si quis non observans os suum a verbis vanis, falsis, turpibus, detractoris, et similibus impositens ad sanctam accedit Communionem, tali modo suscipit Christum (quantum in se est) sicut qui hospitem in ipso ingressu lapidibus in superliminari congregatis obruerit vel veste duro caput ejus obruderet. *Ibidem, l. IV, c. XVIII.*

Cuidam, qui frequenter Corpus Christi indigne acceperat, morienti demon, cum multis hostiis in patena, apparens dixit: Quia frequenter male communicasti, hostiæ de manu mea Communionem accipies. Infirmo vero reuuenti, unam de hostiis illis super manum ejus posuit que suo calore manum statim perforavit. *BIOHAN. in Sum. Predic. l. VI, c. VI, 35.*

Cum quidam luxuriosus sacerdos indigne sæpius celebraret, tam fædo illoce percussus est in capite, ut etiam ossa hujus computrescerent, a quo tamen morbo postea li-

beratus est, posteaquam S. Macario juramentum fecit, se nunquam amplius in peccato mortali celebraturum. *Spec. Exempl. II. ex 77.*

Alii Eucharistiam in die Paschæ eucharizationum vanitatibus dehonestantes, horribili plaga puniti sunt, ut loc. cit. fusius videre est. *Ib. disc. II. ex. 104.*

Quidam sacerdos in sumenda Eucharistia magnam difficultatem expertus, vidit Christum manibus pedibusque reluctantem; jussus ergo mores corrigere, vidit sine resistantia ingrediendum. *ROVATO. p. II. c. ult.*

In *Silva historiarum* de quodam mercatore meris illicitis dedito, divitiisque per fraudes accumulare satagente, scriptum reperio, quod statim post sumptam Communionem Paschalem, pallidum et letum vultum præferens infirmatus, cum a suis ad Sacramentum recipiendum exhortatus fuisset, se ea nolle, responderit, utpote a quibus omnino abhorret, siquidem Hostia, quam in Paschate sumperat, faucibus ejus etiamnum inherens, magnam sibi dolorem causaret; cumque ei suaderetur, ut in divinum confideret misericordiam. Frustra id sibi factum, dixerit, utpote cui jam damnato locus in inferno demonstratus esset, in quo juxta collegam suum, qui paulo ante vesperi sanus lectum ingressus, nocta a diabolo abripus fuerat, in æternum torquendus esset. Cumque imago Crucifixi ad eum delata esset, ipseque divinam ejus moneretur invocare clementiam, manibus oculis a tactis, eandem nequaquam respicere vultum, dicendo, quod non nisi severum in ea Judicium suum videret, utpote diaboli jam manibus traditus. Hisque dictis, confestim expiravit. *MAXSI. disc. IV. 4.*

In revelatione quadam, quæ S. Brigittæ obigit, cujus titulus est: *Fili queritonia de quadam animæ damnatione*, sequentia leguntur: Cum enim demon moribundi eujusdam animam suam esse pretendere, Beatissima Virgo, cui moribundus ille mire devotus fuerat, se apud Filium suum intercessionem suam fortiter interposuit. At vero num forte hoc peccatorum refugium et asylum, aliquid pro obtinenda peccatorum miseri hujus venia, a Filio suo impetrasse existimatis? Minime gentium; quin potius Filius ejus illi respondit: *Seis, Mater mea, et vides omnia in me; hæc anima, quamvis te in memoria habuerit, Corpus meum mundissimum non sic trahebat, ut debuit, quam-*

vis me sumpsit continue, non tamen ex hoc meliorabatur, quia non se præparavit, ut debuit. Qui enim colligere vellet hospitium bonum, præparare debet non solum hospitium, sed et omnia utensilia; sic homo iste, quia etsi mandavit domum, non tamen scopavit eam reverenter et diligenter, nec pavimentum stravit virtutum floribus. *Revelat. VIII. S. Brig. I. II. c. II.*

Carnalis quidam et lascivus pessimum suam vitam deserere volens, a suo legitur prohibitus fuisse Parocho, ne ad Communionem accederet; temerarius nihilominus publice accessit cum reliquis, unde sacerdos, qui per solam Confessionis viam, in peccati notitiam devenerat, ei sacram Synaxim præbere conatus fuit, dicens intra se: *Deus judicet inter me et te.* Ut primum itaque sacram Hostiam receperat impius, medium erepuit guttur, Hostiaque intacta exiit, infelici illo inmundam animam eodem tempore in manibus demoniorum expirante. *MAXSI. disc. XLII. n. XI.*

Agobatur itaque Guliel. Abbas, in Vita S. Bernardi solemnitas quadam præcipua, et Frater aliquis, quem pro secreta culpa abaltaris sacri Communionem Bernardus suspenderat, notari timens, et roborem non sustinens, ad manum ejus cum ceteris nimium præsumptuosus accessit. Intuitus autem cum Sanctus, quoniam causa latens erat, repellere hominem noluit, sed intimo corde orabat Deum, ut de tanta presumptione melius aliquid ordinaret. Itaque sumens homo Eucharistiam, non poterat ad interiora trajicere, et diu multumque conatus, cum nullo modo prevaleret, anxius et tremelundus clausam ore servabat. Expleta denique hora orationis sexta Patrem Sanctum traxit in partem, cujus pedibus advolans cum multis ei lacrymis, quod patiebatur, aperuit, et aperto ore ipsam quoque Eucharistiam ostendebat. Increpans autem eum Sanctus, confidentem absolvit, et sine difficultate recepit Dominice Sacramenta. *Vita, S. BRAX. I. I. c. XI.*

In valle Lucernensi quidam, cum peccatum, quod conceperat, vomere præputore non posset, eo in Confessione præterito, contaminatissimo ore et spiritu, sumere celestes dapes non dabavit, sed dum levissimam Hostiam illapsam in stomachum putat, sensit ponderosam veluti plumbum; per fauces peccataque delapsam, quod intolerabili onere cor opprimens enecabat; quem

dolorem mox etiam ardens febris excepit, et tormenta crecebant in corpore, dum animus resipisceret. Resipuit tandem, et a nostris excitatus ad spem, peccata sua accurata Confessione detexit; quibus animo liberato ponderibus, suo quoque pondere levatum est corpus. *Ex lit. ann. 1585. Miss. Lucern.*

PER MODUM VIATICI SUMPTA. — B. Virgini animam agenti Christus ipse læto vultu corpus suum obtulit dicens: *Accipe, chara mater, quod mox complebitur tibi in Regno meo una cum Patre meo.* *DAUBOLT. c. V. tit. XIII. ex. 1.*

S. Maria Ægyptiaca cum Viaticum illi offerretur, extensis in eorum manibus dixit: *Nunc dimittis, Domine, ancillam tuam in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum.* *Ib. ex. 3.*

S. Hieronymus Viaticum sumpturus de lectulo humi se posterni, saccoque operiri jussit; tunc genibus provolutus lacrymas fudit, pectus pugno percussit, et sic sacram oblationem hausit. *Ib. ex. 7.*

S. Lucianus Martyr, cum aliter ob carcerem et vincula non posset, super pectus suum sacrificans, sibi et aliis Viaticum præbuit. *Ib. ex. 9.*

S. Nicolaus Tolentinus in ultimo morbo Viaticum sibi ministrare potens, hanc facti sui rationem dedit: *Ut tanto Viatico munus non deficiam in via ad celestem patriam profecturus; et si ob demerita mea improbus Belial hostis meus mihi occurrat, possim fidenter dicere: Dominus mihi adjutor, et ego despiciam inimicos meos. Tam solemni absolutione percepta Viaticum sumens dixit: Benedictus, qui venit in nomine Domini!* *Ib. ex. 17.*

S. Augustinus moribundus sic Christum pro Viatico oblatum allocutus est: *Ave Principium nostræ creationis et reparationis; ave Sacrificium nostræ reconciliationis; ave Antidotum nostræ curationis; ave Viaticum nostræ peregrinationis; ave Solationum nostræ laboris; ave Refugium nostræ tribulationis; ave Præmium nostræ expectationis!* *NADASI. in anno Euch.*

S. Ebrulphus audiens unum Fratrem sine viatico obiisse, infremuit spiritu, et orans eum lacrymis interrogavit, utrum vellet Eucharistiam accipere? Aperuit oculos mortuus, et annuit; accepit, et expiravit. *Vita, 29 Dec.*

S. Chrysostomo migraturo SS. Petrus et

Joannes assistentes amice collocuti, contra demones victoriam, migrationem ad Deum, lætam æternitatem, læti annuntiarunt, et tum celestis epulo paverunt; ex quo tempore nihil amplius ciborum sumpsit. *JOAN. NADSI. I. C.*

Majuro, Episcopo in Britannia, Paschali die oranti Angelus ter apparuit, terque sacram Communionem porrexit, prædicans quod propediem decessurus esset; sed qui tali usus est ministro, tantoque donatus Viatico ad finem vite gratanter cucurrit, ut vitam, quæ finem non habet, inchoaret. *MARCELL. lib. IV.*

Petronilla virgo cupiens jam ad celeste de terreno transferri habitaculo, ne sine Viatico discederet, a presbytero Nicomede panem Trinitatis accepit. Itaque Sponsio æternæ copulata eosum adiit, ne frustra illum precis mortalibus præposuisse videretur, si eidem et in terris posita communicare neglexisset. *Ibidem.*

Lucia virgo nec inter flammam constricta, nec professo a sacrilegis jugulo lethaliter vulnerata mori potuit, donec sacram sibi Communionem a sacerdote oblatam non sumpsisset. Tunc cum martyrii corona celum læta petiit, cum eum, pro cuius amore supplicia contempserat, sibi junxit itineris duce. *Ibidem.*

Banon, Gandulensis cœnobii clericus, multa licet vite sanctitate præditus fuisset, cum ægrotaret, noluit sine tam salutari Viatico decedere, statimque vocari, qui illud sibi afferret, presbyterum jussit. Is vero qui missus fuerat via ignarus, ab Angelo ad presbyterum usque productus est; ut jam Angelos ei, quam primum suffragari scias, qui Domino communicari expecterit; cui Banon ipse communicavit, nunquam postea ab eo discessit, et nunquam discedet, receptus in Paradisum.

COMMUNIO SPIRITUALIS. — Cum quidam conversus monachos communicare vidisset, et sibi hoc minime licere vidisset, stans contra altare communicandi desiderio suspiravit. Et ecce pius Dominus, sine sacerdotis ministerio, de altari per Sacramentum descendere dignatus est in os ejus, qui mox Hostiam aperto ore ostendens, causam tante gratiæ manifestans, cunctos in stuporem convertit. Eandem enim Hostiam defuisse repererunt in altari. *DAUBOLT. c. III. tit. XVIII. ex. 4.*

Cum S. Catharine Senensis ob morbum communicare non posset, grandi tamen illius desiderio teneretur, ideoque Raymundo tunc sacrificante, sacro interesset; subito ille advertit, minimam Hostiæ particulam a se amissam, quam cum diu frustra quaesisset, et ob hanc causam multum tristaretur, illa tandem in colloquio max secuto fassa est, sibi a Christo oblatam esse. *ib. c. 2.*

Bartholomæus, Capitanus civis, cum ad constructionem Ecclesie S. Francisci cooperans, eunte trabo periculum vite incurrisset, ideoque Vitium petere, sacerdos hoc tam cito afferre non valens, illud S. Augustini interea pro solatio in memoriam recobabat: *Credo, et manducato.* Sequenti vero nocte S. Franciscus cum unofocin Fratris apparuit, et angelicam inter ubera portans eidem dixit: Bartholomæe, non timere, quia non prevalebit inimicus tuus, qui te a meo servitio voluit impedire. Hic vel Agnus, quem tibi dari petebas, quoniam et propter hominum desiderium suscepisti, cuius etiam virtute sanitatem consequeris. Et sic per vulnera manum duobus, ad opus, quod ceperat, eum redire iussit. *ib. c. 2.*

B. Joanna de Cruce affirmabat, se in spirituali Communionem isdem gratis amulori solitam esse, quibus in reali Communionem frustabatur. Et suspicans: O proclamam, aiebat, communicandi methodum ubi neque confessio, neque superioris facultate, neque ullius alioquin opus est, præterquam tuum, o Deus meus! *Barthol. die 20, med. 2, in solis.*

B. Agatha a Cruce quotidie Communionem spirituales ducentes iterabat. *Hagiophila intent. 21.*

EXEMPLA DOMESTICA.

B. Aloysius tribus diebus prioribus hebdomade gratis aiebat pro suscepta Eucharistia; posterioribus petebat gratiam, ut digne suscipere. Prædie die Communionis id unum mysterium in ejus sermonibus versabatur: eum hæc cogitatione ibat enitum, et surgebat. Una dein hora de SS. Eucharistia meditabatur, et totum matutinum tempus in spiritualibus exercitiis insumebat. Antequam ad scholam accederet, et eum reverteretur, semper SS. Eucharistiam visi-

tabat. Optabat in ejus octava mori, itaque eveit. *Vita, l. II. c. n.*

B. Stanislaus, in Dilingo itinere, ubertim flebat, se divini hujus epuli epidum spe dulcissima excidisse, quando catholicum, ut rebatur, templum ingressus hæreticum reperit; at exemit famem Angelus, quando fesso itinere difficultatibus, et præ desiderio lacrymantis Co-Angelo suo panem Angelicum porrexit. Sed et Vienne cum occasione sumendo Eucharistiæ destitutus ad S. Barbaram confugeret, illa cum duobus Angelis Eucharistiam ei porrigitibus apparuit. *Vita hyst. Soc. p. III, l. IV, n. 39.*

Joannes Berchman in novitiatu quotidiano septies SS. Eucharistiam visitabat; dum vero e templo discedebat, B. Aloysium et Stanislaus vicarios sibi substituebat. Incredibili se diligentia ad S. Communionem preparabat, dicens, se ex illa semper experiri novum quoddam spiritus stabilimentum; eum vero per hebdomadam abstinentis, afflicti quadam fame, quam solo hoc epulo experet. Adorabat S. Eucharistiam ablatam fere a sensibus animo. Quotidie orabat per impetrandum affectu erga Eucharistiam. *Vita, p. II, pag. 135.*

P. Bathasar Alvarez dicere solebat, eum multi recusant accipere arcam vivam novi Testamenti in SS. Sacramento latentem, aut eam recipiant cum exiguo sensu ac fructu, causam esse, quod velint in altari cordis sui idolum Dagon, id est, creaturam, quam inordinate diligunt, retinere, que nisi in terram cadat, et mortificationis gladio ita ejus manus ac caput amputent, ut amplius non audeat cogitare, loqui ac facere, quod solebat; non efficit in tali corde divina hæc arca stupenda misericordialis suo opera, sed justificæ puniendi illos magna ariditate, tenebris, cordis duritia, aliisque internis desertionibus, donec vere se emendant, aut indurati arcam a se rejiciant, judicantes esse grave et plane insulsum frequenter communicare. *Vita, c. vi.*

Comitibus: Fratres nostri tanto ardore, tantaque lacrymarum vi communicare solebant, ut ad id pietatis spectaculum non modico itinere plures Academici concurrerent. *Hist. Soc. p. 1, n. 33.*

S. Theresia in quodam templo Societatis nostræ cum videret Fratres nostros communicantes, vidit protensam vestem seu umbellam supra caput illorum. *Gloria S. Ignatii, c. XVII.*

Michael Sartre, coadjutor, aliquot subinde miliaria ad sumendum Eucharistiam conficere. Semel in via propter longitudinem deficiens, retro conversus vidit panem candidissimum, quo sumpto se refecit, et perrexit. *Ann. 1598, Coll. Aven.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS.—Sicut si multi varias ad accendendum candelas afferrent, quarumina ponderaret unam unciam, alia duas, alia sex uncias, alia denique unam libram, tam quidem prima, quam ultima ignem conceperent, quo accenderentur, ita tamen, quod candela unius unciæ minus lumen conceptura esset, quam que integram libram adæquaret; ita contingit in hoc Venerabili Sacramento iis, qui recipiunt illud, et candelas suas accendant, videlicet sanctum desiderium, cum quo recipiunt Venerabile Sacramentum; tantum accipitis ex isto lumine, quantum de materia sincera dilectionis, et amoris, et igniti desiderii portatis, quamvis totum in veritate recipiatis. *Diol. S. Cathar. s. II tr. XXIII, c. ex.*

Sicut si vivus fons quidam senturire incipiens, indifferenter omnium necessitatibus pateat, multi quidem ad potandum ex illo concurrent, alii vero haustam inde aquam in domum suam ad potandum deferent, veruntamen ex eo unus plus, alius vero minus inde bibet, juxta sitim, cum qua ad illum properat, vel juxta capacitatem, vel angustiam vasis, quod ad illam hauriendam secum defert. Salvator noster inquit: « Si quis sibi, veniat ad me, et bibat; » sed quis est fons ille, que sunt aquæ, ad quas nos invitat? « Qui bibent ex aqua, quam ego dabo, non sitiet in æternum; sed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aque salientis in vitam æternam. » Fons autem ille Eucharistia, ex quo aquæ dimanant ecclesiarum gratiarum. Dicit autem Cajetanus: Non sufficit venire ad fontem, sed oportet bibere, si levanda est sitis; non sufficit venire ad Jesum fide, sed oportet incorporare sibi Jesum. Quanto enim ardentior sitis nostra fuerit, tanto copiosius ex his aquis bibere poterimus. *Mansi, disc. xxv.*

Sicut corporalis eibus, cum ventrem inve-

nit adversis humoribus occupatum, amplius laedit; ita et iste spiritualis eibus, si aliquem inventi malignitate pollutum, magis eum perdet, non sua natura, sed accipientis multitudine. S. BERNARDUS, tom. II, f. 83, a. 1, c. IX.

Sicut solis lumen sanis oculis delectabile est, aegris vero odiosum; ita Corpus Domini, cum innocentibus salutis medicamentum, scelestis autem anime mors. S. LAURENT. JUSTIN, c. XXIV, de Casto Conviv.

Sicut gemma virtutem suam effundendo, non minuitur; sic Corpus Christi non pascendo non minoratur. S. ALBERTUS M. XII de Corp. Chr.

Dispositio. — Sicut ii, qui profundissimas aquas natando trajiciunt, oculos et os obturant, dentes stringunt, respirationem coercent, veruntamen aures semper apertas tenent; ita quoque in hoc mysterio oculi, sapor oris, et naturalis rationis judicium obturari, sole vero aures aperte teneri debent. Nam fides ex auditu; auditus autem per verbum Dei; cui semper patula prebenda est auris; cum igitur verbum Dei dicat: *Hoc est Corpus meum*, hic sistendum est, nec quidquam ulterius indagandum. Nam ut V. Thomas a Kempis ait: Si non intelligis, nec capis, que infra te sunt, non disputare cum cogitationibus tuis, crede verbis Dei. *Mansi, disc. II, n. 12.*

Sicut farina commixta est ad invicem per aquam et ignem decocta, et in panem solidata; sic peccator, qui dignus erit Corpus Christi sumere, debet se per tria, que in his signantur, preparare, scilicet per cordis contritionem, per oris confessionem, et per proximam dilectionem. Farina, que per molam teritur, contritionem designat; aqua compunctionem, planctum, herymense confessionis effectum; ignis dilectionem Dei et proximi. S. Th. opusc. LVIII, c. xv.

Sicut nullus eibus, quantumcumque substantiæ et saporis contineat, nullum in corpore mortuo effectum operatur; ita nec panis illa suos in nobis producit fructus, si mortuus, id est, in disgratia et inimicitia Dei, fuerimus, siquidem Sacramentum hoc institutum est, ut vitam nutriat spiritualem; nihil autem nutritur, nisi vivum (subjungit dictus auctor) ergo opus est, ut quis spiritualiter vivat, ut cum fructu accedat ad Sacramentum. *SALAZAR, tom. IX, tr. CCCCXII.*

Sicut de fonte terreno non potest aliquid

bibere, si se noluerit inclinare; ita et de vivo fonte Christi, nemo aquam vivam haurire poterit, nisi se humiliter inclinare voluerit. S. CASARIUS. ABBAT. HOM. LXXX.

Sicut pluvia si montem nimis erectum invenit, cito in vallam decurrit; et ideo qui se ad accipiendum benedictionem humiliter inclinantes, quasi vallis se faciunt, ipsi pluviam divine benedictionis accipiunt, et impletur in eis illud, quod scriptum est; *Omnis vallis implebitur.* Idem.

IGNIGNA COMMUNIO. — Sicut gemme, adamantes et carbunculi sacco rupto impositi, certissime exponuntur facture, simile damnatum anima incedit fidelis, que post Communionem, ad delicias mundi vanitates et peccata priora revertitur; talis namque omnes perdit et insolenter projicit thesaurus oculi. MANSI, DIS. XLVII, n. 3.

Sicut insignis temeritatis notam latro incurreret, si postquam vasa aurea et argentea clam furto sublata domoque reposita habet, iudicem ac satellites in domum suam accerseret; non socus ille videtur facere, qui, cum vilis scateat, graviaque peccata admisit, audent tamen per participationem Eucharistie justum iudicem in domum suam introducere. SALMERON, tom. IX, tr. XL.

Sicut putridum dolium, optimum vinum in se recipiens, statim amittit, faecesque solum sibi retinet; pari ratione facere videtur, qui nullo cum fructu communicat, et peccata, que male communicando admittit, sibi solum retinet. S. CHRYSOST. s. XXXIV.

ESUS. — Sicut balsamum vulnere appositum, et cito ablatum, fructum nullum prestat (opus est enim diu illi inhaerere, tenaciter insistere, ut tandem sanitatem resiliat, et cicatricem obducant) ita hoc pretiosissimum Corporis Christi balsamum, vulneribus animæ nostræ curandis, non tantum semel in anno, sed frequenter est applicandum, ad fructum desideratum efficiat. SALMERON, apud MANSI, XLV, n. 3.

Sicut Regina Vasthi, eo quod ad convivium Assueri invitata venire renuit, ex consensu regii consilii clademante regio spoliat, atque ex thalamo regio extrusa, ex Regina serva et ancilla facta fuit; ita quoque justo Dei supplicio, animæ, que huic accumbere convivio renunt, reprobantur a Regno colorum. Idem.

UTILITAS. — Sicut rami arboris alienius, quanto sunt onustiores fructibus, tanto ve-

hementiori pondere ad terram inclinant, e contra vero sursum eriguntur, quando fructum sunt expertes; ita animus Dei donis destitutus, superbit magis, ebrieturque inaniter; qui vero divinis muneribus repletus est, deiecitur atque demittitur, vel ex eo, quod ante oculos habet a Christo humiliato, et in formam servi exinanito, insigne humilitatis argumentum. IDEM, tom. IX, tr. XL.

Sicut arbor, cui ramus insertus est, suam participat communicatque naturam et proprietatem arbori inserta; ita eundem effectum anima digne communicans ex Corpore consequitur Christi, ipso attestante: « Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in eo. » JOAN. VI.

MOTIVA.

Ad dignam communionem.

« Quia nemo in arcam sordibus plenam vellet mittere vestem suam », et si in arcam sordibus plenam vestis non mittitur pretiosa, qua fronte in anima, que peccatorum sordibus inquinatur, Christi Eucharistia suscipitur! S. AUG. s. CCLII, de Tem.

« Quia nemo vestem temere, et inconsiderate immundis manibus contrectaverit, etiamsi sit in solitudine, etiamsi nemo adsit; atque nihil est aliud vestis, quam stamen vermium. Sin autem tinctoram admiraris, ipsa quoque est sanguis piscis morie affecti, sed tamen nemo eam voluerit, aususque fuerit immundis contrectare manibus. Si autem vestem hominis, ne ausus fuerit quisquam solum tangere, quomodo Dei Corpus quod est super omnia, propter quod fracte sunt portæ inferorum, et aperti fontibus cœli, propter quod sumus et vivimus, accipientes cum probro et contumelia? S. CHRYSOST. HOM. XXIV.

« Quia omnia, que in ipso (Christo) sunt, corpus, anima et Deitas esse noscuntur, » Corpus ex purissimis est sanguinibus gloriose Virginis, qui ex Spiritu Sancti gratia sunt mandati, nunquam ulla originalis vel actualis peccati macula infecti; Anima autem a Deo Patre, et Filio, et Spiritu Sancto, ad imaginem Dei perfectissime creata de novo; et Deitas æterna, in cuius munditiam nihil unquam immundum potuit incurrare. S. ALBERT. M. de Euch. dist. c. IV.

« Quia si vasa aurea, ad hoc Sacramentum recipiendum pertinentia expoliuntur, mundantur, et in veneratione habentur; » justissimum ultio erit, ut pectus et cor nostrum nullo magis mundum sit, in eoque aurum amoris Dei et sanctitatis resplendeat; hoc enim si negligatur, « de corde exeunt cogitationes malæ, furta, et adulteria, etc. »

« Quia si lex homini existenti in necessitate, non permittebat comedere de pane illo Propositionis, qui nullam differentiam ab aliis panibus habebat secundum veritatem, sed solum secundum opinionem; » quanto sollicitius hoc observandum est in Dominico Corpore, ubi non est panis et vinum, sed vera Christi caro? Sicut hic specialiter inquisivit Abimelech de immunditia, que est a mulieribus, ita et in sumptione Domini Corporis observandum est; non enim merentur carnem supercœlestem degustare, qui turpibus carnis illecebris immorantur.

« Quia si Raab salvata est, quia benigne suscepit nuntios Domini, » quanto magis salvabitur, qui digne suscepit ipsum Dominum?

MEDIA.

Vita honesta et bona; etsi enim, ut S. Laurent. Just. notat, devotio plurimum congruat huic Sacramento, tamen prius vita commendabilis habenda est, deinde devotio; nam vita sine devotione multum confert, absque vita devotio nihil. S. LAUR. JUST. DISC. MONAST. c. IX.

Desiderium ordens; de quo sic loquitur Mansi: S. Mater Ecclesia ad hoc Sacramentum omnes ut jejuni accedant, statuit, non solum ex motivo reverentia, verum etiam, ut ego quidem existimo, ad insinendam nobis famem spirituales, quecum ad illud accedendum est nobis, si ineffabiles ejus saporis et suavitates percipere, et fructum ex eo consequi velimus: « Esurientes enim replet bonis. » Hinc Christus (ut idem S. Laurent. Just. advertit): « Desiderio (inquit) desideravi hoc Pascha manducare vobiscum. » Tradidit ea re nobis doctrinam, quam observare debeamus, quemque optatum ex tam divino Sacramento fructum referre cupimus. Documentum autem tale est, ut, priusquam Sacramento ipsum suscipiamus, Communionem Communionem ante-

verlamus, Sacramentalem dico spirituali; ut enim ignis igne inardescit, et ferrum ferro, et adamante adamans acuitur, sic una communio gradus est ad aliam; priore namque perpolitur, et preparatur anima ad posteriorem. S. LAUR. JUST. de Agon. Christi c. II, § 3.

Pura conscientia. Que autem sit pura conscientia, inquit S. Bernardinus, que requiritur ad hujus Sacramenti susceptionem, declarat Hugo de S. Victore dicens: Pura conscientia est, que non habet de preterito justam accusationem, de presenti injustam voluntatem. In cuius confirmationem, sindone mundæ et politæ, quam Joseph ab Arimathæa in Corporis Christi obsequium comparavit, ejusdemque novi monumenti in saxo excisi, in quo nullus adhuc sepultus fuerat, mentionem subdit. Auctoritati Glossæ insistentis, dicentis: In sindone munda Jesum involvit, qui pura mente enim suscepit. Pergit ulterius dicendo, hinc derivatum fuisse laudabilem usum, Eucharistiam super lino, non vero super serica, aut lana consecrandi usum; indeque quoad conscientia nostræ purificationem, sequentem eruit moralitatem, dicens: In tribus, que producent linteum Corpore candidum, tria intelliguntur, que faciunt ad nostram munditiam spirituales; primo lavatur, secundo torquetur, tertio desiccatur; sic qui vult ad Dominum diligenter suscipiendum mundificari, primo, debet per aquam lacrymarum lavari; secundo, per operâ penitentia debet torqueri; tertio, qui sumere debet hoc Sacramentum, necesse est ei, per fervorem divini amoris a carnalium desideriorum amore dissociari. S. BERNARDINUS SEN. tom. II, § 57, a. 2, c. II.

Penitentia seria; uti S. Bernardus suavitatis dicens: Frange te, ut se discat frangere, quia non cognoscetis, nisi in fractione panis. Si vis ipsum cognoscere, sicut se fregit, ita te frange, quia qui dicit, se in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit, et ipsa ambulare. Frange te ad laborem obedientia, ad humilitatem penitentia, hinc Jacob Patriarchis suis sequens edictum proposuit: « Abjicite deos alienos, qui in medio vestri sunt, et mundamini, ac mutate vestimenta vestra. » S. BEAN. HOM. in Disc. Eranus.

Græa quod præceptum, scire perciperem, cur similem S. Patriarchæ legem citius non præscripserit? Sed facili ex ipsomet immediate hoc subsequenti contextu eruitur res-

ponio, cum dicitur: « Surgite et ascendamus in Bethel, ut faciamus ibi Altare Deo. » Igitur ubi Sacramenti hujus remota dumtaxat figura contractanda erat, omnia dispersi abjicere jubentur idola, perfectaque institui lotio, cui proinde subditi obtemperantes, dederunt et omnes deos alienos, quos habebant, et ille infodit, et sub terram omnia idola abscondit, penitusque abolavit, priusquam ullus eorum monti Bethel pedem inferret, quæ Domus Panis interpretatur. GUS. c. XXV.

Gratitudo affectuosa, uti Salmeron monuit dicens: Quis tendum est aliquantulum, et non statim ad labores et negotia sæcularia procedendum, ut ita gratiam reddamus, et jucundum Christo, nobis vero salutare, quo cum exceptimus, hospitium. Immo Balsazar Alvarez dicere solebat, extramam esse stultitiam, tam pretiosum negligere tempus, illud scilicet, quo Filium Dei intra nos ipsos possidemus, siquidem tam opportunissima favet commoditas, ut nostræ subsequenter supplicis, cum gratiæ signaturam in nobis habeamus, ipsaque Eucharistia gratiæ sit instrumentum. SALMERON, tom. IX, tr. XL.

Circa quod accomodari valde similitudinem, eamque nulli non perfectam in præsentem adducti D. Chrysostomus, dum ita dicitur: Si quis amicorum te cum aliis invitasset, tuque repleto ventre ante omnes surgens, (tempore inconveniēti, te e consorcio propripes, an non hæc maxima impietas foret? Numquid enim benehælori tuo propter præsentem gratiam, gratias agere oporteret? Quare igitur convivio illi assistens, cui ipsemet invident Angeli, tam subito te subtrahis, et rusticæ Christum derelinquis, absque eo quod pro tanto tibi collato beneficio gratias agis? Detrum, odiosumque videbitur, quod sum dicturus, sed necesse est, ut ob multorum negligentiam dicatur: Quando ultima Cene communicavit Jadas; reliquis omnibus recumbentibus, ipse se propripens excessit. illum imitantur et isti, qui ante ultimam gratiarum actionem discedunt. S. CAUSOS. *Hom. de Bapt. Chr.*

Humilitas profunda; ubi exemplo Miphoboth ob oculos habendum, de quo in Scriptura legitur, quod corruit in faciem suam, et adoravit, Davidem scilicet. Sed quandoquam hunc obsequii et cultus actum Davidi exhibuit? Tunc videlicet, quando illum sibi dicentem audivit: « Tu comedes panem in mensa semper. » Cui ipse tam protinus res-

pondit: « Quis ego sum servus tuus, quia respexisti super canem mortuum, similem mei? » Eodem modo, quando versus David hæc panem Eucharisticum nobis manducandum proponit, nosque ad illum adorandum accedimus, dicere merito deberemus: « Vere Panis filiorum, non mittendus cibus. » Vere enim panis ille Angelorum panis est: « Ecce panis Angelorum; » nos autem veluti canes sumus in comparatione ipsorum, ideoque panis hoc indigni sumus: « Quis sum ego etc. » Demum vero ad mensam Eucharisticam accedentes, dicere possumus cum illa muliere Cananæ: « Etiam, Domine, nam et caticuli edunt de micis, que cadunt de mensa dominorum suorum. » Unde S. Ambrosius ait. O uberes mica, que repellitis jejuniis sempiternum, que colligentem pauperem æternis expletis alimentis!

Castitas studium; deo dictum olim Israelitis: « Renes vestros accingetis. » Ubi Rupertus Abbas per hos renes concupiscentiam intelligit carnalem, Sacramenti hujus virtute reprimendam; ideoque inquit: Quid in renibus, nisi defectio carnis accipitur? Qui Pascha comedit, accinctos renes habere debet, ut voluptates edomet, carnis luxuriam rostringat, Dionysius Carthusianus superaddidit, dicens: Fluxum et desideria turpia restringetis, ut sitis corde et corpore casti. REBEARUS, l. II, in Exod. c. XIII.

Preparatio prævia; sicut enim Deus insinuavit, dum Israelitis quoad eum Agni Paschalis præcepit dicens: « Nec comedetis ex eo erudum quid. » Quis autem hominum palatum ita vitiatum, stomachumque adeo inhumanum habebit, qui carnes crudas manducare appetat, maxime in ea occasione, in qua ritus adeo sanctus adimplendus est, qualis erat æsus Agni, et debita Paschalis celebratio? Et tamen minime dubitandum est, quin speciale in hoc precepto lateat mysterium. Deus enim omnia in sapientia fecit. Abalensis dubium hoc solvit dicens: Dicitur, quod non sumatur agnus cretus; erudum enim cibum manducat, qui nullam circa illum dispositionem, aut preparationem præmittit, et sic erudum cibum sumit, qui Corpus Domini ab aliis cibis non discernit, sed sic impurus ad illum cibum accedit, sicut ad communes. Qua autem ratione hic agnus coctus ab aliis manducandus erat? Assus igni; ubi per ignem amor Dei, sive charitas intelligitur, quia juxta mensuram

charitatis, effectus percipitur hujus Sacramenti, ut ait B. Laur. Just. Et S. Bonaventura ait: Adverte, quod effectus Sacramentorum solent esse secundum dispositionem et preparationem suscipientium. ABULENS. q. XVIII, in 23 Math.

ASCETICA.

In primis nosse debet, quod, dum digna communio præcipitur, dignitas hæc duplex sit; una rei, et hæc nemo potest digne suscipere Christum; alia est preparatio, et hæc potest homo digne eum suscipere, si ea faciat, que ipsemet fieri, qui suscipi voluit, mandavit; quod si quis ea non exhibet, indignè suscipit. Unde ad spirituales nostrum profectum duas considerationes instituere possumus: primam videlicet circa humilitatem et submissionem Christo in hoc Sacramento; secundam circa agitionem nostram nihilitatis et vilis, quam ex nobis ipsis habemus, que ad eum in Communione digne recipiendum optima est dispositio. TOLETUS in Luc.

Quod etiam confirmans S. Bonaventura: Cogita, inquit, quod licet mille millibus annorum te ad hoc Sacramentum per puras orationes sacratissimasque preparatioes præparaveris, nihil esset ad condignum susceptionem, et jam si haberes merita omnium sanctorum; ob hoc tamen intermittere non debemus, quin, quantum ad nos spectat, et quantum fragilitas nostra facere prævalet, puritatem Christi imitemur, maxime cum ipse data opera eo sine semetipsum Eucharistia exhiberit, ut ad illam digne sumendam suo nobis exemplo præparaverit. S. BONAV. tom. VII in Eusej. c. VII.

Nosse debet, cur Deus olim certum tempus præset Agni paschalis determinaverit; de quo Josephus Mansi sic dicitur: Est advertendum, quod priusquam Deus populo Israelitico præceptum suum circa Agnum proponeret, quod tempus illud sumendum hæc verba præmisit: « Mensis iste vobis principium mensium, » quasi dicere vellet, tunc illos vite initium hujus habituros esse, quando Agnum immaculatum gustaverint. Unde S. Gaudentius ait: Tunc audiant: Mensis hic vobis initium mensium, adherentes Agni immaculati vestigiis, veluti si diceret: ab illo momento tempus veræ et beatæ vite

computare debetis, quando ad mensam Eucharisticam, in qua pignus vitæ æternæ recipitur, accessistis. Cur vero mensam illam, qui Aprilis nostro correspondet, elegerit, hujus Rupertus, Abbas Tuitiensis, mysticam hanc assignat rationem, dicens: Mensis Nisan, id est, Aprilis verna temperies, cum tellus reflorescit, totusque per hyemem (quasi post senium rursus juvenescit Orbis, nome hominem docet, quatenus renovatus spiritu mentis suæ, fide viridis, spe lætus, et charitate florens, epulis Agni Paschalis intersit spiritualibus? MANSI, disc. XXVII, n. 1.

Nosse debet, quo modo desiderium ad frequentem Communionem excitandum sit, nimirum eo, quem Salmeron sequentibus verbis indicavit: Poterit eos imitari, qui, cum appetitione eorum desistuntur, aut luce illucque deambulant, aut salsamenta cibis adhibent, ut factum infirmi, aut cum aliis, qui vehementi cupiditate tenentur, convivunt, ut illorum exemplo ad edendum et ipsi excitentur. Ita nobis faciendum est, aut enim in montes Calvarii, Oliveti, Thaber, et Sion deambulare debemus, ut ex illorum mysteriorum, que in illis montibus præcæta sunt, contemplatione, fumes nobis spiritualis aenatur; aut condimenta orationum adhibenda, quo paulatim devotiohe incalcescat homo, et suavis, quod percipit, degustet. SALMERON, tom. IX, tr. XI.

Nosse debet, quod, licet Ecclesiæ annuum tantum Communionem præcipiat, non tamen per hoc frequentorem Communionem prohibeat, sed potius vehementer commendat, uti ex Concilio Tridentino patet, sic loquente: Demum paternò affectu admonet Sancta Synodus, hortatur, rogat, et obsecrat, ut viscera misericordie Dei nostri, ut omnes et singuli, qui Christiano nomine continentur, in hoc unitatis signo, in hoc vinculo charitatis, in hoc concordie symbolo, jam tandem aliquando conveniant, et concordent, memorisque tacte Majestatis et tam eximii amoris Jesu Christi Domini nostri, qui dilectum animum suum in nostra salutis proelio, et carnem suam nobis dedit ad manducandum, hæc sacra mysteria Corporis et Sanguinis ejus, ad fidei constantiam et firmitatem, et animi devotionem, et pietatem et cultum erodant, et venerentur, ut Panem illum superstantialium frequenter suscipere possint. CONC. TRIB. SES. XIII, c. VIII.

Unde Salmeron ait, quod, tametsi in tem-

pore Paschali omnes fideles mense Eucharistice accumbant, de illis tamen, qui semel in anno tantum ad eandem accedunt, intelligendum sit, quod in prædicta parabola dicitur: « Transiens ministrabit illis; » tunc enim Saluator cum ipsis est per modum transeuntis, non vero per modum permanentis; non enim in ipsis permanent fructus Communionis, sed ut plurimum ad peccata et ad vitam pristinam dissolutam revertuntur, de quibus proinde verum est, quod, inquit Divus Chrysostolus, scribit: Christus illis de misericordia Patris severissimum transibit in Iudicem. Quæ omnia Mansi sequenti discursu confirmat: Vix Moyses temerarios illos, qui Manna inappetentiam et fastidium patiebantur, dixisse narrat: « Nauseat anima nostra super cibo isto levissimo, » cum protinus subiungit, Dei iustitiam, digne pro merito illis immississe flagella; subiungit enim: Quamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes; ubi notanda est dictio illa: Quamobrem, utpote quæ causativa est, et flagella temerariis illis ideo immissa fuisse indicat; quia Manna fastidierunt, nec solum illis serpentes, velut carnifices, immisit, sed serpentes ignitos. Omnia autem hæc in figura contingebant; per hoc namque nos Christiani docemur, quod, si quando Manna Eucharisticum fastidierimus, daturus sit nos Deus serpentibus infernalibus in prædam. Unde opportunum est illud Dionysii Carthusiani, in prædictum Numerorum locum scribentis salutare monitum: Non nobis vertatur, inquit, in nauseam Panis celestis refectio spiritualis; alioquin, Deo iustissime permittente, invadent, intoxicabunt, occident nos serpentes igniti, passiones mortiferae, tela nequissimi ignea, et spiritus infernales. Neque id mirum est, cum enim coelesti hoc præsidio destituti simus, demonis insidias evadere non poterimus. Nam, ut S. Gregorius ad Massilienses scribit: Inter cætera arma, quæ contra principem mundi, Deo favente, Ecclesia contulit, potissimum est, ut Corpus Domini frequenter acciperent. MANSI, disc. XLII, n. 4.

Nosse debet rationem, cur hæc Communio, si non realiter, certe spiritualiter quotidie sit peragenda; nimirum quia, ut S. Bernardinus dixit, spiritualiter in nobis quotidie aliquid deperditur, ex vi et calore concupiscentiæ naturalis per peccata venialia, quæ diminuunt charitatem, sed per hoc Sa-

cramentum, quod est animæ spirituale nutrimentum, restauratur id, quod perdit anima per veniale peccatum, in hoc, quod per huiusmodi sumpcionem peccata venialia dimittuntur, et in suscipiente charitas augetur; citatque auctoritatem S. Ambrosii, dicentis: Iste panis quotidianus sumitur in remediis quotidiana infirmitatis. S. BEAZ. SEN. t. I, § 54, ar. 1, c. 1.

Unde Christus olim S. Gertrudi dixit: Cum deliciae meae sint esse cum filiis hominum, et ego hoc Sacramentum ex magno affectu in meam commemorationem retractandum et sedulo suscipiendum reliquerim, insuper per hoc me cum fidelibus remansurum, usque ad consummationem sæculi obligaverim; quicumque aliquem, qui non sit in peccato mortali, verbis vel suscionibus retraxerit, ille quodammodo meas delicias (quas in his habere possem) impedit, vel interrumpit. Vita S. Gertrud. lib. III, cap. XXVII.

Nosse debet, quid circa realem Communionem perattendam sit observandum, nimirum id, quod D. Chrysostomus monuit, dicens: Non est expectanda solemnitas, ut accedat ad hoc Sacramentum, sed semper est solemnitas, cum adest cordis munditia. S. CAUYS. hom. XXVII, ad I Cor.

Eandem quoque sententiam alibi in eodem S. Doctore reperio, ubi ait: Qui munda conscientia sunt, et vita irreprehensibili, isti semper accedant ad divina Sacramenta. Idem quoque in alia quadam homilia errorem confutat eorum, qui reverentiam erga hoc Sacramentum in raritate ad hanc mensam accedendi consistere credunt: Hoc nempe est, inquit, quod universa perturbat, quia non munditia animi, verum intervallo temporis longiore, constare meritum putas, summamque arbitrarie religionem et reverentiam esse, si non sæpius coelestem illam adeas mensam. Ignoras, quoniam indigne accedere, etiamsi semel tantum fiat, te supplicio tradit; digne vero etiamsi sæpe accedat, saltem inde conquisit? Non est audacia, sæpius accedere ad Dominicam mensam, sed indigne accedere, etiamsi semel tantum quisquam toto vite tempore accedat. Tandem idem S. Doctor propositionem istam concludit, quæ omnem in hæc materia difficultatem sopit et dissolvit: Tempus accedendi temporis, inquit, munditia conscientie faciat. « Quotiescumque enim (inquit) manducabis Panem hunc,

et Calicem bibetis, mortem Domini annuntiabis. » Hom. v in Epist. 1 ad Timoth.

Nulla observatione temporis, sacrificium circumscribere voluit, quin potius S. Thom. in quodam articulo, cui titulus est: *Utrum liceat quotidie hoc Sacramentum accipere?* auctoritas S. Augustini insistens, hæc statuit conclusionem: Iste panis quotidianus est; accipe quotidie, ut quotidie tibi prosit. Nihilominus etiam ipsam hanc limitat propositionem dicens: Non expedit quotidie homini ad Sanctum Sacramentum accedere, sed quocumque ad illud se invenerit præparatum; si quotidie se dispositum reperit, id est, in conscientia pura, poterit absque scrupulo, imo cum merito ad ipsum appropinquare; verumtamen quia nullus in causa propria iudex esse debet, dicta excoatio a Superioris et Patris Spiritualis consilio et arbitrio dependere debet; sique ipse convenire iudicavit, aut jussit, in virtute talis obedientie ad mensam Eucharisticam accedat penitens; melior est enim obedientia quam victima. S. THOM. p. II, q. LXXX.

Quibus omnibus accedit etiam iudicium S. Bonaventuræ dicentis: Varia sunt hominum merita, et diversa operum studia, et differentia desideria, et multiplices S. Spiritus operationes in singulis; et ideo, sicut cum ægrotantibus non potest una forma servari in dandis medicinis corporis propter diversitatem complexionum, aut loci, aut temporis, aut diete, vel aliarum considerationum; ita et de medicina spirituali, quæ est Corpus Christi, intelligendum. Mundanis enim curis occupati, raris possunt se ad illud recipiendum expedire, quam illi, qui tantum spiritualibus studiis sunt intenti; et alii magis, et alii minus sunt circumspici in custodia vite: suæ ætatorum, et conscientie suæ puritate; alii etiam ardentiori desiderio trahuntur ad illius salutaris cibi perceptionem; alii quodammodo terrentur, cum debent accedere.

Nosse debet causam, cur hæc frequentior Communio reverentiam Christo debitam non imminuat, nec ut nimia familiaritas contemptum pariat; nimirum quia hæc inter homines et Deum est differentia, quod, quanto magis et strictius cum hominibus conversamur, tanto plures eorum cognoscimus et penetramus defectus, etoque minorem de illis existimationem tandem induimus; quo autem familiaris cum Deo agimus, tanto magis ejus honorem et existimationem in

nobis promovet notitia divinatorum attributorum ejus. Communio nos artius stringit et familiaris unit eum Deo; quantoque magis in nobis crescit immensitatis et infinitatis ejus conceptus, tanto majorem de ipso concipimus existimationem et venerationem, tantoque amplius de ejusdem participamus sanctitate; neque huiusmodi probationi fusis immerandum censeo, siquidem experientia docet, quod qui quis frequentius communicat, tanto majorem concipit Dei timorem, tantoque ardentius ejusdem tutatur honorem. MANSI, disc. XLV, n. 9.

Nosse debet, cur vitium carnis fructum S. Communionis specialiter impediatur; nimirum ob rationem a B. Algero assignatam, dum dicit: Sciendum, quia Agnum Dei sine macula, qui Virginis est filius, luxuriosus et incestuosus sumant periculosus, quia cum in Sacramento Christi ei uniri debemus conformitate passionis et munditie, nihil sic adversatur Passioni Christi, ut voluptas, nihil sic munditia, ac feditas, nihil sic ejus innotitio, ut fornicarie societatis unitas. Libido enim appetitu suo allicit et incendit, actu suo fœdit et enervat, usu lubricat et illaqueat, adeo ut placeo displiceat, displicendo placeat, difficilem aut nullam sui penititudinem admittat. Quando Salvator noster in sua conceptione carnem nostram assumpsit, opera Spiritus S. qui summa puritas est, in utero Virgineo voluit generari; similiter, quando idem Corpus sepeliendum erat, monumentum novum adhiberi voluit. B. ALGERUS, l. I de Saer. AL. c. ult.

Ubiq; beato corpori defertur sanetitas, inquit S. Maximus, ubiq; virginitas; novus illud venter concipit, novus tumulus includit. B. PETRUS DAMIANUS, in epistola quadam ita scribit: Place sicut concipienti Deificæ Virginis non virile semen influxit, sed virtus Spiritus Sancti abundavit; ita nunc in Altari positum Sacramentum eadem Sancti Spiritus virtus est, quæ vivificat, et necesse est ut hoc pudica manus et impolluta contingat.

Nosse debet multiplici damna indigne Communionis, quæ breviter indicavit S. Bernardinus per verba ex Ps. LXXVII, desumpta: « Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum. » Primo, peccatis illaqueat. Secundo, retributionem gravat. Tertio, proximum scandalizat. Quarto, mentem excecatur. Quinto, mandatis incarvat. Sexto, Dei misericordiam

diam irritat. Septimo, Dei justitiam conturbat. Octavo, vitam abbreviat. Nono, gratiis privat. Decimo, iniquitatem multiplicat. Undecimo, mentem indurat. Duodecimo, damnationem quoque in fine demonstrat. S. Bern. Sæc. t. II, f. 35, ar. 1, c. II.

MISCELLANEA ET CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Abitur dno Apostoli, ut convivium præpararent, vas aque offensum erant in via, quemadmodum ipse celestis Magister prophetizaverat, dicens: « Osecratur vobis homo, amphoram aquæ portans, sequimini eum. » Cujus successus mysterium his verbis Albertus M. nostro accommodat proposito: Amphora aque expiationis est conscientie mundatio per lacrymas devotionis et compunctionis, ut expiatus et mundatus necessitatem, qui accedit; juxta illum Jeremias textum: « Si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris. » Quæ verba idem auctor examini conscientie in ordine ad Communionem præmittendo, applicat dicens: Hæc enim est collatio optima conscientiam, quæ omnia pretiosum a vili peccati et vanitatis separatur, ut purum et sincerum hoc nutrimentum his membris spiritualibus infundatur. S. Anzures M. de Euch. dist. III, tr. II, c. 1.

Qui desiderium Sacramenti hujus in se experiri desiderat, consilio obtemperat Sapientis, dum ait: « Quando sederis, ut comedas cum Principe, diligenter attende, quæ apposita sunt ante faciem tuam, et statuo cultrum in guttore tuo. » Prov. xxiii. Quamnam hanc esse putatis potentis viri mensam? Hugo Card. hanc astruit esse Eucharistiam. Sed quis demum cultus viri nobis intelligendus fuerit? Respondet Hugo Card.: Statuo cultrum penitentis, quo juguletur vetus homo in guttore suo, consistendo peccata.

Dubium nonnulli movent, cur Christus in ultime cenæ convivio, solatii et júbili tempore, traditionem commemoravit in mortem, contra se ab uno Discipulorum consummandam; quæ ratio suadere poterat, ut mensam illam tanta perfunderet tristitia? Poterat ad minus manifestare eum, paucis post horis publicandum; cur itaque omnes potius timidos, suspensivos quæ tenere voluit? Sanguinem divinum pro triginta denariis vendide-

rat Pontificibus et Judaisi Magistratibus, scilicet jam publicum erat. Resolutionem a D. Chrysostomo excipitis verbis sequentibus: Ascendit Christus proprie Delictis tribunal, et illud convivium, velut catastram, ante se constituit, conscientie tormento confiteri compulsi eum; Christus enim secus hoc absque ulla ejus, qui illud patraturus erat, specifica nominatione predicando, omnibus aliis occasionem præbuit, seriæ et rigorosæ questionum et examini suam subjicendi conscientiam; dicendique: « non quid ego sum, Domine? » ut hoc examine prævio ad Eucharistiam recipiendam tanto magis essent dispositi, quæ ut Psalmista ait: « Justitia et iudicium præparatio sedis tuæ. » S. Cæcyl. hom. 12 de Pass.

Deus olim se Ezechiel nubi enidam involatam ostendit, ad eum fore modum, quo postea hæc nostris temporibus sub accidentium Sacramentum nubo latet; dicit autem sacer textus de Angelis ibidem: « Et manus hominis sub penis eorum; » ubi Theodoretus legit: Manus sub illis erant abscondite, at vero quodam in eo reconditum est mysterium, quod Angeli illi manus sub alis occultant? Mirum quia indignus se aestimabat, qui Deum tangeret; unde fit, quod Seraphini, apud Isaiam, carbonem quemdam ex divino Altari tollere volentes, eundem non suis manibus immediate attulerant, sed ad illum tollendum seraphim usi fuerunt, non obstante quod Seraphim essent, et vero igne Seraphico inflagrarent, illum tamen ignem carbonem præ reverentiam attingere non præsumperunt, quia Deus « ignis consumens » est, quem carboni ille significabat. Idem vero ignis carboni, ex mento Patri Callensis, Eucharistia figura erat; unde idem venerabilis Pater inquit: Manum subtrahat Seraphim, quia vultus hujusmodi manum aliam non admittit, quam solius dextere Dei. Sacerdos quidem hunc carbonem tractat, consecrat, et consumit, sed non aliter quam prout Christum representat. Mares, d. xxxi, n. vii.

S. Thomas Villanovanus sequentem a panibus Propositionis deductam ad propositum nostrum format consequentiam, dum ait: Panes illos sacros, quos propositionis vocabant, teste Nicolao de Lyra, non nisi in auro pinsabant, et in auro coquebant, et in messa aurea coram Deo proponebant, quos odere aut contingere nefas erat, nisi ei, qui esset Sacerdos, aut de familia Sacerdotis. Aurum

autem charitatis et amoris divini est symbolum; quod si igitur Deus panibus istis Propositionis, qui remota tantummodo Eucharistiam figurabant, aurum illud adhiberi voluit, quanto magis ipsam in realitate requiretur? Principaliter autem, eum juxta S. Ambrosii doctrinam, animam communicare, nihil sit aliud, quam desponsari Christo, eumque sibi incorporare; cui argumento stabiliendo illum favere autamans Cantico rum textum: « Oseculetur me osculo oris sui », ita nunquamque alloquitur communicantem: Venisti ad Altare, vocat te Dominus Jesus, vel animam tuam, et ait: « Oseculetur me osculo oris sui; » videt te mundum esse ab omni peccato, ileo te Sacramentis celestibus dignum iudicat, et ideo invitat ad ecclesie convivium. Unde, et Cardinalis Tolstus ad illum se reflectens, quam Christus Apostolis suis in ultima cena adhibuit, lotionem, dicens: « Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet, » hanc inde eruit moralitatem, scilicet: Non ad exemplum humilitatis tantum hæc lotio facta est, sed simul etiam ad significationem et purificationem quamdam, quæ non alio tendebat nisi ut digne convivio futuro Corporis et Sanguinis Christi vesceretur. S. Th. VII, cap. III, de Sacr.

Olim, prius quam Manna descendit, ros quidam stillare consuevit, dicente Scriptura: « Mane quoque ros jacuit, » qui locum, in quem Manna descensurum erat, purificaret. Hoc autem in figura illis contigit, siquidem Manna Eucharistiam designabat, quam ecclesie ros Spiritus S. cui animas cordaque nostra purificare et mundare proprium est, præcedere debet. Unde S. Th. postquam dixisset: Charitas facit Deum esse in homine, et e converso; I. Joan. 4, « qui manet in charitate; in Deo manet, et Deus in eo, » subiungit dicens: Et hoc est, quod facit Spiritus Sanctus. Mansi, d. xxxii, n. 3.

Mirabilem sane ceremoniam nobis liber exhibit Levitici, ubi Deus de sacrificio agens, hoc ei imponit præceptum: « Ponetque manus super caput hostiæ et acceptabilis erit: » Philo tamen Hebræus, in lib. de Victimis, facilem, eamque nobis accommodam hujus præcepti moralem his verbis assignat rationem: Quod manus imponantur victimæ, evidens indicium est innocentie, exactaque vite sine culpa; postulabat enim Deus a sacrificante primum bonam mentem et sanctam. Et nihilominus victimæ illæ, quas

offerentes tanta eminere debebant vite sanctitate et puritate, arietum erant, taurorum, vitulorum, aliorumque animalium; quanto igitur major oportet ejus sit integritas, cui per Communionem ipsemet incorporandus esset incarnatus Deus? Nomen patrem olim munditiam a sacrificantibus exegit David, cum diceret: « Afferte Domino, Filii Dei, afferte Domino filios arietum? » Arietes offerrebant illi, et nihilominus in immolantibus eos regius vates divine filiationis characterem præfulgere jubens ait. « Afferte Domino, Filii Dei, Ib. n. 4.

S. Hieronymus explicans verba illa de muliere forti dixit: « Panem otiosa non comedit; » sic dicitur: Panem quoque otiosa non comedit, cum sacrificio Domini Corporis percipiens, studet imitari acta quod in mysterio celebrat, multum sollicita, ne indigne panem Domini comedendo, et calicem bibendo, iudicium sibi manducet, et bibat, sed ut patiendo pro Christo et lacrymas fundendo, bonis quoque actibus insistendo, peccatorum exempla ipsius, quantum valet, sequatur. S. Hieron., in cap. xxxi. Proo.

Novam etiam dignam Communionem nobis instructionem Salmeron exhibet ab Hostia desumptam, quæ adoranda proponitur, dicit enim: Compensandum communicandi modum ipsa Hostia, quæ adoranda offertur, nobis exhibet. Illa ex frumento conflata est, multis mediantibus granis, absque fermento et igne cocta; partem exteriorem effligiatam habet, et rotundam. Quibus esse circumstantiis sequens erit mysterium: Primum itaque frumentum esse oportet, quod omnium granorum est optimum, id est, profiteri nos deest fidem Christianam Catholicam, sine qua homo hujus ætatis esse capax Sacramenti, quod est vere Panis filiorum. Frumentum ergo simus necessum est, illius participantes naturam, qui de se protestatur, dicens: « Nisi granum frumenti cadens etc. » Iterum, sicut Hostia ex pluribus unitis conflatur granis, ita quoque fideles in Ecclesia per sacra Communionis virtutum nutri oportet. Præterea omni fermento careere debet Hostia, ut per hoc nobis instauratur, liberos nos esse debere et immunes ab omni malitia, non solum mortali, sed etiam veniali, dummodo ad sacram illam Hostiam sumendam digne volumus accedere. Volebatur olim Hebræis, ne tempore Paschatis aliquid in domo fermentum reservarent, et si forte illius aliquid in ea residuum esset, ab-

ficetur, per quod doceatur, quod non solum abolerendum sit in nobis peccatum, verum etiam omne illius eliminandum sit periculum, et occasio proxima. Ad hæc Hostia, ut fiat, igne et aqua opus habet; ut inde discamus, quod ad sacram hanc mensam adducende sint lacryme compunctionis et devotionis, nec non ignis amoris, quem Filius Dei accensus, in terram descendit. Denique pars anterior Hostie effigialia esse solet, et ut plurimum imaginem Græcis refert, vel Crucifixi; ex alia vero parte nuda et plana esse consuevit; per quod doceatur, duas in Christo esse naturas, quarum una, scilicet humana, subiecta est morti, altera vero, nimirum divina, omnino impassibilis existit; utramque enim in hoc Sacramento confiteri et venerari debemus, licet divina incomprehensibilis existat. Tandem Hostia rotundam figuram præsefert, quia Deum nobis representat, qui nec principium habet, nec finem. Ac proinde idem doctissimus auctor discursum suum his verbis concludit: Ille debet esse principium et finis tue Communionis, ut ab ipso incipiens in ipsum regrediaris. SALM. I. IX. tr. xi.

Gravem in hac materia difficultatem movet Origenes, in hunc sensum: Abraham quondam tribus Angelis, trium divinarum Personarum figuratis, convivium præparavit in Mambræ, quapropter in recompensam Isaac accepit promissionem, præter benedictiones immensas super ejus progeniem, ex qua Dei Filius incarnandus erat descensus. Mensa autem illa, ut Damascenus dicere sustinet, mysticam hanc adumbrat. Lot pariter eisdem Angelos hospitio excepisse novimus, et nihilominus tam abundantem hospitii non tulit mercedem, quin potius in incendio illo omnes suos amisit divitias, simul et uxorem, in statuam salis conversam, et tandem cum filiabus ab exterminio ereptis, in barathrum cornu incestuositatis. Quid ad hæc respondebimus? inquit Origenes, Abraham panes ex simila apponisse describitur; Lot vero, eo quod non habuit simillam, ex farina panes hospitibus apposuit. Panis igitur Abraham, qui Eucharistiam præfigurabat, ex flore farine factus fuit mundissimus; at vero panis Lot ex farina fuit preparatus, in quo ut plurimum aliquid silicurarum internisecetur; atque ideo si ad hoc Sacramentum cum aliqua culpa gravi accesserimus, quantumvis hæc unica dumtaxat foret, v. g. unicum odii deside-

rium, unicus lascivie, aut avaritie aetus, vel minima Pentapolis farina sufficit ut Communionem nobis in ruinam convertat instrumentum. ONCEXIS, hom. xiii, in *Levit.*

Unde S. Chrysostomus ait: Sicut magnum Sacramentum est et admirabile, ita si pure accesseris, ad salutem accessisti; sin prava conscientia, ad penam et supplicium.

Hunc cibum celestem Dominus olim per Osam nobis promisit, sed phrasim observetis velim, qua hæc in sponse utitur, dum ait: « Et declinavi ad eum, ut vesceretur. » OSES. c. xi. *Declinavi*, singulariter notandum occurrit, idem significans, quod *humiliavi* seu *exinanivi* me. Juxta S. Hieronymi Glossam, ita in Christi persona loquens: *Declinavi*, deserens Regnia colorum, ut cum eis vescerer, assumpta forma hominis; sive dedi eis escam Corporis mei, ipse et cibus et conviva; quam veritatem ipsemet Christus stabilivit, dum B. Angelum Fulgensensem, Sacramento huic devotissimam, in quadam visione ita fuit allocutus: Vidisti aliquid de potentia mea, modo videas et humilitatem meam. Hanc autem submissionem in sanctissimi Corporis Communionem Christus demonstravit, unde ipsa Sancta subjungit: Et videbam tantam profunditatem Dei ad homines, et tantam humilitatem, quod comprehendens anima potentiam inenarrabilem, et videbam tam profundam humilitatem, mirabatur, et reputabat se nihil omnino; dumque se sacra mensa indignam reputaret, sibi dici inaudit: Ego, qui sum dignus, facio te dignam; et tunc remansit in me dulcedo inenarrabilis et lætitia magna, qua non carebam in tota vita mea. BOLLAND. tom. I, *Jan.* c. iii, n. 2.

De S. Francisco Seraphico Annales illius Religionis tradunt, quod ardentissimis sanctissimum hoc Sacramentum prosequens fuit affectibus, stupore admirans maximo illum charissimam dignationem, et dignatissimam charitatem; inde ipsemet in quadam epistola sua exclamavit, dicens: O superna dignatio! O sublimitas humilis! ut Dominus universitatis, Deus et Dei Filius, sic se humiliet, ut pro nostra salute sub modica panis formula se abscindat!

Lupus, cum sæva urgetur fame, nec tamen prædam reperit, terram vorat; verum mox iterum hanc evomit, si ovem aut aliam feram devorandam reperiat. Quidni ergo et peccator terram, id est, terrestres et vanas voluptates aut peccata evomat, quando

tam pinguem et pretiosum agrum in Eucharistia reperit? DNEK. in *Rosis*, p. II, c. vi.

Apud Longobardos mos erat, ut Regis filius non prius ad paternam mensam admitteretur, quam in bello alteri Regi servisset. Optima nempe dispositio, virtutem suam in militia probasse videbatur; quanto magis erit optima pro hac mensa, de qua Deus Joanni dixit: Vincenti dabo manna absconditum. DNEK. in *Rosis*, p. II, c. vii.

Apud Sybaritas mos fuit, ut femine in integro anno prius quam sacrificandum aut convivandum erat, invitarentur, quo interesse se magis ornare possent. Ibid.

Sed, et Reges Persarum nullam admittebant feminam, nisi prius per annum exultant. Quid anima ad convivium Angelicum invitata faciet? ESTU. c. ii, 12.

Mulier, qua tempore famis in Syria grassantis, ex pacto coxerat filium, merito ab altera quoque filium coquendum petebat. IV REG. vi, 25. Quidni, cum Pater æternus dederit nobis Filium suum unigenitum, et nos nostrum, id est, rem illam, quam inordinate diligimus, demus?

Vetustissima olim in januis inscriptio erat: Nihil ingrediatur mali. Quæ, si uspiam certe in homine Christum frequenter suscepturo locum habet. CLEM. ALEX. I. VII, *Strom.*

Epictetus litterarum studioso, moribus improbo, acclamabat: O homo, vide quomittas doctrinam! Num sit ab omni vase labe purgatum? Quanto magis hoc de Christo dicendum? NADASI, in ann. *Levit.* heb. n.

Alphonsus Rodriguez, Coadjutor e Soc. Jesu, et janitoris officio fungens quies campanula signum dabatur, cogitare assueverat, illam a Christo pulsari, ideoque statim dicebat: Vado, Domine. Quæ promptitudo adeo Christo placebat, ut non raro ipsemet respectabili forma, a sanctissima Matre, aliisque Angelis et Sanctis comitatus, Alphonso fores pandentes, Collegium ingredi sit dignatus. Quidni hoc magis communicatus dicat et faciat, Christo fores anime pulsante, dicente illud Apocal. : Ecce sto ad ostium, et pulso, si quis audierit vocem meam, et aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, et cenabo cum illo, et ipse mecum? APOCAL. IV, 20.

Tanagei omnium, quos habent, adolescentum pulcherrimum seligunt, qui festo die agrum humeris circa urbis muros magno populi comitatu circumferat, judican-

tes, in ea, qua agnus circumferatur, parte muros inexplugnabiles fieri. Quid fiet animæ Christum urbanissimam pietate in corpus inducenti? NADASI, *hebd.* xl.

Anno Domini 1611, in insula S. Michaelis, in viridi promontorio, maxima formicærum vis toto insula maxima damna inferbat, et in ipsum etiam tabernaculum SS. Sacramenti irrepserat, sed illeso in patena Sacramento, totum agmen circumcirea exanimè jacuit. Quanto magis spirituales formicæ, id est, peccata et passiones inordinate cadentes, si Christum super patena aurea, id est, corde debite disposito jacentem reperiant? *Chronic.* illius loci.

Cum Patriarcha Jacob sacrificium Deo offerre vellet, præcepit universæ domui suæ abjicere deos alienos, qui in medio vestri sunt, et mundamini, ac mutate vestimenta vestra, surgite, etc. GEN. xxi, 2. Quidni magis communicaturus dicat hoc omnibus membris ac potentis suis?

Betsamites olim gravi a Deo percussione fuerant puniti, eo quod arcam Dei vidissent, et propterea quinquaginta millia et septuaginta viri interfecti sunt. I. REG. v, 13. Quanto magis non levem penam timebit is, qui arcam novi testamenti indigne sumere presumpserit.

EFFECTUS. — Wildichindus aliquando in die Paschatis, ipso Communionis tempore degens, vidit, quemcumque communicantem, vidit, quemcumque communicantem a sacerdote pulcherrimum recipere infantulum, qui cum aliquibus ludens, ultro citroque os eorum ingredi precebat, alios vero fugiens, eum avertat vultum; quia nimirum certissimum est, quod panis hic vitalis, sicut est vita bonis, ita quoque sit mors malis. Quo forte respicere voluit Dominus, in Eucharistia hujus Panis figuris, in panibus, inquam, Propositionis de quibus dicitur: Ponens super mensam panes Propositionis; ubi Aquila et Arias legunt: *Panes faciem* qui loquendi modus extravagans videtur. Numquid enim panes illi plures habebant facies? Quæ est hæc mensa, interrogat Rupertus Abbas, nisi corporis et sanguinis Domini? Quid igitur mirum, si panis hic plures describatur habere facies, si quidem unus et idem mors est malis, vita bonis? Quapropter vido panis sumptionis quam sit dispar exitus! Quam pariter differentiam Regius Psalmista insinuat, dum ait. « Lætificabis eum cum vultu tuo. » Ecce premium digne

communicantium. «Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum.» Ecce vobis indigne communicantium supplicium. BARON. *ad ann.* 735. n. 10.

Oza, qui arcam in humeris suis portare debebat, dum manum suam extendit, ut eam dem bobus, qui illum in plastro portabant, recalcitrantibus sustineret, et a lapsu preserveret, morte repentina punitus fuit, unde Th. a Villanova ait: Quamvis terror in arca lignea! Tantane tibi, Domine, cura de ligno? Non utique, sed propter nos hæc facta sunt: in illis terramur, in illis admonemur, in illis instruimur. Illas exanimas, ut nos prudias, ut in eis discamus, quod tibi placeat simul et periculum sit, indigne tractare ne cœnere sacrosanctum Christi Carnem in Hostia salutari, cuius tyrum sic Deus magnificavit, sic sublimavit, sic vindicavit. Si talis ultio in umbra, qualis fiet in veritate ipsa? S. Th. VIII. *quæst.* 3. *de Sacr.*

GRATIARUM ACTIO. — Observandum, quod Deus virgine Moysi, quæcum tot prodigiis portenta patravit, in tabernaculo conservare noluit, neque aquam, quæ de petra scaturierat, neque coturnices, bene tamen in volem Manna custodiri voluit, tametsi subjectum sit corruptioni, et ex uno die in alium conservatum veribus scateat. Scitissime causam, cur id fieri voluerit? Nimirum Manna Eucharistiam præfigurabat atque ideo per hoc nobis significare voluit, quod, tametsi omnium aliorum Divinorum beneficiorum in nobis obliteraretur memoria, hujus tamen beneficii Eucharistici oblivisci nunquam debeamus, sed continua illius et indelibilis habere de sit memoria, nec unquam præmissa gratitudo. MANS. *d.* XVIII. n. 8.

S. Mater Ecclesia sapienter ordinavit, ut, priusquam deveniretur ad consecrationem Iujus Panis, Sacerdos et Populus simul inter se hæc verba recitarant, et primo quidem Sacerdos dicit: «Gratias agamus Domino Deo nostro!» Cui Minister, nomine omnium responderi debet: «Dignum et iustum est!» Repletus Sacerdos: «Veredignum et iustum est, æquum et salutare nos tibi semper, et ubique gratias agere etc.» Si enim pro ullo divinorum beneficiorum agenda sunt gratie, certe pro hoc divino Sacramento vel maximo agi debent. MANS. n. 9.

CONCIONATOR.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Concionator est Clericus, qui ex officio et legitime missus Verbum Dei annuntiat; quæ proin annuntiatio *Concilio* vocatur, licet interdum per hoc nomen ipse etiam populus ad verbum Dei audiendum congregatus intelligatur. BEALLINCK. I. v. *eod.*

DIVISIO. — Dividi potest in *cœrum* et *salvum*. Verus est, qui eo solum fine prædicat, ut animas submersas ab abyso infernali eripiat, et in cœlum perducatur, unde dicitur debet eum Rege Sodomorum: «Da mihi animas, cætera tolle tibi.» GEN. c. xiv. 21.

Falsus est, qui in prædicando *quærit, quæ sui sunt, non quæ Jesu Christi*. De quibus concionatoribus S. Greg. ait: Prophete falsi sua, et non Dei verba loquebantur, de quibus scriptum est: «Nolite audire verba Prophetarum, qui prophetant vobis, et decipiunt vos, visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini.» Et rursus: «Non loquebar ad eos, et ipsi prophetabant.» Quæ ex re colligendum est, quæ et quisquis expostor in explanatione sacri eloqui, ut fortasse auditoribus placeat, aliquid mentiendo componit, sua, et non Domini verba loquitur, si tamen loquendi, vel seducendi studio moveatur. S. GREG. in c. X. *EZECH.* hom. 1.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Erat docens eos, sicut potestatem habens, et non sicut Scriba eorum et Pharisei. MATH. c. vii. 25.

Quasi tuba exalta vocem tuam, et annuntia populo meo scelera eorum, et domui Jacob peccata eorum. ISAIAS. c. xxxviii.

Non vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. MATH. c. x. 20.

Eccæ dedi verba mea in ore tuo; ecce constitui te hodie super gentes, et super regna; ut evellas, et destruas, et ædifices, et plantes. JER. c. i. 10.

Et vidi Angelum volantem per medium cœli, habentem Evangelium æternum. APOC. c. xiv. 6.

Sermo meus, et prædicatio mea, non in persuasibilibus humane sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus et virtutis. I. COR. ii. 4.

Non sumus sicut plurimi adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex Deo, eorum Deo, in Christo loquimur. II. COR. viii. 17.

Cum venissem ad vos, Fratres, veni non in sublimitate sermonis, aut sapientiæ, annuntians vobis testimonium Christi. I. COR. viii. 1.

Et ego, Fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus tanquam parvulis in Christo, hæc vobis potum dedit, non escam; nondum enim poteratis. I. COR. iii. 1 et 2.

Mala aurea in lectis argenteis verbum dictum in tempore suo. PROV. c. xxv. 11.

Et nunc, Fratres, quoniam vos estis Presbyteri in populo Dei, et ex vobis pendet anima illorum ad eloquium vestrum corda vestra erigite. JER. c. viii. 21.

Speclatorem dedi te domui Israel, et audies de ore meo verbum, et annuntia bis eis ex me. EZECH. c. iii. 6.

UTILITAS. — Multitudo sapientum (sæpe *Prædicatum*, ut S. Albertus Magnus exponit) sanitas orbis terrarum. SAP. c. vi. 2.

Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lapsus est verbo. ISAIAS. c. li. 4.

EX SS. PATRIDES ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Prædicatores nubes sunt, quia tonant minis, coruscant miraculis, plantant doctrinis. S. BONAV. in Ps. xvii.

Prædicator quisque plus actibus, quam vocibus insonat, et bene vivendi vestigia sequentibus imprimat, ut potius agendo, quam loquendo, quo gradiatur, ostendat. S. GREG. p. III. *Past.* c. vi.

Vera prædicatio necessaria est; quia quando vox vitæ non remordet, dulcis est symphonia; non sit vox Jacob et manus Esau. S. BONAV. in Ps. xlii.

Est Evangelicum doctrina, verbiq; Dei prædicatio, ignis ille semper in Altari exar-

descens, cui perpetua sollicitudine is ministrare debet ligna, nempe optima, præclarique vita sua exempla, officia atque opera virtutum, quibus corda fidelium accendat ad sancte agendi studium. ACTA MARIOL. fol. 178.

Docente te in Ecclesia, non clamor populi, sed gemitus suscitatur; heryma: auditorium, laudes tuæ sint. S. HIER. *ep.* 2. *ad Nepot.*

Illius doctoris libenter audio vocem, qui non sibi plausum, sed mihi placentum moveat. S. BERN. s. lxx. in *Cont.*

S. Gregorius verba illa: «Parabis, et acetiabala, et phialas et thuribala,» in favorem nostrum explicat, dicens: Quid vero per phialas et cyathos, nisi mensura prædicationis accipitur, ut singulis scilicet juxta capacitatem ingenii conferatur? Debet enim subtiliter, quid docet, prospicere, ne plus student, quam ab auditoribus capitur, prædicare; debet enim infirmitati audientium se accomodare, ne dum parvis sublimita, et ideo non profutura, loquitur, se magis eret ostendere, quam auditoribus prodesse. S. GREG. hom. vi.

Populus populariter est loquendum, concio compellenda est sermone communi, omnibus necessaria dicenda sunt more omnium, naturalis lingua clara simplicibus, doctis dulcis, docens loquatur omnibus profutura. Ego loquor hodie imperito, verbo veniam dent periti. S. CHRYS. s. xliii.

Quid sunt intente mentes auditorum, nisi quasi quædam in cythara tensiones stræbe chordarum? quas tangendi artifex, ut non sibi mel ipsi dissimile cœnium faciat, dissimiliter pulsat. Et ideo chorde consonam modulationem reddunt, quia uno quidem plectro, sed non uno impulsu forniuntur. Unde et doctor quisquis, ut in una cunctos virtute charitatis adificet ex una doctrina, non una eademque exhortatione tangere corda audientium debet. Aliter namque viri, aliter admonenda sunt feminae, aliter juvenes, aliter senes, aliter inopes, aliter locupletes, aliter læti, aliter tristes, aliter subditi, aliter Prælati, aliter servi, aliter domini, aliter Iujus mundi sapientes, aliter hebetes, aliter impudentes, aliter verecundi, aliter protervi, aliter pusillanimes, aliter impatientes, aliter patientes. S. GREG. l. XX *Mor.* c. xv.

Necesse est, ut semper sermo prædicantis

communicantium. «Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum.» Ecce vobis indigne communicantium supplicium. *BARON. ad ann. 735. n. 10.*

Oza, qui arcum in humeris suis portare debebat, dum manum suam extendit, ut eamdem bobus, qui illum in plastro portabant, recalcitrantibus sustineret, et a lapsu preserveret, morte repentina punitus fuit, unde Th. a Villanova ait: Quamvis terror in circa lignea! Tantane tibi, Domine, cura de ligno? Non utique, sed propter nos hæc facta sunt; in illis terramur, in illis admonemur, in illis instruimur. Illas exanimas, ut nos prudias, ut in eis discamus, quod tibi placeat simul et patiens sit, indigne tractare ne cœmere sacrosanctum Christi Carnem in Hostia salutari, cuius tyrum sic Deus magnificavit, sic sublimavit, sic vindicavit. Si talis ultio in umbra, qualis fiet in veritate ipsa? *S. Th. VIII. conc. 3. de Sacr.*

GRATIARUM ACTIO. — Observandum, quod Deus virgine Moysis, quæcum tot prodigiosa portenta patravit, in tabernaculo conservare noluit, neque aquam, que de petra scaturierat, neque coturnices, bene tamen in oslem Manna custodiri voluerit, tametsi subjectum sit corruptioni, et ex uno die in alium conservatum veribus scateat. Scitasse causam, cur id fieri voluerit? Nimirum Manna Eucharistiam præfigurabat atque ideo per hoc nobis significare voluit, quod, tametsi omnium aliorum Divinorum beneficiorum in nobis obliteraretur memoria, hujus tamen beneficii Eucharistie oblivisci nunquam debeamus, sed continua illius et indelibilis habere de sit memoria, nec unquam præmissa gratitudo. *MANS. d. XVIII. n. 8.*

S. Mater Ecclesia sapienter ordinavit, ut, priusquam deveniretur ad consecrationem Iujus Panis, Sacerdos et Populus simul inter se hæc verba recitarant, et primo quidem Sacerdos dicit: «Gratias agamus Domino Deo nostro!» Cui Minister, nomine omnium responderi debet: «Dignum et iustum est!» Repletus Sacerdos: «Veredignum et iustum est, æquum et salutare nos tibi semper, et ubique gratias agere etc.» Si enim pro ullo divinorum beneficiorum agenda sunt gratie, certe pro hoc divino Sacramento vel maximo agi debent. *MANS. n. 9.*

CONCIONATOR.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Concionator est Clericus, qui ex officio et legitime missus Verbum Dei annuntiat; que proin annuntiatio Concilio vocatur, licet interdum per hoc nomen ipse etiam populus ad verbum Dei audiendum congregatus intelligatur. *BEALLINCK. I. v. eod.*

DIVISIO. — Dividi potest in *cœrum et salvan.* Verus est, qui eo solum fine prædicat, ut animas submersas ab abyso infernali eripiat, et in oculum perducat, unde dicere debet cum Rege Sodomorum: «Da mihi animas, cætera tolle tibi.» *GEN. c. xiv. 21.*

Falsus est, qui in prædicando *quærit, quæ sui sunt, non quæ Jesu Christi.* De quibus concionatoribus S. Greg. ait: Prophete falsi sua, et non Dei verba loquebantur, de quibus scriptum est: «Nolite audire verba Prophetarum, qui prophetant vobis, et decipiunt vos, visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini.» Et rursus: «Non loquebar ad eos, et ipsi prophetabant.» Quæ ex re colligendum est, quæ et quisquis expostor in explanatione sacri eloqui, ut fortasse auditoribus placeat, aliquid mentiendo componit, sua, et non Domini verba loquitur, si tamen loquendi, vel seducendi studio moveatur. *S. GREG. in c. X. EZECH. hom. 1.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Erat docens eos, sicut potestatem habens, et non sicut Scriba eorum et Pharisei. *MATTH. c. vii. 25.*

Quasi tuba exalta vocem tuam, et annuntia populo meo scelera eorum, et domui Jacob peccata eorum. *ISAIAS. c. xxxviii.*

Non vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. *MATTH. c. x. 20.*

Ece dedi verba mea in ore tuo; ecce constitui te hodie super gentes, et super regna; ut evellas, et destruas, et ædifices, et plantes. *JER. c. 1. 10.*

Et vidi Angelum volantem per medium cœli, habentem Evangelium æternum. *APOC. c. xiv. 6.*

Sermo meus, et prædicatio mea, non in persuasibilibus humane sapientie verbis, sed in ostensione spiritus et virtutis. *I. Cor. ii. 4.*

Non sumus sicut plurimi adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex Deo, eorum Deo, in Christo loquimur. *I. Cor. iii. 17.*

Cum venissem ad vos, Fratres, veni non in sublimitate sermonis, aut sapientia, annuntians vobis testimonium Christi. *I. Cor. viii. 1.*

Et ego, Fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus tanquam parvulis in Christo, hæc vobis potum dedit, non escam; nondum enim poteratis. *I. Cor. iii. 1 et 2.*

Mala aurea in lectis argenteis verbum dictum in tempore suo. *PROV. c. xxv. 11.*

Et nunc, Fratres, quoniam vos estis Presbyteri in populo Dei, et ex vobis pendet anima illorum ad eloquium vestrum corda vestra erigite. *JER. c. viii. 21.*

Speculatorem dedi te domni Israel, et audies de ore meo verbum, et annuntia bis eis ex me. *EZECH. c. iii. 6.*

UTILITAS. — Multitudo sapientum (sæpe *Prædicatorum, ut S. Albertus Magnus exponit*) sanitas orbis terrarum. *SAP. c. vi. 2.*

Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lapsus est verbo. *ISAIAS. c. 4. 4.*

EX SS. PATRIDES ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Prædicatores nubes sunt, quia tonant nimis, coruscant miraculis, plantant doctrinis. *S. BONAV. in Ps. xvii.*

Prædicator quisque plus actibus, quam vocibus insonat, et bene vivendi vestigia sequentibus imprimat, ut potius agendo, quam loquendo, quo gradiatur, ostendat. *S. GREG. p. III. Past. c. vi.*

Vera prædicatio necessaria est; quia quando vox vitæ non remordet, dulcis est symphonia; ne sit vox Jacob et manus Esau. *S. BONAV. in Ps. xlix.*

Est Evangelicum doctrina, verbi que Dei prædicatio, ignis ille semper in Altari exar-

descens, cui perpetua sollicitudine is ministrare debet ligna, nempe optima, præclarique vita sua exempla, officia atque opera virtutum, quibus corda fidelium accendat ad sancte agendi studium. *ACTA MENDOL. fol. 178.*

Docente te in Ecclesia, non clamor populi, sed gemitus suscitatur; heryma: auditorium, laudes tuæ sint. *S. HIER. ep. 2. ad Nepot.*

Illius doctoris libenter audio vocem, qui non sibi plausum, sed mihi placentum moveat. *S. BERN. s. lxx. in Cant.*

S. Gregorius verba illa: «Parabis, et ætaliaba, et phialas et thuribala,» in favorem nostrum explicat, dicens: Quid vero per phialas et cyathos, nisi mensura prædicationis accipitur, ut singulis scilicet juxta capacitatem ingenii conferatur? Debet enim subtiliter, quid docet, prospicere, ne plus student, quam ab auditore capitur, prædicare; debet enim infirmitati audientium se accomodare, ne dum parvis sublimita, et ideo non profutura, loquitur; se magis curat ostendere, quam auditoribus prodesse. *S. GREG. hom. vi.*

Populus populariter est loquendum, concio compellenda est sermone communi, omnibus necessaria dicenda sunt more omnium, naturalis lingua clara simpliciter, doctis dulcis, docens loquatur omnibus profutura. Ego loquor hodie imperito, verbo veniam dent periti. *S. CHRYST. s. xliii.*

Quid sunt intente mentes auditorum, nisi quasi quædam in cythara tensiones stræbe chordarum? quas tangendi artifex, ut non sibi melius ipsi dissimile cœntium faciat, dissimiliter pulsat. Et ideo chorde consonam modulationem reddunt, quia uno quidem plectro, sed non uno impulsu forniuntur. Unde et doctor quisquis, ut in una cunctos virtute charitatis adificet ex una doctrina, non una eademque exhortatione tangere corda audientium debet. Aliter namque viri, aliter admonenda sunt feminae, aliter juvenes, aliter senes, aliter inopes, aliter locupletes, aliter læti, aliter tristes, aliter subditi, aliter Prælati, aliter servi, aliter domini, aliter Iujus mundi sapientes, aliter hebetes, aliter impudentes, aliter verecundi, aliter protervi, aliter pusillanimes, aliter impatientes, aliter patientes. *S. GREG. l. XX Mor. c. xv.*

Necesse est, ut semper sermo prædicantis

cum auditorum debeat qualitate formari. Quid mirum, si hoc verbi Dei erogator faciat, cum et agricola, qui semina in terram mittit, prius terre qualitatem prœvidet, quibus seminibus apta videatur, et postquam qualitatem terre viderit, tunc semina aspergit. Id. l. 1. hom. II in *Ezech.*

Sic debet esse sermo Dei fidelibus, tamquam pisci hamus, tunc enim capit, quando capitur, et quia non recipiebatur sermo Dei in corde ipsorum, ideo non capiebat corda eorum. S. BONAV. in S. Joan.

Prædicans Jesum debet ejus passiones imitari. GREG. supra *Regist.*

Concionator modum audientis consideret. Id. l. XVII *Moral.*

UTILITAS. — Quid namque celorum nomine, nisi celestium prædicantium vita designatur, de quibus per Psalmistam dicitur: « Cœli enarrant gloriam Dei, etc. » Ipsi cœli, ipsi sol esse memorantur. S. GREG. l. 9 *Mor. c. IV.*

Panes Propositionis super mensa positi semper, Doctores sunt spirituales, qui in lege Domini die ac nocte meditantur, cunctis Ecclesiam intrantibus refectionem verbi celestis offerunt, qui recte Propositionis panes vocantur, quia in propatulo semper esse debet universis fidelibus sermo salutis, nec unquam in Ecclesia deesse oportet piis auditoribus verbum solatii. BERG. l. IV, lib. de *Tabern. I, cap. II.*

Dum doctrinæ discretio a concionatore caute custoditur, et divinitus largior copia prædicationis datur. GREG. l. XV *Moral.*

Concionatorum umbra requiem Redemptoris habet. *Ibid.*

DIGNITAS. — Est magna auctoritas Prædicatorum, in quorum receptione Deus recipitur, et contempta contemnitur, ipsi enim sunt os Domini verba ejus annuntians, sicut dicitur: « Si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris, » et ideo tanquam os Dei pasci debent, et honorari. S. BONAV. in c. x *Luc.*

Hujus muneris sive materia, sive finis spectetur, tanta utique dignitas ostenditur, ut non facile aliud excogitari, divise possit, quod illo præstantius sit, aut altius, aut magnificentius. Siquidem omnia Christianæ Religionis mysteria, ac Sacramenta, omnes virtutes, omnia que ad ejusdem Religionis fidem, fideique fructus spectant, omnia denique que a Deo ad homines proficiuntur, et ad Deum proficiuntur adjuvant, verbi

Divini nomine continentur. ACT. ECL. MEN. fol. 838.

Ignoro, an possit hac gratia interim majorem aliquam Deus homini conferre, quam est, ut ejus ministerio perversi homines in melius mutantur, ut ex filiis diaboli Filii Dei efficiantur, an forte cuiquam magis videbitur esse mortuos suscitare. RICCA. DE S. VICT. ap. MASSI. d. XXVIII, n. 3.

QUOMODO AUDIENDUM. — Non magnopere cures, utrum defectibus aliquibus obnoxius sis, qui loquitur, modo veritatem loquatur. Attendat ipsam veritatem, sicut ex origine sua, fonteque suo, nempe, Deo, promanat, et non curiose discutiat, qualis sit fistula, per quam illa manat. BOS. *Inst. spir. c. VIII, n. 4.*

Frequenter etiam de homine malo bona doctrina procedit. Ecce enim et vili terra pretiosum aurum producit. Numquid propter terram vilem pretiosum aurum contemnitur? Non, sed sicut aurum eligitur, et terra relinquitur, sic et vos doctrinam accipite, et mores relinquit. Auctor. *Oper. Imperf. hom. XLIII.*

Eo quod Prædicator Christum representet, debet magna devotione et reverentia audiri, etiamsi vili et contemptibili videatur persona. Unde August. ait: Ego (scilicet Prædicator) quid sum, nisi cophini seminantis, id est, Christi, ipse dignatus est in me ponere semen, quod spergo vobis; nolite respicere ad vilitatem cophini, sed ad nobilitatem seminantis. Et Tullius ait: Non te moveat dicentis auctoritas, sed quidquid dicit, attendito. S. ANTOX. p. II, tit. IX, esp. III.

DANNUM MALORUM CONCIONATOREM. — Vita sine sermone magis professe solet, quam sermo sine vita, nam illa etiam laevis prodest; hæc autem etiam clamans molestiam affert. S. ISIDOR. PELUSI. l. XXVI, ep. CLXXV.

Si negligis implere quod doces, aliis messem seminas et ipse a frumenti participatione jejunas; unde scriptum est: « Cujus messem famelicus comedit. » Messem quippe Doctoris, qui bona loquitur, sed non operatur, famelicus comedit; quia is, qui panem justitiæ esurit, operatur mandata, quæ audit; et ipse fructum non habet, qui seminando laboravit. Hinc Salomon ait: « Abscondit piger manum suam sub axilla, nec ad os suum porrigit eam. » Nemo ita piger est, ut nec ad os manum comedendo redu-

cere, laborem putet; sed piger nec ad os manum suam porrigit, qui nec hoc vult operari, quod dicit. Hinc de bene docentibus, et male operantibus dicitur: « Filii Ephrem intendentes, et mittentes arcum, » etc. intendunt arcum atque sagittas mittant, qui Scripturæ sacræ sententias proponunt, et verbis rectis auditorum vitia feriunt, sed convertuntur in die belli, quia post semetipsos redeunt in tentationem vitiorum, et peccata opponere non volunt, quia in tentationum certamine non resistunt. S. GREG. l. II, hom. II in *Ezech.*

Qui magnis muneribus ditati, parere utilitati proximorum in prædicatione refugiunt, si districte judicentur, tantis procul dubio rei sunt, quantis professe potuerunt.

Concionator malus sanguinis justis reus erit si acuerit. GREG. XXII, *Moral.*

Concionator carnalis est lucerna caeca. Id. *sup. II Regist.*

EXEMPLA SACRA.

QUALITAS. — De Christo, Victor Antiochenus super illum Sancti Marci textum: « Stupebant super doctrinam ejus, » interrogat: Cur stupebant? Quia non respondebat ad gratiam; neque ulli prorsus adulabatur, nec auditorum laudes captabat, sed erat sermo ejus in potestate; hortabatur enim non ad quævis promiscue, sed ad celestia et anime salutaria, perfidisque et obstinatis peccatoribus imperterrite supplicia comminabatur. VICTOR ANTIOCEN. in *exp. I Marc.*

In vita S. Francisci Salesii legitur, quod hæretici per varias impias imposturas et technas adeo auditorum S. Francisci numerum diminuerint, ut octo vel novem tantum personæ ejusdem devotioni dedite, ad verbum illius audiendum residuas remanserint. Quis autem eloquentie et pietatis fons ad talis auditorii sterilitatem non exsiccaretur? Et tamen sanctissimus Dei servus a ministerio suo Apostolico non cessavit, nec ullum ejus obundi fastidium sensit, imo huic adeo modico auditorum suorum numero quotidianum verbi Dei panem tanta cum industria, sollicitudine, apparata, et assiduitate distribuere satagit, ac si numerosissime populi affluentia prædicare debuisset.

TOMUS I.

set, idque non solum paucis quibusdam septimanis vel mensibus, sed tribus annis negris talibus cum circumstantiis loci, temporis, et modis præstitit, ut quisquis id ipsum in justa considerationis trutina perpendit, huic illud mirabilis fuisse laud immerito videatur, quam ipsomet operis substantiam. Siquidem quolibet die, nullum prorsus omitendo, etiam in majoribus hyemis rigoribus, sive in maximis aestatis caloribus, ad quatuor vel quinque milliaria pedes profectus, celebrandi et predicandi functionem absolvit, tametsi paucos, id est, duos vel tres, sæpe etiam unicam vetulam præsentem invenisset; omnibusque perfectis, non minus quoad spiritum contentus, et hilaris redibat, quam si numeroso: eundam multitudinam prædicasset. GREGORIUS. l. I, c. X.

S. Chrysostomus ad suos auditores dixit: Ea de causa quotidie vobis concionamur, ut aliquid sacri faciatis et virtutes vestrae crescant, et nos lætemur, videntes vestrum profectum. Numquid enim temere et in vanum dicere volumus, ut a vobis laudum fructus recipiamus, et ut plaudentes manibus recedatis? Non hoc spectamus; absit! sed vestram salutem. Mea maxima laus est, et summus plausus, si quis a vobis ad virtutem convertatur. Alias vero dixit: Credite mihi, quando inter dicendum plausum excito, per illud quidem tempus, humanum quiddam mihi accidit, et distrahor, et diffundor. Ubi autem domum redeo, et intelligo plaudentes sine fructu abuisse, doleo, gemo, et lacrymor, et quasi frustra omnia dixerim, sic afficior mihi que ipsi dico: Quæ sudorum meorum utilitas, si auditores a verbis meis nullum fructum accipere volunt? CAUSAR. hom. lrv, in *Gen.*

S. Petrus Damianus de S. Marco in ejus honorem ita scribit: Cui, mirum Deus omnipotens tanti verbi virtutem contulit, tantam prædicationis efficaciam prærogavit, ut omnes, qui tunc ad fidei rudimenta confluerent, mox per continentiam, ac totius sanctæ conversationis instantiam, tanquam ad monasticæ perfectionis fastigium convolare. Id. hom. xxx in *Aet.*

Isidorus Pelusiotus quondam eundem viro faciendo quidem et docto, sed improbo, in hæc verba scripsit: Frater quidem tuus ob mores in admiratione est, tu ob sermonem; ille ob omnem integritatem, tu ob lingue facultatem; ille ob morum moderationem,

tu ob verborum fastum ac tumorem; ille ut fructu scatus, tu ut foliis abundans. Volensque eundem instruere, modumque edocere, quo eloquens simul et potens quoad linguam fieri posset, subdit: Quam ob rem, si ita est, fratrem tuum imitare, ut utroque nomine laudem et gloriam consequaris, neque enim tam tuis illa, quam tu ipsis dotibus opus habes. S. PAVLUS DAX, s. II. de S. Mor.

In *Manipulo Exemplorum* de S. Nonno Episcopo sequentia leguntur: Quodam vice sancto viro Nonno Episcopo in Ecclesia predicante, nihil in eo rhetoricum aut humanæ ventositatis resonabat, sed in Spiritu Sancto corrigebat errantes, futurum iudicium commemorans, cuius monitis ita sint populi corda compuncta, ut pavimentum Ecclesie lacrymis inundaret. MASSI, disc. XXXI, n. 8.

S. Franciscus Seraphicus Religiosus suis sensum hujus præcepti, a Verbo incarnato Apostolis suis impoſuit, scilicet *predicante Evangelium*, hunc esse declaravit, scilicet: Prædicante virtutes, eradicatæ vitia, Paradisum et infernum auditoribus vestris annuntiat. MASSI, disc. I, n. 3.

In vita venerabilis Matris Anne, Carmelitane discalceatæ, a P. Bartholomæo, pariter discalceato conscripta legitur, quod, cum hæc ancilla Dei, in octavo efficeret vel nono ætatis anno constituta, in villa sua, ubi habitabat, celebrem quendam auscultasset prædicatorem, omnibus eidem applaudentibus, sola ipsi lacrymata fuerit, atque a sorore sua natu majore de causa fletus interrogata responderit: Quia male prædicavit Pater. Cui illa: Et quid tu scis, an bene vel male prædicaverit? Ipsa vero ex celesti utique instinctu mox subjecit: Quia nihil de Christo Crucifixo, de ejus sequela, et ejus virtutibus, lib. II, n. 7.

In Chronicis S. Francisci legitur F. Cherubinum, a Spoleto, in præcipuis totius Christianismi pulpitis magno cum applausu prædicasse, ostendendo doctrinam suam ingenium, eloquentiam, et stupendum talentum, sed absque ulla auditorum fructu; cumque prædicationem ejus B. Fr. Joannes Bonvianus Lucensis ejusdem Ordinis auscultasset, hic eundem prædicatorem exhortatus fuit, ut stylum dicendi mutaret, sequæ totum spirituali vitæ, lucro animarum comparando addiceret, extirpando vitia, virtutesque auditoribus inserendo. Cui cum

Cherubinus aurem præbuisset, ejusque consilium fuisse executus, adeo abundantem messum celesti horreo inulit, ut in hora mortis suæ visus fuerit Angelorum manibus in celos deferri, septuaginta sex millibus animarum fructuosarum prædicationum suarum subsidio salutarum, stipatus. *Chron. S. Franc. p. III, l. VI, c. II.*

In *Prælo Florido* sequens legitur historia. In Angliâ, celebris quidam Ordinis FF. Minorum prædicator erat, qui præter scientiam talenti quodam ornatus erat gratissima dictionis, erat enim in sermone suo curiosus, utpote quem ut plurimum ornare solebat subtilissimis Philosophiæ, aliarumque profanarum, novarumque et insolitarum scientiarum conceptibus. Cumque die quadam concionem suam, quam coram populo ipsius audiendi cupidissimo habiturus erat, per conceptus gratissimos præparatam haberet, nocte precedente et Christus apparuit, in manu sua librum tenens, in cuius medio characteres impressi erant aurei et elegantissimi, margines autem sordibus mire erant conspurcati, qui simul pessimum exhalabant odorem, eratque liber ille de foris non minus turpis. Cumque prædicator Dominum rogasset, ut visionis illius sibi declarare dignaretur mysterium, ab eodem sibi dicti audivit: Litteræ aureæ hujus libri verba sunt sacra Scripturæ, sacre Theologiæ, nec non ex doctrinis SS. Patrum decerpta; sordis autem graveolentes, dicta representant et sententias philosophorum, quas tu in impertinentibus, et vanis prædicationibus tuis semper interseris, que proinde in conspectu meo pessimum spirant odorem. Deformitas exterior hujus libri apparentem denotat curiositatem, per quam verba mea per raras et infructuosas garrulitates tuas diversis modis offuscas, atque ab auditoribus calorem spiritalem, quem sacre doctrinæ meæ in ipsis generare solent, inique auferis. Et vero quidam ad propositum nostrum Salvatorem dicturum fuisse existimatis, si hic Religiosus narrationes fabulosas, ridiculasque facetias in medium adduxisset? *Prælo Florido, l. IV, c. I, p. II.*

Goltshalous, Rex Megalopregensis et Hierulorum, studio Christiana Religiosis sæpe in templis suis subdita concionatus est. Unde et vitam pro Religione fudit, dum contra Wandalos idololatrias pugnavit. *ENNE, l. IV, c. VIII, n. 44.*

Servitium, Trejectensem Episcopum, hæc

Spiritus Sancti gratia dotatum fuisse ferunt, ut prædicantem audientes alienigenæ diversæque nationes unaqueque sua lingua locutum putarent; nihil non intelligentes, quod ab illo esset prolatum. Ad hæc tot miraculis claruisse dicitur, ita purè sanæque vixisse, ut prædicatione, virtute, moribus ad perfectionem Apostolorum maxime accessisse videatur. Igitur vitæ sanctimoniam præstet, oportet, qui præstare cupit prædicandi doctrina, operationeque signorum.

Cum B. Egidius Minorita, D. Francisci socius, aliquando audisset dominum vineæ, que propinqua erat habitationi ejus, vinitorum suos oburgantem isque dicentem: « Fate, fate, e non parlate; » id est: Operamini, operamini, et verba facessant; cum ingenti fervore e sua cella prorumpens clamavit alta voce: Audite vos, concionatores, quid iste vir dicat. Facessant verba et manus operi admoventur.

UTILITAS. — Mater S. Dominici priusquam eum in lucem ederet, vidit oculum quemdam, faciem ardentem in ore suo portantem, qua mundum accendit. Quod fuit ei signum, quod filium haberet, qui lapsus, id est, hæreticos impugnavit, gregem servaret, dormientias in vitis allatraret, et linguam medicinalem haberet, et faciem igniti eloquii portaret, quo mundum illuminaret, et inflammaret. *BELOVAC. Spec. Mor. lib. III, p. s. dist. x.*

Legitur, quod predicante Petro Spiritus S. in auditores divini verbi cecidit, et hoc frequenter accidit in prædicationibus, quod, qui duro corde accedunt, propter verbum prædicationis, ad divinum amorem accenduntur. Sic enim illi ipsi, qui panem septimanis ante tumultuose vociferati fuerant: « Tolle, tolle, crucifige eum! » ad ignem prædicationis S. Petri adeo incaluerunt, ut una vice tria millia ad fidem conversi, eam antea postularant crucifixionem, conscripta fuerint. Unde merito S. Th. de Villanova in hæc verba exclamat: O linguam vero ignitam! Tria millia ad fidem conversa sunt, et compuncto corde animarum suarum remedium postularunt. Alio etiam sermone postdie quinque millia conversa sunt, et ita Ecclesia brevi tempore in grandem fideli numerum adacta est. O si nunc unam talem linguam haberet Ecclesia! Hæc frigida lingua ignitum sermonem proferre non valet, et quoniam Spiritu Dei prædicatores non incallescimus, auditorum corda mini-

me inflammamus. S. THOM. op. IV, c. I.

In Annalibus Dominicæ habetur, quod cum olim Boconie prædicans Frater Reginaldus, doctrina et sanctitate celeberrimus, admirabilis diversorum operaretur conversiones, primarius quidam doctor, nomine Magister Moneta, sibi proponeret, quod nullo prosum modo illum ex umbone dicentem auscultare unquam vellet, ne intra retia ipsius caperetur. Verumtamen scholares ipsius tanta apud ipsum valebant persona dendi gratia, quod illum ad auscultandam vel semel dumtaxat F. Reginaldum concionantem die quodam induxerit (concio autem de S. Stephano habebatur) quia vero magnopere adversabatur ab eo, quod promiserat, hoc usus est subterfugio, nimirum prius auscultare voluit Missam, post quam auscultavit et secundam; nec hæc contentus, auscultavit et tertiam, futurum esse existimans, ut per hæc cunctationem concio elaberetur, vel saltem ad finem illius superveniret; sed spei ipsius non respondit eventus. Perveniens namque ad Ecclesiam, cum illum hominibus referentem videret, adeo ut vix pateret ingressus, in limine porte substitit, et ad primum verbum, quod audivit, se interius totaliter commoveri sensit, verba autem, que audire poterat, hæc erant: « Ecce video celos apertos. » In præsentem sunt celi aperti ad introeundum, quilibet, qui vult, potest intrare januas apertas; valeant, et timeant viri negligentes, ne eis, qui claudunt cor suum Deo, et os, et manus, regnum colorum claudant, et introire non possint. Quid ergo tardalis? Ecce aperti sunt celi. Cumque vix finitus esset sermo, ecce Magister Moneta ad pedes Reginaldi provolutus, habitum religiosum ab eo petiit et recepit, factusque est Religiosus sanctitate et doctrina præsertim insignis, qui multos hæreticos ad fidem orthodoxam convertit, eorumque errores confutavit. *Ann. S. Dom. p. I, l. I, c. VII.*

Cum Alphonsus a Spina, Franciscanæ Ordinis in Conventa Palentie Religiosus, insignis concionator, animarum salutem supra modum sitaret, in id præcipue incumberebat, ut aliquos Christo lucrifaceret; cumque ex melancholica imaginatione subtristis quodam die effectus, puteo juxta Minoritici Conventus Vallisonetani sacrum hæretet, et anxius cogitaret nun frequentissimis suis concionibus fructum fecisset, vocem e sublimi delatam, sibi præcipientem ut situlam,

e trochlea pendentem, in puteum demitteret, aquamque hauriret, audivit; cui cum obtempisset, viginti quatuor subalbos lapillos, Jesu nomine insignitos, juxta 24 conciones, quas pomic ante dicitur ad populum Vallisoletarum habuerat, in stibule fundo invenit. Ex quo demum eventu confirmatus, omnibus nervis predicationis officio in posterum incubuit. MANSI, d. XXVIII, n. 7.

Dominicanus quidam, post obitum, familiari suo apparuit in splendidissima veste, ornata pretiosissimis lapidibus, et uno quidem reliquis multo præstantiore supra pectus appenso; dixitque hanc se vestem propter animarum zelum consecutum, tot ornatum gemmis, quot peccatores ad Deum convertisset, et nobiliori illa, propter majoris alicujus peccatoris conversionem. *Ibid.* n. 8.

Alius quidam ejusdem Ordinis ex obedientia Cræcem Saracenis amantians, cum ibidem obisset, apparuit eidem ex Fratibus dicti Ordinis, dicens, se quidem in extremis a demonibus valde impugnatum, sed Christum Dominum advenientem omnes fugasse, dixisseque: Veni mecum in gloriam meam tu, qui cruceam meam populus annuntiasti; sequere hæc ratione absque ullis aliis penis a terra recte ad celos ascendisse. *Ibid.*

Abbatem Antonium aliquando ad hæreticos convincendos relicta solitudine Alexandriam venisse legitur. Intermissit ergo eremi quietem dum ad bellum egreditur contra illos pugnaturus, a quibus Catholicæ fidei murus quatiebatur. Accesserunt quidam Philosophi quasi rusticano homini, et litteraturæ ignaro illusuri; verum ubi loquentem audissent, demirati verborum vim sententiarumque gravitatem, veritati ab eo prædicatæ adhæserunt. MARULLI, lib. III.

Vincentius Monachus tantum prædicatione valuit, ut in Hispania quinque millia Judæorum ad Christum deiatu convertisse; in Mauritania octo millia Saracorum; in urbe quoque Granata docuit infideles, donec a Rege ejectus ad suos redit invitus. Italiam etiam, et Galliam prædicando peragravit, nec labore victus, nec periculo deterritus, dum ad æternam salutis beatitudinem adipiscendam omnes invitavit, illud in psalmo a Propheta promissum implens: Docebo iniquos vias tuas, et impii ad te convertentur. *Ibid.*

DAMNUM MALORUM CONCIONATORUM. —

Thomas Cantipratanus supplicium quoddam refert euidam illatum, qui Legato Apostolico, contra Albigenes in Flandria electo, supplicia prædicando ferre obstinate renuit; cum enim post iteratas preces et præcepta, in repulsa Legato data persisteret, Legatus iram Dei implorans, dixit: Rogo tamen Deum, qui omnium cordium est inspector, quatenus reddat vos non solum ad istud, quod spernitis, sed prorsus ad omne opus inutile. Mira res! mox ad hæc verba quartana febris eum cum fluxu ventris invasit, et usque ad finem vitæ suæ per viginti quatuor annos irremediabiliter fatigavit. TH. CANTIPR., lib. I. Ap. c. XXIV.

Savona apud Ligures concionabatur Religiosus, veste tenui, ut eventus docuit. Nomen ordinis consulto primo; cum parum faventem experiret auditorem, et vasta templi capacitas, adeo infrequenti concurrentium numero posset vacua videri; post aliquam, ad mediam usque Quadragesimam, qua incitante, qua urgendo morum, cum nihil proficeret, et ad parietes casso labore diceret, patientiam lassam in furorem vertens, excensit et suggesto, et in cenobium regressus omnibus concionam suarum fasciculis in unum emulsum adunatis (et erant mole hæud quamquam exigua) ignem iniecit, unde luculenta flamma est excitata, cujus fumus viciniam sæcularem incedit late grassaturum periculum veritatem permovit ad curandum. Et ecce ferale spectaculum. Nec dum plane consumptas chartas reperiunt et miserum concionatorem in sanguine suo natantem. Adegerat quippe ipse sibi intra illa sicam præ desperatione negati applausus, et tantæ ad conciones solitudinis, Sacerdos, ut nondum mortuum existeret ad dolorem de tanto scelere, biathanatum, omni conatu laboravit, et morienti absoluteionem impendit.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut seminator manu seminat; ita tu manu, et opere optime prædicabis. *Mat. stella in Luc.*

Sicut apibus herbe necessarie non sunt, sed flores herbarum, flores enim illæ colligunt, herbas vero relinquunt; sic et vos flores doctrine colligite, et conversationem

relinquite, ut quasi inutilis herba areseat. *Act. Op. Imperf. hom. XLIII.*

Sicut qui epistolam ab amico accipit, non respicit chartam, an bona sit, vel mala, nec characterem attendit, an elegans sit vel deformis, sed ma solum, qui illam scribo, considerat. Idem quoque circa verbum Dei facere oportet; non enim respiciendus est, qui illud in medium producit, vel declarat, sed hoc unicum nobis debet sufficere, quod verbum Dei sit; hic enim talem adhibet prædicatorem, qui illud prædicet, aliosque edoceat. MANSI, d. XIX, n. 4.

Sicut in Arca Testamenti duo illi Cherubini ita collocati erant, ut semper mutuo se aspicerent; ita vita concionantis doctrinæ ex altera parte respondere debet, usque adeo ut et vita doctrinam collustret, viresque eidem perpetuo addat. *ACTA MEMOR. f. 473.*

Sicut in numismate metallum, et figura, et pondus perquiritur; ita in omni Doctore Ecclesiastico, quem sequatur, quid doceat, quomodo vivat, perquirendum est. *S. IUD. I. III, de Summ. Bono, c. XXX, sent. 5.*

Sicut qui semen in terram jecit, non id facit, ut stramen et paleas tantum demetat, sed copiosam quandam, et utilem messem præterdit; eodem modo, qui prædicat, ad nihil aliud collimare debet, quam ad animarum utilitatem, earumque conversionem. MANSI, disc. XXXIX.

NECESSITAS. — Sicut terra ex semetipsa non est ferax frumenti, vel cujuscumque alterius utilis segetis, nisi colatur, nisi aratro proscindatur; siquidem inculca terra præter lolla, spinas et tribulos nihil aliud producit; ita humane nostræ nature ager, præter lolla vitiorum, spinasque inordinatorum appellatum, nihil producit, nisi per aratrum mortificationis, et macerationis carnis nostræ ligone, ad fructuose divini verbi semen recipiendum disponatur. Unde Jansenius ait: Ita cor hominis, nisi semine divino seminatum fuerit, noxia tantum profert, aut saltem inutilia et sterilia. Subdit insuper: Ita et, ut cor hominis intra se recipiat verbum Dei, ac sit omnibus vitis repurgatum, cultura non parva opus est. *JANSEN. cap. LII, Concord.*

UTILITAS. — Sicut lixivium per humidum cinerem fluens lavat, et non lavatur; ita bona doctrina per malum Doctorem animas credentium lavat a sordibus peccatorum,

etsi ista non lavetur. *S. BEAN. tom. I, ser. Scæg. a. 2, c. II.*

Sicut malignus suavor peccati, etiamsi non persuaserit, merito poenam præceptoris incurrat; ita fidelis justitiæ prædicator, etiamsi ab omnibus respuatur, absit! ut apud Deum officii mercede fraudetur. *S. AUG. I. V. cont. Crescent. v.*

Sicut si vestitus aliquis juxta mensuram proprii corporis scinditur, aptissime eidem accommodatur; ita quoque discursus, qui ex propriis instituitur, magnam penes animum hominis energiam habet. MANSI, disc. XLII, n. 2.

DAMNUM MALORUM CONCIONATORUM. — Sicut si quis Rex in negotio arduo mittere litteras ad negotiandum Regnum eorum, si tu solus rhetoricam attendis, stultissimus virorum. *S. THOM. VILAN. in Scæg.*

Sicut imber iste terrenus, si impertine veniat, id est, cum messis colligitur, cum frumenta formentur in areis, obesse magis, quam prodesse videbitur; ita et il, quibus pluvia administranda committitur verbi Dei, observare debent hoc, quod dicit Scriptura, ut in tempore præbeant, id est, ne crapulato et ebrio verbum Dei ingerant, ne occupato in aliis animo, cum attentus esse non potest. Prudenter coniciat, ubi potest vacare mens, ubi sobrius, ubi vigilans, ubi intentus auditor est. *OMIGEXS. hom. XVI, in Lev.*

Sicut si leoni ostendis viridem herbam, aut campum bene florentem, non exiit eum in concupiscentiam, quia non habet hoc in natura, ut herbas manducet; sic et homini mundiali, si de bono celesti loqueris, non excitatur in concupiscentia boni, sed quemadmodum si pluvia super lapidem cadat, desperat quidem cadat, ad intus autem sicus est, quia non descendit humor in eum; sic et tali homini, quando loqueris verbum Dei, tantummodo sonus verbi desperat percipit aures ejus carnales, in cor autem ejus nihil descendit. *AUCTOR. Op. Imperf. hom. XXXI.*

Sicut in magno vase acetario, qui modicum guttam mellis immiscet, etiam mel perdit, et acerbitas aceti non mutatur; sic homini in hæc malorum multitudine consti-

tuto si colloctus fueris justitiæ verbum, et verbum perdis, et ille non temperat in concupiscentia mundialium rerum. Ibidem.

Sicut est magnum peccatum, cum indigenti dives non dat eleemosynam; ita majus est peccatum, cum sciens non communicat doctrinam; unde: « Qui abscondit frumenta, maledictus in populis. » S. BONAV. in cap. ix Luc.

MOTIVA.

Ad Concionatoris officium libenter suscipiendum.

Quia officium prædicationis Patri misericordiarum omni sacrificio est acceptius, maxime si studio fuerit charitatis impensum, ut ad id laboret prædicator, et magis exemplo quam verbo, magisque lacrymosa prece quam loquaci sermone Doctor sit. S. FRANC. SERAPH. Opusc. collat. xvii.

Quia officium prædicationis est præcipuum in Ecclesia Dei. Christus principaliter hoc officium exercuit. Unde S. Augustinus, de Civitate Dei, ait: « Ut homo confidentius ambularet ad veritatem fidei, ipsa veritas Dei Filius homine assumpto, non Deo consumpto, veniens fundavit, atque stabilivit fidem, scilicet prædicando. » S. AEGES. p. III, t. xviii, c. xxx, § 4.

Quia idem officium est summe honorificum; nam ut S. Bonaventura recte pronuntiavit: Est magna auctoritas prædicatorum, in quorum receptione Deus recipitur, et contemptu contemnitur; ipsi enim sunt os Domini, verba ejus annuntians, sicut dicitur: « Si separaveris pretiosum a villi, quasi os matris eris, et et idem tanquam os Dei patet habent, et honorari. » S. BONAV. apud Mansi, disc. xviii, n. 2.

Quia utilissimum quoque est idem officium. Uti S. Laurentius Justinianus indicavit, dicens: Quantam auctoritatem præstet doctrine vita laudabilis, et experientia diuturna virtutum, insinuat mundi conversio, et numerosis aggregata fidelium! Non enim per eloquentiam, profunditatemque humane scientiæ, sed per vitutum exemplum, contemptum videlicet terrenorum, voluntariam paupertatem, parcitatem victus, vestium nuditatem, tolerantiam tormetorum, et pro salute animarum laborem perpersionem assiduum, Apostoli Domini, eorumque

successores fundavere Ecclesiam. S. LAURA Just. c. vii, de Regim. Prælat.

Quia summe quoque necessarium est idem officium; ubi enim deest doctrina, hortamenta ut plurimum desunt cœlestia, consilia sana, et divinarum monita Scripturarum. Cui consentiens S. Bernardinus ait: Sicut omnes morentur, si una die sol cessaret facere cursum suum, qui habet splendorem, calorem, vigorem; ita si verbum Dei deficeret, quod est sol anime, scilicet quod verbum Dei non prædicaretur, et non communicaretur apud nos, ut possent illuminari splendore charitatis. Paulo post, hujus spiritualis mortis animarum hæc luce destitutarum, rationem assignat, inquires: Spirituales morerentur, quia non cognoscerent Deum, et non cognoscedo non amarent, et non amando non fimerent, et non timendo nostra natura fragilis, et declivis ad malum cito moretetur; ideo oportet, quod ipsa vivat de verbo Dei. Et mox subjungit: Ubi non prædicatur, et cessat verbum Dei, ibi non est cognitio de Deo; et ubi plus prædicatur verbum Dei, ibi est major cognitio de Deo, et plus timetur et colitur. S. BERN. c. iv, ser. v, in Domini, Quadr.

MEDIA.

Ad hoc munus fructuose obeundum.

Invocatio Spiritus Sancti, uti Propheta Regius indicavit, dicens: Lingua mea calamus scriber velocius scribentis; id est, ut Hugo Cardinalis exponit, Spiritus Sancti, quasi dicat: Quod loquor, a me ipso non loquor, sed a Spiritu. Idque illis Christi verbis confirmat: « Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus, etc. » Sicut enim clamamus non scribit, quod vult; sic homo non prædicat a se, sed a Spiritu S. dicente, et scribente in corde prædicatoris, et in cordibus audientium. HEB. CAMP. in Ps. xlv.

Ante omnes autem S. Augustinus advertit, dicens: Sonus verborum nostrorum aures percutit, Magister intus est; admonere possumus per strepitum vocis nostræ, sed si non sit intus qui doceat, inanis fit strepitus noster; et neque qui plantat, neque qui rigat, est aliquid, sed qui incrementum dat Deus. » S. AUG. tom. III, in Epist. Joan. v. fin.

Sed et S. Basilus apta similitudine id confirmat, dicens: Da mihi navim vacuum

gubernatorem, nautas, funes, anchoras, omnia disposita, et nunquam esse spiritum venti, nonne cessat omnis qualicumque apparatus, si desit operatio spiritus? Ita licet sit sermo ampla supellex, mens profunda, et eloquentia, et intelligentia, si non adsit Spiritus S. qui vim suppeditet, otiosa sunt omnia. S. BASIL. hom. de Spir. S.

Oratio; quia frustra laborat extra linguam Doctoris, nisi intus adsit gratia Salvatoris; et ideo pisces, qui ante sermonem Domini reti Simonis se subduxerant, modo post verbum Domini, quasi undique certatim venientes, reti sese certatim iniecerunt. Et hoc notat, cum dicit: « In verbo tuo laxabo rete. » ALBERT. M. in c. v Luc.

Quod confirmans S. Carolus Borromeus; Cum bene, inquit, appositeque dicere, sit omnium judicio vel maxime difficile, hujus sane rei difficultatem aliquando, ac potius frequenter meditabitur, ut ardentiori studio confugiat ad Deum, qui divini sui Spiritus afflato, omnia dicendi argumenta subministrare potest. ACTA MEDIOI. t. 436.

Hinc merito S. Chrysostomus dixit: Nil fructus capi ex Homilia potest, nisi oratio adjungatur. Porro sermoni oratio debet antecedi. Sic Apostoli dicunt: « Nos in oratione ac sermonis doctrina perseverabimus. » Sic Paulus facit, cum in exordiis suarum epistolarum orat, ut perinde quasi lumen lucerne lux ipsa orationis regat sermonem, ne dirigat. S. CAYUS, t. I, de Incompreh. Dei not. hom. iii.

Ac ideo aliquibus in locis præmittitur salutatio Angelica, ut quemadmodum Angelico nuntio mediante Christus in utero Virginis conceptus est, ita et mediante nuntio concionatoris (qui tunc Angeli officium gerit) Christus generetur in cordibus auditorum, atque Deipare intervenientibus precibus, et ipsi auditores concipiant Christum in animo, quem ipsa concepit in utero.

Intentio sincera et legitima, uti S. Gregorius commendavit, dicens: Admoneri debent (concionatores) ut considerent, ne a virtute dicendi, vivendique qualitate discordent, ne loquendo aliud, et ostendendo aliud prædicent. Audiunt itaque quod scriptum est: « Sicut ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur. » Ex Deo enim coram Deo loquitur, qui prædicationis verbum, et quia a Deo accipit, intelligit, et placere per illud Deo, non hominibus, querit; audiant, quod prædicatori per Salomonem dicitur: « Bibe aquam de

cisterna tua, et fluentia, etc. » Aquam quippe prædicator de cisterna sua bibit, cum ad cor suum rediens, potius audit ipse, quod dicit. Bibit quippe sui fluentia putei, si sui irrigatione verbi infunditur. Ubi bene subjungitur: « Beverunt fontes tui foras, et in plateis aquas dividit. » Rectum quippe est, ut ipse prius bibat, et tunc prædicando alii influat. Fontes quippe foras derivare est exterius alii vim prædicationis infundere. In plateis autem aquas dividere, est in magna auditorum amplitudine juxta uniuscujusque qualitatem divina eloquia dispensare. Et quia plerumque inanis gloriæ appetitus subreipit, dum sermo Dei ad multorum notitiam currit, postquam dicitur est: « In plateis aquas dividit, » recta subjungitur: « Habebo eas solus, ne sint alieni participes tui. » Alienos quippe malignos spiritus vocat, de quibus per Prophetam tentati hominis voce dicitur: « Alieni insurrexerunt in me, et fortes, etc. » Ait ergo: « Aquas in plateis dividit, et tamen eas solus habe, » ac si apertius dicat: Si necesse est ut prædicationi exterius servias, quatenus per elationem te immundis spiritibus non concungas, ne in divitiis verbi ministerio hostes tuos ad te participes admittas. Aquas ergo et in plateis dividimus, et tamen soli possidemus, quando et exterius late prædicationem fundimus, et tamen per eam humanas laudes assequi non amabimus. S. GREG. p. III, Cur. Post. ad Rom. xvi.

Ingens fiducia in gratia vocationis; uti Rupertus Abbas suavit, dicens: Cum antem acceditis ad tractandum verbum Dei, tunc nolite præcogitare, qualiter verborum phaleris sancte Scripture sensum exornetis; dabunt enim sponte volis potentia de Spiritu Patris vestri, quasi utique, quanto magis sponte veniant, tanto et vobis minus fatigationis, et auditibus sive loquentibus plus afferet delectationis. O quam dulce, quam præclarum est, ea que loquimur, aut scribimus, italia esse, ut pridens auditor, sive benevolus lector nequaquam dignetur adscribere nobis, dicatque: « Non enim vos estis, qui loquimini! » RUPERTUS ABBAS, in Matth.

Hinc S. Bernardus recte dicit: Potest prædicator monita salutis auribus circumstantium insonare, sed nemo nisi solus Deus valet saporem charitatis palato cordis infundere. Unde S. Gregorius ait: Nisi sit intus Spiritus, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat. S. BERN. s. xvi, in Parv.

Vita exemplaris; melius enim docet vita, quam littera; melius bona fama, quam lingua; delubris enim est lingua, quam manus non adjuvat. Prædicator, inquit Abbas Absolon, debet, primo filios parturire in visceribus caritatis, postmodum parere verbo prædicationis; unde Paulus ait: «Filioli, quos iterum parturio.» *ABBAS ABSOL. s. I. in Quadr.*

Hinc recte S. Bonaventura: Est finis triplicis, ait, qui difficile rumpitur ad extrahendas animas de carcere diaboli, et trahendas post se ad celestia regna: *Si recte sentias, si digne proloquaris, et si vivendo confirmes.* Nam, teste S. Bernedo: Lingua magniloqua, manus otiosa, et vita tenebrosa, est res monstruosa. *S. BERN. apud Monsi, XXXIV, d. 8.*

Humilitas profunda; de qua sic discurrit S. Antonius de Padua: Vanæ gloriæ inquisitores, et propriæ laudis venatores non attendunt, quid ex hoc accidit Ezechie, thesauros suos Babyloniis incaute ostendens, imo, et ostentanti. Dicebat Joseph, *Gen. XXXIX.* «Adducite fratrem vestrum minimum, ut possim vestros probare sermones, et sciam, quod non sitis exploratores. Per fratrem minimum intelligitur humilitas, sine qua infuante credidit prædicator, nec ejus a Deo probantur sermones. Et e contra, qui Benjamin secum habet, multum fructum affert. Unde adducto eo dixit Joseph dispensatori: «Imple saccos eorum frumento, quantum potest capere, et in ore sacci fratris minimi ponatur scyphus argenteus.» Quia quanto quis humilior est, tanto ei Deus gratiam confert ampliores; «cum simplicibus sermo ejus.» *PROV. III.* Paulus, qui se e minimum Apostolorum dixit, fructum retulit ceteris ampliores, quia ab Jerusalem usque ad Illyricum mare replevit Evangelio Christi. *ROM. 15.* Bene autem deferentibus reponi jubetur pecunia in saccis, quia scientiam in prædicatione erogata Dominus magis multiplicat; eadem enim pecunia ad eundem fructum redditur, quia enim sermonem iterum facere, per quem alius fructus factus est licite permittitur, quod est contra eos, qui ad populum loquentes semper volunt uti novis sermonibus. *S. ANTON. PAD., s. IV, de Apost.*

Fuga peccati; nam cum prædicandi munus non humane sapientiæ, aut eloquentiæ, sed divine virtutis, ac Spiritus S. gratiæ iuncti concionator intelligat, diligentissime sibi

cavendum existimabit, ne mortali culpa affectus, Spiritum S. contristet, et Apostolicum opus atque adeo Domini nostri Jesu Christi munus attingat etc. Gravissimum illam Prophete objurgetionem vehementer pertimescendam dicit: Peccatori dixit Deus: «Quare tu enarras etc.» *CAN. ROS. act. Med. s. CXLXXX.*

Cupiditatis extirpatio; uti S. Bonaventura monuit dicens: Prædicator veritatis, super omnia vitare debet vitium cupiditatis, aliud non erit prædicator veritatis, sed adulator, propter quod dicit Apostolus, *I. Thess. 2.* «Neque aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione avaritiæ. Deus testis est.» Sciebat enim, quod ex hoc iram Dei provocaret, sicut dicitur Michæ. *3.* «Sacerdotes ejus in mercede etc.» Et ob hanc causam subditur: «Sion quasi ager arabitur.» *S. BONAV. in Luc.*

Hinc S. Gregorius Episcopus quemdam (eius percipiunt munus est, verbum Dei annuntiare) hisce verbis monet: Non plus pecuniæ, quam animabus studeas, illud a latere respiciendum est, ad hoc autem tota mentis intentione laborandum, quia Redemptor noster a Sacerdotis officio non querit aurum, sed animas. *S. GREG. ep. ad Mart.*

Apud Isaiam Prophetam vox prædicatoris, tubæ assimilata fuit. «Quasi tuba exalta vocem tuam, annuntia populo meo seclera eorum.» Tuba autem, per quam designatur prædicator (ut Hugo Cardinalis ait) non resonat nisi vacua, et prædicator debet esse vacuus per rerum terrenarum neglectum.

Curare, ut magis occupet Concionatorem modica sensuum, quam spuma verborum; et, ut alius ait, ne puerilium verborum spuma auribus conspat; tales enim auribus magis amant, quam peccata. Unde merito monet S. Chrys. Non sectemur lenocinia Rhetorum, sed veritates Piscatorum. Quæ autem damna sequantur ex hac doctrina neglecta, indicavit idem dicens: Hoc subvertit Ecclesiæ, quod et vos non queritis sermonem, qui compungere possit, sed qui oblectet, et stannulo strepsit, et verborum compositione, quasi cibaredeos et cantores audientes, et nos frigide et misere facimus, nostras affectiones sequentes, quas eicere oportebat. Et idem fit, ac si pater videns puerum, quem supra modum tenere amat, ægrotum illi frigida et quecumque oblectant, porrigat; que autem utilia, minime curet; deinde quando objurgetur a

medico, rationem reddat dicens: Quid faciam? videns flentem puerum ferre nequeo. Miser, et ærumnose, ac proditor! neque enim talem patrem dixerim. Et quanto satius fuerit, parvo tempore tristitia affectum, perfectæ sanitati restitui, quam temporariam illam gratiam perpetuæ tristitiæ causam fieri? Hoc etiam nobis accidit. Flosculos verborum, et compositionem, et harmoniam curiosius sectamur, ut canamus, non ut prosimus; ut simus in admiratione, non ut doceamus; ut oblectemus, non ut compungamus; et plausa, et laudibus obtentis abeamus, non ut mores componamus. *S. CARYS. hom. xxx, in Acta.*

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta quæ sint signa legitimæ vocationis ad officium Concionatoris. Ea brevitè indicavit Sanctus Bonaventura his verbis: Tria sunt signa evidentiæ, quibus probatur, utrum prædicator a Domino sit missus ad prædicandum Evangelium. Primum est, «auctoritas mittentis.» Secundum, «animarum zelus in persona,» quæ militatur, quando scilicet principaliter querit Dei honorem, et animarum salutem. Tertium est «fructificatio et conversio auditorum.» *S. BONAV. in cap. VI. Luc.*

Nosse debet, quis sit finis Concionatoris; cum recte sanctus Franciscus Salesius expressit, dicens: Finis et intentio ejus debet esse, ut scilicet id faciat ob id, propter quod Christus in mundum hunc venit. Quis nam vero Christi in mundum venientis finis fuerit, ipsemet claris hisce verbis edicit: «Ego veni, ut vitam habeant, et abundantiam habeant.» Finis itaque Prædicatoris hic esse debet, ut scilicet peccatores, per iniquitates suas mortuos, vivificet ad justitiam; et ut justus, qui vita spirituali gaudet, illam abundantius possideant, magisque perficiantur. Et ideo Jeremie dictum fuit: «Ut evelas, et destruas, a vitia scilicet et peccata; et edifices et plantes, a virtutes animarum et perfectiones.» *S. FRANC. SALES., p. I, l. I, Epist.*

Hugo Cardinalis explicans illa verba S. Pauli: «Volo quinquè verba sensu meo loqui;» clarior hunc finem indicat, dum ait: *Quinquè verba*, secundum F. Jordanem Magistrum Ordinis, sunt: *Quid credendum, scilicet duodecim articuli. Quid faciendum,*

scilicet præcepta Decalogi. *Quid fugiendum, scilicet peccata mortalia. Quid appetendum, scilicet gaudia paradisi. Quid timendum, scilicet supplicia inferni.* Unde versus quidam sic habet:

«Quid credam, faciam, fugiam, sperabo, timebo?»

Doctor Angelicus quinquè hæc verba similiter modo exponit, dum ea quinquè sequentiæ esse dicit: «Agenda, timenda, vitanda, speranda, credenda.» *HUGO CARD. apud Monsi, disc. XXXVIII, n. 1.*

Nosse debet, quid sit officium Concionatoris, nempe illud ipsum, quod idem Cardinalis per exemplum canis explicat dum ait: Habet canis in ore latratum, in dentibus morsum, in lingua medicamentum, sic bonus Prædicator, et bonus Confessor, et quilibet honorum spiritualium administrator, debet habere hæc tria: *Latratu*, est verbum exhortationis; *morsu*, verbum objurgetionis; *lingua medicamentum*, verbum consolationis. Idem, *apud eundem, disc. IX, d. 5.*

Nosse debet, quem modum observare debeat in prædicando. Eum videlicet, quem S. Antonius indicavit, dicens: Prædicator, quia ex sua prædicatione debet querere homines inducere ad faciendum, quod prædicat; ideo, ut efficitur prædicat, debet, *clare loqui*, ut instruat intellectum auditoris et doceat. Secundo, sic debet loqui, ut *delectet auditorem.* Sed quo fine delectatio illa curanda est? Ut sic moveat affectum, ut libenter audiat verbum. Tertio, debet sic loqui, ut *flectat*, scilicet curando, ut quæ dicta sunt, valit ea implere. *S. ANTONIUS, p. III, tit. XVIII, c. III, § 2.*

Et clarior S. Gregorius: Pro qualitate audientium formari debet sermo Doctorum, ut et sua singulis congruant, et tamen a communis adificationis arte nunquam recedant. *S. GREG. p. III, Past. in proleg.*

Nosse debet, quomodo optatum fructum concionis obtinere possit; scilicet si opera verbis conjungat; uti S. Gregorius illa S. Pauli verba: «Præcipe hæc, et docce cum omni imperio,» explicans, insinuat his verbis: Non dominationem potentie, sed auctoritatem suadet vitæ; cum imperio quippe doceat, quod prius agit quam dicitur, nam doctrinæ subtrahit fiduciam, quando conscientia præpedit linguam. Non ergo ei potestatem elatæ locutionis, sed bonæ fiduciam insinuat actionis. Moxque sub-

dît : Unde etiam de Domino scriptum est : Erat enim docens, sicut potestatem habens, non sicut Scribæ et Pharisei; singulariter namque ac principaliter solus ex potestate bona locutus est, quia ex infirmitate mala nulla commisit. S. GREG., l. XXIII, Mor. c. VII.

Quod etiam confirmans S. Bonaventura; Eum, inquit, elige Doctorem, quem magis admireris cum videris, quam cum audieris. Id quod etiam Seneca agnovit, dicens : Hæc sit propositi nostri summa, quod sentimus, loquamur; quod loquimur, sentiamus; concordet sermo cum vita; ille promissum suum implevit, qui et cum vidisset illum, et cum audias, idem est. Videbitur qualis sit, quantum unus sit. SENECA, *epist.* VII.

Nosse debet, quid agere debeat, si fructus optatus non sequatur; quæ nimirum memipisso, quod S. Antoninus notavit: Apostolus ait, « unusquisque mercedem accipiet secundum laborem suum; » non dixit, secundum fructum suum. Nec enim credimus, inquit præfatus auctor, minorem gloriam obtinuisse Jacobum majorem, qui paucissimi convertit, quam multos Sanctos, qui millia populorum traxerunt ad fidem. S. ANTONINUS, p. III, tit. XVI, c. III, § 2.

Nosse debet, quomodo delectatio in Concione queri possit; id quod Mansi his verbis declarat: Porro delectatio a prædicatione non omnino excluditur, sed ordinari debet ad faciendum fructum, ad eum ferè modum, quo arbor florem producens in eo non subsistat, sed eundem in fructum transmutat. Prædicetur eo modo ut aures auditoris in eo, quod audiunt, sibi complacent; ut vero non sit ballista sine globo explosa; hoc enim modo pilæ aliud obtinetur quam quod pulvis nitratu inutiliter consumatur; sit igitur bene omnia sententiis validis et officicibus, tanquam globis, ut stragos inter inimicos faciat, et turres subvertens, id est, obstinatos peccatores ad penitentiam inducere queat. MANSI, *disc.* XII, n. 6.

Nosse debet, cur non dolere debeat, si ab uno loco ad alium mittatur; quem in finem proderit notare, quod Bollandus refert in vita B. Jordani, Generalis Dominicanorum, quod cum Legati Bononienses apud ipsum intercederent, ne ab ipsis celebris quidam dimoveretur prædicator, qui seminaverat in civitate verbum Dei gratiosè, eo quod timeretur, quod fructus, qui sperabatur secutus de ejus prædicatione, totus posset in

ejus absentia periri; sanctus hic vir isdem responderit: Illa ratio, quam vos allegatis, quod Frater Joannes hic deberet morari, quia seminavit vobis verbum Dei, et posset perire fructus, si recederet, non multum conturbet vos; non enim est consuetudo seminantis camporum, quod cum seminaverit agrum unum, portet illum lectum suum, et jaceat ibi quousque videat, quomodo semina fructificent; imo potius commendat semen et campum Deo et vadit ad seminandum in alium campum. Ita fortassis expediret, quod Fr. Joannes iret ad seminandum verbum Dei alibi, sicut de Salvatore scriptum est: Quia et aliis civitatibus oportet me evangelizare verbum Dei. BOLLAND., 13 Febr., fol. 132.

Nosse debet, quomodo potissimum Auctores legere et citare debeat Concionator; de quo sic loquitur S. Carolus Borromeus: Maxime sibi veteres Patres proponat, quorum in dicendo virtutes sequatur. Gregorii Magni et Chrysostomi disciplina moralis copiam, Leonis Magni et Basilii gravitatem, Nazianzeni vim, Nysseni subtilitatem, Augustini acumen, Ambrosii temperantiam dicendi genus, Bernardi dulcem devotamque orationem, atque omnino admirabilem et divinam eloquentiam sanctissimi Pauli Apostoli. ACTA MEMOR., fol. 477.

S. Antoninus quoque ait: Prædicator præcipue debet esse doctus in Sacra Scriptura, et ipsi vacare; unde in hujusmodi figura vinctis, quibus Arca portabatur, jugiter annulis erant insertæ, ut, cum Arca esset portanda, nulla fieret mora de intrinsecis vinctibus; quia Prædicatores, per quos Ecclesia circumfertur, sacris litteris debent semper insistere, ne tunc cogantur discere, cum ex offitio alios habent docere, ut exposuit Gratianus, dist. XXXVI, cap. Qui Ecclesiasticis, § Ecce quod Sacrum. Salvator noster primus in medio Doctorem sedit, audiens illos, et interrogans, et postea prædicare coepit. S. ANTONINUS, l. c.

Nosse debet, quomodo profana Auctores legere et citare possit Concionator; id quod S. Franciscus Salesius sic docet: De historiis profanis quid dicis? Bonæ sunt, sed illis uti oportet quemadmodum fungis, id est raro, et solummodo ad excitandum appetitum, et tunc quidem etiam necessum est ante et bene proponantur, atque, ut S. Hieronymus ait, unguis et capilli illis amputandi sunt; quemadmodum Israelitis mu-

lieribus in servitute natis faciebant, quando illas sibi desponsare parabant, id est, totaliter accommodandæ sunt Evangelio, et verè virtuti Christianæ, tollendo ab ipsis, quicquid est reprehensibile actionum profanarum a Gentibus editarum; demique ut sacer Textus ait: « Separare pretiosum a vili oportet. » Dum de magnanimitate Cæsaris mentio inedit, nulla habenda est ambitionis illius commemoratio; et dum de Alexandro Magno sermo est, absit omnis memoria vanitatis, trulentitæ et superbiæ ipsius. De castitate Lucretiæ disserens, mortem ejus desperatam omnino sileat. Sed fabulis Poetarum quid agendum? Hæc prorsus negligendæ sunt, nisi forte ornatis causa adhibeantur, id quod adeo breviter, et cum talibus circumstantiis fieri debet, ut potius antidoti loco subserviant, et unusquisque verba prædicatorum parvi fieri facile cognoscat. Cæterum antiqui, quantumcumque fuerint devoti, illas tamen nonnumquam usurparunt, imo ipsemet S. Bernardus earum nonnumquam meminit, licet ubi illas addiderit, ignoret, S. Paulus primus fuit, qui Aratum Menandrum citavit. Quod autem ad fabulis attinet, vix unquam earum vel minimam inveniri in sermonibus antiquorum memoriam, sola excepta fabula Ulysiæ et Sirenarum, cujus in operibus S. Ambrosii in sermone quodam fit mentio; ac proinde repeto, vel illis prorsus utendum non esse, vel ita parum, ut negligi videantur; non enim bene convenit cum idolo Dagon Arca Testamenti. S. FRANC. SALES, p. I, l. I Epist.

Nosse debet, quomodo Concionatores mala vitæ audienti sint, nimirum juxta consilium Sancti Augustini dicentis: Botrum carpe, spinam cave. Bene quidem intellexistis, sed propter tardiores dicam hoc planius. Quomodo dixi: Botrum carpe, spinam cave? Quia botrus aliquando de radice vitis exoritur pendet in sepe, crescit palmes, inseritur spinis, et portat fructum spina non suum, non enim spinam vitis attulit, sed spinis palmes incubuit. Noli interrogare nisi radices. Quare radicem spinæ, extra invenis a vite. Quare originem uvæ, vitis hanc protulit ex radice. Cathedra ergo Moysis vitis erat, Pharissæorum mores spinæ erant. Doctrina vera per malos, palmes in sepe. Botrum inter spinas caute lege, ne dum quæris fructum, laceres manum, et cum audis bona dicentem, ne imiteris mala facientem. Quæ dicunt, facite, legite uvas; quæ

autem faciunt, facere nōlite, cavete spinas. S. AUG. tract. IV in Joan.

Et iterum alibi: Quomodo vis, inquit, de spinis me uvam colligere? Respondeo, non est uvæ illa spinarum, sed aliquando inerosens sarmentum, implicat se in sepe, et pendet uvæ inter densa spinarum, sed non surgit de radice spinarum, tu caute manum mitte, ne lacereris a spinis, id est, ne facta imiteris malorum, et lege uvam inter spinas pendentem, et de vite ad te perveniat botri alimentum, spinis autem servatur ignis tormentum. Idem, tom. IX de Past. l. I.

Nosse debet impedimenta fructus ex Concionibus referendi, quorum præcipuum indicavit Ecclesiasticus, salubriter admonens: « Qui observat ventum, non seminat, et qui considerat nubes, nunquam metet. » Eccl. II, 24.

Quæ verba S. Bonaventura ad propositum nostrum hoc modo exponit: Seminare est verbum Dei prædicare. « Exiit qui seminat seminare semen suum; » et post: Semen est verbum Dei, « vultus iste est ventus detractionis; qui observat hinc ventum, nunquam seminat, quia timet verba hominum detrahentium; non prædicat ad fructum, imo agitatur ut arundo. Quid existis videre? Arundinem vento agitatur? Et qui considerat nubes, nunquam metet. Nubes, ut dicit Glossa, est blandimentum adulationis, quod qui cupit habere, nunquam metet vitam æternam, quia receperunt mercedem suam. S. BONAV. in cit. l.

Nosse debet, cur curare non debet Concionator, si paucos auditores habeat; sed potius consilium sequi S. Caroli Borromei dicentis: Nec propterea respondebit animum, si perpaucos auditores ad se convenire viderit, quoniam summus ille Magister vitæ Christus Jesus, cum Dei sapientiam, vitamque æternam monstraret mundo, paucitate discipulorum contentus fuit; imo aliquando solam mulierem Samaritanam habuit, quæ illum et de divino cultu et celestis gratia loquentem audiret. ACTA MEMOR., f. 479.

Quod etiam S. Chrysostomus confirmans: Licet, ait, non audiat; non enim exiguum est, unam ovem servari, quapropter et pastor ille, qui nonaginta novem reliquerat oves, ad unam cucurrit, quæ aberraverat. Hominem non contemno, licet unus sit homo, est animal Deo charissimum; licet servus sit, contemptendus mihi non videtur; non enim dignitatem quero, sed virtutes; non dominationem, aut servitum, sed ani-

nam. Licet unus sit, homo est, propter quem cœlum extensum est, et propter quem unigenitus Dei Filius factus est homo. S. CHRYS. tom. V, hom. vi.

Nosse debet, quando et quomodo recurre possit officium Concionatoris, in quo observare debet S. Gregorii doctrinam : Sunt nonnulli, inquit, qui ex sola humilitate refugiant, ne eis, quibus imparos se estimant, preferantur. Quorum profecto humilitas, si ceteris quoque virtutibus cingitur, tunc ante Dei oculos vera est, cum ad respondendum hoc, quod utiliter subire præcipitur, pertinaces non sunt. Neque enim vere humilis est qui, superni natus arbitrio, ut debeat præesse intelligit, et tamen præesse contemnit; sed divinis dispositionibus subditus, atque a vitio obstinationis alienus, cum illi regimini eulmen imperatur, si jam donis præventus est, quibus et alitis prosit, et ex corde debet fugere, et invitus obedire. S. GREG. p. I, Post. cap. vi.

Nosse debet, cur Apostoli et Concionatores Piscatores hominum fuerint appellati, cujus rationem hanc assignat Hieronymus Narni, Capuecinus : Duo piscatoribus sunt necessaria, ne labor ipsorum frustra adhibeatur; scilicet ars, et laborandi ardor; etenim pisces animalia sunt lubrica, natalitium, et ad fugam capiendam velocissima, lacunasque suas in abyso maris adeo profundas et absconditas habent, ut, nisi piscator javeatur ab arte, et ab ardenti desiderio, quod illum in laboribus indefessum reddat, extimuletur, de illis capiendis spem omnem deponere debeat. Hæc autem ars, et ardentissimum illud animas piscandi desiderium a Christo Apostolis promittitur. Hæcenus verba sunt P. Narni. Porro certum est, prout quotidiana demonstrat experientia, quod inter omnes professiones, quæ homo exercet, professio piscatorum supra modum sit laboriosa, quia, qui hinc professioni est deditus, quovis anni tempore, id est, tam in hyeme, quam in æstate, temporum injurijs debet esse expositus, vigilias agere in obscuritate noctis, quasi nudus, sudare debet in efficiendis, et addecendis ad se retibus, ludibrium sæpe fit ventorum, undarum, tempestatum, et continuo morti adeo est vicinior, quam subtile est navigii lignum, quo ab aquis dividitur; fatnem patitur et sitim, adversus somnum continuo dimicat, frigore et æstu exercetur, et labore assoluto ob nimiam fatigationem vix pedibus insistit. Per hanc igitur simili-

tudinem cœlestis Magister noster nobis insinuare intendit, quod, ut prædicator animas piscetur, easque ad salutis æternæ portum perducatur, necessario multis magnisque laboribus expositus esse debeat. Talis piscator fuit Sanctus Paulus Apostolus, qui de semetipso dicere non dubitavit : Abundantius omnibus laboravi; ac proinde mirum non est, quod mundum universum Christo lucratus fuerit. Unde D. Chrysostomus in ejus laudem ita scripsit : Nullus digne instituitur Prædicator, nisi qui paratus animam milles ponere pro auditoribus suis. Neque saltem attingere quisquam debet præclaram hujus muneris functionem, nisi paratus sit milles animam suam tradere in mortem atque discrimina. MANSI, disc. XLVII, num. 4.

Nosse debet, quoniam sint illi, qui verbum Dei adulterare dicuntur; id quod interpres quidam sic explicat : Adulterare verbum Dei est, fictis coloribus orationem pingere, audientium sensibus blandiri, non ex sinceritate loqui, et veritatis manifestatione; sed glorie extruende studentes, non edificandæ conscientiæ. Idem Apostolus, in cap. iv ejusdem epistolæ, inquit : Neque adulterantur verbum Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo. Et clarior Sanctus Anselmus : Adulter, inquit, in carnali coitu non prolem, sed voluptatem quaerit; et perversus quisque, ac vana glorie serviens, recte adulterare verbum Dei dicitur, quia per sacrum eloquium, non Deo Filios gignere, sed suam seientiam desiderat ostentare; quem enim libido gloriæ ad loquendum trahit, voluptati magis, quam generationi operum intendit; adulterare namque verbum Dei est, ait, aliter de illo sentire, quam est, aut ex eo non spirituales fructus, sed adulterinos fetus querere laudis humanæ. Ex sinceritate vero loqui, est nihil in eloquio, extra quod oportet, querere. Sicut ex Deo autem loquitur, qui scit non se a se habere, sed ex Deo accepisse quod dicit; coram Deo vero loquitur, qui in omni quod dicit, non humanos favores appetit, sed omnipotentis Dei presentiam intendit, nec suam, sed Auctoris gloriam requirit. Et in Christo loquitur, cujus sermo totus in Christi veritate persistit, ut nec mendax sit, nec aliud, quam Christum prædicet. Qui autem scit quidem, ex Deo se accepisse quod dicit, et tamen dicendo propriam gloriam quaerit, sicut ex Deo loquitur,

sed non coram Deo, quia eum, quem cordi suo non proponit eum prædicat, quasi absentem putat. Sed sanæ viri et ex Deo loquuntur, et coram Deo, quia ab eo sciunt se habere quod dicunt, et ipsum suis sermonibus adesse judicem, auditoremque considerant. *Ibid.* disc. XLII, n. 4.

MISCELLANEA ET CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Samson olim dilaniatus leonis faucibus, relicto cadavere processit; reversus autem per eandem viam, curiositate ductus, declinavit, ut videret cadaver leonis, et ecce examen apum in ore leonis erat, ac favus mellis, quem eum sumpsisset in manibus, comedeat in via. Omnia autem in figura contingebant illis. Audiamus igitur historiae hujus moralitatem. Procopius ait : Fertur, quemvis leonem vivum os habere fetidissimum, adeo at dictu sit mirificum, in ore fetido mel reperitur esse dulcissimum. Enim vero quis est, qui nesciat, eloquentiam saceram a Spiritu Sancto sapientis favo mellis comparatam fuisse? Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo! Et tamen quis non videt, hanc mellis suavitatem sapientis in putolentibus faucibus, id est, in Prædicatoribus ob malos mores, famamque sinistram fetentibus reperiri? Admirantur auditores eorum talentum, faciundiam, sæpe etiam exitium parient fructum quantumvis ipsi dissolute vivant. Horum igitur favo uti licet : Favus mellis composita verba, inquit Sapiens : Quæcumque enim dixerint vobis, servate et facite. Cavendus autem est in putrefactis ipsorum faucibus lector. Secundum opera eorum nolite facere. MANSI, disc. vii, num. 2.

Duo fratres, Jacobus et Joannes, electi ad Evangelium prædicandum Apostoli, a Christo appellati fuere Boanerges, id est, *Filii tonitruu*; signumque per tonitru vocis detererere debeant idololatrias, eosque ad veri Dei notitiam perducere; advertendum vero est, quod oculus diu ante fulgur conspiciat, priusquam auricula tonitru strepitum perentis; ita quoque in ministris Evangelicis prius videri debet lux boni exempli, virtuosorumque operum, et postea sermones eorum auscultari; si enim prædicatio bonum præcesserit exemplum infallibiliter efficax, et fructuosa reddetur.

In Apoc. dicitur : « De throno procedebant fulgura, et voces, et tonitrua; » ubi prius mentionem facit fulguris, postea tonitruum. Apud Ezechielem pariter dicitur : « Animalia ibant, et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis. » Et paulo post subditur : « Audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum. » Porro quatuor illa mystica animalia Evangelistas, seu ministros Evangelicos præfigurant, in quibus prius resplendere debet lux perfectionis, et postea vox prædicationis audiri. Idem, disc. xxix, n. 4.

Cœlestis Agricola divinum verbum suum semini assimilat; sicut enim non sufficit, quod semen in terram spargatur, nisi ipsemet rusticus terram arando et excolendo laboribus se conficiat, ita quoque orator Evangelicus nullum fructum producet, nisi prius operatus fuerit id, quod prædicat : « Verbi semen facile germinat, inquit S. Gregorius, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. » S. GREG. p. II, Post. cap. vii.

Didacus Stella super Lucam ingeniosam quamdam hæc observationem, circa illa verba S. Joannis Bapt. : « Vox clamantis in deserto. » Dicit enim : Joannes erat vox, quia, quidquid erat in Joanne, erat vox. Vestis, manus, pedes, caput et lingua, totus Joannes vox erat clamans et dicens : « Penitentiam agite. » Ejus cibus, potus, lectus, cili-cium, inedia, os denique et facies prædicabant. Etiam si non loqueretur, quidquid in ipso erat, prædicabat contemptum mundi, penitentiam, et amorem divinum. DIDACUS STELLA, in c. viii Luc.

In secundo libro Esdræ, cap. iv, legitur quod, dum Filii Israel a captivitate Babylonis reversi in procinetu erant, ut collapsos Hierosolymæ muros restaurarent et resarcirent, ex timore gentium circumvicinarum, qui edificantes impedire satagebant, una manu sua faciebant opus et altera tenebant gladium; edificantium enim unusquisque gladio erat accinctus circa renes, et edificabant, et elangebant buccina juxta se. Omnia autem hæc in figura contingebant illis. Per Jerusalem enim anima nostra præfiguratur, cujus muri per peccati mortalis excidium ruinantur, ut proinde opus habeant, ut per penitentiam resarciantur et reedificentur; ministri autem verbi Dei (ad quos Apostolus hæc verba dirigit : Dei edificatio estis) ad hæc ruins resarciendæ sunt

destinati. Observandum tamen est, quod Esdras primo de hisce artificibus dixerit: Una manu sua faciebant opus, et postea secundo loco subiunxerit: Altera tenebant gladium, per hoc insinuat, quam sit verum, quod operatio predicationem præcedere debeat. Cæpit Jesus facere, et postea gladium predicationis stringere, et docere; quod si fiat, hæc fructus subsequatur, quod scilicet vere edificabunt. Et edificabant, uniendo enim facta cum verbis; cum magna populorum edificatione prædicatur, rursus quo spirituales restaurantur. MASSI, disc. xxx, num. 6.

Deus olim Prædicatore quodam indigens, qui surdus populi Israel a divino suo cultu deviantis aures aperiret, clamabat: Quem mittam, et quis ibit? Tunc Isaias sese prædens, ad obeundam hanc legationem promptum se obtulit, dicens: «Et dixi: Ecce ego, mitte me;» nimirum patentes sibi litteras expediti cupiebat, quibus ejusdem Verbi incremati et sapientis Patris immediatus constitueretur Prædicator, erasitque in prædicatorem adeo famosum, ut Sancta Mater Ecclesia, qui continuo assistit Spiritus Sanctus, sapientissime ordinari, ut annuntiatoris Evangelium Diaconus, specialiter enim invocet, ejusque imploret auxilium, ut verbum Dei digne annuntiare, et exponere possit; hoc enim sine orationem illam dicit: Manda cor meum etc. Verum etiam observandum est, quod priusquam Isaias se promptum ad annuntiandum Dei Verbum offerret, jam ante labia sua carbōnis ignitis ex officina Paradisi per manum non ejuscumque Angeli, sed ardentissimi ejusdem Seraphini desumptis purificari viderit, per quod Deus nobis insinuare voluit, quod priusquam ad predicationem Evangelicam nos exponamus, necesse sit, ut prius Seraphicus quodam incendio accendamus, et ardeamus. Idem, disc. xxxii, n. 1.

S. Gregorius verba illa Psalmi explicans: «Ne auferas de oro meo verbum veritatis usquequoque;» dicit: Perdidit namque, quod omnipotens Deus, veritatis verbum facientibus tribuit, et non facientibus tollit. Qui ergo hoc de ore suo non auferri petit, quid aliud quam gratiam bonæ operationis quesivit? ac si aperte diceret: A bono opere errare me non sinas, ne dum amitto ordinem bene vivendi, recitandam perdam loquendi. S. GREG. l. X Mor. cap. ix.

In Exodo ornatus et gemmæ vestium Sacerdotalium, quibus summus Pontifex induendus erat, in hæc verba describuntur: «Et tintinnabula inter malogranata ex auro purissimo, quæ posuerunt inter malogranata in extrema parte tunice.» At vero quæ vestrum mihi endaro poterit horum tintinnabulorum in extrema parte dependentium mysterium? S. Isidorus, ab auctore *Catena* citatus, dubium hoc in hæc verba resolvit: Tintinnabula inter malogranata consonantia, Prophetæ intelliguntur, et Doctores sancti, in medio Ecclesie collocati, quorum lingua doctrinæ scientiam resonans, tangit utrasque partes Legis et Evangelii. Hæc tintinnabula in extremo vestimento idcirco sunt posita, ut de fine mundi, et de vita futura disputantes, nunquam sileant. S. ISIDOR. in *Catena Lippoman.*

S. Albertus M. super illa verba: «Illi autem profecti prædicaverunt ubique;» ita scribit: Non tam passibus pedum quam passibus virtutum profecti, prædicaverunt intelligenda, credenda, agenda et appetenda. *Intelligenda*, quæ subnixæ sunt necessarie veritati. *Credenda*, quæ innituntur divinæ auctoritati. *Agenda*, quæ vel timore fugienda sunt, vel ut honesta, cum virtute complenda sunt. *Appetenda*, quæ beatos faciunt. ALBERTUS MAGNUS, apud MASSI, disc. iv, n. 7.

Si domus filii tui igne conflagraret, cum periculo incinerandi omnia, quæ in illa sunt tu vero ad ignem illum extinguendum folia adferres, vel ad vicinum pharmacopodium accersens, aquam tibi comparas rosaceam, nunquid manifestam committeres stultitiam? Miserabiles peccatorem animæ in perniciosis carnalis concupiscentiæ flammis ardent, imo secundum præsentem justitiam ignem de facto conceperunt infernalem utpote a qua per unicam respirationem tantummodo absunt; ad prædicatorem autem manus pertinet, incendium hoc per predicationem Evangelicam extinguere; stultie igitur facimus, si ignem hunc per variorum verborum folia, per metaphoras, aliorumque troporum flores, phrasium elegantias, aliosque ornatus Academicos extinguere vellemus. «O stulte, (verba sunt S. Thomæ de Villanova) ardet domus tua, et ignis omnia devastat, et tu expectas compositam orationem!» S. TH. VILL. in *Scæg.*

In libro *Juicum*, cap. iii, legitur de Aod: Fecit sibi gladium acieptem, habentem in medio capulum longitudinis palme manus.

Hocque gladio uni duntaxat necem intulit, scilicet Eglon, Regi Moab. Nec eduxit gladium, sed ita ut percussisset, reliquit in corpore; subdit autem sacer Textus, priusquam hoc caput tertium finiat: Post hunc fuit Samgar, qui percussit de Philistiim sexcentos viros vomere, et ipse quoque defendit Israel. Omnia autem hæc contingebant illis in figura. Per eusem namque verbum Dei intelligitur, de quo S. Paulus ait: «Gladium Spiritus,» quod est verbum Dei. Per gladium Aod tanto cum studio fabricato, elegans, et coloribus rhetoricis exornatus sermo intelligi potest, qui uni duntaxat mortem infert, eidemque infixus manet. Vomere autem Samgar, licet rudis et impolitus sexcentorum Philisteorum stragem faciens, predicationem simplicem, materiam utiles, animabusque proficinas tractantem denotat, dicente Stephano Cantuariensi: Ecce iste plures occidit vomere, quam Aod gladio suo limato et acuto, quia sæpe plus proficit simplex et rudis prædicatio, quam exquisita et polita. MASSI, disc. xliii, n. 7.

Celestis Agricola, qui dixit: «Pater meus agricola est,» divinum verbum suum seminari, non autem floribus comparavit. Enim vero, qui loco seminis flores quantumcumque pulchros, elegantes et odoriferos sub terra seminare, flores illi utique sub terra confestim emarcescerent, nec ullum fructum producerent. Idem quoque accidit illi, qui venustorum verborum vanarumque elegantiarum flores diligit; hi enim nullum animabus fructum afferunt, sed potius irreparabile damnum, siquidem qui in sordibus est, sordescit adhuc. Opus itaque est semine, quod fructificandi virtutem habeat; tale autem est verbum non Demosthenis, non Ciceronis, nec aliorum similitum Oratorum profanorum, sed Dei illius, qui verbum et sapientia æterna Patris est. Idem, disc. xlii, 2.

S. Mattheus, priusquam Christum nobis tanquam Prædicatorem exhibuit, hæc verba præmisit: «Et relicta civitate Nazareth, venit, et habitavit in Capharnaum.» Circa quæ verba considerationem meretur, quod auctor quidam notat: Nazareth enim, inquit, idem est, quod floridus. Priusquam igitur Christus divinum verbum suum annuntia-ret, non sine mysterio e Nazareth patria sua recessit; sed per hoc omnibus illis, quibus hoc mysterium excedendi munus incumbit, insinuare voluit, quod a stylo dicendi flo-

rido, id est, vano, semper sint alieni. Nam ut Isaias ait: «Exsiccatus est fœnum, et cecidit flos, verbum autem divinum manet in æternum;» flores quippe cito evanescent, sic quoque elegantium verborum flores cito languent, exarescent et deficiunt, veritates autem æternæ auscultantium animis lenaciter impressæ remanent. Ibid. n. 5.

In libro secundo Paralipomenon de Sesæ, Rege Ægypti, legitur quod inter alias prædas, quæ e templo sustulit, etiam scorta aurea, quæ Salomon fabricari curaverat, repererit: «Tulit et clypeos aureos, quos fecerat Salomon, pro quibus scilicet Rex æneus.» Circa quæ verba Glossa in sensu morali ita in favorem nostrum scribit. Hæc antiquus hostis per injuriam Rectorum abstulit in prædicatoribus; tales vero cum se Spiritu privatos vident, per eloquentiam verborum copiam querunt, quorum sonoritate, velut scutorum æneorum firmitatem contra hostes opponunt, sed quanto es est auro vilius, tanto est eloquentia inferior vere sapientie fructu; unde ubi plurima verba, ibi frequenter egestas. Glossa, in cit. loc. c. xii, 9.

S. Mater Ecclesia, in Sacrosanto Festo natalitio Verbi incarnati, ita canit: Omnipotens sermo tuus, Domine, a regalibus sedibus venit. «Et tamen sanctissima ipsa Mater, quæ ab eadem Ecclesia *sedes sapientie* appellatur, se partui vicinam esse sciens, quamam linteæ suppellectile provisa fuit, ut filiolium suum recens natum involveret? Sacer Evangelista ait: «Et pannis cum involvit.» Unde Albertus Magnus pro instructione Prædicatorum, sequentem deducit moralitatem, dum ex Richardo de S. Victore ita scribit: Mater Virgo verbum Patris pannis involvit, significans verbum Dei magis simplicibus sonis induti in predicatione, quam phaleris rhetoricis. ALBERT. M. in *Luce.*

Inter alias Sponse laudes, quibus a celesti Sponso extollitur, una quoque hæc fuit: «Favus distillans labia tua, sponsa, mei et lac sub lingua tua.» Quidam vero Sponsus per hanc favum mellis et labii dilectæ suæ distillantem indicare voluerit, Gilliberus Abbas egregie exponit; cum enim indubitatum sit, per Sponsam hanc sanctam denotari Christi Ecclesiam, quæ ejus conjux est; hoc supposito præfatus Abbas inquit: Tria laus ista complectitur: dulcedinem, plenitudinem, paritatem. *Dulcedo* consideratur in genere, *plenitudo* in copia, *paritas* in effusione. Quid effusionem dico? Distilla-

tio magis est, quam effusio. Quid necesse est, assignandis singulis immorari, ipsi enim scitis quia favus non nisi dulcedinem effundit, nec nisi de pleno effundit, et de plenitudine quidem ipsa, non totam ipsam. Est ergo in labris Sponsæ dulcedo sola, dulcedo plena, et dulcedo sobria; plene quidem possidit, sed non plene effundit, sed prout auditorum capacitas exigit. GILBERTUS ABRAS, sermon. xxxiv in Cant.

Deus olim apud Jeremiam, cap. xvi, prædixit: « Ecce ego mittam piscatores multos, et piscabuntur eos; et post hæc mittam eis multos venatores, et venabuntur eos. » At vero quoniam specialiter hæc inter piscatores et venatores similitudinum varietas? Inter utrosque predictos hæc est differentia, quod piscatores nonnunquam in unico retium tractu ingentem capiunt omnis generis piscium multitudinem; venatores autem unica selopetio explosione unam tantum vel duas ad summum capiunt feras; vel laqueos aut visco unam tantum apprehendent aviculam. Vult igitur Deus predictis verbis dicere, quod prius missurus sit Apostolos suos in primitiva Ecclesia velut piscatores, qui in Ecclesie sinum, et ad fidem integros protrahant populus et regna. Postea vero missurus sit venatores, id est, alios ministros Evangelicæ, qui prædam iam copiosam non capient, sed ad summum unam vel duas animas convertent. MANSI, disc. xxvii, n. 4.

Christus ad Discipulos suos dixit: « Faciam vos fieri piscatores hominum; » at vero quodnam in eo latet mysterium, quod Incarnata sapientia illos potius piscatores, quam cuiuscumque alterius officii artifices appellet? Responderi potest, predicationem piscationi assimilari, quia, hæc partim fit retibus, partim hamo instituitur, ex quibus hæc ferit et vulnerat, non illa; ad denotandum, quod Prædicator juxta diversitatem auditorum, nunc ferro uti debeat, id est, comminatione mortis, inferni, extremi iudicii, quæ omnia expavescentia sunt; nunc vero retibus, id est, extimulacionibus præmiorum celestium, vel amicitie Dei, vel etiam honorum temporalium promissione; argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Ibid. n. 2.

Interpres quidam super illa verba Isaie: « Quasi tuba exalta vocem tuam, ita scribit: Instrumentum hoc non a loquente, sed ab inspirante imbuatur, halitu inflatur

et per cornu cavum spiramem cõhibet, ut sonitum edat. Unde ad eruditionem veri Prædicatoris hoc deducit documentum, quod scilicet Prædicator in auditorum animam latet. Sicut enim per anhelitum vivimus, ita Prædicator tanto cum spiritu pro alterius salute detonare debet, ac si ad illum spiritualiter vivificandum, qui cum aëre, extremum spiritum exhalaret: Inspiravit in faciem ejus spiraculum vite, et factus est homo in animam viventem. Canet tuba, et mortui resurgent etc. Ibid. n. 5.

Venerabilis Beda, libro de Templo Salomonis, aliud quoddam hujus necessitatis adducit motivum; asserit enim, templum illud figuram fuisse veri Salomonis, qui templum gloriæ edificare statuit, de quo dicitur in Psalmo: « In templo ejus omnes dicent gloriam, » de cujus artifice Apostolus pariter ait: « Cujus artifex, et conditor Deus. » Hic igitur architectus ex Petra fœdicia Protoparentis lapides in hanc fabricam adhibendos eruit; at vero quia rudes et informes erant, pro his inter se unienis et quadrandis martello opus erat (tunciõibus, pressuris, expoliti lapides suis copiantur locis per manus artificis) ac proinde martelli loco verbum suum divinum adhibuit, ipsomet apud Jeremiam testis: « Nonne verba mea, sicut malleus conterens petras? Prædicator vero tanquam lapidas adhibet, qui comminando supplicia, ac proponendo præmia, reprehendendo scelera, et commendando virtutes, rudes et deformes hosce lapides elegantissime expoliunt. Unde Apostolus ait: « Corripientes omnem hominem, et docentes, ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Jesu, » idem, dis. i, n. 9.

In primo libro Regum legitur, quod, cum Philistæ adversus populum Israel dimicaturi essent, omni conatu ad hoc contendere, ne in universa Judæa reperiret vel unicus qui gladios, aliaque similia arma bellica fabricare posset. Quam historiam Dionysius Carthusianus ad nostram propositum hinc verbis adaptat: Faber ferarius non inveniebatur in omni terra Israël; caverant enim Philistæ, ne forte facerent Hebræi gladium. Per fabros istos intelliguntur Prædicatorum, qui spiritualia arma fidelibus præparant, et gladium spiritus, quod est verbum Dei, et lanceam militarem, videlicet charitatis fervorem, seu discretionis acumen, omnia penetrantem, et adversariorum interiora

pingentem; caverant autem Philistæ, id est, demones, et omnes fidei inimici machinantur et student tales fabros auferre Ecclesiam, sicut jam (proh dolor!) pro maxima parte ei ablati sunt, in tantum, quod fideles quam plures ad Philistæum pergant, ut sua acuat ferramenta, quia vera et spirituali sapientia derelicta, ad Philosophicæ argumenta, ad prudentiam sæculi, imo ad mundanas versutias se convertunt, atque in talibus suam acuat mentem! DIONYS. CARTUSI, in I, Reg. cap. xxi.

CONCUPISCENTIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est appetitus inordinatus rerum caducarum et terrenarum. Per hoc enim a Concupiscentia in genere distinguitur, quæ simplex appetitus boni ejusdem definitur. FAB. conc. IV in Dom. 3, post. Epi.

DIVISIO. — Dividitur in concupiscentiam divitiarum, voluptatum carnis, et honorum, juxta illud Joannis: Omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vite. I, JOAN. II, 26.

Dividitur etiam a S. Thoma et Aristotele in naturalem et inarturalem: Prior est, per quam appetuntur nature necessaria aut convenientia, uti sunt cibus, potus, aliaque sensuum oblectamenta. Posterior est, per quam concupiscuntur objecta secundum apprehensionem dumtaxat convenientia, qualia sunt pecunia, honores, exquisitus cibus et delicia. S. THOM. I, II, q. xx, 3.

Denique dividitur ab aliis in concupiscentiam intellectus (qualis est curiositas, vanitas, et inflans superbia), Voluntatis (qua honor, gloria, divitiæ appetuntur) et Sensuum (quia objecta sensibilia desiderantur, uti esculenta, poculenta et similia).

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Sensus et cogitatio humani cordis ad malum prona sunt ab adolescentia sua. GEN. VIII, 21.

Scio, quia non habitat in me, hoc est, in TORMI I.

carne mea, bonum; nam velle adjacet mihi, perlicere autem bonum non invenio. Non enim, quod vobis bonum, hoc facio, sed quod nolo malum, hoc ago. ROM. VII, 28.

Condelector legi Dei secundum interiorum hominem; video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, et captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. IBI, 12.

Nemo, cum tentatur, dicat, quoniam a Deo tentatur; video enim intentator malorum est, ipse aulem neminem tentat, unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus, et illectus. JAC. I, 13.

Animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei; stultitia enim est illi, et non potest intelligere. I, COA. II, 14.

FIGA. — Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si prestas animæ tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis. ECCL. XVIII, 30.

Aufer a me ventris concupiscentias, et concubitibus concupiscentiæ non apprehendant me. IBI, XXIII, 6.

Inferis ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? ROM. VII, 24.

Qui autem Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitis et concupiscentiis suis. GAL. V, 24.

DANSUM. — Concupiscentia enim concupiscentiam parit peccatum; peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem. JAC. I, 1.

Unde bella et lites in vobis? Nonne hinc, ex concupiscentiis vestris, quæ militat in membris vestris. JAC. IV, 1.

Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidem appetentes erraverunt a fide, et inseruerunt se doloribus multis. I, TIM. VI, 10.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Semper cupidi solliciti sunt acquirere non habita, et habita custodire. S. THOM. OPUS. VII.

Omnia reliquit, qui voluntatem habendi deseruit. Apostoli, quantum ad divitias nihil; quantum ad voluntatem, totum mundum reliquerunt. S. HIER. sup. Matth.

Multum reliquit, qui sibi nihil retinuit. Multum reliquit, qui quantumlibet parum, totum deseruit. Multum dimisit, qui cum re possessa etiam concupiscentiis renuntiavit. S. GREG. in Hom. v.

tio magis est, quam effusio. Quid necesse est, assignandis singulis immorari, ipsi enim scitis quia favus non nisi dulcedinem effundit, nec nisi de pleno effundit, et de plenitudine quidem ipsa, non totam ipsam. Est ergo in labris Sponsæ dulcedo sola, dulcedo plena, et dulcedo sobria; plene quidem possidit, sed non plene effundit, sed prout auditorum capacitas exigit. GILBERTUS ABRAS, sermon. xxxiv in Cant.

Deus olim apud Jeremiam, cap. xvi, prædixit: « Ecce ego mittam piscatores multos, et piscabuntur eos; et post hæc mittam eis multos venatores, et venabuntur eos. » At vero quoniam specialiter hæc inter piscatores et venatores similitudinum varietas? Inter utrosque predictos hæc est differentia, quod piscatores nonnunquam in unico retium tractu ingentem capiunt omnis generis piscium multitudinem; venatores autem unica selopetio explosione unam tantum vel duas ad summum capiunt feras; vel laqueos aut visco unam tantum apprehendent aviculam. Vult igitur Deus predictis verbis dicere, quod prius missurus sit Apostolos suos in primitiva Ecclesia velut piscatores, qui in Ecclesie sinum, et ad fidem integros protrahant populus et regna. Postea vero missurus sit venatores, id est, alios ministros Evangelicæ, qui prædam iam copiosam non capient, sed ad summum unam vel duas animas convertent. MANSI, disc. xxvii, n. 4.

Christus ad Discipulos suos dixit: « Faciam vos fieri piscatores hominum; » at vero quodnam in eo latet mysterium, quod Incarnata sapientia illos potius piscatores, quam cuiuscumque alterius officii artifices appellet? Responderi potest, predicationem piscationi assimilari, quia, hæc partim fit retibus, partim hamo instituitur, ex quibus hæc ferit et vulnerat, non illa; ad denotandum, quod Prædicator juxta diversitatem auditorum, nunc ferro uti debeat, id est, comminatione mortis, inferni, extremi iudicii, quæ omnia expavescentia sunt; nunc vero retibus, id est, extimulationibus præmiorum celestium, vel amicitie Dei, vel etiam honorum temporalium promissione; argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Ibid. n. 2.

Interpres quidam super illa verba Isaie: « Quasi tuba exalta vocem tuam, ita scribit: Instrumentum hoc non a loquente, sed ab inspirante imbuatur, halitu inflatur

et per cornu cavum spiramem cõhibet, ut sonitum edat. Unde ad eruditionem veri Prædicatoris hoc deducit documentum, quod scilicet Prædicator in auditorum animam latet. Sicut enim per anhelitum vivimus, ita Prædicator tanto cum spiritu pro alterius salute detonare debet, ac si ad illum spiritualiter vivificandum, qui cum aëre, extremum spiritum exhalaret: Inspiravit in faciem ejus spiraculum vite, et factus est homo in animam viventem. Canet tuba, et mortui resurgent etc. Ibid. n. 5.

Venerabilis Beda, libro de Templo Salomonis, aliud quoddam hujus necessitatis adducit motivum; asserit enim, templum illud figuram fuisse veri Salomonis, qui templum gloriæ edificare statuit, de quo dicitur in Psalmo: « In templo ejus omnes dicent gloriam, » de cujus artifice Apostolus pariter ait: « Cujus artifex, et conditor Deus. » Hic igitur architectus ex Petra fœdicia Protoparentis lapides in hanc fabricam adhibendos eruit; at vero quia rudes et informes erant, pro his inter se unienis et quadrandis martello opus erat (tunciõibus, pressuris, expoliti lapides suis copiantur locis per manus artificis) ac proinde martelli loco verbum suum divinum adhibuit, ipsomet apud Jeremiam testis: Nonne verba mea, sicut malleus conterens petras? Prædicator vero tanquam lapidas adhibet, qui comminando supplicia, ac proponendo præmia, reprehendendo scelera, et commendando virtutes, rudes et deformes hosce lapides elegantissime expoliunt. Unde Apostolus ait: « Corripientes omnem hominem, et docentes, ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Jesu, » idem, dis. i, n. 9.

In primo libro Regum legitur, quod, cum Philistæ adversus populum Israel dimicaturi essent, omni conatu ad hoc contendunt, ne in universa Judæa reperiret vel unicus qui gladios, aliaque similia arma bellica fabricare posset. Quam historiam Dionysius Carthusianus ad nostram propositum hinc verbis adaptat: Faber ferarius non inveniebatur in omni terra Israel; caverant enim Philistæ, ne forte facerent Hebræi gladium. Per fabros istos intelliguntur Prædicatorum, qui spiritualia arma fidelibus præparant, et gladium spiritus, quod est verbum Dei, et lanceam militarem, videlicet charitatis fervorem, seu discretionis acumen, omnia penetrantem, et adversariorum interiora

purgentem; caverant autem Philistæ, id est, demones, et omnes fidei inimici machinantur et student tales fabros auferre Ecclesiam, sicut jam (proh dolor!) pro maxima parte ei ablati sunt, in tantum, quod fideles quam plures ad Philistæum pergant, ut sua acuat ferramenta, quia vera et spirituali sapientia derelicta, ad Philosophicæ argumenta, ad prudentiam sæculi, imo ad mundanas versutias se convertunt, atque in talibus suam acuat mentem! DIONYS. CARTUSI, in I, Reg. cap. xxi.

CONCUPISCENTIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est appetitus inordinatus rerum caducarum et terrenarum. Per hoc enim a Concupiscentia in genere distinguitur, quæ simplex appetitus boni ejusdem definitur. FAB. conc. IV in Dom. 3, post. Epi.

DIVISIO. — Dividitur in concupiscentiam divitiarum, voluptatum carnis, et honorum, juxta illud Joannis: Omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vite. I, JOAN. II, 26.

Dividitur etiam a S. Thoma et Aristotele in naturalem et inarturalem: Prior est, per quam appetuntur nature necessaria aut convenientia, uti sunt cibus, potus, aliaque sensuum oblectamenta. Posterior est, per quam concupiscuntur objecta secundum apprehensionem dumtaxat convenientia, qualia sunt pecunia, honores, exquisitus cibus et delicia. S. THOM. I, II, q. xx, 3.

Denique dividitur ab aliis in concupiscentiam intellectus (qualis est curiositas, vanitas, et inflans superbia), Voluntatis (qua honor, gloria, divitiæ appetuntur) et Sensuum (quia objecta sensibilia desiderantur, uti esculenta, poculenta et similia).

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Sensus et cogitatio humani cordis ad malum prona sunt ab adolescentia sua. GEN. VIII, 21.

Scio, quia non habitat in me, hoc est, in TORMI I.

carne mea, bonum; nam velle adjacet mihi, perlicere autem bonum non invenio. Non enim, quod vobis bonum, hoc facio, sed quod nolo malum, hoc ago. ROM. VII, 28.

Condelector legi Dei secundum interiorum hominem; video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, et captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. IBI. 12.

Nemo, cum tentatur, dicat, quoniam a Deo tentatur; video enim intentator malorum est, ipse aulem neminem tentat, unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus, et illectus. JAC. I, 13.

Animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei; stultitia enim est illi, et non potest intelligere. I, COA. II, 14.

FIGA. — Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si prestas animæ tue concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis. ECCL. XVIII, 30.

Aufer a me ventris concupiscentias, et concubitibus concupiscentiæ non apprehendant me. IBI. XXIII, 6.

Inferis ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? ROM. VII, 24.

Qui autem Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitis et concupiscentiis suis. GAL. V, 24.

DANSUM. — Concupiscentia enim concupiscentiam parit peccatum; peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem. JAC. I, 1.

Unde bella et lites in vobis? Nonne hinc, ex concupiscentiis vestris, quæ militat in membris vestris. JAC. IV, 1.

Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidem appetentes erraverunt a fide, et inseruerunt se doloribus multis. I, TIM. VI, 10.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Semper cupidi solliciti sunt acquirere non habita, et habita custodire. S. THOM. OPUS. VII.

Omnia reliquit, qui voluntatem habendi deseruit. Apostoli, quantum ad divitias nihil; quantum ad voluntatem, totum mundum reliquerunt. S. HIER. sup. Matth.

Multum reliquit, qui sibi nihil retinuit. Multum reliquit, qui quantumlibet parum, totum deseruit. Multum dimisit, qui cum re possessa etiam concupiscentis renuntiavit. S. GREG. in Hom. v.

me, Simon, frustra exseiscitatus es; quippe hoc ultimam, ut arbitror, sum te in hac vita visurus. Scito igitur illa nocte impuram speciem per somnum mihi oblatam, summaque vi repellere conanti tantam copiam sanguinis erupisse. Hic signis humanisque testimoniis, divinum iudicium ac testimonium, extincti corporis accessit integritas. Quod eximium Dei beneficium, inter alia egregia, virginali castimonia concessum accepimus. TURSELIN, lib. VI de Vita epus, c. VI.

SIMILITUDINES.

FIGA. — Sicut famehiens ille stultus reputaretur, qui oblato sibi cibo pecto et vero, pietum arripere; ita et homo, qui veram et infinitam Dei bonitatem relinquit, et bonitatem creaturae, quae est umbra tantum et imago divinae bonitatis, appetit, insanus merito existimabitur. NEMUS, in 1. de Ador.

Sicut nemo optaret oculos suos auro ornari, et serica veste circumdari, sique visum impediret, sed oculos libertatem, et videndi potentiam omnibus rebus desiderabiliorum iudicat, quia, si haec deperat, nihil iam ipsum in hac vita delectat; ita multo magis creaturae omnes, quae oculum mentis impediunt, removenda, et libertas mentis omnibus rebus creatis preferenda est. S. CHRYSOST. hom. XXI in Math.

Sicut is, qui in domo sua omnes delicias haberet, stulte faceret, si illas anxie extra domum quereret; ita non minus insipienter agit, qui extra se in creaturis delectationes querit, cum intra se omnium deliciarum fontem habeat.

Sicut Confessarii neminem absolvunt, et gratia divina impleri faciunt, qui concubinam suam non vult eicere; ita nec Deus gratiam et veniam largitur his, qui concubinas suas, id est, creaturas, quas inordinato amore dilexerunt, nollunt eicere.

Sicut si mus aliquis seiret in aliquo loco latere muscipulam, haud dubie illam studiose declinaret; ita et quisvis homo, cum sciat, teste S. Scriptura, (Sap. XIV, 11.) creaturas in muscipulam pedibus insipientium factas esse, merito eas, quantum potest, declinare debet.

Sicut nullus Princeps in aurea suppellectile pateretur vas luteum immiseri, ne videntes offenderentur, et factum carperent; ita neque cum Deo ulla in corde creatura collo-

canda est, ne Sancti et ipse Deus id advertentes justam dispicientiam inde concipiant. NРАЕМА. de Ador.

Sicut ii, qui thesauros effodiunt, terram rejiciunt, foveam profundam faciunt, et sedulo insistent, donec inveniant quod quaerunt; sic qui thesaurum verae perfectionis et sapientiae caelestis reperire desiderat, omne pondus terrenarum rerum a se rejicere, fossam humilitatis in se fodere, nec donec invenerit, quiescere debet. GLOSSA.

DANUM. — Sicut ignis mox ut stupam apprehenderit, flamma sua incendit; ita et concupiscentiae ignis, quamprimum venustatem visum attigerit, animam accendit. S. CHRYSOST. serm. in Oseam.

Sicut corva telum corpore fixum gerens, licet venatorum manus effugiat, denique perit tamen; sic et anima telo concupiscentiae ob intemperantem et curiosum aspectum sancta, tametsi discedat, non tamen periculo vite spiritualis amittende caret. Idem, hom. II in Math.

Sicut ignis materialis humidam nactus materiam plurimum et admodum molestam fumum excitat; ita concupiscentia, si animam ad terrenas voluptates inclinam occupaverit, non nisi crassissimos amoris sensualis fumos progenerat. Ibidem.

Sicut in hamo esca quidem aspectu dulcis, sed lethalis in gustu est; ita concupiscentiae fructus dulcis videtur, dum appetitur, sed amarus, dum percipitur. ANTONIUS, apud LANG.

Sicut scorpius vivens necat, occisis sanat; ita concupiscentia, dum in nobis viget, perdit nos, suppressa vero et mortificata mirum quantum prodest. FAB. con. 1 in Dom. VII post Pent.

Sicut herbae suffocant criticam; sic et concupiscentiae carnales suffocant disciplinam. AUCTOR Op. Triper, hom. VIII.

Sicut hi, qui demone repleti, vel mente alienati sunt, non sentiunt si vulnerentur, quia naturalibus sensibus carent; ita et nos vel cupiditatibus saeculi amentes affecti, vel vitiiis inebriati, sentire non possumus quanta vulnera, quantas contritiones animae peccando acquirimus. ORIG. hom. in Num.

Sicut lusores, ubi pecuniolam omnem lusu perdidit, eo aguntur ludendi libidine, ut etiam vestes denique committant alee; ita quicumque concupiscentiam in societatem lusu admittit, et semel pudicitiae iacturam fecit, non cessabit varias oblectationes

querere, donec ipsam etiam animam perditionis periculo exponat. DAREX. hora VI, noct. in Horolog.

MOTIVA.

Ad resistendum concupiscentiae.

Quia radice omnium malorum est; nam omne peccatum, teste S. Paulo, ex concupiscentia inordinata boni creati oritur. I. TIM. VI.

Quia hominem valde deprimit; juxta illud Osee: Facti sunt abominabiles, sicut ea, quae dilexerunt. OSEA IX, 10.

Quia pacem animae et quietem tollit; id quod pulchre Seneca ostendit, dum ait: Vidisti aliquando canem missa frustra panis aperto ore captantem? Quidquid accipit, protinus integrum devorat et semper ad spem futuri hiat. Idem evanit nobis; quidquid expectantibus fortuna projectit, id sine ulla voluptate dimittimus, statim ad rapinam alterius erecti, et attoniti in Epicureum illud chaos incidimus, quod inane et sine termino est. SENECA. ep. XIII.

Quia verba et caelestium consolationibus privat; nam, ut recte notavit pius Aesceta: Quod divinas (consolationes) non habemus, aut rarius sentimus, nos in culpa sumus, quia compunctionem cordis non quaerimus, nec vana et externa omnino abjicimus. L. II, c. XXI, § 3.

Quia vano labore consumunt; cum enim anima ad imaginem Dei facta, ceteris rebus occupari, non autem repleri possit; merito frustra satietatem in particularibus creaturis querit, quam omnes simul sumptae prestare non possunt. S. BERN. in serm.

Quia gravis stultitia arguit. Quae enim major stultitia inveniri queat, quam si quis umbram boni pro ipso bono eligat; si in gravissima siti guttam lacumae sordidae hauriat, quum ex ipso fonte recentissimas et purissimas aquas bibere valeat?

MEDIA.

Oratio; quod medium S. Thomas sequentibus verbis suavit: Si duo pugnant, et velles unum juvare, alterum non, oportet-

ret primo auxilium dare, secundo vero subtrahere. Inter spiritum autem et carnem est continuum prelium. Unde oportet, quod si vis, ut spiritus vincat, des ei auxilium, et hoc fit per orationem; carni vero subtrahas, et hoc fit per jejuniium. S. THOM. opusc. VII.

Amor Dei. Sicut enim, qui aestuant, facile omnes vestes sibi adhaerentes abjiciunt; ita qui amore divino aestuant, omnem facile aliorum objectorum concupiscentiam deponet. Certe ubi Deus mari turbulento cordis nostri imperat, continuo cessabunt fluctus concupiscentiarum, et fiet tranquillitas magna.

Consideratio exitus, quem habiturae sunt concupiscentiae inordinatae; ita Epictetus suavit his verbis: Si voluptatis alieujus imaginem animo conceperis, moderare tibi, ne ab ea movearis. Sed et rem examina, et tibi ipsi praebere deliberandi spatium. Deinde utriusque temporis memento, tum ejus, quod voluptate perfrueris, tum ejus quod voluptate jam percipere doleris; loque ipse quod objurgabis. Atque his illa confer, si abstinueris, fore ut gaudeas, tamen ipse gallantes. ERICHT. c. XVI. Sed et S. Gregorius idem suavit dicens: Caro cum concupiscitur, pensetur, quod sit exanimis; intelligatur, quid ametur. S. GREG. I. XVIII. Mor. Hinc etiam Aristoteles voluit, ut circa concupiscentiam voluptatum nos perinde, ut Proceres Trojani circa Helenam, geramus, qui eam dimittendam censerunt, ne belli damna et exitium incurrerent. ARIST. II. Eth. c. VI.

Generosa resistentia; nam, teste Sancto Chrysostomo, cani similis est voluptas, si pellas, fugit, si nutrias, permanet. S. CHRYS. hom. XXII, ad Pop. Quod idem etiam S. Augustinus suavit dicens: Pugnat? repugnat; noli eam cedendo satiare, sed resistendo necare. S. AUG. s. xlv, de Temp.

Contemptus; juxta consilium Jobi: Clamorem exactoris non audit. Super quo verba S. Gregorius ait: Clamorem exactoris non audire est, violentis tentationum motibus minime consentire. S. GREG. I. xxx, Mor. c. XIII. Hinc aliqui suavit ejusmodi concupiscentias perinde non curandas, sicut magni molossi catellos latrantes despiciunt. Hinc et pius Aesceta ait: Juvat non quilibet res adepta vel multiplicata exterius, sed potius decisa ex corde radicitus. L. III, c. XXXVII, § 3.

Caelestium honorum desiderium. Qui enim,

ut S. Gregorius sapienter dixit, celestis vite dulcedinem, in quantum possibilitas admiserit, perfecte cognoverit, ea, quae in terris amaverat, cuncta derelinquit; in comparatione enim illius vilescent omnia, deserit habita, congregata dispergit, inardescit in celestibus animis; nihil de terrenis libet, deforme conspiciat quicquid de terrena rei placebat specie, quia sola pretiosa Margaritae claritas fulget in mente. S. GREG. in *Moyd.*

ASCETICA.

Quatuor sunt, quae de concupiscentia praecipue nosse, benigne advertere debet Asceta. *Primum* est, ut bene apprehendat quantum perire referat, hanc concupiscentiam recte moderari; id quod S. Leo sequentibus verbis expressit: Virum Catholicum, et praecipue Domini sacerdotem, sicut nullo implicari errore; ita nulla oportet cupiditate violari. Mens enim pecunia avida (aut enjuscumque altioris rei terrena) nec abstinere novit a vitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum. S. LEO, in *serm.*

Carne miserabiliores sumus omnibus hominibus nos Monachi, inquit S. Bernardus, si pro tam exiguis tanta patiamur detrimenta. Quid enim insipientiae, immo quid insanitiae est, ut, qui majora reliquimus, minora eum tanto discrimine tenamus? S. BEAT. in *Monachos.*

Quis stultum, inquit alius, non judicaret mercatorem, qui, ut unionem inestimabilis pretii compararet, jam multa millia florenorum expendisset, et postea, ne unum adhuc obolum dare deberet, totum contractum rescinderet. NIEREMB. de *Adar.*

Secundum est, ut bene cognoscatur, quousque concupiscentiam debellare possit, et debeat; nam, ut recte dixit S. Augustinus: Concupiscentia minui potest, consensum non potest in hac vita. S. AUG. in *contra Julian.*

Unde bene inter passionem et propassionem distinguere oportet, nam passio sola in vicio est, quando scilicet consensus praebet inordinate concupiscentiae; propassio vero, qua animus ad consensum incitatur, licet initium culpae habeat, tamen non tenetur in crimine, ut recte S. Hieronymus dixit. S. HIERON. sup. *Matth.* l. I, c. xiv.

Et hoc videlicet est, quod Deus olim Caino dixit: Sub te erit appetitus tuus, et tu dominaberis illius. GEN. IV, 7.

Tertium est, ut solidum sciat modum moderandi et vincendi hanc concupiscentiam, qualem quidem efficaciter S. Augustinus sequentibus verbis suggestit: O Ecclesia, caput serpentis observa. Quid est caput serpentis? Prima peccati suggestio. Venit tibi in mentem aliquid illicitum, noli ibi tenere mentem tuam, noli consentire. Hoc quod venit in mentem, caput serpentis est, caput calca, et evades caeteros motus. Quid est, caput calca? Ipsam suggestionem contemne. Sed lucrum suggestit, magnum ibi lucrum, magnum aurum, dives eris, si hanc fraudem feceris. Sed pereat mundi lucrum, ne fiat animus damnus. Quid prodest homini, si universam mundum lucratur, anime vero suae detrimentum patitur? Hec dicens observasti caput serpentis, et calcasti. Ille autem dialogetus calceatum tuum observat. Quid est observat calcaneum tuum? Quando laboras a via Dei. Tu observas primam suggestionem, ille observat lapsum tuum; si decideris, possidebit. S. AUG. in *c. III, Gen.*

Quartum est, ut non difficilem sibi, sed faciliorem potius imaginetur hanc lucram et victoriam; id quod nonnemo pulchre hac similitudine ostendit: Finge, aiebat, juvenem ad amorem promissimum turpissimum Aethiopsiae adhesisse, et ex illius consortio gravissimos morbos contraxisse, sed et totius substantiae ac fame suae jacturam fecisse; hujus autem miserum Regem, aliam ei formosissimam virginem Aethiopsiae loco offerre, promittereque se, et a morbis eum curaturam, et omnem substantiam ac famam restitutum, quin et millesuplo plus adjecturum; an prudenter judicari possit, difficilem fore huic juveni Aethiopsiam repulsam, et virginis speciosissimam electionem? Atqui similiter se res habet eum eo, qui inordinatam rei alienius concupiscentiam fovet, et cui loco talis creatura ipsa Divinitus amanda offertur; hinc merito S. Bernardus dixit: Nihil in hac vita laboriosius, quam desideris terrenis obstare; et nihil hoc quietius quam hujus saeculi nihil appetere.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Cor humanum mari simile est, teste B. Alcuino, quod semper astat; in quod omnia flumina intrant, et aqua dulcis in amaram convertitur, quia oblecta-

mentum in fastidium vertitur, et omnis delectatio carnis in amaritudine terminatur; neque flumina in mari quiescunt, sed revertuntur, ut iterum fluant; eandem inquietudinem experiuntur Filii hujus saeculi. B. ALCUINUS.

Cum adolescens quidam furibundum equum conscendisset, et ab eo, quia cohibere non valebat, per avia et devia alreptus fuisset, quæsitus ab aliquo familiari casu transeunte, quo ferretur? respondit: Quo quidem equo huic placeat. Simili modo cum concupiscentia res se habet, si debilem sessorum et regendi imperitum inveniat. LANGIUS, in *Polyant. V. Cupiditas.*

Abbas Achilles concupiscentiam manubrium dæmonis appellat, eo quod sine illa nihil possit efficere, omne autem damnum per illam inferat. FAB. con. I, in Dom. VII, post. Pent. n. 2.

FUGA. — Corvus etiam sitiens abstineta aqua pluviali, quam noxiam sibi novit ob ventris profluvium; quanto magis homo abstinere debet ab illis, quae animo noxia novit.

DAMNUM. — Columba siti prope enecta cum vidisset in tabula craterum pictum, concitato impetu in illam allisa, alas fregit, sique in terram lapsa a pueris capta fuit. Idem contingit illis, qui nimia concupiscentia impulsus, magno impetu in amorem et fructum rerum illicitarum feruntur. LANGIUS, l. cit.

Mulier quaedam, cum gallina singulis diebus ovum unum peperisset, rata quod plura esset paritura, si melius saginaretur, cibo superfluo pastam omnino non amplius parere fecit. Sic nempe, dum futuris concupiscentia inhiat, etiam presentia amittit.

Diebat senex quidam: Quia tres virtutes Satanae procedunt universa peccata. Prima, oblivio. Secunda, negligentia. Tertia, concupiscentia. Etenim si oblivio venerit, generat negligentiam; de negligentia vero concupiscentia nascitur; de concupiscentia vero corrumpit homo. Si enim ita sobria est mens, ut oblivionem respiciat, ad negligentiam non venit; et si non neglexerit, concupiscentiam non recipit, nunquam cadet opitulante Christi gratia.

AUCTORES.

Matthias Faber, conc. 2, in Dom. 4, post Epiph. et conc. 3, in Dom. 3, post Epiph.

Jeremias Drexelius, in *Zodiaco, signo 4.*
Jacobus Marchantius, in *Horto pastor. tit. 4, lect. 18.*

Thomas Kempensis, de *Imit. Christ. l. III, c. 31 et 32.*

Josephus Langius, V. eodem et V. Cupiditas.

CONFESSIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est Sacramentum, in quo peccata sua detestanti, et legitime confitenti, vera a Sacerdote absolutio, remissioque conceditur. THOM. S. XIV, c. 1.

Vel brevius, est legitima coram sacerdote peccatorum suorum declaratio, ut Hostiensis definit, qui etiam addit, eam dici confessionem, quasi simul fassioem omnium peccatorum, quae quis confiteri tenetur, aut sponte confitetur.

DIVISIO. — Dividitur in *Materialiter et Formaliter integram.* Illa est, quae omnia peccata gravia, quae occurrunt, explicat. Ista est, quae supra suppresso uno vel altero peccato, tantum confititur, quantum moraliter loquendo hic nunc fieri potest.

Dividi etiam potest in *Publicam et Auricularem.* Illa est, quae quis audientibus aliis se apud sacerdotem accusat. Ista est, qua quis soli sacerdoti sua peccata explicat.

PARTES. — Tres praecipuae partes requiruntur ad Confessionem. Prima est *Contritio*, seu animi dolor ac detestatio de peccato commisso eum proposito non peccandi de cætero. Quam partem S. David indicavit dicens: Sacrificium Deo spiritus contributus; cor contritum et humilitatum, Deus, non despicies. PS. L, 19.

Ut vero haec contritio sit legitima, requiritur in primis; ut ex motivo supernaturali concipiatur. Deinde ut propositum non peccandi conjunctum habeat; nam, ut S. Gregorius ait: Perfecte convertitur, qui, cum senat, quod prave egerat, plangit; quod rursum plangat, ultra non repetit. S. GREG. l. III, in l. Reg. VII.

Est tandem etiam *occasionis ad peccatum illicitis evitatio*, aut certe propositum evitandi; quemadmodum S. Bernardus innotuit dicens: Sit vere compunctio indicium, opportunitatis fuga, subtractio occasionis. S. BEAT. s. i, de *Resur. Dom.*

ut S. Gregorius sapienter dixit, celestis vite dulcedinem, in quantum possibilitas admiserit, perfecte cognoverit, ea, quae in terris amaverat, cuncta derelinquit; in comparatione enim illius vilescent omnia, deserit habita, congregata dispergit, inardescit in celestibus animis; nihil de terrenis libet, deforme conspiciat quicquid de terrena rei placebat specie, quia sola pretiosa Margaritae claritas fulget in mente. S. GREG. in *Moyd.*

ASCETICA.

Quatuor sunt, quae de concupiscentia praecipue nosse, benigne advertere debet Asceta. *Primum* est, ut bene apprehendat quantum perire referat, hanc concupiscentiam recte moderari; id quod S. Leo sequentibus verbis expressit: Virum Catholicum, et praecipue Domini sacerdotem, sicut nullo implicari errore; ita nulla oportet cupiditate violari. Mens enim pecunia avida (aut enjuscumque altioris rei terrena) nec abstinere novit a vitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum. S. LEO, in *serm.*

Carne miserabiliores sumus omnibus hominibus nos Monachi, inquit S. Bernardus, si pro tam exiguis tanta patiamur detrimenta. Quid enim insipientiae, immo quid insanitiae est, ut, qui majora reliquimus, minora eum tanto discrimine tenamus? S. BEAT. ad *Monachos.*

Quis stultum, inquit alius, non judicaret mercatorem, qui, ut unionem inestimabilis pretii compararet, jam multa millia florenorum expendisset, et postea, ne unum adhuc obolum dare deberet, totum contractum rescinderet. NIEREMB. de *Adar.*

Secundum est, ut bene cognoscatur, quousque concupiscentiam debellare possit, et debeat; nam, ut recte dixit S. Augustinus: Concupiscentia minui potest, consumi non potest in hac vita. S. AUG. l. *contra Julian.*

Unde bene inter passionem et propassionem distinguere oportet, nam passio sola in vicio est, quando scilicet consensus praebet inordinate concupiscentiae; propassio vero, qua animus ad consensum incitatur, licet initium culpae habeat, tamen non tenetur in crimine, ut recte S. Hieronymus dixit. S. HIERON. sup. *Matth.* l. I, c. xiv.

Et hoc videlicet est, quod Deus olim Caino dixit: Sub te erit appetitus tuus, et tu dominaberis illius. GEN. IV, 7.

Tertium est, ut solidum sciat modum moderandi et vincendi hanc concupiscentiam, qualem quidem efficaciter S. Augustinus sequentibus verbis suggestit: O Ecclesia, caput serpentis observa. Quid est caput serpentis? Prima peccati suggestio. Venit tibi in mentem aliquid illicitum, noli ibi tenere mentem tuam, noli consentire. Hoc quod venit in mentem, caput serpentis est, caput calca, et evades caeteros motus. Quid est, caput calca? Ipsam suggestionem contemne. Sed lucrum suggestit, magnum ibi lucrum, magnum aurum, dives eris, si hanc fraudem feceris. Sed pereat mundi lucrum, ne fiat animus damnus. Quid prodest homini, si universam mundum lucratur, anime vero suae detrimentum patitur? Hec dicens observasti caput serpentis, et calcasti. Ille autem dialogetus calceatum tuum observat. Quid est observat calcaneum tuum? Quando laboras a via Dei. Tu observas primam suggestionem, ille observat lapsum tuum; si decideris, possidebit. S. AUG. in *c. III, Gen.*

Quartum est, ut non difficilem sibi, sed facilem potius imaginetur hanc lucram et victoriam; id quod nonnemo pulchre hac similitudine ostendit: Finge, aiebat, juvenem ad amores promissimum turpissimum. Aethiops adhaesisset, et ex illius consortio gravissimos morbos contraxisset, sed et totius substantiae ac fame suae jacturam fecisset; hujus autem miserum Regem, aliam ei formosissimam virginem Aethiops loco offerre, promittereque se, et a morbis eum curaturam, et omnem substantiam ac famam restitutum, quin et millesuplo plus adjecturum; an prudenter judicari possit, difficilem fore huic juveni Aethiops repulsam, et virginis speciosissimae electionem? Atqui similiter se res habet eum eo, qui inordinatam rei alienius concupiscentiam fovet, et cui loco talis creatura ipsa Divitias amanda offertur; hinc merito S. Bernardus dixit: Nihil in hac vita laboriosius, quam desideris terrenis estuare; et nihil hoc quietius quam hujus saeculi nihil appetere.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Cor humanum mari simile est, teste B. Alcuino, quod semper astat; in quod omnia flumina intrant, et aqua dulcis in amaram convertitur, quia oblecta-

mentum in fastidium vertitur, et omnis delectatio carnis in amaritudine terminatur; neque flumina in mari quiescunt, sed revertuntur, ut iterum fluant; eandem inquietudinem experiuntur Filii hujus saeculi. B. ALCUINUS.

Cum adolescens quidam furibundum equum conscendisset, et ab eo, quia cohibere non valebat, per avia et devia alreptus fuisset, quæsitus ab aliquo familiari casu transeunte, quo ferretur? respondit: Quo quidem equo huic placeat. Simili modo cum concupiscentia res se habet, si debilem sessorum et regendi imperitum inveniat. LANGIUS, in *Polyant. V. Cupiditas.*

Abbas Achilles concupiscentiam manubrium dæmonis appellat, eo quod sine illa nihil possit efficere, omne autem damnum per illam inferat. FAB. con. I, in Dom. VII, post. Pent. n. 2.

FUGA. — Corvus etiam sitiens abstinetaqua pluviali, quam noxiam sibi novit ob ventris profluvium; quanto magis homo abstinere debet ab illis, quae animo noxia novit.

DAMNUM. — Columba siti prope enecta cum vidisset in tabula craterum pictum, concitato impetu in illam allisa, alas fregit, sique in terram lapsa a pueris capta fuit. Idem contingit illis, qui nimia concupiscentia impulsus, magno impetu in amorem et fructum rerum illicitarum feruntur. LANGIUS, l. cit.

Mulier quaedam, cum gallina singulis diebus ovum unum peperisset, rata quod plura esset paritura, si melius saginaretur, cibo superfluo pastam omnino non amplius parere fecit. Sic nempe, dum futuris concupiscentia inhiat, etiam presentia amittit.

Diebat senex quidam: Quia tres virtutes Satanae procedunt universa peccata. Prima, oblivio. Secunda, negligentia. Tertia, concupiscentia. Etenim si oblivio venerit, generat negligentiam; de negligentia vero concupiscentia nascitur; de concupiscentia vero corrumpit homo. Si enim ita sobria est mens, ut oblivionem respiciat, ad negligentiam non venit; et si non neglexerit, concupiscentiam non recipit, nunquam cadet opitulante Christi gratia.

AUCTORES.

Matthias Faber, conc. 2, in Dom. 4, post Epiph. et conc. 3, in Dom. 3, post Epiph.

Jeremias Drexelius, in *Zodiaco, signo 4.*
Jacobus Marchantius, in *Horto pastor. tit. 4, lect. 18.*

Thomas Kempensis, de *Imit. Christ. l. III, c. 31 et 32.*

Josephus Langius, V. eodem et V. Cupiditas.

CONFESSIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est Sacramentum, in quo peccata sua detestanti, et legitime confitenti, vera a Sacerdote absolutio, remissioque conceditur. THOM. S. XIV, c. I.

Vel brevius, est legitima coram sacerdote peccatorum suorum declaratio, ut Hostiensis definit, qui etiam addit, eam dici confessionem, quasi simul fassioem omnium peccatorum, quae quis confiteri tenetur, aut sponte confitetur.

DIVISIO. — Dividitur in *Materialiter et Formaliter integram*. Illa est, quae omnia peccata gravia, quae occurrunt, explicat. Ista est, quae quis suppresso uno vel altero peccato, tantum confitetur, quantum moraliter loquendo hic nunc fieri potest.

Dividi etiam potest in *Publicam et Auriolarem*. Illa est, quae quis audientibus aliis se apud sacerdotem accusat. Ista est, qua quis soli sacerdoti sua peccata explicat.

PARTES. — Tres praecipuae partes requiruntur ad Confessionem. Prima est *Contritio*, seu animi dolor ac detestatio de peccato commisso eum proposito non peccandi de cetero. Quam partem S. David indicavit dicens: Sacrificium Deo spiritus contributus; cor contritum et humilitatum, Deus, non despicies. PS. L, 19.

Uterque haec contritio sit legitima, requiritur in primis; ut ex motivo supernaturali concipiatur. Deinde ut propositum non peccandi conjunctum habeat; nam, ut S. Gregorius ait: Perfecte convertitur, qui, cum senat, quod prave egerat, plangit; quod rursus plangat, ultra non repetit. S. GREG. l. III, in l. *Reg. VII.*

Est tandem etiam *occasionis ad peccatum illicitis evitatio*, aut certe propositum evitandi; quemadmodum S. Bernardus innotuit dicens: Sit vere compunctio indicium, opportunitatis fuga, subtractio occasionis. S. BEAT. s. i, de *Resur. Dom.*

Altera pars est ipsa *Narratio peccatorum*; de qua sic loquitur Concilium Tridentinum: Ex institutione sacramenti penitentiae jam explicata, universa Ecclesia semper intellexit institutam esse a Domino integram peccatorum confessionem, et omnibus post baptismum lapsis jure divino necessariam esse; quia Dominus noster Jesus Christus, e terris ascensurus ad caelos, sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit, tanquam praesides et iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in qua Christi Fideles ceciderint, quo pro potestate clavium remissionis aut retentionis peccatorum sententiam pronuntiet. Constat enim, sacerdotes iudicium hoc incognita causa exercere non potuisse, nec aequitatem quidem illos in penis injungendis servare potuisse, si in genere duntaxat, et non in specie potius, ac singulatum sui ipsi peccata declarassent. Ex his colligitur, oportere a penitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, confessione recenseri. *TIT. SES. XIV. c. v.*

Nam, ut S. Augustinus, ait: Deus noster, quia pius est et misericors, vult ut ea confiteamur in hoc saeculo, ne pro illis confundamur postmodum in futuro; (S. AUG. I. I. hom. XII.) juxta Sapientem, qui ait: Pro anima tua non confundaris dicere verum; est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam. *ECCL. IV. 13.*

Tertia pars, eaque integralis duntaxat (nam priores sunt de essentia hujus sacramenti) est ipsa *Satisfactio*; nam ut S. Ambrosius advertit: Qui agit penitentiam, non solum diluere lacrymis debet peccatum suum, sed etiam emendationibus factis operari et tegere delicta saepiora, ut non imputetur ei peccatum. S. AMBR. I. III. *de Pecc. c. v.*

Unde et Sapientis monuit: De propitiato peccato noli esse sine metu. *ECCL. V. 5.*

Et Christus: Facite fructus dignos penitentiae. *MATTH. V.*

Quo autem modo fructificare poterimus? inquit Sanctus Chrysostomus. Si utique peccatis adversa faciamus. Aliena rapuisti? Incipe donare jam propria. Longo es tempore fornicatus? Legitimo quoque usu conjugii suspende te. Injuriam vel opere cuiquam, vel sermone fecisti? Refer benedictionis verba convitiis, et percipientes te nunc officis, nunc etiam beneficiis placare contende. Ne-

que enim vulnerato sufficit ad salutem, tantummodo spicula de corpore evellere, sed etiam remedia adhibere vulneribus. Cur autem hanc satisfactionem requirit Deus, et non omnem etiam poenam cum culpa remittat, quatuor affert causas Marchantius, nempe: 1. Quia sic divina justitiae ratio exigit, ut quemadmodum in Baptismo remittitur peccatum aliena voluntate commissum, ideoque etiam poena relaxatur; ita post Baptismum peccata propria voluntate commissa etiam propria satisfactione castigentur, et deleantur. *MANC. tr. v. sup. Candelab. 2.* Quia aliqui liberius peccarent homines, cum impanitas, juxta S. Bernardum, sit inentis soboles, insolentiae mater, radix imprudentiae, transgressionum nutritrix. Hinc Conc. Trid. ait: Procul dubio a peccato revocant, et quasi freno quodam coercent satisfactoria hae poenae, cautesque et vigilantiores in futurum poenitentes efficiunt. 3. Quia peccatorum reliquiis medetur, dum viliosos habitus contrariis virtutibus tollit satisfactio. 4. Quia ad augmentum meriti conducit, quod tum ex obedientia, ex qua assumitur, tum ex ipsa Sacramenti efficacia et meritis Christi, cui per ejusmodi satisfactionem conformamur, provenit. *CONC. TRID. S. XIV. c. VIII.*

PROPRIETATES. — Exprimuntur a nonnimine sequentibus versibus:

Sic simplex, humilis confessio, pura, fidelis, atque frequens, munda, discreta, libera, varicunda, integra, secreta, lacrymabilis, anodrata, facilis, et accusans, et se punire parata.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Sanctifien eos hodie, et cras, et lavent vestimenta sua, et sint parati in diem tertium. *EXOD. XIII. 10.*

Leprosus adducatur ad sacerdotem, vel ad unum quemlibet filiorum ejus. *LEV. XIII. 7.*

Vir sive mulier, cum fecerint ex omnibus peccatis, quae solent hominibus accidere, et per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini atque deliquerint, peccatum suum confitebuntur. *NUM. V. 7.*

Filii mei, da gloriam Deo Israel, et confitere, ac indica mihi, quid feceris, ne abscondas. Et dixit: Vere ego peccavi. *JOS. VI. 19.*

Vade lavare septies in Jordane, et recipiet caro tua sanitatem et mundaberis. *IV REG. V. 10.*

Iniquitatem meam annuntiabo, et cogitabo pro peccato meo. *PS. XXXVII. 19.*

Præoccupemus faciem ejus in confessione. *PS. XCIV. 2.*

De negligentia tua purga te eum paucis. *ECCL. VII. 34.*

Reogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animae meae. *PS. XXXVIII. 15.*

Redue me in memoriam, ut judicemur simul; narra, si quid habes, ut justificeris. *MATTH. VIII. 4.*

Vade, et ostende te sacerdoti, et offer munus tuum. *JAC. V. 16.*

Confitemini alterutrum peccata vestra. *ROM. X. 10.*

Si abscondi scias homo peccatum meum, et celavi in sinu meo iniquitatem meam. *JOB. XXXI. 33.*

Qui abscondit scelera sua, non dirigetur; qui autem confessus fuerit, et reliquerit ea, misericordiam consequetur. *PROV. XXVIII. 13.*

Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil perit confessio; confiteberis vivens, vivus et sanus confiteberis, et laudabis Deum, et glorificaberis in miserationibus illius. *ECCL. XVII. 26.*

Dixi, confitebor adversum me in iustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei. *PS. XXXI. 5.*

Pro anima tua non confundaris dicere verum; est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam. *ECCL. IV. 24.*

Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis; quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis. *MATTH. XVI. 19.*

Si confitemur peccata nostra, Deus fidelis est et justus, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate. *I JOAN. I. 9.*

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Judices, quando ceperint latrones et sacrilegos, non, quomodo ipsos reddant meliores, considerant, sed quomodo ab ipsis peccatorum poenas exigant; Deus autem considerat, non quomodo sumat supplicium, sed quomodo ipsum corrigat, et meliorem faciat, et in futurum inexpugnabilem; itaque et iudex pariter, et medicus,

et magister est. In hoc iudicio sese accusat poenitens ut ad meliorem frugem reducat, ut Deo reconcilietur, ut gratiam consequatur, et jus reacquirat, quod perdidit, ad Regnum caeleste. S. CHRYS. apud MASSI, tr. xv, disc. IV, n. 8.

Quid times confiteri? Time confiteri homini iudici, qui confessum punit, Deo noli; fac confitendo propitium, quem negando non facis nescitum. Vis non timere peccatorem? Ama donatorem. S. AUG. in *PS. LXXV.*

Penitentia est quoddam spontaneum iudicium, in quo contritio est quedam catio, ubi sequitur rei spontanea aut mortem confessio, eadem sequitur per iudicem imposita emendae solutio. S. BONAV. *de Sacram. virt. l. VI, c. XXII.*

Sit integra, ut effundas in confessione, quidquid culpatum habes in corde; juxta illum Isaie textum: « Effunde sicut aquam cor tuum; » non dicit: Effunde sicut oleum, vel sicut sanguinem, vel sicut lac, vel sicut vinum; in his enim aliquid remaneret, vel de substantia, vel de colore, vel de sapore, vel de odore, dum effunduntur. Effunde integritate sicut aquam. Idem, ser. II, *de Rogat.*

Oportet ante confessionem firmum et verum continentem a peccatis propositum perquirere, et, an vero illud habeas discutere, quo naufragio multae animae submerguntur. S. THOM. VILLAN. *serm. in Don. & Quadr.*

Frustratoria est illorum penitentia, qui quadam consuetudine temporis traeti, ad horam dicunt, sed non debent peccata sua, quae statim deponunt omni satisfactionis, revertuntur ad vitia, bibunt licentem confusionis usque ad faeces, et tunc novissima talium peiora prioribus. ANASTAS. ASA. ser. XVII, *de Quadr.*

Vera peccati confessio est, sine intermissione temporis poenitere; peccati vero penitentia est, ab eo, quod penitendum intellexeris, destitisse. S. HILARUS in *Ps. CXXVII.*

Usitatum humani generis vitium est, et latendo peccatum committere, et commissum negando abscondere, et convictum defendendo multiplicare. Ex his quippe lapsu primi hominis hinc arguenda ducimus nequitiae, ex quo ipsa radicem traximus culpa. S. GREG. I. *XXII Mor. c. IX.*

Quantum studium a nobis adhiberi conveniat, ut morbum medicis detegeremus; tantum ad medicinam fugiendam adhibe-

mus, atque in nostram perniciem fortes sumus, et adversum sanitatem nostram periti. S. GREG. NAZIAN. apud MAN. dis. xv. n. 8.

Si patet vitium, ex magno fit pusillum; si latet peccatum ex minimo fit maximum. S. ISID. HISP. de Mod. vie.

Pudorem et verecundiam Deus peccato dedit (verba sunt S. Doctoris) confessioni vero fiduciam; invertit rem diabolus et peccato fiduciam præbet, confessioni vero verecundiam. S. CHRYS. hom. xi de Paen.

Audacter dico, quicumque discoperuit confessionem, gravius peccat proditore Juda, qui Dei Filium Judæis vendidit. S. AUG. in Paen. ser. ii in Dom. 2. Quod.

Plerumque gravius certamina est commissa peccata prodere, quam non admissa vitare. S. GREG. l. xxi. Mor.

Mirentur in bono Job, qui vult, castitatis continentiam; mirentur integritatem justitiæ; mirentur viscera pietatis; ego in eo non minus admior confessionem humillimam peccatorum, quam tot sublimia gesta virtutum. Idem. l. xi. Mor.

Confessio humilis sit, pura, et fidelis. S. BERNAR. super Cant. serm. xvi.

Confessio vera fontes lacrymarum habet. S. CHRYSOST. homil. i. sup. Gen.

Mala quæ facimus sponte confiteamur, et hæc aliis arguentibus non negemus. S. GREG. l. xxi. Mor.

Necessitas. — Qui promereri vult, quod expetit, debet malum confiteri, quod fecit, valde enim facile est, ut peccatorem se quisque fateatur, cum nihil pro peccato suo patitur. Idem. l. viii. Mor.

Abque confessione justus judicatur ingratus, et peccator mortuus reputatur. Confessio igitur peccatoris est vita, justus gloria, et necessaria est peccatori, et justum nihilominus docet. S. BERN. p. c. xlv.

Quis peccatorem mortuum in peccatis suscitabit, nisi qui remoto lapide clamavit dicens: Lazare, prodi foras! Quid est autem foras prodire nisi quod occultum erat foras prodere? Qui confitetur foras prodit. Foras prodire non possit, nisi qui viveret. Vivere non possit, nisi resuscitatus esset. Ergo in confessione sui accusatio, est laudatio Dei. Dicit ergo aliquis: Quid prodest Ecclesia, si jam confessor voce Domini resuscitatus prodit? Quid prodest Ecclesia contenti, cui Dominus ait: Quæcumque solveritis in terra, erunt soluta, et in celo? Ipsam Lazarum attende. Cum vinen-

lis prodit, jam vivebat confitendo, sed nondum liber ambulabat vinculis irretitis. Quid ergo facit Ecclesia cui dictum est: Quæ solveritis, soluta erunt; nisi quod ait Dominus continuo ad Discipulos: solvite illam, et sinite abire? S. AUG. ser. viii de Verbis Domini.

Si quem serpens diabolus occulte momorderit, et nullo conscio eum peccati veneno iniecerit; si tacuerit, qui percussus est, et non egerit penitentiam, nec vulnus suum fratri et magistro volnarit confiteri; magister, qui linguam habet ad curandum, facile ei prodesse non poterit. Si enim erubescat ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat, medicina non curat. S. HIER. in e. x. Ezech.

In veritate dico vobis, quia nihil sic exasperat iram divinam, quam iniquitatis defensio; æquo enim certamine nos decertamus cum Domino, cum defendimus quod odit; cum nobis placet, quod displicet illi. S. PIER. DAM. in vigil. Nativ. Dom.

Quid solvit sacerdotalis potestas, si vincula non considerat ligati? Cessabunt opera medicæ, si vulnera non ostendunt ægroti. Si vulnera corporis carnalis medici manus expectant, quanto magis vulnera anime spiritualis medici solatia deponent? Deo vis, homo, confiteri, quem volens nolens latere non poteris. ALCUTUS, ep. lxxi.

Si tu non revelaveris peccatum tuum, revelabitur a Deo; si absconderis, quasi homo, manifestabit ipse ut Deus; unde per Prophetam: «Revelabo pudenda tua in facie tua, et ostendam in gentibus nuditatem tuam, et in regnis ignominiam tuam. S. THOM. VILL. ser. vi. post Dominic. iv. Quædreg.

Hortatur nos sæpius S. Scriptura ad medicamenta fugere Confessionis, non quod Deus indigeat confessione nostra, cui omnia presulo sunt, quæ cogitamus, loquimur, aut agimus; sed nos aliter salvi fieri non possumus, nisi confiteamur. S. AUG. ser. lx. de Temp.

UTLUCAS. — Carnalibus hostis reproblatis, placabilis hostia est Deo pura confessio, sacrificium Deo spiritus contribulatus. REVERT. Abbat. in Gloss.

Si peccatum tuum aperias, dicit Dominus, ego illud operio; si agnoscis, ignosco, si te accusas, excuso; si te judicas, et condemnas, te nec judico, nec condemno. PIERUS. BLESSINS. in e. i. Job.

Peccata nostra judices nos sentiant, non patronos; tu agnosce, et Deus ignoscit. S. AUG. ser. lxxxviii. de Temp.

Confessio placet Deo, lætificat Angelos, serenat conscientiam, criminum exsolvit debitum, venie spem nutrit, servilis metus coercet stimulos, præstat gratiam, præbet auxilium, immundorum spirituum propulsi fraudes, coetum reserat, revelat mysteria, elevat de terrenis, et provehit in exælis. S. LAUR. JUSTIN. de Ob. c. xxv.

Oris autem confessio est perficienda, quam proculdubio quis exereverit frequentius, tanto erit Deo propinquior, sui interioris hominis perscrutator clarior, ad virtutum exercitia alacrior, ad resistendum peccatis robustior, ad misericordiam promerendam aptior, atque ad percipienda charismata meliora habilior. Ibidem.

Peccatorum assidua confessio, charitatis est index, humilitatis germen, gratiæ radius, electionis præsagium, conscientie decus, compunctionis filia, spei mater, orationis præcursor, et resolutionis corporis expectator intrepidus. Ibidem.

Tres sunt syllabæ peccati; sed in tribus syllabis, flamma sacrificii coram Domino ascendit in celum. S. AUG. hom. xii.

O bona spes confitentium, quam potens es apud omnipotentem, quam facile vincis invincibilem, quam cito tremendum Judicem convertis in piissimum Patrem. S. BONAV. de Sacr. viii. l. vi. c. xxi.

Per confessionem inveniemus faciem Christi placatam, portam coeli raseratam, coronam Regni magnificatam. Idem. s. vde Reg.

Portam coeli apertam invenies ad introducendum in evagatione, si porta cordis tui, os tuum nunc plene apertum fuerit in confessione; nihil remanebit in iudicio, quod fuerit per confessionem purgatum. Ibidem.

Nihil sic cordis amissam reparat gratiam, sicut jugis oris confessio; si delictorum maculis foedatur, si hebetudine gravatur, si desperatione tangitur, si agilitur tentatione, errat ad confessionem, et liberabitur. S. LAUR. JUSTIN. de Cast. Cont. c. xii.

Ad sacram messem confessionis accedere festinate; hæc est enim salus animarum, dissipatrix vitiorum, restauratrix virtutum, oppugnatrice demonum, pavor inferni, obstaculum diaboli, Angolorum tunica, Ecclesiarum fiducia, salus, dux, baculus, lumen et spes omnium fidelium. S. AUG. ser. xxx. ad Fratres.

Peccatam, quod homo tegit, Deus revelat, sed peccatum, quod homo per confessionem revelat, Deus tegit. MICHA. BOSOS. apud MARS. disc. xv. n. 10.

Tu, o dilecte, quando peccaveris, dic: Peccavi! Nihil est hæc defensione justius. Ita Deum reddis propitium; ita etiam facias, ut tardius in ea rursus incidas. S. CHRYS. in Ps. cxi.

Confessio est salus animarum, dissipatrix vitiorum, oppugnatrice demonum. Quid plura? Obstruit es inferni, portas aperit Paradisi. S. AUG. in lib. de Paen.

Qui se accusat, clamans peccator sit, justus esse incipit, quia nec sibi parit, et Dei justitiam confitetur. Cesset enim vindicta divina, si confessio præcurrat humana. S. AMBROS. sup. Beati immac.

O ingeniosa simplicitas et mille tergiversationibus cautior puritas, manifestare delictum! Illis non iudex, sed advocatus est Christus, qui se propria confessione damnant. CASIODOR. sup. Ps.

Mira compassio, stupenda vicissitudo, Domino suo propria mala dicere, et ab eodem præmia salutis accipere! Quis non incitet illi ad præmium confiteri, cui non possis negare quod feceris? Idem.

Poenitentia, quasi secunda post naufragium tabula sit miseris. S. HIER. in cap. ut. Isaiæ.

Confessio sanat, confessio justificat, confessio peccatis veniam donat. Omnis spes in confessione consistit. In confessione locus misericordie est. Nulla tam gravis est culpa, que per confessionem non habeat veniam. ISID. l. i. c. xii.

Non operari, sed operari, ut operes; non celari, ut legeres; nam quando homo detegit, Deus tegit. Cum homo celat, Deus nudat. Cum homo agnoscat, Deus ignoscit. S. AUG. sup. Ps.

Per amarum poculum confessionis pervenitur ad gaudium salutis. GREG. hom. vi. in Ev.

Confessio peccatorum est etiam abolitio peccatorum. CHRYSOST. sup. Gen. hom. xx. Confessio peccatorum habet mercedem. Idem. de Paen.

FACILITAS. — Num opes aliqua que sunt expendendæ? Num via proluxa sunda est? Num dolorem et cruciatum affert hæc medicina? Absque sumpto et cruciata est præsens pharmacum, in pristina firmitatis valetudinem restituens. S. CHRYS. h. x. in e. iv. Gen.

Quid faciet ille Sacerdos peccator cum alio peccatore, nisi quod vellet secum fieri de peccatis suis? O mirabilem commiserationem! O ineffabilem dignationem, quod veniat peccator peccatis onustus ad alium peccatorem sibi similem, et ille iudicet eum et absolvat, et deducat de inferno et restituat Paradiso; et quod iste facit in terra, firmum et ratum habetur in cælo, Benedictus Dominus, qui talem potestatem hominibus dedit! S. THOM. VILLAN. l. 6.

In humanis quidem iudiciis si quis hoc faceret, et ante accusationem facinorosa confiteretur, quamvis apud humanam sorte iudicium tormenta, et sibi succedentes penas effugeret, tamen sententiam capitalem omnino in suum caput accerseret. At misericordia Dei et animarum nostrarum medici tanta est, tanquam ineffabilis bonitas et clementia, ut omnem etiam sermonem excedat. S. CASSIAN. in c. XLII. l. V.

EGRITAS. Si solus Papa hanc haberet potestatem in mundo, omnes sed ipsam quantumcumque separatam et distantem, cum maximo fervore ac desiderio, pro tanto beneficio consequendo, sæpius in vita ire debuissent, et pro maximo beneficio reputarem; quanta ergo gratitudine prosequendum, quod ubique errarum Sacerdotes abundant, qui non solum confessiones peccatorum libenter acceptant, sed etiam peccatores ad hanc veniam suscipiendam provocant et invitant! S. THOM. VILLAN. in Domin. 3. *Quadr.*

Hoc est miserandissimum genus pravorum, qui propria delicta excusant; hi enim obicem ponunt remedio, vulnus suum abscondunt, in manus divini iudicii incidunt, insanabiliter consistunt. DIOXIS. CARRI. in *Psal.*

Quid est aliud, peccatum celare, quam ignem in sinu portare? Retinere in conscientia mortale peccatum aliquod, nihil aliud est, quam profitorum proprium in domo sua retinere, ut insperato eum tradat in manus inimicorum suorum. S. BERN. tom. 1. ser. xv. ar. 3. cap. 1.

Pigeat sane peccare, sed non pigeat penitere; pudeat periclitari, sed non pudeat liberari. Quis naufrago tabulam, ne evadat, eripiet? Quis sanandis vulneribus invidebit? PACIANUS, in *ep. 1.*

JUCUNDITAS. — Confessionis Sacramentum velut sinus pacatissimus est, in quo hominum conscientie religantur, ne a procellis

absorbentur. S. LAUR. JUSTIN. de *Disc. Mon.* c. XIX.

Tantum relevat confessio delictum, quantum dissimulatio agravat. TERTULLI. de *Penit.* c. XIX.

DIGNITAS. — Videatur vir iste (Job) cuilibet magnus in virtutibus suis; mihi certe sublimis apparet etiam in peccatis suis. Mirentur in eo, qui volunt, castitatis continentiam, mirentur integritatem, mirentur viscera pietatis; ego in eo non minus admiror confessionem humillimam peccatorum, quam tot sublimia gesta virtutum; scio enim, quod per infirmitatis verecundiam, plerumque gravioris est certaminis commissa peccata prode, quam non admissa vitare. GREG. I. XIII. *Mor.* c. X.

Confessio est mater indulgentiæ. CATYROS. de *Confess.*

Confessio ornamentum est animæ. S. BERN. in *epist.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Scito, quod antiquus hostis omnino nititur impediri desiderium tuum in bono, et ab omni devoto exercitio evanescere. Displacet illi humilis confessio, et si posset, a communiōe cessare faceret. L. III. c. vi.

Diligenter examina conscientiam tuam, et pro posse tuo vera contritione et humili confessione eam munda et clarifica, ita ut nihil grave habeas aut scias, quod te remordeat, et liberum accessum impediatur. L. IV. c. vii.

Propter aliquam parvam tribulationem vel gravitatem, sacrum ne dimittas communionem, sed citius vale confiteri, et omnes offensiones aliis libenter indulge. L. VI. c. X.

Quid prodest diu tardare confessionem, aut sacram differre communionem? Exurgat cum primis, expue velociter venenum, festina accipere remedium; et senties melius, quam si diu distuleris. *Ibidem.*

EXEMPLA EXTERNA.

QUALITAS. — Filii Israel afflictii per ignitos serpentes, confitentes peccatum suum venerunt ad Moysen atque dixerunt: Peccavimus. NUM. v.

Christus leproso a se sanato dixit: Vade, ostende te Sacerdoti. MATH. VIII. 4.

Predicante S. Paulo, multi credentium veniebant confitentes, et annuntiantes actus suos.

Dæmon quidam ex obsesso exire jussus, dixit, tres esse in obsesso Dæmones, quorum primus vocaretur *claudens cor*, ne possit peccator contritionem efficere; secundus *claudens os*, ne confessionem faciat; tertius *claudens hauram*, impediendo restitutionem, et hunc plurimum efficere. *Spec. Eccl.* dist. IX, ex XXXVIII.

Quidam vir sanctus multos mortales ad Confessionis Sacramentum confluentes cum vidisset inter filios etiam dæmonem conspiciat, quasivit, cur tam sollicite inter eos circumcuraret; cui respondit dæmon, se hominibus quod abstulisset, pudorem nempe, restituere. CASSIAN. Coll. II. c. XI.

Zelantissimus Rex Ludovicus, non nescius, vel ab unius peccatoris malitia navis dependere interitum, nihil urgebat instantius quam sinceram nautarum cum Deo reconciliationem, eorumque confessionem. Inter cætera dixit eis verbum notabile et memorabile dignum, videlicet, quod si interim, dum unius nauta confiteretur peccata sua, navis officio suo forsitan indigeret: Ego, inquit, Rex, libenter manum meam apponam sive ad chordam trahendam, sive ad aliquid aliud faciendum. RAYN. anno 1234. 18.

Cum B. Ludovicus Beltrandus Valentie in conventu S. Dominici ageret, accessit, ad eum flagitiosus quidam enormissima confessorus peccata; dum igitur confiteretur, ad variasque criminis pronuntiationem, vultum intuebatur hominis sancti, motus ejus observaturus et gustus; videns autem diuturna adeo maximorum scelerum recensione nequidquam immolari Sanctum, ino eandem vultus sui conservare jugiter letitiam frontisque serenitatem, subjunxit tandem, adhuc unum sibi superesse, quod panderet, peccatum, jam jam commissum, sinistri nempe iudicii quod formaverat circa Sanctum, existimus ipsum eadem aliquando aut similia perpetrasse crimina, quando quidem nullum ediderat indignationis signum aut motum, jam abominabilia audiens flagitia. Cui servus Dei respondit: Confiteor equidem, malitiam meam tua longe superiorem esse, agnosce me maximum mundi peccatorem; nihilominus per Dei gratiam nullum ex omnibus a te recensitis sceleribus

admissi unquam, attamen illa sine alteratione omnia audivi; qui mox te ad meos pedes prostravit, tua audivi peccata, non quasi eadem tibi placere crederem, sed quia te eandem summe delectari præsumpsi; non quasi in his perseverare, sed maxime ab illis te abhorre exultavi; dolui equidem, te ea commisisse et magis exultavi, dum audivi te eadem confitentem. MARS. *disc. III.* 15.

NECESSITAS. — Quidam obierat in exercituum miles, dumque post trium annorum spatium aliqui locum, ubi ingens contigerat strages, pertransirent, tantisper subsistentes, cum editissimum cadaverum acerrum spectarent, emissam inter ossa subinde vocem exaudire, faustissima Jesu Christi Salvatoris, et B. Marie Virginis nomina resonantem; admiratio simul et pavor hos incescit; cum ad verba subiecissent, eadem paulo post quasi difficulter expressa accepere. Dum vocis locum inter ossa disquirent, potenti desuper succenssi, loquax inter cadavera caput inveniant, quod ubi homines sibi adesse novit: Quid tam, inquit, stupidi, quid hic statis viri? Christianus ego sum, et magne Deiparie Marie semper addictus, inexpectatus, inconfessusque in hoc bello occubui; magna Diva in cuius tutela vitam degi, me æterni supplicii reum esse non possit; hæc me adhuc lingue competem servavit, ut et delicta fatari, et animam sacris rite Apostolicis lustrare queam; proinde Sacerdotem, qui confessionem exaudiat et me expiatum reddat, accersite quaeso. Accersito a pago proximo Sacerdote, confessionem rite peregit, et impetrata omnium errorum remissione, acceptaque novissima lustratione, id defuncti caput repente obtinuit, perpetuoque quiescit. RAYN. an. 1415. n. 54.

Joannes Raulinus, Ordinis Cluniacensis scribit, viduum miræ pietatis, et in pauperes profusum, apud Episcopum, cui confitebatur, sanctitatis nomen habuisse; quæ semel oculos in herilem famulum conficiens, turpem inde cogitationem concepit, quæ se oblectabat, facinus ipsum exosa, ac deinde cogitationis peccato doluit; quia tamen opus ipsum non admisit, confiteri neglexit; nec multo post letali morbo correpta, rursus ea turpi cogitatione pulsatur; qua dum delectatur, moritur, relicta apud Episcopum sanctitatis opinione, uti et apud omnes. Episcopus cum celebri pompa in sacello suo instar thesauri tumulo condita curavit; sed nocte sequenti, cum eo se reciperet, ut matu-

tinās horas recitaret, edicula tota incendio absum visio est. Deo tamen confisus intrat, et cadaver mulieris craticule candentis impositum cernit, affusus undique demonum turba, conquentium in morem, pars tædis ardentibus rogam succedens, pars ferratis cœntis susque deque miseram vexabat. Eam ut agnovit, adjuravit, ut ediceret, quod commiserisset. Respondit se damnatam, ob solam delectationem animo, conceptam ex unica cogitatione. *RACINES, Dom. XVII. post. Pentec., § 3.*

Quidam Princeps, cum frustra ab uxore ad confessionem sollicitatus, semper respondisset, non credere se, quod alia vita aut poena post hanc vitam superasset, denique noctu a demonibus abreptus, et in infernum deportatus est. Uxor vero cum Deum rogasset, ut statum viri sui manifestare dignaretur, mane corpus ejusdem quas filionem denigratum reperit, ac in manu chartam, in qua scriptum erat: Jam certus factus sum, quin infernus est, et timor, quem habui ad agenda penitentiam, me illic deportavit. *Spec. Ex. v. Confess. ex. XXI.*

Mulier quædam, cum gravissima peccata adulterii et fornicationis commiserit, erubescens illa confiteri, largas elemosynas pauperibus distribuit, sperans se illarum merito salvatum iri; sed frustra, nam paulo post mortuofilio monacho apparuit terribili aspectu, et a duobus draconibus, qui illi in penam duorum filiorum occisorum assignati fuerunt, crudeliter dilacerata, dixitque, se ob verecundiam suam, qua peccatum suppressit, æternam damnatam esse.

Alia quædam mulier cum semper in corde retinisset peccatum, quod pro verecundia confiteri non audebat, quotidie tamen templum advisset, Domque pro remissione illius peccati orasset, conspecta est a demona super caput ejus triumphante mirum in modum irrideri; qui cum causam risu interrogaretur, respondit: Cur non merito rideam, videns istam mulierem sine confessione salvati velle, sicque egulantem ad inferos descendere. *Ibid. ex. xxx.*

Cum duo Patres Prædicatores, per castrum quoddam transeuntes, confessionem ejusdem mulieris audivissent, illius ex ore, quoties peccatum aliquod confessum est, bufonem exire socius vidit, sed tamen singulis postea cum longe majori bufone redire, quia scilicet peccatum quod undecim annis nunquam confessum erat, iterum suppresserat. Qua de

causa paulo post suffocata, petentibus a Deo Prædicatoribus, ut statum hujus mulieris aperire dignaretur, eis apparuit terribili draconi insidens, et lacertas in capite, canes in manibus, bufones in oculis, sagittas igneas in auribus, et ignem sulphureum in ore, crudelissimo cum cruciatu patiens; postquam omnium horum tormenorum causas, varietatem scilicet peccatorum explicasset, ex eorum oculis evanuit. *Ibid. ex. xxxv.*

Confessionem imperfectam faciens femina ad vitam redire permittitur, ut perfecte confiteatur, quia quotidie B. Virginii occultum sumum, et nulli sacerdoti manifestatum, peccatum aperuit. *Ibid. ex. v.*

In Iodis Orientalis urbe Iata, circa Annum 1590, puella quædam Catharina nomine, clandestinis libidinibus assneta, de illis nullum verbum in confessione dixit. Igitur cum in periculum incidisset, et a Societatis Jesu sacerdote visitata, deque accurata confessione instituenda communita fuisset, novies quidem illam, sed semper sacrilege peregrit, id agente (ut uni ancillarum inquam nullius momenti res, occultaret, de vulgariibus se accusaret, licet eodem tempore S. Maria Magdalena ex dextro latere contrarium suaderet. Qua de re monitus Pater, cum ad moribundam rediisset, et graviter admonuisset, nihil tamen ageret, extincta est puella, que paulo post uni ex domo horribili aspectu, et flammis undique circumstantibus, conspecta, narravit se ob celata peccata æternis addictam supplicis et jussu Dei missam, ut ejus exemplo saperent illi. Quod idem confirmavit Dei Angelus, jussitque ad aliorum exemplum evulgari. De ejus vita interrogati parentes, hoc unum edixerunt; vivacioris eam fuisse ingenii, cum paucis libenter ac frequenter egisse, nec unquam confessionis Sacramento expiatam fuisse. *In litteris annis Soc. Jesu an. 1590.*

UTILITAS. — David reprobentus a Nathan Propheta super peccatum adulterii et homicidii dixit: Peccavi! et audivi meruit: Dominus transiit peccatum tuum. *Ribz. xxi.* Nemeias dixit: Confitebor pro peccatis filiarum Israel, quibus peccaverunt tibi; et ego et domus patris mei peccavimus. Vanitate seducti sumus. Et exaudivit Dominus orationem ejus. *NEHEM. c. i.*

Miles quidam, cum noctu a latere uxoris secedens cum alia adulterium commisisset, tam fædo aspectu rediit, ut et uxor et an-

cille monstrum rata: auferent. Quare ad se rediens summo mane confiteri statuit, sed et tunc bestie ac pastores earum occurrentes, ob festum aspectum fugerunt, donec ipse ad fores Ecclesie, quas Parochus, hodie tam forte recitans et eo conspecto fugiens, post se clauserat, se prosternens, dixit: Miserere, Pater sancte, miserere miserissimi peccatoris; non enim sum ille, qui videor, sed hoc mihi peccatis meis exigentibus accidit, ut in me quasi larvalis facies videatur, sed penitenti injunge quod vis, et hic de me, quod voluerit Deus, expectabo. Nec mora, ubi audivit Sacerdos confessionem, magna cum contritione multisque lacrymis peractam, larvalis illa confusio detersa est, et propria faciem cum integritate recepit. *Spec. Ex. verb. Adult. ex. v.*

Magister Thomas, Theologus, cum, in presenti expeditione, in castro peregrinorum, in camera quadam, lecto decumbens esset moriturus, vidit diabolum in angulo stantem; quem cum cognovisset, voce S. Martini allocutus est eum, dicens: Quid hic astas, creata bestia? Dic mihi, quid est, quod maxime vobis nocet? Cumque ille nihil responderet, subjunxit: Adjuro te per Deum, qui judicaturus est mortuos et vivos, et scilicet per ignem, ut dicas mihi hujus interrogationis veritatem. Ad quod demon respondit: Nihil est in Ecclesia, quod tantum nobis nocet, quod sic vires nostras enervet, quam frequens confessio; quando enim homo in peccatis est, peccatis dico mortaliibus, omnia ejus membra ligata sunt, neque tunc potest se movere. Cum vero peccata eadem conlitter, statim liber est, et mobilis ad omne bonum. Quo audito, Docteur ille bonus, et crucis Christi fidelis predicator, letus expiravit. *CESARIUS L. XI. c. xxxviii. Spec. Ex. V. Confess. ex. xv.*

Cum novitius quidam, ex ordine S. Dominici, facta confessione, post matulinum ante altare panilium obdormisset, vocem sibi dicentem audivit: Vade, et iterum rade caput tuum. Qui vigilans interpretatus est repetitionem confessionis sibi imperari, S. Dominicum adit, meliusque circumstantias omnes explicavit. Quo facto, cum ad quietem se recepisset, Angelum de celo descendentem, qui auream coronam in capite illius posuit, conspexit, miraque ob hoc gavisus est. *Spec. ex v. circumstantia.*

Cum aliquando Sacerdos quidam tempore Quadragesimali confessionem audiret, inter

alios juvenis quidam robustus novissimus ad tribunal accessit, et enormia crimina confessus est. Quæsitus ergo a Sacerdote obstupescente gravitatem delictorum, quis esset? respondit demonem se esse, et quoniam vidisset alios homines, licet sordibus plenos confessionis sedem intrasse, vires tamen candidiores exire, concessisse desiderium pariter confitendi; si forte spes esset similem effectum consequendi. Cui Sacerdos: Pollicer tibi hoc, inquit, si penitentiam a me impostam suscipere volueris, et ter dicere: Domine Deus, Creator meus, ignosce mihi, quia peccavi tibi. Sed ille hoc sibi non esse possibile dicens, ex oculis evanuit. *Ibid. ex. xx.*

Mulier quædam ob iracundia sue intemperiem omnibus intolerabilis, cum ad S. Malachiam adducta, ejusque sensu confessa fuisset, adeo mansueta effecta est, ut omnes manifestam esse hanc Dei virtutem dixerint, eamque propterea vehementer laudarent. *Ibid. Ex. xx.*

Cum quidam adolescens Parisiis peccata sua exprimeret erubescens, ideoque legenda daret, affluuntibus tamen interea rivulis lacrymarum, confessarius prius ea legens, et postea ad Superiorem consilii petendi gratia accessens, dum ea iterum legere parat, omnia deleta invenit. *CESARIUS, apud Durall. c. v. tit. xxxix. Ex. 12.*

Birgerus, S. Brigittæ pater, singulis feriis sextis solebat peccata sua confiteri, dicens: Ita me parabo erga Deum, ut, quidquid cæteris diebus ille mihi presulerit, æquo animo ferre queam. *SIRIUS, in Vita S. Brig. 22. Jul.*

Unde idem etiam postea S. Brigitta, et maritus illius Ulpho fecit, ejus animam cum ipsa in Purgatorio videret, et quæsisset quid maxime illi profuisset ad salutem? respondit ille: Confessio mea, singulis feriis sextis peracta. *L. BROS. in Mem. c. xv.*

Norimbergenses quondam a Carolo V. Imperatore, postularunt ut confessionem auri culare imperatoria potestate introduceret; sed illis sibi imperari, S. Dominicum suam vigiliam contra justitiam aliasque virtutes abundasse. *DOX. SORO, iv. dist. 18, qu. 1, art. 1.*

S. Astion martyr, per confessionem liberatus fuit a turpi cogitatione, et diabolus ab eo, in specie nigri pueri cum ignea face credens, dixit: Confessio tua, o Astion, ma-

gnus meas vires contrivit, et inermem me reddidit. FABER. con. III in *Domina*, IV, *Quadr.*

Nobilis quidam Burgundus primos aetatis suae annos in maxima traduxerat pietate et modestia Christiana, ad laxatam tandem habentia viam aggressus est licentiosam, quam dum caleat infrenis, improvise percussit horrore, contabescit pallore, melancholicæ obruit morore. Squalenti mente tabescens incidit in languorem, nec tamen Dei manum castigantis agnovit, sed mala malis accumulans, pallore vultus et macie quasi homo ignis aeterni miserabiliter habitabatur ad penam: cumque nulla medicorum cura proficeret, nec saltem in languentis vite causam aliquis aperiret; tandem in se reversus solam miseriae corporalis causam, languorem animæ, divina miseratione preventus, penitens intellexit; ut primum, per benignissimi Salvatoris gratiam, tristitiæ suæ originem a mala conscientia procedere intellexit, lacrymosam intulit instituit confessionem. Statim ubi beneficium absolutionis accepit, similitudinem ferè bubonum habentium in facie, sed diversificata posterius septem animalia, cute teterima et parva, quasi vitiorum septem anomonia, de se simul eiecit. Mira res! exclamavit mox idem auctor, vix modico temporis spatio interfecto, in tabem animalibus resolutis, resurgere cepit caro et facies penitentis, mentisque et corpore integerrime sospitatus, multis postea profuit ad exemplum. THOM. GANE, l. II, c. 1.

Alius quidam nobilis Romanus ad S. Gregorii monasterium se receperat, ubi dum mortui cadaver Ecclesiasticæ sepultura inferendum deportaretur, tumultumque sequeretur energumenus, nobilis ille alloquendi occasione nactus, eundem devariis curiosè interrogare cepit, qua tandem molestia victus arreptitias: Tu quoque, ait, obsessus es. Quæ verba imbellem animum tanto impleverunt pavorè, ut veritas se veraciter a demone obsideri, a Sacerdote quantocius sacros sibi mandavit adhiberi exorcismos; atque ab exorcista subinde de nomine adjuratus, varia recensebat nomina demonum, ita ut multi eum obsessum arbitrarentur. Ast cum continua exorcismorum repetitione vis morbi invalesceret crudelius, quatuor primariis urbis medicis se curandum commisit, cui quoque plura propinabant medicamina, eo magis agebatur infirmus; inque

eam demum corruit macilentiam, ut vix ossibus hæreret pallis. Tandem igitur admunitus fuit, ut S. Philippum conveniret, tunc adhuc viventem; ast sanum cosmophilo delectante consilium, de rei veritate certificatus Sanctus, infirmum invisit, edixitque eum ab immundo spirita non obsideri, quam variis deinde modis demulcens, tandem de generali confessione instituenda admonuit; audiit ille, et obediit, moxque pristinam perfecte recuperavit lætitiâ, ac sanitatem. *In Vit. S. Philip. Ner. l. II, c. 3, n. 4.*

Henricum Susonem per decem solidos annos continua exagitarunt ad desperationem impellentes tentationes, suggerente diabolo, eum de numero esse præsditorum, nec salvandum unquam. Postquam ergo annis decem teterimam hanc afflictionem toleraret, atque toto illo tempore nonnisi dannaatum se respexerat, venit tandem ad virum sanctissimum D. Eckardum, Theologicæ Doctorem, cui eum suam explicasset miseriam, illius consiliis per confessionem liberatus est. *Boulandus, 25 Jan. c. xxii.*

Fuit quidam, qui demone peccata aliorum detegentem audire desiderans, propter turpia quædam, que commiserat peccata, appropinquare non audebat, timens sibi illa coram omnibus improperari; et veniens ad Sacerdotem confessus est universa, voluntate tamen peccandi retenta, factusque ex eadem confessione securior, ad domum venit. Mira res! Mox ut limen attingit, et introspexit, demon in aere clamavit: Amice, veni huc, veni, certe bene dealbasti! Et statim coram omnibus omnia ejus peccata turpia, licet confessa, prodidit, vehementer illum confundens. Tristis effectus, et conscientia accusante in se reversus, ad Sacerdotem rediit, quæ gesta sunt retulit, confessionem iteravit, et quia de reliquo emendatus vivere vellet, de cortice pollicitus est Deo, et Sacerdoti. Tunc Sacerdos: Modo, inquit, revertere securus, non te confundet amplius. Et fecit sic. Intrante eo domum, quidam ex circumstantibus demoni dixerunt: Ecce amicus tuus iterum venit! Quibus ille respondit: Quis est? Ille, inquit, cui paulo ante tam turpia peccata improperasti. Respondit demon: Ego ipsi nihil improperavi, neque aliquid de eo novi mali. Et aestimavit demonem mentum fuisse hi, qui hominis ignoraverunt confessionem. Sicque per virtutem confessionis ipse evasit nonum maximæ confusionis. *Cæsarius, l. III, c. vi.*

Legitur in *Seda Coli* Joannis junioris Dominicani, quod duo boni fratres oberrabant in montibus Hiberiæ, qui viam invenerunt non valentes, dum aspicerent ante se, viderunt quemdam hominem parve stature. Quem cum vocassent, cepit eos fugere. Qui cum secuti fuissent eum, requisita via noluit respondere. Sed cum instarent, et inquirerent quis esset, dixit: Triginta annis demonebus servivi, homagium eis feci, et sigillum eorum in manibus meis porto, visitant me in diversis figuris, et quicquid præcipiunt, facio semper. Cumque unus illorum sermonem ei faceret, allegando acerbiter peccatorum inferni, vilitatem peccati, et infinitatem divinæ misericordiæ, ille compunctus querit consilium, quomodo posset salvari. Tunc Fratres: Confite omnia peccata tua; quia virtus confessionis tanta est, ut frangat omnem potestatem diaboli, mitiget omnem iram Dei, et induat te omni virtute. Cum ergo ille cum perfecta contritione confessus fuisset, statim sigillum demonis est abstrahum. Tunc Fratres: Ut cognoscas magis virtutem confessionis, sta hic in nemore confidenter, et si diabolus, cui tu fecisti homagium, dum venerit, te non cognoverit, Deus tibi indulget peccata tua. Qui confusus de misericordiâ divinâ demonem expectavit. Et postquam cum Magis equitatis, post recessum Fratrum, venisset demon, interrogavit hominem, si servum eorum videret? respondit: Ego sum ille, qui triginta annis servivi tibi. Tunc demon: Mentiris nequam, non vidi te, sed quero illum, qui sigillum meum habet in manibus suis. Ille ergo audiens accedit ad Fratres, et perseveranter Deo servivit. *Specul. Exempl. v. Confessio, exempl. 26.*

Cum latro quidam, monachus futurus, peccata sua omnia confiteretur, conspectus fuit a spirituali quodam sanctoque viro procerus quidam ac terribilis, qui conscriptam chartam et calamm tenebat, et cum latro ille humi prostratus peccatum confitens pronuntiaret, hoc ille calamo debebat. Quæ visio intelligi voluit Deus, per temporalem confessionem eos, qui confitentur ab æterna confessione liberari. S. CLIMACUS, in *Climax*, IV.

Serapion Abbas cum adolescens esset, in eam prolapsus est consuetudinem, ut gulæ intemperantia victus panem unum occulte comederet, cumque hoc vitium quotidie dederet, et quotidie tamen recideret, demum

aliquando in plurimum Patrum consensu interioribus stimulis adactum, prodiit in medium, suamque hanc culpam omnibus confessus est. Tum vero ipsius magister, homo prudens et spiritualium rerum gnarus, jussit eum bono esse animo, quoniam adversarium, a quo antea suo silentio victus esset, nunc præclara illa confessione vicesisset; quibus verbis vix ab eo finitis, quamdam quasi sulphuream faciem ex juvenis sinu, in quo antea panem committere consueverat, exillisse, quæ tanto locum illum fœtore replevit, ut vix illius consistere potuisset; id autem ab omnibus sic acceptum fuit, ut intelligerent, demonem esse, qui superatus abscederet. Et ab eo tempore Serapion, ut ipse de se testatus est, nunquam amplius in vita suam ullum furtivi illius desiderii vel minimam titillationem sensit. *PLAT. l. IV, de Bona Statu Religionis c. xxi, et ex Collation. Cassiani, cap. x.*

Cum Archidiaconus Trevisensis a Nicetio Episcopo Trevisensi pro adulterii crimine pulsaretur, Sacramento confessionis se ad sepulchrum Sancti Maximini purificari exoptavit, ingressusque primum cripte limen, restitit quasi stupens, de hinc descendens per gradus ad illud ostium venit, cumque ad tertium accedere vellet, protinus febre correptus ingressum amplius figere non audens, crimen quod imputabatur, in discrimine mortis positus, est confessus, deprecans populum ut pro se vel sancti Antistitiis, vel Episcopi sui suffragia flagitaret, sed statim ut confessus fuit ab impulso febris erutus et a suo Antistite fuit in charitate receptus. *GASSOR. THOM. de Gloria Confession. cap. 93.*

Jucunditas.

Quidam vir Iosephes cum Antuerpiæ audivisset, neminem teneri ea peccata confiteri, quæ facta debita discussione memoriam non occurrerent, omnia media adhibuit ut grave aliquod peccatum, quod manifestare ipsa morte et damnatione gravius illi acciderat, obvisceretur. Sed cum frustra omnia tentasset et tandem in Patrem Societatis Jesu incidens, ab eodem pio stratagemate ad confessionem adductus esset, in has demum voces erupit: Quantum bonum est mihi Pater, peccatorum confessio! Quam securum me lætatione reddidit! Quam multa tristitia sum passus, confessionem fugiens,

P. Guido Bellinus, nonaginta quatuor annorum senex, ad ultimum usque spiritu confessionibus audiendis operam dedit. *Proc. Med.* 1601.

Quidam in Collegio Taurinensi dum in confessionibus audiendis tenuissimo cuique dat operam, tanta divinis dulcedinis ubertate completus est, ut nunquam meminerit, se majorem expertum fuisse. *Ibidem* 1684. *Coll. Taur.*

P. Silvester Landinus ab horis antequam usque ad secundam noctis horam nullo tedio, nulla fatigatione confidentes audiebat. *Hist. Soc. ep. h. i. VIII. n. 43.*

P. Consalvus Mederius post Sacrum mane factum, toto matutine tempore pedem e confessionali non efferebat, nisi obedientia vel claritas avocaret. Severissime autem ab hoc iudicio sacro alienas sermocinationes arebat. *Hist. Soc. ep. i. l. XII. n. 66.*

P. Valerianus Rendax ad cœcitatem redactus, quoad vixit studiosus externorum Confessariorum fuit. Primum sine ductore accedere solitus ad confessionale, quamvis per varios anfractus incedendum foret, et in remotissima templi parte situm. *Lanc. op. XI. c. vi. n. 97.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut in ædibus facinus inveteratas perpetuo restituentes; ita et in teipso facias. Peccasti hodie, inveterasti mentem tuam; ne desperes, ne recidas, sed renova ipsam resipiscencia, lacrymis, confessione, bonorumque operum studio. *S. Cypri. hom. xx. in ep. ad Rom.*

Sicut homines vitia corporis nequaquam temere aperiunt, sed iis tantummodo, qui rationem ea curandi tenent; sic et confessio peccatorum fieri debet apud eos, qui curare possunt. *S. BASIL. in regul. brevior. q. 219.*

Sicut lupus os seu guttur ovis occuldit, ne clamet, et clamore suo canes excitet; ita Daemon hoc molitur, et in hoc insidias struit, ut peccator nec per orationem ad Deum fuissem, nec per delectionem delicti apud Sacerdotem, neque per petitionem consilii criminosa sua ad salutem consequendam declarat. *S. AUG. tr. XLVI. in Joan.*

Sicut in civitate, licet omnes porte sint clausæ, si tamen murus esset ruptus in aliqua sui parte, inimici intrarent per illam rupturam, et caperent civitatem; ita inimi-

cus diabolus animarum, retento unico peccato, intrandi aditum per illud peccatum habet in animam. *S. BEAS. SEX. tom. IV. s. xx.*

Sicut prima lex, quam medicus infirmo ponit, est abstinentia a cibo; ita primum, quod est necessarium penitenti, est diæta, scilicet abstinentia a peccatis. Hanc legem imponebat Hippocrates noster Christus ægrotis suis quos habebat in cura, sicut patebat in adultera, cui Christus dixit: *Vade, et amplius noli peccare.* *S. BONAV. in Diet. Sal. l. XII. c. XLV.*

ÆCITAS. — Sicut ad justitiam Dei pertinet, ut nullum malum maneat impunitum; ita ad Dei veritatem, ut nullum peccatum maneat occultum, juxta illum Evangelii textum: *Nihil occultum, quod non reveletur, neque absconditum, quod non sciatur.* *S. TH. VIII. s. vi. post Dom. IV. Quadrages.*

Sicut, si in domo accenditur ignis, subito exclamamus; ita, cum peccasti, subito vadas ad clamorem Confessionis, ad extinguendum peccatum. *S. BEAS. SEX. l. c.*

Sicut in tristibus et adversis rebus humanis expletur lacrymis, egeriturque dolor, et quod in amictu sinum effundimus, eo propmodum liberati videmur; similiter faciunt conscientia, dum animi sui pondus exponunt. *STAPLET. l. IV. in Dom. in Albis.*

Et uberius S. Augustinus: Non contentis conscientia saniem collegerat, apostema tumebat. Cruciabatur te, requiescere non sinebat. Adhibet Medicus fomenta verborum; tu agnosce Medici manum. Confitere. Excitat in confessione, et defluit sanies. *S. AUG. in Ps. ix.*

Sicut Rex cui multi cives multa debent, omnibus afferret remissionem debitorum, qui ad eum accedunt, chirographum remissionis petituri, quamdiu in illa civitate ageret, post discessum vero nulli amplius debitum condonare vellet; nemo esset, qui non statim ad impetrandum gratis chirographum accederet, et toties quidem, quoties debitum contraxisset; ita multo magis ad confessionem properandum, ubi talia chirographa spiritualiter dantur.

Sicut indusia, mappæ, et similia ab iis, qui paulo honestioris conditionis sunt, singulis fere hebdomadis mutantur, sed et domus eorum frequenter purgantur, ita multo magis hæc cura animæ per confessionem exhibenda est, ne eandem corpore viliores aestimare putemur. *ANONYM.*

Sicut barbitonsor jubet tundendum sibi meti petere capillos, ne, si ipse id faciat, capillos ei evellat; ita nunc homo per confessionem seipsum petere et punire debet, ne ipse Deus id facere olim cogatur. *FAB. CONC. v. in Dom. 3. post Epiph.*

DIGNITAS. — Sicut post morbum remanent ejus reliquie, et prave in membris dispositiones, quæ nisi contrariis evacuentur medicamentis, ægritudinem facile revocant; ita in peccatore remanent multi habitus generati, qui, nisi per confessionem et similia media curentur, facile ad antiqua peccata retrahent. *Idem, conc. IV. n. 2.*

Sicut is qui pedes lavit, nisi sedulo eos extergat statim iterum inquinat, quia aqua pedi adhærens, pulveri commixta, illico lutum efficit; ita confessio parum proderit, si ipsa etiam peccati radix, occasio, et inclinatio non tollatur. *Ibidem.*

Sicut templum Salomonis prima vice spatium septem annorum extructum est; postquam vero ab hostibus destructum est, non nisi quadraginta sex annis reparatum fuit; ita in Baptismo renati sine labore per gratiam Dei, civitas et domus ejus efficiuntur; si autem audente diabolo ad peccata relabimur, et virtutum membra victor hostis vitiorum igne deiecit, necesse est gravius studio afflictionis, et vigiliarum, et arctioris vite, honorum operum ædificia reparare; nam expertis vitiorum illecebris difficilior carnis quam in cogitatis, minorisque laboris est incognitam cavere carnis voluptatem, quam rejicere cognitam. *VES. BEDA, in II. Esdr. IV. c.*

Sicut coma, quæ non frequenter petitur, usque adeo implicatur, ut vix aut certe non sine ingenti labore et dolore extricari possit; ita et conscientia, quæ non frequenter per confessionem petitur, intricata valde efficitur, nec sine magno labore purgari et ordinari potest.

Sicut navis sentina quotidie exhauritur, ne navem submergat, si nimium excreseat; ita et anima sentina sapiens per confessionem exhaurienda est, ne demum sua multitudo peccata licet levia navem demergat id est, damnationi obnoxios efficiant.

NECESSITAS. — Sicut vulnus non ostensum etiam sanam carnem inficit putredine; ita peccatum, nisi confitendo reveletur, etiam, quæ tibi sunt bona, corrumpit. *S. GREG. ap. Mansi, disc. XVI. n. 5.*

UTILITAS. — Sicut sicut orpio, dum ferit, ve-

nenatus est, et in oleum liquatum præstans est contra proprium morsum remedium; sic et peccatum probrosum est, dum admittitur, et in penitentiam et confessionem conversum, salutare est et honorificum. *S. FRANC. SAL. p. 1. Introduct. c. 1.*

Sicut araneæ vitæ cubicula divitum, quæ sæpe purgari consueverunt, eo quod in illis sue telæ mox detergantur; ita et diabolus, dum videt suas tentationes frequenti confessione dissipari, fugit eos homines, qui frequenter confitentur.

Sicut canum lingua, dum vulnus lingit, curat; ita Doctores sancti, dum in confessione nos instruunt, quasi vulnus mentis per linguam nostram curant. *S. GREG. h. XI. in Ec.*

Sicut si quis liquefacto auro manum vel linguam injiciat, quamprimum deauratur; ita anima immersa sanguine Christi, aurea redditur. *S. Cypri. hom. XLV. in Joan.*

Sicut candidiora fiunt, semel autem dulcaxata tineta, parum candoris imbibunt; ita conscientia fit tanto purior, quanto crebrius per confessionem lavatur. *FAB. conc. IV. in Dom. IV. Quadrages. n. 5.*

Sicut scarificatio menstrua vel hebdomadaria plurimum conducit ad servandam sanitatem corporis; ita non minus confessio menstrua vel hebdomadaria ad animæ salutem conducit. *Ibidem.*

Sicut adultera si tota pudore suffusa prosternat se ante maritum, et reatum agnoscat, in gratiam recipitur; ita anima peccatrix, quæ Christum sponsum deseruit, et Salasæ se prostituit, merito cum rubore accedit, si gratiam iterum vult inire. *MARCIAN. tr. v. Hort. Post. lect. 6.*

Sicut Samsou per virtutem Spiritus in eum irrudentis, omnia vineola, quibus ligabatur, dirupit; ita licet peccator septem peccatorum capitalium vinculis ligatus sit, virtute tamen absolutus, quæ a Spiritu Sancto est, facile illa dissolvit. *Idem. lect. X.*

JERONIMUS. — Sicut is qui gravi onere, quod humeris sustinebat, deoneratus est, expeditus et lietus incedit; ita et ii, qui per crebram confessionem ab onere peccatorum liberati sunt, expediti et alacres viam mandatorum decurrunt.

Sicut ii, qui ad convivium pingue ac delicatum invitati sunt, magna cum voluptate desiderioque ad illud accedunt; ita non mi-

noni alacritate ad Confessionis Sacramentum accedendum est, cum eo iuge convivium securæ mentis ac conscientiæ offeratur.

Sicut avicula in laqueos aucupis lapsa, si laquei casu rumpantur, magna cum lætitia avolat; ita non minus lætari debet post confessionem peccator, canereque cum Davide: Anima mea sicut passer errepit est de laqueo venantium; laqueus contritus est, et nos liberati sumus. Ps. cxxx, 7.

MOTIVA.

Honor Dei; quia sacrificium Deo gratissimum, spiritus contribulatus et cor contritum. Ps. lxx, 19. Unde merito Confessarius erga penitentem utitur illis Josue verbis: Da gloriam Domino Deo Israel, et confitere, atque indica mihi, quid feceris, ne abscondas. Jos. vii, 19.

Læus Christi; nam ut S. Augustinus recte advertit, tanto plus laudatur medicus, quanto plus desperatur ægrotus. Confitere igitur peccata tua, quo magis desperabas de te propter iniquitates tuas. Tanto enim major læus est ignoscens, quanto major exaggeratio est peccata confitentis. S. AUG. in Ps. xlv.

Gaudium Sanctorum; cum ipso teste Christo, majus gaudium sit Angelorum (atque ob paritatem rationis, etiam aliorum Sanctorum) super uno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem justis. Luc. xv, 7.

Subus propria cuiusque; nam hic etiam vere locum habet illud Christi: Si penitentiam non egeritis, omnes simul peribitis. Luc. xiii, 3. Et illud S. Augustini: Si non confessus lateas, inconfessus damnaberis. S. AUG. in Paul.

Amicitia Dei; si enim hominem amicum, diu nobis offensum sustinere non possumus; quanto magis amicitia cum Deo redintegratio diu differenda non erit?

Gratia augmentum et recuperatio; si enim ubi singulis penitentibus rite confitentibus restitutum bonorum adeptorum, et præterea centum aurei nummi promissi fuissent, quoties quis confessus esset, nemo non frequentissime illam perageret; quanto magis eandem frequentabit, qui tantum gratie augmentum sibi promissum credit?

Robor anime; quod eidem oritur, tum

propter confirmatum erga peccata (quæ per contritionem detestantur), odium, ac illa devitandi propositum (de quo recte pius Assecta dixit: Secundum propositum nostrum cursus profectus nostri); THOM. KEMP. l. I, c. 19, § 2, tum propter crebram de hoste victoriam, quæ per confessionem obtinetur et ipsum quidem penitentem audacem, et hostem vero timidum et viribus suis diffidentem efficit.

Gaudium spirituale. Quod enim majus gaudium esse potest, quam liberari a tam gravibus animæ morbis, tam grande debuit remitti, a morte æterna absolvi, gravissimum onus a pectore auferri, cum Deo summe dilecto in amicitiam redire?

ALIA MOTIVA.

Necessitas; nam quantum vita humana necessitatem habet respirationis, tanta pariter vita et salus animæ exigentia laborat confessionis et sacramenti penitentiam. Unde Concil. Tridentinum, dum ad necessitatis Sacramenti hujus punctum se convertit, ita resolvit: Fuit quidem penitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam et justitiam assequendam necessaria. Conc. Trid. sess. XIV, c. 1.

Utilitas multiplex. Primo: *Ad sanitatem corporis impetrandam,* ut S. Bonaventura indicavit, qui ex illo Levitici textu: Propter peccata patrum suorum et sua affligentur, donec confiteantur iniquitates suas, sequentem elicit doctrinam, nam: Unde afflictis per infirmitates, et quæcumque alias adversitates, semper consulendum est in principio, ut sincere confiteantur peccata sua, sepe enim propter peccata affliguntur. Confessio autem non solum contra infirmitates corporis, sed etiam animæ valet. Neque enim exempla difficultati, sed exstant prope modum innumera, e quibus brevitate amore, unum alterumve proferre suffecerit. In vita Sancti Philippi Neri traditur, Torquatum de Comitibus gravi pressum morbo, Cardinalis Taurusi rogata, peccata sua S. Philippo Nerio confiteri voluisse, spe sanitatis recuperanda. Accessit itaque viro Dei, vix Torquatus mediam attingeret peccatorum confessionem, moxque spe pristinae reperit sanitati restitutum. Ex oppido Palum-

baria, non proci ab Urbe dissiis, rusticus Romam se contulit, gravissimo afflictatus morbo, S. Philippum rogaturus, ut sibi sanitatem impeteret; cui vir sanctus unicum præscriptis confessionis remedium, cui ut paruit infirmus, mox surrexit sanus. S. BONAV. in Lec. c. xxxv.

Secundo: *Ad demorum conatus et insidias eludendas;* nam ut S. Antonius de Padua dixit: Confessio est terribilis immundis spiritibus. Unde idem sanctus illam Jobi sententiam: «Sicut inundantes aquæ, sic rugitus mei,» sequenti ad intentum nostrum peraccommodo illustrat commentario, inquit: Ad rugitum leonis omnes bestie sistunt gradum; inundantes aquæ subvertunt obstaculum. Rugitus leonis est confessio penitentis, de quo Psal. 71. «Rugiebam a gemitu cordis mei;» quia a gemitu cordis debet exire rugitus confessionis, quo auditio maligni spiritus terri, ad tentationes procedere non presument; inundantes aquæ sunt lacrymæ contritorum, quæ totum dissolvunt et subvertunt, quicquid maligni spiritus contra lacrymas penitentis machinantur. S. ANT. DE PAD. s. II, in Dom. iv. Quadrages. Quod etiam S. Bonav. confirmans: Nec facilis, inquit, ab inimico devincimur, quam cum superbendo ipsum imitamur; neque vehementius eum prosternimus, quam cum humilitate Deum consequimur, neque ei dolores acriores infligimus, quam cum plagas peccatorum nostrorum confitemur, et penitendo sanamus. S. BONAV. s. 75, in Reg. Hinc S. Augustinus hortatur: Deprecor te, o homo, ut confiteri non paveas; frequenter enim diabolus cor tuum adstringit, ne confitearis, quodcumque hoc persenseris, diaboli tentationem esse non dubites, qui cupit te astringere nequiter, ut in peccato positus sine magna tentatione semper agas, quæ placita sunt ei. S. AUG. l. xxx, ad Frat. in Evem.

Tertio: *Ad divitias et gratias celestes obtinendas;* nam, ut Molina sapienter advertit: Penitentia est quædam arca depositi, in qua repositi sunt Christi Salvatoris nostri thesauri, omnes meritum ejus divitiæ, inestimabile redemptionis nostræ pretium. Hæc aperitur omnibus ejusdem fructibus cupidis, tantum ex ipsa extrahere valentibus quantum ad totius sui debiti abundant solutionem. Quam insanabili ille insanie malo laboraret, qui malis obstrictis debitis ditissimum offenderet thesaurum

ex quo juxta debiti qualitatem, tot sibi licite tollere posset pecunias, quot sufficerent ad omnimodam satisfactionem, ille vero manibus sperneret favorem? Ita et in præsentibus etc. MOLIN. de Sacr. tr. v, c. 1 et 3.

Æquitas, uti S. Thomas Villanova ex magnitudine hujus beneficii hoc discursu ostendit: Quis enim tam mirandus favor, quæ major clementia, quam ut causa nostra committatur fratri nostro, qui est os de osibus nostris, et caro de carne nostra? Quis in cælo vel in terra invenire potuit iudicem favorabiliorem, quam hominem Christum, qui propter hoc descendit de cælis, propter hoc judicatus et crucifixus est, ne homines damnarentur? Et paulo post: Hoc est onus? Ita est, onus est mirabile, et onus est maximum, sed immensi beneficii, inenarrabilis clementiæ, ineffabilis obligationis. S. TH. VIL. Conc. in Dom. III, Quæd.

Incurditas, quam Josephus Mansi sequenti discursu indicavit: Si quis impacatus alti maris inerrans fluctibus, centies milliesque abyssus faucibus absorbendus, forte fortuito in quieti portus sinum devehitur, quanto repletur gaudio, quanto exultat jubilo? Se ipsum capere nescit præ lætitia, dum se a morte conspici redisse ad vitam. MANSI, disc. vi, n. 9. Eandem penitus animæ confitentis sibi comparat tranquillitatem, teste S. Laurentio Justiano, dum inquit: Confessionis Sacramentum veluti sinus peccatissimus est, in quo hominum conscientie relinquantur, ne a procellis absorbentur delictorum; dejecta eriguntur, amissa reparantur, et quicquid immunditiæ inundantibus tentationum tempestatibus, aut operante malitia in navim conscientie perfunsum est, rejicitur, et purgatur. S. LAUR. JUSTIN. de Disc. Mor. c. lxx.

Facilitas; uti idem Mansi ostendit: Quanta foret agonizantis felicitas, qui spe vitæ propemodum destitutus, non nisi violentis curandis remediis, perfectam nihilominus subito assequeretur sanitatem, si medico suum morbum confiteretur, dolens sua se culpa contraxisse, firmoque eliciens propositum devotiendi eum in posterum? Hæc ipsa Sacramenti Confessionis est prerogativa; si Christianus peccati mortalis reatum contraxit, irreparabiliter ad mortem condemnatus æternam, malum abolevit penitens Confessio. Tollite vobiscum verba, et dicite ei: Omnem aufer iniquitatem. Absque sumpto

nem: «Tibi soli peccavi?» Ad quid opus fuit, peccatum contra Deum commissum, homini revelari, maxime cum hoc sit nimis onerosum et verecundum? Cui objectioni sanctus brevis respondet in hæc verba: Quamdiu Deus non fuit homo, non opus fuit peccatum homini verbo confiteri; sed postquam Filius Dei factus est homo, jam Pater non judicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio, et potestatem dedit ei iudicium facere, quia Filius hominis est; ex tunc ergo peccata, hominis Christi, a Deo Patre, foro commissus est, et in illo reddere rationem peccatorum suorum tenetur. S. THOM. VILLAN. in *Domini. ii. Quæstionibus*. Cui etiam consentiens Hugo Victorinus, qui illud S. Jacobi Apostoli præceptum, *confiteamini alterutrum peccata vestra*, penitus considerans, sequenti illud glossa illustrat: Quid est alterutrum? Alter alteri, homo homini; non solum homo Deo, sicut verus ille Confessor ait: «Dixi confitebor adversum me injustitiam meam Domino»; sed homini propter Deum. Viletur Dominus hoc ipsum homini assignasse tribunal, ut ad majoris humilitatis exercitium, homo adversus hominem ferret sententiam, homo hominis subjaceret iudicio; plus enim facit, qui servo humiliatur. Idem subjungit auctor, iuxta cujus opinionem, Christus hoc Confessionis instituenda modo, eam longe magis meritorium efficere voluit, penitenti occasionem offerens, actus frequentandæ humilitatis et subjectionis; si quidem coram Deo graviter a nobis offensus, multisque injuriis affecto, cui ipsi Throni et Principatus reverenter genua flectunt, coram, inquam, supremo hoc Numine humiliari, perquam facillimum est, repugnancia levis. Hæc, *Vicr. ap. Mansi, disc. iii, 3.*

Notse debet, cur Christus inaufflando potestatem dederit Apostolis; quod iterum Lucas Burgenensis ostendit, sic discurrens: Flatum se anheliatum ex imo pectore attractum in eos gestu oris jecit, volens per hoc demonstrare Salvator, Spiritum Sanctum ad instar flatum esse, cujus adventum in Cenaculo Sion obligasse didicimus, «tamquam adventantis Spiritus»; circa quod factum ita auctor prædictus discurrenit: Est veluti flatum quidam Patris et Filii, nam et hinc Spiritus vocatur, cui asserto non absimile correspondet illud Alberti Magni dogma, iniquantis: Spiritum a se procedere, significavit per flatum, quem in discipulos direxit. Doc-

fissimus vero Salmeron altius repetens principium, ad eam se convertit, que in Mundi exordio contigit hominis formatio, quem flatu animavit Deus, cui vitam corporis mediante halitu, seu respiratione, infudit omnipotens, ita quoque in præsentem Salvator vitam animæ, id est, gratiam, quam interemerat culpa, suis impertiri voluit, eundem Sanctissimum iis communicando Spiritum per modum flatum, ut olim Deus insufflavit spiraculum vite, ut fieret homo in animam viventem, ita idem insufflat animam, peccato mortuam, ut vivat per Spiritum Sanctum. *Lyc. Bern. ap. Mansi, disc. i. n. 4.* Quibus etiam S. Cyrillus assentiens ait: Ut ipsum sciamus esse, qui ab initio naturam nostram creavit, et Spiritu Sancto signavit, rursum in ipso initio renovanda nature, sufflatione Spiritum discipulis largitur, ut quemadmodum creati ab initio sumus, sic etiam renovemur. S. CYRILLI. lib. XII, in *Joh. c. xvi.*

Notse debet, cur Deus hanc potestatem hominibus, et non Angelis concesserit; cujus hanc rationem assignat S. Chrysostomus: Propterea enim non Angelo Sacerdotium commissum est (liberi enim sunt a peccandi libidine) ne videlicet ob severitatem, eos, qui ex populo peccarent, confestum fulguribus transigerent; sed homini ea cathedra commissa est, qui et ipse libidine et peccatis ligatus est, ut, si quem peccantem inveniret, suorum peccatorum conscius, in eum, qui peccat, benignus efficiatur. Et iterum: Nam et hoc divina quadam dispensatione factum est, ut Sacerdotes etiam ipsi peccatis subjecti sint. Audi, quæso, quomodo res se habeat; si Doctores et Sacerdotes ipsi non peccarent, neque vite hujus affectibus subjecti essent, certe inhumani, et à venia aliis danda essent abhorrentes; sed propterea Deus subjectos esse voluit, ut eorum, que ipsi patiuntur, sensum habentes, alii etiam veniam darent. Et ideo Christus etiam lapsum Petri permisit; erat enim, ut idem S. Doctor ait, Petrus non mitis, sed admodum severus, et aliquando durior; quod si ad ejus naturam illud etiam accidisset, ut nullis peccatis subiceretur, quæso, quam veniam habituri fuissent, qui ab illo docendi erant? Propterea hoc egit Dei gratia, ut paululum ab ipso desisteret Petrus, et peccato alieni subiceretur, quo ex his, que ipse passus fuerat, disceret humanum esse in alios. S. CHRYS. hom. de *Elia*.

Notse debet conditiones ad veram Confessionem requisitas, quas in primis B. Petrus Damianus sequentibus verbis indicavit: Ostendam tibi unam justorum justissime confidentem; quæris quisnam sit? Psaltes Domini est: Dixi inquit, confitebor adversum me injustitiam meam Domino. Dixi, hoc est, in corde meo proposui, non coactus, neque compulsus; sed spontaneus. Injustitiam meam, ait, non alienam; adversum me, me arguens et accusans. Vides, quia non timore alienius, vel ad alium aconsandum, vel excusandum, se ipsum Sanctus Domini confitetur. Pro hujusmodi confessione remittes tu, Domine, impietatem cordis mei, peccati scilicet. S. PETR. DAM. ser. II. de S. Andrea. Clarius vero S. Bonaventura hæc conditiones insinuat, dum illum Psalmistæ versum: Dixi, confitebor adversum me injustitiam meam Domino, explicans sic loquitur: In hoc verbo languitur sex, quod debet vera confessio habere. Primum est, *premeditatio*, que notatur cum dicitur: Dixi. Secundum est, *compunctio cordis et oris*, ut ore simul et corde fiat, que notatur per *confitebor*. Tertium est, quod sit *occasionalis*, non excusans; quod notatur per *adversum me*. Quartum, quod *de malis*, non de bonis, quod notatur per *injustitiam*. Quintum, quod sit *propria*, id est, de peccatis propriis, non alienis, quod notatur per *meam*. Sextum, quod sit *ad honorem Dei*, et honestatem sui, quod notatur per *Domino*; et talis confessio est utilis. Unde sequitur: «Et tu remisisti impietatem peccati mei.» S. BONAV. in *Det. tit. II, c. ii.*

Notse debet, quod sit potissimum impedimentum Confessionis; id quod S. Petrus Damianus indicavit, dicens: Nihil fortius ad expungendum Dei gratiam, quam timor humanus; quia dum erubescimus confiteri que commisimus, Deum minus, quam homines, reveremur. Hæc est confusio adducens peccatum. S. PETRUS DAMIANUS. Unde S. Bernardus: Dicitur, ait, illi, quem afflicto pudor: Cur te pudet peccatum tuum dicere, quod facere non puduit? Aut cur erubescis Deo confiteri, cujus oculis non potes abscondi? S. BERN. in *Sent.* Quod etiam S. Chrysostomus confirmans: Cur confunderis, inquit, dicere, quod non confusus es perpetrare? Cur vereris Domino indicare, quod non veritus es, ipso præsentem committere? S. CHRYS. de *Conf.*

Notse debet, quomodo electio Confessarii sit

suadenda; nimirum ut illud Ecclesiastici monitum in memoriam revocet: Ne subiectas te omni homini pro peccato. ECCLES. IV, 31. Et illud S. Ludovici Regis filii datum præceptum: Fac ut idoneus tibi sit conscientie arbiter, cujus prudentia doctrinaque semper tutus sis. Quam in rem Joannes Avila: Confessarium, inquit, elige, unum ex mille. Imo ut S. Franciscus Salesius ait, *inter decem millia*; dici enim non potest, (addit idem), quanta sit ad excipiendas confessiones idoneorum inopia; si ex his tribus, charitate scilicet, doctrina, et prudentia, vel anticum in aliquo dissideret, est periculose plenum opus aleæ.

Notse debet duos errores et impedimenta integritatis Confessionis removere; scilicet: *Erubescitiam*, que facit, ut peccata quoad substantiam non integre aperiantur, et *Negligentiam*, que facit, ut in genere dumtaxat, et non quoad debitas circumstantias eadem peccata manifestentur. Et ad primum quidem errorem cavendum proderit memorabilem S. Augustini sententiam proferre: O homo, quid times confiteri? Illud, quod per confessionem scio, minus scio, quam illud, quod nescio. Cur confiteri erubesceris peccata tua? Peccator sum, sicut et tu, homo sum, humani nihil a me alienum putato. Confiteri homo homini; homo peccator homini peccatori. Elige quod vis, si non confessus lates, inconfessus damnetur. Ad hoc Deus exigit confessionem, ut liberet hominem humilem; ad hoc damnat non confitemem, ut puniat superbum. S. AUG. in *Psal.* Ad alterum autem errorem cavendum proderit Cardinalis Bellarmini verba referre: Quæso te, inquit, si rem aliquam ante tribunal Judicis constituaris, et nihil diceres aliud, quam: Iste egit contra legem, peto, ut velis ferre sententiam. Quid Index iste responderet? Annon putaret se irritari? Iste egit, inquit, contra legem; contra quam legem, stulte? Quam sententiam feram, si quod ejus sit peccatum, ignorem? Pari ratione si medicum adeas, et dicas: Mihi aliquid dolet, adhibe, quæso, medicamentum. Quid ille non dicit? Stupide, quid est, quod tibi dolet? Caput, oculi, dentes, renes, pedes? An putas omnia medicamenta omnibus malis convenire? Quid si tu podagra labores, et ego medicamentum dentibus adhibeam? BELLARMI. CONC. IX.

Nosse debet utilem et efficacem modum Confessionem fructuosam efficiendi; quod fiat, si efficiat, ut cum sincero dolore, et serio proposito emendationis peragatur; in quo quidem dolore et proposito potissimum hujus Sacramenti fructum consistere, non immerito dicunt Ascetæ; ita ut Thomas Kempensis dicere ausus sit: Secundum propositum nostrum cursus profectus nostri. L. I. cap. XIX, § 2. Unde recte sibi quisque dictum illud S. Macarii applicabit: Ploremus, Fratres, et producant oculi nostri lacrymas, antequam illæ hinc eamus, ubi nostræ igne therymæ corpora nostra conburant. In Vita Patr. l. III. de Comp.

Nosse debet et curare, ut non frequentiam dumtaxat Confessionis, sed generalis etiam Confessionis usum solum vehementer commendet; illam quidem, quia, ut Catechismus Pii V. sapienter et recte dixit: Quidquid hoc tempore Sanctitatis, Pietatis, et Religionis in Ecclesia summo Dei beneficio conservatum est, id magna ex parte Confessioni tribuendum est. Istam vero, scilicet generalem Confessionem, quia et Confessario et Penitenti majorem tribuit status notitiam, pro directione ipsius cum primis necessariam; majorem item parit confusionem et dolorem dum Penitens omnia peccata sua in cumulo conspiciens in illas Ecclesie voces prorumpit: Heu mihi, Domine, quia peccavi nimis in vita mea, quid faciam miser, quo fugiam nisi ad te, Deus meus? In officio, deponet. Et tandem majorem etiam secretitatem et quietem animæ generat, dum supplet ea, quæ in aliis Confessionibus defuerunt. Ut merito in consideratione horum fructuum exclamet S. August. O felix conscientia puritas, quæ vermem interiorum excludit, quæ a carcere doloris liberat rationem, quæ ab omni immunditia purgat mentem! O mens sancta! O Paradisus deliciarum, variis bonorum operum virgultis consitus, variisque virtutum floribus purpuratus, et suaviter celesti gloria irrigatus! Hæc est, Fratres mei, Paradisus, in quo plantatur lignum vite et coelestis sapientis; hæc thalamus Dei, palatium Christi, habitaculum Spiritus Sancti. S. Aug. s. X. ad Fratres in Erem.

CONCEPTUS PRÆDICABILES

Ex occasione thematis: « Est autem Hierosolymis prophetica piscina. JOAN. v. 2.

Potest Confessio Piscinæ huic comparari. 1. Quia in Confessione, perinde ac Piscina illa, virtus residet omnis generis morbos curandi. 2. Quia, sicut aqua illa non sanabat, nisi Angeli aquam turbantibus subsidis; ita Confessio nihil prodest, nisi Confessarius absolutionem impertiendo concurret. Si ergo tam avide olim adventus Angeli aquam momentis expectabatur, quanto magis ad Confessionem accurrendum est, ubi tam facilis copia Confessarii est; nec unus dumtaxat, sed omnes curantur, non a corporali, sed spiritali, longeque graviore morbo.

Ex occasione thematis: « Redaxit quoque Loth, et omnia, quæ illius erant. » GEN. XIV. 16.

Potest confessio exercitui comparari, illi maxime, quem Abraham ad fratrem suum reducendum congregavit. Et 1. dici, quod debeant peccata per examen, sicut milites, congregari. 2. Armis, id est, sincera contritione instrui. 3. Delictus fieri, et nominatim recenseri. 4. Sacramentum fidelitatis prestari, id est, nullum peccatum omitti. 5. Ductorem sequi, eique in omnibus obedire, id est, Confessario per omnia parere. 6. Suam, non aliam Personam representare. Quæ omnia fusus deducta, et variis historiis illustrata, apud Fabrum, conc. VII. in Domin. 3. Quadrag. videri possunt.

Ex occasione thematis: « Funiculus triplex difficile rumpitur. » ECCL. IV. 12.

Potest Confessio funiculo triplici comparari. 1. Quia ex tribus partibus, videlicet tribus filiis, componitur, scilicet contritione, confessione, satisfactione. 2. Quia per hunc funiculum Deus attrahit animas; sibi que denuo unit, et in amicitiam recipit, qui est ingens fructus Confessionis, cum in tali unione et conjunctione tota felicitas hominis consistat. 3. Quia funiculus iste difficile rumpitur; cum frequens confessio faciat, ut homo ob serium propositum et dolorem toties repetitum non facile labatur, uti testatur ille Religiosus, qui de se ipso fassus est, non meminisse, quod his in idem peccatum incidit. Quæ omnia facile fusus ex supradictis deduci et amplificari possunt.

Ex occasione thematis: « Vox Domini super aquas multas. » Ps. XVIII. 3.

Potest vis et efficacia Absolutionis sacerdotalis explicari. Et 1. quidem ostendi, quomodo sit *Vox Domini super aquas*, id est, homines multos, de quibus dictum: « Omnes morimur, et quasi aquæ dilabimur in terram » maxime vero peccatores labiles, qui per se ad abyssum labuntur, sed virtute hujus vocis retrorsum, instar Jordanis, ad Deum, velut originem suam, convertuntur. 2. Quomodo sit *Vox Domini in virtute et magnificentia*; quia scilicet conterit vincula peccati, ac Satane potestatem et in libertatem Filiorum Dei asserit, cælum aperit, infernum claudit, hominem mortuum resuscitat, et vivificat. 3. Quomodo sit *Vox Domini confringentis cedros*; quia etiam magnatum et superiorum estimatio et superbia hic hecitur, et ad Sacerdotis pedes prosternitur. 4. Quomodo sit *Vox Domini intercedentis flammam ignis*; partim quia ignem infernalem extinguit; partim quia flammam libidinis cohibet, contra quas vix est potentius remedium, quam confessio. 5. Quomodo sit *Vox Domini desertum concitantis*; id est, corda peccatorum, quæ instar deserti spinosa sunt, et vepribus consista, ad dolorem movet, ipsaque peccatorum spinas eradicat. 6. Quomodo sit *Vox Domini preparantis cervos*; id est, virtutem conferens ad viam mandatorum et perfectionis velocius currendam, ita ut dicere possit, qui confitetur: Perfecti pedes meos tanquam cervorum, super excelsa statuens me. Quæ omnia fusus explicata videri possunt apud Marchantium, loc. cit. in Hort. Part. I. V. lect. IV.

Ex occasione thematis: « Ite, ostendite vos Sacerdotibus. » LUC. XVII. 14.

Potest peccatum lepræ comparari, ob similitudinem macule, doloris, et separationis a Deo et Angelis. Deinde ostendi potest, quomodo hæc lepra per Sacerdotem curari possit, ideoque peccator cum magno desiderio salutis eidem se sistere debeat. Vel si peccat, potest Peccator Naamo, Confessarius Elisæ, (qui idem significat, ac Dei servus, vel Deus salvans), comparari, et inde inferri, quam merito illa penitenti verba repeti possint: Pater, si rem grandem dixisset tibi Propheta, certe facere debueras, quanto magis, quia nunc dixit tibi: Lavare (per contritionem et confessionem), et mundaberis. IV. RÆ. v. 13.

Ex occasione thematis: « Nisi penitentiam habueritis, omnes simul peribitis. » LUC. XIII. 3.

Potest confessio secunda post naufragium tabule comparari. Et in 1. quidem parte ostendi, mundum esse mari periculosum similem; simulque pericula breviter enarrari. In 2. parte ostendi potest, quam metuendum sit naufragium animæ per peccatum factum, utpote quod in abyssum æternæ infelicitatis precipitat. In 3. tandem demonstrari potest, quanta celeritate ac gaudio Confessionis tabula sit arripienda, utpote que sola, si fieri potest, ab hoc naufragio liberet. Quem in finem varia exempla afferri possunt, tum eorum, qui sine confessione perierunt; tum eorum, qui per eam salvati sunt.

Ex occasione thematis: « Dixi confitebor adversum me injustitiam meam Domino. » Ps. XXXI. 5.

Possunt varii errores in Confessione committi soliti demonstrari, et corrigi. Et 1. quidem in Confessario eligendo; dum vel stabilis, si fieri potest, non eligitur, vel non consultur, vel nimis eidem adhaeretur, ita ut propter ipsius absentiam confessio, negligatur. 2. In astimanda confessione; dum scilicet confessio, eo quod profectus et emendatio non advertatur, est facienda. 3. In facienda confessione; dum vel brevis nimis, omittendo necessaria, vel nimis diu, miscendo impertinentia, quidam confiteatur. 4. In turbatione mentis; dum vel timetur, quod confessio non recte fiat, vel scandalum concipitur ex eo, quod aliqui tamdiu confiteantur. Qui omnes proin errores, quomodo corrigendi sint, facile ex iis, quæ hætenus de Confessione dicta sunt, ostendi potest.

ALII CONCEPTUS PRÆDICABILES.

QUALITAS. — Urbes quandam refugii, in gratiam delinquentium assignaturus Dominus: *Tres erant, inquit, trans Jordanem, et tres in terra Chanaan.* Nam. XXXV. 14.

Ubi Lyranus: Licet trans Jordanem habitarent duæ tribus cum dimidia, tamen tot erant ibi civitates refugii, quot erant citra Jordanem, ubi habitabant novem tribus cum dimidia. Quis tantam non obstupescat hæc in divisione inæqualitatem? Mysterium utique continet, novem namque tribus plures urbes assignari debuisset videtur, quam solis tribus. Rationem porro hujus partialitatis indaganti Rabbi occurrit Salomon, dicens: « Terram Galaad que trans Jordanem situata

erat et habitatores, præ omnibus ad rixas propensos, humanique sanguinis profundendi avidos fuisse, unde et Osee inquit: « Galaad civitas operantium supplantata sanguine, » OSÉE c. vi. 8. vel ut hebraice versio habet: « Torcular sanguinis, » voluit igitur Deus, ut juxta criminum abundantiam abundarent et remedia, facilisque præsto foret modus declinandi supplicia. Quid nobis cum figura, dum fruimur figurato, maxime in locis populosioribus, ubi innumeratè frequentantur offensus et flagitia, confessoriorum abundante copia, ut nemo non ad indilatam extimuletur confessionem, profecto ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia; hæc est qui se abscondat a calore ejus. *MAXI, disc. iv. n. 13.*

Semel luptus confitebatur iniquitates suas, et interim erat multum sollicitus, quia videbat oves recedentes, unde dixit confessori suo, quod cito cum absolveret, ut scilicet posset sequi oves. Sic confitentur aliqui in Quadragesima, proponentes ad peccatum redire post Pascha. Certo contigisse scio, quod jam jam narraturus sum. Rusticus quidam ovem furatus proximo, in Confessione obstrictus ad restitutionem, promittit se obtemperaturum; requisitus postea a confessorio: Qualiter autem, et quomodo satisfacies? Incontinentè, aiebat: Allam furabor, bancoque in primæ satisfactionem dabo. *S. BONAV. in Diat. Salut. tit. 2. c. 111.*

S. Gregorius explicans textum Jobi: Si abscondi, quasi homo, peccatum meum, sic loquitur: Christus resuscitando Lazarum non dixit: *Tibi dico surge*; prout alteri imperabat filio viduæ; sed: *Veni foras!* Mor tuo Lazaro, inquit, qui mole magna premebatur, nequaquam dicitur: *Revivisce*, sed: *Veni foras*. Ex qua scilicet resurrectione, qua gesta in illius est corpore, signatur, qualiter nos resuscitemur in corde; cum videlicet mortuo dicitur: *Veni foras*, ut ab excusatione atque occultatione peccati, ad accusationem suam oro proprio exte provocetur; quia igitur hæc occultationis culpa humano genere vehementer exorevit, bene B. Job cum diceret: *si abscondi peccatum meum interposuit, quasi homo*; hominis quippe proprium esse conspici, quod ex Parentis veteris imitatione descendit. *S. GREG. I. XII. Mor. l. c. 11.*

Quisquis divini iudicii gestit declinare tribunal, cum sinceritate et candore hocce adeat penitentiae tribunal, cuius S. Joannes

in hæc verba meminit: « In conspectu sedis, tanquam mare vitreum, simile crystallo. » Mare hoc confessio est, conformiter illi, quod gemebunde quondam atque afflictissime dicitur, est anima; Velut mare contritio tua. Unde Dionysius Carth. dicit: Quidam per hoc mare intelligunt penitentiam Sacramentum; ast quod in vitrea et crystallina figura latet mysterium? Crystallus omnino transparentis est, totumque videtur, quidquid ei opponitur, nihil occultat; ita quoque in hoc confessionis tribunali conscientia nostra tota debet esse transparentis, ut ejusdem statum perfecte attingat confessorius. Potest explicari, inquit Sacer quidam Interpres, ut penitentiae mare sit vitreum, propter confessionis perspicuitatem. Confessio clara et ingenua nos ad Dei sedem et tribunal conducit. *MAXI, disc. xv. n. 23.*

Regius Vales divine supplicaturus Majestati, ne pessimo excusationis sui que delicti defensionis vilio contaminetur, ante omnia, ori suo petit ut obtingat custodia: « Pone, Domine, custodiam ori meo, et ostium circumstantis labiis meis. » Portam, ostium seu januam postulat, non firmum solidumque claustrum; cuius mysterii si causam ignoratis, rationem accipite a S. Ang. inquitente: Non dixit claustrum continentiae, sed ostium; ostium et aperitur, et clauditur, in confessione namque verbali portam hanc quandoque aperire, quandoque claudere debemus. Ergo si ostium est, et aperitur, et clauditur; aperitur ad confessionem peccati, clauditur ad excusationem peccati, ita enim erit ostium, inquit Glossa, ut non excusetur, quod, proh dolor! summum vitium dominatur hominibus. *S. AUG. in Ps. CXL.*

NECESSITAS. — Cassianus illa Ecclesiasticis verba: « Si mordeat serpens in silentio, » sic interpretatur: Taciti serpentis morsum perniciosum esse designans; id est, si per confessionem suggestio, seu cogitatio diabólica, incantatori cuiquam, spirituali scilicet viro, qui carminibus Scripturarum mederi protinus vulnèri, et extrahere de corde consuevit noxia venena serpentis, patifacere non fuerit, succurrere periclitanti, perituro non poterit. *CASSIAN. coll. 2. de disc. c. xi.*

Teste S. Matthæo, tributorum exactors, vice quadam a S. Petro causam propocere, cur Magister ejus obligationi non satisfaceret universali; querimoniam hanc cum ad aures Christi deferre pararet Apostolus, discipu-

lum prævenit Magister, inquit: « Simon, Reges terre a quibus accipiunt tributum vel censum, a filiis suis, vel alienis? » Cui Petrus: « Domine, ab extraneis. » Ita quidem se res habet, subjunxit Salvator, nihilominus ut omnem scandali petram amoveamus, vado protinus ad mare, mitte hamum tuum in aquas, et quemcumque piscem primo ceperis, attrahe eum, comprehende ipsum, tene fortiter, os aperi, moxque monetam reperies in eo, quæ ad utriusque nostrum tribuli sufficiat solutionem. Obediit, abiit, atque omnia feliciter expedit Petrus. Hæc rei geste series est litteralis, ast a sensu litterali ad morale sanctus digrediens Ambrosius, historiam hanc nostro per quam subtilissime accommodat proposito, inquit: Piscis elinguis, fundumque incolens marinam, peccatoris gerit figuram; sum retinentis peccatum, non obstante, quod secundum presentem justitiam damnatus sit ad infernum. Moneta juxta divinum assertum non e viscoribus, sed ex ore piscis extrahenda erat, quantumvis naturali piscis feratur instinctu, ut devoret immediate, quidquid apprehenderit faucibus. Ecce vobis mysterium: S. Petrus paulo ante Christi in terris erat declaratus Vicarius, cum promissione clavium, id est, potestatis absolvendi peccata, atque ideo necessum erat, ut modum addiscret Apostolus, in hujusmodi debito satisfactione observandum, nosque omnes edoceremur, monetam in ore fidelium invenendam esse, juxta quod scriptum est: « Ut justificeris in sermonibus tuis. » Non otiose, inquit S. Doctor, didrachma in ore piscis inventum est, ex ore enim tuo justificaberis; etenim pretium nostræ immortalitatis est nostra confessio. *S. AMB. in Ps. l.*

UTILITAS. — Tradunt historiae de Xerxe, Persarum Rege; quod duas orbis partes, quas natura diviserat, artis beneficio statuerit unire. Europam scilicet atque Asiam, quem ut conceptum executioni manderet, opus aggressus difficillimum in maris fundo longum vastumque erexit pontem, Hellespontum denominatum, qui facilem utrique parti ac liberum indolgeret transitum, mutua auget commercia, communes omnium mores efflecerit ac leges. A littera ad spiritum pertinseamus; negari utique nequit, infinitam inter cælum et terram esse distantiam, Deum inter et hominem, peccatum inter et gratiam: « Sicut exaltantur cæli a terra, sic exaltata sunt viæ meæ a viis vestris. » Quæ

societas lucis ad tenebras? Quæ conventio Christi ad Belial? Quæ participatio justitiæ cum iniquitate? Peccatum nos a Deo separabat, et Paradiso ejectionem in exilium deturbabat; noster autem Redemptor, qui merito dicere poterat: « Veni in altitudinem maris, » siquidem paulo ante crucem intraret passionis suæ oceanum, miser corditer penitentiae et confessionis sacramentalis erexit pontem: « Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, justitiæ vivamus; » unde et hoc Sacramentum passim secunda post naufragium tabula nuncupatur. Pontem construxit Dominus confessionis, qui liberum atque securum omnibus ad cælos præberet transitum. Unde S. Thomas de Villanova hoc confessionem exornat præconio, dicens: « Eternæ vitæ aliquis saltem certitudo conjecturalis, nam major citra miraculum, in hac vita haberi non potest. *S. TH. VII. in Dom. 4. Quadr.*

Quod immensam tanti Sacramenti gratiam atque favorem amplificat punctum, consistit in eo, quod Christus beneficium hoc omni fecerit læo ac temporis commune, absque ulla limitatione. Erat autem piscis ymo, inquit S. Joannes, probatica piscina quinque porticus habens, in his jacebat multitudo magna languentium. Sed quo effectu? Miseris subitanea fors obtingebat sanitas? Nequaquam. Expectantium aquæ motum. « Angelus Domini descendebat secundum tempus in piscinam et movebatur aqua, et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat a quacumque detinebatur infirmitate. » *JOAN. v. 2 et 3.*

Semel quolibet anno celestis descendebat Genius, unum ex universa multitudine, reliquis diligentium, sanaturus toties, quoties in piscinam se immisisset. Ecce vobis incredibilem sacrosancti confessionis lavacri prerogativam, in quo omnes languide sanantur mundanturque anime. Probaticam hanc piscinam non sola Jerosolyma, sed omnes continent Christiani orbis regiones, provincie, civitates; non unus Angelus, non Sacerdos duntaxat unicus, sed innumerales potestatem habent nostrorum solvendi vincula peccatorum; non unus, sed quotquot volunt, pristina restituntur sanitati, non aquarum expectandum est motus, sed ad libitum nostrum semper præsto est confessio, nec nunquam interis Deus nostra cessat movere corda inspirationibus. Sto

ad ostium, et pulso. Neque ullus excusationi superest locus, ut dicamus: « Hominem non habeo, qui mittat me in piscinam; » homini namque auctoritatem Deus contulit remittendi peccata, in majus generis humani bonum. Salutaris hæc piscina sanguine abundat Agni illius, qui in debitorum nostrorum solutionem evisceratus est super Calvarium. Unde S. Aug. in horum verborum commentario: « Unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exiit sanguis et aqua. » Ita discurrit: Ut ille quodammodo vitæ ostium panderetur; unde Sacramenta Ecclesiæ manaverunt, sine quibus ad vitam, quæ vera est vita, non intratur. S. AUG. in e. v. *Joh.*

S. Bernard. explicans versiculum Ps. xcy: « Confessio et pulchritudo in conspectu ejus, » sic loquitur: Ama, unde placeas; ama confessionem, ob quam amaris; ama confessionem, si affectas decorem. Revera ubi confessio, ibi pulchritudo, ibi decor. Ecce facilem vobis, et per accomodam similitudinem: Anulus v. g. aureus rumpitur, ruptisque reparatur, ast locus rupture, non apparet defectus, adamante insternitur valoris inestimabilis, nonne anulus iste maximum consecutus est decorem, pretiam, venustatem? Ita pariter in presenti animam æquidem maculavit culpa, ast penitentem postea confessio et Sacramenti virtus inappreciabili ditat thesauro: « Confessio et pulchritudo in conspectu ejus, sanctimoniam etc. » S. BERN. p. 413.

Fit persepe, inquit S. Laurentius Justin. Redemptoris nostri se infundente atque cooperante misericordia, ut post lapsum vero penitentem augeatur gratia major, quam haberet, addatur spes gloriæ, atque præclarior largiatur eidem Dei bonitate cognitio, ita ut impletur quod Apostolus ait: « Ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia. » S. LAUR. JEST. l. VII, de Ob. c. xv.

Quærent aliqui, cur Patriarcha Jacob in Ægyptum ad filium suum Joseph regio solio sublimem, sese transferens, unicum ex omnibus, qui paternum insinuaret adventum, premiserit Judam: « Misit autem Judam ante se ad Joseph, ut nuntiaret ei. » Diversas diversi rationes assignant et motiva; aliis autumantibus id factum esse, quia Judas omnium fratrum erat eloquentissimus; alii merito adscribunt Judæ, quod sibi comparavit apud Joseph, dum eum crude-

libus, inique ad mortem Joseph paratis, fratrum eripuit manibus: « Quis nobis perderit, si occiderimus fratrem nostrum? » Ast dum ad sensum me spirituales convertio, invenio, quod Judas confessio interpretetur. Ecce igitur vobis mysterium, ad præparandum, adorandumque Israeli hospitium, ad mandandam solutionem disponendam animam nullus cursor, nuntius nullus servit accomodatius quam bona confessio; ad quod alludere voluisse videtur S. Ambrosius, dum ait: Post tanta peccata haberentur indigni, nisi donaretur his remissio peccatorum; occurrit illi Judas, hoc est, confessor erroris. Ideo Joseph verus, id est, arbiter et interpres Divinitatis occurrit quia dæcedit jam confessio. S. AMB. l. de Jos. c. xiv.

Seneca inter alias veritates etiam hæc non postremam pronuntiavit: Proximum, inquit, ad innocentiam tenet locum verecunda peccati confessio. Somnium narrare vigilantis est, et sua vitia confiteri, sanitatis indicium est. SENECA, ep. xlv.

Questio est apud nonnullos, cur S. Joannes Baptista potius ad Jordanis flumen, quam in Jerosolymitanæ, aut alterius cujuseunque civilis medio, prædicarit, populumque ad penitentiam, et peccatorum suorum delationem invitavit? Rationem hujus mihi attigisse videtur S. Antonius de Padua, dum per Jordanem confessiones intelligens ait: Congruè per Jordanem accipitur confessio; est enim Jordanis fluvius, qui dividit terram promissionis et populum Dei ab Arabia, quæ occidentalis et insidiatrix interpretatur, et sunt demones. Ad discooperiendas inimici fraudes et insidias, ad debilitandas ejus vires et assultus, ad ripam Jordanis dimorari, id est, frequenter vacare oportet confessioni. Non absimilem idem Socrates discursum format, dum filios Israel per mare rubrum, hinc inde suspensis tenaciter aquis, gradientes contemplant, ait: Item præbuit iter filiis Israel; unde aquæ superiores steterunt, et inferiores deluxerunt, quia peccata præterita sapientis hominis confessio fugat, et futura sinit. S. ANT. DE PAD. ser. l. de Dom. 1. Quidæ.

Bajazeth, Turcarum Imperator, obtentis insolens victoriis, Tartarorum Regem Tamerlanum oppugnaturus, dum inimicum jam tum spe devorasset, ferream secum duxit in prælium caveam, cui victum in triumphorum suorum ostentationem includeret, inclusumque, quoquo gradi continge-

ret, secum conduceret, ast qui triumphum cecinerat ante victoriam ipse victus captusque, approbrium sit caveæ. Ecce vobis casum in terminis. Dum nos peccato implicamur mortali, mancipatui subjacemus demonis, qui colla nostra severissimis tyrannidis suæ humiliavit in vinculis (quos delictorum catena stringit); ut primum autem nostras culpas confitemur, easque clavibus subjicimus, omnia dissipamus vincula, demonem nostræ subterimus potentie, cum omni vigore destituentes. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea, quæ possidet; si autem fortior superveniens viertit eum, universa arma ejus auferet, in quibus confidebat, et spolia ejus distribuet. Quis est ille, qui armati instar militis, suas tutatur stationes, nisi demon, cor possidens peccatoris, qui omni absque contradictione quietus, infamis mancipatus onstringitur compedibus? Quis porro ille, qui fortior eo, ipsum vincit, ex possessione exturbat, omnesque diripit prædas, nisi confessio Sacramentum? Spolia sunt animæ ab eo decipite, inquit Glossa. His exuviis, his prædis Sacerdos privat demonem. Hæc Christus pro gratiam suam redemit, et demonibus abstulit, ait Carthusianus. MAXIM. disc. x. n. 7.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Pythagoras dicebat, non esse peccata verbis legenda, sed tentandum ut reprehensionibus curentur. MAXIM. l. de Confess.

Sicut fumus præcedit incendium; sic flammam fidei et charitatis præcedit confessio peccatorum. PRIMAS, in Apoc.

Somnium narrare, vigilantis est, et vitia sua confiteri, sanitatis est indicium, ait Seneca. SEN. ep. liv.

Diogenes conspicuus adolescentem erubescens, et ob id animo turbatum: Maecte, inquit, animo, illi, isthæc est virtutis tinctura. BEROL. ex. vi, in Fest. SS. Apost. Petr. et Paul.

NECESSITAS. — In omni lege confessio fuit a Deo exacta. I. In lege naturæ, ab Adamo, dum ei dixit: Adam, ubi est? Ab Eva: Quare hoc fecisti? A Caino: Ubi est Abel rater tuus? GEN. III. Ubi S. Ambrosius ait: Interrogat Dominus Cain de fra-

tre, ut moveret eum ad confessionem. GEN. IV.

2. In lege scripta, dum Deus præcipit: Vir sive mulier cum fecerint ex omnibus peccatis, quæ solent hominibus accidere, et per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint, confitebuntur peccatum suum. N. V. 6. Sed et Josephus ait: Qui sciens peccavit, nemine conscio, arietem offert, lege ita jubente; et quis peccat, jubetur adire Sacerdotem, et peccatum illi detegere, ut pro ejus arbitrio aries eligatur, et ipse pro peccatore oret. JOSEPH. l. III. Antiq. c. x.

Ven. Beda asserit, experientia sui temporis constare, quod emergenti aliter non curentur, nisi (in quantum sapere possunt) omne quod ab immundis spiritibus visu, auditu, gustu et tactu, et alio quolibet corporis vel animi sensu vigilantes, dormientes quæ pertulerint, confitendo pariter exponant. VEN. BED. in c. Luc.

Illis, qui confessionem diu nimis protrahunt, evenit frequenter id, quod echino contingere solet, qui, quia ob prolium egredientium aculeos partum differt, crescente festu majores dolores pati cogitur, et sæpe omnino rumpitur. MARC. l. v. Hor. Sat. lect. viii.

UTILITAS. — Scrapion adhuc puer, cum furtis assuetus, tandem se videret, et Theonæ Abbati peccatum suum fassus esset, lampas accensa de sinu ejus processit, tantoque fœtore cellam replevit, ut præ vehementia fœtoris vix in ea residere potuerint. CASS. Coll. II. c. 11.

Recte Seneca: Ubi confessio est, ibi remissio est. SEN. l. de Morib.

Sed et Ovidius: Numen confessis aliquod patet. OVID. l. X, Metam.

Omnia vitia in aperto leviora sunt, inquit Seneca; morbi quoque ad sanitatem tunc inclinant cum ex abdito erumpunt, ac vim suam profertur. Et avaritiam itaque et ambitionem, et cætera mala mentis humanæ tunc perniciosiora esse scias, cum simulata sanitate subsidunt. SEN. ep. lxxv.

Sicut il, qui escam habent indigestam, perpetuo ad vomitum urgentur; ita et iis, qui peccata in confessione nondum explicata in pectore habent, nulla quies erit, donec illa aperiant. ORIG. Ps. xxxviii.

Postquam Joseph Patriarcha indignationem suam adversus fratres indicavit, Judas (qui idem significat, ac confessio), primus

ingressus est ad eum, ut illius iram leniret, et ad misericordiam provocaret. Sed et querentibus filiis Israel, quis post mortem Josue esset gubernaturus, dictum est: Judas ascendet, ecce tradidi terram in manus ejus. Sed et multo antea (ut quidam tradunt) Judas primus ingressus est mare rubrum, propter quod Principatum obtinuit. JAC. ALV. de Hum. c. v, p. 4.

Initium salutis, ait Seneca, est notitia peccati. Qui peccate se noscit, corrigi non vult. Discehdas te oportet, ante quam amendes. Inquire in te. Accusatoris primum partibus fungere, deinde Judicis, novissime Deprecatoris. SEN. ep. VIII.

COLTAS. — Ipsa etiam bruta medicinam vulneribus suis et morbis querunt. Cervus telum inherens corpori, diatamo, et venenum, quod phalangium (araneorum genus) affudit mortis, seu canerorum expellit, Hippopotamus exaento arundinis fragmine venam mittendo sanguini aperit. Apri pasta hedere, aut canerorum, ingluviem sonant; canes ad foles herbas, Anguille et serpentes vestustam pellem gustato foeniculi succo exuunt. Palumbes, corvus, graculus, mormula, perdis, lauro se purgant. PLIN. l. II, c. XXVII.

AUCTORES.

Jacobus Marchantius, in *Horto Pastorum* tr. 5.

Philippus D'Outreman, p. 2, c. 13.

Matthias Faber, *Dom. 3. Advent.* conc. 6 et 7. Item, *Dom. 3. post. Epiph.* conc. 3.

Item, *Dom. 3. Quadr.* conc. 6 et 7, et *Dom. 4. c. 3* et 4. Item, *Dom. 13. post. Pent.* conc. 9.

Fulvius Androtius, lib. iotogro.

Bernardinus Rosignolius, l. I, c. 9 et 10.

Paulus Parry, in *Solitidine Bagophylæ*, Dissert. 1 et 2. diæi secundæ, et diss. 1, diæi tertie.

Endovicus Cran., in *Locis Comm.* l. 699.

Thomas Stapletonus, text. IV in *Dom. 4. post Pascha.*

Laurentius Beirlinck, textu VI in *Festo SS. Apost. Petri et Pauli.*

Nicolaus Lancizius, opuse. XII, f. 246 et 183. Item, opuse. c. XII, c. XII.

Josephus Lang., in *Polyanthesa*, V. eodem.

Antonius Daurollius, in *Catech. Historiali*, tit. XXXV, c. v.

CONFIRMATIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est unctio Chrismatis, sub prescripta forma verborum, in fronte Baptizati, ab Episcopo facta, qua is ex institutione Christi gratie augmentum et robur accipit. BUSEM. l. VI, tr. 2, c. II.

Causa. — Materia remota essentialis est Chrisma, ex oleo et balsamo confectum, et ab Episcopo benedictum. Materia proxima est unctio in fronte per manum Episcopi in forma Crucis facta. Idem, ex *Comm.*

Forma hujus Sacramenti est: Signo te signo Crucis, et confirmo te Chrismate salutis; in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.

Causa efficiens seu Minister est solus et omnis Episcopus; ex delegatione Pontificis etiam simplex Sacerdos.

Causa finalis est robur et gratie augmentum, unde teste S. Aug.: Unguentum hoc visibile, quo Ecclesia Baptizatos inungit, significat invisibilis gratie donum, quo Spiritus Sanctus Christum in primis, qui et a Chrismate nomen trahit, et deinde Christianos omnes interna unctioe inluit atque confirmat. S. AUG. l. XIII, de *Conf.* c. XXVI.

CEREMONIE. — Hos cum Christiane militie tyrones Episcopus admonet inunctione, ut adversus tot hostes, et quotidiana pericula spiritualia confirmentur. CANISIVS p. II de *Confir.* § 3.

Consignat Crucis frontem, que pudoris est sedes, ut non erubescat Christum et fidem Catholicam coram hominibus confiteri.

Alapam impingit, ut militiam Christianam invicta patientia exerceendam et ornandam esse, perpetua memoria retineant.

Obligatur frons fasciola, tum ne tenere tangatur et abstergetur Chrisma, tum ut intelligat confirmatus, gratiam confirmationis sedulo sibi conservandam esse.

Datur Patrinus, ut se adhuc ductore indigere sciat, sicut ob eandem causam tyroni militi veteranus adjungitur.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Redde mihi letitiam salutari sui, et Spiritu principali confirma me. Ps l. 14.

Sicut modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite, ut in eo creascitis (per confirmationem) in salutem. I. PETR. II, 2.

Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, et qui unxit nos DEUS; qui et signavit nos, et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris. II, Cor. i, 21.

Manda, Deus, virtuti tue (per Spiritum S. conferri solite) confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis. Ps. LXVII, 29.

Tunc imponebant manus super illos et accipiebant Spiritum Sanctum. ACT. VIII, 17.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Baptismi gratiam omni homini, vel omni sexu, tradidit auctoritas antiquorum; Confirmationis autem insigne, sola Pontificalis persona sua veniunt dignitati. S. PETRUS DAM. s. I de *Dedic. Eccl.*

Postquam Dominus noster verus Rex et Sacerdos eternus, a Deo Patre celesti mystico unguento est delibutus, jam non soli Pontifices et Reges, sed omnis Ecclesia unctioe Chrismatis consecratur, pro eo, quod est membrum eterni Sacerdotis et Regis. Ergo quia genus regale et sacerdotale sumus, ideo post lavacrum unguimur, ut Christi nomine consecemur. S. ISIDOR. HISP. l. II de *Eccl. off.* c. XXV.

An necesse, etiam Ecclesiarum hunc esse morem, ut baptizatis manus imponatur, et ita invocetur Spiritus Sanctus? Exigis, ubi signatur, ut? In Actibus Apostolorum. Etiam si Scripturæ auctoritas non subesset, totius orbis in hanc partem consensus instar præcepti obtineret. Nam et multa alia, que per traditionem in Ecclesiis observantur, auctoritatem sibi scripte legis usurpant. S. HIER. contra *Luceifer.*

Ideo omnis Christianus sanctificatur, ut intelligat, se non solum sacerdotalis et regie dignitatis esse consortem, sed etiam contra diabolum fieri lactatorem. S. AUG. in *Sent.* n. 341.

NECESSITAS. — Ungi quoque necesse est

eum, qui baptizatus sit, ut accepto Chrismate, id est, unctioe, esse unctus Dei, et habere in se gratiam Christi possit. S. CRYST. l. I, ep. XII ad *Joan.*

Cum regeneratus quis fuerit per aquam, postmodum septiformis Spiritus gratia ab Episcopo confirmetur, quia aliter perfectus Christianus esse nequaquam poterit. S. CLEM. IV ad *Julium et Julionum.*

Quia in hoc mundo tota etate victuris, inter invisibiles hostes et pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam; in baptismo abluimur, post baptismum roboramur. S. MELCH. PONT. in *ep. ad Hesp. Episc.*

Decretales pagine et Sanctorum Patrum instituta decernunt, non esse differendam post Baptismum Sacramenti hujus virtutem, ne nos inermes inveniat fraudulentus ille contortor, a quo nemo unquam nocendi inducias extorsit. S. PETRUS DAM. l. I de *Dedic. Eccl.*

UTILITAS. — Secundum est Sacramentum Confirmationis. In baptismo Spiritus datur ad veniam, hic ad pugnam; ibi mundamur ab iniquitate, hic virtutibus præmuniatur. Ibid.

Signatur baptizatus cum Chrismate per Signatorem in capitis summitate; per Pontificem vero in fronte, ut priori unctioe significet Spiritus Sancti super ipsum descensio, ad habitationem Deo consecrandam; in secunda quoque, ut ejusdem Spiritus Sancti septiformis gratia cum omni plenitudine sanctitatis, et scientiæ, et virtutis venire in hominem declaratur. RABAN. AUCH. MOGUNT. l. I de *Instit. Cler.* c. XXX.

Caro ungitur, ut anima consecratur; caro signatur, ut et anima munitur; caro manuum impositione adumbratur, ut anima Spiritu illuminetur. TERT. l. de *Carn. Resurr.*

EXEMPLA.

QUALITAS. — Cum audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum et Joannem. Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum. Nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum. ACT. c. VIII, 14.

ingressus est ad eum, ut illius iram leniret, et ad misericordiam provocaret. Sed et querentibus filiis Israel, quis post mortem Josue esset gubernaturus, dictum est: Judas ascendet, ecce tradidi terram in manus ejus. Sed et multo antea (ut quidam tradunt) Judas primus ingressus est mare rubrum, propter quod Principatum obtinuit. JAC. ALV. de Hum. c. v, p. 4.

Initium salutis, ait Seneca, est notitia peccati. Qui peccate se noscit, corrigi non vult. Discehdas te oportet, ante quam amendes. Inquire in te. Accusatoris primum partibus fungere, deinde Judicis, novissime Deprecatoris. SEN. ep. VIII.

COLTAS. — Ipsa etiam bruta medicinam vulneribus suis et morbis querunt. Cervus telum inherens corpori, diatamo, et venenum, quod phalangium (araneorum genus) affudit mortis, seu canerorum expellit, Hippopotamus exaento arundinis fragmine venam mittendo sanguini aperit. Apri pasta hedere, aut canerorum, ingluviem sonant; canes ad foles herbas, Anguille et serpentes vestustam pellem gustato foeniculi succo exuunt. Palumbes, corvus, graculus, mormula, perdx, lauro se purgant. PLIN. l. II, c. XXVII.

AUCTORES.

Jacobus Marchantius, in *Horto Pastorum* tr. 5.

Philippus D'Outreman, p. 2, c. 13.

Matthias Faber, *Dom. 3. Advent.* conc. 6 et 7. Item, *Dom. 3. post. Epiph.* conc. 3.

Item, *Dom. 3. Quadr.* conc. 6 et 7, et *Dom. 4. c. 3* et 4. Item, *Dom. 13. post. Pent.* conc. 9.

Fulvius Androtius, lib. iotogro.

Bernardinus Rosignolius, l. I, c. 9 et 10.

Paulus Parry, in *Solitudine Bagophylæ*, Dissert. 1 et 2. diœi secundæ, et diss. 1, diœi tertie.

Endovicus Cran., in *Locis Comm.* l. 699.

Thomas Stapletonus, text. iv in *Dom. 4. post Pascha.*

Laurentius Beirlinck, textu vi in *Festo SS. Apost. Petri et Pauli.*

Nicolaus Lancizius, opuse. XII, f. 246 et 183. Item, opuse. c. XII, c. XII.

Josephus Lang., in *Polyanthes*, V. eodem.

Antonius Daurolius, in *Catech. Historiali*, tit. XXXV, c. v.

CONFIRMATIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est unctio Chrismatis, sub prescripta forma verborum, in fronte Baptizati, ab Episcopo facta, qua is ex institutione Christi gratie augmentum et robur accipit. BUSEM. l. VI, tr. 2, c. II.

Causa. — Materia remota essentialis est Chrisma, ex oleo et balsamo confectum, et ab Episcopo benedictum. Materia proxima est unctio in fronte per manum Episcopi in forma Crucis facta. Idem, ex *Comm.*

Forma hujus Sacramenti est: Signo te signo Crucis, et confirmo te Chrismate salutis; in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.

Causa efficiens seu Minister est solus et omnis Episcopus; ex delegatione Pontificis etiam simplex Sacerdos.

Causa finalis est robur et gratie augmentum, unde teste S. Aug.: Unguentum hoc visibile, quo Ecclesia Baptizatos inungit, significat invisibilis gratie donum, quo Spiritus Sanctus Christum in primis, qui et a Chrismate nomen trahit, et deinde Christianos omnes interna unctioe inluit atque confirmat. S. AUG. l. XIII, de *Conf.* c. XXVI.

CEREMONIE. — Hos cum Christiane militie tyrones Episcopus admonet inunctione, ut adversus tot hostes, et quotidiana pericula spiritualia confirmentur. CANISIVS p. II de *Confir.* § 3.

Consignat Crucis frontem, que pudoris est sedes, ut non erubescat Christum et fidem Catholicam coram hominibus confiteri.

Alapam impingit, ut militiam Christianam invicta patientia exerceendam et ornandam esse, perpetua memoria retineant.

Obligatur frons fasciola, tum ne tenere tangatur et abstergetur Chrisma, tum ut intelligat confirmatus, gratiam confirmationis sedulo sibi conservandam esse.

Datur Patrinus, ut se adhuc ductore indigere sciat, sicut ob eandem causam tyroni militi veteranus adjungitur.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Redde mihi letitiam salutaris tui, et Spiritu principali confirma me. Ps l. 14.

Sicut modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite, ut in eo creascitis (per confirmationem) in salutem. I. PETR. II, 2.

Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, et qui unxit nos DEUS; qui et signavit nos, et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris. II, Cor. i, 21.

Manda, Deus, virtuti tue (per Spiritum S. conferri solite) confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis. Ps. LXVII, 29.

Tunc imponebant manus super illos et accipiebant Spiritum Sanctum. ACT. VIII, 17.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Baptismi gratiam omni homini, vel omni sexu, tradidit auctoritas antiquorum; Confirmationis autem insigne, sola Pontificalis persona sua veniunt dignitati. S. PETRUS DAM. s. i de *Dedic. Eccl.*

Postquam Dominus noster verus Rex et Sacerdos eternus, a Deo Patre celesti mystico unguento est delibutus, jam non soli Pontifices et Reges, sed omnis Ecclesia unctioe Chrismatis consecratur, pro eo, quod est membrum eterni Sacerdotis et Regis. Ergo quia genus regale et sacerdotale sumus, ideo post lavacrum unguimur, ut Christi nomine conseamur. S. ISIDOR. HISP. l. II de *Eccl. off.* c. XXV.

An necesse, etiam Ecclesiarum hunc esse morem, ut baptizatis manus imponatur, et ita invocetur Spiritus Sanctus? Exigis, ubi signatur, ut? In Actibus Apostolorum. Etiamsi Scripturæ auctoritas non subesset, totius orbis in hanc partem consensus instar præcepti obtineret. Nam et multa alia, que per traditionem in Ecclesiis observantur, auctoritatem sibi scripte legis usurpant. S. HIER. contra *Luceifer.*

Ideo omnis Christianus sanctificatur, ut intelligat, se non solum sacerdotalis et regie dignitatem esse consortem, sed etiam contra diabolum fieri lactatorem. S. AUG. in *Sent.* n. 341.

NECESSITAS. — Ungi quoque necesse est

eum, qui baptizatus sit, ut accepto Chrismate, id est, unctioe, esse unctus Dei, et habere in se gratiam Christi possit. S. CRYST. l. I, ep. XII ad *Joan.*

Cum regeneratus quis fuerit per aquam, postmodum septiformis Spiritus gratia ab Episcopo confirmetur, quia aliter perfectus Christianus esse nequaquam poterit. S. CLEM. IV ad *Julium et Julionum.*

Quia in hoc mundo tota etate victuris, inter invisibiles hostes et pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam; in baptismo abluimur, post baptismum roboramur. S. MELCH. PONT. in ep. ad *Hisp. Episc.*

Decretales pagine et Sanctorum Patrum instituta decernunt, non esse differendam post Baptismum Sacramenti hujus virtutem, ne nos inermes inveniat fraudulentus ille contortor, a quo nemo unquam nocendi inducias extorsit. S. PETRUS DAM. l. I de *Dedic. Eccl.*

UTILITAS. — Secundum est Sacramentum Confirmationis. In baptismo Spiritus datur ad veniam, hic ad pugnam; ibi mundamur ab iniquitate, hic virtutibus præmuniatur. Ibid.

Signatur baptizatus cum Chrismate per Signatorem in capitis summitate; per Pontificem vero in fronte, ut priori unctioe significet Spiritus Sancti super ipsum descensus, ad habitationem Deo consecrandam; in secunda quoque, ut ejusdem Spiritus Sancti septiformis gratia cum omni plenitudine sanctitatis, et scientiæ, et virtutis venire in hominem declaratur. RABAN. AUCH. MOGUNT. l. I de *Instit. Cler.* c. XXX.

Caro ungitur, ut anima consecratur; caro signatur, ut et anima munitur; caro manuum impositione adumbratur, ut anima Spiritu illuminetur. TERT. l. de *Carn. Resurr.*

EXEMPLA.

QUALITAS. — Cum audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum et Joannem. Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum. Nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum. ACT. c. VIII, 14.

Cum S. Paulus Ephesi aliquos discipulos reperisset, quæsit ab eis, an Spiritum Sanctum accepissent? Cumque illi responderent, se, nec si Spiritus Sanctus esset, audivisse, iussit eos in Christi nomine baptizari, cumque post Baptismum manus illis imponisset, venit Spiritus S. super eos et loquebantur linguis et prophetabant. *ACT. XIX.*

Cum Clericus S. Ethelwoldi, Wintoniensis Episcopi, ampullam tantum media parte plenam oleo accepisset pro Confirmationis Sacramento administrando, eamque ipsam in itinere amisisset, postea cum anxietate iter repetens, reperit eam in via iacentem, et penitus impletam. *SCRIPS. 4. IV. 2 Aug.*

Japoni tanto cum sensu pietatis hoc Sacramentum susceperant, ut Episcopus Japonie dixerit, se nunquam reperisse gentem, que tantam erga hoc Sacramentum religionem præferret, ac in Japonibus comperebat. *JOAS. HARTS, in Lit. Jap. 1663.*

NECESSITAS. — Quod Novatus ab Exorcistis Catholicis ad veram fidem perductus, et baptizatus, postea tormentorum metu iterum defecit, potissimum Scriptores cauti autem fuisse, quod Confirmationis Sacramentum, cum potuisset, non susceperit. *EUSEB. 1. VI Hist. Eccl. c. XXXV.*

S. Anselmus, cum post multos alios hoc Sacramentum initiatus puellam, idem beneficium petentem, inungere suorum importunitate persuasus omisisset, tantam ex hoc facto dolorem concepit, ut nunquam amplius per totam vitam ab ejus corde recesserit. *EDINERUS, in Vita. VII. c. XXXII.*

S. Mauritius, Episcopus Gandavensis, cum ad puerum moribundum inungendum vocatus, paululum tardasset, puerque interea mortuus esset, multis annis hanc negligentiam deflevit, et tandem indignum se Episcopatum ratus aufugit, et clavibus in mare confectis votum fecit non redemptum ad Episcopatum, donec claves iterum fuissent invente. Servivitque tandem in hortulani officio, donec a suis inventus, clavibusque, quas piscis vitro in navem insiliens in se concludentes, obtulit, ad sedem suam reversus est. *SCRIPS. t. V. 13 Sept.*

UTILITAS. — Lactantius Firmianus refert multos Christianos propterea a Tyrannibus graviter excruciatos esse, quod illis presentibus, utpote qui uncti erant, demones ex idolis responsa non darent. *LACTANT. FIRMIANUS, 1. IV de Vera Sap.*

Cum quidam cæcus pastor ope demonis

et vacas totius pagi cognosceret et custodiret, quamprimum confirmatus est, nihil simile amplius potuit. *CASIRI. 1. II Ap. c. XVII.*

Cum paschali tempore Faro, Moldensis Episcopus, subditos suos hoc Sacramento initiaret, cæcus quidam puer inter alios accedens mox oculorum usum recepit. S. Malchus vero usum rationis per idem Sacramentum puero cuiquam restituit. *DAKOTR. in Catech. hist. c. v, tit. 4.*

S. Rembertus, secundus Bremensis Ecclesie Archiepiscopus, in Sueciam profectus, cum ibi pontificali more sacro Chrismate cæcum inunxisset, visum luminis illi reddidit. *SCRIPS. in Vita Remberti, IV.*

S. Malchus, D. Bernardi præceptor, e Monasterio Wintoniensi, ubi in habitu ex proposito monachali conversatus fuerat, ad Episcopatum in Leston civitate Mamonie assumptus, puerum mente captum ex his quos lunaticos vocant, inter confirmandum sacra unctione sanavit. *SCRIPS. in Vita ejus, tom. V, 28 Octob., c. VI.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut in Christo morimur, ut renascamur; ita etiam Spiritu signamur, ut splendorem atque imaginem ejus et gratiam tenere possimus, quod est utique spirituale signaculum; nam etsi signemur in corpore, veritate tamen in corde signamur, ut Spiritus S. exprimat in nobis celestis imaginis effigiem. *S. AMBR. 1. I de Spiritu s. c. VI.*

Sicut Salvator per Baptismum et Spiritus S. descensum, aggressum Adversarium devicit; sic et vos per sacrum Baptisma induti mysticum Chrisma (quæ est Spiritus S. armatura) state adversus hostes, eosque debellate dicentes: Omnia possum in eo, qui me confortat Christus, a cuius Chrismate Christiani appellamini, perducetes ad veritatem nomen Christianum, quod a Baptismo cepit nominari, si quidem non eratis proprie digni eo nomine, sed potius eo progredientes tendebatis, ut Christiani essetis. *CYRILL. HIER. Catech. g. II.*

Sicut in ædificiis materialibus fabri inferiores calcem, cementum, ligna et reliquam materiam subministrant, absolutio vero operis, et ultime manus impositio ad architectum spectat; ita Baptismus per communes Sacerdotes conferri solet, Confirmatio vero, quæ spirituale hominis ædificium perficit,

manum Episcopi requirit. *D. TH. III, p. q. LXXXII, art. 44.*

Sicut trium votorum Religiosorum editio hominem in statu perfectionis constituit, non quod is jam perfectus sit, sed quod illa professio eum adiecto studio perfectionis, et peculiaribus argumenta ad id habeat; ita idem etiam de Confirmationis Sacramento dicendum. *FAR. conc. VI in Per. 3, Pent.*

Sicut de intentione nature est, ut homo crescat in statura; ita de intentione Dei est, ut idem crescat in vite perfectione, quod fit per hoc Sacramentum. *S. THOM. q. v, a. 8.*

Sicut inferiores et leviores artes docent alii Magistri, Doctorem vero Theologie creat, et sic ultimam quasi manum Cancellarius aut Doctor alius Theologie imponit; ita Baptismum multi alii, Confirmationem vero solus Episcopus administrat.

NECESSITAS. — Sicut exigit militaris ordo ut cum Imperator quemcumque receperit in militum numerum, non solum signet receptum, sed etiam armis competentibus instruat pugnaturum; ita in Baptismo recipitur homo in militiam et in Confirmatione coarmatur ad pugnam. *S. METCN. dist. v, c. de Hist.*

Sicut Anti-Christus olim jubebit, ne quis in fronte crucem portet; ita Daemon et Heretici cavent, ne quis fronte inunctus Christus fortiter proleat. *S. HYEPOLIT. in l. de Consumm. mundi.*

Sicut parentes magnam conferre facultatem volentes, non satis provident, nisi etiam tutorem constituent; ita Christus non satis putabat provisum suis, nisi regeneratis in Baptismo Paraclitum pro custode, consolatore et tutore daret. *S. METCN. l. c.*

MOTIVA.

Ad Confirmationem recipiendam.

Necessitas; si enim is, qui militiam adire debeat, ante omnia opus habet, ut bene armetur; quanto magis spiritualem militiam (a cuius felici exitu salus æterna pendet), auspiciatur, curare debet, ut per hoc Sacramentum spiritualem armaturam accipiat.

Utilitas; si enim ideo quisque cibum et alia similia media adhibet, quia ad augmentum corporis sunt proficua; quidni magna alacritate hoc Sacramentum quis suscipiat,

ut quoad animam perfici et crescere queat? **Dignitas.** Quis enim non gauderet, si ad modum Saulis vel Davidis, subito ab aliquo in regem jussum Dei inungeretur? Quanto magis autem felicem se reputare debet, si per hoc Sacramentum inunctus titulum et jus Regis celestis accipiat?

Juventus; si enim merito juveniissimum accidit pupillo, si bonum et fidelem tutorem se nactum fuisse intelligat; quanto magis gaudere debebit, qui per Confirmationis Sacramentum se Spiritum Sanctum in tutorem et protectorem accepisse meminert?

MEDIA.

Cognitio sui; hæc enim efficiet, ut fragilitatem ac infirmitatem suam cognoscens, ultro desideret hoc Sacramentum, utpote per quod vires suas non modice roborari novit.

Estimatio hujus Sacramenti; quam concipiet, si meminerit, quemadmodum Sauli olim cum unctione cor immutatum est; ita sibi quoque per Spiritus S. unctionem in hoc Sacramento peragendam, cor aliud datum iri; nam, ut Urbasum Papa loquitur, cum Spiritus S. infunditur, cor fidele ad præsentiam et constantiam dilatatur. *URBANUS, de Conf. dist. v, c. Omnes.*

Ardens desiderium Christianæ perfectionis; si enim Religiosi simili desiderio accensi, statum Religiosum tam ardentem eligunt et amplectuntur; cur non et Christianus, si Religionem ingredi non possit, saltem hoc Sacramentum, velut statum perfectionis, cupide amplectatur?

Odium Demonis; per hoc enim instigabitur quis ad fortiter et resistendum, atque adeo etiam ad hoc Sacramentum, velut armaturam spiritualem, arripendum.

ASCETICA.

Tria sunt, quæ præcipue Asceta circa hoc Sacramentum observare debet. Primum est, ut bene cognoscat naturam et institutionem hujus Sacramenti, nempe quod sit eo fine a Christo institutum, ut Christianus non solum regie sacerdotalis dignitatis fiat confors, sed insignis etiam, contra diabolum aliosque animæ hostes, luctator, quemad-

modum S. Augustinus loquitur. S. Aug. in *Sent.* n. 31.

Alterum est, ut ad illud mature digneque suscipiendum hortetur; eum enim id contra graviores lapsus confirmet ac protegat, quibus juvenilis ætas magis quam alia subjeta est, merito in hac etiam ætate magis hoc remedium arripitur, quam in posteriorem ætatem differtur.

Tertium est, ut ad digne cooperandum huic Sacramento hortetur illis S. Pauli verbis: Labora sicut bonus miles Christi; II TIM. II, 5; eumque in finem sibi gratiam Sacramentalem Confirmationis a Spiritu Sancto dari imaginetur, illaque olim ad Judam Machabeum dicta verba repeti: Accipe Sanctum gladium, munus a Deo, in quo dejicias adversarios populi mei Israel. II MACH. III, 16.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: « Oleo sancto meo unxi eum; manus enim meae auxiliabuntur ei, et brachium meum confortabit eum. » PS. LXXXVIII, 21.

Potest effectum Confirmationis per comparationem cum oleo explicari. Et 1. quidem ostendi, quod sicut oleum nutrit et augmentat corpus; ita hoc ipsum etiam hoc Sacramentum respectu animæ faciat. 2. Quod sicut oleum ea, quibus infunditur, nitida et splendida efficit; ita et hoc Sacramentum fidei lumen et splendorem in anima augeat. 3. Quod, sicut oleum corroborat corpus quod inungitur (unde olim athleta oleo se ungebant); ita et anima per hoc Sacramentum ad pugnam spirituales roboratur. 4. Quod, sicut oleo unguuntur et creantur Reges; ita per oleum hujus Sacramenti Reges cœlestes, id est, veri ac perfecti Christiani, efficiuntur. Vide Marchant. in *Horto Pastorum*, tract. 3. Lect. 2.

Ex occasione thematis: « Sicut balsamum romatizans odorem dedit. » ECT. XXIV, 10.

Potest natura et effectus Chrismatis in hoc Sacramento adhiberi soliti ostendi. Et 1. quidem dici, quod Chrisma nihil aliud sit, quam oleum balsamo mixtum, et ideo a Christo pro materia hujus Sacramenti assumptum sit, ut intelligerent Fideles, quem admodum ipsi per oleum nunc inunguntur in veros et perfectos Christianos, et ad hoc

gratiam copiosam accipiunt; ita ex sua parte ipsos cooperari debere, et vite ac honorum exemplorum odorem aliis relinquere. 2. Ostendatur, quam merito hic odor odori balsami comparetur, quia est odor valde suavis gratulatio Deo et hominibus: *Sans*, id est, a putredine peccati conservans; *penetrativus*, eum exempla magis quam verba penetrant, moveantque, ut adeo merito tales Christiani cum Apostolo dicere queant: Christi bonus odor sumus in omni loco. I COR. II, 13.

Ex occasione thematis: « Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum. » ACT. VIII, 13.

Explicari possunt effectus hujus Sacramenti per manus impositionem, dicitur: 1. Quod manus imponatur, ut significetur, eos a Spiritu S. tanquam manu adversus hostes protegi. 2. Quod, sicut olim supra victimas manus imponebantur; ita etiam per hanc manuum impositionem Deo velut victimæ gratissime immolentur. 3. Quod a Deo quasi manu ducantur, et specialiter nunc regantur, velut veri ipsius servi. 4. Quod per hanc impositionem iterum reconciliantur Deo.

Ex occasione thematis: « Accipe Sanctum gladium, munus a Deo, in quo dejicias adversarios populi mei Israel. » MACH. III, 16.

Potest primarius effectus hujus Sacramenti explicari, qui est, robor contra hostes fidei conferre. In prima ergo parte ostendatur, quam vere a Jobo dictum sit, militiam esse vitam hominis super terram, et quam periculosa sit hæc militia, utpote in qua pro animæ salute certatur; quem in finem potest Demon Nicanori Judæorum hosti comparari, qui summa superingerecetur, cogitaverat commune trophæum statuere de Juda. In secunda parte ostendatur, ab Ecclesia contra talem hostem, perinde ac olim Jude ab Jeremia, gladium offerri per Sacramentum Confirmationis, gladium vere *Sanctum* (cum non sit aliud, quam ipse Spiritus S. et gratia illius) vere *munus a Deo præclarissimum* (cum sit donum optimum et perfectum desursum descendens) in quo omnes *adversarii dejiciuntur*, (cum sit ille ipse, quo olim S. Michael Luciferum superavit dicens: Quis ut Deus?) ut adeo vere quisvis Christianus ad Deum et Ecclesiam accedens dicat cum Davide: Non est alter huic similis, da mihi eum.

Ex occasione thematis: « Ecce unxit te

Domini super hereditatem suam in Principem. » I REG. XXI, 10.

Potest alius effectus Confirmationis explicari, scilicet Character impressus, per quem deputatur confirmatus in verum Dei servum, atque ideo Regem cœli, juxta commune illud dictum Ascetarum: Servire Deo, regnare est. In prima itaque parte ostendatur, quale sit hoc regnum pro quo confirmatus inungitur, quam longe excedens omnia regna mundi, sive dignitas, sive abundantia, sive potentia spectetur. In secunda ostendatur, quomodo hoc regnum per hujus Sacramenti unctionem conferatur. In tertia parte demonstratur, quanti hanc gratiam facere debeat quisvis Christianus, quod perinde ut olim Saul, e tot millibus hominum vera fide carentium electus sit, ut in Regem, et quidem talem ungeretur. Quantopere adeo studere debeat, ut personam suam digne sustineat.

Ex occasione thematis: « Mandata, Deus, virtuti tue, confirma hoc, quod operatus es in nobis. » PS. LXXVII, 25.

Explicari potest quidquid de hoc Sacramento cuius Christiano sciendum est. Et in prima quidem parte ostendatur, quando, a quo et quem ob finem hoc Sacramentum institutum sit. In secunda ostendatur, quam convenienter huic in finem omnes actiones et ceremonie in ejus administratione adhiberi solite, sint electæ, utpote quæ omnes robor animæ conferri solitum significant; nam *Oleum* indicat eum perinde ut pugilem inungi, et ad certamen preparari; *Signatio in fronte* per modum crucis facta, significat illum hæc cruce contra hostes armari, illaque Ecclesie verba hostibus dici: Ecce crucem Domini, fugite partes adversæ; *Alapa* indicat actuale patientiam, quæ confirmatus omnes adversitates pari alicriate ac tranquillitate accipere debet, quæ nunc alapa ab Episcopo accipit. Excitentur proin auditores, ut beneficium hoc agnoscant, magni faciant, ardentem desiderant, et animo gratissimo amplectantur.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Quod Sponsa de Sponso dicit: Oleum effusum nomen tuum; CANT. V, 3. hoc pariter de nomine Christiani dici potest, cum vere talis a Chrismate, quod est oleum balsamo mixtum, dictus sit, atque

adeo conari debeat, ut odorem bonæ vite et exempli undique a se effundat.

NECESSITAS. — Themistocles de Cretenisium duce, Theotide Orontho, diebus Atheniensibus: Non timeat Theutidem, quia licet habet gladium ad iugulandum, non tamen habet eor ad evaginandum. Idem de Christianis baptizatis quidem, quod nondum confirmatis, dici potest. FAB. conc. VI in *Festo SS. Sim. et Judæ*, n. 1.

UTILITAS. — Triplicem Confirmationis effectum pulchro S. Apostolus his verbis indicavit: Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, et qui unxit nos, (qua unctione robor animæ demolatur) qui et signavit nos, (character scilicet hujus Sacramenti) et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris (per gratie habitualis, aliorumque habituum supernaturalium infusionem). II COR. I, 21.

Sicut S. Petrus juveni, quem Simon Magus a morte exaltare presumpserat, dixit: Si vivit, surgat, loquatur, ambulat; ita omnibus confirmatis dici potest: Si vivitis gratia Spiritus Sancti confirmati, surgite a tepore fidei ad fervorem; loquimini, fidem vestram publice prædicando et defendendo; ambulat ut Catholici per viam mandatorum, et vocacionem vestram dignis operibus certam facite.

AUCTORES.

Petrus Canisius, part. II, c. III.

Jacobus March, in *Horto Pastor.* tr. III.

Philippus D'Outreman, in *Paradogo Christiano*, p. I, c. I, § 1.

Antonius Daurollius, in *Catechismo Historiali*, c. v.

Matthias Faber, conc. VI, in *Festo SS. Simonis et Judæ*, et conc. VI, in *Fer. III, Pent.* Item, in *Auctorio*, them. III, in *Festo Pent.* et them. IV, in *Fer. II, Pent.*

CONSCIENTIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est dictamen rationis, sive actus intellectus, quo judicamus aliquid hic et nunc agendum vel omitendum esse,

modum S. Augustinus loquitur. S. Aug. in *Sent.* n. 31.

Alterum est, ut ad illud mature digneque suscipiendum hortetur; eum enim id contra graviores lapsus confirmet ac protegat, quibus juvenilis ætas magis quam alia subjeta est, merito in hac etiam ætate magis hoc remedium arripitur, quam in posteriorem ætatem differtur.

Tertium est, ut ad digne cooperandum huic Sacramento hortetur illis S. Pauli verbis: Labora sicut bonus miles Christi; II TIM. II, 5; eumque in finem sibi gratiam Sacramentalem Confirmationis a Spiritu Sancto dari imaginetur, illaque olim ad Judam Machabeum dicta verba repeti: Accipe Sanctum gladium, munus a Deo, in quo dejicias adversarios populi mei Israel. II MACH. III, 16.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: « Oleo sancto meo unxi eum; manus enim meae auxiliabuntur ei, et brachium meum confortabit eum. » PS. LXXXVIII, 21.

Potest effectum Confirmationis per comparationem cum oleo explicari. Et 1. quidem ostendi, quod sicut oleum nutrit et augmentat corpus; ita hoc ipsum etiam hoc Sacramentum respectu animæ faciat. 2. Quod sicut oleum ea, quibus infunditur, nitida et splendida efficit; ita et hoc Sacramentum fidei lumen et splendorem in anima augeat. 3. Quod, sicut oleum corroborat corpus quod inungitur (unde olim athleta oleo se ungebant); ita et anima per hoc Sacramentum ad pugnam spirituales roboratur. 4. Quod, sicut oleo unguuntur et creantur Reges; ita per oleum hujus Sacramenti Reges cœlestes, id est, veri ac perfecti Christiani, efficiuntur. Vide Marchant. in *Horto Pastorum*, tract. 3. Lect. 2.

Ex occasione thematis: « Sicut balsamum romatizans odorem dedit. » ECT. XXIV, 10.

Potest natura et effectus Chrismatis in hoc Sacramento adhiberi soliti ostendi. Et 1. quidem dici, quod Chrisma nihil aliud sit, quam oleum balsamo mixtum, et ideo a Christo pro materia hujus Sacramenti assumptum sit, ut intelligerent Fideles, quem admodum ipsi per oleum nunc inunguntur in veros et perfectos Christianos, et ad hoc

gratiam copiosam accipiunt; ita ex sua parte ipsos cooperari debere, et vite ac honorum exemplorum odorem aliis relinquere. 2. Ostendatur, quam merito hic odor odori balsami comparetur, quia est odor valde suavis gratulatio Deo et hominibus: *Sans*, id est, a putredine peccati conservans; *penetrativus*, eum exempla magis quam verba penetrant, moveantque, ut adeo merito tales Christiani cum Apostolo dicere queant: Christi bonus odor sumus in omni loco. I COR. II, 13.

Ex occasione thematis: « Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum. » ACT. VIII, 13.

Explicari possunt effectus hujus Sacramenti per manus impositionem, dicitur: 1. Quod manus imponatur, ut significetur, eos a Spiritu S. tanquam manu adversus hostes protegi. 2. Quod, sicut olim supra victimas manus imponebantur; ita etiam per hanc manuum impositionem Deo velut victimæ gratissime immolentur. 3. Quod a Deo quasi manu ducantur, et specialiter nunc regantur, velut veri ipsius servi. 4. Quod per hanc impositionem iterum reconciliantur Deo.

Ex occasione thematis: « Accipe Sanctum gladium, munus a Deo, in quo dejicias adversarios populi mei Israel. » MACH. III, 16.

Potest primarius effectus hujus Sacramenti explicari, qui est, robor contra hostes fidei conferre. In prima ergo parte ostendatur, quam vere a Jobo dictum sit, militiam esse vitam hominis super terram, et quam periculosa sit hæc militia, utpote in qua pro animæ salute certatur; quem in finem potest Demon Nicanori Judæorum hosti comparari, qui summa superingerecetur, cogitaverat commune trophæum statuere de Juda. In secunda parte ostendatur, ab Ecclesia contra talem hostem, perinde ac olim Jude ab Jeremia, gladium offerri per Sacramentum Confirmationis, gladium vere *Sanctum* (cum non sit aliud, quam ipse Spiritus S. et gratia illius) vere *munus a Deo præclarissimum* (cum sit donum optimum et perfectum desursum descendens) in quo omnes adversarii dejiciuntur, (cum sit ille ipse, quo olim S. Michael Luciferum superavit dicens: Quis ut Deus?) ut adeo vere quisvis Christianus ad Deum et Ecclesiam accedens dicat cum Davide: Non est alter huic similis, da mihi eum.

Ex occasione thematis: « Ecce unxit te

Domini super hereditatem suam in Principem. » I REG. XXI, 10.

Potest alius effectus Confirmationis explicari, scilicet Character impressus, per quem deputatur confirmatus in verum Dei servum, atque ideo Regem cœli, juxta commune illud dictum Ascetarum: Servire Deo, regnare est. In prima itaque parte ostendatur, quale sit hoc regnum pro quo confirmatus inungitur, quam longe excedens omnia regna mundi, sive dignitas, sive abundantia, sive potentia spectetur. In secunda ostendatur, quomodo hoc regnum per hujus Sacramenti unctionem conferatur. In tertia parte demonstratur, quanti hanc gratiam facere debeat quisvis Christianus, quod perinde ut olim Saul, e tot millibus hominum vera fide carentium electus sit, ut in Regem, et quidem talem ungeretur. Quantopere adeo studere debeat, ut personam suam digne sustineat.

Ex occasione thematis: « Mandata, Deus, virtuti tue, confirma hoc, quod operatus es in nobis. » PS. LXXVII, 25.

Explicari potest quidquid de hoc Sacramento cuivis Christiano sciendum est. Et in prima quidem parte ostendatur, quando, a quo et quem ob finem hoc Sacramentum institutum sit. In secunda ostendatur, quam convenienter huic in finem omnes actiones et ceremonie in ejus administratione adhiberi solite, sint electe, utpote quæ omnes robor animæ conferri solitum significant; nam *Oleum* indicat eum perinde ut pugilem iungi, et ad certamen preparari; *Signatio in fronte* per modum crucis facta, significat illum hæc cruce contra hostes armari, illaque Ecclesie verba hostibus dici: Ecce crucem Domini, fugite partes adversæ; *Alapa* indicat actuale patientiam, qua confirmatus omnes adversitates pari alicriate ac tranquillitate accipere debet, quæ nunc alapa ab Episcopo accipit. Excitentur proin auditores, ut beneficium hoc agnoscant, magni faciant, ardentem desiderant, et animo gratissimo amplectantur.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Quod Sponsa de Sponso dicit: *Oleum effusum nomen tuum*; CANT. V, 3. hoc pariter de nomine Christiani dici potest, cum vere talis a Chrismate, quod est oleum balsamo mixtum, dictus sit, atque

adeo conari debeat, ut odorem bone vite et exempli undique a se effundat.

NECESSITAS. — Themistocles de Cretenisium duce, Theotide Orontho, diebus Atheniensibus: Non timeat Theutidem, quia licet habet gladium ad iugulandum, non tamen habet cor ad evaginandum. Idem de Christianis baptizatis quidem, quod nondum confirmatis, dici potest. FAB. conc. VI in *Festo SS. Sim. et Judæ*, n. 1.

UTILITAS. — Triplicem Confirmationis effectum pulchre S. Apostolus his verbis indicavit: Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, et qui unxit nos, (qua unctione robor animæ demolatur) qui et signavit nos, (character scilicet hujus Sacramenti) et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris (per gratie habitualis, aliorumque habituum supernaturalium infusionem). II COR. I, 21.

Sicut S. Petrus juveni, quem Simon Magus a morte exaltare presumpserat, dixit: Si vivit, surgat, loquatur, ambulat; ita omnibus confirmatis dici potest: Si vivitis gratia Spiritus Sancti confirmati, surgite a tepore fidei ad fervorem; loquimini, fidem vestram publice prædicando et defendendo; ambulat ut Catholici per viam mandatorum, et evocationem vestram dignis operibus certam facite.

AUCTORES.

Petrus Canisius, part. II, c. III.

Jacobus March, in *Horto Pastor.* tr. III.

Philippus D'Ouvertan, in *Paradogo Christiano*, p. I, c. I, § 1.

Antonius Daurollius, in *Catechismo Historiali*, c. v.

Matthias Faber, conc. VI, in *Festo SS. Simonis et Judæ*, et conc. VI, in *Fer. III, Pent.* Item, in *Auctorio*, them. III, in *Festo Pent.* et them. IV, in *Fer. II, Pent.*

CONSCIENTIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est dictamen rationis, sive actus intellectus, quo judicamus aliquid hic et nunc agendum vel omitendum esse,

vel fuisse. EUSEB. 1. 1, tr. 1, c. 1. Hinc a S. Chrysostomo vocatur Codex, in quo quotidiana hominum peccata scribuntur. S. CHRYSOSTOMUS, in *Psal.* Hugo vero ait esse idem ac *cordis scientiam*; cor enim et se, et alia novit. Et quando se novit, vocatur *conscientia*, quando vero alia novit, *scientia* appellatur.

DIVISIO. — Quintuplex a Theologis assignatur: 1. *Recta*, quæ vere docet, quid agendum vel omittendum sit. 2. *Erroneæ*, quæ falso docet, quid agendum vel omittendum sit, et iterum in culpabiliter, et inculpabiliter erroneam subdividitur. 3. *Probabilis*, quæ ex duobus contradictoriis utrumque licite fieri posse dicitur. 4. *Dubia*, quæ quid hic et nunc agendum sit, resolvere se non potest. 5. *Scrupulosa*, quæ vane apprehendit periculum peccati, tibi non est. Sed recte moment idem Theologi, nec hanc, nec erroneam, ac dubiam, conscientiam proprie posse hoc nomine appellari, sed umbras potius esse conscientie, cum conscientia detur ad voluntatem dirigendam, nulla autem earum id proprie prestat.

Rectus ergo ab Ascetis in *Bonam* et *Malam* dividitur. Quarum prior est, quæ bene aliquid actum esse dicitur; posterior, quæ male factorum arguit. De quibus Deus Caino dixit: Nonne si bene egeris, recipies? Si autem male, satim in foribus, peccatum tuum aderit, cor scilicet fodiens? GEN. IV, 7.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Esto consentiens Adversario tuo cito, dum es in via; ne forte tradat te Adversarius Judicij, et Judex tradat te Ministro, et in carcere mittaris. MATTH. V, 26.

Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine. PS. IV, 5.

Gentes ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. ROM. II, 15.

In omni opere tuo crede ex fide anime tue, hoc enim est conservatio mandatorum. ECCL. XXXII, 27.

CONSCIENTIA BONA. — Beatus, qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti. ECCL. XIV, 1.

Carissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, et quicquid petierimus, accipiemus ab eo. I. JOAN. II, 24.

Omnes dies pauperis mali: secunda mens quasi iuge convivium. PROV. XV, 15.

Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostre, quod in simplicitate cordis, et sinceritate Dei, et non in sapientia carnali, sed in gratia Dei conversati sumus in hoc mundo. II COR. I, 12.

Bona est substantia, cui non est peccatum in conscientia. ECCL. XIII, 30.

Non est oblectamentum super cordis gaudium. *Ibid.* XXX, 17.

CONSCIENTIA MALA. — Die ac nocte gravata est super me manus tua, conversus sum in ærumna mea, dum configitur spina. PS. XXXI, 4.

Cum sit timida nequitia, dat testimonium condemnationis; semper enim præsumit sæva, perturbata conscientia. SAP. XIII, 21.

Quid faciam tibi, o custos hominum? Quare posuisti me contrarium tibi, et factus sum mihi miles gravis? JOB. VII, 20.

Sonitus terroris semper in auribus illius; et cum pax sit, ille semper insidias suscipitur. JOB. XV, 21.

Fugit impius nemine persequente; justus autem quasi leo confidens absque terrore erit. PROV. XXXII, 1.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, et peccatum meum contra me est semper. PS. I, 4.

Dabit tibi Dominus cor pavidum, et deficientes oculos, et animam consumptam morere; et erit vita tua quasi pendens ante te. DEUT. XVIII, 66.

Vermis eorum non moritur. MARC. VII, 44.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Quantumlibet quis ad vitiorum profunda corruerit, animi iudicium nunquam corrumpitur, atque inviolabile perstat, nullusque est, qui, dum operatur malum, bonum id esse putet, sed occasiones fingit, et omnia facit; cæterum ille, etsi verbis fortassis crimen diluat, conscientiam tamen ipse suam effugere nequaquam poterit. S. CHRYS. hom. x, in *post. epist. ad Tim.* Nullus pretesat, quod ignorans virtutem negligat, vel quod non habeat aliquem vite duceum et demonstratorem. Sufficientem enim magistrum habemus conscientiam. Et fieri non potest, ut quis illo adjuumento privetur. Nam simul cum formatione hominis, implantata est scientia faciendorum et non faciendorum. *Idem*, hom. LII, in *Gen.*

Conscientia domesticum et verum tribunal. S. GREG. NAZ.

Humana iudicia potest subterfugere male agens, sed non iudicium conscientie. S. GREG. MAGN. I. XXVII, *Mor. c. XVII.*

Humana conscientia semper in lubrico est. S. GREG. XI, *Moral.*

Conscientia semper manet accensatrix. *Ibid.*

Conscientia delictorum est maxima omnium afflictio. *Idem*, *sup. Ps. VII.*

Conscientia incorruptus iudex est. *Idem*, *super Gen. hom. XVII.*

NECESSITAS. — Duo tibi sunt necessaria, conscientia et fama; conscientia propter Deum, fama propter proximum. S. AMB. in *Ep. ad Const.*

In omne quod dicitur, tacite semper debemus recurrere ad mentem, et interiorum testem et iudicem requirere. S. GREG. *super Ezech. hom. IX.*

UTILITAS. — Felix conscientia, quæ afflictionis tempore honorum operum recordatur! Beati enim mundi corde, quoniam ipsi Deum videbant. S. HIER. I. XI, *Comm.*

Tranquilla conscientia est, quæ est omnibus dulcis, nullis gravis; utens amico ad gratiam, inimico ad patientiam, cunctis ad benevolentiam, quibus potest ad beneficentiam; cui Deus nec sua peccata imputat, quia non fecit, nec aliena, quia non approbavit, nec negligentiam, quia non tacuit, nec superbiam, quia in unitate permansit. HIER. I. II, *de Anima c. IX.*

Conscientia bona titulus est Religionis, templum Salomonis, ager benedictionis, hortus deliciarum, arcum reclinatorium, gaudium Angelorum, arca foderis, thesaurus Regis, aula Dei, habitaculum Spiritus Sancti, liber signatus et clausus, et in die iudicij aperendus. *Ibidem.*

Benevolens Deus ejusmodi nobis accusatorem assistere voluit, ut nunquam soli relinqueremur; sed indesinenter ille congregiens clamet, et penam exigat delictorum. S. CHRYS. hom. XX, in *Gen.*

Est conscientia quasi candela accensa, quam posuit Dominus in medio cordis nostri, ut pateant ea, quæ in eo sunt contenta, unde Psalmus ait: « Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine. » S. BEAT. *Sent. I. II, ser. LII, a. I, c. II.*

Conscientia bona coram Deo sufficit. S. ANSELM. *sup. Ep. ad Cor.*

Tranquillitate conscientie nihil excogitari beatus potest. S. AUG. *de Civ. Dei.*

JUCUNDITAS. — Festa non multitudo conventuum facere solet, sed virtus; non sumptuosus vestitus, sed pietatis oratus; non mense dissipatus, sed anime cura. Maximum enim festum est conscientia bona. Qui enim vivit in justitia et operibus bonis, vel absque festo festum agit, sinceram voluptatem ex bona conscientia percipiens; qui vero in peccato et malitia degit, multorum malorum sibi met conscientiam, etiam cum maxime festum est, festo caret quam maxime. S. CHRYS. in *homi. de Fest.*

Leuctus respersus floribus bona conscientia est, bonis referta operibus. S. BEAT. s. XLVII, in *Cont.*

Quis puritate et simplicitate pectoris dulcior fructus? Quis dulcis suavior, quam is, quem animus bene sibi conscientis et mens innocens, epulatur? S. AMB. in *Ps. XLVII.*

Animi tranquillitatem et letitiam non principatus magnitudo, non pecuniarum copia, non potentia tumor, non corporis fortitudo, non mense sumptus, non vestium ornatus, non aliud quidpiam rerum humanarum afferre consuevit, præterquam conscientia bona, quam certe qui puram habet, ut panisum sit, ut cum fame lætetur; tamen tranquillior beatorum est is, qui inter delicias degunt. S. CHRYS. hom. 7, in *Ep. ad Rom.*

O conscientia sancta, in terra adhuc es, et in celo habitas! Gaude, o anima sancta, sancta conscientia decorata! S. AUG. s. x, *ad FF.*

Non secundum forensen abundantiam æstimanda est beatitudo singularum, sed secundum interiorem conscientiam, quæ innocentium et flagitiosorum merita discernit, vera atque incorrupta ponderum, præmiorumque arbitra. S. AMB. L. I, *Off. c. XII.*

Nihil bona conscientia suavius; et si vultis hoc discere, hinc migraturum interrogemus, et commonefacientes laute mensa, quæ quondam oblectabatur, et honoris, et gloriæ, et honorum operum, quæ unquam fecit, rogemus, in quibus magis exultet? Et in illis quidem videbimus urbescentem, in his vero gesticentem. Tunc maxime cupies et sapiens verissimum illud Sapientis: « Secura mens quasi iuge convivium, » cum omnes cibi desipiant, omnia humana fastidies. S. CHRYS. hom. XXXII.

Bona conscientia secunda erit, cum corpus morietur. Secura, cum anima coram Deo presentabitur; secunda, cum utrumque in die

judicii ante tribunal terrificum justi Judicis statuitur; futura benedictionis non est utilius remedium, nec certius testimonium bona conscientia. S. BERN. xxi de Inter.

O felix conscientia puritas! O felix sancte conscientie jucunditas, que vermem interiorum excludis, quas a carcere doloris liberat rationem, que ab omni immunditia purgas mentem. O mens sancta. O Paradisus deliciarum, variis honorum operum virgulis cospita, variisque virtutum floribus purpurata, et suaviter celestis gratia irrigata! Hæc est, Prætor meus, Paradisus, in quo plantatur lignum vite et celestis sapientie; hæc est, thalamus Dei, palatium Christi, habitaculum Sancti Spiritus; hæc est thronus Salomonis, lectulus Sponsi celestis, in quo ipsa conscientia bona optime delectatur, et requiescit cum Sponso suo. S. BERN. s. x, ad FF. in Erem.

Quid dicitis, quid in corde dulciscis, quid in terra quietus est et securus bona conscientia? Damna rerum non metuit, non verborum contumelias, non corporis cruciatus, que et ipsa morte magis excigit, quam deprimitur. Idem, in L. de Consol.

Tu, qui veram requiem quaeris, etiam hic eam inter amarissimas vite hujus molestias suavem gustabis, si ejus, qui eam promisit, præcepta dilexeris. Cito enim senties dulciores fructus esse justitiae, quam iniquitatis, et verius ac jucundius gauderis de bona conscientia inter molestias, quam de mala inter delicias. S. AUG. de Catechiz. rud.

CONSCIENTIA MALA. — Inter omnes tribulationes humane anime nulla est major tribulatio, quam conscientia delictorum. Namque si ibi vulnus non sit, sanumque sit intus hominis, quod conscientia vocatur, nihilinque aliquid passus fuerit tribulationis, illuc confugiet, et ibi inveniet Deum. Si autem ibi requies non est, propter abundantiam iniquitatis, quoniam et ibi Deus non est, quod facturus est homo? Quo confugiet, cum coeperit pati tribulationes? S. AUG. in Ps. xlv.

Quisquis malus est, male secum est, torqueatur, necesse est, sibi ipsi tormentum est, ipse est enim poena sua, quem torquet conscientia sua. Fugit ab inimico, quo poterit; a se quo fuget? Idem, in Ps. xxxvii.

Justissimè, Domine, et vere sic est; ut poena sibi ipsi sit omnis inordinatus animus. Idem, l. IV, Confess.

Quæ poena gravior, quam interioris vul-

nus conscientie? Nonne hoc magis fugiendum, quam mors, dispendium, exitium, debilitas, dolor? S. AMBR. de Offic.

Inferus quidam et carcer anime rea conscientia est. S. BERN. s. xxv, in Cant.

Explicita mihi istius conscientiam, et videbis intus gravem peccatorum tumultum, jugem metum, tempestatem, turbationem; videbis velut in curia mentem ad thronum conscientie conscendisse regalem et tanquam Judicem quempiam sedentem et cogitationes loco carnicum adhibentem, in equulo suspendentem, lateraque conscientia radentem unguis, etc. S. CHRYS., conc. 1, de Laz.

Amplius suis suspitionibus affligitur impius, quam alienis plerique verberibus, majoresque vibices vulnerum in ejus animo sunt, quam in eorum corpore, qui ab aliis verberantur. S. AMBR. de Jacob, tr. IV, l. II, c. vi.

Quo confugiet (homo male conscientia) cum coeperit pati tribulationes? Fugiet ab agro ad civitatem, a publico ad domum, a domo ad cubiculum, et sequitur tribulatio. A cubiculo jam quo fugiat non habet, nisi interius ad cubile suum. Porro si ibi tumultus est, si fumus iniquitatis, si flamma sceleris, non illuc potest confugere, pellitur enim inde, et cum inde pellitur, a se ipso pellitur. Et ecce hostem suum invenit, quo confugerat, se ipsum quo fugituras est? Quocumque fugerit, se talem trahit post se, et quocumque talem traxerit se, cruciat se; sed a seipso nunquam tribulationes, qua invenit hominem nimis, acerbiores enim non sunt; tanto sunt acerbiores, quanto sunt interiores. S. AUG. epist. Nijss. § 5, de Proditors Juda.

Habet occultos conscientia carnifices, quia magis lancinant et torquent vitia, quam cruces, quam verbera, quam tormenta. LATINUS PACATUS, in Cant.

Ipsa, que videtur, etiam dum vivunt, interiorum requies in inferno est. S. AMBR. in Ps. xlv.

Unusquisque peccatis flagellatur, gravia enim delictorum pondera, gravia criminum verbera, sicut onus gravatum grave, et infligunt anime cruciatus. S. AMBR. in Ps. clv.

Scortator, adulter, aut fur, non modo eum accusatur ipse; verum etiam eum audit alios eadem a se accusare, ipse sibi videtur flagris cædi; alius quidem vocatur in jus, hic vere flagellatur. S. CHRYS. conc. IV, de Laz.

Talis est peccantium consuetudo, omnia

suspecta habent, umbras tremunt, omnem strepitum timent, et quemque existimant contra se venire; et aliis alia disserentibus, sibi ipsa conceit, cogitant illos de se sermonari; talis res peccatum est, nullo arguente prodit, nullo accusante condemnat, pavidum facit et timidum peccatorem. S. CHRYS. hom. xviii, ad Pop.

Vermis est conscientie remorsus, qui dicitur vermis in quantum oritur ex putredine peccati, et animum affligit. Vermis est, ait Ambrosius, eo quod irrationalia anime peccata mentem rei, sensumque compungunt, et quadam exedunt viscera conscientie; que tanquam vermes ex unoquoque nascuntur, tanquam ex corpore peccatoris. S. TR. in IV, dist. I, q. xi.

Qui committit adulterium, etiamsi milibus fuerit dives, etiamsi nullum habeat accusatorem, non desinit tamen se intus accusare. S. CHRYS. conc. 1, de Laz. Et voluptas quidem temporaria est, dolor vero perpetuus, timor undique ac tremor, suspicio et anxietas. S. AUG. in Ps. ci. Angulos metuit, umbras ipsas formidat, suos ipsius famulos conscios, inscios, illam ipsam, quam corrumpit, et virum, quem affectu contumelia. S. CHRYS. sup. Ep. ad Heb. hom. xviii.

Conscientia mala bene sperare non potest. S. AUG. Soliloq.

Conscientia mala oculum perturbat. S. CHRYS. sup. Ep. ad Heb. hom. xviii.

Nulla poena gravior est poena conscientie. Vis autem nunquam esse tristis? Bene vive! S. AUG. Soliloq.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Non est vera libertas, nec bona lætitia, nisi in timore Dei cum bona conscientia. Lib. I, c. xxi, § 2.

Felix, qui a se abdicat, quidquid conscientiam maculare potest. Ibid.

Duabus aliis homo sublevatur a terrenis, simplicitate scilicet et puritate. Simplicitas debet esse in intentione, puritas in affectione. L. II, c. iv, § 1.

Cor purum penetrat celum et infernum. Ibid., § 2.

Si est gaudium in mundo, hoc utique possidet puri cordis homo. Et si estalicubi tribulatio et angustia, hoc melius novit mala conscientia. Ibid.

Gloria boni hominis, testimonium bonæ conscientie. L. II, c. vi, § 1.

Habe bonam conscientiam, et semper habebis lætissimam. Ibid.

Bona conscientia valde multa potest portare, et valde læta est inter adversa. Mala conscientia semper timida est et inquieti. Ibid.

Bonorum gloria in conscientia eorum, et non in ore hominum. Ibid. § 2.

Oportet te esse mundum, et purum cor ad Deum gerere, si vis vacare, et videre quam suavis sit Dominus. L. II, c. vii, § 5.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

CONSCIENTIA BONA. — S. Augustinus dicere solebat: Senti de Augustino, quod libet; sola me conscientia in Dei oculis non accuset. S. AUG. c. 1, cont. Secundin. Hæret.

S. Hilariion interrogatus a latronibus, quid faceret, si latrones ad ipsum venirent? respondit: Nudus latrones non timet. Cumque illi dicerent: Atqui occidi potes. Subiecit illi: Possim, sed idem latrones non timeo, quia mori paratus sum. Moriens vero sine animam alioentis est: Egredere, quid times? Egredere, anima mea. Septuaginta annis servisti Deo, et mori times? S. IERON. in Vit. S. Agidius, comes S. Francisci, dicere solebat: Licet lapides et saxa de celo pluerit Dominus, non nocebunt nobis, si tales fuerimus, quales nos ille requirit. FAB. conc. IV, in Dom. post. Ep.

S. Tiburtius a Fabio Christo abnegare, aut gravia tormenta expectare jussus, intrepide respondit: Decerne quod libet. Omnis nobis vilis est poena, ubi pura est comes conscientia. Ibid.

S. Martinus, in agone Demone conspicatus, dixit: Quid hic adstas, creata bestia? Nihil in me fastest reperies. S. MARTINUS, in Vita.

Ezechias Rex, accepta mortis sententia, ad Dominum dicebat: Memento, quaeso, quomodo ambulaverim coram te in veritate et corde perfecto, et quod placitum est coram te, fecerim. IV, Reg. xx.

Samuel, regnum Saul cedens, ad populum dixit: Loquimini de me coram Domino, et coram Christo ejus, utrum bovem ejusquam tulerim, aut asinum; si quempiam calumniatus sum; si oppressi aliquem; si de manu ejusquam munus accepi. I, Reg. xii.

Vidi ego, inquit Thomas Cantipratanus,

Lovanii Ordinis nostris fratrem, Servatium nomine, dilectum valde mihi et amicum familiarum; de illo beatissimo viro fratres, qui triginta quinque annos illi convixerant, testati sunt eum omni hoc tempore ita pacifice vixisse, ut neminem unquam vel leviter commoverit, aut perturbavit; humilitatis et mansuetudinis tanta fuit, quantæ unquam hominem meminerim me vidisse. Hic ad extrema deductus, cum a fratre quodam rogaretur, ut sibi statum pacis suæ conscientia exponeret, dixit humiliter et devote: Pax certa et firma est inter me et nostras salutis Auctorem, nec ullo modo diluatur ab ejus contemplatione frustrabor. Atque ita in pace æterna requievit. *TH. CANT. apud Evelyn. 3. Fer. Pasch.*

CONSCIENTIA MALA. — Memorabile est quod Abbas Sabbathus narravit: Sicarius a patrata per summam immanitatem innocentis pueri cæde, meliori radio a Deo illustratus, quo scelus occultum melius expiaret, Religiosæ vitæ rigorem ac habitum ab Abbate Zosimo petit, et impetravit; jamque per omnes severioris disciplinæ gradus, magnis passibus ad virtutem gradiebatur, cum ecce socius semper amico obversans, exturbat hominem e monasterio; pueri enim voces semper in auribus ejus insurgere illud videbantur: *Cui me occidisti?* nec sinebant, ut auctor ait, una hora conquiescere; quare semper tremens ac pavens, tanti cruciatu impatiens, e monasterio excessit, urbem ingressus Diospolis, in carcerem conjicitur et capite plexus est. Ad eo nusquam securum latet scelus. *Pratum Sp̄r. c. LXVI.*

Annis ab hinc multis, vir locuples ac potens facinus quoddam admiserat quod prodere et Confessarii auribus committere, morte et damnatione pejus dicebat; agibat tamen mens hominem, et conscientia ad virus evomendum extimulabat. Inaudierat forte Antuerpiæ pro concione, neminem teneri ac peccata confiteri, quæ memoria exciderant: hinc nihil non molitus, ut peccatum illud e memoria proscriberet. Fuit per varia voluptatum generâ, scelera sceleribus accumulans, vel ut antiquum illud obrueret, vel ut novis conscientie tumultibus vetus ille tumultus, quæ clavus claveretur. Sed frustra omnia. Abiit in externas regiones, quasi seipsum relicturus esset in Belgio; sed celum, non animum mutat, qui trans mare currit. Igitur animum fluctuantem ad studia appellat quæ totum hominem petunt, ut sunt

Mathematicæ, Astrologiæ, et his affines disciplinæ; sed et hæc frustra. Audit tandem peccata contritione deleri, et ad opera bona, tanquam ad sacram anchoram confugit, dormit in cinere et cilicio, multa in pauperes erogat; nec sic animus conquiescit. Quid agat? Quo portu fluctuantis animi jactatio desæviet? Non alio, quam fœdæ mortis interitu. Itaque rhedam conscendit, domum, quam funestæ tragediæ locum designarat, repellit; occurrit de via o nostris Patribus unus aliquis, quem ex rheda conspicuus, rogat, ut eum currum conscenderet, vinctique recusantem importunitate. Pater de Deo, divinisque rebus sermonem inject, et inter cætera ad Confessionem dilapsus est; teltigit ea hominis ulcus, qui stomachabundus: Quid ais? inquit. Unde me nosti? Cui Pater: Nusquam, inquit, te vidi; sed nos de more ejusmodi sermones miscere solemus, et si qua in re ope mea eges, presto sum. Juveris, inquit ille, sed quid si confiteri renuam? Raptus Pater cedendam tempori, pio dolo hominem capit, spondetque, se missa confessione remedium allaturum. Arripit ille conditionem, ad ægricia quæque se abijcit. Pater, cum domum appulisset, jubet opulum instrui, et se hilaritati dare, quæ maxime egobat, nocte illa decretoria. Postridie quedam puncta ruminanda dedit, ad excitandum in Deum fiduciam; tum examen conscientie, non ut confiteatur, sed ut in memoriam reducat, et de singulis doleat, denique in vicinam silvam educit, rogatque, num bene conscientiam discussisset, et ne quid forte præterisset, querit ex illo quædam, per atrociam quæque dilabitur; tandem illud ipsum, quod angelat, attingit, ubi perturbatur miser: Et illud? Illud (inquit) est trulentum, infandum, quod eloqui non audeo. Tum Pater: Jam, inquit, confessus es, neque pluribus opus, nisi ut cætera prodas. Fecit, et onere illo levatus animi quietem invenit. *Cæcilius, l. II, de Stud. perf., c. II.*

Ludovicus Severus, ex Bojorum sanguine princeps, Mariæ conjugis suæ litteras Ruchoni aulico scriptas, per tabellarium errorem, domo absens, intercept, sed cum epistolæ sententiam non assequeretur (ut est maligna suspicio) cepit de fide uxoris dubitare, et credere usam facinus, quod non cogitabat. Itaque internuntius et lator litterarum, velut leno, primo obrunctus; deinde ubi Donaverdam urbem suam rediit, etiam præfectum arcis, flagitii suspectum, per satellit-

tem mandat jugulari; tum matronam aule presidem, quasi sceleris consciam, ex turris arce præcipitari imperavit. Sed, o barbarum facinus! his quatuor funeribus, ipsa Maria integerrima Princeps, quintum accessit. Imperio conjugis vere severi, caput manu carnificis illi amputatum. Sed prima statim a cæde nocte Ludovicus a Mariæ manibus adeo exagitatus fuit, ut cum barba florente, et juvenili decoraque coma cubitum se contulisset, una nocte ita incamerit, ut mane senem septuagenarium referret; in quem merito quadrat illud Poetæ Martialis:

O nox quam longa est, quæ facit, una senem.

DREXEL, in Rogo Domn. c. II.

Adam ubi audivit vocem Domini deambulantis in Paradiso, mox conscientia urgente timere cepit, et abscondere sese. *GEN. III, 8.*

Cain, occiso fratre, agnovit scelus, dixitque: Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear. Ecce efficis me hodie a facie terræ, et a facie tua abscondar, et ero vagus, et profugus in terra; omnis igitur, qui invenit me, occidet me. *GEN. IV, 13.*

Fratres Josephi, in angustiis constituti, ad se invicem dixerunt: Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntibus angustiam animæ illius, dum deprecaretur nos, et non audivimus; ideoque venit super nos hæc tribulatio. *GEN. XLII, 21.*

Miles quidam, ostenso sibi a duobus Angelis libello bonorum operum, et postea ingenti libro scelerum a Dæmonibus proposito, cum a Rege Angliæ ad penitentiam incitaretur, negavit id fieri posse, quia pessimam conscientiam præ oculis certus haberet. *DARWELL, c. v, tit. XXXVI, ex. 1.*

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Franciscus Xaverius tam teneræ erat conscientie, ut per totam hyemem confessus, materiam peccati venialis non afferret. *LANCEZ. opusc. III, n. 47.*

S. Aloysius adeo studebat mundam servare conscientiam, ut non modo alii, sed nec ipse quidem reperire quid posset quod peccati venialis speciem haberet. *VIT. l. II, c. x.*

C. Bellarminus tantopere custodiebat puritatem mentis, ut ipse lassus sit, se per totos septuaginta novem annos, quibus vixit, deliberate non peccasse. *LANCEZ. l. III.*

P. Ludovicus de Ponte et P. Jacobus Rhem voto se obstrinxerunt, quod nunquam

conscientiam suam deliberate admissis peccato maculaturi essent.

P. Bernardinus Realius ordinariæ antiqua dumtaxat peccata in confessione enarrabat. *Id. opusc. xxx, n. 31.*

Ciccoltus, coadjutor, dicebat suo Patri spirituali confessionem suam annuam ab hebdomaria non differre, nec plura se peccata committere.

EXEMPLA PROFANA.

Herodes, conscientia scelerum urgente, S. Joannem Baptistam et vivum, et mortuum timebat, velut reprehensorem criminum. *MARC. VI.*

Agis ab ephoro interrogatus, num etiam poneret eorum, quæ gressisset? impavide respondit: Nequaquam posset, cum sciam, me prudentiam cum honestate semper conjunxisse; nullam enim aliam ob causam nunc ad supplicium duor. *PLUTARCH. in Lucan. in Apoph.*

Drusus, cum faber murarius promitteret, se quinque talentorum mercede effecturum, ne domus illius ullius prospectui pateret, respondit: Quin immo decem tibi talenta dabo, si talem facias, ut omnium prospectui pateat. *Id. lib. VI, Apoph.*

Perinax Imperator admonitus, ut a conjuratis sibi caveret, respondit, nequaquam sibi ullius mali conscium esse, atque adeo opus non esse, ut contra Imperatorum Majestatem, et anteaquam viliam, latrobris aut fuga vitæ suæ consulat. *HEROD. l. II.*

Theodorius, Rex Gothorum, cum Symmachum innocentem occidisset, et paulo post caput magni piscis appositum in mensa fuisset, visum ei est caput dicti Sancti apparere, ideoque, concito gradu in cubiculum secedens decubuit, et paulo post mortuus est. Antiochus, morbo percussus, dixit: Nunc remissior malorum, quæ feci in Jerusalem. Cognovi ergo, quia propterea me invenerunt mala ista; et ecce pereo tristitia magna in terra aliena. *I. MACC. VI.*

Nero, ob eundem Matris, crebro dicebat, se specie materna exagitari, verberibus Fariarum et tædis ardentibus; et ab Octavia et Matre in artissimas tenebras trahi. *Sueton. c. VI, in Neron.*

Dionysius, Syracusanus Rex, metu patrum scelerum adeo omnibus diffidebat, ut barbam non ferro, sed ardentibus nucum

putaminibus per filias sibi imminui curaret. In lectum vero, lata fossa cinetum, per ligneum pontem se recepit, appositis nihilominus foris custodibus. VAL. MAX. l. c. xiv.

Caligula, ob innumera flagitia sua, tanto metu fuerat occupatus, ut noctu vix trilux horis, et his ipsis inquiete dormiret, ad minimum tonitru caput obvolveret, ad majora vero se omnino sub lecto absconderet. SÆTON, c. l. et li.

Bessus, apud Plutarcum, cum patrem obruncasset, diuque scelus clam fuisset, ad cenam vocatus nidum hirundinum hasta deiecit; rogatus a presentibus de insolentia facti: Non auditis, inquit, hirundines falsa de me vociferari et lesari me esse interfectorem. Mirati, qui aderant, hunc sermonem ad Regem detulerunt. Bessus captus et sceleris convictus, penas luit. EUSEBIUS. p. 2. Jac. Ev. fol. 120.

SIMILITUDINES.

Conscientia bona.

QUALITAS. — Sicut umbra corpora, sic peccata sequuntur animas, et manifestas facinorum representant imagines. LAGERTS, in *Polyan. V. eod.*

Sicut bonus medicus non cessat sua medicamenta apponere, et si somel depellatur, neque sie desistit, sed continam curam gerit; sic hoc etiam conscientia opus est, ut jugiter memoriam ingerat, nec permittat unquam in factorum oblivionem nos venire, sed ob oculos proponat, ut vel hac ratione nos tardiores faciat, ne in eadem peccata prolabamur. S. CHRYS. hom. xxvii, in c. iii, Gen.

UTILITAS. — Sicut sentilla in magnum dejecta profundum statim extinguitur; sic omnis tristitia superabundantia in bonam missa conscientiam facile extinguitur. S. CHRYS. hom. xxv, de *Via Rect.*

Sicut ericius in globum convolutus, in medio canum securus est; sic bona conscientia in omnibus adversitatibus quæta ea tranquilla est. FAB. conc. vi, in *Dom. iv. post. Ep.*

JECUNDITAS. — Sicut nepenthes herba addita poculis, omnem discit tristitiam; ita mens bona. PLUTAR. in *Mor.*

Sicut arborem, quam florere vides, colligis subterraneo succo animari, sique red-

dere in superficie, quod radice continetur; sic hominum vultus magna hilaritate decoratur, si visceribus sanis nullius gravamen sentiat læsionis. CASSIAN. l. II, epist.

Sicut in laboribus pressi, in lecto quiescentes reficiuntur; ita dum macti hujus adversitatibus premuntur, in bona conscientia interius delectantur.

Sicut qui in cubili cubat, requiescit et suaviter dormit; sic qui perfectus in Deo est, et qui erevit in virum perfectum, requiescit in Deo, tanquam cubile reputans divinam perfectionem, cubilis autem fulcra dicuntur virtutes. S. GREG. in *Ps. vi.*

CONSCIENTIA MALA. — Sicut mare tempestuosum et fervens, inquietum, turbulentum, subversivum est navigantium; sic homines pravi et impii semper turbulentis sunt corde, et animo inquieti. DIOX. CARTH. in *Isa. c. lvii, n. 58.*

Sicut il, qui febricit, jactant se inquiete, lectum mutant; ita nos, qui fomitem mali circumferimus et telo affectum percussimus, frustra illud motu et discursu sanare volumus. LIPSIVS, l. II, c. II, de *Constant.*

Sicut rivus, quocumque fluit, terram cavat, ita conscientia mala rodere occulte mentem non cessat. S. BERN. l. IV, de *Consid.*

Sicut cruciarii crucem ferre cogebantur, antequam in ea penderent; ita impii hic et ibi a conscientia torquentur. DREX. in *Den. c. xxv, § 1.*

Sicut gravior ægrotare censentur, qui occulta tæbe lente contabescunt, quam qui febrili aut alio morbo extinguuntur; ita in graviore poena sunt improbi, qui tardo gradu ad æterna supplicia preparantur. *Ibid.*

Sicut Damocli, famulo Regis Dionysii, ad regale convivium sedentis gladius a seta equina super caput pendens omnem appetitum extinxit; ita timor vindictæ Divinæ imminens omnes delicias impiis fastidire facit. *Ibid.*

Sicut navis pondus non tam sentitur, dum in aquis trahitur, quam cum in litus deducitur; ita pondus peccatorum in hora mortis vehementius, quam reliquo vite tempore cognoscitur. FAB. conc. vii, in *Dom. ii, Ad.*

Sicut ebrius, quando multum vini ingurgitat, nullum sentit a vino damnum, postea autem sentit, quale sit damnum; ita peccatum, donec consumetur, obtenebrat mentem, deinde vero conscientia exurgit, et quovis accusatore mentem gravius arrodit,

et monstrat absurditatem facti. S. CHRYS. in c. xxiv, Gen.

Sicut navarchus acem, nauticam non observans, illico deviat; ita qui in actionibus conscientiam non attendit, graviter errat. FAB. l. I.

MOTIVA.

Ad conscientiam rectificandam.

Quia est Dux noster optimus Conscientia; si ergo duces itinerum non adeo necessario- rum aut utilium, tam prompte et fideliter sequimur; quanto fidelis in itinere vite, a quo salus nostra pendet, conscientiam, veint a Deo datum ducem, sequi convenit.

Quia Consiliarius noster optimus est, quem si sequamur, peccare non possumus. An non ergo de hoc dictum nobis credamus? Sit tibi Consiliarius unus de mille? ECCL. vi, 6.

Et iterum: Fili, sine consilio (hujus Consiliarii) nihil facias, et post factum non poenitebis. *Ibidem* xxiii, 24.

Quia est optimus Pedagoga noster, de quo recte Seneca dixit: Nullum conscium seclorum tuorum magis timeris, quam temetipsum (id est, conscientiam tuam) alienum enim fugere potes, te nunquam. SENECA, l. de *Morb.*

Quia est Iudex noster severissimus, qui, ut supra ex S. Chrysostomo vidimus, statim tribunal ascendit post factum, et Accusatoris, Judicis, et Carnificis munere fungitur.

Quia est optimus noster Consolator, cum non sit oblectamentum super cordis gaudium, quod bona conscientia parit.

Quia etiam Advocatus noster optimus est, juxta illud S. Joannis: Carissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, et quicquid petierimus, accipiemus ab eo. I. JOAN. iii.

MEDIA.

Ad conscientiam purificandam.

Accurata sensum custodia, ut Salomon suasit dicens: Omni custodia serva cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit. PROV. vi, 23.

Frequens discussio conscientia; ut enim aranei telas suas non suspendunt in locis, in quibus frequenter eas dissipari advertunt; ita nec Diabolus retia sua facile expandit

iis, a quibus ea statim notari et dissipari poterit.

Creber Confessionis usus; hæc enim seopæ similis est, per quam omnes immunditiæ conscientiam maculantes auferuntur.

Considerare seipsam ut Templum et habitationem Dei. Quis enim ex hac consideratione non incitabitur ad omnes ab eo sordes arcendas?

Amor sincerus B. Virginis; cum enim hæc sit Mater purissima, minime sane patietur, ut il, qui se dilectos illius filios profitentur, non pariter etiam purissimi evadant.

Prompta acceptatio correctionis; si enim maculas in vultu ostensas tam cito corrigimus; quanto magis animæ maculas cavebimus, si a fideli monitore fuerint demonstrata?

ASCETICA.

De hac materia sequentia nosse debet Asceta: *Imprimis indicia variarum Conscientiarum, maxime vero bonarum et scrupularum.* Et bonus quidem conscientie tria præcipue sunt indicia. 1. Agnoscere culpam, ubi non est, ut S. Gregorius dixit, 2. Errubescere ad publicationem sui peccati; nam ut Ambr. ait: Sicut lapis, si ad lapidem teratur, ignem exemit; ita etiam bona conscientia pudore succenditur, si renovetur illi suorum recordatio delictorum, et in ipsa meditatione exardescit ignis. S. AMBR. in *Ps. xxxviii, 3.* Non subterfugere lucem; bona enim conscientia, teste Seneca, prodire vult et conspici, turbam advocat. SENECA, ep. 97.

Scrupulose vero indicia sunt sequentia: Timere in omnibus peccatum; perpetuo habere, quod sit agendum; assiduo et sine justa causa reflectere se super actiones et cogitationes; nolle acquiescere aliorum consiliis; ex levi apparentia mutare consilia.

Nosse debet utilem præxim, seipsum dirigendi juxta ductum suæ conscientie, quam quidem S. Gregorius sequentibus verbis breviter declaravit: In omni, quod dicitur, semper tacite recurrere debemus ad mentem, et interiorum testem ac Judicem requirere. Quia enim prodest, si omnes laudent, et conscientia accuset? Aut quid poterit obesse, si omnes derogent, et sola conscientia defendat? S. GREG. hom. sup. *Ezech.*

Nosse etiam debet utilem præxim alienam con-

scientiis dirigendi, ita ut cuique se apte accommodet, et laxas quidem dextre cohibeat et restringat; anxias vero et scrupulosas aptis mediis suaviter et prudenter relaxet.

Noise debet, cur conscientia bona tantam jucunditatem affert; quod quidem Sanctus Athanasius declarat, dum illa Psalmi 49, verba: « Exultabunt Sancti in gloria; lætabuntur in cubilibus suis » explicans, querit de qua gloria hic loquatur Sanctus Propheta, et que sint illa cubilia, in quibus tam festa gaudia, ac tam gaudiosa festa ducere Sancti feruntur. Respondet autem, gloriam, et cubilia, et penetralia, in quibus homines prohi magnam capiunt voluptatem, esse virtutes, hæcque esse veram quietem et gloriam: nec enim in hac vita est major vel requies, vel gloria, quam illa bonæ conscientie; in somno namque virtutum suavissime et dormit, et si sola sit, est omnium potentissima; habet enim Deum secum stantem. Peccatum, quamvis totius mundi presidio munitum, perdebile est; virtus, licet inermis et nuda, validissima est, Deum adiutorem habens. Timens Deum, neminem præterea timet. S. CAURS. in Ps. VII.

Noise debet, unde inquietudo mala conscientia oritur; cuius rationem assignans S. Augustinus: In ceteris, inquit, misceti possumus ex Deo habere solatium et robur. At quando inter cruciatu conscientie abest Deus, qui est unica consolatio, non habet infelix peccator, quo recurrat, et propterea quocumque vadat, in quemcumque locum se recipiat, perterrefacit illum crudelis inimicus, conscientia propria, sicut ubique ardeat in ultricibus flammis tam molesto et inquiete tribulationis. S. AUG. ps. vi.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: « Et erat ipse in puppi super cervical dormiens. » MARC. IV, 38.

Potest conscientia bona huic cervicali comparari, et imprimis narrari ex Macrobio, quod Augustus Cæsar, cum multas noctes insomnes duxisset, audiens postea cujusdam

equitis romani, qui licet grandibus debitis obarratus, secire tamen dormiebat, supellectilem veadi, culictram ejus sibi emi præceperit, dicens, miram illi vim ad conciliandum somnum inesse debere, cum homo tot debitis gravatus, tam suaviter tamen in ea dormierit. Subinferatur postea, Augustum forte non invenisse, quod querebat; si quis tamen hoc cervical, in quo Christus dormiebat sibi compararet, certo suaviter et secure dormitrum et victurum; hoc enim cervical nil aliud esse quam bonam conscientiam, que est mollissimis plumis, id est, optimis operibus, impleta, et candidissimo linteo puritatis involuta; et ad securitatem ac suavitatem somni spiritualis, id est, quietæ ac tranquillæ vitæ, conciliandam aptissima. Ut probari potest tum ex Sacra Scriptura dicente: Non contristabit justum, quicquid ei acciderit; PROV. XII, 21, tum ex SS. Patribus id ipsum confirmantibus, ut supra videre est; tum ratione (quod scilicet iste totum se voluntati divinæ committat, sine qua novit nihil sibi accidere posse; quidquid autem ipsa permittat, optimum sibi, summæque proficuum esse. Præterea etiam bono tali fruatur, quod nemo invito auferre queat) tum denique variis exemplis, tum sacris, tum profanis eorum, qui tam suaviter in hoc cervicali bona conscientie dormierunt. Vide Fabrum, conc. 6. in Dom. 4. post Epiph. fusiis de hac materia disserentem.

Ex occasione thematis: « Liberat animas testis fidelis. » PROV. XIV, 25.

Potest conscientia testi fideli comparari, ut que non modo de actibus omnibus hominis testetur, sed etiam, an boni vel mali sint indicet, et propterea laudet vel reprehendat, nec nullo medio se corrumpi aut perverti, aut expelli sinat, id quod variis exemplis ostendi potest. Unde merito hic testis dicitur liberare animas, quia, qui cum debito modo colunt et observant, in nullum actum prævium consentiant, aut certe illius corruptione castigati mox respiciunt, ut adeo huic præcipue conveniat, quod Seneca dixit: Magna pars peccatorum tollitur, si peccatoris testis assistat. Videatur Faber, conc. VII. in Dom. 2. Ado.

Ex occasione thematis: « Secura mens quasi iuge convivium. » PROV. XV, 15.

Potest bona conscientia convivio juvenundissimo comparari, tum quia ut convivium nutrit et conservat vitam gratiæ; tum quia

facit pinguescere in meritis; tum quia satiat appetitum animæ, miram illi tranquillitatem concilians; tum quia supra modum convivas juvenundos efficit; tum quia magnopere etiam roborat, tam quoad ordinarias functiones cum alacritate obeundas, quam quoad adversitates quascumque fortiter superandas. Sed et ob convivas, Christum nempe et justos, hoc convivium merito valde commendandum est. Que omnia facile fusiis deduci possunt, et illud etiam præcipue demonstrari, quod iuge sit convivium, utpote quo quisque semper pro libitu frui possit. Videatur Faber, cit. conc. 6. in Dom. 4. post Epiph.

Ex occasione thematis: « Non est oblectamentum super cordis gaudium. » ECCI. III, v. 17.

Potest ostendi, quam vero dicatur gaudium ex conscientia bona oriri solitum omnia alia gaudia excedere. 1. Quia illa omnia sunt falsa gaudia utpote que in falso bono, puta voluptatibus, divitiis, honoribus queuntur; hoc autem verum est gaudium, quia ex vero bono, scilicet finis ultimi possessione, hauritur. 2. Quia alia gaudia vana sunt, nihil præter momentaneam delectationem relinquunt; hoc autem solidum est gaudium, quia ad eternitatem felicem jus tribuit, et præparat. 3. Quia alia gaudia valde impura sunt, id est, variis malis tristitiam conciliantibus permixta; hoc autem purissimum est, cum nihil justum contristare soleat, sed omnia ei in bonum cooperentur. 4. Quia alia gaudia instar puncti brevia sunt; hoc autem iuge et perenne est, utpote de quo Christus dixit: Gaudium vestrum nemo tollet a vobis. JOAN. XVI, 22.

Ut adeo merito cum pio Asecta dicatur: Vanitas vanitatum et omnia vanitas, præter amare Deum, et illi soli servire. THEO. KIRK. I. 1, c. 1, 3.

Ex occasione thematis: « Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa. » PROV. X, 6.

Ostendi possunt bona, que ex conscientia bona oriuntur. 1. Summa utilitas, tum ad benedictionem in temporalibus bonis obtinendam (cum Benedictio Domini sit super caput justi; et querentibus Regnum Dei et justitiam ejus omnia temporalia adjiciantur), tum ad æternam felicitatem acquirendam, juxta testimonium S. Davidis: Quis ascendit in montem Domini? Aut quis stabit in loco sancto ejus? Innocens manibus, et mundo corde. PSAL. XXIII, 4.

TOMUS I.

2. Summa jucunditas, cum secura mens sit iuge convivium. Et juxta Thomam Kempense, si gaudium est in hoc mundo, hoc utique possidet puri cordis homo, ut adeo merito suo modo dicere possit, qui bonam conscientiam habet: Et lætatus sum in omnibus, quoniam anteedebat me hæc bona conscientia. SAR. VII, 12.

3. Summa dignitas; qui enim diligit cordis munditiam, propter gratiam laborum suorum habebit amicum Regem, teste Salomone. Que autem major hæc dignitas obtinere potest? Merito sane de ea dicitur: Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabiles honestas per manus illius. PROV. XIII, 11.

Ex occasione thematis: « Pax Dei, que exuperat omnem sensum, custodiat corda et intelligentias vestras. » PAUL. IV, 7.

Potest explicari magnitudo pacis, que per conscientiam bonam obtinetur. Et 1. quidem ostendi potest quod sit summe necessaria pax, quia sine illa interitus, omniumque bonorum factura incurrit. 2. Quod sit summe optanda pax, ut que omnem sensum, id est, sensualem delectationem, que ex rebus sensibilibus percipitur, longe exuperat, cum in conjunctione cum Deo, atque adeo fructione ultimi finis fundetur. 3. Quod sit summe constans et stabilis pax, ut que ex parte Dei nunquam rescinditur, nisi prius ex parte hominis fuerit rescissa. Si ergo tantum gaudium ex facta pace ad conservationem bonorum temporalium conducente percipitur, quantum sperari debet ex hac pace omnium nobilissima, cum Deo facta et stabilita?

Ex occasione thematis: « Vermis eorum non morietur. » ISAIAS V, 24.

Potest mala conscientia vermi comparari. 1. Quia, uti vermis carnem, ex qua nascitur, consumit; ita vermis conscientie cor, ex quo originem sumpsit, cruciat et corrodit. 2. Quia uti vermis assiduo rodit; ita nec mala conscientia mentem vellicare cessat. 3. Quia uti vermis non nisi per res amaras perimitur; ita nec mala conscientia aliter, quam per penitentiam amaritudinem tollitur; que proin merito ad tam noxium et molestum vermem pertinendum assumitur.

Ex occasione thematis: « Peccatum meum contra me est semper. » PS. L, 4.

Potest conscientia mala epistolæ Uriæ comparari, et ab initio quidem historia de

Uria narrari. Deinde vero ostendi, quomodo mala conscientia vere sit talis epistola, qua illum ipsum, qui eam secum fert, morti adjudicandum esse testatur.

ALII CONCEPTUS

PRÆDICIBILES.

Conscientia bona.

Exodi cap. viii, dixit Deus: «Faciameque mirabilem in die illa terram Gessen, in qua populus meus est; et non sint ibi muscæ, et scias, quoniam ego Dominus in medio terræ. Uf discamus, consolationem hanc internæ pacis et tranquillitatis, quam bona reatipar parit conscientia, solis divinitus reservatam servis Dei; a Pax multa diligentibus legem tuam, et non est illis scandalum; neque ulla eos inquietat synderesis. MANSI, disc. vi. 11.

Jussi a Deo Moyses et Aaron pulverem terre per aream dispergere, ad generandos sciniphes hominibus infestos et jumentis, obediunt prompte. Et facti sunt sciniphes in hominibus et jumentis; quod et Magi Pharaonis subito imitari attentarunt, sed conatu irrito. Fecerantque similiter malefici incantationibus suis, ut educerent sciniphes, et non poterunt. Cur, obsecro, in aliis omnibus efficac præstigiis, in hoc unico exarmatur incantatio, protestantibus omnibus digitus Dei est hic? Responderi potest, aliis in prodigiis, oculos intuentium delusos fuisse, aqua sanguinem perhibente colorem, licet in substantia vere talis non esset; virgis item formas experimentibus serpentinas, sed apparentes dimittat; sciniphes autem fingere nequibant, quia quos formaverat Moyses, aculeum circumferabant pungentem crudeliter. S. Augustinus ab hac historia ad sensum digreditur moralem, et ait: Supplicia, quibus Deus per servorum suorum manus castigavit Egyptum, posas figurabant impiorum, quas inter perquam crudelis est male conscientie vermis et remorsus; homines improbi et flagitiosi omnibus aliis tormentis servos Dei affligere, ac discernere possunt, solam si exceperis male conscientie torturam; quia non contristabit justum, quicquid ei acciderit, impii autem replebuntur malo. Hujus synderesis et remorsus

auctor immediatus est ipse Deus: Digitus Dei est hic. S. AUG. q. xxvi. in *Ezod.* 8.

Joannes Sambucus ingeniose oculis subiecit homines prohi tranquillitatem et securitatem animi, dum hominem penicillo expressit, qui laurum complecteretur, cum hac adserptione: *Conscientia integra laurus.* De lauro (quod nemo nescit) aiunt Joannes de S. Geminiano, Plinius, Berchorius, Antonius, Ricciardus, et non pauci alii habere litteras immunitatis adversus furorem fulminis. Nam cum relique planta, et arbores omnes inevitabili ejus furori sint exposito, sola illius rabiem non pertimescit, neque experitur laurus. Talis est homo justus et perfectus, laurus est semper virens, semper extra jacum et formidinem fulminis. Cum enim penes se habeat privilegium bonæ conscientie, nec fulmen est, quod ipsum terreat, nec res ulla, que affligit. JOAN. SAMBUCUS *Embl.* 1.

Petrus Crinitus refert, Romanorum et Græcorum Feciales, aut legatos, secum ferre solitos fuisse herbas, quas *sagmina* vocabant, que velut pro salvo conductu fuerint, ne quis illis incommodaret, et sic in omni patria, non amicum modo, verum etiam hostium tuto circumiisse. Hinc illud Martiani juris consulti: Sanctum est, quod ab injuria hominum defensum atque manitum est. Sanctum autem dicitur a sagminibus; sunt enim sagmina herbe quedam, quas legati populi Romani ferre solebant, ne quis eos violaret, sicut et Græcorum legatis accidit. Omnes justi sunt Legati Dei, qui magnitudinem ejus nobis nuntiant, colorumque negotia, quantum possunt, in hac vita curant, ut ait S. Paulus, II. Corinth. v. 20.: Pro Christo ergo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Quam ergo herbam hi colorum legati secum ferunt, ut sint per viam securi, quocumque pergant, dicat idem Apostolus, cujus hæc sunt verba, II. Cor. 1. 12. *Gloria nostra hæc est testimonium conscientie nostræ.* Herba que nos ubique tutos habet, non est alia, quam secura conscientia. Ista gloria est, qua nos ab omni pœna liberis reddit, et cujus gratia inoffenso pede pergamus quocumque contendamus. NYSS. § 1. de *Prod. Judæ.*

Macrobius narrat, Augustum Cæsarem propter pergraves Imperii curas, sepius insomnes duxisse noctes, inaudisse vero de quodam Romano Equite obseratissimo, nullius tamen sollicito, sed in utramque a-

et multam lucem quotidie stertente. Contigit autem, Equitem illum, subito fatis concedere, et suppellectilem illius omnem a creditoribus venum exponi. Quod ubi rescit Augustus, pulvinar defuncti Equitis mille aureis lubens redemit, inquilens: Necessarius est mihi hic pulvillus, omnique auro charior, in quo tam quiete potuit dormire. MACRON. l. II. *Saturnal.* l. c. xxv. Non est pulvinar pretiosius, et captando dulcissimo somno accommodatus, quam quo Christus in hodierna tempestate usus est, et in usum nobis omnibus transcripsit, si bonam scilicet habere curemus conscientiam. Hæc enim nobis in omni tempestate somnum præstabit securissimum.

Quærent nonnulli, cur Christus olim in puppi dormierit, que est pars ultima navis? Cur non in prora, parte navis anteriori? Cur non sub malo, in navis medio? Docere nimirum dormiens voluit, bonam conscientiam in fine vite potissimum letari, quiescere, obdormire. *Excultabant Sancti in gloria,* inquit Psaltes, *letabuntur in cubilibus suis.* Quæ est illa gloria, in qua Sancti exultaturi prædicantur? *Hæc est gloria nostra testimonium conscientie nostræ,* inquit Paulus, II. Cor. 1. 12. *Conscientia exultationem in vite puppi, agone inquam, procurat. Letabuntur in cubilibus suis,* scilicet in conscientia, inquit Hugo purpuratus, quia habent tam bonum Dominum. Patheticè ait Orator Aureus, homil. xxxvii. ad populum Antiochæ: Nihil bona conscientia suavius; non nostis in novissimo die quomodo peccata animum convolvunt, (pejas, quam nautæ Jonam) qualiter ab imo eor movent? Hæc igitur, cum ista sint, bonorum operum memoria, tamquam in tempestate serenitas, animam consolatur tumultuantem. Vivacius adhuc S. Augustinus, in Pa. xxx, fugitivum a facie Absalonis Davidem ita loquentem fidei: Quo fugio, ad quem locum tutus fugio? Ad quem montem, ad quam speluncam? Ad que tecta munita? Quam arcem teneam? Quibus muris ambar? Quocumque iero, sequor me. Quidquid enim vis, potes fugere, o homo, præter conscientiam tuam. Intra in domum tuam, requiesce in lecto tuo, intra in interiora, interius nihil habere potes, quo fugias a conscientia tua. S. AUG. in *Ps.*

Conscientia mala.

Bessus, apud Plutarcum, cum patrem obtruncasset, diuque solus clam fuisset, ad coenam vocatus, nidum hirundinum hasta deiecit; rogatus a presentibus de insolentia facti: Non auditis, inquit, hirundines falsa de me vociferari, et testari me esse patris interfectorem? Mirati, qui aderant, hunc sermonem ad regem detulerunt: Bessus captus et seeleris convictus, penas luit. Et quam non falsum illud: Sonitus terroris semper in auribus impii, omnia tata timent, nunquam conquiescunt. PLUTARC. de *Vind. Næv.*

Terrissimo illo piaculo se Cain obtruncasset, vix contra omnes Dei et hominum leges sanguinem innoxii fratris sui fuderat, quando subtratus Deus adfuit, ut in tantum nefas inquireret, cum se ferus et sanguinaris homicida convictum cerneret, aiebat Deo: Si me a facie tua proiecisti, mundum vagabundus ac profugus obibo, quisquis autem occurrerit mihi, is me, pro justissimo secleris mei supplicio obtruncabit. Cui Deus: Nequaquam ita fiet, sed omnis, qui occiderit Cain, septuplum punietur. Genes. iv. 15. *Ego vitam tuam diligenter utabor, quam tu fratris vitam custodisti, nec eam permittam, ut quisquam tibi manus afferat, quin septuplo supplicio, si contra fecerit, luet.* S. Hieronymus inquit: Crudelitate, an pietas fuerit, quod Deus tanto studio vitam Caini curavit? Respondet vero, incredibilem austeritatem fuisse, quod illum ita sospitavit, neque id ob aliud fecisse, quam ut atrociora illi tormenta conflaret. Verba illius ex questione II. ad Damasc. sunt ita: Nolens Deus eum compendio mortis finire cruciatum, nec tradere penæ, qua se ipse damnarat, ait: Non sic, id est, non ut existimas, morieris, et mortem pro remedio accipies, verum vires usque ad septimam generationem, et conscientie tue igne torqueberis. Premite illa, compendio mortis finire cruciatum. Felicitatem indeprebitus fuisset Cain, si Deus illi vitam admississet, putassetque, eo modo finem accepisset miseriam, et cum vita exspirasset ærumas. Noluit autem Deus ex voto illius agere, quin ob hoc ipsum voluit diuturnam esse illius miserabilem vitam, qui felicem sperabat ex cita intermissione mortem. Conscientie tue igne torqueberis, dixerit Domi-

nus; ut depravate conscientie sue ignibus inclusus moretetur semper vivens, et viveret semper moriens, et vita in septimam generationem usque producta vice æternæ pœnæ interim esset, que illi apud inferos constituta erat; conscientie enim male poenâ cruciatum infernalium absentiam supplet. S. HIRON. *op. Nys.* 6.

Seneca non male dixit: Ante peccatum conscientia est frenum, post peccatum est flagrum. SENECA. *ep. XLVII.* Hinc, juxta Psalmistam: « Multa flagella peccatoris. »

Sapienter dixit Salvianus: Nemo aliorum sensu miser est, sed suo; et ideo non possunt esse falso judicio miseri, qui sunt vere conscientia sua beati. SALVIAN. *lib. I. de Prov.*

Conscientia discutenda.

Redi ad cor tuum, et subtiliter discute te ipsum. Considera, unde venis, quo tendis, quomodo vivis, quid agis, quid amittis, quantum quotidie proficis, quibus cogitationibus magis incuraris, quibus affectibus tangoribus, quibus tentationum machinis a maligno spiritu acris impugnaris; et cum totum interioris et exterioris hominis statum plene cognoveris, non solum, qualis sis, sed etiam qualis esse debeat, de cognitione tui poteris sublevari ad contemplationem Dei. HUGO VIC. *k. Y. de Anim.*

Perpendite, que dico, fratres. Negotiator secularis damna et lucra quotidie computat, et si quidem damna perpeussus fuerat, ea resarcire sollicitè studet; sic etiam tu, carissime, serio facias ac cures; diebus singulis vespere et mane diligenter considera, quo pacto sese habet negotiatio tua; et vespere quidem ingressus cubiculum cordis tui, examina temetipsum, ac dicito: Putasne, hodie in aliquo Deum exacerbavi? Numquid verba otiosa protuli? Num per contemptum, negligentiamque peccavi? Num in re aliqua fratrem irritavi? Num alienigenam detractionibus læceravi? Moxque subdit: Quod si in istis compereris te detrimenta perpeussum, futuris lucris præterita damna seculo resarcire stude. S. EPIR. § *Asces. de Vit. Religiosa.*

An non codicem domi habes, inquit S. CHRYSOS. in quo quotidianas rationes scribas? Habe nunc codicem in conscientia, et quoti-

diana peccata scribe. Cum in lecto tuo jaces, nec quisquam est, qui tibi negotium facessat, antequam somnus irrepat, libellum in medium produce, et peccata tua tecum repute, dicens apud temetipsum: Numquid hodierno die, vel sermone, vel opere peccavi? Et sibi: Quando estis deccubituri, et nullo presente, multa quies et silentium, excita judicium tue conscientie, ab ipsa rationem exige; que in notitiam veneris omnium inordinatorum affectuum et appetituum tuorum, omnium malorum verborum, cogitationum, etc. de eis penam sume, totaque cogitationem, que peccavit; id sibi vult illud: « Quæ dictis in cordibus vestris, in cubilibus vestris compungimini. » Compungite pro eo, quod est, pungite, stimulate, que in cordibus vestris dixistis interdum. S. CHRYS. *in Ps. 1.*

Unicuique liber est sua conscientia, et ad hunc liberum discutiendum et emendandum omnes alii libri inventi sunt. Anima vero, cum de corpore egreditur, nullum alium liberum, præter liberum conscientie secum poterit portare; atque in illo cognoscet, quo debeat ire, vel quid debeat recipere. S. BEAN. *l. de Conf.*

Isoseth in lecto suo a Recab et Baana occisus fuit, dum altum ipse steteret in meridie; causamne nostis fustesi adeo accidit? Mulier triticum purgans, custodie domesticæ deputata ipsamet obdormierat. Unde S. Gregorius inquit: Ostiaria triticum purgat, cum mentis custodia, discernendo virtutes a vitis separat; que si obdormierit, cessante conscientie examine, insidie contra nos invalescent diaboli, animaque nostræ ager zizaniis repletur. Cum autem dormierint homines, venit inimicus homo, et superseminavit zizania. S. Gregorius insus ut prius factum alludens: Ingressi, inquit, spicas tollant, quia mox bonarum cogitationum semina auferunt. S. GREG. *lib. I. Mor.* c. II.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Recte ad conscientiam curandum adhortans Poeta canit:

Hic mirus alumnus esto,
Nili conscire sibi, nulla pullescere culpa.

Horatius. *l. Ep.*

Sicut corvi S. Medardi occisoris ubique persecuti sunt, donec Judex eosdem appre-

hendit, et punivit; ita sua quemque conscientia ad ipsum usque Judicem comitatur, nec unquam deserit.

Pedagogi pueros nos tradiderunt parentes, qui ubique observaret, ne quid laderemur: Deus autem jam viros instat conscientie custodiendos tradit; que quidem custodia et consecratio nequaquam contemnenda est, quoniam et Deo displiceret, et conscientia ipsi nostra hostes essemus. ERICET. *op. Bus V. eod. § 2.*

Honesti bonis viris, non occulta queruntur, inquit recte Cicero. *Cic. l. III. Offic. UTILITAS.* — Bene iterum Horatius canit:

Integerrime vite, acerbisque parva,
Non eget Mauri jaculis, nec arcu.
Nec venientis gravida angustis,
Fasci, Phœtræ,
Sic fractus illabatur orbis,
Impavidum serient ruine.

Horat. *in Od.*

Conscientiam magis, quam famam attende. Falli namque saepe poterit fama, conscientia nunquam. SENECA. *de Moribus.*

DIGNITAS. — Perianter interrogatus, quid in minimo esset maximum: Bona mens, respondit, in corpore humano. Alias rogatus, quid esset libertas? Recta conscientia, dixit. STRO. *s. 1. de Prud.*

Nullum theatrum virtutis conscientia major est, ut sapienter Cicero dixit. CICERO *II, Tus.*

Mortalibus cunctis conscientia est Deus, teste Menandro. AP. FAB. *con VII, in Domin. II, Ad.*

JUCUNDITAS. — Sola virtus præstat gaudium perpetuum, securum; etiamsi quid obstat, cubium modo intervenit, que infra feruntur, nec unquam diem vincunt. SENECA. *ep. XXXV.*

Bias interrogatus: Quid in vita metu caret? Bona conscientia, respondit. GRANAT. *in loc. com. s. CXXXIV.*

Socrates quaesitus: Qui sine perturbatione viverent? Qui nihil sibi consilii sunt, dixit. *Ibid.*

Conscientia bene actæ vitæ, multorumque benefactorum recordatio jucundissima est. CICERO, *in Caton. major.*

Acta ætas honeste atque splendide tantam affert consolationem, ut eos, qui ita vixerint, aut non tangat ægritudo, aut leviter pungat animi dolor. *Idem, in Tus.*

CONSCIENTIA MALA. — Pulchre de hac Juvenalis:

Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi Diaplicet Auctori, prima est læpinitio, quod se Judice nemo nocens absolvitur, improba quamvis Gratia fallant Prætoris vicereiturna.

JUVENAL. SATYR. XII.

Nullus neque testis tam formidabilis, neque Index tam gravis, quam conscientia, que mentibus cuiusque insidet, et inhabitat. POLYBIUS, *in Fragmentis.*

Diaplicet ensis cui semper impie
Cervice pendet, non siculo ilaptes
Dulcem elaborabunt saporem:
Non avium Cythereaque cantibus
Somnum reducent.

Horat. *l. III. Od. 1.*

Faciurosa conscientia instar ulceris in corpore, penitentiam relinquat in anima lancinantem jugiter ac perverlentem. PLUT. *l. de Anima. tranqu.*

AXIOMATA.

Conscientia, mille testes. LANG. *in Polyant.*

Secura mens, quasi iuge convivium. PROV. *XV, 15.*

Bona est substantia, Quando non est peccatum in conscientia.

FLORELL. p. 5.

Omne malum aut timore, aut rubore natura perdidit. TERTULL. *in Apolog.*

AUCTORES.

Jeremias Drexelius, *in Daniele*, c. 25 et 26, Joannes Busebus, *in Viridario V. Conscientia bona.*

Ludovicus Granatensis, *in Locis Communibus*, fol. 224.

Josephus Langius, *in Polyantho V. eodem.* Matthias Faber, *conc. 7, in Dom. 4. Ade. et conc. 6, in Dom. 4, post Epiph.*

CONSILIUM.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est, juxta S. Thomam, inquisitio eorum tantum, que sunt ad finem, operabilium a nobis, non minimorum, nec determinatorum. S. THOM. *II, q. XII, art. 3.*

Juxta S. Damascenum vero, est appetitus

inquisitivus de rebus utilibus. Unde quia frequenter ejusmodi consilia considerando et conferendo concipiuntur, aliqui *consilium*, quasi *consilium* dictum volunt. S. DAM. I. III, c. XXX.

Divinus. — Dividitur in *divinum* et *humanum*; illud est, quod a Deo inspiratur; istud quod ab hominibus suggeritur, et subdividitur in *bonum*, seu ad finem præfixum consequendum utile, et *malum*, quod potius abducit a fine, quem intendimus, quam juvat.

EX S. SCRIPTURA.

CONSILII DIVINI QUALITAS. — Consilium meum stabilis, et omnis voluntas mea fiet. ISAL. XLVII, 10.

Si est ex hominibus consilium aut opus hoc, dissolvetur; si ex Deo est, non potest dissolvere, ne forte et Deo repugnare inveniamini. ACT. V, 38.

Consilium autem Domini in æternum manet. PSAL. XXXIII, 11.

Terribilis in consiliis super filios hominum.

CONSILII HUMANI NECESSITAS. — Dissipantur cogitationes, ubi non est consilium; ubi vero sunt plures consilii, confirmantur. PROV. XV, 22.

Multi pacifici sint tibi, et consiliarius sit tibi unus de mille. ECC. VI, 6.

Consilium semper a sapiente requiritur. TOB. IV, 19.

Ante omnia opera verbum verax præcedat te, et ante omnem actum consilium stabile. ECC. XXXVII, 20.

Fili, sine consilio nihil facias, et post factum non poenitebis. Ibid. XXXII, 24.

UTILITAS. — Salus, ubi multa consilia. PROV. II, 14.

Anima viri sancti enuntiat aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso. ECC. XXXVII, 18.

Qui agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia. PROV. XIII, 10.

Audi consilium, et suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis. PROV. XIX, 20.

Cogitationes consilii roborantur, et gubernaculis tractantur sunt bella. Ib. c. XV, 18.

Unguento et variis odoribus delectatur cor; et bonis amici consilii anima dulcoratur. Ib. c. XXVII, 9.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Advertendum, quod in acquirendis consiliis plurimum valet vite probitas, virtutum prærogativa, benevolentia usus, facilitatis gratia. Quis enim in cœno fontem requirit? Quis de turbida aqua potum petat? Quis utilem judicet causæ alienæ, quem videt inutilem vite suæ? Quomodo enim potero judicare consilio Superiorem, quem video moribus inferiorem? Supra me debet esse cui me committere paro? Anne cum idoneum putabo, qui mihi deo consilium, quod non dedit sibi; et mihi eum vacare credam, qui sibi non vacat, cujus animum voluptates occupant, libido devineat, avaritia subjugat, cupiditas perturbat? S. AMBR. I. II, de Offic.

Talis esse debet, qui consilium dat, ut seipsum formam altis ad exemplum honorum operum exhibent in doctrina, in integritate, in gravitate, ut sit ejus sermo salutaris et irreprehensibilis; consilium utile, vita honesta, sententia decora.

Nullus fideliter tibi ad consilium potest esse, quam qui non tua, sed te diligit. S. GREG. I. I, Regist.

Omnes, juxta Domini præceptum, etiam inimici diligendi sunt; sed ad consilium soli eligantur, qui et prudentes esse videantur, et benevoli; absque benevolentia et prudentia non sunt perfecta consilia. S. BEAT. in ep. ad Hæric. Senens. Archiep.

Consilium in rebus arduis non debet esse præceptis. S. GREG. Epist. v.

Consilia perfecta non sunt absque prudentia et benevolentia. S. BEAT. in Epist.

Consilia Dei occulta super nos, timenda sunt. S. GREG. hom. III, super Evang.

NECESSITAS. — Valde fortitudo destruitur, nisi per consilium fulciatur; quia quo plus se posse conspicit, eo virtus sine moderatione deterius in præceptis ruit. Mens, qua intus sedem consilii perdidit, foras se per desideria innumerabilia spargit. S. GREG. in Mor.

O rem admirandam! Sol creatur nulla deliberatione precedente, eodemque pacto colunt, quibus duobus nihil potest esse par creatis in rebus. Ad solius hominis fabricationem Creator ille rerum quadam eum consideratione accedit; nam naturam nostram condidit, velut instrumentum quoddam regno

administrando idoneum, quasi diceret, creatus est homo cum consilio, ut eum consilio gubernaret, et ex molitione disceret, quo pacto et ipse reliqua moliretur; ne postea neglexisse poeniteat, quod Deum fecisse non puidit. S. GREG. NYSS. c. III, de Opif. hom.

Ubi dixisti: Mens sensus sufficit mihi, ibi defecisti. Ubi tuo consilio placuisti, ibi peristi. S. AUG. I. IV, de Civ. Dei, c. XIV.

Quid tibi prodest habere sapientiam, si consilium neges, si consulendi copiam includas? Includisti fontem, ut nec aliis induat, nec tibi prosit. S. AMBROS. in Offic. epud Jur. conf.

NOVUM FACTUM NOVUM CONSILIIUM EXPEDIT. — Bonus est Israel Deus, sed quibus? Rectis corde. Et qui sunt recti corde? Qui voluntatem suam ad Dei voluntatem, ea prius consulta, dirigunt. S. AUG. Enchir. c. XV.

Quanto utilis Regem Pharaonem Joseph consilio providentiæ juvit, quam si pecuniam contulisset! Pecunia enim unius civitatis ubertatem non redimeret; at prospicientia Joseph totius Ægypti per septennium famem populit. Facile autem pecunia consumitur, consilia exhausti nesciunt; hæc usu angitur, pecunia minuitur, et cito deficit. S. AMBROS. I. II, de Offic.

Profecto divina quedam res est consilium; est namque animi conjunctio, charitatis fructus, mentis demisse demonstratio. S. BASIL. orat. de Felie.

Consilium misericordibus congruit. S. AUG. I. II, de ser. Dom. in monte.

Consiliarius bonus est qui sibi consilium. S. AMBROS. in Offic. I. I.

EXEMPLA.

Christus ipse, cum turba multa eum sequeretur, consilium de iisdem pascendis ab Apostolis expetiit, dicens: Unde ememus panes, ut manducet hi? Hoc autem fecit, teste S. Hieronymo, ut magistris exemplum tribueret, cum minoribus discipulis consilia communicandi. S. ILLIC. in cap. XV, Matth.

S. Ignatius Loyola suos identidem admonere solebat, ne quid inconsulto Deo aggrederentur, subjungens: Nunquam se ausum esse nullum cuiusque ponderis aut momenti negotium auspicari, nisi prius recursum faceret ad Deum. Et hic erat sollemnis ejus sermo. LYSIUS, in Apoph. XVI, I. I.

Pambo Abbas, quoties consilium rogaretur, spatium petebat tantisper rem Deo commendandi; nec enim responsi quidquam dare sustinuit, quin prius os Domini interrogasset. DUEX. in Helior. I. II, cap. V, § I.

Alphonsus Rex interrogatus, quibus consiliis maxime uteretur, et delectaretur? respondit: A quibus sine meta, sine gratia, que nosse cuperet, fideliter audiret. PANOR. I. III de Gest. Alph.

Caiphas consilio suo Senatam Judaicum in mortem Christi concitavit. LUG.

Laudatur Josephus ab Arimathia, vir bonus justusque dicitur, quia non consenserat consilio et actibus eorum, Pontificum scilicet et Phariseorum, Christo necem impie conspirantium. MATTH.

Demetrius quidam cum aliis officibus, ut suo studeat questui, totam pene urbem Ephesum adversus Paulum Paulique doctrinam ingenti seditione suo consilio complevit. ACT. APOST.

Herodie infamis, qua Rex Herodes per adulterium fœdo abutebatur, consilio et suasi instructa saltatrix filia, quod crudeliter appetivit, sanctissimi Joannis obstruncatum caput nefarie impetravit. LUG.

Anno Domini 410, Carochus, Rex Vandalorum, cum magna multitudine Germaniam pervagatus, assensu Germanorum trajecto Rheno Gallias invasit, et vastata per gyrum patria, indigenas graviter afflixit. Et mater, detestabilis mulier, a cujus nutu pendebat, tale dedit consilium: Fili, si nomen queris æternum, omnia ædificia, que ceteri Reges et Principes construxerunt, destrue; et homines quibus illi pepererunt, occide. Tu ne que meliora neque pulchriora poteris ædificia construere, quam adumum illi construxerunt, neque pietate, modestia sive elementaria illis pascendo, quos videris, nomen tibi facere gloriosum. Impie genitricis malo usus consilio Carochus, Rheno transmissio, Montium urbem cis Rhenum eum habitatoribus cunctis delevit, incendit ac funditus destruxit. Deinde Wormatiam, postea Spiram simili furore aggressus, interfecit civibus cunctis, quos reperit, subvertit. Inde movens, Trevirorum antiquissimam urbem cis Mosellanam, obsedit, cepit, et vix paululum a clade Franco-rum respirantem destruxit. A Trevisis movit ad Metentem quam cepit, subvertit, cunctis habitatoribus ejus necatis. Inde progressus, interiorem Galliam intravit, et post multarum urbium de-

solutiones, Arelatensem postremo civitatem obsedit, ubi a milite quodam, nomine Marcio, captus et vinculis constrictus per omnes civitates, quæ devastaverat, est circumductus cum ludibrio, et vitam nimis impiam digna morte finivit. *Ex lib. I Compendii Ansh. Trishemi.*

EXEMPLA PROFANA.

Livius Salinator in consilio primus rogatus sententiam, neminem fidelius posse dare consilium dixit, quam eum, qui id alteri suaderet, quod ipse, si in eodem loco esset, facturus esset. *Liv. l. VII, doc. 4.*

Homerus potius optabat malum Principem, qui bonos haberet consiliarios et amicos, quam bonum, qui malos haberet, quibus rerum administrationem committeret; putabat enim facilius fore, ut a multis bonis unus malus ad saniora duceretur, quam ab uno bono multi a malitia avertentur. *Fer. eos. l. VII, c. 11.*

Antonius Pius nihil solitus fuit agere in belli negotiis aut in civilibus, de quo non prius conferret cum gravibus viris, dicens: Equus est, ut ego tot, talinque anteorum consilium sequar, quam ut tot, talesque amici meam unius sequantur voluntatem. *LANGIUS, in Polyant. V, eod.*

Scipio Africanus non ante negotia publica vel privata perrexit, quam in cella Jovis Capitolini aliquandiu constitit, et vota Diis pro consilio et sapientia impetranda fecerit. *LYRÆUS, in Apoph. XVI, c.*

Cyrus Rex, Cambysis filium adhortatus est, ne quid publice aut privatim inconsulto Numine ageret. *Ibid.*

Alexander Severus, Imperator, se consiliariis proposita, spatium ad disquirendum, cogitandumque dedit, ne de rebus saepe ingentibus incogitati sententias dicere cogerentur. *BREXEL, in Phœt. c. VIII, § 3.*

Leo Imperator filio suo hoc monitum sapienter reliquit: Delibera tardie, nisi aliqua necessitas celeritatem requirat; at ubi consilium, festinanter exequere.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut lamæ cæcutes domi, foris nihil non vident; ita quidam in alienis negotiis plus satis oculati, in

suis parum perspicunt. *ERASM, in Simil.*

Sicut Aquilo initio vehemens, desinit lenior; contra Auster initio lenior, desinit vehementior; ita qui precipites magno impetus aggrediuntur, frigescent in progressu; contra qui cum consilio suscipit, magis ac magis accenditur operis progressu. *Ibid.*

NECESSITAS. — Sicut civitas, cujus diruta sunt mœnia; ita vir se habet, qui non omnia cum consilio agit. *LANGIUS, in Polyant. V, eod.*

Sicut vespertilionum oculi se habent ad lucem et splendorum dici; ita mentis nostræ acies ad ea, quæ aliqui per se clarissima sunt, se habere compertum est. *ARIST. l. II, Met. c. 1.*

Sicut per ignota loca peregrinanti nil magis necessarium est, quam ducem itineris peritum habere; ita eum ob naturæ corruptæ statum et vulnus, frivole viam ad recte vivendum et agendum ignoremus, merito aliorum auxilium et consilium implorare debemus. *LYRÆUS, Apoph. XVI, l. I.*

Consilia mali damnata.

Sicut polypus, dum conchæ carnem capat, ipse capitur, et perit; ita saepe, dum aliis nocere per mala consilia studemus, nos ipsos in periculum adducimus. *PLIN. l. IX, c. XXX.*

Sicut Perillus Phalaridi bovem æneum donans, suo invento perit, primusque illud tormentum experiri debuit; ita plerumque malum consilium in auctoris caput redundat. *Ibid. l. XXXIV, c. VIII.*

MOTIVA.

Quia nemo sibi sapiens satis; hinc merito monet Salomon: Ne imitaris prudentiæ tuæ. *PROV. IX, 3.*

Quia salus, ubi multa consilia; ubi vero non est gubernator, qui cum consilio omnia administret, corrumpit populum. *PROV. XII, 14.*

Quia sicut odoribus delectatur cor; ita boni amici consiliis anima dulcoratur. *PROV. XXVII, 6.*

Quia, si quis sine consilio nihil faciat, post factum non poenitebit, teste Siracide. *ECCL. XXXII, 42.*

MEDIA.

Oratio. Sic enim Tobias filio suavit; Pete ab eo, ut vias tuas dirigat, et omnia consilia tua in ipso permanent. *Tob. IV, 20.*

Alios libenter audire. Nam audiens sapiens sapienter erit, teste Salomone. *PROV. XII, 45.* Hinc S. Hieronymus ait: Græci Poetæ laudabilis illa et admiranda sententia est: Primum esse beatum, qui per se sapiat; secundum, qui sapientem audiat. *S. HIER. in c. III Isa.*

Historiarum lectio frequens et accurata. Ita jam olim Basilus Imperator Leoni filio suavit, dicens: Per historias veteres ire ne recusa; ibi enim reperies sine labore, quæ alii cum labore collegerunt; illinc hauries et honorum virtutes, et improborum vitia, et vitæ humanæ varias mutationes, mundi hujus instabilitatem, et imperiorum præcipientes easus. Et, ut verbo complecter, malorum facinorum pomas, et honorum premia, quorum illa fugies, ne in Divinæ Justitiæ manus incidas; hæc amplecteris, ut premiis, quæ ea comitantur, potiaris. *BASIL. c. XXXVI Monit.*

Libertas ob inordinatis affectibus. Ita jam olim Sallustius judicavit, omnes, qui de rebus dubiis consultant, vacuos esse debere affectibus; haud facile enim animum pervidere verum, ubi illi officiant. *SALLUST. in bello Catilin.*

Fuga precipitantis. Nam, teste Tacito, seclera impeta, consilia mora valesunt. *TACITUS, l. I, Et, ut Livius recte advertit: Omnia non properant clara, certaque sunt; festinat vero improvida et caeca est. LIV. l. XXXI.*

ASCETICA.

Quatuor sunt, quæ Asceta præcipue de hoc Consilio notare debet. Primum est, ut certo sibi persuadeat, nunquam ex precipuis mediis ad perfectionem conducendis esse, ut frequenter a viris et patribus spiritualibus consilium petatur, id quod S. Climacus sequentibus verbis est clare ostendit: Quicumque revera voluntatem Christi addicere vult, suam prius voluntatem studio mortificare debet; deinde vero fide atque innocua simplicitate orantes Patrum sive

Fratrum animas, summa cordis humilitate, ac sine cordis hesitatione interrogantes, quæ illi consulunt, tanquam ex Dei ore suscipiunt, etsi contraria intentioni suæ sint, quæ ab illis fuerint dicta; etiamsi hi, qui interrogantur, non valde spirituales fuerint. Neque enim est injustus Deus, ut animas decipiat, quæ semper fidem et innocentiam proximi consilio atque judicio humiliter submiserint. *S. CLIM. Grad. XXVIII.*

Badrinus Lyræus alia tria commoda refert, quæ ex frequenti petitione consiliorum reportantur, videlicet 1. Quod is, qui petit consilium, si alius idem sentiat, quod ipse, securior sit quod non decipiatur. 2. Quod, si evenerit aliquid contrarium, minus ei impulari possit, quam si ex suo sensu id egisset. 3. Quod saepe in meritum talis humilitatis Deus daturus sit illi per se, vel per alium agnoscere, quod ante non intellexit. *LYRÆUS, Apoph. XVI, l. I.*

Sed et ipse Seneca ejusmodi plures utilitates enarravit, dicens: Proderit sapiens aliquando sapienti, suadebit enim, impetum dabit illi, occasionem actionum honestarum commonstrabit. Præter hæc aliquas suas cogitationes exprimet; docebit, quæ invenerit, et quo animus ejus excurrat. Præterea quædam illi notitiam tradet; non enim omnia sapiens scit; etiamsi sciret, breviores vias rerum aliquis excogitare possit, et has indicare, per quas facilius totum opus circumfertur; atque ita incipit alter sapere securior, et extra matrem positus ferari; plus enim homines in alieno negotio vident, quam in suo. *SENECA, l. XIX, epist. CX.*

Alterum est, ut sciat, quid potissimum observandum sit in consilio dando, videlicet illa tria, quæ Gregorius Theologus sequentibus versibus indicavit:

Nam trina cum sint, ut velis sensit cohors,
Pollere debet optatus Mentor quibus.
Rerum usus, iugis charitas, os liberum
In me equites proceris ex tribus nihil.

GREGORIUS THEOLOG. in *Carmen*.

Alii non male conditiones boni Consilii in viginti quatuor Senioribus a S. Joanne olim conspectis adumbratas putant. Nam 1. erant *Senes*, propter experientiam et usum rerum commendabiles; quod vel maxime requiri ad Consilium jam olim Plutarchus significavit, dum dixit: Maxime salvam esse civitatem, ubi consilia Senum, et Juvenum arma obtinent. 2. *Vestiti albis vestibus erant*; id est, ab omni cupiditate et metu liberi.

3. *Coronas in capite gerebant*, quibus *libertas* in consilio dando indicatur, de qua recte S. Ambrosius, Theodosio Imperatori scripsit: Clementia tua displicere debet Sacerdotis silentium, libertas placere; nam silentii mei periculo involveris, libertatis bono juvaris, S. *Ann.* l. V, ep. xxxix. 4. *Cum libro signato in manibus*, quo secreti tenacitas et fides indicatur; hinc jam olim Valerius Maximus dicere solitus erat: Taciturnitatem optimum atque tutissimum rerum administrandarum videri esse. 5. *Procedebant, et coronas suas ad pedes Dei mittebant*; ut indicetur, omnia consilia ad gloriam Dei primario referenda, aliqui enim nullam vim et efficaciam habebunt, cum non sit sapientia, nec prudentia, nec consilium contra Dominum, Salomone teste.

Tertium est, ut sciat, quas doctrinas et regulas in ipsa consultatione observare debeat, nempe: 1. Ut ante omnia curetur, cum non sit sapientia, nec prudentia, nec consilium contra Dominum, Salomone teste. 2. Ut in electione mediolorum ad ea media maxime respiciatur, que ad finem oppositissime ducunt; item ad ea, que practice magis parabilia sunt, relictis incertis, licet ex se forent meliora. 3. Ut, cum consulti tanto melior sit, quo firmiteribus ex fundamentis procedit, in ea rationes eterne magis, quam temporales curentur. 4. Ut res, de qua consultatur, non obiter perspicatur, sed bene quoad omnia penetretur, atque adeo diligenter perpendatur, quid ex re tali suscepta vel neglecta non tantum proxime, sed etiam per aliquot sequelas, sequi possit. 5. Ut etiam circumstantie temporis, locorum, et personarum bene examinentur, ex his enim plerumque ultimum iudicium, consiliumque formadum est. 6. Ut pariter etiam attendatur, in quid affectus magis propendat; hinc enim ut plurimum contra nitendum, aut certe minus fidendum est, eo quod plurimum impediatur sinceritatem iudicii.

Quartum est, ut diligenter attendat, evaeque ne, si adversat consilium a se conceptum, vel ab aliis suggestum, minus felicem exitum sortiri, pertinaciter nimis eidem adhaereat; etsi enim merito inter alias virtutes Consiliariorum etiam constantia numeretur, atque adeo merito reprehendantur a Sallustio il, qui ex aliena libidine huc illuc fluctuantes agitantur, et alia ac alia consulunt, prout eorum, quibus placere cupiunt, simulat et arrogantia exi-

gere videtur; superba: tamen stultitia perseverantia est, teste Seneca, dicere: *Quodcumque senel dixi, fixum, ratumque sit*; non enim est turpe eum re mutare consilium; nec levitas censeri debet, a cognito et damnato errore discedere. Oportet enim, ut Plato sapienter dixit, tanquam in telorum iactu, ad id, quod ceciderit, res suas aptare, quocumque modo ratio id optimum esse duxerit. PLATO, l. X, de *Republ.*

MISCELLANEA.

QUALITAS.—Hinc interrogatus, quis esset optimus Consiliarius? Tempus, inquit, STONÆUS.

Fredericus Cæsar dicere solebat: Utinam Consilium meum in palatii vestibulo duas res deponerent; sic enim et ipsi recte consulere, et mihi etiam inter consilia diducere facillimum esset. Interrogatus, quænam res illæ forent? Simulatio et dissimulatio, respondit. ABRAS SILVUS, l. III.

Mithridates Rex de seipso fatebatur: Mihi fortuna, multis rebus creptis, usum dedidit bene suadendi. Hinc et Joannes Cockier bonum consilium ex imagine letorum et tristorum procedere dicebat. DREX, in *Joseph.* c. IX, § 4.

Interrogavit hominem aulicum unus ex purpuratis Patribus: Cujusnam Consilium fidelissimum esset consilium? Respondit alter: Contentmentis aurum. Idem, in *Phaet.* c. IX, § 6.

Leo Imperator filium suum instructurus sic eum alloquebatur: Consultores adhibe experientes rerum, providos, perspicaces, sermunarum ac prosperitatis tue socios; ad cogitandum solertes, fideles, qui tibi neque ad gratiam obtemperabunt, neque illi, qui suspector rei existit, neque sibi mutuo; sed qui, quod cogitant, dicunt; qui simpliciter animo et incorrupto suat, nullamque ex his rebus luam querunt, sed in eo ipso tempore, quid maxime utile sit, explorant. Sunt enim, qui, cum iterum aliquod vel compendium aut ad se, aut ad eos quos caros habent atque diligunt, pertinere posse vident, totam iudicacionem rei eo transferunt; et quia pertinaces sunt, universum consilium ab utilitate communi ad id, quod ipsi volunt, devolvunt.

Recte monuit nonnemo:

O Consultores, rectos assumite mares.
Publica privatis preponite commoda gratis,
Ne damnet vestras animas divina potestas.
S. BEVIA, l. V, *codem.*

Ratisbonenses Curie sue hos versus in tabula marmorea inseribi curarunt:

Quisquis Senator Curiam officii causa ingrederis.
Ante hoc ostium privatos affectus abijcto;
Iram, vim, odium, amicitiam, adulationem,
Reipublicæ personam, et curam subijcto;
Nam ut alius iniquus aut iniquus fuisse.
Ita quoque Dei iudicium expectabis et sustinebis.

NECESSITAS. — Impossibile est, ut salubriter disponat principatum, qui non agit consilio sapientium. JOAN. SALISBUR. l. V, *Polit.* c. v.

Monstrabo tibi, ejus rei inopia laborant magna fastigia, quid omnia possidentibus desit, scilicet ille, qui verum dicat. Non vides, quemadmodum illos in præceptis agat extincta libertas, et fides in obsequium servile submissa, dum nemo ex animi sui sententia suadet, dissuadetque, sed adulandi certamen est, et unum amicum officium, una contentio, quis blandissime fallat. SENECA, l. VI, de *Benefic.* c. xxx.

Parva sunt arma foris, nisi consilium sit domi. CÆCRO, l. X, de *Off.*
Non male cecinit Ovidius:

Credo mihi, miseros prudentia prima relinquit,
Et sensus cum re, consiliumque fugit.

OVIO, l. IV, de *Pont. eleg.* au.

Hirundo, cum semel, iterumque ommisset aves, ut semina lini, de quibus herba avibus nocentissima germinatura esset, eruerent, iterum vero consilium sequi nolissent, ipsa in oppida et civitates fugit; relique vero aves retibus de lino contextis captæ, vel damno suo docuerunt, quam nocivum sit, bona consilia non sequi. LARGO, in *Polyant.*

Vis consilii experis, mole ruit sua.

HONAT. l. III, *Od.* iv.

Prudenter suscipit Epictetus: Magno animo Deos, ut consiliarios, accedite; deinde si quid consilii datum fuerit, memento, quos in consilium adhibueris. EPICR. c. xxxvii, *Enchir.*

UTILITAS. — Dubium non est, omnia omnino, que divino consilio recte geruntur, jure meritoque effecta et firmitate niti. *Cod. de Repulsa*, l. III.

S. Augustinus in illud Psalmi: Firmabo super te oculos meos; pulchre ait: Non a

te auferam oculos meos, quia et non auferas a me oculos tuos. S. AUG. in *Ps.* xxxi.

In summa fortuna magis consilia, quam manus et tela, valent. LYRÆUS, l. I, *Apoph.* xvi. Id quod sequenti distycho non male expressit nonnemo:

Consilio utilis, quam viribus arma geruntur;
Militis est robur, consiliumque Ducis.

Non minore utilitatem, ait Cicero, Reipublice afferent, qui present, quam qui bellum gerunt; itaque eorum consilio saepe aut suscepta, aut confecta bella sunt. Quare expetenda est magis decernendi ratio, quam decertandi fortitudo; temere enim in acie versari, et manu cum hoste colligere, immo quiddam est, et belluarum simile. CÆCRO, l. I, *Offic.*

Maximè Republica per adolescentulos labefactata, a senibus sustentata et restituta sunt. Cum enim ad gubernacula Reipublice temerarii atque audaces homines accedunt, maxima ac miserissima naufragia fiunt.

AXIOMATA.

Consilium bonum multas vincit manus. EORTEN.

Consilium prudens lætos habet exitus. DREX, in *Joseph.* c. ix.

Malum Consilium Consultori pessimum. Argue consultum, te diligit; argue stultum, avertet vultum, nec te dimittet inultum. BUCHLER, V. *cod.*

AUCTORES.

Josephus Langius, in *Polyant.* V. eodem.
Laurentius Beyrinck, in *Theatro vite hæn.* V. eodem.

Hadrianus Lyreus, in *apoph.* S. Ignatii, l. I, *Apoph.* 16.

Ludovicus Granatensis, in *Locis comm.* F. 403.

Hieremias Drexelius, in *Phaet.* cap. ix. Item, in *Joseph.* cap. ix.

Joannes Bæusus de *Statibus Hominum*. V. Consiliarius.

3. *Coronas in capite gerebant*, quibus *libertas* in consilio dando indicatur, de qua recte S. Ambrosius, Theodosio Imperatori scripsit: Clementia tua displicere debet Sacerdotis silentium, libertas placere; nam silentii mei periculo involveris, libertatis bono juvaris, S. *Ann.* l. V, ep. xxxix. 4. *Cum libro signato in manibus*, quo secreti tenacitas et fides indicatur; hinc jam olim Valerius Maximus dicere solitus erat: Taciturnitatem optimum atque tutissimum rerum administrandarum videri esse. 5. *Procedebant, et coronas suas ad pedes Dei mittebant*; ut indicetur, omnia consilia ad gloriam Dei primario referenda, aliqui enim nullam vim et efficaciam habebunt, cum non sit sapientia, nec prudentia, nec consilium contra Dominum, Salomone teste.

Tertium est, ut sciat, quas doctrinas et regulas in ipsa consultatione observare debeat, nempe: 1. Ut ante omnia curetur, cum non sit sapientia, nec prudentia, nec consilium contra Dominum, Salomone teste. 2. Ut in electione mediolorum ad ea media maxime respiciatur, que ad finem oppositissime ducunt; item ad ea, que practice magis parabilia sunt, relictis incertis, licet ex se forent meliora. 3. Ut, cum consultatio tanto melior sit, quo firmiteribus ex fundamentis procedit, in ea rationes eterne magis, quam temporales curentur. 4. Ut res, de qua consultatur, non obiter perspicatur, sed bene quoad omnia penetretur, atque adeo diligenter perpendatur, quid ex re tali suscepta vel neglecta non tantum proxime, sed etiam per aliquot sequelas, sequi possit. 5. Ut etiam circumstantie temporis, locorum, et personarum bene examinentur, ex his enim plerumque ultimum iudicium, consiliumque formadum est. 6. Ut pariter etiam attendatur, in quid affectus magis propendat; hinc enim ut plurimum contra nitendum, aut certe minus fidendum est, eo quod plurimum impediatur sinceritatem iudicii.

Quartum est, ut diligenter attendat, evasque ne, si adversat consilium a se conceptum, vel ab aliis suggestum, minus felicem exitum sortiri, pertinaciter nimis eidem adhaereat; etsi enim merito inter alias virtutes Consiliariorum etiam constantia numeretur, atque adeo merito reprehendantur a Sallustio il, qui ex aliena libidine huc illuc fluctuantes agitantur, et alia ac alia consulunt, prout eorum, quibus placere cupiunt, simulat et arrogantia exi-

gere videtur; superba: tamen stultitia perseverantia est, teste Seneca, dicere: *Quodcumque senel dixi, fixum, ratumque sit*; non enim est turpe eum re mutare consilium; nec levitas censeri debet, a cognito et damnato errore discedere. Oportet enim, ut Plato sapienter dixit, tanquam in telorum jactu, ad id, quod ceciderit, res suas aptare, quocumque modo ratio id optimum esse duxerit. PLATO, l. X, de *Republ.*

MISCELLANEA.

QUALITAS.—Hinc interrogatus, quis esset optimus Consiliarius? Tempus, inquit, STONÆUS.

Fredericus Cæsar dicere solebat: Utinam Consilium meum in palatii vestibulo duas res deponerent; sic enim et ipsi recte consulere, et mihi etiam inter consilia didicere facillimum esset. Interrogatus, quænam res illæ forent? Simulatio et dissimulatio, respondit. ABRAS SILVUS, l. III.

Mithridates Rex de seipso fatebatur: Mihi fortuna, multis rebus creptis, usum dedidit bene suadendi. Hinc et Joannes Cockier bonum consilium ex imagine letorum et tristem procedere dicebat. DREX, in *Joseph.* c. IX, § 4.

Interrogavit hominem aulicum unus ex purpuratis Patribus: Cujusnam Consilium fidelissimum esset consilium? Respondit alter: Contentmentis aurum. Idem, in *Phaet.* c. IX, § 6.

Leo Imperator filium suum instructurus sic eum alloquebatur: Consultores adhibe experientes rerum, providos, perspicaces, sermunarum ac prosperitatis tue socios; ad cogitandum solertes, fideles, qui tibi neque ad gratiam obtemperabunt, neque illi, qui suspector rei existit, neque sibi mutuo; sed qui, quod cogitant, dicunt; qui simpliciter animo et incorrupto suat, nullamque ex his rebus luam querunt, sed in eo ipso tempore, quid maxime utile sit, explorant. Sunt enim, qui, cum iterum aliquod vel compendium aut ad se, aut ad eos quos caros habent atque diligunt, pertinere posse vident, totam iudicacionem rei eo transferunt; et quia pertinaces sunt, universum consilium ab utilitate communi ad id, quod ipsi volunt, devehunt.

Recte monuit nonnemo:

O Consultores, rectos assumite mores.
Publica privatis præponite commoda gratis,
Ne damnet vestras animas divina potestas.
S. BERNI, l. V, *codicem.*

Ratisbonenses Curie suæ hos versus in tabula marmorea inseribi curarunt:

Quisquis Senator Curiam officii causa ingrederis.
Ante hoc ostium privatos affectus abijcto;
Iram, vim, odium, amicitiam, adulationem,
Reipublicæ personam, et curam subijcto;
Nam ut alius iniquus aut iniquus fuisse.
Ita quoque Dei iudicium expectabis et sustinebis.

NECESSITAS. — Impossibile est, ut salubriter disponat principatum, qui non agit consilio sapientium. JOAN. SALISBUR. l. V, *Polit.* c. v.

Monstrabo tibi, ejus rei inopia laborant magna fastigia, quid omnia possidentibus desit, scilicet ille, qui verum dicat. Non vides, quemadmodum illos in præceptis agat extincta libertas, et fides in obsequium servile submissa, dum nemo ex animi sui sententia suadet, dissuadetque, sed adulandi certamen est, et unum amicum officium, una contentio, quis blandissime fallat. SENECA, l. VI, de *Benefic.* c. xxx.

Parva sunt arma foris, nisi consilium sit domi. CÆCRO, l. X, de *Off.*
Non male cecinit Ovidius:

Cæde milia, miseros prudentia prima relinquit.
Et sensus cum re, consiliumque fugit.
OVIDI, l. IV, de *Pont. eleg.* au.

Hirundo, cum semel, iterumque ommisset aves, ut semina lini, de quibus herba avibus nocentissima germinatura esset, eruerent, iterum vero consilium sequi nolissent, ipsa in oppida et civitates fugit; relique vero aves retibus de lino contextis captæ, vel damno suo docuerunt, quam nocivum sit, bona consilia non sequi. LARGO, in *Polyant.*

Vis consilii experis, mole ruit sua.
HORATI, l. III, *Od.* iv.

Prudenter suscipit Epictetus: Magno animo Deos, ut consiliarios, accedite; deinde si quid consilii datum fuerit, memento, quos in consilium adhibueris. EPICR. c. xxxvii, *Enchir.*

UTILITAS. — Dubium non est, omnia omnino, que divino consilio recte geruntur, jure meritoque effecta et firmitate nituntur. *Cod. de Repulsa*, l. III.

S. Augustinus in illud Psalmi: Firmabo super te oculos meos; pulchre ait: Non a

te auferam oculos meos, quia et non auferas a me oculos tuos. S. AUG. in *Ps.* xxxi.

In summa fortuna magis consilia, quam manus et tela, valent. LYRÆUS, l. I, *Apoph.* xvi. Id quod sequenti distycho non male expressit nonnemo:

Consilio utilis, quam viribus arma geruntur:
Militis est robur, consiliumque Ducis.

Non minore utilitatem, ait Cicero, Reipublice afferant, qui present, quam qui bellum gerunt; itaque eorum consilio saepe aut suscepta, aut confecta bella sunt. Quare expetenda est magis decernendi ratio, quam decertandi fortitudo; temere enim in acie versari, et manu cum hoste colligere, immo quiddam est, et belluarum simile. CÆCRO, l. I, *Offic.*

Maximè Republica per adolescentulos labefactata, a senibus sustentata et restituta sunt. Cum enim ad gubernacula Reipublicæ temerarii atque audaces homines accedunt, maxima ac miserrima naufragia fiunt.

AXIOMATA.

Consilium bonum multas vincit manus. EORTEN.

Consilium prudens lætos habet exitus. DREX, in *Joseph.* c. ix.

Malum Consilium Consultori pessimum. Argue consultum, te diligit; argue stultum, avertet vultum, nec te dimittet inultum. BUCHLER, V. *cod.*

AUCTORES.

Josephus Langius, in *Polyant.* V. eodem.
Laurentius Beyrinck, in *Theatro vite hæn.* V. eodem.

Hadrianus Lyreus, in *apoph.* S. Ignatii, l. I, *Apoph.* 16.
Ludovicus Granatensis, in *Locis comm.* F. 403.

Hieremias Drexelius, in *Phaet.* cap. ix.
Item, in *Joseph.* cap. ix.
Joannes Bæusus de *Statibus Hominum.* V. Consiliarius.

APPENDIX

DE CONSILIIIS IN SPECIE.

Hactenus de Consiliis in Genere actum; quia vero merito etiam Consilia in Specie, maxime in materia Ascetica, ad salutem et perfectionem Christianam pertinente, desiderari possunt; ideo, ut, huic quoque Lectoris avidi desiderio satisfaciam, placuit ejusmodi saluberrima consilia adjungere; ita tamen ut non Religiosis dumtaxat, sed Saecularibus etiam, in suo statu pie sancteque vivere cupientibus, sana ejusmodi consilia suppeditentur.

I.

CONSILIA CIRCA VOCATIONEM AD CERTUM VITAE STATUM.

CONSILIUM I.

PETITIO. — Narcissus, juvenis, 16 circiter annorum, cum in libro aliquo legisset, quantopere quilibet homo obligatus sit ad vocationem suam indagandam et implendam, ardens concepit desiderium, propositumque suam quoque vocationem cognoscendi. Quia vero nescit modum id solide præstandi, Ascetam rogat, ut consilium hoc in negotio suggerere dignetur.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, summo pere sibi placere hoc desiderium, utpote a Deo, qui omnes cupit salvos fieri, speciali gratia inspiratum, quare ut justissime petitioni satisfaciat, sequentes doctrinas, velut fundamenta vocationis indagandae eidem bene percipiendas suggerit. *Primo*, non modo non impossibile, sed facile potius, esse vocationem inquirere, uti S. Bernardus testatur dicens: « Plano conversio animarum opus est divinae vocis, non humanae: Nec sane laborandum est, ut ad vocis hujus perveniat auditum. Labor est potius aures obturare, ne audias. Nimium vox ista se offert, ipsa se ingerit, nec pulsare cessat ad ostia singulorum. Est enim non tantum vox virtutis, sed et radix lucis, somnians pariter hominibus peccata eorum, et illumi-

nans abscondita tenebrarum. » Quae Bernardi sententia illam quoque rationem habet certam et evidentem, quod cum Deus ideo nos vocet, ut ad se accedamus, frustra vocaret, nisi ita vocaret, ut a nobis percipi possent. Quis enim herus servo aliquid imperans, quod eum exequi velit, non ita imperet, ut ille intelligat? Magistri autem cum id spectant, ut discipulos erudiant, non solum ea afferant oportet, quae ab illis capiuntur, sed ad illorum quoque intelligentiam adhuc tenuem sese accommodent, eadem, si opus sit, saepius iterent, et involuta explicent; quod nisi faciant, vitio illis detur, quod quidem vitium non cadit in Deum.

Secundo, negotium hoc vocationis inquirendae summe aestimandum, atque adeo serio suscipiendum ac tractandum esse; nam in caeteris quidem actionibus sive praetermissum, sive ignoratum est quispian, non plus incommodi accipitur, quam tanti quaeque earum rerum est, in quibus neglectum sit aliquid. In hoc autem tanquam vitae omnis cardine si erretur, totam vivendi rationem aberrare necesse est. *Tertio*, non esse in toto hoc negotio vel expetendas, vel expectandas revelationes divinas aut miracula quaedam, signave extra naturae ordinem. Cujus ea causa est, quoniam, cum Deus nobis lumen mentis atque intelligentiam inseruerit, quod fide instructum, divinae adjutum gratia, satis sufficit ad omnia, quae salutis nostrae conveniant, cognoscenda, id a nobis adhiberi, exerceri que vult, et ipse

eo nobis tamquam interprete loquitur, et indicat, quae oportet. Quam ob rem magnopere falluntur, qui in ista deliberatione Angelum aliquem de caelo ad se delabi cupiunt, aut in summa ejusmodi aliquid signum divinae voluntatis requirunt, quod nihil dubitationis admittat; quod non est faciendum, neque omnino aliud exigendum, quam ferat communis usus, ac mos Dei cum hominibus. Illic autem est Dei mos, ut, licet nos suo lumine adjuvet, hoc tamen sit lumen fidei, non autem aperte visionis, ac propterea obscuritatem semper aliquam habeat admixtam.

Quarto, cum duae sint hominis partes, voluntas et ratio, duo etiam esse solent genera vocationum; alteram, quo voluntas accenditur religiose vitae desiderio totumque hominem eo rapit sine ulla cunctatione, aut hesitatione, et potius cum magna voluptate. Alteram est, cum ratio illuminatur, ut mundi vanitatem ac periculum, contra vero religiosi status quietem, securitatem, thesaurosque ingentes agnoscat, etiamsi affectus non ita incensus sit, tardiusque ac lentius rationis ductum sequatur. Et quidem si verum querimus, haec optima est vocationis ratio, quae a sapientissimis viris, et harum rerum peritis fortasse etiam magis probebatur, quam altera illa, quae in solius voluntatis motu consistit. Haec enim certior est, minusque erroribus patet, quoniam lumine nititur, quin etiam, ut illi fidem aiunt, aliquanto praestantior est; quoniam ratio ac mens ea est, qua homo maxime belluis praestat, praesertim cum ad tarditatem illam, pigritiamque voluntatis sanandam multa sint remedia, multaque stimuli, quibus impellatur, et incitetur meditando, et cogitando ea, quae ad rem faciunt. Quod cum ita sit, valde ita quoque errant, qui vocari se a Deo non putant, nisi eos animorum motus sentiant, ut toti ardeant, et quasi rapiantur ad Religionem, nulla difficultate, nulla molestia. Nam et hoc naturae nostrae conditio tam gravis, tamque terrena non patitur, ut ad res tam arduas sine labore et sudore conscendant; et divinae sapientiae mos est, non destruere naturam, sed juvare, nec hostem nostrum omnino perimere, ut non habeamus, cum quo pugnemus, sed potius gratiam et robur nobis suppeditare, ut pugnando vincamus, id enim nobis ipsis utilis, et ad multa salubrius. His fundamentis positus, et bene intellectis, hortatur Asceta, ut Narcissus serio et mature suscipiat hoc

negotium, et, ut peritus illud exaequatur, ad se, ubi commodum ei fuerit, denno recurrat, modumque illud exequendi cognoscere studeat.

CONSILIUM II.

PETITIO. — Item Narcissus recurrens ad Ascetam, eidem significat, se nullam voluntatis specialem inclinationem ad ullum certum statum experiri; quare cum vocationem suam per intellectum indagare debeat, petit ab Asceta regulas et directiones quasdam, quas in deliberatione tali observare debeat.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, sequentes regulas observandas esse. *Primo*, ante omnia divinum auxilium serio implorandum esse, dicendumque vel cum Apostolis: *Ostende, Domine, quem pro me ex variis statibus eligeris. Secundo*, si hanc Dei voluntatem cognoscere, et percipere cupiat, non putet, se id consequi posse in media vanitate, et negotiationibus, ac turbis saecularibus. Segregat igitur sese paululum de strepitu mundi, ut quasi aurem admoveat, et ante omnia, si opus est, purget se diligenter generali omnium peccatorum vel certa seria particulari confessione, quod juvat, ut depulsis tenebris Dei lumen ingredi possit. Deinde dedat se orationi, ac meditationi paulo diligentius, erigat cor a terrenis ad caelestia; denique sistat se Deo, quasi discipulum docilem et attentum, et cupidum caelestis hujus doctrinae. Quid mirum enim, si cum antiquis albis occupatus fuerit, quasi obstrepentibus mortalium rerum curis et amoribus, aut delectationibus divina illa vox exaudiri non possit. Itaque S. Bernardus ad Thomam quemdam in hoc ipso saeculo reliquendi consilio versantem: « Tu, inquit, o charissima, huic voci Dei tui dilectori super mel, et favum, si preparas aurem interiori, fuge eam exteriori, ut expedito ac vacante interno sensu dicas et tu cum S. Saule: *Loquere, Domine, quia audit servus tuus.* Vox haec non sonat in foro, nec auditur in publico. Secretum consilium secretum querit auditum. Auditui tuo gaudium pro certo dabit et letitiam, si sobria auro perciperis. » S. BERNARD. ep. xx. *Tertio*, ut ad hanc deliberationem sic accedat, ut animo plane obfirmato ac deliberato sit, se omnia perfecturum; quaecumque a Deo audierit; sunt enim, qui non bona fide,

nec sincere agunt cum Deo, sed curiositate quadam ducti, scire volunt ejus voluntatem, non ut faciant, sed ut sciant, et ut aliquo modo officio functi videantur; qui quidem, tantum abest, ut officio satisfecerint, ut illa ipsa major sit culpa, tanquam servi, qui domini voluntatem intelligit, nec tamen exequitur. Quia etiam hoc ipsum impedimento est, ne iis Deus lucem suam impartiat, quam se frustra importari videt; ac majore etiam illorum damno. Scriptum est enim: Intellectus bonus omnibus facientibus eum; Pauci quoniam qui faciunt, vel facere decreverunt bonum, quod intelligant, iis bonis intellectus datur, idque monet S. Gregorius: « Qui vult, inquit, audita intelligere, festinet ea, quæ jam audire potuit, opere implere. » Quarto, componendum esse animum nostrum ad eam, quæ maxime esse possit, æquilitatem, ita ut nihil plus in unum, quam in alteram partem propendat, sed hoc unum cupimus, Dei placitum, quodcumque id fuerit, explere. Hoc enim est in primis officium boni ac fidelis servi, ut antea diximus, quod nisi faciat, non tam Deo, quam sibi, suæque voluntati servit; qui autem id fecerit, si facile, tanquam rube omni discussa, Dei lumen ac lucem accipit. Sic enim Climacus quoque scribit: In divina voluntate indaganda necessarium esse, posita comparare, ut nostra omnis voluntas cesset, ac in neutram partem magis vergat: nam cum ea ab omni proprio affectu penitus purgata, ac mundata fuerit aptatam fore ad Deum instinctum percipiendum. « S. CLM. gent. xxxvi. Quinto, cum hæc consilia agitantur, non esse adhibendos amicos carnales, multoque minus propinquos, tum quia naturali illo affectu impediuntur, ne verum videant; tum quia, ut Dominus ipse dixit: « Non omnes capiunt verbum hoc, » quod autem consilium dare possint in re, quam ne intelligant quidem? Quare ut qui adificare velit, non pietores aut aurifices advocet, nec qui egrotat, jurisperitos, sed ille architectos, hic medicos et eos quidem, quam possit, optimos et peritissimos, atque ut in aliis rebus iis utimur consiliariis qui in illo genere et scientia, et usu valeant; ita in hoc tanto opere, quæ adificanda est illa spiritualis domus, quæ stare possit adversus ventos et flumina, et curatio non corporis, sed anime instituta, an eorum judicium requiremus, qui partim nullum habent in iis rebus judicium; partim etiam variis, ut dixi, affectibus perversum

et eversum? Solum igitur communicandum est cum viris probis et vero, si querimus, cum iis potissimum, qui antea hæc ipsam triverunt viam, id est, cum Religiosis ipsis, qui sua experientia edocti, alios quoque fideliter ac sine errore perducere possint. Quid enim stultius, quam si vel mari, vel terra iter facturus sis, eum duces accipere, qui nunquam in vita sua iter illud consecerit, cum ad manum habeas multos, qui nihil aliud tota sua vita egerunt. Sexto, in ipso deliberationis actu ante omnia illum finem esse ante oculos habendum, ejus causa facti, et natusum. Hic vero finis nullus est alius, quam ut Deo amando et colendo ad æternam felicitatem perveniremus. Deinde omnes vite degredæ modi proponendi, singulique accurate sunt examinandi, atque explorandum, quid in iis inest commodi, quid incommodi ad finem illum consequendum, idque demum ex omnibus complectamur, quod tum ex sua, tum ex nostra ipsorum natura ad hoc potissimum judicetur. Ut qui in aliquem locum profecturi sunt, iter illud accipiunt, quod planius, brevius, ac commodius existimant. Præterea vero meminisse oportet, nos certissime merituros, atque insuper rationem etiam Deo reddendos de tota villicatione nostra. Quare quod tunc se quisque fecisse velit, id nunc faciat, et quod in illa hora magno mereatur a se electum, eligat in presenti. Quid enim stultius, quam id committere in re tanta, ejus scias futurum, ut te poenitet sine ullo fructu. Septimo, denique perito alicui, zeloso, ac prudenti viro, qualis maxime Confessarius esse posset, omnes animi motiones, quas quisque in hæc deliberatione sensit, aperiendo, ejusque super illis iudicium, consiliumque requirendum; sicut enim Sando quaerenti: Domine, quid me vis facere? respondit Dominus: « Surge, et ingredere civitatem, et ibi dicatur tibi (ab Anania) quid te oportet facere; » Act. c. ix; ita et in hoc negotio idem Dominus ad Confessarium mittere censendus est deliberantem, ut ex eo voluntatem Dei certius cognoscatur. Ad harum ergo regularum accuratam observationem hortatur Asceta, polliceturque hanc viam esse rectissimam ad vocationem suam rite intelligendam.

CONSILIIUM III.

PETITIO. — Idem Narcissus post factam de statu vite eligendo deliberationem, magnos quidem stimulos sentit ad statum Religiosum amplectendum; sed quia instinctus iste consilium dumtaxat est, atque adeo sine peccato negligi potest, statuit nondum illi parere; majoris tamen securitatis gratia, quaerit ex Asceta, quid ipse hoc in casu faciendum suadeat.

RESPONSO. — Respondet Asceta, stolidum et insipientem hoc esse argumentum, cui egregie aliquando responsum sit a quodam Societatis Jesu Sacerdote rerum spiritualium perito, qui cum insignem Theologiae Doctorem spiritualibus exercitationibus informaret, isque a Deo se vocari sentiens hæc ipsa, quam diximus, fallacia vocationem excludere excogitaret; Dicit illi, inquit, si necessario in Indiam navigare cogereris, ac, cum multe naves præsto essent, alie meliores, alie deteriores, elassis Praefectus in suam te navim invitaret, novam et firmam, rebusque omnibus instructam, velis, rudentibus, gubernatore, et nautis optimis; an tu ejus beneficio contempto, aliam malles quassalam et cæciosam, suisque ornamentis spoliatam; ac non potius summa cum gratia acciperes, quod offertur, imo etiam ultro rogares, et urgeres? Multo igitur magis ad evitandum anime naufragium, quod æternum est, ejusmodi statum eligi oportet, qui nos tutius, securiusque perferat in hac tam dubia et scopulosa hujus mundi navigatione. Nihil clarius atque evidentiùs dici potest, itaque illi etiam Doctori adeo evidens visum est, ut convictus, omni dubitatione deposita, Societati nostræ se adjunxerit. Sed ponamus cessare periculum, quod diximus, fingamus etiam promissum alicui eorum certissime, tamen nonne melius est, hoc quoque omni opè curare, ut non solum coelesti beatitudine potiamur, sed etiam quam maximo ejus cumulo potiamur? Etenim si quis tibi statum et argentum, vel argentum et aurum offerret, ut alterutrum acciperes, essetne dubium, utrum accepturus sis? Aut si redditum centum millium habere possis, num ducentis tantum, aut trecentis annuis contentus esses? Si ergo non solum hæc magna lucra, sed nullum est fere tam exiguum lucrum, quod homines contemnant, et oblatum non cupide arripiant;

quæ hæc cæcitas est, cum possis dives esse in illa coelesti gloria, id est, multis ejus gradibus frui, magna gaudii, magna felicitatis copia abundare, eoque immortalis et æternæ, male poterat pauperietatem, et parce hic seminando, id agere, ut postea eorum ingressus (si metas aliquid ingrediendæ) parce etiam metas? Videsam, quæ Apostolus, seu magis Dominus per Apostolum omnibus hominibus præcipit, Tempus breve est, reliquum est, ut, qui habent uxores, tanquam non habentes sint; et qui bent, tanquam non gaudentes; et qui gaudent tanquam non gaudentes; et qui emunt, tanquam non possidentes; et qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur; præterit enim figura hujus mundi. Quid hoc sibi vult, nisi quod, etiamsi liberum sit cuique sua retinere, non tamen liberum est uti, quo modo vult? Ita enim uti debet, ut corde non inhareat, ut tantum sicut instrumenta ad vitam sustinendam adhibeat, ut et amittere, si Domino placeat, et sponte abjicere etiam, si ejus honor tulerit, paratus sit. Denique quod pluribus opus est? Ita uti debet, ac si non uteretur; hæc enim ipsa formula ab Apostolo præscripta, idque in omnibus, in uxore, in liberis, in possessionibus, in pecunia, in honoribus. Si ergo hæc est hominis conditio, si hæc est lex in istarum rerum possessione, quanto melius non uti, quam sic uti? Primum enim multo hoc facilius non amare, si non habeas, quam habere, et non amare. Deinde multo etiam jucundius, nam affectum ab iis, que possides, divellere, vis quedam perpetua est, quæ ideo nec perpetua esse potest, et tamen quamdiu durat, difficilem et arduam, ac laboriosam pugnam affert, quam non sentiunt, qui se pugna illius materiam ac fontem removerunt. Accedit, quod non levis injuria Deo fieri censetur per hoc, quod ab ipso invitatur ad ejus anticum ac familiaritatem, et quidem diu ac multum rogati, tamen recusamus, ejusque promissis ac præmiis omnibus remittamus, quasi vel parva sint, vel incerta. Principes quidem hujus mundi, si sic rogantes repudiunt, hecos se putant. Sed hoc in Principes istos nunquam evenit, ultro enim eorum gratia et obsequium amittitur, viæque omnes quaeruntur, quo se quisque insinat. Solus est Deus (res sane dolenda, multumque lugenda) qui, cum tanto major sit, et tanto majora pollicetur, relinquatur tamen, et abjicitur cum suis promissis. Quantum ergo hoc crimen

est? Nempe, sicut summa est eorum culpa, qui, postquam Christum in religione sequi coeperint, deinde retrorsum abeunt; sic eorum proxima quodammodo videtur esse culpa, qui ad religionem vocati, Dei vocem consiliumque spernunt. Nam detracto voto, et sponsionis illius nexu, quod quidem ad injuriam attinet, de qua hic agimus, eadem fere est, vel amicitiam jam factam diluere, vel oblatam respuere; equalisque fere contumacia existimatur, jussu Regis, postquam facere coeperas, omittere vel nunquam impere. Quare, ut generi illi hominum tanta semper parata esse creduntur supplicia, que divinam iram testarentur, item omnino de his credendum et tenendum est. Impletur enim in ipsis ex Psalmis vera et justa sententia, ut, quoniam noluerunt benedictionem, elongentur ab eis, et quia maledictionem dilexerunt, eveniat eis, et amque induant sicut vestimentum, et intret sicut aqua in interiora eorum, aut sicut oleum in ossa eorum. Impletur etiam quod in libris Sapientie divina ministratur justitia: « Vocavi, et non venistis; extendi manum meam, et non fuit, qui aspiceret. Desperxistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis. » Quare igitur poena rependetur tali culpæ? Subjicitur statim: « Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, evenierit. »

CONSILIUM IV.

PETITIO. — Idem Narcissus, cum aliquandiu vocanti Deo restitisset, tandem gravibus malis exereitis, et prope succumbens, statuit Religiosum statum amplecti. Verum quia ad hoc decretum concipiendum per adversa compulsus est, merito vereri sibi videtur, ne legitima sit hæc vocatio, sed potius illud Diabolica dicenda sit.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, certo imprimis Narcissum persuadere sibi debere, omnem ejusmodi instinctum, qui hominem ad religiosam vitam impellat, non nisi a Spiritu Sancto esse posse. Ille docet S. Thomas, tum in libello, quem scripsit contra retrahentes a Religione; tum etiam in secunda parte Summæ Theologicæ, quo loco ait, qui ad Religionem accedit, non posse ambigere, an a divino Numine moveatur, cujus est, ut ait Propheta, docere in terram rectam, cum videlicet sibi conscius sit, non se nullo pravo

fine ad hoc impelli, sed desiderio virtutis, ac divini obsequii. Quare quod dicitur in Scriptura: « Probate spiritus, si ex Deo sint; » id de dubiis tantum intelligendum esse, ait, quod quidem locum habet in his, quorum est ad Religionem admittere, qui, cum accedentium mentem, ac finem quo moveantur, perspicere nequeant, recte faciunt, quod illorum spiritus probent et explorent. Quin etiam hoc adjungit, quod majus est; si ita contingeret, ut Satanas in lucis se Angelum transfigurans nos ad Religionem incitaret, tamen nihil esse metuendum, primum quia quoadmò ea suggerit, que ei cum Angelo bono sunt communia, nullum esse periculum, neque nos prohibemur, etiam ab inimico utilitatem capere, præsertim ignorantes esse inimicum. Deinde quia, quamquam a demone incitemur ad Religionem, is tamen solus nunquam nos movere posset, nisi Deus interiore vi attraheret. Ex quo concluditur Religionis propositum, a quoocumque proponatur, ab uno Deo proficisci. S. THOM. *qu. ult.*

Addit postea a Cassiano, cum tria vocationum genera commemoret, hoc postremo loco poni; cum vel honorum amissione, vel carorum morte, vel aliis ejusmodi casibus ad Dominum Deum, quem sequi in rerum prosperitate contempsimus, saltem inviti compellimur, ut Hebræi illi, de quibus in Psalmo scriptum est: « Cum occideret eos, quaerebant eum, et revertebantur *et diluculo* id est, impigre ac celeriter, « veniebant ad eum. » Addit etiam, licet hic modus vocationis infirmus videatur, in eo tamen perfectos et spiritu ferventissimos extitisse, illisque nihil inferioribus, qui optimo principio Dei servitutum aggressi, reliquam vitam cum laude exegerunt. CASSIAN. *de Vit. Monach.*

Optime vero S. Climacus hunc quoque Domini morem esse ait, ut interdum homines bono dolo capiat, et in suam salutem deceptos inducat; ejus hæc verba sunt: « Non contemnatis, inquit, quosdam mundo renuntiantes sine sapienter deliberatione, quia spiritus quandoque pie decipit animas. Sepe enim talis renuntiatio meliori fine terminatur, quam illa, que fuit deliberata, sicut semen cadens de manu agricolæ, ubi non vult, uberius interdum germinat, quam de industria seminatum. Vidi quosdam ad monasterium euntes non sancta intentione, sed necessitate coactos, qui deinde fuerunt capti a multa sapientia Abbatis, et placida conver-

satione Monachorum. Hi postmodum receperant a Deo lumen gratiæ, pervenerunt ad altum statum. S. CLEM. *grad. I.*

CONSILIUM V.

PETITIO. — Idem Narcissus postquam a priori etiam scrupulo liberatus, firmiter decrevit, statum Religiosum amplecti, in eo tamen non modice adhuc hæret, quem Ordinem præ alio eligere debeat, etenim cum in Religione complectenda, ut antea diximus, in universum quidem errari non possit, tamen in hoc vel illo Ordine complectendo, tum nos errare, tum demon multas nobis tenebras offundere potest. Sepe enim perfectionis desiderio flagrantes eo flectit, ubi perfectio minime vigeat, ut illorum desideria evanescent; sepe etiam præpostero quodam fervore inflammat, ut plus oneris suscipiant, quam corporis vires ferre queant, et in summa ad hoc omnes ejus insidie nituntur, ut modo ad nimium, modo ad parum impellat.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, duo in presenti casu bene esse inquirenda, et bene pendenda. Primum, ut sit ipsam Institutum quam maxime perfectum; deinde ut perfecte et exacte servetur. Nam licet aliqua Familia sanctissimas habeat constitutiones ac decreta, si deinde eis non pareant, vel pauci pareant, id quidem parum prodest, nec debet ullus ita sibi confidere, ut se multitudinem resistere posse speret, et cæteris errantibus rectam viam tenere. Itaque non tam illud videndum, quis sit antiquior Ordo, aut etiam ob res olim gestas, vel ob antiquos Patres, nobilior et clarior, sed quis in presenti sanctorum ac regularum suarum observantiam, et præsertim illius primævis spiritus, quo quisque Ordo fundatus, ac cooptus est. Cujus si signa aliqua, ac veluti indicia querantur, hæc esse poterunt: *Primum*, si rerum omnium communitas exacte servetur, nemo vel pecuniam, vel aliud quidquam proprium teneat, *Secundum*, si floreat charitas et concordia, nulla sint jurgia, aut contentiones; animorumque dissidia. *Tertium*, si procul absit ambitio, et honorum affectatio, potiusque hæc munera in speciem honorifica declinentur. *Quartum*, si obedientia in superiores incorrupta servetur, neque ulla in ea exceptiones, aut limitationes introductæ sint. *Quintum*, si sit quam rarissima cum

carnalibus propinquis communicatio, eaque, ut debet, spiritualis. *Sextum*, denique si animarum zelus conservetur, eaque causa nullus labor, nulla fatigatio fugiatur. Hæc sunt potissima et maxima. Accedunt deinde alia minora, nec tamen contemnenda, cujusmodi est, præter cætera ipsa Ordinis amplitudo, si copiosus sit et magnus, multasque in partes diffusus, et multas ac varias nationes complexus. Sic enim et doctrina et prudentis uberior efficitur, et majora suppetunt ad res gerendas adjumenta, et quo major hominum copia, eo etiam major copia bonorum operum, ex quorum mutua communicatione ampliores etiam consequuntur fructus. Idem enim evenit, quod in flamma, ut, quo major sit lignorum copia, eo majus consistit incendium, cujus incendiis vis in singula etiam ligna redundat, ut facilius et celerius et magis etiam ardeat, quam si separatim quodque arderet. Sed hoc quidem quocumque est, extrinsecum est; illud essentialiter attingit, quod paulo antea dicere coeperam de ipsis Instituti personis, cujus perfectionis, quoniam in tanta varietate multi sunt gradus, si eorum inter se contentio et comparatio facienda est, nimirum adhibendus est auctor B. Thomas, qui hanc ipsam questionem ita dissolvit: Ultima, inquit, rei perfectio in sui finis consecutione posita est. Quare ex duobus potissimum spectanda est Institutum ejusque Religiosi major perfectio; primum, si finem habet nobiliorem; deinde, si instrumenta ad eum finem consequendum aptiora; nam que præstantibus operibus diriguntur, illa etiam præstantiora sunt judicanda; et que his operibus efficiendis tum plures, tum efficaciores continent rationes, eadem etiam meliora sunt, et præferenda. Sed tamen quia nemo potest novam vitam inchoare, nisi eum veteris vite poeniteat, et ob hanc causam quilibet Religio, per quam scilicet homo novam vitam aggreditur, quidam poenitentia status est, ideo tertia quoque comparatio fieri potest in paupertate, et asperitate, cæteroque ejusmodi rigore. Sed tamen priores illæ duæ comparationes cum Religionis natura et essentia magis conjunctæ sunt, atque ex his magis vel minus perfecta existimanda est, tum quia perfectio vite magis in interiori justitia, quam in exteriori abstinentia collocanda est, tum quia hæc austeritas majora bona, et maxime in proximum, impedire potest. Hæc fere S. Thomas, que breviter

et universam dieta, ad uniuscujusque Ordinis dignitatem æstimandam facile applicentur. Quæ omnia si debito modo perpendit Narcissus, non difficile illi accidit, etiam hoc in casu prudentem et legitimam deliberationem instituire.

CONSILIIUM VI.

Pænitio. — Postquam Narcissus a matris deliberatione adhibita, et Confessarii etiam approbatione accedente, statuit Ordinem Canonicorum Regularium S. Augustini amplecti, varia illi Collegia hujus Ordinis proponuntur; aliquæ, quæ multas, et easque doctrinæ et virtutis illustres personas complectuntur; aliæ, in quibus pauci et parum docti, aut eminentes viri reperiantur, unde quia ipse non modice in scientiis proficisse putabat, ad posteriora Collegia inclinaabat, eo quod in illis facilius emulare, et ad regimen promovendi posse consideret. Nihil tamen prius concludere docerunt, quam Asceta super hoc consilium, quod profum impense sollicitat, intellexerit.

Responsio. — Respondet Asceta, hanc inclinationem non a bono, sed a maligno superbie spiritu provenire, neque enim in certo Collegio aut Cœnobio eligendo, aut personarum multitudinem, aut scientiam potissimum attendendam esse, sed potius, quæ ratione observentur vota, floreat usus virtutum, observatio regularum, studium cultus Divini; an religiosa cum secularibus conversatio; quæ Religiosorum inter se concordia, reverentia, subordinatio, humilitas, gravitas modesta; in hoc genere, nam etiam Parochiales; cum hæc sua indigeant deliberatione, nemum, quæ de hoc Cœnobio spud alios sit æstimatio, fama sanctitatis, etc. Eum in finem narrat ipsi, quod S. Anselmus sibi in simili deliberatione evenisse fatetur, cui ipsi quoque de certo loco ad profutendam vitam monasticam deliberant, cum duo occurrissent Monasteria, Cluniacense, in quo nulla erat litterarum studia, et Becense, quod erat celebre opinione doctrinæ; ab illo quidem detrahebatur, quoniam, cum nonnullam ipse litteris operam dedisset, eum omnem perdi videbat; ab hoc vero contra, quia verebatur, ne inter tot doctos nullus ipsi locus esset. Et ille quidem hæc secum eo tempore, quo, ut ipsemet postea hæc narrans confiteri solebat, nondum esset edomi-

tus, nondum in eo vigeret mundi contemptus. Sed tamen in se reversus: Quid, inquit, an Monachum esse est alii præponi velle, et honorem quaerere, ac nominis celebritatem? Illam ergo potius locum delige, ubi omnibus propter Deum postpositis, ubi obscurus, omniumque inimicus jaceas. Hoc igitur consilio, quod erat a divino Spiritu, Becensem prætulit familiam. Hoc ergo exemplum si ob oculos habuerit, et secutus fuerit Narcissus, merito sperare poterit, electionem suam perinde, ut S. Anselmo, feliciter cessuram.

CONSILIIUM VII.

Pænitio. — Expedita jam omnia circa vocationem suam existimaverat Narcissus, dum certo cupiam Canonicum S. Aug. Collegio cum approbatione Confessarii mancipare se decrevit; sed cum assensum etiam ipsi Parentis reverentis causa ad hoc requireret, noluit is ullatenus consentire, eo quod Narcissus unicus et ultimus familiae suæ surenus esset. Quare querit Asceta, quomodo in hæc causa se gerere debeat?

Responsio. — Respondet Asceta contra hæc inimici nostri subdolum simul, et tam vehementem (utrumque enim hæc conjunctum est, quod in aliis raro contingit) tentationem ita nos armari oportet, ut hoc tenemus ceptum et fixum, cum semel de Dei voluntate nos ad Religionem vocantis constituerit; quocumque modo constiterit, quidquid deinde proponatur, quod ab hoc distrahatur, aut avocet, non posse nisi a Demone proficisci. Quare illa omnia, quæ parentes, amici propinqui, aut alii quivis (omnium enim eadem est causa) in hoc genere vel loquantur, vel faciant, ita audienda, itaque accipienda sunt, ut ab illo auctore confutata, qui omnibus quidem insidiatur, sed ut latro nullo magis, ubi major est præda, et de quo scriptum est: Cibum ejus electus. Is enim, quos per se ipsam expugnare non potuit, eos sæpe hujusmodi instrumentis, quibus, utpote gratioribus, molliores habent ad pectora nostra dicitus, expugnavit. Vetus autem est ars ista Diaboli, quæ filii in parentis nostro Adamo nimium bene processit. Nam quid interest (ait S. Augustinus in hæc ipsa re) utrum in uxore, an in matre, dum tamen Eva in qualibet muliere, caveatur? Nam ista umbra pietatis de foliis filius arboris venit, quibus se primum parentes nostri damnabili pietate texerunt. S. Aug. ep. lxxxv.

Recte ergo S. Climacus: e Melius est, inquit, contristare parentes, quam contristare Dominum Jesum. Hic enim nos creavit, et salvavit; illi sæpe suos amando perdidit. Amor Dei, ipsiusque sanctum desiderium extinguit in anima carnalem parentum amorem; qui autem utrosque amores in uno corde claudi posse putat, is seipsum deipit. Ne te moveant tuorum lacrymas, ne tu tibi ipsi æternas lacrymas parias. Cum te parentes et propinqui circumdant, sicut spes, imo vesper, plangentis et lamentantis, tu tibi propone peccata tua, ut dolorem dolore vincas. a S. Clim. grad. iii.

Addit præterea idem Asceta, pro certo ponendum ex communi Theologorum sententia nullam iis in hoc genere obedientiam deberi; ideoque op triplicem causam. Primam licet sumere ex S. Th. qui in iis, quæ ad corporis naturam pertinent, omnes homines pares esse affirmat, atque in ejusmodi rebus nec servum esse inferiorem domino, nec filium patre, ut sunt, in iis quæ vel ad corporis necessitatem, vel ad prolem gi-gendam pertinent. S. Th. II, ii. q. a. 2.

Alteræ ratio est, quod, cum patrum jus in liberis nihil sit aliud, quam participatio quodam ejus auctoritatis, quæ est in Deo, a quo, ut ait Paulus Apostolus, est omnis paternitas. Erit, e. v. Ex eo fit, ut vicaria tantum, et delegata potestate utatur. Quare si ita accidat, ut aliud Deus, aliud parentes præcipiant, cui dubium sit, quin tum cesset patria jurisdictio, quoniam ejus voluntati repugnat, a quo ea accepta est? Idem enim est, ac si flex familiaris suæ, vel ubi quæpiam suo nomine præfecerit, ac deinde aliquid Præfectus iste imperet, Rex autem contrarium; qui enim illi pareat, hic in Regem contumax et perjurus habeatur. Quam ob rem S. Bernardus in ea epistola, quam Helie monachi suo nomine ad ejus parentes scripsit: Sola, inquit, causa, qua non liceat obodire parentibus, Deus est. Ipse enim dicit: Qui audit patrem et matrem plusquam me, non est me dignus. MATTH. c. x. Si me verè ut boni et pii parentes diligitis, si fidèlem erga filium pietatem habebis, quid me Patri omnium Deo placere satagentem inquietatis, et ab ejus servitio, cui servire regnare est, abstrahere tentatis? Vere nunc cognosco, quia inimici hominis domestici ejus. In hoc vobis obedire non debeo, in hæc vos non agnosco parentes, sed hostes. a S. Bern. ep. cxii.

Tertia causa hujus est, quia si vere, quasi rationibus subductis supputare velimus, quid parentibus nostris debeamus, tam parum ab eis necesse cognoscemus, ut Dei respectu verius nihil sit. Nam cum homo animam habet, et corpus, in anima quidem, quæ præcipua in homine est pars, ac pene totus homo, constat nullam eos partem, ac minimam quidem, habere; hæc enim tota a Deo creator, nec ulla vis inest vel homini, vel etiam Angelo, quæ ejus affectionem attingere queat. Restat ergo corpus, quod etiam si totum ab homine compingeretur; tamen paulo amplius ei deberemus, quam si vestem nobis, aut instrumentum aliquod ad aliquid faciendum, aut vas ad aliquid capiendum, conficisset. Hæc enim prestat corpus animæ, evertit paulo plus, quin etiam in multis eam impedit, et perturbat, et obdundit, ut ne perfecti quidem instrumenti ad omnia anime opera peragenda vim habet. Itaque, ut dixi, etiam si totum corpus soli nobis homines dedissent, tamen quæta pars nostri illa esset? Nunc vero in ipso quoque corpore quam prope nihil est, quod parentes de suo conferant? Ut enim, si cum quis in terram spuisset, de illo spatio Deus etiam vel statuam, vel aliam rem efformaret, uter illius rei auctor diceretur, Deus, an qui casu in terram espueat? Sic enim Dominus Deus informem materiam ab homine excisam ad corpus conformandum adhibet; ipse fingit, ipse distinguit, ipse ex una illius parte nervos, ex alia vero ossa, et sanguinem, et cætera membra compaginat, quæ tantum abest, ut homines efficiant, ut quomodo ea fiant, et an fiant, non intelligant, quod apparet, quia sæpe, cum maxime problem capiant, eam tamen habere non possunt. Sicut ergo S. Augustinus: « Iste, inquit, generationibus Deus erant. Nam si tu creas, die quid tua mulier paritura sit? Quid dicam, tu die? Dicit ipsa, quæ, quod portat, ignorat. » S. Aug. sup. Ps. xx.

Prao majori confirmatione addit nolatu dignissimam S. Hieronymi sententiam sic loquentis: « Audi edictum Regis tui: Qui non est mecum contra me est, et qui mecum non colligit, spargit. » Recordare tyrocinii tui diem, quo Christo in baptismo consecutus, in Sacramenti verba jurasti, pro nomine ejus non te patri perituum, non matri. Ecce Adversarius in pectore tuo Christum conatur occidere. Ecce donativum, quod militatus acceperas, hostilia castra suspirant.

Licet parvulus ex collo pendeat nepos; licet sparso crine et scissis vestibus ubera, quibus te nutrietur, mater ostendat; licet in limine pater jaceat, per caleatum perge patrem sicis oculis ad vexillum crucis evola, solum pietatis genus est in hac re esse crudelium. Veniet, veniet postea dies, quo victor revertaris in patriam, quo Hierosolyam eoaestem vir fortis coronatus incedas. Neque vero nescio, quate dieas nunc compede præpelli. Non est nobis ferream pectus, nec dura præcordia. Et nos per ista transivimus. Nunc tibi blandis vidua soror hæret lacotis; nunc illi, quibuscumque adolevisi, verulis aiant. Cui nos servituros relinquis? Nunc et serula quondam jam anus, et nutritus secundus post naturalem pietatem pater clamitat: Cui nos mortuos relinquis? Facile rampit hæc vincula amor Christi, et gehenne timor. At contra Scriptura præcipit, parentibus obsequendum; sed quæcumque eos supra Christum amat perdit animam suam. Gladium tenet hostis, ut me perimat, et ego de matris lacrymis cogitabo? Propter matrem militiam Christi deseram? Cui sepulturam Christi causa non debeo, quam vitam omnibus ejus causa debeo. Domino passura timido Petrus consiliens scampulum fuit. Paulus retinentibus se fratribus, ne Hierosolyam pergeret, respondit: « Quid facitis fientes et conturbantes cor meum? Ego enim non solum ligari, sed et mori in Hierusalem paratus sum pro nomine Domini Jesu Christi. » Artes iste pietatis, quo fides quatitur, Evangelii retundendus est muro: « Mater mea et fratres mei hi sunt, quicumque faciunt voluntatem Patris mei, qui in caelis est. » JOAN. c. XII. Si credunt Christo, faveant mihi pro ejus nomine pugnato; si non credunt, mortali sepe liant mortuos suos. »

Denique parata pro coronide proponit exemplum Alberti, de quo sic narrat Hieronymus Platius: « Haque quantum id in omnium animis valere debeat, declaravit aliquando adolescens, Albertus nomine, ex Germania oriundus, illustri admodum familia, quippe Falchembergensis Comitatus filius, et Regi Gallie affinitate conjunctus, ad quem missus, ut eum ejus filius Lutetia educaretur, ille contra ad ecclesiam militiam animam adjecit, eamque in Predicatorum ordine, adhuc pene novo, aggressus est, circiter annum Dom. MDCCXXX. Quod ubi ad Patrem perlatum est, etsi jam natu grandis,

tenere se non potuit, quin Lutetiam cum magno suorum comitatu advolare, omnesque machinas et omnes conatus ad filii (erat enim illi unicus) voluntatem expugnandam intenderet. Sed frustra, cum Dei amor juvenile pectus adversus carnalem amorem, paternasque blanditias, obdurasset. Illustrior autem fuit ejusdem congressus cum Theodorico consobriño, qui dolore ardens, omnia videlicet attulit, ad illud consilium labefactandum apta, lacrymas, preces, argumenta, matris denique commemorationem, quam præ animi ægritudine aut jam mortuum esse, aut moribundam decumbere confirmabat. Considerant autem e regione iconis eujusdam, in qua Christus, ut pingi solet inter Matrem et Joannem Discipulum, in cruce pendebat. Tum Albertus oculos ac digitum in eam tabulam intendens: Eo, inquit, Dei Filius cum matrem et consobrinum, utramque sibi tam charum, dolorum gladio confossum videret, tamen e crucis patibulo, quod facile poterat, descendere noluit, sed in ea cum suo et florum cruciatu usque ad mortem permansit. Quare nec ego quidem hæc Religiosæ vite crucem, quam semel condescendi, deseram unquam, quamvis et matrem, quam narras, et te consobrinum ad pedes meos, exanimis jacere viderem. Quin tu potius in hanc eandem crucem necum condescendis, teque mundi hujus laqueis expedis, in quibus hæres cum tanto periculo? Quid plura? Tantum valuit hic adolescentis sermo, ut eum permoverit ad idem institutum, sæculo relicto, complectendum, mirante et obstupescente tota civitate, eo magis quod is antea mundanis nugis, atque omni vanitate valde obligatus tenebatur. Ad hoc ergo exemplum imitandum omnibus viribus hortatur Asceta. HIERON. PLAT. l. III, c. XXXIV.

CONSILIUM VIII.

PETITIO. — Esti sæpius memoratus Narcissus ex precedenti consilio clare cognoverit, non obligari se in hoc casu ad obedientiam Parentibus præstandam, quia tamen aliquis ex prædicatoribus sanguineis suasit, ut saltem ad tempus differat executionem sui propositi, sine enim et Deo et Parentibus satisfieri, et confingere posse, ut Pater vel interea mutet animum (maxime si id ipsum Narcissus instanter a Deo petat) vel certe ob devexam ætatem omnio moria-

tur. His rationibus prope persuasus, admittere hoc consilium decrevit; ut tamen securus illud exequatur, prius etiam pro more suo illud Asceta proponit, ejusque super hæc re judicium sollicitat.

RESPONSO. — Respondet Asceta, hoc speciosum magis esse quam salutare consilium, utpote quod privet ingentibus illius utilitatibus, commodisque, quæ ex eo percipiuntur, si quis portaverit jugum ab adolescentia sua; nam in primis eum ea ætas improvida sit, et quasi cerea ad vitium ob rationis imbecillitatem, si quis eam in sæculo transigat, inter tot occasiones, laqueosque peccatorum, nihil esse proclivius, quam ut iis se irretiat erratis, quæ deinde impediunt, ne se ad virtutem et salutem referre possit, aut si quando referat, quasi tot vulneribus acceptis tardior, debilioque ad hunc cursum reddatur. Quod contra evenit, cum ipse flos vite Deo consecratur, eripiturque iis, quæ dixi, periculis et casibus. Accedit, quod id tempus est omnium aptissimum disciplinæ, dum adhuc animus velut rudis, et pura charta, omnibus, quæ inscribantur, recipiens idoneus est, et velut tenera arbor in omnem partem facile ducatur, ac flectatur, cuius rei evidens exemplum in plerisque imitantibus habemus, ut in equis et in canibus, avibusque nonnullis, quæ, si, dum adhuc teneriores sunt, erudiantur, sunt omnes in suo quoque generis disciplinæ ejusdem capaces; eum autem id tempus effluxerit, ita obdureant, ut indociles fiant. Homines autem semper ad virtutem tempestivi sunt, sed si facilitatem et agilitatem quandam querimus, est sine dubio major in illa ætate, quæ nondum obcalluit vitis, aut vanitate. Accedit etiam, quod, quidquid tum addiscitur, nescio, quomodo firmiter inheret, vixque obliterari potest. Sic enim S. Hieron. in quadam epistola: « Difficilius eruditur, quod rudes animi perbiberunt. Recens testidit et saporem retinet, et odorem, quo imbuta est. » Aristoteles etiam non parum ait referre, quomodo quispiam ab ineunte ætate assueverit, sed quamplurimum, imo totum penitus in eo consistere. Atque idem alio loco docet, omnia prima capere, et præoccupare animum; quam ob causam jubet ille in bene instituta Republica omnia turpia procul a pueris removeri, ut ne pietatem quidem aliquam ejusmodi videant, aut etiam ne comedias, tragœdiave spectent. Sed quæ custodia in sæculo nec servari, nec sperari

potest, in Religione perpetua et certa est. Quin illa etiam non minima est utilitas, quod inest in illis annis vigor quidam mentis, dum adhuc ejus vires nullis aliis, vel operibus, vel cupiditatibus, distracte sunt, ac dimittunt, ac si, ut sunt, integre atque illibate Domino offerantur, earum cursus ad virtutem intensior erit. Quam rem videtur gravissimus ille Ethnicorum Philosophorum optime expressisse: Quomadmodum, inquit, ex amphora primum, quod est sincerissimum, effluit, gravissimum quodque, turbidumque subsidit; sic in ætate nostra, quod est optimum, primum est. Id exhalare in aliis potius patitur, ut nobis focem reservemus. Inheret istud, et tamquam missum oraculo placeat:

Optima quoque dies miseris mortalibus ævi
Prima flegit...

Quare optima? Quia restat quod incertum est. Quare optima? Quia juvenes possumus discere, possumus faciem animum, et adhuc tractabilem ad meliora convertere; quia hoc tempus idoneum est laboribus, idoneum agitantis per studium ingentis, et exercendis per opera corporibus. Quod sapienter, sequens et languidus est, et propius a fine. Hæc ille. Est autem et hæc utilitas, ad cetera, quas diximus, evidenter declarata visio quadam celesti, quam Humbertus, vir clarissimus, Generalisque Magister Fratrum Predicatorum narrare solebat: Religiosum quandam vita functum apparuisse aliquando nocte Fratri, socioque suo, magno splendore collucentem, cumque eum ex cella eduxisset, ostendisse magnum numerum hincantium candida veste, mirabilique luce micantium; qui pulcherrimas cruces humeris deterebant, erat autem omnium iter in eorum. Postea modico intervallo aliter sepebatur ordo, isque multo pulchrior, multoque lucidior, quorum unusquisque ornatisissimam crucem, quam non humeris, sed manibus gestaret. Deinde tertius omnium longe splendidissimus et speciosissimus, quorum item cruces forma et pulchritudine reliquorum cruces superabant, neque eas ipsi portabant, sed suis, qui singulos præibat, Angelus, ut li alacres et letabundis sequerentur. Quod spectaculum cum ille miraretur, exposuit ei socius, primos illos esse, qui profecta jam ætate religiosam vitam amplexi fuissent; secundos, qui in virili, postremos autem, quos adeo expeditos, hilarisque vidisset, eos esse, qui in adulescentia se divino obsequio consecra-

runt. Atque hæc quidem, quæ hæctenus diximus, ita teneriorem ætatem confirmare debent, ut tamen proveciorem non tercant. Quare hortatur Asceia ut Narcissus potius consilium S. Bernardi sequatur, sic adhortantis: « Quid tardas ipsum, quem jam dudum conceperas, spiritum parturire salutis? Nil mortalibus vel morte certius vel incertius hora mortis, siquidem tamquam fur in nocte sua veniat. Væ prægravidis illa die. Si supervenerit, vel prævenierit, hunc tam salutiferum partum, seu perdidit dominum, sanctum germen extinguet. Cum enim dixerit: *Pax et securitas!* tunc repletus superveniet eis futuris, sicut dolor in utero habentis, et non offugiet. Eia ergo festina, exi, recede, moriatur anima tua morte iustorum, quo fieri et nevissum tuorum similia! O quam pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus! Fuge, quæso, in via peccatorum ne steteris. Quomodo vivere poteris, ubi mori non audes? »

CONSILIUM IX.

PETITIO. — Persuasus tandem Narcissus Asceia sapientissimis consiliis, moras rompere decrevit; prius tamen, quid circa executionem sui propositi observare specialiter debeat, ab Asceia sibi significari cupit.

RESPONSIO. — Respondet Asceia, tria præcipue ab ipso postulari videri. *Primum est*, ut gratiæ pro tanto beneficio amplissimæ, creberrimæque agatur. Nam si in levi quovis munere, quod homo ab homine accipiat, indecorum videatur, ita accipere, ut non aliqua gratiarum actio reddatur, quanto magis in re tanto majori ac diviori, quæ a Deo accipitur, cuius ea est dignitas, ut nihilominus quidvis ab eo acceptum, maxime videri debeat? Sed in hoc animo, quem dixi, grato nulla insunt. Inest enim cognitio, inest memoria, deinde amor ac benevolentia, denique etiam gaudium et quidem perpetuum. Nam nisi cognoscas et intelligas quod datum est, ingratus sis; si autem cognoscas, sed cito obliviscaris, tamen sis ingratus. Quod si cognoscas, memineris, necessario summa in Deum incendi charitatis oportet, quoniam non potest non amari, qui tam bonus in se nobis et ipsis tam bonus perspicitur. Et qui illius liberalitate ita se divitem et ornatum videt, non potest non gaudere et magnopere letari. Sed quoniam

hæc omnia ex illo fonte procedunt, si, quam grande sit beneficium, perpendamus, ita omnino cogitandum, itaque apud nos statuendum est, hoc summum esse et maximum, quod a Deo in hac vita accipere homo possit. Et hoc videlicet est, quod S. Bernardus quodam sermone adeo commendat: « Et prius quidem, inquit, te cum cæteris, et inter cætera creavit, non sine magna prerogativa dignitatis, post hæc vehementissimo tui amore inflammata majestas redemit te. Numquid verbi facilitate? Non, sed triginta annis operatus est salutem tuam in medio terre affixus cruci, addictus morti, in delirio deputatus. Adiecit autem erga nos speciale quoddam, quod de lata nos et speciosa via, que ducit ad mortem, digito suo traxit, et posuit in concilio iustorum et congregatione. Quid ultra debuit facere, quod non fecit? Cujus vel saxum pectus tanta, et talis a tanto, et tali collata beneficiorum multitudine non emolliat? » S. Bern., ser. II, de Verb. Ap.

Secundum est, ut summa quadam ac perpetua perfectionis adipiscendæ cupiditate ardeamus, idque ita, ut eo semper omnis nostra cogitatio et vires omnes committatur. Primum enim hoc a nobis postulat Deus, cuius voluntas est sanctificatio nostra; postulat etiam ille ejus amor, qui, cum in nos adeo effusus ac profusus fuerit, nullo alio modo ei cumulatus respondere possumus, quam amando, et nos ita ornando, ut ab eo quam maxime amari mereamur. Deinde postulat et status, in quo sumus, quod nihil aliud est, quam virtutis ac perfectionis professio. Itaque, ut in militia esse turpe esse ignavia, aut in schola esse indoctum, idque homines sibi probro ducunt; ita in hoc loco, ubi unam hoc viget pietatis ac sanctitatis studium, turpe est esse imperfectum aut tepidum; quod Dominus in Apocalypsi reprobat. *Tertium est*, ut omnia diligentia, omnisque cura designatur in tantum ingenti bono retinendo. Neque vero hoc ulla confirmatione indiget. Sequitur enim ex ipsa tam magni boni notitia, nam qui id semel cognovit, dicitur mortem milleis oppellat, quam id dimittat, aut id ab aliquo sibi eripi patiatur. Et in summa nihil omnibus Religiosis ita horribile, aut luctuosum, nil tam formidandum et execrabile videri debet, quam excidere a tali statu, exui tantis bonis, et quasi Adamum de Paradiso ejici. Id enim nihil aliud est, quam, ut ait S. Bernardus, rursus in naufragium, unde nudi eva-

serant, relabi; rursus in ignem, unde vix semusti exierant, relabi; rursus in latrones, a quibus semivivi relicti fuerant, sed miserante Domino jam convalescerant, recidere; et militem Christi prope jam repto cælo triumphantem, ab ipso jam introitu gloriæ, tamquam canem ad vomitum, tamquam suam ad lutum redire. Itaque recte etiam idem Bernardus id, quod quasi militando Sponse dicitur *Egredere et abi*, sic intelligit, ut nihil validius et efficacius ad terrendum religiose animæ a Deo dici possit: « Quod et tu, inquit, advertere potes, si bene attendas, unde, quo egredi jubeamur. Unde enim, quo putas, nisi de spiritu ad carnem, de bonis animi ad sæculi strepitum, et inquietudinem curarum exteriorum, in quibus omnibus non est nisi labor et afflictio spiritus? Quæ enim anima semel a Domino didicit, et accepit intrare ad se ipsam, et in intimis suis Dei præsentiam suspirare, talis, inquam, nescio, an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilissimæ, penaliusve ducatur, quam post spiritualis studii hujus gustatam semel suavitatem exire lenius ad illecebras, vel potius molestias carnis, sensuumque inexplebiliter repetere curiositatem? » S. Bern., l. XXXV, Sup. Int.

II.

CONSILIA CIRCA VITAM RELIGIOSÆ
PERFECTIONI CONFORMEM
INSTITUENDAM.

CONSILIUM I.

PETITIO. — Postquam Narcissus superatis feliciter omnibus impedimentis, Novitiatum ingressurus erat, firmamque vocationis suæ perfecte adimplendæ desiderium conceperat, ante omnia pro veteri sua erga Ascetam fiducia doctrinam, et consilia quadam, quæ ad assequendum suam finem probationemque feliciter absolvendam (aqua resolutione totus fere subsequenti vitæ Religiosæ cursus pendet) suppeditari petiit.

RESPONSIO. — Respondit Asceia, vehementer sibi probari hoc desiderium et petitionem, quare ut eidem quamprimum satisficeret, sequentia monita sibi suadere. *Primum est*, ut ante omnia exemplum S. Pauli sequi student dicentis: « Unum au-

tem, quæ quidem retro sunt obliviscens, ad ea vero quæ sunt priora, extendens meipsum, ad destinationem persequebrum bravium supernæ vocationis Dei in Christo Jesu. » Ad Paulum, III. Oblivisci autem in specie debet primo Parentes et consanguineos, illamque S. Ignatii subditis suis factam adhortationem observare: « Unusquisque eorum, qui Societatem ingrediuntur, consilium illud Christi sequendo: Qui dimiserit Patrem etc., existimet sibi Patrem, Matrem, Fratres et Sorores, et quidquid in mundo habebat, relinquendum, imo sibi dictum existimet verbum illud: Qui non odit Patrem et Matrem, in super et animam suam, non potest meus esse discipulus. Et ita curandum est, ut omnem carnis affectum erga sanguine junctos exuat, ac illum in spiritualium convertat, eosque dilgat eo solum amore, quem ordinata charitas exigit, ut qui mundo ac proprio amori mortuus, Christo Domino nostro solum vivit, eumque loco Parentum, Fratrum, et rerum omnium habet. Secundo oblivisci etiam sui ipsius debet, juxta Christi monitum dicentis: « Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, tollat crucem suam, et sequatur me. » Lucc. c. IX. Quomodo autem hoc fieri debeat, pulchre indicat pius Asceia, dum ait: « Domine, quoties me resignabo, et in quibus me relinquam? Semper, et omni hora; sicut in parvo, sic et in magno. Nihil excipio, sed in omnibus te nudatum inveniri volo; alioquin quomodo meus esse poteris, et ego tuus, nisi fueris ab omni propria voluntate intus et foris spoliatus? Quanto celerius hoc ages tanto melius habebis, et quanto plenius et sincerius, tanto mihi plus placebis, et amplius lucraberis. Ad hoc conare, hoc ora, hoc desidera, ut ab omni proprietate possis expoliari, et nudus nudum Jesum sequi, libi mori, et mihi æternaliter vivere. Tunc delicient omnes vana plantantes conturbationes inique, et cura superflua. Tunc etiam recedet improderatus timor, et inordinatus amor morietur. » Thom. Kemp. l. III, c. xxvii. Denique etiam oblivisci operum suorum in mundo patrarum decet, nec peccata sua, ubi semel ea legitime confossus est, amplius multum revolvat, sed solum ex his in genere dolorem, pudorem, et fervorem retinet, ut de ipso perinde, ac de S. Maria Magdalena dici queat: « Remittuntur ei peccata multa, quoniam (vel ut alii vertunt, propter) dilexit multum. » Lucc. vi, v.

runt. Atque hæc quidem, quæ hæctenus diximus, ita teneriorem ætatem confirmare debent, ut tamen proveciorem non tercant. Quare hortatur Asceia ut Narcissus potius consilium S. Bernardi sequatur, sic adhortantis: « Quid tardas ipsum, quem jam dudum conceperas, spiritum parturire salutis? Nil mortalibus vel morte certius vel incertius hora mortis, siquidem tamquam fur in nocte sua veniat. Væ prægravidis illa die. Si supervenerit, vel prævenierit, hunc tam salutiferum partum, seu perdidit dominum, sanctum germen extinguet. Cum enim dixerit: *Pax et securitas!* tunc repletus superveniet eis futuris, sicut dolor in utero habentis, et non offuscat. Eia ergo festina, exi, recede, moriatur anima tua morte iustorum, quo fieri et nevissum tuorum similia! O quam pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus! Fuge, quæso, in via peccatorum ne steteris. Quomodo vivere poteris, ubi mori non audes? »

CONSILIUM IX.

PETITIO. — Persuasus tandem Narcissus Asceia sapientissimi consilii, moras rompere decrevit; prius tamen, quid circa executionem sui propositi observare specialiter debeat, ab Asceia sibi significari cupit.

RESPONSIO. — Respondet Asceia, tria præcipue ab ipso postulari videri. *Primum est*, ut gratiæ pro tanto beneficio amplissimæ, creberrimæque agatur. Nam si in levi quovis munere, quod homo ab homine accipiat, indecorum videatur, ita accipere, ut non aliqua gratiarum actio reddatur, quanto magis in re tanto majori ac diviori, quæ a Deo accipitur, cuius ea est dignitas, ut nihilominus quidvis ab eo acceptum, maxime videri debeat? Sed in hoc animo, quem dixi, grato nulla insunt. Inest enim cognitio, inest memoria, deinde amor ac benevolentia, deique etiam gaudium et quidem perpetuum. Nam nisi cognoscas et intelligas quod datum est, ingratus sis; si autem cognoscas, sed cito obliviscaris, tamen sis ingratus. Quod si cognoscas, memineris, necessario summa in Deum incendi charitatis oportet, quoniam non potest non amari, qui tam bonus in se nobis et ipsis tam bonus perspicitur. Et qui illius liberalitate ita se divitem et ornatum videt, non potest non gaudere et magnopere letari. Sed quoniam

hæc omnia ex illo fonte procedunt, si, quam grande sit beneficium, perpendamus, ita omnino cogitandum, itaque apud nos statuendum est, hoc summum esse et maximum, quod a Deo in hac vita accipere homo possit. Et hoc videlicet est, quod S. Bernardus quodam sermone adeo commendat: « Et prius quidem, inquit, te cum cæteris, et inter cætera creavit, non sine magna prerogativa dignitatis, post hæc vehementissimo tui amore inflammata majestas redemit te. Numquid verbi facilitate? Non, sed triginta annis operatus est salutem tuam in medio terre affixus cruci, addictus morti, in delirio deputatus. Adiecit autem erga nos speciale quoddam, quod de lata nos et speciosa via, que ducit ad mortem, digito suo traxit, et posuit in concilio iustorum et congregatione. Quid ultra debuit facere, quod non fecit? Cujus vel saxum pectus tanta, et talis a tanto, et tali collata beneficiorum multitudine non emolliat? » S. Bern., ser. II, de Verb. Ap.

Secundum est, ut summa quadam ac perpetua perfectionis adipiscendæ cupiditate ardeamus, idque ita, ut eo semper omnis nostra cogitatio et vires omnes committatur. Primum enim hoc a nobis postulat Deus, cuius voluntas est sanctificatio nostra; postulat etiam ille ejus amor, qui, cum in nos adeo effusus ac profusus fuerit, nullo alio modo ei cumulatus respondere possumus, quam amando, et nos ita ornando, ut ab eo quam maxime amari mereamur. Deinde postulat et status, in quo sumus, quod nihil aliud est, quam virtutis ac perfectionis professio. Itaque, ut in militia esse turpe esse ignavia, aut in schola esse indoctum, idque homines sibi probro ducunt; ita in hoc loco, ubi unam hoc viget pietatis ac sanctitatis studium, turpe est esse imperfectum aut tepidum; quod Dominus in Apocalypsi reprobat. *Tertium est*, ut omnia diligentia, omnisque cura designatur in tantum ingenti bono retinendo. Neque vero hoc ulla confirmatione indiget. Sequitur enim ex ipsa tam magni boni notitia, nam qui id semel cognovit, dicitur mortem milleis oppellat, quam id dimittat, aut id ab aliquo sibi eripi patiatur. Et in summa nihil omnibus Religiosis ita horribile, aut luctuosum, nil tam formidandum et execrabile videri debet, quam excidere a tali statu, exui tantis bonis, et quasi Adamum de Paradiso ejici. Id enim nihil aliud est, quam, ut ait S. Bernardus, rursus in naufragium, unde nudi eva-

serant, relabi; rursus in ignem, unde vix semusti exierant, relabi; rursus in latrones, a quibus semivivi relicti fuerant, sed miserante Domino jam convalescerant, recidere; et militem Christi prope jam repto cælo triumphantem, ab ipso jam introitu gloriæ, tamquam canem ad vomitum, tamquam suam ad lutum redire. Itaque recte etiam idem Bernardus id, quod quasi imitando Sponse dicitur *Egrederere tibi, sic intelligit*, ut nihil validius et efficacius ad terrendum religiose animæ a Deo dici possit: « Quod et tu, inquit, advertere potes, si bene attendas, unde, quo egredi jubeamur. Unde enim, quo putas, nisi de spiritu ad carnem, de bonis animi ad sæculi strepitum, et inquietudinem curarum exteriorum, in quibus omnibus non est nisi labor et afflictio spiritus? Quæ enim anima semel a Domino didicit, et accepit intrare ad se ipsam, et in intimis suis Dei præsentiam suspirare, talis, inquam, nescio, an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilissimæ, penaliusve ducatur, quam post spiritualis studii hujus gustatam semel suavitatem exire lenius ad illecebras, vel potius molestias carnis, sensuumque inexplebiliter repetere curiositatem? » S. Bern., l. XXXV, Sup. Int.

II.

CONSILIA CIRCA VITAM RELIGIOSÆ
PERFECTIONI CONFORMEM
INSTITUENDAM.

CONSILIUM I.

PETITIO. — Postquam Narcissus superatis feliciter omnibus impedimentis, Novitiatum ingressurus erat, firmamque vocationis suæ perfecte adimplendæ desiderium conceperat, ante omnia pro veteri sua erga Ascetam fiducia doctrinam, et consilia quadam, quæ ad assequendum suam finem probationemque feliciter absolvendam (aqua resolutione totus fere subsequenti vitæ Religiosæ cursus pendet) suppeditari petiit.

RESPONSIO. — Respondit Asceia, vehementer sibi probari hoc desiderium et petitionem, quare ut eidem quamprimum satisficeret, sequentia monita sibi suadere. *Primum est*, ut ante omnia exemplum S. Pauli sequi student dicentis: « Unum au-

tem, quæ quidem retro sunt obliviscens, ad ea vero quæ sunt priora, extendens meipsum, ad destinatum persequor bravium supernæ vocationis Dei in Christo Jesu. » Ad Paulum, III. Oblivisci autem in specie debet primo Parentes et consanguineos, illamque S. Ignatii subditis suis factam adhortationem observare: « Unusquisque eorum, qui Societatem ingrediuntur, consilium illud Christi sequendo: Qui dimiserit Patrem etc., existimet sibi Patrem, Matrem, Fratres et Sorores, et quidquid in mundo habebat, relinquendum, imo sibi dictum existimet verbum illud: Qui non odit Patrem et Matrem, in super et animam suam, non potest meus esse discipulus. Et ita curandum est, ut omnem carnis affectum erga sanguine junctos exuat, ac illum in spiritualium convertat, eosque dilgat eo solum amore, quem ordinata charitas exigit, ut qui mundo ac proprio amori mortuus, Christo Domino nostro solum vivit, eumque loco Parentum, Fratrum, et rerum omnium habet. Secundo oblivisci etiam sui ipsius debet, juxta Christi monitum dicentis: « Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, tollat crucem suam, et sequatur me. » LUC. c. IX. Quomodo autem hoc fieri debeat, pulchre indicat pius Asceia, dum ait: « Domine, quoties me resignabo, et in quibus me relinquam? Semper, et omni hora; sicut in parvo, sic et in magno. Nihil excipio, sed in omnibus te nudatum inveniri volo; alioquin quomodo meus esse poteris, et ego tuus, nisi fueris ab omni propria voluntate intus et foris spoliatus? Quanto celerius hoc ages tanto melius habebis, et quanto plenius et sincerius, tanto mihi plus placebis, et amplius lucraberis. Ad hoc conare, hoc ora, hoc desidera, ut ab omni proprietate possis expoliari, et nudus nudum Jesum sequi, libi mori, et mihi æternaliter vivere. Tunc delicient omnes vana plantantes conturbationes inique, et cura superflua. Tunc etiam recedet improderatus timor, et inordinatus amor morietur. » THOM. KEMP. l. III, c. XXVII. Denique etiam oblivisci operum suorum in mundo patrarum decet, nec peccata sua, ubi semel ea legitime confossus est, amplius multum revolvat, sed solum ex his in genere dolorem, pudorem, et fervorem retinet, ut de ipso perinde, ac de S. Maria Magdalena dici queat: « Remittuntur ei peccata multa, quoniam (vel ut alii vertunt, propterea) dilexit multum. » LUC. c. VII.

Secundum monitum est, ut finem probationis ob oculos semper habere student, qui quidem alius non est, quam ut, sicut olim speciosa virgines, c. 11. Esther, duodecim mensibus preparabantur, ut Regi Assero desponsari possent, et sex quidem mensibus oleo myrrhino ungebantur, aliis autem sex pigmentis et aromatibus utebantur; ita et Novitius, ut velut Sponsa spiritualis completo duodecim mensium pro probatione designatorum spatium prepararetur, ut cœlesti Regi per professionem trium votorum desponsari possit. Hinc et ipse in primis oleo myrrhino ungi, id est, mortificationis studio se totum impendere, sibi que illud pili Ascetæ dictum applicare debet: « Tantum proficies, quantum tibi ipsi vim intuleris. » Thom. Kemp. l. I, de Unit. c. xxv. Secundo, pigmentis uti, id est, studere debet, ut intentionem purissimam, quæ faciendam animæ peculiariter exornat, et pulchram facit (nam *omnis gloria Filii Regis ab intus, teste Davide, Psal. xxv*) omnibus actionibus præfigere assuescat. Et tandem aromatibus solidarum virtutum, a quibus bonus odor ad Deum et homines promanet, studiose utatur.

Tertium est, ut illud Siracides monitum sibi speciatim applicare studeat: « Fili, accedens ad servitum Dei, sta in timore, et prepara animam tuam ad tentationem. » Eccl. c. 11, 4. Nam etsi omnis hominis vita super terram sit militia, specialiter tamen Religiosi, quorum vita, juxta Ascetas, est perpetua violentia, ad hoc certamen se preparare, utilemque vincendi modum addiscere debent. Hinc sibi applicet iterum saluberrimam Thomæ Kemp. doctrinam: « Multi querunt tentationes fugere, et gravius incidunt in eas. Per solam fugam non possumus vincere, sed per patientiam et veram humilitatem omnibus hostibus efficimur fortiores. Qui tantummodo exterius declinat, nec radicem evellit, parum proficiet; imo citius ad eum tentationes redibunt, et pejus sentiet. Paulatim et per patientiam cum longanimitate (Deo juvante) melius superabis, quam cum duritia et importunitate propria. Sæpius accipe consilium in tentatione, et cum tentato noli duriter agere; sed consolationem ingerere, sicut tibi optares fieri. » Thomæ Kemp. l. I, c. xlii. Et iterum: « Fili, nunquam securus es in hac vita, sed quoad vixeris, semper arma

spiritualia tibi sunt necessaria. Inter hostes versaris, et a dextris et a sinistris, impugnaris. Si ergo non uteris undique scuto patientiæ, non eris diu sine vulnere. » Idem, l. III, c. xxxv.

Quartum monitum est, ut quemadmodum Christus, ut proferret sapientia et gratia coram Deo et hominibus, obedientiam tanquam præcipuo medio usus est (erat enim *subditus illis*, nempe Parentibus, teste S. Luca, in *Evang. c. 11*), ita ipse potissimum ad perfectum sum in perfectionis studio procurandum utatur; audiatque iterum pium Ascetam salubriter monentem: « Valde magnum est, in obedientia stare, sub Prælato vivere, et sui juris non esse. Multo tutius est, stare in subjectione, quam in prælatura. Multi sunt sub obedientia, magis ex necessitate, quam ex charitate, et illi poenam habent, et leviter murmurant. Nec libertatem mentis acquirunt, nisi ex toto corde propter Deum se subjiciant. Curre huc et illuc, non invenies quietem, nisi in humili subjectione sub Prælati regimine. » Thom. Kemp. l. I, c. ix. Atque ut hoc facilius obtineat, Christum exemplo præcurrentem, sibi que dicentem imaginetur: « Quid magnum, si tu, qui pulvis es et nihil, propter Deum te hominibus subdis; quando ego omnipotens et altissimus, qui cuncta creavi ex nihilo, me homini propter te humiliter subjeci? Factus sum omnium humilissimus et infimus, ut tuam superbiam mea humilitate vincerem. Disce temperare, pulvis, disce te humiliare, terra et limus, et sub omnium pedibus incurvare. Disce voluntates tuas frangere, et ad omnem subjectionem te dare. Exardesce contra te, nec patiaris tumorem in te vivere; sed ita subiectum et parvulum te exhibe, ut omnes super te ambulare possint, et sicut lutum platearum conculcare. » Ibid. l. II, c. xxvi.

Quintum denique monitum est, ut omnem sollicitudinem et diligentiam in perfectionis studio adhibeat, juxta sæpius citati Ascetæ monitum: *Esto vigilans et diligens in Dei servitio, et cogita frequenter*: « Ad quid venisti, et cur seculum reliquisti? Nonne ut Deo viveres, et spiritualis homo fieres? Memor ergo semper esto hujus finis, et quia perditum non redit tempus. Sine sollicitudine et diligentia nunquam acquires virtutes. Si incipis tepescere, incipies male habere. Si autem dederis te ad fervorem, invenies magnam pacem, et senties leviorum

laborem propter Dei gratiam, et virtutis amorem. Homo fervidus et diligens ad omnia est paratus. Major labor est resistere vitiiis et passionibus, quam corporalibus insudare laboribus. Qui parvos non vitat defectus, paulatim labitur ad majores. Caudibus semper vespere, si diem expendas fructuose. Vigila super te ipsum, excita te ipsum, admone te ipsum, et quicquid de aliis sit, non negligas te ipsum. » Ibid. l. II, c. xxx.

CONSILIUM II.

Petitio. — Ingressus feliciter Novitiatum Narcissus, dum rigorem Ordinis experiri incipit, multa toleratu prope sibi impossibilia judicavit; consilium proin petit ab Ascetâ, et, an non reditum ad seculum suadeat, interrogat.

Responsio. — Respondet Asceta, hanc quoque tentationem diabolicam esse, indeque provenire, quod oculos mentis ad solas difficultates, et non perinde etiam ad gratiam vocationis reflectat. Unde S. Bernardus timorem hunc, qui, ut ipse ait, nostræ conversionis primordia exagitat, quoque statim intrantibus horror vite æreioris, et insuetæ discipline austeritas ingerit, esse timorem illum nocturnum, de quo est in Psalmo 90, quem ideo nocturnum vocari docet, quoniam si dies ille luceat, in ejus lumine pariter et labores et præmia videremus, timor omnino quorumvis laborum nullus esset præ desiderio præmiorum, dum clara luce appareret, quoniam non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, que revelabitur in nobis. Nunc vero, inquit, quoniam abscondita sunt ab oculis nostris, et nox interim est, in hac parte tentatur nimium a timore nocturno, et pro bonis, que non videmus, formidamus presentia mala tolerare. S. Bern. *sup. Ps. xxi*.

Quare alibi, quod in Ecclesiâ delectandis rite observari solet, ut pietæ cruce oleo sacro unguantur, idem ait, in Religiosorum animis per gratiam fieri: « Nam, inquit, necesse est, ut Unctio spiritualis gratia adjuvet infirmitatem nostram; observantiarum et multimodæ poenitentiae cruce devotionis suæ gratia leniens; quis nec sine cruce sequi Christum, et sine unctioe cruce asperitatem ferre quis possit? Hinc est, quod multi abominentur et fugiant poenitentiam, cru-

cem quidem videntes, sed non videntes unctionem. Vos, qui experti estis, ecce scitis, quia vere crux nostra iuncta, et per gratiam spiritus adjuvantis suavis et delectabilis est poenitentia nostra, et ut ita dicam, amaritudo nostra dulcissima. » Id. *ser. 1. Dedic. Eccl.*

Id quod exemplo Andræ Spinulæ, Societatis Jesu Religiosi, Asceta confirmat, is enim cum proveciori jam ætate, nempe, ut ipsemet humili quodam loco de se queri solebat, triginta et octo annos habens in infirmitate, de seculo relinquendo deliberebat, atque in partem contrariam tum valetudinis imbecillitas, tum deliciarum consuetudo, familia nobilitas, dignitates, quam in Ecclesiâ gerebat, amplitudo, denique disciplina difficultas, et multe alie rationes, quasi agmine facto ad terrorem ei sese offerent, repente Dei bonitas hunc versiculum ejus menti objecit: *Pones pedes meos quasi cerorum*, eoque versiculo, tanquam lumine quodam oborto, ita illustratus est, ut, quemadmodum ipse narrabat, omnes illæ timidae ac deficientes cogitationes momento evanescerent, isque animo penitus confirmato ac constanti adversus illa omnia incommoda permanserit. Et quidem illi brevi etiam re ipsa expertus est. Nam cum antea adhuc secularis, quociens nostrorum mense interesset, quod amicitie causa nonnumquam faciebat, multa fastidire solebat, utpote delicatioribus epulis, argenteæ suppellectili, et exquisitæ euidam munditiæ assuetus domi suæ, idem deinde Societatem nostram jam ingressus, cum primum ad communem mensam venit, omnia ei visa sunt longe alia, quam prius viderentur, mantilla nitidissima, patine atque orbis ex argento; ipse vero locus totus optimo odore fragrans, ita ut nihil apud se dubitari, quin illa omnia præter nostrum morem parata essent Rectoris jussu, ad suam videlicet infirmitatem extraordinariis ejusmodi delictis relevandum. Itaque et tum de hoc cum Rectoris gustus est serio, et postea suum hunc errorem sæpius ipsemet amicis familiariter narravit. Præterea etiam Sæcularium exemplum ante oculos ei ponit idem Asceta, quorum comparatione hæc in Religiosam vitam obijciuntur, quasi nullis ipsi molestias premantur, nullos angores sentiant. Immo vero horum etiam, et multo majores sunt labores, sollicitudines, arumque, non dico jam inopum et pauperum, aut mediocriorum, quod in familia alenda, in tuendis liberis, sed eo

ram, qui vulgo beati putantur, quorum interior vita maxime, maximarum rerum angustibus referta est. Haque tum multo majores sunt hujus vite dolores, tum etiam divinarum illorum solatiarum expertus, quibus qui earent, propemodum in inferno degere dixerim. Nostræ autem molestiæ, quid simile habent? Omnes ex causis levissimis, quas vel removeri, vel contemere, vel ridere, vel si ita oporteat, vel expediri, etiam amare vel complecti facillimum sit. Ergo ex una parte omnis tribulationum ac molestiarum materia in religioso statu exigua, ac fere nulla est, ex parte vero altera adeo abundans in eo consolationes Christi, ut vel si maxima, vel si gravissima esset, facile tamen mitigari possit. Hortatur proin, ut Narcissus non exterius incommoda tantummodo, que sint in Religione asperiora, intueatur, sed ut dulcedinem intus latentem perspiciat, et ad illam ipsam asperitatem leviter, ac molliter perferendam tantum sibi gratias copiam abundantiam sciat, ut, quidquid est durum et grave, multis partibus superet, præsertim vero usi se consueta sine adiuncta, que et laboris sensum tanquam callo oblecto imminuit, et in ipsius virtutis disciplinam, familiaritatem inducit. Pro capis doctrinæ confirmatione saluberrima illa, solatioque plenissima verba a Thoma Kemp, in persona Christi prolata, perpendi jubet: « Etenim si vis vehementer delectari, et abundantius a me consolari, eroga in contemptu omnium mundanarum, et in abiectione omnium infirmarum delectationum erit benedictio tua, et copiosa tibi reddetur consolatio. Et quanto te plus ab omni creaturarum solatio subtraxeris, tanto in me suaviores et potentiores consolationes invenies. Sed, primo non sine quadam tristitia et labore certaminis ad has perfinges. Obstet in illa consuetudo, sed meliore consuetudine devinetur. Remurmurabit caro, sed fervore spiritus frenabitur. Instigabit et exacerbabit te serpens antiquus, sed oratione fugabitur; insuper et laboris utilitas et magnus obstructor. » Thom. Kant. l. III, c. 12.

Quod si denique hæc minus efficacia experiantur ad asperitates leniendas illud saltem medium ut arripiat, suadet, quod Christus ipse Religiosus cupiam ob nimis Ordinis asperitates ad sæculum revertenti dedit, dum eadem apparens, latensque ex quo copiosus sanguis effluibat, disceperiens dixit: Revertere ad Monasterium et

panem durum, et omnia alia onerosa Ordinis intinge in latus istud, et erit tibi totum suave.

CONSILIUM III.

PETITIO. — Inter alias Ordinis asperitates specialem gravitatem expertus est Narcissus, tum in jejuniis tam frequentibus suscipiendis, tum etiam in cibis vilioribus et sæpe non bene preparatis sumendis; cum enim teneræ complexionis, delicato in domo paterna emigratus esset, tanto graviorem sensit in jejuniis tolerandis, cibisque crassioribus deorsumque difficultatem, quanto minus ad hæc toleranda stomachum prius assuefecerat. Unde Asceta aperit hæc difficultatem, ab eoque consilium et medium petit ad eandem superandam.

RESPONSIO. — Resp. Asceta, et aptissime, quod olim Rabaudus Monacho, aliisque evenit, narrat. Ille enim cum Religionis asperitatem, utpote laetiori vite assuefactus graviter ferre crepisset, Abbas quidem, qui tum erat, nomine Porcatus, indulgentia quadam, separatis ei cibos paulo commodiores præberi jubebat, quibus tamen ille, quo magis utebatur, eo in die tenuior graciliorque fobat. Haque accidit, ut quadam die dum Fratres reliqui communi mensa, arido, scilicet pane et fabis vescerentur visero sibi visus sit duos senes, alterum calvum, cui lime claves e collo pendebant; alterum habitu Monachum, qui cristallinam pixidem manu gestabat. Illi toto concubio circumstantes, unicuique monacho, necio quid edulii e vase illo imperdebant, Rabaudum solum ita prætercipientes, ut etiam severo, ac potius subtrato vultu cum intenderent. Ille tamen ex ejus qui proximè insidiebat portioneula aliquid suffuratus, ut illud gustavit, visa est illi ejus suavitas omnium ciborum, quos nunquam in vita sua etiam sæculari comessisset, suavitate longe antecellere. Quod visum cum terjam contigisset, ad Abbatem accessit, et diligenter inquisivit, quomodo esset hi duo senes. Intellexit Abbas facile, alterum eorum Petrum Apostolum esse, in cujus tutela erat monasterium, alterum autem Honoratum monasterii auctorem; causam autem, cur ipsi uni communis illa esca negaretur, esse eam, quod communem aliorum severitatem non sequeretur. Quod audiens Rabaudus animo confirmato

ad omnem ejus vite disciplinam perferendam, multo eam faciliorem, et leviorer reperit, quam antea putasset, ac paulo post eosdem Sanctos vidit, qui sibi quoque perinde ac aliis de illo tam suavi cibo tribuerent, quo incredibiliter ad omnem laborem ac duritiam confirmatus est. Idem pene contigit Andrea, Virdunensi Archidiacono, diviti et valde nobili, qui in ipsis ferme Cisterciensis familie iustis institutum illud magno fervore suscepit. Sed tamen cum Satanas idoneam materiam nactus tentationis ex corpore tenui et nimis delicato, ita cum oppugnaret, ut jam vix sustineret, die quadam hæc ei divina bonitas medicinam fecit. Accumbenti in mensa apposta sunt pro more legumina, quod cibi genus ille præ cæteris maxime fastidiebat, verum fame compulsus, ut repugnanti stomacho vim faceret, nupsit tandem aliquid, quod ubi ore attigit, tantam sentire visus est suavitatem, ut nunquam simile aliquid in vita sua expertum se esse recordaretur. Atque residuo, quod erat, avidè exhausto, deinde Abbatem adit, nihil dubitans, quin suæ patenæ propriam aliquod additum esset condimentum. Ut autem conperit, placuisse commune ferulum, in quo videlicet residuo præter aquam, et salem ad condiendum adhiberetur, intellexit statim divinam erga se providentiam, gratias agens in Religionis proposito confirmatus est, eoque magis, quod postea etiam, ac tertia die, et deinceps multo tempore eandem suavitatem in ejusmodi cibis persensit, ut postea dicere sole-ret, se jam magis delectari pisis atque oleilibus, quam antea altibus et nobilibus ejusmodi opulis. Sed hoc utramque unus fuit, illud universe familie quod in vita S. Bernardi legitimus, recenti adhuc Clarevallensi cenobio, cum tam severe vite doretur, ut non alio pane, quam fere terreo vescerentur, ac reliquis quoque victis et supellex, et domus omnino pauperrima essent, ita tamen omnes sine murmuratione, immo vero cum tanta delectatione omnia ferre solitos, ut illa ipsa delectatio non modicum eis scrupulum, dubitationemque injecerit. Nam cum juvenius (sic enim scribitur) vivere sibi viderentur in eremo, quam antea vixissent in sæculo; suspectos scilicet habere ceperunt, ne per aliam viam reductionem in regionem suam; donec ea quaestione ad Bernardum prius, deinde ad Catalanensem Episcopum, qui tunc apud eos

hospes diversabatur, delata, longa et accurata oratione edocti sunt, esse id Dei donum ac beneficium, minimeque respiciendum. Ex quo apparuit, quid possit habitus et mos, Dei præsertim gratia adjutus, quomodo hoc efficit, ut tam rigida vita in tanta hominum multitudine ita suavis esset, ut etiam scrupulum in eorum animis moveret, ne nimis voluptuose viverent. Hæc, inquam, exempla oh oculos haberi monebat Asceta, nec dubitari, quibus si similes in eibis durioribus degustandis victoriam referret; similem quoque suavitatis effectum esse reportaturus. Quod si vero cibi interdum minus bene preparati offerentur, Abbatibus Stephani dictum et factum imitari suadebat, de quo Dorotheus narrat, quod, cum morbus ipsam lectulo afflixisset, socius parare ipsi voluerit plantulam cum optimo oleo, sed arriplo amarissimo ac pessimo, placentiam sic coctam agro porrexerit. Notavit id Stephanus, sumptoque medico tacuit. Fecit id vice altera coquus, illatque iterum ad ægrum coctura respicit eam: Comede, Pater, ad socius, bona enim res est, quam paravi. Et ut ipsum illiceret ad gustandum, gustavit ipsemet prior, et: Hen mel homicida sum, exclamavit. Ad quem Stephanus: Ne turberis frater, inquit, nisi Deus voluisset, ut oleum pro oleo arripes, non errasses. Hortatur proin Narcissum, ut, quotiescumque cibi ipsi in mensa apponantur, ministrum mensæ velut Habacuc a Deo cum cibo missum imaginetur, dicentemque: Narcisse, tolle prandium, quod misit tibi Deus. Sumat proin cum gaudio, dicantque cum Daniele: Recordatus es mei, Deus, et non dereliquisti diligentes te. Dax. c. xlv.

CONSILIUM IV.

PETITIO. — Inter alias difficultates, quæ in Religione expertus est Narcissus, non minima erat, quod varia de se a variis iudicia concepi, deque delectibus suis murmurari adverteret, id quod tanto vehementius illi dolebat, quanto ardentius suam vitam omnibus probari cupiebat. Quare, quid in hoc negotio agendum sit, ab Asceta consilium petit.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, duplicis generis personas esse, a quibus talia iudicia fermari soleant. Primi generis sunt Superiores, Patres spirituales, Confessarii,

aliquæ viri prudentes ac Religiosi; et horum iudicia utique magni estimanda, veneranda, et quantum fieri potest, sequenda sunt, utpote ad speciem illius, de quo iudicium fertur, commodum bonumque ordinatum. Alterius generis sunt iudicia commilitonum, aut Secularium libero quavis opera, etiam bona carpentium; et hæc generose contemnenda sunt, eo quod, nisi hoc fiat, nec quies animi, nec optatus in virtutum et perfectionis studio profectus sit sperandus. Hinc S. Paulus, c. I. Gal. dicebat: Si alius hominibus placerem, Christi servus non essem. Et iterum: Mihi autem pro minimo est, ut a vobis iudicer, aut ab humano die. Sed et antiqui Patres tanti, teste S. Hieron. faciebant hanc doctrinam, ut dicere soliti sint: Prima (id est, maxima necessaria) virtus Monachi est hominum iudicia contemnere, nisi, dum eorum sequitur ductum, a via perfectionis aberrat, et opera indequaque imperfecte facere velit. Id quod sapienter olim Polyetes, pictor celeberrimus, ingenioso facto demonstravit; cum enim elegantem picturam ante domum suam a solis calore exsiccamam exposuisset, et vario a variis carpi advertisset, ea remota, aliam priori prorsus similem pinxit, iterumque ante domum exposuit, ita tamen ut in occulto latens, et quicquid quisque carperet, id iuxta ipsius iudicium corrigeret, v. g. si quis pedem nimis longum esse fieret, ipsa breviorum faceret, et sic de reliquis membris loquendo. Unde post plures ejusmodi correctiones adeo corrupta est imago, ut nemo sine risu eam aspicere possent. Quare confluentibus civibus imaginem iuxta dictamen artis sue factam pone posterorem imaginem statuit, dixitque civibus: Et cui placeat hæc imago posterior? Cumque illi inoptam, et risu ac vituperio dicam unanimes voce dicerent: Atqui, subiecit Polyetes, hæc secundum vestrum iudicium est depecta. Ecce ergo quale monstrum effugeret, qui vestra attenderet, et sequeretur iudicia. Qualem autem, et quam elegantem imaginem pingat, qui artis sue dictamina observat. Idem ergo ut Narcissus faciat hortatur Asceta, atque adeo sibi de imperfectorum iudiciis illud pii Asceta dictum applicet: Fili, jacta cor tuum firmiter in Domino, et humanum ne metuas iudicium, ubi te conscientia piam reddit et insonentem. Bonum est et beatum taliter pati, nec hoc erit grave humili corde, et Deo magis, quam sibi con-

fidenti. Multi multa loquuntur, et ideo parva fides est adhibenda; sed et omnibus satis esse, non est possibile. Et si Paulus omnibus studuit in Domino placere, et omnibus omnia factus est; tamen etiam pro minimo duxit, quod ab humano die iudicatus fuit. Egredis satis pro aliorum modificatione et salute, quantum in se erat, et poterat; sed ne ab aliis aliquando iudicaretur, vel non despicere, colubere non potuit. Quis es tu, ut timeas a mortali homine? Hodie est, et cras non comparet. Deum time, et hominum terrores non expavesces. Quid potest aliquis in te verbis, aut injuriis? Sibi potius nocet, quam tibi, nec poterit iudicium Dei effugere, quicumque est ille. Tu habes Deum præ oculis, et non contendere verbis querulosus. Quod si ad præsens tu videris succumbere, et confusionem pati, quam non mereris, ne indigneris ex hoc, neque per impatientiam minuas coronam tuam. Sed me potius respice in cælum, qui potens sum eripere ab omni confusione et injuria, et unicuique reddere secundum opera sua. THOM. KEMP. l. II. c. XXXVI.

CONSILIUM V.

PERITIO. — Solent magistri tyronum non raro ab eis exigere, quantum sibi videantur in studio perfectionis proficisse, in qua ratione reddenda cum difficultatem non modicam experiretur Narcissus, Asceta adijt, ab eoque, ex quibus indicis quantitatem profectus sui cognoscere debeat, indicari sibi petiit.

Responsio. — Respondit Asceta, cum profectio in perfecto amore Dei consistat, ex iisdem indicis colligi debere profectus sui quantitatem, ex qua colligere solemus amoris magnitudinem. Duo autem sunt præcipua indicia, ex quibus amoris vehementiam colligimus. Primum est, maxima æstimatio de amato, per quam ipsum omnibus aliis rebus præferimus. Unde natum est proverbium: Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam: Quisquis amat cervam, cervam putat esse Minervam. Et propter eandem causam amantes se mutuo *Thesaurum suum* vocant, ut indicent, se, sicut thesaurum omnibus nostris bonis temporalibus præferimus, ita etiam amatum omnibus aliis rebus præferre. Alterum indicium est, firma ad-

hæsiō, seu unio cum amato; quo enim difficilior amans ab amato avellitur, eo firmitus se illi adhasere, atque adeo et amare illum ostendit. Hinc de Sponsa dicitur: «Aque multe (tribulationum) non poterunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam.» CANT. c. VIII. Et S. Paulus: «Quis me separabit a charitate?» ROM. c. VIII.

Simili ergo modo profectum in perfectione sen amore divino, colligere debemus. Et primo quidem ex æstimatione, quam de Deo habemus, an scilicet cum omnibus creaturis præferamus; nam, ut pius Asceta recte dixit: «Multum proficies, si te feriatum ab omni temporali cura conserves. Valde delicias, si aliquod temporale reputaveris. Nil magnum, nil altum, nil gratum, nil acceptum tibi sit, nisi propter Deum, aut de Deo sit. Totum vanum existima, quicquid consolationis occurrit de aliqua creatura. Amans Deum anima, sub Deo despicit universa.» Id quod apta similitudine quidam declararunt, dum dixerunt: Sicut is, qui ab uno loco in alium proficiscitur, si cognoscere vult, an multum progressus sit, attendit, an minus semper de loco, a quo discedit, plus vero de loco, ad quem tendit, videat; ita Religiosus, qui a creaturis discedere, et ad Deum per amoris grossus tendere decrevit, quo minus de creaturis videt, easque contemnit; et quo plus videt de Deo, eumque pluris æstimat, tanto magis se in perfectionis via progressum fuisse, credere potest. Hinc iterum S. Paulus propter Deum omnium se creaturam detrimentum fecisse, et arbitratum esse, ut stercora, confessus est. AD PHILIP. c. III.

Pari modo ex altero iudicio profectum metiri debet, scilicet ex adhesionem et conjunctionem cum Deo; si enim tam firmiter adheret, ut nulla quantacumque tribulatio separari se ab eo possit, iterum, se multum proficisse, merito sibi persuadere potest, ut pulchre Thomas Kempensis iterum ostendit dicens: «Non ergo æstimes, te veram pacem invenisse, si nullam senseris gravitatem; nec tunc totum esse bonum, si neminem patris adversarium; nec hoc esse perfectum, si cuncta fiant secundum tuum affectum. Neque tunc aliquid magni te regates, aut specialiter dilectum existimes, si in magna fueris devotione atque dulcedine; quia in istis non cognoscitur verus amator virtutis; nec in istis consistit profectus et perfectio hominis. In quo ergo, Domine? In offerendo te ex toto corde tuo voluntati di-

vine; non quaerendo, quæ tua sunt, nec in parvo, nec in magno, nec in tempore, nec in æternitate; ita ut una æquali facie in gratiarum actione permanes, inter prospera et contraria; omnia æqua lance prosperas.» THOM. KEMP. l. III. c. XXV.

Id quod iterum Asceta quidam apta similitudine declaravit, dum dixit: Sicut triplicis generis sunt pastilli odorati, falsi et ad vexationem facti, qui totaliter ex pulvere sunt confecti, et mox ubi igni admoventur, flammam spirare incipiunt, et ingratum odorem emittunt; alii media dimittunt parte, scilicet superiore ex aromatibus, inferiore autem ex pulvere sunt compositi, atque ab initio quidem bonum de se odorem, et gratum splendorem emittunt, sed ubi ad medium ventum est, pariter flammam spargere, et ingratum odorem emittere incipiunt; alii denique toti ex aromatibus facti, qui, si igni admoventur, semper amabilem lucem, et suavem odorem emittunt; ita triplicis generis esse Religiosos, qui quoad externam speciem et vestitum similes sunt, sed quoad mores et perfectionem longe diversi. Nam aliqui toti ex pulvere nitro, id est, immortificatis affectibus compositi, quamprimum ignis mortificationis admoti fuerint, flammam indignationis vomere, et mali exempli ingratum fetorem post se relinquere solent. Alii aliquandiu patienter ferunt leviores adversitates, sed ubi graviore ingruerint, pariter indignari, et scandalizare consueverunt, qualis fuit, de quo Thoma Kempensis sic loquitur: Neque dicas: «Non valeo hæc ab homine tali pati, nec hujusmodi mihi patienda sunt; grave enim infultu damnum, et improperat mihi, que nunquam cogitaveram; sed ab alio libenter patiar, et sicut patienda videro. Inspiciens est talis cogitatio, que virtutem patientiam non considerat, nec a quo coronanda erit, sed magis personas, et offensas, sibi illatas perpendit. Non est verus patiens, qui pati non vult, nisi quantum sibi visum fuerit, et a quo sibi placuerit.» THOM. KEMP. l. III. c. XIX. Alii denique ex meris aromatibus solidam virtutum compositi in omnibus adversitatibus odorem et lucem boni exempli relinquunt, de quibus idem auctor dixit: «Verus patiens non attendit, a quo homine, utrum a Prelato suo, an ab aliquo equali, aut inferiori, utrum a bono et sancto viro vel a perverso et indigno exerceatur. Sed indifferenter ab omni creatura, quantum

cumque et quotiescumque ei aliquid adversi acciderit, totum hoc de manu Dei gratanter accipit, et ingens lucrum reputat; quia nil apud Deum quantumlibet parvum, pro Deo tamen passum, poterit sine merito transire. Et hanc doctrinam Deus ipso percommoda ad hunc finem visione declaravit, quam Johannes Major in Speculo magno Exemplorum his verbis narrat: Legitur in Libro Prioris de Groendal, Fratris Joannis de Schenchovia, quod fuit quoddam tempore quoddam matrona devota, que cum Missam audiret, post elevationem Missæ vidit quendam pulcherrimum puerulum super altare currentem (ut sibi appareat) et juxta idem altare sedebant tres virginis Missam audientes. Et currebat puerulus de Altari, et accipit unam illarum virginum nimis amicebilitate in brachiis suis, et osculabatur eam pueris amorem. Alteram accipit, et pallium ipsius discoperuit ab oculis ejus, et inspicit in ejus faciem valde amicebilitate. Sed tertiam accipit per manum, et percussit eam cum pugna in faciem, et traxit cum pedibus, et ostendit ei magnam indignationem, et currebat puerulus ad Altare, et ibi perdidit eum matrona hæc. Videns autem ista admirabatur multum, quid istud portenderet, et desideravit multum scire, quidnam istud esset, sed et Dominus nostre nobis sibi hoc frustra ostendisse, et alloquebatur eam, et dixit: Prima virgo, cui me tam amicebilitate exhibeo, multum est amanda, et imbecillis ad me, et de facili decideret, et verteret se ad sæculum, nisi esset in ei amicebilitate et benignus. Altera melius contenta, dummodo aliquid saporis habere poterit et dulcedinis. Sed tertia virgo est dilecta sponsa mea, et qualcumque amaritudinem illi debeo, ipsa permanet mihi semper constans et fidelis. Igitur nota, quod major salus et sapientia non consistunt in majore dulcedine; sed quando æquanimiter scimus tribulationes sustinere, et Deum inde laudare, et in illis gaudere, et diligere facientes nobis mala, iste est in dilectione supremus gradus. Atque hoc geminum indicium merito Asceta Narcisso pro mensura, qua profectum in perfectione mensurare, et colligere possit, offerbat, cum et antiqui Philosophi profectum discipulorum suorum ex duobus his verbis: *Abstinere et sustinere*, colligere consueverint. SPECUL. EXEMP. V. Tribulatio. Exempt. vi.

CONSILIUM VI.

De Tentationibus sustinendis.

Petrus. — Vix medium probationis sue tempus absolverat Narcissus, cum gravibus adeo tentationibus variis in materia vexari cepit, ut propemodum se succubiturum timeret; quare iterum ab Asceta consilium petit, et quomodo se in ejusmodi tentationibus gerere debeat, scire cupit.

Responso. — Respondet Asceta, sequentes ei doctrinas observandas esse. *Primo*, curandam, ut bene ponderet necessitatem et utilitatem tentationum, ut tanto alacrius earum impetum sustineat. Et necessitatem quidem Thomas Kemp. his verbis declaravit: «Quandiu in mundo vivimus, sine tribulatione et tentatione esse non possumus. Thom. Kemp. l. i. c. xiii. Utilitatem vero idem paulo post sequentibus verbis indicat: «Sunt tamen tentationes hominibus saepe valde utiles, licet molestæ sint et graves, quia in illis homo humiliatur, purgatur, et eruditur. Omnes Sancti per multas tribulationes et tentationes transierunt, et profecerunt. Et qui tentationes sustinere noniverunt, reprobi facti sunt, et debeant. » Hinc S. Jacobus dicebat: «Omne gaudium existimate, Fratres mei, cum in variis tentationes inciditis, scientes, quod tentatio fidei vestre patientiam operatur, patientiam autem opus perfectum habet, ut silis perfecti et integri, in nullo deficientes. S. Jacob. cap. i.»

Secunda doctrina est, ut firmiter credat Deum, uti S. Paulus monet, fideliam esse, atque adeo non passurum, ut supra vires tentetur; si enim, ut recte dicitur S. Ephrem, homines, cum tam parum sciunt, sciunt tamen discernere, quantum oneris singula iumenta ferre valeant, tantumque imponunt, quantum eorum vires tolerant; si etiam si quibus vasa efformas novit, quanto in tempore in igne relinqui oporteat, ne, si diutius relinquant, adurantur, si minus, dissolvantur; quanto magis Deus, cujus est infinita potentia et sapientia, novit, quibus tentationibus aut probationibus indigentes anime ipsi placere volentes, deque majores permittet, quam ipsarum utilitati conducat?

Tertia est, ut pariter firmissime credat, non nocere sensum in tentationibus, si absit consensus; ut enim ignis sub cinere laet, etiamsi cineribus totus videatur sepultus; ita et charitas in corde esse potest, licet ob tentationum gravitatem videatur penitus extincta.

Quarta est, ut non concidat animo, si tentationum procellæ exoriantur; ut enim, si nauta semel a timore occupatus est, ad navim regendam prorsus ineptus evadit; ita animus tentati, si timori cesserit, manifesto victorie amittenda periculo se exponit. Unde sapienter monet S. Gregorius: In tentatione deprehensus tenebras mororis incide, non qui in tanta animi tranquillitate alta de te senseras, in perturbatione quoque deterius cogitationum caligine te confundas. S. Greg. l. i. Mor., c. xii.

Quinta est, ut Christi consilium sequatur dicentis: «Vigilate et orate, ne intretis in tentationem.» MATTH. c. xvi. 38. Et vigilantiam quidem etiam S. Paulus commendat: «Vigilate, aut, state in fide, viriliter agite, et confortamini; Orationi instate, vigilantes in ea.» Quia ratione autem suscipi debeat hæc vigilantia, pulchre docuit S. Augustinus, dum sic Evangelium: *Vigilate, et orate*, clausit: «Si ergo dormituri sumus, quomodo vigiliabimus? Corde vigila, fide vigila, charitate vigila, operibus vigila. Hodie laboramus, et lampades nostræ inter ventos sæculi hujus, tentationesque fluctuant, sed ardeat in robore flamma nostra, ut ventus tentationis augeat potius, quam extinguat.» S. AUGUST. Ser. 23, de verb. Dom. c. x. Oratio vero quomodo practicanda sit, pulchra similitudine declarat Abbas Joannes dicens: Similis debet esse Monachus homini sedenti sub arbore grandis, qui respiciens feras diversas et serpentes venientes ad se, cum non possit eis resistere, subit in arborem, et salvatur; ita et Monachus sedens in cella, et videns pravos cogitationes, fugiat ad Deum per orationem, et salvabitur. Item similis debet esse homini habenti a sinistra ignem, et a dextra aquam, ut quoties fuerit succensus ignis, tollat de aqua (pata oratione) et extinguat illam. VIZ PP. lib. III, de Patient.

Sexta est, ut in initis tentationum forfiter invigilet, et resistat, quia, ut bene monuit pius auctor libelli de Christi Imitatione, facilius hostis vincitur, si ostium mentis nullatenus introire sinitur, sed extra limen

statim, ut pulsaverit, illi obviatur Lrs. I, c. xii. E contrario vero, si tentationi in carne nascenti festine non resistitur, eadem, qua nutritur, hora roboratur, et existens foris in operibus vix prevalet, quia ipsam intus membrorum dominam mentem captivam tenet, ut sapienter notavit S. Gregorius, in Past.

Septima est, ut non obiter et perfunctorie resistat tentationi et hosti, sed penitus, quantum fieri potest, delectatur; quod fiet, si ipsa etiam tentationum radix et occasio tollatur. Est autem hæc radix non alia, quam concupiscentia, ut clare S. Jacobus indicavit, dicens: «Unde lites et bella in vobis? Nonne hinc, ex concupiscentiis, que militant in membris vestris?» S. JACOB. c. iv. Hæc autem radix tunc tollitur, si a creaturis ad Deum transferatur, juxta doctrinam S. Davidis dicentis: «Delectare in Domino, et ipse tibi dabit petitiones cordis tui.» Et Solomonus: «Quorum si specie delectati, Deos putaverunt, sciunt, quanto his dominator eorum speciosior est, specie enim generator hæc omnia constituit.»

Octava est, ut ad pugnam se variis motiva, præsertim Dei et totius Curie celestis agonem spectantis, et animo adlentis, presentia cogitata excilet; quemadmodum S. Stephanus exemplo suo docuit, coeli apertus, et Jesum stantem a dextris contemplatus, dum lapidibus impetretur.

Nona est, ut debite Deo pro obtenta victoria gratie ferventer persolvatur, dicendo cum S. Davide: «Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, et digitos meos ad bellum.» Aut: «Non nobis, Domine, non nobis, sed Nominis tui da gloriam.»

Decima est, ut non putet debellatum esse, si semel victoria obtenta est; nam, ut sapienter advertit venerabilis Beda: «Sæpe antiquus hostis postquam menti nostræ tentationum certamen indixit, ab ipso suo certamine ad tempus recedit, non ut illata militie finem præbeat, sed ut corda, que per quietem securam reddidit, repente rediens facilius inopinatè irrumpat.» Huc etiam pertinet, ut non abiciat animum, aut contristet, si devictis gravius hostibus adversat, se adhuc a minoribus infestari, nam ut sapienter dicitur Sanctus Gregorius: «Hoc divina dispensatione agitur, ne ex omni parte virtutibus splendens in elationem sublevetur; dum ut in se parvum quid repre-

hensibile videt, et tamen hoc subjugare non valet, nequaquam sibi, sed Auctori, victoriam tribuit in his, que subigere fortiter valet. Quod ad hoc agitur, ut ad virtutem mens proficiens iustitia sua, melius infirmitate roboretur; et inde verius in bonis luceat, unde etiam nolentem parva reprehensibilia humiliter obscurent. »

Undecima est, ut, si quis in tentatione occidisse, ac succubuisse se advertat, animis non concidat, sed potius salutem Thomæ Kempensis doctrinam et consilium sequatur: « Certa tanquam miles bonus; et si interdum ex fragilitate corruis, resume vires fortiores prioribus, confidens de ampliori gratia. » L. III, c. vi. Nam ut recte S. Gregorius: Sicut dux in prælio plus eum militem diligit, qui post fugam reversus, hostem fortiter petit, quam illum, qui nunquam terga præbuit; sic Deus sæpe illos plus amat, qui post peccatum ferventius illi servierunt, quam qui peccato mortali non commissio, tepidos se in eius servitio exhibuerunt. S. Gregor. hom. XXXIV, in *Evang.* Has ergo si doctrinas acurate observaverit Narcissus, certam illi in tentationibus victoriam pollicetur Asceta.

CONSILIUM VII.

De Mortificationibus et Penitentia operibus.

PETITIO. — Audiens Narcissus inter alias doctrinas Monachum a S. Climaco describi, quod sit perpetua nature violentia, sensumque vigilantissima et indefessa custodia, facile advertit mortificationem sibi in Religione summe necessariam esse; quare, cum vari errores in hoc exercitio committi queant, ab Asceta petit, ut breve sibi doctrinarum ad hoc exercitium pertinentium compendium suggerere dignetur.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, in primis bene ipsum distinguere debere inter externam et internam mortificationem, quarum prior in castigatione corporis per jejunia, cilicia, flagellationes etc., posterior in abnegatione inordinatorum motuum animi consistit, de qua duplici mortificatione S. Richardus dixit: « Ille perfectus est, qui per gratiam S. Spiritus, omnes malos motus corporis, et animi violenter subigit. »

Secundo, bene apprehendere debet proprietates vere mortificationis, quarum quatuor ab Ascetis numerantur. 1. Ut sit *rationabilis*, seu ad bonum finem ordinata, quem triplicem S. Ignatius in libello Exercitiorum assignat; nimirum ut pro delictis præteritis non nihil satisfiat; ut vincat seipsum homo, inferiorem sui partem, que sensualitas appellatur, superiori, hoc est rationi, magis subiciens; ut postremo queramus atque impetremus aliquid gratiæ donum, quod optamus, puta intimum cordis contritionem pro peccatis, et abundantiam lærymarum, vel propter illa, vel propter penas et dolores passionis Christi, aut dubii alicujus, quod nos angit, resolutionem. 2. Ut sit *discreta*, ne, ut S. Bernardus notavit, per nimiam mortificationem « corpori effectus, animo affectus, proximo exemplum, Deo honor subtrahatur. » et ut S. Hieronymus dixit: « Si animus lassus divertiçula querat. » Hinc sapienter S. Gregorius ait: « Sic neesse est, ut artem continentie teneat, quatenus non carnem, sed vitia carnis occidat; nam plerumque, dum plus nimio caro restringitur, etiam ab exercitatione boni operis evanescit, ut ad orationem quoque, vel predicationem non sufficiat, dum incentiva vitiorum in se funditus suffocare festinat, optimus est in omni re modus, et laudabilis ubique mensura. » S. Gregor. l. XXX, Mor. c. XXVII. Inquit recte S. Hieronymus: « Corpus non frangendum, sed regendum est. » Regulam autem pro hac discretionem optimam assignat S. Augustinus, dum enarratis gravibus Sanctorum sui ævi penitentis subjungit: « Charitas præcipue custoditur, charitati victus, charitati habitus, charitati vultus aptatur; hanc si quis offendit, uno die durare non sinitur. Sciunt hæc ita commendatam esse a Christo et Apostolis, ut, si hæc una absit, inania; si hæc adsit plena sint omnia. » S. Aug. l. de Mor. Ecc. c. XII. 3. Ut sit *usitata* in illa communitate, cuius quisquam est membrum, nam insolita plerumque odium et aversionem pariunt, nisi singularis sanctitas excuset. 4. Ut *constans* sit et *perpetua*, ut iterum S. Ignatius suis Filiis imperavit dicens: « Ut melius ad hunc perfectionis gradum in spirituali vita tam pretiosum perveniat (scilicet ut Christo similes fieri, et cum eo ludibria et infamiam cum gaudio pati optemus) majus ac impensius studium ejusque sit, quærere in Domino majorem sui abnegationem, et conti-

nuam in rebus omnibus quoad poterit, mortificationem. »

Tertio curandum est, ut fraudes diaboli in hoc studio occurrentes bene intelligat, et prudenter declinare studeat. Pro quibus dignoscendis novit triplex esse hominum genus ejusmodi fraudibus obnoxium. Primi sunt qui natura difficili præditi gravem ad virtutes exercendas repugnantiam sentiunt, ideoque ruina se proximos arbitrantur. Quibus proinde sæpe illa Doctorum et SS. PP. regula: « Non nocet sensus, si desit consensus, » obijcienda est. Alii sunt, qui quia naturaliter sortiti sunt animam bonam, nullam in ulla prope re difficultatem sentiunt; qui proinde monendi, ne propterea altum sapient, aliove despiciant, aut seordie occasione arripiant, sed potius infirmitati suæ, atque fragilitati adscribant, quod in graves tentationes cadere non sinant. Ultimi, qui altissima pace, non propter virtutis studium, nec per naturæ bonitatem oblecta fruuntur, sed quia omnia indulgenti appetiti, quibus proinde id, quod senior quidam similis genii monacho dixit, expröbrandum est: « Similis es porte, per quam quisque vult ingreditur, et egreditur absque eo, quod sciat, quid intus geratur; unde quia hostibus omnia patent, in perpetuo versantur animæ periculo, quod tunc primum intelligent, quando ut avis laqueis irretita, avolare voluerit. »

CONSILIUM VIII.

De Professione edenda

PETITIO. — Finita feliciter probatione, cum ad Professionem edendam admittus esset Narcissus, desiderat eam, cum quanto potest, maximo fructu et devotione peragere; rogat proin Ascetam, ut, sicut pro Novitatu inchoando, et absolvendo salubria valde suggerat consilia, ita, similia quoque pro Professione fructuose faciendâ suggerere dignetur.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, sequentes doctrinas illi specialiter observandas esse. *Primo est*, ut meminerit se, cum per professionem versus Religiosus sit factus, modo specialiter obligari ad perfectionem omni studio seclandam; studeat proin bene cognoscere, in quo consistat vera perfectio,

TOMUS I.

nimirum in eo, quod ut bene notavit prudens quidam Asceta, quotidiana et communia Religiosis sua opera perfecte perficit; hoc enim est, quod S. Augustinus insinuat: « Vis semper laudare Deum? Bene fac omnia, que facis; et semper laudasti Deum. » S. Aug. in *Psal.* CXVII.

Secunda doctrina est, ut solitudinem et cellam specialiter sibi commendatam habeat, cumque in finem janue suæ inscripta verba imaginetur, que monachus quidam actualiter inscriperat: « *Necessitas, utilitas, charitas*; » ut illi inscriptis et lectis meminerit nunquam sibi e cella egrediendum esse, nisi unus ex dictis titulis ipsum ad hoc impulerit. Quod quidem ipsi difficile non accidit, si commoda, que ex tali solitudine reportantur, bene perpendit, que quidem præclare indicavit S. Bernardus dicens: « Cæli et cellæ, inquit, habitatio cognata; Cella et cælum cognitionem habent nominis, sic et pietatis. Cælum dicitur a celando, et quod celatur in cælis, hic in cellis; quod quaeritur in cælis, hoc et in cellis, nempe vacare Deo, frui Deo. Angeli Dei cellas habent pro cælis, et æque delectantur in cellis atque in cælis, a cella in locum ascenditur. Cella terra sancta est et colunt sanctus, ibi anima Deo jungitur. » Quod re ipsa experitur est S. Hieronymus dicens: « Mihi cætera carcer, et solitudo Paradisus est. » Hinc recte ad istam solitudinem amandam tuam efficacibus verbis hortatur Thomas Kempensis. « Nemo dignus est cælesti consolatione, nisi diligenter se exercuerit in sancta compunctione. Si vis corde tenus compungi, intra cubile tuum, et excludere tumultus mundi, sicut scriptum est: In cubilibus vestris compungimini. In cella invenies quod de foris sapius amittes. Cella continuata dulcessit et male custodita tædium generat. Si in principio conversionis tuæ bene eam colueris, et custodieris, erit tibi dilecta amica, et gratissimum solatium. In silentio et quiete proficit anima devota, et discit abscondita Scripturarum. Ibi invenit fluentia lærymarum, quibus singulis noctibus se lavet, et mundet; ut Conditori suo tanto familiarior fiat, quanto longius ab omni seculari tumultu degit. Qui ergo se abstrahit a notis et amicis, approximabit illi Deus cum Angelis sanctis. » Quare audiat S. Bernardum monentem: « Esto sola, o anima, ut soli omnium serves te ipsam, quem ex omnibus elegisti. Secede, sed mente, non corpore, sed intentione, sed

36

devotione, sed spiritu. Sola indicitur tibi mentis et spiritus solitudo. Solus es, si non communia cogites, si non affectus presentia, si despicias, quod multi suspiciunt. » Sed et præclarum famosi Anachorete doctrinam alte menti imprimat, qui diere erat solitus, nunquam fore hominem quietum, nec in re quampiam contentum in hac vita, nisi hoc sibi persuadere, in mundo præter Deum et Jesum esse neminem; quo principio antiqui Patres, teste S. Dorotheo, se dirigentes, in maxima pace, animique tranquillitate, vitam in solitudine prope ecclesiam traduxerunt.

Tertia, doctrina est, ut certo sibi persuadeat, tria vota substantiata esse propria media perfectionis consequenda, ut S. Thomas et alii docent, idemque singulari studio ad eorum perfectam observationem incubat. Eum in finem sæpius monentem, S. Augustinum audiat : « Quid fili dixit Psaltes, attende. Non dixit, nolite vivere, sed vivete, et reddite. Quia addisti, reddite, non vis vivere? Ergo vivere voluisti, et non reddere? Imo utrumque fac. Cum si ex professione, alius ex adiutorio Dei perfectus. Aspice eum, qui te docuit, et non respicias retro, unde te educit. Qui te educit, unde te ambulat; unde te docuit, post te est. Ama decentem, et non te deminat retro aspicientem. » Sic efficiet, ut verifocetur de ipso, quod S. Bernardus dixit ad Fratres suos : « Altissima vestra est Professio, caelos transit, per Angelis est, Angelicæ similis puritati; non enim solum novistis omnem sanctitatem, sed omnis sanctitatis perfectionem, et omnis consummationis finem. Aliorum est servire Deo, vestrum adherere Deo. » Ac paulo post : « Quos, quo nomine dignius appellem, cælo; homines celestes; an angelos terrestres degentes in terris, sed conversationem libentes in caelis? Non estis de mundo, sed estis cives Sanctorum, et domestici Dei. »

Quarta doctrina est, ut pari studio in perfectam regularum suarum observantiam incubat, sibi que dictum patet, quod S. Bernardus Fratribus suis dixit : « Rogo vos, Fratres, et multum obsecro, sic agite, et sic state in Domino, dilectissimi, solliciti semper circa custodiam Ordinis, ut Ordo custodiat vos. » S. Bern. ep. xxvii ad FF. de S. Anas. Certe B. Aloysius dicere solebat, cum demum esse Religiosum perfectum censendum, qui omnes Ordinis sui Regulas accurate custodierit; talis enim merito sperare

poterit, copiosa sibi auxilia a Deo datum iri, ad omnes perfectionis partes adimplendas, omnigenasque virtutes acquirendas, juxta promissum Christi dicentis : « Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam; intra in gaudium Domini tui; » (MATTH. c. xxv) quod per perfectionem maxime acquiritur.

Quinta demique doctrina est, ut sæpius renovationem mentis et propositum instituat; nam ut S. Gregorius sapienter advertit : « Si lassescere volumus, valde necessarium est, ut inchoare quotidie nos credamus. Nescit enim mens semper inchoare. » S. Greg. l. xxi Mor. c. 1.

Hinc namque per Paulum dicitur : « Renovamini spiritu mentis vestræ. » Hinc Psalmista, qui ad perfectionis culmen jam pervenerat, quasi inchoans dicebat : *Dixi, non capio*. Sicut S. Antonius jam jam moriturus ad ausus dicebat : « Hoc sit primum in communi mandatum, nullum in arrepti propositi rigore lassescere, sed quasi incipientem augere semper debere, quod coepit. *Vita*. Hinc merito pius Asceta hortatur : « Omni die renovare debemus propositum nostrum, et ad fervorem nos excitare, quasi hodie primum ad conversionem venissemus, atque dicere : Adjuva me, Domine Deus, in bono proposito et sancto servitio tuo; et da mihi nunc hodie perfecte incipere, quia nihil est, quod hactenus feci. Secundum propositum nostrum, cursus profectus nostri, et multa diligentia opus est bene proficere volenti. Quod si fortiter proponens sæpe deficiet, quid illi, qui raro aut minus fixe aliquid proponit? » Et iterum : « Circa principalia festa renovanda sunt bona exercitia, et Sanctorum suffragia ferventius imploranda. De festo in festum proponere debemus, quasi tunc de hoc sæculo migraturi, et ad æternum festum perventuri. Ideoque solliciti nos preparare debemus in devotis temporibus, et devotus conversari, atque omnem observantiam strictius custodire, tanquam in brevi premium laboris nostri a Deo percepturi. *De Imitatione Christi*, lib. I, c. xix.

CONSILIUM IX.

Circa officii Acceptionem.

PETITIO. — Post editam Professionem, cum ad varia officia paulatim applicatus fuisset Narcissus, et aliqua sibi valde molesta experiretur, Ascetam adiit, ab eoque, an non unum, alterumve recusare, aut deprecari deberet, interrogat.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, ante omnia meminis, cum debere, quod, juxta D. Paulum, spectaculum facti sumus mundo, Angelis, et hominibus, præcipue vero ipsi Deo, atque adeo non referre, qualem personam quis representet, sed quomodo illam sustineat. Hinc merito quidam dicebat, videri sibi eo tempore quo dispositio officiorum suscipitur, evenire id, quod olim vivente Christo accidit, quando mulier concionante illo exclamavit : « Beatus venter, qui te portavit et ubera que sustixit. » Ipse autem Christus mox subjicit : « Quin immo beati, qui audivit verbum Dei, et custodivit illud. » Simili enim modo, quando fit distributio officiorum, et unus quidem Superioris, alter Doctoris, Concionatoris, aut aliud honoratum officium sortitus fuisse auditur, mox socii gratulandi accedunt, dicuntque : « Beatus venter, qui te portavit etc. Sed quos Christus mox corrigit dicens : Quin immo beati, qui audivit verbum Provincialis, et custodiant illud (cum enim tota nostra sanctitas et perfectio in impletione voluntatis divina consistat, hæc autem æque in infimis, quam supremis officiis impleri queat, non est, cur aliquis unum officium præ altero optare, aut sollicitari debeat. Hinc merito P. Balthazarus Alvarez, Soc. Jesu Præbylet, dicere solebat, Religiosum horrere debere mutationes officiorum, occupationum aut locorum, in quibus a S. obedientia collocatur, memorem verborum Angelæ ad S. Joseph diciturum, eum mitteretur in Ægyptum : *Esto ibi, usque dum dicam tibi*; cujus rationem redderat, quod nemo posset in alio loco ascendere, quam ut ab ipso Deo in eo constitatur. Unde eum, qui sub obedientia est, nolebat cogitare, quid eras de se esset facturum; responsio enim in promptu est : Faciam, quod jubeor; fiet, quod volet Deus, Et in hoc totum meum lucrum est, ut

te Deum meum contentum habeam, tibi que satisfaciam. Hinc et alias dixerat, in hoc ego meam felicitatem pono, quod Deus velit opera mea uti etiam in vilissimis totius Religiosis meæ officii; tanti ego hoc facio, ut nullum sit adeo abjectum officium, cui si me ille velit addicere, non priver ego quocumque meo solatio, ut illud præstem. Hortatur ergo Narcissus Asceta, ut quoties Superior officium aliquod ei offert, illa Judithæ verba erga illum usurpet : « Quis ego sum, ut contradicam Domino meo aut superiori Dei, velut supremi Domini vices agent; omne, quod erit in oculis ejus bonum et optimum, faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vite meæ. » *Jerem. c. xii* vitæ 23. Aut etiam dicat cum Christo : Ita, Pater, quoniam si acceptum est coram te, acceptum etiam erit apud me, utinam sicut ante te!

CONSILIUM X.

Circa Favorem Superiorum non ambiendum.

PETITIO. — Advertens Narcissus, comminationes suos aliquos variis artibus Superiorum favorem pescari, atque adeo ab illis passim præ aliis promoveri, aliisque favoris indicia et argumenta erga illos ostendi, se autem ab illis neglecti, nec ullum paterni favoris et amoris signum experiri, graviter dolet, atque ad invidiam concipiendam non modico impelliur. Quare auxilium et consilium petit ab Asceta ad hanc non levem utique tentationem vincendam.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, hanc tentationem non difficiliter ipsam superaturum, si in primis prudentissimam P. Hugonis Roth. ascetæ expertissimi a Societate Jesu doctrinam ob oculos habuerit, qui in *Via Regia* sic scribit : Non deest subditum Superiorum favorem ambire, et ab his specialiter amari velle; qui enim amari ab his velit, debet etiam placere velle, et quantæ adulationes et simulationes sequentur? Si contraria incurrant indicia, qui erit turbatum et offensum modus? Universorum Domino placere, et ab hoc diligere velle oportet; hominum sensus de nobis errabunde vagantur, aliorum invidiam creant, et plurimum a profectus spiritualis libertate impediunt. Secure incedit, qui nunquam sibi

amore digna adscribit. Ita illi, qui non parum confirmari possunt ex eo, quod nonnomo prudenter notavit, nimirum tales sollicitatores humanorum favorum merito finire posse, ne ipsos contingat, quod Jonæ Prophetæ olim venerat, ut scilicet, sicut is arefacta hedera, sub qua suaviter quiescere sibi videbatur, petivit animæ suæ ut moreretur; *JONAS c. IV.* ita et hi fautores suo, velut hedera sua, per mortem aut alium casum substracto, in gravem tristitiam incidant. Aut certe verendum est, ne eveniat illis, quod Michæe Sacerdoti valeris legis contigit, ut scilicet, si interrogentur, cur fautoribus suis substractis tristenter et gemant, fateri et dicere cogantur: « Deos meos, quos mihi feci, tulistis, et dicetis: Quid tibi est? » *JOB. c. XVII.*

Hortatur itaque, dictum sibi credat a Psalmista: « Nolite confidere in Principibus, in Filiis hominum, in quibus non est salus, » utpote qui plerumque aut non sciunt, aut non possunt, aut non volunt juvare, sed potius dicat eodem: *Mihi autem adhaerere Deo meo, bonum est, et ponere in Domino spem meam, utpote qui solus et scilicet per infinitam sapientiam suam, et potest per omnipotentiam suam, et vult per summam bonitatem suam juvare. PSAL. CXLV.*

CONSILIUM XI.

Circa Severitatem Superiorum tolerandam.

PETITIO. — Cum non tantum non faventem, sed etiam durum et severum experietur Narcissus Superiorem, utpote a quo frequenter sine ulla culpa, aut tempore non conveniente, aut etiam modo notabiliter excedente fuerit punitus, desperat propemodum, se jugum tam grave diutius ferre posse. Quare iterum ad Ascetam consilii causa se confert, ab eoque aut solatium, aut remedium desperationi suæ petit.

RESPONSO. — Respondet Asceta, atque, nullum ex allegatis severitatis casibus sufficientem esse ad talem pusillanimitatem et desperationem concipiendam. Nam quod frequenter sine culpa punitus sibi videatur, recordari debet, se, etsi hanc, quæ punitio susceptæ pretenditur, culpam non admiserit, prius tamen forte alias occulte admisisse, ob quas proin Deus ipsum corrigi permittit;

sicut Ephrem adhuc adolescens quia, ob prætextum furtum, quod non admisit, ad furem damnatus fuerat, jussus est ad bucculam pauperis seniculi petulantur prius occisam oculos reflectere. *SANCTUS, in Vita.* Dicit proin cum *JOB: Peccavi, et vere deliqui, et ut eram dignus, non recepi. JOB. c. XXXIII, 27.* Æque parum affligere eum debere tempus correctionis non observatum. Nam etsi tempus tale per se non sit aptum ad culpam et errorem corrigendam, est tamen aptissimum ad permissionem et ordinationem divinam sequo abino acceptandam. Si ergo medicis tantum fidimus, ut illud tempus, quod ipsi prescribunt, aptissimum ad medicinam suamendam credamus, quidni magis Deo, qui errare et fallere non potest, confidamus, et tempus ab eo prescriptum ad correctionem et emendationem nostram opportunitissimum esse judicemus? Denique ut neque excessum in modo corrigendi egre ferat, meminisse debet, quod olim Christus S. Gertrudi de severitate Superiorissæ ejusdam conquirenti dixerit: Ego in abundantia pietatis, dulcedinis, et affectionis mee divinæ, quæ congregationem hanc elegi, permitto aliquos defectus inherere etiam illis, qui præsent; ut inde meritum congregationis augetur; nam nullo major est virtus, subjecti ei, cujus opera per omnia probata non videntur. Ego sino superiores habere aliquos defectus, et ex diversitate curarum quandoque maculari, ut magis humiliter. Subditorum meritum crescit tam ex defectibus, quam profectionibus eorum, qui præsent. *Biosus, in Monit. Spiritu.*

Hoc itaque bene ut ponderet Narcissus, hortatur Asceta; sic enim non asquo duntaxat, sed hilari etiam animo correctionem omnem accepturam, dicturumque cum Psalmista: « Obmutui et humiliatus sum, et sibi a bonis. » Et iterum, « Obmutui et non aperui os meum, quoniam tu fecisti. »

CONSILIUM XII.

Circa Persecutiones tolerandas.

PETITIO. — Quod olim S. Paulus dixerat, omnes, qui pie vivere in Christo, persecutionem patientur. (*Epist. ad Tim. III.*) hoc ipsum etiam non modice expertus est Narcissus noster; cum enim ferventius Deo servire incepisset, hoc tepidorum fratrum

oculos offendit, qui proin illa impiorum in libro Sapientie verba usurparunt: « Circumveniamus ergo justum, quoniam inutilis est nobis, et contrarius est operibus nostris, et improprietat nobis peccata legis, et diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ. Promittit se scientiam Dei habere, et filium Dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, et immutata sunt viæ ejus. Tamquam nugaces estimati sumus ab illo, et abstinet se a viis nostris, tamquam ab immunditiis, et præfert novissima justorum, et gloriatur Patrem se habere Deum. Videamus ergo, si sermones illius veri sint, et tentemus quæ ventura sunt illi, et sciamus, quæ erunt novissima illius. *SAP. c. II.* Quare graviter sentiens has persecutiones, quaerit Ascetam, quomodo inter illas se gerere debeat?

RESPONSO. — Respondet Asceta et quaerit Narcissum, an nunquam publice disputationi interfuerit? Affirmante illo, ulterius interrogat, an non audiverit eos, qui theses peragunt, in fine dicentes illis, qui eodem vehementissime oppugnantur? *Agimus gratias pro doctissimis argumentis, cumque, et hoc audivisse se diceret Narcissus, subintulit Asceta, similis modo Deum dare dilectissimis filiis suis occasionem ad suæ virtutis profectum demonstrandum, et persecutores velut argumentantes subornare, ut jam olim Tertullianus indicavit, dum sic alloquitur Tyrannos, qui fideles persequebantur: « Cruciate, torquete, daminate, atterite nos, probatio est innocentie nostræ iniquitas vestra; ideo nos hæc Deus pati patitur. » Quidni ergo avidè arripat occasionem istam, et honori sibi ducat, quod præ aliis dignus sit estimatus, ut publicum profectus sui specimen non tam ipsi mundo, quam Deo et cœlitibus universis præbere possit? Ita sane agnovit Monachus ille, qui, ut in vitis PP. legitur, quanto plus aliquis illum injuriabat, tanto magis recurreret dicens: Isti sunt, qui nobis occasionem præbent ad perfectionem nostram; qui autem beatificant nos, decipiunt nos, et semitam pedum nostrorum subvertunt. *Vita PP. l. VII, c. VII, p. IV.**

Hinc etiam Christus B. Baptiste Veranæ, Ordinis S. Francisci, dixit: Cognosce te magis obligatum esse illi, qui tibi malum fecit, quam ei, qui bonum. Ille enim personæ sunt, quæ purgant animam tuam, et pul-

chram faciunt, gratiosam et acceptam in conspectu meo. Et alias iterum eisdem dixit: Singula detrudentium verba sume tibi loco virtutum, quibus exornata pervenias ad me, et ego compassiva pietate mea compulsus, benigne suscipiam te. Et quanto plus conversatio tua sine culpa reprobanditur, tanto amplius cor meum amatoria blanditate tibi cœndescendit, quia per hoc efficietis mihi similis, qui in operibus meis semper habuit perveriores et contradictores. *CAROLUS S. FRANG. c. II, l. VII, c. XXIV.*

Hortatur igitur Asceta, ut illa Christi solatio plenissima verba ad Apostolos prolata, sibi quoque applicet: « Memento sermonis mei, quem ego dixi vobis. Non est servus major domino suo. Si me persecuti sunt, et vos persequetur. » *JOAN. V.* Et iterum: Beati estis, cum maledixerint vobis homines, et persecuti fuerint et dixerint omne malum adversum vos, mentientes propter me; gaudete, et exultate quoniam merces vestra copiosa est in codis. *MATT. c. III.*

Sic sperare poterit verificatum iri quondam, quod Salomon dixit: « Cum placebit Domino via hominis, etiam inimicos ejus convertet ad pacem; » *PROVERB. c. XVI, 7.* Ita ut ipsi qui illum cum impiis persecuti sunt, dicturi sint eum fidem, penitentiam agentes et præ argustia spiritus gementes: « Illi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, et in similitudinem improperii. Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam, et finem illorum sine honore; ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter sanctos sors illorum est. *SAP. c. II.*

CONSILIUM XIII.

Circa Pacem animi quaerendam.

PETITIO. — Cum sæpius Narcissus varias animi turbationes ex diversis causis exortas expertus fuisset, pertusus vite tam inquietæ, statuit de medio prospicere, quo veram, et continuam animi pacem obtinere queat. Quia vero ipse sese ad tale modum invenit insufficientem agnovit, ideo ad Ascetam de more confugit, ab eoque modum simile intelligere cupit.

RESPONSO. — Respondet Asceta, varia quidem a variis media ad hanc finem præscribi, se tamen unicum, solidissimum, et ab ipso Christo dictatum suadere, nimirum ut

radicem omnis turbationis tollere studeat. Quænam autem hæc sit radix, pulchre indicavit Epictetus dicens: « Homines non perturbantur rebus, sed iis, quas de rebus habent, opinionibus v. g. mors non est malum, aliqui enim, et societati ita visum esse; sed est opinio de morte, quæ malam eam facit. Cum igitur impedimur, aut distrahimur, non alios culpamus, sed nosmetipsos. hoc est, nostras opiniones. Alios accusare in calamitate sua, hominis est invidiæ; seipsum, ejus qui erudiri cœpit; nec se, nec alium, erudit. » *Evemeris, c. x.* Quomodo autem hæc opinio tolli et corrigi debeat, alibi indicavit idem auctor his verbis: « Religiosis erga deos immortales præcipuum illud esse scito, rectas de eis habere opiniones; ut sentias, et esse eos, et bene iustoque administrare universa; parendum esse eis, et omnibus iis, quæ fiunt, acquiescendum; et sequenda vitæ, ut quæ a mente præstantissima regatur. Sic enim nec incusabis eos unquam, nec ab eis negligi te conquereris. » Atque hæc doctrina est ipsissima, quam Christus ipse S. Catharina Senensi, quando viam perveniendi ad veram pacem cupit, prescribere dignatus est, dum dixit: *Volo, ut certa fide, alta mente, ac frequenti consideratione mediteris, me Deum sum gloriosissimum, qui te ad beatitudinem perfruendam creavi, æternum esse, summum, omnipotentem, vobisque omnia, quæ tibi placita sunt, facere, et nunc iterum tibi dico: Relinque te, resigna te, et frueris magna interia pace. Quanto citius hoc agas, tanto melius habebis. Et quanto plenius et sincerius, tanto tibi plus placebis, et amplius lucraberis.*

Quare ad exercitium hoc amplectendum hortatur Asceta illis piæ auctoris verbis. « Dixi tibi sæpissime, et nunc iterum tibi dico: Relinque te, resigna te, et frueris magna interia pace. Quanto citius hoc agas, tanto melius habebis. Et quanto plenius et sincerius, tanto tibi plus placebis, et amplius lucraberis.

CONSILIUM XIV.

Circa Renovationem Spiritus instituendam.

PETITIO. — Inter alia media, quæ ad perfectum in perfectionis studio faciendum, Narcisso suadebantur, non postremum erat, crebra sui ipsius renovatio, juxta monitum

Apostoli: « Renovamini in spiritu mentis vestræ, et induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia, et sanctitate veritatis. » *EPH. c. iv.* Quare ardens concepit desiderium, similem renovationem cum fructu instituit; sed quia ignorat, quo potissimum in tali renovatione collinare debeat, id ipsum ab Asceta intelligere cupit.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, in tribus præcipue capitibus totam recollectionem consistere debere: Primo, in *verba resolutione*, quia, teste Thoma Kempensi, secundum propositum nostrum eursus profectus nostri. Hinc S. Thomas Aquinas sorori querenti, quomodo salvari posset, respondit: *Si volueris (serio nempe, et efficaciter) salvari, Sed, et ipse Christus adolescenti interroganti, quid faciens æternam vitam possidere posses? respondit: « Si vis perfectus esse etc. » satis ostendens seriam voluntatem, et resolutionem præcipuum esse ad perfectionem assequendam medium. Hinc quidam Doctor apud Cornelium a Lapide dicere solebat: *Quidquid toto corde, tota intentione, toto desiderio vis, id est certissime. Et id ipsum confirmans S. Augustinus: « Ille simus, inquit, noster est; hic sacerdos, et quia angustus est, extendendo facimus capteiorum. »**

Secundo, consistere debet renovatio in *strenua executione*, uti sapienter P. Claudius Aquaviva, quintus Societatis nostræ Generalis, advertit dicens: *Quoniam omnis conatus non in novis ordinationibus condendis, sed in earum, quas habemus, executione, adhibendus est, necesse omnino fuerit, in hac præ omnibus serio ac diligenter incumbi. Prorsus enim docet experientia, et incommoda, que inle nascuntur, liquido demonstrant, plus in hoc genere desiderari, quam aut bona vel famulorum Dei voluntas, aut prompta et simplex obedientia polliceri debere valeantur. Ut vero hæc executione tanto ardentius urgeatur, paulo post enarrat radices, ex quibus debetis executionis nascitur, videlicet quia vel ignorantur ordinationes; aut in memoria non habentur; vel facile nimis in iis dispensatur; vel quia subditis repugnantibus contradicere, eosque ad disciplinam servandam urgere ventur Superiores. Que omnia quisque sibi merito applicare deberet; nam si experientiam ipsam consulere, causasque neglectorum propositorum inquirere velimus, depre-*

hendemas sane, et ipsi, id uno ex memoratis tribus capitibus oriri, aut quia eorum raro recordamur; aut quia facile nimis circa eorum observationem dispensamus; aut quia vim nobis ipsi inferre, atque ad executionem ob varios respectus urgere veremur. *CLAUD. AQUAVIVA, Instruct. c. II.*

Unde recte pius Asceta pronuntiavit: « Unum est, quod multos a profectu et ferventi emagitatione retrahit, horror difficultatis et labor certaminis. Enim vero illi maxime præ cæteris in virtutibus proficiunt, qui ea, quæ sibi magis gravior et contraria sunt, viriliter vincere nituntur. Nam illi homo plus proficit et gratiam meretur ampliore, ubi se magis in spiritu vincit, ac mortificat. » *TH. KEMP. l. III. c. xxx.*

Tertio, consistere debet renovatio in *constanti prosecutione*, uti recte S. Bernardus indicavit, dicens: « Quid prodest, Christum sequi, si non contingat consequi? Ideo Paulus aiebat: Sic currite, ut comprehendatis. Ibi tu, Christiane, fige tui eursus, profectusque metam, ubi Christus posuit suam, factus obediens usque ad mortem. Quantumlibet ergo ecurreris, si usque ad mortem non ecurreris, bravium non prehendes. » *S. BER. ep. ceteri.* Nam in casum bonum agitur, ut S. Gregorius recte dixit, si ante vite terminum deseratur, quia frustra venerit, deficit. *S. GREG. l. I. Moral.*

Hinc Deus in veteri Testamento non tantum primitias, sed etiam decimas, quæ ultimæ quasi sunt in messe, petit. Voluit item, ut omnia animalia, que in sacrificio ipsi offerbantur, candidam haberent, ut per hoc perseverantiam necessitatem indicaret. Unde S. Gregorius ait: « Ille bene immolat, qui sacrificium boni operis ad finem debite perducit actionis. » *Id. in c. III. Lev.*

Recta proin Seneca: « Perseverandum est, inquit, et assiduo studio addendum robur, donec bona mens sit, quod bona voluntas est. » Hortatur proin Asceta Narcissus ad perseverantiam præclara S. August. sententia: « O fratres mei, non loquantur insepere magna, nec fastidiat tenere inchoata, scientes, quod perseverantia informat meritum, colorat boni propositum, remunerat currentem, coronat purgantem, ducit ad bravium, cunctos perducit ad portum. » *S. AUG. ser. III.*

CONSILIUM XV.

Circa Recreationem instituendam.

PETITIO. — Advertens Narcissus, in recreatione sibi plerumque contingere, quod non nemo dixit: « Quoties inter homines fui, semper minor homo reddi, » vehementer concepit fastidium recreationis hujusmodi; ideoque statuit, ab eadem omnino abstinere. Prius tamen hoc suum propositum Asceta proponit, ejusque super hoc consilium requirit.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, se hoc ipsius decretum approbare non posse, sed potius congrua media adhibenda, ut recreatio pie se fructuosa instituat; nam natura nostra infirma est et imbecillis, corporis nostri massa ex fragili luto coadit, et spiritus, quem hæc mortalis carnis carcer inclusus tenet, afflictor, tantumque non suffocatur, nisi quandoque illius relaxentur vincula, solvantur compedes, remittantur nexu. Necesse est, nonnunquam feriarum ab opere, respirare a laboribus, ut obtusa, hebetata dura ac diuturna exercitatione vires acuantur, et instaurentur. Tale quidpiam suadebat magnus Cordubensium Philosophus Seneca, inquiens: *Danda est remissio animis, meliores, acrioresque requirit surgent. Ut fertilibus agris non est imperandum, cito enim exhaustiet illos, nunquam intermissa fecunditas, ita animorum impetus assiduus labor frangit, etc. Legum conditores festos instituerunt dies, ut ad hilaritatem homines publice cogentur, tanquam necessarium laboribus interponentes temperamentum. Ut enim nunquam otio indulgeas, verum semper labores, perpetuoque desatigeris, ac desudes, fieri non potest. » *SENeca l. de Tranquillitate c. xv.**

In hujus rei confirmationem affert Robertus Holkot quoddam problema Aristotelicum ubi magnus Philosophus hoc querit: *Cur locis æquabilibus, quam inæquabilibus, magis fatigamur?* Cur majorem lassitudinem affert iter planum, quam via, quæ per declivia et declivia, per campos, colles, ac montes ducit? Respondet ex sententia Philosophi Holkot: *Quia, quando homo incedit continue, et uniformiter per viam planam, fatigat instrumenta, seu partes corporis, quibus am-*

bulat, sicut genua et tibias, unde, quia in istis instrumentis ambulandi continue tenetur una figura motus in via plana, ideo contingit homini major labor et fatigatio. In processu vero non plano, ubi aliquando ascenditur, aliquando descenditur, non semper tenetur eadem figura motus instrumenti movendi; nec illa partes vexantur uniformiter et continue, sed alternatim, quia ascendendo plus laboramus in genibus et tibis, descendendo plus in femoribus. Alternatione ergo, et vicissitudine motus dividitur ambulationis labor, sit levius igitur pondus, et tolerabilior defatigatio. Commoda est hæc doctrina inquit Robertus, frater, qui in ecclesiam patriam contulit. Molestum est colorum iter, terribile carni et sanguini, spiritui etiam grave, qui sub corporis oneroso pondere nunquam lassatur ac sudat. Ut vero sit minus ardua ac difficilis via, quid factu opus? Alternatim et vicissim iteendum, ut quantum possumus, fatigationem et tedium devotius inseruiendi Deo, vicissitudine utendum, sic, ut nunquam in campum, vallem, jurata, recreationem descendamus; si enim uno tenore semper cogitemur et entamur, et ab incensa intentione nihil aliquando relaxemus, tantum concipiet animus perum spiritualium fastidium, ut denique eas prorsum deserat et perhorrescat, quod multis accidit. Horrox in c. *Sup. lect. lxi.*

Docet hoc etiam ipse Deus per Oseam, inquit: « Et ero eis quasi exaltans jugum super maxillas eorum. » Osee. c. xi, 4. Exaltaturum se, non ablaturum jugum eorum, ait Dominus, quod tale fuerit, ac si dixisses, servos Dei sua quietis tempora habituros, quibus eorum sublevetur jugum, et oneris pondus allevietur. Nemo scilicet nun ferre jugum potest, et intolerabilis est austeritas, que perpetua. Propterea in domibus religiosis, quarum etiam arctissima clausura, et vite consuetudo asperissima, habent Religiosi ascete suavioribus, quibus animam a consuetis exercitationibus tantisper abducant, relaxent et requiescant. Quomodo enim arcus semper tensus perdurare, quomodo fragilis natura unum perditum tolerare pondus, et pari semper contentione pergere potest, nisi subinde mutet iter, et onus illius minuatur? Uti S. Antonius quondam venatori cuidam ostendit, de quo sic narrat Vita SS. Patrum: Supervenit quidam venationem faciens in silva agrestium animalium,

et vidit Abbatem Antonium gaudentem cum Fratribus, et displicuit ei. Volens autem senex ostendere ei, quia oportet aliquando descendere fratribus, dixit: Pone sagittam in arcum tuum, et trahere. Et fecit sic. Et dicit ei: Et iterum trahere. Et traxit. Et rursus dicit ei: Trahe adhuc. Et dicit ei venator: Si supra mensuram traxero, frangeatur arcus. Dicit ei Abbas Antonius: Ita est in omni opere Dei, si plus a mensura tendimus vires, cito deficiunt, expedit ergo hora una relaxare rigorem eorum. Hæc audiens venator compunctus est, et multum proficiens in sermone senis discessit, et Fratres confirmati reversi sunt ad locum suum. Vita PP. l. de Pat. n. 17.

Verum quomodo recreationes tales institui debeant, Christus ipse olim indicasse videtur, dum ad Discipulos suos dixit: « In eadem autem domo manete edentes et bibentes, quis apud illos sunt, dignus est enim operarius mercede sua. » Notandum in his, quod Dominus, cum discipulos suos jubet sumere victum in domibus, ad quas divertent; simul monet, ut recordentur, se vineæ illius operarios, scholæ alumnos, et famulos domesticos esse, dignus est enim operarius mercede sua. Sed cur voluit, ut tunc se cogitarent esse discipulos Christi, quando cibum capiebant? Respondet Euthymius, id voluisse, ut inter convivandum servarent temperantiam, moderationem, frugalitatem, quam servare debent, quotquot glorie ducunt, quod talis Magistri sunt discipuli, et tam regie domus famuli. Solet pierumque in conviviis effusius ridendi, liberius loquendi, familiariter cavillandi, jocose ac dicaciter ludendi, taliumque rerum prona se offerre occasio. Dicebat ergo Christus: Manete edentes et bibentes, qui enim laborant, et ministerio maxime tam divino et sacrosancto operam dant, jure merito cibum sumunt, et hoc tamen facere debent, tamquam in mea schola instituti, et ad ubera mea enutriti, sicut parvumioniam ac modestiam, que talis Magistri discipulos, talis Domini servos, talis doctrine predicatoris docet, per omnia observent. Edere ac bibere permittit, que illis porrigerentur, non simpliciter, sed sicut discipulos suos decebat. At si ad victum et potum, res summa necessarias, tantam adhiberi temperantiam ac frugalitatem Dominus voluit, quanto magis nobis commendatam habere debemus cautionem, modestiamque, quoties animum oblectationem

CONSILIUM XVI.

Circa Missionem Indicam petendam.

PETITIO. — Legerat Narcissus in libro quopiam, quam copiosus in India fructus faceret variarum Religionum missionarii; quare et ipse ardentissimum concepit desiderium illic eundi; quia autem desideratum scriptum esse: *Probate spiritus an ex Deo sint*, pro interprete voluntatis divine Ascetam eligi, a quo proin dirigi in hoc tam gravi momenti negotio velit.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, ante omnia hoc in negotio Christi consilium esse sequendum, computandosque sumptos, an habeat ad peritendum, atque adeo vires corporis et animi considerandas, an videlicet pares sint ad onera tam ardua missionis super desiderio præconcepto, me non consulto; ne forte postea peniteat, aut displiceat, quod primo placuit, et quasi pro meliore zelasti. Non enim omnis affectio, que videtur bona, statim est sequenda: sed neque omnis contraria affectio ad primum aspectum fugienda. « Tu. Kemp. l. III, c. xi.

Eundem in finem Deus et Sacerdotes, maxime Indię Patroni serio et constanti implorandi erant, ut ne hoc in negotio decipi ipsam permittant. Tandem ubi legitimum esse vocationem, etiam Confessarii iudicis accedente, constiterit, Superioribus hoc desiderium erit proponendum; et quidquid illi perpensis omnibus motivis, et circumstantiis statuerint, eidem humiliter acquiescendum; maxime si noluerint ejusmodi professionem concedere, tunc enim, sicut Deus, licet mille mundas creare possit, in quo omnes homines perfectissime viverent, et laudarent ipsum, magis tamen delectatur decreto et voluntate sua, quæ decrevit eos non creare, quam omni honore et delectatione, quos ex creatione

pascimus, et relaxamus? Illæ horæ majorem requirant attentionem, circumspectiorem moderationem, quibus a curis feriamur, et rerum gratiarum jucundarumque cogitatione nos rafocillamus. Id ipsum etiam Sponsus celestis indicasse videtur, dum de Sponsa sua dixit: « Hortus conclusus, soror mea, sponsa, hortus conclusus, » tanquam dixisset: Plenum amenitatis, et ad omnem voluptatem comparatum nemus es, amica, columba mea Sponsa, sed validis muris incinctum, et sepimento impenetrabili communitum. Quid sibi voluit, cum de Sponsa dixit, hortum esse verum, solidissimo, fortissimoque pariete obvallatum? Respondet Simon de Cassia: Sponsus dicere voluisse, debere in Ecclesia esse hortus, hoc est, recreationes, vacationes, animi oblectationes, feriaciones a laboribus, respirations ab operosis negotiis, et curarum anxietate. Sed quales illa hortos habere et potest, et debet? Modestia mucoria conclusus, temperantia pariete incinctus, frugalitatis muro vallatus: Hinc estimabimur hortus Dei, qui permittit nobis recreationes, sed moderationis dispensationem cavere præcepit. Dedit ille relevandi animi licentiam, neque dedecet, habere suas temporibus certis et occasionibus stas horas, quibus indulgeatur animo, et detur otium, sed immoderantiam vetuit, et nimis effusam licentiam. Placet plenissima illi Majestati, ut sit nunquam remissior asperioris vite arcus, nimiam tamen non vult relaxationem. Absque habentis enim in recreationes procurare, incaute oblectari, et modestie limites palam imprudenter transilire, magis Gentilium est, quam Christianorum, magis infidelium, quam Catholicorum, et peccatorum potius, quam iustorum. Quare sindeat Asceta, ut quo pie et fructuose ejusmodi recreationes instituit, quis queat, tria hæc observet. Primo, finem sibi bonum, scilicet majorem Dei gloriam et voluntatem Superiorum præfiget. Secundo, gratiam a Deo ferventer petat ad recreationem talem fructuose insititendam. Tertio, in ipso recreationis exercitio oc oculos semper habeat. S. Pauli monitum: « Gaudete in Domino semper; iterum dico, gaudete; modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus prope est. » Paul. c. iv.

talium mundorum percipere posset; ita et ipse magis quiescere debet in voluntate Dei nolentis ab ipso hanc missionem suscipi, quam in omnibus fructibus, quos in India fecere potuisset; nam, ut recte pius auctor advertit: « Voluntas ejus et amor honoris illius omnia excedere debet, et plus eum consolari, magisque placere, quam omnia beneficia data vel danda. » L. v. c. xxii.

Audit tamen Asceta pro cautela, desiderium tale non propterea improbandum esse, quod S. Ignatius, cum P. Jacobus Lainez, unus ex sociis illius, simile desiderium illi explicasset, responderit, se, si simile desiderium in se sentiret, omni modo laboraturum, ut illo deposito ad omnimodam indifferentiam se rediret; nam hoc desiderio inordinato, et voluntati divina non perfectissime subordinato intelligendum est; alioqui nec Superiores petere, aut permittere possent, ut ejusmodi desideria sibi manifestarentur.

III.

CONSILIA AD VITAM IN SÆCULO RECTE INSTITUENDAM.

CONSILIUM I.

Circa Perfectionem secularium.

PETITIO. — Anastasia mulier devota et uxorata audiens in concione sententiam illam Christi: « Estote perfecti, sicut Pater vester celestis perfectus est, » MATTH. c. v. Ad omnes homines pertinere, desiderat vehementer, et ipsa perfecta fieri; quare ascetam rogat, ut ipsi ostendere dignetur, quomodo perfectionem statim suo conveniunt consequi possit.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, ejuslibet rei perfectionem in ascensione sui finis consistere, atque adeo, cum finis hominis sit amare Deum et amando, quantum in hac mortali vita fas est, possidere, merito inferri, totam perfectionem in charitate divina, non affectiva dumtaxat, sed effectiva etiam, que procedit in opus, et de qua S. Joannes dixit: « Charissimi, non diligimus verbo et lingua, sed opere et veritate, » (I Joan. c. ii) consistere. Porro, cum amoris proprius effectus sit unire amantes moraliter, ut unum velint et nolint, recte deducitur, ad perfectionem Christianam præcipue requiri perfectam con-

formitatem eum voluntate divina, id est, ut semper agat, et patiat, que vult Deus, et quomodo vult Deus; et quia vult, juxta notum illud dictichon:

Omne tolli paratum, patitur qui semper agit.
Que vult, quove modo vult Deus, et quia vult.

Ex quibus sequitur, personam etiam saecularem, et quidem conjugatam, sequi in statu suo perfectam esse posse, quam quascunque Religiosas personas in claustris, cum magis Deus penset, ex quanto quis agit, quam opus quod facit. Hinc S. Bonav. quondam Fratri Agidio ipsum, et alios Doctores beatos predicanti dixit, rudissimum quemque equo amare posse Deum, ac doctissimum. Quo audit, F. Agidius currens ad mentem civitati imminenti clamavit sonora voce: Gaudete avientia, quia æque Deum amare potestis, ac Doctor Bonaventura alii viri doctrina illustres. *Chronic. S. Franc. l. i, p. 7, c. xiv.*

Sed et ipse Deus S. Marcius, post centum fere annos in summo vite rigore exactos, scire cupienti, ad quam mensuram perfectionis pervenisset, revelavit, eum non ultra mensuram doctam mulierum conjugatarum Alexandria degentium pervenisse, que tamen postea a S. Marcio nihil aliud egisse comperte sunt, quam quod inter se concordes, et maritis obediens fuerint. Unde merito exclamavit Marcius: Nunc tandem agnosco, mi Deus, te non esse acceptatorem Personarum, sed quemvis in suo statu perfectum esse posse; atque adeo recte perfectioni applicari posse, quod Deus de suo mandato Israelitis dici jussit: « Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, nec procul positum, nec in caelo situm, ut possis dicere: Quis nostrum ad eorum valet ascendere, ut deferat illud ad nos, ut audiamus atque opere compleamus? Neque trans mare positum, ut causeris, et dicas: Quis ex nobis poterit transfrangere mare, et illud ad nos usque deferre, ut possimus audire, et facere, quod præceptum est? Sed juxta te est sermo valde, in ore tuo, et in corde tuo, ut facias illum. »

CONSILIUM II.

Circa Opera quotidiana rite perficienda.

PETITIO. — Eadem Anastasia, cum perfectionem in quotidianis, et cuicunque statui con-

venientibus operibus rite obeundis consistere cognovit, vehementer scire desiderat, quid ad transactionem perfectam talium operum requiratur, quare in hac re instrui cupit ab Asceta.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, ut hæc instructio facilius ab ea intelligatur, sequitur, sequentes doctrinas prius supponendas, et bene capiendas esse. Prima est, sermonem hoc loco esse de operibus bonis dumtaxat, seu vitam æternam promerentibus. Secunda est, ad ejusmodi opus tres condiciones requiri, nimirum ut in se non sit malum, sed ad summum indifferens, id est, nec bonum, nec malum. Deinde ut in statu gratiæ, seu a persona nulli peccato mortali obnoxia perficiatur. Tandem ut eum bona intentione, id est, propter Deum fiat; ut enim nos remunerari non solemus eum, qui propter nos non laboravit, ita nec Deus opera et labores, qui propter ipsum suscepti non sunt, præmiare consuevit. Tertia doctrina est, quodvis tale opus quantum in se fructus continere, quantum primus est fructus honoris et laudis, qui vel ipsi operanti, vel alteri, propter quem tale opus facit, obtinere consuevit. Secundus est fructus meritorius, quo gradus aliquis gratiæ et gloriæ celestis obtinetur. Tertius est satisfactorius, quo pars aliqua peccati nostris debite remittitur. Quartus est impetratorius, quo gratia, et beneficium a Deo postulatum pro se vel aliis impetratur.

His suppositis, ait Asceta, tria requiri ad perfectionem talium operum.

Primo, ut magna cum diligentia, et devotione peragantur, juxta monitum Sacerdotis: *In omni opere tuo excellens esto, ut dicere quis possit cum S. Davide: « Totis viribus preparavi impensas Domus Dei (seu perfecti mea opera) non enim homini preparari habitatio (vel periculis hæc actio) sed Deo. »* Secundo, ut fructus illius debito modo distribuatur, nempe ut sicut SS. Joachim et Anna bona sua temporalia in tres partes dividerunt, et unam quidem Deo in templo obtulerunt, alteram pro quotidianis suis necessitatibus reservarunt, tertiam pauperibus distribuerunt; ita, et hæc bona spiritualia, quoad fructum honoris et laudis Deo, et Sanctis consecratur; quoad fructum meritorium sibi reserventur (neque enim hic fructus a puro homine aliis applicari potest) quoad fructum vero satisfactorium defunctis pauperibus, pro quibus

specialiter orare tenemur, aut volumus, transcribamus; sic enim verificabitur illud Psalmistæ: « Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi. » Ps. cxi. Tertio, ut ad finem usque perducantur, ut eum veritate quis cum Christo dicere queat: « Consummatum est. » Quæ omnia si diligenter observaverit Anastasia, dubitare eam non debere, aiebat Asceta, quin fructum perfectionis non trigessimam dumtaxat, sed centesimam sit reportatura, neque ipsis etiam Religiosis quoad hoc studium cessura.

CONSILIUM III.

Circa Intentionem faciendam.

PETITIO. — Valde quidem recreata est et confortata Anastasia præcedentibus consiliis; sed quia inter alia dictum ei fuit: Quicquid agant homines, intentio judicat omnes; ideo desiderat, uti etiam petit fructuosam et factilem hujus intentionis praxim ab Asceta intelligere.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, in tribus præcipue capitulis praxim hanc consistere. **I. In congrua electione,** que scilicet perfectissima eligatur intentio. Pro quo sciendum est, triplicem intentionem ab Ascetis assignari, quarum prima *servilis* vocatur, quando metu peccati servitur. Altera *mercenaria*, quando solius mercedis intuitu obsequium præstat. Tertia *filialis* appellatur, quando ex solo amore voluntas Dei impletur, que quidem intentio præ aliis utpote perfectissima eligenda est, et quidem, quantum fieri potest, in supremo gradu; nam, et hanc filialem intentionem tres gradus habere, recte docet Rodriguez. Primus est, quando homo ita in omnibus ad minus Dei gloriam attendit, et exultat omni alio terrene, et ad rem non pertinentem affectu, ipsis dumtaxat dignissimo beneplacito est intentus. *Nosse nis,* inquit S. Bernardus, *en in amore Dei avescas, et proficis? Attende, sit ne quidquam extra Deum, cuius amore nullum delecteris. Certe quandoquid possunt ex aliena quocumque re (verba sunt Bernardi) consolationem et jucunditatem accipere, nonnumquam delectari, dilectum nostrum intimum ardentissimi amoris sinum tenere. Sanctus vero Augustinus: « Minus te amat, ait, Domine, qui tecum ali-*

talium mundorum percipere posset; ita et ipse magis quiescere debet in voluntate Dei nolentis ab ipso hanc missionem suscipi, quam in omnibus fructibus, quos in India fecere potuisset; nam, ut recte pius auctor advertit: « Voluntas ejus et amor honoris illius omnia excedere debet, et plus eum consolari, magisque placere, quam omnia beneficia data vel danda. » L. v. c. xxii.

Audit tamen Asceta pro cautela, desiderium tale non propterea improbandum esse, quod S. Ignatius, cum P. Jacobus Lainez, unus ex sociis illius, simile desiderium illi explicasset, responderit, se, si simile desiderium in se sentiret, omni modo laboraturum, ut illo deposito ad omnimodam indifferentiam se rediret; nam hoc desiderio inordinato, et voluntati divina non perfectissime subordinato intelligendum est; alioqui nec Superiores petere, aut permittere possent, ut ejusmodi desideria sibi manifestarentur.

III.

CONSILIA AD VITAM IN SÆCULO RECTE INSTITUENDAM.

CONSILIUM I.

Circa Perfectionem secularium.

PETITIO. — Anastasia mulier devota et uxorata audiens in concione sententiam illam Christi: « Estote perfecti, sicut Pater vester celestis perfectus est, » MATTH. c. v. Ad omnes homines pertinere, desiderat vehementer, et ipsa perfecta fieri; quare ascetam rogat, ut ipsi ostendere dignetur, quomodo perfectionem statui suo convenientem consequi possit.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, ejuslibet rei perfectionem in ascensione sui finis consistere, atque adeo, cum finis hominis sit amare Deum et amando, quantum in hac mortali vita fas est, possidere, merito inferri, totam perfectionem in charitate divina, non affectiva dumtaxat, sed effectiva etiam, que procedit in opus, et de qua S. Joannes dixit: « Charissimi, non diligimus verbo et lingua, sed opere et veritate, » (I Joan. c. ii) consistere. Porro, cum amoris proprius effectus sit unire amantes moraliter, ut unum velint et nolint, recte deducitur, ad perfectionem Christianam præcipue requiri perfectam con-

formitatem eum voluntate divina, id est, ut semper agat, et patiat, que vult Deus, et quomodo vult Deus; et quia vult, juxta notum illud dicticon:

Omne tolli potest, petatur tunc semper agere. Que vult, quomodo vult Deus, et quia vult.

Ex quibus sequitur, personam etiam saecularem, et quidem conjugatam, sequi in statu suo perfectam esse posse, quam quascunque Religiosas personas in claustris, cum magis Deus penset, ex quanto quis agit, quam opus quod facit. Hinc S. Bonav. quondam Fratri Agidio ipsum, et alios Doctores beatos predicanti dixit, rudissimum quemque equo amare posse Deum, ac doctissimum. Quo audit, F. Agidius currens ad mentem civitati imminenti clamavit sonora voce: Gaudete amici, quia æque Deum amare potestis, ac Doctor Bonaventura alii viri doctrina illustres. *Chronic. S. Franc. l. i, p. 7, c. xiv.*

Sed et ipse Deus S. Marcius, post centum fere annos in summo vite rigore exactos, scire cupienti, ad quam mensuram perfectionis pervenisset, revelavit, eum non ultra mensuram doctam mulierum conjugatarum Alexandria degentium pervenisse, que tamen postea a S. Marcio nihil aliud egisse comperte sunt, quam quod inter se concordes, et maritis obediens fuerint. Unde merito exclamavit Marcius: Nunc tandem agnosco, mi Deus, te non esse acceptatorem Personarum, sed quemvis in suo statu perfectum esse posse; atque adeo recte perfectioni applicari posse, quod Deus de suo mandato Israelitis dici jussit: « Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, nec procul positum, nec in caelo situm, ut possis dicere: Quis nostrum ad eorum valet ascendere, ut deferat illud ad nos, ut audiamus atque opere compleamus? Neque trans mare positum, ut causeris, et dicas: Quis ex nobis poterit transfratere mare, et illud ad nos usque deferre, ut possimus audire, et facere, quod præceptum est? Sed juxta te est sermo valde, in ore tuo, et in corde tuo, ut facias illum. »

CONSILIUM II.

Circa Opera quotidiana rite perficienda.

PETITIO. — Eadem Anastasia, cum perfectionem in quotidianis, et cuicunque statui con-

venientibus operibus rite obeundis consistere cognovit, vehementer scire desiderat, quid ad transactionem perfectam talium operum requiratur, quare in hac re instrui cupit ab Asceta.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, ut hæc instructio facilius ab ea intelligatur, sequitur, sequentes doctrinas prius supponendas, et bene capiendas esse. Prima est, sermonem hoc loco esse de operibus bonis dumtaxat, seu vitam æternam promerentibus. Secunda est, ad ejusmodi opus tres condiciones requiri, nimirum ut in se non sit malum, sed ad summum indifferens, id est, nec bonum, nec malum. Deinde ut in statu gratiæ, seu a persona nulli peccato mortali obnoxia perficiatur. Tandem ut eum bona intentione, id est, propter Deum fiat; ut enim nos remunerari non solemus eum, qui propter nos non laboravit, ita nec Deus opera et labores, qui propter ipsum suscepti non sunt, præmiare consuevit. Tertia doctrina est, quodvis tale opus quantum in se fructus continere, quantum primum est fructus honoris et laudis, qui vel ipsi operanti, vel alteri, propter quem tale opus facit, obtinere consuevit. Secundus est fructus meritorius, quo gradus aliquis gratiæ et gloriæ celestis obtinetur. Tertius est satisfactorius, quo pars aliqua pœnæ peccatis nostris debite remittitur. Quartus est impetratorius, quo gratia, et beneficium a Deo postulatum pro se vel aliis impetratur.

His suppositis, ait Asceta, tria requiri ad perfectionem talium operum.

Primo, ut magna cum diligentia, et devotione peragantur, juxta monitum Sacerdotis: *In omni opere tuo excellens esto, ut dicere quis possit cum S. Davide: « Totis viribus preparavi impensas Domus Dei (seu perfecti mea opera) non enim homini preparari habitatio (vel periculis hæc actio) sed Deo. »* Secundo, ut fructus illius debito modo distribuatur, nempe ut sicut SS. Joachim et Anna bona sua temporalia in tres partes dividerunt, et unam quidem Deo in templo obtulerunt, alteram pro quotidianis suis necessitatibus reservarunt, tertiam pauperibus distribuerunt; ita, et hæc bona spiritualia, quoad fructum honoris et laudis Deo, et Sanctis consecratur; quoad fructum meritorium sibi reserventur (neque enim hic fructus a puro homine aliis applicari potest) quoad fructum vero satisfactorium defunctis pauperibus, pro quibus

specialiter orare tenemur, aut volumus, transcribamus; sic enim verificabitur illud Psalmistæ: « Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi. » Ps. cxi. Tertio, ut ad finem usque perducantur, ut eum veritate quis cum Christo dicere queat: « Consummatum est. » Quæ omnia si diligenter observaverit Anastasia, dubitare eam non debere, aiebat Asceta, quin fructum perfectionis non trigessimam dumtaxat, sed centesimam sit reportatura, neque ipsis etiam Religiosis quoad hoc studium cessura.

CONSILIUM III.

Circa Intentionem faciendam.

PETITIO. — Valde quidem recreata est et confortata Anastasia præcedentibus consiliis; sed quia inter alia dictum ei fuit: Quidquid agant homines, intentio judicat omnes; ideo desiderat, uti etiam petit fructuosam et factilem hujus intentionis praxim ab Asceta intelligere.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, in tribus præcipue capitulis praxim hanc consistere. **I. In congrua electione,** que scilicet perfectissima eligatur intentio. Pro quo sciendum est, triplicem intentionem ab Ascetis assignari, quarum prima *servilis* vocatur, quando metu pœnæ servitur. Altera *mercenaria*, quando solius mercedis intuitu obsequium præstat. Tertia *filialis* appellatur, quando ex solo amore voluntas Dei impletur, que quidem intentio præ aliis utpote perfectissima eligenda est, et quidem, quantum fieri potest, in supremo gradu; nam, et hanc filialem intentionem tres gradus habere, recte docet Rodriguez. Primus est, quando homo ita in omnibus ad minus Dei gloriam attendit, et exultat omni alio terrene, et ad rem non pertinentem affectu, ipsis dumtaxat dignissimo beneplacito est intentus. *Nosse nis,* inquit S. Bernardus, *en in amore Dei avescas, et proficis? Attende, sit ne quidquam extra Deum, cujus amore nullum delecteris. Certe quandoquid possunt ex aliena quocumque re (verba sunt Bernardi) consolationem et jucunditatem accipere, nonnumquam delectari, dilectum nostrum intimum ardentissimi amoris sinum tenere. Sanctus vero Augustinus: « Minus te amat, ait, Domine, qui tecum ali-*

quid amat, quod non propter te amat. » Talis profecto amor sanctæ illius Reginae fuit, quæ in medio regie magnificentie: « Tu scis, Domine, aiebat, quod nunquam læta sit ancilla tua, ex quo hæc translata sum, usque in presentem diem, nisi in te, Domine Deus Abraham. » Secundus est, quando quis non modo rerum omnium exteriarum obliviscitur, sed sui etiam ipsius, ita quidem, et neque seipsum amet, nisi in Deo, propter Deum, et ad perficiendam voluntatem Dei, ut homo neque ipsa etiam de manu Dei accepta beneficia, bonaque tam gratiæ, quam gloriæ, ob nullum suum commodum appetat, verum ea sola consideratione, ut in illis ejusdem Dei queratur honor et gloria, ipsiusque divinum fiat beneplacitum, quemadmodum beati in cælo ex nulla re alia percipiunt voluptatem, quam ut Dei voluntas in ejus amore ita absorberentur, vel ut rectius dicam, ita in Deum transformantur, ut gloriæ ac beatitudinæ, quam ipsis munere sunt consecuti, non tam velint, amantique propter se, delectationemque illam, quam ex ea hauriunt, quam quod illam ipsum Deus ipsis velit, et in ea sibimet complacere. Ita Beatus S. Rex David amabat, inquit Bernardus, cum dicebat: « Confitemini Domino, quoniam bonus est, » non dixit, quoniam mihi bonus, sed quoniam bonus ipse est; non amabat, ut ille alius, de quo idem David: « Confitetur tibi cum benefeceris ei. » Tertius est, quando quis operatur, non ut ipse Deo placeat, sed quia placet et Deus, vel quia placet Deo, quod operatur; ita ut sicut Scriptura dicit, Deum fecisset et creasse omnia in laudem gloriæque suæ, ac propter semetipsum, ita et nos tunc amabimus Deum amore purissimo, hoc est, nec nos ipsos, nec aliud quicquam, nisi in ipso, et propter ipsum. *Rostius*, l. 3, tr. III, 14.

« Delectabit sane, ait Bernardus, non tam corda vel sortita necessitas, vel sortita felicitas, quam quod ejus in nobis, et de nobis voluntas adimpleta videbitur. O amor sanctus, exclamant idem, et castus! O dulcis et suavis affectio! O pura et defœceta intentio voluntatis, eo certe defœctor et purior, quo in ea de proprio nihil jam admixtum relinquitur; eo suavior et dulcior, quo totum divinum est, quod sentitur. Sic affici deificari est. » Ad hanc definitionem (ut cum Sancto loquamur) explorandam tres ipse similitudines adducit his verbis: « Quomodo

stilla aque modica nullo infusus vino deficere a se tota videtur, dum, et saporem vini induit, et colorem; et quomodo ferrum ignitum, et candens igni simillimum fit, pristina propriæque formæ exutum; et quomodo solis luce perfusus aer in eandem transformatur luminis claritatem, adeo ut non illuminatus, quam ipsum lumen esse videatur. Ita, inquit, et non iste (in Sanctorum scilicet gloria collocati) deperditis qualitatibus nostris, proprietatibusque omnibus, quodammodo deificabimur, hoc est, ita in ipsum transformabimur, ut amari præter Deum nihil simus, aut si quid amari, hoc ipsum certe propter Deum. Alioquin, quomodo erit Deus omnia in omnibus, si in homine de homine quidquam supererit? Ac tametsi mortalitatis hæc massa circumdati, ad tam sublimem perfectionis gradum ascensuri nunquam simus, erigendus nihilominus in ipsum mentis est oculus, quia quo alierius fuerimus progressi, illique vicinias appropinquaverimus eo major erit nostra perfectio et cum summo bono unitio. » Concludit igitur totum hoc argumentum mellitius Bernardus præclara hæc sepe digna sententia: « Hæc est in nobis voluntas Filii tui; hæc pro nobis oratio ejus ad te Deum Patrem suum: Volo, ut sicut ego, et tu unum sumus, ita, et isti in nobis unum sint. Ut scilicet amet te propter te, et se non nisi in te. Hæc est finis, hæc est consummatio, hæc est perfectio, hæc est pax, hoc est gaudium in Spiritu sancto, hoc est silentium in cælo, hic demum finis, ultimaque rationalis creaturæ perfectio, ad quam consequendam omnes, omnibus una committamur.

Secundo, consistit hæc praxis in *frequenti renovatione intentionis*; quæ quidem in genere loquendo facienda suadet ante singula primaria opera, uti fecit unus ex antiquis Patribus, qui, quotiescunque opus aliquod vellet inchoare, subsistebat aliquantisper contemplanti simulis. Rogatus, quid ageret: Opera nostra, respondebat, ex se nulla sunt, nisi sancta mente, rectoque fide sint oblata. Sicut enim ballistam volens emittere, oculo prius ad scopum collineat; sic et ego, priusquam boni quidpiam agere incipiam, intentionem meam ad Deum, ultimum scopum et finem nostrum, dirigo, hoc, inquit, est, quod ago, dum consisto, id enim Deus a nobis exigit, ait enim: Pone me ut signaculum super cor tuum. Iterum quemadmodum sagittarius, ut a scopo minus

aberret, sinistram oculum claudens, solo dextro utitur, ad hoc, ut visus magis firmetur, collectiorque sit, ita prorsus claudendus et nobis est sinister oculus humanorum respectum, solusque dexter bonæ intentionis reserandus; id enim Sponso animarum nostrarum cor transverberat, vel ipso teste: « Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, vulnerasti cor meum, in uno oculorum tuorum. » Quod ipsum Alphonsus Rodriguez similitudine artificum, præsertim fabricorum murariorum, confirmat, nam sicut his non satis est, regulam semel iterumque futuro ædificio applicuisse, sed ad idem redit identidem; sic et applicatio ista regulæ nostræ non manet soluta, inque diei principio facienda est, sed et dum operamur, dicendo: Hoc opus tibi, Domine Deus meus, offero, dico, consecro, et ad tuum divinum beneplacitum totum, quantum est, libens, volens, meritoque refero. In specie vero renovanda suadet hæc intentio. 1. Ubi primum mane e lectulo surrexerimus, offerendæ sunt ipsi totius imminentis diei cogitationes, locutiones et operationes, postulando ab ipso enixissime, ut ad divinissimi ipsius Numini honorem gloriæque cedant; ut irruente postea stillatione aliqua inanis gloriæ dicere seopte possimus: Tardè nimis venisti, o vana gloria, Dei mei mea sunt omnia. 2. Tempore Missæ, ubi quando hostia elevatur, hæc intentio, dum Sacerdos calicem consecrat, a quibusdam sic formatur: O amantissime Deus, sicuti dilectus Filius tuus modo in gratissimum holocaustum oblati est, ita, et ego tibi offero omnia opera mea in simile holocaustum, rogoque, ut ad ea pertulenda gratiam efficacem largiri digneris. 3. Ante opera indifferencia, quæ sunt labor, refectio corporis per cibum et potum, recreatio, somnus, tanto diligentius faciendæ est, quanto certius est periculum, ne defectu legitime intentionis fractu meritorio priventur, aut per captationem inordinate delectationis in vitium degenerent. Unde aliqui sic ante ista intentionem renovant: O mi amantissime Deus, placet, quod proposui, scilicet hoc opus, ex purissimo amore tui, proximi, et obedientia (vel alia virtute, valde enim expedit ad virtutum habitum acquirendum, etiam illas huic motivo adjungere) transigere. Confirma, quod operatus es in me; ex te enim, in te, et propter te sunt omnia, Deus meus, et omnia. 4. Aliqui etiam, dum hora auditur, intentionem sic renovant, ut

post nomen Jesus subjungant hæc verba: In cuius majorem gloriam offerro digneris omnia opera a me hæc hora faciendæ, in unione omnium operum illius, tuorum, et omnium Sanctorum, ea intentione, quam mane feci, sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc (ut omnia opera hæc hora faciendæ perfecte absolvam) et in hora mortis mee. Amen. Ut vero defectus in operibus talibus commissi supplicentur a Christo, prodest ea sæpius in die, præsertim sub meridie, et noctu ante somnum, hoc vel simili modo offerre: Bone Jesu, propitiuss esto mihi maximo peccatori, qui tepidum et distractum servitium meum commendando mellitibus cordi tuo emendandum ac perficiendum, tibi que ipsum offero ad salutem omnium in unione illius perfectissimæ intentionis, qua tu Patrem orasti et laudasti in terris. Responde, quæso, satisfac et supple pro me plenissime. Amen. Si hic fecerit, ait Rostius, ipsa eadem opera, et exercitia sua, que ex se vilia, atque imperfecta sunt, nobilissima, Deoque acceptissima erunt. Nam ex operibus, et exercitiis Christi, quibus conjunguntur atque uniantur, ineffabilem dignitatem accipiunt; quemadmodum gutta aque missa in vinum, et vino unita excellentem ipsius vini colorem, saporemque recipit. Idem omnia, que ipsum gravant, et affligunt (sive parva, sive magna, sive externa, sive interna sint) offerat Deo in laudem æternam, ad salutem omnium, in unione passionis, ac dolorum Christi, ut ex hisdem passionibus, et doloribus Domini Jesu, quibus uniantur divinum claritatem assumant. *Rostius, in Reg. brev.*

Tertio, consistit hæc praxis in *digna estimatione*, ad quam concipiendam sufficere potest, quod beneplacitum Dei, quod per talem intentionem queritur, habeat omnes conditiones ad summum et optatissimum premium requisitas, est enim. 1. *Maximum premium*, utpote quod Beati in cælis ipsi etiam gloriæ, et felicitati suæ longissime præferunt. Unde Deus ad Abrahamum dixit: Ego Protector tuus sum et merces magna nimis. 2. *Statum*, ubi opus perfectum est. *conferitur*, cum Deus non possit non in opere bono sibi complacere. 3. *Semper haberi potest*, quia sola intentio ad illud directa sufficit ad ipsum obtinendum. Unde merito S. Chrysostomus dixit: Si omnino dignus fueris aliquid agere, quod Deo placeat, aliam

adhuc, præter hoc ipsum, quod placere meruisti, mercedem requiris? Vere ignoras quantum bonum sit placere Deo, si enim scires, nunquam aliquid aliud extrinsecus mercedis aut numeris expecteres. S. CARYS, *Lib. II, de Com. Pul.*

Hortatur proin Asceta, ut amorem Sponsæ imitetur Anastasia, de quo amore sic loquitur S. Bernardus: Nec is (sponsus) aliud querit; nec illa aliud habet. Is per se placet, et propter se; ipse meritum, ipse premium sibi est amor; præter se non querit causam, non fructum; fructus ejus, usus ejus; amo, quia amo; amo ut amem. S. ISAAC, *s. de Detect. Dei.*

CONSILIUM IV.

Circa Negotia perficienda.

PETITIO. — Theophilus magni cujusdam Principis officialis, tot, tamque gravibus curis oneratus, ut prope succumberet, dum more suo libellum *de Imitatione Christi* in manus sumit, et in c. 26, l. II, hæc verba legit: « Domine hoc opus est perfecti viri, nunquam ab intentione celestium animum relaxare, et inter multas curas quasi sine cura transire; non more torpentis, sed prerogativa quodam libere mentis, nulli creaturæ inordinata affectione adhærendo, à vehementer concepit desiderium ad hanc libertatem perveniendi; sed quia nescit, qua ratione eam obtinere possit, consilium et instructionem ab Asceta petit.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, ante omnia illi saluberrimam S. Francisci Salesii doctrinam præ oculis habendam, dum ait: Qui multis sæpe diversique generis irretiti negotiis luere, ante omnia perexcitatos in sapientia esse oportet. Quam illis virtutem autem auctor largitorumque honorum omnino Deus non denegabit, si eam tum serio diligentisque expetiverint, tum ad ejus exercitium sese animaverint, et singulis in diebus mane præsertim generose ad omnia perpendendi comparatos, promptosque se Deo exhibuerint. Etenim, ipsam veritatem ut fatear, omnis ingens est continuus negotiis, et occupationibus prægravatum, et oppressum pene jacere, et continuum quasi martyrium pati. Evenitque interdum, ut ardua momentique præcipua negotia non ita hominem conficiant, quam multitudo diversitas

que occupationum exitium, si debita mentis tranquillitate non suscipiantur, rectoque ordine, suo unumquodque tempore, et successive ad finem exitumque deducantur. S. FRANC. SALESII, *in Epist.*

Secundo, juxta consilium ejusdem Sancti specialiter nimiam sollicitudinem in negotiis cavendam, de qua sic ille loquitur: Cura et diligentia, quam in rebus ac negotiis nostris gerendis adhibere debemus, longe certe differunt à sollicitudine, anxietate, et turbatione. Angeli salutis nostræ curam gerunt, canique diligenter procurant, at non propterea solliciti, anxii, et impediti sunt. Cura namque et diligentia ad ipsorum pertinent charitatem; et sollicitudo vere, anxietas, et turbatio illorum beatitudini adversantur; cum cura et diligentia queant cum tranquillitate et quiete spiritus consistere, non autem sollicitudo, et anxietas et multo minus impedita turbatio. In omnibus ergo rebus ac negotiis, caræ tuæ conceditis, esto diligens et sedulus; cum enim tibi Deus illa crediderit, et ipse sit, vult illa te diligenter curare, sed, si quidem fieri potest, noli propter illa nimis esse anxius et sollicitus, id est, cum inquietudine, anxietate, et ardore ea non aggrediaris, nec in his multum turberis, ut astringas; omnis namque turbatio rationem, et judicium perturbat, immo vero impedimento nobis est, ne rem, quam agere volumus, bene et prout oportet, exequamur. Quando Dominus Martham reprehendebat, dicebat: « Martha, Martha, sollicita es, et turbaris circa frequens ministerium; » videris, si tantum diligens, et sedula fuisset, minime se turbasset, sed quia sollicita erat, et inquieta, hinc turbatur et anxietur. Et in hoc Dominus reprehendit eam. Flamma, que leniter per plantam æquam feruntur, ingentes et vastas ferunt novæ, et pretiosas merces; pluvie, que leniter, et guttatim in agrum cadunt, herbis et gravis eam abundare faciunt. At torrentes et flumina, que impetuose aquarum vortices per terram abripuntur, vicinæ loca destrunt, et mercibus vehendis incommoda sunt; nix, et nimbi velut montes ac præcipites agros, et prata devastant. Nunquam aliquod negotium cum impetu, et turbatione quodam per actum, bene factum fuit. Lente (ut vetus ait proverbium) festinandum est. Qui, ut Salomon asserit, pedibus est festinus, in periculo est, ne pedem offendat. Semper satis cito facimus, si satis bene. Faci majorem quidem

streptum cienti, et turbatioris sunt quam apes, at ceram dumtaxat, non autem mel conficiunt; sic qui sollicitudine nimia, et ardenti, et strepera anxietate negotia sua agere allaborant, vix quidquam agunt, et quod agunt, non bene. Mæce non vi sua, et vehementia, sed confusa multitudine sua nobis admodum sunt molestæ; sic magna negotia non adeo nos perturbant, atque parva, cum nimirum ea frequentia et multa sunt. Quæ ergo curanda, et expedienda tibi advenient negotia, quiete et tranquille suscipe; et ordinatim ea unum post aliud exequere. Si enim simul omnia sine ulla ordine perficere, et aggredi velis, conatus quosdam facies, qui te opprimet, et spiritum tuum evigorabunt, tuque plurimum sub onere fatiscens confectus, et vix quidquam effeceris. Idem, *Introd. L. III, c. x.*

Tertio, illam quoque dicti Sancti doctrinam sedulo observandam, quam sequentibus verbis proponit: In omnibus porro negotiis tuis divina providentia, a qua sola omnia tua molimina et opera ortum habere debent, totaliter nitere; ex parte tamen tua graviter labora, et possibilis ago, quo ei cooperis; ac deinde certus esto, si quidem in Deo bene confusus fueris successum, qui inde tibi sequatur, semper tibi, et utilissimum, et optimum fore, esto is tibi pro particulari tuo judicio bonus aut malus videatur. Imitare pueros, qui manu una parentis manum tenent, et altera frangit et bacas e sepibus, et dumetis colligunt. Pari modo tu manu una bona mundi frigus colligito et tracta, altera semper Patris celestis manum tene, ad eum subinde revertens et recurrans, ut videas, num tua agendi ratio et occupationes tue ei placeant. In primis vero cave, ne manum, et professionem ejus unquam desinas, te solo pluri efficere te posse credens; si enim ipse te deserat, ne tuum quidem agrum liges, quin corruas, et turpiter impingas. Quando ergo in communibus tuis negotiis et occupationibus, que tam vehementem et internam attentionem non requirunt, versaberis, semper magis ad Deum, quam negotia respicias. Cum vero negotia tanti sint momenti ac difficultatis, ut rite peragantur, omnem tuam attentionem, et animum requirant, subinde ad Deum animum attolles; ad exemplum eorum, qui mare navigant, qui quo ad terram, ad quam anhelant, appellant, sæpius subline oculum versus respiciunt, quam æquor quod navi-

gant, sic fiet, ut Deus tecum, in te, et pro te laboraturus sit, et labor tuus aliqua consolatione dulcorandus. Illud.

Quarto, in ipsa actu tractatione in primis exemplum S. Iguatii Loyola sequendum esse, qui à creta insequentis diei negotia disponat, ut majori ea cum libertate eadem perageret, si sciret, quid quovis tempore esset agendum; cum autem omnia pietatis opera complecti non posset, magno delecti præferat publica privatis; perpetua iis, que ad tempus fiunt; certa incertis; secuta periculosos. Neque tamen videbat, quantæ res ipsæ essent, quam quantum spei ad eas conficiendas ostenderetur. Hinc aiebat, non re nobis, sed nos rebus accommodari debere.

Quinto, non minus accurate observandum monitum Alphonsi Rodriguez, quo suadet, ut omnia opera, et negotia ita peragantur ac si nihil præterea peragendum haberemus. Oranti itaque de negotiis nulla sit cogitatio, nulla de re alia quecumque. Omnia tempus habent, sufficiente diei malitia sua. Tam rationabile, et equitatis plenum est hoc medium, ut pagani etiam, et a religione fideique Dei alieni id cum docuerint, tum observaverint in ipsis rebus, quas ad deorum suorum honorem pertinere, quoquo modo judicabant. Hinc illud veterum proverbium natum est: *Adorari sedent, hoc est, cum quiete, reverentia, attentione, sed ad id animum, quod agis, attendas. Hoc ipsum igitur est medium, quod prescribimus; integre perferetque rebus singulis, quas habes in manibus, te consecrat; ceteris proval amandatis omnibus, et hoc pacto recte ac bene singulas perficis. Ita autem faciendum esse, Aristippus Philosophus hoc modo probat: Sola res præsens in manu nostra est, non antecessa, non futura; quia, et illa jam præterit, et hæc nondum est, nec ante ventura sit, scimus. O beatum illum, qui tantus fieri posset sui dominus, suarumque cogitationum, et phantasiarum, nibi ut cogitaret, nisi quod re ipsa in manibus versat! Verum tanta est ex una parte cordis nostri instabilitas, et tanta ex parte altera inimici hominis astutia atque malignitas, ut id optare possimus, sperare vix unquam. Potens sane ac multum noxia est homini isthæc*

tentatio, qua illud dæmon agit, et commu-
niter obinet, ut rem vix ullam unquam
bene, numeratimque omnibus absolute facia-
mus. Oras? Suggestit studia, cogitationes of-
ficii proponens, et alia. Studes? Orationem,
colloquium, missam, socios importune in-
guri. Et quid hinc promovet? Scilicet ut
neutrū, immo nihil, beneficias. Quare
meum hoc sequere consilium; non enim
ignoramus cogitationes et astutias ejus ab-
jice futurorum omnium cogitationem, quo-
niam quantumvis ceteroquin bonæ sint, san-
ctæque jam certe et hæc hora nec bonæ sunt,
nec sanctæ, sed fructui profectumque suo plu-
rimum incommodant. Quod si obrepat istine
libi forte cogitatio, non recedatam te am-
plius injusvis illiusve rei, que modo menti
occurrit, ex hoc ipso colligere debes et potes,
non injici tibi hanc mentem a Deo, sed me-
ram esse mali dæmonis illusionem, quod
Deus, Deus confusionis perturbationisque
non sit, sed Deus pacis, Deus quietis, Deus
ordinis. Ergo a malo est, quicquid est, quod
jam turbat. Abige ipsum igitur, proculque
pelle, et confide in Domino, quod te faciente,
quod in te est, ipse alio postea tempore non
deridit ad suggerendum alterum, si ad ipsius
gloriam, tumque commodum ipsi videbitur
futurum. Facit hæc præclarum docu-
mentum S. Bonaventuræ: *Scientia*, inquit,
quæ pro virtute despicitur, per virtutem postea
meis invenitur. Noster Avila ait: Quando-
cumque menti extra debitum tempus im-
peritens aliqua cogitatio succurrerit, sic
eam alloquere: Dominus meus nihil horum
mihi hoc tempore præcipit. Nihil igitur est,
cur multum vobiscum disputem, cum pri-
mum autem illud mihi mandaverit, multa
cum promptitudine alacritateque illud am-
plectar. Romæ, p. 24, tr. II, c.

Sexto, illud quoque S. Francisci Salesii
monitum non negligendum, quod his ver-
bis proponit: Inter tractandum de negotiis;
atque in conversatione, cætuque aliorum
nulla te capiat Dei tui oblitio. Certum enim
persuasissimumque nobis id est esse debet,
nullum negotium tam arduum, tantique
momenti reperiri, quod a Dei memoria im-
pedire nos merito possit, ac debeat. Et
Sancti omnes, quotquot fuerunt, in hæc se
semper continuo exercuerunt, atque etiam-
num superstitis devoti sapientesque id in
more positum habent, ut cogitationes mon-
temque suam frequenter ad Deum elevent,
sepiusque in celum oculos, quam in ter-

ram terrenaque defigant; sicut, qui vela
in mari faciunt, crebriori obtutu sidera,
quam ipsum æquor, quod ante se habent,
et in quo circumforantur, colostrant. Hic
usus Regio Psalmistæ per familiaris extitit,
quod variis in psalmis de se ipso testatum
reddidit: *Providebam Dominum in conspectu*
meo semper. Et: *Ad te levavi oculos meos quia*
habitatio in caelis. Oculi mei semper ad Domi-
num. Firmissima persuasum teneas, fune-
liones laboresque tuos, si potentissimum
auxiliatorem Deum supplicas hoc modo in-
vocamus, multo feliciores successus habi-
tuos, nec solatio interno, animique tran-
quillitate, caritatis esse S. FRANC. SALES.
In Reg. p. 8, c. II, §. 5.

Septimo, illud nobis curæ præcipue esse
debere, momento eodem. Sancto, ut omnia
illa, ad quæ ex stata vocationeque nostra
adstringimur, cum perfectione agantur, et
bono cum successu; quantum quidem in
facultate nostra est, absolvantur, nec quid-
quam in viis vel per oblivionem, vel quem-
cumque defectum nostrum, negligatur.
Quod si his vite peractis, successus aut minus
exoptatus, consequatur, ferendus ille est pa-
tienter, animoque pacato, atque hilari.
Quantum enim Dei jussu ad omnia singu-
lari cum cura perficienda obigemur, que
ad divinum ejus honorem promovendum,
nostræque vocationi satisfaciendum perti-
nent, non adstringimur tamen ad felitem
negotiorum istorum successum, cum is in
potestate nostra non sit. Recte arborem qui-
dem plantare, atque irrigare oportune te-
nemur, ut vero illa exerescat, incrementum-
que sumat, solus Dei est efficere. Quod
si autem conatus nostri sperato exitu desti-
tuerentur, vel per negligentiam etiam nos-
tram minus votis nostris responderent, æquo
animo, et suppari tranquillitate voluntati
divinæ acquiescamus, persuasi, voluisse hoc
pacto a nobis Deum negligentiam nostræ
penas sumere. Ejus te itaque penitentiæ cap-
tiam, Deum veniam humiliter pece, et tan-
quam promeritam vindictam, et penam
hanc ab æterna ejus providentiæ libens, gra-
tias suscipe; veluti enim omnis culpa
divinæ adversa est voluntati, ita poena ob
culpam iniuncta voluntati eidem omnino con-
sentanea est.

Octavo, denique præ omnibus aliis doc-
trinis hoc loco traditis, illam maximi facien-
dam, quam sæpius citatus S. Salesius in fine
capitis de hæc materia tractantis in hæc verba

subjungit: Ille enim vero negotiator, vere
sapiens, et circumspectus, imo beatus est,
qui occupationes, negotiaque secularia,
que ex officio, vocationeque sua ipsi tra-
ctanda incumbunt, singulari cum diligentia
exequitur; verum eo eum modo, ut alie de-
fixum id mente habeat, nihil sibi magis curæ,
nihil magis cordi esse debere, quam sua
salutis negotium, animæque propriæ ad
æternam felicitatem provehenda.

CONSILIUM V.

De vera Devotione procuranda.

Petrus. — Euphrosina honesta mulier nul-
lum in Communione, aliisque exercitiis suis
spiritualibus, gustum percipiens, queritur
Ascetæ, se omni devotione destitutam esse,
petit proin ab eodem consilium, quomodo se
gerere debeat, ut amissam devotionem recu-
perare queat.

Responso. — Respondet Asceta, quere-
lam hanc ex ignorantia doctrinarum, quas
Auctores de vera devotione tradunt, oriri.
Quare easdem se Euphrosinæ in compendio
traditarum *Primo* itaque, sciendum illi esse,
quid sit vera devotio; quam clare præ aliis
S. Franciscus Salesius explicat sequentibus
verbis: Vera vivaque devotio amorem Dei
presupponit, nec quid aliud est quam verus
quidam Dei amor; non tamen qualiscumque
et talis qualis amor; nam in quantum amor
divinus animam nostram cohonestat et ven-
ustat, dicitur *gratu*, divinæque ejus Ma-
jestati acceptos nos reddit; in quantum vero
vires ad benefaciendum nobis sperato, vocat
charitas. Verum cum jam ad eum per-
fectionis gradum pertingit, ut nos non so-
lum beneficere, verum etiam sollicitè, dili-
genter, frequenter, prompteque operari
faciat, tum demum *devotionis* appellatur
nomine. Struthiones nunquam subvolant, et
galline nonnisi admodum graviter, et de-
misse, et rarissime; sed aquilæ, columbæ,
hirundines, et sæpe, et celeriter, et sublimè
evolant. Pari modo peccatores nunquam ad
Deum sursum evolvunt, sed omnis eorum
libratio et studium in terra, circa terram,
et propter terram suscipitur. Probi vero ho-
mines, qui scilicet nondum ad devotio-
nem pervenerunt, ad Deum quidem per opera
sua bona subvolant, attamen raro admo-

dum, tarde, et graviter. At qui vere devoti
sunt, frequenter, expeditè et sublimè in
Deum evolvunt. Ut concludam ergo, devotio
aliud non est, quam quædam agilitas et
vivacitas spiritualis, adminiculo ejus chari-
tatis suas in nobis actiones (aut potius nos per
illam) prompte, affectuoseque exequitur, et
operatur. Et sicut ad charitatem spectat, ut
omnia Dei mandata in genere et universali-
ter nos adimplere faciat, ita ad devotionem
pertinet, nos ad eadem prompte solutoque
adimplenda excitare, et inducere. Quam
ob rem, quisquis omnia Dei præcepta, non
prout oportet, observat, nec bonus, nec de-
votus haberi potest. Itaque charitas et devotio
non plus inter se differunt, quam ignis et
flamma, quod charitas, cum spiritualis
quidam ignis sit, quando vehementer in-
flammata et accensa est, dicitur devotio, et
ad charitatis ignem aliud non addat, præter
flammas, quæ charitatem et alacrem, et
diligentem, non modo ad divina mandata
observanda, verum etiam ad consilia et in-
spirationes celestes exercendas, reddat. De-
votio ergo omnium dulcedinum est dulcissi-
ma, et virtutum universarum regina. Est
namque ipsa charitatis perfectio; si enim
charitas hæc sit, devotio est cremor; si illa
planta sit, devotio ejus est flos; si illa gem-
ma ac lapis pretiosus, devotio ejus est ful-
gor et jubar; si illa balsamum et aromata,
devotio ejus est fragrantia et odor suavita-
tis, homines confortans ac vegetans, Ange-
los autem letificans. Ex qua descriptione
facile colligi poterit, quæ sit falsa devotio,
quam idem Sanctus sic depingit: Quasum-
que imagines et vultus depingeret pictor
Arelus, ad similitudinem atque effigiem
mulierum, quas adamabat, efformabat; sic
sibi quisque devotioem pro passione et
imaginatione sua depingit. Qui jejuniis ad-
dictus est, valde devotum reputabit, si mul-
tum et frequenter jejundet, licet intus laetè-
osium et malevolentia; cumque non audeat
linguam vino, ac ne quidem aquæ præ so-
brietate intingere, illam sanguini proximo-
rum palam immergere, iis detrahendo,
et edulcorando, non verebitur. Alius se de-
votum existimabit qui plurimas quotiè
preces et orationes decurrat, etsi exinde
lingua illius in verba morosa, querula, ar-
rogantia, et injurias in domesticos et vicini-
os suos totam sese effundat. Alius libenter
admodum eleemosynas in egenos et inopes
e crumena educit, benignitatem tamen et

TOMUS I.

amorem corde suo elicere ac deprimere nequit, ut inimicis ignoscat. Erit et alius, qui quidem inimicis suis haud diffidenter injurias omnes dimittit, sed ut credituribus suis satisfaciatur et cum his rationes inest quam egerit in animam suam inducet, et non nisi violentis, ac judice compellente. Omnes hi vulgo devoti habentur, revera tamen devoti non sunt. Milites Saulis Davidem in domo sua querebant, at cum Michol statum in lecto collocasset, omque vestigia Davidis induisset, crediderunt illi, Davidem ipsum egrum in lecto decumbere; sic permithi oculis et operibus quibusdam externis, ad sanctam devotionem spectantibus, sese inducunt, et palliant, et optant homines illos vero devotos et spirituales esse, cum revera, et a parte rei non nisi simulacra quaedam, et inania phantasmata devotionis sint.

Secundo, sciendum est, duplicem esse devotionem. Prima *rationalis* vocatur, quando quis quodlibet peccatum odit, et execratur, promptaque voluntate Deum colit, et ea, qua Deo placere cognoscit, strenue amplectitur, ac peragat, ut cum Hieronimus describit, de qua locutus est pius Auctor dicens: « Devotus homo ubique secum fert consolatorem suum Jesum, et dicit ad eum: Adesto mihi, Domine Jesu, in omni loco, et tempore. Haec mihi sit consolatio, libenter velle carere omni humano solatio. Et si tua defuerit consolatio, sit mihi tua voluntas, et iuxta prolatio pro summo solatio. Secunda *sensibilis* vocatur, quae in oculis quadam motione et suavitate consistit, et externis gestibus, et lacrymis proditur, quam etiam peccatores, imo et haeretici, ac gentiles plerumque habent. Unde Hieronimus de ea sic loquitur: Non in ea turpiter conquiescas, sed per eam ad Deum progredere. Admodum periculosus est spiritualis ingulvis, quae quae dulcedine gratiae ad oblectationem sui abstrahitur. Anima, quae hoc vitio alius infecta est, non potest dici pudica, et fidelis familia Christi, nec enim Deo gratis obsequi vult, sed Dei donum magis, quam Deum, diligit. Servula mercenaria, non filia liberalis est. Si nimis ei ablanditur suavitas illa sensibilis, mex ipsa tota turbulenta, tota indigebunda, tota impatiens, pietatis studia deserit, et timoris pudorisque habentis excussis dat se prorsus externis consolationibus. Videbit si Deus eam oblectare vult, Deo servit; sin minus, ab eo recedit. Anima

viro quae fidelis ancilla, vel puifica sponsa Christi appellari meretur, non in Dei donis, sed in Deo, quiescit. Sive Dea ei infundat infernum suavitatem, tranquilla permanet, hilariter suo sponso famulatur, fideliter ei adhaeret, constanter eum diligit. Magis optat Dei voluntatem fieri, quam suam. Igitur cura, ut ubique casta puraque tua sit intentio, salutem salutaris Dei hinc expecta, non tam ut delecteris, quam ut ipsi Domino placeas. Hieronimus, in *Canon.* c. XXVI.

Tertio, sciendum est, auream mediocritatem, sanctamque discretionem devotionis sectatorem velut matrem diligere, atque in omnibus actionibus suis observare debere; sine hac enim, quod S. Antonius monet, nulla virtus virtutis nomen meretur, nisi ipsa devotio quidem. Discretio autem necessario requirit, ut in exercendis virtutibus, reliquisque spiritualibus, sancta quadam temperatione utamur; eoque moderatione illa peragamus, ut ne quis eorum, quibus eam vivimus, merito offendi, aversionemque a factis nostris concipere jure possit. Vera enim devotio suavis ubique semper amena, et nulli unquam fastidio et molestiae est. S. FRANC. SALESIUS, l. 12. ep. 2.

Quarto, sciendum est, devotioni huic duo specialiter obstat: 1. Animi levitatem et inconstantiam, quis non raro in causa sunt, ut quis vel bene prudenterque proposita sunt, non exequatur vel qua incepta jam, et initiata fuerint pristinae devotionis exercitia, commutat; et alia, atque alia, eo pre-textu, quasi meliora appareant, suscipiat; vel quod subito illa nulla simul, itaque diversa exercitia adoriatur, quae simul consistere non possunt, utque interdum ea aggrediatur etiam, quae suae vires et facultatem transcendant, ad quorum denique consecutionem pertingere nunquam possit. Ex quo fit, ut plenus semper bonorum desideriorum existat quae tamen in executionem suo tempore procedant nunquam, atque tandem, dum omnes ad perfectionem tendendi vias aut curiose rimatur, aut temere ingrediti parat, multis impravatis desideria et propositis, tum difficultibus, tum permolestis, vel succumbat penitus, vel plurimum retardetur. Illa enim animam nostrum perplexum admodum ingratulamque reddunt, atque efficiunt, ut bene coeptum opus aut propter occurrentes difficultates vel superabiles, aut propter laborem nimis arduum, imperfectum, aut infectum penitus relin-

quere necesse sit. Sancta insuper cum libertate in exercitiis devotionis procedendum, est, ut neque ad sensibilia solatia, eorumque dulcedinem, neque ad certas quasdam considerationes, similiaque pietatis opera, affixus sit, ita ut, vel infirmitate, vel casu improvise, vel honestis legitimisque de causis, vel proximo indulgendi placendique studio, ab his avocatus et impeditus, idcirco mox inquietudine, animi inconstitute et impatientia conturbetur, sed in continua mentis tranquillitate perseveret, consuetamque illis suavitatem exhibeat, qui ab exercitiis omissis eum impederent. Nam neque sensibilem vim illis in operibus esse convenit, neque in propositis nimis mollem, ut, quicquid nobis nonnulli obstaculo fuerit, id quam gravissimum sentiamus. Haec enim animi inquietudinem, et anxietates conscientiae inducunt, superstitionisque nos periculo exponunt. Satis tibi sit arborem devotionis et bene voluntatis, acis profunde in corde radicibus, firmiter consistere, nec eorumdem magnopere, si a ventis aut folia, aut fructus, aut rami etiam agitentur, alle radicate, et inconvesso, firmiterque consistente arboris trunco. Nec est etiam, quod devotionis studiosus aut miretur, aut animam despondeat, considerans suis tot negligentis, miseris, infirmitatibus, tentationibus, affectuum inordinatorum assultibus, et defectibus quotidianis. Quamdiu enim in se timorem Dei amoremque conservare laborat, quamquam lucensque partes suas non ita perfecte explerit, non idcirco tamen conclamatum est, nec confidencia etiam ingratitude animus, sed firmo potius proposito erigendus, illi impostero concessis a Deo gratis diligentiam utendi, immoderatos animi affectus amplius edomandi paulatim, et ad patientiam, mansuetudinem, humilitatem, suavitatemque se inducendi, quarendique profectum suum spiritualem, hinc inde ex omnibus. Tandem si videat muneri suo a se eam diligentiam satisfactam, gratias Deo, laudesque decantet. Sin contra, negligentiam in se agnoscat, si praesertim illa de industria admissa non est, ejus in se dolorem excitet, eorum Deo profunde se humiliat, proponatque adhibendam a se deinceps omnem industriam, persumamque sibi habeat, clementissimum Deum idcirco sibi auxilia gratulae non debitorum ut qui quassatum etiam non conterat, nec cor humiliatum despicit, sed illi potius omnes

benevolentiae charitatisque thesaurus relinquit, imo suam in sublevandis eorum miseriis gloriam et honorem querat. 2. Non minus obstat effusionem animi ad externas consolationum, uti recte Thomas Kemp. advertit dicens: « Utilis est seipae, et securus, quod homo non habet multas consolationes in hac vita, secundum carnem precipue; tamen, quod divinas non habemus, aut rarius sentimus, nos in culpa sumus, quia compunctionem cordis non querimus, nec vanas et externas omnino abjicimus. » Et iterum: « Si veniderit vis delectari, et abundantius a me consolari, esse in contempta omnium mandatorum et in abiectione omnium infirmarum delectationum erit benedictio tua, et copiosa tibi reddetur consolatio. Et quanto plus te ab omni creaturarum solatio subtraxeris, tanto suavior et potentior consolationes invenies. » THOM. KEMP. l. II, c. XII, et l. III, c. XII.

Quinto, sciendum, plurimum etiam ad devotionem conducere, imo necessarium esse, ut suus illi status vocationis abunde sufficiat, nec de aliis cogitationum conatumque ullum suscipiat. Nihil enim est, quod profectum nostrum ita retardet, majorumque remoram injiciat, in consecutanda assequendaque perfectione vocationis, in qua vivimus, virtutibusque, quae status noster a nobis exigit, quam cogitationes, et desideria nostra alium in seopum frustra ejaculari, pretiosumque tempus hoc modo inutiliter prodigere. Liam sponsum suam perfecto amore nunquam prosequatur Jacob, quamdiu de Rachael consequenda laborabat.

Sexto, sciendum, nihil aequo conducere ad devotionem conservandam, quam si omnis curiositas circa res aut actiones aliorum ad se non pertinentes studiose vitetur; sed judicium humanum generose contemnantur; uti pius Auctor his verbis indicavit: « In omni re attende tibi, quid facias et quid dicas; et omnem intentionem tuam ad hoc dirige, ut tibi soli placeas, et extra me nihil cupias aut queras. Sed et de aliorum dietis et factis nil temere judices, nec cum rebus tibi non commissis te implices, et potari fieri, ut parum vel raro turberis. » Quare hortatur Asseta Euphrosinam, ut illa ejusdem Auctoris verba sibi dicta putet: « Dimitte vana vanis; tu autem intende illis, quae tibi praecipit Deus. Clauda super te ostium tuum, et voca ad te Jesum, dilectum tuum. Mane

cum eo in cella, quia non invenies alibi tantam pacem. Si non exivisses, nec quidem de rumoribus audisses, melius in bona pace permansisses. Ex quo nova delectat aliquando audire, oportet te exinde turbationem cordis tolerare. » Thom. Kasr. l. III, c. xxv, et l. III, c. xx.

Septimo, denique sciendum, ad devotionem conservandam specialiter cavere debere devotionis amorem, ut nihil novum et insolitum, nihil singulare et insolitum consecutur. Eadem facis, eadem charitatem et gaudium in operum suavitatum solatia, et desolationum aversionumque animi fastidia, de paterna Dei accipiet manu. Etenim non solatio horum istorum gustus causa, quem ab ipso ejusque servitio percipit, sed pure ipsius gratia tantum propter ipsum, inquam, ejusque obsequium vivat, serviat, adhaerent, atque in hoc vasto mundi eremo, sicut olim electus ille populus, etiam necessario pane et aqua destitutus, vestum aliis, qui solatio et oblectamento esse poterant Deum sequatur. Hoc illi omnium sit loco, quod apprehensa quasi dextera a Deo juxta voluntatem ejus deducatur, de quo S. David gloriatur, et ipsius ducta causaque perpeti aliquid possit. Hoc unci instar solatii sit, in his aeternam ipsius providentiam adorare et venerari; in his ad sinum presidiumque ejus consurgere; in his inter paterna ejus brachia se conjicere, nulloque sine omni solatio omnique cordis gustu emori, quam ab illo potum referre, et de sua in ipsum fides et charitate vel lutum unquam desectere. Hoc tam devotorum et divinatorum actuum studio eveniet, ut Deus in corde tuo per hanc vitam mortalem commoretur et inhabitet, tempore vicissim eum ipso in vita celesti et immortalis aeternum sociaris, atque conjungaris.

CONSILIUM VI.

De Communionis Frequentia.

Primum. — Catharina, virgo devota, cum legisset et audisset, augustissimum Altaris Sacramentum medium esse efficacissimum, et viam securissimam perveniendi ad perfectionem, vehementer concepit desiderium quam frequentissime communicandi; quia tamen secularis est, et varia sunt quoad Communionem his personis concedendam Confessoriorum opi-

niones et praxea, ideo cepit super hoc Asceta judicium et consilium intelligere.

Responsio. — Respondet Asceta per sequentes aphorismos. *Primum* est, non longo tempore differendam esse Communionem; nisi recte S. Cyrillus indicavit dicens: « Sciant baptizati homines; si longo temporis spatio propter simulatam pietatem mystice Corpori Christi communicare recusent, ab aeterna vita se procul depellere. Quippe recusatio hujusmodi, quamvis ex religione profectis videatur, et scandalum facit, et laqueos instruit. Quare oportet omnibus viribus a peccato mundari, et recte vivendi jactis fundamentis magna cum fiducia ad sumendam vitam concurrere. » S. Cruic. in *Jona*.

Quod etiam Thomas Kempensis confirmat, dicens: Quid prodest diu tardare confessionem, aut sacram differre Communionem? Expurga te cum primis, expue velociter venenum, festina accipere remedium, et scitias melius, quam si diu distuleris. Si hodie propter istud dimiseris, eras forsan aliud eveniet; et sic diu posses a Communionem impediri; et magis ineptus fieri. Quotid citius vales, a presenti gravitate et inertia te excutias, quia nihil importat diu anxiam, diu cum turbatione transire, et ob quotidiana obstacula se a Divinis sequestrare. Immo plurimum nocet diu Communionem protelare; nam et gravem torporum consuevit inducere. Proh dolor! quam tepidi et dissoluti moras confitendi libenter accipiunt, et Communionem sacram ideoque differri cupiunt, ne ad majorem sui custodiam se dare timeant. Heu! quam medicam claritatem et debilem devotionem habent, qui sacram Communionem tam faciliter postponunt! Quam felix ille, et Deo acceptus habetur, qui sic vivit, et in tali paritate conscientiam suam custodit, ut etiam omni die communicare paratus, et bene affectus esset, si ei liceret, et sine nota agere posset!

Secundus aphorismus est a S. Augustino probatus dicens: « Quotidianam Communionem percipere, nec laudo, nec reprehendo. » S. Act. I, de *Doctr. Eccl.* Cui etiam S. Franciscus Salesius ad stipulat, dicens, se Patris spiritualis illius hominis, qui huc propendit, et si communicare vult, discretionis id relinquere; nam eum dispositio, que ad tam frequentem Communionem requiritur, valde exacta et eximia esse debeat, hinc eam generaliter cuilibet

consulere, consultum non est. Verum quoniam haec ipsa dispositio, tametsi singularis, in multis sanctis animabus haberi potest et inveniri; hinc etiam non consultum est, generaliter unumquemque a tali Communionem divertere et abstrahere, at juxta cujusque conscientiae statum in particulari ea aut suadenda, aut dissuadenda. Etenim imprudentia specimen foret, tam frequentem Eucharistiae usum omnibus sine ulla distinctione consulere; uti et imprudentia foret, aliquom propter eam reprehendere, maxime si homi prudentisque alienus directoris Consilium in hoc sequeretur. Scite sane S. Catharina Senensis suam adeo frequentem Communionem reprehendentibus, eo quod S. Augustinus eam nec laudabat, nec vituperabat, respondit: Cum S. Augustinus eam non vituperet, rogo, ne et vos eam vituperetis; et hoc illi sufficit. Ut tamen quotidie quis sacras epulas accedat, potissimum praeterea malorum suarum inclinationum partem superaverit necesse est, et non nisi Patris sui spiritualis cum consensu, consilioque id aggredi debet. S. FRANC. SALES. p. 3. *Intraud.* cap. xxi.

Tertius aphorismus est ab eodem Salesio prolatus his verbis: Quamquam hoc certo etsuadet dicere quoniam, eos, qui devote servire Deo volunt, non posse minus quam singulis mensibus communicare, nec diutius differre Communionem posse. Si satis prudens sis, tibi nec mater, nec uxor, nec maritus, nec pater impedimento erunt, quo minus saepe sacram Communionem adeas. Cum enim ipsa Communionis die officii tui partes pro statu tuo convenienter expleras, et erga illos tam benignior et affabilior sis, nullumque genus obsequii eis deneges; verisimile certe non est, illos hoc in exercitio nullatenus impedire te velle, cum nullum ex hoc ipsis seculorum sit incommodum, nisi forsitan admodum impertinentes, morosi, et ratione dissentanei forent. Hoc in casu, ut dixi, si director tuus ita faciendum suaserit, illorum voluntati forsitan condescendum erit. *Ibidem*.

Quartus aphorismus iterum a S. Augustino datus est, loc. cit. dum dicit: Omnibus tamen diebus Dominicis, ut quis communicet, suadeo et hortor, si tamen mens sine voluntate peccandi sit. Super qua verba sic discurret S. Franciscus Salesius: Vides, Philothea, Augustinum consule quam maxime, et neminem non exhortari, ut singulis

diebus Dominicis Communionem sacram adeat, hoc ergo consilium sequere, at excepti pro viribus stude. Etenim cum nullum erga peccatum mortale affectum et propensionem (uti presupponi) habeas, nec etiam erga aliquid veniale inclinatio sit; veram illam dispositionem habes, quam S. Augustinus requirit, quin et adhuc multo excellentiorem, nam non modo non habes affectum peccando, sed ne quidem erga peccatum, adeo ut, si Pater tuus spiritualis consulere, et expellere censeret etiam saepius quam unaquaque Dominica, cum anima tua fructu communicare posses. Nihilominus multa legitima occurrere possunt impedimenta non quidem a parte tua, sed ab iis, quibuscumque agis, qua prudenti Confessorio occasione forsitan darent, tam frequentem tibi Communionem inhibendi. Si verbi gratia alienus in subjectione agas; et si il, quibus aut obediendum aut reverentiam debes, ita male docti et stupidi essent, ut toties te sacram Communionem adire videntes scandalizarent, aut se turbent. Quare, rebus omnibus consideratis, consultum forsitan erit, illorum infirmitati aliquo modo in hoc acquiescere, et non nisi domino quinto quoque die sacram Communionem adire. At hoc intelligitur ita, si difficultatem nimirum aliter exsuperare nequeas, sed nihil certi haec in re generaliter definire et consulti potest, at faciendum, quod tibi Pater spiritualis faciendum consulet. *Ibidem*.

Quintus aphorismus est, quem illorum pius Auctor his verbis proponit: Propter aliquam parvam turbationem vel gravitatem, sacram ne dimittas Communionem, sed vade citius confiteri, et omnes offensiones aliis libenter indulge. Si vero aliquem offendisti, veniam humiliter precare, et Deus libenter indulget tibi; cum enim quidam sacra Communionem se aptare disponunt, peiores Satanae immissiones patiuntur. Ipse nequam spiritus (ut in Job scribitur) venit inter filios Dei, ut solita illius nequitia sua perturbet, aut timidos piumum rodant, et perplexos; quatenus affectum eorum minuat, vel fidem impugando auferat; si forte aut omnino Communionem relinquant, aut cum tempore accedant. Sed non est quidem erandum de versutis et phantasia illius, quantumlibet turpibus et horridis; sed enuncta phantasmata in caput ejus sunt retorquenda. Contentendus est miser, et deridendus; nec propter insultus ejus et commotiones, quar

susceat, sacra est omittenda Communio. TAON. KEUR. l. IV.

Nam sic fecit Mithridates, Pontifex, cum mithridatum medicamentum invenisset, ita suum per hoc ipsum corpus carborasse et armasse, ut cum postea, quo Romanis vincula et captivitatem evitaret, veneno sibi vitam vellet abrumperet, nequaquam poterit. Ita Redemptor noster Christus augustissimum Eucharistia Sacramentum, quod Carnem ejus et Sanguinem realiter continet, instituit, ut, qui ipsum comedit, in eternum vivat. Ude qui ipsum crebro cum devotione suscipit, ita anime suæ vitam et sanitatem confirmat, ut ipsum propodium impossibile sit ab aliquo sinistro affectu vitiosaque inclinatione infociari. Nemo Carnem hanc vitæ potest emolere, neque nutrire, et mortis affectibus exinde vivere. Aldeo, ut, quemadmodum homines in paradiso terrestri agentes secundum corpus mori non poterant, itaque vi et efficacia ligni illius vitæ, quod in ejus medio Dominus plantarat, sic spiritaliter et secundum spiritum hanc vitam non possunt virtute Sacramenti hujus vitæ. Si enim fructus mollesces, et corruptioni præ aliis obnoxii (puta, cerusa, poma annona, et fraga) facili negotio per totum annum integri conservantur, si quando saccharo aut mellè conduntur; mirum sane non est, corda nostra, tametsi fragilia et imbecillia, a peccati corruptione integra conservari, quando ab incorruptibili Carne et Sanguine. Filii Dei saccharata et mellita sunt. Quicumque Christiani, Philothea, damnationi addicentur, nihil habebant certe, quod in suam defensionem et excusationem adferant tum, cum Judex justissimus illis ostendit, quam immerito spiritaliter mori voluerint, cum tam facile et sanitate corporis sui, quod de hac causa illis relictum et datum erat, manducatione conservare poterint. Illis miseris dicit: Cur, quæso, mortui esis, cum fructum et cibum vitæ in manibus vestris haberitis, et potestate? Que omnia de matrimonio etiam usæ observanda esse, notat Salesius, dum sic loquitur: Pro conjugatis aliquid hic addam oportet. In veteri lege veterat Deus, ne creditores diebus festis debitum a debitoribus suis exposcerent, ut non damnabatur, si debitoris eis diebus ea, que debebant, exigentibus solverent. Indecens est, quamquam non magnum peccatum, matrimoniale debitum tuo exigere, qui sacram quis adit Commu-

nionem; at indecens non est, immo vero meritorium, ipsum reddere. Non ergo ob debiti illius redditionem Communio quis privandus est, si alioquin devoto ad ipsam adendum feratur. Certe in primitiva Ecclesia Christiani quotidie communiebant, esto essent conjugati et proliibus operam darent. Atque ideo dixi, frequentem Communione nullum omnino incommodum aut parentibus, aut uxoribus, aut maritis dare consuevisse, dummodo is, qui eam adit, prudens sit et discretus. S. FRANCO. SALUS. *Introd. c. xv.*

Sextus aphorismus est, quotiescumque Communio peragitur, magis attendendum est, quomodo, quam quoties peragatur, ut recte monet Auctor libelli de *Imitatione dicens*: Super omnia cum summa humilitate cordis, et supplicii reverentia, cum plena fide, et pia intentione honoris Dei, ad hoc Sacramentum celebrandum, tractandum, et sumendum, oportet Dei accedere Soerdotum. THOMAS KEMPNERIS, L. IV. de *Imit. c. vi.* Quod idem etiam de communicantibus dicitur, qui proin cum eodem *Asceta dicens* debent ad Christum: Cum summa devotione et ardenti amore, cum toto cordis affectu et fervore desidero te, Domine, suscipere, quemadmodum nulli Saneli et devoto persone in communicando te desideraverunt, qui tibi maxime in sanetitate vite placuerunt, et in ardentissima devotione fuerunt. O Deus meus, amor vtermus, totum bonum meum, felicitas interminabilis; cupio te suscipere cum vehementissimo desiderio, et dignissima reverentia, quam aliquis Sanctorum unquam habuit, et sentire potuit. Et licet indignus sum omnia illa sentimenta devotionis habere, tamen offero tibi totum cordis mei affectum ne si omnia illa gratissimam inflammata desideria solus laberem. Sed et quascumque potest pia mens concipere et desiderare, hæc omnia tibi cum summa veneratione et intimo fervore prelo et offero. *Ibid. c. xvii.*

Specialim vero utilem modum communicandi suggerit Sanctus Salesius his verbis: Jam inde a precedente vespere ad sanctam Communione te preparata incipe; itaque per multas aspirationes, et amatorias animi effusiones, paulo citius dormitum concedes, ut etiam citius et tempestivius possis surgere. Si forte ea nocte expergiseris, statim spiritum et os tuum verbis quibusdam devotis ac odoriferis adimple, quibus anima tua in odorem mentis quibusdam perfundatur, ad

Sponsum suum admittendum; qui te dormiente vigilius, sexcentas tibi gratias et christamata dare paratus est, dummodo in a parte tua ad easdem recipiendas disposita sis. Maue summa cum animi hilaritate et gaudio surgito, quod maximum bonum et beneficium hodie sis acceptum, et sacra confessione præmissa, magna quadam fiducia simul et magna cum animi humilitate ad crestem hanc cibum, qui ad immortalitatem te nutrit sumentum accede. Et, postquam jam sacra illa verba: *Domine, non auis dignus, alkeris, caput aut labia, vel ad orandum, vel ad suspiria ducenda, amplius non movebis*; sed ore modeste ac modice deducto, et capite tantum, quantum necesse est elevato, ut sacerdos commode videat, quid agat, plena fide, spe et claritate recipie illum, quem, in quæta, et propter quem credis, speras, et diligis. Considera, Philothea, sicut apus, postquam rorem celestem et præstantissimum terræ succum jam a floribus collegit, et in mel redegit, ipsum in alveare suum invehit; ita sacerdotem postquam mundi Salvatore, verum Dei Filium, qui instar floris et celo descendit, et verum Virginis Mariæ, qui floris in morem ex humanitatis nostre terra profuit, ex altari accipit illum velut cibum suavissimum in os et intra corpus tuum inducere. Postquam illum jam recepisti, cor tuum ad Regi hanc salutare obsequium deferendum exorta et cum illo de rebus ad animam tuam spectantibus tracta, eumque intra te ipsum considera, quo, ut tibi beneficeret, sese recepit. Denique quam poteris intime et amicissime eum excipe, et tracta; itaque te gero, ut ex omnibus actionibus tuis evidenter appareat, et cognoscatur, Deum oculi in te commemorari. S. FRANCO. SALUS. p. II. *Introd. c. xxi.*

Septimus aphorismus est: Oportet, ut non solum tepares ad devotionem ante Communione, sed ut etiam te sollicite conserves in ea post Sacramenti perceptionem. Nec minus custodia post exigitur, quam devota preparatio, ad temperem gratiam consequendam. Ex quo quippe quis valde indispositus redditur, si statim fuerit nimis effluans ad exteriora solatio. Cave a multiloquio, maue in secreto, et fratre Deo tuo; ipsum enim habes, quem totus mundus tibi auferre non potest. Ego sum, cui te totum dare debes; ita ut jam ultra non in te, sed in me, alique omni sollicitudine vires. TAON. KEUR. l. IV. c. xii. § 4.

Octavus ultimus aphorismus est: Qui legitime preparatus est, habebit semper bonam voluntatem et piam intentionem communicandi, et sic non creabit fructu Sacramenti. Potest enim quilibet devotus omni die, et omni hora ad spirituales Christi Communione salubriter et sine prohibitione accedere. Porro hæc Communio spiritualis sic commode peragi possit: O mi amantissime Jesu, crebro firmissime te in hoc Sacramento, quoad corpus et vitam, quoad divinitatem et humanitatem, latere; atque adeo omni possibili affectu submissionis et reverentia adoro et veneror te. Spero quoque in inficita misericordia tua, quod, sicut hoc Sacramentum cum charitate instituiti, ita ad fructum quoque illius participandum me benignissimis admittens. Diligo quoque te ex toto corde meo, et ardentius diligere desidero, ideoque summe deolo de omnibus peccatis meis, et me tibi corporaliter unire in hoc Sacramento impense cupio, sed quia non sum dignus, ut intres realiter sub tectum meum, humillime rogo, ut saltem spiritaliter per os Sacerdotis in peccata mea descendas, eoque effectus opereris, quos realiter sumptis operari consuevisi. Et ecce jam sentio presentiam tuam. Tenui te, nec dimittam, donec benedixeris michi. O Anima Christi etc. Quid retribuam Domino pro omnibus, que retribuit mihi? Vota mea Domino reddam coram omni populo tuo. O Domine, ego servus tuus, et nimis ancille tue. Laudate Dominum omnes Gentes.

CONSILIUM VII.

De Confessione generali facienda.

PETITIO. — Juliana ratorna novum Confessionem nacta vehementer desiderat confessionem generalem facere; tum ut meliorem ipsius aciliam acquirat Confessorius, tum ut maculatam, scrupulos de peccatis prioribus non tite, ut timet, explicitis tollat, petit proin consilium ab Asceta, an scilicet suadeat ejusmodi confessionem, et posito quod cum iudicat facientium, ulterius scire velit, quid pro ea fructuosa faciendi observare specialiter debeat.

RESPONSIO. — Respondet Asceta, ut consilium suum facilius intelligatur, sequentes doctrinas bene observandas esse. *Prima est,*

ut finis generalium confessionum bene intelligatur, qui quidem triplex est potissimum: Primus est, ut si quid in superioribus confessionibus, vel circa dolorem, vel ipsam accusationem, vel propositum omnium non accurate satis peractum est, per ejusmodi confessionem compensetur. Secundus est, ut per accusationem ejusmodi discessionem conscientie plenior certiorque sui ipsius, ac status anime sue notitia acquiratur. Tertius et precipuus est, ut, dum universa peccata in uno quasi cumulo conspiciuntur, poenitens ad majorem dolorem, confusionem, satisfaciendi studium, fervorem ac amorem stimuletur, sique et ipsa, cum S. Maria Magdalena, advertens tum multa peccata sibi remissa esse, incipiat diligere multum.

Secunda doctrina est, ut utilitas quoque generalium confessionum recte cognoscatur, quam quidem tantam esse, ut P. Paulus Barry, ut fatetur, se pro usu, quem eorum habuit, testari posse, se animas reperisse post confessionem talem tam quietas ac contentas, et in talibus vite melioris decretis ut ipsi lacrymas efficerent solati testes, tactumque sensum ingererent, fore se felicissimum, si vel semel talem confessionem pari fructu similibusque affectibus peragere posset. Addit præterea se novisse virum, qui postquam similem de tota vita non optime tractata, confessionem instituit, ad quam se magno studio diligentique (uti rei momentum exigit) preparaverat, dicere erat solitus: Montem videri sibi suis ab humeris semotum, neque quinquaginta annorum spatio, quos in omni delictarum genere transegerat, se tanta voluptate, atque animi lætitia fuisse perfusum, quantum illi ista suorum peccatorum exoneratio attulisset. PAUL. BARRY, in *Hagiogr. dis. nat.* 2 die.

Hanc autem spiritus tranquillitatem illico consequuntur ferventia desideria Deum amandi, et aliam melioremque vitam rationem instituendi. B. Maria Veneta puella nobilis fuerat, ut que maxime, tum ætate, tum in matrimonio dedita vanitati. Accidit, ut marito absente, et bellis detento, statueret audiendis concionibus temperare lascivum et invidiosum suum; quod ipsi plurimum, imo summum profuit. Nam ita tactus est illius animus, ut omnino decreverit vanitati sue valedicere, sique seria confessione generali expiare, quod et fecit tam generose,

talique proposito, ut a confessione domum regressa, condescenderit in superiorem annulos partem, ubi uniones, catenas, annulos, specula, ceteraque vanitatis et superbie instrumenta ita diffregit, ut usui amplius esse non possent; cumque mater, que fortuito accesserat, eum mundum muliebrem sororibus, donec adolescerent, servandum fuisse, affirmaret: Ah! inquit, sorores plus nimio sis affluens! Quod egi, feci eo instituto, ut mihi omnem occasionem præcinderem repetendarum mearum vanitatum, et primum gradum serie conversionis mee et sanctitatis, ad quam contendo, solidarem.

Tertia doctrina est, similem confessionem generalem a tota vita non esse faciendam nisi ratio Congregationis, aut Religiosi status initi, vel specialis quidam internus instinctus, vel tempus aliquod speciale v. g. singulare jubilæum aut fatalis morbus id requirat. Postea vero ubi semel ejusmodi generalem confessionem accurate fecerint, eorumdem peccatorum memoriam deponentes, annuum vel semestrem ab ultima confessione ficiant. Imo duobus generibus omnino non suadendas esse confessiones hujusmodi. Primum est scrupulosorum, ut pote quibus ejusmodi confessio adeo non moleatur, ut potius sit tormentum, periculosumque præcipitum. Alterum genus eorum est, qui turpem et fedam inter libidines vitam traxerunt; nam his quoque commemoratio ac recordatio vite præterite valde periculosa est; timendum quippe, ne sub specie pietatis ac devotionis Demoni eos in veteres impudicicie laqueos involvat, ita ut communiter salius sit, ut peccata semel seria harum rerum confessione, non amplius meminint, neque loquantur de illis, nisi generatim et cum horrore detestationeque, ut a movendis abstinemus.

Quarta doctrina est, ut siquidem confessionem vel a tota vita vel saltem ab ultima generali facere a Confessario permittatur, modum, quem citatus Barry suadet, observet. Primo, itaque confessionis exordium accensum deus, que ab ultima particulari commisit, tum ad confusionem peculiarem, tum ad evitandam aliquorum astutiam, qui sub terminis generalibus peccatorum auribus confessorum suaviter insinuant ea, que paucis ante diebus patravero, quodammodo Confessarii occasionem præcitant, numerum et speciem indagandi, quod tamen forsitan res exigeret. Secundo, die deinde ea, que

potissimum conscientiam tuam cruciant; que te in divino servitio maxime præcedunt et morantur; que in opinione tua est vitiorum tuorum origo. Ita sufficientem accipiet tui notitiam Pater spiritalis, maxime si eo ordinario uteris, ut nulla futura sit necessitas aperienti peccata, que confessione generali aliquando explasti. Tertio, si aliquid occurrit, quod nunquam es confessus id ipsum Confessario significa, ut te circa id interrogasti opus est. Quarto, multo magis mature declarandum est, si forte in confessione particulari peccatum aliquod silentio pressisses, sive ex verecundia, sive alia quacumque ratione id accidisset. Hoc enim casu Confessario attentior sit ad singula, ut te juvet, et satisfaciens confessionibus, que potuerunt esse vitiosæ et inutilis. Quinto, si Confessario nondum innotuisti, conditio et status vite tue manifestandus est. Si enim in sæculo es, unde sciet te esse matrimonio copulatam, aut adhuc liberam? Si in ordine Religioso, unde conjectabit, professans sis, an non? Visistud unus illi incumbere ut, quotiescumque aperis peccatum aliquod contra Votum admissum, te continuo percutetur, an novitia sis, an vero feceris professionem? Quod fieri etiam necesse foret in quibusdam aliis peccatis, que specie differunt, gravioraque sunt in uno aliquo, quam in alio, ob adjunctam obligationem. Sexto, peccatis tuis etiam venialibus adice numerum, quantum fieri potest, ut tanto magis erubescas, si modo numerus frequens est. Septimo, explica te in omni materia verbis decentibus, honestisque, ut caste aures Confessarii offendi non possint, aut suggeri imaginationes impure; utere tamen talibus, ut perfecte intelligat. Octavo, perice denique tanta animi tui satisfactione hanc confessionem, ut post absolutionem paratissimum esses mortem subire, si Deus ita statueret. Verbo ita perage omnia, quasi postremum in vita tua consilieris.

Quinta doctrina est, ut post confessionem talem semel factam, peccatorum, quantum fieri potest, obliviscatur, et si non meministi se omnes circumstantias accurate explicasse, nam non meminisse, non est rationalis causa dubitandi, ut doctissimi Theologi sentiunt, cum nec aliorum nostrorum factorum omnium semper meminerimus. Ne etiam ob facultatem hanc negatum angatur, ostendat eidem, quam secure possit omittere talium peccatorum confessionem, cum

in primis Auctores probatissimi, in specie vero Layman, Navarrus, Medina, Sa. Hieronimus, Coninck doceant id facere eam posse, et debere. Deinde vero dubium in conscientia scrupulosa fit apud alios certitudo moralis. Et tandem etiam aliquam circumstantiam non fuisse confessam, non teneatur cum tanto suo damno omnimodam confessionis integritatem procurare, utpote aqua minores sæpe difficultates excusant, uti Coninck n. 2. p. 2. d. 7. n. 68. cum aliis notat. Imo doctrinam Tauleri semper ob oculos habeat dicentis: Eorum, qui confessiones audiunt, potestati et auctoritati fides adhibenda est, sicut et verbis Dominici, quibus ait: « Quorum remiseritis peccata remittantur eis, et quæcumque solveritis super terram, erunt soluta et in cælis. » In veritate dico, charissimè, ubi qui peccata sua rite confessus, adhuc remorsum ex iisdem in conscientia patitur, multo melius fecerit, si hæc in parte Deo confidendo, et fidem virtuti confessionis adhibendo, eadem denno non contineatur, quam si iteret confessionem, oportet enim divinam pollicitationem, et ipsi Deo, confidere. Quod dum facit homo, habet illum veracem, credens haud dubie servaturum, quod ei in absolute promisit.

His suppositis, suadet Asceta, ut Catharina quoad hanc materiam sibi adhortationem S. Francisci Salesii applicet sic loquentis: Hoc unum porro, charissima Philothesa, hic te rogo, ne illo inani timore turberis aut anxieris. Scorpio, qui nos ferit, dum ferit, venenatus est; at in oleum liquatus, prestans est adversus proprium virus, et aculeum antidotum ac remedium. Peccatum non aliter probrum ac infame est, nisi dum admittitur; at in confessionem ac penitentiam jam conversum honorabile ac salutare est. Contritio quippe ac confessio tam sunt salutares, tamque bene redolentes, ut piscati turpitudinem eradant, et blivus factorum tollant. Simon leprosus Mariam Magdalenam dicebat esse peccatricem; at non sic Salvator, nec jam de commissis peccatis, sed tantum de angustia, quod effudit, desque magnitudine charitatis ejus loquitur. Si vere humiles simus, Philothesa, infinite nobis peccatum displicebit, quod Deus per ipsum offendatur; ac ejusdem accusatio survis nobis erit ac jucunda, quod per ipsam Deus honoretur. Alleviamentum quoddam in morbo est, malum, quo premeris, melioco minutim delegere et aperire. Cum ergo ante Patrem tuum spiri-

taalem Jesu, in monte te Calvarie agere, et sub veteri crucifixi pedibus consistere, fingito, cujus pretiosus sanguis undequaque effluit, et exuberat, ut te ab omnibus iniquitatibus tuis emundet ac lavet. Nam tametsi ipsissimus Salvatoris Jesu sanguis non sit, est tamen sanguinis ejus affusi meritum, qui penitentes circum confessionalia abundantissime irrigat, lavat et respergit. Bene igitur ac sincere cor tuum aperi, ut sic peccata per confessionem eadem egredi facias; nam quantum illa egredientur, tantum passionis divine meritum illud subingredietur, quo benedictione id repleat.

CONSILIUM VIII.

Circa Congregationes inveniendas.

PRÆTIO. — Christina audiamus, multas ex continentis suis in sex, septem, aut plures Congregationes inscriptas fuisse, desiderat quidem earum exemplum imitari, sed, quia diffidenter tot, tanque diversas leges observare videtur posse, consilium petit ab Asceta, scireque cupit, an et quibus Congregationibus nomen dare valeat?

RESPONSO. — Respondet Asceta, antequam consilium suum et judicium circa hanc materiam ei manifestet, tria prius bene apprehendenda esse. Primum est triplicem ob finem præcipue Congregationes institui, nempe ut sub certi Patroni tutela ac Patrocinio securiores sint a temporali et aeterno interitu; deinde ut per certas leges et varia pietatis officia in eisdem præscripta ad vitam melius insuetandam Sodales inducantur, et tandem mutuis exemplis et auxiliis dilectionem mutuam demonstrent.

Secundum est, omnes fore Congregationes in hoc convenire, quod indulgentiam plenariam in ingressu et morte, et primario seu titulari Festo Sodalitatis habeant; in hoc tamen differre, quod speciales quaedam fines (v. g. impetrationem fallici mortis, aut celerem liberationem e Purgatorio) adjunctos, et varias ad hoc indulgentias concessas, habeant.

Tertium est, quod sicut per idem jejunium triplici obligationi (v. g. jejunandi propter votum, vigiliam, quatuor temporum) satisfacere possunt; ita per eandem præces (si non pro certis personis vivis aut defunctis offerri ex legum præcepto debeant) satisfieri queant

pluribus obligationibus variarum Congregationum similes præces exiguntur; hinc si quis Rosarium quotidie recitare solitus sit, poterit per hoc satisfacere omnibus Congregationibus non plura, quam septem vel quinque *Pater* et *Ave* quotidie recitari exigentibus, cum totidem præces in Rosario continentur. Quod si vero ejusmodi præces etiam ob justum impedimentum recitari non queant, poterit eisdem per alia opera, quæ tunc ex obedientia et voluntate Dei præ manibus habentur, maxime per dolores et molestias morborum, precum loco oblata, satisfieri; cum enim melior gratiorque Deo sit obedientia, quam victimas et orationes, dubitari non debet, quin per ejusmodi obedientiam precum loco oblata abunde Congregationibus certas præces præscribentibus satisfiant.

His suppositis suadet Asceta, ut cum primum et secundum finem, ob quos Congregationes institutas esse ut supra dictum est, scilicet cultum Sanctorum et piorum operum exercitum, etiam extra Congregationes obtinere queat, in eas potissimum Congregationes inseribi se curet, in quibus tertium finem, scilicet auxilia ad bellum mortuum et celeram liberationem e Purgatorio, facilius assequi queat, quales v. g. sunt, Congregatio *Horarie*, ut vocant, pro morientibus, et alla novissime pro defunctis instituta, in qua qui horam designatam orationi impedit, animam ea hora mortuam liberare queat. Item que duo Sacra quotannis legenda, aut procuranda præscribit. Item Congregatio *Jean, Marie et Josephi*, Monachi, in Hospitali S. Josephi instituta, in qua omnes Sodales, quamprimum aliquis ex Sodalibus moritur, ab eo momento omnia opera bona per viginti quatuor sequentes horas facienda pro defuncto orare, et, ut fructuosius illi fiant, has teras precationibus quotidie manet et vesperi recitare jubentur: « Benediciti sint Jesus, Maria, Joseph, quibus summas pro acceptis hæc nocte (aut die) beneficiis gratias ago, Benedicite etis, quorum amore vehementer doleo de peccatis meis, etque firmiter devotare propono, Benedicite sint etc. ad quorum honorem omnia opera hæc die facienda offero, ut defunctis quidem requiem, vivis vero gratiam bene vivendi et moriendi impetrem. » Præterea etiam ad indium ejusque mensis indulgentiam aliquam defunctis applicabilem pro Sodalibus priori mense defunctis transcribere jubentur. Præter hæc

Congregationes, que facile omnes suscipi poterunt, una vel altera eligi poterit, que plures indulgentias, aut alia similia privilegia concessa habet, quales sunt Congregatio Rosarii, S. Francisci, S. Monica, Carmelitarum seu Scapularis, vel in subsidium Defunctorum, vel Christi agonizantis, institute, modo non plures eligantur, quam ut earum leges, perpensa virium et negotiorum quantitate observari facile queant; cum enim plerique enumeratis his Congregationibus multa et efflicia ad salutem assecurandam media habeantur, præstat unum vel alteram dumtaxat eligere, et legum illius accurata observatione tantorum favorum participem se facere, quam multas assumendo, leges simul et favores negligere.

tati divina subijci debere. S. *Aug. de Convent. Evang. l. III. c. iv.* Quod si Christus dixit; a Descendi de celo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me. *Joan. vi.* Quanto equivoce jure homo divina voluntati et ordinationi esse subijcere debet? Est autem Dei voluntas, ut homo per varias tribulationes ingredietur in regnum Dei. *Act. xiv. 21.* Christiani sunt cruciati, non propter hanc vitam vocati, sed futuram. Ne itaque a via declinemus, frenum immittit Deus, ne vero recto tramite currere desinamus, calcem addit, tribulationes, flagellans omnem filium, quem recipit *Prov. iii.* Et quantum quæso? (S. Leonis Papa hæc verba sunt.) Quantum nos humiles, quantum oportet esse patientes, qui si quid laboris incidimus, nunquam nisi nostro merito sustinemus? S. *Leo. s. 7. de Eph. Dom.* Nunc sicut filius flagellanti patri ob delictum, ut eandem ferule non irascitur, non conperitur de filia injuria, bene conscius se tale quod promeruisse, nec desperat de paterna gratia in posterum, ut reconciliando manus excusculari, et veniam petit; ita et nos dum vapulamur a Domino, ex ejus gratia nos penitus excidisse nontiquam putemus, quin gratias pro paterna correctione humilissimus agamus; non Deum injuria afflictissimus, dum nobis damna inferuntur, non irascamur, non vindictam animo concipiamus, nec homines quasi auctores respiciamus, sed Dei justissimo iudicio, qui hujusmodi afflictiones immittit credamus, qui hujusmodi hominibus, seu instrumentis utitur. Quod si omnino in ipsis aliqua esset malitia, magis eorum condolentes nequitiæ, quam nostre injurie, ad exemplum Christi, ingemiscamus: « Pater, ignosce illis. » Quod Christi exemplum admirans S. Anselmus inter alia tandem in hæc verba erumpit: « O verbum magnas patientiæ, magnas lenitatis, magnos dulcedinis, magni amoris, et indiesibilis charitatis! Ecce enim, non suam reputat injuriam, non sentit contumelias, non obliviscitur misereri, sed ipsis potius, a quibus patitur, compatitur; a quibus vulneratur, ipse mederetur, vitam procurat, et a quibus occiditur, orat pro eis, et non petit ultionem etc. » S. *Ass. s. de Pass. Dom.* Memores pro nostra interim consolatione tot Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum et aliorum SS. virorum, qui omnes, quo chariores Deo, eo magis in tribulationum et afflictionum

CONSILIUM IX.

Circa Tribulationes perferendas.

PRÆTIO. — Achatius in medio tribulationum mari sese deprehendens, ita ut vindictæ stimulis agitur, vel pusillanimitatis, si non desperationis fluctibus obruatur; totus anxius Ascetam accedit, tum pro consilio, tum pro consolatione, ut omnia pro gloria Dei, animæque suæ salute, nec non eam meritotum cumulo supportare valeat.

RESPONSO. — Asceta antequam Achatio consilium suum impertiat, eidem in memoriam revocat duo esse mala; malum nimirum culpæ, et malum poenæ. Malum culpæ peccatum est, et hoc nullo modo Deo attribui potest; quippe qui *inventor malorum est, ipse autem veniorem tentat*, etc. *Jac. i. 13.* Malum poenæ oritur a malo culpæ, et hoc infligitur a Deo, tum in poenâ peccati, tum in probationem justorum. Hinc per *Amos testatur*: « Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit? » *Amos. iii. 6.*

His positis et bene intellectis suadet, ut de peccatis quidem serio dolens, propter immensas tam a Domino in peccati poenam plagas nontiquam desperes, qui in omni adversitate totus in Dei voluntatem sis resignatus, ab ipso omnia patienter suscipiens, et dicens cum *Job*: « Manus Domini teli »: *me. Job. xix. 21.* Vel cum ipso Salvatore nostro: « Si possibile est, transeat a me calix iste, verum tamen non sicut ego volo, sed sicut in vis. » *MATTH. xxvi.* In quo docet, juxta S. *Aug.*, voluntatem humanam volun-

pistrino exerciti. Nonne Jacob suas passus est miseria? Nonne David vexationum cribro hinc inde agitato ad frugem rediit? Nimirum Propheta dicente: « Vexatio dat intellectum. » Nonne Isaias, Jeremias, sub jugo hoc sudarunt? Quid dicam amplius? Quotquot Christi vestigia in novo Testamento unquam pressius institere, hi omnes misere afflicti, tribulati, pressi, persecuti, contempti habiti, verberati, relegati, occisi, nec fuit qui, nisi certando, coronam deportaverit. Cum autem,

Solamen miseris, socius habitans malorum,

miror, et vere miror, te crucem tuam agre adeo ferre, Cum tamen, D. Paulo affirmante: « Non sunt condigne passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis. » Rom., c. vii. Audi sapientissimum Regem, ita te hortantem: « Disciplinam Domini, fili mi, ne adideas, nec delicias, cum ab eo corripieris. Quem enim diligit Dominus, corripit et quasi pater in filio complectet sibi. » Prov. v. 11. Apprime et ad rem plane est, quod nescio quis Sanctus vir olim scripto reliquit: « Quid times tollere crucem, per quam itur ad Regnum? In cruce salus, in cruce vita, in cruce protectio ab hostibus, in cruce infusio supernae suavitalis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium spiritus, in cruce summa virtutis, in cruce perfectio sanctitatis. Non est salus anime, nec spes vite aeternae, nisi in cruce. Tolle ergo crucem tuam, et sequere Jesum, et tibi in vitam aeternam. Praecessit ipse bajulans sibi crucem, et mortuus est pro te in cruce, ut et tu tuam portes crucem, et mori effectus in cruce. Quia si commortuus fueris, etiam cum illo pariter vires. Et si socius fueris eum, eris et gloria. »

Quia tamen non prohibitum est, licitis mediis uti, ad tribulationes tales vel omnino avertendas, vel certe levius ferendas, ideo hortatur Aesceta, ut Achatius domicellas imitetur, qui assiduo secum myrotheca portant, quibus in deliquio se, aut alios ungant et confortent; ita ipse de spirituali myrotheco, sex cistulas, in se motiva ad patientiam excitantia continentem providit; in quarum prima cistula memoria Interni continentur, quae hinc se S. Franc. Borgia ad omnia itinerum incommoda et molestias patienter ferenda, animavit. In secunda cistula memoria celestium gaudiorum,

quo balsamo mater Machabearum filium suum roboravit dicens: « Peto, nate, ut aspicias ad caelum etc., ita fiet, ut non timeas carnificem istum. » In tertia, memoria tribulationum, quas saeculares ex necessitate, vel spe lucri terreni patiuntur, sic enim docere sibi poterit: « Potuerunt isti et istae (et quidem ex necessitate, vel exigui praemii spe) et tu non poteris cum auxilio divino, et ob inexplicabile premium caelestis, et aeternae gloriae? » In quarta memoria eorum, qui Martyres passi sunt, quod balsamum obtulit Thom. Kemp. in persona Christi sic loquens: « Quid est, quod loqueris, fili? Cessa conquiri considerata mea, et aliorum Sanctorum passio. Nondum usque ad sanguinem resististi. Parum est, quod tu pateris in comparatione eorum, qui tam multa passi sunt, tam fortiter lentati, tam graviter tribulati, tam multipliciter probati et exercitati. Oportet te igitur aliorum graviora ad mentem reducere, ut levius foras tua vitium. » In quinta reperitur memoria Passionis Christi, de quo balsamo dixit S. Aug.: « In omnibus adversitatibus meis non inveni tam efficax medium, quam vulnera et passionem Christi. » Imo et ipse Christus discipulos suos hoc balsamo unxit, quando dixit: « Si mundus vos odit, scilicet, quia me priorem vobis odio habuit. » Joan. xv. 43. » In sexta, memoria benevolentiae et voluntatis divinae, quod balsamum S. David usurpavit, dum dixit « Tribulatio et angustia invenerunt me, mandata tua meditatio mea est. » Ps. cxviii. » Unde hortatur Aesceta, ut prompta, hilarique mente omnes semper animi molestias et anxietates, omnes corporis labores et incommoditates haud aliter a clementissimo Deo acceptet, quam si de paterna manu ipsius suas in manus eius collocari, propriis oculis cerneret. Oserat se insuper generoso animo ad plura, gravioraque pro eo toleranda. Eidemque divinae clementiae supplicet humillime, ut exilium ac indignam tolerantiam suam, cum acerbissima pretiosissimaeque suae passionis unitam, ratam, gratamque habere dignetur. Imploret etiam illorum Divinorum ad hoc subsidium, qui cruciatibus acrimasque in vita perpassi sunt maximas; atque ut haec omnia facilius exequatur, indubitatum sit ipsi, quod durantibus afflictionibus, desolationibus, et caeteris animi fastidiis, a divina gratia, ejusque confortatione nunquam destituamur, prout earum temporis quo ra-

tio exigit; neque opera nostra, in quibus pie tunc exercemur, minus divinae bonitati grata accidant, etsi magna animi cum repugnantia, ariditate, tarditateque peragantur.

Denique ut modum perfectissimum patienti etiam sciat Achatius, narrat idem Aesceta, quod olim S. Henrico Susoni Christus crucifixus apparuit cum sex alis, quarum duae tegentes pedes habebant inscriptionem: « Fer tribulationes patienter. » Duae manus tegentes: « Fer crucem libenter. » Duae ad volandum expansae cum inscriptione: « Fer crucem sicut Christus, » id est, hilariter et constanter. Quibus sat clare tres gradus perfectae patientiae expressit; quos si observare studuerit Achatius, non medicum ei robur et solatium spondet Aesceta.

CONSOLATIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est medium quoddam ad sumum vel alterius animam excitandum vel recreandum a consolatione ordinatum. Neque enim aliqui recte doloris levamen delinierant, cum saepe aliqua consolationes imitantur a Deo, nulla tristitia vel doloribus suppositis.

DIVISIO. — Dividitur 1. in propriam, et alienam; illa est, qua quis seipsum; haec, qua quis alium consolatur.

Dividitur in internam et externam; illa est, quae a propria conscientia, et virtutibus ac meritis percipitur; ista est, quae extra se ex rebus creatis emendicatur.

Dividitur quoque in spirituales et corporales; illa est, quae ex objectis spiritualibus habetur; ista, quae ex rebus appetitui sensitivo gratis colligitur. S. Ignatius Loyola in regula tertia ad spiritus cognoscendos ait, quod spiritualis consolatio tunc esse noscitur, quando per internam quandam mutationem anima exardescit in amorem sui Creatoris, nec jam creaturam ullam, nisi propter ipsum potest diligere. Item leuitia omnis ad studium salutis, quietem et pacem cum Deo habendam incitare solita.

Dividitur denique in rationalem et sensibilem; illa est, quae tota intra rationem consistit; ista, quae etiam in ipso corpore sensibiliter percipitur.

EX S. SCRIPTURA.

CONSOLATIONES CELESTES. — Benedixit Deus, et Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis. II. Cor. 3.

Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuae letificaverunt animam meam. Ps. xciii. 19.

Convertam lactum eorum in gaudium, et consolabor eos, et letificabo a dolore suo. Jer. xxxi. 13.

Ab ubera mea potabimini, et super genua blandiantur vobis; quomodo sicuti mater blandiatur, ita ego consolabor vos, et in Jerusalem consolabimini. Is. lxxvi. 1.

Ego ego lactabo eam, et duam eam in solitudinem, et loquar ad cor ejus. Osee. ii. 14.

Euntes ibant, et ibant, mittentes semina sua; venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos. Ps. cxv. 6.

Ad punctum in medio dereliqui te, et in miserationibus magnis congregabo te. Is. liv. 7.

Transivimus per ignem et aquam, et eduxisti nos in refrigerium. Ps. lxxv. 12.

In umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas. Ps. lvi. 1.

Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis, ita et per Christum abundat consolatio nostra; sicut scilicet passionum estis, sic eritis et consolationis. II. Cor. i. 5 et 7.

CONSOLATIONES HUMANAE. — Date siceram merentibus, et vinum his, qui amaros sunt animo; bibant, et obliviscantur egestatis suae, et doloris sui non recordentur amplius. Prov. xxxi. 6.

Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus; id ipsum invicem sentientes. Rom. xii. 15.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. Consolatio mitis debet esse, non aspera, quae magis dolorem leniat, et furorem mitiget, quam commotionem excitet. S. Ambrosius in lib. de Joseph,

Cum volumus afflictum quempiam a morore suspendere, ordo consolationis est, ut studemus prius morendo ejus lactui concordare. Dolentem non potest consolari, qui

pistrino exerciti. Nonne Jacob suas passus est miseria? Nonne David vexationum cribro hinc inde agitato ad frugem rediit? Nimirum Propheta dicente: « Vexatio dat intellectum. » Nonne Isaias, Jeremias, sub jugo hoc sudarunt? Quid dicam amplius? Quotquot Christi vestigia in novo Testamento unquam pressius institere, hi omnes misere afflicti, tribulati, pressi, persecuti, contempti habiti, verberati, relegati, occisi, nec fuit qui, nisi certando, coronam deportaverit. Cum autem,

Solamen miseris, socius habitans malorum,

miror, et vere miror, te crucem tuam agre adeo ferre, Cum tamen, D. Paulo affirmante: « Non sunt condigne passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis. » Rom., c. vii. Audi sapientissimum Regem, ita te hortantem: « Disciplinam Domini, fili mi, ne adicias, nec delicias, cum ab eo corripieris. Quem enim diligit Dominus, corripit et quasi pater in filio complectet sibi. » Prov. v. 11. Apprime et ad rem plane est, quod nescio quis Sanctus vir olim scripto reliquit: « Quid times tollere crucem, per quam itur ad Regnum? In cruce salus, in cruce vita, in cruce protectio ab hostibus, in cruce infusio supernae suavitalis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium spiritus, in cruce summa virtutis, in cruce perfectio sanctitatis. Non est salus anime, nec spes vite aeternae, nisi in cruce. Tolle ergo crucem tuam, et sequere Jesum, et tibi in vitam aeternam. Praecessit ipse bajulans sibi crucem, et mortuus est pro te in cruce, ut et tu tuam portes crucem, et mori effectus in cruce. Quia si commortuus fueris, etiam cum illo pariter vires. Et si socius fueris eum, eris et gloria. »

Quia tamen non prohibuitur est, licitis mediis uti, ad tribulationes tales vel omnino avertendas, vel certe levius ferendas, ideo hortatur Aesceta, ut Achatius domicellas imitetur, qui assiduo secum myrotheca portant, quibus in deliquit se, aut alios ungant et confortent; ita ipse de spirituali myrotheca, sex cistulas, in se motiva ad patientiam excitantia continent praebet; in quarum prima cistula memoria Interni continentur, quae hinc se S. Franc. Borgia ad omnia itinerum incommoda et molestias patienter ferenda, animavit. In secunda cistula memoria caelestium gaudiorum,

quo balsamo mater Machabearum filium suum roboravit dicens: « Peto, nate, ut aspicias ad caelum etc., ita fiet, ut non timeas carnificem istum. » In tertia, memoria tribulationum, quas saeculares ex necessitate, vel spe lucri terreni patiuntur, sic enim docere sibi poterit: « Potuerunt isti et istae (et quidem ex necessitate, vel exigui praemii spe) et tu non poteris cum auxilio divino, et ob inexplicabile premium caelestis, et aeternae gloriae? » In quarta memoria eorum, qui Martyres passi sunt, quod balsamum obtulit Thom. Kemp. in persona Christi sic loquens: « Quid est, quod loqueris, fili? Cessa conquiri considerata mea, et aliorum Sanctorum passio. Nondum usque ad sanguinem resististi. Parum est, quod tu pateris in comparatione eorum, qui tam multa passi sunt, tam fortiter lentati, tam graviter tribulati, tam multipliciter probati et exercitati. Oportet te igitur aliorum graviora ad mentem reducere, ut levius foras tua vitium. » In quinta reperitur memoria Passionis Christi, de quo balsamo dixit S. Aug.: « In omnibus adversitatibus meis non inveni tam efficax medium, quam vulnera et passionem Christi. » Imo et ipse Christus discipulos suos hoc balsamo unxit, quando dixit: « Si mundus vos odit, scilicet, quia me priorem vobis odio habuit. » Joan. xv. 43. » In sexta, memoria benevolentiae et voluntatis divinae, quod balsamum S. David usurpavit, dum dixit « Tribulatio et angustia invenerunt me, mandata tua meditatio mea est. » Ps. cxviii. » Unde hortatur Aesceta, ut prompta, hilarique mente omnes semper animi molestias et anxietates, omnes corporis labores et incommoditates haud aliter a clementissimo Deo acceptet, quam si de paterna manu ipsius suas in manus eius collocari, propriis oculis cerneret. Oserat se insuper generoso animo ad plura, gravioraque pro eo toleranda. Eidemque divinae clementiae supplicet humillime, ut exilium ac indignam tolerantiam suam, cum acerbissima pretiosissimaeque sus passione unitam, ratam, gratamque habere dignetur. Imploret etiam illorum Divinorum ad hoc subsidium, qui cruciatibus acrimasque in vita perpassi sunt maximas, atque ut haec omnia facilius exequatur, indubitatum sit ipsi, quod durantibus afflictionibus, desolationibus, et caeteris animi fastidiis, a divina gratia, ejusque confortatione nunquam destituamur, prout earum temporis quo- rati-

to exigit; neque opera nostra, in quibus pie tunc exercemur, minus divinae bonitati grata accidant, etsi magna animi cum repugnantia, ariditate, tarditateque peragantur.

Denique ut modum perfectissimum patienti etiam sciat Achatius, narrat idem Aesceta, quod olim S. Henrico Susoni Christus crucifixus apparuit cum sex alis, quarum duae tegentes pedes habebant inscriptionem: « Fer tribulationes patienter. » Duae manus tegentes: « Fer crucem libenter. » Duae ad volandum expansae cum inscriptione: « Fer crucem sicut Christus, » id est, hilariter et constanter. Quibus sat clare tres gradus perfectae patientiae expressit; quos si observare studuerit Achatius, non medicum ei robur et solatium spondet Aesceta.

CONSOLATIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est medium quoddam ad summam vel alterius animam excitandum vel recreandum a consolatione ordinatum. Neque enim aliqui recte doloris levamen delinierant, cum saepe aliqua consolationes imitantur a Deo, nulla tristitia vel doloribus suppositis.

DIVISIO. — Dividitur 1. in propriam, et alienam; illa est, qua quis seipsum; haec, qua quis alium consolatur.

Dividitur in internam et externam; illa est, quae a propria conscientia, et virtutibus ac meritis percipitur; ista est, quae extra se ex rebus creatis emendicatur.

Dividitur quoque in spirituales et corporales; illa est, quae ex objectis spiritualibus habetur; ista, quae ex rebus appellatur sensitivo gratis colligitur. S. Ignatius Loyola in regula tertia ad spiritus cognoscendos ait, quod spiritualis consolatio tunc esse noscitur, quando per internam quandam mutationem anima exardescit in amorem sui Creatoris, nec jam creaturam ullam, nisi propter ipsum potest diligere. Item levitia omnis ad studium salutis, quietem et pacem cum Deo habendam incitare solita.

Dividitur denique in rationalem et sensibilem; illa est, quae tota intra rationem consistit; ista, quae etiam in ipso corpore sensibiliter percipitur.

EX S. SCRIPTURA.

CONSOLATIONES CAELESTES. — Benedixit Deus, et Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis. II. Cor. 3.

Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuae letificaverunt animam meam. Ps. xciii. 19.

Convertam lactum eorum in gaudium, et consolabor eos, et letificabo a dolore suo. Jer. xxxi. 13.

Ab ubera mea potabimini, et super genua blandiantur vobis; quomodo sicuti mater blandiatur, ita ego consolabor vos, et in Jerusalem consolabimini. Is. lxxvi. 1.

Ego ego lactabo eam, et duam eam in solitudinem, et loquar ad cor ejus. Osee. ii. 14.

Euntes ibant, et ibant, mittentes semina sua; venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos. Ps. cxv. 6.

Ad punctum in medio dereliqui te, et in miserationibus magnis congregabo te. Is. liv. 7.

Transivimus per ignem et aquam, et eduxisti nos in refrigerium. Ps. lxxv. 12.

In umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas. Ps. lvi. 1.

Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis, ita et per Christum abundat consolatio nostra; sicut socii passionum estis, sic eritis et consolationis. II. Cor. i. 5 et 7.

CONSOLATIONES HUMANAE. — Date siceram merentibus, et vinum his, qui amaros sunt animo; bibant, et obliviscantur egestatis suae, et doloris sui non recordentur amplius. Prov. xxxi. 6.

Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus; id ipsum invicem sentientes. Rom. xii. 15.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. Consolatio mitis debet esse, non aspera, quae magis dolorem leniat, et furoribus mitiget, quam commotionem excitet. S. Ambrosius in lib. de Joseph,

Cum volumus afflictum quempiam a morore suspendere, ordo consolationis est, ut studemus prius morendo ejus lactui concordare. Dolentem non potest consolari, qui

non concordat doleri; quia eo ipso, quod a merentis afflictione discrepat, minus ab illo recipitur, cui mentis qualitate separatur. S. Grego. in *Moral.*

Facilior erit consolatio, si inter flagella, quæ patimur, ad memoriam delicta quæ fecimus, revocemus, atque hæc non jam flagella, sed dona esse conspiciamus, si, quia carnis delectatione peccamus, carnis dolore purgamur. Idem, in *Registro.*

Magna consolatio tribulationum est, Angelos nostri dona ad memoriam revocare. Grego. V. *Mor.*

Consolatio amplior est quam afflictio. Idem, in *Epist. ad Corinth.*

Festiva consolatio honorum est consideratus bonis malorum, dum enim ex eorum interitu malum conspiciunt; quod evadunt, leve æstimant quidquid in hac vita adversum patiuntur. Idem, XXI. *Moral.*

Facilis est consolatio, si inter flagella quæ patimur, quæ fecimus delicta ad memoriam revocemus. Idem, in *Registro.*

Non est prolix consolator, quem prævii vincunt gemitibus. Hieron.

EX LIBELLO.

DE IMITATIONE CHRISTI.

Non est grave, humanum continere solatium, cum adest divinum. Magnum est, et valde magnum, tam humano, quam divino posse carere solatio, et pro honore Dei libenter exilium cordis velle sustinere. L. II. a. n. § 1.

Verus amator Christi, et studiosus sectator virtutum, non cadit super consolaciones, nec querit tales sensibiles dulcedines, sed magis fortes exercitationes, et pro Christo duos sustinere labores. Ib. § 2.

Cum igitur spiritualis a Deo consolatio datur, cum gratiarum actione accipere eam, sed Dei munus intelligere esse, non tum meritum. Non extolli, noli nimium gaudere, nec innamiter presumere, sed esto humilior ex dono, cautiore quæquam et timoratiore in eunetis actibus tuis, quoniam transiit hora illa, et sequetur tentatio. Ib. § 4.

Cum aliata fuerit consolatio, non statim desperes, sed cum humilitate et patientia expecta celestem visitationem, quoniam potens est Deus anxiorem tibi redonare consolationem. Ibid.

Solus sequentis consolationis tentatio præcedens esse signum. Ib. § 7.

Datur consolatio divina, ut homo fortior sit ad sustinendum adversa. Sequitur etiam tentatio, ne se elevet de bono. Ib. § 8.

Excedunt spirituales consolaciones omnes mundi delicias, et carnis voluptates; nam omnes deliciae mundanae aut vanae sunt, aut turpes; spirituales vero deliciae solæ iucundae et honestae, ex virtutibus progenitae, et a Deo puris mentibus infusae. L. I. c. x. § 1.

Deus beneficit consolationis gratiam dando; sed homo male agit, non totum Deo cum gratiarum actione retribuendo. Ib. § 2.

Utilis est saepe et securus, quod homo non habeat multas consolaciones in hac vita, secundum carnem præcipue. Tamen quod divinas non habemus, aut rarius sentimus, nos in culpa sumus, quia compunctionem cordis non quaerimus, nec vanas et externas omnino abjicimus. L. I. c. xxi. § 3.

Cogitatio te indignum divina consolatione, sed magis dignum multa tribulatione. Ibid.

Non est in eo tantum vite spiritualis profectus, cum consolationis habueris gratiam; sed cum humiliter et abnegate, patienterque tuleris ejus subtractionem. L. III. c. vii. § 1.

Quidquid desiderare possum, vel cogitare ad solatium meum, non hic expecto, sed in posterum. L. III. c. xvi. § 1.

Non poteris, anima mea, plene consolari, nec perfecte recreari, nisi in Deo Consolatore pauperem, ac Susceptore humilium. Ibid.

Vanum est et breve omne humanum solatium; beatum et verum solatium, quod intus a veritate percipitur. Ib. § 2.

Devotus homo ubique secum fort consolationem suam, Jesum, et dicit ad eum: Adesto mihi, Domine Jesu, in omni loco et tempore. Hæc mihi sit consolatio, libenter velle carere omni humano solatio, Et si tulerit deservit consolatio, sit mihi tua voluntas et justa probatio pro summo solatio. Ibid.

Fili, ego Dominus confortans in die tribulationis. Venias ad me, cum tibi non fuerit bene. L. III. c. xxx. § 1.

Hoc est, quod maxime consolationem impedit alicui, quia tardius te convertis ad orationem; nam antequam me intente roges, multa interim solatia quaeris, et recrearis in externis.

Putas tu, quod semper habebis pro tua

voluntate consolaciones spirituales? Sancti mei non semper habuerunt tales, sed multas gravitates, et tentaciones varias, magnasque desolaciones. Vis tu statim habere, quod nulli post multas lacrymas, et magnos labores vix obtinuerunt? Lib. III. c. xxxii. § 5.

Si bene scirem omnem humanam consolationem abjicere, sive propter devotionem adipiscendam, sive propter necessitatem, qua compellor te querere, quia non est homo, qui me consolatur, tunc possem merito de gratia tua sperare, et de dono novae consolationis exultare. L. III. c. lxxix. § 4.

Consolatio tibi interdum dabitur, sed copiosa solatium non concedatur. Confortare igitur, et esto robustus tam in agendo, quam in patiendi contraria. L. III. c. ii. § 3.

Domine, non sum dignus consolaciones tuae nec aliqua spirituali visitatione, et ideo juste mecum agis, quando me inopem et desolatam relinquis. Si enim ad instar maris lacrymas fundere possem, adhuc consolatione tua dignus non essem. L. III. c. xxxii. § 3.

Natura libenter aliquid solatium habet externum, in quo delectatur ad sensum; sed gratia in solo Deo quaerit consolari, et in summo bono super omnia visibilia delectari. L. III. c. lxx. § 4.

EXEMPLA.

Quod Christus ipse consolationem admiserit, testatur S. Lucas Evangelista, dicens: Apparuit autem illi Angelus de caelo, confortans eum. Luc. xxii. 43.

S. Paulus de seipso fassus est: Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. II. Cor. vii. 4.

S. Magdalena de Pazzi sæpè purum sitiabat, nullo medicamento gustu spiritus, aut ulla etiam celesti dulcedine temperatum. Hinc et voti compos facta, per quinque annos ab inferis et superis sic cruciata est, ut in frustra discerpi videretur. Cumque Confessorius ei solatium aliquod polliceretur, aut praesigeret, id longius a se removebat, de quo Deo quaerebatur, quod a pactis inter se convenitis discederet. Ecce in *Dom. IV. post Pasch.* § 2.

Quidam famulus Dei, revelationibus et visionibus admirandus, cum crebris consolationibus etiam a Deo recrearetur, indignum se illis arbitratus, rogavit Deum, ut auferret illas; et tentaciones varias, magnasque desolaciones. Vis tu statim habere, quod nulli post multas lacrymas, et magnos labores vix obtinuerunt? Lib. III. c. xxxii. § 5.

Si bene scirem omnem humanam consolationem abjicere, sive propter devotionem adipiscendam, sive propter necessitatem, qua compellor te querere, quia non est homo, qui me consolatur, tunc possem merito de gratia tua sperare, et de dono novae consolationis exultare. L. III. c. lxxix. § 4.

Consolatio tibi interdum dabitur, sed copiosa solatium non concedatur. Confortare igitur, et esto robustus tam in agendo, quam in patiendi contraria. L. III. c. ii. § 3.

Domine, non sum dignus consolaciones tuae nec aliqua spirituali visitatione, et ideo juste mecum agis, quando me inopem et desolatam relinquis. Si enim ad instar maris lacrymas fundere possem, adhuc consolatione tua dignus non essem. L. III. c. xxxii. § 3.

Natura libenter aliquid solatium habet externum, in quo delectatur ad sensum; sed gratia in solo Deo quaerit consolari, et in summo bono super omnia visibilia delectari. L. III. c. lxx. § 4.

Quod Christus ipse consolationem admiserit, testatur S. Lucas Evangelista, dicens: Apparuit autem illi Angelus de caelo, confortans eum. Luc. xxii. 43.

S. Paulus de seipso fassus est: Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. II. Cor. vii. 4.

S. Magdalena de Pazzi sæpè purum sitiabat, nullo medicamento gustu spiritus, aut ulla etiam celesti dulcedine temperatum. Hinc et voti compos facta, per quinque annos ab inferis et superis sic cruciata est, ut in frustra discerpi videretur. Cumque Confessorius ei solatium aliquod polliceretur, aut praesigeret, id longius a se removebat, de quo Deo quaerebatur, quod a pactis inter se convenitis discederet. Ecce in *Dom. IV. post Pasch.* § 2.

Quidam famulus Dei, revelationibus et visionibus admirandus, cum crebris consolationibus etiam a Deo recrearetur, indignum se illis arbitratus, rogavit Deum, ut auferret illas; et tentaciones varias, magnasque desolaciones. Vis tu statim habere, quod nulli post multas lacrymas, et magnos labores vix obtinuerunt? Lib. III. c. xxxii. § 5.

Si bene scirem omnem humanam consolationem abjicere, sive propter devotionem adipiscendam, sive propter necessitatem, qua compellor te querere, quia non est homo, qui me consolatur, tunc possem merito de gratia tua sperare, et de dono novae consolationis exultare. L. III. c. lxxix. § 4.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius adeo effluhat consolationibus spiritualibus, Psalmodie maxime tempore, ut pro copia lacrymarum, quas illæ exprimebant, oculos propemodum perdidit. Vita, l. XXX c. 1.

S. Franciscus adeo obruebatur celestibus consolationibus, ut in has voces: Satis est, Domine, satis est! non semel erumpere coactus sit. *Vita.*

B. Stanislaus Kostka usque adeo amore divino et consolationibus eum comitantibus inelucrat, ut stropholis aqua madefactis ardorem pectoris temperare necesse fuerit. *Vita.*

Petrus Faber cum toto plus anno in precipuis visitationibus mire aridus fuisset, tandem hæc incidit consolatio, id singulari Dei dispositione et bonitate evenire, ut Cœlites, quorum festa celebrantur, perspecta ipsius miseria vehementius pro ipso orarent. Idem nunquam in majore aliqua molestia fuit, quam non continuo sequeretur Dei letificans consolatio. Semel tristitia oppletus cum illud sibi mœrens occineret: Quare tristis incedo, dum affligit me inimicus? audit in-terius vocem, nihil esse cause, cur tristis incederet, cum se affligeret inimicus; lætandam esse potius, nam hoc significabat, nos-tram voluntatem esse contrariam voluntati illius; tum autem mœrendam, si affligeret nos Deus, cum causa hujus possit esse voluntas nostra, non obsequens voluntati divina. *Vita, l. II, c. IX.*

P. Balthasar Alvarez secum ipso sic staturat: Inquietudinem quamcumque animo occurrentem in oratione martyrii reputabo, et ut talem fortiter sustinebo; id quod reipsa sexdecim annis præstitit, quibus tamen finitis consolationes et illustrationes sequentes abunde præcedentem sterilitatem compensarunt.

Joannes Berckmannus, licet plerumque spiritualibus visitationibus et suavitatibus abundaret, subinde tamen totus aridus erat, ubi tamen ille nec animam demittebat, sed frequenter Deum interpellans: Redde mihi, aiebat, lætitiâ salutari tui! si que magnam animi quietem sentiebat. Rogatus, quibus remediis adversus ariditates animi uteretur? respondit: Orare, occupare me, patientia, et sinus B. Virginis. *Vita, pag. 454, p. 2.*

EXEMPLA PROFANA.

Quidam Princeps Saracenus quosdam Francie Proceres captivos visitans cum quesivisset, utrum et ipsi Dei Filium ex Virgine natum, crucifixum, mortuum crederent? Illis affirmantibus dixit: Macte animo itaque

estote, nam parum pro ipso sustinetis qui tanta pro vobis passus est. Et si seipsum ex sepulchro suscitare poterit, poterit et vos ex vestra captivitate liberare. Seriam, veramque fuisse consolationem, eventus probavit. *Beata. V. Consolatio.*

Solon Atheniensis, cum quemdam ex amicis valde mœrentem vidisset, in artem perduxit, hortatusque est, ut per omnes subjectorum adificiorum partes oculos circumferret. Quod ut factum advertit: Cogitavit, inquit, quam multi lætus sub his tectis olim fuerint, hodieque videntur, et mille mortaliū incommoda tamquam prole dellesse. Qua consolatione demonstravit, urbes nihil esse aliud, quam humanarum cladum concepta miseranda. *Val. Max. l. VII, c. II.*

Diogenes, amicum ægrotantem invisens, dixit: Numquid amico opus est? significans, in rebus afflictis potissimum amicorum solatio utendum. *Laert. l. VI, Apoph.*

Demoeritus exul cum a Crato philosopho visitatus, et ad exilium fortiter ferendum animatus esset: Male sit, inquit, negotiis et occupationibus, per quas hæc talem virum cognoscere non licuit. *Ibidem, l. 5, c. IV.*

Lucius Paulus Æmilius amissis duobus filiis optime indolis, tempore triumphii Macedonici in concionem progressus, gravissima oratione populum infortunium suum dolentem consolatus est. *Pletarc. in Vit. Æneas naufragos socios suos consolans dixit:*

O Socii (neque enim ignari sumus ante malorum) O passi graviores! dabit Deus his quoque lucem. Per varios casus, per tot discrimina rerum, Tendimus in Latium, sedes ubi fata quietæ, Osendant, illic hæc regna resurgere Trojæ, Durate, et rebus vocem servate secundæ. *Vas. II, Æneid.*

Philo, Judæorum Legatus, apud Cæium Caligulam Imperatorem, cum non repulsam tantum passus esset, sed etiam contumeliosæ et acerbe rejectus, dixit ad socios: Bona animo nos esse oportet, quibus iratus est Cæius, nunc enim Deus nobis contra illum aderit. Quod factum eventus monstravit. *Joseph. l. XVIII, c. X.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut, qui saccharum in ore

habet, dicere nequit os suum dulce esse, sed saccharum; ita, esto consolatio divina valde bona sit, et Deus, cum dans optimus, inde tamen non sequitur, cum, qui ipsam sentit, durum esse. S. FRANC. SALER. p. 4, *Introd. c. XIII.*

Sicut in operibus nature Providentiam suam Dominus declaravit, non morhorum genera tollendo, sed omnibus morbis appositissima remedia procurando; sic in operibus gratiæ ab electis non sustulit tribulationes, nec ab omni tristitia vacuos nos esse voluit, sed contra omnes tribulationes, omnemque tristitiam fortissimum robur dedit, future gloriæ certam expectationem, dicens: Tristitia vestra vertetur in gaudium. *STAPL. text. 3 in Dom. 3. post Pasch.*

Sicut seger, qui abhorret a cibo, quo eget, gaudet se reperire aliquem in eo saporem, non propter ipsum saporem, sed quia excitat ipsum ad comedendum, et vitam conservandam; sic verus Dei servus non querit consolationem spiritualem propter consolationem, sed quia anima hæc illecebra illicet libentius se postea fatigat in via virtutis, in eaque se stabilis, et firmat. *ROBERT. p. I. tr. 8, c. XXV.*

Sicut medici vetant admoveri pharmaca, cum morbus in accessu est, et sensit; ita ad primos iræ ac doloris motus non est adhibenda consolatio, sed ubi post tempus coeperint esse leviores. *SENECA. apud. Lang. in Polyant.*

UTILITAS. — Sicut pluvia semper bona est, sed maxime tempore siccitatis gratissima accidit; sic consolatio amicorum semper suavis est, sed maxime tempore lætus. S. CHRYS. in *Matth.* 24, h. 30.

Sicut qui herbam Scythicam ore continent, tum singularem ex ea dulcedinem sentiunt, ut nullam flammam aut sitim sentiunt; sic hi, quibus Deus celestes consolationes gustandas offert, nullas mundi hujus consolationes admittere volunt. S. FRANC. SAL. p. 4, *Introd. c. 12.*

Sicut ursi alvearia invadentes, favorum dulcedine alleciti, lælle apum aculeos et vulnera palantur; sic sancti viri celestis dulcedinis certa expectatione roborati, nihil non ferendum sibi putant, ut ea potantur. *STAPL. text. 3 in Dom. 3 post. Pascha.*

MEDIA.

Patentia in tribulationibus, quia secun-

Tomus I.

dum multitudinem dolorum consolationes lætificantes animas servorum Dei, teste S. David. *Ps. xciii, 49.*

Lætus et dolor de peccatis. Beati enim, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. *MATT. v, 5.*

Athenarum miseriarum consideratio; nam solatio est miseri socios habere, uti habet commune proverbium.

Bonarum a Deo acceptorum memoria; nam, ut ait S. Gregorius, magna consolatio est, Auctoris nostri dona ad memoriam revocare. Hinc et Job solabatur se, dicens: Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? *JOB. II, 10.*

Finis cælesteri securari cogitatio; festina enim consolatio bonorum, teste S. Gregorio, est consideratus finis malorum, dum enim ex eorum interitu malum conspiciant; quod evadunt, leve astimant, quicquid adversum in hac vita patiturur. S. GREG. in *Mor.*

Præmeditatio malorum; quoniam multum potest provisio et preparatio ad minuendum dolorem, teste Cicero, hinc semper omnia humana homini præmeditata vult esse. *CICERO, III, Tuscul.*

Dispositionis divinæ ponderatio; magna enim est consolatio in eo, quod displicet, quod ordinante illo erga nos agitur, cui non nisi justum placeat; ut sapienter pronuntiavit S. Gregorius, in *Moral.*

ASCETICA.

Tria sunt præcipua, quæ de hac materia bene nosse debet Asceta. Primum est, ut bene addiscat, ubi vera consolatio quaerenda sit, qua quidem in re facem prætulit S. Augustinus, dum dixit: Hoc est, quod nos et lætificat in omnibus laboribus et periculis vite hujus, amor noster in Deum, et plium studium, et certa spes, et fervor spiritus. S. AUGUST. *super Joann.* Et brevis S. Bernardus: Illud verum ac solidum gaudium est, quod non a creaturis sed a Creatore percipitur. S. BERN. *apud Engelgrav. in Dam. IV, post. Pas. §. 2.*

Alterum est, ut bene norit, ad quem finem a Deo dentur consolationes, scilicet ut sint ei instar alarum, que ipsum subvehant ad viam mandatorum alacriter currentiam, promoveantque ad contemptum voluntatis propriæ, et appetitum male ordinatum, carnisque mortificationem. Hinc David di-

cebat: Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatati (per consolationes) cor meum. Ps. 118, 22. Unde sedulo cavendum, ne ejusmodi consolationes propter se dumtaxat appetantur, sed potius curandum, ut ad prædictum semper finem referantur, ideo que tantum acceptentur, ut animus alacrior expeditiorque reddatur ad vocationem suam perfectius adimplendam.

Tertium est, ut sciat, quomodo tempore consolationum sese gerere debeat, quod quidem præ aliis copiose ac præclare docuit S. Franciscus Salesius, qui sequentes fere doctrinas suggerit. 1. Ut, quando sentiuntur ejusmodi consolationes, insigniter se quis coram Deo humiliet, cavenique, ne propter eas valde perfectum aut specialiter Deo dilectum existimet, cum non in illis, sed in perfecta charitate, vera solidaque perfectio consistat. 2. Ut agnoscat, se adhuc infantem esse in perfectione, qui lacte opus habet, saccharoque, quo ad Deum amandum alliciat. 3. Ut easdem consolationes magni faciat, et cum humilitate recipiat, non tam ob id, quod in se sunt, quam quod a manu Dei nobis suppeditentur. 4. Ut hoc tempore in bonis operibus faciendis, virtutibusque exercendis, solito sit diligentior et excitatior. 5. Ut cor suum ab illis avocet, quantum est in se, iis romutiando, ut tanto plenius omnem affectum suum in Deum transferat. 6. Ut, si quid extraordinarium hæc in re accidit, fideliter id Directori suo aperiat, hincque S. Franciscus, Salesius. Quibus ex Regulis S. Ignatii addi potest. 7. Ut, dum fruitur consolatione, prospiciat, quo pacto se gerere velit desolatione deinceps irruente, ut jam inde acrimoniam et robur animi mature comparet, ad ejus impetum reprimendum. Reg. x, de *Disc. Spir.*

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Hæc officia consolantium, tollere ægritudinem funditus, aut sedare, nec pati manere longius, aut ad alium traducere. CICERO III, *Tuscul.*

Noli mala tua facere graviora, recte monet consolans Seneca, et te querelis onerare. Levis est dolor, si nihil illi opinio adjeperit: e contra si te exhortari cœperit, ac dicere: Nihil est, aut certe exiguum est, duresmus, jam desinet; levem illum, dum putas, fa-

cies; omnia ex opinione suspensa sunt; tam miser est quisque, quam credit. SENECA, ep. 88.

Quod allatura est diuturnitas, quæ maximos lætus vetustate tollit, id nos præcipere consilio, prudentiaque debemus, nec expectare temporis medicinam, quam representare ratione possumus. CICERO, *Fam. v.*

Alvida, puella regia, cum ob patris negatum consensum sponso potiri non posset, virum mentita myoparonem descendit, et fugit. Ubi vero hostilem navim conspicit, duæ manere functa est, hostesque oppugnavit, casu ei cassis excussa est, sicque a sponso agnita in ejus complexu ruit. Eodem modo se abscondit nonnumquam Deus sub desolationum galea, ut ea remota tanto savior accidat ejus agnitio et fructus. ENG. §. 2 in *Dom. x post Pasch.*

AUCTORES.

S. Franciscus Salesius, p. 4. *Introductionis ad vitam hæcetanæ*, a c. XIII. usque ad finem.

Alphonsus Rodriguez, p. 4. de *Exercitio perfectionis* tr. VIII. c. XXIV. et seq.

Henricus Engelgrave, p. 4. *Lucia Evang.* in Dom. 4. post Pascha.

Thomas Stapletonus, text. V. in Dom. 4. post Epiph. et text. III. in Dom. 3. post Pascha.

S. Ignatius Loyola, in libello *Exercitiorum, de Regali spiritu dignoscendorum*.

Ludovicus Granatensis, in *Loc. Con. f. 367.*

Laurentius Beyrlinck, in *theatro vit. hom.* V. cod.

Severinus Boetius, de *Consolatione*.

Josephus Langius in *Polyynth.* V. cod.

CONSUETUDO

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est habitus seu qualitas reddens facilitatem operandi. Hinc a S. Augustino quasi secunda et quasi affabricata natura dicitur. S. AUG. de *Mus.*

DIVISIO. — Dividitur in *Bonam et Malam*; illa est, quæ ex actibus virtutis generatur; hæc, quæ a vitiosis actibus protigitur.

GRADUS. — Inducantur a Davide, dum ait: Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum (acquirendo consuetudinem) et in via peccatorum non stetit (perseverando in consuetudine) et in cathedra pestilentis non sedit, (etiam alios ad similem consuetudinem inducendo). Ps. 1, 4.

Paulo aliter hos gradus assignavit S. Augustinus, dum dixit: Ligatus eram non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat inimicus, et inde mihi tenam fecerat, et constrinxerat me: quippe ex voluntate perversa facta est *Libido*. Et dum servitur libidini non resistitur, facta est necessitas. S. AUG. I. VIII. *Conf. c. v.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Si mutare potest Æthiops pellem suam, aut pardus varietates suas, et vos poteritis facere bene, cum didiceritis malum. JER. XIII, 23.

Erigo me de luto ut non infingar; libera me ab illis, qui oderunt me, et de profundis aquarum. Ps. LXX, 25.

Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. PROV. XXII, 6.

Cor fati quasi vas contractum, et omnem sapientiam non tenet. ECCL. XXI, 17.

Attendi, et auscultavi; Nemo, quod bonum est, loquitur; nullus est, qui agat penitentiam super peccato suo dicens: Quid feci? Omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium. JER. VIII, 6.

UTILITAS. — Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua. THRES. III. DAMSUM. — Languor prolixior gravat medicum; brevem languorem præcidit medicus. ECCL. X, 41.

Vae, qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, et quasi vinculum planstri peccatum! IS. V, 18.

Lapides excavant aquæ, et alluvione partem terra consumunt; et homines ergo similiter perdes.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Difficiter eraditur, quod rudis animi perbiberunt. Recens testa diu et saporem retinet et odorem, quo primum imbuta est. S. HIER. I. ep. VII.

Permolesum est, et vix toleratu possibile vel ipsis brutis, amoveri a consuetudine. S. BASILIUS, *hom. v.*

Vincere consuetudinem, dura est pugna. S. AUG. in Ps. XXX.

Moles imposita sepulchro, ipsa vis est dura consuetudinis, quæ premitur anima, nec resurgere, nec respirare permittitur. Idem, *sup. Math.* hom. XLV.

Nihil tam firmum est in rebus humanis, quam veteris consuetudinis tyrannus. Ethnici consuetudinem alteram naturam dixerunt. S. CHRYS. *apud Longium, in Polyint. v. cod.* Consuetudo quasi secunda, et quasi affabricata natura est. S. AUG. I. VI, de *Mus.* Consuetudo est jus quoddam moribus constitutum, quod pro lege suscipitur, et tenetur, cum ea deficit. S. ISID. I. II. *Æth.*

Nihil firmitus si consuetudini veritas suffragetur. S. AUG. I. IV, de *Baptis.*

Consuetudo auctoritati cedat, pravum usum lex et ratio vincat, cum vero nec sacris canonibus nec humanis legibus consuetudo obviare monstratur, inconcussa servanda est. S. ISID. in *Symon. I. II, apud Canonist.*

Consuetudo quæ sine peccato servari non potest, non valet. S. GREG. *sup. vi, Regist.*

Non locus consuetudinem, sed consuetudo locum commendat. S. AUG. in *Ench. s. VIII.*

DAMNUM. — Peccata, quamvis magna et horrenda, cum in consuetudinem venerint, aut parva esse, aut nulla creduntur usque adeo, ut non solum non occidenda, verum etiam predicanda, diffamandaque videantur. S. GREG. IV, *Mor.*

Cum culpa in usum venerit, et jam animus, etiam appetat, debilius resistit, quia quot vicibus prave frequentationis adstringitur, quasi tot vinculis ad mentem ligatur. Idem. *hom. 31, super Evang.*

Esitata culpa obligat mentem, ut nequam surgere possit ad rectitudinem, conatur, et labitur; quia ubi diu sponte perstitit, et ibi, cum noluerit, coacta cedit. Idem, I. XV, *Mor.*

Tenant prave consuetudines, quem semel cœperunt, atque quotidie duriores existunt; et non nisi cum peccatoris vita finiuntur. S. GREG. I. XVI, *Mor. c. XXXI.*

Quædam angustia est, a mala consuetudine exurgere velle, nec posse; jam desiderio ad superna tendere, sed adhuc acta in infimis remanere; præire corde, nec sequi opere, atque a semetipso contradictionem perpeti. Idem.

JUCUNDITAS. — In dolore paries filios. Verum est sacramentum hujus sententia, quod nulla abstinentia fit a voluptate carnali, que non habeat in exordio dolorem, donec in meliorem partem consuetudo flectatur; quo eum pervenerit, quasi natus est filius, id est, ad bonum opus paratus affectus per consuetudinem bonam. S. AUG. de Gen. contr. Manich.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Grave est assueti dimittere, sed gravius est contra propriam voluntatem ire. L. I, c. II, §. 4.

Resiste in principio inclinationi tue, et malam dedisce consuetudinem, ne forte paulatim ad majorem te ducat difficultatem. Ibid.

Quanto diutius ad resistendum quis torpuit, tanto in se quotidie debilior fit, et hostis contra eum potentior. L. I, c. XIII, §. 5.

Antiqua consuetudo difficulter relinquatur, et ultra proprium videre nemo libenter ducitur. L. I, c. XIV, §. 3.

Duo specialiter juvant ad magnam emendationem: videlicet subtrahere se violenti, ad quod natura vitiose inclinatur; et ferventer instare pro bono, quo amplius quis indiget. L. I, c. XV, §. 4.

Obsistet inoliuta consuetudo, sed meliori consuetudine devincetur. Remurmurabit caro, sed fervore spiritus frenabitur. Instigabit et exacerbabit te serpens antiquus, sed oratione fugabitur. L. III, c. v.

Hinc accidit, quod viam perfectionis agnoscere, et clare satis video, qualiter agere debeam; sed propria corruptionis pondere pressus, ad perfectiora non assurgo. L. III, c. XV, §. 3.

EXEMPLA CATHOLICA.

Filii Israel, cum captivi et inviti Babylonem ducti essent, postea consuetudine vite exilium patriam, et captivitatem in voluntariam servitutem commutaverunt. GRANAT. in Loc. Com. f. 795.

S. Petrus in prima negatione tantum negavit simpliciter Christum dicens: Nescio quid dicis. In secunda, negavit cum jura-

mento. In tertia vero cepit detestari et jurare; quia non novisset hominem. MATTH. XXVI.

S. Augustinus de seipso fatetur: Plus valebat in me deterius inolitum, quam melius insolitum. Et alibi: Ecce volubissem vivimus. Quis nos audivit aliquando jurantes? Numquid non consueveram quotidie jurare? At ubi legi, timui, iuctatus sum contra consuetudinem meam, in ipsa luctatione invocavi Dominum Adjutorem. Præstitit mihi Dominus adjutorium non jurandi. Nihil mihi facilius, quam non jurare. Hoc ideo admonui charitatem vestram, ne dicatis: Quis potest? S. AUG. I. VIII, Conf. c. XIII, et a. de Sanct.

Nicolaus, senex, cum septuaginta annis libidini vacasset, tandem ad S. Andream accessit, et saevi peliit. S. Andreas igitur orans pro eo, et quinque diebus jejuniis impetravit quidam eidem veniam et emendationem, sed non alia conditione, quam ut ipse quoque jejuniis se affligeret; quare cum sex mensibus in pane et aqua jejunasset, postmodum plenus bonis operibus decessit, et vox S. Andree dixit: Per orationem tuam Nicolaum, quem perdideram, acquisivi. ABAS I. II, Histor. Apost.

Discipulus quidam S. Dorothei, cum furari esculentâ cepisset tempore, quo non satis dabantur, furatus est etiam tunc quando abundanter dabantur, ut sub lecto absconderet, ac computrescere sinens, asino tandem ea porrigebat. S. DOROTH. s. XI, ad Monachos.

Sartor Parisiis erat Joannes Vamorin, vir in sua arte lota urbe celebris, quia a fure capitis damnato proditus, velut socius furti fuisset, quo in magnatis domo argentea vasa sustulisset, jam capitis reus erat et condemnatus, cum magnatum precibus ad trirames mittitur. Adit igitur primo Marsilianus, relicto filio Michaeli duorum annorum; ubi cum navi, quam Henricus II, Duci Sabaudie donavit, Nizam venit; cum vero illam navim Sabaudus Hispano tribuno venderet, Neapolim abduci. Icterea filius de patre velut mortuo, a matre nihil ultra edoctus jam viginti duorum annorum erat, ubi Romam veniens obperitiam musicæ Cardinali servit; inde Neapolim venit, ubi visa urbe portum dum lustrat, in illa navi senem totum eunum videt, salutem gallice, et vicissim salutem; senex interea plorans, de causa lacrymarum quaestus respondet, se viginti annis exulem filium Parisiis reliquisse, qui ei

persimilis, lacrymas eliceret. Michael animi dubius, nondum se seni credit, sed post exactam his curis cogitationem mane redit, et quia matris silentio credebatur patris informationem se ignorasse, jam vix dubitabat; at senex viso illo tanto plus plorat ob filii similitudinem. Filius patris collo insertas osculatur, seque Michaelem dicit. Senex ait, se demum libenter moriturum. Certant in navi, pater cupit Parisios redire, sed durior tribunus negat abitum. Filius ergo Taurini a Duce Sabaudia litteras commendatitias, et quinquaginta coronatos, ut et a conjuge Decis tollidem, et alios viginti a familiaribus Romæ impetrat, quibus redempturus patrem (quia tribunus prius centum petebat) viginti tantum jubetur pendere, sociis navis seni liberationis lytrum remittentibus. Pater liber in hospitio elritus cum hospite utroque ita petulantem se gerit, ut pene iterum trirames meruerit, sed a filio liberatus est; inde discedit. Pater sartorum more filii saccis insidiatur, cuius rei conscius ad explorandam fidem studio paucos nummos in sacco relinquit. At senex in Deum blasphemans, et filium damnabat, quod trirami liberum ad difficile iter induxerit, filio interim patienter patrem solante. Jam Parisiis vicinus filius patri narrat matrem vivam, eo, quod putasset maritum mortuum, scribis nupsisse. Proinde pater ad urbis portas expectat, dum matrem edoceat. Pater iratus jurat, se uxorem occisurum, propterea per portam ad templum S. Victoris, quod est Carmelitarum, in quo filius vix tantam moram impetrat; mater viso filio gaudet, at maritum ad se miratur. Supervenit senex, et mulierem asperè allocutus, eam graviter verberat, ut agre eam filius defenderet; accurrensetque alter maritus, qui in ignotum senem invectus tam acriter cum eo pugnaverat, ut agre a vicinis accurrentibus dirimeretur. Cumque essent separati, scriba querebatur pulsatum sibi uxorem, alter ablatam. Capitur a Magistratu uterque, sed ad causam coram Judice agendam dimittuntur liberi; appellant illi a Judio ad Magistratum Regium, qui decrevit, uxorem quidem senis sartoris, fortunam vero sub scriba partem scribæ esse, facto sartor aciem et officium repetit, quod oblitus interea erat, accedebant novæ vestium formæ, et visus fractior, manus stupidiores ad laborem, sed non ad furta. Nam vix annum domi erat, cum iterum furti reus. Inventus ad nuptias, dum mensa deponitur,

seyphum argenteum surripuit, quem hospes a sponso repetebat; at a sartore querendi factio initio penes illum seyphus inveniebatur; a judicio ergo ad carcerem subtrahitur, desperataque emendatione inolitæ consuetudinis suspenditur. FRANCO. LOSEL. in Hist. IX.

CORRECTA. — Fuit quidam notabilis Cardinalis, quem B. Bernardus rogavit, ut potentiam ageret. Qui non acquiescebat ei. Cui B. Bernardus ait: Si non vis facere pacem cum Deo, saltem facias treguam. Alit ille. Quam? Respondit: Abstine tribus diebus ab omni opere illicito ob amorem Dei. Et sic fecit. His completis dixit B. Bernardus: Modo aliis tribus diebus abstineas amore B. Virginis Mariae. Quod etiam fecit. Post hoc aliis tribus diebus abstinit pro amore Apostolorum. Et iterum post tres ob amorem Martyrum. Et tunc tribus ob amorem Confessorum. Deinde ob amorem Virgum. Et post amorem Angelorum. Et omnibus his factis Cardinalis dixit B. Bernardo: Nolo modo treguam facere, sed pacem. Leve enim mihi est de cætero abstinere; et sic malam consuetudinem post posuit, et postmodum vitam in bono finivit. *Discipl. Prompt. ser. 431, tit. II.*

Quidam consuevit adeo inebriari, quod quasi insensibilis videbatur, et odiosus factus est uxori in tantum, quod eo relicto alteri adhaerebat. Sed quod eo ad nutum uti non poterat; mole viri oppressa cogitavit, quomodo a se eum repelleret. Et cum una vice sic inebriatus fuisset, ut omnino insensibilis videretur et animo alienatus, ipsa vocans monachos, dixit cum laborare in extremis, et quod vestirent eum habitu religioso, et facerent eum monachum; quod ipse petierat, cum esset sanus mentis. Quod etiam ipsi monachi amore pecunie libenter fecerunt; quem totum et vestitum portaverunt ad Abbatiam. Ipse autem de mane vix digesto invenit se monachum. Et audiens ab uxore et monachis, quod fuisset in extremis, et fecisset votum Deo, et B. Mariae Virginis, et omnibus Sanctis; prae reverentia mansit in ordine, et amplius melius vixit.

Miles ante urbem Ostendanam, assuetus blasphemis, eas ad singula verba repetebat. Sæpe monitus, consuetudinem objecit. Dum ad inopiam redactus, cum ab uno e Societate, qui in castris erat, stipem petere, negavit ille se homini blasphemum quidquam daturum. Respondit miles dolere se, sed emendare non posse. Quod ut Sacerdos

ei ostenderet falso ab eo dici, nummum aureum illi exhibuit, promittens ei se daturum, si per horam se sequatur, castra lustrando, sine iuramento; condidit miles. In via miles varie lacessitur. Sacerdos præit, et aureum ei nummum ad hos insultus ostendit. Silet miles, ac nummum promeritis exin malam consuetudinem omnino exiit. ENGELG. *Dom. III. Quod. § 4.*

PIENA. — Anno 1622, in regno Toletano, loco non ignobili, quidam e primoribus B. Virginis a teneris devotus integritati et libidini se dedit. Adit Sodalitatem et festos B. Virginis dies colebat solo. Ad hæc templum B. Virginis quoddam resiliit, et ejus imaginem exornavit. Sed abieptus fædo amore in consanguineam, eam domi pro concubina habuit publicæ matris loco receptam. In eo oppido que colibi virgini, multis adversis afflicta, et coelestibus revelationibus illustrata nocta in extasi Christus apparuit, cum B. Virgine et Angelis plurimis oppidum ingressus, et inde virginis illius cubiculum, ibi pro tribunali considens, cum publicis loci istius vitis, tum incestu (qui hæcenus virgini erat ignotus) remedium facturis, visa que est tanta criminis hujus fæditas, ut sine mora de capite rei sententia ferretur. Sed B. Virgo illi ad penitentiam triginta dies impetravit; si interea non resipisceret, tum demum repentina morte periret, jæno in cor omisso. Virgini autem imperavit Christus, ut primo mane ad templum nostrum se conferret, et Sacerdoti e Societate nostra, quem repertura esset, visum indicaret suis verbis, moneretque ut miserum hominem de pena illi decreta admoneret. Virgo ad se reversa, multis cum lacrymis pro miseri salute rogavit Deum. Mane in templo nostro Concionatorem nostrum tunc confessionibus audiendis intentum reperit, cui Dei nomine rem exponit, et jubet hominem commovere. Sacerdos, qui ante virginem non norat, nec ejus virtutem, parum ei fidem habuit, ait que se rem velle maturius expendere. Illa moesta domum ad Deum revertitur, que iterum ac tertium docet, perditum juvenem Religiosi illius voce ad salutem revocandum esse. Dicenti virgini, eum sibi fidem non habuisse. Christus: *Abi, inquit, et iterum Sacerdoti hæc significa et arcana mentis ejus consilia detege, que recens pertractavit, et credet tibi.* Ita monitus Sacerdos fidem habuit, et juvenem adit, peracto prius Sacro, et ad frugem hortatus est. Juvenis miratus pecca-

tum detectum, quod nunquam fuerat confessus, ad Patris pedes cecidit, et confitetur magno cum dolore. Sacerdos ei suadet loci mutationem. Sed qui ob nimiam sanguinis propinquitatem excedere statim adibus non potuit, cubile mutat, et cubiculum, quibus diligenter obseratis, infelix concubina, qua lacrymis, qua vi, qua blanditiis ingressum frustra tentat, juvene constanter obsordescente. Postridie illa curat clavem fieri, et nocte ad eum penetrat, et vincit. Deceptus mox ad Patrem advolat, suum lapsum detestatur, et consilium a Confessario accipit, ut janua etiam intus obserata, eam excludat. Quod etsi factum, aliis tamen artibus aditum illa sibi aperuit; peccatis igitur peccata cumulantur. Redit ad Patrem, a quo nihil omnittitur ad evitanda pericula. Sed miser juvenis amore victus et pertæsus montiorum, Confessarium deserit, minisque spretis res suas sibi habere jubet; suam sibi salutem curas fore. Restabant quatuor ad intentum dies. Pater omni ratione studet illi Deum placare; sed omnia frustra facit. Ad extremum, eum decima aut undecima noctis hora exisset, ad eum Pater accurrit; respondetur, misse herum; quo responso maestus Pater domum redit famulis injungit ut, si quid hero humani accidit, confestum se vocent. Tum ecce, hora duodecima noctis cursus et clamor: Repentino aliquo malo expirare dominum cum concubina in lecto decubentem! Adest Sacerdos. Spirabat miser etiamnum, et spumabat vultu horrendum in modum distorto, demum in hanc vocem erumpit: «*Vae mihi! jæno transfixus emorior!*» Quam vocem tantus dolor, et tanta mortis præcipitatio excepit, ut etsi Pater omni sollicitate eum ad contritionem excitare conaretur, nullum tamen doloris signum, nullam absolitionis materiam præbuerit, omni salutis via præclusa. Interea Dei formula orationi intenta, vidit Christum, ut ante, ad djudicanda illius oppidi peccata revertentem. Accusabatur, ea spectante, impenitentis ejus pessima vita; prostrabantur occasiones ad emendationem, monita, minæ, et salubre consilium a Religioso ei datum, et alia salutis adjuventa; que quod neglexisset, tam corporis, quam anime morte damnatus est, ipso iudice fatale telum in eum imminente. ALPH. ANDRADA, l. II, de *Imit. B. Virg.* c. 1, § 1.

EXEMPLA PROFANA.

Græca narrat historia, Alexandrum in moribus et in incessu, Leonidis pædagogii sui non potuisse carere vitis, quibus adhuc parvulus fuit imbutus. S. HIER. ep. vii. ad *Latan.*

Diogenes, dum improbum inveteratæ consuetudinis hominem admoneret, interrogatus, quid ageret? Æthiopem lavo, respondit; addiditque, senem admonere, et mortuum lavare idem esse. ENGELG. *Dom. III. Quod. p. 2. Lucis. Evang.*

Mithridates Rex tam frequenter biberat venenum, ut demique sine noxa biberet, et cum etiam vellet, veneno occidere se non posset. Unde Martialis:

*Profecit potu Mithridatis sæpe veneno,
Taxon se possent sæva nocere tibi.*

SIMILITUDINES.

Sicut morbi corporis inveterati non nisi longa et aeri curatione sanantur; sic peccata inveterata, diuturna patientia, assidua oratione, et æcerima animi cautelione curari oportet. S. BASIL. in *Reg.* g. 57.

Sicut gravi somno sopiti, si excitentur, surgere quidem volunt, sed superati soporis altitudine remerguntur; ita ii, qui gravi consuetudine sunt immersi, auditio Dei verbo emendare quidem se statuunt, sed a consuetudine victi iterum relabuntur. S. AUG. l. VIII. *Conf.* c. v.

Sicut tel, quod repetitis vicibus ac multo labore finielum est, finitorem accipit pressus inhaerentem, et que vix elui queat; sic anima sanis peccatorum superata et in habitu constituta malitia, vix ac multo negotio elui potest. S. BASIL. in *cap. 2. Lait.*

Sicut cadente pluvia lapides quidem madescent, intus vero suam siccitatem cum duritie servant; sic dura corda habentem eloqui divini foris accipiunt, et aliquo modo compluuntur, quia cum gaudio suscipiunt verbum, sed intus siccum et arida manent, mala consuetudine aditum gratiæ violenter prohibente. STAEL. t. v. in *Dom. Sezog.*

Sicut ad loca Nilii, Catadupas appellata, habitantes prorsus nihil audiunt, quia nimio fluvii fragore ab altissimis montibus la-

bentis surditatem nativam contrahunt; sic qui cupiditatem suarum tumultibus diu assueverunt, surditatem spiritualem contraxerunt, ut sonum quidem confusum verbi divini audiant, clarum autem et intus penetrantem non admittant. *Ibid.*

Sicut puer avis pedem filo annexam tenens, aliquando longius volare permittit, sed mox retrahit captivam, eoque ludo mire delectatur; ita diabolus homines peccati consuetudine irretitos tenens, aliquando cessare a peccato permittit, sed mox per vinculum consuetudinis ad se retrahit, non sine grandi voluptate. *Ibid.*

Sicut qui cerasa manducat, ab initio duo vel tria dumtaxat comedere statuit, sed postea eorum dulcedine allectus viginti aut centum sumit, et valetudinem graviter lædit; ita peccatum unum contractum in aliud sua dulcedine trahit. *Ibid.* them. II. in *Dom. II. post Pent.*

Sicut is, qui iter facit, et rivulum, quem facile transcendere posset, negligit, postea tam magnam reparit, ut omnino transvadere non queat; sic qui peccata prima negligit, ea in consuetudinem tracta vix amplius emendare poterit. *Ibid.*

Sicut ii, qui hecetica febris laborant, si acta superveniat, hanc facile curant, non autem illam, quia tenacius inhaeret; sic actus peccati unicus facile emendatur, non item si in consuetudinem evaserit. *Ibid.* th. VII. in *Dom. post Pent.*

Sicut maximum saxum in montis cacumine nullo negotio sistitur; ubi autem in vallem præcipitatur, nulla arte retineri potest; ita maxima iustorum peccata facile sanantur; impiorum autem in scelera ruentium etiam mediocria nisi difficillime curari possunt. *Ibid.*

Sicut ii, qui assueverunt, etiam in loco pestilenti durant; ita incommoda parum lædunt assuetos. PLIN. l. XVIII. c. v.

Sicut callus successu temporis factus admittit sensum; ita consuetudo facit, ut diutina mala lenius feramus. *Ibid.* l. XV. c. ii.

Sicut qui diu in vinculis fuerunt, cum ex illis solvantur, tamen adhuc claudicant, nec gradi possunt; ita diu vitis assueti, etiam cum ea deserunt, quædam eorum retinent vestigia. PLUT. in *Moral.*

Sicut viridia ligna subjecto etiam igne usque adeo non accenduntur, ut sapius ipsum ignem extinguant; sic humore vitiorum occupata pectora, non admittunt Spiritum

Sanctum, sed potius a se repellunt. STAPL. tom. II. in *Dom. post Pent.*

Sicut ii, qui natura surdi sunt, plerumque etiam muti sunt, quia instrumentum, quo loqui discimus, auditus est; sic qui spiritualiter surdi sunt, nec audiunt quia loquatur Dominus, etiam de Deo et divinis loqui non possunt. *Ibid.*

MOTIVA.

Ad consuetudinem malam tollendam.

Quia consuetudo mala est confirmatum odium et inimicitia cum Deo. Si ergo Regem aut Principem suum nemo diu offensum habere cupit; quanto magis odium et inimicitia cum Deo diu et sponte fovenda non erit? Sed illud Christi potius ob oculos habendum: Esto consentiens adversario tuo cito, dum es in via cum eo; ne forte tradat te adversarius iudici, et iudex tradat te ministro, et in carcerem mittaris. *MATT. V. 26.*

Quia consuetudo mala est gladius anceps, quo duplicatur et renovantur vulnera Christi Servatoris nostri, ut adeo is merito illis S. Bernardi verbis queratur: Noñne satis propter te vulneratus sum? Numquid satis pro iniquitate tua afflicus sum? Magis aggravant me vulnera peccati tui, quam vulnera corporis mei. *S. BEAT. in quod serm.*

Quia consuetudo mala est catena, per quam quis in captivitate demonis detinetur; si ergo captivi hominum tantopere laborant, ut vincula et catenas rumpant, sique e captivitate corporali se liberant, cum tamen ad hoc tantus labor et conatus, et pœne gravioris periculum requiratur; quanto magis rumpenda erit consuetudinis prava catena, ut ab ipsius diaboli captivitate liberemur, et morti aeternae eripiamur, maxime cum hoc in nostra sit potestate, et id faciendo tantorum bonorum participes efficiamur?

Quia consuetudo mala est gravis lethargus anime in manifestum salutis periculum cum conjiciens. Quis ergo non mature salubribus hunc morbum remediis depellere statuat?

Quia consuetudo mala est continuata afflictio et inquietudo anime, utpote a sine suo recedentis, atque adeo ita Jeremia verba audire merentis: Scito, et vide, qui malum et amarum est, reliquisse te Dominum Deum

tuum, et non esse timorem Dei apud te, dicit Dominus exercituum. *IEA. II. 19.*

Quia consuetudo mala, omnia illa damna, creat, que præcedente § per similitudines sunt ostensa.

MEDIA.

Oratio, uti S. Aug. exemplo suo docuit, qui, ubi amarissima contritio cordis statum suum desolevit, et a Deo auxilium expetit, vocem audit dicentem: Tolle, lege; tolle, lege! *Eaque lectione finita, quia luce securitatis infusa cordi, omnes dubitationis tenebras diluogero sensit. S. AUG. I. VIII, Conf. c. XXII.*

Contraria consuetudinis procuratio; ita Deus ipse per Prophetam Baruch suavit: Sicut fuit sensus vester, ut erraretis a Deo, decies tantum iterum convertens requiritis eum. *BARTH. IV. 28.* Sed et S. Hieronymus hoc ipsum medium Celantia suavit his verbis: Asperam nobis et insuavem virtutum viam facit nimia vitiorum consuetudo, quæ, si in alteram partem transferatur, invenitur semita justitie leviss. *S. HIER. in ep. ad Celant. Rationem vero hujus medii tum necessarij ulteriorem reddens Charemon Abbas, apud Cassianum, sic loquitur: Non possunt desideria presentium rerum reprimi vel avelli, nisi pro istis affectibus noxiis, quos cupimus amputari, alij salutaris fuerint in-tromissi. Nullatenus enim valet vivacitas mentis absque alienjus desiderio, vel timoris, vel gaudij, vel meritorij affectione sustinere, nisi hæc eadem in partem bonam fuerint immutata. Ideo si carnales cupimus concupiscentias de cordibus nostris extrudere, spirituales earum locis protinus plantentis voluptates, ut his semper animus noster in-nexi habeat, quibus jugiter immoeretur, ac illecebras presentium ac temporalium resu-puit gaudiorum. *CASSIAN. Coll. 12. c. v.**

Generosa victoria sui. Sicut enim agricola, cum evellit silvestre germen, valido impa-cto ligone subvertit radicem; sic peccata in- veterata rudis exagitari, et fortius eradi- cari convenit. *STAPL. tom. 3, in Septuaginta. Unde merito hic loem habet illud pii Ascete: Tantum proficies, quantum tibi vi intuleris. Lib. I. c. XXV. de Intuit.*

Amor Dei; cujus efficaciam S. Augustinus exclamavit: Quam suave mihi

subito factum est, carere suavitatibus nu- garum; et quas dimittere metus fuerat, jam dimittere gaudium erat. Ejiciebas enim eas a me, vera tu et summa suavitas; ejiciebas eas, et intrabas pro eis, omni voluptate dul- cior, sed non carni et sanguini; omni luce clarior, sed homini secreto et inferiori; omni honore sublimior, sed non sublimibus in se. *S. AUG. I. IX, Conf. c. IV.*

Sincera confessio. Sicut enim cibum noxium ac pestilentem jam bili permixtum non aliter, quam per violentum vomitum ejicere possumus; ita inveteratum peccatum, si ab eo interfici non volumus, non nisi per confessionem sinceram ejici potest.

Constans et auxilium viri prudentis; uti S. Bernardus his verbis suavit: Est consuetudo hæc gravis et perniciosa quedam catena, solvenda utique facilius, quam rumpenda; ut hic maxime vulgare illud videatur usurpandum proverbium, industriam violentia potiorum; ut, quemadmodum vis vi repellitur, et fervore spiritus fervor extinguitur desideriorum, ut maligni artem arte deludat, et consuetudini consilium opponas, necessarium ilaque est consilium, vel ab ipso magno consilij Angelo ministratum, vel ab homine aliquo spiritali, qui cogitationes Satane, spiritualiaque remedia non ignoret. *S. BERN. in s. de 7 Donis.*

Recta opinio de sublate objecti, tanto- pere concepti; nam ut S. Aug. dixit: Solet recta opinio pravam corrigere consue- tudinem, et prava consuetudo rectam de- pravare naturam. *S. AUG. I. de Doct. Christ.*

ASCETICA.

Tria præcipue circa consuetudinem ab Asceta specialiter sunt scienda et observa- da. Primum est, ut bene cognoscat astum Demonis, quo homines in consuetudinem solet inducere, quem quidem astum S. Gregorius sequentibus verbis indicat: Antiquus hostis prius quasi consulens, blanda ad ani- mum loquitur. Sed cum semel dentem de- lectionis infixit, violentia post consue- tudinem pene insolubilibiter innodatur. *S. GREG. I. XV Mor.*

Alterum est, ut solidum sciat modum, ejusmodi pravas consuetudines curandi, qui quidem in duabus præcipue industriis con- sistit. Prior est, ut difficultatis opinionem tollat, eumque in finem doctrinam S. Chrys-

tostomi proponat dicentis: Quamdiu in fornace voluplatum consistit, etiam si exem- plis abundet infinitis, ipsi res esse supra vires apparent; ceterum si vel leviter illine cooperit egredi, identidem procedens vim ignis a tergo relinquit, videtque ante se, et ad pedes propomodum viam voscendam, atque eximie facilitatis. *S. CHRYS. in Parenes. ad Theod.*

Posterior est, ut S. Augustini monitum observet, sic ad Aurelium scribens de chri- stalis consuetudine tollenda: Non aspere, quantum existimo, non duriter, non modo impetuoso ista tollantur; magis docendo, quam jubendo; magis monendo, quam mi- nando; sic enim agendum est cum multi tudine peccantium. Severitas autem exer- cenda est in peccata paucorum. *S. AUG. ep. LXXV. ad Aurel.*

Sic S. Bernardus grandi peccatori suadens, ut primum ad honorem SS. Trinitatis per triduum abstineret, post annum diem ad honorem B. V. adjiceret, effect, ut ultro diceret: Nolo amplius aluturas, sed perenes cum Deo iudicis inire. *ESCHETA. Dom. III. Quad. p. 2.*

Tertium est, ut indicia emendata consue- tudinis cognoscere studeat, quorum primum est, minorem inclinationem sentire ad objectum consuetudinis, juxta illud Psal- mistæ: Exeritatus sum, et deficit paulisper spiritus meus. In qua verba S. Gregorius commentans sic loquitur: Quid est spiritus ad Dei amorem, desuper temperata mensura proficimus, quanto nobis quodlibet de Dei Spiritu virtus crescit, tanto spiritus noster deficit. Qui spiritus erroris, quia non subito penitus a nobis amputatur, bene paulisper defecisse permittetur. *S. GREG. I. XVI. Mor. c. XIV.* Secundum signum est, positivam ad illud objectum difficultatem sentire, tam teste S. Macario, affectuum carentia paratus est status anime, secundum quem difficulte movetur anima erga malitiam. *CASSIAN. 6. c. 3.* Tertium, tentationibus facile resistere; hoc enim proprium est perfectiorum, ut ab omni diabolica impugnatione securi, absque ullo labore et difficultate vitæ carnis vel respuant, vel abscindant. Quartum, naturalem quandam nauseam et horrorem erga illa objecta experiri; quemadmodum enim solis lumen sanum oculum ad seipsum pertrahit, sic Dei cognitio puram mentem, per chari-

talem naturaliter ad se ipsum allicit, teste S. Maximo, *Charit. c. v. n. 32.*

Quotum, moralem quandam impossibilitatem sentire, et dicere posse cum S. Paulo: Certus sum, quia neque mors, neque vita etc. neque alia creatura poterit nos separare a charitate Dei. *Rom. viii, 38.*

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: « Fames peccatorum circumplexi sunt me. » *Ps. cxviii, 61.*

Potest consuetudo Dathan, peccator Samsoni comparari, et per historiam illius narrationem ostendi, quomodo peccator per eam ab iusto fumbus consuetudinis constringatur, deum traditor inimicis, non demonibus, tum ab his expectatur, et in molendino malitiae circumagatur ab uno peccato in aliud deductus, sicque gaudium inimicis fiat.

Ex occasione thematis: « Funiculus triplex difficile rumpitur. » *Ecclus. iv, 12.*

Potest consuetudo funiculi tali comparari, propter actus frequentatos, simulque ostendi, quam merito detestandus sit, sive daemonem, qui per eum nos captivos tenet, sive periculum damnationis æternæ, ad quam ea captivitas tendit; sive difficultatem solutionis consideremus. Quia tamen nihil impossibile est apud Deum, excitentur audiores ad auxilium a celo petendum, gladiumque generose resolutionis in manus sumendum, funiculumque hunc ad modum Alexandri, nodum Gordium solventis, reseccandum.

Ex occasione thematis: « Tu venis ad me cum gladio et hasta et clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum. » *I. REG. xviii, 43.*

Poterit consuetudo Goliath comparari, et ostendi, quam gravis et difficilis superatu peccator videtur. Possit tamen superari, si in nomine et auxilio Dei speret, et per fundam generose resolutionis aliquot lapides contrariorum actuum in eum conjiciat. Quem in finem narrari poterit historia de adolescente, cui gigas terribilis apparuit, quem, cum fugere vellet, ab Angelo adstante aggredi potius jussus, mox, ubi eum invasit, secundante Angelo feliciter superavit.

Ex occasione thematis: « Lazare, veni foras! » *JOAN. xi, 43.*

Potest consuetudinarius peccator Lazaro comparari. Et 1. dici, quod vere sit mortuus quoad animam. 2. Quod lapis consuetudinis

sit impositus sepulchro. 3. Quod quadrifidus, nus sit propter perseverantiam in peccato ideoque jam fore coram Deo et Angelis incipiat. 4. Quod non nisi a Christo excitari possit per gratiam, illa tamen ut ipse etiam veniat foras, et sepulchrum malæ vitæ et occasionum, remoto saxo malæ consuetudinis, relinquat. Vide de hac materia fusius Henricum Engelgr. in *Dom. 3. Quadrages.*

MISCELLANEA.

QUALITAS.

Fecisti tibi consuetudinem. Nil consuevit utine majus, quam tibi, dum capias, tædium nulla fuge.
Ovin. arti. 2.

Gusto crevit lapidem, consumitur annulus usui, Et terribit presens vomer allucens humo.
Ovin. L. IV, de Pont. et. 1.

Polyenus dicebat, initium capere exiguum consuetudinem, neglectam autem vires maximas sumere. *MAX. de Consuet.*

Vulpes, cum nunquam leonem vidisset, et ei primo occurrisset, ita fertur exterrita, ut pene mortua conciderit. Eandem iterum conspicit, extimuit quidem, sed non ut prius. Tertio autem occurrentem usque adeo non timuit, ut etiam accedere, et colloqui audeat. *LANG. in Polyant.*

Recte Poeta Ovidius cecinit:

Principis obvia. Sero medicina paratur, Dum via per longas involvere moras.
Ovin. I. Bemel.

Et alibi:

Ars sit, ut a teneris crimina condicitoribus, Inque

Habebat hoc infelix consuetudo peccandi, inquit Emyseus, ut, quanto amplius quis peccaverit, tanto minus se peccasse intelligat. *EMIS. apud. Engely. p. 2, Dom. 3. Quod.*

DAMNUM. — Desinit remediis esse locus, que fuerint vitia, mores sunt. *PLIN. l. xxv. c. ii.*

Consuetudo novis Principum tributis similis est, que urgente necessitate imponuntur, sed postea etiam cessante ea, continuantur. *GRANAT. in Loc. Com. f. 736.*

AXIOMATA.

Quo semel est imbuta recondita, serrabit odorem Testa diu.
HONAT. l. II, epist. 2.

Qui non accessit virtuti, dum juvenescit, a vitiis nescit discedere, quando senescit.
MAX. in. s. de S. Joan. Baptis.

Nemo repente fait turpissimus.
Icy. Salgr. ii.

Gravissimum est imperium consuetudinis. *SEX. in Proo.*
Non erit illusor, qui sic facit, ut tenet usus.

Cui puer amicitia, major dimittere nescit.
Florileg.

AUCTORES.

Joannes Buseus, in *Ponario.*
Ludovicus Granatensis, in *Locis Communibus l. 795.*

Joannes Langius, in *Polygrapha. V. eod.*
Joannes Major, in *speculo Exceptionum. V. eodem.*

Henricus Engelgr. p. II. *Lucis Evang. Dom. III. Quod.*

Thomas Stapletonus, tex. 5. in *Dom. Sexag. et text. II. Dom. XI. Post Pent. et text. 7. Dom. xxv. post. Pent.*

CONTRITIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est animi dolor ac detestatio de peccato commisso tum proposito non peccandi de cetero. *COXCII. TAIN. sess. 14.*

Pro cuius intelligentia S. Thomas Villanotala, quod duplex est dolor: Quidam, qui est actus voluntatis, et ille est odium et displicentia, et detestatio, et abominatio peccati, nolle peccasse, et iste actus est liber et in nostra potestate. Alius est dolor sensitivus, qui est passio et tristitia quaedam in sensualitate, que aliquando prorumpit in lacrymas. Primus dolor est contritio, non secundus, sed est effectus contritionis. Nam ex displicentia et odio peccati commissi nascitur insensibiliter illa tristitia, et non est sic in nostra potestate. Nam quidam sunt

durius ad lacrymas, alii teneriores, ut mulieres. Rationem autem, cur Deus dolori huic non in sensu, sed in voluntate locum assignavit, dat sequentem, quia nimium tantum bonum et tam magnum commodum peccatorum debuit esse liberum, et in nostra potestate cum Dei gratia. S. THOM. VILLAN. *Conc. in Dom. Pass.*

DIVISIO. — Dividitur in imperfectam, et perfectam. Illa est, que ex motivo supernaturali spei vel timoris elicitur, et hæc *Attritio* vocatur, de qua Ricardus de Medivilla sic loquitur: Conteritur cor duplici mola; prima divine spei, secunda timoris Dei. Hæc duæ mola, duæ sunt pedes, quos posuit Angelus super mare et super terram. Quid per Angelum, nisi angelica contritionis gratia, a Deo per Angelum missa, qui pedem providentiam seu voluntatis Dei, ponit super mare mentis amariæ, ne de justitia Dei desperet; et sinistram super terram mundialis et criminose mentis, ne de misericordia Dei presumat; quasi calcando mare mentis contritus dextro pede, illud Psalmi dicat: *Spera in Deo*; et sinistro calcando terram, non presumat, addat: *Et fac bonitatem!* Hornum enim duorum alterum sine altero ad ruinam, non ad salutem est. Perfecta contritio est actus voluntarius conjunctus cum summo dolore de peccatis, elicitus ob amorem Dei super omnia dilecti, cum spe venie, et firma proposito confitendi peccata commissa, nova non perpetrandi, ac penitentiam adimplendi, et hæc specialiter nomine *Contritio* appellatur, de qua potissimum hoc loco sermo erit. *REHARD. in IV dist. xxq. l.*

Hujus porro Contritionis elicende triplex modus est, juxta Philippum Hartmick, et alios. Primus est, si dolens de peccatis ex motivo divinam perfectionem; vel omnium simul, vel minus in particulari, ut si dicat: Amo te, Deus meus, super omnia propter id ipsum, quod es; quia infinite bonus es (infinite pulcher, sapiens, justus, perfectus, benignus, immensus, æternus, omnipotens) et quia sic amo te, detestor ex animo, abominor annulque, quantum in me est, omnia peccata, que ego vilissimus contra te, supremum Dominum et Deum meum, commisi, ideo precise, quoniam te offendunt, tibi que displicent, et propono firmiter non amplius in posterum peccare. Secundus modus est, si dolens ex motivo beneficiorum, que amabilis Deus ex infinito et gratuito amore tibi conferre plura in ater-

talem naturaliter ad se ipsum allicit, teste S. Maximo, *Charit. c. v, n. 32.*

Quotum, moralem quandam impossibilitatem sentire, et dicere posse cum S. Paulo: Certus sum, quia neque mors, neque vita etc. neque alia creatura poterit nos separare a charitate Dei. *Rom. viii, 38.*

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: « Fames peccatorum circumplexi sunt me. » *Ps. cxviii, 61.*

Potest consuetudo Dathan, peccator Samsoni comparari, et per historiam illius narrationem ostendi, quomodo peccator per eam ab iusto fumbus Consuetudinis constringatur, deum traditor inimicis, non demonibus, tum ab his expectatur, et in molendino malitiae circumagatur ab uno peccato in aliud deductus, sicque gaudium inimicis fiat.

Ex occasione thematis: « Funiculus triplex difficile rumpitur. » *Ecclus. iv, 12.*

Potest consuetudo funiculi tali comparari, propter actus frequentatos, simulque ostendi, quam merito detestandus sit, sive daemonem, qui per eum nos captivos tenet, sive periculum damnationis æternæ, ad quam ea captivitas tendit; sive difficultatem solutionis consideremus. Quia tamen nihil impossibile est apud Deum, excitentur audiores ad auxilium a celo petendum, gladiumque generose resolutionis in manus sumendum, funiculumque hunc ad modum Alexandri, nodum Gordium solventis, reseccendum.

Ex occasione thematis: « Tu venis ad me cum gladio et hasta et clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum. » *I. REG. xviii, 43.*

Poterit consuetudo Goliath comparari, et ostendi, quam gravis et difficilis superatu peccator videtur. Possit tamen superari, si in nomine et auxilio Dei speret, et per fundam generose resolutionis aliquot lapides contrariorum actuum in eum conjiciat. Quem in finem narrari poterit historia de adolescente, cui gigas terribilis apparuit, quem, cum fugere vellet, ab Angelo adstante aggredi potius iussus, mox, ubi eum invasit, secundante Angelo feliciter superavit.

Ex occasione thematis: « Lazare, veni foras! » *JOAN. xi, 43.*

Potest consuetudinarius peccator Lazaro comparari. Et 1. dici, quod vere sit mortuus quoad animam. 2. Quod lapis consuetudinis

sit impositus sepulchro. 3. Quod quadrifidus, si propter perseverantiam in peccato ideoque jam fovere coram Deo et Angelis incipiat. 4. Quod non nisi a Christo excitari possit per gratiam, illa tamen ut ipse etiam veniat foras, et sepulchrum malæ vitæ et occasionum, remoto saxo malæ consuetudinis, relinquat. Vide de hac materia fusius Henricum Engelgr. in *Dom. 3. Quadrages.*

MISCELLANEA.

QUALITAS.

Fecisti tibi consuetudinem. Nil consuevit utine majus, quam tibi, dum capias, tedia nulla fuge.
Ovin. arti. 2.

Gusto crevit lapidem, consumitur annulus usui, Et terribis presens vomer allucens humo.
Ovin. L. IV, de Pont. et. 1.

Polyenus dicebat, initium capere exiguum consuetudinem, neglectam autem vires maximas sumere. *MAX. de Consuet.*

Vulpes, cum nunquam leonem vidisset, et ei primo occurrisset, ita fertur exterrita, ut pene mortua conciderit. Eandem iterum conspicit, extimuit quidem, sed non ut prius. Tertio autem occurrentem usque adeo non timuit, ut etiam accedere, et colloqui audeat. *LANG. in Polyant.*

Recte Poeta Ovidius cecinit:

Principis obvia. Sero medicina paratur, Dum via per longas involvere moras.

Ovin. l. Bemel.

Et alibi:

Ars sit, ut a teneris crimina condicitoris, Inque.

Habet hoc infelix consuetudo peccandi, inquit Emyseus, ut, quanto amplius quis peccaverit, tanto minus se peccasse intelligat. *EMIS. apud. Engely. p. 2, Dom. 3. Quad.*

DAMNUM. — Desinit remediis esse locus, que fuerint vitia, mores sunt. *PLIN. l. xxv. c. ii.*

Consuetudo novis Principum tributis similis est, que urgente necessitate imponuntur, sed postea etiam cessante ea, continuantur. *GRANAT. in Loc. Com. f. 736.*

duriores ad lacrymas, alii teneriores, ut mulieres. Rationem autem, cur Deus dolori huic non in sensu, sed in voluntate locum assignavit, dat sequentem, quia nimium tantum bonum et tam magnum commodum peccatorum debuit esse liberum, et in nostra potestate cum Dei gratia. S. THOM. VILLAN. *Conc. in Dom. Pass.*

DIVISIO. — Dividitur in imperfectam, et perfectam. Illa est, que ex motivo supernaturali spei vel timoris elicitur, et hæc *Attritio* vocatur, de qua Ricardus de Media-villa sic loquitur: Conteritur cor duplici mola; prima divine spei, secunda timoris Dei. Hæc duæ mola, duæ sunt pedes, quos posuit Angelus super mare et super terram. Quid per Angelum, nisi angelica contritionis gratia, a Deo per Angelum missa, qui pedem providentiam seu voluntatis Dei, ponit super mare mentis amariæ, ne de justitia Dei desperet; et sinistram super terram mundialis et criminose mentis, ne de misericordia Dei presumat; quasi calcando mare mentis contritus dextro pede, illud Psalmi dicat: *Spera in Deo*; et sinistro calcando terram, ne presumat, addat: *Et fac bonitatem!* Hornum enim duorum alterum sine altero ad ruinam, non ad salutem est. Perfecta contritio est actus voluntarius conjunctus cum summo dolore de peccatis, elicitus ob amorem Dei super omnia dilecti, cum spe venie, et firma proposito confitendi peccata commissa, nova non perpetrandi, ac penitentiam adimplendi, et hæc specialiter nomine *Contritio* appellatur, de qua potissimum hoc loco sermo erit. *REHARD. in IV dist. xxq. l.*

Hujus porro Contritionis elicende triplex modus est, juxta Philippum Hartmick, et alios. Primus est, si dolens de peccatis ex motivo divinorum perfectionum; vel omnium simul, vel minus in particulari, ut si dicat: Amo te, Deus meus, super omnia propter id ipsum, quod es; quia infinite bonus es (infinite pulcher, sapiens, justus, perfectus, benignus, immensus, æternus, omnipotens) et quia sic amo te, detestor ex animo, abominor annulque, quantum in me est, omnia peccata, que ego vilissimus contra te, supremum Dominum et Deum meum, commisi, ideo precise, quoniam te offendunt, tibi que displicent, et propono firmiter non amplius in posterum peccare. Secundus modus est, si dolens ex motivo beneficiorum, que amabilis Deus ex infinito et gratuito amore tibi conferre plura in æter-

AXIOMATA.

Quo semel est imbuta recona, serrabit odorem Testa diu.
HONAT. l. II, epist. 2.

Qui non accessit virtuti, dum juvenescit, a vitiis nescit discedere, quando senescit.
MAX. in. s. de S. Joan. Baptis.

Nemo repente fait turpissimus.
Icy. Salgr. ii.

Gravissimum est imperium consuetudinis. *SEX. in Proo.*
Non erit illusor, qui sic facit, ut tenet usus.

Cui puer amicitia, major dimittere nescit.
Florileg.

AUCTORES.

Joannes Buseus, in *Ponario.*
Ludovicus Granatensis, in *Locis Communibus l. 795.*

Joannes Langius, in *Polygrapha. V. eod.*
Joannes Major, in *speculo Exemplorum. V. eodem.*

Henricus Engelgr. p. II. *Lucis Evang. Dom. III. Quad.*

Thomas Stapletonus, tex. 5. in *Domin. Sexag. et text. II. Dom. XI. Post Pent. et text. 7. Dom. xxv. post. Pent.*

CONTRITIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est animi dolor ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero. *COXCII. TAIN. sess. 14.*

Pro cuius intelligentia S. Thomas Villan. notat, quod duplex est dolor: Quidam, qui est actus voluntatis, et ille est odium et displicentia, et detestatio, et abominatio peccati, nolle peccasse, et iste actus est liber et in nostra potestate. Alius est dolor sensitivus, qui est passio et tristitia quædam in sensualitate, que aliquando prorumpit in lacrymas. Primus dolor est contritio, non secundus, sed est effectus contritionis. Nam ex displicentia et odio peccati commisi nascitur insensibiliter illa tristitia, et non est sic in nostra potestate. Nam quidam sunt

num desiderat; ut si dicas: Domine Deus meus, amasti me ab æterno, in tempore creasti me, et cum reus mortis æternæ essem, redemisti me innumeris beneficiis ex puro amore afficisti me, et plura ac majora conferre cupis Ah! doleo, quod te, tantum meum benefactorem offenderim, idque ideo præcise, quia peccatum tibi displicet, et, tu qui infinite bonus es, omni amore et honore es dignissimus. Doleo, et offero tibi propositum, nunquam te amplius offendendi. Tertius est, si ex motivo omnium et singulorum, que incarnatus Deus pro te egisti, tollique debeas, ut si dicas: Fili Dei, ita me amasti, ut pro me homo factus sis; ex amore tui doleo quod te offenderim, propono emendationem vite, ita me amasti, ut pro me in stabulo natus, circumcisus, etc. Domine Jesu, ita me amasti, ut primo momento, quo conceptus es in utero Matris tue, posueris totam Patriæ tuæ æternæ legem in medio cordis tui, et ad eam adimplendam te obtuleris, ut ego salvus essem, ego te toto corde rodam, ob hanc tuam dilectionem, toto corde doleo, quod te Deum meum Salvatorem unquam peccato offenderim. Offer hanc tuam obedientiam æterno Patri pro me, ut condonet mihi peccata mea: O Pater æternus, respice in faciem Filii tui dilecti Jesu Christi, et miserere, ah! miserere mei! PHILIP. HARBENCK. in *Dom. Palm.* Conc. cic. n. 8.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime meæ. ISAIAE c. XXXVII.

Convertimini ad me in fletu, et planctu, et scindite corda vestra. JOEL, cap. II.

Postquam convertisti me, egi penitentiam, confusus sum, et erubui. JER. c. XXXI. Sacrificium Deo spiritus contribulatus; cor contritum et humilium, Deus, non despicies. PS. I.

Cui comparabo te, vel cui assimilabo te, Filia Jerusalem? Cui exequabo te, et consolabor te, Virgo filia Sion? Magna enim vult mare contritio tua, quis mesabitur tui? TIBER. c. II.

UTILITAS. — Sansabo contritiones eorum, diligam eos, quia aversus est furor meus ab eis. OSEE. c. XIV.

Descendit hic justificatus in domum suam ab illo. LUC. XVIII.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Tanta est penitentia tua, quanta est contritio tua, quanta est devotio tua; contritio pro malo quod fecisti, devotio pro bono recuperando, quod amisisti. HIC. VICT. ap. *Manu.* disc. XIII.

Dolor cordis triplex, acer, acrior, acerrimus. Acer quia Creatorem offendisti, cuius legem cum cælestia, terrestria conservent, in tanta Republica Dei, tu solus peregrinus es, Imperatorie Majestatis dexteram contemnas. Acrior, quia cum Creatore Patrem etiam ad iram provocasti; qui tibi ministrat siderum cursus, et fructuum ubertatem. Acerrimus, qui pertranseat animam, quod beneficium contempseris ejus, qui dolorem crucis sustinuit, ne dolorem amplius sustineres inferni. Ib. n. 8.

Contritionis principalia sunt: Timor et Amor. S. GREG. I. III. *Diad.*

Alia est contritio que per amorem nascitur, alia que per timorem, quia aliud est supplicia fugere, aliud præmia desiderare. Id. lib. VIII.

NECESSITAS. — Tribulatio spiritus linguam commovet; ut reatum pravi operis vis confessionis impugnet; nam qui mala quidem, que perpetravit, insinuat, sed flere, que insinaverit, recusat, quasi subducta veste vulpus detegit, sed torpenti mente medicamentum vulneri non apponit.

UTILITAS. — Contritio apostata pungit, confessio aperit et saniem emittit, satisfactio cataplasmata apponit; per hanc igitur punctationem conteritur cor humanum, et tunc peccati delectatio totaliter effunditur. S. BERN. SER. tom. V. s. XVI. a. 1.

Tanto amplius peccati rubigo consumitur, quanto peccatoris cor magno charitatis igne conerematur. S. GREG. hom. XXXIII.

Contritio expellit peccatum de anima. In peccatum autem tria sunt mala; Macula, offensæ, præiudicium. Per peccatum anima sordidatur, Deus irritatur, debitum æternæ mortis meretur; in contritione autem contra maculam est expiatio, contra offensam est propitiatio, contra reatum afflictio. S. BONAV. 2. in *Dom. in. oct. Ep.*

Absolvi vis? Ama. Charitas (que est virtualis contritio) cooperit multitudinem peccatorum. Negationis crimine quid pejus? Et tamen Petrus amore solo valuit hoc delere,

probante Domino, cum dicit: «Petre, amas me?» S. CHRYSOLOGUS, s. XCIV.

Contritio est unguentum, sua fragrantia totam domum Ecclesie replens. BERN. sup. *Cantic.* serm. x.

Quo verius culpa fletur, eo altius cognitio veritatis attingitur. GREG. lib. XXVII. *Mor.*

Domini nescit deserere quem contritio corde senserit supplicare. CASSIOD. sup. *Ps.*

Pungeris bene si compungeris. BERNARD. sup. *Cont.*

FACILITAS. — Facile est ex parte nostra contritionem habere, quia ex libera voluntate procedit, qua voluntate quilibet libere uti potest. S. BERN. SER. tom. I. s. 42. n. 2.

O magnum et potentissimum medicamentum, et que ad manum sit, neque opus sit, eam exterius perquirere, sed in pectoris officina redundet, si eam quaeramus tibi; et ratio hujus est, quia peccatum in ratione superiore est, et in consensu voluntatis consistit, nam non consentiente voluntate non potest esse peccatum, oportet ergo, ut tibi queratur peccati satisfactio, ubi fuit culpa. Voluntas, qua peccavit, ipsa satisfaciatur. In quo autem alio potest voluntas satisfacere Deo, nisi ut doleat de illo, in quo male delectata est, et bene detestatur, quod male complacuit. S. TH. VILLAN. in *Dom. Pas.*

Intus habeo victimam, quam immolem; intus habeo thus, quod imponam; intus habeo sacrificium, quod fleclam Deum meum: «Sacrificium Deo spiritus contribulatus.» S. AUG. in *Ps. XI.*

Tanta Domini misericordia est, ut stupa aliqua sive linum in immenso igne positum non tam cito incendi possit quam ipse peccatori vero dolenti peccata omnia condonare paratus est. TAULER. ap. *Bos. in Consol. puvif.*

Nunquam ulla quamlibet fidelissima mater proprio filio suo, quem sub corde suo gavestavit, tam desideranter ac libenter in mediis flammis jacenti manum porrigeret adiutricem, sicut Deus homini contrito, etiamsi possibile foret, eum omnia totius mundi peccata, vel millenis vicibus quotidie perpetrasset. S. HENR. SUSO. lb.

EXEMPLA SACRA.

QUALITAS. — Mimus quidam erat in Tharsu Cilicis, nomine Babylas. Erant autem illi duæ concubine; nomen uni Cometa, no-

men alteri Nicosa. Vivebat autem luxuriose, agens omnia, que illi demon suggerisset. Die vero quadam ingressus Ecclesiam audivit per dispensationem Dei sanctum Evangelium legi. Erat autem ista lectio: Penitentiam agite, appropinquate enim Regnum celorum. Compunctusque cepit cum lacrymis horrere, ac se miserum dicere pro his, que peccaverat. Confestim igitur egressus extra Ecclesiam vocavit duas amicas suas, dixitque illis: Scitis, quomodo vobiscum luxuriose vixerim, utque nunquam alteram plus, quam alteram dilexerim. Itaque vestra sunt omnia, quæcumque ego acquisivi. Accipite ea, et dividite inter vos. Ego enim ex nunc abrenuntio sæculo, et efflicior monachus. Illas autem ex uno ore responderunt ei cum lacrymis: Ad luxuriam, et animarum nostrarum interitum communicavimus tibi; nunc vero, quando hoc Deo placitum opus facere vis, dimittis nos, et id solus facis; profecto non ita erit, sed etiam in bono communicabimus tibi. Atque ita mimus quidam inclusit se in una turrim civitatis; illas vero venditis omnibus suis erogatisque pauperibus, accipientes et ipsæ religiosum habitum fecerunt sibi prope turrim cellulam, et sæpiss pariter incolerunt. Hunc et ego vidi, et ab eo valde edificatus sum; est enim vir valde humilis, et clemens, atque misericors. SOENRON. in *Prat. Spir.* c. XXXII.

Philippus, Comes Namurcensis, filius Baldvini Comitiss Flandriæ, antequam moretur, tantam ei Dominus contulit in infirmitate contritionem, quanta non fuerit visa nostro tempore in aliquo. Quatuor Abbatis nostri Ordinis solebat sæpe confiteri, et cum tanto lacrymarum imbri, ut omnes ad lacrymas provocaret. Nec ista ei sufficiebant, quin laqueum collo suo injiceret, rogarique Confessarios suos, ut se traherent in plateam dicens: Sicut canis vixi, dignum est ut moriar sicut canis. Filias fratris sui Baldvini Comitiss, qui factus fuerat Rex Græciæ, traderet Regi Franciæ, ejus filiam duxerat uxorem. Quidam dicebant, quod eas vendidisset, de quo facto plurimum dolebatur. Depretari se jussit in pauperiam domum suæ civitatis, in qua pauper spiritu migravit ad Dominum. Volens autem prius Dominum tantam ejus remunerari contritionem, miraculis eum glorificare dignatus est, tanquam dilectam Confessorum. Sepultus est in Ecclesia S. Albani Martyris, in qua ipse instituerat Collegium Canoniorum, sed suis

reditibus justa stipendia adhuc sanus ordinans. Tantis usque hodie signis coruscet, ut de remotis regionibus infirmi ad ejus tumbam confluerint, sanitatem recepturi, ipsamque terram circa sepulchrum efflorentes secum pro benedictione deportarent. Natura sat mansuetus erat et humilis, tamen gratia miraculorum extrema ejus contritioni, quam maxima fuit, potius adscribenda est, quam pristina conversationi. CESAR, I. III, Mir. c. XVIII.

Necessitas. — Parisiis in Ecclesia S. Dei Genitricis Canonicus obiit, qui multa habens stipendia delicatissime vixerat, et quia ex delictis maximis, et de his, que ad gulam pertinent, libido nascitur, nata nutritur, et quotidianis ejus incontinentiis augmentatur, idem juvenis valde tunicam carnis sue maculavit, et tam illo, quam aliis suis peccatis, iram Dei in se provocavit. Tandem pro infirmitatem tactus timore mortis Confessionem fecit, peccata delavit, et emendationem promisit. Viaticum accepit, inunctus est, et hominem deposuit; cujus corpus, ut pole viri nobilis divitisque eum magna pompa secularis gloria tumulatum est, et erat in illa die tanta serenitas, ut ipse aer ejus obsequiis famulari videretur. Dixerunt homines ad invicem: Multa bona præsistit Deus homini isti, nihil enim ei defuit horum, que homo Christianus habere debuit; Dominicus Sacramentis munitus est, cum magna gloria sepultus est. Sed homo videt in facie, Deus autem intuetur cor. Post paucos dies cuidam sibi valde familiari apparuit, dicebat se esse damnatum. Cum que miraretur ille, et expavesceret, penitentiam ejus et confessionem, sacram etiam Communionem, et inunctionem commemorans, respondit defunctus: Unum bonum mihi defuit, sine quo nullum horum, que enumerata sunt, mihi proficere potuit. Quid est illud? inquit. Respondit mortuus: Vera contritio. Licet enim Deo promiserim consilio Confessoris continentiam, sive alia, que salutis sunt, tamen dicebat mihi conscientia, quia si convalueris, observare non poteris. Et quia cor magis declinabat ad transgressionem, quam ad voti observationem, nullius peccati meriti remissionem. Deus requirit fixum propositum ponendum. CESAR, I. II, c. XXI.

UTILITAS. — Fuit quidam homo in quadam famosa civitate, vel predicationi verbi Dei nullo tempore voluit interesse. Quadam autem die contigit, quod quidam fa-

mosus Predicator in illa civitate predicaret, et cum magna populi multitudine conflueret, ille ab aliis tractus quasi invitatus ad sermonem venit. Quem venientem intuens Predicator vidit diabolum retrahentem eum cum catena; cujus circuli ex peccatis singulis texebantur, et intans circulos, cum in singulis peccata singula cognovisset, de peccatis egragie predicavit, et quomodo propter peccatum habet diabolus in homine dominium in tantum, quod non permittit eum facere bonum, nec audire Dei verbum. Salomon inquit: *Iniquitates suorum capiunt impium, et finibus peccatorum suorum constringitur peccator.* Tunc ille universa peccata, de quibus ille predicaverat, veraciter in se recognoscens, cum postea audisset ab eo, omni vere penitenti, quantumcumque peccatori, veniam a Domino repromitti, contritus valde cogit flere amarissime. Tunc Predicator vidit unam lacrymam ab oculis ejus cadere super catenam, que lacryma catenam dirupit. *Spec. Ec. v. Eodem, ex I.*

In civitate quadam Brabantis, prout in Teutoniceis quodam libro scriptum invenit, adolescens quidam erat honestis natus parentibus; sed is, ut plerumque contingit, parentelam suam luxuria, furis, ebriocantibus, libus, aliisque vitiiis defosabat, taliter se in omnibus agebat, ut etiam homines sanguinis sui, imo et ipsi parentes sui, vel rotandam eum, vel confusibilis patibuli trabe in generis totius sui dedecus suspendendum timerent. Quapropter satius arbitrans, ut nullo sciente vel admodum paucis, improbitatis sue penas exsolveret, quam totam progeniem macularet, Captivum igitur occulte judici tradiderunt: Sume, inquit, o judex, hunc filium perditionis improbitatis auctorem, fornicarium, ignavum, aurem laxillis assuetum, et temeritatis deditum, et clam aquis injectum mergo. Melius est enim, ut clandestine, amicis tantum scientibus, pereat, quam ut mundo presente, sciente atque intente, aut roletur, aut pendat. Judex impietatis ejus fame non ignarus, cum ligatum manibus et pedibus in sacrum submergendum mitteret, prostratus in terram, ait: Dimitte mihi pro Domino, quod te, justitia agente (nam sceleribus mortem meruisti) submergam. Compator enim, et Domino teste, ad acerbos tuos eventus contritor. Adolescens vero, etsi cerneret se mortis imperia evadere non posse, parentibus suis, cognatis et proprio sanguine contra

se vehementer appellantis, obstinato animo ingemuit, et lacrymis infusus judex dixit: Etiamsi ob id peremiter damari debeam, nec tibi tamen, nec me accusantibus, atque tradentibus veniam dono. Quibus dictis saeco inmittitur obstinatus ad veniam, aquis moriturus injectus, mortuus rursus, aquis extractus, sepius sepelitur. Eadem nocte, cum judex obstinatum animum juvenis miraretur, et eum damnatum esse pro tot sceleribus pro rato haberet, subito recipiens, ad lectuli sui latus, eum quem occiderat, ante se positum vehementer expavit, et quamprimum animo resumpto loqui potuit: Damatus, inquit, ne es, o adolescens, justitia Dei, aut misericordia Domini reservatus ad gratiam? Respondit ille: Quamvis actu acerbissimis penarum agar procellis, et supra quam lingua effari potest, justis sceleribus meis tormentis fatiger, in gratia tamen mortuus sum, et eterne quietis sedes expecto. Et judex: Miror, si vera fateris, presertim cum totus mundus te dignum gehenna decernat, et maxime ego, amicum tui, qui te in tanta obstinatione, ira et odio spiritum efflare conspeximus. Cum, inquit, adolescens, submersus in aquam palpitarem, et mortis me inciperent angustiae commovere, divine gratie lumine irradiatus, plus copii dolere me, quod obstinatione, ira, luxuria, ceterisque vitiiis divinam clementiam offenderem, quam quod submersus vite dispendia sustinerem. Unde alto clamore cordis mei inter acerbas mortis angustias, hanc orationem Domino fudi: O pietatis fons indeficiens, et sceleribus mortuum bonitas invincibilis, pone cruceam et mortem tuam inter peccata mea, et justitiam tuam. Indulge mihi queso, offensam, quia nunc pro amore tuo, omnibus, qui me offenderunt, libens offensas dimitto. Expande nunc brachia tua, amor eterne, et peccatricem animam meam in sinum tue vastissime pietatis recollige, que si in posterum vita daretur, non te amodo tantis, ut hactenus feci, sceleribus lacerarem. Et inter haec verba spiritum emittens, pietatis divinae januas aliquando mihi aperientias agnovi. Audiens haec judex attonitus stabat, et ad tam ineffabilem pietatem stupefactus aiebat: Tibine Deas veniam dedit? Tibine aeternum Regnum spondit? Tibi, inquam, lubrico, tibi improbo, tibi non gratia, sed supplicio digno? Ad juvenis: Ita fecit, inquit. Tunc Judex totus infusus lacrymis:

Nunc, ait, infelix desperatio vae! Siquidem si Deus tunc pius est, ad ejus misericordiam penitus pergo, et peccatorum licet me gravissimi fauces premant, qui hunc quondam seclisimum juvenem veniam dedit, mihi quoque penitenti veniam non negabit. Disparuit interim adolescens submersus, et judex post haec tribunalibus valdehis, mundanos omnes fastus deposuit, saeculum cum suis delictis dereliquit, et Carthusiensem ordinem penitentiam acturus intravit. Ubi cum quadam vice cum alio monacho sermone misceret, et cum multis lacrymis caneretur, quod secularis judex existens nonnullus insontes homines, favore, prece, vel pretio victus, vita privaverit, in fletus vehementissimos commotus aiebat: O me miserum hominem, quo me veram in illa die tremenda, cum ante Judicem justum judex ipse injustus astabo, qui insontium cruorem scelerum ipse damnavi! At monachus, ut eum altius suspirantem, atque amarum lacrymantem audiret: Quid tu, inquit, Frater, turbaris? Cessent nunc tue querelae, me fundere lacrymas sine, Porro tu, ut secularis judex, corpora aliquando moritura peremisti; sed heu! ego indignus pastor animarum, in saeculo existens, malo meo exemplo atque improba vita animas per eva victuras saevus patricida jugulavi. Quo sermone animosior factus, se divinam misericordiam commendavit, et Domino in magna compunctione usque ad mortem servivit. Ibid. ex. xxiii.

Ad S. Vincentii Ferrerii, in Francia predicantis, pedes quidam se advolvunt impissimus multorum temporum homicida, qui divino aspirante lumine penitens, dum post Confessionem a Sancto penitentiam accipisset septemanni, petiit, utrum in exilis adeo penitentiae virtute salvari posset. Sanctus intentionem advertens compunctionis, totam penitentiam ad tres, in pane et aqua, jejunii dies restrinxit. Tunc equidem penitens, praes cordis angustia in amarissimos sese diffundere singultus cepit, quod ut Sanctus observavit, unicum dumtaxat. *Pater noster* et *Ave Maria* ei in penitentiam injunxit. Vix debito satisfecit penitens, cum ecce subito ad Sancti pedes, quasi intensissime contritionis ferro confosus, corruit victima (*Sacrificium Deo spiritus contribulatus, vere utique cor contritum Deus non despicit.*) atque in dilate recisissima ad Paradisi transit gloriam, prout ipsemet nocte sequenti

S. Vincentio apparens revelavit, cum dicto: Tantaus potest esse dolor, ut etiam omnem penam Purgatorii tollat. *Maxi, disc. xxii, n. 4.*

Annales Ecclesiastici ex Cassario de juvene tradunt Parisiensi, qui gravissima admiserat scelera, quas obstante erubescencia nemini hominum confiteri potuit. Intus torquetur morsu conscientie, et foris tabescebat in corpore. Quid plura? Tandem miserante Deo, timor ille servilis verecundiam vicit, qui sicut seta filium, charitatem inducere consuevit. Vocato itaque ad S. Victorem Monasterii Priore, sua ei peccata confiteri cepit, tantumque Deus cordi ejus contulit contritionem, ut, quoties confessionem exigeret, loties singulibus intercepit vox dehinc: in oculis lacryme, suspiria in pectore, singultus erant in guttore. Quo viso discretus Sacerdos penitentem jubet, ut peccata sibi deferat scripta. Paret hic, dieque sequenti rediit, iterumque tentavit utrum quid lingua exprimere posset, sed mutus substitit, ut prille, pre nimis singultibus: Confessorio itaque chartam consignavit, qui viso erimimum horrore atque enormitate, dum propriis dūdidi viribus, cum penitentia licentia Abbatem adiit consulturus. Quid deinde (prosequitur historicus) gestum sit, audiant peccatores, et consolentur desperati, et recreentur. Mox enim, ut Abbas chartulam ad legendum aperuit, totam ejus continentiam deletam invenit; impletumque est in eo, quod Dominus per Isaïam dixit: *Deleui ut subem iniquitates tuas, et quasi nebulam peccata tua.* Vix hoc inauditi penitens, tantumque mentem ejus erexit gaudium, quantum ante depreerat moeror; dimissusque fuit sine ulteriori satisfactione et penitentia, quoniam sacrificium Deo spiritus contribulatus etc. *Rayn. an. 1199, n. 45.*

Vidit aliquando S. Brigitta demones triumphare, quod animam peccatis obsitam jamjam sui juris futuram crederent; sed cum B. Virgo minimam contritionem illi impetrasset, magno cum sjulatu aufigentes adversarios conspicua, admirabilem mutationem Deo animaque illi congratulata est. *Vita, l. IV, c. vii.*

Ribadeneira, 5 Aprilis, quemdam Sancto Vincentio singulare cum ardore confessum narrat, cui cum seplenne jejuniu pro pona dedisset Sanctus, ob atrocitatem culpæ ejusdam, dixit penitens: O mi

Pater! credisne me re tam parva salvandum? Animadvertit ardorem hominis, vir Dei, et: *Eia fili,* inquit, tantummodo triduum, frigida et pane contentus, jejuna. Effusus in peccatorum detestationem et lacrymas penitens, non capiebat quomodo tantillam penam, culpe tante elendæ sufficeret. Quare Vincentius tantam contriti cordis vehementiam arbitrans: *Abi,* inquit, et, recitata tertium precatiuuncula Dominica et Salutatione Angelica, quiesce. Vir ille, inquit auctor, precatiuunculam præceptam semel finivit, cum subito ad pedes illius collapsus nimiaque penitendinis vi suffocatus expiravit, qui postea viro Dei apparuit, et quemadmodum celestis gloria, sine picularis ignis panna, positus esset, enarravit. *Ribadeneira, in Flor. Sanct. 5 April.*

Canonice quidam in Anglia, et consanguineus Episcopi, quamdam puellam piosam, Judæi filiam, ad amorem suum inclinavit. Ad tñps amplexum dum aspiraret, et nimis æstivans eam quotidie ad comixtionem sollicitaret, respondit illa: Patri meo multum sum dilecta, qui tantum me custodit, ut neque ego ad te, neque tu ad me venire possis, nisi in nocte sextæ feriæ, quæ Pascha vestrum præcedit. Tunc enim Judæi laborare dicuntur quadam infirmitate, qui fluxus sanguinis dicitur, circa quam occupati aliis tunc minus intendere possunt. Juvenis hoc audiens et ob amoris nimietatem Christianæ religionis pene oblitus, et immemor Dominicæ Passionis, eadem nocte ad virginem venit, et usque ad matutinum cum illa dormivit. Judæus vero pater puellæ, ante lucem cum lumine cubiculum intrans, venit ad lectum filie, volens videre quomodo jaceret, vel si forte operiri necesse haberet. Videns autem ad latus ejus jam dictam juvenem cubantem, expavit et fremuit, occidere utrumque cogitans. Cognoscens tamen, quod esset cognatus Episcopi, timor illius manum cohibuit, et cum multa ira exclamavit: Quid facis, homo, male Christiane, ubi est fides tua? Ubi est religio tua? Traditus es justo judicio Dei in manus meas; et si non timerem dominum meum Episcopum, modo occiderem te. Ille timens et veniam postulans, cum maxima confusione, ut dignum fuerat, ejectus est. Die igitur eadem, cum Episcopus solemne officium ad nonam esset celebraturus, et juvenis idem utpole hebdomadarius Epistolam esset lecturus, timuit cum tam immunda

consentia ad sacrum ministerium accede retimuit propter notam vicem suam alteri committere; timuit tam turpe peccatum tam retere peractum confiteri. Vietus proinde erubescencia, sacris vestibis indutus, cum coram Episcopo staret in loco suo, tunc supradictus Judæus, cum multitudine Judæorum stipatus, cum magno strepitu intravit Ecclesiam, Episcopo de cognato volens facere querimoniam. Quem ut juvenis vidit, et bene intelligeret, ad quid veniret, cepit timere, pallere, tremere et dicere Deo in corde suo: *Dominus Deus,* libera me in hac hora, et ego tibi promitto, quod de cætero te non offendam; imo de hoc peccato tibi satisfaciam. Creator piissimus, qui odit culpam et diligit justitiam, mox ut hominem contritum vidit, confusionem, quam timuit, in caput Judæorum in fidelium convertit. Mirante Episcopo quid quærent Judæi in Ecclesia, maxime tali die, quando Christiani Domini sui representant passionem, innuit, ut starent, Illis vero ejus presentie ingentibus, statim ut ora ad Clerici accusationem aperuerunt, privati sunt suis vocibus, et obmutuerunt. Videns Episcopus ora Judæorum hiantia, et nulla verba ex eis resonantia, putans quod ad hoc venissent, ut divinis mysteris illuderent, cum indignatione omnes de atrio Ecclesie expelli præcipit. Clericus vero divinam in se expertus clementiam, statim expleto officio accessit ad Pontificem. Confessus culpam, suscepit penitentiam. Episcopus Domini misericordiam admirans, et glorificans tantum pro magnitudine miraculi, tamen penitentia eidem cognato persuasit, ut puellam a se defloratam per baptismi gratiam renovatam legitime duceret; malens illum, sicut vir pius et justus, Ecclesiasticis carere beneficiis, quam illam multis expositis periculis in paternis maneris delictis. Clericus ergo non ingratus divinis beneficiis satisfacere cupiens Deo pro peccato commisso conversus est, et postea, in ordine nostro, similiter et ejus instinctu puella vitam duxerunt. *Discipul. Præcept. tit. C. ex xxxv.*

Peccator quidam, qui propriam filiam violenter oppræsserat, ad venerabilem virum Petrum de Corboel, Senonensem Archiepiscopum, confessionis gratia venit. Confessus igitur in maxima et mirabili contritione, et lacrymis, confitetur: Si unquam posset, absque ullo dolore vel pena, a Domino veniam

impetrare. Cui Præsul: Ita, inquit, indubitanter, si tanti mali penitentiam subire volueris. At ille vehementer exclamans: Volo, inquit, etiam si mille mortes me sustinere volueris. Collacrymatus ergo infelice, imo jam felicissimo peccatori: Et ego, inquit, septenem tantum tibi penitentiam penam impono. Tum ille: Quid est, aut quam penitentiam mihi flagitiosissimo septennem tantum injungis, qui si vivorem usque ad finem mundi, tantum facinus penis immerubilibus diluere non valerem. Cui præsul: Vade, inquit, et tres dies tantum, in pane et aqua, jejuna. Tum amplius ille plorans et confundens se, rogavit ut penitentiam injungeret salutarem. Supra modum ergo admiratus et exhilaratus Antistes, tandem definitive præcepit homini, ut abiret et novum tantum *Pater noster* diceret, sciretque pro certo peccatum sibi esse remissum. Nec mora dirum ille emittens ejulatum, et in terram procedens, expiravit. Nec dubia fides, sicut Deo dignus Episcopus postea predicavit, quia idem penitens, sine ulla alia Purgatorii pena, validissima tantum contritione purgatus ad gloriam volaverit. *TAM. Cant. lib. II, de Universa, c. LI, p. 7.*

Senex quidam, Pardus nomine, genera Romanus, dum esset junior mulio fuerat. Die quodam igitur abijt Hierico cum mulis, et cum esset in xenodochio, inventus est illic puer parvulus, quem agente diabolo mulus calce percussit et occidit, ignorante hoc Parulo. Afflictus vero multum super hoc Pardus, abijt in Arnonem, et effectus est anchoreta, lugens semper, et dicens: Ego feci homicidium, et ut homicida in judicio damnatus sum. Erat autem illic prope torrentem leo, diebusque singulis ibat Abbas Pardus ad cubile leonis stimulari et provocans leonem ut exurgeret et devoraret eum. Leo autem nihil omnino eum ferebat. Videns autem senex, quia nihil proleus proficeret, ait in seipso: Dormiam in via per quam leo pergit ad fluvium, nam cum transibit, ut eat ad bibendum, devorabit me. Cum ergo jaceret, ecce leo post paululum venit, et quasi ratione proditus esset cum omni quiete transivisset senem, neque omnino eum tetigit. Tunc senior certior factus est, quod Deus illi remississet peccatum et veniens rursus in Monasterium suum vixit magna continentia, edificans omnes vita suæ exemplo usque ad diem obitus sui. *Ex Soppo. Spirit. c. ci.*

Cum Beroldus, ex ordine Franciscanorum, inter predicandum Dei verbum acris in vitium quoddam invecus esset, mulier, quæ eo vitio tenebatur, penitentiae ac contritionis vi in media concione mortua cecidit. Verum cum omnibus in preces proceumbentibus, paulo post revixisset narravit mortis causam, jussisque se ad corpus redire, ut peccatum illud confessione expiaret. *HIER. PL. lib. II. de Bon. Stat. Relig.*

MOTIVA.

Quia tanto quod suprema Sacrosancta Trinitas Majestatem in pretio atque valore habetur cor exacter penitens, ut vel ad unius actus contritionis comparationem omnes flocci aestimati terræ thesaurus; si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. Contritio est ferventissimus charitatis et amoris actus. Faciat anima quidquid poterit, et averit in debitum suorum satisfactionem, instituit et multiplicet jejuniis, elemosynas, peregrinationes, extases, animarum conversiones, opera omnia misericordiae etc. quasi nihil despiciet in comparatione vel unius contritionis actus; sicuti minimus gratiæ sanctificantis gradus abunde sufficit ad integrum etiam abolendam peccatorum infinitatem, ita, et solus vere contritionis gradus vel unicus sufficit ad eundem priandandum effectum. *MASSI, disc. XIII. n. 1.*

Quia Deus tam patienter expectat contritionem nostram. Hinc S. Th. VIII: Considera, inquit, quomodo te sustinuit, et expectavit cum multa patientia, quomodo pro offensis multa bona dedit, offensus rogat ut redeas ad illum; et considera tuam duritiam, perfidiam, ingratitude, et pravitatem; quam male respondisti tam bono Patri; quomodo contemnis monentem, despicias vocantem; sine timore ac verecundia pro nihilo habes illum offendere, et mille injurias facere. *S. THOM. VILLAN. in Dom. Pass.*

Quia in morbo corporali et periculoso, utinus et securus remedium quaerimus, cur efficacior medelam morbo animæ nostræ non providemus? *S. THOM. VILLAN. in Dom. III. Quoad.*

MEDIA.

Gratia divina seculo implorata; nam con-

tritio est specialissimum Dei donum, nostras excedens vires; celesti itaque nos Samaritano jugiter supplicemus oportet, certi, quod bona, imo optima alligatura, quæ fracta animæ nostræ ossa connectat, et soliditate reparata, in pristinas vires reformet. *S. AMB. ar. 21. in Ps. CXXVIII.*

Peccati magnitudo demonstrata; nam ut S. Gregorius ait, compunctionis gratia menti non infunditur, nisi prius ipsa peccata magnitudo demonstratur. *S. GREG. hom. V. in II Reg.* Hanc autem magnitudinem perquam apte Petrus Pennequin duobus emblematis ostendit. Denus, inquit, regem aliquem optimum munificentissimum et amantissimum alicui ex aulicis in dilectionis suæ argumentum gemmam domeseingentis preli, ea conditione, ut illam diligenter servaret, nec negligenter, aut incuria, perderet, multo minus villi pretio distraheret; hic nihilominus vino capet regie voluntatis aut oblitus, aut contemptor gemmam illam eam re vilissimam commutat, et alieni juris facit. Quomodo regem id ferre existimas, et quo animo alicui esse, dum ejus impudentiam plenum facinus ad aures Regis pervenisse intelligit, ejusque se offensionem incurrisse, et jam se ab illo proscriptum, et ab aula ejectum, et supplicis obnoxium agnoscat? Quantus inde dolor, quanta poenitudo hominem necessit? Quid non agit et molitur, ut gemmam recuperet, et cum regem amicitiam resarciat! Et iterum: Filius aliquis temulentus, dum noctu fusa armatus plateas obambulat, et obvios quosque male mulctat, forte Patrem suum foris conatum amico domum redeuntem incognitum passim excipit, et verberibus onerat, vulneribusque deformem ac semiluxum ibi relinquit; postriede mane ubi vina decoxit intelligit, quanto furere in Patrem, a quo amabat, sit delachatus, quis tum illi animi sensus? Que perturbatio, ubi injuriæ magnitudinem, parentis dolorem, suam effrenem impudentiam propius aspicit? Tum vix sui compos, et seipsum non ferens, Patrem in lectulo ex membrorum contusione jacentem adit, et pudore simul ac dolore oppressus ad ejus pedes prostratus, verbis, quibus potest, seipsum accusat, culpam exaggerat, et fustem quo facinus admisit, Patri representans, rogat cum lacrymis, ut cum illo penas criminis a se repetat, et tantam injuriam, quibus volet modis, ulciscatur; modo veniam donet, et in gratiam recipiat, cetera omnia se flocci facere.

ASCETICA.

In primis nosse debet, in quo proprie contritio consistat, id quod S. Thom. Vill. apte ostendit dicens: Vera contritio ex amore debet procedere, non ex timore aut amore sui. Quo et sine Sanctus hunc D. Augustini citat textum: Oportet penitentem non solum Deum timere Judicem, sed et Justum diligere, et hoc valde advertere debet peccator; nam Deus magis respicit, de quo dolens, quam quantum dolens; et plus curandum est, ut dolor sit perfectus, quam ut sit intensus. Ad ejus probationem exemplum adduci dantur, qui de suis quidem dolent peccatis, juxta illud Sapientiae: « Penitentiam agentes, et præ angustia spiritus gementes, sed pro tormento, non pro peccato. » Solus dolor ille Contritio est, qui est propter Deum; unde Attritio et Contritio non tantum differunt, quod Contritio est intensus dolor et Attritio est dolor remissus; sed magis, quia Contritio est dolor perfectus propter Deum, et Attritio est dolor imperfectus, mixtus cum aliis respectibus. Qui idipsum clarius explicat sequentibus verbis: Sit maximus (contritionis actus) appreciati scilicet, non intensive, ut plus dolens de peccato, quam de quodlibet infortunio; non intensive, quia sensibilia mala magis movent nos, sed appreciative, et in aestimatione, quia, si daretur optio plus eligeres pati quodcumque infortunium, et mortem filiorum, et tuam, imo et infernum quam eligere peccatum.

Nosse debet, unde oriatur Contritio; id quod Pennequin sic ostendit: Contritio est Amoris sancti soboles; ut enim amor omne bonum amato vult, ita ab illo omne malum propulsare nititur; et cum illud accidit, dolet, si id sua culpa evenerit, merore doloreque conteritur, atque conficitur, et remedium adferre, ac restaurare damnum et cum amico redire in gratiam omni contentione enititur. Ita fit, ut anima pro peccatum Dei Majestatem violatam, bonitatem contemptu habitam, sanctitatem turpiter fudatam bene apprehendat, et hæc omnia Deo ipso spectante, prohibente, et facti punitionem, inimitiamque minitante. *PETRUS PENNEQ. p. 3. l. q. c. XVI. n. 1.*

Nosse debet, unde oriatur difficultas vera Contritionis elicende; id quod S. Bernardinus clare ostendit, dum ait: Magna atque

difficilis res est, habere contritionem; licet enim in voluntatis libertate, et rationis electione contritio consistat; tamen ex altera parte difficilissimum est habere veracem contritionem. *S. BERN. Ser. t. I, s. XII, a. 2, c. 1.* Nam, secundum S. Bonaventuram, in 4. dist. 16. art. 2: Dolor, in quantum est displicentia rationis, in vera contritione mensuratur secundum qualitatem charitatis. Ad hoc, quod habeat charitatem, necesse est, quod super omnia diligat Deum, etiam supra seipsum. Hoc autem fit, cum pro nullo commodo, vel incommodo Deum offendere velit, et hoc intelligendum est de displicentia rationis; unde tantum debet peccatum displicere rationi, quod nullo commodo vel incommodo velit consensisse in ipsum.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — *Manus meæ stillaverunt myrrham*, inquit sacra in canticis Sponsa, et *digitus meus pleni myrrha probatissima*. Quæ conventio amaræ myrrhæ ad sponsalium delicat? Respondet Lyranus: Dilectam Sponsam significare velle, se rigoribus penitentiae totaliter applicuisse; id est, applicavi me ad opera penitentiae, quæ designantur per amaritudinem myrrhæ. Mysterium, quod ego in presenti indago, in eo latet, cur myrrha appellatur perfectissima? Pro cujus notitia sciendum, illam esse myrrham perfectiorem, quæ ultroneis egreditur ex arbore, absque incisione; sicuti et contra illa est imperfectior, quam cum ferro et violentia ex arbore educere oportet. Ecce nobis differentia inter Attritionem et Contritionem, illa non ex amore, sed ex timore oritur; hæc autem et contra, utpote immediatis charitatis divinitusque amoris affectibus; ideoque Poeta devocuit:

Obstant peccare boni, virtutis amor;
Obstant peccare mali, perveniendi passus.
MASSI, disc. XII. n. 8.

QUALITAS. — Sicut in naturalibus aliquid conteri dicitur, quando totaliter in minimas partes reducitur; ita cor hominis conteri dicitur, quando affectus peccati secundum omnem sui partem in eo totaliter confringitur, et perfecte a peccato resiliit. Moxque in capitulo sequenti subjungit: Duo conteri debent, cor et culpa; conteri debet cor, quod, ad litteram, in vera contritione totum

teritur præ nimia angustia, et dolore, et indignatione, quam contra peccata sua concepit. Juxta illud Joëlis consilium: « Scindite corda vestra; » conteri debent culpe; hoc perfecte fit, cum peccata totaliter abjiciuntur a corde; unde Psalmus: « Effundite coram illo corda vestra. »

Erat Principi Tirolensi cum finitimis bellum, dumque jam collecto exercitu in illos movet, parens adhuc vegetus comitem se dare vult, et remittente licet filio, impetrot. Dum ferret prælium, et misceretur arma, filius separatur a patre, et pulvere ac fumo confundentibus omnia, et amicorum inimicorumque notitiam eripientibus, parentem ignotum hasta transverberat, ejusque frustum relinquunt in pectore. Finito prælio victor filius patrem requiri jubet; is inter mortuos jacens reperitur. Quod cum audisset filius, ad cadaver deduci voluit, eumque illud fixis et immobilis intaetur, et hasta frustum examinat, patrem a se præsumptum agnoscit, et doloris magnitudine obriescens, hasta semifracta innixus, moritur, quod Oëciponti statuis ex ære fusis expressum etiam nunc visitur. Amabat scilicet et reverebatur impensissime parentem suum, unde amori par dolor succedens attonitum, deque injuriæ magnitudine penitentem oppressit. PRÆXPO. p. 3. c. XVI. n. 5.

UTILITAS. — Inter alias Ægypto inflictae pœnas et flagella, fuit et locustarum, dicente textu sacro: « Flare fecit ventum ab Occidente vehementissimum, et arreptam locustam projecit in mare rubrum, non remansit ne una quidem in omnibus finibus Ægypti. » Diversa hoc in textu ad intentum nostrum recluduntur mysteria. Ventus, qui locustas abstulit, ab Occidente spiravit, nam in mari bestiole offenderunt sepulcrum nulla superest, ecce vobis delineatos Contritionis effectus. Culpa illi assimilatur animalis, sicut enim hoc nascitur ex terra, ita et illa ex carnis nostræ humo derivatur. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt immunditia, fornicatio, etc. Ex superabundanti calore nascitur locusta (concupiscentia parit peccatum), bestiola hæc totum camporum destruit virorem, culpa quoque omnia tollit honorum operum merita. Sed quod remedium hujusmodi poterit extirpare locustas? Flatus venti ab Occidente. Non modo vitæ nostræ consideremus terminum, nullo non momento nobis imminet, sed, et finem creationis nostræ, inque veritatis hujus agni-

tionis, internæ compunctionis et divini amoris actus excitemus. Ita namque omnia peccata nostra in rubrum demergentur Sanguinis Christi mare, vel in dolorose Contritionis pelagus: *Vobis mare contritio tua;* omnia penitus suffocabuntur delicta, projiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Ecce vobis eximie hujus virtutis effectum. MANSI, disc. XXII. n. 5.

Accommoda proposito deservit illa Apostoli sententia: Quæ secundum Deum tristitia est, penitentiam in salutem stabilem operatur, sæculi autem tristitia mortem operatur. Mortuum plangis patrem tuum, neque enim ad vitam revocas; bonorum te affligit jactura, nec recuperas; injuria tibi illata te conturbat, non tamen ante exultis; ast qui gravis contra Deum offensæ, qui peccati mortalis peus, in corde suo vere excitat Contritionis actus, omnem abolet non modo reatum, sed et memoriam culpe: Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor. Audite Sanctum Chrysostomum: Peccavit quis? Tristatus est? Peccatum doluit? Dissolvit debitum. Similitudinem capite in verbe, qui lignum, ex quo nascitur, consumit. Ita nimirum et dolor, ex peccato ortus, ipsum in cineres redigit et annihilat, S. CHRYS. hom. v. ad Populum.

Statua Nabuchodonosori ostensa habebat caput ex auro optimo, pectus autem et brachia de argento, ventrem et femora ex ære, tibias autem ferreas, pedum quedam pars erat ferrea, quedam autem fœtilis; motu autem proprio descendens a monte parvum aliquid saxum, quod in debiliores immensi hujus colossi partes impingens, ipsum minutissima in frusta dissipavit. Abscisus est lapis de monte sine manibus, et percussit statuum in pedibus ejus ferreis et fœtilibus, et comminuit eos; tunc contrita sunt pariter, ferrum, testa, æs, argentum, et aurum, et redacta quasi in favillam æstivæ aræ, quæ rapta sunt vento, nullusque locus inventus est eis. Ecce vobis spirituales historie illius sensum nostro accommodo proposito. Peccator in corde suo erexit idolum Babylonice, illud adorans, illi obsequia prestat. In auro divitiis, in argento honoribus, in ære voluptatibus, in ferro cultum et venerationem præstat odiis, rancoribus, vindictis; exile saxum, unica inspiratio ecclésiæ, unicuique prædicatoris verbum ad penitentiam eorum inducit, infirmiores percussit Babylonice statuas partes, ipsum consideratione fragili-

CRUX.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Prout hic accipitur, est afflictio seu tribulatio propter Christum tolerata. Ut clare indicavit S. Maximus dicens: Crux non solum dicitur, quæ tempore passionis ligni afflictione conficitur, sed quæ totius vite curricula enucleatam disciplinarum virtutibus coaptatur, ut non solum intelligatur Crux ligni patibulum, sed pia vite virtutisque positum. Unde omnis Christiani vita, qui secundum Evangelium vixerit, Crux est alique Martyrium. S. MAX. in ser. de Matth.

DIVISIO. — Dividitur præcipue in corporalem et spirituales; illa est, quæ corpus affligitur; hæc, quæ spiritus cruciatur; utramque vero subdividi potest in eam, quæ in abstinentia et sustinendo suscipitur.

ACTUS. — Primus est magni estimare; uti Moyses fecit, majores divitiis aestimans thesauri Ægyptiorum, improprium Christi. HEB. XI. 26.

Secundus, ardentem considerare; uti S. Theresia desideravit, assiduo in ore habens: Aut pati, aut mori. SINES, in Vita.

Tertius, promptè acceptare, ad exemplum S. Lupi, Attalam hostem his verbis excipientis Salve, flagellum Dei! Aut S. Andree sic Crucem eminus conspectam salutantis: Salve, Crux pretiosa, suscipe Discipulum ejus, qui pependit in te Magister meus Christus. Et iterum: O bona Crux, diu desiderata, et jam concupiscenti animo præparata! Securus et gaudens venio ad te; ita et tu exultans suscipias me Discipulum ejus, qui pependit in te.

Quartus est patienter sufferre; quemadmodum S. Job docuit, in omnibus calamitatibus, non peccans labiis suis. JON. I.

Quintus est, gaudere in tribulationibus, uti SS. Apostoli ibant gaudentes a conspectu Concilii, quoniam digni habitus sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. ACT. V. 41.

Sextus est, gloriari ob Crucem; uti S. Paulus fecit dicens: Absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini mei Jesu Christi. GAL. VI. 14.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — In omnibus exhibeamus

latis mortalis nature, identidem subjectæ morti conterendo. Motiva timoris in corde actus diversos excitant amoris et doloris, conteritur idolum, omnia perimuntur peccata. Lapis itaque sine manibus abscessus, inquit Richardus a S. Victore, timor Domini divinitus inspiratus; in ictu hujus lapidis statua dejicitur. Et quid est hujusmodi percussio, nisi interna compunctio? Quid autem percussio statuae comminutio, nisi compunctio cordis, contritio et humiliatio, unicuique divini amoris actus profanum conteri altaris cordis nostri idolum? Et quemadmodum parvus iste lapis in ingentem exerevit montem, ita vel unicuique contritionis actus litio nem inferni, in momento in Paralisi Seraphinum transmutare potest. MANSI, disc. XXII. n. 9.

Hæc est illa aquæ vivæ piscina, quam movet Angelus in corde per dolorem, in quam, qui intrat, per hujusmodi aquæ motum sanatur, et mundatur ab omnibus infirmitatibus suis. Hæc est illa virgo Moysis, quæ percussum mare concupiscentiarum exstians, dividit in divisiones, ut electi Dei sicco pede promissionis in terram pertransiant. S. THOM. VILLAN. in Dom. 4. Quadrag.

Juvenis erat Ferraricæ, robustæ, ut apparebat, valetudinis, qui tamen inopinata morte corruit. Medici corpus aperierunt, videntur jecur, pulmones, splenem, nihil aspiam viti deprehendunt. Tandem ubi cor scrutari cœperunt, vermem in eo conspiciunt foeda latens grassari. Mergitur is variis liquoribus, nec submergitur, donec in succum amarum, e cepis allisque expressum, conjectum est, ubi expiravit. Peccata nostra, et obsoleta flagitia cepe sunt, et allia, quæ vel conspectu suo necem illum lacrymarum penitentium oculis expriment. His vermis conscientie immergendus est, et invenietis requiem animabus vestris, et quisque de se dicere poterit: Ecce in tranquillitate, et in pace erit amaritudo mea amarissima. SAVONAROLA, cap. vi in Michæam.

teritur præ nimia angustia, et dolore, et indignatione, quam contra peccata sua concepit. Juxta illud Joëlis consilium: « Scindite corda vestra; » conteri debent culpe; hoc perfecte fit, cum peccata totaliter abjiciuntur a corde; unde Psalmus: « Effundite coram illo corda vestra. »

Erat Principi Tirolensi cum finitimis bellum, dumque jam collecto exercitu in illos movet, parens adhuc vegetus comitem se dare vult, et remittente licet filio, impetrot. Dum ferret prælium, et misceretur arma, filius separatur a patre, et pulvere ac fumo confundentibus omnia, et amicorum inimicorumque notitiam eripientibus, parentem ignotum hasta transverberat, ejusque frustum relinquunt in pectore. Finito prælio victor filius patrem requiri jubet; is inter mortuos jacens reperitur. Quod cum audisset filius, ad cadaver deduci voluit, eumque illud fixis et immobilis intuetur, et hasta frustum examinat, patrem a se præsumptum agnoscit, et doloris magnitudine obrigescens, hasta semifracta innixus, moritur, quod Oëciponti statuis ex ære fuis expressum etiam nunc visitur. Amabat scilicet et reverebatur impensissime parentem suum, unde amori par dolor succedens attonitum, deque injuriæ magnitudine penitentem oppressit. PRÆXPO. p. 3. c. XVI. n. 5.

UTILITAS. — Inter alias Ægypto inflictae poenae et flagella, fuit et locustarum, dicente textu sacro: « Flare fecit ventum ab Occidente vehementissimum, et arreptam locustam projecit in mare rubrum, non remansit ne una quidem in omnibus finibus Ægypti. » Diversa hoc in textu ad intentum nostrum recluduntur mysteria. Ventus, qui locustas abstulit, ab Occidente spiravit, nam in mari bestiole offenderunt sepulchrum nulla superest, ecce vobis delineatos Contritionis effectus. Culpa illi assimilatur animalis, sicut enim hoc nascitur ex terra, ita et illa ex carnis nostrae humo derivatur. Manifesta sunt opera carnis, quae sunt immunditia, fornicatio, etc. Ex superabundanti calore nascitur locusta (concupiscentia parit peccatum), bestiola hæc totum camporum destruit virorem, culpa quoque omnia tollit honorum operum merita. Sed quod remedium hujusmodi poterit extirpare locustas? Flatus venti ab Occidente. Non modo vite nostre consideremus terminum, nullo non momento nobis imminet, sed, et finem creationis nostre, inque veritatis hujus agni-

tionis, internæ compunctionis et divini amoris actus excitemus. Ita namque omnia peccata nostra in rubrum demergentur Sanguinis Christi mare, vel in dolorose Contritionis pelagus: *Vobis mare contritio tua;* omnia penitus suffocabuntur delicta, projiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Ecce vobis eximie hujus virtutis effectum. MANSI, disc. XXII. n. 5.

Accommoda proposito deservit illa Apostoli sententia: Quæ secundum Deum tristitia est, penitentiam in salutem stabilem operatur, sæculi autem tristitia mortem operatur. Mortuum plangis patrem tuum, neque enim ad vitam revocas; bonorum te affligit jactura, nec recuperas; injuria tibi illata te conturbat, non tamen ante exultis; ast qui gravis contra Deum offensæ, qui peccati mortalis peus, in corde suo vere excitat Contritionis actus, omnem abolet non modo reatum, sed et memoriam culpe: Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor. Audite Sanctum Chrysostomum: Peccavit quis? Tristatus est? Peccatum doluit? Dissolvit debitum. Similitudinem capite in verne, qui lignum, ex quo nascitur, consumit. Ita nimirum et dolor, ex peccato ortus, ipsum in cineres redigit et annihilat, S. CHRYS. hom. v. ad Populum.

Statua Nabuchodonosori ostensa habebat caput ex auro optimo, pectus autem et brachia de argento, ventrem et femora ex ære, tibias autem ferreas, pedum quedam pars erat ferrea, quedam autem fœtilis; motu autem proprio descendens a monte parvum aliquid saxum, quod in debiliores immensi hujus colossi partes impingens, ipsum minutissima in frusta dissipavit. Abscisus est lapis de monte sine manibus, et percussit statuam in pedibus ejus ferreis et fœtilibus, et comminuit eos; tunc contrita sunt pariter, ferrum, testa, æs, argentum, et aurum, et redacta quasi in favillam æstivæ aræ, quæ rapta sunt vento, nullusque locus inventus est eis. Ecce vobis spirituales historie illius sensum nostro accommodo proposito. Peccator in corde suo erexit idolum Babylonice, illud adorans, illi obsequia prestat. In auro divitiis, in argento honoribus, in ære voluptatibus, in ferro cultum et venerationem præstat odiis, rancoribus, vindictis; exile saxum, unica inspiratio ecclésiæ, unicuique predicatoris verbum ad penitentiam eorum inducit, infirmiores percussit Babylonice statuas partes, ipsum consideratione fragili-

CRUX.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Prout hic accipitur, est afflictio seu tribulatio propter Christum tolerata. Ut clare indicavit S. Maximus dicens: Crux non solum dicitur, quæ tempore passionis ligni afflictione conficitur, sed quæ totius vite curricula enucleatam disciplinarum virtutibus coaptatur, ut non solum intelligatur Crux ligni patibulum, sed pia vite virtutisque positum. Unde omnis Christiani vita, qui secundum Evangelium vixerit, Crux est alique Martyrium. S. MAX. in ser. de Matth.

DIVISIO. — Dividitur præcipue in corporalem et spirituales; illa est, quæ corpus affligitur; hæc, quæ spiritus cruciatur; utramque vero subdividi potest in eam, quæ in abstinentia et sustinendo suscipitur.

ACTUS. — Primus est magni estimare; uti Moyses fecit, majores divitiis aestimans thesauri Ægyptiorum, improprium Christi. HEB. XI. 26.

Secundus, ardentem considerare; uti S. Theresia desideravit, assiduo in ore habens: Aut pati, aut mori. SINES, in Vita.

Tertius, promptè acceptare, ad exemplum S. Lupi, Attilam hostem his verbis excipientis Salve, flagellum Dei! Aut S. Andree sic Crucem eminus conspiciam salutantis: Salve, Crux pretiosa, suscipe Discipulum ejus, qui pependit in te Magister meus Christus. Et iterum: O bona Crux, diu desiderata, et jam concupiscenti animo præparata! Securis et gaudens venio ad te; ita et tu exultans suscipias me Discipulum ejus, qui pependit in te.

Quartus est patienter sufferre; quemadmodum S. Job docuit, in omnibus calamitatibus, non peccans labiis suis. JON. I.

Quintus est, gaudere in tribulationibus, uti SS. Apostoli ibant gaudentes a conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. ACT. V. 4.

Sextus est, gloriari ob Crucem; uti S. Paulus fecit dicens: Absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini mei Jesu Christi. GAL. VI. 14.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — In omnibus exhibeamus

latis mortalis nature, identidem subjectæ morti conterendo. Motiva timoris in corde actus diversos excitant amoris et doloris, conteritur idolum, omnia perimuntur peccata. Lapis itaque sine manibus abscessus, inquit Richardus a S. Victore, timor Domini divinitus inspiratus; in ictu hujus lapidis statua dejicitur. Et quid est hujusmodi percussio, nisi interna compunctio? Quid autem percussio statuae comminutio, nisi compunctio cordis, contritio et humiliatio, unicuique divini amoris actus profanum conteri altaris cordis nostri idolum? Et quemadmodum parvus iste lapis in ingentem exerevit montem, ita vel unicuique contritionis actus litio nem inferni, in momento in Paralisi Seraphinum transmutare potest. MANSI, disc. XXII. n. 9.

Hæc est illa aquæ vivæ piscina, quam movet Angelus in corde per dolorem, in quam, qui intrat, per hujusmodi aquæ motum sanatur, et mundatur ab omnibus infirmitatibus suis. Hæc est illa virgo Moysis, quæ percussum mare concupiscentiarum exstians, dividit in divisiones, ut electi Dei sicco pede promissionis in terram pertransiant. S. THOM. VILLAN. in Dom. 4. Quadrag.

Juvenis erat Ferraricæ, robustæ, ut apparebat, valetudinis, qui tamen inopinata morte corruit. Medici corpus aperierunt, videntur jecur, pulmones, splenem, nihil aspiam vili deprehendunt. Tandem ubi cor scrutari cœperunt, vermem in eo conspiciunt foeda latens grassari. Mergitur is variis liquoribus, nec submergitur, donec in succum amarum, e cepis allisque expressum, conjectum est, ubi expiravit. Peccata nostra, et obsoleta flagitia cepe sunt, et allia, quæ vel conspectu suo necem illum lacrymarum penitentium oculis expriment. His vermis conscientie immergendus est, et invenietis requiem animabus vestris, et quisque de se dicere poterit: Ecce in tranquillitate, et in pace erit amaritudo mea amarissima. SAVONAROLA, cap. vi in Michæam.

nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus. I. I. Cor. vi, 4.

Nemo moveatur in tribulationibus istis; ipsi enim scitis, quod in hoc positi simus. I. THESS. I, 3.

Ingressuram putredo in ossibus meis, et subter me scateat, ut requiescam in die tribulationis, ut ascendam ad populum aciesum nostrum. HABAC. III, 14.

NECESSITAS. — Nonne hinc oportuit Christum pati, et ita intrare in gloriam suam? LUC. XXIV, 26.

Omnes, qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur. 2. TIM. III, 2.

Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri, et non Filii estis. HEB. XII, 8.

Per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei. ACT. XIV, 21.

Qui non accepit crucem suam, et sequitur me, non est me dignus. MATTH. X, 38.

Qui non hinculat crucem suam, et venit post me, non potest meus esse Discipulus. LUC. XIV, 26.

Omnes, qui placherunt Deo, per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem, qui tentationes non susceperunt cum timore Domini, et impatientiam suam, et improprium morminationis sue contra Dominum protulerunt, exterminati sunt ab exterminatore, et a serpentibus perierunt. IEREM. VIII, 23.

EQUITAS. — Merito hæc patimur, quia peccavimus in Fratrem nostrum (Christum) idcirco venit super nos hæc afflictio. GEN. XLII, 21.

Non ulciscamur nos pro his, que patimur, sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia minora esse flagella Domini, qui bus quasi servi corripimur, ad emendationem, et non ad perditionem eventus credamus. IEREM. VIII, 26.

Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipimus? JOB. II, 10.

Utinam intelligeres, quod multo minora exigaris ab eo, quam meretur iniquitas tua. JOB. XI, 6.

Peccavi, et vere deliqui, et ut eram dignus, non recepi. JOB. XXXIII, 27.

Disciplinam Domini, fili mi, ne abicias, nec deficias, cum ab eo corripis; quem enim diligit Dominus, corripit, et quasi pater in filio, complacet sibi. PROV. III, 11.

UTILITAS. — Benedictum est nomen tuum, Deus Patrum nostrorum, qui, cum iratus

fuero, misericordiam facies, et in tempore tribulationis peccata dimittis his, qui invocant te. JOB. III, 13.

Hoc habet pro certo omnis, qui te colit, quod vita ejus, si in probatione fuerit, coronabitur; si autem in tribulatione fuerit, liberabitur. IN. 21.

Juxta est Dominus his, qui tribulatio sunt corde, et humiles spiritu salvabit. PS. XXXIII, 19.

Infirmis gravis sobriam facit animam. ECL. II, 2.

Spesiosa Dei misericordia in tempore tribulationis, quasi nubes pluvia in tempore siccitatis. ECL. XXXV, 26.

Excipiam ad purum scorum tuam, et auferam omnem stannum tuum. ISAIAS, I, 25.

Existimo, quod non sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam, que revelabitur in nobis. ROM. I, 18.

Id, quod in presenti est momentaneum et leve tribulationis nostre, supra modum in sublimitate æternam glorie pondus operatur in nobis. 2. Cor. IV, 17.

Si commortui sumus, et convivimus, si sufficimus, et conregnabimus. 2. TIM. II, 12. Beati, qui persecutionem patientur propter justitiam, quoniam ipsorum est Regnum colorum. MATTH. V, 10.

Beati estis, cum maledixerint vobis homines, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne malum adversum vos, mentientes propter me. Gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis. IN. 11.

In die tribulationis commemorabitur tui, et sicut in sereno glacies, solventur peccata tua. ECL. III, 17.

Omnis autem disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudii, sed meroris, postea autem fructum pacisissimum exercitatis reddet justitie. HEB. XII, 11.

Cum occideret eos, quarebant eum, et revertebantur, et diluculo veniebant ad eum. PSAL. LXXVII, 34.

DIENTIAS. — Disciplinam Domini, fili mi, ne abicias, nec deficias, cum ab eo corripis, quem enim diligit Dominus, corripit, et quasi pater in filio, complacet sibi. PROV. III, 11.

In paucis vexati, in multis bene disponentur, quoniam Deus tentavit eos et invenit eos dignos se. Tanquam aurum in fornace probavit illos, et in tempore erit respectus illorum. SAP. I, 5.

Nemo vestrum patiatu r homicida, aut

ut fur, aut maledicus, aut alienarum rerum appetitor. Si autem ut Christianus, non erubescat, gloriasset autem Deum in isto nomine. I. PER. IV, 15.

Hæc est gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quasi tristitias patienter sustinens. I. PER. II, 19.

JUCUNDITAS. — Virga tua et baculus tuus, ipsa me consolata sunt. PS. XXII, 4.

Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tue letificaverunt animam meam. PS. XXXIX, 19.

Omne gaudium existimate, Fratres, cum in varias tentationes inciditis, scientes, quod probatio fidei vestre patientiam operatur; patientia vero opus perfectum habet. JAC. I, 2.

Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. 2. Cor. VII, 4.

Sicut abundant passiones Christi in nobis, ita per Christum abundat consolatio nostra. I. Cor. I, 5.

Communicantes Christi passionibus gaudete, et ut in revelatione glorie ejus gaudetis exultantes. I. PER. IV, 13.

EX SS. PATRIBUS.

QUALITAS. — Nemo poterit nos separare a charitate Dei, etiam mortem minando, quia Deum non amare, vera mors est; nec vitam promittendo, quia eum amare, vita est. Nec Angeli nos separabunt, quia uniti eum Deo Angelis fortiores erimus. Nec Virtutes, que in hinc mundum potestatem habent, quia Deum amando mundo superiores sumus. Non molestie presentes, quia Dei amor eas leviores facit. Non spes futurorum, quia qui Deum amant, jam omnia possident presentia. Non altum, nec profundum. Quid enim potest cœlum mihi offerre, ut cum deseram, qui ipsum condidit cœlum? Et quid mihi potest minari infernus, cum amorem Dei deseram, quem si non deseruissim, quid infernus est, ignorarem? S. AUG. SUP. VERB. *Quis nos separabit.*

Ne in immensum volumen extendam, quare et invenies singulos (Sanctos) adversa perpassos; solus in deliciis Salomon fuit, et forsitan ideo corruit. S. HIER. *de Custod. Virg. ep. XXII.*

Flagellat Deus omnem Filium, quem recipit, et tu forte exceptus eris? Si exceptus

es a passione Flagellorum, exceptus es a numero Filiorum. S. AUG. *1. de Post.*

Crux non solum dicitur que tempore passionis ligni afflictione conficitur, sed que totius vite curricula cunctarum disciplinarum virtutibus coaptatur, ut non solum intelligatur Crux, ligni patibulum, sed pie vite virtutisque propositum, unde omnis Christiani vita, qui secundum Evangelium vixerit, Crux est atque Martyrium. S. MAX. *de Martyr.*

NECESSITAS. — Auctor pietatis in Cruce pendens testamentum condidit, singulis pietatis opera distribuens: Apostolis persecutionem, Judæis corpus, Patri Spiritum, Paranympum Virgini, Latroni Paradisum, Peccatori Infernum, Christianis vere poenitentibus Crucem commendavit. *Id. in ser. de Pass.*

Nullus servus Christi sine tribulatione est; si putas te nodum habere persecutiones, nondum cepisti esse Christianus. *Id. in Ps.*

Unusquisque nostrum cum nascitur et hospitio hujus mundi excipitur, initium sumit a lacrymis, et quamvis adhuc omnium ignarus, nihil aliud novit in illa ipsa prima nativitate, quam flere. S. CYR. *de bono Pat.*

Vox est Apostoli: Omnes, qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur; si ergo non pateris pro Christo ullam tribulationem, vide, ne nondum scēperis in Christo pie vivere. S. AUG. *in Ps. 35.*

UTILITAS. — In fornace ardet palea, et purgatur aurum; illa in cinerem vertitur et illud sordibus exurit. Fornax mundus, aurum justus, ignis tribulatio, artifex Deus. Quod vult ergo artifex, facio; ubi ponit me artifex tolero. Jubeo teo tolerare, novit illo purgare. Ardeat licet palea ad incendendum me et ad consumendum me, illa quasi in cinerem vertitur, ut ego sordibus caream. S. AUG. *sup. Ps. 60.*

Tanto spes in Deo solidior surgit, quanto pro illo quisque graviori pertulerit, quia nequaquam retributionis gaudium de eternitate colligit, quod non hic prius pia tribulatione seminatur. S. GREG. *in Mor.*

Aurem cordis tribulatio aperit, quam sæpe prosperitas hujus mundi claudit. *Idem.*

Electis suis ad se pergentibus Dominus hujus mundi iter asperum facit, ne, dum quisque presentis vite rogiæ, quasi vite amonitate pascular, magis eum diu pergere, quam citius pervenire delectet, ne, dum

oblectatur in via, obliviscatur, quod desiderabat in Patria. Idem.

Sanctorum montes eternitatis præmia præstolantes, vires ex adversitatibus sumunt quia crescente pugna gloriosiores sibi non ambigunt manere victoriam. Electorum desideria, dum præstantur adversitate, proficiant, sicut ignis flatu premitur, ut creseat, et, unde quasi extinguuntur, inde roboratur. Idem.

Afflicti terrena perdimus, sed afflictionem humiliter sustinentes ecclesia multiplicamur. Idem.

Hodie Crux fixa est, et sæculum sanctificatum est; hodie Crux fixa, equivoques dispersit; hodie Crux fixa est, et mors subversa est; hodie Crux vicit, et mors vita est; hodie diabolus vincens est, et homo victus est, et Deus glorificatus est. S. AUG. in ser. de Parasceve.

Nemo, quantum profecerit, nisi inter adversa cognoscit; quia unusquisque superni doni gratiam in tranquillitate quietis percipit; sed quantum profecerit, in adversitate periculationis ostendit. S. GREG. in Moral.

Conversus sum in arumina mea, dum confiligit spina. Bene confixus, quia conversus exinde est. Bene pungeris, si computingeris. Multi, cum sentiant penam, corrigunt culpam. Spina culpa est, spina poena est, spina falsus frater, spina vicinus malus. Sicut illium inter spinas, sic amica mea inter filios. S. BRUN. § 48, in Cant.

Quid non misericorditer præstatur hominibus a Domino Deo, a quo etiam tribulatio beneficium est? Nam res prospera donum est consolantis, res autem adversa donum est admoventis Dei. S. AUG. ep. LXXXVII.

Magnam bonum tribulatio, et hoc ex nostris discimus filii, non absque tribulatione nihil utile discerent, nos autem plus illis afflictione indigemus, a puerulis enim nunquam magna committuntur peccata, a nobis magna nimis. Pasdagogus autem noster tribulatio. S. CHRYS. hom. LXVI, ad Pop.

Electi pressuris tribulationum constringuntur, ut his admotum æretius ad invicem mutua charitate nectantur et adnati per manus Redemptoris in perpetuum conserventur. Reprobis, quanto latius voluptatibus suis dimittuntur, tanto longius a divine visionis gloria projiciuntur. GLOSSA, in VII, Reg. 25.

Fastum contrahit, et omnem excutit torporem et ad patientiam ungit, et humana-

rum rerum vilitatem revelat tribulatio. S. CHRYS. hom. LXVI, ad Pop.

Crux Christi clavis est Paradisi, hæc infirmorum baculus, Pastorum virga, convertentium manuductio, proficientium perfectio, animæ salus et corporis, omnium malorum aversio, omnium bonorum datrix. DAMASC. lib. IV.

Crux Christi nobis est multorum bonorum causa. S. AUG. s. XXIX.

Crux Christi contra vitiorum impugnationes est adiutorium. S. AUG. ep. IV.

Crux est fons vite. S. CHRYS. ad Pop. Antiochenum.

EQUITAS. — Ne indignemini, si mali in hoc mundo florant, et vos palimini; quia non est Christianæ Religionis in mundo exaltari, sed deprimi; mali nihil habeant in oculo, vos nihil in mundo, sed spe illius boni, ad quod tenditis, quidquid in via contigerit, gaudere debetis. VEX. BENA, II sup. illud An. Omnia gaudium.

Hæc omnia operatur Dominus, ut det nobis vexatibus intellectum. Trituratur granum, tu reponatur in horreo; quadrat lapis, ut sua sinit mallei in edificio templi collocetur; movetur turbo, ut Elias rapiatur in caelum. Maximum est remedium interioris hominis, si in hac area mundi variis passionum flagellis tritaretur exterior. S. P. PETRUS CHRYS. in ep.

Parva toleramus, si recordemur, quid haberit ad patibulum, qui invitat ad caelum. CASSIOD. sup. Ps.

Delicatus es, Frater carissime, si hic vis gaudere cum sæculo, et illic regnare cum Christo. S. HIER. in Reg. Mon. c. XIX.

DIGNITAS. — Magna dignitas, regnoque et consulari, et omnibus honoribus major, pro Christo ligari; nihil enim tam clarum est, quam pro Christo vincetum esse, ita ut catene circumdatæ S. Pauli manibus, Apostolatus ejus et doctoratu multo sint illustriores, majorique veneratione dignæ. Si quis flagrat amore Christi, vincit potentium vincitorum, nulli fortasse vincitus esse pro Christo, quam seclis inhabitare. Si quis me celo donet omni, vel ea, qua manus Pauli vincebantur, catenas illam ego honori præponerem. Si quis me cum Angelis statuam, aut cum Paulo vinceto, vincula eligerem; etenim nihil melius, quam mala pati pro Christo. S. CHRYS. hom. V. de Patient. Job.

minus ad iudicandum venerit. Tunc omnes servi Crucis, qui se Crucifixo conformaverunt in via, accedent ad Christum Iudicem cum magna fiducia. Ibid. § 1.

DIGNITAS. — Ambula, ubi vis; quære, quodcumque volueris, et non invenies altiorum viam supra, nec securiorum viam infra, nisi viam Sanctæ Crucis. Ibid. § 3.

Utinam dignus esses aliquid pro nomine Jesu pati; quam magna gloria remaneret tibi! Quanta exultatio omnibus Sanctis Dei; quanta quoque edificatio esset proximi! Ib. § 13.

JOCUNDITAS. — Quando ad hoc veneris, quod tribulatio tibi dulcis est, et sapit pro Christo, tunc bene tecum esse existima, quia invenisti Paradisum in terra. Ib. § 11.

Si ponis te, ad quod esse debes, videlicet ad patientiam et moriendum, fiet cito melius, et pacem invenies. Ib. § 12.

EXEMPLA.

QUALITAS. — Sancti Martyres, teste Apostolo, alii Induria et verbera experti, insuper et vincula et carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. HEBR. XI.

Jeremias, Prophetie Spiritu plenus et in utero sanctificatus, dicebat de se, quod fuerit vir ritæ et discordie in universa terra, et quod omnes maledicebant ei. GEN. I. 15.

S. Paulus erat in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter, et tamen dicebat: Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. II COR. XV.

S. Gertrudis adeo didicerat tribulationes de manu Dei accipere, ut nulla res adversa, ne peccatum quidem aut imperfectio ab ipsa commissa, fiduciam illius in Deum concitare aut imminuere posset. BROSUS, c. XI, Monil. n. 5.

S. Theresia dicere solebat: Nolim tribulationem cum omnibus mundi thesauris commutare. Pasdagog. Christ. t. II, c. XV, sect. 6.

S. Franciscus Seraph. morbos ac dolores Fratres suos appellabat, ideoque fratrem quemdam hortantem, ut a Deo sublevationem peteret, graviter increpuit, moxque in terram se abiciens dicebat: Gratias tibi ago,

EX LIBELLO
DE IMITATIONE CHRISTI

QUALITAS. — Habet Jesus nunc multos amatores Regni sui celestis, sed paucos haudulatores suæ crucis. Multos habet desideratores consolationis, sed paucos tribulationis. L. II. c. XI.

Durus multis videtur hic sermo: Abnega temetipsum, tolle crucem tuam, et sequere Jesum. Sed multo durius erit audire illud extremum verbum: Discedite a me, maledicti, in ignem æternum. L. II, c. XXII, § 1.

NECESSITAS. — Ecce in Cruce totum constat, et in moriendo totum jacet, et non est alia via ad vitam et ad veram internam pacem, nisi via Sanctæ Crucis. Ib. § 1.

Dispone et ordina omnia secundum tuum velle et videre, et non invenies, nisi semper aliquid pati debere aut sponte aut invito, et ita Crucem semper invenies. Ibid.

Non potes effugere, quocumque ecurreris; quia quocumque ieris, teipsum tecum portas, et semper teipsum invenies. Ibid. § 4.

Converte te supra, converte te infra, converte te extra, converte te intra, et in his omnibus invenies Crucem. Ibid.

EQUITAS. — Credis tu evadere, quod nullus mortalium potuit præterire? Quis Sanctorum in mundo sine Cruce et tribulatione fuit? Nec enim Jesus Christus Dominus noster una hora sine dolore passionis fuit. Et quomodo tu aliam viam quæris, quam hæc regiam viam, que est via Sanctæ Crucis? § 6.

Tota vita Christi Crux fuit et Martyrium, et tu quæris requiem et gaudium? § 7.

Verè vita boni monachi Crux est, et dux Paradisi. Inceptum est, retro abire non licet nec relinquere oportet. L. III, c. XVI, § 4.

UTILITAS. — Nihil Deo acceptius, nihil tibi salubrius in mundo isto, quam liberentur pati pro Christo. L. II, c. XII, § 14.

Si liberentur Crucem portas, portabitur, et ducet te ad desideratum finem, ubi scilicet finis patiendi erit. Ibid. § 5.

In Cruce salus in Cruce vita, in Cruce protectio ab hostibus, in Cruce infusio supernæ suavitatis, in Cruce robor mentis, in Cruce gaudium spiritus, in Cruce summa virtutis, in Cruce perfectio sanctitatis. Ibid. § 2.

Hoc signum Crucis erit in celo, cum Do-

Domine Deus, pro dolore, quem patior, et supplicem oro, ut eum in centuplum augeas, si tibi ita placet. Quid enim mihi gratius esse possit, aut debeat, quam ut affligendo mihi nullo modo parcas siquidem voluntate tua nihil habeam antiquius. S. BOSAV. *In vit. c. xv.*

S. Thecla, post superatas fidei causa beatias, ignem, carceres, animo plus heroico ita Deum affata est: *Ecc. mo. o Christe, ecce paratam me omnibus vitæ dialis, quævis incensia et carcere pro nomine tuo sustinere, et pro majori semper gratia, ne favoro habeo talia perpati, quam si quibuscunque mundi thesauris et deliciis daretur perferri. Hanc unam a te, mi Deus, gratiam postulo, ut tormenta libeat et multa, et continua, pro nominis tui gloria perferre.* *Peed. l. c. xv.*

ÆQUITAS. — Ad Proceres Francos, in Ægypto captivos, *Belli Sacri* temporibus, accessit Princeps Saracenus, et quesivit, num crederent in unum Deum, qui pro ipsis in Cruce mortuus? Illis affirmantibus, addidit, eos mortuos aut pusillanimes esse non debere, si tantam calamitatem subirent ejus nomine, qui extrema supplicia pro ipsis exantlasset, eosque nondum ad mortem pro ipso certasse. Quod si tantæ potestatis fuit, ut triumphata morte seipsam a sepulchro excitari, certo in animum inducere oportere, fore ut etiam ipsos brevi calamitatibus tantis eximeret. *Seriam* veramque fuisse consolationem, secuta brevi libertas probavit. *DACHOLT. c. l. t. xiv. et. 5.*

Lambertus, consul Harlemensis, cum a tumultuantibus Calvinistis, ob Ecclesiæ auctoritatem defensam, patibulo adjudicatus, illud enim videret, dixit: Quid extimescimus lignum? Etenim si olim glorie Dominum crucifixerunt, quid nobis ejus servis expectandum? Anne major servus Domino suo? *Fab. cmo. x. In festo Invent. S. Crucis.*

UTILITAS. — Ad S. Mechtildem morbo afflictam accessit aliquando Sponsus illius Jesus, eamque a sinistro latere amplexus asservit; cum afflictus esset quispiam, et gratius exercebatur, tum se lava illum sua amplexu, et eum cordi ipsius tanto propius viciniasque conjungat. *EUSEBIUS NIEMEN. de Amore Jesu. c. xxxii.*

Cum Græcus quidam adolescens in Ægypti œnobia graviter a fornicatione impugnetur, nulloque medio illam expugnare

posset, Abbas monasterii domesticis precepit, ut eum assiduis jurgiis, convitiisque insectarentur, quo facto, paulo post interrogatus, num adhuc carnis stimulus sentiret, respondit: Vivere mihi fastidiosum est, et quomodo fornicari libeat? *Spec. Ec. V. Amor Illicitus, c. 3.*

S. Franciscus cum aliquando gravissimo oculorum dolore vexatus, rohur a Deo peteret, audivit a Christo inexplicabile sibi in cœlis premium pro illis parari, et ad hoc se per hos dolores investiri. *lb. tit. Cal. Glor. ex. 4.*

Wenceslaus, Bohemiæ Rex, cum toto exercitu proligato captivus teneretur, rogatus, quo animo esset, respondit: Numquam meliori; cum enim omnibus presidis humanis vallatus essem, vix de Deo cogitandi spatium dabatur; tunc illis omnibus exutus Deum solum cogito, et in eo spem meam colloco, qui me, sat scio, non deseret, sed invocantem exaudiat. *DACHOLT. c. ii. xxxiii. ex. 4.*

Taulerus, Doctor ex S. Domini Ordine, cum non die ab obitu viro eundem, qui jussu Dei illum ad insignem vite sanctimoniam adduxerat, et eidem morienti adstiterat, apparuisset, roganti, que causa fuisset, cur post longam viginti septimanarum ingenti cum dolore toleratam paralysem, vitam tam horribili fine clausisset, qui multos de salute ipsius anxios, dubiosque fecisset, respondit id ideo factum, ut ab igne Purgatorio liber in cœlum evaderet: Ceterum, aiebat, se in mortis agone a demonibus in eas fuisse coniectum angustias, ut prope desperarit, tandem tamen bonitate Dei factum, ut in ipso mortis articulo, adferint Angeli, ac in cœli atrium deportarint, jussum ibi dies quinque expectare, non alio doloris sensu, quam qui ex desiderio videndi Dei oriebatur. *In vid. operibus profana.*

Anno 1606, dum unus in oppido quodam Sinensi concionatur, eique adolescentis quispian blasphemio ore insultat, mox Dei vincula sic adolescentem hunc secuta est, ut, si oculos deorum flecteret, nihil videret, omnia vero, si sursum cor converteret, intueri posset. Quare unicum malo huic remedium Baptismum ratus, hunc proxime suscipere proponit, et illico visum recipit. Sed cum propositum exequi diutius differret, eodem malo redeunte castigatus respicit tandem, et Baptismum suscepit. *JARVIC. l. VI. hist. Orient.*

Josephus exilii ærumnas tolerat, ut servus Pulipharo venditur, præter meritum carcerem et vincula sustinet, interim ad majores multos evolvitur honores, quam si domi apud patrem et fratres expert tantarum calamitatum vixisset. *GENES. c. xxxi.*

Cum aliquando S. Antonius cum demonibus colluctaretur, ei Christus Dominus protector factus est, tunc enim elevans oculos, vidit desuper culmen aperiri, et depulsis tenebris radium lucis ad se influere, post ejus splendoris adventum, nec demon aliquis apparuit, et corporis dolor exemplo deletus est. Edificium quoque quod paulo ante dissolutum fuerat, instauratum est, illico presentiam Domini intellexit Antonius, et ex intimo pectore trahens longa suspiria ad visionem, quas ei apparuerat, loquebatur, dicens: Ubi eras, bone Jesu! ubi eras? Quare a principio non adfuiti, ut sanares vulnera mea? Et vox ad eum facta est, dicens: Antoni, hic eram. Sed expectabam videre certamen tuum. Nunc autem, quia dimicando viriliter non cessisti, semper auxiliari tibi, et faciam te in orbe nominari. Illis auditis multum fuit roboratus. *D. ATHANAS. in vita D. Antonii.*

S. Paulus et Barnabas, viva capitis Christi membra, lapidibus a Judæis impelti et extra civitatem ejeti confirmabant discipulorum animas in fide, his verbis: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei. *ACT. xiv.*

DIGNITAS. — Cum aliquando matrona quædam Missam audiret, post elevationem vidit tres moniales ad altare floentes et ad eas pulcherrimum puerulum de altari currentem, qui primam quidem amorosæ amplexus est, et desuaviavit, secundam blandis oculis remoto velo aspexit, tertiam vero pugnâ percussit, et pedibus trussit, iterumque ad altare abiit. Cum vero matrona factum hoc सम्मोपore mirata, causam illius rogasset, audit primam monialem valde nutare in proposito, statimque ad sæculum reditiram, nisi consolationibus cœlestibus in proposito firmaretur. Alteram constantiorem esse, et contentam, modo aliquid sports cœlestis interdum degustare daretur. Tertiam vero adeo in amore Dei firmam esse, ut nullis se adversitatibus ab eo separari sinat, et hanc sibi ex omnibus illis tribus gratissimam esse. *Spec. Ec. lit. trib. ex. 6.*

JUGENDITAS. — S. Paulus de seipso dixit: Repletus sum consolatione, superabundo

gaudio in omni tribulatione nostra. *2. Cor. vii. 4.*

S. Job quoque dixit: Qui cepit, ipse me conterat; salvat manum suam, et succidat me, et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non pareat. *Job. vi. 9.*

S. Procopius Martyr judici tormenta augenti dixit: Falleris, o Julex, si me tuis tormentis ad negandum Christum inducere speras; quin crede potius, nihil illis gratius, jucundiusque existere posse. Quid enim ei, qui Christum amat, jucundius esse potest, quam pati propter Christum? Quæ gazæ opulentiores esse possunt? Ne, si tu nosces, quantum emolumenti mihi tormentis tuis accedit, non pareris inde me, quem odisti, tam locupletem et beatum fieri. *S. AUGUST. 8 Julii.*

S. Jonas, natione Persa, noctem, quam nudus totoque corpore laeratus in summo frigore exegerat, tam suavem sibi ac jucundam fuisse dixit, ut similem tota vita non sit expertus, rationemque addidit: Consolato enim mihi presto fuit ex sancto illo ligno, cui Dominus meus Jesus afflixus erat.

SS. Marcus et Marcellianus ad palam ferreis clavis affixi dixerunt Tyranno: Nunquam tam jucunde epulati sumus, quam hæc libenter Jesu Christi causa perferimus. *BARV. ROM. 18 Junii.*

De S. Agatha quoque scribitur, quod lætissime et gloriantur ibat ad carcerem, et quasi ad epulas invitata, agonem suum Domino commendavit. *lb. 3 Februarii.*

EXEMPLA DOMESTICA.

QUALITAS. — S. Ignatius tantæ aestimabat carceres, prober, persecutiones, ut aperte diceret, si hæc una in parte statera collocarentur, et in altera, quicquid a Deo creatum est appenderetur, vix hoc omnia præ prioribus momentum aliquod apud se haberunt. Hinc procul dabo contigit, ut cum absens esset Ignatius, quietissime socii viverent, cum ad eos rediret, statim persecutio aliqua in omnes oriretur. *RIEAD. l. V. c. X.*

S. Franciscus Xaverius et P. Simon Rodericus, dum Olysiopone errant sibi omnia ad volum fluere, augebantur, quod nullis persecutionibus exercebantur, quibus, si diu careret, dicebat Xaverius, videri sibi nequamquam fideliter militare. *Hist. Soc. p. 4. l. V. 105.*

P. Petrus Faber, dum anno 1545, Vallisoleti præclare laborat, fructu ad votum respondente, sine ulla persecutione, dicere solebat, nisi olim S. Ignatius in Hispania tam multa passus fuisset, merito se potuisse tam secundum Hispaniensem rei cursum habere suspectum, ut qui jam usu didicerat, quod B. Marcus Anachoreta prodidit, Deum explorata indignitatis nostræ ratione, plerique hominibus auxilia consuevisse prævia calamitate conferre. *Hist. Soc. p. I, l. V, n. 773.*

P. Gonzalvus Silveira quocumque in cubiculo habitaret, in quatuor parietis partibus cruce formabat, aut affigi curabat, ut semper illa imago Christam crucifixum in memoriam revocaret et insuper moveret, a flomando corpore et comprimendis animi affectionibus nullo sibi loco aut tempore esse cessandum. *Vita l. III, c. 25.*

P. Petrus de Anseo adhuc adolescens tanto flagrabat patendi desiderio, ut servo flexis genibus, et mucibus etiam ad se cedendum alliceret. *Annus. Peruv. 1601.*

UTILITAS. — S. Ignatius a quodam Patre interrogatus, quæ compendiosissima ad perfectionem via esset? respondit: Si multa et magna adversa pro Christi amore pati. Pæte hanc gratiam a Deo, nam cui Dominus hoc tribuit, multum tribuit, hoc enim uno beneficio multa continentur, et magna beneficia. *Ris. l. V, c. x.*

S. Franciscus Borgia dicebat, tandem Societatem in flore suo permanuram, quam diu adversis exercetur; his deficientibus timendum esse, ne etiam ipsa deficiat. *Vita.*

P. Petrus Faber dicebat, Deum interdum permittere, ut homines divina gratia indigentes iustis molesti essent, ut ab eis tum exempla humilitatis, tum precum auxilia receperent, per qua descenderent in seipsos, et ad meliora converterentur. *Vita l. I, c. xl.*

JECUNDITAS. — S. Ignatius dicere solebat, a nulla re creata animam ita exhilarari posse, sicut a Spiritu Sancto exhilarantur ii, qui multa magnaque pro Deo patiuntur. *Ris. l. V, c. x.*

P. Joan Baptista Machado, captus in Japonia, sic scripsit ad amicum: Affirmo Reverentia vestra, et ipsissimam scribo veritatem, me presentem rerum statum cum totius orbis Imperis non permutaturam. Nunquam vixi mea sorte æque contentus, nunquam

æque hilarem me sensi, nunquam æque sine cura ac sollicitudine me reperi. Accepto mortis nuntio, dixit, tres dies sibi in vita jucundissimos accidisse, nempe cum Societatem ingressus, cum captus esset, cum mortis nuntium accepisset, de quo sic ad superiorem scripsit: Hac ipsa hora laureatus ad me Martyrii nuntius adventi. Morior solatio plenus, quia pro bono Jesu morior. *TRIGAUT. l. V, c. vi.*

P. Carolus Spinola ex carcere scripsit: Non capit animus gaudia, quibus jam diffuso. Tantum veræ voluptatis nunquam expertus sum. O quam dulce est pro Christo pati! Id jam experientia his carceris latebris conclusus disco. *Vit. c. xv.*

Camillus Constantius, anno 1622, Firandi flammis exustus, assiduo Deum laudavit, et ad obstantes dixit: O quam mihi bene! quam bene! quam bene! donec tandem totus ambustus, cum mortuus crederetur, quinque Sanctus mirabili vocis suavitate cantavit, et expiravit. P. FRANC. SOLIER, *Hist. Sap. l. XIX, c. xli.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut aromata fragrantiam suam, non nisi cum incenduntur, expandunt; ita sancti viri omne, quod virtutibus redolet, in tribulationibus innotescit. *S. GREG. in Mor.*

Sicut stellæ de die latent, de nocte lucent; sic vera virtus, quæ sæpe in prosperis non apparet, in adversis eminet; illud sane cautela est, hoc necessitatis. *S. BENS. sup. Cont.*

Sic sunt boni et mali, quemodo si duo vasa sint plana, et unum habet putredinem, et aliud aromata pretiosa, cum uno ventilatore ventilata. Illud vas, ubi fuerit aromata, odorem desiderabilem, aliud autem, fetorem intolerabilem reddidit; ita simul boni ac mali discrete quidem turbati, sed alio Dei judicio separati. Quoties aliqua in mundum tribulatio venerit, qui boni sunt, velut sancta vasa gratias agunt Deo, qui eos castigare dignatur; illi vero superbi, luxuriosi, cupidi blasphemant, et murrantur contra Deum dicentes: O Deus, quid tanti mali fecimus, ut talia patiamur? *S. AUG. ser. iii, de Temp.*

Sicut aurifex, donec aurum bene purgatum viderit, de conflatorio non extrahit; sic Deus tribulationis nubem non obducit, donec

nos penitus emendaverit. *S. CARVS. hom. iv, ad Pop.*

Sicut vitulus ad laboris usum victurus sub iugo retinetur, mactandus autem in liberis pastibus saginatur; et sicut arbores fructiferae in colligendis fructibus vexantur, lacerantur, spoliantur, dulcissimo tamen vivere permittuntur, infrugifera vero intacte stant, sed citius exciduntur, ut in ignem mittantur; et sicut agris desperatis omnia conceduntur, iis vero, quibus spes salutis subest, amara medicamenta applicantur; sic reprobi bonis hujus mundi saginatur, et a tribulationibus immunes, aut minus saltem obnoxii manent, electi vero laboribus et aruminis exerceantur. *S. GREG. l. xxxi, Mor. c. 4.*

Sicut præceptores ab iis discipulis plus pensi exigunt et eos acius examinant, de quorum profectu majorem spem concipiunt; sic Deus per tribulationes magis exerceat eos, qui in virtute magis proficere advertit. *STAPL. l. I, in Dom. 3, post Pasch.*

Sicut falcio, dum vivit, manu aucupis gestatur, delicate nutritur, et in summo otio perpetuam voluptatem capit, mortuus autem in sterquilinum abjicitur; gallina vero vivens in sterquilino pascitur, et in angulis domus delitescere cogitur, occisa vero purgatur, apponitur in argentea palina, et a Principibus in ventre sepelitur; ita mali in hac vita honorantur, et electi despiciuntur, post mortem vero diversa utrumque est ratio. *lb. text. 3.*

Sicut graenum plenum mox, ut leviter percussum fuerit, de palea sua exilit foras; si autem subtile fuerit, tardius egreditur, si vacuum, nunquam egreditur, sed in palea manet, et cum eam foras jectatur; sic omnes homines in rebus carnalibus delectantur velut grana in palea, sed qui fidelis est et boni cordis habet modicam, mox ut leviter tribulatus fuerit, negligens quæ sunt carnalia, currit ad Deum; si autem modice infidelior fuerit, cum grandi tribulatione vix recedit, et vadit ad Deum; qui autem infidelis est et vacuum, non egreditur, sed in malis constitutus conteritur, et in infernum projicitur. *S. CARVS. in cap. iii, Matth.*

Sicut botrus multa in se grana ligno mediante suspendit; sic et Christus multos sibi fideles pro lignum Crucis adjungit. *Id. in c. vii; Matth. hom. xix.*

NECESSITAS. — Sicut corpus non potest constare citra exercitium; ita nec anima aut

mens diu potest valere citra vexationem. *LANG. in Polyanth. V. Crux.*

Sicut cera, nisi recalescat, aut pramollitur, non facile in se recipit sigilli impressionem; ita et homo, nisi laborum et multivarie infirmitatis probetur exercitio, nequaquam sine insigniori se signaculo divinæ gratiæ. *ÆQUITAS.* — Sicut filii plerumque valde amant locum, in quo nati sunt; ita quis Christianus merito amat Crucem, utpote in qua et ipse et Ecclesia nata est.

Sicut si Rex aliquis poculum in alienius sanitatem ebibisset, non posset quis recusare, si vicissim in sanitatem Regis poculum illud degustandum duntaxat offerretur; ita cum Christus in nostram sanitatem totum calicem passionis exhausserit, merito indeorum videtur, ut nos poculum tribulationum non gustare saltem velimus.

Sicut si quis particulam de materiali Christi cruce donaret, magna cum voluptate gratiæ animi significatione acciperetur; ita si quis de cruce spirituales ejusdem Christi particulam nobis donet, tanto majori pro beneficio agnoscere debemus, quanto ista præstantior est cruce materiali. *NEREM. in I, de Ador.*

Sicut is, qui in mare se præcipitare volentem sisteret, si aliqua in parte corporis vulneraret, non nocuisse, sed singulare beneficium contulisse diceretur; ita peccatorem in tartara ruentem percutionis Deus, maximo afficere beneficio censendus est, atque adeo tribulatio æquo animo accipienda est. *STAPL. l. VI, in Dom. xv, post Pent.*

UTILITAS. — Sicut is, quem audire præsentem non voluit, percussione alicujus rei aut sono edito silentium et audientiam sibi conciliat; sic Deus, quando homines eum audire nolunt, percussione, id est, tribulationibus eos attentos reddit. *NEREM. de Ador.*

Sicut Absalon Joab a se vocatum, et venire recusantem, in eam mensis compellit; sic Deus homines obstinatos per tribulationes ad se venire compellit. *GRANAT. in Loc. Com. f. 320.*

Sicut pia mater nunquam magis ad consolandum et fovendum filium accurrit, quam cum vehementer plorantem cernit; ita Deus nullibi propior est servis suis, quam cum in tribulatione gemunt. *Idem.*

Sicut ignis flatu premitur, ut crescat, et unde quasi extingui cernitur inde roboratur; ita electorum desideria dum premuntur adversitate, proficiunt. *S. GREG. in Mor.*

Sicut sub eadem tribula stipule comminuntur, et frumenta purgantur, et uno motu exagitantur eorum, et suaviter fragrat unguentum; ita una tribulatio irruens bonos probat, purgat, et eligit; malos reprobat, exterminat et annihilat. S. AUG. in Ps.

Sicut equus toto impetu currens freno constringitur, et cursum sistere cogitur; ita Dei manus impios tangens como ac freno maxillas constringit eorum, qui non approximant ad eum. Ps. xxx, 9.

Sicut ericius quantumcumque se spinis suis involvat, tamen si calida aqua perfundatur, se aperit; ita peccatores, licet alta consuetudine vallati, si tribulatio acris superveniat, respiciunt, et ad Deum se convertunt. STAPL. t. VI. in Dom. xv. post Pent.

Sicut cervus, dum nimis urgetur a canibus, ad hominem sponte fugit; sic tribulationes peccatorem quasi canem perscquentes, ad Dominum redire compellunt. Ibid.

Sicut eorum carne in aqua dulci coarumpuntur, in salsa conservantur; et a navigantibus ad extremos usque mundi fines incorrupte deferuntur; sic humanus animus laboribus perficitur ac roboratur, deliciis vero diluitur, et dissolvitur. Ibid.

Sicut sagitta corpori affixa dolorem affert, et remedium querere compellit; sic tribulatio dolorem cordi affert, et ut in cogitatione aeterni boni solatium queramus, facit. Ibidem.

Sicut, qui vineam putant, adstringunt ejus vites, et interne continent, ut majore cum temperamento procedat ad proferendum utilis fructus; ad eundem modum contingit animæ assiduitate afflictionum incurvata. Quodammodo in se contrahitur, sequè humiliter dimittit, atque humiliat, atque ad sui diligentem custodiam retrahitur. E contrario anima, que indulgenter ac remisse vivere sinitur, perinde atque vinea quæpiam neglecta luxuriant et silvescit sarmentis, seque effundit circa incommoda, nec ullam afferentia frugem, nativo succo exhauritur. S. BASIL. in c. v. Js.

Sicut pluvia in terram cadens erigit semina; sic tribulatio animam ingressa erigit desiderium. S. CHRYS. h. xiv. in Matth.

Sicut viator cautius ambulat quando vel

dense silve aut loco periculoso appropinquat, aut transitum difficiliorum invenit; ita tribulatione gravi oborta æstionum nostrarum vestigia cautius ponimus. STAPL. t. I. in Dom. iv. post Epiph.

Sicut virga Moysis abjecta in serpentem, noxium animal, conversa est; assumpta vero mira patravil et viam per mare ad terram lacte et melle manantem aperuit; ita tribulatio abjecta in majus damnum cedit; patienter vero tolerata viam ad celum reserat, aliosque admirandos fructus parit. Pædagog. Chr. t. VII. p. 1, c. v. sect. 6.

DIGNITAS. — Sicut lana et linum, antequam illa pannus bonus, hoc tela subtilis fiat, tundi, neri, texti, et pecti debent, variamque fortunam subire; sic ut vasa in honorem fiamus, multa pati, variis æumnis disponi, et exerceri prius nos oportet. STAPL. l. c.

Sicut ferrum, quod in optimam et artificiosissimam figuram paratur, sæpius ad incudem repetitur; ita quo quisque majoribus destinatur, eo pluribus hic malis affligitur. LANG. in Polyant. Eod.

JUCUNDITAS. — Sicut alciones hyeme media summa frumtur tranquillitate, et hanc etiam aliis communicant; ita cum maxime sevit fortuna, maxima animi tranquillitate fruuntur pii et hanc in alios quoque transfundunt. Ibid.

Sicut medicamentum a principio amarum fastidio est, ubi vero concocto fuerit, dulcescit; ita tribulatio et anxietas manifestam consolationem parit. Ibid.

Sicut faber, ubi ferrum in fornace molliuit, mox aqua aspergit, ut temperet; sic tribulationis ignis aqua semper divine consolationis temperatur. STAPL. t. I. in Dom. iii. post Pasch.

Sicut strebo militi ipse cæcitates, et vulnera in bello accepta, materia voluptatis sunt; sic ipsa tristitia justorum gaudio illis est. Ibid.

MOTIVA.

Ad Crucem patienter ferendam.

NECESSITAS. — Nam ut bene nonnemo advertit, omnia fere, quæ ad humane vite usum pertinent, longa contritione et labore ad hoc præparantur. Agor ut fructum ferat, proscinditur. Frumentum ut panis fiat, in pistrino et cilibano conteritur et coquitur.

Uva quoque, et olea in torculari exprimuntur, ut suo liquore aiant. Linum vero quam multa patitur, ut lintem ex eo conficiatur? Sunt, et animalia, que cæsa flagellis odorem suavissimum emittunt. Quid ergo mirum, si homo quoque flagellis et pressuris eruditur? GRANAT. in Loc. Com. f. 516.

SCURTAS. — Cum enim Christus, velut caput nostrum per tribulationum et crucis januam in gloriam intraverit, an non æquissimum, ut per eandem etiam membra ingrediantur? Adde quod, ut bene advertit Lipsius, origo crucis a Deo sit, id est, non ab ipso summo, bono solum sed honorum omnium auctore, capite, fonte, a quo non magis alienum est, ut malum aliquod emanet, quam ut ipse sit malus. Si ergo bona de manu illius grato, hilarique animo suscipimus, cur non mala seu adversa pari æquanimitate hilaritateque suscipiamus?

UTILITAS. — Sive ad purgandam animam; nam teste S. Greg., ab electis suis iniquitatum maculas studet Deus temporali afflictione tergere, quas in eis in perpetuum non vult vindicare. Sive ad illuminandam; nam antem cordis tribulatio aperit, quam sæpe hujus mundi prosperitas claudit, ut idem Sanctus ait. S. GREG. l. IX. Mor. c. xxxvii. Sive ad vivendam. Hinc S. Augustinus ad Deum suspirans: Unco, inquit, crucis retrahere me ab hoc pelago ad te, solamen unicum, quam a longe, quasi stellam matutinam, et solem justitiæ, vix lacrymantibus oculis in littore cælestis patriæ me expectantem, video! In Soliloq.

DIGNITAS. — Quæ enim major esse potest dignitas quam Christo, Filio Dei similem fieri, qui, quia humiliavit seipsum, factus obediens usque ad mortem crucis, accepit nomen super omnia nomina? PHILIP. II.

JUCUNDITAS. — Nam tribulatio est jugum illud suave, et onus leve, ad quod tollendum jam olim tam amice Christus invitavit. MATTH. xi.

SECRETITAS. — De hac enim tribulatione, seu cruce, usurpatis potest illud Ecclesiæ: Ecce signum crucis; fugito partes adversæ. Et iterum: In hoc signo vinces. In fest. Invent.

MEDIA.

Ad Crucem levius ferendam.

Præmeditatio. Minus enim, inquit sanctus Greg. feriunt jacula, que prævidentur, et nos tolerabilis mundi mala suscipimus, si contra hæc per patientie clypeum munimur. Hinc Christus ad suos Apostolos dixit: Hæc locutus sum vobis, ut cum venerit hora, eorum reminiscamini. S. GREG. h. xxxi. in Le. Vere enim, que alii diu patiendæ levia faciunt, vir sapiens levius facit diu cogitando. JOAN. xvi. 14.

Oratio; sic enim Deus ipse per Davidem suavit dicens: Invoca me in die tribulationis; erum te et honorificabis me. Ps. xlii, 15. Et iterum: Clamabit ad me, et ego exaudiam eum; cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum et glorificabo eum. Ps. xc, 15. Et sane non minus cum ei præstitisse, quam promissæ, idem Propheta testatur: Clamaverunt ad Dominum, cum tribularentur, et de necessitatibus eorum liberavit eos. Ps. cvi, 13. Unde merito S. Paulinus orationem *Noufragorum tabulam* vocavit.

Comunio Sacra; hæc enim est mensa, de qua S. David dixit: Parasti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me. Ps. xlii, 5. Cujus necessitatem adeo apprehendit S. Cyprianus, ut dicere non dubitavit: Idoneum non posse esse ad Martyrium, qui ab Ecclesia non armatur ad prelium; et mentem desecere, quam, non recepta Eucharistia, erigit et accendit. S. CYR. l. I. ep. 4.

Consideratio Providentiæ Divinæ, qua ejusmodi tribulationes permittit, uti sapienter monet S. Greg. dum ait: Quisquis adversitate et tribulatione frangitur, a quo factus est, minime contemplatur; nam qui, quod non erat, fecit, factum sine gubernatione non deserit; et qui benigne hominem condidit, nequaquam injuste cruciari permittit, nec sinit neglecte perire, quod est, qui hoc etiam, quod non fuit, creavit ut esset. S. GREG. in Mor.

Consideratio peccatorum suorum; quemadmodum S. Aug. suavit his verbis, intelligat homo medicum esse Deum, et tribulationem

medicamentum esse ad salutem, non poenam ad damnationem. Sub medicamento positus ureris, secaris, clamas; non audit medicus ad voluntatem, sed audit ad sanitatem. S. AUG. *super Ps. XXI.*

Consideratio Passionis Christi; parva enim toleramus, si recordemur, quid liberit ad patibulum, qui invitat ad celum, ait recte Cassiodorus, nec sentit sua vulnera miles, qui Ducis sui vulnera intuetur. Cassion. *super Psalm.*

Consideratio presentii; nam ut sapienter S. Greg. dixit: Quisquis in solo desiderio eternitatis figitur, nec prosperitate attollitur, nec adversitate quassatur; dum nihil habet in mundo, quod appetat, nihil est, quod in mundo pertimescat. Sicut ergo ursi, alvearia invadentes, favorum dulcedine allecti, facile apum aculeos et vulnera contemnunt; sic sancti viri celestis dulcedinis certa expectatione roborati, nihil non ferendum sibi putant, ut ea potantur. S. GREG. MOR. Vere enim non sunt condigne passionis hujus temporis ad futuram gloriam, que revelabitur in nobis. ROM. c. XXVIII.

Consideratio pœnæ infernalis; hæc enim efficit, ut futuri cogamur, non esse condignas passionis hujus temporis ad æterna supplicia, que damnati patiuntur, atque adeo ultra eum Sanctus Augustinus exclamemus, et dicamus: Hic ure, hic seca, hic non parcas, modo parcas in æternum. Vere enim maximum amoris argumentum est, inquit Concilium Tridentinum, quod Divinæ munificentie largitas non solum poenis sponte a nobis, pro vindicando peccata susceptis, aut Sacerdotis arbitrio, pro mensura delicti impositis, sed etiam temporalibus flagellis a Deo inflictis, et nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem, per Jesum Christum satisficere valeamus. SÉSS. XIV. c. IX. cap. 35.

Consideratio amoris, quo Deus immittit tribulationes, de quo Christus olim S. Theresie dixit: Crede, Filia mea, quanto quis a Patre meo plus diligitur, tanto plus ab eo afflictionis illi infligitur. Nosti, quale inter nos Matrimonium intercedat, per quod fit, ut omnia mea tua sint, adeoque dolores, laboresque omnes, quos unquam perpessus sum, ad te pertinere existima. L. IV. *vita,* c. XVII.

ASCETICA.

Tria sunt, quæ Asceta de Cruce specialiter observare debet. Primum est, ut bene cognoscat fines, ob quos a Deo ejusmodi tribulationes immitti solent, qui quidem ad tres ferme revocari possunt, videlicet 1. *Ad correctionem;* quem finem Salomon indicavit, dum dixit: O quam bonus et suavis est, Domine, Spiritus tuus in omnibus! Ideoque eos, qui exerrant, partibus corripis, et de quibus peccant, admones et alloqueris, ut relictæ matidia credant in te, Domine. SAPH. XII. 1. Et id ipsum confirmans scriptor libri Machabeorum ait: Propter quod nunquam quidem a nobis misericordiam suam amovet; corripens vero in adversis populum suum non derelinquit. II MACH. VI. 16.

2. *Ad probationem;* quem finem iterum Salomon indicavit, dum dixit: Sicut igne probatur argentum, et aurum camino; ita corda probat Dominus. PROV. XVII. 16. Et iterum: Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis. ECCLES. XXVII. 6. Hinc Tobias cocitate percusso dixit Angelus: Quia acceptus eras Deo, necesse erat, ut tentatio probaret te. TOB. XXII. 13.

3. *Ad dilectionis offensionem;* ut ipse non semel suis amicis indicavit, præcipue dum B. Baptista Veranæ dixit: Recordare, magis me tibi ostendisse signum amoris, dum te affixi, quam dum tenerem in dulcissimis brachiis meis. TOM. II. *Chron S. Fran. p. 4,* l. VII. c. XXIV. et l. III. *Inimul. c. LXIII.* Et iterum S. Gertrudi, dum eam vehementer turbabat his verbis consolatus est: Ne contristare; delector enim tua cohabitatione, ideo ut metum mamas, mitto tibi amicos contrarios, ut, dum in nulla creatura fidelitatem reperis, ad me plenius recurras. Cuius causam alibi reddens eidem dixit: Singula detrahentium verba sume tibi loco virtutum, quibus exornata pervenies ad me, et ego compassiva pietate mea compulsus benigne suscipiam te. Et quanto plus conversatio tua sine culpa reprobatur, eo amplius cor meum amatoriam blanditie tibi condescendit, quia per hoc efficere mihi simillima, qui in operibus meis semper habui perversores. L. IV. *Inimul. c. LX.* Præ cæteris vero hoc ipsum confirmat,

quod quondam Christus per Catharinam, quamdam Ordinis Carmelitarum monialem, vite sanctitate celebrem, ad venerabilem Annam a S. Bartholomæo ejusdem Ordinis, gravissimos dolores magna constantia patientem, scribi fuisse, ubi post alia sic loquitur: Quo quisque de meis unquam mihi fuit gratior, amiciorque, hoc majorem crucis meæ partem singulari ex favore imposui ferendam. Ita Apostoli mei, ita ipsa Mater mea experta est, cujus animam doloris gladius in tantum pertansivit, ut merito suo Martyrum Martyr et Regina nuncupetur. *Pædagog. Chr. t. II, p. 1, c. v, sect. VII.*

Alterum est, ut bene sciant artem, qua tribulationes et Crucem hujusmodi portare, solidumque ex eis fructum reportare debeat, nimirum. 1. *Ardentem desiderando Crucem,* quod facile obtinebit, si non ad dolorem aut molestiam exterius apparentem, sed fructum intus latentem attendat. Certe B. Angela de Fulgino dixit: Scio, Filii mei, quod nobilitas et valor, qui exit de tribulatione, non est nobis cognitus, alioqui esset de illo magna rapina, et quilibet raperet ab alio de quo tribulari posset. *Vita, c. XX. 2. Alacriter et cum gaudio suscipiendo ac portando Crucem;* amantium more, qui dum mutuo sibi manus etiam cum dolore comprimunt, gaudent potius, complacentque sibi in tali dolore, quam tristantur, eo quod sciant, ipsum ardentissimi amoris argumentum esse. 3. *Constantem eam usque ad finem portando;* exemplo Christi, descendere ex ea nolentis, etiamsi a Judæis ad id incitatus fuerit.

Tertium est, ut efficace sibi remedium procuret, quo animus ad crucem explicato modo portandam animetur, ac roboretur, quale perfectum præ reliquis respectu hominis ad quiddam tendentis, censeri debet Amor; nam hic, pio Asceta teste, onus non sentit, laborem non respuit, plus affectat quam valet; de impossibilitate non causatur, quia omnia sibi posse et licere arbitrat. TOM. KEMP. l. III. c. v, § 4.

CONCEPTUS PRÆ-EDICABLES.

Ex occasione thematis: *Qui non bajulat Crucem suam, et venit post me, non potest meus esse Discipulus, Luc. XIV. 26,* potest tribulatio consuetudini quarundam Academicarum, seu, ut vocari solet, *Depositioni comparari,*

TOMUS I.

quo omnes juvenes prius, quam ad scholas admittantur, et in discipulorum numerum adolepntur, variis vexationibus exerceri, et probari solent. Ostendatur proinde. 1. *Quam præclara sit schola Christi, ob sapientiam celestem, quæ ibi addiscitur.* 2. *Qualia privilegia particeps Discipuli illius scholæ, nimirum, ut sint omnes nobiles, et quidem vera nobilitate, quæ ex virtute oritur.* Deinde ut immunes sint a tributo tristitiæ, quod plerumque homines pati nolentes pendere debent; item ut singularem habeant præcedentiam ante alios homines extra hanc scholam constituto. Et tandem, ut, ubi ex hac vita ad patriam proficisci voverint, vestigal in Purgatorio pendere non cogantur. 3. *Inferatur, quam æquam sit, ut quisque hanc dispositionem libenter sustineat, maxime cum omnes alios ejusdem scholæ discipulos eamdem tam fortiter sustinuisse advertat.* Videri potest de hac materia fusiuse discurrere Faber, *Conc. 4, in fæcto SS. Simonis et Juda.*

Ex occasione thematis: *Absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Jesu Christi; Col. VI. 14,* potest ostendi, quam merito S. Paulus glorietur sit, et etiam nunc quivis Christianus cum ipso gloriatur in Cruce seu tribulationibus; cum per has multo veteris possideat titulos, ob quos plerumque homines gloriari solent, quod ipsum fusiuse ostendet, titulos hos sigillatim explicando. Et 1. quidem, si alii ob divitias gloriantur, quæ majores reperiri possunt, quam eæ, quæ in Cruce reperiuntur, cum juxta illas ipsa felicitas in altera vita distribuatur, ut adeo merito Moyses improprium Christi majores divitias aestimavit, quam thesaurum Ægyptiorum? 2. Si alii ob nobilitatem et dignitatem gloriantur, quæ major dignitas et nobilitas obtingere potest homini, quam si ipsi Dei Filio similes fiat, et cum eo per gloriosa facta nomen super omnè nomen sibi comparet? 3. Si alii ob pulchritudinem gloriantur, quid pulchrius esse potest homine justo, multa propter Christum patiente? De quo merito dicit Sponsa: Dilectus meus candidus (propter innocentiam) et rubicundus (propter invictam patientiam) electus ex millibus. 4. Si alii ob robur corporis gloriantur, quanto æquius gloriabitur Christianus ob animi robur, quod in adversitatibus ostendit, quoque ipsis etiam Demonibus terribilis evadit? 5. Si alii gloriantur ob scientias, quæ altior, utilior, et dignior scientia ad-

disci potest, quam scire Jesum Christum, et hunc crucifixum? Quæ omnia facile fusiis ex dietis amplificari possunt.

Ex occasione thematis : *Ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus*; CANT. VII. S. potest Crux palmæ comparari, tum ob illius proprietates, scilicet radicis profunditatem, stipitis firmitatem, viroris perpetuitatem, culminis sublimitatem, quæ omnia in Cruce nobiliori longe modo reperiantur; tum ob fructuum fertilitatem, nempe vim purgantem a peccatis et penis, vim illuminandi (nam oculos, quos culpa claudit, poma aperit, teste S. Gregorio) et vim perficiendi seu perducendi ad altissimam finem et perfectionem per variarum virtutum exercitium, quæ omnia fusiis probata apud Fabrum videri possunt, conc. 1. in *Dom.* 20, post Pent. et conc. II et VII, in *festo Inventionis S. Crucis*.

Ex occasione thematis : *Hujus rei gratia flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi, ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit longitudo, et latitudo, et sublimitas, et profunditas*; ERN. III. 14, possunt quatuor dimensiones Crucis explicari, ita ut per longitudinem duratio temporis, seu constantia; per latitudinem extensio ad omnis generis tribulationes, seu patientia; per altitudinem sublimitas motivi, seu charitas; per profunditatem sui ipsius depressio, seu humilitas indicetur; pro quibus fusiis explicandis non parum serviet conc. 7. Fabri, in *festo Inventionis S. Crucis*.

Ex occasione thematis : *Viditque in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens caelum*; GEN. XXVIII. 12, potest Crux huic scalæ comparari, et 1. Ostendi, quomodo illa ad caelos usque pertingat, cum sit unicum remedium ad beatitudinem obtinendam. Unde merito exclamât S. Augustinus : O quales scalas, quarum caput in caelum positum, per quas ipse (Christus) et ascendit et descendit, et propter confirmationem super eas incumbit! Ascende securus, si desideras caelum; non te terreat nec angustia, nec longitudo, nec altitudo; nihil timeas, non nutant gradus ejus, quos ipse archilectus sic confirmavit, ut in ejus ligno manus suas affigi voluerit. S. AVE. tom. IX, in *Catalyano*, 2. Ostendatur, quomodo in hac scala Angeli descendant ad roborandos illos, qui per eam ascendunt; et ascendant, eorum tribulationes ante conspectum Dei offerendo. 3. Ostendatur, quomodo Deus, in summitate

hujus scalæ appareat, ut fatigatis manum præbeat, suaque præsentia et aspectu ascendentes animet. 4. Denique ostendatur, quomodo gradus sibi in hac scala facere, et per eos ascendere debeant, scilicet ad eum modum, quem S. Salvianus indicat dicens : Sancti Martyres ad celestis patriæ janam gradibus pomarum suarum ascendentes, scalas sibi quodammodo de equuleis, catastis et crucibus fecerunt. SALVIAN. lib. III, de *Gub. Dei*.

Ex occasione thematis : *Nonne hæc oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam?* LUC. XXIV. 16; potest ostendi, quomodo via crucis habeat omnes conditiones ad optatam viam requisitas, nempe. 1. Quod sit via *rectissima* et *brevisima*; utpote quam ipse Christus Dux peritissimus ambulavit. 2. *Tritissima*; utpote per quam omnes Sancti ad caelum pervererint. 3. *Certissima*; cum nullum sit certius prædestinationis signum, quam multa pro Deo pati; hæc enim est angusta porta, per quam ad vitam nos tendere Christus jussit. 4. *Securissima*; utpote in qua Christus pro comite et protectore habetur. 5. *Jucundissima*; utpote, quia secundum multitudinem dolorum abundant consolationes animam lætificantes, uti facile ex prioribus §§. fusiis ostendi potest.

Ex occasione thematis : *Ei cæperunt se omnes excusare*. LUC. XIX. 18, possunt proponi et refutari frivola cause, ob quas aliqui conantur a se tribulationum jugum exentare. Nimirum 1. Quia non committeris se putant. Refutentur, ostendendo nullam absque peccato esse, atque adeo nec sine flagello esse debere. 2. Quia putant, sibi solisimitti ejusmodi tribulationes. Refutentur ostendendo quod omnes per multas tribulationes oporteat introire in Regnum Dei. 3. Quia existimant nimis graves esse. Refutentur ostendendo quam leves sint, sive in comparatione pomarum alterius vite, quas per peccata sua sunt meriti; sive in comparatione tribulationum, quas alii homines passi sunt, et quædam patientur. 4. Quia aiunt se a certis personis eas sustinere non posse. Refutentur, ostendendo omnium tribulationum primarium auctorem Deum esse, homines vero manum dumtaxat, aut instrumentum esse Dei, quos proinde exoculari potius et venerari, quam odisse et execrari deceat. 5. Quia arbitrantur eas nimis diu durare. Refutentur, ostendendo potius mo-

mentaneum dumtaxat esse, quod cruciat, æternum vero, quod delectat. Videri possunt hæc fusiis apud Fabrum, conc. III, in *festo S. Jacobi Apostoli*.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Olim ad expianda populi peccata jubebatur summus Sacerdos duos hircos accipere, et super utrumque sortem mittere, ita ut is, quem sors Deo designavit, statim pro peccato populi mactetur, alter vero liber in solitudinem dimittatur. LEV. XVI. 5. Per quorum priorem Electi significatur, utpote qui hoc ipso, quod in sortem Domino obliterant, in sacrificium mactandi sunt; per posteriorem vero Reprobi indicantur, qui in desertum mundi abire, ibique libere vagari sinuntur.

Quemadmodum Joseph, fratres suos durius loquebatur, quos tamen intime diligebat; ita Deus quoque frequenter consolationis gratiam electis subtrahit, cum tamen certum sit, eos ab ipso præ omnibus aliis diligi.

Recte Minutius Felix de Christianis pro fide certantibus dixit : Quam pulehrum spectaculum Deo, cum Christianus cum dolore congregitur, cum adversus minas et supplicia, et tormenta componitur ! MINUT. FELIX, in *Octavio*.

Cum aliquando pia virgo ardenti desiderio teneretur B. Henrici Susonis videndi, Angelus Custos eum ostendit in medio Fratrum rosæ candidis et rubris coronatum, ut ex candidis quidem corporis, animique puritatem, ex rubris vero constantem patientiam intelligeret. SURNIUS, c. XXIV. *Vita*.

NECESSITAS. — Solebat olim S. Joannes Abbas monachis suis de tribulationibus dicere : Hæc est porta Dei, per quam Patres nostri per multas tribulationes et injurias gaudentes ingressi sunt civitatem Dei. Eum in finem illis exemplum de juvene philosopho narrabat, qui, quia magistrum offenderat, ab eo jussus erat primo triennio metallâ cum aliis fodere, altero vero triennio mercædem offerre iis, qui eum injuria affecturi essent. Quod cum non segniter fuisset executus, et postea a magistro Athenas deductus, injurias a sene ad portam sedente illatas ridenti ore exceperisset, eo quod gratis ab illo acciperet, pro quo hactenus mercædem

offerre jubebatur, audiit ab illo sene : Ecce, jam urbem ingredi, quia dignus es, qui inter sapientes numereris. *Vita PP.* l. III, n. 84.

ÆQUITAS. — S. Gertrudi quondam dixit Christus, se omnibus hominibus tantum offerre gratiæ, quantum cuique ad superandam pusillanimitatem satis esse potest, atque adeo merito quemvis magna eum fiducia de Dei auxilio tribulationem acceptare debere. Lib. III, *Insinuat.* c. VII.

S. Hieronymus Blasillam ad tribulationes patienter ferendas sic allocutus est : E duobus elige quod voles, aut sancta es, et probaris; aut peccatrix, et injuste quereris, minora sustinens, quam merearis. S. HIERA. ad *Blasill.*

Hierocles, Pythagoræ discipulus, dicere solebat : Tibi et culpe tue indignare, non Deo. Culpam tolle, et infortunium auferet Deus. FAB. COD. XIII, in *Fer. Rog.*

UTILITAS. — S. Theresia, post obitum cuiuspiam magna illustris gloria apparentis, testata est, nulla re magis quam afflictionibus, doloribus, aliisque perpressionibus sibi eam, qua jam frueretur, gloriam, partam esse, ac, si liceret ad mortales redire, nihil potius habituram, quam ut pro Deo suo gravissima queque pati posset. *Vita*, l. V, c. IV.

Recte ethiænsis quidam philosophus dicebat : Brevem tibi formulam dabo, qua te metiaris : Bonum tunc habebis tunc, cum intelliges, infelicissimos esse felices. SENECA, l. I, de *Probi.* cap. III.

Apposite S. Augustinus de peccato Davidis sic loquitur : Hoc peccatum non fecit David, cum presentem Saulem pateretur quando per diversa loca fugiebat, ne in manus ejus incidere. Erat in infirmitate tribulationis suæ tanto in Deum intentior, quanto miserius videbatur. Utile quiddam est tribulatio, utile medici fermentum, tantquam contra diaboli tentamentum. Factus est postea securus, devictis hostibus, pressura carni, tumor exerevit. S. AUG. in *Ps. L.*

Zeno Citius philosophus dicebat nunquam se commodius navigasse quam cum navi fracta, et amplissimis opibus naufragio amissis enatavit; tunc enim Philosophiæ operam dare se cepisse. LAMBERT. l. VII.

S. Hieronymus de S. Pauli tentatione discurrens sic loquitur : Ad revelationem humiliandam superbiam, monitor quiddam humane imbecillitatis Apostolo apponitur, ni similitudinem triumphantium, quibus in cur-

ru retro comes adhaerebat per singulas acclamationes civium dicens : *Hominem te esse memento!* S. Hier. in *Ep. ad Paulum*.

DIGNITAS. — Rodericus de Vivar in domo sua mensam fortium constituerat, in qua tantum strenuum sedebant milites, qui egregia facinora in bello commisissent. Cumque in ea mensa aliquando sedere voluisset vir quidam illustris, Martinus Pelaez, id ei non concessit, donec etiam ipse talia patrasset facinora. OSORIOS, conc. 1, in *Dom. inf. oct. Ascens.* Ejusmodi Beatorum in caelis est mensa, de qua Christus ad Apostolos dixit : Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus Regnum, ut edatis et bibatis super mensam in Regno meo. LUC. XIV. 18.

PATERNUM, inquit Seneca, Deus habet adversus bonos viros animum, et illos fortius amat, et operibus ac doloribus et damnis exagitat, ut verius colligant robur. Non est arbor solida ac fortis, nisi quam frequens ventus incurat; ipsa enim vexatione constringitur, et radices certius ligat. Marcell sine adversario virtus; tunc apparet, quanta sit, quantumque valeat, polleatque, cum, quid possit, patientia ostendit. SENECA, l. de *Provid.*

Hanc rationem, inquit idem, in suis electis sequitur Deus, quam in discipulis praeceptores, qui plus laboris ab his exigunt, in quibus certior spes est. Numquid tu iuvissis esse Lacedaemonis liberos suos credis, quorum experientur indolem publice verberibus admotis? Ipsi patres illos adhortantur, ut ictus flagellorum fortiter perferant, et laceratos ac semianimes rogant, ut perseverent vulnera praeber vulneribus. Idem.

Prospera in plebem et villa ingenia deveniunt; at calamitates, terroresque mortaliu sub jugum mittere, proprium magni viri est. Idem, t. IV.

Ignis aurum probat, miseria fortes viros. Vide quam alte ascendere debeat virtus. Scias illi non per secura vadendum esse. Humilis et inertis est, tuta sectari. Idem, t. V.

Militares viri gloriantur vulneribus. Gubernatorem in tempestate, militem in acie intelligas; calamitas virtutis occasio est. Dux lectissimos mittit, qui nocturnis hostes agrediuntur insidiis, nemo eorum, qui exeunt, dicit : Male de me imperator meruit, sed bene iudicavit. CIC. c. IV.

AXIOMATA.

Dulcia non meruit, qui non gustavit amara. BUCHERUS.

Vexatio dabit intellectum aulitui. ISAAE, XXXVIII, 19.

Occasio et tribulatio hominem fragilem non facit, sed qualis sit, ostendit. THOM. KEMP. l. I, c. XVI.

Fidem secunda poscent, adversa exigunt, SENECA, in *Agonem*.

Quod durum fuit pati, meminisse dulce est. Idem, in *Herc.*

Lectus est, quoties magno sibi constat honestum. LUCAN. l. IX.

AUCTORES.

Joannes Busens, in *Paravo. V. Impatientia in aduersis*.

Philippus D'Outreman, in *Paedagogia Christiana*, tom. II, p. 1, a. c. v, usque ad finem.

Josephus Langius, in *Polyanth. V. Adversitas, Afflicto, Crux, Tribulatio*.

Franciscus Ribera, de *Bono Tribulationis*.

Ludovicus Granateus, in *Loc. Comm.* f. 510.

Hadrianus Lyraeus, in *Apophthegmatis S. Ignatii*, l. I, apoph. 3.

Matthias Faber, in omnibus tomis, praecipue in *Festo Inventionis S. Crucis*.

Thomas Stapletonus, t. VI, *Dom. xv*, et t. I, *Dom. xx*, ac. xxiv, post *Pent.* Item, t. I, *Dom. iv*, post *Epiph.* et t. III, *Dom. iii*, post *Pascha*.

Joannes Major, in *Spec. magno Exempla. V. Tribulatio*.

DÆMON.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Dæmones sunt spiritus impuri, humani generis inimici, mente rationales, in nequitia subtiles, cupidi nocendi, per superbiam tumidi, semper in fraude novi, immutatus sensus, inquinant affectus, vigilantes turbant, dormientes per somnia inquietant, morbos inferunt, tempestates concitant, in laeis Angelum se transformant,

semper infernum secum portant, in idolis sibi cultum divinum usurpant, super malos dominari appetunt, bonis ad exercitium dantur, semper fini hominis insidiantur. S. BOSAV. in *Comp. Theol.* l. II, c. 26.

Veruntamen, juxta ethymon nominis Graeci, *dæmon* idem est, quod *sapiens, expertus*, quia licet rebellis hic spiritus gratiam amiserit, nullam tamen passus est jaeturam in donis naturalibus, scientia videlicet, quia ingenium ejus est acutissimum; *Serpens erat callidior cunctis animantibus terrae. Satanas*; id est, *adversarius*, idcirco dicitur, quia sic quoque de coelo lapsus, Deo Creatori adversari non desinit; adhuc enim tamquam parum sil, aut fuerit, quod dixit, *Similis ero Altissimo*, altius per timorem extollitur, testante Apostolo, cum de illo perditionis filio, in quo iste *diabolus* erit, ita loquitur : a Homo peccati, filius perditionis, qui adversatur et extollitur super omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. RUFERTUS ABRAS, c. XXV, *Med.*

DIVISIO. — Dividunt aliqui, teste Beyrlinek, in novem choros, eo quod ex singulis choris aliqui eisdem credantur, alii dividunt in igneos, aereos, terreat, aquatiles, subterraneos, tenebrosos, eo quod in his locis commorari, et nocere putentur. Cassianus juxta peccata, ad quae alieunt, dividit, sic enim ait : Hoc nosse debemus, non omnes dæmones universas hominibus inarere passiones, sed unicumque vitio certos spiritus incubare, et alios quidem immunditatis ac libidinum sordibus oblectari, alios blasphemis, alios irae, furorice peculiariter imminere, alios passu tristitia, alios coenodoxia superbiaque muleri, et unumquemque illud vitium humanis cordibus, quo ipse gaudet, inserere. CASS. *Collat.* l. c. XVII.

GAUDIS. — S. Bernardinus hos assignat, dum ait : Septem gradibus animae a diabolo expugnantur. Primo, insultat in suggestione. Secundo, luctatur in delectatione. Tertio, percutit in consensu. Quarto, spoliatur in actu. Quinto, praecipitat in consuetudine. Sexto, hilarescit sibi in gloriatione. Septimo, praevaleat in morte. S. BERN. SEN. t. III, ser. IV, in *Domini. 4*, post *Pent.*

Paulo alios actus assignat Beatus Albertus Magnus, dum ait : Dentes diaboli sunt gradus tentationum, scilicet primus motus, cogitatio, delectatio morosa, consensus, voluntas plena, impetus, operatio, iterata consuetudo, defensio peccati, gloriatio in pec-

cato, in verecundia, impenitentia, desperatione. B. ALB. M. in c. XIV, *Marci*.

EX S. SCRIPTURA.

Et apprehendit draconem, serpentem antiquum, qui est Diabolus, et Satanas. AROC. x; 2.

Et consummata omni tentatione, Diabolus recessit ab eo usque ad tempus. LUC. c. IV, 13.

Ipse Satanas transfiguratur se in Angelum lucis. I COR. c. II, 14.

Nolite locum dare Diabolo. EPH. c. IV, 27. Venit Princeps Mundi hujus, et in me non habet quidquam. JOAN. c. XIV, 30.

Adversarius vester Diabolus tamquam leon rugiens circuit, quaerens quem devoret, cui resistite fortes in fide. J. PRAE. f. v, 8.

Tu credis, quoniam unus est Deus, bene facis; et Dæmones credunt, et contremisunt. JAC. c. II, 19.

Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias Diaboli; quoniam non est nobis conciliatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus Principes et Potestates, adversus Mundi Rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in caelestibus. EPH. c. VI, 11.

Vae terrae et mari, in qua descendit Diabolus ad vos habens iram magnam, sciens, quia modicum tempus habet. AROC. c. XII, 12.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Tortuosus ille serpens, cui nullum aliud est desiderium, nullum negotium, nullum studium, nisi perdere animas nostras. Hic est, qui jugiter malum machinatur, argute loquitur, artificiose suggerit, callide decipit, illicitos motus insufflat, et venenatas cogitationes inflammat, movet bella, nutrit odia, incitat gulam, movet libidinem, desideria carnis instigat, et peccati occasiones parat, et mille nocendi artibus corda hominum pulsare non cessat. S. BERN. XV, *Med.*

Diabolus non quaerit hominem, sed hominis interitum quaerit, ille malis nostris gaudet, surgit e ruinis nostris, nostris vulneribus convalescit, nostrum sanguinem sinit, nostra saturatur ex carne. Diabolus hominem vult habere, sed perdere. Quare? Quia

ru retro comes adhaerebat per singulas acclamationes civium dicens : *Hominem te esse memento!* S. Hier. in *Ep. ad Paulum*.

DIGNITAS. — Rodericus de Vivar in domo sua mensam fortium constituerat, in qua tantum strenui sedebant milites, qui egregia facinora in bello commisissent. Cumque in ea mensa aliquando sedere voluisset vir quidam illustris, Martinus Pelaez, id ei non concessit, donec etiam ipse talia patrasset facinora. OSORIO, conc. 1, in *Dom. inf. oct. Ascens.* Ejusmodi Beatorum in caelis est mensa, de qua Christus ad Apostolos dixit : Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus Regnum, ut edatis et bibatis super mensam in Regno meo. LUC. XIV. 18.

PATERNUM, inquit Seneca, Deus habet adversus bonos viros animum, et illos fortius amat, et operibus ac doloribus et damnis exagitat, ut verius colligant robur. Non est arbor solida ac fortis, nisi quam frequens ventus incurat; ipsa enim vexatione constringitur, et radices certius ligat. Marcell sine adversario virtus; tunc apparet, quanta sit, quantumque valeat, polleatque, cum, quid possit, patientia ostendit. SENECA, l. de *Provid.*

Hanc rationem, inquit idem, in suis electis sequitur Deus, quam in discipulis praeceptores, qui plus laboris ab his exigunt, in quibus certior spes est. Numquid tu iuvissis esse Lacedaemonis liberos suos credis, quorum experientur indolem publice verberibus admotis? Ipsi patres illos adhortantur, ut ictus flagellorum fortiter perferant, et laceratos ac semianimes rogant, ut perseverent vulnera praeber vulneribus. Idem.

Prospera in plebem et villa ingenia devolunt; at calamitates, terroresque mortaliū sub jugum mittere, proprium magni viri est. Idem, t. IV.

Ignis aurum probat, miseria fortes viros. Vide quam alte ascendere debeat virtus. Scias illi non per secura vadendum esse. Humilis et inertis est, tuta sectari. Idem, t. V.

Militares viri gloriantur vulneribus. Gubernatorem in tempestate, militem in acie intelligas; calamitas virtutis occasio est. Dux lectissimos mittit, qui nocturnis hostes agrediantur insidiis, nemo eorum, qui exeunt, dicit : Male de me imperator meruit, sed bene judicavit. CIC. c. IV.

AXIOMATA.

Dulcia non meruit, qui non gustavit amara. BUCHLERUS.

Vexatio dabit intellectum aulitui. ISAIÆ, XXXVIII, 19.

Occasio et tribulatio hominem fragilem non facit, sed qualis sit, ostendit. THOM. KEMP. l. I, c. XVI.

Fidem secunda poscent, adversa exigunt, SENECA, in *Agonem*.

Quod durum fuit pati, meminisse dulce est. Idem, in *Herc.*

Lectus est, quoties magno sibi constat honestum. LUCAN. l. IX.

AUCTORES.

Joannes Busens, in *Paravo. V. Impatientia in aduersis*.

Philippus D'Outreman, in *Pædagogio Christiano*, tom. II, p. 1, a. c. v, usque ad finem.

Josephus Langius, in *Polyanth. V. Adversitas, Afflicto, Crux, Tribulatio*.

Franciscus Ribera, de *Bono Tribulationis*.

Ludovicus Granateus, in *Loc. Comm.* f. 510.

Hadrianus Lyraeus, in *Apophthegmatis S. Ignatii*, l. I, apoph. 3.

Matthias Faber, in omnibus tomis, præcipue in *Festo Inventionis S. Crucis*.

Thomas Stapletonus, t. VI, *Dom. xv*, et t. I, *Dom. xx*, ac. xxiv, post *Pent.* Item, t. I, *Dom. iv*, post *Epiph.* et t. III, *Dom. iii*, post *Pascha*.

Joannes Major, in *Spec. magno Exempla. V. Tribulatio*.

DÆMON.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Dæmones sunt spiritus impuri, humani generis inimici, mente rationales, in nequitia subtiles, cupidi nocendi, per superbiam tumidi, semper in fraude novi, immutatus sensus, inquinant affectus, vigilantes turbant, dormientes per somnia inquietant, morbos inferunt, tempestates concitant, in laeis Angelum se transformant,

semper infernum secum portant, in idolis sibi cultum divinum usurpant, super malos dominari appetunt, bonis ad exercitium dantur, semper fini hominis insidiantur. S. BOSAV. in *Comp. Theol.* l. II, c. 26.

Veruntamen, juxta ethymon nominis Græci, *dæmon* idem est, quod *sapiens, expertus*, quia licet rebellis hic spiritus gratiam amiserit, nullam tamen passus est jaeturam in donis naturalibus, scientia videlicet, quia ingenium ejus est acutissimum; *Serpens erat callidior cunctis animantibus terre. Satanas*; id est, *adversarius*, idcirco dicitur, quia sic quoque de celo lapsus, Deo Creatori adversari non desinit; adhuc enim tantquam parum sil, aut fuerit, quod dixit, *Similis ero Altissimo*, altius per timorem extollitur, testante Apostolo, cum de illo perditionis filio, in quo iste *diabolus* erit, ita loquitur : a Homo peccati, filius perditionis, qui adversatur et extollitur super omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. RUFERTUS ABRAS, c. XXV, *Med.*

DIVISIO. — Dividunt aliqui, teste Beyrlinek, in novem choros, eo quod ex singulis choris aliqui eisdem credantur, alii dividunt in igneos, aereos, terreat, aquatiles, subterraneos, tenebrosos, eo quod in his locis commorari, et nocere putentur. Cassianus juxta peccata, ad que alienant, dividit, sic enim ait : Hoc nosse debemus, non omnes dæmones universas hominibus inarere passiones, sed unicum vitio certos spiritus incubare, et alios quidem immunditatis ac libidinum sordibus oblectari, alios blasphemis, alios iræ, furorice peculiariter imminere, alios passis tristitia, alios coenodoxia superbiaque muleri, et unumquemque illud vitium humanis cordibus, quo ipse gaudet, inserere. CASS. *Collat.* l. c. XVII.

GAUDIS. — S. Bernardinus hos assignat, dum ait : Septem gradibus animæ a diabolo expugnantur. Primo, insultat in suggestione. Secundo, luctatur in delectatione. Tertio, percutit in consensu. Quarto, spoliatur in actu. Quinto, præcipitat in consuetudine. Sexto, hilarescit sibi in gloriatione. Septimo, prævalet in morte. S. BERN. SEN. t. III, ser. IV, in *Domini. 4*, post *Pent.*

Paulo alios actus assignat Beatus Albertus Magnus, dum ait : Dentes diaboli sunt gradus tentationum, scilicet primus motus, cogitatio, delectatio morosa, consensus, voluntas plena, impetus, operatio, iterata consuetudo, defensus peccati, gloriatio in pec-

cato, in verecundia, impenitentia, desperatio. B. ALB. M. in c. XIV, *Marci*.

EX S. SCRIPTURA.

Et apprehendit draconem, serpentem antiquum, qui est Diabolus, et Satanas. AROC. x; 2.

Et consummata omni tentatione, Diabolus recessit ab eo usque ad tempus. LUC. c. IV, 13.

Ipse Satanas transfiguratur se in Angelum lucis. I COR. c. II, 14.

Nolite locum dare Diabolo. EPH. c. IV, 27. Venit Princeps Mundi hujus, et in me non habet quidquam. JOAN. c. XIV, 30.

Adversarius vester Diabolus tamquam leopardenus circuit, quaerens quem devoret, cui resistite fortes in fide. I. PRA. f. v, 8.

Tu credis, quoniam unus est Deus, bene facis; et Dæmones credunt, et contremiscunt. JAC. c. II, 19.

Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias Diaboli; quoniam non est nobis conciliatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus Principes et Potestates, adversus Mundi Rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in caelestibus. EPH. c. VI, 11.

Vae terræ et mari, in qua descendit Diabolus ad vos habens iram magnam, sciens, quia modicum tempus habet. AROC. c. XII, 12.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Tortuosus ille serpens, cui nullum aliud est desiderium, nullum negotium, nullum studium, nisi perdere animas nostras. Hic est, qui jūcter malum machinatur, argute loquitur, artificiose suggerit, callide decipit, illicitos motus insufflat, et venenatas cogitationes inflammat, movet bella, nutrit odia, incitat gulam, movet libidinem, desideria carnis instigat, et peccati occasiones parat, et mille nocendi artibus corda hominum pulsare non cessat. S. BERN. XV, *Med.*

Diabolus non querit hominem, sed hominis interitum quaerit, ille malis nostris gaudet, surgit e ruinis nostris, nostris vulneribus convalescit, nostrum sanguinem sinit, nostra saturatur ex carne. Diabolus hominem vult habere, sed perdere. Quare? Quia

ad caelum, unde ille cecidit, non vult, non fert, non patitur, quantum in se est, hominem pervenit. S. Cyprianus, hom. x.

Est insana malevolentia quadam, et perniciosus nocendi istis malis spiritibus, gaudent de malo hominum, et de fallacia nostra, si nos fefellerint, pascuntur. S. AUG. in Ps. 96.

Adsum invisibiles inimici, qui adversum te nunquam desinant ferociter dimicare; illi sane poterant tecum sopolis querolis facili reconciliatio componi; isti nesciunt quandoque homini pace composita confederari. S. PETERUS DAM. l. VI, ep. viii.

Incentos decipit, et in via hujus vite gradientibus laqueos tendit; ideo Propheta ait: « In via hac, qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi. » Rursus de eo scriptum est: « Abscondita est in terra pedica ejus, et decipula ejus super semitas; » dum enim humane salutis invidem, perdere innocentem appetit, prius ei aliquid, quod libeat, ostendit, quod dum appetere incantus nititur, oculo peccati mucrone transverberatur. S. GREG. in Ps. 142.

Ubique ad decipiendas animas reliquæ tendunt, in divitiis et paupertate, in sublimitate honoris et in Mundi contemptu, in voluptatibus carnis et austeritate poenitentiae, in crapula et sobrietate, in rerum affluentia et paupertate victus, in loquacitate et silentio, in nitore et sordibus, in laetitia et fletu, in administratione temporalium et remotione quieti, in libertate et subjectione, in labore et otio, in occulto et publico, in solitudinibus et civitate, in debilitate et corporis sospitate, in vigiliis et torpore, in gloria et ignobilitate, in infamia et favoribus humanis, et, ut paucis universa comprehendam, nullus est locus, nulla actio, nullaque persona, que ab ipsorum deceptionibus libera existat, quoniam neque ut excludi parietibus, nec placari precibus, neque terroribus coerceri. S. LAUR. JUSTIN. de Contemptu mundi, c. xviii.

Amplius tentat diabolus hominem ex parte illa, quae cum videt per exorescentem humorem facile inclinare ad vitia, ut secundum humoris conspersione adhibeat et tentationem, sicut ille, qui aquam deducit, non eam per aliam partem mittit, nisi ubi eam melius currere cognoscit. S. ISIDOR. op. Mansi, dist. iii, n. 7.

Intuetur inimicus generis humani uniuscujusque mores, cui vitio sint propinqui,

et illa opponit ante faciem, ad quæ cognoscit facilius inclinari mentem; ut blandis ac letis humoribus saepe luxuriam, nonnumquam vanam gloriam, asperis vero mentibus iram, superbiam, vel crudelitatem proponat, illi ergo decipulam ponit, ubi esse semitam mentis conspiciat, quia illi periculum deceptionis inserit, ubi viam esse invenit propinque cogitationis. S. GREG. hom. xxiv, Mor.

Mira caliditate omnium discutit consuetudines, ventilat curas, scrutatur affectus, et ibi semper querit causas nocendi, ubi quæque viderit studiosius occupari. S. BOSAV. tom. II, in Soliloq.

Nonnumquam ipsi callidi insidiatores frugam se arripuisse simulant, et de cetero nullam bellatori Christi molestiam se illatorum fatentur. Discendunt quippe ad tempus, quatenus animus a sui custodia remissior factus, graviori aua securitate sternatur. Prudens vero Christi servus, intelligens se in medio positum laqueorum, eo suspectior erit, quo quisiores contra se sentiat inimicos, ubi namque latenter pugnat, ibi omnis vigilantia adhibenda est; nam manifestus adversarius facile vincitur, occultus autem insidiator vix a quoquam superari potest. S. LAUR. JUST. c. iii, de Interior. Confit.

Non solummodo intuetur hostis, quid faciat, sed etiam quando faciat, nam quamvis potestatem acceperit, aptum tamen ad subversionem tempus exquisivit. S. GREG. l. II, Mor. c. viii.

Sub specie boni diabolus abscondit nobis laqueos (Abscondita est in via pedica ejus, et decipula illius super semitam. Job. xviii, 40.) hypoerisis in via continentie, inanis gloria in via macerationis carnis, severitatis in via justitiae, falsa pietatis in via misericordiae, prodigalitatis in via largitatis, carnalis affectionis in via charitatis, presumptionis in via spei, et desperationis in via timoris, furoris in via zeli, precipitationis in via audacia, astutiae in via prudentiae, pigritiae in via consilii, obstinationis in via constantiae, curiosae perscrutationis in via sapientiae. HUGO CARD. in Ps. iv.

Hoc tamen scitote, fratres, quia diabolus non persequitur nisi bonos; malos enim, luxurios, superbos, et avaros diabolus persequi non consuevit; amici enim sunt sui, et voluntatem ejus semper faciunt. S. AUG. Sermon. de Temp.

Alligatus est, tamquam innexus canis cate-

nis, et neminem potest mordere, nisi eum, qui se illo mortifera securitate conjunxerit; latrare potest, sollicitare potest, mordere omnino non potest, nisi volentem; non enim cogendo, sed suadendo nocet; nec extorquet a nobis consensum, sed petit. Idem, ser. clxvii, de Temp.

Juste disposuit Deus, ut non nisi consentientibus nobis laqueos pedibus nostris injicere queant, nam spirituales pedes nostra anime affectus sunt; hos compedibus suis irretire contendunt; quam ob rem rerum visibilium amore nostris affectibus conantur innectere, quatenus abdicato a nobis nostro affectu, nihil gratum habitaculum, receptaculumque habitandi in nobis Deus noster inveniat, qui per dilectionem et fidem in cordibus nostris commorari dignatur. S. LAUR. JUST. c. iii, de Cont. mundi.

Quoties tentationibus inimici resistimus, eamque confutamus, tam e Scripturis eloqui, quam a Deo adjuti, toties eum percutimus et vulneramus, et retorquetur in eum poena, que nobis indigeretur, si ab eo vinceremur. HUGO DE S. VICT. op. Mansi, l. xv, n. 7.

Demonia in cordibus reproborum tot requiescent, quot desideria imunda. S. GREG. hom. in Reg.

Diabolus sub virtutum specie iniqua nobis opponit. Idem, hom. xxxi, Mor.

Diabolus non solum per seipsum, sed et per eos qui nobiscum sunt, nos tentat. Idem, hom. iv, Mor.

Diabolus, quo valentius vincitur eo adhuc ad insidias ardentius instigatur. Idem, ibid.

Diabolus otiose menti caute insidiatur. Idem, in Reg. l. v.

Demones indefessi nos assidue oppugnant, modo aperte, modo fraudulenter, quos te videre quidem possumus, quanto minus cavere. S. BERN. sup. Eb. ser. sept.

Demones voluntatem nocendi habent, sed non potestatem. S. AUG. l. II, de Tr. cap. vii.

FECA. — Pessimis insania nostra, qui, cum continue videamus contra nos draconem ore aperto paratum ad devorandum, nihilominus dormimus, et lascivimus in pigritiis nostris, tamquam securi ante eum, qui nihil aliud desiderat, quam ut nos perdat. Inimicus ut occidat, semper vigilat sine somno, et nos ut custodiamus nos, nolumus evigilare a somno. S. AUG. c. xvi, Sol.

In ipsius mentis tuae moribus impie se vivunt, in ipsa tui pectoris urbe confligunt, et ut ista congressio periculosior videatur,

in ipsa carne tua quaedam quasi perditos sibi committiones invenimus, quos in augmentum partis addeiscunt. S. PETERUS DAM. l. VI, ep. viii.

EXEMPLA SACRA.

QUALITAS. — Quadraginta diebus tentatur Jesus, et quæ fuerint tentamenta, nescimus, quæ ideo forsitan pretermittuntur, quia majora erant, quam ut litteris crederentur; et si sic oportet dicere, sicut Mundus capere non poterat omnes libros, si scripta fuissent, quæ fecit et docuit Jesus; sic quadraginta dierum tentationes, quibus tentatus fuerat Dominus Jesus a diabolo, Mundus ferre non poterat, si Scriptura docuisset; sufficit nobis hoc tantum scire quod quadraginta diebus in deserto fuerit, et tentabatur a diabolo. ORIGEN. hom. xxvi, in Luc.

Celebris est S. Macarii visio, qui, cum demonem multis vasis vitreis quæstum ante cellam suam obtinuit, quidam enim illa vasorum multitudinem facturus esset, interrogatus, is, in proclivitate se esse congregat, ut vasa illa Monachorum suorum congregationi offerret, ut pro cuiusque gustu singulis offerret singulas peccati illecebras. VITA PP. l. III, n. 64.

S. Thomas refert Monachi quosdam exemplum, qui firmum sibi e cella non egrediendi propositum fecerat, cui paulatim astutus ille serpens suggestit, ut saltem ad Communionem sacram recipiendam illinc egredere, cui suggestioni Monachus acquiescens, propositum antea factum rumpere cepit; eumque tandem demonis illud consilium fuisse agnovisset, vane glorie motu in semetipso agitari cepit, eo quod per illum ad nihil mali patrandum inductus fuisset, quia potius ad bonum invitasset, ac proinde quæ sibi in eo complacuit. Quia vero fraudulenter a diabolo devorandum, nihilominus dormimus, et lascivimus in pigritiis nostris, tamquam securi ante eum, qui nihil aliud desiderat, quam ut nos perdat. Inimicus ut occidat, semper vigilat sine somno, et nos ut custodiamus nos, nolumus evigilare a somno. S. AUG. c. xvi, Sol.

In ipsius mentis tuae moribus impie se vivunt, in ipsa tui pectoris urbe confligunt, et ut ista congressio periculosior videatur,

quam rediit ad cellam, et mortuus est in peccato. S. THOM. in c. xiv. *Præp.* n. 13.

In Vitæ Patrum de magno quodam Dei servo scribitur, quod licet per integrum triennium manu Angelica cibatus fuisset, attamen antiquus adversarius nec cum illo certamen inire formidaverit, suas enim demonum phalanges, veluti totidem Angelicos exercitus congregavit, interque illas in varias cohortes distributas, in curru igneo, velut alter quidam Eliás ei apparens, se illum ad cœlum transferre velle simulavit; at vero quia superbus hic Spiritus dicebat: *Adversus me!* sanctus vir Dei detectam fraudem a se generose depulit, et in fugam se recipere coegit, dicendo: Quotidie Salvatorem, qui est Rex meus, adoro; sic, si esset ille quomodo hoc a me hodie exposeret? MANSI, disc. vii, n. 3.

In Vita S. Vincentii Ferrerii scribitur quod, dum librum de Virginitate Matris Dei legendo, magno accessus domi illius desiderio, illud a Deo idolatram sibi concedi peteret, vocem quamdam audivit dicentem sibi: Non omnes possumus esse *virgines*, nec deinceps patiari, ut tam honorato nomine gaudeas. Ad quorum verborum auditum, sanctus vir Dei ob inexpectatam petitionis suæ repulsam graviter conturbatus et afflictus fuit; mox vero velocissime a B. Virgine summa fuit consolatione perfusus, quæ hæc eum affata est verbis: Vexa illa paulo ante ad te facta, diaboli fuerunt, qui tibi proponit bonorum operum difficultatem, ut terribus ab incepta virtute desistas. *In Vita*, l. I, c. IX.

B. Petrus Damianus de quodam Monacho refert, qui in cella sua assidens existens, quantum exterius apparebat, vir magne simplicitatis erat, nomine Martinus. Hunc vix dies aliqui præstibat, quin demon illi vel appareret visibiliter, vel illum nocturno tempore in somno audivit loquentem, qui una cum ipso Psalterium aliasque preces recitabat. Aliquando vero, inquit S. Pater, tenebrarum auctor se transfiguravit in Angelum lucis, eique quasi legem dicendam mandavit: Cave, quia Angelum Dei et aspiciere, et alioqui mernisti; indignum est, ut de cœtero cum hominibus loquaris. Protinus ille, tanquam mandatum divinitus accepisset, a fratre suo funditus colloquutione removit, sequæ sub rigida silentii censura constrinxit. Cumque tam Abbas Monasterii, quam alius quidam Monachus, nomine Romanus, vehementer illum,

ut loqueretur, urgeret, ipse vero Abbati respondere pertinaciter abnueret; hic portas celle ejus a cardinibus deici imperans obstinatum hunc silentiarium virgini cœdi jussit, donec obstinati et indiscreti silentii sui redderet rationem. Tandem vero, cum nec hæc via quidquam ab illo obtinere potuisset, his eum verbis Abbas est allocutus: Ideo antiquus adversarius bonorum semper operum inimicus silentium tibi tentavit imponere, ut et fructum fraternæ edificationis amitteres, et illi, qui a te sublevandi erant, tuæ consolationis auxilium non haberent. Sic itaque frater, concludit S. Petrus Damianus, quia non ex malitia, sed ex simplicitate peccaverat, ad mentem quantocius rediit, et contempta suggestione diaboli, admonitionibus ipsius Patris acquievit. S. PETRUS DAM. l. VI, ep. xviii.

In Vita Patrum de Monacho quodam qui quondam idolorum sacrificii filius fuerat, scribitur, quod, dum etiamnum juvenis esset, in quodam idolatram fano dormiens sequentem habuerit visionem. Vidit enim Luciferum velut in throno sedentem, et ante eum demonem quendam stantem, qui, unde veniret, interrogatus, se ex tali certa Provincia venire, respondit, in qua varias seditiones, bella, revolutiones, et horrendos rebellionum motus excitasset; qui, cum, quanto ad hæc mala procuranda tempore suo fuisset, interrogaretur, se id intra triginta dierum spatium perfecisse, respondit; quem proinde, quod nimium hæc in re tardasset, graviter vapulare præcepit. Mox vero alius demon coram eodem Luciferò comparuit, qui se intra viginti dies gravem in mari tempestatem, in qua multe naves submersæ perierant, excitasse gloriabatur; qui pariter multis ab eo plagis maledictus fuit. Hinc successit tertius, qui se intra decem dies mundum decursurum in diversis nuptiis variis rixis, discordiis, et inimicitias excitasse, multorumque homicidiorum auctorem fuisse, glorianter affirmavit; quem pariter sicut priores diis verberibus castigari jussit. Tandem vero alius quidam comparuit, qui se quadraginta annis continuis Monachum quendam ad impudicitiam sollicitatum, tandem post tot annos evolutos vicisse, et ut in fornicationis peccatum turpiter et ignominiose laboraret, procurasse lactavit. Cui et throno suo consurgens Satan, post multos amplexus, acceptum e capite suo diadema capiti ejus imposuit, atque ad dexteram suam considere ju-

sit, generositatemque ejus variis encomiis predicavit. MANSI, d. X, n. 3.

In opusculis S. Francisci de Religioso quodam sui Ordinis, cui nomen Angelus erat, legitur, eum magnopere demonem formidasse, eo quod asperime illum a longo tempore molestasset. Qui proinde a S. Patriarcha socium sibi dari expetiit, qui ad ejus defensionem in ejus cella dormiret. At vero Sanctus vir Dei acriter eum objurgans, sine ulla justa causa eum timere dixit, eo quod vires dæmonis in manibus Dei ligatæ essent. Simulque, ut hujus rei sequenti nocte experientiam caperet, jussit illum in montis ibi vicini verticem conscendere, sonoraque voce clamare: Superbi dæmones, omnes venite ad me modo, et quidquid poteritis, mihi facite, et in me vestrum exercete furorem. Cumque bonus ille Religiosus prompte obedisset, nullus malignorum Spirituum se quidquam movere ausus fuit; hæcque ratione deinceps absque ullo dæmonis timore vixit, et liber permansit; et merito, quia ut S. Augustinus ait: Non possunt, quod non sinuntur, effoceri; sinuntur autem alto Dei summique justique iudicio, pro merito eorum, quos ab eis vel affligi tantum, vel etiam subijci, ac decipi, justum est. ORESC. S. FRANC. Coll. iii.

S. Hieronymus in Vita S. Hilarii refert, quod, cum dæmon ad metum et horrorem illi incutiendum in specie horridi camelli ei apparuisset, Sanctus vir Dei imperturbato animo eidem dixerit: Non me terret, diabolus, tanta mole corporis et in vulpeula, et in camelo, unus atque idem es. S. HIER. in Vita S. Hilari.

In Vita Sancti Norberti legitur, quod dæmon quendam Religiosorum suorum ob fidem suam debilitatum adeo contempserit, et doceri fecerit, ut ad quemlibet fere gressum in peregrinis ulmodum horrendisque speciebus ei apparere præsumperit. Cujus proinde Religiosi pusillanimitatem Sanctus Patriarcha reprehendit, eumque generoso deinceps animo esse, et nihil timere jussit. Religiosus hic igitur optimis Fundatoris sui monitis obediens, cum aliquando pro nonnullis negotiis domesticis expediendis a Monasterio egrediretur, dæmonemque in figura gigante sibi obvium, et expansis brachiis quasi contereere volentem conspiceret, moniti Sancti Patris sui memor, imperterritoque animo perseverans, dæmonem salutari Crucis signo coram ipso formato in fugam

abegit, qui et deinceps numquam ei amplius apparuit. *Vita S. Norberti.*

In Vitæ Patrum legitur, quod, cum S. Pachomius dæmonem in specie valde lasciva ei apparentem reprehendisset, quaesivissetque, cur tot fraudibus et artibus ad procurandum infelicem animarum lapsum uteretur, demon in sui excusationem responderit: Quam primum vos aliquem suggestioni nostræ aditum dare incipitis, subito nos majoribus vos incentivis provocamus; at vero dum vos in principio suggestioni nostræ resistere, et primos motus nequaquam admittite, sed primas imaginationes animose repellere videmus, erubescens et confusi a vobis roedimus. MANSI, disc. xvi, n. viii.

Filia Deo devota cum a duodecimo ætatis anno in hortum in dies secederet oratura, dæmon quodam Sabbato illi apparuit specie B. Virginis, cum duobus aliis Catharinam Senensem et S. Dominicum referentibus. Hortatur puellam ad austeram vitam, pro lino lanam indueret, feria quarta, sexta et Sabbato jejunaret, quotidie Rosarium dice-ret; quæ omnia faciebat; omnia tamen agiti consilio Confessario. Qui fraudem veritus, jussit, ut in faciem Dei parare expueret, si pedret, fecit, nec indignationem B. Virgo ostendit, sed magnos favores rependit, prædicans parentum infortuniam, monstretque ut eos soletur. Unde cepit pro vite haberi. Confessarius tamen adhuc sollicitus, scribit epistolam contumeliis in eos tres divos plenam; eam ubi puella B. Virgini dedit, ad lectionem ejus nil mota, restituit, jussitque custodire eam epistolam, suo tactu sacram, et mira patrum, ut factum est. Unde securior reddebatur Confessarius. Puella vero a B. V. petivit aliquod donum cœlestis, cui illa dixit, ut Rosarium suum ei daret, quod acceptum in cœlum secum abstulit, et post paucos dies restituit, monens, ut Confessario suo aliquot ex eo grana communicaret, fore contra morbos potentia; et re ipsa multi sanati sunt. Voluit tamen Confessarius ultimam documentum de rei veritate capere. Puella veras sacras reliquias tradit, quas jubet e collo B. Virginis suspendi. At dæmon remans, acrius filiam perstrinxit; ac ubi omnes ejus penitentias et orationes, quas prius inculcarat, missas facere jussisset, cum aliis duobus spectris evanuit, aculeo carnis non levi relicto in animo filia. ENGELB. *Dom. v. Pent.* § 2.

Virduni a duobus fratribus dissidentibus

cum assiduo diabolus citaretur, ille morem gerens vocantibus, familia minus agnos universos, et mox boves, anseres, gallinasque mactavit; omniumque et cura confregit, domique miscuit, et turbavit omnia; alterumque e fratris formidolosis imaginibus terruit, donec illi cum domesticis confessione expiati, demonis vim infregerunt. In alia villa repente magnus armentorum numerus interit, causam interitus auspicati fuerunt, quod in ore omnium diabolus assiduo foret. Itaque a nostro expiati et consuetudinem desolati, eadem averterunt.

Puella formosa et casta, ut procerum vitaret insidias, domicilium vertit et urbem. Cui alio peregre abenti demon assumpta honesti viri specie occurrit, montisque, parum animo destinatum non adiret, adesse ibi petulos fumatos, a quibus plus passura, quam a leonibus urbanis. Perrexit nihilominus puella, milles potius mori et orbe exulare toto parata, quam castitatis facere iacturam. Sed contrarium post tempus non longum accidit, cecidit misera casumque prodeunte utri tumore iussa est sibi res suas habere, et pago exesse. Que dum priorem viam relegit, urbemque repetit, obvium, quem prius, habet demonem, reditus causam non difficulter impetranem. Fussa delictum, quod utero prodeunte negare non poterat mulier, culpa cum prima mulierum demoni adscripsit: Serpens desepit me, nequam diabolus hanc mihi persuasit profecionem, et sodas / Iratus ea voce demon, excessissima impudentem alapa signavit, et addidit: Mentiris, ego enim ille sum, qui iter hoc tibi nuper dissuasi, de periculo premonui, a scelere preceavi. Sed nimirum geminus iste vester, et pervelt mos est, ut lapsam vestrorum culpam nobis impingatis, cum ultra a vobis ad tentandum septem numero irriteretur. MASSIVUS, de Pass. fol. 802.

Cum Joannes Parmensis, Minister Generalis Ordinis, visitare ultramontanas Provincias, contigit humali tempore, ut itineris errore per totum diem deviare, atque in deserto, medisque in silvis ingruentem noctem sustineret. Hic socii cum de periculo et labore admonerent, seu potius amice interrogarent, quid esset faciendum? Respondit securus, ad Divinum auxilium esse recurrendum, confiderent, Deum nunquam, in se confidentibus desesse, implorandam esse Deiparam Virginem, ac B. Patrem Fran-

ciscum. Corpis preces, et ad illam, et ad hunc fundere. Quibus dictis, audierunt pulsari campanam, ejus excitati sonitu perrekerunt via tutata et difficili, donec ad viciniam Abbatiam pervenirent, ostio pulsato procurrunt obviam quasi conducto expectantes monachi complures, qui prompte receperunt hospites. Ducunt ad ignem, lavant pedes, exsiccant vestimenta, apponunt cocinam, sternunt lectos, omnia ministrant necessaria, ut videbatur, alacritate magna. Post primam vigiliam surrexit Generalis ad orationem, et audita campana, quæ nocti ad laudes Divinas convocantur Monachi, ad chorum cum ipsis pergit, relictis sociis, qui somno et fatigatione opprimebantur. Officium inchoatur Hebdomadarius, nec consueta usus est ceremonia, nec ordine, nec versiculo: « Domine, labia mea aperies, etc. » sed abruptum, et cum turbatione incipit ab illo versu Psalmi 35. « Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem; » respondit Chorus: « expulsi sunt, nec poterunt stare. » Tertio id ipsum repetitum fuit, quod movit Generalis suspicionem. Precepit igitur in virtute Passionis Christi, et SS. Nominis ejus, ut oculus elicerent, quinam essent? Respondit, qui Abbatibus loco videbatur preesse, omnes esse Angelos tenebrarum, oculo pulsos, qui ex divino præcepto inviti missi sunt ad ministrandum ea nocte ipsi et sociis, præcepit, inquit, *Matris Dei, et illius velleferi Patris vestri*. His dictis, totum evanuit, quod ibi videbatur esse extractum monasterium. Ipse vero nemorosus in antro constitit. Generalis socios excitavit, et per reliquam noctem, usque ad auroram in Divinis laudibus perseveravit. WADSW. c. 3, *Annal. Ord. Min.* an. 1248.

S. Ignatius, literis operam daturus, Complutum ad Calendas Aug. venit, anno 1526, atque in hospitium pauperum diverit, cui ab Antezana vocabatur; ubi promptus cubiculum naetus fuit, quod illi innum pridem vacabat, nimirum spectris umbrarum et horribili strepitu infestum. Nescivit id Ignatius, unde visis prima nocte formidandis simulacris, et audito inmani fragore totus inhorruit. Verum statim se recolligens, sumptis animis in genua assurrexit, ac locutus est: « Si vobis aliquid in me datum est, eo visam paratus; agite in me, quodcumque Deus probaverit, ejusdemque id manu fieri jussit; neque in vobis est, nocendi metum vel puncto transgredi, quam

ipse vobis prefixerit. Sin autem vobis nocendi facultas non est; quo tot vestrum simul ignavi, tot strepitus ad interpellandum unius homuli quietem? » Hic se Deo integre committens quidquid essent ausuri, fortiter experiebat. Sed nihil in eum tentatum, et ex eo quies cubiculo reddita est. BEAULIUS l. 1. n. 23.

Dæmon aliquando in specie viri tristic ad impium vetulam venit, questus jam diu se frustra laborare, ut duos conjuges ad divortium impellat; quod si ipsa ut harum artium perita id efficeret, junctaque opera id possent, magna præmia pollicetur. Ipsa annuit, et statim ad maritum, qui mercator erat, et ejus tabernam festinat, ibi presentem argento pannum emit, et interim eum admonet, uxori cum sacerdote commercium suspicatum esse. Postridie tempore Sacri posse cum id in templo deprehendere. Tum abiit, et data opera materiam in taberna relinquit, enratum se, ut auferretur in tempore. Interea et uxorem adit, et ait, marito furtivos cum puella quadam amores esse, promissam ei, et cras dandam a marito pro veste materiam, illa excitatis utrinque suspicionibus, ipsa puellam, quam ignarum doli ei facinorandum, mittit, ut a mercatore pannum auferat, que res uxorem confirmavit in suspitione, quod materiam absque numerata pecunia auferret. Vetula subinde sacerdotem adit, monet uxorem ob suspicionem tristem esse, velit illam mane post rem divinam consolari. Sacerdos mane uxori locutus, auget ignarus zelotypiam mariti, qui tamen, etsi agere dissimulat, donec venefica illa pondus addit rebus. Nam uxorem adiens suadet, ut ab aliarum amoribus maritum abluat, aliquos e barba pilos ei dormienti cadat, et minutim sectos cibo incoquat, et simul in cam rem novaculam offert. Mox recta ad maritum reversa monet, a conjuge precipiendam ei gulam sequenti nocte. Maritus noctu somnum simulat, et uxore cum novacula capiti suo imminente exclamat, domesticos vocat, ostendit novaculam, et mane innocentem conjugem male habitum expellit, que ad parentes reversa est. At demon pactam daturus vetula mercedem, landatam de opera præstita, cum corpore et anima eam abripit. Eo cognito evoluta tandem rei totius serie, conjuges data acceptamque erroris venia ad veterem concordiam redire. DOXON. tr. 3, c. II, § 18.

Sub Bernardo Abbate, quidam nobili fa-

milia ortus, cum se Monachum fecisset, in tantum mentis tedium lapsus est, ut palam diceret, nunquam se hilari sedatoque animo futurum; frustra illum fratres, ut in Domino consolaretur, et spe præmiæ celestis moestitiam deponeret, hortabantur, frustra hoc ipsum Abbas admonendo exaggerabat. At vero ubi idem Abbas pro eo orationem fecit, ita immutatus est, ut e contrario exultaret, ac se jam deinceps perpetuo contentum victurum affirmaret. Quippe diabolus oratus Abbatibus virtutem sustinere non valens, ab impugnatione fratris illico desit, et ipse spiritualis gratiæ luce perfusus causam agnovit, ob quam gaudere jucunditateque affici deberet. MARILL. lib. VI.

Macarius, Alexandrinus Abbas, multum a demonibus infestatus, parem autem eorum terrori exitisse inde constat, quod in gentilium sepulchro nocte quadam amoto cippo decubare ausus sit, cumque ossa super que jacebat, in vocem prorupisset, mansit immotus, vox autem erat alteri respondens, venite se nunc posse, quia ejus quem super se habebat pondere gravatus esset, ad quem Macarius: Exi, atque abi, si potes, inquit, ego hic pernoctabo. Demones igitur tantam hominis audaciam perstrepentes, obturavere, ne si plura in eum conati pergerent, vici magis erubescerent. MARILL. Ibidem.

Ad Evagrium presbyterum, amorum quondam Macariorum discipulum dum solitari eremum incoleret, tres demones electrici habitu venisse constat, qui se diversarum heresum esse simulantibus eum quisque dogma probare nitentur, ut illum aliquo eorum perverberent; ceterum Evagrius cum fidelem Catholicam adversus quemlibet eorum accerrime tueretur ac defenderet, Deo adjuvante, omnes facile superavit, ita ut confusi repente avanescerent, nihil aliud moliri in eum ausi, quem in fide tam firmum cognoverant. MARILL. Ibidem.

Dæmon sanctitati atque virtutibus Martini, Turonensis Episcopi, vivens, ipsum iudificare ausus est. Aureo enim diademate et purpureo superbus indumento ei occurrens, Regem se Martini esse et ad iudicandum mundum descendisse asseverabat. At vero Martinus et diaboliæ artis garas, et mansuetudinis Domini memor: Haud talem inquit, venturum se pollicitus esse Christus, sed cum omnibus Passionis (quam pro nobis sustinuit) signis, cum corona spinosa, vulneratumque cicatricibus, et ipso victoria-

sue trophæo cruce, cum talis apparuerit, eum advenisse credam, alioquin hoc ab eo præceptum observabo: Si quis vobis dixerit: *Ece hic est Christus, aut illic, nolite credere*, Immundus ergo Spiritus veritas veritatis victus disparuit, nihil ibi suum relinquens, præter sui indicem foretorem. **SULPITIUS SEVERUS**, in *Vita S. Martini*.

Idem omnis mortifera fraudis artifex, Pacomio, *Ægyptio Abbati*, apparuit, pulcherrime femine formam præferens, sed qui libidinis ardorem jejuniorum frigore jam extinxerat, nulla carnis concupiscentia intellectum occupante, facile perspexit inimici insidias, et fronte cruce signato, ipsam signo crucis fugavit. **MARULLI**, *Ibidem*.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut tanens in sui agitatione graviter se vulneratum esse animadvertens, vidensque, quod furorem suum adversus eum, a quo percussus est, exercere non possit, confictum ex veteris panis lineis, vel stramine, hominem, ad aves abigendas in agro positum, aggreditur, illumque cornibus, dentibus, pedibusque in millenas partes ferociter discerpit, suas se vindictas hoc modo aliquantulum exercere posse, sibi imaginans; ita quoque Princeps tenebrarum videns quod de Deo, qui ipsum e celo in profundum abyssi præcipitavit, vindicare se nequeat, hominem ad imaginem et similitudinem Dei creatum, Deoque unice charum, plurimisque favoribus adactum aggreditur, suamque rabiem in eum, in Dei ignominiam, quantum potest, eique permittitur furibundus exserit. **MANSI**, disc. II, n. 3.

Sicut, si quis stellas cœli, aut pluvias guttas, seu arenam maris dinumerare voluerit, casso consumitur labore; ita et quicumque varias demonum fraudes ad plenum reserare conatus fuerit, supervacue desudabit. **S. LAUR. JUSTIN. c. XII, de Discipul. Mem.**

Sicut in cribro multa foramina sunt; ita diabolus eum multiformis sit, se homini applicando, mille modos tentandi habet, quia quot sunt vitia, tot utitur variis modis ad tentandum. Unde, secundum Sanctum Augustinum, diabolus plenus est inventivis vitiarum, ideo toto conamine se applicando, nititur animas suis incendiis inflammare. **S. BERN. SEN. t. III, c. II, a. 1.**

Sicut novacula apprimè exacta, ita coram abscondit, ut, qui raditur, nihil sentiat; sic etiam diabolus, qua est calliditate atque versutia, dolos ita machinatur, ut animæ gratiam, hoc est, virtutem et scientiam detondeat, ut ea sibi hæc ornamenta detrahi non sentiat. **NICET. in Orat. XL, Nazianz.**

Sicut homo silvam excindere volens, si solum securis ferrum sine manubrio habeat, nihil efficere prævaleat, quantumvis sit sagacissimus; at vero si vel modicum silvæ illius lignum ad faciendum securi sus manubrium obtineat, hoc unicum ei sufficit, et desiderabatur, ut totam silvam paulatim excindere possit; eodem prorsus modo demon, quantumvis sit Spiritus sagacissimus, sola tamen perverse, nobisque continuo insidiantis voluntatis suæ malitia, que est veluti quoddam securis ferrum sine manubrio, virtutum nostrarum silvam excindendo nobis nequidquam nocere poterit; at vero si astutus hic serpens ab anima vel corde nostro vel minimum affectum inordinatum obtinuerit, ex hoc securis sine ferro manubrium fabricabit, quo utendo affectum joice paulatim sic adangebit, ut animam nostram sui juris faciens, quicquid in illa virtutum, gratiarum, donorumque celestium repererit, facili negotio extirpare, et totaliter succidere possit. **MANSI**, disc. IV, n. 2.

Sicut in corpore nostro semper humor aliquis præsto est, qui in illo quatuor elementorum mixto prædominans, aliquam in eo causat indispositionem; sic quoque in inferiori animæ portione semper est aliqua inclinatio vel appetitus incompositus, quo Angelus ille insidiosus familiariter uti novit. Unde **S. Joannes Climacus**, de gradibus Paradisi tractans, ita loquitur: Quales nos demones deprehendunt, tales et ipsi erga nos se gerunt; et tales in nobis cogitationes reperiunt, tales ipsi nobis imagines et formas subjiciunt. **S. CLM. gr. XIX.**

Sicut dux belli ad eum præcipue locum castra sua figit, quem debiliorem, et minus munitis moribus, aut fortificationibus cinctum esse certit; ita quoque stygius noster inimicus in illa parte vel maxime in civitatem irrupere solet, ubi minorem resistantiam invenit, quamque minus munitam, et consequenter debiliorem esse deprehendit. **S. GREG. hom. XI in Ezech.**

Sicut cancer marinus, ubi concham aperitam conspiciat, lapillum quemdam in eam

conjicit, vel modicum lignum, ut inde impedita claudi non possit; hæc enim modica apertura sufficit ei, ut eam ingredi paulatim, et devorare possit; pari quoque sagacitate dæmon utitur, quia serpens erat callidior cunctis; mox enim ut cor hominis bonis hæc temporalibus capiendis patere conspiciat, lapillum quemdam, id est, inordinatum erga certam quamdam personam ingerit amorem, idque sub specie boni ut scilicet ejus procuret salutem; ubi vero per hunc affectum minimum aliquem in cor illud aditum sibi patefecerit, sensim et paulatim Spiritus immundus eam omni malitia sua in illud se insinuat. **MANSI**, disc. VIII, n. 2.

Sicut fures, ubi violenter domum ingredi nequeunt, ne fores domus dejiciendo, vel muros et parietes perfringendo strepitum aliquem excitent, ex quo domestici a somno excitentur, si parvam quamdam fenestram apertam inveniant, puerum aliquem sagacem, ab eis in furtis committendis eruditum, per illam immittunt, qui caute fores domus, vel fenestras majores aperiat, per quas ipsi ingredienti pro libito suo quævis obvia rapiunt, et furantur; ita hæc eadem est latronis infernalis in depraedandis animabus vulgaris sagacitas; ne enim in animas eum strepitum, id est, per instigationem ad peccata enormia committenda irrepit, prius suggestionem vel imaginationem immundam ejus animo immittit, vel ad aspectum oculorum incautos, ad complacentiam sensualem, vel periculosam aliquam familiaritatem extimulat, etc. *Cum diabolus jam misisset in cor*, etc. *Veniam ad te tanquam fur in nocte*. **Idem**, n. IV, l. V.

Sicut avis in laqueum incidens, minima capitur unguicula, et alarum vires franguntur, et debilitantur ob unguem vilem, et cum totum corpus sit extra laqueum, totum tamen retinetur; ita multi sunt viri exemplares, qui in novem præceptis sunt irreprehensibiles, et in unius præcepti unguicula capiuntur. **S. ERASM. tr. 1 de Morbo lingue.**

Sicut latrones, non ubi fœnum et paleam, et calamus, sed ubi aurum et argentum est, fodiant, et continuo vigilant; sic et diabolus his maxime instat, qui spiritalia attingunt. **S. CHRYS. hom. 1 ad Pop.**

Sicut hostis plus ducem, quam milites peti, nec obsidet mortuos, sed impugnat viventes; sic diabolus non peccatores querit capere, quos possidet subjugatos, sed ut justos capiat, sic laborat. **S. CHRYS. ser. 96.**

Sicut filii Jacob Josephum, fratrem suum fatali semper odio prosequabantur, ut quia illum a patre suo temerè amari videbant, utpote qui illum in peculiaris dilectionis signum, pulcherrima illa veste, quæ *poly-mita* vocabatur, induerat; eodem prorsus modo invidus ille serpens tolerare nequit, quod communis Creatori majori nos dilectione, quam ipsum, prosequatur; siquidem, ut nos sanguine suo pretiosissimum redimeret, corpus sibi mortale pro nobis assumpsit, quod in Angelorum obsequium nunquam fecit. Præ nimia invidia in rabiem agi videntur, dum nos celestibus virtutum, gratiarum, et donorum infusorum thesauris leocpletari vident, ac proinde omni conatu nos hæc thesauris spoliare contendunt; nam ut **Cassiodorus** ait: *Graviores insidias adversarii tunc subimus, quando Dei dona suscipimus*. **MANSI**, disc. IX, n. 2.

Sicut leonem naturaliste animalia mortua nequaquam manducare, sed vivis tantum insidiari asserunt; sic quoque diabolus, qui tamquam leo rugiens circum, querens, quem devoret, non animas in peccato jam mortuas, utpote quæ jam de facto ejus sunt, sed in gratia Dei viventes, devorare conatur, quia, ut vetustissimus Tertullianus ait: *Diabolus ad hoc se regnare putat, ut Sanctos de religione Dei perturbet*. **Idem**, n. x.

Sicut piscator avidus et peritus, grandiores pisces, minoribus contemptis, attentius inescat; ita diabolus perfectis quibusque avidus insidiatur, ut pereant. **S. THOM. VILL. ser. de SS. Cosma et Dam.**

Sicut inter alias fulminis conditiones, una hæc est, quod majorem semper in his corporibus vim exserat, in quibus majorem invenit resistantiam; idem quoque est dæmonis genus, nam adversus eximios Dei servos, qui sanetitate præfulgentes eidem omni virium suarum conatu resistant, magis et crudelius sevir, majoresque ac periculosiores insidiarum machinas istidem struere consuevit. Præterea fulmina loca eminentiora ut plurimum feriunt: *Feriant altos*, inquit **Poeta**, *fulmina montes*. Eundem quoque styllum demon observat, dum illos quam maxime impugnat, qui dignitate, exemplaritate, et virtute sublimiores existunt. **MANSI**, disc. X, n. XXI.

Sicut qui Barbarorum incursionibus se opponunt, iisque consistere, quantum licet, egregie volunt, incitant quidam sese vicissim ad audendum, sequè sedulo hortantur,

promant jam vires et artem, tempus belli advenisse affirmantes, itaque vehementes et inviati in adversarios incurrunt, ac superata quodammodo segnitie ac pavore, strenuis se in gravioribus periculis, cum casu tulerit, præbent; eodem modo oportere assero, quicumque sunt sanctitatis amatores, diaboli fraudibus perquam impigre obviam ire, tantaque se illi contentione virium opposere, ut illud ipsum laud immerito usurpare possint: Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio? An angustia? S. CHRIS. ALEX. *de Fest. Pasch.* c. v, p. 2.

Sicut si forem aliquem in domo tua videns, eundem clamoribus et vociferationibus in fugam agere posses, et tamen id ipsum facere negligeres, nonne tunc facultatum tuarum jactura sibi ipsi imputanda foret? Eodem modo, cum ad tentationem superandam per orationem ardentem Deo te recomendare possis, si id non facias, culpa tua est. MANSI, *disc. xviii*, n. 2.

DAMNUM. — Sicut dum leo famelicus animal quoddam obvium habet, illud protinus invadit, illudque tanta cum aviditate disscerpit, dilaniat, et devorat, ut etiam ossa, pellem, et omnia animalis istius interiora pro faucibus in stomachum suum trajectat; eodem quoque modo rabida illa fames, que demonem adversum nos extimulat, adeo est ingens, ut non solum in animam nostram ferociat, verum etiam in corpus et bona fortune debacchetur, dummodo id illi Deus permittat. Corpus et animam perdit. Idem, *disc. ii*, n. 13.

Sicut in antiquis historiis de Carthaginiensi quodam belli Duce legitur, quod de quibusdam militibus Africanis, qui ei rebelles facti, obedientie jugum, quo ei obstringebantur, excusserant, sequenti stratagemate gloriosum reportavit victoriam. Etenim, quia illos vini avidos esse probe noverat, multa vasa vino adimpleri, eique herbe cum jasadum, que somni est conciliativa, succum admisceri, ac demum castris suis in magna quantitate inferri jussit; cunctisque ritè dispositis in apertum campum egressus, se cum illis pugnam adoriri velle, callide simulavit; cumque in primo congressu studiose fugientem pro longum terre spatium insecutatum fuissent, tandem retrogressi hostilia castra occuparunt, et inventa ingenti vini annonâ, tamquam de obtenta victoria lætantes, vino liberalissime indulserunt, ac demum profundissimo somno sepulti, posito

omni metu fessa membra refocillarunt; cum ecce dictus belli Dux, qui una cum exercitu suo fugam simularat, cum eodem reversus, omnesque profunde dormientes reperens, membratim ac minutim illos concidit; similium quoque stratagemate juratus inimicus noster utitur, sciens namque, quod vinum lætificat cor hominis, quodque honorum temporalium, honorum, voluptatum, divitiarum, aliarumque rerum similium avidissimi simus, in presenti delectationis occasione hujus vino herbas venenosas, id est, suggestionem ad peccatum, vehementer sollicitantem immiscet, hæcque ratione victoriam adversum nos facillime obtinet. Idem, *disc. iii*, n. 3.

MOTIVA.

Ad Demonea odio habendum.

Quia astutissimus est, uti S. Bernardus testatur, dicens: A versutis et astutis vobis timeo, in quibus partim subtilitate nature, partim experientia temporum, sub tuo annorum millibus eruditus, fragilitates humane nature, quaquaversum se verterit, non ignorat. S. BEAT. *de Quad. deb.*

Quia occultissimus est, teste S. Gregorio, dicente: Quis hujus hostis versutis non metuat, qui tanto est perniciosior, quanto occultior? Non enim que extra nos sunt, auferre nititur, sed diripere thesauros interiorum conatur. Nulla sibi temporalium bonorum cupiditas, nulla divitiarum ambitio, nullum dignitatis desiderium, sola interiora appetit, solas virtutes diripit, solam animam occidit; quod si aliquando exteriora tetigit, non ea auferit, ut habeat, sed ut ea auferendo animam evertat. S. GREG. *in Ps. cxiii*.

Quia terribilissimus est, saltem respectu malorum hominum, uti Ruppertus Abbas illa verba, 1 Reg. c. 5. *Et ebullierunt velle et agri, in medio regionis illius, et nati sunt nures*, explicans indicavit, dum per mures hos intelligit infernales spiritus, atque: Qui sunt isti, qui ebullierunt, et terram demoliti sunt mures, nisi maligni spiritus, justis quidem contemptibiles, ut mures, peccatoribus autem terribiles ut leones? Id ipsum confirmat S. Isidorus, dum ait: In oculis carnalium diabolus terribilis est; in electorum oculis terror ejus vilis est; ab incredulis ut leo timetur; a fortibus in fide ut vermis contemnitur. RUFARIUS ABB. *l. I, c. xv*.

Quia superbissimus est, ut S. Basilius insinuavit dicens: Daemon, capitalis noster hostis, solet nostram Domino exprobare negligentiam, et super inobedientia nostra superbe gloriarî; qui, cum neque fixerit nos, nec mortem pro nobis oppetierit, habet nos tamen [proh dolor!] et inobedientie sue, et negligentie, qua in præceptis Dei tenendis sumus, imitatores sedulos; hoc quidem opprobrium est contra Majestatem Domini, et hæc jactantia poenis gehennæ longe mihi gravior esse videtur, quod nimirum inimici Christi materiam et ansam præbentus jactantia contra eum ipsum, qui pro nobis mori se objicit, atque ab inferis sese revocavit. S. BASIL. MAGR. *orat. II, Ergo Deum*.

Quia furiosissimus est, uti S. Chrysologus notavit, dicens: Putredine satiantur, deliciantur foetore, quibus tota voluptas est, homines interire. Attendite, quæ sevitia, quis furor, quæ rabies demonum erga humanum genus; contenti non sunt, mori homines, sed vivos homines gestiunt sepelire; se sepulchris mandant, ut homines recidant in sepulchrum. S. CHRYS. *or. xvii*.

Quia invidiosissimus est, tanta enim illius est invidia impietasque, ut Dionysius Carthusianus inquit, ut perdi se reputet, si ab hominibus expellatur. Hinc et S. Hieronymus verba illa Jobi: *Sternutatio ejus splendor ignis*, explicans: Alii, inquit, transtulerunt: *In sternutamento ejus illucescit sol*, Sternutatio sordes cerebri egerit, diabolus ergo, qui totus sordidus et foetidus est, malitia sue sordes in perniciem hominum cum delectatione operatur, et effundit, transfigurans se in Angelum lucis, et de invidia, id est, de malorum omnium capite, venena sua commovet, et producit. DIONYS. CARTH. *apud Mansi*, *disc. ii*, n. 4.

MEDIA.

Ad Demonis insidias cavendas.

Oratio, uti S. Gregorius monuit dicens: Sit mens vigilans, sit undique circumspicienda, sit ubique sollicita, ut insidiantis possit semper laqueos præcavere; sed quia, quanto hostis noster cautum contra se unumquemque cognoscit, tanto corda sibi resistentiam subtiliori molitur arte subvertere, omnipotentem Dominum assiduis lacrymis et deprecatione poseamus, ut nos veneni ejus non sint infectione corrumpi. S. GREG. *l. VI,*

in Reg. diet. xv, ep. xxxviii. Hinc merito dicere possumus cum Rege Josephat: In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere; sed cum ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. II PAR. c. xv, 3.

Christi presentia cogitata; nam adjuvat certamen, teste S. Augustino, qui certamen indixit: Non te sic spectat Deus in agone certantem, ut populus aurigam; clamare enim novit, adjuvare non novit, coronæ veniam parare potest, viros subministrare non potest, homo enim et non Deus; et forte dum spectat, plus laborat sedendo, quam ille luctando. Deus quando spectat certatores suos, adjuvat eos invocantes, nam vos athleta illius estis. Psal. 95. 18. *seq.* « Dicebam, motus est pes meus, misericordia tua, Domine, adjuvabat me. » Et alibi: « Ad agonem perduceris, contra diabolum, victorum principem, dimicabis in arena hujus mundi. » S. AUG. *ser. cxv; de Temp. Utræque part.* « Christi scilicet et Diaboli, infinita populi multitudo te spectat luctantem, et quisnam vincat, vide omnem turbam nimia intentione pendentem. Non de te triumphat pars diaboli; si vis vincere, noli de te præsumere, sed illi assigna victoriae gloriam, qui tibi donat, ut victorie feras palmam. Vis vincere? Caput prius contere inimici, excludendo de corde tuo suggestiones diaboli. Vis vincere? Manus tue fortes inveniuntur in bono opere. Vis vincere? Fige pedes, non vites vestigia tua. Item, *de Catech. tr. IV*.

Charitas fraternæ; uti S. Bernardus indicavit dicens: Dic mihi, si aliquid timeat diabolus? Frater amabilis, nihil est quod tantum timeat, quantum concordiam et charitatem; nam si totum, quod habemus, damus, propter Deum, hoc diabolus non timeat, quia ipse nihil habet; si jejunamus, hoc diabolus non timeat, quia ipse nunquam comedit; si vigilamus, hoc diabolus non timeat, quia ipse nunquam dormit; sed si charitatem et concordiam tenemus, hoc diabolus vehementer timeat. Quare? Quia hoc tenemus in terra, quod ipse in celo tenere nolit. S. BEAT. *ser. xix, de Modo bene vivendi*.

Subjectio; nam, teste Cassiano, nullatenus decipi poterit, quisquis non suo judicio sed majorum vivat exemplo; nec valebit ignorantiam ejus callidus hostis illudere, qui universas cogitationes in corde nascentes

perniciosa verecundia nescit obterege, sed eas maturo examine seniorum reprobat, vel admittit. Hinc et Siracides: Sapiens non odit mandata et justitias. Sed quemnam inde reportabit fructum? Et non illidetur quasi in procella navis. CASSIAN. *Coll. II, c. XVII.* Ubi Hugo Cardinalis ait: Id est, illusionibus demon non obstruetur, quasi dicat: Navis, que habet bonum rectorem, non obruitur in procella; ita justus non obruitur tentationum turbine. HUGO CARO. in c. XXXIII. *Ecc. 2.*

Vigilantia; ut S. Petrus monuit dicens: Fratres, sobrii estote, et vigilate. I. PETR. V. S. Hinc S. Chrysostomus: Si serpentem, inquit, ad lectum nostram latitare sciremus, hic magno admodum studio ad illum perendum ferremur; Diabolo autem in nostris ipsorum animis latitante, nihil adversi nos pati arbitramur, sed supini ac desides, animisque concidentes malis nostris in dormimus. S. CHRYS. *hom. x, ad Rom.* Cujus rei causam hanc esse arbitror, quod illum corporeis oculis non contuemur, quamquam hoc potissimum nomine vigilantes nos ac sobrios esse oportebat; nam sensibilem quidem hostem facile declinas, at invisibilem, nisi undique armati fuerimus, difficile evitare possumus. Idem, *hom. x, ad Pop.* Et confirmans id ipsum S. Cyprianus: Si imparatum, inquit, invenerit militem Christi, si rudem, si non sollicitum, ac toto corde vigilantem, circumvenit nescium, fallit incautum, decipit imperitum. S. CYP. *ad Pontic.*

Compunctio; nam ut S. Antonius Paduanus ait: Sicut fumus expellit apes, sic amara et lacrymosa compunctio expellit demones, qui circumdant animam, sicut apes favum. S. ANT. PAD. *Dom. inf. Nat. oct.*

Confidentia proprie abjectio, ut S. Laurent. Justin. monuit dicens: In omnibus insulibus spirituum immundorum, in cunctis tentationibus, quibus Christi servi impugnantur, abjicere conentur propriam confidentiam, et divinum non cessent efflagitare auxilium. S. LAUR. *Jerr. c. XII, de disc.*

Verbum Dei; hinc in *Collationibus* Cassiani ad nostram eruditionem scribitur, quod sicut Christus per adducta Scripturæ loca lætiferam fugavit; ita quoque nobis exemplum dederit; quo doceamur, ut in conflictu cum demone scutum quoque verbi Dei amplectamur. His testimoniis edoemur, ut fraudulentis suggestionibus inimici nos quodæ similitur debeamus obsistere, et ideo,

juxta monitum Apostoli ad Ephes. 6. « Galeam salutis assume, et gladium Spiritus, quod est verbum Dei. » CASSIAN. *Coll. XX, c. II.* Nam ut S. Gregorius ait: Resistere tentationibus omnino non sufficit, qui hunc verbi Dei tenere gladium male vivendo postponit. S. GREG. I. XII. *Mor. c. ult.*

Terrenarum rerum contemptus; ut S. Ambrosius hortatus est dicens: Denique servatum est serpentis, ut calcaneum mulieris et seminis ejus observet, quo noceat, et venenum suum diffundat. Non ergo ambulemus in terrenis, et serpens nobis nocere non poterit. S. AMB. I. *de Fuga Soc.* Sed et Venantius Fortunatus considerat, quod Christus Redemptor noster nos in oratione Dominiæ Regnum eorum a Deo petere docuerit: *Ad veniat Regnum tuum*; postea autem a nobis subjungit voluerit: *Et ne nos inducas in tentationem*; quasi dicturi essemus: Veniat in corde nostro Regni tui innocens desiderium, ut possimus diaboli vincere blandimentum; tunc enim in nobis hostis non prævalet, quando respexit nos constanter divini Regni desideria concepisse. VENANT. *apud Mansi, disc. XVII, n. 2.*

In principi fortiter resistere; ut S. Isidorus suavit dicens: Qui suggestiones diaboli non respicit, in ejus insidias nimis efficit. Moxque modum nobis tradit, quo transire possumus, ne astutus hic serpens nos supplantare usquequaque possit: Facile, inquit, in consequenti opere repellitur, si prima oblectamenta respiciant. Diabolus enim est serpens lubricus, cujus si capiti, id est, primæ suggestioni non resistitur, totus in interna cordis, dum non sentitur, ilabitur. S. ISID. I. III. *Sentent. c. v.* Hinc et S. Gregorius: Si tentationi, inquit, in corde nostro nascenti festine non resistitur, hæc eodem quo nutritur, mora roboratur. Neque enim culpa ad opus prodire permittitur, si intus, ubi nascitur, extinguatur. S. GREG. I. XII. *Mor. c. VII.* Id ipsum David indicavit, dum dixit: *In matutino interficiebam omnes peccatores terræ*, Ps. c. 8. Super que verba S. Athanasius sic loquitur: Sicut matutinum tempus diei est initium; sic omnis peccati initium est inimici fraudulenta suggestio, ideo inquit, mane interficiebam, hoc est, respiciebam ad principia cogitationum, et investigabam eorum intentiones, atque adeo peccatores omnes, utpote demones, qui faciunt ne peccatum ad perdendum omnes ex civitate Domini, hoc est,

ex anima (anima namque Domini civitas est); persequebor enim, inquit, et abscondam illorum capita, tam quam principia, ne operentur omnem iniquitatem et peccatum. S. ATHANAS. q. x, *ex Parab.*

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta, cur *Dæmon contempere homines oderit, et persequatur*, id quod ex Didaco Stella cognoscere poterit, hæc motivum afferente, ob quod hic adversarius in nostram perniciem implacabilis esse perseveret, scilicet propter odium Dei; nam peccatis induratus mansit in odio Dei, scit, quod voluntas Dei est, nos beatos efficere, et quod nos summo amore et charitate prosequatur; ne autem voluntas Dei in nobis adimpleatur curat nostram justificationem impedire, propter odium, quod in Deum habet, ratione justitiæ punitivæ secundaria. DID. STELLA in c. X. *Luc.*

Nosse debet *varios modos, quibus homines impugnavit*, quos brevis indicavit S. Gregorius, dum dixit: Aut enim opprimendo rapit, aut insidiando circumvolat, aut suadendo blanditur, aut minando terret, aut desperando frangit, aut promittendo decipit. S. GREG. XXXII. *Mor. c. VIII.*

Richardus de S. Victore breviter duos assignat, dicens, eum contra militem Christi nunc pugnare ex pharetra per insidias, nunc ante faciem ejus arma vibrare; quia alia vitia sub specie virtutum contegit, et alia, ut sunt aperta, ejus oculis objicit. RIC. VICT. p. II. *in Cont.*

S. Antonius de Padua ad id se reflectens, quod Salvator noster de demone dicit, videlicet: *Ambulat per loca iniqua*, ait Diaboli ambulatio nihil aliud est, quam ipsius tentatio, juxta illud, quod ipsemet diabolus apud Jobum ait: *Circuei terram, et perambulavi eam.* Qua vero ratione id ipsum in sensu spirituali intelligendum sit, sequentibus verbis declarat, dum ait: Diabolus primo terram, id est, mentem hominis circumit, id est, subtiliter disquirat, cui vitio magis sit applicabilis, et postea eam perambulat, quia secundum quod viderit vincibilem, quemlibet tentat. S. ANTON. PAD. ser. II. *in Dom. III. Quadr.*

S. Bonaventura fusus de hæc materia sic discurrit: In primis potest ex divina per-

missione corporibus nostris gravia mala infligere, prout eum Job intulisse constat. Organa quoque corporea turbare potest et impedire, prout facit in obsessis. Imagines devotivæ, et phantasmatosa nobis imprimere potest, vel etiam per sanguinis commotionem ad peccatum stimulare. Quod vero deceptiones et stratagemata attinet, decipit præcipue quatuor modis: *Primo*, suadendo bonum, et hoc propter malum; sic v. g. hominem, quem instabilem esse cognoscit, ad Religionem ingrediendam exstimulat sperans, quod progressu temporis miser futurus sit apostata. *Secundo*, suadendo malum, sed hoc specie boni, v. g. dum urget ad committendum perjurium, ad retinendum bona aliorum. *Tertio*, dissuadendo bonum tanquam nocivum; ut cum dissuadet bono viro ingressum Religionis, ne de hoc peniteat, et egrediens confundatur, vel quando dissuadet alicui elemosinam et orationem, ne per hoc incurrat vanam gloriam. *Quarto*, dissuadendo malum, ut ducat ad pejus; ut quando dissuadet temperantiam in victu et somno, ut per hoc inducat ad indiscretam abstinentiam, quod pejus est. S. BONAV. I. II. *Compend. c. XXVII.*

Denique notanda quoque est doctrina, quam S. Gregorius alio loco proponit dicens: Leviathan iste aliter religiosos hominum mentes, aliter vero huic mundo delicias tentat; nam pravis mala, que desiderant, aperte objicit, bonis autem latenter insidians, sub specie sanctitatis illud, illis velut familiaribus suis, iniquum se manifestus insinuat, istis vero velut extraneis, ejusmodi quasi honestatis pretextu se palliat, ut mala, que eis publice non valet, facta bonæ actionis velaminis subintromitat. S. GREG. I. XXXI. *Mor. c. XXII.*

Nosse debet *modum vincendi Diabolum*, de quo S. Augustinus sic discurrit: Multi dicunt, quomodo possumus vincere Diabolum, quem non videmus? Sed habemus magistram qui nobis demonstrare dignatus est, quomodo, a nobis invisibiles hostes vincantur, qui a Sancto Paulo, ad Colossenses c. ii. 15, dicitur: *Exspoliatus Principatus et Potestates.* Denique vero modum nos docet idem Sanctus, quo insultus demoneis vincere ejusque insidias et technas deridere valeamus; consistitque hic modus in eo præcipue ut vincamus nosmetipsos. Ibi ergo vincuntur inimicæ nobis invisibiles Potestates, ubi vincuntur invisibiles cupiditates, et ideo,

qui in nobis ipsis vincimus temporalium rerum cupiditates, necesse est, ut in nobis ipsis vincamus et illum, qui per ipsas cupiditates regnat in homine. S. AUG. c. 1, de Agone Christi.

Idem alibi de tentatione demonis disserens, in tantum illam contra nos prevalere posse dicit, in quantum effrenes concupiscentiæ prevalent et prædominantur in nobis; quibus tamen, inquit, nisi ille, qui tentatur, deserit locum, inanis tentatio et irridenda repellitur. Unde Apostolus monet dicens: « Nolite locum dare Diabolo. Quoniam vero modo ei locus datur, aut recipitur, mox explicat, dum ait: Dant autem homines locum Diabolo ex concupiscentiis suis. Non enim vident homines Diabolum, cum quo pugnant, sed facile habent remedium: seipsos interim vincant, et de illo foris triumphant, Idem, c. xxxii, de Temp.

Nosse debet, quod S. Bruno sapienter advertit, dicens: « Diabolus nullum jus habet in humana natura; Deus, et non Diabolus, hominem fecit. » Dei itaque jatis est homo, ipse debet regnare in nobis, ipse debet possidere membra nostra. Verumtamen quam est causa, quod monstrum illud infernale, hoc non obstante, toties adversum nos prevaleret? Audite ad hoc respondentem eundem Sanctum, dicit enim: Apostolus ait: « Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiis ejus. » Dum enim nos proprie concupiscentiæ nostræ subjicimur, nostrisque sensibus prompte obedimus, quid aliud facimus, quam quod Dæmoni, ut adversum nos prevalere possit, arma offensiva validissima subministremus? Et quidem notandum est, quod S. Paulus, postquam dixisset: « Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiis ejus; » statim immediate subjungat: « Sed nonne exhibebatis membra vestra arma iniquitatis peccato. » S. BERN. c. iv, de Orn. Eccl.

Circa quem textum S. Ambros. ait: Ostendit Diabolum nostris nos jaculis impugnare; occisio datur illi per peccata nostra, ut, deserente nos Deo, accepta potestate illudat et mortificet nos. Ideo membra nostra ab omni opere iniquitatis continere debemus, ut inimicus noster inermis inventus subjiciatur. S. AMB. c. v, ad Gal.

Nosse debet quod S. Augustinus docuit, nempe internas omni cogitationes Diabolum non videre, certi sumus, sed ex motibus eas corporis, ab illo, et affectionum indicio col-

ligi, experimento didicimus; secreta autem cordis solus ille novit, ad quem dicitur: Tu solus nosti corda filiorum hominum. Non omnes malæ cogitationes nostras semper Diaboli instinctu excitantur, sed aliquoties ex nostri arbitrii motibus emergunt. S. AUG. l. de Eccl. Dogm.

Quod etiam confirmat Didacus Stella dicens: Observa, Diabolum nihil penitus ab intellectu, aut voluntate nostra eripere posse, quia operatio Dæmonis non potest perferre directe usque ad substantiam animæ nostræ; solus Deus, qui animæ nostræ illabitur, et in illa vere est, potest in ea operari. Et ideo, etiam si Deus permitteret Diabolo facere, quod posset, tollere aliquid de intellectu nostro, aut voluntate nostra non potest, potest tamen operari circa phantasmatum, indirecte et mediate, immitens impias cogitationes. DIO. STELLA c. VIII Luc.

Nosse debet doctrinam pernecessariam a V. Beda traditam, dum ait: « Sepe antiquus hostis postquam menti nostre tentationem certamen inflixerit, ab ipso certamine ad tempus recedit, non ut illatæ malitiæ finem præbeat, sed ut corda, que per quietem secura reddidit, repente rediens inopinate irrumpat. » V. BEDA in c. xi Luc.

Nunquam enim, teste S. Climaco, Dæmones nobiscum belli faciunt inducias; quando enim relaxatio fuerit, remittunt, seu dimittunt (in speciem), pugnam, ut contempto periculo, tumquam in securo jam tranquillitatis portu constituti, idem quovis tempore audeamus. S. CLIM. grad. xv.

Id quod Didacus Stella similitudine navis confirmat, dicens: Majus periculum patitur navis eo tempore, quo mare est tranquillum, quam tempore tempestatis. Assignatque rationem, que ipsimum evidenter convincit; Nam tempestatis tempore, inquit, multa sunt remedia, nullum autem tempore tranquillitatis. Maxima omnium tentationum est, nullum pati tentationem. Concludit proinde salutari documento: Quando vicieris, tunc timidior debes esse et expergefactus; nam iterum relictus Diæmon preliaturus; teum multoties contingit (ut ipse sagacissimus est, ut se sinat vinci, ut postea melius vincat, ut facere solent, qui alarum et taxillorum ludum exercent; qui fingunt se perdere et parvam pecunie quantitatem amittunt, ut postea majori lucro adversariam capiant. DIO. STELLA in c. iv Luc.

Hinc recte S. Ecclesia de S. Antonio ait: Nec vero frequens de Satana triumphus securum redderet Antonium, qui Diaboli innumerabiles artes nocendi noverat. Eccl. in Lect. de S. Anton. Et S. Athanasius ait: Sed neque Antonio securitatem dedit hic triumphus, nec Diabolo semel fracto defecero vires. S. ATH. in Vita. Quia, ut S. Gregorius ait, antiquus hostis, quo valentius vincitur, eo ad insidias ardentius instigatur. Et quidem notandum est, quod tam Ecclesia in Lectionibus de S. Antonio, quam S. Athanasius in vita ejus, de triumpho ejus loquantur, non de victoria, quia hæc est inter hanc et illum differentia, quod triumphus inimicum adeo prostratum et dejectum esse supponat, ut jam deinceps resurgere amplius nequeat; ac proinde, tametsi S. Antonius moraliter quasi certus esset, quod per efficacissimum, quod ei semper præsto erat divinum auxilium Diabolo superior futurus esset, nunquam exiit sibi securitatem omnimodam promisit, sed in continuo timore vixit. S. GREG. l. v, Mor. c. viii.

Nosse debet illusiones Dæmonis, de quibus Richardus a S. Victore sic loquitur: Illud omnes in communi cognovimus, quod unum sit omnium Dæmonum, assiduumque negotium, famulos Dei infestare, eorumque impugnationi insistere, subversionique continuo invigilare. Quis illud nesciat, quod in hora meridiana esse solet et claritas major, et calor ferventior? Quasi ergo cum summa luce et fervore Dæmones ad nos veniunt, quando fraudis suæ nequitiam dissimulantes, sub sanctitatis specie ad perversitatem nos pertrahere student et satagunt. Lux ad discretionem, et calor pertinet ad devotionem. Cum luce ergo et claritate ad nos veniunt Dæmones, quando in eo, quod fraudulentem suggerunt, non modo discrete, verum etiam devote acturus nos esse promittunt, et persuadere contendunt.

Nosse debet, quomodo malus Spiritus a bono discerni queat; quod S. Thomas sequentibus verbis docet: In hoc cognosci potest, quod Diabolus sit, quia bonus Angelus in principio hortatur ad bona, et perseverat in eis, sed malus in principio quidem pretendit bona, sed postmodum volens explorare desiderium suum, et quod intendit, scilicet decipere, inducit et instigat ad mala. Aliud etiam signum est quod bonus Angelus, etsi terreat in principio, tamen statim con-

solatur, et confortat. S. THOM. in II Cor. c. xii.

Nosse debet non plus posse Dæmonem quam Deus permittat, uti recte S. Augustinus notavit dicens: Multi dicunt: Quare tantam potestatem Diabolus accepit, ut dominaretur in hoc sæculo, et tantum valeat, et tantum possit? Sed respondet S. Augustinus. Quantum valeat? Quantum potest? Nisi permittitur, nihil potest. Tu sic age, ne permittatur in te, aut si permittus fuerit ad tentandum, victus abscedat, et non possideat. Idem quoque alibi de ejus potentia disserens ait: Habet cupiditatem nocendi, facultatem autem non, nisi quæ datur, vel ad subvertenda ac perdenda vasa iræ, vel ad humilianda sive profunda vasa misericordiæ. S. AUG. in Ps. 103.

Et confirmamus idipsum Sanctus Bonaventura: Diabolus, ait, habet semper voluntatem nocendi, quia hanc habet a semetipso, sed potestatem nocendi non semper, nisi quantum, et quando permittitur a Deo justo modo; unde non est potestas, nisi a Deo. S. BONAV. in c. iv. Luc.

Et ideo Sanctus Petrus ait: « Et quis est qui vobis nocet, si boni amulatores fueritis? » I. PETR. III. 43.

Sed et Sanctus Isidorus calculo suo hanc doctrinam firmans: Non amplius, ait, tentat electos Diabolus, quam Dei voluntas permittit; tentando autem, Sanctorum profectibus servit. Etsi nolens, utilitati tamen Sanctorum servit diabolus, quando eos tentationibus suis non dejicit, sed potius erudit; nam tentationes, quas ille ad humanum interitum movet, interdum Spiritus Sanctus ad exercitium virtutum salubri utilitate convertit. S. ISM. l. III. Sent. t. v.

Nosse debet, non bonis potius, quam malis hominibus insidietur Dæmon; cujus rationem apta similitudine ostendit S. Chrysostomus dicens: Quomodo piratae qui mare navigis infestant, non tunc ubi conspexerint naves a porta exeuntes, invadunt. Quid enim hinc fructus eaperent, si cepimus inane demergent? Sed ubi relierit onusta, tunc omnes expeditur artes; ita sceleratus ille Diæmon simul atque videt aliquos multa collegisse, videlicet jejunia, preces, elemosynas, castitatem, reliquas virtutes omnes, ubi videt, navigium nostrum esse plenum pretiosis pietatis lapidibus, tum irrumpit, undique thesaurum perfodiens, ut in ipsis portus ostiis

scapham demergat. Mansi aliam similitudinem ex stellis adducit; sicut enim stella eclipticæ delinquitur patiens, exiguum quidem damnum adfert, attamen dum sol obscuratur, omnes quoque alii planetae oblenebrantur, et universa terra veht obscura quodam nocte obducitur; ita quoque, dum homo aliquis mediocribus hinc in peccata labitur, casus illius tanti non estimatur; at vero si homo aliquis exemplaris, v. g. Religiosus in peccata cõrrital (*Vos estis lux mundi*) scandalum inde publicum protulerit, revelatum ei fuit, illum, pro quo Deum rogaverat, divinam assistentiam minime mereri, eo quod tentationis occasiones non subtraheret, sed potius per continuas cogitationes malas fovaret, magisque solidaret. Quam revelationem tentato aperuit, qui sublatis omnibus peccandi periculis, macerationi corporis et sensuum assidue custodiæ totus deditus esse cepit, et tentatio cessavit.

Hinc S. Gregorius ait. Quisquis accingit in divino servitio properat, quid aliud quam se contra antiqui adversarii certamen parat, ut liber in certamine iclus nascipiat, qui quietus sub tyranno in captivitate servietur? S. GREG. I. IV. *Mor.* c. xxi.

Similiter Rupertus, Abbas Tuitiensis, nos monet, ut, dum in servitio Dei majore quiete fruimur, majus ab inimico prelium, certamen crudelius prestolemur. Ubi serviendi Deo major quiete, ibi majore exhibeatur necesse est virum collectatior; quia et ibi nunquam desit fraudulenta oblectamentorum persuasio. Ipsam ex exemplo Israelitarum colligere licet, quos Egyptii tunc dure tractare cõperunt, quando egyptum ex Egypto meditantibus discessum; ut hinc disceremus (si quidem omnia in figura cõtingebant) quod quando de mundo descrendo deliberamus, tunc Demones in perniciem nostram vel maxime conjurant, ne ex Egypto seculi hujus recedamus, ne per amicum Deo quietem terram Egyptiacam deserentes, ad erorum virtutum salubriter transeamus. RUPERT. I. III in *Matth.* c. iv.

Nosse debet, Diabolum per solam peccatum necere hominibus posse, uti recte S. Augustinus notavit dicens: Quadam justitia Dei in potestatem Diaboli traditum est genus humanum, peccato primi hominis, in omnes utriusque sexus commixtione nascentes originaliter transeunt, et parentum peccatorum debito universos posteros obligant. Hinc tam clarum habet Diabolum thesaurum conscientie male, ut omnia quecumque in mundo sunt, præter illud pro nihilo sperant. S. AUG. I. XIII. de *SS. Trin.* c. x.

Nosse debet, quod Josephus Mansi prudenter monuit dicens: Porro, ut nos in tentationibus patrocinio et defensione Dei dignos et capaces reddamus, necessum est, ut ex

parte nostra vitis et malis inclinacionibus nostris resistamus, refrœnuemus sensus nostros, et peccata exerceamus. In *Vitis Patriam* de quodam legimus, qui, cum a carnali concupiscentia vehementer tentaretur, cuidam sancto Eremita se recommendavit, rogando eum, ut suas ad Deum efficaciæ pro salute anime ejus preces effunderet; id quod prefatus Eremita cum omni animi ardore sæpius præstitit, sed absque ullo viri tentati profectu; cumque hic Dei servus cassum peccum suarum eventum vehementer admiraretur, revelatum ei fuit, illum, pro quo Deum rogaverat, divinam assistentiam minime mereri, eo quod tentationis occasiones non subtraheret, sed potius per continuas cogitationes malas fovaret, magisque solidaret. Quam revelationem tentato aperuit, qui sublatis omnibus peccandi periculis, macerationi corporis et sensuum assidue custodiæ totus deditus esse cepit, et tentatio cessavit.

« Non ergo regnet peccatum, inquit Apostolus, in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus, sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. » *Rom.* vi. 12.

Circa que verba S. Chrysologus ait: Non dixit: non provoet, non titillet; sed, non regnet, non dominetur, colligat ad vincens gloriã, dimicet et decidat ad triumphum victoris, et tandem se doleat impio peccati dominatu a servis quondam suis tota securitate calcari. S. CHRYS. ser. CXXII.

MISCELLANEA ET CONCEPTUS PRÆDICABILES.

QUALITAS. — In S. Mathæo duo leguntur a Demone fuisse obsessi, sævi nimis, ita ut nemo posset transire per viam illam. Sed quemnam aut qualis hæc via erat? Quantum ad mysterium, via hæc alia esse non poterat, quam illa, de qua Filius Dei Salvator noster ait: « Ego non vici, veritas et vita, a Demones enim viam hanc nullifariam impediant, et difficilem ac arduam esse, vel apparere faciunt. Unde D. Chrysol. ait: Videtis, quia Demones venientibus ad Christum præduerant, viam. Est Demoonum ista cura, ne ad Deum possint homines reditum invenire, non enim aliter possunt homines possidere, nisi eos ab Auctoris sui societate subducant.

Hinc est, quod Christus factus est via, ut ad viam per viam, ad Deum per Deum venientibus obistere vis Dæmonum non valeret. S. CHRYS. ser. vi.

Deus quidem ad Paradisi terrestris custodiam Cherubinum statuit, qui gladio igneo versatili protrepantes nostros ab illius ingressu arceret, sed non ille solus est, qui nos a Paradisi aditu impedit. Quis enim non videt, et in se experitur, quod et alius quidem Angelus, pariter Cherubinus, sed rebelis Deo et refractarius, odio et invidia armatus, ad fores Paradisi celestis consistat, ut nobis omnibus, quoad potest, aditum regni celestis impediatur? Id quod Amos forsitan indicare voluit, dum ait: « Conteret vos, ab introitu Emat; » ubi Sanctus Hieronymus ait: Septuaginta transtulerunt: « Conteret vos, ut non introatis in Emath, » hoc est, muratum, que celestis est Jerusalem, in modum flammæ illius rhomphææ, que ad custodiam Paradisi vertetur. A primis namque natalium nostrorum diebus, usque ad finem, nulli rei adeo studuit, nec aliud deinceps molleat, quam ut oculi aditum nobis intercludat. S. HIER. in e. VII. *Amos.*

Apud S. Mathæum, cap. VIII. duo demanici et sepulchris egressi Salvatori nostro occurrunt, vociferantes: « Venisti huc, ante tempus, torquere nos? » Spiritus autem maligni suam e corporibus illis ejectionem prævidentes, petierunt a Christo, ut sibi porcorum corpora ingredi permitteret, quod et confestim obtinuerunt, qui proinde porcos in mare præcipiti cursu agentes submergerant. Quod si ex me quesieritis, cur Demones, cum sint Spiritus superbissimi, ulpote qui e cœlis suam deducunt originem, in hæc spurcissima, fetida et immunda animalia ingredi petierunt? Respondeo, quod ut anatomista referunt, inter omnia animalia nullum est homini, maxime quoad interiora, similis porco; ac proinde Demones ex quo ipsis a duobus hisce hominibus egredendum esse noverant, hanc sejunctionem æquanimis terre posse videbantur, si illis permitteretur intrare in porcos, ut illos submergerent; sine enim se aliquibus solatiis habituros esse arbitrabantur, submergendo et suffocando illa animalia, que aliqua saltem ex parte similia homini esse noseantur. MANSI, dis. II. n. 3.

Apud Iobum, Spiritus Sanctus Dæmonem terram pedestri itinere circumire, non vero in equo eam obequiare asserit; ita enim Satanam loquentem introducit: « Circuivi ter-

ram, et perambulavi eam. » At vero scitisne causam, cur Diabolum iter suum pedes, non vero eques perficere dicatur? Nimirum quia, sicut Christus ideo semper pedes itinera sua confecti, ut ad quælibet grossum beneficiis sue vestigiis terris, que circumibat, imprimeret, *pertransiit benefaciendo et mandando omnes*; ita quoque implacabilis hic inimicus noster, quatenus quæ grædiabatur, in nostram perniciem, odii, malignitatis, fraudis, veneni, omniumque malorum vestigia post se impressa reliquit. Ubique relinquamus signa lætitiæ, dicebant mundani a dissoluti juvenes illi; quod idem de Demone quoque dicere possumus, ubique relinquunt signa malignitatis sue. *Ibid.* n. 7.

Ex Evangelio S. Mathæi constat, quod, postquam veniatis in agrum tritico, zizania demum superseminata fuere, dominus agri non sine causa dixerit: « Inimicus homo hoc fecit. » Quia vero per hunc perversum agricolam, qui zizania se superseminavit tritico, Dæmon intelligitur, merito querendum venit, cur Dæmon hominis nomine hoc loco exprimitur? Albertus Magnus ait: Dicitur inimicus homo hoc facere, quia Diabolum non facit, nisi in homine, et cum homine. Hugo Gard. dicit, quod, sicut Scipio ab devictam et subjugatam sibi et Romano Imperio Africam *Africanus* appellatus fuit; ita quoque Dæmon hominis nomen usurpare sibi possit, eo quod hominem devicerit, sibi que subegerit; dicitur homo ab homine devicto, sicut Scipio Africanus ab Africa devicta. *Ib.* n. 11.

Quodnam, obsecro, in eo latet mysterium, quod Dæmon, versipellis ille omnigenarum fraudum artifex, Adamum, qui prima totius humani generis radix erat, præcipitare volens, non ipsum directe et immediate aggressus fuerit, sed prius tentaverit Evam? Pro resolutione sciendum est, quod, dum Adamum Evam juxta se positam primum carne rel, hoc eam nomine appellaverit: « *Caro de carne mea; erant duo in carne una.* » Ecce igitur tibi tunc patefactum mysterium. Nimirum ad exinde disceremus, quod Dæmon, ut per pravas suggestiones aliquem in animam nostram aditum habere possit, carnis nostre subsidio semper uti solet: *Nonne ex concupiscentiis vestris?* Quamobrem Evam tentaturus, illam non est aggressus per suggestionem internam, sed per tentationem externam, serpentis sibi figuram assumendo, et familiares cum illa miscendo sermones; cum tamen, ut unusquisque in seipso

quotidie experitur, nobis nunquam exterius per species visibiles apparet, sed interiori semper tentatione utatur. Idem, l. c. n. 8.

Salvator noster pulchre Satanas fulguris nomen attribuit, dicens: « Videbam Satanam sicut fulgur de celo cadentem. » Etenim, ipsamet experientia teste, videmus, quanto terrore fulgura fulminea viros fortissimos percellere soleant, quanta quedam terra inferant, dum etiam turres manitissimas sæpe evertunt. Et quidem tametsi etiam terra de maximis ruinis, quas a fulgure recipit, lamentari vellet, fulgur utique in sui defensionem ipsammet terram, unicam sui causam esse, jure merito respondere posset, quia revera terra est, quæ vapores et exhalationes suas in mediam aeris regionem transmittit, que ibidem a frigore condensata, et intra tubos constrictæ, ac demum ex continuo motu accensæ, nubes discerpunt, usque ruptis natum inde fulgur cum ingenti fragore et strepitu, in eandem terram, unde natum est, violentissime recidit. Et profecto idem quoque Dæmon jure merito dicere posset animæ, si contra ipsum lamentari vellet, quod ab ipso concussa, et ad ipsum usque perfusionis barathrum protracta fuisset. Unde bella? Nonne ex conspectibus vestris? Hæc enim ei in cor ejus liberum patefecerunt aditum; hæc arma aliæque opportuna subsidia illi ministrarunt, ad hærendo voluptatibus, lucris, et gloria mundana, quam is ei liberali manu offerebat, utpote quam omnium florum avidam esse præcognoscebat. Dæmon quidem ante nos ligat, sibi que adstringit, sed ligaminibus et vinculis talibus, que mire nobis placent, quæque in nobismetipsis invenit, aut vero a nobis accipit. Nam sanctus peccatorum suorum unusquisque constringitur. Et ut S. Ephrem ait, ut cum vinculis propriis oblectetur, perpetuo maneat in servitute, quam-obrem juvenca cuique injicit vincula, ut in his libentius conquescat. Et ideo Sanctus Augustinus ait: Quis effugiet? Laqueos posuit in divitiis, laqueos tendit in cibo, in potu, in voluptate, in somno; quæ omnia mire nobis placent, magnoque studio a nobis procurantur. Idem, dis. iv, n. 4.

Inclutus ille Hebræi exercitus dux Josue, civitatem Hai armis suis subjicere meditans, fugam simulavit, æque hostili exercitus motu percussum esse finxit, sed merum stratagemata erat. Fugiemus et terga vertemus, donec persequentes ab urbe longius protra-

hantur; putabant nos fugere, sicut prius. Nobis fugientibus et illis persequentibus, consurgitis ex insidiis, et vastabitis civitatem. Quam historiam Didacus Stella ad propositum nostrum his verbis adaptat: Diabolus non recedit usque in finem non reverteretur, sed usque ad certum tempus; fingit enim se fugere, sicut Josue, cum cepit civitatem Hai, sed reverditur ad tempus, ut fortius et aptius vincat. S. Fulgentius de hujus antiqui hostis militaribus machinis disserens ait: Tamquam diversis machinis, sic innumeris utitur argumentis, et cum certamine manifesta cœdit, ad hoc se victum demonstrat, ut vincat, ad hoc fugam simulat, ut persequentem missis post tergum sagittis occidat. DU STELLA cap. iv *Lue*.

Regius Propheta David, qui in detegendis versipellis Dæmonis fraudibus magna experientia præditus fuit, specialiter a Deo se a Dæmonis meridiani fraudibus liberari postulavit: *Ab ingenti et Dæmonio meridiano*. Verumtamen potius eum a Dæmonio nocturno timere debuisse videtur, quia qui male agit, odit lucem, et peccata, que Dæmonis partus sunt, opera tenebrarum appellatur; hæc tamen verisimile est, Davidem hanc postulationem sine mysterio Deo proposuisse. Quapropter S. Bernardus in sermone quodam super Cantica ad verba hæc Psalmiste congrue intelligenda sufficiens nobis tamen ministrat, dum ait: Tunc meridies, id est, major claritas apparet, cum quasi homi majoris imaginem præferat. Quoties, v. gr. suggestit anticipare vigilias, quo ad solemniam traham illuderet dormitanti? Quoties produat jejunia, ut divinis officiis eo inutilem redderet, quo imbecillum?

In cap. ii, libri primi Regum legitur quod, cum Naas Ammonites adversum Jhes Galaad bellum instituisset, hic vero populus ab eo in fedus admitti suppliciter postularet, Naas superbo elatoque animo ei responderit: In hoc feriam vobiscum fedus, ut erum omnium vestrum oculos dexteros. Ex qua historia S. Petrus Damianus aptissimum propositio nostro eruit mysterium. Etenim Naas, utpote filius Dæmonis, qui Creatori suo factus est rebellis, Galaaditis nequamquam amicos oculos erui postulat, sed ut est sagacissimus, sufficere sibi dicit, si unus dumtaxat, isque dexter eruntur singulis; at vero qua de causa illi eum petivisse existimatis? Quia sæpe malignus hostis, consentienti sibi cuilibet reprobo homini potterem

partem sanctitatis ac lucidi operis admittit, minorem vero artificiosa quadam sive calliditate industria derelinquit; ut in eo, quod tollitur, sit occasio damnationis, ut pereat; in eo vero, quod remanet, de spe fiducia præsumatur, ut peccator ad penitentiam non recurrat. Oculum porro sinistram nobis reinquit contentus si dexter nobis oculus erutus fuerit, quia certas quasdam devotiones exteriores, orationes vocales, jejunia, peregrinationes sacras, elemosynas, sanctorum Advocatorum invocationes, et alias similes, quibus nos in conspectu hujus mundi homines virtuosos secundum exteriorem apparentiam probamus, et in quibus salutem nostram in tuto positam esse confidimus, hæc gravate nobis permittit, dummodo gratiam et amicitiam Dei veluti oculum dextrum nobis interimat et extinguat; sic enim fama in nobis salva manet, et tamen in abscondito et conspectu Dei amor lascivus, vel odium mortale, aut lucrum injustum in suo vigore perseverant, que ad hominem aternaliter damnandum abunde sufficiunt. *MAXI, dis. viii, d. 7.*

Nota est illa de ericio fabula, qui serotino tempore ad vulpis foveam accedens, minimum quemdam antri sui angulum sibi in pectus illius hospitium indulgeri poposcit. Quo oblento, ingressus antrum, paulatim membra sua extendere et melioris quietis causa dilatare cepit, adeo ut pungentes spinæ, quibus ericis armorum loco toto corpore obsitus est, vulpem magis magisque stringentes, eandem antrum suum deserere, et ericio in habitationem relinquere coegit. Eadem quoque est antiqui serpentis astutia, qui medicum in cor et animam nostram aditum postulat, et paulatim usque ad totius possessionem sese dilatat; ac proinde cauti estote. Nolite locum dare Diabolo. Secus enim, columinatur nobis Deus per Isaiam: « Ponam eam in possessionem erici. » Porro Diabolus primitus sub specie boni, vel sub pallio devotionis, cor nostrum ingreditur, idque adeo subtiliter, ut frans et dolus in principio etiam a viris spiritualis vite peritis notari vix possit; at vero, postquam per cordis nostri ostium ingressus est, tandem per omnem malignitatem suam paulatim extenditur, adeo ut paulatim puncture et remorsus conscientiam cruciantes, in animam suam non sine dolore percipiuntur. *Isa, dis. viii, ar. 22.*

S. Lucas Spiritum nobis malignum velut

per loca arida ambulantem representat, dum ait: « Ambulat per loca inæquosa. » Quidam hic subest mysterium in eo, quod, cum Dæmon purus sit Spiritus, specialiter tamen in locis aridis et inæquosis eum morari, et obambulare delectet? Sed facilis est responsio: Loca enim sterilia et arida, inæquosa et inculca, solitudines et deserta significant, in quibus servi Dei latentis asperrimam agunt penitentiam, qui proinde in hisce locis magis quam in quovis alio a Dæmone tentantur; sic enim Christum tentaturus non est aggressus eum in Nazareth, vel in Captharnam, nec in Jerusalem, sed expectavit, donec se recepisset in desertum. Præterquam quod S. Gregorius dicit: Loca arenata et inæquosa sunt corda iustorum, que per discipline fortitudinem ab omni carnalis concupiscentia humoris siccant. *S. GREG. lib. xxxiii Mor. c. iii.*

Singulariter notandum est, quale nam vel quod tempus Lucifer ex decursu 33 annorum vite Salvatoris elegerit, et expectarit, ad congregandum eum illo? Eo præcipue tempore hoc prolium aggressus est, quando jam a S. Joanne Baptista baptizatus fuerat; quando super illo aperti fuerant coeli; quando vox Patris æterni audita fuerat, clamantis: « Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui; » quando Spiritus Sanctus in specie columbe, ad contestandum mundo ejus divinitatem, in ipsum descendit; quando se ad agendam asperrimam penitentiam in horridum subduxerat desertum, tunc accessit tentator. S. Ambrosius illipsum ex peculiari divina providentia dispositione factum fuisse censet, ut ostenderet nobis, Diabolum ad meliora tendentibus invadere, et tunc magis esse cavendum, ne mysterii gratiam deserat mentis infirmitas. *S. AMB. l. iv in Luc, c. iii.*

S. Antonius Paduanus super illa verba Jobi: « Repente ventus vehemens irruit etc. » cap. i. 19, ita scribit: Ventus vehemens a regione deserti est repentina suggestio Diaboli, que aliquando ita fortiter ex improviso irruit, quod quatuor angulos domus, id est, quatuor principales virtutes animi viri justis, fundamentis excutit, et aliquando in mortale peccatum eum currere facit; et sic Ilii Job, id est, opera vel affectus viri justis, moriuntur. Quot enim sunt, qui antea, velut stelle fixæ in firmamento coeli resplendentes, postea stelle erraticæ facti, miserum passi sunt eclipses deliquium!

Nec mirum, quia, ut Joannes de ruinis ab hoc dracone procuratis inquit: « Cauda trahat tertiam partem stellarum. » S. AXTON. *Par. Dom. 2 Advent.*

Salutaris proinde est consideratio illa S. Augustini dicentis: Videte, fratres, postquam de petra liberit, id est, Christi Sacramenta susceperit, necesse est illi, ad pugnam procedere. Tandem enim aliquis Diabolum contra se pugnantem non sentiet, quamdiu opera illius exercere voluerit. Quisquis Christo conjugitur, non ad delicias, non ad voluptates, sed ad prælium preparatur. S. AUG. *ser. 93.*

In capite VII, l. I. Regum scribitur, quod, quando Hebræi ad Deum se toto corde convertere decreverant, eoque sine orationibus, jejuniis, multisque aliis a Samuele impossitis penitentibus completis, falsa Baal et Astarothe numina deiecerant, tunc, et non citius, ascenderunt satrapæ Philistinorum ad Israel, magnoque Israelite id intelligentis periculis fuerunt timore. At vero quodnam in eo latere existimatis mysterium, quod satrapæ Philistinorum eo præcipue tempore, quo Israelite non expoliendis armis, sed expurgandis æruginis conscientias occupaverunt, quoque non tympanis pulsandis, aut insanandis tubis, sed ferventibus ad Deum orationibus blandendis deditierant, super illos ex improvise irruerunt? Omnia in figura contingebant illis. Ac proinde S. Greg. ait: Ablatis diis alienis, peracto jejunio, ad Israel Philistinorum principes ascendunt, quia cum altiore vita proficimus, maligni Spiritus, qui semper bene agentibus inveniunt, nobis infestiores sunt. Notat quoque idem sanctissimus Pontifex, quod non Philistæ turbæ fæx promissa, seu plebes, sed satrapæ et optimates Philistinorum sese contra illos armarunt; quia etiam contra Christi milites non quorumlibet malorum Spirituum, sed fortiorum Dæmonum prælia excitantur. S. GREG. *cit. loc.*

In quotidiana oratione Dominica post omnes sequentes petitiones: Sanctificetur nomen tuum; adveniat regnum tuum; fiat voluntas tua, sicut in cælo et in terra; panem nostrum quotidianum da nobis hodie; dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, tandem in fine hæc postulatio proponitur: *Ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo.* Videri quidem non nemini posset, divinum adversus Dæmonem ejusque tentationes ad-

jutorium in principio potius postulari debuisse, quam in fine; sed valde errat quisquis ita arguit; siquidem incerta Sapientia hæc petitionem in fine prædictæ orationis provida cum sapientia statuit, quia eo ipso, quo nos Deo corde et voluntate acriter astringimus, ipsi quoque per laudes et benedictiones devote adoramus, atque insuper pane ejus Eucharistico pasci, peccatorumque remissionem ab eo accipere desideramus, totus infernus quam maxime adversum nos armatur, atque ideo iis omnibus suppositis patrocinio cælesti quam maxime indigemus; quia, ut Origenes ait: Illud est certaminis et pugne spiritualis initium; hinc tibi adversus Zabulum nascitur pugna principium. ORIGENES, *apud Franc. dis. xix, n. 10.*

S. Augustinus perquam consolatoriam doctrinam proposuit dicens: Diabolo potestas quedam est, plerumque tamen vult nocere, et non potest, quia potestas ista sub potestate est; nam si tantum posset nocere Diabulus, quantum vult, non aliquis justorum remaneret, aut aliquis fidelium esset in terra. Et paulo post, facultatem hæc, quam Deus illi ad tentandum indulget, ad hominem et utilitatem nostram spiritualem ordinatam esse ostendit, dum ait: Tantum permittitur illi tentare, quantum tibi prodest, ut exerceris, ut proberis, juxta illud Apostoli edictum: « Fidelis Deus est etc. » Ac tandem ad instructionem et consolationem nostram subjungit: Ergo potestas Dei est; non est enim potestas, nisi a Deo. Noli dicere: Et quare dat tantam potestatem, et non de potestate habet æquitatem? Qui dat potestatem, habet æquitatem. S. AUG. *in Ps. lxxi.*

Quando Perse et Medi sub Cyro Babyloniam suam demoliti, tali in eam tyrannide sunt debachati, ut ne infantibus quidem perpercerint, ut, hæc ratione, totam extirparent Babyloniorum progeniem. Porro id ipsum nobis quoque idem Psalmista consulere voluisse videtur, dum ait: « Beatus, qui tenet, et alidet parvulos suos! » nam S. Augustinus hujem in Glossa ait: Beati, qui nascentes cupiditates, antequam robur acciperent, alidunt; sic enim facilius vincuntur. Sic quoque ad perniciosum serpentis semen extinguendum Deus ait: « Inimicitias ponam inter te et mulierem, et semen tuum et semen illius; » semper enim primos motus, primasque ad peccatum suggestiones necare et opprimere oportet, quia hæc sunt semen

et maledicta stirps hujus serpentis. MANSI, *dis. xvi, n. 4.*

Nam, ut christiane ad propositum nostrum Seneca inquit: Non obtinebis, ut desinas, si incipere permiseris. Imbecillis est primo omnis affectus, deinde ipse concitat et vires, dum procedit. parat. SENECA, *ep. cxxvi.*

Reges Chanaan adversus Gabaonitas, eo quod sine ullo cum ipsis communicato consilio cum Josue fedus iniissent, exasperati, ad invicem copias suas conjunxerunt, ut de hæc injuria vindictam sumerent. Et quidem Adonisedech omnibus aliis dixit: Ad me ascendite, et forte præsidium, ut expugnemus Gabaon, quare transfugerit ad Josue et ad filios Israel. Quapropter Gabaonite sine mora legatos suos ad Josue expedites, ab eodem necessarium poposcerunt subsidium; qui subito tanto cum animi ardore in favore Gabaonitarum adversus Reges Chanaan pugnavit, ut ad prosequendam imminemtem victoriam solem cursum suum sistere jussit: *Sol, contra Gabaon ne movearis!* Quisquis igitur in periculis constitutus ad verum Josue Christum Jesum confugerit, multo majorem habendarum suppetiarum spem concipere poterit. Verum quidem est, quod, ut Glossa interlinearis ait: Qui Jesu expetit amicitias, multorum patietur inimicitias; propter hoc tamen nequaquam despondendum est animo, quia infallibiliter videbimus super nos Jesu Salvatoris et Redemptoris nostri auxilium. Unde Origenes optime considerat, quod Josue tunc præcipue a Moyse hoc nomine insignitus fuerit, quando illum contra Amalecitas animose pugnare conspexit: Usque ad hunc omnem, inquit Origenes, beati nominis Jesu nunquam facta est mentio. Hic primum vocabuli illius splendor effulsit. ORIGENES, *in Jos. x, 8.*

In Isaia de Dæmone dicitur: « Quomodo cecidisti de cælo, Lucifer, qui mane oriebaris? Corruisti in terram, qui vulnerabas gentes, qui dicebas in corde tuo: In cælum ascendam, super astra Dei exaltabo solum meum, sedebō in monte testamenti, in lateribus aquilonis. » ISAIAS, *xiv, 12.* Porro unde nam pulcherrimi hujus Angeli rebellio processerit, S. Bonaventura his verbis exponit: Peccatum Luciferi fuit, quod se et privatum bonum dilexit, exsecutus, de altitudine habitæ præsumpsit, ac propriam excellentiam ambivit, quasi habiturus fuerit a se, non ab alio, et sine meritis habere vo-

luit; Dei similitudinem concupivit, non causa imitationis, sed potestatis; subditos habere voluit, et nulli subjectus esse concupivit. Sicut enim stella, quæ solis est prodroma, et in latino *Lucifer* nominatur, omnes alias stellas splendore et pulchritudine antecellit; ita Spiritus hic rebellis inter reliquos Angelos erat. S. BONAV. *in Ps. xciii.* Unde in Job de illo dicitur: « Ipse est principium viarum Dei. » JOB, *xl, 14.* Et in Ezechiele legitur: « In deliciis Paradisi Dei fuisti, omnis lapis pretiosus operimentum tuum. » EZECH. *xxviii, xiii et xxxi, 8.* Et alibi in eodem Propheta dicitur: « Cedri non fuerunt altiores illo in Paradiso Dei. » PSAL. *cxxxviii, 12.* At vero quia propter suam superbiam prævaricatus est, hinc de ipso dici potest: Sicut lumen ejus, ita et tenebræ ejus.

Alii hostes paulatim et cum tempore inimici esse desinunt, quia voluntas eorum tandem aliquando ad pacem disponitur et inclinatur; at vero Dæmon inflexibilis est, præterquam quod Job de illo dicit: « Ossa ejus velut fistula æris, cartilago ejus quasi lamina ferrea. » JOB, *xv, 13.* Ideo tametsi a nobis persepe vincatur, nunquam tamen animo suo despondere videtur. Unde non sine mysterio *Beelzebub*, id est, deus musæarum appellatur, quia hæc quanto frequentius abiguntur, tanto committit importunius redeunt. MANSI, *dis. ii, n. 8.*

DAMNUM. — Quando in medio salutaris seminis deprehensa sunt zizania, subito illa non ab alio seminatore sparsa fuisse didicerant agricola, quam ab inimico et adversario: *Inimicus homo hoc fecit.* Circa quam parabolam idem D. Chrysologus in alio quadam sermone ait: Supereminavit zizania, ut quid? Ut periret Dominica messis. Sed hoc ad lucrum quid pertinebat inimici? Quodnam ex hisce supereminatis zizaniis referebat emolumentum? Num forte per supereminatam hæc zizania agrum ad suam utilitatem fecundandum esse credebat, aut messem propterea suam fertiliorem esse confidebat? Respondet Sanctus, aliud nihil ad hoc illud pervenisse, nisi quod invidia Spiritus hominum damnum suum computat fuerum, et quod periret hominibus, hoc se existant acquisivisse. Verum enim vero, quod emittis aliis deplorabilis est, inimicus homo zizania ista ex omni parte agri supereminavit. In Isaia hæc verba satis difficilia leguntur: « Super Leviathan serpentem vec-

tem. Quæ Vatablus ita vertit: *Oblongum astor vœctis*, additque: Vocat Leviathan serpentem oblongum, quod ditio Diaboli fere totum mundum occupet. S. CHRYS. ser. XVII.

D. Chrysostomus ultima Dominica Orationis verba, scilicet: *Sed libera nos a malo*, exponens, dixit: Hoc est a Diabolo, qui totius mali auctor est et origo; Diabolus natura celestis fuit, nunc est inimicus spiritualis, ætate major sæculo, nocendi usu tritius, laudandi arte peritissimus; unde non jam malus, sed malum dicitur, a quo est omne, quod malum est.

ALERE FLAMMAM
VERITATIS

DESPERATIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est vitium, quo homo ex falsa existimatione de Dei omnipotentia et misericordia credit, eum non posse, aut non velle peccata remittere, atque adeo consecutionem æternæ beatitudinis sibi impossibile esse. S. THOM. 2. 2. q. xx, art. 1.

DIVISIO. — Dividitur hæc desperatio a Beilinc in tres species, videlicet, in desperationem beatitudinis consequendæ, remissionis peccatorum obtinendæ, et damnationis æternæ vitandæ.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — An ignoras, quod periculosus sit desperatio? II REG. c. 1.

Quasi in profundissimum infernum descendunt omnia mea; putasne saltem ibi erit requies mihi? JOB. c. xvii.

Quare factus est dolor meus perpetuus, et plaga mea desperabilis reuit curari? IER. c. xv.

Insanabilis est fractura tua, pessima plaga tua. IB. c. xx.

Super hoc plangam et ululabo, quia desperata est plaga ejus. MIC. c. iii.

Non credit, quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspiciens undique gladium. JOB. c. xv.

DAMNUM. — Impius, eum in profundum venerit peccatorum, contemnit; sed sequitur eum ignominia et opprobrium. PROV. c. xviii.

Desperavimus; post cogitationes nostras ibimus, et unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus. AD EPHES. c. iv.

Desperantes, semetipsos tradiderunt impudicitie, in operationem immunditie omnino, in avaritiam. ECL. c. xiv.

Felix, qui non habuit cordis sui tristitiam, et non excauit spes sua!

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

EVGA. — Latro agnovit, Petrus negavit. In Petro demonstratur quemque justum non de se presumere, in latrone nullum impium debere diffidere conversum. Timeat ergo bonus, ne pereat per superbiam, et malus non desperet per multam malitiam. S. AUC. in *lib. de Symbol.*

Nemo diffidat, nemo veterum consensu peccatorum præmia divina desperet; novit Dominus malare sententiam, si tu noveris emendare delictum. Idem, ser. vi.

Nullus desperet veniam, etiamsi circa finem vite ad penitentiam converteratur; unumquemque enim Deus de suo fine, non de vita preferita judicat. S. ISID. de *Synono Bono.*

Incumbit, id est, innotuit virtuti sæculi, qui desperat de adiutorio Dei. S. AUGUSTINUS, *super Marc.*

In vita hominis laus querendus est, quoniam Deus non respiciet quales antea vixerimus; sed quales circa finem vite fuerimus. S. ISID. l. c.

Nemo desperet; Judam traditorem non tam scelus quod commisit, quam indulgentie desperatio, fecit penitus interire. S. AUC. l. de *Util. Penit.*

Ne desperando augeamus peccata, propositus est penitentiae portus; rursus, ne sperando augeamus, datus est dies mortis incertus. Ibidem.

Nolo mihi dicas: Blasphemus sum. Nolo dicas: Persecutor sum, immundus sum. Habes omnium ostensiones. Vis in novo, vis in veteri? In veteri David, in novo Paulus. Nolo excusationes mihi afferas. Nolo ignaviam pretendas. Peccasti? Penitere. Millies peccasti? Millies penitere. Hæc assidue infundo medicamenta, etc. Si lapsus es, poteris surgere. In utramvis partem habes liberum arbitrium. Si vulneratus es, adhibe tibi curam, dum vivis, dum spiras, etiam in ipso lecto positus, etiam, si dici potest, animam efflans, ut jam de hoc mundo exes. Non

impeditur temporis angustia misericordia Dei. Quid enim est peccatum ad Dei misericordiam? Tela aranæ, quæ vento flante nusquam comparet. S. CHRYS. in *Ps. l. hom. 3.*

Si peccata et magnitudine et numero possunt definiri, miserationes autem Dei neque magnitudine, neque numero possunt circumscribi; sine dubio non est, cur desperatio adhibenda sit, sed agnoscenda misericordia Dei, et commissa peccata detestanda. Idem, in *Proem. in Isaiam.*

Numquam sera est conversio. Latro de cruce transit ad Paradisum. Nabuchodonosor, Rex Babilonis, post efflationem corporis et cordis, mentem recepit humanam. S. HIER. *epist. 7.*

Forte cogitat aliquis, tam gravia se admisisse peccata ut jam Dei misericordiam promereri non possit; absit hoc a sensibus omnium peccatorum. O homo, quicumque illam peccatorum multitudinem attendis, cur et omnipotentiam celestis medicæ non attendis? Cum enim Deus velit misereri, quia bonus est, et possit, quia omnipotens est; ipse contra se divine bonitatis januam claudit, qui Deum sibi misereri, aut non velle, aut non posse credit, cumque aut bonum, aut omnipotentem esse diffidit. S. AUC. s. 58. de *Temp.*

Numquam Deus spernit penitentiam, si ei simpliciter et sincere offeratur, suscipit, libenter accipit, amplectitur omnia, quatenus eum ad priorem statum revocet. Et infra; Donec sumus in hac vita, quantumcumque nobis acciderint peccata, possibile est, omnia ablui per penitentiam. Idem, ser. 181 de *Temp. c. xvi.*

In eodem articulo temporis, cum jam anima festinat ad exitum, et egrediens ad labia expirantis emiserit, penitentium clementissimi Dei benignitas non aspernatur; nec serum est, quod verum; nec irremissibile, quod voluntarium, et quicumque necessitas cogat ad penitentiam, nec quantitas criminis, nec brevitatis temporis, nec horæ extremitas, nec vite enormitas, si vera contritio, si pura fuerit voluntatum mutatio, excludit a venia, sed in amplitudine sinus sui mater charitas prodigos suscipit revertentes, et (velit, nolit, Novatus hereticus) omni tempore Dei gratia recipit penitentes. S. CYR. s. de *Cena. Dom.*

Misericordia Domini Dei nec mensurâ possumus ponere, nec tempora definire, apud quam nullas patitur venie moras vera

conversio. S. LEO, *apud Pædog. Christ.*

DAMNUM. — Qui de venia peccatorum desperat, negat Deum esse misericordem. Et magnam injuriam Deo facit, qui de misericordia ejus diffidit. S. CAUSOS. hom. iii. de *Penit.*

Illius æternæ civitatis januas nobis desperatio claudit, spes aperit, fiducia latum prebet ingressum. S. ISID. l. II de *Synono Dano.*

Desperatio certa mors est
Desperatio homicida est anime.

EXEMPLA SACRA.

Desperatio punita.

Dixitque Cain ad Dominum: Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear. Hinc a facie Dei eiectus, profugus super terram, vitam in perpetuo timore transegit. GEN. c. iv.

Judas, postquam Christum triginta argenteis vendidisset, penitentia ductus retulit pecuniam, et abiens laqueo se suspendit; suspensusque crepuit medius.

In Imperiali civitate Lubecensi quedam venerabilis matrona aique consulis uxor erat, quæ uno partu tres filios fudit, quorum unus elephantino morbo percussus fuit; alter submersus est; tertius vero de quo nobis est sermo, propria manu percussus est. Sed quo ordine, quoque modo, quo item merito hoc factum sit, ego, qui ipsum, similiter et germanos suos, et omnem parentalam optime novi, brevis atque succinctus, quam potero, intinabo, ut hujus exemplo juvenes florentis juventutis ætate conspiciant, et facile in quancumque partem flexibiles discant, et parentibus debitam venerationem impendere, et sua lascivie indomitam concupiscentiam refrenare. Discant iterum, et iterum discant, feminarum devitare consortia, cum nec rubeus in sanguine bellucis onis tot milites straverit, quod pudibundos juvenes peullarum consortia prostituere. Hæc sanctissimum David polluerunt, hæc sapientie vastum sacrarium Salomonem infatuaverunt, hæc robustissimos Samsonis lacertos vicerunt, ut evidens daretur argumentum posteris, nullam sanctitatem, nullam sapientiam, nullum robur sive potentiam inter feminarum consortia indennes remanere. O utinam nunc mihi concederetur, in tam sublimis altitudinis montem

tem. Quæ Vatablus ita vertit: *Oblongum astor vœctis*, additque: Vocat Leviathan serpentem oblongum, quod ditio Diaboli fere totum mundum occupet. S. CHRYS. ser. XVII.

D. Chrysostomus ultima Dominica Orationis verba, scilicet: *Sed libera nos a malo*, exponens, dixit: Hoc est a Diabolo, qui totius mali auctor est et origo; Diabolus natura celestis fuit, nunc est inimicus spiritualis, ætate major sæculo, nocendi usu tritius, laudandi arte peritissimus; unde non jam malus, sed malum dicitur, a quo est omne, quod malum est.

ALERE FLAMMAM
VERITATIS

DESPERATIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est vitium, quo homo ex falsa existimatione de Dei omnipotentia et misericordia credit, eum non posse, aut non velle peccata remittere, atque adeo consecutionem æternæ beatitudinis sibi impossibile esse. S. THOM. 2. 2. q. xx, art. 1.

DIVISIO. — Dividitur hæc desperatio a Beilinc in tres species, videlicet, in desperationem beatitudinis consequendæ, remissionis peccatorum obtinendæ, et damnationis æternæ vitandæ.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — An ignoras, quod periculosus sit desperatio? II REG. c. 1.

Quasi in profundissimum infernum descendunt omnia mea; putasne saltem ibi erit requies mihi? JOB. c. xvii.

Quare factus est dolor meus perpetuus, et plaga mea desperabilis reuit curari? IER. c. xv.

Insanabilis est fractura tua, pessima plaga tua. IB. c. xx.

Super hoc plangam et ululabo, quia desperata est plaga ejus. MIC. c. iii.

Non credit, quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium. JOB. c. xv.

DAMNUM. — Impius, eum in profundum venerit peccatorum, contemnit; sed sequitur eum ignominia et opprobrium. PROV. c. xviii.

Desperavimus; post cogitationes nostras ibimus, et unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus. AD EPHES. c. iv.

Desperantes, semetipsos tradiderunt impudicitie, in operationem immunditie omnino, in avaritiam. ECL. c. xiv.

Felix, qui non habuit cordis sui tristitiam, et non excauit spes sua!

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

EVGA. — Latro agnovit, Petrus negavit. In Petro demonstratur quemque justum non de se presumere, in latrone nullum impium debere diffidere conversum. Timeat ergo bonus, ne pereat per superbiam, et malus non desperet per multam malitiam. S. AUC. in *lib. de Symbol.*

Nemo diffidat, nemo veterum consensu peccatorum præmia divina desperet; novit Dominus malare sententiam, si tu noveris emendare delictum. Idem, ser. vi.

Nullus desperet veniam, etiamsi circa finem vite ad penitentiam converteratur; unumquemque enim Deus de suo fine, non de vita preferita judicat. S. ISID. de *Synono Bono.*

Incumbit, id est, innititur virtuti sæculi, qui desperat de adjutorio Dei. S. AUGUSTINUS super *Marc.*

In vita hominis laus querendus est, quoniam Deus non respiciet quales antea vixerimus; sed quales circa finem vite fuerimus. S. ISID. l. c.

Nemo desperet; Judam traditorem non tam scelus quod commisit, quam indulgentie desperatio, fecit penitus interire. S. AUC. l. de *Util. Penit.*

Ne desperando augeamus peccata, propositus est penitentiae portus; rursus, ne sperando augeamus, datus est dies mortis incertus. Ibidem.

Nolo mihi dicas: Blasphemus sum. Nolo dicas: Persecutor sum, immundus sum. Habes omnium ostensiones. Vis in novo, vis in veteri? In veteri David, in novo Paulus. Nolo excusationes mihi afferas. Nolo ignaviam pretendas. Peccasti? Penitere. Millies peccasti? Millies penitere. Hæc assidue infundo medicamenta, etc. Si lapsus es, poteris surgere. In utramvis partem habes liberum arbitrium. Si vulneratus es, adhibe tibi curam, dum vivis, dum spiras, etiam in ipso lecto positus, etiam, si dici potest, animam efflans, ut jam de hoc mundo exes. Non

impeditur temporis angustia misericordia Dei. Quid enim est peccatum ad Dei misericordiam? Tela aranæ, quæ vento flante nusquam comparet. S. CHRYS. in *Ps. l. hom. 3.*

Si peccata et magnitudine et numero possunt definiri, miserationes autem Dei neque magnitudine, neque numero possunt circumscribi; sine dubio non est, cur desperatio adhibenda sit, sed agnoscenda misericordia Dei, et commissa peccata detestanda. Idem, in *Proem. in Isaiam.*

Numquam sera est conversio. Latro de cruce transit ad Paradisum. Nabuchodonosor, Rex Babylonis, post efflationem corporis et cordis, mentem recepit humanam. S. HIER. *epist. 7.*

Forte cogitat aliquis, tam gravia se admisisse peccata ut jam Dei misericordiam promereri non possit; absit hoc a sensibus omnium peccatorum. O homo, quicumque illam peccatorum multitudinem attendis, cur et omnipotentiam celestis medici non attendis? Cum enim Deus velit misereri, quia bonus est, et possit, quia omnipotens est; ipse contra se divine bonitatis januam claudit, qui Deum sibi misereri, aut non velle, aut non posse credit, cumque aut bonum, aut omnipotentem esse diffidit. S. AUG. s. 58. de *Temp.*

Numquam Deus spernit penitentiam, si ei simpliciter et sincere offeratur, suscipit, libenter accipit, amplectitur omnia, quatenus eum ad priorem statum revocet. Et infra; Donec sumus in hac vita, quantumcumque nobis acciderint peccata, possibile est, omnia ablui per penitentiam. Idem, ser. 181 de *Temp. c. xvi.*

In eodem articulo temporis, cum jam anima festinat ad exitum, et egrediens ad labia expirantis emiserit, penitentium clementissimi Dei benignitas non aspernatur; nec serum est, quod verum; nec irremissibile, quod voluntarium, et quascumque necessitas cogat ad penitentiam, nec quantitas criminis, nec brevitatis temporis, nec horæ extremas, nec vite enormitas, si vera contritio, si pura fuerit voluntatum mutatio, excludit a venia, sed in amplitudine sinus sui mater charitas prodigos suscipit revertentes, et (velit, nolit, Novatus hæreticus) omni tempore Dei gratia recipit penitentes. S. CYR. s. de *Cena. Dom.*

Misericordia Domini Dei nec mensurâ possumus ponere, nec tempora definire, apud quam nullas patitur venie moras vera

conversio. S. LEO, apud *Pædog. Christ.*

DAMNUM. — Qui de venia peccatorum desperat, negat Deum esse misericordem. Et magnam injuriam Deo facit, qui de misericordia ejus diffidit. S. CAUSOS. hom. iii. de *Penit.*

Illius æternæ civitatis januas nobis desperatio claudit, spes aperit, fiducia latum prebet ingressum. S. ISID. l. II de *Synono Dano.*

Desperatio certa mors est
Desperatio homicida est anime.

EXEMPLA SACRA.

Desperatio punita.

Dixitque Cain ad Dominum: Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear. Hinc a facie Dei eiectus, profugus super terram, vitam in perpetuo timore transegit. GEN. c. iv.

Judas, postquam Christum triginta argenteis vendidisset, penitentia ductus retulit pecuniam, et abiens laqueo se suspendit; suspensusque crepuit medius.

In Imperiali civitate Lubecensi quedam venerabilis matrona aique consulis uxor erat, quæ uno partu tres filios fudit, quorum unus elephantino morbo percussus fuit; alter submersus est; tertius vero de quo nobis est sermo, propria manu peremptus est. Sed quo ordine, quoque modo, quo item merito hoc factum sit, ego, qui ipsum, similiter et germanos suos, et omnem parentalam optime novi, brevis atque succinctus, quam potero, intinabo, ut hujus exemplo juvenes florentis juventutis ætate conspiciant, et facile in quancumque partem flexibiles discant, et parentibus debitam venerationem impendere, et sua lascivie indomitam concupiscentiam refrenare. Discant iterum, et iterum discant, feminarum devitare consortia, cum nec rubeus in sanguine bellucis onis tot milites straverit, quod pudibundos juvenes peullarum consortia prostituere. Hæc sanctissimum David polluerunt, hæc sapientie vastum sacrarium Salomonem infatuaverunt, hæc robustissimos Samsonis lacertos vicerunt, ut evidens daretur argumentum posteris, nullam sanctitatem, nullam sapientiam, nullum robur sive potentiam inter feminarum consortia indennes remanere. O utinam nunc mihi concederetur, in tam sublimis altitudinis montem

conscendere, ubi omnem adolescentum virginam multitudinem me audire contingeret, quam altis vocibus proclamarem: O vos omnes adolescentes, qui transitis per viam, attendite, et timete, ne hæc femine decoris profundissima vorago vos sorbeat! Quis scit, si vel unum ex illis hoc valido clamore cautum, ne in tam vastam, quam iste, de quo dicturus sum, perditionis charybidim laberetur? Sed ne aule historicum diffuimus, nunc res est inchoanda. Erat isto tertius juvenis (de quo super narrationem incepimus) elegans forma, decorus facie, ingenio acer, veste pretiosus, dives rebus; sed amore feminarum nimis effusus. Unde post stuprum virginum, post multos abusus scortantium meretricum, tandem impexit in unam eam, quæ forma vincere dicebatur omnem pulchritudinem Labecensium puellarum. El hæc tam forti amoris vinculo ligatum miserum in sua duxit castra captivum, ut nec perditio familiarum rerum, nec refructu libidine vires membrorum, nec timor Dei, nec gehennæ terror, nec honestas publica, nec amicorum correptio privata eum ab infesto meretricis concubitu valuerint separare. Quæ ex re lætæ est, ut omnibus consumptis, atque cum meretrice ista distractis, rebus necessitatis inciperet indigere. Quod ubi vidit mater, nam pater defunctus erat, quando ista agebantur, filium videlicet suum indigno natalibus incurrisse pauperiem, commotis super eo visceribus charitatis, quia pia erat, semel, bis, ter, iterum atque iterum non modicam pecuniarum summam indigenti donavit, monuitque cum lacrymis, ut Dei memor, generis item et honoris, atque etiam salutis suæ, meretricem desereret, atque de cætero lascivie suæ impetus virili animo cohiberet. Sed heu! fulgere coso lumina, surdo cecinit philomela. Non enim potuit chalybeas illas amoris habenas dirumpere, quibus tenebatur femine alligatus, et dura damnatione captivus. Tandem cum videret mater, quidquid filio tribueret, in usus cadere meretricis, et nihilominus dulcis pignoris sui animam, nec ære, nec prece posse revocari, cor obduravit, clausit manus, nihil tribuit paupertate gravato. Satius enim duxit, filium unum et solum egere, quam ipsam simul cum filio indigere. Videns igitur adolescens, cum facie simul et animam matris circa se esse mutatum, nec agi res sicuti heri et nudius tertius, egestatis et meretricis malis consiliis

usus, non semel aut bis, sed pluries aut multis vicibus nudato ense in matrem irritat (horreo dicere) sub pedibus stravit. Minabatur item, se colla scissurum, nisi oculus datur pecunia durissima: suæ necessitati succurreret. Mater vero sub filii, velut sub acerbi hostis gladio intremuit, astricta tam inperato periculo, invita licet, quidquid tamen exigebatur, donavit. Nulli tamen parricidæ sobolis suæ audaciam, atque crudelitatem audebat indicare, verita, ne forte, si primores civitatis, quorum in iudicandis criminosis rigida æquitas orbi nostro patet, rem, ut facta erat, perciperent, etiam in filium suum gravissimæ improbitatis ream severam vellent sententiam fulminare. Tacuit ergo, et silentio quam arctissimo potuit, quæ circa eam per filium agebantur, elavavit, sed repente (nescio, quod proditore) tanti facinoris fama per omnium aures ferebatur, quo circa convenerunt amici, et communicato invicem consilio, juveni sub interminatione vitæ suæ, ne matrem suam, de cætero ense tereretur, præceperunt. At ipse coercitus atque confusus rigoroso mandato, statim exiit domum matris, et in confusionem totius generis sui, cum ipsa meretrice in publico lupanari deinceps habitare delegit, ubi post consumptas sericas vestes, post famem, post sitim, post indigentias multas, mostus et desolatus, gravissimas primum febres, dehinc desperationem acerbam incurrit, quibus per diem vices crescentibus, cum molem miserie suæ diutius ferre non posset, morte exosis rebus terminum imponendum æstimavit. Verum ne quis hujus tragœdiæ exitialem effectum impediret, excogitata causa, feminam, se amplius vivum non visuram, quopiam destinavit, quæ egressa, cum solus et absque arbitris miser domi remansisset, arrepto æ equina cultro processit in hortum, et in omne latus vagum lumen circumferens, cum nullum videret se prohibere potentem, dissutis vestibus, pallidum morbo pectus nudavit, et defixo ad ligneam horti macerem sine manubrii, ne scilicet vi ruina cederet, tanto impetu se in cultelli exasperatam atque obviatæ aciem egit, ut firmissimo pectoris osse transfosso, ferrum universis pertransiit, etiam dorsi spinam, quæ e regione erat, violaret. Tali igitur vulnere saucius corruit in terram, et profluentem sanguinem cernens, vehementiori cepit furia agitari, quod in tanto crोरis profluvio atque inter tam acerbis angustias

exosum sibi spiritum non valeret exturbare. Pavenda res! videres eum fixum adhuc in pectore cultrum, quantum ex certis signis in funere patuit, violenter in gyrum agitare, lacerare viscera, et scelestum animum in manum Dæmonum non tam emittere, quam fugare. Rediit, his patris, domum infelix femina, et cum in horto videret dulcem amatum suum in mortem propriis manibus corruisse, intremuit, palluit, et in terram decidit. Tandem resumpto spiritu, cum ad se esset reversa, importunis clamoribus totam viciniam convocavit, omnibus per ostia intrantibus, infusa lacrymis, rem, ut erat gesta, enarravit. Et sic per totam civitatem de morte juvenis flebilis fama ferebatur. O quam vehementem angustia cor illud maternum comprehendit, fudit, laceravit in ea hora, quæ sibi a narrantibus dicebatur: Veni, mulier, vide filium tuum, jacet enim in horto prostratus, et spiritus ejus non est in eo. Ipse se ferro fudit, ipse suum sanguinem fudit, ipse nunc in te exhibitus credulitatis supplicia pendit. Cerneres proculdubio ad tante tragœdiæ nuntium, matrem quasi legnam raptis catulis, irrigare, pallescere ora, totum corpus intremere, ad locum facinoris non tam modeste ire, quam insolenter currere, quo cum venisset, et vidisset inter corruos rosarum flores, et albescencia lilia cruere rubicundum, sed morte pallidum dulce pignus, tante miserie onus non ferens, repente in terram corruit, et quasi una cum filio moritura expalluit. Flebant omnes, qui istis intererant, sed ipsa præ nimia mentis angustia flere non potuit. Tandem tamen paululum resumpto spiritu lacrymari uberime cepit, et madidis oculis in meretricem reflexis: O mulier, inquit, quid fecisti? Maledicta sit pulchritudo tua, quæ si generose prolis meæ antea animum non fœdisset, hodie horribile ferrum illud ejus pectus non intravisset. Væ igitur tibi, quæ hujus miserie causam tribuisti! His igitur similibusque verbis astantem populum in fletus concitavit. Postera igitur die convenerunt amici, et multa summa obtenta a iudicibus licentia, ut miserum funus sepeliri potuisset (nam secundum leges flammis dari debebat) in profanum cœmeterium, quod a parte aquilonari Cathedralis Ecclesiæ situm est, sub Tilia, quæ venientibus per forum equorum videtur, infelicem glebam illam terre tribuerunt. Ubi cum per solam et unam noctem sepultus jacuisset, tantum in crasti-

num tumuli terra videbatur concidisse, ut ex hoc nonnulli conjecterent, dæmones, qui animam tulerant, etiam corpus abulstis. Sed quia hoc probatum non habeo, temeraria hoc affirmo, licet ipse viderim se pulchri congestam arenam, quæ tempore humationis reliqua terra eminebat relinqueret, in crastinum usque adeo decidisse, ut vix si quis ibi sepultus esset, posset agnosci. *Spec. Exempl. v. Desperatio ex. ix.*

Eo tempore quo magister Joannes Xantensis scolasticus et magister Oliverus Coloniensis scolasticus, cruceam contra Saracenos prædicabant in diocesi Trajectensi, erat ibi quidam rusticus, si bene memini, nomine Godeschulens, opere usurarius; iste cum cæteris non ex devotione, ut postea patuit, sed ex circumstantium importuna admonitione cruceam suscepit. Camque dispensatores ex mandato Innocentii Papæ pecuniarum redemptionis colligerent a senibus, pauperibus et infirmis, idem usurarius se pauperem mentiens, eundem dispensatori circa summam quinque talentorum dedit, talique dolo Saerdotem circumvenit. Tristitia sunt postea vicinia ejus, quod dedisse potuisset quadraginta marchas, nec tamen exhaeredasset liberos suos, quod ipse præledebat. Deus autem, qui falli non potuit, ejus fallaciam postea terribiliter conclusit. Sedebat miser in tabernis Deum provocans, ejusque justitiam peregrinis exprobrans in hunc modum: Vos, stolidi, mare transibitis, substantiam vestram expenditis, vitamque vestram multis periculis exponetis, ego vero cum uxore, liberis meis domi residens propter quinque marcas, quibus redemi cruceam meam, similem vobis habeo mercedem: Sed justus Dominus, ut palam ostenderet, quantum placeat labor et expensæ peregrinationum, et quantum ejus oculis displiceret dols, ac blasphemias detrahentis, hominem miserimum tradidit Satanae, ut disceret non blasphemare. Nocte quadam dormiente eo cum uxore sua in proprio molendino, domi suæ contigua, motum quasi rote molentis audivit, clamansque ad puerum, dixit ei: Quis admisit in molendinum? Vade, vide, quis ibi sit? Ivit puer, et rediit. Nimio enim horrore percussus, procedere non potuit. Cui dominus: Dic, quis est ibi? Respondit: Tantus horror ad ostium molendini me invasit, ut compellerer redire. Et ille: Etiamsi Diabolus ibi sit, ego vadam, et

videbo. Injeclaque toga scapulis, eo quod nudus esset, ad molendinum venit, ostium aperuit, introspectit, in quo horrendam visionem vidit. Stabant ibi equi duo nigrissimi, et vir quidam deformis ejusdem coloris juxta equos, qui dicebat ad rusticum: Festina, accende equum istum, quia propter te adductus est. Expalluit iste, et contremuit, quia jubentis vocem minus libenter audivit. Cumque ad talem obedientiam imparatus esset, iterato clamat Diabolus: Quid tardas? Projice vestem, et veni. Erat autem crux, quam susceperat, eidem vesti assuta. Quid pœtura? Virtutem diabolicæ vocis per desperationem in corde suo sentiens, jam resistere non valens, vestem rejectit, in molendinum intravit, equum, imo Diabolum ascendit. Ascendit et Diabolus equum alterum, et sub multa celeritate simul deducti sunt ad diversa loca pœnarum, in quibus homo miser patrem et matrem miserabiliter vidit, aliosque plurimos, quos defunctos ignoravit. Ostensa est ei in eisdem locis ignea sedes, in qua nulla potuit esse quies, sed sessio poenalis, et pœna interminabilis, dictumque est ei: Modo revertaris in domum tuam, post tres autem dies exuto corpore revertaris in locum tuum, et mercedem tuam accipies in sede ista. Mox cum Diemone reductus, et in molendino depositus, pœne exanimis relictus est. Inventus ibi ab uxore et familia, atque in lectum deportatus, eum requiretetur, ubi esset, unde veniret, respondit: Ad loca infernalium ductus fui, hæc atque hæc, ibidem vidi. Ostendit mihi in eisdem locis ductor meus sedem unam, et dixit, quia mihi foret preparata, et quia post tres dies recepturus essem mercedem meam in ea. Vocatus est sub celeritate Sacerdos, et rogatus ab uxore, ut pusillanimitate confortaret, desperatum erigeret, et ad eam, quæ sunt soluta, hortaretur. Quem cum Sacerdos admoveret, ut contritionem haberet de peccatis suis, et ut puram faceret confessionem, dicens, neminem debere de Dei misericordia desperare, respondit: Quid prosunt verba ista? Non possum confiteri, superfluum iudico confiteri, quod de me dispositum est, necesse est impleri. Sedes mea parata est, post tertium diem illuc veniam, et secundum quod gessi, recipiam. Sicque sine contritione, sine confessione, sine viatico et sacra unctione, tertio die defunctus, in inferno sepultus est. CESAR. l. II, c. VII.

Narrat Bernardinus de Busto, de ado-

lescente valde dissolutis moribus, a fido saepe sodali de seria poenitentia admonitus, eam joco aliquo, aut futura, sub mortis tempore, conversione semper eludat. Non diu post, cum in gravem morbum incidisset, essetque mortis periculum, iterum iterumque de instituenda tandem confessione ab eodem suo contubernale, proposita Dei misericordia, quam toties sanus et valens in futuram poenitentiam prætaxisset, admonitus est, sed surda aure, et obstinato animo ad accepta bene momentis consilia. Hic ergo tristis ab ægroto ad nocturnam quietem recipit sese, secundum quam visus est sibi videre Christum, qui eo habito, quo a Pilato olim de loco superiori Judæis, lacerò flagellis corpore, et capite spinea corona saucio, exhibitus est, ægrotanti socio astaret, et ita alloqueretur: Ecce lacerum spinis caput, et totum vulneribus saucium corpus, sed et ecce apertum latus; his tibi etsi indigno, paratæ, paratæque est Dei misericordia, si modo vitam tuam præteritam detestatus, ad me convertaris. Ad hæc æger: Scio, inquit, Domine, magnam esse misericordiam tuam, sed neque minorem esse justitiam, cui cum nullo merito meo satisfacere possim, non video quomodo hæc salva a misericordia peccatorum veniam sperare valeam, ac debeam. Imo, addit Christus, a misericordia mea vales, et debes veniam sperare, quia pollicitus sum, eam humiliter petenti, nunquam negare. Sed pergit miserandus adolescens justitiam misericordiam opponere, atque, cum nihil boni in se, quo misericordiam mereatur, inveniat, se totum justitiae illius rigori, desperata salute, tradere. Hic tandem Christus indignatione plenus, expressum dexteri de lateris vulnere sanguinem in moribundi faciem conjiciens: Hic, inquit, sanguis meus in die iudicii testis erit oblatus tibi a me misericordiam quam per insanam obstinationem tuam, ac summam ingratitudinem contempsisti! Hoc tam tristi viso terribis, expergefactus istus socius statim accurrit, ei, qui vidisset, narratur, sed, quæ Dei justitiam sunt iudicia, et merita in misericordia sine contemptores penitentibusque procrastinatores, animadvertiones, hominem mortuum invenit, et quo non vana crederet fuisse, quæ in somno vidisset, faciem ejus recenti sanguine reperit commaculatam. BERNARDINUS DE BUSTO. s. VII, p. 5.

Hildebrandus, habitans in villa diocesis

Trajectensis, quæ dicitur Holcheyn, die quadam silvam cum alio quodam concive suo intravit, quem, suadente Diabolo, cum soli essent, occidit. Fuscant enim aliquando inter eos inimicitia, sed tunc temporis penitus erant sopite. Reverso Hildebrando in villam, interrogabant eum amici occisi, ubi esset? Qui respondit: Nescio. Expectantibus die illo et altero, cum non rediret, qui jam redire non potuit, suspectum habentes jam dictum Hildebrandum propter antiquas inimicitias, coram iudice in causam traxerunt, crimenque homicidii imposuerunt; quo timide negante, cepit ita facies eum proderere, et cum instantibus illis jam negare non posset, confessus est, quia hominem occidisset. Statim data super eum sententia, pœne rotali adjudicatus est. Cumque duceretur ad mortem, Sacerdos ejusdem villa Bertholphus cum alio Sacerdote, qui vocabatur Joannes, traxerunt eum in partem, satis diligenter eum monentes de confessione, atque contritione cordis. Et quia miser homo per se surgere non potuit, nec manum se sollevantem sensit, miserabiliter respondit: Quid mihi possent illa prodesse? Homo enim damnatus sum. Revera respondit sicut induratus homo, et desperatus. Et ait illi Sacerdos: Adjuro te per Deum Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, ut infra dies triginta mihi appareas, et sine omni periculo vite mee de statu tuo me certifies. Respondit: Si mihi licuerit, libenter hoc faciam. Sicque rotali pœna plexus de tormento corporis transivit ad tormentum æternæ damnationis. Nocte quadam infra statutum tempus, Bertholpho dormiente in strato suo, tantas esse cepit circa domum fragor arborum, tam vehemens flatus ventorum, ut ipsa animalia stupeverint, et vix suis locis intra claustra stabuli retineri possent. Expergefactus Bertholphus respexit ad ostium domus, et ecce janua quasi ventorum impulsu aperiebantur, viditque Hildebrandum in camino ardente residentem, sibi que celeris propinquantem. Territus autem supra modum se signavit, et ut staret, sub invocatione divini nominis, præcepit. Ecce hic sum sicut promisi, inquit, Sciscitante illo de statu suo, respondit: Æternaliter damnatus sum, æternisque incendiis propter desperationes maxime deputatus. Si secundum tuum consilium egissem poenitentiam, per poenam temporalem evasissem æternam. Hoc autem scito, quia

si non fuisset virus a te adjuratus, ne tibi mortuus nocerem, malo tuo huc advenissem. Consulo tibi, ut vitam emendes, ne post hæc vitam similes pœnas recipias. Erat autem idem Bertholphus sacerdos nomine, non re. Nam usque ad illud tempus sine Ordine Presbyterii celebravit. Qui cum adhuc miserum amplius interrogare vellet, respondit: Non licet mihi hic diutius morari, quia multi Demones foris ante ostium prestolantur reditum meum. Hoc dicto, statim impulsus et expulsus cum stridore et ululatu maximo, ab eo discessit, transiensque secus stabulum, animalis, sicut prius, in stuporem et commotionem convertit. Bertholphus vero timore tam horrende visionis seculum desoret, et in quoquam Ordinis nostri Religiosis habitum suscepit. Abbas loci illius, eo quod intellexisset, eum vixisse esse litteratum et eloquentem, ut ei ad Ordines liceret accedere, satis apud Dominum Papam Innocentium laboravit, sed obtinere non potuit. Ante hoc biennium, sicut mihi retulit Prior de Campo, in manu quam extendit temere ad Arcum Dei, gravi morbo, qui anthrax dicitur, punitus est. Quæ eum ei, quasi pro remedio, eo quod morbus serpens sit, abscederet, nihil ei profuit, imo dolori dolor addidit mortem potius acceleravit. Voluit eum Dominus, ut spero, punire in presenti, ne puniret in futuro. CESARIUS, l. II, c. VI.

Funestum ac horrificum paradigma post Cainum dederat in Aquitania, seculo priore exeunte, Calviniana sectæ Minister. Is e moriente pectore desperatae salutis exacerandam illam vocem eructaverat: Non ita equidem insanio, ut Deum esse nesciam; sed quia ille me deseruit, ego vicissim cum desero. Vix vocem hæc oro dignam absolvet, cum ecce inter ingentes totius ædis concussionibus, irruit in cubiculum monstrum horridum ac deforme, quod morientem naso truncatum prius, et lingua, mox compressa in collo blasphemæ fauce, examinationem dedit. LEON. MAX. ZIN. in Pass. nov. anteq. l. III, disc. 1, p. 1, doctr. II.

Theophilus Imperator ex gravi dysenteria salutis suæ nullam spem habens, vocato ad se Senatu, juramentum exigit, ut uxorem filiumque pro Regibus suscipiant, eosque servent; quod promissum factumque est. Cepit autem maxime suspectum habere Theophilum, quem ipse Persis præfecerat, a quibus et ipse Rex fuit, licet in vitis, appel-

latus. Dum igitur paulatim corpus insumitur, Theophilus metuens ne se mortuo Theophobus regnum invaderet, intra regiam contineri jubet, et jam animam agens Theophobum jubet trucidari, et ejus caput afferri, quod manibus suis contrectasse fertur, his verbis: Nec tu post hac Theophobus, nec ego Theophilus ero! Hoc dicto animam efflavit.

Constantinus Copronymus Imperator elephantino morbo correptus, maximis consumptis cruciatibus, cum imperasset annos triginta quinque, moriens dixisse fertur: Addectus sum inextinguibili flammæ! Ejus nuptus Irene, Theofori Antistitis hortatu, cadaver refossam publice cremari jussit, cineremque jaçtavit in mari.

Desperatio correctæ.

Erant duo fratres uterini honestis satis orti parentibus, qui causa descendendum litterarum missi ad studium Parisiense, etsi parili voto civitatem intraverant, dispari tamen et nimis contraria vita incedebant. Nam junior, ut pote timens Deum, negotium, ob quod ad studium venit, diligentius prosequens, litteras operam dabat, instabat lectioni, devotioni animum inclinabat, et (ne sese aliena malitia ab ingenia probitate subverteret) pravorum sodalium, ut perniciosissimam salutis suæ pestem, studuit evitare, ornabat moribus pueriles annos, vitam virtute vivebat. Senior vero per alios tramites, non tam incedens, quam devians, velut erraticæ ovis per vitiorum anfractus ferebatur, et dimisso studio obitaque causa, ob quam et venerat, insolentibus quibusdam sociis junctus, tempus nobile lascivis deducebat, potibus, taxillis paternam substantiam distrahebat, et (quod his omnibus infelleis erat) usque adeo femora sua meretricibus inclinabat, ut velut ingentem quandam jacturam passus ingemisceret, si quavis occasione vel unum diem absque fornicationis crimine transigisset. Cumque sic continuata inaltia miser plurimos dies perageret, crescebat quo vehementius semel inchoata perversitas, cepit improba juvenis fama aërem ipsum inficere priorem, et ad omnium nares tam horrendum quemdam scelerum fetorem ingerere, ut non solum studentes, sed etiam plebeia multitudo reprobam ejus vitam inciperet abhorre. Quod cum junior frater didicisset,

semel, bis, ter, iterum iterumque fratrem postulabat, ut intuitu tremendi Judicii a tantis sceleribus animum revocaret. Sed cum ille ferreo quodam seu aëneo pectore saluberrime monita in dies refutaret, nolletque finem dare tantæ miserie, juvenis zelo fraternæ salutis accessus lacrymarum: Spernis, germane dulcissime, Spiritum Dei, te nunc per me admonentem, et quasi ludum parvulorum, quiddid minatur, irrides. Veniet, veniet dies illa, et cito veniet, qua te Spiritui Sancto obstinata mente restitisse poterit! Et his dictis tristes abscessit. Interim tamen anxie satis petens Domium, ut ipse durissimum fratris animum ad penitentiam emollet. Dominus autem, qui non spernit vota piorum, volens piissimum juvenis animum tam acerbis trisitationum procellis diutius agitari, repentina et gravissima infirmitate fratrem percussum, ad lectum prostravit; in quo cum jaceret, et pavida mente, que fecisset, recoleret, incognit miser multitudinē scelerum pressus, ad barathrum desperationis prorucere. Quadam igitur nocte vidit virum quemdam venerandæ testum canitie, vultu decorum, et fulgida stola vestitum sibi assistere, seseque severius intueri. Unde, quia semper presumit suava perturbata conscientia, animo et mente consternatus, cepit toto corpore tremere, et, territis luminibus in seniore versis, quidnam esset, qui tempeste noctis caligine ad se terrendum venisset, inquirere. Et senior: Ego sum, inquit, Pater cœlestis, qui te, cum non esses, creavi, qui libidinis tuis membris vitam infudi, qui animam potentis, et corpus sensibus illustravi, qui solem, et lunam, et sidera ad tum obsequium cœlis infixi, qui te nimia charitate diligens, ut deserta malitia virtutibus animum dares, ut ageres penitentiam, ut corrigeres vitam, frequenter admonui. Sed nunc, eo quod obstinata mente monita salutis hæcenus semper obijceris, veni ad te, ut dicere tibi, quod sis filius mortis perpetue. Hæc igitur responsione confusum, et gravi sudore madentem, reliquit. Cumque jam miser per totum reliquum noctis, et postera diem timens ac tremens, illam horrendam horam expectaret, qua, secundum cœlestis Patris oraculum ad æterna fuerat supplicia meaturus, proxima nocte venit ad eum juvenis quidam, viro priori vultu haud multum dissimilis, nudus corpore, coronatus sentibus, crucis gravissimam trabem ferens in hume-

ris, qui perlaceram vulneribus pectus abunde satis videbatur sanguinem fundere. Ille cum propriis accessisset, et juvenem, utrumne se agnosceret, interrogasset, respondit ille: Non agnosco, sed meo judicio illi, qui hesternò vespere mala denuntiatione me deterruit, videris esse simillimus. Et ille: Non miseris, inquit, me simillimum illi, cum quo mihi est una Divinitas, æqualis gloria, cœterna majestas. Sum enim Jesus Christus Filius Dei, qui humani generis miseratos errores de cœli sedibus in intemertatum Virginis uterum descendi, unde tamquam sponsus egressus de thalamo, te ut redirerem, misero apparui mundo, ubi post famem, sitim, languorem, tandem captus sum, judicatus sum, morte turpissima condemnatus sum. Vexum quia tu infelix tantis beneficiis te probuisti immemorem, nunc veni ad te, ut filium mortis æternæ pronuntiare. Et his dictis, profluentem a latere erorem manu comprehensum in juvenis vultum projecit: Sume, inquit, in confessionem pretiosum sanguinem, qui cæteris in redemptionem effusus est! Et hæc agens disparuit. Tunc juvenis omni vigore corporis amisso, perdita spe obrigit, tremuit, expalluit, et quo se de cætero verteret, ignoravit. Missi tamen nuntium ad fratrem suum, qui, cum venisset, vultusque flebilem satis fratris effligem, concussis vehementer visceribus cum ejulato pioravit: Quomodo, inquam, tam velociter expalluit quondam illa facies decora, et solum robur fortissimi amiserit hæc? Quid tibi factum est, frater mi, quod me jam nunc illa miserabili fronte deterris, quam paulo ante desideraverunt oculi invicere puellarum? Quo abiit purpureus ille rubor genarum tuarum, quem, me reclamante, velut acerbum liquorem femine pudoris ante oculos ferebas continentium in choro feminarum? Ubi sunt nunc illi insolentissimi sodales tui magistri, qui te toties a meo latere rapuerunt, et nunc in barathro tam vaste desperationis reliquerunt? Opportuerat certe, frater mi, saluberrima illa monita mea, quibus te paulo ante a nefandis operibus nitibar cohibere, non reelli, ne in hanc miseram jacturam florentis juventutis devenires. Vide ergo nunc, an me falsum vatem acceperis, cum te Spiritui Sancto restitisse, doliturum non tam dixi, quam prophetavi. Die tamen mihi, quid est, quod consternata facie, et tremulis membris tanto sudore madescis?

Si adversa valetudo in causa est, forti animes esto, plures & gravius infirmitatibus convalescent. Si te peccata terrent, propone emendationem, veniam pete, dole, non despera: quippe est clementissimus Dominus omnipotens Deus, qui in puncto temporis poenitentem latroni non modo veniam tribuit, quin etiam Paradisum spondit. Ad que verba paululum origens moribundum caput, et omnem rei gestæ narrans historiam: Damnavit, inquit, me scelerum filium cœlestis Pater, Christus Jesus Filius Dei, creore in meum vultum projecto, sanguinem pro me effusum omnino ac penitus perditum designavit. Quo circa, dulcis germane, non valeo sub tantis testibus damnationis mee, etiam si sanguinem flevero, de salute presumere; stal namque firma super me æterni Judicii censura, remedia poenitentiae vacillabant. Tunc frater cum ingenti fiducia: Etsi te, inquit, Pater, cui ascribitur veritas, impoentem adhuc dampare visus sit, et Filius Dei, cui assignatur judicij aequitas, te in perversa voluntate jaçentem sanguinis sui participatione indignum ratus sit, nec vel sic desperandum est illi, qui tempus datum est poenitendi. Acquisce igitur vel sero monitis meis, et proponens emendationem, scelerum maculas pro lacrymarum imbri deterge, lugubri ore, profundis suspiriis Presbytero vulnera deterge. Quis scit, si Spiritus Sanctus, qui, teste Bernardo, est benignitas Dei, et idem ipse Deus ita poenitentem absolvat? His verbis fratris paululum consolatus, jussit adesse Presbyterum. Qui, dum venisset, totus in lacrymas resolutus cum tanto dolore animi peccata sua, quibus Deum offenderat confessus est, ut interruptibus sermonem gemitibus, vix mentis conceptum valeret exprimere, vix integra et seminata verba profere. Qua confessione rite celebrata, et sacra functione, et participatione Domini Corporis munus, tempus, quo ex hac vita esset migraturus, expectabat. Sequenti igitur nocte venit ad eum aïus quidam vir, prioribus non disparem habens vultum, fulgenti alba vestitus, habens in dextera scapula niveam quandam columbam. Is cum propius accessisset, dulci quadam benevolentia vultum serenans, elevantes oculos in infirmum cœtoris. Quod cum juvenis advertisset, tum ob veram poenitentiam, tum etiam ob benevolentissimos oculos vultus Personæ apparentis, animo æquior factus est. Qui est tu,

Domine, inquit, qui ad me venire dignatus es, quippe me tam piis conspectibus consolari videris prioribus visionibus perterritum? Et ille: Ego, inquit, Spiritus Sanctus, qui a Patre, Filioque procedens unius sum cum ipsa potentia, et ideo nunc veni ad te, ut munitior tibi dimissa esse peccata tua, et pervin iter patere ad Regna cœlestia transiero. Ad quæ verba, quasi ex barathro desperationis resurgens ait: O Pater pauperum! O consolator incontinentium animorum! O omnium miserorum dulcis refrigerium! quid est, quod audio? Num patebunt cœlestes valvæ mihi, quem Pater et Filius regni mortis esse contestati sunt, cui perennis flammæ minati sunt, a quo tam crebro, tam impudenter offensus sum? Num hac meæ exiti penitentia hoc terribile decretum incommutabilis veritatis poterit immutari? Ad quæ Spiritus Sanctus respondit: Forti animo esto, nec de salute vacilles: validos habet penitentia vera laertos. Ipsa terrificæ majestati violentiam infert, vincit invincibilem, mutat incommutabilem, placat irascentem. Sed, ne te diutius potraham, perseverans in penitentia, quam copisti, dispone domui tue, et virtutibus, quibus potes, interim thalamum orna; post triduum veniemus ad te, ut animam tuam, super astra ferentes, gaudiis cœlestibus invehamus. Et cum his Spiritus Sanctus disparuit; juvenis post triduum obiit, et ad Regna cœlestia obieram, quam habuit, penitentiam felix migravit.

Anno Domini 1370. Senis erat civis quidam Andreas Naddini, dives opibus, sed omnis virtutis inops, cunctis prope flagitiis coopertus, tessurarum ludo totus deditus, in Deum et Sanctos ejus perpetim blasphemus et detestabilis. Is anno ætatis suæ quadragesimo gravi corruptus morbo tendebat ad extrema. Veniunt autem ad eum multi homines pii, et utriusque sexus conobite, atque ante omnes ejus Parochus, hortabaturque eum, ut sua peccata confiteretur. Sed ille miser, qui nec sacras sedes invisere, nec sacris initiatis unquam honorare consuevit, admonitiones omnes respexit, se ipsum plane desperans. Audivit hoc F. Thomas S. Virginis Catharinæ Senensis confessorius, effective, qui ad Dominum pro homine perreunte deprecaretur, et quidem ferventissime et instantissime. Sed Dominus illi respondit: Illius blasphemii hominis flagitia ad cœlos usque perungunt, qui præter alia

seclera, etiam tabulam, in qua erat picta Imago mea, et Matris meæ atque aliorum Sanctorum, jactavit in ignem, dignus proinde, qui æternis gehennæ flammis exuratur. Verum sancta virgo salutis animarum sitientissima, dolens vicem perditii hominis, non cessavit a lacrymis et precibus, donec flexus Dominus Jesus decumbenti Andrea appareret, hortareturque eum, ut sua peccata confiteretur, liberaliter ei, si id faceret, veniam pollicens. Et ecce ille saxo durior, repente mollescit, magna voce postulat accipi confessarium; dicit, Christum Jesum se vidisse, qui ipsum de facienda confessione admoverat. Lætantur omnes, currunt ad Sacerdotem. Ille venit, Andreas magno cum cordis dolore illi integre confitetur peccata sua, cœdit testamentum, et feliciter migrat a vita. Scatur. 19. April.

Quidam delectationi carnis vacavit in tantum, quod nulli peccato carnali, quantumcumque turpi, unquam se negavit; filiam non dimittebat propter matrem, nec e converso, nec sorori, sive masculis placebat. Cum appropinquavit morti, fuit vocatus sanctus Eremita, ut ejus confessionem audiret. Tunc iste ait: Vade, quia major est iniquitas mea, quam Dei misericordia. Tunc S. Eremita: Fili, ait, charissime, noli sic dicere, quia tanta est virtus confessionis et penitentiae, ut si doleres de omnibus peccatis, tibi remittantur a Deo. Tunc ille peccator: Magnum est, quod dicis. Tunc ait Eremita: Fac hoc, quod dicam tibi. Ego, inquam, spoliabo me omnibus bonis, et meritis meis, et tu spoliabis te omnibus peccatis tuis, et sic non oportet te dubitare, nec desperare. Cui cum peccator consensisset, et ambo cambium fecissent, dixit Eremita peccatori: Nunc narra mihi mala, quæ fecisti, ut sciam, de quibus habeo facere penitentiam. Qui cum infinita peccata expressisset, et nullum peccatum secretum retinisset, ait Eremita: Tu doles de istis, et vis, quod Sacramentalis sit Confessio tua? Respondit peccator: Sic volo. Tunc Eremita: Et ego te absolvo in nomine Patris, etc. Cum ergo mortuus esset, post mensem Eremita apparuit, et dixit ei, quod in via salvationis erat. Cum autem Eremita requireret, quid esset de meritis suis, de quibus spoliaverat se, ait mortuus: Deus tibi reservat ea duplicata, eo quod abstulisti desperationem meam, et signum maximæ charitatis mihi demonstrasti. Spec. Exem. var. Desperatio, ex. viii.

Refert Cæsarius, Ludovicum Landgravium, patrem Hermannii Landgravii, sic misere lapsam, ut diceret, dum corripere tur a viris probis: Si predestinatus sum nulla peccata poterunt mihi Regnum cœlorum auferre. Atque ideo cuius flagitio sese immerit. Cum autem in morbum gravem lapsus postea fuisset, vocatus est medicus ejus, vir bonus et discretus, et non solum in Physica, sed etiam in Theologia non mediocriter litteratus, cui Princeps dixit: Ut vides, infirmus sum valde, adhibe curam, ut possim convalescere. Memor medicus illius erroris, respondit: Domine, sit venit dies mortis tuæ, non te poterit cura mea morti subtrahere; si vero moriturus non es de infirmitate ista, superflua erit medicina mea. Et ille: Quo modo sic respondes? Si mihi non fuerit adhibita curæ diligentia, et diæta proposita, potero tam a meipso, quam ab aliis imperitis negligi, et ante tempus mori. Audito hoc vero, Physicus multum hilaris effectus, data occasione, respondit: Domine, si credis vitam tuam posse protolari virtute medicine, quare hoc credere renuisti de penitentia et operibus justitiæ, quæ sunt antidota animæ? Sine his anima moritur, sine his ad sanitatem, quæ est in futura vita, nemo pervenit. Considerans Landgravium pondus verborum, et quod rationabiliter perorasset, dixit ei: De cætero Medicus esto animæ meæ, quia per tuam linguam medicinalem Deus liberavit me a maximo errore. Huic subjungam illud ex Ludolpho, de quodam Monacho, cui crebra fiebant divinas revelationes. Quod cum alter ejusdem Monasterii frater intellexisset, institit apud eundem, ut Deum oraret, rogaretque, ut sibi dignaretur ostendere, an de numero salvandorum esset; et cum ille viv precibus victus, orationi instando, hoc a Deo postularet, sibi ostensum est, quod ille frater de numero damnandorum esset; unde melius fratrem turbare, per aliquot dies hoc celavit ei, sed tandem eundem requirere (licet invitus) aperuit. Ille autem hoc audiens, et Scripturas intelligens, statim respondit: Benedictus Deus, nec tamen sic desperabo, sed penitentiam, quam per ingressum Religionis assumpsi, de cætero duplicabo, et triplicabo, donec gratiam et misericordiam apud Deum altissimum, qui pius est, inveniam; et post multos dies, iterum fratri prædicto divinitus revelatum est, quod ille frater de numero salvando

rum esset; quod cum eodem fratri retulisset, ille lætas effectus de revelatione, fortior factus in opere, et viriliter agens de virtute in virtutum quotidie proficiens, perseveravit in bono sine cessatione. Utinam multi animati hoc exemplo manum suam ad fortia mitterent, et non desperarent, vel deficerent, sic agendo, et in hoc perseverando! Lupo. in Saxo. in Vita Christi, l. II, c. l. Monachus quidam Cisterciensis instituti, immoderato quidam innocentia et puritatis zelo impulsus, præ spiritus fervore ad statum primi parentis Adæ perlingere nitabatur. Suscepit ea causa laboris plurimum, affligebat se inedia, vigiliis, et precibus; sed cum hæc omnia frustra essent, nec posset ad illam innocentiam pervenire, primo incidit in tedium et accediam. Volebat ille cibum ita sumere, ut nullam inter edendum sentiret delectationem. Primos sensitivæ portionis, sive sensualitatis motus conabatur non solum reprimere, sed etiam extinguere penitus. Contendebat absque ullo veniali peccato vitam in perfecta puritate transigere. Erat ea tentatio *Damoni meridiana*, ad impossibilia eum instigantis. Unde fiebat immemor illius doctrine Sapientis: Noli esse justus multum. Laborabat sane permultum, sed nullo labore potuit eo, quo intendebat, perungere. Itaque præ morore tandem in desperationis foream prolapsus est, cum persuasum haberet, se in eo corruptionis statu, in quo esset, salutem nulla posse ratione adipisci. Veniales enim culpas, quas in hac vita omnes vitare non possumus, ille mortiferorum criminum loco habebat; nec volebat propterea sumere Corpus Christi, etiam illis diebus, quibus id Monasticum Canon vult percipi. En ad quam calamitatem, quam horrendam et miserabilem ruinam sub specie boni, hostis ille teterrimus simplicem hominem perduxit, ita ut infirmus respueret medicinam, et inquam obediencia a se repelleret, qui propria voluntati semel nuntium remiserat. Et ut hic aliquid ex fabulis, non tamen fabulose, et vana non vane et fallaciter inferamus, Monachus hic, qui ad primi hominis innocentiam et puritatem pervenire nitabatur, cum similibus putandus est, nisi raris illi, quæ, cum videret bovem magno robore et grandi corpore, volebat etiam ipsa illas vires et corporis molem adipisci. Itaque intendit se totam, et, quod potuit, inflavit, sed frustra. Nec enim si vel impuleret sese, unquam posset

ad havis quantitatem pertingere. Sic frater ille, dum voluit excedere limites virtutum suarum, et supra se effere, infra se per desperationem misere collapsus est. Ejus autem animi morbum pius quidam et honorum omnium fautor Abbas, ubi cognovit, cum aliis multis Dominum pro illo deprecabatur; sed prevaluit inimicus, et quem laqueo forti constrinxerat, cum sine intermissione vexabat. Tandem Abbas ille, quod non solum officio Christi esset amicus, sed etiam virtutum ejus, quippe quam in se ipso expertus erat, non ignoraret, Monachum illum ad se curavit adduci. Et ecce orante illa pro Monacho, cum lacrymis et suspiriis, cum ille ante Missae introitum *Confiteor* diceret, et illa instantius pro eo oraret, quasi atri quidam lapilli ad singulas confessionis verba ex ore Monachi decidere viderentur. Tum ille animaliter in hac visione obstinationem desperationis, et tristitiae nigredinem a Monacho percipisse, Domino gratias egit, qui non vult mortem peccatorum, sed ut convertantur, et vivant. Monachus vero, peracto sacrificio, tanquam e longinqua regione ad se reversus, Christi Corpus accepit, et ea salutari percepta medicina perfecte curatus est. Vrac. Bellor., Col. xxx, spec. c. xxxix.

Catholicus quidam, cum adhuc juvenis esset, Romam cum amico e Gallia (ubi Ecclesia Binehamensis Canonice, et postea Dominus de Argentan' clemensissimus fuit) profectus, curiositate ductus cum seculo, qui Romis oriundus erat. Conyiam fuit in via, ut Calvinum viderent, illud orbis sedum portentum, Calvinus eos humaniter suscepit, rogavitque quid de se in Gallia et Belgio diceretur. Illi, mirari omnes, animo, ac deplorare ejus ab Ecclesia diocesana. Tum Calvinus altum gemitu suspiravit, et horam illam exoratus cum fremitu est, qua se studiis addidit, fassus, scientiam suam esse lapsus illius causam; ceterum scire se, errare extra viam salutis. Potes igitur, dicunt juvenes, renuntiare erroribus, et redire ad Ecclesiam. Sed is negabat tempus esse; scire se a Deo reprobatum, nihil spei reliquam habere. Cumque hi urgerent, Dei brachia sumper patere peccatoribus, ad penitentiam redeuntibus, postremo respondit, nihil sibi cum penitentia esse, et nihil profutura. JOAN. BAPT. DE GIEN. *Augustin.*

S. Abrahami Eremite neptis biennium in flagitiosa vita consumperat; ut autem

revocaret, ementito habitu militis, equos ad illam profectus est, inventam, remotis arbitris, allocutus est, dicens: Super me sit peccatum tuum, quo haecenus amatoribus fide profuturum corpus tuum, ego pro eo satisfaciam; ego in die iudicii pro te, filia mea, rationem reddam. Cumque illa diceret: Nimis magna est iniquitas mea, non potest mihi spes esse salutis, respondit: Super me sit iniquitas tua, filia mea, ex meis manibus Deus tunc peccatum requirit. Tantum veni necum. Ita venit, et penitentiam pro peccatis suis reliquo vite tempore tantum egit, ut etiam miraculis clara e vita exerescit. S. Eran., in vita S. Abrahami.

EXEMPLA PROFANA.

Cum Commarinenses virgines levissima ex causa desperando, se veneno intorfererent, magistratus innotuit est, se curaturum, ut post mortem denudata cadavera eorum in mille partes sequebantur, cuius probris timore absterita a morte sibi ipsis concessissent abstinentiam. *Hist. Soc. p. II. l. IV. n. 117.*

Solent Sineses ante eorum fores se suspendere, quos odere, et quibus aliter egre facere non possunt; aut si debitoribus debita rigidius exigant, aut remittere nolant. Illud enim suspendium, ejus in damnam cedit, in cuius fribus suspensus pendet, et is habetur homicidii reus, quod alteri se suspendendi causam dedisset. Et hoc inveteratum malum Dominus Petrus, postea a P. Julio Aleso ad fidem conversus, et eximius in omni virtute, tunc in urbe Guanem in officio Jacobi decem civitatum praetor, tolleret, ita suspensum unum iussit carnifice eodem fine et modo, quo se se suspendendi publici locum rapi. Ubi nudatus a quatuor carnificibus tot ietus accipit Sinesis, quod suffocasset aut eum, si vixisset, occidendum. Inde eodem tunc ruptus per frequentiores urbis plateas, demum extra urbem fractus, et veitit bellue cadaver, in lacinam abjectus est. Valuit ea poena, ut nemini post-hac venire in mentem, morte sua injuriam viventium ulcisci.

Rex Juba a Gessare victus, oppido Zama exclusus in fuga perpetua fuit, quod bello contra populum Romanum suscepto, in oppido Zama lignis congestis maximam in

medio foro pyram construxerat, ut, si forte bello foret superatus, omnibus rebus eo coarctatis, dehinc civibus cunctis interfectis, eodemque profectis, igne subjecto, tum deum se ipso insuper interficeret, atque una cum liberis, conjugibus, civibus, cuicunque gaze regia cremaretur. *Cassia. l. V. bello Afric.*

Moestens Libertus, ob militare delictum jam mortis ab Aureliano Imperatore intentate certus, finxit, se litteras casu Aureliano exidentibus reperisse, quibus inscripsit eorum nomina, velut ad mortem damnatorum, quos Principi ingratos sciebat, legendasque secreto adactis dedit, vetans aliquid de ea re spargere in vulgus. Certi igitur in desperatione adacti, non prius destiterunt, quam Aureliannum occiderent, vite suae canturi. *Fulgensius l. III. c. vii.*

Ubi Attila victum se praelio, quo cum Aetio Patrio decertavit, vidit, se et suos inter curus in medio castrorum recepit, (nox enim aderat) praecipitque ex ephippiis eorum in struem congestis focum accendere, ut si ab hoste impelleretur, in ignem se precipitaret, et arderet potius, quam in manus hostium deveniret. *FAMIAN. STRADA. l. I. c. xiv.*

Ad pedes Comitissae Flandriae supplices venerant subditi, ante rebelles, fane ad collum ligato, ac venum postularunt; sed repulsam passi, et acri in desperationem, e tota civitate exercitum fecere, in quo valentiores in fronte collocarunt, in medio feminae ac pueri, agmen claudabant adulti; ita in obsidentes facta eruptione, adeo eos arserunt, ut jam leges accipere, non dare Comes cogereur. *Æneas Silvius.*

Mutina in Italia lazor quidam se ex desperatione ter suspendit; his liberatus a supervenientibus, tertia demum vice, solus, gulam sibi fregit. *S. BAS. SEX. ser. xlii. ar. 2.*

Alius ex eadem causa desperans, dormitum noctu misit uxorem et liberos; ipse vero collecto aceruo lignorum, infra ignem accendit, ut se cum illis et domo exureret; sed casu quidam transiens vicinia evocata effecit, ut incendium sopiretur. *Ibidem.*

Alius lusor animam ex desperatione Diabolo tradidit, qui post paucos dies pro patrie more, cum murum urbis ad custodiam ejus conscenderet, a Demone in gryphis specie secundum seapulas graviter fuit unguis perforatus. Tum Dei opem invocavit, et memor sceleris ac dolens, a Demone liberatus;

ac statim Saecrodoti rem patefecit, cruciatas ac festenas seapularum vitibus ostendens, confessus, post biduum obiit. *Ibidem.*

Sardanapalus ex desperatione se ipsum combussit in regia domo, pyramque 400 pedum in altum constraxit, supra quam 150 aures thoros posuit, totidemque menses aureas, foveat in ipsa pyra domicilium hecatompedum ex lignis, ubi thorus substravit. Ibique ipse cum sua muliere decubuit, alieque pelliceae in altis thoris; tres etiam filios ad duas illas, quas habebat, cum vidisset res laborare, ad Ninum Regem misit, cum illis tria milia auri talenta dedisset, domicilium lectum ex crassis magnisque trabibus compositum, ne pateret usquam aditus. Intus auri mille myriades (id est, 430 milliones) posuit, argenti vero decem milia myriadam talentorum (id est, sexies mille milliones) tum vestes, purpuras, ac multiplices stolas; deinde pyram incendi jussit, quae dies quindecim arsit; illi vero fumum eruentes admirabantur, eumque sacrificia peragere credebant, quae soli norant Eunuhi. Cum igitur voluptatibus deditus esset vivus, Sardanapalus, quantum tamen licuit, viriliter mortuus est. Cum Alexander in Persas iret, castra metatus est non procal a Sardanapali monumento, super quo lapidea erat imago, quae dextra manus digitos contulerat, eum sonum emissuros. Inscriptum est autem in ipso Assyrii litteris: Sardanapalus Amycndaraxis filius Aechialam Jarsumque condidit una die. Ede, lude, bibe; caetera enim neque sonitu isto quidem digna sunt. *ARTEX. l. XII. c. xii.*

Fuit Comes Anglus, Catholicus, qui pro aedificando collegio Leodicensi (quod postea serenissimus Elector Maximilianus atriunque Bavariae Dux fundavit 1686) ducenta florenorum milia dedit, in eum tantum finem, ut credere posset Deum esse. In eum finem multa egit, seque inedia, cificis, et aliis modis afflixit, ut a Deo prodigium extorqueret. Cum sic nihil impetraret, factus est Saecrodot, ratus, facilius tunc se divina visurum. Cum nec sic aliquid proficeret, tandem ex desperatione meretricem pro conjugio duxit. Morti demum proximo Patrem quemdam e nostris petiit; qui absente, eum alius mitteretur, aiebat, se non hunc, sed alium velle. Dum vero interea alter domum reversus est, infelix Comes moritur. *Præfac. Anglic. hist. polit. lib. III. c. ii.*

SIMILITUDINES.

Sicut infirmus, donec mediocriter habet aliquam passionem, et sperat se posse curari, servat se a noxiis cibis, si autem intellexerit insanabilem se jam esse, jam non parcat; sic et homo, donec mediocriter peccat, sperat salutem, quantumcumque potest, observat se a malo, si autem graviter peccando coepit desperare, jam nihil dubitat facere quasi, qui jam peccatis suis vincit iudicium Dei. S. CHRYS. hom. iv in *Matth.*

Sicut medici, si de salute aegri diffidunt, non jam curant; dicunt enim, quod malent infirmitati dare, sed non ulterius suscipit morbum curam; aris enim indignitatem morbi malitia vincit. Hæc dicunt, qui de aegroti salute desperant. Si vero sanitas expectatur, omnia faciunt aegroti, salubres afferunt medicinas, Pauci modo, si quis peccatis desperando coarserit, quasi non superis penitentis salus, sese majus in malum stimulat. Item, s. vi de *Petr.*

Sicut subnecto oleo minuitur lumen lucernæ; sic isti male conscis, consideratione operum suorum malorum se confundit, et infidelitate sua addit adhuc diffidentiam. Id. hom. xiii in *Matth.*

Sicut si imperitus agricola, ubi plantavit vitam, primo illo anno diligenter curat et fudit, secundo vero ne tertio fructum se percipiendum speret, idque nisi obvenerit, desperans, quarto jam anno, quo laborum suorum præmia percipere poterat, curam vitæ omittit; ita interdum is, cui persistendo persuadere poteramus, desperatione nostra prorsus eliditur. Id. hom. vi de *Dio.*

MOTIVA.

Ad fugiendam Desperationem.

Quia mortem æternam animæ offert; nam desperata certa mors est, teste Ambrosio, (l. II *sup. Luc.*) et, ut S. August. confirmat: Desperatio homicida est animæ, (in *Ps.* xxx.) et juxta S. Isidorum: Perpetrare flagitium aliquod mors est animæ; sed desperare, est in infernum descendere. Item, l. II de *Summo Bono.*

Quia difficilis illius curatio; uti recte Philosophus adverteit, qui dixit: Desperatus omnis seipsum projicit, etiam quum consilio et ratione tenere liceat salutem, et præter omnium expectationem sit, si forte involuntum servetur. Quis igitur sana mente præditus se ipsam, aut patriæ commodi isti commiserit? Quis non pro viribus fugerit, eum procal summoverit, ne quis in talem vel invitus incidat?

Quia Deus quocumque tempore paratus est ad ignoscendum; hinc toties invitatur ad peccandum veniam. Nimirum per Ezechielem: « Quare moriemini domus Israel? Quia nolo mortem peccatoris, dicit Dominus Deus, revertimini et vivite. » EZECH. c. xviii, 31. Et rursus: « Impietas impij non nocet ei, in quocumque die conversus fuerit ab impietate sua. » Item, c. xxxiii, 22. Et « Si confitemur peccata nostra, fidelis est et justus, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab iniquitate. » JEREM. lxxviii, 3. S. Aug. De nullo, inquit desperandum est, quandiu patientia Dei ad penitentiam adducit; nec de hac vita rapit impij, qui non moriuntur impij, sed tantum, ut revertatur, et vivat. Paganus est hodie, unde scis, utrum sit futurus crastino die Christianus? S. AUG. s. xi, de *Verb. Dom.* Unde et illi Deum sic alloquitur: Tu factor omnium Deus, licet in cunctis operibus tuis sis mirabilis, mirabilior tamen crederis esse in operibus pietatis. Nullum enim spernis, neminem abiecis, neminem perhorrescis, nisi forte qui amens te exhorruerit. Si poenitent, parcis; si revertor, suscipis. Desperare utique potuissim, propter nimia peccata mea, et infinitas negligentias meas, nisi Verbum tuum Deus, caro fieret, et habitaret in nobis. Desperare jam non audeo, quia, cum inimici essemus, reconciliati, salvi facti sumus per eum. Omnis namque spes, et certitudo totius fiducie mihi est in pretioso sanguine ejus, qui effusus est propter nos, et propter salutem nostram. Id. *Med.* c. viii.

Quia adhuc in stadio sumus, ut bene advertit S. Chrysost. dicens: Surge, repara te ipsum. Adhuc in stadio stas, adhuc theatrum solutum non est. Et mox: Concessum est nobis, ut reparemus nos ipsos. Magna penitentiae remedia sunt. Nullus seipsum condemnat. Ille revera desperatione dignus, qui de se ipso desperat. Tandem post pauca: Nullum animæ vulnus insanabile. S. CHRYS. hom. xxiv in *Act. Ap.* Imo ut S. Aug. ad-

verteit: Etsi nolis curari vulnus tuum, admo-net ut cureris, et aversam revocat, et refugientem quodammodo ad se redire compellit, et attrahit. In omnibus implet, quod dictum est: Misericordia ejus preveniet me.

Quia Deum, eodem S. Aug. teste, nemo amittit, nisi qui sponte dimittit; et quid dimittit, quod il, aut quo fugit, nisi ab ipso placato ad iratum? S. AUG. in *Ps.* lviii.

MEDIA.

Fiducia in Christum; quia ipso, teste S. Joanne, est propitiatio pro peccatis nostris; nec pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi. I. JOAN. c. ii, 2. Hinc S. Paulus, « In fide, inquit, vivo Filii Dei, qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me. » GAL. II, 20. Et S. Bernardus: Peccavi, inquiens, peccatum grande, turbatur conscientia, sed non perturbabitur, quoniam vulnerum Domini recordabor; nempe vulneratus est propter iniquitates nostras. Quid tam ad mortem, quod non Christi morte salvetur? Si ergo in mentem venerit tam potens, tamque efficax medicamentum, nulla jam possum morbi malignitate terri. S. BERT. ser. lxx in *Cont.* Imo ipse Christus S. Gertrudi, cum alicubi pro concione audivisset, salvari posse neminem, qui non actum aliquem amoris Dei super omnia, aut alium, qui æquivaleret (puta contritionem), edidisset; secum autem cogitare, paucos esse, qui ita dispositi e vita migrarent, adfuit hæc cogitanti, dixitque: Ego me fidelibus in agonia constitutis, qui me aliquando cum amoris sui aliqua testificatione, aut alio insigni quopiam opere, meminissent, ex singulari bonitatis meae prerogativa, tam exhibeo suavem et amabilem, ut, momento temporis, inde ad se conversi, ingentem concepiant de offensa illa mea bonitate dolorem, quo pessata sua delent, et salvantur. De qua mea gratia velim electos meos moneri, ut pro ea mihi, dum vivunt etiam, ut, pro cæteris beneficiis omnibus, gratias agant. Lib. *Inimicis*, III, c. xxx.

Fiducia ergo B. Virginem; uti S. Bernardus suavitatis dicens: Si insurgant venti tentationum, si incurras scopulos tribulationum, respice stellam, voca Mariam. Si criminum immanitate turbatus, conscientie feditate

confusus, judicii horrore perterritus, barathro incipias absorberi tristitia, desperationis abyssos, cogita Mariam. In periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam invoce. Non recedat ab ore, non recedat a corde, et ut impetres ejus orationis suffragium, non deseras conversationis exemplum. Ipsam sequens non devias; ipsam rogans non desperas; ipsam cogitans non erras.

Fiducia ad S. Angelum Custodem; cuius modum efficaciam *Pedagogus Christianus* sequenti exemplo demonstrat. Circa annum reparatae salutis 1635, Cordubæ apud Paraguaros Indæ Occidentalis fuit provectus ætatis homo, quem libidinibus diu ac multum assuetus sum, Demon proposita exaggerataque vitiis turpitudine, eo impulsi, ut vitam portussum, saltemque desperans, ipse sibi laqueo mortem afferre cogitavit. Et jam collum erat resti inserturus, quando voce Angeli abstrerritus, ac de facienda peccatorum confessione monitus, ad mentem rediit, et continuo se domo proripuit, Sacerdotum, cui conscientiam expandendam offerret, quaesiturus; sed id ut fieret passus non est atque vitæ latro, qui viri, cui ille, ob acceptum beneficium, multum debebat, indutus formam, factus obviam, variis moratum sermonibus, sensim sana hominis elisit illicite consilia; adeo ut non difficile fuerit (Quæ est nature nostræ ad malum potius, quam ad bonum adnata proclivitas) ad lubricitatis inveteratam redire consuetudinem; cui postquam sex ipsos annos iterum immersus cum vixisset, sui ac Dei immemor, majoribus, quam ante, cepit conscientia agitari stimulis, salustique desperationis vehementissime urgeri; et de vita actum erat, et æterna salute, nisi Angelus etiam ea vice hominum collum laqueo inferentem, clara voce abstrerrisset, et de peccatorum venia per penitentiam Superamentum impetranda iterum communiasset. Et tametsi tunc quidem vita emendatio, in confidendi voluntate steterit, Dæmone amicum, ut ante sex annos, simulant, et a Confessionis tribunali, quo propebat, alio divertente; non diu tamen post auditio pro concione Sacerdoti, vehementer in eos, qui de salute sua desperarent, invahente, tandem monitoris Angeli consilia secutus, ad Sacerdotis pedes accedit, ubi præterite vitæ turpitudinem multis cum lacrymis eluit, factus acerrimus suimet accusator; quam autem id serio fecerit, testata est vita, quam

deinceps non vulgari exemplo laudabilem duxit. d'OTREMAS. *Pedag.* p. 1, tom. 2, c. iv, sec. v, n. 10.

Misericordia Dei considerata; de qua S. Leo sic loquitur: Qui in tempore necessitatis, et in periculi urgentis instantia presidium penitentiae, et mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda, quia misericordia Dei nec mensuras possum ponere, nec tempora definire, apud quem nullas palitur venie moras vera conversio, dicente Spiritu Dei per Prophetam: «Cum conversus ingemueris, tunc salvus eris.» Et iterum: «Quia apud Dominum misericordia est, et copiosa apud eum redemptio.» S. Leo *quæst.* xix.

Oratio; nam, ut S. Aug. recte dixit: De quocumque pessimo in hac vita constituto utique non est desperandum; nec pro illo imprudenter oratur, de quo non desperatur. S. Aug. 1. I, de *Retractat.* c. xix.

Exempla eorum, qui ex gravissimis peccatis per penitentiam emergerant, de quibus S. Bernardus sic loquitur: Si Petrus post tam gravem lapsum ad tantam rediit eminentiam sanctitatis, quis de cætero desperet, si tamen egredi voluerit a peccato? Et infra: Audistis certe, quam misericordiam consenti sint Apostoli nostri, ut jam nemo ex vobis super peccatis præteritis, ultra, quam necesse est, confundatur, in cuius conscientia sue compunctus. Quid enim? Fortasse peccatis in sæculo? Numquid amplius Paulo? Quod si et ipsa in Religione, numquid plus Petro? Attamen illi in toto corde penitentiam agentes, non modo salutem, sed et sanctitatem consecuti sunt; etiam et salutis ministerium, et magisterium adepti sunt sanctitatis. S. Bern. ser. 11 in *Fest. SS. Petri et Pauli.* Et S. Cyprianus Martyr: Ipse Dominus noster personam derelictorum gerens in cruce, se quærit derelictum; et ne desperarent etiam in ultimis constituti, festinus in adiutorium filio adest, et re in arcto posita non differt beneficium, sed repente indulgentia celeris documentum ejusdem statuit et exemplum, latroni inquit: Hodie mecum eris in Paradiso. Latrocinium dominationem meruerat, et supplicium; sed cor contritum peccati maluit in martyrium, et sanguinem in baptismum. S. Cyp. *Mart. ser. de Cena Dom.*

Penitentia; nam, ut S. Augustinus ait: Numquam Deus spernit penitentiam; si ei sincere et simpliciter offeratur, suscipit, li-

benter accipit, amplectitur omnia, quatenus eum ad priorem statum revocet. Et infra: Donec sumus in hac vita, quantumcumque nobis acciderint peccata, possibile est, omnia ablati per penitentiam. S. Aug. ser. ca de *Temp. c. vi.*

Ad Patrem quemdam Spiritualem confugere; nam ita S. Bernardus suscit, qui dixit, Monachum (idem dici potest de quovis Christiano) tres debere in cella habere, *Deum, Conscientiam, et Patrem Spiritualem.* Hoc medium usurpavit, qui ad S. Edmundum Cantuar. confugit, qui, cum aliquando in hominem de salute sua desperantem incidisset, nec rationibus illis ad exomologationem peccatis faciendam permovere posset, dixit, se animam suam pro ejus anima depone, modo peccata sua confiteatur, qui et confessus est. S. Bern. *ad FF. de Monte Dei.* Et ante eum S. Abraham Eremita, qui ut nepem suam a flagitiosa vita, in qua biennium consumperat, revocaret, ementito halitu militis, apud ad eam profectus est, inventam remotis arbitris allocutus est, dicens: Super me sit peccatum tuum, quod hinc inde amatoribus fœde prostituisti corpus tuum; ego pro eo satisfaciam; ego in die iudicii pro te, filia mea, rationem reddam. Cumque illa diceret: Nimis magna est iniquitas mea, non potest mihi esse spes salutis! respondit: Super me sit iniquitas tua, filia mea; ex meis manibus Deus hoc peccatum respirat, tantum veni mecum, Ita veni, et penitentiam pro peccatis suis reliquo vite tempore tantam egit, ut etiam mirandis clara, e vita excesserit. *SCABUS, 16 Mart.*

ASCETICA.

Ante omnia nosse debet Asceta *radices hujus vite*, quas in Officina Biblica Guilielmi Onselii his verbis indicat: Ex tribus ordinariis defectibus oritur hoc vitium. Primo, quia non ponderat peccator, quod Deus sit in seipso. Est enim Deus summum bonum, et ita misericors, quod paratus est peccatorem suscipere, sicut fidelis mater suum unicum filium, si vidisset eum in ignem cecidisse; multo amplius paratus est Deus peccatorem revertentem per penitentiam suscipere idque ex essentiali sua bonitate. Unde Christus: «Nemo bonus, (essentialiter) nisi solus Deus.» Ex quo fit, ut, ubi abundat delictum, superabundet gratia. Se-

cundo, quia non considerat, quid sit peccatum, quod non est, nisi cum voluntate nostra. Ideo, quantumcumque occurrant peccata animo, etiam quantumcumque turpia, si voluntas non consentit, peccatum non est. Tertio, quia non ponderat, quanta virtus sit contritionis et penitentiae; nam est tante virtutis, si sit vera, quod delet omnia peccata, unde Ps. 50. «Cor contritum et humiliatum, Deus non despicies.» Onselius, in *Offic. Bibl. Alphab.* 1. fol. 18.

Nosse debet *indubitanter ad peccatum hoc*, quorum sex enumerat dietas auctor. 1. Est peccatorum magnitudo et gravitas; patet in Cain, qui dixit: «Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear.» 2. Eorum multitudo, unde Sapiens: «Impius cum in profundum malorum venerit, contemnit.» 3. Peccatorum turpitudine, quæ etiam sæpe talem ingerit horrorem, ut timeat homo conlitteri ea; de quibus Apost. «Qui desperantes tradiderunt seipsos impudicitiae et in operationem omnis immunditiae.» 4. Est temporis longitudo, quo homo diu jacuit in peccatis; sic Pharaon desperavit. Sed recte August. Nec temporis brevitatis, nec criminis qualitas, vel quantitas excludit a venia, si fuerit contritio vera. 5. Peccatorum reiteratio. Multi enim, dum frequenter relabuntur in peccata, desperant emendam. Sed Christus ait Petro: «Non solum septies ignosce, sed septuagies septies,» id est, quadringentes nonagesies. Dæmonis tentatio, quæ tales vexat, et ad desperationem impellit; sed isti dicendum: *Vade, Satana,* etc. *Ibid.* 1. 19.

Nosse debet *causas, propter quas ejusmodi homines difficulter emendantur*, quarum hinc sex enumerat dietas auctor, nimirum: 1. Quia non capiunt informationem a viris prudentibus quibus pro sercinitate conscientiarum firmiter credere tenentur. 2. Quia indiscerunt timorem non repellunt; Deus enim non torquet est aut exaoret ad poenam, sed pater invitans ad misericordiam, nec in alienigenis perditione latatur. 3. Quia volunt seiscis status sui certitudinem, quod soli Deo reservatur. Sufficere enim debet illis examen conscientie sue, quam si invenerint mundam, parati esse debent, et quantum permittit humana fragilitas, servare Deo in timore, et exultare cum tremore. 4. Quia sæpe murmurant contra Deum, eorum eos non juvet, cum tamen Deus in omnibus bonum suæ creature intendat. 5. Quia presumunt sæpe de propriis viribus, putantes

tentationes propria virtute vincere, quod tamen sine gratia non datur. 6. Quia fatigantur, si non sentiant illam corporalem lenocitatem in lacrymis, cum tamen voluntas et ratio dolere debent, et contenti de peccatis; et sic deserunt lamenta penitentiae et preces, unde immoderate tristantur; sed bene dictum est a Propheta: «Desiderium pauperum exaudivit Dominus; et preparationem cordis eorum audivit auris tua. *Ib.* n. 3.

Nosse debet *turpitudinem hujus vite*, de qua breviter, sed bene dixit Quintilianus: Turpiter desperatur, quod fieri potest. Pudende ignavia, et fœdæ animi pusillitatis trituendum, atque in maximo flagitiose desperationis vitio ponendum, si quis illud tentare detractat, quod superari, obtinereque potest; aut non ambire velit, quod impetrari valet. Ergo, si nullam absque venia peccatum, nequa illis est peccator, qui consequi eam non possit; hinc colligitur quam grave piaculum sit, diffidere; quam turpe, non bene sperare, postquam eliam Deus corda aera, fœvereque in blandiam eorum emollire et liquare solet. *QUINTILIANUS. l. I. c. x.*

Nosse debet, *cur celestis Magister, cum de peccatis dissurret, quorum alia sunt venialia, alia misericordiae perpetuo clausam habent portam, diebat Discipulis suis*: «Omni qui dicit verbum in Filium hominis, remittetur illi; ei autem, qui in Spiritum S. blasphemaverit, non remittetur.» *Luc. xii. 10.* Videtur enim hæc Dominiæ sententia pugnat eum ea doctrina, qua in hoc titulo tradimus et tractamus. Dicimus namque, nullum peccatum esse, qualecumque id sit, quod non paratum habeat veniam, non facilem clementiam. Quomodo ergo Auctor misericordiae, et penes quem clavus est totius pietatis ait, non remittetur, sive esse quoddam scelus, cui non ignoscatur? Ergone, si quis peccator spem condonandarum sibi noxarum abiecit, extra culpam erit, diffidens clementie? Aut quomodo hæc nata ex verbis sacri et superni Magistræ nostri difficultatem recte dicimus? S. Athanasius, ad Antiochum q. 71. ait: Oportet significari, non dicere Deum, blasphemanti et respicienti non remittetur, sed blasphemanti; quoniam nullum peccatum est irremissibile apud Deum in eis, qui digne et sancte faciunt penitentiam. Divinus ergo Magister (quod diligenter animadvertendum) non ait, non condonandum blasphemie see-

lus, illi, quem blasphemasse poenituerit, sed ei non ignoscendum, qui blasphemiam dixit, neque dolet dixisse; nam qui vera et digna poenitentia superioris vite malefacta damnaverit, non habet, cur vel rustico de peccatis nato pudore impediatur, vel perturbetur sceleribus, vel plus satis affligatur ex ante actis sacrilegiis; nec moras sibi injiciat in curriculo vite novae, a reparatione blasphemiarum veterum; tametsi enim vasti maris guttas numero superent, quae olim perpetravit flagitia, omnia condonabantur et remittuntur; nullum quippe est tam immanis crimen, cui non sit parata venia, dum peccator illud commissum ex animo doleat, seriatimque et digna, ut praefati sumus, poenitentiae damnet. O quam praeclearo hanc suffulcit doctrinam Propheta Regius, qui ex nomine omnium peccatorum loquens, luce plena totius consolationis verba dixit: « Exaudi nos, Deus, salutaris noster, spes omnium finium terrae, et in mari longe, » Psalm. lxxv, 6. Ac si apertius ita dixisset: Humilibus precibus nostris aures faciles, clementissime et dulcissime Domine, queso praebere; tu nimirum firma fiducia es omnium, et qui absitissimis orbis terminis incolunt, et quos naufragos per maria remotissima ventorum fludo, et tempestatum ferocia miserum jactitat, S. Dorotheus, *Doctr. xii*, tom. 2. Biblioth. vet. PP. ait: Qui, oro, sunt in finibus terrae? Qui, autem in mari longe? Si vultis scire, accipite verbas pauculis explicatam: Il, qui in perfecta iniquitate sunt, et in tantam improbitatem devenerunt, ut progredi ulterius non possint, facti scilicet perditae flagitiosi, hi sunt, qui velut in extremis terrae finibus degunt. At quinam il, qui in altissimo mari et abyso profundissima haerent? Qui in extrema ignoranda sunt, inquit S. Abbas, sine vero qui per ignorantiae pelagus profundissimum naufragi raptantur, perque omnia cursu insano fertuntur errata et scelera, sine, inquam, reliqua est misericordia? Talibusne spes indulgentiae superest? Est omnino; nam horum omnium Christus spes est. Non igitur opus nobis est multo labore; laboremus modicum, et misericordiam multam consequemur. Omnibus criminum generibus parata est venia, sive in fines terrae extremos quis pervenerit, sive in abyssum maris imam peccando descenderit, spes illi certa, et portus tutissimus est Christus, qui tam immenso cum amore mortem pro omnibus oppetit.

Itaque absque magno negotio (dum se modo, ut debet, hinc comparet) misericordiam potum peccator inveniet. Unicum *Eheu!* (sed illud poenitente ab animo profectum) satis est in tranquillitatem adducendum flagitiorum maris quantumvis procellosi fluctibus, permovendoque ad ignoscendum Deo. Non nihil ergo studii haec in re ponamus, indulgentiamque faciliem et copiosam referemus. Donec enim in hac mortali carne agimus, non est cur distulam de saluti remedio, aut desperemus sanitatem, si licet plurimis de gravissimis aegritudinibus obnoxie nostrae animae, Nessexus, p. 1. de *Polit.* l. II, c. viii.

MISCELLANEA ET CONCEPTUS PR. EDICABILES.

Certa res est, quod felix ille Latro, ut diximus, qui juxta Christum crucifixus fuit, statim ut agnovit, etiam confessus est Dominum et Creatorem mundi, quem antehac non noverat. Affudit illius animo Dominus lucis suae radios, fugavitque tenebras, quae occupatum tenebant, ac fecit, ut tam Salvatoris sui sublimitatem, tum suam humilitatem ac vilitatem intelligeret. Cum ergo provocaret, inde flagitiorum suorum, quibus eum offenderat, turpitudinem, exclamavit dicens: Domine, memento mei, qui sum peccatorum, quotquot mundus habet sceleratissimus. Nunc ego te novi, nunc Dominum meum confiteor, quem ante confessus essem, si ante nossem. Eusebius Emisenus, tom. de *Latro*, ait: Latro nec salutis tempora sciens distulit, nec remedia status sui in momenta ultima infideli fraudis posuit, nec redemptionis suae spem in desperationis novissimum reservavit, nec religionem ante, nec Christum seivit. Insuper, quod desperationem vocat Eusebius eorum infelicem fraudem, qui salvationis suae curam in extremam horam suspenderunt? Tempestive transfundum est haec negotium sensimque et cunctanter, matureque procurandum, attentique, despicendum, ex quo animae salus aeterna pendet. Dns. Nyas, ser. v. post. *Dom.* v. *Quadr.* s. ii.

Homini, qui exiit seminare, similem se Christus facit, atque electum semen suum quaqueversam dispersisse. Et dum seminat, quaedam ceciderunt secus viam, alia autem

ociderunt in petrosa, alia autem ceciderunt in spinas, alia autem ceciderunt in terram bonam. » Matth. xiii, iv. v. vii. viii. Hic mihi illud mirum accidit, quod videam hinc tam sapientem agricolam, inde tam inconsiderate (at videtur) semen suum profudentem; nec enim allusisset, quantumvis ille iners, et officii sui imperitus, qui non seminis sui jacturam timeret, si illud inter saxa, tribulos, spinas, et juxta viam abjiceret, ubi et viatores homines, et praeterites bestiae incaute opprimere ac proterere possunt. Quorsum ergo divinus hic Dominus in ea loca semen suum spargit, quae sunt tam inepta ferendis fructibus, quos inde sperat? Item, de *Convers. boni Latronis*, § 3.

S. Joannes Chrysost. respondet egregie, merito id mirum videri posse, si ruditer et materialiter ut aiunt, atque ut verba sonant, accipiatur. At si subtilius rem dispicias, et spiritualiter intelligas, nihil officium, quae contra subtojecta. Possibile est enim, ut lapis in terram fertilem convertatur, et ut via non conculetur, nec praeterantibus cunctis proposita jaceat, sed in uberes agros traducta, nec vepres emittat, et semina foveat; inquit ille, ubi supra. Magno ergo cum mysterio, ac de industria dixit divinus seminator, projecisse semen in dura saxa, in medios tribulos, in aculeatas spinas, in viam regiam, ac passim tritam, ut significaret, neminem in vita desperare, quantumcumque sit peccator. Tametsi enim sit regidum saxum, lacrymis e contrito corde natis emoliri in lentam ceram potest. Et quamquam tribulus, evadere tamen in caryophyllum valet; et vel si quasi iter paludicum sit, quibusvis cogitationibus pervium, ita obstrui illud, et concludi potest, ut soli Christo pateat, ceteris rebus omnibus sit inaccessus. S. Cuvys, *hom. xix. in Matth.*

Josepho, ut furiosam crudelis Herodis rabiem declinaret, praecipit Angelus accipere Salvatorem, et fugere in Aegyptum, quod nefarius Rex quaesiturus esset puerum, ad perendum illum: « Accipe puerum, et fuge in Aegyptum, » ait ille. *Marr.* ii, 13. Quid hoc praecipit, Angele divine quo, castum Josephum adstringis? In Aegyptum, vis, concedat. In eamne terram, terram dio, quam tam atrociter insectata fuit populum injus pueri, qui fugit Herodem? In eamne terram (dicam enim iterum) emigrabit? Nonne melius fieret, si in loca alia magis tuta se recipere juberet? Non intelligis rem, qui

talit obloqueris, inquit S. Chrysostomus. Mysterium hic, idque permagnum laet. Exclamare proinde libet: O mutatio dexterae Excelsi, ut populus, qui ante fuerat persecutor populi, postea fieret custos Unigeniti! Haec ille ibi, in *Opere Imperfecto*. Vide, quod Deus viam spoi nostrae aperit, pusillanimitatemque nostram confortat, dum ad illius populi tutelam confugit, qui populum suum olim creduliter exagitarat. Quis enim deinceps desperet, quis spem abjiciat, postquam factus est fidus custos Unigeniti is populus, qui fuit tyrannicus persecutor populi primogeniti?

Michaeas, c. v, vers. 10, ait: « Venis usque ad Babylonem, ibi liberaberis. » Tamquam explanandis dixisset: Bono animo esto, mi popule, quia in Babylonem abripieris, neque ideo tamen libertate exiles: ibi liberaberis. Fuit haud dubium Babylon barbara, et plurimum inhumana erga captivos suos et mancipia, difficillimeque revocare gradum poterant quos sua infelicitas eo semel adduxerat. Dicit nihilominus Deus populo suo: Ne perdas fiduciam, popule meus, me enim tam ingens potestas est, ut te facile eximere queam, tametsi in medium Babylonem captivus abducatur; cave interim, ne affligaris animo. Quid suorum verborum sensu allegorico indicare nobis Propheta voluit? S. Gregorius Papa, l. i, in *Exochelium*, homilia 10, id his verbis enucleavit: Quis iste, qui usque ad Babylonem venit, et ibi liberatus est? Qui postquam confusus mente perversa perpetravit, haec ipse erubescens mala quae, fecit, se contra se eriget, et bene operando ad statum rectitudinis redit. Hoc est, quod ait Propheta: Tametsi in ipsam usque ad Babylonem quis excurrerit, aut a prava concupiscentia abductus se passus fuerit, et in maximam tum confusionem, tum cecitatem incidit, et in extrema flagitia abjecerit, non propterea spem simul abjiciat, quia omnibus culpis nostris major est misericordia Dei. Ibi liberaberis. Nullum est indignum venia peccatum, omne flagitium paratum habet indulgentiam. Ibid.

Cum exploratam haberet Deus populi sui inbecillitatem, et quam proclivis in deatorum cultum imposturis abductis deflueret, dicebat, non propterea prohibere se illum a terra promissionis velle, dum ex animo solum male egisse doleret, inquitens: Si ad cardines caeli fueris dissipatus, inde te retrahet Dominus Deus tuus, et assumet

atque introducet in terram, quam posside-
runt Patres tui, et obtinebis eam. Santes
Pagninus transfert: Si fuerit expulsio tua
in extremum cœli; velut dictum fuisse:
Bona animo estote, mei Israelitæ, quamquam
enim scelera vestra tot sint, ac tanta, ut eis
promeriti fueritis, tam procul a terra pro-
missionis absteris, quam longe a terra œ-
lium abest, dum noxarum vestrarum vos
modo poniteat, in toto corde vestro, et in
tota anima vestra, sicut inde offensacum
dolor oritur, unde offensæ ipsæ primum
descenderunt, revocantur ad eam terram,
quam majores vestri primum et acceperunt,
et habitant. *De fuerit expulsio tua in extre-
mum cœli, inde te retrahet Dominus, atque in-
troducet in terram, aiebat Dominus. Volo in
his aliquid variare, ac dicere: Si fuerit ex-
pulsio tua in extremum inferi, hoc est, ta-
meti tam immanibus flagitiis te contamina-
veris, in tam fœda et abominabilia scelera
ingurgitaveris, ut ipsi Luciferi adferre hor-
rorem possis, ne propterea desperi: nam si
fiducie tantum portam cordis aperias, atque
ex animo perperam cogito dolens, ab extremo
inferni ad extremum cœli revocari poteris;
inde retrahet te Dominus, et assumet;
nec enim ullum est tam grande nefas,
quod abstergere ac delere misericordia
Dei non possit. Idem, *Dom. xxxi. post Pent.*
§ 2.*

Discedehest ab opulenta et laeta Sponsi
sui domo Sponsa, jamque aliquantulum abi-
erat, quando ille dilectam conjugem suam
his verbis identidem revocabat, dicens:
« Revertere, revertere, Sanaonitis; reverte-
re, revertere, ut intueamur te. *Cantic.*
vi. Quæri hoc loco potest, cur tot voces dederit
Sponsus, ut Sponsa rediret, et vivendi
sui copiam fieret, cum vox una iugiter
fuerit illi revocanda, cuius solus res hic
agebat, et Sponsus nihil utilitatis ex reditu
illius expectare poterit, cur ergo toties ac
tantoperò illam inclinavit? Respondet
egregie S. Justus Orgetilanus: Idcirco tam
crebro ei, *revertere*, dicitur, ut si jam con-
versa deliquerit, in desperationem non de-
cidat, sed a peccandi consuetudine spei in-
dulgentiam respiciat. *Ibid.*

Duo annotavi, quæ plurimam mihi affe-
runt difficultatem. Ex his illud primum: Cur
Spiritus S. in linguis igneis descendit in
Discipulo? Alterum istud: Cur hora nona des-
cendit? De primo sic habes in libro Actuum
Apostolorum: « Et apparuerunt illis dispic-

tive lingue tamquam ignis. » Act. Apoc.
c. 1. 3. Posterius ex eo perspicue convincitur,
quod S. Petrus christiatis opinionem, quam
de ipso, collegisque illius vulgus habebat,
sic diluit, ut diceret, nondum esse horum
dici tertium, quæ apud nos est nona, adeo
neminem posse eo tempore esse ebrium.
Hora nona ergo, quæ discipuli, quod ex novo
hospite Spiritu Sancto omnibus linguis lo-
querentur, existimati sunt cœri, descendit
Spiritus Sanctus, idque in figuris linguarum
ignearum. Cur ergo Spiritus Sanctus in ea
specie, et tali hora descendit, qui alio tem-
pore id facere, et lineamenta induere alia
commodiora et opportunitiora potuisse vide-
tur? Et hæc quæstio respondeamus, alia
prius difficultas disutienda. Est autem ista:
Cum Evangelistæ ceteri afferunt, Christum
hora nona, quæ apud nos duodecima
est, crucifixum; cur non Marcus ait, hora
tertia, quæ nobis nona, id factum, dicens:
« Ecce autem hora tertia, et crucifixorum
eum? Marc. c. xv. 25. S. Augustinus ait,
utrumque esse verum, et milites quidem
hora duodecima clavis, Judæos vero
nona linguis crucifixisse Dominum. Sed
juravit ipsum adferre magnum Augustin.
Intelligitur ergo, inquit ille, fuisse ho-
ra tertia, cum clamaverunt Judæi, ut Do-
minus crucifigeretur, et veracissime de-
monstratur, tunc eos crucifixisse, quando
clamaverunt. Quodam atrocis peccatum
vel excogitari potest illo Judæorum scelere,
qui linguis suis probro ligno Christum
innocentem et immaculatum affixerunt, in
cujus sacrosancto ore nec mendacium ali-
quando inventum est, nec dolus unquam
nullus reperiatus? Ad erigendos igitur animos,
atque ut laxas spei fores aperiret, hora
nona, quæ horribilissimum et deplorabilissi-
mum flagitium perpetratum est, descendit
Spiritus S. in ignearum linguarum specie,
ut amore, quo ardebat, tali figura indica-
ret, velut hoc isdem linguis, et magnis vo-
cabus dicere voluerit, venire paratum, et
igne illa consumi. Judæorum alioquin
inexplicabile scelus, et illis linguis ab omni
noxâ, quam maledicentissimis linguis suis
illa ipsa hora contraxerunt, liberos eos
pronuntiare, tantum si peccasse animos
dolerent, et pessime factum veri cordis pen-
nitentia dannaurent. Ut nullus, in quan-
tumque peccatorum miseriam prolapsum
fuerit, desperare veniam debeat, cum Dei
misericordia etiam omnem humanam mis-

riam infinitis modis antecellat. S. Act. l. III.
de Concord. Ep. c. xxxii.

Plinius ait, Rhodi et Syraensis nunquam
tanta navila obdnei, ut non aliqua hora sol
cernatur. Atque hoc quidem admirabile duo
ista loca habent. Verum si ad spiritum dic-
tum transferatur, invenimus, nunquam
tantis scelerum tenebris contegi omnium
totius mundi hominum corda, ut non hora
aliqua, parum dixi, ut non quavis hora sol
justitiæ Christus, gratiæ suæ radiis ad ea
penetrare possit. *Ibid.*

Argutissimum aliquid habeo ex S. Gre-
gorio Nysseno, vos celare nolim. Proprieta
Regius misericordiam Dei ita supplicem
appellabat: « Ne avertas hominem in
humilitatem, » (Ps. lxxxix. 3.) tamquam
dixisset: Age, clementissime Domine, non
prosum conficere hominem, indulge potius
misero, nec permitte, ut miseriarum sua-
rum abysso sempiternum infixus hæreat.
Et dixisti: *Convertimini, filii hominum*, hoc
est: Quod tam libenter ad te peccator
accedo, id mihi et ratio persuasit, et jura
facere video, postquam regia tua clementia,
velut publicis præconis vocibus peccatori
omnium delictorum perfectam indulgentiam
denuntiavit, et dixisti: *Convertimini, filii
hominum*. Subdit post hæc David: « Quo-
niam mille anni ante oculos tuos tamquam
dies hesternæ quæ præterit, o imo velut nihil
sunt, si cum æternitate tua componentur.
Quæro hic, quid sibi velit, quod S. David
ait, annus Deo nihil aliud esse, quam diem
hæsterum, qui cum abierit, nihil est? Ut
peccatores eo dicto in bonam spem erigeret,
quæ certam ab illo scelerum veniam exspec-
tarent, qui illam ultro offerebat, dicens:
Convertimini, filii hominum. S. Gregor.
Nyssenus ait, Davidem hoc dicere voluisse,
neminem, quem vere aliquin peccasse pen-
niteat, debere abjicere animum, aut despe-
rare consolationem, tametsi totis mille ani-
mis, totidemque sæculis nihil aliud egerit,
quam ut dum innumeris sceleribus offen-
deret, eo quod indulgentissimo Deo totum
hoc ænorum aut sæculorum tempus velut
dies, quæ jam effluxit, et quasi nihil sit, aut
certe ita reputetur, tamquam omnino non
fuisse. Tantum valet penitentia; mille ani-
morum offensas, et plurima flagitiorum per-
petratorum sæcula abolere, et oblitescere uno
momento potest. Accipite Nyssenum: Quo-
niam mille anni ante oculos tuos, tamquam
dies hesternæ, quæ præterit, et quæ pro ni-

hilo habetur, eorum anni erunt. Licet vita
infinitis scelerum maculis notata sit, ut
collectio illa peccatorum mille amorum esse
videatur, pro nihilo totam illam congeriem
reputatam iri, dummodo pedem referat;
nam divinus ignis presentia semper in-
tustur, præteritum vero non æstimat, sed
instar unius diei vel noctis, quæ jam præ-
terit, a Deo habetur. Hoc ille sensus ergo
Davidis ex commentatione Nysseni est,
de benignitate Dei, et scelerum suorum
remissione diffidere neminem de bere,
si modo peccasse serio doleat, quamvis
pauculo tempore tam multis flagitiis se
contaminaverit, quanta alius per millenos,
et his plures annos vix perpetrare potuerit;
idque eam ob causam, quod plurimum amet
veræ penitentia studiosus, et presenti
tempore quod penitentia streuam dant
operam, sic oblectetur, ut præteritos annos,
quos peccando exegerunt, non æstimet, sed
instar unius dieculæ, ejusque jamdudum
elapse, habeat. GREGORIUS NYSSEN. *l. tr. i.*
in Ps. c. vii.

Adstipulatur fratri suo germano S. Basi-
lius Magnus, qui a quotidiana experientia
mutabilitatis rerum naturalium arripit ar-
gumentum, quo peccatori conversionem per-
suadet, quantumvis ea illi ardua et operosa
videatur dicens: Nemo in vitio constitutus
homo de se ipso desperare velit, haud nes-
cius, agriculturam stirpium qualitatem mu-
tare; curam autem ac studium in consequen-
dis virtutibus, animi omnes vincere morbos,
superareque posse. Granum tritici terræ illa-
tum, ac mortuum, reviviscit naturæ vi et
operatione, atque e luto in lucem producitur,
ut in culmum, spicamque sese exeret
fructum adferat. Sic peccator, quantumvis
limo scelerum infixus, calore veræ peniten-
tiæ redire in vitam et felicem gloriæ statum
potest. Propterea nemo in vitio constitutus
homo, inquit S. Basilius, de se ipso desperare
velit, ob id etiam, quod infinite major sit
misericordia Dei, quam miseria humana.
S. BASIL. *hom. v. in Heccm.*

Postquam mortuus est Saul, David rever-
sus a cædè Amalec, mansit in Sicoleg. Sic
fere habet l. 2. Reg. c. 11. Quarit Abulen-
sis, quomodo David mansisse potuerit in Sic-
oleg, cum illi loco ignem subjecerint Ama-
leicæ, ut conflagraret. Sic enim dicitur, l.
Reg. 30. 1. Amaleicis impetum fecerunt ex
parte Australi in Sicoleg, et percusserunt
Sicoleg, et succenderunt eam igni. Quomodo

ergo figere domicilium in loco exusto sanctus Rex David potuit? Respondet idem: Quamquam Amalecitas succulerant eam, ut tota periret incendio, tamen non expectaverant ibi, quousque tota exusta foret; David autem veniens, nondum illa plane exusta, flammis extinxit, et vel servavit ab incendio domum habitationi commodam, vel ambulatam aliquam instauravit, quod enim non totus deflagrasset locus, fecit, ut animam ad illius reedificationem adijceret. Tale quid dico in causam presentem. Quamdiu aliquis non omnino perit, quamdiu spiritum ducit, non est, quod desperet, aut animo evadat, est enim remedium reliquum, est quo recuperare virtutes, redire in gratiam cum Deo possit, et donec spirat, sperare bene de optimo Domino debet. *Abuleusis in lib. II. Reg. c. 1.*

Cum mortem Ismaelis narrasset Moyses, ait: *Appositis est ad populum suum; qua loquendi formula quidam Expositores pie colligunt, Ismaelem consecutum beatitudinem. In hac sententia sunt Nicolaus Lyranus, Alphonsus Tostatus, Pererius Guallelmus Eboracensis, Hugo Cardinalis, Joannes Ferus, et nonnulli alii. Tostati paraphrasis in ea verba sic habet: Appositus est ad populum suum, id est, ductus est ad lymbum Abrahæ, in quo erat lotus populus civitatis Dei, adventum promissi Messie expectans. Lyranus quoque his affinia scribit, inquiens: Decessit in gratia et amicitia sui Conditoris Ismael. Roboratur tali exemplo gravia quædam peccatorum, et pusillanimitas, ut nemo desperet, set omnes de immensa Dei bonitate bene sperent; quantumvis enim perdidit flagitiosus quisquam sit, si se, ut debet, disponat, quod cum divinis gratie ope non est difficile semper apertas divine clementie fores inveniat, atque in eis Dominum, qui passis brachiis illum prostoletur, et indulgentissimi pectoris pietissimo sinu excipiat. De Ismaele Angelus Agari matri hæc dixit, et prædixit: « Hic erit ferus homo barbarisque et agrestibus moribus. » *Gen. c. xvi. 12.* Vix dum duodenis, quando idololatricæ magisterium exercebat, ludus enim, quo cum fratre suo ludebat, non fuit alius, quam quod deastrorum simulacra fingebat, et ad eorum cultum innocentem Isaacum instituebat. Sic Abuleusis, Lyranus, Paulus Burgensis, et alii. Quamquam res ita se haberet, et a puero tam immanibus deditus flagitiis Ismael, invenit nihilominus portam veniæ,*

et locum vere penitentiae, decessitque in gratia, et nunc fruatur Deo, æternumque fruatur. Quam ergo desperationis suæ excusationem inveniet, aut quare culpam suam admirabitur peccator, si tale habens propositum exemplum, spem tamen abjecerit, fiduciaque a se abdicavit? Ibidem.

Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Jericho, et incidit in latrones, qui etiam despoliaverunt eum, et plagis impositis abierunt, semivivo relicto. *Luc. x. 30.* Ita Dominus, apud S. Lucam, Theophylactus plurimum admiratur, quod si latrones, cum et lapsum haberent tum ferociendi occasione, tum libidine, miserum viatorem semivivum relinquerunt. Nam qui punctim, cæsinque illum invadebant, non poterunt suam tam urbane moderari crudelitatem, neque sic armorum gubernare letus, ut non nisi ad vitæ mediocritatem adincedam pervenirent. Cur non prorsus tota vita exierunt infelicem illum, qui tam immanium scierum incurrit insidias? Hic homo, qui Hierosolymis (que *vitis pacis* dicitur) Jericho (que idem est, quod *mutatio boni*) petit, figura est peccatoris illius, qui a gratiæ felicitate ad sublimi gradu, in culpe statum miserum descendens, in manus Demoniorum incidit, a quibus animæ opibus omnibus nudatus, etiam multis effertur vulneribus oneratur. Ita exponunt venerabiles Simon de Cassia, Dionysius Carthusianus, Gagneus, Guido Carmelita, Stella, et alii plures, quos et longum et otiosum esset recensere. Ex his jam dubitatio, quomodo semivivus relictus fuit, qui in illorum tam crudelium grossalorum sevas manus incidit? Respondet Theophylactus, quod parte sui altera confectus vulneribus, altera vivus relictus fertur hic homo, id factum, ut indicio esset, quod non omnino desperata erat humanitas, atque ut intelligeremus, quibus flagitiorum vulneribus sanctior anima, non desperandam ejus vitam, ut cui vite pars aliqua semper maneat reliqua, et manere locum veniæ, donec vite quidpiam superest, et quamdiu anima in carne agit, spem de illius salute instauranda non abjiciendam. Nam si homo se, ut debet, disponat, et quibus potest viribus conetur, sanabitur, vitæque illi tota redibit, et veniam inveniet, cui tam viva plurimorum perditissimorum hominum proposita sunt exempla, eorum, qui superi Medici pharmacis bene usi, e strato lethali infirmi-

tatum suarum exsurrexerant, tantamque incolumitatem sunt consecuti, quantas non fuerit morbus, a quo convalescerunt. Nam ut quidam peccando misere convulneratus, atque ob id bonus artis bene sperandi Magister aiebat: « Uti abundavit delictum superabundavit et gratia. » *Rom. v. 20.* hoc est, quamquam nonnullis hominibus peccatum plurima inflixerit vulnera, accedens tamen misericordia, et post culpas ingressa, tantis eorum animas cumulavit gratiis, ut indulgentiarum multitudo numerum plagarum magnam in modum superaret. Confortetur ergo animo peccator, ut qui Deum habet, in cuius pietissimis visceribus omne peccatum invenit remissionem, omnis noxa suam veniam.

DETRACTIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est aliene famæ injusta denigratio. Unde S. Antonius interrogatus, quid sit detractio? respondit: Est omnis sermo malus, quem non audit quis presentem eo, de quo loquitur, proferre. *Daex. in Phœc. c. xv. Pallad. c. xix. 15.*

DIVISIO. — Dividi potest in Detractionem loquendo et audiendo factam; his enim binis modis, juxta communem Theologorum sententiam, fieri solet detractio; unde S. Bernardus ait: Detrahere aut audire detrahentem, quid horum damnabilis non facile dixerim. *S. Beas. l. II. de Consid.*

ACTUS. — Falsum alicui crimen asserere. *Vero crimini falsum circumstantiam, vel argumentum adijcere.*

Vero commisso crimine, sed occultum, alteri nascens aperire.

Factum alicujus male interpretari, v. g. dicere, id ex superbia, hypoërisi aut alia mala intentione patratum esse; quibus quatuor modis directe detractio fieri dicitur, uti indicant sequentes versus:

Si falsa imponis cui crimina; vix vel auge;
Detegis occultum; cesses benefacta sinistre;
Directe Fratris dicitis lædendo famam.

Negare bonum alterius, vel absolute vel cum tali modo proferendi, ut prudenter in dubium revocari possit, et vituperari potius, quam laudari quis censeatur.

Silere bonum proximi, quando manifestari

oporteret. Quod iterum vel nudo silentio, vel gestibus etiam adjunctis, v. g. contractione humerorum, capitis abnata, aut oculorum conclusionem fieri potest.

Minore meritis alterius, dicendo, v. g. non esse tam magnam doctrinam, sanctitatem aut aliud proximi bonum, quantum vulgo deprædicatur.

Vitiose laudare alium; scilicet per ironiam aut alium similem modum; quibus quatuor modis indirecte fieri dicitur detractio, ut itidem sequentes versus indicant:

Si bona forte neges: silens es, dicere quando Deberes; minus meritis; aut laudes vitiose. His indirecte sociorum fama fugatur.

Audire alios detractantes, et non corrigere, cum posset et deberet.

Dum aliis detractor gaudere, et cum complacentia tilibus detractioibus aures præbere.

Inducere alios ad detrahendum, vel directe, eos alliciendo variis questionibus; vel facilem nimis auditum detrahentibus præbendo. Quibus modis audiendo detractio perficitur, uti sequentes versus ostendunt.

Si faciles famam laudandi porrigis aures;
Aut plures infamans; aut ipsemet allicis illum.
Audire efficitur detractio pessima solo.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Diis non detrahes, et Principi populi tui non maledices. *Ecc. xiii. 13.*

Audisti verbum adversus proximum tuum? Commoriatur in te fidens, quoniam non te dirumpet. *Ecc. xix. 16.*

Detrahentem secreto proximo suo hinc persequar. *Ps. c. 3.*

Remove a te os primum, et labia detrahentia sint proci a te. *Ecc. x. 20.*

Non maledices surdo, nec coram caeco ponas offendiculum; sed timebis Dominum Deum tuum. *Prov. iv. 24.*

In cogitatione tua Regi ne detrahas, et in cubiculo secreti tui ne maledixeris diviti, quia et aves cœli portabunt vocem tuam, et qui habet pennas annuntiabit sententiam. *Liv. xix. 44.*

Timeo, ne forte contentiones, etc. et detractiones sint inter vos. *II. Cor. xii. 13.*

Sepi aures tuas spinis, et linguam nequam noli audire, et ori tuo facio odium et seras auribus tuis. *Ecc. xxviii. 28.*

DAMNUM. — Susurratori odium, et inimici tui, et contumelia. *Ecc. v. 41.*

ergo figere domicilium in loco exusto sanctus Rex David potuit? Respondet idem: Quamquam Amalecitas succulerant eam, ut tota periret incendio, tamen non expectaverant ibi, quousque tota exusta foret; David autem veniens, nondum illa plane exusta, flammis extinxit, et vel servavit ab incendio domum habitatiōni commodam, vel ambulatam aliquam instauravit, quod enim non totus deflagrasset locus, fecit, ut animam ad illius reedificatiōnem adijceret. Tale quid dico in causam presentem. Quamdiu aliquis non omnino perit, quamdiu spiritum ducit, non est, quod desperet, aut animo evadat, est enim remedium reliquum, est quo recuperare virtutes, redire in gratiam cum Deo possit, et donec spirat, sperare bene de optimo Domino debet. *Abuleusis in lib. II. Reg. c. 1.*

Cum mortem Ismaelis narrasset Moyses, ait: *Appositis est ad populum suum; qua loquendi formula quidam Expositores pie colligunt, Ismaelem consecutum beatitudinem. In hac sententiā sunt Nicolaus Lyranus, Alphonsus Tostatus, Pererius Guallelmus Eboracensis, Hugo Cardinalis, Joannes Ferus, et nonnulli alii. Tostati paraphrasis in ea verba sic habet: Appositus est ad populum suum, id est, ductus est ad lymbum Abrahæ, in quo erat lotus populus civitatis Dei, adveniam promissi Messie expectans. Lyranus quoque his affinia scribit, inquiens: Decessit in gratia et amicitia sui Conditoris Ismael. Roboratur tali exemplo gravia quædam peccatorum, et pusillanimitas, ut nemo desperet, set omnes de immensa Dei bonitate bene sperent; quantumvis enim perdidit flagitiosus quisquam sit, si se, ut debet, disponat, quod cum divinis gratie ope non est difficile semper apertas divine clementie fores inveniat, atque in eis Dominum, qui passis brachiis illum prostoletur, et indulgentissimi pectoris pietissimo sinu excipiat. De Ismaele Angelus Agari matri hæc dixit, et prædixit: « Hic erit ferus homo barbarisque et agrestibus moribus. » *Gay, c. XVI, 12.* Vix dum duodenis, quando idololatricæ magisterium exercebat, ludus enim, quo cum fratre suo ludebat, non fuit alius, quam quod deastrorum simulacra fingebat, et ad eorum cultum innocentem Isaacum instituebat. Sic Abuleusis, Lyranus, Paulus Burgensis, et alii. Quamquam res ita se haberet, et a puero tam immanibus deditus flagitiis Ismael, invenit nihilominus portam veniæ,*

et locum vere penitentiae, decessitque in gratia, et nunc fruatur Deo, æternumque fruatur. Quam ergo desperationis suæ excusationem inveniet, aut quare culpam suam admirabitur peccator, si tale habens propositum exemplum, spem tamen abiecerit, fiduciaque a se abdicarit? *Ibidem.*

Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Jericho, et incidit in latrones, qui etiam despoliaverunt eum, et plagis impositis abierunt, semivivo relicto. *Luc. x, 30.* Ita Dominus, apud S. Lucam, Theophylactus plurimum admiratur, quod si latrones, cum et tantam haberent tam ferocendi occasionem, tum libidinem, miserum viatorem semivivum relinquerunt. Nam qui punctim, cæsinque illum invadebant, non poterunt suam tam urbane moderari crudelitatem, neque sic armorum gubernare letus, ut non nisi ad vite mediocritatem adincedam pervenirent. Cur non prorsus tota vita exuerunt infelicitatem illam, qui tam immanium scierunt incurrit insidias? Hic homo, qui Hierosolymis (que *vitis pacis* dicitur) Jericho (que idem est, quod *mutatio boni*) petit, figura est peccatoris illius, qui a gratiæ felicitate ad sublimi gradum, in culpe statum miserum descendens, in manus Demoniorum incidit, a quibus animæ opibus omnibus nudatus, etiam multis effertur vulneribus oneratur. Ita exponunt venerabilis Simon de Cassia, Dionysius Carthusianus, Gagneus, Guido Carmelita, Stella, et alii plures, quos et longum et otiosum esset recensere. Ex his jam dubitatio, quomodo semivivus relictus fuit, qui in illorum tam crudelium grossalorum sevas manus incidit? Respondet Theophylactus, quod parte sui altera confectus vulneribus, altera vivus relictus fertur hic homo, id factum, ut indicio esset, quod non omnino desperata erat humanitas, atque ut intelligeremus, quibusvis flagitiorum vulneribus sancitur anima, non desperandam ejus vitam, ut cui vite pars aliqua semper maneat reliqua, et manere locum veniæ, donec vite quidpiam superest, et quamdiu anima in carne agit, spem de illius salute instauranda non abijciendam. Nam si homo se, ut debet, disponat, et quibus potest viribus conetur, sanabitur, vitæque illi tota redibit, et veniam inveniet, cui tam viva plurimorum perditissimorum hominum proposita sunt exempla, eorum, qui superi Medici pharmacis bene usi, e strato lethali infirmi-

tatum suarum exsurrexerant, tantamque incolumitatem sunt consecuti, quantas non fuerit morbus, a quo convalescerunt. Nam ut quidam peccando misere convulneratus, atque ob id bonus artis bene sperandi Magister aiebat: « Ubi abundavit delictum superabundavit et gratia. » *Rom. v, 20.* hoc est, quamquam nonnullis hominibus peccatum plurima inflixerit vulnera, accedens tamen misericordia, et post culpas ingressa, tantis eorum animas cumulavit gratiis, ut indulgentiarum multitudo numerum plagarum magnam in modum superaret. Confortetur ergo animo peccator, ut qui Deum habet, in cuius pietissimis visceribus omne peccatum invenit remissionem, omnis noxa suam veniam.

DETRACTIO.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est aliene famæ injusta denigratio. Unde S. Antonius interrogatus, quid sit detractio? respondit: Est omnis sermo malus, quem non audit quis presentis eo, de quo loquitur, proferre. *Daex. in Phœc. c. xv. Pallad. c. xix. 15.*

DIVISIO. — Dividi potest in Detractionem loquendo et audiendo factam; his enim binis modis, juxta communem Theologorum sententiam, fieri solet detractio; unde S. Bernardus ait: Detrahere aut audire detrahentem, quid horum damnabilis non facile dixerim. *S. Beas. l. II. de Consid.*

ACTUS. — Falsum alicui crimen asserere. *Vero crimini falsum circumstantiam, vel argumentum adijcere.*

Vero commisso crimine, sed occultum, alteri nascens aperire.

Factum alicujus male interpretari, v. g. dicere, id ex superbia, hypoërisi aut alia mala intentione patratum esse; quibus quatuor modis directe detractio fieri dicitur, uti indicant sequentes versus:

Si falsa imponis cui crimina; vix vel auge;
Detegis occultum; cesses benefacta sinistre;
Directe fratris dicitis lædendo famam.

Negare bonum alterius, vel absolute vel cum tali modo proferendi, ut prudenter in dubium revocari possit, et vituperari potius, quam laudari quis censeatur.

Silere bonum proximi, quando manifestari

oporteret. Quod iterum vel nudo silentio, vel gestibus etiam adjunctis, v. g. contractione humerorum, capitis abnata, aut oculorum conclusionem fieri potest.

Minore meritis alterius, dicendo, v. g. non esse tam magnam doctrinam, sanctitatem aut aliud proximi bonum, quantum vulgo deprædicatur.

Vitiose laudare alium; scilicet per ironiam aut alium similem modum; quibus quatuor modis indirecte fieri dicitur detractio, ut itidem sequentes versus indicant:

Si bona forte neges: silens es, dicere quando;
Deberes: minus meritis; aut laudes vitiose.
His indirecte sociorum fama fugatur.

Audire alios detractantes, et non corrigere, cum posset et deberet.

Dum aliis detractor gaudere, et cum complacencia talibus detractioibus aures præbere.

Inducere alios ad detrahendum, vel directe, eos alliciendo variis questionibus; vel facilem nimis auditum detrahentibus præbendo. Quibus modis audiendo detractio perficitur, uti sequentes versus ostendunt.

Si faciles famam hominū porrigis aures;
Aut plures infamans; aut ipsemet allicis illum.
Audire efficitur detractio pessima solo.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Diis non detrahes, et Principi populi tui non maledices. *Ecc. xxi, 13.*

Audisti verbum adversus proximum tuum? Commoriatur in te fidens, quoniam non te dirumpet. *Ecc. xix, 16.*

Detrahentem secreto proximo suo hinc persequar. *Ps. c, 3.*

Remove a te os primum, et labia detrahentia sint proci a te. *Ecc. x, 20.*

Non maledices surdo, nec coram caeco ponas offendiculum; sed timebis Dominum Deum tuum. *Prov. iv, 24.*

In cogitatione tua Regi ne detrahas, et in cubiculo secreti tui ne maledixeris diviti, quia et aves celi portabunt vocem tuam, et qui habet pennas annuntiabit sententiam. *Liv. xix, 44.*

Timeo, ne forte contentiones, etc. et detractiones sint inter vos. *II. Cor. xii, 13.*

Sepi aures tuas spinis, et linguam nequam noli audire, et ori tuo facio odium et seras aures tuis. *Ecc. xxviii, 28.*

DAMN. — Susurratori odium, et inimici tua, et contumelia. *Ecc. v, 41.*

Si mordeat serpens in silentio, nihil minus habet, qui occulte detrahit. *Ibid.* v. 11. Abominatio omnium detractor. *Prov.* xiv. 9.

Detractores Deo ostibiles. *Rom.* i. 30. Cum detractoribus ne commiscearis, quoniam repente consurgat peritio eorum. *Prov.* xvii. 21.

Si invicem mordetis et comedetis, videte, ne ab invicem consumamini. *GAL.* v. 15.

Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agitant, venenum aspidum sub labiis eorum. *Ps.* xlii. 3.

A detractioe paritæ lingue, quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit. *Sap.* i. 11.

Molliti sunt sermones ejus super oleum, et ipsi sunt jacula. *Ps.* lvi. 22.

Fili hominum, dentes eorum arma et sagitta, et lingua eorum gladius acutus. *Ps.* lvi. 11.

Aperuit linguam suam sicut serpentis. Venenum aspidum sub labiis eorum. *Ps.* cxxxix. 4.

Serpentes genimina viperarum, quomodo fugietis a iudicio gehennæ? *Matth.* xxiii. 33.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS.—Pruca admodum sunt, qui huic vitio renuntiant; raroque invenias, qui ita vitam suam irreprehensibilem exhibere velint, ut non libenter reprehendant alienam; tantaque mali hujus libelo mentes hominum invasit, ut etiam, qui procul ab aliis vitiis recesserunt, in istud tamen, quasi in extremum lapicem incidant. *S. PAUL.* ad *Colosiosum.*

Omnino profitorem se noverit, si quis forte, quod absit, vitia qualibet in hanc domum conatur inducere, et templum Dei spoliare facere Demoniorum. *S. BEAT.* de *Deo.* *Ecc.*

Hoc vero magis ridiculum est, quod, cum aliquid arecam dixerint, rogant audientem, et adjurant, ne cuiquam alteri amplius dicat, hinc declarantes, quod rem reprehensione dignam commiserunt. Si enim illum, ut nemini dicat, rogas; multo magis te priorem huic dicere non oportebat. *S. CHRYS.* *hom.* iii. ad *Popul.*

Non solum ille reus est, qui falsum de alio profert, sed et is, qui cito autem criminibus prebet. *S. IERON.* de *Simon.* *Don.*

Os detractoris aquimarium est Diaboli,

quod non iustitiam et sacram, sed sordidissimum detractoribus aquam continet. *GIL.*

PERALDUS *apud Drex.* in *Phæt.* c. xvii. §. 1.

Si vultu hilari audis detrahentem, tu illi das fomitem detrahendi; ille ignem excendit, tu subteritis igniarium. Quod si facie subtristi et aversa detractorem audias, discet ille non libenter dicere, quod didicerit non libenter audiri. Sin aliter agis, ostendis te illius, cui detrahitur, falsum fratrem, aut timidum amicum esse. *S. HIER.* *lib.* §. 4.

Sedens adversus fratrem tuum loquebaris. Per quæ verba Prophetæ ostendere voluit, quod non transitorie detraxerit, nec ei surreptum sit, ut male de proximo loqueretur; sedans id est, ex otio, quasi ex hoc vacans, ut derogaret proximo suo. *S. AUG.* in *apud.* de *Dic.* c. xiii.

Calcaneus est inferior pars corporis, et que sæpius est in luto; et detractores non digniora, non meritorum et operum sanctorum laudes considerant, sed infirmiora, et que defectuosa videntur in homine, ut mordeant ad modum serpentis, cui dictum est: Tu insidiaberis calcaneo ejus. *VISC. BELVA-CASSUS.* in *Mor.* l. III. c. III. d. iii.

Ad condemnandum ceteros omne vite nostre tempus absumimus, a quo vitio neque Monachum, ullum facile invenias liberum. *S. CHRYS.* de *Companct. cordis.* l. 1.

Hoc specialiter vitio periclitatur totum humanum genus. *S. THOM.* q. lxxiii. a. 2.

Maxima pars generis humani, in discretio iudicio ad reprehendum prompta et parata esse probatur, cum tamen non ita se velit ab aliis iudicari, quomodo vult alios iudicare? Propter hæc Scriptura divina admonet, dicens: Priusquam interroges, ne vituperes quemquam. *S. AUG.* *serm.* de *Temp.* Odibilis est detractor, qui videlicet est fœculentus, plenus spurcitiis; fœculentus, plenus versutiis; virulentus, plenus nequitia; trulentus, plenus sævitiis. Detractor est fœculentus, id est, fœcibus plenus et immundus, quia scilicet in immunditiis conversatur, de immunditiis loquitur, immunditiis passitur aliorum. *BELVA-C.* l. c.

Affa quidem peccata, hæc causas habeant a ratione alienas, habent tamen excusationem, ut pole scortator libidinem explet, fur paupertatem, homicida iracundiam sedat; maleolens nullam potest excusationem afferre. Quam enim, quæso, pecuniarum copiam acquirit? Quam libidinem explet? Nihil aliud est, quam invidiæ materia, cui nulla

suppetit justa causa, nec iniusta, propterea nulla venia digna censetur. *S. CHRYS.* *hom.* iii. de *Prophet.* *obscur.*

Detractio est locutio ex invidia bona aliorum denigrans. *HUGO.*

Detractio est venenum amicitie. *S. AUG.* de *Amicit.* c. xiii.

Lingua detractoria vipera est. *S. BEAT.* de *trip.* *Custod.* *ser.* ii.

DAMNUM.—An non et ipse moritur, qui venenum bibit, quod ei malesuada detractoris lingua propinat, siquidem furtim ei dilectionis vita subtrahitur, et dum nescit, paulatim in eo fraterna charitas frigescit? Auditus est forsitan etiam ipse, qui detrahitur; undique enim verba volant, et multorum prius ora sermo pertransiens, difficile fieri potest, qui singulorum creverit linguis, et quasi jam profectus referatur ad eum, ad cuius spectat offensam. *S. BEAT.* *serm.* de *trip.* *Custodia.*

Hæc cum Mariam Moysis quoque sororem attingisset veneno suo, leprosam eam confestim reddidit, ac vicissim Domini iracundiam et furorem adversus eam induxit. Hæc et universas domos subvertit, et pacatas ad bellum excitat; hæc et pulchre pacis vinovia dissolvit, et magne charitatis nodum diffringit; hæc et a divinis mandatis abductum hominem, legem transgredi docet, et a Dei amicitia avulsam procul a veritate detorqueat. *S. CHRYS.* in *Ps.* c.

Omnis, qui detrahit, primum quidem seipsum prodit vacuum charitate; deinde quid aliud detrahendo intendit, nisi ut is, cui detrahit, veniat in odium vel contemptum ipsi, apud quos detrahit. Ferit ergo charitatem in omnibus, qui se audiunt, lingua maledicæ, et quantum in se est, nocet funditus et extinguit; non solum autem, sed et in absentibus universis, ad quos volans verbum forte per eos, qui presentes sunt, pervenire contigerit. *S. BEAT.* *serm.* xxiv. in *Cont.*

Omnes aversantur maledicæ, ut eum, qui lutum redoleat, ut hirundinem, que sanguine, et acrabæum, qui stercore, alienis malis aluntur. *S. CHRYS.* in *Ps.* xlix.

Inter omnia illa, que de corde exeunt et de ore procedunt, hominem, immo tolu mundum inquinantia, sunt execranda detractioes, *S. BERNARDIN.* to. II, *serm.* xxix, *art.* i. c. i.

Peccata in proximum tanto sunt graviora, quanto majus noverunt inferunt ei;

eum ergo per detractioem unus auferat alteri bonum nomen, et lædat eum in fama, faciatque eum aliis contempnibilem atque despectum, ideo magis peccat, quam fur, qui fortisorem tollit substantiam, quia bona fama est præstantior. *DYON. CARTHUS.* in *ep.* viii.

Qui detractioe studet, Diabolo servit. Grave malum, turbulentes demon est detractio. Ex ea odia pullulant, jurgia conflantur, dissidia ortum trahunt, suspiciones male procreantur; sine ulla causa hostem reddit, qui paulo amicus erat: universas domos subvertit; et pacatas domos ad bellum excitat; pulchre pacis vincula dissolvit; magne charitatis nodum infrangit.

Quid aliud detrahentes faciunt, nisi quod in pulverem sufflant et in oculos suos terram excitant, ut, unde pulvis detractiois profleverit, minus inde veritatis ureatur. *S. GREG.* *hom.* in *Ec.*

Cave ne aut linguam, aut aures habearis priurientes, id est, ne aut ipse aliis detrahas, aut alios audias detrahas. Parce a detractioe lingue, custodi sermones tuos, et scito, quia per cuncta, que de aliis loqueris, tua conscientia iudicaris, et in his ipse deprehenderis, que in aliis arguebas. *S. HIER.* *ep.* ii.

Fugiamus, dilecti, fugiamus detractioes, docti, quod est totum Satanicum harathrum insidiarum ejus hæc insessio. Ut enim nostra negligamus, et graviore nobis reatus constitutamus, in hanc nos consuetudinem Diabolus duxit. *S. CHRYS.* *hom.* iii.

Pejor est detractio in magni nominis viro, quam in plebeis. *S. AUG.* *exp.* *Ps.* xlix.

Detrahentes in terram insufflant, et pulverem in oculos suos mittant. *S. GREG.* in *Regist.*

FUGA.—Si hæc in nobis esset, diligentia, ne passim obtrectatoribus non crederemus, jam omnes detrahere timerent, ne non tam alios, quam se ipsos viles detrahendo facerent. Sed hoc ideo malum celebre est, idcirco in multis foret hoc vitium, quia pene ab omnibus libenter auditur. *S. HIER.* l. II, *ep.* xix.

Qui detractorem minime admittit, tum seipsum immani hujusmodi peccato liberat, tum detractorem hac ratione ab iniqua proximi accusatione dimovet, tum eum etiam, qui accusatur, crimine liberat, ac denique pacis arbiter et amicitie dux existit, dum obtrectatoris animum et voluntatem odit, ac detestatur. *S. CHRYS.* in *Ps.* c.

Eliminamus omnem ex ore nostro detractioem, scilicet, quod, etsi cinerem comedamus, nihil nobis asperæ vitæ hujus utilitas proderit, nisi a detractioe abstineamus; non enim que intrant per os, coingunt hominem, sed que exeunt ex ore; si quis, te pretereunte, sterneris moveat, nomen (quæso) hoc faciente convitio et contumelia affleeres? Hoc fac et erga detractores; non enim sic commotum alicuius illum factorem susceptionem cerebri membrabant percollit, sicut aliena peccata excusant, et vitia impura prodita audientiam animos contristare et confuturare solent. *Idem, tom. II, hom. III, ad Populum.*

Cave, ne ipse detrahās illis, aut alios audias detractentes; non minus auribus, quam lingua fugias detractioem; nam detractor, dum te videt non libenter audire, non facile potest detrahere. S. Hier. *Epist. ad Heb.*

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — Magnus detractor Religiosorum et aliorum mortuus cum esset, post multos annos, apertis sepulchro, totum corpus computruisse reperit, præter linguam, quam tam pestilentem vermes rodere horruerunt. *Discipul. serm. xxi. Dom. IV, post Pent.*

Aleam in Hispania, vir nobilis Alphonsus de Castro, Franciscanus, dixit, se in honorato consensu jactasse matronam Aulæ principem a se corruptam, et id falso se commentum. Cui alter dixit: Domine, casus tuus est insanabilis; ætium est de salute tua. Stetit attentius nobilis, et ad nocturno eorum hoc oraculum revolubat, donec Salimantica in P. Franciscum de Victoris, Dominicanum, incidit, qui eum utroallosutus, mororis causam elicit; cumque ei diceret, si coram illis dicta retractaret, posse eum salvari; nec alia opus esse penitentia, solutulerat enim se ad omnem aliam penitentiam negavit ulter, se id facturum; tunc Sacerdos ei asseruit, vixit P. Alphonsus dixisse. *Engleia. Dom. VIII, post Pent.*

FECA. — S. Propheta David de se ipso fatetur, quantopere hoc vitium fugerit, dum ait: Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar. *Psal. c. 3.*

S. Augustinus, ut convivas suos a super-

fluis et noxiis fabulis et detractioibus sese abstinere debere admoneret, hoc dystemum supra mensam habebat:

Quisquis amat diem absentium rodere vitam, Hanc mensam vitam novit esse elai.

Hosque versus tam accurate observari curavit, ut aliquando familiarissimis quibusdam Episcopis perperam de aliis loquentibus commotus diceret, aut delendos esse hos versus, aut se de mensa surrecturum. *Possiden. in Vita. c. XXII.*

S. Frane. Seraphicus, cum quidam a suis domesticis multa in alium ore temerario diceret, Vicario suo dixit: Surge, Pater, et rem bene dicente. Quod si accusatus sit insonis, ita tum accusatorem, ut omnibus sit exemplo, sententiaque se puniri. Immo putabat, vestem religioam ei detrahendam, quisquis alter hoc fame palliolium subtraxisset, ut quod ille aliis, hoc alii facerent illi, eaque ratione detractor ad restituendam famam adigeretur. S. Bonav. *in Vita. c. VIII, § 1.*

S. Joannes Elemosynarius etiam publice peccatores taxari vetabat, quia fieri potest, ut peccatum penitendo deleverit, atque adeo iniquum sit, ut id ab homine petulantur exprobretur, quod ab ipso Deo jam fuit condonatum. *FABER, in com. 1. Dom. VIII, post Pent. n. 3.* Idem, si quem obtrantem audisset, mox admonuit, et in alios sermones deluxit. Si pergeret alter, facebat quidem Joannes, sed nomen ejus notabat, et colloquio finito, ei, qui a cubiculis erat, præcipiebat, ut talem hominem amplius non intronmitteret. *DARELL. in Phaet. c. XVIII, § 2.*

Thomas Morus, Angliæ Cancellarius, cum alios falcem in alienam famam materia adverteret, mox sermonem alio convertere conatus dixit: Quisvis, quod vobis, scilicet et dicat, ego aio hanc domum bene structam esse, et bonum fuisse magistrum, qui eam extruxit. *Ibid. § 6.*

Machetes senex id gratie a Deo impetravit, ut quoties de rebus divinis loquentes audiebat, nunquam obdormisceret; si vero detractorii, aut alii inutiles, aut noxi sermones insituerentur, mox in somnum laberet. *Ibidem.*

Constantinus Magnus dicere solebat, se si Præsulem publice peccantem videret, pedamento suo facti infamiam opturum. *BARON. tom. III, ed. m. 325.*

Christus Salvator noster omnes operationes ad nostram ordinans eruditionem, in hac singularissimè materia nobis notabilium post se reliquit exemplorum vestigia, ut discamus maxima cum cautela de proximis sermocinari, et non nisi urgente necessitate, eorum peccata manifestare. Peccatricem conversuram Samaritanam, omnes simul Apostolos, licet unus eorum sufficisset, in urbem misit ad victui necessaria comparanda, ne coram iis manifestare compelleretur muliericæ flagitia. In horto Gethsemani quid convenientius videri poterat, quam ut eodem Apostolos in sua conservasset societate, non ut ab auxiliatoribus haberet opem, sed ut imitatoribus patientiæ, benignitatis, fortitudinis, inque tyrannorum persecutioibus, quibus Magistri in celos ascensionem exponendi erant, constantiæ præberent exemplum? Et nihilominus, ubi vix armata ingruebat colons, nihil adeo sibi cordi induxit, quam ut ei præcipere: « Si me queritis, simile hos abire; » sciens namque eorum pusillanimitatem, qui omnes relicto eo fugerunt, anticipare ipsorum reputationi, et honori consulere intendebat. *MANST. disc. IV, n. 5.*

S. Joseph Virginem Sponsam suam, gravidam conspiciens, neque originem rei gestæ, dignoscens, tam ab omni suspitione sinistra, quam quocumque diffidentie verbo in conjugem suam abstinens, quantum creditis Deo præstiterit obsequium? Adeo eorum in heroico isto actu sibi complacuit, ut Angelum Josepho destinavit, qui ei prærogationis panderet mysterium. Unde S. Hieronymus inquit: Blandientis affectu ei per somnium Angelus loquitur, ut justitiam silentii comprobaret. Angelus amorosis verbis hoc gratissimum Deo commendavit silentium blandientis affectu; incomprehensibile namque amoris et benevolentie divinæ luerum conciliat, aliene occultatio imperfectionis. Non S. Anna, non S. Joachimo, Mariæ genitoribus quidquam conquestus est, ne per umbram quidem suam tis imaginationes, cogitatus ne revelavit, quia Dei amore flagrabat. *Ibidem.*

Deus ipse, prout considerat S. Damianus, a nobis offensus, culpas quidem nostras in severissima ponderat trutina, ast ignominiam, severumque, quale merito indigere poterat coram universo mundo, supplicium abscondit, nosque tolerat, ut, quantum est ex parte ejus, omnia in occulto lateant, us-

que ad extremum diem judicii, quando illuminabit abscondita tenebrarum, Immo dum ad indulgentiam consequendam, spontaneam nostrorum scelerum exigit confessionem, hanc invariabili potentia Sacramentalis sigillo munivit. *Ibidem, n. 8.*

Joannes Rho de Joanne Avila, magno hujus seculi vite spiritualis Magistro, hæc refert. Cum ab omni detractioe quam plurimum abhorrebat; tum si (quod sæpiusculè domestica in labulatione fieri videmus) aliena fama vellicaretur, statim adducto supercilio, manu mensam, sellamve pulsans: Nos vero, aichat, nostra creemus, homini que huic triginta dies tribuamus, ut se ad defensionem comparare possit; tum judicio licebit experiri. *Rho, Var. Hist. lib. IV, c. II, § 1.*

Primi Christiani mutuo se fratrum titulo insignire consueverant; ideoque S. Jacobus Apostolus Christianos a detractiois vitio avocatur: Nolite, inquit, detrahère alterutrum, fratres mei. Quam doctrinam prima illa secula vivebant adeo, solideque imbuerunt, ut attestantibus Ecclesiasticis Amabilibus nullam unquam primorum fidelium, medios inter tot persecutionum et falsarum imputationum turbines, repertus fuerit murmurasse, aut detraxisse Principibus maxime et Imperatoribus, quorum tunc temporis tanta desevebat impietas. *MANST. disc. I, n. 1.*

S. Thomas Villanova die quodam in antecamera audientiam prestolans Caroli V, dum plurimis cinctus audicis, aliquorum audiret murmuraciones, zelo zelatus modestè surrexit, ita affatus circumstantes: Vos Principes obsecro, ut alia confalulari velitis; aut per vos hinc mihi liceat abire. Moxque Magister equitum tam raro virtutis exemplo commotus, subjunxisse fertur: Hic enim vere religiosus est, qui sui nihilo similis, virtutem, nullo hominum timore, audeat profiteri. *Rho, l. c. § 1.*

Idem auctor de quodam Ordinis Fratrum Minorum Religioso, cui nomen, Paschalis Baylonius, factum exponit verbis sequentibus, summe notandum: Ne pestilentis detractiois aura, vel absentium famam, vel audientium conscientiam afflaret, presentium illico laude, veluti alexipharmaco, utebatur; neminem vituperari audivit, quem ipse non laudaret, dictilians, hominem omnino illum adeo perditis moribus inveniri, in quo nihil laudabile sit. *Ibidem § 5.*

potestetur, nisi incidendo partem offensam, periculoasque incisiones, et novas aperturas requirit; sic, qui famam lingua lesam cupit reparare, et vulnus sanare, sepe novam incisionem et lesuram facit, renovat et auget vulnus, nec potest ferrum latens extrahere, hoc est, impressionem nocivam, quam lingua sua venenata aliorum animis infixit, non potest educere, et vulnus sanare, manetque ipsa causa effeax damni, Idem, disc. xii, n. 6.

Sicut hyena odit lucem, tenebras amat, cadavera eruit, vermibus nutritur, putredine gaudet; ita et detractor in sepulchro obli-vionis tumultu eruit aliorum defectus et peccata, immo et ipsis quandoque insidiat mortuis, in aliorum malitia et vitis sibi exemplat, detrahit in abscondito, proximo-rum unice oblectatur excessibus et flagitiis. Quod mirabilis est, inquit S. Bernardinus, nec quandoque parent detractores longo jam tempore sepultis, qui etiam exhumant, et devorant illos, dum detrahunt eis. S. BERN. SER. tom. II, s. XXIX, n. 2, c. 1.

Sicut sepulchrum, quasi dentibus armatum foret, omnia in se reclusa consumit, devoratque corpora, quasi struthionis stomacho polleret, ea quasi in nihilum reducit; ita et detractor vorax est, teste S. Bernardino, devorat amplius, quam infernus, infernus devorat solum malos. Ibidem.

Sicut proprium est vulpibus, vites devorare, dum florent; ita et malarum proprium est linguarum detrahere eis, qui in virtutum bonarumque operationum flore, nec non in optima apud mundum opinione supereminet eos flore, id est, fama, aestimatione et reputatione destituant. Demoluntur vineas; amicitiarum, consortii humani, palatiorum, religionum, congregationum sunt venenum, pessima rixarum et discordiarum seminantes zizania. Pessima vulpes, inquit S. Bernardus, ocellus detractor. S. BERN. SERM. LXIII, in Cont.

Sicut serpens occulta venearum inserit; sic detractor clam detrahens virus pectoris sui infundit in fratrem, et nihil habet a serpente minus. ALVINUS, opus Mont, disc. n. 4.

Sicut aspidem occidit, et in lingua contineat, et spendo ejaculant relinquentes, mortuum morsus sui vestigium nullo agere visibili; tamen inferunt ostio-his verbis famam sic detractores sepe pauca

et vitam auferunt alteri, sicut vix advertatur morsus. DAX. in Phœt. c. XVII, § 2.

Sicut Sirenes dum suaviter canentes audiuntur, navem cum vectoribus evertunt; ita detractores ruinam afferunt iis, a quibus libenter et cupide audiuntur. Ibid. c. XVII, § 4.

Sicut is, qui vasa furto sublata, coram aliis ostentat, non tam dominum vasorum, quam suos defectus et imperfectiones ostendit. S. CURYS. hom. XXIX, in Acta.

Sicut sagitta pedi indixta nullam quietem concedit, donec extrahatur; sic latens scientia aliorum delictorum tandem vexat detractores, donec inquirent aliquem, cui ea revelet. FAB. DOM. in post Pent. conc. iv.

Sicut novaenia barbam citissime radit, sed ea larve reputulat; ita detractor famam celerrime quidem auferit, sed hæc diffi-leuter restituitur. Ibid. n. 3.

Sicut apes cum dolore insigunt aculeum, sed tandem eo reflecto ipse quoque perunt; ita et detractores maligni contabescunt paulo post, quam proximo malum infixerunt. LANGRES, in Polign.

MOTIVA.

Dei exemplum; de quo S. Petrus Damianus dicit: Ecce tacet, videt, nec manifestat; videt, nec judicat; videt, nec vindicat; videt, et videre dissimulat. Oleaster ad nostrum docte propositum applicat illam Isais prophetiam: « In die illa radet Dominus in novacula conducta in his, qui trans flumen sunt. » Quibus verbis Deus populo suo supplicium minatur. Sed cur, sodes, novaculam se adhibiturum spondet, que crines leniter succidit? Cur non potius videlicet intentat justitie sue enses, aut celestium sagittarum, seu fulminum rabiem? Respondet Oleaster: Vide quanta sit ejus in puniendo miseria, qui pilos resecat, et resingit radices eorum, quibus renascentur; similiter quam latenter puniat, non scari, non lanceas, non ense, neque pugio, sed acuta novacula, ut et nos puniat, et famam conservet. MASSI, disc. iv, n. 8. Quod ipsum etiam confirmavit Origenes dicens: Numquam invenimus tantas laudes Deum dixisse de Moysse famulo suo, quantas nunc dicit videmus, quando ab hominibus ei derogatum est. ORIG. hom. vii in Num.

Christi exemplum, qui in divite Epulone

omnes alios tenaces divites in timorem conjecturus, omnia distincte narrat præter divitis infamiam nomen, quod usque modo latet. Nomen pauperis exprimitur, in Paradisum translatus astruitur, et laudatur mendicus; divitis quidem vitam accurate describit incarnata Sapientia, sed quod ei nomen, qualive persona fuerit, non edicit. Ast quid ei damni poterat jactura fame, qui æternum anime detrimentum incurrerat? Ut scilicet nos disceremus, nullius quantumcumque scandalosi et impij hominis nomen cum publicatione, si hæc occulta fuerint, exprimere, ne quidem ex motivo timoris et metus alijs inveniendi. Si Christus fame pepercit inimici sui, secundum animam et corpus in inferno sepulti, quanto magis nos proximi nostri, qui se emendare, sanctusque evadere potest, reputationem defendere, illasque servare oportet? Sed et cum Pharisæus contra Magdalenam murmurare cepit, Christus partes ejus tuendas suscepit, eamque magnifice prædicando ab omni calumnia liberavit. MASSI, l. C, n. 9.

Damna ab hoc vitio creari solita; primo, *Ecclesie.* Nam uti S. Bernardinus ait: Nihil tantum nocuit Ecclesie ab initio sæculi, sicut pestifera conditio detractorum. S. BERN. SER. tom. II, ser. XXIX, n. 4. *Secundo,* *ipsis detrahenti,* tum quia Deo odibilem facit, et hominibus, teste S. Ambrosio, et confirmat Vates Regius dicens: « Induantur, qui detrahunt mihi, pudore, et operiantur, sicut diploide, confusione sua. » Ps. cxviii. Quo modo loquendi docetur, infamiam in ipsos quodammodo redundare detractores; diplois pallium indicat duplex; supplicabat igitur David, ut inferius, exteriusque confundere-ntur, quemadmodum in hæc verba explat Hugo Cardinalis: Ex omni parte confundantur, non tentiter, sed totensu; hoc est, quod sequitur: Et operiantur, sicut diploide, confusione sua, aut dupliciter confundantur, scilicet coram Deo, et hominibus. Tum quia nullum vitium, teste Ruperto, divine pietatis fontem magis occudit, et exsiccet, sicut detractio. *Tertio,* *illis, cui detrahit;* nam ut S. Laurentius Justinianus ait: Quandocumque quis detractio-nibus vitam absentium dilaniat, procul dubio Diaboli minister est, et fraterne cordis reus; gladio namque detractio-nis sue famam proximi, cui detrahit, occidit in corde audientium. *Quarto,* *ipsis, m-dicentibus,* ut idem Sanctus notavit dicens:

Audientes quoque vulnerat detractoris sagitta, eosque plurimum provocat ad illius odium, de quo murmuratio fit; propria vero perimit animam, et a Dei gloria se alienum facit. S. LAUR. JUST. c. XIII de Dicit. Mon. Unde merito S. Bernardinus dixit: Maledicta lingua tres vulnerat uno lethi. Primo, seipsum; secundo, audientes detractorem; tertio, illos, quibus detrahit. S. BERN. SER. l. c. e. m.

Turpitudinis hujus vitii. Quia detractores similes sunt Diabolo, qui crudelis est hominis, crudelior suis, crudelissimus sibi ipsi. Crudelis est bonis, quia, quorum vitam non potest mordere interius, ut penetrare, foedare nititur exterius diffamando, si potest, et falsum crimen imponendo. Imo ut idem ait: Sunt aquimimaria Diaboli, plena aqua benedicta Diaboli, quorum os maledictione et amaritudine plenum est, lingua eorum est Diaboli aspersorium. BULLOUC. t. III, l. XIII, dist. iii. Sed et S. Bernardinus ait: Detractor, et detractorum libens auditor, uterque Diabolum habet, ille in lingua, iste in aure; ex quo quodammodo potest sequi, ait S. Bernardinus, quod, quod detractores audis, tot in auribus Demones recipis. S. BERN. SER. tom. I, s. XIII, n. 3, c. 1. Unde merito S. Chrysostomus: Fugiamus, ait, dilecti, fugiamus detractores docti, quod est totum Satanicum barathrum insidiarum ejus; ut enim nostra negligamus, et graviore nobis reatus constitutamus, in hanc nos consuetudinem Diabolus duxit. Præterea, eadem turpitudinis patet ex abusu lingue, cum enim lingua hominis ad benedicendum et edificationem proximi sit creata, ille eam æqualem serpenti facit, dum virtutibus ejus perversum abutitur. S. CURYS. tom. I, hom. III, ad Pop.

Pericula detractio-nis. Nam primo, facile contrahitur, quia, teste S. Laurentio Justiniano, consuevit hoc vitium etiam vigere in bonis, atque sub zeli specie jugiter capivare imprudens. Imo, teste Salmerone, adeo frequens est hoc vitium etiam apud Religiosos, ut nomen quanti elementi, sine quo vivi non potest, apud quosdam obtinuerit. *Secundo,* ob restitutionis difficultatem; nam, juxta commune proverbium, quicumque murmurans dicitur factive succidere chlamydem proximi; quemadmodum autem (experientia teste) nemo vestem restitutus, eam ita pristina restituit integritati, quin ruptura precedens semper appareat, ita nec

unquam ablata semel fama adeo perfecte restituitur, quin non aliqua ex parte semper appareat denigrata. Unde quidam Alexandri parasitis, qui omnes maledicis, ut cuiuscumque quantumvis etiam innocentissimo, et maxime innocenti detraxerent, existimare solebat, dicere consueverat, ut quantumvis maxime sanctorum vulnus ejus, qui delatus est, manet tamen cicatrix. In hujus igitur vestis reparatione aut aliqua inferretur diversitas in suto, vel in panno, vel in colore, adeoque sine ulla difficultate dignosci poterit refectioni. Ita pariter ad famam restituendam obligati, quantumvis in re exili, accuratam vix unquam attingunt conjunctionem; vel enim dicitur, se hoc illud dixisse, conscientias exoneranda intutu, aut aliud quodpiam fingunt incredibile effugium. MASSI, disc. XII, n. 5. Unde Bernardinus recte dixit: Valde detestabile est hoc scelus, quia non tantum remedium sibi contrarium proficit, quantum sua malitia officit; amplius enim lingua detrahentis potest nocere, quam excusatoria seu laudatoria posset proferre, maxime cum homines proniores sint ad credendum, et ad memorie commendandum mala, quam boni. Sit quidam, qui malum dicat, proferre in promptu est, quod illud credatur. Venenum semel habitum plus gravaret, quam theriaca pluries sumpta remedium daret. Sagitta quoque humano corpori infixi vulnerat in momento, sed medicamenta illi non prosunt, nisi longo experimento. S. BERN. SES. II, a. 2, c. VII.

ALIA MOTIVA.

Quia gravis furta est hoc vitium; per furtum enim non nisi corporales divitiae, per detractioem vero fama, que omnibus divitiis prestantior est, auferitur. Hinc Salomon monet: Curam habet de bono nomine; hoc enim magis pernamque tibi, quam mille thesauri pretiosi et magni. ECCI. XXY, 15.

Quia ipsi etiam homicidæ a SS. Patribus conprobantur. Hinc S. Augustinus ait: Nemo peritorum, aut prudentium patet, quod minus sit periculum in verbis lingua mentiendo, quam manibus sanguinem fundendo. S. AUG. q. c. Nemo.

Quia charitatem directe impugnat, atque

adeo summe Deo et Christo exoritur est, id quod S. Bernardus confirmat his verbis: Detrahentem, inquit David, secreto proximo suo hunc persequebar; nec mirum, cum id præcipue vitium charitatem, que Deus est, et quidem cæteris acris impugnet et personam cognoscatur. Omnis enim, qui detrahit, primum quidem, seipsum prodit vacuum charitate; deinde quid aliud intendit detrahendo, nisi ut in eum detrahit, veniat in contemptum vel odium ipsi apud quos detrahit? S. BERN. ser. XXIV in Cant.

Quia gravissima damnâ inferit, uti S. Bernardus iterum sequentibus verbis clare ostendit: Numquid non est vipera lingua detractoris? Fœdissima plane, nimirum que lethaliter indicat tres statim uno. Numquid non lancea est lingua? Profecto, et acutissima, qua tres penetrat lethi uno. Lingua eorum, inquit, gladius acutus. Gladius equidem anceps, imo triplex est lingua detractoris. Addit deinde crudeliorum esse lancea, spinis et clavibus quibus Christus crucifixus est, eo quod detractor occidat seipsum, audientem, et cui detrahitur. S. BERN. de trip. Custodia.

Quia perpetuam animæ anxietatem et tristitiam creat; ut S. Chrysostomus indignè dicens: Sed facundum est, inquit, detrahere. Imo facundum non detrahere; detrahens enim continenter anxius est, suspirat et timet, linguam suam mandit tremens, ne forte aliis enuntiatum verbum magnum sibi periculum afferat. S. CHRYSOSTOMUS, hom. III, ad Pop.

Quia difficillima est curatio; tum quia parit consuetudinem valde radicatam, ob quam Siraides dixit: Homo assuetus in verbis improprietatis in omnibus diebus suis non erudietur. ECCI. XXII, 20. Tum quia etiam obligationem restituendæ famæ secum trahit, uti Salomon testatur dicens: Qui detrahit alieni rei, in futurum se obligat. PROV. XII, 13. Quam difficilis autem sit restitutio famæ integra, patet, tam experientia in ipsis detrahentibus, tum in his, quibus detrahitur, in quibus licet vulnus obligatum videatur, manet tamen semper foeda quædam cicatrix; hinc Alexandri Macedonis adulator dicere solebat: Si quem hostem habes, convitia illum audacter pete, nam etsi vulnera curet, manet tamen cicatrix. Nam mala opinio de aliquo est clavo in asserem impacto similis, qui facile quidem intruditur, sed difficulter

iterum extrahitur. BREX. in Phœth. c. XV, § 4.

Quia vilissimum et stultissimum est hoc vitium; nam teste S. Hieronymo, vilium satis hominum est, et suam laudem querentium alios viles facere, quia alterius vituperatione se laudari putant, et suo merito placere non possunt, placere volunt in comparatione malorum. S. HIER. in Epist. Et quis non stultissimum iudicet illum, qui surdo loqui velit? Atqui surdo maledicere, ut ait S. Gregorius, est absenti et non audienti derogare. Adde, quod, sicut is, qui a tergo et clam invadit proximum, ignobile et turpe factus commisisse censetur; ita idem de detractore sit sentiendum. S. GREG. I, III, Past. Admon. LVI. Hinc Deus per Moysen dixit: Maledictus, qui clam percussit proximum suum, et dicit omnis populus, Amen. DEUT. XXVI, 21.

MEDIA.

Dilectio proximi; quia teste S. Laurentio Justiniano, aliena prorsus a charitate detractio est; qui proximum sicut se ipsum diligit, detraxere nescit, neque detractoribus libenter prestat auditum. S. LAUR. JUST. I, c.

Correctio veritatis; uti S. Franciscus suavitatis, qui audiens quamdam famam fratris denigrantem, Vicario suo dixit: Surge, surge, discede diligenter, et si Fratrem accusatum innocentem repereris, accusantem dura correctione cum eis redde notabilem; instant enim Religioni discrimina, nisi detractoribus obvietur; cito multorum suavissimus odor fetebit, nisi fœtidorum ora claudantur. Summa, volo, cures providentia, ne pestifer ille morbus latius se diffundat. MASSI, disc. VIII, n. 3.

Poenitentia colorata; quia sicut vipera post morsum ad aquam currit, quam nisi repererit expirat; ita prorsus, si quis venenum detractioibus aliorum auribus instillarit, si vox excidentis inaurata, famam alienam violatur, mox, eadem hora, ad aquam penitentiae accurrat, detraxisse doleat, deinceps futurus cautior, atque, si ullo modo possit, restitutus; que lingua clanculum ademittit. Difficile hoc quidem, sed necessarium, et melius est ablata restituere, quam cum ablatis perire. S. CAUVS. hom. III, in Matth. Humiliatio profunda; ita S. Bernardinus

suasit, dicens: Optimum non detrahendi remedium est humiliatio; per quam homo recurrit ad arcana conscientie sue, atque remissus cogitando, quod multa commisit, ex quibus, ex gratia Dei, infamiam non incurrit, ut ex consolatione propriorum peccatorum, que tangunt eum et pungunt conscientiam suam, peccata non ponderet ac consideret aliena. S. BERN. SES. I, a. III, c. I. Cui consentiens S. Bernardus: Si vis detraxere, inquit, tua in te retorquet, non aliorum delicta, sed propria carpe; nunquam enim alius detrahas, si te bene inspexeris. De malo alieno eo tuum non coinquines, non detrahas peccatis, sed condole. S. BERN. de Intern. Domo, c. XLII.

Respectus humani contemptus; sunt enim nonnulli, ut S. Thomas advertit, quibus tametsi murmuratio summe displicat, attamen quia respectum sive timorem aliquem humanum vivere non possunt, sese discrete et generose illi minime opponunt, et ideo arte hic opus est, magneque ad resistendum dextertate. S. THOM. II, II, q. LXXIII, a. 3.

S. Joannes Giliacus ait: Neque reverentis quemquam aliter apud te detrahentem, sed obtractatori dicit: Tace, frater; ego quotidie gravius delinquo, et quo pacto illum damnabo? S. JOAN. GIL. de Scalo Parad.

Diversio sermonis; uti inominatus quidam auctor suasit dicens: Respice post tergum, expe in terram, confice caput, conquerere de cibis nimis salsis, aut de ministris non libi, ut oportet, servientibus, lauda vinum, aut condimenta mensæ, conquerere de canibus sub mensa transeuntibus et fetorem aliquem relinquentibus. MASSI, disc. XX, n. 8. Stapletonus, in vita Thomæ Mori, regni Angliæ Magni Cancellarij, qui demum pro fide Christi Martyr occubuit, refert, quod vitium eorum se professi audiens, magni cum dextertate discursum divertere, aliosque curiosos non minus, quam facundos sermonas in medium producere solitus fuerit. Cum taurus aliqua furibundus adversus hominem feroaciter incipit, is, ut ejus savitiam evadat, pallium in cornua ejus profusus inicit, dumque bos, ut pallio, quo caput obvolutum est, sese eximat, totus intentus est, homo astutus tempore et occasione bene utens, per velocissimam fugam sibi et vite sue consulere parat. Pari quoque artificio homines Deum timentes uti debent; quando enim linguam maledicam maligna sua murmuratione proximum invadere audiunt,

tunc inlitate et dextero eandem in alium disparatim discursum divertere et distorquere debent. *Ibidem*, n. 9.

Tristitia vultus. Nam, teste Salomone, *ventus Aquilo dissipat phivos, et facies tristes linguam detraherentem*. Porro ventus septentrionalis, qui idem est, quod ventus equilonaris, dissipat et impedit pluvias, ut Dion. Carthusianus ait, quia frigidus est et gelidus; sicut enim ventus illa abundantem et copiosum crassorum vaporum in aera elevationem impedit: sicut et ita quoque causa est, quod nubes in aquam minime resolvit possint. Quam similitudinem idem Carthusianus ei, qui malevolentiam vultu aspero et ad iracundiam composito coeret, his verbis applicat: Auditor detrahentis, mestum vultum monstrando detractori, tacite admonet eum, ut sileat; dum enim detractor perpendit sua verba invite audiri, repercutitur in semetipso. Glossa ab eodem Carthusiano super predictam Proverborum textum citata dicit: Si hilari vultu audieris detrahentem, tu illi das fomitem detrahendi; si autem tristi eum vultu audieris, dicit non libenter dicere, quod didicerit non libenter audiri. *Ibidem*, dis. xv, n. 4.

Oblivio absentium hominum, ut Sanctus Antonius Paduanus hortatus est, inquit: Omnem hominem absentem, quem non vero et pure diligis, obsecro te, frater mi, obliviscere, ut dicere possis illud, quod dixit Joseph, quando Manasses natus est ei: Oblivisci fecit me Dominus omnium laborum meorum. Magnus est labor, vitam alterius lingua detractionis ledere, malum alienum suum facere, pondus alterius sibi superponere: « Sub lingua ejus, inquit Psalmista, labor et dolor. » S. APT. PAR. 3. XVI. in *Domino Trinit.*

Bona locutio de detrahente; sic Sanctus Chrysostomus suscit: Si vis, ait, et te ipsum beneficio afficere, et illum probe ulcisci, bene dicas de eo, qui tibi fecit injuriam, ita facies, ut nulli sint ejus pro te accusatores, et ipse magnam mercedem accipies: sin autem male dicas, ne fides quidem tibi habebitur, ut qui inimicitarum suspicione labores, qua re tuum studium tibi virtutis in contrarium, tu enim volebas bonam ejus famam evertere, contra autem accidit, per laudem enim non per accusationem, hoc evenit; sed contra omnino, et te ipsum quidem majori ignominia afficis, illum autem tua mala non tangunt. S. CHRYS. in Ps. 10. 10.

Deposito curia de aliis ad se non pertinentibus; nam, ut recte Sanctus Laurentius Justinianus dixit: Quamobrem, o detractor, quid fratris tui obloquendo scelesti detegis? Ad te nunc meus est sermo. Quis te, queso, vitæ judicem constituit alienæ? Quis te fratrum tuorum accusatorem fecit? Quid tua interest, proximorum propalare facinora? Verum si delinquit frater, numquid te offendit in aliquo? Numquid honori derogat tuo? Quare, oro, jus habes in proximum, ut tuis eum velis arguere vocibus, atque obtractationibus læterare? S. LACT. IER. de *Vita solit.* c. 17.

Auditio negata; nam ipsa quotidiana experientia docet, quod, quamdiu terra aliqua solida manet, nec aratro scinditur, nec ligone, aut quovis alio cultura genere elaboratur, semper eadem superinjectum, nec radices mittat, nec germinet, multoque minus fructum producat. Eodem quoque modo malevolentia rixantia non adherescit, nec radices agit in illis, qui murmurantibus aures probere firmiter et constanter renuntiant, easdemque abominantur et exhorrescunt. Quod hos enim est veluti semen quoddam, quod seminum cecidit supra petram, de quo dicitur: Natum aruit, quia non habebat humorem. MASSI, disc. v. n. 5.

Radices tollere. Ea autem est vel *Superbia*, dum detractor suam ostentat scientiam; aut *Levitas animi*, dum aliis studet placere; aut *Invidia*, dum aliena læra sua damna reputat; aut *Simulatio et alienatio*, dum animi vindictæ appetentem satiare desiderat; aut mala *Consuetudo*, tunc enim etiam non cogitantibus elabitur nociturum telum. DREX. in *Phaet.* c. xv. § 1.

Neipsum et suos defectus inspicere; sic S. Bernardus suscit dicens: Nunquam alienis detrahes, si te bene inspexeris. S. BEAT. c. XII. de *Int. Dom.* Hinc S. David: Scrutati sunt iniquitates (scilicet alienas) deheerant, scrutantur scrutatio (proprium defectum). PS. LXIII. 7. Idem S. Pimenius Abbas sapienter confirmavit, dum rogatus, quomodo possit vitare homo, ne loquatur malum de proximo suo? respondit: Ego et proximus meus due imagines sonus; cum ergo meam perspexero et reprobando, invenitur imago fratris mei venerabilis apud me; quando autem meam laudavero, tunc fratris mei imaginem pravam respicio. Tunc ergo alteri non detraho, si semper me ipsum reprehendo. Id quod pius Abbas

facto ipso declaravit, dum saccum humero imposuit in posteriori parte arena plenum, in anteriori vero patea grana continentem, dixitque priori aliena, posteriori nostra peccata significari, quorum dum obliviscitur, pæcorum alienorum recordamur, et carpinus; sicut, qui multam foris vagantur, plerumque domestica non curant negotia; REF. I. III. de *Vit. Patern.* 33. *Ibid.* n. 133. e contrario vero boni, teste S. Gregorio, cum alienas culpas audiunt, mox ad cor proprias reducant. S. GREG. I. III. *Mor.* c. XVIII.

Fugere societatem detractorum; de quibus S. Bernardus dixit: Non venit anima mea in concilio detrahentium, quoniam Deus odit eos, dicente Apostolo: Detractores Deo odibiles. S. BEAT. § 24. *Cont.* Hinc S. Hieronymus quoque monuit: Si quem aliquid detraherentem audieritis procul fugientes dimittite velut serpentem, ut veracundia victus discat de aliorum factis silere. S. IER. I. *Reg. Mon.* c. XXII.

Non cito credere narrantibus; nam, ut sapienter S. Paulinus advertit, si hæc in nobis esset diligentia, ne passim obtractatoribus crediderimus, jam omnes detrahere timerent, ne non tam alios, quam seipos viles detraherendo facerent. Sed hoc ideo malum celebre est, idcirco in multis fervet hoc vitium, quia pene ab omnibus libenter auditur. S. PAUL. ad *Cel.*

Sermosum alio derivare; ut enim ferocienti turo pallium obicitur, ut, dum ille eum pallio lætatur, homo illi se subducit; sic, ut eum, cui detrahitur, liberemus, sermo diversus obtrudendus est. DREX. in *Phaet.* c. II, § 4.

ramo invidia procedit detraktionis folium, quo proximi prosperitas impeditur; hoc autem folium principaliter in duo dividitur, quia qui detrahit, aut hoc facit, ejus hominum diminuendo, aut eidem malum imponendo. Primum folium quatuor folia secum habet, scilicet bonum proximi tacere, diminuere, sollicitum bonum tacere, diminuere, pervertere, et negare. Ex secundo ramo hæc folia procedunt, malum libenter audire, dissimulare, confirmare, aggravare, addere, revellere, et imponere. S. BONAV. apud *mansu. disc. 1.* n. 1. Alios adhuc modos S. Bernardus ostendit, scilicet falsa crimina imponendo, et hoc quandoque verbis communibus, quandoque verbis apertis, quandoque derisionibus, quandoque nocturnis sibilis, quandoque simulatisque mutatis vocibus, quandoque nutibus et signis, quandoque libellis famosis, quandoque canonicis, quandoque literis et epistolis. S. BEAT. tom. II, ser. XXX, a. 2, c. VII.

Nosse debet, quandoque defectus aliorum populari liceat. Nimirum eum dicit, aut necessitate compulsus, aut inductus utilitate: Tunc, inquit S. Bonaventura, tenemur ad hoc, quando præceptum urget divinum, vel humanum; humanum quidem, quando Superior imperat paleficere crimen proximi; divinum vero, dum conscientia ad similem excitationem prolationem faciendam, aut vel corrigatur, vel emendetur excessus; servatis nihilominus semper fratrem correctionis conditionibus. Propter utilitatem posset manifestari peccatum proximi, dum ipsum pandituri, qui fructum non dantur, sit alaturus pravariatori; sicut quando narrat homini, qui diligit, et qui compatitur, et habet voluntatem corrigendi illum. Deinde Sanctus ad nostrum concludens intentum ait: Quando vero non consideratur necessitas, vel utilitas, etiamsi sit veritas, non excusatur detrahendi libidine; immo peccato detractionis peccat, etiamsi verum dicat. Qui loquendi modus, ne quem audienti serapulum injicere possit, Sanctus immediate subjungit: No quis mihi dicat, tunc detraho, quando falsa dico, si autem vera dico, minime; nam licet vera loquens male dixeris, et hoc est crimen. S. BONAV. in *Ecl.* c. x.

Nosse debet, quando alterius famam defendere debeamus; quem in finem oculos mentis nostre convertamus ad id, quod in Calvaris monte duos inter latrones legimus accidisse. Teste S. Luca, reprobus dumtaxat latro maledixit Christo, quod ut socius

NOMA DE NUEVA ASCETICA. RAL DE

ejus inaudit, publice reprehendit errorem, Christusque propugnavit innocentiam, dicens: Nos quidem iuste, nam digna factis recipimus, hic autem quid mali fecit? Neque tu times Deum, qui in eadem damnatione est? Idem omnino in presenti nobis dicere licet, nimirum in eadem damnatione sunt, scilicet qui detractionibus famam et honorem alterius dimittunt, quique dimimentem audiens, et ipse multoties famam resarcire negligit. Notate S. Lucæ verba, ait enim: « Respondens autem alter in crepitatione dicens etc. » Hoc respondens relationem habet ad interrogationem a malo latrone ad bonum factam, et nihilominus Evangelium non docet, Invenim reprobum alteri præterquam Christum, locutum fuisse. Cur igitur S. Lucas ait: Respondens? Voluit, ni fallor, hoc loquendi modo nos edocere Evangelistam, quod, quando fratres nostros diffamari audimus, nostram hanc infamiam reputare, quod ad similia irritati et provocati, proximorum defensionem atque excusationem in nos suscipere debeamus, proximi causam reputantes propriam, præsertim quia sumus invicem membra, si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra; pro invicem sollicita sunt membra, experientia teste, si quando una pars corporis offenditur, relique confestim subveniunt, defendunt, adjuvant partes. MASSI, disc. 1, n. 2.

Nosse debet *discrimen*, quod inter contumeliam et detractionem versatur, quod S. Thomas sequentibus verbis assignat: Verbo dupliciter aliquem lædit; uno modo in manifesto, et hoc fit per contumeliam; alio modo occulte, et hoc fit per detractionem. Ex hoc autem, quod aliquis manifeste contra alium verba profert, videtur eum parvipendere unde ex hoc ipso delonoratur, et ideo contumelia detrimentum affert honori eius in quem profertur. Sed qui verba contra alium quædam profert in occulto, videtur eum vereri magis, quam parvipendere: Unde non dicebat infert detrimentum honori, sed fame, in quantum huiusmodi verba occulte profert, quantum in ipso est, eos, qui audiunt, facit malam opinionem habere de eo, contra quem loquitur. S. THOM. II, q. LXXII, a. 4.

Nosse debet, quæ inter susurronem et detractionem sit differentia; nimirum ea, quam Belovaensis indicat dicens: Susurro mala de proximo seminat, ut inter audientes et diffamatum zizania dissensionum, odiorum et inimicitiarum fecundet; detractor non

intendit dicere de proximo nisi malum, unde scilicet possit proximus diffamari, susurro vero non simpliciter intendit malum dicere, sed quicquid sit illud, quod possit animum unum contra alium perturbare. Et iterum S. Anselmus de eodem duplici hoc disceptans vitio, sequentem statuit resolutionem: Susurrones sunt, qui in auribus alicujus loquuntur malum de alio; detractores autem, qui virtutes ab aliquo suis verbis detrahunt, vel minuunt. Susurro quippe a sono locutionis dicitur, quia non in facio alicujus, sed in auro loquitur, secreta derogando; detractio autem est, aliorum bene gesta opera vel in malum vitiose mutare, vel invitendo fallaci fraude diminuire, cum aut mala dicuntur, quæ sunt, aut parva bona, quæ magna sunt. Detrahere enim est bona alterius deorsum trahere, id est, inclinare et premere, vel de ipsis bonis aliqua trahere, ut pauciora sepa minora, quam sunt, ostendatur esse: « Non appelleris susurro, quæ magna sunt. Detrahere enim est bona alterius deorsum trahere, id est, inclinare et premere, vel de ipsis bonis aliqua trahere, ut pauciora sepa minora, quam sunt, ostendatur esse: » Non appelleris susurro, quæ magna sunt. Detrahere enim est bona alterius deorsum trahere, id est, inclinare et premere, vel de ipsis bonis aliqua trahere, ut pauciora sepa minora, quam sunt, ostendatur esse: « Non appelleris susurro, quæ magna sunt. Detrahere enim est bona alterius deorsum trahere, id est, inclinare et premere, vel de ipsis bonis aliqua trahere, ut pauciora sepa minora, quam sunt, ostendatur esse: » S. ASS. ad Rom. 40.

Nosse debet, cur tam grave sit vitium detractio, ut quod S. Thomas explicat, dicens: Ne palenter ista peccata esse levia, quia solo ore committuntur. Subdit: Deo odibile, impugnat enim id maxime, quod Deus in hominibus amat, scilicet mutuum amorem. Joan. xv. Hoc est preceptum novum, ut diligatis invicem. S. THOM. II, q. LXXIII, a. 3, ad. 3. Cui etiam S. Bernardus consentit dicens: Non veniat anima mea in concilio detractorum, quoniam Deus odit eos, nec mirum, quoniam vitium illud charitatem, quæ Deus est, acris persequi et impugnavit cognoscitur. S. BEAT. apud Mansi, disc. p. 2.

Nosse debet, cur Religiosus præcipue hoc vitium fugiendum sit; nimirum quia nihil perniciosius est detractore in collegiis iustorum; dissipat namque charitatem, dissolvit unitatem, humilitatem fugat, pacem turbat, rixas pascit, nutrit discordias, lites movet, odia generat, et omnem dirimit sanctitatem. S. LAURENTIUS, JER. c. XXI, de Decip. Monast. Quod etiam S. Hieronymus confirmat dicens: Est sane tale hoc vitium, quod vel in primis extingui debeat, et ab eis, qui se sancte instituire volunt, prorsus excludi. Nihil enim tam inquietat animum, nihil est, quod ita mobilera mentem et levem faciat, quam facile totum credere, et obtractorum verba temerario mentis assensu sequi; beatusque est, qui se ita contra hoc vitium ar-

CONCEPTUS PRÆDICABLES.

mavit, ut apud eum nemo detrudere audeat, S. Hieronymus, ep. XIV. Quod ipsum etiam dicitur ex S. Paulino Episcopo, qui S. Hieronymo pollicem premeus, totus totidem verbis in eo est, ut fedtatem turpissimi huius vitii graphice depingat, et fugam ejus omnibus, iis præcipue, qui Religiosi audire volunt, persuadent. Et optimo quidem consilio, cum commune hoc sit vitium fore, et eorum pestis quedam late per orbem serpat, adeo ut S. Chrysostomus intrepide dixerit: Hoc vitio neque secularium, neque Monachorum ullum facile invenies liberum. S. PAULINUS, ad Gelont.

Nosse debet modum extirpandi hoc vitium, tam in se, tam in aliis, qui quidem optimus est, si radix illius, de qua superiori §. dictum, extirpetur, et e contrario charitatis fraternæ studium magna cum sollicitudine suscipiatur; si enim hæc firmas semel in animo radices fixerit, facile iis ad vitium detractiois utpote summe charitatis illi contrarium totis viribus exterminandum impelletur. S. CASSIUS, apud Engelgr.

Nosse debet modum fovendi detractioes; qui quidem optime a pio Asceta docetur, ut qui in persona Christi sic loquitur: Si attendis, quid apud te sis intus, non curabis, quid de te loquantur homines foris. Homo videt in facie, Deus autem in corde. Homo considerat actus, Deus vero pensat intentiones. Erige ergo cor tuum in cælum, et non contristabit te contemptus hominis in terris. Lib. II, c. vi.

Nosse debet, quando de alterius peccato sermo institui possit, aut debeat; nimirum in duobus casibus, 1. Cum res jam percrebuit in vulgus promulgata, et passim in sermone cepit esse. 2. Cum ei dicitur qui peccantem castigare et juvare possit. Et ad hoc faciendum sæpe etiam obstringimur, ut S. Thomas docet, ne illeus occultatum putroscat.

Nosse debet, quomodo audiendo detractioes peccari possit; nimirum tripliciter, juxta S. Bernardinum. Primo si tacet; secundo si dicitur; tertio si inducat. Immo superaddit Sanctus: Arbitrar ego, detractioes audiens longo quandoque culpabiliorem esse ipsomet detractore. Talis plerumque amplius, quam detractor, peccat, vel offendit, quoniam ex majori iniquitate vel malignitate procedit, et talis omnium malorum, quæ ex causa ab eo facta procedunt, coram Deo habet reddere rationem. S. BEAT. SEX. tom. I, tex. XXIII, a. 3, c. 1.

Ex occasione thematicis: « Lingua eorum gladius aculeus; » Ps. lvi. 5. potest comparatio inter carnifices, qui S. Bartholomeum excoriarunt, et inter detractores insinui dicitur, hoc illis crudeliores existere. 1. Quia illi vestes ab initio detraxerunt; isti famam omnibus rebus profusorem auferunt. 2. Illi autem materialem dumtaxat, quæ corpus ornat; hi spirituales autem, nempe opinionem bonam aliorum de aliquo, quæ totum hominem exornat, abstrahunt. 3. Illi vitam corporalem; isti spirituales, quæ quis in mente aliorum vivit, eripiunt, et sæpe etiam omnino animam, dum proximam in cupiditatem insatiabilem vindictæ præcipiant, intorquem auferunt. 4. Illi Sacerdotem occiderunt ignorantes veram fidem, aut non credentes; isti scientes, agnoscetes Sacerdotalem dignitatem addunt tangere Christum Domini. 5. Illi Benefactorem suum peremerunt; isti majorem Benefactorem, scilicet ipsos etiam Superiores, qui curam animæ ipsorum gerunt, spiritualiter occidunt. Si ergo crudelitatem in S. Bartholomeum exercitum detestamur, quanto magis detractiois vitium fugere oportet?

Ex occasione thematicis: « Ecce ego mittam vobis serpentes, regalos quibus non est incantatio; » Jer. v. 17. possunt detractores serpentibus comparari. 1. Quia sicut Diabolus per serpentes formam assumptam seduxit primos parentes, et omnibus posteris gravissime nocuit; ita et per detractores hodie etiamnum pluribus nocet; hinc S. Chrysostomus ait: Sicut detractiois studet, Diabolo servit, utpote qui calumniam opera exornatur, S. CURSUS, in Ps. c. 8. Augustinus ait: Quem Diabolus non potest devorare seductum ad nequitiam famam ipsius inquirare conatur, ut, si fieri potest, opprobriis hominum et malarum linguarum detractioe deficiat, et sic in faucibus ejus ruat. S. AUG. epist. cxxxvii. 2. Quia sicut serpens occulte mordet, ita et detractor. 3. Quia sicut serpentes alique in lingua, alii in canide venenum gerunt, ita detractores alique statim initio sermonis ledunt; alii prius laudant, ut per finem sermonis velut candam gravius vulnerent. 4. Quia sicut serpens uno morsu totum corpus inficit, ita detractor pauculis verbis vitam et famam auferit. 5. Quia sicut

serpentes, ut ipsi vivant, matrem enecant, ipsi detractor antequam aliis noceat, sibi ipsa plurimum obest. Hinc merito S. Bernardus dixit: *Proge detrahentes velut serpentes.*

Ex occasione thematis: « Detrahentem secreto proximo suo hunc persequeris; » (Ps. c. 5.) potest detractio homicidio comparari, juxta illud S. Augustini: *Nemo peritorem aut prudentium putet, quod minus sit periculum in verbis lingua mentiendo, quam manibus sanguinem fundendo, idque probetur ex triplici capite majus esse. 1. Ob vitam, que eripitur; cum multi malint vitam temperalem quam famam, perdere, per quam in mendibus aliorum vivunt, hinc multi mortem elegerunt, ut famam sibi compararent, vel conservarent. 2. Ob modum, quo eripitur. Occulte scilicet, et fraudulenter, sicut Job olim Abnerem et Amasam occidit. 3. Ob instrumentum, quo eripitur; scilicet per linguam, que juxta S. Bernardum est gladius anceps, imo triplex, atque adeo gravissimo cum dolore et damno vulnerat. In S. AUG. q. III. c. Nemo.*

Ex occasione thematis: « Abominatio hominum detractor; » PAUV. XXIV. 9. potest detractio lepro comparari. 1. Quia sicut leprosum rumpit corpus leprosi; ita detractio animam detractoris. 2. Quia sicut lepra etiam facile inficit; et detractor audientes corrumpit et perimit. 3. Quia sicut leprosi propter hereditarium morbum ab omnibus fugiuntur, et in loco speciali habitare coguntur; ita et detractores omnibus hominibus exosi sunt, et declinantur. Vide Fabr. in *Auctario*, them. 4. in *Dom. IV. post Pascha.*

Ex occasione thematis: « A detractioe pariete lingue; » potest comparari detractio sagittæ, que Dux Bullionis Lotharingus, urbem Jerusalem obsidens, in turrim Davidicam excessa tres simul alites conficit; simili ergo modo dicitur et sagittam detractiois tres uno ictu configere, nimirum detrahentem, eum, cui detrahitur, et audientem. Unde merito quidam cecinit:

*Detrahit? Auditor capti, hostis et auctor,
Quod caput est; sic vox tres simul una nequit.*

VIDE ENGELM. in *Dom. IV. post. Pent. p. 3.*

ALII CONCEPTUS PRÆDICABILES.

QUALITAS.—Gigantea statua quam in somnis conspexit Nabuchodonosor, caput habebat aureum, pectus argenteum, corpus æneum, crura ferrea, pedes vero fictiles, quos ut exilie

contigit saxum, attrivit subito, extensamque molem istam cum universis pretiosis aëo, solidisque metallis redaxit in pulverem. Ecce vobis vivum detractoris tyrum, qui proximo detracturus, eum auro coronat charitatis ardentis, argento specialis decorat integritatis, invicte manit aëo constantie, varias agglomerans virtutes et præcellentias ejus, cujus famam immolare gessit; ast finem nostis? Ut tandem exili lapide maledicæ lingue suæ ex fragili fictilium pedum basi aliquem eliciat defectum, aut fragilitatem quampiam occultam; quo stante et obtento, in totam impus desavit molem, totum calumniam atterit nomen, omnemque sanum de proximo abolet conceptum. MAXI, disc. VII. n. 3.

David in spelunca Odolla inimico suo Sauli pepercit, limbam nihilominus vestis ejus succidit, de quo facto postmodum ingemiscens, et percussit cor suum, eo quod abscessisset oram chlamydis. » Cur indoluit obscuro? Omnia in figura continebant. Designabat David detractorem, proximo furtive amputat vestimenta, id est, murmuratione seculi leviter, exilium narrando proximi defectam, quod sufficit, ut proximus boni nominis denudetur honestate. Quid per Saul, nisi Rectores? inquit S. Gregorius. Quid per David, nisi subditi, significantur? O quam in hoc similes David, qui, si venientur mittere manum in Christum Domini, nec volunt occidere, libenter tamen oram chlamydis præcidunt; hoc est, honoris vestem, si non lacerant, diminuant. S. GREG. in 1 Reg. XXIV. 6.

Psalmista, Ps. 43, dicit: « Qui devorant plebem meam, sicut escam panis. » Quæ, obscuro, similitudo est inter eum, qui aliis maledicit, et eum qui panem comedit? Detractores et maledicæ hoc se impingunt veneno, instar ciconarum, que viperis nutriuntur; namque ipsis tam commane et familiare est marmurare, quam cuique homini manducare panem; nullus est cibis quotidiano familiarior pane, ad omnes epulas adhiberi solito; ita nec quicquam communis detractio. Quicumque autem cibi, etiam sapidissimi secundum se, tandem aliquando nauseam creant, numpquam panis, quia juxta communem medicinæ aphorismum, omnis nauseatio mala, panis autem pessima; ita quocumque alio paulisper deficiente vitio, solus marmuratiois pruritus pertinax persistit usque ad tumulum, multi

in ætate maturiori jocos, conviviis, sensualitatibus renuntiant, sed non murmurationibus; sepulchrum patens est guttur eorum; marmuratio individuis est usque ad sepulchrum comes. Quam ob causam a S. Jacobo dictum esse arbitror: *Linga constituitur in membris nostris, et qua maculat totum corpus, et inflammat rotam natiuitatis nostre.* Reliqua vitia unam enim duntaxat inflammant humanæ vitæ partem; v. gr. caro florentiores juventutis annos, mundus virilitatem, quæ honores, dignitates; aliaque temporalia bona, aucupatur; avaritiam senilis plerumque sectatur ætas; ast marmuratio et detractio originem ducit ab unguiculis, semperque accrescit per totum vitæ nostræ cursum; inflammat rotam natiuitatis nostre. Qui enim huic deditus est vitio, omni tempore, loco, et ætate labitur. Detrahendi libido terminum non habet, nunquam saturatur, inquit Salvianus. MAXI, disc. III. n. 3.

Joannes in Apocalypsi draconem a se visum attestatur, inquit: « Et ecce draco magnus rufus, habens capita septem; et capitibus ejus diademata septem; et cauda ejus habebat tertiam partem stellarum caeli, et misit eas in terram. » APOCAL. II. 3. Per hunc draconem, juxta S. Bernardi sensum, detractio intelligitur. Draco solo perimiti statu, pariter et detractor sola maledicti oris aperitione spirituales quandoque et corporales causat mortem. Rufus erat draco, ita et maledicus irascibilis et vindictivo suo abruptur appetiit. Septem capita varias denotat detractiois species; septem diademata universum in omnes populos regnum et dominium; cauda sua stellas firmamenti in terram deficit, dum perfectissimis etiam insidiat, eosque infestat.

FOCÆ.—Hæc in Propheta David, in Ps. 14, de illis, qui in tabernaculo Altissimi locum habitari sunt, tractans, dicit: « Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? » Et respondet quod ibi habitaturi sint, qui linguam suam refrænant, ne male loquantur de aliis, nec non il, qui a maledictis aures suas avertant: *Qui non egit dolum in lingua sua, nec fecit proximo suo malum, et opprobrium non accepit adversus proximos suos; at vero id, quod a vobis maxime considerandum est, sunt verba, que sequuntur: « Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus. »* Circa que Hugo Cardinalis aptissime ad

propositum nostrum ita scribit: *Opprobrium non accepit adversus proximum suum, id est, non accepit vitium illatum, a se, vel ab alio, vel non accepit, neque in corde ad cogitandum, neque in ore ad loquendum, neque in aure ad audiendum; hæc enim diligentia et aversione supposita, nullum detractor locum habere potest, et ideo ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus. Vel aliter potest exponi, ut jungatur ei, quod immediate præcedit sic: Opprobrium non accepit, id est, detractor deductus est ad nihilum, quia non audeat detrahare coram ipso, qui non recipit opprobrium dictum de proximo suo: quia, ut S. Hieronymus ait, si deest auditor, deest et marmurator. HUG. CARD. in c. Ps.*

Proximis Deo nostro perspectum erat, quidquid in infamibus civitatibus Pentapolitanis ageretur, et tamen, licet criminum inibi commissorum accusatores plurimos habuisset, personaliter descendere voluit ad faciendum legitimum de illis processum. Ubi Rupertus Abbas notat, ideo Deum in propria persona descendere voluisse, quia peccata incolarum castiganda, et toti mundo manifestanda erant, quod facere noluit, nisi re prius legaliter et judicialiter cognita et perspecta, ut per hoc salutare nobis relinquere documentum, quod scilicet lemerarum hominum prohibetur iudicium, ne facile audita credant, vel inexpecta judicent. Quot sunt, quos in censurandis aliorum actionibus charitatis zelo motos fuisse credimus, quos tamen postea passionibus et proprii interesse promovendi studio agitados fuisse deprehendimus! RUPERT. ABBAS, l. VI, de Tr. c. 4.

Communiter docent Sacra Scriptura insepertes per Cham, qui a patre suo Noe maledictus fuit, præfigurari detractorem, utpote cui proprium est turpiore proximum defectus detegere; sed observandum est, quot benedictionibus a patre cumulati fuerint, quamque se virtuosos, omniqualiæ dignos probaverint duo alii fratres ejus Sem et Japhet, qui pallium imposuerunt Iumeris suis; et incidentes retrosum operuerunt verenda patris sui, faciesque eorum aversæ erant, et patris virilia non viderunt; qui proinde in hac actione representantur illos, qui aliorum defectus et peccata audientes, suam a linguis maledictis aversionem ostendunt, defectusque auditos meliori, qui possunt, modo confingere et ra. iare conan-

tur, eadem cum charitate et compassione fraternæ excusando, et sub rigidi silentii velamine studiosissime abscondendo. *MASSI, disc. xvi, n. 2.*

Alias inter leges in Tabernaculi fabrica a Moyse observandas, fuisse et Dominus, ut faceret lucernas septem cum emanatoris suis, et vasa, ubi ea, que emuncta sunt, extinguantur, de auro mundissimo; quod idem præceptum in duobus libri Exodi capitulis latum reperio. Cur, obsecro, divina illa Majestas, quam adorant Dominiones, tremant Potestates, regulas et decreta ferre voluit in præscribendis tante vilitatis rebus, quales lucernarum sunt emunctaria? Quod sensum litteralem facillime respondetur; id ordinatum fuisse, ut non emuncta per Tabernaculum dispersa, in seum sorditie et fæore inficerent. Ast cum aurum præscriptum fuit purissimum? Ad mysterium conveleamus oportet. Apostolicus quidam sæculi nostri Prædicator astruit, fideles Ecclesiæ, presentiam autem Sacerdotes et Prælatos Ecclesiasticos lucernas esse debere, continuo ardentes et resplendentes charitate, ubique exemplaritate vite, juxta illud Christi cælitum: «Lucernæ ardentes in manibus vestris.»

Ast quia postea in nobis prædominante fragilitate, peccatorum multoties propehincus mixos, qui lucernas nostras extinguunt et offuscant, non vult autem Deus, ut emuncta per terram dissipentur, templumque conspurcent; id est, prohibet peccata proximorum publicari, scandalosè diffandi, opprobriose divulgari, quid igitur? Purgari hujusmodi præcipit, et purissimo charitatis auro occultari; quia charitas operit multitudinem peccatorum. *Idem disc. iv, n. 7.*

DAXNUM.—Murmurantis adversum Moysen Maris insolentiam Deus lepra punivit: Et ecce Maria apparuit eundem lepra, quasi mix. Quare vindex Deus hæc specialiter ei indictamentum indixit, pro quæcumque alia? Docissimus respondet Abulensis: Erat lepra, immundissima omnium plagarum, cum propter eam repelleretur homines de consortio aliorum. Voluit igitur Dominus hoc supplicii genere demonstrare, murmuratores conversatione hominum aliorum indignos esse. *Ambr. q. 6, n. 22, 10.*

Ingrati Hebræi factentia ora sua multoties in murmurationes resolverant contra Deum et Moysen, servum ejus in deserto. Nihilominus justitia Dei vindex nunquam eos, aut fulminum horrore, aut silvestrium fe-

rarum tyrannide, aut celestis alimenti quotidie depluentis penuria, sed igitur dumtaxat serpentium morsibus punivit. Myserum queritis, inquit Abulensis? Voluit Deus poenam æqualiter proportionari culpæ. Hebræi contra Deum murmurationis evomunt venenum, ideoque a serpentibus percussit debebant, qui virus portant sub lingua, quam ita describit S. Isidorus: Serpentina lingua tenuissima et trisulca, vibrans, atrii coloris, et si extrahas, prælonga. Ecce volis vivum maledicæ lingue prototypon. *MASSI, disc. vi, n. 2.*

Bertholus detractori invidiam semper associatam astruit, ideoque eum viperæ assimilat, que ante se, quam alios ferit; siquidem, priusquam alium mordet, viscera rodit genitricis suæ: Ita quoque detractor, inquit ille, prius se sauciit, quam feriat alios; quoniam præter mortalem proprie conscientie plagam, insuper ab interna consumitur alienæ prosperitatis invidia. Ideo de detractoribus, inquit hic auctor, potest intelligi commune hoc proverbium: Mus in pera, serpens in ana, ignis in stupa, male remunerant hospites suos. *Benedictus e. Detractor.*

B. Clemens inter cætera, que ab ore S. Petri se distulisse fatetur, hoc modo scribit: Triâ sunt genera homicidii, que pari poena plectuntur: interfectio fratrum, detractorio, odium. De quo etiam Paulus dicit: «Si comeditis, et vos invicem mordetis, videte, ne ab invicem consumamini.» Comedit namque alter alterum, et quasi morsum in eo facit, quotiescumque aliquis alique male loquendo viliorum efficit. Unde necesse est, ubi ab invicem consumantur, poenis videlicet gehennalibus detruis miserissime puniantur. Sic igitur is, qui alterum detrahendo comedit, consumitur ab eo, quem moribus detractionis consumere gestit; nam cum ejus vitam per detractionem læcerat, semetipsum ante Judicem Deum condemnat. *S. Ass. de Siml. e. xiv, 6.*

Hedera Jonam obumbrans vix creverat, moxque a corrodentis vermis livore devorata, emareuit; ita quo magis proximi crescit virtus eo studiosius illum obscurare conatur invidus, quasi vermis medullam devorat arboris, aut carnes meliores rodit, id est, melioribus majorique laude dignis detrahit operibus. Per hedera, inquit Hugo Cardinalis, que viret in hyme, significantur boni, qui gaudent in adversitate;

per vermem significantur detractores, qui corrodunt radicem, id est, pervertunt intentionem; et sic arere faciunt hedera, qui bonos quandoque cessare faciunt a bono. *HUGO CARD. in Luc. e. vi, 6.*

In montibus Doctrinosis avis quedam arboris eujusdam summitati insidens, volubili motu suo tantillum e ramo excussit nivis, prolapsa de ramo in ramum, et tandem per rupes deorsum, ingentem paulatim efficit molem nivæ, que in præcipitio ligna, saxa, terramque simul involvens, cum maximo impetu corruit deorsum, tandemque mobilis instar montis prociens castellum ad montium radicem situatum offendit, et oppressit. An non eodem omnino modo vel unicum subinde murmuracionis verbum, adversus potentem, divitemque personam prolatum, privatas non modo inimicitias, sed et bella publica, immo familiarum (flens dico) immo civitatum et provinciarum suscitât, promovet, perennat, exterminat? Unicus pro mille suffecerit testis S. Bernardinus iniquus: Qui bene considerat omnia mundi scelera, omnes iniquitates et quasi omnes hereses, schismata, et impietates ex tertia lingua originem habent. O igitur lingua nequam, lingua tertia detractoris! O crudelitas infernalis! O impia odii et invidiæ proles! O pestifera lepra! Tu es, que discordias seminas, tu sola concules bonos, diffamas justos, parâ scandala, testimonia falsa, perjuriam, occasiones iniquas multiplicare non cessas! Tu lingua seva punis incoctes, inter conjuges scandala ponis, infamas viduas, delloras virgines, tu sacras Religiosas confundis! Tu rancores, tu jurgia, livores et iras, contentiones et contumelias, et rixas, et scissuras suscitare non cessas! Tu sola perditiones generas, incendia foves, homicidia patras! Tu fratricida, patricida, matricida, et cæteros crudelitates virulenta impietate committis! Tu sola federa frangis, in conjurationibus occuparis, separas amicos, multiplicas inimicos! Tu sola dissipas civitates, destruis Regna, convoves tyrannias! Tu charitatem extinguis, deprimis justos, magnificas impios, fidem destruis, spem frangis, cæterasque virtutes impia crudelitate persequeris! Tu omnia scelera vivificas, et extollis. Quid phara? Tu Angelos in Demones convertisti, atque de celesti Regno in æterna supplicia deiecasti et profundasti; primosque parentes nostros, ac cum eis totum genus humanum de Paradiso deliciarum ad tempo-

rales, ad æternas miserias destinasti! *S. BERN. SEN. Sent. l. e. v.*

MISCELLANEA.

QUALITAS.—Dixerat olim Deus Moysi: *Extende virgam tuam, et percute pulverem terre, et sint ciniphes in universa terra Egypti.* Super que verba Stephanus Ethnensis ait: Ciniphes animascula parva, sed inquieta, et acriter pungentia. Ciniphes autem sunt sermones detractoris, erantque in hominibus et jumentis, in omni ordine, sexu, ætate, statu, inter opulentos et egenos, dominos ac servos hoc detractoris malum grassabitur; multi non blasphemii, sed pauci, immo vix ulli non detractores. *EXOD. viii, xvi.*

De detractore recte cecinit Horatius:

Absentem qui tollit amicum;
Qui non defendit alio culpante; solutus
Qui capiat risus hominum, famamque vicinis;
Fingens qui non visa potest, comminias tacere
Qui nequit; licet aures, bunc, ut Romano, caveto.
HORAT. l. Ser. Sat. v.

In Exodo olim constituit Deus, ut essent in templo certi labetes, in quos candelarum emanationes projicerentur, ne tetra suo odore adstantium naves offenderent, sed in aqua mersæ protinus extinguerentur, quo præcepto voluit insinuarè, detractionum festones mox ab auditibus extinguendos, ne alios offenderent, si ad eos quoque deferantur. *EXOD. xxviii.*

Sigismundus Imp. cum apud illum purpurati accusassent maledicentiam Germanicæ multitudinis, que de suo Principe passim male loqueretur; An nobis grave videtur, inquit illos male loqui, cum pos male agamus? *ALEX. STURGES, tom. ii, de rebus Alph.*

Cum Joannes Abbas quorundam interrogasset senem, quomodo anima habens propria vulnere non erubescit detrahare proximo suo? Respondit senex: Erat quidam homo pauper, habens uxores duas male vestitas et peme nudas. Qui cum ad mundanas vicinas navigare vellet, rogaverunt eum, ut simul iret. Eas ergo quia in publicum educere non audebat, utpote læceras, inclusit in dolium, et transtretavit. Circa meridiem naa ex iis, populo recedente, advertens silentium exiit, et reperit vestem curtam, vilem, rusticam, eaque se cooperuit, sicque audenter in publico incesit. Altera prospiciens e

dolo, eamque videns ait : Ecce stulta ista rusticana in tunica non erubescit. Cui maritus : O miraculum ! hæc utrumque confusionem suam cooperavit, tu vero undique lacera et nuda non erubescis culpæ vestitiam vel rusticare ? Ita est, omnis detractor, qui propria mala non videns aliena semper accusat. *ROSEMD. in Vitis PP. l. vi.*

Detractorum nota vox et gladius est, vox nisi ; cum dicunt : bonus esset, nisi hoc vel illud vitium haberet. Unde natum distinctio :

Si viri non esset, quam felix quilibet esset !
Sunt pauci viri, qui carere nia.

Detractionem vere comparat Marchantius cauda Draconia Apocalypsi, quia, sicut ille sua hæc cauda tertiam partem stellarum e celo traxit : ita detraçtio maiorem partem hominum in abyssum inferni secum præcipitat. *MARCN. in Horto Past. tr. IV. lect. XVII. prop. 2.*

Elephas, licet corpore et viribus eminentis, usque adeo tamen timet mares, ut, si vel solum illorum odorem seperit, timeat ; ita et summi quique viri coram detractoribus sibi timere non immerito debent. *Ibidem.*

DAMOCR. — Theocritus olim interrogatus, quæ essent immanissimæ feræ ? respondit : In montibus et silvis leones et ursos esse omnium ferarum ferocissimos, in oppidis vero et urbibus feneratores et detractores. *ANR. l. VII. anim. A.*

S. Augustinus detractorem corvo ex Arca a Noë emissio comparat, qui non est reversus ad Arcam, sed cadaveribus in diluvio natantibus adhesit ; virum bonum vero columbe viridem ramum honeste laudis et commendationis reportanti. *S. AUG. l. XII. contra Ferventem.*

In Levitico, Deus scabiosos a sacrificio arceri voluit, qui nec tunc continere se possunt, nec scaberent ; similes ergo scabiosis cum sint detractores, quid mirum, si a Dei ministerio removeantur ? *LEV. XI. Engclgr. Dom. 8. post Pent. §. 2.*

In obsidione Rhodi Andreas de Moraillo, Eques Lusitanus simulans se exorbis iustare, litteras in urbem ejaculatus est telo alligatas ; sic detractores per suas sagittas detractionum ad quantumcumque vallata loca peccant.

Festivum est, quod Poeta lusit, uno jaculo piscem in aquis, hirundinem in aere, et leporem in campis trajectum fuisse :

Trans amnem visus lepore est, contenditur arcem
Ocius, et celeri missa sagitta manu.
Forse saltu piscis, progre pterevolat, hærent
Tres uno in telo, piscis, hirundo, lepore.

Simile quid detractores faciunt tres uno sermone offendentes.

AXIOMATA.

Si decus est morum, ne cures verba malorum.
Mortuum pessimum, qui lingua rodit. *BUCHELER. V. detractio.*

Ita commune proverbium, teste Marchantio : In astrum nunquam digitum intende, id est, de magnatibus nihil temere loquere. Ita Pythagoras monerat. *MARCHAN. II. lect. XVII. prop. II.*

Quia, sicut recte dixit Isidorus Polusota, bona existimatione nihil est præstantius ac melius, ne Croesi thesauros quisquam cum ea comparaverit. Tales enim esse censemur, quales fama ejusque est ; huic aures, huic oculi intenduntur. Melius omnibus, quam singulis creditur ; singuli enim decipere et decipi possunt ; nemo omnes neminem universi fefellerant. *FAB. conc. VI. in Dom. III. post. Pent. n. 3.*

Hinc et Plautus.
Et fama est homini, sic solet pecunia invenire.
Ego si bonam famam mihi servasse, sat ero dives.

Huic, quod morti tribuitur Symbolum : *Nemini parco* ; etiam detractorum proprium est ; quia fama difficulter ex integro restituitur. *ISID. l. III. epist. XIV.*

AUCTORES.

Joannes Basseus, in *Punario. V. Detraçtio.*
Hieremias Drexelius, in *Phœlonte. c. XV. XVI. XVII. et XVIII.*

Jacobus Marchantius, in *Horto Pastorum, tract. IV. lect. XXVII.*

Henricus Engelgrave, in *Dom. VIII. post Pent.*

Matthias Faber, in *Opere trip. in Dom. III. post Pent. conc. IV. v. et VI. Item, in Auctario them. IV. in Dom. IV. post Pascha.*

Jacobus Alvarez, tom. II. lib. II. c. vi. §. 4.
Josephus Langius, in *Polyanth. V. eod.*
Antonius Dauroltus, c. III. tit. 124.
Josephus Mansi, in *Bibl. Mor. tract. 21.*

D E U S .

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est substantia spiritalis, omnes perfectiones simpliciter simplices (id est, tales quas melius est habere, quam non habere) continens. S. Augustinus sic cum fusius descripsit : Deus vera et summa vita, in quo et a quo, et per quem bona sunt omnia, quæ bona sunt. Deus, a quo averti, cadere et in quem redire, reviviscere, et in quo habitare, vivere est. Deus, quem nemo amittit, nisi deceptus ; quem nemo quaerit, nisi admonitus ; quem nemo invenit, nisi purgatus. *In Soldo.*

Immo et Plato eum agnovisse videtur, dum dixit : Deus est summum bonum, supra omnem substantiam omnemque naturam, quod cuncta expectant, cum sit ipse plena perfectio, et nullius indignus.

ATTRIBUTA. — Duplicis generis attributa ei conveniunt. 1. *Negative*, qualia sunt esse incorporeum, increatum, infinitum, immensum, immutabilem, incomprehensibilem, invisibilem, ineffabilem, simplicem, indivisum, æternum. 2. *Positive*, qualia sunt esse bonum, sapientem, omnipotentem, justum, misericordem.

TRINITAS PERSONARUM. — Tres reperiuntur in Deo Personalitates, Patris, Filii, et Spiritus Sancti, distinctæ quidem a se mutuo realiter, non autem a natura, æqualem gloriam et majestatem æternam habentes, ita ut qualis est Pater, talis sit et Filius, et Spiritus Sanctus.

PROCESSIONES. — Due etiam processionis inveniuntur in Deo, per quarum protorem Filius a Patre generatur, mediante cognitione essentia et rerum possibilium, ac proinde, quia vere est processio viventis a vivente, velut principio conjunctivo in similitudine natura, generatio vocatur ; per posteriorem Spiritus Sanctus a Patre et Filio spiratur, et procedit mediante volitione seu amore mutuo Patris et Filii, unde spiratio passiva dicitur, cui ex parte Patris et Filii spiratio activa utriusque communis, realiter distincta, sicut et generationi passivæ Filii in Patre generatio activa seu Paternitas respondet. Et de his duabus processionibus intelligendum est, quod S. Athanasius in Symbolo dixit : Pater a nullo est factus, nec

creatus, nec genitus ; Filius a solo Patre non factus, nec creatus, sed genitus ; Spiritus Sanctus a Patre et Filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.

MISSIONES. — Missio Personarum divinarum est apparitio visibilis Personæ procedentis. Dividitur in visibilem, quæ est ad terminum visibilem, quomodo Filius missus est, ad naturam humanam assumendam ; et invisibilem, quæ fit interno et spiritali modo ; uti S. Spiritus missus est ad mentes nostras, charitate Dei replendas.

OPERATIONES. — Duplicis quoque generis operationes Deo conveniunt. 1. Internæ ; et hæc sunt intellectio et volitio. 2. Externæ ; et hæc sunt Angelus, Homo, Mundus, ceteræque creature.

EX S. SCRIPTURA.

DEI EXISTENTIA. — Dixit Dominus ad Moysen : Ego sum, qui sum. *EXOD. III. 14.*

Deus qui fecit mundum, et omnia, quæ in eo sunt, hic cœli et terræ cum sit Dominus, non in manufactis temporis habitat, nec manibus humanis colitur, indigens aliquo, cum ipse det omnibus vitam et inspirationem, et omnia. *ACT. XVII. 24.*

Hæc dicit Dominus, Rex Israel, Redemptor ejus, Dominus exercituum : Ego primus et ego novissimus, et absque me non est Deus. *ISAIE XLV. 6.*

UNITAS. — Videte quod ego sim solus, et non sit alius Deus præter me. *DEUT. XXXII. 49.*

Ego ipse sum ; ante me non est formatus Deus, et post me non erit. *ISAIE XLIII. 10.*
Scito ergo hodie, et cogita in corde tuo quod Dominus ipse est Deus tuus in cœlo sursum, et in terra deorsum, et non sit alius. *DEUT. IV. 39.*

PERFECTIO. — Ego ostendam omne bonum tibi. *EXOD. XXXIII. 19.*

Magnus Dominus, et laudabilis nimis ; et magnitudinis ejus non est finis. *Ps. XIX. 13.*

Ecce gentes quasi stilla situle, et quasi momentum stateræ reputatæ sunt ; ecce insule quasi pulvis exiguus. *ISAIE XL. 45.*

Multa dicemus, et deficiemus in verbis ; commutatio autem sermonum ipse est in omnibus. Glorificantes Dominum, quantumcumque poteritis, supervalebit adhuc, et

dolo, eamque videns ait : Ecce stulta ista rusticana in tunica non erubescit. Cui maritus : O miraculum ! hæc utrumque confusionem suam cooperavit, tu vero undique lacera et nuda non erubescis culpæ vestitiam vel rusticare ? Ita est, omnis detractor, qui propria mala non videns aliena semper accusat. *ROSEMD. in Vitis PP. l. vi.*

Detractorum nota vox et gladius est, vox nisi, cum dicunt : bonus esset, nisi hoc vel illud vitium haberet. Unde natum distinctionem :

Si viri non esset, quam felix quilibet esset !
Sunt pauci viri, qui carere nia.

Detractionem vere comparat Marchantius cauda Draconia Apocalyplici, quia, sicut ille sua hæc cauda tertiam partem stellarum e celo traxit : ita detractione maiorem partem hominum in abyssum inferni secum præcipitat. *MARCN. in Horto Past. tr. IV. lect. XVII. prop. 2.*

Elephas, licet corpore et viribus eminentis, usque adeo tamen timet mares, ut, si vel solum illorum odorem seperit, timeat ; ita et summi quique viri coram detractoribus sibi timere non immerito debent. *Ibidem.*

DAMOCR. — Theocritus olim interrogatus, quæ essent immanissimæ feræ ? respondit : In montibus et silvis leones et ursos esse omnium ferarum ferocissimos, in oppidis vero et urbibus feneratores et detractores. *ANR. l. VII. aut. 4.*

S. Augustinus detractorem corvo ex Arca a Noë emissio comparat, qui non est reversus ad Arcam, sed cadaveribus in diluvio natantibus adhesit ; virum bonum vero columbe viridem ramum honeste laudis et commendationis reportanti. *S. AUG. l. XII. contra Ferventem.*

In Levitico, Deus scabiosos a sacrificio arceri voluit, qui nec tunc continere se possunt, nec scaberent ; similes ergo scabiosis cum sint detractores, quid mirum, si a Dei ministerio removeantur ? *LEV. XI. Engclgr. Dom. 8. post Pent. §. 2.*

In obsidione Rhodi Andreas de Moraillo, Eques Lusitanus simulans se exorbis iustare, litteras, in urbem ejaculatus est telo alligatas ; sic detractores per suas sagittas detractionum ad quantumcumque vallata loca peccant.

Festivum est, quod Poeta lusit, uno jaculo piscem in aquis, hirundinem in aere, et leporem in campis trajectum fuisse :

Trans amnem visus lepus est, contenditur arcem
Ocius, et celeri missa sagitta manu.
Forse saltu piscis, progre pavorolat, harent
Tres uno in telo, piscis, hirundo, lepus.

Simile quid detractores faciunt tres uno sermone offendentes.

AXIOMATA.

Si decus est morum, ne cures verba malorum.
Mortuum pessimum, qui lingua rodit. *BUCHELER. V. detractio.*

Ita commune proverbium, teste Marchantio : In astrum nunquam digitum intende, id est, de magnatibus nihil temere loquere. Ita Pythagoras monerat. *MARCHAN. II. lect. XVII. prop. II.*

Quia, sicut recte dixit Isidorus Polusota, bona existimatione nihil est prestantius ac melius, ne Croesi thesauros quisquam cum ea comparaverit. Tales enim esse censemur, quales fama ejusque est ; huic aures, huic oculi intenduntur. Melius omnibus, quam singulis creditur ; singuli enim decipere et decipi possunt ; nemo omnes neminem universi fefellerant. *FAB. conc. VI. in Dom. III. post. Pent. n. 3.*

Hinc et Plautus.
Et fama est homini, sic solet pecunia invenire.
Ego si bonam famam mihi servasse, sat ero dives.

Huic, quod morti tribuitur Symbolum : *Nemini parco* ; etiam detractorum proprium est ; quia fama difficulter ex integro restituitur. *ISID. l. III. epist. XIV.*

AUCTORES.

Joannes Basseus, in *Punario. V. Detractio.*
Hieremias Drexelius, in *Phœlonte. c. XV. XVI. XVII. et XVIII.*

Jacobus Marchantius, in *Horto Pastorum, tract. IV. lect. XXVII.*

Henricus Engelgrave, in *Dom. VIII. post Pent.*

Matthias Faber, in *Opere trip. in Dom. III. post Pent. conc. IV. v. et VI. Item, in Auctario them. IV. in Dom. IV. post Pascha.*

Jacobus Alvarez, tom. II. lib. II. c. vi. §. 4.
Josephus Langius, in *Polyanth. V. eod.*

Antonius Daurellius, c. III. tit. 124.
Josephus Mansi, in *Bibl. Mor. tract. 21.*

D E U S .

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est substantia spiritualis, omnes perfectiones simpliciter simplices (id est, tales quas melius est habere, quam non habere) continens. S. Augustinus sic cum fusius descripsit : Deus vera et summa vita, in quo et a quo, et per quem bona sunt omnia, quæ bona sunt. Deus, a quo averti, cadere et in quem redire, reviviscere, et in quo habitare, vivere est. Deus, quem nemo amittit, nisi deceptus ; quem nemo quaerit, nisi admonitus ; quem nemo invenit, nisi purgatus. *In Soldo.*

Immo et Plato eum agnovisse videtur, dum dixit : Deus est summum bonum, supra omnem substantiam omnemque naturam, quod cuncta expectant, cum sit ipse plena perfectio, et nullius indignus.

ATTRIBUTA. — Duplicis generis attributa ei conveniunt. 1. *Negative*, qualia sunt esse incorporeum, increatum, infinitum, immensum, immutabilem, incomprehensibilem, invisibilem, ineffabilem, simplicem, indivisum, æternum. 2. *Positive*, qualia sunt esse bonum, sapientem, omnipotentem, justum, misericordem.

TRINITAS PERSONARUM. — Tres reperiuntur in Deo Personalitates, Patris, Filii, et Spiritus Sancti, distinctæ quidem a se mutuo realiter, non autem a natura, æqualem gloriam et majestatem æternam habentes, ita ut qualis est Pater, talis sit et Filius, et Spiritus Sanctus.

PROCESSIONES. — Due etiam processionis inveniuntur in Deo, per quarum protorem Filius a Patre generatur, mediante cognitione essentia et rerum possibilium, ac proinde, quia vere est processio viventis a vivente, velut principio conjunctivo in similitudine natura, generatio vocatur ; per posteriorem Spiritus Sanctus a Patre et Filio spiratur, et procedit mediante voluntate seu amore mutuo Patris et Filii, unde spiratio passiva dicitur, cui ex parte Patris et Filii spiratio activa utriusque communis, realiter distincta, sicut et generationi passivæ Filii in Patre generatio activa seu Paternitas respondet. Et de his duabus processionibus intelligendum est, quod S. Athanasius in Symbolo dixit : Pater a nullo est factus, nec

creatus, nec genitus ; Filius a solo Patre non factus, nec creatus, sed genitus ; Spiritus Sanctus a Patre et Filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.

MISSIONES. — Missio Personarum divinarum est apparitio visibilis Personæ procedentis. Dividitur in visibilem, quæ est ad terminum visibilem, quomodo Filius missus est, ad naturam humanam assumendam ; et invisibilem, quæ fit interno et spirituali modo ; uti S. Spiritus missus est ad mentes nostras, charitate Dei replendas.

OPERATIONES. — Duplicis quoque generis operationes Deo conveniunt. 1. Internæ ; et hæc sunt intellectio et volitio. 2. Externæ ; et hæc sunt Angelus, Homo, Mundus, ceteraque creature.

EX S. SCRIPTURA.

DEI EXISTENTIA. — Dixit Dominus ad Moysen : Ego sum, qui sum. *EXOD. III. 14.*

Deus qui fecit mundum, et omnia, quæ in eo sunt, hic cœli et terræ cum sit Dominus, non in manufactis temporis habitat, nec manibus humanis colitur, indigens aliquo, cum ipse det omnibus vitam et inspirationem, et omnia. *ACT. XVII. 24.*

Hæc dicit Dominus, Rex Israel, Redemptor ejus, Dominus exercituum : Ego primus et ego novissimus, et absque me non est Deus. *ISAIE XLV. 6.*

UNITAS. — Videte quod ego sim solus, et non sit alius Deus præter me. *DEUT. XXXII. 49.*

Ego ipse sum ; ante me non est formatus Deus, et post me non erit. *ISAIE XLIII. 10.*
Scito ergo hodie, et cogita in corde tuo quod Dominus ipse est Deus tuus in cœlo sursum, et in terra deorsum, et non sit alius. *DEUT. IV. 39.*

PERFECTIO. — Ego ostendam omne bonum tibi. *EXOD. XXXIII. 19.*

Magnus Dominus, et laudabilis nimis ; et magnitudinis ejus non est finis. *Ps. XIX. 13.*

Ece gentes quasi stilla stilule, et quasi momentum stateræ reputatæ sunt ; ecce insule quasi pulvis exiguis. *ISAIE XL. 45.*

Multa dicemus, et deficiemus in verbis ; commutatio autem sermonum ipse est in omnibus. Glorificantes Dominum, quantumcumque poteritis, supervalebit adhuc, et

admirabilis magnificentia ejus, *EccL. XLIII. 29.*

POTENTIA. — Deus cujus iræ nemo potest resistere; et sub quo curvantur, qui portant orbem. *Job. ix. 13.*

Tu es, Domine, qui vitæ et mortis habes potestatem, et deducis ad portas mortis, et reducis. *Sap. xvi. 13.*

Multum valere tibi soli suberat semper, et virtuti brachii tui quis resistet? *Sap. xi. 43.*

Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt. *EccL. xi. 14.*

Ipsæ dixit, et facta sunt; ipse mandavit, et creata sunt. *Ps. cxlviii. 3.*

Ipsæ enim solas est, et hinc avertere potest cogitationem ejus; et anima ejus quodcumque voluit, fecit. *Job. xxiii. 13.*

Adonai Domine, magis es tu, et prevalens in virtute tua, et quem superare nemo potest. *Judith. xvi. 46.*

Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia.

OMNISENTIA. — [Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus; omnia autem nuda et aperta sunt in oculis ejus. *Heb. iv. 13.*

Parvum est cor hominis et inscrutabile; quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, et probans renes. *Jen. xvii. 9.*

Abyssum et cor hominum investigavit. Non præterit illud omnis cogitatus, et non abscondit se ab illo nilus sermo. *EccL. xlii. 18 et 20.*

Ece enim in celo testis meus, et conscius meus in excelsis. *Job. xvi. 20.*

JUSTITIA. — Non subtrahet personam equisquam Deus, nec verebitur magnitudinem ejusquam; quoniam passillum et magnum ipse fecit, et æqualiter illi cura est de omnibus. *Sap. vi. 8.*

Ne dixeris: Peccavi, et quid accidit mihi triste? Altissimus enim est patiens redditor. *EccL. v. 4.*

Justus es, Domine, et omnia judicia tua justa sunt. *Tob. iii. 3.*

Justus Dominus Deus noster in omnibus operibus, que fecit. *Dan. ix. 14.*

IMMENSITAS. — Putasne Deus e vicino ego sum, dicit Dominus, et non Deus de longe? Si occultabitur vir in absconditis, et ego non videbo eum, dicit Dominus? Numquid non celum et terram ego impleo, dicit Dominus? *Jen. xli. 23.*

Quo ibo a Spiritu tuo? Et quo a facie tua fugiam? Si ascendero in celum tu illic es.

Si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, et habitavero in extremis maris, etonim illic manus tua deducet me, et tenebit me dextera tua. *Ps. cxxxviii. 7, 8, 9 et 10.*

Quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum, in ipso enim vivimus, movemur, et sumus. *Act. xviii. 27, 28.*

IMMUTABILITAS. — Ego Dominus, et non mutator. *Malach. iii. 6.*

Tu autem idem ipse es, et anni tui non deficiunt. *Ps. ci. n. 23, 19.*

Non est Deus quasi homo, ut mentiar; nec ut filius hominis, ut mutetur.

Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. *Jac. i. 17.*

ÆTERNITAS. — Numquid nescis, aut non audisti? Deus sempiternus Dominus. *Isai. xl. 28.*

Priusquam montes fierent, aut formaretur terra et orbis, a sæculo et usque in sæculum tu es Deus. *Ps. lxxix. 2.*

Hic dicit Excelsus et Sublimis, habitans æternitatem. *Isai. lvii. 15.*

AMOR REGA HOMINES. — Videte, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut Filii Dei nominemur, et simus. *I Joan. iii. 1.*

In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum Unigenitum misit in mundum, ut vivamus per eum. *Jean. iv. 9.*

Audite me, domus Jacob, et omne residuum domus Israel, qui portamini a meo utero, qui gestamini a mea vulva. *Isai. xlvii. 3.*

In charitate perpetua dilexi te; ideo atraxi te miserans. *Jerem. xxxi. 3.*

Hoc enim bonum est et acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire. *I Tim. ii. 4.*

Hæc est autem voluntas Patris mei, qui misit me, ut omnis, qui videt Filium, et credit in eum, habeat vitam æternam et ego resuscitem eum innovissimum die. *Jean. vi. 40.*

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

EXISTENTIA. — Deus est in semetipso, sicut, A et 2. In Mundo, sicut Rector et Auctor. In Angelis, sicut Sapor et Decor. In Ecclesia, sicut Paterfamilias in domo. In Anima, sicut Sponsus in thalamo. In Justis, sicut Adjutor

et Protector. In Reprobis, sicut Pavor et Horror. *S. Aug. super Orat. Dom.*

Ex perpetuitate creaturarum intelligitur Creator æternus; ex magnitudine Omnipotens, ex ordine et dispositione Sapiens; ex gubernatione Bonus. *S. August. super Joan.*

Deus non partibus constat, ut corpus; non affectibus distat, ut anima; non formis substat, ut omne quidem factum est. *S. Beas. de Consid. lib. V.*

UNITAS. — Unus omnium Deus; neque enim illa sublimitas potest habere consortem, cum sola teneat omnem potestatem. Ad divinum imperium etiam de divinis mutemur exemplum. Romanos geminos unum non capit imperium, quos unum cepit uteri hospitium. Pompeius et Caesar affines fuerunt, nec tamen necessitudinis foedus in æmula potestate tenuerunt. Nec in hic de homine mireris, cum in hoc omnis natura consentiat. Rex unus apibus est, dux unus in gregibus, et in armentis rector unus; multo magis mundi Rector est unus, qui universa, quæcumque sunt, verbo jubet, ratione dispensat, virtute consummat. Hic enim videri non potest, visu clarior est; nec comprehendi, tactu purior est; nec estimari, sensu major est. Et ideo sic Deum distinguimus, dum inestimabilem dicimus. In nostra dedicandus est mento, in nostro consecrandus est pectore. Nec nomen Dei querunt, *Deus* nomen est illi. Illic vobiscum opus est, ubi propriis appellationum insignibus multitudo dirimenda est. Deo, qui solus est, Dei vocabulum totum est. *S. Cyr. in s. quod Idola non sunt Dei.*

TRINITAS. — Est Trinitas, creatrix, Pater, Filius, et Spiritus Sanctus; ex qua cecidit creata trinitas, memoria, ratio, et voluntas. Et est trinitas, per quam cecidit, videlicet per suggestionem, delectationem, consensum. Et trinitas in quam cecidit, videlicet, cœcitas, immanditia, impotentia. Et trinitas, per quam resurgit, fides, spes, claritas; que tremebres habent subdivisiones. Est enim fides præceptorum, signorum, promissorum. Est spes vanitæ, gratiæ, et gloriæ. Et est caritas de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta. *S. Beas. in serm. par. s. 1.*

In summa Trinitate tantum est una, quantum tres simul sunt; et nec plus aliquid sunt duæ, quam una res, et in se infinita sunt; ita et singule sunt in singulis, et etiam omnia in singulis, et singula in omnibus, et

omnia in omnibus, et unum omnia. *S. Aug. l. vi. de Trinitate.*

Inquirere de Trinitate, perversa curiositas est; et credere ad tenere, sicut S. Ecclesia tenet, fides alique securitas est. Videre autem eam, sicuti est, perfecta et summa felicitas est. *S. Beas. s. 1. in par. ser.*

Ubi queritur unitas Trinitatis, Patris, Filii, et Spiritus Sancti, nec periculosus alieni creatrix, nec laboriosus aliquid queritur, nec fructuosus aliquid invenitur. *Ib.*

PÆFECTIO. — Omne quod de Deo dicitur, eo ipso indignum est, quod dici potuit; eo ipso laudi non sufficit, adstupescens conscientia, quomodo ergo sufficiat loquens lingua? *S. Greg. l. xxvi. Mor. c. xxii.*

Si quis conspicit Deum intellexerit, quod vidit, non ipsum est conspicit, sed ejus aliquid. Perfecta enim ipsius ignorantia, vera cognitio est, quia ipse supra omnem mentem et substantiam noscitur. *S. Dionys. Epist. 2.*

Deus tibi totum est: si esuris, panis; si sitis, aqua tibi est; si in tenebris, lumen tibi est; si nudus es, immortalitate tibi vestis est. *S. Aug. ser. ix. super Joan.*

Quam dives in misericordia, quam magnificus in justitia, quam munificus in gratia! Domine Deus noster, non est qui similis sit tibi. *S. Beas. ser. xlviii.*

Omnia in Deo reperimus, unus est qui queritur, sed in quo omnia contingunt. O lucrum mirabile! O compendium singulare! Car nos per diversa fatigamus? Ad ipsum ergo unanimitè festinemus, post quem cuncta bona ultra non quaeremus, sed tenemus. *Cassiodor. supra Paulin.*

BONITAS. — Ipse quippe Dominus noster Jesus Christus dixit; Nemo bonus, nisi solus Deus. Nunc stimulat nos ad inquirendum, et distinguendum, quid sit bonum ab alio bono bonum, et bonum in seipso bonum? Quomodo ergo bonum est, a quo sunt omnia bona; omnino nullum invenies bonum, quod non ab illis sit bonum. *S. Aug. sup. Ps.*

Quid vagaris, o homuncio, permulta querens homi corporis et anime? Quare unum bonum, in quo est omne bonum, et sufficit. *S. Ansel.*

JUSTITIA. — Justus, cum contra desiderium quodlibet agi conspiciunt, ad ocula Dei judicia recurrunt, ut in eis videant, quod inordinatum in eis disponitur, quod inordinatum foris currere videtur. *S. Greg. l. xvi. Mor. c. xiv.*

Judicia Dei quanta obscuritate nequeunt conspici, tanta humilitate debent venerari. Idem. l. XXVII. *Mor.* c. II.

Deus nonnulla percipit, et nonnulla in illa relinquit. Quia si nulla rescicaret, quis Deum res humanas curare crederet? Et rursum, si hæc cuncta perciperet, extremum iudicium unde restaret. Idem l. I. *Mor.*

IMMENSITAS. — Deus manet intra omnia, ipse extra omnia, ipse supra omnia, ipse infra omnia. Superior est per potentiam, inferior per sustentationem, exterior per magnitudinem, interior per subtilitatem. Sorsum regens, deorsum continens, extra circumdans, inferius penetrans. S. GREG. l. XXV. *Mor.* super. *Esob.*

SAPIENTIA ET OMNISCIENTIA. — Cum Deo non credimus nos videri, in sole clausos oculos retinemus, illum a nobis abscondimus, non nos illi. S. GREG. l. XXV. *Mor.* c. v.

Sic gressus meos semitasque consideras, et diu noctaque super custodiam meam vigilas, omnes semitas meas diligenter notans; speculator perpetuus, veluti si totius creaturae tuæ, cœli et terræ oblitus, tantum me solum consideras, et nihil tibi sit curæ de aliis. S. AUG. in *Medit.*

Deus totus oculus est, quia omnia videt; totas manus est, quia omnia operatur; totus pes est, quia ubique est. S. AUG. *Epist.* XXX.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Super omnia, et in omnibus requiesces, anima mea, in Domino semper, quia ipse Sanctorum aterna requies, in quo cuncta bona simul et perfecte sunt, et semper fuerunt, et erunt; atque ideo minus est, et insufficientis, quicquid præter te ipsum militi donas, aut de te ipso revelas, vel promittis, te non viso, nec plane adepti. Lib. III, c. XXI.

Non est similis tui, in cunctis mirabilibus cœli et terræ: Sunt opera tua bona valde, iudicia tua vera, et providentia tua reguntur universa. L. III, c. XXI.

Ece Deus meus et omnia. Quid volo amplius, et quid felicias desiderare possum? O sapidum et dulce verbum, sed amanti verbum, non mundum, nec ea, que in mundo sunt: *Deus meus et omnia!* Intelligenti satis dictum est, et sepe repetere jucundum est amanti. Te siquidem presente jucunda

sunt omnia; te vero absente fastidiant cuncta. L. III, c. XXXI.

Diu parvus erit, et in terra jacebit, qui aliquid aestimat magnum, nisi solum unum, immensum, æternum bonum. Nam quidquid Deus non est, nihil est, et pro nihilo computari debet. L. III, c. XXXI.

Tu, Domine, semper idem ipse es, et permanes in æternum, semper bonus, justus et sanctus, bene, juste, ac sancte agens omnia, et disponens in sapientia. L. III, c. XL.

Omnia, que ad pacem videntur esse, et felicitatem habendam, te absente nihil sunt, nihilque felicitatis in veritate conferunt. Finitis ergo omnium bonorum et altitudo vitæ, et profunditas eloquiorum tuæ es; et in te super omnia sperare, fortissimum solatium servorum tuorum. L. III, c. XLX.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

UTILITAS. — Cum S. Procopius iudicio siteretur, et ei imperatum esset, ut diis immolaret, unum solum Deum se scire dixit, cui, sicut ab eo preceptum esset, soli esse sacrificandum. Cum vero ei ulterius imperaret, ut quatuor Imperatoribus hostias offerret, hoc Homeri carmen protulit: Non bona res multi Domini; Rex unicus esto! Et exemplo securi percussus est. Euseb. l. VIII. *Hist.* c. XII.

S. Tiburtius, cum Index pavementum carbonibus ardentibus æterni jussisset, dixissetque illi: Tiburti, aut diis nostris sacrifices oportet, aut per istos carbones nudis tibi pedibus est incedendum; mox signo crucis facto se munens, si lenterque in prunis ambulans; Disce, inquit, ex hoc, solum esse Deum, quem Christiani colunt; prunie enim nihil flores videntur. *Breviarij. Rom.* 2. *Aug.*

TRINITAS. — Cum S. Augustinus in civitate Hipponensi librum de S. Trinitate componeret, et more suo post studia ad relaxandum animum mare obambulare, vidit puerum mihi decoris argenteo cochleari aquam a mari haustam in fossulam, quam in litore effuderat, infundentem. A quo, cum, quid moliretur? quæsiisset, respondit ille, se totum mare in fossulam eam transfurum. Cumque Augustinus hoc impossibile fore diceret, subiecit puer: Citius ego mare in hanc scrobem colligam, quam tu parvo tuo volumine immensum atque inexplicabile

SS. Trinitatis mysterium comprehendas. THOMAS CANTU. l. I. *Apom.* c. XLIX, p. 3.

Simoni euidam de S. Trinitate dubitanti, et ob id in magna anxietate constituto, Christus Dominus bis apparuit in somnis, excitans eum ac dicens: Ne dubites de SS. Trinitate, sed crede firmiter, prout Ecclesia Catholica credit, et docet. His dictis Christus disparuit, Simoni que ab omni tentatione liberavit. S. ANTONIUS, *Hist.* p. 3, tit. 24, c. IX, §. 6.

Cum, anno 461, in civitate Nannecensi Episcopus Missam celebraret, ante ipsum tres guttæ splendidissimæ ejusdem magnitudinis ceciderunt, que in se mutuo coeantes, in unum pretiosissimum lapidem coneroverunt; quem Episcopus reverenter at tollens, cum in croce multis unionibus ornata includi jussisset, repente omnes alii uniones per se deciderunt, quasi huic miraculoso lapidi, SS. Deitatem et Trinitatem representanti, libenter cedentes, et honorem deferentes. S. GABRIEL. TIRON. l. I de *Glor. Martyr.* c. XIII.

In Clava de monte Falcone, que in enclina ministratur, corde post mortem tres oblongæ glandes, que pilule carnee sunt inventæ, magnitudinis olivarum, quo et singule divisim, et omnes simul ejusdem erant ponderis, quas etiamnum in Monasterio quodam Augustinianorum asservari, Costerus in Conc. hujus Festi testatur. MICROVIENSIS, in *Litan. disc.* LXXVII, n. 14.

Cum in Nicæno Concilio contra Arianos disputaretur, et S. Nicolaus Episcopus protervum Arii mysterium SS. Trinitatis negantis adverteret, sic eum allocutus est: Quare tibi videtur in Creatore difficile, quod in creatura reperitur? Ecce laterem unum, invenies in illo tria distincta, ignem, aquam, terram. Quibus dictis, profinitus a latere ignis sursum ascendere, fluere deorsum aqua, et terra inter digitos communis visa est, cunctis ad rei miraculum obstupescens.

Gerardus Ploisensis refert, mulierem obsessam Syzbergum venisse orationis gratia, que cum in oratorio S. Michaelis de diversis interrogaretur, et incidere mentio de Luciferi apud inferos ligato, respondit per os ejus diaboli: Stulti, quibus catenis patatis ligatum Magistrum meum in inferno? Ferreis? Nequaquam. Tria verba sunt posita in silentio discer, quibus ligatus est. Requiritibus quibusdam Fratribus, quænam essent illa verba? Dicere noluit, sed ait: Af-

ferre mihi librum, et ego ostendam vobis illa. Allatus est ei liber missalis, et clausus porrectus, quem ille aperiens, primo ictu Canonem invenit, et digitum ponens super illum locum: *Per ipsum, et cum ipso, et in ipso*, in quibus memoria fit Trinitatis, ait: Ecce ista sunt verba, quibus ligatus est Magister meus. CESARIUS, l. v. c. 43.

Cum S. Elzevrius Comes in oratione quondam positus fuisset, tota nocte Sabbati usque ad orientem solem multa præclara et admiranda divinitus ostensa viderit. Presentium vero quomodo Pater gignat Filium, et quomodo Spiritus S. ab utroque procedat, et tres Personæ sint unus Deus. Nec tamen potuit hujus generationis et spirationis modum ullis verbis exprimere, sed quoties aliquid pro viribus tentabat: O quam male inquit, et imperfecte loquor, non possum explicare, quod vidi, nec efferre lingua, quo experimento didici. SEANUS, in *Vita*, 27. *Septemb.*

S. Annon, Coloniensis Episcopus, Clericum habebat, qui quoties *Gloria Patri etc.* dicebat cum Episcopo, motiam semper Personam Filii omitebat. Quam negligentiam cum nemo adverteret, et corrigeret, S. Episcopus secreto noctis silentio sonum aure percipit, negligenter et corrupte versum illum *Gloria Patri etc.* proferentis. Post hæc in extasim raptus, vidit quendam in Majestate, que Filium Dei decebat, contra se stantem, qui protensis coram eo sinistrae manus digitis, primum eorum dextro tetigit indice dicens: Ecce Pater. Moxque secundum: Ecce Filius. Post hæc et tertium: Ecce Spiritus Sanctus. Ecce tres in una Deitate Personæ, quibus gloria per dicitur ab universali Ecclesia. Cur ergo Clerici tui blasphemias sine correctione præteris, qui eam, quam cum Patre et Spiritu Sancto communem possideo, gloriam mihi subtrahit, cum ad omnem *Glorie* decantationem, meliam Trinitatis Personam transilit? S. Annon admiratus, ubi ad consuetum hymnum venit, advertit Clericum in Trini Nominis glorificatione Personam Filii omittere, quare quamprimum severe corripuit, erroneamque corrigere jussit. SEANUS, in *Vita*, 4. *Decemb.*

Sigeberto petenti aliquid reliquiarum de S. Augustino, demum in pyxide crystallina auro gemmis distincta cor S. Augustini a Deo est traditum. Quod cum ille cum summa veneratione sacrario inclusum cum aliis reliquiis suo tempore in Altari exposuisset, visum est illud, quoties in templo

illa verba, *Sanctus, Sanctus, Sanctus* canebantur, in vitro subsilire. *PENECON. in Isag. consid. 23.*

Quærenti aliquando Tiburtio quomodo Trinitas demonstrari posset, S. Cæcilia respondens dixit: Unus est Deus in sua virtute, quem sic in S. Trinitate partimur, quomodo in uno homine inesse dicimus, artem, memoriam, et intelligentiam, quoniam arte invenimus id, quod didicimus, memoria tenemus, quod dicitur, intelligentiæ comprehendimus si quid nos unquam contempserit contigerit aut audire. Quidam ergo facinus? Num hæc tria in homine una possidet intelligentia? Si ergo, homo in una intelligentia possidet hominum trium significatorum, quomodo non Deus omnipotens in una et eadem divinitate vim obtinet Trinitatis? Tunc Tiburtius, frater Valeriani, quem B. Cæcilia jam ad Christum adduxerat, cum in terram ecessisset, cepit clamare et dicere: Reverta, o charissima, non mihi videtur lingua humana dare responsum, sed consilio Dei Angelum per os tuum locutum. Et magnas ex gratias, quod cito usum esse Deum in tribus personis, et aperte probaverit. In *vita S. Cæciliæ, cap. viii et ix, apud Surium, tom. VI, 22 Nov.*

Childerbertus, Francorum, Rex pervenit aliquando cum exercitu ad oppugnandam Cæsar-Augustanam civitatem, quod sibi Ariam hæresim vigere putasset. Percontatus autem ex rusticis, quem in agro deprehendit, quam religionem urbis habitatores sequerentur, essentia Christiani Catholici, an Ariani? Ille, ut erat agricola, pro suo capta, ut poterat, respondit: Sanctam inibi in Beitate Trinitatem, et Unitatem in Trinitate credi. Gavisus Rex Pontificem urbis ad se vocat, eumque alloquens ait: Quia Catholici cum plebem audio urbem inhabitare, arma que contra Arianos sumpsisti inde convertito. *Jon. Mar. lib. XVI, cap. iv.*

Apud Joannem Tarpinum, in historia Caroli Magni et Rolandi, cap. xvii, extat Ferracuti gigantis de genere Goliath, Agareni, et Rolandi disputatio quædam de fide in qua cum de Trinitate et Unitate disseritur, sic habetur. Nos Saraceni credimus, ait Ferracutus, quia Creator cœli et terræ unus est Deus, nec Filium habuit, nec Patrem, sed sicut a nullo generatus est, ita neminem genuit; ergo Unus est Deus, non Trinus. Verum quidem dicit, inquit Rolandus, quia Unus est; sed cum dicit, Trinus non est, in-

fide claudicas; si erodis in Patrem, crede in Filium ejus et Spiritum Sanctum. Ipse enim Deus Pater, Filius et Spiritus Sanctus, est unus Deus permanens in tribus Personis. Si Patrem, inter Ferracutus, dicit esse Deum, Filium Deum, Spiritum Sanctum Deum, ergo tres Dii sunt, quod abest, et non unus Deus. Noquaquam, inquit Rolandus, sed Unum Deum et Trium prædico tibi, et Unus est et Trinus est. Totæ tres Personæ conternæ sibi sunt et consuales; in Personis est proprietas, in essentia unitas, et in majestate adoratur æqualitas. Trium Deum et Unum Angeli adorant in cœlis, ter Sanctum collaudantes; et Abraham tres vidit, et unum adoravit. Hoc ostende, ait gigas, qualiter tria unum sint? Ostendam tibi, inquit Rolandus, per creaturas; extat quippe in omni re creata Trinitatis quoddam vestigium, sicut in cythara cum sonat; tria sunt, ars scilicet, chorde et manus; et hæc tria una est cythara, sic in Deo Pater, Filius et Spiritus Sanctus unus est Deus; et sicut in amygdala tria sunt, cœrium scilicet, nucleus et testa, una tamen amygdala est; sic tres Personæ in Deo sunt unus Deus. In sole tria sunt, candor, splendor, et calor, et tamen unus sol est; in rota plaustrum tria sunt mediæ scilicet, brachia, circulus, et tamen una rota est; in temetipso tria sunt, corpus scilicet, membra, et anima, et tamen unus es homo; sic in Deo et Trinitas et Unitas esse perhibetur. Tunc Ferracutus inquit: Trium Deum et unum esse intelligo. *JOAN. TARPEUS, Rhem. Episcopus, in Hist. Caroli M. c. xvii.*

OMNIPOTENTIA. — Rex Ptolomæus semel Indum aliquem, unum ex septuaginta Interpretibus, interrogavit, quid sibi optimum in vita esset? Cui illa respondit: Si cognoscas; quoniam Deus mortalibus dominatur, atque ut ad optimas quasque operationes non per nos ipsos consilia dirigamus; Deus enim, qui cunctis dominatur, omnium opera perficit et deducit. *DARNOULT. Cate. Hist. c. i, tit. 27, ex. n.*

Cum Canutus, Rex Angliæ, quondam juxta litus maris in sella sedisset, et dixisset: Mare, Regni mei pars es, itaque mihi obtempere; illud mox impetu facto sinum ejus undis perfudit. Quo facto territus, Rex de solio surrexit, dicensque: Vana est omnium Regum potestas, et solus Deus omnipotens! Coronam cruci imposuit, et deinceps pietatis et modestiæ cultor extitit. *Ibid. ex.*

Alphonsus, Rex Aragonum et Siciliæ, filium adversus Florentinos mittens cum valido exercitu, monuit illum, ne tantum suæ aut militum audaciæ tribueret, ut putaret se absque Dei auxilio victoriam obtinere posse; scientiam enim militarem tunc tantum proficere, si Deum nobis pietate ac innocentia pacatum propitiisque habuerimus. Deum igitur, inquebat, cole, et in hoc confide; quem si quando iratum tibi suspicaberis, cave, contendas; imo quidquid ab eo tibi accidisse videtur, boni consule, et patientia et penitentia eum placæ. *ARTOX. PAROX. III. de Gestis Alphonsi, c. xxxi.*

Cum sub Decii imperio gravis in Christianos persecutio fuisset orta, plurimique martyrio affecti, alii vero carceri tenebroso inclusi rogarent, ut, sicut S. Petrum ex carcere liberavit, et ipso liberare a sua captivitate dignaretur, mox adfuit Christus, dixitque: Fide, et ne formidate; ego enim vobiscum sum. Et ecce repente vincula non secus, ac vero defluxerunt, carcerque sponte patuit, et Dominus adiecit: Abite et ubicumque gentium predicata potentiam meam. Et his dictis in cœlum abiit, illi vero ex carcere egressi sunt. Quod ubi mane adverterunt ethnicæ, salvæque signa porte viderunt, magno opere admirati sunt, et potentiam Dei Christianorum passim prædicarunt. *RANÆUS, in Vitâ. 15 Mart.*

Clotarius, Francorum Rex, graviter vexatus a febre, dicebat: Vah! quid putatis qualis est ille Rex cœlestis, qui sic tam magnos Reges interfecit? Et in hoc tædio positus spiritum exhalavit. *BARON. tom. VII. Annal. ec. 365.*

Alphonsus Decimus, Rex Hispanorum, cum aliquando dicere ausus fuisset, se, si prime mundi Creationi ad fuisset, multa aliter ordinatum fuisse; primo a milite, deinde Eremita jussu Dei de blasphemia corrigenda admonitus, semper tamen eandem repetens, tandem ab horribili tempestate saluto exorta, sagittaque fulminea in vestes ejus incidente terribus respiciit; Eremitam vocari jussit, et publice verba nefanda coram eo, et aulicis retractavit. Quo facto et tempestas remisit, et quidem tanto magis, quanto magis ipse se humiliabat, et suam quidem infirmitatem, ex una, ex altera vero parte Dei potentiam prædicabat. *DARNOULT. ex. 9.*

JUSTITIA. — S. Brigitta Christo quondam Damonem dicentes audivit: Si creatura illa, quam maxime diligis, videlicet Virgo, quam te genuit, et nunquam offendit, peccasset

mortaliter, ac sine divina contritione mortua esset, ipsa colima nunquam obtinisset, sed nobiscum in inferno crederetur, adeo ut justitiam diligis. *Ritosius, in Mond. spir. c. 1. circa finem.*

EXISTENTIA. — Mandarius militaris præcipuus, post nullam lucram Christo manibus dedit in urbe Bancum, Provincia Cæsiari metropoli, postquam non tam horrore Religionis Christianæ, quam metu, ne suos, quos colebat, deos offenderet, diu auxilium hæsit. Interca a Christiano alio Mandario rogatur, ut semel veram Deum serio rogaret, velit se verum salutis viam docere; si id faceret nihil se amplius ea illi diciturum. Annuit alter, et ad supremam ædium suarum pariter ascendens, aperto cœlo altare instructum elegans; tum in una sœdæ nomine Tiencui, hoc est, Deum Christianorum, et Dominum cœli scribit, in altera sui majoris idoli, quod ut militis, fuit deus armorum. Utramque pari reverentia in medio aræ posuit, pone accensa luminaria, et incensum posuit. Tum prostratus ad aræ pedem se profunde utrumque nomen veneratus, sæpius fronte terram ferit; tum in genua procumbit, et: « Quisquis vestrum, ait, verus Deus est, mei eam habeat, et humiliter rogatus, mihi se ita manifestet, ut dubitare et errare desinam; ego enim homo militaris et litterarum expertus quid aliud possum, quam verum inquirere, et repertum profiteri? Quis igitur mei miseratione tangetur, ut dubitarem ac perplexum juvare velit? » Dumque ita pergit loqui, vidit ex aræ in sinum suum chartam eam advolvi, cui inscriptum erat nomen Dei, idoli nomine immoto, ad quod ille cohorruit, et adhuc nondum securus, hunc motum chartæ, a divina manu esse, altari denno cum imposuit, quæ tamen iterum ac tertio in ejus sinum reversa est. Tunc lotus in mille frusta idolum comminuit; dæmone nostris probe instructus, singulari solemnitate baptizatus est, ac Felix dicitur. *BARNOTUS, in Chæ. III, fol. 570.*

DIGNITAS. — B. Angela Poligna in amore, cognitioneque Dei exercitissima persuaserat sibi, eos, qui divini amoris luce colliustrati altius se in divinarum perfectionum cognitionem immergerant, præ illarum admiratione male se degustare in silentio, quam cum aliis de his sermonem habere, quod, quidquid de illarum excellentia in medium attulerit, nihil esse sentiant, si

cum eo, quod in se continet divina majestas, conferatur. Addebat præterea, si concionatori, quem Deus ad tantarum perfectionum notitiam evexisset, incumbere de fide ad populum verba facere, dicturum: Itaque, quis, quantusque sit Deus, vobis edisserere non possum; quidquid enim de illo in sacris paginis legitur, quidquid aliorum scriptis vulgatum est, quidquid hinc ad mundi usque finem dici, proferre ab hominibus potest, nihil est, si cum illa, quam Deus in se continet, abisso comparetur, et minor est sine termino comparatio, quam si armilla cum universo comparatur. Animus qui non ex aliqua studii contentione, sed ratione spiritus experientiaque hunc hausit de Dei præstantia notitiam, si verbis illam explicare voluerit, male se potius de Deo loqui ejusque detrachere glorie et majestati, et quodammodo blasphemare, quam quid est Deus, oculis subjicere iudicabit. Ita Sancta illa, quam Deus in cellam viuarum induxerat, sapidaque et eminenti suarum perfectionum cognitione illustrat, de earum inebabili præstantia sentiebat. *PENNYN, in Isagog. p. I, c. XVIII, n. 7.*

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius, quoties ad SS. Trinitatem orationem fundebat, uti faciebat frequenter, et diu, eximiam divinæ consolationis suavitatem percipiebat. Eidem Manrese Mysterium SS. Trinitatis tam clare revelatum est, ut homo adhuc rudis liberum de ea scripserit. Sed et miram erga singulas Personas devotionem, in Manreseano presertim accessu sensit; hinc Pater æternus et Romanam tendenti in sacello apparuit, Filioque commendavit. Filius vero sæpius in specie parvuli, interduum etiam in forma viri se illi exhibuit. Spiritus Sanctus vero in specie flammæ ignæ, aut alio modo, dum Constitutiones scripsit, eidem assistere visus est. *GLOR. S. IER. c. XII. II, v, p. I, l. V, n. 27. RUBAN. l. V, c. VII. H. V, p. I, l. II, n. 29. FLOR. S. IER. c. II, III et IV.*

Petrus Faber, circa festum SS. Trinitatis renovabat animam suam dicens, omnia Mysteriorum Christi festa in illo festo concludi; et quia servus Dei summe nisi debet, ut sit tabernaculum SS. Trinitatis. *VITA, II, c. XI.*
P. Franciscus Folianus plenus erat, imo

totus in SS. hoc Mysterio commendando per sancta colloquia. Tria apud illum omnia, triangulum, cubiculum, trium asserum lætus, in mensa et ubique alibi tria. In rebus etiam creatis libenter tria seligebat, que consideraret, ut in sole lumen, calorem, splendorem. Post mortem tres in ejus corde subalbescentes flammule invente, que parte adversa in unam coalescebant, testatissime est Marsilius cognatus, medicus peritissimus, qui aderat, id plane extra naturæ leges evenisse. Ejus loco Romæ inscriptum: *P. Franciscus Folianus, Soc. Jesu, eximius SS. Trinitatis cultor. ALEGAMBI, in Bibl. Scrip. Soc.*

P. Camillus Constantinus, Tabire in Japonia palo alligatus, cum a fumo et igne ex aspectantium oculis eriperetur, constanter laudabat Deum, et tandem ad *Gloria Patri etc.* concidit. Sed iterum exurgens, iterum SS. Trinitatem collaudabat. Tandem vestibus combustis cum humi abjectus jam mortuus crederetur, adhuc trisagium illud SS. Trinitatis, *Sanctus, Sanctus, Sanctus* concidit, et occubuit. *NADASI, in Anna exot. heb. XXV.*

In P. Pauli Achillis, S. J. vita recensetur, quod anima quepiam crebris alias etiam visionibus illustris, viderit universam Societatem sub symbolo vasis pulcherrimæ et profundæ, oblati in Dei conspectum a tribus juvenibus Angelis. In vase tria erant cothleæ, quasi SS. Trinitas gustaret id, quod erat in pretiosissimo illo vase. *HÄDOM, Hebd. XV.*

EXEMPLA PROFANA.

Thales olim quid Deus esset, interrogatus, respondit: Id, quod principio et fine caret. *LAERT. in Vita.*

Simonides interrogatus olim ab Hierone Tyranno quidnam esset Deus? unius diei spatium ad cogitandum petiit, altera die biduum, postea triduum, et sic deinceps postulavit, causamque rogatus, respondit: Quo diutius cogito, tanto obscuriora sibi omnia, que de Deo cogitatur, videri. *CICERO, de Nat. Deorum.*

Zaleucus proœnio legum, quas scripsit Lœrensibus, prefixit omnibus, qui urbem eam incoleant, persuasum esse debere, Deos esse, quod manifestum sit ex cœli et totius mundi inspectione, rerumque in ipis dispo-

sitione pulcherrima et ordine. Haud enim fortuita aut humana ejusmodi opera credi debere. *STON. ser. XLII.*

Socrates dicebat, Deos omnium optimos et felicissimos esse; ad horum similitudinem quo quisque propius accederet, tanto meliorem esse et beatorem. Quid melius Christianus dicere posset, si pluralis numerus in singularem verteretur? *Lib. I, Apoph.*

Plato dicebat, Deum nullo modo injustum, sed justissimum esse, nec ei similis quidquam inveniri posse, quam qui inter homines justissimus fuerit. *Polyant. v. Deus.*

Thales dicebat, homines, æstimare debere Deos omnia cernere, Deorumque omnia plena esse, et tunc fore omnes castiores. *CICERO, II, de Legibus.*

Idem interrogatus, an facta hominum Deos fallerent: Ne cogitata quidem, respondit; et non solum manus, sed etiam mentes puras habere vellemus, cum secretis nostris cogitationibus celeste Numen adesse credimus. *VALER. MAX. l. VII, c. II.*

Alexander Magnus, cum in Jovis Ammonis templo a vate *Jovis Filius* esset dictus, respondit: Nihil mirum, nam omnium quidem natura Pater est, sed ex his optimos quosque peculiariter suos facit. *PUR in Apoph.*

SIMILITUDINES.

DEI UNITAS.—Sicut in sole tria sunt, substantia, radius, et lumen, et hæc tria sunt unus sol; ita in divinis sunt tres Personæ, et hæc tres sunt unus Deus.

Sicut in fonte, rivo, et fluvio est una aqua; ita in Patre, Filio, et Spiritu Sancto est una natura divina; in Patre velut in fonte; in Filio velut in rivo; in Spiritu Sancto velut in fluvio. Sicut enim rivus a fonte, et fluvius a fonte et rivo procedit; ita Filius a Patre, et Spiritus Sanctus a Patre et Filio emanat. Sicut tres faeces simul junctæ non tres flammæ, sed unam referunt; ita tres Personæ divine non tres Dii sunt sed unus.

THATRIS.—Sicut Abraham, dum staret ad illicem Mambre, vidit tres viros, et unum adoravit; ita et Ecclesia in tribus Personis unam Deitatem adorat.

Sicut in anima rationali, licet unica sit, tres tamen potentias reperiuntur, nempe, memoria, intellectus, et voluntas; ita in Deitate, licet unica sit, tres tamen Personæ existunt, per illas potentias significatæ, nam

sicut memoria parit intellectionem, et hæc amorem; ita Pater generat Filium, et hic cum Patre Spiritum Sanctum spirat.

Sicut in eodem sole tres qualitates conjunctæ reperiuntur, scilicet candor, splendor, et calor; ita in eadem Trinitate Paternitas, Filiatio, et Spiratio passiva inventuntur.

Sicut in opere quovis manuali tria concurrunt, brachium, manus, et digiti; ita ad quodvis opus hominis Pater per brachium, Filius per manum, Spiritus Sanctus, per digitos a manu et brachio procedentes significatus, concurrunt.

PERFECTIO.—Sicut nemo est, qui solem hunc sensibilem ob pulchritudinem, splendorem, et magnitudinem, non miratur, si vero accuratus cum intueri volet, nihil nisi hebentationem visus reportabit; ita SS. Trinitatem mirari quidem, et venerari convenit; scrutari autem non deest, ne opprimamur a glorie splendore.

Sicut sol exortu suo stellas abscondit; ita ubi intellectus Deitatem cognoscere et æstimare incipit, omnis creaturarum dignitas bonitasque evanescit et vilesit.

CONTRITIO.—Sicut certo scire non possumus, ejus essentia sint stelle, et alia hujusmodi creature, nec tamen propterea ea earum natura indaganda desistimus, sed potius cum summo desiderio et voluptate illas speculamur; ita licet Deum perfecte comprehendere non valeamus, non tamen omittere debemus, quin saltem, quantum per vires intellectus nostri licet, eundem cognoscamus et penetremus.

Sicut qui citharæ bene compositæ suave concentum audit, nihil aliud quam ejusdem moderatorem seu cithararum animo volvit, atque ad eum, licet non videat, tota mente convertitur; ita cum suavissimam harmoniam, que ex operibus a Deo factis exurgit, audimus, merito ad ipsum mens nostra assidue converti debet, licet ipsum minime videamus.

Sicut sol omnes quidem irradiat æqualiter, non tamen ab omnibus æqualiter videtur, eo quod acutiorem altero alter visum habeat; ita Deus quoque omnibus se æqualiter ex creaturis cognoscendum offert, non tamen æqualiter cognoscitur, eo quod non æquali mentis acie omnes sint præditi, aut certe æqualiter eandem ad Deum cognoscendum non applicant.

Sicut artifex sigillum operi a se facto imprimi, vel appingit, ut cognoscatur, ejus

sit ea imago; ita Deus quoque homini imaginem sui impressit, ut semper meminerit, a quo factus sit, eique gratus esse, ac semper in memoria habere studeat.

MOTIVA.

AD DEUM COLENDUM.—*Quia est creator noster.* Si ergo parentes honorandos esse, vel ipsa natura, et communis omnium Gentium consensus docet; quanto magis qui animam et corpus dedit, omni studio colendus esse censetur?

Quia conservator noster est. Si ergo vel irrationalia bruta servantur omni modo, quo possunt domino, a quo aluntur, an non magis hoc homo prestare debebit, qui tam liberaliter nutritur, et conservatur? An non dicit eum S. Jacobo: Si dederit mihi Dominus panem ad vescendum, erit mihi Dominus in Deum, et toto vitæ meæ tempore serviam illi? GEN. XXVIII, 20.

Quia glorificatur est noster. Si ergo Deus ipse dixit: Quicumque me glorificavit, glorificabo eum, quidni potius jactari hoc idem homo respectu Dei, sic eum per totam aeternitatem glorificantis, dicat? VI. REG. II, 20.

Quia pænitentiæ noster est. Si ergo pro tam vilis pretio serviamus servi mundani, quanto magis serviendum erit illi, qui dixit: Ego ero merces tua magna nimis. Et: Veni, ego ostendam omnia hominibus tuis? GEN. XV, 1.

Quia imperator noster est. Si ergo Imperatori terrore tantus honor et fidelitas præstatur, quantum Imperatori summo, Regi Regum, et Domino Dominantium, cui curvabitur omne genu, ut in seipsum dixit, apud Isaiam? ISAI. XLV, 24.

AD TRINITATEM COLENDAM.—*Quia ad imaginem illius creati omnis.* Quem autem imago, si vitam et rationem haberet, magis coleret, quam Artificem suum?

Quia cum cor nostrum triangulare sit sola Trinitas illud implere potest. Quidni ergo hanc solam colamus, appetamus et amemus?

Quia cum omnia opera ad extra toti Trinitati sint communia, et ab omnibus Personis simul ad summam nostram utilitatem dirigantur; quidni etiam communis omnibus Personis cultus et veneratio nostra sit?

MEDIA.

AD COGNOSCENDUM DEUM.—*Observatio mandatorum;* ita enim docuit Christus, dum dixit: Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est, qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur a Patre meo, et manifestabo ei meipsum. JOAN. XIV, 21.

Familiaritas et amicitia cum Deo per frequentem orationem; ita enim iterum Christus indicavit, dicens: Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis. JOAN. XV, 15.

Mundities cordis, juxta illud Christi: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. MATT. VI, 18.

Atectio amoris erga creaturas; quod medium Thom. Kempensis indicavit sequentibus verbis: Nisi quis omnibus creaturis fuerit expeditus, non poterit libere intendere divinis, alio enim pauci inveniantur contemplativi, quia pauci sciunt se a perituris et creaturis ad plenum sequestrare. IRR. LIB. III. C. XIII.

AN SEQUIATUR DEO.—Frequentur ponderare illud Christi: Nemo potest duobus dominis servire; aut enim unum odio habebit, et alterum diliget, aut unum sustinebit, et alterum contemnet. An non ergo æquius est, ut Deo, supremo, sapientissimo et liberalissimo Domino, cujus jugum suave et onus leve est, quam Diabolo vilissimo et capitalissimo hosti nostro serviamus? MATT. VI, 24.

Sæpius animo volvere discursum illum ab Aulis olim factum, dum ex lectione S. Antonii conversi sic secum discurrerunt: Et quid tandem per servitium nostrum, quantumcumque fidelia, oblinebimus, nisi ut amici Regis aut Imperatoris flamas? Et in hoc quid non fragile, labile, unquam? Quam vana hic honor et inanis! Per quanta pericula pervenitur ad graviora pericula? Ecce, si volumus, hoc momento amici esse possumus summi Domini ac Dei, a cujus amicitia nemo nos invito separare poterit: cur ergo eam non præferimus?

Crebro secularium servorum fervorem et diligentiam, in servitio terrenis suis dominis præstando ponderare, illudque olim a S. Augustino de continentia dictum sibi applicare: Potuerunt isti et iste, et tu non poteris? Isti tam vilis, tu tam sublimi Domino! Isti pro tam exiguo, tu pro tam libe-

rali præmio? Isti solis naturæ viribus, tu gratiæ divinæ auxilio?

ASCETICA.

Ad tria capita revocari possunt, quæ de Deo scire specialiter, et docere debet Asceta, nempe ad ea, quæ S. August. breviter indicavit, dum dixit: Meminerim tui, o Domine, intelligam te, et diligam te.

Primum itaque est, ut assiduum Dei memoriam habeat, eumque sibi semper, quantum fragilitas humana patitur, presentem imagine; nam sicut nullum est momentum, quo homo non utatur vel fruatur Dei bonitate et misericordia, sic nullum debet esse momentum, quo eum presentem non habeat in memoria; omne tempus, in quo de Deo non cogitas, hoc te perdidisse memento. Porro duo specialim de hac presentia bene apprehendi debent: 1. Modus facilis eam obtinendi, qui quidem, ut bene explicat Alphonsus Rodríguez, consistit in duobus præcipue actibus, uno intellectus, altero voluntatis. Per priorem considerandum est, firmiterque credendum, Deum ita mundum implere, ut totus sit in toto mundo, et totus in quavis parte illius: Non enim longe est ab unoquoque nostrum, inquit S. Paulus, in ipso vivimus, et movemur, et sumus. Per posteriorem, ardentia ad Deum suspiria, et vivi spiritus ac motus, quibus anima perfectissimo amore desiderat se cum Deo conjungere, eumque ad se trahere, eliciendi sunt. Citatus Rodríguez putat modum facilissimum, planissimum, utilissimum, et perfectissimum constituendi se in presentia Dei, esse, si quis assuefaciat, ut omnia sua opera per purissimam intentionem gloriæ divinæ ad Deum velut sibi presentem, et omnia sua opera intentum dirigat. De Prefer. Christ. part. 1. tr. 8. 2.

Utilitas et fructus hujus exercitii, quem quidem breviter et bene indicavit S. Bonaventura, dum dixit: Eum, qui assuevit in presentia Dei ambulare, in hac vita beatitudinem inchoare, que in Dei visione consistit. Lib. II de prof. Relig. c. xx. Ilinc nempe Deus Abrahamo dixit: Ambula coram me, et esto perfectus. GEN. XVII, 1. Certe magna pars peccatorum (immo tota) tollitur, si peccatoris testis assistat, præcipue talis.

Alterum est, ut recte de Deo sentire discat Asceta, nam, ut recte advertit Seneca: Primus Deorum cultus est, Deos credere; deinde reddere illis majestatem suam, reddere bonitatem, sine qua nulla est majestas; scire illos esse, qui præsentem mundo, qui universa et sua temperant, qui humani generis tutelam gerunt. Porro ut recte sentiat, tria sunt præstanda: 1. Ut quæcumque ad essentialiam et attributa illius pertinent, bene discat, firmetque, quantum in hac vita fieri potest, ea menti imprimere studeat. 2. Ut certo persuadeat sibi omnem perfectionem et bonitatem, quam in creaturis cernimus et amamus, in Deo tanquam fontem infinitis perfectius, purius, et abundantius haberi, atque alio assiduo eum S. Francisco dicit: Deus meus et omnia! nam, ut bene quidam advertit, cum diligimus Deum, omnia in ipso experimus. Unus est qui quaritur, sed in quo omnia continentur; O lætium mirabile! O compendium singulare! Cur nos per diversa fatigamus? Ad ipsum ergo unanimiter festinemus, postquam cuncta bona ultra non querimus, sed exigamus 1. 2. Ut in his cognitionibus non tenet majorem certitudinem aut demonstrationem, quam in hac vita haberi queat; nam, ut prudenter Pius II, Pontifex, dixit: Unus divinitatis tres esse Personas (par est ratio de aliis perfectionibus Dei) non qua ratione perfectior, sed a quo dicatur, animadvertendum.

Tertium est, ut Deum recte amare discat; nam hoc tendit rectus sensus et cognitio de Deo, uti bene S. Augustinus indicavit, dum dixit: Quisquis cognoscit te, diligit te, amat te, plus quam se, relinquit se, et venit ad te, ut gaudeat de te. In Medit. Et fatus S. Gregorius, dum ait: Deus ideo laudes suas nobis indicat, ut valeamus eum audientes cognoscere, cognoscere amare, amantem sequi, sequentes adipisci, adipiscentes vero ejus visione perfici. LN. XXVII, Morf. Unde Psalmista: Virtutem operum eorum annuntiabit populo suo, ut det illis hereditatem gentium; ac si aperte dicat: Ideo fortitudinem sua operationis insinuat, ut eum, qui audierit, donis distingat. Porro ad amorem istum exereendum tria præcipue officia sunt necessaria: 1. Ut pro viribus laudet Deum; que enim amamus, ea semper et magni fascinas, et multum ac assidue prædicamus; hinc S. Augustinus: Justum est, inquit, ut creatura laudet Deum

creatorem, ipse enim ad laudandum se nos creavit, qui nostris non indiget laudibus. Quis vero laudis hujus optimus sit modus, pulchre docet S. Gregorius, dum ait: Divinæ virtutis opera tunc facundius loquimur, cum obstupescendo reticemus; laudatque homo idonee tacendo, quod idonee non valet comprehendere. *Lm. ix, Mor.* Unde Psalmista: Laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus. Ille hoc facit, qui se succumbere in laudibus quæ consistat. Ideo Job, quæ dicendo explere non potuit, facundius reticendo delinquit. 2. Ut solus queratur et ametur, ita enim ipse præcipit dicens: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, cujus causam pulchre insinuat S. Gregorius, dum dixit: Creator omnium Deus Pater Omnipotens ubique est, et ubique totus est; in parte non est, quoniam ubique est; et tunc minus invenitur, quando is, qui ubique totus est, in parte queritur. *Lm. xvi, Moral. 3.* Ut non tantum tempore prosperitatis, sed etiam tempore tribulationis laudetur, queratur et ametur; hoc enim est et tota fortitudine et virtus diligere; hinc recte S. Augustinus sic hortatur: Sive tribulemur et angustiemur, sive letemur et exulemur, ille laudandus est, qui in tribulationibus erudit, et in lætitia consolatur. Laus enim Dei a corde et ore Christiani recedere non debet, non ut laudet in prosperis, et maledicat in adversis, sed, quemadmodum Psalmus ille scribit: *Semper laus ejus in ore meo.* Gaudes, agnosce Patrem blandientem; tribularis, agnosce Patrem emendantem, sive blandiatur, sive emendat, eum erudit, cui parat hereditatem. *Super. Psal. 34.* Ut vero etiam in secundis rebus laudemus Deum, pulchre rationem insinuat Xenophon, dum dixit: Tunc maxime colendus esse Deos, cum homini res sunt secundæ, ut, cum incidit necessitas, confidenter illos imploremus, utpote benevolos jam et amicos. Et quo perfectius hæc tria officia præstiterimus, tanto ipsi quoque perfectiores erimus, nam ut bene advertit Sanctus Bernardus: Deus charitas est, et quanto quis Deo conjunctior fuerit, tanto plenior erit charitate. (*Ser. iv, sup. Cant.*); modo tamen, etiam perseveranter queratur; nam, ut idem Sanctus ait: Deus æternitas est, ideo non invenitur nisi ab iis, qui perseveranter eum querunt. *Ad tract.*

CONCEPTUS PRÆDICABLES.

De Deo Uno.

Ostendi potest, quare Deus solus sit amandus super omnia; quia scilicet Deus est fons omnis bonitatis, juxta illud Jeremias: « Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas, quæ continere non valent aquas. » *JER. II, 13.*

Unde probari potest, quod omnis bonitas, que in creaturis reperitur, in Deo invenitur, 1. *Porro*; quia ibi sine peccato, et sine admixtione mali gustatur. 2. *Recentius*; quia Deus semper idem est, ac Sanctus tam novus, ac si primum frui eo inciperent. 3. *Plenius*; quia in Deo omnia bona sunt conjuncta, juxta illud Exodi: Veni, ego ostendam omne bonum tibi. *EXOD. XXXIII, 19.* Hinc tres fructus efficiendi: 1. Dolore concipiendus ob fontem hunc derelictum, dicendamque cum Abra Tobie matre: Omnia simul in te uno habentes, non debebamus dimittere te. (*Tob. x, 5.*) 2. Firmiter credendum, non posse situm desideriorum nostrorum alibi, quam in hoc fonte, satiari, juxta illud S. Augustini: Fecisti nos, Domine, ad te, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. 3. Ad hunc recurrendum, quoties ad creaturæ amorem allicimur, et dicendum cum Davide: Quid mihi est in cælo, et a te, quid volui super terram? *PS. LXXII, 25.* Remittit consolari animam meam, memor fui Dei, et delectatus sum. *PS. LXXVI, 4.*

Ostendi potest ex occasione thematis: « Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies; » *Mat. vi, 13.* cur soli Deo sit servendum, idque per conditiones in dominis requiri solitas, nempe 1. *Quia potentia et dignitate antecedit omnes alios dominos*; quæ quidem potentia colligitur, tum ex regnorum et subditorum multitudine, (nam Domini est terra, et plenitudo ejus, orbis terrarum, et universi, qui habitant in eo.) *PS. XIII, 1;* tum ex plenissima subjectione omnium, (juxta illud Mardochei testimonium: Tu fecisti eorum et terram, et quidquid cæli ambitu continetur; Dominus universorum tu es, nec est qui resistat Majestati tue.) *ESTH. XIII, 10;* tum divitiarum abundantia (nam non est

finis thesaurorum ejus, Isaia teste: Et quis intravit in thesauros ejus? ut Baruch testatur. 2. *Quia Sapientia quoque alios antecedit*, quia in eo sunt omnes thesauri Sapientie absconditi, ut S. Paulus testatur; et Sapientia ejus non est numerus, teste David.) 3. *Quia liberalitate alios etiam antecedit*, uti colligitur tum ex *liberali communicatione necessariorum*, (juxta illud Luce: Numquid aliquid defuit vobis, quando misivi vos?) *LUC. XXII, 35;* *facilitate laborum* (juxta illud Christi: Jugum enim meum suave est, et onus leve.) *MATTH. XI, 30;* *indulgentia errorum*, (juxta illa Joëlis: Convertimini ad Dominum Deum vestrum, quia benignus et misericors est, et multe misericordias, et præstabilis super malitia.) *JOS. II, 23;* *provocatione laborum*, (juxta illud Sancti Pauli: Oculis non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt eum), tum ex *defensione suorum servorum*, (juxta illud: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.) *ZACHAR. II, 8.* Hinc David dicere ausus: Si consistent adversum me castra, non timebit cor meum, quoniam tu mecum es. *PS. XXXI, 3.*

Hortandi ergo auditores, ut, quoniam nemo potest duobus dominis servire, hunc præ cæteris eligat, et tanto fidelius omnes servorum partes implere studeant, quanto præstantiorem Dominum sunt nacti. Vide *Fabrum, con. 2. Item. 3. Quod.*

Ostendi potest occasione thematis: *Quis putas, est fidelis servus?* (*MATTH. XXIV, 43.*) Quæ conditiones ad verum servum requirantur, nempe illæ, quas S. Paulus in Epistola ad Ephesios indicavit, 1. *Cum timore et tremore*; *EV. VI, 3;* ita enim et Deus ipse exegit dicens: Filius honorat Patrem et servus Dominum; si ergo Pater ego sum, ubi amor meus? Si Dominus ego sum, ubi timor meus? *MALACH. III, 6.* 2. *Cum simplicitate cordis*; quod fiet purissima intentione, solam ipsius gloriam et beneplacitum querendo, ita ut dicere possit cum Jacob: Quidquid illi placerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vite mee. *JEREM. XII, 7, 3.* *Cum bona voluntate*, id est, prompto et hilari animo, juxta movitum S. Pauli: Unusquisque, prout destinavit in corde suo, non ex tristitia aut necessitate, hilarem enim datorem diligit Deus. Excitandi proinde auditores ad prædictas tres condiciones implendas, in memoriam illis revocando,

quod idem Apostolus loco supra citato dixit: Scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum, hæc recipiet a Deo. *II COR. IX, 7.*

Ostendi potest ex occasione thematis: *Creditis in Deum?* *JOAN. XIV, 1;* et probari existentia et unitas Dei ex triplici capite. 1. Ex lumine naturali, quod dicitur, unum debere esse omnium rerum principium. 2. Ex structura mundi et gubernatione, quæ requirit unitatem imperii, seu monarchicum regimen. 3. Ex essentia Dei, quæ debet omnes perfectiones continere. Hinc tres doctrine eruenda. 1. Firmiter credendus Deus; si enim plurium hominum testimonium sufficit ad fidem nostram excitandam, cur tot tantaque testimonia nature et revelantis Dei, et omnium Christianorum consensus, ad existentiam Dei credendam non sufficiant? 2. Firmiter sperandum in Deo; ut pote qui de seipso dixit: Videte, quod ego sim solus, et non sit alius Deus præter me. Ego occidam, et ego vivere faciam, et non est, qui de manu mea possit eruere. *DEUT. XXXII, 39.* 3. Firmiter adherendum et per amorem, eum in eo tamquam in fonte reperitur, quidquid alibi desiderare possumus. Vide *Fabrum, Conc. 3. Dom. Trin.*

Ostendi potest ex occasione thematis: *Quid me dicit bonum? Nemo bonus, nisi unus Deus;* (*MARC. X, 17.*) quales perfectiones in se continet Deus ad intra, juxta illud S. Pauli: Hujus rei gratia flecto genua mea ad Patrem Domini mei Jesu Christi etc. ut possitis comprehendere eum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, et longitudo, et sublimitas, et profundum. *EPHES. III, 18.* Itaque 1. Per latitudinem intelligi potest *immensitas* ejus, juxta illud Jeremias: Cælum et terram ego impleo. *JER. XXXI, 24.* Unde auditores ad ejus timorem exstimulandi, ut cum S. Davide dicere possint: Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ne commovear. *PS. XV, 8, 2.* Per longitudinem *æternitas*, juxta illud Psalmi: Tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient. *PS. CI, 28.* Unde et soli per fiduciam et amorem adherendum, ut recte monet Thomas Kemp. Qui adheret creaturæ, cadet cum labili; qui amplectitur Jesum, firmabitur in ævum. Illum dilige, et amicum tibi retine, qui omnibus recedentibus, te non relinquet, nec patietur in fine perire. *L. II, c. 7.*

3. Per sublimitatem *summa perfectio et dignitas*, juxta illud Psalm: Tu solus altissimus in omni terra (Ps. LXXXV, 15); unde ad honorandum Deum excitandi auditores. 4. Per profunditatem ejus *incomprehensibilitatem*, quoad essentiam, quoad sapientiam, quoad judicia, juxta illud S. Pauli: O altitudo divitiarum Sapientie et Scientie Dei! Quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Rom. II, 33. Unde excitandi auditores, ut semper approbent judicia ejus, et illis se cum debita reverentia et equanimitate submittant. Vide Fabrum, *con. 4. Domini. Trin.*

Ostendi potest ex occasione thematicæ: *Domini Deum tuum adorabis, et ipsi soli serives* (MATTH. IV, 10); qualia attributa Deus respectu hominum habeat, nempe illa, que per animalia curram Dei (quo providentia gubernans mundum significatur trahentia fuerunt indicata). Nam 1. Leo significat *Potentiam*, ex qua affectus submissionis, timoris, et fidei excitari debet. 2. Per Aquilam *Sapientia Dei*, que omnia penetrat, et videt; hinc non alite sentitendum de nobis, reverenter et simpliciter cum Deo agendum. 3. Per Bovem *Justitiam*, que ferit offendentes de cornibus vindictæ suæ; hinc tribulationes patienter ferendas, ut in hac vita eidem satisfaciamus; vindicta de inimicis Deo committenda; offensæ Dei et proximi studioso cavenda. 4. Per Hominem *Misericordiam Dei*, de qua David: Misericordia Domini plena est terra. Ps. XXXII, 5. Unde gratie in primis agenda, dicendumque cum Davide: Benedic anima mea Domino etc. qui coronat te in misericordia et miserationibus. Ps. CI, 4. Deinde magna in ipsura fiducia concipienda; misericordia reponenda, juxta illud: Nonne oportuit et miserari conservi tui, sicut ego miseratus sum? MATTH. XVIII, 33.

Vide Fabrum, in *Fest. S. Trin. conc.*

Ostendi potest ex occasione thematicæ: *Cum exultatus fueris a terra, omnia tribulam ad meipsum*; JOH. XII, 2. Quibus fuculentis trahat Deus ad se homines, nempe 1. Per fuculentum *Amoris*, conferendo varia beneficia. 2. *Patris*, per tot exempla Sanctorum, de quibus illud S. Augustini olim dictum repetat: Potuerunt isti et iste, et tu non poteris? 3. *Timoris*, minuitendo poenas verbis et exemplis. Vide fusiis hanc conc. apud Fabrum *Dom. 4. post Pasch. conc. 7.*

Ostendi potest ex occasione thematicæ: *Veni Deus januis clavis, et steteris in medio*; JOH. XX, 31. Quales fructus afferat presentia Dei, tales nimirum, quales solo mudo exortus afferre solet. Nam 1. pollii tenebris peccati, quia magna pars peccatorum tollitur, si peccatoris testis, et talis præcipue assistat. 2. Fugat nocturna spectra timoris vani, juxta illud Psalmi: Querite Dominum, et confirmamini; quærite faciem ejus semper. Ps. CIV, 1, 3. Facit fructiferam animam in operibus bonis et virtutibus, quia qui Deum inspectorem habet, nihil omittet, quo oculis ejus placere possit; hinc Abrahamo dictum: Ambula coram me et esto perfectus. GEN. XVII, 1, 4. Hominem lætum, et ad labores promptum facit, juxta illud Davidis: Revertit consolari animam meam; memor fui Dei, et delectatus sum. Ps. LXXXVI, 4.

Ostendi potest, quomodo presentia Dei sit concipienda, scilicet cogitando illud S. Augustini: Deus totus oculus est, totus manus, totus pes. Totus oculus, quia omnia videt (etiam occulta et profunda cordis, ut pisces avis in aquis); totus manus, quia omnia operatur; totus pes, quia ubique est, et ubique operationis sue vestigia relinquit. Vide Fabrum, *Dom. I, post Pascha. con. 6.*

DE TRINITATE. — Ostendi potest ex occasione thematicæ: *Ducete omnes gentes, baptizantes eas in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*, (MATTH. XXIII, 19) primo, quam merito Mysterium SS. Trinitatis creditur, idque probari tum ex figuris veteris Testamenti, tum ex textibus novi, tum ex miraculis. Secundo, cur quisvis Christianus debeat profiteri et credere SS. Trinitatem, nempe quia hæc professio est nostra tessera militaris contra infideles; est scopus et regula nostrarum actionum, unde dicitur: *Gloria Patri etc.*, est clypeus contra Demones; est cithara laudis divine, per quam cum Angelis illud Isaiæ canimus: *Sapientis, Sanctus, Sanctus Dominus exercituum*, Vide Fabrum *Dom. Trin. con. 1 et 2.*

Ostendi potest ex occasione ejusdem thematicæ, 1. Cur hoc festum præcipue devotione colendum sit, quia scilicet est festum omnium trium Personarum, et consequenter festum omnium Festorum celeberrimum. 2. Quo modo debeat celebrari, scilicet firmiter credendo SS. Trinitatem, firmiter in eam sperando (quia potest pro-

pter Patris potentiam, scilicet propter Filii sapientiam, et vult juvare propter Spiritus S. bonitatem), et firmiter per charitatem ei adhaerendo, atque adeo semper cogitando, que ei placeant, propter Patrem, loquendo propter Filium, operando propter Spiritum Sanctum.

Ostendi potest, quomodo perpetuum *Gloria Patri, aut Sanctus, Sanctus, Sanctus*, cani possit SS. Trinitati, si scilicet omnes cogitationes, verba et opera purissime ad majorem Dei gloriam referantur; aut si semper facere studeamus, que Deo placeant, quomodo placeant, et quia placeant. Ostendatur proinde, quam excolis Deoque gratus, et consequenter etiam nobis utilis sit hæc modus colendi SS. Trinitatem. 2. Quomodo hic ipse modus prælicæ usurpari possit, et debeat.

Ostendi potest ex occasione thematicæ: *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*, (MATTH. XXIII, 19), id, quod S. Bernardus in hoc festo dixit: Est Trinitas, a qua homo cecidit, Pater, Filius, et Spiritus Sanctus; et est trinitas, quæ cecidit, intellectus, memoria, et voluntas; et est trinitas, in quam ista cecidit, impotentia, ignorantia, concupiscentia; et est trinitas, per quam cadens trinitas resurgit ad Trinitatem, de qua cecidit, scilicet, fides, spes, et charitas. Que proinde singula pro rei exigentia per partes explicari possunt. *Serm. de SS. Tr.*

Vide Engelgrav. in *cælo Emppr.* Embl. 28, § 3, circa finem.

MISCELLANEA.

DE DEO. — Muta animalia et ferarum greges ducentes sequuntur suos. Singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, et omnis ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus mittitur. In navi unus gubernator, et in domo unus dominus, et in quovis grandi exercitu unus signum spectatur. Est ergo unus in mundo Deus. S. Hieron. in *epist. ad Rost. Monach.*

Ea est Dei vita, qua nihil beatius, nihil omnino bonis omnibus affluentius cogitari potest; nihil enim agit, nullis occupationibus est implicatus, nulla opera molitur, sua potentia et virtute gaudet, habet exploratum fore se semper tum in maximis,

tum æternis voluptatibus; que omnia intelligit de Deo secundum se, et ad intra spectato. Epicurus, apud Cicero. *libr. de Nat. Deorum.*

Firmissimum hoc adferri videtur, cur Deos esse credamus, quod nulla gens tam fera, nemo omnium tam sit immanis, cujus mentem non imbuerit Deorum opinio. CICERO, l. I. *Tusc.*

Sit hoc a principio persuasum hominibus, Dominos esse ac Gubernatores Deos eaque, que geruntur, eorum geri ditione ac numine, eosque optime de hominum genere mereri; et qualis quisque sit, quid agat, quid in se admittat, qua mente, qua pietate colat religionem, intueri, primumque et importunum habere rationem. CICERO, II, *de Leg.*

Qua cura ac vigilantia pios omnes Dominus servet, ac teneatur, declarant illa verba Sponsæ: Hortus conclusus, soror mea sponsa. GANT. IV, 12. Hortum enim appellat animam justam, quia ea velut paradisus deliciarum veri Salomonis est, cuius deliciae sunt esse cum filiis hominum. Conclusus autem dicit hunc hortum, propter jugem et summam Angelorum custodiam, quibus undique septus est. Quod etiam Daemon testatur, cum de B. Job ait: Nonne in vallibus eum, et omnem domum ejus? JOH. I, 10.

Si is, qui fidem ejusdam amici spectatissimum habet, delatoribus non credit, si aliquid fecisse eum referant, de quodubitari possit, an recte fecerit; cur Deum, cujus opera perfectissima quotidie cernimus, in quovis opere suo justissimum esse non dicimus, neque eorum causas in hac vita queramus? GRANAT. *In Sile.* l. 36.

Fingamus Regem, expugnata rebelli civitate, tantum captivos copisse, et quibus nonaginta interfici, deum vero magnis muneribus donatos sibi assidere jusserit; quantum decemisti suo Regi se debere tabebunt? Nunc vero totam generis humani massam considera. Ex hac videbis maximam partem infidelitatis tenebris operant, ad æternam mortem parari, ex fidelibus autem maximam quoque partem perire, cum sit æreæ via, que ducit ad vitam, et multi quidem vocati, pauci vero electi sunt; quale ergo beneficium erit, inter tot perditurum milia, inter paucissimos illos numerari, quibus hæc sors felicissima contingit? Ibidem.

Quod in navi gubernator, quod in curru agitator, quod in choro præceptor, quod

denique lex in civitate, et dux in exercitu, hoc Deus est in mundo. *ARR. l. de Mundo, c. vi.*

Prope Deus est, tecum est, intus est. Ita dico, Lucili, sacer, intra nos Spiritus sedet, bonorum malorumque nostrorum observator. Ille prout a nobis tractatur, ita et nos tractat ipse; bonus vero vir sine Deo nemo est. An potest aliquis supra fortunam, nisi ab eo adjutus, exurgere? Ille dat consilia magnifica et erecta in unoquoque bono viro. *SEXÆA, ad Lucil. 7.*

Deus autem, qui est æterna mens, ex omni utique parte perfecta consummatusque virtutis est. Quod si verum est, unus sit necesse est. *LACTANTIUS, lib. I. de Div. Inst. c. 1.*

Quid enim est aliud, quam Deus, et divina ratio toti mundo, partibusque ejus inserta? Ergo nihil agis, ingratisimo mortalium, qui te negas Deo debere, sed natura, quia nihil natura sine Deo est, nec Deus sine natura, sed idem est uterque, nec distat officio. *SEXÆA, l. de Benef.*

Non placuit Persio, quod aurea vasa tempus inferrentur, eo quod supervacuum putaverit Diis offerri, quod avaritia potius, quam sanctitatis est instrumentum; atque adeo potius illis offerri volebat

Compositum [sa, lingue animi, aneloque recessus
Mentis, et innotam generoso potas hœnoio.

LACT. FINI. loc. cit.

Nihil est deo similis et gratius, quam vir animo perfecto bonus, qui hominibus cæteris antecegit, quod ipse a diis immortalibus distat. *LEONARDUS, de Deo Secret.*

Cum Thales, septem Sapientium unus, eorum considerans in foveam cecidisset, ancilla eum deridens dixit: Et tu, que supra te sunt, indagabis, si, que ante te erant, videre non poteras. *ANTON. in Melisso, p. 2, s. 77.* Applicata hoc ad curiosam contemplationem Dei.

Apud Persas, qui Regem curiose intulsi essent, morte plexi sunt. Sed et qui Arcam fœderis curiosius inspexerant, subito interempti sunt. Quanto magis, qui Deitatem et Trinitatem curiose scrutari voluerint, opprimuntur ab ejus gloria? *I. REG. VI.*

Epictetus Philosophus dixit: Si omnino eum declararem, vel ego Deus essem, vel ille Deus non foret. *FABER, in festo SS. Trinitat. c. v. q. 6.*

AUCTORES.

Leonardus Lessius, de *Divinis Perfectio-nibus.*

Justinus Michovienis, in *Litanis Laurentianis*, discursu 70 et seq.

Robertus Bellarminus de *Ascensione mentis ad Deum.*

Joannes Nadasi, in *Anno Hebdomaderum celestium*, tota parte prima.

DEI MISERICORDIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est actus voluntatis, quo Deus ex infinita sua bonitate miseriam suarum creaturarum sublevare conatur. *Communis Theol.*

DIVISIO. — Dividitur in *prevenientem, prosequentem, et subsequentem.* Illam misericordia Dei prevenientem, cujus affectum ad bonum effectum incitat et incendit. De secunda dicitur a Domino: « Misericordia mea non recedet a te; » ab illo divina misericordia non recedit, cum quo cooperando procedit. De tertia psallit Propheta: « Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vite mee; » illum misericordia subsequitur, cui finalis perseverantie gratiam imperitur. *S. BONAV. in ps. XCIII.*

Quam ipsam divisionem etiam S. Bernardinus sequentibus verbis proponit: Prima est misericordia Dei *preveniens*, et hoc est, quando Deus prevenit in anima, absque eo, quod anima mereatur illam. Secunda est misericordia Dei *consequens*, quando inspiratur a Deo in tua anima, et in illam non petit. Tertia est misericordia Dei *subsequens*. Status autem misericordie Dei subsequenti-
tis est, quando anima vult illam misericordiam acceptare, et consentit, et associatur eum ipsa misericordia, humiliter implorando illam, quia primo Deus ostendit sibi misericordiam suam. Secundo succedit tua voluntas, quia (secundum Augustinum) si quaeris et vis, jam habes ipsam, de quo dicit Propheta in persona Dei: *Misericordia mea cum ipso.* *S. BERNARDINUS, t. IV, ser. 48.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Dominator Domine Deus, misericors et clemens, patiens, et multe miserationis, et verax, qui custodis misericordiam in millia. *EXOD. c. XXXIV.*

Miseror et misericors Dominus, patiens et multum misericors; suavis Dominus universis, et misericordia ejus super omnia opera ejus. *PS. CXLIV.*

Magna est super caelos misericordia tua, et usque ad nubes veritas tua Domine, in celo misericordia tua, et veritas tua usque ad nubes; justitia tua sicut montes Dei. *PS. CVII et 35.*

In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans. *JEREM. c. XXXI.*

Misericordia tua ante oculos meos est, et complacui in veritate tua. *PS. XXV.*

Quia patiens Dominus est, in hoc ipso poeniteamus, et indulgentiam ejus fusis lacrymis postulemus; non enim quasi homo, sic Deus comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. *JEREM. VIII, 15.*

Expectat Dominus, ut misereatur vestri; et ideo exultabit parcens vobis. *Is. c. XXX.*

Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, et misertus est Deus super malitiam quam locutus fuerat, ut faceret eis, et non fecit. *S. JONAS, c. III.*

An divitias bonitatis ejus, et patientiae, et longanimitatis contempsit? Ignoras quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? *ROM. c. II.*

Misereris omnium, quia omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter poenitentiam. Diligis enim omnia, que sunt, et nihil odisti eorum, que fecisti. *SAP. XI, 24.*

Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt, Domine, qui amas animas. *SAP. XI, 27.*

O quam bonus et suavis est, Domine, Spiritus tuus in omnibus! Ideoque eos, qui exerrant, corrigis, et de quibus peccant, admones, et alloqueris, ut relicta malitia, credant in te, Domine. *SAP. XII, 1 et 3.*

Quomodo misereatur pater filiorum, misertus est Dominus mentibus se; quoniam ipse cognovit filium nostrum. *PS. CV, 13.*

Misericordia tua, Domine, plena est terra. *PS. CXXVII, 64.*

Quam magna misericordia Domini, et propitiatio illius convertentibus ad se. *ECCL. XVII, 28.*

Misericordia Domini, quia non sumus consumpti; quia non defecerunt miserationes ejus. *TIBERZ, III, 22.*

Universæ viæ Domini, misericordia et veritas. *PS. XXIV, 10.*

Utilitas. — Ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia. *ROM. c. v.*

Misericordie Domini, quia non sumus consumpti, quia non defecerunt miserationes ejus. *TIBERZ, c. III.*

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Benignus est Deus, nec ullus poterit homo illius benignitatem satis predicare; imo etiam omnes omnium hominum lingue simul coacerarentur, ne sic quidem partem aliquam benignitatis illius enarrare possent. *S. CRISTALLUS JEROS. Catech. II.*

Audeo dicere, quod divina clementia prior sit ad ignoscendum, quam ad puniendum, dicente Propheta: « Quoniam ira in indignatione ejus, et vita in voluntate ejus; » nempe naturale et proprium Dei, sacro testante eloquio, et misereri semper et parcere; » nec non misericordia ejus judicium superexaltat, atque excedit. *S. LACR. JESTIS, de Humilit. c. IV.*

Magna omnino misericordia Domini in expectatione est; non enim peccantem Angelum expectavit, sed precipitavit e caelo, hominem peccantem non distulit, sed protinus expulit eum de Paradiso; nunc autem jam expectat, dissimulat, sustinet decem annis aut viginti, et usque ad senectutem et senium. *S. BERN. ep. Mansi tract. XLIX, disc. III, n. 1.*

Nullus misericordiam invocaret, nisi miseria provocaret; et nota, quod misericordia legitur in Scriptura, magna, speciosa, benigna. Quare magna? Quia liberat a magna miseria culpe originalis. Quare speciosa? Quia preservat a fœda miseria culpe actualis. Quare benigna? Quia separat a maligna miseria molestia temporalis. *S. BONAV. in Ps. CXX.*

Si aliquis in presentia Regis occidisset Reginum, et filios Regis, et peccasset eum filius Regis, deinde veniret ad petendam

denique lex in civitate, et dux in exercitu, hoc Deus est in mundo. *ARRÈ. l. de Mundo, c. vi.*

Prope Deus est, tecum est, intus est. Ita dico, Lucili, sacer, intra nos Spiritus sedet, bonorum malorumque nostrorum observator. Ille prout a nobis tractatur, ita et nos tractat ipse; bonus vero vir sine Deo nemo est. An potest aliquis supra fortunam, nisi ab eo adjutus, exurgere? Ille dat consilia magnifica et erecta in unoquoque bono viro. *SEXÆCA. ad Lucil. 7.*

Deus autem, qui est æterna mens, ex omni utique parte perfecta consummatusque virtutis est. Quod si verum est, unus sit necesse est. *LACTANTIUS. FIDELIANUS, lib. I. de Div. Just. c. 1.*

Quid enim est aliud, quam Deus, et divina ratio toti mundo, partibusque ejus inserta? Ergo nihil agis, ingrattissimo mortalium, qui te negas Deo debere, sed natura, quia nihil natura sine Deo est, nec Deus sine natura, sed idem est uterque, nec distat officio. *SEXÆCA. l. de Benef.*

Non placuit Persio, quod aurea vasa tempus inferrentur, eo quod supervacuum putaverit Diis offerri, quod avaritia potius, quam sanctitatis est instrumentum; atque adeo potius illis offerri volebat

Compositum [ita, lingue animi, aneloxeque recessus
Mentis, et innotam generoso potas hœnoio.

LACT. FINI. loc. cit.

Nihil est deo similis et gratius, quam vir animo perfecto bonus, qui hominibus cæteris antecehit, quod ipse a diis immortalibus distat. *LEONARDUS. de Deo Secret.*

Cum Thales, septem Sapientium unus, eorum considerans in foveam cecidisset, ancilla eum deridens dixit: Et tu, que supra te sunt, indagabis, si, que ante te erant, videre non poteras. *ANTON. in Melissa, p. 2, s. 77.* Applicata hoc ad curiosam contemplationem Dei.

Apud Persas, qui Regem curiose intulsi essent, morte plexi sunt. Sed et qui Arcam fœderis curiosius inspexerant, subito interempti sunt. Quanto magis, qui Deitatem et Trinitatem curiose scrutari voluerint, opprimuntur ab ejus gloria? *I. REG. vi.*

Epictetus Philosophus dixit: Si omnino eum declararem, vel ego Deus essem, vel ille Deus non foret. *FABER, in festo SS. Trinitat. c. v. q. 6.*

AUCTORES.

Leonardus Lessius, de *Divinis Perfectio-nibus.*

Justinus Michovienis, in *Litanis Laurentanos*, discursu 70 et seq.

Robertus Bellarminus de *Ascensione mentis ad Deum.*

Joannes Nadasi, in *Anno Hebdomaderum celestium*, tota parte prima.

DEI MISERICORDIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est actus voluntatis, quo Deus ex infinita sua bonitate miseriam suarum creaturarum sublevare conatur. *Communis Theol.*

DIVISIO. — Dividitur in *prevenientem, prosequentem, et subsequentem.* Illam misericordia Dei prevenientem, cujus affectum ad bonum effectum incitat et incendit. De secunda dicitur a Domino: « Misericordia mea non recedet a te; » ab illo divina misericordia non recedit, cum quo cooperando procedit. De tertia psallit Propheta: « Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vite mee; » illum misericordia subsequitur, cui finalis perseverantie gratiam imperitur. *S. BONAV. in ps. xciii.*

Quam ipsam divisionem etiam S. Bernardinus sequentibus verbis proponit: Prima est misericordia Dei *preveniens*, et hoc est, quando Deus prevenit in anima, absque eo, quod anima mereatur illam. Secunda est misericordia Dei *consequens*, quando inspiratur a Deo in tua anima, et in illam non petit. Tertia est misericordia Dei *subsequens*. Status autem misericordie Dei subsequentiis est, quando anima vult illam misericordiam acceptare, et consentit, et associatur eum ipsa misericordia, humiliter implorando illam, quia primo Deus ostendit sibi misericordiam suam. Secundo succedit tua voluntas, quia (secundum Augustinum) si quaeris et vis, jam habes ipsam, de quo dicit Propheta in persona Dei: *Misericordia mea cum ipso.* *S. BERNARDINUS, t. IV, ser. 48.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Dominator Domine Deus, misericors et clemens, patiens, et multe miserationis, et verax, qui custodis misericordiam in millia. *EXOD. c. XXXIV.*

Miseror et misericors Dominus, patiens et multum misericors; suavis Dominus universis, et misericordia ejus super omnia opera ejus. *PS. cxliv.*

Magna est super caelos misericordia tua, et usque ad nubes veritas tua Domine, in celo misericordia tua, et veritas tua usque ad nubes; justitia tua sicut montes Dei. *PS. cxvii et 35.*

In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans. *JEREM. c. xxxi.*

Misericordia tua ante oculos meos est, et complacui in veritate tua. *PS. xxv.*

Quia patiens Dominus est, in hoc ipso poeniteamus, et indulgentiam ejus fusis lacrymis postulemus; non enim quasi homo, sic Deus comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. *JEREM. viii. 15.*

Expectat Dominus, ut misereatur vestri; et ideo exaltabitur parens vobis. *Is. c. xxx.*

Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, et misertus est Deus super malitiam quam locutus fuerat, ut faceret eis, et non fecit. *S. JONAS, c. iii.*

An divites bonitatis ejus, et patientie, et longanimitatis contempsit? Ignoras quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? *ROM. c. ii.*

Misereris omnium, quia omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter poenitentiam. Diligis enim omnia, que sunt, et nihil odisti eorum, que fecisti. *SAP. xi. 24.*

Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt, Domine, qui amas animas. *SAP. xi. 27.*

O quam bonus et suavis est, Domine, Spiritus tuus in omnibus! Ideoque eos, qui exerrant, corrigis, et de quibus peccant, admones, et alloqueris, ut relicta malitia, credant in te, Domine. *SAP. xii. 1 et 3.*

Quomodo misereatur pater filiorum, misertus est Dominus mentibus se; quoniam ipse cognovit filium nostrum. *PS. cx. 13.*

Misericordia tua, Domine, plena est terra. *PS. cxviii, 64.*

Quam magna misericordia Domini, et propitiatio illius convertentibus ad se. *ECCL. xvii. 28.*

Misericordia Domini, quia non sumus consumpti; quia non defecerunt miserationes ejus. *TIBERZ, iii, 22.*

Universæ viæ Domini, misericordia et veritas. *PS. xxiv, 10.*

Utilitas. — Ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia. *ROM. c. v.*

Misericordie Domini, quia non sumus consumpti, quia non defecerunt miserationes ejus. *TIBERZ, c. iii.*

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Benignus est Deus, nec ullus poterit homo illius benignitatem satis predicare; imo etiam omnes omnium hominum lingue simul coacerarentur, ne sic quidem partem aliquam benignitatis illius enarrare possent. *S. CRISTALLUS JEROS. Catech. ii.*

Audeo dicere, quod divina clementia prior sit ad ignoscendum, quam ad puniendum, dicens Propheta: « Quoniam ira in indignatione ejus, et vita in voluntate ejus; » nempe naturale et proprium Dei, sacro testante eloquio, et misereri semper et parcere; » nec non misericordia ejus judicium superexaltat, atque excedit. *S. LACR. JESTIS, de Humilit. c. iv.*

Magna omnino misericordia Domini in expectatione est; non enim peccantem Angelum expectavit, sed precipitavit e caelo, hominem peccantem non distulit, sed protinus expulit eum de Paradiso; nunc autem jam expectat, dissimulat, sustinet decem annis aut viginti, et usque ad senectutem et senium. *S. BERN. ep. Mansi tract. xlix. dicit. tit. n. 1.*

Nullus misericordiam invocaret, nisi miseria provocaret; et nota, quod misericordia legitur in Scriptura, magna, speciosa, benigna. Quare magna? Quia liberat a magna miseria culpe originalis. Quare speciosa? Quia preservat a fœda miseria culpe actualis. Quare benigna? Quia separat a maligna miseria molestie temporalis. *S. BONAV. in Ps. cxxx.*

Si aliquis in presentia Regis occidisset Reginum, et filios Regis, et peccasset eum filius Regis, deinde veniret ad petendam

veniam a Rege, utrum esset Rex in mundo, qui parceret tibi, et remitteret? Credo, quod non, nisi Christus; nam si aliquis interfecisset omnes Apostolos, et peccasset cum omnibus mulieribus, et crucifixisset Christum, et peteret veniam, statim parceret illi. S. VINC. FERR. serm. 1, in Dom. IV, post. IV.

Mira res, mirabilisque misericordia Dei et Redemptoris nostri. Gemit peccator intrase, doletque perpetrasse delictum, et confestim placeat Altissimus. Non præfigitur transgressoribus certum tempus ad penitendum: Quoties ingemuerit, non recordabor, si semel si bis, si decies, si centies, si milies illum peccasse penituerit, iniquitatum ipsius nequam memor ero. Hoc innumerare voluit Salvator noster, cum Petro interroganti, si usque septies fratri adversus se deliquenti indulgere deberet, respondit: « Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies, » tacite videlicet significans, ut, quoties veniam petit, toties ignoreat. Quod autem Petro dominus indicavit esse faciendum, hoc ipsum agere erga misericordiam fingentis, dubitet nemo. S. LAUR. JESU. I. de Obed. c. xv.

Quatuor filie magnæ misericordiæ sunt, nimirum Immissio amaritudinis, Subtractio opportunitatis, Virtus resistendi, et Sanctus affectio. Quandoque enim ei, qui peccato quovis obligatus tenetur, pro immitit Dominus amaritudines quasdam, quæ mentem occupant hominis, et expellunt perniciosam delectationem peccati. Quandoque subtrahit opportunitatem, nec tentari patitur infirmitatem. Quandoque virtutem donat resistendi, quod majus est, ut scilicet tentationem sentiens viriliter agat, et non consentiat. Quandoque affectionem sanat, quod perfectissimum est, et in quo prorsus tentatio tollitur, ut non solum non consentiatur ei, sed nec sentiatur quidem. S. BEAN. de triplici Miser.

Quod a Diabolo non omnes suffocantur, quod mundus non subvertitur, quod peccator vivus in infernum non detruditur, quod in corpore a terra cum Coræ et Bathan non absorbetur, Dei maxima est misericordia: « Misericordia Domini, quia non sumus consumpti. » Si cognosceret homo, quam multiplicia sunt ejus pericula, tunc cognosceret, quam multiplex sit super eum misericordia. S. BOSAV. Ser. III, in Dom. VI, post Pentec.

Quid merebaris peccator? Contemptor Dei, quid merebaris? Vide, si occurrit tibi nisi poena; si occurrit tibi nisi supplicium? Vides ergo, quid tibi debebat, et quid dederit, qui gratis dedit. Data est venia peccatori; datus est Spiritus justificationis; data est charitas et dilectio, in qua omnia bona facias, et super hæc dabit et vitam æternam, et societatem Angelorum, et hoc totum de misericordia. S. AUG. in Psalm. CXLIV.

Eccc misericordia, quando videns justos et injustos eundem solem intueri, eandem lucem capere, eosdem fontes bibere, eandem pluviam saginari, iisdem fructibus terra repleri, similiter aërem illum decere, habere æqualiter mundi bona, non putare injustum esse Deum, qui dat ista æqualiter justis et injustis; misericordie tempus est, nondum iudicii; nisi enim primo Deus per misericordiam parceret, non inveniret, quos per iudicium coronaret. Est ergo misericordie tempus, quando patientia Dei ad penitentiam adducit peccantes. Idem; in Ps. cxx.

Attolle oculos etiam ad videndam Domini largitatem, sive familiaritatem. Si cui maxime potenti fecimus, quod ei displiceret, numquid amplius nobiscum loqui, nedum aliquid largiri, vel familiaris esse dignatur? Graves sumus ei, etiam ad videndum, et pro magno beneficio computat, si saltem a nostra lesione desistat, et licet multiplicibus et devotis obsequiis defendamus offensam, semper tamen injuria memoria prætervolat oculos illius, nec obliterari valet vel beneficio, vel obsequio, vel ipsa etiam veritate. Numquid ita Deus meus, misericordia mea? Absit, consuevit enim honorare penitentes magis, quam impenitentes; reverentis pius, quam remanentes. S. PETRUS DAM. s. de S. Marc. Ep.

Licet peccaveris, licet neglexeris, et provocaveris patientiam Dei, paratus est tamen misereri, cum vulneris, et reverti ad revertentem, oblivisci et tegeris peccata tua, et projicere in profundum maris; nec erit mora inter conflentem et remittentem, quia benignus et misericors est; sunt homines mundi faciles ad iram, difficiles ad misericordiam; Deus autem et ad irascentium difficilis, et facilis ad miserandum. Idem.

Vidit opera tua, recursus et excursus flagitiorum tuorum, et continuit iram suam.

Cælum non fulminavit, aqua non submersit, non absorbit tellus; et cum omnis terra sit plena gloria Domini, in gloriam ejus tuam miseriam evomisti, nec reveritus es presentem Dominum. Ipse autem quid? Ego, inquit, non videns. Ecce videt, et tacet; videt, nec manifestat; videt, nec iudicat; videt, nec vindicat; videt, et thesaurizas tibi iram in die ire. Idem, opusc. VII, c. XXII.

Misericors est Deus? Ast idem etiam est Judex. « Diligit enim, inquit, misericordiam et iudicium Dominus. Ideo misericordiam et iudicium cantabo, » inquit, tibi Domine. « Qui autem illi sint, adversum quos ille misericordia utatur, ex verbis illis didicimus: « Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequuntur. » Animadvertis, quanta cum discretione misericordia Dominus utatur; siquidem neque citra iudicii discretionem clemens est, neque inclementer iudicat: « Misericors enim et justus est Dominus. » Hæc igitur cum ita sint, nolimus, quæso, nos Deum ex dimidia tantum parte cognoscere, neque ejus erga nos bonitatem ad ignavia occasionem arripimus; propterea tonitruum, propterea fulminum terrores, ut ne bonitas contemnatur. Qui solem oriri facit, is eacitate etiam multat; qui imbrem dat, etiam ignem pluit. Illa clementia, hæc severitatis, ut vel per illa ad amandam alliciamur, vel per hæc ad metum assuescamus, ne nobis quoque dicatur: « An divitiis bonitatis ejus, et patientie, et longanimitatis contemnis? Ignoras, quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit? S. BASIL. ap. Mon. disc. XII, n. 1.

Non sic est Deus misericors, ut injustus sit; nec sic justus est, ut misericors non sit. Parvæ misericordia tibi est? Non imputabit priora omnia; male vixisti usque in hodiernum diem, adhuc vivis; bene vive hodie. S. AUG. in Ps. XXXIX.

Ite, proferte stolam primam. Non dixit: Unde venis? Ubi fuisti? Ubi sunt, quæ tulisti? Quare tantam gloriam in turpitudinem commutasti? Sed proferte stolam primam, et induite illum. Videtis, quia delicta non videt, vis amoris, tardam misericordiam Pater nescit; delicta qui desinit, prodit. PETR. RAVENA. in serm. de Fil. Prod.

Surgam et ibo ad Patrem meum. Jacebat, qui dixit: Surgam. Intellexit lapsus, sensit ruinam; jacere se turpis luxurie respexit in lubrico, et ideo exclamat: Surgam,

et ibo ad Patrem meum. Qua spe? Qua fiducia? Illa qua Pater est. Ego perdidit, quod erat Filius? Ille, quod Pater est, non amisit. Apud Patrem non intercedit extraneus; intus est in Patris pectore ipse, qui intercepit, et exorat affectus. Urgentur Patris viscera, iterum Filium generatur per veniam. Ibo ad Patrem reus. Sed Pater vivo Filio cooperit mox reatum, dissimulat iudicem, qui magis vult implere genitorem, et sententiam cito mutare in veniam, qui redire cupit Filium, non perire. S. GREGORIUS, ser. I. de Fil. Prod.

Perussit Dominus populum pro errore vituli. Cum omnis populus reus fuerit, cur non est missa in omnes damnatio? Quia scilicet pius et misericors Dominus partem percussit sententiæ suæ gladio, ut partem corrigeret exemplo, monstraretque omnibus et in coercendo censuram et in indulgendo pietatem. Censura fuit, quod castigavit; pietas, quod pepercit. SALV. contra Gentes.

Quid misericordius intelligi valet, quam quod peccatori æternis tormentis damnato, et non habenti, unde se redimat, Deus Pater dicit: Accipe Unigenitum meum, et da pro te. Et ipse Filius: Tolle me, et redime te. Quasi enim hoc dicant, eum ad Christianam fidem nos trahunt. S. AUGUST. II, Cur Deus homo II, 9.

Licet mater obliviscatur interdum unice filii sui, Dominus tamen, prout ipse testatur, haudquamque nostri potest oblivisci. Tanta siquidem ejus est misericordia, ut stupa aliqua sive litum in immenso igne positum non tam cito incendit possit, quam ipse peccatori voraciter converso dolenti peccata omnia donare paratus est. Eum vero inter Dei bonitatem et penitentem peccatorem neque tempus, neque medium ullum interest. Deinceps autem inter Deum et injustum penitentem tam perfecta suboritur fidelitas, ac si peccata commissa non essent; tamque bonus et super omnem æstimationem pius est Dominus, ut, quod semel condonavit, nunquam eum impropere, nec ullum propterea dispendium, sive penam eum sustinere velit, si tamen in vitæ correctione subsistit. TAULES, opus Blossum, in Consol. Psall. s. DXXV.

Deus benignissimus tam inexhaustus fons est prorsus inmensæ misericordiæ ac naturalis bonitatis, ut nunquam ulla quantumvis fidelissima mater proprio filio suo, quem sub corde suo gestaverit, tam desideranter ac libenter in mediis flammis jacenti manum

porrexerit adjutricem, sicut Deus homini contrito, etiam possibile foret, eum omnia totius mundi peccata vel millenis vicibus quotidie perpetrasset. *fl. HENRICES SESO.*

URTITAS. — Si tantum Diabolus potuit, ut te in hujus vitii profunda submergeret, quanto magis te virtus Christi poterit ad eum, de quo lapsus es, verticem revocare? Numquid qui cecidit, non adiciet et resurget? Cecidit asinus carnis tus in luto sub pondere, est stimulus penitentis, qui pungat; et manus Spiritus, que virilitate extrahat. *S. PETR. DAM. Opusc. VII. c. xxiii.*

O beata misericordia, qua sola commercium nostre salutis agnovit! Sola enim misericordia ad Deum dirigit hominem, sola ad Deum deducit hominem, sola Deum deducit ad hominem. Hæc est sola mediatrix, avaros consolans, hæc disjunctos copulat, hæc sola Deum humilians, nos sublimat. *S. AUG. ser. 6, ad Petr.*

O grandis misericordia! O infinita! Tu sola potuisti trahere Deum de celo ad terram, et nos de exilio ad regnum erigere.

Misericordia Dei est sursum solatium! *S. GREG. II. Moral.*

Misericordia Dei desperationi opponenda est. *S. AUGUST. ser. 122 de Temp.*

Misericordia Dei nequitiam hominis vincit. *S. CHRYSOST. ad Pop. Antioch. Hom. lxxx.*

Misericordia Dei pallium breve non est. *S. BERNARD. sup. Cantic. serm. 66.*

FACTITAS. — Ad limina potentiam frequentius excubamus, non habentes liberis accessus ad colloquendum; et si quid deliquimus, supplicibus oculis, facie tribulata, verbis humilibus emendamus. Illi autem plerumque superbo oculo, et humero dedignantibus suis provolutos vel respicere nolunt. Non sic Dominus Jesus, qui libentius loquitur mecum, quam ego secum, quem invenio, quoties quero; qui occurrit cum panibus fugienti, qui vultum lætum ostendit mihi, qui meam penitentiam sicut innocentem amplectatur. Ubique lætus, ubique bonus, ubique pius, ubique dulcis, cum magna multitudine dilectionis sue. Non facit supercilium, deos non obliquat, non detorquet faciem, nec verba resonat ampullosa, sed occurrit revertenti, et occurrit in amplexus, lætus super collum ejus, et jubet profertur stolam primam. *S. PETR. DAM. ser. LVII.*

ABUSUS VITANDOS. — Abutuntur quidam patientia Dei, et qui non sunt in conscientia

liberi, fiant de longa impunitate securi, eum ideo differatur ultio, ut tempus possit habere correctio. Misericordiam igitur Dei nostri, qua non vult mortem peccatoris, sed tantam ut convertatur, et vivat, non ideo quisquam tardet amplecti, quia quod meruit, non recepit; neque enim, quicquid differatur, auferitur, aut condemnationem evasit, qui indulgentiam non quesivit. *S. LEO, ser. xxxii de Quatr.*

Nemo sibi ideo blandiatur; nemo stulta et vana suspicione decipiatur; nemo ideo securus delinquit et liber, quia super peccatores confestim Dei ira, judiciumque non venit; ut ex hoc opinetur, se impune peccasse, quod non illico puniatur, sed hoc magis differre Deum, quam dissimulare cogitasset, et iram Dei peccatoribus quamvis seram, subito et repente venturam, sicut scriptum est: *Ne dixeris, peccavi, et quid mihi accidit triste? Est enim Altissimus patiens redditor.* *S. AUG. de Vit. Christiano, c. v.*

Poenam differt, non aufert, juxta quod dicitur: *quod differat, non auferat*; nam ut dicitur est Sapientie, *Ille dissimulat peccata hominum propter penitentiam.* Sed quos diutius tolerat, hos induratos suo tempore acrius punit et terribiliter damnat, de quo ait Psal. *Deus Judex justus, fortis et patiens; nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit.* Nihil ergo stolidius, nihil periculosius, quam longanimitate Dei abuti. *DIOG. CARTH. in c. v, Eccl.*

Hæc misericordia Domini, qua tardat ferrere, paratus ignoscere, si sola fuerit, nullatenus sufficit ad salutem. Imo vero judicium damnationis accumulatur, ut dicatur: *Hæc fecisti, et tæni.* Apostolum proinde audiamus terribiliter insonantem: *An divitiis bonitatis ejus, inquit haud debium, quia Dei et longanimitatis contemnis? Ignoras, quoniam patientia Dei ad penitentiam te adducit? Tu autem secundum duritiam tuam et cor impenitens thesaurizas iram in die iræ.* *S. BERN. serm. de triplici Misericordia.*

Etiam post peccatum non sententis poenam ejus, cavendum tamen ab eo est, quia Deus, licet sit tardus ad iram, atqui tandem poenam culpæ maritat. Equidem nullo magis exemplo Dei maxime ostenditur animus, quam quod tam innumeris orbis criminibus provocatus non excandescat statim ad iram, siquidem miserationes ejus super omnia opera ejus; at vero ut est misericors,

ita etiam est justus. Justitia ergo necessario eum adiget, ut non patiatur culpam sine socio vivere poena. *PAULUS DE PALAT. Eccl. III.*

Nemo sibi multum de misericordia Dei blandiatur, quia virga directionis est. Numquid dicimus, non esse misericordem Deum? Quid misericordis eo, qui parit tantum peccatoribus, et qui in omnibus conversis ad se non curat preterita? Sic enim dilige misericordem, ut velis esse veracem; non enim misericordia potest illi auferre justitiam, neque justitia misericordiam. Interim quamdiu ille differit, tu noli differre. *S. AUG. in Ps. LXXII.*

Deum discis tam optimum, quam et justum; de suo optimum, de nostro justum. Nisi homo deliquisset, optimum solummodo Deum nosset ex nature proprietate, et non etiam justum, eum patitur, ex nature necessitate. *TERCILL. l. de Resur. carn. c. XIV.*

Quomodo non est misericors, qui nos tanto tempore expectat, ut corrigamur? Numquid tam proluxa misericordia potest Deo auferre justitiam? Quanto enim diutius expectat, tanto gravius vindicat. Quando enim proluxis temporibus peccamus, et nihil mali a Domino sustinemus, patientia est, non negligentia; non illo potentiam perdidit, sed nos ad penitentiam reservavit. *S. AUG. ser. c. de Temp.*

Quisquis delinquit, et vivit, ideo hunc divina dispensatio in equitate tolerat, ut ab iniquitate compescat; sed qui diutius toleratur, nec tamen ab iniquitate compescitur, minus quidem supernæ patientiæ percipit, sed reatus sui vinculis ex ipso se munere acrius stringit; nam quia accepta penitentia tempora diverit ad culpam, districtus in ultimus iudex impensa argumenta misericordiarum convertit ad poenam. *S. GREG. I. XVII. Mor. c. IV.*

De benignitate Dei sibi improbus thesaurizat, quia dum ad penitentiam tempus accipit, et ad peccandum expendit, ipsum remedium gratiæ vertit in augmentum culpæ. Unde et omnipotens Deus, qui collata remedia conspiciat ad culpæ augmentum trahit, ipsam benignitatem, quam contulit, in districtiorem vertit, ut inde post plus feriat, unde modo amplius expectat, et quia homo deserere malum non vult, ut vivat; auget unde moriatur. *S. AUG. In 2 ad Romanos.*

EXEMPLA CATHOLICA.

Frater quidam impugnabatur a fornicatione. Contigit autem, ut veniret in vicum quemdam *Egypti*, et videns filiam sacerdotis Paganorum, adamavit eam, et dixit patri ejus: *Da mihi eam uxorem.* Ille autem respondens dixit: *Non possum eam dare tibi, nisi interrogavero deum meum.* Et abiens ad Demoneum, quem colebat, dixit ei: *Eccc monachus quidam venit, volens accipere filiam meam, de eam illi? Respondens Demoneum dixit: Si negat Deum suum et baptismum, et propositum monachi, da eam illi.* Et veniens dixit ei: *Nega Deum tuum, et baptismum, et propositum monachi, et dabo tibi filiam meam.* Ille vero consentit, et statim vidit velut columbam exire de ore suo, et volare in celum. Pergens autem sacerdos ad Demoneum dixit: *Eccc promissum se tria illi facturum.* Tunc respondens Diabolus dixit ei: *Non des illi filiam tuam in uxorem, quia Deus ejus non recessit ab eo, sed adhuc adjuvabit eum.* Et veniens sacerdos dixit Fratri illi: *Non possum tibi eam dare, quia adhuc Deus tuus adjuvat te, et non recessit a te.* Hæc audiens Frater, dixit in semetipso: *Si tantam bonitatem ostendit Deus in me, cum ego infelix negaverim et ipsum, et baptismum, et propositum monachi, bonus autem Deus etiam, cum tam grande scelus commisi, nunc usque adjuvat, cur ego recedam ab eo? Et in semetipsum reversus recepit sobrietatem mentis, et venit in eremum ad quemdam magnum senem, et narravit ei rem, que fuerat facta. Et respondit ei senex: *Sede mecum in spelunca, et jejuna tres hebdomadas continuas, ego deprecabor Deum pro te.* Et laboravit senex pro Fratre, et deprecatus est Dominum, dicens: *Obsecro te, Domine, da mihi tantum hanc, et suscipe penitentiam ejus.* Et exaudivit orationem ejus Deus. Et cum impleta fuisset prima hebdomada, venit senex ad illum Fratrem, et interrogavit eum dicens: *Aliquid vidisti.* Et respondens Frater dixit: *Etiā vidi columbam sursum in altitudine celi contra caput meum volantem.* Et respondens senex dixit ei: *Attende tibimetipsi, et deprecare Deum intente.* Secundo vero venit iterum senex ad Fratrem, et interrogavit eum, dicens: *Vidisti aliquid? Et respondit: Vidi columbam venientem, juxta**

caput meum. Et præcepit ei senex, dicens: Sobrius esto mente, et ora. Et completa tertia hebdomada venit iterum senex, et interrogavit eum, dicens: Aliquidne plus vidisti? Et respondens ille dixit: Vidi columbam, quæ venit et stetit supra caput meum, et extendi manum meam, ut tenerem eam, illa autem surgens intravit in os meum. Et gratias agens Deo senex, dixit Fratri: Ecce suscepit Deus penitentiam tuam, de cetero attende tibi metipsum, et esto sollicitus. Et respondens Frater dixit: Ecce amodo teum ero donec moriar. *Vit. PP. de Fornicat. n. 16.*

Apud Patres Carthaginienses, *Conversus* (ut vocant) fuit capitis plane nudus et inscius, qui aliam nullam precem, non potuit addicere, nisi hæc tria verba: *Miserere tui, Deus, quam centies ac sæpius iterabat; cumque, ejus Prior ejus cubile prætoreret, sensit inde suavisimum odorem exhalare; unde Prior Fratrem examinavit de vivendi et orandi modo, qui tamen se peccatorem fessus aiebat, se nihil dignum ea gratia facere, neque se aliam precem scire, nisi: Miserere tui, Deus. Prior ait, illum male orare, diceret deinceps, Miserere mei, Deus, et causam erroris ei ostendit; sed cum primum alterum precandis errorem Deo tam gratum corripit, odor non amplius sentiebatur, igitur Prior hominem ad se vocatum jubet antiquam orationem præcari, quo facto, prior suavitas rediit. *Ex Chron. Theodori Petrai, Præf. 13, c. vii, p. 3.**

Tolosæ juvenis quidam hominibus impiis et atheis familiaris, factus est illis prope per omnia similis, ut tamen prius experiretur, num Deus aliquis esset, æstate sub vesperum extra urbem loco solitario inambulavit, et pileo, pallioque in campum abjecto, cum pugil Deum provocat, ut, si Deus aliquis sit, secum congregetur; sed Deus hominis miserum, aliud nil egit, quam ut pateretur e coelo magnum chartæ folium decidere, quod impius provocator a terra tollens, videt nulli aurois litteris exaratum: *Miserere mei, Deus.* Hoc viso, respicit, et in genia provolutus confestim veniam impetratis petit. Summo mane ad Collegium nostrum venit, et e nostris uni rem totam exposuit, animamque confessione expiavit.

Juvenis incestum cum sorore commisit, momentem idecirco fratrem, occidit; tandem et patrem, qui eum exhereditatum et urbe pulsam, in vita servavit, clam in urbem

regressus, peremit. Sed ubi pro concione audivit illud Ezechie, 18. *In quocunque hora etc.* confessus est magno cum dolore. Sacerdos eum jussit accedere ad altare, in quo fuit imago B. Virginis, habens Christum mortuum in sinu suo. Ubi Virginem exire rogavit, ut sibi veniam a Christo impetraret. Inter has tam calentes preces cor ei ruptum est, et mortuus jacuit ante altare. Sacerdos superveniens, ratus eum vivere et quiescere, dum surgere jubet, mortuum reperit. Sequenti die jussit populum pro eo orare. Tum columba candida circumvolans in conspectu populi schedulam, quam rostro tenuit, ante Sacerdotem projecit, in qua scriptum fuit, animam hujus fuisse in caplum deductam, antequam calor naturalis a corpore ejus recessisset. Eadem schedula Sacerdos jussus est inlinitam Dei misericordiam peccatoribus commendare, si quidem sincere confitentur. *Discipuli, in Prompt. tit. M. exempl. 21.*

Quidam, ceterum probatissima vita, dum liberam et imagines in eo contentas parum pudicas inanius versat, primo cogitationes inde ortas rejecit, abjecto libro; sed resurgens curiositati satisfacit. Unde in eam libidinis insaniam est lapsus ut pudore omni processu abjecto, modes omnes exquireret, quibus eum expletet. Sed quia a sollicitatis repulsam tulit, a Dæmone aliquoties flagitavit, ut vel aliam, vel semet personatum flagitio commodet. Cum autem Dæmon nihil præstaret, ille primo mirari Dæmonis inertiam, tum circumspicere, num forsitan quid lateret, quod stygi moram injiceret, deprehensusque in seculo libellos et Rosarium, quod ad id tempus studiosissime volebat, pepit in angulum, preces et sacra, aliqua consueta pietatis exercitia negligit, ad omne scelus præcepit. Tum in silvas egressus, vestitu omniposito, abjectaque, quam luscus secum tolerat, sacra cera e collo pendula, clara voce Dæmonem evocat. Nemo respondet. Ille vero omnis ultra more pertensus, ut stygem ad se pelliceret, Dæmon exaperatur, et horrendis blasphemis Dei hostem data opera se proflitetur. Spondet se hæc omnia flagitia in confessione eclaturum, et sacri lege Confessione, et sacra Communionem usurum. Sed et ad hæc surdus Dæmon, Deo ita miserante, nec se ad conspiciendum dedit, aut respondit. Tandem miser excerat moram et Dæmonem, ubi se destitit ab ore, et flagitiis obsitum vidit, ac Deo exosum,

facti poenitentem, sequenti die animum magno cum dolore apud nostrum expiavit. *Ex Annalibus nostris, 1670.*

Salmantica fuit mercator prædives, qui alea omnia perdidit, simul et Dei timorem et amorem. Hinc Deum summo olio prosecutus, omnia scelera excogitavit et fecit, et ne quid preteriret, Navarii *Casuum Sumanam* legit, in eo ubi venit ad Tractatum de Confessione et Penitentia, gavisus nova peccandi occasione, sacrilege confitendi, statuit id agere, et re ipsa egit. Sed confessarius suspicatus est e confitendi modo, hominem angere, et pudorem subesse, multa de Dei misericordia dixit, hortatus ad ingenuum confessionem. Hinc miser intus commotus, inter lacrymas et suspiria Sacerdotem rogat, an tantis peccatis adhuc sit veniæ locus, quod ubi abunde intellexit, omnem vitam illi exposuit, et animum ad Religionem adiecit, totus jam alius in ea triennio vixit, ac viribus defensus, Crucifixum amplexus peroravit: O quam pudet me vite præterite; sed talis debeat esse Dominus, qui tantum peccatorem in gratiam recipere! Ita pie obiit. *Exost. Dom. ii, post Pasch.*

Pater quidam filiam propriam adamavit, et corruptit; mater suspicata scelus (Agalma dicta, lecte pietatis matrona) filiam inceptam desepit. Filia indignata matrem veneno tollit. Pater domum reversus id in filia quidem minus acriter castigavit, verbis tamen gravius eam, quam putabat, perstrinxit. Ipsa enim vero se patri jam odiosam rata, nocte patrem stertentem securi obruneat. Fugit inde ablata præcipua suppellectili, ac se Dæmoni devotit, in omne scelus projecta. Forte in templo concionatorem audit misericordiam Dei laudantem, inde commota post concionem Ecclesiam adit, dicti veritate xpiriit, confitetur, poenitentia loco tunc jubetur deno die proximo concioni adesse, ubi tanto cepit dolore de peccatis suis obrui, ut illico sit mortua. Ibidem.

Quidam gloriantur in bonis operibus, et in malis moranti, respondit B. Egidius: Moderate dolendum esse de peccatis, quia major est divina misericordia, quam peccatorum nostrorum copia. Si enim agricultores veneratione malis influxus, vel volucres cæli, nunquam sulcis terra mandarent semina; cum tamen superior major pars fructuum remaneat penes cultorem, ita non est dimittendum bonum propter inanem gloriam,

quia semper manet major pars penes operantem. *Vit. B. Egidii.*

Bellovacensis, in Speculo suo morali, de Rege quodam refert, quod, cum inter subditos virum aliquem haberet supra modum divitem, sapientem, et versipellem, nec ullam contra eum inveniret posset accusandi occasionem, ut ejus se opulentis facilitatibus locupletare posset, tres ei proposuerit quaestiones, per ordinem, sub pena confiscationis magnæ partis honorum suorum, ab ipso resolvendas, et quidem quaestiones hæc adeo videbantur difficiles, ut non immerito earum resolutio prima facie impossibilis videri potuisset. Prima fuit: *Ubi erat medium terre quasi centrum? Alia: Quot modis erant aquæ in mari? Tertia: Quam magna erat misericordia Dei?* Cum autem die assignata coram Regis curia a carcere deduceretur, in quo detinebatur, ut se redimeret, et dictas quaestiones solveret, de consilio ejusdam Philosophi, qui auxilium miserum dicebatur, assumpto baculo illum in terram infixit, dicens: Hic est centrum terre et medium, improba, si potes. Si vis, ut mensurem modios maris, retine flumina, et aquas, et alveos alios, ne subsint, quoasque mensuraverim, et tibi dicam numerum modiorum. Tertium solvere potero, si tradideris mihi vestes tuas, et solium, ad hoc iudicium faciendum. Quo facto, cum esset in sublimi solio in apparatu regio, ait: Audite, et videte sublimitatem misericordie Dei, et quia paulo ante eram servus, modo factus sum quasi rex; ante pauper, modo dives; ante in imo, modo in alto; ante in calenis et carcere, modo in libertate. Sic centrum misericordie Dei est ubique in presentia vita: Misericordie ejus non est numerus, sublimitas et immensitas ejus est quod de carcere et vinculis peccatorum per poenitentiam modicum venit ad Regnum celorum. *Blaov. Spec. mor. 1, p. iv dist. x.*

Legitur, quod quidam miles habuit filiam pulcherrimam, et peccavit cum ea; quod quidem scelus mater ejus per signa evidenter scivit, et perpendit; sed parcens confusione proprie filie noluit propalare. Puella autem sciens peccatum suum cognitum matris sue, de consilio ejusdam antique vultule veneno matrem suam interfecit. Pater autem advertens et tantum scelus horrens, filiam omnino dimisit; tunc ipse eodem modo veneno ab ea interemptus est. Parentibus ejus sic occisis illa in desperationem cadens,

donesc a quodam auditur predicare, quod omnia peccata, quantumcumque enormia, in conspectu divine misericordie nihil essent, quando ea homo cum contritione confiteretur, et doleret. Ipsa autem ad eum accedens causa Confessionis, præ desperatione non valebat peccata sua confiteri. Et facta sibi ab eo consolatione cum maxima lacrymarum effusione peccata sua veraciter esset confessa, iudicans se omni poena et confusione esse dignum. Facta autem confessione, et iuncta ei penitentia salutari ipsa cum ancilla sua in travit Ecclesiam, et prosternens se in oratione flevit in tantum amare cum lacrymis et dolore, quod statim mortua est inventa. Cum autem confessor ejus in predicatione, ut pro eis Dominum rogarent, populum admoberet, audivit vocem dicentem sibi, quod ipse et populus potius ejus orationibus indigerent; itaque intellexit, eam per lacrymarum inundationem iterum esse baptizalam, et ad patriam evolasse sine Purgatori poena. *Discipulus, in Prompt. tit. M. exempl. xx.*

In vita S. Basilii legitur, quod quidam serviens cuidam mobili viro ejus filiam admaavit inhoneste, quam donis et blanditiis non prevalens decipere, quadam nocte in comœtocio Judæorum Diabolum invocavit, et ei secreta sua revelavit. Cui Diabolus: Si vis, ut voluntatem tuam compleam, tu manu tua mihi scribe chirographum, quo te ipsum mihi vocando Christum abneges, et omnem suam perfectionem. Quo facto, Diabolus corpore amore illius totaliter concussit, ita ut pavimento prostrata clamaret dicens: Pater, miserere mihi, quia nimis amator amorem tu sentiferi. Sed pater evigilans, clamavit dicens: Heu! heu! quid contigit filie meae, quam Christo vero Sponso copulare conbar, et sic salvare? Sed multo plus illa insanabat dicens: Pater, nisi, quod peto compleveris, citius moriar. Super quo habito consilio cum amicis, copulavit filiam sentifero. Et quia iste se et sua dediderat Diabolo, ideo nec Missam, nec cetera Dei beneficia advertit, nec curavit neque signo sancte Crucis maniri poterat, nec videre. Quod illa adversum, fuit perterrita; licet ille negaret, sed utrum ita esset, illa sanæ traxit illum ad Ecclesiam, ut omnia probaret. Unde illa videns se deprehensum, eo quod latere non posset, causam totam narravit uxori suae. Tunc illa ingemiscens respondit: Confido, nec de misericordia Dei desperes, quia ipse

potest te adhuc facere de injusto justum. Et sic traxit illum ad B. Basilium, cui devota omnia confessus est, et ab eo absolutus. Unde Diabolus agitatus, nitetur etiam visibiliter illum de manu Basilii retrahere, dicens: Tu mihi præjudicas; nam ego non ivi ad eum, sed ipse venit ad me, Christum negando, et seipsum mihi devovit. Tunc Basilium ipsum domi inelosit, et signo Crucis munivit; ubi per quadraginta dies horribiles insidias Daemonum passus est, penitentiam suam complens, invocando virtutem sanguinis Christi. Tandem die quadragesima subdolo in manu Basilii apparuit schedula obligationis diaboli; per quod illum reconciliatum Deo intelligens, ad Ecclesiam reduxit, et ejus penitentiam suscepit. *Ibidem, exempl. xxii.*

Dives quidam devenit ad paupertatem, et postmodum subdidit se sponte Diabolo, ut ipsum e converso ditaret, quem accipiens Diabolus baptizavit eum dicens: Ego baptizo te, in nomine Luciferi et omnium demonum, quod sis cum corpore et anima noster. Tandem dedit ei multas divitias, et dixit: Ex quo noster es, debes portare signum nostrum, scilicet superbia in vestibus et incessu, sic et in membris. Qui cum in illo statu fuisset annos aliquot, contigit, eum intrare Ecclesiam, audire predicationem de misericordia Dei, et contritus remansit in Ecclesia, et precidens super terram, et jacens orabat, ut sibi Dominus redderet gratiam, et vellet totum corrigere, quod fecerat. Dominus videns ejus humilitatem lacrymosam, et quod vellet corrigere totum, et vitam emendare, dixit ei de altari: « Surge remittuntur tibi peccata tua; vade, et amplius non peccare. » Qui surgens præ nimia contritione factus fuit totus canus, quod eum vix familia sua cognovit, qui etiam postmodum se afflixit penitentia, qua vitam æternam mercatus est. Istam misericordiam Dominus ostendit usque in diem iudicii, sed in iudicio ostendit justitiam bonis et malis. *Ibidem, exempl. xxiii.*

Mulier quaedam habuit virum valde contrarium sibi, si veniebat de Missa, de foro, de taberna, semper percutiebat eam. Illa videns se in areto positam, consulit unam vetulam, ut faceret, quod vir suus diligeret eam. Illa promisit, et duxit eam ad borreum, et vocavit Diabolum, qui statim affuit. Cui vetula: Ista femina vult vobis servire, ita ut faciatis, quod vir ejus diligit eam. Ille

dixit, se libenter facturum, sed oportere, quod puerum anicum, quem haberet, occideret prius; quod cum fecisset, rediit ad eum. At ille: Unum adhuc faciatis, scilicet abnegabitis fidem et omnium Sanctorum auxilium. Quae dixit: Et ego abnego, et committo me vobis cum anima et corpore. Cui: Modo secura ito domum. Quod dum illa rediens laeta fecit, vir veniens de taberna cepit eam percutere; et si aliquando fuit malus, postea pessimus. Quare videns se confusum, fugam inivit; dum autem ad unum miliare de domo sua abesset, occurrit ei Diabolus in specie viri sui, et simili habitu, et equo, et dixit, Et quo tu vadis, misera? Illa respondit: Ante vos fugio. Cui diabolus: Redas cito domum, promitto tibi, quod te nolo amplius molestare. Et sic ascendit ad eum super equum, et putabat eum virum suum esse. Qui cum venisset ante domum, evanuit. Statim vir veniens, cepit percutere illam. Cui illa: Hodie cum aufugissem a vobis, et vos me de campo reduxistis; hoc non promissistis mihi. Ille audiens, quod fugisset ab eo, dixit: Hoc non erit tibi gratis, et cepit eam percutere, quod fere exhalavaret spiritum. Quae cum jaceret semiviva in vulneribus, dixit: Adducite mihi Confessorem. Cui vir: Nunc vult me confundere, quod dicatur, ego occidi eam. Et prohibuit quod nullus iret ad Sacerdotem pro confessione. Illa non cessabat clamare: Adducite mihi confessorum. Tandem unus de familia caute ivit, et vocavit Sacerdotem cum Corpore Christi, et erat in nocte. Qui cum venisset ante domum, vir observavit omnia et non permisit Sacerdotem ingredi. Qui dum staret ante domum, clamavit ad eum illa dicens: Domine, saltem per parietem audite me! Et cepit clamare dicens: Domine, factor qui puerum meum occidit, et Diabolo me commisit cum anima et corpore, et fidem Christi abnegavi, et cum magna contritione emisit spiritum. Et statim iste pius Pater pepercit omnibus peccatis suis, et gratiam suam ei reddidit, et animam ejus per sanctos Angelos eorum deponari fecit. Hoc vidit vir, et Sacerdos, et omnes, qui aderant. *Ibid. exempl. xxvi.*

Fuit quaedam meretrix in civitate quadam, propter quam multi erant depauperati. Audiens autem Abbas Paphnutius mala, quae per eam fiebant, assumpto sibi habitu saenlari ad eam esset profectus, et dato ei solido pro seorti pretio, petit locum secretum, et

obscurum, ne videri ab aliquo posset, et peccatum suum sine verecundia perpetraret. Et cum duxisset eum ad plura loca, et ipse semper diceret, quod videri timeret, duxit eum in obscurissimum locum, dicens, quod nullus posset eum videre, nisi Deus, et Diabolus. De quibus verbis ei facto sermone, qualiter deberet aspectum Dei formidare, convertit eam, et ad penitentiam mox induxit. Quas convocans mox omnes socios suos amatores, fecit omnia, quae lucrata fuerat, comburi coram eis in medio urbis, quae valebant binas quadraginta marchas auri, dixitque quod magis volebat hae comburi, quam quod in futuro iudicio ipsamet combureretur ab eisdem. Quo facto, secuta est Abbatem in desertum, qui eam in parvam cellulam inclusit, in quam per fenestram parvam dabant ei singulis diebus parum panis et aquae. In eadem autem cella iuxta se omnia necessaria faciebat; quae prae peccatorum ejus pudore non audebat nomine Dei nominare, nec manus vel oculos ad celum levare, sed versa ad Orientem dicebat: « Qui plasmasti me, miserere mihi! » sicut cum Abbas jussisset. Post annos tamen tres compassus ei dictas Abbas, quaesivit a B. Antonio, si esset tempus emittendi eam, et idem peccatum dimissum: qui fecit pro ea Fratres orare. Tunc Paulus major discipulus Beati Antonii positus in extasi vidit lectum pretiosissimum in caelo a tribus speciosissimis puellis preparatum. Et cum quaereret, si esset Beati Antonii, responsum est ei, quod non, sed Thyadis sponse Christi. Et cum esset exclusa, ait, quod in toto triennio habuit semper peccata sua ante oculos, quasi quamdam sarcinam, fleus continue largiret super ea. Et tunc didicerunt sancti Patres, quod non propter penitentiam, quam sustinuerat, sed propter peccatorum memoriam et verecundiam ei peccata fuerunt dimissa. Et transactis quindecim diebus requievit in pace. *Ibidem, exempl. xxviii.*

Cum quidam infidelis hominem Christianum ab Ecclesie gremio abduxisset, et propterea S. Carpus Episcopus graviter indigatus petisset a Deo, ut amorum vitam repente extingueret, subito ei aperto caelo Christus innumeris Angelis stipatus apparuit, infra vero profundissimam voraginein vidit serpentes proferant, ad corpus os duo illi viri tormentos, jamjamque deiciebant stabant, simulque Christum dicentem audiebant: Carpe, paratus sum iterum pro salvandis

hominibus pati, et istud mihi gratum est, modo non alii homines peccent. Tu autem inspicie, an utilis sit, illam cum serpentibus mansionem præferre Dei ac bonorum elementumque Angelorum consortio? S. DIOGENES AROBARI. in *epist. ad Demophilum*.

S. Gertrudis aliquando divinitus elocuta fuit, quod homo aspiciens imaginem Crucifixi imaginari sibi debeat Christum sequentia blanda voce dicentem: *En vides, quomodo tui amoris causa perpenderim in cruce nodus, despectus, toboque corpore vulneratus ac per singula membra distentus; et adhuc tanto charitatis dulcore cor meum erga te afficitur, ut si saluti tue expediret, aliterque felicitatem tuam consequi non posses, vellem pro te solo tolerare omnia, que toleravi pro toto mundo!* BROSII, in *Mont. c. 1.*

S. Mechthildis de quadam pia persona Dominus dixit: Quando ex humana infirmitate culpam aliquam admisit, si mox per penitentiam redierit ad me, confidens in mea misericordia, paratus sum ad unicum ejus genitum omnem culpam ei remittere. *Ibid.*

Eidem Dominus dixit: Nullus est adeo magnus peccator, quin, si vere peniteat, mox illi omnia sua peccata plene dimittam; et cor meum tanta clementia atque dulcedine supra ipsum reclinem, ac si nunquam peccasset. *Ibid.*

Rursus eidem dixit: Quamvis stella, id est Electorum sanctorum animæ, nubis peccatorum, et caliginis ignorantie nonnunquam valde obtenderentur, in firmamento tamen suo, hoc est, in divina luce mea, obscurari non possunt. Licet, inquam, Electi mei magnis plerumque peccatis involvantur, semper tamen illos in charitate respicio, quia eos elegi, et ipsos in ea claritate attendo, ad quam perventuri sunt. Bonum igitur est homini, ut sæpe recogitet, quam gratitudo pietate ipsum elegerim, et quam bene de ipso cogitaverim, quamque amanter eum respexerim, etiam cum in peccatis jaceret, item quam benigne mala ejus in bonum ei commutaverim. *Ibid.*

Cum S. Gertrudis quondam nudisset in concione, neminem posse salutem consequi, nisi saltem tantillum charitatis habeat, ut ex amore Dei peniteat, abstinereque a peccato, ipsaque apud se cogitaret, hæc ratione multos damnatum iri, utpote qui magis timore gehemæ, quam amore Dei penitentiam in fine vite, Dominus se ei locutus est: Quando video peccatores agonizantes, qui

mei nunquam dulciter recordati fuerunt, vel aliquid meritorii operis peregerunt, in ipso mortis confinio exhibeo eis me tantum, amabilem et benignum, ut ipsi ex intimis cordis medullis dolant, quod unquam me offenderint; ac per tantam penitentiam apti redduntur ad salutem consequendam, et perire non possunt. *Ibid.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut cœlum quandoque nigra conspicitur coopertum caligine, horrendis resonans, strepitansque tonitribus, fulgurans, fulminans, grandines jacens, impetuosus exundans pluvii, gelidisque debacchans aquilonibus; ast subito variis pulcherrimisque adornata coloribus apparat iris, serenitatem vobis promittens et tranquillitatem. Ita et nos sepe supplicia et flagella timemus, et expavescimus ira divina, quasi jam jam a terra absorbendi, ultimamque mundi experturi ruinam: *Deus repulsi et destruxisti nos, et iratus es.* Ecce tempestates, turbines et fulmina; ast in illate postea serenitas succedit: *Et misertus es nobis.* MANSI, dis. 3, n. 2.

Sicut sunt aliqui Judices adeo pii, qui, etiam si contra aliquem crucis sententiam profertur, prius lacrymantur; sic Deus, quando destruxit mundum tempore Noe, prius ploravit. Tactus dolore cordis intrinsecus: « Delebo, inquit, hominem, quem formavi. » Super Jerusalem etiam prius flevit, antequam eam destrueret. *Id. SREL. in c. XXI, Luc.*

Sicut in egrotis, et periculosissimo morbo correptis, ingentisque pretii pharmacis opus habentibus, si ingrediatur medicus, atque agrum admonet, permullis ipsi medicamentorum generibus ad conficiendum pharmacum opus esse, isque præbere se posse neget, quod inopia labore, dicatque medicus: Hoc et illud mihi da, et ego reliqua omnia de meo subministrabo. Eodem modo Deus quoque facit: Confessionem, inquit, et lacrymas et penitentiam mihi præbe, et ego alia pro mea benignitate tibi largiar. S. CHRYS. hom. I, in Ps. v.

UTILITAS. — Sicut pecunia omnibus rebus comparandis deservit, omnique supplet; ita divina pietas omnibus necessitatibus nostris subvenit, ad quævis se impendit, et ubique respundet. MANSI, dis. III, n. 3.

Sicut thesaurus temporalis in beneficium

innumerablem hominum diffunditur; eodem modo divina bonitates in omnes res diffunduntur. *Id. n. 2.*

Sicut quilibet lucis radius innumeras dissipat tenebras; eodem modo quilibet minimus sanctificantis gratiæ gradus, qui est quidam divinæ misericordiæ partus, infinitas dissipat tenebras iniquitatis. *Id. n. 7.*

ANBUS CAVENDES. — Sicut solet thesaurus recondi, aurum auro, et argentum argento cumulando, et magna ac sollicita diligentia servando, ne quisquam illum deprædetur, ut tandem aliquando sua die detegatur, et illum possidens dives et beatus habeatur; ita per contrarium thesaurizamus iram, id est, divinæ vindictæ meritum, peccata peccatis coaccervando, et diligenter illud per impoenitentiam asserendo, ita ut Deus omnium delictorum nostrorum memoriam exactam custodiat, quod tandem aliquando die novissima detegatur thesaurus malefactorum, ut cum ipso gravissimo puniariis supplicio. SALMERON, XIII, dist. XVI.

Sicut misericordia Dei cito adest, et subvenit penitentibus; ita et ira Dei cito ingruet peccatoribus impoenitentibus ex improviso. CORN. A LAPIDE, in c. v, *Eccl.*

Sicut qui paulatim arcum intendit, tempus dat alteri, ut fugiat, qui, si fugere nolit, tanto fortius sagitta emissa configitur, quanto majori tempore arcus intensio fuit facta; sic Deus, qui læsus habet pedes, sed ferreus manus, tarditatem supplicii gravitate compensat. S. HIER. in e. II, *Rom.*

MOTIVA.

De Misericordia Dei speranda.

Quia misericordia est gloria Dei; uti Mansi his verbis indicavit; in libro Numerorum Deus inquit: « Vivo ego, et implebitur gloria Domini universa terra. » MANSI, dis. I, n. 0.

Quia mors Christi eam exigit, et commendat; uti S. Thomas Villan, indicavit dicens: Quomodo te damnabit penitentem, qui propter hoc moritur; ne damnetis? Quomodo te abjiciat pœnitentem, qui de celo venit querere te? Unde Apostolus: « Quis accusabit adversus electos Dei? Deus, qui justificat; quis est qui condemnet? » Dices forsitan: Agnosco Dei viscera, inestimabilem dignationem intelligo; sed magna sunt peccata mea nimis, et inveterata flagitia mea, penitentia vero modica, aut nulla, quomodo possum salvus fieri? O stulte, non attendis, qualem pro

tuis peccatis satisfactionem in cruce Patri reddiderit? Exaggera crimina, accumulata peccata, aggravata quantum potes; potior est illa hostia. S. THOM. VILL. *tr. de Adu.* Et confirmans S. Bernardinus: Quid magis, inquit, ad spem veniæ mentes erigere poterit, et verisimiliter ostendere valuit, Deum velle miseri hominibus, quam quod Pater misericordiarum proprio Filio suo, ut eis parceret, non peperit? Et ipse Filius, ut immunes et illesi ipsiaberent, latrocitorum ipsorum dignatus est perferre suspendium! S. BERN. SENENS. tom. I, *Quinq. ser. 1.*

Quia semper et ubique parata est; uti S. Basilii indicavit dicens: Clama, dic: *Miserere mei!* non labia movendo, sed mente vocem emittens; nam et silentes audit Deus. Jeremias in luto erat, et Deum attraxit; Daniel in locum lacu Deum placavit. Verum, inquit, hi Deo grati et accepti erant, ego autem innumeris sum secleribus contaminatus; verum et latro in cruce talis erat, et tamen licet in profunditate putei hujus constitutus esset, inquit Magnus Basilius, non tamen in cruce profectus est, quin Paradisum accessit fuerit. S. BASIL. hom. de *S. Bapt.* Id ipsum etiam S. Laurentius Justinianus confirmans: An ignoras, ait, quomodo corporaliter vivis, etsi omnium criminum te feceris, ream, resurgens tamen in spiritu fide a Deo est indicta fiducia. Illic idem S. exclamavit: O divinæ miserationis ineffabiles divitiæ! Non præfixit compunctionis tempus, non indixit mensuram, neque consequenda gratia terminavit locum, sed simpliciter dixit: Quotiescumque ingemuerit peccator, insinmans, nullum ab eadem miserendi finem esse impositum. S. LAUR. JUST. I, I, de *Spir. anim. interit.*

Quia patienter expectat; uti S. Vincentius Ferrerius his verbis declaravit: Quot annis creditis, quod Deus expectavit Angelos peccantes? Nequa non per annum, nec per mensem, nec per hebdomadam, nec per diem, nec per horam, nec per momentum, sed statim; et subito ejecit eos de celo, et damnavit æternitatem in tantum, quod nec Incarnatio Filii Dei, nec Passio ejus aliquid eis profuit, quia irrevocabiler sunt damnati in æternum. Modo cogita hic, quanta est misericordia Dei? Quia tam nobiles creaturas, et spirituales non expectavit ad penitentiam, et modo expectat te superbum, vanum, pomposum per multos annos! S. BERN. SENENS. tom. II, ser. XIX, a. 1, c. 1.

Cui consentiens S. Bernardinus, Deus: inquit, non ad executionem sententia currit, non festinat irasci, sustinet, dissimulat, expectat. Non quidem pius Deus irascitur per singulos dies. Unde Sapientia, 11. 24. « Misereris omnium, Domine, quoniam omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter penitentiam. » Et revera illud dicere possumus Thren. 3. « Misericordie Domini, quia non sumus consumpti. » S. Visc. FRANK. *Man. dis. ut. n. 84.*

Quia ultro invadit, ut idem Sanctus indicavit, dum de Redemptore in cruce crucifixo, ita scribit: Glamat dicens: O anima mea dilecta, brachiis in tergo expansis benignissime te expecto, ut scis dissimulo, a multis periculis sibi revertere eum gaudentes te suscipio, omnem offensam remitto, gratiam liberaliter tibi dono, et datam multiplico, multiplicatam conservabo, conservatamque in aeternum remembaro. Ideo, ut dicitur Jeremia. 31. « In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans tui. » Ergo, ut dicitur Isaia. 5. « Derelinquit impius viam suam, et vir iniquis cogitationes suas, et revertatur ad Dominum, et miserabitur eius, quia multus est ad ignoscendum. » Idem, tom. II de Orig. verit. s. 1, a. 3, c. II. Illic S. Laurentius Just. ait: O quam frequenter ad cordis pulsat ostium, ut ingrediat ad te, locum maneat, in te conquiescat, suarumque te partem faciat esse deliciarum. Insequitur quippe te, quasi tuo ipse Dominus indignat famulata, et tamquam sine te nequeat esse beatus. S. LACR. JUSTI. de Obed. c. v.

Quia beneficiis provocat, ut iterum S. Laurentius Just. insinuat dicens: Quamvis delinquas graviter, quamvis in nullis offendas frequenter, tametsi te voluntarie avertas ab illo, numquid sinum stulticia gratiarum cohibet, ne pliant super te? Numquid solis, lune, stellarumque splendorem abscondit, ut non super te luceant, atque radios diffundant? Porro terra germinat fructum suum, arbores diversarum specierum poma produunt, virgulta quaeque ad tum fecunda sunt usum, et (proh dolor!) intelligere dissimulas, a quo ista percipias. Tibi cuncta famulantur elementa, nubes de caelo imbrem opportunum spargunt, dies dies, nox succedi nocti, ut tibi, cunctisque viventibus prebeant exemplum; et sine sensu, et absque gustu torpescis, et jaces! Postremo illo ordinante, jubente atque dominante, tibi servant An-

geli, ministrant Arciangeli, universaque caelorum obsequantur Virtutes, tuam querentes salutem, tuum cupientes profectum, tuum beatitudinem anhelantes, et neque ex his te convertis ad illum, qui sua bonitate autquam esses, convertit se ad te. Nempse cum non esses, non erat, qui resisteret, obaudiret, renneret, et tamen ipse sine te dignatus est facere te; te quoque existente, praevaricante, fugiente, expectavit patienter, ut penitentiam ageres. Ibidem. Et Petrus Cellensis: Unum, inquit, praestitit tui bonitatis strictius religavit beneficiorum vinculum, quo spretus non sperneret, cunctis non abiceret, offensus non laederet, sed satisfaceret tibi pro nobis de nostra injuria, non respuerit, sed redaceret. Quis hoc eacumque pietatis elevatus est, nisi Jesus? Quis hunc verticem gratiarum subivit, nisi Filius Dei? Plane si in Jesu aliquid est melius ipso Jesu, id mihi est propitiatoriam, id est reconciliatoriam. PETR. CELLENS. de Taber. l. II.

Quia celeriter recedit, teste S. Bernardo dicente: Magnam prois miseriam magna misericordia diluit, et abstergit, et hoc quidem festinat, quia sine ullo intervallo conjunguntur, et lacryma peccatoris et misericordia Salvatoris. S. BEN. in Festo S. Margaretae.

Quia jugiter subvenit, nam uti recte D. Chrysostomus indicavit, dum verba illa Ps. cxxxv. « Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia eius » explicans, ita scribit: Quid est saeculum? Non aliquando quidem, inquit, beneficio afficit, aliquando vero recedit. Neque aliquando quidem miseretur, aliquando vero desinit, quod evenit in hominibus, quos et prohibet animi perturbatio, et distrabit fractus et abjectus animus, impedit favor et obsequium, et Deus non est ejusmodi, sed perpetuo miseretur. S. CHRYSOST. in Ps. cxxxv.

Quia etiam indigna non respuit: uti Sanctus Bernardinus testatur, dicens: Admiranda est benignitas Salvatoris, quod talibus vitam et largitur, et conservat, alioquin multiplicata dona perfectissima largitate prestare non cessat, qui non solum vita ipsa indignissimi sunt, sed etiam omni alio bono, praesertim cum ipsis bonis, quae a Creatore accepisse illos manifestum est, non solum exarbitrate abutuntur, sed etiam Creatorem benignissimum nequissime impugnant. S. BERN. SEN. tom. V. s. de Soc. a. 2, c. I.

Quia terminum non habet, hinc S. Basilus: Si fieri potest, inquit, ut multitudo miserationum Dei numeretur, et magnitudo misericordiae mensura ulla comprehendatur, collata cum magnitudine peccatorum, adhibetur sane, si libet, desperatio. Si autem haec et magnitudo non possunt et numero definirimisericordia autem Dei et miserationes, neque magnitudine ulla possunt, neque numero circumscribi sine dubio non est, car desperatio adhibenda sit, sed agnoscenda misericordia Dei, et commissa peccata detestanda, quorum condonatio posita est in Sanguine Christi. S. BASIL. in Reg. brev. in TERM. XV.

MEDIA.

Ad fiduciam erga Misericordiam Dei concipiendam.

Exempla misericordiae ob oculos ponere, ut S. Bernardus suavit, dicens de S. Paulo: Propterea conversionis ejus memoria frequentatur, quod et ipsa quoque memorantibus utilis invenitur; in hac enim memoria, et peccator spem veniae concipit, et provocatur ad penitentiam, et qui jam poenitet, perfecte conversionis accipit formam. Quis desperet ultra pro magnitudine crucisbat eriminis, quandoquidem Sanctum audiat adhuc spirantem minarum et caedis in discipulos Domini, subito factum vas electionis? Quis dicat iniquitatis pondere pressus: Assurgere jam ad studia meliora non valeo; quando in ipso itinere, quo sanguinem stiliam Christianum, ditam toto peccatore virus efflabat, persecutor crudelissimus in predicatore fidelissimum repente mutatus est? S. BERN. s. 1, de Conversione S. Pauli.

Sed et S. Gregorius, inquit: Perpendo Petrum, considero latronem, aspicio Zachaeum, intusor Mariam, et nihil aliud video, nisi ante oculos nostros postea spei et penitentiae exempla; ubique exempla saepe misericordiae apponit. Mala ergo displiceant vel experta. Libenter obliviscitur Deus, quod nocentes fuimus, paratus est penitentiam nostram nobis ad innocentiam deputare. S. GREG. hom. xxv. in Ev.

Pronitatem Dei ad miserandum considerare, de qua sic loquitur Oleaster: Solet apud homines multiplicata injuria illata conditio esse causa, de caetero continendi veniam;

non sic autem Dominus Deus, sed veniam multiplicasse, causa est novae condonationis. Unde ait Moyses: « Sicut propitius fuisti egredientibus de Aegypto. » OLEASTER, in c. XIV. Num. Et clarus S. Petrus Damianus: Vides, inquit, quam longa patientia sit in Deo, quam velox misericordia! Longanimis, ait Sanctus, et multum misericors. Libenter igitur ad te confugio, Domine Jesu, qui diutius pateris, et velociter misereris, quia tu es Deus et non homo, sicut Propheta dicit: Qui servet iram, abscondat malitiam, vindictam inquirat. Ad haec et illud considerandum in misericordia miserantis, quia saeculi homines semel, aut multum septies vel decies dimitteat; hic autem milies in die, si fieri posset, quae committimus, dimittit; et hoc quamdiu vivimus, quamdiu peregrinamur ab ipso. S. PETR. DAM. s. de S. Martino Episc.

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta: « Car Deus vocari voluerit misericordiarum Pater? » id quod S. Bernardus declaravit dicens: Reete, non Pater judiciorum et ultionis Deus dicitur, sed Pater misericordiarum, non modo quod Pater videatur misereri potius, quam indignari, sed eo magis, quod miserandi causam et originem sumat ex proprio; judicandi, vel ulciscendi, ex nostro. S. BEN. s. 3, in Vig. Nativ.

Nosse debet: « In quo misericordia Dei praecipue elacet? » quod Hugo Cardinalis ostendit, dum super verba S. Pauli: « An divitias bonitatis ejus etc. » ita scribit: Notatur copiositas et abundantia bonitatis in largitione beneficiorum, quae fit peccatoribus licet indignis. Haec bonitas attenditur in octo. Primo, in hoc, quod dat eis, sicut sint ejus capitales inimici. Secundo, quod interius inquit ad bonum. Tertio, quod a malis refrenat peccatores per flagella vel agritudines. Quarto, in hoc, quod a casu conservat. Quinto, in quantum peccatoribus offert gratiam. Sexto, in hoc, quod exterius vocat per predicationem. Septimo, in hoc, quod exempla beneficiendi et se convertendi ad ipsum ostendit in sanctis viris, quia in omni Religione sunt aliqui boni. Octavo, apparet bonitas Dei in hoc, quod delectationes temporales amaritudinibus respergit. HUGO CARD. in c. II, Rom.

Nosse debet: « Varios modos, quibus misericordia divina ad penitentiam vocat peccatores, » quos breviter indicavit Bellocensis dicens: Effectus divini misericordie est, quia peccatorem multipliciter revocare conatur; videlicet corripiendo, flagellando, blandiendo, promittendo, vocando predicationis vel locutionis verbo, incitando, reclamando, et inspirando interno consilio, increpando aliquo terribili signo. *Beilov. Spec. mor. l. I. p. iv. dist. 10.* Ensis vero enumeravit S. Bernardus, iugiter: Septem in me video misericordias Domini, quas et vos ipsi facillime invenire potestis in vobismetipsis. Prima est, quia non potest explicari sermone, quam benigna sit, quam gratuita. Ego peccabam, et tu dissimulas; non continebam a sceleribus, et abstinere a verbis prolongabam ego, multiplicando iniquitatem, et tu, Domine, pietatem tuam. Secunda est, quod a multis peccatis adhuc in saeculo positum custodivit me: Quis enim non videat, quod sicut in multa cecidi, sic et in alia poteram incidisse peccata, nisi me omnipotens pietas conserasset? Fateor, et fateor, et fateor, quia nisi Dominus adjuvasset me, paulo minus incidisset in omne peccatum anima mea. Hanc misericordiam tangit, quando dicit, quod iste prodigus filius a cupiebat saturari de siliquis porcorum, et nemo illi dabit, » id est, Deus non dabit, cuius centrum ubique, et circumferentia nusquam, quia non vult dare homini opportunitatem peccandi, quam optat, libenter tamen demon daret, qui te posuit ad porcos custodiendos. Tertia est, quod visitavit cor meum, et immutavit, ut fierent mihi amara, quae mala dulcia prius erant. Hanc tangit Salvator, quando dicit, quod hic adolescens est ad se reversus, et quod cepit intra se dicere: « Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo! Surgam, et ibo ad patrem meum. » Quarta est, quod penitentem misericorditer suscepit, ut in eorum numero inveniretur, de quibus Ps. 31. *Beati quorum remissionem non iniquitates!* Hanc misericordiam tangit in hoc, quod dicit patrem occurrisse filio, cum adhuc esset proci, et cum amplexatum ad patris osculum suscepisset. Quinta, per quam mihi continendi deinceps commendatus praestitit virtutem, ut non recidivum paterer, et esset novissimus error peior priore. Hanc misericordiam tangit, in hoc, quod dicit, eum

fruisse calcem, id est, mortificatum desideris, ne pos jam lapsus fecibus immergatur. Sexta est, gratia promerendi, et haec significatur in annulo fidei, qui ponitur in manibus, id est, in operibus applicatur, quod fit non propria nostra virtute, sed Dei gratia. Septima est manus bonae conversationis. S. *BERNARDUS, ser. xxvii. in Cont.* Quibus consentiens venerabilis Beda: Quid, inquit, tam longanime, quid tam inultum in misericordia? Peccatur, et vivitur, accidunt peccata, augetur vita, blasphematur quotidie, et a solem suum oriri facit super bonos et malos. Vocat undique ad correctionem, vocat impertiendo tempus vivendi, vocat per lectorem, vocat per tractatorem, vocat per intimam cogitationem, vocat per flagellum correctionis, vocat per misericordiam consolationis, longanimis et multae misericordiae Deus. *BEADA, in 2. Rom.*

Nosse debet: « Scopolos, in quo impingere solent homines misericordiam Dei aduentes, » quos S. Augustinus indicavit, dicens: « Et spes, et desperatio timenda est in peccatis. » Videte vocem desperantis ad augenda peccata, videte vocem sperantis ad augenda peccata, et quomodo utriusque voci occurrit providentia et misericordia Dei. Audi vocem desperantis: Jam, inquit, damnandum sum, quare non facio, quidquid volo? Audi et vocem sperantis: Misericordia Domini magna est. Quando me convertere dimittit mihi omnia. Quare non facio, quidquid volo? Desperat, ut peccet, sperat ut peccet. Utrumque metuendum est, utrumque periculosum. *Vae a desperatione! Vae a perversa spe!* Utriusque huic periculo, et utriusque malo, quomodo occurrit misericordia Dei? Quid dicit tu, qui desperando volubus peccare? Jam damnandum sum, quare non facio, quidquid volo? Audi Scripturam: « Nolo mortem impij, tantum, ut convertatur, et vivat. Hae voce Dei reducitur in spem. Sed timendus est alius laqueus, ne ipsa spe amplius peccet. Quid ergo et tu dicebas, qui spe magis peccas? Quando me convertere, omnia mihi Deus dimittit; faciam, quidquid volo. Audi et tu Scripturam: « Non tardes converteri ad Dominum, neque differas de die in diem; subito enim venit ira ejus, et in tempore vindicta disperdet te. » Noli ergo dicere: Cras me convertam, cras Deo placebo. Verum quidem dicit, quia Deus conversioni indulget

tiam promisit; sed dilationi tuae diem crastinum non promisit. S. *Aug. in Ps. cxlv.* Et iterum: Semper expectas, et de misericordia Dei tibi plurimum polliceris, quasi illi, qui tibi per penitentiam promisit indulgentiam, promiserit tibi etiam prolixioram vitam. Unde scis, quid pariat crastinus dies? Recte dicit in corde tuo: Quando me correxero, Deus mihi omnia peccata dimittet. Negare non possumus, quod correctis atque conversis indulgentiam Deus promisit. At in quo Propheta mihi legis, quia promisit correcto indulgentiam, non mihi legis, quia promisit tibi Deus longam vitam. Ex utroque igitur homines periclitantur, et sperando et desperando, contrariis rebus, contrariis affectionibus. Sperando quis decipitur? Qui dicit: Bonus est Deus, misericors est Deus. Desperando quis decipitur? Qui dicit: Immisericors est Deus. *Idem. tr. xxxiii. in Joan.*

Nosse debet: « Sicut misericordia semper cum justitia conjuncta est, ita metum quoque divini iudicii cum spe misericordiae obtinendae junctum esse debere; » uti sapienter monuit Hildebertus Episcopus, dum in epistola quadam (cui hic praefigitur titulus: Gratulatur Regine cuidam de bono; quod aliud fuisse non puto, quam nuptias cum Rege) praeter alia illam hortatur, ut Deum non ita speret misericordem, ut non etiam expectet iudicem; ita ad propositum nostrum scribit: Sed dicit mihi: Idem offensum clementiam promittit, panice praetermittit, penitentem admittit, minas remittit, debita dimittit, ampliora committit. Ita est, inquam, confiteor, « misericordia Domini plena est terra. Ceterum plures ante sibi infructuose accipiant, qui licet abjurato hese agendi studio Deum tamen, quem merentur, iudicem, sperant misericordem, quasi eum invenire propitium, merces sit iniquitatis, quod credimus esse religionis. Verum non est ita; neque enim misericordiam Dei lucrantur mali, quam sibi etiam timide pollicentur boni. In ea sperare, saluberrimum est consilium; sed de ea totum pendere, periculosum est refugium; oportet enim iudicem mitigent aliqua bona, si volumus misericorditer judicari mala. Proxima est veniae causa, non tota rea; virtus, quae cum delicto ad iudicium venit, intervenit. Hi vero iudicem sentiunt misericordiae expertem, qui se peccando faciunt expertes justi-

tiae. *HILDEBERTUS, Episc. apud Mansi, dis. xii. n. 4.* Et in eundem sensum S. Augustinus: Quamvis, ait, multam presumere debeamus de misericordia Dei, non tamen negligenter debemus timere justitiam ejus; cum justitia enim te iudicabit, qui cum misericordia te redemit. Nam quod nos tam longo tempore peccamus, et ille patitur, non est negligentia sed patientia; non ille potentiam perdidit, sed nos ad penitentiam reservavit. Teneamus ergo justitiam, cuius misericordiam desideramus. S. *Aug. hom. xxxvi. in Exod. c. xx.* Hinc, teste S. Basilio: Ubique Scriptura miserationibus Dei justitiam conjungit, nos plane erudians, quemadmodum nec misericordia Dei sine iudicio, nec iudicium sine misericordia sit, sed commensuratur, etiam cum iudicio miserationes suas iis, qui digni sunt, admovent, et cum iudicat, commensuratum quoque nostrae infirmitati iudicium inferat benignitatis erga nos affectu potius, quam aequa compensatione nos plectens. Cuius ulteriori rationem alibi reddens: Si per se, ait, iudicium Dei satis esset, ac severo et praecise pro meritis eorum, quae gemimus, nobis rependaret, quae nobis spes reliqua esset? Quis ex omnibus salvus foret? Nunc autem diligit misericordiam et iudicium, vult assistere constituta sibi misericordia, et regio iudicii prelati throno. Sic quilibet in iudicium adducit: « Si iniquitates observaveris, Domine, Domine, quis sustinebit? » Neque enim misericordia sine iudicio, neque iudicium sine misericordia. Ante iudicium misericordiam diligit, et post eam praerogata ad iudicium venit. Haec enim inter se conjuncta sunt, misericordia cum iudicio. Vult enim misereri iudex, teque miserationibus suis complecti; modo post adhibita humilem te factum et contritum, et malefacta plurimum deplorantem inveniat. S. *BASILIIUS, in Ps. xxxii.*

Nosse debet, « etiam cooperationem hominis necessariam esse, ut misericordiam a Deo consequatur, » uti sapienter indicavit S. Chrysostomus dicens: Dei misericordia tanta est, ut nulla oratione explicari, nulla cogitatione comprehendi possit, mentemque omnem excedat, ac rationem superet: Verum, etiamsi in talis sit, partes tamen etiam nostras desiderat. Attende, quid dicam. Deus misericordiam impendit, at non id simpliciter, verum ait: Da tu quoque aliquid, v. gr., infinitis peccatorum sarcinis premeris, delicta multa habes, ea levare

volo; manum tu quoque porrige, non quod ego te opus habeam, sed quia te etiam ad tuam salutem aliquid erogare volo. Et quoniam pacto dicam? Latro ille salutem est consecutus ac tot peccata dissolvit, nimirum non per misericordiam solam, sed etiam per suam fidem. Quid enim ait? *Memento mei*, inquit, *dum veneris in Regnum tuum*. Quidnam Deus ad ipsa salutem contulit? Peccatorum solutionem. Quid dabo? Fidem. Qualem? Magnam, sublimem, ad cælum usque pertingentem. Quæ veritas sequenti in Patrum Capuccinorum Chronico contenta stabilitur historia, qua narratur, Fratrem Matthæum de Bascio, unum e primis Religioni illius Fundatoribus miraculis clarum, novumque sæculi sui Apostolum, in disseminando Dei verbo zelosum æque ac frequentem extitisse; qui eum proinde die quadam Judæis prædicaret in urbe Veneta, unus eorum se companionem esse (secundum externam tamen apparitionem dumtaxat) ostentans, concionatorem, ad suis apud Deum precibus veram sibi notitiam, lumenque impetraret, obstatus est. Annuit Fr. Matthæus, seque divinitim pro eo oraturam misericordiam spondit. Quo vix absente, peridus ille cum sodalibus suis Hebræis fidem nostram, virumque Dei illudere copit. Neque multis exiende elapsis diebus sancto viro obitus, inquit ad illum: Nescio, quid dicam, siquidem ex quo me tuis commendavi orationibus, tunc ille Christus nullo lucis radio usque in præsens tempus meum illustravit, ingressusve est animus. Ad quem Fr. Matthæus: Ita quidem; ast post breve tempus ejus tibi defectus rationem insinualo. Interim me comitare, quia tua indige opera. Abiit Judæus, et ad palatium, uno inde distans milliari, conducens, in limine domus, bajulum reperit, saccumque frumento plentum, nec procul inde vacuum in mari cymbam. Quando vir Dei ad Hebræum conversus ait: Granum hoc ad navigium istud deportari vellem, adjuva itaque me, obsecro, ut ipsum bajuli hujus humeris imponamus. Mox obsequiosus Hebræus hinc tui sacri parti, illinc vero alteri servus Dei suam applicavit manum, dumque Hebræus saccum elevarat, Fratrem Matthæus suas ex industria subduxit manus, ut saccus caderet; quo facto indignatus Hebræus: Quid, inquit, facitis? Et vos vestras sustinete partes, siquidem nimum est pondus, ut illi ego solus sufficiam, non ego tantas

habeo vires, ut ego sine ope tua pondus hoc erigere valeam. Tunc S. Capuccinus, sacco dimisso, sequentibus Hebræum aggreditur verbis: Ecce nunc ipsissimam tue dantitiae causam; rogsti me, ut pro salute tua, et plena tui ad veram fidem illuminatione intercederem apud divinam misericordiam. Ego, quod mei erat muneri, feci omni cum diligentia; ast tu defecisti in munere tuo, nec mihi, nec tibi satisfaciens. Meam itaque orationem cum cordis sinceritate adjuva et tua, divinamque in te experieris misericordiam. Illisque dictis, navigium, bajulus, et frumentum disparuere. Quo miraculo miser ille compulsus, suisque ipsum emarrans, non modo ipse conversus fuit, sed etiam tota familia filius. *An. Capuc. p. 2, an 1552, n. 76.*

Nosse debet, nunquam desperandum esse de misericordia Dei, ut recte S. Antonius Paduanus indicavit dicens: Nalli diffidendum est, ne deficiant miserationes Dei; fons misericordie non siccatur, nisi tu prius fueris exsiccatus. Imo, ut aitur de spiritu et anima, tardius videtur et veniam peccatori dare, quam ipsum recipere, quasi plus cruciet ipsum ipsius miseri compassio, quam ipsum miserum passio. S. ANTON. PAVAN. in *Don. iv Quod*. Quod ipsum etiam S. Laurentius Justinianus hortatur, dum ait: Noli ergo ex diffidentia tua immense misericordie Dei abbreviare manum, que tibi ad indulgendum, quam tu ad poscendum veniam, paratior invenitur. Idem quoque Sanctus super illa se reflectens Psalmi verba: « Misericordiam et Judicium cantabo tibi, Domine, » quam invitus Deus castigat, his verbis insinuat: Hoc ideo dictum est, ut scias, ipsum libentius ignoscere, quam punire, nam paratissimus semper est ad parcendum, ad ferendum vero (si fas est dicere) tardus et piger, et peccata dissimulans; hinc est, quod, antequam justitia sue rigorem effundat, præmonet, et equanimiter delinquentium emendationem expectat. Hoc quippe in veteri, hoc in novo legitur Testamento; hoc in nobis quotidiano claret experimento. S. LAUR. JUST. l. I, de *Inter. anim.*

Nosse debet etiam, quando Deus corripit, duriusque tractat homines, hunc esse effectum misericordie; ut recte S. Chrysostomus advertit, dicens: Nunc mihi sermonem meum memoria tenete, nec unquam elabi ex ea sinite; Deum nimirum non modo cum affli-

cit beneficiis, sed etiam, cum ponit, bonum esse ac benignum; nam et ipsius pœnæ ac supplicia beneficiorum ejus sunt pars maxima, et providentiæ genus maximum. Cum ergo famem, pestes aeris, siccitates, imbres continuis, et aeris inæqualitates, vel aliud quidpiam videris, quo genus humanum puniatur, ne ægre feras, neque indigneris, sed adora rerum illarum Auctorem, atque illum curæ ac sollicitudinis nomine commenda. Ille quippe est, qui hæc omnia peragit, et corpus castigat, ut anima emendetur; juxta illud Psalmistæ: « Cum occideret eos tunc quærebant eum, et dilaculo veniebant ad eum. » Medicus, non cum egrum in hortos et prata deducit, laudandus est tantum, nec cum in balnea et piscinas aquarum, nec cum opparum mensam apponit, sed cum jejunium jubet manere, dum fame torquet, et sibi cruciat, cum lecto affligit, et domum convertit in carcerem, cum secat et mit, cum aceria porrigit medicamenta, ex æquo medicus est. An non igitur absurdum est, illum tot malis illatis medicum vocari, Deum vero, si quid tale præstiterit, ex. gr. si famem, aut mortem invexerit, blasphemare, atque illi curam universi detrabere? S. CHRYS. tom. V, ser. ix. Hinc et Tertullianus: O servum beatum, ait, ejus emendationis Dominus instat, cui dignatur irasci, quem admonendi dissimulatione non decipit. TERTULL. l. de *Pat. c. 11.* Sed et Salvianus: Quid querimus, ait, quod dare agat nobiscum Deus? Nullo nos durius cum Deo agimus; exacerbamus quippe Deum impunitatibus nostris, et ad puniendum nos trahimus invitum. Cumque ejus naturæ sit mens Dei, atque Majestas, ut nulla iracundia passione moveatur, tanta tamen in nobis peccatorum exacerbatio est, ut per nos cogatur irasci. Vim, ut ita dixerim, facinus pietatis suæ, ac manus quodammodo afferimus misericordie suæ, cuiusque ejus benignitatis sit, ut velit nobis jugiter parere, cogitur malis nostris scelera, que admittimus, vindicare. SALVIAN. *op. Mansi, dis. xi, n. 40.*

Nosse debet, quando misericordia Dei ob oculos velari debeat; quod bene S. Anselmus declarat, dicens: Notandum est, quod ante perpetracionem culpæ nunquam misericordia Dei debet cogitari, sed justitia et judicium ejus, furor et indignatio illius; hæc pensari, hæc ante oculos merito reduci, hæc sæpe numero cum magno horrore re-

tractari debent. Quando quis tentatur, non debet dicere: « Misericordia Domini magna est; » sed potius: « Horrendum est, incidere in manus Dei viventis. » Quando appetit luxuria quemcumque pulsat, non cogitet tunc, *quocumque die peccator ingenerit, omnia peccata oblivioni tradentur*; sed potius sæpe recogitando tractet, quod *male dictus omnis qui peccat in spe*. B. ANSEL. de *Simil. c. cxv*. Cui consentiens Dionysius Carthus, super illa verba: « Nec dicas, miseratio Domini magna est; » ita scribit: Dando tibi ipsi audaciam perseverandi in peccatis, et peccandi in spe; hoc modo, ut Climacus plenius docet, seducit Diabolo miseris homines; quia, dum sani sunt, suggerit eis infinitam esse misericordiam Dei, et posse faciliter veniam impetrari; dum vero in extremis sunt, proponit eis divinæ rigorem justitiæ, et multitudinem, magnitudinem que culpæ suarum, ut desperent. DIONYS. CARTH. in *e. v. Eccl.*

MISCELLANEA ET CONCEPTUS PRÆDICABLES.

QUALITAS. — Observanda est notabilis quedam differentia, que misericordiam inter et justitiam versatur, secundum quod Spiritus Sanctus de utraque loquitur. Etenim de misericordia dicitur: « Per viscera misericordie Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto. » Non vero eodem modo fit sermo de justitia. Etenim de hac apud Isaiam dicitur: « Indatus est justitia ut lorica, indatus est vestimentis utionis, et operatus est quasi pallio zeli. ISAIAS, lxx, 17. Et apud eundem Prophetam, c. 47, dicitur: « Erit justitia cingulum lumborum ejus. » Porro inter vestes et viscera hæc est differentia, quod vestes ab homine nunc portentur, mox vero deponantur, quod de pallio specialiter verum est; ut vero viscera a nobis, quoad usque vivimus, sunt inseparabilia. Eodem modo Deus non semper manum flagello armatam habet, ut nos castiget, sed nonnumquam apprehendit illum, mox vero idem deponit: At vero sicut viscera, quoad usque vivimus, nunquam a nobis deponi possunt, ita misericordia a Deo est indivisibilis, adeo ut, tametsi nonnum-

quam velut justus Index rigoris sui in nos fulmina vibret, nihilominus in ipsimet, que nobis immittit, supplicia, atque in ipsamet rigoris severitate misericors esse non desinat, quippe qui semper citra condignum puniat. MANSI, dis. XI, n. 3.

Deus electo populo, si quando apostata ad falsorum numinum cultum transiret esset, divine justitiæ supplicia his legitur intentasse verbis: «Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam et quartam generationem eorum, qui oderunt me, et faciens misericordiam in millia his, qui diligunt me.» Ubi Cajetanus em, que inter Dei justitiam et misericordiam versatur, notat differentiam, inveniens: Cerne differentiam, quoniam vindicta non extenditur ultra quatuor filios, beneficia autem extenduntur in millia; ad significandum, quod ad conferenda bona Deus est promptissimus, ad inferenda autem mala pareus. Ratio est, quia bona sua confert sponte, mala autem infert exigentibus delictis nostris. Ib. n. 8.

Quin oleum misericordie sit symbolum, nempe facile revocabit in dubium, quia sicut hoc aliis omnibus est superius liquoribus, ita quoque miserationes ejus super omnia opera ejus. Et ideo de Salvatore nostro merito dicitur: «Oleum effusum nomen tuum.» Quando summus Sacerdos veteris Legis consecratur, qui typus erat Christi (Sacerdos in æternum Christus Dominus secundum ordinem Melchisedech), bona olei quantitas et fundebatur super caput ejus, dicente Scriptura: «Oleum unctionis effundens super caput ejus; sanguine autem solum digitus manus tui pedis, et extremitas auriculæ tingebatur. Quodnam vero in hæc tanta olei copia, et in tanta sanguinis puritate latet mysterium? Omnia in figura contingebant. Sanguis enim diviniæ justitiæ est representativus. Unde Scriptura prima omnium vice sanguinis mentionem faciens divinam implorat justitiam, dicendo: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.» Deus autem a nobis castigandis abhorret; et quin nihilominus tamquam justus ea, que a nobis inique aguntur, castigare debet, id ipsum facit, in quanta fieri potest minori vindicta. E contra vero cum oleum symbolum sit pietatis et misericordie, eo vult in figura summi Sacerdotis abundanter inungi, quia misericors Dominus et justus, et Deus noster miseretur. Ib. n. 7.

Cam divina justitia mundum per diluivum universale stauisset disperdere, observandum est, quod præter id, quod supra diximus, rupti sunt omnes fontes abyssi magna, et cataracta celi aperta sunt, et facta est pluvia super terram, quadraginta diebus, et quadraginta noctibus. At vero ex quo cataracta oculi aperte erant, merito querendum venit, cur non subito in unico momento universa terra inundata fuerit? Cur aqua tam tarde stillatim et guttatim per quadraginta dies lapsa fuit? Pro resolutione autem observandum est, Deum cum celeritate magna suam ostendere beneficentiam, siquidem in sex diebus totum fabricavit universum, cum summa vero lenitudine procedit ad ponendum rigorem, quia quadraginta dierum spatium adhibet ad totius mundi exterminium, quod ne tunc quidem moliretur, nisi ab obstinata impietum malitia ad hoc violenter quasi cogereur. Ib. n. 10.

Oleaster super verba illa: «Reverse sunt aqua de terra, cupres et redentes, et coperunt mirum post centum quinquaginta dies, a sequenti instituit considerationem: Centum quinquaginta dies diluivum duravit, paucioribus autem diebus aqua defecerunt, ut ostenderet Dominus, quod prouit sit ad miserendum, quam ad flagellandum, et quod vix ferre possit continuare punitionem; hoc enim illi peculiare est, ut ad momentum affligat, et ad multos centenarios arborum consoletur. Id quod de eo pulchre S. Isaias asserit, c. XII, dicens: «Prædicabo annum placibilem Domino, et diem ultionis Deo nostro;» ubi vides, diem ultionis die claudi; placationem vero ad annum usque durare, quod etiam, c. LIV, confirmavit, dicens: «In momento indignationis abscondi faciem meam a te, et in misericordiis semper tuis congregabo te.» OLEASTER, in v. VII, Gen.

Si quis a Principe, in cuius vitam conjuraverat, condemnatus esset ad fornacem ignis, et super eandem ex subtili quodam funiculo hæretet suspensus, et tamen ex ejusdem Principis benignitate, condemnationis executione diu procrastinata, talis in illo deplorabili statu eundem Principem calumniari, et vituperare non desisteret, credere, quod sufficientem habiturus esset Princeps ille patientiam, sine vindicta impertinentissimam hanc tolerandi temeritatem, nec funiculum vite temerari illius hominis recidendi? Utique id impossibile

esse diceret. Ex hoc itaque exemplo infinitam considerare possumus Dei erga nos pietatem, et dicere: «Misericordie Domini, quia non sumus consumpti. Enim vero innumeri sunt homines, qui ex subtili filo, ex unica respirazione super infernum hæretet suspensi, divina autem misericordia se interponit, ne illum illud præcidatur, et tamen nos hac dilatione utimur ad continuandas benefactoris nostri offensas, imo ad eandem quotidie adaugendas; et tamen Deus sustinet, Deus nos expectat, Deus has a nobis sibi illatas injurias dissimulat; an non igitur ingens hic tibi videtur divine benignitatis excessus? MANSI, dis. IX, n. 2. Miratur supra modum S. Bernardinus, neminem esse, qui ad considerandam hanc infinitam Dei patientiam animum applicet, licet videat, quod impii eadem patientiam enormiter abutantur, eandem novis excessibus irritando quotidie et exasperando. S. BERN. SER. s. 49, a. 1, c. 1.

Quædam Jeremie Prophete visio, quanta cum repugnantia Deus se vindicem exeret, vibretque virgam, clare nobis in hæc verba demonstrat: «Et factum est verbum Domini ad me dicens: Quid tu vides, Jeremia? Et dixi: Virgam vigilantem ego video. Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo, ut faciam illud. Et factum est verbum Domini secundo ad me dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam succensam ego video.» JEREMIAS, I, II. Lebes hic ardens, ut ex contextu sequenti patet, infortunia et mali denotabat nobis per homines illata; virga autem supplicia immediate a Deo procedentia significabat. Que autem virgam inter, brilliantemque ollam assignari potest differentia? Virga naturalem suum situm in arbore habet, frondes, flores, fructusque profertur, et autem ad percutiendum deservit, violenter ex arbore detrahatur atque eradicatur oportet, atque ita contra naturam suam ad poznam applicatur; si que rationis non polleat, potius arbore uniri, inque virore flores, fructusque profertur eligeret, quam ad vindictam deservire. Ignis et contra ex natura sua ad calefaciendum succendendumque ollam destinatus est, unde si animatus et rationalis foret, sibi potius in eo complaceret. Ita quoque in presenti de Deo nostro dicimus oportet; quando enim nos castigat, involuntarie, repugnantem, et contra genium suum id facit, de illo namque dici-

tur: «Secus enim proprium est misereri semper.» Secus vero homo tunc solummodo accipit, quando vindictam de inimico auaspit, nunquam expletiv indignationem. Virga, utpote recta, justitiæ et rectitudinis est symbolum, dicente Psalmista: «Virga directionis, virga Regni tui, a Non enim Deus nos puniat, nisi inviolabilis ejus ita exigat providentia et justitia; ignis autem passionis et iracundiæ symbolum est, eodem dicente Psalmista: «Ascendit fumus in ira ejus, et ignis a facie ejus exarsit.» Iterum, virga dum percussit, vires amittit et rumpit, ita et Deus suam a flagello retrahit manum; ignis vero tanto magis crescit, quanto amplius ejusdem accrescit alimentum. Virga ad hoc ut percussit, ictumque infligit, alienis manibus agitari debet; ignis autem ex se ipso ardet; ita et divina justitia, nisi nostris irritata fuerit culpis, nostrisque provocata contumaciis et rebellionibus, nos minime castigat; ita vero et indignatio hominis non aliud motivum habet, quam passionem propriam, sicuti Deus in penis non nisi suam respicit justitiam, nobis sæpe mittans flagella, sed et hæc ipsa suspendens, et quasi e sua abolens memoria, MANSI, disc. XI, n. 5.

Nunquam hominis animus sine metu Dei esse debet, quia justus Dominus in omnibus vis, sanctus in omnibus operibus suis. Custodit diligentes se, et omnes peccatores disperdit; unde beatus homo semper pavidus est; et nunquam de misericordia desperat, quia scavis est Dominus universis, et miserationes ejus super omnia opera ejus. Illic in lego ita præceptum est: «Ne auferas in loco pignoris inferiorem et superiorem molam;» superior autem et inferior mola est spes, et timor; spes vero ad alta subleval, timor autem cor inferius premit. Sed mola superior et inferior ita sibi necessario junguntur, ut una sine altera inutiliter habeatur. In peccatoris atque pectore inessanter debet spes et formido conjungi, quia frustra misericordiam sperat, si non etiam justitiam timeat; frustra justitiam metuit, si non etiam de misericordia confidit. RABA, I, I, in Eccl. c. XIX.

UTILITAS.—Ad propositum aptissime servit observatio quædam, quam S. Ambrosius circa resurrectionem Lazari insinuit, circa quædam a mortis resurrectionem Salvator noster ordinavit, ut sudarium, quod faciem ejus tegerat, solum tolleretur: «Facies illius

sidario erat ligata; dixit Jesus: Solvite! » Cujus hoc fuit mysterium, quia Lazarus peccatorem, opera misericordie Dei justificatum significans, tametsi ante faciem, quæ videri posset, non habuerit, subito tamen, postquam ab vitam gratia rediit, faciem suam exporrocta fronte videndam exhibere potuit, neque enim quidquam habebat, quod erubesceret. Unde S. Ambrosius ait: Sed quia venia donatus est, revelare faciem, aperire vultum jubetur; non habet enim, quod erubescat, cui peccatum remissum est. S. Ambrosii, *lib. ii. de Pen. c. vii.*

DAMNUM ABUSUS. — In lib. I. Regum, c. xi, legitur, quod, dum Naas Ammonites cum viris Jabes Galaad preliabatur, hi se viribus inferiores videntes, cum Naas fodas irene petierant, dicentes: « Habeto nos foderatos, et servamus tibi. » At vero arrogans hoc ab eo retulerunt responsum: « In hoc forium vobiscum fodas, ut etiam omnium vestrum oculos dexteris, ponamque vos opprobrium universo Israel. » Nimrum securè cum populo illo dimicaturum esse sibi persuasi, si illos ad caeco quodammodo cum illo pugandum impulisset, siquidem erato oculo dextero sinistram oculum sento contegere debebant. Omnia autem hæc in figura contingebant illis, Naas enim tyrum refert inimici infernalis, qui in hac vita, quæ est quidam continuus prelii campus (*multa est vita hominis*) nos vero lumine et agnitione bonorum et salutis æternæ, destitutos esse capit, ut tanto liberius animas nostras depredetur. Unde B. Petrus Damianus hanc historiam ad moralitatem applicans, inquit: Quam sæpe malignus hostis, consentienti sibi cui libet reprobo homini, potterem partem sanctitatis ac lucidi operis alimit, minorem vero quidam artificiosa suæ calliditatis industria feretinquat, ut in eo, quod tollitur, sit occasio damnationis; in eo, quod remanet, de spe fiducia presumatur, ut peccator ad penitentiam non resurgat. Et quidem quot sunt homines, quos Demon per viam presumptionis de divina misericordia sibi acquirit? B. Petrus, *DAM. I. VI. ep. v.*

S. Gregorius super illa verba Jobi, c. 24, *Dedit ei Deus locum penitentiae, et ipse abutitur eo in superbia; insignem hanc nobis tradit doctrinam, dicens: Quisquis delinquit, et vivit, idcirco hunc divina dispensatio in aequitate tolerat, ut ab iniquitate compestat; sed qui diutius toleratur, nec tamen ab iniquitate compestat; manus quid su-*

perna patientiam percipit, sed reatus sui vinculis ex ipso se munere aretibus stringit; nam quia accepta penitentiae tempora dixerit ad culpam, districtus in ultimis Iudex impensa argumenta misericordie convertit ad poenam. S. Cass. I. VI. *Mor. c. iv.*

Vulgaris est ille medicinae aphorismus: « Corruptio optimi pessima, » et ideo, sicut Manna adeo turpiter putrefiebat, ut exinde nauseabundi scaturirent vermes, eodem modo, quanto benignior sui que liberalior est divina bonitas, ita, si illa abutuntur et contemnunt, in severiora supplicia convertitur. Consideratione digna est illa S. Ambrosii super illa verba: « An divitias bonitatis ejus etc. » adhibita glossa. Hæc dicit, ut non jam se pulet evasisse, si illum bonitas Dei patitur diu peccantem, nec patientiam ejus pulet contemnendam; necesse enim est, ut pomis perennibus torquentur, quem penitentiae longanimitas non emendavit. Divus Chrysostomus ad idem propositum sequens format arguens argumentum: Si vitium maxime regnat, nec mali tamen penes desiere, necesse est, ut aliquando dent. Si enim hæc haud negligant homines, quomodo Deus neglecturus est, qui non solum est patiens, sed etiam justus, juxta illud: « Deus Iudex justus, fortis, et patiens, » Primasius, Episcopus Africanus, qui fuit ejusdem Chrysostomi discipulus, super prædicta verba commentando ita scribit: Numquid propterea tibi de impunitate blandiris, quia Deus in presenti non reddit, et patientiam ejus contemnis? Non tardat, inquit, Dominus promissa, sed patienter agit propter vos, nolens aliquem perire, sed omnes ad penitentiam converti; bonus est enim expectando, justus est puniendo. *MANST. dis. xx, n. 4.*

S. Aug. in libro de *Catechizandis Rudibus*, illos, qui in misericordia Dei nimium confidentes in peccato continuant, his verbis restringit: Si hoc animo venisti, quasi securus talia facias, multum eras, nec tibi proderit nomen Christi, cum ceperit ille severissime judicare, qui dignatus est misericordissime subvenire. Idem quoque punctum S. Bernardus Senensis in quodam sermone tangens, hanc de divina bonitate conceptam presumptionem, qua innumeri damnantur, his verbis detestatur: Revera illud dicere possum, Thren. 3. *Misericordie Domini, quia non sumus consumpti; et miror certe, si quilibet in se hoc non miratur, et cum ipso sustinente mala multiplicentur, ipso dissimu-*

lante peccata aggravantur, ipso insuper expectante animi indurantur. Unde Ecclesiasticus 8. « Quia non cito profertur sententia contra malos, absque ullo timore filii hominum perpetranti mala. »

DEI PRÆSENTIA.

EX S. SCRIPTURA.

VERITAS. — En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. *CANT. c. ii, 9.*

Quis me videt? Tenebræ circumdant me et parietes cooperiunt me, et nemo circumspicit me. Quem vereor? Delictorum meorum non memorabitur Altissimus. Et non intelligit, quoniam omnia videt oculus illius. *ECCLES. xxiii, 39.*

Oculi Domini multa plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, et profundum abyssus, et hominum corda intrantes in absconditas partes; Domino enim Deo, antequam crearentur, omnia sunt agnita, sic et post perfectum respicit omnia. *Id. 28.*

Pravum est cor omnium et inscrutabile. Quis cognoscat illud? Ego Dominus scrutans cor, et probans renes. *JER. c. xvii, 6.*

Oculi ejus super vias hominum, et omnes gressus eorum considerat. Non sunt tenebræ, et non est umbra mortis, ut abscondantur ibi, qui operantur iniquitatem. *JOB. c. xxxiv, 2.*

Putasne, Deus e vicino ego sum, dicit Dominus, et non Deus de longe? Numquid non caelum et terram ego implico? dicit Dominus. Audi, qui dixerunt Prophete. *JER. c. xxiii, 23.*

Observasti omnes semitas meas, et vestigia pedum meorum considerasti. *JOB. c. xliii, 27.*

Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse evellit de laqueo pedes meos. *PS. xxiv, 13.*

Providetiam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ne commovear. *PS. xv, 8.*

Omnes viæ hominis patent oculis ejus;

spiritum ponderator est Dominus, *PROV. c. xvi, 2.*

Instrum te in via hæc, quæ gradieris; firmabo super te oculos meos. *PS. xxxii, 6.*

UTILITAS CONSIDERATE DEI PRÆSENTIAE. — Qui timent Dominum, preparabunt corda sua, et in conspectu illius sanctificabunt animas suas. *ECCLES. c. ii, 20.*

Quærite Dominum, et confirmamini; quærite faciem ejus semper. Quæ autem est facies ejus, nisi presentia Dei? inquit S. Augustinus? *PS. civ, 4.*

Beatus vir, qui in sapientia morabitur, et qui in justitia sua meditabitur, et in sensu cogitabit circumspectionem Dei! *ECCLES. xiv, 22.*

DAMNUM NON CONSIDERATE. — Dixit insipienti in corde suo: Non est Deus. Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in studiis suis; non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. *PS. xiii, 1.*

Vere, quia non est Deus mecum, (in memoria mea) invenerunt me mala hæc. *DEUT. xxxi, 17.*

Vides, Fili hominis, quæ seniores domus Israël faciunt in tenebris, unusquisque in abscondito cubilei sui? Dicunt enim: Non videt Dominus nos. *EZECH. c. viii, 12.*

A facie tua abscondat, et ero vagus, et profugus in terra. *GEN. c. iv, 14.*

An non cogitas, quod Deus excelsior caelo sit, et super stellarum verticem sublimetur? Et dicis: Quid enim novit Deus? et quasi per caliginem judicatis. Nubes latibulum ejus, nec nostra considerat, et circa cardines caeli perambulat. *JOB. c. xxii, 12.*

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

VERITAS. — Quidquid semper operor, inquit S. Aug. tu pariter semper præsens ades, utpote perpetuus inspector omnium cogitationum, intentionum, delectationum, et operationum mearum. S. AUG. c. xiv, *Soliloq.*

Ipse timendus est in publico, ipse in secreto. Proceedit? Videris. Lucerna ardet? Videt te. In cubile intras? Videt te. In corde versaris? Videt te. Si peccaveris, quære, ubi te non videat, et fac, quod vis. *Idem, ser. xlvii, de Dom.*

Lux æterna, quæ Deus est, quanto immo

faciliter fulget, tanto penetrabiliter videt, et neque occulta nescit, qui occulta penetrat; neque penetrata obliviscitur, quia incommutabiliter durat; proinde quoties indignum aliquid mente concipimus, toties in hunc peccamus, quia ipse nobis, et non sibi presentibus præsto est. S. GREG. *ap. Mensi*, tr. lvi, dis. i, n. 3.

Oculos Dei simul universa cernentis, non abdita locorum, non parietum septa secludunt, nec solium ei acta et cogitata, verum et agenda, et cogitanda sunt cognita. Ista ergo scientia summi iudicis est, omne solidum ei liquidum, et apertum omne secretum, cui obscura clarent, multa respondent, silentium confitentur, et sine voce mens loquitur. S. LEO *§ de Quad.*

Cælum palmo metiens, et terram pugillo concludens, ostendit, quod ipse sit circumquaque in cunctis rebus, quas creavit. Ipse manet intra omnia, ipse extra omnia, ipse supra omnia, ipse infra omnia. Et superior est per potentiam, et inferior per sustentationem, exterior per magnitudinem, interior per subtilitatem; summus regens, deorsum continens, extra circumdans, interior penetrans. S. GREG. I. II, *Mor.* c. viii.

ÆQUITAS. — Hominem vereris presentem, Dei Patris et Filii non vereris presentiam? Sed non vis credere, ne possis cavere. Non vis audire, cum legitur, quia Deus novit occulta hominum, ne incipias scire, quod timeas, et timere, ne pecces. S. AMB. in *Ps.* cxviii.

UTILITAS. — Si videmus mente semper Deum, et ad eum convertimus mentem nostram, omnia nobis facilia apparebunt, omnia portabilia, omnia sustinebimus, omnibus superioris efficiemur. S. CHRYS. *hom.* xxvii, *ad Hebr.*

Non te sic spectat Deus in agone certantem, ut populus urigam; clamare enim novit, adjuvare non novit, vires subministrare non potest, homo enim est, non Deus; hic enim forte, dum spectat, plus laborat sedendo, quam ille luctando. Deus quando spectat certatores suos, adjuvat eos invocantes, nam vox athleta illius est. *Ps.* xciii. *Si dicebam, motus est pes meus, misericordia tua, Domine, adjuvabat me.*

Sive quis corporum concupiscentia capiatur, sive pecuniarum amore, sive alia quadam absurda voluptate, statim hoc verbum cogitet, quod ille est, qui nos condemnet, a

quo non est possibile nos occultare, etiam qua in mente nostra versentur; et omnino effugiemus etiam diaboli machinationes, magnoque adjuvante superbo iuvabimur, quo nobis frai contingat gratis et benivolentia Domini nostri Jesu Christi. S. CHRYS. *hom.* lxxviii, *in Gen.*

DIGNITAS. — Præstantes nos, et fidei congressione pugnantem spectat Deus, spectant Angeli, spectat et Christus. Quanta est glorie dignitas, quanta felicitas, presente Deo congrati, et Christo Iudice coronari! S. CYPR. *Ep. ad Tiburt.*

DAMNEM NEGLECTE PRÆSENTIÆ. — Tunc demum homines ad scelera edenda descendunt, cum aut Deum non inspiciere, aut illi curæ non esse ea, que hic geruntur, autantant. S. BASIL. *orat. ii, de Prece.*

S. Augustinus in *Solitudo* suis his Deum verbis affatur: *«Pheumque fuero, non recedis, quoniam ubique es, ut, quocumque iero, inveniam te.»*

EXEMPLA SACRA.

VERITAS. — Quidam suam furtive surripuit, et caveæ clandestinis inclusit, vir tamen ille pietatis operibus intentus esse consueverat. Interea adest dives Jesus in effigie pauperis, et tam prolixo jam crine deformis egebat arte tonsoris. Ille protinus reverenter assurgens, inter cætera humanitatis impendia cepit ipsum forcipibus attendere; sed dum tendit ne satagit, ecce reperit duos oculos in occipito sub crinibus latentes. Expavit homo, stupensque contremuit, et quid vellet esse quod cerneret, pavidos inquisivit. Cui mox ille: *«Ego, inquit, Jesus vocor, undique cuncta contempler, et isti sunt oculi, quibus etiam suam vidi, quem nuper in cavea conclusisti, moxque disparuit. Ille protinus ad cor rediens, divinam circa se elementiam recognovit, et quod ini que presumpserat, satisfactione purgavit.»* S. PETERUS DAM. *ep. ii, c. viii.*

MEMORIA PRÆSENTIÆ. — Joseph a Paphiaris uxore ad scelus sollicitatus dixit: *«Quomodo potero facere malum hoc et peccare coram Deo? Quid enim putas, etiamsi fecerimus, ut res clam sit omnibus, oculum tamen illum, qui dormire nequit, latere non poterimus!»* Illum

solum oportet timere, et tremere, ne pavere, ut ne in conspectu ejus male quidpiam faciamus. S. CHRYS. *hom. vi, in Gen.*

De Noe dicit S. Scriptura. *«Noe vir justus atque perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulavit. Te vidi justum coram me in generatione hac.»* Ubi notandum, quod Deus non sine mysterio frequenter repeta verba illa: *«Coram me, quasi dicere vellet, quod in presentia Dei semper ambulavit.»* Unde Pererius verba illa: *«Cum Deo ambulavit, hoc sensu interpretatur: Deum semper intuebatur quasi presentem sibi, quam ob rem cautissimus, modestissimus, et devotissimus semper incedebat.»* GREG. c. vi, 9.

Sasanna ad adulterium invitata dicebat: *«Melius est mihi incidere absque opere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini.»* DAN. c. xiii.

De Josue S. Basilus scribit: *«Virum, qui tot undique jaculis petebatur, unum contra omnia telum, memoria tenuit Creatoris.»* S. BASIL. *orat. de Joseph.*

S. Franciscus Xaverius dicere solebat: *«Ubiunque fuero, meminero, me in orbis terræ theatro, in cælestis Regis et superum oculis versari.»* MANSI. *dis. viii, n. 1.*

S. Antonius, cum in fine certaminis, cum Dæmone habiti, dixisset: *«Ubi eras, o bone Jesu? Dominum sibi respondentem audivit. Hic eram, sed expectabam videre certamentum. Idem, dis. iii, n. 8.»*

Sarius describens vitam ejusdem religiosissimi viri Rusbrochii, commemorat, eum in omnibus actionibus exercitiisque semper mentem in Deum sublatam habuisse, et vere penitentiam hanc a Deo obtinuisse gratiam, ut, quoties vellet, nulla difficultate posset mentem immergere in suavissimam Divinitatis contemplationem; Deoque se arctissime conjungere, sive solus foret cubiculo inclusus, sive in media sociorum turba, quibuscum conversabatur et loquebatur. ANIAS, *de Præse.* c. viii.

B. Rugerius, ex Ordine S. Francisci, ut est in eorum Chronicis, idem beneficium divinitus erat consecutus, ut nempe presentem sibi fingeret divinam majestatem, et eum eadem in cordis penetralibus familiariter tractaret, sive in choro cantaret, sive in triclinio cibum sumeret, sive cum aliis colloqueretur. Unde et observabatur ab aliis, nunc oculos pie conspiceret in cælum, nunc

suspiria amoris plena ad Deum emittere. Alexander Pontifex solitus erat collo in globo aureo circumgestare sacrum hostiam, ut Deum operum suorum inspectorem attentius contempleretur. ENGELER. in *Dom. Pent.* § ii.

Josephus Corleoneensis, Capuccinus, crebro canto Dei amorem, quo ardebat, solatus, sæpe obvius arborum truncos in silva, hortoque amplexari solebat, ac inibi herere, quod Deum ubique presentem, in illis tum sibi maxime videretur intueri. P. JOAN. RIO, l. I, c. i, n. 25.

Maria Victoria, Annuntiarum, quas ecclesies vocant, fundatrix, ita animum habebat in Dei presentia defixum, ut vix ab illo per occupationes et colloquia abstraheretur, et si abstrahi contingeret tantillum, his duabus vocibus: *«Amor Dei! tamquam igne sulphuri admo continuo recalescebat.»* PENNE. in *Isay.* p. 2, c. xi.

Philorum Sacerdos, S. Basilio per familiaris, a Juliano Apostata pro fide tormentis excruciat, sed a Dæmone atrociter per impuras imagines et varia terrentissima viginti et plurimum annorum spatio divexatus, inter has concertationes, et cogitationum prælia, Deum tamen sibi presentem ita semper habuit, ut quodam die per occasionem de hac re loquens diceret, se non meminisse, mentem suam a Dei unquam presentia distractam fuisse. *Ibidem.*

P. Carolus Condren, Congregationis Oratorii in Gallia secundum Præpositum Generalem, qui etiam ante Sacerdotium sæculi implectebatur tribulis et spinis, ita tamen inter illa presentem Deum semper habuisse memorant, ut plurimum annorum spatio, vix octies aut novies, et quidem per exiguum spatium divina presentia conspectuque caruerit, idque ex confessione generali ejus manu descripta compertum est; tantis vero id temporis locupletatus est divini amoris deliciis, ut cor ferendo impar, palpitationem in reliquum vite contraxerit; ardorisque istius violentia duas costas extra locum naturalem elevavit, timore aliquo ad peccata prominente, hujus rei fidem faciente. *Ibidem.*

NECESSITAS. — Carolus Borromeus dicere solebat: *«Qui in via Dei continuos vult facere progressus, semper debet incipere, id est, cum illo fervore Deo debet servire, ac si quilibet die primo inciperet; debet item ambulare in actuali presentia Dei, Deumque*

solum omnibus operibus suis præfigere finem. *MANI, disc. IX, n. 7.*

UTILITAS. — Cum Thais, meretrix Alexandrina, plurimos laqueis suis implicasset, S. Paphnutius Krenita sub ficto colore et præfatu, ac si cum illa peccare vellet, domum ejus ingressus, ab ea in cameram secretissimam, maximeque remotam, deduci petiit, eumque ad aliam secretiorem deductus fuisset, nec hæc ei placuisset, eo quod a nemine videri vellet, Thais ei respondit: Hoc in loco certo certius a nullo hominum videri poteris, quod si autem te ab oculis divinis subducere volis, nullus in tota hæc domo reperitur angulus, hinc in finem satis occultus, Deus enim ubique est, et ubique videt. Hinc Paphnutius: Si ubique Deum esse, atque omnia videre credis, qua fronte coram purissimis ejus oculis peccare audebis? Pergensque ulterior, demonstrando ei obscenitatum suarum coram oculis Dei commissarum enormitatem, tandem illam ad veram, seriâque penitentiam, omnibus diebus vite sue agendam comparavit et induxit. *ib. n. 5.*

S. Ephrem Syrus in cella sua herbas quasdam legens et mundanas, vidit lasciviam quamdam feminam per fenestram cellam suam introspectentem; qua, ut illum ad illicita permoveeret, interrogavit eum, an quippiam ei deesset? Qui respondit illi, calcem sibi deesse, et lapides, quibus fenestram illam obturare et claudere posset. Petulans vero mulier non cessabat verborum blanditiis illum ad illicita sollicitare, protestando, quod inde necesse non esset, nisi ejus obtinisset consensum. Cui Ephrem respondit: Agedum igitur, contentus sum, et condescendo ad tecum peccandum, cum hæc tamen conditione, ut in potestate mea sit eligere locum, ubi pessime tua concupiscentie satisfacere possim; locus autem hic alius non erit, præterquam urbis Edessæ publicum forum. Cumque illa hinc locum repudiaret, eo quod tantam nollet subire confusionem, in conceptu omnium hominum peccando, S. Ephrem confestim subiunxit: Tu hominum times presentiam, nec tamen in conspectu Angelorum, immo ipsiusmet Dei peccare verecundaris? An ignoras Deum ubique locorum presentem, eumetorumque operum spectatorem esse? Quæ verba, impellente cor ejus Spiritu Sancto, eam ad compunctionem, veramque perduxerunt penitentiam, adeo ut deinceps castam om-

nino, sanctamque egerit vitam. *ib. n. 2.*

Tobias senior filio suo hereditatem relinquere volens meliorem illa, quam parentes ut plurimum filiis suis relinquere consueverunt, eidem hoc unice inculcavit, ut in timore Dei viveret; ad hinc vero acquirendam subiunxit: « Omnibus diebus vite tuæ in mente habeto Deum. » Audite autem quam ex his præmissis deduxit consequentiam: « Et cave, ne aliquando peccato consentias, et prætermittas præcepta Domini Dei tui; » hoc enim semper ex continuo recogitata Dei presentia necessario consequitur. *Tobias, c. IV.*

S. Catharina Senensis, solitudinis et secessus amatam, cum a parentibus continuis laboribus noctu diuque occuparetur, a Deo docta contra animi distractiones hoc usa remedio est, ut cor suum loco cubituli haberet, in quo presentem Deum assidue cerneret, et cum eo colloquia mitteret; sic enim obtinuit firmam et stabilem cum illo unionem, ut nullo externo labore vel fatione distrahi mente posset. Idem consilium postea et verbis, et scriptis communicavit aliis religionis feminis, affirmans in cordis cella esse vere Regnum Dei per gratiam, ibi Christum cum suis inspirationibus celestibus fixisse sedem. *Fr. ARIAS de Præceptis Dei, c. VI.*

Cum S. Gregorius, Agrigentinus Antistes, adhuc adolescens, Hierosolymam sanctorum locorum venerandorum causa profectus est tempore Quadragesimæ in quoddam monasterium Palestine divertit, ubi et conspexit monachos eximia in Deum religione præditos, et alios quidem in celestium rerum meditatione e terra sursum attolli, alios lacrymarum quasi fontibus inter præcandum perfundi, alios non aliam quam Angelicam traducere vitam, vehementer cepit dolore suffundi, et de salutis suæ statu conturbari. Quod cum Præfectus monasterii animadvertisset, suspicatusque esset, id evenisse, quod longius a patria amiceque abesset in hæc verba eum allocutus est. Fili, ne animum nimio morore obruas, confide in Deo; brev, patebit tibi redditus in natale solum. Verum ita respondit Gregorius: Non ea causa me mororis est, quod longe a conspectu eorum absim, sola enim presentis ubique Dei contemplatio ad illum repellendum mihi satis est, dum enim cogito me continenter in ejus versari conspectu et tutela solatii accipio satis; id vero unum me angit, quod

tam longe absim a vita vere religiose perfectione. Hoc responso audit, Pater digressus est, intelligens non indigere suo solatio, qui ad perfectionis culmen jam pervenisset et alios solari posset. *Ex Sim. Metaphrast. apud Surium, tom. VI, 23 Nov.*

Refert S. Dorotheus Abbas, sic charissimo discipulo suo Dositheo cum vitam monasticam arripisset, hoc præceptum dedisse, aureis litteris describendum: Nonquam cordi tuo Deus excidat, cogita semper Deum tibi præsentem, et te coram illo stare. Fecit hoc Dositheo sedulo, adeo ut nec in ægritudine quidem, licet gravissima et extrema, cogitationem tam salutarem dimiserit, atque hæc exercitatio consecutus est, ut quinquenni spatio, ex mille nobili, adolescentulo soluto, vitiis ante cooperto et luxu seculi perditio, sanctissimus juvenis et monachus evaserit, et post obitum quibusdam sanctitate claris per visum inter beatos anachoretas tum in celo regnantes conspectus fuerit. *In Vita Dositheo.*

Divo Antonio Magno, Athanasio teste, in quodam spirituali conflictu, quo et ipse vapulando et Deones eum dirissime pene ad necem usque verberando pariter defatigati fuerint, hoc unum dolori erat, quod Deum sibi in certamine presentem non fuisse existimaret. Nam mox ut Dominum visendum se præbuit, et duelli se spectatorem fuisse professus est, omnis moror recessit, viresque animi cumulatioris redierunt, idemque Fratibus suis inculcare solebat, in advertendis omnibus Satane telis firmissimum esse in Deo præ oculis habendo presidium. *In vita D. Antonii.*

JUGUNDITAS. — Simeon Metaphrastes memorat, S. Greg. Episcopum Agrigentinum in Sicilia, dum esset adolescens, profectum Hierosolymam, ut veneraretur loca sancta, ac tempore Quadragesimæ secessisse in quoddam Palestinæ Monasterium, ibique vidisse Monachos rara in Deum religione præditos, quorum alii in divinarum rerum commutatione a terra in altum affloerentur, alii fontes lacrymarum inter præcandum effunderent, atque in vite puritate, morumque honestate viderentur Angeli, quibus exemplis juvenis pernotus, cepit pudore ingenti suffundi, abjicere se, et amare superioris vite sue errata deplorare. Præfectus Monasterii Pater animadvertens ex vultu ejusdem mororem, existimansque id evenisse, quod longius a patria amiceque abesset, adjuncto

sibi alio Monacho, remotis arboribus, sic affar cepit abieci Greg. Fili, ne animum nimio morore obruas, confide in Deo, brevi patebit redditus in natale. Sed respondit adolescens: Non ea causa me mororis est, quod longe absim a conspectu meorum. Sola enim presentis ubique Dei contemplatio ad illum revolvendum mihi satis est; dum enim cogito, me continuo in ejus versari conspectu, satis solatii accipio. Id vero unum me contristat, quod hæctenus non insituerim vitam homine Christiano et vere pio dignam. Hoc responso accepto, Patres ab eo digressi sunt, arbitrati, non indigere eum sua consolatione, quando quidem tali exercitationi deditus tam perfectus sit, ut possit solari oculis. *Ibidem, c. VII.*

Judas Machabeus rei bellicæ gloria clarus, cum milite suo prælium inturus, quoniam Deum presentem contemplabatur, tanto cum gaudio et alteritate in hostem rubeat, ut quamvis panem quam plurimos opprimerent. Unde S. Scriptura sic loquitur: « Judas, et qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes, congressi sunt, manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus triginta quinque milia, presentia Dei magnifice delectati. » *II. MACH. c. XV.*

EXEMPLA PROFANA.

Seneca Lacilium suum his verbis instruebat: Prope Deus est, tecum est, intus est. Ita dico, Lacili, sacer intra nos Spiritus sedet, bonorum, malorumque nostrorum observator. Hic prout anobis tractatur, tractat ipse; bonus vero vir sine Deo nemo est. An potest aliquis supra fortunam, nisi ab eo adjutus, exurgere? Ille dat consilia magifica, et erecta, in imoquoque bono viro. *SENÆCA, ad Lucil. ep. XII.*

Marcus Tullius Cicero ita scripsit: Quis enim non timeat omnia providentem et cogitantem, et animadvertentem, et omnia ad se pertinere putantem, curiosum et plenum negotii Deum? *CICERO. I. I, de Natur. Deor.*

Thales Milesius, unus ex septem Sapientibus Græciæ, dicere solebat: Homines existimare oportere, Deos omnia cernere, et Deorum esse plena omnia; et ita fore omnes meliores, si Deo teste et spectatore, se agere omnia censerent. Omnem virtutis Philosophiam hoc uno verbo sapientissimus vir complexus est. *MANI, disc. VI, n. 5.*

Philo de Esæis ita scribit: Perpetuum habent Dei memoriam, ut ne in somnis quidem aliud eis observetur, quam imagines divinarum pulchritudinum, et sunt in his, qui somnando produnt preclaras sacre Philosophia sententias. PULO, de Vit. Con-templ.

Rex quidam in India orientali tam insano Dei sui amore rapiabatur, ut specialem famulum constituerit, qui ad latas et continuo assistens his cum identidem verbis compelleret: Majestas, sua non obliviscatur Kranganassa; sic enim vocabatur ille Deus. SAINT-JEAN, de Cog. et amore Christi, I. III, p. 1. c. VI, § 6.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut ad fenestras collocantur transeunt, per quas, qui prospiciunt, vident, nec tamen videntur; ita Deus a Sponsa in Cantibus dicitur prospicere per cancellos, quia ipse videt omnia, nec tamen ipse videtur. CAST. c. n. 9.

Sicut Spiritus Angelici, tametsi hic in terris in nostri custodia plane sint occupati, tametsi illi Provinciarum et Regnorum commissa sit tutela, licet etiam primum mobile continuo volvant et revolvant, non tamen ob id Deum fixis ad faciem intueri desunt, ubicunque locorum existant. Et hoc idem est, quod servi Dei practicant, dum in quovis loco, tempore, et occasione divinam recolere presentiam non desunt. MANSI, dis. VII, n. 5.

NECESSITAS. — Sicut astra coelestia a solo presente, in quem obversa sunt, omnem splendorem mutantur, quo in se fulgent, et alii fulgorem subministrant, atque adeo in terris suum effectum habent; sic homines justi et pii, qui instar stellarum in Ecclesia Dei collucent, ex continuo Dei, quem presentem oculis mentis cernunt, conspectu, lumine divino illustrantur, omniumque virtutum verarum, solidarumque splendorem alii communiunt. ARIAS, de Pres. Dei, cap. VI.

Sicut nullum ædificium altum sine solido fundamento erigi potest; ita nec perfectio fabricæ extrui potest sine fundamento presentie divine assiduo menti obversantis. SAINT-JEAN, I. C, c. VII.

UTILITAS. — Sicut ad aspectum serpentis aenei in palo levati sanabantur olim percussi

a serpentibus; ita ne vincamur a tentationibus, debemus Dominum providere tanquam inspectorem omnium, quæ facimus et cogitamus, ut erubescamus. HUGO CARD. apud Mensi, dis. III, n. 3.

Sicut quando navis in mari vi ventorum fluctumque, hinc inde tam vehementer actatur, ut periculum sit, ne vel in scopulum impingat, vel submergatur, presentissimum remedium est, ut fortissima alicui anchora alligetur, ne loco moveri amplius possit; sic, quando mens nostra in hujus mundi oceano variis et periculosis cogitationum cupiditatibusque procellis cum discrimine damnationis eterne exagitatur, saluberrimum antidotum est, eam applicare et alligare ad anchoram divinæ presentie, atque ita paulatim ad stabilitatem et constantiam cordis, tantum a sanctis et justis æstimatam, Deoque gradatissimam aspirabit. Quamobrem in verum servum Dei optime quadrat illud Ecclesiastici: « Homo sanctus manet in sapientia sua sicut sol; stultus autem ut lana mulatur. ARIAS, de Pres. Dei, cap. VI.

Sicut honoratur aliquis Principis famulus nulla alia re commodius in officio continetur, ut honeste, compositè et modeste se gerat, quam si intelligat, se a Domino suo videri, ac sedulo etiam observari; sic nullo alio merito servus Dei efficacius in consuetis pietatis functionibus retineri poterit, quam si meminert, se in conspectu Dei versari. Ibidem.

JOCUNDITAS. — Sicut, qui magnam aliquod discrimen fortunarum, vitæ adiit, vehementer recreatur, si spectandum se offerat illi quispiam, a quo tanto discrimine eximi possit; similiter, sicut qui audit et cognoscit vocem magni amici, quem annis multis non viderit, magna lætitia perfunditur, si eum coram videro queat; sic anima servi Dei, dum cogitat, quantis in hoc circulo circumseptis sit periculis atque æramnis, ubi oculos mentis converterit in Deum immensam bonitatis prædium, animadvertitque eum sibi presentem assistere, paratissimum ad porrigendum auxilium, ut ex suis æramnis emargat, mirifice letatur et exultat, et magna consolatione per sanctas divine inspirationis voces cor suum affici sentit. Idem.

MOTIVA.

ÆQUITAS; nam ut recte Franciscus Arias

discurrit: Equum plane est, meminisse amici multis modis de te optime meriti. Non obliviscaris amici tui in animo tuo, inquit Ecclesiasticus, c. XXXVII, 6, et non invenieris sis illius in operibus tuis. Quod si frequens recordatio amici recte præcipitur, a quo benefici aliquid quandoque acceperis, equum profecto nullo magis fuerit, nunquam Dei oblivisci, ejus quovis momento beneficentia gaudemus, dum ipsum esse, vitam, et innumera corporis animasque bona quovis diei, noctisque articulo ab eo percipimus. Quam justum est, quam decens, consentaneumque est omni legi, naturali, divina, et humane, vel semper, vel quam sæpissime Dei meminisse, qui semper nos amat, semper bonis suis cumulat? Audi Ambrosium: Nec solus sufficit de Deo intellectus, inquit, nisi fiat in amore ejus voluntas. Immo neque hæc duo sufficiunt, nisi memoria addatur, qua semper in mente intelligentis et diligentis maneat Deus; ut, sicut non potest esse momentum, quo homo non utatur, vel fruatur Dei bonitate et misericordia; ita nullum debeat esse momentum, quo presentem eum non habeat in memoria. Eandem æquitatem Philo Judæus sic ostendit: Res, tui mihi videtur (memoria presentie Dei) pluris æstimanda, quam ullæ opes, vel private, vel publicæ; nam si seniorum, aut præceptorum, aut magistratum, vel parentum aspectus movet ad reverentiam et modestiam, et sua presentia vitam moresque corrigit, quantum putamus ad honestatem, virtutemque præsidium contingere anime, si emergens super omnes creaturas, Deum increatum spectare didicerit? ARIAS, c. XIII.

Utilitas ad peccata vitanda; nam teste Seneca, magna peccatorum pars tollitur, si peccatoris testis assistat. SEXTA, Ep. XI. Hinc Cassianus vocabat presentiam Dei jugulum omnis peccati, et fontem universæ virtutis. CASSIAN, Coll. IX, c. III. Quis enim unquam, ait S. Basilus, eorum, qui credunt Deum omni in loco esse, et ubique, quæ fiunt, interesse ac adesse unicuique actioni, voluntates eorum perspicere, aut cogitationem pravam suscipere, aut scelera patrabit? S. BASIL, Orat. II, de Pres. Quod ipsum Josephus Mansi sic confirmat: S. Gregorius de adolescente quodam refert, quod, cum in domum suam feminam quendam admisisset lascivam, hæc in cubili ingressu oculos elevans, super ostio quodam

collocatam observavit Polemonis viri seri, modesti et gravis effigiem, unde suspicata, adolescentem illum dicti Polemonis profleri academiam, statim ex respectu et veneratione Philosophi illius, pedem retulit, nullamque corporis sui frandi potestatem dissolutio illi adolescenti indigens, in domum suam se contulit. Eheu! quot Christianos hujus meretricis actio in die judicii condemnabit! Hominem vereris presentem, Dei Patris et Filii non vereris presentiam! Si porro meretrix, quæ omnem amisit et deposuit erubescientiam, solum in mente vel memoria hominem recolendo mortalem, et gentilem, nec tamen actualiter presentem, a peccato destitit, quam a peccato hominem fidelem frenandi efficaciam habitura erit vera divine et supremæ majestatis menti nostre obversans presentia? MANSI, dis. VI, n. 6.

Ad mores corrigendos; nam, teste Cajetano, nulla efficacior est ratio componendi gestus, motus, verba, actionesque hominis, quam ambulare ante faciem Principis (et Dei), si enim ad S. Bernardini adhuc juvenis adventum socii illius mox ad modestiam sese componebant; quanto magis presentia Dei id efficiat? CAJETAN, in c. XVII, Gen.

Ad perfectionem acquirendam; uti ipse Deus Abrahamo insinuavit dicens: « Ambula coram me, et esto perfectus, » GENES. XVII, id quod apertius Franciscus Arias in hunc sensum declarat: Quemadmodum dominus aliquis, qui omnium facultatum suarum rationes examinat et perquirat, ut eisdem bene et fructuose pervidere queat, post distincte recensita varia magni valoris et pretii puncta, quodlibet latus seorsim summum complectitur, in fine autem summam quandam generalem, quam summam summarum vocant, conficit, in quam solam laterales summæ omnes compendiose restringuntur; ita quoque nos, postquam in hoc libro multa et varia ad progressum spirituales ordinata media descripsimus, distincteque et copiose exposuimus, tandem in fine libri exercitium quoddam reponimus, quod veluti summa est omnium aliorum, in quo, velut in brevi quodam epilogo omnia alia comprehenduntur, hocque exercitium in eo consistit, quod per illud Deum nobis semper presentem firmiter apprehendamus, oculis anime ipsam respiciendo et advertendo, qualiter ipsemet nos quoque sibi presentes

habeat, nosque per hoc, quod omnia cordis nostri desideria et affectus ad ipsum defigamus, custodiat. Hinc S. Bernardus dicere solebat: Respectus ejus profectus tuus. *ARIAS, de Præs. Dei.*

Ad amorem Dei accendendum; uti Jacobus Alvarez his verbis indicat: Hæc tandem sit omnibus, que egeris tua sollicita cura, tua jugis occupatio, Deum, aut extra te ipsum, aut intra te ipsum, presentem intueri, et purissimis desideriis, sanctissimis colloquiis, et ignitis amoris affectibus, ad divinam et incomprehensibilem ejus bonitatem adspirare; nihil enim efficacius est ad peccata delebenda, imperfectionis extirpandas, propter viam fumane nature molliendam, virtutes acquirendas, et nostram mentem in Deum transferendam, quam hoc amoris exercitium, sive cum voluntate, sive cum mentis ariditate præstitum, quo potentissime terrena fugimus, et in carne mortali quodammodo impassibiles et celestes efficiuntur. *JAC. ALVAREZ, l. III, p. 3, c. XXXIX, n. 12.*

Ad fervorem augendum; nam, ut recte S. Bernardus dixit: Quomodo bagigenes poterit inveniri, qui intactam se Deum nunquam desinit intueri? Qui sic cum super se videt intentum, ut omnia inferiora ejus, et exteriora, omni hora considerare non esset, omnesque non solum actus, sed etiam ipsos subtilissimos animæ motus perscrutetur, atque diducit. Hinc merito Boetius: Magna nobis, inquit, indicta necessitas est recte vivendi, ut qui omnia facimus ante oculos Iudicis cuncta cernimus. *S. BEAN, s. II, in Ps. XC.*

Ad Diabolum vincendum; ut S. Antonius indicavit dicens: Una est ratio vincendi inimicum, animæ Dominum semper cogitantis jugis recordatio. *S. ATON, c. XX, Vita;* quod et Glossa confirmans ait: Laqueos Diaboli facile evadit in terris, qui semper oculos habet in cælis. Unde David ait: « Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos. *Glossa, ap. Mansi, disc. III, n. 4.*

Ad orationem recte instituendam; fit enim, ut Arias bene advertit, hæc exercitatio, ut anima intra sese collecta acquiescat, ac ubi orationi se dare vult, cor ad eam aptum, compositumque ostendat, nullis exteriorum rerum imaginibus circumactum; quo quietius et majore suo fructu divina contempletur; potest hæc verissima assertio S. Basilii testimonio confirmari, qui rogatus: Quem

admodum anima semper collecta, nunquam inutilibus cogitationibus distraheretur, respondit: Si Davidem imitetur, qui ait? « Providebam Dominum in conspectu meo semper. » Itemque: « Oculi mei semper ad Dominum. » Est hæc ipsa divina sententia Abbatis Isaac, ubi de hoc argumento tractat, id est, qua ratione quis quam optime ad orationem se comparet, dum ait: Quales orantes volumus inveniri, tales nos ante orationis tempus preparare debemus. Quo dicto hoc innuit, si quam quietem in oratione optamus, operam dandam, ut eandem omni tempore habeamus. Vult enim seponi omnes superfluos sollicitudines cerebri terrenis, inutiles item fabulas, jocos, risus, vanas vagasque cogitationes. Causam addit: Quidquid ante orationis horam anima nostra conceperit, necesse est, ut orantibus nobis, per ingestionem recordationis occurrat, verborum, vel sensuum ante oculos imago præluens, aut israel nos secundum præcedentem qualitatem faciet, aut tristari, aut compunctis causis præteritis retrahere, aut risu fatuo, quod etiam pudet dicere, ejusquam scurrilis dicti, vel facti titillatione pulsari; aut ad priores faciet voltitare discursus. Et ideoque quidquid orantibus nobis volumus, ut irrepat, ante orationem de abditis nostri pectoris extrudere festinemus. Hæc omnia S. Abbas, dignissima sane, que, et memoria, et re ipsa observantur. *ARIAS, c. III, de Præs. fol. 32.*

Facilitas, quam egregie Arias sequentibus verbis insinuat: Magno animo et alacri quisque debet se huic sancto exercitio dedere, ac deprehendet facile, quam Deus promptus sit ad sistendum se nobis presentem, quoties collibuerit, ut eum spectemus, alloquamur, et familiariter cum eo tractemus. Unde et tanta offert præsidia, auxiliaque, ut, quod nature viribus videtur arduum, immo impossibile, reddatur cuicque facillimum et suavissimum. Ut aliquis aditum habeat ad Regem terrenum, cumque eo colloquat, et tractet, admodum difficile est, nec potest obtineri, nisi favore et gratia mulforam, imo multis opus est multorum amorum labore et servitate, antequam ad familiarem cum Rege consuetudinem perveniant; at Deus infinita licet præditus majestate et gloria, semper paratus est, quæcumque hora et momento nos in conspectum suum admittere, ut oculos mentis in ipsum conjicere possimus, contemplari pulchritudinem, et

magnitudinem, desiderare gloriam, amare bonitatem, degustare suavitatem, familiariter cum eodem conversando, et gratiam aliquam postulando. Neque solum paratus est Deus ad hoc, verum etiam optat, et invitat maximis gratiæ gloriæque præmiis propositis, ut ita faciamus; nec solum invitat paucos, eosque sanctitate præstantes, ut fuerunt multi veteres sancti, qui totos se noctu, diuque divino cultui dederunt, sed omnes fideles, quotquot sincero corde Dei honorem, suamque salutem querunt. O quam pie et sancto suo officio funguntur, qui tantum bonum expetunt, et studiose querunt, qui tam honorificum exercitium non negligunt, ut Deum semper presentem quasi gerant, et ejus consuetudine jugiter fruuntur! *ARIAS, c. II, de Præs.* Quod ipsum etiam Mansi confirmat dicens: Apud S. Joan. Seribæ videntes, quod Pharisei et S. Joannis - Baptiste discipuli longa et rigorosa instituerunt jejunia Christum interrogant: « Quare discipuli Joannis et Pharisæorum jejunant? etc. » Et ait illis Jesus: « Nunquid possunt filii nuptiarum, quamdiu sponsus cum illis est, jejunare? Quanto tempore habent secum Sponsum, non possunt jejunare. » Quem textum interpres quidam ad propositum nostrum sic exponit: Plus nimirum Sponsi presentia proficiunt, quam jejunia, supplet Sponsus abunde, cum presens est, quidquid consequi abstinencia aliquis posset. Contingit etenim persepe, quod anima Deo devota per macerationes corporis, cilia videlicet, disciplinas et jejunia non tantum in spiritu, devotione et unione cum Deo proficiat, quantum per exercitium continuum divine presentia viva fide cogitata. Hæc enim utilissima et facillima præxis hæc habet prærogativam et excellentiam præ cunctis aliis piis exercitiis, quod in omni loco, tempore, et occasione illam exercere, magnamque inde meritum acquirere valeamus. Quod nonnumquam non æque faciliter fieri potest per elemosinas, ob defectum nimirum pecunie, vel pauperum; nec per orationem, eo quod per occupationes distractæ mentem nostram ad eandem faciendam applicare nequeamus; nec per jejunium, ob complexionis debilitatem; nec per auscultationem verbi Dei, vel ob temporis penuriam, vel ob prædicatoris defectum; et sic de omnibus aliis similibus devotionis exercitiis discurrere licet. At vero quod ad exercitium presentia attinet, non

est, qui se abscondat a calore ejus; siquidem unusquisque hominum illius capax existit, sanus et infirmus, dives et pauper, dominus et servus, princeps et subditus, doctus et ignorans, vir et mulier, nec est, qui se valeat excusare. *MANSI, disc. VIII, n. 3.*

Jocunditas; quam iterum Arias indicat, his verbis: Hinc etiam illud oritur, ut hoc exercitio Dei servus solatio, lætitia et gaudio assidue perfruatur, dum enim Deum sibi adesse videt, simul intelligit opem et consilium in quavis necessitate aut incommodo, sibi deesse non posse. Immo quidquid boni optare possit, id totum abunde in eodem invenit. Recte itaque S. Dorotheus: Nihil, inquit, est, quod animam nostram adeo roborat et reficit, atque assidua Dei memoria. Idem, c. VI. Idem fatetur Psalmographus, ubi ait: Memor fui Dei, et delectatus sum. Et iterum: Rex Josias, quoniam populum Deimultis beneficiis affecerat, et cultum divinum impense promoverat, jucundissimum nominis sui apud posteros reliquit memoriam. « Memoria Josia, inquit Ecclesiasticus, in compositionem odoris facta opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulebitur ejus memoria, et in musica in convivio vini. » *ECCL. XIX, S. Bernardus de se confitetur, cum primum in Religionem esset ingressus, se vel solo conspectu magnorum virorum spiritualium, vel etiam recordatione eorundem, si forte longius abfuissent, vel vita defuncti essent, tantopere excussisse, ut mens quidem omni devotionis suavitate completeret, oculi vero a lætymis se continere non possent. Siquidem aspectus vel memoria hominis justi tanto gaudio aliquem perfundit, eo quod videatur sibi videre virtutes et dona cælestia, quibus ille fuit a Deo ornatus, quid non faciet spiritualis intuitus et recordatio Dei, qua anima contempletur in eo infinitam bonitatem et pulchritudinem, aliasque perfectiones? Quod non gaudium, quam non consolationem, et intimam devotionis suavitatem servi Dei anima plenis buccis hauriet?*

MEDIÆ.

Orotio; quia, ut Arias bene discurret, domum divinum est descendens a Patre luminum, a quo omne bonum proficiscitur; sicut enim a Christo Deo Salvatore nostro omnia alia subsidia ad salutem opportuna et ne-

cessaria expetimus, sic et hoc donum humiliter nobis concedi per suam infinitam misericordiam, passionisque suae merita flagitemus, quo semper ejus recordemur, semper cor nostrum in ipsum erectum habeamus, semper denique divinitatem præsentem contempnam, invocemus, desideremus, et diligamus. Hoc donum si obtinuerimus, cum eo facile omnia reliqua, pro adjumento et profectu nostro spiritali, consequemur. Nec dubium, illud concessum iri, si magna cum fiducia, vivoque desiderio ad illud aspiremus. Nōque ullus ejuscumque status vel conditionis sibi, potest jure se excusare quod hoc beneficium a Deo postulare non possit, quia, ut propter occupationes et negotia aliquis eo non perveniat, ut semper Deum sibi præsentem sistat, tamen poterit aliquoties in die amorem suum in Deum attollere. *Arias, c. ii, de Prox.*

Signarum usus, quorum conspectu aut tactu Dei recurat memoria; ut si dictum aliquod muris ejus loci, in quo ordinario versamur, inscriptum sit, ejuscumque esse possunt: Noli peccare, quia Deus videt. Vel illud Sapientia: « In homini loco oculi Domini contemplantur boni et malos. » Vel illud Davidis Regis: « Providebam Dominum in conspectu meo semper. » Vel: « In omnibus viis cogita Deum. » Vel illud Tobia ad filium: « Omnibus diebus vite tue in mente habeto Deum. » Possumus et signi loco filum alligare brachio, vel digito. Nam et annulos in iis gerimus, ne temporalium quorundam negotiorum memoria excidat. Sonum quoque campanæ, signi vice accipere ipsi possumus, statuereque illum nobis fore loco celestis vocis, ut recordemur Dei. In Veteri Lege præcepit Deus Filiis Israel, ut in vestium fimbriis vitas gestarent hyacinthinas, quibus conspectis recordarentur mandatorum Domini, ne sancti essent coram Deo. Placebit ergo maxime Deo, si quis simili signo memoriam excitet præsentie diviniæ, sic enim facilis Deum invocabimus et amore ejus inflammabimur ad perfectam præceptorum suorum observationem. *Ibid. xii.*

Examen particulare, ut scilicet, cum circa meridiem, aut vesperi rationem exposimus, a nobis conscientie, id quoque excutimus, an præsentem toto die Deum in actionibus nostris habuerimus, et, si factum sit, sedulo gratias agamus Deo, quia singulare Dei donum est; ne proponamus nos idem accuratius observatos diebus in sequentibus. Si

vero secus acciderit, doleamus, et emendatione proposita, pena aliqua culpam expiemus. Hæc enim pena, et memoriam illi in posterum renovabit dicti exercitii, et valebit ad impetrandam Dei benevolentiam, ut negligentia corrigatur et major progressus in huc virtute fiat. *Ibid.*

Verus Dei amor; hic enim, ubi in servi Dei corde radices egerit, continentem illum urgebit et excitabit, ut cogitationes suas, piaque desideria in Deum præsentem conjiciat, et cum illo assidue conversetur. Hæc siquidem amoris natura est, si ardens sit, ut magno pondere animam transportet in rem amatam, quo unatur cum illa, ac unum quiddam cum ea efficiatur, et quoniam anima suis est instructa facultatibus, hinc fit, ut semper quoque rei amate recordetur, semper de ea cogitet, semper eam expectet et complectatur. Quia de causa dixit Christus: « Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum. » *Ibid.*

Constantia in præxi hujus exercitii; nam ut Arias prudenter advertit, hoc tempore admodum conveniens est servum Dei non ferri, aut ab hoc exercitio desistere, sed magno animo suscipere in se labores, quos Deus ab ipso postulat; nec dubium est, si persistat, cum beneficium hoc possessurum cum majori perfectione et constantia, quod in principio nullo labore consecutus fuerat. Nam dum cum sudore perseverat, et difficultate, radices agit humilitatis et accessionem facit in amore Dei. Unde fit, ut excellentiori quodam modo divina præsentie dorfum mereatur, majorique securitate et firmitudine possideat, quoniam didicit submittere se, sibi que diffidere, idemque majori facilitate et voluptate exerceat propter gratiæ copiam, et amoris in Deum magnitudinem, quo cor suum obfirmavit, et perfecte Deo conjunxit. *Ibid.*

Omnes præcipuas actives dicit, saltem initio singularum, breviter, sed ardentius, offerre ad gloriam et gustum divinæ Majestatis; nam experientia certa docuit, his viis cito posse acquiri falem præsentiam Dei, ut immediate post somnum, post occupationem, quamvis etiam distractivam prima cogitatio non alia de re se menti ingerat, quam de Deo, et rebus pure divinis. Item ut etiam in occupationibus distractivis, uti sunt servire ad mensam, lavare lanceas, verrere domum, ambulare, etc., vel perpetuo, vel frequentissime memoria Dei recurat, et quidem non

accessita actu reflexo, sed quasi connaturaliter, et ultra se ingerat, quodammodo invitato et non cogitanti, divinæ gratiæ beneficio, que nunquam deserit quærentes se, et cooperantes ordinariis mediis, divinitus nobis datis, ad perfectionem consequendam. Item, talis se Dei memoria tibi ingeret, ut non minus devotum cor tuum, etiam sensibili devotione et plane ardenti ac valde accensa bulliens, inde habiturus sis in officiis distractivis, quam in ipsa ardenti, et devota oratione privata et solitaria. Qui devotionis ardor non tantum in te memoriam Dei conservabit, sed fructuosam reddet; nam excitabit te ad illas externas actiones, etiam distractivas naturæ suæ, bene et accurate faciendas, quippe tanquam si Deo violente fierent, inclinatæ et continuatæ. Hæc est, quod S. P. noster exigit a nostris, ut in omnibus rebus quæram Deum, et inveniam. Et de se quondam dixit P. Ludovico Gonsalvo, se Dei beneficio magnam habere facilitatem in omnibus rebus inveniendi Deum, quotiescumque vellet. Non est exaggeratio id, quod scripsi, sed res plusquam certa, et non pro uno die vel anno, sed pro tota vita, probata ab his, qui sunt Domino suo fideles. Hinc quoque orietur, ut tales etiam per somnum, vel dormientes, vel semivigilantes, crebro prorumpant in verba pia et colloquia brevia cum Deo et Sanctis, id non per actum reflexum procurando, sed plane connaturaliter, et quasi acti ab alio, vere in actu exercitio, non cogitando, nec excitando se ad tales orationes jaculatorias, que illis etiam vigilantibus, et alia agentibus et colloquentibus, ultra se ingerunt. Sæpe etiam prorumpunt exterius usque adeo, ut etsi velint, non possint semper impedire, ne erumpant, nisi facta magna vi animo, bullentem quemdam tenerimam, erga Deum et res divinas, devotionis, cum actuali Dei memoria conjuncta reprimendo. Non erit autem hoc creditum difficile, quandoquidem fere omnes, etiam imperfectissimi et obtuso ingenio præditi experiuntur se in schola aliud scribere, sine erroribus, et cogitare simul continuo de rebus aliis diversis prorsus a materia scriptiōnis. Sicut ergo in imperfectis possunt simul duo actus tam disparati, viribus solius nature conjungi, uno non impediēte alterum, ita multo magis mens divinæ gratiæ beneficio potest simul attendere actionibus externis, bene et non stolidè expediendis, et simul ferri in Deum ardentibus affectibus

varis modo humiliationis, modo compunctionis et doloris de peccatis, modo petitionis, modo gratiarum actionis, modo divinæ laudis, modo oblationis sui ad Dei obsequium, modo lætitiæ ortæ ex divini gloriæ incremento, modo tristitiæ ex peccatis sæculi auditis vel cogitatis excitata, modo renovationis internæ votorum, modo ejusdem spiritualis divinæ majestatis implexus per actum amoris ardentissimum, modo spei, et certæ expectationis donorum gratiæ, et suo tempore gloriæ, modo fidei, et similibus, quas Spiritus Sanctus excitat, et fovet, et anget, in mentibus ejus ductat, et directioni obsecundantibus, et per plene voluntaria peccata eum non impediētib. *LXXXV. p. I, opusc. II, c. VIII, n. 24.*

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta, in quo consistat hoc exercitium præsentie; nimirum in duobus actibus, ut Alphonsus Rodriq. advertit, uno intellectus, voluntatis altero. Primus necessarius est, utpote ad omnem voluntatis actum, juxta scitum Philosophorum prærequisitum. Primum igitur intellectus manus ac functio est, considerare Deum, et ibi, et ubique esse, et totum mundum implere, et totum in toto esse, et totum in quavis minima ejus parte, et in omni creatura minima quamvis vilissima neglectissimaque. Hic articulus ad fidem Catholicam pertinet: Non enim longe est ab unoquoque nostrum, in ipso vivimus, et movemur, et sumus. Extra me quærebam, dicebat Augustinus, quod erat intra me; magis tibi præsens, intimiorque Deus est, quam tu ipse tibi. Ipse vita est, qui dat vitam rebus omnibus et quidquid aliquid potest et operatur, ab ipso, ut operetur, habet; et si ipse non adesset præsens omnibus, deficerent statim omnia, inque meram nihilum redigerentur; cogita igitur, te Dei plenum esse, et ab eo undequaque circumdatum, ipsique te totum innature. Sed quid? *Pleni sunt celi et terra gloria ejus.* Alter actus voluntatis est; (non enim solus intellectus consideratione Dei occupandus est, sed et voluntas, immo hæc præcipue) desiderando, amandoque Deum, eique se, quantum angustia vite hujus permittit arellissime conjungendo. *Astr. Ron. p. 1, tr. VI, c. II.* Quod ipsum etiam claris confirmat

Arias asserens non satis esse, Deum ut presentem intelligentia complecti et inspicere, nisi item accedant ignita voluntatis desideria et affectiones, sic, ut eum toto cordis desiderio identidem alloquamur, quidquid nos vel torquet, vel deficit, demisse ei aperiamus, fidenter proponamus, opem ab eo, et consilium petamus, et silente licet lingua, corde, hæc, similive ratione alloquamur: O Domine, quam friget mihi animus in amore tui, imperti mihi tui amorem, eo me propius succende, eo animam meam reple, ut te solum diligam, et reliqua omnia tui gratia, O Domine, o Deus meus, quantus animi mei stupor est, ubi de meo et summo meo bono agnoscendo agitur? Quam deficiunt vires cum in id opere tendendum! Hæc me, Domine, divinam tuam voluntatem omnibus in rebus agnoscere, roborare me, ut eam sequar, benedicta tua manu semper me tuere, ne labar, O mi Deus et Domine, quando te forti et suavi viuento perfecta claritatis circumspicatur? His aliave id genus verbis pia anima Dominum suum alloqui potest, cum eum ignitis desideriis plena, et ex imo corde petitis suspiriis anhela aspexerit; hinc excitationis si diligenter, serio, constanter inhaerit, tantum inde operis præfatum referet (si piissimo Dionysio Carthusiano credimus) ut corde in aliud mutato, a modo vehementer abhorreat; ad Deum autem et divina toto feratur desiderio. *Arias, c. III. de Præc.*

Nosse debet solidum modum imaginandi presentiam divinam; qui quidem variis assignatur ab ascetis; nam aliqui imaginantur sibi totum universum plenum Deo uti est, scilicet vero in medio immensi hujus pelagi a Deo circumdato, ad eum fere modum, quo spongiam poneremus in maris medio, ex omni parte aquis imbutam. Alii imaginantur sibi presentem Christum Dominum quasi cum ipsis cubitibus euntem, cum stantibus stantem, itaque se ipsi et Deo semper presentes constituunt. Alii eundem tantquam e crucis stipite pendentem; columnæ alligatum alii; alii in horto sanguine madentem; aliter alii, prout sua quemque voluptas trahit aut voluntas. Alii eundem cum creaturis operantem considerant, quem modum sic practicandum docet Arias: Sapit eibus, ardentem sitim aqua frigida extinguit, sol illustrat, calefacit ignis, vestis tegit; sic existimes, Deum impertiri sporem, illum satiare, sitim tollere, illustrare, calefacere,

legere. Minime enim dubium est, etsi id genus effecta ab ipsis creaturis sunt, multo tamen magis censeri debere, esse a Deo, quando hic prima causa est, illic secunda, et tanquam Dei instrumenta. Si quis primarii viri hospitio uteretur, et ejus causa servi domestici certatim per se quisque operam illi darent, et heri sui res dispertirent; alius veste, cibo alius, alius equis, viatico liberali alius donaret; si deinde quaereret, cujus beneficio hæc haberet, non utique hunc, illumve servum nominaret; quin etiam, ne mentionem quidem cujusquam illorum faceret, sed a domino illo se vestitum, ciboque ac reliquis donatum diceret. Jam vero cum satis constat, creaturas omnes longe alia ratione a Deo pendere, quam a domino suo servi (neque enim dominus servorum suorum vitam tuetur, neque manibus eos fert, quod Deus creatoris suis præstat, sine ejus ope nec movere se tantillum possent) meritissime a nobis exigit, ut omnes creaturarum rerum actiones bonas, et quidquid per eas beneficii percipimus, Deo attribuamus, profiteamurque et mente, et lingua, quidquid habemus id totum ab illo habere. Si te proximus suaviter solatus est, si cognatus munusculum dedit, ad primam mox causam cogitatione provala, que et voluntatem, et linguam illorum movit, et manum; et dicito: Deus me solatus est, Dei donatioque hoc munus teneo. Atque eundem in modum facito, quidquid a qualibet creatura acceperis. Hæc ratione excitabimur ab iis, et ad perpetuam Dei memoriam deducemur. Neque hoc præceptum gratitudinem tollit, quam iis debemus, qui nos beneficiis prosequuntur, quando quidem eandem etiam Deus exigit. Ultimus demum modus, est, quem Rodriguez indicat, et etiam a S. Paulo præscriptum esse ait, dum dicit: «Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite;» q. d. in omnibus cor, animumque ad Deum in coram sustollite, hoc similive modo, ipsum alloquando: Hanc rem, Domine Deus, in tuam gloriam facio. Hoc opere et actu tibi uni placere cupio. Quia sie vis et præcipis, desidero velle et nolle meum tum esse et velle et nolle, in hoc omnis gustus, omnis delectatio et vita est; tibi uni in omnibus placere, tibi uni mori, et vivere. Hæc profecto praxis omnium facillima, utilissimaque est, hoc est enim in perpetuo Dei amore stare et conquiescere. Nec placet, hunc modum

pluribus encomiis afficere. Illud solum dico, quod vere sentio, illum esse hunc ipsum, quo præctice et reapse plene, perfectissimeque illud Salvatoris præceptum (*Oportet semper arare et non deficere*) exequimur. Sententia est gravissimi ejusdem Doctoris, cum, qui hunc orandi exercendique modum sibi reddiderit familiarem alque domesticum, sensurum ex eo brevissimo tempore miram cordis sui transmutationem, horrorem mundi maximum, singularissimamque erga Deum divinaque propensionem. Tali, inquit ille, tantquam celo jam proximo illud Apostolicon debetur et dicitur: «Jam non estis hospites et advene, sed civis Sanctorum et domestici Dei. » Hi sunt nobiles isti angel celestis a S. Joan. descripti: « Et videbunt faciem ejus, et nomen ejus in frontibus eorum, quia scilicet horum conversatio in celestibus est. Et non contemplantur ea, que videntur, sed que non videntur; que enim videntur, temporalia sunt, que autem non videntur, æterna. »

MISCELLANEA ET CONCEPTUS PRÆDICABILES.

VERITAS. — Exodi c. 35, præcipiebat Dominus Moysi istud: «Facies candelabrum ducte de auro mundissimo» v. 31, tum v. 37, etiam hoc: «Facies et lucernas septem, et pones eas super candelabrum.» Philo Judæus et Radulphus sentiunt, Tabernaculum illud vetus fuisse figuram, sive typum Mundi, qui Dei domus quoque modo est; ut et septem lucernæ innumeras coeli lucea significent; habet enim hoc septenarius numerus in sacris litteris, ut pro infinito ponatur, ut affirmat Paulinus in libro de Numero. *Septenario, D.D. NYSSES. in Abrah. l. VII. c. vi.* Dicit munc Oleaster: Ad quid, Domine, in domo tua vis candelabrum cum lucernis septem habere? Causam subjicit, dicens: Ne putares, homo, te posse male conversari, et occultari; sive enim in die, sive noctu impie egeris, ab eo videris. Quidquid perperam agis, cogitas, loqueris, quocumque tempore, et loco id fiat, Deo omnia perspexitissima sunt, sapientie enim illius oculi soles sunt, qui pervident universa. *OLEASTER, in Annot. nov. in c. xxx, Gen.*

Hanc cogitationem animo versabat Propheta Regius David, quando hæc pro debita erga infinitam omnipotentis Dei sapientiam

reverentia dicebat: «Tenebræ non obscurantur a te, et nox sicut dies illuminabitur; sicut tenebræ ejus, ita et lumen ejus.» *Ps. cxxxviii, 12.* Marcus Antonius Flaminius ea sic transfert. Neque tenebræ habent tenebras apud te, et nox sicut dies illuminat. Similes sunt tenebræ et lux. Quam eleganter dicitur: Neque tenebræ habent tenebras apud te! Quando vires alicujus extenuare volumus, dicere solemus: Petrus, ver. grat. est quidem robustus et strenuus, sed quod ad me attinet, absque manibus. Tale quid affirmat Sanctus David, cum pro veneratione et commendatione perspicacissimorum oculorum Dei dicit: «Neque tenebræ habent tenebras apud te.» Nam si quidem tenebræ sunt velut nubes, aut vela, que humanorum prohibent, et ludunt, falluntque obtutus oculorum, Dei oculis nihil obistere, nihil offere ator rerum et obscuritas potest, ut, qui tam clare videntur in densa caligine, quam in medio sole, et innubi, nitentissimoque die. Quapropter in eodem psalmo sic Domino idem Rex penitens aiebat: «Tu cognovisti sessionem meam et resurrectionem meam;» *ibid. v. 2.* que tali paraphrasi illustrat Flaminius: Omnia tibi nota sunt, que sedens, stans, ambulans, cubans, cogito atque ago. Nihil est, quod tuam effugere sapientiam possit; nihil est, quod ad tuam noxiam non perveniat. Quidquid animo meditor, quidquid ore proloquo, quidquid operor, sive cum sessum, cubitumque vado, sive cum evigilo, et a strato exurgo, sive cum hinc alio commigro, pervides, nec ullus est tam reconditus animo sinus, nullus tam abstractus cordis recessus, in quem tuorum acies oculorum non penetret. *Ibid.*

Expendamus in laus rei confirmationem quoddam Sancti Ephrem dictum, qui in *Parvanei, 17*, sic habet: Nihil latet Dominum, Abelis vindicem. Sed quænam ista omniscientie Dei commendatio ex cognitione mortis Abeli illata? Quid secreti mors illa habuit, ut ad exaggerationem perspicacitatis sapientie Dei facere possit, quod eam detexit, et intellexit? Certone argumento est, quod Deum nihil latet, quia Abelis vindex, et necis illius index fuit? Expositione illustrabo Sancti Ephrem pronuntiatum. Occidit perdidose Abelem Cain, vix illi necum consueverat, quando adfuit Dominum, facti rationem ab infami fratrificata exigent, et dicens: «Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.» *Gen. 4, 10.* Negavit ille

recens perpetratum flagitium. At Iudex : Quid est, quod inficiaris factum, quando ipse per te effusus fratris tui sanguis contra te testimonium dicit, et immanis sceleris vindictam magnis vocibus clamat? Notandum, quod in Hebræo pro illo vocabulo *Terra*, est *Adama*, ut affirmat Sanctus Hieronymus, Adama vero idem est, quod terra rubra. Itaque tota sententia superior sic reddi potest: « Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra rubra: » Res est, quod Cain fratrem suum in campum eduxit, cuius erat rubra humus, ibique eum interfecit, sperans non posse cognosci sanguinem fuscum, quem concolor terra bibisset. Ita fere ait Hebræi, et inter illos Rabbi Salomon. Itaque audacter etiam negavit facinus, præfatus sue industria et impostura, arbitratusque fieri non posse, ut interfectionis convinceretur; eo quod error cum rubore terre confusus discerni, ut putabat, nequiret. Verum ut intelligeret, quam vane talem suscepisset cogitatum, quam inanis esset omnis sua machinatio, quam nihil astus, siæ fere aiebat ei Dominus: Hanc vero putas, miser, rubra terra rufum celari posse sanguinem? Falleris, hominum pessime, et turpiter erras, sanguis enim ipse clamat ad me de terra illa rubra, ultionemque atrocis sceleris tui magnis vocibus exposcit, oculisque meis nihil est occultum; scio enim, quæ sit terra; scio, quis sanguis, neque ego circumveniri queo, nec aliqua ita confandi et permisceri possunt, quin ego internoscam et secretam alia ab aliis. Hinc ergo intelligemus illud Sancti Ephrem: Nihil latet Dominum Abelis vindicem; quia nihil illi tectum; nihil ejus oculis innocens, qui inter sanguinis et terre colores discernere, et quis terra, quis sanguis proprius esset, cernere potuit, quamvis utraque rubra essent et communem haberent colorem. Discat hinc omnis peccator, nihil sibi profuturos ad legenda, inumbrandaque scelera sua, dolos; res namque illi est cum iudice, cuius tam sunt lyncæ oculi, ut reconditissima cordis latibula penitissime perspiciant, perque videant. Ibidem.

Boleslao IV, Regi Poloniae, sanctum et solemne erat, patris effigiem auro expressam, atque e collo pendente circumferre; et impresso osculo, quoties dicendum aliquid, faciendumve occurreret, tanquam viventem in imagine, presentemque patrem sic affari: Absit, mi pater, o absit, ut a me unquam

aliquid regio tuo nomine indignum statatur! Quin et tu, Christiane, tu æterni Regis adoplata hæres, in sinu semper atque oculis gestas Christi in cere sacre bulla descriptum nomen et imaginem, quam in occurrentibus subinde periculis intuitus, ac tanti nominis memoria confirmatus, illo nihil indignum decernas unquam. CAUSINUS, l. I, *Aula Sancti. motivo II.*

UTILITAS. — Basilius Imperator in exhortatione ad Leonem filium suum hoc ei suggestit consilium: Nullus unquam peccati reprehensionem sustinebis, si Deum in omni actione inspectorem et cogitorem, sicuti est, esse tibi persuaseris, nunquam neque palam, neque clam peccabis; nam etsi alios latere videberis, quæ secreto facies, conscientiam certo tuam et Deum ipsum, qui usque in abditos animi sinus, ac recessus intuetur, reverbereris. MANSI, *disc. II, n. 9.*

Quando ille ad *Portam Speciosam* templi, Hierosolymitani continuo cubans claudens a Sanctis Petro et Joanne elemosynam postulabat, sibi dici audiebat: Respice in nos! At ille intendebat in eos, sperans se aliquid accepturum ab eis, quod et revera accidit, dum miraculose restitutum sibi sanitatem recepit. At vero Eliseo contrarium accidit, siquidem Elias spiritum suum duplicem discipulo suo infundi voluit, ut ipsum primo presentem et postea absentem videret, ut per hoc omnes doceret fideles (siquidem omnia in figura contingebant illis) quod, qui abundantiam spiritus concipere volunt, oculum fidei in Deum quoad corpus absentem, quoad animam vero et intellectum presentem, defixum habere debeant.

Cicero in Epistola quadam ad Q. Cicero-nem fratrem suum transmissa, eidem modum tradit, quo in virtutibus egregie proficere possit, hunc nimirum, ut se semper in oculis Tullii stare et operari crederet: Id facillime facies, inquit, si me, cui semper unice placere voluisti, locum semper esse putabis, et omnibus rebus, quas diæges et facies, interesse. Quod si igitur presentia magistri alicujus, qui timeat, vel Superioris ejusdem vigilantis, aut alicujus servi Dei magna exemplaritate conspici, saepe stimulum in virtutibus proficiendi hominibus addit, quanto majus ad perfectionem acquirendam subsidium conferet presentia Dei serio recogitata? MANSI, *dis. VI, n. 6.*

Deus populo suo Hebræorum per multos

annos velut dux præivit, dum ad terram promissionis contenderent, præivit autem in figura columnæ, quæ stabilitatem denotat, ut exinde intelligerent, quod, si in cultu, fide, obsequio, suaque in Deum religione continuare vellent, Deum ab oculis nunquam deponere, sed eum semper presentem esse, recolere deberent. Idem, *disc. VIII, n. 2.*

Palladius, in historia sua Lausiaca, commemorat, se, cum aliquando adjuncto comite, Monachum quemdam religiosissimum, rerumque divinarum peritissimum, nomine Diocele, inviseret, inter alia hoc documentum ab eo accepisse, hominem pium, quam primum a contemplatione divinæ presentis cessari, continuo fieri vel demonem, vel bestiam; bestiam quidem, si succumbat tentationibus carnis et illecebrarum carnalium; demonem vero, si iracundiæ, arrogantis, et similibus. Cumque Palladius cum percontaretur, qua ratione posset anima, nulla quiete vel cessatione interposita, defixam mentem habere in Deo? respondit, quotiescumque mens nostra occupata sit in consideratione piæ et salutari, quæ ad Deum deducat, tum defixam esse in consideratione Dei. Cum autem sanctus ille, tantopere in rebus piis exercitatus, dixit, hominem, simul atque Dei oblitus fuerit, fieri demonem vel bestiam, non intellexit id fieri solo lapsu in noxam lethalem, cum non facile id contingat servis Dei, sed etiam lapsu leviori immoderate cupiditatis, qua aliquo modo similis vel demoni, vel bestie reddatur. Quo circa nullo modo convenit sermo Dei ut aliquando negligat presentem contueri Deum, impendente tentatione, et dum se occasione offerunt iræ, impatientiæ, superbiæ, vel tristitiæ mundanæ, aliæque indomitæ perturbationes, divinæ oblivisci presentia; tunc enim celerissime, magnaque cum vigilantia cor elevandum est ad Deum, ejusque auxilium implorandum. ARIAS, *de Præs. Dei.*

RECURRITAS. — S. Ambrosius super illa Psalmista verba: « Qui timent te, videbunt me, et lætabuntur, » ita scribit: Plerisque enim justis aspectus admonitio correctionis est, perfectioribus vero lætitia est. S. AMBR., *in Ps. II.*

DAMNUM NEGLECTÆ PRÆSENTIÆ DEI. — Omnia nobis videntur difficilia, quod Dei nullam habemus memoriam, uti habere oportet; quod non eum in cogitatione perpetuo circumferimus. Merito enim nobis

dixerit: Oblitus es mei, ego quoque obliviscar tui. S. CHRYS., *XXVI.*

AXIOMATA.

Oculus domini saginat equum.
Dei respectus, hominis profectus. S. BEAS.
Qui Deum videt, semper ridet.
Non in peccatum corrui,
Qui Deum semper meminit. *Amon. Abb.*

AUCTORES.

Franciscus Arias, *de Præsentiæ Dei.*
Alphonsus Rodriguez, p. I, tr. VI.
Philippus d'Outreman, *in Pedagog.* p. I, c. VIII, § 2.
Henricus Engel, *in Dom. Pent.* § 2.
Didacus Nyssenus, *in Vita Abraham.* l. VII, c. VI.
Petrus Pennequin, *in Isagog.* p. II, c. XXXI, et diss. VI, § 15.

DEI PROVIDENTIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — *Providentia*, juxta Boetium, est divina ratio in summo omnium Principe constituta, quæ cuncta sapienter disponit, nimirum in suos fines; ut S. Th. explicat I, p. q. XXXI, a. 1, quo loco eam simili modo describit. *Providentia*, inquit, est ratio ordinis et rerum in finem, in Deo existens. In rebus duo spectari possunt. Primum, res ipsæ in se secundum suam essentiam. Alterum, ordo et habitudo, quam habent singule ad finem tum proprium, tum communem totius universi, qui est manifestatio perfectionum divinarum. Utriusque ratio, id est, notio seu conceptio, ut (Græci dicunt) *νοησις*, est in Deo. Notio rerum in se spectatarum, nempe quatenus sunt talis formæ et speciei, vocatur *Idea*; notio vero illarum, quatenus ordinantur in finem, vocatur *Providentia*. Verum cum providentia divina sit perfectissima et universalissima; nec solum extrinseco modo, sed etiam intrinseca ordinatione res omnes in suos fines destinat, creando et formando rerum naturas, conferendo proprietates nativas, et vires, et figuras con-

recens perpetratum flagitium. At Iudex : Quid est, quod inficiaris factum, quando ipse per te effusus fratris tui sanguis contra te testimonium dicit, et immanis sceleris vindictam magnis vocibus clamat? Notandum, quod in Hebræo pro illo vocabulo *Terra*, est *Adama*, ut affirmat Sanctus Hieronymus, Adama vero idem est, quod terra rubra. Itaque tota sententia superior sic reddi potest: « Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra rubra: » Res est, quod Cain fratrem suum in campum eduxit, cuius erat rubra humus, ibique eum interfecit, sperans non posse cognosci sanguinem fuscum, quem concolor terra bibisset. Ita fere ait Hebræi, et inter illos Rabbi Salomon. Itaque audacter etiam negavit facinus, præfatus sue industria et impostura, arbitratusque fieri non posse, ut interfectionis convinceretur; eo quod error cum rubore terre confusus discerni, ut putabat, nequiret. Verum ut intelligeret, quam vane talem suscepisset cogitatum, quam inanis esset omnis sua machinatio, quam nihil astus, siæ fere niebat ei Dominus: Hanc vero putabas, miser, rubra terra rufum celari posse sanguinem? Falleris, hominum pessime, et turpiter erras, sanguis enim ipse clamat ad me de terra illa rubra, ultionemque atrocis sceleris tui magnis vocibus exposcit, oculisque meis nihil est occultum; scio enim, quæ sit terra; scio, quis sanguis, neque ego circumveniri queo, nec aliqua ita confandi et permisceri possunt, quin ego internoscam et secretam alia ab aliis. Hinc ergo intelligemus illud Sancti Ephrem: Nihil latet Dominum Abelis vindicem; quia nihil illi tectum; nihil ejus oculis inaccessum, qui inter sanguinis et terre colores discernere, et quis terra, quis sanguinis proprius esset, cernere potuit, quamvis utraque rubra essent et communem haberent colorem. Discat hinc omnis peccator, nihil sibi profuturos ad legenda, inumbrandaque scelera sua, dolos; res namque illi est cum iudice, cuius tam sunt lyncæ oculi, ut reconditissima cordis latibula penitissime perspiciant, perque videant. Ibidem.

Boleslao IV, Regi Poloniae, sanctum et solemne erat, patris effigiem auro expressam, atque e collo pendente circumferre; et impresso osculo, quoties dicendum aliquid, faciendumve occurreret, tanquam viventem in imagine, presentemque patrem sic affari: Absit, mi pater, o absit, ut a me unquam

aliquid regio tuo nomine indignum statatur! Quin et tu, Christiane, tu æterni Regis adoplata hæres, in sinu semper atque oculis gestas Christi in cere sacre bulla descriptum nomen et imaginem, quam in occurrentibus subinde periculis intuitus, ac tanti nominis memoria confirmatus, illo nihil indignum decernas unquam. CAUSINUS, l. I, *Aula Sancti. motivo II.*

UTILITAS. — Basilius Imperator in exhortatione ad Leonem filium suum hoc ei suggestit consilium: Nullus unquam peccati reprehensionem sustinebis, si Deum in omni actione inspectorem et cogitorem, sicuti est, esse tibi persuaseris, nunquam neque palam, neque clam peccabis; nam etsi alios latere videberis, quæ secreto facies, conscientiam certo tuam et Deum ipsum, qui usque in abditos animi sinus, ac recessus intuetur, reverbereris. MANSI, *disc. II, n. 9.*

Quando ille ad *Portam Speciosam* templi, Hierosolymitani continuo cubans claudens a Sanctis Petro et Joanne elemosynam postulabat, sibi dici audiebat: Respice in nos! At ille intendebat in eos, sperans se aliquid accepturum ab eis, quod et revera accidit, dum miraculose restitutum sibi sanitatem recepit. At vero Eliseo contrarium accidit, siquidem Elias spiritum suum duplicem discipulo suo infundi voluit, ut ipsum primo presentem et postea absentem videret, ut per hoc omnes doceret fideles (siquidem omnia in figura contingebant illis) quod, qui abundantiam spiritus concipere volunt, oculum fidei in Deum quoad corpus absentem, quoad animam vero et intellectum presentem, defixum habere debeant.

Cicero in Epistola quadam ad Q. Cicero-nem fratrem suum transmissa, eidem modum tradit, quo in virtutibus egregie proficere possit, hunc nimirum, ut se semper in oculis Tullii stare et operari crederet: Id facillime facies, inquit, si me, cui semper unice placere voluisti, locum semper esse putabis, et omnibus rebus, quas diæges et facies, interesse. Quod si igitur presentia magistri alicujus, qui timeat, vel Superioris ejusdem vigilantis, aut alicujus servi Dei magna exemplaritate conspici, saepe stimulum in virtutibus proficiendi hominibus addit, quanto majus ad perfectionem acquirendam subsidium conferet presentia Dei serio recogitata? MANSI, *dis. VI, n. 6.*

Deus populo suo Hebræorum per multos

annos velut dux præivit, dum ad terram promissionis contenderent, præivit autem in figura columnæ, quæ stabilitatem denotat, ut exinde intelligerent, quod, si in cultu, fide, obsequio, suaque in Deum religione continuare vellent, Deum ab oculis nunquam deponere, sed eum semper presentem esse, recolere deberent. Idem, *disc. VIII, n. 2.*

Palladius, in historia sua Lausiaca, commemorat, se, cum aliquando adjuncto comite, Monachum quemdam religiosissimum, rerumque divinarum peritissimum, nomine Diocele, inviseret, inter alia hoc documentum ab eo accepisse, hominem pium, quam primum a contemplatione divinæ presentis cessari, continuo fieri vel demonem, vel bestiam; bestiam quidem, si succumbat tentationibus carnis et illecebrarum carnalium; demonem vero, si fraudente, arrogantia, et similibus. Cumque Palladius cum percontaretur, qua ratione posset anima, nulla quiete vel cessatione interposita, defixam mentem habere in Deo? respondit, quotiescumque mens nostra occupata sit in consideratione piæ et salutari, quæ ad Deum deducat, tum defixam esse in consideratione Dei. Cum autem sanctus ille, tantopere in rebus piis exercitatus, dixit, hominem, simul atque Dei oblitus fuerit, fieri demonem vel bestiam, non intellexit id fieri solo lapsu in noxam lethalem, cum non facile id contingat servis Dei, sed etiam lapsu leviori immoderate cupiditatis, qua aliquo modo similis vel demoni, vel bestie reddatur. Quo circa nullo modo convenit servo Dei ut aliquando negligat presentem contueri Deum, impendente tentatione, et dum se occasione offerunt iræ, impatientiæ, superbiæ, vel tristitiæ mundanæ, aliæque indomite perturbationes, divinæ oblivisci presentia; tunc enim celerissime, magnaque cum vigilantia cor elevandum est ad Deum, ejusque auxilium implorandum. ARIAS, *de Præs. Dei.*

RECURRITAS. — S. Ambrosius super illa Psalmista verba: « Qui timent te, videbunt me, et lætabuntur, » ita scribit: Plerisque enim justis aspectus admonitio correctionis est, perfectioribus vero lætitia est. S. AMBR., *in Ps. II.*

DAMNUM NEGLECTÆ PRÆSENTIÆ DEI. — Omnia nobis videntur difficilia, quod Dei nullam habemus memoriam, uti habere oportet; quod non eum in cogitatione perpetuo circumferimus. Merito enim nobis

dixerit: Oblitus es mei, ego quoque obliviscar tui. S. CHRYS., *XXVI.*

AXIOMATA.

Oculus domini saginat equum.
Dei respectus, hominis profectus. S. BEAS.
Qui Deum videt, semper ridet.
Non in peccatum corrui,
Qui Deum semper memini. *Amon. Abb.*

AUCTORES.

Franciscus Arias, *de Præsentiæ Dei.*
Alphonsus Rodriguez, p. I, tr. VI.
Philippus d'Outreman, *in Pedagog.* p. I, c. VIII, § 2.
Henricus Engel, *in Dom. Pent.* § 2.
Didacus Nyssenus, *in Vita Abraham.* l. VII, c. VI.
Petrus Pennequin, *in Isagog.* p. II, c. XXXI, et diss. VI, § 15.

DEI PROVIDENTIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — *Providentia*, juxta Boetium, est divina ratio in summo omnium Principe constituta, quæ cuncta sapienter disponit, nimirum in suos fines; ut S. Th. explicat I, p. q. XXXI, a. 1, quo loco eam simili modo describit. *Providentia*, inquit, est ratio ordinis et rerum in finem, in Deo existens. In rebus duo spectari possunt. Primum, res ipsæ in se secundum suam essentiam. Alterum, ordo et habitudo, quam habent singule ad finem tum proprium, tum communem totius universi, qui est manifestatio perfectionum divinarum. Utriusque ratio, id est, notio seu conceptio, ut (Græci dicunt) *νοησις*, est in Deo. Notio rerum in se spectatarum, nempe quatenus sunt talis formæ et speciei, vocatur *Idea*; notio vero illarum, quatenus ordinantur in finem, vocatur *Providentia*. Verum cum providentia divina sit perfectissima et universalissima; nec solum extrinseco modo, sed etiam intrinseca ordinatione res omnes in suos fines destinat, creando et formando rerum naturas, conferendo proprietates nativas, et vires, et figuras con-

gruentissimas, et partes mirifica proportione conformatas, et omnia, quæ ad rerum pulchritudinem, usum, functiones, et conservaciones sunt opportuna, necesse est, ut contineat etiam ideas, seu notions essentialium quarum creatio et formatio intrinsece ordinem ad finem includit: præsertim cum Deus nihil, nisi hoc aliquid finem, velle aut facere possit. *Bonn. l. IV. Prosa vi, et Lessius de Perf. div. l. XI, c. 1.*

Divisio. — Dividitur Providentia in *naturalem* et *moralementalem*. *Naturalis* est directio, seu ordinatio, et gubernatio rerum mere naturalium, omnique moralitatis, adeoque et meriti incapacium, ut sunt cæli, stellæ, elementa, brutaque animantia. *Moralis* ea est, quæ in hominibus et Angelos, actum moralium, hoc est, meritum et demeritum, virtutis et vitii, præmiis penæque capaces, exercetur. Naturalem Deo inesse, ex eo constat, quod, cum res mere naturales et ratione carentes, non nisi ex naturæ suæ principio, absque rationis cognitionisve ductu agant, et tamen a præstito sibi fine aberrant nunquam, necesse sit, dirigere eas, impellere ad fines suos vi quadam et potentia altiori, quæ utique aliud nihil est, quam Dei Providentia. Si enim, ut docet S. Thomas, res quæcumque, quæ ad finem tendit, illius maxime voluntati, directionique subordinata esse debet, ad quem finis ille potissimum pertinet; creata autem omnia Dei in primis bonitatem et gloriam, tanquam finem suum ultimum spectant; quis dubitabit inde sequi, Deum ad quem suamet gloria et bonitas omnium maxime pertinet, communi Providentia invigilare creatis omnibus, quibus non aliter, quam ad divinam suam gloriam utatur; siquidem, omnia propter semetipsum operatus est Dominus, ut testatur Scriptura; et alibi eadem dicat, creasse Deum homines in laudem et nomen, et gloriam suam. Jam vero Providentiam quoque moralem Deo inesse, quis negat? nemo sane, nisi forte credat, haud aliter Deum cum Angelis, hominibusque, atque cum brutis agere, itaque rogere, ut nihil se ad arbitrium eorum libertatem accommodet, quod quam absurdum sit, quis non videt? *PHILIPPUS D'OUTREMAS, in Pedagogy. t. II, p. 1, c. III.*

ACTUS. — Duo sunt præcipue actus, seu functiones Providentiæ divinæ, circa res creatas, *Creatio* et *Gubernatio*. Quod Creatio sit opus divinæ Providentiæ, patet primo, quia Mundus non est casu factus, sed certis-

simo consilio, et specialissimo decreto; atqui nihil est, quod potius sit dicendum opus Providentiæ, quam quod absolute et peculiariter decreto ad omnes rei circumstantias pertingente præfinitum est. Deinde, quia res omnes secundum suam essentialiam conditæ sunt propter finem, in proprium cuique, qui est conjunctus operatio; tum communem omnium, qui est gloria Dei; itaque in sua essentia habent ordinem et habitudinem ad finem, qui ordo est impressio divinæ Providentiæ. Tertio, quia per creationem acceperunt vires, qualitates, temperamentum, locum, ordinem, et figuram, prout cuique congruebat ad suum statum, functionem, finemque proprium; atqui hoc nihil est aliud, quam convenienter ordinari et instrui ad suum finem; ergo est opus Providentiæ. Denique, omnis operatio tendens ad aliquem finem, est opus Providentiæ; atqui creatio est operatio primi et supremi operantis, qui omnia propter altimum finem, qui est ipse operans, ejusque gloria, operatur. Itaque quod iste mundus istis corporibus constans, ea magnitudine, situ, qualitate, viribus, figuris, tempore, loco, ordine, sympathiis, antipathiis, præstitis, non aliis, nec ex aliis aut aliter factus sit, est opus divinæ Providentiæ, omnia certo consilio facientis, et ad certos fines ordinantis. Quod etiam Gubernatio sit opus Providentiæ, per se notum est; sed multi actus hoc nomine continentur; nimirum conservatio, cooperatio, prædefinitio, permissio, impeditio multorum malorum, motio cælorum, illuminatio nature rationalis, redemptio hominum, justificatio, remuneratio, punitio, de quibus singulis aliquid dicendum est. *Less. 1, c. 1.*

Conservatio primum locum obtinet in Gubernatione; nam primum munus gubernatoris est, conservare ea, quæ gubernanda suscepit, ne pereant; sic enim plane ab ordine et directione, quæ in finem diriguntur, exciderent. *Id. cap. III, num. 6.*

Secundum locum tenet **Cooperatio**; nam sine divina cooperatione nulla res creata potest operari, ac proinde nec assequi finem aut in illum tendere, sed instar inanis idoli, sensu, motu, et omnibus viribus defecti, stabit. Si Deus concursus suum subderet rebus, cessaret motus cælorum, et illuminatio orbis; cessaret elementorum et omnium contrariorum pugna; cessarent ortus et interitus rerum, vicissitudines temporum,

incrementa et decreta viventium, omnis alternatio, et motus localis omnis; cessarent in beatis visio beatifica, amor et gaudium omne, in damnatis omnis dolor et tristitia, in omnibus viventibus omnis intelligentia, omnis memoria, omnis volitio, omnis affectio, omnis imaginatio, omnis sensus, et motus vitalis omnis, neque ullum esset inter animata et inanimata, inter sentientia et sensus expertia, inter rationalia et irrationalia, inter beatos et damnatos discrimen, quod ad sensum boni vel mali, commodi vel incommodi attinet; sed omnia eodem modo se haberent, tanquam ratione, sensu, motu, vita, et vigore omni destituta. Hinc patet, quanti momenti sit hic concursus, cum inde pendeat tota beatitudo, et omne bonum naturale et supernaturale, et sine ipso simus perinde ac si non simus. *Id.*

Tertius actus pertinet ad Gubernationem, est **Prædefinitio**, seu **Decretum**. Est autem **prædefinitio Dei**, (Græci *επιπροσδοκῆσαι* vocant) *atque* **Decretum Dei**, quo statuit, ut aliquid fiat in tempore, sive a se, sive a creatura. Itaque est actus internus et liber divinæ voluntatis, respiciens objecta, quæ extra Deum sunt. Verum ut respicit primam rerum originem et conditionem, non pertinet ad gubernationem, neque inter actus gubernationis conseri debet, sed ad primam institutionem, quæ ea, quæ gubernanda sunt, instituuntur; ejusque opus externum est Creatio, sed ad gubernationem pertinet, quatenus extendit se ad ea, quæ postea circa creaturam, vel a creatura agenda sunt. Notandum autem est, longe aliter esse prædefinita, quæ initio mundi a Deo sunt creata et instituta, aliter, quæ successu temporis in mundo erant futura. Quæ enim initio sunt instituta, prædefinita fuerunt absolute et efficaci voluntate, ante omnem provisionem determinationis causarum secundarum cum omnibus suis circumstantiis et conditionibus; nimirum, ut fierent ista, non alia, tali momento, in tali spatio, tali mensura et forma, tali situ et ordine, talibus viribus et qualitatibus. Hæc omnia distinctissime ab æterna mente concepta, et sic absolute decreta, et ex vi æterni decreti initio mundi sic condita et formata sunt. Hoc tamen intellige de conditionibus rerum, quæ perfectionem insinuant, non quæ defectum; ut esse corruptibile, posse peccare, posse annihilari. Hæc enim non sunt per se intenta a Deo in rebus, sed permissa tantum, et quasi

necessitate materie obvenientia. Ideo enim res potest dissolvi, quia ex elementis composita est; ideo annihilari, quia ex nihilo; ideo peccare, quia non est sua regula, nec sua regula necessario conjuncta; vel, si ulteriorem causam requirit, quia ex nihilo. Itaque ex vi intentionis divinæ res non sunt hujusmodi. Quæ vero postea fiunt in rebus, fere aliter præfinita sunt. Primo, quia fere præfinita sunt, supposita provisione alicujus conditionis in causa secunda a libertate ejus dependentis. Hoc enim bona gubernatio postulabat, ut nihil in cursu primæ institutionis mutaretur, nihilque novi adderetur, nisi ex aliqua causa de novo exorta; quæ causa non poterat esse, nisi ex libero arbitrio; reliqua enim omnia sequerentur necessario, ex primæ institutione. Deinde, non ita absolute, sed multa sub conditione, et cum assidua dependentia a determinatione voluntatis create. Tertio, in plurimis adiaphorum est Deo, sic an sic res fiant. Præcipue autem difficultas est de operibus bonis, quomodo a Deo sint prædefinita; ex modo enim prædefinitio illorum, facile intelligi poterit, quomodo indifferencia, et perique effectus rerum naturalium prædefinitis sint. Duobus autem modis possunt opera bona dici prædefinita et prædefinita. Primo, prædefinitio non absoluta, sed conditionata, idque ante provisionem determinationis nostræ voluntatis. Desiderat enim vehementer, ut opera bona faciamus, et in hunc finem nos excitat variis modis internis et externis. Secundo, prædefinitio absoluta supposita provisione nostræ determinationis, vel ea comitanter se habente. Cum enim ante prævisionem nostram determinationem prædefinita nostra bona opera ex hypothesi, si nostra voluntas sic ad illa velit determinare; posita illa hypothesi, illa prædefinitio conditionata transit in absolutam, et fit efficax, ita ut simul cum nostra voluntate inflant in opus. Mala tamen non sic vult, ne sub conditione quidem; quia non desiderat ea fieri, neque ut illa fiant, vires et concursus præbet, nec ullo modo approbare potest, sed tantum permittit, juxta illud Habacuc 1. *Mundi sunt oculi tui, ne videas inebriam, et respicere ad iniquitatem non poteris. Ne videas, id est, ne approbes, ne velis aliquid, quod sit iniquum, et legi divine contrarium. Hoc autem posteriori modo prædefiniri opera bona, communis est Theologorum sententia. Idem. c. v.*

- Quartus actus ad Gubernationem pertinens est *Permissio*. Est autem permissio proprie non actus internus in Deo, sicut decretum, sed externus, accepto nomine actus late, ut comprehendit etiam liberam non agere. Aliud enim est, permittere; aliud, velle non impedire. Alioquin, si permittere esset formaliter velle, cum dicimus: Volo permittere: esset reflexio voluntatis super suum actum, et significarem nos habere *volitionem* volitionis non impedendi, quod non est verum; tantum enim significamus, nos habere *volitionem* non impedendi. Est igitur permittere idem, quod non impedire, cum tamen factus impedendi suppetat. Pertinet proprie ad ea, que vel displicent (in quibus subest aliqua impedendi ratio) vel sunt adiphora, ita ut non curemus, fiant, nec *ne*; sic fiant, an aliter, etc. Nemo enim dicitur proprie permittere fieri, que fieri cupit. Itaque, ut proprie et in actu secundo aliquid dicitur permitti, requiruntur quinque. Primo, ut displiceat permittenti, vel illi sit adiphorum, ut dictum est. Secundo, ut sit eventurum, nisi causa impediatur; quod enim non est eventurum, proprie non est permissum, nisi in actu primo, quatenus causa non fuit impedita, quo minus posset illud, sicut alia facere, vel producere; quo modo Deus dicitur sibi res agi suis motibus, dum illas non impedit, quin secundum naturam suam conditionem quilibet operentur; quo etiam modo ex consequenti, et secundario sunt permissa multa mala, que homo potest facere, et non facit. Tertio, ut sciat eventurum nisi ipse impediatur; si enim nesciat eventurum, non potest dici voluntarie, et in particulari permissum. Quarto, ut adsit facultas impedendi; improprie enim dicitur permittere solem moveri, eolum plene, etc. Quinto, ut nolis, vel voluntarie omittas impedire; sive ut te non opponas, sed sinas rem fluere suis motibus; qui enim se opponit, et conatur impedire, non dicitur permittere, etiam si res eveniat. Quia vero hæc permissio in peccatis præcipue locum habet, ideo, ut melius percipiatur, considerandum est, dupliciter posse aliquod malum permitti. Primo, ex desiderio, ut eveniat, nimirum ut inde habeas occasionem alienius boni eliciendi; ut si medicus permittat morbum ingravescere, ut ex curatione plus lucretur, vel artem suam magis ostendet, et tum ipsum malum directe est volitum, ut sit occasio illius boni. Secundo, non ex desi-

derio, ut eveniat (imo displicet, si evenerit) sed ob aliam causam, v. gr., ne videaris importunus (quo modo, qui aliorum curam gerant, nonnulla interdum permittunt); vel ut cognoscas conditionem hominis; ut cum pater permittit filium furari; ut ejus indeolem exploret, et, si furetur, corrigat. Hoc modo Deus permittit peccatum, et si summopere illud displiceat; habet enim iustissimam causam permittendi, ut ante dictum est; nimirum, ut res sinantur agi suis motibus; et vires, quas ab ipso accepturam, sponte in opus exerant. Ob hanc tamen causam (que est ejus bonitas) tantum malum non permitteret, nisi sciret ex illo aliquid bonum elicere; et ita hoc bonum est causa non finalis, sed sine qua non istius permissionis, quod aperte indicat S. Augustinus. Idem c. vi.

Quintus actus Gubernationis est, *multorum malorum Impeditio*. Tot enim et tanta mala, posito semel peccato, a causis creatis irruerent, ut nisi per divinam Providentiam impedirentur, brevi mundum perderet. Ac primum infinita mala impedit, que quisque in se ipso esset facturus, et quibus suam animam gravissime damnaturus esset. Nam, ut inquit S. Augustinus: Nullum malum facit homo, quod non faceret alius homo, nisi eum custodiret gratia illius, qui pro nobis factus est homo. Quisque id in se ipso facile advertit, cum variorum peccatorum occasiones propinquas vel remotas, in quibus aliquando fuit, considerat. Itaque gratiæ divinæ imputare debet non solum bona, que fecit, sed etiam mala, que vitavit; ut, quod in hæresos non incidit; quod libidinibus barathrum vitaverit; quod homicidia, furta, sacrilegia, etc. non commiserit. Nisi enim Deus hominem a pueritia protegat, occasiones malorum avertat, salutaria inspirat, et cursum vite dirigat, facile in quævis peccata incidit. Secundo, impedit infinita mala, que Diabolus esset illaturus. Unde Dominus, Luc. xxi, ait: « Simon, Simon, expectavit vos Satanas, ut eribraret tanquam triticum; ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. » Tanta enim est Diaboli potentia, ut facile omnes mortales posset pervertere, et omnem religionem extinguere, omnia sacra et cultui divino dicata vastare, et omnia hæc inferiora turbare, miscere, perdere; nec deest ei ad hoc intensa voluntas; sed per divinam Providentiam furor illius tanquam vinculis quibusdam cohibe-

tur, et potentia comprimitur, ut ne hilum quidem amplius valeat, quam Deo manum suam laxare placuerit, ut perspicuum est ex historia S. Job, cui absque peculiari Dei concessu ne minimum quidem nocere poterat, non solum in corpore, sed neque in rebus externis et possessionibus; et ex historia legionis Dæmonum, que expulsa ab homine rogavit Dominum, ut permetteret invadere porcos, Matthæi viii, et Lucæ viii. Ita enim a Deo continentur, sicut furiosi canes, vel leones, que moderator sic restrictos tenet, ut nihil possint, nisi quantum ipse permittit, vinculum laxando, vel contrahendo. Simili modo continet vim impiorum, ne Ecclesiam evertant, et omnia sua impietate inficiant. Lessius c. vii.

Sextus actus Gubernationis est *calorum Motus*, per hanc enim totam naturam corporalem maxima ex parte gubernat; in qua motione quatuor potissimum sunt consideranda; velocitas, varietas, æqualitas, effectus. *Velocitas* est pene incomprehensibilis; nam sol, juxta Astronomos, singulis horis plus quam undecies centena millia miliarum peragit. Una vero stella spheræ octavæ circa Equinoctialem, eorundem Astronomorum judicio, una hora percurrit supra 42, miliones miliarum, quantum videlicet eques, quotidie 40, miliaria percurrens, annis his mille nongentis vix confecerat; quanta igitur suprema spheræ mobilis erit pernicitas? Nam hæc incomparabiliter est altior, cum Astronomi demonstrent duos colos inter illam et octavam intercedere. *Varietas* quoque est mira; singuli enim planetarum orbis suos habent peculiare motus, tardiores vel celeriores, suisque temporibus et momentis constitutis ambitus suos peragunt; et cum singuli suo motu ab Occidente tendant in Orientem, nihilominus a primo mobili rapiuntur omnes quasi in contrarium, nimirum ab Oriente in Occidentem. Hic tamen raptus proprios illorum motus non impedit, nec perturbat; sed optime cum illis ita contemperatur, ut uno tantum motu cieri videantur. *Æqualitas* est prorsus admiranda; nulla enim tot sæculis anomalia est notata, sed semper eodem tenore, et pari celeritatis mensura, procedunt. Et quamvis planetæ videantur habere interdum motus inequales ratione epicycolorum et majoris vel minoris elationis supra terram, tamen hæc non est vera inequabilitas, sed solum respectu centri terræ;

Nam et ipsi epicyceli semper eadem velocitate circa centrum sum, et orbis deferentes circa suum æqualiter gyranur, nullo unquam tempore vel ad momentum quiescent, nullo velocitas aut tardius procedunt; sed eodem tenore, eadem semper pernicitate circumvolant. *Effectus* celestium motuum sunt omnes pene corporales motus, et mutationes rerum, que in hoc mundo elementari fiunt. Excipio illos motus, qui a libero arbitrio, et aliquos, qui ab imaginatione animantium pendent, quamvis et horum multi etiam in illos motus, veluti in causas, etsi non cogentes, tamen inclinantes, referri possint. Ab illis igitur proveniunt venti et turbines, tonitrua et fulmina, nives et grandines, nubes et pluvia, aestus et frigora, siccitates et inundationes, salubres auras et pestilentes, tot incendia et plasmata in sublimi, tot colores et picturæ in nubibus. In mari agitatio illa, qua instat viventis assidue se totum nunc in hanc, nunc in illam partem, in immenso alveo suo se commovet; præter infinitas tempestates, quibus usque ad imum barathri deliniscere, et mox ad nubium celsitudinem assurgere videtur. In terra tot exustiones et subterranei ignes, tot tremores, tot conclusi spiritus, mugitus, et erumpentes horrendi fragores; tot fontes et flumina (hæc enim duo, nisi aqua pluviali vel nivali per altiora loca colata, non perpetuantur); tot silvæ et loca deserta. Item omnia que in terræ visceribus gignuntur; tot nimirum abstruse opes, tanta vis auri et argenti, tanta stanni, æris, ferri ac plumbi, et gemmarum omne genus. Et quamvis omnino credibile sit, hæc ab initio fuisse a Deo suis locis condita, tamen non videtur dubitandum, quin vi celestium corporum illidem possint succrescere et augeri, materia vicina et intermixta sensim in illam naturam excocta; experientia enim constat, latomias longi temporis progressu a natura restitui, et vicina lapidescere. Ibid. c. viii.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Extendes eolum sicut pellem, qui legis aquis superiora ejus. Qui facis Angelos tuos Spiritus. Qui fundasti terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in sæculum sæculi. Qui emittis fontes in convallibus, inter medium montium per-

transibunt aquæ. Rigans montes de superioribus suis; producens fœnum jumentis, et herbam servituti hominum, ut educas panem de terra. Quam magnificentia sunt opera tua, Domine! Omnia in sapientia fecisti, omnia a te expectant, ut des illis escam. Ps. ciii.

Attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter. Sapient. viii. 4.

Constitisti eum super opera manuum tuarum, omnia subiecisti sub pedibus ejus. Ps. viii.

Considerate corvos, quia non seminant, neque metunt, quibus non est cellarium, neque horreum, et Deus pascit illos. Luc. xii.

Ne solliciti sitis animæ vestre, quid manducetis, nec quid vestiatis, quia omnia hæc hæc vobis præparavit. Neque enim quisquam potest addere unum digitum ad regnum cælorum. Mat. vi.

Junior fui, etenim senex, et non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem. Ps. lxxvii.

Omnes sollicitudines vestras projicientes in eum, quia ipsi est cura de vobis. I. Petri, v. Jacta super Dominum curam tuam, et ipse te custodiet, non dabit in æternum fluctuationem justo. Ps. lxxv.

Super vias pascuntur, et in omnibus plagis pascua eorum. Non esuriunt, neque siliunt, quia miserator eorum reges eos, et ad fontes aquarum potabit eos. Is. xliii.

Omnes viæ tue paratæ sunt, et tua judicia in tua Providentia posuisti. Jo. iiii. ix.

Prevenit me in die afflictionis meæ, factus est Dominus firmamentum meum; liberavit me, quia complacuit ei. II. Reg. xxii.

Quoniam Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. Ps. xc.

Interroga jumentum, et docebunt te, et volatilia cæli, et indicant tibi, et enarrabunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia hæc manus Domini fecerit? Job. xii.

Quis preparat corvo escam, quando pulli ejus clamant ad Deum, eo quod non habeant cibos? Job. xxxix.

Considerate liliæ agri, quomodo crescunt, neque nent, neque laborant. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua cooperatus est, sicut unum ex istis. Matth. vi.

Non est alius Deus, quam tu, cui cura est de omnibus. Tu autem Dominator virtutis cum tranquillitate judicas, et cum magna reverentia disponis nos; subest enim tibi, cum volueris, posse. Sap. xii. 13 et 18.

Nome duo passeret asse veniunt, et unus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro. Matth. x. 19.

Tua autem, Pater, Providentia ab initio cuncta opera gubernat. Sap. xiv. 3.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

Existencia Providentis.

Quidquid cæli micat, radiat, et resplendet ornatus; quidquid terra fragrat in floribus, supit in fructibus, in animantibus gaudet, nostri amore factum, nostræ addictum est servituti. S. Chrysostomus, s. 69.

Omnia facit Deus, atque immutat; et voluit per circuitum universum hunc mundum gubernat, ita ut ex æro aqua, ex aqua terra, ex terra ignis produceretur. S. Greg. Naz. Orat. i. Apol.

Pascet te, qui fecit te. Qui pascit latronem, non pascet innocentem? Pascet te, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos. Qui pascit damnandos, non pascet liberandos? S. Aug. in Ps. lxi.

Deus est, qui per singulos dies incrementa corporis tui facit, te non intelligente; si ergo in te ipso quotidie Dei Providentia operatur, quomodo in necessariis tuis cessabit? Si autem vos cogitando, modicam partem corpori vestro addere non potestis, quomodo cogitando salvandi estis in toto? Anctora Operis Imperfecti.

Si rem tantillam vestra sollicitudo non potest, scilicet augere nonnulli staturam corporis, quomodo poterit corpus in vita servare, quantavis æmone, opumque congesta copia, nisi adspiret Providentia Dei?

Omnes curam vestram super Dominum mittite; prorsus vos ipsos totos projicite in illum. De ipsis capillis nostris securitatem nobis dedit. Amen dico vobis, inquit, et capilli capitis vestri numerati sunt; capilli nostri numerati sunt Deo, quanto magis mores nostri, cui sic noti sunt capilli nostri? Videte, quia nec minima nostra contemnit Deus; nam si contemneret, non crearet. Nam et capillos nostros ipse utique creavit, et numeratos habet. Sed modo cum sunt, inquis, forte peribant? Et hinc audi vocem ejus: «Dico vobis, capilli capitis vestri

non peribit.» S. August. ser. vi. de Verb. Dom.

Constanter Deo crede, eique te totum committe, quantum potes; ipse enim te ad te sublevare non desinet, nihilque tibi evenire permittit, nisi quod tibi prosit, etiam si nescias. Id. c. xv. Soliloq.

Mundi unus est rector, inquit D. Cyprianus, qui universa, que sunt, verbo jubet, ratione dispensat, virtute consummat. S. Cypri. viii. quod Idola non sunt Dei.

Voluntas Dei est prima et summa causa omnium corporalium motionum; nihil enim fit visibiliter et sensibiliter, quod non de invisibili et intelligibili summi Imperatoris aula, aut precipiatur, aut permittatur, secundum ineffabilem justitiam præriorum atque penarum, gratiarum et retributionum, in ista totius creature amplissima quadam, immensaque Republica. S. Aug. in Sentent.

Sic Deus intendit singulis, ac si vacet a cunctis, et sic omnibus simul intendit ac si vacet a singulis. S. Greg. I. H. Mor. c. xix.

Quam ob causam mala in hoc mundo Deus fieri permittat, nolo a me requiras; homo sum, et non intelligo; secreta Dei investigare non valeo, et ideo etiam tentare formido, quia, et hoc ipsum genus sacrilegæ temeritatis est, si plus scire cupias, quam sinaris. Sufficit tibi, quod Deus cuncta a se agi atque dispensari testetur. Et sicut plus est Deus, quam omnis humana ratio, sic mihi plus videri debet, quod a Deo cuncta agi cognosco. SALVIANUS, Contra gentes.

Non solum homines, sed etiam apes atque formicæ quæsumque res faciunt, et ante quam faciant, meditantur, et postquam fecerint, non negligunt, sed diligentissime curant, tractantque. Quis ergo tam furiosus, ut eum Dominem creatorem omnium non neget, gubernatorem neget? Et cum Anctorem esse fateatur, dicat negligere, quæ fecit? Ibid.

UTILITAS. — Quod Deus odit, existere non vult. Ea ergo, quæ sunt, diligit. Diligit igitur hominem. Quod autem amat aliquis, et vult prodesse. Deus igitur prodest, immo quia bonus est, ideo prodest. Bonam enim nihil aliud facit, nisi id, quod prodest; non est autem aliud sua sponte prodesse, quam esse de homine sollicitum. Deus autem hominis curam gerit, et de eo sollicitus est. CLEMENS ALEX. in Præd. I. III. c. viii.

Justi viri securitas recte leoni comparatur, quia contra se cum quolibet insurgere conspiciat, ad mentis suæ confidentiam redit, et scit, quia cunctos adversantes superat. S. Greg. I. XXXI. Mor. c. LXIII.

EXEMPLA SACRA.

Colectis sponsus S. Catharinæ Senensi dixisse legitur. Cogita tu de me, quia ego cogitabo, et sollicitus ero pro te. MASSI, disc. vi. n. 8.

In vita Sancti Felicis Nolani scribitur quod, dum persecutores ipsam ad pœnas, et tormenta quærerent, hi ipsam in foro obvium habentes, nec tamen cognoscentes, interrogarunt, an Felicem Presbyterum cognosceret? Qui seipsum ex facie non cognoscere, veraciter respondit, quia nullus hominum semel ipsam in facie aspiciere potest. Ab illis itaque recedens in locum quemdam abditum vestrorum et ruinosorum murorum sese abscondit. Quia vero ministri Satane tandem intellexerant, illum ipsam Felicem esse, quem in foro allocuti fuerant, eundem quæquam verum studiosæ requirentes, tandem maceriam illam, in qua S. Felix absconditus latebat, ingressi sunt; Deus autem, ut, quam in defendendo servo suo provida esset, perspicuo ostenderet, subito fecit ab araneis telam quamdam contexti adeo densam, ut ipsum locum illum ingressum fuisse, minime suspicari potuerint. Ac proinde ipsis retrogredientibus Sanctus Felix salvus evasit. Id. disc. xii. n. 3.

In vita Sancti Gregorii, Episcopi Agrigentini, scribit Surius, quod ejus æmuli, qui in Clero ipsius primariam obtinebant dignitatem, ut prædicto Episcopo calumpniam struerent, impudicam quamdam feminam subvenerint, ut Episcopo nocturno tempore ad Ecclesiam pro Matutino cum alijs cantando descendente, ipsa in Episcopi lectum se reciperet; demum vero officio divino absoluto, cum æmuli ipsius una cum alijs Episcopum ad cubile suum redeuntem associarent, mulier hæc conformiter pacto statim e lecto exiliens, Episcopum tamquam virum carnalem, sacrilegum, et scandalosum accusavit; quia fama non solum impleta est tota civitas Agrigentina, verum etiam accusatio ipsius huc Romam ad Papam pro tempore sedentem delata fuit, a quo proinde velut reus in vincula e catenas conjicieba-

tur; sed ecce Dei Providentiâ ejus manifestavit innocentiam. Siquidem Sancti Apostoli Petrus, et Paulus eisdem S. Gregorio nocturno tempore in carcere apparentes, ejus ruperunt vincula et catenas, ibidemque frequentibus visionibus celestibus consolatus plurima patravit miracula. Damon vero impudicam illam femineam ingressus est, eamque tenaciter possedit, donec in Concilio centum et quinquaginta Episcoporum calumniam sancto Episcopo factam, falsam esse confassa, tandem per orationem Sancti Gregorii liberata fuit. Impostores autem, juxta vaticinium Jeremiæ, dicentis: « Denigrata est super carbones facies eorum; » acerbis pomis fuere plexi, et S. Gregorius cum summa gloria sua a Summo Pontifice fuit absolutus, ejusque summa virtus, et sanctitas toti mundo fuit manifestata. *Secures, Julii, 23.*

In vita S. Eustachii potius, quam in quaecumque alterius Sancti vita, admiranda certantur divinæ Providentiæ specimina; si quidem cum conjux ipsius per illatam a nautis violentiam et crepta, et peregre abducta fessit, filii quoque ejus a duarum ferarum dentibus apprehensi, separatim abducti fuerunt; eumque ipse prorsus ignotus apud rusticum quendam latitaret, ut ejus agros excoleret, Deus ipsam denique Imperatori Romanorum manifestavit, a quo anxie quesitus, ac tandem inventus in pristinam Ducis generalis militiæ suæ sublimem dignitatem restitutus fuit. Cumque Eustachius Imperatorem per gloriosas victorias, et triumphos condecoraret, contigit, quod uxor ejus, nec non filii ipsius eodem tempore redierint; hi quidem sani, salvi, et incolomes; illa vero ab omni pudicitia suæ periculo illæsa, et immunis conservata, qui omnes tandem cum S. Eustachio martyrio coronati fuerunt. *Mansi, l. c. in. 7.*

P. Casar Franciotti, Religionis Matris Dei Lucensis Sacerdos, in libro, quem de Corporibus Sanctis, qua in civitate Lucensi requiescunt, in annotationibus de B. Sita, vidua, sequens narrat factum, quod suo tempore, anno 1603. Neapoli accidisse scribit. Erat enim mater quedam, que filiam habebat nubilem, sed ad extremam usque paupertatem redactam; eumque nihil ad laborandum habentes, per proprios sudores vitam sustentare non possent, præ fame fere mori cogebantur; jam enim omnia usque ad telam, qua calcitra straminea, in qua per

noctem decumbere solebant, obtegebatur, divendita erant. Unde tam mater, quam filia ad divendam quoque honestatem, et pudicitiam suam vehementer instigabantur; sed obstabat timor Dei; ita ut mori potius, quam propriam conscientiam quovis etiam impudicitia, vel ejusvis alterius culpe novo maculari sinire decreverint. Porro filia aliqua a matre diffidentia verba pronuciari audiens, graviter affligebatur, adeo ut animam ipsius penetrare viderentur; seque per orationem ferventem Deo unice commendans, sepius vocem quandam cordi suo acclamantem, et hæc verba suggerentem audivit: Præscinde capillos tuos, eosque vana exponere; hi enim ad minus per aliquot dies victum tibi subministrabant. Erant enim capilli ejus coloris avari, et raræ pulchritudinis. (At vero, Incarnata Sapiëntia per capillos Providentiam suam denotavit, inquit: « Vestri capilli capitis omnes numerati sunt; multis passeribus pascendis curam habet, multo magis pro illis sollicitus erit, qui in ipsum confidunt. Capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. ») Hinc autem voci et impulsibus internis pauperula virgo prompte obtemperans, omnes sibi capillos præscidit, tametsi a matre sua ob id acerbè reprehenderetur, que eos præcisos ad forum tulit vendendos. Cumque in foro capillatam filiam in manibus tenens staret, non causaliter, sed ex divinæ Providentiæ dispositione servus ejusdem magni viri nobilis pertransiit, qui ejusmodi capillos querebat, hosque in hujus mulieris manu videns, pariterque admirans, eandem ad domum prædicti nobilis secum conduxit, qui ex curiositate, ejusnam hi capilli essent, requisivit, quæ respondit: Filia mea capillatura est. Cui subintulit nobilis: Ergo facta est Monialis? Nequaquam; respondit mater, sed ex eo ut ego, et ipsa panem habeamus, quo vesceremur. Dedit igitur nobilis pactum pro capillis matri prelium, simulque cum illa servum suum misit, ut is videret, si revera tali mendacitate gravarentur, eumque servus ad dominum reversus, miserum domus illius statum retulisset, simulque dixisset, filiam illam ipsissimam esse modestam, honestatis, et pudicitia effigiem, nobilis quoque ad eandem pauperem domum se contulit, divinaque Providentiæ periodos stupefactus inuens, filia congruam consignavit dotem,

ut honestum inire matrimonium posset. Cumque sepe dictus nobilis reversus, casum hunc multis nobilibus aliis retulisset, hi simul congregati, fraternitatem quandam, que a pietate nomen habet, instituerunt, cujus precipuum institutum hoc est, quod scilicet puellis in simili necessitate de pudicitia sua periclitantibus, honeste dotis subministratio subveniat, et spatium duorum dierum hunc in finem duo milia scutorum congregantur.

In libro primo Esdræ observandum, quod Esdras in patrocinium, et tutelam Dei confisus dixerit: « Erubui enim petere a Rege auxilium, et equites, qui defenderent nos ab inimico in via, qui dixeremus Regi: Manus Dei nostri est super omnes, qui querunt eum in bonitate, et imperium ejus, et fortitudo ejus, et furor super omnes, qui derelinquunt eum. » *Esdras, l. l. c. viii, 32.*

Beatus Petrus Damianus narrat, virum quemdam e Lombardia oriundum, una cum conjuge sua ex devotionis instinctu Romanam ad loca Sancta veneranda proficiscentem, eum ad lacum pervenisset, ingressum fuisse in navim, pro comparando sibi pisce, serotino tempore manducando, pisce autem comparato e navi egressus, marsupium sibi cecidisse deprehendit, unde conjux ejus graviter afflicta fuit, ipse vero divinæ se voluntati conformans non dolebat. Porro remanserant ei in sacculo sex libras monete Lucensis. Unde omnem suam confidentiam in Deum reponens, largitulle ab eodem fuit remuneratus, juxta illud Apostoli: « Nolite amittere confidentiam vestram, que magnam habet remunerationem. » Etenim cum circa vesperam hospitium suum non procul a lacu illo accepisset, itineris sui comites affatus dixit: Quia hic lacus tam notabile damnum nobis intulit, convenit omnino, ut pro nostro solatio coena solito lautiori potiamur. Et conversus ad accolas: Quis, ait, mihi distracturus est duodecim numismatum piscem? Cui piscator assistens presbo, respondit: Venalem profecto piscem optimum habeo, sed quindecim proculdubio militi denariis numerabis si eum tibi vendicare volueris. Quam ille summam non cunctatus exsolvit, emptumque piscem uxori, ut esculentius pararet, injunxit, quem mulier, ut exenteravit, in intestino ejus folliculum cum viginti quatuor Papiensis monete solidis reperit. Tunc omnes, qui aderant, in commune gratias conferunt, et

succedentibus sibi facturis semper in Deo spem esse ponendam, indubitanter agnoscent. S. Petrus. *Dam. l. vi. c. xxv.*

In vitis Patrum eremi de Abbate Frontone legitur, quod, cum se una cum septuaginta aliis Monachis in sterlissimam quandam recessisset solitudinem, ibidemque omnes contemplationi dediti, ingentes in Spiritu facerent progressus, Deus fiduciam illorum experiri volens, disposuit, ut panis, et quævis alia sustentatio istis deficeret. Monachi igitur ad imitationem populi Hebræi, Abbati detrahere coeperunt, et contra illum marmurare, eo quod illos e civitatibus eductos, in vastam illam secum condidisset solitudinem, quia, ut Psalmista ait: « Si non fuerint saturati, marmurabant. » Unde jam omnino ad redeundum in civitatem sese resolverant. Sanctus quidem Praelatus sepius eos ad sperandum in divinam Providentiam animare contendit, sed quia jejenuis venter non audit verba libenter, in proposito descendi locum persistebat. Deus igitur, ut illis, quam sit liberalis et provida manus ejus ergo illos, qui fideliter ipsi servierunt, ostenderet, Angelum quemdam ad virum divitem expedit, qui ei in somno constituto diceret: Tu epularis in divitiis splendide, et servi mei in eremo indigent pane. Hic igitur divitem hunc a somno excitatum monuit, ut divitiarum suarum partem servis Dei impertiret; qui expegefactus visionem habitam cum nonnullis amicorum suorum communicavit, ab hisque, de eo quod factu sibi opus esset, consilium expetiit, quale tamen nullus illorum suggere ei potuit. Nocte autem consequente Angelus reversus, propter moram exequendi illud, quod ei impostum fuerat, illum reprehendit, pariterque percussit, illum amicus suis de novo consultis, suamque ei fuit, ut, si hæc ab Angelo ei insinuata commissio a Deo procederet, hunc in modum eandem exqueretur. Nimirum septuaginta camelos suos, quos ad manum habebat, annonæ sufficienti onustos, sine ullo hominum dace in desertum ageret, futurum enim fore, ut ipsemet Deus dux eorum esset. Dictum, factum, nam sexaginta quinque camelos variis rebus comestibilibus onustos, et quinque alios feno et stramentis pro eorumdem jumentorum pabulo bene provisum destinavit, et in desertum ageravit, qui intra spatium quadridui sub horam nonam ad Monasterium Sancti illius Abbatis feliciter pervenerunt. Ubi, ut quilibet

sibi facile imaginari potest, maximus fuit Religiosorum illorum júbilus, adeo liberalem in se divinam Providentiam videntium, quæ pusillanimitatem illorum condemnavit. *Mansi, disc. ix, n. 2.*

Sanculus, cum non haberet, unde multos operarios, Ecclesiam quamdam Sancto Laurentio sacram restaurantes, sustentaret, ad furnos quosdam accessit, in quorum uno panem invenit, cumque omnem adhibisset diligentiam sciendi, cujus panis ille esset, nec illius invenisset dominum, eundem inter laborantes divisit: sed in ejus manibus adeo erovit, ut, teste magno Gregorio, per decem dierum spatium omnibus satisfandis sufficeret. *S. Greg. I. III, Dial. c. xxxv.*

In vita servi Dei Camilli de Lellis, qui, eodem seculovivens Religionem Clericorum ministrantium infirmis, fundavit, legitur, quod, cum die quadam Fratres ejus ingenti premerentur penuria, jamque ex laboribus fatigati, et famelici, non haberent, quod manducarent, ipse ad Crucifixum quemdam se convertens eodem dixerit: Adjura me, quia potens es hoc facere; succurre pauperi huic familie! Vix hæc dixerat, cum subito audierant soanantem campanellam portæ, ubi vir quidam omnibus ignotus comparuit, qui trahens ad parlem P. Camillum, ab eo petit, an pecunia indigeret? Qui, cum ei, quam palerentur, exposuisset necessitatem, vir ille rursus interrogavit, quantum pecunie vellet? cui cum Camillus dixisset, tres centa scuta, abijt vir ille, moxque rediens petitam ei pecuniam numeravit, neque deinceps unquam seiri potuit, quisnam vir ille fuisset, vel unde venisset, aut a quo missus fuisset. *Vita, l. II, c. xi.*

P. Marcellinus, qui sonora Evangeliorum tuba existens, Roma in Ecclesia Aracelitana cum Spirito Apostolico predicabat, tempore extreme annonæ caritatis, quæ, an. 1590, Italiam affligebat, publice in pulpito confessus fuerat, quod Conventus ille, in quo aliquot centeni Religiosi Deo serviebant, illo tempore plus, quam aliis fertilibus annis pane candidissimo abundavit cujus tunc penuriam patiebantur familie illius civitatis præcipue. Nimirum verificabatur tunc Propheticum illud oraculum: « Non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem. » *Mansi, disc. viii, n. 5.*

Petrus Consalvus, Dominicanus, cum loca inculta et sterilia inhabitaret, quotiescumque ei libebat, ad ripas fluminis Mignuli in Gal-

licia accedens advocabat pisces, qui prompte comparentes in prædam se ei obtulerunt, ex quibus quantum satis erat, capiebat, cæteris in eodem loco remanentibus, nec recedere volentibus, donec ab ipso benedictionem et abundi licentiam obtinuisset. Idem servus Dei cum die quadam per præruptos et arduos montes ad visitandum infirmum quemdam presbyterum abiisset, duobus aliis sociis stipatus, hosce defatigatos et famelicos esse animadvertens, immo, et de se conquerentes audiens, quod de victu illis providendo non cogitaret, sanctus vir Dei eisdem dixit: Respice post lapidem illum, qui secus viam jacet. Quod cum fecissent, duos invenerunt candidissimos panes mundæ cuidam mappule ex subtili lino contextæ involutos, nec non vasculum vino delicatissimo refertum. *Ibid. p. 3.*

Maximilianus II, quando res adverse animam sollicitabant, conceptum a se symbolum proferebat: « Dominus providebit. » *Dixit, l. V, Helotrop. c. vi.*

S. Monegundis ad illam vite sanctimoniam nunquam pervenisset, nisi eam divina Providentia per varias ambores illuc duxisset. Duas habuit filias Monegundis excellentis formæ vrgines, quibus omnem curam et amorem impendit mater, tunc temporis parum pia. Hanc peccandi illecebam amoliri placuit divinæ Providentiæ. Itæ ambe filias præmatura morte sublatae sunt. Mater suo ipsa funeri velut superstes, omnem odisse vitam, capillos vellere, lecerare genas, omne doloris solatium spernere, nec aliud velle, quam filias celerrime sequi moriendo. Postquam lætymis nonnihil egestus dolor est, luctu jam remittente, compos sui facta Monegundis: An non, inquit, insiguit fatua sum, quæ divinæ Providentiæ tam contumaciter reclamo? Quid ego? An nesciebam me gemisse filias mortales? An ad hoc nate sunt, ut mori non possent? Dei Mater, Dei Filias, homines Deo charissimi moriantur, et ego indignor filias meas desisere vivere? Quæ fors an ideo malo mortis occuberent, ne succumberent vitiiis! Quid igitur meis querelis Deum incesso, qui nihil potest mali velle? Quin stultam hanc lamentationem finio, et in divinæ voluntatis ac Providentiæ sinu me totam compono? Ita dixit, ita et fecit. Mundum res suas habere jussit, Deo deinceps omni conatu servitura. Hanc vite mutationem Superis placuisse, miracula manifestum fuerunt; Monegundis namque

plurimos ægrotorum, sine pharmacis consuavit, Gregorio Turonensi teste. *S. Gregor. Turon. de Glor. Conf. xxiv.*

Robertus, primus Moliemensis Abbas, divinæ Providentiæ studiosissimus cultor, quidquid potuit, in pauperes erogavit. Fuit, ut duobus mendicis ante fores expectantibus duos panes jubere dari; at œconomus se opponere, et nec in prandium quidem suffecturam annonam, dicere. Quid ergo, inquit Robertus, prandebimus? Nescio, ait œconomus. Subiit hic viro sancto, aliquid tenacitate male provida recondi. Igitur re divina peracta, cum signum daretur ad mensam, seiscitatus est Abbas, unde panes allati essent? Paucos, inquit obsonator, pro nobis reservavi. Robertus religiose exandeseens panes omnes in canistrum jussit colligi, et mox ad mendicos foras efferri, et ad suos versus: Ne, inquit, parendi contumacia, et diffidentia domi nostræ latius grassentur, jejunium et fames doceant nos Deo fidere. Volebat Robertus, ut sui omnes a liberalissima Dei Providentiæ toti penderent, velut infans a matris uberibus. *Drex. l. I, c. viii, § 4.*

Illustrissimum et hoc divinæ Providentiæ argumentum fuit, quod plures commemorant, Cyrus Panopolites, Poeta nobilissimus, Princeps architectorum, pax et bello insignis, quam enim sapiens, tam etiam fuit industrius; sed, quod unum illi deerat, nondum Christianus. Hic in Eudoxia Imperatrice Augustæ familiaritatem sese insinuans, tantam sibi gratiam sua poësi conciliavit, ut ab Imperatore Theodosio Juniore proximus, urbi, et prætorio præfectus, Patricius, Consularis, summis denique dignitatibus fulgeret. Simul tamen variis et acerbis casibus vir iste jactatus est, et demum perierat, nisi naufragium fecisset, quo adijt solent perire. Nam magna Dei Providentiæ cœ summis, alia verteante, ad ima dejectus est. Siquidem ea re, qua apud civem magnum gratiam colligit, apud Imperatorem non mediocriter offendit. Verum saluti fuit, quod esse credebatur exitio. Cum enim Cyrus Constantinopolis veteris muris demolitis, duobus intervallis additis, alios intra sexagesimum diem extruxisset, populus inauditi operis festinatum pulchritudinem obstupescens in Circo, præsentem Imperatorem exclamavit: Constantinus condidit, Cyrus instauravit. Vulneratus his vocibus Imperator, Cyrum sub eo prætextu, quod Græcæ superstitionis cultor esset, Præfecti dignitate privari, et bona illius

publicari jussit. Accesserunt, et aliæ quoque calamitates. Uxorem Cyri Iliamque caecodemonem, invisus hospes, incesit. Hæc quidem Cyro, invidia principis, ut videbatur, benignissima tamen Providentiæ Dei sic evenerant, ut vim medicamentum obtiniret tam multiplex calamitas. Qui enim inter tot signa atque prodigia, etiamnum Deorum cultor perseverabat, violento remedio curandus erat, et reddendus sanæ menti. Iraque Cyrus tot ærumnis pressus, ad Christianorum Deum confugere instituit, Sacris Christianis imbutus, et in Clericum attonus, quoad vixit, Smyrne Pontificem egit. Gratias agit Cyrus divinæ Providentiæ maximas; sane perierat, nisi sic perisset. *ib. c. viii, § 4.*

S. Paulus, primus Eremitarum, sexaginta annis a corvo dimidiatum panem efferente pastus fuit; utque certior in hoc Dei Providentiæ eluceret, accidit ut, superveniente S. Antonio novo hospite, integrum corvus ille panem administraret, Paulo tam dicente cum gratulatione condigna: Eia, Dominus nobis prandium misit vere pius, vere misericors! Sexaginta jam anni sunt, cum accipio quotidie dimidi panis fragmentum, nunc ad adventum tuum militibus suis Christus duplicavit annonam. *S. Hieron. in vita S. Pauli Eremitæ.*

De Providentiæ Dei monasterio S. Benedicti demonstrata hoc narrat miraculum S. Gregorius: Alio quoque tempore in Campaniæ regione fames increperat, magnaque omnes alimentorum indigentia coangustabat, jamque in Benedicti monasterio triticum deerat, panes vero penè omnes consumpti fuerant, ut plus quam quinque ad refectionis horam Fratribus inveniri potuissent. Cumque eos venerabilis Pater confristos carneret, pusillanimitatem studuit modesta increpatione corrigere et rursum promissione sublevare dicens: Quare panis inopia vester animus contristatur? Hodie quidem manus est, sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinæ modii ante fores cellæ in saccis inventi sunt, quos omnipotens Deus quibus deficientibus transmississet. Quod cum Fratres cernerent, Domino gratias referentes, didicerunt jam de abundantia, nec in egestate dubitare. *S. Gregor. Dial. l. II, c. xxi, ap. Baron. c. vii. Anno 635.*

Dum S. Franciscus Romam proficisceretur cum sociis instituenda ac confirmanda sue regulæ causa, contigit eos ex diurno la

bore fatigari, et in quodam loco solitudinis versus vallem Spoletanam subsistere, ubi cum non possent de victu sibi necessario providere, statim adfuit Providentia Dei. Nam subito apparuit incognitus unde venerit, aut quo iret. Cognoscentes autem per hoc pauperes fratres supernum sibi in comitata viri Dei adesse presidium, magis dono liberalitatis divina, quam cibo carnis proprie sunt refecti. *Ex vita S. Francisci per D. Bogam, c. iv.*

Anno a Christo nato 1560, hoc divina misericordie et providentie potentissimum signum in Convento Conceptionis S. Mariæ Petrensis, ordinis S. Francisci, eluxit. Cum enim in eo loco unicuique tantum panis parvus esset, quo duodecim Fratres per integros duos dies refici possent, illumque in paucum partes divinum Pater loci Guardianus, nulla sibi penitus portione relicta, distribuisset, eisque sumpto libello petitionum atque hilarem paupertatem congratularetur, adfuit ex insperato praefortis ex populo, cui feracissima Hispanice nomen est, vnde rarissimus Fratrum, tum ob loci distantiam, tum quoque ob egrum pauperem, elemosynæ subministrabantur, rusticus quidam panibus, oleo atque asparagis onustus, qui suo adventu eorum necessitatibus occurrit. FRANCISCUS GONZAGA III, p. de Origine Seraphic. Relig. in Proverb. S. Joseph Conc. v.

EXEMPLA DOMESTICA.

In vita S. Ignatii de Loyola admirabile quoddam nostroque proposito conveniens factum legitur. Hic enim vir sanctus Roma apud Governatorem delatus fuit, tanquam si Compluti, Parisiis, et Venetiis manifeste hæreses, aliorumque atrocium scelerum causa ad mortem condemnatus, per fugam se a debito sibi supplicio exemisset, tametsi etiamnum in prædictorum criminum contumacia continueret. Ut autem Deus per altissimam suam Providentiam Sancti Ignatii innocentium omnibus hæret sequentibus sæculis manifestam reddidit, quid fecerit. Attigit a fine usque ad finem, et disposuit omnia. Quia enim hic calumnias Venetiis, Compluto et Parisiis Romam ad sanctum hunc virum accusandum venerant, voluit Deus, ut ab hædem locis venire facti veritas, ad absolvendum innocentem. Quia autem ratione id factum fuerit, nemo non censuit esse miraculum; siquidem eodem tem-

porè, quo vir Dei accusabatur, simul concurrunt in urbe Romana tres iudices, qui in illis tribus civitatibus, in quibus accusator sub juramento Ignatium tanquam reum convictum et condemnatum fuisse asseruerat, absolvent tanquam vere innocentes. Unde Deus priyatis motivis, ob quos tres illi viri Romam venerant, ad majorem Sancti Ignatii gloriam, uti voluit, siquidem illos simul congregavit, et qui antea fuerant iudices, tunc fecit esse testes, ut in primo mundi tribunali innocentie S. Ignatii concors, indubitata et publica perhiberetur fides. BAZAÏO. Vita, lib. II, f. 170, et seq. mxa. 175.

S. Franciscus Xaverius, qui primus e Societate Jesu in Indiam et Japoniam Christi Evangelium inexit, ita alle imberber animo divinam Providentiam, ut plurima incredibilis in eam fiducia specimina edidit, ex hac porro fiducia tantum divina se voluntati conformandi studium nascebatur, ut Xaverius ad Ignatium ex India litteras scripsit in hæc omnino verba: Gratia et charitas Christi Domini nostri. Mi Pater, in Christi visceribus unice. Te ego, Pater anime mee, summeque mihi venerande, positus humi genibus suppliciter oro, ut mihi a Deo impetres, ut, dum vivam, sanctissima voluntatis sue mihi det, et plane cognoscendæ, et omnino exequendæ, facultatem. Vale. Hæc illi tantam cum divina voluntate consensionem persuasit summa in divinam Providentiam fiducia. Hac armatus alta spectabat, ingentisque conabatur; ubique enim divinus honor ageretur, nulli cedebat difficultati, periculoque, ita nihil moliebatur, quod non efficeret; nihil inchoabat, quod non absolveret, Deo nixus. In ultimam Orientis regionem Japoniam, lembo vectus piratico ire sustinuit; securus periculorum, que ab amicissimis, peritissimisque hominibus, et plurima denuntiabantur, et maxima. Hos ille miratus, quod tam exiguum haberet fiduciam Dei, in cujus illa omnia essent potestate. Equidem, aiebat, cum Dei nutu atque imperio omnia gubernari certo sciam, nihil omnino metuo præter ipsum Deum, cum res cætera, quamvis noxiæ, non nisi quatenus ille sinit, nocere hominibus queant. Itaque Dei unius præsidio per tot maris terræque discrimina, per tot gentes sermone moribusque dissonas, Indis vastitate non contentus, Malacam, Molucas Insulas, Mauricam, Japoniam, Sinas, omnem de-

nique Orientem animo atque industria complexus, ad ultima Orientis penetravit, oceanoque toties remenso, Christianis mysteriis feras barbaras gentes instituit, ac mitigavit. Nec vero unquam illum Dei fiducia fecellit. Illiusus venena bibit, sagittas transit, ter naufragium fecit; ac semel tabula incensibus, biduum triduumve fluctibus impune jaclatus evasit, aliæque innumera pericula effugit. Illud autem assidue animo versavit: « Si Deus pro nobis, quis contra nos? » turpissimum ratus, et omnium periculorum maximam, divinæ Providentiæ atque potestatis spem fiduciamque abjicere. Ita unicum in orbe hostem timuit, diffidentiam. Præsertim (sic ipse loquebatur) cum neque Demones ipsi, neque eorum satellites ac ministri, quidquam nos lædere queant, nisi Dei permisso ac voluntate. DREXEL. l. c. II, § 3.

Laborabat Neapoli ætissima annona, crescebatque pelentium ad januam, atque emendicantium numerus, quibus P. Joannes Baptista Piscator, Collegio nostro tunc impositus, dari omnibus panem jusserat solito etiam liberalius. Defecit aliquando janitorum panis, sed Joannem Baptistam nunquam spes, qua providente, quam maxime nihil superesse videbatur in arca, illo certissime affirmante multum adhuc abundare, potior hujus spei, quam oculorum alterius fides fuit. Falli quidem oculos difficile est, præsertim incitatos, et curiosius advertentes; verum spem non confundere, oraculum est. JOAN. RIO, l. II, c. III, n. 13, ex Nostris.

Carolus Scribanum excelsissimi animi virum, cum sepe alias, tum in magna rei pecuniaria angustia spes sua egregie nobilitavit. Heriberto quidam amicus noster, rem domus frumentariam fideli opera procuraverat, quumque venditor pretium aliquanto violentius representari sibi vellet, interprete Heriberto, Scribanus ne obolum quidem domi esse, verissime opponebat. Tum Heriberto: Quid igitur faciendum, si solutio differatur? Actum de nostra fide in posterum est. Substitit paululum Scribanus, tum ad amicum: Tu vero abi, et Deum ora; ego itidem hinc ad preces abeo, Deum exorabimus. Falsus spe sua non est. Paulo post oblatum ab amico argentum, quantum creditor compescendo satis erat, soluta pensione dimidia. Quod uno exemplo firmavimus, innumerabilibus etiam potuimus, sed

non est pluribus opus, ubi uno res tota transigitur. Ib. n. 14.

Antonium Possevinum, diu jam de insuanda Societate cogitantem, filiorum, nec frater reliquerat, curæ, et educatio retardabat; itaque cum inalescente Religionis vestu Sacrum faciente Benedicto Palinio, Patavii voto se Religionis obligaret, eam temporis addidit exceptionem, ut diceret, simul ac frater illis consulisset, se facturum. Vix ille ista conceperat, quam inceptantis Dei vocem audire sibi visus: Quasi vero adolescentibus istis ego satis consulere non possim? Pudore suffusus, et melioris spei securus, quam in Deum rejiceret, absoluto voto se mancipavit, presentium superfundens gaudii mercedem. Ib. n. 35.

Bernardinus Reallius ita Dei bonitate securus acquiescebat, ut, quum Lupinense Collegium regeret, momento non semel ministro, nihil esse domi, quod sociis cenaturis apponeretur, subridens ille, hominisque trepidationem blande castigans, consueta nihilominus hora dato signo omnes evocari juberet in cenationem, nunquam falsus; nam in ipso rei articulo, quod satis esset ad Religiosam reflectionem, ex insperato submittabatur. Sed beatitatis tam certa illi fiducia, ut se amicis inde ad futurum, liberaliter polliceretur. Verum dilata in annum quartum supra octogesimum abitione sua, ipsam senectutem sibi solatio esse dicebat, Apostolicum illud ad levandum dilata missionis afflictionem, crebrius usurpans: Quod senescit, prope interitum est. Ita demum excessit, ut ibi jam esse sibi alisque videretur. Ut enim flumina, quum vicinum in mare advectas per longinqua leparum exonerant aquas, confusus limitibus vix ab ipso, quod intrant, mari secerinas; ita spes beatitati propius adnotata magnas etiam animas ita implet, ut vix capiant; nam illa tum demum periclitur, quum desinit. Ib. n. 16.

EXEMPLA PROFANA.

Epictetus dicere solebat: Religionis erga Deos immortales præcipuum illud esse scito, rectas de eis habere opiniones; ut sentias, et esse eos, et bene justeq; administrare universa; parendum esse eis, et omnibus his, que fiunt, acquiescendum, et sequenda ultro, ut que a mente præstantissima regantur; sic enim nec incensabis eos unquam,

neq ab eis negligi te conquereris. Et iterum: Ne postales, ea que sunt, arbitrato tuo fieri; sed, si sapias, ita fieri quacumque velis, ut fiant. Morbus est corporis impedimentum; instituti non item, nisi ipse velis. Claudicatio, pedis est impedimentum; instituti non item. Quod si singulis in rebus, que incidunt, consideraris, invenies eas alterius cuspiam rei, non tui, esse impedimentum. ERICET. in *Enchir.* c. XLII et XXXVIII.

Sineca Lucillum suum, divina Providentia consideratione, contra casus rerum humanarum inopinatos sic pramunit: Seniles et confiteberis, nihil ex his optabilis et magis utile esse, nisi te contra levitatem casus, remaneque casum sequentium instruxeris; nisi illud frequenter, et sine querela tota singula damna dixeris: «Dii aliter visum est: Bili melius.» Sic composito nihil accidit. SENECA, ep. XLVIII.

Cum aquila olim in excelsa quereu septem pullos eduasset, hunc nidum C. Marius etiamnum puer conspicuus, secum pullos in urbem asportavit; qui non sine numine divinum, sed infallibili Dei providentia, septimum illum aliquando Consulcum fore, presagient. PAVTAR, de *Viris illust.*

Sancti Garsie, Arogonie Ducis, mater, Græca nomine, illo gravida, cum in bello contra Mauros foetis et animi plena matrice, socia marito esset, laucea in latere grandi vulnere percussa concidit, prole intacta, qua per vulnus manum exerens, viva extracta est. RODRIG. TOLENTI, l. V. de *rebus Hispan.*

Naufragium passus pater cum filio, uterque undis involvitur, submergitur pater, filius pro tabula parentis cadavere usus ad littus enavigavit. ENGELBRAY, *Dom.* VI, post *Epiph.* § 1.

Anno 1027, in urbe S. Severini, decem milia hominum terræ motu perierunt, cum ipsis adibus et terribus vasta campana deciderat, que cæteris omnibus ruina oppressum, puerum inter rudera incolumentem texit, ac protexit. Ibidem.

Nec minus stupendum, quod Recupitus ex Dione refert. Igenti terræ motu Antiochia sub Trajano exorto, neminem inter ruinas vivum repertum, præter puerum matris mortuae aëra surgentem. Ibidem.

Anno 1570, nocte ante lucem omnium Sanctorum, oceani exundatio hausit aliquot Zealandia insulas, magnam Hollandie partem, totam fere Frisiam, strage non modo fortunatum, plane incomparabili, sed homi-

nium quoque, vel in sola Frisia viginti millium. Submissi cum cymbis per dies insequentes, ut naufragii reliquias colligerent, nonnullos superflites in collibus et arboribus, extremum spiritum trahentes exceperunt; interque eos Seneceus in colle repertum infantem, illum cum fese cunis advectum, placidissime dormientem, diluvii et naufragii unice securam. Ibidem.

Appius in exilium ablegatus, omnes fortunas suas, que opulentissima erant, convasavit, ac una cum illis ac famulorum comitatu, Myoparone trajicere tentavit; sed famuli præde inhiantes, dominum omnibus exutum, lembo imponunt, ipsi interim dirptas opes inter se partiti misero naufragio perierant, domino salvo. Ibidem.

Aristomenes in manus hostium delapsus, in specum subterraneum detraditur, ut fame ac siti extinguatur. Jam omnem vitæ spem amiserat, cum ecce arca via exitum invenit; vulpes enim insperato sub terram in antrum penetravit, quam Aristomenes eanda prehensam insequitur, et manū altera terram egerendo, aditum sedito laxabat, qua intrarat, donec in apertum prorupit, qui vivis sepultus credebatur. Ibidem.

MOTIVA.

Providentia Dei se committendi.

Experientia, tot exemplis et argumentis probata. 1. Ex mundi creatione, de qua sic loquitur S. Nazianzenus: Unde tibi hec omnia, et a quo? Aut parva hæc oculisque subjecta dicam, ejus manere ac beneficii cœli pulchritudinem cœnis, solis cursum, lune orbem, siderum multitudinem, eamque, que in his omnibus velut in lyra elucet, concinnitatem atque ordinem semper eodem modo se habentem; partium anni vicissitudines, temporum mutationes, annorum conversiones, diei, noctisque æquas portiones, terre productiones, aeris diffusionem, maris fluxi simul ac stabilis immensam latitudinem, fluminum profunditatem, ventorum profluvia. 2. In commerciis, nam quia non omnia mundi climata, nec omnia terra ad illa producenda apta est, et idonea, quibus indigemus, ideo hominis ingenium erudit, ad commercium ex uno polo ad

alterum transigendum, idque per hoc, quod mare navigabile reddiderit, unde pretiosissima merces ab Indis ad nos, et vice versa a nobis ad Indos, nec non varia pro variis infirmitatibus nostris transportantur ab ipsis Antipodis potentissima remedia. Navigationi quoque de magnete prospexit, quo mediante nauceri ex uno regno ad aliud, imo ex uno mundo ad alium secure discurrunt, adeo ut permulando merces nostras cum alterius mundi mercibus nobis incognitis, optime verificari possit illud Psalmistæ: «Omnia subjecti sub pedibus ejus.»

3. In ventis, quos producti de thesauris suis; per hos enim aer purificatur, per quem vivimus, et ex quo respiramus, solis temperantur ardores, agitationes navium in mari promoventur, aque similiter agitantur, que si stagnarent, marcescerent utique, locaque vicina pestifera contagione inficerent. Eiusdem quoque Providentia effectus sunt salinae, que modo quodam admirabili naturaliter, simulque per artem productæ, tantæ sunt necessitatis ad vitam humanam transigendam, ut sine ipso sale homo subsistere non possit. Ab hæc quoque Providentia tot aque minerales, variis infirmitatibus pelendis proficua, tot plantæ medicinales, lapides et gemmæ, non solum pretiosæ, sed et salutare proficiscuntur. S. GREG. NAZ.

4. In rore, et pluvio, et nubibus, quibus terra indiget, ut suos possit nutrire, et ad augmentum perducere fructus; ideo hunc rorem ex vaporibus generari facit, quos sol ex eadem terra, et aquis elicit, et attrahit. Quia verò hi vapores ventis indigent, quibus ex mari in aera deportentur, ibidemque simul condensentur, ideo ab exhalationibus terrestribus generari facit ventos. Et ut hæc exhalationes generentur, disponit, ut stellarum, planetarum, et præcipue solis influentia coelestes ad hunc finem opportunum terre conferant subsidium ad effectus illos producendos. Quia vero cœli nequaquam sunt animati, et consequenter ex seipsis per rationem et discursum tempore opportuno operari nequeunt, ideo supremas rerum omnium Artes oculis de intelligentia quadam Angelica prospexit, que primum mobile indefesse agit, et volvit, quod suo motu omnes alias sphaeras, dependenter a primo mobili influentes, intra viginti quatuor horarum spatium quotidie secum rapit; educens nubes ab extremo terre, fulgura in pluviam fecit. 5. In animalibus ad nostrum

servitium deputatis; quibusdam enim illorum in proprium situm terram assignavit, aliis aquam, aërem alius, nonnullis etiam pro alimento assignavit carnes, aliis vermes, multas herbas. Homini vero tanquam omnibus creaturis superiori fructum nobilissimum, id est, frumentum indulsit, præter tot alios cibos sapidos, et delictos. Omnibus quoque viventibus de instinctibus prospexit, ad victum necessarium conquirendum proportionatis. Quibusdam arma defensiva, et offensiva impertitus est, hisce videlicet cornua, illis ungues, alii dentes. Animalia vero inermia et timida sagacitate, et astutia communivit, ut ferocium animalium silvestrium violentiam evadere possint, ut patet in vulpe et lepore. Imbellibus damis magnam indidit ad eurrendum agilitatem et velocitatem, ut fuga sibi consulere possint. Insuper, sciendum est, quod unumquodque animalium naturaliter agnoscat cibum sibi assuetum, nec non, et illum, qui illis nocivus est; hæcque notitiam habent ab herbarum odoratu, qui in ipsis vivacior esse solet, quam in nobis. Observandum quoque, quod, quia animalibus ad nostrum servitium deputatis ratio deest, seu discursus rationalis, ad prospiciendum sibi de vestimentis, prout nos per ingenium nostrum nobis consulere consuevimus, ideo Deus aliqua animalia pellibus, alia setis, alia lanis, alia plumis, alia spinis, alia squammis induta, alia concisus inclusæ nasci voluit, juxta propriam uniuscujusque naturam. Item invenimus cornicis pedes, velut quibusdam digitis distantibus separatos, atque divisos; corvorum quoque atque pullo- rum aliter etiam formatos a natura pedes; avium, que carne vescuntur, quasi incurvos, atque sinuatos, velut ad prædam paratos. Et verò, que natandi habent usum et consuetudinem, iatos pedes, et membrana quædam illos digitos pedum sibi copulatos atque conjunctos, in quo admirabilis patet ratio natura, ut, et illa ad volandum, vel rapiendum cibum usu ac commodò fuleantur, et ista ad natandum adjumenta habeant competentia, quo melius possint aquis supernatare, et quasi remis quibusdam, ita pedibus suis membrana illius extensione latioribus aquarum fluentia propulsent. Cygnos quoque cur procerior collo utatur, in promptu causa est, ut quia est paululum segnior corpore, nec facile potest aquarum inferiora penetrare, cervicem extendit ad

predam. De ciconis, et gruinibus pariter scriptum reperio, quod quia longas habent tibias, ideo in creatione sua collum quoque longum acceperit, ut tanto facilius rostro in terram pertingere possint. Catis, seu felibus, que in obscuritate noctis muribus capiendis invigilant, utpote que hominibus damnum ingens, et molestiam conciliant, natura oculos dedit particulari quadam luce præditos, que multis aliis animalibus nequam est communis, ut hæc ratione inter tenebras noctis instinctum illum, propter nemem specialiter generati fuerit, adimplere valeant. 6. *In hominum sustentationem*, de qua Christus dixit: «Seit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis.» Circa que verba Euthymius ita scribit: Non dicit autem: «Seit Deus, sed, «Seit Pater vester;» quo maximam habeant fiduciam. Ex quo enim Pater est, et talia Patris filios despiciere non poterit, ut rerum necessarum indigentia deficiant, cum neque terreni patres eis sustentant; et quia omnibus his seil vos indigere, dabit utique. Cornelius Jansenius circa eadem verba ita scribit: Quo certe sententia magna habet energiam; nam ad hoc, ut quisque positi sollicitudine totum se aliquibus providentiæ committat, nihil aliud requiritur, quam ut certus sit de illius providentiæ et potestate, et scire illum suas necessitates. Deus autem egestatem nostram novit, quia ipse seil alimentum nostrum, cum nos creaverit ad sustentandam vitam alimenti omnino indigos, seil, quia his omnibus indigemus; de ejus itaque Providentiæ et omnipotentia plane certi simus, sciamusque, quod ab eo veluti a patre tenerime ammur, ideo namque Patris nomine a nobis appellari voluit, dum nostrum ab eo panem deposcimus. Nam ut D. Chrysostomus, parum ab Euthymio differens, inquit: Non dixit: *Novit Deus, sed Pater vester*, ut eos profecto ad spem certiorum vocaret; si ergo est Pater vester, et Pater talis, nequaquam profecto patietur despici a se filios. Immo urget ut postulamus, teste S. Chrysologo dicente: Qui Patrem se nobis dedit, qui sibi nos adoptavit in filios, qui rerum nos fecit hæreses, qui nos in nomine hæc sublimavit, qui nos suo et honore donavit, et regno, ipse nos, ut panem quotidianum postulamus, urget. Idem Sanctus Docteur super illa verba: «Considerate cervos, Deus pascit illos,» tale format argumentum: Exemplo tali exaggerat

rat habitantis insaniam, qui putat, Deum hoc piis filiis denegaturum, quod impiis avibus subministrat. S. CHRYS. h. XIII in *Matth.*

Sapientia Dei, uti recte Drexelius ostendit, dicens: Si quis cum tabellario viarum peritissimè iter ingrediatur, et ubi salubre, difficile, ac fluxuosæ se viæ obtulerint, incipiat queri, dicatque: Per que me via ducis, vir bone? Nisi me valde fallo, jam dudum itinere decessimus, huius viæ auctor promptè respondebit: Ne sollicitus sis, mi domine, et hæc mihi curam relinque. Per aliquas falces, ambages te duxi; quod si limite recto vissemus, in paludes illas ineluctabiles incedissemus. Fide te mihi; sic ducam, ut te injus comitis non peniteat. Seneca trila et tuta, nemini nimium longa sit aut aspera. Ita nos divina dicit Providentiæ per crebros quidem anfractus, perque varios viæ flexus incedendum est. Sed quid indignamur optimo duci? Modo via sit secura, quid refert, si sit salubrosa? Quam ipsam sapientiam etiam in ossibus hominis ostendit, ut Drexelius sequentibus verbis declarat: Custodi Dominus omnia ossa eorum, numm ex his non conteretur. DREX. in *Heliotrop.* Tot in humano corpore ossicula sunt, et ossa, ut hominem dixeris ossarium. Ossium quedam clavorum vice sunt, ut dentes; alia sunt ut pyxides, ubi medulla, præsertim in coxis et tibiis; aliqua quasi consuta sunt, ut cranium; alia aliis infixæ sunt, sicut janua uncus cardini. Galenus, Medicorum princeps, in humano corpore ossa ducenta numerat. Viringus inter medicos celebris, ducenta viginti quatuor assignat. Horum quodlibet, uti Galema docet, quadraginta fines seu scopos in usum corporis habet, utque artificiosè inter se omnia collocata sunt. Ergo ut ossa solum humani corporis in ordinem reponantur, plusquam octies mille scoporum seu finium observandi. Unicum ex his non conteretur, Deo non annuente: *Custodit Dominus omnia ossa eorum.* Neque vero Deus, ut architectus est, qui, cum struxit domum, deserit; Deus operi suo momentis omnibus non adest tantum, sed assidue in eo habitat. Ib. cap. VI, § 4.

Amor Dei erga homines, qui variis ex indicis colligitur. 1. *Quia Pater noster est*; hinc Jansenius ait: Non dicit: Et Deus Pater pascit ea, sed Pater vester, et celestis; cum dicit: Et pater vester, significat Deum, qui volatilia pascit, cum illorum tantum sit

Dominus, non Pater. Multo magis nos, quorum etiam Pater est, pasturus est, cum proprium patris officium sit, filiis alimenta prospicere. JANSENIUS, in cap. VI, *Matth.*
2. *Quia Mater nostra est*, uti per Isaiam ostendit, dicens: «Audite me, domus Jacob, qui portamini a meo utero, qui gestamini a mea vulva.» Et iterum: «Numquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non miscratur filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui.»
3. *Quia Creator noster est*, qui animalia omnia fecit propter hominem; hominem autem propter seipsum. Si ergo animalibus ministrat propter hominem, quomodo hominibus non ministrabit propter seipsum? Hinc S. Cyprianus infert: Quod si Deus providet passeribus, si tot pascit aves, que strictam adeo cum Deo conjunctionem non habent, sicut habet homo; quanto magis manus ipsius erga nos provida erit, et sollicita? S. CYPRIAN. apud Mansi, disc. IV, n. 6.
Tu Christiano, tu Dei servo, tu operibus bonis dedito, tu Domino tuo adeo caro aliquid existimas defuturum? Minime, quia humana creatura est illud opus, quod eadem Beata Trinitas magna sibi dignatione divisit, ut Pater conderet, Filius rodimeret, Spiritus sanctus igniret, teste Ruperto Abbate.
4. *Quia Conservator est noster*, de ejus sollicitudine sic dicitur S. Augustinus: Sic certe mihi videtur, dum ejus miserationes circa me attendo, quod, si fas est dicere, nihil aliud agit Deus nisi ut mee salutis provideat, et ita totum ad custodiam meam occupatum video, quasi omnium oblitus sit, et mihi soli vacare velit. S. AUG. c. X, de *diligendo Deo*. Unde, et Tertullianus ait: Erat una Pastoris ovicula, sed grex una carior non est, una illi requiritur, pre omnibus desideratur. TERTULL. de *Pœnit.* c. VIII.

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta, quod hæc in materia ante omnia Fatum et Fortuna negari debeant: est autem Fatum, quod veteres Philosophi admittabant, occultam quadam naturam vis, et necessitas, qua una, et sola disponente, quævis sive bona, sive mala, eveniunt. Fortuna autem est casualis contingentiæ, qua absque ulla electione res quæque contingit. Utramque damnatur a Conciliis et SS. Pa-

tribus. Et fatum quidem a Concilio Tridentino dicente: «Si quis dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere; sed mala opera ita, ut bona, Deum operari, non permissiva solum; sed etiam proprie, et per se, adeo ut sit proprium ejus opus, non minus præditio Judæ, quam vocatio Pauli; anathema sit.» *Concil. Trid.* sess. VI, c. VI. Fortuna, S. Augustino asserente, mendacium Dæmonis est, qui, ut miseris gentiles deluderet, eosque efficeret divini cultus contemptores, eis persuadet, Numen quoddam esse Fortunam, quam si colerent, abjecta etiam omni pie vivendi sollicitudine, illa dante, felicia omnia, assequerentur. S. AUG. I. IV, de *Civ.* 6 IX. Unde recte de hac ridicula dea Seneca dixit: Nihil neque boni, neque mali dare potest Fortuna. Valentior enim omni fortuna est animus, qui in utramque partem res suas ducit, beatæque ac miseræ vite sibi causa est. SENECA, l. VII, c. LXX.

Nosse debet, quo fine omnes creaturas considerit Providentiæ Dei, id quod S. Gregorius Nyssenus sequentibus verbis ostendit: Quis mihi terram substravit? Quis perviam solertia atque industria naturam aque humidam fecit? Quis fixit mihi oculum tanquam cameram? Quis præstat mihi faeces solis? Quis emitit fontem in convallibus? Quis mihi brutorum animalium ministerium subjecit? Quoniam fine Deus homini luminaria majus et minus creavit, nisi ad utilitatem ejus? S. GREGOR. NYSS. *Orat. 1. in Dom. Orot.* Cui potest? Nulli nisi tibi, inquit S. Bernardus. Cætera siquidem omnes creaturæ aut in nullo egent his omnibus; aut non intelligunt ea. Unde S. Basilus ait: Undevis affluit amœnitas exuberantis deliciarum, omni non obvallante creatura, per heuleantem ac prædivitem erga nos beneficentissimam Dei gratiam? S. BASIL. h. in *Julianum*.

Nosse debet fundamentum, cui hæc doctrina innititur, scilicet nihil usquam in hoc mundo factitium aut ex necessitate fieri. Divina namque intelligentia infinita est, extenditurque sine nullo labore ad omne, quod intelligi potest, Deus puncto temporis, uno eodemque, sic dicam, lecti oculi sinus omnes et abyssos coeli, terræ, maris, inferorum penetrat ac pervidet. SAP. 14, 21. Rectissime Job: «Nihil, inquit, in terra sine causa fit. Omnia in mensura, et numero, et pondere disposuit Deus ab æterno.» Job, 5, 6. Ita in rebus omnibus divinæ gubernationis

admirabilissima elucet Providentia, quæ non præset solum rebus omnibus, sed interest, immo incit. Hinc Paphnutius, interrogatus, quid cause foret, quod illi proficerent, deficerent isti, sub eodem magisterio; hic eaderent, illi starent? respondit: Quæcumque fiunt, aut ad Dei beneplacitum, aut ex permissione Dei fieri; et omnia quidem, quæ cum virtute conjuncta essent, secundum Dei beneplacitum, cetera vero, quæ cum vitiis haberent affinitatem, damna et injurias in orbem invehent, Dei permisu fieri. Cur autem Deus tanta, tamque frequentia mala permittit? Hic jubet Plato quæserere: Judicia Dei abyssus multa. Hoc optimum cepit, qui dixit: Sine consilio et providentia tua, et sine causa nihil fit in terra, dicitur etiam ex hoc inseruabile iudicium tum expavescere, qui affligis iustum cum impio, sed non sine equitate, et justitia. Dicitur. l. V, c. vi, Helior. § 1.

Nosse debet differentiam, quæ inter gubernationem Dei, et Principum terrenorum intercedit; nimirum, quod hi, dum numerosa antecorum suorum familie voluit prospicere, multos ministros sub promissis stipendiis cogunt conducere, inter quos unus sit promouendus, alter collaris, tertius vestimentorum custos, quartus triclinii præfectus, et sic deinceps de aliis officiis. At vero celesti Patri pro bono totius generis humani regimine et sustentatione abunde sufficit, quod manum suam aperiat, seu, quod idem est dicere, velit, volendo enim pascit ventum, qui coturnices in abundantia subministrat; præcipit, et per spatium quadraginta anorum cœli angelica replentur annona; ordinat nubibus, ut agros secudent; ventis, ut favorabiles rephyras edant; plantis, ut fructibus sese oriant; denique terræ, ut partus suos proferant: «Aperit manum suam, et implet omne animal benedictione. » Aperiente te manum tuam omnia implebantur bonitate. Mansi, disc. III, n. 4.

Nosse debet, quæ sollicitudo a Deo sit prohibita, vel permessa; id quod S. Thomas explicat, dum quærens, utrum licitum sit sollicitudinem habere de rebus temporalibus, talem statuit conclusionem: Temporalium sollicitudo illicita est, si ea, ut ultimus finis querantur, et si ad ea inquirenda superfluum studium adhibeatur, vel nimium timeamus, ne nobis in necessitate deficient, cujus conclusionis hanc subnectit declara-

tionem: Sollicitudo importat studium quoddam adhibitum ad aliquid consequendum. Manifestum est autem, quod majus studium adhibetur, ubi est timor delinquendi; et ideo, ubi est securitas consequendi, minor intervenit. Tres autem observat vitiosos defectus, quorum primus est ex parte ejus, de quo sollicitamur, si scilicet temporalia, tamquam finem, quaramus; secundus, propter superfluum studium, quod apponitur ad temporalia procuranda, propter quod homo a spiritualibus, quibus principalis inservire debet, retrahitur; tertius est ex parte timoris superflui, quando aliquis timet, ne faciendo quod debet, necessaria sibi deficiant. Quod Dominus tripliciter excludit. Primo propter majora beneficia homini præstita divinitus, præter suam sollicitudinem, scilicet corpus, et animam. Secundo, propter subventionem, qua Deus animalibus, et plantis subvenit, absque opere humano, secundum proportionem suæ nature. Tertio, ex divina Providentia, propter cujus ignorantiam gentiles circa temporalia bona querenda principalis sollicitantur. Ex qua doctrina deducitur, quod sollicitudo, quæ interdicitur, non excludit laborem et diligentiam nostram; hoc enim esset tentare Deum. Porro Lucas Burgensis sensum verborum Christi litteralem hoc modo declarat: Sollicitudinem vetat, immodicam illam, et anxiam, quæ totus in hoc est homo, ut de rebus vite necessariis sibi prospiciat, nihilque Deo commendat, nihil divine Providentiæ relinquit, tamquam id solus ipse curare, et possit, et debeat. S. Thom. I, II, q. LV, a. 6. Et iterum super illa verba S. Pauli ad Philippenses: «Nihil solliciti sitis;» scribit Sollicitudo quandoque importat diligentiam querendi quod deest, et hoc est commendabile, et opponitur negligentia; quandoque anxietatem animi cum defectu spei, et timorem de non obtinendo id, circa quod sollicitatur, et hanc prohibet. Idem, in c. iv. Philipp.

Nosse debet, cur in hominibus non sit sperandus? Nimirum quia balneum humana vacuæ appellantur arundines. Baculus enim arundineus extrinseca pulchre videtur esse, et fortis, quod si tamen illi ignix fueris, rumpetur, quando minus putabis, et penetrabit manum tuam; unde in libro Regum dicitur: «An speras in baculo arundineo, atque confrecto, super quem si incuberit homo, comminutus ingreditur manum ejus;

et perforabit eam?» Vatablus legit: Homines, quibus fidimus, sunt similes fragili arundini, cujus, cum frangitur, fragmenta acuta solent lædere innocentem ipsi; sic homines plus nobis tandem incommodi afferunt, quam commodi. Hugo Cardinalis rationem assignat, quare David dixerit: «Nolite considerare in principibus, in filiis hominum;» hi enim solent esse fallaces, et cum verborum suorum fidem non servaverint, nullus superest modus, quo ad illam servandam cogi possint. Præterea quia precunctis aliis vite brevitati sunt subiecti, juxta illud Ecclesiastici: «Omnis potentatus vita brevis.» (Ecc. n. 10, 11). Deinde quia in necessitatibus urgentioribus clientes suos derelinquant, unde in Deuteronomio dicitur: «Suegant, et opulentent vobis, et in necessitate vos protegant. DEUT. XXXI, 38. Denique quia facile mutant affectum et irascuntur, cum alta semper pretendunt; Deus vero non item: «Non est Deus quasi homo, ut mentiar, nec ut filius hominis, ut mutetur.» Num. XXIII, 19. S. Job lamentabatur dicens: «Frater mei præterierunt me, sicut torrens.» Job, vi, 13. Pro ejus dieti intelligentia notandum, quod tempore hyberno, quando viatores aqua minima indigent, torrentes adeo aquis abundant, ut omnes agri in aquis stagnent, evellant arbores, domus diruant, et aliæque irreparabilia damna eausent. In æstate vero, quando terra arida est, et siccæ, et præ nimis solis ardoribus mundus quasi ardet, iidem torrentes siccæ sunt, et exhausti. Tales se Job suos expertum fuisse amicos lamentatur, in quibus antea haberat fiduciam; siquidem prosperitatis tempore magna se in ipsius favorem facere velle promiserant, et tamen in majori necessitate illum deseruerunt. MANSI, disc. XII, n. 5.

Nosse debet, cur superflua vitanda sint? nempe ob causam ab Auctore Operis Imperfecti indicatam, dum verborum illorum: Sufficit tibi malitia tua, hunc sensum esse assuit, ac si dicat: Sufficit tibi labor et miseria, quam patieris in vita propter usus quotidianos, quos necessarios habes. Noli superflue pro superfluis laborare, ne labor quidem fiat tuus, fructus autem alterius. Hinc etiam in Oratione Dominica nos voluit orare: «Panem quotidianum da nobis hodie;» quia, ut Olesster recte dixit, vult nos semper ab ejus Providentia pendere, quoniam novit nos non adituros eum, nisi

indigeremus; qua in re melior est pauperum, quam divitum conditio; sunt enim singulis diebus pauperum oculi ad Deum, ut eorum miseretur, et necessaria saltem ad illum tribuat diem. OLESTER, in c. X. EXO.

Nosse debet, cur Religiosi præterque alique spirituales viri in Providentia Dei spiritualiter confidere debeant? Nimirum ob causam a Clemente Alexandrino indicatam, dum dixit: Deus dicitur ad Pastor, singularum ovium curam gerit, eos vero maxime providendi ac visendi tenet studium, qui populo multum professe possunt; hi autem sunt, qui ad regendum et docendum sunt apti. GL. ALEX. Strom. VI. Et confirmans id ipsum Rupertus: Si totus fere mundus, inquit, aliquando esuriet, et pane indigeat, justum illum, ejus in corde domesticum (ejus in ore familiare est verbum Dei) non videbis delinere. Et verum est, quod Scriptura dicit: «Non interficiet Dominus animam justæ.» B. Alerius in vitis Patrum Occidentium quondam suo monasterio hanc legem præscripsit, scilicet, quod numerus Religiosorum illius loci duodenarium nequaquam transcendere posset, hujusque legis hæc reddidit rationem: Ne, si numerum excederent, sustentari de rebus monasterii non possent. At vero vicinus morti factus, dietam legem retractavit, inquam: Ego, quod de numero constitui, secundum hominem dixi; nam quod mihi Dominus revelare dignatus est, in hoc monasterio innumerabilis multitudo ad ejus servitium colligenda est, nam qui eos ad Regnum suum congregat, temporales etiam sumptus ministrabit. RUEKENS, l. VIII. Hinc merito Hugo Cardinalis verba illa: «Respicite volatilia cœli;» interpretans ait: Verisimiliter possunt hæc exponi de Religiosis, qui nec serunt, neque melant, et nihil in terra querunt, et ab omni mundana sollicitudine semoti, sola contemplatione in cœlo degunt. De his igitur potius, quam de aliis, Christus dicit: «Et Pater vester celestis possit illa.» Ipsi est cura de vobis. HUGO GARDIS, in cap. VI. Matth.

Nosse debet, quod ita Providentia divina fidendum sit, ut tamen etiam cooperatio proprii frugatur, uti in Jacobo Patriarcha cernere est, qui licet peculiaris divine Providentiæ fuerit, non tamen industriam, et sudores suos ad res a Deo provisas adhibere intermisit: «Nocte, et die urebar

asta, et gelu, fugiebat que somnus ab oculis meis. » Eidem, in suo ad domum paternam sedito, trementi (eo quod obiuratus erat fratri suo Esau, qui indignans et vindicativus illum adorari parabat) fuerunt obviam Angeli Dei; quos cum vidisset, ait: « Castra Dei sunt hæc. » At vero dies forte: Ex quo cœlum in ipsis favore pugnabat, quo sine omnes, ad numerosissimam familiam suam pertinentes, in certas turmas, ordines et phalanges distribuit? David olim dicebat: « Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi homo; Dominus mihi adiutor, et ego despiciam inimicos meos. » Et tamen Jacobi divisit populum, qui secum erat, in duas turmas etc. Munera quoque Esau fratri suo misit, ut illum placaret; sicut, et ad illum mittendum, sibi que reconciliandum, sagaces misit nuntios; quemnam hæc industria hominis, qui omnem fiduciam suam in Deum collocaverat, et cuius Deus defensor erat? Nimirum, prudens Jacob per hoc nobis indicare voluit, quod Providentia Dei media humana non excludat, dummodo hæc dependenter a Deo adhibeantur, « quia nisi Dominus, custodierit civitatem, frustra vigilat, qui custodit eam; » vult enim, ut, postquam ex parte nostra omnino adhaeruerimus industriam et diligentiam, in ipsam precipue, tanquam in primam causam, confidamus. Unde Basilus inquit: Ad perfectum virtutis capitulum conjuncta simul esse utraque hæc oportet, et humanam studium, et auxilium ecclesie fidei opera adscitum et comparatum. MASSI, disc. XI, n. 6.

Nosse debet, cur Deus nonnunquam aliquos fame et inopia affligi permittat? Nimirum ob causam a Sancto Augustino assignatam, dum ait: Cum legamus, in fame et siti Apostolos laborasse, non existimemus, hic, Domini promissa fuisse, quandoquidem ista sunt adjuvantia. Medicus iste, qui nos totos commisitimus, novit, quando apponat, et quando detrahat, sicut nobis judicat expedire; si enim nobis aliquando defecerint, (quod plerumque propter nostram exercitationem Deus sinit) non debilitat propositum nostrum, sed examinatum confirmat. Possimus id ipsum magis declarare per sequentem aptissimum similitudinem. Stat filius quidam, et ex frusto panis manducat, quod ipsi per totum diem sufficere possit; si hæc talis majorem a patre suo quantitatem peteret, se utique voracem nimis esse ostenderet, eique

respondere possit, sufficere illi datam quantitatem pro toto die, pro die vero sequenti dandam esse aliam æque magnam. Est igitur Providentia paterna, quod pater filio suo plus panis non tribuat, quam qui ejus sustentationi sufficit, quia si plus manducaret, quam necessitas ejus exigat, causa futurus esset indigestionis, cum notabili sanitatis detrimento. Nam ut habet medicorum aphorismus: « Omnis repletio mala, panis autem pessima. » Præterea, si filius ille majorem haberet panis quantitatem, quam consumere possit, illum forsitan proficeret canibus, vel male spenderet. Hæc igitur dispensum praevidens pater, parce illi panem dispensat, non ex providentiæ defectu, sed ex motivo paterni affectu et cura, quam de bono filii sui habet, et quia substantias suas prudenter conservare satagit. Hæc eadem est supreme Providentiæ celestis Patris nostri intentio, quando bona hujus vite nobis parce dispensat, et penuriam pati facit. Videri quidem possit, quod Deus nos desolatos relinquit, vel quod de nobis non cogit; at vero revera resita se non habet, quia tunc vel maxime Deus pro nobis est sollicitus, quando secundum nostram opinionem nos derelinquit; hoc enim facit, ut bonis celestibus abundemus; quia incensatas, impinguitas, dilatatas, derelinquit Deum factorem suum. S. Avo. de Ver. Dum.

MISCELLANEA ET CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Deus, in Deuteronomio, gloriatur dicens: « En Domini Dei tui cœlum est, et cœlum cœli, terra, et omnia, que in ea sunt. » Id quod eruditissimus et acutissimus Jæd summopere admiratur, dicens: Ad quid, bone Deus, te divitem factas? Ad quid, Dominum cœli et terræ te esse dicit? Tu unico verbo aptissimas eorum sphaeras extendisti: « Verbo Domini cœli firmati sunt. » Tu per unicum verbum, Dixit, vastissimam hanc universam machinam fabricasti: « Dixit, et facta sunt. » Quæ igitur fine, o increata Sapientia, hæc gloriationem? En Domini Dei tui cœlum est etc. aternitatis annulis ad perpetuam memoriam inscribi voluisti? Et confestim dubium resolvit sequentibus verbis: Ut ostendas, te omnia hæc servis tuis prestare posse, ut revera preestas. Enim

vero cœlum et terra omnipotentia et sapientia Altissimi sunt opera. At vero in quorum beneficium hæc sunt fabricata, proutquam in commodum et utilitatem hominis? « Constituiti enim super opera manuum tuarum; omnia subiecisti sub pedibus ejus. » OLLAST. in capit. IV, Deut.

Seneca magnitudinem divine Providentiæ describens: Unde ait, hæc innumerabilia, oculos, aures, animum molestant? Unde illam luxuriam quoque instruens copia? Neque enim necessitatibus tantummodo nostris provisum est, usque in deliciis amatur, tot arbusta non uno modo frugifera, tot herbes salutare, tot varietates ciborum per totum annum digestæ, ut inertis quoque fortuita terra alimenta præberent, animalia omnis generis, alia in siccis, solidoque, alia in humido inascentia, alia per sublime dimissa, ut omnis rerum nature pars aliquod tributum nobis conferret. SEXÆCA. l. IV, de Benef. c. xxv.

Scila Jacob, quæ a SS. Patribus dicitur Providentiæ divinæ symbolum, una extremitate cœlum, altera vero terram tangebat, ad denotandum supremam illam Providentiam ad omnes creaturas intellectuales, sive celestes, sive humanas, se extendere; atque insuper ad omnia creata, omniaque viventia, Deus in vertice scalæ consistebat dum ministri Angelici per illam ascendebant, ut per hoc mandacæ efficiantur perversi illi, qui Deum blasphemabant dicentes: Circa cardines cœli petramulat, et nostra non considerat. Contra quos S. M. Ecclesia in Collecta quadam hunc in modum orat: « Omnipotens sempiternus Deus, qui celestia simul et terræ moderaris. » Hæc quoque scalæ accommodari possunt verba illa: Attingit a fine usque ad finem, et disponit omnia. Hoc enim infallibilis hujus proprium est Providentiæ. In auctore quodam moderno super illa verba: « A fine usque ad finem, etc. » citatam invenio sequentem S. Augustini doctrinam: Attingit a fine usque ad finem, id est, a cœlo usque ad inferiores partes terræ, a maximo Angelo usque ad minimum vermiculum. Observandum quoque est, quod hæc scalæ videbatur a cœlo descendere, ac tum demum postea terræ inniti. Nos vero per scalas omnino oppositam facimus; prout enim scalam super terram collocamus, eandemque postea in altum erigimus, ac tunc per scalam ad illam partem accenditur, quam volumus. Cujus differentia mysterium hæc

esse existimo: Cum enim hæc scalæ Dei Providentiæ significet, conveniens est, ut primo a cœlo eandem promanans agnosceremus, quæ de sursum est Sapientia. Unde Clemens Alexandrinus super illa Psalmistæ verba: « Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, » inquit, quia divina Providentiæ desper ex illis, que sunt principaliter tanquam ex capite, pervadit ad omnia; prius enim altissima illa Sapientia in cœlo disponit, prævidet, et prospicit omne illud, quod in beneficium nostrum in terra futurum est. Præterea considerandum est, quod, sicut scalæ duo habet latera, quibus gradus scalæ infiguntur; ita Providentiæ Dei stipata est fortitudine et suavitate, propter quod dicitur: Attingit a fine usque ad finem fortiter. Ecce fortitudinem. Et postea subditur: Et postea omnia suaviter. Ecce suavitatem, per quam Deus operatur, dum fines a se intentos absque, ulla voluntati nostræ illata violentia assequitur. Gradus vero hujus scalæ, sive Providentiæ divinæ sunt varii modi, quibus Deus in mundi hujus dispositione et regimine utitur. De ejus Providentiâ dicere possumus: « Astitit regina a dextris tuis circumdata varietate, » scilicet modorum, seu mediolorum, quibus utitur. MASSI, disc. III, n. 45.

Interrogare nonnemo possit, quoniam mysterio Christus non jussisset dicere: « Panem nostrum, » et non potius, « Panem tuum? » Dubium hoc movet patet, et solvit sanctus Gregorius Magnus, dicens: Ecce, et nostrum dicimus, et tamen, ut detur, oramus. Observandum est igitur, quod, licet res aliqua, quæ nostra est, in manu sit alterius, jure tamen a nobis tanquam nostra postuletur. Panis tamen, cum in potestate nostra non sit positus, sed cum nobis dare ad Deum pertineat, juxta illud: « Aperis tu manum tuam, et imple omne animal benedictione, » quomodo igitur illum nostrum vocare poterimus priusquam illum habeamus? subdit S. Gregorius: Noster quippe fit, cum accipitur, qui tamen Dei est, quia ab illo datur. Et Dei ergo est ex munere, et noster fit veraciter per acceptionem. Possimus tamen hujus aliam assignare rationem, ear scilicet panem nostrum dicimus? Nimirum quia ad pretendendum hunc panem jus habemus, quando ipse vult, ut Patrem illum vocaremus; hoc enim titulo ad paternam erga nos filios suos obligatur providentiam. S. GREGOR. l. XXV, Mor. c. v.

Certum est, quod omnis Christi actio ad nostram dirigatur instructionem. Quis autem ista, qui nesciat, quod, cum Apostoli filium sortiti fuissent Magistrum, de quo scriptum est: «Aperis tu manum tuam, et implebis omne animal benedictione;» sine dubio modicam illam familiam suam sine illis humanis auxiliis sustentare poterat? Et tamen constat, quod in manibus Jude depositam haberet pecuniam, qua, mediante argenti collegii apostolici necessitatibus subveniretur, ac proinde ex eo, quod divinus hic provisor fecit, satis colligitur, quod diligentiam et provisionem circa sustentationem nostram, juxta humanam prudentiam regulatam, prorsus excludere non voluerit. *Mansi, disc. vi, n. 4.*

Quod simplex inordinatio sollicitudinis vitanda est circa temporalia. Primo, ut in eis finem non constituamus, neque Deo servimus propter necessaria victus et vestitus. Secundo, ut non sic sollicitur, ut de temporalibus, cum desperatione divini auxilii, anxiosus; unde Dominus dixit: *Scit Pater vester etc.* Tertio, ne sit sollicitudo presumptiosa, ut scilicet homo confidat, se necessaria vite per suam sollicitudinem posse procurare, absque divino auxilio, quod Dominus removel per hoc, quod homo non potest adijcere aliquid ad staturam suam. Quarto, per hoc, quod sollicitudinis tempus preoccupat, quia scilicet de hoc sollicitus est nunc, quod non pertinet ad curam presentis temporis, sed ad curam futuri; unde dicit: «Nolite solliciti esse in crastinum.» Ex his igitur, et omnibus alijs hactenus adductis doctrinis, evidenter deducitur, quod labor, diligentia, et industria nequaquam sit prohibita, sed solum diffidentia timida, qua timemus, ne Deus nos in inopia nostra deserat, tametsi officium nostrum integre prestaremus. *Apud Mansi, disc. vi, tr. n. 6, 58.*

Querunt nonnulli, cur Deus Jacobo Patriarchæ scalam in somno, et non potius vigilanti ostenderit, cum hæc milione distinctio hæc ipsi delinere potuisset. Richardus de Sancto Victore in ea est opinio, quod Jacob oculis somnolentis et dormitantibus scalam illam aspiciens, illos præsignificavit, qui Deo fideliter serviunt, et clausis quasi oculis in divine Providentiæ vultu sese conjicientes, in ipsum confidunt, erga omnia terrena bona cæcos se exhibentes. Hi enim sunt, quorum Deus specialem præ-

reliquis curam habet. *Rich. de Exce. mol. l. III, p. 4, c. XVI.*

Deus Providentiam suam ostensurus, apud Isaiam dixit: «Super vias pascuntur, et in omnibus planis pascua eorum; non esuriant, neque sitient, quia miserator eorum reget eos, et ad fontes aquarum potabit eos.» At vero dicit forsasse aliquis, et qua ratione fieri poterit, ut quis in viis publicis, ubi non seminatur (et si seminaretur, granum seminatum a transeuntibus conculearetur) eum inveniat alimentum? Dubium hoc Oleaster in sensu mystico solvit, inquiens: Ubiqueque sunt servi Dei, ibi, qua sibi sunt necessaria, habent. Ne ergo timeas, in via Dei aliquid tibi deficere, quoniam via et montes alimenta tibi ministrabunt. *Oraster, in c. II, Is.*

Evangelicum est oraculum, quod dicitur: «Amen dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, etc.» In Græco habetur: Si habeatis fiduciam. At vero quodnam in eo est mysterium, quod fiducia grano sinapis assimilatur? Pro responsione notanda est hæc sinapis proprietates, quod scilicet, quanto magis contunditur, et in pulverem redigitur, tanto suam acrimoniam vehementius exhælet. Eodem modo anima electæ contingit, que suam in Deum habet confidentiam. Quanto enim magis desolatam, omnique auxilii humani spe destitutam sese deprehendit, tanto magis suam in Deum exercet fiduciam. Mulier Chananea filiam habens a Demone possessam, Salvatorem adiit, ut ejus ope liberaretur; qui tametsi ei diceret: «Non sum missus nisi ad oves que perierunt domus Israel;» ipsa tamen animum non despondit, sed majori cum fervore supplicationem suam replicavit; et licet Christus ei diceret: «Non est bonum, sumere panem filiorum, et dare canibus;» ipsa tamen repulsum hanc denique retulit dicendo: «Etiam, Domine, nam et catelli edunt de micis, que cadunt de mensa dominorum suorum.» Sed quisnam fuit hujus tam viva, tamque constantia fiducia exitus? Nimirum confestim Dominum dicentem audivit: «O mulier, magna est fides tua! fiat tibi, sicut vis.» Et sanata est filia ejus ex illa hora. Ubi observandum, quod, licet hæc mulier in hac occasione posita, multarum ediderit specimina virtutum, humilitatis scilicet, patientiæ, charitatis, prudentiæ, perseverantiæ, orationis etc. Christus tamen specialissime ejus

fiduciam prædicavit, idque eo fine, ut existimo, ut per hoc nobis insinuaret, quod, licet omnes virtutes in ordine ad nostras orationes extendendas ei sint gratissimæ, primo tamen loco vivam a nobis fidem et confidentiam deprecatur. *Mansi, disc. II, n. 3.*

S. Basilius observat, quod eo tempore, quo aves aleyones appellata, nidus suos in littore maris ædificant, pelagus tempestibus conturbatum ad tranquillitatem suam efficiant; unde ad nostrum intentum sequens elicit documentum, quod, si Deus Auctor et Dominus omnium creaturarum, in harum avium obsequium, ut scilicet ova sua quiete excludere possint, maria tranquillat, homo utique qui ad Dei imaginem et similitudinem creatus est, de auxilio divino, a tam benefico Deo sibi ministrando, diffidere nequaquam poterit. *Ibid.*

Omnia quidem in manu Dei sunt, non male tamen quispiam dixit, tres claves Deum penes se habere, quas nemini committat: unam quidem clavem ad promendas pluvias, ventos, nives, et alios ejusmodi partus aeris; clavem alteram ad reseranda sepulchra, et revocandos in vitam mortuos; tertiam ad panem et omne genus alimentis. Quod si Deus has promptuaras cellas occludat, quis aperiet? Ergo Deus verum omnium promouendus; ab ipso impetrandum, quidquid vitæ necessarium est. *Drexell. l. V, c. VII, Hebræ.*

Querunt nonnulli, cur Deus Suleim in regem ungi voluerit, quem presciebat multa impie facturum? Ad quam questionem sic respondet Drexellus: Idem queram et ego: Cur Deus Angelos creavit in gratia, quos scivit æternum torquendos in gehennam? Cur Adamum in amenissimo horto collocavit, quo eum brevi sciverat extirbandum? Cur Christus Judam Iscariotem in Apostolum elegit, quem prescivit fore proditorem? Cur Apostolos suos in civitatem Samaritanorum misit, quos providit non recipiendos? Quis hoc lusus est? Et tamen ejus generis infinita sunt. Hieronymus ad rem

respondens: Vis, inquit, scire rationem? Deus presentia judicat, non futura; nec conlemnat ex presentia, quem novit talem fore, qui sibi postea displiceat; sed tantæ bonitatis est, et ineffabilis clementiæ, ut eligat eum, quem interim bonum cernit, et scit malum futurum, dans ei potestatem conversionis et penitentiæ. *Ibid. c. IX, § 2.*

Ejusdem divine providentiæ est, et facere bona, et permittere mala. Certo Deus nil unquam malis permittit, nisi adeo potens et bonus esset, ut e quibus etiam patens bonum eliceret. Dic, obsecro, quem unquam majora in orbe mala fuerant, quam facinus Adami, et occisio Christi? Et tamen noxa primigenia, Deum in humana membra et exco detraxit. Mors Christi eorum nobis, et bona omnia restituit. Is artifex est Deus, ut et mali omnibus, velut a nummis plumbeis eliquare possit probatissimum aurum: Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Magdalene vitiositas multos corripit; lapsus Petri quam plurimos erexit; dubitatio Thomæ innumeros confirmavit. Deo istud laudi est: «Metis, ubi non seminasti.» Cum enim peccata non seminaret, ex eis tamen colligit messem complurium bonorum. Vere Deus mel de petra, oleamque de saxo durissimo sugit, cum e grandibus malis bona non minora elicit. *Ibid. § 5.*

Objecias hæc forsam, inquit Drexellus, si velit Deus parentes meos mori, qua ratione possim ego parentum meorum obitum vellet? Quod si Deus me aut illos damnari velit, an hoc ipsum velim et ego? Mi bone homo, patrem tuum, matremque vult Deus mori, non eo solum, quo illis eripiatur usura vitæ, sed ut satisfiat debito justitiæ, vel, ut servetur ordo nature, quod et in velle convenientissimum est. Ita prorsus si damnari te velit Deus, non hoc vult, ut tibi malum inferat, sed ut malum puniat, et justitiam defendat, qua ratione par est, et te velle, puniri noxas, etiam in teipso. *Ibid. c. XI, § 5.*

CATALOGUS

SCRIPTORUM ASCETICORUM PRÆCIPUORUM.

Non est animus, ut alibi jam monui, ple-
rosque hie asceticos Scriptores enumerare
(hoc enim immensi foret laboris, cum in
in nulla fore materia tot Scriptores exite-
rint, et pro suo quisque zelo prodesse alius
statuerint) sed eos duntaxat, qui vel propter
utilitatem materiam passim manibus terun-
tur, vel propter aliam quamcumque causam
notiores existant, quales fere sunt sequentes
juxta ordinem alphabeticum cognominis
iterum proponendi.

A

ALVAREZ DE PAZ (Jacobus) S. J. natione His-
panus, vir omni virtute ornatissimus, cujus
lucubrationibus luculentum accessit divini-
tas pondus commendationis, quod visus sit
inter scribendum celesti fulgore circum-
fundi, et ab adstante quopiam, viri gravis
specie, que scribebat, in aurem excipere. Bi-
blioth. Societ.

ARLAS (Franciscus) S. J. natione Hispanus,
vir tum varia eruditione, tum vite integri-
tate admirandus, et inter viros non hujus
solum ætatis, sed venerande etiam antiqui-
tatis, opinione sanctitatis, qua floruit, nu-
merandus. Scripsit materna lingua, singu-
lari ingenio, eximia religione ac prudentia,
tomo tres grandes, in quibus utilissima
præcepta de Christi imitatione et aliis mate-
riis tradit.

B

DE BARRY (Paulus) natione Gallus, Soc.
Jesu, vir admodum pius, uti contestantur ejus

lucubrationes plurimæ, et observantia re-
ligiose peramanus. Scripsit plura opuscula
valde utilia. Bibl. Soc.

BARTOLIS (Daniel) natione Italus, S. J. post
concionem magna, nominis celebritate duo-
decim annis in præcipuis Italiae urbibus ha-
bitas, libris scribendis applicatus, plures
quidem historicos, non paucos tamen etiam
asceticos, eosque per quam utilia libros
conscripsit. Bibl. Soc.

BELLARMINUS (Robertus) S. R. E. Card. na-
tionem Italus, dictus est vite celestis ac per-
fecte magister et dox, qui intra limites ævi
sui nominem habuerit majorem se, validus
Ecclesie Dei colossus, piissimus fidei ath-
leta, et hereticorum hostis acerrimus, novus
Antoninus in sublevandis pauperibus, in
vite perfectione Basilus, in confutandis
hereticis Irenæus a divina providen-
tia destinatus; numquam satis laudatus
nostro sæculo, posterioribus semper lau-
dandus; tutor, preses, consiliarius, senator
Christianæ Republice magnus; magnum
Ecclesie columnen, lucerna lucens in cali-
ginoso loco, tenebrasque omnes discutens,
rerum divinarum consultissimus; ampli-
simum Ordinis, suique sæculi ornamentum;
heresum debellator; motus Alcides aquilo-
nis; eximium pietatis christiane, et erudi-
tionis omnimode nostri ævi in caligine;
Romana sacra Purpura decus immortale; in medio
Ecclesie a Deo positus, tanquam lucerna lu-
cens et ardens; sacra militie princeps, in-
gens gloria temporum suorum, et sexcenta
in hanc sententiam elogia meritis, que bre-
vitati condono. Scripsit præter alios pluri-

mos libros, de *Ascensione mentis in Deum*, de
æterna Felicitate Sanctorum, de *Genitu colum-
be*, de *Septem Verbis Domini*, de *Arte bene mor-
rie ad*

BELLOVACENSIS (Vincentius) ex ordine Præ-
dicatorum, vixit tempore Innocentii IV, Pon-
tificis. Scripsit opera laboriosissima, ac præ-
sertim *Specula quatuor: Doctrinale, Historiale,
Naturale et Morale*.

BERNARDINUS (Theophilus) natione Gallus,
S. J. vir rerum spiritualium scientissimus,
ad quas novem annis nostros instruxit,
seorsim etiam sexennio Patres in tertia pro-
batione. Scripsit præter alia utilissimum
tractatum de *Religiosa perseverantia Præ-
sidis*.

LE BLANC (Thomas) natione Gallus, S. J. vir
ex omni parte perfectus, et cum scientia ita
virtutem conjunxit, ut difficile dieti sit, ultra
magis excelluit. Scripsit præter alia multa
*Idiom perfectum Religiosorum, et aliorum mul-
tatum personarum*. Bibl. Soc.

S. BORGIA (Franciscus) natione Hispanus,
S. J. sæculi sui desus et specimen sanctita-
tis. Scripsit hispanice ante, quam seculo
nuntium remitteret, opuscula quædam valde
utilia ad formandos mores, et profectum spiri-
tuale permanentia, que prodierunt octo
tractatibus. Bibl. Soc.

BRACHARENENSIS (Martinus) ab Episcopatu sic
nominatus Damienensis Monasterii Abbas, vi-
xit circa annum Domini 572. Scripsit de *vir-
tutum Cardinalium differentia*. Bellarm.

C

CANISIVS (Petrus) natione Belgæ, S. J. cum
nata nondum esset Societas, femina quædam
opinionem sanctitatis vulgo nota matrem ejus
admonuit, ut magna Petri cura siticaret,
quod brevi Religio quædam Clericorum in-
stituenda foret, que eximias Dei Ecclesie
utilitates esset allatura, in quam Religionem
filius ejus adscriptus, vir æppitme insignis
haberetur. Vaticinium seu præsentionem
femina rei approbavit eventus. Scripsit pos-
tulante Ferdinando Romanorum Rege *Suam
nostram Doctrinam Christianam*, brevem quidem
illam, sed præclarissimam, et que copiosæ
bibliothecæ instar sit. Prodiit primum S. P.
N. Ignatio probata, et Ferdinandi Regis
munta diplomate, tacito alicui auctoris
nomine, anno salutis 1554. Primum om-
nium Societatis partus, post S. Patriarchæ

nostri *Exercitium spiritualia*, sæpius deinde va-
riis locis, et linguis recussa, demum recentis-
sima ab auctore, et multis locis aucta.

CARAFFA (Vincentius) natione Italus, S. J.
septimus Societatis Generalis, vir insigni
sanctitate præditus, et scientia ascetica
clarissimus. Scripsit saluberrima et piissima
opuscula, præcipue *Seraphicum, seu Scholam
divini amoris, et Itinerarium ad alteram vitam*.
Bibl. Soc.

CARTHUSIANUS (Dionysius) ab Ordine sus-
cepto sic dictus; alicui enim Dionysius à
Lievvis vocabatur, natione Belgæ, vir fuit,
beato Bellarmino, sanctissimus et doctissi-
mus, vixit in Ordine 48 annis. Scripsit libel-
lum de *Quatuor Novissimis*; ubi tamen Bel-
larminus caute legendum esse monet, circa
statum animarum in Purgatorio.

CASSIANUS (Joannes) natione Scythæ, ex
Theodosia,aurice Chersonensi urbe, oriun-
dus, sed patria Atheniensis, in Bethlemiteo
Conoio a pueritia educatus, Ægyptum
cum Germano populari suo peragravit, et
Monasteria, sanctosque Patres frequens in-
visit. Constantinopolim profectus, a S. Joanne
Chrysostomo illius Ecclesie Diaconus crea-
tus est, et ab eodem ad Innocentium I, Pæ-
pam, legatus missus cum Germano Presby-
tero, anno 403, vel sequenti. Aliquot post
annis ab eodem Pontifice factus Presbyter,
capta ab Alarico Romana Urbe, Massiliam,
anno circiter 410, venit. Scripsit egregios
libros de *Institutis Canonicorum, et de Octo
principalibus vitiorum Remediis*. Bellarm.
Collationes Patrum.

S. CLIMACUS (Joannes) monachus religiosus-
simus. Scripsit librum *Triginta graduum*,
quibus ascenditur ad Perfectionem. Unde *Cli-
maci* nomen sortitus est. Bellarm.

CROMBECUS (Joannes) natione Belgæ, S. J.
asceta insignis. Scripsit peritiles duos libros
de *Perfectionis Studio*. Bibl. Soc.

D

DIADOCHUS, Episcopus Phorices. Scripsit
insignem librum de *Perfectione*, centum ca-
pita continentem, quem Franciscus Turri-
anus, S. J. Theologus, interpretatus est.
Phil. Labbe.

DONOTHEUS, Archimandrita. Scripsit *Ser-
mones virginitatis quatuor*, valde solidos et utiles,
que P. Balthasar Cordier, S. J. Theologus
latinitate donavit, brevibusque notis illu-
stravit. Ibid.

D' OUTREMAN (Philippus) natione Gallus, S. J. divini honoris et salutis alienæ perquam studiosus. Scripsit utilissimum librum duos tomos complectentem, quem *Pædagogiam Christianam* appellavit. B. S.

F

FATIS (Jams) natione Italus, S. J. vir æque prudentie ac magnæ sanctitatis laude conspicuus. Scripsit perutilem libellum de *Mortificatione Passionum animique Affectuum*. Bibl. Soc.

GAUBIER (Antoni) natione Gallus, S. J. re-ruin spiritualium peritissimus. Scripsit egregium opus de *Natura et Statibus perfectionis*. Bibl. Soc.

GERSON (Joannes) a vice natali sic dictus, alioqui *Charlierus*, vero cognomina appellatus, S. Theologie Doctor Parisiensis, S. Joannis in *Gronia* Parochus, et Ecclesie Cathedralis atque Universitatis Cancellarius. Scripsit plurima pia opuscula fusa a P. Philippo Labbe in tract. de *Script. Eccles.* relata, inter que tamen libellum de *Institutione Christi* falso numerari ipse cum Bellarmino notat.

H

HAUTINS (Jacobus) natione Belga, S. J. vir indole ad virtutem facta, et erga proximos eximia charitate. Scripsit præter alios insignem Tractatum, quem *Paterocinium Defunctorum* vocat. Bibl. Soc.

HAYNEP (Julianus) natione Gallus, S. J. vir religiosus, et morum suavitate amabilis, et inter sanctissimos sui ævi merito numerandus. Scripsit præter alias veritates practicas ex vita Christi, Sanctorumque gestis in singulos anni dies quatuor tomos comprehensas. Bibl. Soc.

HUGO DE S. VICTORE, natione Saxo, Ordinis S. Augustini Canonicus in Carnobio S. Victoris ad muros Parisienses, ab antiquis quibusdam Chronographis dictus *Dilascalus*, ob septem libros ab eo *Dilascali* seu *Dilascalici* titulo insignitos, ab aliis *lingua Augustini*, vel *alter Augustinus*, quop sum-

mus illius æmulator esset, cognominari solitus. Scripsit plures libros utiles; cui hoc Epitaphium adscriptum:

Consilior hoc tunulo Doctor celeberrimus Hugo.
Quam brevis eximium continet una virum!
Dogmate præcipuus, nullique secundus in orbe.
Claruit ingenio, moribus, ore, stylo.

HUBERTUS, Dominicanus, natus in oppido Romanensi, seu Romanensi diocesis Viennensis, Hugonis a S. Caro, postea Cardinalis ~~de~~ nuncupati, discipulus, atque Ordinis Predicatorum quintus Prior Generalis, ab anno 1254 ad 1263. Obiit Lugduni, anno 1270. Scripsit *Institutionum spiritualium* libros sex, universa, que ad absolutam Religionis formam spectant exactissime comprehendentes, quod etiam *Speculum Religiosorum* inscribitur. Phil. Labbe.

I

IDIOTA, plerisque hactenus ignotus, eo quod nomen proprium ex humilitate suppresserit, hoc demum saculo enicuit a R. P. Theophilo Raynardo editus clarissimam in lucem. Iest Raynardus Jordanus, Canonicus Regularis Ordinis S. Augustini, primum Uticensis sive Uzocensis in Narbonensi Gallia Prepositus, anno 1381; deinde Cellensis ad Carum fluvium in Biturigibus Cubia Abbas, que nunc Abbatia Patribus Fuliensis Congregationis Ord. S. Bernardi attributa est. Scripsit præter alios complures libros *Tractationem plenam de B. Virgine*, que sæpius citatur. Phil. Labbe.

ISIDORUS, Presbyter Ægyptius sanctissimus, et magnæ in Ecclesia Christi gloriæ, vulgo *Pelusiota* dictus, quod juxta urbem Ægypti Pelusiam, quibusdam modo Belbeis, vel Damiala appellatam, monasticam vitam exercebat (sunt et qui Abbatem vocent Pelusiaci montis in Ægypto) fuisse S. Joannis Chrysostomi discipulum, et floruisse sub Arcadio ejusque filio Theodosio minore constat; de quo Nicephorus testatur, scriptas fuisse ab eo decem Epistolarum chiliadas omnis generis divinæ simul et humanæ gratiæ referatarum, in quibus omnem Scripturam Sacram clarissime exponit, omnesque omnium Ordinum mores instruit. Phil. Labbe.

